VOLVMEN

PRAECLARISSIMVM AC IMPRIMIS OMNIBVS IVRISPERITIS perneceſſarium ac utiliſsimum.

OMNIVM TRACTATVVM CRIMINALIVM, *nunc ab omnibus mendis expurgatum ac omnino correctum, & longe diligentius accuratius ac fœlicius quam unquam antea, in lucem proditum.*

NAM PRAETER OMMES TRACTATVS, *qui ſunt antea in hac materia editi, hoc uolumine quamplurimi alij tractatus aurei & pene diuini & omnibus alijs utiliores, continentur, qui cum eſſent manu ſcripti,*

SVNT SVMMA CVRA DILIGENTIA STVdio ac ſumptu nunc nouiter è manibus doctiſsimorum ac preſtantiſsimorum omnium ætatis noſtræ iuriſperitorum excerpti, prout ſequens pagina legentibus indicabit, & ſtudentibus ipſimet tractatus demonſtrabunt.

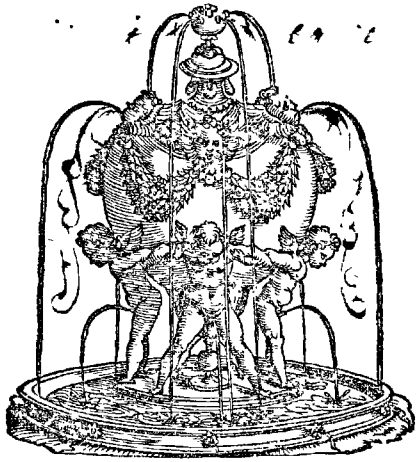

VENETIIS MDLVI.

CLARISSIMO ATQVE CONSVMATISSIMO IVRISCONSVLTO. D. SEVERIANO MORICONO Montisalchensi, Franciscus Maria Passerus de Montefalco. I. V. D. S. P. D.

VM, POSTQVAM me Venetijs Scueriane Doctissime recepi; nihil magis, quam studiosis, ac legum professoribus, amore, quo ab ineunte ætate hanc egregiam facultatem complector, adductus, prodesse semper optarim, atque studuerim; effectum est: Vt maximis vigilijs, ac sumptu D. Zachariæ Ianuarij; omnium iurisconsultorum vtilitati, ac eorum præcipue commoditati, qui ad longinquas, ac remotas a patria sua Resp. ac ciuitates administrandas gubernandaq; sunt vocati, consulendo; omnes tractatus criminales (sunt enim omnibus tusdicentibus, vt tute scis, quam necessarij, & quouis alio iuris scientiæ volumine vtiliores) ab omnibus mendis nunc omnino expurgatos, in paruum volumen redigi, ac imprimi studiose curarem. Quod nũc demum summa diligẽtia, ac diuino numine annuente perficimus. Et eò his nostris laboribus maiorem in dies voluptatem capturos nos esse confidimus, quo cunctis alijs hucusq; impressis vtilius, ac fœlicius hoc esse volumen pro comperto habemus. Erit enim cum hoc secum iudicibus, ac prætoribus in alienas terras volentibus ferre, accomodatius; tum multos alios pœne diuinos tractatus, omnes criminales quæstiones quæ desiderari, ac accidere possunt; absolutas, ac determinatas continentes; quos antea manuscriptos, e sinu doctissimorum iurisperitorum summis precibus, contentionibus & quasi vi surripuimus; huic alacri animo, ac certa, legum studiosis opem ferendi, spe atq; opinione addidimus. Quapropter cum tu Seueriane hac in scientia sis diu ac summa tua cum laude, vtilitate, & Montisalchi nostræ communis patriæ honore versatus: cumque ego eximiam ingenij tui fœlicitatem, bonitatem, fuerim, atq; in primis egregiam in iure, ac in bonarum artium disciplinis virtutem, scientiam, præstantemq; doctrinam tuam semper amore, cultu, atque obseruantia prosequutus; statui hunc librum tibi, tanquam te viro doctissimo omnibusq;, & virtutis, & laudis, & fortunæ ornamentis prædito, & ornato, dignum, dedicare; et hos nostros labores tuæ sapientiæ nomine illustrare. Equidem maiora tibi præstare pro tuæ in omni genere virtutis, beneuolentiæ, humanitatisq; erga me meritis vehementer cupio & debeo. Sed tamen quando maioribus officijs non possum, meam summam perpetuamq; erga præclaras animi tui dotes obseruantiam, ac in te grati, tuiq; amantissimi hominis animum, hoc saltem munusculo declarandum esse existimaui. Tu fac, quod tuæ præstantis erit prudentiæ, vt hunc grato animo accipias librum; habeasq; tibi quam persuasissimum; me nobilitati tuæ honorem, virtutibus laudem, humanitati cultum, & venerationem semper esse habiturum; & iam semel a me susceptam erga te beneuolentiam, fidemq; amicitiæ sancte ac pie conseruaturum, ac in dies etiam magis omni officio aucturum atq; confirmaturum. Vale & nos ama.

Datum Venetijs. xiiij. Calend. Mai. M. D. L V I.

INDEX TRACTATVVM IN HOC OPERE CONTENTORVM.

De accusationibus publicorum Iudiciorum,	Placentinus,	char.1
De accusationibus, & inquisitionibus	Bonicontus,	char.8
De excusatore sine mandato,	Anto. de Canaria,	char.14
De crimine læsæ maiestatis,	Marti. Lauden.	char.20
De crimine læsæ maiestatis,	Incertus Author.	char.22
De seditiosis,	Nicolaus Boherij.	char.43
De percussionibus,	Odofredus.	char.62
De lamijs,	Ionnes Franci. Ponzini,	char.64
De irregularitate,	Nicolaus Plouij.	char.76
De sortilegijs.	Paulus Ghirlandus.	char.81
De hæreticis.	Ioan. Nico. Arelatanus.	char.118
De hæreticis, & eorum pœnis,	Paulus Ghirlandus.	char.126
De hæreticis.	Gundisal. de villadiego,	char.135
De hæreticis.	Ludouicus Caretij.	char.160
De modo procedendi contra Apostatas,	Incertus Author.	char.181
De Bannitis,	Iacobus de Arena,	char.184
De Bannitis,	Nellus de S. Geminiano.	char.188
De carceribus,	Baldus de Perusio.	char.294
De relaxatione carceratorum,	Paulus Ghirlandus,	char 296
De Iudicijs & Tortura,	Guido de Suzaria,	char.312
De Iudicijs & Tortura,	Franciscus Brunus,	char.314
De Iudicijs.	Marcus Blancus.	char.356
De Quæstionibus.	Iacobus de Arena.	char.395
De Quæstionibus. & Tormentis,	Baldus de periglis.	char.397
De Quæstionibus, & Tortura.	Paulus Ghirlandus.	char.401
De Quæstionibus. & Tortura,	Ambertus de Antra.	char.410
Casus in quibus pœna mortis specifice a lege est imposita.	Gulielmus Bont,	char.414
	Paulus Ghirlandus.	char.415
De pœnis omnifariam coitus illiciti.		

FINIS.

REPERTORIVM
ELEMENTARIO ORDINE
CONSTRVCTVM, OMNIA QVAE IN hoc opere scitu digna continctur diligentissime complectes, ita vt citra laborem, qua suis insigniores, Decisiones, vel mediocriter eruditus reperiet.

Incipit.

DE LITTERA A.

SENTENTIA excõmunicationis cõtra Apostatam non appellatur, nisi Iudex excedat modum in corrigẽdo de apostata. Incer. autho. nume. 11. char. 182

Abolitio ꝓcessus & litis extinctio per quæ verba fiat in compositione. Paul. Ghirl. de relaxa. carce. nu. 11. char. 305

Abolitio qd sit. Placẽ. de accusa. tit. iiij. n. 5. c. 5

Abolitio publica quæ sit, quæ priuata, & quę ex lege, ibi. fub eo. nu.

Abolitio quibus sit necessaria, ibi nu. 6.

Abolitio a quibus, & qualiter sit concedenda, ibid. nume. 9.

Abolitio quandoque permittitur inuito reo, ibi. nume. 10.

Abolitio in qbus deneget criminibus, ibi. n. 11

Abolitio ante sententiam concessa quid operetur, & quid post, ibi. nu. 12.

Abolitionem priuata repetere indulta quãdo liceat, ibi. nu. 13.

Absentiæ causæ cur in quacunque causa per excusatorem possit allegari,
Item & innocentia. Anto. de Cana. de excusa. nume. 6, char. 15

Absentis probata per excusatorem innocentia, quid habeat facere iudex, Idem Ant. in ij. parte nu. 2. char. 16

Absentię cã iusta quę dicenda, ibi. nu. 8. c. 17

Absens quis dicat, & absentia quomodo probetur, ibi. nu. 11, & 12.

Absentia sola nũquid probet impedimentum iustum, ibi. nu. 13. char. 18

Absentiæ causa vtrũ possit inuito absente, allegari probari. ibi. nu. 24.

Absolutionis forma qualis, quãdo reusindicia purgauit Paul. Ghirlan. de relaxa. carce, quæstio. ij. nu. char. 302

Absolutus ab inquisitione potest iterato repeti, si superueniunt contra eum nam indicia Paul. Grillan. de relaxa. carce, quæstio. vj. numero 2. char. 307

Accusare, est aliquem veluti reum criminis deferre, Placen. de accusa. nu. 1. char. 1

Accusatio qualiter cõcipi, seu formari debet. ibid. nume. 2.

Accusans scribere debet se accusationẽ executurum, ibi. nu. 3.

Accusatio qualiter sit exequenda ibidem.

Accusare qui nequeant, Idẽ Placen. nu. 7. c. 1.

Accusare nequit, qui ob id pecuniam accepit. ibi. nume. 8.

Accusare põ glibet suã iniuriã, vel mortem propinquorum profequẽs, ibi. nu. 11.

Accusatio fieri debet intra quinquenniũ a die cõmissi criminis contrariũ, ibi. ti. iij. n. 4. c. 3

Accusatorũ delectus qualis sit habẽdus, ibid. titu. iij. nu. 6. c. 3

Accusatio quędã propter vtilitatem ꝓsone dẽ cessare, ibid. titu. iij. sub. nu. 9. char. 4

Accusatio adulterij per quæ possit excludi. ibi. tit. iij. nu. 10, char. ea.

Accusare quis possit, & quis accusari, Bonicontus de accusa. nu. 2. char. 9

Accusatio instituenda est ex Iustitię, & charitatis Zelo, non cum vindictæ Gundisal. de hæreti. q. x. nu. 2. char. 144

Accusator hęretici, sub secreto tenet. ibi. n. 4.

Accusatio hęretici san possit eo mortuo institui, ibi. q. xxij. nu. 1. char. 156

Accusatio post mortem aduersus hæreticorũ fautores nequaquam instituitur, eis tamen denegatur eccle. sepultura. ibi. nu. 8.

Accusatio vbi aduersus mortuũ institui põt, an mortui defensionẽ subire volẽs audiendus sit. ibi. nu. 9.

Accusans mortuum qua pœna flectendus re-

¶ Cogitationis pœna nulla est Ioã. Frã. Arela. de hære. not. ix. nu. 1. char. 120
Cogitatio in solo hæreseos criminis punitur, licet effectus nullus sequatur. Ioan. Franci. Ponzi. de lamijs, sub nu. 69. char. 73
Cognitio causæ requiritur in feudi priuatione. de crimine læsæ maiesta. Incer. auth. sub nume. 6. char. 23
¶ Coitus carnalis non minus frequens est quã damnabilis, Paul. Gril, de pœn, omnifa. coi. nume. 1. char. 415
Coitus crimina iuxta diuersas personarũ conditiones, sunt diuersa, ibi. nu. 2.
Coitus sacr legus grauior est cæteris carnis criminibus. ibi, nu. 3.
Coitus carnalis cum moniali habitus qualiter in foro conscientie sit puniendus idem in j. q. n. 17. char. 418
Coijens cum moniali, siue consentienti, siue renuenti, capite debet minui, & eius bona publicari. ibi, nu. 19.
C tus nepharius, siue incestuosus qua sit puni ione cohercendus, ibi. q. ij. nu. 1. cha. 418
Co us incestuosus in forma matrimonij habitus qualiter puniatur. ibi. q. iij. nu. 6. c. 420
Coitus incestuosus extra matrimonium habitus pœna capitis expiatur. ibid. q. iiij. numero 4. char. 421
Coitus contra naturam habitus, triplex reperitur, & qualiter puniatur. ibi, quæstio. viij. nume. 1. char. 425
Coitus cum brutis habitus, qualiter de iure cano puniatur, & qualiter in foro contentioso, & in foro conscientie. ibi, nu. 2.
Coitus cum brutis punitur pœna capitis. ibi. nume 3.
Coitus cum nupta habitus, quæ honesta putatur, sed in occulto plures admittit, an sit punibilis, ibi. q. xj. nu. 1. char. 249
¶ Collegio vniuersali, & cuilibet de collegio quando dicatur prohibitum relinquere, qñ vniuerso collegio vero relinqui prohibeatur, non etiam vni de collegio. Ioan. Franc. Arela. de hære. not. vij. nu. 3. char. 120
¶ Cõpositio quid sit, & quotuplex. Pau. Gril. de relaxa. carce. nu. 1. char. 304
Compositio pœnarum quæ dicatur, & qualiter fiat, ibi. nu. 3.
Compositio pœnarum de concordia & cõmuni consensu fieri debet, ibi. nu. 4.
Compositiones pœnarum absque causa rationabili, non possunt fieri. ibi, nu. 6.
Compositio lite pendente fieri potest, non autem post sententiam, ibi. nu. 8.
Compositio cum quibus personis fieri potest. numero 1. char. 305
Compositiones pœnarum quandã gratiæ speciem continere videntur. ibi, nu. 3.
Compositio in quibus casibus, super quibus criminibus, et an in omnibus fieri possit, numero 1. char. 305
Compositio priuata de famoso crimine facta cum patre irrogat infamiã. ibi, nu. 4. c. 306
Compositio an sit valida cum fisco, absq; partis assensu facta, ibi. q. v. nu. 1. char. 306
Compositio extraiudicialiter fieri potest, iudice absente, cui non præiudicatur, ibi. nu. 2.
Cõmittere nemo potest alicui, vt ipsum percutiat, cum nemo sit membrorum suorum dominus Francis. Brun. de indi. & tortu. numero 9. char. 352
Complexionum diuersitas multa in sustinendis tormentis, Pau. Gril. de qõ. & tor. q. iiij. numero 12. char. 405
Commissio quando fit in modum simplicis inquisitionis quid in ea apponatur. Bonincon. de accu. nu. 15. char. 14
¶ Conatus solus in quibus criminibus puniatur, nullo etiam effectu sequuto, Nico. Boe. de seditio. q. vij. nu. 42. char. 59
Concessum vni plurium, cæteris censetur denegatum. Pau. Gril. de hære. q. v. nu. 6. c. 130
Concubina quæ dicatur legitima, vt eius filij possint dici naturalis. Pau. Gril. de pœ. omni. coi. q. ix. nu. 6. char. 426
Condemnari ad mortem nemo potest ex indicio quanquam indubitato. Francis. Brun. de indi. & tortu. nu. 16. char. 334
Condemnandus nemo est ex sola confessione, quando aliter de delicto non constat. Io. Nicol. Arel. de hære. not. ij nu. 1. char. 119
Condemnati hæretici bona in alio territorio q̃ vbi condemnatus fuit existentia, cui applicanda sint, Gundisal. de hæreti. quæstio. xv. nu. 6. char. 149
Condemnato non valente pœnam pecuniariam soluere, an possit fieri executio in bonis vxoris, aut patris ipsius. Paul. Grillan. de relaxa. carce. q. iij. nu. 1. char. 298
Condemnatus ad membri mutilationem, an possit puniri i membro iam debilitato. ibi. q. iiij. nume. 1. char. ea.
Condemnatus pro hæresi, vel læsæ maiesta. si obtineat gratiam Principis, an censeatur restitutus ad vitam, famam, dignitatem, & ad bona pristina. ibi, nu. 1. char. 300
Condemnatio expensarum fieri debet in causis criminalibus parte petente sicut in ciuilibus. ibi. nu. 2. char. 312
Condemnatio in criminalibus nonnunquam ex præsumptionibus sequitur Fran. Brun. de indi. & tor. nu. 12. char. 335.

bāni, posit tradi executioni. nu. 64. c. 254
Bannitus offensus, qui offendente accusatur non potest, an iudex posit inquirere ad offensionem illi factā, vbi tractatur de his quæ fiunt in fauorem bannitorum, quæ est terra pars secundi tempotis, vbi de hoc diffuse vsque ad finem dictę p artis. nu. 1. c. 257
Bannitus pluribus bannis, præsentans bannitum, virtute statuti disponentis, eum exbāniri debere, debeat ab omnibus bannis rebanniri, ibi. nu. 8. char. 261
Bannitorū in fauorem statutū factum quid sol uentium, an porrigatur ad bannitos carceratus, ibi nu. 9.
Banniti stante statuto, ꝙ rebanniantur, soluēdo. v. solidos pro libra fitpostea aliud statutum, quo cauetur, ꝙ banniti rebanniātur soluendo medietatem banni, An bannitus ante confectione secundi statuti habeat beneficiū primi statuti, an nu. ibi. nu. 11. c. 262
Banniti an comprehēdantur in securitate data venientibus ad nūdinas. ibi. nu. 15. c. 264
Bannito cōcessa valida securitas de veniendo an intelligatur de redeundo. ib. nu. 17.
Bannitum receptans, ignorans eum esse bannitur, an puniatur pœna receptantis banni tum, nu. 20. chae. 264
Bannitum receptans scienter si est consangui neus an puniatur pœna receptantis. &c. nume. 21.
An si vxor receptauerit maritum, ibi. nu. 22.
Bannitum si quis pluribus diebus receptauerit, postea eum prodidit, & curiæ præsentauit, debeat puniri, vel præmiari, ibi. numero 24. char. 265
Bannito, stante statuto, ꝙ nullus posit dare auxilium, consilium, vel fauorem, an aduocans pro eo, incidat in pœnam statuti. ibid. nume. 26.
Bannito, posito statuto, ꝙ pacis beneficiū ei aperiat viam ad rebanntendum, an bannitus pro adulterio posit habere hoc beneficium. ibi. nu. 30. char. 266
Et a quo debeat habere pax de adulterio vt ei posit statutum. ibidem.
Bannitus an posit habere pacem a minore de morte patris eius, vt ex ea talis bānitus statuti beneficium consequatur, & in hac includuntur due inferiores, nu. 32.
Sinon potest, an posit tutor vel curator, & an posit peti restitutio, ibi. nu. 33.
An talis pax requirat iudicis decretum, ut bannito profit. ibi. nu. 34.
Bannito an sufficiat si habeat pacem sine scriptura, ibi. nu. 38. char. 267
Bannito an sufficiat si habeat pacem ab vno ex pluribus hæredibus. nu. 39.
Bannitus ꝙ posit rebāniri post decennium, a quo tempore incipiat decennium, numero 54. char. 272
Bannitum offendentem, an sindicus teneatur denunciare. ibi. nu. 55.
Bāniti ꝙ nō posint impune offendi i die sancto Ioan. Baptistę, stante statuto, & per octo dies ante, & per octo dies post. Altero nato cauet ꝙ posint impune offendi, An offendens banitum in bonis incidat in pœnam secundi statuti. nu. 60. char. 274
Bannitum rebannire qui posint. nume. 64. & seq.
Bannito pluribus bannis, an sufficiat vna absolutio. nu. 72. char. 276
Bannitis dato termino mentis ad soluendum aliquid, an infra illum mensem posint offendi, vbi habes multa de occurrentibus post finitum bannum aliter q̄ per mortem & hæc est prima pars tertij temporis, quæ de hoc loquitur vsque ad finem.
Rebannitus & non cancellatus an posit impune offendi, & in hac questione multe similes inferuntur. nu. 2. char. 283
Bannitum cancellatum, sed non legitime, offendens, quid inris, ibi. nu. 3.
Rebannitus simpliciter, an dicatur in integrū restitutus. nu. 4.
Rebannitus an posit augere pro robaria sibi facta tempore banni, stante statuto. &c. nume. 12. char. 286
Rebannitus an posit testificare, & alios actus facere, qui infamibus sunt interdicti. Et in hac tractatur quis posit famæ restituitur. nume. 15.
Rebannitus an posit admitti ad honores Ciuitatis. ibi. nu. 17.
Banniti testamentum factum tempore banni secundum formam statutorum an valeat eo mortuo, postquam fuit rebannitus. in secunda parte tertij temporis, in qua tractatur de quæstionibus occurrentibus post mortem banniti. t. char. 289
Banniti corpus. an posit sepeliri in ciuitate a qua erat bannitus. nu. 2.
Bannitum interficiens, & postea auferens bona quæ habebat super, se an posit puniri de robaria, vel furto, ibi. nu. 3.
Bannum pecuniarium an regulariter posit exigi ab hæredibus banniti. ibi. nu. 5.
Bannito patre, ex forma statuti fiscus diuisit bona patris cum filio, An filius postea habitus a bannito, post mortem banniti posit aliquid petere. nu. 10. char. 292
Bannitorum uxores, stāte statuto ꝙ perpetuo

Confessio sola in ciuilibus non obligat. ibi. numero 19. char.350
Confessus tormentorum formidine, confessionem suam debet reuocare per se, vel per procuratorem speciale mandatum ad hoc habentur, ibi, nu.20.
Confessio vnica an sit sufficiens in criminalibus, ibi, nume, 21.
Confessionem suam qualiter quis interpretari possit, ibi, nume, 23.
Confessio facta in tortura quando censeatur valida, nume. 27. & seq. char, 351.
Confessio res non statim sibi præiudicat, sed expectari debet eius perseuerantia. Bal, de quæstio. & tortu. cap. ij. numero 1. char. 398
Confessio facta in tormentis an aliquid operetur, si in ea non perseueretur. ibi, nume, 8.
Confessio facta in leuibus tormentis, ratificatione indiget, Pau. Gril, de quæstio. & tortu. sub. nume. 7. char. 404
Cõfessio torti an sibi noceat, si denegata fuerit indiciorũ copia remissione, nu, 10, c. 409
Cõgregatio multis nominibus vocatur, Nico, Bohe, de seditio, q. ij. nume, 5. char, 50.
Congregatio laicorũ an sint hæreticorum. ibi, q. ij. numero 3. char. 51
Congregatio licita censetur cuius finis repe-
retur licitus, ibi, nume. 4.
Consanguinei homicidæ ipsum cum armis assistentes ad locum tutum, defendendo a manibus curiæ, an censeantur participes, & consocij criminis. Pau. Gril, de rela. carce. q. vij. nume. 1. char. 303
Consultor non tenetur si per viã iustitiæ procedatur Nico, Bohe, de seditio, quæstio. vij. numero 5. char. 56
Consulatum vsurpare volentes sunt fustigandi. ibi, nu. 48. char. 60
Cõstitutio, quæ punit vnũ pro alio est iuri naturæ, & Diuino contraria, de cri, læsæ maie. Incer. Autho, q. v. nu. 3 char. 31
Constitutio pœnalis emanans ad vitanda animarum pericula, extẽdi potest, ibidem numero 17. char. 33
Constitutiones extraordinarie sunt apochryphe, ne allegari merentur, ibid, quæstio. vj. numero 19. char. 36
Consulens, aut vocans maleficos ad maleficia faciẽda punitur capitaliter, Ghirlan, de sortile. q. xj. nu. 12, char. 109
Consiliarij ciuitatum de iur. solennitate torqueri non debent, decuriones. n. dicuntur. Guid. de Suza, de indi. & tor, nu. 110, c. 324
Consuetudo est nulla q̃ milites, aut decuriones torqueri possint, Paul, Ghirl, de qõ. & tor, cap. vj. nu. 5. char. 407
Cõtrahere prohibetur, qui extraordinario crimine notatur, Placen, de accusa. titu. ij. numero 28, char. 8
Contumacia absentie Dei præsentia suppletur, Ant, de Canar, de excusa. sub nu. 4. c. 15
Contractus quidam in feudo esse censetur, de cri, læ, ma, incer, autho, nu, 10. char. 24
Consuetudo in principẽ disponens, ipso principe maior est ibid, nume, 11.
Contractum feudalis est innominatus, a consuetudine, & nõ a iure ciuili inuẽtus. de crimine, læsæ, maiest, incerto, autho. q. iij. numero. 7. char. 28
Contractus principis quãdo habeat vim legis ibi. q. xj. nume. 2. char. 42
Conatus in quibus puniatur criminibus, ibi, q. vi. nume. 10. char. 5;
Continuo verbum de sui natura ante in mediatum denotat. Pau. Gril, de hære. q. v. numero 11. char. 131
Contractus stipulationis, vnico debet fieri cõtextu. ibi. nume. 19. char. 132
Contumax in hæresis causa, si anno in excommunicatione perstitat, vt pote hæreticus cõdemnandus est. Gundisal. de hæreti. q. ix. sub. nume. 2. char. 142
Contrahere matrimonium in gradu prohibito, qualiter iure antiquo Codicis. & qualiter iure nouo authenticorũ puniatur. Pau. Gril, de pœn. omnif. coi, nume. 7. char. 419
Contemnẽtes iuris Doctoris detestandi sunt veluti pecudes. Ioã. Frãc. Ponzi, de lamijs. nume, 20, char. 68
Conuictus de crimine non potest appellare, potest tamen confessus confessionem ratificare, aut reuocare. Guid. de Suza. de indi. & tortu, nume. 47. char. 317
Correlatiuorum idem ius est. Io, Nico. arel. de hære, not. xlvij. nume. 1, char. 125
Correlatiuorum regula non procedit in hæretico, ibidem nume. 2.
Corpore qui, & quando coherceri dicãtur Placen. de accusa. tit. vj. sub nume. 26, c. 8
Corpora per demones assumpta, non sunt vera & naturalia Gril, de fortil. q. vij. sub numero. 10, char. 97
Corpora per demones assumpta ex qua componantur materia, ibi. nume. 11.
Corporis iactura minor est quæ animæ. Ioan. Fran. areta, de hære, not. xlix. nume. 4. c. 125
Creatura nulla, potest mortuum suscitare, absq; Dei potentia, & gra. Gril, de sortile. q. vij. nume. 40, char. 104
Creditor authoritate propria res debitoris occupãs, infamia notatur, Placen, de accusa, tit, vj, nume, 27, char. 8

Credentes

Casus in q̃bus Apostatę perdãt priuilegiũ clericale,de mõ proce.cõtra apostã.n.7.c.182
Causæ duæ lucratiuæ in confiscatione ob delictum,nõ possunt concurrere.de crimi. læsæ maiest.In cert.aurho.nume.18.cha.25.
Causa magis in propinquo operatur q̃ in remoto,ibi.q.vj.sub nume.24. char.37
Causa vicina p̃cedens inspicitur,quę sequit in forma præsumit Odof.de percuf.nu.3.c.63
Causa si fuerit commissa Episcopo (puta Paduano) & duo sunt electi, vnus canonice, et alter non,intelligitur commissa existenti in canonica possessione,Gundis.de hęre.q. xix.nume.11. char 152.
Causa carceratorum, & aliarum miserabilis personarum,diebus in honorẽ Dei feriatis agitari põt.Bal.de carcerib.ca.ij.n.8.c.296
Causa criminalis præsumptionibus, & argumentis cognosci potest,& terminari,Gui.d. de Suza.de indi.& tor.nu.102. char.323
Causæ ciuilis in quibus differant a criminalibus in materia torturæ Fran.Brun.de indi. & tor.nume.6. char.336
Chiromãtia an possit absque peccato exerceri,Grillan.de fortile.q.iij.nu.14. char.86
Christus per pass onem suam e diaboli manibus in se credẽtes erpuit.ibi q.v.nu.5.c.89
Christi fides circa ardua,difficilia,secura, & laboriosa cõsistit,Lex autem Maumethi circa luxus,voluptates,facilia,& falsa versatus Gundital.de hære.q.xx.nu.7. char.155
Christianus excommunicatur qui cum multe hæbrea matrimonium contrahit Paul. Gril,de pœn.omni.coi.q.xij. num.5.c.430
Citatio hęreticorũ qualiter,q̃n que & a quibus fiat. Gundisal.de hære.q.xj.nu.1.c.145
Citatus docens se iusta de causa abfuisse restituitur de modo proced.contra Apostą,incer.autho.nume.4. char.181
Citatus postquam venerit,debet admoneri trina admonitione,vt iuri pareat ante sententiam,ibi.nume.5.
Citatio requiritur vt quis in banno ponatur Iac.de Are.de bann.nume.8. char.185
Citandi modus qualis sit.ibi.
Citatio de mandato iudicis fieri debet, limita vt ibi,nume.9.
Citatio debet fieri in tali loco,q̃ ille sentiat se citatum, ibi.nume.10.
Citatio de consuetudine ad domum fit.& dicitur citatio subsidiaria,ibid.nume.12.
Ciuitas in qua aliqui insunt hæretici,an tota possit igne exuri. latissime per totam q. xxiij.Gundisal.de hære.nu.1. char.158
Ciuitas quando dicatur hæresim committere vt vniuersa destrui possit.ibid.nume.2.
Ciuitas quibus admatur criminibus.Placen. de accusa.tit.vj.nume.23. char 7.
Ciuis q̃a restituitur,semp ciuis retro fuisse fingit,de cri.læ.ma. Incer.auth.q.iij.n.5.c.29
Ciuitas florẽtiæ ex priuilegio sibi idulto regalia habet.Nico.Boe.de seditio.q.vj.n.5.c.52
Ciuitates q̃ vis fisci habere dicãtur, ibi.nu.8.
Ciues mittentes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod signum,crimine læsæ maie.plectuntur ibi.nume.14. char.53
Ciuitatẽ Regi Frãcorũ oppugnãs,reus est maiestatis læsæ,ibi.sub nu.17. char.54
Ciuitas sine deliberatione delictũ continuatũ committere potest Nicol.Boer.de seditio. q.vij.sub nu.9. char.56
Ciuitas an teneat de de ifto cõsulũ, ibi.nu.13.
Ciuitas priuatę priuilegio Episcopali ob delictum homicidij.ibi.nume.17. char.57
Ciuitas tota ob crimen hæresis potest combuti,ibi.nu.19. char.ea.
Ciuis omnes punirentur ob iudicis delictum, ibi.sub nume.20. char.ea.
Clericus in carcerẽ ppetuũ detrudẽdus,debet degradari prius.Pau.Gril,de hæreti.q. vij.sub nume.1. char.133
Clerici ad testimoniũ ferẽdũ nõ pñt cogi.Frã. Brun.de indi.& tort.nume.16. char.327
Clerici pro omni fornicatione decẽnio debẽt pœnitere.Paul.Gril,de pœn.omni.coi.q.ij. sub nume.2. char.419
Clericus i foro iudiciali canonico deponi debet,p peccato cõtra naturã cõmisse ibi.n.2.
Clericus in foro cõtentioso de iure canonico pro incestu ab ordinibus, & beneficijs deponitur,ibid.q.iij.nume.3. char.420
Clericus cũ nouerca, aut cognata fornicatus deponitur,ibi.q.v.nume.2. char.421
Clericus pro adulterio deponitur in foro cõtentioso de iure cano.Laicus vero excommunicatur,ibi.q.vj.nume.1. char.422
Clericus i testẽ iductus nõ est vacillãs torquẽdus Frã.Bru.de indi.& tor.nu.6. char.327
Clerici presbyteri,an & quãdo sint torquẽdi Guid,de Suza,de indi.& tor.num.18.c.315
Clericus an possit cõmittere crimẽ lęsę maie. Nico.Boer.de seditio.q.vj.sub nu.3.cha.52.
Clerici in episcopũ propriũ seditiosi depositi traduntur Curię seculari,ibi.q.vij.nu.56.c.61
Clericus, vel etiã laicus,imagine Crucis, vel alicuius sancti concutcans qualiter puniantur.Grillan.de fortile.q.xj.nume.18.c.110
Clericus ministrans poculum amatorium nõ efficitur irregularis,nisi effectualiter hominem occiderit.ibid.q.xiij.nume.9.cha.116
Clericus qui sacramento abutitur,pœna arbitraria punitur ibi.q.xiij.nume.3.char.116

Custos carceris discretus esse debet Bald. de carceri.cap.ij.sub nu.5. char.296
Custos carceris in officio delinquẽs, qualiter puniatur,ibi.nu.6.

De littera, D .

Damnari nullus debet,causa non audita Placẽ.de accusa.nu.5. char.1
Damnatus ad opus tẽporariũ,nõ efficitur infamis,ibi.titu.ij.nu.14. c.3
Damnari nemo debet ad tps in metallũ, nisi ad decenniũ.ibi.titu.vj.nu.21. char.7
Damnari potest quis ex suspitione sola in criminibus atrocissimis,Pau,Ghirlan. de hæret.q.viij.nu.2. char.134
Damnari nemo potest ex indicio semipleno, seu dubitato,sed ex indicio indubitato iudicẽ in viã condemnationis dirigente, põ quis dãnari Frã,Bru.de indi,& tor.n.1.c.333
Damnatus ad mortẽ an possit liberari, si reipubli.sit vtilis,Pau,Ghirlã, de qõ,& tortu, nume.10, char.407
Debita p̃ propositionẽ reformata, non amplius cẽsenda sunt hæreditaria, de cri.læsæ mate.st,Incer,Autho.q.ij.sub nu.1. char.26
Debito ciuili si quis ducatur per ecclesiã,non gaudebit ecclesiæ immunitate, ioã,Thieri, de fuga.nu.7. char.183
Debitor de fuga suspectus,die feriato capi potest.Bal.de carceri.sub nu.7. char.295
Debitorẽ eximẽs de manibus potestatis,an teneatur.ibi.sub nu.2. char.296
Debitor nõ soluẽdo,& nõ habẽs vnde se alat cuius expẽsis in carcere sit alẽdus,ibi,nu.8.
Debitor q̃ ob multa debita iã contracta fugit si reuersus cũ eis trãsigat,an possit per vnũ ex illis ob fugam præcedentẽ vt suspectus capi.Pau,Ghir,de relaxa.carce,nu.18.c.310
Declaratio bona a diffinitione ,pficisci debet Paul,Ghirlã.de hære.q j.nu,j. c.126
Decẽ dies dantur fauore iurũ ad appellandũ infra quos si nõ appellatur, sententia trãsit in iudicatum modo prohe, contra Aposta, Incer.Autho.nu.16, char.182
Decrepitus nõ est torquẽdus,& q̃ dicatur decrepita ætas,Guid.de Suza.de indi. & tor. numero 14. char.315
Decrepitus in crimine lesæ maie.& hæreseos torqueri potest,ibi,nu.15.
Decuriones,& eorũ filij nõ sunt torquẽdi,Frã cis,Bru.de indi,& tor.nu,20. char.338
Decurio infamis torqueri potest,& pro crimine falsi.ibi,nu,21.
Defensor,& fautor hæretici qs dicatur. Io, Nico,Arela.de hære.xliij.nu.6. char.125
Deficiẽs in probatione an teneat de calumnia si per viam inquisitionis procedatur,Paul, Ghirlan.de relaxa.carcera.nu.5. char.311
Defensio nullatenus est denegãda reo,& spõte,aut coacte confessio, ibi.nu.65.
Defensionis facultas ante pœnæ impositionẽ nemini debet denegari, ibi,nu.67.
Defensio,& probatio vsque ad sententiam fieri possunt.ibid,
Deficiẽs in purgatione sibi inflicta puniri debet, ac si crimẽ contra eũ plene probatum esset,Pau,Ghirlã,de pœn,omnifa. col.q.vj. nume.4. char.422
Degradatio Clerici qualiter fiat, & an degradari debeat qui perpetuo carceri emãcipatus est,Gundisal,de hære,q.xix.n.2.c.151
Delinquẽs palã leuius punit, clã vero graues,Placẽ.de accusa tit.iij,nu,16. char.4.
Deferre,seu detulisse quis dicatur,ibi,tit. iiij. nume.7. char.5
Desivere,seu destitisse ab accusatione quis dicatur,ibi.sub nu.6. char.ea.
Delictũ vassalli cõmissum in personã domini, qñ præiudicet de cri.læsæ maie,Incer. Autho.q.j.ij,nu.5. char.28
Delinquẽs in seipso punit,in filijs,aut nepotibus puniri nõ debet.ibi.q.vj.nu.27. c.37
Delictũ patris,quo in seruitutem redigit,filijs postea natis duntaxat nocere præsumitur, ibi.nu.2.q.vij. char.38
Delictum magnũ a paruo dignoscitur,ex pœne qualitate,ibi.q.xj.nu.5. char.42
Delictũ vniuersitatis nisi notoriũ & famosum eẽ põt.Nic. Boe.de sedit.q.vij.sub n.3.c.55
Delictum per x.homines cõmissum potest dici notoriũ, ibi.nu.4,
Deliberatio consilij nõ requiritur in delicto consistente in omittendo,ibid.nu.9. c.56
Deportatio nil aliud est quã omnium bonorũ publicatio,ibi,sub nu,30. char.58
Delictũ corã iudice ,p tribunali sedẽte cõmissum,nullã aliã ,pbõnẽ exigit, ibi,n.37. c.59
Delicti æstimatio nõ debet ex post facto crescere,Odof.de perculsio.nu.14. char.63
Delicta an instrumẽtis probari possint.Gũdis. de hære.q.xiij.nu.20. char.148
Delegato ad vniuersitatẽ causarum potestate cõcessa,non vt ẽt in illis cãis abdicata ptãs ordinarij,Gũdis.de hær,q.vij.sub n.9.c.140
Delegatus ab Episcopo,vel capitulo, sede vacãte,põt de hæresi cognoscere, modo quadragenarius sit.ibi.nu.12. char.ea.
Delegatus iudex licite põt esculenta,& poculenta accipere,ibi,q.viij.nu.9. char.142
Delegatus ab Episcopo,vel capitulo, vacãte sede,aut ẽt ab inquisitore, an possit hæreticũ personaliter capere,ibi.q.xj.nu.9.c.145
Demõ põt hominẽ de loco ad locũ portare,

Confessio non sufficit, vbi scientia requiritur in pœnis executionem secum trahentibus, de crimine læsæ maiest. incer. autho. numero 25. char. 26
Confessio Iamiarum est erronea, & respuenda. Ioan. Fran. Ponzi. de Iamijs. nu. 52. ch. 71
Confessioni rei in criminalibus regulariter non statur. ibi. sub nu. 52.
Confessio rei sufficit ad condemnationem in sola hæresi, . bi. nu 70. char. 73
Confessus se alias iudicis hæresim abiecisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus. ibi. nu. 72.
Confessio ad condemnationem sufficiens debet esse verisimilis, & non equiuoca, ibi. numero 71.
Confessio facta in pœnitentiæ foro non sufficit ad condemnationem. ibi. sub nu. 72.
Confessio sola sufficit ad condemnationem in crimine hæresis. & quare. Ioan. Nic. Arela. de hære. no. ij. nu. 2. char. 119
Confessio facta in foro pœnitentiæ non probat. ibi. nu. 3.
Confiscatio quelibet bonorum ad ipsum regem deuenire debet. Nico. Boer. de seditio. q. vj. nume. 21. char. 53
Confessio in tortura facta perseuerãtiam requirit. Gũdisal. de hæreti. q. xiij. nu. 8. c. 147
Confesso, & conuicto in ciuilibus, an auferatur appellationis remedium. Pau. Ghirlan. de relaxa. carce. q. ij. sub nu. 4. char. 297
Confessio facta in tortura sine indicijs verisimilibus, nulla censetur, etiam si extra tormenta verificetur. Guid. de Suza. de indi. & tortu. nu. 29. char. 316
Confessio socij in crimine, indicium ad tortu ram censetur præstare. ibi. sub nu. 42. c. 317
Confessio rei statim in causa criminali, non præiudicat ei, nec plenam facit probationẽ. ibid. nume. 43.
Confessio in ciuilibus in quibus differens sit a confessione facta in criminalibus. ibid. numero 44.
Confessio rei de crimine, an debeat ratificari, vel reiterari, antequã possit condemnatio sequi. nu. 46.
Confessio sponte facta, potest statim ratificari vel reuocari, sed ea quæ in tormentis fit nõ statim ratificari debet.
Confessio in tormentis facta, & statim reuocata, an possit aliquid operari in præiudiciũ confitentis. Guid. de Suza. de indi. & tortu. numero 68. char. 319
Confessio metu tormentorũ facta absque perseueratione, nullo modo præiudicat. ibid. numero 69.
Confessio torti, nullis vel non legitimus præcedentibus indicijs est nullius valoris. ibi. numero 70.
Confessio sponte facta, nullis præcedentibus indicijs, est valida, quam sequi potest condemnatio. nu. 71.
Confessio quæ in tormentis facta dicatur. ibi. numero 72.
Confessio quæ fit apud tormenta, in tormentis censetur facta. ibi. nu. 73.
Confessio extraiudicialis facta parte præsente, indicium facit ad torturam. Fran. Brun. de indic. & tortu. quæstio. iij. prime partis. numero 15. char. 329
Confessio facta coram Iudice, sed non in figura iudicij, vel coram notario sine Iudice an probet. ibi. nu. 17.
Confessio coram Iudice incompetenti facta, quando probet. sub. eo. nu.
Confessus de se, non est de socijs interrogandus, fallit in quibusdam casibus. ibid. nu. 19.
Confessio rei contra socios criminis quando præsumptionem inducat aduersus illos. ibi. numero 24. char. 330
Confessio tacita per pacem, seu transactionẽ facta, an faciat indicium, vel probationem. ibi. nume. 27.
Confessio tormentis adhibitis facta, vel prope tormenta, dicitur metu tormentorum facta. ibi. nu. 3. char. 335
Confessio non dicitur metu tormentorum facta in carceribus, quando non denegantur alimenta. ibi. sub nu. 4.
Confessio metu tormentorum facta non censetur, si iudex req torturam minetur. ibid. numero 5.
Confessio mulieris prægnantis facta in tormẽtis nulla est. ibi. nu. 3. char. 337
Confessioni per torturam absque indicijs extorte nõ statur, etiam si perseuerauerit. ibi. nume. 46. char. 345
Confessio facta in tormentis absque indicijs non conualidatur ex superuenientibus indicijs. ibi. nu. 47.
Confessus crimen in tormentis præcedẽtibus indicijs, an possit torqueri super alijs delictis, de quibus nulla sunt aduersus eum indicia. ibi. nu. 64. char. 347
Confessus in tormentis quando condemnari possit absque alijs probationibus. Francis. Brun. de indi. & tor. nu. 8. char. 348
Confessio delicti in dubio præsumitur spontanea. ibi. nu. 15.
Confessio non potest dici spontanea probata tortura. ibi. nu. 17.
Confessio sola in ciuilibus non obligat. ibid

Diabolus qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum, ibid, nu. 3.
Diabolus p̃teritorū aut p̃sentiū occultorū homini incognitorū optimum est interpres, ibidem numero 5. char. ea.
Diabolus furta, adulteria, & cętera quęq; vitia quamq; occultissima cognoscit, ibidem sub eod. nume.
Diabolus rerū principia cognoscit, cui magis nota est virtus causarum naturaliū quam hominibus, ibi sub. nu. 6.
Diabolus quare q̃nq; futura prędicit ex certa scientia quā non habet ipse, ibi. nu. 7. c. 92
Diabolus imbutis artibus magicis revelat, alias cognitu impossibilia, ibi. nu. 9.
Diabolus nulla capitur obliuione, aut ignorātia rerū naturalium, aut secretorum naturę, ibid. nume. 10.
Diabolus, elementorum, metallorū, lapidum, herbarū, plantarū, reptiliū, auium, piscium, & motum cœli notitiam habet, ibid, nu. 10.
Diabolus in omnibus artibus liberalibus, omniū hominū est lōge doctissimus, ibi, nu. 11.
Diabolus ex quibus rebus mixturas, aut cōpositiones faciat, ibidem.
Diabolus quędam in puluerem, & quędā in pinguedinem redigere docet ad facienda sortilegia, ibi. nu. 12.
Diabolus quare a Deo p̃mittatur adeo inhoneste res diuinas deturpare, ibi. nu. 19. c. 94
Diabolus hoc vnū maxime optat, vt ab hominibus adoretur, Ghirlan, de sortile. q. vij. numero 9. char. 96
Diabolus Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, ibi. nu. 18. char. 98
Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit, ibi. nu. 22.
Diabolus reducēs strigas a ludis Demonū, si sonū cāpane pro Aue Maria audierit, cogitur eas in loco dimittere, ibi. nu. 30. c. 101
Diabolus eorū morię quos habet subiectos optat. ibi. q. ix. nu. 2. char. 104
Diaconus rebus sacris abutens quāto tēpore excōicatus ab altaris ministerio sit suspensus, Ghirlā. de sortile. q. xvj. nu. 3. char. 117
Dies vtiles qui dicantur, Placen. de accusa, titu. tij. nu. 8. char. 4
Dictio, studiose i deliciis, malā aīum significat, Nico. Bohe. de seditio. q viij. nu. 35. c. 59
Dicto vltimo testis statur in crimine hęresis, Io. Frā. Pōzi. de lamijs, sub. nu. 84. char. 75
Dictiones, continuo, mox, & similes, quādoq; spatium tēporis admittunt, Pau. Ghirlā. de hære. q. v. nume. 16. char. 131
Dictāre statuto q̃ bānitus p̃ amputatione mēbri posset occidi. An bannitus pro amputatione digiti cōprehēdatur i dicto statuto, & ibi de aliis membris, & de membro arido. Nel. de S Gemi. de bannitis. nu. 51. c. 243
Dictū testis validius dr cū tortura factū q̃ sine. Fran. Bru. de Indi. & tor. nu. 16. c. 338
Differētia inducēda nō est inter ius Cano. & Ciuile nisi expresse tex. reperiatur, tosa. Nic. Arela. de hære. no. xliij. sub n. 4. c. 124
Dignitatis vel cōditionis ratio attēditur in pœnis, Plac. de accusa. tit. ij. nu. 5. char. 2
Directe, & principaliter quæ dicātur ad fidem pertinere, & quæ indirecte, & secūdario. Gundis. de hære. q. j. nu. 2. char. 136
Disputandum non est de iuris apicibus, cū de bona fide agitur. Bonicon. de accusa. numero 9. char. 9
Dispositio odium irrationabile cōtinens, nullatenus extendi debet. de cri. læsæ maiestā. Incer. Autho. q. v. nu. 2. char. 31
Dispositio pœnalis respectu delinquentis est reipubli. fauorabilis, respectu vero filiorū continet odium, ibi. nu. 13.
Dispensationes odiosæ non sunt ampliande, licet bene fauorabiles. ibi. q. x. nu. 5. ch. 41
Dispositio, l. trāligere. C. de trāsa. nō procedit in delictis cōmissis aduersus Dei maiestatē Ioan. Nico. Arela. de hæreticis no. viij. sub numero 2. char. 120
Dispositio l. is cui bonis. ff. de verb. obli. non procedit in hæretico. qui ēt contrahēdo nō potest suā conditionē meliorem facere. ibi. not. xliij. nu. 1. char. 124
Dispositio exceptionū exclusiua super certa qualitate fundata, exceptiones illi qualitati detrahētes, nequaquā excludere vr. Gundisal. de hære. q. xj. nu. 3. char. 145
Disputandū an sit cū hæreticis volētibus publice disputare perfistendo, & cōfirmando errores suos. ibi. q. xxj. nu. 1. char. 154
Disputare publice de fide qn liceat; latissime vbi ēt quę in tali disputatiōe seruari oportet traditur. ibi. sub nu. eo.
Disputādū nō est cū negātibus principia, quōintelligatur, & in qbus procedat. ibi. nu. 4.
Dispositio quæ a principio inutilis est, confirmari non potest. laco. de Aren. de bannitis numero 39. char. 187
Disputatio an sit fīda super indicijs cōtra testē habitis, sicut super his q̃ contra reū hīt Francis. Brun. de indi. & tortu. nu. 15. c. 338
Diuinationū quattuor sunt species geomantia scilicet, hydromātia, pyromātia, & aeromāna. Ghirlā. de sortile. q. ij. sub nu. 6. c. 83
Diuini quare sit dict. ibidem.
Diuinatio q̃ fit per somniorū interpretationē an sit p̃hibita. ibi. q. xj. sub nu. 27. char. 111

Credentes hæreticorum facto qui dicantur. Ioan. Francis. Arela, de hæreti.nota.v.numero 2. char.119
Credentes hæreticis pari sunt pœna plectēdi. Pau.Ghirlan.de hæræ.q.ix.nu.3. char.134
Creditor debitorem de suspecto accusans, & eū capi petens, an debeat Iudici ostendere instr̄m crediti Bal.de carcerib.nu.8. c.295
¶Crimina quæ ab omnibus deferri possunt. Placen.de accusa.nu.12. char.2
Crimina notoria accusatione non indigent, ibid.nu.13.
Criminum multiplex est diuisio ibidem numero 1.titu.ij.
Crimina quare publica dicantur, & quæ sint, ibi.titu.ij.nu.2.
Crimina priuata quæ sint.ibid.tit.ij. nu.3.
Crimina ordinaria quæ dicantur.ibidem sub numero 3.
Crimina extraordinaria dicuntur quorū pœna iudicis arbitrio mandatur.ibi.ti.ij.nu.4.
Crimina quæ puniantur pœna extraordinaria ibi.tit.ij.nu.7.
Crimina quę publica sunt & ordinaria simul. ibi.titu.ij.nu.8.
Crimina priuata, & ordinaria simul quæ dicātur.ibi.titu.ij.nu.9.
Criminū publicorum pœna est ordinaria, ibi. titu.iij.nume.14. char.4
Crimen publici indicij deferens illegitime in senatuscon.turpil. incidit, ibidem titu.iiij. numero 1. char.5
Crimen stellionatus, vel hæreditatis expilate deferens non incurrit pœnam senatuscon. desistens.ibi.nu.2.
Crimen intendere seu deferre deproperans, quid agere debeat.ibi.nu.8.
Crimen varijs committitur modis.Placen.de accu.tit.vj.nu.1. char.6
Criminum puniendorū quattuor genera sunt septem modis consideranda, ibi.nu.2.
Crimina quæ transeant ad hæredes, ibidem numero.10.
Crimen perduellionis morte punitur, ibidem numero 11.
Crimen non graue, arbitrariam requirit pœnam.Bonicon.de accusa.nu.4. char.9
Crimen excipiendi quod sit. ibidem numero 6. char.ea.
Criminosi inimici & conspiratores quando admittantur ad testimonium. ibidem numero 23. char.11
Crimen quod denunciatur si habet facti perseuerantiam, vt fornicatio, quilibet admittitur, ibid.nu.35. char.12
Crimen læsæ maiest.potest per mulieres denunciari.de cri.læsæ maiesta.Incer. Autho. q.vij.nume.6. char.38
Crimen læsæ maiesta, etiam aduersus dominū ciuitatis committi potest. Nicol. Boher.q. vj.numero 6. char.52
Crimē læsæ maie.incurrunt, qui Cardinales, clericos, vel religiosos insultans.ibi.nu.7.
Crimen læsæ maie, committere dicuntur, qui in principem, vel eos qui ad latus eius sunt, moliuntur, ibi.nu.9. char.53
Crimen læsæ maie. quis proprie dicatur cōmittere.sub nu.15. char.ea.
Crimen læsæ maie, non committitur vbi substractio non fit a iurisdictione Princeps.ibi. numero 16
Crimen læsæ maie, an extinguatur morte, ibi. numero 20 char.54
Crimen læsæ maie, locum habet contra Regē Francię, tamen filij eius qui crimen cōmisit non sunt infames, ibi.nu.23.
Crimen speciem hæresis sapiēs puniri debet Ioan.Fran.Ponzi.de lamijs.nu. 85. char.75
In crimine hæresis quæ coniecture sufficiētes dicātur, iudicis arbitrio cōmittitur, ibi. numero 89. char.76
Crimē proximi ita demum celandum est, si in totius populi corporalē spiritualemq; perniciem non vergat. Gundisal.de hære.q.vj. numero 4 char.139
Crimina abdita (vt hæresis crimē) aptius a familiaribus, & domesticis noscuntur, quā ab alijs, idcirco tunc testificari cogūtur. Gundisal.de hære.q.xiij.nu.11. char.147
Crimina ventæ remissionē semel tm̄ habere possunt.Paul.Ghirlan. de relaxatio. carce. numero 2. char.305
Criminosus de consocijs cōfessus, indiciū ad torturā non p̄stat, nisi pluribus concurrentibus.Frā.Bru.de indi.& tortu.nu.25.c.330
Crimē spōte cōfessus, statim est incarcerādus. Bal.de qō.& tor.cap.ij.nu.2. char.399
Crimina diuersa eodem actu committenti, an debeant pœnæ diuerse imponi. Pau. Gril. de pe.omnifa.coi.q.j.nu.12. char.417
Crimen incestus in actu fornicationis commissus, vltimo punitur supplicio.ibid. q.iij. numero 5. char. 420
¶Culpa lata in pœnis corporalibus infligendis, non est dolo equiparanda.Fran.Bru.de indi.& tortu.nu.24. char.343
¶Curia Romana agit de crimine duobus modis.Bonicon.de accusa.nu.1. char.9
Curator filio bāniti dat, vti filio eius q apud hostes est.Iac.de Aren.de bāni.nu.4. c.184
¶Custodibus carcerū hęreticorū qs impēsas subministret.Gūdis.de hęre.q.xj.n.11.c.145

pro, fornicatione ſimplici & alijs minoribus criminibus, ibi.nu.5. char.422
Epiſcopus notorius homicida nõ deponitur abſque ſententia de cri, læſæ maieſt, Incer, Autho,nu.23. char.26
¶Error præſumitur quando aliud in referente quam in relato reperitur,de cri, læſæ maie,Incer.Autho.q.vj.nu.16. char.36
Errãs in ſacramẽto Euchariſtiæ hęreticus eſt, Pau.Ghir,de hære.q.ij.nu.2, char.127
Errant qui fidẽ Chriſti humanis rõnibus fundare nituntur.Gundiſal,de hæreti. q. xxj. numero 5. char.155
Euentus ſpectatur,ſi de puniẽdo crimine agatur,Placen,de accuſa.ti,vj.nu.8. char.7
¶Examinatio teſtiũ in crimine hæreſis põt alij committi.Io.Fran, Ponzi,de lamijs ſub numero 84. char.75
Examinationi teſtiũ contra hęreticos duę religioſę perſonę,itẽ publicus Tabellio adhiberi debẽt.Gũdiſ.de hęre.q.xiij.n.18.c.143
Examinatio,& tortura fieri põt diebus feriatis cõtra latrones famoſos.Ibi de abſolutione inocentis,ſub nu.2. char.301
¶Exceptio nullitatis ſnię executionẽ impedit.Gundiſ,de hęre.q,xix.nu.7. char.152
Exceptio banni perſone coheret,& illã non egredię,lac,de Are.de bãni.ſub n.32.c.186
Exceptio quæ obſtat cedenti, an ceſſionario obſtet, ibi, nu.33.
Exceptio ꝙlibet in crimine læſæ maieſt.ceſſare debet.Frã,Bru,de Indi,& tor.n.24.c.339
Exceptiones aduerſus excuſatorẽ quę opponi poſſint.Ant.de cana.de excuſa.n.10.c.15
¶Excõmunicatio obſtat exceptio excõicationis,ne ſpoliatus reſtituatur,Ioan, Nico, Arela.de hęre.not.j.nu.3. char.118
Excommunicatus agit ad vxoris reſtitutionẽ hæreticus nequaquam ,ibi. nu.4.
Excommunicatus ex quacũq; cauſa ẽt ciuili, perſiſtẽs per annũ in excõicatione habetur ſuſpectus de hęreſi,ibi.not.xlj.nu.1. c.124
Excõmunicatus per annum preſumitur male ſentire de articulis fidei,ibi,nu.2.
Excõmunicationẽ per annũ ſuſtinẽs,an poſſit vt hęreticus condemnari.Pau,Ghirlã,de hære,q.viij,nu.4. char.134
Excõmunicationis ſnia qũo ferri debeat. Et quid ſeruandũ per excõicatorẽ poſt latam ſnĩam , ſi requiratur ab excõicato exemplum. de modo proceden. contra Apoſta. numero 9.& 13. char.182
¶Excuſator quis ſit , & qualiter diffiniatur. Anto,de Cana.de excuſa.nu.1. char.14
Excuſatoris quale officium. ibi,nu 2.
Excuſator ſine mandato,an poſſit eſſe minor etiam & mulier,ibi,nu.3.
Excuſator ſine mandato ad quid admittatur, & quando.ibi.nu.4.& 5. char.15
Excuſationũ triplex differẽtia,ſub.nu,3.ibid.
Excuſator quid differat a procuratore,defenſore,& nuncio.ibi,nu,7. char,15
Excuſator nomine cuius verba cõcipere debeat,ibi,nu.8
Excuſator nũquid procuratorẽ poſſit conſtituere,ibi,nu.11.
Excuſator, cauſæ quas allegare habet quomodo intelligende,ibi,ſub nu.2. char.14
Excuſator ſine mãdato qñ innocentiã proponere poſſit.Anto,de Cana, de excuſa.ij, parte nu.1. char.16
Excuſator nunquid poſſit a grauamine , ſeu ſententia appellare,ibi,nu.4. char,ea,
Excuſator poſt latã ſententiã comparẽs, vtrũ poſſit a ſnia appellare,ibi,ſub eo,nu.
Excuſator appellans pro eo qui ad ſupplicĩũ ducitur nũquid poſſit ſine mandato proſequi appellationem.ibi.nu.5.
Excuſator abſentis quas excuſationes meri facti poſſit allegare, ibi,nu.7. & 10. c.17
Excuſator abſentis qui metu ſupplicij aufugit,nunquid admittendus, ibi.nu 9.
Excuſator abſentis petens terminũ citationis prorogari.vt abſentẽ inueniat,quem neſcit vbi ſit,nũquid audiendus.& quid ſi dicat ſe non inueniſſe,ibi.nu.14.& 15. char.18
Excuſator allegãs impedimentũ facti preciſi, nunqu id audiendus,ibi.nu.21.
Excuſator nungd poſſit allegare eius absẽtiã cõtra quẽ petit ſnie executio,ibi.n.25. c.19
Excuſator in cã capitali an ſatiſdare debeat de pſentãdo,finita abſentię cã,ibi.n.22.c.18
¶Executio aduerſum dãnatos hęreticos qualiter fiat.Gundiſ,de hęre,q.xix.nu.1. c.151
Executio ꝙd ſit.Pau.Ghir,de relaxa.carcera. q.j.nu.1. char.297
Executio pœnarum corporalium, quare publice fieri debet.ibi.nu.3.
Executio i cauſis criminalibus,an ſtatim fieri debet poſt ſnĩam latã,ibi.q.ij.n.1.char.297
Executio an fiat in cauſa criminali ex cõfeſſione ſola abſq; alio proceſſu,& ſententia, Frã.Brun.de Indi.& tortu.nu.79.char.348
¶Exheredatio per prem facta eo ipſo extinguitur,& reuocatur, cũ cã illius inductiua remouetur.de cri.Iesę maieſt.Incer. Autho. q.iij.nume.6. char.29
Exhibitione denegata,qũ poſſit ingſtitus licite appellare,Bonicon.de accuſa.n.39. c.12
¶Exilium quotuplex ſit. Placen. de accuſa. titu.vj.nu.26. char.8
Exiliũ quibus irrogetur, vel ad tẽpus, vel in

Ioan.Fran.Ponzi.de lamijs.nu.40. c.70
Demones qui aliquē ad peccandū induxerūt contra naturā, abhominātes fugere est credendum,ibi.nu.64. char.73
Demones inuocare,& ab eis responsa petere an sit hæreticum,ibi.nu.66. char.73
Demones sanguinem amare dīr. Ghirlan.de fortile.q.iij.sub nu.9. char.83
Demones euocati veniūt,certis tēporibus,signis carum imibus,& ritibus obseruatis,ibi. q.iij.nu.7. char.85
Demones responsa prebere solent maleficis, seu fortilegis,ibi.nu.10.
Demon quare fortilegis suadeat sacramentorum abusus effectus aliquos mirabiles parere.ibi.nu.22. char.87
Demones per artes magicas aduocati cōpare coguntur inuiti, ibi.nu.23.
Demon mente mulieris per infidelitatē capta in diuersas personarum species se transformat coram illa.ibi.q.vij.nu.2. char.95
Demones deferre hoīes corporaliter de loco ad locū motu veloci est impossibile.ibi.nu.3.
Demones apparētias & mille rerū species intellectui humano representare pñt,ibi.nu.5
Demones scdm ipsorū naturalē virtutē multa facere possunt,quę nō faciūt,diuina eos reprimēte prouidēcia,ibi.nu.14. char.97
Demones per virtute suā adeo vehementē & acutā operātur quædā quæ a nobis miracula putantur, & non sunt.ibi. c.115. char.ea.
Demones in nobis dupliciter operari possunt sub eo.nu.
Demones permittēte Deo in forma corporali possunt hominē vere & realiter de loco ad locum transferre,eo.nu.
Demones i nobis mirabiliter operari possunt qui dupliciter,ibi.nu.38. char.103
Demones cōtra iustitiam humanā vires suas uequeunt extendere.ibi.nu.39.
Demon maleficis, siue fortilegis vtitur tanq̄ instrumentis ad nocendū corporibus humanis.Ghirlan.de fortile.q.viij.nu.1. c.104.
Demon nō pōt hominem in aliam transformare speciem,ibi.nu.2.
Demon quę, & qualia in cognitione habeat a naturali potentia.ibi.q.x.nu.3. char.105
Demonis suffragium inuocare ad scīendum vel faciendū ex quæ soli Deo cōpetunt est hæreticū,ibi.nu.19. char.108
Demonū diuinationes & responsa euitanda sunt,ēt si vera prędicent. Gūdisal. de hære. q.ix.nu.8. char.143
¶ Denūciatio euāgelica ad pœnitētiā tm̄ agit, nō ad pœnā. Boncon.de accusa.nu.8. c.9
Denūciatio euāgelicha & canonica quid inter se differat.ibi.nu.12. char.10
Denūciatio priuata quæ sit,ibi.nu.16. c.ea.
Denunciatio euangelica requirit q̄ denūciās sit sine macula.ibi.nu.19. char.ea.
Denūciato regularis q̄ sit ibi.nu.20. char.10
Denūciatio clamosa, & frequens an sufficiat contra.cōstitutū indignitate,ibi.nu.45.c.13
Denuuciās prelatū,an debeat ab ecclesia expensas habere.ibi.nu.53. char.13
Denunciare qui tenētur, si in probatione deficiant an puniatur, Pau. Ghirlā.de relaxa. carce.nu.7. char.31
Denūciationis aduersus hęreticos q̄ forma sit. Gundisal.de hære.q.x.nu.6. char.144
Denunciatio nequaquā fieri debet, si crimen ita occultum sit vt probari nequeat,ibi.numero 7.& 8.
¶ Deus per artē demonis multa cōtingere p̄mittit.Io.Frā.Ponzi.de lamijs.nu.41. c.70
Deo soli reseruata q̄ sint, nec vlli p̄missa creature, Ghirlan.de fortile.q.x.sub nu.1. c.105
Deus Acherō in breuibus adijci solitū, an sit verbū diabolicū.ibi.q.xj.sub nu.14. c.109
Deo mamone sacrificātes,vt fiant diuites,qualiter puniantur.ibi.nu.25. char.112
Deus cur sinat tot hæreses esse, & tantorum hęreticorum animas in Inferno mergi.Gūdisal.de hære.q.iiij.nu.5. char.137
Deus q̄ñq; quæ a Demonibus prędicatur euenire sinit.ibi.q.ix.nu.9. char.143
¶ Deportandus est qui fil ū ad militiam delectum debilitat,vt inhabilis fiat. Placen. de accusa.titu.vj.nu.24. char.8
Deprehensus in aliqua hæresis suspitione qualiter puniatur.Pau. Ghirlā.de hære. q.viij. nume.1. char.134
Determinās ad plura determinabilia relatū pariformiter illa determinare debet.Ghirlā.de fortile.q.xij.nu.9.& 16. c.113.& 114
¶ Diabolus quoad pōt fidei nostre resistere nititur,& eam impugnare,Ioā.Fran.Ponzini. de lamijs.nu.42. char.70
Diabolus summopere ab hoībus adorari cupit,atque vt adoretur nullū non mouet lapidem. Ghirlan. de fortile.q.iij.nu.6. c.85
Diabolus an sit futurorū prescius, ibi.nu.11.
Diabolus plus timet signū crucis quā cetera omnia,ibi.q.v.sub nu.4. char.89
Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebat,ibid.
Diabolus sub diuersis instrumentis,& figuris, docet fortilegos diuersa cōmittere flagitia. ibi.nume.11. char.90
Diabolus rerum naturalium & secretorum naturæ maiorē habet cognitionem quā omnes simul homines.ibi,q.vj.nu.2. char.91

Filius & nepos eadē persona censetur. ibi.q. vj.nume.26. char.37
Filius pro patre puniri non debet secundum legem nature.ibi.q.viij.nu.6. char.39
Filij legitimi efficiuntur per oblationem curie.ibi.nu.9. char.40
Filius cui princeps concesſit, vt non obstante primo delicto succedere poſsit in oibus iuribus &c.an poſsit extraneis succedere de cri.leſę maieſt. Incer.Autho.q.x.nu.1. c.41
Filij non puniuntur ob crimen leſæ maie.a parentibus commiſſum, Nico.Bohe,quæſt.vj. numero 12. char.53
Filij hæreticorum liberantur a patria poteſtate, Ioan.Nicol.Arela.de hæreti.nota. xiiij. numero 1. char.122
Filij hæreticorū puniūtur ob delicta parentū. Pau.Ghir.de hære.q.iij.nu.4. char.129
Filij ex coitu damnato,nati,omnis ſucceſsionis ſunt incapaces.ibi.nu.5.
Filij hęreticorum catholici,& orthodoxi, an poſsint parētibus ſuccedere. ibi.quæſt. iiij. numero 1. char.129
Filij hæreticorum, nec in danario ſuccedere poſſunt.ibi.nu.2.
Filijs hęreticorum qua pœna irroganda ſit,& quæ filijs fautorū, & receptorū.Gundiſ.de hære,q.xxiij.nu.1. char.157
Filius hæretici an ipſo facto perdat eccleſiaſticum beneficium, ibi.nu.2.
Filij ſimplex appellatio in caſu rōnabilis odij etiam naturalem compræhendit,ibi.nu.4.
Filius ſi in magiſtratu ius iniquum ſtatuit, ob qđ et obſt.exceptio, patri tamē non obſtabit.Iaco.de Arena de banni. nu.31. c.186
Filiusfami.incarcerari poteſt,& cedere bonis Bal.de carceri.ſub nu.4. char.295
Filij ex nuptijs inceſtis nati , an ſuccedant in bonis parentum.Pau.Ghirl. de pœn.omni. coi.nume.8. char.419
Filij inceſtuoſi,& ex coitu damnato nati,nedum ſucceſsionis, ſed & alimentorum ſunt incapaces.ibid.
Filij presbyterorum progeniti poſt ſuſceptos ordines dñr inceſtuoli.ibi.nu.3. char.432
Finis cauſę nō attēditur in materia torturę. Pau.Ghir.de qō.& tor.q.vij.nu.7. c.408
Forenſis licet conſpiratione a populo factā ſciuerit,non tamen puniture.Nico.Bohe.de ſeditio.q.vj.nu.3. char.52
Forma abiurandi hæreſim quæ ſit, Gundiſ. de hære,q.xx.nu.7. char.154.
Forma ſententiæ contra abiurantes.ibi.nu.9.
Fornicatus cū nouerca, nuru,ſocru, priuigna,aut ſimili perſona qua ſit afficiēdus pœna,Paul. Ghirlan.de pœn,omniſa.coi,q.v. numero 1. char.421
Fornicatio cōmiſſa cū muliere ſoluta , & impudica,qua puniaf pœna,ibi.q.ix.n.1.c.425
Fornicatio an ſit genus quoddā, diuerſas ſub ſe continens ſpecies,ibi.nu.2.
Fornicans ſcienter cū meretrice ſibi agnata, pœnam non euadit inceſtus. ibi.nu.4.
Fortitudo qñ dici poſsit,Nico,Bohe.de ſeditio.q.j.nu.18. char.45
Forum ēt quis ſortitur ratione perſonę ſuper rebus alibi ſitis Gundiſal. de hæreti.q. xv.nume.7. char.149
Fratri carnali hæretico an potius ſubueniē dum ſit,q̄ extraneo catholico.Ioan,Nico, Arela,de hære,not.xij.nu.1. char.122
Frequentiā quot vices inducāt, Bonicō.de accuſa.ſub nu.45. char.13
Fuga ante incarcerationem,an faciat crimi nis probationem.Pau.Ghir,de relaxa.carce,ibi de fuga incarcerati.q.j.nu.1. c.309
Plena probatio an inducatur ex fuga. ibi.
Fuga qñ in delictū computatur,ibi,nu.3.
Fuga quandoque ad probationē alterius criminis inducitur.ibi.nu.4.
Fuga officialis publici quid operetur,ibidem numero 5.
Fuga ſolum nonnunquā in criminalibus plenam facit probationem.ibi,nu.6.
Fuga eius qui carceribus fractis aufugit, plenam probationem facit.ibi,nu.7.
Fugitiuus non præſumitur, qui ſtatim ſponte ſua reuertitur.ibi,nu.8.
Latitans in domo an dicatur fugiſſe,ibi.
Fugiens præſentiam Iudicis ſeuientis nō punitur.ibi.nu.10.
Fugiēs ex camera, vel palatio poteſtatis,i quæ detinebat,pro confeſſo hr.ibi.nu.13. c.310
Fugitiui an ſint ad ſententiam audiēdam citandi,ibid.
Fugiens de licentia cuſtodis,non habetur pro confeſſo.ibi,nu.15.
Fugiens ex carcere priuato,non habetur pro confeſſo.ibid.
Fuga qñ indiciū ſufficiēs prebeat ad torturā Guid,de Suza,de indi,& tor,nu,40, c.317
Fuga non facit indiciū vt quis poſsit ſubijci quæſtioni, ſi poſsit aliqua probabili cauſa velari.Fran.Bru.de indi,& tor,nu.8. c.329
Fuga ſola propter proceſſum initiatum nō facit indicium.ibi.nu.9.
Fugiēs de carcere per oſtiū carceris apertum, nō eſt pro cōfeſſo habēdus,ibi.nu.10.
Fuga inculpati,& reperti cū mucrone madefacti cruore, vehementiſsimū præſtat homicidij indiciū,ibi,ſub nu,6. char.333
Fuga accuſat fugientē, & fama hominē malæ

Diuinationes, & sortilegia qñ dicãtur sapere hæresim manifestã & quando non. Gundisal. de hære. q. ix. nu. 6. char. 142
Diuinatio an faciat indiciũ ad torturã. Frãc. Bru. de indi. & tor. nu. 35. char. 332
¶ Doctores iuris priuilegiati sunt ĩ multis Io. Fran. Ponzi. de lamijs, nu. 19. char. 67
Doctores Iuris ciuilis circa quæ versari dicãtur. ibid. nu. 21.
Doctores Iuris ciuilis vocari debẽt ad ꝓcessus, & examinationes inquisitorum. ibid. numero 66. char. 73
Doctor legũ an possit ꝓ debito incarcerari. Bald. de carce. nume. 4. char. 295
Doctores legũ, & aliarũ scientiarũ, ꝑsonaliter capi, ad Iudicẽ trahi, aut quouis modo vexari non possunt. Fran. Bru. de Indi. & tor. numero 23. char. 339
¶ Dogma falsum, & a fide extraneum defendens, hæreticus est. Paul. Ghirlan. de hære. q. ij. nume. 3. char. 127
¶ Dolus pro facto accipitur in l. cornelia. Placen. de accusa. titu. vj. nu. 9. char. 7
Dolus præsumptus futurus remitti potest, nõ autẽ verus, de cri. læsæ maie. Incer. Autho. q. viij. nume. 12. char. 40
Dolus in quibus criminibus culpę prępondere t. Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 87. c. 75
Dolus, vel factũ cedentis, cessionario obesse nõ debet. Iac. de Are. de banni. nu. 32. c. 186
¶ Dominũ eiusdẽ rei ex pluribus causis, eodẽ vel diuersos tẽporibus cõcurrẽtibus queri nõ põt. de cri. lę. ma. Incer. Auth. n. 19. c. 25
Dñs feudi qua lege obliget ad non priuandũ vassallũ feudo, nisi culpa cõuicta. ibi. n. 20.
Domũ delicatã habere nostra nõ interest, ne ob id a forẽsibus vexari nos oporteat. Nico. Bohe. de seditio. q. j. sub nu. 25. char. 46
Dñs Castri a præfectis inquisitioni reqsitus, an cogatur hęreticũ in suo territorio manẽtem verbaliter citatum, illis tradere. Gundisal. de hære. q. xj. nu. 6. char. 145
Domestici testes admittũtur in probandis his quæ domi geruntur. Paul. Ghir. de relaxa. carcera. sub nu. 3. char. 302
Domesticus non debet torqueri in eum cuius est domesticus. Fran. Brun. de indi. & tortu. numero 10. char. 337
Domestici pro delicto domi cõmisso possunt torqueri. ibi. nu. 38. char. 334
¶ Donatio facta per hæreticũ ante damnationem, an valeat, & an possit reuocari. Paul. Ghirlan. de hære. q. v. nu. 8. char. 130
¶ Dos an fisco applicetur ob vxoris hęresim. Gundisal. de hære. q. xv. nu. 9. char. 149
¶ Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad Papam referenda. Ioan. Francis. Ponzi. de lamijs. nume. 8. char. 66
Dubius in fide hæreticus est, quod declara & limita quinque modis. Ludo. Care. de hæreti. nume. 8. char. 162

De littera, E

Ecclesia sanguinem abhorire dr̃ Pau. Ghirlan. de relaxa. carce. Ibi de pœnarũ compositio. nu. 5. char. 304
¶ Edificiũ radicitus destructũ, si reedificetur omnino nouum dicitur, de crimine læsæ maie. Incer. Autho. q. ij. sub. nu. 2. c. 26
Edificare volentes domos, quid habeant facere. Nico. Boher. de seditio. q. j. nu. 26. c. 46
¶ Effectus consurgit fortior dispositione legis, cum hominis concurrẽte contractu. de cri. læsæ maie. Incer. Autho. nu. 3. char. 23
Effectus sortilegiorũ qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus siue mixtis, siue simplicibus. Ghirlan. de sortile. q. vj. nu. 1. char. 91
¶ Egritudines quę rebus proueniunt naturalibus, per cõtrarias res curari possunt. Ghirlan. de sortile. q. ij. nu. 5. char. 83
Egritudines, seu morbi quos inferũt malefici nõ ex imaginibus, aut ceremonijs ꝓueniũt sed ex mixturis, & rebus applicatis naturalibus. ibi. q. vj. nu. 18. char. 94
¶ Emãsor quis dicatur, & quis fugitiuus. Placen. de accu. titu. vj. nu. 6. char. 6
¶ Episcopus remittere nõ põt offensam illatã Maiestati Dei, ideo cũ hæretico trãsigere nõ potest. Ioã. Nico. Arela. de hære. not. viij. nume. 2. char. 120
Episcopus an valeat in hæreticũ Inquisitorẽ procedere, Gundisal. de hæreti. quæst. vij. numero 17. char. 140
Episcopi, & inquisitioni præfecti sunt, districte aduersus suspectos de hæresi procedant nemini fraudolose falso hoc crimen imponant, nihil deniq; gratia, odio, aut lucri causa agant, ibi. nu. 18.
Episcopus hæreses expurgare negligens, qua pœna puniatur. ibi. nu. 19.
Episcopus si possit solus, sine Inquisitore, & viceuersa, quid Inquisitor absq; episcopo. ibi. q. viij. nu. 16. char. 146
Episcopo an liceat armatos ministros habere pro suæ iurisditionis executione. ibi. q. xj. numero 16. char. 146
Episcopus sup adulterio, & minoribus criminibus dispensare põt, ne deponat Clericus Paul. Ghir. de pœn. omni. coi. nu. 3. ch. 419
Episcopus in quibus casibus, & de quibus criminibus dispensare possit. ibi. nu. 4.
Episcopus cũ clerico dispẽsare potest in sin

Hæretico pœnitenti parcitur, Apostatæ nequaq̃.ibi.not.xliiij.nu.2. char.eadem
Hęretico semiplene probanti contra Christianum non defertur iuramentum in supplementum probationis, econtra autem Christiano semiplene probanti contra hæreticũ sic.ibidem not.xlvij.nu.2. char.125
Hæreticus est qui credit ecclesiã habere duo capita.ibidem not.xlix.nume.1.eodem.
Hæresis est crimen cæteris grauius, Paul.Grilan.de hæreti.nume.1. char.126
Hæresis quid sit in suo genere sumpta.ibidem q.j.nume.2. char.126
Hæresis proprie sumpta non cadit in iudeo, nec saraceno.ibdem nume.3.
Hæresis ab electione dicitur ibidem nume.4. Et heremita vnde dicatur ibidem.
Hæresis differt ab apostasia,& schismate, ibidem nume.7.
Hæreticus quis proprie dicatur. ibidem q.ij. nume.1. char.127
Hæreticus est semper schismaticus, sed non econtrario.ibidem nume.7. char.128
Hæretici omnes Apostatæ sunt. ibidem sub nume.9.
Hæretici quibus pœnis plectendi.ibidem quęstio.iij.nume.1. char.eadem
Hæreticus errorem suum corrigere paratus, an possit veniam obtinere.ibidem quęst.v. nume.1. char.eadem
Hæretico relapso non datur venia, conferri tamen possunt sacram,si pœnitentiæ appareant signa.ibidem q.v.nume.22. char.132
Hæreticis nec inter viuos, nec in vltima voluntate relinqui potest.Pau.Grilan.de hære.q.ix.nume.2. char.134
Hæresis pertinaciam requirit Gundisal.de hęreti.q.ij.nume.4. char.137
Hæresis prima post Christi aduentũ quæ fuerit.ibidem q iiij.nume.3. char.eadem
Hæreses cur hodie maiores q̃ olim suboriantur.ibidem nume.4.
Hæretici quibus infidelibus assimilentur Gũdisal.de hære.q.v.nume.1. char.138
Hæreticorum infidelitas maior est q̃ iudeorum.ibidem nume.2.
Hæresis instar Cancri serpere dicitur. ibidem q.vj.nume.3. char.139
Hæreticus ad ecclesiam confugiens an gaudeat immunitate. ibidem quæstio. xj. numero 15. char.146
Hæresis an per instrumenta probetur,& quo modo.Et libri improbate lectionis reperti pœnes aliquem an eum hæreticum probent.ibidem.q.xiij.nume.19. char.148
Hæreticus an sit incendio tradendus, ibidem q xv.numero 4. char.149
Hæreticorum fautores, & receptatores, qua pœna plectantur, ibidem quæstio, xvj. numero 1. char.150
Hæreticus super aliquo articulo, si abiurauerit,& demum tenent contra articulum, an dicatur relapsus, ibidem quæstio, xx. numero 6. char.153
Hæreticorum corporibus ecclesiastica sepultura deneganda est. ibidem quæstio. xxij. numero 7. char.156
Hæreticus est, qui dubius est in fide, quod limita quinq̃ modis. Ludo. Care. de hære. nume.8. char.162
Hæreticum est tenere vsuras esse permissas. ibidem nume.9.
Hæreticum an sit,si dicatur non posse pœnitere eum qui vixit vsq; ad senium in peccatis.ibidem nume.13.
Hæreticus an sit qui credendo hæretico. ibidem nume.20. char.163
Hæreticum an quilibet accusare possit, vbiq̃ omnes persone etiam prohibite accusare possunt.Et habes per totum tractatum copiosissime distinctum de hoc crimine hæresi,adeo q̃ omnia hic transplantare esset potius tediosum q̃ vtile. vide ibi, qui incipit sub char.60.vsq; ad finem.
¶Homicidium quando, & quali pecuniaria pœna puniri possit.de crimi. læsæ maiesta. Incer.autho.q.viij.nume.xj. char.40
Homines quatuor gentem constituunt. Nico. Bohe.de seditio.q.iij.nume.j. char.50
Homo absq; Dei gratia diabolo tentanti resistere non potest.Grilan.de seditio.quæst.v. numero 4. char.89
Homicida,maleficus,veneficus,& adulter cõfessi, aut testibus conuicti, non audiuntur appellantes,Paul.Grilan.de relaxa. carce. q.ij.nume.2. char.297
Homicida debet puniri,sed qui gladio non feriere, gladio non debent perire. ibid.q.v. numero 1. char.302
Homicidium an omnibus imputetur, si tres vnum aggrediantur, sed vnus tantum feriat,& occidat.ibidem nume.2.
Homicidium si vno ictu factum sit, & nesciatur a quo ex tribus,an omnes debeant condemnari.ibidem q.vj.nume.1. char.303
Homo liber,& in se & in alios ex aliquo crimine delatus,torqueri potest, Guid.de Suza.de indi.& tortu.nume.82. char.321
Homicidium factum in aliquo loco per quem aliquis solitus erat transire, qui maleficia consueuerat perpetrare,præsumitur ab eodem perpetratum esse, Fran, Brun.de indi.

perpetuum,ibi.nu.25. char.ea.
¶Expilatores dicuntur fures atrociores a furibus aliis qualitate discreti,Placen,de accusa.titu.vj.nu.7. char,7
Experiméta sermonũ verorũ cũ rebus sensatis cõcordare debent,Ioan,Fran,Ponzi.de lamijs.nu.46. char.70
¶Extensio passiua equiparatorũ locũ nõ habet in pœnis ipso iure impositis,de cri.lesę maiest,Incer.Autho.sub nu.14. char,25
Extensio in correctorijs,nullo modo fiẽda,ẽt ex identitate rationis,ibi.nu.21. char.ea.
Extẽsio ex paritate rõnis nõ fit in pœnis ipse iure inflictis,ibi,q.v.nu.12. char.33.
Extẽsio & si,phibita sit,si tñ ratio expressa sit in lege,fieri põt,ibi,q.x.nu,4. char.41
Extẽsio ex idẽtitate rationis, ẽt in pœnalibus licita est,vbi in lege ratio expressa est.Gun disal.de hęre.q.xuij.nu.17. char.148

De littera, F.

FAcies hominis pulchritudinis cœlestis instar formata,nõ est pro crimine maculanda, Placen, de accusa, titu. vj. numero 31. char,8
Facundia oratorũ qualẽ habeat officiũ.Ioan. Fran.Ponzi,de lamijs,nu.27. char.68
Factũ aliquid esse non præsumitur,nisi probetur,ibi,nu,45. char.70
Facta per artẽ diaboli vera non cẽsentur,sed fantastica ibi.nu.47. char.71
¶Facultas omnis legitimę defensionis inquisito referuatur,Bonicõ.de accus.n.47.c.13
¶Fama qñq; minuitur ex genere pœne.Placen.de accusa.titu.ij,sub nu.13. char.3
Fama publica a fide dignis orta personis, indiciũ ad tortură tribuit, Guid, de Suza.de indi,& tortu.n.42. char.317
Fama sola cũ vno indicio sufficit, vt torturæ quis subdi possit,Fran,Bru.de indi, & tor. numero 32. char.331
Fama bona thesaurus inestimabilis, & lilium suaue perolens,ibi.sub.nu.2. char.334
Fama duplex est,quędã homini inherens,altera vero inter homines,Pau,Ghir.de qõ. & tor,q.iij.nu.3. char.402
Fama homini inherens quæ dicatur, ibid.
Fama inter homines dicitur rumor, seu dictũ gentiũ, seu vulgi,ex opinione imaginaria procedens,ibi,nu.4.
Fama iã ꝓbata,num possit ꝓcedi ad qõnem. Amber,de Antra.de qõ.& tor.nu.20.c.412
Fama q̃d in maleficijs operẽt,ibi.nu.26.c.413
¶Febris qualis morbus sit,& vnde ꝓueniat. Ghirlã,de sortile.q.vij.sub nu.5. char.96
Febricula leui laborãs nõ excusatur quominus teneatur cõparere citatus,Pau,Ghir,de quæstio.& tortu.q.iiij.nu.7. char.404
¶Fœmina quare prius torqueri debeat q̃ masculus.Guid,de Suza,indi,& tor.n.23.c.315
¶Ferula i pueris censẽt quędã turtură.Guid. de Suza.de Indi.& tor.nu.7. char.314
¶Fetus in vtero matris intra quantũ tempus formari censeatur,Ghirlã,de sortile.q.xiij. sub nume.3. char.115
¶Feudũ ea conceditur cõditione,vt vassallo felonią committẽte resoluatur,de cri. lesę maie.Incer,Autho.nu.4. char.23
Feudũ ipso iure ob felonią nõ reuertitur ad dominũ,culpa per sententiã nondum cõuicta,ibi,nu.9. char,24
Feudũ ob crimẽ lesæ maie, ipso iure non reuertitur ad dominum,ibi,nu.8.
Feudũ an dicatur nouũ,vel antiquum ,si vassallus feudo priuatus ipsum recuperat de crimi,lesæ maiesta,Incer, Autho. quæst.ij. nume,1. char.26
Feudũ iuxta principis voluntatẽ regulari debet,ibi,sub nu.3. char,ea.
Feudũ ꝙ restituit ex quadã subrogatione antiquũ esse censetur,ibi.nu,7. char,27
Feuda quo ad alienationẽ ad instar rerũ patri monialiũ sunt reducta,ibi,nu,8.
Feudi natura alteratur per verba pro te & successoribus &c,de cri,lesæ maiest,Incer. Autho,q.iiij,nu,13. char,31
Feudo ad dominũ ex mora vassalli reuerso,si dñs eũ recipiat ad iuramentum fidelitatis pręsumitur motæ ingratitudinẽ remisisse. ibi,q.xij.nu.5. char.42
Feudalia,& emphyteotica bona,an damnato hæretico veniãt fisco applicãda, Gundisal. de hære.q.xv.nu.8. char,149
¶Fictio quid proprie dicatur,Pau,Ghirlã.de quæst.& tor,q.iij,sub nu.7. char.402
¶Fides principaliter in chorde,& secũdario in ore consistit idem dicito in hæresi, Gundisal.de hære,q.j.nu.5. char.136
Fideicõmissum ꝙ semel p̃ cõfiscationẽ extinguit an reuiuiscat si restitutio sequat,de cri. lesę maie.Incer.Autho.q.iiij.nu.1. char.29
¶Filius matrem de partu suppositio accusare põt.Placen,de accusa.nu.10. char,1
Filius & libertus iure mariti tantum accusare possunt,ibi,titu.ij,nu.3. char.3
Filio capti ab hostibus ante patris redditum obeunte,fingitur pr̃ reuersus retro filiũ habuisse in potestate,de cri,lesæ maie, Incer. Autho.q.iiij.nu.9. char.30
Filia nõ cẽsetur cõprehensa sub filiorũ exheredatione, ibi.q.v.nu.5. char.31
Filius est portio quędã corporis paterni, sed & eadem caro dici põt,ibi,q.v.nu.14 .c.33

REPERTORIVM
INDICIA HOMICIDII PRÆMEDITATI
PER MARCVM ANTONIVM BLANCVM DILIgentissime recollecti, habes char. 356. & primo.

Præparationes, & ordinationes.
Transitus non solitus.
Frequentatio viæ.
Armorum delatio in non solito.
Armorum genus.
Asportatio bonorum.
Alienatio bonorum.
Inimicitia.
Reconciliatio.
Conuersatio cum inimicis occisi.
Iuuans inimicum meum.
Propinquitas iniuriati.
Inimicitia quando ignoratur occisor.
Mine.
Iactatio.
Modus percutiendi.
Proditio.
Multitudo vulnerum.
Tempus.
Locus.
Associatio, vel auxilium præstitum.
Receptatio.
Confessio.
Litterarum acceptatio.
Tractatus.
Secreta cõuẽtio, & locutio habita iter plures.
Rixa secundariæ parum post primam.
Aggressio.
Assistentia.
Ducẽs verbis aliquẽ, sciẽs malefactores ibi eẽ.
Vita hominis.
Conuersatio malorum.
Qualitas personæ.
A communiter accidentibus.
Trepidatio.
Mendacium.
Non respõdẽs interrogationi.
Taciturnitas.
Solicitans.
Fuga.
Fuga officialis.
Fugatus cum clamore.
Fugiens cum gladio euaginato.
Contumatia.
Prohibens ne quis capiatur.
Prope mortuum cum cultello.
Gladium sanguinolentum habens.
Mortuus prope domum alicuius inuentus.
Mortuus in domo.
Inuentus in loco delicti.
Visus admenare gladium.
Prohibere potens, si non prohibuit.
Pax, seu transactio.
Petitio veniæ.
Negligens in puniendo.
Fama.
Testis de visu.
Testis examinatus sine iuramento.
Testis an citet reus ad vidẽdũ iurare.
Testis lite contestata.
Testis post terminum examinatus.
Testis qui non debuit examinari.
Testis minor annis, xiiij.
Testis minor annis, xx.
Testis mulier.
Testis infamis.
Testis q̃ cogi nõ potest ad deponẽdũ.
Testis domesticus producentis.
Testes plures singulares.
Socij dictum.
Mortui depositio.
Denunciatio Decani, seu centenatij.
Incantationes, seu diuinationes.
Iudex si vidit.
Nomen malum.
Physionomia mala.
Signum.

FVRTI INDICIA.

Solitus furari.
Vicinus domus furatæ.
Res furtiua reperta pẽnes aliquem.
Visus exire domum.
Visus exire tempore noctis.
Expendens multam pecuniã de stãpa furata.
Expendens pecuniam, cũ antea esset pauper.
Commodum habens ex re furata.
Fuga famuli.
Culpa custodis.
Forma pedis.
Res alicuius relicta in loco furti.
Schala ante fenestram.

Omnia supradicta Indicia ibi habes plenissime examinata, cum suis numeris, & Repertorio diligentissime accommodata. Multaq; alias quæstiones de indicijs ibi videre poteris. char. 356.

vitæ, Amber. de Antra. de quæstio, & tortu. numero 21. char. 413
¶Fur ab abigeo quantitate fecernitur, Placē. de accusa. tit. vj. sub. nu. 7. char. 7
Furtum fecisse an præsumatur is pœnes quē res subtracta reperitur Guid. de Suza, de indi. & tor. nu. 37. char. 316
Furtum a familiaribus, et in domo conuersan tibus factum præsumitur. Fran. Bru. de indi. & tor. nu. 3. char. 328
Fures de socijs & receptatoribus interrogari possint. ibid. nume. 20, char. 330
Fur quidam Romę quibus remedijs cōtra tor turam fuerit vsus. Pau. Gril. de quæstio & tor. q. iiij. nume. 14. char. 405
Fur quandoque ad pœnam torquetur pro le uibus furtis. ibi. q. vij. sub. nu. 9 char. 409
¶Furca suspenditur, qui aliquē violenter aggreditur. Placen. de accusat. titu. vj. numero 30. char. 8
¶Futurorum responsa vt plurimum sunt du bia. Grillan. de sortile. q. v. sub nu. 1. ch. 80
Futura dupliciter cognosci possunt. ibi. q. vj. nume. 6. char. 91

De litera G.

GAius Gracchus qualem olim excitauerit tragediam. Nico. Bohe. de sedi tio. q. j. nume. 20. char. 45
¶Gandenses qualem ob nimiam pecuniarum exactione, aduersus Ludouicum Flanderſium Comitem excitauerint excetram ibi. nume. 33. char. 47
Gandenses Caroli septimi tempestate a suo Philippo Burgūdorum Duce desciuerunt. ibi. sub nume. 37.
¶Gladio qui communiter plectantur. Placē. de accusa. tit. vj. sub. nume. 15. char. 7
Gladij temporalis exercitium Ecclesiæ dene gatum esse, quomodo intelligatur. Gundisal. de hæreti. qō. xj. nu. 18. char. 146
¶Gradus primus torturæ quis sit. Paul. Ghir lan. de qō. & tortu. qō. iiij. sub. nu. 1. ch. 403
¶Gratiæ Principum executionem secum tra hentes, non indigent alia executione, de cri mi. læsæ maiesta. Incerto Autho. quæst. ix. nume. 3. char. 40
Gratia carere debet impetrata, qui contrauenit contentis in ea. ibi. q. xj. nu. 1. char. 41
¶Guelphis sua permittūtur statuta, & Gibel linis sua. Nico. Boher. de seditio. quæstio. v. nume. 6. char. 51

De litera H.

HEbrei non deferentes habitum distin ctum ab habitibus christianorū puniuntur Paul. Grilan. de pœn. omnifa. coi. q. xij. nu. xj. char. 431
¶Hæresis in quo differat a crimi. lęsæ maiest. de cri. le. ma. Incer. autho. q. v. nu. 9. char. 32
Hæresis equiparari potest crimine læsæ maiesta. at non econtrario. ibidem quæstio. vj. nume. 22. char. 36
Hæreticus censetur, qui leui argumento a fide catholica deuiat. Ioan. Fran. Ponzini. de lamijs. nume. 68. char. 73
Hæreticus inquiri potest a pluribus. ibidem sub nume. 74. char. 74
Hæreticus post mortem inquiri potest a pluribus. ibidem sub nume. 74
Hæreticus non auditur etiam in valde fauorabilibus. ibidem nume. 77. char. 74
Hæresim sapientibus quando detrahendū sit. ibidem nume. 83. char. 75
Hæresis quibus calibus committatur in sortilegijs. Ghirlan. de sortile. q. x. n. 18. char. 107
Hæreticus spoliatus non restituitur, & quare. Ioā. Nico. Arel. not. j. de hære. n. 2. char. 118
Hæreticus post pœnitentiam traditus carcert perpetuo si inde fugiat dicitur relapsus. ibi dem not. vj. nume. 1. char. 119
Hæreticorum collegio, nec cuiq; de collegio legari potest. ibi. not. vij. nu. 2. char. 120
Hæresis sola voluntate committitur, ibidem not. ix. nume. 2. char. eadem
Hæreticum accusans dicitur suam suorumq; iniuriam prosequi. ibid. not. x. char. eadem
Hæretica mulier perdit priuilegium hypothecæ & prælationis. ibi. not. xj. n. 2. char. eadē
Hæreticus intestabilis est. ibi. not. xiiij. ch. 121
Hæreticus non dicitur qui in dubijs vnā opinionem quamuis falsam eligit, ibidem not. xv. nume. 1. char. eadem
Hæreticus dici potest cuius errorem inquisitores correxerunt, ipse autem obedire noluit. ibi. not. xix. nume. 1. char. eadem
Hæreticus tenetur edere ad fundandam accusatoris intentionem. ibi. not. xxj. n. 2. ch. 122
Hæreticus vsucapere non potest titulo prohęrede, quia incapax est possessionis. ibidem not. xxiij. char. eadem
Hæresis in quam quis lubrico ignorantiæ incidit est grauius delictū q̄ homicidium dolose commissum. ibi. not. xxviij. char. 122
Hęreticum amicū si quis admoneat vt fugiat, aut non veniat ad iudicem, audeant puniri. ibidem not. xxix.
Hæresim abiurans si non impleuerit iniunctā pœnitentiam habetur pro relapso. ibidem not. xxx. nume. 1. char. 123
Hæreticus reuersus ad fidem, non est iterum baptizandus. not. xxxix. nu. 1. char. 124
Hæreticus obligatur in sui odium, licet nō in fisci prætudicium. ibi. not. xliij. nu. 3. ch. 124

neris sancti promulgat contra hæreticos. ibidem.q.xx.nume.10. char.154
Inquisitores prauitatis hæreticæ an possint statuta aduersum hæreticos condere, & quid in delegatis ad vniuersitatem causarum.ibidem q.xxiij. nume.6. char.158
Inquisitor an teneatur ad pretiũ melioramentorum,quando bona alienata reuocantur, et pretium rerum renditarum.Ludo.Care. de hæreti.nume.81. char.169
Inquisitus de crimine, & ob vrgentia indicia tortus,& non confessus an debeat absolui. Paul.Grilan.de relaxa.carcera. quæstio.ij. numero 1. char.301
Inquisitus bonæ conditionis & famæ potest innocentiam suam per domesticos, & alias non admittendos,probare.Paul.Grilan.de relaxa.carce.q.iij.nume.4. char.302
¶Inscriptio quando non sit necessaria Bonicon.de accusa.nume.7. char.9
¶Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in demonibus, Grilan. de sortile.q. vj.nume.4. char.91
Interpretatio extensura non fit in equiparatis,nisi equiparatio per modum regulæ facta sit. de crimi. læsæ maiesta. incer.autho. numero 14. char.25
Interpretatio passiua, restrictiua legis ciuilis per aliam legem ciuilem potius q̃ per canones fieri debet.ibi.q.vij.nume.7.char.38
Inter occidentem, & occasionem mortis præbentẽ,differt.Odof. de percussio.n.15.c.63
Interpretatio confessionis in foro conscientiæ ad salutem animæ in partem fieri debet deteriorẽ.Io.Fr.Põzi.de lamtjs. n.90. c.76
¶Inuocatio demonis quando hæresim sapere dicatur,Gril.de sortile.q.x.n.10. ch.107
Inuocatio demonũ per modum orationis est proprie hæresis.ibidem nume.xj.
¶Irregularitas quid proprie dicatur. Nicol. Plouius.de irregula.nu.1. char.77
Irregularitas personæ dicitur,vbi generaliter ordinari quilibet tenetur. ibidem numero 2. char.eadem
Irregularis censetur qui ab ordinibus susceptis remanere prohibetur, ibi. sub nume.2
Irregularis est is cuius percussione contracta infirmitate mortuus est percussus. ibidem numero 11. char.78
Irregularis est qui a morte non liberat quem liberare potest.ibid.sub nu.12.char.eadem
Irregularitatem incurrit qui a proposito liberandi aliquem a morte retrahit,ibid.nu.13.
Irregularis efficitur percutiens latronem animo occidẽdi,si latro obierit ex vulnere inflicto.ibidem numero eodem.
Irregularitatẽ incurrit clericus qui cum socio ligat latronem, si postea timens ne a latrone occidatur eum occiderit.ibid.nume.14.
Irregularis efficitur clericus tradens furem iudici,si fur morti cõdemnetur.ibi.nu.eodem
Irregularis efficitur indicãs furem iudici, seu officiali,si fur morti condemnetur.ibi.n.15.
Irregularis efficitur clericus, qui ad res suas recuperandas egit, si ex post facto ratum habet latronis suspendium.ibi.nu.16.ch.78
Irregularitatem nemo incurrit propter homicidium,nisi voluntate, vel culpa præcedente.ibidem sub nume.17. char.78
Irregularis non est is cuius amici ipso inuito iniuriantem sibi occiderunt. ibidem nu.18.
Irregularis est omnis qui nec promoueri, nec eligi potest.ibidem sub nume.32. char.80
Irregulares sunt furiosus,ebriosus,illiteratus, & similes.ibidem sub nu.2. char.77
Irregularis quando efficiatur quis percutiendo aliquem,& quando non,ibidem sub numero 3. char.eadem
Irregularis non efficitur clericus, qui ex sola curiositate, vel leuitate interest vĩdictæ sanguinis.ibidem sub nume.4. char.77
Irregularis efficitur chirurgus, si ob eius imperitiam mors sequatur.ibidem sub nu.5.
Irregularis efficit clericus chirurgus, si sub eius cura aliquis moritur. ibidem nume.6.
Irregularis efficitur custos infirmi si potum immodicum ei dederit, & mors sequatur. ibidem sub eodem numero.
Irregularis efficitur consulens aliquid vnde sequatur homicidium.ibidem numero 7.
Irregularis efficitur mandans aliquem verberari,si mandatarius occiderit.ibid.nume.8.
Irregularis an efficiatur mandator,si mandatarius occidatur ab eo quem occidere mãdatus erat.ibidem numero 9.
Irregularis an efficiatur consulens alicui vt patria, aut iure suo se exponat si ibi moriatur.ibidem sub numero 9.
Irregularis non efficitur homicidium casualiter perpetrans, si debitam adhibuerit diligentiam.ibidem numero 10.
Irrogularitatẽ incurrit occidens aliquẽ se defendẽdo,si euitare aliter potuit.ibi.sub n.11
¶Iudicialis denunciatio est duplex,Bonicon. de accusa.nume.15. char.10
Iudex ecclesiasticus denunciationem an indistincte admittat,ibi.nume.15. char.eadem
Iudex ecclesia. super interesse singulari, vel priuato alicuius personę non potest per inquisitionem procedere ex officio, ibidem numero 28. char.11
Iudex quando ex suo mero officio procedat

& tortu.numero 34. char.332
Hominibus vilis conditionis in testimonium admissis non adhibetur tanta fides quanta alijs,ibidem numero 8. char.337
Homicidium est maius adulterio, lac,de Are. de q.& tor,nu,7. char,396
¶Hostia scripta literis sanguineis vtitur sortilegi ad amorem prouocandum,Grilan.de sortile,q.iij.nume,20. char.86
Hostes adiens,seditioni fauens, patriam prodens, viarum aggressor, & pupille corruptor morti traduntur,Guiliel.Bont.de pœnis omnisa.coi,vbi enumerat casus, in quibus pœna mortis specifice a lege est imposita. char.414

De litera. I.

IAnuenses populares aduersus nobiles seditionem fecerunt aliquando, Nic.Boe. de seditio,q.j,nume,38. char,48
¶Ieiunij indictio tormenti genus est, Gũ disal,de hære,q.xiij,nume.7. char,147
Ignorantia iuris in iudice culpa lata est.Fran, Brun,de indi,& tortu,q.v, secundæ partis, nume.23. char,343
¶Imagines de cera fiunt quandoq; a sortilegis ad maleficiendos homines.Ghirlan. de sortile,q.v,nume,9. char,90
Imagines quare in sortilegijs fieri soleant cũ nihil operentur,ibidem nume,10,char,ead.
Imagines facere ad amorem mulieris prouocandum, potius superstitiosum est q̃ hæreticum,ibidem,q.x,sub nume,9. char.106
Imagines calcare,aut alias contemnere,an sit hæreticum,ibidem sub nume.12. char.107
Imagines baptizantes ad sortilegia facienda, qualiter puniendi, ibidem quæstio,xj. numero 21. char.110
¶Impedimentum puri,& meri facta absentis quomodo probetur,Et an sufficiat impedimenti semiplena probatio.Ant,de Cana,de excusa,in ij,parte,nume.15.& 17. char,18
Impeditus an teneatur excusatorem mittere, quid iuris si mittatur, ibidem nu,18,Item si non mittat,ibidem nume.19.
Impetrans literas principis gratiosas,ante integrationem illis se iuuare poterit, si opus fuerit de crimi,læsæ maiestatis, Incer.Autho. quæstio,ix,nume,2. char.40
Imploratio auxilij demonum ad sciendum futura, sapit hæresim, Grilan, de sortile.q.x. sub nume,10. char,107
Impubes cum tortura leui ad ,institutionem potest interrogari,Fran,Bru. de indi,& tortu,q.iij.secundæ partis.nume.18. char.338
¶Incestum siue incestus quid propriæ dicatur,& cum quibus committatur,Placen,de accusa,titu,iij,nume.15. char,4
Incestus qua plectatur pœna,ibi, sub,nume.16.
Incantatores qui censendi sint,Ghirl. de sortile,q.ij.nume,7. char,83
Incantationes quę fiunt contra serpentes, quãdo sunt punibiles,ibid,q.xj,nu.28,char.111
Inculpatio sola a torto facta non facit indicium sufficiens ad torturam, Guid. de Suza. de indi.& tor,nume,54. char.318
Inculpatus a torto,an saltẽ possit subijci torture,si sit malæ cõuersationis, & famæ,ibi,
Incestus cum consanguineis,aut affinibus adinuicem coniunctis qualiter puniatur,Pau, Gril,de pœn,omnisa,coi,q.iiij.nu.1,ch.421
Incestus commissus cũ duabus sororibus meretricibus, capitali pœna non punitur,ibidem sub numero 4.
¶Indicia non quælibet sunt ad torturam sufficientia,Guid,de Suza,de indicijs, & tortura, qui de hac materia copiosissime tractat per totum tractatum, char,312
Indicia sufficientia, & verisimilia quæstionem præcedere debent, neq; enim in omni causa, aut qualibet persona est proponenda, ibidem nume.28. char,315
Indicia contra delatum summi possunt ex cõstantia,vel trepidatione,ibi,n.23. char,316
Indicium consurgit si postq̃ dominus alloquutus est in aurem famuli, ipse famulus aliquod crimen commiserit,ibi,nu,41. ch,317
Indicia dicuntur noua, quę a primis differunt specie, vel substantia.ibidẽ nu,61,char,319
Indicia indubitata quæ dicantur, Et indicia pluta probata quando faciant vnum indicium indubitatum, ibidem numero 99. & numero 100. char,323
Indicium per unum testem de risu deponentem probatur.tran,Brun.de indicijs & tortu, Qui per quinque quæstiones tractat de hac materia, &
Primo,Quid sit indicium, & vnde dicatur.
Secundo,qualiter indicium probetur.
Tertio,qualia debeant esse indicia, per quæ deuenti valeat ad torturam.
Quarto, qualia debeant esse indicia per quæ deueniri valeat ad condemnationem.
Quinto,quomodo,& qualiter Indicia elidantur,& tollantur.
Sub quibus quæstionibus, omnes casus, circa indicia,& ad torturam pertinentes,distincte,& ad saturitatem discurrit. char.324
Indicia & præsumptiones,contrarijs elidũtur probationibus, & indicijs, Francisc. Brun. vbi supra quæstio. v. primæ partis. numero 1, char.334

secundæ partis.nu.16. char.349
Iudex debet inquirere,quamuis accusator desistat.Iac.de Are.de q.& tor.nu.5.char.396
Iudex eo debet vti temperamento,vt tortus, aut innocentiæ, aut supplicio seruetur saluus.Bal.de qõ.& tor.sub.nume.2.char.397
Iudex debite officium suum exercuisse præsumitur,nisi contrarium probetur. ibi.cap.. i.j.nume.7. char.400
Iudex distinguere non debet vbi lex non distinguit.Pau.Grilan.de quæstio.& tor.q.v. nume.3. char.406
¶ Iuris versuti præstigia vltionem pudoris excludere non debent. Placen. de accusa. tit.iij.nume.9. char.4
Iuramentum non est exigẽdum ab inquisito. Bonicon.de accusa.nume.14. char.10
Iuramento inquisito præstito, an ad inquisita respondere teneatur.ibi.nume.46. char.13
Iura antiqua in filiorum ob delicta parentum punitione corriguntur per noua. de cri. læ. ma.Incer.Autho.q.vij.nume.5. char.38
Ius quærendum facilius abdicatur q̃ id q̃ iã quæsitum est,ibi.q.x.nume.6. char.41
Ius canonicum,vel ciuile non est scientia. Io. Fran.Ponzi.de lamijs.sub nu.4. char.66
Ius ars boni & equi dicitur.ibi.n.14. char.67
Ius ciuile est scientia practica & speculatiua, ibidem nume.16.
Iuris piti i dubijs sunt adeũdi.ibi.nu.38.ch.70
Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis, in quibus eadem militat ratio ibidem nume.48. char.71
Ius ciuile magistros in secunda & tertia specie sortilegiorum solet equiparare. Grilan. de sortile.q.ij.nume.10. char.83
Ius ciuile pro soluendis maleficijs permittit recursum ad maleficos, sed non ius canonicum.ibidem.q.vj.nume.21. char.94
Iuri ciuili standum est,vbi eo iure aliquid decisum reperitur, cuius contrarium non reperitur decisum iure canonico,modo decisu ciuilis non sit peccati inductiua.Ioan.Nico.Arela.nota.xliiij.nume.5. char.124
Iuri introducto in fauorem partis licet renunciare,iuri vero introductum in odium alicuius nequaquam.ibi.no.xlviij.nu.3.cha.125
Ius canonicum de salute animæ curans,de bonis temporalibus raro disponit. Pau.Gril. de hære.q.vj.nu.3. char.133
Iuramentum quãdo deferatur in probationis supplementum.Pau.Gril.de quæstio.& tortu.q.vij.nu 8. char.409
¶ Iuuenis cum puella repertus, vel de domo eius exiens,supposuisse præsumitur. Guid. de Soza,de indi.& tortu.nu.36. char.316

De litera L.

LAicus mulierem nuptam adulterans excommunicatur, etiam si ante nuptias fuerit meretrix.Pau.Grillã.de pœn.omnifa.coi q.vj.nu.15. ch.424
Laicus pro incestu qualiter puniatur. Paul. Gril.de pœ.omnifa.coi.q.iij.nu.4.cha.420
Laicus virginem deflorans,eã dotare,& vxorem ducere tenetur, ibi.q.vij.nu.3.ch.424
Laicus iuramentum violando contra dominum suum &c.crimine læsæ maiest. irrititur.Nico.Boe. de seditio.q.vj.nu.18.ch.54
Laicus,clericum regulariter accusare non potest, fallit in crimine hæresis. Gundisal. de hære.q.x.nu.3. char.144
Laici publice de fide disputantes puniendi sunt.ibi.q.xxj.nu.2. char.155
Lamie mulieres ad ludum demonis deferuntur per ipsum demonem.Ioan.Fran.Ponzi. de lamijs.nume.1. char.65
Lamie ad ludum demonum realiter & vere deferuntur, & non tantum imaginarie.ibi. nume.39. char.7[illegible]
Lamijs dicentibus se delatas ad ludum demonum,& multa fecisse asserentibus non creditur.ibi.nu.50. char.71
Lamias portare corpus Christi ad ludum demonum est falsissimũ.ibid.sub nu.62.ch.72
Lamias sanguinem sugere paruulorum est erroneum.ibid.nu.63.Paruuli quomodo possint stricari ibidem.
Lapidem iaciens ex lasciuia si aliquẽ interfecerit mitius puniri debet.Nic.Boe.de seditio.q.vij.nu.51. char.60
Lata culpa in delictis non comparatur dolo, Amber.de Antra.de quæstio. & tortu. numero 17. char.412
Latitãs in domo an dicatur fugisse.Pau.Gril. de relaxa.carce.q.j.nu.8. char.309
Latrones suspendio,vel bestijs subiecti, priuantur aura vitali, Placen. de accusa.ti.vj. nume.18. char.7
Latrones dicuntur qui publice stratas aggrediuntur,qui & de socijs iterrogari possunt. Franc.Brun.de indic.& tortu.q.iij.j.partis nume.22. char.330
¶ Legatus apostol.sedis,hæreticorum Iudex est competens super iam per ecclesiam decisis.Gundisal.de hære.q.vij.nu.8. char.140
¶ Leges simplicitatem amplectuntur,& subtilitatem respuunt. Ioan.Fran.Ponzi.de lamijs.nu.5. char.66
Lex est voluntaria,opinatiua,non passim necessaria.&c.ibi.sub nu.5.
Lex est localis non omnibus prouidens casibus ibi.nu.6.

Leges

¶Indulgeo verbū quid significet, & quid restituo. Pau. Gril. de relaxa. carce. n. 3. ch. 300
¶Induciæ a lege conceſſe, an poſsint per iudicem abbreuiari. de modo proce. contra Apoſta. Incerto Authore, nu. 14. char. 182
Infamia pro quibus irrogatur criminibus. Placen. de accuſa. tit. ij. nu. 10. char. 2
Infamia notatur qui lenocinium facit, aut cū beſtijs depugnauit. ibi. nu. 11. char. 3
Infamia irrogatur ex ſententia damnato a iudice, ibidem nume. 12
Infamis non ſemper efficitur damnatus. ibidem nume. 13.
Infamia per quot teſtes probetur. Bonicon. de accuſa. nume. 41. char. 12
Infamia cum peccato deletur in baptiſmo. Nicolo. de irregula. nu. 37. char. 81
Infamia ex crimine quibus verbis aboleatur in compoſitione. Paul. Ghirlan. de relaxa. carce. nume. 10. char. 304
Infamis teſtis indicium ad torturam non facit, debet enim teſtis famę eſſe integrę Gui. de Suza. de indi. & tortu. nu. 91. char. 322
¶Infans furioſus aliquem occidens efficitur irregularis. Nic. plo. de irreg. n. 12. char. 78
Infans natus ex coitu cum Demone habito, cuius cenſeatur filius. Gril. de fortile. q. vij. nume. 13. char. 97
Infans natus menſe ſeptimo, ideo viuere poſſe dicitur, q̄ ſub Luna naſcatur. ibi. q. xiij. nume. 5. char. 115
¶Infectio criminis læſæ maie. lepra quædam dicitur, omnes inficiens, de cri. læſæ maieſt. Incer. Author. q. vj. nume. 4. char. 34
¶Infirmitates in humanis corporibus ex ſola imaginum obſeruantia, abſq; maleficio oriri nō poſſunt Gril. de fortil. q. ij. n. 9. ch. 85
Infirmitates an poſsint licite ſanari per quædam verba ſuperſtitioſa, quibus vtitur mulierculę. ibi. q. vj. ſub nu. 21. char. 94
¶Inimicus capitalis remouetur ab accuſatione iure cano, Ioā. Nico. Arela. de hære. not. x. nume. 1. char. 120
Inimicos Principis ſui in terram intrare permittens crimen læſæ maieſt. incurrit. Nico. Boe. de ſeditio. q. vj. nume. 13. char. 53
Inimicitia priuata excuſat a rebellionis pœna. Nico. Boe. de ſeditio. q. iij. nu. 3. char. 50
¶Iniuria pacto ſublata, pacto ſubſequenti nō poteſt reintegrari, de cri. læ. ma. Incer. Autho. q. iiij. nu. 2. char. 29
Iniuria perſonalis dicitur graue delictū. Fran. Brun. de indi. & tor. quæſt. i j. ſecundæ partis. nume. 3. char. 336
Iniuria vti de domo facta, cenſetur toti familiæ irrogata. Pau. Grilan. de pœnis omnif. coſ. q. x. nume. 5. char. 427
¶Innocentiam ſuam probare nunquid poſsit is contra quem facta eſt inquiſitio per familiares, vel cubicularios ſuos, Bonicon. de accuſa. ſub nu. 53. char. 13
Innocentia per excuſatorem in qua iudicij parte allegari poſsit. Ant. de cana. de excuſa. in ij. parte. nume. 3. char. 16
Innocentia poſt ſententiā an in rē iudi. tranſactā etiā reo inuito, an & quibus caſibus allegari poſsit, et corā quo iudice. ibi. n 6. ch. 17
Innocens, & non culpabilis in quo differunt. Pau. Gril. de relaxa. carce. q. ij. nu. 5. ch. 302.
¶Inquiſitus an iurare teneatur ſuper inquiſitis articulis, cū ad denunciationem alterius procedat. Bonicon. de accuſa. n. 18. char. 10
Inquiſitus vel correctus, an poſsit appellare a correctione, vel ſententia. ibi. n. 27. char. 11
Inquiſitus cum habeat fuo ſacramento de veritate reſpondenda, nunquid poſsit admittere procuratorem, ibi. nu. 29. char. eadem
Inquiſitio criminū ad euāgelicā denunciationem ſpectat. ibidem nume. 31. char. 12
Inquiſitus cōtumaciter abſens in eius odium, prius facta fide de infamia, procedetur ad receptionē teſtium, & ad diffinitiuam, etiā lite non conteſta. ibi. nu. 40. char. 12
Inquiſitio ſpecialis quō fiat, ibi. nu. 50. char. 13
Inquiſitor publicatis atteſtationibus, an poſsit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere, vel recipere, ibid. nu. 54. char. 14
Inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit, an illud reuocare, & de nouo procedere poſsit. ibi. ſub nume. 54. char. eadem
Inquiſitores cognoſcere nō poſſunt, an ſua ſit iuriſdictio. Io. Fr. Pōzi. de lamijs. n. 76. ch. 74
Inquiſitores nō cognoſcūt an ſua ſit iuriſdictio, quia non intromittunt ſe niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſtum Ioan. Nico. Arela. de hæreti. not. iij. nume. 2. char. 119
Inquiſitoris officium, etiam re integra nō expirat morte mādātis. ibi. not. iiij. n. 2. ch. ea.
Inquiſitor an poſsit vices ſuas committere. Gundiſal. de hære. q. vij. nume. 13. char. 140
Inquiſitores aduerſum Epiſcopos minime procedere poſſunt, niſi expreſſe illis committatur. Intellige ſane vt ibidem nume. 15.
Inquiſitoribus aliiſq; hæreticæ prauitatis cognitoribus iterdicit ne modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant, alioqui pœna ibi tradita plectunt. ibi. q. viij. n. 5. ch. 141
Inquiſitoribus an liceat contra Iudeos procedere, qui chriſtianos in eorum ritus inducunt. ibi. q ix. nume. 11. char. 143
Inquiſitores an poſsint abſoluere hæreticum ab excommunicatione quam Papa de Ve

Maleficia facta per eos qui sunt de tacita profeſsione diabolica, quando hæreſim ſapiãt, & quando non, ibi. nu. 6. char. ea.
Malefici qua multentur pœna de iure ciuili. ibi, q. xj. nu. 11. char. 109
Maleficiatos curãs per fortilegia nõ punit de iure ciuili ꝺ iure canonico ſic, ibi, n. 15. c. 110
Malitia creſcẽte, debet ẽt pœna augeri. Nico. Boe. de ſeditio, q. vij. nu. 54. char. 61
Maleficiatũ curare hoiem nemo põt, niſi eiuſdẽ artis ſit peritus, Gril. de fortile. n. 4. c. 83
Maleficiatum hominem ars nulla a maleficio liberare poteſt, ibid.
Malefici qualiter, ꝓ vnctiones maleficia ſua perpetrent, ibi. q. iij. nu. 29. char. 88
Maleficia qualiter extra corpus maleficiati cenſeantur fieri, ibi. nu. 30.
Maleficiatus quidã ne cũ vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus, ibi. q. vj. nu. 15. c. 93
Malefici, ſeu fortilegi, qualiter pluuias, grãdines, & fulgura inducere poſsint, ibi. nu. 17.
Maleficiũ quãdoq; abſq; veneno, & ſola carminum, & verborũ potẽtia perficitur, ibi. q. viij. nu. 3. char. 104
Malefice in manibus publice luſtitiæ exiſtẽtes, quare nõ faciũt ſe deferri per demones ad mortẽ euitandã, ibi. q. ix. nu. 1. char. 104
Malefici incarcerati euadere non poſſunt, eo ꝙ Deus non permittit, ibi. nu. 4. char. 105
Malum ſemper præſumitur de nouo ludice. Pau. Gril. de relaxa. carce. q. j. nu. 21. c. 309
¶Mandantis morte reintegra finitur mandatum. ſo. Nico. Arela. not. tij. nu. 1. char. 119
Manifeſtũ quid ſit, & an egeat probatione ꝙ manifeſtũ eſt Pau. Gril. de qõ. & tortu. q. iij. nume. 14. char. 403
Manifeſtum & euidens in quo differat a notorio, ibi. nu. 15.
¶Maritus in accuſanda vxore extraneo, & etiam patri eſt præferendus. Placen. de accuſa. tit. iij. nu. 7. char. 4
Maritus adulterum cum vxore repertum, interficere põt. ibi. nu. 12.
Martio quãdo liceat occidere eũ, quẽ ſuſpicat vxoris caſtitati velle illudere, ibi. nu. 13.
¶Marchio Ferrarienſis iura de cri. læſæ maieſta. loquentia contra tuos ſubditos exercer. Nico. Boe. q. vj. nu. 4. char. 52
¶Materia, ſiue cauſa mere eccleſiaſtica nõ cadit ſub iudicio laicorũ, Gundiſ. de hære. q. xx. nume. 3. char. 153
¶Matrimoniũ qñq; ꝓ eccleſiã ſeparari mandatur ob impoſitam etiam coeundi Gril. de fortile. q. vj. nu. 14. char. 93
Matrimoniũ cũ hæretico contractũ nõ tenet, liẽ pun tur pœnis extraordinarijs, vt nu. 58, cũ ſeq. Ludo. Care. de hære. nu. 157. c. 178
Matrimoniũ ſcienter cõtrahẽtes in gradu prohibito, pœna inceſtu puniũtur. Pau. Gril. de pœn. omnifa. coi. q. v. ſub nu. 3. char. 421
¶Membrũ nullũ abſcindi debet procrimine, niſi ſola manus. Placen. de accu. tit. vj. n. 29. c. 8
¶Mẽdacũ an põſſet qõi indiciũ. Fran. Bru. de Indi. & tor. q. iij. prime, partis. nu. 18. c. 330
¶Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis ſupplicationis. de cri. le. mateſta. Incer. Autho. q. iiij. ſub nu. 10. char. 30
Mens principis manifeſta, eſt omnino obſeruanda, ibi. q. viij. nu. 13. char. 40
Mens deliberata principis colligitur ex actibus frequenter iteratis, ibi. q. xij. nu. 3. c. 42
¶Mercatores falliti ceſſantes, & fugitiui qñ poſsint torqueri vt indicent pecunias. Pau. Gril. de qõ. & tortu. q. vij. nu. 4. char. 402
¶Meretrix põt probari ex teſtimonijs circũſtantijs. Fran. Bru. de indi & tortu. q. iiij. prime partis. nu. 8. char. 333
Meretrices cauſa libidinis incluſas detinẽtes iniuriarũ tenentur. Pau. Gril. de pœn. omnifa. coi. q. x. nu. 25. char. 429
¶Meſtes lapis potus facit vt dolorem nullũ ſentiat tortus. Pau. Gril. de qõ. & tor q. iij. numero 13. char. 405
Et quæ remedia verbis fiant, ne torti dolorem ſentiant, ibid.
¶Miles, ſeu alius miſſus ad videndũ exceſsũ per ludicẽ, ſeu poteſtatẽ quid debeat facere. Fran. Bru. de indi, & tor. q. ix, fecũde partis. nu. 2. char. 354
Miles artẽ ludicrã exercẽs, capite plectit, non aũt paganus. Placen. de accuſa. tit. ij. n. 6. c. 2
Milites ex ꝓpoſito & doloſe ſeditionem facientes in exercitu belli debent capite plecti. Nico. Boe. de ſeditio, q. vij, nu. 61. c. 62
Miles qui ꝙ laſciuiã aliquibus rixãtibus ſeditionẽ fecerit, militia priuari debet. ibi. n. 63.
Milites hodierni per plateas quotidie occioſi torture poſſunt applicari, ſicut alij priuati. Guid. de Suza. de indi. & tor. nu. 105. c. 323
¶Mine qñ indicium ſufficiens faciant ad torturam. Fran. Bru. de indi. & tor. q. iij. prime partis. nu. 33. char. 332
Minor. xiiij. annis, non debet torqueri, poteſt tñ ferula, vel corrigia cedi. Gui. de Suza. de indi. & tor. nu. 12. char. 315
¶Miraculũ quid proprie dicatur. Grillã. de fortile. q. vij. ſub nu. 25. char. 97
Miracula (cũ diuina virtute fiunt) arguũt Dei ac fidei noſtre veritatem infallibile. Gũdiſ. de hære. q. xxj. nu. 6. char. 155
¶Miſericordiã pro delinquẽte quãuis regulariter implorare liceat, pro hæretico tñ non

ad criminum inquisitionem, vel ad denunciationem officialis publici. ibi. nu. 43. c. 13
Iudex siue superior in iudicando quando formare debeat. ibi. nu. 44.
Iudex ex officio potest probationes inducere, & supplere. Anton. de Cana. de excusat. numero 5. char. 15
Iudex potest iudicare contra communem opinionem casum legis non habentem. de cri. læsæ maiest. incer. Auth. sub nu. 8. cha. 24
Iudex de notorio crimine non potest condemnare, absque præcedenti citatione, ibidem nume. 24. char. 26
Iudex vnius ciuitatis non potest cognoscere de seditione facta in alia. Nicol. Boet. de seditio. q. vij. nu. 3. char. 55
Iudicantem oportet cuncta rimari. Odof. de percussio. nu. 4. char. 63
Iudici per inquisitionem procedenti, & se informatum de fama dicenti non statur. Ioan. Fran. Ponzi. de famijs. nu. 80. char. 74
Iudex ratione notorij non debet procedere, nisi prius constet de notorij qualitate. ibid. nume. 81. char. ea.
Iudex, actor, vel procurator, & notarius irregulares sunt si in membris mutilatio sequatur. Nicol. Plo. de irregula. nu. 4. char. 77
Iudex, vel officialis, seu aduocatus, causam sanguinis tractãtes efficiuntur irregulares. ibidem nume. 5.
Iudex ecclesiasti. brachium seculare hortari potest, ad hæreticos vel paganos expellendos. ibi. sub nu. 19. char. 79
Iudeus super crucem immundicias proijciẽs, qua pœna mulctatur. Pau. Gril. de fortile. q. xij. nu. 19. char. 110
Iudex in casu dubio cognoscit an sua sit iurisdictio. Ioan. Nico. Arela. not. iij. de hære. numero 1. char. 119
Iudici vbi non datur potestas cognoscendi nisi de manifestis, si reuocatur in dubium, in illo casu non potest cognoscere an sua sit iurisdictio. ibidem numero 3. & limitatur & restringitur. nu. 4. char. 119
Iudeorum collegio quanuis non possit legari, potest tamen vni de Iudeorum collegio legari. ibi not. vij. nu. 1. char. 120
Iudeorum collegium hodie reprobatur ratione sectæ. ibi. nu. 4.
Iudeis synagogas vbi eorũ ceremonias exercent habere licet, hæreticis nequaquã. ibi. not. xxv. nume. 1. char. 122
Iudei nituntur veritatis primordio. ibidem.
Iudei cur hodie, a christianorum ecclesia sustineantur. ibi. nu. 3.
Iudeus super crucẽ immundicias proijciẽs, an possit vt sacrilegus puniri. Pau. Gril. de pe. omni. coi. q. j. nu. 9. char. 417
Iudeus copulam fornicariam habẽs cum christiana, virtium amputatione, punitur. ibid. q. xij. nu. 7. & 8. char. 430
Iudicibus an liceat hæreticis a iure impositam pœnam minuere vel augere. Gundisal. de hære. q. xvij. nu. 1. char. 150
Iudex in sententijs ferendis, vel pœnis iniungendis contra abiurantes, qualiter pronunciare debeat. ibi. q. xx. nu. 8. char. 153
Iudices ecclesiastici sepæ vtunt carceribus petuis. Pau. Gri. de relax. car. q. j. n. 4. c. 297
Iudex ecclesiasticus bene potest ferre sniam, ex qua non venit principaliter sanguinis effusio, licet ex post facto & accidentaliter sequatur. ibi. q. v. nu. 2. char. 298
Iudex pœnam vnam cõmutans cum alia non dicit cõtra legẽ venire. ibi. q. vj. nu. 3. c. 299
Iudices ob casus emergẽtes possunt transgredi leges. ibi. nu. 9.
Iudex quo casu accusationis abolitionem facere possit, sed non diffinitiue absoluere. ibi. q. ij. nume. 4. char. 302
Iudex in atrocissimis delictis, Principe inconsulto componere non potest. ibidem q. iij. numero 2. char. 305
Iudex superuenientibus nouis indicijs an possit inquirere de crimine super quo fuit facta compositio. ibi. q. vj. nu. 1. char. 306
Iudex retinens paratum præstare fideiussorẽ idoneum, in findicatu conueniri põt actione iniuriarum. ibi. nu. 2. char. 307
Iudex maleficiorũ licet principaliter nõ possit cognoscere de causis ciuilibus, potest tamen incidenter. ibi. nu. 3. char. 312
Iudex torturus reum, iuris, et humanitatis meminerit, nec repetere debet, si veritas impositi criminis, alia quauis via possit erui. Giurdo de Suza. de indi. & tor. nu. 1. char. 314
Iudex carcerato qui torqueri non potest alimenta denegare non debet. ibi. nu. 6.
Iudex qualiter, & quomodo debeat reum interrogare. ibi. nu. 25. char. 315
Iudicantis arbitrio relinquitur quicquid a iure non determinatur. ibi. sub nu. 30. cha. 316
Iudex dolo malo, & sine causa, quæstioni, seu torture aliquem applicans, capite punitur. ibi. nu. 58. char. 318
Iudex modum in torquendo excedens, non Iudex, sed priuatus esse fingitur. ibidem numero 88. char. 321
Iudice, & notario afferentibus confessionem torti spontaneam, reo autem dicente eam tormentorum formidine factam cui potius standum erit, ibidem quæstiona sexta,

Maleficia facta per eos qui sunt de tacita profeſsione diabolica, quando hæreſim ſapiãt, & quando non, ibi. nu. 6. char. ea.
Maleficj qua mulctentur pœna de iure ciuili, ibi, q. xj. nu. 11. char. 109
Maleficiatos curãs per fortilegia nõ punit de iure ciuili ſi iure canonico ſic, ibi, n. 15. c. 110
Malitia creſcẽte, debet ẽt pœna augeri. Nico. Boe. de ſeditio, q. vij. nu. 54. char. 61
Maleficiatũ curare hoiem nemo põt, niſi eiuſdẽ artis ſit peritus. Gril. de fortile. n. 4. c. 83
Maleficiatum hominem ars nulla a maleficio liberare poteſt. ibid.
Maleficj qualiter, p vnctiones maleficia ſua perpetrent. ibi. q. iij. nu. 29. char. 88
Maleficia qualiter extra corpus maleficiati cenſeantur fieri. ibi. nu. 30.
Maleficiatus quidã ne cũ vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus. ibi. q. vj. nu. 15. c. 93
Malefici, ſeu fortilegi, qualiter pluuias, grãdines, & fulgura inducere poſsint. ibi. nu. 17.
Maleficiũ quãdoq; abſq; veneno, & ſola carminum, & verborũ potẽtia perficitur, ibi. q. viij. nu. 3. char. 104
Malefice in manibus publice Iuſtitiæ exiſtẽtes, quare nõ faciũt ſe deferri per demones ad mortẽ euitandã. ibi. q. ix. nu. 1. char. 104
Malefici incarcerati euadere non poſſunt, eo p Deus non permittit. ibi. nu. 4. char. 105
Malum ſemper præſumitur de nouo Iudice. Pau. Gril. de relaxa. carce. q. j. nu. 21. c. 309
¶Mandantis morte reintegra finitur mandatum. ſo. Nico. Arela. not. iiij. nu. 1. char. 119
Manifeſtũ quid ſit, & an egeat probatione p manifeſtũ eſt Pau. Gril. de qõ. & tortu. q. iij. nume. 14. char. 403
Manifeſtum & euidens in quo differat a notorio, ibi. nu. 15.
¶Maritus in accuſanda vxore extraneo, & etiam patri eſt præferendus. Placen. de accuſa. tit. iij. nu. 7. char. 4
Maritus adulterum cum vxore repertum, interficere põt. ibi. nu. 12.
Marito quãdo liceat occidere eũ, quẽ ſuſpicat vxoris caſtitati velle illudere, ibi. nu. 13.
¶Marchio Ferrarienſis iura de cri. læſæ maieſta. loquentia contra ſuos ſubditos exercet. Nico. Boe. q. vj. nu. 4. char. 52
¶Materia, ſiue cauſa mere eccleſiaſtica nõ cadit ſub iudicio laicorũ, Gundiſ. de hære. q. xx. nume. 3. char. 153
¶Matrimoniũ qñq; p eccleſiã ſeparari mandatur ob importẽtiam coeundi Gril. de fortile. q. vj. nu. 14. char. 93
Matrimoniũ cũ hæretico contractũ nõ tenet, licẽt pun tur pœnis extraordinarijs, vt nu. 58, cũ ſeq. Ludo. Care. de hære. nu. 157. c. 178
Matrimoniũ ſciẽter cõtrahẽtes in gradu prohibito, pœna inceſtu puniũtur. Pau. Gril. de pœn. omnia. coi. q. v. ſub nu. 3. char. 421
¶Membrũ nullũ abſcindi debet procrimine, niſi ſola manus. Plac. de accu. tit. vj. n. 29. c. 8
¶Mẽdaciũ an puniet qõi indiciũ. Fran. Bru. de Indi. & tor. q. iij. prime. partis. nu. 18. c. 330
¶Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis ſupplicationis. de cri. le. maieſta. Incer. Autho. q. iiij. ſub nu. 10. char. 30
Mens principis manifeſta, eſt omnino obſeruanda. ibi. q. viij. nu. 13. char. 40
Mens deliberata principis colligitur ex actibus frequenter iteratis. ibi. q. xij. nu. 3. c. 42
¶Mercatores falliti ceſſantes, & fugitiui qñ poſsint torqueri vt indicent pecunias. Pau. Gril. de qõ. & tortu. q. vij. nu. 4. char. 402
¶Meretrix põt probari ex verisimilibus circũſtantijs. Fran. Bru. de indi & tortu q. iiij. prime partis. nu. 8. char. 333
Meretrices cauſa libidinis incluſas detinẽtes iniuriarũ tenentur. Pau. Gril. de pœn. omnia. coi. q. x. nu. 25. char. 429
¶Meſites lapis potus facit vt dolorem nullũ ſentiat tortus. Pau. Gril. de qõ. & tor q. iiij. numero 13. char. 405
Et quæ remedia verbis fiant, ne torti dolorem ſentiant. ibid.
¶Miles, ſeu alius miſſus ad videndũ exceſsũ per Iudicẽ, ſeu poteſtatẽ quid debeat facere. Fran. Bru. de indi, & tor. q. ix. ſecũde partis. nu. 2. char. 354
Miles artẽ Iudicrã exercẽs, capite plectit, non aũ paganus. Placen. de accuſa. tit. ij. n. 6. c. 2
Milites ex ꝓpoſito & doloſe ſeditionem facientes in exercitu belli debent capite plecti. Nico. Boe. de ſeditio, q. vij. nu. 61. c. 62
Miles qui p laſciuiã aliquibus rixãtibus ſeditionẽ fecerit, militia priuari debet. ibi. n. 63.
Milites hodierni per plateas quotidie occioli torture poſſunt applicari, ſicut alij priuati. Guid. de Suza. de indi. & tor. nu. 105. c. 323
¶Mine qñ indicium ſufficiens faciant ad torturam. Fran. Bru. de indi. & tor. q. iij. prime partis. nu. 33. char. 331
Minor. xiiij. annis, non debet torqueri, poteſt iñ ferula, vel corrigia cedi. Gui. de Suza. de indi. & tor. nu. 12. char. 315
¶Miraculũ quid proprie dicatur, Grillã. de fortile. q. vij. ſub nu. 25. char. 97
Miracula (cũ diuina virtute fiunt) arguũt Dei ac fidei noſtre veritatem infallibile. Gũdiſ. de hære. q. xxj. nu. 6. char. 155
¶Miſericordiã pro delinquẽte quãuis regulariter implorare liceat, pro hæretico tñ non

Leges a Deo per ora prudentum, & imperatorum promulgate sunt, ibi, nu, 10.
Legibus subi debet ois homo, ibi, nu, 31, c. 67
Leges in quibus allegari possint, ibi. nu, 12.
Leges rationem & causam habere censentur. ibi. nu. 15.
Legiste & Canoniste qualem modum habeāt arguendi, ibi, sub nu. 25. char. 68
Leges respuere subtilitates qualiter intelligatur, ibi. nu. 29. char. 69
Lex non dicitur voluntaria, cum etiam Principis voluntas legem condens ratione regulari debeat, ibi. nu. 30.
Lex rationabilis dicitur eo ipso ꝙ prohibita non reperitur. ibi. nu. 34.
Lex an sit variabilis, vel mutabilis. ibidem nume. 36. char. 69
Lex an sit omnibus casibus prouidens ibidē numero 37.
Lex tantum fit de his quæ vt plurimum accidunt. ibi, nu. 56. char. 72
Lex quælibet a ratione sua interpretationem recipit. Grillan, de fortile, q. vij, nu. 32. c. 101
Legum correctio fugienda. Ioan. Nicol. Arel. no. xliij. nu. 4. char. 124
Leges ludibres esse nō debent, nec verbis impolite. Iaco. de Are. de banni. nu. 30. ch. 186
Legitima defensio referuatur ei contra quem crimen vel infamia probatur. Bonicon. de accusatio. nu. 24. char. 11
Legitima defensio semper est seruanda, ibidē nume. 38. char. 12
Leges Cæsaris non aliter recipiuntur in Gallia, q̄ ꝙ bonæ sint. de crimine læsæ maiest. incer. Auth. q. vj. nu. 20. char. 36
Lex declaratoria pœnam imponens, respectu pœnæ non trahitur ad præterita. ibi. nu. 23
Legitimatio quę fit respectu bonorū paternorum, an extenditur ad successione collateralium. ibi. q. x. sub nu. 1. char. 41
Lex ordinariam iurisdictionem dat. Iacob. de Are. de bannitis. nu. 47. char. 188
¶Lemouicenses in seditione Marcum exactorum tributorum tēpore Chilperici Regis interemerūt. Nico. Bohe. de seditio. q. j. numero. 22. char. 46
¶Lenocintu marito obiectū, onerat ipsum, vxorem tamen non excusat. Placē. de accusa. titu. iij. nu. xj. char. 4
¶Leuiores probationes sufficiunt cōtra prælatum Bonicon. de accusa. sub nu. 47. c. 13
¶Liberi ex matrimonio inter Christianum & Hebream sunt illegitimi. Paul. Ghirlan. de pœn. omnia. coi. quæstio. xij. sub numero 3. char. 430
Liberi an & quando possint torqueri. Placē. de accusa. titu. v. nu. 3. char. 5
Liberi in pecuniaria cā non sunt torquendi. ibi. nu. 4.
Liberandus a maleficio iubetur signum Crucis ommittere. Ghirlan. de fortile. quæst. vj. nume. 16. char. 93
¶Libri improbatæ lectionis reperti pœnes aliquē, an eū hæreticum probent. Gundi. de hære. q. xiij. nu. 19. char. 148
¶Libido, seu licentia mētiendi, impunita esse non debet in criminū delatoribus. Placen. de accusa. titu. iiij. nu. 3. char. 5
¶Litteræ inquisitionis per excōmunicatum impetrare non valeant. Bonicon. de accusa. nu. 42. char. 13
Littere principis gratiosæ in curia præsidis nō integratę, an prosint ei qui eas obtinuit. de cri. lęsę maie. Incer. Autho. q. ix. n. 1. c. 40
¶Locus attenditur in puniendis criminibus. Placē. de accusa. titu. vj. nu. 5. char. 6
Loquētis virtus stat in bene distinguēdo. Ioā. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 55. char. 72
Locutio secreta, vel auricularis cum aliquo facta, qui postea incontinenti homicidium cōmisit, an faciat pręsumi consiliū vel mandatū ad hoc Faciendū. Fran. Bru. de indi. & tor. q. iij. prime partis. nu. 37. char. 332
Locus facer solus, sacrilegium non facit. Pau. Ghirlan. de pœni. omnia. coi. quæstio. j. numero 5. char. 416
¶Lutetiani quantū seditionem fecerint tempore Caroli Sexti. Nico. Bohe. de seditio. q. j. nume. 34. char. 48
¶Lux veritatis Christus, vniuersum mundū illuminans. Ghirlan. de fortile. quæstio. iij. numero 2. char. 88

De litera M.

Magistratus seculares exequi, & cō seruare constitutiones aduersus hęreticos latas iurare debēt, qū si facere recusant puniuntur vt ibi. Gundi. de hære. q. xix. nu. 5. char. 152
¶Maiestatē diutinā longe grauius est offendere quam humana, de cri. læsæ maiest. Incer. Autho. q. v. nu. 16. char. 33
Maiestas duplex est scilicet diuina, & humana. Nic. Bohe. de seditio. q. vj. nu. 11. char. 53
Maiestas dicitur maior stans, siue maior potestas, ibi. nu. 19. char. 54
Maiestas Papę, est maior Imperiali maiestate, ibid. nu. 17.
Maiestatē cœlestē offendētes grauius puniūtur quam qui tēporalē, ibi. q. vij. n. 57. c. 61
¶Maleficorū, seu fortilegorum duplex professio, tacita, videlicet & expressa. Ghirlā. fortile. q. x. nu. 4. char. 106

femine,nõ eſt maculatus peccato originali
ſed quis ille,Chriſtus ſolus,ibi,nu.15. c.33
Natura rerũ teſtis optima,ibi,q.viij,nu.4.c.38
¶Negotia plura ſunt numero quam vocabula,Ioã.Fran.Ponzi,de lamijs,nu.17. c.67
Negatiua eſt non ens, & ideo improbabilis. char.70
ibi,ſub nu.41.
¶Nepos etiã venit appellatione filij, de cri. læſæ maie.incer,Autho,q.vj,nu.2. char.34.
Nepos in materia correctoria venit nomine filij,ibi,nu.3.
Nepos vere non venit filij appellatione, ibi. numero 6.
Nepos non venit appellatione filij in materia odioſa,&t in legis diſpoſitione.ibi,nu.7.
Nepos non venit nomine filiorũ in his in gbus interpretatio ſtricta fieri debet.ibi,n.10
Nepotes,auo mortuo concepti, ad eum nihil ſpectare dicuntur,ibi,nu.12.
Nepos filiorum nomine continentur, filio de medio ſublato,ibi,no.13.
Nepos patris imago dicitur, ibi,nu.25. c.37
¶Neſcietia,ſeu ignorãtia eſt intellectus neq; ad verũ,neq; ad falſum determinatus.Pau. Gril,de quæſtio,& tor.q.iij.nu.10. char.402
¶Nobiles, Aduocati, & Doctores an poſſint torqueri,Frã.Bru,de indi,& tor,q.iiij,ſecũde partis,nu.22. char.338
¶Nomina hebraica Dei,& Angelorũ ab aliquibus ſcripta,an deferanẽ licite pro remedio ſanitatis,Gril,de fortile,q.vj,n.23,c.94
¶Notariũ ſufficit in principio officij iurare fideliter exercere officiũ,Ioan,Nico.Arela, tor,xxxvj,nu.1. char.123
Notarius inquiſitoris tenetur ſterũ iurare, dũ aſſumitur in cauſa inquiſitionis, ibi,nu,2.
¶Notoria multa dicũtur quę non ſunt, Iac,de Aren,de banni,nu.14. char.185
Notorium id dicitur quod nulla tergiuerſatione celari poteſt,ibid.
Notorium quid non eſt per iudicem pro notorio haberi non debet,ibid.
Notorũ dr certitudo indubia rei de qua queritur,fidẽ faciẽs indubiã,Paul, Gril,de qõ. & tor,q.iij,nu.11. char.402
¶Nũcius inſtrm quo vox vniusvadit in aliũ. Anto, de Cana,de excuſato ſub,nu,7. c.15
Nũcũ, vel literas hoſtibus mittẽs,crimẽ incurrit lęſę maie,Nic,Boe,defedi,q.vj,n.15,c.53
¶Nunquã dictio eſt excluſiua loci,& tẽporis & cuiuſuis alterius ſubiecti. Paul, Gril,de hære,q.v,ſub nu.17. char.132
¶Nuptias binas ſi quis contraxerit,an huius rei cognitionem habeat inquiſitor, Gundiſ. de hære,q.ix,nu.5. char.142
Nuptię de parẽtũ conſenſu ꝓcedere debent,
Pau,Gril,de pœ,omni,coi,q.x,n.24,c.429

De litera O,

OBligatio naturalis ex tacito conſenſu delictis ineſt, de cri.le, maie, Incer,Autho,q.viij.nu.7. char.39
Occaſio capi debet q̃ benignius reſpõſum p̃bet.Io.Fr.Pozi,de lami,n,62,c.72
¶Occiſũ accipe debemus ferro, vel modica te,ſiue magna, Odof,de pcuſio,n.17. c.63
Limitatio ad prædicta,nu.15,16,& 17.
Occidẽs,qui dicit ad ſui defenſionẽ occidiſſe, an ratione dubietatis debeat abſolui. Pau. Ghirlan,de relaxa,carcera,q.vj,n.4. c.308
Occidi non põt impune,qui non reperitur in flagrãti crimine.Pau,Gril,de pœn,omniſa, coi,q.x,ſub nu.6. char.427
Occultãs hęreticũ ſciẽter,tanq̃ hęreticus puniri debet Io.Fr.Põzi,de lamijs,n.75. c.74
Offendere pſonã publicã grauius eſt q̃ priuata,Nic.Boe,q.vij.de ſeditio,nu.36,char,59
¶Officiũ iudicis valde exuberat circa modũ inquirendi, Bonicon,de accuſa,nu.26. c.11
Officiali facto in ciuitate ſuper damnis datis, vel ſuper abũdantia,nõ idcirco tollit iuriſdictio ordinarij, Gundiſal. de hæreti,q.vij. numero 10. char.140
Officiales temporales,an hæretice prauitatis cognitionẽ habeant.ibi,nu,20, char.141
Officiales ſeculares hęreticos punire nolẽtes, qua pœna plectant.ibi,q.xix,ſub,n,4.c.152
Officialis fugiẽs tpe ſyndicatus pro confeſſo habeẽ de his ſuper quibus inquiritur,Fran. Bru,de indi,& tor,q.iij,j,partis,nu,11,c329
Officiales nõ debẽt parere ptãti, alĩqd cõtra legẽ iubẽti,ibi,q.vij,ſecũdę par.nu.5. c.352
¶Onera plurima ſubeũt,qui populo preſunt, Nic.Boe,de ſeditio,q.j.nu.32, char.47
¶Operationes naturales corporibus per demones aſſumptis non conueniunt. Gril. de fortile,q.vij,ſub nu.12. char.97
Opera facta arte malefica,valde ſunt deteſtãda,ibi,q.xij,nu.17, char.114.
Opera bona facta per hęreticũ,& ſciſmaticũ, aut apoſtatã,an ſint eis vtilia,Paul,Gril,de hære,q.ij,nu.10, char.128
Opera bona prius facta an proſint peccatori conuerſo,ibi,nu,11.
Opera hois attẽdunt ex vitę præterite geſtis Guid,de Suza,de indi,& tor.nu.34. c.316
Opem miniſtertj & adiutorij corporaliter pſtans malefactori, qñ,& qualiter puniatur. Pau.Gril,de pœn,omni,coi,q.x,n.15,c.428.
Opem præſtans poſt delictũ commiſſum, qñ puniri debeat,ibi,nu.17.
Opem præſtans malefactori per viam iuſtitię, non punitur,ibid,

licet,Gundiſal.de hære.q.xvj.nu.3, c.150
¶Monachus fornicans, ſacrilegiũ cõmittit, Clericus vero ſtuprum.Pau, Gril. de pœn. omnifa,coi.q.xv.nu.2. char.432
Monialẽ ſtuprãs de iure ciuili debet capite plecti.Pau,Gril,de pœn, omnifa,coi.q.xv, numero,18, char.418
Monito charitatiua pcedere debet inquiſitionẽ,Bonicon,de accuſa,nu,34. char,12
Monachi an poſsint licite iurare ſe defenſuros aduerſus quẽlibet monaſterij bona diripientem Nico.Boe.q.v,nu.2, char,51
Monetã & imaginẽ Ceſaris falſificãs,crimen læſæ maie,incurrit.ibi,q.vj,nu.2. char,52
Monitiones gñales in eccleſijs fieri ſolite, vt ſub excõmunicationis pœna ſciẽtes aliqua delicta ea propalare habeant,an & qñ ſtringãt,Gundiſal.de hæreti,q.x,nu.9.char,144
¶Mores nouos ad vitę rectitudinẽ nõ neceſſarios inducere,eſt diſcordiam inducere,Nico,Boe.de ſeditioñs.in j.q.nu.2. char.44
Morituro prius ſuccurritur in baptiſmate q̃ in cõione Dominici Corporis Ioan. Nico. Arela.de hæreti,not.xxxiij,nu.3. char.123
Mortuus iuxta domũ tiij repertus,an præſumatur a Titio occiſus, Guid, de Suza. de indi.& tortu.nu.39, char.316
Mulier q̃q; põt accuſare,nõ exacta inſcriptione.Placen.de accuſa,nu.6. char.1
Mulieres de matrimonio violato conqueretes,non admittuntur ad accuſandum, ibid, titu,iij.ſub nu.2. char.3
Multitudo, an poſsit in quattuor conſiſtere, Nico,Boe,de ſeditio.q.iij,nu.2. char,50
Multitudo delinquentium eſt cã rigoris iuris relaxandi,ibi,q.vij,nu.24. char.58
Multitudini in ſeptem caſibus non parcitur, ibi.nu.25.
Nec ẽt multitudini religioſorum,ibid.
Multitudini non parcitur in delicto cõmittẽdo, licet bene in commiſſo,ibi,nu,26.
Mulieres poſſunt tempore guerre ciuitatem tueri,ibi,nu.59. char.61
Mulieres poſſunt crimen læſæ maie,incurrere,ibi.nu,60.
Mulieres ſup quaſdã beſtias de nocte equitare,ẽt i momẽto multa terrarũ ſpatia pertrãſire falſũ eſt, Io,Fr,Põzi,de lami.n.49.c.71
Mulier ex ſe pudica, quãdoq; ad libidinẽ dia boli opera prouocatur,Gril,de fortile.q.v. ſub nume.5. char,89
Mulier quædã virũ ſuũ ad ludum demonum duxit,qui ibidem Deo laudes referens,repertus eſt ſolus in loco a domo diſtanti per centũ miliaria,ibi,q.vij.nu.26. char,99
Mulieres quędam ſub falſis illuſionibus cum Diana,& Heroida faſentur ſe ire nocturno tẽpore,ibi.nu.33, char,102
Mulieres quare in maiori numero eãt ad ludum demonum quam viri, ibidem ſub numero,31, char,102
Mulier prægnans poculum abortionis ſciẽter ſumens qualiter puniatur, ibid, q.xiij, numero,2,& 6. char,115
Mulier prægnans pecunia accepta, partũ ſuũ abigens,cãpitaliter punitur,ibi,ſub nu,2.
Mulier de iure Canonico excommunicatur, quæ poculũ ſumit,vt fetus immaturus ẽdatur, ibi,nu.7. char,116
Mulieres cum maſculis in eodẽ carcere Nudi minime debent,Gundiſal.de hęre.q.xj. numero.5. char.145
Mulier hęretica an teneat dotare filiũ orthodoxam.Ludo.Care.de hęre,nu,150. c,177
Mulieri factiũs quã viro ignoſcitur,Pau,Grillan.de relaxa.carce.nu.7. char,304
Mulier honeſta in leuibus delictis non debet perſonaliter detineri,ibi,de fideiu.reorum, numero 2. char,307
Mulieres impudicæ & inhoneſte,ẽt pro leuibus detineri poſſunt criminibus, ibi,nu,3.
Mulieres prægnantes non debent torqueri, Paul,Gril,de qõ.& tor,q.vj,nu.4. c.407
Mulier quę adulterium commiſit cum aliquo an mortuo marito poſsit matrimonium cõtrahere cum illo,Pau.Gril.de pœn,omnifa. coi.q.vj.nu.17. char.424
Mulier dicitur honeſte viuere,ſi vnius tantũ, & nõ plurium recipit amplexus.ibi,nu,18.
Mulier cauſa libidinis virũ capiens ,an puniatur, & quid ſi vir virum, ibid. quæſtio. x. nume.23. char.429
¶Muricẽ emens, & purpurã tingens, muros violans ciuitatis,& proditor principis,puniuntur pœna mortis, Guil. Bont. de pœn. omni coi,nu.2. char.414
¶Mutius ſecũda quid aduerſus Porſenã Regem tentauerit,Nico,Boher.de ſeditio.q.j. nume.17. char.45
Mutuans in refectione domus habet priuilegium tacitæ hypothece, & in ea præfertur ceteris creditoribus,Ioan,Nico. Arela. de hæreti.not,xj.nu.1. char,120
Mutus,Surdus, Cecus,& furioſus, ob impedimentum naturæ nõ ſubijciuntur torture. Pau,Gril,de quæſtio,& tor,quæſtio.vj,numero 7. char.407

De littera N.

NAti ex reductis in priſtinã ſeruitutẽ propter ingratitudinẽ,ſerui ſunt.de crl.le.ma.Incer,autho,q.v,n.10.c.32
Natus ex ſola muliere, abſque virili

ctū Odof.de percuſsio.nu.11. char.63
Pœna vltimi ſu ppliciſ punitur quis quādoq; pro homicidio ſint dolo commiſſo,Gril.de fortile.q.xij.nu.3. char,112
Pœna legis cornelie de ſicca, eſt hodie de pœna capitis,ibi.ſub nu.5. char.ea.
Pœnę ſcīm facti qualitatē,turpitudinem, aut ſcandalum, ſunt agrauande, aut moliende, ibi.q.xvij.nu.4. char.117
Pœnitētia locū non habet in criminibus atrocioribus.Pau,Gril.de hęre.q.v.nu.2. c.129
Pœnitentibus ventā damus,eſt propoſitio indefinitavniuerſali equipollēs.ibi.n.14.c.131
Pœna perpetui carceris ex diſpēſatione pōt cōmutari hodie.ibi.q.vij.nu.2. char.133
Pœnę pecuniarie an,qn̄,& ad quid hæreticis imponi poſsint,Gundiſ.de hęre.queſt. viij. numero 6. char,142
Pœnitētia ſuſpecto de hęreſi iniūgēda eſt,iuratoria,ſ.cautione,aliaue ſecuritate adimplēde pœnitētię,poſtmodū exacta,necnō certa pœna adijciendo ſi non impleuerit, ibid,q. xv.nume.12. char,150
Pœnas delictorū minuendi augendiue,q̄ iuſte cāe cēſeantur. Gundiſ.q.xvij.nu.2. c.150
Pœna augmētū,aut diminutio i crimine hęreſis ēt poſt ſniam fieri pōt,in ceteris vero delictis in ipſa ſententia fieri debet. nō etiam poſt,intellige ſane.ibi.nu.5.
Pœna quę filijs hęreticorū irrogatur,an ad baſtardos etēdaē,& an ēt ad liberos ante pater nā hęreſim natos,ibi.q.xxiij.n.3.& 5.c.157
Pœna quę ex vnius delicto oritur,qñq; ad nō peccātes extenditur,Paul, Gril. de relaxa. car.q. iij.nu.3. char.298
Pœnam nō meretur,qui lege permittēte quicquam operatur.Fran,Brun,de indi. & tor. q.v.ſecunde partis nu.29. char.343
Pœna corporalis quantūlibet leuis,quacunq; pecuniaria maior eſt.Paul,Grillā,de qō.& tor.q.vij.nu.5. char.408
Pœna qñq; inflīgit p crimine ignorāter ppetrato.Pau.gril.de pe,om,coi,q.ij.n.11.c.420
Perſona in crimine puniēdo eſt attēdenda. Placen. de accuſa.titu.vj.nu.4. char.6
Perſonę honeſtę nō ſunt fuſtigande,ſed viles. Nico.Boe,de ſeditio.q.vij.nu.50. char.60
Percuſſus cū armis in rixa ſi moriatur an ex vulnere perijſſe dicatur. Odof. de percuſſio.nu.1.char.62. diſtingue vt ibi.
Perito cuique de arte ſua creditur. Ioā. Fran. Ponzi.de lamijs.nu.7. char.66
Percutiens non occidendi animo mitius punitur Gril.de ſortile.q.xij.ſub nu.6. c.112
Percuſſus ſi quis ſit a pluribus,& moriēs poſt aliquod tempus,neſciatur ex cuius ictu, an debeant omnes percuſſores puniri, Paul, Gril.de relaxa.carce.q.vj.nu.3. char.302
Perturis an & qñ in crimine hæreſeos teſtari liceat.Gūdiſ.de hære.q.xiij.nu.12. ch.147
Perſona miſerabilis quę dicatur. Bal. de carcerib.nu.7. char.196
Pertinatia in dubio nō pſumit,niſi de illa appareat.Io.Nic. Arel.de hęr.no,xx.n.1.c.122
Pertinax hæreticus quis dicatur,Ludo.Care. de hære.nu.4. char.152
Petitio venie nō eſt ſufficiēs,pbatio delicti,de cri.læſæ maie,Incer.Autho,q.xj. nu.5.c.42
Pocula abortionis dicūtur quę dantur alicui vt fœtum edat immaturum,Grillan,de fortile,q.vj.nu.13. char.93
Poculum amatoriū miniſtrans qua pœna puniatur,ibi,q.xii.nu.1. char.112
Poculum amatoriū miniſtrans cauſa occidendi infantē in vtero,& cauſa fornicandi,homicida eſt,ibi.nu.10. char.113
Poculum amatorium ſi ab aliquo propinetur quæ in illo conſiderentur.ibi.nu.11.
Poculi amatorij pœna quæ ſit, ſi mors ſequat abſorbentis.ibi.nu.12.
Pocula amatoria propinans quando puniatur & quando non,ibi.nu.15.
Poculū amatoriū dans mulieri pregnanti, ex quo moritur,an puniat,ibi,q.xij.nu.8.c.116
Poculū miniſtrās cū ſacrilegijs ſcīū nedū puniſ,ſ& q̄ illud cōfecit puniri dz,ibi.nu.10.
Plagiarij qualiter ſunt puniendi.Placen,de accuſa,titu.vj.nu.19. char.7
Plagiarij fures,& effractores vt plurimū dam nantur in metallum,ibi.nu.22.
Plaga in Iſrael ceſſauit Moſe, & Aaron pro populo orantibus.Nico,Boe.de ſedi.q.vij. nume.46. char.60
Planete ſinguli,menſe ſingulo,operari dicuntur in formatione infantis in vtero Grillā, de fortile,q.xiij,ſub nu.3. char.115
Pontifici Romano optimū eſſet ſi quod ſuper fide dubij oriretur,id generali concilio decidere.Gundiſ.de hære,q.vij.nu.3.c.140
Pontifex Romanus cōſultius ageret,ſi arduaqueq; conuocato concilio ageret.ibi.nu.4.
Pontifex errans in his quæ fidei ſunt,damnari a concilio poteſt.ibi.nu.6.
Populus ex decē hominibus conſtituī pōt. Nico.Boe,de ſeditio,q.iij.nu.3. char.50
Populus qñ licite poſsit ſe congregare &c. ibi.q.v.nu.1. char.51
Poſſe nō dicitur,qui ſine adulterio non poteſt,Io.Frā.Ponzi, de lamijs nu.57.char.72
Poſsidens in pari cauſa potioris eſt conditionis,Pau,Gril.de hære.q.vj.nu.5. char.133
Poſito ſtatuto q̄ pacis beneficiū aperiat bāni

¶Oppugnans, vel prodẽs propriam ciuitatẽ vel aliũ principẽ ab Imperatore inferiorẽ, an incidat crimẽ læsæ maie, Nico, Bohe. de seditio. q. vj. nu. 1. char. 52

Oppugnãs ciuitatem Imperatori subiectã & obedientẽ in perduellionis crimen incidit. ibi. nu. 13. char. 53

¶Oratio indefinita eqpollet vniuersali. Pau. Gril. de qõ. & tortu. q. v. nu. 2. char. 406

Ordinarię inquisitionis quot sint species. Bonicon. de accusa. nu. 21. char. 10

Ordinarius vel visitator, cũ visitat, nulla pẽdente infamia, inquirit super statu ecclesię ibi. nume. 22. char. 11

Ordinarius quilibet põt ex officio inquirere de fama subditorũ, & infamia reperta, de crimine, ibi. nu. 25. char. ea.

Ordinarius põt ingrere cõtra subditũ licet nõ ifamatũ, dũmõ sit sibi suspectus, ibi, n. 33. c. 12

Ordo rerũ & scẽm ipsarũ naturas, & secundũ motus attendi debet in virtutũ actiuarũ actionibus Gril. de tortil. q. vij. nu. 17. c. 97

Ordinatus ab hęretico, si ipse quoq; hęreticus fit, iterũ est ordinãdus, si ad fidẽ reuertatur. Io. Nic. Arela. de hęre. not. 39. sub n. 1. c. 124

Ordinario an liceat cõtra epm in ipsius ordinarij territorio delinquẽtẽ ꝓcedere. ibi, n. 16

De litera P.

PApa nõ potest omnes clericos vel episcopos priuare. Nico, Boe, de seditio. q. vij. sub nu. 24. char. 58

Papa existens in notorio crimine, si incorrigibilis sit, ita q; schãdelizet ecclesiam, an accusari & deponi possit, intellige. nu. 3. Ioã. Nico. Arela. de hęre. not. xij. nu. 1. c. 121

Papa quãuis in his q̃ fidei sunt errare possit, Cõciliũ tñ nõ põt. & cur diuersum. ibi. n. 7.

¶Parricida, homicida, pacis violator, seditiosus, Domini proditor, Dominũ adulterãs, adulter. cõdẽnandus emitẽs, morte plectẽdi sũt. Gul. Bõt. de pę. omni. coi. sub n. 2. c. 414

Parricida qua ẽt afficiendus pœna. Placẽ. de accusa. tit. vj. nu. 20. char. 7

Parisienses aduersus Carolũ Sextũ ob nimiã vectigaliũ exactionẽ, grãdem mouerunt seditionem Nico. Boe. de sedi. q. j. nu. 31. c. 47

Particeps, & conscij criminis non admittuntur in casu delationis ad ludũ demonũ, Ioã. Fran. Ponzi. de lamijs. nu. 65. char. 73

¶Pastores francigene Syriã profecturi prope Carcassonẽ ab incolis sunt interfecti. Nico. Boe. de seditio. q. j. nu. 23. char. 46

¶Pater & filius an torquendi veniunt a filio in patris præsentia est incohandum. Guid. de Suza. de Indi. & tor. nu. 22. char. 315

Patresfamt. de crimine possunt accusare, Placen. de accusa. titu. iij. nũ. 2. char. 3

Patre de crimine damnato, quæ liberis relinquatur portio. ibi. titu. vj. nu. xij. char. 7

Patrem velle filiũ mori nõ est verosimile. Nico. Bohe. de seditio. q. vij. nu. 62. char. 62

Patiẽtia lõge tpis nonũquã obligationẽ, qñq; remissionẽ, & aliqñ alios actus inducit. de cri. lesę maie. Incer. Autho. q. xij. nu. 4. c. 42

¶Pauor trepidatio, variatio, & id genus similia, quę corã Iudice fiunt, sunt probatissima indicia ad torturam. Gundisal. de hære. q. xiij. nume. 6. char. 147

Paupertas a pœna non excusat, quia qui non potest soluere, luat in corpore. Pau. Gril. de relaxa. car. q. iij. nu. 2. char. 298

¶Peccata nocentũ reipub. expedit esse not. Bonicon. de accusa. sub. nu. 51. char. 13

Peccatoris mortẽ nõ optat Deus, sed qđ viuat & cõuertat. Pau. Gril. de hęre. q. v. n. 13. c. 132

Peccatori cõuerso ꝑ bonis recuperãdis, quo subueniatur remedio, ibi. q. vj. nu. 6. c. 133

Peccatum contra naturã humani generis qđ dicatur. Pau. Gril. de pœn. omnifa. coi. q. ij. numero 2 char. 419

¶Pœnę in multiplici cõsistũt specie. Placẽ. de accusa. titu. vj. nu. 14. char. 7

Pœna mortis quibus, & quot inferatur modis ibid. nume. 15.

Pœna certa, & a lege statuta debet imponi. Bonicon. de accusa. nu. 3. char. 9

Pœna priuatis nunq̃ ipso iure imponitur, nisi in casibus a iure expressis. de cri. le. maie. Incer. Autho. sub nu. 19. char. 25

Pœnã incapacitatis per legẽ, quisquis, inflicta filijs, an locũ habeat in filiabus. de cri. læsę maie. Incer. Autho. q. v. nu. 1. char. 31

Pœna d. legis, quisquis quo ad incapacitatem succesionis extraneorum, non trahitur ad filias. ibi. nu. 18. char. 33

Pœna l. quisquis, quæ loquitur in filijs, ad nepotes an extendatur, ibi. q. vj. nu. 1. ch. 34

Pœna in crimine hæresis ad secundũ gradum extenditur, ibi, nu. 5. char. ea.

Pœna incapacitatis spurij non trahitur ad nepotes, ibi, nu. 9. char. 35

Pœnã in crimine læsæ maie. ad posteros trã smitti, qualiter intelligatur, ibi. nu. 18. c. 36

Pœna l. quisquis, quæ infligitur filijs, an locũ habeat in iam natis, ibi. q. vij. nu. 1. char. 37

Pœna ante delictũ cõmissum remitti põt, & q̃ ex alieno punit. delicto. ibi. q. viij. n. 8. c. 39

Pœna q̃ infligi possit ꝑ delicto vniuersitatis. Nico. Boe. de sedi. q. vij. nu. 16. char. 57

Pœna extrahentium aliquẽ de ecclesia qualis sit. ibi. nu. 58. char. 61

Pœna nõ debet vlterius progredi quam deli-

Prohibitus vinū portare, censetur prohibitus portare ligenam causa degustationis, de cri. læsæ maie. Incer. Autho. q. viij, nu. 3. c. 39
Probationes liquidissime requirūtur antequā pœnę priuatiōis incurrat, ibi. q. xj. n. 4. c. 42
Procedere in delicto quid sit, & quid ipsum consumare, Nicol. Bohe. de seditio. q. vij. numero 40. char. 59
Probatio nō admittitur cōtra p̄sumptionē iuris & de iure, Io. Fr. Pōzi. delami. n. 60. c. 72
Probationes in crimine hæresis debent luce meridiana esse clariores. ibi. nu. 67. c. 73
Professio tacita quæ sit, & quæ expressa sorti legij. Gril. de fortile. q. iij. sub nu. 1. char. 84
Professio expressa cū Demone facta duplex esse potest. ibi. nu. 3.
Professio cū Demone fit cū abnegatione nominis Christi in baptismate, ibi. nu. 4.
Professionē expressam demonstrantes, expressum ei adorationis cultum impendunt. ibid. nu. 5.
Prohibitū aliq̄d facere, aut efficere aliq̄d ante cedēs ad illud paria sunt, ibi. q. xj. n. 20. c. 110
Professo religionē deferente, & ad nuptias cō uolāte, an huius criminis cognitio Inquisitori cōcessa sit, Gūdis. de hęre. q. ix. n. 4. c. 142
Probatio in crimine hęresis per quęcūq; probationū genera fieri pōt. ibi. q. xiij. n. 1. c. 147
Procedi q̄n possit super eo. crimine, iam compositio, aut abolito, Pau. Gril. de relaxa. car. q. vj. nu. 3. char. 307
¶ Puella quædam virgo qualiter ad ludū demonū abducta fuerit, & ob nomen Christi nominatum ibidem dimissa. Gril. de fortile. q. vij. nu. 27. char. 99
Puella raptori suo nubere non potest, ēt de parentum assensu. Pau. Gril. de pœn. omnifa. coi. q. x. sub. nu. 24. char. 429
¶ Puniri an debeat qui aliquid cōtra fidē protulit, quę iocose, non serio protulisse asseuerat. Gundis. de hære. q. j. nu. 7. char. 136
Punitionis ratio non æque militat in nepotibus, sicut in filijs, de cri, læsæ maiest. Incer. autho. q. vj. nu. 24. char. 37
Punitio temporalis vni quādoq; infligitur ob delictū alterius. Nico, Boe. de seditio. q. vij. numero 20 char. 57
Pugilū fortitudo clamoribus incitatur, & sermo Imperatoris paratas ad prælium acies, acutosq; mucrones accēdit, ibi. nu. 64. c. 62
Publicatio testiū non fit in crimine hæresis, si inquisitor timeatur potentia, Io. Fran. Ponzi. de lamijs, nu. 74. char. 74
¶ Purgatio Canonica quo pacto a suspecto de hæresi sienda sit, Gundisal. de hære. q. xv. numero 11. char. 150

De litera Q.

Qualitas odiosa patri superueniēs, filijs ante natis nō obest. de crimi. le. maie. Incer. auth. q. vij n. 3. c. 38
Qualitas q̄ naturaliter inest difficilius tollit, quā ea q̄ accidētaliter, ibi. n. 8. c. 38
Qualitas accidentalis q̄n magis attendatur q̄nālis. de cri. le. ma. Incer. auto. q. iiij. n. 12. c. 40
Qualitas personarū in delictis puniēdis attēdi debet. Nico. Boe. de seditio. q. iiij. nu. 1. c. 50
Qualitas causæ in puniendis delictis debet cōsiderari. ib i. nu. 2.
Qualitas essentialis triplex reperitur in qualibet anima rōnali. Pau. Gril. de relaxa. car ce. ibi de pœnarū cōpositionibus. n. 2. c. 304
Quasi dictio, est in proprietatis nota, sicut & verbū videtur. Pau. Gril. de pœ. omni. coi. q. x. nume. 9. char. 427
¶ Quattuor annorū tp̄s q̄ datur ad petēdū restitū integrū nō pōt augeri vel minui. De mō p̄cedi cōtra apostā. Incer. auth. nu. 17. c. 182
¶ Quæstio, seu tortura non ex leui cā, aut pro quolibet crimine est indifferēter p̄ponēda. Guid. de Suza, de Indi. & tor. nu. 2. c. 314
Quæstio, ingēstio quędā dr̄ cū tormētis, & dolore corporis facta eruēde veritatis gr̄a. ibi. n. 4
Quæstio fieri dr̄ per tormenta, quasi torquēs mentem. ibi. nu. 5.
Quæstio qualiter, & quo debeat moderamine fieri. ibi. nu. 19. char. 315
Qōnis seu tortu. effectus q̄s sit, ibi. n. 43. c. 317
Quæstio an possit alicui repeti, sine nouo iudicio, ibidem nume. 57. char. 318
Quæstio seu tortura etiam dicitur, si in Turri reclusо alimenta denegent. ibi. n. 74. c. 320
Quæstio quibus præsentibus fieri debeat. ibidem nume. 80. char. eadem.
Quæstio seu tortura an possit dari, maleficio tantum per famam probato. ibi. n. 93. c. 322
Quæstionis appellatione quæ censeantur venire. Fran. Brun. de indi. & tor. q. ij. secundę par. nume. 1. char. 355
Quæstio, seu tortura applicari potest in causa criminali criminaliter agitata. ibidem q. iij. secundæ par. nume. 1. char. 336
Quæstio absq; indicijs dari potest in tractatibus proditorijs. ibi. q. v. ij. par. nu. 6, ch. 341
Quæstioni, seu torturæ locus non est, si aliunde veritas haberi potes. ibidem nume. 15.
Quæstio, seu tortura non est uniformiter applicanda, sed secundum delicti exigentiam & grauitatem. ibidem nume. 42. char. 345
Quæstioni possunt subijci liberi, & serui, status liberi, & liberti. Bal. de qō, & tor. n. 3. c. 397
Qōnis effectus quis sit & quod rei confessio nō p̄iudicat sibi. Amber, de antra, n. 6, c. 411

to viam ad cū rebāniendū. An bānitus pro crimine aduteriꝫ posit habere tale benefi cium. Nel. de bānni. nu. 30. char. 266
¶Potentiā Dei attribuens creaturæ, hæreticus est censendus. Pau. Grillā. de hære. q. ij. sub nume. 3. char. 127
Plās habēs arbitriū ꝓcedēdi scdm suā cōsciētiā, an posit supplere defectū probōnis idicij. Guid. de Suza. de indi. & tor. n. 96. c. 322
¶Prēsides, seu iudices ius cōcedēdi libra mortis facultatem nō habent. Placē. de accu. iit. vj. nume. 17. char. 7
Priuata denūciatio per quos fiat. Boni cō. de accusa. sub nu. 11. char. 10
Prelatus solus, vbi est diffamatus, inquiri pōt tā in capita q̄ in membris, ibi. nu. 37. c. 12
Prelatus ꝓcedere pōt quacūq; via melius pōt vt attingat criminis veritatē, ibi. n. 49. c. 13
Priuationis pœnā, si ipso iure impositā nō cōsiet, interpretatio fit, vt in ea requiraē snia. de cri. le. maiest. Incer. Autho. nu. 6. c. 23
Princeps supremus vassallū feudo priuare nequit, nisi p snīam, culpa cōuicta. ibi. n. 12. c. 24
Princeps rem suā infeudando de nouo, legem quā vult dicere potest. de cri. le. ma. Incer. Autho. q. ij. nu. 3. char. 26
Princeps facere pōt vt factum pro non facto habeatur. ibi. nu. 6. char. 27
Princeps in dubio presumitur vsus iure cōi, nō gratia speciali. ibi. q. iiij. nu. 11. char. 30
Priuatio nunq̄ inducitur, nisi specialiter exprimatur. ibi. q. v. sub nu. 5. char. 31
Priuilegiū filijs concessum, si ad nepotes non extēdatur, nec odium. ibi. q. vj. nu. 8. char. 35
Princeps an posit filio restituti a pœna criminis lesę maie. gratiā cōcedere vt idelictū patris reincidentis ei nō noceat. de cri. le. ma. Incer. Autho. q. viij. nu. 2. char. 39
Princeps in his casibus dispensare pōt, in quibus & legem condere. ibi. nu. 10. char. 40
Princeps inhabilem ex delicto paterno tractans vt fidelem vassallū, an censeatur eum rehabilitasse. ibi. q. xij. nu. 1. char. 42
Princeps vassallum post feloniā commissam, vt suę curię parē vocās, an censeatur ei culpam remisisse. ibi. nu. 2.
Princeps occupatori violento ciuitatis, vel prouinciæ nō potest ipsam cōcedere. Nico. Boe. de seditio. q. vj. nu. 24. char. 54
Princeps nō debet se rebus imiscere spiritualibus. Io. Fran. Ponzi. de lamijs nu. 3. c. 65
Principis proprium est iustitiā exercere. ibi. numero 31. char. 69
Præcedentia declarantur per sequētia, & ecōtra. ibi. nu. 44. char. 70
Prælatus suā, sed nō ecclesię iniuriā remittere potest. ibi. sub. nu. 85. char. 75
Principis studium esse debet vt populus sibi subditus bene viuat. ibi. nu. 33. char. 69
Prænoscere & pronunciare de futuris q̄n, liceat, & q̄n nō. Gūdis. de hær. q. ix. n. 7. c. 143
Princeps legibus non legatur. de modo proce. contra aposta. Incer. Autho. nu. 19. c. 182
Principi congruit salutē populi tueri, & malis hominibus prouinciā purgare. Pau. Gril. de relaxa. car. nu. 2. char. 300
Princeps nemini gratiam concedere debet cū iniuria tertij. q. iiij. nu. 2. char. ea.
Princeps & senatus famam restituere possunt ibi. q. vj. nu. 2. char. 302
Princeps post snīam latam, ad confessionem factā in tormētis, defensionē concedit, si de innocentia damnati cōstiterit. Guid. de Suza. de indi. & tor. nu. 64. char. 319
Præconi soli an eredatur si dicat se citasse. Iaco. de Aren. de banni. nu. 13. char. 185
Prędones Constatienses, & Ebroicenses agrū Parisiorum depopulati sunt. Nico. Bohe. de seditio. q. j. nu. 28. char. 47
Preparamenta ad aligd faciēdū sufficere dūr, vt ipsum factū cēseatur. ibi. q. vij. n. 39. c. 59
Præsumptione vbi iudicatur moderanda est pœna. Gundis. de hære. q. xiii. nu. 22. c. 148
Prescriptio aduersus hęretici accusationē, an, & quāto tpe procedat. ibi. q. xxii. n. 3. c. 156
Præsumptio violenta contra aliquē, ꝙ quēpiam occidi fecerit qualiter probet. Guid. de Suza. de indi. & tor. nu. 101. char. 323
Presumptio affirmatiua p negatiuā tollit. Frā. Bru. de indi. & tor. q. v. j. partis. nu. 5. c. 334
Præsumptio quid sit, & quotuplex. Pau. Gril. de qō. & tor. q. iii. nu. 6. char. 402
Probationes clarissime requrunt in criminalibus. Ioā. Nic. Arela. de hær. not. 26. n. 1. c. 122
Probatio non admittitur cōtra presumptionē Iuris, & de Iure. ibi. not. xlii. nu. 2. char. 124
Probatum semel improbari non debet. Iaco. de Aren. de banni. nu. 43. char. 187
Probationes diuersi generis non iunguntur ad condemnandum in criminalibus. Guid. de Suza. de indi. & tor. nu. 103. char. 323
Probatio dicitur actus rem dubiam educens in lucem cognitionis. Paul. Gril. de quęstio. & tor. q. iii. nu. 12. char. 403
Propinquus propinquum corrigendo, modū excedēs, tenetur. Guid. de Suza. nu. 86. c. 321
¶Procurator licet interuenire non debeat, si tamē interueniat, & nō excipitur, valet qđ cū eo agitur. Bonicon. de accusa. nu. 5. c. 9
Procurator cū mandato generali nūquid absentiæ causas proponere possit. Anto. de Cana. de excusa. in ij. parte nu. 23. char. 18

relaxa.carce.ſub tit. de beneficio & indul. char.300
principis.ſub nume.3.
Reſtitutus an poſsit illico ꝓtiũ ſuorum bonorum conſequi a fiſco.ibi.q.v.nu.1. char.301
Reuerẽtia q̃ forma p ſtrigas, ſue lamias exhibeat demoni.Gril.d ſortil.q.vij.n.29. c.100
Reuocatio hſis q̃ fit ſolũ ad ſalutẽ aiæ, poteſt indiſtincte qñcũq; fieri vſq; ad vitæ exitũ. Io.Nic.Areta.de hære.not.xlvj.nu.j.ch.125
Reuocatio hſis, q̃ fit tã ad ſalutẽ aiæ q̃ corporis, debet fieri loco cõgruo et ipe.ibi. nu.3.
Reuocatio erroris qñ ſpõte, & vero corde fieri dicatur, Pau.Gril.de hære.q.v.n.4. c.130
Reuocatio confeſsionis facẽ in tortura, qñ ſit admittenda, Fran.Brun.de indi.& tor.q.vj. ſecundæ partis, nume.7. char.348
Reus confeſſus non ſtatim pro iudicato eſt habendus, Placen.de accuſa.nu.4. char.1
Reus læſæ maie. bonorũ dñium ipſo iure non perdit. de crt.lg.ma.incer.autho.n.7. ch.24
Reus nõ tenet edere actori ad fundãdã intentionẽ. Io.Nic.Areta.not.xxj nu.1. char.122
Reus in quacũq; iudicij pte põt errorẽ ſuũ reuocare. Pau.Gril.de hære.q.v.n.5. char.130
Reo carẽte mẽbro ſecũdũ ſtatutũ amputãdo, an poſsit iudex eũ cõdẽnare ad amputationem eius membri quod ſibi ſupereſt. Paul. Gril.de relaxa.carce.q.iiij.nu.2. char.298
Reus an cenſeatur ad omnia reſtitutus, ſi Princeps dicat facimus tibi grattam. Paul.Gril. de relaxa.carce.q.ij.nu.j. char.300
Reus qui per torturã purgauit indicia, & abſolutus, an poſsit repeti, ſuperuenientibus nouis indicijs, ibid.q.ij.nume.3. char.301
Reus componens qñ delictũ fateri cenſeatur, ibidem q.iiij.nume.2. char.306
Reus, p q̃bus criminibus relaxari poſsit ſub fideiuſſoribus, ibidem ſub titu. de fideiuſſ. reorum.nume.1. char.307
Reus an poſsit fideiuſſoribus relaxari, ſi in defectum pœne pecuniariæ, eſſet imponenda corporalis.ibi.nu.6.& 7. char.307
Reus carceratus, oſtium apertum reperiens, non habetur pro confeſſo, ſi fugerit. titu. de fuga incarcerati q.j.nume.14. char.310
Reo añ torturã aduerſus indicia contra eũ recepta datur defenſio. Guid.de Suza. de indi.& tor.nume.63. char.319
Reo in tormentis confitenti non prodeſt confeſsionẽ reuocare, ſi cõtra eũ alia reperiantur indicia. Fran.Brun.de indi.& tor.q.iiij. j.partis.nume.4. char.333
Reus & accuſator in crimine falſi poſſunt torqri, ibi.q.iiij.ſecundæ partis.nu.30. ch.339
Reus dr̃ ſpõte cõfeſſus ſi in confeſsione pſeuerat. ibi.q.vj.ſecundæ partis.nu.26. char.351
Reus pacifcendo data pecunia infamis reddi tur. lac.de Aren.de qõ.& tor.n.4. char.395
Reo an def exceptio ex pacto. ibi.n.10. c.396
Rei melior eſt cõditio in pari cauſa. ibi.nu.13
Rex frãcorũ legibus Cæſaris nõ ſubeſt. d crimine.ma.incer.autho.q.vj.ſub nu.20. char.36
Rex frãcorũ de iure ſuprorẽ nõ recognoſcit. Nic.Boe.de ſeditio.q.vj.ſub n.17. char.54
Rex frãcorũ ſolus in regno ſuo gratiã, ſeu remiſsionẽ cõcedere poteſt. ibi.nu.22. ch.ea.
Rumor quod proprie ſit. Pau.Gril.de quæſt. & tor.q.iij.nume.4. char.402

De litera. S.

SAcerdos in miſſarũ celebrationibus preces nepharias & turpes admiſcẽs, qualiter ſit puniendus. Grillan.de ſortile.q. xvij.nume.1. char.117
Sacerdos hiſpanus decretorũ doc. etiam. xiv. egreſſum annum in infaniam & furorẽ vertitur ob nephandũ amorẽ monialiũ. ibi.n.2
Sacerdos preces aut oblationes nepharias in miſſarũ ſolẽnijs offerens, officio, & beneficio, gradu, & ordine eſt priuandus. ibi.n.3.
Sacerdos ob ſimplicem adulterium poteſt de poni perpetuo ab altaris miniſterio. Paul. Gril.de pœn.omniſa.coi.q.vj. nu.12. c.423
Sacerdos cauſa doloris aras ſpolians, aut luminaria conſueta extinguens, qua afficiat pœna. Gril.de ſortile.q.xj.nu.17. char.110
Sacerdos qui ſcienter miſſas celebrauit ſuper hoſtia non conſecrata, pro fortilegijs faciẽdis, qua pœna puniatur. ibi. ſub n.19. ch.ea.
Sacerdotes ſup rebus prophanis ad ſortilegia aptis celebrantes, qualiter puniantur. ibidem q.xiiij.nume.1. char.116
Sacerdotes debito mõ & ordine ab vtẽtes ſacrificãdi qualr puniant. ibi.q.xv.n.1.c.116
Sacerdos qui forma debita, & materia ſacramenti nõ ſeruata celebrat, oĩ ordine & gradu ad tempus priuari debet. ibidem nu.2.
Sacerdos, vel quiuis alius res ſacras, aut ſacra tas ad vſus prophanos conuertens qualiter puniri debeat. ibi.q.xvj.nu.1. char.116
Sacerdotes pro viuis miſſam mortuorũ celebrantes in odiũ ipſorum, an ſint hæretici. Grillan.de ſortile.q.x.nume.12. char.107
Sacerdos in celebratione non conſecrans, an ſit hæreticus reputandus. ibid. nume.13.
Sacra eccleſiæ, ſortilegijs cõmixta an poſſint mouere aĩum maleficiati ad amãdũ maleficiãtẽ. Gril.de ſortile.q.iij.nu.21.char.87
Sacra poſita i ſortilegijs amatorijs, nullos pro ducunt effectus. ibi.q.x.nu.16. char.107
Sacrm baptiſmi eſt omniũ ſacrorũ ianua. Ioã. Nic.Arel.de hære.not.xxxiij.n.2. char.123
Sacra eccleſiæ nõ ſunt cõferẽda ab hæretico,

Quæstio quando sit applicanda reo. Placē. de accusa. tit. v. nume. 1. char. 5
Quæstioni non semper, nec tamen nunq̄ dat̄ fides, sub nu. 6. ibidem. char. 6
Quæstioni inimicorum non creditur, ibi. n. 7.
¶ Quibus viis & modis ad hæreticorū punitionē pceda. Gūdis. de hęre. q. x. nu. 1. c. 143
¶ Quod quis sua culpa nō h3, perinde est ac si nō hēret, Iac. de Arena de bāni. nu. 5. o. c. 188
¶ Quid si durante vulnere supueniat superueniat alia infirmitas, an ex vulnere, præsumatur mortuus. Odof. de percussio. nu. 7. c. 63. Distingue vt ibi.
Quid si post solidatum vulnus, stimulus vulneris affligat, & refluentibus alijs humoribus moriatur. ibidem nume. 8.
Quid de pcusso cū modico lapide, vel bacculo, si supueniēte febri moriat̄. ibi. n. 9. et n. 13
Quid sit bānum, & vnde dicatur, Nel. de banni. nume. 3. char. 205

De litera. R.

Raptus mulieris, est crimē graue, Pau. Gril. de pēn. oīa. coi. q. x. n. 1. c. 426
Raptores mulierum quibus sunt pœnis afficiendi. ibidem nume. 2.
Rapiens masculum causa libidinis qualiter puniri debet. ibi. sub nume. 5.
Rapiens viduam, virginem, nuptam, seu meretricem, quæ meretricari deſierat, qualiter puniatur. ibi. n. 21. & 26. char. 429
Ratio. l. ipsius anima dicitur, Ioan. Fran. Pōzi. de lamijs. nume. 28. char. 68
Ratio determinata legis. dictum restringere censetur, Gril. de fortile. q. vij. nu. 34. ch. 102
Receptatores, et fautores hęreticorū, qbus sint penis afficiēdi, Pau. Gri. de hęr. q. ix. n. c. 134
Recedentes ab hæresi, & abiurantes, an indistincte sint recipiēdi, & pœnas criminis eui tent, & vsq; ad quod tempus admittatur abiuratio, late traditur, & varie doc. sniæ referuntur, Gundisal. de hære. q. xx. n. 1. ch. 153
Regulam pro se habens, intentionē fundatam hr̄ dr̄. de cri. læ. ma. incer. autho. nu. 13. c. 24
Regulis iuris tenacit̄ inhęrēdū, ibi. sub eo. nu.
Regere seipsum summa sapientia est. Io. Fran. Ponzi. de lamijs. nume. 24. char. 68
Reipu. interest ne delicta remaneant impunita. Bonicon. de accusa. sub num. 34. char. 12
Res suæ quilibet moderator & arbiter. Gril. de fortile. q. vij. nume. xxj. char. 98
Relatiū debet intelligi secūdū qualitates relati. de cri. lę. ma. incer. autho. q. vj. n. 15. c. 36
Reliquias sanctorum, sant ecclesiæ sacra fortil legijs imiscentes pari pœna puniūtur. Grillan. de fortile. q. xj. sub nu. 21. char. 110
Reliquie alicuius antiqui iuris, multū opat̄ in iure. Io. Nic. Arela. not. xxv. sub nu. 3. c. 122
Relaxationes q̄ lite pēdēte fieri possunt. Pau. Gril. de relaxa. carce. in prin. n. 2. char. 297
Relegari dz qui ad cōceptionē medicamentū propinauit. Placen. de accusa. tit. vj. n. 3. c. 6
Religiosi nō possunt iabellionatus offm exercere. Io. Nic. Arela. de hęre. not. 37. n. 1. c. 123
Remedio appellatiōis vti debemus cōtra grauamina. Bonicon. de accusa. nu. 13. char. 10
Remissione pœne prohibita, prohiberi censetur eius diminutio. de cri. lęsæ ma. incer. autho. q. viij. nume. 5. char. 39
Remissio pœnæ ob delictū paternū facta filio amplissime extēdi dz. ibi. q. x. nu. 2. char. 42
Remedia contra maleficia, aut alios lāguores de iure ciuili nō sunt reprobata. Grillan. de sortile. quæstio. ij. sub nume. 5. char. 83
Remedia fanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa, vel non. ibid. q. vj. n. 22. char. 94
Remedia q̄ fieri possunt aduersus maleficia ta citurnitatis. Pau. Grilan. de quæstio. & tor. q. iiij. nume. 16. char. 405
Remedia quæ verbis fiunt, ne torti dolorem sentiant. ibidem sub nume. 13.
Repulsus ab accusatiōe, ad quid admittatur. Bonicon. de accusa. nume. 11. char. 10
Res semel alienata, & per hęredem recuperata, pœnes ipsum censetur esse ex noua causa. de cri. lę. ma. incer. autho. q. ij. nu. 2. ch. 26
Rescriptū remittēs pęnā ante delictum cōmissum, est nullum. ibi. q. viij. nume. 2. char. 39
Rescriptū Principis nō est cū alterius iniuria exequēdū. Io. Frā. Pōzi. de lamijs. n. 32. c. 69
Respondere per verbum dubitatiuum est philosophicum. ibidem nume. 35.
Rescriptum in quo ponūtur verba indulgeo, & restituo, qualiter intelligatur. Paul. Gril. de relaxa. carce. ibi. de beneficio, & indulgentia Principis. nume. 4. char. 300
Restituere quid sit. de cri. lę. ma. incer. autho. q. ij. sub nume. 4. char. 27
Restitutio quæ fit ad bona est plenissime interpretanda. ibidem nume. 5.
Restitutio fui natura in statū pristinū reponit oīa. de cri. lę. ma. icer. autho. q. iiij. n. 4. c. 29
Restitutio omnia in pristinum reponens statū ad personas extenditur, quæ in principalis consequentiam puniunt̄ur. ibid. nu. 7. ch. 30
Restitutione sequuta actiones contra restitutum reuiuiscunt. ibidem nume. 8.
Restitutio etiam in tertij præiudicium retrotrahitur in iure sibi quæsito. ibidem. nu. 10.
Restitutus contra quem recursum habebit, si bona sua per fiscum alienata sint. Pau. Gril lan. de hære. q. vj. nume. 4. char. 133
Restituere plus est q̄m indulgere. Pau. Grill. de

Sententia contra cõdẽnatum lata, qũ subſtituris noceat, & alijs ius ptendẽtibus, de cri. læſæ maie. incer. autho. q. iij. nume. 8. ch. 28
Snia declaratoria requiſi ẽ pẽnis, q̃ ſine executiõe iſtiguñ ipſo iure. ibid. q. xj. nu. 3. ch. 42
Snia reſtõnis tm reſtituit, q̃ꝫ ſnia cõdẽnationis ademit. Pau. Gril. de hære. q. vj. n. 2. c. 133
Snia criminalis, an mox executioni mãdetur, an vero decendo ad appellãdũ expectato. Gundiſal. de hære. q. xix. nume. 4. char. 152
Snia eſt nulla cõtra iuris diſpoſitionem lata, Pau. Gril. de relaxa. carce. q. vj. n. 4. ch. 299
Sententia libello, ſeu petitione difformis, eſt nulla. ibidem nume. 5.
Snia cõdẽnationis ferri nõ dz diebus feriatis. ibidem de abſolutione innocentis n. 3. c. 301
In fauorẽ aũt Innocẽtis ferri poteſt, ibi. n. 2
Snia lata vigore cõfeſſionis in tortura iniuſte extorta, an ſit nulla ipſo iure, vel erit opus appellatione, Fran. Bru. de indi. & tor. q. v. ſecundæ partis. nume. 48. char. 345
Sermo qlibet de quauis re, ſeu negocio ſuſpectus a diffinitione proficiſci debet, Bal. de carce. numero 1, char. 294
Seruitus non inducitur ex delicto, Placen. de accuſa. tit. ij. nume. 15. char. 3
Serui quando de facto ſuo poſſint interrogari, ibid. tit. v. nume. 2. char. 5
Serui qñ poſſint torturę applica. ibi. ſub. n. 4.
Seruus aduerſus dñm torq̃ri nõ põt, ibi. nu. 5.
Seruus vniuerſitatis aduerſus vnũquẽq; interrogari poteſt, ibidem numero 6.
Serui ſunt liberis ſeuerius puniẽdi, & famoſi, q̃ꝫ ij qui famæ ſunt integre, Placen. titu. vj. ſub nume. 4. char. 6
Serui dñis ſuis inſidiari, vel dñabus carnaliter cõmixti, exurunt igni, ibi, ſub nu. 17. char. 7
Seruus qñ, et cõtra quẽ torq̃ri poſſit, Guid. de Suza, de indi, & tor. nu. 11. char. 314
Seruus i oi cã, & i oi crimine iudicis arbitrio, torq̃ri põt, ſed liber i grauibus tm, & criminalib. Fr. Br. de idi. et tor. q. iij. ij. p. n. 2. c. 336
Seruus in quibus caſibus in dñm torq̃ri poſſit. ibidem q. iiij. ij. partis, ſub nu. 25. ch. 339
Seruus pris torq̃ri põt ꝓ morte filij, ibi. n. 27.
Seruo vel volenti, vel torto nõ creditur contra dominum, ibidem nume. 28.
Seruus qñ cõtra dñm torq̃ri poſſit abſq; indi cijs pced̃tibus, ibi. q. v. ij. partis. nu. 5. c. 341
Serui nõ torq̃nt in certis caſibus cõtra certas perſonas, Paul. Gril. de quæſtio. et tor. q. vj. ſub nume. 4. char. 407
Sexus muliebris res admodũ fragilis facile decipi põt. Grillan. de fortile. q. v. n. 6. c. 89
Simulachrum fortunæ quõdã marmoreum ad matronas Romanas locutum, Grillã, de ſortileg. quæſtio. vij. nume. 25. char. 98
Simonia large dicitur hæreſis, Gũdiſal. de hære. q. j. nume. 3. char. 136
Sinodus tota ſapiẽtiæ legalis adeſſe diceba tur, cũ Dyn. aliquã decideret qõnẽ, de cri. læ maie. incer. autho. nume. 2. char. 23
Solẽnitas eadẽ requirit in ſoluẽdo q̃ in ligãdo lo. Fr. Ponzi. de lamijs. nume. 42. ch. 70
Sorores duas, aut matrẽ, & filiã ignoranter cognoſcenti q̃ pœna imponatur. Pau. Gril. de pœn. omniſa. coi. q. iiij. nu. 2. char. 421
Sortilegium quid ſit in ſuo ſumptũ genere Grillan. de ſortilegijs. nume. 1. char. 82
Sortilegi proprie qui dicantur, ibid. nume. 2.
Sortilegia vꝰplurimũ ſub religionis falſa demonſtratione fieri ſolent. ibidem nume. 3.
Sortilegus quis dicatur largo ſumpto vocabulo. ibidem numero 4.
Sortilegorũ duplex eſt profeſsio. ibi. nume. 5.
Sortilegium vnde dicatur, ibidem.
Sors pro fortuna quandoq; capitur, ibidem.
Sortilegia p q̃s fuerint prio iuẽta. ibi. n. 6. c. 82
Sortilegiorum diuerſe ſunt ſpecies. Grillã. de ſortile. q. ij. nume. 1. char. 82
Sortilegij prima ſpecies eſt diuinatiua. ibidẽ.
Sortilegij ſecunda ſpecies quæ ſit. ibid. nu. 2.
Sortilegiorum ſpecies tertia, eſt venefica, ſeu malefica. ibidem numero 3.
Sortilegi & negromantici ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænunciant. ibidem numero 6. char. 83
Sortilegiorũ profeſsio duplex expreſſa ſcilicet, & tacite. ibi. q. iij. nume. 1. char. 84
Sortilegia amatoria, & venefica, & in corpe, & extra corpus fieri poſſunt. ibi. n. 15. c. 86
Sortilegi ſacramenta eccleſię q̃ñq; permiſcẽt ſuis ſortilegijs. ibidem nume. 16.
Sortilegi hoſtia conſecrata vtuntur quandoq; in ſortilegijs amatorijs. ibi. nume. 19.
Sortilegiorũ tertia ſpẽs dr̃ malefica, q̃ nullius cã boni eſſe cenſeatur. ibid. nu. 25. cha. 87
Sortilegia i gbus locis & tpe fieri ſolẽt Gril lan. de ſortile. q. iiij. nume. 1. char. 88
Sortilegia quare potius de nocte quam de die fiant. ibidem nume. 3.
Sortilegi gbus rebus, aut inſtrĩs in fuorũ fabricatione facinorũ vtant. ibi. q. v. n. 1. char. 89
Sortilegia facta per homines tacite profeſsionis per quæ fiant inſtrumenta. ibi. nume. 2.
Sortilegij amatorij iſtra q̃ ſint, ibi. ſub eo. nu.
Sortilegia extra corpus gbus fiãt iſtrĩs. ibi. n. 3
Sortilegia quædam fiunt ex particula cadaueris hominis. ibidem nume. 8. char. 90
Sortilegij tertia ſpecies quæ venefica dicitur, quæ ſit. ibidem ſub nume. 6. char. 89
Sortilege ſeu lamie an deferãtur vere, & rea

nec collata iprimũt virtutis effectũ.ibi.n.1.
Sacramenta eccleſiæ non ſunt deneganda hæretico, oſtendenti manifeſta ſigna pœnitentiæ.ibidem not.xlvj.nume.2. char.125
Sacramenta aut alias res factas, aut benedictas eccleſiæ fortilegijs admiſcentes pari pœna puniunt.Gril.ã fortil.q.11.n.26.c.111
☞Sacrilegij reus eſt, abutens rebus ſacris in fortilegijs.ibi.q.xvj.nume.4. ch.117
Sacrilegij prima ſpẽs in pſonã cõmittit, ſcãa p coitũ cũ moniali. Tertia circa locũ ſacrũ fit. Quarta i rẽ eã ſcilicet auferẽdo, quid ſit ſacrilegiũ largo mõ sũpto. Qualiter puniat de iure cano. Et quot ſpẽs ſacrilegij ſint,& multa alia de ſacrilegio habes p Pau. Gril. ſub tit. de pœn.omnifa. coi. in j.q.a principio vſque ad finem, char.415
☞Salicetus fuit Excellen. Doc.& præcipuus veritatis inueſtigator.de cri. læſæ mate.incer.autho.q.v.ſub nume.6. char.32
☞Saturnus vitę humanæ inimicus, menſe primo fœtus formãdi regnare putat. Iupiter humanis amicus ſecũdo menſe formãdo fœtui cẽſeẽ pẽſſe. Tertio Mars, Venus quarto, ſexto Sol, Luna ſeptimo. Grillan. de fortil. quæſtio.xiiij.nume.4. char.115
☞Scripturæ ſacræ adiuuari debent, & declarari per alias ſcripturas Ioan. Fran. Ponzi. de lamijs.nume.13. ch.67
Scientia iuris eſt certiſſima nobilis, & omni honore digna, ibidem nu.18.
Scientia iuris ciuilis ſapientia eſt, & res ſanctiſſima.ibid.nu.23. char.68
Scientia iuris ciuilis eſt omnium ſapientum dogma.ibi.nume.25.
Scientia quælibet ſuas proprias imaginationes habet.ibidem nume.26.
Scriptura requiritur in eo qui ab hæreſi reuertitur.ibidem ſub nu.89. char.76
Schiſmaticus qs proprie dicat,& vñ ſchiſma. Pau.Gril.de hære.q.ij.nu.6. char.127
Schiſma & hæreſis in quibus diſcrepant. Gũ diſal.de hære.q.iij.nume.1. char.137
Schiſmaticus dici mereẽ qui ſuperbe & cõtumaciter Papæ ſubijci non vult.ibid.nu.2.
☞Secreta cordis Deus ſolus põt rimari.Gril. de fortile.q.x.nume.2. char.105
☞Seditio generat p̃ ꝓpriũ cõmodi ꝓcurationẽ.Nic.Boe.de ſeditioſis.in j.q.nu.1. ch.43
Seditio & diſcordia gñatur,ſi alijs alleuiatis, alij nimis in collectis grauẽt.ibi.n.3. ch.44
Seditio facilius critus, ſi delicta non puniuntur.ibidem numero 4.
Seditiones fugere q debeãt.ibi.n.13. char.45
Seditio Lucij Catilinę olim Romani qualis, ibidem numero 14.
Seditionum cruentarum exempla hic recenſentur,ibidem nume.15.
Seditio Caij Marij, & aliorum Romanorum militum qualis fuerit,ibidem nume.16.
Seditio qualis a Tiberio Graccho Affricano excitata fuerit,ibidem nume.19.
Seditio Liuij Druſi, & aliorum Romanorũ, qualis fuerit,ibidem nume.21. char.46
Seditio qualis,& ob quã rẽ apud Attrebateñ orta fuerit tpibus Ioãnis Regis,ibi.ſub n.26
Seditio ob monetæ mutationẽ Pariſijs orta fuit Ioannis Regis tempore,ibi.nu.27.
Seditio quanta fuerit Lutetiæ aduerſus Carolum Regem Ioãnis Regis primogenitum, ibidem nume.29. char.47
Seditio qualis in monte peſſulano fuerit tpe Caroli Quinti Francorum Regis.ibi.nu.30
Seditionẽ qualẽ mouerint ſcholares Pariſienſes aduerſus ciues, tempore Diui Ludouici Regis,ibidem ſub numero 22.
Seditionẽ qualẽ fecerint Paſtoreli in Frãcia, & qui fuerint,ibidem ſub numero 22.
Seditio dicitur perturbatio quietis, ſeu pacis publicæ,ibi.q.ij.nu.1. char.49
Seditioſus dr̃ qui animarũ diſſentiones facit, & diſcordias gignit.ibidem nume.2.
Seditio proprie ſit inter partes multitudinis, inter ſe diſſentientes, ibidem nume.3.
Seditio differt a bello,& rixa,ibidem.
Seditio qd ſit,& i qbus locũ habent,ibi.nu.4.
Seditioſi non dicuntur,qui regimen tyrannicum perturbare nituntur.ibi.q.v.nu.6.c.51
Seditio eſt crimẽ graue & enorme, Nic.Boe. de ſeditio.q.vij.nume.1. char.55
Seditioſi qua pœna ſint afficiẽdi,ibi.n.28. c.58
Seditioſi edes alienas expilantes capite plectuntur,ibidem numero 29.
Seditioſi derobatores puniuntur p.l. ſi quando.C.vnde vi.ibi.nume.32.
Seditioſi ex propoſito,dolo,& conſpiratione machinata mouentes pro dignitatis qualitate ſunt puniendi,ibi.nu.34. char.59
Seditioſi mori debent, ſi ſeditio inualuit cruẽta.ibidem ſub nu.35.
Seditio iuſtitię opponitur, et communi bono. ibidem nu.44. char.60
Seditio Chore qualis fuerit, & qualiter pertrit qui in ſeditione fuerunt.ibi.nu.45.
Seditioſis toto conatu reſiſtere licet, etiã eos occidendo,ibid.nume.47.
Seditioſi vicũq; ſunt excuſãdi, ſi mãdatu, aut cõſulũ autho.ſeditionẽ fecerit,ibi.n.55.c.61
☞Senex cõfectus etate nõ ſubijcit tormẽtis. Gril.de quæſtio.& tor.q.vj.nu.5.char.407
☞Snia requir ad fẽdi priuationẽ,etiã delicto exũte notorio,ã cri.lę.ma.icer.aut.n.22.c.29

Baptiſmum,& omnia Chriſtiana fidei docu
menta abnegant, ibi.nu.28. char.100
Strige,ſeu lamie profeſsionem expreſſam fa
ciũt in manu demonis,nõ aũt ille de quibus
in c.Epiſcopi.ibi,nu.36. char.103
Strigarum ſeu lamiarum corpora ad ludũ de
ferri demonum quibus rationibus aſſeri po
teſt.ibid.nume.7. char.96
Strige ſeu lamie qualiter cognoſcantur vere
pœnitere.ibi.q.ix,nu.3. char.105
¶Stuprum quid ſit, & cum quibus committa
tur perſonis, Placen. de accuſa.titu.iij. ſub
numero 1. char.3
Stuoro per vim admiſſo nõ poteſt præſcribi,
ibidem nume.5.
¶Subiectum legalis ſcientie nedum eſt circa
mores ſed etiam circa fidẽ,Ioan.Fran.Pon
zi.de lamijs.nume.9. char.66
¶Surdus & mutus a natura torqueri non poſ
ſunt.Fran.Brun.de indi.& tor.q.iiij. ſecun
dæ partis.nume.25. char.339
¶Suſpicio vrgens non ſufficit ad condemnã
dum quem de hæreſi. Ioan. Nico. Arel.de
hære.not.xxvj.nume.2. char.122
Suſpicio vna præſumptionem non inducit,
ſed plures ſuſpitiones bene inducunt vnam
præſumptionem,Fran.Bru.de indi. & tor
tu.q.vij.ſecundæ partis.nume.4. char.352
Suſpicio eſt animi aliqualis applicatio ad ali
quid cum titubatione.Pau.Gril.de queſtio.
& tor.q.iij.nume.5. char.402

De litera. T.

TRactatus ſolus etiam in atrociſsimis
non eſt puniendus.Nico,Boe. de ſe
ditio.q.vij.nume.41. char.59
¶Tranſigere licet ſuper capitali cri
mine pœnam ſanguinis irrogante. Ioan,Ni
co.Arela,de hære.nora.viij.nume.1.ch.120
¶Teſtis ſi vnum in iudicio dixerit,& poſtea
ex interualio dixer.t aliud in eodem iudi
cio,ſtatur primo dicto,Ioan. Nico.Arel.de
hære.not.xvij.nume.1. char.121
Teſtium examinatio in criminalibus com
miſti non poteſt,ibi,not.xxxv.nu.1. ch.123
Teſtes quot requirantur ad condemnationẽ
in crimine hæreſis.Gundiſ.de bære. q.xiij.
numero 9. char.147
Teſtes inhabiles pro hæreticis minime ad
mittuntur,aduerſus autem hereticos admit
tendi ſunt.ibidem nume.14. char.148
Teſtes de iure non admittendi,an poſsint ad
miſti in cauſa innocentie,Pau,Gril,de rela
xa,carce.q.iij,nume.1. char.302
Teſtes qui ob reuerentiam non debent exa
minari,ſi examinentur , nihil probant.ibi
dem numero 2.
Teſtis tortus,& in tortura confeſſus per erro
rem,an poſsit ante ſententiam ſuum erro
rem reuocare Guid. de Suza. de indi. &
tor.nume.66. char.319
Teſtis vnicus an faciat indicium ſufficiẽs ad
torturam,ibidem nume.90. char.321
Teſtis vnicus,ſeu ſingularis, ſemiplenam pro
bationem facit in criminalibus.Fran.Brun.
de indi.& tor.q.ij.j.partis.nu.2. char.325
Teſtis ſingularis de viſu faciens indicium de
bet eſſe omni exceptione maior,ibid.nu.2.
Teſtis ante proceſſus formationem examina
tus,an faciat indicium,ibi.nu.8, char.326
Teſtis qui examinari non debuit,quando in
dicium faciat,ibidem nume.12.
Teſtis domeſticus non facit indicium. ibidẽ.
Teſtis familiaris indicium facit. ibi.nume.12.
Teſtes teſtificari præſumuntur inuiti, niſi de
ſpontaneitate conſtet.ibi.nume.14.
Teſtis qui non poteſt interrogari inuitus, vo
lens reſpondere poteſt, ſed coactus non fa
cit indicium,ibi.nume.23. char.327
Teſtes non debet torqueri,niſi ſignis quibuſ
dam contra reum præcedentibus.ibi.q.iiij.
ſecundæ partis.nu.13. char.338
Teſtes duo de actu corporali,& viſibili depo
nentes,præferendi ſunt decem alijs de mẽ
tali,& inuiſibili actu deponẽtes.ibi.q.v.ſe
cundæ partis.nume.41. char.344
Teſtis qui turauit poteſt examinari die i Dei
honorem feriato,ibi,nu.53. char.346
Teſtis qũ dictum ſuum retractare poſsit. Bal.
de quæſtio.& tor.ſub nume.7. char.399
Teſtes an poſsint cõpelli,quando iudex pro
cedit in viſitando,vel confirmando. Bonf.
con.de accuſa.nume.51. char.13
Teſtes non poſſunt,quę tantũ in ſpiritu fiunt.
Ioan,Fran.Ponzi,de lamijs.nu.53. char.71
Teſtes in crimine hæreſis, cogi poſſunt ad te
ſtificandum,ibidem nu.84. char.75
Teſtes excommunicati , & criminis ſocij ad
mittuntur in inquirenda hæreſi, ibidẽ ſub
numero 84. char.75
Teſtes veriſimilia deponere debent, ibidem
ſub numero 68. char.73
Teſtes noui ſuper iiſdem examinari poſſunt
capitulis i ſoto crimine hẽſis. ibi.n.73.c.74
¶Theologorũ eſt ſacras tractare ſcripturas.
Ioan,Fran,Ponzi,de lamijs.nu.2. char.65
Theologia eſt omnium ſcientiarum digniſſi
ma,ibidem nume,4. char.66
Theſauri abſconditi an poſsint arte Demo
num inueniri. Grillan.de ſortile. quæſt.iij.
numero 12, char.85
¶Tergiuerſari dicitur is qui ab accuſatione
totaliter deſiſtit,Plac,de accu,ti,iiij,n.4.c.5

liter per demones ad ludos & congregatio nes nocturnas.ibi.q.vij.nume.1. char.95
Sortilegi opera aduti demonũ nõ possunt liberare incarceratum.ibi,nume.4. char.96
Sortilege uere, & corporaliter per demones ad suos ludos deferuntˊ, nedũ in spiritu tantum,ibidem numero 31. char.101
Sortilege, & strigimage i quo differãt ab illis de ghis in c.Episcopi.ibid.nu.35. char.102
Sortilegi,et lamie a pochijs expelli debẽt per Epos,& curatos.ibidem nume.37.char.103
Sortilegia, & alia maleficorũ opera qñ hæresim manifeste dicanˊ sapeˊ,ibi.q.x.n.1.c.105
Sortilegia qũocunq; facta p eũ qui est expresse professionis diabolicæ, hæresim censentur sapere,ibidem.q.x.nume.5. char.106
Sortilegiũ factũ cũ hostia cõsecrata, vel cũ sãguie Chri,an manifeste sapiat hrsim,ibi.n.7
Sortilegia facta ad calefaciendũ cor frigidũ, hæresim sapere nõ dicuntur, ibidem nu.8.
Sortilegia in quibus imiscet relige sanctorũ, an sapiant hæresim,ibidẽ nu.14. char.107
Sortilegia q̃ fiunt cũ permissione Christmatis, aut aq̃ baptismatis,an sapiãt hrsim,ibi.n.15
Sortilegia q̃ fiũt cũ rebus in ecclesia benedictis, an & qñ hrsim sapiant,ibidẽ nume.17
Sortilegiũ fcm cũ rebaptizatione alicuius hæresim sapiat,ibidem numero 19. char.108
Sortilegi quibus pœnis sint afficiendi.Grillã. de fortile.q.xj.nume.1. char.eadem
Sortilegiã q̃ fiũt ad hñdã notitiã occultorum, aut dissãtium nõ sapiunt hæresim.ibi. nu.2.
Sortilegi qua pœna puniri debent in foro cõscientiæ,ibidem sub nume.2.
Sortilegus,& qui eum consulit puniuntur pęna capitis.ibidem nume.5. char.109
Sortilegia amatoria qualiter in foro conscientiæ puniantur,& qualiter in foro iudiciali, & canonico.ibidem nume.6.
Sortilegia amatoria in iure ciuili capite plectuntur.ibidem nume.7.
Sortilegis pœna iponẽda ẽ arbitraria,ibi.n.7
Sortilegus clericus potest officijs, & beneficijs privari.ibidem nume.8.
In Sortilegijs ignorantia, aut simplicitas non excusat,ibidem sub nume 8.
Sortilegi venefici qua sunt pœna afficiendi. ibidem numero 9.
Sortilegiũ veneficũ si clericus exercuit qualiter puniatur in foro iudiciali canonico, & qualiter laicus.ibidem nume.10.
Sortilegus ad domũ alterius accedens ad perpetranda maleficia qualiter puniatur, ibidem nume.11. char.109
Sortilegus quo casu tradatur bestijs vorãdus, ibidem sub numero,13.
Sortilegam artem,seu magicam docens,& discens,pari pœna plectuntur,ibidem.
Sortilegi membri virilis languedinẽ inducẽtes,aut alias vim generatiuã impedientes, vltimo afficiuntur supplicio, ibidem nu.14
Sortilegia ad bonum finem exercẽs,an sit puniendus,ibidem.
Sortes in Euãgelijs q̃trẽtes,librũ apiendo, vel alias,dñt puniri.ibi,sub nume.22. char.110
Sortilegus in ope sanatiuo, multas ofones dicens, sed aliqua verba secrete adijciens,nõ satis cõgruẽtia,an puniri dẽat.ibi.n.23.c.111
Sortilegia de iure ciuili vltimo puniunt supplicio,his dẽptis,q̃ sunt ad liberationẽ maleficiatorum.ibidem nume.27. char.111
Sortilegũ an liceat cõsulere, vt liberet egrotũ a maleficio,et an liceat adiurare imbres, fulgura,et tẽpestates,ne noceant fructibus. Io.Nic,Arela.de hęre,not.xlix.n.2. ch.125
Sortilegij et diuinationis crimẽ nõ est corã in quisitore tractandum, Gundisal. de hære. q.ix.nume.3.& latissime,nume.6.char.142
Spõsalia bina,aut binas cõtrahẽs nuptias,infamię no,inurit.Pla.d accu.ti,ij,sub n.11.c.3
Species quas maleficiati euomunt,vnde ortũ habeant,& an sint in rei veritate. Grilã.de fortile.q.iij.nu.28. char.88
Sperma ex purissima cibi optime digesti substantia oritur.ibi.q.vij.nu.12. char.97
Spoliatus ante omnia restituẽdus est,Ioã. Nico.Arela.de hære.not.j.nu.1. char.118
Spõsus spõsã ,pptiã rapiẽs,qua pœna plectat. Pau.Gril.de pœn.omni.col.q.x.n.22.c.429
Statutũ in vno equiparatorũ,in altero locũ habet de cri.le.maie.Incer.Auth.nu.5.c.23
Statutũ vni pro alio pœnã imponẽs,irrationabile dr̃,& iniquũ,ibi,q.v.sub nu.2. char.31
Statutũ dictãs filios rebellitũ de ciuitate expellẽdos ad filias nõ est extẽdẽdũ,ibi.n.4.c.ea.
Statutũ est nullũ cp pœna pecuniaria punit homicidium,ibi.q.viij.nu.4. char.39
Statuere verbũ idẽ est cp ponere siue cõstituere.Gril.de fortile.q.vij.nu.19. char.98
Statutũ dictans manũ, vel pedẽ, absq; alia specificatiõe amputari debere,q̃liter i intelligi dẽat.Pau.Gril.de relaxa,car.q.iiij.n.3.c.298
Statura interpretationẽ declaratiuã a iure cõmuni recipiunt,ibi.q.vj.nu.3. char.299
Stephanus Barbetus ciuis Parisiẽsis gd suo tpe fecerit. Nic.Boe. de sedi.q.j.n.24. c.46
Strige,seu lamie nõ deferũtur corporaliter a demone,sed in spiritu deluduntur,Gril.de fortile.q.vij.nu.6. char.96
Strige oẽs, & malefice extra gremiũ & protectionem sunt ecclesiæ,ibi.nu.8.
Strige, siue lamie in primis in manu diaboli

pinans, morte punitur, si mors sorbentis sequatur, ibi, nu. 13. char. 113
Venena amatoria, & fanatica, non facta arte maleſica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte, ibi, nu. 14.
Venenū miniſtrās ſterilitatis tanq̄ homicida puniendus eſt, ibi, nu. 21. char. 114
¶ Veniæ facilitas incentiuū tribuit delinquēdi. Pau. Gril. de relaxa. carce. q. ij. n. 4 c. 305
¶ Veniens contra factū ſuū audiri non debet. lac. de Are. de bannitis, nu. 42. char. 187
¶ Verba quæ in diſpoſitione odioſa apponūtur, ad alia non extendunt. de crimi. læ. maieſta. Incer. Autho. q. v. nu. 7. char. 32
Verba legislatoris enunciatiua nō diſponūt. ibi, q. vj. nu. 14. char. 35
Verborū ſola potēſtas hoīes interimere poſſe credunt quidā. Gril. de ſorti, q. iij. n. 27. c. 87
Verba quædam maleſica in omnibus ſortilegijs admiſcentur. ibi, nu. 31. char. 88
Verba iniuriosa & improba ſerio non loco prolata exciuiſſe, in dubio præſumunt. Gun diſal. de hære. q. j. nu 8. char. 136
Verba dubia ī materia gratioſa latiſſime interpretari debēt. Gril. de rela. car. q. ij. n. 2. c. 300
¶ Veritas ignorat eius qđ multipliciter poſſit. de crimi. læ. ma. Incer. autho. q. v. n. 11. c. 32
¶ Veriſimile quid dicatur, & quid non veriſimile. Pau. Gril. de quæſtio. & tort. q. iij. ſub nume. 10. char. 403
¶ Vicarius generalis epiſcopi, aut capituli uacante ſede, an cognoſcere poſſit de crimine hæreſis. Gundiſal. de hære. q. vij. n. 14. c. 140
¶ Vindicta, ſeu pœna ibi debet eſſe timor, vbi culpa præceſſit minor. Pau. Gril. de pœnalſa. coi. q. vj. nu. 8. char. 423
¶ Virginem rapiens, idolis ſacrificans, officia turbans diuina, contra naturā luxurias, ſcilicet rebapti zās, & qui ī ipidē crucē ſculpit, morti debēt tradi. Guil. Boni, ſub n. 1. c. 414
Virginem deflorans impuberem, & viri impotentem, qualiter puniatur. Pau. Grillā. de pœn. omniſa. coi. q. vj. ſub nu. 6. cha. 425
¶ Virtus generatiua q̄ſq; impeditur per ſortilegia. Grillan. de ſorti. q. vj. nu. 13. char. 93
¶ Vir vxorem hæreticā, & verſa vice, vxor virū hæreticū deferre pōt, intellige ſane. Gundiſal. de hære. q. xv. nu. 10. char. 149
Vir, ſiue maritus ſecundas nuptias contrahēs, prima viuente vxore, qua pœna mulctetur. Pau. Gril. de pœ. omni. coi. q. xtiij. n. 1. c. 431
¶ Vniuerſitati q̄n poſſit præiudicare pars maior. Nic. Boe. de ſeditio. q. vij. nu. 11. char. 56
Vniuerſitas ex cōſilij deliberatione delictum committens, an cēſeat delinquere, ibi. n. 12.
Vniuerſitas non dī delinquere in eo qđ a quo libet priuato committi pōt. nu. 14.
Vniuerſitas quæ in faciendo deliquit, an poſſit criminaliter puniri, ibi, nu. 15.
Vniuerſitas decapitari non pōt. ibi. n. 21. c. 57
Vniuerſitas nil aliud eſt ab hominibus ipſam repreſentantibus. ibi, nu. 22.
Vniuerſitas vere dī deliquiſſe in his qui repreſentantur conſenſiſſe delicto, ibi, nu. 23.
Vniuerſitas illa puniri poteſt ob delictum, in qua infantes, aut perſonæ ſimiles non repreſentantur, ibi, nu. 27. char. 58
Vniuerſitatis ſindicus q̄n legitime cenſeat ordinatus. ibi, nu. 3. char. 56
Vniuerſitate punita de hæreſi, an ſinguli quoque puniti videantur, ita vt amplius puniri non poſſint. Gundiſal. de hære. q. xxtiij. numero 3. char. 158
¶ Vno ſtatuto cauetur q̄ sapiens ex bannitū habeat centum. Alio ſtatuto cauetur q̄ homines de villa teneantur trahere ſe ad rumorem, & capere maleſactores, et exbannitos. Quidam tuit ad captendū Titium, ſciēs eum bannitum, & cum Titius fugeret eleuauit rumorem, propter quod homines de villa inſecuti ſunt eum, & illum cœperunt. Quæritur an alicui præmiū debeatur. Nel. de bannitis, nu. 23. char. 239
¶ Vocandus eſt is contra quem eſt faciendā inquiſitio, vt ſe defendat. Bonicon. de accuſa. nume. 48. char. 13
¶ Volūtas, ſeu cogitatio, q̄n puniat ſine facto. Placen. de accu. tit. vj. ſub nu. 9. char. 7
Voluntas, & intentio potius factis q̄m verbis demōſtrat. Nic. Boe. de ſedi. q. vij. n. 10. c. 56
Voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficium. Odof. de percuſsio. nu. 10. char. 63
¶ Vſurarius ſi inhumaniter tractat eos quibus mutuat, & grauiter diffamatus ſit, potest contra eum procedi de hæreſi. Ioā. Nic. Arel. de hære. not. v. nu. 4. char. 119
Vſurarij tenentur ædere actori quancunque ſcripturam, ad fundandam ipſius actoris petitionem. ibi. no. xxj. nu. 3. char. 122
Vſuram exercere non eſſe peccatum contendentes, hæreticī cenſendi ſunt. Gundiſal. de hære. q. ix. nu. 2. char. 142
¶ Vtilitas quæ reſultare dicatur, q̄ quis de diuerſis criminibus ſpecie differentibus ex eodē facto deſcendentibus puniatur. Paul. Gril. de pœn. omniſa. coi. q. 1. nu. 25. cha. 417
¶ Vulnus ſemper cenſeſ cauſa mortis. Odof. de percuſsio. nu. 2. char. 63
¶ Vxor poteſt lenocinium marito obijcere. Placen. de accuſ. nu. 9. char. 1

FINIS.

¶ Territio leuis, quæſtio non dꝛ abſq; dolore cordis, Fran. Bru. de indi. & tortu. q. i. ſecundæ partis. ſub nume. 1. char. 335

Territio leuis dicitur, ſi quis tantum ad funẽ ducatur. ibi. q. ij. ij. partis. nume 4. char. ea.

¶ Titius homicida, ſi nõ potuit fugere ad eccleſiam, ſed inuenit quendam ſacerdotẽ deferentem corpus Chriſti au fugit ad ipſum, & eum accepit, an eccleſię immunitate gaudere debeat. Ioan. Thyer. de fuga. n. 8. c. 183

¶ Titulus inſtitutionis reſpectu hæreditatis parentum, eſt honorabilis. de cri. læſe maie. Incer. Autho. q. v. nume. 8. char. 32

¶ Tollere põt qui & condere. Paul. Grill. de relaxa. carce. q. vj. nume. 3. char. 301

¶ Torqueri poteſt quilibet cuiuſuis conditionis pro crimine ſortilegij. Grillan. de ſortil. q. xj. nume. 13. char. 109

Torqueri debet prius, qui veritatẽ nouit melius. Guid. de Suz. de indi. & tor. n. 24. c. 315

¶ Tortura quo ordine ſit applicanda, ſi plures torquendi ſunt. Guid. de Suza. de indi. & tortu. nume. 22. char. 315

Tortura, & repetitio eiuſdem non niſi legitime fieri debet. ibi. nume. 59. char. 318

Tortus confeſſus per diem naturalẽ quieſcere debet, antequam confeſsionem ſuam ratificet. ibi. ſub nume. 69. char. 320

Torto in tortura deficiente non tenet iudex, ſi indicia præceſſerint. ibi. nu. 89. char. 321

Tortura, ſiue põ varijs inſtris, & modis dari põt. Frã. Br. de indi. et tor. q. ij ij. p. n. 6. c. 335

Tortura ẽt locũ habet, ſi de crimine ciuiliter agatur. ibi. q. iij. ij. par. nume. 5. char. 336

Tortura exiſtente illicita irritat quicquid ſequit ex ea. ibi. q. iiij. ij. par. ſub nu. 3. cha. 137

Torto mortuo, quis teneat, ſi dolo, culpa, vel caſu, mortuus ſit neſciatur. ibi. q. v. ij. par. numero 30. char. 343

Tortus negans, & in negatione perſeuerans an poſsit iterũ torqueri. ibi. n. 59. char. 346

Torto metu tormentorum confitente monies & maria, caueat ſibi iudex ne damnetur in corpore et anima. Fran. Bru. de indi. & tor. q. vj. ij. par. nu. 10. char. 349

Tortura pro crimine explorando facta, non reddit tortũ ifamẽ. ibi. q. viij. ij. par. n. 3. c. 353

Tortura in quo differat a tormẽto. Pau. Gril. de qõ. & tor. q. j. nu. 4. char. 401

Torturæ gradus ſunt quinque. vide ibi Paul. Gril. vbi ſupra q. ij. nu. 2. char. 402

¶ Trecenſes aliqũ a ſeditione non fuerũt immunes. Nic. Boe. de ſedit. q. j. nu. 42. cha. 49

¶ Tria in quolibet officiali cõcurrere debẽt, & quæ. vide la. de Are. de bãn. n. 45. c. 187

¶ Tumultu per accidens incidente pœna pecuniaria locum habet, & nõ corporalis. Nicol. Boer. de ſeditio. q. vij. nu. 52. char. 61

¶ Turba non punit, ſed bene quod in turba perpetrat. Nic. Boe. de ſedi. q. vij. n. 43. c. 60

¶ Tutor deportatur, bonis publicatis, qui eã cuius tutelam geſsit ſtuprauit. Pau. Gril. de pœn. omnifa. coi. q. viij. nu. 7. char. 425

¶ Tutor deportatur, qui pupillum violenter ſtuprauit. Placẽ. de accu. ti. vi. ſub nu. 23. c. 7

Tyrannus in populo ſibi ſubiecto ſeditioſus eſt, & iõ expellendus. Ni. Boe. q. v. n. 6. c. 51

Tyrannus ſi quid dignitatis nomine, faciat, illud non valet. Ioan, Nicol, Arela. de hære. not. xl. nume. 1. char. 124

Tyrannus legitime exercere poteſt iuriſdictionem in crimine hæreſis. ibi nu. eo.

De litera V.

VAlidum cenſetur id quod eſt in veritate, potius q̃ id quod eſt in opinione. Pau. Gril. de pœ. omnifa. coi. q. ix. nume. 5. char. 426

¶ Vallum tranſcendẽs, aut per murum caſtra ingrediens, capite punitur. Placen. de accuſa. tit. vj. nu. 16. char. 7

¶ Variatio, pauor, & trepidatio indicium faciunt alijs deficientibus indicijs. Fran. Bru. de indi. & tortu. nu. 30. char. 331

¶ Vaſſallus ita teſtari poteſt de bonis feudalibus atque de alliodialibus. de cri. læſæ mateſt. Incer. Autho. q. iij nu. 3. char. 28

Vaſſallus qui ſub infeudauit alteri, ſi felloniã cõmittat, an feudũ reuertat ad dñm. ibi. n. 4

Vaſſallus legem contractus feudalis euertere non poteſt. ibi. nu. 6.

Vaſſalli aliiq; hæretici fidelitatis debito aſtricti, a nexu illo liberi fiunt. Gundiſal. de hære. q. xv. nu. 5. char. 149

¶ Venena non mala quæ dicantur. Grillan. de ſortile. q. iij. ſub nu. 25. char. 87

Venena mala propinans, conficiens, aut vendens punitur. ibi. nu. 26

Venena mala proprie quæ dicantur, & quæ bona. ibi. q. v. nu. 7. char. 90

Venenorum plures ſunt ſpecies, quædam bona, & quædam mala. ibi. q. xij. nu. 4. cha. 112

Venenũ dicitio medica eſt, ſiue promiſcua. ibi.

Venena non ſemper hominis necandi cauſa fiunt. ibi. nume. 5.

Venenum amatorium, vel fanaticum, ſeu conceptionis, non animo occidendi propinans, non punitur lege cornel. de ſicca. ſi mors ſequuta fuerit. ibi. nu. 7.

Venenum conceptionis bono animo propinans, relegatur, ſi ea quę illud aſſumpſit moriatur. ibi. nu. 8.

Venenũ amatoriũ arte malefica cõfectũ pro-

digna legum posſit terrere auctoritas, niſi id fiat, pro inſcriptione habetur, vt cum querele apud acta deponuntur, ꝙ vt fiat, tãquerele apud acta deponuntur, ꝙ vt fiat, tãtum in crimine iniuriarũ conceditur & excipitur crimen abigeatus & adulterij, cum iure mariti intendiuur, quo caſu inſcriptionis neceſsitas remittatur, verũ hodie maritum inſcribere oportet, quę ſi non probet, iſdem lit pœnis ſubdendus, quas fuerat mulier paſſura, ſi accuſatio cõprobata fuiſſet, vt C. de ac. l. qui de vno, & l. in cau. & l. ſi cui, & l. quamuis, & C. de iniur. l. viti. C. de ab'ge. auth, vt liceat ma. & aui. colla. viij. §.

2 quia vero. † Cuius talis eſſe debet conceptio, vt diẽ quo facta eſt, contineat, imperatoris annis numeratis. Accuſantis quoque & accuſati, & prætoris nomen apud quem accuſat hoc modo debet dicere inſertum. Ego Lucius Titius apud te Gaium prætorem vel proconſulem profiteor, Meuiam lege Iulia de adulterijs ream deferre, quam dico cum Gaio Scio in ciuitate illa, in domo illius, menſe illo conſulibus illis commiſſe adulterium, diem autẽ vel horam inuitus nõ cõprehẽdet, vt C. de accuſa, l. ſi quis, & C. de adulte. l. quamuis, & in auth. vt prę po. nomẽ Imper, & ff. eo. l. liberorum, &. ff.

3 de adulte, l. accuſaturus, ltẽ† ſubſcribere debebit ſe executurum accuſationẽ, vel alius pro eo ſi literas neſciat. Si circa inſcriptionem errauerit corrigere licebit ſi tempora ſuffragantur. Accuſatio vero ſic eſt exequenda, vt fideiuſſor ab vtraque parte præſtetur pro lite exercenda, alioquin inopia idonei fideiuſſoris vterque in cuſtodiã mittitur donec de crimine iudicetur, vt ſi reo abſoluto accuſator per calumniam intendiſſe pronuntietur, pari modo puniatur, niſi ſit ea cauſa quæ ſine metu calumnie vindictam perſequitur, vt pater, mater, filius & extraneus hæres qui ſuſpitionem quam de morte ſua habuiſſe defunctus cauit, exequi tur, cum inter voluntariam accuſationẽ & officij neceſsitatem hæredis multum interſit, vt ff. eo. l. ſi cui, & ff. de cuſt. reo. l. ij. C. de accuſa. l. viti. & C. de appel. l. eos qui. §. ſuper his. ff. ad ſenatuſcon. tur. l. j. & C. de

4 calum. l. mater. †Sed ſi reus confeſſus fuerit non vſque pro iudicato habebitur, ſed in carcerem ponetur omnimodo condemnandus. ſi vero abfuit per contumaciã qui non eſt confeſſus, poterit relegari, non tamẽ deportari, vel capite damnari, vt ff. de cuſt. & exhi. reo. l. ſi confeſſus, & ff. eo. l. abſentem, & ff. de requi. re. l. j. C. eo. l. abſentem.

5 †Neque inaudita cauſa quemquam damnari æquitatis ratio patitur, ſed tempus ſtatuetur intra quod ſi non venerit bona annotabuntur, deinde annus expectabitur, intra quem reuerſus, ſi ſe crimine purgauerit, res arbitrio iudicis ſignatas recipiet, anno vero tranſacto innocentiam purgando audietur, bonis apud fiſcum manentibus. Sed eo annotatio ſi per xx. annos bona fiſcus non occupauerit poſtea præſcriptione vel ab ipſo reo vel ab hæredibus eius ſubmouebitur. Quãcunque enim quæſtionẽ apud fiſcum, ſi non alia ſit propria præſcriptio, xx. annorum ſilentio præſcribi diui principes voluerunt, vt C. de requiren. reis l. j. & ij. & ff. de requi. reis. l. ij. & iij. Quidã pro

6 habentur propter† ſexum in publico iudicio accuſare, vt mulier cui interdum permittitur nõ exacta inſcriptione, id eſt, cum crimen perduellionis vel annone, vel ſuã ſuorumque iniur. ã exequitur, vt ff. eo. l. qui accuſare, & l. certis, & C. ad l. iul. de anno. l. fin §. fin. & l. lege corn. & C. qui accuſ. non

7 poſ. l. de crimine. †Quidam propter etatem vt pupillus, aut propter ſacramẽtum vt miles, quidã propter poteſtatem vt magiſtratus, vt ff. de iniurijs l. nec magiſtratibus. Quidã propter delictũ vt infames, vt C. eo.

8 l. criminis. †Quidam propter turpẽ quæſtũ, vt qui pecuniam ob accuſandũ vel non accuſandum accepit, vel duos reos ſubſcriptos habet, vel eiuſdẽ delicti eſt particeps, vt ff. ad l. iul. repe. l. eaſdẽ, §. j. & ij. quidam propter ſuã conditionẽ, vt filius ẽt libertus, vel de pari, vel maiori crimine accuſatus,

9 vt ff. de publica. l. ſis qui. †Excepta muliere cui lenocinũ obijcere marito permittitur, ẽt eo excepto qui ſuam ſuorũque iniuriam exequitur, ſicut ẽt is prohibetur qui a prima ætate in domo vixit licet vt ingenuus, vt ff. ad l. iul. de adult. l. j. Necnon & frater qui ſi capitale crimen intendat, non ſolum non eſt audiẽdus, ſed etiam exilij pœna plectendus, vt ff. ad l. pompe, de patri. l. frater excepto crimine adulterij & patricidij, de facto tamen parentis vel patroni ſuarũ rerum defendẽdarũ gratia, queri nõ prohibẽtur, veluti ſi dicant vi ſe a poſſeſsione expulſos. ſ. non vt crimen in eis intendant ſed

10 vt poſſeſsionem recipiant. †Nam & filius non quidem prohibitus eſt de facto matris queri, ſi dicat ſuppoſitum ab ea partũ, quo magis cohæredem habeat, ſed eam reã lege corn. facere permiſſum ei non eſt, vt ff. eo. l. hi tamen. Alij propter ſuſpitionem calumnie, vt illi qui falſum teſtimonium ſubornati dixerunt, Alij propter paupertatẽ,

TRACTATVS DE ACCVSATIONIBVS PVBLICORVM IVDICIORVM. AVTHORE PLACENTINO, antiquiſsimo Iuris ciuili interprete.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare eſt aliquem velut reum criminis deferre.*
2 *Accuſatio qualiter concipi ſeu formari debeat.*
3 *Accuſans ſubſcribere debet ſe accuſationem executurum.*
Accuſatio qualiter ſit exequenda.
4 *Reus confeſſus non ſtatim pro iudicato eſt habendus.*
5 *Damnari nullus debet cauſa non audita.*
6 *Mulier quandoque poteſt accuſare non exacta inſcriptione.*
7 *Accuſare qui nequeant.*
8 *Accuſare nequit qui ob id pecuniã accepit.*
9 *Vxor poteſt lenocinium marito obijcere.*
10 *Filius matrem de partu ſuppoſito accuſare poteſt.*
11 *Accuſare poteſt quilibet ſuam iniuriam vel mortem propinquorum proſequens.*
12 *Crimina quæ ab omnibus deferri poſſint.*
13 *Crimina notoria accuſatione non indigent.*

De Accuſationibus. Tit. I.

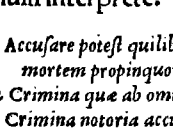

1 VAND O quidẽ de accuſationibus dicturi ſumus, videndum eſt primum quid ſit accuſare, & quo ordine ſit accuſandum, & quando accuſatio ſit exequenda, & quibus liceat accuſare & quouſq;. ¶ Accuſare nihil aliud eſt quam reum criminis deferre. Hunc ordinem, maſculo accuſante, in omni crimine eſſe ſeruandum, vt inſcriptio proponatur, quæ magnitudinem criminis tempuſque deſignet vt alterutram partem

ficiendi naues docuit, crimen publicũ committere nemo ambigit, vt. C. de mulie. quæ fer. pro. se iunx. & de math. l. vlt. & C. quã. liceat vni. li. iu. l. opprimei dorum. & l. j. C. quę res expor. l. nemo. & C. vlti. & C. de de
3 penis. l. vlt. †Cętera vero sunt priuata, exceptis criminibus stellionatus, quę nec publicis nec priuatis iudicijs connumerãtur, vt. C. de cri. stil. & de penis. l. respiciendum.

Ordinaria sunt quorũ pena certa est dignitatis ratione habita, vel omissa, vt crimẽ maiestatis, in quo est omniũ æqua cõditio. In quibus criminibus iudex neque pœnam augere neq; minuere potest, nam vt ait Põponius, facti quidẽ quæstio in arbitrio est iudicantis pœnę vero persecutio nõ eius voluntati mandatur sed legis auctoritati refertur. verumtamẽ legum seueritatẽ debet cum aliquo temperamẽto benignitatis subsequi maxime cum minor ætas interuenit. Quorũ de numero est crimen qũ lege Iulia maiestatis coercetur, & Iulia de adulterio & stupro, & Cornelia de siccarij necnon. Põpeia de parricidijs, Cornelia de falsis, Iulia de vi publica, Iulia de vi priuata, Iulia peculatus. & de reliquis, & illiciti collegij. Iulia ambitus, & crimẽ raptus, & falsę monetę & alia plura, vt. C. de adu. l. quãuis, & Inst. de publi. cri. ff. ad l. cor. de sicca. l. etsi dẽ. C. de his qui parẽt. occid. l. j. & ad l. iul. de vi publi. priui. & ff. de illici. col. l. qui il-
4 licitũ. & C. de fal. mo. l. vlti. †Extraordinaria sunt quorũ pœna iudicis arbitrio mãdatur, dignitatis & conditionis habita ratione, quibus quid fieri debeat non dicitur, sed quid fieri soleat, interdũ ostenditur vt ait Vlpianus. ff. de iniu. l. vlt. & ff. pœnis l. mortis. Hodie licet eis qui extra ordinẽ de crimine cognoscunt, quam volunt sniam ferre vel grauiorẽ vel leuiorẽ dũ tamẽ in vtroq; modo rationẽ non excedant, vt. ff. de penis.
5 l. hodie. †Dignitatis, vt dixi ratio habenda est, vt si sit decurio, decurioni ne filius parens, qui neque in metallum damnari, neq; in opus metalli, neque fustibus subijci, vel viuus exuri, vel capite puniri debet, vt cũ parentem occi. iuset. vt. ff. de penis. l. mortis §. sed enim. Conditionis quoque ratio habetur, id est si sit liber, aut seruus, infamia aut integre famen, nam maiores nostri in omni supplicio seuerius seruos quã liberos famosos quam integre famæ homines puniẽrunt vt. ff. de penis. l. capitulum. §. vlti.
6 †Exceptis quibusdam delictis quæ pagano aut nullam aut leuiorem pœnam irrogant, nam si miles artem ludicram fecerit, vel in seruitutem se venire passus est puniendũ capite Menander scribit, vt. ff. de penis. l. quædam, quæ omnia inspiciuntur in ordinarijs qui annonam attentãt vel vexant, & in crimine sepulchri violati, concessionis ambigeatus, & prævaricationis interdum, ideſt cũ extraordinaria crimina objiciebantur.
7 †Fures quoque & effractores, & expilatores, & sollicitatores, aliarũ nuptiarum, item matrimonium interpellatores, & si effectu sceleris potiri non possunt, propter voluntatẽ pernitiosę libidinis extra ordinem puniuntur. vt. ff. de extraor. cri. l. annonam. ff. de sepul. vio. l. vlti. & ff. de abige. l. j. & vj. ff. de effractio. expila. Expilate hæreditatis, termini moti, iniurtarũ, Viscellie de liberti nis, & iulię repetundarum, & quorundã crimiñ stellionatus extraordinariã esse pœnã nemini venit in dubium. vt. C. de accu. l. j.
8 ff. ad l. iul. repetun. l. lex. §. vlti. † Publica & ordinaria crimina sunt crimen Iuliæ maiestatis, Iulie de adulterio & stupro, Cornelie de siccarijs & veneficis, Põpeie de parricidis. Cornelię de falsis, Iulię de vi publica vel priuata, Iuliæ ambitus. Seruũ quoq; qui dominam corrupit necnon desertorem militię & publicos latrones crimen publicũ & ordinariũ committere nemo ambigit.
9 †Publica & extraordinaria sunt ista crimen suspecti, & Iulię repetundarum, & termini moti, & Iulię de sacrilegijs, Et Viscelie de libertinis, Iuliæ de annona, & Faule de plagiarijs. Exceptis his qui vtuentium filiorũ miserandas infligũt parentibus orbitates, quibus certam pœnam Constantinus iniunxit. vt. ff. de suspec. l. j. & C. ad l. Faniã de pla. l. vlt. Priuata & ordinaria crimina sunt famosi libelli seditionis, illiciti collegij, & suppositi partus. vt. C. de famo. libel. Crimina priuata & extraordinaria sunt hæc crimen iniuriarum concussionis ambigeatus, prævaricationis interdum, repetundarum furti, effractus, expilate. vt. ff. de iniurijs. l. iij. & ff. de cõcussio.
10 † Ex genere delicti irrogatur infamia cõtra imperatorẽ vel eius cõsiliarios, vel rem pu. cogitantibus, & eorum seruis, & his qui pro eis interueniũt, & milni alienas res cõducẽti, vt C. ad l. iul. maiesta l. quisquis. C. de loc. & con. l. vlti. Item infamia irrogatur ei, qui eam quam in potestate habuit genero mortuo, cũ id sciret, & intra tempus luctus, in matrimoniũ collocauit ei, qui sciẽs eã duxit etiam si miles fuit, ignorãtia enim non iuris sed facti excusatur. Quod verum est siue non fuit in potestate, siue consensu

vt sunt qui minus quinquaginta aureis habeant. †*Hi tamē omnes, si suam iniuriā, mor*
11 *temue propinquorum exequantur* ab accusatione non excluduntur, sed si quidē plures venient iudex idoneiorem e igere, debet, q̄ erit æstimandum ex dignitate, & ex eo q̄ interest, dū tamē caueat ne ob id crimen pluribus legibus reus fiat, ne ve de eodem sæpius *acculetur* non solum ab eodē sed nec ab alio, nisi sua interesse, sese que ac cusationē institutam ignorasse docuerit, vel si sciuit priorem prævaricatam docebit, vt ff. eodem l. si plures. ff. de sepul. vio. l. iij. ff. de libe. ho. exhi. & ff. eod. l. senatus, & l. si
12 cui. †Sunt tū quædā crimina in quorum de latione personarū delectus non habetur, cū & serui aduersus dominos audiantur, vt crimina maiestatis, & falsæ monetæ, & legis cornelie, arctioris annone populi Romani, de falsis cum suppressas tabulas testamenti quæruntur, in quibus libertatē sibi relictā asseuerant, vt C. de epis. & cle. l. si quis. ff. de iu. l. vix. & ff. ad l. corn. de fal. l. nullo.
13 †Sunt autem crimina quæ notoria appellā tur quorū accusatio nō expostcitur, sed per officiales præsidibus nuntiantur, vt C. eodem l. ea quidem. Accusare licet vsque ad xx. annos a die commissi criminis, excepto crimine iniuriarū q̄ anno finitur, vt C. ad l. corn. de fal. l. querela, vt C. de iniu. l. si non conuicij. Necnon & peculatus & eo q̄ aduersus senatusconsultū apertis tabulis eius, qui de familia occisus dicitur ab extraneo committitur, quæ quinquennio finiuntur, vt ff. ad l. iuliam pecu. l. peculatus. & ff. ad sylan. l. in cognitione. Et exceptis criminibus ex lege Iulia de adulterio vel stupro descendentibus, quæ simili modo quinquēnio finiuntur vt ff. ad l. iul. de adul. l. maritꝰ. §. præterea. Et exceptio crimine parricidij, & suppositi partus. & crimine concussionis, quod nullo temporis præscriptione depellitur, licet ea decesserit quæ partum suppositisse contendetur, vt ff. ad l. pompe. de parri. l. fi. & ad l. cor. de fal. l. qui falsam §. j. & ff. de concuſ. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Criminum multiplex est diuisio.*
2 *Crimina quare publica dicātur et quæ sint.*
3 *Crimina priuata quæ sint.*
Crimina ordinaria quæ dicantur.
4 *Crimina extraordinaria dicuntur quorum pœna iudicis arbitrio mandatur.*
5 *Dignitatis & conditionis ratio attenditur in pœnis.*
6 *Miles artem ludicram exercens capite plectitur, non autem paganus.*
7 *Crimina quæ puniantur pœna extraordinaria.*
8 *Crimina q̄ publica sunt et ordinaria simul.*
9 *Crimina priuata & ordinaria simul quæ dicantur.*
10 *Infamia pro quibus irrogetur criminibus.*
11 *Infamia notatur qui lenocinium fecit aut cum bestijs depugnauit.*
Sponsalia bina, aut binas contrahens nuptias infamie nota inuritur.
12 *Infamia irrogatur ex sententia damnato a iudice.*
13 *Infamia non semper efficitur damnatus.*
Fama quandoq; minuitur ex genere pœnæ.
14 *Damnatus ad opus tēporalia non efficitur.*
15 *Seruitus non inducitur ex delicto.*

De diuisione criminum, Tit. III.

1 CRIMINVM alia publica: alia priuata: †alia nec publica nec priuata. Item alia sunt ordinaria: Alia publica & ordinaria: alia publica & extraordinaria. Alia priuata, & ordinaria, alia priuata & extraordinaria. Itē alia irrogāt infamiā ex genere de-
2 licti, alia ex sententia, alia ex genere pœnæ. †Hæc sunt quæ ex legibus publicorū iudiciorum sunt introducta, ex eo dicta publica, qd cuilibet ex populo pleriq; exequtio eorū det, vt Iulia maiesta. Iulia de adulte. Cornelia de sica. & veneficis. Cornelia de testa. Viscellia de liber. & falsę monetę, Iulia de vi priuata, sepulchri violati, termini moti, Iulia ambitus, & crimē suspecti, raptus, & prævaricationis. interdū, Iulia repetundarū & Fauia de plagiarijs, Iulia de annona, & Cornelia de falsis, vt ff. de pub. iud. l. j. & instit. de pub. iud. in prin. C. de fal. mo. l. j. & ff. de sepul. vio. ff. de ter. mo. l. agraria. C. de rapto. vir. & ff. de p̄uarica. Eū quoq; vel eā q̄ seruo suo se opposuit, vel mathematicā artem exercuit, vel militiā deseruit, vel p̄ honore pecuniā dedit, vel vt latro itinera frequēta ta iudijs aggressionis obsedit, vel barbaros telis instruxit, vel incognitā ante peritiā cō

11 *Lenocinium marito obiectum onerat ipsum, vxorem tamen non excusat.*

12 *Maritus adulterum cum vxore repertum interficere potest.*

13 *Marito quando liceat occidere eum quē suspicatur vxoris castitati velle illudere.*

14 *Criminum publicorum pœna est ordinaria. Adultera vulneribus subacta competētibus in monasterium detruditur.*

15 *Incestum seu incestus quid proprie dicatur & cum quibus committatur.*

16 *Delinquens palam leuius punitur, clā vero grauius.*

Incestus qua plectatur pœna.

Ad legem iuliam de adulterio & stupro, Tit. III.

IN primis videndum est cū quibus stuprum committitur, cum quibus adulteriō, item qui possunt de adulterio & stupro accusari, & quo tempore sit accusandū, & quo ordine, & q sint præferēdi, & intra q tempus, & quibus ex causis remoueantur. & quibus adulteriū perimere liceat, & quo loco & quæ sint hęc crimina, & quæ pœna. † Adulterium quidē proprie committitur cum nupta propter partum ex altero conceptū cōposito nomine. Stuprū vero cōmittitur in virgine, puero, excepta concubina. nō habita distinctione matris iure Romano, sed fœmine dumtaxat vt dixi, lex tamē Iulia indifferēter hoc vocabulo vtitur. His criminibus possunt puberes accusari, hęc enim crimina post pubertatem incipiunt, nec in his merentur restitutionem minores, nisi quatenus miseratio ætatis producit iudicem ad minorē pœnā, non, n. excusabitur ætate aduersus præcepta legū is, qui dum leges inuocat, cōtra eis committit. vt ff. eodem l. inter liberas. ff. de concu. l. j. in authē. de trien. & sem. §. finautē. ff. de verb. signific. l. indifferenter. & ff. eodem l. si adulterium. ff. de minor. l. auxilium. † Accusare possunt de crimine omnes patresfamilias, patresfamilias dixi quoniā filiosfamilias tunc demum etiam inuito patre pūblico iudicio reum facere permittitur, cum de adulterio suæ vxoris conqueritur, proprij enim doloris vindictam consequitur, vt ff. eo. l. filiusfamilias. & l. inter liberas. §. filiusfamilias. Mulieres quoque nō admittūtur ēt si de suo matrimonio violato conquerantur, minores etiam agentes ante, xxv. annum prohibentur, nisi sui matrimonij iniuriam exequ ntur, & quamuis etiam iure extranei accusent, ex casu recipiūtur, cum sane si iuuenili facilitate ducti, vel feruore ætatis accensi, ad accusationē prosilierunt, accusantibus eis nō facile calūnię pœna irrogabitur, vt C. eo. l. j. ff. eodem, si mari
3 tus. §. lex iulia. † Excipiuntur tamen quidā robuste ætatis & filius & libertus, quibus non facile permittitur, sed tantū iure marti accusare conceduntur, quemadmodum si atrocē iniurtā passi essent, iniuriarum recte ageretur vt. ff. de accu. l. hi opinionis quoque accusantis ratio habetur sicut in plerisque criminibus habēda docetur. nec minus serui aduersus dōos torquētur quod in
4 crimine stupri nō obseruatur, ēt † qñ cū incestu cōmittitur, vt. ff. eod. l. vim passam. C. eo. de adulter. Accusandum est aūt intra quinquenniū continuū a die commissi criminis numerandum intra q vj. menses vtiles ex die diuortij pręfātur duo intra quos iure mariti accusar, quatuor intra quos iure extranei admittitur, quibus transactis accusator auditur. Si vero ex die cōmissi criminis quinquēniū trāsierit, ex die diuortij. ix. dies sint, dicendū est maritū accusare nō posse, vt quod dantur vj. menses vtiles sic sit intelligendū, ne crimē quinquennio continuo sopitū excitetur Quod erit verum siue de reo siue de rea, de lenocinio, vel stupro queratur, omnibus. n. admissis ex l. iulia volentibus quinquenniū est prefixū, vt ff. eo. quinquenniū. ff. eo. miles. §. adulterij. & ff.
5 ad turp. l. j. & ff. eod. marito. §. prēterea. † Ni si cū per vim est stuprum admissum tunc. n. huic præscriptioni locus nō erit cū vim publicā fecerit, vt ff. ad l. iul. de vi publi. l. qui cetu. §. qui vacantē. Est. n. casus quo sex mēses nō a die diuortij connumerantur. verbi gratia. Si mulier repudij oblatione sine vlla legitima causa a se dati, decesserit, tūc enim ne viduitatē, stupri procacitate commacu let accusatio repudiato marito iure permittitur, quo casu non a die diuortij sed commissi criminis sex menses computari ratio permittit vt C. eo. l. si multer, & l. quamuis. Ordo talis seruatur, qđ vbi inscriptio prætermittitur, marito primū accusante diuortiū sequitur, iure est in hac parte sopita, vt. C.
6 eo. l. quamuis. † Personarū quoque quæ accusantur iste habēdos est delectus sit masc

eius cuius in potestate fuit, matrimoniũ cõ traxit, vt. C. ex qui. cau. infa. ir. l. decreto. ff. de his qui no. infa. l. j. & l. liberorum. C. de secun. nup. l. j. Notatur etiam qui eum quẽ in potestate habebat, ducere iussit quo casu venia dignus est qui obtemperauit, vt. ff. ex qui. cau. infa. ir. l. qui iussu. Excusantur tamen illi supradicti si ea sit quæ intra tẽpus luctus peperit vel cũ qua carnalis commixtio non fuit, quæ eadem locum habent si sine morte sed diuortio matrimonium solua
11 tur † Notatur qui lenociniũ fecit, & qui cũ bestijs depugnauit, quiue in scenam prodijt artis ludicre exercende causa & exercuit, si autem non exercuit non notatur, nõ enim ea res adeo turpis, vt etiam consilium puniri debeat vt. ff. de his qui. no. l. qui aũt. Notatur qui bina spõsalia binasue nuptias, sibi vel ei quem in potestate habuit, constituit, quisque sibi vel filio sui pupillam suam nullo diuino impetrato beneficio in matrimonio collocauit videtur enim confessus de tutela quia huiusmodi cõiunctione fraudem administrationis tegere laborauit. vt ff. de his qui not. infa. l. qui ergo. §. si quis, & C. de interdict. matri. in l. si tutor. Et quoque qui domum moribundi ascendit ipsum vel alios qui ibi sunt molestans, vel alio modo exequias prohibuit, vel vsuras vsurarum exegit, infamiæ pœna ipso iure irrogatur. vt. C. de sepul. vio. l. j. & in auth. vt defun. seu fune. §. sancimus. & §. si vero consti. xiij. ff. ex quibus cau. infam. ir. l. antepe.
12 † Ex sententià irrogatur infamia a iudice damnato. arbitri etenim sententia infamiã non importat, & non solum condemnatus infamis efficitur, sed & deprehensus interdum, vt de ea legitur quæ in adulterio deprensa fuit, quæ siue postea condemnetur siue absoluatur notata manet, lex enim non sententiam sed factum notat, sed & si confiteatur vel paciscatur ob malam conscientiam pecuniam numerando, sua enim sentẽtia se condemnat, infamia notatur. vt. ff. de his qui not. infa. l. quid. §. ex compromisso,
13 & ff. de ritu nuptia. l. palam. † Non tamen ex omni crimine damnati infames efficiuntur, sed duntaxat ex eo quod publici iudicij causam habet, nisi id crimen ex ea actione fuit, quæ etiã in pecuniario iudicio infamiam condemnato importat, veluti furti, vi bonorum raptorum, iniuriarũ. vt. ff. ex quib. cau. infa. ir. l. athletas. §. item si quis. Ex genere pœnæ fama aliquando minuitur, quoties manẽte libertate circa statũ dignitatis pœna plectitur, sicuti cum relegatur quis, vel cum ordine mouetur, vel cum prohibetur honoribus publicis fungi, vel cũ plebeius fustibus ceditur, vel in opus publicũ dãnatur ad tẽpus, vel cũ in eã causam quis incidit quæ ex ædicto perpetuo infamiæ causa numeratur, dũ tamẽ animaduertamus in personis tam plebeiorũ quã decurionũ, esse illud constitutum, vt qui maiori pœna afficitur, quã legibus statuta est, infa
14 mis non fiat. † Ergo & si opere temporario quis mulctatus sit, vel tantum fustibus cesus, licet in actione famosa veluti furti, dicendũ erit infamẽ non esse, quia & solus fustium ictus grauior est quam pecuniaria cõdemnatio vt. ff. de varijs & extra. cogn. l. cognitionũ. §. minuitur. ff. de pœnis. l. in seruorũ. Cõsumitur vero quoties magna capitis diminutio interuenit, id est, cum libertas amittitur, veluti cum aqua & igni in perpetuum interciditur, vel cũ plebeius in opus
15 metalli vel in metallum datur. † Sed nouo iure nullus ex delicto seruus efficitur. vt. ff. de varijs & extraor. cogni. l. cognitionẽ. §. vlt. & in auth. de nuptijs. §. quod autem.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium proprie dicitur quod cum nupta committitur.*

Stuprũ quid sit, & cum quibus committatur personis.

2 *Patresfamilias de crimine possunt accusare.*

Mulieres de matrimonio violato conquerentes non admittuntur ad accusandum.

3 *Filius & libertus iure mariti tantum accusare possunt.*

4 *Accusatio fieri debet intra quinquennium a die commissi criminis continuum.*

5 *Stupro per vim admisso non potest præscribi.*

6 *Accusatorum delectus qualis sit habendus.*

7 *Maritus in accusanda vxore extraneo & etiam patri est præferrendus.*

8 *Dies vtiles qui dicantur.*

9 *Iuris versuti præstigia vltionem pudoris excludere non debent.*

Accusatio quædam propter vtilitatem persone dicitur cessare.

10 *Accusatio adulterij per quæ possit excludi.*

nes ex scripto ei tres destinauerit habentes testimonia trium virorũ fide dignorum, & post has tres ex scripto contestationes inuenerit eũ conuenientem sue vxori, siquidẽ in sua domo, aut ipsius vxoris, aut adulteri, aut in popinis, aut in suburbanis, esse licentiam viro propriis manibus talem perimere nullum periculum ex hoc formidanti. finautẽ in alio loco talẽ inuenerit, cũ sua vxore loquentẽ, licebit ei puniendum eum tradere iudici nullam aliã probationẽ exquirenti, vt in auth. vt liceat ma. & auie. §. his quoq;. Facit ad hoc. §. si quisquã, extra de coha. cleri. & mulie. Sunt aũt hæc crimina publi. nã ex lege publicorum iudiciorum sunt introducta & eorum accusatio in commune de-
14 fertur, vt insti. de pub. iu. † Horum criminũ pœna ordinaria est, nã & adulteriũ gladio puniri oportet, & qui cum masculis nefandam libidinem exercent. Stupri quoque flagitium puniũtur publicatione dimidie partis bonorũ, si sit honestior, si humilis coercetur cũ relegatione, vt C. eo. l. cũ vir. & insti. de publi. iudi. Adulterã competentibus vulneribus subactam in monasterũ mitti oportet, marito tamẽ licentia erit permissa intra bienniũ ducendi, alioquin post bienniũ tondenda est: & perpetuo ibi constitat, quoniã incestũ cõmittitur per illicitũ coitum sicut adulteriũ & stuprũ vt in auth. vt nulli iu. §. adulterã. & C. eo. l. quamuis. Videndum est quid sit incestũ, quæ sit pœna incesti, & quo tempore liceat de incestu accusare.
15 † Incestum est cõsanguinearum vel affiniũ, vt. ff. ad l. iul. de adulterijs. l. adulteriũ. Contingit autem incestum committi simul cum adulterio, aliquando sine matrimonio, aliquando iuris errore, aliquãdo sanguinis cõtumacia, quæ fere omnia suas admittũt distinctiones, fere dico quoniam si incestũ cõmittitur in adulterio, vtpote cum nouerca, nuru, priuigna, similiter vt adulter puniatur, id est, capite, id enim remoto etiam adulterio eueniet. Si vero propter matrimonium illicitum incestum fiat, quãquam natura grauius est quam adulterij crimen, coerceri solet, porro si mulieres in iure errãtes, per matrimonium incesto commiserunt, eas nõ teneri certum est, quamuis in adulterio deprehense nullam possent excusationem habere. Mares vero excusantur ætate vel puniẽdi excusatione, vtique si error allegatur, & facilius si nemo eos reos postulauerit, vt ff. ad l. iul. de adulte. l. si adulteriũ. † Palã quo que delinquẽtes leuius puniuntur, clãm vero grauius cuius diuersitatis illa ratio est circa matrimoniũ, quod palam delinquentes vt errãtes maiori pœna excusantur, ẽt cõmittentes vt contumaces plectuntur. Huius criminis pœna si cũ adulterio cõmittitur, adulterij vt dixi, si autẽ propter matrimonium, pœna est confiscatio bonorũ, tam cæterorũ quã dotis, exiliũ ẽt & singuli, si eo potitur, spoliatio, verberatio quoque si vilis est, fœmina quoque scienter talia peccante simili pœnæ subiuganda, substantia sic amissa, hiis quos habet legitimos patris suppliciosuæ potestatis factis applicetur, vt tamẽ pater alatur ab eis ouibus non extantibus fisco defertur, vt. ff. de ritu nup. l. vlt. & C. de incest. nup. l. si quis, & in authẽ. de incest. & ne. nup. §. j. col. ij. const. ff. Incesti quoque cõmune crimen aduersus duos recte intenditur, nec inuctum adulteriũ quinque annorum præscriptione, sed. xx. tollitur, vt. ff. eo. l. vim passa.

SVMMARIVM.

1 *Crimen publici iudicij deferens illegitime in senatusconsultum turpillianum incidit.*
2 *Crimen stellionatus vel hæreditatis expilate deferens non incurrit pœnam senatusconsulti desistens.*
3 *Libido seu licentia mentiendi impunita esse non debet in criminum delatoribus.*
Calumniari quid sit, & quid præuaricari.
4 *Tergiuersari dicitur is qui ab accusatione totaliter desistit.*
5 *Abolitio quid sit.*
Abolitio publica quæ sit, quæ priuata, & quæ ex lege.
6 *Abolitio quibus sit necessaria.*
Desistere seu destitisse ab accusatione quis dicatur.
7 *Deferre seu detulisse quis dicatur.*
8 *Crimen intendere seu deferre deproperans quid agere debeat.*
9 *Abolitio a quibus & qualiter sit cõcedẽda.*
10 *Abolitio quãdoque permittitur inuito reo.*
11 *Abolitio in quibus denegetur criminibus.*
12 *Abolitio ante sententiam concessa quid operetur, & quid post.*
13 *Abolitione priuata repetere indulta quando liceat.*

lus an fœmina, & an nupta, an vidua. nam si masculus erit ab eo poterit incipi, i. si nupta nondum est dummodo ante denuntiationē nupserit, alioqu.n adulter primū accusandus, & condemnādus est. Quod si fuerit absolutus, non solum ab eodē accusatore sed nec ab alio accusabitur, nisi prius præuaricatio arguatur. Si vero fuit cōdemnatus nō ideo mulier erit condemnanda, sed religiosum iudicē sortita fortassis pudicitiam defendet gratia vel iustitia, vel legis auxilio, cū ille fortassis inimicis oppressus vel falsis argumentis, vel testibus subornatis grauatus, ꝓuocare noluit vel nō potuit qui quidem si ante accusationē moriatur, nupta iure accusabitur, cū etiam si eo vtuo hæc vidua fuerat ab ea incipi possit, vt in authen. vt liceat mat §. si quis ei. ff. de accus. l. si cui. ff. eo. l. denuntiasse, & l. adulter. §. si. ff. de priuatis delictis. Nuptam dū nupta est hac prę scriptione lex tuetur, si tamen vxor cū seruo adulterium fecisse arguatur, diuus pius rescripsit accusare potius mulierē eū debere, q̄ in prętudiciū eius seruū suū torquere. In crimine stupri eiusmodi distinctiones nō habentur, vt ff. eodem l. si quis adulterium.

7 †Præferendus est aūt maritus non solū extraneo verū etiam patri & non tantū si nūc primum instituenda est accusatio sed etiam si pater, vel alius accusationē instituit, eaque ēt abolita sit, dummodo doceat se non neglexisse, sed idoneis causis se impeditum vt facilius iudicari de adulterio faciat, etenim verisimile propensiore iure & maiore dolore accusationē eum executurū eā quoque ream, si iuxta vxor fuit, intra sexaginta dies vtiles ex sola suspitione faciet, dummodo noscat se non probando eisdē pœnis hodie subdendū, quas mulier erat passura, si accusatio probata fuisset, in crimine stupri

8 partē pręferendum existimaui. †Vtiles dies sunt quibus solēnia accusationē implere potuit, vt ff. eo. l. ij. §. si simul. & l. & si maritus. §. vlt. ff. eod. l. ij. & l. vxor. C. eo. l. quāuis. & l. iure mariti. authen. vt liceat ma. §. si quis. Post sexaginta dies ex die diuortij maritus & pater præfertur. intra. n. hos soli admittiū tur, nec vlli alij accusandi potestas datur nisi prius lenocinij maritū reū faciat, vel accusationi renūtiasse doceat quibus trāsactis neutrius voluntas spectatur, præscriptionibus omnibus nouo iure in adulterij qōne de medio abolitis, præter quinquennij temporis & lenocinij, quod marito ab extraneo obijcitur exceptionē, & illam, quę post dissolutum prius matrimoniū ante denūtia-

9 tionem nupte competit. †Indignū enim est vt vltionē pudoris præstigia versuti iuris excludant, sed in crimine etiam priuato puto huiusmodi distinctiones haberi, vt ff. eo. l. si maritus l. is cuius, & l. constāte. Si postulauerit l. j. §. qui hoc. C. eo. ita vobis. Cessat aūt accusatio alia propter vtilitatē personę cū qua adulterium vel stuprum commissum dicitur, alia propter conditionē accusantis. Propter vtilitatē persone cessat accusatio stupri, si sit ancilla vel ea quæ meretricio more vulgo se prębuit, vt C. eo. l. & si. & l.

10 si ea. l. quamdiu. ff. eo. vxor. l. †Adulterij quoque accusatio excluditur, si ea quæ in reatu deducitur, vina intemperantie in taberna subministrauit. hæ enim sunt immunes a iudiciaria seueritate, quas vtilitas vite dignas obseruantie legum non credidit. mariti tamen etiam in has adulterium vindicare non prohibentur, quamuis si vidue essent impune in eas stuprum committeretur. Propter conditionē accusantis cessat accusatio, excipitur maritus si duos reos subscriptos ex alio crimine habebat vt ff. eo. l. inter liberas. §. maritus & l. j. Hæc enim causa non cedit sibi in numerum cæterarū ac-

11 cusationum. † Lenocinium vero ꝙ marito opponitur ipsum quidē onerat, sed mulierem non excusat, quod certe non is fecisse. creditur qui nimiam vxoris credulitatem timens, quācunque patientiam pręstitit, sed is duntaxat qui suam ignorantiam prætextu incredulitatis adumbrare non potuit. Sed hæ præscriptiones quæ solent ex persona accusantis cōpetere, in initio sunt opponende. Cæterum reo semel recepto frustra obijciuntur, vt ff. eo. l. mariti lenociniū. & l. si maritus. §. præscriptiones. C. eo. l. ij.

12 †Adulterium perimere marito permittitur, sed & patri adulterū simul cū filia quā in potestate habet ius occidendi datur, non solum in domo sua deprehensum sed etiam mariti, sed marito quidem domi sue deprehensum occidere licet, si tamē alibi deprehensum occiderit, non erit subueniendum, quamuis iustum dolorem temperare sit difficillimum. Patri ideo nō etiam marito, mulierem, & omnem adulterum permissum est occidere quod plerunque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit, vt ff. eodem l. patri. l. nec in ea. & l. si maritus. & l. marito. Cæterum mariti & calor & impetus facile decernentis fuit refrenandus.

13 † Sed nouissimo iure hoc additum est, vt si quis suspicatur aliquem suæ vxoris velle illudere castitati, etiam contestatio-

a reo corruptus ad postulandam abolitionē venit, redempte miserationis vox minime admittitur. Sed aduersus nocentem reū inquisitionem facta pœna competens ingerit, non publica abolitio nec specialis indulgē tia tales subducit. vt C. de calum. l. falsa. Hi autē qui suas suorumq; iniurias defendunt, & qui cognatos suos in accusationem deducunt, omni modo absolutionem petere non 10 prohibentur. † Præterea interdum ēt innito reo abolitio intra xxx. dies permittitur, quibus transactis, nisi reus consentiat, abolitio non tribuitur. Sinautē vel fallaciter incusauit, vel sincera mente accusationem instituit, & reus aliquid in iure inscriptionis illate toleauerit, id est, si vel verbera vel carcerem sustinuit, abolitio nō conceditur nisi forte qui hoc passus est ad petendam abolitionem suum consensum accommodauit, vt C. eo. l. fallaciter. Quod si ingenuorū vel plebeiorum, qui conscij vel participes criminum non erant testimonij gratia corpora fuerint lacessita verberibus, tormentisq; vexata, abolitionem etiam duarū partium consensu petitam, iubemus vigorem iudicis denegari, et crimen propositū, cuius 21 examē tormentis iam ceperat agitari. † Sinautem testibus tormenta minimē sint illata, & sic abolitio non dabitur in illis criminibus, vt in violata maiestate, aut patria oppugnata vel prodita, aut peculatu admissō aut sacramentis militaribus desertis, omnia quoq; quæ iure veteri continentur in quibus iudex non minus accusatorem ad docēda quę detulit, quam reum ad purgāda quę 22 negat debet vrgere. † Abolitio vero cōcessa si quidem ante sententian in primum cōditionem restituit, si vero post sententiam pœnæ gratiam facit, sed infamiā ex sententia irrogatam non adimit, nisi cum in integrum se restituere princeps dixit, tūc enim ad restitutionem tantum indulgentia valet, quantum ad correctionem sentētia valuit, vtq; deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliatio est, ita indulgentie restituto, bonorum ac dignitatis vno nomi 23 ne amissorum est recuperatio. † Repetere vero priuata abolitione indulta nō semper licet, sed cum princeps concesit vel cū crimine capitali, vt in re pecuniaria, abolitionem petijt, tunc enim nihilominus accusationem restaurare conceditur, sed etiā nō probando hoc quoq; proposuit pœna mulctabit, vt C. de gene. abo. l. vlti. C. de senten. pas. l. fi. & §. fi. & C. de abo. l. j. & ff. eo. l. vlti. Tempus autem repetitionis est xxx. die-

rum vtilium, a die quo ferie finite sunt, vel abolitio concessa, computādorum, vt ff. eo. l. aut priuatim.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio quando sit applicanda reo.*
2 *Serui quādo de facto suo possint interrogari.*
3 *Liberi an & quando possint torqueri.*
4 *Liberi in pecuniaria causa nō sunt torquēdi. Serui quando possint torture applicari.*
5 *Seruus aduersus dominum torqueri nō pōt.*
6 *Seruus vniuersitatis aduersus vnumquēque interrogari potest.*
Quæstioni non semper nec tamen nunquam datur fides.
7 *Quæstioni inimicorum non creditur.*

De quæstionibus. Tit. V.

CIENDVM est quo ordine ad quæstionē ist veniendum, & in qua causa qō sit habenda, & qūo tiinterrogandum, & qui aduersus quos non possunt torqueri, 1 & de fide quæstionis. † Ad qōnem ita veniendum est, vt epistola diui Adriani cauetur, cū reus est suspectus, & aljs argumentis ita probationi amouetur, vt sola confessio seruorū deesse videatur. Idem diuis Adrianus Claudio Quartino rescripsit, quo rescripto illud expreisit a suspectissime incipiēdum, & a quo facillime posse scir verū iudex crediderit, ut ab eo qui timidor est, uel tenere ætatis vī, vt ff. eo. l. in crminibus, & 2 l. vnius. † Interrogari seruos de facto suo nō solum in criminali causa, sed ēt in pecuniaria, veluti qñ per eos depositi vel commodati nomine, vel in aljs causis legibus cognatis, res aljs præstite sunt, posse non ambigitur, vt C. eo. l. interrogari. In tñ, vt primum estimentur adeo, si vt in quæstione decedant, vel deteriores fiant, luplum a calumniatore præstetur, vt ff. de quæstio. l. cer 3 to. † Sed liberi tantum in criminali causa torquentur, exceptis complicibus, qui nec in crimine torquētur, eo scilcet quod ætas suspectiores eosdem facit ad mentiendi facilitatem. Torqueri tamen solent, & habena vel ferula cedi excepta mulieribus & eminentissimis quidē necnō perfectissimis viris, & q ex his sunt vsq; ad pnepotes, vt

Ad ſenatuſconſultum Turpillianum, & de abolitionibus. Tit. IIII.

VIDENDVM eſt quis incidat in ſenatuſconſultum Turpil. & quæ ſit pœna turpilliani. item quid ſit abolitio, & quot genera abolitionis, & quibus ſit abolitio neceſſarie, & quibus ſit concedenda & quibus conceſſa proficiat, & qñ reum repetere liceat & intra quod tempus.

1 †In ſenatuſconſultum Turpil. is incidiſſe videtur, qui crimen publici iudicij detulit, & cauſa criminis ordinata, id eſt inſcriptionibus depoſitis, & fideiuſſore de exercēda lite præſtito, eoq; qui accuſatur ſub cuſtodia officij facto, non ſi petrata abolitione ab executione criminis deſtitit, vt C. ad ſenatuſcō

2 ſul. turp. l. is demum. †Qui propter qui crimen ſtellionatus obiecit, vel expilate hæreditat's et deſtitit in pœna ſenatuſcon. nō incidit, ſed officio iudicis culpa eius coercebitur, vt ff. eo. l. ſi quis. ſed & qui crimen iniurie proprie poſt interpoſitam denuntiationem ceſſitens commiſit, vel libello principi porrecto falſum ſe obiecturum minatus fuerit, licet non obiecerit, ſenatuſconſulto Turpil. non tenetur. vt ff. eo. l. mulier. l. quæſitū.

Et turpilliano pœna quinq; librarū auri cum infamia imponitur, & legitima, id eſt, quam reus fuit paſſurus vt ff. de præua. l. ab

3 imperatore. †Noſcunt ergo qui crimē intēdunt non fore impunitam licentiam mētiendi, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij, quorū temeritas tribus pœnis fuoijcitur, aut enim calumniant, aut tergiuerſantur, aut præuaricantur, vt C. de calum. l. vlti. Calumniari eſt falſa crimina ſcienter intēdere, vt l. eo. l. j. præuaricari eſt

4 vera crimina abſcōdere. †Tergiuerſari eſt in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere, ſed non vtiq; cui non probat quod intēdit protinus calumniari vī, nam eius rei inquiſitio arbitrio iudicis committitur, cuius pronuntiatione quū eorū accuſatio fecerit, manifeſtatur. Nam ſi ita pronuntiauerit nō probaſti, pepercit ei. Si aūt pronuntiauerit calumniatus es, coīdēnauit eum, quo caſu licet de pœna nihil ſubiecerit, tñ legis poteſtas aduerſus eum, exercebitur. nam vt ait Papinianus, facit quidem quæſtio in arbitrio iudicantis, pœnæ vero perſecutio nō eius voluntati mandatur ſed legis auctoritati refer

5 uatur. † Abolitio eſt vt eſt immo accuſationis inſtitute vtiq; vel alteri facta remiſſio. Quæ ſit, aut publice, aut priuatim, aut ex lege. Publica quæ ſit ob diem inſignem aut publicam gratulationem. priuata quæ ſit actore poſtulāte. Ex lege ſit abolitio accuſatore mortuo, vel ex iuſta cauſa impedito, quominus accuſare poſſit, vt ff. eodem. l. abolitio. l. aut priuatim. ff. ad l. iul. pe. l. vlti. Similiter ſi propter mortem rei, deſiſterit accuſator, non pōt ſenatuſcon. teneri, quia morte rei iudicium ſoluitur, niſi tale crimē fuerit, cuius actio aduerſus hæredes durat. veluti mateſtatis & reperundarum, peculatus, & de reſiduis hereſeos apoſtatus, & illicite negationis, vt ff. eo. l. in ſenatuſcon. §. ſi propter mortem. & l. ex iudiciorum. & ff. ad l. iul. pecu. l. vlt. C. de here. l. Manicheos. C. de apoſta. l. vlt. ff. de his quib. ve indig. l.

6 vlti. † Eſt aūt neceſſaria abolitio reis delatis. & his qui deferunt ſi deſiſtant. Deſtitiſſe eum accipimus, qui vel accuſationi renuntiauerit, vel præſtitum a præſide tēpus, ſuum reum nō peregit, niſi ſit talis, cuius de calūnia agi prohibetur, vt pater, patronus, vel niſi permiſſu principis accuſationem diſtulit, vt ff. eo. l. ab accuſatione. §. deſtitiſſe.

7 & l. deſtitiſſe. & l. i ſenatus, † Detuliſſe quoque nō eum accipimus, qui aliquem in hoc ſenatuſconſultū incidiſſe dicit, ſed qui accuſatorem ſummittit, & inſtigat atq; adeo qui mandat alicui, & inſtruit eum ad accuſationem capitalē, dando probationes, allegādo accuſationes, & merito, nam diffitendo de crimine quod mouet, & eximendo ſe periculo calūnie vel deſertionis, merito calumniantis, & deſiſtentis pœnæ ſubijci debuit, niſi ſubornatus accuſator probauerit crimē quod intendere ſuſcepit, vt ff. eo. l. j. §. incidit. Nec intereſt, an per ſe mādauerit in accuſationem an per alium, ſed ēt ſummiſſus accuſator eodem ſenatuſcōſulto plectitur, id eſt, propter hoc ſolum punitur, quod mi-

8 niſterium alieni timoris receperit, †Studebit ergo probationibus qui crimen intēdere deproperat. Exceptiones quoq; quæ ſibi obſtare poſſint diligenter inquirat, ne quali cunq; exceptione remotus, abolitionē petere neceſſe habeat excepta muliere & minore, qui ſi fuerint remoti propter ſexum, vel etatem, & circa abolitionē ſenatuſconſulti

9 pœnam euitant. †Concedenda eſt autem abolitio vel a principe, vel a competēti iudice partibus preſentibus cauſa cognita, ſiue errore ſeu temeritate, vel calore ad accuſationē profiluerit, hoc enim accuſator explanans abolitioni locū faciet, vt C. de aboli. l. ij. Sinaūt per deceptionem, vel pecunijs

18 *Latrones suspendio vel bestijs subiecti priuā tur aura vitali.*
19 *Plagiarij qualiter sint puniendi.*
20 *Parricida qua sit afficiendus pœna.*
21 *Damnari nemo debet ad tempus in metallū nisi ad decennium.*
22 *Plagiarij fures, & effractores, vt plurimū damnantur in metallum.*
23 *Ciuitas quibus adimatur criminibus.*
Tutor deportatur qui pupillam violenter stuprauit.
24 *Deportandus est qui filiū ad militiam delectum debilitat vt inhabilis fiat.*
25 *Exilium quibus irrogetur vel ad tempus vel in perpetuum.*
26 *Exilium quotuplex sit.*
Corpore qui & quando coerceri dicantur.
27 *Creditor auctoritate propria res debitoris occupans infamia notatur.*
28 *Contrahere prohibetur qui extraordinario crimine notatur.*
29 *Membrum nullum abscindi debet pro crimine nisi sola manus.*
30 *Furca suspenditur qui aliquem violenter aggreditur.*
31 *Facies hominis pulchritudinis cœlestis instar formata non est pro crimine maculanda.*

De criminibus, Tit. VI.

VM CRIMINVM frequens sit vsus, ipsorum quoque in indicijs quæstio, quibus modis ipsa crimina committantur videamus, & quæ crimina trāseant ad hæredes, & quę sint pœnæ corporales, & pecu
2 niarie. † Crimen omne aut committit propo sito, aut impetu, aut casu. Proposito delinquunt latrones qui factionem habent. Impetu aūt cum per ebrietatem ad manus aut ad ferrum venitur. Casu vero cum in uenando telum in feram missum hominē interfecit. Quæ distinctio in omnibus criminibus aut iustam pœnam eligit, aut temperamentum admittit, vt ff. de pœn. l. respiciendū. §. delinquunt. Quorundam facta aut puniuntur vt furta & cedes, aut dicta, vt conuicia & infideles aduocatiōes, aut scripta, vt falsa, & famosi libelli, aut cōsilia vt coniurationes, & latronum conscientia, quousq; alios suadendo iuuisse sceleris est instar, vt ff. eo. l. aut fa
2 cta. † Sed hæc quatuor genera consideranda sunt septem modis, causa persona, loco, tempore, qualitate quantitate, euentu. Causa vt in verberibus quæ sunt impune, vel a magistro vel a parentibus illata. Puniuntur verbera, cum quis per iram extraneū pulsauit, quo casu factum ad exemplum punitur, nisi crimen vlciscatur, quod fecisse non creditur, qui breui furore impeditur, non enim quod ira fit vel dicitur, ante factum vel dictum estimatur quam si perseuerātia animi indicium fecisse cōstiterit, vt ff. de reg. iu.
3 l. quicquid. † Sicut relegari iubetur, qui non malo animo, sed malo exemplo medicamētum ad conceptionem dedit, ex quo ea quę acceperat decesserit, quod similiter in eis q abortionis aut amatorium poculū dant inspicitur, nam & si non dolo id faciant, quia tū res mali exempli est, humiliores in metallum damnantur, honestiores in insulam, amissa parte bonorū relegantur, ꝙ si ex eo mulier aut homo perijt sūmo supplicio afficiuntur, vt ff. ad l. cor. de sicar. l. eiusdem. ff.
4 eo. l. si quis aliquid. † Persona dupliciter spectatur, & eius q fecit, & eius qui passus est, aliter enim puniuntur ex eisdem facinoribus serui q̄ liberi, & aliter milites q̄ plebei, necnon aliter quicquid in dn̄m parentē ve ausus est, q̄ qui in extraneum, vel in magistrum, uel in priuatum, vt ff. eo. l. aut facta. §. psona. Nostri etenim maiores ī omni supplicio seuerius seruos q̄ liberos, famosos q̄ integre fame homines punierunt. vt ff. eo. l. capitaliū. §. fi. Exceptis quibusdā delictis, q̄ pagano aut nullam aut leuiorem pœnā irrogant, militi vero grauiorem aut leuem, nā si miles arrem ludicram fecerit, vel in seruitutem se venire passus est, capite puniendum Menander scribit, vt ff. eo. l. quædā delicta.
5 † Locus facit vt idem vel furtum vel sacrilegium sit, & capite luendū vel minori supplicio, vt ff. eo. l. aut facta. §. locus. Fit sacrilegium, si res sacre de sacro auferantur. si enim res priuatorum in edem sacra deposite surrepte fuerunt furti actionem non sacrilegij esse diuo Seuero placuit. Capite puniri locus facit vt dixi, si in ecclesiæ ministris aliquid iniurie importetur, Sicut plenius coercetur, qui a stabulo abegit dn̄m pecus non a silua vel a grege, vt ff. ad l. iul. pecu. l. diui. C. de epis. & cle. ff. de abig. l. oues. Tēpus discernit emāsorem a fugitiuo, et effra-
6 ctorē uel furem diurnum a nocturno, † Emā

ff.ad senatusconsul.Sille.l.iij.ff.eo.l.ex libero.§.de minore.& C.de quæstio.l.diuo. In decurionibus & eorum filijs idem seruari, Domicius Vlpianus in publicarum disceptationum libris ad perennem scientiam et memoriam scriptum refert, excepto crimine & falsi & maiestatis, quo ad personam principis attinet, in eo enim omnes omnino
4 cum res exigit torquentur. †In pecuniaria etenim causa, vt dixi, non solum liberi non sunt torquendi, sed nec statuliberi, nisi cum eorum deficit conditio, vt ff.ad l.cornel.de fal.l.si quis decurio. Porro nec serui quibus fideicommissaria libertas debetur aliter quæstioni applicantur, nisi cum quæstionibus aliorum onerantur, vt ff.eod.l.is cui interrogatione vero quęstionem habitu rus, non sic specialiter interrogare oportet, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter quis hoc fecerit, aliter enim magis suggerentis quam requirentis videtur,
5 vt ff.de quæstio.l.j.§.qui quæstionē. †Superest videamus qui aduersus quos torqueri non possunt, & in primis seruos aduersus dominos torqueri nō oportet, siue sint proprij, siue bona fide possessi, siue cōs, nisi cū vel dominus socium vel vxorem interfecisse dicitur, vt C.ad l.cor.de sicar.l.vlt. & C. eod.l.hoc quod.ff.ad senatusconsul.Sille.l.& si certus sit percussor. & exceptis adulterij criminibus. Item fraudari census accusationibus. & crimine maiestatis q ad salutem principis attinet, & cum de vlciscenda morte testatoris aduersus heredem quæritur, vt C.de quæsti.l.j.& ff.eo.l.j.quod non solum seruandum est in eo qui tempore quæstionis est seruus, sed etiam in eo qui est redhibitus, vel distractus, vel in metallum damnatus etiam si se ministrum facinoris com-
6 missi cōfiteatur. †Si vero seruus fuerit vniuersitatis, & nō singulorum: aduersus vnūquenque interrogari posse placuit. In causa vero pecuniaria, nec inopia probationum serui aduersus dñm interrogantur, vt ff.eo. l.etiam.& ff.eo.l.extraneo. Quæstioni fidem nō semper nec tamen nunquam habēdam cōstitutionibus declaratur, etenim res est fragilis, & periculosa, ex quæ veritatem fallit. Nam plerique patientia siue duritia tormentorum, ita tormenta contemnunt, vt exprimi ab eis veritas nullo modo possit, alij tanta sunt impatientia, vt in quouis mētiri quam pati tormenta velint, & ita fit vt vario modo fateantur, vt non tantum se, ve-
7 rum etiam alios criminentur. †Præterea inimicorum quęstioni fides habeti non debet, quia facile mentiuntur nec tamen sub prætextu inimicitiarum detrahenda erit fides quęstioni, sed causa cognita habenda fides, aut non habenda, dum tamen in vnius serui vel liberi quæstionem, fides rei nō ponatur, vt ff.eo.l.j.§.quæstioni.&.§.ijdem.

SVMMARIVM.

1 *Crimen varijs committitur modis.*
2 *Criminū puniendorum quatuor genera sunt septem modis consideranda.*
3 *Relegari debet qui ad conceptionem medicamentum propinauit.*
4 *Persona in crimine puniendo est attendēda. Serui sunt liberis seuerius puniendi, & famosi quam ij qui fame sunt integre.*
5 *Locus attenditur in puniendis crimmibus. Sacrilegium dicitur cum sacrum de sacro auffertur.*
6 *Emansor quis dicatur, & quis fugitiuus.*
7 *Expilatores dicuntur fures atrociores a furibus alijs qualitate discreti. Fur ab abigeo quantitate secernitur.*
8 *Euentus spectatur si de puniendo crimine agatur.*
9 *Dolus pro facto accipitur in lege cornelia. Voluntas seu cogitatio quando puniatur sine facto.*
10 *Crimina quæ transeant ad hæredes.*
11 *Crimen perduellionis morte punitur.*
12 *Patre de crimine damnato quæ liberis relinquatur portio.*
13 *Bona damnatorum non publicantur nouissimo iure.*
14 *Pœnæ in multiplici consistunt specie.*
15 *Pœna mortis quibus et quot inferat modis. Gladio qui communiter plectantur.*
16 *Vallum transcendens aut per murum castra ingrediens capite punitur.*
17 *Præsides seu iudices ius concedendi liberam mortis facultatem non habent. Serui dominis suis insidiati vel dominabus carnaliter commixti exuruntur igni.*
18 *Latrones suspendio vel bestijs subiecti prius animantur aura vitali.*

dinem contraxerunt, nec nō raptori, & incendiario, & ei qui famosum libellū cōposuit vel recitauit, & ei q̄ de sepulchro ossa detraxit, si sit humilior, summo supplicio ad ficit, honestiores vero in insulam deportant vel relegātur aut in metallum dānantur, vt C. ad l. iul. ma. l. quisquis, C. ad l. iu. de adul. l. quamuis, C. de rap. virg. C. de pœ. l. capitalium. ff. de famo. libel. l. lex corn. ff. de sepulcro. l. vlt. Prædicto quoq; modo puniuntur milites, qui pacem turbauit, vel qui i bello rem a *duce prohibitam fecit*, vel *mandata non* seruauit, etiam si res bene gesta sit vt ff. de re mili. l. iiij. † Sed qui vallum transcendit aut per murum castra ingreditur capite punitur. Nam & Romuli frater Remus fuit occisus ob hoc quod muros trāscendere voluit, vt ff. de re. diui. l. vlti. Cuius conditionis habentur qui præpositum suum protegere noluerunt vel deseruerunt, nam occisi capite puniunt, vt ff. de re mili. l. omne. Vnde in his criminibus & in alijs q̄ pluribus gladio animaduerti oportet nō securi, vel telo, vel fuste, vel laqueo, vel aliquo alio modo, † proinde nec liberum mortis faciendi tatem concedendi ius ipsi præsides habent, multo magis nec veneno necandi, sed nec damnare *quem sic* possunt, vt de saxo præcipitetur, vel si liber sit, vt i vinculis habeat, vt ff. eo. l. aut damnum. §. vita cum. §. seq. & l. si diutino. C. de pœ. l. incredibile. Igit exuuntur serui qui cum suis dñoabus rem habuisse deteguntur vel suis dominis insidiati fuerint, vel artem mathematicam exercuerunt, hostes, itē *violatores monete*, & aggeris Nili corruptores, & renunatiatores consiliorum, & incendiarij plerunq; flāmarum exustionibus mancipati iorquentur, vt C. de mul. quæ se pro. l. vnica. C. de mathe. l. nullus. C. de Nili agg. l. vnica. ff. e. l. si quis aliquid. ij. §. trāsfuge. & C. de fal. mo. l. fi. qs. ff. eo. l. capitaliū. † Suspēdio aut bestijs subijciendo admittur vita latronibus, in his maxime locis in quibus sunt grassati, vt cōspectu ab eisdem facinoribus alij deterreantur & solatio sic cognatis & adfinibus interemptorum, qua pœna interdum adficiūtur trāsfuge ad hostes consiliorum renunctatores, & seditionis & tumultus authores populo cōcitato qui pro qualitate dignitatis, aut in furcam tolluntur, aut bestijs subijciuntur, aut in insulā portantur, vt ff. eo. l. hi quis aliquid. ij, † Plagiarij quoq; qui viuentiū filiorum mercandas infligunt parentibus orbitates, si q̄ uidem sunt serui, aut liberiati donati bestijs subijciuntur, ingenui gladio conficiuntur. sed sacrilegi quia manufacta dei templa effregerunt, aut bestijs damnantur, aut igni comburuntur, aut in furcam suspēduntur, vt C. ad l. iul. de plag. l. vlti. † Noua pœna ex l. pompeia de parricidijs, adficit qui parēts, aut filij, aut filie, aut affinis eius, qui parricidij nomine continetur facta præparauit, neq; gladio neq; ignibus neq; vlla alia solemni pœna subiugatur, sed insutus culeo *cum cane & gallo gallinaceo*, & vipera & limia, & inter eas ferales angustias constitutus secundum q̄ regionis qualitas tulerit, in vicinum mare vel in amnē proijciatur, vt in omni elementorū vsu carere viuus incipiat. & ei cœlum superstiti, & terra mortuo auferatur. vt. ff. ad l. iul. pecu. l. lege iulia. & C. de his qui parē. occi. l. unica Quo crimine tenentur hi quorū dolo factum est vel cōscij *criminis extiterunt*, Nam vt Scuola aut frater eius qui tm̄ cognouerat filiū parem veneno velle necare nec indicauerat relegatus est, et medicus supplitio adfectus vt. ff. ad l. pompe. de par. l. frater. Serui efficiuntur damnati in metallum vel opus metalli, nam inter eos in vinculis tm̄ differentia est, sed nō vtiq; Cesaris, vel fisci, sed pœnæ tm̄ in quo diuersi sunt quibus aqua & *igni perpetuo* interdicitur. Verum sciendum est in metallum ad tempus neminem damnari debere nisi vsq; ad decenniū, alioquin licet metallicum opus faciat velut liber manebit, vt ff. eo. l. aut damnum. C. de bo. dam. l. in metallum. C. de his qui pro hō scrip. hab. l. iij. ff. eo. capitalium. l. fine præfinito. Sed si ad tempus damnatus refugit duplicato tempore damnari solet tantūmodo quo ad pœnam fupererat nisi cum decēniū fuerat duplicatio excessura: tunc enim tempore pœna non artatur. † In metallū dānantur plerūq; plagiarij, & fures, et effractores qui gladio se defenderūt, nec tamen quemquam percusserunt, vt ff. eo. l. aut damnum. ff. ad l. fal. de plag. l. vltima. Necnon & *humiliores qui nōdum viri potentes* virgines corruperunt, tlie quoq; qui instrumēta pœnes se deposita alteri reddit: pro persōnæ conditiōne, aut in metallum damnatur, aut in insulā deportatur, vt ff. eo. l. si quis aliqd. ij. §. qui nōdum viri potentes. §. insūra. † Ciuitatem adimunt ea crimina quæ deportatiōnē iniungunt. Lex corne. de sica. quia authores in insulā deportantur, & l. cor. de falsis. & iulia peculatus, quæ aque & ignis interdictiōnē cōtinet in quā hodie deportatio succesit, itē deportatur tutor qui pupillā suam violenter stupraut, & qui vim publi

forem aũt dicimus eum qui diu vagatus ad castra regreditur. Fugitiunm vero qui vnũ aut alterũ gradum ad fugiendũ promouit, vt ff.eo.l.aut facta.§.tempus.ff.de re mili.l. iij.§.emanſor & l.qui cum.Qualitate cũ factũ, vel atrocius, vel leuius eſt, vt furta manifeſta a nõ manifeſtis diſcerni ſolent, rixe a grafaturis,expilationes a furtis,a violentia,petulantia.Braſſatores qui præde gratia
7 rixam faciunt ,rixa aliter fit.† Expilatores ſunt atrociores fures qui qualitate diſcernũtur a furibus,& a petulãtibus , qui libidinis cauſa ancillas rapiunt, vt.ff.eodem.l.aut facta.§.qualitate,ff.eo.l.capitalium .§. graſſatores,Quantitas diſcernit furem ab abigeo, nam qui vnum ſuem furripuit.vt fur coercebitur qui gregem,vt abigeus, qui tñ vnũ vel alterũ ſepius abegerunt non minus abigei ſunt. Gregem faciunt x.oues. porci etiã quinq; vel quatuor , ſed & qui vnum equũ vel bouem furripuit abigens eſt , vt ff.eo.l. aut facta.§.quantitas.ff.de abige.l.oues.§.q
8 ſepius,† Euentus ſpectatur vt a dementiſſimo quoq; facta,id eſt caſus, ſicut & eras. nã ſi infans vel furioſus hominem occiderit. l.corne.non tenebitur, cum alterum innocẽtia cõſilij tuetur, alterũ fatui infelicitas excuſet,vt ff.eod.l.aut facta.§.euentus.ff.ad l. cor. de ſica.l.infans.Quãquam lex non minus eum qui occidendi hominis cauſa cũ re
9 lo ambulauit, q̃ eũ qui occidit puniat. † In l.enim cornelia dolus pro facto accipit nec lata culpa dolo comparatur, rectius ergo dicitur ſi non dolo crimen committitur volũtatem non exitum ſpectari,vt ff.ad l.cor.de ſica.l.in lege cor.ff.e.l.diuus.Exceptis duobus criminibus quæ culpa ſola committuntur,vt in tutore ſuſpecto & in cõmentarien ſe legitur,vt inſti.de ſuſpec.tut.§.ſuſpectus. & C.ad l.iul.ma.l.quiſquis. Et excepto eo qui contra imperatorem vel eius conſiliarios cogitauit,& qui profugam de ſacroſanctis eccleſijs abſtrahere tentauit, qui non ſolum ſi affectauit tenetur , verum etiam pro ſola cogitatione punitur,vt C.de his qui ad
10 ecc.confug.l.præſenti. Eſt videre quæ crimina tranſeant ad hæredes.† Tranſeũt autem qualis fuerit conteſtata & condẽuatio conſecuta,excepto crimine repetundarum & maieſtatis,hereſeos, & apoſtatus,de reſiduis,peculatus,& ſimilia inueniuntur, quæ etiam reis mortuis cum quibus nihil actum eſt,exerceri placuit, adeo vt niſi hoc crimẽ a ſucceſſoribus purgetur,hæreditas fiſco vẽ dicetur,vt C.ad l.iuli.repetun.l.ſciant.C.de her,l.manicheos,C.de apoſt.l.ult,ff.ad l.iul. pecu.l.vlt.C.ad l.iul.ma.l.quiſquis,& ff.ad
11 l.iul.ma.l.quiſquis.† Non tñ quiſquis maie ſtatis reus eſt damnatus in eadẽ erit conditione,ſed is dũtaxat qui perduellionis conuincitur,& qui hoſtili animo aduerſus principem vel rempub. eſt animatus, cuius criminis pœna mors eſt bonorũ ademptio , & ſucceſſorum infamia,et pro his interuentium,licet alius nullũ patris delictum innocenti filio pœnæ eſſe debuit,vt in genere loquar,toties ſupplicij damnatione bona publicantur,quoties aut vita amittitur,aut ciuitas, aut ſeruitis conditio irrogatur , vt ff.
12 de bo,dãna.l.j.† Sed portio dimidia, id eſt, legitima bonorum patris liberis legitimis & non in fraudem adoptatis relinquitur,ut ff.de bo.dam.l.cũ crimen maieſtatis in quo ſolis filiabus tantum falcidia ex bonis matris relinquitur qm̃ minus aſuras eſſe pro ſexus infirmitate creduntur, cum in maſculis hæreditarij criminis exemplum metiuntur , vt C.ad l.iul.ma.l.quiſquis. ſi vero ſit crimen propter q̃ pars bonorum publicat. nulla pars liberis debetur niſi iudicem moueat liberorum numerus , vt C.de bo.pro-
13 ſcripto.l.vlt.C.ad l.iuliam ma.l.nullus. †verum nouiſſimo iure quia res nõ delinquit, ſed perſonæ, bona non ſunt publicanda ſed vel aſcendentibus vel deſcendentibus & ex latere vſq; ad tertium gradum applicanda.Si vero vxorem habeant condemnati, dotem & propter nuptias donationem & aliam largitionem propter matrimonium factam,debent habere.Si vero ſine dote ille fuerint cõuicte, quartã eius ſubſtantie permittuntur accipere,ſiue filios habuerint cõdemnati,ſiue non.Si vero neminem prædictorum habeant , tunc eorũ ſubſtantia fiſco ſociatur excepto crimine maieſtatis in quo veteres leges obſeruant[1], vt in auc.de mãd. princi.§.oportet.C.de bo.dã.l.ſi quis,nunc genera penarũ nobis enumeranda ſunt quibus præſides adficete quemquam poſſint
14 † Sunt itaq; pœnę que aut vitam adimunt, aut ſeruitutem inſungunt,aut ciuitatẽ auferunt,aut exilium,aut coertionem corporis continent, aut damnum cũ infamia aut aliquã dignitatis depoſitionem , aut corporis diminutionẽ quæ pœnę ex quibus criminibus imponantur perſequemur , vt.ff.eo.l.ſi quis forte.§.nunc genera. & l.aut damnum.
15 † Pœnæ criminum ex quibus vita adimit gladio,aliquando ſuſpendio , aut beſtijs ſubiiciendo,aliquando oculeo.Gladio adimit vita adulteris in maieſtatem committentibus & his qui cum maſculis nefandam libi

Actio criminalis quæ dicatur.
Iuris ordo est seruandus.
3 Pœna certa & a lege statuta debet imponi.
4 Crimen non graue arbitrariam requirit pœnam.
5 Procurator licet interuenire non debeat, si tamen interueniat & non excipitur, valet quod cum eo agitur.
Actio mixta quæ dicatur.
6 Crimen excipiendi quod sit.
7 Inscriptio quando non sit necessaria.
8 Denuntiatio euangelica ad pœnitentiã tantum agit, non ad pœnam.
9 Disputandum non est de iuris apicibus cum de bona fide agitur.
10 Beneficium retineri, siue peccato quando nõ possit.
11 Repulsus ab accusatiõe ad quid admittatur.
Priuata denuntiatio per quos fiat.
12 Denuntiatio euangelica & canonica quid inter se differat.
13 Remedio appellationis vti debemus contra grauamina.
14 Iuramentum non est exigendũ ab inquisito.
15 Iudicialis denuntiatio est duplex.
16 Denuntiatio priuata quæ sit.
17 Iudex ecclesiasticus denuntiationem an indistincte admittat.
18 Inquisitus an iurare teneatur super inquisitis capitulis, cum ad denuntiationem alterius proceditur.
19 Euangelica denuntiatio requirit quòd denuntians sit sine macula.
20 Quiaris denuntiatio quæ sit.
21 Ordinarie inquisitionis quot sint species.
22 Ordinarius vel visitator cum visitat, nulla præcedente infamia inquirit super statu ecclesiæ.
23 Crimnosi inimici & conspiratores, quando admittantur ad testimonium.
24 Legitima defensio reseruatur ei contra quẽ crimen vel infamia probatur.
25 Ordinarius quilibet potest ex officio inquirere de fama subditorum & infamia reperta de crimine.
26 Officium iudicis valde exuberat circa modum inquirendi.
27 Inquisitus vel correctus an possit appellare a correctione vel sententia.
28 Iudex ecclesiasticus super interesse singulari vel priuato alicuius personæ non pot per inquisitionem procedere ex officio.
29 Inquisitus cum habeat suo sacramento de veritate respondenda nunquid possit admittere procuratorem.
30 Agens per viam inquisitionis dicitur agere ciuiliter.
31 Inquisitio criminum ad euangelicam denuntiationem spectat.
32 Inquisitus quoties non habet sub iuramento respondere, potest procurator interuenire.
33 Ordinarius potest inquirere contra subditũ licet non infamatum dummodo sit sibi suspectus.
34 Monitio charitatiua præcedere debet inquisitionem.
Reipublice vtile est ne crimina remaneant impunita.
35 Crimen quod denũtiatur si habet facti perseuerantiam vt fornicatio, quilibet admittitur.
36 Generalis inquisitio quæ dicatur.
37 Prælatus solus vbi est diffamatus inquiri potest tam in capita quam in membris.
Capite languescente cætera membra languent, vel languere præsumuntur.
38 Legitima defensio semper est seruanda.
39 Exhibitione denegata quando possit inquisitus licite appellare.
40 Inquisitus contumaciter absens in eius odiũ (prius facta fide de infamia) procedetur ad receptionem testium, & ad diffinitiuã etiam lite non contesta.
41 Infamia per quot testes probetur.
42 Literæ inquisitionis per excommunicatum impetrare an valeant.
43 Iudex quando ex suo mero officio procedat ad criminis inquisitionem vel ad denuntiationem officialis publici.
44 Superior siue iudex in iudicando quam formam

cam commisit vt ff.ad l.iul.de sica,l.eiusdē. §.legis cor.C.ad l.iul.de vi pub.vel pri.l.
24 si quis ad se. †Sed & qui filium delectū vt inhabilis militie sit, debilitauit præceptum di.Adriani deportauit,necnon & eum eadē pœna afficit qui filium suum,qui nouercam adulterabat in venatione necauit,eo.s.q̄ la tronis magis q̄ patris iure eum interfecis set,nam patria potestas in pietate debet nō in atrocitate consistere, vt ff.de remis.l.qui
25 cū vno.ff.ad l.pompe.l.diuus.† Exilij pœna afficiuntur qui ad tempus. vel in perpetuū relegātur. Ad tēpus vt receptatores abi georum qui x.annis relegantur,vt ff.de abi ge.l.vlt.ff.de effrac.& expil.In perpetuū vt effractores honestiores aūt ordine ad'tēpus mouentur iudices quoq; pedanei si pecunia corrupti dicantur plerunq; a præside, aut curia submouentur aut in exilium mittuntur, aut ad tempus relegantur,& alij quam plurimi, qui omnes & testamenti factionem non amittunt,& ciuitatem Romanam
26 retinent.†Exilium aūt triplex est,aut certorū locorū interdictio aut lata fuga vt omnium locorū interdicatur præter certum locum,aut insule vinculum.i.relegatio in insulam pōt ēt quis sic dānari ne de domo sua exeat,vt ff.de interdi.& releg.l.exiliū.ff.de interdi.& rele.l.vlt. Corpore coercentur q̄ verberibus adficiuntur,vt qui per ignoran tiam aut fortuitu lapides finales furati sunt vt ff.de ter.mo.l.diuus. Damno cū infamia afficiuntur,cum vim priuatam vel ambitus
27 *crimen commiserunt.*† Nā & creditor qui sine authoritate iudicis res debitoris occupauit infamis efficitur,& tertia parte bonorum multatur,& qui ambitū commisit centum aureis cū infamia punitur,vt ff.ad l.iuli.de vi pri.l.vlt.Dignitate deponuntur qui militia exauctorantur, vel dignitate aliqua *eijciuntur vt milites qui sua arma alienauerunt, vel aliqua surripuerunt*, & aduocati decuriones qui falsum instrm cognoscente præside recitauerunt. Hi enim oēs in corneliam falso tm recitatu nō facto incidunt, vt ff.de re mi.l.desertorem.§.miles.ff.ad l.cor.
28 de fal.l.falsi.†Contractus prohibitionē continet extraordinaria crimina, ex quibus cō trahentibus interdicitur aliqua negotiatio, vt in persona Dardanorum cōtingit, vt ff. de extraor.cri.l.annonam.ff.eo.l.moris est. Abscisionem posse aliqua crimina cōtinere ex eo.colligi potest q̄ dicitur nullum sibi debere existimare permissum etiā alicui sceleratissimo alterutras manus aut pedes amputare,aut hmōi quædam inferre suppli cia,per quæ artículi dissoluātur, quia membrorum dissolutio grauior est vtriusq; ma-
29 nus abscisione.† Si vero criminis qualitas membri abscisionem exigat fieri, vnā solam manū debere amputari.pro furto vero nolumus omnino quolibet membrū abscindi aut mori, sed aliter eum castigari fures aūt vocamus qui occulte etiam sine ar-
30 mis huiusmodi delinquunt.† Eos vero qui violenter aggrediuntur aut cum armis, aut sine armis,in domibus,aut itineribus,aut in mari pœnis legalibus subdi iubemus, hoc est furca suspendi, vt in authē.vt nulli iu.in
31 fi.C.de pœn.l.si quis.†Sed hoc quoque neminem fugiat quod & si quis post criminum deprehensorum qualitate fuerit in me *tatium damnatus,minime in eius facie scribatur*, cum & in manibus & insuris possit pœna damnationis vna subscriptione comprehendi,quo facies quæ ad similitudinem pulchritudinis est cœlestis figurata,minime maculetur,

FINIS.

TRACTATVS

aureus de accusationibus & inquisitionibus,domini Boniconti,filij domi, Ioannis Andree.

SVMMARIVM.

1 *Curia roma. agit de crimine duobus modis.*
2 *Accusare quis possit, & quis accusari.*

ex parte ade in glo scilicet per procuratorem. Quid autem circa hoc teneant legiste, & quasdam quæstiones de materia vide per Cy. C. qui accu. non po. l. reos fallit tñ hoc in casibus notatis in decre. veniens eo. titu. in prima glo. circa hoc videre potes ibi scripta per d.p.m. super ipsa glo. sed scias tamē
5 †cp licet in hoc casu intervenire nō debeat procurator, si tamen interveniat & non excipiatur, valet quod cum eo agitur. vt not. de iu. c. j. lib. vj. in glos. intelligas, & vide scripta per d.p.m. super ipsa glos. Et est in hoc casu inscriptio necessaria, vt de accu. fu per his. Quandoque est talis actio ciuilis vt ago contra te furti ad rei recuperationē ad pœnam, vel ago iniuriarum ad emendā vel satisfactionem, non ad pœnam. Mixta autē quandoque dicitur talis actio, quando agit maritus contra vxorem de adulterio nō ad pœnam sed ad thori separationē de procu. tue. & talis mixta sapit naturam ciuilis, vt notat d.p.m. Et in his duobus vltimis casibus bene intervenit procura. vt in præalleg. decre. tue. & de accusa. super his. & no. de iudic. c. j. libr. vj. Crimine vero probato cum actio est ciuilis vel mixta consequitur agens id ad quod est actū non aūt pœnā criminis, & obligabit agens *tunc* se ad pœnā *extraordinariā*, *vt no. in pdicta decre. tue.*

de secundo agendi

6 *Nunc autem* modo videamus sci licet quando †agitur de crimine excipiendo de quo quandoque excipitur cōtra accusatorem vel testem, vt ab accusatione vel testimonio repellatur, vt de ordi. cogni. cum dilectus. de excep. c. j. & hoc casu de crimine nō punitur, nec ex hoc infamia iuris notatur, sed solummodo de testimonio testis repellitur siue eius dicto fides non adhibetur vt in iuri. prealleg. Accusator ab accusatione removetur vt de accu. c. j. nec hoc casu inscribitur, *vt eo. tit.* super his. Quandoque vero contra promouendum excipitur, & tunc aut per cōfirmationem erat ius *consecutus* licet non plenū quia nondum forte consecratus, palleatus,
7 vel possessionem adeptus & tunc non est †aliqua *inscriptio* necessaria, vt in præalleg. cap. super his aut per confirmationem erat ius consequutus & vinculum speciale *contractum* vt de translatione inter corporalia. Et hoc casu quia deficit ab ipso iure quæsito confirmationem licet ius plenum non sit, inscribitur non ad pœnam talionis, sed ad extraordinariam iudicantis arbitrio vt in præalleg. cap. super his. Puto *tamen quolibet præmisso casuum procuratorem interuenire posse quia nō agitur hoc modo ad pœnam criminis a iure statutam*, nec etiam arbitrariam infligendam, sed solum ad repellendum eum contra quem exceptio proponitur, vt de excep. cap. primo & c. dilecti.

Subsequenter de tertio est videndum quando scilicet per viam denuntiationis de crimine agitur, Circa quod est sciendum cp denuntiationis quadruplex est species. Quia alia euangelia. Alia canonica Alia iudicialis Alia regularis de quibus per d.p.m. videre possis in decre. nouit. de iudi. in vlti. fua glo. De prima scili-
8 cet euangelica est sciendum quod† per ipsam pœnitentiam tantū agitur nō ad pœnā. Potest tamen tam de delicto commisso, quā etiam de committendo fieri, vt scripsit d.p.m. in decre. prealleg. nouit. de iudi. Oportet autem cp huiusmodi denuntiationem duplex præcedat monitio. Prima quarū probatur per solum instrumentum denuntiantis. Secunda per ipsius eiusdem denuntiantis, & vnius vel duorum testium secum, adhibitorum vt in prædi. decre. nouit. & de testi, in omni negotio. Item potest talis denuntiatio fieri a quolibet etiam infami dummodo non perseueret in crimine. ff. mandati. l.
9 si fideiussor. vbi dicitur cp†cum de bona fi de agitur non est de iuris apicibus disputādū. In hac aūt non est inscriptio necessaria, cum agatur ad pœnitentiam tantum, nō ad pœnam. Et potest per procuratorem fieri, vt eo. titu. super his. Huius autem effectus est crimine per hunc modum probato pœnitentiæ impositio. & cum pœnitentiæ sunt arbitrarie consideratis circunstantijs, poterit ordinarius ipsam imponere ad sui arbitrū crimine probato, vt de homi. sicut dignum. & de pe. & re. deus qui & c. omnis & c. significauit, vbi de hoc. Et hoc in occultis locum habeat, vt ibi scripsit d.p.m. super glo. fi. Nec erit hoc casu ille priuandus beneficio crimine probato, si foret clericus & beneficiatus nisi tale foret, propter quod retento beneficio pœnitere non posset, vt est homicidiū & simonia, vt hoc eod. titu. inquisitionis. Et idem puto quando denuntiaretur cp se intrusisset in beneficio vel cp illud minus canonice fuisset adeptus, ita
10 cp sine peccato retinere non posset, quia cum in his eadem subsit ratio ergo idem erit iuris de consti. translato cum concordi nota. Alia vero est canonica quæ ta-

mam ſeruare debeat.

45 *Clamoſa & frequens denuntiatio an ſufficiat contra conſtitutum in dignitate.*

Frequentiam quot vices inducant.

46 *Iuramento inquiſito præſtito an ad inquiſita reſpondere teneatur.*

47 *Facultas omnis legitime defenſionis inquiſito reſeruatur.*

Leuiores probationes ſufficiunt contra priuatum quam contra prælatum

48 *Vocandus eſt is contra quem eſt facienda inquiſitio vt ſe defendat.*

49 *Prælatus procedere poteſt quacunque via melius poteſt, vt attingat crimina bus veritatem.*

50 *Inquiſitio ſpecialis quomodo fiat.*

51 *Teſtes an poſſint compelli. quando iudex procedit in viſitando vel confirmando.*

Peccata nocẽtũ reipublice expedit eſſe nota.

52 *Bonus & idoneus quilibet præſumitur, niſi contrarium probetur*

53 *Denuntians prælatum an debeat ab eccleſia expenſas habere.*

Innocentiam ſuam probare nunquid poſſit is, contra quem facta eſt inquiſitio per familiares vel cubicularios ſuos.

54 *Inquiſitor publicatis atteſtationibus an poſſit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere vel recipere.*

Inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit an illud reuocare & de nouo procedere poſſit.

55 *Commiſſio quando ſit in modum ſimplicis inquiſitionis, quid in ea apponatur.*

IVINI nominis inuocatione præmiſſa, ac intemerate virginis glorioſe & pretioſiſsimi confeſſoris ac doctoris beati Hieronimi. Ego Bonicontus decretorum doctor natus patris venerabilis do. Ioan. And. decretorum doctoris huius rubrice materiam tractaturus quæ quotidiana eſt practicabilis de quatuor modis procedendi ſuper crimi nibus ſpecialiter tractabo. Vbi ſciendum quod Hoſti. & d. p. m. recitat in decretali qualiter. ij. hoc. eo. titu. ſuper verſu. Tribus
1 modis. in curia †romana duobus modis agi de crimine. ſ. per modum iuſtitię. & per modum gratię. Et primo modo ſex modis. Secundo quatuor, ſed quia hoc eſt ſpeciale in romana curia, ideo hoc omiſſo dicas de crimine agi poſſe quatuor modis, ſcilicet accuſando excipiendo, denuntiando & inquirẽdo, de quorum tribus habetur, eo. tit. ſuper his, & prima glo. ibi addit quartum. de iſtorum autem ſingulis, & procedendi forma in eccleſiaſtico foro, & ipſorum pœna videamus. Et primitus de primo. ſed ante
2 omnia ſcias q† quis poſſit accuſare & quis accuſari tractat Guil. in Spe. de accuſatore. & titu. de accuſato & de materia etiam tit. criminibus & eorum cognitionibus vnde in hoc non inſtabo. Eſt aũt ſciendũ q† quandoq; contra aliquẽ agitur per modum accuſationis de crimine criminaliter ad pœnam legitimã infligendum, & dr̃ talis actio criminalis. Et quid hoc caſu continere debeat libellus notatur de procu. tue. in glo. quarta, & glo. ſeq. Cum autẽ tali modo procedi-tur eſt iuris ordo ſeruandus, vt ſcilicet libellus offeratur fiat litis conteſt. & alia omnia obſeruentur quæ in alijs cauſis ſunt obſeruanda Pœna autem probato crimine in
3 hoc modo agendi eſt † quia ſi certa pœna eſt ſtatuta ſiue ſit corporalis ſiue dignitatis, remotio ſiue famę leſio illa imponatur. C. qui accuſa. non poſ. l. non ignorat. & l. qui de crimine, & l. pen. non autem imponetur tunc durior, vel leuior. Si non eſt certa ſtatuta ſi crimen fuerit graue degradetur ab ordine, vt eod. titu. qualiter, ver. verum ita & ibi diminutionẽ capitis notat. d. p. m. de ſeptem ſpeciebus pœnarum. Quod autẽ dixi quod hoc caſu debet degradari intelligas verbaliter, hoc eſt quod ab officio & beneficio deponatur, non autem intelligas de actuali degradatione, niſi tale eſſet crimen quod ipſam requireret. de ipſius aũt actualis & verbalis forma dic vt de pœnis de-
4 gra, lib. vj. ſi † vero crimen nõ ſit graue imponetur arbitraria. de offic. deleg. de cauſis de tranſac. c. fin. Et ſcias q† cum hoc modo proceditur non interuenit procurator ad totam litem. poſſet autem procurator inter uenire ad certum arti. tantum, puta ad productionem teſtium, vel ad videndum illos iurare vel ipſorum publicationem vel ſimilem actum vt not. d. p. m. poſt In. de teſt.

xj.ver.ſi autem intereſt.Nec in hac admittetur procurator propter rationes de quibus infra.§.proxim.ver.nec puto,& dic vt ibi. Et in hac eſt monitio neceſſaria, vt not.d.p.m.eod. titu. qualiter ſuper verbo,
16 peruenit. Priuata eſt quæ fit†ad priuatũ ſeu proprium vel ſingulare intereſſe, pone exemplum per decre.nouit.de iud.vel ſi fideiuſsi pro te & iuraſti me ſeruare indemnẽ,quia non ſoluiſti in termino fui coactus ſoluere pro te. vnde denuntio te quia adhuc ſtas in periurio,petens vt cogaris iuramentum ſeruare.Item in depoſito & ſimilibus. Et an hæc denuntiatio poſsit in ſeculari foro fieri,ſcripſit,d.p.m,in præalleg. decre. nouit. in vltí,ſua glo.& iſta quandoque expeditur etiam non præcedente monitione.in foro vero eccleſiaſtico eſt monitio.trina neceſſaria & ad minus duarum vltimarum plena probatio.Tamen de plano expeditur,vt de iudic. nouit ſecundum ipſum Guil.tamen d.p.m.in hoc vltimo contra qui dicit ꝙ oportet ipſam in ſcriptis porrigi,& litẽ ſuper ipſa conteſtari, quod probat per verba decre.nouit.ibi dum dĩ in fi. vttũ iuſta ſit querimonia vel iniuſta & idẽ Hoſt.vt d.p.m.ſcripſit in dicta decre.nouit,
17 in vlt.ſua glo.Licet†aũt iudex eccleſiaſticus præcedentẽ denuntiationem indiſtincte admittat.non tñ iſtã indiſtincte quia nõ debet admittere niſi in defectũ iuſtitię ſeculariſ , vel cum crimen eſt eccleſiaſticum, vel ratione pacis,vel iuramenti vel quãdo crimen eſt notoriũ vel quando non auditur in foro ſeculari,vt quia obligatio eſt naturalis tantum, vel ſi hanc proponit miſerabilis vel depreſſa perſona , vt de iudi. nouit. de pactis,qualiter & lxxxvvij.diſt. per totum Alias ſi indiſtincte admitteretur periret temporalis gladij,& iudicis ſecularis iuriſdictio , & per hunc modum omnis cauſa ad eccleſiã deferretur.Scias aũt quod hanc denuntiationem indiſtincte facit iudici eccleſiaſtico,is qui grauatur ab illo,qui immediate ſubeſt imperatori,in auth.vt diffe.iudi.§.ſi tamen contingerit.col.ix.Et per hãc agitur ad intereſſe tantũ vel vt res reſtituatur,& iſtius denuntiationis ſolummodo eſt
18 talis effectus.Nec hoc†caſu tenetur inquiſitus iurare ſuper inquiſitionis capitulis ad denuntiationem alterius procedatur,nõ ex puro officio vt dixi ſupra eo.§.ver.& ſcias cum hoc caſu & in hac puto trinam monitionem neceſſariam. Et licet videatur placare Guil.in Spe. titu. de denuntiatione.§. j.verſi. qualiter quod hoc caſu denuntians repelli poſsit per exceptionem criminis puto tamen ad falſum etiam quando denũtiat ad priuatum commodũ. probatur hoc inj. q.vij.omnibus,& hoc potiſsime, quia cum iudex hoc caſu teneatur ad denuntiationẽ inquirere,& procedere vt ipſe idem notat in Spe.præalle.§.ver.prædicto alias eſt ver ſiculus per ſe & incipit.iudicialis. arti. ij.q. v.mennam & c.omnibus.& eo.ti. qualiter. ij.§.penul.decre.autem nouit quam Guil.al legat pro ſe non facit, quia illa loquitur in
19 euangelica denuntiatione in† qua requiritur quod denuntians ſit ſine macula. Scias autem ꝙ ad hanc priuatam denuntiationẽ non admittitur niſi leſus, & in hoc differet hæc ab euangelica vt ſcripſit d.p.m. in decre.nouit de iudicijs. Probato ante crimine per hunc agendi modum cum denũtiatio eſt publica erit locus pœnæ de qua infra.§.proxi.ver.ſi autem ſi vero ſit priuata denuntiatio, tunc conſequetur fuum intereſſe quandoque æſtimationem iniuriæ, vt ſcripſit d.p.m.in decre.ij.§.ad corrigendos in fi.alias de iudicijs olim. Item credo ad proſecutionem huius iudicialis priuate denuntiationis procuratorem admittendum per rationes aſsignatas ſupra eo.§.verſi.& puto,tum etiam quia iſtius denuntiationis effectus eſt ciuilis non criminalis vt ſupra
20 dictum eſt. Regularis autem eſt† quæ ſit ſecundum cuiuſcunque ordinis regule inſti tuta & ad correctionem ſecundum regulæ normam,& ideo circa ipſam certa non poteſt dari doctrina & ob hoc non eſt inſtandum.Sed vt ſcripſit d.p.m.in prælleg. decre,nouit eſt iſta regularum determinationi relinquenda,Et iſta;fit de plano,& nõ ſeruata forma iuris, vt de appella reprehenſibilis.de ſtatu.mona.ea quæ de regulari.c.fin. vt ſcripſit,d.p.m.hoc eo.ti.qualiter.ij.ſuper verbo peruenit. Quid ante iuris ſi Abbas inquirit de exceſsibus monachi,& facta ſibi copia inquiſitionis & proceſſus ipſe dicat ſe velle defendere & petat expenſas pro procuratoribus , aduocatis & alijs ad defenſionem neceſſarijs,nunquid ſit audiendus,not.Guil.in Spec.de inquiſitione.§.vlt. verſicu.item pone vbi diſtinguit inter regularem & indicialem inquiſitionem vt in prima non auditur in ſecũda ſic.Idic vt ibi.

Reſtat videre de quarto modo procedendi ſuper crimine ſcilicet per inquiſitionem ordinariam,Circa quod eſt ſciendum quod huius ordinarie inquiſitionis due ſunt ſpe-
21 cies,† Vna quæ dicitur præparatoria.Alia quæ dicitur ſolennis, in quibus autem dif-

men habuit ortum a lege veteris testamenti quæ non solum de perpetrato, sed etiam de perpetrando crimine potest fieri. Si illud recip at augmentum vt cum quis persistit in illicito concubitu,& ad hanc quilibet tenetur xj.dist.diaconi non tamen præcise, nisi ucut ad alia pia opera & de hoc per Innoc. de iudi. nouit. Et scias q̃ hæc duplex est. vna publica,alia priuata. Publica. quæ fit de crimine publico sicut est cum denuntio duos cõiunges in gradu prohibito coniunctos vt de despon. impu. ad dissoluendam despon.præterea,de clan. despon. capitu.fina. & in hac est seruandum quod habetur infra qui matrimonium accu.pos.cum in tua. Et in hac non requiritur
21 trina monitio.†Et ad hanc etiam admitteretur qui ab accusatione repelleretur. Et iudex facta denuntiatione ex officio etiam denuntiante non prosequente tenetur procedere & inquirere, vt not. Guil. in Spe.de denun.§.primo alias ij. ante versicu. in sum ma. Probato autem crimine per hunc procedendi modum fiet quod dicam infra in versic.probato autem. Priuata autem fit per clericos vt habeant bonos prælatos.ad hanc admittuntur quorum interest vt patronus & alij vicini seu parochiani. xvj. quæstio.vij. filijs.vbi de hoc,& de testib.ex parte ade. & debet in hac interuenire trina monitio, vt hoc eod.titu.qualiter.ij. vbi dicit d.p.m. id verum quando processus initiatur a denuntiatione,sed si initiaretur per viam inquisitionis ex officio licet aliquis officium coadiuuaret, tunc non requiritur admonitio,quia nõ inquiritur ex officio nisi de quibus infamia præcessit vt in prædicto cap.qualiter & c. cum dilectus & de simo. licet hely. nec ad hanc admittitur qui ab accusatione repelleretur.Est autem dif-
22 ferentia†inter euangelicam & canonicam quia prima fit ad pœnitentiam secunda ad pœnam. In prima interuenit bina monitio. In secunda trina. & de materia in Spec. de denuntia.§.primo alias ij.versicu.canonica queq;.nec puto hoc casu denuntiantem teneri inscribere,etiam ad extraordinariam pœnam. Ad quod faciunt quæ scripsit d.p. m.post Inno.eo.ti.inquisitionis super gloss. ij.licet Host.ibi contra. Et sit huiusmodi dicti ratio,quia cũ debeamus quolibet remedio vti ad eum tantum vsum ad quem est inuentum vt ipse d.p.m. nota,vt lit. contesta.accedens .j.super prima gloss. vbi dicit
23 †q̃ remedio appellationis vti debemus cõtra grauamina, recusationis contra suspectos,non autem econuerso.sic & in proposito.habemus enim in criminibus tres modos agendi contra aliquem ad pœnam vel ad pœnitentiam.hoc autem ideo dixit vt excludam quartum modum,s. excipiendi de quo supra.§.prox. primus est accusationis, secundus denuntiationis,tertius inquisitionis Cuilibet autem istorum est suum onus annexum scilicet accusationi inscriptio, denuntiationi monitio, inquisitioni clamosa insinuatio, vt eo.ti.qualiter ij. circa.fin. nec de vlterioribus est querendũ secundum ipsum,& hoc potissime,quia nõ est in hoc magis vis facienda,q̃ sine in scribatur,sine nõ, semper punitur calumniosus vt infra titu. proxi.ca.ij. vbi de hoc. Et scias q̃ hoc casu inquisitus non tenetur iurare de veritate respondẽda super capitulis inquisitionis,cum hic procedatur ad denuntiationẽ alicuius, ne hoc casu vitiatur inquisitio criminis licet omittatur inquisitio infamię, parte contra quã requiritur nõ contradicẽte,vt eo.ti.
24 c.ij.lib.vj.Nec†est ab ipso inquisito iuramentũ exigendũ vt not.Guil. in Spe.de inquisi.§. nunc tractemus versicu. inquisitores quoque & versicu. in hac igitur via.& ver.sed vt quę prędicta Et puto q̃ possit in hac denũtiationis prosecutione procurator interuenire quia cũ habeat inquisitus necesse iurare semper capitulis inquisitionis vt prædixi poterit per aliũ respondere.Licet secus putem vbi ipse habeat iurare per decre.hoc eo.ti.ad petitionem. & de iudi. c.j. lib.vj.vt infra dicam.§.restat.ver.nec puto.

Probato autem crimine per hunc agendi modum siue denuntiatio sit publica, siue priuata debita pœna imponetur.vel peccatum fieri prohibebitur vel aliter prout requirit denuntiationis modus seruabitur,vt scripsit d.p.m.eo.titu.qualiter ij.c.ad corrigendos in fi. Iudicialis autem denuntia-
25 tio duplex est.†nã alia est publica alia priuata, publica cum ordinarius ad denuntiationem officialis ad inquisitionem & relationem deputati,de quo in iuribus statim infra a legnandis vel archiepiscopi,de quo in decret. Romana infra allegata ex mero & puro officio suo de crimine publico inquirit.xxxvj.quæstio.vj. episcopus in synodo,iij.quæstio. iij.§.aliquando alias est cap.& ista habet locum in notoriis tantum. & hæc ex officio competit in qua non requiritur monitio,& de ista de accusationibus,sicut olim & de cetli,Romana, lib. vj. Et in hac tenetur iurare inquisitus secundũ alterã ex formis de qu.bus infra.§. pro

hoc autem ſcias. & de notoriſs criminibus
26 §.i.ver.vlti.vbi dicit Guil.q͛ circa huiuſ modi inquirendi modum valde exuberat officium iudicis quod latiſsime patet.ff. de iuriſ.om.iud.lib.i.& ſcripſit d.p.m.hoc eo. ti.cum oporteat.ſuper verbo, non ſubdito. & not.eo.ti.c.ij.lib. vj. Si autem per huiuſmodi viſitationis inquiſitionem inuenerit aliquem grauiter deliquiſſe,ſi habeat ad miniſtrationem ſeu prælaturam,remouebitur ab ipſa. ſicut villicus a villicitatione ſ ſuæ villicuationis non poteſt dignam reddere rationem vt hoc eo.ti.qualiter.ij. Non habentes autem adminiſtrationem ſeu prælaturam iudicis arbitrio puniuntur niſi cum ipſis miſericorditer ageretur. & prædicta ſunt vera niſi tale foret crimen q͛ impediret etiam poſt peractã pœnitentiam ordinis executionem vel beneficij retentionem,vt homicidium & ſimonia de quibus not. eo. ti.inquiſitionis j. g͛loſ. & multos tales caſus notat inno.de tẽpo.or,ex tenore Hoſt, plures de renun.niſi cum pridem.§.propter cõ ſcientiam.& ibi vide in nouella. quia tunc punietur ac ſi per viam accuſationis de ipſo foret actum de quo ſupra §.j.eo.ti.qualiter ij.vbi de hoc.& c.inquiſitionis vbi hoc. etiam tenet d.p.m.& eo.tit. qualiter ij.§.ad corrigendos in fi.& de hoc in Spe,de inquiſitione.§.nũc.videtur poſt princ. Hęc vera intelligas niſi certa alia pœna foret a iure ſtatuta quia illa eſſet infligenda, vt q.iij. §.notandum de offic.deleg. de cauſis.

27 †Nec hoc caſu poterit inquiſitus & correctus a correptione vel ſententia appellare.vt de ap.ad noſtram & c.reprehenſibilis & de offi.ord.irrefragabili nec forſan modus excedetur vt eo.ti.de priore.hoc placet Guil.in Spe.de inquiſitio.§. nunc tractemus.verſi.quid ſi prælatus. Si vero leue ſit crimẽ quod tali modo ſte probatum,ſi certa pœna eſt pro illo a iure ſtatuta,illa imponetur, alias imponetur arbitraria conſideratis perſonę conditione, criminis qualitate, & an publicũ ſit vel occultũ & cæteris circunſtantijs. Quid ſi crimen non fuerit hoc modo probatum,ſed ſola criminis infamia probatur,hoc caſu non punietur,ſed in dicetur ſibi purgatio,vt eo.titu. inquiſitionis.ad ſi.& de teſti.tam literis, in qua ſi deficiat punietur vt conuictus. de purga. cap. cum p.ſimo. & hic & c. inſinuatum. Vnum
28 tamen not. †q͛ iudex etiam eccleſiaſticus ſuper ſingulari vel priuato alicuius perſone intereſſe non poteſt ex officio per inquiſitionem procedere ſecundum Guil, qui hoc not.in Spe.de inqui.§.ij.verſi.& in caſu. Quod puto verum ſi inquireret directe ad conſecutionem illius intereſſe. Sed indirecte poſſet vbi periculum anime verteretur primo inquirendo de infamia & demũ de veritate,qua comperta cum non poſsit pœnitere niſi ſatisfaciat eum coget ad ſatisfactionem vt de vſu.cum in dyoceſi & facit eo.ti.eas dudum & de iureiur. ad noſtrã ij.& quod ibi not.in glo.iij. ad quod faciũt quæ ſcripſit d.p.m.hoc eod.tit.qualiter, ſuper verbo,perueniſ in fi.ſuæ glo. Nec puto q͛ quando per hunc modum procediur iudex neceſſario teneatur procuratorẽ ad-
29 mittere*& ſit ratio potiſsima huius dicti, quia†cum inquiſitus habeat ſuo ſacramento de veritate reſpondenda præmiſſo ad inquiſitionis capitula reſpondere vt dixi ſupra eo.§.ver. nec hoc caſu, quomodo ergo admitteretur procur. qui forte ignorat vel ignorare poteſt criminis veritatem. Ad hoc optime facit eo.titu,ad petitionem.& de in di,c.primo.lib,vj.& hoc etiam placere videtur Gof.Hoſti,in decre. Veritatis de do, & contu.vt ibi poſt ipſos ſcripſit d.p.m.ſuper princi.ſecundę glo.& poſt ipſum Hoſt, hoc eo.ti.qualiter ij.§.debet ante ſuper verbo illi vbi dicit Hoſt. hoc poſſimus locum habere quando citatur q͛ perſonaliter cõpareat inquiſitus,vel vbi crimen ſuper quo eſt inquiſitũ executionẽ ordinis impediat. Sed obijciens de decre.tuæ de procu. quia cum ibi agatur q͛ p-us eſt etiam per viã accuſationis de crimine ad thori ſeparationẽ & admittatur procu. multo fortius eſt admittendus quando agitur per viam inquiſi-
30 tionis quia†etiam tũc dicitur agi ciuiliter. vt de ſimo. per tuas, & in actione ciuili admittitur procurator,vt hoc eo.tit.ſuper his in fi.in c.cum dilectus ad hoc etiam facit de teſti,ex parte ade,ad decre.me reſpõde agere ad thori ſeparationem propter adulterium eſt potius agere ad intereſſe ſingulare ipſius agentis vt abſoluatur ab obligatione & ſeruitute qua erat ipſi adulterio obligatus quã ad pœnam, & quod hoc ſit intereſſe non pœna pater quia cum pœna nõ imponatur,niſi a iudice, vt xxxiij. quæſt.ij.§. in hoc & C.de iudæis l.nullus.& not.de dinor.porro.in glo,ij, Talis autẽ ſeparatio alij quando fiat iudicis authoritate nõ expecta, vt de diuor,ſignificaſti,ergo pœna nõ eſt dicenda. Decre. ſuper his loquitur quando per modum denuntiationis euangelice ad pœnitentiam agitur per modum exceptionis ex qua non debetur pœna; immo dica-

ferat inquisitio ab alijs iudicijs videre posses in Spec. de inquisitione. §. j. in fi. Preparatoria est illa quando scilicet iudex ex suo puro & mero officio nulla denuntiatione sibi facta, & nulla infamia præcedēte inquirit contra aliquem quem habet suspectum vt dicam infra versic. nec posset. & licet regulariter ad inquisitionem non procedatur nisi præcedente infamia. Sunt tamen quidam casus in quibus potest id fieri quos notat Guil. in Spec. de inquisitione §. ij. in principio. Item potest fieri talis inquisitio maleficio flagrante, ꝙ licet notorie sit commissum ignoratur tamen quis commiserit nam tunc nullo vocato procedit contra iudex contra incertam personam inquirendo in genere quis fuerit committens & facta tali inquisitione procedet demum cōtra eos contra quos laborat suspitio, vel quos culpabiles intellexit, vocando ipsos vt super eo veritatem dicāt. & se si possunt defendant, & ei contra quem procedetur legitima reseruatur defensio. de offic. ordi. c. primo ff. de offic. præsid. l. iiij. & l. congruit & hoc etiam placet Guil. in Spe. de notorijs crimini §. primo *in fin.* *Item etiam*

22 †cum ordinarius vel visitator visitat, nam etiam nulla præcedente infamia inquiret super statu ecclesiæ. Et ista talis dicitur generalis, nec in ipsa est seruandus ordo vel forma decre. qualiter vt notat domi, pater meus in ipsa decre. qualiter super verbo, pertenit. Et inquiretur si ecclesia est collegiata vel plures habet clericos nulla nominata persona tam in capite quam in membris. Si vero non habet nisi vnum rectorem tantum, vel rectorem & clericum, tunc bene nominabitur & testes recepti de ponent de quocunque de ecclesia sit vnus vel plures, & tunc admittuntur qualescunque testes de ipsa ecclesia. Si ecclesia habet collegium vel plures clericos, alias admittuntur parochiani si ecclesia sit parochialis si non est parochialis, admittantur qui magis sunt vicini vel propinqui. de purg. ca. c. ij. quia illi melius præsumuntur scire, de

23 præsump. quosdam & quanto, & †admittūtur nunc ad testimoniū etiam criminosi inimici & conspiratores, licet conspiratione vel inimicitia postea detecta non credatur conspiratoribus contra eos cōtra quos conspirauerunt, vel quorum sunt inimici. de iudi. exhibita. de re iudi. cum I. & A. & eo. ti. cum oporteat, nec hoc casu ante completā inquisitionem tradentur inquisitionis capitula postea. vero tam capitulorum quā nominum testium & doctorum est inquisito copia facienda, vt in Spe. de inqui. §. nunc tractemus ver, sed vt quæ præmissa sunt in fi. quod de nominibus dixi verum est præterquam in crimine hæresis, vt de hæreti. c. vlti. lib. vj. & tunc inquisitus ad capitula inquisitionis respondere cogetur per sacramentum, vt eod. ritu, si constiterit & c. cum dilecti. & hoc tenent, Goffr. in decre. licet de simo. & d. p. m. in præallega. decre. qualiter ij. super verbo, debet Guil. in Spe. de inqui §. nunc tractemus. ver. inquisitores quo que, & versi. sed vt quæ premissa sunt.

Qualiter autem respondeatur ad c. non tibi dico. de penit. dist. j. ꝙ dicit non tibi dico vt te prædas scripsit d. p. m. in præalleg.

24 c. qualiter ij. super verbo facultatem. † Et autem contra quem crimē vel infamia hoc modo probatur legitima defensio reseruatur de accu. cum dilecti & c. cum oporteat, & c. cum dilectus & de re iudic. cum I. & A. & tunc. debet ad locum seu ecclesiam descē dere, vt eo. ti. qualiter. ij. & c. cum dilecti de simo. licet hely. & proposito verbo dei recipiet iuramentum ab his qui examinandi *sunt secundum formam quæ habetur eo. ti.* qualiter j. in fin. subsequenter ab his inquiret qualiter clerici ecclesiæ visitate se habeāt tam circa officium quam etiam circa alia. Item si ecclesia parochialis sit inquiret de fide vita & conuersatione parochianorum de capitulis autem in huiusmodi inquisitione formatis vide in Spe. de inquisi. §. ij. ver. vt autē §. seq. versi. licet authē. de teste. §. nunc tractandum prope. fi. ver. porro in causa. Et si inuenit eos bene viuere & ecclesiam & eius bona bene regere & gubernare gratias referat altissimo. Nec posset subditus ex eo appellare. quia dicat infa

25 miam contra eū non laborare. quia † potest ordinarius quibet eo officio de fama inquirere subditorum, & infamia reperta de crimine vt de offi. ordi. c. j. & irrefragabili. & de accu. sicut olim. & vt eccl. benefi. sine di. confer. c. vno. ver. quod ēt & x. q. j. placuit. de censi. romana. §. sane. libr. vj. Nec obst. ꝙ post Host. scripsit d. p. m. in decre. cū oporteat. hoc. eo. ti. super verbo non subdito quia ibi loquitur in casu illius decre. s. quādo procedit ad alicuius denuntiationē hic cum ex officio, & facit ad ea quæ dicam infra ver. nunc quoque. Et hoc potissime quā do visitando procedit & inquirit. & præmissa posses colligere ex diffuse not. per Guil. in Spe. de inquisitio. §. ij. & potissime *in ver.* licet autem &. §. nūc tractemus ver.

nquisitionē vt supra *in prin.dixi.* & debet hoc casu inquisitor descendere ad locum & ibi præmisso verbo dei,recipiat iuramenta prelati & clericorū illius ecclesię qui iurabūt plenā & merā dicere veritatē tam in capite q̄ in mēbris, exceptis occultis criminibus.vt eo, ti.qualiter.j.in fi.j.vel q̄ad inquisita veraciter respōdebūt,vt eo,ti.cū dilecti.de forma autem talis iuramēti, vide in Spec.de test.§.sequitur ver. porro vsq; ad finē tū.vt scripsit,d.p.m.in dicre. cū dilecti. eo.ti.cū agitur de statu ecclesię ꝓpter vinculum periurij sufficeret si iurent tantū respondere ad interrogata. Cū vero de certis criminibus tūc iurabūt q̄ plenam & meram dicēt veritatē tū vt ibi dicit qualitercū que agatur pōt tudex recipere q̄ maluerit iuramentū debet aūt tale iuramentū pręstari in publico,vt de ipsius forma possit fides fieri si dubitetur, vt prędalleg.decre.cū dilecti.& hoc ibi scripsit d.p.m.super glo. simile supra, postmodū interrogetur scdm quod hr in Spe.de teste.§.nūc tractandū ver.por-
37 ro.vsq; ad fi.scdm quosdā† vbi solus prælatus est diffamatus pōt inquiri tam in capite q̄ in mēbris, quia capite lāguescēte cætera mēbra lāguent vel lāguere pręsumūtur vi. q.c.ad idem ij.q.vij. sicut inquit. & lxj. distin.miramur.& hoc tenuit Innoc.in decre. cū dilecti.eod.tit.& de fimo.licet hely. Sed Host.tbi contra arg.de his quæ fiunt a maio.parte c.quęliuit,quod mihi placet.ratione quam ipse ponit non enim fit inquisitio super occultis,vt eo.ti.qualiter fateor tamē cū ipso Host.q̄ cōtra ipsum episcopum tantū poterit eo casu fieri inquisitio.tā in capite q̄ im mēbris,vt videlicet inquiraf qualiter se habeat erga suā ecclesiā ibi qualiter erga canonicos suos & alios clericos & lai eos qualiter in villis,castris, & ecclesijs,& de hoc per d.p.m.hoc eo.ti.cū dilectus placet.Guil.in Spe.de inquisi.§.nūc tractemus. versicu . si igitur aliquo,in fi.in quo ver.circa fi.reprobat opi.istorum qui dixerunt q̄ cū hoc modo procedetur sit libellus offerēdus,lite contestata,facienda.& iudiciarius ordo seruandus quod esi falsum immo hoc casu sufficit seruare formam decre.cū.l. & A.
38 de re iudi. Tūt legitima defensio semper est seruāda vt pater in ipsa decre.cū.l.& A. Probato autem hoc modo crimine fiet qđ dixi supra eo.§.ver.si autem.

Cum autem Inquiritur super excessibus singularis personæ aliquo promouēte inquisitionem tūc primo citabitur inqui

D

situs & interrogabitur an sit infamatus de illo crimine si cōfiteatur infamiā, tunc procedetur ad vlteriora & fiet hoc casu libell. oblatio.lit.cōte. & seruabitur subsequēter ordo inris qui hr eo.ti.qualiter & patet hoc de simo.c. per tuas in principio,quia subsequēter tradentur sibi capitula inquisitionis & demum citato inquisito iurabunt testes & super ipsis examinabuntur,& tam nominum q̄ dictorum testium ei fiet copia & ipsius defensiones legitime admittētur tam contra personas quam cōtra dicta vt sic sit differentia inter inquisitionem quæ fit super statu ecclesię,& illam quæ fit contra regularem personā quod aūt de nominibus dixi verū intelligas præter quā in crimine hę
39 reūs vt de hæreti.c.vlti.lib.vj. Si aūt† exhibito prædictorū denegaretur posset inquisitus appellare licite vt in Spec.de inqui §. j.ver.& generaliter, sed si inquisitus negaret se infamatū prius est probatio recipienda super infamia q̄ si denegaretur vel non seruaretur appellere posset,vt eo.titu. cum oporteat & c.qualiter ij.probata aūt infamiā procedetur vt supra alias ipse absolvetur,& denūtians punietur.vt de calum. c.ij. An aūt probata infamia admittatur is contra quē fit inquisitio ad probandum se bonæ famæ,& qui testes hoc casu pręferendi plene notauit d.p.m.hoc eo.tit. cū oportet. *super verbo formā ipsius post prin.sue glo.* & est iste talis modus seruandus qñ inquisitus est præsens alias vero ipso absente non per contumaciā nō est contra ipsum procedendū aliquo modo, quod placet Guil.in Spe.de iquisi.§.j.ver.queritur an cōtra sed
40 †si contumaciter abesset,tunc in eius odiū facta fide prius de infamia procedetur ad receptionem testiū & ad diffinitiuam ēt lit, non conte.vt lit.non conte.c.quoniā.§.sunt alij de do,& cōtu.veritatis de accu. qualiter ij.§. debet præmissa autem colligi possent ex not.in Spe.de inqui.§.nunc tractemus ver.si autem.Et qualiter dicere debeāt testes qui super infamia deponunt. Et an ēt si interrogari debeant nominate eos apud quos dicitur infamatus scripsit d.p.m.eo.ti. cū oporteat super verbo, nō dubito. & eo. ti.qualiter ij.super verbo, honestis. vbi di-
41 cit†duos testes sufficere ad ipsam probandā,de quo ēt videre posses per Guil.in prędicto ver.si aūt eo.§.ver.hoc aūt notandum & sequentibus Tractatur quid iuris si in literis inquisitionis cōmisisse dicatur tali significante accepimus quod talis sit de tali crimine infamatus vel si nil de infamia

mus quod ex quo in his casibus a iure per
mittitur, in alijs intelligitur ꝓhibitū de ꝓ
sum. nōne, cū cōcor. ibino, decre. cū dilectus
intelligitur de euāgelica denuntiatione ad
31 pœnitētiā qđ probāt quia † ibi mandatur in-
quiri an denūtiātes sint criminosi, qđ i aliis
denūtiationibus nō obstaret, circa quod vi
de qđ scripsit d. p. m. in decre. cū oporteat,
eo. ti. super iij. gl. vel dic ꝙ ibi denūtiātes &
quorū nomine denūtiatio facta fuit erāt cō
fortes eiusdē litis quia tā suo ꝙ aliorum no-
mine denūtiabāt, & ideo admitti debuerūt,
Ad decre. ex parte ade. potest respōderi se-
cūdū vnā lectūrā Inno. ꝙ ibi fuerat procu-
rator cōstitutus ad certū articulū tantū Vel
dicas ꝙ licet admitti procurator nō debue
rit, ex quo ita de facto fuit admissus, nec ex-
ceptū valuit quod cū ipso fuit actū Ad hoc
bene. facit hoc eo. ti. veniēs, & ibi not. d. p.
m. super j. glo. & quod not. de iudi. c. j. li. vj.
& hoc vltimo modo posset ad omnia cōtra
ria respōderi, posset aūt ex præmissis dari
32 generalis doctrina ꝙ † quoties inquisitus
nō habet sub turamēto respōdere possit, p-
cu interuenire. Secus cū habeat respondere
cū iuramēto, tamē si tūc admittatur, & non
excipiatur valet quod cū ipso agitur. Indu-
bitatum in est ꝙ allegādas causas absentie
quæ cōsistant siue in f. to vt quia infirmus
cōparere nō potuit vel similes siue in iure,
puta declinatorie iurisditionis, vt quia non
teneatur cōparere quia excōmunicati ẽstis
vel nō valet scriptū, vel nō quia de suo fo-
ro, vel quod non arctat citatio poreſt inter-
uenire procur. vt not. post Inno. d. p. m. hoc
eo. ti. veniens super prima glo.

Nunc autem de solēnitate, circa quā est distinguēdū, quia alia est ordina-
ria quæ fit ab ordinario iudice, alia extra-
ordinaria quæ fit a delegato. Est autē inter
33 ista differētia quia † ordinarius pōt inquire
re cōtra subditū licet nō infamatū dūmodo
sit sibi suspectus, vt dixi supra in prin. quis
. §. sed in extraordinaria secus est, quia dele
gatus non potest nisi cōtra infamatū, vt eo.
ti. cū oporteat, & vide ꝙ ibi scripsit d. p. m.
ipso inquisito cōtradicēte, secus si nil oppo-
nat. vt eod. ti. c. ij. lib. vj. Multa autem quæ
opponi possunt tam contra impetrantē lite
ras inquisitionis quā contra tertium seu ēt
cōtra delegati personā & processum vide-
re posses per Guil. in Spec. de inqui. §. j. in
prin. In quolibet autē casuū præmissorū sub
distinguitur quia aut inquisitio fit aliquo ip
sam promouente, & tunc non iurat inquisi-
tus de veritate respōdenda. Aut ex officio
ad denuntiationē officialis vel archiepisco
pi, de quo supra. §. proxi. iudicialis. vel fa
ma seu clamosa insinuatione deferente, &
tunc iurat inquisitus super cōtentis in inqui
sitione respōdere veraciter vel plenam &
merā dicere veritatē, vt in Spe. de inqui. §.
nūc tractemus. ver. inquisitores quoque. &
ver. hanc. etiā circa med. & ver. sed vt quæ
præmissa, de forma autem iurandi dic vt di
cam infra ver. si autem interest. Aut nul-
lo deferente nec clamosa insinuatione defe
rente & de hoc vltimo fatis dictū est supra
eo. ti. §. in princi. vnde hic de hoc membro
nil dicam. In primo casu, scilicet qñ aliquo
promouēte & denuntiante crimē procedit
iudex subdistincte, quia aut talis denuntiat
ratiōe priuati cōmodi, de quo de vsur. tuas
dudū, & de iureiu. ad nostrā ij. & hoc casu
34 fit inquisitio ēt nulla fama præcedente † dā
modo charitatiua præcesserit monitio, quia
duo interposito iuramēto pacti sunt de ali-
quo adimplēdo, quod alter negligit obser-
uare, hoc. n. casu ex quo caritative est ter-
tio admonitus poterit denūtiari, & ad talē
denuntiationem debet iudex inquirere, &
probatur de iudic. nonit, de iureiurā, ad no
stram ij. in fi, & ꝙ ibi not. & hoc casu pro-
bato crimine consequitur interesse suum.

Aut denuntiat ratione publici commodi
puta ad pœnā, quia publice vtile est ne cri-
mina remaneāt impunita, de senten. excō.
vt famę. ff. ad legē aquil. l. ita vulneratus. i.
respō. ad fi. Et tūc subdistingue, gā, aut inte
rest denūtiantes aliquo mō, vt quia forsan
est subditus gā ad hoc tenetur. ij. q. vij. quæ
propter vel patronus, vt xvj. q. vij. filijs. vel
parochianus. xxiij. dist. illis. & tūc admitti-
tur eo. ti. illa ꝑpositorū. Aut. nullo modo in
terest vt quia nō est de illis personis & tūc
nō admittitur vt prelle. c. illa præpositorū
35 Eo saluo, quia † si crimē qđ denuntiat habet
facti perseuerantiā vt fornicatio, tūc admit-
titur quilibet xj. dist. diaconi alias nō. Si
aūt interest denūtiantis & tūc aut generali-
ter per denuntiationē agitur super statu ec-
clesię, tā in capite quā in mēbris Aut super
excessibus singularis personę. In primo ca-
su non puto monitionē necessariam quia cū
hic nō agatur specialiter de alicuius singu-
laris crimine, quomodo debuit vel potuit
monito fieri nō video. sed nec ēt hoc casu
tradentur capitula vt scripsit d. p. m. in de-
cre. qualiter eo. titu. super verbo pertenit.
vbi alleg. decre. contra certam de cle. lib.
36 vj. & † ibi ipse dicit hanc dici generalem

tur vt tamen dicit ibi.d,p.m.leuiores probationes sufficiunt contra priuatum quam contra prælatū infra de simo. licet hely.de offi.delega.pastoralis in prin.de sentē.excom.cum illorum.§.si vero.Si contra regularem procederetur, aut ad correctionē secundum regulam,& tunc dic vt supra.§.sequitur verticu. regularis. Aut vt remoueat ab administratione. Et hoc casu si contra Abbā.vel priorem conuentualem,vel curā habentem auctoritate episcopi infitutum licet tunc ad vnguem non sit prædicta forma seruanda quia illi possunt facilius a suis administrationibus amoueri .i. ex leuioribus causis,et per leuiores probationes ītē libertus,quia non admittentur tot exceptiones de q. licet hely.& eo.ti.qualiter.ij.vbi sic exponit.d.p.m. Est tamen in hoc ser-

48 uandum † vt is contra quem est facienda inquisitio vocetur vt se defendat vt eo.tit. c.ij.de li.per tuas,si vero agatur de simplici priore officiali vel ad obedientiam tenēte.talis pro libito abbatis etiam sine causa poterit de statu mona.cum ad mona.§.tales & c.ij.& de priuile.c.ij.in fi.li.vj.Et est in hoc differentia quando proceditur ex officio,vt hic.quia tunc nō *inquirit* de infamia qua ipsa differtur, ītē qa iura inquisitus & nō datur libellus,ne fit lit.conte.vt dixi supra in preceden.versi.cum autem.Si autem contumaciter abesset fiat tūc quod dicitur infra.eo.§.versi.sed si contumaciter. Sed si prælatus diceret subdito,video te infamatum, & inquisitio multa habet diffugia volo quod te purges,nunquid potest hoc fa-

49 cere inuito eo.vtiq; quia † procedere potest quancunq; via melius potest assignare criminis veritatem seu pœnam xxiij.q.ij. ecce.ff.si certum petatur.l.quidem, nec valeret appellatio contra præmissorū aliquod interpolita & prædicta sumi possent ex nota.in Spec.de inquisitio.§.nunc tractemus, in versi.porro & versi.sequentibus & per d.p.m.in præcedenti.c.qualiter.ij. De pœna autē infligenda crimine hoc modo probato dic,vt supra eo.§.ver.si autem per huiusmodi nec tenetur iudex,cum hoc modo procedit procuratorem admittere, de quo dic,vt supra eod.§.verti.nec puto quæ autē præmissa sunt locum libi vendicant in criminibus non notorijs, quia i notorijs secus est.nam in illis non seruatur aliquis iudicarius ordo, nili in hoc q̄ super notorio debent citari et interrogari et eo præsente vel cōtumaciter absente sententia fieri de quibus per Guil,in Spe,de noto,criminibus.§. j,in princ, &.§.vltimo,per totum. Est au-

50 tem † & alia inquisiti o specialis quæ fit debito officio vrgente quando scilicet superior habet electum vel postulatum cōfirmare quam inquisitionem etiā facit nulla infamia præcedente vel denuntiatione præmissa, inquirendo scilicet de meritis electi & studijs eligentiū, & electionis forma, vt lxvij.dist,de Petro,lxj,distin. miramur,de electio.scriptum,& c.postq̄,& c.cū nobis olim,& c.nihil est,& idem in cōsecratione & ordinatione episcopi & cuiuslibet alterius clerici,xxiij,dist.qui epi scopus.xxiiij, dist,quando.lxxv.dist,ordinationes. idem etiā in matrimonio carnali,de clandest,desponsa.c.iij ītē vbicunq; ex mero & puro officio procedit iudex in his maxime in quibus vertitur anime periculū.de iureiur. ad nostram.ij.de offi.ordina.c.j.vt scripsit. d.p.m.in præalleg.decre. qualiter.ij.super verbo, peruenit. de materia per Hostien. in summa eo.ti.sub rub.de inquisi,sub rub.

51 de criminibus sine ordine puniēdis. † An autem possint testes compelli quādo iudex procedit,vel visitando,vel confirmādo,vel in capite, & in membris inquirendo, vel contra certam personam super crimine de quo laborat infamia tractat Guil.in Specu. de inquisitione.§.nunc tractemus.in fin.vbi vī velle quod non cogatur, Cuius contrarium puto qñ inquiritur tam in capite q̄ in membris, vel contra singularem personam fama deferente per decre. qualiter.j. hem quia expedit reipublice peccata nocētum esse nota, sed qñ visitat non debet exigere iuramentum a principio per quod occulti cōstringatur,sed ex quo sine iuramento referunt aliqua corrigenda pōt super his exigere iuramentum,vt no.de sentibus, romana.§.sane, lib,vj,Ipsius aūt dictum posset locum habere cum cōfirmando inquirit quia

52 præsumimus quemlibet † bonum & idoneū nisi probetur contrarium.de scruti.in ordi. fa,c.vno. & de præsum.dudum. An autē admonitio quę denuntiationem debet præcedere fieri possit per literas, vel nuncium absenti tractat.d.p.m.de simo.licet hely.super correctio.vbi tenet quod sic,& idē Guil liel.in Spe.de denuntiatio.§.j.alias ij.versi.

53 quid si mortiens. † ītē an denuncians prælatum debeat ab ecclesia habere expensas no.in Spe.eo.ti.§.vlti.in prin.vsq; ad versi. item pone,Nunquid aūt is contra quem facta est inquisitio possit per familiares, vel cubicularios suos probare suam innocentiam,tractat Guil,in Spe,de inquisi.§.j.vel,

dicatur in ipſis. Item quid ſi in reſcripto nõ fiat mentio de aliquo nuntiante ſed dicatur ad euidendam noſtram peruenit an primo ſit ſuper infamia probatio recipienda necne de his autem dic vt ſcripſit, d. p.m. hoc eo. tit. cum oporteat ſuper verb. famã ipſius vbi recitatis opinionibus aliorum dicit diſtinguendũ inter verba narratiua & aſſertiua literarum apoſtolicarum per decre. ſi papa, de priui. l. iiij. vj. dicens finaliter ſtandũ ei quod habetur in cle. literis de probatio. quolibet aũt caſuum præmiſſorum in iſto. §. vſq; ad verſi. nunc aũt non tenetur inquiſitus iurare. & poteſt procu. conſtitui. vt dixi ſupra. §. ſubſequenter ver. & puto de pœna aũt infligenda crimine per hunc agendi modum probato dic vt ſupra eo. §. verſ. ſi autẽ, de multis aũ quæ contra reſcriptum inquiſitionis poſſunt opponi videre poſſes ĩ Spe.
42 de inqui. §. j. An † aũt valeant litere inquiſitionis per excõicatum impetrate no. de reſcrip. c. j. in gl. gd ſi excõicatus. li. vj. Hoc autem eſt ponderandum quia ſecundum d. p.m. vbi de prælato tm agitur inquirẽdo de ipſius fama eſt querendum a capitulo & canonicis ſuis, & ſi apud ipſos non reperitur infamatus, nõ vr vlterius procedendũ alle. in arg. de præſump. quoſdam. & c. quãto. & hoc eo. ti. qualiter. ij. reſpon. ver. debet igit. ſupra de electio. poſtquam & c. ſcriptum. & lxxxvj. diſt. ſi quid de quocũq;. præterq; in tribus caſibus puta niſi ipſe prælatus eſſet inter alios conuerſatus, vel niſi propter prælati potentiam vel tyrannidem timeatur de occultatione veritatis, & contra ipſum veriſimiliter præſumatur de exceſ. præla. tanta vel niſi propter ipſius tergiuerſationẽ & colluſionẽ dubitaretur de occultatione de colluſi. detegenda in tm nam tunc fieret inquiſitio fame ipſius ab alijs, vt ipſe plenius ſcribit hoc eo. tiiu. cum oporteat ſuper verbo, non ſubito.

43 *Nunc quoq;* videndum eſt † qñ iudex ex ſuo mero ꝓcedit officio ad crimis inquiſitionem, vel ad denuntiationem officiales publici, ad inquirendum et denũtiandum deputati vel archiepi. de quibus dixi ſupra. §. ſequit. ver. iudicialis in prin. vel nullo denũtiante ſed fama publica, vel famoſa inſinuatione deferente et hanc quidam vt Hoſti. vocãt ſpecialem inquiſitionẽ vt ſcripſit. d. p.m. in cap. qualiter. ij. de accu-
44 ſa. vbi ſciendũ quod † eo caſu ſuperior ſiue iudex ſeruare debet formã hanc, ga primo ſtatuet terminũ accuſare volenti & ſi appareat accuſator ipſum audiat, vt eo. ti. veniẽs v. q. c. j. de pur. ca. ex tuarum. ij. q. v. oibus. ſi vero non appareat accuſator, vel appeareat ſed ꝑ exceptionẽ repellat, põt iudex ſi vult ſtatim purgationem indicere infamato. Tm ſi præmiſſa ſeruare nollet poteſt incontinẽti ad inquiſitionem procedere ſuper veritate criminis, & hoc caſu refert ſecundũ Hoſti. & d. p.m. vt ipſe ſcripſit in præalle. decre. qualiter. ij. hoc eo. ti. ſuper verbo peruenit. vtrum fiat contra ſecularem clericum an contra regularem, ſi contra ſecularem. Aut in dignitate vel perſonam cõſtitutum. Aut contra priuatũ. In primo caſu ſcilicet quando contra conſtitutum in dignitate vel per-
45 ſonatu dicunt nõ ſufficere † ſolẽnẽ famam vel clamorem ẽt ſi ſit frequens niſi ſit tanta quæ ſcandalum generet vel quæ nõ poſſit ſine ſcandalo tolerari in ſecundo vero ſcilicet quando contra ſecularẽ priuatũ, eo caſu dicunt clamoſam & frequentẽ ſufficere etiã ſi non generet ſcandalum & vt ſcripſit. d. p.m. eo. tit. cũ oporteat ſuper verbo, nõ ſubito due vices inducunt frequentiam allegat de vita & hone. cle. monaſteria & de elect. venerabilem. in fi. Dicunt tamen hoc totũ iudicis arbitrio relinquendum. Et quolibet præmiſſorum caſuum dicunt formã ſeruandã quæ habetur in decr. qualiter. ij. eod. tit. & de ſimo. licet hely. vt videlicet iudex per ſe vel alium deſcendat ad locũ & vocabit eum contra quem eſt inquiſitio facienda & ſi compareat tunc tradet illi capitula ſuper quibus eſt inquiſitio facienda, & primo faciet illum iurare ſecũdum formam alteram decre. cũ dilect eo. ti. circa quod vide quod
46 dixi ſupra eo. §. ver. ſi aũt intereſt. Et † prę ſtito iuramento ad inquiſita reſpondere ſi confiteatur crimen habet intentum, & tunc cum ipſo agetur de elect. innotuit, vt ẽt no. d. p.m. hoc eo. titu. qualiter. ij. ſuper verbo reddere nec poſſet confeſſionem impugnare quominus puniatur, ex eo quod nõ fuiſſet de illis infamatus, vel quia capitula tradita non fuiſſent, vt eod. titu. c. j. li. vj. Si autem neget crimen non puto neceſſe recipi hoc caſu teſtes ſuper infamia quando ipſa defertur, quia ipſa ſe exhibet. & facit ꝙ dixi ſupra. eo. §. poſt prin. verſi. nec poſſet & ibi reſpondi ad dictum Hoſt. ſed ſtatim reci piet teſtium iuramenta eo præſente & ſubſequenter ipſorum dicta quorum dictorum & teſtium nominum copiam faciet illi cõtra quem inquiritur ſaluo quod de nomini-
47 bus dicitur de hereti. c. vlti. li. vj. & † omnis legitime defenſionis facultas eidẽ reſeruabi

7 *Excusator quid differat a procuratore, defensore, & nuncio.*

Nuncius est instrumentum quo vox vnius vadit in alium.

8 *Excusator nomine cuius verba concipere debeat.*

9 *Excusator si non probat quod dicit ad quid teneatur.*

10 *Exceptiones aduersus excusatorẽ quæ opponi possint.*

11 *Excusator nunquid procuratorem possit constituere.*

XCVSATORIS materiam vtilem prosequor per duas particulas, quarũ prima ponit quæstiones concernentes excusatorẽ sine mãdato simpliciter vsque ad q.ix. Secunda ponit quæstiones concernentes excusatorem absentie, vsque ad fin.

2 *Quero igitur* †primo quis sit excusator. Respõdeo Spe.in ti.de his qui alie.no. in iud.inter ver.excusator dicit ꝙ excusator est qui sine mandato ad causam ad proponẽdas excusationes, seu causas absentie non causas cause admittitur, ẽ elect. bene.el j. & Spe.in ti.de excusa.dicit ꝙ excusator est his qui venit ad proponendum causas absentie alicuius qui non poterat ratione sui, vel cause procuratorem constituere, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, allegat prædictum vers.excusator.de dolo & contu.cum dilecti. Sed contra atten de ꝙ in j. distin.dicit sine mandato, nõ ideo dicitur ꝙ cause absentie per procuratorem allegari non possint, sed quia si mandatum haberet ad proponendas causas absentie foret procurator non excusator.ff de procur. absens. & d.c.veniẽs. quod aũt dicit ad causam, quia causa multis modis assumit, vt no. Ioan. And. in c. cum dilectus, super gl. causa. de accusa. Et intellige pro iudiciali conflictu certarum personarum quod dic. de verbo. sig. c. forus. in verbo causa. Quod autẽ subdit, ad proponẽdas excusationes, seu causas absentie non causas cause minus restringit excusatoris officium, qm̃ non solũ causas absentie allegare põt, sed ẽt causas cause parentes per acta, amplius & causas absentie, vt dicam in seq.q. Quod aũt vltimum dr, admittitur, intelligitur sine mandato vt præmiserat, & adde seu venerit, vt in sequenti descriptione, quia si non mittitur, venire potest, vt in dicta seq.q. dicã. Quod aũt in secunda descriptione dicitur, qui nõ poterat ratione sui uel cause constituere ꝓcuratorẽ, vel qui vocatus erat, vt personaliter veniret, nõ est satis dictũ, quia licet possit citatus constituere procuratorem ad causas cause, vel sit citatus simpliciter ꝙ veniat non personaliter, non ideo excluditur accusator ad allegandum absentiam, vel innocẽtiam, vt patebit in seq.q. Dic ergo vt prædicta effugias, ꝙ excusator est ille qui sine mandato mittitur seu venit ad causam in iudicio ad allegãdum causas absentie, seu innocentie absentis.

2 *Secundo quero* †quid sit officiũ excusatoris, seu quas excusationes proponere possit excusator sine mãdato hmõi. Respondit Spe.in ti.de excus.in fi. remittens se ad Inno.in c. veniens. de accusa. qui in prima gl. vt ẽt ibi eum refert & sequitur Ioan. And. super secunda glo. dicit ꝙ officium excusatoris est allegare causas absentie facti. de procu. querelam. ff. de iud. l. si prætor. Ad causas cause necessarius est procurator cum mandato vel satisdatione. Dicit tñ ꝙ post lit. contest. in ciuilibus, vel criminalibus, vel in alijs vbi proceditur lite non contesta. iudex anteꝙ condemnet in defensum cõtumacem admittet quemlibet allegantem iura cause ẽt minorem, & forte infamen. ff. de procur. l. seruum quoq;. §. publice, C. de procu. l. exigendi. in fi. & in d.c. veniens. fuit admissus non habens mandatum, nec satisdans, nec persona cõiuncta ad causas cause. Causas vero intelligit quæ colligũtur ex actis in eadem causa habitis. Nõ enim credit posse producere testes, vel instrã, vel alias defensiones cũ procurator non sit. Secus in causis absentie quas probare potest, & admittitur ẽt non satisdans. Dicit ẽt ꝙ excusator non allegat causas absentie de iure puta, coram vobis non tenetur comparere, quia excõicati estis, vel non vocati. hoc enim non per excusatorem, sed per seipsum, vel procuratorẽ proponere debet. de rescrip. super literis Io. Et secundũ prędicta intelligitur dictum Guil. anglici, quod idem Ioan. And. refert in tit. de defen. super rub. dicẽs defensorem sine satisdatione admittendum ad allegandum causas absentie,

3 videlicet intellige meri facti, †quod dictum

generaliter,per c.xij.q.ij.manifeſte. & c.ſequen.& ij.q vij.cum paſtoris. Vtrum aũt impetrante inquiſitionem remoto poſsit alter ipſam proſequi,tractatur in Spec,de inquiſitio.§.j.verſi.quid ſi impetratio. de quo dic vt ſcripſit.d.p.m.in decre.cũ oporteat. ſuper ſi.penul. glo.Et an inquiſitore ſuper quibuſdam pronunciante expiret eius officium ſuper alijs not.Ber.de re iudic. cum l. & A.& in Spe.de inquiſitione.§.j.verſi. &
54 not. & vterq; tenet ꝙ non expirat. †Ãn vero inquiſitor atteſtationibus publicatis poſsit ſuper eodem crimine iterum alios teſtes inducere vel recipere,& de hoc per d. p.m.in decre.fraternitatis.de teſtib.in ix.q. & de teſtibus.cum clamor.& dic vt ibi , & de hoc etiam in Spec.de inquiſitione.§.nũc tractemus , verſic.ſed nunquid publicatis, vbi tenet ꝙ poſsit vbi ex officio procedit, ſecus ſi aliquo proponente vel proſequẽte inquiſitionem,quia tunc teneretur ſuborna tio , & vt ibi not.poteſt inquiſitor ſi in aliquo minus bene proceſſerit illud reuocare, & de nouo procedere, dic vt in prædic,decre,cum clamor.ſcripſit.d.p.m. Præmiſſa autem in non notorijs locum ſibi vendicãt, de notorijs vero & forma procedendi in ipſis,vide quod plene ſcripſi in commento quod feci ſuper decretis,veſtra , de cohabi. cleri.& mulierum. Quando autem delegationis litera impetratur ſub hac forma mandamus quatenus vocatis qui fuerint euocandi ſuper propoſitis, & alijs negocijs contingentibus,inquiras quę fuerint requirenda &c,intelligitur negocium delegatum in modum iudicialis indaginis, non autem in forma inquiſitionis ſimplicis,vt de iudic. exhibita.& ibi not,in iij.glo,vnde d.p.m. poſt,Vincen. ſcripſit ſuper ipſa gl.quod ex quo patenter non conſtat ꝙ huiuſmodi negocium in modum commiſsionis committatur,præſumitur ꝙ in modum iudicialis indaginis fiat commiſsio,vbi etiam dicit in ſi,
55 † ꝙ quando ſit commiſsio in modum ſimplicis inquiſitionis ſemper cõſueuit in ipſa commiſsione poni de inſinuatione clamoſi.Remittit autem ad no,in Specu,de inquiſi.§.j.verſi.quid ſi in litera.& de hoc ſcripſi in materia reſcriptorum.§.in ſecũdo vero caſu.in ſi,

FINIS.

SOLEMNIS VTIlis,et quotidianus Tractatus de Excuſatore ſine mandato Excellentiſs. V. I. interpretis, & magni practici domi.Antonij de Canario.

SVMMARIVM.

1 *Excuſator quis ſit & qualiter diffinia-tur.*

2 *Excuſatoris quale officium.*
Cauſe quas excuſator allegare habet quomodo intelligende.

3 *Excuſator ſine mandato an poſsit eſſe minor etiam & mulier.*
Excuſationum triplex differentia.

4 *Excuſator ſine mandato ad quid admittatur, & quando.5.*
Contumacia abſentis Dei præſentia ſupletur.

5 *Iudex ex officio poteſt probationes inducere & ſupplere.*

6 *Abſentie cauſe cur in quacunque cauſa per excuſatorem poſsit allegari.Item & innocentia.*

potest ad diffinitiuam sententiam deueniri, quia vtrunq; iudex nemine fauente, seu allegante simpliciter debet, vt patet ex superius allega. omni enim casu quo iudex tenetur, seu potest requirere veritatem ex suo officio pro absente, & tenetur admittere quemlibet defensorem, vt probant rationes Inno. & Bar. supradicte.

6 *Tertio quero* iuxta proxime dicta † quare causa absentie potest in quacunq; causa allegari, & innocentie demum in causa in qua potest ad diffinitiuam sentētiā deuenire. Respondeo quia allegatio cause absentie excludit damnum contumacie absentis, vt ea allegata, & ꝓbata causa differatur, vt dicam in q. xxvij. quæ contumacia potest esse etiam in causa in qua nō potest ad diffinitiuam sententiam cōtra absentem deueniri, et sic damnū cōtumacie quod multiplex esse potest, de dolo & contu. c. prout. & per totum. & in Specu. de cōtumace. §. nunc dicimus. Allegatio autem innocētie excludit condemnationem rei vt dicam in q. xj. quæ condemnatio locū habere non potest nisi in casibus in quibus pōt ad diffinitiuam sniam deueniri, non autem excludit contumaciam, quia licet reus non teneatur, seu non deliquerit nihilominus contumax esse potest, & damna cōtumacie pati.

7 *Quarto quero* † pro nominis intelligentia qd differat excusator a procuratore, defensore, et nuncio. Respōdeo a ꝓcuratore differt quia excusator sine mandato, vt dictum est in j. q. procurator cū mandato qui ad excusandum tm̄ constitui potest, vt ff. de procu. absens & ad vnā rem ff. de procu. l. j. §. j. A defensore aūt differt quia excusator ad allegandum causas cause resultantes ex actis in eadem causa factis, & innocentiam rei, & causas absentie, ut dictū est in tj. q. Defensor aūt ad totam causam, ut no. Spe. in ti. de his qui alie. no. in iudi. inter. §. j. ver. defensor. Denuncio aūt quia excusator concipit verba in persona sua, ut dicam in seq. q. Nūcius in persona domini. Nuncius est velut pica, et organum quo mediante vadit vox vnius ad aliū, & nihil per se agit, sed dominus per eum velut per epistolam ff de consti. pecu. l. qui autem. §. fina. cum l. seq vbi de hoc per gl. & Bart. & not. C. si quis alte. vel sibi. l. multum interest. in gl. in verbo, potest. & Specu. in titu. de procu §. vt autem. vers. & not. ꝙ large. Horum tamen nominum sepe vnum ponitur pro reliquo, & præsertim pro excusatore, nam sepe excusator dicitur procurator, vt d. c. veniens. dicitur defensor, vt d. §. publice. in gl. magna. & in. §. ad crimen. & in l. in eo. §. j. ff. de regu. iur. Et dicitur nuncius, vt d. c. bone. de elect. & d. c. veniens. de accusa. Nam & procurator dicitur nuncius, sed nō econuerso, vt d. Spec. in verbo, & not. Ponuntur proprie, & improprie secundum subiectam materiam, vt ex prædictis verbis patet.

8 *Quinto quero* † qualiter excusator debet verba cōcipere, an videlicet in persona sui vel rei cuius absentiam vel innocentiam allegat. Respōde ꝙ debet concipere verba nomine suo proprio. Cum ratione publice vtilitatis non ratione vtilitatis priuate admittatur, vt d. §. publice. & humanitatis ratione quia quilibet homo debet alij bene facere, vt ff. de ser. expor. l. seruus ea. Natura enim constituit cognitionē inter nos. ff. de iusti. & iu. l. vt vim. & ff. de appel. l. non tantum. in vers. humanitatis ratione, & ꝙ ibi no. in j. glo. sicut dicemus in tutore. ff. de his quib. vt indig. l. tutorem. & C. eo. lib. l. polla. & quod ibi no. in j. glo. in ver. pupilli nomine, & in coniuncta persona. C. de procura. l. exigendi. Dicendo ego dico Titium accusatum, seu inquisitum absentem ex tali causa iusta, & comparere non posse, vel eum fore innocentem, & terminum ad probandum peto. Sane & si dicerem nomine Titij dico &c. admitti deberē, vt d. l. non tantum. quia intelligeretur nomine Titij. i. ad vtilitatem Titij, vt not. in d. l. tutorem. & d. l. polla. §. si tamen simpliciter compareret vt præmisi malefaceret iudex cogere eum ad exprimendum quo nomine ageret & compareret, vt d. Innoc. in simili. in c. cum olim. de testi. secundum Bar. in d. l. non tm̄. Ego consueui dicere comparet talis excusator seu defensor sub proprio nomine necnō excusatorio seu defensorio nomine Titij & tanq̄ vnus de populo & pro interesse publico & omni meliori modo nomine & causa & forma quibus magis & melius possit & debeat coniunctim vel diuisim &c. vti si vno modo possit excludi alio non excludatur & consuetudo in prædictis amittit defensorē quocunq; noīe cōpareat.

9 *Sexto quero* † ad quid teneat excusator si nō probat ꝙ deducit iudex super excusatione proposita potest procedere duobus modis. Vno modo super excusatione simplr procedendo ad instantiam ex-

Inno,declarans Bar.in l.pe.§.ad crimen. de publ,iudi.in ij.parte illius.§.in materia excusatoris permittitur ꝙ talis excusator qui non habet mandatum,nō curatur an sit mulier,vel minor,vt no.in d.§.publice. Itē nō tenetur satisdare de rato. ita not.in l.in eo quod.§.j.ff.de re,dub.& vult Inno.in d.c. veniens.Et demum subdit ꝙ quædam sunt excusationes necessarie,quæ impediūt rem venire, vt puta, est infirmatus vel carceratus ab alio vel non potest transire per iter, iste cause possunt allegari per quēlibet, nec requiritur ꝙ caueat de rato,quia velit nolit pur sic est,quædam sunt excusationes probabiles,quę eū excusant a veniendo proba biliter,potest tñ venire si vult, vt puta quia in illo loco habet inimicos,& sic excusatur a veniendo,vt l.de etate.ad treb, de lega.j. l.sciendum.§.j.tñ si vult venire potest,tunc talis simplex excusator non admittitur sine mandato ad allegandum talem excusationē,quia nescit quid absens ille velit.Quędā excusationes sunt mere voluntarie,puta ga tu nō es merus iudex,hoc casu si reus vult potest prorogare iurisditionē, ideo excusator non pōt proponere sine mandato, cum hoc consistat in voluntate absentis,ita intelligitur d.c.& dictum Inno,secundum Bart.

4 Conclusio prædictorum est, † ꝙ excusator admittitur sine mandato ad allegādum ꝙ absens non pōt comparere, sed nō quod non tenetur.Amplius ex prædictis paret ꝙ excusator sine mandato admittitur ad allegandum causas cause quę colligunt ex actis in eadem causa factis eo casu quo in absentē potest diffinitiua sniā promulgari in quacunq; causa ciuili vel criminali,siue excusator hmōi sit maior,siue minor,masculus,siue fœmina,& ēt infamis,siue quis sit absens contumaciter,siue non cōtumaciter,& sine satisdatione per d.§.publice,& per d.l.exigendi. in fi quia secūdum Inno. quilibet admittitur ad allegandum & docendum quid de iure partis,quia partis absentis cōtumacia Dei præsentia suppletur.C.de iudi.l.perandum.§.cum aūt, Et iudex non solum pro se, sed quēcunq; alium veritatem quærere debet.Sed Bar.in d.§.publice.dictum Inno.intelligit ꝙ vbicunq; potest sententia diffinitiua ferri in absentē quantumcunq; sit causa,siue sit ciuilis siue criminalis, pecuniaria, siue capitalis, quilibet admittit sine mandato ad ostendendum de eius innocentia. Quod aūt d.§.loquatur in eo qui venit sine mandato,vel cum mandato,maior siue minor,masculus,siue fœmina,seruus vel liber,coniuncta persona,vel nō, patet in verbo, a quibuscunque defendi, & in verbo, quemuis verba facientē pro eo.Adde quod loquatur in qualibet causa,patet ex principio d.§.quod aūt loquatur contra allegantē innocentiam patet in verbo, & innocētiam allegantem,hanc lecturam probat Bar.quia etiam nemine hoc tacente iudex potest, & debet hoc ex suo officio,vt in authē,qui semel.C.quo,& qñ iud,ibi.Perquisita veritate,& in l.ampliorem.§.pe.C.de appel. licet gl.ibi dicat esse speciale in causa appel. Sed speciale est ꝙ in causa appellationis possit ferri sniā in absentem,& ideo iudex inquirit veritatem pro absente,& si pōt suo officio,multo magis quouis veniente,& de innocentia docente.Et istud vī velle Inno.in d.c.venēs.Adde vt patet ex rationibus allegatis per eum,in quibus Bart.fundat se in d §.vij.† Et ꝙ ex officio suo qñ pōt iudex ad diffinitiuam sniam diffinire possit parte absente probationes inducere & supplere tenuit Bar.ī l,j.C.vt quę de.aduo,par.latius in l.titj.§,hæc aūt,ff.de dam.infe.& in disputa.sua,quæ incipit.Iudex maleficiorū,& ff. de pœ.l.si non defendatur.& ff.de quæstio. l.j.§.si quis vltro. Et si dixeris, procurator in causis a relegatione supra interuenire nō potest, vt no.ī d.§.publice,& d.§.ad crimē. & d.c.veniens. Respondet Bart.quemlibet admitti ad innocentiam, non ꝙ possit facere aliquid per quod absenti præiudicetur, & ideo non admittitur vt procurator q̄ nocet & prodest dño,vt l.non solum.ff.de ,pcu.Sed tanē; quilibet ad informandū iudicem secundum eum,in d.§.publice.& in d. §.ad crimen.& in extrauagā.ad reprimen. super verbo,legitime.Nam per excusatorē hmōi non deducitur aliquod ius absentis, sed solum ius publicum dixit Bal.in l.reos. circa fi.C.de accusa.quia publice vtilitatis est absentes a quibuscūque defendi, vt d.§. publice. Collige igitur quatuor casus, ꝙ aut excusator vult allegare causas causę sim pliciter.Aut causas cause resultātes ex actis in eadem causa factis.Aut causas innocētie ex causa in qua ad diffinitiuam sniam deueniri pōt.Aut causas absentie.Primo casu nō potest sine mandato vel satisdatione de rato, vel ēt cum mandato, & satisdatione in causas a relegatione supra.Aliis tribus casibus potest vt patet ex prædictis. Et attēdendum ꝙ differt allegare causas cause resultātes ex actis, & allegare causas innocentie. Quia primo casu admittit excusator in omni causa. Secūdo demum in causa in qua

22 *Excusator in causa capitali an satisdare debeat de præsentando finita absentie causa.*

23 *Procurator cum mandato generali nũquid absentie causas proponere possit.*

24 *Absentie causa vtrum possit inuito absente allegari & probari.*

25 *Excusator nunquid possit allegare eius absentiam contra quem petitur sententie executio.*

Secunda Tractatus particula.

1 NONA quæstio circa secundam partem concernentem quæstiones allegãtes causas innocentie †qualiter innocẽtiam poterit excusator iste proponere, Respondeo illã per quam constet reum non deliquisse, vt si condemnatus vel inquisitus de homicidio probaret hominem qui dicit occisus superuiuere, non autem posset proponere innocentiam per quã constaret delictum commissum quacunque ratione nõ pu nibilem. puta quia occisus poterat impune offendi, vel delictum erat præscriptũ ex forma statuti & similia, qm id nõ posset iudex ex suo officio reo non properante supplere vt dixit Bart. ff. de pœ. l. absentem, in iiij. q. in. §. neque per excusatorem sine mandato id deduci vt dictum est in q. iij.

2 *Decimo quero* † probata innocẽtia per excusatorẽ quid habet facere iudex. habet reum absentem absoluere secundum Bar. in extrauag. ad reprimẽ. super verbo, ad receptionem, allegat. C. de iud. l. properandum. §. finaũt. & merito quia constito de innocentia ẽt nemine de innocẽtia proponente debet iudex reum absoluere secundum Bar. in extrauagan. ad repri. super verbo ad receptionem. alle. C. de iud. l. properandum. §. finaũt & merito, quia constito de innocentia ẽt nemine innocentiam proponente debet iudex reum absoluere. ff. de pœn. l. si non defendatur. & l. vnius. §. cogniturum. vt dictum est in ij. q.

3 *Vndecimo quero* †quãdo possit innocẽtia allegari. Respondeo in quacunque parte iudicij ẽt post publicationem processus & post conclusionem in causa cum constita innocentia totũ iudicium resilit in iudice inquirente seu in causa cognoscente. vt tenet Bar. ff. de quest. l. j. §. si quis vltro. & l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. & in d. l. si non defendatur. & in disputatione sua. Iudex maleficiorum allegin ij. q.

4 *Duodecimo quero* †an excusator possit a grauamine seu a sniã appellare. Respondeo a grauamine seu a sniã interlocutoria in causa excusationis planum est posse appellare. qa ad eũ cause periculum spectat. ut dictum est in vj. q. Idem a diffinitiua si subscripta excusatio ne proposita iudex sniam diffinitiuam promulgauerit eadẽ ratione, cum in ea appellationis causa possit grauamen suum releuare. ff. de appel. l. j. & grauato regulariter appellatio sit permissa. C. si vt se ab hæreditate absti. l. j. & de appel. l. & in maioribus. ff. de appel. l. a sententia. Sed dubium est, an excusator comparens post latam sniam possit a sententia appellare. Respondeo nõ nisi pro eo qui ducitur ad mortem, & intera tempora quæ ad appellandum largiuntur, quo casu ẽt reo inuito quilibet humanitatis nomine appellare potest, vt l. non tm. ff. de appel. ergo C. de appel. l. abditos. & C. de episco. audi. l. ad duos. qui humanitatis ratione expositã confertur dicto casu beneficium in inuitum. vt notatur in d. l. non tm. in gl. vlt. & ff. de reg. iur. l. inuitum. & eo. tit. c. inuitũ lib. vj. per Dy. & ff. de neg. gest. l. soluendo. per Barto. quod interesse humanitatis non attenderetur in alio casu quo quis præiudicare posset vt dictis iuribus no.

Decimo tertio quero pro intelligẽtia præmisse quæstionis & maiori declaratione notitiæ materiæ. †An excusator appellans pro eo qui ducitur ad mortem possit appellationem prosequi sine mandato. Respondeo pro concordia Bar. & Bal. qui videntur in dicta qõne contrarij. dic quod ad plenã defensionem non admittitur ne processus excusatoris præiudicet reo. cui ius est acquisitum per appellationem. ff. an per aliũ causa appel. l. j. cõiuncto. §. ad crimen sicut in causa principali. & sic loquitur Bal. in d. l. abditos. in fi. C. de epis. audi. ad allegandum autẽ & probandum causas innocentie bene admittitur sicut in causa principali. Et sic loquitur Bart. in d. l. non tm. dum ad prædicta alleg. Bar. in l. si non defendantur. ff. de pœ. & l. j. §. pe. ff. de quæsti. Nam innocentia in causa

cusatoris, & tunc excusator nō probans de calumnia venit condemnandus extra ordinem. sicut dicimus in denuntiatore suā denuntiam corā iudice prosequente.ff.ad turpil.l.ab accusatore.§.denuntiatores.et ff.de cust.reo.l.diuus vbi de hoc per Bar.& in c. fi.de calū.Ac ēt debet condēnari in expensis, sicut condēnatur reus.vt no.C. qui accu. non pos.l.qui de crimine.cum suo noīe compareat,vt dictū est in proxi.q.& sicut cōparens in iudicio sine mandato.C.de procu.l. licet.& qd ibi no.per doct.Alio modo pōt procedere iudex ex suo officio per inquisitionem propter illā excusationem q̄ coram eo allegat.& tunc perinde habetur ac si iudex ex officio suo mero & simplici mouerētur.et in nihilo excusator tenetur.Quinetiā nō prohibet eo casu excusator esse testis sicut dicimus in denuntiatore ut scripsit Bar. in d.l.diuus quia dicto casu iudicū totū sustinet in iudice inquirente qui tenet, & potest perquirere veritatē vt dictū est in p̄cedē.q.

20 *Septimo quero* †iuxta præmissa q̄ exceptiones opponi possunt contra excusatorē.Respōsio patet ex dictis in præcedenti.q.quia si iudex procedit ad instantiam excusatoris opponi poterunt oēs exceptiones q̄ opponi possunt contra personā accusatoris seu contra personā illius q̄ alieno nomine comparet,sicut dicimus in denūtiatore,de accu.c.licet hely.& tenet Bar.in d.l.diuus.& sic opponi poterit ꝙ est minore excōicatus,& similis ideo obstat.l.exigē di.in fi.C.de procur.quia est speciale ibi in filio secundum doc.qui pōt comparere sine mandato ad plenā responsionē in causa patris absentis,in quā poterat ad diffinitiuam procedi licet foret minor, ergo secus i al js, & iudex ad instantiā accusatoris seu actoris & ēt ex suo officio poterit talē excusatorē repellere,ex suo tū officio poterit inquirere veritatē, & sic ad sui informationē audire minorem,fœminam & quēcunq; allegantem, & sic intelligit lectu,Bar.in d.§.publice,et quod dictū est in ij.q. Et ex his ēt patet ꝙ excusatorē primo modo sumptum iudex tenetur admittere. Secundo aūt modo assumptū non nisi vt informet, vt dictū est.

21 *Octauo quero* †an excusator huiusmodi possit cō stituere procuratorem ad excusationem propositam prosequendam Respondeo ꝙ sic, qū iudex procedit ad instantiam excusatoris. cum ad eū cause periculū spectet,licet aliud sit in procuratore & tutore qui ante lit.conte.procuratorem nō constituunt.C.de procu.l.neq; vt concludit post multa argumenta pro & cōtra Spe in ti.de procu.§.j.ver.sed nūquid defensor.qui licet loquatur in defensore q̄ satisfecit iudicatum solui idem in executore prædicto qui satisfare non tenetur, vt dictū est in ij.q.per rationes alleg.per Spe.in d.ver.sed nunqd defensor.& in proxima.q.

SVMMARIVM.

1 *Excusator sine mandato quomodo innocentiam proponere possit.*

2 *Absentis probata per excusatorē innocentia, quid habet facere iudex.*

3 *Innocentia per excusatorem in qua iudicij parte allegari possit.*

4 *Excusator nunquid possit a grauamine seu sententia appellare.*

Excusator post latam sententiam comparens vtrum possit a sententia appellare.

5 *Excusator appellans pro eo qui ad supplicium ducitur nunquid possit sine mandato prosequi appellationem.*

6 *Innocentia post sententiam in rem iudicatā transactam reo etiā inuito , an & quibus casibus allegari possit & corā quo iudice.*

7 *Excusator absentis quas excusationes meri facit possit allegare.10.*

8 *Absentie causa iusta quæ dicenda.*

9 *Excusator absentis qui metu supplicij aufugit nunquid admittendus.*

11 *Absens quis dicatur , & absentia quomodo probetur.12.*

13 *Absentia sola nunquid probet impedimentū iustum.*

14 *Excusator absentis petens terminum citationis prorogari vt absentem inueniat quem nescit vbi sit nunquid audiendus, & quid si dicat se non inuenisse.15.*

16 *Impedimentum puri & meri facit absentis quomodo probetur.Et an sufficiat impedimenti semiplena probatio.17.*

18 *Impeditus an teneatur excusatorē mittere. quid iuris si mittatur.19. Itē si nō mittat.*

21 *Excusator allegans impedimentū facti præcisi nunquid audiendus.*

& in carceribus positus. An allegans eius absentiã per potestatẽ de maleficio inquirẽtem debeat admitti. Hic casus & sequens in proxima quæstione dedetunt causam huic summule. Videbatur enim quod sic, quia culpa fuge non tendebat ad inimicitiam & capturam huiusmodi. vt dictum est in præcedenti proxima. q. Sed respondebatur q̃ licet absentia sit excusabilis propter culpã fuge tendentẽ ad non comparendum, multa allegata fuerunt pro & contra. Finaliter puto quo admitti debuit excusator q̃m excusatio puri & precisi facti admitti debet vt d. §. ad crimen. & dictum est in ij. q. & d. §. publice non obstante culpa fuge, quia illa militaret si sola adesset, vt dictum est in proxima q. Nã eo casu ideo excusator nõ admittitur quia fugam affectauit & causa fuge fuit, vt d. §. fi. Sed casus contingẽs capture eum excusat. quia illam non affectauit neque causam præstitit. Et si dicatur casus contingit propter fugam. Respondetur q̃ fuga non debet considerari, quia nõ tendebat ad dictũ casum, vt in proxima q. dictum est. Rursum fuga non reddit eum contumacẽ, confessum vel convictum, licet reddat eũ de maleficio suspectũ, vt not. per Cy. C. de rapt. vir. l. j. per Bar. in l. lex cornelia. ff. ad sille. & per Io. An. in tit. de præsum. in §. species. verſi. violenta in additio. Spe. & dixit plene in tractatu de quæstionibus & tormẽtis. §. ij. q. vij. & absentia prædicta habet duplicem causam absentie, videlicet fuge, & capture. prima iniusta, secunda iusta. Et sufficit vna causa iusta vt d. l. inter. in verbo, iusta ratione, quæ non tollitur per iniustam. Et quia si post primam citationẽ fugeret, oportet eum iterum citari. nec illa fuga eum redderet contumacem pro alijs citationibus, vt no. de dolo & contumacia. c. ij. in glo. videbit lib. vj. C. quomo. & quã. iud. l. ea quæ. in fin. Oportet citari ergo vt compareat & compatere possit. & eius absentiam allegari. nec fuga concludit necessario q̃ citatus nolit comparere, & qui hodie fugiendo comparere non vult icras citatus velle comparere poterit, quia voluntas est ambulatoria. ff. de admẽ. lega. l. iij. & sufficit impedimentũ facti absque eo quod appareat, an velit cõparere si impedimentum cessaret, aliter nõ excusaretur absentia facti si de voluntate, nõ quod iura non requirunt, vt d. l. inter. & d. §. ad crimẽ. & d. §. publice. & d. c. veniẽs. impedimentũ igitur solius absentie in casu proposito allegari non potest sed impedimentum captiuitatis subsequute propter inimicitiam inter dictas ciuitates exortum sic.

10 *Decimooctauo* quero † retentis terminis q̃stionis proxime præcedẽtis qđ si retẽtus & captus non valẽs exire de carceribus alio modo ꝓmisit sub gravi pœna nõ recedere de ciuitate & fideiussores dedit, an excusator allegans detentionẽ, carcerationẽ promissionẽ, fideiussionem hmõi sine mãdato admittitur. Respondeo nõ, quia talia impedimẽta nõ sunt meri facti sed iuris. quæ allegari non possunt per defensorẽ sine mãdato, vt dictum est in ij. q. Non enim dicto casu tenetur absens facto ꝓpio, sed obligatione de nõ recedẽdo. qua nõ obstante cõparere põt si velit. & forsan tenetur cũ ꝓpter delictũ grauius seu capitale citetur. de quo de re iud. l. cõtumacia. §. pœnes. & l. ij. §. exhibendum. ff. de custodia reorum. per Bar. in disputatione sua statuto ciuitatis Lucane cauetur. Amplius idem foret dicendũ si excusator allegaret raguamentũ guerre inter dictas ciuitates exorte q̃m impedimentũ guerre non est meri facti sed iuris. dũ non allegat qđ non possit precise sed qđ non tenetur propter guerrã vt dictũ est. Quin ẽt propter communes guerras patrie nõ excusatur quis a cõparendo, cũ comparere possit maxime cũ saluo conductu. tenent dñi de Rota eorũ conclusione cccxxvij. per d. c. dilecti. in verbo, discrimina viarũ de dolo & cõtu. propter inimicitias aũt personales, & capitales bene excusantur vt lite non cõte. c. accedẽs. de re iud. cle. pastoralis. illas tñ non posset excusator sine mandato proponere. quia non sunt meri facti vt dictum est.

11 *Decimonono* quero† quis dicatur absens. Respondeo. absens dr̃ in proposito qui abest a ciuitate merũ imperiũ habente sicut olim a prouincia. de pœnis l. absentẽ. in prin. C. de accusa. l. absentẽ. C. de adulte. si quondam. ff. eo. l. si maritus. §. lex iulia. & qđ ibi not. Ad hoc vt qs dicatur absens qđ scripsit Bar. ff. de damno infe. l. iiij. §. prętor ait. & l. quãuis. in v. q. & de ver. obli. l. j. in prin. & d. §. lex iulia. & Bal. in l. fin. §. vbi aũt Io. j. C. de bonis quę lib. ad hoc. l. absẽte. ff. de quibus cau. mato. & l. prętes. cũ sequẽti cum glo. sua. ff. de procurato.

12 *Vigesimo* quero† qualiter probet absentia hmõi. Respondeo. probatur per famã. vt not. Specu. tit. de accusatore. §. j. ver. sed

causa capitali etiam reo inuito allegari & probari potest humanitatis ratione vt d.l. non tantum & quod ibi not.in vlti. glo. & dictum est supra. Ex his patet quod talis appellatio vtilis est quia deuoluit causam adsuperiorem corã quo innocentia allegati & probari potuit quod non posset causa per appellationem non deuoluta, & quia cum mandato poterit prosequi causam ad plenam defensionẽ licut in causa principali cum reus sit in vinculis.vt d.Bald. in dicta l. abditos, & tenet latius Bart.in d.§.ad crimen.& quia si iudex a quo vellet appellatione interposita sententiam exequi posset excusator ei de facto resistere, quia per appellationem ablata est iurisdictio iudici a quo secundum Inno.in c.si quando de offic.deleg.quem allegat & sequitur Bald. in d.l.abditos.de episcopali audien. ad hoc l. prohibitum & quod ibi not.Ç. de iure fisci.lib.x.

6 *Decimoquarto* quero † an post sententiam in rẽ iudicatam trãsactam possit excusator rei innocentiam allegare & si possit coram quo iudice. Respondeo quæstio procedit in causis capitalibus in quibus potest innocentia reo inuito allegari vt dictum est in duabus proximis quæstionibus, quia in alijs facit ius.ff. de statu homi.l.quantum.In quibus causis capitalibus potest allegari innocentia post rem iudicatam inuito condemnato per ipsum condemnatum.ff.de quæst.l.j.§.si quis vltro. & in Spe.de accusa.§.sequitur.ver, sed pone. licet hoc male Italici obseruent. Dicit Ioã. And.ibi in additionibus sic. Per quemlibet etiam posset illam ex suo officio iudex inquirere.Sed in innocentia probata nõ posset iudex absoluere quia non potest sententiam corrigere.ff.de re iudi. l. iudex posteã sed deberet principi referibere vel petitionem dare in communi quia cõe non recognoscit superiorem vt d.l.j.§.fi.ff. de qõni. quod ibi not.per Bart. Coram aũt iudice ad quem allegare innocentiam non posset quia ad eum nõ est iurisdictio deuoluta neque deuolui potest cum ad appellandũ tempora sint diuersa vt dictum est in proxima qõne.Posset tamen excusator per viã supplicationis principem seu commune adire vt de iudice dictum est.

Decimoquinto Circa tertiam partem qõnis excusatoris allegãtis cau-

7 sas absentie puri & precisi facti † Quas excusationes meri & precisi facti possit allegare.Respõdeo illas quę iustã habẽt rationẽ,vt d.l.inter.& d.l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudi. Exempla patẽt in l.ij.ff.si quis cautio.cũ duabus legibus sequẽtibus vsque ad.§.quãtũ.vt si valitudine tempestatis maritime seu terrestri vi fluminis furore detẽtione carceratione absentia longinqua,puta vltra mare & similia per quę quis precise comparere nõ posset velit nolit vt dictũ est in ij.q. Omne.n.impedimentũ meri & precisi facti iustã absentie rationẽ habet vt in d.ij.q.dictum est, nisi causa impedimenti fuerit vt statim dicam.

8 *Decimosexto* quero † quid si impedimentum meri & precisi facti contingit culpa absentis,an cã absentie dicatur iusta Respõdeo aut culpa est prędonata ad casum contingentẽ.aut non Primo casu causa absentie non est iusta v.g.Si absens facit se capi a magistratu vel detineri a priuato ne posset comparere vel suspitione delicti ne citari posset fuit in partes longinquas vt ff.si quis cautio.l.ij.§.ff.ibi nam ipse hoc affectauit vel cãm prestitit nõ proderit exceptio.Secũdo casu sic. vbi absens deliquit in loco in quo residebat & propter delictũ captus & incarceratus est a magistratu. vel transiuit per territoria hostiũ & captus est, nam talis culpa non fuit prædonata ad hũc casum seu effectũ vt cõparere nõ posset,vnde absenti nõ est imputãda,vt ff.ad l. rhodi,de iactu l.si vehenda.§.j. & ibi no.ff. de impensis in res dotales factis,l.an in totũ sine iuste detineatur siue iniuste. & siue per magistratũ iurisdictionẽ habentem.siue per priuatũ vt d.§.ff.in prin.per quẽ ibi hoc tenet Bar.& Spe.in tit.de accus.§.pe. versic. itẽ queritur.& melius in versic.ęp si quis in additio.Ioã.An.vbi vult ęp defensor potest allegare absentiam banniti de alio maleficio & propter ipsum maleficium absentis. Sed si foret absens suspitione maleficij de quo inquiritur dicam statim.

9 *Decimoseptimo* quero † quid si suspitione delicti reus se absentauit,& casu cõtingẽte sine sui culpa cõparere nõ põt v.g.delinquens timens propter delictum capiale de quo diffamabitur ne caperetur aufugit de ciuitate,& eius territorio,& fuit ad ciuitatem vicinam.vbi propter inimicitiam post eius accessum surgentes inter ciuitates origims in qua dr deliquisse in illa ad quam se contulit captus est

domo sua recessit & tempore debito fuit ad mare. & eo tpe tẽpestas fuit in mari propter quã fuit ita impeditus quod venire nõ potuit. ff. de re milit. l. qui commeatus. Vnde est consuetudo quod in terris maritimis fiat protestatio quod propter impedimẽtũ maris non possit transire cũ ipse sit ibi causa transeundi secundũ Bar. Quod dictũ procedit qñ ex alio facto vel non facto est præsumptio contra eũ, quod si cessasset impedimentũ non venisset vt in exẽplo Bart. quo non accedẽs ad mare præsum itur cõparere voluisse, quia impedimentũ cõparere volẽtis absentẽ non excusat sicut si alia præsumptio non resultat, vt quia sit in ciuitate iuxta mare posita vel in carceribus, quia tunc sufficit probatio solius impedimẽti, quia nemo præsumitur suã defensionẽ omittere, vt dixi in xvij. q. Tutũ tñ foret quod protesta retur vt supra vt dicimus in debitore ad certam diem vt excusetur a mora per lapsum diei. ff. de cõstit. pecu. l. itẽ illa per Bar.

18 *Vigesimosexto* quero† An impeditus hmõi teneatur mittere excusatorem, attende cp procedit qñ nõ teneatur mittere excusatorem cp est regulare de quo per doct. C. de resti. militum l. j. & ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. per Gul. & Bar. & de procur. c. querelam. & de dolo & contu. c. cum dilectus. & per doct. & glo. Respondeo sic vt notatur in c. querelam. in glo. in verbo, detentus, & in d. c. cum dilecti, in glo. magna super verbo, responsalem.

19 *Vigesimoseptimo* ḡro † Quid si excusator mittatur vel veniat & probet iustam rationem seu iustum impedimentũ absentis. Respondeo iudicium differtur. ff. de iud. l. si prætor. ff. si quis cautio. l. ij. §. si quis in iudicio. de electio. bone. de dolo. & contuma. c. cum dilecti. & d. c. veniens.

20 *Vigesimooctauo* ḡro † Quid si non mittit excusatorẽ vel non veniat excusator pro absente. Respondeo siue non mittat, quia non posit siue non mittat quia negligit, tenet processus contra absentem. sed restituitur per restitutionem. Sed si compareret excusator & de impedimento doceret processus foret ipso iure nullus vt not. ff. de re iudi. l. quæsitum per glo. & Bar. in d. l. ij. §. si quis in iudicio. & in d. c. querelam. & in dicto capit. cum dilecti.

21 *Vigesimonono* quero. † Quid si excusator allegat qđ citatio nõ põt peruenire in notitiã absentis vel aliud impedimẽtum præcisi facti iudex vltra procedit. An valeat processus. Respõdeo sic nisi excusator obtulerit se probaturum & iudex contempserit, de appel. c. interposita. Saltum tamen est ius parti petendi restitutionem ex causa iniuste absentie. C. qũo & quando iudex l. ab eo. ff. de in integrum restitu. l. fina. & ibi notatur. Non. n. est necesse ad validitatẽ processus quod citatio perueniat in notitiam citati nisi iudici constet de impedimento vel per eum steterit quo minus constaret secundum Bar. in extrauag. ti ad reprimendum, in verbo, neglexerit.

22 *Trigesimo* quero, † Excusator in causa capitali allegat causas absentie, iudex vult cp satisfdet de illo præsentando tẽpore quo tusta causa absentie poterat esse finita. An id teneatur. Respondeo non quia nulla lex hoc dicit. Facit. ff. de colle. illic. l. ij. in fin. de transc. ij. de senten. excom. is qui. lib. vj. secundum Io. And. hanc quæstionem latius prosequentem, & vt præmittitur concludentem in titulo de defensore super rubrica in additionibus Spe.

23 *Trigesimoprimo* ḡro, † Absens impeditus impedimẽto puri facti constituit procuratorem ad agendũ & defendendũ in cã capitali sed non ad excusandum seu allegandum causas absentie, An poterit illas cãs & proponere. Respondeo qđ non habet dubiũ, quia si potest sine mandato, multo fortius cum mandato generali. Sed dubiũ foret an posset cãs absentie iuris proponere cũ ad eas proponendas nõ fuerit expresse & specialiter constitutus, quod non facit ad nostrum opusculum quo solum de excusatore sine mandato agimus. Domini tamẽ de Rota eorum conclusione cccxxvj. tenẽt quod sic. Adde rationẽ quia habẽs certam formam mãdati facit aliquid quod valet non est contra sed iuxta mandatum vt ad propositum dicit Io. And. in titu. de excusatore, super rub. in Specu.

24 *Trigesimosecundo* ḡro † An causę possint cõtra voluntatem rei allegari, & probari. Respõdeo non cum per allegationem causarũ absentie sola contumacia excludatur vt dictũ est in xxvij. quæstione, quo contumacia ve

quid ſi iſte. Sola.n. fama & vulgi opinio ſufficit in tali probatione dicit Bar.in extraua gãti ad reprimendã in verbo, per ædictum. per text.in auth.de exhibẽdis & inducẽdis reis.§.ſi vero.col.v. Itẽ iudex põt & debet de abſentia ſe informare & id examinare in quã terram abiſſe dr̃ per dictũ text. ex eo enim q̃ dicit abiſſe dicitur apparet quod ſufficiat ſola fama vel vulgi opinio & poteſt ſe informare *iudex ẽt ſummatim* & parte nõ citata ſecundũ Bar.in dicto verbo, & per ĝdictũ. Rurſum probari põt per diſcuſſionẽ fiendã per nuntiũ ſeu nuntios. nã ſicut ſit de bonis ita de perſonis ſecundũ Bar.in d.§.prętor.& ff.de lega.ij.l.cum quidam. Ad hoc q̃ dr̃ in probatione negatiue in l.hoc iure.ff.de verb.obli.per Bar, & de accuſa.c.ſuper his per Inno.

13 *Vigeſimoprimo* quero† an ſola abſentia .p. bet iuſtum impedimentum. Reſpõdeo nõ niſi cõcludat iuſtam rationem vt d.l. inter.§.ad crimen.& d.§.publice.& d.c.veniẽs. Iuſtã aũt rationẽ cõcludit ſi ex illa inſurgat impedimentum vt cõparere nõ poſſet, vt quia ſit abſens vltra mare vel in loco ita remoto quod cõparere non poſſet ad ſe excuſandũ vt dictum eſt in ij.q.& propterea oportet q̃ probetur fama abſentie in quam terram abiſſe dicatur vt dictũ eſt in proxima queſtione vt ſic concludat neceſſario iuſtam abſentiã & abſentie rationem, ſimplex enim probatio abſentie nihil concluderet velut incerta probatio. de probatio. c.in preſentia. C. vnde li beri.l.non hoc.poſſet.n.eſſe abſens in loco vicino, & ſic cõparere poſſet, & proceſſus notitiam habere ſicut dicimus de citato ad domum vt ſubdam in quæſtione. xxix.

14 *Vigeſimoſecundo* quero† iuxta præmiſſa. Excuſator ignorans in quo ioco citatus ſit abſens comparet & allegat abſentiam, & petit terminũ citationis rei prorogari vt poſſit inuenire abſentem quia ignorat vbi ſit an debeat audiri. Reſpondeo ſic faciendo primo fidẽ de citatione ſecundũ ea quæ dixi in vigeſima qõne. quo facto debet ei terminus aſsignari vt eũ inueniat, & ei denuntiet, vt C. vbi de crimine agi oportet. authẽ. qua in prouincia ſecundũ Bar.in extrauaganti ad reprimendum in verbo, per edictum.

15 *Vigeſimotertio* q̃ro† q̃d ſi excuſator dicit ſe diligẽter inquiſiuiſſe & nõ potuiſſe inuenire vbi foret. Reſpõdeo iudex .pcedet tãq̃ cõtra cõtuma cẽ. Nã poſt illã dilationẽ ſiue venerit vel mit tat legitime audit alias ſecus vt d. auth. qua in .puincia. ſcdm Bart.in d.verbo, p ædictũ. quero dictũ eſt qualiter .pbetur ipe

16 dimentũ ſurgẽs ex abſentia. †Qualiter .p betur impedimẽtũ meri factũ abſentis pone carcerationis & ſimiliũ. Reſpõdeo. Iaco.de Are.& quidam alij vũr *voluiſſe* q̃d *debeat* .pbari plene p teſtes vel inſtrumẽta ff.de re mili.l.iij.§.qui ad diẽ. & l.q cõmeatũ.vij.q. j. pręſentiũ. de reſti.inſnteg.c.ex literis. Spe. in tit.de appell.§.nũc breuiter.ver.quid ergo vr̃ dicere q̃d ſufficiat iuramẽtũ quod tenuiſſe vr̃ Bar.ff.de excuſa.tuto.l.ſcire oportet.§.ſufficit, allegat de elect. c.ĝa propter. circa finẽ.ad q̃d.xxxij.q.j.c.j. & maxime cũ vno teſte.de procurato.ex inſinuatione. vr̃ enim quod hoc caſu ſufficiat probatio ſemiplena. vt d.c.ex literis & d.c.cũ Bertholdus.Io.An.in d.ver.quid ergo.in addi. Spe. vr̃ velle q̃d ſi probatio habet fieri de loco vicino requiritur plena probatio alias ſufficit iuramentũ. Finaliter Guli. vt refert & ſequitur Bar.in l.ij.§.quod diximus.ff.ſi quis cautio. Hoſt. Arch.& Io. And.in c.j.de dolo & cõtu.lib.vj. tenet hoc relinquendũ arbitrio *iudicãtis qui habet cõſiderare qualitatẽ* perſone, & impedimẽtũ quod .pponitur, & alia adminicula, & ſecũdũ qualitatẽ quã doc̃ exiget plenã probationem, q̃nque exiget iuramentũ. de iureiu. c.fin, & q̃d metus cauſa c.fi.& quod notatur. xxvj.diſt.tãta. in gl.ordi.q̃ ſcdm prefatos docto, quod ẽt ſane intelligẽti voluerit lac.de Are. Spe. Io. An. & Bar.in prędallegatis locis. Et prędicta procedũt in principali. In excuſatore aũt li notitiã haberet abſentie & impedimenti per veritatẽ idẽ putarẽ cum nomine ſuo cõpareat. vt dictũ eſt in v.q. Si vero certã notitiam non haberet oportet eũ probare per famã ſicut de impedimento longinquo abſentie dictum eſt in xx.q.vel ad alias conjecturas cũ ſufficiat probatio per contecturas vt dictum eſt.

17 *Vigeſimoquinto* quero. † An ſufficiat ſemiplena pro batio impedimenti. Exemplum conſtat quod per mare fuit tempeſtas, ita q̃ non potuit tali tempore naũgari, Bartol. in l. ij.§. quod diximus.ff. ſi quis cautio. dicit quod non. Immo debet .pbari quod ipſe de

blice.ff.de procura.in c.veniens de accuſa. vbi hanc materiam latiſsime tractaui. & in l.reos.C.de accuſa. Secũdo oriebatur dubitatio vigore prædicti ſtatuti diſponentis q̃ teſtes non poſsint produci niſi per principales.& in præſentiarum recordor q̃ in quatuor cauſis obtinui q̃ admitteretur gs ad probandũ innocentiã abſentis rõne intereſſe reipublice.cuius intereſt potius nocentẽ abſoluere q̃ innocentem condemnare.vt l.abſentem.ff.de penis. & in d. l. reos cum ſimilibus. Prima fuit quædã cauſa Salvatoris de Petra mala.qui ſuper platea interfecit Ludouicũ de Forliuio conductorẽ gẽtium armorum,quem dominus Thomas Doccij & ego defendimus faciendo comparere defenſorem pro ſuo principali intereſſe reipublice ne innocens condemnaretur. & ſic fuit liberatus & apparet liberatio & abſolutio in archiuo publico.Secunda cauſa fuit cuiuſdã Nicolai Antonij manumiſſi qui adhuc viuit & mihi vicinus.Et ſi nunc eſſet in ciuitate ſcio q̃ habet proceſſum & cõſilium meum pœnes ſe,quod ad vos trãſmitterem,& pro poſſe conabor cras habere.Tertia fuit cuiuſdam Antonij mediarij Gaſparis Petri de Verdellis. Quarta fuit duorum Mediatiorũ Benedicti Blaſij Roberti,qui interfecerunt quendam virum ſatis robuſtum & fortem qui vocabatur Nannes de Surra,quorum omnes abſolutiones poſſumus vide in archiuo publico Bicherne.Et ſi diceretur non eſſe iudicandũ exemplis.ego fateor,ſed tñ hoc dixi vt cognoſcatur ſtilus & practica. immo ẽt conſuetudo quæ eſt optima legũ interpres.vt l. minime & l.inueterata.ff.de legi.in cap.dilectus de conceſsione prębende cũ aliis vulgaribus.

Sed omittendo exempla dico qđ iſtud clariſsimũ de iure,quoniam quotieſcunque contra abſentem poteſt procedi ad ſententiã diffinitiuã admittitur excuſator pro abſente,ne abſens indebite cõdemnetur, Hoc voluit domi.Anto.de But.in d.c.veniẽs per c.ſuper his de accuſa.Vnde licet non poſsit interuenire procurator,tamen poteſt interuenire excuſator. Admittitur enim defenſor abſentie inſtructor ſeu informator iurium abſenti cõpetentiũ,voluit Richardus de Saliceto in d.l. ſeruum quoque in.§.publice, & Bartholomeus de Salyceto in d.l. reos. C. de accuſationi. Quinimmo Dyn. in d.l. pe.§.ad crimen.ff.de publi.iudi. fortius voluit quod in omnibus cauſibus in quibus ex forma ſtatuti procedi contra abſentem ad pœnam capitalem poteſt non ſolum excuſator ſeu defenſor interuenire ſed etiã pro curator, quam ſententiã etiam tenet Ioan. Andre.in additio.Spe.in tit. de procuratore.§.j.verſi.ittem quod cauſa eſt criminalis quaſi in fin.& ſic dicit tenuiſſe Iaco.de Arena.& Dy.cõſuluiſſe.Et prædictam etiã opinionem ſequitur nouiſsime Io. An. de Imo, in d §.ad crimen.Sed quia conſtaret prædictum ſtatutum, quia procurator non poſſet producere teſtes,Ideo obſeruabimus quod compareat vnus de populo pro ſuo reipublice intereſſe ne abſens indebite damnetur, qui non admittitur ad negandum ſed ad confitendum factũ prout geſtũ eſt videlicet homicidiũ mutilationẽ vel quid ſimile, vigore cuius confeſsionis res publica & iudex inquirens habet fundatam intentionẽ ſuam. Et ſic ceſſat illud quod pro abſente non debet admitti, quia non poteſt videri qua trepidatione, quo colore,quo pallore, titubatione, ac variatione reus loquatur, quia prædicta procedunt quando cõparens negaret.ſecus ſi confiteretur,quia quo caſu vt dixi fundata eſt intentio curie. Et ideo debet talem excuſationem & defenſionem pro intereſſe reipublice admittere omnibus modis debet perquirere veritatem per notata.xxx.qõ.v.c.iudicantem.& in auth.qui ſemel.C. quomodo & quando iudex.& in l.ampliorem.C.de appel.& licet glo. ibidem dicat quod ſit ſpeciale in cã appellationis.tamen Bart.ibi tenet contrarium facit etiam quod notat But.in l.iiij.§.hoc aũt iudicium ff.de dam.infe.& q̃ notatur in l.ſi non defendantur.ff.de pœnis.& xxxiij.q.viij.c.occidit & l.j §.fina.ff.de quæſtioni.& in l.qui cum mator.§.libertus & .§.ſeq.ff. de bonis liberto,facit.l.penul.ff. de interroga. actio. Dixi latiſsime in d.c.veniens. Vnde concludo quo ad terminos noſtros quod ſolitus ſum dare triplicem formam ad defendẽdum innocentem & euadendo formam prohibitiuã dicti ſtatuti. Prima eſt quam ſtatim dixi quia cõparet vnus pro ſuo reipublice intereſſe,& confitetur talem inquiſitum cõmiſiſſe homicidiũ prædictum in inquiſitione contentum,ſed licuiſſe ſibi ratione defenſionis vel quia bannitus &c. Nam hoc caſu clariſsimum q̃ ipſe dicitur principalis & ſuo nomine dicitur producere teſtes. Secunda practica eſt q̃ ipſe excuſator reddit iudicem inquirentem certiorem & iudex ipſe ex officio ſuo citet & examinet teſtes, quia hoc facere debet per iura ſuperius allegata.Et quia cum verſetur publicum intereſſe debet ſuper hoc impartiſ

lente reo excludi non poteſt. Sicut dicimus in coniuncta perſona quæ contra voluntatē domini non admittitur, vt notatur in Spec. de coniuncta perſona. verſi. licet aūt. & verſi. itē quod agit cōtra voluntatē, licet ad allegandū cauſam innocentie excuſator reo inuito admittatur. ff. de pœnis. l. ſi nō defendantur. ff. de quæſt. l. i. §. ſi quis vltro. patet ex dictis in xij. q. cū duabus ſequentibus. Ratio differentiæ eſt quia pœna contumacie reſpicit annotationē bonorum ſeu damnum burſale, pœna innocentiæ reſpicit perſonam cuius correus dominus non eſt ff. ad l. aqui. l. liber homo. ff. de appel. l. nō tantū. Si tamen pœna nocentis reſpiceret burſale damnū nō poſſet abſentia innocentię aliegari inuito abſente quia poteſt pati ſe damnari. Rurſus ſi abſens poſſet dānari ad mortem ex forma ſtatuti non poſſet præponi cauſa abſentie eo inuito, quia cauſa abſentię non excludit delictum, ſed innocētia ſic.

†An excuſator poſsit allegare abſentiam eius contra quem petitur executio ſententie.

25 *Trigeſimotertio*

Aduerte pro deciſione huius quæſtionis Io. An. in tit. de executio. ſenten. §. fi. ſuper verbo, duodecimo in additionibus Specu. querit an petens executionē ſententię neceſſe habeat admittere defentorē qui offert pro condemnato, & poſt argumenta pro & contra concludit per l. i. ff. de fide. inſtru. l. fideiuſ. pro venditore, & l. an tamen in prin. ff. de iudi. ſolui. ver. condemnato fideiuſſore reus ad defenſionem non admittitur quod admittitur ſi facere velit q facit dñs & aliquantulū plus ſcilicet ſatisdare. Et ſi hoc facter recte defendet ff. de procu. l. ſed & hęc. §. defendere & l. fi. de iudi. l. recte defendit. Sed dñs aut ſolueret aut annullaret ſententiā. Ad hoc ergo faciēdū admittendus eſt defenſor. Audiet ergo dicēs actorem habere rē petitam vt ſequitur. verſicu. xvij. vel ſi aliā exceptionē doli oppoſſere ſit paratus & probare. In his enim & ſimilibus hoc expreſſo a iudice in alijs non ſed fiet executio. C. de ap. l. ſi contra matorem ſi. n. vellet litē conteſtari ſuper actione iudicati vel facere q dominus non poſſet non admitteretur ſecundum Io. And. Ad propoſitā ergo qōnem ſi excuſator allegaret cauſas abſentie neceſſarias quas allegare pōt vt dictum eſt in ij. q. ad finem, q condemnatus poſſet apponere & probare exceptiones quæ ſententiam annullarent vel ad finē vt ſolueret audietur aliter non. Opponere autem illas excuſator non poſſet ſine ſatisdatione de rato. Et merito quia aliud eſt allegare abſentiam ad finē differende executionis quod licet. Aliud opponere exceptiones doli metus & ſimilia propter abſentiā ad finē tollēde executionis quod non licet ſine mādato vel ſatisdatione quia neſcit an dñs velit illas opponere vt dictum eſt in ij. q. Poſſet tamē probare q ſententia fuerit ſatisfacta ne bis fiat executio ſicut in principali poteſt probari debitū q petitur ſatisfactum in cauſa in qua ad diffinitiuā deueniri poteſt per ea que dicta ſunt in d. ij. q. & iij. Et ſi probaret pronuntiaretur ſententiā non mereri executionē ſicut in principali abſolueret reus vt dictum eſt in x. queſt. Et ſi non probaret puniretur & condemnaretur in expenſis vt in principali dictū eſt in vj. q. Conclude q excuſator admittetur ad allegandam abſentiam vt dñs poſsit opponere exceptiones ſibi de iure vel ſecundum formā ſtatuti cōpetētes contra ſententię executionem non alias vt dixi.

Explicit per prędicta tractatellus de excuſatore ſine mandato, editus per eximiū ac præclariſſimum V. I. Doct. do. Antoniū de Cannario, cuius anima requieſcat in pace, quem edidit anno natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti, M. cccc xlvj.

SEQVVNTVR DVO CONSILia in eadem materia Excuſatoris, quę cum reperiremus ſcripta in copia in fine ſuprascripti tractatus, Cum ſint excellentiſsimorum doctorum, Conuenies viſum fuit imprimere.

CONSILIVM D. MAriani Socini Senenſis, ſuper Excuſatore abſentis recipiendo.

OMNIPOTENS deus adſit ſpiritus ſanctus illuminet intellectum. Prędictam dubitationem in huiuſmodi caſibus per Senenſes iudices ad puniendā maleficia deputatos frequenter dubitationem fieri intellexi. Apud quos ex duplici capite dubitatio oriebatur. Primo per ea quę traduntur in l. penul. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. & in l. ſeruum quoque. §. pu-

& debeat condemnari ad pœnam mortis per l.j.C.de confessis.& in l.pro hœre.ff. ad l. aqui. & maxime quia idē operatur ficta confessio quod vera.ff. locati qui ad certū & l.singularia.ff.si cer. peta.& l.eius qui delatorem.ff. de iure fisci.Si ergo vere fuisset confessus se dicere homicidium commisisse deberet condemnari,ergo ēt si ficte fateretur. Præterea cum statutum supradictum tribuat formam dicendo quod reus inquisitus debeat citari intra tres dies & si nō venerit habeatur pro confesso, & si non venerit ad mandatum potestatis condemnetur. Vnde non videtur ab ista forma recedendum maxime cum videatur imposita necessitas iudici l. feia.ff. de auro & argen. lega. & l. cum hi.§. si pretor.ff. de transa. Sed his non obstantibus arbitror partem contrariam de iure veriorem quia licet statutum fingat contumacem haberi pro confesso & tanquam confessum condemnari debere,tamen negari non potest quod ficta non sit ficta cōfessio. Sed quando concurrit fictio & veritas circa idem subiectum & eiusdē temporis attendimus veritatem & non fictionē vt est casus in l. filio qui patri.ff. de lib.& posthu. & per Bar.in l.j.§.hoc autem senatus.ff.ad sille.Cum ergo sit probatum de veritate & innocentia dicti Saluatoris non debet iudex ex dicta ficta confessione reū cōdemnare, immo fortius si expresse Saluator fuisset confessus se interfeciſſe dictū Ludouicū & tamen apparet dictū Ludouicū non fuisse interfectum a dicto Saluatore sed ab alijs, debet iudex eum absoluere non obstante dicta vera confessione vt est tex. notabilis in d.l. inde neratius.§.fin.ff. ad l. aqui,Nec sufficit Ludouicum interfectū fore ab alio vt prædictus Saluator condemnetur licet in actione legis aquilie sufficiat condemnandum a quocunque homicidium factum fuerit quia in contrarium est specialе in aquilia vt dicunt ibi glo.& docto.

Nec obstat dictum statutum dicens contumacem & bannitum debere condemnari quia debet intelligi nisi appareat de innocentia inquisiti sicut intelliguntur & limitātur iura communia dicentia confessum debere condemnari.quia restringuntur & interpretantur nisi de innocentia appareat vt in iuribus supra allegatis.Immo fortius etiā si post sententiam appareret de innocentia inquisiti non debet iudex exequi talem sententiam,vt d.l.j.in fi.de quæstio.& no. in d. c.ventens.Est enim talis interpretatio passiua quam statuta recipiunt vt l.fin.§.in cō putatione.de iure deli.& in l.omnes populi.per Bartol.ff. de iusti. & iur. facit l.ij. C. de noxa. cum similibus. Et sic concludo dictum Saluatorem fore de iure absoluendum cum de innocentia sua constet per dicta testium,non obstante sua contumacia & ficta confessione.

Et ita dico & cōsulo iuris esse Ego Thomas Docij & de Senis vtriusq; iuris docto.

FINIS.

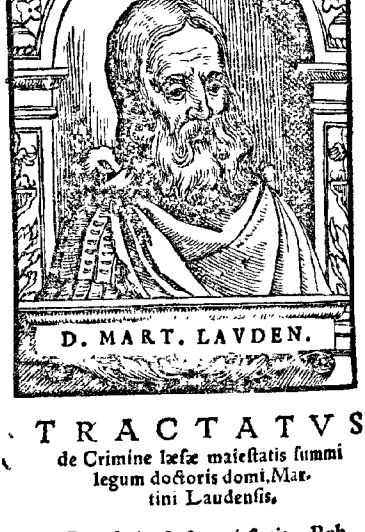

D. MART. LAVDEN.

TRACTATVS

de Crimine læsæ maiestatis summi legum doctoris domi.Martini Laudensis.

De crimine læsæ maiestatis. Rub.

Prima quæstio.

IN DVCIBVS & proceribus non habet locū vt delinquens contra eorum statum puniatur secundum formam l. quisquis. C. ad l.iuli. maiest. secundum Albe. de Rosa,in d l.quisquis. limita hoc verum nisi princeps nō recognoscat superiorem, puta imperatorem, quia tunc de eo vt de supre-

ri officium suum vt traditur in d.§.hoc autem iudicium.& in c.ad nostram.de iureiurando. & notatur in l.properandum.§. finautem reus.C. de iudicijs. Tertia practica est vt ipse iudex instante excusatore vel ex officio suo mittat ad locum in quo inquisitus desijt & scribat iudici illius loci quod recipiat testes quos inquisitus producere voluerit.& sic confultus ex prædictis concludo & de subscriptione requisitus.

Ego Marianus Socinus Senensis vtriusque iuris & doct.sacri cõsistorij aduocatus subscripsi solitoque sigillo, sigillaui.

CONSILIVM D.

Thomæ doccij Senensis, De contumace non condemnando probata innocentia.

OMNIPOTENtis dei postulato subsidio. In præsenti causa Saluatoris de Petramala. Dico principaliter duo sunt videnda.

Primum an in causa dictus ser Nicolaus defensorio nomine interuenire possit ad ostendendum de innocentia dicti Saluatoris. Secundo an præsuppositio quod possit interuenire debeat iudex absoluere dictum Saluatorem si per dictum defensorem clare ostendatur de innocentia dicti Saluatoris. Primo quam maxime supradicta censura municipali visa. Et quantum attinet ad primum omissis superfluis. Dico breuissime dictum defensorem ad innocentiam allegandam interuenire potuisse in hac causa quamuis capitali per text.notabilem in.l. seruum quoque.§. publice.ff.de procu.vbi probatur quod quilibet admittitur ad allegandas causas innocentię prò absente, non tamen tanquam procurator sed tanquam defensor, licet Dyn. tenuerit idem fore in procuratore. Et hanc sententiam de defensore tenuit excellentissimus doctor Bartol.in l. penulti.§.ad crimen.ff.de publi.iudic.& dicto §. publice. & in extrauaganti ad reprimendum in gloss. super verbo legitime, Mouetur quia etiam in criminalibus nullo interueniente si iudex procedit contra absentem debet veritatem omnibus modis perquirere.vt in auth.qui semel.C.quomodo & quando iudex.& in l. ampliorem. C. de appella.Et facit quod notat Bartol. in l. iiij.§.hoc autem iudicium de dam.infec. & facit quod notatur in l.si non defendantur. ff.de pœnis.& in l.prima.§.fina.ff. de quæstio. & in l.si cum maior.§. si libertus &.§. fina.ff. de bonis liberto. & optime probatur in dicto.§.publice, dum dicit quemuis pro eo verba facientem & innocentiam excusantem. Et hanc opinio.sequutus est Bartol.tanquam veris:mam in dicto.§. ad crimen. Hanc etiam opinio. videtur sequi in effectu domi. Anto.de But. post Innocen. in c.veniens.de accusa.& est communis & rationabilis. Vnde concludo in hoc primo dubio quod in causa quantuncunque capitali in qua absens damnari potest vel de iure communi vt in aliquibus casibus nota, in dicto.§.publicę. & ad crimen, per Bartol. vel etiam ex forma statuti semper defensor interuenire potest ad allegandas causas innocentiæ, non tamen tanquam procu. sed tanquam defensor & instructor seu informator veritatis tanquam iudici assistens.Sicut dicimus in simili de legitimo assistente. ff.de inofficio.testamen.l.si suspecta, & per Barto in l.si vna.ff.de adop.& per cano. in capitu.cum super.ff.de re iudica. Et rationem differentiæ inter procuratorem & merum defensorem assignat Bart.in d. verbic. legitimæ in extrauaganti. Nam si in capitalibus posset procurator interuenire ad opponẽdum exceptiones peremptorias in casu quo absens possit damnari nunquam vel raro aliquis damnaretur quia procurator semper negaret cõtenta in inquisitione vel accusatione, & sic incumberet onus probandi iudici quia cum reus non fuerit contumax per comparitionem procuratoris non habetur pro confesso, nec posset damnari. Sed in defensore non est sic, quia ex contumacia rei non comparentis, satis dicitur fundata intentio iudicis, quia habetur reus pro confesso, & sic aliter non probaretur de innocentia rei posset iudex talem contumacem & ficte confessum condemnare.Sed si de innocentia constitit non potest iudex ex illa ficta confessione reum condemnare vt statim dicetur.

Quantum autem ad secũdum dictum licet prima fronte dicendum videatur quod ex quo apparet de confessione dicti Saluatoris inducta mediante eius contumacia possit

c,petitio.de iureiur. Et dicuntur tyrãni qui propter partialitates ciuitatum faciunt se dominos l. nemo exterus.in fi.C.de iudi. & j.q.j.incipiunt alias principatus.

Decimaseptima quæstio.

Filij rebellium ciuitatis vel principis cõcepti tempore rebellionis nõ sunt ciues illius ciuitatis.Bal.in l.impera.ta ij.ff.de statu homi.& perdunt iura ciuilia. Bald.in l.j. C.de hære.institu.

Decimaoctaua quæstio.

In crimine læsæ maiestate etã hodie nõ seruantur bona filijs auctenbona damnatorum.C.de bonis damnato.

Decimanona quæstio.

Iuribus dicentibus ꝙ punitus effectus & si non sequatur effectus est derogatũ per generalem cõsuetudinem, nisi in crimine lesæ maiestatis.& patrie oppugnate,Angel,in l. fina.§.fin.ff.quod quisq; iuris.

Vigesima quæstio.

Pœna.l.quisquis.C.ad l.iul.maie.habet locum ẽt in filio naturali tm, qui facere cõtra imperatorem vel papã est contra ius quasi naturale, qui imperator & papa est pater omnium secundum Alber,in l.filiũ,ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

Vigesimaprima quæstio.

Priuata inimicitia nõ excusat a pœna rebellionis,Inno.& Bal.in c.j.de offi.deleg.licẽt Bar.teneat contrarium,in l.hostes.ff.de capti.cuius sententia videtur humanior,

Vigesimasecunda quæstio.

Licet quis efficiat subditus propter delictum.l.j.C.vbi de cri.agi opor.non tñ taliter fit subditus vt committatu crimen læsę maiesta.secundum Old.consi.xx.j.

Vigesimatertia quæstio.

Nullus priuilegiatus torquetur excep. maiestatis crimine.l.nullus.C.ad.l.iul.maie.

Vigesimaquarta quæstio.

In crimine læsæ maiesta.filius perdit legitimam secundum Frã.Zaba,in cle.pastoral. de re iudi.qui alleg.lo.de Ligna.ita tenere.

Vigesimaquinta quæstio.

Omnes ciues ciuitatũ subditarum principi nõ possunt dare alteri principi tex.& ibi Ia.de Belun.in auth.de defen.ciui.§.audiẽt. facit quod not.glo. in l.inuitus.ff.de fideicom.liber.

Vigesimasexta quæstio.

Corrumpẽs imaginem quæ fuit picta ad infamiam alicuius proditoris principis, puta qui fuspensus pedibus vel ad decus publicũ punitur in quingentis aureis.l.si quis id ꝙ.ff.de iurisdi,om.iudi,& ibi per docto.

Vigesimaseptima quæstio.

In crimine læsæ maiest.admittitur laicus contra clericum pro testificando,gl,in c.cũ p,manconella,de accusa.

Vigesimaoctaua quæstio.

Rebellis et proditor est qui reliquit principem suum & adheret alteri.Bar.in extraua,quontã nuper,in verbo,rebelles,& amittit iura sui principis,l,amisisione.§.qui desciunt.ff.de capi.dimi.

Vigesimanona quæstio.

Sicut per rebellionem contra principem perduntur priuilegia ita consuetudines priuilegiate.Bal.in extrauaganti de pace constantie in verbo, habetis.& rebelles dicuntur esse qui sunt in notoria inobedientia,gl, in l.si certarũ.ff.de mili,testa.Ang, in l.ij.§. fi,ff.de iudi.Et rebellio subditorum nõ priuat dominum possessione,Bal.in l.si aquã, C.de seruitu,in repet.& vide Bald.in l.j.& ibi scripsi.C.de ser.fugi.

Trigesima quæstio.

Memoria damnatur post mortẽ in crimine læsę maie.§.per cõtratium,insti,de hęre. quæ ab intesta.vbi glo.

Trigesimaprima quæstio.

Beneficium ecclesiasticum filij non publicatur propter crimen læsæ maiestatis commissum a patre.gl.lvj.di.c.fatis peruersum, & vide glo.in c.pastoralis.de re iudicata.

Trigesimasecunda quæstio.

Sententia non facit quem definere esse hęredem ipso iure,fallit in damnato qui fecit contra rem publicam vel principem.gl. quæ incipit.& not.in l.& si fine.§.& si papinianus.ff.de mino.

Trigesimatertia quæstio.

Qui est proditor contra imperatorem nõ amittit feudũ quod habet ab ecclesia nisi ꝙ finiam ecclesiæ.Bal.in l.j.ff.de re.diui.iiij.q.

Trigesimaquarta quæstio.

Licet crimen læsæ maiestatis non cadat nisi in subdito,cle.pastoralis de re iu.tũ hostis dicitur de omni gente, Bal.in l.nihil.C. de manu.vindi,& qualiter procedit in crimine læsæ maiestatis, vide text.& Bar.in extraua.ad reprimendam.

Trigesimaquinta quæstio.

Licet decreto ducis vel regis caueatur ꝙ bona facientis contra statum suum publicẽtur, tamẽ filia debet habere legitimã.l.quisquis.§.ad filiam.C.ad l.iul.maie.& cõsuluit Ange,cõsil.cccvij.quod est singulare verbũ.

Trigesimasexta quæstio.

Barones facientes contra statum principis habent magis puniri alij ꝙ ciues,Bar,in

mo iudice iudicandū est, arg.no,in l.hostes, ff.de cap.quia tunc habet locum pœna.d.l, quisquis.secundum Bal.in d.l.quisquis. Aduertendum tñ est ꝙ in principe recognoscē *te superiorem committitur crimen lęsę maiesta*,l.j.ff ad l.iul.maiest, non tñ pœna extē ditur ad liberos secūdum formam d.l,quisquis.& de rebellibus vide Bar.in extrauagan.ad reprimen.in verbo,rebelles.

Secunda quæstio.

Qui mittunt literas vel nūtium hostibus dolose, incidunt in crimen læsæ maiestatis, &ꝛ etiam nuntius scienter portans literas punitur.l.j.per Bal.ff.ad l.iul.maie,& l.j.§.incidat.ff.ad tutpil.& quod no.Cyn.in l.non ideo minus.C.de accusa.& Bart. in l.j.§.ne autem.C.de cadu.tollen.

Tertia quæstio.

Licet pluribus modis committatur crimen læsæ maiesta,l.j.cum seq.ff.ad l.iul.maiesta.tamen proprie committitur in persona principis vel astātium corpori eius. Cy. in l.quisquis.C.ad l.iul.maiest.

Quarta quæstio.

Mutuans vel donans pecuniam hostibus principis incidit in crimen læsæ maiesta.l. cuiuscunq;.ff.ad l.iul.maie.

Quinta quæstio,

Rebellio subditorum non priuat dominum possessione ciuitatis nisi eum vel officialis *suos expellerent de ciuitate*,vel caperent, vel incarcerarent,l.j.§.pen.ff.de vi & vi arma,& no.Bal.in repe,l.si aquam.C.de seruit.& aqua.Nam si violenter expellić vel reuertens non admittatur vel suspicatur repelli dñs perdat possessionem ciuitatis.l.j. §.deijcitur.ff.de vi & vi arma.l.clam possidere.§.fi.ff.de acqui.pos.Et aduertendū est si princeps timore inimicorum suorum vel hostium dimittat castrum vel ciuitatem nō perdit possessionem.l.licet.ff.de acqui. pos. dummodo hostes non occupauerant castrū illud.l.clam possidere.§.fi.item qui capitur ab hostibus perdit *possessionem rerum* suarum, & ēt non captus amittit possessionem rerum suarum captarum ab hostibus.l.deniq;.ff.ex qui.cau.maio. & Inno.in c.ij.circa fi.de ope no.nun.facit no.per Ioā.de Ligna.in c.dilecta.de capel.mo.

Sexta quæstio.

Qui frangit scienter saluum conductū tenetur l.iul.maiest.Ang.in l.vtimur.ff.de sepul.vio.& vide Bar.in l.iij.in.§.transfruga. ff.de fica.& in l.nullum vim.C.de suscep.et archa.& non debet dari saluus conductus cum alterius damno,l.ij.§.si quis a principe.ff.ne quis in loco pub.licet hoc male seruetur, & quis possit concedere saluum conductum,vide Ang.in d.l.vtimur.

Septima quæstio.

Damnatus de crimine læsæ maiesta.potest appellare.glo.in l.pantonius.§.rei.ff.de acquiren.hæredi.

Octaua quæstio.

Tractatus & conspiratio contra principem potest probari per cōplices & socios criminis.Bal.in l.qm̄ liberi.C.de testa.

Nona quæstio.

Facere conuenticulam de papatu viuente papa est crimen læsæ maiesta. no.in c.veniens.de testib.& Bal.in l.quoniam liberi. C.de testi.quod contra concilium non canonice congregatum.

Decima quæstio.

Vbicunq; quis punitur vsq; ad alterū gradum intelligitur de descendētibus a masculis non a fœminis.§.vbicunq;.de pœn.li.vj. & in crimine læsę maiest.non puniuntur ita filiæ sicut filij quia mulieres non sunt ita audaces l.quisquis.C.ad l.iul.maie.

Vndecima quæstio.

Contra notorie tenentes ciuitates ecclesiæ romanę sine citatione prouenitur ad sententiam secundum Bal.in proem. feudorū.

Duodecima quæstio.

Ille dicitur facere contra statum principis qui vult dirigere statum ad aliud regimen puta ad alium principem. Bal.in l.j.§. huius studij ff.de iusti.& iure.

Decimatertia quæstio.

Sola scientia punitur qñ maleficium est committendum in personam eius cuius est subditus, puta in personam principis.Bart. in l.virum.ff.de parrici.ꝙ no.pro principibus contra subditos scientes proditiones.

Decimaquarta quæstio.

Propter publicam vtilitatem puta ob bonum pacis reipubli.potest concedi vt bona rebellium empta restituantur, vidi opinio. magnorum doctorum allegantium Bart.in l.quæcunq;.C.de fide instru.& iur.haste fis. lib.x.facit l.lucius.de euictio.

Decimaquinta quæstio.

Pœna transiens in posteros non comprehendit lineam fœmineam.Et licet in crimine læsæ maiesta,confiscantur omnia bona, tamen non confiscantur bona feudalia. Io. And.in c.in quibusdam.de pœnis.lib.vj.

Decimasexta quæstio.

Cōspiratio est cōfederatio inter aliquos in præiudicium principis vel alterius.Ioan. And.in c.exhibita.de iud.& Ioā. de Imo.in

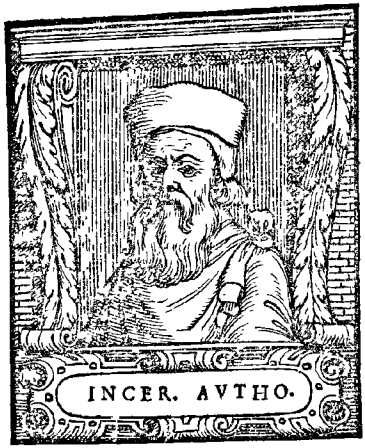

TRACTATVS

de crimine lęsæ maiesta. xij. quęstio, distinctus, in certo Authore.

PRAEFATIO.

VM SOLITO speculationis gaudio mens occuparetur, interlegēdum nuper in manus excidit tractatus in crimine lęsę maiestatis nouiter editus qui duodecim quæstionum concluditur examine. Hunc cum auidius vt nouitas faciebat aliquantisper lectitassem, primum optimi authoris atque ueri iureconsulti prę se maiestatem ferre videbatur, sed dū exactius singula degustassem, visum fuit illius conclusiones non parum a iuris veritate dissonas, cuius cum super omnia qui censurarum studiosus est maxime tutorem atque defensorem esse deceat. l. vna. C. de edi. liberta. tollen. quamq; super omnia amanda legislator exclamat in l. cum ita. ff. de cōdi. & demon. & pulchre. Bald. in consi. diuino schismatis, qđ potuit super rubri. C. si quis aliquem testari prohibuerit, quid enim veritate sanctius, quid diuinius? est enim omnibus rebus humanis anteferēda nam qui veritatem sequitur deum sequitur, unde Augustinus ad Casulanum. & habetur in can. quisquis. xj. qō. iij. quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, melius est pro ueritate pati supplicium, q̄m pro adulatione beneficium. Prom suppressam veritatem maxima etiā lucubratione ostentare & illi aduersantes conclusiones optimis confutare rationibus non parum boni viri officio conducere dixi. Verum enim vero hāc suscipere prouinciam in tātumq; pelagus pedem referre maxime dissuadebat, quod Marcum Antonominem quidem ingentosum dicere solitum ferunt se ideo nullam vnquam orationē scripsisse, vt aliqn opus esset quid a se non esse dictum, posset id se negare dixisse, quo fit vt maximo oneri se suppositum intelligat qui dicta sua scriptis demandat, cum infinitis cōsoribus se submittat necesse sit, sed dum inter hæc alter caret veritatis amore victus, censorum non veritus snīam manum porrexi calamo pro clipeo, his qui male sentient obijciens ꝙ Hieron. dicit in prologo super Iob. si aut fiscellam &c, & quod idem tradit in prologo super Esdram. pleriq; in publico detrahunt &c. & quæ traduntur in c. inter uerba in fi. xj. q. iij. itaq; tractatum aliū in materia in quo singule authoris quęstiones ad vtranq; partem examinentur, & tandem suis confutatis argumentis, vera sequatur conclusio, edere & editum in lucē mittere statui, in quo si quid perperam dictū fuerit, negare enim non possum quin pleraq; dicam quę iusta reprehensione digna videbuntur, vt verbis vtar Aug. in lib. retractationum, & recitantur in c. negare. ix. distin. correctorem benevolum patienter sustinebo, si vero aliquid subtiliter vel acute dictū reperiatur, id totum bonitati atque clementie dñi nostri Iesu Christi atque eius virginis Matris attribuatur. Porro lectorem rogo ne prius iudicet q̄m totum perlegerit. nā in plerisque quæstionibus leuiora præmittentur fundamenta quæ vero vrgentiora sunt in calce ponentur.

SVMMARIVM.

1 *Bona rei in crimine læsæ maiestatis ipso iure an confiscentur.*

2 *Synodus tota sapientie legalis adesse dicebatur, cum Dynus aliquam decideret quæstionem.*

3 *Effectus consurgit fortior dispositione legis cū hominis concurrente contractu.*

l.j.C,de condi.lib.xj.

Trigesimaseptima quæstio.

Omnis proditor perdit feudum.Iaco,de Belui,in c.j.qui.mod.feud.amit.& ibi dixi.

Trigesimaoctaua quæstio.

Vassallus vel subditus principis qui inimicos permisit venire in territorio principis est proditor.Bal,in l.j,ff,de re,di,in quæstio,xlij.

Trigesimanona quæstio.

Pater non potest exheredare filium quia sit proditor patrie quia nō est de causis insertis in.§.causas.in auth.vt cum de appell. cogno.quem.§.vide , Aduerte tñ quia non succesibilis est, quia est proditor patrie l.j. C,de hęre,instit.& no,in l.eius qui.ff.de testa.facit.l.minime,ff,de reli.& l,veluti,ff,de iusti,& iur,l,fallaciter.C,de rebell.

Quadragesima quæstio.

Tenens castrum rebellatum contra rempublicam debet mori.Bal,per tex,in l,j.C. de seditiosis,no.bene & cadit etiā sub rub. de castellanis.

Quadragesimaprima quæstio.

Arma eius qui nō potest stare in ciuitate propter proditionem patrie debent destrui, Bar,in l.ij,ff,de ope,pub,

Quadragesimasecunda quæstio.

Speciale est in crimine hęresis & læsæ maiestatis vt superueniente accusatore non sileat inquisitor secundum Ang,in l.ea quidem.C, de accu,no,ad limita,no,per,Bar,in l,iij,ff,de adulte.

Quadragesimatertia quæstio.

Proditor non potest esse testis secundum Bald,in c.licet vniuersis,de testibus,

Quadragesimaquarta quæstio.

Speciale est in crimen læsæ maiestatis vt iudex cogat accusatorē suam accusa. prosequt,l,fallaciter.C,de aboli,secundum Angel,in l,accusa,de accusa,

Quadragesimaquinta quæstio,

Bona castri rebellis ciuitatis postea recōcilia,non intelliguntur restituta per solam reconciliationem, secundum Ang,in l,filio quem,ff,de libe,& posthu,

Quadragesimasexta quæstio.

Si subditus principis conturbauerit principem nō incidit in crimen læsæ maiestatis, sed aliter debet puniri,vide And,de Iser,in c,j.§,j,qui,mo,feu,amit,

Quadragesimaseptima quæstio.

In crimine læsæ maiest.,pceditur summarie de plano sine strepitu & figura iudicij, vide tex,in extrauagan,ad reprimendam, quem Bar,glossauit,

Quadragesimaoctaua quęstio.

Aliud est quē esse rebellem imperij,aliud est quem esse in odium imperij.primum videlicet rebellio est mortale , nec potest remitti nisi ex gratia secundum est medicinale & remittitur purgata contumacia authē, item nulla communitas,C,de epis,& cle,de quo plene per Barto,in extraua,ad repri,in verbo rebelles.vbi plene.

Quadragesimanona quæstio.

Reuelantes secreta in damnum principis hostibus, capite puniuntur , vt l.omnes explorato,ff,de re mili,sed reuelantes amico principis ex qua reuelatione est factus inimicus tenentur crimine læsæ maiestatis. l,cum dolo,ff,ad l,iul,maie,alijs calibus reuelans in damnum principis punitur,secundum,l,j,C,si quis impera,maledixerit.And, de Iser,plene loquentem in c,j,quibus mo, feud,amit.

Quinquagesima quæstio.

Bona eorum qui expelluntur de ciuitate quādo est dissensio inter ciues puta ob partialitates non debent publicari quia nō hostes,neq; in crimine læsæ maiestatis incidẽrunt,l,si quis ingenuam,§,in ciuilibus,ff,de capti,sed reuersis debent restitui bona secūdum Odof, & Albe,in authen, bona dāna, C,de bonis dam,

Quinquagesimaprima quæstio.

Veneti vel alij si sint rebelles iperio possunt priuari libertate sua cum habeat eam, vel ex priuilegijs imperatoris , vel per patientiam eius secundum Bald, in c,licut,de iureiur,forte habent a papa, & tunc rebelles papę possunt priuari libertate sua ex ratione Bald.

Quinquagesimasecunda quæstio.

Faciens ligam contra imperatorem incidit in crimen læsę maiest,l,j,C,vt armorum vsus,lib,xj,secus si contra aliū,tex,in l,non dubito,ff,de capti,& no,Bal,in l,conuentionum,in recollectis,ff,de pact,

Quinquagesimatertia quæstio.

Proditorem principis debemus manifestare,l methodorum,ff,de pœ,And,de Iser, in c,j,quæ fuit prima cau,benefi,amit,

Quinquagesimaquarta quæstio.

Bānit papæ vel imperatoris perdunt patriam potestatem,secus si ab inferiore secūdum Angel,in l,si cum dotem,§,si pater,ff, solu,matrimo,

Quinquagesimaquinta quæstio.

Iura quæ non transeunt nisi ad filios non confiscantur l,insulam,in prin,vbi Bal,ff,solu,ma,Martinus Laudensis,

FINIS.

commemorat Cy.in l.vnica.C.de sentē.quę
2 pro eo ꝙ interest proferuntur. † ꝙ qñ Dy.
decidebat aliquam quæstionem dicebatur
adesse tota synodus legalis sapientie.tenue
rit etiam Ioan.And.in duobus locis a cuius
opinione tanq̄ a fundamento iuris non esse
recedendum bellissime Bal.inquit in c.cum
olim de re iud.fuit enim temporibus suis lu
men mundi,meruitq; hac salutatione ponti
ficali decorari,bene veneris qui lux mundi
cognominaris,vt refert Ant.de Prato vete
ri in preludijs ad reperto.Bar.tenuit Arch.
Pau.de Cast.& Saly.vr̄ hæc opinio cōior
quare amplectenda in causarū decisionibus
l.vna. ibi, sane apud veteres crebior &c.
ff.de offi.consulis.& in ca.in canonicis scri
pturis.xix.distin.Bal.pulchre in l.fin.C.de
pœna iud.qui male iudi.cum plerisq; simili-
bus vulgaribus & præsertim in feudo non
videtur haberet dubitationē,vt tenuit Bal.
& Cardi.Alexā.in locis allegatis per tracta
tus.& sequitur nouissime Frāsc'cus Cur.in
suo egregio opere feudo.in iiij.parte.in iij.
regula.in iiij.dubitatione. Et ad cōfirma-
tionem huius opinionis vltra præmissa ad-
3 duco† ꝙ vbi cōcurrit dispositio legis & cō
tractus hominis tūc fortior effectus resultat,
vt eo casu etiam casibus permissis ꝙ alias
permitteret prohibeatur & econtra ut pro-
bat tex.in.§.sanctissimas.in auth.de aliena.
& emphy.quem ponderat Ang.Imo.Alex.
& Mod.in l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.j.Bal.in
l.quoties.C.de fideicom.& in l.j.C.de pac.
& ponderauit ante eos glo.in c.verū.de cō
di.apposi. & in simili ꝙ dispositio hominis
concurrens cum dispositione legis fortiorē
effectum reddat facit gl.in.§.oportet. in au-
then.de iud.colla.vj.& gl.q̄ ibi summe no.
Ang.in auth.de exhib.& introducē. reis ad
prin.colla.v.& gl.in l.si mulier.§.si quis rē.
ff.de lega.iij.ꝙ tradit Bart.in l.ij.§.fin.ff.de
vsucap.pro empto.Bal.in l.ij.C.de vsucap.
quæ pro liber. Panor.in c.pastoralis.de ap-
pel.cum si.In quibus locis cōiter concludi-
tur ex concursu dispositionis legis & homi
nis fortiorem debere induci effectū,& sem-
per hominis dispositionē aliquid vltra de-
bere addere ad dispositionem legis.Quia in
proposita quæstione scilicet in feudo extat
primum dispositio legis ciuilis , quæ vult
bona committentis in maiestatem principis
4 confiscari. † extat secundo lex contractus
feudalis , & sic dispositio hominis , ex qua
feudum sub hac cōditione datum vr̄,si vas-
sallus fidelis sit vt sequuta felonnia fiat re-
solutio ut infra dicetur,ergo nimirum si illa
lex contractus coniuncta cum l.scripta de-
beat operari vt ipso iure feudum eo casu re
uertatur vbi alias snīa esset necessaria , &
cum Bal.qui hanc snīam tenuit non habeat
contradicentem nō vr̄ ab eius opinione in
practica discedendum vt tradit Rapha.Ful
go.cōsi.xxvj.& dicit Alex.in l.ij.ff.de vul-
ga.ꝙ magna est authoritas Bal.vbi non ha-
bet contradicentem . fuit enim virtus iuris
nostri secundū Lud.de Ro.cōsi.ccccl.xxx.
incip.in casu proposito.& de eo in plerisq;
consilijs mirabiliter exclamat eius germa-
nus Ang.Et præsertim,quia ut dicit author
tractatus,in crimine heresis, ꝙ equiparatur
crimini læsæ maiest.vt ipse in sequentibus
pluribus cōprobat fundamentis, ita per ius
canonicum statutum fuit , & in equiparatis
per legem antiquam habet locum interpre
tatio passiua.allegat duas gl.satis vulgares,
sed in terminis melius facit gl.vulga.in c.
si postquam.§.fi.de elec.lib.vj.glo.in l.ij.C.
de cura.furio.& late tradit Alex.in l.centu
5 rio.ff.de vulg.vbi per gl.alleg.†& alia iura
pro quadrata conclusione firmat quod sta-
tuitur in vno equiparatorum habere locū
in reliquo ēt si materia sit exorbitans a re-
gulari dispositione vt in præmissa qōne. &
melius adhuc facit singula.tex. in l.his solis
de reuo.dona.vbi probatur pūctualiter fie-
ri extensionem pœnæ priuationis ipso iure
de casu ad casum propter illorum equipara
tionem quod procedere vr̄ etiam si lex es-
set odiosa & vteretur dictione exclusiua tā
tum.gl.sing.q̄ ibi summe bono. Saly.no.in
l.fi.C.de reuo.dona.Mod.Papien.in authē.
non licet.C.de libe.præte. vel exhereda.&
no.Ange.in l.lege corne.ff.de iniur.cum si.
& facit ēt optime c.cum dilecta , de confir.
vtili vel inuti.vbi probatur ꝙ etiā in exce-
ptis potest fieri extensio propter equipara-
tionem.& ideo licet casus.c.cum secūdum,
sit exceptus a cōi regula propter equipara-
tionem potest extendi ad casus similes.

Sed hisce omnibus non obstantibus
in secreto & veritate iuris
contraria conclusio tenen
da est.& pro eius fundamento adducuntur
tres regule quadrate iuris. prima generalis
1 † ꝙ videlicet vbi non apparet expresse pœ
nam priuationis ipso iure impositā semper
interpretatio fit vt in ipsa priuationis pœ-
na imponenda requiratur snīa & non fiat
ipso iure, vt tradit gl.in c.quicunq; in ver-
bo innodetur de hereti.lib.vj.gl.in c.in pœ
nis . de reg.iur.eo.lib.& in c.cupientes.§.si
vero in verbo,præuentus.de elect. eod.lib.

4 *Feudum ea conceditur conditione, vt vassallo feloniam committente resoluatur.*

5 *Statutum in vno equiparatorum in altero locum habet.*

6 *Priuationis pœnam si ipso iure impositam non constet, interpretatio fit vt in ea requiratur sententia.*

Cognitio cause requiritur in feudi priuatione.

7 *Reus læsæ maiestatis bonorum dominium ipso iure non perdit.*

8 *Feudum ob crimen læsæ maiestatis ipso iure non reuertitur ad dominum.*

Iudicare potest iudex contra communem opinionem casum legis non habentem.

9 *Feudum ipso iure ob feloniam nõ reuertitur ad dominum, culpa per sententiam nondum conuicta.*

Deus ex conuentione sua obligari posset.

10 *Contractus quidam in feudo esse censetur, ex quo vltro citroque obligatio nascitur.*

11 *Consuetudo in principem disponens ipso principe maior est.*

12 *Princeps supremus vassallum feudo priuare nequit nisi per sententiam culpa conuicta.*

13 *Regulam pro se habens, intentionem fundatam habere dicitur.*

Regulis iuris tenaciter inherendum.

14 *Interpretatio extensiua non fit in equiparatis, nisi equiparatio per modum regule facta sit.*

Extensio passiua equiparatorum locum non habent in pœnis ipso iure impositis.

15 *Ius vtrunque in suo debet obseruari foro.*

16 *Authoritas dicentis non est attendenda, sed ratio potius.*

Bartolus legistarum Idolum.

17 *Bona delinquẽtis vassalli an applicentur fisco ipso iure, & hoc specialiter.*

18 *Cause due lucratiue in confiscatione ob delictum non possunt concurrere.*

19 *Dominium eiusdem rei ex pluribus causis eodem vel diuersis temporibus concurrentibus queri non potest.*

Pœna priuatis nunquã ipso iure imponitur nisi in casibus a iure expressis.

20 *Dominus feudi qua lege obligetur ad non priuandum vassallum feudo nisi culpa conuicta.*

21 *Extensio in correctorijs nullo modo fienda, etiam ex identitate rationis.*

22 *Sententia requiritur ad feudi priuationẽ, etiam delicto existente notorio.*

Notorium pro sententia non habetur.

23 *Episcopus notorius homicida non deponitur absque sententia.*

24 *Iudex de notorio crimine non potest cõdemnare, absque præcedenti citatione.*

25 *Confessio non sufficit, vbi scientia requiritur in pœnis executionem secũ trahẽtibus.*

ET QVIDEM prima quæstio quę in hac materia ponitur est, num videlicet in crimine læsæ maiesta. bona rei ipso iure fisco applicentur, vel an sententia necessaria sit. Et cõcluditur per autho-
1 rem tractatus † ꝙ in crimine læsæ maiesta, ipso iure bona confiscantur nec opus est altera sententia, Et allegat aliquos authores ita tenuisse. & vltra eos pręmissam cõclusionem firmant Archi. & Io. An. in nouel. in c. felicis de pœnis. in vj. vbi dicunt bona committentis crimen læsæ maiestatis effici ipso facto fisci sicut bona ingredientis religionẽ efficiuntur monasterij. & idem ẽt tenuit Saly. Bononien. in l. fi. C. de bon. proscrip. vbi dicit ꝙ in crimine læsę maiest. ipso facto bona committentis fisco applicantur. & videt probare tex. in d. l. quisquis ibi omnibus bonis fisco nostro additis, quæ verba cum ponantur in præterito non vr̃ opus altera sententia, vt tradit expresse Bar. in l. j. ff. ad l. iuli. de vi priua. vbi facit differentiam an dicatur bona sint publicata vel publicentur, vt primo casu ipso facto committantur, & nimirũ quia multa alia sunt specialia in hoc crimine vt generaliter, crimen exceptũ dicatur, vt tradit signanter Lud. de Roma. in l. si quis in graui. §. hi quoq;. ff. ad silleia. & quidam Moder. in l. de minore. ad princi. ff. de quæstio. & cum præmissam sententiã tenuerit Dy de Mugello quẽ allegat author. cuius quanta sit authoritas pulchre de eo

dales quibus ligatur. & ita pulchre Bal. inquit in c.j. de natu. feu. per text. ibi. & idem Bal. in l. princeps. ff. de legi. & in c.j. de proba. nam & deus ex conuentione obligare tur vt idem Bald. inquit, in l.j. ff. de pact. & ideo Panor. in c. quæ in ecclesiarum de con stit. dicit ꝙ nõ creditur verbis principis attestantis feudatarium delictum feciſſe propter quod priuandus eſt, qa ſi id diceremus facile poſſet euacuare oẽm cõtractum cum eo firmatum. quod eſſet contra. l. cæſar. ff. de publi. † in feudo enim eſt quidam contractus in quo vltro citroq; naſcitur obligatio. c. de forma. xxij. q. v. eo. liber homo. ff. de verb. obli. & quia de natura feudi eſt vt nõ auferatur niſi cum cauſe cognitione d.c.j. de feudo ſine culpa non amit. ſecundũ Panor. in d.c. quæ in eccleſiarum cum quo ibi Moder. tranſeunt. & idem tradit in apoſtillis ſuis in cle. paſtoralis. de re iudi. in fin. & Lud. Roma. conſi. ccclij. incip. quæritur primo ad fi. ideo Bald. ſignanter dicit. in c.j. de natura feu. ꝙ princeps non poteſt infringere feuda quæ conceſſit niſi conuicta culpa. & quod conſuetudo in hoc dat naturam & eam aſsignat contractibus feudalibus. & ideo refert de imperatore Federico j. qui ſe cerat cõe Papie comitem in certis caſtris quod nec ipſe nec eius ſucceſſor poſſunt diueſtire vaſſallum niſi cõuicta culpa. & ideo ſignanter dixit Bal. in auth. omnes peregrini. C. commu. de ſucceſ. ꝙ ex quo conſuetudo feudorum dicitat ꝙ princeps non poſsit priuare vaſſallos niſi prius per pares iudicẽtur indigni. certe non poterit Imperator ſtatuere contrarium & quaſi abuſiuas facere
11 dignitates † quia conſuetudo quæ diſponit in ipſum principẽ maior eſt ipſo principe. idem Bal. in c.j. §.j. verſi. quero nunquid de noua forma fidel. vbi ẽt dicit ꝙ conſuetudo feudorum cenſetur ius naturale. & elegantius Bal. in c.j. §. quia vidimus. verſic. quero nunquid Imperator. in ii. qui feu. dare poſſ. decidit poſt glo. ꝙ Imperator non poteſt diueſtire vaſſallũ niſi conuicta culpa. aſsignat rationem. quia bone & naturales conſuetudines ligant principes. quia potẽtius eſt ius naturale ꝙ̃ principatus. & quia in ore principis firmior debet eſſe veritas. alleg. in lib. Eſdre. & quia non decet princ. pem reuocare ſuum beneficium ex quibus reſultat firma cõcluſio quod nec† princeps ſupremus
12 in materia feudali commiſſa felõnia poteſt vaſſallum feudo priuare niſi per ſentẽtiam conuicta culpa. & hoc propter legem contractus qua ipſe ligatur. & vltra tradit pro regula. ꝙ vbicunque in feudis fit mẽtio de amiſsione feudi propter felloniam. intelligitur culpa conuicta & iudiciario ordine. & non aliter. ita ſignanter Bal. in c. cæterũ. de iudi. idem doc. in. §. quicunq; de pace tenen. per tex. ibi refert & ſequitur Ioan. Baptiſta de ſancto Seue. in repe. c.j. de feu. cogniti. quod indubitanter procedit reſpectu agnatorum. quia illi nunquam priuant niſi per ſententiam probata & conuicta culpa. ita ſignanter Bal. dicit. in c.j. §. nulla. p quos fiat inueſtit. vbi dicit vnum quod eſt magis ſingulare. quod ad priuationem feudi requiratur exautoratio de inueſtiendo. vt ſi per annum fuerit inueſtitus. de anuletur. ſicut in clerico antequam poſsit puniri ſecularem iudicem. degradatio. & in milite exautoratio. quia opus eſt actu retro ſimili. alleg. l. ab emptione. ff. de pac. cum ſim. quod expreſsius firmat & exclamat Ioan. Bapti. in ſuo commen. d.c.j. de feud. cogni. ex quo ſequitur ꝙ antequam deinueſtiatur vaſallus nõ cenſetur feudum reuerſum ad dñm.

Succedit nunc quod cum habeamus tres regulas quadratas inris prælibatas quæ etiã loquuntur in imperatore qñ felonnia contra eum commiſſa eſt. habemus intentionẽ fundatam vt tradit gl. ordinaria in rub. de reg. iur. in vj. Bar. in l. quoties. ff. qui ſatisda. cog. & in l.ij. col. ij. ad fi. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Bal. in c.j. col. iij. de alie. iud. mutã. cau. facta. Panor. in rub. extra vt lite non conte. & bene probat tex. in l. ſuus quoq;. ver. puto. ff. de hære. inſti. & in c. venerabilibus. §. fi. verſi. poteſt quoq;. de ſenten. excem. lib.
13 vj. quibus iuribus trita eſt doctrina† ꝙ habens pro ſe regulam dicitur intentionẽ habere fundatam. adeo quod dicens aliquẽ ea ſum excipi a regula teneretur preciſe illum probare. & hoc eſt quod dicebat Spe. in ti. de offi. iudi. §. viij. verſi. v. quod ſtare omnino debemus regule qñ caſus aliter non reperitur exceptuatus. & propterea ſignãter dicit Ioan. An. in c. ſalubriter de vſu. ꝙ nunquam a regula textuali debet diſcedi per aliquam exceptionem niſi expreſſe oſtẽdatur tex. pro limitatione regule. & probatur formaliter in c.ij. de conjugio leproſo. & in c. ſane. xv. q. iij. vnde regule tenaciter inhe rendum eſt ſicut Bononienſes adherent carocio. ita glo. ſingularis licet vulga. in l. omnis diffinitio. ff. de regu. & Bal. in c.j. §. iudices de pace iuramen. firman. admoneo inquit vos iudices ne in dubio a tex. & a regula recedatis. & idem Bal. in l.j. C. de ſa. ſan. eccle.

late Moder.Cano.in c.si diligenti.de fo.cõpeten.& formalius Bal.in authẽ.qui semel. C.quõ & qñ iud. vbi dicit ꝙ lex in dubio nõ dicitur damnare quem ipso iure,sed per sentẽtiam iudicis l.j.§.calumniatores.ff.ad turpil. subijciens & fortius ꝙ ubi lex dispo nit quem priuari causa cognita priuationis etiam si lex diceret priuari ipso iure tamen semper requiritur priuatiua sententia, arg. l.de qua re.ff.de iud.et sine dubio in ista pri uatione feudi requiritur cause cognitio.c. j. de feudo sine culpa non amit.cum si.& se quitur in terminis proprijs pater veritatis Alex.cons.cxxiiij incip.omissis superfluis. col.ij.volu.j.& nouissime Ias.in l.iij.§.pe.ff. ꝙ quisq; iuris in alium statue.& in confisca tione ꝙ non fiat ipso iure, sed per sententiã traditur textualiter in l.aufertur.§.in rea tu.ff.de iur.fis.cum suis concor. prout late deducunt doc.in l.post cõtrarium.ff.de do.

7 *Secunda*, & specialis regula est †qd in crimine læsæ maie.ipso iure reus non perdit domi nium bonorum,licet statim interdicatur ei a lege administratio & ideo antequam bo na ex eo delicto censeantur fisco quæsita, opus est sententia.tex.est rotũdus in l.quæ sitũ.ff.qui & a quibus manumis.lib.qui non potest calumniari quia punctualiter loquit quod ante sentẽtiam reus perduellionis re manet dominus bonorum. Aduerte quod illa lex quæsitum dicit in ratione dubitatio nis qm̃ dominus est tamẽ postea decidit do minum qui commisit crimen læsæ maiesta. non posse manumittere, quod posset si esset dominus,saltẽ fauore libertatis quæ est val de fauorabilis,l.libertas.ff.de regu.iur.ideo ille text.non bene probat, nec est formalis vt dicit author.Immo habes quod post cõ missum crimen bona a fisco vendicantur,l. eorum.& l.fi.ff.ad l.iul.maiesta. Ideo fiscus erat dominus etiam ante sententiam, adeo ꝙ habetur ratio fructuũ a die commissi cri minis.gl.sing.in auth.de incest.nup.in vers. imminere. colla.ij.quam Bald.ponderat in marga.in ver.priuatio.& vide Barba.cons. lxx.vbi Christus.col.xviij.& seq.in iiij.vo lu.alia vide quæ addidi ad d.l.quisquis.P. Rebuffus.Et per illum tex.firmat Barto. in locis allegatis per authorem. & idem Bart. in l.post contractum.ff.de donat.dum alle. dic.l.quæsitum allegantur etiam alia iura. l.fina.C.ad l.iuliam maiesta.in verbo. puni tus,& ibi firmant formaliter Cy. & Barto. expresse in dicta l.quisquis.Ioan.de Imo.& alij in dicta l.post cõtractum, & communi ter docto.in l.ex iudiciorum.ff.de publi.iu dicijs.Ange.Are.etiam prædictam conclu sionem firmat in tractatu maleficiorum su per glo. tu hai tradito la tua patria.& idem sentit Maria.de Senis.in consi.xxij.In pri mo volumi. hanc conclusionem formaliter & per literas grossas firmat etiam in feudo

8 † ꝙ propter crimen læsæ maiestatis ipso iu re non reuertatur. Cardi.Floren.in consilio cxxviij.incip.in quæstione quę vertitur in ter Andream.j.colum.ad fi.& sequen.& est communior sententia, licet prefatus author voluerit contrarium asserere, & licet non haberemus docto. firmantem hanc opinio nem.tamen tex.in d.l.quæsitum est ineuita bilis.& ideo superflua & disputatio & om nis dubitatio ex quo habemus tex.vt dicit Bald.in l.cum antiquioribus.C.de iure deli ber.& facit l.ancille.C.de fur.& propterea alibi dicit idem Bald.in quodam suo consi. incip.præponitur.in ij.volu.ꝙ in causarum decisionibus non per varias opiniones scri bentium,sed per sillicatas vias textuum in cedendum est,vnde idem Bald.in c.primo. §.iudices.de pace iuramen. firman. admo net iudices ne in dubio a tex.& a regula re cedant, & ideo etiam contra communem opinionẽ permissum est iudicare si illa non habet casum legis, ita Anton.de Butri.in c. tua nos.colum.ij.de vsur. refert & sequitur Barba.consil.x.volu.ij.& cum per legem ci uilem ita decisum sit secundum illam feu dalis materia cum contrarium per feudales consuetudines non reperiatur cautum regu lari debet. tex.singularis.in c.j.in fi.de feu. cogni. Quia perquirantur omnes feudales constitutiones,non reperiretur tex. qui de cidat contrarium ergo lege ciuili vtendum est,secundum quam,vt prædixi, in crimine læsæ maiestatis est expressum reũ perduel lionis ante sententiam bonorum suorum re tinere dominium.

9 *Tertia regula* in materia feu dali traditur†ꝙ videlicet feudũ propter felonniam commissam non reuer titur ipso iure ad dominum nisi cõuicta cul pa per sententiam.c.j.in princi.&.§ si vas sallus.si de feud.fuerit controuer. inter do mi.& agnat.vassal.& in capitulo primo,de feudo sine culpa non amitten.non enim po test diuestire vasallum suum etiam Impera tor & Rex quicunque nisi causa cognita & conuicta culpa, quia licet principi deus su biecerit leges, & tributa, non tamen su biecit ei conuentiones & cõsuetudines feu

facilius aufertur dominium vtile q̃ directũ eo ꝙ quęlibet res facile ad primeuã naturã redeat, respondetur ꝙ istud fundamentum est valde debile primo quia pro ista limitatione non allegatur aliquis tex. expressus nec in simili quod tamen esset necessarium attẽto quod habemus regulas in contrariũ.

Secundo dñs feudi est opus ꝙ deligat ex qua causa velit feudum acquirere, nam respectu fisci pœna dr̃ causa lucratiua pariter reuersio feudi respectu dñi feudalis licet propter vltionẽ iniurię reuertatur ad dñm, quia nihil sibi abest de pœna, ꝙ dicatur esse causa lucratiua probatur in l. mulctarũ, ibi compendia de modo mulctarũ. C. & ex ratione legis in summa. & l. quod placuit, de iure fisci. ff. & in rub. C. de pœnis fiscalibus creditores præferri. lib. x. & est text. in authen. de nup. §. si vero altera. colũ. iiij. in reuersione autem feudi ad dominum licet nõ proprie causa lucratiua dicatur, dicitur tamen quasi lucratiua, vt dicimus in actione noxali. l. apud celsum. §. si quis autem. ff. de doli mali & metus exceptione quę omnino. vt ibi traditur. ęquiparatur causę lucra-
18 tiue. † Quia succedit in delictis duas causas lucratiuas in confiscatione concurrere non posse, vt expresse tradit Bar. in l. meuius. §. duorũ testamentis. de le. ij. & propterea licet duplex qualitas concurrens in persona offensa delictũ aggrauare videatur, quod & ex lege feudi & ex lege ciuili puniri põt, tamen quia illa duplex qualitas non reponit delictũ in diuersis speciebus, & vbi ita esset vna lege duntaxat, cum ex vtraq; executio quantũ ad priuationẽ feudi fieri non possit, agendũ est iuxta tradita in l. senatus ff. de accusa. vbi Bar. & in l. nunq̃ plura. ff. de priua. delictis, & in l. si gemina. ff. arbo. fur. cesarum. Salyc. plene in l. qui de crimine. C. qui accu. non pos. Bald. in l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. vbi dicit quod duplici lege pœna in executione imponi non põt. alleg. l. prætor edixit §. j. ff. de iniurijs. & idem tradũt cõiter scriben in l. quicunq; C. de ser. fugi. & coadiuuatur ex regula tradita in l. in numerationibus. ff. de solu. & in l. iij §. ex pluribus. ff. de acqui. pos. vbi tra-
19 ditur † ꝙ ex pluribus causis eodẽ vel diuersis temporibus cõcurrentibus dñium eiusdẽ rei queri non potest, & præsertim in causis lucratiuis quarũ prohibitus est concursus l. inter stipulantem. §. pe. ff. de ver. obli. vbi late doc. qui alleg. concor. & sic concluditur ꝙ necesse est ex altera dũtaxat & nõ ex vtraque cõiuncta inferri debere ad perditionẽ & confiscationẽ bonorũ feudaliũ. Or quęlibet cã separata, vt dictum est, illud non operatur, igitur &c. immo & si vtraq; concurrere posset, nõ reperitur iure cautũ, quod cõcursus duplicis causę operetur priuationem dominij ipso iure & pœna priuationis ipso iure nunquam imponitur nisi in casibus a iure expressis, ita text. formalis ad propositũ in auth. de non eligendo secũdo nubentes. §. cũ igitur ibi, cũ nulla lex sit aliquid tale dicẽs. col. ij. quẽ ponderat Bal. in auth. ex testamẽto. C. de secun. nup. & bonus tex. in l. & si quis. §. diuus aũt. ff. de religi. & sum. fune. glo. quam ibi Panor. dicit
20 singularẽ in cap. fi. de iure patro. † & multa congerũt Moder. in c. querelam, de iureiur. quę videri possunt. immo placet retorquere fundamentũ adductũ per authorem contra eum, nam dum ipse se fundatum l. contractus feudalis, illa vt supra pluribus rationibus comprobatum est, operatur vt dñs sit obligatus vassallo ad non disuestiendũ, nisi culpa cõuicta, & maiorẽ causæ cognitionẽ adhibere teneatur propter legẽ contractus feudalis cui subijcitur, & sic anteq̃ ad eam priuationẽ deueniat ad causę cognitionem adhibendã maiori vinculo est astrictus, vt supra late dictum fuit, etiam in imperatore contra quem non est dubtũ quin quis incurrat le. maiestatis crimen. Nec obstant iura quę vltra authorẽ supra deduxi quod videlicet in pœna priuationis fit extẽsio ꝓpter rationis idẽtitatem, nam, vt supra dictũ est, hoc non habet locũ in pœna priuationis q̃ ipso iure imponitur, & iura allegata loquũtur in reuocatione donationis, quæ fit per viam actionis, tũ etiã quia non militat, vt in sequentibus dicetur, omnino eadẽ ratio in vtroque crimine, hęresis videlicet, & læsæ maiestatis, cũ longe grauius sit diuinã quam humanam offendere maiestatẽ, vt infra subijcietur, tũ etiam quia induceretur correctio. l. quęsitum. & in correctorijs etiam ex
21 idẽtitate rationis nõ debet † fieri extensio. glo. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. late docto. in l. si constante ad princi. ff. soluto matrimonio. & facit glo. in cap. cupientes. § quod si per viginti. de electio. lib. vj. cum similibus Non obstat pariter aliud fundamentum eiusdem authoris, dum dicit quod res de facili reuertitur &c. nam licet suam rationem comprobet Alexand. quem ipse non allegat in l. cũ mulier. ff. solu. matrimo. vbi voluit quod in materia feudali in qua agitur de amissione dominij vtilis solum, facile fit extensio, quia facilis est re-

ecclę.in verſi.ſed quero quid in deportato. & in l.ſi tutor.C. de ſeruo pigno. dato manumiſſo.dicit quod tenaciter regulis inherere debemus, niſi aliqd ſpecialiter & expreſſe inueniatur.& ſic Salyc.in l.ſi homine, ff.mandati.vbi inuehit contra dimmittẽtes regulas.niſi pro limitatione habeãt tex. & ideo cum Bal.voluerit ſine tex. formare exceptionem in crimine læſæ maieſtatis, retorquendum eſt in eum quod ipſe dicit de glo.in l.res publica.C.ex quibus cauſis ma 10.quod ipſe loquitur ex capite ſuo,quia ſine lege.& ideo Anto.de But.de Bald. dicit in ca.conſultationibus. de iure patro. quod plerunque dicta Bald.carent neruo rationis & legis.& ideo non eſt illis multum adherendum.præſertim cum ipſe dicat expreſſe contra tex.formales iuris, & etiam vt per præmiſſa patet quod aliter ſenſit in multis locis.& in effectu iſta eſt vera & indubitata concluſio, quicquid dixerit author tractatus,ſalua pace dixerimus. Nec obſtãt fundamenta quæ pro contraria parte fuerunt adducta.Et primo dum allegatur capi
14 tulum,cum ſecundum de hæreticis,† Reſpondetur q̃ antequam in ęquiparatis paſſiua extenſio locum habeat, requiritur qđ ęquiparatio ſit facta per modum regule.ita tradit eleganter Mattheus de matheſi.in tractatu extenſionis, quem ſequitur Areti. in.§.ius ciuile,inſtitu.de iure naturali gentium vel ciui.Decius nouiſſime in c.tranſlato. de conſti. Or vt infra dicetur crimen læſæ maieſtatis & hæreſis non æquiparantur per modũ regule. Secundo reſpondetur & peremptorie q̃ in pœnis quæ imponuntur ipſo iure,illa extenſio paſsiua æquiparatorum non habet locum etiam propter identitatem rationis,ita ſignãter voluit Io. And in regula odia de reg. iur. in vj. firmat & ſequitur Bald.in l.de quibus. vj. colũ.ff. de leg.& expreſſe in crimine læſæ maieſtatis tradit Soci.conſi.cclxxv.incip. in cauſa fratrũ ad ſt.v.colũ.in ij. parte. Tertio reſpondetur quod deberet eſſe æquiparatio facta per omnia ita q̃omnino eadem militra ret ratio,antequã fiat extẽſio pœnę ita glo. not.in c.j.in verbo.ſane de voto in vj.& in c.conſtitutus in verſi.prorogamus, de reg. eo.lib.& firmat expreſſe in hoc crimine Soci.in conſil.allegã. ſed vt infra dicetur non eſt æquiparatio per omnia inter hæc duo crimina,ſed eſt longũ diſcrimen igitur &c.

Quarto & peremptorie quia ſpecialiter contrariũ reperitur deciſum per ius ciuile in d.l. quæſitũ quę loquitur in caſu indiui-
15 duo.† & ſic vtrunque ius debet obſeruari in foro ſuo,nec enim ius canonicum etiam expreſſe legem ciuilem corrigere poſſet,niſi in concernentibus forum anime, vt late traditur in c.ſi.de præſcrip. per glo. in regula poſſeſſor.de reg.iur.in vj.gl.in c.ij. de arbi.in vj.doct.communiter in c.cum eſſes de teſtamen. Nec obſtat c.primũ de noui operis nunc.vbi traditur q̃ ius ciuile dubium per ius canonicum declaratur,nam minor deficit,quia cum habeamus caſum legis rotundum,quæ non reperitur aliquatenus correcta per aliam legem nouã,non eſt dubiũ, & hoc eſt quod dicit glo.lingularis in authen. de non eligendo ſecundo nubentes.§.j. col. ij.quæ dicit q̃ ſuperuacuo dubitabat Imperator.cum eſſet caſus legis alte.l. ancille.C. de fur.quare ſublatum eſt fundamentũ principale authoris in hac materia. Nec obſtat authoritas Io. And.& aliorum, quia dicendum eſt cum Augu.in cano.ego ſolis ix. diſtin.&c.Et cum tex.in.§.ſed neque ex multitudine authorum l.j.C. de vete. iure enu-
16 clean, † & quia in dicente non authoritas ſed ratio ponderanda eſt vt dicit Hiero.ſuper Hieremiam & probatur in cano.ſecundum.xix.diſtin. vnde dicit Card. in conſil. lxxviij.q̃ nunquã Io. And.voluit in opinione cedere niſi inquantum vrgebat ratio, & habemus contra eum authoritatem Barto. quæ non eſt minoris ponderis, immo longe maioris in foro Ceſa,in quo eius opinio vt idolum ſolet adorari vt refert pulchre Bal.de eo.& Rap.Cuma.in authen. niſi breuiores.C.de ſenten.ex periculo recitandis. & dicit Ang.con.cclij. q̃ tremens auderet dicere contra opinionẽ Bar.cũ fuerit lucerna & ſpeculum iuris,& refert Ioã.Bapt. de ſancto Seuerino in tracta.de modo ſtudendi q̃ opinio Bar.in foro deficientibus legibus obſeruatur pro textu,& multa de eo cõ memorat Fran.de Curte in conſil.lvj. colũ. iiij.quę opinio melius eſt fundata, quam ẽt tenuit Bal.vt dixi, qui non eſt modicæ authoritatis,tenuerunt ẽt plures alij doct.legiſte ſupradicti,ita vt cõmunior ſit, q̃bus magis ſtandum eſt in prato Cæſaris & in his qui ſunt iuris ciuilis argu.gloſ. ſingularis in cano. vt veterũ ix. diſt. & expreſſe Philip. Dec.in c.j.de conſti.dicit per illam gloſ. q̃ magis opinioni Bart.ſ in iure ciuili ſtandum eſt quam opinioni Ioan. Andre. & econtra.

17 Ad ſecundum fundamentum† quod videlicet in feudo ſit ſpeciale vt bona committẽtis ipſo iure applicentur fiſco,eo quia dupliciter principis perſona offenditur, & q̃

quod ratione confessionis pœna efficitur trãsitoria ad hęredes, sed qd propterea bona ipso iure cõfiscẽtur sine sententia, nunq̃ dixerunt aliquid & infideliter referuntur per authorem tractatus, salua sua dixerimus honorificentia, vt verbis vtar text. in cano, neque ix. distinctione.

SVMMARIVM.

1 *Feudum an dicatur nouum vel antiquũ, si vassallus feudo priuatus ipsum recuperet.*
Debita per propositionẽ reformata non amplius censenda sunt hæreditaria.
2 *Res semel alienata & per hæredem recuperata, pœnes ipsum esse censetur ex noua causa.*
Ædificium radicitus destructum, si reedificetur, omnino nouum dicetur.
3 *Princeps rem suã infeudando de nouo, legem quam vult dicere potest.*
Feudum iuxta principis voluntatem regulari debet.
4 *Verba quæ in concessionibus principum ponuntur plene intelligi debent.*
Restituere quid sit.
5 *Restitutio quæ fit ad bona est plenissime interpretanda.*
6 *Princeps facere potest vt factum pro non facto habeatur.*
7 *Feudum quod restituitur, ex quadam subrogatione antiquum esse censetur.*
8 *Feuda quo ad alienationem ad instar rerum patrimonialium sunt redacta.*

1 SECVNDA quæstio quę se examinandam offert est, †num videlicet si vassallus feudo priuatus fuerit, & postea restitutus, feudũ recuperatũ dicatur nouũ vel antiquũ, in qua quæstione author tractatus allegat iura ad vtranq̃ partẽ. & satis plene tangit materiã, sed ego considerandũ puto, an videlicet feudũ fuerit veraciter acquisitũ domino per realem apprehensionẽ post sententiam latã etiam ex verbis probationibus & tunc si per viam gratiæ fieret restitutio cũ alteratione qualitatũ substantialiũ, & nõ constaret ex verbis q̃ princeps velit iure feudi antiqui concedere, tunc sine dubio procederet authoris conclusio per iurã quę ipse adducit, vltra quę facit quod singulariter dicit Ang. in consi. xxxj. inci. do. Philippus vbi pulchre dicit q̃ debita reformata per compositionem non dicuntur amplius hæreditaria, quia renouata causa non dicitur hæreditaria, & sic primeua. allega. l. cũ hæreditas. ff. ad trebel. & idem tradit pulchre Aretinus in consi. clx viij. inci. in quæstione proposita, colum. penul. & facit bene text. in l. si ad me. ff. ad l. falc. quam author sequenti quæstione ad aliud propositũ allegat, vbi probatur †quod res semel alienata, recuperata per hæredem, dr̃ esse pœnæs eũ ex noua causa, eo quod semel extitisset dominiũ suum & ibi Bar. Alexan. inferunt ad quæstionẽ de emphyteota alienante & postea recuperante &c. & optime quadrãt tradita per Bal. & alios in l. ab emptione. ff. de pactis, quam Ioan. Raynaldi pro hac opinione adduxit, vbi dicunt quod vbi est semel facta traditio & translatum dominium, si post dissoluatur ille contractus, censetur esse nouus contractus, vt & noua gabella debeatur, & ita etiam tradit Bald. in l. si prædium. C. de edilitia actione. Bald. & Angel. in l. iurisgentium. §. adeo. ff. de pactis. & idẽ Bald. & Salyce. in l. ij. C. quando liceat ab emptione discedere cum similibus. Et in simili solet dici quod quando ædificium omnino destructum est, tunc dicetur, si reedificetur, omnino nouum ædificiũ, vt late tradit Iaso. in l. tus ciuile. allegata per authorẽ. & latius in repetitione l. quominus. ff. de fluminibus. & præmissa sine scrupulo procedunt, quando princeps non est vsus verbo, restituo, sed si verbo restituo, vsus fuerit, tũc etiam post apprehensionẽ feudum dicitur antiquum ad hoc dicendum moueor primũ
3 †quod princeps infeudando rem etiam de nouo, potest dicere legem quã voluerit, & secundum eius voluntatem regulabitur natura feudi, vt pulchre Bal. inquit in consi. in ci. sanctissima & illustrissima regina, quod est positum inter consilia Ang. consi. cx. idẽ Bald. in c. j. de alienatione feudi paterni. & in c. j. in penulti. column. an agnatus vel filius. Iacob. Albe. post Iaco. ardiso. in c. j. de vassallo decrepite ætatis. & in c. j. de gradibus succedendi in feudo. tenuit etiam hanc opinionem Andre. de Iser. in cap. primo de contro. feudi apud pares terminanda eam etiam sequitur Marti. Lauden. & Card. Mediolanũ. in cap. j. de aliena. feudi paterni. Ale

uersio &c. tamen salua pace tanti docto. dixerim, confunditur ex doctrina singulari Bar. in l. ij. C. de fund. patrimo. lib. xj. vbi dicit quod ita difficilis est ablatio vel prinatio dominij vtilis sicut directi. & exclamãt omnes in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & per illud dictum Bar. reprobat dictum Alex. laf. de Mayno. in l. cũ quidam. ad fi. in ij. col. ff. de libe. & posthu. Ex quibus omnibus premissis quadrata sequitur conclusio, qd etiam in crimine læsę maiesta. commisso contra principẽ dominum feudi, feudum non reuertitur ad dominum feudi, ipso iure, sed requiritur sententia, qd præsertim respectu agnatorũ, vt supra dixi allegando Bal. in. §. nulla. in fin. titu. p quos fiat inuestitura. non habet aliquod dubium, & ita intrepide tenendum puto quicquid dixerit author.

22 *Ex quibus* etiã correlarie infertur † cp cũ requiratur sententia ad priuationẽ feudi ẽt si delictum esset notoriũ non poterat procedi ad executionem, licet enim dicat Inno. in c. ex parte. de verb. signi. cp in notorijs debet potius procedi exequendo quam condemnando, & Bald. in c. ad nostram, tertio, de iureiurã. dicit quod in notorijs ordo est ordinem non seruare, tamen antequã ad id deueniatur, & pœna censeatur imposita, requiritur qd super illo notorio interueniat sententia vsque adeo cp notoriũ non sufficit, vbi requiritur sentẽtia maxime in materia priuationis, ita expresse i materia feudali tradit Bal. per tex. ibi in c. vnico. qualiter dñs feudi proprietate priuetur, vbi dicit formaliter notoriũ nõ haberi pro sententia, & in materia criminali quod requiratur sentẽtia, nec sufficiat notorium expresse dicit Bal. in l. fin. per illum text. C. de male. & ideo dicebat Bald. in l. si maritus. C. de do. inter vir. & vxo. & in l. nam ita diuus. ff. de adop. & in l. cum fratrem. C. de his quibus

23 vt indig. quo † licet episcopus sit notorius homicida, non tamen debet deponi sine sententia & iuris ordine non seruato, & dicit Bal. in c. ad nostram in iij. de iureiurã. quod etiam in notorijs pars est citanda, & sententia est ferenda, quod in eis etiam requiritur talis qualis cauſę cognitio, quia sentẽtia debet ferri de facto, ad quod allegat, capit. cũ sit romana. de appella. Et l. ea quidem. C. de accusatio. Et pro hac opinione mea vltra prædicta adduco glo. communiter approbatam in c. euidentia. de accusa. quę expresse dicit cp super notorio sententia est ferenda, & idem dicit Bal. in l. cum fratrem prælaudata, & firmant Moder. in l. si vero. in. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cogan. & Ang. multum not. in l. libertas. in. §. fin. ff. de stat. homi. vbi dixit cp si statutum dicit cp condemnatus de maleficio possit impune occidi querit quid si non est condemnatus, sed crimen est notoriũ, an poterit impune occidi, & dicit vt cp sic, quia notorium æquiparatur sententiæ, vt in l. emptorẽ in princ. ff. de act. emptio. vnde in notorijs proceditur executiue, i. potest incipi ab executione, vt in l. ictus fustium. ff. de his qui not. infamia. & no. Inno. in c. statuimus. de offic. deleg. & in c. ex parte in Christo. de verbo. sign. veritas tamen est in contrariũ, dicit ibi Ange. quia hoc notoriũ non equiparatur sentẽtiæ, & dicit quod pro hoc est casus in l. quicunque. quæ est lex fina. C. de maleſi. & mathe. quod dicit esse notoriũ, pro quo facit quod voluit Bald. in l. presbyteri. la prima in iij. column. ibi secundo quero. C. de episco. &

24 cleri. † vbi dicit quod licet iudici sit notorium, tamen non procedit ad condemnationem, nisi citet, quod dictum refert Felyn. in cap. cum olim. in viij. colum. post me. de rescrip. & vltra adduco decisionem Bartol. in l. decem. ff. de verbo. oblig. Ludo. de roma, & Iacob. in l fina. ad princi. ff. si cer. peta. vbi dicunt quod licet non sit opus discussione, vbi notorium est debitorem non esse soluendo, tamen requiritur sententia, per quã declaretur ita esse, & adduco tex. singularẽ quem nullus Moder. allegat in c. cum dilecti de purga. cano. in verbo nimirum si crimen notorium existebat, non erat illi indicenda purgatio, sed in eum condemnationis sententia promulgata. & ibi lucerna iuris canonici Ioã. And. dicit not. quod hic est tex. quod etiam in notorijs ferenda est sententia diffinitiua, nec sufficit solum præceptum iudicis, etiam si reus confiteatur statim, ex quo destruitur altera conclusio authoris, dum dicebat cp confessio operabatur effectum sententiæ vt bona censerentur

25 confiscata ipso iure. † nam & in pœnis secũ trahentibus executionem, confessio nõ sufficit, vbi requiritur sententia, vt tradit glo. in c. super eo in princi. de test. & in c. denique de excep. & probatur in l. iij. §. lege. ff. de testi. & in l. qui ad statum. ff. de pœnis. & in l. qui iudicio. ff. de bonis eorum qui mortẽ sibi consciuerunt. & in l. si confessus, vbi Barto. plene. ff. de custo. reo. & Spe. & Bald. quos allegat author, nunqꝫ dixerũt illud ad qd ipse eos allegat, sed loquitur duntaxat

principem in aliquibus iuribus, quia licet specialiter aliquid fuerit reseruatum, non per hoc derogatum videtur alijs qualitatibus quę alio modo & alia via includuntur, vt not. dicit Saly. in l. de crimine. in ij. oppo. per illum tex. C. de accusatio. facit tex. in l. prima. & quod ibi not. Bald. C. de diuer. rescript. vide doct. in restitutione loquentes
7 dicunt† quod feudum restitutum censetur esse antiquum ex quadam subrogatione. Quia de iure quando vna res subrogatur in locum alterius, quamuis in aliquo discrepet, in alijs sapit naturam eius in cuius locū subrogatur. ita signanter tradit Paulus de castro in consilio. cxxix. incip. licet ista domina Liza, colum. fina. versicu. nec obsta. & formaliter ad casum nostrum adduxit. ita firmans Philippus Dec. consil. quinquagesimotertio incipiēs placet mihi. circa principium secundæ colum. & vltra præmissa allegat decisionem magis expressam, Soci. in l. gallus. §. etiam si parente. ff. de liber. & posthumis. vbi formaliter dicit quod licet apponatur aliquod pactum contra naturam feudi in investitura, tunc alteratur natura feudi consecutiuis pacti duntaxat, & non in alijs. & ibi allegat optima iura. nec est verūqp verba appolita in restitutione, pro te, † successoribus tuis, & habentibus causam a te alterent feudi naturam, quia illa verba in nullo alterant naturam feudi, quippe cum ex consuetudine generali Francie, de qua
8 in sequenti quæstione late dicetur† feuda quantum ad alienationem sint redacta ad instar rerū patrimonialium, expressio eius quod tacite inerat per consuetudinem non alterat naturam feudi, nec aliquid immutat l. fina. C. de fideiussoribus, not. in l. cum quo. ff. si certum pet. & late legitur & notatur. in l. tertia. ff. de lega. primo. & ita hac ratione in simili concludebant consulendo de verbis pro se & descendentibus in infinitum &c. Iaso. de Mayno, & Ambrosius de opiso, in causa illorum de beccaria, prout eos refert consuluisse. ita vt prædictum est collegium Bononien. in consilio suo posito inter consi. Francis. de cutte. consi. 1. ad principium sexte colum. vbi etiam approbat præmissam maximam quare illa verba experimentia quod ex natura rei inerat, non potuerūt naturam feudi alterare, immo remansit reuera feudum antiquum, nec obst. arg. de adiectione qualitatis, quia vt supra dixi non operatur vltra cōsequutiua pacti, nec impedit quo minus in alijs fortiatur naturam antiqui feudi, & ita concludo.

SVMMARIVM.

1 *Bona eius qui crimen læsæ maiestatis commisit subiecta restitutioni fideicommissi, an veniant in confiscationem.*

2 *Alienare prohibitus an possit delinquendo bona fideicommisso subiecta in fiscum transferre.*

3 *Vassallus ita testari potest de bonis feudalibus atque de allodialibus.*

4 *Vassallus qui subinfeudauit alteri si felloniam committat, an feudum reuertatur ad dominum.*

5 *Delictum vassalli commissum in personam domini quando agnatis præiudicet.*

6 *Vassallus legem contractus feudalis euertere non potest.*

7 *Contractus feudalis est innominatus, a consuetudine & non a iure ciuili inuentus.*

8 *Sententia contra condemnatum lata quando substitutis noceat & alijs ius prætendentibus.*

1 TERTIA quæstio quæ in hac materia proponitur est. † nam si bona comitītis crimen læsæ maiestatis sint subiecta restitutioni fideicommissi, venient in confiscatiō nē. in qua cōne tenuisse loquutus est author, salua sua pace dixerim. primū adduxit in mediū qp in crimine læsę maiestatis quæ non possunt transire in hæredem extraneū, transeant in fiscum, & allegat aliqua iura quæ faciunt formaliter in cōtrariū, nam est tex. formalis in l. eos. ad l. iul. maiest. ff. quæ non reperitur in hoc correcta, qui vult per literas grossas iura patronatus quæ non transeūt in hæredem extraneum non transire in fiscum in crimine lęsę maiestatis, & est text. rotundus in l. iura. ff. de iure patronatus, bene verum est quod dicte leges quæ dicebant iura patronatus reseruari filijs, sunt hodie correcte, eo quia filij sint effecti incapaces per l. quisquis. & ita loquitur glo. in his legibus, & etiam Barto. sed quod transeant in fiscum non est verum, immo potius liberarentur liberti a iure patronatus, ita formaliter tradit Bal. quem ibi

xand.consil.xxx.incip.quoniam omne datum optimum,colum.ij,volumi,j. & consil. lvj.incip.perſpectis,xiiij.colum. in iiij. volu.& conſi.x.circa.x.colum.v.volu.Franc. de Aret.conſi.penul.in l.ſi mihi,& Titio.ff. de verbo.obl'ga.*in quibus locis late concludunt,ſecundum principis voluntatẽ ſeu dum regulari debere, vt etiam ſi ſit nouum ex voluntate principis poſsit haberi pro antiquo, nimirum,quia princeps poteſt immutare ſubſtantiam actus,vt dicit glo.ſing. in c.j.de capell.monacho.in vj. ad eam autem voluntatem principis colligendam,maxime verborum tenorem,& vim conſidera re debemus & ſecundũ verba diſpoſitionẽ regulare,vt per multa fundamenta,quæ referre laborioſum eſſet,comprobat.Franciſ. de curte conſi.xlviij.& conſi.xlix.vbi pleniſsime loquitur,†& verba maxime i principium conſeſsionis appoſita,debent plene intelligi l.ſi.de prep.agentium in rebus.lib. xij.l.ſi quando.de bonis vacantibus. lib.x. C.ſuccedit nunc ꝙ verbum,reſtituo, ex ſua propria ſignificatione ſignificat repoſitionẽ in priſtinum ſtatum omnino.textus quadratus in l.ſecunda.§.ſi.ibi,reſtituere autem vi detur,qui omnia remittit in priſtinum ſtatũ ff.ne quid in loco publico,& tex.aureus in l. videamus.§.in fautana.ff. de vſuris dicit quod pleniſsimam ſignificationem habet verbum,reſtituere,vt pro nõ facto actus reſtitutus habeatur, vt per reſtitutionem caſus pro non aduento reputari debeat,& facit vulga.l.quod ſi minor.§.reſtitutio. ff.de mino.& tex.in l.prima in ſi.C.de ſemẽ.paſ. & reſti.& in l.princeps.ff.de verb.ſigni. & in.§.reſtituti.inſti.qui,modis ius patrie poteſta.tolli. & in l.ſecunda ff.de natal. reſtituen.& in l.j.C.de iure aureorũ annulloꝝ, verbum enim reſtitutio,latiſsime patet.l.reſtituere.ff.de verborum ſignificatio.l.in cõdemnatione.§.primo. & l. cum pretor.§.j. eodem titu. & facit capitu. venerabili. in verbo,plenarie,de officio delega. & text. in capitu. piſanis. de reſtitutione ſpoliatorum & melior tex.in l.lucius.§.primo ff.de
9 adminiſtra.tutorum,vbi reſtitutio†facta ad bona pleniſsimæ interpretatur,vt extenda tur etiam ad actiones quæ nunquam fuerũt in bonis,& tradit Bar.in l.fin.C.de ſen.paſ. vbi dicit quod pleniſsimæ debet reſtitutio interpretari.Angel.& Moder.in l.ſin.ff. de conſtitu.principũ.& pulchre Anto. de But. conſil.xx.colum.prima.Sicque cum verba premiſſa habeant plenam ſignificationem remittendi omnia in priſtinum ſtatum,prin ceps illis vtendo nouiter non concedere, ſed priſtinam inueſtituram ſuſcitare voluit, quia cum ſecundum verba præſumaꝰ eius mens,conſtat ꝙ de nouo voluit concedere, quod maxime ꝓcedit vbi eſt appoſitũ verbum,*prout *tui anteceſſores tenuerunt,*quæ verba faciunt vt princeps iure feudi antiqui concedere voluerit,vt late deducũt ſcribentes.in locis allega.& pro hac opinione eſt bonus text.coniuncta glo.in l. filio quẽ pater.ff.de lib.& poſth.ibi,ſed antiqui redditus & ibi ponderant omnes docto.& bonus tex.coniuncta glo.& ibi ponderat Paul. de caſt.in l. peculium.§.ſi hære.ff. de peculio. & omnes poſt glo.in dicta l.quod dicitur allegata per authorem.ff. de impenſis in rebus dotalibus factis.& probatur in dicta l. filio de liberis,& poſthumis, quod etiã vbi facta eſſet executio habeat locum maxima præmiſſa,nam ibi loquitur tex.de filio emãcipato,qui reuera extiterat patriam poteſtatem,& effectualiter,& tamẽ ſi arrogetur,dicit tex.quod non de nouo in patriam poteſtatem aſſumi, ſed antique patriæ poteſtati redditus videtur,& tamen non eſt dubium quin omnino ſemel extiiſſe,& ita in propoſito eſto quod res feudales omnino per apprehenſionem reuerſe eſſent ad principem, tamen reſtituendo non de nouo dediſſe,ſed ablatum feudum reddidiſſe videtur, maxime quando vtitur verbo,reſtituo,quod habet hanc plenam ſignificationẽ nec obſtat l. ab emptione.ff.de pactis.in qua eſt fundata opinio Ioan.Raynaudi, quẽ allegat author contra nam reſpondetur quod princeps poteſt hic facere & fingere in materia feudali etiam nouum feudum haberi pro antiquo, immo vt dictum eſt per verbũ,reſtituo, videtur velle quod confiſcatio habeatur pro
6 non facta,†& nõ eſt dubium quin princeps poſsit ẽi quantum ad effectus præteritos facere quod factum pro non facto habeatur. glo.ſingularis in clemen.j.in verbo,pro infectis,de immunitate eccleſiarum.textus in c.is qui.de ſponſali.& matrimo. & text. in clementina prima de conceſsione præben. in fi.quare concludendum puto quod quan do *princeps vtitur *verbo,reſtituo quod pleniſsimam habet ſignificationem,vt infra latius dicetur in quarta quæſtione, adijcidoo maxime hæc verba,*prout *tui anteceſſores. feudum reſtitutum etiam poſt apprehenſionem cenſendum eſſe feudum antiquum & non nouum,& maxime quando apprehenſio *non fuit *effectualis per *incorporationẽ*; nec aliquid facit reſeruatio quæ fieret per

tanquam per distinctionem, alias ad concordiam reducentem amplexus est & in ea persistit Iacob. Albe. in c. j. §. fina. in ij. conclusione in tit. quæ fuit prima causa beneficij amittẽ. & est æqua opinio & tanquã media distinguens sequẽda l. adeo. §. cũ quis. ff. de acquiren. rerum do. & ita eam firmat & sequitur Franc. de Cur. in d. consi. xlix. circa fi. consilij dicens ꝙ est æqua opinio, & ideo his casibus concludendum est feudum non reuerti ad dominum, fateor quod vbi præmissa cessarent, verior videretur conclusio ꝙ fideicommissum extingueretur, & ad id dicendum moueor primũ quia testator dum taxat sibi & hæredi suo legẽ imponere potest, & non domino feudi, vt videlicet feudum non, euertatur felonia commissa per eum qui vassallus erit pro tempore. nõ potuit enim testator nisi successori suo legem imponere, ita Bal. in l. ij. C. de vsucapio. pro empto. Confirmatur, quia non est in pote
6 state † vassalli legẽ contractus feudalis euertere, ex qua ab initio feudum sub ea conditione datum videtur, vt si vassallus fidelis sit, vt si ingratitudo committatur feudũ ad ipsum dominum reuertatur, & hoc modo per concedentem conditionatũ, & ideo nõ possunt alij agnati de hoc cum iustitia conqueri, quia traditioni rei suæ põt vnusquisque apponere legem quam vult, l. legem C. de pac. ista ergo est quædam lex tacite apposita traditioni feudi, & istud est qđ vult dicere tex. in d. c. j. §. fi. quę fuerit prima causa beneficiamittẽ. in illis verbis, vt habeat do minus hanc saltẽ suæ iniurię vltionem, subintelligitur enim in concessione feudi tacita cõditio, si primus cui fit concessio, & omnes ab eo descẽdẽtes, erũt grati versus dominũ, argumen. l. cum quis. ff. de sol. & l. stipulationẽ. ff. de iu. do. ergo quamprimũ aliquis ex descendẽtibus primi inuestiti committit ingratitudinem contra dominũ, cessat tacita conditio, sub qua feudum fuit concessum, ideo non est inconueniens ꝙ feudũ ad dominum reuertatur argumen. l. primę. C. de dona. quæ sub modo. Et hanc rationẽ formaliter assignat Fran. de Cur. in suo opere feudorum, in quinta parte in principio, & eandem rationem assignat Salyc. in l. ij. C. de liber. & eorum libe. Bal. in l. ie. xij. tabu. C. de legi. hære. vbi dicit ꝙ agnati priuãtur propter legem contractus, & idem Bal. sentit eandem rationem in dicto capit. primo. §. fina. quæ fuerit prima causa benefic. amitten. vbi etiam dicit ꝙ ista reuersio fit ex lege contractus. Et confirmatur & for
7 tius, † nam contractus feudalis est quidã innominatus cõtractus. est enim contractus in uẽtus a cõsuetudine & nõ a iure ciuili, nun quã enim fuit cognitus ciuibus romanis, qa si cognouissent, habuissent illũ exosum, qa quandam seruitutẽ sapit. ita Bald. in c. quæ in ecclesiarũ. de constitu. Quia omnes cõtractus quos cõsuetudo inuenit, vt contractus feudi, quia nomẽ vsuale habet magis adherẽt cõtractui innominato ꝙ nominato, ita Bald. in rub. C. de rerum permuta, idẽ Bald. in l. fina. j. q. C. quãdo liceat ab empti. discedere. Idem Bal. in c. fina. col. ff. de causa possessio. & proprie. & sic videtur quidam cõtractus correspectiuus quales sunt cõtractus innominati, videlicet do feudum vt facias, idest vt sis fidelis, & ideo vbi ex parte vassalli non adimpletur contractus ex capite causę non secutę, repetitur res. succedit ꝙ vbi ex lege prioris cõtractus introducitur illius re solutio, omnia onera medio tẽpore imposita tolluntur, tex. est quadratus in l. iij. ad principium. ff. quibus modispignus vel hypothec. sol ui. tradit expresse Bartol. in l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. & in l. ij. ff. de in diem addictione. cum simi. Et istę rõnes sunt lõge magis vrgentes, quam quę per authorem deducuntur, tamen, vt dixi, nõ procederẽt in casibus præmissis, debet etiam temperari procedere hæc conclusio, quando sentẽtia lata cõtra vassallũ fuit lata ex veris prebationi bus, secus si ex ficta confessione insurgente
8 ex cõtumacia & banno, † licet enim sentẽtia lata cõtra condemnatum noceat subsititutis vel alijs qui possunt prætendere ius in consequentiam, vt probatur in l. contractu. ff. de re iudica. & tradit Bartol. in l. in diem. de aqua pluuia arcen. & sequũtur omnes in l. filiusfamilias. §. diui. de lega. primo nec requiritur illorum citatio, per tex. singulatem in l. prima. §. denuntiare. ff. de ventre in possessionem mittendo. tamen moderatur quando ferretur sentẽtia ex veris probationibus, secus si ex ficta confessione resultante propter contumaciam vel bannũ, ita formaliter tenuit Bartol. in l. cum filius. ff. de verbo. obligatio. quẽ ibi communiter omnes sequuntur, & idem tenuerunt Dynus & Raynerius in l. prima per illum tex. ff. quando ex facto tuto. Bald. & Salyc. in l. j. C. ne filius pro patre. Alberi. de Rosate in opere statutorum quæstio. cclviij. Nellus de sancto Geminiano in tractatu bannitorũ in secunda parte q. xxxiiij. & probatur optime in l. qui repudiatis. ff. de inoff. testam. quem ad hoc deducunt Imo, & Alexand. in

sequitur Alexã. in apostillis, in illa l. j. C. de bo. liber. & sequitur ibi Saly. quando videlicet tale ius patronatus non proueniebat ex persona patris delinquentis, sed ex persona antecessorum. & est lata differẽtia inter illa iura patronatus quæ non possunt filijs incapacibus acquiri, & inter ius fideicõmissi quod debetur agnatis, qui nõ possunt
2 effici incapaces ex delicto agnati † vnde, prohibitus alienare expresse vel tacite non videtur delinquendo in fiscum potuisse bona subiecta fideicommisso transferre text. formalis in l. imperator. ff. de fideicommissa. liberta. vel saltem per iura quæ author dedu xit vñr debere transire cum onere suo, & traditur etiã in l. cum pater. §. hæreditatem. de lega. ij. expresse loquẽs in fideicommisso illa ratione quod bona illi subiecta non possunt trãsire in hęredẽ extraneũ, quod nõ transeant in fiscũ per multa iura & authoritates quas allegit, concludit Alex. in consil. lxviij. inci. oportune consideratis, secunda & tertia colum. volu. iij. rationes suas longum esset transcribere, videri possunt, vltra illa iura facit quia quando fit translatio etiã in pœnam legati de vna persona in alteram illa semper fit cum onere suo l. gaio. in prin. ff. de alimen. & cibarijs lega. vbi no. Barto. idem Barto. in l. legatum. ff. de adimen. lega.

Confirmatur, & maxime quia in Gallia feuda sunt redacta ad instar rerum patrimonialium, vt dicit Petrus Iacobi, in libellis suis in titu. de condition ex mori, & voluit Ioan. Fab. in auth. ingressi. C. de sac. sanc. eccle. & hãc etiam consuetudinẽ Frãcie generalẽ refert Iaf. in l. de quibus. ff. de legib. vbi
3 dicit † quod vltra montes cõsuetudine generali obseruatur, quod possit quis de bonis feudalibus ita testari, sicut de allodialibus, subijciens id per cõsuetudinem introduci potuisse. allegat Bald. qui hoc dicit in cap. primo. ad fi. principij. quæstio. pe. de succesione feudi. & idem not. docto. in c. significauit secundo de rescrip. cum si succedit quod vbi vna res redigitur ad instar alterius, in se suscipit qualitates & conditiones rei ad quã adequatur ita probat tex. not. in l. j §. j. ff. si quid in fraudem patroni, & text. in l. illud in princi. ff. de donatio. causa mortis. & late tradũt doct. in l. j. ff. de leg. j. & pulchre Bal. in l. omnia. C. de epis. & clert. qñ enim vna res efficitur ad instar alterius, vt sit bona si multitudo, necesse est qualitates quę insunt vni inesse altert. tex. pulcher in l. in testamẽto. ff. de conditio. & demon. Sicque videretur concludendũ quod sicut in rebus allodialibus fideicommissum nõ extinguitur per cõfiscationem, ita nec in proposito in bonis feudalibus quæ ad instar rerum allodialiũ, saltem quantum ad alienationem redacta sunt. Confirmatur, & fortius ex eo quod signanter tradit Ioan. Fab. in §. ff. instit. de vsuf. & Io. Raynaldi in c. imperialem. §. illud. in ti. de prohibita feudi aliena. & Fede.
4 † Vbi quærũt de quæstione si vassallus subinfeudauerit alteri, & postmodum primus vassallus committat felloniam an feudũ reuertatur ad dominũ. & primo dicunt quod videtur quod sic, quia resoluto iure datoris &c. Allegãt l. ex vectigali fundo. ff. de pig. postmodum distinguẽdo, dicunt quod aut dominus cõsensit aut non, si cõsenserit non est dubiũ quin non reuertitur, aut non consensit, & tunc reuertitur, nisi is qui habet ius a vassallo, qui commisit felloniã sit paratus seruire priori domino & ab eo feudum recognoscere, ex quo sequitur in proposito quod vbi agnati quibus feudum ex fideicommisso debetur essent parati seruire priori dño, & ab eo recognoscere feudũ, ipse tenetur illos admittere, non obstante felonia commissa per decisionem alleg. quæ apponit gladium ad radicem, quam sequitur Iacob. de sancto Georgio in suo opere feudorũ in verbo dicti quod vassalli. ad fi. ij. col. & principio sequẽtis, qđ omnino sine dubitatione procedit vbi vassallus postmodum restituitur, quia tunc secundus vassallus qui ius suum amisit in consequentiam ex resolutione iuris datoris, in consequentiam recuperat ius amissum, modo non fuerit in alium translatum medio tẽpore, ita signanter tradit Iaco. de bel. in capitu. primo. in titu. hic finitur lex conradi, deinde consuetudines regni incipiunt, quę refert & sequitur Iacob. de sancto Georgio in loco allegato, & præsertim vbi non sunt descendentes quo casu feudum debet applicari agnatis & non reuerti ad dominum, etiam si felonia in eius personam commisa fuerat, & iura quæ dicunt † quod delictum directo in personam domini commissum præiudicat agnatis debent intelligi, stantibus descendentibus, tunc enim quia descendentes qui titulo hæreditario deberent habere, capere non possunt, tamẽ quia proximiores sunt & excludunt agnatos & ipsi excluduntur a domino nimirum si dominus excludat tunc agnatos, quia si vinco vincentem te. Secus vbi non sunt descendẽtes, tunc enim agnati quibus iure hæreditario feudũ nõ obuenit, & sunt capaces, debẽt admitti excluso domino, hanc opi. mediam

prout sunt casuum diuersitates, vt patet in l.si quis accepto.ff.de cōditio. ob cau. & in l.metum.§.ex hoc edicto.ff.quod met.cau.l. ob eum.ff.de prescriptis verbis. & in l.cum mota, secundum vnum intellectum.C.de transactioni.posset ēt ad id adduci materia. l.qui res.§.aream.ff.de solutio.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verborum obliga.l. deferre.§.fina.cum.l.sequen.ff.de iure fis.l. quod in rerum.§.fina.ff.de lega.j.cum simi.

Quinto adduco aliud fundamentū magis astringens in simili.quod punitur in.l.ij.C.
3 de libe.& eorū liber vbi probatur † ꝙ beneficium ciuilitatis ablatum per bellū, subsecuta pace remotiua belli nō censetur reintegratum,quā ita ponderat Ludo.de Roma.consi.cccclix.incipien.in proposita cōsultatione.& est bonus text.in l.cū seruus. ff.de alimen.lega.vbi legatum extinctū per alienationem factam de re legata, non recōualescit eadem re per testatorē recuperata, cui non obstat ꝙ cessante causa &c.nam ex quo extinctio semel operata est suum effectum,non debet reconualescere fideicōmissum,licet postmodum cesset causa extinctionis.tex.no.in l.fina.ff.vnde liber.per quem dicit Barto.in l.titia.§.imperator.ff.de leg. ij.ꝙ donatio reuocata per superuenientiam liberorum,non reconualescit,licet postmodum tollatur causa extinctiua,vt pote,quia filij suspecti decedant superstite parente.

Sexto & vltimo adduco decisionē Ang. formatā in illa.l.debitor.C.de sen.pass.vbi dicit respondēdo ad legem, qui res.§.areā. ff.de solutio.ꝙ illa lex tertia intelligit vbi bona transierunt in fiscum cum onere suo, quia tunc non censetur omnino extinctum debitum, & ideo nimirum si ad illa restitutus teneatur ad debita,a contrario sentit ꝙ vbi bona non transissent cum onere suo, ꝙ tunc restitutus reincideret in pristinā obligationem, & hæc sunt quæ reuera iudicio meo non parum astringunt.

Quibus tamen non obstantibus,quæ reuera non obstant, cōtraria conclusio verior et tutior de
4 iure videtur & accedit primum † quod restitutio sui natura omnia reponit in pristinū statum per iura quæ supra deduxi in ij.qō. qua ratione fideicommissum extinctum per confiscationem, suscitari per restitutionem. decidit expresse Ludo.de Roma.qui non est leuis authoritatis, in consi.ccxlvij.incipien.primo dicitur.ad prin.ij col. Secunda facit,quia restitutio equiparatur fictioni postliminij,& retrotrahitur,& perinde haberi debet,ac si nunq̄ felonia esset cōmissa. tex.optimus ad propositum in l.si quis filio exheredato.§.penul.ff.de iniusto rupto irrito facto testa.& quod restitutio retrotrahatur.firmāt expresse Ang.& Imo.in l.si alienum.§.in extraneis.ff. de hæred.insti.& ibi clarius Paul.de Cast.post Bal.vbi dicunt ꝙ vbi restitutus bona recuperat simpliciter restitutio trahitur retro,nisi agatur de præiudicio tertij,licet Bar.contrarium senserit in d.§.pe.l.si quis filio exheredato, & hanc sententiam ꝙ omnino retrotrahatur firmat solēnis doc.Caro.Ruinus in repe.§.& quid si tantum.l.gallus.de libe.& post. Tertio adduco in simili decisi.Rogerij de Peru.in consil.incip.punctus paulutius.posito inter consilia Bal.consi.lxiiij.in v.par. vbi dicit
5 † ꝙ restitutus ciuis semper fingit fuisse retro ciuis, eo quod restitutio retrotrahatur, & idem sequitur Fran.Tigri.in cōsilio seq. pro quo allegat bo.tex.in l.aristo.ff.de manu.testa.ita, & vassallus remissa felonia retro semper debet fingi fuisse fidelis. Quarto facit,quia iura in alium translata quę fuerunt ablata condēnato ministerio iuris duntaxat secuta restitutione recuperātur,vt est tex.formalis,in l.siue patronus.in princip. ff.de iurepatro.& text.in l.fin.C.de senten. passis, & firmat Bald.in dicto.§.& quid si tantum.idem Bal.in c.domino guerram. in titu.hic finitur lex corradi,& idem Bald.in titu.de pace constan. in verbo priuilegia, & omnes nemine discrepante in dicto.§.& quid si tantū. & tamen eo casu ius respectu condemnati erat omnino extinctum, & maxime in casu l.fi.C.de sen.pas.vbi filius per deportationem patris omnino erat exutus a patria pote.& tñ illud ius iam extinctū in præiudicium tertij, quia duntaxat ministerio legis sine facto hominis per restitutionē suscitatur,si igitur respectu condemnati restitui suscitatio iurium extinctorum locum habeat,a fortiori quantū ad alios,quippe fictio retrotractiua,quę illud operatur,fundatur super maxima equitate, vt late declarat Bar.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap. sed longe maior equitas versatur respectu tertij qui nō deliquit, & qui miseratione dignissimus est, q̄ respectu delinquentis, igitur &c. Quinto facit ꝙ singulariter tradit Barr.in l.iiij.per tex.ibi.ff.de adimen.lega.
6 vbi eleganter inquit † ꝙ exheredatio facta per patrem eoipso extinguitur & reuocatur ꝙ causa illius inductiua tollitur & remouetur.sic & in proposito,sublata per restitutionem principis felonia, causa inductiua

I.sepe.de re iudica.& multa congerit Fely. in c.cum Bertoldus eo.titu. Secundo deberet temperari & intelligi vbi videlicet agnati,essent citati saltem per proclama generale,secus si nullo modo,quia tũc nõ præiudicaret,ita tradit Bar.in extrauaganti, ad reprimendum.in verbo,per edictum Bald. in l.si eo rẽpore.C.de remissio.pigno.Ange. in l.si per lusorio.ad princ.ff.de appel.Soci. in d.l cũ filius.Moder.repeten.in d.§.diui. & est communis cõclusio quam in propria materia feudali firmat summus feudista Andre.de Iser.in c.si vassallus.in titu.si de feu. fue.cõtrouer.int.dominum & agna,vassal. vbi concludit,q; si feudum antiquum erat pœnes vnum de agnatione, sententia cõtra alium lata nõ nocet alijs agnatis nullo modo citatis,& ita in hac qõne concludo salua cuiuslibet rectius sentientis correctione.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum quòd semel per confiscationem extinguitur,an reuiuiscat si restitutio sequatur.*

2 *Iniuria pacto sublata, pacto subsequenti nõ potest reintegrari.*

3 *Beneficium ciuilitatis quòd per belli aufertur,pace subsequuta belli remotiua redintegratum non censetur.*

4 *Restitutio sui natura in statum pristinum reponit omnia.*

5 *Ciuis quia restituitur semper ciuis retro fuisse fingitur.*

6 *Exheredatio per patrem facta eo ipso extinguitur, & reuocatur cum causa illius inductiua remouetur.*

7 *Restitutio omnia in pristinum reponens statum ad personas extenditur quæ in principalis consequentiam puniuntur.*

8 *Restitutione sequuta actiones contra restitutum reuiuiscunt.*

9 *Filio capti ab hostibus ante patris reditum obeunte,fingitur pater reuersus retro filiũ habuisse in potestate.*

10 *Restitutio etiam in tertij præiudiciũ retrotrahitur in iure sibi quæsito.*

Mens concedentis colligitur qualis fuerit ex verbis supplicationis.

11 *Princeps in dubio præsumitur vsus iure cõmuni, non gratia speciali.*

12 *Qualitas accidentalis quando magis attenditur quam naturalis.*

13 *Feudi natura alteratur per verba pro tẽ & successoribus &c.*

1 VARTA quæstio nunc se offert, an videlicet † fideicommissum semel per confiscationem extinctum, secuta restitutione reuiuiscat, & hanc quæstionem vltra deducta per authorem ad vtranq; partem examinare statuti. & pro parte negatiua q; ius fideicommissi extinctum non reuiuiscat, accedit primum iuris conclusio, quæ habet q; subsequẽs dispositio ex intellectu nõ inducit repetitionem eorum quæ in prima dispositione sunt d.l.per retentionẽ.C.de usucap.l.si tibi certam,ff.de adimen. leg.l.cum pater.§.pater certam.ff.de leg.ij.cum simil,

Secundo quia si qualitates adiecte dispositioni primo duranti non possunt intelligi repetite in dubio in dispositione secunda, in quam illius primo tunc durantis facta est translatio.l nouatione.ff.de noua.l.labeo.§. fi.ff.de arbi.l.si cum hermes,C.locati.l.valerianus.ff.de præto.stipul,cum si.Consequẽs est, vt multo minus qualitates onerose huiusmodi adiecte feudo quas superueniẽs felonnia totaliter extinxit non intelligantur repetite in hac restitutione sequenti in quã non potest videri translata defuncti liberalitas inductiua fideicõmissi omnino extincta per confiscationem. Tertio probatur, quia id renouatũ quod de per se non est causa fideicommissi nõ põt inducere eiusdem fideicommissi iam extincti renouationem. ad hoc tex.ad propositum valde notabilis, licet vulgaris,in l.si vnus.§.pactus ne peteret,ff.de pac.verſ,sed si pactum,† dicens iniuriam pacto sublatam nõ posse pacto subsequenti reintegrari.& subijcit rationẽ formaliter sic,non enim ex pacto iniuria nasci tur,sed ex contumelia,ita igitur in proposito nostro ipsum fideicommissum quod non inducit principis beneficium, sed voluntas defuncti,non debemus dicere reintegratum ex restitutione. Quarto quia est notissima iuris regula quod sublatio cause præcedentis actus sublatiue de per se solum actũ iam sublatum non reintegrat sed opus est noua contractu qñq; uoluntario,quãdoq; coacto,

prout sunt casuum diuersitates, vt patet in l.si quis accepto.ff.de cõditio. ob cau. & in l.metum.§.ex hoc edicto.ff.quod met.cau.l. obtum.ff.de prescriptis verbis. & in l.cum mota, secundum vnum intellectum.C.de transactionl.posset et ad id adduci materia. l. qui res.§.aream.ff.de solutio.l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verborum obliga.l. deferre.§.fina.cum. l.sequen.ff.de iure fis.l. quod in rerum.§.fina.ff.de lega.j.cum simi.

Quinto adduco aliud fundamentũ magis astringens in simili,quod punitur in.l.ij.C.
3 de libe. & eorũ liber vbi probatur † ꝙ beneficium ciuilitatis ablatum per bellũ, subsecuta pace remotiua belli nõ censetur reintegratum,quã ita ponderat Ludo.de Roma.consi,cccclix.incipien.in proposita cõsultatione,& est bonus text.in l.cũ setuus. ff.de alimen.lega.vbi legatum extinctũ per alienationem factam de re legata, non recõualescit eadem re per testatorẽ recuperata, cui non obstat ꝙ cessante causa &c.nam ex quo extinctio semel operata est suum effectum,non debet reconualescere fideicõmissum,licet postmodum cesset causa extinctionis.tex.no.in l.fina.ff.vnde liber.per quem dicit Barto.in l.titia.§.imperator.ff.de leg. ij.ꝙ donatio reuocata per superuenientiam liberorum,non reconualescit,licet postmodum tollatur causa extinctiua, vt pote,quia filij suspecti decedant superstite parente.

Sexto & vltimo adduco decisionẽ Ang. formatã in illa.l.debitor.C.de sen.pass.vbi dicit respondẽdo ad legem, qui res.§.: reã, ff.de solutio.ꝙ illa lex tertia intelligit vbi bona tranlierunt in fiscum cum onere suo, quia tunc non censetur omnino extinctum debitum, & ideo nimirum si ad illa restitutus teneatur ad debita,a contrario sentit ꝙ vbi bona non transissent cum onere suo, ꝙ tunc restitutus reincideret in pristinã obligationem, & hæc sunt quæ reuera iudicio meo non parum astringunt.

Quibus tamen non obstantibus,quæ reuera non obstant, cõtraria conclusio verior et tutior de
4 iure videtur & accedit primum † quod restitutio sui natura omnia reponit in pristinũ statum per iura quæ supra deduxi in ij.qõ. quia ratione fideicommissum extinctum per confiscationem, suscitari per restitutionem. decidit expresse Ludo,de Roma,qui non est leuis authoritatis, in consi,ccxlvij,incipien,primo dicitur,ad prin.ij col. Secunda facit,quia restitutio equiparatur fictioni postliminij,& retrotrahitur,& perinde haberi debet,ac si nunq; felonia esset cõmissa, tex.optimus ad propositum in l.si quis filio exheredato.§.penul.ff.de iniusto rupto irrito facto testa,& quod restitutio retrotrahatur.firmãt expresse Ang.& Imo,in l.si alienum.§.in extraneis.ff. de hæred.instit.& ibi clarius Paul.de Cast.post Bal,vbi dicunt ꝙ vbi restitutus bona recuperat simpliciter restitutio trahitur retro, nisi agatur de præiudicio tertij, licet Bar.contrarium senserit in d.§.pe.l.si quis filio exheredato, & hanc sententiam ꝙ omnino retrotrahatur firmat solẽnis doc.Caro.Ruinus in repe.§.& quid si tantum,l.gallus.de libe.& post. Tertio adduco in simili decisi.Rogerij de Peru.in consil.incip.punctus paulatius.posito inter consilia Bal.consi.lxiiij.in v.par. vbi dicit
5 † ꝙ restitutus ciuis semper fingit fuisse retro ciuis, eo quod restitutio retrotrahatur, & idem sequitur Fran.Tigri.in cõsilio seq. pro quo allegat bo.tex.in l.aristo.ff.de manu.resta.ita, & vassallus remissa felonia retro semper debet fingi fuisse fidelis. Quarto facit,quia iura in alium translata quę fuerunt ablata condẽnato ministerio iuris dum taxat secuta restitutione recuperãtur,vt est tex.formalis,in l.siue patronus,in princip. ff.de iurepatro.& text.in l.fin.C.de sentẽ. passis, & firmat Bald.in dicto.§.& quid si tantum.idem Bal.in c.domino guerram. in titu.hic finitur lex corradi.& idem Bald.in titu.de pace constan.in verbo priuilegia, & omnes nemine discrepante in dicto.§.& quid si tantũ. & tamen eo casu ius respectu condemnati erat omnino extinctum, & maxime in casu l.fi.C.de sen.pas.vbi filius per deportationem patris omnino erat exutus a patria pote,& tñ illud ius tam extinctũ in præiudicium tertij, quia duntaxat ministerio legis sine facto hominis per restitutionẽ suscitatur,si igitur respectu condemnati restituti suscitato iurium extinctorum locum habeat,a fortiori quantũ ad alios.quippe fictio retrotractiua,quę illud operatur,fundatur super maxima equitate, vt late declarat Bar.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap. sed longe maior equitas versatur respectu *tertij qui nõ deliquit, & qui miseratione* dignissimus est, cũ respectu delinquentis. igitur &c. Quinto facit ꝙ singulariter tradit Bart.in l.iij.per tex.ibi.ff.de adimen.lega.
6 vbi eleganter inquit† ꝙ exheredatio facta per partem eoipso extinguitur & reuocatur ꝙ causa illius inductiua tollitur & removetur.sic & in proposito,sublata per restitutionem principis felonia, causa inductiua

extinctionis fideicommissi extinctio cessare debet,& fideicõmissum suscitari. Sexto & fortius q̃ restitutio trahatur ad omnes q̃ fuerunt puncti in consequẽtiam, & quorum iura fuerunt resoluta resoluto iure vassalli committentis feloniam,deduco decisionem expressam Iac.de Belui.in c.j.in titu.hic finitur lex corra.et Iacobini de sancto Geor. in suo opere feudo.quos allegaui in quæstione precedenti qui formaliter volunt q̃ per restitutionem eorum iura suscitentur quæ ex resolutione extincta fuerant,quę decisio habet magnam equitatem,& apponit securim ad radicem. Septimo adduco tex.formatem ad hoc a nemine ponderatum . in l. fi.ff.de senẽ.pas.vbi tex.formaliter vult q̃ restituto principaliter damnato , restituitur is qui in consequentiam punitus fuit, & ita intelligit ibi gl.fi. Octauo & vltimo adduco decisionem ad propositum singularẽ Sasy.in l.castitati.j.colum.C.ad l.iuli.de adul.

7 vbi singulariter decidit q̃ eo† quod restitutio omnia reponat in pristinum statum, trahitur etiam ad personas,quæ in consequentiam principalis puniuntur,sicut in casu subiecto.& proprie tex.in d.l.fi debitor.C.de sen.pas.quam author allega.decidit casum. Nec obstat q̃ Ang.ibi dicere voluit q̃ illa. l.habet locum vbi bona transibãt in fiscum cum onere suo,nam reuera,salua pace tanti doctoris dixerim,non est verum,& ad eum cõfundendum ego adduco tex. singularem, quem nemo ponderat in l.ij.ff.de senẽ.pas. & restitutis, vbi vult text. q̃ licet simpliciter restitutus sine bonis non reincidat in pristinam obligationẽ,tamen si bona restituantur,reincidit,ita q̃ si vellet dimittere bona, nõ posset se exuere obligationibus,ex quo formaliter infertur q̃ obligatio personalis suscitatur,& tamen non principaliter, ratione commitantie obligationis ad bona restitutus reincidit in pristinam obligationem, quia si duntaxat illa ratione dimittẽdo bona liberaretur per l.ij.ff. quod cum eo.cum simil. vulg.& ideo glo.ibi singulariter dicit quod illud est ideo q̃ ille in pristinum statum reponitur & non alia,ergo sequitur q̃ respectu rei non tenetur nec illa est principalis ratio q̃ bona transissent cũ onere suo, sed eo quod in pristinum statum omnino reponitur, quando recuperat bona , vnde ex quadam equitate lex non vult q̃ damnatus restitutus teneatur,nisi bona recuperet, nimirum quia bona intelligebantur deducto ere alieno,et vbi non transissent cum onere suo dico q̃ remaneret obligatus damnatus, saltim naturaliter,sicut dicimus i seruo qui remanet obligatus naturaliter sed quando creditores possunt habere regressum contra fiscum nimirum si tunc liberetur condẽnatus, in vltimis autem voluntatibus quin hæredes sint obligati ex quasi cõtractu acceprando hæreditatem nemo est qui dubiter,quia sunt iura vulgaria ad aliud fundamentum,dum dicitur quod res semel extincta &c. Respondetur quod ficto retrotracti. ua restitutionis illud operatur, quæ quantũ ad effectum facit quod non censeatur extincta ab initio obligatio.ad hoc deduco text. singularem in l.ij.ff.de senten.pas.vbi vult

8 text. † q̃ secuta restitutione actiones directe contra restitutum reuiuiscunt, & tamen nisi fingendo nunquam fuisse extinctas non possunt suscitari directo, sed duntaxat vtiliter,vt no.docto.in dicta l.inter stipulãtem. §.sacram,& hic consequens est vt restitutio quæ retro fingit,tollat omnino causam extinctiuam etiam quantum ad effectus prætereritos , quod sine dubio princeps facere potest,vt dicit glo.singula.in clemen.j.in verbo,pro infectis de immunita.ecclesiarum,et propterea Bald.in l.imperialis.§.j.C.de nupti.dicit per tex.ibi q̃ restitutio purgat omnem maculam, eo quod omnia reponat in pristinum statum . Nec obstat si dicatur quod fictio retrotractiua non potest habere locum hoc casu , eo quod medio tempore superuenerit inhabilitas propter omnimodam extinctionem fideicommiss.nam respõdetur quod inhabilitas quæ concernit consequentia & non principale , & non impedit fictionem translatiuam retrotractiuam, etiam quantum ad illa consequentia , cum multa concedantur in consequentiam, quæ principaliter non conceduntur l.prima. in fin.princip.de authorita.tutor.l.quoties.C. de iudi.c.de prudentia, de donatio.inter virum & vxor.hæc limitatio probatur in l.ſi liber homo,§.ſi seruus.ff.ad legem Aquili. & in lege penulti.ff. de suis & legiti. hære-

9 dibus vbi habetur † quod si filius capti ab hostibus decesserit ante patris reditum demum pater reuertatur,fingitur retro filium habuisse in potestate . & ideo omnia bona filij applicantur ei iure peculij , & tamen tempore quo pater redijt extremum a quo non erat habile , cum filius esset mortuus & ratio est quia illud extremum veniebat in consequentiam , & ideo illius inhabilitas non consideratur , & istam limitationem ponit Bartol.in lege fina.C.de sententi. passis , Ioan.de Imol.& Raphael Cuma.in

d.l.fi is qui pro emptore. sic intelligentes tex.in l.sed si quis stipuletur.§.j.de vsufru. & ita resident.

Ad fundamenta quæ pro cõtraria cõclusione per autho-
rem tractatus adducũtur,& primo dum dicit ꝙ restitutus non vr amplius possidere bona recuperata iure hæreditario, sed ex superuentẽti restitutione,& beneficio principis,quodq; ex beneficio principis fideicõmissum nõ inducitur &c.Respondet quod auctor falsum præsupponit,ꝙ videlicet bona recuperata non habeantur iure hæreditario,quia vt dictum est illa restitutio retro trahitur,nec aliquid de nouo dat,sed omnia reponit in pristinum statum, ita vt reddita bona non nouiter concessa videanturꝫ. Nec obstat pariter aliud fundamẽtum in quo dicitur ꝙ res semel alienata perpetuo durat alienabilis,nec reincidit in pristinum fideicommissum,& allegatur principaliter tex. in l.pater.§.quindecim.de leg.iij. Nã respondetur primo ꝙ ille tex.non habet locũ in materia feudali,vt est tex.singu.quem ad hoc formaliter ponderat Bal.pro limitatione dicti.§.quindecim.in c.j.de eo qui sibi & hæredi.suis masculis & fœmi. Secũdo respõdetur quod ista prohibitio est realis, & ideo non procedit dispositio.§.quindecim, qui loquitur in prohibitione personali. ita formaliter Bar.in l.peto.§.a fratre.de lega. ij.& quod tradit idem Bart. in l.pater filiũ. §.fundum.de leg.iij. Tertio respondetur ꝙ hic, non fuit facta aliqua alienatio, licet enim per delictum videatur fieri alienatio, superueniens tñ restitutio,quæ retrotrahit, fingit nunquam delictum commissum, & in consequentiam alienationem non fuisse factam,quare suum fundamentum non procedit quod maxime procedit, vbi restitutio esset facta per viam iustitiæ, tunc enim non est dubium quod trahitur ad omnes in consequentiam,ita Inno,in c.auditis.de præscriptis.doct.in l.j.C.si vnus ex pluribus.vnde & tunc eo ꝙ omnia reponuntur in pristinũ statum, per l.quod si minor.§.fœuola.ff.de
10 mino,† restitutio trahitur retro etiã in præiudicium tertij in iure sibi quæsito,ita tradit Raph.Cu.quem sequuntur nouissimi in d.§.& quid si tantum,Nellus de sancto Geminiano tracta.de banni.in j.par.iij.temporis. q.xj.& potest dici fuisse factam restitutionẽ per viam iustitiæ, qñ in præfatione narratiua illius continetur restituendum condemnatum fuisse per consumaciam, quia ex verbis supplicationis qualis concedentis fuerit mens colligitur,tex.nota.in l.j.de diuer.rescri.C.& tex.in c.inter dilectos.§.cæterum, de fide instru, Ioan.de Imo. in l.iudex.ff.de re iudi,& in simili in absolutione tradit Panor.in c.cum pro causa,de sentẽ.excommu, & quod idem tradit in c.ij.de treuga & pa. cum si.& etiam potest colligi mens principis ex suis proemijs & præfationibus.l.fi, ubi no.Bal.& Imo.ff.de hære,instit,l.regula. §.licet,& ibi Bar.ff.de iur.& fac,igno.Bal, in c.cum terra.de elec.Alex,in consi.vij,in-
11 cip.visis,& animaduertis.col.iij.vol,ij.† & in dubio iure cõi præsumitur princeps vsus & non gratia speciali.argu.l.in testamento. C.de test,mili,nam qñ factum superioris potest referri ad ius cõe, in dubio semper ita intelligitur,vt not.Bal,in l.bonorum.C.qui admitti,& est doctrina Inno.quam Io.And. Ant.de Bu.& oẽs sequuntur in c.dudum.de decimis.& no.Pau.de Cast.in l.princeps.ff. de legi.cum si,vt tradit Alex.in l.quanquã. C.de testa.mili,& in simili ẽt dicimus quod in dubio prmceps vr habere respectum ad ius cõe,vt tradit Inno.in c.innotuit. in princi.de elec,Ang.i l,bene a zenone.C.de quadrien.præscri.Pau.de Ca,in l,si testamentũ. C.de testa.Panor.in c.ad hæc de rescri.cum si,& facit l.si qñ.ad princ.C.de inof.testa.& vbi vtraq; qualitas,iustitiæ videlicet,& gratie concurreret,qualitas iustitiæ deberet potius attendi duplici ratione.Primo quia magis fouetur iure cõi,vt pulchre decidit Bal. in l.si quis decurio,C.de fal,Pe.de Anch.in c.canonum statuta, de constit,& est decisio tex.in l.nam & miles.ff.de iniu.rup.& irri. fac.testa. Secundo quia fauorabilior est, vt dicit Bar.in l.cum quis.in fi.§.si quis pro
12 eo.ff.de solu,& sic magis attendenda,† quia licet alias qualitas naturalis magis q̃ accidentalis cõsideretur,tñ vbi accidentalis est fauorabilior,illa est attendenda.tex.est peregrinus in l.hæreditatem.in prin.ff.de castren.pec,si bene inducatur. Dum postremo author tractatus deducit ꝙ vbi sunt apposita ista verba & quibus dederis &c. vr concessa facultas alienandi,esset magna qõ, quam ipse non intrauit,an intelligeret permissa successio ab intestato,nam Bal.formaliter in c.feudum ea lege. si de feudo fuerit contro,dicit ꝙ per illa verba duntaxat censeretur data facultas alienandi,& sub eis solum comprehenditur vera & propria alienatio,& propterea inferi ꝙ non comprehẽditur illa quæ fieret ex delicto,quia non est propria alienatio l.si quis in tantam.C.vn-

de vi.ergo & in proposito videtur dicendū ꝙ non comprehendatur alienatio, quæ fit per successionem ab intestato,quia nō dicitur defunctus proprie alienasse, sed a lege defertur.l.lege obuenire dicitur.ff.de verb. significatio. & l.iij.§.de illo.ff.pro socio.& impropriæ ac ficte prouenit a defuncto.l.cō ficiuntur.& l.li quis cum nullum.ff.de iure codicillorum,et formaliter Barto.iuncto eo quod dicunt ibi Ange.& Alexand,decidit in l.qui rome.in.§.duo fratres.ff.de verbo. significa.ꝙ vbi datur facultas alienandi gratuato per eum cui debet fieri restitutio fideicommis. ita demum præiudicat licentia concedenti,si bona fuerint alienata, vsque adeo ꝙ si non fuerint alienata debent peruenire ad concedentem licentiā prout alias
13 peruentura erant,†vnde de illa verba,prote & successoribus tuis & habentibus causam &c.Non alterant, vt dixi naturā feudi in Gallia,cum tacite insit ex consuetudine, secundum quam permissa est alienatio rerū feudaliū sicut allodialium. Quia vt dixi in quæstione secunda,expressio eorum quę inherent nihil operatur, & est longū discrimen inter ista verba quibus dederis vel habētibus causam a te,quia per illa verba habentibus causam &c.non videtur esse data aliqua facultas nisi vbi alias illam haberet de iure,nec p̄sumit per ista verba princeps iuri agnatorum derogare voluisse. per iura vulgaria quæ deducere piget,et ita concludendum puto,saluo semper sanioris iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Pœna incapacitatis per legem, quisquis.inflicta filijs, an locum habeat in filiabus.*
2 *Dispositio odiū irrationabile continens, nullatenus extendi debet.*
Statutum vni pro alio pœnam imponens, irrationabile dicitur, & iniquum.
3 *Constitutio quæ punit vnū pro alio est iuri naturę & diuino contraria.*
4 *Statutum dictans filio rebellium de ciuitate expellendos, ad filias nō est extendendum.*
5 *Filiæ non censentur comprehense sub filiorū exheredatione.*
Priuatio nunquā inducitur nisi specialiter exprimatur.
6 *Pœna incapacitatis filiorum quo ad extraneorum successiones, non debet ad filias extendi.*
Salycetus fuit excellentissimus doc.& præcipuus veritatis inuestigator, cuius opiniones plerunque medullam iuris continent.
7 *Verba quæ in dispositione odiosa apponūtur, ad alia non extenduntur.*
8 *Titulus institutionis respectu hæreditatis parentum, est honorabilis.*
9 *Heresis in quo differat a crimine læsæ ma.*
10 *Nati ex reductis in pristinam seruitutem propter ingratitudinem, serui sunt.*
11 *Veritas ignoratur eius quod multipliciter exponitur.*
12 *Extensio ex paritate rationis non fit in pœnis ipso iure inflictis.*
13 *dispositio pœnalis respectu delinquentis est reipublice fauorabilis, respectu vero filiorum continet odium.*
14 *Filius est portio quædam corporis paterni, sed & eadem caro dici potest.*
15 *Natus ex sola muliere absque virili semine, non est maculatus peccato originali, sed quis ille, Christus solus.*
16 *Maiestatem diuinam longe grauius est offendere quam humanam.*
17 *Constitutio pœnalis emanans ad vitanda animarum pericula, extendi potest.*
18 *Pœna legis,quisquis, quo ad incapacitatem successionis extraneorum, non trahitur ad filias.*

1 QVINTA quæstio quę ponitur in hac materia est, num †videlicet pœna incapacitatis filijs inflicta per l. quisquis,habeat locum in filiabus,& breuiter quicquid dixerit author tractatus,vera cōclusio est ꝙ pœna illius legis,quisquis, non trahatur ad filias nisi duntaxat inquantum exprimitur, nec sub nomine filiorum quibus pœna incapacitatis, quantū ad omnem successionem infligitur, filiæ possunt censeri comprehense. Primo ista conclusio comprobabitur autho. scribent. Secundo deducentur rationes. Tertio respondebitur ad argumenta deducta per authorem.

Et primo ℭp in illa l. quiſquis. ſub ſi-horum appellatione nõ cõ prehendãtur filiæ dicit for maliter Bar. in l. j. ff. de verbo. ſignifi. ſequun tur Bald. Ange. Saly. & Franc. de Are. in l. quicunq; C. de ſer. fugit. Imol. in l. ſi ita ſcri ptum. de leg. ij. & ratio eſt ſecundũ eos, q; licet alias in materia pœnali fiat extenſio de perſona ad perſonam, vt in l. ſi quis id quod. alleg. per authorem, & in multis aliis locis, habet locum, niſi odium ſit irrationa biſe, quale dicunt eſſe in caſu dic. l. quiſquis.

2 ℭp videlicet vnus puniat pro alio. † & ideo quia irrationabile odium continet, non de bet aliquatenus fieri extenſio, & ita ẽt pul chre conſulendo concludit Phil. Deci. conſ. lxiij. incip. & diligenter &c. col. ij. & idẽ expreſsius firmat Fran. de Are. cõſi. xxxix. per totum & quod contineat odium irra tionabile adduco primum quod Cy. dixiſſe ſignanter refert l. lege corne. ff. de vul. q; ſta tuta & conſtitutiones quibus pater pro fi lio, vel econtra filius pro patre punitur, ſa punt quandam tyrannidem. idem Bal. in l. dotis. C. de iure do. dicit ℭp ſtatuta quę impo nunt pœnam filijs pro patribus, ſunt valde dura & rigoroſa. & idem tradit Angel. in l. ſancimus. C. res inter alios acta. dicit ℭp ſta tutum imponens pœnam vni pro alio, licet ſit tolerabile, tñ nõ eſt laudabile, ſed valde iniquum. & ideo idem Bal. in authẽ. ſi capti ui. C. de epiſ. & cle. dicit ℭp ſtatutũ quo vnus tenetur pro alio, nunquam tanquam odio ſiſſimum debet extendi maxime qñ pœna corporalis vel infamie, vt in propoſito im ponitur. nam ẽt ſi expreſſe hoc vellet nõ va leret tanquam irrationabi le. dictat enim ratio naturalis quod geſta de beant ad authores ſuos reſtringi. & non ex tendi ad alios qui culpa carent, & ideo idẽ Bal. & Salyce. in d. rub. res inter alios acta.

3 † dicunt tales conſtitutiones eſſe contra ius nature & diuinum, & dicit formaliter Soci. in l. cum filius. ff. de verb. ſig. ℭp vbi reperiẽ talis conſtitutio licet valeat, tñ non põt ne gari quin ſit valde dura & exorbitans, eo quod tendat in præ. ſ. cium non delinquẽ tis & eſt bene notandum ℭp Bald. & Saly. in d. rub. res inter alios acta. equ parant pœnã infamie pœnæ corporali, pro qua equipara tione fa ti text. formalis i l. iuſta. ff. de manumiſ. vindi. & quod Bald. ſingulariter tradit in l. j C. manda. ex quibus ſumma reſultat concluſio, ℭp conſtitutio dicẽs vt vnus pu niatur pro alio, filius videlicet pro patre, eſt valde rigoroſa & exorbitans ab equita te naturali & a iure diuino, quare ſtrictiſſi me eſt interpretanda, nec debet fieri aliqua extẽſio. Secundo adduco ℭp videlicet vbi diuerſa ratio militat in filiabus ℭ in filijs, nunc nunquam diſpoſitum in illis trahitur ad filias, ita ſingulariter Bald. tradit in l. ſe ruus. C. communia de ſucceſs. ſed in caſu ſubiecto diuerſa ratio militat, quippe in filijs. l. quiſquis. dicit exempla criminis paterni metu, in filiabus dicit illas eſſe minus auſuras, nimirum quandoquidem filij ad bella ineunda proditiones faciendas habiles & apti eſſe poſſunt, filiabus vero arma defer re, proditiones conſpirare ſexus fragilitas non permittit. propterea Bald. in l. illa qui-

4 cunq; de ſer. fugi. dicit † ℭp ſi ſtatuto caueat vt filij rebellium expellãtur de ciuitate, nõ extendirur ad filias, quia ceſſat ratio. non enim propter ſexus fragilitatem, ita aufure præſumuntur, vt docet experientia naturalis. vnde prout eſt in textu verbum metuun tur, de hiſtum præſumptum filiorum punit, quæ præſumptio, ut dixi, ceſſat in illis, ergo ſub filiorum appellatione non potuerũt cõ prehendi, nec pœna filijs impoſita poteſt di ci repetita in filiabus. Tertio cõfirmatur præmiſſa, quia vbi conſtitutio loquitur di ſcretiue de filijs, & filiabus, tunc quod dr in filijs nunquam extẽditur ad filias, ita ſingu larliter tradit Bal. in l. in multis. ff. de ſta. homi. ſed in propoſito lex illa, quiſquis, loquit diſcretiue de filijs & diſcretiue de filiabus, ergo nõ poſſint in diſpoſitione filiorum in telligi comprehenſe. Ex quo ẽt ſequitur ℭp attento quod habent ſpecialem determi nationem non debet fieri repetitio eius quod dicitur de vno in altero, per tex. ad hoc no. in limiti in c. cum dilecti. de donat. quem ibi ad hoc ponderant Card. & Imo. Bal. in c. ſe cundo requiris. de appell. & in l. j. in fi. C. de legi. hęred. Quarto & expreſsius deduco quod voluit gl. in l. ſi ita. in verbo, natus. ff. de inuſto rup. quam ibi ponderat & ſequit

5 Io. de Imo. quæ eleganter voluit † quod ſub exheredatione filiorũ non cenſetur eſſe cõ prehenſe filie. & ſic in propoſito, ſub exclu ſione filiorum ab hæreditatibus extraneo rum, non debent cenſeri eſſe comprehenſe filie, cum ſpecialiter excluſe non reperiant.

Quinto facit quia in materia excluſiua, punitiua & priuatiua, qualis eſt iſta, qđ non eſt ſpecialiter expreſſum non inducit priua tionem, vt pulchre tradit Bal. in l. chirogra phis. C. ſi certe. pera. ẽt vbi maior verſaretur ratio. ita pulchre idem Bal. in auth. ex teſta mento, C. de ſecun. nup. per tex. in ℌ. cũ igi-

tur.in auth.de non eligē.secun.nuben.col.j. cum si. *Sexto et vltimo confirmatur*, nam cum quantum ad exclusionem illa.l.sit valde odiosa, non debet fieri aliqua extensio, vnde dicit ibi singulariter Ange.prout eum refert Soci.in consilio cclxxv.quod habuit qōnem in Romandiola, in qua consuluit qd filij non prohibeantur capere ex testamēto parentum qui non deliquerant, licet lex ꝓhibeat illos capere ex testamento extraneorum, eo quod expresse non prohibeat ex testamento parentum, & ēt quia valde odiosa *sit non debet fieri aliqua extensio, qua rōne*
6 motus Saly.tenuit † pœnam incapacitatis quantum ad successiones extraneorum nō debere extendi ad filias, qui in hoc non habet contradicentem, & est magne authoritatis.de quo exclamat Pe.de Anch.in c.canonum statuta.de cōsti.dicens ꝙ Saly.fuit excellentissimus doctor, & præcipuus veritatis inuestigator, & quod eius opiniones solent cōiter continere medullam iuris, quem etiam secutus est, vt refert author, Ang.Areti.& *isti duo non habent aliquem contradicentem*, quare in materia pœnali, vt infra latius dicetur, & sequenda est eorū opinio. cum quibus tñ sunt omnes doct. quos deduxi supra in princ.

Superest nunc ad argumenta in contrarium adducta respondere. Et primo adducit ꝙ.§. ad filias loquitur limitatiue, & dispēsatiue, nam respondetur quod nō est verum quod loquatur limitatiue, nam respōdetur, immo *est dispositio separata de per se quæ fit in filiabus* & licet limitatiue loqueretur, non propterea sequitur quod dispositio.§.precedentis amplietur, in vi comprehēsiua vltra suam significationem, vt Bar.tradit in l.generali.§.vxori.per tex.ibi.ff.de vsufr.lega. nec obstat pariter & dispensatiue loquatur, quia immo vt dixi, est dispositio separata. & posito ꝙ dispēsatiue loqueretur, esset verum respectu hæreditatis materne, vt videlicet non obstante quod imperator illas ab ea hæreditate excludat tñ reseruat eis certam portionem. Non valet pariter argumētum sumptum ex tex.in verbo, nec iure hæreditario, ad inferendum ꝙ filie sint incapaces tituli hæreditarij, nam verum est respectu successionis materne, ad quam dūtaxat
7 verba illa referuntur, † quę cum sint apposita in dispositione odiosa, vt dictum est, & infra latius dicetur non debet extendi ad alias successiones, Nec valet dum dicitur ꝙ si respectu successionis materne incapaces sint filiæ, quæ magis eis debetur, a fortiori respectu successionis extraneorum. Nam respondetur ꝙ quando ratione alicuius indignitatis inducitur incapacitas, magis solet induci respectu successioni parentum q̄ extraneorū, quibus esset quodammodo pœna non posse relinquere, vt videmus in filijs spurijs, qui a parentum excluduntur successione, & tamen non prohibentur succedere extraneis vel cognatis &c.l.hac parte.ff.vnde cogna.cum sim. Secundo si argumentum de maiori ad minus non habeat locum in dispensationibus simpliciter odiosis, vt est dictum singulare Hostien.in c.postulasti.de rescrip. vbi sequuntur omnes, a fortiori in hac materia q̄ est maxime odiosa.pœnalis, et correctoria tale argumentum procedere non potest, & minus valet dum
8 dicitur † ꝙ titulus institutionis est honorabilis. de quo potuisset allegare text.formalem in l.filium.§.sed si portio.coniuncta gl. in verbo.pleniore.ff.de lega præstan. nam illud proprie procedit respectu hæreditatis parentum, *esset enim satis dedecorum si nō* nominaretur hæres patris, præsumereturq; ingratus, quæ consideratio non cadit respectu extraneorum, respectu quorum ad paria iudicātur titulus institutionis vel alius, quia cessat illa consideratio particularis, vt not.docto.in l si quis priore.ff.ad trebellia. nec pariter obstat dum dicitur ꝙ tex.in sui ratione voluit duntaxat per dictionem vt, quæ denotat causam finalem, ꝙ filiæ haberent solum mediocrem alimoniam, & non *integrum emolumentum*, nam ratio ad dispositionē suam adaptanda est, & sic respectu successionis materne noluit imperator quod haberent integrum emolumentū, sed duntaxat mediocrem alimoniam.quantum vero ad exterorum successiones, lex nihil exprimit, quare non debet fieri extensio.vt supra dictum fuit, Nec pariter obstat versiculus, id quod de prædictis, vbi secundum eum non repetitur verbum filiæ, sed filij tātum, & sic ibi sub appellatione filiorū comprehenduntur filię, nam posse id negari, vel si de filiabus intelligatur, debet intelligi modo præmisso. Non obstant pariter alia argumenta quæ extra textum per authorem adducūtur, quod sub appellatione filiorum continentur filię, & primum adduxit.c.vergentis, in fin.de hereti, vbi tex.loquitur de exclusione filiorū a bonis patris delinquentis, & tñ *nemo dubitat quin comprehendātur filie*, nam reuera non possum non admirari ꝙ tam debile fundamentum in mediū

obtulerit.nam cum bona heretici applicen
tur fisco,nimirum si filia excludatur, q̃a de
necessitate illud sequitur,alie,partter l.ma-
nicheos.in verbo, filios.C.de hereti,nã idẽ
respondeꝛ, vel aliter respondendo dicimus
9 q̃,vt in sequentibus latissime dicetur,†lata
est differentia inter crimen heresis,et crimẽ
lesæ maie.crimen quippe heresis principa-
liter animam inficit & animam concernit,
& eadem ratio infectionis quantum ad ani
mam quæ militat in prole masculina , milit
at & in filia,quia quantum ad infectionem
animæ non requiritur audacia, & fragilitas
sexus nihil operatur. secus in crimine læsæ
maiest.in quo,vt dixi,diuersa ratio militat,
ex quo etiam sequitur solutio ad text.iuris
diuini allegatus per authorem.nam loquun
tur de punitione delicti concernentis ani-
mam, & de punitione spirituali,nec est ali-
qua comparatio offensæ dei ad offensam ho
minis,immo esset quasi hereticũ velle equi-
parare hominem deo,& dicere ita grauem
esse offensam quæ contra illum committit,
sicut contra deum. vt infra latius dicemus.

Non obstat pariter tex.in authẽ.qui,mo.
natu.effi.sui.§.pen.nam adhuc istud funda-
mentum est debilius , quippe eadem ratio
omnino quæ militat in filijs,militat & in fi-
liabus, eo q̃ ex dãnato coitu nate sint,quia
infectio prouenies ex conceptione per le-
gem damnata, equaliter concernit filios &
filias,secus in casu subiecto,vt prædixi.Mi
nus obstat tex,in l.ij.C.de libe,& eo,liber,
nam de filiabus q̃ comprehendantur, nec
tex.nec gl.nec doc.faciunt aliquam mẽtio-
nem.& si comprehenderentur,alia ratio re
format pactum, nam vt tbi glo,intelligit in
10 finali solutione,ille tex.debet intelligi † q̃d
nati ex his qui sunt redacti in pristinam ser
uitutem propter ingratitudinẽ , sunt serui ,
modo vterque parentum vel saltem mater
sit ancilla,quia partus sequitur ventrẽ, alio-
quin volunt tbi gl.& doct.q̃ filij non essent
serui,& si cum ista ratio cõcertionis in ser-
uitute eque militaret i filiabus sicut in filijs,
nimirum si comprehenderetur. Nec ob-
stat pariter dum dicit author q̃ ratio q̃ ha-
bet locum in filijs quæ est, vt pater magis
torqueatur propter punitionẽ filiorum, mi-
litat & in filiabns.& ad hoc ponderat text.
in d.l.quisquis.in verbo, perire enim debet
paterno supplicio . exponit idem ad pate-
num supplicium.nam ratio expressa in d.l.
quisquis.est,quia in filijs metuuntur exẽpla
paterni criminis . in filiabus dicitur minus
aufuras contidimus,illa ratio est expressa et
non altera,vt dicemus secundum illam ipi-
tur duntaxat licet arguere , & non secundũ
non expressam,vt late tradit Inno.in l.si ve
ro.§.de viro.ff.solu.ma. Alex.late in l.si cõ
stante.ad prin.ff.eod.ti,bonus tex.in l.cum
pater.§.dulcissimis.de lega.ij.& in l.pater.
§.fundum.de leg.iij.Et dum dicit q̃ immo
altera ratio est expressa in text.ibi paterno
supplicio,id est ad paternum supplicũ. illa
expositio,vt vulgo dicitur.est glo.Aureliа-
nen.quę corrumpit tex.nam tex.dicit q̃ im
periali lenitate donat vita filijs, qui debent
perire paterno supplicio.et ibi gl.super ver
bo , paterno,dicit quod est interpositio , &
sic illa verba referuntur ad causam remis-
sionis pœnæ capitalis , quæ fit filijs , & non
pro ratione pœnę icapacitatis prolata sunt,
& quia ẽt illa uerba possunt intelligi pater-
no supplicio perire debent , id est pœna &
supplicium patris debet in eos redundare,
& ilia est vera expositio , nescio vnde au-
thor suam traxerit,vnde cũ saltem illa ver
11 ba possint habere plures expositiones † eius
quod multipliciter exponitur veritas igno-
ratur,secũdum philosophum,vt refert Bal.
in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de of-
fi.procon.& lega.& sic non potest argui ex
eo.vt deducit late Alexã. post Imol.in d.l.si
constante, & dum postmodum subiiciebat
quod expressa ratio in textu militat in filia
bus,nõ est verũ,vt supra dictum fuit. Ex
quo etiã sequitur solutio ad alias rationes ,
quas ex aliisiuribus author tractatus trahit
ad punitionem filiorum, nam respondetur
quod ille rationes non sunt expresse in d.l.
quisquis, ille pariter rationes sunt diuerse,
& quãdo plures rationes assignari possunt,
ex illis non potest fieri extenlio,vt late cõ-
cludit Alex.in illa l.si constante. ad prin.ff.
sol.ma. & vt inferius subijcietur in crimini-
bus in quibus rationes ille exprimũtur , est
longe diuersa ratio. Et dum ex præmissis
argumentis author voluit concludere q̃ ap
pellatione filij fuerunt comprehense filiæ,
quodq; ex natura verbi, saltem ex larga si-
gnificatione,appellatione filiorum compre
henduntur filiæ,quo casu vbi militat ratio-
nis identitatis potest fieri extenlio , allegat
aliqua iura,nam ad id multipliciter respon
detur, Primo illa regula nõ habet locum in
hac materia odiosa in præiudicium tertij,
vt expresse voluit Ioan.de Imol.in l.si ve-
ro.§.de viro.ff.sol.mat.dum allegat, l.patri.
ff.ad l.iul.de adul. idem Alex. in d.l.si con-
stante.ad princ. Secundo maxima author-
is non habet locum vbi simul pœnalis est

dispositio

dispositio & correctoria.gloss, singu.in cle. vt hi qui de ætate & qualitate.quam firmāt Imo.& Alexan,in locis allcg.q lit pœnalis non est dubium, quod sit correctoria iuris antiqui,est tex.in l.eos.ff.ad legem iul. maiestatis.& in l.iura.ff.de patron.quibus expresse probatur q olim non puniebatur filij *in crimine læsæ maiestatis,immo* iura patronatus eis reseruabantur,& sic.l,quisquis in hoc corrigit dic.l.eos, vt voluerunt glo. in dictis legibus.quare non debet fieri extē
12 sio. †Tertio respondetur q illud nō habet locū in pœnis inflictis ipso iure, in quibus non fit extensio ex paritate rationis,vt dixi supra in j.q.& in proprijs terminis allegaui Soci.ita tenentem in consil. cclxxv.

Quarto & peremptorie esset opus q militaret eadem ratio, vt ibi dixi, sed eadem ratio in propolito per omnia non militat, igitur &c. Non ob. pariter q materia est fauorabilis,quia interest reipublicę &c. & allegat doctrinā Bar.nam illa doctrina Bar. salua pace tāti doctoris non videtur vsque quaque vera.causa enim immediata imponendi pœnam,est odium delinquentiū, remota vero est fauor publicus, ad cognoscēdum autem an dispositio sit fauorabilis vel odiosa,attendi debet causa proxima & non remota,secundū Bal. in l.fin.C.de interdic. matr mo.quam rationem assignat Aret.contra dictū Barto.in l. gallus.§. & quid si tantum.de libe.& posthu,& etiā quidā moder. repeten.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca pro empto.vbi dicitur q alias sequeretur q omnis exceptio esset fauorabilis, cū principaliter vel in consequentiam conseruat fauorē.quod tamen est falsum l.qui exceptionē.ff.de condi.indebi. & facit bonus tex.,p hac opinione in l.ob id.ff.ad l. aquil.
13 q tradit Bart.in l.ff.C.vnde vi. †Secūdo respondetur q dispositio pœnalis est fauorabilis reipublice respectu delinquētis,sed quantum ad filios vt dixi, continet odium irrationabile,& non debet aliquatenus extendi,immo sapit quandam speciem tyrannidis.quare nimirum si hoc casu non sit fauorabilis, & sic non debet fieri extensio.

Non obstat pariter dum subijcitur q ēt in materia pœnali appellatione filiorū comprehendātur filie,nā supra plene respōsum est quod non habet locum in odio irrationabili,quale continetur in dicta l.quisquis.

Nec obstat glo.in d.l.quisquis,quæ illam loquentem de patre extendit ad mattē. nā fulia ratione reprehenditur a Salyce. & ab Ange,Aret,& q illa glo.male loquatur demonstro aperta ratione, nam pater qui habet filios in potestate,nimirum si obliget filios ad pœnā, cū & illos vendere possit in necessitate l.ij.C.de patribus q filios distraxe.quę vt ibi dicunt omnes doct. & signanter Bal.& Saly.non habet locum in matre, habebatq olim pater ius vite & necis in filium, *vt dicit text.in l.in suis.ff. de libe.* & posthu. q ius non concedebatur matri, vt ibi traditur.Secundo præsumptum crimen qđ punitur in filijs ex præsumptione exē-
plit, *militat in patre & non in matre,quippe* cum pater tribuat formam in generatione, ab eo filij denominantur,& cum eo dicuntur eadem substantia, nec dicuntur diuersi a patre,vnde vna & eadem caro cēsentur, secundum philosophum,& tradit text. formalis in §.hæc authoritas. xxxv. quæstio-
14 ne vj.† & propterea dicitur filius esse portio corporis paterni,text. in l. cū scimus,de agrico,& censi,lib.xj.vnaq & eadem persona cum patre reputatur.l.fi.C. de impub. & aliis substitu.quæ omnia non habent locum in matre. facit glo. singularis in l.ij.C. qui ætate vel professione se excusant. quæ signanter dicit iura quæ dicunt filium & patrem debere censeri eadem persona nō habere locum in eo qui nō est in potestate. & glos. sibi contraria in dicta l. quisquis.dicit formaliter q filius emancipatus non punitur pœna illius legis, ergo respectu matris nunquam punitur, cum mater non habeat filios in potestate.Propterea tex. singularis in l.exemplo,de decurio.lib.x.C.vult,iura quæ dicunt filium a patre denominari debere,& non a matre.quæ iura late deducūt moder. in c.raynutius. de testamen. vsque adeo procedere.vt non valeat consuetudo in contrarium,eo q iure quodam naturali, vt ibi dicunt docto.illud procedat, qua ratione sanctus Thomas in secunda secundæ q.lxxxij.de articulo non recordor, tenuit
15 formaliter in simili † q si cōtingeret aliquē nasci duntaxat ex muliere sine semine viri,ille non esset contractus peccato originali eo quia mater non tribuat formā sed materiam & multa alia deduci possent. Nō obstat pariter dum dicit quod illa lex quātum ad filios non continet odium irrationbile,nā in principio huius quæstionis multis fundamentis demonstraui contrarium, & allegaui maximos legum vertices ita tenere,& dū dicit quod deus qui misericors est nonnunquam punit filios propter peccata parentum nam miror quod iste doctor velit os ponere in cœlum, & punitionem

quæ ſit occulto indicio Dei, vult comparare punitionē humanę, cum nec in punitione nec in offenſa ſit aliqua cōparatio, vt ſubijcietur. Demum deduxit text. in cap. ſtatutum. & in c. vbicunque. de pœnis, vbi dicit q̄ iſtud eſt expreſſum in crimine hæreſis q̄ puniantur æqualiter filię ſicut filij, & quod crimen hereſis, & crimen læſæ maieſtatis æquiparantur, per multa fundamenta, quæ deducit in quæſtione ſequenti nam reſpō-
16 detur † quod videlicet longe grauius eſt diuinam q̄ humanā offendere maieſtatem l. hi qui ſanctam C. de hereti. & text. in l. illo c. vbicunque de pœnis. & tex. met. in illa extrauag. Fede. quam ipſe allegat dū dicit, quāto magis, etiam vult arguere a maioritate rationis, quod argumentum procedit, ſed econtra nunquam, & ſic arguere econtra, videlicet de crimine hereſis ad crimē læſæ maieſtatis, eſſet arguere de maiori ad minus. Secūdo reſpōdetur q̄ in crimine hereſis q̄ pœna & *eius punitio extendatur, alię* rationes militant, quæ nō militant in crimine læſæ maieſtatis. Primo, quia illud tendit in fa*uorē fidei, tunc. n. etiam in materia* pœnali verba largo modo & improprie intelligun tur, & ſic fit extenſio, ita ſingulariter nota, Panor. poſt Hoſtien. in c. ij. in fin. de diuor. Secunda ratio quia ex offenſione diuina, ſi delicta grauiter non puniretur peſtes, terremotus, & alia infinita mala, puenire poſſent. in auth. vt non luxurietur homines cō tra naturam. colum. vj. Tertiō quia tractatur de fauore animarum, tunc enim debet fieri extenſio etiam iuris pœnalis, per illud quod not. glo. in c. ſciant cuncti. & in c. fina. de elect. in vj. & ita tenet do. Abbas in conſil. xxij. incip. in quæſtione mouenda inter Anto. circa fi. idem tenet Ioan. And. in c. ex tenore. qui filij ſint legi. & ibi Panor. reputat ſingulare & non tradendum oblitioni
17 † q̄ cōſtitutio pœnalis debet extendi, & largo modo interpretari, quando emanauit, vt euitentur pericula animarū. idem tenet Geminia. in c. j. §. fin. in j. colum. de homi. in vj. & propterea Alexan. conſil. xlij. incip. ſuper præmiſſo themate. colum. ſi. circa. fin. j. volumi. ſignāter dicit, quod fauore fidei & animarum, etiam in materia correctoria ſit extenſio. ſicut enim anima præfertur corpori, ita bona illius præferuntur bonis corporis. & ideo nimirum ſi quantum ad crimen hæreſis, quod eſt contagioſum & multos in ficere ſolet, vt periculum animarum euitetur, fuerit introductum, vt pœna extendere tur. & hæc eſt ſolutio cui Apollo non reſpō deret Chriſto, vt verbis vtar Bal. in c. quæ in eccleſiarum. de conſtitutio. Poteſt etiam aliter reſponderi quod videlicet in illis iuribus comprehenduntur filiæ, quia expreſſum eſt. Item illa iura non loquuntur quātum ad pœnam incapacitatis reſpectu ſucceſſionis extraneorum, quare non militant, poſtremo author tractatus deduxit aliud fundamentum de extrauaganti Federici, vbi ponitur verbum, liberos. & de. l. fin. C. de bonis proſcripto. vbi ponitur verbum, poſteros. per quę verba vult. l. quiſquis. quā tum ad vim comprehenſiuam verborum filijs eſſe declaratam. nam quia primis onerata eſſet hæc quæſtio, reſpondebitur pluſquā peremptorie in quæſtio. ſeq. in qua eadem iura deduxit author pro fundamento ſuæ opinionis, & etiam reſpondebitur ad exten ſionem paſſiuam, quam dicit habere locum in materia correctoria. ad quod etiā reſpon ſum fuit plene in prima quæſtione circa fi.

Ex quibus remanent ſublata omnia fundamenta authoris, quibus ſe Herculis ma-
18 nu clauaui abſtuliſſe putabat. † eſtque conſequens concluſio q̄ pœna l. quiſquis. quantum ad incapacitatem ſucceſſionis aliorū quam parentum nō trahitur ad filias, & ita intrepide tenendum puto ſaluo ſemper ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis, quiſquis quæ loquitur in filijs ad nepotes an extendatur.*

2 *Nepos etiam venit appellatione filij.*

3 *Nepos in materia correctoria venit nomine filij.*

4 *Inſectio criminis læſæ maieſtatis lepra quæ dam dicitur omnes inficiens.*

5 *Pœna in crimine hæreſis ad ſecundum gradum extenditur.*

6 *Nepotes vere nō veniunt filiorum appellatione.*

7 *Nepos non venit filij appellatione in materia odioſa etiam in legis diſpoſitione.*

8 *Priuilegium filijs conceſſum ſi ad nepotes nō extendatur, nec odium.*

9 *Pœna incapacitatis ſpurij non trahitur ad nepotes.*

10 *Nepotes non veniunt nomine filiorū in his in quibus interpretatio ſtricta fieri debet.*

11 *Auus nepotes ad pœnam obligare non pot.*

12 *Nepotes auo mortuo concepti ad eum nihil spectare dicuntur.*

13 *Nepotes filiorũ appellatione continentur filio de medio sublato.*

14 *Verba legislatoris enuntiatiua non disponunt.*

15 *Relatiuum debet intelligi secundum qualitates relati.*

16 *Error præsumitur quando aliud in referente quam in relato reperitur.*

17 *Collaterales non puniuntur ob crimen læsæ maiestatis.*

18 *Pœnam in crimine læsæ maiestatis ad posteros transmitti qualiter intelligatur.*

19 *Constitutiones extraordinarie sunt apocriphe, nec allegari merentur.*

20 *Leges Cæsaris nõ aliter recipiuntur in Gallys quam quod bonæ sint.*
Rex Frãcorũ legibus Cæsareis nõ subditur.

21 *Asperitas dominorum temperanda est, non imitanda.*

22 *Heresis æquipari potest crimine læsæ maiestatis, at non econtrario.*

23 *Lex declaratoria pœnam imponens respectu pœne non trahitur ad præterita.*

24 *Punitionis ratio non æque militat in nepotibus sicut in filijs.*
Causa magis in propinquo operatur quam in remoto.

25 *Nepos patris imago dicitur.*

26 *Filius & nepos eadem persona censentur.*

27 *Delinquens in seipso punitur, in filijs autẽ nepotibus puniri non debet.*

28 *Pœna incapacitatis & infamiæ quæ infligitur filijs non trahitur ad nepotes.*

1 QUERITUR an pœna l. quisquis loquentis in filijs trahatur ad nepotes† propter affirmatiuaq; pœna l. quisquis extendatur ad nepotes vltra allegata per authorem tractatus facit, quia sicut filius dicitur esse pars corporis paterni, ita & nepos dr̃ pars corporis aui, vt eadem proximitas in vno videatur sicut in altero, ita bellissime Bald. inquit consi. xiij. volu. iij, quantum enim ad naturam certum est quod nepos est ex radice aui, & caro filij, caro patris, similiter de nepote qui deriuatur ab auo nascendi ordine, vnde generatio nepotis est ex genere aui, nec posset naturaliter aliud prouenire *licut semen ex semine & riuulus ex fonte.* l. pronuntiatio. §. appellatur. ff. de verborũ significatio, ita bellissime Bald. inquit in cõ filio clxxvj. volumi. v. vnde idem Bald. in l. iij. C. de suis & legitimis hæredibus. dicit quod imago patris est nepos, & eandem affectionem quam habet quis in filium præsumitur gerere ad nepotem. textus singula. in l. cum auus. ff de condi. & demonstratio.

2 †& proprie appellatione filij dicitur venire nepos. dic. l. liberorum. ff. de verborum significa. immo de proprio significato, nam proprius sensus vocabuli est ille quem lex ei dat nõ quem vulgus imperitum assignat; torum significat proprie quamlibet suã partem, sed nepos est pars ipsius filij l. cum scimus, & l. sed ad eos. C. de agricol. & censi. lib. xj. & respectu nature appellatione filiorum continentur nepotes l. tutelas. ff. de capitis diminutione. & in dubio verba respectu nature proferri videntur l. fi. C. de his qui venian ætatis impetrauerũt. Et quod proprie ex significato naturali appellatione filij veniat nepos firmat Iacob. But. in quadam sua disputatio. quam late refert Barba. in consilio cvtij incipien, Omnipotentem & immortalem Deum. colum. penultima, quarto volumi, dicẽs quod hoc procedit ex significatione naturali proprie & vere, & quod nihil est ita verum sicut natura. & alleg. dic. l. liberorum in verbo, natura nos docet. eandem etiam disputationem Iacob. Butri. refert Bald. in l. maximum vitium. C. de liberis præteri. vel exhereda. & in l. gallus. §. instituens. ff. de liberis & posthumis. & tradit Petr. de Anchara. capitu. primo de constitutio. & in clemen. prima de baptismo. & multa congerit Barba. in consilio x. volu. secundo. Et saltem non potest inficiari quin ex lata significatione vocabuli nepos veniat appellatione filij. & vbi vnũ venit appellatione alterius, etiam sub lata significatione modo sit eadem ratio dispositum in vno trahitur ad alterum. ita glo. *in cle.* j. de rescript. coniuncta glo. in cle. auditor. eod. tit. & glo. in clemen. j. de electio. sed ratio expressa in dicta l. quisquis, in nepotibus militat, igitur &c. & hanc sententiam fortius firmat Panormi. consi. lxxxvj. incipiente pri-

5 mo queritur vbi dicit † quod etiam in ſmate
ria correctoria propriæ appellatione filij ve
nit nepos. Et hanc etiam concluſionẽ firmat
late & ſequitur Barba. cõ ſi. lv. & cõſi. lxiij.
volu. ij. vbi pleniſsime loquitur. ſicque vi-
deretur concludendũ hoc caſu nepotes eſſe
cõprehenſos ex proprietate ſermonis, quia
in materia quantumcunque odioſa nunquã
ex iata interpretatio excluditur quę ex ver
borum proprietate inſurgit. ita Ang in l. ff.
ff. de conſtitutio. principum. Pul. hre Areti.
in l. cum lege per text. ibi. ff. de teſtamen.
Calde. conſi. j. ſub titu. de cõſanguinitate &
affinitate. Confirmatur, quia vt declarat
Salyc. in d. l. quiſquis. prout in litera eſt ver
bum metuuntur præſumptum delictum fi-
liorum puniturque præſumunrur imitato-
res morum paternorum eo quod ex ſangui
ne infecto originem trahant quæ ratio eque
4 militat in nepotibus, nimirum † quia quan-
tum ad id infectio criminis læſæ maieſtatis
dicitur quædam lepra quæ omnes inficit, &
ita æquiparat ſingulariter Bal. in cõſi. clvtij.
incipien. ſuper eo quod quæritur ad finem
ſecundę colum. volumi. iij. Et altera ratio
ſcilicet vt retrahatur patet a delicto æquali
ter militare videtur cum æqualis ſit ad fi-
lium & nepotem affectio & dilectio, vt ſen
tit Richar. malumb. quem refert Bald. in l.
cum acutiſsimi. C. de fideicommiſſi. & for-
maliter tradit Barba. alleg. conſil. lv. volu.
ſecũdo vbi al a deducit, & latius in allega.
conſi. lxiij. eo. vol. vnde & nepos immedia-
te dicitur naſci ex corpore aut. vt ſingulari
ter inquit Bald. in l. j. C. de condi. infer. ſicq
ratio quæ militat in filio propter coniũctio
nem ex radice infecta originem trahente in
exempla hæreditarij criminis metuũtur vi
detur æquo marte militare & in nepote cũ
immediate dicatur ab auo deriuari. Con-
5 firmatur. † nam cum in crimine hæreſis ſit
declara uni pœnam extendi vſque ad ſecũ-
dum gradum a fortiori locum habere debẽt
in crimine læſæ maieſtatis. nam licet grau-
ius ſit diuinam quam humanam offende-
re maieſtatem, rameu mitius in pœna vide-
tur debere agi cum Deo, quam cum homi-
ne l. ſecunda. §. fin. de pollicita. & eſt dictum
ſingulare Inno. in c. ſicut dignum. de homi-
ci. & quod tradit glo. ſingu. in cap. ſfraterni-
tatis. xij. quæſtio. ij cum ii. Ex quibus vide-
retur concludendum pœnam incapacitatis
l. quiſquis extendi ad nepotes, & iſta iudi-
cio meo non parum aſtringunt, & forte ma
gis quam quæ in multiloquio per authorẽ
adducuntur.

Sed tamen præmiſſis non obſtan-
tibus quæ reuera nõ ob
ſtant contraria conclu-
ſio eſt veriſsima & in puncto iuris intrepi-
de tenenda, & pro fundamento veniat pri-
6 mum in actẽ cõs in iure concluſio † qp re-
gulariter appellatione filiorũ non compre-
henduntur nepotes vt concludit gloſ. ordi.
in l. filij. ff. de verbo. ſigni. & glo. in cle. j. in
verb. liberorum. de baptiſmo. & ideo ex
proprietate ſermonis ſub verbo filiorũ non
eſt vis comprehenſiua nepotũ, vt notat Bar.
in l. liberorũ. ff. de verb. ſig. vbi alleg. Dyn.
in l. iuſta interpretatione. per illum text. ff.
de verbo. ſignifi. & idem ſequitur Bald. in l.
maximum vitium, col. iiij. ver. ex præmiſsis
C. de libe. præte. vel ex here. & in l. gallus
§. inſtituẽs. ff. de libe. & poſt. & in l. filium.
ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & Pet. de
Anch. in c. j. in xlj. col. de conſti. vnde in du-
bio ab ea communi regula & proprietate
verborum non eſt recedendum præſertim
in materia odioſa l. j. §. is qui nauem. ff. de
exercitoria & propterea formaliter ad pro
poſitum dicit loã. An. in nouella. in c. ad ex-
tirpandas. de filijs presbyte. qp ſi in caſu c.
ſtatutum. de hereti. in vj. non fuiſſet expreſ-
ſum de nepotibus ſub appellatione filiorũ
non fuiſſent comprehenſi quod reuera ap-
ponit gladium ad radicem heſitationis, &
ibi ſequitur Bur. idem loã. An. formaliter in
c. in quibuſdam. de pœnis, & non eſt dubiũ
7 † qp in materia odioſa etiam in diſpoſitione
legis appellatione filij non venit nepos, ita
dicunt doct. in duabus decre. alle. & idẽ ex-
preſſe Bart. in l. j. §. filius. ff. ad tertul. Bal. in
l. titius. ff. de lib. & poſthu. in l. filius. C. ad
mace. & quod idem tradit in l. ſed & mili-
tes. ad prin. ff. de excu. tuto. vnde vbi agi-
tur de onere ſiue odio filiorum nunquã ſub
illorum appellatione nepotes comprehen-
duntur, ita expreſſe Pau. de Caſt. cõſi. clxx.
inci. ne in proprijs, col. ij. vbi dicit qp appel
latione filiorum non veniunt nepotes ex
proprio ſignificato, nec ex interpretatione
in quacũque diſpoſitione legis vel hominis
quando non tractatur de ipſorum commo-
do ſed onere, & iſtud per literas groſſas vo-
luit glo. ſing. in auth. de reſti. fidei. §. nos igi-
tur. col. ix. quæ ſingulariter dicit prohibitio
nem alienationis factam filijs quia onero ſa
eſt non trahi ad nepotes, & idẽ tradit Bart.
in l. filius familias. §. diui. de leg. j. Bar. in l. lu
cius. §. fempronie. ff. de leg. iij. Alex. conſil.
lvj. incipiẽ. ſi dronandus. vnde iureconſultus
in l. iij. ff. de excu. tut. dicit qp a ſignificatio-

ne ſumpta a voce non eſt idem eſſe filij & eſſe nepotis.idem traditur in l.quid ſi nepotes,ff.de teſtamẽta,tut.&.§.fi. inſti. qui dari tuto poſ.vnde dicit ſingulariter Bal.in con-
S ſi.ij.volu.j.ad ſi.j.col.† q̃ ſi priuilegium concessum filijs nõ extẽditur ad nepotes l.iubemus, C,ad trebel,a fortiori nec odium,& ſe queretur fecundum eum aliud inconueniẽs q̃ eadem ratione odium ad omnes extẽderetur,vt ff.de poſtulan,l.j,ad ſi. cum ſequẽ. quod eſt falſum ſecũdum eũ.& pulchre ſubijcit q̃ filius eſt prima perſona, nepos ſecũda,ſed q̃ ſecunda perſona ſit prima, implicat impoſsibilitatem nature & præmiſſa non habent dubium quando verbum filius profertur cũ adiuncto vtpote quia dẽ filijs ſuis vel eius vt dicit l.quiſquis i verbis eius filijs,quia tunc non comprehenduntur aliquo modo nepotes.ita eleganter optima ratione decidit ſubtilis Socy. in d.l. gallus.§. inſtituens.de libe.& poſthu.ad ſin.ſecundæ col. Confirmatur & fortius quia in exheredatione facta per verbũ filios cenſentur dũtaxat excluſi filij,j.gradus ita qđ illa exheredatio certa appellatur, eo q̃ duntaxat liberi primi gradus contineantur l.titius.ff. de liberis & poſth.& ibi formaliter notant omnes docto.& bonus text.in l. ſi quis filio exheredato.in prin.ff.de iniuſto rupto &c. & in.§.poſthumorum.inſti.de exhereda.libero.& magis expreſſe in caſu ſubiecto deduco alia fundamenta quibus facile reſpõderi non poteſt. Et primo deduco glo.ſingularem in auth,quibus modis natu.effici.ſuis §.ſi.colla.vij.glo.in l.fina.C.de natur.libe. per quas Bal.in c.in preſentia.de ꝓba.& in l.gallus.§.quid ſi is,ff.de lib. & poſthu. quẽ
9 ibi omnes moder. ſequũtur, firmat† q̃ pœna incapacitatis filij ſpurij non trahetur ad nepotes,immo nepotes poſſunt capere a perſona vnde vitiũ originem trahit videlicet ab auo & tamẽ non eſt dubium quin ex radice abominabili & damnata originem trahant,l.ſi.C.de natura.libe,quod pulchra ratione elegãter Bal.confirmat conſil. cxlvj. in prima parte dicens, q̃ licet pater ſit ſpurius,tamen nepos eſt habilis ad honores & ſucceſsiones & omnia eo quia in eo non poteſt dici macula,licet ex infecta radice natus videatur potius enim debet inſpici perſona immediate q̃ mediata,quia cauſa proxima magis coheret cauſato q̃ remota,l. cum tale.§.penul.de condi.& demonſtra.ff. & nota.in l.ſi mulier.ff.re amota.& ſubijcit q̃ non debet nepos odio paterno excludi nec inhabilitari, allegat, l, non tantum.§.ſi emancipatus,ff.de bono.poſſeſ, contra tab. quoddictum profecto apponit ſecurim ad radicem. Secũdo deduco & ſpecialius de ciſio,forma,Bal.& Salyc.in l.ij.C. de patri. qui filios diſtra.vbi in terminis dicũt q̃ poteſtas conceſſa patri vendẽdi filiũ in neceſsitate,non extenditur ad nepotẽ, quia materia ſubiecta odioſa reſpectu filij non patitur hanc interpretationem vt ſub illius appellatione nepos contineatur, quia longe maior eſt poteſtas in filiũ perſonam immediatam, q̃ in nepotem perſonam mediatam. & ſic infertur q̃ ſi per contractum patri conceſſa ſit facultas ſeruitutem inducendi in ſi lios,non extendatur ad nepotes nec per de lictum id licebit,per tex. ad hoc optimũ in l. imperator.ff.de fideicõmiſſa.liber. Terſtio adduco deciſionem Bart. in l.libertorũ. ff.de verbo.ſigni.quam ſequitur Petrus de Anch.in cle.j.de baptiſmo.& Anto.de But.
10 in c.in quibuſdam. de pœnis. vbi dicũt q̃ in contractibus in quibus debet fieri ſtricta interpretatio ſub nomine filiorum non cõprehendũtur nepotes.ergo a fortiori in hac materia continente odium irrationabile in qua longe ſtrictior debet fieri interpretatio ſub appellatione filiorum nõ poſſunt cenſeri comprehenſi nepotes, & quia bonum eſt argumentum de contractibus ad delicta l. omnem ff.de iudi.l.ij,ff.de cuſto. & exhibi. reo. Quarto adduco quod in ſimili tradit. Andre. Barba.vt referunt quidam moderni in l. fin.C.de primipilo.lib.xij.vbi dicit q̃ licet ex contractu primipilari teneatur filius licet non ſit hæres,non trahitur ad nepotẽ.quia fuit inductum vt pater propter filiũ ſagacius adminiſtraret, timore ne filius cogatur ſoluere,quæ ratio nõ habet locum in nepote, quia nõ præſumitur patet circa illum habere tantã affectionẽ quantam circa filiũ,& dicetur latius infra in reſpõſione ad argumenta authoris.propter quam rationem etiam ſolet dici q̃ lex. iij.C. de patria poteſtate,loquẽs in filio nõ habet locum in nepote,vt licet pater poſsit taxare pœnã filio imponẽdam, quia propter affectionem quam habet ad filium non præſumitur q̃ graue de eo ſupplicium petat, ſed quia minorem affectionem ad nepotem gerere præſumitur,non habet locũ diſpoſitio illius legis. Quinto add ico deciſionem formatã Bartol.in l.patri,illum text.ff.ad legem iul. de adult. vbi dicit formaliter per rationem illius text.q̃ cum l.quiſquis.contineat odiũ tertie perſone,appellatione patris nõ cõprehenditur auus, & ſic vult q̃ licet pater

11 obliget filios ad pœnam, † tamen secus est in auo, qui non potest obligare nepotes ad pœnam. & ideo glo. sing. in d. l. patri voluit & lex permittens patri occidere filiã adulteram in adulterio deprehensam non habet locum in auo, eo & concernat odiũ tertie persone, & quia patri permittitur propter affectionem quam præsumitur habere ad filiam, quam non præsumitur auus æqualem ad nepotẽ habere, & illam glo. pro singulari deduxit ad hoc propositum Ludo. de roma. in repeti. authẽ. similiter. C. ad l. falcid; & reperio & in terminis consulendo solennis. docto. adhuc viuens Philippus Decius consil. lxiiij. allegato in præcedenti quæstione ita cõcludit in proprijs terminis. Ex quibus omnibus concludendum puto & pœna l. quisquis loquens in filijs non trahitur ad nepotes. quod maxime procedit vbi nepotes sunt post mortem aui concepti, ũc enim non possunt censeri exclusi nec effecti incapaces ex delicto aui, cum nihil tunc ei attinere dicantur l. si quis filio. §. prime de iniust. rup. & irri. fact. testa. bonus texr. in l. titius. ff. de suis & legi. hære. & l. prima. §. si quis proximior. ff. vnde cognati. per quæ iura dicit Bald. in cap. primo ad princi. secundæ colum. in tit. si vassallus feudo prieturi & inter nepotem conceptum post mortem aui & ipsum auum nulla vnquam fuerit iu
12 ta cõsanguinitatis. † nepotes enim qui post aui mortem concipiuntur, non proprie sed abusiue nepotes dicuntur l. item pretor. §. fin. ff. de gradi. affinit. per quam Bald. ita dicit consi. clxxvj. volu. v. subijciens & nemo mortuus potest incipere esse auus. l. qui libertinus. §. posthumus ibi, nec quisquam. ff. de bonis liberto. & propterea dicimus in nepotibus post mortem aui conceptis, ciuilitatis & originis ante iura non ineſſe, nec suorum in hoc conditionem sequi auorum. glo. in l. assumptio. §. j. ff. ad municipa. Cyn. in l. ij. C. de iurisdic. omnium iudicum. Secunda procedit hæc conclusio sine dubitatione vbi pœna habuit vel potuit habere locum semel in filijs vbi enim appellatione filiorum in aliqua dispositione comprehenduntur nepotes, si illa dispositio habuerit vel potuerit habere effectum in persona filij, etiam in fauoribilibus, non debet extẽdi ad nepotem. ita formaliter concludit Bartol. in dicta l. liberorum. ff. de verbo. signiff. quem sequitur Alexand. consil. cv. colum. secunda lib. j. incipien. perspectis verbis. idẽ Alexand. consil. xj. incip. ponderatis his. colum. vj. lib. iij. & alibi sæpe, & hoc est & dicebat Iacob. Butr. in sua dispu. quem refert Bald. in d. l. gallus. §. instituens. ff. de libe. & posthu. Ioan. And. & Anto. de Butr. in d. c. ad extirpandas. de filijs presbyte. & multis solennes docto. in eorum subscriptionibus ad quoddam consilium positum inter consilia Soci. consi. vlti. prime partis. † quibus locis voluerunt appellatione filiorum etiã ex dispositione legis nepotes contineri quando filius est sublatus de medio. vbi vero filius est in medio, tunc volunt ad nepotẽ dispositionem non trahi, eo & filius sit in medio in quo dispositio locum habere potest. & multa alia deducentur fundamenta in responsione adargumẽta deducta pro contraria conclusione.

Nunc deueniendum est ad solutionẽ argumentorum deductorũ per authorem. Et potissimum fundamentum authoris in verbo liberos apposito in extrauagantti Federici per quam dicit l. quisquis esse declaratum habere locũ etiam in nepotibus. & pro eadem declaratione deduxit tex. in l fi. C. de bo. proscrip. in verbo, posteros. ad quæ iura multipliciter responderi potest. Et primum esto & extrauagans Federici esset approbata & recepta in regno tamen ex illa non potest assumi fundamentũ validum. Primo illa verba sunt narratiua alterius constitutionis & ex verbis narratiuis legis non est licitum sumere aliquod argumentum, ita glos. quæ solet dici singularis in l. vna. C. quando non petentium partes. quam ita allegat Ludo. Roma. in authen. similiter. C. ad leg. falcidiam. & in consi. cxxxiiij. incip. pro declaratione prime dubitationis. & idem voluit glo. in c. auditis. in ver. ex postfacto. in fin. de electio. & glo. in c. ij. in verb. non teneris. & ibi Geminia. ad hoc notat de dolo. & contu. in vj. glo. in c. j. in ver. collationem. de rerum permu. eod. libr. & pulchre Rapha. Cuma. in l. si insulam. ff. de verbo. obli. & l. qui rome. §.
14 calimachus. eo. ti. † vnde hæc verba enuntiatiua prolata a legislatore non dispononunt nec licitum est ex eis arguere secundũ Bart. in l. extat. in vlt. col. ff. & per causa Saly. in l. accusationem. C. de accusa. & in l. qui se patris. in viij. col. vbi late Alex. C. vnde liberi. sit est consequens vt cũ illa verba sint enuntiatiua non pôt ex eis assumi argumẽtũ validum, nec obstat dum dr & ex verbis enuntiatiuis potest inferri ad declarationẽ nã respõdetur & perẽptorie & attẽto & hoc verbũ filijs eius appositũ in d. l. quisquis est verbũ certũ sui natura duntaxat in materia

in qua probatū fuit cōprehensiuū liberorū primi gradus. d. l. titius. vbi not. omnes. ff. de libe. & posthu. extendere vlterius non esset declarare, sed tunc diceretur esse noua dispositio. ita declarat Pau. de Cast. in l. hæredes palam. §. sed si post. ff. de testa. idem docto. in consil. cl v. incip. viso & examinato puncto. col. fi. & in simili tradit Pet. de Ancha. in consi. cccxcix. incip. præmitto. p clariori decisione. col. fi. Or quod per illa verba enuntiatiua inducatur noua dispositio vt præmissum fuit non potest vlla ratione sustineri, ergo nec quod per illam extrauagantem ad nepotes fuerit facta extensio.

15 Confirmatur, †nam cum illa extrauagans referat alterā constitutionem, debet intelligi secundum qualitates relati & ab eo debet recipere limitationē & restrictionē. tex. aureus in auth. de filijs natis ante dotalia in strumenta. §. fi. col. iij. quem Bal. ad hoc pro positū dicit singularem in rub. de rescript. facit. l. nihil. ff. de coniun. cum emanci. libe. & quod generaliter referens intelligatur se cundum qualitates relati, & eo modo debet restringi. probatur in l. in testamento. & in l. si ita scriptum. ff. de condi. & demon. & in l. ex esse. ff. de hære. institu. tradit formaliter Bar. in l. j. ff. de receptatoribus. idem Bar. in l. j. ff. fur. nau. caupo. stabu. & idē in l. si quis seruum. §. fi. ff. de leg. ij. sed l. quisquis relata per imperatorē, quia non pōt censeri relata altera constitutio loquitur in liberis primi gradus per verbum filijs, ergo & illa constitutio Federici referens ponendo verbū liberos, debet intelligi de liberis primi gradus, vt a relata restrictionem recipiat, & ad hanc maximam coadiuuandam accepit ad-

16 huc duplex iuris conclusio. primo †quod vbi in referente aliud quam in relato continetur præsumeretur esse error. ita formaliter voluit Bal. in l. ij. C. de errore aduocatorum pulchre Alex. in consi. ix. volu. v. Secunda nouo constitutiones per antiquas declaran tur & limitantur l. non est nouum. ff. de legi. glo. in auth. offeratur. C. de litis contesta. & glos. in l. sciendum. ff. qui satisdare cogā. tum simil. & ideo nimirū si illa constitutio Federici loquens per verbū, liberos restringatur & limitetur per l. quisquis anteriorē. in liberis primi gradus, magis enim præcedentia faciunt ad declarationem sequentiū quā econtra. Bar. in l. filium. ff. vt in possessio. leg. & in l. si a via. ff. de condi. & demōstra. & in l. quisquis. de lega. iij. & præsertim ga præcedens constitutio, videlicet illa l. quisquis, quantum ad id est specialis loquens in liberis primi gradus, altera vero generaliter nimirum si recipiat restrictionem a speciali per iura allegata. Secundo respondemus & peremptorie tam ad verbum, liberos. positum in dicta extrauagant, quam ad verbum, posteros. positum in dicta l. fi. quod cum illa constitutio quātum ad filios sit valde odiosa & irrationabilis, debet strictissime interpretari vt reducatur ad terminos saltem l. quisquis. Et pro ista ratione adduco decisionem singularem in terminis sōā. An. in nouella in c. vbicunque de pœnis. lib. vj. vbi dicit quod papa propter crimen læsæ maiestatis condemnat Titium & cognationem suam, debemus secundum Gratiam, qui hāc quæstionem Bononiæ disputauit, tria consi

17 derare. †Primum an debuerit propter crimen læsæ maiestatis punire collaterales, & certum est quod non. cano. si quis cum militibus. vj. quæstio. j. c. fœlicis. §. ceterum de pœnis. Secundo an potuerit ex plenitudine potestatis, & vtique potuit, vt est casus clarus in dicto. §. cæterum. Tertio an voluerit, & in hoc dicit consulendum principem, & si id commode fieri nō possit, restringendam esse sententiam vt non comprehendat collaterales, sed duntaxat eas personas quæ de iure puniri possunt, qua ratione in simili cō cludit princeps iureconsultorum Franc. de Aretio consi. xxxix. quod in casu in quo consulebat in quo erat appositum verbum generale dubium filiorum dicit quod non intelligebatur de filiabus in illo statuto facto super punitione rebellium, eo quod tale statutum debebat recipere interpretationem secundū dispositionem iuris communis & quia quātum ad filios continebat odium irrationabile, non censebantur comprehense filie. & in fin. consil. aliud dicit quod bene facit ad propositum. quod interpretationem suam coadiuuabat in casu in quo consulebat, quod intentio populi non fuerat aliquid de nouo statuere, tum quia vbi agitur de iuris iam concessione extensione, restringitur vniuersalis dispositione quis indebite damnum incurrat, allegat Baldus in l. sequens. in princip. C. de innoffic. testamen. Bartol. in l. prima. §. nuntiatio. ff. de ope. noui. nuntiatio. & in l. prima. C. de sacrosan. eccle. & in l. terminato. C. de fructi. & litium expen. Ex quibus omnibus infertur ad propositum quod verba constitutionis Federici & illius l. fina. debent restringi & limitari secundum terminos. l. quisquis. & istud est peremptorium & sine replica. Respondemus vlterius ad lege fina. C. de bonis proscrip.

18 in verbo posteros, ꝙ dum dicit† ꝙ in crimine læsæ maiestatis pœna ad posteros transmittitur, loquitur quantum ad confiscationē bonorum patris. nam in præcedētibus reseruabantur filijs & filiabus bona patris in alijs delictis, in hoc autē crimine dicitur ꝙ pœna scilicet confiscationis bonorum patris transmittitur ad posteros, & sic nihil ad propositum quantum ad pœnam incapacitatis, dicimus vlterius ꝙ illa extrauagās Fēderici non potest nec debet allegari in causarum decisionibus. Primo illa non est inserta volumine authentico. & sic non censetur de approbatis. glos. in c. fi romanorum. & ibi summe not. Domi. xix. dist. Anro. de Bur. in prooemio decretalium. late Fely. in c. pastoralis. de fide instru. & in c. j. de re iudi. facit glo. in l. eos. C. de offi. magis. mili. & quod tradit Bald. & omnes in l. scriniarios C. de testa. mili. vbi dicunt ꝙ descripti in libro. aliorum sunt approbati, non descripti vero non sunt approbati. Et propterea cū sit extraordinaria constitutio quę non reperitur in voluminibus iuris, nō potest, & nō debet pro lege allegari, vt in simili dicit gl. in tit. u. de prohibita feudi aliena. per totum & in ti. quot testes sunt necessa. Bal. in c. j. de
19 gradi. fuc. in feu,† vbi dicit extraordinarias constitutiones esse apocriphas & nō debere allegari. & expresius Ioā. Raynau. in. §. quia vidimus. qui feudum dare possunt dicit ꝙ tales extraordinarie cōstitutiones nō debent allegari nisi fuerint practicate. & ideo licet Galli leges ciuiles vt bonas receperint, vt in simili dicit Bald. in c. translato. de consti. tamen ille intelliguntur recepte quæ sunt in volumine aliarum & non alie. & sic cum illa constitutio Federici nec expresse nec tacite recepta reperiatur, non ligat quantum ad pœnam nec debet obseruari. gloss. in c. j. de treuga & pace. Archi. in. §. fina. tuj. distinct. Mathe. & Cardi. floren. in prooemio clemētinarum. in. §. vniuersitate. & pulchre Cæpola Veronen. consi. xciij. incipien. stante quodam decreto. colum. iij. & sequenti. vnde maxime in hoc regno leges imperatorum non nos ligant, nisi quatenus fuerint recepte, vt sentit gloss. singularis in verbo, romanorum. institu. de patria potestate. & propterea Bal. in l. nemo. C. de sen-
20 ten. & interlocu. omnium iudic. dicit† ꝙ Galli recipiunt leges romanorum inquantum bone & non alias. & maxime in consistorio principis leges imperatorum pro ratione duntaxat debent allegari & non pro auctoritate. Bald. in cap. primo. §. iniuriam, de pace iura. firman. & propterea sing. Oldra. dicit in cōsi. ixix. colum. iij. ꝙ in Hispania est statutum, vt quicunque in cōsistorio principis allegauerit legem rigorosam imperatorum puniatur pœna capitali. ꝙ maxime procedit in illustrissimo rege nostro Frācie. Rex enim Francorum francus est a legibus romanis, & dedignatur legibus subijci, & sola ratione intellectus regitur & gubernatur. ita bellissime Baldus inquit consilio ccxxvij. in tertia parte. & in sequen. consil. dicit ꝙ super omnes reges mundi rex Francie obtinet coronam libertatis, Regis autē clementia debet rigorositatem legum temperare, quia beatissimus est ille rex qui sedet super cathedram æquitatis. Vnde proprium regis est dispensare super lege. rigo-
21 rosa.† Nā & lex ciuilis dicit ꝙ nimia asperitas dominorum temperāda est non sequēda. l. secunda. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. ita ad propositum Bald. inquit in consi. ccclxiiij. volu. iij. sicque in regno hoc & leges quæ saperent quasi tyrannidem nō sunt recepte nec recipiende. cum & maxime tēporis qualitas non requirat tantam exasperationem. & si dicatur ꝙ illa extraua. Fede. est approbata per ius canonicum in tito c. inquisitionis de here. text. ibi formaliter dicit ꝙ est approbata. inquantum punit crimen hæresis, non quantum ad aliam. nam dicit formaliter text. leges quas olim romanorum imperatorem Federicum &c. Dei & ecclesiæ suæ sanctæ honorem promouēt & hereticorum exterminium prosequuntur & statutis canonicis non obsistunt approbantes & obseruari volentes &c. & sic quantum ad alia non approbatur. Superest nunc ad aliud fundamentum authoris respondere, quo sublato remanebit firma conclusio quam supra deduximus, & adduxit in eo fundamēto author tractatus tex. in c. statutum de hereticis, vbi dicit esse declaratum in crimine heresis, & ꝙ ista duo crimina æquiparantur. itaque lex noua superueniens in vno debet trahi ad alterum ego ad istud fundamētum amplissime in præcedenti quæstione respondi. ꝙ videlicet bene fit æquiparatio inter hæc crimina sicut de
22 minori ad maius† videlicet crimen heresis æquiparatur crimini læsæ maiestatis, sed nō ecōtra, quia vt ibi late dictū fuit crimē heresis longe grauius est altero, & altera ratio militat in vno cū in alio, & ꝙ ēt in æquiparatis non habet locum illa extensio in pœnis inflictis ipso iure. Secundo etiā non est æquiparatio per omnia facta per modū re-

gule. Tertio vbi lex est pœnalis et correctoria simul vt in proposito. Quarto respondemus ꝙ interpretatio passiua in equiparanis non fit respectu pœnæ, ita eleganter tradit Ioan. Andr. in c. dispendia. de rescrip. in vj. idem Ioan. And. in c. si forte. de elect. eo. lib. Et vtrobiq; firmat & sequit Gemi. & Imo. in c. fi. de rescrip. Panor. in proem. decre. & in c. j. de locato. Ant. de Bu. in c. fi de cõsue. & expresse in proprijs terminis firmat Soci. consi. ccl xxv. pro quo bene facit & formaliter ad propositum ꝙ licet lex declaratoria trahatur ad præterita. §. j. in authen. de filijs ante dota. instr. na. Bal. in l. non dubiũ.

23 C. de legi. cano. in c. fi. de consti. † tñ si talis lex declaratoria imponit pœnam respectu pœnæ non trahitur ad præterita. tex. in cle. j. cum gl. in verbo, de cætero. de vsur. quam gl. ad hoc ibi no. d. Abb. & ibi d. Card. Flor. in ij. col. repurat singularem. idem d. Abb. et alij in d. c. fi. de consti. & in c. cũ tu. de vsur. idem no. d. Abb. in c. causam. in vlti. not. per illum tex. de fimo. & in c. j. per illum tex. ne præla. vi. suas glos. in c. j. §. qui vero. in verbo, receperit. & ibi Gemi. no. de cle. non residen. in vj. & in c. j. in ij. colũ. de his quæ vi met. ve cau. in vj. quicquid notet idẽ Gemi. in c. fi compromissarius. in prin. per glos. ibi in verbo ipso. de elec. in vj. Quinto quia in materia exclusiua priuatiua & punitiua ꝙ non est expressum in iure nõ inducit priuationem seu punitionẽ. de punitione pulchre loquitur Bald. in l. super chirographis. C. fi cer. pet. per tex. in §. quia vero leonis. in authen. de non alienan. & bene facit text. in l. & si quis. §. diuus autem marcus. ibi pœnam in eum statutam non esse. ff. de relig. & sumptu. funeꝝ. quem ponderat Bald. in l. nemo. C. de sacrosan. eccle. de priuatione ẽt vbi verfaretur maior ratio. pulchre not. Bal. i authen. ex testemẽto. C. de secun. nup. per tex. in authen. de non eligen. secun. nuben. §. cum igitur. ibi. nec quelibet lex est aliqd tale dicẽs. gl. in c. cum uos. de offi. ordi. Alex. cõsi. ciiij. xij. col. j. vol. sed in nepotibus in hoc crimine non reperitur expressum. nam & tex. in d. c. statutũ. non loquitur de successione collateralium. prout ibi formaliter tenet Phil. Fran. ita firmat per literas grossas dicens ꝙ nepotes per illam constitutionem nõ excludũtur a successione collateraliũ. igit &c.

24 † Nõ obstat pariter dum dicit author ꝙ eque militat punitionis ratio in nepotibus sicut in filijs. salua sua pace dixerimus non est verũ. nam si loquatur de ratione expressa in illa l. quisquis secundum quam dunxat licet facere extentionem. illa non equaliter militat in nepotibus sicut in filijs. nam ꝙ metuantur exempla criminis paterni in filijs est ex quadam imitatione nature quæ præsumitur inesse filio propter maximã cõiunctionem quam habet cum patre. quæ ratio non equaliter militat in nepote propter enim personam filij inter mediam non põt dici eadem causari qualitas a delinquẽte in nepote sicut in filio. quia causa omnis magis operatur in propinquo cꝫ in remoto. & magis causa immediata cꝫ mediata conside raret debet. l. si mulier. ff. rer. amo. Bal. in l. interpositas. C. de transa. & ideo non præsumitur equalis morum imitatio in vno sicut in altero. & propterea Bald. dicebat in l. iij. C.

25 de suis & legi. hære. ꝙ nepos est imago patris. quasi non esset idem eum patre. & sicut imago secũdum eum differt a suo representato. ita & differre vr nepos a patre suo. & propterea Bal. in l. iij. §. si duo. ff. de legi. tuto. dicit ꝙ licet nepos repreſenet personam patris sui scilicet filij. & reputetur eadẽ persona cum eo illud est per fictionem. & non secundum veritatem. & probatur in authẽ. de hære. ab intesta. §. hoc vero priuilegium. col. ix. & in l. ff. in verbo, intelligitur. C. de impub. & alijs substi. verbum enim intelligitur. denotat fictionẽ. l. si qui pro emptore. & ibi no. Bar. in xij. col. ff. de vsuca. & in l. si tibi homo. §. cum seruus. de leg. j. & expresse tradit Alex. in propria materia in cõsi. ccvij. incip. conlideratis verbis. ad si. ij. colum. vol. ij. succedit ꝙ in materia pœnali ẽt quæ non cõtineret odium irrationabile per fictionem non potest fieri extensio tex. formalis in l. ob id. ff. ad l. Aquil. & voluit Bar. in l. fi. C. vnde vi. firmant & sequitur Franc. de Are. & Caro. Roy. in d. §. & quid si tm. l. gallus. ff. de libe. & posth. ex quo resoluunt multa argumẽta quæ deduxi supra pro par

26 te affirmatiua † ꝙ filius & nepos cẽsentur eadem persona. nam illud est per fictionem & non veraciter. Non obstat pariter aliera ratio quæ per authorẽ extra text. allegatur ꝙ videlicet puntuntur filij. vt pater eorũ timore magis retrahatur a delicto cꝫ propter timorem proprie pœnæ. Nam respõdemus ꝙ illa ratio non militat equaliter in nepotibus sicut in filijs. quippe qñ filij sunt in medio lõge maiorem ad eos cꝫ ad nepotes prę sumitur pater gerere affectionem. quia. p. pinqua causa magis agit cꝫ remota. ita expresse probatur in l. si viua matre. C. de bo. mater. & hoc est ꝙ volunt oẽs doct. in l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. & posthu. vbi

dicunt ordinem charitatis & affectionis cadere inter filium & nepotē, vt si equaliter vocentur per copulatiuam, & resoluatur in disiunctam, vt ordine succesiuo vnus post altum censeantur vocati, *non nepos simul* cum patre, quia non est eadem seu equalis ad vtrumq; affectio. pro hoc bene facit tex. cum ibi no. in l. publius. §. ff. ff. de conditi. & demonstra. ficque equaliter per omnia non militaret eadem ratio, igitur cum præsertim agatur de odio irrationabili non debet fieri extensio. Confirmatur ex viua ratione, nam si pœna traheretur ad nepotes duplex
27 inconueniens sequeretur. † Primo ex parte delinquentis, qui puniretur in filijs et in nepotibus, & sic pœna traheretur vltra suos limites. Secundo & fortius ex parte filiorū qui sine culpa plectūtur punirentur duplici pœna. Primo pœna infamie et incapacitatis quantum ad seipsos. Secundo punirentur altera pœna grauiori propter punitionē suorum filiorum iuxta rationē authoris, & sic pœnæ seueritas maxime temperanda in eo qui nō deliquit extēderetur q̄ reuera esset contra omnem equitatem & iustitiam & in talibus benignior assumenda est interpretatio, l. vulg. præses, & l. interpretatione, ff. de pœnis. & propterea Bald. in l. moueo. C. de testis exportā. dicit q̄ in talibus benignius debet esse iudicantis animus, et idem Bal. in l precibus. C. de impub. & alijs substi. pulchre inquit quod pro liberatione iudicantis animus semper inclinari debet. & propterea singulariter voluit Barba. consi. lx. in j. volu. quem refert Decius in c. j. ff. col. de cō stitu. quod in materia criminali eligenda est & sequenda opinio quæ liberationi faueat etiam si esset singularis. allegat in simili singulare dictū Hosti. in c. si vir. de cogna. spiritua. tex. in c. fi. de re iud. cum si. & præsertim vbi pro illa opin. sunt meliores rationes & fortiora fundamenta. c. capellanus ibi subti
28 lioribus &c. de ferijs. l. j. §. sed neq;. C. de vete. iur. enuclean. cum similibus. Ex quibus omnibus elicio hanc conclusionem † q̄ videlicet pœna incapacitatis et infamie inflicta filijs per l. quisquis non trahatur ad nepotes tanquam veriorem & equiorem in causarum decisionibus amplectendam puto maxime in consistorio principis in quo secundum equitatem procedi debet. & non secundum l. scriptam rigorosam, vt singulariter tradit Bart. in l. præsenti. C. de his qui ad eccleſi. confug. & Francis. de Aret. in l. si seruum. §. sequitur. ff. de verbo. obligat. & facit quod voluit Bald. in l. final. C. de legi. quod tradit idem Bar. in l. vna. C. vt quæ desunt aduoca. cum plerisque similibus quę congerit Fely. c. ad petitionem. de accusa. & alibi sepe dost.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis, quisquis quæ infligitur filijs, an locum habeat in iam natis.*

2 *Delictum patris quo in seruitutem redigitur, filijs postea natis duntaxat nocere præsumitur.*

3 *Qualitas odiosa patri superueniēs, filijs antea natis non obest.*

4 *Natura rerum testis optimus.*

5 *Iura antiqua in filiorum ob delicta parentū puntione corriguntur per noua.*

6 *Crimen læsæ maiestatis potest per mulieres denuntiari.*

7 *Interpretatio passiua restrictiua legis ciuilis per aliam legem ciuilem potius quam per canones fieri debet.*

8 *Qualitas quæ naturaliter inest difficilius tollitur quam ea quæ accidentaliter.*

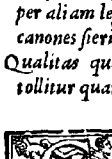

SEPTIMA quæstio quæ in hac materia proponi est † an videlicet pœna l. quisquis. habeat locum in filijs iam natis. in qua quæstione quicquid dixerit author ita
1 status breuiter concludendum puto quod pœna d. l. quisquis. non habeat locum in filijs iam natis, & hæc opinio primo comprobabitur authoritate. Secūdo ratione authoritate, videlicet Pe. de Bellaper. doctoris cistramontani excellentissimi. & Cy. de Pistorio qui fixo pede ita tenuerunt in d. l. quisquis. quam ēt tenuit ibi sumus practicus Io. Fabri. sequitur etiam Ang. licet author illū allegauerit in contrarium & male, & hanc conclusionem tanquam benigniorem, magis fauorabilem & equiorem sequitur, & dicit amplectandam optime consciētie uir Ioan. de Anania in c. vergentis de hereti. & in effectu videtur esse communior conclusio & huiusce conclusionis ratio, & fundamentum assumitur primum per l. ij. q̄ allegat author. C. de libe. & eorum libe. vbi for
2 maliter dicitur † q̄ delictum patris propter quod ipse in seruitutem redigitur nocet fi-

His duntaxat postea natis & non ante. ratio est secundum Bald. quia qui postea nascuntur hi contrahunt originem a linea iam infecta, ita dicit ibi Bal. in j. colum. iij. no. versi. item not. ex quo ad propositum infertur ꝙ cum filij delinquentis in crimine læsæ maiestatis ea ratione puniũtur ꝙ originem ex sanguine infecto trahunt qua ratione criminis paterni exempla in eis metuũtur quam rationem formaliter assignat Cyn. in l. sancimus. C. de pœnis. Ioan. Andr. in regul. sine culpa. de reg. iur. in sexto. & Salyce. in d. l. quisquis. & formaliter Philippus Decius in sepe allega. consil. lxiiij. quam rationem in simili assignat tex. in peccato primi parentis. in §. sed his exemplis. iiij. q. j. quod duntaxat postea nati q ex sanguine infecto nascuntur. & non antea puniuntur. Secundo facit quia si regulariter dignitas patris non prosit filio antea nato vt duntaxat hi ab ea qualitate paterna priuilegientur qui post eam adeptam cõcepti sunt vulga. lege emancipatum. §. fin. ff. de senato. & tradunt omnes post gl. in l. imperialis. §. his illud. C. de nupt. Bart. in l. senatores. de dignitati. li. xij. & in l. quicunque. de princi. agen. in rebus. eo. lib. & in l. filium senatoris. ff. de senato. cum similibus. a fortiori, † nec qualitas odiosa debet contrahi in antea natis. sed duntaxat in nascituris. Nec obstat l. moris. §. fina. ff. de pœnis. l. filij. §. j. ff. de decurio. quia ille leges loquuũtur vt filij pœnam euitent. tunc enim comprehenduntur etiam antea nati, alias secus vt in iuribus allegat. Tertio pro hac conclusione facit l. j. §. fina. ff. de bo no. poss. contrabatu. l. si necem. §. si deportatur. ff. de bonis liber. quæ traduntur in l. diuo. C. de quæstioni. cum similib. quibus iuribus cautum est casum superuenientem patri non debere obesse filijs antea susceptis, nec reddere illos incapaces successionis. & est communis conclusio quod in odiosis maxime superueniens macula patri non solet nocere filijs antea natis, & hic etiam naturaliter videmus quod vitium naturale patris non solet inficere filios antea natos, sed duntaxat post natos quasi ex conceptione infecta contrahatur vitium, sic etiam in casu d. l. quisquis. sumptum delictum imitationis morum paternorum prouenit ex infecta origine conceptionis in qua pater tribuit formam ratione cuius filij ab eo cẽsentur omnino deritari & quantum ad declinationem naturalem similes patri effici, sed qualitas quæ superuenit patri post natiuita tem filiorum non potest infundi in antea natis & conceptis qui receperunt formam ante infectionem parentis secundum qualitatem, tunc in patre existentem, & ista est ratio naturalis secundum quam licet arguere vt pulchre dicit iurecõsultus i l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tutor. & curat. in verbo, ex ipsa naturali iniustitia. & propterea dicit Bal. in l. testiũ. C. de testi. in vtj. col.

4 † quod non possumus habere meliorem testem q̃ rerum naturam, et propterea legem pedagogam nature appellat Angel. in consilio cx. incipien. sanctissima & illustrissima regina, & propterea Bald. in l. vna. in principio. C. de cadu. tollen. dicit ꝙ optimus legis clipeus est ratio naturalis. vnde idem Bald. in l. quoties. C. de fuis & legit. hæredi. dicit ꝙ virtus legis est in ratione naturali, quia lex speculatur in natura, & propterea Bald. in consilio. cccclxvij. incipiente circa quæstionem in quinta parte, pulchre dicit ꝙ ratio naturalis quæ est ratio certa & indubia habetur pro lege scripta, & est idem ꝙ iustitia naturalis, & ideo prævalent rationibus cõiunctis, sicque in propolito cum vt dixi secundũ naturam in antea natis non possit qualitas infectionis infundi, nimirum si delictum paternum eis non noceat, quia cum non sint nati in vitio non præsumuntur ita infecti, & licet illa l. quisquis, loquatur indistincte, tamen debet recipere interpretationem & a natura ipsa, & a legibus antiquis loquentibus in simili materia per quas leges nouæ limitantur & restringũtur. glo. vulga. in l. sciendum. ff. qui satisdare cogan. & glo. in authenti. offeratur. C. de litis contesta. glos. in. §. sed hodie institu. de satisda. & in. §. suscepto. in authentica de exhiben. reis. colum. quinta Barto. in l. sed et posteriores. ff. de legibus. & in l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. pulchre Ioannes de Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimonio & Alexand. consilio cvij. quinto vo

5 lumi. cum similibus, † & præsertim vbi agitur de correctione iuris antiqui vt in proposito, vt supra dixi, corriguntur iura antiqua in punitione filiorum. tunc enim etiã si in l. noua esset apposita clausula, non obstantibus quibuscunque legibus deberet illa lex noua declarari per antiquam. vt voluit glo. valde singularis in authen. de hæred. quæ ab intesta. in prin. in verb. vacantibus. col. ix. & idem firmat Bar. in extrauag. ad reprimendam. in verbo, non obstantibus. Ludo. de Ro. consi. cccxxij. & alibi sepe doct. & cũ præsertim hic agatur de odio irrationabili et præindicio tertio inferendo

ſine culpa quo caſu ſumma debet fieri reſtri
ctione quis indebite damnum patiatur per
id quod dicit gl. ſingul. quam ubi ſumme no.
ſcriben. in l. fi. §. in computatione. C. de iure
delibe. & tradit in propria materia Franc.
de Are. conſ. xxxix. in fi. vbi allegat quoras
alias. tum & quia eadem ratio limitationis,
vt dixi, verſatur hic ſicut in aliis iuribus, vt
etiam deduxit Ioan. de Ana. in d. c. vergen-
tis. de hereti. qui hanc opinionem expreſſe
tenet & firmat.

Non obſtant fundamẽta quæ per authorem in contrarium adducũtur quę ſunt in effectu quatuor. Primo dum dicitur quod neceſſe eſt. l. quiſquis. intelligi de antea natis, eo quia quaſi inutil s eſſet ĩ poſtea natis. cum text. dicat pater gladio feriatur. & ſic non poteſt intelligi de poſtea natis, ex quo pater mortuus eſt. nam admiror, & non parum quod tam leue fundamentum
6 author adduxerit. † quippe coniuratio in principem vel proditio patrię poteſt longo tempore manere inulta, vel quia tales proditiones ſoleant occulte, et ſecrete fieri, qua ratione lex voluit vt per mulierem denuntiari poſſent. l. in quæſtionibus. ff. ad l. iuliam maieſtatis. vbi text. ſingularis loquit de iulia muliere quæ detexit coniurationẽ Catiline. vel quia propter potentiam vel alias tales conſpiratores nõ poſſunt facile deprehendi, & per longum tempus nonnunquam liberi a pœna relinquuntur quo tẽpore non eſt dubium quin poſſint concipere liberos, licet poſtmodum puniantur capite. & ideo argumentum authoris non concludit, quia concluſio quam ſupra tenuimus loquitur in liberis natis ante crimen, & non poſt crimẽ ante ſententiam, & ſic nihil ad propoſitum. & eadem relponſio ſatisfacit ponderationi text. dicta. l. quiſquis. in ver. vxores. vbi loquitur de iuris applicandis filijs. Nam debet intelligi de filijs ſuſcepris poſt crimen cõmiſſum. & l. fi. de bonis proſcrip. in verbo. ad poſteros nihil facit, quia loquitur in pœna cõfiſcationis quæ nimirum ſi tranſeat ad filios etiã antea natos vt ſupra dicimus in præcedentibus quæſtionibus. Secundo adducitur text in c. ſtatutum. de hereti. in vi. & in c. felicis. de pœnis. eo. li. cũ quibuſdã aliis in quibus dicit author eſſe expreſſum in crimĩibus de quibus ibi crimini lęſæ maieſtatis ſecundum eũ equiparatis pœnam quæ imponitur filijs habere locum ẽt in filijs ante crimen commiſſum natis. Nam eſto q̃ illa iura per eum allegata de neceſſi
7 tate probarent, tamen non poteſt inferri q̃ ita ſit in propoſito noſtro. † Primo quia vbi agit de interpretatione reſtrictiua paſſiua legis ciuilis, illa debet potius fieri per alteram legẽ ciuilem, q̃ per ius canonicum, eo quia in habẽtibus ſymbolum, facilior eſt tranſitus. ita in ſimili eleganter concludit Perrus de Ancha. conſi. xciij. incipi. ſta domina. Idem Pe. de Ancha. in conſi. cccxxiiij. incipien. viſo puncto. col. fin. & idem tradit. Pau. de Caſtro in conſil. cxxx. incipien. dubitatur primo. col. v. vbi dicunt, q̃ vbi agit de interpretatione reſtrictiua vel declaratione alicuius legis municipalis, illa debet potius aſſumi ſi poſſit ex alia lege municipali q̃ ex lege ſcripta. eo quia in habẽtibus ſymbolũ &c. & ſic in propoſito infertur. q̃ declaratio. l. quiſquis, potius debet fieri ex aliis legibus ciuilibus, q̃ ex decretalibus.

Secundo reſpondetur q̃ vt late diximus in quæſtione de filiabus longe diuerſa ratio militat in crimine hereſis, q̃ in crimine lęſæ maieſt. Tertio dicit q̃ ratio l. quiſquis magis militat in filijs antea natis q̃ in naſcituris, eo quod illi viderint mores paternos, & potuerunt ex conuerſatione aſsidua magis paternorum morum imitatores effici, nam reſpondemus q̃ illa conuerſatio ſalua ſua pace dixerimus, nõ eſt ita fortis ſicut in ſulio qualitatis quæ naturaliter imprimitur in conceptione, vt qui nati ſunt poſt infectã voluntatẽ patris eius imitatores præſumatur, illa quidem quæ ex conuerſatione prouenit, ſuperuenit accidentaliter, cuius effectus facile tollitur per punitionem paternã propter quam filij retrahũtur a delicto, vn-
8 de difficilius tollitur, vt patet de per ſe†qđ naturaliter ineſt vt in filijs poſtea natis, q̃ quod accidentaliter ineſt ratione conuerſationis in filijs antea natis. Non ob. pariter dum dicit q̃ alia ratio erat in l. ij. C. de libe. & eorum liber. q̃ in d. l. quiſquis, quia grauius eſt crimen lęſæ maieſta. &c. nam licet illud crimen in ſe grauius ſit, tñ quãtum ad pœnam filijs infligendam eadem ratio militat in vno ſicut in altero, eo q̃ originem trahant a linea iam infecta. Quarto & poſtremo deduxit gl. in c. vt cõmiſſum. §. deniq; de hereti. cum quibuſdam aliis gl. per quas vult inferre q̃ in crimine lęſæ maieſta. habẽte in punitione filiorum ſpecialem rationem non debet diſpoſitio noua. l. quiſquis li mitari per alia iura loquentia in aliis crimi nibus. nam vnico verbo reſpõdemus q̃ fundamentum ſuum procederet niſi vtroq; caſus eadem ratio militaret ſicut in caſu ſubie-

cto esse supra apte demonstrauimus. & ita formaliter respondet Ioan. de Ana. in d.c. vergentis. Ex quibus concludendum puto hanc opinionem tanquam equiorem & benigniorem esse amplectendam in causarum decisionibus per ea quæ diximus supra in fine præcedentis quæstionis.

SVMMARIVM.

1 *Princeps an possit filio restituti a pœna criminis læsæ maiestatis gratiam concedere, vt delictũ patris reincidentis ei nõ noceat.*
2 *Rescriptum remittens pœnam ante delictũ commissum est nullum.*
3 *Prohibitus vinum portare, censetur prohibitus portare legenam causa degustationis.*
4 *Statutum est nullum quòd pœna pecuniaria punit homicidium.*
5 *Remissione pœnæ prohibita, prohiberi censetur eius diminutio.*
6 *Filius pro patre puniri non debet secundum legem naturæ.*
7 *Obligatio naturalis ex tacito consensu delictis nascitur.*
8 *Pœna ante delictum commissum remitti potest, & qui ex alieno punitur delicto.*
9 *Filij legitimi efficiũtur per oblationẽ curiæ.*
10 *Princeps in his casibus dispensare potest in quibus & legem condere.*
11 *Homicidium quando & quali pecuniaria pœna puniri possit.*
12 *Dolus præsumptus futurus remitti potest, non autem verus.*
13 *Mens principis manifesta est omnino obseruanda.*

1 QVAERITVR† nũqd princeps possit filio eius qui alias incidit in crimen lę fæ maiestatis, & fuit restitutus præseruatiuã concedere gratiam vt si pater reincidat (filio dũmodo patri non præbuerit assensum) delictum paternum nõ noceat & in effectu est querere an princeps ante cõmissum delictum possit remittere, nam quæ imponitur filio ex delicto paterno, & quia tenuissime in hac q. salua sua pace dixerimus locutus est author examinabimus hanc q. ad vtrãq; partem. Et primo pro parte negatiua q princeps nõ possit facere talem gratiã adduco ultra allegata per authorem dec. bonẽ singularẽ Bal. in l. eam quam. C. de fi. eorum mil. col. xij. vbi punctualiter ad propositum dicit quod princeps non potest legere circa impossibile, vt quia cõtra bonos mores, & infert q nõ potest legitimare spurium antequam nascatur eo quod patri spurij futurum dolũ remittere uideretur & daret occasionem delinquendi subijciens q licet delicto commisso possit remitti, pœna tñ non, quia remitteretur pœna & reatus, propterea. Saly. post Iaco. Bu. in l. castitati. C. ad
2 l. iul. de adul. dicebat † quod rescriptũ dans remissionem pœnæ infligende ante cõmissum delictum nõ valeat, quia inutiat ad delinquendum. & quia remissio fit penitenti, sed penitere & operari simul stare non possunt, quæ ratio vltimo loco posita militat et in filijs in quibus secundum Saly. delictum præsumptum punitur, & sic eis dolus futurus præsumptus remitti vt qui non vt posse remitti licut nec verus dolus, vt singulariter dicit Paul. de Ca. in d. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. Secundo cõfirmatur, quia princeps non potest aliquid turpe vel inhonestum facere, quia licet sit dñs legum, non tñ est dñs morum. vt singulariter dicit Bald. in peculio (uo super Inno. & facit quod idem tradit in l. ij. C. de serui & aqua. & in. §. vasallus si feudum. in ti. si de feud. fue. contro. Qua omne quod tendit ad maleriam delinquendi est turpe quibuscunq; verbis prolatis. vt singulariter dicit Bal. in l. j. in vj. col. C. de his qui pœnæ nomi. sed in proposito daretur occasio delinquendi, saltem facilius cum pater magis amore filiorum q̃ timore proprie pœnę a delicto retrahi possit, vt deducit author. igitur talis remissio non vt valida, vnde prohibita remissione pœnæ principali delinquenti ne tribuatur occasio delinquendi vt prohibitum omne præparatorium. propter quod facilius peruenire ad illud, arg. l. oratione. ff. de sponsa, quod tradit gl. in l. item quia. §. fi. ff. de pac. vnde eleganter Bal. inquit in l. j. C. quę res vẽdi. pro-
3 hibent. † q prohibitus portare vinũ prohibetur portare amphoram degustationis gratia, idem Bal. in c. nam concupiscentiam. de consti. pulchre dicit q prohibitum in termino prohiberur & in via, sed in patre in quo pœna terminatur istud prohibetur, ergo & in filio per quem si impunis remaneret posset ad delictum via præparari, omnino enim tollenda est occasio delinquẽdi, l. si a reo. §.

Item quod vulgo. vbi Bar.ff.de fideiuſſo.l. conuenire.ff.de pac.dotalibus.l.j.cum gloſ. de eo qđ certo loco.l.in cõmodato.in princ. ff.commodati.gl.in l.ſcire.C.vt in poſſ.lega.& propterea eleganter.dicit Bar.in l.cũ lex.ff.de legi.& in l.omnes populi.de iuſtitia.& iure.cp quãdo lex pœnam remittit, intelligitur pro præteritis caſibus & non pro futuris ne præſtetur occaſio delinquendi.& ſequitur Alber.in vlti.parte ſtatutorum.q. lvj.incip.ſimilis quæſtio.Ange.in cõſi.lxij. inci.ex themate.in ij.dubio. Saly.in l.ij.per illum tex.C.de generali aboli.& alibi ſepe docto.& propterea dicunt docto.cp nõ valet† ſtatutum imponens pœnã pecuniariam pro homicidio eo cp occaſio delinquendi præſtaretur, vt no. Hoſtien.& Abb.Moder. in c.fina.de conſuetu.Albe.in ij.parte ſtatutorum.q.cxxij.incipien.item quero.cum ſimil.vt tradunt Ioan.de Ana.& *Mod.in rubri.de homicidio.et propterea traditur pro firma cõcluſione cp per legem vel ſtatutum non poteſt introduci, vt filij ſpurij ſuccedãt eo cp patres facilius delinquerent & allicerentur homines ad delictum.vt tradit Federi.de Senis in conſilio cccxxx.ordine meo vbi ita conſuluerunt Iaco.Butri.& Pau.de Leaza.ſequitur Bart.& ibi Ioan.de Imo.in l.teſtamenti factio.ff.de teſta.Bal.in l.j.C.de iure aureorum anulorum.et late Ioan.And. vbi multa iura allegat in additio.Specu. in titu.de ſucceſſ.ab inteſta.verſicu.quid ſi pater.circa finem.& Petr.de Anchar.in c.j.q. xj.principali. de conſtitutio. Confirmatur† forſitan quia vbi prohibetur remiſsio pœnæ & illius diminutio videtur prohibita quia etiam quando pœna cõſueta nimultur occaſio delinquendi præſtari dicitur.licet in totum pœna non tollatur.ad hoc allego tex.ſingularem in l.in operis.C.de pœn. licque cum in propoſito diminueretur pœna patris ex remiſſione facta filio præſtaretur occaſio delinquendi quare ex omni capite talis pœnæ remiſsio non videretur valida, & hæc ſunt que longe magis aſtringũt cp quæ per authorem deducuntur ſalua ſua honorificentia dixerimus, quibus tamen non obſtantibus contraria concluſio eſt veriſsima & intrepide tenenda quod videlicet valeat tale reſcriptum per cp pœna remittitur filijs,qui ex alieno non proprio puniuntur delicto, immo tale reſcriptum eſt ſumme equitatis & iuſtitie.cum enim, vt ſupra diximus in quæſt.de filiabus.l.illa quiſquis.cõtineat odium irrationabile,& quandam tyrannidem ſapiat reſpectu filiorũ qui non deliquerunt,gratia in contrarium conceſſa valde fauorabilis (eo cp per illam adius primeuum nature & ciuile antiquum re
6 deatur, † ſecundum quæ non debet filius pro patre puniri) cenſenda eſt, & ideo eſt valde ampliãda,per id cp dicit glo.ſingularis.in c.ſtatutum.de præben.lib.vj.facit c. ab exordio.xxxv.diſtin.& vulga.l.ſi unus. §.pactus.ff.de pactis.& propterea dicebat *ſingulariter Panormi.in c.veniens.de præſcrip. colum.vj.cp licet alias prælatus non poſsit iura eccleſiæ remittere, tamen ſi remittat tale ius ex cuius remiſsione redeatur ad primeum ius & ſtatum valebit & tenebit remiſsio,& multa congerit Fely.in cap. cum acceſsiſſent.de conſtit.remini dubium quod ſi pœna filiorum quæ eſt ex cauſa val de odioſa cum puniantur culpa altena remittatur,redditur ad ius primeum diuinũ & ciuile antiquum vt præmiſſum fuit,ergo tale reſcriptum,remiſsiuum illius pœnę.maxime validum et fauorabile cenſendum eſt,
7 *Confirmatur*, † nam regulariter in delictis dicimus ineſſe obligationem naturalem ex tacito conſenſu qui videtur ineſſe in delinquendo facto ipſo future pœnæ conſenti re videatur eaq; ratione maxime ad pœnã obligatur,vt tradit glo.in l.j.§.fina.ff.de poſtulan.& glo.in l.ſi ſeruus.ff.de his qui not. infam. tex.ſingul.in l.imperatores.ff.de iure fiſci.in verſicu.tu huic pœnæ te ſubdiſti. quæ obligatio non poteſt dici ineſſe reſpectu filiorum quin nec expreſſe vel tacite facto ipſo poſſunt cenſeri conſenſiſſe pœnæ, & ſic in eis omnino ceſſat cauſa obligationis ad pœnam quare nimirum ſi remiſsio eis facta valeat,& propterea lex dicit facile parcendũ eis qui non ſuo ſed alieno morbo laborant.l.lege.C.de natur.libe. vnde ſi cet teſtator poſsit de bonis ſuis diſponere ad nutum,quia diſponat teſtator & erit lex vulga.§.diſponat. in authenti.de nupti.colum.iiij.tamen nõ poteſt facere vt propter culpam vel negligentiam vnius ex hæredibus ſuis alius qui non fuit in culpa puniatur *in ſua portione hereditatis tam exoſum iura habent quod vnus puniatur pro alio. tex.eſt ſing.i l,pater.ff.de hære.inſti.& ideo nimirum ſi lex cõtinens talem punitionem cenſeantur valde rigoroſa quam princeps per ſuam gratiã moderare poſsit, Secundo expreſsius deduco ad propoſitum formalem deciſionem Bal.in loco ſatis trito vi
8 delicet in l.reſcripta.C.de preci.impe.†vbi dicit cp licet principaliter delinquenti non poſsit remitti pœna ante commiſſum deli-

ctum tñ bene potest remitti ei qui ex alieno delicto punitur, quia tunc non vr quantum ad illñ remitti dolus futurus, sed duntaxat pœna, alle. l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. si familia. ff. de iurisd. omn. iudi. Tertio adduco decisionẽ magis expressam Fran. de Are, in l. iij. in fi. iij. col. ff. de testa. vbi elegãter dicit quod licet nõ valeant constitutio disponẽs aliquid ad fauorẽ delinquẽtis per quam datur materia delinquendi, quia non est honesta, & per consequens nulla tñ si disponat principaliter ad fauorem alterius qui nõ est particeps delicti, licet aliqñ pœna imponat vni pro altero. vt ipse ibi loquitur in filijs spurijs qui puniunt ex delicto p terno constitutio principaliter edita in eorũ fauorem licet videatur dare occasionem delinquẽdi patri esset valida, & pro hoc vr tex. quẽ ipse adduxit in auth. quib. mo. natu. effi. sui. §. fi. in verbo, non vtendo. vbi dicit tex. quod Constantinus promulgauerat quandam l. su per spurijs nascituris in eorum fauorem ad quam imperator nõ habet respectum, quia non vtendo perempta est. & sic datur intelligi quod antequã tolleretur per non vsum erat valida. & hoc probatur in eodẽ authẽ.
9 primus modus. vbi imperator statuit † vt oblationem curie filij efficiãtur legitimi & succedant parentibus quæ lex videtur dare occasionem pariter delinquendi. & sequeretur quod non valeret. cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium. vbi permittitur, immo de necessitate, pater tenetur alere filios spurios, quæ tamen permissio videtur ampliare habenas concupiscẽtie, sed quia principaliter fit in fauorem filiorum qui puniuntur ex alieno delicto valet. debemus enim attendere principalem intentionem, & quod principaliter agitur l. si quis nec causam. ff. si cer. peta. l. qui exceptionẽ. ff. de condi. inde. et ideo in principe. Bal. concludit in l. cunctos populos. C. de sum. trini. & fide cathol. quod posset per legem permittere ut relinqueretur filijs spurijs, & tñ non est dubium quin daretur occasio delinquendi patri. igitur a fortiori si posset legem condere & corrigere iura contrarium dicentia & omnino tollere. poterit dispensare in casu particulari. vnde Maria. Soci. in c. ad audientiam. pen. char. de ho. in
10 verſi. quinto articu. dicit † quod in omnibus casibus in quibus princeps põt legem condere ipse potest dispẽsare, immo facilius, nam legatus non potest contra leges statuere, & tamen dispensare potest, vt tradunt But. & Imo. in clemen. ij. de rescrip. per glos. ibi, & sequitur And. Sicu. in c. cum omnes. de consti. qui enim condere potest & relaxare iuri. vulga. & cum princeps per legem generalem posset si vellet & de hoc non est dubium cum sit mere ius positum in totam legem quisquis quantum ad pœnam filiorum abrogare, ergo a fortiori in aliquo casu particulari poterit contra illam dispensare, & præsertim ibi non ex toto deletur pœna paterna, licet enim statuta quæ tribuerent remissionem futuri delicti nõ valeant, tamen quando diminuunt de pœna statuta, quia adhuc remanet aliqua pœna propter quam potest quis retrahi a delicto valent talia statuta. ita singulariter tradit Nellus in prima parte secũdi temporis in suo tractatu de bannitis quæstione. xj. vbi elegantissime loquitur, refert & sequitur Ioannes Baptista de sancto Seuerino in repetitione l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. sed in proposito non ex toto pœna patri remittitur, sed duntaxat diminuitur, non principaliter, vt dixi ad fauorem filij non delinquentis. & hoc est quod dicebat Bald. in. §. iniuria. de
11 pace iuramen. firman. vbi dicebat † quod licet communiter concludatur nõ valere statutum quod imponit pœnam pecuniariam pro homicidio & remittit corporalem, tamẽ si illa pœna pecuniaria sit magna vt verisimiliter propter illam quis possit retrahi a delicto valebit tale statutum. & sequitur Pomian. in suis singularibus. & allegat text. nota. ad propositum in. §. pœna. institu. de iniur. sed in proposito pœna, quæ vltra pœnam filiorum debet imponi patri quę est pœna mortis longe grauior quacunque pecuniaria nõ est dubium quin possit patrem retrahere a delicto, ergo valet remissio pœnæ filiorum, non enim est dubium quin in talibus maior sit potestas principis quam legis vel statuti. vt pulchre Bald. tradit in authenti. hoc amplius. C. de fideicommis. & facit l. si diuina domus cum ibi not. C. de exacto. tributo. libro decimo cum similibus & huic fundamento respondeat author vel
12 Apollo. Confirmatur & fortius, † nam licet dolus verus futurus non possit remitti iuribus cõibus, tamen dolus præsumptus futurus remitti potest, ita singulariter dicũt Ioan. And. in nouel. & Anto. de Bu. in c. fraternitatis. de testibus, & idem voluit Bald. in l. j. in fin. C. de vsufructu. & facit glo. singula. in l. vbi extigitur. ff. de eden. quæ elegãter dicit quod licet minor non restituat aduersus dolum uerum, tñ restituitur aduersus dolum præsumptum, sed in proposito

prout dic.l.quisquis est in verbo metuũtur. præsumptus dolus & malitia filiorum puni tur qui præsumuntur imitatores morum pa ternorum.potuit aũt ille futurus dolus præ sumptus remitti.ergo & pœna. Nec ob. ꝙ non sit apposita clausula non obstante &c. quia vbi constat omnino de mente princi pis non est opus illa clausula non obstante, vt voluit eleganter Bal.in l.rescripta.C.de preci.impera.offe.si bene ponderentur eius verba. & propterea Ant.de Bu.in c.ex par
1; te.de foro compet. dicit † ꝙ vbi constat de mente principalis illa omnino obseruanda est quanuis dura.licet non sit apposita clausula, non obstante nec debet referri ad ius cõe, & idem expressius tradit Domi.in c. statutum.in prin.col.iiij.in fi.de rescri.li.vj. sed hic constat oĩno de mẽte principis &c. Secundo respondetur ꝙ vbi actus aliter nõ potest valere nisi de plenitudine potestatis, tunc princeps ita faciendo præsumitur velle illa vti.vt pulchre tradit Pau.de Ca.in l. ex imperfecto.C.de testa. Mod.in c.quæ in ecclesiarum.vbi alleg.alias cottas.de consti tu. sed secundum mẽtem authoris tractatus nõ videretur nisi ex plenitudine potestatis potuisse concedi hæc gratia præseruatiua, ergo princeps ille præsumitur vsus cum ali ter valere non posset eius cõcessio. Ex præ missis etiã patet facilis solutio ad argumen ta in contrarium adducta ꝙ videlicet daretur occasio delinquendi, nam ex prædictis plene potest responderi, & propterea non insisto,sed finaliter concludo talem præseruatiuam gratiam optimo iure validam censeri debere.

SVMMARIVM.

1 *Litere principis gratiose in curia præsidis nõ integrate an prosint ei qui eas obtinuit.*

2 *Impetrans literas principis gratiosas, ante integrationẽ illis se iuuare poterit, si opus fuerit.*

3 *Gratie principum executionem secum trahentes, non indigent alia executione.*

1 NONO querit author † an literæ limõi si nõ fuerint integrate in curia præsidis vel alterius magistratus possint & debeãt prodesse ei qui illas obtinuit, in qua qõne ẽt multa deduci possẽt,sed breuiter concludo ꝙ defectus integrationis in casu subiecto vbi non agebatur de præiudicio tertij, & sic non erat opus cause cognitione in concessione gratie non impedit effectum literarum,quippe in alijs literis etiã remissionum verum est ꝙ requiritur integratio,quia ẽt litere important cause cognitionem,cum agatur de præiudicio tertij,sed in proposito vbi agebat de simplici dispensatione gratiosa, & de solo præiudicio concedentis,non erat opus aliqua cause cognitione.Ita pulchre tradit Innoc.in c.nisi cum pridem.in fi.de renuntia.Bal.in l.fi.C.quib. res iudi.non nocet.Panor.in c.cum olim.de re iudi.& ibi late Fely.& alibi sepe doctor.

2 †Secundo respondemus & peremptorie ꝙ etiam vbi esset opus integratione ante illã poterit impetrans se tueri ex sua gratia. ad hoc adduco qđ in simili tradit Pau.de Cast. in l.mulier.§.non est dubitãdum.ff.ad treb. & in l.si creditoris.C.de fideicom.vbi dicit ꝙ si bannitus obtinuerit gratiam vt cancelletur a banno,poterit illa vti ẽt anteq̃ reali ter cancelletur,ita ꝙ si ex statuto permittebatur impune offendi,non poterit tũc propter suam gratiam,licet non fuerit executa
3 offendi,†quia in gratijs principum,maxime quæ secum trahunt executionem, vt in remissione de qua in proposito, non est opus altera executione,quia per se operãtur effectum,vt in simili in priuilegijs tradit Bald. in c.ad audientiam, de præscrip.& faciunt multa quæ cõgerunt Mod.Papien.in l.quoties.C.de rei vendic.quare concludo quod in proposito non erat opus aliqua executione quam secum litere trahebant, cum non ageretur de alterius prætudicio, nisi solius concedentis.& ita debet intelligi & limitari stilus qui allegatur per authorem.

SVMMARIVM.

1 *Filius cui princeps concessit, vt non obstante paterno delicto succedere possit in omnibus iuribus &c.an possit extraneis succedere.*

Legitimatio quæ fit respectu bonorũ paternorum non extenditur ad successiones collateralium.

2 *Pœnæ ob delictũ paternum facta filio amplissime extendi debet.*

3 *Argumentum a maiori in materia quamtumcunque odiosa est valida.*

4 *Extensio & si prohibita sit,si tamen ratio*

expressa

expreſſa ſit in lege, fieri poteſt.

5 *Diſpenſationes odioſe non ſunt ampliande, licet bene fauorabiles.*

6 *Ius quærendum facilius abdicatur quam id quod iam quæſitum eſt.*

1 ECIMO queritur an† ſi per tales litteras princeps cõ ceſſerit filio vt non obſtante delicto paterno poſsit ipſe ſuccedere in omnibus iuribus, bonis paternis, an videatur renatitatus. quãtũ ad ſucceſsiones aliorũ videlicet agnatorũ vel cognatorũ. & concludit author tractatus q̃ illa gratia vĩ eſſe quædã diſpenſatio odioſa quæ non debet extendi. allegat in ſimili. c. primũ. de filijs presbyteroꝝ. in vj. allegat ẽt deciſionem Ant. de But. in c per venerabilẽ. qui fil. ſunt legi. q̃ legitimatio facta reſpectu bonorum paternorum non trahitur ad ſucceſsiones collateralium. & idẽ tradit Ange. & fortius quẽ ipſe non allegat conſi. xvii. vbi dicit q̃ antequã valeat legitimatio quantũ ad ſucceſsiones collateraliũ requiritur q̃ interueniat illorũ conſenſus, alioquin non valet ſecundum eum.

Sed hiſce minime refragantibus quę reuera non obſtãt in propoſito cõtrariũ verius de iure vĩ. & ad id dicendũ moueor. Primum

2† q̃ videlicet illa remiſsio pœne quæ fit filio ſit amplisſime extendenda, eo q̃ per talem remiſsionẽ ad ius primeuũ redeamus ſecũdã qđ in crimine læſæ maieſtatis nõ puniebantur filij ex delicto paterno, quo caſu ẽt lex alias correctoria quę non debet extendi, deberet amplisſime interpretari. glo. ſingu. alleg. in q. prẽce. in c. ſtatuiũ in verbo. nu merandum. de præb. in vj. Anto. de Butr. in c. olim tibi. de verbo. ſig. Alex. in l. ſi conſtãte. ad prin. ff. ſol. ma. laſo. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccle. cũ ſimilibus. ſicque cũ princeps remiſerit pœnam futurã & habilitauerit quantũ ad bona paterna, debet trahi ad ſucceſsiones aliorũ, cũ vt dixit ſit

3 valde fauorabilis. †Cõfirmatur q̃a ĩ materia quantũcũq; odioſa bonũ eſt argumẽtũ a maiori. l. nec ea. vbi Bar. ff. de adult. ĩ fuis. in fi. ff. de lib. & poſthu. & per gl. in c. in literis. de reſti. ſpol. & facit tex. in c. cũ illorum. de ſentẽ. excõi. & in cano. miramur. xxiij. q. j. & in l. q indignus. ff. de ſenato. & in l. ſi cui ex facto. ff. de ſeruis exportã. & in l. relegatorũ. §. dictũ. ff. de inter. & releg. & in termi nis in ſimili eſt tex. form. in c. per venerabilẽ. qui filij ſint legitimi. Si igitur princeps voluerit vt delictũ paternũ nõ noceret filio in bonis & iuribus patris quibus magis debebat priuari q̃ ſucceſsione collateralium. a fortiori vĩ voluiſſe remittere ẽt quantum ad ſucceſsionẽ collateraliũ, qđ maxime ſine dubitatione procedit vbi princeps aſsignat rationẽ generalẽ, vt pote ſi forte dicat qđ non vult q̃ filij ſine culpa puniãtur propter delicta patrũ. tunc. n. licet poſtmodũ duntaxat de iuribus & bonis patris faciat mentionẽ, extẽditur talis gratia ad oẽs ſucceſsiones, eo quia ratio qua fuit motus cõcedens tẽdit ad ſublat. onẽ effectualẽ radicis, proprer quã rõnem licet exprimere ẽt diſpenſationes od oſas ad nõ expreſſa, vt formaliter voluit Abbas. moder. in ca. at ſi clerici. §. de adulteriis. de iudi. & licet Bely. in c. poſtula ſti. de reſcrip. voluerit in hoc reprehẽdere Abb. tñ cõiter oẽs illum ſequũtur. vt refert Dec. in d. §. de adulteriis. & aſsignatur rõ

4 †q̃ licet alias extenſio. pluribꝰ ad tñ ſi ratio ſit expreſſa in l. fieri põt. quia tali caſu extẽſio non vĩ. ſed diſpoſitio legis immediate reputatur. & ita in materia correctoria quæ eſt valde odioſa. dicit Bal. in auth. quas actiones col. j. in fi. ver. ſed ego dico. C. de ſacroſan. eccle. per tex. in l. his ſolis. C. de reuo. do na. vbi ẽt Bal. in j. no. & idẽ Bald. in l. ſi quis ſeruo perſuaſerit. col. ij. verſi. & adde. C. de furtis. & not. Alex. per illũ tex. in l. cũ mulier. in v. no. ff. ſolu. matri. Nam qñ in pluribus caſibus vna & eadem ratio decidit oẽs caſus, quia ſicut genus cõprehẽdit ſpecies, ita ratio generalis diuerſas ſpecies caſuum cõplectitur. vt not. tradit Pau. de Caſt. cõſi. cccxxxiiij. pſens caſus. col. ij. Alex. in cõſil. lxxv. vĩ. col. j. lib. v. & idẽ Bal. in auth. poſt fratres. ver. itẽ frater. C. de legit. hære. & idẽ dicit in c. fecũdo requiris. in prin. de appel. Nõ obſtat q̃ licet eadẽ ratio ſi tñ vĩ extẽſio quia illud non eſt verũ data idẽntitate rõnis, ſed haberet locũ ſi arguatur a ſimilitudine rõnis. vt declarat Paul. de Caſt. in cõſi. præ-

5 alleg. Cõfirmatur. quia iura q̃ dicunt† qđ diſpenſationes nõ ſunt ampliande. intelligũtur de diſpenſationibus odioſis ad beneficia pp ambitionẽ reſtringendã c. quamuis de reſcrip. libr. vj. vbi vero eſſemus in alia materia ĩ qua poſſet fauor ineſſe, tũc debet extẽdi & latisſime interpretari ſicut alia beneficia principum ita pulchre Panor. & ibi oẽs Moder. in il'o. §. de adulte. idẽ Panor. in c. ad aures de reſcrip. ſed in propoſito non põt eſſe magis fauorabilis gratia q̃ iſta. vt

supra dixi, ergo latissime debet extẽdi quibus ca ibus duobus p̃missis nõ procedit di cũ Hostiẽ. vulga. in c. postulasti. vt ibi tradũt Moder. & in alijs iuri. allega. põt autẽ vt diximus. in precedentibus cõnibus colle gi mẽs & intentio finalis principis, & ratio qua motus fuit, scdm quã oportet regulare suã cõcessionẽ ex suis præfationibus & verbis procemialibus l fi. vbi expresse no. Bal. & Ang. & Imo. ff. de hereditatis. Confirmatur ꝙ vlterius qa si per restitutionem quę
9 post delictã cõmissum cõceditur recuperen tur iura cognationis. vt est text. optimus in l. j. §. qui mortis. ff. ad tertul. & ꝓbatur ẽt in l. j. in fi. ff. de bono. pos. cõtra tabu. & ibi declarat Bar. & pariter recuperãtur iura fidei commissi cuius nondũ dies cessit. l. arist. ff. de manu. vindicta. & l. ex facto. §. fi. vbi late oẽs. ff. de vulga. maxime secundũ iura hodierna. vt tradit Bal. in l. cũctos populos. C. de summa trint. & plenissime Soc. in l. si cognatis. ff. de rebus dubijs. vbi plenissime tãgit a fortiori ista remissio quę fit ante delictũ cõmissum debet illud operari, quia multa impediũtur fiẽda &c. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & facilius abdicatur ius querẽdũ quã ius quęsitũ l. qui autẽ in prin. ff. de his q̃ in frau. credi. Inno. in cap. admonet. de renũtia. Fed. de sents. consil. ix. Card. & Imo. in c. j. de locato. Panor. in c. potuit. eo. ti. Alex. cõsi. xiiij. q. vol. sed ante de lictũ cõmissum nõ erat aliis agnatis vel collateralibus quęsitũ aliquod ius excludium filiorũ, ex habilitate a successione. sed dũta xat erat querẽdũ vel vt ipli alij succederẽt vel q̃d e. s non succederetur quæ fuit ratio mottua Anto. de Butr. igitur tale ius facile auferri potuit. Ex quibus concludo ꝙ in casu subiecto cõcurrẽtibus p̃missis gratia præseruatiua ab incursu future pœne extẽderetur generaliter ad oẽs successiones, nec restringeretur ꝓp expressionẽ bonorũ paternorũ, maxime vbi dr in turibus & prerogatiuis &c. quia iura, & prerogattiue patris, maxime qui est comes vel dux, sunt vt ipse sit habilis ad omnes successiones, & honores &c. Ex quibus p̃missis sunt resoluta fundamẽta in contrarium adducta per authorem, & ideo non est opus amplius insistere circa illorum solutionem.

3 *Sententia declaratoria requiritur in pœnis quæ sine executione insliguntur ipso iure.*

4 *Probationes liquidissime requiruntur antequam pœna priuationis incurratur.*

5 *Delictum manus a paruo dignoscitur ex pœnæ qualitate.*

Petitio veniæ nõ est sufficiẽs probatio delicti

6 *Actus sequens ad precedentis actus declaratorũ tendens quãto suum sortiatur effectũ.*

SVMMARIVM.

1 *Gratia carere debet impetrata qui contrauenit contentis in ea.*

2 *Cõtractus principis quãdo habeat vim legis*

NDecimo q̃ritur si princeps in cõcessione gratię ꝑseruatione appossuerit clausulã ꝙ si filius cui hęc ita gratia cõcederetur patri in proditione, vel cospiratione cõtra principẽ vel faceret seu consentiret aliq̃d ꝙ posset redũdare in ꝓiudiciũ principis esset priuatus eo ipso cõmodo suę grę, an si filius tale q̃d postmodũ secisse reperiatur ipso iure priuetur commodo gratiæ, in qua qõne & si possemus multa allegare cõtra authorẽ, breui tñ perstringemus stylo, &
1 suppolito ꝙ vera coclusione ꝙ ex cõtrauẽtione ipso iure priuetur effectu gratię, vt tradũt late doc. mouer. in d. §. pactus ne peteret l. si vnus. ff. de pac. post Bart. quẽ author alleg. & idẽ Bar. in l. tale pactũ. § q prouocauit. eo. ti. & latissime disputat in fi. Phi. Dec. cõsi. cxlitij. cuius fundamẽta referre pigeret tñ põderãda est, rõ, in qua Bar. se fundat & ceteri doc q̃ est ꝙ q̃ talis clausula apponitur ab habẽte ptãtem legis condẽde cũ eius cõtractus pro lege habeatur nimirũ si actio ex delicto q̃ semel extincta pacto priuatorũ suscitari nõ põt, ex dispositione tñ legis benẽ põt suscitari, cuius, vim cõtractus princi pis obtinet ex illo suscitet, & illa est rõ pręcisa scribentiũ. sed ego reperio ꝙ ita demũ
2 cõtractus principis ptãtem legis cõdẽde habet vim legis qñ in ipso cõtractu exprimitur, vt singulariter colligit fuisse de mente Bar. in cõsil. qđ incipit ex facto proponitur ꝙ nobiles viri, put eũ refert & sequitur maximus doct. Io. Bap. de S. Seuerino in repetit. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iure. vbi ẽt dicit q̃ repetit istud dictũ relatum a quibusdam mod. in l. j. ff. de cõsti. princ. ideo ita deberet tẽperari cõclusio authoris qñ esset expressum ꝙ haberet vim legis aliquin talis clausula videretur regulãda vt pactũ priuatorũ, sed circa id non insisto, sed dico ꝙ vbi talis cła operaret superuenẽte reincidentia ipso iure priuationẽ cõmodi grę requireretur ꝙ

liquidissime cõstaret aliquid tale esse commissum ex quo contra priuationis grẽ incurrebatur, vt probat tex. singularis in lin. testõ. in pri. ff. de cond. & demõ. quẽ tta ad propositũ Bal. ad l. j. quæsitor dñs feudi p. princ. & alibi sæpe & facta liquidatione sic erit opus, q̃ ita declaretur per sententiã videlicet vasallũ a contrauenisse promissioni suæ, & ex hoc priuatum fuisse, nam vt per multa concludit Socin. cõsil. sexpennato animo reuoluti &c. quod & dixit pro Florentinis, & est positũ inter cõsilia Iasõ. de curte cons. xx. col. xij. in fi. & allegat decimã p totũ, † q̃ tenet in pœnis quę sunt stigitur ipso iure sine executione requiritur sententia declaratoria quicquid sixerit Felyn. in c. rodulphus de rescrip. & in c. cũ nõ ab homine, de iud. vnde qui repetitus aliqua sententia lata contra vasallũ cui fuit gratia præseruatiua cõcessa nisi exprimeretur cã rebellionis contra personã principis nõ censeretur q̃ ex illa condẽnatus. sed ex alia leuiori, vt probat tex. in l. præses. ff. de pœnis, quẽ ad hoc alleg. Panor. in c. aduersario. de excepti. & hinc dicit glo. sing. in l. hę enim, ff. de iu. spec. tuto. q̃ sententia quæ potest cẽseri lata ex cã irrogante infam. ã. vel ex causa quæ nõ irrogat, ex ea causa tanq̃ leuiori lata præsumitur adducẽs et alterã glo. singularem in c. si confirmationem, de elec. in vi. quę elegan ter dicit q̃ si non apparet quare inerit cassata electio, in dubio præsumitur potius cassata ex defectu formę quã ex vitio electi tanquam ex leuiori causa & minos nociua, & idem in simili tradit Rota decisio. xxxij. in antiquis. Spe. et in alio casu simili. in titu. de offi. iudi. § definit. ver. quid si reus. vbi allegat. d. l. hæc. n. & in effectu est cõis cõclusio quę maxime in qõne proposita procedit, eo † q̃ ad incurrendam pœnam priuationis, vt dixi, requiruntur liquidissime probationes super facto ex quo illa incurrenda est, nec est verum q̃ sola incarceratio sit sufficiens ad probationem delicti huiusmodi, immo est valde insulsũ id dicere, ga in carceratio potuit fieri ex alia causa etiã graui quam ex causa delicti commissi contra principẽ, tum quia incarceratio non præsupponit plenã probationẽ delicti, quia põt fieri ex solis indicijs, vt sunt iura tritissima minus valet dũ dicit q̃ condemnatio ad petendũ veniam satis demõstrat delictũ fuisse commissum contra personã principis, nã placet retorquere suũ fundamentũ contra eum, nam pœna & delictũ sibi ad inuicem correspondent Bald. & Alexan. in l. j. ff. ne quis eum, & in l. decu

riones. C. ex quibus causis infa. irroga. & pulchre Anto. de prata veteri in quodam consilio, posito in fine primæ partis consiliorum Barba. propterea Barbatius consilio xlviij. incipien. præclare scribitur pr mo Regum. in antepen. cap. j. parte. dicit † q̃ ex qualitate pœne cognoscitur maius delictum a paruo, pœna enim debet commensurari delicto vt per multa iura comprobat Bald. in cap. primo in j. not. de vasal. qui contra consti. Iotha. licque est consequens quod ex pœna imposita arguitur quale fuerit delictũ sed pœna petitionis, venie, vel quod iterato præstetur iuramentum fidelitatis &c. nõ est pœna quæ solet, & debet imponi ex factione, vel conspirat one contra principem, quæ longe grauior est, igitur non præsumitur fuisse tale delictum, & de iure petitio venie non est sufficiens probatio delicti, glos. singu. in c. exhibita de hom. cidio. quam ex clamat & sequitur Ludou. de Roma in l. prima, § nuntiatio. ff. de no. operis nũtiatio. & potius præsumendum est vasallum fuisse condemnatum ad petendum veniam ad placandum principis animum forte motum ex relatione maliuolorum qui & plerumque solent incolere principum curias quã ex alia causa graui contra principem, quia tunc verisimilius est q̃ maior fuisset imposita pœna, & illud maxime line dubitatione procedit quando postmodum per principem & pares curiæ fuit declaratum talem vasallum fuisse immunem a delictis ei impositis tunc enim est dubium quin sententia huiusmodi probet efficaciter vasallum esse immunem a delicto, & vbi in vim declarationis non valeret, operaretur de nouo effectum suum restitutorium, vt in simili traditur in l. si quis mihi bona. § sed quid si mandauerit. ff. de acquiren. hæreditã, & in l. iij. in princip. ff. de acquir. poss. vbi traditur pro firma conclusione † q̃ vbi actus subsequẽs tendens ad prædictis actus declarationẽ vel confirmationem non possit id operari, operabitur suum effectum de nouo quando is dependet a sola voluntate faciẽtis, vt proposito veniebat a sola voluntate principis declarantis concedere gratiã restitutoriã & facere q̃ etiã delicta haberẽtur pro non commissis etiam quantum ad effectus præteritos per glo. singularẽ in cle. j. in verbo pro infectis, de immuni. eccl. & non est dubium quin talis sententia principis faciat ius apud omnes per late lecta, & no. in can. causis, de re iudi. & ideo stante tali sententia declaratoria nõ esset dubium,

SVMMARIVM.

1 *Princeps inhabilem ex delicto paterno tractans vt fidelem vassallum, an censeatur eum rehabilitasse.*

2 *princeps vassallum post feloniam cõmissam vt sue curie parem vocans an censeatur ei culpam remisisse.*

3 *Mens deliberata principis colligitur ex actibus frequenter iteratis.*

4 *Patientia longi temporis nõnunquam obligationem, quandoque remissionem & aliquando alios actus inducit.*

5 *Feudo ad dominũ ex mora vasalli reuerso, si dominus eũ recipiat ad iuramentũ fidelitatis ꝑsumitur more ingratitudinẽ remisisse.*

1 DVodecimo & vltimo quæritur†nunquid si princeps illũ qui erat inhabilis ex delicto paterno vocauerit, & admiserit atq; tractauerit vt fidelẽ vasallũ, amicũ & cõsiliariũ, an eo ipso videatur eũ rehabilitasse, & author tractatus dicit ꝙ ista qõ non habet dubiũ de iure, & verũ dicit, ꝓ cõtraria conclusione qđ videlicet ex tali admissione & tractatione vassalli, vr purgata inhabilitas, ꝓ quo est tex. formalis peregrinus in iure ĩ l. fed si accepto vsu toge, ff. de iure fisci. vbi formaliter ꝓbatur qđ obsides qui recepto vsu toge fuerũt reputati, & habiti velutt ciues Romani efficiũtur capaces successionũ actiue & passiue, vbi alias essent omnino incapaces. & propterea dicimus qđ pater qui tractat aliquẽ vt filiũ vr eũ talẽ approbare c. per tuas. de ꝓba. c. ex tenore. qui filij sint leg. & formalius Bal. ad propositũ in l. im-
2 perialis. §. illud. C. de nupt. vbi dicit† ꝙ si princeps vasallũ cõmissa felonia vt parẽ suę curię vocauerit & admiserit, vr eo ipso omnẽ maculã abstersisse, nõ est, n. dubiũ ꝙ actus superioris, videlicet principis qui est i agere & nõ pati, vt pote qa tractat vt fidelẽ recipit ab eo tuĩm fidelitatis & facit similia, operet effectũ rehabilitationis, vt colligit & no. per Inno. & Butr. in c. veniẽs. de filijs presby. cõiter per oẽs doc. in c. fraternitatis de schismat. & cõiter doc. maxime Alex. in l. quidã cõsulebãt. ff. de re iudic. & in l. idem vlpianus. §. fi. de excusa. tut. & maxime qñ ita reiteratur tractatus & receptio ad iurm
3 fidelitatis.†Nã ex talibus actibus reiteratis, magis colligit deliberata mens principis ꝙ id qđ dicit gl. in c. si quis iratus iij. q. j Bal. in cõi. diuino schismatis. qđ potuit super rub. C. si quis aliquẽ testari prohibuerit. vñ ex factis ipsis melius q̃ verbis volũtas principis colligi põt l. ei qui. §. si tñ. ff. de edil. edic. facit l. reprehendẽda. C. de institu. & substi. c. ij. requiritis. de appella. l. pro hęre. §. fi. de acqui. hęredi. cũ si. Nec obstat illa cle. si romanus. & c. si papa qa loquitur in simplici nominatione quę adhuc fiebat ignoranter, hic vero in qõne pręmissa, nõ solũ reiterata nominatio sed tractatio, cõmissio, & receptio diutina interuenit, ex quibus nõ põt inficiari quin mens & volũtas principis cui inhabilitas notissima erat fuerit rehabilitare, & possent pro cõfirmatione huius opinionis adduci multa fundamẽta, q̃ elicerẽtur ex dictis scribentiũ in l. sciendũ. ff. de verbo. obli. & in l. si certis annis. C. de pac. & in l. qui in aliena. §. j. ff. de acqui. hæredi. in quibus locis multas adducũt decisiones ad probãdũ,
4 quod†patientia lõgi tẽporis inducit nonnũquã obligationẽ, nonũquã remissionem. & *multos alios effectus operatur quos ibi moder.* deducũt. Et vltra facit qđ tradunt doc. in l. ij. post gl. C. de iure emphy. & Cano. in c. potuit. de locato *vbi dicũt* ꝙ si vassallus qui cõmiserat felonią fuerit receptus ad fidelitatẽ per dñm vr felonia remissa. Et idẽ in simili tradit Bal. in c. j. quo tpe miles inuestiturã feudi petere debeat. & idẽ docto. in c. quę in ecclesiarũ. de consti. vbi dicit ꝙ
5 †vbi feudũ est reuersum ad dñm ex mora vasalli, si dñs recipiat eũ ad iuramentũ fidelitatis vr remisisse ingratitudinẽ more, propter quã priuatus erat. Et infinita alia deduci possent, quæ breuitatis causa prætermitto, ex quibus præmissis concludo ꝙ dominus diutine tractans vasallũ vt fidelẽ amicũ & cõsiliariũ, & passim illũ admittens ad *honores*, & alia vt parem suę curię, eo *ipso* videtur omnem absterlisse maculam, & eũ rehabilitasse.

Hisce finẽ dicẽdis impono, & si longior fuerim q̃ deceret, mouit maxime, ꝙ q̃ abũdant nõ solẽt vtiare scripturas, sed intelligentiũ implere cisternas vt pulchre Bal. inquit in l. fi. in fi. C. de iur. emph. fateor ꝙ plęraq; & pœne innumera ad propositũ deduci potuissent, sed locus & tps non patiebantur plenius deliberãdi consiliũ, vt inquit iu reconsult. in l. j. ad fin. princi. ff. de exercito, opusq; quasi raptim ex ingẽti occupatione excerptũ fuit, vt & tẽpus labor suppleuerit.

FINIS.

PRECLARVS, ET ELEGANS TRACTATVS DE SEDITIOSIS OMNIBVS,

ciuitatum, villarum, & caſtrorum, dominis Scabinis ſeu conſulibus, ac cæteris reipublicæ adminiſtratoribus vtilis, quotidianus ac neceſſarius, per clariſſimum virum domi. Nicolaum Boherij. I. V. interpretem, de Montepeſſulano, Chriſtianiſſimi domini noſtri Francorum principis in ſuo excelſo conſiſtorio conſiliarium ordinarium, nouiter æditus.

NICOLAVM BOHERII.

IN SVMMO ingenio parique fretus ſcientia, officium ſcribendi facile me implere poſſe credere tamen tam arduum hoc opus ingredi ſine magno difficultatis timore nõ poſſum. Scribendum tamen eſt. Cũ temporibus decurſus ſæpe orte ſint nunc indies oriantur de ciuitatibus villis & caſtris huius Chriſtianiſſimi Francorum regni ſeditiones, tumultus, ſeu populorum commotiones, aduerſus illuſtriſſimum ac Chriſtianiſſimum principem dominum meum ſupremum vel eius officiarios, conſules, ac adminiſtratores ciuitatum & locorum regni ſui. Necnon alios terrarũ dominos, & quod peius & ægre ferendum eſt in eccleſias & miniſtros dei. Cum longæ grauius ſit æternam quam temporalẽ offendere maieſtatem. Queritur qua pœna taleꝫ ſeditioſi veniant de iure plectẽdi. Ideo IESV Chriſti benedicti ac intemerate, & glorioſæ virginis eius genitricis prius nomina inuoco, vt ipſe piiſſimus Ieſus media eius matre Maria veritatem ponat in ore meo, ipſe enim ad Moyſen dicit. Ero ſemper in ore tuo & docebo te quid loquaris. Et ad ſuos glorioſos Apoſtolos ait. Dum ſteteritis ante reges &c. dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini, cũ veritas ſuper omnia amanda ſit l. cum ita legatum. ff. de condi. & demõ. tutores veritatis eſſe debemus l. j. C. de iati. lib. tol. quoniã omnia vera cõſonant, vt ait Ariſto. iiij. Ethic. ac etiam victoriam contra mihi emulos (quam eius gratia huc vſque tribuit) iuxta virtutem mei nominis Nicolai (qui populi victor dicitur) concedere dignetur ſignãtes nos ſigno ſacro ſanctæ crucis. †. ad omnem enim actũ, ad omnem inceſſum manus pingat crucem, vt inquit Hiero. in iij. parte. Epiſtola. xlj. c. xv. de contemplatione oratione & lectione. col. ij. & tex. cum glo. in c. poſtea ſignatur. de conſecra. diſt. iiij. vbi glo. refert illud quod dicit diabolus de iudæo qui ſupra ſe fecerat ſignum crucis. Inueni vas vacuum ſed ſignatum, & in Epiſtola. xvij. eo. li. col. xij. dicit crebro ſignaculo crucis munias frontem tuam, ne exterminator egypti in te locũ reperiat, accedat rubr. nigrum. Nemini licere ſignum ſaluato. Chriſti. &c. Id. circo illud in medio afferam Bal. quod venit in mentem in commento l. præcibus. C. de impube. & aliis ſubſtit. colũ. xiiij. ea inquit quæ ſunt a magiſtris tradita recito & poſt terga metenſiũ quaſi ſpicas colligendo vado. vt Ruth. ij. c. tanti doctoris fretus authoritate id ſequar & breuius quã res tanta dici poſsit. Ad cuius euidentiam aliqua puto eſſe præmittenda & præſupponenda.

SVMMARIVM.

1 *Seditio generatur per proprij commodi procurationem.*

2 Mores nouos ad viue rectitudinem nõ necessarios inducere, est discordiam inducere.

3 Seditio, et discordia generatur si alijs alleuiationis, alijs nimis in collectis grauentur.

4 Seditio facilius oritur si delicta nõ puniãtur.

5 Iustitia dicitur anima ciuitatis.

6 Iudex toto conatu seditionib. obuiare debet. Officium irenarchae, quale.

7 Clerico arcens a seditione non incidit in canonem, si quis suadente diabolo.

8 Impotentia seu difficultas puniendi, excusat iudicem a puriendis delictis.

9 Iudici non imputatur, si aduersus seditiosos potentiores non processerit.

10 Fatuitas maxima ex seditione oritur. Crudelitas nimia descendit ex partialitate & seditione.

11 Crudelitas Adonibesech regis Iebus, hic memoratur.

12 Libertas sũma est sub domino iusto degere.

13 Seditiones fugere qui debeant. Crimina quae ex partialium seditionibus oriantur.

14 Seditio Lucij Catiline olim Romani qualis.

15 Seditionã cruentarũ exempla hic recẽsentur.

16 Seditio. C. Marij & aliorum Romanorum militum qualis fuerit.

17 Mutius Scaeuola quid aduersus Porsenam regem tentauerit.

18 Fortitudo quando virtus dici possit.

19 Seditio iudis a Tyberio Graccho affricano excitata fuerit.

20 Gaius Gracchus qualem olim excitauerit tragediam.

21 Seditio Liuij Drusi & aliorum Romanorũ qualis fuerit.

22 Lemouicenses in seditione Marcũ exactorũ tributorum tempore Chilperici regis interemerunt.
Scholares Parisienses qualem aduersus ciues tempore diui Ludouici regis mouerint seditionem.
Pastoreli in Francia qui fuerint & qualem fecerint seditionem.

23 Pastores francigene Syriam profecturi prope Carcassonam ab incolis sunt interfecti.
Monete variatio tempore Philippi pulchri parisijs fuit in causa seditionis.

24 Stephanus barbetus cum Parisiensis quid suo tempore fecerit.

25 Authores seditionis sunt illaqueandi furcis, Domũ delicata habere nostra non interest, ne ob id a forẽsibus vexari nos oporteat.

26 Edificare volẽtes domos quid facere debeãt. Seditio qualis & ob quam rem apud Attrebatum orta fuerit tẽ oribus Ioannis regis.

27 Seditio ob monete mutationẽ Parisijs orta fuit Ioannis regis tempore.

28 Predones Constantienses & Ebroicenses agrum Parisiorum populati sunt.

29 Seditio quanta fuerit Lutetiae aduersus Carolum regem Ioannis regis primogenitũ.

30 Seditio qualis in Montepessulano fuerit tẽpore Caroli quinti Francorum Regis.

31 Parisienses aduersus Carolum sextum ob nimiam vectigalium exactionem grandem mouerunt seditionem.

32 Onera plurima subeũt qui populo presunt.

33 Gandenses qualem ob nimiam pecuniarum exactionem aduersus Ludouicum Flandrẽsium comitem excitarint exectram.

34 Lutetiani quantam seditionem fecerint tẽpore Caroli sexti. 35 36.

37 Aruerni etiam aliquando seditionis fuere authores, ducem sibi Petrum Bruerium constituentes.
Gandenses Caroli septimi tempestate a suo Philippo Burgundorum duce desciuerunt.

38 Ianuẽses populares aduersus nobiles seditionem fecerunt aliquando.
Agenenses ob subsidium super rebus venalibus seditionem qualiter excitarint & nume. seq.

42 Trecenses aliquando a seditione non fuerũt immunes.

Et primo tria sunt quae generant seditiouem & discordiam in ciuitatibus & villis secundum beatum Anto. Archiepis. Florentinum in ij. parte summe sue. titu. iiij. cap. viij. §. iij.

1 †Primo proprij commodi procuratio inor

dinata, quando aliquis nimis intendit suæ vtilitati & alij inde grauantur & modicam cum eo possunt habere concordiam. vnde ait Senec. in prouer. principium discordie est aliquid ex communi suum facere. Turpius quoque nihil est quã cum illo bellum gerere cũ quo familiariter vixeris, propter quod dicitur in cap. erit autem lex. iiij. dist. ꝙ lex que liga. homines subditos ad sui obseruãtiam, ligat in concordia & pace quod nullo pr[illegible]iato commodo, sed pro cõi ciuium vtilitate debet esse scripta Exemplũ de Roboã qui nimis voluit ꝓuidere burse suæ vt posset facere expeñ superfluas in curia sua vt pater eius Salomon. Et diminuere noluit exactionẽ tributorũ seu talliarũ, ex hoc tanta est orta discordia inter tribũ iuda & tribus Israel, ꝙ nunquã tolli potuit, & amisit magnam partem dominij sui, vt habetur iij.
2 Rex. xij. †Inducere enim nouos mores nõ necessarios ad rectitudinem vite inducit discordiam & indecre. dicitur discordiam parit præsumptio nouitatũ, vel secundũ Pet. Iaco. in titu. de refectio. murorum. ver. modo queritur an principes &c. Quod propter monete seu pecunie mutationem & deteriorationẽ quæ fit plerunque quæsito colore adinuento vt ex illo lucro a deo & hominibus maledicto princeps possit guerrã sustinere. Ideo descẽdunt machinationes & maledictiones populi, intellige, quando tributa sine causa imponit & grauat subditos secus si propter iustam defensionem status secundũ Inno. in c. ꝙ super. de voto. & Bal. in c. cum ab ecclesiarũ. de offi. or. quia tunc potest superindicta ponere l. j. & per totũ. C. de superindi. lib. x. & tenet Mar. laudeñ. in tract. de prin. §. vij. tamen si sine causa opprimeret non debent in eum conspirare vt sing. voluit d. Stepha. Buynardus. in repe. l. quisquis. in j. not. C. ad l. iul. maiestatis. licet sit permissum in finibus defensionis stare vt ibi per eum qui extẽdit & corroborat p̃dicta per plures rationes & dicta &c. †Secun
3 dum generans discordiã & seditionẽ est qñ aliqui nimis vexãtur in collectis, & in alijs laboribus. & alij nimis alleuiantur, vel cum honores, & officia aliquibus copiose conferũtur, alijs vero parũ aut nihil l. quis tam inueniri. C. de decu. lib. x. vnde generatur discordia inter eos, vel ẽt qñ rectores & administratores reipu. nimis grauant subditos propter quod subditi minus diligũt eos, tex. est celebris & mẽte tenẽdus in auth. de mã. prin. §. deinde cõueniẽs est. col. iij. ibi, vt nulli populi ciuitatũ alterutri seditionem faciãt, sed oẽm pacẽ dei esse ciuitatibus dum æquitas seruatur hic nostris subiectis, & neque lucri neq; passionis alicuius cã ad aliquã partiũ declinatur. vnde dicit Greg. in c. ad hæc. lxxxix. dist. *dũ reuerentiã minores potentioribus exhibẽt, & potẽtiores minoribus dilectionem impendunt, vera concordia sit & ex diuersitate contextio. & recte officiorũ administratio geritur singulorũ.* & dixi in trac. de authoritate magni cõsilij & parlamentorũ regni post prin. ij. po-
4 stil. †Tertiũ est per ꝙ sequitur seditio & discordia non punire delicta. Nam per hoc datur audacia malis ad ledendum alios, ex quo seditiones, discordie & inimicitie sequũtur. Et si puniãtur aliqui impotentes & non alij potentes & maiores oriuntur indignationes & murmurationes. exemplũ de tribu Beniamin qui noluit punire scelus cõmissum ab hominibus ciuitatis Gabaa qui erãt in tribu sua inde orta est discordia inter eos & alias tribus, & propter hoc mouẽtes bellũ contra eos pœne totam gladio peremerũt. & hoc in casu erant claues iustitiæ, vt dicit glos. in l. ad splendidioris. C. de diuersis offic. lib. xij. qñ delicta potentũ celãtur, & nõ puniũtur, de quo dixi de auto. magni cõsilij & parlamẽtorũ regni. fol. xiij.
5 †Nã iustitia est anima ciuitatis scd̃m Alb. de rosa. in l. iustitia. ff. de iusti. & iure. Multum ergo scd̃m beatũ Ant. vbi supra caueri debet discordia maxime quia vt ait Hieron. post Sallust. ĩ iugurtino. Cõcordia parue res crescũt, discordia maxime dilabũtur, quia sicut virtus vnita est magis infinita, i. fortior, ita quãto magis est diuisa tanto debilitat & demũ deficit, qm̃ omne regnũ in se diuisum desolabitur. & idem dicit Luc. de pen. in l. vnica. in verbo. cõcordiã. C. de irenarch. li. xj. Et de p̃dictis cõquerebantur Agenenses cõtra Cõsules & iuratos ciuitatis vt infra dicã. & maxime ꝙ honores cõsulares continuãtur in illos qui erãt eiusdẽ domos & familiæ vt de patre in filiũ, vel generũ, aut in nepotẽ, vel alios consanguineos & in seipsos ꝙ fieri non debet l. j. C. de mu. & hoñ. lib. x. nisi alijs idoneis deficiẽtibus l. honor. §. pe. & fi. ff. eo. ti. Nulli. aũt magis cõmaculant cõitatẽ discordijs quã seditiosi & par-
6 tiales† ideo q̃ primum iudex videt ꝓuisiones, & materiã dispositã ad seditiones, monopolia, rixas, tumultus, ac delicta committẽda totis conatibus debet obuiare, vt dicit tex. in d auth. de mãda. prin. §. deinde cõueniẽs est. & ibi gl. & Iaco. de beluiso. colla. iij. quia ad eius officiũ spectat ne veniatur ad

rixas & arma. l. æquissimum, ff. de vsufr. & Luc. de penna. in l. j. col. xv. post prin. versi. sed secundū ius romanorum. &c. C. pub. lectitie. lib. xij. & in d. l. vnica. de irenarch. & officiū irenarche erat qui ad prouinciarum tutelā quietis & pacis per singula territoria factebat stare concordiā. & ibi gl. super rubri. & Io. de pla. & lac. rebuff. & tenet Paris de puteo in trac. findica. in verbo. iudices. versi. vbi fiūt prouisiones, & in verbo officialis, versi. si duo sunt. &c. quomā scriptū est Luce. xxj. cum autē audieritis prælia & seditiones nolite terreri &c. & j. ad Corinth. vj. c. In multa patiēria, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus &c.

7 †Quin immo ēt clericos arcere a tali turba & seditione nec incidunt in canonē si quis suadēte diabolo. xvij. q. iiij. vt tenet ibi glo. in verbo, violētas, alias si non occurrāt debent priuari officio vt not. Cyn. in l. seruus. C. de nox. actio. Bar. & Bal. in l. j. ff. de offic. præfe. vrb. Et Bal. in l. nullus. C. de sum. tri. & Paris de puteo in d. tract. tit. de offi. findi. §. findicantur ēt officiales qui violētas manus &c. Et ēt incurrunt sentētiam excōicationis c. fœlicis. §. fi. & ibi Philip. franc. in c. j. not. de pœnis. lib. vj. Et hoc si possunt sine grandi periculo obuiare, vt d. c. fœlicis. §. fi. ibi & facultas ei affuerit &c. & ibi Phi. frā.

8 in v. nota. †dicit q̄ a pœna quæ imponitur ratione negligentie excusat impotentia seu difficultas si delictū puniri nō pōt propter potentiam facientis, vel multitudinē delinquētium, vel graue scandalū vt quia armis se defendunt, vel loci difficultate se protegunt secundū Archi. & Ioan. And. ibi q̄ facit ad q. secundū Philip. de villa. vel iudice obligato capere malefactorē vt excusetur si capere non poteſt supradictis interueniētibus. de quo per Bar. in l. j. §. occisorum. ff. ad sil. quia vt dicit Bal. in tract. scisma. colū. iij. versi. porro. multitudo modū non seruat. & nemo est qui furētis populi rumorem nō paueat pro hoc adducit tex. in c. statutū. §. cū vero. ibi nisi actor eandē ciuitatē, vel dio cesim intrare nō audēs aut aduersarij potētiam merito perhorrescēs &c. de rescriptis lib. vj. vbi glo. in verbo, non audens. dicit forte erat Gibellinus & ibi regūt Guelphi,

9 vel ecōuerso, †Ideo nō poteſt imputari ordinario & maiori, iudicibus Aggenensium qui non fecerāt informationes nec processerant ad captionē seditiosorum ad aduentū vsque domini in fratris mei dñi Bertrādi de chassaignes iuriū professoris ac in supremi Burdegale parlamēti consiliarij optimi ac boni & recti iudicis per dictā curiā ad contra ipsos seditiosos procedendū cōmissi & deputati, cui postea f i collega adiūctus, vt infra dicā. cū ob metum seditiosę cōmunitatis Agenē is ausi nō fuerint, vt ex infradictendis apparebit quia in hmōi seditionibus & partialitatibus reperiuntur & descendunt tria magna mala secūdū beatum

10 Anā. vbi supra †Prima magna fatuitas ga nō vī sub cœlo esse stultior gens q̄ partiales qui ex appetitu & desiderio mali dū partialitatē & diuisionem affectant, ponentes in periculo subsistantiā temporalem, corpus, filios, cōsanguineos, amicos & eorum bona. Quid. n. boni ex partialitate lucrētur non vī, nisi hæc pericula experiri. Et hmōi partiales similes sunt frenetico qui gaudēs exponit se magnis periculis nil reputās ea, & hoc quia rōne caret. Secundū malū est nimia crudelitas, non. n. inuenitur tanta crudelitas in aliquo genere hominum quāta in partialibus & seditiosis, ratio enim est secūdum eū quia habitū odij semper habēt contra homines contrarie partis tā notos quam ignotos prēsentes, prēteritos, & futuros ad uersus infantes, & senes, Aliq̄ aduersus cōsanguineos & affines & cōtra eos qui aliq̄ sibi in multis seruierūt & eorū omniū quibus odium gerūt, & in mēte homicide dici possunt. Qui. n. odit fratrē suū homicida est j. Io. iij. Sed vltra odiū cordiale qs exprimere valeat seueras & immanes crudelitates quas cōtra aliā partē exercēt nō parcūt ętati, nō sexui, nō cōsanguinitati, nō amicitie, nō fidei, nō religioni, nō sanctitati, sed vsq; ad deuorationē humanæ carnis peruenīūt.

11 †Sed istis iusto dei iudicio frequēter euenit qđ accidit crudelissimo Adonibesech regi Iebus seu Hierusalē cui capto fuerūt abscisi pedes & manus & positus fuit sub mensa comedentiū sicut canis, qui memorans suæ exercite crudelitatis, ait, reddidit mihi deus quod feci. Septuaginta. n. reges abscisis manuum & pedum summitatibus colligebant sub mēsa mea reliquias ciborū, sicut feci, sic mihi factū est. Iudicū j. ca. Et quod etiam accidit crudeli Tyro regi Persarum qui ex crudelitate delectabatur effundere sanguinem humanū, sed hunc captum regina Tamaris, cuius filiū occiderat, decapitari fecit, & caput eius in ollam seu vtrem sanguine plenū demergi dicēs, sanguinem sitisti, san-

12 guinem bibe. †Sub iusto. n. domino viuere summa libertas est scām Ange. in l. j. in fi. ff. de seruit, vrba, prædio, qui alleg. Senecam,

Quid Bartholomeo de Salyceto iuriū professori propter istas partialitates accidit, ex pultus relegatusq; & confinatus ad ciuitatē Paduanam extitit vt refert Andr. Barba. in repetitioannina. c. raynaldus. char. xvj. col. iij. versi. pro certo se valde commendat de testa. & in c. rodulphus. et ibi Fely. col. ij. de rescrip. Tertium malū est magna in eo diuturnitas. Nam semper morantur in hmōi diuisionibus & partialitatibus. Et multū difficile est dimittere partialitatem in qua inueterati sunt & firmiter habituati. vnde secūdum bertum Anto. vbi supra de talibus seditionibus & discordijs quæ fiunt in ciuitatibus & castris, dici potest illud quod Psal. præclarissimus diuino cātauit ore, vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, to ta die circundabant eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius & iniustitia, quod exponit ipse singulariter ibi. Qualem ciuitatis statum describit Vergi. Ac veluti magno in populo coorta est seditio, feuitq; animis ignobile vulgus. famq; faces,
23 & saxa volant, furor arma ministrat ‡Ideo homines honesti sagaces ac præcipue iurisperiti istas seditiones, discordias, & partialitates fugere & precauere debēt, nec sibi assumere nomen Guelphi, vel Gibellini, aut cōmunitatis, vel secte seditiose, vt no. Bar. in tracta. de Guelph. in iij. q. prin. in fin. arg. l. facta. §. in danda. ff. ad trebelli. & Martin. Lauden. in tractatu de prin. §. clij. dicit, q; ista nomina sunt diabolica quę non possunt esse ad bonum publicum, immo ad cōsumptionem reipub. vt experientia docet. Multa enim profecto crimina ex malivolentia partialium & seditiosorum oriuntur. Hinc homicidia, hinc adulteria, illinc meretricia, raptus, fornicationes, monstralium violationes, rapine, furta, incendia, sacrilegia, alij fame moriuntur, alij igne comburuntur, alij decapitantur, alij membris detruncantur, manibus lingua, & alijs membris ēt q; vere cundum est dicere pudentibus &c. in clericis cōtinentia, in religiosis deficit vita regularis, vt apparet claris exemplis infra dicendis. Postquam enim vt inquit beatus Anto. in ciuitate Romana conquesito dñio orbis ingresse sunt vrbem partialitatū & seditionum discordie, agente Mario contra Syllā. Et econtra Catilina cōtra Sertorium, & Ciceronem. Cæsare cōtra Pompeium innumere cedes ciuium fecute sunt, sanguis humanus supra modum effusus vt infra dicā. Et si tempore Octauiani imperium pacificum fuerit, hoc summo deo ob natiuitatē Christi operāte euenit, demum paulatim ad nihilū deductum est. et orta est seditio in Ephraim & Iepte, & occiduntur Ephraim cogniti in prolatione cuiusdam verbi, vt iudicum xij. Item alia aduersus reges, vt primi Esdre iiij. & etiam apud Machabeos alia seditio.
14 vt ij. Machabeorum xiiij. c. † Et illam Catiline coniurationem quam Sallustius describit sciunt omnes. & de supplicio agentibus Cæsar parcendum dignitati. Cato animaduertendum pro scelere censebat, quam sententiam secutis omnibus in carcere paricide strangulatur, & quanuis parte coniurationis oppressa, tamen ab incepto Catilina non destitit. sed infestis ab Etruria signis patriam petēs obuio Antonij exercitu opprimitur, q; atrociter dimicatum sit exitus docuit, & idē Iustinus in Lucij flori epithome lib. iiij. Et Vale. Maximus lib. ix. c. vij. ti tu. de vi, & seditione, & de populo Ro. tam violentie, & seditionis togate q; etiā armate facta refert & primo Togatorū L. Equitium, qui se Gracchi filium simulabat, tribunatumq; aduersus leges cum L. Saturnino petebat a Mario quintum consulatū gerente in publicam custodiam ductum, populus claustris carceris conuulsis raptū humeris suis per summam animorum alacritatē
15 portauit. † Idemque Q. Metellum censorē q; ab eo tanquam Gracchi filio cēsum recipere nolebat, lapidibus prosternere conatus est affirmante tātummodo tres filios. T. Graccho fuisse. E quibus unum in Sardinia stipendia merentem. Alterū infantem Prænestę. Tertium post patris mortem natū Romæ dicessisse, nec oportere clarissime familie ignotas sordes inferi, cū interim improuida cōcitate multitudinis teneritas pro imprudentia & audacia aduersus consulatum & censuram tetendi, principesque suos omni petulantie genere vexauit, vesana hæc tantummodo illa etiam cruenta seditio, populus enim Minuium competitorē Saturnini nomen iam creatis tribunis vnoque loco candidatis duobus restante vi prius in edes priuatas compulit. extractum deinde interemit, vt cede integerrimi ciuis facultas adipiscende potestatis tetterrimo ciui daretur. Preterea creditorum quorum consternatio aduersus Sempronij assellonis prætoris vrbani caput intolerabili modo exarsit, quem quia causam debito susceperat. cōcitati a L. Cassio Tr. Pl. pro ede concordie sacrificiū factentem ab ipsis altaribus fugere extra forum coactum. Inque tabernacula latitātem prætextatū dicerpserunt detestanda fori cō

ditio. Nunc de seditiosis militibus refert.
16 † Et primo quod cum C. Mario lege sulpicia prouincia Asia vt aduersus Mithridatē bellum gereret priuato decreta esset missū ab eo gratidium legatum L. Syllam consulem accipiendarum legionum causa milites trucidarunt proculdubio indignati quod a summo imperio ad eum qui nullo in honore versaretur transire cogerentur. Sed quis ferat militem scita plebis exitio legati corrigentem pro consule istud tam violenter exercitus illud aduersus cōsulem. Item Q. Pomponium sylle collegā senatus iussu ad exercitum Cn. Pom. quem aliquandiu inuicta ciuitate obtinebat cōtēdere ausum ambitiosi ducis illecebris corrupti milites sacrificare incipientem adorti in modum hostie mactauerunt, tantumq; scelus curia castris cedere se confessa inultū habuit. Tum ꝙ ille quoque exercitus nepharie violētus qui C. Carbonem fratrem carbonis ter consulis propter ciuilia dissolutam disciplinam militarem præfactius & rigidius astringere conatum priuauit vita, satiusq; duxit maximo scelere coinquinari ꝙ prauos ac tetros mores mutare. Reperio præterea Corneliū nepotem alias Plinium aut Sueto, appellatū de gestis Rom. referentem in c. duodecimo
17 † quod cum Porsena rex vrbem obsideret Mutius Sceuola Cordes vir Romane constantie senatum adijt. Et veniā transfugiendi petijt, necem regis repromittens. accepta potestate in castra porsene venit. Ibiq; purpuratum scribam pro rege deceptus occidit. Apprehensus ad regem pertractus dexteram aris imposuit, hoc supplicij area exigens quod in cede peccasset. Vnde cum misericordia regis distraheret quasi beneficium referens ait trecentos aduersus eum similes conturasse, qua re ille territus bellum acceptis obsidibus deposuit. Mutio prata trans tyberim data ab eo mutia appellata, statuaque ei honoris gratia constituta est. Idem refert de eodem Mutio Titius Liuius, in secundo lib. decadis, tamen videtur propter illius manus comburationem voluntarie factam, necem ꝙ quis sibi iactationis causa consciuit vt fecit Empedocles l. si quis filio. §. eius. ff. de iniusto rupto testamen. actum non esse virtuosum, quia secundum Barto. ibi hoc faciunt vt ostendant se fortes & de nulla re timere,
18 sed non est actus virtuosus, † quia ad hoc vt fortitudo sit virtus requiritur quod tendat ad debitum finem, quia attentare magna pericula non est magnanimitas, sed temeritas, vt voluit Ioan. de Plate. in l. in his, in sexto notabi. C. de prædi. nauicu. libro xj. alleg. illud Senece in libro de quatuor virtutibus. Eris magnanimus si pericula nō appetas &c. Idemque Cornelius c xix. refert de C. Neomancio qui captis Cariolis vrbe Volscorum coriolanus dictus, ob egregia militie facinora a postumio optionē munerum accipiens, equum tantum & hospitē sumpsit virtutis, & pietatis exemplum. hic cōsul graui annona aduentum e Sicilia frumentum magno pretio populo dandum curauit, vt hac iniuria plebs agros non seditione coleret. Ergo a Tr. Pl. decio dicta die ad Volscos concessit, eosque duce actio Tulio aduersum Romanos concitauit, & ad quartum lapidem ab vrbe castra posuit. Cumq; nullis ciuium legationibus flecteretur a Veturia matre et Volūnia vxore matronarum numero comitata motus omisso vt proditor occisus est. Ibi templum fortune muliebri constitutum. hoc idem refert Titus Liuius eodem libro. sic accidit Holoferni, cui Iudith. caput amputauit. vt Iudith. xiij. c & dixi in tracta. de custo. cla. porta. ciuit. in vl-
19 ti. præsuppositione. † Item refert idem Cornelius nepos de Tyberio graccho affricano, qui ex filia nepos quæstos Mancino in Hispania fedus eius flagitiosum probauit. periculum deditionis eloquentie gratia effugit. Tr. Pl. legem tulit, ne quis plus mille agri iugera haberet. Octauio collega itercedēte nouo exemplo magistratu abrogauit. deinde tulit vt ea familia, que de attali hæreditate erat. ageretur & populo diuideret. Deinde eū prorogare sibi potestatem vellet aduersus auspicia in publicū processit, statimq; capitolium petijt, manum ad caput referens qua salutem suam pupulo cōmendabat. hoc nobilitas ita accepit, quasi Diadema posceretur. Segniterque cessante mutio cōsule. Scipio Nasica sequi se iussit, qui saluam rempubli. vellent. Gracchum in capitolio persecutus oppressit. cuius corpus Lucretij edilis manu in Tyberim missum vñ ille Vespillo dictus Nasica vt inuidie substraheretur per speciē legationis in Asiā ablegatus est huius Tyberij gracchi seditionem refert etiam Iustinus in iij. Epithoma.
20 Lucij. flori. † Necnō aliā causam Gracchi, fratris Tiberij mortui seditionem & etiam Cornelius idem. Nam cum statim & mortis & legum fratris sui vindex nō minore impetu incaluit ipse Caius, qui cū pari tumultu atque terrore plebem in auitos agros arcesseret, & recentem attali hæreditatem in

alimēta populo polliceretur. Iamq; nimius & potens altero tribunatu secunda plebs volitaret, abrogare auso legibus suis Municio tribuno fretus comitum manu fatale familie sue capitoliū inuasit. Inde proximorū cede depulsus, cū se in auentinum recepisset. Inde quoq; obuia senatus manu ab optimo consule oppressus est insulatum quoque reliquis illud caput tribuni plebis percussoribus auro pensatum est. Nihilominus Apulius Saturninus, vt ait Iustinus Gracchanas asserere leges nō destitit, tm̄ animorum, viro marius dabat qui nobilitati inimicus cōsulatu præterea cōsilus occiso palam comicus animo competitore tribunatus subrogare conatus in eius locum Gaium Gracchū hominem sine tribu, sine nomine, sed subito titulo in familiam ipse se adoptabat cū tot tantisq; ludibrijs exultaret impune rogandis Gracchorum legibus ita vehemēter incubuit vt senatumque cogeret in verba iurare cum annuentibus aqua et igni interdicturū seminaretur vnus tñ extitit qui mallet exilium igitur post metelli fuga in omni nobilitate percussa, iam cum tertium annū dominaretur eo vesante progressus est, vt consularia quoque comitia noua cede turbaret quippe vt satellitem furoris sui Glauciam consulem faceret Gaium Memmium cōpetitorē interfici iussit. Et in eo tumultu regem ex Satellitibus suis appellatū letus accepit. Tum vero iam conspiratione senatus ipso quoque iā Mario cōsule, quia tueri non poterat aduerso directe in foro acies, repulsus inde capitolium inuasit, sed cū abruptis fistulis obsideretur, senatuique per legatos pœnitentie fidem faceret ab arce digressus cum ducibus factionis receptus in curiam est, ibi in eū facta irruptione populus fustibus saxisq; cooperiū, in ipsa quoq;
21 morte lacerauit. † Item de Liuio druso seditionem adduxit ibi Iustinus, eo. lib. Denique idē Titus Liuius lib. iij. in princ. refert seditiones alias fuisse Romæ ob legem de Agrarijs. T. Emylio cōsule cum quinto Fabio, latam, & atrox certamē aderat, nisi Fabius cōsilio neutri partium acerbo rem expedisset. Eodemq; libro plures magnas discordias et seditiones ibi fuisse ꝓpter creandos decē tribunos qui summe rei preessent, militariq; honore illos tribunos militū appellari aduersus quos S. P. oppius senatui præsidens. Nihil aspere quippe agi voluit, ne ipsis seditionis esset locus. sed mittuntur tres legati consulares C. Iulius, P. Sulpitius. Sp. Tarpeius qui quererent senatus vrbis cuius iussu castra dessenissent, aut quid sibi vellent, & tandem plebs decem creari tribunos obtinuit, & tempore etiam Martini papæ quarti fuit Romæ seditio, ex eo ꝙ Carolo Sicilie regi senatoriam dignitatē, qua a Nicolao papa tertius priuatus fuerat restituit, quod non ita ab omnibus probatum est maxime ab Vrsinis & Hannibalibus, vt refert Platina in dicti Martini quarti chronica. Non omitto illas vesperas siculas siue Sicilianas contra Gallos, qui nullo sexus discrimine habito cesi sint sunt qua ī re adeo certe sentium est, vt etiam mulieres gallico compressu prægnantes cese dicantur, vt ibi
22 per Platinam. † Sed in regno nostro Frācie maiores numero seditiones fuisse factas comperio. Tempore enim Chiliperici regis qui in singulos imposuit, qui vineas, vel possiderent, vel colerent pendere quotannis vini vrceolum, id est amphoram. Cui tributo legendo Marcus quidā apud Aquitanos exactor positus dum pensionem superbe contumelioseque exegit, a lemouicensibus occiditur, vt patet in chronica eiusdem per Gaguinum edita fo. xij. Alia insuper tempore diui Ludouici inter scholares, & ciues Parisienses, ita vt nonnullis vtrinque occisis, cum sibi de iniurijs illatis satis non esse factum scholastici dicerent, eo indignati de vniuersitate transferenda, quos rex Anglus Francorū perpetuus & implacabilis hostis clādestinis nuntijs vt id facerent sollicitabat, vt in eiusdem diui Ludouici apparet chronica. fol. lix. Item suo etiam tempore Pastorelorum fuit seditio, qui Parisios Aurelianosq; & Bituriges profecti, cum non furto, non adulterus abstinerent a Biturigibus, non longe a vico, qui mortuum mare dicitur, quo ad nouā villam iter est perempti sunt.

Hi enim pastorelos se nominari volebāt. de quibus hoc distichon scriptū recitat Gaguinus. fol. lxj. verso. N. Semel. & bis. c. li. coniunge dice, Duxit pastorum seua mege-
23 ra chorum. † Alia pastorum seditio fuit tempore Philippi longi qui admoniti cœlesti, vt ipsi dicebant, oraculo in syriam religionis Christiane causa profecturos se iactabāt. qui postquā magno numero aucti sunt, latrunculis non dissimiles cum prædas agerent Carcassonam vsq; progressi ab incolis dissipati aufugerunt pluribus interfectis, & patibulo strangulatis. Præterea fuit alia tempore Philippi pulchri bellouacorum in eorum ep̄m nomine Symonem seditio facta quæ eo processerat, vt ciuitate extorris prę

sul nobilium quorundam manu collecta ciues quosdam ex insidijs ceperit suburbijs igne cõsumptis. Eodem tempore a Parisijs ob monere vsum alia fuit non modica seditio. diuites enim qui suas inquilinis & variorum ministeriorum opificibus domos locauerant minoris pretij monetam accipere annue pensionis loco recusabant, alteram quæ iusti ponderis erat exigentes. Cuius inuenti author Stephanus Barbetus ha-
24 bebatur. † Et hic Stephanus in delitijs habebat hortos a suo nomine barbetos appellatos cum præclaris edibus in eo loco, cui barbett porta nomen postea manst, populus furens in barbeti possessiones delatus quicquid in edibus et hortis fuit vastat, atq; incendit mox inde mouẽtes ad viam sancti Martini vbi ipse barbetus incolebat se cõferunt, fustibus clauisque & verubus vt cui arma furor ministrabat instructi. Effractis barbeti portis domum suppellectilemq; omnem diripiunt. erat per hos dies Philippus pulcher apud templarios quem nihil periculi expectantem seditiosi in templo confestim obsident. Nec quicquam ad eum inferri subsinebant q̃ nõ, vel raperent, vel coeuo interficerent, tam repentino populi motu attonitus rex, misso ad seditiosos Parisiano cum quibusq; aulicis præposito, dicere illis imperat, si quid in illos a quopiam commissum esset. aut iniuria illata se regem esse qui eos tueri possit, petãt modo si quid a rege optent. Et domum abeant se protinus curaturum vt populo melius cõsultum sit, his pro tempore simulatis, ieuis populus a furore temperans cum domum quisque petijsset
25 † mihil cunctatus ipse rex Philippus seditionis authores ad octo et viginti correctos furtis ad quatuor vrbis celebriores portas erectis illaqueari, & strangulari mandat. Nec multum post monetam ad legitimũ erit valorem cudit vt in eius chronica fol. lxix. cũ seq. No. q̃ non interest nostra habere domum deltcatam ita & habilem vt eius intuitu a forensibus vexemur immense, & tenet Ang. in l. j. per gl. ibi in versi. non licere ibi, quia plures homines veniebant a me. ff. de serui. vrb. præd. dicentes tene menti tu qui in viridarijs delectas, quia premeris sumptu continuo. Et hoc faciunt nonnulli qui eorũ nomen perpetuare cupiunt cum ex magnitudine edificiorũ præsumatur quis magnanimus, tex. in l. in his. in fin. ibi per industriã hominis animosi accesit. C. de præd. nauicu. lib. xj. vbi Bar. dicit q̃ ex illo tex. habemus vnum modum probandi hominem ingeniosum & magnanimum. & idem ibi Ioã. de Pla. in vj. no. & Luc. de Pen. col. ij. ibi dicit quod sunt nonnulli qui in laboriose ætatis initio quẽstu omisso, et agricultura et delitijs in eorum vita sumunt auspicia, decorẽ domus excogitant, eam tandem laboriose constructam vacuam habitare coguntur. cõtra quos adduxit illud Prouerbio. xxiiij.
26 † Præpara foris opus tuum, exerce diligenter agrum tuum, vt postea edifices tibi domum. Item Bernar. ad quendam nobilem ait. Si vis edificare domum inducat te necessitas, non voluntas. Cupiditas edificandi edificando non tollitur, nimia & inordinata edificãdi cupiditas expectat edificiorum venditionem, Turris cõpleta & Archa euacuata faciunt tarde hominem sapientem, vt ibi per eum qui plura adduxit. Nam qui altam facit domum suam quærit ruinã. Prouerb. xvij. Non omittit illud Tullij. ioffic. ornanda est dignitas domo, nõ ex domo tota quærenda, nec domo dñs sed domus dño honestanda est, & vti in cunctis habenda ratio non sua solum sed etiã aliorum. Fuit deniq; alia tempore Ioannis regis apud ciuitatem Attrebatensem seditio, Cuius seditionis ipsorum plebeiorum aduersum primores ciuitatis causa fuit impositi ad belli vsum census exactio, plebs enim in opulentos insurgens aliquot interfectis reipublice regimen vsurpauit. Ad quos missus a rege Arnulphus dangregus seneschallus centum supplicio affecit, vt fol. lxxx. per Gagui.
27 † Et eodem tempore fuit alia Parisius ob monete mutationem q̃ nõ bono animo Parisienses ferentes Andegauorum comitẽ vicariũ, a Carolo Normanie duce qui Ioannis regis ab Anglis capiti primogenitus erat, relictum plurimo populo comitante conuenunt, vt monete vsum inhibeat, quod comes, dũ Carolus ab imperatore rediret, cõcedit Carolo ab imperatore reuerso mercatorum prepositum ad sanctum Germanum altissiodorensem per archiepiscopũ Senonen, vocat. Quem cum ingenti armate plebis multitudine venientem archiepiscopis monet non aduersari legi quam de moneta Carolus tulerat. Sed plebis frequẽtia fretus prepositus pernegat id se facturum neque premissurum eam monetã in vsum venire, atq; ira loquutus domum discessit, moxque quosq; opifices ab opere cessare & in armis esse paratos iubet. Crepidarum est ne quod a plebe insigne flagitiũ patraretur. Exacta nocte Carolus sub initium lucis palacium petijt, quo idem mercatorum prepositus se

confert. Quem Carolus alloquens dicit ego prepolite bona animo fero quod a conciuibus tuis commiſſum eſt. Et ſi quid culpe eſt illam tibi remitto, nec impedio conuentum procerũ habere eoſq; ab officijs ſemouere placet, qui ſub patre poteſtatẽ geſſere. Monete vero cõſiderationem atq; vſum ad arbitrium eorum deferre placet qui a publico conuẽtu delegabũtur. Caroli verba prepoſitus libens excepit, petit de ipſis chyrographum ab ipſo conſcribi, quod Carolus facile admiſit. & tandem contionem ad par
28 lamentum Carolus vocat. Et obtinent Pari ſienſes in petitis ſine alia punitione. † Eodem tempore non pauci ex Conſtancienſi atq; Ebroicenſi territorio prędones agrum pariſiorum incurſantes cuncta populabantur. Et licet in eos cũ copijs miſſus eſſet Petrus villarius præfectus vigilũ nullos graſſatores damno affecit. Ea propter occaſione ſumpta Carolus copias cõtrahit ſiue, vt prędonibus vt ipſe dicebat occurreret, ſiue, vt pleriq; ſentiebãt, Pariſio & vicinis oppidis præſidium collocaret, idq; metuentes pariſiaci Carolum admonent ne id faciat declarando ſe in vrbem milites non admiſſuros. Et ob id veriti pariſienſes ne aperto bello arma circunferrentur ſignum ſibi ciuilis cõ cordie accõmodant capuciola rubri & blaui coloris conſuunt, quę quiq; ferãt, hæc ad diſſenſionem ſpectare aduerſẽ Carolus ad forum quem halas vocant vbi Pariſienſes conuenire frequenter ſolti eſſent prodire conſtituit, & ad illos orationem habuit vt ibi. fol. lxxxiij. Et paulopoſt monete pretiũ mutatum eſt. Nam mutonus, id enim monete auree nomen erat, cp arietis effigiem quẽ mutonem Franci dicunt ſculptam haberet, ſolidis turonen. triginta eſtimatus eſt vnde Perrinus marcus campſoris cuiuſdam inſtitor Ioan. Bailletum Caroli prefati thefaurarium incautũ a tergo occidit, quem in edẽ diui Mederici latentem Carolus inde euelli iubet, & manu qua Bailletum per emerat abſciſſa homicidam patibulo ſtrangulari.
29 † Poſtridie contracto pariſius in ede diui Eligij magno populi cetu, ceſo prius Reginaldo dauy dum a palatio domũ petit, mercatorum præpoſitus Stephanus marcellus cubiculum Caroli ingreſſus. Nihil, inquit ſerene princeps inter ea quę geſturi ſumus cõtriſteris. & ſimul hæc dicens Conflauũ cam panum mareſcallum Carolo conſpiciente necant, Robertumq; claromontenſem inde fugientem in penetrali interimunt. Quibus ſedibus perterritus Carolus atq; a ſuis deſertus. & ait illi. tu præpoſite libera Carolũ & ſerua. Securus eſto prępoſitus reſpondit, & hoc tuo capiti capuciolum impone. id. n. veſtimenti genus erat quod ſibi populus ad diuerſe partis diſcrimen deſumpſerat. Carolus igitur commutato cum præpoſito capucio, per oẽm diem illã, populari inſigni vſus ſuum præpoſito capucium ſerre permiſit. Ceſorum cadauera trahi a ſatellibus & ad mẽſam marmoream quæ in atrio ad gradus palatij eſt proijci inſpiciente Carolo prępoſitus iubet, vbi ad populi ſpectaculũ ad veſperã vſq; relicta iacuere. Itaq; eo ſuperbie proceſſit populi furor, vt prępoſitus tyranno perſimilis abuteretur magiſtratu. Et laneos Carolo pãnos bicolores miſit. Ex quibus capuciola ſuis aulicis conficeret, futura munimenta aduerſus ſeditioſos. Id quoque Carolus non recuſauit. Conuocatis prætera in auguſtinenſiũ cenobio permultis qui per eos dies in cõi Francie conuẽtu agebãt, cedem a ſe factam prępoſitus, adnitente maxime Roberto corbio, laudari probarique imperat. Carolum deinde in ſenatu parlamenti, ius dicẽtem cum pleriſq; armatis conueniens petit ea omnia illibata ſeruari quæ ad trium ſtatuum de legatis inſtituta decretaq; eſſent, neq; impediret aliquot ex ſuis magiſtrat. ammoueri, ſed ſineret eos rempublicam moderari a quibus regendam eſſe populus decreuerat. Recipereq; in ſuũ cõſilium tris, aut ad ſummum quatuor Pariſianos ciues quos populus deſignaret. Poſtulata Carolus admiſit. Cũq; Nauarro rege donationibus ab ipſo Carolo factis pacato. Pariſiani conſiderantes ne per principũ beniuolentiam male cum eis ageretur. Et peſſimorum facinorum pœnas luerẽt ad alias ciuitates & regni primiores literas dant ſuadentes ſuam ſocietatem profiteri, & capuciolum Pariſien. federis atque cõis amicitie præ ſe ferre, quod iam Carolus ipſe & Nauarrus rex Philippus præterea Aurelianus Francie regis frater, & comes Stampenſis aſſumpſiſſent literis acceptis pauci aſſumpſere. Inter tot reipublice damna Carolus conſilium cepit, non ſe regis vicarium & locumtenentem, vt ſolitus erat, ſed regentem appellare plus authoritatis in ea appellatio ne eſſe ratus. Et ipſo Carolo apud Compendium exiſtẽte Pariſiani arcem lupará occuparunt, & prędidio impoſito machinas inde belli ad edes publicas vrbis trãſduxerunt. Itaq; parum abfuit quin ad priorem aduerſitatẽ noue factiones accederent, nã abeunte Pariſio Carolo nemo nobilium Pariſios

inuisebat Carolum sequentes. Et aliquot ci
uitates cũ Par sijs sentiebant, sed longe plu
res Caroli partes tuebantur & infinite sedi
tiones secute fuere, vt ibi fol. xxxiij. cum
30 seq. † Fuit præterea eodem Carolo tũc re
ge quinto existente, cedes apud Montẽpes
sulanum nobile castrum, in quo originẽ sum
psit, a ciu bus truculẽter occisis octoginta vi
ris tegen tis atq, nobilibus, inter quos fue
re Guil e mus poncellus, eques andegauus
ducis cancellarius. Guido defferus, & Ar
no dus eiusdem loci prætor, ced's causa hęc
fuisse men oratur secũdum Guaguinum in
chr nica e iidem Caroli, erat in prouincia
Narbonensi sed lingue Occitane nunc no
men est. Ludouicus Andegauus Caroli frater
positus a rege gubernator, cuius nomi
ne cum b bellum quod in ea regione gere
batur, per sum magistratus exigerent sedi
tione facta sanguinarij ciues eos trucidarũt
deiectis in altos puteos cadaueribus occiso
rum. tam de est. bile flagitium non præte
rierũt impune, nam armatis instructus dux
apud Montempessula, cum aduenisset om
nis populus fletu merore lachrimisque con
fectus vrbe egressus, & loci consules fanes
ex canabe collo tanquam morti obnoxi ge
stantes per vias prostrati duci obuium per
gunt miserabili clamore ignosci sibi flagitã
tes, Assistebant duci, cardinales, atuernie,
cum pontificalis clementis oratoribus quiꝫ eo
placandi *ducis causa conuenirent*, postridie
aduentus ducis in villam ipse in tabulatum
quod erat in foro edictum erat, cum pluribus
præcipua dignitate viris comitatus cõsen
dit. Ex quo ab omni plebe conspectus cum
grauem admodum in ciues sententiam tulis
set, subito rurius clamore populus veniam
frequenter *repetebat*, *quorum* fictious vo
tus cardinalis oratoresq; pontificis acceden
tes aut num tandem ducis inflexerunt, sen
tentie seueritatem rigoremque moderates
quod ipsorũ miserius fuit, habuit igitur lo
cum misericordia. Nam cum sexcenti necis in
duciũ excepisset foltcedis auctores, &
quiopertam scelerii dederant regis arbitrio
reseruati sunt, unaq; omnium incolarũ bo
na fisco deputata forẽt dimidium remissum
est, armis omnibus quæ apud illos extãt de
ditis pensata insuper ad plenum impensa
quam dux ob insumodi cedem sustinuis
31 set, vt ibi vide, fol. xcj. † Item eodem tem
pori Caroli sexti, quę Jam ex Parisiensis ple
bis cali, nouis furijs acta est, videns se vecti
gal imminere ingratitudine premi, itaque Præpositi
tum mercatorum aggrediens ad contionem
venire hominem cogit, vbi vnus ex plebe
audentior, vice mul tudinis petit pẽliones
& vectigalia tolli. Quod cũq; quidam olim
postulassent, neq fuissent exaudi ti, iam adeꝺ
se tempus, cum satis illis factum esse opor
teat, Concitate multitudinis pertque sol rie
obsistere cupientes, rati res in crastinum
deferretur, cõpescit furorem posse, in posie
ram diem negotium remittebant, quod in
telligens quidam veteri m calceorum sutor
temere exurgens, pompa, inquit, auitorum
& fastus, in humeros populi recidit, & q, g
ab illis per lusum profundi tur, dãt a no
stra & calamitates sunt. Hanc vilis opifex
temeritatem arguere ausus est Iohannes Dor
manus, regius cancellarius, obtinuitque in
alteram diem posti tam transferri. Non re
strinxit mora furorem. Enimuero redijt po
stridie concionatior plebs, & petita, ex regis
primotumq; eius sententia, reportauit. Et vt
sedatior demum plebs repeteret ad illam
adhuc furentem concionari Ioannem Ma
relium Carolus imperat, atq; causas memo
rare, quamobrem census, et nectigalia reipu
32 blı moderatoribus pendantur. † Oportere
eos qui præsunt multa onera subire, bella
plurima a Carolo patre gesta. Et tẽ a filio
gerenda esse, quæ sine populari ope bene
procedere non possunt, Regios prouẽtus &
fiscum Anglorũ iniquitate imminutos esse,
Regem publice libertati, & populi tutorẽ,
populum coadiutorẽ esse, debere, equo ani
mo ferre, si quid nonnunquam durius per
necessitatem imperetur, nihilominus tũ gra
tum nunc regi esse vectigalia tolli, dicendo
abirent, Abeant ipsi domum, et quiescant tu
multuari. Et cum ad hanc Ioannis orationẽ
sedata turba esse sperareiur, sublato clamo
re, *volumus inquiunt*, Iudeos vrbe expelli.
Qui bus respõdente Ioanne de re ipsa ad re
gem relaturũ se, procurrens confestim quiꝫ
plebeius publicanorum edes aggrediuntur,
atque effractis pixidibus ubi reposita de ve
ctigalibus pecunia erat, nummos in vias dis
pergit, libellosque rationũ ministris interse
ctis carpit & laniat, Iudeorũ domos aliquot
& bona diripit. Quæ tamen ei reddit restituꝺ
que rex iussisset, nequaquam tũ obtempera
tum est, vt vide in chronica eiusdẽ. fol. xcij.
33 verso. in fi. cũ seq. † Item eo tempore alia
fuit apud Flamingos & Gandenses seditio,
ob nouam pecunie a Ludouico Flandrensi
comite exactionem. Qui *nam* siue egens, si
ue pecunie auidus a Gandensibus, qui pro
pter oppidi magnitudinẽ & populi frequẽ
tiam primi inter Flandrenses habẽtur, gra

dem pecuniam arrogantissime petens, cum ea sibi constanter negaretur, loco discedēs, & ego, inquit, huic populo me principē & dominum exhibebo. Et Halso militi attributis copijs, & Anglorum manu, mādat Gādensibus bellum inferrere, qui mox Gandē sem agrū quotidianis incursionibus vexat. Ibant nihilominus Gandenses armis instructi, seque viriliter tuebantur in commodis multis hostem afficientes. Recordati tñ debite suo comit. subiectionis, petunt ab illo se audiri. Admisit eos comes. Quorum hæc breuis oratio fuit. Tui, inquiunt, comes, sumus, Tu nobis es princeps & comes. Tibi cum oratione parere nos decet, tu nos tueri debes. si quid in te peccauimus ꝙ tibi molestum sit, id nobis condonari suppliciter flagitamus. Tātum ne libertatem tollas, quam a maioribus acceptam, Gandensis populus tueri instituit. Cogi se vectigalibus nescit. Si rebus tuis per aliquam necessitate opus est pecuniarium subsidium, id tibi non coactione, sed sua se sponte daturum liber populus offert. His comitem verbis placasse rati, ab aulicis imprudentibus, & per ætatē rerum imperitis, iniurias acceperunt, iactantibus comitis potestate esse illorum obstinatam rebellionem flectere calcaribus perinde ac stimulis asellum illos agi oportere, & omnimodo iugum imponere. Quo accepto conuitio Gādenses abiere. Comes vero magnopere studebat illos rerum & comeatus penuria afflictari, vt egentes, potestati eius se crederent. At Gandenses animo erecti, vim propulsare bello constituunt, ꝙ fugam comes dederit, vt in præfati Caroli sexti
34 chronica vide fol. xciiij. † Fuit denique alia apud Parisianos eiusdem Caroli vj. tēpore & duce Andegauo Francie regente seditio. Andegauus enim durum, alij itē principes & regij plerique consultores, qui rebus gerendis preerāt, nouum tributi genus instituere contendunt. Habitis aliquot contionibus, nunc blandis, nunc amicorꝝ interuentu, adducere non paucos in suam sententiam studebant. Obsistebat tñ populus, nec Petro dilerio, nec Ioanni Maresio qui maxime populares erant, autes accommodabat, tametsi dicerēt ex ea pertinacia regem irritatum iri. Et hunc periculum grauioris alicuius pœnæ impendere, Itaque discedēs a principibus populus arma capit, decanos quadragenariosq; & quinquagenarios per ciuitatem ponens. Cathenas quæ ad compita viarum intra vrbem erant prætendebat, positis contra nocturnas insidias, ex cubis custodibus præterea ad portas ordinatis, Idque facere incipientibus Parisianis reliquæ fere regni vrbes sequuntur. Itaque ducenti ex Rothomagēsibus plebei homines hoc exemplum imitati, quendam obesum ciuem ob crassam corpulentiam Crassus vocabatur, alioquin renitētem sibi regem præficiunt, curruique impositum per vrbem circumferentes, tandem in rerum venalium foro constitutum de abolendis vectigalibus legem ferre, & eam promulgare compellunt a cede non abstinentes, Seuitum enim est in vectigalium quæstores, & expilatum diui Audoeni cenobium, Propterea quod in eo priuilegia quædam reposita esse audierant, quæ libertati ciuitatis non congruerent. Arcem quoque oppugnare adorti, inde a præsidio repulsi sunt aliquot interemptis. dum hæc Rothomagi geruntur, Andegauus dux regens post quartum mensem cum Parisiane plebis seditionem sedatam esse putat, legem de vectigalibus exigendis tulit, & in foro iudiciali apud Castelletum promulgare iubet, institutis ministris qui legendi vectigalis officium exe-
35 querentur. † Ad Calendas Martias cum eius officij causa quæstor ad mercatū apud hallas aduenisset, obolumque pro nasturtio a muliercula, cui Perota morela nomen erat, exigeret, quæsta & vociferans anus, mercatores aliquot in quæstorem excitauit, qui hominem multis vulneribus confossum trucidauerunt eius facinoris fama vbi per ciuitatem vulgata est, protinus vilium artium ministri arma cupiunt, perque ciuitatis vias circuncursant ad cedem perpetrandum animati quibus cum perditi plerique & nullius estimationis homines facile accedebant, & inermibus arma non deessent publicas edes adoriuntur, vbi emotis euulsisque postibus communia arma rapiunt, & ea inducuntur fuere ex prudentioribus nonnulli, & inter illos Parisianus antistes, qui tot malis insurgentibus coactas clam fortunas suas ciuitate exportarent, tutiore se loco committentes. Inter arma quæ furibunda plebs desumpserat, erant plumbei mallei quibus obuios quousque subsidij pecuniarij exactores trucidabant, domos eorum fortunis omnibus spoliantes, nec ad ecclesiam profugientibus immunitas præstabatur, vnum enim in diui Iacobi hospitalis æde diuæ Mariæ simulachrum amplexantem, protinus necauerunt, simile ad diuum Germanum de Pratis, quo nonnulli confugerent, cum

facere molirentur, defendẽtibus se incolis, inanes in vrbem reuersi. Castelleti item & episcopi carcere recluso, captiuos omnes et Hugonem aubriotum soluerunt, hunc sibi ducem præficientes, Sed conscius quid pen si furijs incitata plebs haberet, noctu se ex vrbe proripuit, quo i sequẽte luce domi nõ inuento, seuius furere oẽs ceperunt. constituerunt̃q; Charentonum pontem petere. & prosternere. Sed destiterunt̃ a Ioanne Mare sio admoniti. Tumque frigescere illis cepit
36 hesternus furor & mentis insania. † Parisiana seditione ad Carolum perlata, authores supplicio grauissimo plectere cõstituit, Sed regis indignationem quidam ex ciuibus, & schola Parisiensi delecti sapientes mitigauerunt. de his tm̃ pœna sumpta est qui castellum violauerunt, subsidio pecuniario abrogato. de quo postea contentio fuit nõ modica, vt ibi vide, fol. xcvj. Nam incurtraci publicis edibus litere reperte sunt Parisiace factionis, quas illis de seditione Parisienses dedisse subscriptio annotabat. Id Carolus egerrime admodum tulit, atque supra morem, furia correptus, plerisque mortẽ minatur. & ipsi regi per ciuitatem pergenti. Præpositus magna ciuium multitudine stipulatus, humilis, pronusq; occurrẽs, cũ loqui cepisset, rex audire noluit. Præpositiq; preces omnino aspernatus est, iubetq; eũ a conspectu procerum discedere, sed præteriens, ad diue Marie templum profectus, supplicatio ne absoluta Palacium redijt. Erant per cõpita & diuersoria vrbis dispositi ad custodiam milites, prohibiti ne populo, & ne militi populus iniuriam faceret, & dicti tm̃ cõtemptores duo ex plebe fuere, qui mox cõ prehẽsi a suis fenestris illaqueati strangulatiq; perpenderunt, & sic contumacie & superbie pœnas dederunt. Inceperunt eo die per vrbem Biturigum & burgundie duces, magna armatorum manu vallati, & seditionis insigniores authores trecentum in vinculum primum conlectos, paulopost carnifex capite mulctauit, inter quos fuerũt Guillermus Cenomanensis, Ioannes filiolus, & Martinus doublus, & paucis interiectis decubus, Nicolaus flamingus, supplicio eorũ expleto, cathene oẽs ex compitis eunte in arcem vicenarum arma per quasq; domos inuenta, partim in Luparam, partim in Palatium deportata sunt. Et Ioãnes Marsius, homo populo gratus, delatus q̃ inter seditiosos furenti plebei fautisset, & cum eo duodecim capite punitti, prius scabinis, & Præposito mercatorum ab eorũ officijs priuatis.

Inter hæc ad gradus Palatinos, vbi Philippi pulchri simulachrũ visitur, extructo throno, Carolus parruelibus & auliconum nobilitate circũfessus, Petrum Diogemontẽ cancellarium affari, qui conuenerat populum, iubet. Qui a Carolo quinto ad præsentia tẽpora orationem deducens, præteritas seditiones & populi flagitia, regis præterea gesta, & ex Flamingis habitas victorias, prolixa oratione memorauit. Hæc postquam loquutus est cancellarius, ad Carolum cõuersus, Hęc ne sint inquit, serenissime rex, quę mihi dicẽda cõmiseras. Assentiente rege, Patrueles eius ad genua Caroli procliues, populo indulgeri orant, nobilitate quoq; atq; fortunis insignes fœmine, passis crinibus lachrymãtes, procumbente humi populo, regis miserationem expectabant. Mouit regẽ miserabilis clamor, & mortis supplicũ pecuniaria multa cõmutauit. Nam dimidiam fortunarum omnium partem, reus quiq; redimendi sui causa pendit, quæ milit ad sti-
37 pendium distributa est. † Eadem quoq; tempestate Arnerni, adiunctis Lemouicensibus atq; Pictauis, grauissimam seditionem excitauerunt, ducem sibi quendam Petrum bruerium instituentes atq; ita per nequissimam licentiam grassantes, nobilem quemq; clerum, item et alicuius pensi hominem sibi obuium, sine miseratione obtrũcabant. Nã deprehensi forte per viam scon equitis capiti initium cassidem imponunt, Sacerdoti amputatis digitis, capitis vertice deglubũt, deinde cremãt. Religiosum hospitalis ordinis per allas procere arbori appensum, sagitis telisque cõfossum necant. Nec modus illis erat vilus seuiendi. Pluris inter illos habebatur qui diriora flagitia cõmitteret, huius tam detestãde inhumanitatis nuntio accepto, Biturigum dux qui Auenionem salutandi pontificis causa petebat, delecto nobilium exercitu in seditiosos mouet quos nõ difficili prælio, multis occisis multisque laqueo strangulatis superauit. Item tempore Caroli vij, Gandenses a Philippo Burgũdiorũ duce discerere, ob salis tributũ quod illis annuũ imponere conabatur. Hinc bello excitato, magna pars regionis cede atq; incendio vastatur. Redierunt tãdem in ducis benuolentiam Gandenses, rebellionis pœnas magno ere luentes. Et apud Parisios ẽpore Ludouici xj. g ad principes regni Ludouico ob bonum publicũ aduertentes oratores mississent proscriptionis pœnã Ludouicus in oratores g ad coniuratos legati fuerant pronuntiauit, vt ibi vide, fo. cxiij. Præterea

terea apud Bituriges eodem tẽpore, ob tributum in aliquod super rebus impositum, fuit populi eleuatio aduersum ipsius tributi receptorem, quem trucidarũt, cuius mortis pœnam non euasere. Nam rex ipse Ludouicus armatos misit milites, & in eorum filiicidijs decẽ & tris ex fautoribus laqueo strangulari præcepit. & alios plures eiusdẽ ciuitatis primores prisonarios supra currũ per aliquot menses sequi quocunque ibat
38 loco iussit. †Item apud Lanuẽses commu nis populus aduersus nobiles irruit, & tandem aduersus dominum nostrum supremũ regem Ludouicum xij. cuius animam possideat paradisus. Et hac nostra tempestate anno præsenti. cccccxtij. supra mille in ciuitate Agenensi propter subsidium super rebus venundandis imponendum, ad refectionem siue reparationem pontis ciuitatis supra fluuium Garonẽ existen. conuertendũ, ac propterea alia grandia quæ sibi cõtras dicebat non iure fuisse, sed contra ipsius ciuitatis priuilegia consuetudinis & statuta imposita. Quorum etiam denariorum siue reipu. redditui sibi a consulibus, & cõsilatarijs, quos vulgus iuratos vocat, rationẽ reddi postulabat. Necnon ob electionem cõsularis dignitatis, quę quotannis est fieri solita, deligendo vno ex prudentioribus cuiuslibet status siue guyethi non celebratã, sed veteres cõsules suos parentes affines & amicos cõtra ciuitatis morẽ ex quadam, vt ipsi dicebant, inter eos firmata pactione eligebant. Aduersus quos, communitas die quo subsidium deliberatum fuit, quæ secũda Iulij erat, circa solis occasum insurrexit. Inter quos author erat Petrus de Lafarre, dictus Clerguet, Andre. de la Broſſe, vocatus brosset, Guyrandus de Podio veteri, in vulgari Vasconio dictus. de peylo viet, & plures alij ad numerũ mille & vltra, sed nõ æque principales authores erant, vt infra in sententia inserta continetur, qui per vias ciuitatis publicas paucis armatis circũcursant, ad iniurias, & cedẽ, vt aliqui dicebãt, cõsulibus & iuratis ac alijs Regijs officiarijs inferendũ & perpetrandũ animati quibus per dicti plerique & nullius æstimationis homines & pueri accedebãt vociferãtes, vbi sunt nunc isti latrones consules vecligal nouum, quod ipsi rhenant appellant, imponere volentes, trucidare. n. eos oportet, & aliũ cõis platee puteum ex cadaueribus ipsorum repleri, clamãtesq; more Tuscorum & Apulorũ, viuat, viuat rex & cõtras. quæ tandem in cõi platea se contulerunt, manum a cir-

cunstantibus leuare præcipiunt, eosque &
39 eorum partem sequi astringẽtes. † Et ne cõsules iuratique consiliarij ac olij officiarij a ciuitate nocte illa vel sequenti luce fugam arripere possent, ad claustum portarum ciuitatis custodes seu claugeros accesserũt eisq; claues quas pluribus noctibus seruãdas qui busdam ex ipsis tradiderunt, inter quos fuere præfatus Petrus de peylo viet, Petrus darque, Ioãnes bastardus, dictus trompeta, & Petrus de domo noua remouerũt. Et exacta nocte sequenti die lune, quæ tertia Iulij erat, post initium lucis, in diuę Mariæ carmelitarum conuentu, & pradello eiusdẽ in numero duorum millium ad campanarum ecclesiarum eiusdem conuentus sanctorum Hylarij, Fidis, & Caprasij sonum seu pulsationem, quæ ad hominum vocationẽ ignis extinguendi causa fieri solet, se congregauerunt. Ad quos eo in loco nobilis Petrus Gaillardus, dominus de Busconio ciuis plebi gratus, causa placandi & pacis inter eos componende se contulit. Eosque hortatus est, vt ex ipsis aliquot magis honestiores, ad ipsis consulibus sua prætensa grauamina de monstranda eligerent. Id quoq; facere furibunda plebs recusat, declaransq; omnẽ plebem interesse velle. Et subito ad cõem seu publicam domum accesserunt, per vias publicas cridando, vbi sunt latrones cõsules, & virgas more bidellorum vniuersitatum ante se deferri facientes. Sed cum illic consules ac ceteros ciuitatis consiliarios nõ inuenissent, centum ex ipsis peiores ad ipsam cõem domum inuitos consules adducendũ
40 delegerunt. † Qui eosdẽ cõsules ad domos eorũ, & vias publicas ac ædes sacras circũquerentes, duos quibus nomẽ erat Raynaldus, alius Ioannes Theobalbus iuris peritus & integre famę vir, & Petrus abbrecõbus in diui Stephani ęde missam audientes, violenter diuina perturbantes officia extra ad domum cõem adduxerunt. Alium autem qui ad diui Dominici pinnaculum quo confugerat nomine Armaniacũ, sutorẽ qui eos de seditione increpuerat, eripiũt. Quendam alium nomine Ioannem de broha, publicum scribam in vicini domo absconsum, per crines extrahi iubent, qui præ timore mortis in suas caligas se extercorauit, quo in derisum postea extercorator seu tuxia eorum vulgare, Cacator vocatus fuit. Eosdemq; ac plures alios ciues prisonarios cõstituerunt, Claues archiuorum a manibus cõsulũ, propterea q; in eis priuilegia quędã reposita esse dicebant, quæ libertati ciuita-

tis congruerent,ac pariter feras Archiuorũ ferreis instrumentis per vnũ ex fabris euel
li conati sunt.Statutorumq; libros & rationum in numero quinque e domo communi exportari per Antonium rinhacũ fecerunt alias insuper seditiones & congregationes tam de die q̃ de nocte, quamuis ter a iudice maiore, ne ipsas sub mortis pœna & bonorum confiscatione facerent, admoniti fuissent,peregerunt,itaq; eo superbie processit populi furor,vt oẽs primores se mor-
41 tuos esse crederent,†Cumq; Agenenses cõsiderantes ne per iustitiam male cũ eis ageretur,&,pessimorũ facinorũpœnas luerẽt, ad aliarum ciuitatum & castrorũ primores literas dant,suadentes suam societatem profiteri,& eorum fœderis ac cõis amicitie esse.Quorum literis habitatores castrorũ sancti Clari de podio mugio acquieuerunt,idẽ in eorũ locis committens . Itaq; & cæteras Vasconie ciuitates exemplo eorum maxime in castro de Logmaine,in comitatu Armaniacꝰ exitente,contra consules ac proprios dominos,& officiarios regios , nisi q̃ hanc Agenensium seditionẽ ad christianissimũ principem dñm nostrũ suppremũ perlatam,ac annullos cõmissarios per ipsum ad seditiosos puniendos deputatos intellexissent moneri & se leuari oẽs aiebant. Postq̃ per compita & diuersoria vrbis Agenij dispositi fuere ad custodiam,præter custodes ad portas ordinatos, ducentum & plus armati homines,ne noctu in eorũ lectis prisonarij ad Burdegalẽsem curiam vbi adornati fuerant ducerentur.Sed hanc Agenensiũ seditionem rex Ludoui, dñs noster suprem⁹ cuius anima requiescat in bona pace egerrime ad modum ferens illorum punitionem clarissimo viro & illustri dño Bertrando de stissaco,equiti domino eiusdẽ loci ac Petragoricensis seneschalco cõsiliarioq; & ipius regis chambellano , & nobili ac spectabili viro iurium professori, domi, Bertrando de chassaignes, domino loci Stã fortis,etiã in suprema Burdegale curia cõsiliario,& mihi Nico.Boherij,inter cæteros fui sacri regali consistorij consiliarios minimo per patentes literas commisit & deputauit,de quorum punitione apparet per sententias per nos commissarios ante dictos in
42 fine huius operis insertas.† Præterea nobis apud Agenenses sic existentibus,similis populi commotio facta in campania apud Trecenses,ad quos puniendos potens dñs de aura valle,eiusdem campanie gubernator,& nobilis,ac clarissimus vir, d. Petrus de la verande, iurium professor & æques, consiliariusq;,& magister requestarum regalis hospitij ordinarius missi fuere, quor eorum sententiam duos principales seditionis authores ad mortem in patibulo subeũ dam,altosq; in emendam retinentes condẽnauerunt, quorum sententia quæ appellatione suspensa fuerat per arrestum fuit cõfirmata,ac ẽt profecto hoc anno apud Pannonie seu Vngarie regnũ fuit magna aduersus eorum principẽ populi seditio,qui seuere puniri fecit eosdem,vt in exemplo & hi storia impressa patet.

SVMMARIVM.

1 *Seditio dicitur perturbatio quietis seu pacis publice .*
2 *Seditiosus dicitur qui animarum dissentiones facit & discordias gignit.*
3 *Seditio proprie sit inter partes multitudinis inter se dissentientes.*
Bellum & rixa differunt a seditione.
4 *Seditio quid sit,& in quibus locũ habeat.*
5 *Congregatio multis nominibus vocatur .*

1 *Secundo* presuppono quid sit seditio, †& est quietis publice perturbatio.l.j.& ij.C. de sedi. vnde secundũ glo,ibi seditio dicitur quasi seorsum itio,quia in diuersum vadũt,altosque trahunt,vel dicitur a sedo as. per contrarium,quia plerunq; populo discordante itur ad manus,& apud grecos dicitur phatrrea.c.coniurationũ.xj.q.j.vbi glo.exponit a Phares q̃ est diuisio,inde Pharisei,c.seditionarios.xlvj.dist. & seditio secundum beatũ Ant.Archiepi,Floren.in ij.p.fuę sum. ti.iiij.c.viij.§.j.importat discordiã, nõ quãcũq;,sed inter partes alicuius multitudinis, quia discordia est sexta filia inanis gloriæ, sub qua cõtinetur seditio scũm bea.Tho.ij. ij.q.xlvij.arg.j.Ideo Isido,in lib.Etymo. di
2 cit† q̃ seditiosus est,q̃ dissensiones animorũ facit,& si discordias gignit. Conuenit autẽ secundum diuum Tho. vbi supra in aliquo cum schismate, rixa & bello , & in aliquo differt . Conuenit in hoc, quia importat quandam contradictionem,sicut illa . Differt aut a schismate , quia schisma opponitur vnitati spirituali scilicet multitudinis ecclesiastice. Differt autem a bello, & rixa,quia bellum est contra extraneos hostes, quasi

multitudinem. Rixa vero est vnus ad vnũ, vel paucorum ad paucos vt per Bartol. & Ang. in l. si in rixa. ff. de sic. & l. quoniã mul-
3 ta facinora. C. de vi pub. † Sed seditio proprie est inter partes vnius multitudinis inter se dissentientes, puta cum vna pars ciuitatis excitatur in tumultũ contra aliam, vt colligi potest ex d. ll. de sedi. & tenet Card. Alexand. in d. c. seditionarios. post Arch. & idem Ang. de claua. in sua sum. in verbo, seditio Secundo etiam bellum & rixa in hoc differunt a seditione, quia bellũ & rixa important impugnationem in actu, se seditio dici potest siue, sit huiusmodi impugnatio in actu siue fiat præparatio ad impugnationẽ hmõi, vt infra dicam in solutione q. princi. qua pœna puniantur seditiosi, vnde glo. di-
4 cit. ij. ad Cor. xij. ꝙ seditiones sunt † tumultus ad pugnam. s. quibus se præparant & intentant pugnare, vt dicitur Indicium. xij. ideo seditio habet locũ in exercitu, in classe, in campo in schola, & vbicunque multitudo est hominum. ideo secundum Bonifa. de vitalli in d. suo tract. criminum. ti. de seditio, seditiosus dr̃ ille qui seditionẽ, vel proditionem tractat de aliqua ciuitate vel castro habendo vel dando, causa faciẽdi guerram cõtra publicã vtilitatem, vel tractat facere nouitatem in ciuitate vel bonum publicum statum ipsius, vel tractat se fieri dominum terre vel alterius loci. & ad præmissa facit illud ꝙ tradit Bal. in cõsi. cxxx. inci. decretum domi. vol. j. ꝙ verbum cõgregationis est genus generalissimum l. j. §. conuentionis. ff. de pac. ibi dum dicit in vnum locum congregantur & veniunt &c. & prędicatur de conuentione nuda in qua aliqui pactionibus non firmantur, sicut est congregatio ad audiendam aliquã prædicationem
5 vel harengã, vel aliquod parlamentum † itẽ ẽt de congregatione in qua aliquid pactionibus vel statutis firmatur quæ habent diuersa nomina secundum ꝙ congregati ei nomẽ imponunt, vel secundũ ꝙ ius imponit, nam aliquando vocatur vnio, aliqñ confederatio, aliqñ secta, aliquãdo conuẽticula, aliquãdo coniuratio. i. simul iuratio, aliquãdo conspiratio. i. simul vel idẽ spiratio, & de vtroque est tex. cũ sua glo. in c. constitutionẽ. §. j. cũ seq. de verbo. sig. lib. vj. vbi licet coniuratio capiatur pro conspiratione, & conspiratio pro coniuratione, secundum doc. Fely. in c. fi. de testi. cog. & in c. exhibita. colũ. ij. versi. non limitationem. de iud. & Cæpo. veroneñ. in consi. iiij. col. iij. cũ seq. & Luc. de penna in l. magistros, col. vl. C. de profes. lib. x. & Archi. in d. c. coniurationũ. xj. q. j. Aliquãdo mutinatio, & inde mutini in Frãcia vocantur, quæ omnia fere coligũtur ex l. j. & ij. ff. ad l. iul. maiest. Aliqñ monopoliũ, vt C. de monopo. Aliquando consilium, vt d. l. j. & passione dñica dicit, M. xxvj. Tũc congregati sunt principes sacerdotum, qui dicebatur cayphas, & consilium fecerũt vt Iesum dolo tenerent & occiderent, dicebãt autem, non in die festo. Ne forte tumultus fieret. & idem marci. xij. & Lucę. xxiij. Nã hæc omnia, secundum Bald. in d. consi. significant quẽdam consensum inter se fidei interpositione firmata, quibus homines ad seditionẽ & tumultum contra rempu. vel tertium prouocantur, vt no. Fely. in d. c. fin. de testi. cogen. & in alijs iuribus. in iiij. præsuppo. alleg.

SVMMARIVM.

1 *Homines quatuor gentem constituunt.*
2 *Multitudo an possit in quatuor consistere.*
3 *Populus ex decem hominibus constitui põt.*

1 *Tertio præmitto* quot † homines faciãt cõgregationẽ, & Bar. in l. ij. ff. vi bo. rap. & in l. j. ff. de probatio. dicit, ꝙ quatuor homines faciunt gentẽ. & pro eius opi. est tex. in Lombar. in l. j. de aggre. in vico facta, quæ est canonizata. xij. q. ij. cũ deuotissimã. ibi si quis manu armata vsque ad quatuor homines in vicũ alterius &c. & in l. ij. de sedi. cõtra iudicem vel ciuitatẽ leuata eo. lib. & c. j. & ibi per oẽs. & in c. cõgregato. de elec. Sed Bald. in l. j. §. fi. ff. de iusti. & iur. & in consi. clxxxvj. in fi. vol. j. tenet contrariũ, quia d. l. j. hoc non dicit, quia ibi ponitur genus pro geniculo, nõ pro collectione multitudinis, maxime in statutis & decretis seu ordinationibus puniẽtibus facientes congregationem, vt l. ij. ibi Bal. in ver. collegerit. C. de sedi. de quo statim dicam † & qđ quatuor homines nõ di-
2 cãtur multitudo, adducit tex. in l. fi. C. de testamẽ. ideo secũdũ ipsum quatuor, aut quinque cõgregationes se ad malefactores puniẽdos non incidũt in pœnã statuti congregationes prohibentis, ideo Bituriges qui pastorellos de quibus dictũ est supra occiderũt nõ tenẽtur, licet sine auct. princi. se cõgregauerint, faciũt no. in l. si barsatorã. C. de fideius. & q̃ dixi in. §. xix. de iur. om. iud. & idẽ scđm Bal. in d. consi. clxxxvj. si conuocaue-

rint amicos beniuolos ad extirpandas iſtas beſtias condemnatas quæ regioni nocẽt vt no.in l.iij.§.cum igitur.ff.de vi & vi arma, ſicut.n.ad tuitionẽ rerum licet congregare amicos, vt ibi cũ no.in l.j.C.vnde vi.multo magis ad tuitionẽ publicã, & idẽ tenet Bar. in ſuo trac.de Guelphis & Gibellinis.in iij. princi.q.& dico ꝙ debet relinqui arbitrio iudicantis,quot homines faciant congregationẽ ſecundũ gl.& doc.in c.latores.de cleri.excom.miniſtrã.& in c.diſciplina.xlv.di ſtin.& Fely.in c.dilectus.in ij.col.in fi. de ſi
3 mo. †Sed decẽ homines bene faciũt populũ, vt no.in d.c.j.& aliis iuribus ſupra alleg.glo.& to.Fab.in.§.ſi grex.inſti. de leg. & Bal.in d.l.j.§.huius.col.iij.vbi dicit ꝙ facile fit turba coadunata, id eſt decem hominibus vel pluribus ad idem flagitium committendum.nam turba a turbo dicta eſt ex genere tumultus l.prætor.vt bo.rap.licet dr̃ tempus turbatum,quando eſt inuolutum,& aer commixtus,& turbare idem eſt ꝙ confundere,vel inquietare, vel imbrigare l.j.§. fi.ff.de ſer.corrup.& per Bar.in ttr.q ſint rebelles,in verbo,rebellis,& in verbo tenere,

SVMMARIVM.

1 *Qualitas perſonarum in delictis puniendis attendi debet.*
2 *Qualitas cauſæ in puniendis delictis debet conſiderari.*
3 *Inimicitia priuata excuſat a rebelliõis pœna.*
4 *Amicos & cognatos conuocare quando ſit licitum.*

Quarto iuxta prædicta præmitto ꝙ in talibus cõ gregationibus puniendis vel remiſſus plectẽdis, debet conſiderari qualitas perſonarum & cauſæ l. aut facta §.cauſa.& §.perſona & ibi per doc.ff.
2 de pe.†& de qualitate perſone patet quia ex perſonis hominum dicta penſamus l.j. C. ſi quis imperato.maledi.& l. famoſi.§.j. ff.ad l.iul.male.& l.fi.ff.de act.& obli.& l.ſi quis aliquid.§.authores. ibi pro qualitate dignitatis.ff.de pe.ideo ſi prolata fuerint alia verba contra principem tempore ſeditionis furore durante,veluti ꝙ ſe alteri regi.ſ.Anglie vel Aragoñ.redderent, ſi vellet rex noſter eos ſubſidijs opprimere,vel contra conſules & conſiliarios ciuitatum,dicẽdo ꝙ eos occidere oportebat,& puteũ corporibus eorũ repleri totũ, vt aliqui Ageſi. dicebant, ventunt in conſideratione,quia lubricum lingue ad pœnam facile non trahẽ. dum d.l.j.& l.famoſi.§.j.& olim Præpoſiti laborum corrigebant eos qui male loquebantur de principe, vt no.glo.ſuper rub.C. de præpo.labo.lib.xij.tamen ſi nobiles Burgenſes & alij diuites hæc dicerent contra principem, magis eſſent puniendi q̃ ciues plebei & pauperes, vt voluit Mar.Laudẽ. in d.tract.de cri.læſe mateſt.§.xxxv.alleg. Bald.infra.l.j.C.de conductio.& procura.li. xj.tamen genus iſtud maledicẽdi ſub crimine læſe maieſta.non comprehenditur vt d. l.iuris.& tenet d. Stepha. Buynardus in d. l.quiſquis.in j.no.ver.ſecundo dictum nota
2 bile.†De ſecundo ſcilicet de qualitate cauſe patet per tex.in l.mulier.ff.rerum amota. & d.l.ij.ff.vi bo.rap.tex.in l.pomponius.in ij.ff.de neg.geſt.& Old.in terminis in conſi.cccxv.in fi.ver.ex premiſſis itaque apparet & hoc probatur Numeri.xx.c. in prin. ꝙ cum populus aqua indigeret,conuenerũt aduerſus Moyſen & Aaron.& ver.in ſeditione dixerunt.Quare nos feciſtis aſcendere de Egypto, & eduxiſtis in locum iſtum peſſimum, qui ſeri non poteſt, nec gigni, nec vineas nec malogranata, inſuper & aquam non habet.& tunc Moyſes,& Aarõ orauerunt pro populo,& exaudiuit dominus clamorem populi,vel ſecundum Bald. quando eſt inimicitia priuata,non præſumitur talia fieri contra principem vel rempublicam,ſed ſolummodo vt prænatus a priuato ſe defendat.tex.eſt celebris in l.ſi quis ingenuam.§.in ciuibus.ff. de cap. licet ipſe idem Bal.teneat contrarium poſt Innocen.
3 in cap.j.de offi.deleg.ſed Bar.†tenet primũ ꝙ priuata inimicitia excuſat a pœna rebellionis,in l.hoſtes.de cap.cuius ſententia vr̃ humanior,ſecundum Marti.Lauden.in tra ctat.de crimine læſe maieſt.§.xxj.& hoc fere natura inductũ eſt.Quia,vt ait Ariſto.cõgregat ſeparatiſſimos communis timor, vnde ſecundum Bald.in d.conſi.cxxx. hæc conſuetudo,inoleuit,vt de pace iur. fi.§.conuenticulas.cum ibi no.quia ſi quis vult diuidere ali quam cognationem, debet ei reſiſti ſaltem conſulendo l.poſſeſſionum.C.cõia vtiliſcũiudi.Nam qua mente aliquid fiat, animaduerti cõuenit,alle.tex.in l.ex charitate amicitie.ff.ad exhibẽ.quam non inueni ibi, ꝙ amicus amico vult bona l.offic.C. de negoceſt.& d.l.iij.§.cũ igitur, de vi & vi arma. & Heſter.v.vbi Aman reuerſus ad domũ, conuocauit ad ſe amicos, ex eo ꝙ Mardo-

cheus sedens ei non assurgit. & etiam habetur Luce. xv. vbi dñs qui ouē perdiderat, & inueniens conuocauit amicos & vicinos & ij. Machabe. vij. c. vbi Iudas machabeus & qui cum illo erāt conuocauerunt cognatos & amicos &c. & idē tenet Car. & Alex. in d. §. conuenticulas. col. ij. ver. vnde si aliquis &c. de pace iura. firm. & per prædicta & alia per ipsum Bald. adducta in d. consil. cxxx. decidit † q̄ stante constitutione & decreto domini, disponente q̄ nullus audeat vel præsumat palam vel secrete directe vel indirecte vel aliquo quæsito colore cōtrahere & fabricare, nec modo aliquo celebrare adinuicem aliquam ligam, vnionem confederationē, sectam vel conuenticulam, nec vllam conuersationem vel conspirationem sub pœna eris & persone, eiusdem dūi arbitrio imponenda &c. q̄ si aliqui ꝓne eorum amici de stirpe domus diuidantur inter se ad instantiam quorundam, accesserint ad quendam locum, vbi plurimos conuocauerint & cōgregauerint, qui inter eos hęc verba habuerunt & potulerunt, Amici vos cognoscitis & nos cognoscimus instigationes & astutias illorum de Gambarinis qui volunt vos diuidere, & quia virtus vnita fortior est ipsa dispersa rogamus vos vt eis nō credatis, nec aliqualiter adherere velitis, Quinimmo vestro solito more in defensionibus & offentionibus vbi offendi vobisve lint esse debeatis in idem alias in finalem cō sumptionē facti ter incurrere poteritis &c. q̄ non debeant puniri, sed eorum pœna est ipsi principi reseruata, qui pro motu animi sui sit declaraturus, cui nihil potest aliud q̄ persuaderi, q̄ imponat pœnā pro motu & pietate animi iuxta mod. citatē nō enotmē.

Tyrannus in populo sibi subiecto seditiosus est, & ideo expellendus.

1 *Quinto iuxta* præmissa † præmitto an populo licitū sit se cōgregare sine superioris aut suorū iudicū authoritate, & vī q̄ nō, vt probatur j. Macha. xiiij. ante fi. ibi ne liceat vlli ex populo & ex sacerdotibus irritū facere aliquid horū & contradicere his quę ab eo dicūtur aut cōuocare cōuentum in regione sine ipso & vestiri purpura. sic & etiam Psal. xv. non congregabo conuenticulā eorū & in auth. de mād. prin. §. deinde cōuenīes, &. §. deinde competēs, colla. iij. & in l. *denuntiamus*. C. de his qui ad eccle. cōsu. & tenet Abb. post Host. in d. c. fi. de testi. cogē. & doct. per illā tex. in l. cōuenticulā. C. de epis. & cle. & in d. §. conuēticulas & Car. Alex. in c. illud. col. v. xxiij. & ita hī in stilo & libro cōsue. & ibi p Aufreri. in tit. quorū cognitio pertinet ad regē. & tenet Io. Fab. in l. addictos. C. de epi. aud. & in l. j. de offi. mili. iudi. & Inno. in c. significasti & ibi per doc. insuper Fely. de offic. deleg. & bo. tex. in auth. vt neq̄ miles neq; federa. colla. viij. & in c. j. & iij. xxiij. q. iij. In contrariū q̄ possit se congregare, vt voluit glo. in d. §. cōuenticulas vbi dicit qđ de cōsue. ciuitates faciūt furatas cōfederationes maxime in Italia & in ciuitatibus expressis in pace cōstātie, & pręcipue si fiat super licito rāgente cōitatē, vt puta, vt clerici nō permittāt episcopo res ecclesię alienare, vt tenent Archi. P. de Anch. & Phili. Fran. in d. c. constitutionē, de ver. sig. lib. vj. in illa
2 q. ant monachi qui vidētes suū monasteriū in spalibus labi ex dilapidatione abbatis, iurauerūt in simul se iuuare & defendere ꝓ posse, tā contra abbatē, q̄ contra quācunque aliā personā monasteriū destruentē, dicātur cōiuratores a iure reprobati, vbi cōcludit q̄ si ex cā de prętenti & cōi contra prælatū & superiorē, qa iam dilapidabat & male tractabat personas & bona monasterij, q̄ possit fieri ꝑdicta cōuentio, sed si contra superiorē nihil apparet de prętenti iniustū vel prętumptū, q̄ tūc non licet subdito cō iurare vel cōspirare cōtra prælatū per d. c. constitutionē, qa iste cōuentiones alliciunt subditos ad peccandū & a d iurgia, quę licet per se nō sint mala, tamē quia malum ex eis sequi pōt reprobantur a iure vt not. in c. si *Christus*, de *iureiu*. & tenet Luc. de penna in l. magistros. col. vlti. de profes. & med. li. x. & Io. Fab. C. de monop. & And. de Isern.

SVMMARIVM.

1 *Populus quādo licite possit se congregare sine superioris aut suorū iudicū authoritate.*
2 *Monachi an possint licite iurare se defensuros aduersus quemlibet monasterij bona diripientem.*
3 *Congregatio laicorum an sint licite.*
4 *Cōgregatio licita cēsetur cuius finis licitus reperitur.*
5 *Guelphis sua permittuntur statuta & Gibellinis sua.*
6 *Seditiosi non dicuntur qui regimen tyrannicum perturbare nituntur.*

& Card. Alex. in d. §. conuenticulas. & doc. in l. per iniquum. C. de iur. om. iud. & Bar. in l. fi. ff. de colle. illic. & Host. in sum. de iureiur. §. sed an sit licitũ. & Bal. in d. cõsi. cxxx.

3 †& ideo iste fraternitates quę fiunt per laycos, siue matres, siue mulieres ad bonũ, sunt licite, de quo per Archi. in c. siquis despicit xlj. dist. & Fely. post Abb. sicu. in c. acceden tes. col. j. & ij. de præscrip. vbi Fely. ponit signa cognoscendi collegia licita, q̃ requiritur q̃ iste conuẽticule mercatorũ sint authoritate superioris approbate vel confirmate, vt no. Bar. in l. ff. de colleg. illic. & in l. j. §. j. sub prætextu. de extraor. crimi. vbi ẽt dicit quod superior põ mãdare collegijs, vt possẽt sibi statura collegiorũ suorũ, de quo plene per Card. Alex. in d. §. conuẽticulas. col. ij. vbi ponit regulam q̃ omnia collegia, cõgregationes & sodalitates sunt prohibita l.

4 j. in prin. ff. de colleg. illic. †vnde secũdum eũ per finẽ licitũ, licita cognoscitur cõgregatio, & econtra, per finẽ illicitũ q̃ sit illicita l. si a reo. §. fi. ff. de fideiuss. & per Ange. in consi. cccixxvj. colum. j. & Ludo. de ro. in consi. xxxvij. & hmõi confratrie solent de stilo Francie per ipsum principem approbari. & ita tenet Bonifa. de vitalinis, in tracta. maleficiorum. de colle. illic. vel secundũ Bar. in tract. de Guelphis & Gibellis. in ij. q. princi. quando cõgregationes tendunt principaliter ad bonũ publicum, vt ciuitas recte & quiete gubernetur, licet tũ non possint aduersarijs resistere, nisi sub vno partialitatis nomine, vt Guelphorũ vel Gibellinorum, aut cõtratis, tunc licitũ est cõsse congregare. Et ideo dicit Bal. in l. ij. §. deinde cũ esset, ff. de orig. iur. q̃ plebei possunt sibi facere le-

5 gẽ de per se. Et magnates de per se. † & sic secundũ eũ Guelphi possunt habere sua statuta, & Gibellini sua, & idẽ dicit Bal. in cõsi. clx. in prin. vol. j. & dixi in trac. de custo. clauiũ porta. fo. viij. col. ij. Sed q̃ vna pars non solum vult resistere, sed vult ponere in administratione & regimine alios regentes & istud est simpliciter illicitũ, vt d. l. j. de sedi. & ibi no. per gl. de eo q̃ volebat deponere piãtem, vt dicam infra in solu. q. prin. nisi secundum Bar. tales regẽtes quos volunt deponere, essent tyranni, tunc duobus concurrentibus licitum & permissum est deponere. Primo si habendo recursum ad superiorem non possit tyrannides deponi sine magna difficultate. Secundo q̃ ipsi hoc faciant propter vtilitatem publicam vt status ciuitatis restauretur, secus si hoc facerent, vt alijs expulsis, nouam tyrannidem innouarent, vt ipse hoc probat iuribus & dictis sanctorũ doc. vt ibi per eum, tamẽ istis duobus interueniẽtibus, si peruenerint ad actũ, ita q̃ rumor vel tumultus irrepserat in ciuitate non incidunt in l. j. C. de sedi. alleg. beatũ Tho. ij. ij. q. xlij. arti. ij. & idẽ Martin. Laudẽ. in tract. de prin. §. cxj. & Ang. de clauasio in sua summa, in verbo, seditio in vlt. q. & etiam diuus Anto. in d. sua sum. ij. parte tit.

6 iiij. c. viij. §. j. vbi volunt †q̃ cũ regimẽ tyrannicum non sit iustum, quia non ordinatur ad bonum cõe, sed ad bonum priuatum regentis, vt dicitur. iij. Polit. Ideo perturbatio hmõi regiminis non habet rõnem seditionis, nisi forte qñ sic perturbatur inordinate tiranni regimen, q̃ multitudo subiecta maius detrimentum patitur ex perturbatione sequenti, quam tyranni regimine, Magis autem tyrrannus seditiosus est in populo sibi subdito seditiones & discordias nutrit, vt diutius dominari possit & tenet Barto. in tract. de tiran. & in l. decernimus, & ibi Moder. C. de sac. sanct. eccle. & Mar. de Lau. in tract. de confedera. pace & conuentioñ. prin. §. xiiij. Vnde Ioiada summus sacerdos, qui cum multitudine armata abstulit regnum Iuda ab Athalia, quod sibi iniuste vsurpauerat, non fuit seditiosus, sed virtuosus. iiij. regũ. xj. Similiter Aioth & Gedeon auferentes dominia ab oppressoribus suis, vt in lib. Iudicum habetur.

SVMMARIVM.

1 *Oppugnans vel prodens propriam ciuitatẽ vel alium principem ab Imperatore inferiorem, an incidat crimen læsæ maiest.*

2 *Monetam & imaginem Cesaris falsificans crimen læsæ maiestatis incurrit.*

3 *Forensis licet conspiratonem a populo factã sciuerit non tamen punitur.*
Clericus an possit committere crimen maiesta. læsæ.

4 *Marchio Ferrarien sis iura de crimẽ læsæ maiesta. loquentia cõtra suos subditos exercet.*

5 *Ciuitas Florentie ex priuilegio sibi indulto regalia habet.*

6 *Crimen læsæ maiestatis etiam aduersus dominum ciuitatis committi potest.*

7 *Crimen læsæ maiestatis incurrunt qui cardinales, clericos, vel religiosos insultant.*

8 *Ciuitates quæ ius fiſci habere dicantur.*

9 *crimen læſæ maieſta. committere dicuntur, qui in principem, vel eos qui ad latus eius ſunt, moliuntur.*

10 *Conatus in quibus puniatur criminibus.*

11 *Maieſtas duplex eſt, diuina ſcilicet & humana, & poſtrema hæc triplex reperitur.*

12 *Filij nõ puniuntur ob crimen læſæ maieſta. a parentibus commiſſum.*

13 *Oppugnans ciuitatem imperatori ſubiectã & obedientẽ in perduellionis crimẽ incidit.*

Inimicos principis ſui in terrã intrare per mittens, læſæ maieſtatis crimen incurrit.

14 *Ciues mittentes literas rebellibus ciuitatis, aut aliquod ſignum dantes criminis læſæ maieſta. rei efficiuntur.*

15 *Nuntium vel literas hoſtibus mittens aut aliud ſignum faciens quo poſſint ciuitatẽ & eius dominium occupari, crimen incurrit maieſtatis læſæ.*

Crimen læſæ maieſta. quis proprie dicatur committere.

Perduelles qui dicantur.

16 *Crimen læſæ maieſta. non committitur vbi ſubſtractio non fit a iuriſditione principis.*

17 *Maieſtas papæ eſt maior imperiali maieſta.*

Rex francorum de iure ſuperiorem nõ recognoſcit.

Ciuitatem regi Francorum ſubditam oppugnans reus eſt maieſtatis læſæ.

18 *Laicus iuramentum violando prophanans quod regi & domino ſuo iurat & peruerſe & doloſe regnũ eius tractat, & in mortem ipſius inſidiatur crimine maieſta. læſæ irretitur.*

19 *Maieſtas dicitur maior ſtans, ſiue maior poteſtas.*

20 *Crimẽ maieſta. læſæ an extinguatur morte.*

21 *Confiſcatio quælibet bonorum ad ipſum regẽ deuenire debet.*

22 *Rex Francorum ſolus in regno ſuo gratiam ſeu remiſſionem concedere poteſt.*

23 *crimen læſæ maieſta. locum habet cõtra regem francie, tamen filij eius qui crimẽ cõmiſit non ſunt infames.*

24 *Princeps occupatori violento ciuitatis vel prouincie non poteſt ipſam concedere.*

1 *Præſuppono* etiã ſexto † an oppugnãs vel rebellãs aut prodẽs propriam ciuitatẽ vel alium principem ab imperatore inferiorem recognoſcentem vel non recognoſcentem ſuperiorẽ, incidat in crimen læſæ maieſta. ita ꝙ habeat locũ l. quiſquis. C. ad l. iul. maie. Vel dicatur ſeditionem committere, quæ non ſolum contra principẽ cõmittitur l. j. C. de ſedi. ſed etiã contra ciuitates, caſtra, & alia oppida ac loca, vt l. ij. in princi. de ſedi. dũ dicit, in nõnullis locis aut ciuitatibus &c. & l. denuntiamus. ibi collecta multitudine in qualibet parte ciuitatis vel vici vel cuiuslibet loci &c. C. de his qui ad ec. confu. & l. j. ibi, loca ve occupãtur. & l. iij. ff. ad l. iul. maie. & circa hanc q. glo. & doc. ſunt varij. Nam glo. in l. fallaciter. §. fi. in verbo, prodita. quam ibi ſequitur Bal. C. de abol. tenet ꝙ committit crimen læſæ maie. & Bal. ibi no. illũ tex. in ver. oppugnata. ad duo. Primo contra venientes cũ vexillis eleuatis haſtiliter contra ciuitatẽ. Secundo contra proditores populi, qui incidunt in crimẽ læſę maie. & idem tenẽt Bal.

2 in l. ſi quis nummos. C. de falſa mone. † qui dicit ꝙ qui falſificat monetã & imaginem Cæſaris in derogationem ſuę maieſtatis, cõmittit crimen læſę maie. & idem dicit in ciuitate iſta, loquendo de ciuitate Perulij. ſi quis ſubditus eiuſdẽ ciuitatis falſaret monetã ipſius. alleg. Pau. de leaza. in cle. paſtoralis. de re iudi. bene dicit Bal. quod qui vult prodere populũ, incidit in crimẽ læſę maie. quod dicit eſſe verũ in ſubdito, ſecus in non ſubdito, per tex. ibi, quia nõ cõmittit crimẽ læſæ maie. glo. in d. cle. paſtoralis. in verbo, innuit. quã ibi ſequũtur doc. idẽ tenet Egidi. Bellamera in cõſi. xv. in ij. q. Steph. Buynar. in d. l. quiſquis. in j. not. ver. vj. addẽdo prædictis. & ſo. Fab. in l. meminiſſe. C. ad l. iul. maie. & Bald. in l. ij. ad fin. C. de vindi. manu. Et ideo dicit Angel. in l. frater. ff. de

3 parric. in fi. † ꝙ forenſis qui non eſt de populo. & ſic iuspopuli nõ debet tueri, licet ſciat cõſpirationẽ, tñ non debet puniri ex hoc ꝙ nõ reuelauit. & ſingula. Old. in conſi. xliiij. col. ij. ver. circa. vj. & Martt. Laud. in tract. de crimi. læſę. ma. §. xxij. & ſic vr ꝙ clericus non dicitur committere crimen læſæ maie. nec habeat locum in eo. l. quiſquis. ad l. iul. maieſta. vt voluit And. Barba. in conſi. xxj. volu. iij. de quo per Bar. Socy. in cõſi. xij. in

iij. & iiij.q.volu.j. Abb.ſic, in c.at ſi clerici, in prin.in fin.de iudi.& text.in c.ſiquis laicus.xxij.q.v.de quo dicam infra circa ſi.q. prin.& ſingulariter Hiero. de tortis in ſuo elegãti conſi.in Florentinorũ, qui archiepiſcopũ ſeditioſum ſuſpenderũt, ędito, qđ reperitur inter conſilia do. Anto.de But. vltimũ.& per Bal.in cõſi.xxiiij.vol. iiij. incip. quidã plebanus,& Steph.Buynar.in d.l.qſquis in j.no.ver.v. declaratur. & hãc Baid. opi.ſequitur Cępola in conſil.xvij.colũ. iij. ver.cum ergo caſus noſter dicẽs in iiij. col. ver.preterea licet &c.q in Italia eſt talis cõ ſuetudo inter principes ẽt recognoſcentes
4 ſuperiorẽ eccleſiam Romanam†vt eſt marchio Ferrarien.qui publicat bona & exercet iura loquẽtia de crimi.lęſæ maie.contra ſubditos ſuos ſibi rebelles & proditores & idẽ And.Bar.cõſuluit pro prędicto marchione Ferrarien.in conſi.lxx.inci.vbi Chriſtus col.xij.cũ ſeq.ver.capio primũ.vol.iiij.vbi hanc tenet partẽ multũ ſingulariter, & pro ipſa adduxit tex.in d.c.ſi quis laicus. xxij. q.v.per quẽ tex.probat q crimẽ lęſę maie. cõmittit,qui offendit regem aut dũm terre, & idẽ tener Ang.in conſi.cccl vij.inci.Dominus Greg. pagnocij &c. Gregorius fuit ob cãm turbationis ſtatus cõdẽnatus ad mortẽ. & omnia eius bona cõfiſcata cõtati Florẽtię,& talis ſentẽtia tenuit de iure, ſecũdum
5 eũ,†eo q ciuitas Florẽtie habet regalia ex priuilegio ſibi indulto per Cęſarẽ, quæ ſint regalie c.j.alias eſſet nulla publicatio,tanq̃ facta a iudice turiſdictione carente l.j.C.de bo.vac.lib. x.& pariter Odofr. in d.l.ij.C. de ſedi.per tex.in d.l.j.ad l.iiul.maie. & etiã Ang.in trac.maleſi.in glo.che hai tradito la patria tua.in j.q.in ciuitatibus ſupertorem non recognoſcentibus, quia tales ciuitates equiparantur ciuitati Romane vel principi, vt no.Bar.in l.hoſtes.circa fi.ff. de capti. Et habebit locũ hoc crimẽ quocũque modo aliquid cõtra ius fiat, ſicut ſi fieret cõtra ciuitatẽ Romanam d.l.j.ſi.iij.& iiij.& idẽ tenet ipſe Ang.Are.in.§.per contrariũ, quem legit cum.§.interdum.inſti.de hære.quæ ab inteſta.deferuntur.& idem Pau. de Caſt. in l.iij.per illũ tex.C.de epiſ.aud.& hoc quando per ſeipſas ſe regũt, vt Perulia & Bononia,ẽt ſi ſint alicui ſubdite.& ita dicit ſeruari de facto,quicquid ſit de iure,dicens quod in hac.q.Bal.& Ang.fratres, fuerunt in conſulendo contrarij.& idẽ tenet Bar.brixieñ.
6 in reperto. in verbo, maieſtas, †dicens qđ nedum aduerſus reges, ſed etiam aduerſus dominum ciuitatis committitur crimen lęſę maieſta,alleg.d.l.iij.& in hanc partem vl detur inclinare Fely.in c.cum non liceat.colum.vj.de præſcri.& Archi. in c. fœlicis, & ibi Per.de Ancha.in iiij.nor.de pœnis. libr. vj.& de Zaba.in d.clemen.paſtoralis.in v. quæſtio.& ibi loan.And.& de Imol. & Iaſ. Fab.in procemio.inſti.per tex. in l. non dubito.ff.de cap. & idem tenuit Odof. in iij. nota,C.de iure reipub.lib.x.vbi dicit quod reſpu. Romanorum & aliarum ciuitatum in hoc partificantur, quia pariter punſuntur ſeditioſi contra Roma. vel aliam ciuitatem d.l.j.ad l.iul.maieſta.& d.l.Fallaciter.& iſtam partem tenet Martl.Lauden.tract.de crimi.lęſę ma.in prin.ſi non recognoſcat ſuperiorem,ſed ſi recognoſcat cõmittitur crimen læſæ maieſta l.j.ad l.iul.maieſt.non tamen pœna extenditur ad liberos, ſecundũ d.l.quiſquis.& idem tenet Ludo. Bolog. in
7 conſi.lxxv.volens†quod ẽt habeat locum contra inſultantes vel delinquentes aduerſus epiſcopos,Cardinales & clericos vel religioſos familiares Papæ & Cardinalũ de quo per loan.de Ana.in conſi.lxxv.& prædictam ſententiam tenuit Egid.Bellame. in d.conſil.xv.in j.quæſtio.ſi ex priuilegio vel permiſſu Imperatoris aut de conſuetudine ranti temporis,de cuius initio non eſſet memoria,vnus rex haberet ſupremum dominium,& ſic ab eo appellari non poſſit,tunc contra talem principem crimen lxſę maie. committitur,& ibi ita conſuluit pro Ludo. rege Hieruſalem & Sicilie ac comite Prouincie a quo nõ appellatur,& eſt ſupremus licet recognoſcat Imperatorem, ſecundum eum,& ego vidi in Archiuis ciuitatis Aquẽ ſis comitatus Prouincie iuramentum fidelitatis ſub ſigillo aureo , & in comitatibus Prouincie & Folcalcherij habet comes iura imperialia ex priuilegio, vt dicit Albe. de Roſa.in prima parte ſtatu.q.clxv.& iſtã partem tenet ipſe in iij.parte ſtatu. q.xix.
8 †vbi dicit quod licet de ſtricto iure ciuitates & regna ius fiſci non habeant , fallit in ciuitatibus Lombardie quibus per pacem Conſtantie conceſſum fuit merum & mixtũ imperium & regalia.& idem credit in alijs dominis & ciuitatibus habentibus merum imperium ab imperatore.& idem in regno Francie & alijs regnis , tamen ſecundum Bald.in rubri.ff. de rerum diui. ciuitas vel dominus non recognoſcens ſuperiorem habet de cõſuetudine regalia, & iura fiſcalia, & etiam Martl. Lauden. in dicto tracta. de princi.§.cxxij. & clxxxviij. q idem tenet Guido Papæ in q, cccxliij. volens q ha-

beat locum in Delphino & duce Burgũdie & etiam Duce Sabaudie, licet recognoſcat in ſuperiorẽ imperatorem, & ita dicit fuiſſe iudicatum, & in Delphino duce comite cõſanguineis regijs, & in paribus Francie reſpectu ad principem, & per quandam conſequentiam, & nõ reſpectu ad eos, tenet Stepha. Buy. in d. l. quiſquis, in iij. no, ſed ſecundum Egid, in d. conſil. contra aliquem ducẽ, comitem, vel Baronem regni Frãcie, ſed ſolum contra ipſum regem, qui ſupremus eſt dñs in regno, crimen læſæ maie. infra regnũ committit poteſt, quia nullus alius q̃ rex ſupremus dñs in regno dici poteſt, ille enim a quo appellatur, ſupremus dici non põt, vt etiam dixi in tract. de cuſto. clauium portarum, & hoc tenet Ioan. Barberij in viatorio iuris. ti. de crimine læſæ maie. in ij. mẽb. Sed contrarium tenet gl. in d. l. j. ad l. iul. maieſt.

9 † quia illi dicuntur committere crimen læſæ maieſt. qui contra principem vel contra eos qui iuxta latus ſuũ ſunt, aut cõtra rempublicam Romanorum moliuntur vt ibi. d. l. quiſquis. Non aũt illi qui contra alias ciuitates moliuntur, vt probatur in d. l. fallaciter. in fi. vbi crimen læſæ maie. & crimẽ patrie oppugnate ponuntur vt ſpecies differẽtes. ciuitates enim alie ab vrbe Rome funguntur iure priuatorum. l. eum qui uectigal. ff. de verb. ſig. & Bal. in conſi. xlix. in princ. vol. ij. & ſecundũ hanc opi. conſuluit Bald. prout refert & ſequitur Nellus de S. Gemi. in tracta. bannito. in j. parte, vbi dicit ita vidiſſe per viros magne authoritatis conſultum, q̃ pluries in ciuitate Floren. obſeruatũ fuit. Et hanc ſimiliter tenent Aug. Arimi. & Bernar. Land. in addi. Ang. Ate. trac. de maleſt. in gl. che hai tradito. Nam ſecundum ipſos titulus talis crimi. is eſt ſeditionis, non perduellionis vel maieſta. alleg. tex. in d. l. j. de ſedi. & ideo Augu. Arimi. dicit gl. in d. fallaciter eſſe falſam per tex. ibi in quo ponuntur caſus ſeparati, ſcilicet demolitio cõtra patriam, & crimen læſæ maie. vt dictum eſt. l. allega. Bal. in d. conſil. inci. Quanquam allegata ſint multa & plura &c. q̃ non potui interuenire. & Ang. Pau. de Ca. Alex. & Iaſ. in l. j. §. fina. ff. q̃ quiſq; iur. dum volunt

10 † quod conatus non puniatur, niſi in crimine læſæ maie. & in crimine patrie expugnate vel turbationis ſtatus. & Ange. in l. vj. ad l. iul. maie. vbi dicit q̃ eſt ſolum pœna capi talis, per tex. in d. l. j. de ſedi. vbi idem tenet per tex. in auth. de manda. prin. §. fi. & in l. capitalium. §. ſolent quidem. ff. de pœn. vbi gl. ponit exemplum in Ioſeph decurionem Bononienſi & Bergollo Piſano qui aduerſus quietem ciuitatum ſuarum ſepe conuenerunt, & populum concitauerunt, & facit ſecundum eum. Ecc. xxvj. c. circa prin. dum dicit deleturam ciuitatis & collectionẽ populi &c. & idẽ vult Bald. in d. l. j. de ſeditio. dum dicit q̃ tenens caſtrum rebellatum cõtra principẽ debet mori. et Ang. in l. lex xcj. tab. in fi. ff. ad l. iul. & Ang. in addi. ad Bart. in d. l. j. ad l. iul. ma. & dixi i q. de cuſt. clau.

11 † Nam certum eſt q̃ duplex eſt maieſtas dei. & humana. auc. gazaros. C. de here. & dicã infra circa fi. q. princ. Et eſt humana triplex ſcilicet imperatoris, vt in prohe. inſti. ibi imperatoriam maieſtatem, & eiã regia. l. j. C. ut nemo pri. ibi regie maieſtatis &c. ităpopuli Romani d. l. j. ad l. iul. maie. dr̃ enim maieſtas, cum loco priuatorum habeantur, vt dictũ eſt ita tenuit Cy. in d. l. quiſquis. quẽ ibi ſequuntur Ange. & Saly. in j. oppo. vbi dicit Ang. q̃ hodie de cõſuetudine in filiorum & filiarum perſonis non habet locum, idẽ dicit in d. l. fallaciter. & in l. vna. col. ij. C. ne ex delic. defun. & tuba veritatis Bart. in d. l. j. in fi. ad l. iul. ma. vbi dicit q̃ tenetur ſolum l. iul. de vi pub. & latius in extrauag. qui ſint rebelles. & in verbo, rebellando. poſt prin. ver. Sed an hæc cõſtitutio habeat locum &c. & hoc per tex. in d. l. ſi quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de cap. & Ang. in d. l. frater. de partic. & Hippo. de Marſil. i ſuo ſin. clxiiij. ante fi. & Io. de Pla. in d. §. j. inſti. de pup. iud. & Pet. de Ancha. in d. cle. paſtoralis, verſic. octauo no. & Caid. in cõſil. vltimi. de accu. & ſingulariter Ang. i cõſ. ccxxiij. inci. caſus tal s eſt forti guerra &c. maxime vt filij non puniantur, ſecundũ d. l. quiſquis.

12 & idẽ Io. Fab. l. §. publica. de pub. iud. † vbi dicit q̃ filij tantum puniuntur in terminis. d. l. quiſquis. licet alias poſſet dici crimẽ læſæ ma. tamen filij non puniuntur. & pulchre et amplisime tenet hanc partem illuſtris doc. Barth. Soci. in cõſil. cclxxv. inci. in cã fratris Andre. vol. ij. qui dicit hanc eſſe communẽ. & reſpondet ſingulariter ad iura in j. porte adducta, volens illud habere locum, etiã ſi tales principes non recognoſcãt ſuperiorẽ, ex priuilegio vel ex conſue. preſcripta, aut ex conceſsione ſuperioris, quæ ſingula mẽbra ſeparatim examinat. Idem tenuit Anto. de Bu. in conſi. lxj. in princ. Qu id dicẽdum, Saly. in d. l. fallaciter, cõcordat iſtas opinio. videlicet, aut patria proditur vel oppugnatur, vt principi vel populo Romano auferatur, & tunc procedit opi. gl. in d. l. fallaciter ſupra primo loco relata, q̃ tunc crimen læſæ

maiestatis cõmittatur quia maiestas cui debent obedire offenditur, vt d.l.& l.pe.ad l. iul.maie, Aut oppugnatur vel proditur patria aut ciuitas, sed nõ ad finem vt principi auferatur, tunc non committitur crimen læ fæ maiesta.& ita loquitur gloss.in d.l.j.ff.ad l.iul.maiesta supra secundo loco adducta, et sic Saly.tenet op in dubio vel indistincte nõ est crimen læfæ maiest, quod committit contra inferiorem a principe. Et ista distinctio est valde singularis, quam sequitur Ioan.de Pla.in d §.j.in vlti.q.instit.de publi.iudi.& illustris doc.Barth.Soci.in consxxij.col.ij. versi.sed hic aduertendum.cum seq.volu.j. quia secũdum eum aut loquimur de his qui oppugnant per partialitatem, expellendo vnam partem aut factionem, eo op sunt de alia parte seu factione & introducendo partem suam, non isi occupando dñium ipsius ciuitatis & tunc non dicitur crimen lesę maiesta.committi,& ita loquuntur iura secundo loco allegata,quia secũdum eum Gibelline & Guelphe partes sunt due sectę solũ approbate pro locis in quibus sunt, allega. Bart.in l.si quis a filio.§.si princip.sed non vbi,& Ioan.Andr.in c.statutum.§.cum vero.in verbo, non audens.de rescrip.libr.vj. & idem Card.Alex.in d.§.conuenticulas. col.iij.versi.quæro quid in parte Gibellina & Guelpha,& dixi supra in proxi.præsup
13 positione.† Aut oppugnat ciuitatem Imperio subiectam & Imperatori obedientem, illius dñium & iurisdictionẽ mixtum & merum imperium occupando,talis indubitanter dicitur crimen læfæ maiesta. incurrere, quia qui contra principem arma summunt, eum tangere totum videntur l. vngaris. in prin.ff.de furt.& ita loquũtur iura superius in j.parte adducta, quia ille dicitur facere contra statũ principis,qui vult dirigere statum ad aliud regimen, puta regem, vt voluit Bal.in l.j.§.huius studij.col.ij. in fi.ver. & dicitur status a stando stas.ff.de iusti.& iure & Martinus Laud.in d.trac.de crimine læfæ maiesta.§.xij, vel etiam si inimicos principis permitteret intrare in territorio vel regno principis,tex.celebris in l.si quis barbaris scelerata factione.C.de re mili.li.xij. vbi gl.ponit exemplum de potestate castri Franci qui permisit venire Mutinenses corruptus ab eis.tenet Bal.in l.j.q.xlij.ff.de rerum diuisio.& Marti.Lauden.vbi supra.§. sexxviij.quia qui non tenetur ponere fortilicium in manibus inimicorum,tenetur curare ne per inimicos occupetur quantũ potest,vt eleganter dicit Ange.in l.non est imposibile,in fi.ff.de pac.& Marti.de Laud. in trac.de castel.et castris.§.xxxj.et xxxiij. pro quo adduco bo.tex.in l.dolo.in prin.ff. si ven nomi.in pos.& ibi glo.singul. & dixi in tracta.de custo.ciui.in iij.præsuppositione.& pro hac parte facit quod dicit Ang.in
14 d.l.j.ad l.iul.maiesta. †Nota vt curemi & aduertant,ciues, vt rebellibus ciuitatis non mittant literas, neque aliquod signum præbeant eis,per quod ipsi possint se iuuare cõtra ciuitatem. Nam cõtrarium facientes incidunt in maiestatẽ,per illum tex.accipiendo maiestatem large, vt ipse dicit, quod dictum adducit Barba.in dicto consi.lxx.contra Saly.& ego pro Salyc.quia Ange.ibi in prin,sequitur gl.quod non habeat locum in aliis ciuitatibus & dominis inferioribus a principe, & sic nõ est verisimile quod in fi. per dictum supra alleg.voluerit contrariũ, quia dictum docto.debet intelligi secũdum l.quam allegat vt dicit Bart,in l.non solũ.§. si liberationis.ff.de libe.leg.& dixi in addi. ad mandago.de electio,in l.addi,sed dictum Ang.in d.l.j,ad l.iul.maiesta.& etiam opin. Saly.probatur per text.ibi,quive hostibus populi Romani nuntium literasve miserit, signumve dederit,fecerit ve dolo malo quo hostes populi Romani consilio adiuuentur
15 aduersus rempub,qui tex.clare vult†quod mittens nuntium vel literas, aut signum faciens hostibus,quo possint occupare ciuitatem,& dominium illius vsurpare, committit crimen læfæ maiesta.ergo sequitur, si ad hunc finẽ non fecerit,non incidit in crimen læfæ maiesta.ita tenet Marti.de Laud.in d. tracta.de crimine læfæ maiest.§.ij.vbi dicit quod dolose mittat.& Ludo.de Ro.in consi.cccixv.in fi.& Cæpo.in d.consi.xvij.col. vij.in prin.& Oldra.in d. consil.xliij.in vij. q.vbi dicit quod ille proprie dicitur crimẽ læfæ maiesta.committere, qui iurisdictioni & potestati Imperij suppositus,ab obedientia se realiter subtrahẽs, hostis animum assumit,& se domino suo aduersarium parat, & ideo tales perduelles vocãtur id est perfecte ad duellum siue bellum clandestinum vel publicum parati & accincti,vnde & tale crimen vocatum est crimen perduellionis.l.donationes.§.fina.ff.de dona.&.§.per contrarium.insti.de hære.quę abintesta.defe.& l.cum filius.§.reis.ff.de leg.ij.idem tenuit Bar.in titu.qui sint rebelles,in versi.tenore,& Marti.Laud. vbi supra.§.xxvj. facit l.amissione.§.deficiunt.ff.de capi.dimi.
16 † vbi ergo non est substratio a iurisdi.potę,princi,non est crimen læfæ maiest, secun

dum eum. In hoc articulo ego, saluo semper
saniore iudicio, hanc vltimam partem tan-
quam in iure verisimam, in consulendo &
in iudicando firmiter tenendam censeo &
sequor, quod contra rebellem & prodito-
rem Ducum, Marchionum, Comitum &
aliorum dominorum temporalium ac ciui-
tatum superiorum recognoscentium pœna.
l. quisquis. ad l. iul. maiesta. Non habeat lo-
cum quo ad bona & personas liberorū, fed
solum pœna erit capitalis, per d. l. j. de sedi-
tio. nisi proditio fieret cum armis, tunc pro-
pter vim publicā bona venīt publicanda,
vt infra dicam in solutione. q. qua pœna pu
niantur seditiosi, isto in casu filij non erunt
incapaces nec secundum, d. l. quisquis. quia
indicens talitet bellum, non dicitur cōmi-
tere crimen læsæ maiest. l. hostes. ff. de capti.
vt voluit Oldra. in dicto consil. xliij. in vj.
quæst. et istam partem tenet Alberi. de Rosa.
in d. l. quisquis. Secus vero est quādo fit re-
bellio contra propriam personā ipsius Im-
17 peratoris d. l. quisquis. † Idē si conspiretur
contra Papam. c. in primis. in fi. ij. quæstio. j.
Cuius maiestas maior est Imperiali. c. solite.
de maio. & obdien. aut rebellio fiat in per-
sonam supremi domini nostri regis, qui de
iure non recognoscit superiorem. c. per ve-
nerabilem. §. insuper. qui filij sint legitimi,
& ibi per Inno. & Moder. & dixi de auth.
magni cōsilij & parlamentorum regni. Aut
etiam contra eos qui iuxta latus eorū sunt,
vel si oppugnatur aliqua ciuitas eis subdita
ad fidem vt eis auferatur, & tunc habet lo-
cum pœna, dictæ l. quisquis. vt tenet ibi Cy.
& Stepha. Buynar. in iij. notabi. & idem di-
cit si contra Augustum committeretur, per
illum tex. & semel vidi in magno consilio,
scilicet anno quingentesimooctauo supra
mille, processum in crimine lesæ maiest. per
summum pontificem Iulium secundum, mo
tum contra illos de Bentiuoille, ex eo quod
præfati de Bentiuoille, dominium ciuitatis
Bononiæ sibi occupabant, qui tandem fuit
per consilium remissus perficiendus & de-
terminandus coram certis non suspectis iu-
dicibus per ipsum Papam deputandis, &
hanc conclusionem probo per text. in dicto
c. si quis laicus. xxij. q. v. de quo fecit festum
Barba. in dicto consilio lxx. supra in prima
18 parte alleg. Nam tex. dicit. † Si quis laicus
iuramentum violādo prophanat, quod Re
gi & domino suo iurat, & postea peruerse
& dolose eius Regnū tractauerit, & in mor
tem ipsius aliquo machinamento insidia-
tur &c. & sic copulatiue loquitur, non so-
lum quando prodit Regnum, sed in mor-
tem ipsius Regis insidiatus est. Non enim
videtur habere locum in alio domino terre
a Principe inferiore, nec est sub correctio-
ne mens illius literæ. & ita tenet Oldra. in
dicto consilio xliij. in sexta quæsti. vbi vult
19 † quod maiestas dicitur maior stans siue
maior potestas, arguendo ab ethymologia
vocabuli. l. decernimus. C. de episcopis &
clericis. & l. tugurij. ff. de verborum signifi-
catio. l. j. ff. de acquiren. possessio. l. finali. ff.
ad municip. & omnes post Bar. in l. prima.
ff. soluto matrimo. sed crimen læsæ maiesta.
non committitur nisi cum leditur maior po
testas sed in inferiore nulla est potestas in
leso respectu ledentis, loquendo de pote-
state, prout accipit lex, potestatis. ff. de ver
borum significatio. Posito etiam quod ta
lis rebellis teneat ab eodem inferiore do-
mino feudum, quia secundum Oldra. illud
non dat domino imperium in suum vassal-
lum. Est enim quidā contractus in quo quis
alteri obligatur, vt de noua forma fidelita.
cum aliis enim alleg. vbi consuluit pro quo
dam rege qui auxilium præbuerat aliqui-
bus contra imperatorem cōcludendo quod
ille Rex non commisit crimen læsæ maie-
stā. vt ibi per eum. Et istud tenet Bal. in con
silio lx. volumi. ij. incipien. punctus seu fa-
20 ti narratio &c. vbi vult † quod crimen læ
sæ maiestatis contra principem vel rempu-
blicam Romā. commissum, morte non ex-
tinguatur, sed bene contra alios principes
& ciuitates commissum per mortem extin-
guatur. alleg. l. fina. ff. ad l. iuli. maiesta. idem
tenet glos. in dicta l. meminisse. C. eodem ti-
tu. Et ista est vera et communi opi. & etiam
in non recognoscentibus superiorem de fa-
cto, ex priuilegio vel consuetudine præscri
pta, vt patet p Soci in dicto consi. cccl xxv.
Quia in delictis mitior & benignior pœna
est accipienda l. interpretatione. ff. de pœn.
Et in hoc regno Franciæ ita obseruatur in
istis dominis et principibus ab ipso rege in-
ferioribus, & ipsum recognoscentibus, se-
cundum Alberi. de Rosat. in dicta quæstio.
xix. in fingul. per Egidi. de Bellamera in di
cto consilio xv. & ita reperi in grandi con-
suetudinario Frāciæ nouiter in vulgari im-
presso. titu. de iuribus rega. colum. v. versi.
Item la ou vne ville ne obeist au Roy. &c.
quia ad eum sol n spectat cognoscere de
crimine læsæ ma estatis, prout in dicto lib.
consuetu. eoden titul. folio. v. verficu. Item
au Roy nostro syre &c. quod de facto fuit
21 iudicatum contra regem Nauarre. † Et

ibi etiam dicitur quod omnis cõfiscatio bonorum spectat ad ipsum regem, & non ad alium, ẽt altum iustitiarium de quo vltimo an bona publicata spectent ad ipsum principem vel ad dñm immediatum, vide Egidiũ in d,consi.xv.in tj.q.& Guido papæ in qõ. cccxlj.& Aufrerium in q.capelle Tolose. q.cccxcv.et plene per Bar.& oẽs Mod.in l. si finita.§.de vectigalibus.ff.de dam.infe. & Albe.de Rosa.in itj.parte.q.vij.& Ioã.Fab. in auth.bona damnatorum.C.de bon.dam. & Spe.ti.de feu ver.xl.& quid de bo.cleri. vide quæ dixi in.§.x.de iurisd.om.iud.& Fely.in c.excõicamus.in prin.de here.& Stepha.Buynar.in d.l.quisquis.in iiij.no.versi. iij procedit.cum ver.seq.quia in hoc regno solum contra ipsum regem, & non contra alios principes sibi subditos, crimen læsæ maie.committitur,vt supra dictum est, Præterea habet solus cognitionem quo ad portum armorum,si fiat publice cum multitudine gentium,vel in itinertibus publicis, quia ipse solus prohibet vsum armorum, ideo solus offenditur, vt vide in stilo parlamenti,i
22 j.parte.tit.de iurib.regal.& ibi per Aufreriũ,& pariter nullus princeps præter ipsum in toto regno potest gratiam & remissionẽ criminosis facere, cum solum ad supremũ dñum illud spectet.l,iij.C.de episc.audi.& l.cum indulgentia.& l.fi.C.de sen.paff.& l. fi.C.de genera.obli.& tenet Signor.de Homodeis in consi,clv.col.tj.ver.præterea nõ est nouum quod princeps &c.& ẽt reappellare deportatos ad ciuitatem,l.relegati. in fi.ff.de pœ.nisi inferior ex causa faceret l.is qui reus.per gl.& Bar.ff.de pub.ind.& Ange.in l.si deceiserit.ff.qui satisf.cogã.& in l.j. §.non fuit.ff.de dolo.faciunt no.per Bal.in l.j.C.de iure aureo.anu.qui possit referuata principi.sed hic nullo modo possunt etiã ex causa.& per Felyn.in sermone,hodie mecũ eris &c,& istam partem tenuit d. Guil.do. Accusarij in quadam q.per eum disput.incipien.quidam Albertus Armixij &c, secundum Alb.de Rosa.in dicta q.xix.quæ de iu
23 re cõi,et ẽt diuino procedit vt ibi.† Et licet in hoc regno habeat locum crimen læsę maiesta.cõtra principem nostrum supremũ, ut dictũ est, tñ pœna d.l.quisquis, quo ad filios incapacitatem seu in habilitatem ipsorum non habet locum quin possint succedere,et capere eis relicta in testamento suorum parentum aliorum,& ẽt ab intestato, nec efficiuntur infames,sed ad honores possunt ,promoueri,sed habet locum quo ad pœnã corporalem & confiscationem bonorũ omniũ, quia consuetudo est generalis in hoc secundum Ange.in d.l.quisquis, vt supra dictum. Si alij dñi et principes contrariam habeant consuetudinem ego me remitto consitetudini, & conscientie eorum & suorum cõsiliatorum;. & ẽt de iure.d.l.quisquis. loquitur in filijs in potestate constituris & nõ in emãcipatis vt voluit Augu.Ari,in addi.ad Ange,Are.in trac.maleficiis.in gl.che hai tradito. versi.matrem per gl.in c.si quis.vj.q.j.quã non inueni.volens plus Augu.ibi quod pœna d.l.quisquis.nõ habeat locum si filij sint clerici.per gl.in c.satis peruersum.lvj.dist, non priuantur beneficijs,& tenet Mart.de crimine læsæ maie.§.xxxj.de quo plene dixi in addi.ad Dy.in regu.non debet aliquis alterius odio pregrauari. de regu.iur.li.vj.
24 † & no.quod violento occupatori ciuitatis vel prouincie, princeps non potest cõcedere ciuitatẽ vel prouinciam violẽter occupatam l.meminerint.C.vnde vi.& ibi Bar. nisi ex causa vera & iusta princeps faceret concessionem, non obstante dicta violẽtia, l.lucius.ff.de euictio.& tenet Mart.Laudẽ, in d,tracta.de princ.§.xij.

SVMMARIVM.

1 *Seditio est crimen graue & enorme.*
2 *Appellatio & si per iudicem a quo nõ admittatur, tamen executio differri debet.*
3 *Iudex vnius ciuitatis non potest cognoscere de seditione facta in alia.*
Delictum vniuersitatis nisi notorium & famosum esse potest.
4 *Delictum per x. homines commissum potest dici notorium.*
5 *Consultor non tenetur si per viam iustitie procedatur.*
6 *Vniuersitas vel populus seditionem vel tumultum faciens qualiter puniri debeat.*
Vniuersitas delinquere potest in omittendo.
7 *Vniuersitas qualiter in committendo delinquere possit.*
8 *Syndicus vniuersitatis quãdo legitime cẽsetur ordinatus.*
9 *Deliberatio consilij nõ requiritur in delicto consistente in omitendo.*
Ciuitas sine deliberatione delictum cõmittere potest.

10 Voluntas & intentio potius facti quã verbis demonstratur.

11 Vniuersitati quando possit præiudicare pars maior.

12 Vniuersitas ex consilij deliberatione delictũ committens an censeatur delinquere.

13 Ciuitas an teneatur de delicto consulum.

14 Vniuersitas nõ dicitur delinquere in eo quod a quolibet priuato committi potest.

15 Vniuersitas que in faciendo deliquit an possit criminaliter puniri.

16 Pœna q̃ infligi possit p̃ delicto vniuersitatis.

17 Ciuitas priuatur priuilegio episcopali ob delictum homicidij.

18 Inquisito facilius fit contra vniuersitatem quam contra personas singulares.

19 Ciuitas tota ob hereſis crimen potest cõburi.

20 Punitio temporalis vni quandoque infligitur ob delictum alterius scilicet nõ spiritualis seu eterna.
Ciues omnes puniuntur ob iudicis delictum.

21 Vniuersitas decapitari non potest.

22 Vniuersitas nil aliud est ab hominibus ipsam representantibus.

23 Vniuersitas vere dicitur deliquisse in his qui reperiuntur consensisse delicto.

24 Multitudo delinquentium est causa rigoris iuris relaxandi.
Papa non potest omnes clericos vel episcopos priuare.

25 Multitudini in septem casibus non parcitur.
Multitudini in delicto maximo nõ parcitur nec etiam multitudini religiosorum.

26 Multitudini non parcitur in delicto cõmittendo, licet bene in commisso.

27 Vniuersitas illa puniri potest ob delictũ in qua infantes aut persone similes non reperiuntur.

28 Seditiosi qua sint pœna afficiendi.

29 Seditiosi edes alienas expilantes capite plectuntur.

30 Bona damnatorum hodie non sunt publicãda, nisi in crimine læsæ maiestatis.
Deportatio nil aliud est quam omnium bonorum publicatio.

31 Bona damnatorum non censentur confiscata. nisi hoc expresse in sententia dicatur.

32 Seditiosi derobatores puniũtur per. l. si quando. C. vnde vi.

34 Seditiosi ex proposito, dolo, & conspiratione machinata mouẽtes, pro dignitatis qualitate sunt puniendi.

35 Dictio studiose, in delictis malum animum significat.
Seditiosi mori debent si seditio inualuit cruenta. & facto prærupta.

36 Offendere personam publicam grauius est quam priuatam.

37 Delictum coram iudice pro tribunali sedẽte commissum, nullam probationem aliam exigit.

38 Authores seditionis sunt capite puniendi.

39 Præparamenta ad aliquid faciendum sufficere dicuntur vt ipsum factum censeatur.

40 Procedere in delicto quid sit, & quid ipsum consummare.

41 Tractatus solus etiam in atrocissimis nõ est puniendus.

42 Conatus solus in quibus criminibus puniatur, nullo etiam effectu sequuto.

43 Turba non punitur, sed bene quòd in turba perpetratur.

44 Seditio iustitie opponitur & cõmuni bono.

45 Seditio Chore qualis fuerit & qualiter perierint qui in seditione fuerunt.

46 Plaga in Israel cessauit Moyse & Aaron p̃ populo orantibus.

47 Seditiosis toto conatu resistere licet etiã eos occidendo.

48 Consulatum sibi propter suam nobilitatẽ vsurpare volentes sunt. fustigandi, & postulatis priuandi.

49 Agenenses seditiosi de quibus arguantur.

50 Persone honeste non sunt fustigande, sed viles bene.

51 Lapidem iaciens ex lasciuia, si aliquem interfecerit, mitius puniri debet.

52 Tumultu per accidens incidente, pœna pecu

niaria locum habet, & non corporalis.

53 Aurelianenſes clamãtẽs aduerſus ſcholares, moriantur, vel occidantur, pecuniaria pœna mulctati ſunt.

54 Malitia creſcente debet etiam pœna augeri.

55 Seditioſi vt cunque ſint excuſandi ſi magiſtratus aut conſulum authoritate ſeditionem fecerint.

56 Clerici in epiſcopum proprium ſeditioſi, depoſiti traduntur curie ſeculari

Extrahentes aliquem de eccleſia crimẽ læſæ maie. incurrunt.

57 Maieſtatem cœleſtẽ offendentes grauius puniuntur quam qui temporalem.

58 Pœna extrahentium aliquẽ de eccleſia qualis ſit hodie de iure canonico.

59 Mulieres tempore guerre poſſunt ciuitatem tueri & defendere.

Carcaſſona ciuitas a Carcaſſa vetula dicta eſt, quod ſola eam ciuitatem defenderit.

60 Mulieres poſſũt crimẽ læſæ maie. incurrere.

61 Milites ex propoſito & doloſe ſeditionem facientes in exercitu belli debẽt capite plecti.

62 Patrem velle filium mori nõ eſt veroſimile.

63 Miles qui per laſciuiam aliquibus rixantibus ſeditionem fecerit militie gradu priuari debet.

64 Pugillum fortitudo clamoribus incitatur, & fermo imperatoris paratas ad prælia acies acutoſque mucrones accendit.

Septimo & ultimo

præſuppono, qualiter contra ſeditioſos & conſpiratores & ſimiles ſit procedendum, Et quo probetur rebellio & ſeditio, vide Ang. Are. in d. rubrica, maleſi. in glo.

1 che hai tradito in prin. †vbi dicit q̃ quãuis iſtud crimen ſit enorme & graue, vt probatur in paſſione dominica. Luc. xxiij. vbi tu dei accuſabãt Ieſum Chriſtum bened ctum dicentes. Hunc inuenimus ſubuertentẽ gentem noſtram &c. & ibi ſequitur at illi inualeſcebant dicentes, commouit populum, docens per vniuerſam Iudeam, incipiens a Galilea vſq; huc, &c. Sic ẽt diuum Paulum vt Actuum xxiij. Inuenimus hunc hominẽ peſtiferum & cõcitantem ſeditiones omnibus Iudeis in vniuerſo orbe, & authorem ſedi-

tionis ſecte Nazarenorum &c. ita quod appellari non põt. l. conſtitutiones. & ibi Bar. Ang. Are. & Mod. ff. de appel. & Alexan. in addi. ad Bart. in d. l. ſi quis a filio. §. hi autẽ. de iniu. rup. teſta. & in l pãtonius. §. rei perduellionis. ff. de acqui. hęre. & Io. An. Arch.

2 & ſequa. in c. fœlicis. de pœ. li. vi. †licet ſecũdum Bar. in l. j. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. appellatio per iudicẽ tenet Alex. in d §. hi autem. & Mart. Laud. in d. trac. de crim. læſæ maie. §. vij. tamen procedi non poteſt ad torturam, niſi præcedentibus indicijs & alijs preſumptionibus per tex. glo. Cy. Bar. Bal. Ang. & Salyc. in l. ſi quis alicui. C. ad l. iul. maie. & ipſis præcedentibus omnis poteſt torqueri nullo priuilegio obſtante, ſiue ſit miles armate vel cœleſtis militie ſiue doctor. c. j. de depoſito. & Barb. in conſi. xliij. col. iiij. ver. & ſi quiſpiam. lib. j. & tex. in l. nullus. & ibi omnes. C. ad l. iul. maie. & cõtra ſeditioſos proceditur per viam inquiſitionis, vt in auth. de mand. princi. §. ſi. & ibi Ange. pro hocialle. l. j. in ſi. C. de abol. & ad-

3 uertendum eſt ſecundum Ange. ibi † quod de hoc crimẽ ſeditionis vnius ciuitatis, puta Peruſij, non poteſt cognoſcere iudex Florẽtie, per text. ibi quia de ſeditione commiſſa in ciuitate Conſtantinopoli nõ poteſt præſes prouincie cognoſcere, ſed debet inquirere & inueſtigare diligenter contra facientes ſeditionem, & ipſos ad ciuitatem remittere, quod eſt ſingulare, quia regulariter delictum alibi cõmiſſum poteſt hic puniri, vt volunt doc. in l. j. C. vbi de cri. agi. opor. & per Bart. in l. ſi cui. §. cum ſacrilegium. ff. de accu. & dixi in §. xxiij. in gl. j. de iuriſ. om. iud. li. conſue. Biturig. Sed facilius inquiritur contra vniuerſitatem, quam contra ſingulares perſonas, quia delictum magne vniuerſitatis non poteſt eſſe niſi notorium & famoſum l. iuſtiſſimos. C. de offi. rec. prouin. & tenet Alex. in addi. ad Bar. in l. aut facta. §. nõ nunquam. de pœ. Et hoc verum ſecundum Bar. ibi, ſi vniuerſitas delinquit vt vniuerſitas, quia propoſito & deliberato conſilio, hoc fecit, vt infra dicã, ſecus ſi non propoſito, & deliberato conſilio, quia tunc debet inquiri cõtra ſingulos atq; ſingula. Paul. de Ca. in d. conſil. cccxv. col. vj. verſi. ſecunda pars verborũ. vol. antiq. vbi conſuluit pro cõitate Ianuenſiũ, q̃ tunc trãſtulerat dñium ciuitatis Ianue in regem Francie, vt ipſe refert ibi, col. vij. ver. tũc ad propoſitũ. & idẽ tenet Paul. de Ca. in conſil. cv. incip. in cauſa ſforcij vel nouo. Ideo dicit Bal. in l. j. §. fi. ff.

4 de iuſti. & iur. †quod delictum quod fit per

decem homines, vel supra est notoriũ, vnde secũdum Bart. in suo trac. de Guelph in iiij. princ. q. quis potest probari esse de affectione Gibellinorum vel Guelphorum, vel illis adherere, qñ expresse dicit se esse illius factionis, quod sufficit, nemo enim vr̃ dicere quod mente non agitauerit l. labeo. ff. de suppelle. lega. vel quia illi parti fauebat in consilijs, & in armis, ac in alijs factis. Et hoc intelligit in factis voluntarijs. prout faciebat nobilis vir, & eques ueteranus Bertrandus de forces. eiusdem loci dñs, qui in consilijs & alijs fauebat communitati seditiose Agenensi, & pro ipsa vniuersitate iuit erga Christianissimum regẽ nostrum, & pro hoc tex. in d. l. j. de seditio. ibi publicam disciplinam defendere fortasse tẽtauerint &c. ꝙ expon t Ioan. Fab. ibi de facto & non de iure,
5 vt infra dicam. † Quia vbi proceditur per viam iustitie, aduocatus cõsulendo iure aut plebiscitando, non tenetur, ideo d. Nic. Bertrandi iuris vtriusq; doc. qui fuit aduocatus pro dicta cõitate coram nobis commissarijs antedictis teneri non potest de consilio. & etiam statim dimisit illos. Ideo est intelligẽdum de consilio fraudulento circa seditionem faciendam, aut post factam & commissam, defendẽdo verbo & facto. l. consilij nõ fraudulenti. ff. de re iudi. & in regula nullus ex consi. & ibi dixi post Dyn. eo. lib. vj. bo. est tex. in l. aut facta. in princ. ibi consilia vt coniurationes &c. ff. de pœn. & Collec. in c. nuper. & ibi per do. Celsum Hugo. in addit. de sen. excom. & in c. sane. de reuun. & tractatus & conspiratio per complices & socios criminis potest probari, vt no. Bal. in l. quoniam liberi. C. de testi. maxime quæ fit contra principem, tenet Martin. Lauden. in d. tracta. de crimine læsæ maiesta. §. viij. volens ibi in. §. xj. quod contra notorie tenentes ciuitates ecclesiæ Roma. sine citatione proceditur ad sententiam alleg. Bal. in prohe. feudo. Et laicus contra clericum in crimine læsæ maiesta. potest testificari, vt tenet glos. in c. cum p. manconella. de accus. & Martin. vbi supra. §. xxvij. de quo per omnes in d. c. cum p. manconel. His præsup-
6 positis venio ad solutionem q. † qua pœna de iu. puniatur populus, collegium, capitulum, vel vniuersitas seditionem rebellionẽ & tumultum faciens, aut aliud delictum cõmittens, circa quam doc. infra allegandi mouent plures quæstiones, quas oẽs per vnam claram distinctionem & breuem, ommissis, argu. comprehendam. Ideo aut agitur de seditione facta in ciuitate aut in acie & bello. Si in ciuitate, tunc aut vniuersitas delictum committit in ommittendo, aut in faciendo. Si in ommittendo, & tunc vniuersitas põt vere & proprie delinquere, vt tenet Cy. in l. si quis in tantam. colum. iij. versi. sed pone iuxta hoc. C. unde vi. vbi mouet istam quæstio. & etiam Bart. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis. & Saly. in dicta l. j. C. de sedi. in j. q. & ij. & Anto. de Buir. Abb. Sicu. in c. dilectus. in ij col. pe. & ibi Ioã. de Ana. col. iij. de simo. & secundum ipsos punitur totum collegium seu uniuersitas, licet secundum Saly. nulla conuocatio & consilij deliberatio fuerit facta, vt l. iubemus nullam nauem. C. de sacrosan. ecclesi. & ratio est, quia licet negligentia regentium vniuersitatem hoc contingat tamen ipsa vniuersitas dicitur negligere, vt d. l. iubemus. & negligentia illorum quibus mandatur non excusat mandantem. l. procurator. §. tutores, in
7 fi. ff. manda. † Si vero in faciendo & committendo, & tunc ant per modum vniuersi. vt quia populus & vniuersitas conuocata extitit per sonum campane vel tube, vel alio simili signo more solito. l. ij. iuncta glos. C. de decurio. libro x. & consil. deliberato ad hoc delictum committendum processit, dicitur delictum committere, alias vniuersitas ipsa non dicitur committere, sed singulariter sing. tex. est celebris in l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam. & hoc est quod vult glo. in l. si ex dolo. §. primo. ff. de dolo. & expresse in l. aliud §. aufertur. ff. de regul. iur. & in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuer. & Saly. in d. l. j. in iiij. q. de sedi. & Bart. in d. l. aut facta. §. nonnunquam, versi. vlterius quæro. & Ange. in l. mẽtum. §. animaduertendum. ff. quod met. causa. & sing. Old. in consi. cccxv. & glo. in prag. sanc. in tit. de numero cardi. in verbo ibi, collegialiter, & etiam in titu. de interdi. in princ. in verbo, locorum. & Pau. de Cast. in consi. cv. incip. in causa sfortij, ver. nouorum. & Dy. in regula delictum personæ, & quæ ibi dixi. in addi. & post me. d. Celsus Hug. de regu. iur. lib. vj. & Colle. in c. plerunq; in p. q. & ibi d. Celsus de rescrip. & ample Hier. de Tortis in dicto consil. l. in fauorem florentinorũ edito. col. ij. in prin. vbi refert Ioan. de Ligna. in cle. j. de pœ. ita dixisse coram summo pontific. & cardinalibus in ciuitate Bononiẽsi, facit tex. & quod no. ibi Bar. in l. actua
8 rios. C. de numera. & cartul. lib. xij. † quod sindicus creatus non cõgregata uniuersitate ad sonũ campane, vel alio signo, vel non cõgregata in loco vbi alias cõsueta fuerat cõ

gregari, vel non congregata de mandato superioris, prout cõsueuerat, non dr legitime ordinatus, et ita dicit de facto se obtinuisse, & idem Ant. Corse. in sing. consuetudo. Ita etiam quod si oẽs ciues velo eleuato & vexillo erecto & pulsata prius campana iuissent ad hoc faciendum, non dicetur vniuersitas delinquere, si deliberatio non præcesserit. Et isto casu illi qui cõnocauerunt, & eleuauerunt vexillum, & campanam pulsauerunt, dicuntur incitatores personarum & tenentur tanq̃ seditiosi, secundum Bar. in d. §. nonnunq̃. & Saly. in d. l. j. in iij. q. de sedi. & Abb. Sicu. in d. c. dilectus. in q. pe. & ibi Io. de Ana. col. v. q. iij. & col. seq. versi. dicit et per no. in c. cum oẽs, de consti. & idẽ Felyn. in d. c. dilectus. col. vlt. versi. sexto inquantũ & omnes &c. ubi hoc limitat tribus modis.

9 † Primo vt habeat locũ in delicto quod consistit in faciendo secus in omittendo, in quo non requiritur consilij deliberatio, vt supra in j. memb. dixi. Secundo consistit verum in delicto quod nõ habet tractũ successiuum, sicut est homicidium, & similia, secus si esset delictum continuatũ, vt rebellio, guerra, tolerãtia præsidis erga subditos opprimẽtes, vnde in istis credit quod sine deliberatione, & pulsatione campane, & cõgregatione solẽt, si fuerit ab vna vniuersitate perpetrata, vel si fuerit vna ciuitas passa p subditos perpetrari aliquo tpe, quod vere illud dicatur delictum vniuersitatis, postq̃ totus populus concurrit, secundum Pet. de Anch. in consi. clviij. incip. ex narratis in facto apparet &c. et in cle. j. post Card. ibi. iiij.

10 q. de pœ. † Satis enim, secundum eum, factis ipsis declaratur intẽtio vniuersitatis, & euidentius declaratur voluntas hominis factis quam verbis c. dilecti filij. de ap. & l. reprehendenda tu magis es. ff. de instit. & substitu. quod ẽt sequitur Io. de Ana. in d. c. dilectus. col. v. ver. & circa prædicta an & qñ ecclesia &c. Et sic vr feciste cõtra Agenẽsis, quæ die lune tertia Iulij continuando tumultum & seditionem nocte præcedente inchoatã, pulsare fecit campanas ecclesiarũ, & virgas tanq̃ vexillum anteferri faciebat ad conuẽtum carmelitanum vsq;, vbi se cõgregauit. Ad requisitionem tñ dñi Dubuscon volẽtis sedare tumultum, & cõicato cum eodẽ Dubuscon qui nihil potuit proficere, velo eleuato accessit ipsa cõitas ad domum ciuitatis cõem, & postea continuauit per mẽsem &; vltra faciendo quietum armis, & alia peregit, prout supra narratum est, vt in sniã per dominos mihi collegas lata ad longum inserta continetur. Sed per hoc dr vniuersitas Agenẽsis deliquisse. Tum quia totus populus nõ occurrit nec hoc fecit, quod requirebatur, vt volũt doc. supra alle, licet essent mille &, plus de plebeis rusticis & miserabilibus personis. † Tum quia ad hoc vt maior pars possit præiudicare vniuersitati, secundum legẽ quod maior pars. ff. ad munic. requiritur quod illa tendant ad vtilitatem, vel saltẽ non tendant ad damnũ. Sed qñ tendũt ad damnum & delictũ, requiritur quod oẽs concordent, alias contradictio vnius faceret ne videatur gestum ab ipsa vniuersitate, vt tenet Guil. de Cu. in d. l. iubemus. quẽ ibi sequitur Paul. de Ca. col. ij. & Fel. in d. c. cum oẽs. col. ix. versi. in eadem gl. ibi, si sint plures de consti. & Alex. in d. l. quod maior pars, vbi in fi. dicit quod illa lex, non habet locum in criminalibus. alleg. gl. in c. milites. lvj. distin. Et tenet Bal. in l. metũ. §. animaduertendum. vbi dicit, quod si maior pars canonicorum delinquit, non videntur propter hoc oẽs delinquere l. j. in prin. ff. de magi. cõue. quod no. quia vr restringere dictum omnium doct. † volentium vniuersitatẽ delinquere si ex consilij deliberatione cõmissum delictum, sed non facit, Nam istud intelligit qñ maior pars delinquit sine connocatione & deliberatione præcedente, quia vniuersitas tunc non dr delinquere, ut supra dictum est, faciunt no. per Abb. in c. auditis. de elec. & c. j. de his quę fi. a maio. & ideo nos processimus tanq̃ contra singulares & particulares, vt supra dictũ est. tertio nisi per consequentes & actus sequentes detegatur volũtas populi, forte non puniunt, nec in exilij ponunt delinquentes. ita colligitur secundum Felyn. ex verbis Cardi. in d. cle. j. in iij. q. de pœ. † Et prædicta conclusio procedit, etiã si consules & officiarij ciuitatis delictũ ipsum commiserint, vt voluit Bar. in d. §. nonnunq̃ & Io. de Ana. in d. c. dilectus. col. v. ver. quare to principaliter. & Cy. in d. l. iubemus. teneat contrarium, sed opi. Bar. est verior, quam tenet Old. in d. cons. cccxv. & quod nullo modo dicatur vniuersitas delinquere, nisi fecerit deliberationem, vt dictũ est, & hoc casu vera est cõclusio, qñ delictum est cõmissum circa id qđ a sola vniuersitate fieri potuit, puta statuta illicita condendo vel collectas imponendo, & tunc secundum Bart. in d. §. nonnunq̃. cum priuatis hoc facere non possit, ipsa vniuersitas dr vere proprie facere, in qua hoc ius residet l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. & auth. cassa et irrita. de sacrosan. eccle. & auth. item nulla cõitas. C. de episc. & cle.

11 bilibus personis. †

12 nium doct. †

13 pœ. †

& cler.& iſtud tenet Saly.in l.j.in iiij.q. de ſedi.& Abbā ſicu.in d.c.dilectus col.pen.& ibi Io.de Ana.col.iij.in fi.q ambo poſt Ant. *ibi alleg. tex.in d.c.grauem.& in cap.nouerit.de ſenten.excom.* Idem Maria.Soci.in c.
14 dilectus.†Si vero eſt commiſſum circa id quod a quolibet priuato fieri poteſt, vt eſt crimen homicidij, rapine vel violentie,aut doli,& tunc ſecundum Bar.vniuerſitas pro prie non dicitur illud committere, quia nō cadit *in vniuerſitatem*, & ad *eorum cōmix tionem* & perpetrationē vera perſona exigitur,& pro hoc alleg.d.l. ſed ſi ex dolo.§. j.de dolo.& l.j.§.fin.ff.de acquiren.poſ. ſed vniuerſitas non eſt vera perſona ſed ficta l. mortuo.ff.de fideiuſ.ideo fictæ & non vere delinquit, vt ipſe probat,& ipſum ſequitur Io.Barbe.in ſuo viatorio,et acito.& tenuit Specu.titu.de accu.in fin.& Abb.ſicu.in d. c.dilectus.colum.pen.& ibi de Ana.colum. iiij.poſt prin.Sed Saly.in d.l.j.de ſedi.in iij. & iiij.quæſtio.tenet contrarium circa hoc vltimū quod vniuerſitas vt perſona repreſentata dicitur vere facere,quia vniuerſitas nihil aliud eſt quam homines vniuerſitatis, ſed homines vniuerſitatis vere fecerūt, ergo & vniuerſitas vere fecit quod homines. Pro hoc alleg.tex.in d.l.ſemper.§.in ſepulchro,& in l.ſi familia.ff.de iuriſd. omnium *iudicum & hoc dicit eſſe verum,quādo* ho mines vniuerſitatis ad hoc faciendum con uenerunt, vt vniuerſi, vt dictum eſt, alias ſi vt ſinguli conuenerunt ſine deliberatione vniuerſitatis,tunc vere dicit Bart. & iſtam partem tenuit Alber.de Gandino in tracta. maleſi. titu. de homi. verſicu. quæſtio talis eſt,& ſæpe de *facto contingit cōmune* ſeu
15 vniuerſitas &c. †Sed in modo puniendi ipſam vniuerſitatem quæ delinquit in faciendo, quod puniatur criminaliter eſt altercatio non modica. Nam Cy.in d.l.ſi quis in tantum.verſic.ſed pone quod facit homicidium &c.varias refert opiniones,& finaliter concludit quod *teneatur criminaliter*, ſed alterabitur pœna propter multitudinē, ſecundum glo.in d.§.nonnunquam,quia fieret magna hominum ſtrages,& idem tenet Angel.in dicta l. ſi familia in prima fallētia ſed Inno.in d.c. dilectus,& in d.c. grauem. de ſenten.excom. tenet contrarium, quod vniuerſitas non puniatur,*ne innocentes*, vt pupilli,furioſi,& ſimiles perſone, quæ non poſſunt delinquere, puniantur, ſed pœna tranſmutetur in pœnam pecuniariam, niſi ex delicto aliquid peruenerit ad ipſam vniuerſitatem tūc tenetur d.l. ſi ex dolo.§.j. & hoc tenent omnes tex.in cap.ſæpe.de reſti. ſpo.& in c.quta.v.de iudi. & Pau. de Caſt. conſil.cccxv.colum.ij. vel tertio videndū eſt &c.vſque ad *fi.q eſt ſing.inci. quia ſcio* q ſuper iſto volumi.antiq.Sed Bart.in d.§. nonnunquam reaſſumit illas opi.& tandem
16 diſtinguit. † Aut delicti pœna eſt realis, aut perſonalis.primo caſu,aut non æque ca dit illa pœna in ſingulos de vniuerſitate ſicut in ipſa vniuerſitate.*exemplum*,publica *tur res ex delicto ſi illa res eſt vniuerſitatis* ipſa vniuerſitas punitur. d.l. iubemus. de fac.ſan.eccle.& in hoc conueniunt omnes ſcriben,in locis ſupra alleg.& Abb. & Ioā. de Ana.in d.c. dilectus. de off.ord. Aut pœna æque cadit in ſingulos,vt pœna certe pecunia vel quantitatis,& tunc dicit. Aut col *legium eſt parum*,vt *eſt* collegium ancianorum,vel capitulum canonicorū, vel collegium doctorum. Aut magnum,vtputa ciui tas aut caſtrum. Primo caſu q nō puniatur collegium,ſed tantum hi qui conſenſerūt, per tex.in princi.ff.de magiſt.conuen. Secūdo vero caſu q puniatur vniuerſitas, vt d. authentem nulla communitas. &.§.j. de pace. Ratio diuerſitatis ſecundum Bart. eſt, quia in collegio amplo,& diffuſo, nō ita de facili cognoſcuntur diſſentientes a conſentientibus,ſeu delinquentes a non delinquētibus,*ſicut in collegio paruo.& idem tenet* Abb.ſicu.& Io.de Ana.in d.c.dilectus. poſt Anto.qui ambo alleg.tex.in c.ita nos.xxv.
17 q.†vbi ciuitas priuatur dignitate epiſcopali propter delictum homicidij, quod ꝓprie non cadit in vniuerſitatem, ſed tenetur ex eo quod mandauit ,vel ratū habuit ꝓ quo *etiam alleg.ca.vbi periculum.§.ciuitas*, de ele.lib.vj.accedat ſimilis tex.in d.c. fœlicis .§.ñ & ibi Francus in vltimo nota.Sed Saly.in d.l.j.de ſedi.dicit q eſt truffa,quia infantes,furioſi, mulieris , ac multi alij poſſent diſcerni,ergo non eſt bona ratio in caſu certi, vt ipſemet Bar.ſecundum Saly. *videtur fateri,dum ducit*,q ſi pro pœna ſolue da debet collecta imponi,q non conſentiētes non tenentur ad contributionem , per d.l.j.in prin.de magiſt.conuen. & ideo non placet ſibi diſtinctio collegij parui, vel diſ-
18 fuſi,vt infra dicam.† Item etiam quia facilius inquiritur contra vniuerſitatem, quam contra ſingulares perſonas,*quia delictū ma* gne vniuerſitatis non poteſt eſſe niſi notorium,vt dixi in vltima præſuppoſitione ſupra.Sed quando pœna eſt perſonalis & tūc ſecundum Bar. Aut tale eſt crimen q afficit filium propter patrem,vt crimen læſæ ma-

l.quisquis.C.ad l.iul.ma.vel crimen hæresis.c.statutum.de hære.lib.vj.& c.fœlicis.de pe.eo.lib.& tunc vniuersitas vel communitas criminaliter punitur, vt factum fuit de carthagine,quæ passa fuit aratrum l.si vsufructus ciuitati.ff.qui.mo.vsufr.amit.vbi gl. idem dicit de Troia,vnde Bartol. refert se vidisse quandam sententiam diffinitiuam imperatoris Henri,quam dedit contra ciuitatē Brixie,quæ fuerat sibi rebellis, in qua dicebat illam ciuitatem esse subiciendam aratro,quam pœnam ex misericordia relaxauit. Et etiā dicit Bonifacium papam ita fecisse propter hæresim quorūdam templariorum,quod totum collegium destruere fecit.vnde Felyn.in d.cap.dilectus.colum.penul.verficu.secundo inquantum dicunt &c. 19 allegat.ex.in capitu.si audieris.xxxiij. †vbi propter hæresim tota ciuitas potest combuti,& idem tenet Pet.de Anchara.in capitu. romana.§.vniuersitatem.de senten. excom munica.lib.vj. Et sic bona in communi existentia publicantur, & idem voluit Barto, in titu.qui sint rebelles.in verbo rebellando,colum.vltima,& Abba.sicut.in d. capitu.dilectus.colum. penul. Ioan.de Ana, colum.iiij.dicentes quod ciuitas Bononię etiā fuit prorsus destructa & passa aratrum ex sententia imperatoris,sed post ex indulgentia fuit reędificata,vt legitur in legenda sancti Ambrosij,vt refert Bart. in prooemio.ff. §.hæc tria.Sic etiam secundum eos , Deus deleuit funditus Sodomam & Gomoram & tres finitimas seu vicinas ciuitates,& tamen ibi erant multi infantes & furiosi qui 20 nō poterāt delinquere.† Ex atrocitate ergo delicti sępe vnus punitur pro alio temporaliter non autem spiritualiter. pro quo vide bonam glo.xxxiij.quæstio. iij. in summa.& in.§.ecclesia l.quæstio,iiij.& sic, secūdum ipsos,in huiusmodi delictis cessant rationes Innoc.Et opi.videtur seruari in hoc regno secundum qp reperi scriptum in magno consuetudinario Franci.& titu.de iuribus regalibus.vt.ver.Item la ou vue ville neobeist au Roy,elle doibt estre rasee.Et pro hac opi,facit tex.in l.iudices.C.de naui. li. xj.vbi propter delictum iudicis puniuntur omnes ciues,quem tex.inducit Barto,ibi qp propter denegatam iustitiam a iudice vel rectore loci,conceduntur represalie contra omnes ciuitatis tex.cum glo. in cap. dominus noster.xxxiij.quæstio,secūda. idem Anto.corsi.in singulari iudex, immo secundum Innoc.in cap.cum ex iniuncto,de noui operis nuncia.ciuitas potest mori,si princeps eam damnat ad aratrum,& tenet Mart. Laudē. in tract.de prin.§.cij. Aut crimen non tale qp affligatur alius quam committens, vt est homicidium, violentia vel rapina.& secun- 21 dū Bar.†cum vniuersitas nō habeat caput, sed fictum,decapitari non potest, sed pœna illa commutabitur in pecuniariā, vel.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui not. infa.& l.hos accusare.§.omnibus.ff. de accu. & isto casu habebit locum opi.Inno, ne innocentes pro nocentibus puniantur. & ipsum Bar.sequitur Abb.fic.in d.c.dilectus colum.vlt.ver.sed in modo puniendi. & etiā Io.de Ana.col.iiij.Sed prædictam distinctionem reprehendit Saly.in d.l.j.de seditio.dicens,quod siue collegium sit vniuersale,siue particulare, magnū & diffusum siue paruum quod solum puniantur qui consenserunt,per d.l.j.in princi.de magistra. comue. Et illius l.fuit ratio,quia præsentes qui fuerunt maior pars totius , totam vniuersitatē representāt.l.quod maior pars.ff.ad munic. Ergo per eos representata vere facit,vt su- 22 pradictā est.†Cum vniuersitas nihil aliud sit,quam homines ipsam representātes,merito lex ipsos solum puniri voluit & dicetur vniuersitas punita taliter, qualitet fuit præsentata.Et idem secūdum eum,vbi pœna est personalis eadem ratione,tam in homicidio quam in crimine læsę maiestatis,in quo ex patris delicto filij puniuntur, & nō alij de genere suo. Ideo ciuitas non subiicitur aratro sine principis conscientia, vt voluit ipsemet Bar.in extraua. qui sint rebelli in verbo,rebellando.quasi ad fi. Et istā opi tenuit Gandin.in d.titu. de homici. vbi dicit quod authores & participes homicidij , si appareant,puniri debent,per tex.in l.quoniam.C.ad l.iul.de vi pub.Si vero non apparent,tunc pecuniariter.Sed in hęresi,bene dicit Bar,secundum Saly.quia singuli de collegio dicuntur peccare, merito puniuntur.Sed si opi.Saly.esset vera,frustra queritur an vniuersitas tractatu præcedente & concilio deliberato deliquerit, si solum singuli consentientes tenentur quemadmodū si sine consilij deliberatione deliquissent vt dictum est.& ip semet voluit in d.l.j. de se- 23 di.in iij.q.†Sed potest respōderi,quod vniuersitas tunc vere delinquit,& etiam punitur in illis qui reperiuntur cō sensisse & culpabiles ipsam vniuersitatem representantes,cum per deliberationem consilij vniuersitas ipsa deliquerit. Et eius opi.est æqua, & multum mihi placet,vt statim dicam,tamen secundum Saly.in eo casu si collegium

esset magnum, ita ꝙ ex præsentium pœna sequeretur magna strages, tunc principalioribus punitio, pœna aliorum in pecuniariã vel aliam commutari debet. ar. l. qui cedem ff. de sica. & hoc est quod vult dicere glo. in d. l. aut facta. §. nonnunquam. & facit tex. in l. si quis aliquid. §. authores. ff. de pen. & in d. c. dilectus. de simo. & in l. si familia ff. si fami. fur. & cap. vt constitueretur l. di ibi, sed populorum plurimorum strages detrahendum est al. quid seueritati &c. & Albe. de rosa. in l. a procedente. C. de dila. & Marti. Lauden. in dicto tracta. de prin. §. cxij. & in. §. ccxxxv. & no. in c. sane. de tempo. ordi. & sentit Bart. in suo tracta. de Guelphis & Gibeli. in iiij. princi. q. ver quid enim si vna
24 pars erat extra ciuitatẽ &c. † quia multitudo inducit iudicem ad dispensandum cõtra iuris rigorem, cum ob populum multũ crimen pertranseat inultum v. dist. iurib. & c. nõ potest. xxiij. q. iiij. Et etiam propter scãdalum euitandum, quia scãdalosum esset totum populum vnius ciuitatis interficere, & depopulare vrbem in detrimẽtum reipub. cuius interest amplam habere sobolem, ad replendas ciuitates liberis hominibus l. j. ff. sol. matri. vnde interrogatus Homerus quod maximum esset ornamentũ ciuitatis, pueri (inquit) & turres per pueros numerositatem significans, de quo per Soci. in cõsi. cxxxix. colum. vj. ver. vltra ostenditur. lib. j. & dixi in. §. j. de consue. iuri. stat. persona quoniam in lata gente, gloria principis, & diminutione populi, contritio principis denotatur. j. q. iiij. c. ecclesia. §. item Dauid & ideo dicit glo. in c. fi. ix. quæstio. vlti. ꝙ papa non potest priuare omnes clericos, vel omnes episcopos, quia vniuersalem statum ecclesie turbaret. Et licet multitudini parcatur, vt d. iurib. hoc fallit in septem casibus, secundum Io. de Ana. & Fely. in d. c. di-
25 lectus. col. j. † Primo nisi multitudo defenderet ex quadam authoritate delictum suum, vt tenet glo. in c. commessationes. xliiij. dist. prout fecisse videntur seditiosi Agenenses, qui per plures noctes ibant per portas ciuitatis faciendo guyetum, dicentes quod nullum commissarium authoritate curie supreme Burdegaleñ. deputatum intra ciuitatem introire sinerent. Quinnimo eundem in quadam parua nauicula vocata in eorum vulgari, gabarrot, sine aliquo remo supra Garonam ponerent, posteaq; ei dicerent, venitis de Burdegale, reuertimini Burdegale & ab exclusis molẽdinorũ precaueatis, & plura verba de quibus in sententia inserta sit aliqua mentio, ratione cuius processimus magis rigorose, quia ex quo quis perseuerat in malitia, grauius puniendus est quam alius xj. quæstio. iij. capit. præcipue. & ij. q. iiij. cap. quanto. & dixi in. §. xxij. de iuris. om. iud. Secundo nisi esset delictum maximum, vt voluit Archid. in c. denique iiij. distin. facit secunda quęstio. j. multi. Tertio, nisi esset multitudo religiosorum. vt tenet Hostien. in c. eaque de statu mona. Quarto nisi loquamur in pœna æterna glos. in d. c. deni-
26 que. † Quinto, nisi esset delictum non commissum sed committendum, vt voluit Bart. in d. §. nonnunquam Sexto, nisi cessaret scãdalum, quia illo cessante potest puniri. glo. in c. latores. de cler. exc. mini. Septimo, nisi in multitudine essent aliqui principaliores, quia illi poterunt puniri, secundum glos. in d. c. latores. vt supra proxi. dixi. Et istas limitationes ponit domini post Arch. in d. c. denique & d. cap. vt constitueretur l. dist. & omnes isti casus fallen. reincidunt cum di. Bartol. Et quamuis opi. Barto. sit communis, tamen mihi magis placet opi. Saly. ꝙ solum consentientes teneãtur non alij, nec tota ciuitas qui non delinquerunt, qui forte erunt maior pars totius quia in ipsis cõgregationibus consilij populorum, nõ sunt sensu carentes vt mulieres, infantes, furiosi, ebetes, & huiusmodi similes vocati, nec vocari consueuerunt, secundum Angel. in consil. lxiij. in fin. & in dicto. §. animaduertendum. & dixi in. §. x. in glo. j. ante fin. de consue. iur. stat. perso. licet tales persone sequãtur alios, qui tamen ignorant quo pacto & animo, aut iure res agatur & fiat l. prima C. de fal. mone. l. diuus. ff. de off. præsi. & l. omnes. C. de pen. quia peccatum vnius alios prouocat ad peccandum secunda quæstio. vij. Paulus in j. & c. magne. §. primo de voto ergo iniquum esset ꝙ tales persone, quæ non consenserunt propter delictum aliorũ punirentur hoc voluit Barth. brixi. in c. epi
27 scopus qui mancip. xij. q. ij. dũ dicit, † ꝙ illa vniuersitas poterit criminaliter puniri, in qua non sunt infantes & similes persone. Et in pœnis mitior pœna est amplectẽda l. pręses. ff. de pen. & in regula, in pœnis de re. iu. & quæ ibi dixi post Dy. & supra in vj. præsuppositione. Et profecto Cy. Inno. & eorũ sequaces videntur habuisse bonam & ęquã rationem & ipsos sequitur Albe. de rosa. in d. l. aliud. §. refertur. qui alleg. Gandi. in d. ti. de homi. alias sequeretur ꝙ appellatione ꝑsone in odiosis comprehenderetur vniuersitas ꝙ not. vt voluit Ioan. An. in ca. cum in

illis.circa fi.de præben.lib.vj. Secus in fauorabilibus, vt ibi per eũ & Cardi.Alex.in d §.conuenticulas.in primo no.de pa.tenẽ. vbi vide.& istam opi.tenet Paul.de Cast. in d.consi.cv.& Ang.in l.qui cedem.ff. de sic. qui alleg.Inno.in d.c.grauem, & tenuit Albe.in ij parte statu.q.lxxj.& q.lxxvij.& facit ecc.xxvj.vbi dicit, A tribus timuit cor meum & in quarto,facies mea metuit. Delaturum ciuitatis & collectionẽ populi &c. & in istã partẽ inclinat Bomfa. de vitali. in d.tract.& ti.de seditio.in fi.& in tit.ad l.iul. maie. Si vero per modum particularium & tanquam singulares fiat seditio,& tunc pœna sequitur suos authores l. fincimus.C. de pen.& in c.quæritur.de his quæ fi. a præl.

28 †Quia aut cum seditione occurrit,& committum est aliud delictum aut non.Si nõ occidit aliud delictum,aut est facta in ciuitate Romana,& tunc tales committunt crimen læsæ maiestatis,in qua specie sunt hi qui fecerunt homines armari cum telis & lapidibus,conuenerunt ve vt homines ad seditionem conuocentur aduersus rempublicam, aut quo quis magistratus qui Imperium habet,occidatur, & alijs casibus no.in l.ij,& iij,cum seq.ff.ad l.iul.maie.& per loã. Fab. Ang.Are.& Io.de pla.in §.j.tusti.de pub.iudi.& hoc tenet Car.Alex.in d.c. seditionarios,xlvj.dist.In alijs vero ciuitatibus , qui turbe,seditionis ve faciende consiliũ inierunt & gentem cum armis congregauerũt, vim publicam cõmittũt l.j.& iij. in prin. & l.qui dolo.verſic.hac l.tenetur.ff.ad leg. iul.de vi publi.& l. fina.C. eod. & ista fuit opi.Bar.& vera in d.l.j.ad l.iul. maiesta. vt supra dixi in vj.præsuppositione. Quorum pœna est mortis.l.j.C.de seditio. saltem de *portatio cum publicatione bonorum omnium*,institu.de publi. iud.§.item lex iulia. de vi.& ibi Ang.& doct.supra allega.& l.j. & ij.C.de vi publi. Et tenet Bonifa.de vita li.in tract.de maiesti.titu.de colle.illic. versi. vnde notandum est & tracta. ad l.iul. de vi

29 publi.† Et si in tali turba & seditione edes alienans,aut villas expillauerint , effregerint,expugnauerint cum armis,tunc capite puniuntur l.si qui ædes alienas.ff. de vi publi.& Alex.in consi.cxj. colum.iiij. verſic. nec prædictis obstat.volu.j. quod fecerunt Agenenses,accipiendo per vim ex archiuis statuta & alia ciuitatis documenta, illaque ad eorum domum importantes, & idẽ Guido papæ in decisi.ccccxxij. vbi tenet quod qui extrahunt aliquem per vim cum armis de domo sua(in qua debebat esse tutus,).l.j. C.de præto.lib.xij.& l.plerique,cum l.seq. ff.de in ius vocan.& l. nemo de domo sua. ff.de reg. iur. & constituerint prisonarium quod committunt tria delicta. Primo iniuriam per dicta iura,Secundo crimen capitale triplici modo,vt ibi per eũ. Tertio vim

30 publicam per iura supra alleg. †tamen in hoc casu secundum ipsum hodie non publicantur bona,sed deferuntur ascendentibus & descendentibus,nisi in crimine læsæ maie.auth.bona damnatorum.C. de bo.dã. ex quo perdit vitam, aut ciuitatem, vel statũ, non perdit bona,vt tenet ibi Bald. & Ang. sed sub correctione.d.auth. bona damnatorum.non corrigit iura antiqua in illis casibus in quibus imponunt pœnam ad emptionis bonorum expresse & per se , & non in consequentiam alterius pœne,vt tenet Pet. de bella pertica,quem sequitur Cy.in d. authen.bona.& Bart.in l.j.ff.de bo.dam.vbi istam dicit esse communem. sed pœna.l. iulie de vi publi. est deportatio.d.l. qui dolo .§.ff.cum sua glo.& d.§.item lex iul.sed deportatio nihil aliud est quam omnium bonorum publicatio.l.j.§.fin.ff.de fal. & in.§. item lex cornelia.in verbo, deportatio. insti.de publi.iudi. Tum etiam non habet locum.d.auth.bona damnatorum, quãdo expresse per sententiam bona publicantur & fisco applicantur,vt tenet Angel.Are.in tracta.maleſi.in glo. & eius bona publicamus.

32 in prin.†alias secundum eum bona regulariter non intelliguntur confiscata, quamuis quis sit damnatus ad mortẽ naturalem vel ciuilem. Idem tenet Albe.de Gandi.in ti.de bo.malefac.in j.q.ideo iudex debet esse cautus, quod in sententia confiscet & publicet bona deportati,propter opi.euitandas,*put fecimus in sententia per nos contra seditiosus Agenenses lata*,vt infra per tenorẽ eius apparebit,& sic se habet stilus curiarũ Francie,tamen in aliquibus ciuitatibus & locis sunt consuetudines & statuta circa publicationem bonorum,vt apud Bituriges , apud quos bona delinquentium pro quocunque crimine,etiam læsæ maiest.vel heresis, non confiscantur,sed remanent eorum parentibus,vt dixi plene in.§.x.& xij.de iurisdi. iudi.†Et not. quod contra tales seditiosos derobatores habet locum dispositio l.si quã do.C.vnde vi.& c.fina.quod met.cau.vt tenet Io.de Imo.in cõsi.ij.& etiam ad omnia refarciendum damna tenentur , secundum Bal.in c.j.§.iniuria.quem ibi sequitur Car. Alex.in fi.de pace iura. fir. Si vero sine armis,tunc non perdunt omnia bona, sed ter-

etiam partem, vt d.§.item lex iul.de vi. Et si forte bannitantur ad tempus, debent ipsis re seruari, & reuertis restitui bona dimissa, secundum Odof.& Albe.de rosa.in d.authē. bona damnatorum refert & sequitur Marti.de laude.in tract.de crimi.læsæ maiest.§. quinquagesimo.vel etiam si homicidiū commissum fuerit in seditione, quod pariter teneantur de homicidio, vt tenet glo.in l.quoniam multa facinora.C. de vi pub. & pro hoc tex.in d.l.qui dolo. ver.hac l. tenentur & qui conuocatis hominibus vim fecerint quo quis verberetur & pulsetur, & si neq; homo occisus sit &c.& legitur in passione dominica, Marci.xiij.& Lucę.xxiij.de Barraba qui cū seditiosis erat vinctus propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium &c. & ita iudicatum fuit per Carolum v. contra primum Marcum seditiosum, qui a tergo occiderat Ioan. bailletū etusdem Caroli thesaurariū in ciuitate Parisiensi, vt supra in exemplis ostensum est,

33 †quia violentia præambula non confunditur propter delictum secutum, ad cuius factum tendebat l. si confidis. & ibi ita tenet Ang.C.de vi pub. Et ideo circa istum artic. concluditur quod si contra principem Ro. aut vrbem Romanam vel regem Francie committatur, quod teneantur crimine læsę maiestą. vt dictum est supra in vj. præsuppositione, & supra probatum est in exemplis in prima præsuppositione positis, tempore regis Philippi pulchri, tunc in ciuitate Parisien. apud templarios existentis. Si vero simplex seditio fiat contra rempu. aliarum ciuitatum aut dominorum, & tunc secundū Bar. in l. capitalium. §. solent quidam qui se vulgo iuuenes appellant, ver. nonnunquam ff. de pe. aut fit per lasciuiam & insolentiam populi, aut ex dolo & proposito ac malitia l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœnis.

34 †Si ex proposito, dolo & machinata conspiratione, vt quia secundum Bar. acclamauerunt fortiter, quod mortantur consules, qui regunt, vel incitauerunt & congregauerunt populum per campanarum pulsationem & vexilli delationem, vt supradictum est in princi. huius quæstio. & in vj. præsuppositione & tunc debent tales authores seditionis pro qualitate dignitatis puniri, iuxta formam tex. in l. si quis aliquid. §. authores. ff. de pen. quia aut furcha tolluntur, aut bestijs subijciuntur, aut in insulam deportātur, & hoc vī velle etiam tex. in d. §. solent, ibi, qui si nihil amplius admiserint &c. & in l.j. & ij. cū sua glo. de sedi. vbi gl. dicit quod volebant deponere potestatem & alium facere. & idem tenet Bartol. in d. suo tract. de Guelph. in iij. q. principali, quando secundum eum possunt habere recursum ad superiorem, hoc facere non debent, etiam ad vtilitatem reipub. ideo debēt puniri dictis pœnis. & tenet Bald. in d.l. fallaciter. §. fin. de aboli. & in l. denuntiamus. ff. de his qui ad ecc. confug. & tenet Angel. in d.l.j. ad l. iul. maie. & in d.l.ij. de sedi. vbi dicit quod requiritur quod studiosi rumorem concitaue-

35 rint & ad finem tumultus, †quia in delictis verbum studiose, significat malum animum ideſt dolosum, sed in actibus bonis significat actum meritorium, secundum Bal. in l.j. §. huius studij, colū. j. ff. de iusti. & iure. vbi adducit ad q. de statuto puniēte aliquid studiose factum & idem nor. col. ij. versic. item si statutum est factū contra turbantes. & qđ sic debeant puniri, tenet Bar. in l. si in rixa. ff. ad l. iul. de sica. & Ioan. de pla. in. §. j. in fi. instit. de pub. iud. & Ioan. And. Anto. de But. Abb. sicu. & Fely. in d.c. fin. de testib. cog. & Alex. in d. consi. cxj. col. iiij. ver. nec prædictis obstat volu. j. & Car. Alexā. in d.c. seditionarios. vbicunque enim inualuit seditio cruenta & prerupta factio, debent tunc tales seditiosi mori, l. si quis filio exhæredato. §. hi autem omnes, ibi seditio prærupta factioq; cruenta &c. ff. de inuſt. rup. testa. Et exemplificant ibi Bal. & Imo. prærupta factionem & seditionem cruentam, quādo seditiosi interficiunt magistratum aut patricium ciuitatis, vel consulem vel aliquē de maioribus. idem tenet Hiero. de torris in d. suo consi. col. ix. versi. sed ipsa occisio fuit

36 facta &c. †Nam grauius est offendere personam publicam quam priuatam ideo grauior pœna est imponenda, secundum Alex. in d.l. si familia per illum text. de iurisd. omnium. allego bo. text. in l. aut facta. §. in magistratū vel in priuatum. & de pen. & in l. prætor. §. fi. ff. de iniur. quia iudices & magistratus dicuntur habere maiestatem, vt voluit Ioan. Fab. in proœmio instit. in prin. & Egidi. bellamera. in d. consi. xv. non dico quod habeat locum crimen læsæ maiestą. vt dixi supra in vj. præsuppositione. licet Cyn. in l. si non conuitij. in iiij. q. C. de iniur. videatur sentire cum Pet. de bella pertica. ibi quod omnis iniuria illata officiali regis actu gerenti officium, intelligitur facta regi. & idē Luc. de penna in l.j. colum. v. in princip. C. de coarta. & prin. li. xij. & Stepha. Buynardus. in d.l. quisquis. in ij. no. ante fi. ver. per quos tex. quando in contemptum regis da-

sunt se non curari de Rege, nulla quoq; allegata causa, secus si cum causa in contemptum præfidis vel odiū partis aduersæ, vel indebite se grauatum ex priuilegio prætendit. & ibi exemplificat de Normanis, & de
37 Burgundis. † Vnum circa hoc nota, quod delictum commissum in conspectu iudicis adhuc sedentis pro tribunali, nō exigit aliā probationem, quia de eo constat, vt iudici. ita not. glo. in c. Deus omnipoteris. §. quando autem circa in verbo, sedentis ij. q. j. quam reputauit singu. Albe. de rosa. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsid. & Anto. Corseti in singulari, delictum. Et sic videtur qđ possit cognoscere & esse index de quo in clemē. j. de pen. & plene dixi in. §. xxj. de iurisdict. omnium iudic. Expedit enim reipubli. tales seditionum concitatores duces factionum occidere l. cōstitutiones. ff. de appelatio. & l. iij. §. qui author seditionis. ff. de lica. ita vt multis craſſantibus opus sit exēplo mortis acerbissime l. aut facta §. fina. & l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. & l. j. C. ad leg. iuliam repetund. Et idem secun-
38 dum l. longobardam † vt qui authores in caput fuerint, capite puniātur, & cæteri qui in seditionem cucurrerunt, in emendam cō demnetur. l. si pro quacunque causa. & l. pe. de aggref. in vico facta. & in l. j. de seditione cōtra iudicem vel ciuitatem leuata. Authores. n. magis sunt puniendi, vt probatur per id quod dicit dominica veritas Pontio pilato Ioan. xviij. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet, Bonus text. in dicto c. latores. ibi, eos quos magis causam de licti esse confiterit &c. Et idem secundum Ioan. fabri. in d. l. prima & ij. de seditio. qñ plebs de facto, & per potentiam se defendit secus si de iure se opponeret. Et non solum si se defendat de facto, sed etiam si tentauerit se defendere, propter verbum ibi positum tentauerit. & in dicta l. denuntiamus. & tenet Ang. in l. eadem causa. ff. de vi public. quod tenens homines armatos in domo, vel qui ineunt consilium causa seditionis, licet ad nullum alium actum peruenerint, tenentur eadem l. & ratio reddi potest,
39 † quia per sola præparamenta dicitur res quasi peracta l. si partem. ff. quemadmodum seruitu. amit. cum nota. in l. is qui cum telo. C. de sica. & idem tenet Ang. in d. authē. de mandatis principum. §. fina. per illum text. ibi, qui populum in turbas sollicitare tentant &c. vbi dicit nota contra tentantes pacificum statum ciuitatis Parisij, vt puniātur. Et voluit Bald. in consilio xxiiij. volumine iiij. vbi ponit quid sit attētare, tractare, procedere, & consumare. Quia attentare idem est quod ad aliquem actum procedere l. si quis non dicam rapere. & ibi per omnes. C. de episcopis & clericis. & in authen. habita, ne filius pro patre & cap. quamuis de offi. ordina. lib. vj. Tractare est colloquiū habere, qualiter quid geri queat c. cum olim. de arbitris. c. dudum. de rebus ecc. non alienandis. lib. vj. l. pompeo. cum sua glo. ff. de ne
40 gotijs gestis. † Procedere est prosequi inchoata & maluolum actum animi & propositum conari producere ad finem l. possessio. ff. de vsucapio. Consummare delictū est id facere quod cesset esse delictum, vnde aliqui dicunt delictum esse consummatum quando lex punit consilium principaliter non accessorie l. prima. §. perſuadere. ff. de seruo corupto. Et quædam non consummata in opere sunt consummata in crimine qa factiosam voluntatem notant. & multofortius factiosam factionem l. quæsitum. ff. qui & a quibus. & tales ordientes secundū eum lex cēnset esse reos, quia postfactum nō haberēt iudicem punitorem, debet enim factū habere vltorem. d. l. quisquis. ad leg. iuliam maiesta. &. §. per contrarium. institu. de hæredita. quæ abintesta. deferunt, sed propter solum conatum sine aliquo actu ex proposito celebrato, videtur durum quod debeāt suspendi, vt in sequenti membro dicā quia secundum Bald. in l. non ideo minus. in vj.
41 quæstio. C. de accusa, † solus tractatus sola ordinatio non punitur, etiam in atrocissimis, nisi sit processum ad aliquem actū ordinatum de præsenti ad ipsum factum quia vbi lex punit affectum ac si delictum esset consummatum, iudex potest ex potestate sibi a lege concessa mitigare pœnam, sed nō tenetur, ita dicebat Bald. in voce, prout refert Saly. in d. l. is qui cum telo. per text. singula. & optimum in l. aut facta. §. euentus. ff. de pœn. quod est cordi tenendum, secundum Saly. & etiam Fely. in tracta. de conat. in fi. ver. vltimo scias, quem potuit post tit. de appellatio. ideo dicit Speculato. in titu. de accusato. §. primo, versicu. Quid si in primo actum fuerit &c. esse omnibus legibus volentibus conatum puniri derogatum per contrariam consuetu. quæ verba multum commendant Angel. & Paul. de Cast. in dicta l. prima. §. fin. quod quisque iuris. & Felyn. in dicto tracta. colum. iij. versic. & ideo dicit Bartol. &c. quod intelligunt verum
42 Angel. & Pau. † præterquam in crimi. læsę maiesta. & crimine oppugnante patrie in

quibus non ſperatur euẽtus, ſed ſufficit ſimplex conatus, quia ſero pararetur vindicta crimine conſummato, vt ſi quis faceret tractatum contra ſtatum ciuitatis, & ipſos ſequitur Alexã ibi & Iaſ. & Mart. Lauden. in d. tracta. de crimine læſæ mate. §. xix. & iſta eſt communis in iſtis duobus caſibus & in ſimonia & in volente intoxicare aliquẽ ve neno, de quo per Fely. in d. tract. ver. quinto fallit. cum ver. ſeq. & intelligo quando conati ſunt prodere & expugnare patriã vel ciuitatem, & ad aliquem proceſſerunt actũ, vt tenet Bal. vt d. conſi. xxiij & Bon. fa. de vitali. in d. tracta. de crimin. ibus. tit. de ſeditio. verſicu. vt dixi peruenĩdo ad actũ &c. ſed in alijs delictis non puniũtur conatus de conſuetu. nec l. is qui cum telo. habet locum in patria conſuetudinaria, vt not. Aufrer. in ſtilo parlamenti. iiij. parte. §. cxxxvj. licet Bartol. in l. prima. §. Diuus. ff. de iucca. reprobet illud Specula. dictum, vt ibi vide.

43 †Quia lex dicit non puniũtur turba, ſed factum in turba. l. prætor. ff vi bonorum raptorum & dicta l. metum poſt princi. quod metus cau. & voluit Bald. in dicto conſilio cxxx. volu. primo Præterea Alber. de roſa. iudicio ſuo in verbo ſeditio, dicit quod facere ſeditionem eſt graue peccatum, vnde Apoſtolus numerat ſeditiones inter alia peccata ad Gala. v. etiam iuriſc. in dicta l. cõſtitutiones. de app. & in alijs iuribus ſupra alleg. & eſt ſpeciale peccatũ, quia habet ſpeciale bonum (cui opponitur) ſcilicet vnitatem & pacem multitudinis. Et ratio eſt ſecundum beatum. Tho. ij. ſecunda quæſtio. xl. articu. ſecundo & etiam dixum Anto. in ſua ſumma. in ſecunda parte titu. iiij. capi. viij. & Angel. de Claua. in ſua ſumma in verſicu. ſeditio. in primo. quæſtio. & ſecunda quia ſeditio opponitur vnitati multitudinis populi ciuitatis vel regni. Et dicit Aug. xxj. de ciuita. Dei quod populum determinant ſapientes, non omnem cetum multitudinis, ſed cetum iuris conſenſu & vtilitatis communione ſociatum, vnde manifeſtum eſt vnitatem cui opponitur ſeditio eſſe vni-

44 tatem iuris & cõmunis vtilitatis. Ex quo patet quod opponitur iuſtitie & bono communi, ideo ex genere ſuo eſt mortale, & tãto grauius quantum bonum commune qũ impugnatur per ſeditionem eſt maius quã bonum priuatum quod impugnatur per rixam. Et delictum huiuſmodi ſecundum ipſos primo quidem & principaliter pertinet ad eos qui ſeditionem procurarunt qui prauiſſime peccant ſicut filius Bocri qui clamans coram omni populo Iſrael. non eſt tibi pars in Dauid &c. fecit ſeditionem, faciens tribus Iſrael recedere a regimine Dauid, ſed Ioab procedens contra eum fecit eum decapitare, vt habetur. ij. Reg. xx. Secundo pertinet ad illos qui ſequuntur eos perturbantes bonum cõmune, ſicut illa multitudo quæ fecuta eſt Abſalonem in coniuratione contra patrem ſuum Dauid & ſuos adherentes & ſequaces, ſed puniti ſunt quãdo ex peſte mortui ſunt lxx. millia virorũ. ij. Reg. xxij. non enim ſolum propter peccatum Dauid, ſed propter coniurationem populi occiſi ſunt ſecundum Tho. Et Dauid tamen luxit Abſalonem tribus diebus & tribus noctibus, vt not. Cyn. in l. propter inſidias. C. qui accu. non poſ. & Tho. ferracij.

45 in cautel. xxxv. ante ij. †ītẽ legitur Chore filijs Eſau, filijs Cahat, filijs Dathan, atque Abiron, de filijs Eliab, Hon quoque filio Pheleph. & de filijs Ruben qui ſurrexerunt contra Moyſen & Aaron dicentes quare ſe eleuabant ſupra populum domini &c. Et iratus Moyſes valde ait ad dominum, ne reſpicias ſacrificia eorum &c. loquenſque dominus ad Moyſen, & Aaron, ſeparamini de medio congregationis huius, vt eos repente diſperdam, & ſeparatis Chore, & Datam, & Abiron cum vxoribus & liberis ac bonis, confeſtim dirupta eſt terra ſub pedibus eorum & aperiens os ſuũ deuorauit illos deſcenderuntq; viui in infernum, & perierunt de medio multitudinis, vt habetur numeri. xvj. & ibi ſequitur, cunque oriretur ſeditio, & tumultus increſceret, Moyſes & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis & poſtquam ingreſſi ſunt operuit nubes & apparuit gloria domini dixitque ad Moyſen. Recedite de medio huius multitudinis etiam nunc delebo

46 eos. †Cũque iacerent in terra dicit Moyſes ad Aaron. Tolle thuribulum & hauſto igne de altari mitte incenſum deſuper pergens cito ad populum, vt roges pro eis, iam enim ingreſſa eſt ira a domino & plaga deſeuit, quod cum feciſſet Aaron, & cum cucurriſſet ad mediam multitudinem quam vaſtabat incendium, obtulit thymiama, & ſtans inter mortuos & viuentes pro populo deprecatus eſt, & plaga ceſſauit, fuerunt autem qui percuſſi ſunt xiiij. milia hominum ſeptigenti, abſq; his qui perierant in ſeditione Chore. illi vero qui bonũ commune defendunt eis reſiſtentes nõ ſunt dicendi ſeditioſi, ſicut nec illi qui defendũt ſe cum inuaduntur ab alijs, dicẽdi ſunt,

vt contingit dommo du Buſcon, vt ſupra dictum eſt, ſic factum fuiſſe legitur in actibus Apoſtolorum per quendam nomine Iaſonẽ qui Theſſalonicam pro diuo Paulo apoſtolo ſeditionem cõmouẽtibus turbis ſemetipſum dederit, vt Apoſtolo dicendi faceret libertatem, vt refert diuus Hier. in epiſtola. lxxxij, ſcribens ſuper epiſtolam ad Roma. quæ incipit, Paulus ſeruus Ieſu Chriſti, lib. j. & dixi ſupra in tertia præſuppoſitione,
47 †immo licitum eſt etiſdem toto conatu reſiſtere ẽt eos occidendo vt ſingulariter voluit Hiero. de tortis in d. ſuo conſil. Si vero per Iaſciuiam, tunc debet procedi ſecundũ Bar. eo ordine & forma per illum. §. ſolent. tradita, quia aut non eſt peruentum ad actũ, ſed ſolum eſt ſtatum & remanſum in terminis inſolentiæ & acclamationis, vt quia ſecundum Bart. in d. §. ſolent. acclamauerunt vt turbarent populares dum falſo clamant foras vel ad arma. & gl. ibi exẽplificat in Bergollo Piſano & non de Ioſeph decurione Bono, credo q̃ voluit dicere de Ioſeph ab arimathia nobili decurione qui non acclamabat ſicut cæteri iudei quod Chriſtus crucifigeretur, quoniam ipſe diſcipulus Ieſu erat, occultus aũt propter metum iudæorũ, & debet eſſe loco Bon. bonus & iuſtus, vt Lucæ. xxiij. an fin. pro hoc bonus tex. in l. iij. §. ſi intra vociferationem aut leuẽ querelam ſeditio mota eſt &c. ff. de re mil. vel
48 ſecundum glo. in d. l. ij. C. de ſedi. †volebãt eſſe conſules propter ſuam nobilitatẽ. & nõ proceſſerunt vltra, tales debẽt de rigore fuſtigari per text. in d. §. ſolent. & carere debent effectu poſtulatorum d. l. ij. de ſedit. & illam glo. multum commendat ibi Angel. in fi. contra facientes tumorem in palatio, vt ad officia aſſumantur. Et eſt in Tuſcia multum in vſu, vt ipſe dicit, quia contentioſis verbis non eſt ſtrependum c. in loco benedictionis v. q. iij. ibi nullus debet, aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare, nullis etiam fabulis vanis vel riſibus agi. Et (quod eſt deterius) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere. Et ne vndique cachinnis & vocibus aer reſonet & audiẽtũ aures præſtrepitu terreantur, vt dicit Hiero. in epiſtola. xxiij c. vij. lib. ij. Sed cũ omni modeſtia ſtantes vno loquente cæteri ſileant. Nec alter alterum ex auditate loquẽdi interrumpat & præbeat impedimenta loquenti. Secus ſi acclamatio per populũ fieret propter lentitiam dicendo, viuat talis, tũc non debent in aliquo puniri. glo. & doc. in ſuper Ludo. Bologni. in ſecundis interpre. in l. j. C. de queſt. lib. xij. vbi Laud. alle. bo. tex. in l. iuſtiſſimos. vbi publicis acclamationibus collaudandi damus omnibus poteſtatem, vt honoris eius authores proferamus.
49 C. de off. rect. prouin. †ſed ſi fiat ſecundũ eũ propter ſeditionẽ, tũc debent puniri quẽ admodum agenẽſes fecerũt qui per vias & vicos ciuitatis acclamabant, viuat Rex & communitas faciendo deferri enſem & vigis ante eos congregando populum & dicendo, vbi ſunt iſti fures cõiules & alia plura, vt ſupradictum eſt, & ſic etiam fecit qui dam plebanus de prouincia romandiole, vt refert Bal. in d. conſi. xxiij. vol. iij. qui clamauit poſtq̃ ingreſſus fuit portam ciuitatis quam prodere intendebat viuat viuat nobis ut antedictus, vt ibi vide. & non ſolum propter talem vociferationẽ ſeditioſam quis tenetur, ſed ẽt profecto quando quis concitauit alios ad vociferationem, vel qui ſubmiſſit vt vociferaretur l. apud Iabeonem. §. fecitſſe conuicium. ff. de iniu, faciunt quæ dixi conſi. j. inci. ſi quis animo iniuriandi, poſito in fin. lib. conſue. Biturig. vbi poſui de ſchiſmate vociferante contra doctorem legentẽ, & etiam q̃ dicit Bald. in d. tract. ſchiſmatis de Romanis acclamantibus tẽpore electionis papæ Vrbani ante conclaue cardinalũ Romanolo volemo italiano lo volemo, vt dixi in addi. ad mandag. in tract. de elect. c.
50 iij. †Et intellige q̃ fuſt. gari debent ſi ſint viles perſone quia nobiles & honeſte perſone non patiuntur illas viles pœnas, vt tenet Bartol. in. §. ſerui celi, qui. §. dependet ex d. §. ſolent. & Cæpo. in cõſi. xl. colum. iij. ver. quantum ad mortem. & c. dixi in tract. de cuſto. claui. fo. vj. colum. iij. ſed debent alias imendam condemnari ſecundum facultates eorum, quia cauſa & perſone conſiderari debent l. vna. C. ſi quis impe. maledi. vt dixi ſupra in iiij. præſuppoſitione. & iſtomodo debet procedi ad punitionem talium ſeditioſorum, niſi ad proditionẽ ciuitatis vel patrie, aut dominij ipſius per aliquem actũ proceſſiſſent, vt ſupradictum eſt, alias oporteret deſtruere text. in dicto §. Solent glo. & doct. hic alle. & mens & intellectus Ange. & ſequac. eſt iſte. & pro hac concluſione facit quod nota. Paul. de Caſt. in l. prima. C.
51 vbi ſena. vel clari. † quod quando noſtis tempore quod potius ex laſciuia quam dolo præſumitur aliquis protecit lapidem & percuſſit vnũ qui mortuus eſt, ipſe cõſulit quod debet mitius puniri, ſcilicet pecuniariter, vel forte ſibi dare bannum pro ali-

quo tempore. & idem Cæpo.in l.j.col.viij. versi.ex quo refert.C.de fer.fug.dicens esse bene notandum ad adiuuandum pueros & homines ludentes per lasciuiam ad lapides sicut ludunt Verone secundum ipsum, & Pe.de Anch.in consil.cclxxxtij.incip.iure scripto & consuetudine.& dixi in.§.xxiij. in addi.iij.de iurisd.om.iud.vel ludunt ad nuem vel ad poma auricentia vt in Montepessulano & Auenione tempore carnisprinij.sicut ẽt fit in multis alijs locis, & aliquis in eo ludo occidatur per iactum lapidis vel niuis aut aureicentium pomorum quod occidens non debet puniri pœna mortis vel corporali.facit l.itẽ si obstetrix.§.sed si per lasciuiam.cum.§.seq.& l.seq.ff.ad l.Aquil. vbi Bal.in.§.quemadmodum no.illum tex. contra istos qui faciũt seditiones et in l.omne delictũ §.pen.ibi per vinũ aut lasciuiam.

52 ff.de re milit.† Quia etiam quando per accidens tumultus inciderit quod debeant pœna pecuniaria condemnari voluit Ang.in d.l.ij.de seditio.quoniam non fuit mota cõtroversia in exitum reipubl.l.si quis ingenuam.§.in ciuilibus.de cap.& ibi Alexã.in addi.per quem tex.dicit ibi Bar.quod propter dissentiones ciuiles res publica ledit. & Fely.in d.c.fin.de testi.cogen.vbi allega. Bal.in l.j.§.fi.ff.de iustitia & iu. quod si statutum puniat morte turbantẽ statum ciuitatis debet intelligi si principaliter hoc agit. non autem si venit in consequentiã alterius delicti,& est ratio, quia debet attendi quod principaliter agit.l.si quis.nec causam valde remotã.ff.si cer.pet.quod intelligit Fely. quando occasionaliter & per causam valde remotam contingit turbatio status.secus si immediate & ex actibus proximis est deuẽtum ad concitationem & rumorem populi allegando Bal.in d.consi.ex insultu,et idem tenet Ang.in d.l.metũ.§.animaduertẽdum. vbi dicit qp si populus cogat per legem subditum ad aliquid faciendum non potes cõqueri de populo,& ideo ne res transeat in exemplum malum debẽt remissius puniri. d.l.si quis aliquid.§.qui abortionis,& tenet Bal.in d.consi.cxxx.in fi.Et Agenenses ab initio bene fecerant se opponendo & cõtra dicendo ne subsidium & rhena pro ponte reficiendo imponeretur.Sed malo freti cõsilio se postea congregauerunt modo & forma quibus supradictum est, & ita secũdum istam conclusionem fuit iudicatum per arre

53 stum supreme curie Parisienli†pro vniuersitate Aurelianensi, contra quosdam particulares ciues eiusdem ciuitatis qui fuerunt in emendam condẽnati, ex eo quod clamauerant cõtra scholares a mort a mort, vt refert do.Stepha.Aufrerij in stilo parlamenti in quarta parte de arrestis.§.lxxvj.& idem Io.Galli.in q.cxxj.in fi.sequendo de verbo ad verbum ipsum Aufrerii licet alio stilo, scilicet per modum quæstionum.Si vero tales acclamantes fuerant prius admoniti & prohibiti a iudice ne talia facerent,tunc grauius puniuntur propter contemptum iudicis, vt dicit tex.iuncta glo.in d.§.solent.ibi nec ante sint a præside amoniti &c. prout fuerunt Agenenses qui per iudicem maiorẽ fuerant prohibiti, tam in iudicio quam extra per vocem præconis igitur &c.pro hoc facit tex.in c.si quis clericorum authoritate interdicẽte.xj q.j.vbi doc.dicunt quod si interdicit authoritas superioris etiã ad bonum est prohibita coniuratio licet alias authoritate nõ intercedente valeat, vt per gl. ibi & dixi supra in v.præsuppositione. Si vero semel fustigari & correcti secundo acclamauerint, tunc debent mitti in exilium per d.§.solent.Sinautem septus seditiose & turbulenter se gesserint in eadẽ temeritate propositi perseuerauerint, tunc capite ple-

54 ctendi sunt vt dicit tex.in d.§.solẽt.† Quia crescente malitia crescere debet & pœna.l. si diutino tẽpore.& ibi glo.ff.de pœ.& dixi in.§.xxij.in prin.de iurisd.om.iud.Et intelligo septus q ter seditiose se habuerit per d.§. solent.& tex.in l.seruos.§.seruos.ibi vles autem infamesq; personæ, & hi qui bis aut septus violentiam. &c.C.de vt publi.prout fecerat dictus Clerget.qui author trium fuerat seditionum.videlicet duarum præcedẽtium, vt sponte coram nobis confessus est, & huiusmodi vltime quæ fuit grandis & continuata seditio duorum mensium spatio ex qua solum debebat suspendi, tamen misericorditer cũ eo & alijs complicibus suis procedendo fuit & plures alij in sententia nomitati fustigati, nã ipsi Agenenses soliti sunt seditiones facere,qm̃ archidiaconũ maioris ecclesię intra Garone fluuiũ violenter ab ecclesia extractum submerserunt, vt a si-

55 de dignis ibi tunc intellexi.† Si vero seditio fiat ex mandato & instigatione iudicum seu magistratuum, aut consulum quod cõmittentes sunt excusandi, sed nõ in totum, quia iussu magistratus & sue ciuitatis,ville, vel castri voluntate id fecerunt,l.quenquã. ff.de aqua plu.arcẽ.& l.non vẽ.§.qui iussu. ff.de regul.iur.& quæ no.Dyn.in regula,qp quisq; mandato.iudicis, & ibi dixi in addi. eo.tit,li,vj.& hoc tenet Alber.de Gandi,tit.

de homici. vbi dicit hac ratione motũ fuisse imperatorem Federicum, ad parcendũ ambasiatoribus Lombardie, qui missi fuerant contra eum in Alamania pro discordia cõcitanda inter eum, et filium eius Henricum, quia iuerant prę cepto eorum ciuium & magistratuum. Sed de iure canonico, seditiosi si sint clerici puniuntur pro simplici seditione, quia promoueri ad sacros ordines prohibentur d.c, seditionarios. xlvj. dist. & iam promoti priuantur honore quo vtebantur. c. coniuratorum, & c. seq. xj. q. j. de quo vide ꝙ dictum est supra in vj. præsuppositione.

56 † Et si fiat contra proprium episcopum & sint incorrigibiles debent deponi & tradi curie seculari, vt tenet glo. Abb. & doct. in d. c. fi. de testi. cog. Si vero laici excommuni cantur, & vna libra auri condemnandi d. §. conuenticulas, &. §. episcopus, de pace tenẽ. Aut seditio fit in ecclesia, & per laicos tunc vltimo supplicio debẽt plecti d. l. denuncia mus, & ibi Odof. & doc. de his qui ad eccl. confu. & gl. in c. j. §. prohibeantur, ẽt ne diuina officia tumultuosi quorunq; per ecclesiam &c. in versic. perturbẽt, de his qui tẽpore diuinorum off. vag. per eccle. in pragma. sanc. & Alex. in d. cõsil. cxj. col. iiij. ver. nec prædictis obstat volumi. j. & non immerito, quia tales extrahentes de ecclesia ad ꝙ propter deuotionem accesserant, aut seditionem & tumultum euitandum confugerant, tenetur crimine lesę maiesta. ac si illud crimen commiiissent. l. ij. C. de his qui ad ec. confu. vbi Odofre. dicit quod est priuilegiũ ecclesiarum, præcipue Gallicorum, quia in eis confugientes sunt securi. Idem tenet Lucas de. Pen. in l. j. de palatijs & domib. do-

57 mini. li. xj. † Nam sicut teuẽtur crimine lesę maie. qui offendũt terrestrem. l. quisquis. crebro allega. multofortius qui offendunt cœlestem. l. ij quenquam, ver. cum sane, & l. si quis hoc genus sacrilegij. C. de epis. et cle. canonizata. ij. q. j. si quis hoc genus. et ibi gl. & auth. gazaros. C. de hæret. & vnde sumitur de statu. & cõsue. contra lib. §. gazaros. & in c. vergentis. de hæret. Et tenet Stephanus Buynar. in d. l. quisquis. in tertio nota. Et non solum qui ab ecclesia de facto abduxerunt, sed qui conati sunt abducere, vt tenet glo. fi. per illum tex. in d. l. ij. ꝙ ibi sequit Saly. propter verbum ibi tentauerit positũ, vt supra dixi. Et aliquando tales seditiosi extractos ab ecclesia carcertibus mancipant et intrudunt quod est aliud crimẽ capitale. l. j. de coarta. & prin. libro xij. immo censetur esse crimen lesę maiestatis, l. j. C. de pri-

ua. carce. de quo ibi per docto. & Bartol. in l. capite quinto. ff. de adulter. & Lucas de Penna in d. l. j. colum. ij. verſic. quid ergo si quis capiat. de coarta. quod est notan. quia sepe contingit vt supra visum. Sic fecisse videntur Agenenses, qui consules & iuratos ville per quos ciuitas regebatur. c. fi. de p. cu. ac ẽt alios qui eorum ligam nõ sequebãtur, vel qui eos de factione reprehendebant a maiori, & Iacobitarum ecclesijs extraxerunt. necnõ a domo propria & intra carceres domus cõis induxerunt, Per quos etiã actus videtur regem dominum eorũ possessione ciuitatis priuasse l. j §. pen. ff. de vi & vi arma. nor. Bal. in repeti. l. si aquam. C. de seruit. & aqua. & Marti. de Laude in dicto trac. de crimine læsæ maiest. §. v. inci. rebel-

58 lio subditorũ &c. † Sed hodie est alia pœna de iure canonico, secundum Ioan. Fab. in d. l. ij. de his qui ad eccl. cõfugium. contra tales tumultuosos extrahentes homines de ecclesia, videlicet, quod vltra excommunicationem debent condemnari in summa triginta librarum argenti, & ad damnorũ restitutionem. xvij. quæsti. iiij. quisquis caput nullus. & capitul. si quis cõtumax. ea. causa. & quæstio. & in capitu. si quis in cõsilio xj. quæstio. iij. de quo per. glo. Archid. et sequa. in d. c. cõstitutionẽ. §. j. & ij. de ver. sig. li. vj.

Et not. quod nõ solũ viri, sed ẽt mulieres possunt facere seditionem & insultum vt supra visum est in exẽplis de Perota morela Parisiensis. Quem plerunq; & pro maiori parte ex consilio et persuasione maritorum committunt, vt in Lombarda, de aggres. in vico facta. l. relatum est nobis. secundum ꝙ ille mulieres tonse capillis debent fustigari per ciuitatem. Et ego vidi in prouincia Aquincie mulieres cuiusdam castri quæ præsentibus maritis se irruerũt in porcos eorũ domini temporalis et illos occiderunt vt di xi in d. l. relatum in annotationibus nostris,

59 † quia mulieres possunt delinquere, & tueri ciuitatem tẽpore guerre vt no. Lucas de Penna in l. est verũ. C. de incol. lib. x. & dixi in quæstio. de cust. clauium. Et apud Valerium Maxi. li. iij. titu. de amore cõiugali. Legitur de Hypsicratea vxore Mithridatis quæ tonsis capillis equo se & armis assuefecit. Et in Franciam de Ioanna puella quæ tẽpore Caroli vij. Francorum regis purgauit Franciam Anglis vt dixi in. §. vij. de cõsue. feud. col. pe. & facit. tex. in l. j. de vxo. militi sine licentia principis vxor nõ debet ire ad maritum militem in exercitio armorum existentem l. quicunq;. & ibi Io. de Pla. lac.

Rebuf.& Luc.de Penna.C.de re mil.li.xij. & Marti.Lauden.in tract.de milite.§.xj.et xl.Et communiter dr̃ de quadam bauci.& vetula Carcassa quæ sola defendit ciuitatẽ Carcassone, & inde ciuitas illa Carcassona a prædicta vetula Carcassa nomẽ assumpsit. Et agenti per informationes comperimus quod quędam Guilardina de columber vidua fecit de nocte durante seditione pulsare campanam ecclesiæ de capella.& ideo dicebat Verg.ij.Eneidos, Notũ quod furens qd
60 fœmina possit.† Et licet lex eas minus ausuras quã viros præsumat d.l.quisquis,ad l. iul.maiesta.& l.optimam.C.de contrahen. & commit. stipula, tamen secundum glo.in l.quisquis.in verbo, ausuras, crimen læsæ maiesta.committere possunt, & idem tenet Angel. Areti.in dicto tractatu maleficio. in glo.che hai tradito. vlti.colum.versi.& aduertendum est.de quo ibi per Augusti.Arimi.& Bernar.Landri.in addit.& Franc.de Are.in xxxix.& facit l.si quis in tantam:C. vnde vi.vbi gl.extendit illam l.pœnalem loquentem in viro ad mulierem.& Pau.de Cast.in l.si quis id quod.ff.de iurisdi.omniũ iudic.et doc.in l.si quis maior.C.de trans.de quo ibi per Tho.Parpilli.in sua repeti.col. j.Sed in pœnis eisdem infligendis, vel euitandis,sufficit mulieribus paruus seu modicus error,secundum Oldra.cõsi.ccxcj.ante
61 fin.† Aut vero seditio fit in acie seu exercitu belli per ipsos milites ex proposito & dolo,tunc capite plecti debent.l.iij.§.qui seditionem ff.de re mil.vbi gl.ponit exẽplũ, primo in eo qui incitauit milites in aliquẽ & non in hostem.Secundo qñ quis retraxit seu remouit milites seuiẽtes in hostes ab illo proposito.Tertio qñ incitauit ẽt in hostẽ, sed non ex pręcepto ducis belli,vt d.l.iij.§. in bello.vt fecit T.Mãlius,filius T.Manlij Torquati consulis,qui contra edictum cõsulum pugnauit aduersus latinos,quamuis ꝓspere pugnasset, pater ad se vocari iussit. Quando quidem inquit tu T.Manlij neque imperium consulare, neque maiestatem patriam veritus aduersus edictum nostrum extra ordinem hostem pugnasti.Et quantum in te fuit disciplina militarem, qua stetit ad hanc diem Romana res,soluisti, neq; in eam necessitatem adduxisti,vt aut reipu. mihi, aut mei meorumque obliuiscendum sit, nos potius nostro debito plectemur,quã respubli.tanto suo damno nostra peccata luat.Triste exemplum, sed in posterum salubre iuuenti erimus. Me quidem cum ingenita caritas liberum, tum specimen istud virtutis deceptum vana imagine decoris in te monet, sed cum aut morte tua sauciandа sint consulum imperia, aut impunitate imperpetuum abroganda, nec te quidẽ si quid in te nostri sanguinis est recusare censeam, quin disciplinam militarem tua culpa prolapsam pœna restituas, itaque velut emerso ab admiratione animo cum silentio defixi stetissent, repente posteaquam ceruice cesa visus est cruor.Tum libero conquestu coorte voces sunt, vt neque lamentis, neque execrationibus parceretur, spoliisque contectum iuuenis corpus, quãtum militaribus studijs funus vllum concelebrari potest structo extra vallum rogo concremaretur.Mãlia nanque imperia non impresentia modo horrenda sed exempli etiam tristis imposterum essent,fecit tamen atrocitas pœnę obedientem duci militem.ita refert Titus Li-
62 uius octauo decadis.†non enim verisimile est patrem velle mori filium l.qui vno.§. qui filium. & l.milites agrum.§.desertorẽ. ff.de re mil.per quem tex dicunt doc.quod si pater filium qui commisit aliquod delictum, puta crimen læsæ maiesta. offerat & exhibeat iudici,quod filius nõ debet mori, nec est ita puniendus de quo per Cæpo. in sua prima cautela.& Bal.in l.fi.in fi.C.de vsu.rei iud. et Ias.in l.de quibus.col.xv.ante fi.ff.de legi.& de seueritate & indulgentia parentum in liberos, vide Valeri.in v. circa fin.& Cy.& doc.in d.l.propter insidias,qui accu.non pos.& in istis tribus casibus debent pœna capitali puniri.& tenet
63 Mar.de Laude.ĩ trac.de mili.§.xlix.† Sed si per lasciuiam aliquibus rixantibus vel vociferantibus aut leuem querelam habentibus miles fecerit seditionem.debet militie gradu priuari d.l.iij.§.si intra vociferationem & in.§.fi.in auth.de man.prin.vnde Iustinus lib.xij.grande narrat iudicium factum per Alex.Magnum qui dimissis veteranis exercitum ex minoribus supplet, sed recentem veteranorum discessum egre ferentes,missionem et ipsi flagitabant,nec annos sed stipendia sua numerari iubebant, pariter in militia lectos pariter sacramento solui equum censentes, Nec iam præcibus sed cognitio agebant,iubentes eum solum cum patre suo Hammone finire bella vt milites suos fastidiat contra ille nunc castigare milites nunc lenibus verbis monere ne gloriam militie seditionibus infuscarent, at postremum cum nihil proficeret verbis,ad corripiendos seditionis authores e tribunali in cõditionẽ armatã inermis ipse

desilijt,& nemine prohibẽte xiij.correptos manu sua ipse ad supplicia duxit, tantã vel illis moriendi pariendiam metus regis vel hinc exigendi supplicia constantiã discipli na militaris dabat. & diuus Hiero.in xvij.

64 Epist.in iij.parte dicit,† pugillũ fortitudo clamoribus incitatur pararas ad prælium actes, acutosq; mucrones sermo imperatoris accendit.& de pluribus alijs militaribus seditionibus v sum est supra in exẽplis enarratis secundũ Valerium & alios supra alle. vnũ non omitto in hac seditionum materia singulare,quod qñ aliquis expulsus de ciuitate propter seditionem & proditionẽ,vbicunq; arma eius sunt depicta in sui honorẽ, debent destrui,vt no. Bar.in l.eotũ.per illũ tex.sing.ff.de pœ. & vbi ad infamiam talis proditoris est depicta imago,vt quia suspẽsus pedibus, vel aliquod aliud,cp corrũpẽs vel radens talẽ imaginem puniur in quingentis aureis.l.si quis id quod.ff.de iurisdi, om.iudi.& ibi per doc.ita tenet Mar.Lau. in d.tract.de crimi.læsæ maie.§.xxvj.

FINIS.

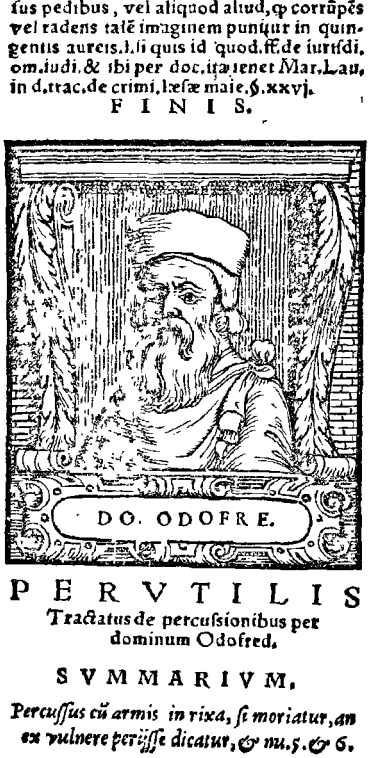

PERVTILIS

Tractatus de percussionibus per dominum Odofred.

SVMMARIVM.

1 *Percussus cũ armis in rixa, si moriatur,an ex vulnere perijsse dicatur,& nu.5.& 6.*

2 *Distingue,vt ibi.*

2 *Vulnus semp censetur causa mortis,eo quòd nihil interest an quis occidat, vel causam mortis præbeat.*

3 *Causa vicina præcedens inspicitur, quæ sequitur in forma præsumitur.*

4 *Iudicantem oportet cuncta rimari, & quid debeat iudex seruare in casu vulneris ibi.*

7 *Quid si durante vulnere superueniat alia infirmitas, & moriatur, an ex vulnere præsumatur mortuus.*

Distingue vt ibi.

8 *Quid si post solidatũ vulnus,stimulus vulneris affligat,& refluentibus alijs humoribus moriatur, nunquid occasione primi vulneris præsumatur mortuus.*

Distingue vt ibi.& nume.12.

9 *Quid de percusso cum modico lapide, vel bacculo,si superueniente febri moriatur et nume.13.*

10 *Voluntas et propositũ distingunt maleficiũ.*

11 *Pœna non debet vlterius progredi quam delictum.*

14 *Delicti estimatio non debet ex post facto crescere.*

15 *Inter occidentem & occasionẽ mortis præbentem,differt.*

16 *Dãni causam dans, videtur damnũ dedisse.*

17 *Occisum accipere debemus ferro, vel modicare, siue magna.*

18 *Limitatio ad prædicta nu.15.16.& 17.*

1 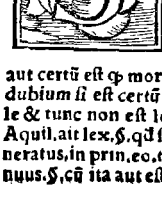

VPER hoc frequenter propter duplicitatẽ ambiguum in materia emerlit.ecce†abaliquo cum armis aliquis fuit i rixa percussus,& moritur an præsumitur ex vulnere perijsse,& sup hoc vt veritas liqueat, dic distinguẽdum esse, aut certũ est cp mortifere fuit percussus aut dubium si est certũ quod vulnus sit mortale & tunc non est locus dubitationi.ff.ad l. Aquil.ait lex.§.qđ si mortifere. & l.ita vulneratus,in prin.eo.ti.ff.de verbo.obli.continuus.§.cũ ita aut est dubium an sit mortale,

vel non. & lex vī innuere ꝙ si post hmōi vulnus decesit, ꝙ tunc ex eo vulnere mortuus apparet. ff. ad l. Aquil. l. huic scripturę. §. si seruus. vers. si manumissus. in fi. Nō ob. ꝙ in principio illius. §. dicitur mortifere, quia expone vt putabatur, non ifi erat mortale, alias est contra prædicta l. ita vulneratus, alias legis præsumptione occasione vul-
2 neris mortuus præsumit, † quia semper vulnus causa mortis cēsetur, pro eo ꝙ nihil interest an quis occidat, vel causam mortis p̄beat. ff. ad l. cor. de sica. l. nihil interest. ff. ad l. Aquili. l. qui occidit. §. pe. & l. qua actione. §. celsus. & l. ita vulneratus in princi. extra de homic. c. presbyterum, &c. de cætero. & c. audientiam. Ad hoc est valde bonū arg. ff. de dam. infe. l. damni. §. fabinus. iudicat præsumptio facti precedētis per subsequens. C. de adul. l. si qui. ff. quib. mo. pig. vel hyp. fol. l. licut. §. superuacuum. ff. de accu. l. si qui. §.
3 etiusdē, & hæc est regula, † ꝙ vicina causa q̄ præcessit inspicitur, & consideratur, quę sequitur in forma præsumitur. ff. mand. l. si p. curator. in princ. ff. depositi. l. j. §. quod si tibi
4 vt. §. si seruus in fi. verum quia † oportet iudicantem cūcta rimari. C. de iudi. l. iudices. & iiij. q. v. Iudicantem iudex qui habet iudicare super facti qōne aduocet et habet peritos assessores, qui secundū artem considerata qualitate, quantitate, & loco vulneris exponant et referant si vulnus fuit mortale vel occasione vulneris mortis causa prę cessit. C. de re milit. l. semel. lib. xc. de vent. inspi. l. j. extra de homici. significasti. Sed vt circa hanc materiā nihil de contingentibus omit
5 tatur, † si post vulnus dubiū intercedente tē poris interuallo modico vel magno vulneratus decesit, an semp ex vulnere vel occasione vulneris mortuus præsumatur, & circa hūc articulum leges & canones variæ videntur, & vario modo loquuntur, & dicunt quidā ꝙ præsumitur mortuus ex vulnere si fuit mortuus infra tres dies, vt infra dicitur si qua fęmina, & alibi dī, & aliqū diu vixit, & non dicit quantū, vt extra de homici. ad audientiam, alibi dī infra paucos dies, et nō dicit quot dies, vt eo. ti. c. presbyterium, ali-
6 bi dī, ꝙ † si moritur post octo menses propter temporis prolixitatē non præsumit ex vulnere mori, extra de cle. percus. c. ij. Sed argumento cōtrario sumpto ex hoc proœmio. c. vī expresse concedi, ꝙ si infra octo mēses moriat, quod ex vulnere mori p̄sumatur. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. l. j. §. huius rei, quia cōtrariorum eadem est disciplina l. j. de his qui sunt sui vel alie. iur, Item in lombarda, si moriatur infra annum post vulnus præsumitur ex eo vulnere mori, vt in ti. de plagis, hoc in omnibus plagis vel feritis, Sed hac varietate modicū tempus aut magnum tēpus arbitrio iudicis est relinquēdum, vel committendū l. j. C. de iure delib. de effracto. l. ij. §. j. vel ꝙ modicū ex dictis sententijs arbitretur. ff. si par. hære. peta. l. antiqui. & in prædictis iuribus rationes speciales non assignantur, quibus magis ad vnam ex his quam ad aliam animū applicemus. l. nensennius. ff. de nego. gest. & hæc sunt vera, si vulnus non sanatum durauit vsque ad mortem. ff. quod cuiusq; vni. nomi. Itē eorū §. quod si actor. & de in rem ver. l. si pater.
7 §. versum. Sed † quid si durante vulnere eodē superuenit infirmitas alia & mortuus est, nunquid ex vulnere prę sumit mortuus. dic quod sic, quia semper vulnus ad alia accidentia vī causam dedisse. c. presbyterū. & c. ad audientiam de homici. & c. de cæcro. ff. ad l. corn. de sica. l. nihil ff. ad l. Aqui. l. qua actione. §. celsus, Sed hæc vera sunt si imperitia vel negligentia medicantium, vel incuria seu culpa vel in cautela percussi nō interceserit. ff. ad l. Aquil. l. qui occidit. §. vlt. & l. quas actiones. §. vlti. extra de homi. tua
8 nos. et c. exhibita. Item † quid si post vulnus sanatum & consolidatum languor & stimulus etiusdē vulneris sicut sepe accidit redundauit & affligit & refluentibus alijs humoribus moritur, nūquid occasione primi vulneris præsumatur mortuus dic quod sic, quia semper prima causa perseuerare vī, & causam dedisse præsumitur, licet ad tempus vacantem. extra de homic. ad naturam. & c. si quis semel de pœniten. distin. ij. & arg. ff. de edil. edi. l. qui tertiana. C. de cur. furio. cū ex his. explorato super hoc semper cōsilio Medicorum, & præuisa temporum quantitate vnde infirmitas causetur, vt supra dictū est. Si ergo mortifere vulneratus negligētia perijt, licet mortuus sit propter vulnus, nō tū de occiso agitur, vt supra in ver. sed quid si durante. in fi. Idē est si mortifere, & ab alio sit occisus, vel ruina aut naufragio perijt. ff.
9 ad l. Aquil. l. huic scripturæ. §. j. Qu d † si nō mortifere, vt puta cū bacculo vel modico lapide vel claui percussus est, ita quod oēs Medici dicūt, quod propter vulnus nō morietur, & superuenit febris, quæ eum tenuit vsq; ad mortem, & Medici cōfitentur & dicunt, ꝙ de eo vulnere non fuisset mortuus, nisi fuisset febris, quæ superuenit nunquid percussor, de vulnerato aut de occiso tenebitur, et certe vī ꝙ de vulnere tenetur, ar-

gu.l.qui occidit.& l.huic scripturæ.in fi.& l.ita vulneratus ad l.Aquil. Item quia iniuria ex effectu facientis tantum.ff.de iniuri.l.
10 illud. & † voluntas ac propositum distinguunt maleficia.ff.de furt. qui iniurie. non enim delictum committitur nisi volũtas nocendi interueniat.C. de sicari.l.prima non enim est verisimile quod occidere voluerit,q calce vel gleba, vel lapide paruo percussit.ff.ad l.Cornel.de sica.l.j.§.diuus. Præterea dicit lex, quod si inferatur alicui modicum vulnus,quod res ista non habet in se
11 delictum.ff.de edil.edic.l.j.§.ij.† non enim debet vlterius progredi pœna quam delictum C.de pœnis.l.sancimus.ff.de vulga. & pupilla.substitu.l.ex facto.§.fina.&.§.Iulio
12 largius † præterea credi debet Medicis qui de egritudine testificantur C.de re mili.l.semel. lib.xij.in auth.de non alienan.§.quod
13 autem. Præterea † ex quo mortuus est ex febre,non debet qui percussit condemnari de occiso sicut si ab alio fuisset occisus, vel alio casu mortuus, licet enim primo mortifere vulnerasset eum, & alius secũdario interfecisset, primus de occis. nõ teneretur.ff. ad leg.Aquil.l.item mela.§.celsus.& l.huic
14 scripturæ.§.j.Præterea†non debet ex post facto crescere præteriti delicti estimatio.ff. de regu.iur.l.omnis hæreditas.§.nunquam. cum ergo non fuerit mortiferum vulnus,licet ex post facto & a casu febricitauerit, nec occasione vulneris fuerit mors sequuta non tenetur de occiso, nec debet pœna crescere eius delicti, vt de occiso teneatur, vt not.d.l.omnis hæreditas.§.nunquam. Nec obstat quod ex percussione vel vulneris occasione,seu percussione febris superuene
15 rit, & mors sequuta est, quia † inter eũ qui occidit, & qui occasionem mortis præbet differentia est.ff.ad l.Aquil.l.qua actione.§. celsus.econtra vero videtur quod de occiso agi possit & teneatur quia occasione vulneris febris superuenit, & ipsum inuasit ex
16 qua mors est sequuta & † qui occasionem damni dat damnum dedisse uidetur ff.vi bono.raptor.l.pluribus.§.cum autem in fin.ff. ad l.Cornel.de sicar.l.nihil extra de iureiuran.c.vltimo legitima disti.studeat,Nec ob. ꝙ leue fuit vulnus,moritur enim quandoq; quis ex leui vulnere de quo alius non moreretur dicta l.qua actione.§.si quis seruum egrum. Nec obstat quod gleba terre, vel modico lapide,vel fuste eum percussit quia
17 † occisum accipere debemus vel ferro,vel alia re modica vel magna d.l.qua actione. §.primo.Item argu.ad hoc quod legitur de minore & muliere, quod occasione prioris actus incidunt in iacturam.ff.de iureiuran. l.iij.§.ij.C.ad velleia.l.mulier perfecte ætatis.Quid plura? videtur enim lex quasi expressa,vt videatur eum occidisse quum vulnerauit licet post mortuus fuerit vt in eodẽ titulo l.ait lex.& l.huic scripturæ.§.j. Ad idem facit l.si vulnerato seruo. eodem titulo. Nec obstat quod alibi dicitur differt quod in quis occiderit vel causam mortis dederit vel præbuerit d.l.qua actione.§.celsus.quia verum est quod differt quo ad modum agendi ciuiliter,vel quantum ad actionem,quia quum occidit agitur actione.l.Aquilie directa, quum vero causam mortis præbet agitur actione in factum. Idem est vtrobique quum agitur de homicidio licet diuersis actionibus. & tandem consequitur actione l.Aquilie vtili vel in factum subsidiaria contra illum qui occidit, vt argu.de nego.gest.l.antepenulti.& de seruo corrup. l.& tantum.& si quis cau.eum qui.§.qui iniuriarũ.& no.ad l.Aquil.Itẽ mela.§.si alius. Ad quæ forte est distinguendum,aut animo occidendi percussit,aut non & hoc perpenditur ex factis aut dictis præcedentibus,vel sequentibus aut ex qualitate ictus vel percussionis & gladij cum quo percussit ff de sicar.l.j.§.diuus.& l.lege.§.cum quędam & argumen.de lega.j.si seruus plurium.§.fi.& de legat.tertio.l.minus. primo casu tenebitur de occiso,C.ad l.Cornel.de sicar.l.is qui cum telo.ff.de sica.l.ita.cum similib.vel dic quod semper tenebitur de occiso, sed tamẽ mitigabitur pœna, ex quo non animo occidendi fecit vel percussit, vt legibus prædictis.& ff.ad l.Cornel.de sicar.l.j.§.diuus.& l.lege.§.cum quidam.Deo gratias.

FINIS.

TRACTATVS SVBTILIS ET ELEGANS DE LAMIIS ET EXCELLENTIA

vtriusque iuris, cum nonnullis concluſionibus ad materiam hæreſis in practica vtilibus, ſpectabilis & egregij iuris vtriuſque doctoris domini Ioan. Franciſci Ponzmibij Placentini.

Illuſtri & excelſo iuriſcõſulto d. Iafredo Caroli Reuerendiſſimi, ac ampliſſimi ſenatus Regij Mediolani prælidi meritiſſimo, Ioan. Franciſcus Ponzinibius doctor Placentinus Salutem.

CIO tibi multorum ingenia ludere & varias doctorum lucubrationes nomini tuo dicari, ita vt poſsis leuiora hæc & minuta opuſcula faſtidire. Veruntamẽ eam in te noui manſuetudinem ac facilitatem vt cum ſublimiora inſpexeris, humilioribus etiã pariter benigne aditum præbeas. Quam vt literatorum omnium fautor humaniſſimus habearis, & ad te veluti amentiſſimum diuerſorium omnes liberalium artium ſtudioſi libenter confugiant, & veluti cõem patronum atq; aſſertorem amplectantur & obſeruant, verſabatur ſuperioribus diebus animus meus in materiam Lamiarum, quarũ perfectiones in hac vrbe Placentina valde frequentari cepere, & cogitabam quæ occurrebant, & vera, ac vtilia mihi videbantur in ipſa eadem materia, in qua plurime quæſtiones exorte ſunt ſcriptis demandare. Et cum id faciens incideret vt arguendo dicerẽ ius noſtrum ſcien tiam nequaquam logicorum more dici poſſe, & ad id longius progrediens excellentiã eius explicauerim, ita vt libellũ de Lamiijs ac iuris ciuilis laudibus contextim confecerim, eum tibi ſapientiſſime Preſes ac nomini tuo conſecraui. Et potiſſimum ratione q̃ tibi iucundiſſmum fore exiſtimaui illius ſapientie laudes intueri, cui impenſam ipſe operam a iuuentute nauaſti. Quam adeo familiarem longis vigilijs ac vehementi animi applicatione feciſti, vt illam Seruij ſulpitij tanquam delectabilem filiolam ample ctaris, cui excellentem illam dignitatem & maximos honores quos comparaſti ſoles aſcribere, Nec iniuria ſi quidem eius beneficio factus es chriſtianiſſimo Francorũ regi chariſſimus, qui eum te ſanctiſſimo ſenatorio ordini in roto Mediolanenſi imperio præfecerit, facile ſignificauit qualem de tua moderatione, caſtitate, ſantitate, opinionem habeat. Cuius ſis apud illum authoritatis, et cum vt ſolet dici magiſtratus virum oſtendat in hac prouincia quãpluribus iam annis ſecunda fama gubernaſti, tanta ingenij magnitudine, tanta es integritate verſatus, vt inter doctiſſimos iuſtiſſimum, et inter iuſtiſſimos doctiſſimum poſsimus appellare. Accipe igitur libellum hunc exigue quidẽ facultatis ac tenuis ingenij, quem tue domi nationi propenſa voluntate offero. Et iube tuis felicibus auſpicijs prodire in publicũ, ac tuo fretum patrocinio delicatiorum cen ſuram non reformidare. Vale.

Anto. Maria Merula ad lectorem.

Intima Frãciſcus quod Regnatoris olympi,
Iunxerit humanis legibus ore ſacro.
Ne mirere, virum hunc peperit Venus aurea mater,
Gratia ſic illi eſt matris ab vberibus,
Quod cecinit ſagã fine mole accigier artes,
Hoc ab Atlantiade quo fatus eſt decidit.
Iure ergo emunctus cui cõceſſere viciſsim,
Eloquium genitrix, & pater ingenium.

SVMMARIVM.

1 Lamie mulieres ad ludum demonis deferuntur per ipsum demonem.
2 Theologorum est sacras tractare scripturas.
3 Princeps non debet se rebus immiscere spiritualibus.
4 Theologia est omniū scientiarū dignissima. Ius canonicum vel ciuile non est scientia.
5 Leges simplicitatem amplectuntur & subtilitatem respuunt.
Lex est voluntatria, opinatiua non passim necessaria &c.
6 Lex est localis, nō omnibus prouidēs casibus,
7 Perito cuique de pertinētibus ad artē suam creditur.
8 Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad papam referenda.
Canones allegari possunt sicut & leges.
9 Subiectum legalis scientie nedum circa mores, sed est etiam circa fidem.
10 Leges a deo per ora prudentum & imperatorum promulgate sunt.
11 Legibus subdi debet omnis homo.
12 Leges in quibus allegari possint.
13 Scripturæ sacræ adiuuari debent et declarari per alias inferiores scientias.
14 Ius ars boni & equi dicitur.
15 Leges rationem & causam habere cēsentur.
16 Ius ciuile est scientia practica et speculatiua.
17 Negotia plura sunt numero quā vocabula.
18 Scientia iuris est certissima, nobilis & omni honore digna.
19 Doctores iuris priuilegiati sunt in multis.
20 Contēnentes iuris doctores detestandi sunt velut pecudes.
21 Doctores iuris ciuilis circa quæ versari dicantur.
22 Scientia iuris ciuilis nobilissima est, nobilissimus reddens suos professores.
23 Scientia iuris ciuilis sapientia est & res sanctissima.
24 Regere seipsum summa sapientia est.
25 Scientia iuris ciuilis est omnium sapientum dogma.
Legiste et canoniste qualem modum habeāt arguendi.
26 Scientia quelibet suas proprias imaginationes, rationes & disputationes habet.
27 Facundia oratorum quale habeat officium.
28 Ratio legis ipsius anima dicitur.
29 Leges respuere subtilitates qualiter intelligatur.
30 Lex non dicitur voluntaria, cum etiā principis voluntas legem condens ratione regulari debeat.
31 Principis proprium est iustitiam exercere.
32 Rescriptum principis non est cum alterius iniuria exequendum.
33 Principis studium esse debet vt populus sibi subditus bene viuat.
34 Lex rationabilis dicitur eo ipso quòd prohibita non repetitur.
35 Respondere per verbum dubitatiuū est philosophicum.
36 Lex an sit variabilis seu mutabilis.
37 Lex an sit omnibus casibus prouidens.
38 Iuris periti in dubijs sunt adeundi.
39 Lamie ad ludum demonum realiter et vere deferuntur, & non tantum imaginarie.
40 Demon potest hominem de loco ad locum portare.
41 Deus per artem demonis multa contingere permittit.
Negatiua est non ens, & ideo improbabilis.
42 Diabolus quoad potest fidei nostre resistere nititur & eam impugnare.
43 Solēnitas eadem requiritur in soluendo quæ in ligando.
44 Præcedentia declarantur per sequentia & econtra.
45 Factum aliquid esse non præsumitur nisi probetur.
46 Experimenta sermonum verorum cū rebus sensatis concordare debent.
47 Facta per artem diaboli nō vera censentur sed fantastica.
48 Iura de aliquibus loquentia locū habent in non expressis in quibus eadē militat ratio.

Mulieres

49 Mulieres ſuper quaſdam beſtias de nocte equitare & in momento multa terrarum ſpacia pertranſire falſum eſt.

50 Lamijs dicentibus ſe delatas ad ludum demonum & multa ſe feciſſe aſſerentibus nõ creditur.

51 Argumẽtũ de ſimilibus ad ſimilia eſt licitũ.

52 Confeſsio lamiarum eſt erronea & reſpuẽda eo quod illuſe ſint.

Confeſsioni rei in criminalibus regulariter non ſtatur.

53 Teſtes probare non poſſunt quæ tantum in ſpiritu fiunt.

54 Antecedens deſtructũ cenſetur ſi conſequens deſtruatur.

55 Loquẽtis virtus ſtat in hoc ſi bene diſtinguat

56 Lex ſit tantum de his quæ vt plurimum accidunt.

57 Poſſe nõ dicitur qui ſine adiutorio nõ poteſt.

58 Argumentum inefficax cenſetur quod inſtiã tiam ſeu retorquutionem patitur.

59 Argumentum a ſeparatis in iure eſt nullius valoris.

60 Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris & de iure.

61 Baptiſmus ad ſui eſſentiam nõ requirit perſonarum præſentiam.

62 Occaſio capi debet quæ benignius reſponſum præbet.

Lamias portare corpus Chriſti ad ludũ demonum & illud demoni offerere eſt falſiſſimum.

63 Lamias noctu domos ingreſſas ſanguinem ſugere paruulorum eſt erroneum.

Paruuli qualiter poſsint ſtricari.

64 Demones, qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere eſt credendum.

65 Participes & conſcij criminis non admittũtur in caſu delationis ad ludum demonij.

Inquiſitores fidei cogere debent ad abiurãdum quod eatur ad ludum demonum.

66 Doctores iuris ciuilis vocari debent ad proceſſus & examinationes inquiſitorum.

67 Probationes in crimine hæreſeos debẽt luce meridiana eſſe clariores.

68 Hereticus cenſetur qui leui argumento a fide catholica deuiat.

Teſtes veriſimilia deponere debent.

69 Infamia attendi non debet quæ a perſonis ſuſpectis ortum habet.

Cogitatio in ſolo hereſeos crimine punitur licet effectus nullus ſequatur.

70 Confeſsio rei ad condemnationem ſufficit in ſola hereſi.

71 Confeſsio ad condemnationem ſufficiens debet eſſe veriſimilis et non equiuoca.

72 Confeſſus ſe alias iudicio hereſim abieciſſe in manu alterius inquiſitoris, non cenſetur ex noua confeſsione relapſus.

Confeſsio facta in pœnitentiæ foro nõ ſuffi cit ad condemnationem.

73 Teſtes noui ſuper ijſdem examinari poſſunt capitulis in ſolo crimine hereſis.

74 Publicatio teſtium non ſit in crimine hereſis ſi inquiſitorum timeatur potentia.

Hereticus inquiri poteſt a pluribus.

75 Occultans hæreticum ſcienter tãquam hæreticus puniri debet.

Hæreticus poſt mortem inquiri poteſt & damnari.

76 Bona hæreticorum ipſo facto capiuntur vt lut publicata.

77 Hæreticus non auditur etiam in valde fauorabilibus.

78 Aduocatus, an poſsit pro bannito aduocare.

76 Inquiſitores cognoſcere non poſſunt, an ſua ſit iuriſdictio.

80 Iudici per inquiſitionem procedenti et ſe informatum de fama dicenti non ſtatur.

81 Iudex ratione notorij nõ debet procedere niſi prius conſtet de notorij qualitate.

82 Demones inuocare et ab eis reſponſa petere, an ſit hæreticum.

83 Hæreſim ſapiẽtibus quando detrahendũ ſit.

84 Teſtes in crimine hæreſis cogi poſſunt ad teſtificandum.

Dicto vltimo teſtis ſtatur i crimine hær eſis.

Examinatio teſtium in crimine hæreſis poteſt alteri committi.

Teſtes excommunicati & criminis ſocij admittuntur in iurenda hæreſi.

85 *Cremen ſpeciē hæreſis ſatiens pudiri debet.*

Prælatus, quam ſed non eccleſiæ iniuriam remittere poteſt.

86 *Blaſphemans deum non includitur in ſtatu de pace habita cum offenſo.*

87 *Dolus in quibus criminibus culpe præponderet.*

88 *Suſpicione ſola in crimine hæreſis ad inquiſitionem proceditur.*

89 *Coniecture quæ in crimine hæreſis ſufficientes dicantur arbitrio iudicis committitur.*

Scriptura requiritur in eo qui ab hæreſi reuertitur.

90 *Interpretatio confeſtionis in foro conſcientie ad ſalutem animæ in partem fieri debet deteriorem.*

Malum ſemper præſumitur de malo homine & malo verbo quod ab eo profertur.

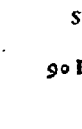

AMIARVM materiā quas vulgus ſtriges appellat, ſilentibus in iſtis natalitijs feſtis, iudiciorū ſtrepitibus, tractaturus aſſumo quod ſcribitur Matt.xiij. cap. Aſſumpſit eum diabolus in ſanctam ciuitatē & ſtatuit eum ſupra pinaculum templi. & infra. Aſſumpſit eum diabolus in montem
1 excelſum valde. †Ex hoc aiunt multi, & aſſerunt mulieres iſtas ad ludum demonis, & per ipſum demonem deferri poſſe, quoniam ſi de quo magis meſſe videtur & meſt, ergo de quo minus auth. multomagis, C. de epiſc. & cle. l. quantomagis. ff. de iureturan. cap. cum in cunctis. extra de electio. immo ſtante hac poſsibilitate, & ſecundum eos concedenda, inferunt credendum eſſe fore eas ad ipſum ludum omnino portari vere, quoniam quod eſt poſsibile eſt admiſibile. Verum quoniam ego contrariam ſententiam fauore fidei ſemper exiſtimaui benigniorem, non per modum concluſionis quoniam prudentiorum iudicio me ſubijcio, decreui in oppoſitum, inuocato Dei omnipotentis auxilio, nonnullas breuiſſimas rationes aſſerre. Verum quia videtur the ologorum materia, q a de fide agitur, ne poſsit mihi obijci quod ſcriptum eſt vi. q. iij. c. ſcripturæ. vbi dicitur in alienā meſſem manum non ap ones. Cenſui in primis aliā de hac re exſtare, videlicet. Examinare quando canones legeſue adduci ac allegari poſsint ad interpretationem diuinarum ſcripturarū ac ad declarationem vel deciſionē theologicarum quæſtionum. Nam hoc pacto ceſſabit obiectum, cognoſceturq; maximā eſſe canonum ac legum poteſtatem, & propterea leges omni veneratione dignas. Aſt, quia ſicut aromatum ſolet eſſe natura, vt ſi quis magis contrita redoleant, ſic & veritas quanto magis conteritur & oppugnatur, tanto clarior, expulſis nebulis, luce progreditur. Notando enim & diſputando bene & optima ratione decreuit Modeſtinus, dicit tex. in l. ſi. §. mixta. ff. de mu. & ho. & ſecundum Aug. xxiij. qō. vj. c. vides. ratio vincit per diſputationis pugnam. Arguēdo ad partes, videtur, in primis leges ipſas vel canones nullo pacto ſic fore admittendas. †Et
2 primo, quia talis interpretatio vt tantūmodo ſpectare ad theologos, quoniā ipſi ſunt, vt habetur. xx. diſt. c. illi qui dicuntur tractatores diuinarum ſcripturarum, & propterea, vt ibi dicitur in expoſitionibus earum, ſummis pontificibus præponuntur, licet in cauſis diffiniendis, ſecundum locum poſt eos mereantur, vana ergo videtur hæc diſputatio legum ſic adducendarum, quia nemo debet ſe intromittere circa pertinentia ad alium l. conſulta diualia. C. de teſt. Cui pa n. eſt ſe immiſcere rei ad alium pertinenti. dixi tex. in l. culpa. ff. de regu. iu. & bonus text. x. diſt. c. quoniam. qui dicit, pontifices ſe non immiſceant negotijs ſeculāribus, quibus eſt præpoſitus princeps, & princeps ſe nō immiſceat diuinis rebus, quibus eſt ſum
3 mus pontifex prepoſitus. †Et propterea infertur quod ſi princeps, qui eſt ſupra leges, inhibetur ſe immiſcere ſpiritualibus rebus, vt ibi, ergo fortius hoc inhibetur ſubditis eius. Vel ſic, ſi pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum imperialibus, debēt legibus vti, ergo fortius ſeculares, quibus eſt denegatum ſe immiſcere ſpiritualibus rebus, debent poſſe ad allegandas ipſas leges, niſi pro temporalibus rebus admitti. Et facit ead. diſtin. cap. imperialium. vbi dicitur, imperium ſuis publice rei quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentum, nō vſurpare quæ ſacerdotibus domini ſolum

conueniunt & bonus tex.in auhẽ,quomodo oportet,ep.ſi in prin, bi,illud quidem diuinis miniſtrans, hoc autem humanis præſidens ac diligentiam adhibens. Et ideo glo. in verbo conferens,not. quod nec papa in temporalibus, nec imperator in ſpiritualibus ſe debet immiſcere. Et glo.in d.c.quoniam,per illum tex.dicit q̃ no licet alligare leges vbi eſt canon. † Secundo quia 4
theologia eſt ſcientia ſuperior & magis digna, vt habetur ex dict. leges,ver. Ille lex imperialis non eſt ſuperior iuri Dei, ſed ſibi vt ex.dict.c. certum. & c. ſi quis epiſcopus. Et probatur qui a ſcientia legum ſubijcitur Ethice,vt per gl. in proœ. Iecreti,quæ Ethica eſt longe minus digna quam ſit theologia,ergo non expedit eam interpretari per ſcientiam longe inferiorem & minus ſanctificam ac etiam plus religioſis inter lectam c. non magno, & c ſuper ſpeculatiuis extranee cleri,vel mona. Tertio quia muſcitiue vel canonicum non eſt ſcientia quia legiſte vel canoniſte(vt inquiunt logici) non habent modum arguendi,nec cognoſcunt per cauſas, ſed nituntur tantummodo authoritate legis vel canonis,quia dicunt, ita lex dicit, ita canon loquitur,ſed qui per cauſam non cognoſcit,nõ ſcit quia ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere.xxiij.quæſtio.occidit de teſtibus. cum cauſam,& habetur primo poſteriorum, & ſecundo Metaphiſice,per toũ. And.in proœ.ſexti in l.pupillus,vbi Bar.& Bald.ff.de acq ui.hære.per Ang.in l.q n rome §.duo fratres.xiiij.co .ff. de verb. obli.

5 †Et facit,quia leges dicuntur amare ſimplicitatem,non autem ſubtilitatem, vt ſi. ficut.circa fi.ver i.ſi debitori,ibi,hę autẽ ſubtilitates a iudicibus non admittitur ff. q̃. mod.pig.vel hypo ſolu.l.j.C.vt actio.ab hęre.& contra hęre.incip i ,nec proſter ntiam ſubtilitatẽ.& in c.d.le ti fili. in ver. prouideatis utrũs,ne ira ſubtiliter,ſed ſimpliciter & pure, extra de iudi Præterea lex eſt voluntaria, vt per Ariſtote. i primo de cœlo & mundo.& notglo.inſt in.de vſucap.dum d cit q ſufficit pro ratione voluntas.& probatur in l.proſpexit,ibi, quia ita verba faciunt.ff. ſal & a quibus.ff.de lega.iij.l.non aliter.ff. de exer.l j §.ſi is qui. Nam quod principi placuit legis habet vigorem.dicit tex.inſti.de iure natu.gen. vel ciui.& non omnium quæ a maioribus noſtris conſtituta ſunt, ratio reddi poteſt.d l. non omnium.ff. de legi. ſubtungens.l. ſeq. quæ incip.& ideo. Et ideo rationes eorum quæ conſtituuntur inquiri nõ oportet alioquin multa ex his quæ certa ſunt ſubuertũtur.& facit l.benignus,ff.eo vbi dicitur benignius leges interpretande ſunt, quo voluntas earum conſeruetur. Eſt etiam opinatiua & formidine permixta vt videtur probari in.§.reſponſa prudentũ, in verbo, opiniones.inſti.de iur.nat.gen.vel ciui.& in l.ſi me & Titiũ in verbo,ſubliſtio.ff. ſi cert. pet.& in l,ſeruũ quoq ue.in prin.in verbo, ſubſiſtimus.ff.de procu. Item non paſſim neceſſaria,qu a vt habet in c licet, de regu. quæ ſpiritu dei aguntur, ſub lege non ſunt. & q̃ no.Inno in c. paſtoralis de offic. ordi. vbi habetur q̃ homines poſſunt cum tanta ratione regi,q̃ non ſubijcerentur exercitio legis.& not.do.Abo.in c rex pacificus. & bo text.in auhen. de rep.§.ſi vero. colum.ſecunda eſt etiam variab lis.c.j.de conſti,lib.vj.& ff.de leg. l.non eſt nouum cum 6
ibi notatis. †Item lo.alias,qu a non obſeruatur vbiq̃,vt in ca.ſuper ſpecula,ibi quia tamen in Francia & nonnullis prouincijs, laici romanorum imperatorum legibus nõ vtuntur.extra de priui. & facit quod dicit Comen.in ſuo conſi.xiiij.ad fin. qui dicit q̃ Veneti non vtuntur iure communi, ſed iuſtitia naturali. Ad idem quia vt videmus, fere omnes ciuitates habent ſua ſtatuta & ſuos ordines,legibus communibus diffor mes & repugnantes. Viuimus etiam conſuetudinibus.ff. de legi. l. de quibus.§. ex non ſcripto.inſti.de iure.natu.gen. vel ciui.

Item nõ omnibus caſibus prouidẽs, quia non omnes caſus poſſunt ſub lege comprehendi, vt dicit textus in l.neque ff. de leg. ergo talis cognitio vel notitia non poteſt dici ſcientifica , quia ſcientia debet eſſe de immutabilibus, æternis & determinatis, vt per Ariſtote. v. Ethyco. & lex debet poni vniuerſaliter, & non particulariter , vt per eundem in loco prælegato , quia particularia ſunt infinita , quæ a nobis cognoſci non poſſunt , ſed cum ſit de actibus humanis,impoſsibile eſt vniuerſaliter verum dicere, quia eſt vtile, in aliquo caſu particulari oppoſitum legis obſeruari, & de quo multa exempla poni poſſunt & patet ex not.in l.omnes populi.ff. de iuſti.& iur. per Barto.in vj.quæſtio.& per id q̃ not.Innocen.& docto.in capit. primo.de conſtit.dum dicunt,q̃ licet aliquando leges tranſgredi ex magna cauſa , ergo ad ſcientes theologos videtur relinquenda talis declaratio ac interpretatio , quia cecus, neſciẽs quo vadit,in foueam cadit c.quæ ipſis xx.diſt.& ignorantia eſt cunctorũ errorum

7 mater.c.ignorantia. ea.dist. †Quarto ga peritis est standū c.fraternitatis. de frigi. & malefi.c.significasti.el ij.extra. de homi.l.j. circa princ.ff.de ventre inspi.l.semel.C. de re mili.lib.xij. ergo theologis peritis tantū in talibus est standū, vtetiā per Alex.in con si.j.& consi.cvij.volu.ij. post Pet. de Anch. in q.incip. antiquis & modernis temporibus. Quinto per text.in c. de quibus.xx. dist.qui ponens ad quos sit recurrendū cum sacrosancte scripture authoritas non occurrit, inquit. De quibus cautis nulla soluendi ligandiq; authoritas in libris veteris & noui testamēti & quatuor euangeliorum cum totis scriptis appareat, ad diuina recurrite scripta greca, si nec in illis ad catholice ecclesie historias catholicas scriptas manū mittite. si nec in illis, sanctorū exempla perspicaciter recordamini, q; si in omnibus his inspectis huius quæstionis qualitas non luci de inuestigatur seniores prouincie congregate, & eos inuestigate, ergo ad has personas tantummodo est recurrendū, & non ad doctores legum, cum sint omissi. Contraria opinio tamen de iure videtur verior. Primo per text. in c. relatam. xxxvij. dist. vbi formaliter dr. Absurdum non est, si aliquid ēt ex eruditione cōi ac liberalibus studijs, quæ forte etiam in pueritia attingit, ad assertionem veri dogmatis cōferat. ad idē ea. di. c. turbat. vbi dr q; etiam litere seculares ad disci, ac legi permittuntur, vt errores gentilium legendo detestentur, ac vtilia quæ in eis inueniuntur, ad vsum sacre eruditionis vertant. ergo nihil habet obstare, quin & multo magis leges, canonesve sic adduci

8 possint. † Secundo quia etiam papa ad quem spectat dectio dubiorum circa fidem d. c.j. xx. dist. cle.j §. porro. de sum. tri. & fi. catho. glo in c. sicut venire. de excess. præla. alleg. leges & sequitur eas, vt hr in c. cum a nobis. in prin. ibi, & canonica & ciuilia iura sequentes dist. ictus inhibemus. de testibus, & alibi sepe. Tertio quia ēt canones possunt sic allegari. xx. dist. c. de libellis, & c. seq. & hoc no est dubiū, ergo etiam leges, ratione connexitatis, & imitationis c.j. extra de ope. no nun. vbi leges non dedignātur imitari canones, & econuerso. Connexorum enim est idem iudicium c. translato. extra de consti. not. glo. per illum text. in cap. quo iure. viij. dist. sed leges & canones fraternizant, ac quandam connexitatem habent adinuicem, ergo &c. & facit tex. in authen. de non alienan. aut permutan §. cum autem. & in authē. de trien. & semis. in prin

ci. vbi idem dicitur de imperio & sacerdotio, quia non multum differunt, immo fra-

9 ternizāt. † Quarto quia subiectū legis scientie non est tantum circa mores, sed ēt circa fidem, quia nedum subiicitur ethice, sed etiam theologie, cum in ea etiam tractetur de anima & fide, & in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigunt in deum, & tenēmur ad fidem. Et propterea glo. in l. iustitia. ff de iusti. & iur. & instī. eo. ti. in princi. dicit q; non expedit nobis legere theologiā, quia omnia pertinentia ad fidē & ad diuini iuris scientiam, reperiuntur in corpore iuris, non est ergo spernenda iuris scientia cum lex sit sanctio sancta, Et cumdicat imperator in l. cunctos populos. C. de summa trinita. & fide catho. Cunctos populos, quos clementie nostre regit imperium, volumus in tali religione versari, quam diuinū Petrum Apostolum tradidisse romanis, religio adhuc ab ipso instituta declarat, hoc est secundum apostolicam doctrinam, euangelicamq; disciplinam, patris & filij & spiritus sancti, vna deitate, sub pari maiestate, & sub vna trinitate credamus & in auth. quomodo opor. epis. §. nos igit dicit. Nos igitur maximam habemus solicitudinē circa vera dei dogmata, & circa sacerdotum honestatem, quam illis obtinentibus, credimus quia per eam nobis maxima dona dabuntur a deo, & ea quæ sunt firma habebimus, & quæ nondum hactenus venerūt, acq; timemus. bene autem vniuersa gerūtur & competenter, si rei principium fiat decēs & amabile deo. & hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum observatio custodiatur, quam nisi laudandi, & adorandi inspectores, & ministri dei verbo tradiderunt apostoli, & sancti patres custodierūt

10 & explanauerunt. †Preterea dicuntur leges a deo, ex ore prudentū, & imperatorū promulgate l. ff. & ibi glo. in ver. diuino. C. de præscrip. longi temp. §. quia igitur imperium. in auth. de instru. caut. & fide. viij. distin. c. quo iure. ibi, quia ipsa iura humana, per imperatores & reges seculi, deus distribuit humano generi, vt vj. q. iij. c. fi. Nā lex cepit a deo in paradiso, & ideo dicitur donum dei, & dogma prudentum, vt l. j. ff. de legi. vnde Panor. in c. j. de iura. calum. dicit q; sicut lex canonica potest dici partim positiua & partim diuina, quia in parte subiicitur ethice & partim theologie. Idem dici debet de legibus ciuilibus, habito respectu ad causam efficientem immediatam, licet respectu causæ immediate efficientis dican.

tur diuinitus per ora principum promulga
te dicto capi,quo in re.& dicta l. fina. ergo
saltem intuitu cause a qua sic emanarunt,
11 debent allegari posse. †Quinto quia hoc
etiam videtur perutile quia cum omnis ho
mo sit subditus legibus, ergo adducta lege
quisquis facilius obtemperabit veritati, &
hoc propter timorem pœne, quoniam legi
standum est c.de capitulis. cum quatuor ca
pitulis seq.x.dist.Et hoc etiam in foro con
scientie,vt no.Bal.& doct.in c.quæ in eccle
siarum,extra de constitu.do. Abb.in procē.
decre.Pet.de Anch.*in consi.xxj.incip.vide*
tur prima facie dicendum,per Ioā. An.in c.
ij.de verbo.signi.in vj.per beatum Tho.ij.
ij.xcvj.q.& per Bald,in c. in omni. de test.
/vbi eleganter dicit quod ideo in foro con
scientie leges sunt seruande, quia alias se
queretur cp omnis legum forma & subtilitas
duceret ad inferos, & scientia legū es
set magis damnata quam maleficiū. Et pul
cherrime per Fede,de fenis,consil. suo xxj.
vbi etiam multis rationibus comprobat cp
quis tenetur magis sequi dispositionem le
gis quam conscientiam eius. pro quo vltimo bene faciunt ēt quæ not.in l. illicitas §.
veritas.ff.de offi.præsi.& per Pan.de Cast.
consi.ccxcvj.in j.parte nouorū.& dicit glo.
in cle.ad nostram,in verbo,tenuare.de hæ
re.& ibi do.Card.& Imo.in rubr. de cōsti.
col.vj. Abb.in c.solite,in ij.colum.de ma.&
obe.& in c.omnis anima.de cens. cp nō est
aliquis adeo bonus vel perfectus, qui non
12 subsit legi.† Et sic ex hac conclusione,quæ
fundatur super vtili, debent leges sic posse
allegari.& pro qua optime facit tex.in c.vt
cōmissi,circa fi.de hære.in vj. vbi iubetur
iurisperitos debere ab inquisitoribus auo
cari,vt eorum processibus assistant. & re
cte factum,quia legiste sunt tractatores ma
leficiorum,& leges etiam tractant de male
ficijs,vt C.de maleſi.& mathe. per totū. &
C.de pag.& eorum temp.& sacrilē.& C.de
thesau.l.j.lib.x.& alibi sæpe. Et sic patet,
contraria non habere obstare. Et maxime
primum argumentum,dum dicitur, vanam
esse hanc allegationem legum, quia immo
patet cp est vtilis & non vana. Nec obst.
text.in d.c.quoniam cum concor. quia illa
iura loquūtur in casu diuerso, quoniā aliud
est querere,nunquid imperator possit se in
tromittere in causis spiritualibus prout lo
quuntur illa iura,aliud, nunquid leges pos
sint induci in theologicis quæstionibus, &
diuinis,prout dicit quæstio nostra. Et pro
pterea do.Abb.in c.inter illa,in primo no.
de immu.eccl.quicquid dixerit glo. in d.c.
quoniam dicit cp etiam vbi non deficit ca
non,potest lex allegari,per illū tex.& pro
bat bonus text.x.dist.c.j. vbi dicitur leges
imperatorum non esse omnino eruēdas, cū
eis sæpe ecclesia vtitur contra hæreticos,&
sæpe contra tyrānos,& per eas cōtra quos
cunque prauos defenditur. concor.ea. dist.
c.si in adiutoriū.vbi dicitur, & sunt verba
Augu.si in adiutoriū vestrū terreni imperij
leges assumendas putatis, non reprehendi
mus.Nam fecit hoc Pau.& concor.tex.vbi
glo.in c.j.extra de ope. no.nunc.& xxxix.
dist.c.j.in versi.vt eorū cautela ecclesie ser
uentur indemnes,& sic videmus cp etiā pte
dicatores in prædicationibus, & Theologi
13 in suis scriptis allegāt leges,& bene. †Nō
ob.secundum,quia vt etiam est dictum, per
alias scientias inferiores potest ius sacrarū
scripturarum adiuuari & declarari, ergo tā
to magis per leges quarum scientia est subli
mior. Et facit quia etiā Christus,cuius actio
est nostra instructio,de consc.dist.j.sollenni
tates per exempla rerum humanarum &
terrestrium,declarabat altissima, & quę de
sursum sunt,vt in euangelijs. Præterea,vt
dicit Philosophus.j.Physicorum.innata est
nobis in via cognoscendi ab imperfectiori
bus. Nec ob. quod dicitur de.c. non ma
gno.& c.super specul.quia hęc scientia, vt
ibidem notatur, non est omnino religiosis
interdicta, sed causatiue , scilicet vt magis
theologie studium amplectentur, vt dilata
to sui tentorij loco, funiculos suos faciat lō
giores,attamen cum licētia leges addiscūt,
& quas dedicerunt possunt docere,& alle
gare,& sic fit. Non ob.tertium, quia im
mo ius ciuile vel canonicū est scienti, patet
ex pluribus.Et primo per text. in procē.ff.
circa princi.in verbo, professores legitime
scientie constitutos, & ibi, prima vestigia
cuiusque scientie mediocriter tradentes.&
in iiij.colum.ibi,& hi qui rudes adhuc legi
time scientie capescende aspirant. & in pe
colum.ibi,nihil legitime scientie eius deerit.
& ibi,hæc sola scientia finem habet mirabi
14 lem. †Secundo per text.in l.j.ff. de iusti.
& iur §.j.ibi,ius est ars boni & equi. & ibi,
equi & iniqui notitiam profitemur, & ibi,
equum ab iniquo separantes,licitum ab illi
cito discernentes.Nam si ius est ars. vt ibi.
& concordat tex.in procē.ff.col.pe.ibi,nulla
euenit arte, ergo est cognitio quia vt di
cit Philosophus. j. Posteriorum. omnis ar.
& doctrina fit ex præexistenti cognitione
sicut contingit in iure,cum in eo distingua-

mus æquum ab iniquo, sed distinctio nõ po
test fieri sine cognitione. Nec hic potest ca
pi ars pro habitu factiuo, si prædicta consi
derentur, quinimmo dicta verba ostendũt,
vt accipiatur pro habitu scientifico, & per de
mõstrationes acquisito. Ostenditur etiã,
quia leges habent rationem & causam vt
subijciam. Et potest adduce tex. cum glo. in
l. j. C. de stud. lib. xj. dum iurtiperiti. & me
dici dicuntur esse Philosophi, & viri pro-
15 fundioris scientiæ & doctrinæ. † Tertio
quia leges habent rationem & causam, &
ideo eam doctores, & præsertim legentes,
semper inuestigant querentes de ratione du
bitandi, item de ratione decidendi, de ratio
ne dubitandi, quia lex nõ fit nisi in casu du
bio, l. labeo. ff. de carbo. edi. l. antiquæ. C. de
furt. In claris enim non est opus laborare.
ff. de verbo. obrig. l. continuus. §. illud. Item
quia de singulis dubitare non est inutile, vt
in prædicamentis Aristo. & per glo. in l. iij.
C. de sum. tri. & fid. catho. de ratione decì
dendi, vt intelligatur q̃ est cum ratione fa
cta, sicuti esse debet. iij. dist. c. erit autẽ lex.
& sic multis aliis omissis, ex his constat ius
ciuile esse scientiam, & veram ex rationi-
16 bus & demõstrationibus. † Constat etiã
quia non solum est scientia practica sed etiã
speculatiua, quoniam oportet prudentẽ iu
re soluere nodos, quæstiones & controuer
sias, quæ nunquam etiam cõingerũt, quod
non potest fieri nisi per subtiles indagatio
nes, & per speculationẽ. Quo fit vt quia sub
tiliter indagandum est & procedendũ per
argumenta, rationes, & similia, & alijs va
rijs modis, secundum regulas iuris, quas de
cet habere notas, quod derestandi sunt illi
qui tant ummodo, vt sunt multi, qui vtun
tur temeritate pro scientia contra tex. in l.
quisquis. C. de postu. vel qui tantummodo
vadunt per reperrorìa, & quæ nihil volẽtes
a scipsis excogitare, timẽt cõsulere vel pro
nunciare, quia id a doctoribus non reperiunt
factum. & hoc licet adsit bona ratio vel bo
num simile sed male, quia vt etiam inquit
Paul. de Cast. in l. clodius. ff. de acqui. hære.
pernitiosus est talis timor, & miserrimus
est talis intellectus, qualiter enim scientia le
galis fuisset augmentata, si ita fecissent anti
qui, quia noluissent cõsulere, nisi vbi reper
tum esset ita a doctoribus determinatum.
& concordat q̃ dicit Boerius de disciplina
scholastica, vbi etiam ipse dicit, miserrimi
ingenij est, nolle nisi inuentis vti. Et propte
rea rationibus imitendum est, quoniam vt
dicit text. in l. ij. §. sed quia, C. de vete, iure
enucle. & in proœ. sexti natura semper no-
uas deproperat ædere formas, & q̃ de no
uo emergunt nouo indigent auxilio. l. di-
17 uus. ff. de restitu. in integ. † Item quia cũ plu
ra sint negotia quam vocabula, vt l. natura.
ff. de præscrip. verb. non possunt omnes
articuli legibus singulatim decidi, sed debet proce
di per rationes similia, vt l. non possunt. ff.
de leg. Et sic patet etiam non habere ob
stare, quod habetur per Philosophum in j.
Metaphisice. vbi dicit, q̃ scientes quorum
scientiæ non sunt ad vsum, sunt nobiliores
illis, quorum scientiæ sunt ad vsum, quoniã
illud dictum non debet intelligi de tali sc ẽ
tia quę est speculatiua, & practica. Aliter di
cerem us etiam theologiam vel medicinam
quas theologi & medici summe extollunt,
non esse scientias nobiliores, cum sint etiã
ad vsum, vt patet. Accedat quia est etiam
scientia quæ nedum versatur circa mores,
sed etiam circa ea quæ sunt ad diuini iuris
vsum, vt supra est tactum, & etiam dicam
18 infra. † Est etiam certissima scientia, quia
habet finẽ quem non habent aliæ scientiæ,
vt in proœ. ff. col. pe. habetq̃ certissimas ra
tiones, causas & demonstrationes, vt peritis
notum est, sed vt dicit Philosophus in pœ
mio de anima, vna scientia dr nobilior al
tera, vel subiecto nobiliori, vel quia est cer
tior, vel propter virtũ. Cumul. Est ergo scì
tia nobilis & honore digna, quod ab effe
ctu ẽt demonstratur, quia per eam homines
fiunt nobiles, vt habetur in l. ij. §. fina. ff. de
excusa. tut. l. prouidendum. C. de postu, per
Bar. Bal. & doc. in proœ. C. per Bar. in j. con
sti. ff. col. iij. & in j. consti. C. §. hæc quoque,
per do. Alex. consi. xv. col. pe. & cõsi. xvij.
colum. fi. in fi. in j. volu. & consi. xciij. colũ.
ij. ver. sed ita, eo. volu. & per Fely. in c. quã
to. de magi. Et propterea, vt per doct. ibi, in
famis & iudæus non possunt doctorari, &
bonus tex. in l. fi. in versic. quive magisterie
potestatis sudoribus clarus factus est. C. vbi
19 sena. vel clarif. † Item quia doctores iuris
priuilegiantur in multis, vt per doct. in va
rijs locis, & no. do. Alex. in l. centurio. circa
prin. ff. de vulga. & pupi. & per domi. And.
Siculum in consi. lvij. incipi. scribitur apud
Iob. in ij. parte. & per domi. Paridẽ puteũ,
in tractatu suo syndicatus, in §. doctor. &
seq. & in §. mandauit rex. nam in eis versa
tur publica vtilitas, vt l. j. & ibi gloss. C. de
stud. lib. vi. Barto. & alij in l. j. ff. tol. mat. &
per Cy. in l. j. C. de iur. & fact. ignoran. Pro
batur etiam quia vt dicit do. Azo. in proœ.
institu, scientia ciuilis facit professores eius

in orbem terrarum solenniter principari, & sedere in aula imperiali. Et propterea refert Ange. de Perusio, in l. cum salutatus, C. de senten. pas. quod licet Papa recipiat omnes ad osculum pedis, tamen Vrbanus Pa-
20 pa recipit eum ad osculum pacis. † Vnde ex istis & multis alijs quæ adduci possent, merito iure inferri potest, ꝙ tanq̃ pecudes detestandi sunt, qui de facili & lubrico lingue doctores iuris contemnunt, & quod similiter pessime faciunt, qui volentes violare priuilegia doctorum prout sępe istis temporibus fieri conatum est, faciunt hospitia militum in domibus eorum, quia hoc cędit dedecori tante dignitatis. & contra tex. expressum in l. ij. vbi etiã glo. C. de mune. patri. lib. x. Item etiam contra cõsuetũ, & cum lesione publice vtilitatis, & propterea dicit Paris de puteo, in dicto. §. doctor. quod officialis faciens hoc meretur syndicari. & ita dicit factum contra quendam potestatẽ de Theano, qui voluit milites hospitari in domibus cuiusdam doctoris, super hoc tamen est prouisum per illustres præsides, &
21 regios senatores. † Demonstratur etiam ratione exercitij, quia versantur doctores circa diuina, circa cõe, & circa ea quæ studet ciuitas & princeps, & circa alia optima. vnde Magnifici viri appellari debent, quia & sic versantes Magnificos viros appellat Philosophus, quarto Ethico. & ita ẽt eos appellat tex. j. consti. C. & in proœ institu. sunt. n. doctores iuris, optimi iu tiue & rei publice ministri inquit text. in l. prima. §. discipuli. & §. fina. ff. de origi. iur. & dicit tex. in l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi. hi qui dirimunt ambigua facta causarũ, sueq; defensionis iuribus in rebus sæpe publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam si prę lijs ac vulneribus, patriam parentesque saluarent. Nec enim solos, nostro imperio militare credimus, illos qui gladijs ac toracibus nituntur, sed etiam aduocati militant. Nam patroni causarum, qui gloriose vocis cõsisi munimine, laborantium spem vitam
22 & posteros defendunt. † Est ergo scientia nobilissima, iuris ciuilis sciẽtia, cũ & ex ea fiant nobilissimi eius professores, vt supra & quia nemo dat quod non habet j. q. vij. c. daibertũ. de iure patronatus, quod aũt. insti. de libe. in prin. per glo. Immo est admirabilis & diuina, quũ dicat tex. in l. ij. circa princip. C. de vete. iure enucle. Nihil in legibus neq; contrarium neque idem, neque simile inuenitur, vt ne gemine leges pro singulis rebus posite appareant, ꝙ quidem cœlestis prouidentie peculiare fuit & humane imbecillitati nullo modo possibile. & probatur, quia est diuinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atq; iniusti scientia, authore Chrysippo, vt l. iustitia. ff. de iustit. & iur. & insti. eod. titu. in princi. Et a diffinitione non est recedendum, quia secundum Philosophum. vij. Metaphi. diffinitio est sermo indicans quid est esse rei per essentialia, & secundum Bal. in rub. C. qui admitti. allegãtem Boet. ũ, diffinitio essentiam rei claudit, & allusio siue Ethimologia intelligentiam rei. Et propterea Bal. in l. non sine. C. de bo. quæ libe. dicit ꝙ illud dicitur in esse quod
23 constat ex suo diffinito. † Quinimmo est sapientia secundum iurisconsultum in l. j. §. proinde. ff. de varijs & extraordi. cog. qui dicit ꝙ sanctissima res est ciuilis sapientia. & facit quia secundum beatum Tho. ij. ij. q. j. arti. ij. de dono scientie. cognitio diuinarũ rerum vocatur sapientia, cognitio vero humanarum rerum vocatur scientia, sed cognitio legalis est huiusmodi per iura allegata, & bo. tex. in l. j. C. de vete. iure enu. vbi dicit tex. Nihil tam studiosum in omnibus rebus inuenitur, quam legũ authoritas, quæ & diuinas & humanas res bene disponit, & omnem iniquitatem expellit. & sic sapientia, quoniam vt dicit glo. in d. §. proinde. ciuilis scientia est sanctissima quo ad animã, & firmissima quo ad mundum. Et dicit Philosophus ad Alexandrum sapientia est conseruatiua anime, sicut sanitas corporis, sed hæc scientia est huiusmodi, quia facit homines virtuosos, dirigens eos in deum, tollens lites, rixas, controuersias, & talia ex quibus solẽt sequi homicidia & omnia alia multa, ergo est conseruatiua anime & corporis, & sic sanctissima quo ad animam, & firmissima quo ad mundum, & sic consequẽter est
24 sapientia. † Corroboratur, quia seipsum regere est summa sapiẽtia, vt per Philosophũ. de regi. princ. sed hęc scientia nedum docet seipsum regere, sed etiam ciuitates, prouincias, & omnem orbem terrarum, vt patet. & dicit text. in authen. vt omnes obe. iudi. prouin. sine ea nihil factum est, & est præcipua aliarum, quum per eã reguntur omnia. Et probatur, qa decet iure consultũ habere docẽdi peritiã. dicẽdi facundiã, disserẽdi copiã, interpretãdi subtilitatẽ, solertiã, fidẽ, bonos mores, & laudabilẽ vitã. C. de profes. q in vrbe cõstan. l. j. li. xij. magistros. C. de profes. & med. lib. x. & in ꝓœmio insti. §. cũq; qnimmo debet ẽt alios pręcellere moribus

& scientia, vt in illa l. magistros. nec immerito, quia doctores sunt ad aliorum eruditiones c. super specula. de magi. & dicit tex. in c. gloriosus in sanctis suis. de reliq. & vene. sanc. ꝙ sunt luminose candele ardentes super cādelabrū posite, quæ in vniuersum corpus orbis terrarum, tenebris profugatis, ve luti radius irradiat matutinum, & tex. in d. c. super specula. dicit ꝙ fulgent veluti splendor firmamenti, & veluti stelle sunt in eternitates perpetuas permansure. & tex. in ca. multi. de pœn. d. dist. ij. ꝙ sunt radij solis. & probat tex. in l. si arborem. §. si communem in verbo, locus opacus, quoniā sole cœpit esse plenus. ff. de ser. vrb. prædi. cum tibi no.

25 per Ange. †Ad idem quia est dogma omnium sapientum vt dicit tex. in l. ij. ff. de leg. & vera Philosophia & non simulata, vt l. i. ff. de iust. & iure, ergo est sapientia, & ita dici debet, quoniam peritis in arte est standū, vt dixi supra & est bona glo. tx. distin. cap. veterum. & facit tex. in. §. responsa prudentū, insti. de iure natu. gen. vel ciuili, & quia etiam leges, & sic ipsorum iurisconsultorū verba, a romana ecclesia, cui, vt dicit xxij. distin. cap. j. iura terrent & cœlestis imperij sunt commissa, sunt approbata. Non ob. quod legiste vel canoniste non habent modum arguendi quia est falsum, & patet, quia etiam esto quod non habeant eum modum quē habent dialectici vel aliarum scientiarum professores, hoc non expedit dummodo habeant modum scientificū & concludē tem, sicut habent. quia secundū Spe. in titu. de aduo. §. nunc de exordijs. versicu. quid si aliter. quælibet scientia habet diuersa genera loquendi, intārum ꝙ proprius modus loquendi in vna scientia, est absurdus in alia, & sunt verba Augu. in c. locutio. xxxvij. dist. & dicit Philosophus primo posteriorū,

26 †vnaqueque scientia habet suas proprias imaginationes, rationes, ac disputationes, & bene, quia locutiones habent esse secūdum subiectam materiam l. si vno. C. loc. & secūdum Philosophum primo Ethycorum. tunc perfecte enunciamus, cum secundū subiectā materiam loquimur. de quo etiam per Bal. in l. data opera. circa medium. C. qui accu. non pos. Et ideo indigne dicitur legistam vel canonistam non habere modū arguēdi, licet non logice loquatur, vel secundū aliū modum. Nam vt inquit tex. in c. indignum. & in c. ecclesiastica. xvij. dist. canones non sunt restringendi sub regulis donati, nec ēt ociosis Philosophorū scholis. & facit quia legiste sunt reales locutores, & rebus & nō verbis intendentes quia non verbis sed rebus leges imponuntur l. ij. C. com. de leg. c. commissi de elec. lib. vj & ideo Bal. in l. veteris. C. de contrahē. & cōmit. stipu. dicit ꝙ leges sunt vere philosophie legales, & nō dialectice, & ponderit ad hoc illum text. & concordant verba Io. An. in regula, infamibus. de reg. iur. in vj. qui dicit, absit ꝙ per sophisticationes verborum naturam immutemus, & ideo secundum eum in c. j. de confes. in vj. ex mente Dy sunt ad Alexandrū,

27 †Non artem bene loquendi discimus, nec facundie oratorum rhetoricę operam damus, cuius officium est falsitatis fermonibus figmentare mendacia, & innocentie fidem conferre crimi nibus, ac parricidij reos assignare pissimos, qui dum putant se aliene laudis fructum per iniquam victoriam rapuisse, nesciunt munimentum suæ conscientie perdidisse. pro quo facit tex. in c. sedulo xvij. dist. qui præclarissime ad propositum loquendo dicit. Cordi casto linguam exercitatam conferre non audeant & putēt pro ponendas esse verbis sententias, sicut præponitur animus corpori, debetq; veriores ꝙ dissertiores audire sermones, sicut prudētiores quam formosiores amicos habere.

Similiter non obst. ꝙ legiste vel canoniste non cognoscunt per causas, quia etiam

28 ex supradictis oppositū probatū est. †Quinimmo ratio legis dicitur anima legis l. qđ dictum. ff. de pac. & strictius est obseruantia quam ipsa lex secundum Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fugi. & in l. non dubium. in v. colū. C. de leg. & per eundem in l. si quis seruo. C. de fur. vbi dicit qđ ratio est sicut anima, & verba sunt sicut superficies. & in d. l. non dubium, dicit quod est spiritus vivificans legem, omne dictum & factum faciens ratum & firmum. & habetur per do. Abba. in con. ij. in j. volu. Et dicit Bal. in l. nemo. in prin. C. de senten. & interlo. omni. iud, quod ideo francigene tantummodo allegant rationē, & dicunt sic est ratio legis, non autem dicunt, sic est lex, vel lex sic dicit. Sed concesso etiam ꝙ simpliciter allegetur lex, vel dicatur sic lex dicit prout fit, quod ad rem, cum talis allegatio non est sine ratione, cum lex contineat rationem, & sit ratione facta quo fit ꝙ allegata lege, etiam ratio legis habetur pro allegata. Nam & idem fit de dictis philosophi, quia eius dictis simpliciter adductis philosophantes acquiescunt. quod non est, nisi quod continēt rationem vel causam. Sicuti etiam de dictis Pythagore refert Boetius in princi, suæ arithme

tice, qui inquit, ꝙ sufficiebat dici sic Pythagoras dicit. & ad propositum ẽt dicit Bal. in c. ad hæc, in vj. colũ. de pace iur. firm. ꝙ leges non allegantur in curijs regum pro authoritate, sed pro ratione. Breuitatis causa etiã hoc fit, quoniam gaudent breuitate moderni, vt inquit glo. in l. j. ff. ꝙ mer. cau. & facit text. in l. ampliorem. §. in refutatoribus. C. de
29 appel. † Non obstat ꝙ leges non amant subtilitates, quia non est verum, in quantum tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione quæstionum, & ad veritatem eliciendam, sed ne subtilitatibus fiant deceptiones, peruertantur vera & recta iudicia, iniquitates equitati præferentes, in quo genere boni & equi, vt inquit text. in l. fi seruũ. §. de illo. ff. de verb. ob. plerunq; sub authoritate iuris sciẽtie permixte errarur, secus, & hoc est de quo proprie loquunt iura contraria, & id quod dicunt leges subtilitates non amare, quia est verum eas non amare, inquantum tendunt ad decipiendum, vt ẽt declarat Pau. in c. dilecti, filij. in ij. col. de iu. vbi latius per eum, quę subtilitates sint attẽdende & quæ non, & aliquid per Ro. consi. cc. j. inci. omnipotentis Dei postulato suffragio, in proposita consultatione. Et probat text. in c. si cupis. xvj. q. j. qui dicit habeo simplicitatem columbe, ne cuiquam machineris dolos, serpentis astutiam, ne aliorum sup
30 plantetis inidijs. † Non obst. ꝙ lex sit voluntaria, quia est falsum, vt ex prædictis cõstat. Nec ẽt sola voluntas principis facit legẽ, quia immo debet esse regulata ratione, Nam & volũtas eius subiacet regule rationis, est enim animal politicũ, ratione & moratale secundũ Bal. in l. ij. C. de serui. & aqua. & ideo non potest iniquum statuere, vt inquiunt d. Abb. & scribentes de consti. c. j. & per beatum Tho. ij. ij. q. ix, arti. vj. & secundum Ange. in consi. suo c. incip. sanctissima, in iiij. col. opinioni eius non est standum, si contraria sentẽtia est rationibus melioribus comprobata. alleg. tex. in l. emilius. ff. de mino. & multa dicit Par. de Puteo in tract. suo syndica. in c j. & ij. ꝙ non licet principibus nec regibus in aliquo excedere, nec quicq̃ facere, quod nõ conueniat probatissimo ac sapientissimo viro, & si aliter faciũt nõ sunt principes nec reges, & eis obediendum nõ est, vt ibi latissime per eum, de quo etiã per Ioan. And. in c. j. de homic. lib. vj. post Hosti.
31 ibidem, vbi dicunt † quod proprium principis est iustitiã exercere, & si deficit in hoc, auferretur ei nomen boni & religiosi principis, & si carebit nomine, carebit & re. C. de ferijs l. a nullo. C. de nup. l. imperialis. §. j. & de verb. sig. c. nam & ego. Et concordat, quia rex dicitur a gerẽdo. vnde debet regere, & non regi. ff. de leg. l. fi. alias non e ẽt rex secundum Bal. in l. non ambigitur. post Cy. ff. de legi. & in l. post susceptum. ff. de excus. tuto. & idem de imperatore, per Bal. in titu. de pace constã. in fi. et per And. de Iser. in ti. qui. mo. feu. amit. §. similiter si dñm vbi expresse dicit, quod male versantes in regno sunt priuandi regno. Et propterea nõ est dicendum, quod sola volũtas principis faciat
32 legem, quia immo decernit secundum rationem & regulas legis & rationis. Pro quo facit, quia et ipse attestatur se velle legibus uiuere l. digna vox. C. de legib. l. ex imperfecto. C. de test. cum concor. † & ordinatũ est, eius voluntatem vel rescriptum cum iniuria alterius non esse exequẽdum, immo esse nullum & irritum. C. de præci. impe. offe. l. quotis. et l. nec damnosa. C. vnde vi. l. authoritatem. & ff. ne quid in loco, publi. l. j. §. merito. & C. de emanci. lib. nec auus. cum concor. & facit tex. in cle. pastoralis. de te iudi. vbi sententia principis, quia contra ius fuerunt cassate, & annullate, & merito, quia vt inquit Pau. de Ca. in consi. lxx. inci. In Christi nomine, quia frustra disputaretur. in ij. parte, secundum stampam nouam. vbi etiã consuluit contra quandam sniam principis, quia constitutio regni monarchia est de iure gentium, ergo nõ debet contra illud posse, & sic debet esse eius lex omnino cõis rationabilis & honesta, vt in d. c. erit aũt lex. & xxiij. q. iij. c. si ecclesia. in fi. & cõcordat tex. in authen. de mistru. cautela & fide. ibi, quia igitur imperiũ propterea Deus de cœlo constituit, vt difficilibus imponat q̃ apud eum sunt bona, & leges aptet secundum naturæ varietatem. & Paulo inferius. & dare in cõe subiectis quos Deus nobis tradidit prius, & paulatim semper adijciet. & tex. in
auth. vt nõ luxurientur contra naturam in
33 princ. ibi, † quia omne nobis est studium & oratio, vt & credili nobis a dño Deo, bene viuant, & eius inueniant placationẽ, & tex. in auth. de priui. dotis in prin. vbi dicit, vnã nobis esse in omni nostre reipubli. & imperij vita, in deo spem credimus, scientes quia hæc nobis & animę & imperij dat salutem, vnde & legislationes nostras inde pendere cõperit, & in eam respicere, & hoc eis principium esse et medium & terminum. Nec habet obstare allegata l. prospexit. ff. qui & a quibus. qua secundum Bald. in d. li quis seruo, immo lex illa quo ad Vlpianum con

ditorem eius, dicitur habere rationem, & eam Bal. aperit ibi, & idem Bal. in l. j. C. quę sit longa consue. refert & commemorat Fely. in c. si qñ. in vij. col. de rescrip. in versic. circa rationem legis. Et potest adduci quod dicit idem Bald. in rubri. de constitu. col. ij.

34 vbi dicit † quod lex satis potest dicit rationabilis eo ipso quod non reperitur prohibita, licet non possit demonstrari ratio eius, p gl. singu. in l. j. §. scientiam. in verbo, prętor ratus. ff. de postulan. & per ea quæ not. Archidia. vtij. dist. frustra. vbi dicit idem de cõsuetudine, vt possit dici rationabilis, ex quo non obstat canonicis institutis, de quò vltimo habetur etiam per Bal. in c. cum venissent. de eo qui mit. in pos. colũ. ij. vbi secundum eum, consuetudo in dubio debet præsumi laudabilis, & bona, ex quo nõ reperit prohibita, et placet ciuibus, quia quod eis placet, generat concordiam, quæ est ciuitatibus vtilissima. Non ob. quod sit formidine permixta qa immo est firma & certa, cum sit ratione facta, quæ vt est dictũ facit omne dictum ratum & firmum, vt per Bal. in l. non dubium. C. de legi. et probat in l. solam. C. de restrib. cum ibi no. in authen. de hære. & fal. §. it vero. coll. j. in auth. de sanctiss. epi §. j. & in auth. de testi. §. & licet. cum

35 concor. † præterea philosophicum est respõdere per verbum dubitantium, vt per verbum forte, vt inquit gl. in l. cum res §. sed si stichum ff. de lega. j. Præterea leges quibus vtimur sunt approbate, quia quæ vtiq; sunt rationabiles vel bone fuerunt approbate, ergo verborum qualitas non habet vitiare siue nocere. Illud aũt qp nõ sint leges passim necessarie, & qp vbiq; non seruantur, similiter nõ habet obstare, quia nõ sequitur, ergo nõ sunt scientifice & bone. Nã & alie sentie q̃uis nõ seruentur vbiq;, tamen ex hoc non sunt minus vere bone ac perfecte. Nec attẽditur id quod fit, sed id qp fieri debet l. sed licet. ff. de offi. præsid. sed leges deberent vbiq; seruari. l. leges sacratissime. de legi. et no. gl. in d. c. super specu. omnis enim anima est subtissa imperatori, quia est domi us totius mũdi. l. deprecatio. ff. ad l. rho. de actu & vij. q. j. in apibus. ergo &c. & fac quia vt dicit gl. in cle. ad nostrã. in versi. etiã are. de hære. ois etiam quantumcunq; iustus subest legi, licet nõ exercitio eius. & n d Abba. in c. omnis anima. de censi. & in d rex pacificus & sentit Philosophus. x. Ethicorum, qui dicit qp non tantum propter uue res sed etiã propter senes facta est lex.

36 † Nec ob. quod sit variabilis siue mutabilis, quia hoc etiam simpliciter dictum est falsum. Nã q̃uũ attinet ad ius naturale vel gentium, hoc patet insti. de iur. natu. gẽ. vel ciui. versi. sed naturalia. quia illud est immutabile. q̃uum autẽ ad ius diuinum, idem, vt ibi, & in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. q̃tum vero ad ius, quia ius nostrum est tripartite collectum, vt in §. fi. insti. eo. dicit quod licet immutetur aliqua constitutio, nõ tamẽ scientia iuris immutatur, quum talis immutatio fiat secundum regulas iuris, quæ volũt sic fieri, necessitate vel vtilitate sic exigẽte, c. non debet. de confan. & affi. lex enim debet desernire tempori xxxiij. dist. c. fraternitatis. & iij. dist. c. erit autem lex & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. de etate. §. cauta. ff. de interro. act. & ideo ẽt Deus omnipotens ex his quę in testamento veteri statuerat, nõnulla mutauit, vt d. c. nõ debet ob qp d. Panor. in d. c. non debet etiã ipse dicit quod licet scientiam sit de incorruptibilibus, & impossibilibus aliter se habere, vt habetur primo posteriorum, nõ tamen expedit vt detrahatur scientię iuris, quasi non sit scientia, ex eo quod immutetur in aliquo quia omnino est scientia, rationibus de quibus ibi per eum. Pro quo factum etiã quæ no. per eundẽ in c. ij. in pœ. col. in vers. sed reducendo ad concordiã. extra de proba. & per eundem in c. fi. in v. col. de cõlue. vbi secundum eum ex causa potest induci consuetudo antiqua damnata, & etiam huiusmodi statutum contra canonem, quia hoc fit ex mente legis, quæ est ipsa lex. Et facit, quia secundum veritatem temporum & locorũ, etiam remedia & canones medicorum expedit immutari, & tamen immutatio eorũ, quia sit canonibus medicine sic distantibus, non arguit defectum, sed potius bonitatem & scientiam, ergo idem in iure nostro dicẽdum est, quia quod medicamenta morbis, hoc exhibent iura negotijs, vt in auth. hæc constitutio innouat constitutionem in prin.

37 † Non obstat similiter quod non sit omnibus casibus prouidens, quoniam etiam hoc est falsum, quia immo lege, ratione legis, vel simili possunt omnia decidi, vt dixi supra & facit tex. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto. & in c. secundo requiris. in fi. de appel. & vbi fub authoritate legis potest ẽt allegari ratio naturalis, ratione legis vel simili deficiente. & no. glo. in c. consuetudo. j. distin. & facit optime tex. in d. c. de quibus. xx. dist. vbi ponens ad quos sit recurrẽdum cum sacrofanctæ scripturæ authoritas non occurrit, dicit etiam ad exẽpla esse recur-

dum. *Et quia ita fit seu fieri potest, igitur dixi scientiam istam esse speculatiuã scientiam,& habere suos modos, & rationes arguendi et decidendi,& sic constat q̃ non est enim verum,q̃ sit impossibile, q̃ lex vniuersaliter verum dicat,cum sit vtile,oppositum legis in aliquo casu obseruari, q̃m immo tali casu oppositi,lex quantumcunq; generalis recipit restrictionem, vel iure vtilitatis,vel necessitatis, vel cõgruentie vel vtilimilitudinis , vel honestatis , vel alijs de cautis,prout expedit, & hoc omnino ex p̃cepto legum, quę mandant sic fieri restrictionem,vt l.cũctos populos.cum ibi plene no. C.de sum.tri.& fid.catho.in l.oẽs populi.ff. de iusti.& iur.l.vt gradatim.ff.de mune. & hono.in l.ff.§.in compu.C.de iure delib.in l. serui nostri.C.de noxali.in l.nec auus ff.de eman.liber.in l.ij.§.merito.ff.ne quid in loco pub.cum alijs concor, & in locis alijs no*
58 *tis.* † *Ad arta duo,vltimo loco obiecta,respondeo q̃ immo ẽt ad peritos iuris debet haberi recursus, vt patet in d.c.vt cõmissi. de hære.in vj.& c.ff.eo,ti.Præterea vt dicit gl.in d.c.de quibus.seniores dicũtur sapientes.viij.dist.c.porro.sed doctores sunt sapiẽtes,vt supra probatum est ergo &c. Et sic his contingenter dictis,remanet hæc j.q.absoluta, licet taliter qualiter, sed omnia sint dicta ad honorem Dei,a quo profluunt ipse leges.Ad cuius laudem accedo nunc ad aliã quæstionem, in qua consimilem ordinẽ obseruans,dico ex multis videri in j.cõsideratione dicendum dictas mulieres deferri ad dictum ludum realiter ac vere,non aũt ima-*
59 *ginarie, vel per illusionẽ.* † *Et primo per confessionem earũ,quæ confessio in crimine hereſis vĩ attendenda, secundum Bal.in l.non dicam rapere.in j.col,C.de epi.& cle. & in cõfessum nulle partes sunt iudicis nisi in condemnando l.proinde.ff.ad l.Aquil.& dixit Magister veritatis dñs Iesus, tu dixisti,& dicit Ouidius. Non est confessi causa tuenda rei . Secundo quia experientia, q̃ (vt habetur j.Met. ph.)est rerum magistra, ac singularium cognitio,& no.in c.c̃ sit. de elec.& facit c.cupientes.in prin.eo.ti.in vj. & c.statutum.de rescrip.hoc multis sic asserentibus fuit visum & cognitũ, ergo sic credendum est.c.in nomine dñi.de testi.& in l. vbi numerus.eo.tit.Et faciunt quæ habẽtur in c.cũ oporteat.de accu.& in l.de mino.§. tormenta.ff.de quæst. vbi fama publi.facit*
60 *fidem.* † *Tertio quia hoc non est impossibile demoni,cum ẽt portauerit creatorem in pinaculo templi, & super montem, ergo nõ debet ei cui q̃ plus est licet,q̃ minus est non licere.vt in regula,non debet,de regul. iur.Immo concessa hac possibilitate,& quę videtur cõcedenda,quam ẽt alias personas portasse vĩ, quia vt dicit Philosophus in j. de anima.& Bal.in l.conuenticulam, col.fi. C.de epis& cle. Accidentia magnam partẽ conferunt ad cognoscendum quod quid est. Videtur etiam cõcedendus actus istius delationis,& maxime contuncta eorum confessione turata. Quarto per argumentũ a verosimili,quia si diabolus nititur adorari, vt Deus,cum etiã voluerit adorari a creatore, Matthæi xvij.c & habetur in c.nec mirum. xxvj q.v.col.iij.verti.ad hæc enim. contingarq; ea quæ in hereat personis,per quas fallere nititur,vt ibidẽ.Et iste mulieres dicunt se ire ad talem ludum delectationis gratia, & se ibidem adorare demonem,ergo verisimiliter credendum est ipsum demonem eas portare ad ipsum ludum vere & realiter,ut etiam vere & realiter adoretur. Nam & a Saule Rege volunt adorari in vigilijs, vt dicit text.in d.c.nec mirum, & idem a creatore.Item quia nititur facere vt Deus , argumentum enim a verisimili est bonum text. est in l.si extraneus.ff.de condit. ob cau. &*
61 *in l.luctus.§.titio.ff.de libe.& postliũm.in l. ff.C.de hære.instit.* † *Quinto ex similitudine rationis,quia si Deus etiam multa alia permittit contingere ob artem demonis,vt probentur audientes quali deuotione & fide sunt erga eum,vt habetur in d.c.nec mirum.circa fi.ergo eadem ratione credẽdum est quod etiam permittat talem declarationem, vt sic etiam per hoc non probent hæc audientes,qua,i deuotione & fide sunt erga eum , quod non contingeret si talis delatio non esset realis sed illusoria, quoniam nullus tentatus ire ad talem ludum verisimiliter consentiret se ad illum duci vel deferri, quinimmo quæ de eo dicuntur, veluti falsa spernerentur. Sexto quia hæc opinio videtur probabilior, cum sit affirmatiua,quoniam dicere oppositum est negare , & qui negat nihil ponit . Neg tiua enim est non ens & sic improbabilis quia non potest directo sensu subiacere . Entium enim sunt sensus , non autem non entium , secundum Philosophum secundo de anima,& Bald in l.secunda in fin.C.de erro.aduoc.& ideo dicit glos.in l.diem proferre.ff.de arbi. quod creditur magis duobus affirmantibus quam decem negantibus. Septimo quia præsumitur potius veritas quam fictio.l.tertia.§. hæc verba.ff.de negotijs gestis.*

42 † Octauo quia Diabolus contradicit honori Dei et fidei nostre plusquã potest, ergo debet præsumi vel dici ꝙ magis realiter deferanturq; fantastice, & per illusionẽ, vt sic vere etiam conculcent crucem, & vere adorent ipsum demonem, & similiter vere omnia alia faciant quæ facere confitentur, quia si vere fiunt, tendunt ad maiorem contemptũ Dei & fidei nostræ, ꝙ si in somnijs ea fierẽt, vel per imaginationẽ, maior enim præsumptio tollit minorem l. diuus. C. de in integ. resti. mi. & habetur per Bald. in l. siue pos. C. de proba. Nono ratione contrario rũ, quia sicut realiter & expresse ac in præsentia personarum abrenuntiatur in baptismo demoni & pompis eius, ergo debet dici ꝙ ipse demon velit realiter & in præsentia personarum se adorari. contrariorum enim est eadem disciplina xxxij. dist. hospitiolũ. in fi. de his qui sunt sui vel alie. iur. in prin.

43 Et per Philosophum ix. metap. † Item quia eadem solẽnitas debet interuenire in dissoluendo quæ interuenit in confitendo. Quodlibet em̃ debet dissolui eo modo quo colligatum est, dicit tex. in l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. Decimo per remotionem, tex. in c. episcopi, xxvj. q. v. qui videt huic parti multum repugnare, quia non habet obstare, quia vr̃ loqui in alia secta, quia mulieres de quibus ibi, & credentes eis dãnantur quia ea quæ dicebant & credebant sunt impossibilia, qm̃ aliquid diuinitatis aut humanitatis extra unum deum arbitrabantur. Credebantq; aliquam creatur fieri posse, aut in aliam speciem transmutari ab alio quam a summo creatore, quod est impossibile, vt patet in versic. & cum aliquid, & in versic. quisquis ergo. Nam cum dicebant se equitare super quasdam bestias, credebant illas bestias fieri ab alio ꝙ a creatore, vt in illo versũ. quisquis ergo. per quem versiculum ita vr̃ dici & debere intelligi illas mulieres sic tenere, & dicere licet tex. in versũ. sciendum. in princi. referat simpliciter illas mulieres dicere se equitare super quasdam

44 bestias nocturnis horis, † quia prædictia declarantur per sequentia, & econuerso, sequentia per prædentia l. qui filiabus. & l. si seruus plurium. in prin. ff. de leg. j. sed hęc cessant in istis mulieribus, quia licet ẽt ipse dicant se portari super hircis nocturnis horis, tñ credunt eos esse demones sic transformatos. Confitentur similiter se parere domine ludi, veluti demoni, sed talis assumptio forme non est impossibilis demoni, cum ẽt se se transfiguret in Angelum lucis, ergo de istis non loquitur ille tex. nec comprehenduntur in eo, cessante eius ratione l. quod dictum. ff. de pac. per gl. & Bar. in l. j. in versũ. prudentia. ff. de leg. tuto. per Inno. in c. post translationem. in xix. col. extra de renunc. & in c. non miramur. de seruis non ordi. iun cto tex. in c. de multa. de ẽta. & quali. & per Inno. in c. plerique. in fi. col. de immu. eccl. Et ideo ẽt credere quod tales mulieres vadant ad ludum in corpore, non potest dici quod taliter credentes incidant in errorẽ, de quo in illo tex. & sic in errorem paganorũ, tanquam credãt similia illis quæ credebãt personæ de quibus in illo tex. quia similia dicũtur esse illa, in quibus est omnimoda ratio, l. non possunt. ff. de legi. l. iij. ff. de offi. præsi. l. j. C. de lib. præte. per Pe. de Ancha. consil. cccl. incip. in christi nomine, in prædicta cõsideratione, vel quorum qualitas est vna secundum Philosophum vj. Metaphisice, quẽ alleg. Cyn. in d. l. non possunt. & sic ille tex. in versũ. & his similia non habet obstare, ga hæc non sunt similia. Contraria tñ sententia

45 videtur verior. † Primo quia facta non præsumuntur nisi probentur l. in bello. §. capte. ff. de cap. & postli. reuer. l. quicunq;. ff. de publica. l. consi. §. fi. ff. de cura. fur. sed de hoc non constat nec probatur, vt infra dicã.

Secundo per glo. in c. iuuenis. de spon. & in c. j. de scrutinio, in cle. exiui. de verb. sig. vbi in dubijs debet ampletĩ pars fauẽs animabus, ẽt si sit durior. Sed ista fecunda pars videtur magis tutior & fauens animabus, quia ea prædicata vera, remouentur homines a malis desiderijs, quæ forte appeterentur concessa altera parte contraria vera, vt etiam ostendam infra ergo vr̃ magis fauorabilis, & ampletenda. Nam & in quauis materia, in dubijs beniginora præferũtur. ff. de reg. iur. l. semper. cum concor. & facit quia dicit tex. in c. vlti. xix. dist. benigniora sunt imitatione, quæ sunt excellentiora pietate.

Tertio per argu. a minus verisimili, quia dicere quod talis delatio vera, & quod tam subito talis persone pertranseant per tot ter rarũ spacia, & quod faciant talia tam in ipso ludo quam in eundo & redeundo quę dicuntur facere, est longe a verisimili, ergo reputanda falsa, quia vt dicebat Auerrois, vt

46 refert Bal. in l. j. C. de ser. fugi. † experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis & no, idem Bal. in tract. schismatis, quem posuit in tub. C. si quis alii quem testa. prohibue. & in l. fi. C. de edi. diui adri. tollen. & in l. testium. C. de testib. Et propterea in d. l. j. dicit quod in regno Fran

ciæ fuit cassata quædam inquisitio, quia nõ poterat verificari, secundum communem opinionem fruentium intellectu quia quod est longe a verisimili, est quædam falsitatis imago, & bo.text.in c.quia verisimile non est de præsump.cum ibi nota.& text.in l.si ista quis.in fi.ibi,nemo sanus probauerint.ff. de euic.tex.ī l.milites.§.oportet.C.de quæstio.& dicit Bal.in l.testium.in penul.colū. C.de testi.quod magis creditur duobus testibus verisimilia dicentibus, quam centum non verisimilia,immo vt no.in d.c.quia verisimile.tales testes non verisimilia deponẽtes, sunt suspecti de falso, & nõ creditur eis.

Quarto ab authoritate tex.in d.c.nec mirum.xxvj.quæstio.v,vbi videtur concludi

47 †quod omnia quę fiũt ob artẽ demonis,siue fiant arte magica,siue necromantica,siue hydromantica,vel alia simili arte dicũtur fantastica & non vera, vnde in versicu.ex his ergo dicitur. His ergo portentis per diabcolorum fallaciam illuditur curiositas hominum quando appetunt id scire, quod nulla ratione conuenit eis inuestigare.subiungẽs in versi.semper, semper ergo diabolus sub velamine latens prodit se,dum ea confingit quæ inhiberent personis per quas fallere nitiuur,ergo authoritate illius tex.videtur dicendum quod ẽt iste mulieres sint illuse. & hoc ex generalitate illius text l.de pretio. ff. de pub.l.j.§.& generaliter.ff.de leg.præstan.immo & multomagis,cũ sint mulieres, & si qui sunt homines,sunt rustici, & personę faciles ad decipiendum.l.cum mulier.C. de donatio.inter vir.& vxo.& ignorantia dicitur cunctorum errorũ mater, vnde mulieribus & rusticis iura subueniunt,vt nota. in l.j.C.de iur.& fact.ignoran.& in l.bonorũ.C.qui admitti.Præterea omnes sunt personę reprobate,et corrupte circa fidem,circa bonos mores,& appetẽtes non appetenda,ergo idem in istis,quod in illis dicit,dici debet.l.illud.ff.ad leg.aqui.C.ad leg.fal.l.fi. l.a titio.in fi.ff.de verb,oblig.§.idẽq;.insti.

48 quib.ex cau,ma,pos.†iura enim loquentia de aliquibus personis habent etiam locum in non expressis, in quibus militat eadem ratio, vt habetur per Pan.in c.nihil de electio.in c.fi.de rescrip.in proœ,decre.& in c. translato.de consti.per doc,in l.si vero.§.de vtro.ff.sol.ma,per gl.& doct.in cle.j.de electio,in cle.auditor.in versi.beneficio.de rescrip.in glo.in auth.vt hi qui obliga.res.in versicu.ad curationem.& gl,in auth.minoris debitor.C.qui tuto,da.possunt. Quinto per tex,ī d,c,episcopi,qui si recte intueatur, videtur propriè emanasse ad tollẽdum hunc errorem,scilicet vt nõ credatur talia fieri in corpore, sed in spiritu tantum quod patet ex distinctione & recitatione eius,qa

49 postq̃ fecit mentionem † quod ille mulieres testarentur se equitare super quasdam bestias nocturnis horis,& se multarum terrarũ spacia intempeste noctis silentio pertransire recitauerit; innumerami multitudinem hac falsa opinione deceptam, cum arbitraretur aliquid diuinitatis aut numinis esse extra vnum deum. Mandat vt patet in ver.qua propter.ea omnia reputari falsa,et non a diuino spiritu,sed a maligno talia fantasmata mentibus fidelium irrogari, & reddens rationem in versi.si quidem quia ipse sathanas qui transfigurat se in angelũ lucis, cum mentem cuiusque mulieris ceperit,& hanc per infidelitatem sibi subiugauerit, illico se transformat in diuersarum species personarum arq; similitudines, & mentem quam captiuam tenet in somnijs deludens modo leta,modo tristia,modo cognitas, modo incognitas personas ostendẽs, per queq; deuia deducit. Subiungit postea quod hoc solus spiritus patitur, & quod infidelis hoc non in animo sed in corpore euenire opinatur.& adducit exemplũ de Ezechiele propheta,qui visiones dñi in spiritu,nõ in corpore vidit. & quod Paulus non audet dicere se raptum in corpore,ergo vidit.et quod venit ad determinandum non solũ talia fieri a spiritu maligno,& non diuino,sed ẽt ea & illis similia fieri in spiritu & nõ in corpo

50 re.Et propterea sequitur † quod ẽt in casu nostro,licet indeantur he personæ dicere se portari a demonibus sub hircorũ forma,& similiter dicant se credere dominam ludi in cathedra honorifice modo sedentẽ esse demonem sic trãsformatum, quod tũ debet dici hæc & alia quæ se facere confitentur fantastice in spiritu sibi obuenire, non aũt vere nec in corpore. Qui text.& si posset dici q̃ loquatur in alia secta. Attamẽ hoc nihil esset,quia & si illa secta fuisset diuersa ab ista aliquo respectu, vt quia dicatur quod forte ille videbantur credere ea fieri a diuino spiritu,quod non videntur credere iste,cum dicant illos hircos a quibus dicunt se portari esse demones, & dominam illã ludi esse demonem,non aũt personam diuinam, tũ omnino videntur similes in hoc,quia ita credebant ille ea fieri in corpore sicut ẽt credunt iste,& hoc sufficit quod sit similitudo in casu de quo queritur, vt not.in c.cum dilecta, extra de cõfir,vti,vel inuti,& l.si creditor,

ff.de ope.no.nunc.Et propterea cũ ille tex. non solum damner vt est dictum ea de quibus ibi, inquantum dicebantur fieri diuinitus, sed ẽt inquantũ fiunt a spiritu maligno, quia ẽt inquantum fiunt a spiritu maligno damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere nec credi sic ea contingere.certe consequenter ẽt ex eodem tex.debent damnari credentes ea quæ dicunt ista esse vera, quia ista vi lẽtur similia illis quibus ibi. Quæ ẽt iste dicant se ire ad ludum nocturnum tempore & quod subito multa pertranseũt terrarum spacia,& quod ibi conueniunt in numera multitudo personarũ vtriusq; sexus, & quod multis delectationes edendo, bibẽdo,& coeundo, & aliis variis modis confe-
51 quuntur,† A similibus enim ad similia licet est argumentatio.l.nõ possunt.ff.de leg.l.ij. ff.de offi.præsi.l.j.C.de libe.præte.c.in causis,de re iudi.& maxime vbi in lege est apposita clausula, idem in similibus.licet ei ibi illo tex.in fi.ibi,& his similia, secundũ Bal. in l.de quibus.in ij col.ff.de leg.vbi inquit, quod tales lex tunc est ẽt latissime exteden da,& habetur per Io.de Lig.in c.fi.de constit.vbi ẽt d Anto col.xij.& per Imo.in l.si vero.§.de vito.ff.so.ma.& hoc ẽt non obstãte quod aliqui diffimiliter dicãt, secundũ Panor.in c.translato.de cõsti,& in c.quemadmodum.de iureiurã.per illum tex.& per d,Anto.in c.non debet.de consan & affi.Et sic stante hmõi tex.dispositione a qua p subtilitates,sophisticas nec argumenta licet recedere.xvj.q.j.c. institutiones.vtj.dist.c. nõ decet.& seq.x.d fi.c.enimuero. & sequẽ. xvij.q.iiij.c.si quis.§.qui autẽ.cum concor. videtur q̃ non habeant obstare, arg.cõtraria,quia vt dicit tex.in c.quidem.xxiij.qõ. iij.in fi.quæq; aliter scripturam sacrosanctam intelligi quã sensus spiritus sancti flagitat a quo cõcepta est,licet de ecclesia nõ recesserit, tñ hæreticus appellari põt & ea. quæst.o & cruda.c.hæresis. Quibus tamẽ etiam ligitl. tam ac particulariter respõdẽs, vt sic hæc pars quam puto veriorẽ,mihi melior fa refugiat ne per responsiones particulares pe stringatur,quia valet plus quod spectaliter fit vel dr, quam quod generaliter.extra de hære.c.li aduersus extra de cõsti.vtil vel inutil.c.bone xxi.dist.c. quanquam ff.de inst tr.l.ite nam si habeonem.§. hoc edictum.cum concor de quibus in glo. ibi,& per glo.in rub.C de ser.& aqua. dico
52 ea ex infrascriptis non obstare. †Et primo non obstat primum,quia cum tales personæ sunt illuse vt est dictum,ergo debet dici quod ẽt earum confessio est erronea nec admittenda.l.error.& l.cum post.C.de iur. & fac.igno.no.in l.de ætate §.fi.ff.de interroga.actio. confessio e tiam debet continere verum & possibile, vt per gl.Bald.& alios in l.j.C.de confes.& per glam c.fi.de confes. in vj.ff.ad l.Aquiliã.de nerutius.§.fin. sed ista respuunt ius & natura,ergo non sequit, iste mulieres sic confitentur, ergo sic est, nã confessio longe distat ab actu, & quicquid est cõtra naturam, defecit in suis principijs, ergo naturaliter est impossibile Præterea in crimtnalibus regulariter nõ statur soli confessioni rei, vt per Bald.& Ang.in l.j. C.de confes.& dicam infra in ij.no. Nec habet obstare quod dictt Bald.in d.l.si quis non dicam rapere , quia etus d ẽm processit in hereſi, inquantum perficitur in solamente ex cogitatione,quo casu bene,vt inquit ipse,quia cogitatio mentis quam solus deus nõscit,non potest aliter probari ẽ per confessionem, ideo statur soli confessioni, sed cõfessio,de qua in casu nostro continet actum ab extra,& minus possibilem de iure & natura , ac ẽt minus verisimilẽ,& ideo potest dici q̃ licet quo ad ea quæ credũt sit standum confessioni e rum, quo ad panitonem,quia talis credulitas perudet ab animo & voluntate,non tñ quo ad hoc, vt quia sic
53 sit vel sic fiat,sicut asserunt. † Non obsecundum , quia cum hæc fiant tantummodo in spiritu,non potest de eis per testes de visu deponentes haberi vera scientia, & sic non potest dici constare per experimenta, quia non apparentium siue non entium nulla est qualitas.l.si ff.pro suo.l.eius qui in puincia. circa fi ff.in cer.peta. Non constat etiam de aliquibus , qui ea realiter fieri viderunt,& si essent aliqui,qui ita vellent attestari,crederem quod si subtiliter interrogarentur , vel non concludenter deponerent, quia ea de nocte fieri dicuntur,& in loco solitario,& præter naturam,vel potius & ipsi dicerentur illusi. Non obstat tertium, quia talis consequentia quæ sit de dicta confessione,est falsa,ergo arg.q̃ sit de ea est fal-
54 lax & nullum,† quia destructo consequenti in quo stat ratio antecedentis , destruitur etiam antecedẽs.C.de furt.l.apud antiquos. ff.de publ.l.si ego.§.si partem. & per Bald. in l.conuenticulam.C.de epis.& cle. Item quia non probat hoc esse q̃ ab hoc contingit abesse.l.non hoc.C.vnde cog.l.neq; naturales.C.de probat.cum si.Per quæ iura potest etiam dici q̃ nõ sequitur,diabolus portauit creatorem,et aliquos alios,ergo etiam

portat has mulieres. Quinimmo videtur posse attentari & negari talis possibilitas per alle.tex.in d.c.episcopi.qui ex quo negat talem delationem & prædicta alia fieri in corpore, videtur consequenter negare istum actũ possibilitatis, quoniam quod est possibile, est admissibile. & tamen cum hoc non obstante non admittat talia fieri in corpore, & negando factum præcipiat ẽt quod non credatur, illud certe videtur dicẽdum ea ratione, quod sentiat nec ista a malignospiritu fieri posse, nisi in spiritu, & illusorie. nam si hæc possent fieri etiam in corpore, non est credendum ꝙ ita simpliciter & absolute dixisset, talia euenire tantummodo in spiritu, & non in corpore, ¶ ita sicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt l.vbi repugnantia.ff.de regul.iur.ita ea quæ a natura conceduntur, a
55 lege tanquam possibilia admittunt. † Itẽ quia loquentis virtus est distinguere, si distinctio dari potest, quia vt inquit Seneca, quem refert Saly.in l.filię meæ.C.fa.herci. qui bene distinguit, est proximus veritati, & indistincte loquens, reprehenditur tanq̃ imperfecte loquens glo.in l.si vehenda.per tex. ibi in.§.j.& fi.ff.ad l.rho.de iac.& ideo distinguentis opinio semper dicitur melior l.rogasti.ff.si cer peta.bonus text.in l.adeo. §.cum quis ff.de acquir.re.domi.text.in c. literas.de resti.spol.& ideo cum ille tex.in quo defectus præsumi nõ debet, cum sit spiritusancto dictante factus, nõ distinguat, sed præcipiat non credi ea fieri in corpore, ergo nec nos distinguere debemus.l.j §.generaliter.ff.de lega.præst.l.de pretio ff.de publi.cum concor.suadet etiam ratio, quia nõ est credendum ꝙ conditores illius tex.non recordati fuerint vel de Christo, vel de alijs qui dicuntur aliquando fuisse portati de loco ad locum, & tamen cum eis non attẽtis dixerint illa non fieri in corpore, & refetãt exempla Ezechielis prophete et Pauli, quorum alter vidit visiones domini in spiritu, & alter non audet dicere se raptum in corpore, ergo dicendum est ꝙ noluerint exempla illa de Christo & alijs portatis de loco ad locum in aliquo considerari. nam & exẽplis non est iudicandum.l.nemo.C.de sent.
56 †Item quia ex his quæ raro accidunt, nõ fit lex nec regula ff.de regu.iur.l.ea quæ raro.& l.iura. cum duabus.ll.sequen.ff.de legi.& not.per glos.in l.ex his.ff.eodem quæ dicit ꝙ ex eo ꝙ Lazarus resuscitatus fuit a mortuis, non propterea debuit fieri lex de resurgentibus a mortuis, & facit tex.qui cõcordat in authen. vt sine prohi.mul.deb.§. quia uero & quod habetur per beatũ Tho. in ij.senten.distin.xj.art.iij.in corpore quęstionis & solutio.argu.& per Rayn.in sua summa in titu.de Angelis.vbi dicunt ꝙ etiã antichristus habebit Angelum bonũ in sua custodia, ne lex communis immutetur propter vnum. Facit etiam, quia vt dicit glo. in c.si enim in verbo, a morte domini. & in verbo, ad inferna.de pœn. distin.ij.colum. penulti.per mortem dei, diabolo est adempta potestas mundi, & relegatus est in inferno,, vbi erit ligatus vsque ad tempus antichristi, quo tempore tunc nõ soluetur a pœnis sed a vinculis, vt exerceat vires suas in malos. & propterea vt tollatur obiectum de Christo, & quia fuit portatus ab ipso diabolo siue assumptus ex permissu eius, potest inferri & dici ꝙ si non constat de permissu dei quod nullo modo possit vel debeat con
57 cedi talis delatio. † Nam & de iure dicitur quem non posse, qui sine adiuncto non potest, vt in c.j.de rebus ecclesi.non alie.vbi dicitur prælatum non posse alienare, quia solus sine consensu capituli non potest. sicut etiam dicitur de minore, quia sine decreto iudicis non potest.C.de prædi.m.n l.non solum.C de administ.tuto.l.si quidem.& l lex quæ tutores. Posset etiam per modum obiectus dici, si diabolus sic potest, cur in paucis & abiectis personis tantum hoc facit, cum sit indifferens & tentator vniuersalis mundi. Et iterum si id facit in istis tantum, a quibus habebimus testimonium fidele & indubitatum, cum talium personarum non admittatur testimonium, vt ex illo text.in c. episcopi.& facit l.iij.ff.de testib.qui dicit testium fides diligẽter examinanda est, ideoque in persona eorum exploranda erunt in primis conditio cuiusque, virum quis decurio an plebeius sit, & an honeste & inculpate vitæ, an vero quis notatus & reprehensibilis, an locuples uel egens sit, an lucri causa quid facile admittat, an amicus vel inimicus. & concor.text. in capitulo qualiter & quando el secundo & in cap. cum oporteat. de accusa. vbi fama debet habere ortum a personis fidedignis & honestis. Ab alijs autem facile haberi non posset, nec verisimiliter, rationibus supra adductis in re-
58 sponsione secundi argumenti. † Argumentum ergo de Christo patitur retorquutionem, ergo inefficax capitulo si romana. cum glos.in verbo, suffragari.xviij.distin. Et sic ẽt non mirum si in d.c.episcopi. dicat tales delationes esse illusiones, & credentes

eas esse infideles & illusas. Quicquid tamen sit de hac demonis potestate principalis cõclusio vr vera. Non ob. quartum, quia nõ sequitur, diabolus nititur adorari, ergo etiã defert tales personas vere & realiter ad locum ludi destinatum, vt ipse inquiũt, vt ibi etiam realiter adoreturꝛ cũ in domibus earum possit adorari realiter & vere, sicut ẽt multæ ex eis fuit quæ dixerunt se ita in domibus earum, & tẽpore noctis adorare. Præterea nititur adorari eo modo quæ potest. Nam & a Saule rege non fuit adoratus nisi in forma imaginaria Samuelis & satis est ei ꝙ etiam adoretur mentaliter. Nam & deus omnipotens respicit ad cor, sufficit enim ei, scilicet demoni hominis mentem habere captiuatam, vt si possit homo decipi & illudi.

59 †Ad quintum respõdetur similiter quod non sequitur, deus permittit multa mala fieri, ergo permittit ẽt hanc delusionem realiter fieri, quia est arguere a separatis, ꝙ lex non admittit l. naturaliter. § in cõe. ff. de acquir. pos. l. papinianus exuli. ff. de mino. facit c. nõ exemplo. xxvj. q. j. Tollitur ẽt hæc argumentatio per ea quæ dicta sunt supra in responsione tertij argumenti. Præterea etiã esto ꝙ fiãt hæc per illusionem, tñ satis probãtur homines quali fide & deuotione sint erga deum, quia non credere ac odio habere dicta, & asseuerata per istas mulieres, qa sunt abominabilia probãtur audientes esse deuotos & fideles. Ad sextum apparet respõsio, cum hæc pars appareat magis rationabilis & uera, per no. in d. l. diem proferre, nec in criminalibus minus creditur neganti

60 bus quam affirmãtibus, vt ibidem. †Præterea istꝝ pars habet præsumptionem iuris, immo iuris & de iure, vt probatur in d. c. episcopi, ideo non admittit probationem in contrarium, vt no. in authẽ. sed iam necesse. C. de donat. ante nup. Item negatiua probat etiam eoipso quod nõ probatur contrariũ, per Bal. in l. ij. C. de erro. aduo. per Bar. in l. sam hoc iure. ff de verb. obli. Non ob. septimum, quia nõ vr quid vrgere, propter ꝙ possint dici hæc magis vera ꝙ ficta, licet in oppositum vrgeat, qm procedunt a diabolo mendace deceptore, & qui multos nocendi modos habet, vt in d. c. nec mirum. et xvj. q. ij. c. visus. & ideo tex. in d. c. episcopi, dicit illa de quibus ibi et illis similia esse omnino falsa, cũ a spiritu maligno procedãt. Octauo patet responsio ex his quæ relata sunt supra in responsione ad quartum argumentũ, quia vt ibi est dictum, diabolus potest facere se adorari in domibus proprijs, & ibi ẽt facere concilcari crucem. Ad nonum potest respondeti per id quod solet dici, nõ curamus de modo, dummodo habeamus effectum, & seu ꝙ non refert, qũo quid sit factũ, dummodo sit factum, vt habetur per Bar. & doc. in l. gallus. §. & quid si tm. ff. de liber. & posthu quod maxime procedit in obligationibus spiritualibus, quia in illis non attenditur forma, vt habetur per Pan. in c. fi de regul. & ideo dummodo diabolus habeat intentum hominis & sic intẽtum eius, debet di-

61 ci ꝙ nõ curet de modo nec de forma. †Præterea ad substantiam baptismi non requirit præsentia personarum, ut probatur in c. dudum. de baptismo. insuper nõ omne destruitur eo modo quo colligatur, vt no. in d. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in gl. nec eijcitur quis a cõtione fidelium eo modo quo recipitur. patet per comparationem baptismi ad anathema. sic ẽt aliquando facilius quid adimitur quam concedatur l. non statim. ff. de peculio. Argumentũ ergo remanet subtum, quia ad tollendum argumentum sufficit dare instantiam. j. q. iij. c. sicut vrgeri. & per philosophum, ix. Ethico. optima instantiarum est dicere quare non sic, vt refert gl. in d. c. sicut, alias instantias ẽt tradit gl. in d. c. j. extra de regulari. Vltimo colligitur responsio ex narratis circa intellectum. c. epi. qui videtur magis amicus literæ ac rationabilior & magis sauere animabus, quia vt dixi, si pars contraria esset vera, inuitarentur homines quodãmodo ad malos appetitus, a quibus remouebunt prædicata illa falsa. Et propter hoc forte ẽt emanauit dispositio illius tex. qm vt dicit tex. in l. capienda occa-

62 sio. ff. de reg. iur. † capienda est occasio quę præbet benignis responsum concor. text. in l. ea quæ. §. j. ff. eo. quæ dicit, in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est quam tutius. & concordat l. quoties. & l. in ambiguis. eo. tit. Potest etiã dici ꝙ iste mulieres tribuant aliquid diuinitatis aut numinis ipsi demoni. nam adorant eum, vt fertur, ideo credendum est ꝙ ẽt firmiter teneant eum posse aliquid operari in virtute eius, quia & ipsum quoq; in dominum accipiunt. Et sic ex his, reiectis argumentationibus contrarijs, attenta hac parte pro vera, multe conclusiones eliciunt. Prima quod non sit verum quod tales personæ possent sacratissimum corpus Christi ad ipsum ludum, & ipsum offerant demoni, & faciant ibidem alia quæ facere (vt dicitur) asserunt, quæ reuerentie gratia non scribẽda puto, sed in processibus inquisitorum continentur.

63 nentur. †Secunda cp non sit verum cp de nocte ingrediantur domos paruulorum & eos stricent, sanguinem eis sugendo, cp etiã non videtur veritimile ea tantum, quomã scriptum est cp deus iustus non patitur quẽquam iniuste nocere d.c. secundũ apostolicam. Itẽ quia cuilibet datus est angelus bonus. ita cp etiam existẽti in vtero matris datus est, & hoc vt resistat angelo malo, & sagaciter ac potenter cohibeat potestatẽ eius a nocendo, vt per beatum Tho. ij. sen. dist. xij. q. ij. arti. v. in corpore questionis & sol. argumenti, & per Rayn. in sua sum. in ti. de angelis. c. vj. & c. ix. Item quia vt dixi potestas demonis est adempta per aduentum saluatoris. item quia alias vita & mors hominis videretur esse in potestate demonis & malarum personarum medio eius quod nõ est dicendum. Nec habet refragari opinio hominum, quę videtur communis, quæ est cp paruuli stricantur. & sæpe hoc experientia docente, quoniam potest responderi, cp non stricantur per ingressum domorũ de nocte & modo p̃dicto, sed aliter & alio modo. s. per incantationem & maleficia, per ea quæ habentur toto tit. de frig. & malefi. vel vt d. cit archiepiscopus Flo. in ij. parte suæ summe. in titu. de infidelitate c. j. versi. sed naturaliter oculo vrenti ac infecto propter animam infectam. cp est etiam de mente. Petri de Tarantasia, vt refert idem do. Archiepiscopus. & facit illud Vergilij. Nescio qs teneros oculis mihi fascinat agnos.

64 †Tertia cp stet firma & vera illa sententia, quæ habetur in compendio theologiæ, quã refert & sequitur Archiepiscopus Flo. in ij. parte suę sum. in ti. de luxuria c. iiij. ver si. quantum ad secundum quæ est cp posti̊ diabolus tentauit homines de vitio contra naturam, & eos induxit ad peccandum fugit abominãs ex nobilitate suę naturæ tale & tantum scelus. qui altera parte concessa, confunderetur. quoniã iste miserrime asserũt ab amasijs eorum, quos demones esse dicunt, licet in forma virorum, ab vtraq; parte cum membro bifurcato cognosci. Inci denter ĩ hunc sententiæ. d. Archiepiscopi videtur posse obijci, & dici, quomodo põt hoc procedere, cũ diabolus sit tentator maiorũ ac nephãdissimus operator, & sic quo ergo est dicendum cp sic fugiat, sed potest respondeti cp ideo fugit, quia videt homines ex magno calore incensos omnino peccaturos, vt sic tunc fugit propter nobilitatem suæ naturæ tale, & tantum scelus, vt inquit

65 do. Archiepiscopus. †Quarta & si fauore fidei admittuntur ad testimoniũ conscij & participes criminis, vt in c. fidei. de hęre. in vj cp tamen non habet locum in casu talis delationis & aliorum quæ dicuntur fieri in dicto ludo, cum sint tales mulieres illuse in eis & decepte. Et propterea contra alios non facient fidem nec indicium, ẽt ad inquirendum, licet aliter videatur obseruatum, & vt arbitror male, cum dicta talium personarum procedant ab his, qui per deceptos homines, alios decipere quotidię gestiunt, xxvj. quæstio. j. qui sine saluatore, & dicto c. nec mirum, & quia hoc modo demone illudente possent boni & iusti accusari, cum demon se transferat in diuersarum personarum species, & eas ostendit se immiscendo per imaginaria vasa dicto capi. episcopi. Quinta quod inquisitores debet facere abiurare illam opinionem, quod eatur ad ipsum ludum, & seu cp pottentur personę de loco ad locum in corpore & vere, cum talis opinio sit reprobata. cp puto, notandũ

66 licet nouum, & nõ obseruetur. †Sexta cp posti̊ scientia nostra est scientia conferens ad disputationes theologales, maxime vbi agitur de executione iustitie, quod doctores sunt vocandi, & assistãt processibus inquisitorum ac examinibus & quæstionibus, ipsi enim sunt tractatores criminalũ, & non post perfectum processum differatur eorum vocatio, & sic obseruari debent cõstitutiones capituli, vt commissa. & c. fin. de hære. in vj. cum cõcor. Quibus & si Deo concedente posset dici hæc quæstio absoluta, & secundum stilum legalem & canonicũ, & salua meliori sentẽtia, nihilominus ad corroborationem aliquorum ex prædictis, & vt authoritate illustris doctoris fulciantur, subijcto quinque conclusiones, quę colliguntur ex not. per Oldra. in cõsi. cc. alias

67 postea superaddendo. †Prima cp in hoc crimine hæretico debent probationes esse lucæ meridianæ clariores, quia si in aliis criminibus hoc requiritur, vt C. de probat. l. sciant. & de procu. l. qui sententiam. multomagis in hoc crimine, in quo simul quis & criminaliter condemnatur, & ciuiliter punitur, & eius posteritas propterea notatur infamia, sola posteris vita quadã lentate relicta, & in quo breuiter videntur concurrere omnia cognitionum genera, de quibus legitur. ff. de var. & extraordina. cog. l. cognitionum genera. & vbi maius periculum vertitur, ibi cautius est agendũ. ff. de carb. edi. l. j. l. adictos suppitio. §. sed & si quis. C. de app. & quia si ex suspitione quamuis vehe

menti nō debet quis condemnari. extra de præsum. c. literas. & ff. de pen. l. absentē ergo & de hoc, cum sit tantum crimen debet specialiter dici, & hoc propter pœnas quæ sequuntur, vt est dictum, & probatur extra de hæret. c. vergentis. & c. quicunque. §. hę-
68 reticis. eo. ti. in vj. †Secunda cp licet qui seu argumento a fide catholica deuiat, hæreticus censendus sit, vt. C. de hæret. l. ij. tamen talem deuiationē plene probari oportet per indicia, & quæ indicia plene per testes probari debent, vt C. fa. hær. l. fi. vbi notatur glo. in verbo, indicijs. Tertia quod ēt in hoc crimine testis non debet officium testis excedere, & sic non interpretari nec iudicare. vt C. de ero. mil. anno. l. p hāc. xxx. quæstio. v. iudicantem. iij. q. ix. pura & simplex. ff. de testi. l. ob carmen. Quarta cp testes debent deponere veri similia. ff. de testi. l. ob carmen. nec per eundem præmeditatumcp sermonem, nec astute & malitiose, sed legibus amica simplicitate vtētes. ff. de testi. l. iij. §. pe. & in auth. de testib. §. si vero
69 astu. coll. vij. †Quinta quod etiam infamia quæ non habet ortum a personis non suspectis non est attendenda. extra de accu. c. cum oporteat. & c. inquisitionis, hęc Old. Quibus additur alie & secundum ordinē. Sexta est cp licet regulariter cogitatio non puniatur, si fiat in meris eius terminis vltra non progrediens, vt l. cogitationis. ff. de pœnis. ff. de verb. sig. l. si fugitiuus. & l. sæpe. in fi. eo. ti. l. inficiendo. in prin. ff de fur. & no. in l. si quis nō dicam rapere. C. de episco. & cle. per Alb. in ij. parte statutorū. q. clxviij. incl. quærit. & per Bal. in l. non ideo minus enim vj. col. ver. vj. quæritur. C. de accu. Tū fallit in hoc crimine hæresis, quia est delictū cp sola voluntate, & in mēte cōmittitur. c. excōicamus. §. credētes. de hęre. fecūdum Bal. in d. l. si quis non dicā. fo. de Ana. in c. si quis episcopus. iij. col. de hęre. & in c. cōsuluit. iij. col. de vsur. & per Ely. in tract. suo
70 de conatu. col. ij. ver. quis casus. †Septima cp licet ex sola confessione quis damnari nō possit, nisi aliter constet de delicto, vt l. j. §. illud. & ibi Bar. ff. ad sille. Aré. in trac. maleficiis. in glo. in verbo, & vestem cœlestem abstulit. versi. quid si aliquis confiterur. per Ang. in l. j. C. de confes. per Bal. in authē. sed nouo iure. C. de ser. fug. Pau. de Cast. in l. quoties. §. si quis nomen. ff. de hæret. instit. Ely. in c. auditis. in xvj. colum. extra de præscri. Tamen in hoc crimine sola confessio sufficit, quoniam de ea aliter liquere nō potest cum solus deus, sit scrutator mentis, secundum Bald. in d. l. si quis non dicam rapere. & sensit Ely. vbi supra. Declaratur tamen dummodo talis confessio sit verisimilis vel vera, per no. per Bald. & Angel. post glo. in d. l. j. Bal. in l. si quis in hoc. C. de epis. & cle. per Cæpol. consi. xxxiij. & per Alexan. in consi. cxvj. in itij. volu. vbi cōsuluit, quædam mulier fuerat cōfessa se dedisse venenum viro suo ad bibendum, & quod ob id mortuus erat, nihilominus, quia indicio medicorum, tale venenum non erat efficax ad mortem, consuluit ex tali cōfessione nō posse mulierem condemnari, & factū not. per Arer. in lib. maleficiis. in verbo, comparēt inquisiti in termino defensionis. colum. fi. in fi. & per Paridem in tractatu suo fyndicatus. charta. xxv. in verbo, confessio. Et propterea dicunt doc. cp iudex debet inquirere de veritate confessionis, quia aliquando aliqui confessi sunt delictum & postea reperti sunt non deliquisse, & sic ergo quod non debet subito ex confessione reum condemnare, alias poneret se in periculo,
71 †Secundo declaratur dummodo non sit æquiuoca, per ea quæ habentur per Bal. in d. authē. sed nouo iure. C. de ser. fug. vbi dicit cp per illa verba per quæ quis cōfiterur se fecisse multa furta eodem loco diuersis tēporibus; quia sunt obscura, quia possunt intelligi de diuersis temporibus continuatis, non poterit condemnari tanquam commisisset plura furta, nisi in inquisitione esset dictum cum temporis interuallo, refert & sequitur Ang. in d. trac. in glo. in verbo, & vestem cœlestem abstulit. versi. quid si quis confitetur. & per Cæpo. in cōsi. lxxvij. vbi dicit quod si inquisitio confessiata possit interpretari in diuersos sensus, præsumitur in benigniorē partē pro confitente. ff. de iudi. l. si quis intentione ambigua, & cp no. extra de accu. cum dilecti. & extra de spon. c. ex litteris. & Cæpo. in consi. j. col. ij. in prin. & in consi. xxiij. in x. col. ver. xij. ratio & vlt. & faciunt quæ consuluit Roma. in consi. cccclv. & Alex. in consi. clxxxiij. col. ij. versicu. tamen ad omne dubium tollendum. & Paul. de Cast. in consil. cclxxiij. in ij. parte nouorum, vbi de confessione indiscreta & quę potest comprehendere plures eiusdem
72 nominis. †Ex quibus infero cp cū licet quædam mulier confessa esset se alias in iudicio abiurasse hæresim i manibus alterius inquisitoris cp tamē ex noua confessione & relapsu non poterat dici plene relapsa, & quia vocatus ab inquisitore ad illud examen, ita dixi in contingentia facti, adduco

rationem, quoniam poterat esse q̃ abiurauerat hæresim, sed tamen non propter vehementẽ suspitionem sed leuem. & ideo q̃a non potest quis ex abiuratione facta ex leui præsumptione damnari, vt relapsus e. accusatus, de hæreti. in vj. non cõstito ex qua præsumptione processisset talis abiuratio, dicebam q̃ non poterat ex tali confessione vti relapsa condemnari, quia debet fieri interpretatio in benigniorem partem. Cõcurrebat etiam, quia nõ apparebat de tali abiuratione, nec de persona vel nomine inquisitoris, in cuius manibus esset facta. Et ita fuit conclusum, licet inquisitor inclinaret prima fronte in partem contrariam, & vellet eam vti relapsam condẽnare. Tertio dãmodo talis confessio sit iudicialis, & nõ facta in foro pœnitentie, per tex. in c. si facer dos cum ibi no. per Panor. extra de off. or. & per not. per Bal. in l. archigerontes. C. de episco. aud. facunt not. per Arch. in c. vtilẽ. xxij. q. ij. vbi refert Alexandrũ papam tertium, qui cum non posset condemnare quẽdam episcopum qui ei reuelauerat simoniã commisse, induxit illũ episcopum sub promissione impunitatis, vt crimen suum confiteretur coram cardinalibus, quo facto, postea ex tali confessione priuauit eum. & dicit Archid. q̃ fuit laudatus, quia dolum bo-
73 num commisit. †Octaua q̃ etiã post dicta testificata possunt in hoc crimine de nouo examinari testes super hisdem capitulis, ita Ang. in l. per hanc. C. de temp. app. colum. viij. allẽ. c. fi. de her. in vj. Dom. in cap. officium. in §. verũ eod. ti. & Bal. in l. eos. §. si quid. C. de app. Fely. in c. fraternitatis. colum. x. versũ. item limita in causa hæresis, extra de testi. & hoc dũmodo iudex faciat ex mero & puro eius officio, sicut etiã dicitur in alij crimini bus, vt habetur per doc. in c. cum clamor. extra de testi. per tex. in l. ij. §. si publico. ff. de adult. secundum Aret. in d. c. cum clamor. Arch. & Io. And. in cap. per hoc, de hær. in vj. & Io. And. in c. vt officium. eo. ti. & Hib. Quæ restrictio tamẽ videtur mirabilis, attento q̃ etiam in isto crimine admittuntur testes, in quibus etiã cadit ratio suspitionis, sicut et suspecti testes hĩr propter timorẽ subornationis, vbi examinantur publicatis attestationibus. Item quia vbi agitur de periculo animarum, tamen astenditur rigorosa subtilitas publicationis testium, vt habetur per domi. Anto. in c. attestationes. col iij. ver. obuiat. de despon. impu. Panor. in c. iurauit. de proba. & per Fely. in d. c. fraternitatis. ergo videretur dicendum indistincte testes super hisdẽ capitulis publicatis attestationibus posse examinari, & sic etiam ad inflãtiam partis.

74. †Nona quod in hoc crimine etiam non sit publicatio testium, vbi testibus propter potentiam personarum contra quas inquiritur immineret grane periculum, licet in aliis criminibus secus. in c. fi. de hære. in vj. & ibi Ioã. An. assignat rationes multas specialitatis, sed non concludunt. Decima q̃ potest hæreticus ẽt a pluribus inquiri d. c. per hoc & cle. j. eo. ti. quod est contra regulam l. vbi cœptum. ff. de iudi. vbi et Ang. ita dicit & no. Fely. in c. ex tenore. in ver. fallit octauo. extra de refcri. Bal. & Angel. in l. si pluribus ad fin. ff. de leg. j. vbi traditur post Bar. materia præuentionis. sententia tamen illius præualet, qui prius formauit inquisitionem, licet alius prius peruenerit ad sententiã q̃ est verũ, secundum Alexã. ibi. quãdo inquisitores sunt diuersorum locorum. alias seruabitur quod traditur in d. cap. per hoc. & sic in casu discordie recurretur ad papam. Dara autem contumacia rei in aliis criminibus ẽt poterit reus cõuictus abvtroque iudice cõdẽnari. Ita Bart. & in l. sepulchri. ff. de sepul. vio. & Bal. in l. senatus. ad fi. C. qui acc. nõ pos. Preuẽtio tñ procuratoris nõ haberet prodesse reo ita Bar. & doct. in dicto. §. si quis ante, & no. Cæpo. in cautela
75 sua xix. †Vndecima qđ occultãs hæreticũ sciẽter, põt puniri sicut hæreticus, secundũ Bald. in l. j. C. de his qui latro. vbi idẽ de occultãte latronẽ. Et facit, q̃a vt dicit gl. rubrice ibi, qui occultat alienũ delictũ facit illud suũ, est bonus text. in l. pe. C. ad leg. iul. de vi publ. Duodecima qđ hæreticus, ẽt post mortẽ, põt inquiri, & dãnari. c. ij. de prescri. in vj. xxxiij. q. ij. in fin. & c. vlti. xxiij. di. c. quorundã. de hære. c. si qs episcopus, & l. hæreticos. C. de hære. licet in aliis criminibus regulariter sit secus, secundum Bal. Saly. & doc. in l. ij. C. qui testa. face. possi. p Fely. in d. c. si quis episcopus. & per Paridẽ in tract. suo syndicatus. cart. iij. in verbo, mortuus & per beatũ Thomã. ij. ij. q. xl. c. j. vbi idẽ dicit de occisis in duello. & faciunt quæ no. per Io. An. in c. in fidei. de hære. in vj. vbi dicit quod licet cõcilium possit damnare papam viuentem de hæresi, xl. distin. c. si papa ad fin. tamen papa erit iudex competens causæ sui prædecessoris, si accusetur de hoc crimine. xxxiij. quæstio. j. cap. admittantur.
76 †Decimatertia q̃ bona hæreticorũ tanq̃ publicata ipso facto capiũtur. c. ij. de prescri. in vj. & hĩr in c. vergẽtis. de hære. & facit quę

no.Bart.in l.eius qui delatorem.ff.de iu.fis. ꝙ procedit etiam ipso quinquennio, quic quid dixerit Bart. in l.ij.C.de apo.secundū Pan.vbi Fely.in c.cum nobis.extra de præ scri.& per doct.in d.c.ij. vbi est tex. & dicit Panor.ꝙ licet dictū Bar. posit procede re in iuribus fisci vel principis, habita distinctione inter bona fisco incorporata & bona delata nondum incorporata, vt sic in bonis nondum incorporatis sufficiat præscriptio quinq; annorum, vt d.l.ij.tamē respectu ecclesiarum inferiorū requiritur prę scriptio.xl.anno.respectu vero ecclesię Romane cētum annorum, vt ibi latius per eū.

77 †Decimaquarta ꝙ hæretico denegatur audientia, etiam in multum fauorabilibus, ita ꝙ nec spoliatus petens vt restituatur, audiatur, nec si dicat illum a quo fuit percussus, quia clericus, quod est excommunicatus. Dom.in c.in nomine domini. xxiij.di. Roma.in l.j §.subiata.ff.ad tre. Fely. in ca. ad abolendam.de hære.c.in eo.ver. si vero quasi in fi. de sen.excom. Car. in cle. vt romani.§.ceterum.de ele.& Fely.in c.absolutionis eo.ti.de sen.excom. Et ampliatur, quia nedum ipse non auditur, sed nec etiā alius aduocando pro eo.cap. si aduersus.de hære. Quod tamen dicit Fely.ibi verum, ni si esset dubium de hoc, quia obiecta non saperent hæresim manifestam alle. Old. consi.suo.ccxx. vbi ita dicit se defendisse quēdam quia obiecta nō sapiebant hęresim manifestam, & possunt adduci quæ no.per docto.in tract.maleficiis in gl.in verbo, andream auxiliatorem, & per Albe. in iiij. parte statutorum q.xxxij.quæ incip. ipse Gandinus

78 in rub.de bannitis.ver. item pone. †vbi dicunt ꝙ illa opinio quæ est ꝙ possit aduocari pro bannito, est æquior, quia officium allegandi est publice utilitatis, vt ff. & C.de postu.ff.de procu.l. seruum quoque.§.pub. ergo quis aduocando pœnam non meretur. Et dicit Old. ꝙ ipse existens Rome ꝓ dominis vicecomitibus qui damnati fuerāt de hæresi per Ioan.Papam, xxij.& iniuste, petijt processus annulari, quia non est fauere hæreticis, qui coram superiore defendit, & dicit etiam obtinuisse Pergami. Et possunt adduci quæ not.per Bar.in l. si confessus.ff. de cust.& exhi.reo. vbi dicit ꝙ iudex sæcularis cui per inquisitorē fuit traditus condēnatus, & ꝙ non vult inquisitionem facere, de quo etiam per eundem in l. magistratibus.ff.de iurisdi.om.iudi. vbi etiam alij docto.& per Innoc.in c.pastoralis.col.ff.extra de off.dele. & in c.cum in iure peritus, eo, tit. vbi dicit ꝙ iudex secularis qñ sic videt condemnationē iniustā, non debet illā exequi, sed debet ad superiorē referre, Referri & sequitur.do.Ioā.Puteus in d.l.magistratibus. & adducit rationē quia & ipse met iudex qui tulit sententiam, si postea ex aliquo accidēti, sibi videretur iniusta, quāuis trāliuisset in rem iudicatam, haberet ne cesse supersedere, & ad principem rescribere.l.j §.si quis vltro. &.§.sequen.ff. de qō.

79 †Decimaquinta ꝙ licet in casu dubio iudex cognoscat regulariter an sua sit iurisdictio.l.si quis ex aliena.ff.de iud. tamē inquisitores qui se non intromittunt nisi in his quæ sapiunt hæresim manifeste, vt cap. accusatus.§.sane.de hære.in vj. non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio, secundum glo.in d.§.sane, facit in fi. tex. in c. ceterū de iudi. vbi negata qualitate iurisdictionē tribuente, iudex non cognoscit de iurisdictione, nec per no.in c.j.de offi.deleg.in vj. staretur assertioni ipsorum inquisitorū, si ad fundandam eorum iurisdictionem diceremt notorie sapere crimen hæreticum, & dicit Fed.de sen.in cōsi.clvij.in vlt. responsione ꝙ nec hanc probationem manifesti possunt inquisitores recipere in forma probationis, quia non est adhuc iudex, licet in forma instructionis & informationis extraiudicialis & ex mero eius officio sic. Et faciunt quæ habentur per Archi. in c.qm̄ contra.in iij. col.extra de proba. vbi alleg.Spe.in tit.de inquisitione.§.nunc tractemus.ver. hoc ait notandum.& Panor. in c.cum oporteat.de

80 accusa. vbi dicit† ꝙ iudici procedenti per inquisitionem, & dicenti se informatum de fama, non statur, si est iudex delegatus, si vero est ordinarius sic, nisi appelletur. Et hāc conclusionem etiam sequitur & tenet Fely. in c.si clericus, de foro competen. post Domi.ibi quicquid dicit Pan.ibi, vbi dicit ꝙ licet inquisitores non possunt cognoscere an sapiant hæresim, tamen si velint cognoscere an sapiant manifeste sic. ꝙ etiam tenuit idē Pan.in c.j.de sortile, quē tamen nō allegat Fely.ibi, & ita dicit Pan. se intelligere tex. in c.j. & fi.de offi.dele.in vj. quæ iura videtur contrariari decisioni glo.in d.§.sane, & in c.j.de offi.deleg. vbi ēt tenet idē, cū quo ēt videtur tenere idem Fely, sibi cōtrarius in c.super literis.xxj.col.ver.fallit decimo, extra de rescri. Are. tamen in d.c. quoniam contra, videtur tenere primam opinionem quam simpliciter refert. Et ad hoc etiam videnda sunt pulchra no.per Are. in consi. suo.clxv.in vj.col.& sequitur vbi latissime

81 concludit. † quod debet prius constare de qualitate notorij, antequã iudex ipsius notorij ratione possit procedere, & ꝙ nõ creditur iudici asserenti ipsum notorium, licet ei credatur ad formandam inquisitionẽ de fama præcedente, quia talis assertio est leuis præiudicij, quod non est assertio notorij, vt ibi latissime per eum, dicentẽ, etiam ꝙ ad probationẽ notorij debent recipi testes parte citata. Videnda etiam sunt no. per glo. in d. c. j. de offic. delega. quæ declarant quomodo accipiatur manifestum. Et de quibus præterquam in prædictis casibus, cognoscant inquisitores, no. per Aret. in cõsi. lxxxiij. vbi refert Bal. & Io. Mo. & dicit quod cognoscunt etiam de alio crimine ex hæresi oriente, & pulchre per Oldr. in consi. xxxv. ꝙ incipit, in fine articuli, vbi dicit quod non cognoscunt de his quę tendũt tãtummodo ad contemptum vel opprobriũ fidei, vt est crucifigere animal, de quo etiã per Cald. in titu. de iudæis. consi. ij. & consi. xcj. vbi idem dicit de pertinentibus ad igno miniam Dei, quia de illis non cognoscit, vt habetur per Pet. de Ancha. consil. xcij. alias xv. incip. spiritualiter. Fely. in c. postulasti. de iudæis. Decimasexta ꝙ licet glo. in d.

82 §. fane. in ver. saperẽt dicat ꝙ licet dæmones inuocare, & ab eis responsa exposcere, dicatur sapere hæresim manifeste, xxvj. q. iiij. igitur diuinationes. tamen hoc non est indistincte verum, quia vt dicit Old. in consi. suo. ccx. cum actus morales resultant ex fine intento, quoniã actus & voluntas distinguunt maleficia ff. ad l. cor. de sicar. l. diuus. & ff. de furt. l. verum multum refert, vtrum inuocentur demonia & eorũ responsa exposcantur ad sciendum futura an vero ad id ꝙ conuenit ipsi demoni, vt est ad tentandum pudicitiam mulieris vel similia. Quia primo casu licet saperent hæresim manifeste, vt inquit illa gl. quia attribuitur creaturę id quod venit attribuendũ creatori, iuxta illud Esaie. xl. c. Annuntiate quæ futura sunt & scimus ꝙ dij estis vos. secundo tamẽ casu, si id fit per modum imperij, & nõ adorationis, licet sit fœdũ & mortale peccatũ, secus ꝙ etiam tenet Io. An. in rub. extra de sortil. in addi. Specu. & Pan. in c. j. eo. titu. de quo etiam per And. Sicu. in consi. lv. incipit. in nomine Iesu, casus est talis, quidam pro inueniendo furto, vel sciendo aliqua secreta, accipiunt fialam cum aqua communi. in pe. col. in j. volu. vbi etiam per eum late per totum illud consilium. an & quando sortilegium, vel diuinationes dicantur sapere hæresim manifestam ita ꝙ talia facientes vel procurantes possint puniri per inquisitorẽ.

83 †Decimaseptima secundum Old. vbi supra ꝙ etiam his quæ non sunt formaliter hæretica, licet hæresim sapiant, detrahendũ est propter mulierem simplicitatem. C. de iu. & fac. igno. l. j. de iure deli. l. vlt. §. vlt. & de his qui sibi ascrib. intesta. l. pen. & eodẽ modo propter furorem, etiã si prouenit ex mulieris amore, quoniam scriptũ est quod nihil furore amoris est vehementius. in authen. qui. mo. na. eff. leg. §. illud quoque. & quia dicit Philosophus. vij. Ethi. coire enim & concupiscentię venereorum, & quædã talium manifeste corpus transmutant, quibusdam autem insanias faciunt. Nã in quocunque crimine furioso parcitur. ad l. cor. de sica. l. insans. & hoc etiam in crimine læsę maiesta. ff. ad l. iul. maiest. l. famosi. Quod videtur notãdum, etiam propter mulierẽ & rusticanam simplicitatem, quia etiam eis subuenitur propter eorum ignorantiam, vt est dictum supra. ff. de iuris & fac. igno. l. iij. & C. qui admitti. l. iuris ignorantia. in l. si quis id quod. ff. de iurisdi. om. iudi. per Bar. & docto. vbi plene, an error iuris naturalis excuset a dolo vero, & maxime ꝓpter ętatẽ vel sexum mulierem, & an a præsumpto concludentes primo casu quod non, secundo vero casu sic, & habetur per Alexã. consi. suo. ciij. in j. volu. vbi idẽ dicit de rustico & milite. & per Cæpo. consi. xxj. col. vij. & consi. xxiiij. colum. ij. & per Bal. in l. error. C. de iuris & facti igno. & faciũt quæ habentur per Bal. in rub. C. de summa trini. & fide catholi. vbi dicit idiotas & rusticos excusari, si errant in aliquo articulo fidei, dummodo habeant fidẽ implicitã, quia credunt ꝙ sancta credit mater ecclesia, nec per

84 tinaciter errorẽ suum defendunt. †Decimaoctaua ꝙ indistincte in hoc crimine possunt compelli testes ad testificãdum, vt per Pan. in c. dilectorum. extra de testib. cog. licet in alijs criminibus sint opiniones. Decimanona ꝙ in hoc crimine statur vltimo dicto testis, licet primo dixerit aliquem esse innocentem, & sic contrarium eius ꝙ vltimo dixit, licet vtrunq; dictum sit iudiciale, accusatus. §. licet. de hęre. in vj. licet i alijs criminibus stetur primo dicto, vt per Mod. de vtroq; in cap. cum in tua. extra de testib.

Vigesima ꝙ in hoc crimine potest committi examinatio testium alteri, capit. inter officiorum. §. vero. de hære. in vj. in alijs vero criminibus, secus per Abb. in c. cum causam. de testi. Vigesimaprima ꝙ admittũ

tur testes excommunicari,& socij criminis. c.in fidei.de hęre.in vj.cū limitatione & seu declaratione,tamē de qua ibi,videlicet dūmodo ex verisimilibus cōiecturis, & ex numero testiū aut personarum tam deponentium q̄ eorum contra quos deponitur, qua litare ac alijs circunstantijs sic testificantes falsa non dicere præsumantur. Ob q̄ ergo fit,vt debeant dici,q̄ personis de quibus fupra, non sit credendum, cum sint illuse, & 85 rationibus prætactis. †Vigesimasecunda q̄ ēt crimen sapiens speciēm hæresis, vt est iurare per membra Christi pudibunda, ēt per lasciuiam & ebrietatem,est punibile, licet non tantum sicut quando iurat indurato animo secundum Bald.in l.accusationis. colū.iij.qui accu.non pos.C.vbi etiam dicit q̄ non est venie locus,cum maiestas diuina tam detestabiliter vilipenditur,vt C.fi quis imper.maledi.l.j.& q̄ episcopus si vult nō potest facere pacē de tali maledictione Dei per not.xxiij.q.vj.vt pridē.in glo. arg.ff.q̄ vi aut clam.l.prohibere.§.plane.ff. de pac. l.contra iur.ff.mand.l.fi hominē. de verbo. obl.l.qui rome.§.callimachus.C.de epif.& cle.l.fi quis genus. Prælatus enim fuam, & non ecclesię, iniuriam potest remittere, vt not.xxiij.q.iij.inter querelas.& ca.fi is. in glo.immo.& c.fi illic. Concordant no.per eundem in l.j.C.de rap.virg. vbi de raptu monialis non pōt fieri concordia,qa princi paliter Deus est offensus, intantum q̄ nec Papa potest remittere talem offensam quo ad mundum.Et faciunt quæ not. per Bart. in fuo consi.inci. minister fratrum de pœnitentia.& Ioan.de Ana. in c.ij.in xiij. colū. 86 extra de maledi. vbi dicunt† q̄ in statuto de pace habita cum offenso,non comprehēditur qui blasphemat Deum nisi agat pœnitētiam,quia offensus est Deus, habetur per Fely.in c.de his.in ij.colū.ver. fallit primo. extra de accus. Quę multum sunt notanda pro iudicibus qui modico ere accepto indulgent blasphemantibus,& blasphemias audire dissimulant, & pessime, quia vt dicit tex.in c.nonnullis.extra de iude. dissimulare non debemus opprobrium eius qui probra nostra deleuit.Et dicit Paris de Puteo, in tractatu suo syndicatus.in c. an potestas. colū.ij.q̄ blasphemanti Deum nulla defensio competit. Quod dictum tamen videtur intelligendum cum distinctione,an procedat ex calore iracundie,vel non,& an talis calor procedat ex iusta causa, & sit calor maximus,vt quia fuit prouocatus, aut ex iniusta causa,puta ex ludo, per not.per Pano.in c.ij.de maledictis . Et ita arbitror intelligenda esse no.per Alex. in consi. xv. in ij. parte.& Fely.in c.auditis.in antepen. col.circa fi.extra de præscri. vbi dicunt q̄ licuit blasphemanti prouocato se in consequenti corrigere, quia in illo casu, ille non dabat operam rei illicite, sed secus videretur dicendum.vbi quis blasphemaret, puta in ludo vel aliter ex opera illicita, quia talis correctio non videretur excusabilis cū calor iracundie tunc non excusat, per Panormi.vbi supra. vidēda tamen sunt etiam 87 quæ dicam in versi.vlti. pro nunc. †Vigesimatertia licet regulariter dolus prępon deret culpe,tamen in hæresi commissa etiā lubrico ignorantię, propter nobilitatem subiecti culpa præponderat dolo commisso in alio crimine, puta in hæretico, quia est delictum grauius quam sit homicidium. Nā hæreticus ponit os in cœlum, & blasphemat Deum,vnde propter nobilitatem eius quē offendit est grauius.ita Bald.qui alleg Ang. in l.j.in xj.colum.ad fi.C.qui accus.nō pos. Quod dictum tamen puto intelligendum secundum no.per Old.in consi.ccx & relatū supra in xvi. conclu. videlicet nisi in non sapientibus hæresim nō manifeste,quia ex 88 lubrico ignorantie eis detrahitur. †Vigesimaquarta quod in hoc crimine ex sola suspitione proceditur ad inquisitionē, quāuis diffamatio non præcedat, quæ in alijs criminibus debet præcedere. secundū do. Ant.Inno.& doc.in c.cum oporteat. de accu.vbi etiam Are.col.vij.per tex in cap.vt officium.de hære.in vj.quod etiā licet Spe. in titu.de inquisitione.§.j.ver.verum. & in addi.Ang.in lib.maleficiorum in glo.in verbo,hęc est quædam inquisitio per doc. Quinimmo secundum Bal.in consil.lxxix.inci. regula iuris,in tij.volu.in hoc crimine etiam ex sola suspitione habente eorum ex cōiecturis proxima veris,vt ex confessione socij criminis, potest procedi ad torturam, licet in alijs criminibus infamia & indicia debeant precedere.ff.de quæstionib.l.maritus.& cōfessio socij criminis nō probet aliqualiter, nec etiam alias probationes coadiuuet, prę terquam ad inquirendum, quia talis est infamis,factinorosus, vilis persona & suspecta,vnde ei non creditur l.fi.C.de accu.poterit tamen,secundum eum ibidem , reus spurgare,per no.in c.at si clerici.extra de iudi.dicens quod etiam inquisito debent dari capitula & dicta testium c.per tuas. el gran de.§.nos vero.extra de simo.& c.licet hely,eo,titu,& c,qualiter & quādo,el,ij.§.de-

bet,de accu.nisi forte hoc fiat per subterfugia & contra facti notorietatem,& publice interfit potius ad pœnam procedere quam differre.C.de fer.l.prouinciarum.alias inci
89 pit,præsides.†Et dicit quod cõiecture sufficientes in hoc crimine committuntur arbitrio iudicis.per not.per Bar.in l.fi.ff.de quæstio.& quod conuersatio cum hæretico est magna præsumptio,quia mores formantur a conuictu.C.de coartatibus l.fi.coartatis. lib.xij.ff.de re mili.l. non omnes.§.a barbaris.& de præsump.c.literas. Nam quis bonus vel malus præsumitur propter patrem. Item ex conuersione.Item ex magistro quę quis habet bonum vel malũ.ij q.vij.peruenit ad nos. xxviij.q.j.c. sæpe.de edil. edi.l. ediles.§.pedius.vbi glo.alle. illud. sapietis, cũ bonis ambula. Vigesimaquinta quod in redeunte ab hæresi requiritur scriptura c.saluberrimum.j.q.vij.& not.glo.in c.j.de censi.in vj. licet regulariter ad probationẽ actus non requiratur scriptura,vt in illa gl.
90 quæ enumerat alios casus speciales. †Vltimo pro nunc quia dixi supra in vij. conclu.*quod confessio non debet esse equiuoca*, alias fieret interpretatio pro reo. Addo not.per Fely.in c.auditis.col.antepe.ver.limitta secundo.extra de præscrip. vbi dicit quod immo fauore anime ad salutem, & in foro conscientie,semper est fienda interpretatio in deteriorem partem,per no.per Per. de Ancha.in consi.clxxix.inci.prima facie, cum multis alijs concor.Et adducit Hosti. in summa.de iude.§.& in quibus,ad fi. vbi refert Host.quod si aliqua verba aliquo modo essent excusabilia, quod tamen debent potius capi in malam partem,si sunt prolata a malo homine.& ita dicit se fecisse condemnare quendam iudeum in quingẽtis solidis regalium,qui cum redderet coram eo computum,& leuasset manum versus crucem dicens,mallem esse suspensus sicut ille qui ibi pendet quam reddere amplius computum coram vobis, & se excusaret quod intellexerat de quodam latrone suspenso in furca,qui pendebat versus septentrionẽ sicut crucifixus.tamen dicit Host. quod de malo verbo & de malo homine non debet præsumi,nisi malum,ideo &c.vt etiam cæteris imponeretur terror,interpretatus fuit illa verba in malum.Ad laudem Iesu Dei. Amen.

FINIS.

TRACTATVS DE IRREGVLARITATE domi.Nico.Plouij.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas quid proprie dicatur.*
Impedimentum canonicum dicitur quod a iure canonico ortum habet.

2 *Irregularitas persone dicitur vbi generaliter ordinari quilibet prohibetur.*
Irregularis censetur qui ab ordinibus susceptis remanere prohibetur.
Furiosus,ebriosus,illiteratus & similes sunt irregulares.

3 *Accusans vel deferens aliquẽ coram iudice irregularis efficitur si mors vel mutilatio sequatur.*
Percutiens aliquem quando efficiatur irregularis & quando non.

4 *Iudex,actor,vel procurator & notarius irregulares sũt,si in membris mutilatio sequaẽ.*
Clericus qui ex sola curiositate vel leuitate interest vindicte sanguinis non efficitur irregularis.

5 *Iudex vel officialis seu aduocatus cãm sanguinis tractantes efficiuntur irregulares,*

etiam si effusio sanguinis non sequatur.
Chirurgus irregularis efficitur si ob eius imperitiam mors sequatur.

6 Clericus chirurgus irregularis efficitur si sub eius cura aliquis moritur.
Custos infirmi si potū immodicū ei dederit, efficitur irregularis si mors sequatur.

7 Consulēs aliquid vnde sequatur homicidiū efficitur irregularis.

8 Mandans aliquē verberari efficitur irregularis, si mandatarius occiderit.

9 Mandator an efficiatur irregularis si mandatarius occidatur ab eo quem occidere mandatus erat.
Cōsulēs alicui vt pro patria aut iure suo se exponat, an sit irregularis, si ibi moriatur.

10 Homicidium casualiter perpetratus non efficitur irregularis, si debitam adhibuerit diligentiam.

11 Irregularis est is cuius percussione cōtracta infirmitate mortuus est percussus.
Occidens aliquē se defendendo incurrit irregularitatem, si euitare aliter potuit.

12 Infans furiosus aliquem occidens efficitur irregularis.
Irregularis est qui a morte non liberat quē liberare poterat.

13 Irregularitatem incurrit qui a proposito liberandi aliquem a morte retrahit.
Percutiens latronem animo occidendi, si latro obierit ex vulnere inflicto efficitur irregularis.

14 Clericus cū socio ligans latronē, si postea timēs ne a latrone occidatur eum occiderit, irregularitatem incurrit.
Clericus furē tradēs iudici seu officiali an efficiatur irregul. si fur morti cōdēnetur.

15 Furem indicās iudici seu officiali an efficiatur irregularis, si fur morti condemnetur.

16 Clericus qui ad res suas recuperād as egit, si ex postfacto ratum habet latronis suspēdium, an sit irregularis.

17 Mandās capi vnum de tribus clericis incedē tibus, & alios duos nō grauari, an sit excommunicatus si mandatarius fines excedens mandati alios duos cœperit.
Irregularitatem nemo incurrit ꝓpter homicidiū n. si voluntate vel culpa precedente.

18 Rixa si facta sit a pluribus & mortuus sit aliquis in ea, an sint omnes irregulares, si nesciatur a quo fuerit occisus.
Irregularis non est is cui us amici ipso inuito iniuriantem sibi occiderunt.

19 Cōsentiēs homicidio in corde suo an sit irregularis si ab extra nullam operam ad hoc dederit.
Clericus irregularis est qui ministrauit arma pugnantibus, quibus aliquis interfectus fuit.
Iudex ecclesiast. brachiū seculare hortari ꝓpter ad hæreticos vel paganos expellēdos.

20 Clericus qui bello interest irregularis est.
Clericus se vel suos defendēs non est irregularis si aliquis ex defendentibus fuerit interfectus.

21 Abortiuum procurans vel faciēs ne mulier concipiat aut pariat irregularis est.
Clericus irregularitatem contrahit qui ob suarum rerum defensionem occidit.

22 Clericus occidere potest ne occidatur.
Necessitas ineuitabilis occidēdi aliū q̄ dicat.

23 Prælatus ecclesiasticus iurisdictionē temporalem habens qualiter iustitiam executioni mandare debeat.

24 Consulēs iudici vt aliquē puniat ad mortem, irregularitatem incurrit.

25 Suspēsus ab officio sit irregul. si celebrauerit

26 Fornicator notorius a iure suspensus celebrādo, non contrahit irregularitatem.

27 Suspensus a canone quando efficiatur irregularis celebrans.

28 Suspensus a canone propter defectum nō incurrit irregularitatem si celebret.

29 Suspensus ab audiendis cōfessionibus nō efficitur irregularis si ante reconciliationē celebrauerit.
Recipiens beneficium in irregularitate absolutione impetrata an indigeat alia dispensatione.

30 Homicida nō est ipso iure beneficio priuatus.

31 *Presbyter excommunicatus vel ſimpliciter ſuſpenſus ab ordinibus ſuis efficitur irregularis ſi in acolythatu miniſtrauerit.*

Clericus in minoribus conſtitutus excommunicatus miniſtrans ſacerdoti non efficitur irregularis.

Epiſcopus a pontificalibus ſuſpenſus irregularitatem non incurrit ſi in eis celebrauit.

32 *Suſpenſus ab ingreſſu eccleſiæ irregularis eſt ſi in ea celebrauerit.*

Excommunicatus, vel ſuſpenſus baptizans ſolemniter & publice efficitur irregularis.

Irregularis eſt omnis qui nec promoueri nec eligi poteſt.

33 *Falſarius literarum papæ non poteſt ad ordines promoueri.*

Ordinari qui nequeant.

34 *Excommunicatus celebrans irregularis eſt, & deponendus.*

35 *Suſpenſus a iudice irregularis erit ſi celebrauerit.*

36 *Suſpenſus per canonem ob officio propter crimen irregularis efficitur celebrando.*

Occupans & diſtrahens bona eccleſiarum vacantium ſuſpenſus eſt ab officijs, & beneficijs.

37 *Infamia cum peccato deletur in baptiſmo.*

Peccatum cum ſua ſequela in baptiſmo deletur.

1 DE HABENDAM aliquam notitiam de irregularitate, notãde ſunt alique regule, prius præmiſſa breui deſcriptione irregularitatis. † Sciendum igitur eſt ꝙ irregularitas eſt nota.i.infamia, vel impedimentum canonicũ ex vitio ſeu defectu prouenies, qua quis prohibetur ad eccleſiaſticos ordines promoueri, & in eiſdẽ miniſtrare. Ita diffinit Guil.durã.in Spec.ti. de diſpenſa.§.iuxta propoſitionis. Dicitur autem canonicum impedimentum, quia ortum habet a iure canonico, licet inceperit a veteri teſtamento quo ad aliqua & dictum eſt Dauid non edificabis mihi templũ, quia vir ſanguinis es.j.Para.xxviij.c.& in cano. xlix.di.hinc etenim, vbi habetur ꝙ in Leui.etiam multi a ſacerdotio repellebantur propter defectus naturales ſicut propter ſcabiem,& gibboſitatem &c.Et dr̃ irregularitas ab in quod eſt ſine,& regula, quaſi contra regulam eccleſiæ natus, ſiue propter factum, vel defectum extra eccleſiam poſitus. Sumitur aũt tripliciter. Primo pro defectibus qui ſunt in homine ſine peccato, quia ꝙ eſt bigamus, vel maritus vidue, vel illegitimus,& hmõi, vt de renun.niſi cum pridẽ.§.

2 perſonæ. † Secundo dicitur irregularitas perſonæ vbi generaliter prohibetur quilibet ordinari vel celebrare in ordine iam ſuſcepto ſine diſpenſatione dñi papæ, ne patiatur defectũ &c.de quibus infra patebit.

Tertio dicuntur irregulares oẽs illi qui non poſſunt remanere in ſuſceptis ordinibus, nec ad maiores promoueri ẽt poſt actã pœnitentiam ſine diſpenſatione dñi papę et aliorum prelatorum, de quo dantur regule.

Prima regula. Omnis furioſus, ebrioſus, illiteratus, impudicus, percuſſor, litigioſus, neophytus,& generaliter quilibet in membris naturalibus defectuoſus, irregularis eſt ad ſacros ordines ſuſcipiendos, patet hoc in decre. late incipiendo a xxvj.diſt.vſq; ad xlix.per totum, vbi iſta ſingulatim proban

3 tur. † Secunda regula. Accuſans vel defens aliquem de crimine coram iudice pro quo pœna capitis debetur vel truncatio mẽbri, irregularis eſt.v.q.vj.delatori.& vj.q.j. in ſumma de ac.accuſati. Tertia regula. Percutiens aliquem ſiue in propria perſona, ſiue per alium eius mandato, ſi ſequatur inde homicidium vel membri mutilatio, ſi hoc facit abſq; ineuitabili neceſsitate, irregularis eſt, de homi.presbyteri.& c.petrus. l.diſtin.miror. Quarta regula. Percutiens abſque mortis periculo, vel ſanguinis effuſione, vel truncatione, habens ad hoc poteſtatem non eſt irregularis, vt de rap.in archiepiſcopatu.xxiij.q.viij.ſepe.

4 *Quinta* regula, † Iudex, actor, vel procurator, notarius, ſiue dictator, vel promulgator ſi in mẽbris ſecuta eſt mutilatio, irregularis eſt.l.di. ſi quis, ne cler.vel mo, ſniam de homi, poſtulaſtis.l.di.c.j. Et generaliter purgationẽ vulgarem quæ fit in torneamentis, vel alio modo,& quicunq; vindicte ſanguini authoritatem, benedictionem, ſeu patiẽtiam ſui exhibentes, irregulares ſunt de excel.præla. ex literis. Sexta regula. Licet clericus non debeat intereſſe vindicte ſanguinis, ſi tñ ex ſola curioſitate vel leuitate interfuerit vbi

latro suſpenditur, vel vbi quis in duello occiditur, licet peccet grauiter, non tamen ſit irregularis, ſi nec auxilium nec conſilium vel authoritatē præſtiterit ſecundum Guil. in Spe.tit.de diſpen.§.iuxta propoſitionis.

5 † Septima regula.Iudex, vel officialis, ſeu aduocatus qui tractauerunt cauſam criminis dantes operam vt ſanguis effunderetur licet nec mors nec ſanguinis effuſio fuerit ſubſecuta, irregulares ſunt poteſt tamen in talibus per epiſcopum diſpenſari ſecundum Guil.Similiter cum illo qui non ex officio ſuo,ſed ex odio dedit operam, & fecit quod potuit vt occideretur,non tamen occiditur vel mutilatur.indiget.n.talis diſpēſatione, ſecundum Guil. Octaua regula. Exercens artem chirurgie, ſi propter imperitiam & negligentiam eius ſit mors ſubſecuta ab icitione,adultione, vel potione quā dedit infirmo, irregularis eſt, vt de homi. tua.§.j.ver.ſi tamen peritus exiſtens phlebotomat ſanguinē, vel ſecat, adhibens oēm diligentiam, non eſt irregularis etiā ſi mors fuerit ſubſecuta,quia potius preſumitur caſu, & culpa patientis euenisſe.xxxiij.q.v.de occidendis.Secus ſi per eius negligentiam,

6 ſecundum Guil. † Nona regula Licet laicus exercens artem chirurgie,non ſit irregularis ſi nō propter eius incuriam multi obierunt, clericus tamen ſi ſub eius cura aliqui etiam preter eius culpam obierunt, irregularis eſt ſecundum Inn,qui hoc notauit in c. tua,de homi.ne cle.vel mona,ſententiam.

Decima regula.Extrahens ſagittam vel telum vel gladium infixū corpori alicuius, ſi propter ſi vulneratus citius moritur, irregularis eſt,de homi.tua Vndecima regula.Custodiens infirmum, & dans ei bibere imperite, vel aliquid aliud contra conſilium medicorum faciens,propter quod mors ſit ſubſecuta, irregularis ſit propter imperitiam,et negligentiam diſſolutam.Si tamē quis facit bona fide circa egrotum, non debet eſſe facilis ad faciendam conſcientiam ſcrupuloſam,quamuis in aliquo ſit erratum, ſi ibi nō ſit lata culpa cum negligentia diſſoluta,quæ prope dolū, & huiuſmodi ſcrupulum de facili deponere debet ad conſilium ſapientis. Si tamen tanta culpa fuerit vel negligentia diſſoluta,& certū eſt cp mors inde ſuit ſubſecuta,irregularitas contrahitur.Si vero nō ſit certum tunc diſtiguendum eſt,auth.n.dubitatur probabiliter ſecundum iudicū medicorum,& tunc abſtinendum eſt ab officio, ſi autem non dubitatur, tunc depoſita erronea conſcientia poterit adminiſtrare & etiā promoueri, alias non ſecundum Ray.l.di, qui arborem,& c.ſepe,&, ſecundum quoſdā ſolus papa, cū talibus diſpenſat. Duo-

7 decima regula.† Conſulens aliquid vnde ſequitur homicidium, irregularis eſt vt ſi ſuaſit iactum baliſte,machine, vel lapidis, vel cp iret ad capiendum caſtrum quod capi nō poteſt ſine hominis morte, ſi inde ſequitur mors ex illo conſilio irregularis eſt, ſecundum Guil.Item ſi facit vel conſuluit furtiue vel proditionaliter capi caſtrum,ſi mors inde ſequitur irregularis eſt,quia debuit veriſimiliter præſumere hoc euenire poſſe. In talibus.n.punitur qui remotam cauſam homicidio dedit,ſicut qui propinquam, vt notatur de homi.presbyteris Decimatertia re-

8 gula,† Mandans aliquem verberari, ſi verberans occidit verberatum irregularis eſt qui mandauit,niſi expreſsiſſet ne occideretur, de homi.ſignificaſti hodie.de homi. is qui mandauit.lib,vj.in ſi.vlti.gl.Secus tamē de ille qui conſuluit aliquem capi, vt puta malefactorem, quia tunc non fit conſulens irregularis etiam ſi capiens occidit illum,gā non conſuluit,ar.de homi.c.ſi.Abſit.n,vt ea quæ propter bonum facimus, ſi pter voluntatem noſtram quicquā mali acciderit, nobis debeat imputari,xxxij.q.vj.de occidē.ſemper tamē ſit irregularis dans directe conſilium in mortem alterius,vt ne cler.vel mona,ſententiam.Nec intereſt ſiue is cui datum eſt conſilium ſtatim fecerit homicidiū, vel etiandiu poſt, niſi prius conſilium recuperauerit,& contrarium ſuaſerit,vt de homi.Petrus.immo ſi firmiter & probabiliter credat cp poſt reuocationem conſilij non te uocetur is cui datum eſt conſilium a propoſito occidēdi, neceſſe eſt vt denuntiet illi de cuius morte tractatum eſt, cp caueat ſibi.In eo autem qui mandauit per ſe fieri homicidium, videtur ſufficere ſi conſilium mandat tantum,de regu.iur.omnis res vel ſi ſciente eo,is cui mandarum eſt, iuit ad eum occidēdum.vt xxxij,q.j.omne quod, vel parentelā vel amicitiam cū eo contrahat, licet ei hoc non ſignificauerit, quia qui eſt certus, certiorari non debet,de electio, inter vniuer-

9 ſas. Decimaquarta regula, † Conſulens alicui vt occidat aliquem ſi ipſe cui conſultum eſt occidere,occidatur ab illo occidendo,ſecundum opinio. mitiorem non iudicatur ille conſulens irregularis, Ratio quia fines conſilij exceſsit, ex quo egreſſus eſt ad occidendum,nec ſibi bene cauit, niſi excitaret eum ad occidendum alium, forte in tali

casu vbi periculum esse posset, tunc esset irregularis etiam si is cui consuluit occidatur secundum Guil. vbi supra secundum rigorem tamen iuris hodie talis consulens irregularis est. Per Ioan. And. in nouel. de homi. is qui mandauit. lib. vj.

Decimaquinta regula. Si quis suadet alicui ꝙ pro patria, vel ꝓ proximo suo, vel pro iure suo vel pro iure ecclesiæ suæ periculose exponat, non ob hoc fit irregularis etiam si ibi moriatur xxxiij. q. iij. pro membris. & c. sequen. Si tamen sciret vel crederet eum ibi morituru. tūc videtur ꝙ fiat irregularis, secundum Guil. Si autem consulat ꝙ indubitate morti se exponat pro honore Christi vel fide vel statu ecclesiæ, si sit irregularis, etiam si mors inde sequatur xxj. q. j. sunt quidam. xj. q. iij. nō solum. hac ratione excusantur inquisitores hæretice prauitatis, scientes quod statim postquam aliquem pronunciauerint hæreticum esse ille morti tradetur si etiam alias multipliciter procurando. Ad hoc etiam accedit. xxiij. q. viij. legi. & q. v. si audieris. Illi tamē clerici qui portauerunt ligna causa indulgētiarum ad hæreticos comburendos, irregulares sunt, nec cum eis dispensatur nisi per papam. Decimasexta regula.† Dans operā rei licite, vt puta edificando ecclesiam, vel domum adhibita omni diligentia q̄ potuit habere, si occidit aliquem casualiter, nō efficitur irregularis. Si tamen dat operam rei licite nec adhibuit omnem diligentiā quam debuit, fit irregularis, vt de homi. lator. & c. ex litteris. & c. sicut dignum. & c. presbyterum. & c. continebatur. & c. ad audientiam. Hinc est ꝙ medico operanti secundum regulas artis suę nō computatur ei si quis sub eo moritur, sed si negligentiam commisit, cōsulitur sibi vt nō promoueatur ad ordines de quali. ordi. ad aures. Sed quid de illo medico qui vertit infirmum ad alius latus vt citius moriatur. Respondeo ꝙ irregularis est tam ipse qui fecit q̄ ipse qui consuluit, si ex hoc mors fuerit subsecuta, quia forte via anhelitus præcluditur, vel apostema rumpitur ex violentia motus, vel suffocatur. Si autem non citius moritur ex hac causa non sit irregularis, sed pœnitere debet de facto.

Decimaseptima regula.† Non solum est irregularis quis si ex eius percussione est mortuus aliquis, sed etiam si ex hac percussione infirmitatem contraxit unde mortuus est, vt de homi. presbyterum. & c. ad audientiam. & lj. di. ſtudeat. Decimaoctaua regula. Defendens se in casu euitabili, & occidens aliquem, irregularis est. l. di. si quis viduam & talis ad superiora non ascendat. & in susceptis non facile dispensatur. Sed si necessitas fuit ineuitabilis, datur consilium ei vt non ministret. l. distin. de his clericis, non tamen propter hoc deponitur, immo in suo ordine administrans toleratur de iure communi absque dispensatione, secundum Lau. l. distinctio. quia tua si loquitur de homici. c. ij. prout prosequitur ibi Hostien. & quidam dicunt episcopum posse in tali casu dispensare, licet hoc non possit secundum Ioan. de Deo, qui dicit solum papam hoc posse. hodie dicitur simpliciter irregularitatem nullam incurrere ille qui personā suam defendendo in casu ineuitabili occidit de homici. si furiosus. in clemē. Decimanona regula.

† Infans furiosus committens homicidium, nō est irregularis vt in cle. si furiosus. de homi. Idem est de dormiente, si aliquem occidat, quia tamen non habuit propositum occidendi eum.

Vigesima regula. Potens hominē liberare a morte, & nō faciens irregularis est, quia qui potest defendere & non defendit occidit, de homici. sicut dignum, quod intelligit secundum glo. in c. iiij. de sentēn. excōmunica. de illo ad quem ex potestate, ex officio vel dignitate pertinet realiter defendere, & non simpliciter de quocunque. Vnde dicit ibidem glo. ꝙ si ego non habeo aliquam potestatē, & video ꝙ aliquis vult verberare clericum sine auxilio meo, aut consilio, non credo ꝙ sim excommunicatus si nō prohibeo illum licet alias forte peccē, quia nō defendo cum possem. Vigesimaprima

† Retrahens a proposito liberādi hominem a morte, irregularis est, quia quodāmodo indirecte homicidium commisit. l. distin. si quis viduam & de pœ. dist. j. periculose. Vigesimasecunda regula. Percutiens animo occidendi latronem si ex aliquorum vulneribus latro obijt, irregularis est, vt colligitur de homicid. significasti. primo respon. Idem etiam si non percussit, sed aliquid operis impendit ad mortem eius, puta quia latronem detinuit, vel contra eū clamauit. alias autem si clamasset contra eū nō in mortem eius, sed quod caperetur, vel detinuit eum, vel se leuem extendit, irregularis non est de morte eius, vel etiam fit in neglectu, alias si malitia eius perpetretur homicidium, & idem si negligentia eius committatur. l. dist. hi qui. & ideo si clamas

contra latronem, siue eũ capiat, si alias quocunq; modo potuit intelligere, & ex clamore suo vel alio actu homicidium sequit, irregularis est, nisi forte faciat propter periculũ corporis sui, vt si videt quod aliquis eũ occidere vult, tunc enim potest bene inuocare, & clamare pro auxilio, quia non intẽdit in aliorũ mortem, sed in suam liberationem. Secus si hoc faciat propter periculum rerũ suarum, & si fuge præsidio euadere põt. de homi. suscepimus. Vigesimatertia regula.

14 † Clericus ligans cum socio latronem, si postea timens ne occidatur a latrone, ipse potius occidit, irregularis est, de homi. vbi supra. Vigesimaquarta regula. Si clericus non valens aliter recuperare res suas, tenet furem ne cum rebus fugiat, donec eũ exhibeat iudici vel eius auxiliũ inuocet ad res suas recuperandas, non est irregularis, licet postea fur a iudice puniatur, dum intentio eius non sit corrupta intendendo ad furis mortem, vel mutilationem &c. Idem dicendum est si clericus credit, vel tradit seculari potestati latronem petens quod eum puniat citra sanguinis effusionem, vel petens rem subtractam sibi restitui, si potestas in latronem animaduertat. i. puniat eum morte, non propter hoc clericus erit irregularis, vt de homi. delatoris. lib. vj. nec ẽt nocet illi si ad cõuincendum latronem tradidit intersignia. & idẽ si simpliciter deponit querelam de iniuriantibus sibi & ecclesiæ suæ. q̃uis tales vix absque sanguinis effusione valeant coarctari. de homi. tua nos. §. vlti. & c. postulasti. xxiij. q. iiij. maximianus. & q. v. c. v. & c. vnum. & c. pœna. & hæc vera sunt quando nõ intendit ad mortem, nec hoc in animo gerit, sed protestatur publice quod citra sanguinis effusionem castigetur, nõ est ergo irregularis curialiter agens contra furem, nõ criminaliter ad mortem vel sanguinem, licet eum iudex causa probabili suspẽdat ab officio suo, vt de homi. postulasti. Ex quo vlterius patet quod nullus notam irregularitatis incurrit qui per extortores siue exactores alicuius curie curauit aliquẽ capi propter delictũ tale propter quod nec mori nec mutilari, posset, licet iudex inueniẽs eũ alia commisisse propterea suspendit eum, si tamẽ nec ille crediderit, nec cogitauit illud contingere posse.

15 *Vigesimaquinta* regula. † Si iudex officialis ĩ sequitur furem fugientem & quærit a me vtrũ videri illum & ego sciens quod fur ille ad mortẽ quæritur, instruo eum si per meam respõsionem fur inuentus est, & occisus, sum irregularis. Secus si nec sciui, nec suspicatus sum quod ad mortem, vel pœnã sanguinis queritur. Vnde consuluitur in casu hoc cum aliquis scit aliquem ad mortem quæsitum fugere non posse nisi per alteram de duabus vijs, non debet dicere, per hanc non fugit quia sic procederet eum per alteram fugiẽtem, sed aut taceat aut quærentem curialiter euadat, dicendo nũquid ego custos illius

16 sum, vel alio modo. † Vigesimasexta regula. Si clericus qui egit ad res suas recuperandas, ex postfacto ratum habet quod suspẽsus latro est, & hoc sibi placet, si talis nullum consensum habuit in mortem illius nec quicquam cooperatus est, non est irregularis, secundum Guil. & ħ si gaudet ꝙ maleficium est punitum, non aũt persona cum secundum ipsum irregularitas ex homicidio solo non contrahatur, nisi culpa vel voluntas præcedat, vel scãdalum sequatur, vt no. l. di. hi qui. & de homi. ex literis. & c. verũtamen. hodie vero iure cautũ est quod si q̃s absque mandato meo manus violentas iniecit in clericum meo nomine, si ħ ratum habeo, excõicationis canonẽ incurro, & hoc propter ratihabitionem quæ retrotrahitur, & mandato comparatur. Si aũt hoc meo nomine non esset factum, licet ratum haberẽ, peccarem, sed non incurrerem excõicationem vt dicitur expresse in c. cũ quis. de sen. excom. lib. vj. Vt ħ intelligas, pono tibi casum. Aliquis amicus vel seruitor tuus sciẽs aliquem clericum tibi fecisse iniuriam verbalem vel realem, percussit eum quẽ tu postea receptando magis amicum habuisti, vel gauisus es, & hoc factum commendasti vel laudasti, tu es excõicatus propter ratihabitionem ac si mandasses. Sed si vnus extraneus percussit clericum, & tu audiens gratum habes, & gratularis de hoc, licet non es excõicatus tñ peccas ad minus venialiter, secundum Ioan. And. in nouel. supradicti c.

17 cum quis. libr. vj. † Vigesimaseptima regula. Si quis mandat capi vnum clericũ de tribus simul incedentibus, & alios duos nõ grauari, sed mandatarius excedit fines mandati, & alios duos capiendo, iste mandãs nõ erit excõicatus, secundum Ioan. de deo. lib. iij. suarum quæstionum. q. xiiij. & ratio est, quia captio contra voluntatem eius est facta. Petrus tñ de samprana alias sonsana, putat quod de damno tenetur quod illi passi sunt. de iniurijs. c. si. xxiij. q. viij. propterea. ex hoc infertur per simile de irregularita-

te, quod irregularitas ratione homicidij nõ contrahitur sola voluntate, nisi homo actu occidatur. de homi. ficut dignum. §. j. vbi de ſi in glo. ex corde. xv. q. j. ſi quis non iratus. Sed nec fit quis irregularis propter solum homicidium, niſi culpa vel voluntas præcedat, vel alias ſequatur ſcandalum, vt notat. l. di. hi qui prioris de homi. ex literis, de clerico egrotã. tua. ex hoc dicto ſoluitur quæſtio qua quæritur an clericus quis volebat interficere hominem, ſed non potuit ga inuenit eum iam mortuum, ſed volens nihilominus ſatisfacere ire ſue, amputauit caput mortui, ſit irregularis, Dicẽdum quod licet voluntas occidendi fuit, tñ nõ eſt irregularis, ſecundũ Arch. xv. q. j. ſi quis, Ratio, quia ad hoc ꝙ homicidium committatur, requiritur quod homo animatus occidatur, de homici. ficut dignum. xxxij. q. ij. Moyſes, vbi abortus fetus inanimati non imputatur ad homicidium, ſicut ẽt no. Aluaro. Inno. Ber.

18 de homi. ſi aliquis. † Vigeſimaoctaua regula. Si quis in rixa mortuus eſt neſcitur tñ quis illum interfecit, licet ſecundũ quoſdã. ſ. Ioan. omnes irregulares ſunt quo ad promotionem ad ordines propter incertitudinem. vt xxiij q. viti. c ſi. tñ probabilius eſt quod in tali caſu quilibet ſuæ conſcientiæ. ſit relinquẽdus, ſecundũ Guil. in ſpeculo, et Hoſt. in ſum. de homi. §. qua pœna. Vigeſimanona regula. Si amici mei occidunt aliquẽ mihi inſurgentem me inuito, & cõtra meã prohibitionem, mihi nõ nocet vt de homi. Petrus. iij. q. iij. quia præſulatos. Idẽ ſi me ignorãte, de ſimo. nobis, & c. de regularibus. Sed ſi turbata conſcientia ſit, puta quia expreſſe conſenti nec contradixi, imputabitur. ar. de ſimo. Matthe. Immo etiã dicunt quidã quod ſi ſciens contractum de morte habitum nõ reuelaui, non ſum irregularis, quia homicidiũ non commiſi facto, mandato, cõſilio, vel defenſione. l. di. ſi quis viduam. & de homi. Petrus. Alij dicunt contra, ſi credidi quod non obſtante, mea prohibitione mei inſultu interficeretur. & hoc eſt tenendum, Nam in tali caſu tenebar reuelare illi contra quem

19 contractũ eſt. Trigeſima regula. † Si aliquis vadit ad interficiendum aliquem, & tu ei ſcienter conſentias, non tñ eum incitas ad homicidium perpetrandum, nec cum eo ſuper ſi aliqua verba habuiſti, vel ſi habuiſti, ſemper ex animo ſi ei diſſuaſiſti, ſed cũ nollet tibi acquieſcere, timens de ipſo eum aſſocians eo propoſito vt ſi forte eum quis inquireret, defendas, & tũc homicidiũ perpetrat, vere irregularis es, ſecundum Hoſti. ad quod facit de homi. ſicut dignum. §. illi qui.

Trigeſimaprima regula. Clericus miniſtrans arma pugnantibus, ſi aliquis interfici tur irregularis eſt ar. xxiij. q. j. niſi bella c. ſi. nomine autẽ armorum intelliguntur fuſtes, lapides, ligna &c. Trigeſimaſecunda regula. Iudex eccleſiaſticus poteſt hortari brachium ſeculare contra violentos, & hæreticos, vel paganos, nõ vt occidat vel mutilet, ſed vt de terris fidelium expellantur, nec ẽt eſt irregularis ſi aliqui hinc inde ſunt occiſi. xxiij. q. v. de occidendis. & xxiij. q iij. maximianus, immo ſecundum Inno. de homic. petitio, licet aliquis in bello iuſto aliquos percuſſerit, ſi tñ inde nullus eſt mortuus, nõ fit ex hoc irregularis. Idem ſi quis accedit ad bellum iuſtum cauſa pacificandi, vel ex alia iuſta cauſa, licet ex eius præſentia aliquod robur accreſcit ſuis, vel timor incutitur aduerſarijs, nõ eſt ſibi imputandũ, dummodo dolus, & etiam lata negligentia abſit

20 omnino ſecundum Guil. † Trigeſimatertia regula. Clericus qui intereſt iuſto, vel iniuſto bello in armis vel ſine armis, ſi aliqui ſunt hinc inde interfecti, irregularis eſt, licet ipſe nõ occidat lib. diſt. ſi quis xiij, q. iij. porro. xxiij. q. viti. quicunq; j. q. j. c. ſi. Trigeſimaquarta regula. Clericus defendens ſe vel ſuos, licet tunc ex defendẽtibus aliquis interfectus eſt ex aliqua parte, non eſt irregularis, vt illi qui non interfecerũt, nec interfectores adiuuabant, nõ ſunt irregulares, licet voluntatem occidendi habuiſſent, quia lex promotionis factum requirit. xv. q. j. ſi quis non iratus.

Trigeſimaquinta regula. Clericus in bello iuſto ꝙ nõ ad occidendum, ſed ad defendendum geritur, miniſtrans ſagittam balliſtario ſuo ad ſui defenſionem, ſi ille balliſtarius aliquem interfecerit, ſed ille clericus nõ intendebat quod ipſe aliquem interficeret, ſed quod illos detinuiſſet, & ſua defendiſſet aut recuperaſſet, non eſt irregularis, ſecundum Guil. Idem dicit de illo qui in bello iuſto præpoſitus fuit exercitui, & ſumptus facit, & cuncta diſponit, ſi forte eum contingat lanceas, vel ſagittas emere & miniſtrare, & ad exercitũ, vel ad cuſtodiam caſtri mittere, vel ſi hortat ad currendum poſt hoſtes, vt eis præda hominum, vel animalium auferatur, et tunc forte aliquis interficeretur, dummodo ſolum intẽdit ad recuperationem præde, non ad vindictam, talis enim cauſa remota non nocet

21 † Trigeſimaſexta regula. Qui mulieri fa-

cit ne concipere, vel generare, uel post cōceptum parere possit, & qui prægnantem mulierem percutit, ita quod facit abortiuum, si fetus iam fuit uiuificatus, irregularis est. Sed si nōdum fuit viuificatus, solum mortaliter peccat. de homici, si aliqui. ij. q. v. consueuit. vel si probabiliter dubitat, vel credit an sit mortuus vel viuus fetus ex illa percussione, vel virum conceptus fuit animatus vel non in tali dubio debet a promotione, & a ministerio abstinere, nec periculo se cōmittere. Si vero leuem, vel temerariam habet opi. deponat eam si potest. & sic poterit promoueri, & administrare, alias non, ar. de senten. excom. inquisitio. et de simo. per tuas. ij.

Trigesima septima regula. Licet clericus aliquem occidens pro defensione rerū suarū irregularis est, de homic. suscepimus. vbi dicitur, post tunicam relinquendum est pallium, & melius est rerū iacturam pati q̄ pro seruandis vilibus rebus, ac transitorijs acriter in alios exardescere, clericus tamē personam propriam defendēdo, necessitate ineuitabili repellens vim vi, cum moderamine inculpate tutele percutiens aliquē, si inde mors sequitur, non imputatur ei, vt not. de homici. significasti. ij. & iij. & c. interfecisti.

22 vnde dicit Archi. xxiij. q. iij. c. j. † quod clericus etiam interficere potest, vt non interficiatur. ar. de fur. c. iij. dum tamen faciat pro persona propria. hodie expresse in cle. si furiosus. de homi. & dico personam propriā, nam secus est secundum Ioan. And. in nouella super cle. si furiosus, de homi. si non valēs euitare mutilationem, licet mortem possit euitare, mutilauit vel occidit aliquem inuasorem, & idē si aliter non valens saluare res suas, eum occiderit qui deportare volebat, secus ēt secūdum gl. d. cle. super verbo suo. de illo qui occidit illum qui occidere volebat patrem, filium, coniugem, vel personam coniunctam, quem aliter iuuare nō potuit. Quod putat Ioan. And. quasi casus ille non includatur sub necessitate ineuitabili. Intelligitur aūt necessitas ineuitabilis secundum Ioan. And. ibidem super versi. non valēs, vt quia inangulatus erat vel sic arctatus quod fugere non poterat, nec clamore iuuari. Intelligitur autē cum moderamine inculpate tutele si fiat ex incontinēti, non ex interuallo, & causa defensionis, non vltionis, & si equaliter se defendat sicut infestat, vt si gladio percutitur, & ipse gladio percutit, vel si ligneo baculo, & ipse econuerso baculo ligneo, aut ferreo baculo percutitur, & ipse econuerso ne amplius percutiatur ad mortem. Si autem percutiatur paruo ligneo baculo, a quo non timeatur mors, vel depilat, vel per vestem trahitur, & ipse repercutiēs ferro occidit suum inuasorē, irregularis est, quia non est moderamen inculpate tutele, debuit enim se moderate tueri, & non excessiue vltra violentiam sibi illatam, aut si percussus est semel, & sic dimissus est, nec vlterius se credit percuti, si incontinenti repercutit, & occidit, irregularis est. Nam nō debet occidere inuasorem ex quo ab eo nō credebat se occidi, vnde excessit in moderatione, quia pro vna percussione non letali occidit. Hæc omnia colliguntur in glos. c. si-

23 gnificasti. ij. de homic. † Trigesima octaua regula. Prælatus spiritualis habens iurisdictionem temporalem in suo dominio, si fur vel latro deprehensus in furto, vel maleficijs adducitur ad præsentiam eius, & petitur puniri iuxta condignū sui excessus, non debet ipse personaliter de hoc cognoscere, iudicare, aut sententiare, sed debet hoc committere suo procuratori dicendo ista verba fiat iustitia, generaliter, non descendēdo specialiter qua morte sit moriturus. ne cle. vel mona. c. vlti. lib. vj. Nec per ħ etiam est irregularis si sequatur sanguinis pœna, vnde potest fieri specialis commissio super tali casu, sed non expressa pœna, secundum Goff. Idem tenet Nouellator in d. c. vlt. lib. vj. Dicit tamen nouellator in nouella ibidē, quod si episcopus, vel prælatus mandat notario suo vt in tali casu scribat commissionē procucatori, episcopi vt super his faciat iustitiā, talis notarius est irregularis, quod probat ex eo, quia talis non habet facere quicquā ex officio sue iurisditionis, quod requirit illa decretalis. Sit ergo episcopus cautus vt non eijciat laqueum clerico, vnde committat istam iurisditionē laico per seipsum immediate, & per alium laicum, non autem per clericum. & scias quod hoc non solū veritatem habet in prælato habente iurisditionem temporalem rationem beneficij sed ēt ratione patrimonij, secundum Nouellatorē ibidem, et quod plus est, dicit idem quod ex quo clerici tales causas sine metu irregularitatis possunt alijs delegare, satis videt quod si laicus talem iurisditionem habens, sed ꝓbabilem, causas sanguinis terminat, poterit hoc non obstante ordinari, quia non fit irregularis ea ratione. caueat ergo prælatus cū interrogatus fuerit a iudice, ne respondeat, malum est si ille malefactor remanserit impunitus, nam tunc esset irregularis, vt de ex-

24 ces. præla. ex literis. † Trigesima nona et

gula. Si iudex habens latronem capti quæ-
rit de aliquo perito quid debeat fieri de ta-
li, & ille respondet talem esse morte punien
dum, vel simile, iudex autē secutus eius con
silium, latronem punit ad mortem, irregula
ris est consulens, quia fuit in culpa in casu
qui de facto non erat respondendus, vt de
excess. prælat. ex literis. si tamen non est ca-
sus de facto, sed iudex q̄rit simpliciter quali
ter tales sint puniendi, & clericus respōdet
quod ad mortem vel ad sanguinem, si respō
dens respōdet quod ad mortem vel ad san-
guinem, si respondens respondet secundum
veram iuris sententiā vt expertus iuris con
sultus, non est irregularis, & maxime si ex
tra iudicium, ut dicit gl. in dicto c. ex literis.
Si autem errans in iure dixit, cum tamē alie
ter iura disponant, irregularis est, vt colligi
tur per Guil. in Spec. tit. ij. §. iuxta propo
sitionis. Si autem qui non reputatur iurisco
sultus, interrogatus respondet non vt iurisc-
consultus, sed simpliciter dicit quid de tali-
bus sentiat, nec præsumit quod iudex eius se
quatur responsionem, nō est irregularis, ex
quo non respōdet ad casum qui fit de facto.
Nam si consuleret ad casum de facto, irrego
laris esset, secundum Ray.

25 *Quadragesima* regula. †Suspen
sus ab officio, ce
lebrando fit irre
gularis. vt xj. q. iij. si quis damnatus. & cap.
si episcopus in concilio. & licet illi canones
loquātur de excommunicato scienter & in
contemptum clauium celebrante, hodie ta-
men idem irregularis est in suspensione a di
uinis, vt de re iudi. c. cum eterni. & de semē.
excommunica. cum medicinalis. lib. vj. et in
hoc casu solus Papa dispensat, vt notauit
Guil. in Specu. tit. ij. §. nunc de episcoporū.
versi. est inquam. Suspensus autem a benefi
cio tantum, non fit celebrando irregularis,
quia hoc nullo iure cauetur, secundum In-
nocen. de electio. cum in cunctis. §. clerici. et
c. statuimus, de concess. præben. quia diuersi-
tatem. Minori quoque excommunicatione
propter participationem excommunicati i
locutione uel similibus ligatus, licet celebrā
do grauiter peccet, non tamen efficitur irre
gularis, quia hoc nullo iure cauetur, secūdū
Inno. immo si medio tempore postquam cō
municat excommunicato, celebrauerit, bene
potest pœnitentia peracta sine Papæ di-
spensatione celebrare. vt de cleri. excōmu.
ministri. c. fi. xj. q. iij. si quis presbyter. Inno.
tamen & Hostien. dicunt quod tales nō pro
pter suspensionem a iure celebrare prohi-
bentur, cum non sint suspensi a iure, nec su-
spendēdi, sed solū propter peccatum prohi
bentur cum fuerint suspensi quo ad deum a
sacramentis & a promotione. si enim a iure
suspensi essent, celebrando fierent irregula-
res per capi. cum eterni. de re iudica. lib. vj.
& de senten. excommunica. cum medicina
lis. eodem lib. vj. Ex quibus omnibus secun
dum Abba. in dictionibus suis, & c. si cele-
bret &c. de cleri. excommunic. minist. quod
celebrans in mortali peccato non incurrit
irregularitatem post pœnitentiam & recon
ciliationem obtentam super peccato morta
li, vel excommunicatione minori ex qui-
bus celebrans poterit sine aliqua dispensa-
tione superioris celebrare, nec obstant no-
ua iura scilicet. c. cum eterni. de re iudica. &
c. cum medicinalis. de senten. excommunic.
libro vj. quæ loquuntur de illis qui sunt in-
gressu ecclesiæ priuati, & a diuinis suspen-
si, quod non est in istis, cum isti nec ingressu
ecclesiæ sint priuati, nec etiam a coniatione
sacramentorum, sed solum a perceptione
sunt suspensi.

26 *Quadragesima* Prima regula.
†Notorius for
nicator a iure
suspensus celebrans non fit irregularis, se-
cundum Guil. in Specula. tit. ij. §. iuxta pro-
positionis. Nec obstat quod quidam dicunt
quod quodlibet peccatum notorium facit
hominem irregularem, vt de temporib. or-
dinan. capitulo quæsitum. hoc enim verum
est si ibi non intelligitur irregularitas quæ
requirit papæ dispensationem. vnde dicit
Abba. vbi supra quod in illa irregularitate
quam quis incurrit ex notoria fornicatio-
ne, si in tali celebrat, potest episcopus dispē
sare post pœnitentiam, per capit. ac si. de lit.
contestatio. & ita hodie seruatur. Et quā-
uis quidam nimis rigidi, vt Hostien. & In-
nocen. dicant contrarium, tamen non sunt
audiendi, quia qui nimis emungit, elicit san
guinem, iij. distinctio. denique. nec aduer-
tas rationem illam quam dicunt. Omnis
suspensus ab officio per canonem, celebran
do fit irregularis. vt dicitur in capitulo cū
clerici. de re iudica. & capit. cum medicina-
lis. de senten. excommunicatio. libro sexto,
sed talis est fornicator notorius, vt paret in
capit. quæsitum. de cohabita. cleri. & mu. &
xxxiij. distinctio. propter hoc. ergo efficī-
tur irregularis celebrando. Ad hoc respon-
de audacter secundum Francis. de Zaba.
in c. vestra. & c. quæsitum. de cohabi. cleri.

27 † quod suspensus a canone celebrans, tunc

solum incurrit irregularitatem. qñ per modum sententiæ fit a canone suspensus, vt in d.c.cum eterni.lib.vj. Sic aũt non est in fornicatore notorio & simoniaco, quia nõ per modum sniæ, sed enunciatiue dicitur a canone quod sint suspensi. vt patet in c.quæsitũ. de cohabi.cleri. ergo celebrando non fiunt irregulares.de sen.excom.li.vj. Tene ergo secundum Franc.quod si in canone pœnam imponente dr quod talis sit suspensus ab officio, vel dicitur, suspendimus talem ab officio si hoc fecerit, tunc taliter suspensus celebrans fit irregularis, vt in d.c.cũ eterni.Sed si dicitur a canone pœnam approbante vel enunciante, seu recitante aliquem esse suspẽsum, sicut dicitur de fornicatore notorio in c.quęsitum. vbi ibi recitat notorium fornicatorem esse suspensum, talis celebrando non fit irregularis. Pro isto dicto est famosissimus ille doctor Guido de Baysio, Archidiaconus nuncupatus xxxij.dist.ad hæc vero. vbi ipse no.in fi.gl.quæ incipit, istud intelligit, quod notorius fornicator non est princi paliter suspensus a canone, sed a deo, quod patet ex eo quia ꝙ cito pœnitet, licite celebrat.de coha.cle.c.vlti, licet in odium criminis per canones aliquid sit additum, quoad vitationem eorum, vt scilicet nõ audiantur ab eis diuina. vt in c.vestra,& in cap.tua.de coha.cle.xxxij.dist.nulla. & c.præter hæc. & hoc secundum Innoc.licet Hostt.notauerit contrarium in Specu.ti.ij.§.iuxta propositionis.&.§.nunc de episcoporum. versicu. xxvj.& hanc viam tanquam mitiorem puto complectendam.

28 *Quadragesima* Secunda regula.† Suspensus a canone nõ ꝓpter crimẽ, sed propter aliquem defectum, vtputa illegitime nati & corpore vitiati, nõ incurrunt nouam irregularitatẽ si ante obtẽtam dispensationẽ celebrent, secundũ Guil. in Specu.tit.ij.§.iuxta propositionis.versic. porro.& idem no.per Archi.lvj.dist.apostolica.in prin.& hoc seruat curia, quia qñ dispensat cum talibus, simpliciter dispẽsat super defectu.nulla facta mentione de irregularitate, quia nullam incurrunt.l vj.dist.apostolica.& c.cenomanensem.de filijs presbyterorum.veniens. Ideo dicit intelligendum esse speculatorem de illis qui propter infamiam suspensi sunt a canone, sicut sunt illi, quorum crimina sunt notoria, & qui etiam post peractam pœnitentiam celebrare propter scandalum & infamiam prohibent, vt in c.fi.de cohabi.cleri, & mu.& de ho.ex li. teris.c.fi.& tñ ante dispensationem celebrãdo, nouam irregularitatem non incurrunt, quia hoc non inuenitur iure cautum secundum Guil.in Spe.vbi supra & Archi.lvj.di 29 stin.apostolica.&c. † Quadragesimaterria regula. Suspensus a confessionibus audiendis, celebrans ante reconciliationẽ non efficitur irregularis.secundum Guil.ga hoc non inuenitur iure cautum xj.q.iij.§.euidẽter. De hac suspẽsione habetur.xxvj.q.i.& v.q.vj.per totum. Quadragesimaquarta regula.Recipiens beneficium in irregularitate, impetrata absolutione super irregularitate, nõ indiget alia dispensatione super beneficio obtento, secundum Ray.& Guil.in Spe. Caueat tñ quilibet ne in peccato mortali, vel suspensione beneficiũ recipiat, vnde securius est vt talis confitetur ante receptionem, ne collatio sit vitiosa, secundum Guil.in c.fi celebret. de cleri,excom.mini. Licet hoc sit perdurum, est tñ verũ propter rationem ibi positam, quia scilicet eligi nõ potest in peccato mortali ad illa a quorum perceptione a sanctis patribus est priuatus. Verũtamen Abb.ibi moderatur hoc, dicẽs quod si cui existenti in occulto collatum sit, sed ipse recipit illud post peractam pœnitentiam, potest retinere. allegat de temp.ordi. quæsitum.de sen.excom.c.vlti.Sed propter peccatum enorme, vtputa propter homicidium, ipso iure perdit beneficiũ, vt not.per Archi.l.dist.studeat.quæ incipit in gl.hic di spẽsat.vbi dicit gl.quia de iure debet eo carere.quod exponit Archi.per sniam,non ip 30 so iure.†Nam homicidium nõ inducit ipso iure priuationem beneficij, secundum Bernar. Compost.qui ita notauit de electione. quod sicut.in gl.j.§.si vero.ver.alia autem. Et idem sentit Inno. dicens quod in homicidijs irregularibus cadere potest ius cuiuslibet dignitatis, quia ẽt iuste habent eam si cũ eis fuerit dispensatũ. Et ẽt sine dispensatione iuste tenẽt prædicti dignitates suas quousq; renuncient, vel deponant, secundũ Inno.qui ita notauit de excessibus prælatorũ, c.cum in princip. Contra tñ istud dictum faciunt multa iura, vt de clerico pugnante in duello,c.henricus.in fin.Item lv.dist.si euangelista.verti.in loco.cum dispensatio requiratur vt homicida beneficiũ recipiat, vt secus de iure cõi. Item cũ homicida ministrare non potest ẽt post pœnitentiam sine dispẽsatione.de tempo.ordi.quia suspensus est a beneficio quod datur propter officium. & sic etiam accedit.lxxxj.dist.eos. & notatur de cõsue,cum dilectus in gl.suspensus enim.

Tu

Tu dic breuiter qđ hic nulla est contrarietas. Nam Bernar. & Inno. intelligũt quod homicida iuste tenetur & recipit beneficiũ quousq; deponitur per sentẽtiã. Iura aũt in contrariũ inducta dicũt qđ debet carere & priuari beneficio de iure, quia de iuris rigore est inhabilis ad illud. Non tamẽ hoc negat quin hoc fiat per sententiam, & sic idem sentiunt.

31 *Quadragesima* Quinta regula. †Presbyter excommunicatus, vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis administrans in ordine Acolythatus, efficitur irregularis secundum Gul. Secus si tantum a missarum celebratione fuerit suspensus. Quadragesimasexta regula. Clericus in minoribus constitutus excõicatus ministrans sacerdoti ad altare portãdo aquam, lumen & alia similia, nõ est irregularis, secũ dum Guil. Idẽ putat de presbytero diacono & subdiacono. Ratio quia ista nulli ordini sunt annexa cũ & per laicos literatos expediantur. Quadragesimaseptima regula. Episcopus suspensus a pontificalibus, celebrando in eis non fit irregularis, quia pontificalia non sunt de substantia, secũdũ Guil.

32 Quadragesimaoctaua regula, suspensus ab ingressu ecclesie si in ea celebrat, irregularis est, & si in tali suspensione decedit, nõ sepelitur in cimiterio, vt de sententia excõmunicationis. is cui. lib. vj. Notat tñ Nouellator in nouella qđ põt in ecclesia audire diuina sine metu irregularitatis, sed non sine peccato, licet Hugo & Ray. aliud notauerint, quorũ opinio refutatur per modernos. Quadragesimanona regula. Excommunicatus vel suspensus baptizans solenniter in super pellicio & stola publice, irregularis efficitur, secundũ Guil. Secus si aliter sciticet simpliciter baptizat, & maxime in necessitate.

Quinquagesima regula. quicunque nõ põt promoueri ad ordines sine dispensatione, nec ẽt ad honores, & quicũque est inteligibilis, irregularis est secundũ Guil. Idẽ intelligе de omnibus casibus qui impediũt promouẽdos, vel deiciũt iã promotos, vel q pœnã depositionis merẽtur. Vñ regulare est quod quicunque postperactã pœnitẽtiã nõ habẽt ordinis executionẽ, irregulares sint, sicut homicide. l. dist. §. j. extra de simo. tanta. Itẽ excõicatus, interdictus, suspensus, in contemptũ clauiũ se faciens ordinare de sen. excõ. cũ illorũ. Itẽ si ẽt præsumit celebrare. xj. q. iij. si quis de vi. & ho. cle. vt clericorũ. §. li quis igitur. Itẽ violans interdictum. de excõ. præla. tanta.

33 † Itẽ falsarius literarũ Papę. de cri. fal. ad fal sartorũ §. j. talis tamẽ secũdum Inno. si occultus est, post absolutionẽ, & pœnitẽtiã potest ordinari, quia nullo iure cauetur quod sit infamis ipso iure, Itẽ hæreticus de purg. canõ. inter sollicitudines, vel exhibẽtes hæreticis sacra, de hęre. excõ. §. li vero, Itẽ sodomita. de excõ. præla. cleri. Itẽ presbyter denudans confessionẽ de pe. & re. oẽs. c. fi. Itẽ incorrigibilis in cõtumacia perseuerans. de do. & cõtu. veritas §. fi. Itẽ notoriũ crimẽ de iure vel facto. de tẽp. or. c. fi. Item viẽs officio assistnorũ, vel defendẽs, receptans, occultans eos, licet mors nõ sequatur inde. de ho. pro hu. lt. vj. Itẽ apostata de apostata. c. fin. Item schismaticus de schisma. c. j. Itẽ intrusus per ptãrem secularem. vij. q. j. factus. de ele. quis. Itẽ omne crimẽ ꝙ ipso facto inducit infamiã ciuilem. ij. q. vij. §. porro. Itẽ infamia descendẽs ex delicto per sentẽtiã declarato, quia pœna põt dem culpa permanente. lj. q. iij. §. hic colligitur. Infamis. n. est irregularis, siue infamia sit iuris, siue facti, vt de accusato. omnipotens. de testi. testi-

34 moniũ. †Quinquagesimaprima regula. Excõicatus maiori excõicatione siue ab homine siue a iure, sciẽter durã. excõ. celebrãs semper fit irregularis, & est deponendus. de cle. ex. mi. latrones. Secus si ignoranter, vt eo. titu. c. apostolice. Si aũt dubitaret probabiliter de sentẽtia excom. præsertim qñ conscius est de culpa sua, ꝓpter quã iuste potuit excõicari, nescius tñ exponit se discrimini, & celebrat cũ sit excõicatus, irregularis est, & indiget dispẽsatione Papæ. secundũ Guil. vt in d. c. apostolice. Crassa aũ tẽ ignorãtia in talibus iudicatur, vt si citatus perẽptorie nec iuit nec misit ad terminum, & sic celebrat, licet nihil de excommunicatione sciat.

35 *Circa præmissa* sciendũ †ꝙ suspensus a iudice siue ad certã diem, siue perpetuo siue quousq; pœniteat, semper si celebrat, est irregularis, quia talis non deberet celebrare nisi prius sententialiter absoluatur, licut sentẽtia suspenditur. In vltimo tamen casu quidam contradicũt, vt ij. q. v. presbyteris. vbi dicitur quod talis ad arbitrium suspendentis facere debet, & si ante absolutionẽ celebrat, irregularis est, & idem de re iudica, dilectus. de excessi. præla, apostolice. Suspensi vero a deo, vt sunt

omnes peccatores celebrantes in peccatis, non fiunt irregulares, licet peccent, nisi celebrent in criminalibus, vt homicidio, in simonia, & similibus, & in quibus etiam acta pœnitentia executio interdicitur, vt supra
36 dictum est. †Suspensi autem ab officio a canone propter crimen, si celebrant, irregulares sunt. Et hoc intelige si suspenduntur a canone pœnam imponente, non autem approbante, vt in cap. cum eterni. de re iudica. lib. vj. quia etiam in minori excommunicatione existens suspensi sunt a canone non imponente pœnam, sed approbante, & quã cito pœnitent, possunt celebrare, de senten. excõ. nuper. vnde potius dicitur suspenso dei quam canonis, secundum Guil. Et not. secundum Ioan. And. in clemen. j. de decimis, in glo. super verbo, donec, quod cũ aliquis suspenditur donec satisfecerit, sufficit iudicis declaratio sup satisfatione sine alia absolutione. In excõmunicatis vero est necessaria absoluto post satisfactionem. Concordat ad hoc glo. Ian. And. in fæpe quia. de elect. lib. vj. super verbi. donec plene vbi dicitur quod illi qui occupant bona ecclesiarum vacantium & ea distrahũt, tandiu sunt a beneficijs, & officijs suspẽsi, donec ea plene restituerint, ipsis autem restituentibus ipso iure sine alia sententia restituti erunt, vt notauit Ioan. And. lxxxj. distinctio. si qui. Præterea sciendum est quod secundũ glos. xxvj. distin. deinde infamia & irregularitas contracta ante baptismum tollitur post baptismum, & hoc si prouenit ex proprio delicto, quia dona baptismi sunt sine omni pœnitentia & satisfactione, vt de consecratione distinctione quarta. sine. Si enim peccatum non deletur quantum ad infamiam, adhuc post baptismum obesset, quod negat Ambrosius. xxvj. dist. j. vnde si aliquis occidit mille homines ante baptismum, omnis infamia, & irregularitas tollitur, vt quinquagesima prima distinctio. si quis post acceptum. vt patet de Paulo, qui ante baptismũ fuit homicida, & tamẽ postea factus est apostolus, vt l. dinstin. §. econtra. Huic tamen dicto aduersantur doctores. nam Archidiaco-
37 nus in dicto capit. deinde. dicit† quod bene infamia ex quo non defendit nisi ex peccato, deletur in baptismo, sicut & peccatum, sed non irregularitas quæ non fundatur super peccato. vnde ita irregularis est qui occidit cum peccato, sicut qui occidit sine peccato, vt iudex. ne clerici, vel monachi. c. sentẽtiam. & bigami & corpore vitiati. & ita ipse Innocen. notauit de homic. presbyterum quod homicidium ante baptismum, siue ex officio, siue ex voluntate fecerit homicidiũ non est post baptismum irregularis quia omnis sequela peccati deleta est. Sed Gofre. de conuersione infidelium capi. primo notauit quod peccatum & sequela peccati bene delentur in baptismo, sed non defectus, siue impedimentum. Prima via communiter approbatur. Specu. tamen in tit. de dispensationibus. §. iij. versi. is autem. videtur declinare &c.

FINIS.

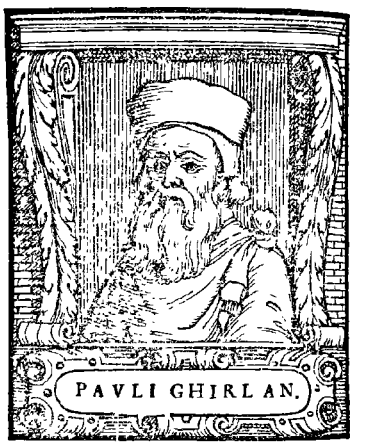

DE SORTILEGIIS

TRACTATVS PAVLI Ghirlandi Iurisconsulti.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium quid sit in suo sumptum genere.*

2 *Sortilegi proprie qui dicantur.*

3 *Sortilegia vt plurimum sub religionis falsa demonstratione fieri solent.*

4 *Sortilegus qui dicatur largo sumpto vocabulo.*

5 *Sortilegorum duplex eſt profeßio.*
Sortilegium vnde dicatur.
Sors pro fortuna quandoque capitur.
6 *Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta.*

PRIMO quero quid †ſit Sortilegium generaliter ſumpto vocabulo pro omni ſpecie ſuperſtitionis. Reſpond. Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria & ſumme noxia qua vtitur homo demonis miniſterio vt habetur xxvj. quæſtione quinta. in ſum. & xxvj. quæſtio. ſecunda qui ſine ſaluatore. vbi de hoc l. nemo. & l. multitu. C. de maleſi. & mathema. & ſanctum Thom. in ſecunda ſecundæ quæſtione xcv. articu. iiij. in titulo de ſuperſtitio. & nota. in capitu. primo. & ſecundo. de ſortileg. & ideo ſortilegi diuinatores & malefici huius diabolicæ religionis profeſsi dicuntur hoſtes humanæ ſalutis & humani generis inimici. l. & ſi exceptа. & l. fin. C. eodem titu. Quero nunc quis dicitur proprie ſortilegus tex. enim xxvj. quæſtione prima. capi. ſortilegi. dicit quod,

2 †Sortilegi proprie hi ſunt qui ſub nomine ficte religionis per qualdam quas ſanctorum ſeu apoſtolorum vocant ſortes diuinationis ſcientiam profitentur aut quarundam ſcripturarum inſpectione futura a promittunt, ex quo tex. not. quod iſti ſortilegi & incantatores ſub falſo quodam & ficto religionis nomine ſanctorum vel apoſtolorum ſua conficiunt ſortilegia, & hinc eſt quod iſti incantatores, & maxime mulieres in ſuis ſortilegijs & incantationibus, vt vulgariter dicitur ſeptus dicere iubent per maleficiatum aut infirmum Aue mariam, vel Pater noſtrum, aut alias ſimiles orationes ad deuotionem alicuius Sancti Apoſtoli vel martyris, vt ſub illorum Sanctorum Apoſtolorum vel martyrum deuotione ac prædicto opus quod conficiunt videatur miniſtrari, nihilominus omnia illa ſunt falſa & ficta, & non ad veram deuotionem ſeu interceſsionem illius ſancti apoſtoli vel

3 martyris dicuntur ſeu vouentur, † ſed ſub illa falſa religionis demonſtratione omnia opera prædicta arte & prædicto dæmonis conficiunt & ſub illius deuotione vouent de quibus tum latius infra dicemus quæſtione quinta & vj. text. tamen in dicto cap. ſortilegi videtur ponere ſolum diffinitionem iſtius verbi ſortilegi ſtricto ſumpto vocabulo, quod denotat duntaxat ſpeciem diuinandi, & ſic ſortilegia diuinatoria. Ego autem large ſummo hoc verbum, ſortilegum, ſiue ſortilegium pro omni ſpecie ſuperſtitioſa ſiue maleſica, ſiue amatoria, ſiue diuinatoria ſit. vt ſupra dixi in principio q. quoniam ſunt tot diuerſa nomina ritus & ſpecies iſtius diabolicæ religionis quod nimis longum eſſet velle cuiuſque ſuã ponere diffinitionẽ. & ideo ſub hoc nomine ſortilegij ſiue ſortilegi olim maleficorũ & diuinatorũ ſectas cõprehenſas habere volo tanquã ſub vno genere comprehẽdens ſub ſe *omnes & ſingulas ſpecies* ipſorum maleficiorum in ſubſtantia differentes, prout requiritur de eſſentia vere diffinitionis, ſecundum Bart. in l. prima. ff. de teſtamen. & diximus ſupra titulo proximo, in princip. illa enim diffinitio eſt bona reſpectu illius ſortilegij ſpecialis de quo ibi, ſcilicet diuinatiui, ſed volendo ponere diffinitionem ſortilegi quæ comprehendat omnes profeſſos cuiuſcunque ſint ſpeciei ſub eadem generali diabolica religione dicendũ eſt ſic q̃. † Sortilegus large is eſt

4 qui diabolicam religionem profeſſus eſt & noxia queque ſuperſtitioſa aut eluſoria de monis inſtrictione componit, & ſecundum hanc diffinitionem omnes ſpecies ſortilegiorum continentur ſub verbo, noxia, continetur ſpecies amatoria & venefica, vt infra latius dicetur ſub verbo, eluſoria, continetur diuinatoria ſpecies. ſub verbo, ſuperſtitioſa, ſortilegia quæ fiunt ad ſanandum maleficiatos, vt l. nemo & l. multi. & l. eorum. C. de maleſi. & matth. cap. ſecundo. de ſortileg. xxvj. quæſtione quinta ſortes.

5 & capi. ſecundo † iſtorum autem profeſsio duplex eſt. vna tacita, altera vero expreſſa de quibus ad plenũ dicetur infra eo. in iij. quæſtio. & vide in ſum. confe. in titu. de ſortileg. quæſtio. ſecunda & per totum. Sortilegium autem dicitur a ſorte quæ in hac materia accipitur pro arte diuinãdi. xxvj. quæſtio. quinta ſortes. eadem cauſa. quæſtio. quinta ſortes. eadem cauſa. quæſtio. iiij. c. fina. Sors igitur hoc nomen accipitur quandoque pro fortuna, vt in authen. vt omnes obed. iudic. prouinc. §. arripiant circa finem. ſumitur etiã pro cõditione humana & pluribus alijs modis de quibus per gloſ. in prooemio clemen. in verticu. ſortis. & l. milites. in verſi. ſortẽ. C. de teſta. milita.

& hȓ in l.ij.C.communia de lega,& in l.sed cum ambo.ff.de iudi.vide do.Fede. de sen. in consi.cclxxxiiij.quod incipit,domine re uerẽde.vbi plene examinauit quid sit sors,

6 †Quer. posset ẽt a quibus fuerunt inuenta hęc sortilegia & qui fuerunt primi qui illa introduxerunt inter omnes.dic q̃ populi Persi cæteris curiosiores nosce re ea quæ natura humana per seipsam facere nec docere potest.xxvj.q.iij.cap.igitur genus.& quid sit sortilegium. & quid sint sortilegi vide Archid. in c. accusatus §.fane. de hæret.lib.vj & in summa confe.in titu.de sortileg.q.ij.& iij.Hostien.& Rayn. in summa eod.titu.& sanctum Tho.secunda secundę. quæstio.xcv.in titu. de supersti.versicu.ad quartum dicendum.

10 *Ius ciuile magistros in secunda et tertia specie sortilegiorum solet æquiparare.*

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum diuerse sunt species.*
Sortilegij prima species est diuinatiua.
2 *Sortilegij species secunda quæ sit.*
3 *Sortilegiorum species tertia est venefica seu maleficа.*
4 *Maleficiatum curare hominem nemo potest nisi eiusdem artis sit peritus.*
Ars nulla hominem maleficiatum a maleficio liberare potest.
5 *Egritudines quæ rebus proueniunt naturalibus ex contrarijs, hoc est per contrarias res curari possint.*
Remedia contra maleficia aut alios languores de iure ciuili non sunt reprobata.
6 *Sortilegi & negromantici suis superstitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænuntiant.*
Diuinationum quatuor sunt species, geomãtia scilicet,hydromantia, pyromantia, & aerimantia.
Diuim quare sic dicti.
7 *Incantatores qui censendi sint.*
Arioli qui sint, qui aruspices,qui augures, & qui phitonisse.
8 *Astrologi qui dicantur, qui genethliaci,qui salitores,& negromantici.*
9 *Negromantia vnde sit dicta.*
Dæmones sanguinem amare dicuntur.

SECVNDO quero quot sunt sortilegiorum species, 1
†Respõ.quod multe sunt ac diuerse secundũ diuersas hominũ professiones & formas quibus illa conficiunt principaliores vero & magistrales sunt tres,scilicet diuinatiua,amatoria, & venefica. Prima itaque dicitur diuinatiua per quam isti fortilegi vsurparunt sibi nomen diuinatoris per quã futura quędam præsentia vel præterita nobis ignota vaticinari conantur.xxvj. q.v. non oportet.& l.nemo.C.eod.titu.de maleficis, &c. ibi diuinandi curiositas &c.& secundum hanc speciem sortilegium proprie & strictissime sumitur,quia dicitur a sorte quæ in hac materia sumitur pro arte diuinãdi,vt supra dictum est.& hoc modo sumpsit rex. hoc verbum in cap.fortilegi.xxvj.q.j. Ar lo.lec.in sum. cõse.in tit.de fortileg.& diuina.q.ij.in fin.dicit quod triplex est genus diuinationis,quorum primum est quod fit per manifestam demonum inuocationem quod pertinet ad negromanticos. Secundum autem est quod fit per solam considerationem dispositionis vel motus alterius rei quod pertinet ad augures. Tertium est dum facimus aliquid,vt nobis manifestetur aliquod occultum quod pertinet ad sortes, & ista duo vltima fiunt per taciturn demonum inuocationẽ,vt ibi dicitur,sub quolibet vero istorum generum diuerse sunt species, vt ibi not.& dicetur infra hac q.colum.ij. versic. 2
redeo nunc &c. †Secunda vero species fortilegiorum ea est quæ dicitur amatoria, quia fit propter amorem libidinosum,& vt plurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem,tam multerum q̃ virorũ, sed frequentius mulierum l.eorum.in princ.C. eo,ti.& l.ij.§.hæc adiectio.ff.ad leg.cor.de sica.l.ij quis aliquid.§.qui abortionis.ff. de pen.vbi fit mentio de poculo amatorio de quo latius dicemus infra.eod.titu. xij. q.& quid si ex poculo huiusmodi forsan male compositio vel indispositc sumpto fuerit secuta mors absorbentis qua pœna ministrator ille qui exhibuit potandum puniatur, de hoc latius dicetur ibi. & etiam videbimus qua pœna puniatur quando non fuit subsecuta mors,sed alius turpis effectus de 3
quo infra,q.xj. †Tertia sorti legiorũ spe-

cies est illa quæ dicitur venefica siue malefica, & ista est cæteris perniciosior & magis odiosa per quam multa mala proueniũt & diuerse fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis ac brutorum corporibus ex quibus mors sepius causatur. quidam enim hac specie malefica polluti cito pereunt. & hoc euenit quotiescunque compositio illa malefica est valde atrox & plurimũ veneni habet in se & qualiter fiat *infra dicetur*. quandoq; vero non tam cito mors prouenit, sed post lõgas luctuosas querelas, & lachrymabiles fletus persone male ficiate corpus paulatim conteritur virtus debilitatur, id quod demum perit & propterea species ista solet dici malefica, quia semper tendit ad malum l. eorum. in princ, l. multi. C. eo. titu. & ideo non immerito lex vocat istos humani generis inimicos, quia semper quasi tendunt ad hominum necem & destructionem, & quandoque sola carminis potentia interimunt absq; vllo veneni hausu, vt dicit S. August. in li. x. de ciui. dei, cuius dictum inserum est. xxvj. q. v. c. nec mirum. §. magi. l. & si excepta. in prin. C. eo. titu. & alibi appellantur hostes communis salutis l. fi. in prin. eod. titu. Quidam vero reperiuntur qui eadem professione muniti & malefica arte eruditi supradictas infirmitates & maleficas pollutiones ex languentibus corporibus auferũt & corpora ita graviter turbata breui tempore sanant, quibus vero medelis & remedijs ipsorũ curas conficiunt & maleficas illas pollutiones remo-
4 uens referre nephas est, † nec putes quod cure huiusmodi fieri soleant absque scientia malefice artis & demonis instructione, quia malefice ille pollutiones destrui non solent nisi per eiusdem artis magistros vel qui sint diabolice professionis bene instructi, aut quoquo modo participes, quia maleficia ipsa absque demonis ministerio & suffragio tam rebus ipsis quam verbis communiter inseri non solent in corporibus pariter nec tolli & hoc est quod dicit sanc. August. in lib. de ciuita. dei, put refertur. xxj. q. v. nec mirum in fin. quod huiusmodi remedia & medelas ars non commendat medicorum, quippe, quia illa non nouit medicina enim naturalis & omnium physicorum & chirurgicorum ars tota communiter non sufficeret ad sanandum corpora ipsa & remouendum dictas pollutiones quæ demonis opera, & ingenio in dicto corpore fuerunt inferte. eadem igitur artis peritia & suffragio æquum est vt tollatur, quia cuius est condere eiusdem est soluere. cuius est condemnãdi facultas eiusdem est & absoluendi libertas l. cõdemnare. ff. de te iudi. & l. nemo qui condemnare. ff. de regu. iur. Et nihil tã naturale est quam eodem genere quodq; dissolui quo colligarum esse reperitur. l. nihil
5 tam naturale. ff. de regu. iur. † Non nego tamen quod si egritudines ipse ex rebus duntaxat naturalibus causantur, puta veneni quod ex rebus etiam naturalibus cõtrarijs tolli non possint absq; demonis operatione si homines per se aut naturali scientia hæc scire possent & naturalium virtutes & potentias ita subtiliter cognoscerent sicut demon, quia ea quæ mediantibus naturalibus prouentunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli necesse est per ea quę proxime diximus, sed quia istorum naturalium virtutes & potẽtie homini & plurimũ sunt ignote tam in specie quam in genere in arte medicine, & demon qui subtilissimus est & perfectissimus naturalium virtutum cognitor melius cæteris omnia ista nouit nec vult illa posse cognosci, nisi p illos qui sub sua fide diabolicam religionem profitẽtur. & proprerea vulgariter dicimus quod maleficia & egritudines huiusmodi non possunt communiter tolli per medicos naturalis medicine peritos, sed solum per istos magos & incantatores qui sub eadem professione morantur & qui maleficia ipsa facere solent & possint illimet eadem destruere & tollere possunt arte & instructione de monis vt supra. & habetur per sanctũ Thomam in secunda. ij. q xcv. artt. vj. & l. eorũ. §. fi. C. eod. titu. Sed nota quod de iure ciuili remedia ista non sunt damnãda & hi qui dicta remedia faciunt & sanant languores predictos nulla pœna puniuntur de iure ciuili, licet id agant arte malefica & damnabili disciplina, vt est tex. in d. l. eorum §. fi. C. eod. titu. tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum cõtrarijs maleficijs liberare. xxvj. quæstio. viti. admoneant. de quo tamen latius dicemus infra quæst. xv. Sequitur modo, vt videamus de alijs speciebus sortilegiorum quæ sunt quodammodo species subalterne ad illas de quibus supra quę in veritate potius videntur respicere finem & effectum ipsorum sortilegiorum quam principium infrascripte vero respiciunt finem, principium, & medium, & iste diuersis nominibus nuncupantur secundum diuersos modos & formas quibus conficiuntur & eisdem nominibus appellantur eorum magistri ab ipsa

eorum arte cognominati. Redeo nũc ad primam speciem quę est diuinatiua quę inter cœteras obtinet principatũ in qua plures homines communiter decipiuntur atque incidunt quam in alijs, quia natura humana & illorum, maxime qui sunt curiosi naturaliter appetit scire quæ maiora sunt naturali scientia & humano intellectui oc-
6 culta nimis. †Et ideo videmus ꝙ communiter isti sortilegij, necromantici, magi, & similes quotiescunque volunt operibus & superstitionibus suis fidem adhiberi, licet extranei sint & pœnitus ignoti aliqua quę ex præterito alicui acciderãt eidem ad vnguẽ, prout euenerant referre solent quorum relatione, quia sapiunt veritatem alliciũt hominum mentes ad credendum sibi etiã ea quæ falsa sunt omnino, ista fuit sententia S. Augustini in li. x. de ciuita. dei relata per sacros Canones in cap. nec mirum. §. nullum suffragium xxvj. q. v. sub hac enim specie plures militant magistri, & oẽs fere malefici profitentur artem prædictam. Pro cuius euidentia sciendum est quod diuinationum quatuor sunt genera siue species, sicut quatuor sunt elementa. Primum videlicet geomantia quæ fit in elemento terre, a geos quod est terra, & manchos. i. diuinatio. Hydromantia quę fit in aqua ab hydro, qđ est aqua. Pyromantia quæ fit in igne a pyr, ꝙ est ignis. & Aerimantia quę fit in aere. Hinc dicti sunt Geomãti, Pyromanti, & Aerimanti, qui artes ipsas profitẽtur, vt exponit tex. xxvj. q. iiij. c. igitur genus in prin. quæ verba fuerunt assumpta ex dictis sancti Augusti. in lib. de natura demonũ. Hostiẽ. in sum. eo. titu. in princi. Quorum quidam ex ipsis professoribus appellãtur diuini, sic dicti quasi deo pleni. Isti enim diuinitate se esse plenos simulant & astutia quadam fraudulen-
7 ta hominibus futura coniectant. †Alij incantatores & hi sunt qui artem verbis tantum peragunt, & est quandoque tanta istorum potentia carminis vt verbis suis absq; aliquo veneni haustu occidunt, vt habetur. xxvj. quæstio. v. d. c. nec mirum in princip.

Quidam alij sunt Arioli sic dicti, quia circa aras idolorũ nepharias præces emittunt & funesta sacrificia offerunt, quibus celebritatibus demonum responsa suscipiunt.

Alij dicuntur Aruspices quasi horarum inspectatores. hi enim obseruant tempora dies horas & momenta ex quorum obseruantia bona vel mala futura prædicunt. hi etiam intestina pecudum suscipiunt & ex his futura pronosticant. Alij sunt Augures qui volatus auium & voces intendunt inde dicitur augurium quasi autum gariũ.

Alij dicuntur Phitonisse qui quadam religione diabolicam professionem fectantur a Phitone, id est Apolline dicti qui author
8 fuit artis diuinandi. †Alij sunt astrologi qui in astris vaticinantur, an vero sit hodie permissa vaticinatio per astrologiam dicetur infra quæstione seq. Alij dicuntur Genethliaci sic vocati propter natalictorũ considerationes, isti. n. capiunt diẽ natalis & horam alicuius & per xij. cœli signa syderũq; cursus calculantur & prædicunt fœlices, & infœlices futuros euentus & mortem quãdoque. Alij demum sunt Salitores sic dicti, quia dum cuiquam membri aliqua pars salierit aliquid exinde sibi prosperum, aut infelicem significari prædicunt. hæc omnia declarantur per tex. in c. igitur genus quæ tamen non pro doctis viris. sed pro iunioribus & rudibus referre placuit quibus superaddo. Necromanticos qui per necromantiam vaticinantur quia videntur eorũ incantationibus & coniurationibus resuscitari mortui quibus per dictos necromanticos fiunt interrogationes, & illi ad eorum
9 interrogata respondere† sic dicti a necros siue necron græce, quod latine dicitur mortuus & mantia. i. diuinatio, & vt plurimum quando hæc fiunt ipsi magistri adijciũt sanguinem cadaueri, quia dæmones dicuntur amare sanguinem. & propterea quotiescũque fit necromantia cruor aqua miscetur vt dæmones colore sanguinis facilius prouocẽtur, hæc habentur in c. nec mirũ. xxvj. q. v. in. §. necromantici quæ pro tyronibus similiter adiuncta fuere. Videndũ est modo qui sunt professores, siue magistri qui in secunda & tertia specie sortilegiarum militare solent. & breuiter dicas quod hi q sunt professores artis amatorie & in illa sortilegiorum specie militant ijdem in venefica specie profitentur & isti appellantur magi scilicet qui artem magicam profitentur, vt dicit tex. in l. eorum in princip. C. eo. titu. & d. c. nec mirum. §. magi. & isti sunt qui vocãtur etiam malefici ob facinorum magnitudinem, vt dicit tex. in d. §. magi. Ius enim ci-
10 uile† istos vtriusque artis magistros æquiparauit, tam in factura quam in pœnis scilicet illum qui conficit sortilegia amatoria, & sortilegia venefica, & vtrunque pariter eadem pœna puniri iubet, vt d. l. eorum. in princi. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. an idem sit de iure canonico qđ eadem sit in vtroque pœna statuta aut di-

uersa dicemus infra eodem titu.x.quæstio.

Sunt quidam qui dicuntur incantatores qui sola potentia carminis perstringũt hominum vitas, isti solent vtplurimum in tertia militare, & quidam alij qui supra in prima specie expressi sunt, in hac tertia sepius se exercent, vt sunt Arioli qui in eorum sacrificijs & immolationibus adiungunt quãdoque imagines cere vel crete recentis, & illas iuxta feruentissimum ignem opponũt, vel acubus earum capita vel latera perforant, baptizant, & quamplura alia turpia faciunt, quæ conuentunt tertie speciei, vt latius infra dicetur in sequen. quæstione, & Necromantici similiter sæpius solent in tertia specie laborare de quibus similiter dicetur infra in d.q.sequen.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegorum professio duplex, expressa, scilicet & tacita.*
Professio tacita quæ sit & quæ expressa sortilegij.
2 *Dæmones ratas habẽt submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum.*
3 *Professio expressa cum dæmone facta duplex esse potest.*
4 *Professio cum dæmone fit cum abnegatione nominis Christi in baptismate.*
5 *Professionem expressam dæmoni facientes, expressum ei adorationis cultũ impendũt.*
6 *Diabolus summopere ab hominibus adorari cupit, atque vt adoretur nullum nõ mouet lapidem.*
7 *Dæmones euocati veniũt, certis temporibus, signis, carminibus, & ritibus obseruatis.*
8 *Astronomi imaginibus quæ ad dæmones euocandos faciunt astronomatas vocant.*
9 *Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absque maleficio oriri non possunt.*
10 *Dæmones responsa præbere solent maleficis seu sortilegis.*
11 *Diabolus an sit futurorum præscius.*
12 *Thesauri absconditi an possint arte demonum inueniri.*
13 *Astrologi, chiromantici & similes ex signis cœlestibus & astrorum cursibus prædicentes an peccatum incurrant.*
14 *Chiromãtia an possit absq; peccato exerceri.*
15 *Sortilegia amatoria & venefica & in corpore & extra corpus fieri possunt.*
16 *Sortilegi sacramenta ecclesiæ quandoque permiscent suis sortilegijs.*
17 *Amor an vere oriatur ex maleficijs amatorijs quæ fiunt ad amorem prouocandum.*
18 *Amare nemo cogitur inuitus.*
19 *Sortilegi hostia consecrata vtuntur quandoque in sortilegijs amatorijs.*
20 *Hostia scripta literis sanguineis vtitur sortilegi ad amorem prouocandum.*
21 *Sacramenta ecclesiæ sortilegijs commixta, an possint mouere animum maleficiati ad amandum maleficiantem.*
22 *Dæmon quare sortilegis suadeat sacramentorum abusus effectus aliquos mirabiles parere.*
23 *Dæmones per artes magicas aduocati cõpa rere coguntur inuiti.*
24 *Amoris effectus an possint produci per rerum mixturas a sortilegijs factas.*
25 *Sortilegiorum tertia species maleficæ dicitur, quæ nullius causa boni esse censetur.*
Venena non mala quæ dicantur.
26 *Venena mala propinans, conficiens, aut vendens punitur.*
27 *Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidam.*
28 *Species quas maleficiati euomunt vnde ortum habeant, & an sint in rei veritate.*
29 *Malefici qualiter per vnctiones maleficia sua perpetrent.*
30 *Maleficia qualiter extra corpus maleficiati censeantur fieri.*
31 *Verba quædam malefica in omnibus sortilegijs admiscentur.*

1 ERTIO quero quot modis fiunt sortilegia loquendo de omni specie, vt supra Respõ. multis, ac variis modis fieri posse. †Pro cuius intelligentia sciendũ est qd duplex est sortilegiorũ pro-

feſsio, tacita ſcilicet & expreſſa intelligendo de profeſsis cuiuſcunq; ſpeciei. Tacita enim profeſsio eſt promiſsio quædã quã quis facit alteri profeſſo de obſeruãdo quę ſibi mandauerit ſub promiſsione, quod grã dia faciet, & mirabilia in vita ſua cognoſcet futura, & multa alia his ſimilia, dũmodo fidem catholicam abijciat, & omnia eccleſiaſtica ſacramenta peſſundet, & totis eius viribus adherebit cultui & obedientię ſui magiſtri & illum tanquam verum principem adorabit cultũ vere adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, & alia huiuſmodi turpiora pacta, & cũcta opera per ipſum facienda ſub illius nomine & deuotione conficiet. & iſta dicitur tacita profeſsio, quia non fit proprie cum demone, ſed cũ miniſtro demonis, & in qua nulle interueniunt ſolennitates extrinſece, quæ interuenire ſolent in expreſſa profeſsione, ſicut eſt ſolennis ſtipulatio, fides præſtita per iuramentum de obſeruantia promiſſorũ, item homagium & fidelitatis promiſsio erga demonem vna cum poſtergatione & omnimoda diuiſione fidei chriſtiane & alijs quæ in ea requiruntur, vt in ca. qui ſine ſaluatore, xxvj. q. ij. & vide ſum. confeſ. eo. titu. q iij. & vj. vbi fit mentio de viracę profeſsione & pacto habito cũ demone. ſ. tacito & expreſſo, & eo. ti. q. x. in fi. † quam ſubmiſsionem ipſe demon poſtea ratam habet & reddit ſe facilem in obſequendo voluntati & appetitui illius. dicut alitorũ quo facto omnia fortilegia ſicut expreſſe profeſsi fabricare incipiunt, vt ibi nota. & notatur etiam per quendam Modernum theologum in quodam ſuo tractatu. de ſtrigi. mag. demon. mirand. li j. c. iiij. & i. eorum, in prin. C. eo. tit. & in c. ij. de fortileg. vbi dicitur de illo qui aſpiciebat in aſtrolabio pro inueniẽdis furtis, & de hac tacita profeſsione videtur ẽt meminiſſe tex. ſi bene conſideretur verba ſua in d. c. nec mirũ §. negromantici, ver. ad hæc omnia, vbi poſt narrationẽ certorũ remediorum quæ fiunt erga maleficiatũ pro ſalute corporis ſubiungit textus hęc omnia fieri arte demonũ ex quadam peſtifera ſocietate hominũ & angelorum malorũ exor
3 ta. †Altera vero dr profeſsio expreſſa, & eſt illa quæ fit expreſſe cum proprio demone, & iſta eſt duplex. Vna quę dr ſolẽnis ſiue publica, altera quæ dicitur priuata. Solẽnis enim & publica eſt illa quæ fit cum demone dum publice reſidet in ſolio mateſtatis more principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium ſtrigarum & maleficiorum negromantium cuiuſcunque generis profeſſorum certis nocturnis horis, locis, & temporibus demonis arbitrio conſtitutis vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſsio. Priuata vero eſt illa quæ fit cũ ipſo demone pacto expreſſo cum iuramento, vt infra, citra tamen ſolennitates & hominum multitudinẽ, vnde contra iſtos dicitur. Eſa. xxviij. cap. dixiſtis, percuſsimus fœdus cum morte, & cum inferno feciſtis pactũ, & de hac fit mentio in ſum. confeſ. eo. titu. q. iiij. in princi. & q. vj. & vij. fiunt quandoque eiſdem ſolennitatibus, quibus fieri ſolent veri & ſolẽnes profeſsiones monachorum in Chriſti religione dum profitentur regulam monaſticam relinquentes mundum
4 †illi vero faciunt contrarium, quia relinquunt primo deum ſaluatorem ab negãtes illius nomen & baptiſmum, & poſtea reliqua ſacramenta eccleſie, deinde adherent demoni eidemq; perpetuã obedientiã ſponte voluntate promittunt ſuperaddentes etiam ſacramentum & homagium indubitatum adeo q; pœnitus efficiuntur demoni ſubiecti & pluſquã vaſſalli. & ex tunc contrahitur inter hominem & demonem amicitia quædã & peſtifera ſocietas ex qua multa mala & turpiſsima opera conficiunt, & quædam alia turpiora faciunt quæ referre non audeo vide illum Modernum theologum in d. tract de ſtrig. demon. miran. lib. j. in iiij c. vbi latius oia iſta ponit, & in ſum-
5 ma cõfeſ. eo. ti. c. iij. in prin. †Iſti vero qui expreſſam profeſsionẽ fecerũt, reddũt etiã expreſſum cultũ adorationis demoni pro ſolẽnia ſacrificia quę ipſi faciũt diabolo, imitantes in omnibus diuinũ cultũ cũ paramẽtis ſuis miniſtris & alijs hmõi ac precibus quibuſdam & orationibus ꝙbus inſtructi ſunt, adeo ipſum adorant & collaudãr cõtinue ſi cut nos verũ creatorẽ adoramus, xxvj. q. v. contra idolorũ. & eſt gloſ. in c. accuſatus. §. ſane, de hęreti. lib. vj. & in ſumma confeſ. eodem titu. quæſtione. ij. & iij. & xxvj. q. vj. non obſeruetis. & eadem cauſa & quæſtio. ij. qui ſine ſaluatore. vbi eſt bonus tex. in quibus aũt locis & quibus tẽporibus hęc faciũt dicetur infra. q. ſeq. Et hoc procedit, quia diabolus ſummopere deſiderat ab homine adorari & Deum ipſum creatorem in hac adoratione imitari, qđ prouenit ex illo peccato ſuperbie, quo ipſe Sathanas voluit ſe facere ęqualem deo & pariter ſicut ipſe adorari qđ peccatum adhuc in ſe retinet, vt dicit. S. Tho. in ij. ij. q. xcv. art. v. & ſanctus Auguſtinus in libr. x. de ciuitate dei, cuius

dicta tradita sunt.xxvj.q.v.nec mirum.§. auguria.versi.sed hoc quosdam fallit.& ver
6 si.ad hoc. vbi dicitur quod † Sathanas ad hoc valde nititur vt adoretur quasi deus.& propterea illi qui interueniũt in dictis sacrificijs & expresse ipsum Sathanam adorant ipsi sunt sibi cæteris prædilectiores & nihil petunt quin exaudiantur ab eo ex his quæ ipse facere potest,& si petuntur ea quæ ipse facere non potest fingit illa facere posse & per multas illusiones decipit suos professos,& propterea dicũt quidam quod sortilegia & maleficia quæ fiunt per istos sunt cæteris atrociora & grauiora quippe, quia diabolus summopere cupit istis complacere a quibus maius præmium recipit, & isti sunt qui solent qñq; struere imagines ceree, vel crete,seu alicuius mixture gummarũ & similium.& dicit sanctus August.in lib.xxj. de ciuitate dei,hæc verba not.quod demones alliciuntur his rebus characteribus signis & caminibus magicorum nõ tanquam animal cibis, sed quasi spiritus signis, quia enim homines insignum subiectionis eis offerunt solemnia sacrificia, & prostrationes faciunt,gaudent summopere hmõi reuerentie signa sibi exhiber .alliciuntur aũt diuersi demones diuersis signis, secundum quod diuersis uitijs ipsorum magis conueniũt.uerba sunt sancti August.relata per sanctũ Thomam,in tract.qq.disp.j.partis in ti.de mira-
7 cu.q.x.versi. respondeo.in fi.vbi dicit † ꝙ demones certis temporibus obseruatis & determinatis carminibus & signis, ritibus & imaginibus cõsecratis vel potius execratis euocati aduenunt,quas imagines isti malefici portare solent ad loca sacrificiorũ deputata quibus completis composito ingenti igne dictas imagines primo baptizant in nomine Beelzebub, principe demoniorũ seu Sathane,& quibusdã alijs turpioribus verbis quæ referre non audeo, quibus sic peractis imagines prædictas igni adherẽt & ibi petunt quæ mala & infirmitates volunt in vera naturali persona illius quem vel q̃ ipsa representat imago inferri & quibus doloribus & tormentis cruciari, qñq; enim acubus vel alijs ferribus acutis perforãt sibi capita costas femora pectus ventrem, aut aliã corporis partem in qua cupiunt exoriri infirmitatem in personam maleficiati de quibus imaginibus fit mentio in sum.confess.in
8 ti.de sortile.q.xij.vbi dicit † ꝙ hi qui faciũt dictas imagines dicuntur astronomi & illas vocant astronomatas,quæ omnia opere demonum habent effectum cuius signum euidens est,quia in eis necesse est scribi quosdã caracteres qui naturaliter intelligi non possunt & ad nihilum operantur, nisi ad opera demonum execranda,& illinc ad modicum tempus auditur persona illa contra quã sortilegia & maleficia prædicta facta fuerunt quod grauiter dolet & lamentatur de maximo cordis viscerum ventris femoris stomachi aut capitis dolor dicens graui quadã infirmitate repẽtina cruciari quam nullus medicorum cognoscere nec curare potest, & hæc est illa quã sortilegus demonis arte malefica sibi imposuit interueniente postea sortilegio formali,vt infra dicam,& ista est veritas cui nec sacri canones,nec sacrorũ theologorum schola repugnat,vt in d.c.nec mirum.§.si autem quilibet opponit,circa finẽ. vbi ad hoc speciale quęsitum respondet sanctus Augu.& fatetur quod demones possũt in sanis corporibus christianorum immittere egritudinem mediante ministerio sortilegi & malefici,sed reprehendit illos qui credunt in eis propter periculum animæ, quia qui in illis credunt recedunt a fide christiana in totum, aut dubitant siue vacillant in ea,argu.c.j.extra de hęret.& diximus supra
9 ti.j.q.ij. † Nõ tñ tibi persuadeas quod ex sola illa imaginum obseruantia tactu & cerimonijs absque alia factura & maleficio possint hmõi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri,quia hoc esset ridiculũ credere,sed fiunt postea venenorum compositiones et conficiũt mixturas maleficij,quod præstant maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus in corpore scilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut potu personæ maleficiande,aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte,ĩ qua egritudinem cupiunt exoriri, extra corpus vero fiunt, qñ ipse facture siue maleficia sic in vnum composita absconduntur in lecto personæ maleficiande super quo iactura sit, aut sub limine ostij camere,vel alterius ostij super quo persona ipsa maleficianda transitura sit,illaq; pedibus calcare continget, de quibus latius infra dicetur in vj.q.Et extimet expresse professi peractis sacrificijs huiusmodi sepius cõsueuerunt interrogare Sathanam in forma idoli super altare existentem,vt futurorum,aut præteritorũ,siue pręsentium occultorum notitiam sibi demon-
10 stret,† qui Sathanas sub idolorũ forma illis responsa restituit de præsentibus et futuris, valde occultis & remotis uerum & certum consueuit præstare responsum ex quo ipse qui est spiritus liber subtilis,& eleuatus nul

loq; premit pondere carnis, sicut homo videt & expresse cognoscit omnia quę fiũt & facta sunt in vniuerso orbe terrarũ, quæ omnia facile homini indicare potest, sed quæ futura sunt minime, quia illa solus deus nouit esse vera, prout sunt vel erũt in suo esse, quia apud ipsum vt dicunt Theologi, nulla datur temporis determinatio præsentis præteriti vel futuri, quia omnia sunt illi præsentia in speculo diuine maiestatis, eo igit excepto nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, vt latius infra dicemus, q. x. et habetur per Esaiam xlj. c. annũtiate nobis quæ futura erunt, & dicemus quod dij estis vos, & ideo demon qui est Dei creatura, vt habetur Gene. j. non potest cognoscere futura ex certa scientia, sed per quasdam coniecturas vt latius infra dicetur in decima quæstione quotiescunq; igitur fit interrogatio de præteritis, aut præsentis occultis, vel de his quæ fiunt in longinquis partibus redditur prompta responsio, sicut ab eo qui habet certam scientiam, vt not. in dicto capitulo nec mirum xxvj. quęstio. quinta, & notant Canonist. in capit. secundo, de
11 sortileg. & l. multi. C. eodem titu. † quotiescunque vero quæritur notitia futurorum, tunc non venit iam prompta responsio, sed tardior dubia & implicita, quippe quia illorum in veritate ipse est ignarus, quorum certa notitia ad solum deum spectat, & ad illum duntaxat cui deus voluit reuelare, vt habetur Isaiæ dicto xlj. cap. & dixi supra proxime, & habetur Act. apostolo. j. c. vbi dicitur, non est vestrum noscere tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate. & per sanctũ Tho. in ij. ij. q. xxvj. arti. vj. & dixi infra eo. q. vj. hi vero qui tacitam habent professionem cum demone, licet ipsi quoq; sua execrant maleficia demonis ministerio et suffragio et corpora saucia ab huiusmodi languoribus sanant nihilominus non habent eandem uim & potestatem, sicut hi qui sunt expresse professi & sunt respectu illorum, vt ita dixerim tanquam fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis respectu professorum cum ipsi tam in eorũ professionibus quam in cultu imitantur diuinũ & mores nostre religionis secundum diuersitatem professionis & cerimoniarũ, omnia tñ ad eundem effectum tendentia, vt dicit tex. in c. excõicamus. et ij. in prin. extra de hæreti. vbi dicitur, facies quidem habẽtes diuersas caudas vero adinuicem colligatas &c.

12 † Inter quas non omittam illas qui arte huiusmodi iactant se posse inuenire thesauros in locis valde remotis & subterraneis absconditos & quandoq; inducunt homines ad talem insaniam vt foueas q̃ ingentes conficiunt pro inueniendis thesauris huiusmodi, & ista videt mihi ꝙ sit vna ex turpioribus illusionibus, quas demon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quẽquam ex necromanticis, magicis, aut sortilegis huiusmodi aliquos vnquam inuenisse thesauros, aut alias aurũ vel argẽtum, sed quamplures vidi huic operi incumbentes qui mirabiliter conati sunt velle experiri post multos labores et diabolicas obseruantias demum nihil viderunt, nec inuenerunt, nisi terram, & ratio est, quia deus non permittit, nec vult demonem posse thesaurizare, quia alias sequeretur quod isti magici, necromantici, ac cæteri diabolice fidei professores essent cæteris christi fidelibus ditiores ac præstantiores, & quamplures reperirẽtur ex ipsis christi fidelibus qui animo ditandi prosequerentur illos nec curarent christianam ipsam postergare fidem vt magno thesauro abundarent & venerarentur ab omnibus. Quinimmo videmus hodie totum oppositum ꝙ isti sortilegi, magi, necromantici, & similes sunt cæteris christi fidelibus pauperiores, sordidiores, & viliores, et in hoc mundo deo permittente calamitosam vitam communiter peragunt, demum vero infelici morte pereunt, & eterni ignis incendio cruciantur, vt in c. firmissime, extra de hæreti. et xxvj. q. v. nec mirum & ea quæ demon argutia illos decipit eadem & similibus promissionibus ipsi nos decipere student, sed non capiunt, nisi aliquos qui sunt simplicis cognitionis, & carent intellectu & ratione vel qui sunt nimirum creduli & curiosi qui auiditate quadã impudenter appetunt scire ea quæ nulla ratione aut honesta causa competit sibi inuestigare d. c. nec mirum. §. auguria. versic. por
13 tentis. † Sed quæro nunc an astrologi, chiromantici, & similes qui ex signis cœlestibus & astrorum cursibus futura prædicunt incidunt in peccatum, & uidetur dicendum ꝙ sic, quia istorum notitia ad solum Deum creatorem pertinet, vt supra proxime diximus & habetur Esaiæ xlj. c. annuntiate nobis &c. Tu dic aut isti Astrologi, & alij prænominati volunt futura ipsa prædicere ex certa scientia, & non licet eis, quia signa illa cœlestia sunt signa rerum non causæ rerum scilicet causæ finales, & licet inclinent naturam humanam ad aliquid faciendum, non coartant nec imponunt necessitatem alias

nulla esset in nobis liberi arbitrij potestas a deo tributa si cogeremur cõtra voluntatem nostram peccare, vt dicit S. Thom. in secunda secundæ q. xxvj. articu. vj. & no. per Abba. in c. ij. de sortileg. aut prædicunt illa per modum demonstrationis, seu inclinationis, & bene dicunt dummodo nõ demonstrent necessitatem præcisam neq; causatiuam in eo ꝙ ratione liberi arbritrij prudenter homo euitare potest, vt dixi & isto modo non
14 peccat nuntiando. † Iterum quæri potest quid de chiromantia, quæ est diuinatio quędam quę fit per lineamenta manus, an liceat fieri sine peccato vel sine pœna, dic quod eodem modo aut quis narrat præterita quę euenerunt illi cuius manus intuetur, & non est peccatum, nec prohibitum, aut quis prędicit futura, & isto casu sit eadem distinctio de qua supra, aut quis vult prædicere necessitatiue & certo modo, aut inclinatiue. primo casu diuinatio ipsa sapit hæresim per ea quæ supra proxime diximus, secundo vero casu nõ sapit hæresim, nec meretur pœnam qui illa prædicit, quia vaticinium istius chiromantie fit, vt plurimum per regulas astrologie, vt no. isti summiste, maxime Ioan. lec. in summa confess. eodem titu. q. ij. iij. & v. & sanctus Tho. d. distin. xcv. artic. v. Aut nos loquimur de secũda specie quæ dicitur amatoria & hæc sortilegia fieri possunt per vtrunq; professum, scilicet tacite & expres-
15 se, pfessionis sicut illa diuinatiua, † sed aduerte quod hæc sortilegia & ea quę sequuntur tertie speciei fieri possunt dupliciter scilicet & in corpore, & extra corpus persone maleficiande, vt l. eorum, in prin. & l. multi. C. eo. titu. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad l. Cornel. de licar. & habetur in d. c. nec mirũ. §. nullum suffragium. in versi. sed hoc quosdam fallit &c. in corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter, vt d. §. qui abortionis, & §. hæc adiectio. extra corpus autem hoc est extra intestina fiunt per aliquas mixturas compositas ex herbarum foliis vel radicibus, metallis, reptilibus terre, auium plumis, vel membris, seu intestinis earundem auium animalium, vel piscium, aliarumque similium rerum naturalium, illaq; quandoque confuunt in clamyde persone maleficiande ad amorem, vel sub capite lecti super quo persona ipsa dormit absconduntur, aut sub limine ostij camere, aut alterius super quo ipse maleficiandus vir, aut mulier transitura sit. Quidam solent apponere imaginem cere, iuxta ignem ardentem completis sacrificijs, de quibus supra, & adhibere quasdam præces nepharias & turpia verba, vt quemadmodũ imago illa igne consumitur & liquescit eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri
16 ferueniet ardeat &c. † In istis etiam sortilegijs ad amorem, vt plurimum admiscẽtur sacramenta ecclesiarum, sicut est hostia consecrata, vt not. glo. in c. accusatus. §. fame. de hæreti. lib. vj. vel nondum sacrata, sed circũscripta notis & literis sanguineis super qua dici curant, quandoque vnam, duas, tres, quinque plureſve missas, quibus celebratis tradunt hostiam ipsam non integram, prout est, sed in puluerem redactam valde subtiliter persone maleficiande ꝙ assumere faciũt in cibo, sicut in menestra uel in potu, eodem modo faciunt cum calamita immixta aliis speciebus & tradita, vt supra in cibo, vel potu persone maleficiande ex quo dicunt illam esse nature attractiue, et ꝙ poterit cor & voluntatẽ absorbentis attrahere ad amorem persone tradentis, sed omnes sunt nuge, & demonis fallacie quæ raro vel nunq̃ sortiuntur effectum stante liberi arbitrij potestate, nimirum quid esset ꝙ mulier casta et honesta violenter traheretur ad peccãdum & ad amandum illum quem natura ipsa sue conditionis nõ patitur, quia nemo, vt supra proxime dixi inuitus compellitur ad peccãdum nisi qui curiose & sponte accedit ad peccatum, dicto c. nec mirũ. §. auguria. versicu, his ergo portentis non negatur, tamen quod demon astutia & solicitudine sua nõ possit tam grauiter & solicite mulierem ipsam tentare & illi persuadere, adeo quod incidat in peccatum & incipiat amare virũ illũ quem prius nunq̃ nouerat. † Et ideo
17 dixerunt quidam magni theologi, quod si aliquis maleficiatus aut maleficiata reperitur qui deuenerit ad effectus quos tendunt maleficia prædicta id profecto non prouenit virtute & potentia maleficij vel sortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij potestatem, sed deuenit virtute diabolice tentationis, qui demon, vt credentium animas facilius decipiat, ita quod firmiter credant quod illa sortilegia faciunt miracula & vera sint eorum opera, ipsemet adeo vehemẽter & solicite infestat mulierem ipsam tentionibus & persuasionibus die noctęq;, adeo qđ nunq̃ finit ipsum vel ipsam aliquo momento quiescere, nec in somnijs, nec in vigilia, adeo qđ multoties accedente, maxime opera, & ministerio extrinseco, sortilegij, q extrinsecus cooperari, & literis ama

torijs & precibus pollicitationibusque verbalibus, adeo quod fragilis sexus sepe illaqueatur, et cadit in peccatũ & hoc non prouenit virtute, & potẽtia sortilegij, sed demonis tentationibus & opera hominis extrinsecus cooperantis, vt dixi, qui insectant mulierem ipsam tãquam venatores feram, aut aucupatores auem, & necesse est quod post aliquod bellũ reddat se victam in manibus hostis & cedat propter suam debilem naturam, & imbecilles vires quas habet ad resistẽdum diabolo, immo per quam facilis est credula, & quæ noua sunt tam bona quam mala libenter appetit, vt not. Genes. iij. & c. forus. de verb. sig. nec dici potest hoc violẽter fieri, sed sponte, quia mulier ipsa sponte incipit incalescere in amorem illius viri & voluntarie illum desiderat, et hoc euenit ex natura sua, & voluntate non violentia sortilegiorum. & hæc est facilior via ad flectẽdum pudicos animos & libidinem quã alia, & maxime si quando hæc tentatio fit, mittuntur nuntij. Epistole amatorie, & similia ad mulierem. his vel similibus modis vidẽtur facilius flecti q̃ vi ipsius malefici. Et nota vnum valde singulare quod Sathanas videns se minus potentem in hac specie sortilegiorum amatoria, in qua non potest hominem inuitum trahere ad amandum, sicut in tertia specie, in qua etiam viro vel muliere inuita in eius corpore egritudines intromittit, vt infra latius dicemus in specie illa, & habetur in dicto cap. nec mirum. circa finem. in versicu. sed hoc quosdam fallit &c.

18 †Effectus enim istius sortilegij requirit puram & liberam voluntatem, quia nemo amat inuitus & licet isti vulgares fateri soleant se inuitos amare, & propter poculum assumptum compelli ad amandum, hoc est falsissimum si volumus intelligere de necessitate precisa, & compellatur homo ratione & voluntate, quia hoc non permittit Deus ne tollatur liberi arbitrij potestas quam habet homo si tu diceres compellitur homo persuasionibus demonis, tunc dico quod nõ compellitur in ratione, sed in concupiscẽtia carnis, quia fragilis est & nisi fortiter & deliberate resistat vel fugiat incidit in laqueũ vt latius infra dicam in hac. q. & hactenus nunquam vidi, nec legi potest maleficiorũ ordinationibus siue potius machinationibus ab istis maleficis sacra misceri, nisi ĩ his

19 quæ fiũt ad amorẽ & in hac specie. †Hoc bis aut ter habui in facto sortilegos, q huic sortilegio siue maleficio incũbentes hostiã commiscuerant, vnum videlicet clericũ religiosum qui hostiam ipsam sacratissimã accipiebat cuius partem ipse sceleratissimus qui cupiebat amari assumpserat dicendo quedam verba satis turpia atq; nephanda, quæ hic referre non expedit, reliquam vero partem hostie miserat ad ipsam mulierem non in forma hostie, sed minutatim contritã aut in puluerem redactam sumendam in cibo aut potu. Iterum habui alium qui hostiam ipsam nondum sacratam acceperat, et super illa circumcirca cum sanguine annullaris digiti nonnulla verba satis turpia descripserat, deinde ipsam hostiam super altari imposuerat hoc est super nudo lapide sacrato sub linteamine tñ altaris abscõditam & a quodam sacerdote rotunde cõscientie super illa quinque missas celebrari fecerat certis orationibus ad eius propositũ superadditis, deinde hostiã ipsam sumpserat, quæ tamẽ non erat expresse cõsecrata cuius partem pro se assumpserat alteram vero partẽ personæ maleficiande tradiderat redactam in puluerẽ, vt proxime dixi asserẽtes vterq; ipsorum qui hostiam ipsam assumpserat indissolubili amoris vinculo adinuicem colligari nihilominus nullum effectum apparen

20 tum vidi nec percepi. † Nec sunt adhuc anni duo elapsi, q̃ alium similem casum audiui Romæ accidisse de quadam impudica muliere in cuius cofanis reperte fuere due hostie super quibus ambabus erant descrita verba quædam sanguinea &c. quas ipsa tenebat vt asseruit ad effectum tradẽdi cuidã alteri mulieri ad instantiã viri qui eiusdẽ mulieris amorẽ concupiscebat. Alias quoque nõdũ est annus elapsus q̃ due impudice mulieres Romæ quas vidi & audiui ab excellentissimo viro Reuerendo dño Locũtenente Reuer. D. Vicarij papę, qui illas captiuatas habuerat & examinauerat quæ acceperant oleũ baptismatis quo inunxerãt sibi labia dicentes hæc verba, fides abrenuntio tibi, & cum labijs illis sic inunctis deosculate fuerãt viros quosdã causa captandi amorem ab ipsis, vt ipse asserebant nihilominus demum omne experimentum fallax & suorum excessuũ condignas vidi luere pœnas.

Aliud exemplum, a triẽnio & citra in eadem vrbe contigerat q̃ quædam turpissima mulier acceperat particulã cutis illius qua infans indutus egreditur de vtero matris quamprimum venit in lucem illamq; similiter super nudo lapide sacrato latuerat & super illa plures missas numero quinq; celebrari fecerat, cutimq; prædictam postmodũ assumpserat & baptizauerat sub nomine p-

sone maleficiande cum aqua baptismatis & cerimonijs consuetis, deinde eandem in pulueremredegit ad effectum tradendi personemaleficiande, tñ interim capta fuit, nec perficere potuit sortilegium, sed congruas
21 sceleris sui luit pœnas. † Redeundo igit ad propositum dico q̃ isti sortilegi sepius requirunt remedia sacramentorum ecclesiasticorum in istis sortilegijs amatorijs videntes forsan quod diaboli auxilium nõ est sibi satis putantes secundũ demonis persuasiones, quod sacramenta hmõi summopere cõmoueant animos hominum ad amãdum terrena & illorum cõcupiscentias naturales, sed in hoc iudicio meo summopere decipiũtur putantes tñ immẽsum eucharistie sacrimẽtum mundanis lesciuijs & peccatis prestare suffragium, quia in sacrificijs nullum aliud est maius per quod omnia tolluntur peccata & anima christiani p ipsum vnitur deo. de conse. distin. ij. cum omne crimen. & c. nihil in sacrificijs. & in cle. j. de reliq. & vene. sanct. & ibi no. d. Card. & similiter cætera sacramenta, quæ ad exclusionem spiritus malligni & purificandum animam a peccatis, et ad confirmandum vnionem fidei christiane adinuenta fuerunt, prout est oleum sanctum baptismatis chrismatis & extreme vnctionis. j. q. j. de trahe. & c. firmissime. de hæreti. & de consecra. dist. iiij. in prin. & eadẽ dist. c. presbyteri. c. nullus ministrorum. et tenet supra ri. j. in ij. q. in prin. fatuum esset dicere quod istos contrarius effectus operarentur.
22 † Sed ego credo q̃ Sathanas sub hac specie uehementer decipit istos sortilegos persuadendo illis quod istorum sacramẽtorum abusus parit mirabiles effectus quo ad amorem, sed hoc ipse facit in vilipendium christiane fidei, & vt grauius offendat diuinam mateſtatem, quinimmo q̃nq; reperiunt quidam sacerdotes qui sunt adeo proterue & reprobe conscientie, qui audẽt in ipso sacrificio misse scienter dicere nonnullas prauas orationes & nephartas preces, & maleficiãdam personam nominare, & apprehẽsis sortilegijs super altari manibus propriis illa immolari deo non verentur exorãtes quod suscipiãtur exaudiende preces, vt illum ad quem destinata sunt sortiantur effectum ex quibus apparet quod Sathanas adeo subtiliter operatur quod ab hominibus et sacerdotibus dei ministris apud altare sacratiũ cultũ adorationis extorquet in maximũ dedecus ecclesiæ & diuine mateſtatis offensam illos decipit, prout vidimus supra proxime de thesauro. Quidam alij capiunt cutim virgineam aut infantis de quo supra diximus, aut alterius quadrupedis nondum nati hoc est q̃n nascitur abortiuum quam redigũt in membranam quam appellant charta virginem & tenent q̃nq; in forma quadrata, q̃nq; vero in forma rotunda, sicut hostia vel parũ minus & super illis describunt aut scribere faciunt verba incantatiua & cõiuratiua spirituum quibus immiscẽt certos characteres & signa quædam extranea quibus demonũ inuocatio continetur, ut latius infra dicetur
23 qõ. viij. † qui demones magicis artibus aduocati, medianibus istis sortilegijs characteribus & signis coacti aduenient certis tẽporibus obseruatis & determinatis carminibus, ritibus & imagmibus cõsecratis vel potius execratis, vt dicit S. Tho. in tract. qq. j. partis. q. x. versi. nonum. in ti. de miracu. vbi etiam dicit quod per ista uel similia nomina demones vocati coguntur venire si magus illos aduocat, & licet insint, & appareãt aliqua nomina dei nihilominus illorum finis, & vltimus effectus semper tendit ad istud, sed ideo illa dei nomina apponunt, vt facilius legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expressionem rem ipsam sanctam atq; deuotam esse. Et ex istis q̃ plurimas vidi & abstuli de manibus maleficorum, & inter alia sepius vidi ista verba inserta, agios, otheos, agios ischyros, agios athanatos, hoc est deus acharon, deus immortalis, & clarum est quod hoc nomen acharon, est nomen Sathane, siue Beelzebub, vt no. iiij. Regum. dum Elias diuino numine inspiratus reprehendit Ochosiam regem qui derelicto diuino cultu deos extraneos adorabat dicens. Nunquid non est vobis Deus vester Deus Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub Deum Acharon. de lecto quem ascendisti non resurges &c. Quidam alij admittent in ipsis sortilegijs amatorijs partem aliquam clamydis aut camisie filiũ li habere possunt persone maleficiãde, & cum illis & alijs mixturis componunt facturas suas, quidam vero capiunt auium aut brutorum intestina vel membra seu alia corporis vel membri particulam, prout quidam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut illius caput, cor cerui, noctue intestina, aut bubonis, lin-
24 guã milui aut philomene & similiũ. † Nec putes quod sola istarum rerũ mixtura sufficiat ad causandũ prædictos amoris effectus nisi adesset verba diabolica exorcizantia & sortilegi mens & intentio prædicta omnia Sathane vouẽtis & veluti sacrificia immolantis ad hmõi turpes effectus, quemad-

modum enim per verum sacerdotem immolatur hostia quæ Deo creatori cum deuotione offertur. ita per istos maleficos & sortilegos verum diuinum cultum imitantes violantesq; hæc eorum reproba sacrificia immolantur quibus oblatis & emissis precibus statim efficiuntur a demone cōsacrata, seu potius execrata. per no. in d. c. nec mirū. §. sed hoc quosdam &c. & sanctus August. in lib. x. & xxj. de ciui Dei idē testatur vide. S. Thom. in trac. qq. dispu. q. x. ver. nonū prime partis in titu. de mira. & in ver. respō deo in fine. alioquin sequeretur quod quilibet alius Christianus extra illorum professionem si haberet notitiam illorum verborum posset eadem conficere sortilegia et eosdem effectus concipere quod non est dicendum per ea quę supra dicta sunt, & per ea quę habentur in d. c. nec mirū. §. necromantici. ver
25 si. ad hęc omnia. † Tertia succedit species sortilegiorum quæ malefica dicitur, & merito, nam ex illa nullum bonū, sed omnia mala proueniunt, diuerse egritudines ex ipsis sortilegijs in humanis aut brutorum corporibus exoriuntur, & mors qñq; succedit citius vel tardius secundum venenorum atrocitatem, aut lenitatem & ista similiter dupliciter fiunt, aut in corpore, aut extra corpus sicut amatoria, excepto quod fiunt diuerse cōpositiones. s. ex diuersis speciebus & mixturis, quia in specie illa præcedente, vt plurimū interueniunt res dulces callide & amene humane nature placabiles coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi & ideo lex appellat illa bona vel nō mala venena, quia non sunt facta hominis necādi causa, vt l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad l. Cor. de sica. In hac vero vltima specie quæ dicit malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimum fit ad vindictam & ultionem alicuius iniurie fiunt diuersa, immo cōtraria sortilegia et maleficia in quibus mala venena. s. ea quæ facta sunt hominis necandi causa vt plurimum commiscentur qñq; plus, qñq; minus secundum quod isti malefici grauiorem vel leuiorem querunt inferre iacturam, & ista pocula uenefica sunt cōiter frigida, amara & noxia, & nature humane hominumq; saluti contraria vt dicit tex. in l. & si excepta. & l. si in prin. C. eo. ti. de ma
26 lefi. † & ideo lex appellat ista mala venena, & non solum punitur ille qui ipsa potanda tradit, verūetiam qui illa conficit seu cōponitur, tenet & vendit d. l. iij. §. hæc adiectio. ex his enim varie ac diuerse proueniūt in humanis aut brutorum in corporibus infirmitates & egritudines insanabiles exoriuntur. s. febris, tussis, ptisis, frenesis, dementia, dilucida interualla intestinorum corrosio, cordis dolor intensus, vel capitis, vētris mugitus, morbus sonticus, membri debilitatio. nerui alicuius attractio, vel alia similis calamitas ex qua corpus paulatim consumitur & absq; remedio medicorum tendit ad necem. Quandoq; vero introducitur virilis membri languendo & debilitas renū in viro, in muliere uero vulue arctatio, aut matricis frigiditas & indignatio talis ex qua vir redditur omnino impotens ad generandū, mulier vero incapax & vndiq; reproba ad recipiendum sperma in coitu & ad cōcipiēdum ita quod redditur inutilis pro matrimonio, & fit qñq; separatio non dico thori, sed ipsius matrimonij, & datur facultas iterum nubendi illi qui petijt dissolutionē, & ego vidi semel in facto casum hmōi vbi mulier conquerebatur de viri impotentia quæ ex maleficio huiusmodi prouenerat, q̄ durauerat per triennium, prout iura requirunt, adhibita postea septima manu propinquorum fuit facta dissolutio matrimonij secundum quod habetur in c. j. & c. literæ. de frig. & malefi. & no. doct. in c. fraternitatis. eo. ti. quas cōpositiones & mixturas isti malefici ex pluribus speciebus venenorū componūt quædam ex herbarum solijs festucis aut radicibus, piscibus, animalibus, aut reptilibus venenosis, lapidibus, atq; metallis, vide S. Tho. in trac. qq. q. x. j. partis in ti. de miracu. vers. sextum quorum tñ quædam in liquoribus, quædam vero in pulueribus resolura tenent, & cum ipsis sortilegia sua fa-
27 bricare studēt. † Quidā vero sunt qui sola verborum potentia hominem aut brutū interimunt aut egrotare permittunt & alia quædam miranda faciunt, vt habetur in c. igitur genus. xxvj. q. iiij. & diximus supra hac q. in princi. & tetigi infra eo. q. seq. quæ omnia demonis instructione & doctrine nouerunt & hæc sunt in veritate quæ reddunt humana corpora languentia vel moribūda sepe licet in ipsorum maleficiorum, siue facturarum resolutionibus species & materie quædam multum extranee appareāt, prout alias vidi pluries ꝙ p̄dicti maleficiati postquam habuerunt remedium liberationis sepius ex pectore proijciunt aut ex ore euomunt vel inferius ꝑ secessum emittūt actus, capillos, ferramēta, clauos, plumas, sulphur, lapides & res demum tales quas impossibile erat dictū maleficiatum potuisse comedere non solū integras, sed nec fractas vel mi-

nutatim in frustra cõcisas. vnde vᵉ quid mirandum, sed dic vt quidam dixerunt quod Sathanas ad maiorem hominum deceptionem facit apparere dictas extraneas species in resolutione facture vt res magis miranda videatur quandoquidem inspiciuntur, et cõsiderantur ea esse talis nature, forme, & qualitatis, quod ĩpossibile erat illa potuisse ingredi in corpore maleficiati per aliquã partem naturaliter, sed in rei veritate non sunt vere species naturales, & ꝙ sit verum apparet, quia illa emittuntur per vomitum vel stercus, & sic inter illas materias liquidas apparent a principio cum primum exeunt de corpore, sed si seruares materias illas biduo triduo, aut quinq; dierũ spacio. prout alias ego studiose seruari feci videres omnia ea liquefacta penitus & ipsarũ formas perijsse iotas ꝙ si naturalia essent profecto in sua priori siue primeua forma remanerent nec possent per aliquos liquores aut humiditates corrumpi, maxime ferrum & lapides ꝓpter eius naturalem duritiem, vt manifestũ
28 est omnibus. † Quidam alij dixerunt quod demones vt res miranda videatur, tunc tẽporis quando maleficiatus prouocat ad vomitum, vel ad opus ventris, velocissime, & inuisibiliter afferũt ibi species illas, siue materias, de quibus supra, veras & naturales, quas aliunde acceperant & attulerant ibi. Sed nota quod licet demon sui potentia naturali hoc facere posset & iam dextro modo illas inserere in vomitu vel stercore maleficiati quod nullus hominum aduerteret, tamen prior opin. mihi magis placet quod sint apparentes species sub illis formis non naturales, quod sit verum apparet ratione prædicta, quia communiter non durant sub illa forma, sed breui tempore resoluũtur in illis liquoribus cum quibus mixta aduenerant, prout ego pluries vidi, & manibus ꝓprijs tetigi, quæ a principio vt dixi apparebant vere & naturales & retinebant in se nescio quid duri, tamen breui tempore vt prædixi resoluuntur & pereunt. Quandoq; vere iste mulieres malefice siue malefici media nocte ingrediuntur thalamum persone maleficiande (in quibus quomodo & qualiter ingredi possunt, maxime quando ostia & fenestre sunt omnia clausa & fortissimis seris & clauibus conclusa, dicetur infra eo.
29 q. viij.) † & maleficiandum ipsum siue masculus sit, siue fœmina dormientem suis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, siue alijs similibus vnctionibus plura & diuersa venena continentibus inungunt quandoq; femora, quandoq; autem ventrẽ, aut caput, guttur, pectus vel costas, seu aliam partem corporis persone maleficiande, quæ sic dormiens nihil sentit, & est tanta vis & potẽtia illius vnctionis quod paulatim durante colore ipsius dormiẽtis ingreditur intus carnes & vadit ad penetralia cordis viscerum maleficiati, vnde paulopost causantur ingẽtes dolores in corpore maleficiati cũ primũ scilicet maleficiũ vel factura, vt dicunt, tangit intestina maleficiati, illinc succedũt maximi vlulatus & lamentationes quam crebre, & hoc vno modo sortilegia venefica fiunt in corpore, quia maleficium siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore per cibum aut potũ, quia illa eorũ venena & maleficas mixturas in puluerem, vt plurimũ redactas in vino vel ferculis intromiscent, & isto modo tradũt mala fercula & pestiferos potus ignaris, & his qui bona fide cum eis comedunt vel bibũt. & ideo cõsulo oibus vt quam maxime præcaueant ne comedant vel bibant cũ eis qui dicuntur malefici aut cum mulieribus maleficis, sed fugiant eorum vel earum conuersationem, & merito constituit imperator ꝙ istorum conuersationẽ & amicitiam quanuis uerus sit unusquisq; omnino fugiat. l. nullus. C. de mal. & matth. quia sunt inimici humani generis & hostes cõis salutis, vt dicit tex. iii l. & si excepta, in prin. & l. fi. C. eo. ti. semperq; student inferre aliqua mala in humanis corporibus vel in bonis et hoc faciũt demone instigante vt semper operẽtur malum contra aliquem ex christi fidelibus, & necesse est quod hoc faciant imperante Sathana postquam illius imperio se subiecerũt & promiserunt obedientiam vt latius diximus supra ead. q. in prin. in secunda specie.
30 † Alio modo fiũt hæc maleficia. s. extra corpus quod est qñ isti malefici abscondũt in capite lecti vel in alia parte super qua maleficiandus iacere debet ipsa venefica sortilegia aut sub limine ostij camere abscondunt eadem dummodo persona maleficianda super illis transitura sit & illa pedibus calare cõtingat, qa statim facta calcatione qñ sunt in limine vel facta iacentis corporis qñ fiũt in lecto factura ipsa sortitur effectum & recipiũt qñq; certa venena adeo atrocia & furibũda qbus pedibus calcatis statim perit q illa calcauerit, quædã alia sunt q̃ non statim occidũt, sed spacio duoꝝ triũ vel viij. aut x. dierũ plus vel minus scdm ꝙ voluerint ipsi malefici, qa sciũt illa tẽperare, ꝓut ex pluribus cõfessionibus reoꝝ istius criminis acce

pi qui similiter fasi sunt ex qbus rebus conficiũtur & qualiter fiat illorum tẽperatio & quem effectum operãtur singula; quæ hic referre non licet sufficiat tibi scire q̃ hęc fieri possunt arte & industria demonis ex rebus naturalibus ministerio et opera sortilegi interuenientę, vt fatetur S. Augus. in li. x. de ciui. dei. & habetur. xxvj. q. v. c. nec mirũ. circa fi. & l multi. & l. eorum. in princ. cum pluribus alijs ll. C. eo. ti. Et no vnum quod in omnibus sortilegijs cuiuscunq; sint speciei semper interuenient verba quædam malefica opus illud quodcunq; sit demoni conse crantia & eius auxilium ad id faciendũ siue potius machinandum inuocantia. Cõcludo igitur in hac materia quod in quolibet sortilegio tria concurrere debent persona maleficata. professa. verba cõsecratiua, et materia consecrata. & ad illum effectum cõposita, excepto maleficio incantationis quod verbis tm̃ perficitur, vt habet. xxvj. qõ. iij. igitur genus. & q. v. nec mirum. & supra diximus hac ea. q. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia in quibus locis & tempore fieri soleant.*

2 *Lux veritatis Christus vniuersum mundum illuminans.*

3 *Sortilegia quare potius de nocte quam de die fiant.*

1 VARTO quero quibus locis & temporibus hęc sortilegia fabricant & vbi ipsi sortilegi & alij similes cõuenire solent. †Respondeo qđ vt plurimũ in locis foreſtibus, occultis, subterraneis, & ab hominũ cõuersatione remotis, & peregrinis, ruinosis atq; desertis, & semper de nocte fiunt, ut no. in c. epi. xxvj. q. v. ratio potest esse duplex. prima quia demon post casum ex paradiso effectus fuit obscurus, & tenebrosus, vt concludunt cõiter theologi & maxime sanctus Tho. in trac. qq. quæstio. xvj. artic. j. & vj. in ii. de demon. consequenseſt quod oia opera quæ ipse facit fiant in obscuro & tenebroso loco & tempore, eo maxime ẽt quia opera ipsa sunt peccata quæ cõiter dicũtur nigra & oppolita luci veritatis virtutis & iustitie merito conficienda sunt tempore nigro & obscuro iuxta illud cõe dictũ, qui male agit odit lucem. xvij. q. ij. pernicioſam. & de pe

2 nitentia dist. j. item si ante. †Lux enim veritatis est illa quæ illuminat oẽm hominem venientem in hunc mundũ, quæ est Christus, vt habetur Ioan. j. iij. v. & viij. c. l. inter claras. in prin. C. de sum. trin. et est lux interna quæ clarificat animam & intellectum hominis, de consecra. d. iiij. in prin. Sathanas. n. virtutibus bonis operibus & veritati quantum põ aduersatur ex quo ipse mendax est & tenebrosus, vt supra diximus, n mirum il loca fœtida obscura & tenebrosa sibi elegit ad similitudinem sui, vt no. Ioan iij. c. &

3 lxxxj. dist. valent interdum. †Secũda ratio quare potius de nocte quam de die hæc opera fiant, quia si de die fierẽt possent videri ab aliquo & facilius discooperirentur eorum maleficia et deuenirent ad notitiam curie & iustitie, facilius caperẽtur punirenturq; ne igitur tam facile deregãtur & impediantur eorum opera fieri & sacrificia celebrari faciunt de nocte in locis prædictis vt a nemine habeant impedimentũ per ea quæ supra dicta sunt. & no. in d. c. episcopi. xxvj. q. v. & c. nec mirum. ea. q.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus aut instrumentis in suorum fabricatione facinorum vtantur. Futurorum respõsa vt plurimũ sunt dubia.*

2 *Sortilegia facta per homines tacite professionis per quæ fiant instrumenta. Instrumenta sortilegij amatorij quæ sint.*

3 *Sortilegia extra corpus quibus fiãt instrumentis.*

4 *Homo absque Dei gratia diabolo tentanti resistere non potest. Diabolus plus timet signum crucis quã cetera omnia quæ in mundo sunt. Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur.*

5 *Christus per passionem suam e diaboli manibus in se credentes eripuit. Mulier ex se pudica quandoque ad libidinẽ diaboli opera prouocatur.*

6 *Sexus muliebris res admodum fragilis, facile decipi potest. Instrumenta tertie speciei sortilegiorũ quæ venefica dicitur, quæ sint.*

Venena

7 *Venena mala proprie quæ dicantur & quæ bona.*

8 *Sortilegia quædam fiunt ex particula cadaueris hominis.*

9 *Imagines de cera fiunt quandoque a sortilegis ad maleficiendos homines.*

10 *Imagines quare in sortilegijs fieri soleãt, cũ nihil operentur.*

11 *Diabolus sub diuersis instrumentis & figuris docet sortilegos diuersa committere flagitia.*

1 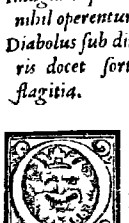

VINTO quęro quibus rebus, †mixturis & instrumentis vtuntur isti sortilegi ad hoc sua sortilegia fabricandum. Respondeo qđ varijs atque diuersis, quorum pars maior declara a. fuit supra eodẽ. q. iij. nihilominus ad maiorem expressionem, quia materia ista non est minus confusa quam diffusa, dicam aliqua vltra ea quæ ibi dixi ideo dic quod. Aut loquimur de prima specie quæ est diuinatiua in qua quãdoque versantur sortilegi qui sunt professionis expresse, aliquando vero hi qui tacite sunt ꝓfessionis. Primo casu dic ꝙ quotiescunque sunt in celebratione sacrificiorũ omnibus fere & eisdem instrumentis vtuntur ad sacrificandum, quibus vtuntur nostri sacerdotes christianę religionis, & cum illa reuerentia cultum dæmonis sub idolorum forma celebrare solent, & offerre prẽces qua & quibus veri sacerdotes christianę religionis verũ diuinũ cultum venerantur, vt no. Io. lec. in sum. conf. in tit. de sortileg. c. j. & ij. & no. in c. nec mirum. xxvj. q. v. & in cap. contra idolorum. xxvj. q. iiij. & not. glo. in c. accusatus. §. sane. de hæret. lib. vj. & ibi d. Archi. Geminia. & alij vbi expressa fit mentio de istis sacrificijs, in locis enim quæ supra proxime diximus quæ ipsi retinẽt loco tẽplorũ solẽt sæpius cõstruere aras, & super eisdẽ ponere idola, & alias diuersas imagines, quibus in ipsis sacrificijs & precibus offerre solent thura & alios diuersos profumos, deferunt ẽt tunicas quasdã loco camisi, cotte, tunicele, planete, vel pruialis, & cum illis celebrant sacrificia habentq; inter ipsos quosdam qui melius ceteris sunt dispositi ad illas cerimonias exercendũ, quos illis præponunt & appellant sacerdotes, sicut apud veteres dicebantur sacerdotes cybelis, sacerdotes apollinis, & similes & tunc videm obseruãt iudæi inter se. isti, n. sunt qui sacrificia ipsa manibus propijs celebrant & ministrant, & maximo reuerentie cultu diabolum venerantur, ac si vere esset illorũ deus, & hoc est in quo diabolus summopere delectatur, vt adoretur. d. c. nec mirum. & per S. Tho. in sum. quæstio. xcv. arti. iij. in tit. de superstit. & habetur Matth. iij. ca. quibus completis sacrificijs ipsi sortilegi suas proponunt interrogationes de his quæ nosce cupiunt, & ab ipsis idolis voce diabolica responsa suscipiũt de futuris, ac de præsentib is occultis secũdum quod ipsi magis scire cupiunt, licet futurorum responsa sint vt plurimum dubia, & ad plures sensus accomodãda, quoniam futurorum ipse dæmon est ignarus quatenus vellet illa prædicere ex certa scientia, prout sunt in suo esse de quo latius dicam infra q. seq. †Secundo vero casu quando ipsa sortilegia fiunt per homines qui sunt tacite professionis, & tunc diuersa interueniunt instrumenta quandoq; illa factunt in aqua per hydromantiã, quãdoq; in igne per pyromantiam, quandoque in terra per geomantiã, quãdoq; vero vtuntur aere, qũ faciunt per aeromantiã. vt late ponit & declarat ista d. Hostien. in sum. de sortileg. §. ij. quãdoq; faciũt illa ex inspectione interiorum autum, animalium, aut per eorundẽ voces garritum occursum & similia, vt late diximus supra eo. q. ij. & hĩ in cap. igitur genus. xxvj. q. iiij. & q. v. nec mirum. & Ioan. lec. in sum. conf. in tit. de sortile. q. ij. ver. di uinatio, al j respiciunt in astrolabio, vel in clauicula Salomonis, vt in c. ij. extra eo. tit.

2 Si vero loquimur de secunda specie sortilegiorũ amatoria distingue, aut ipsa sortilegia fiunt in corpore, aut fiũt extra corpus hæc enim distinctio nõ conuenit priori specie in corpore. n. cõmuniter fieri solent per cibũ vel potum, vt l. iij §. hæc adiectio. ff. ad leg. corne. de sica. & l. ij quis aliquid. §. q abortionis. ff. de pen. & l. eorũ in prin. & l. multi. C. de male. & mathe. & in quibus poculis & mixturis cõmestibilibus commiscẽtur multa quæ late diximus supra eo. q. iij. quas nõ expedit iterato repetere vide ibi.

3 †Si vero fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quædã ligature, quas ipsi magistri confuunt in clamide mal- ficiandi, aut in alia parte latenter abscondunt sicut in lecto inter plumas vel materatia, aut sub limine ostij, vel alio loco super quo persona maleficianda trãsitura, aut iacitura sit, & vltra

ea quæ diximus ibi in iij. quæstio. adde qđ
inſi ſortilegi admiſcent ſæpius in iſtis amato-
rijs aquam benedictam. ſ fontis baptiſma-
tis, aut cõis amphore exiſtentis in eccleſia,
aut oleum ſanctum baptiſmatis chriſmatis
aut extreme vnctionis, ramos oliuarum be-
nedictarum, frondes palmarũ, candelas be-
nedictas, facros, agnulos deos, thura benedicta
cereū paſchalis, & his ſimilia. Quandoq;
aũt capiunt aliqua ex reliquijs ſanctorum
martyrũ ſi habere poſſunt. ſ. particulas oſ-
ſium capillorum vel veſtium, alij autem ca
piunt fruſtula quædam indumentorum ſa-
cerdotalium aliorũq; panniculorum bene-
dictorum quibus ſacra miſteria venerantur
celebranturq; ſicut camiſi corporalis puri-
ficatorij, tunicelle, manipuli, amicti, ſtole cã
dide, lapidis ſacrati, mape altaris, platene,
ſudarij, calicis, & ſimiliũ, & iſta omnia vel
eorum partem admiſcere ſolẽt in ipſis ſorti
legijs amatorijs adhibitis eorũ nephandiſsi
mis precibus & diabolicis verbis ad turpes
libidinis actus tot ſacramẽtorũ & aliorum
ſacrorum perpetrantes abuſum, nec omittã
vnũ quod quidam ex his qui ſunt expreſ-
ſe profeſsionis deferunt quandoque ima-
gines quaſdã ad loca ſacrificiorũ terra vel
cera aut gummarũ. ſeu alia quauis mixtura
confectas illi ſque baptizant prius nomine
perſone maleficiande ſub deuotione & in-
uocatione diaboli, cũ eiſdẽ cerimonijs, quĩ-
bus vti ſole nt noſtri ſacerdotes in vero ba-
ptiſmate. & adiuncti quædã verba valde
turpia & nephãda, quæ hic inſerere nõ pla
cet, ne quenquã fortaſſe nimis curioſum ad
aliorum experientiã concitarem quamuis
alius extra profeſsionẽ effectus hmõi efficie
re non poſſet, vt latius diximus ſupra in ſi.
iij. q quibus imaginibus quandoq; aperiũt
pectora & ipſarum corda ingẽti calore igni
ta reddunt, aut tamẽ detinent qꝫ liquefiũt,
putantes qꝫ eodẽ modo cor hominis maleſi
ciãti vel mulieris ſimili amoris ardore adu
ri ſeu moll ſicetur, & obediẽs reddatur ad
votum ſortilegi vel amantis, ſed ſtulti non
aduertũt qꝫ dęmonis fallacia vehemẽter de
cipiuntur vt alias diximus ſupra in d. iij. q.
ſi tamẽ poſtea appareat qꝫ mulier flecti vi-
deatur & amari incipiat id non puenit vir
ture & potentia ſortilegij, ſed diabolice ten
tationis & opera extrinſeca alicuius homi
nis qui ipſam ſollicitat & perſuadet, vt di-
4 ximus ſupra d. iij. q. †Pro cuius corrobo
ratione adde qꝫ dixit S. Bonauẽtu. in ij. ſen.
diſt. xxviij. nu. xxxix. vbi dicit qꝫ tanta eſt
vis diabolicę tentationis qꝫ homo illi abſq;
diuina gratia reſiſtere nõ põt nõ qꝫ homiẽ
pręcipitat ad peccandũ propter li-
bertatem arbitrij poteſtatem & gratiã paſſionẽ
dñi noſtri Ieſu Chriſti, ſed tanta eſt quãda-
que ad malũ hominis inclinatio & voluntatis
promptas, qꝫ niſi eſſet aliud ſuſtentans ne-
ceſſe haberet homo quãdoque motu volun
tatis in malũ incidere. Diabolus n. nihil
eſt qꝫ magis timeat & vehemẽter abhorret
quã lignum, ſiue figurã crucis, & memoriã
paſſionis dñi noſtri Ieſu Chriſti & ratio eſt,
quia ante aduentũ Chriſti & illius paſſio-
nem diabolus habebat mirabilẽ poteſtatẽ
ſuper oẽs homines viuẽtes. habebat. n. du-
plicẽ manũ, vna qua dicebatur manus attra
hẽs, altera quę dicebatur manus cõpellens,
manus n. attrahens erat illa ptãs qua ipſe ſa
thanas trahebat ad limbũ omnes iuſtos &
ſanctos viros Manus vero cõpellens erat
illa ptãs præcipitandi hominẽ in malũ, vel
per fallaciã, vel per violẽtiã, quia tunc ten-
tabat, vt Draco, tentabat, vt Leo, oẽs. n. ho-
mines vel per fraudulentiã, vel per violen-
tiã ſuperabat. quæ magna ipſius poteſtas de
bilita fuit per paſsionẽ dñi noſtri Ieſu Chri
ſti per quem apparuit ſumẽ veritatis, & in-
tertius per diuinã inſpirationem & externus
per humanã inſtructionẽ, ita quod nos om-
nes a manibus illius liberauit. & propterea
5 diabolus tam fortiter abhorret † memoriam
paſſionis prędicte, per quã eius potentia de
bilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires,
& poteſtas grandius reſtituta eſt nih lomi-
nus remãſit ibi illa generalis tentãdi facul
tas qꝫ põt cõtra omnes indifferenter exer-
cere deo permittẽte, immo cõtra ipſummet
Ieſum illã experiri voluit, vt hꝫ Matth. iij.
c. non tamẽ habet nũc illã per modum vio-
lentie, ſed perſuaſionis & fradulẽtie quorũ
tot & tantas ipſe habet, vt vix homo illis
reſiſtere poſsit. iſta ſunt verba not. S. Bona-
uenture in iij. ſenten. diſt. xix. q. iij. nu. xxij.
& xxiij. Redeundo nunc ad propoſitum
dico non eſſe mirũ ſi mulier pudica ex ſe,
quãdoq; flectitur ad libidinẽ & dirigit cor
ſuum ad amandũ illũ quẽ prius nullo modo
cognouerat, qꝫ ſolũ prouenit ex illa feſtina
& inſanabili dęmonis tẽtatione, quę intrin-
ſeca eſt ſollicitãs animã accedẽte poſtea ſor
tilegi extrinſeca operatione ſermonis am-
baſiate literarũ amatoriarũ & aliis ſimili-
bus extrinſecis ſollicitationibus, quæ pro-
prie ſunt cauſa immediata lapſus ipſius mu
6 lieris, vt incidat in laqueũ. † & quia mulie-
bris ſexus fragilis eſt, facile decipitur, flecti
tur & apprehẽditur vt hꝫ in c. forus. de vet

bo.fig & no.glo.in c.j de clād.de'pō,xxiij. q.vj.q̄ propoſuiſti,& q.v,c.adam.& c.mulier & d.xi infra eo.q.vj.in fi.Sortilegia vero ipſa qualiacunq; & quotcunq; ſint non ſunt ea iſta immediata fiedendi pudicū animum &c.ſed d cuntur cauſa mediata & remota propter quę dæmon magis deliberate ſtudet illam tentare & capere in laqueū poſtq̄ per turpē abuſum illum ſacramentū in graue offenſam diuine maieſtatis obtinuit diuinū cultū proſterni,& ipſe vt deus adorari, & hoc eſt q̄ ipſe magis deſiderat quam aliud,vt alias diximus ſupra q. præcedenti.& latius dicā infra.in fi. huius qō.

Tertie ſpecie inſtrumenta ſimiliter plurima ſunt,quorū partē vidiſtis ſupra iij.queſt. quibus aliqua ſupperaddā, ideo dico quod aut fiunt in corpore per cibum vel potum aut extra corpus aliquo ex modis prædictis.primo caſu nota vnū breuiter & generaliter q̄ omnia per ſortilegia ſiue maleficia,veneficia,quę fiunt in corpore,nō fiunt abſq̄ veneno,ſed omnes ille mixture compoſitiones & pocula ſunt mixta veneno aliqua mitiori, vt minus officiat, aliqua vero atrociori,vt citius vulnerēt vel occidāt,quę vt dixi,ex diuerſis rebus conficiūtur quædā ex herbarū foliis feſtucis aut radicibus, quædā ex venenis ſerpentū,quædam ex reptilibus terre,animalibus, vel piſcibus venenoſis, lapidibus ſulphure gummis ere, plūbo argento viuo q̄ ipſi mercurio appellant aliiſq; diuerſis metallis in puluerem redactis ſeu alio modo cōbuſtis, & ſic ex rebus naturalibus illa componunt dæmonis inſtructione docente.& hæc ſunt quæ in veritate diuerſas inducunt ęgritudines in hu-
7 manis corporibus.† & propterea lex vocat iſta malaveneua quę ſunt facta hominis necandi aut ęgrotādi cauſa.l.j.§.hæc adiectio.ff.ad l.cor.de ſica.& l.ſi quis aliquid §. qui abortionis.ff.de pe.bona ſiue non mala venena dicuntur ea quæ non ſunt compoſita ad nocendum nec facta hominis necandi cauſa vt ſunt illa amatoria q̄ in poculis amatoriis cōiter cōmiſceri ſolent d.l.j §.adiecto.& d.§.qui abortionis. & ibi Bar. Aut iſta fiunt extra corpus ſ.extra cibū, vel potum & diuerſas ſimiliter vnctionum mixturas & venenorum compoſitiones accipiūt quibus maleficiandorum corpora dormientium linire & perſtringere ſolēt,& quā primum ipſa vnctura ad præcordia penetrauerit quæ facile penetrat ſtante calore dormientis ſtatim audiuntur gemitus & maximi vlulatus inſurgunt quos perſona maleficiata dolore quā graui ſuſtinere nō poteſt.

Quidam alij ſortilegia hmōi ſub alia forma compoſita confuunt latenter in chlamyde aut abſcondunt in lecto ipſius maleficiādi ſeu in aliquo loco ſubterraneo fouea facta aut ſub limine oſtij ſuper quo deſtruendus trāſiturus ſit,& pedibus illa calcare cōtingat. Quidam aūt capiunt reſidua quædam ex corpore perſone maleficiāde.ſ. capillos,dētes,vngues,pilos,ſiue fetas corporis,ſanguinem ſi habere poſſunt, aut particulam pellicule manus,vel pedū. Alij vero capiunt particulas veſtiū earundem perſonarum caligarum ſolearū ſiue planellarū calciamentorum camiſie diſploidis birreti ſcuffle aut veli mulierbris cinguli ſiue zone,
8 ſtringarum & ſimilium. †Quidam etiā capiunt particulam corporis alicuius cadaueris eorum ſcilicet qui iam ſepulti fuerūt, & vt plurimum querunt illorum cadauera qui furca ſuſpenſi,aut alia turpi morte perierē, & illorum vngues quandoque aut dentes, capillos,aures,oculos,barbam,manum,pedem,vel digitum,aut aliquod ex eorum inteſtinis,ſcilicet cor iecur epatē ſiue pulmonem,miltiam rete ventris partem aut inteſtinorum pinguedinem neruos oſſa,vel carnem & cum iſtis aliis & ſimilibus turpiſſima cōponunt ſortilegia,quidā alij capiunt particulas quaſdam veſtium ipſorum cadauerum cum quibus humati fuerūt, quidam alij capiunt chordam ſiue capiſtrum viri laqueo ſuſpenſi,aut illius camiſiam & cum illis ſimiliter quāplura mala turpiſſime execrantur,nec vererentur nocturnis tēporibus cadauera ipſa exhumare aut ipſemet in ſepulchris ipſorum intrare & hæc pluries habui in facto Rome,& ab ipſis reis in eorum examine per plures ſpōtaneas accepi,iquæ quidem omnia fuerunt per demonſtrationem ad oculum verificata. Quidam vero ceperunt aulum aut ferrarum inteſtina, membra oſſa plumas, vel retas, quid de oculis aut capite vel dentibus lupi, quid de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedibus vel vnguibus caſtoris, quid de ore vel becho aquile, quid de galli criſta & teſticulis, & aliis quam pluribus.

9 † Quidam ſunt qui imagines cere, vel alterius mixture conficiunt illaſque portant ad loca ſacrificiorum quibus completis imagines ipſas ſub nomine perſonæ maleficiande certis adhibitis cerimonijs baptizant omnia opera ipſorum cum deuotione Sathanæ offerentes quibus ſic

oblatis & execratis imaginibus ignem ingẽ tem apud ipſas confouent illaſq; ſpinis acu bus clauis, vel alijs rebus acutis, quandoq; in capite, quãdoque in vultu, in gutture in renibus pectore femore coſtibus aut vẽtre, vel ſimilibus locis perforant & cruciãt de precantes cõtinue vt verum corpus maleſi ciandi eaſdẽ patiatur puncturas & pœnas, & eiſdẽ doloribus crucietur, ac ſi eius corpus his inſtrumentis vere perforari contin geret, & licet ſæpius perſona maleficiata in eadem corporis parte ſimiles dolores intolerabiles patiatur nihilominus non proueniunt virtute, vel potentia dictarum imagi num, vel ſacrificiorũ, ſed potius ex vnctionibus, & alijs mixturis veneficis quas adherent corpori ipſorũ maleficiatorũ vt ſu
10 pra dictum eſt in iij.q. Sed quero† nũc ſi di cte imag nes nihil profunt nec operantur effectum in ſortilegio, quare fiunt? Reſpõ. quod licet ex iſtarũ imaginũ immolationibus non ſubſequantur immediate effectus de quibus ſupra tamen ex lõginquo & me diate ſequuntur, quia demon inter alia deſi deria ſua hoc maius habet vt adoretur ab homine ad ſimilitudinem dei vt ſupra proxime dixi ſed vt promptius & facilius ado rationem ipſam conſequatur & augeat docuit ſortilegos ſuos hæc ſortilegia per imagines fabricare illaſq; primo & ante omnia baptizare & cum illis præces more ſacerdotali offerre, ad hoc vt cultus ſuæ adorationis amplificetur & latius extendatur, & ſub iſto colore captandi amorem inferendi egritudinẽ inueniendi theſaurum, vel alio ſimili modo decipit iſtos ignaros nihilomi nus opus maleficij perficitur venenis quæ ſunt proprie cauſa immediata egritudinum iſte vero imagines dñr cauſa remota & me diata propter quã demon ſubtilius & diligentius ſatagit ad inſtructionẽ venenorum & illorum exhibitionẽ ita q; perſona male ficiata audiat qđ habet in corpore & ideo
12 iſta dicitur cauſa remota & mediata ad maleficiũ. mixtura aũt poculi aut vnctionis eſt cauſa immediata, vt no, in c. necmirũ. xxvj.
11 q.v. †Ex quibus vides qđ Sathanas ſub diuerſis ſignis inſtrumẽtis, mixturis, cõpoſi tionibus, ligaturis, chareteribus atq; figuris inſtruit ſortilegos ad conficiendum diuerſa maleficia ſecundum diuerſas hominũ opiniones quas proſequi intendunt, & vt facilius demon ſimplicis credentiũ animos fallacijs ſuis apprehendat ſæpius ſortilegia ip ſa ſub aliquo tegmine ſanctitatis abſcõdit, aut cultu vere deuotionis obumbrat vt res videatur honeſta & ſanctitatis deuotione foueri, & ideo iſte mulierculæ, vel ſimiles in diſſolutione dictorũ ſortilegorũ ſemper quaſi iubẽt dicere angelicã ſalutationẽ ſiue dominicã orationẽ hoc eſt Aue mariam, vel Pater noſtrum ad deuotionẽ alicuius ſancti Apoſtoli, vel martyris ſeu ſanctarũ virginũ ad deuotionem vero Dei & beate paſſionis marie nunq̃. nec reperies etiã q; faciãt vnquã dicere ſymbolũ fidei, ſcilicet credo in vnum deum &c. & hoc eſt q; diabolus vehementer abhorret, vt alias diximus ſupra ea, qõ. quia per illud fidei chriſtiane obſeruãtia & dæmonis excluſio demõſtrat, ipſe vero mulieres aut viri remedia hmõi vt plurimũ faciunt inſtructione ſuffragio diaboli, & ideo dñr ſuperſtitioſa & reproba, vt latius dicemus infra i ſeq. q. vbi plenius examinabimus iſtum articulum an & quãdo liceat maleficiatũ, contrario maleficio liberare & quomodo & qualiter cognoſcatur an remedia iſta ſint ſuperſtitioſa & reproba, vel non & caſu quo ſint dãnata qua pœna puniatur qui illa ſcienter exercet ibi dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Effectus ſortilegiorũ qualiter cauſari poſſint in corporibus humanis mediantibus rebus ſiue mixtis ſiue ſimplicibus.*

2 *Diabolus rerum naturalium & ſecretorum nature maiorem habet cognitionem quã omnes ſimul homines.*

3 *Diabolus qualis in ſua conditione fuerit & qualis poſt lapſum.*

4 *Intellectus an fuerit poſt peccatum obtenebratus in demonibus.*

5 *Diabolus præteritorum aut preſentium occultorum homini incognitorum optimus eſt interpres.*
Diabolus furta, adulteria, & cætera quæq; vitia quamquam occultiſſima cognoſcit.

6 *Futura dupliciter cognoſci poſſunt.*
Diabolus rerum principia cognoſcit, cui magis nota eſt virtus cauſarum naturalium quam hominibus.

7 *Diabolus quare quandoque futura prædicit ex certa ſcientia quam nõ habet ipſe.*

8 *Arte magica ſciri poſſunt quæ in locis diſtãtibus ſeu remotis fiunt.*

9 *Diabolus imbutis artibus magicis reuelat, alias cognitu impoßibilia.*

10 *Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum naturæ.*

Demones elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piſcium, & motum cœli notitiam habent.

11 *Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominum eſt longe doctißimus.*

Diabolus ex quibus rebus mixturas aut cõpoſitiones faciat.

12 *Diabolus quædam in puluerem et quædam in pinguedinem redigere docet ad faciẽda ſortilegijs oriantur.*

13 *Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur ali cui vt fœtum edat immaturum.*

Virtus generatiua quandoque impeditur per ſortilegia.

14 *Matrimonium quandoque per eccleſiam ſeparari mandatur ob impotentiam coeũdi.*

15 *Maleficiatus quidam ne cum vxore computaretur qualiter fuerit liberatus.*

16 *Liberandus a maleficio iubetur ſignum cruc̃is omittere.*

17 *Malefici ſeu ſortilegi an et qualiter pluuias grandines, et fulgura inducere poßint.*

18 *Egritudines ſeu morbi quos inferunt malefici, non ex imaginibus, aut ceremonijs prouenium, ſed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.*

19 *Diabolus quare a Deo permittatur adeo inhoneſte res diuinas & ſue adorationis cultum detorquere.*

20 *Sortilegum ſeu maleficum an liceat impune conſulere ad tollendum maleficium.*

21 *Ius ciuile pro ſoluendis maleficijs permittit recurſũ ad maleficos, ſed nõ ius canonicũ.*

Infirmitates an poßint licite ſanari p quædam verba ſuperſtitioſa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculæ.

22 *Remedia ſanatiua qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa, vel non.*

23 *Nomina hebraica dei & angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licite pro remedio ſanitatis.*

1

EXTO quero †quõ põt eſſe ꝙ ex præmiſſis rebus ſimplicibus aut mixtis effectus ſortilegiorum hmõi & tot accidentia in humanis corporibus ita fortiter cauſentur ſeu ẽt tollãtur aut futurorũ occultorum ve reuelationes tã clare ſuccedere poſſunt, nam quibuſdã ridiculõ pactus quã credibile eſſe videbatur ꝙ ex tactu vnius imaginis cere crete aut alterius mixture ſi tangatur in aliqua parte ſui corporis per maleficũ, in eadẽ parte corporis perſonę maleficiãde ſtatim exoriatur infirmitas & cauſentur dolores intẽſi aut amoris cupiditas, & vehemẽs libido præparet incẽdia cordi, & ſic de ſingulis alijs ſortilegiorũ ſpecieb⁹. hæc, n. vñr eſſe ſatis remota a credulitate recti iudicij & tñ ſm rei veritate effectus & accidẽtia hmõi negari nõ põt quod veniunt atq; recedunt opera & miniſterio dictorũ ſortilegorum. Et ideo pro faciliori ſolutione iſtius dubij. Videndũ eſt primo de virtute & potentia dæmonis quæ & qualis ſit & q̃ piãtem habet ſuper homine qua cognita facilis reddetur ſolu-

2 tio iſtius dubij. † Sciendũ eſt, n, ꝙ Angelus ſathane qui eſt proprie diabolus mirabilẽ habet virtutẽ & poteſtatẽ cognitiuã circa naturalia & ſecreta nature. plus, n. de his ipſe ſolus eſt inſtructus & bene informatus, quã oẽs homines de mũdo ſimul, ita dicũt Theologi, & maxime ſan. Tho. in trac. qq. q. xvj, arti, vi. in tiiu, de demõ. & S. Aug. lib. x. de ciui. Dei & hẽ in c, nec mirũ, xxvj. q. v. ex quo, n. ipſe Ang. eſt ſubſtãtia ſpũalis, & pura intelligẽna habet oẽs virtutes intellectuas & oia ſecreta naturę quę naturaliter ſpectant ad angelum ſiue bonũ ſiue malũ de quibus latius per eundẽ Tho. in d. ti, qq q. xvj. art. j. ij. & vj. & p totũ de demoni. & q. vj. arti, iiij. & vj. in tit. de mira. Deus enim dũ a ptincipio creauit naturã angelicã in paradiſo eandẽ virtutẽ & piãtem dedit angelo ſathanæ quã dedit angelo lucis, quia a principio oẽs lucidos & præclaros creauit ita dicunt oẽs Theologi. & hẽ Eze. xxviij. c. dũ loquitur diabolo figurati. e in perſonã regis Tyri dicẽs. Tu ſignaculum ſi-

3 militudinis, †plenus ſapiẽtia, & perfectus decore, in deliti⁹ paradiſi Dei fuiſti, omnis lapis preciosus operimentũ tuũ, ſardius, topazius &c. tu cherubim extentus & prote-

gens, posui te in monte sancto dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis a die conditionis tue, donec inuenta est iniquitas in te, Peccasti & eieci te de monte sancto dei, & perdidi, te o cherubin, hęc dicit dñs deus. haberur etiã de hoc con se. dist. j. hi duo. & not. xxvj quæstio. v. nec mirum. §. sed hoc quosdã &c. vbi S. Agust. loquens de acutissima intelligentia diaboli dicit quanto magis potest diabolus cognoscere ęgritudinem esse mortalem, vel non si hęc eadem cognoscit homo per quasdam cõiecturas & signa multo magis illa cognoscit diabolus quem angelica potestate subli mem prophetica oracula fuisse testantur. idem dicit Tho. d. q. xvj. de demon. Quam primum igitur Sathanas qui tunc propter illius summam pulchritudinem & splendo rem Lucifer vocabatur incidit in peccatũ superbie contra suum creatorem volens se facere æqualem deo credens posse exercere vires suas in cœlo, & alijs prædominari præter & contra dei voluntatem statim ipse cum sequacibus suis de cœlo expulsus fuit & pro sua æterna habitatione statuus fuit infernus locus teterrimus, & tenebrosus, & propterea perdidit omnem beatitudinem sedem cœlestem diuineq; maiestatis speculationem, & lux cœlestis candoris cõ
4 uersa fuit in tenebris. †Hinc quæri potest an intellectus diaboli post peccatũ fuerit obtenebratus, ita ꝙ non habeat lucẽ illã intellectus cognitiuam ita subtilem & claram sicut prius habebat de quo vide sanct. Tho. in d. quæstio. xvj. arti. vj. de demõ. vbi concludit in effectu ꝙ Diabolus peccando proprietatem naturæ suæ angelicæ nõ amisit sed naturalia in eis adhuc integra remanent & splendidissima. idem sentit Dyo. in lib. de diui. no. c. iiij, & no. in d. c. nec mirum xxvj. q. dicto. §. sed hoc quosdam fallit &c.

Quo ad ea vero quæ sunt diuine cognitionis prout est scientia futurorum ex certa ratione secreta cordis hominũ & similia ista enim omnis intellectus angelicus etiã angeli boni est incapax ex se ad cognoscẽdũ & cõprehendendũ & propterea indiget quodam superiori lumine illustrari ad ipsa cognoscenda ꝙ lumen est diuine gratię & ad hoc non peruenit nisi angeli boni per gratiam, angelus autem sathane est indignus & incapax istius gratię propter peccatum de conse. distin. j. hi duo. & ideo non potest veraciter futura prædicere. In his vero quæ naturalia sunt vterque angelus habet mirabilem virtutem & ptãtem cognitiuam longe supra humanum intellectum, adeo ꝙ ea quæ sunt hominis scientie quodãmodo impossibil a, ipse Diabolus videt omnia & expresse cognoscit, quippe quia ipse est spiritus liber & eleuatus, & dicitur substantia spiritualis & incorporea, ita appellatur ab omnibus Theologis nullo; præmittur põdere carnis seu alia corporea ponderositate ex quibus possit eius velocitas intellectus quoquo modo offuscari aut impedri quo minus videat & expresse cognoscat omnia quæ conueniunt naturę angelicæ vt supra dixi. †Et ideo aut nos loquimur de
5 scientia præteritorum aut præsentium actultorum quæ homini sunt ignota poẽtus & istorum ipse est optimus interpres & cognitor ita dicit S. Tho. in d. q. xvj. articu. vj. & sanctus Augu. in lib. x. de ciui. dei. & not. in c. nec mirum. xxvj. q. v. Hinc est ꝙ Diabolus cognoscit atque videt omnia furta & latentissima & eorum fures & alia huiusmodi crimina licet occultissimaliter, vt sunt coniurationes, tractatus, incẽdia, assissina, homicidia occulta, falsitates, sacrilegia, stupra, adulteria, & his similia non solum quæ sunt inter præsentes verum etiam & inter absentes & in partibus multum lõginquis atque remotis ex quo ipse omnibus his actu oculi presentialiter adesse põt & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere potest vt patebit infra in eadẽ quæstio. in quibusdam exemplis, exceptis tamen hominũ cogitationibus in mente retẽtis quæ licet sint de præsenti, tñ Diabolus illa ignorat maxime quando nondum fuerunt deducte ad cognitionẽ alterius per aliquem actum extrinsecũ aut signum. istorum. n. solus deus est cognitor, & verus interpres vt habetur Mathei. xxij. c. & Marc. xij. & dicemus infra eo. q. x. Futurorum quoque diabolus est incapax sed si deuenerit ad cognitionẽ quandam coniecturalem, & demonstratiuam siue inclinatiuam quia hanc habet ex considerationc corporũ cœlestiũ & motus astrorum sicut astrologus, sed ista dicitur dubia & incerta notitia. quia põt abesse a veritate vt not. in c. episcopi. xxv. q. v. c. fortes c.
6 auguria eadẽ causa. q. iiij. †Et ideo dicit S. Tho. d. q. xvj. articu. vij quod futurorum duplex est cognitio vno modo cognoscuntur futura quantum est in se ipsis & natura sui & hæc cognitio pertinet ad solum deũ, nulla. n. creatura habet istã facultatem nisi ex diuina gratia specialiter fuerit sibi reuelatum sicut fuit sanctis Prophetis & ideo bene dixit, Ysaie, xlj, cap. annuntiate nobis

quæ ventura sunt & dicemus quia dij estis vos. Alio modo cognoscí possunt futura in suis causis, scilicet quantū ad causas suas a quas vel secundum potentiam causarum & hæc est illa cognitio coniecturalis & demonstratiua de qua supra proxime dixi. & de hac Diabolus participare potest, quippe qui a ipse cognoscit principia rerum, & est illi magis nota virtus causarum naturalium quam hominibus, nam per scientiam astrologie, vel per alia signa & coniecturas facilius & certius cognoscit diabolus futura q̄ homo, qui a subtilius cognoscit causas ipsarum rerum naturales & quæ antecedunt rē ipsam essentialiter quæ nos vocamus indicia & signa rerum, quia sunt principia quędam futurarum rerum quæ præcedūt operationes naturales posmodū succedentes si ue euentus rerum futurarum & per ista fuit inuenta pronosticatio per astrologiam quæ fit iuxta demonstrationes & indicia astrorum & corporū cœlestium, is igitur qui per scientiam & notitiam ipsam futura coniecturaliter & inclinatiue prædicere querit non peccat si dixerit q̄ sic astra minantur siue demonstrant, sed dicendo affirmatiue & certitudinaliter prout res sunt, vel erunt in esse suo peccat grauiter, vide Abbas. & alios cano. in c. ij. extra eo. tit. & ideo diabolus vt videatur habere maiorem potestatē & se esse æqualem deo, non veretur futurorum quorumcunque velle clare certam notitiam necessariam demonstrare, & rem futurā quæ adhuc non est in rerū natura certo modo futuram prout erit in suo esse demonstrare quando venerit in lucem & erit certa in rerum natura, sed in hoc mēdax est & decipit hominem, quia istius notitie ipse diabolus est omnino incapax, vt concludit S. Tho. in d. q. xv). art. vij. de demon. & hoc idem ceteri Theologi concludunt & tenēt.

7 †Et propterea ipse diabolus, vt facilius hominem decipiat, quotiescunque contingit de ipsis futuris interrogari, semper respondere solet verbis implicitis dubijs & incertis quę ad vtrumque sensum accomodari possunt affirmatiuum, scilicet & negatiuum, vt patet exemplo vaticinij strenuissimi Ducis armorum domini Brachij senioris Perusini qui paulo antequam cum hostibus concurreret & bellū intret cōsuluit demonem quendam quem astrictum tenebat nunquid futuri belli victoriam, vel suā aut suorū stragem reportaret & an ipse incolumis euaderet, vel periret, cui responsum de dit per ista verba, videlicet ibis redibis nō morieris in bello, & aliud q̄ græcis prænū tiasse legitur videlicet dico te Aciacidē Enonem vincere posse, quæ verba media sunt adea cōpotia quę adaptari possunt ad vtrū que sensum affirmatiuum, scilicet & negatiuum hoc est victorie & succumbentie siue mortis & hoc modo decipere solet simplices credentiū animos & quoties rei euētus præter aut contra spem consulentis succedit tunc diabolus se optime saluat in contraria opinione redarguendo ipsum consulentem de ignorantia sua aut mala intelligētia verborum suorum aut contraria interpretatione. Et quia diximus supra quod diabolus habet notitiam omnium præteritorum & præsentium quæ iam facta sunt, vel fiunt tam inter præsentes quam inter absentes licet nobis occultissima sint.

8 †Subdam exemplum clarum diebus nostris exortum in ciuitate Perusina vt referrt audiui a quodā religiosissimo viro & honesto sacerdote marure ętatis qui retulit mihi cognouisse quendam presbyterum Iacobum Perusinū qui magicę artis erat multū eruditus, & sępius experiebatur prædictā, quadam die dum ipse presbyter Iacobus celebraret missam in ecclesia Cathedrali sancti Laurentij illius ciuitatis, dum esset circa medium misse verteretq̄ faciem ad populum, ad dicendū verba illa quę dici solēt parum ante consecrationem eucharistie, videlicet, Orate fratres &c. loco illorum verborum dixit, orate pro castris ecclesię quia laborant in extremis. & illo tunc eodemq̄ momento Dux militum ecclesię vnā cū toto exercitu ab hostibus cū quibus paulo ante concurrerant succūbebant & exercitus ipse ruebat & scindebatur in diuersis partibus & nihilominus distabant exercitus hu iusmodi ab vrbe Perusina spatio quinquaginta miliariorum, vel circa adeo q̄ impossibile erat q̄ per hominē ēt currendo staffettam, siue per postas potuisset tam cito tale factū nunciari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circunstantibus qui præconiū ipsum audierant, quidnam sonarent verba illa & ad quem effectū in illo ministerio misse loco solitorum verborum orate &c. promulgata fuissent, qui presbyter respondit ex ipe q̄ ita dixerat. quia verū est qđ illo tunc milites & exercitus ecclesie qui cū hostibus concurrerāt succumbebant atq̄ peribant, & ga auxilio indigebāt ipse sacerdos orabat & intercedebat p illis interrogatus qs dixerat, vel reuelauerat sibi q̄ milites & exercitus ipsi tūc succumbe

rent, qui respondit qđ spiritu sancto sibi tūc eadem reuelante populo manifestauerat &
9 cū ista respōsione illos quietos dimisit† nihilominus in rei veritate diabolus fuit qui illa dicto presbytero manifestauerat de quibus sępius interrogabat cum de ipsis militibus & exercitu concursu atq; victoria & habita reuelatione a diabolo illam populo manifestauerat eo modo quo supra, & licet ea quæ in castris ipsis tunc contingerāt propter loci distantiam impossibile esset ꝙ tācito hominibus ipsis innotescerent, tamen diabolus qui est spiritus liber, & incorporeus potuit illa videre & præsentialiter interuenire, & ictu oculi se trāsferre Perusiū, & ea omnia dicto presbytero auido illa scire manifestare & aperire totam seriem facti sub breui verborum compendio, & ipse populo, prout fecit, aperuit, ex quibus apparet ꝙ dæmon habet notitiā omnium præsentiū & præteritorū tā eorum quę fiunt inter pręsentes quā eorū quę fiūt inter absentes quęcūque sit absentia longa vel breuis.

Aut nos loquimur de notitia rerū naturaliū creatarū ab ipso deo siue natura aut hominū operationes & circa ista similiter habet mirabilē virtutem cognitiuam, quia omnia quæ a deo creata sunt immūdo ipse cognoscit vna cum viribus & virtutibus suis, ipse enim nota habet omniū herbarū nomina & vires suas quas habent in foljjs festucis atque radicibus, itē omnia animalia terrestria, & eorū naturas & qualitates, omnes aues & volatilia cœli, itē oēs pisces & animalia aquatilia omniū metallorum sulphurisque vires omniū lignorum lapidumq; & eorū virtutes & potentias naturales habet
10 in promptu. †Et breuiter dicas ꝙ circa ista naturalia & secreta nature in ipso dæmone nulla cadit obliuio nec ignorātia, qa cuncta notissima tenet ante oculos, ita dicit S. Tho. in d. trac. qq qō. xvj. ar. vj. in ver. respōdeo & quia peccādo &c. &. §. ad primū ver. ad vij. de dæmō, Idē concludit ille Prierias in d. suo tracta. &c. lib. j. c. xiij. & lib. ij. c. vij. vbi recitat ꝙ dæmon quicunq; ēt minimus nouit omnia cum suis viribus & proprietatibus. Primo enim nouit omnia elementa. Secūdo omnia metalla. Tertio omnes lapides. Quarto omnes herbas.

Quinto omnes plantas. Sexto omnia reptilia terre. Septimo oēs aues. Octauo omnes pisces. Nono oēs orbes & motus cœlorum. Decimo omnes & singulas stellas figuras & signa cœlestia ac eorū influxus & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales ex quibus infinitā quodammodo sumuntur venena quorum quædam sunt ad nocendum occidēdumq;, quædam vero orta sunt ad sanandum quæ dicūtur bona venena ex quo natura illa procreauit ad medelam l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad l. corne. de sica. Cum itaque diabolus habeat nota omnium supradictorū nomina vires, virtutes, atque potētias naturales, sicut melior medicus quam reperiri possit in vniuerso orbe terrarū, & propterea dicunt
11 †Theologi ꝙ iste diabolus est optimus Philosophus, theologus, arithmeticus, matematicus, dialecticus, logicus, grammaticus, musicus, & medicus excellentissimus qui modica experientia quoscūque vitos etiā excellentissimos & practicos dictarū artiū & peritie mirabiliter superaret. & ideo ex eorum siue earum mixturis ipse diabolus facit, vel facere instruit suos & sortilegos quō & qualiter agere debeant vt componāt venena illa ad formandū sortilegiū siue facturā & diuersas inducere ægritudines in humanis corporibus quorū venenorū & maleficiorū. Quædā cōponunt ex herbarū foljjs festucis aut radicibus quæ sunt mirabilis virtutis & potentie, & quædam sunt quæ non oriuntur in partibus nostris sed illas affert dęmon ex Egypto aut partibus orientalibus, seu alijs, vbi nascuntur & habent meliores vires vt alias a quibusdā magicis per me examinatis referri audiui.

Quædam vero ex lignis. Quædam ex lapidibus. Quædam ex metallis, scilicet ex plūbo ere stanno argento viuo quod appellant mercurium. Quędā ex reptilibus terre venenosis. Quædam ex proprio serpentum veneno. Quædam ex auium aut animalium, siue piscium venenosorum mēbris, vel intestinis quæ habēt diuersas proprietates a natura in quibus insunt diuersa venena & virtutes, seu potentie naturales quæ diuersas operationes inducunt. vide. S. Augu. lib. iiij q. xxiij. de ciui. dei. & sanct. Tho. in d. trac. qq. q. vj. arti. x. in titu. de mirac. & Prier. in suo trac. de strig. mag. lib. ij.
12 c. vij. †Quædam enim redigunt in puluerem & hæc vtplurimum miscentur in ferculis, vel potu ex quibus fiunt diuersa pocula de quibus dicemus infra eod. quæstio. xj. quædam vero redigunt in pinguedinem, cum quibus faciunt diuersas vnctiones nec verentur quandoque in ipsis pulueribus siue mixturis commiscere pinguedinē siue axungiam quā sumūt ex proprio corpore christiani, aut infantis defuncti sine

baptismo & hanc ipsi appellant pinguedinem pagani quam dicunt habere mirabilē virtutē & cū ipsis & dictis pulueribus altisque rebus adiunctis diuersas cōponunt vnctiones maleficas ex quarum tactu aut aliorum cibo, vel potu in humanis aut brutorū corporibus infinite causantur egritudines & morbi intrinseci, quandoq; ex his prouenit lucis priuatio, qñq; vero membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sepius ceteris euenit: qñq; renum dolor intensiuus aut alterius membri & partis corporis. Quādoq; vero prouenit febris, tussis, & dementia, ptisis, hydropisis, aut aliqua tumefactio carnis in corpore siue apostema extrinsecus apparens, qñq; vero intrinsece apud intestina aliquod apostema fit adeo terribile & incurrabile quod nulla ars medicorum id sanare & remouere potest nisi accedat alius maleficus siue sortilegus qui cōtrarijs medelis & remedijs egritudinem ipsam maleficam tollat cū facile & breui tēpore remouere potest cæteri vero medici qui artem ipsius medicine profitentur nihil valent & nesciunt afferre remedium et hoc est quod dixit sanctus Augustī. in lib. x. de ciui. dei. & no. in c. nec mirū. §. ad hæc aūt. xxvj. q. v. vbi dicitur quod ista remedia quę fiunt ad tollendū istas maleficas egritudines nulla ars commendat medicorum, & ideo sunt valde prohibita de iure canoni. & ecclesia multum reprobat illa. xxvj. quest. vij. admoneant, & latius dicemus infra ea. q. loco suo. Si igitur remedia huiusmodi nō adsint corpus ipsum maleficiatum paulatim consumitur sq; quo deuenit ad extremū vite, qñq; vero velocius occidunt qñ volūt inferre mortem absq; remedio adhibent venena atro-
13 ciora q̄ vitā ipsam citius perimūt. †Quædam etiam faciunt vt inducant abortiuum pregnantis mulieris & hęc dicuntur poculā abortionis de quibus habetur in l. si quis alī quid. §. qui abortionis. ff. de pœ. et l. iij. §. hęc adiectio. ff. ad legē cornel. de sica. l. diuus. ff. de extraordi. crimi. vbi est glo. no. l. cicero. & l. pregnantem. ff. de pœ. de quibus diffusius dicemus infra eo. ttt. q. xiij. Qñq; vero inducit desiccatio latis in nutrice. Quędam fiunt ad desiccandum totum lac vnius gregis, vel fecundi armenti vaccarū, adeo quod nihil casei penitus reddant quamuis antea in maxima abundātia reddidissent & similiter abortiones totius gregis, vel armēti inducere possunt prout alias vidi & habui in facto Romę quod due malefice mulieres cum istis maleficijs perire fecerant abortando multos pecudum fetus & latem matrum desiccauerant penitus. Quidam vero cum eisdem cōpositionibus & venenis impediūt in masculo, vel fœmina virtutem generatiuam emittendi sperma. Qñq; vero in masculo membri languedinem & omnimodam impotentiam coeundi, in muliere vero vulue arctationem siue matricis indignationem talem quę summopere abhorret concubitum & viri accessum ad coeundū, & pati non potest aliquo modo copulā car-
14 nis. vnde euenit †qñq; q̄ durāte huiusmodi maleficio & impedimento ecclesia mandat matrimonium ipsum separari & imparti licentiam alteri coniugum qui, vel quæ non patitur impedimentum ad alias nuptias cōtrahendas, sed hoc procedit qñ impedimen um ipsū durauit triēnio, deinde alter, uel vterque coniugū fatetur impotentiam suam tūc adhibita septima manu propinquorum aut vicinorū fit separatio ipsius matrimonij per ecclesiam, vt habetur i c. j. & c. fina. de frigi. & malefi. & ibi Panor. & ideo dixit Hostiē. in summa eo. tit. de sorti. §. fin. in fi. q̄ isto cā su ecclesia credit sortilegijs & illorum effectibus de quibus habetur. xxxiij. q. j. si per sortiarias, & pro clariori huius rei intelligētia exemplum facti exhibeo. In agro Sabinensi in quo hæc maleficarum secta plurimum inualuit & de presenti quoque magna
15 ipsarum copia reperitur, † Quidā vir egregius literatus & illese conditionis & fame q̄ in vno ex oppidis illis ortum habuit licet modo sit senex quadam die a quinquennio citra mihi retulit quod ipse dum erat in flore iuuentutis sue tempore quo sponsam duxit ad matrimonium consumandum opera & ingenio cuiusdā malefice mulieris q̄ mihi nomine proprio declarauit maleficiatus fuit et adeo fortiter apprehēsus fuerat dicto maleficio quod cum vxore ea nocte & postea per multos dies nullum penitus debitū reddere potuit ex quo habebat maximā verecundiam & nunq̄ cessabat admirari consyderans q̄ prius erat per q̄ validus in similī actu carnalis copule ex quo maximā solitus erat habere delectationē, tunc vero cōtra adeo quod sua misera vxor eiusq; parētes reclamare ceperunt primo priuatim putantes postmodum durante impedimēto deuenire ad matrimonij separationē adeo qđ iste sponsus pro dolore & verecundia quasi demens & desperatus euaserat, et multos ac multos medicos conuocauit vt liber iretur ab ipsa infirmitate & impedimento, & ni-

hil proderant sibi, demum quidã senex ipsum consuluit vt mitteret in quibusdã montibus altis pro quodam magno & solemni magistro qui vocabat magister magne experientie, qui in veritate erat solemnis magus & maleficus, qui q̃ primũ vidit ipsum spõsum cognouit illius infirmitatem & breuit tẽ pore illũ liberare spopondit vna nocte tm. & iussit quod dormiret illa nocte cum vxore, & prius exhibuit quoddam poculum dũ
16 volebat ire dormitũ† & præmonuit ipsum eiusq; vxorem ne illa nocte munirent se signo crucis neq; timerent aliquo pacto si aliquid ea nocte videret, vel audirent, quia nõ poterant sibi nocere, qui maleficiatus cupiens multum ab ipso maleficio liberari, omnia ad vnguem seruauit, quinta autem noctis hora, vel circa cepit audire maximos tonitus, pluuias tempestuosas & fulgura q̃ maxima, deinde terremotus adeo terribiles quod tota domus quassabatur a ventis terremotus velut arbor quæ quassaretur a vẽtis, deinde audiuit voce humana quosdam magnos vlulatus & clamores, & auertens oculos vidit in eius camera plus q̃ mille vt apparebat adinuicem certãtes & vnguibus pugnis & calcibus crudeliter pugnantes & lacerantes alterius facies & vestimẽta tota inter quos vidit mulierem quandã quę erat alterius oppidi vicini & dicebat quod erat malefica de qua ipse sponsus multum suspicabatur ne ab ea pollutus fuisset, quæ vltra omnes maioribus gemitibus & vlulatibus cruciabatur & crines faciemq; suam totam vnguibus lacerauerat propter quæ ipse maleficiatus dixit quod aliquantulũ pertimuit a principio dubitans ne quid mali sibi accideret, deinde recordatus de monitionibus magistri reassumpsit vires, vxorẽ vero semper tenuit sub pannis absconditam ne ista videret, postq̃ vero ita certauerant per mediam horam, vel circa, ingressus fuit magister in camera prædicta & erat tũc circa mediam noctem, ad cuius ingressum omnes illi pugnantes vna cum muliere ipsa statim disparuerunt & abierunt penitus, ipse autem magister accessit ad ipsum maleficiatum & illius humeros tetigit manu perfricando ali quantulũ dicendo q̃ nõ dubitaret amplius quia iã liberatus erat, & illinc discessit, post cuius recessũ dictus maleficiatus sentit pau latim calorem quendã in renibus & lũbis, ita q̃ membrum virile cepit erigere vultũ & subito salijt & ipse apprehẽsa vxore red didit debitum satis pingue cũ maxima dulcedine et delectatione, et deinde prosecutus fuit vsq; ad senectutem & susceptit optimã prolem vtriusq; sexus, & ego quosdam ex suis filijs cognoui & allocutus fui cum eius vxore tunc vetula quæ omnia prædicta ingenue fassa est, dicens q̃ nunq̃ diebus suis grauiori fuit pulsata timore q̃ nocte illa de qua supra. Alia ẽt plura exempla de hoc referri possent quę causa breuitatis omitto, i de illum Prier. in d. suo trac. de stri gima demon, &c. lib. ij. c. ij. vbi in i j. puncto. refert exemplum cuiusdã ditissimi Comitis dioc. argẽtin. qui huiusmodi maleficio steterat biennio impeditus q̃ nunq̃ potuit vxoris camitisse virginitatem deflorare quæ pulche-
17 rima erat, vide ipsum. † Post hæc quæro an isti malefici & magi possint eorum arte & demonis suffragio inducere pluuias, grãdines, & fulgura, aut magna tonitrua & etiã an possit q̃n illa venerint remouere & facere vt cessent, & videretur dicendum q̃ non quia ea quæ de cœlo veniunt & ad nos descendunt diuina dispositione proueniunt a corporibus cœlestibus, vel ab aere mediãte ordine quodam naturali dictorum corpoũ & illorum coniunctionum secũdum q̃ clare demonstrãt astrologi, tũ dicas q̃ isti possunt demonis industria inducere hymbres grandines & fulgura, & alia de quibus supra & econuerso ea sic irruentia remouere et ratio est, quia demones possunt elementa concutere & inducere ventos pluuias fulgura & grandines inducere & hoc est q̃ dicit tex. in l. multi. C. de malefi. & math. l. eorũ in fin. eo. tit. in d. l. multi. dicitur q̃ multi sunt qui magicis armibus manibus accincti elementa concutiunt &c. per quæ omnia supradicta proueniunt an d. l. eorum dicitur ipsi malefici possunt tempestates ipsas remouere & id operari ne segetibus aut terre nascentibus officiant, & propterea iura ciuilia nolunt q̃ isto casu maleficus siue malefica puniat q̃a illorum effectus tendunt ad bonum & vtilitatem istarum enim maleficiarum vna cõponi maleficiũ altera tollit, vna instruit, altera destruit, vna polluit, altera sanat, vna impedit, altera soluit impedimentum, & sic vna illudit alteram, diabolus vero vtraque & vt plurimum ea quæ destruit maleficium indicit alteram maleficam siue maleficium qui vel quæ maleficium fecerat non ita verbis expressis sed quibusdam signis, & coniecturis ex quibus facile comprehẽditur q̃ fuerit, & hoc prouenit astutia & fallacia demonis qui delectatur in fraudibus & scandalis hominum vt dicunt Theologi in locis supra no, & habet in c, episcopi, & c. ne

18 mirum.xxvj.q.v. †Cum itaque egritudines, mortes & accidentia, de quibus supra, proueniunt ex prædictis mixturis & rebus naturalibus, non est dicendum ꝙ procedat ex illis cerimonijs, & imaginibus & seu illa *rum tactibus & sacrificijs, & alijs turpibus* obseruantijs de quibus supra, sed ideo cerimonias illas obseruant & baptizant imagines & alia huiusmodi faciũt, quia diabolus vt alias diximus supra summopere delectatur in sacrificijs illis quia cupit adorari & vt facilius ipsi fortilegi & malefici ad illa deueniant diabolus persuadet illis quod ex huiusmodi obseruantijs & solẽnitatibus effectus de quibus supra prouenium, sed valde mentitur quia prouenirũt ex naturalibus rebus *vt supra vidistis eodem modo* dicendum est de fortilegio siue maleficio amatorio in quo sepius demon instruit & mandat commiscerí sacramenta ecclesiæ, vel sanctorum martirum reliquias hostiam sacratã & similia de quibus supra itj q.in ij.specie ĩ effectus amoris & flexibilitatis pudici animi ad libidinem non prouenit virtute illius fortilegij siue maleficij, sed virtute diabolice tentationis et vtriusq; solicitationis & puasionis intrinsece & extrinsece, vt ibi dixi, *sed hoc ideo facit diabolus vt facilius* adoretur & turpius diuinum cultum tractet & dissipet & illius destructionem quærat.

19 † Sed quæri posset quare deus permittit diaboloq; ꝙ tam turpiter res diuinas & cultũ sue adorationis deturpet et destruat, quo dammodo cũ facile posset illi resistendo omnia ista prohibere ne fierent sicut alias non permittendo impedit demon ne posit quędam alia facere quæ alias de sui natura facere posset vt dicemus infra q.sequen. Respõ. *secundum communem Theologorum* conclusionem ꝙ ideo deus nõ prohibet hominem hæc facere ne videatur sibi velle auferre liberi arbitrij potestatem ꝯ a principio sibi dedit vt possit operari bonum & malũ ad libitum suum, & impediendo ne incidat in malum videretur sibi auferre illam libertatẽ & velle illum omnino fieri bonum ne igitur rumpat aut violet legem ꝯ a principio ipse constituit vt sequatur ordo naturæ sicut a principio ordinatum fuit ideo nõ impedit *hominem* ꝙ non *facit ista*, & quecũq; alia mala qñ vult operare malum alioquin quis dubitat quod deo renitente hæc fieri minime possent. Sed hanc potestatẽ liberi arbitrij homini dedit vt posset operare bonum & malum quodcunq; velit ad libitum suum si bonum fecerit consequetur gloriã, si vero malum perpetuam damnationẽ. Deduq; diabolo facultatem tentandi vt posset potestatem ipsam contra quoscunq; indifferẽter exercere vt no. Gene.iij.& Matth.iiij.c, vbi contra ipsummet Iesum Christũ potestatem illam tentandi *expertus fuit, ut habetur* etiam Marc.j.& Lucæ iij.c.in princip.

Sed antecꝯ ad vlteriora deueniam. Quæro aliqua de remedijs ísti quæ fiunt erga maleficiatũ ad tollendum maleficium & liberã

20 dum maleficiatum † Et primo quæro an licet impone cõsulere fortilegũ siue maleficum vt dissoluat facturas et liberet egrotũ a maleficio & similiter an liceat incantare & conjurare hymbres, grandines & fulgura ne noceant fructibus arboribus aut plantis. *Et dic breuiter aut nos loquimur* de iure ciuili, aut de iure canonico, primo casu licet impune consulere & adhibere fortilegum siue maleficum ad faciendũ opera quę vertuntur in bonum & prosunt, & non debet quis pro bono opere cruciari. l. eorũ. ff. & ibi Bar. hoc no, expresse. C. de malef. et math. & hoc est clarũ de iure ciuili, sed. de iure canonico non licet aliquo modo ẽt pro recuperanda corporis sanitate querere remedia diabolica & superstitiosa licet aliter sanitas ipsa *recuperari non* posset nisi per remedia prædicta, ita dicit text. ad literã in c. admoneant. xxvj. q. vij. & tangit verbum Panor. in c.ij. de sorti. vbi potius sanctissimi Pontifices patiuntur bona ecclesiarum furto subtracta penitus perdi ꝯ ꝙ quærantur per remedia & artem huiusmodi et hinc est ꝙ ecclesia potius tolerat dissolutionem matrimonij & tanti vinculi sacramentalis fracturam ꝯ ꝙ permittere & concedere maleficiatum contrarij maleficijs liberari, text. xxxtij. q.j. si per sortiarias. & de frigi. & male. c. fin. & ratio huius est quia magis expedit pati in corpore ꝯ in anima quia minor est corporis iacturis ꝯ animæ d.c. admoneãt & c. fina. de sortile. arg. c. solite. de malor. & obedien. & ibi Panor. & omnes scribentes ad ꝙ ius ciuile non considerauit ꝙ principaliter tẽdit ad conseruationem temporalium. d.c. solite. & no. doct. in d.c admoneãt. et notatur in c. nec mirum. §. ad hæc. xxvj. q. v.

21 ꝙ tene menti. †Item dicendum est de remedijs superstitiosis ligaturis et appendicu*lis, quæ* fiunt per ipsos fortilegos siue maleficos ad sanandum alias egritudines nõ maleficiales, vt est febris, dolor capitis, vẽtris, & similes, quas amouere non licet hmõi remedijs, & hoc est ꝙ vult dicere tex. in d.c. nec mirum. §, ad hæc omnia &c, vbi dicit ꝙ

ad hæc pertinent ligature execrabilium remediorum quas ars non commendat medicorum quibus autem pœnis puniuntur qui præmissi facti nt, vel consulunt facientes dicetur in tra eo. tit. quæst. xj. Præterea non prætermittam hunc notabilem casum qui sæpissime occurrit in facto maxime apud rusticos, reperitur quidã egrotus aliqua egritudine non maleficiali, loco medicorũ, quorum vt plurimum habent penuriam, adducitur mulier quæ quibusdam verbis & remedijs asserit velle egrotum breuissimo tẽpore liberare, egrotus vero qui est pure cõscientie dicit caue, quia nolo curari per remedia superstitiosa, & ab ecclesia reprobata, quia magis expedit vt patiatur corpus q̃ anima vt supra proxime diximus, & illa respondet q̃ nullatenus dubitandum est de hoc q̃ ita ipsa cum sanctissimis precibus & orationibus, ac remedijs ecclesiasticis vult ipsum liberare & incipit facere ligaturã & dicere egroto, q̃ dicat cum deuotione salutationem angelicam aut orationem dominicã. s. Aue maria, vel Pater nostrum, & ipsa quoq; magistra aliquas preces alta voce promulgat deinde duo vel tria verba dicit submissa voce quæ nullum sapiunt diuini cultus odorem, et licet per illa verba expresse non constet quod fiat demonis inuocatio tñ non possunt congrue adaptari ad sensum præcedentium verborum quippe, quia quo ad illa longe extranea sunt quæritur an dicta remedia sint reproba & superstitiosa, & quibet diceret q̃ non ex quo non constat aliquid expresse esse malo, sed de bono patet expresse. Solu. tu dic secundũ q̃ scribit S. Tho. in sum. q. xcvj. arti. ij. in ti. de superstitio. & Io. lo. lec. in su n. confe. eo. tit. de sortileg. c. xj. quod in istis remedijs plu-
22 ra sunt considerandа. † Et primo considerandum est vtrum remedia illa naturaliter tales effectus sanitatis causare possint, qđ facile iudicabitur consilio medicorũ. quod si tales effectus naturaliter concipere possunt, non erunt iudicanda superstitiosa, sed vera & naturalia, ex quo medicine professio approbat illa, si vero tales effectus naturaliter parere non possunt, sunt omnino illicita & damnata, quia necesse est quod pertineant ad quædam tacita pacta cum demonibus inita. vt no. S. Augustinus in li. xxj. de ciui. dei & habetur in d. c. nec mirũ. §. ad hæc omnia. xxvj. q. v. Hoc enim specialiter apparet & cognoscitur secundum ipsos quotescunq; adhibentur aliqui characteres seu nomina ignota aut alie quecunq; observationes quæ manifestum est quod naturaliter efficaciam sanitatis & expulsionis egritudinis illius habere non possunt talia semper iudicanda sunt superstitiosa & illicita & ista sit regula firma per quam facile iudicari poterit an remedia ipsa sint honesta, vel illicita et superstitiosa, & hęc nota quia sunt valde vtilia in foro conscientie & multum conferũt sacerdotibus, his maxime qui laicorum confessionibus incumbunt, quæ enim dicta sunt de verbis, eadem dicenda sunt de breuibus & schedulis, quas sepius faciunt isti incantatores vt suspense deferãtur ad collum siue in sinu ipsius egroti, vbi si vltra nomina dei alias orationes & preces reperiuntur al qui characteres aut nomina ignota, vel male sonantia ad precedẽtia iudicanda sunt omnino superstitiosa, qa
23 sicut dicit S. Chrysostomus † multi configũt aliqua nomina hebraica dei & angelorũ & alligant quæ non intelligentibus metuenda esse videntur. cauendum est etiã ne aliquid falsitatis contineant, quia impossibile esset quod effectus dictorum operum possit expectari a deo qui non est author nec; testis falsitatis, sed pure veritatis, vt habetur Io. primo. plenum gratie, & veritatis, illa etiã breuia reprobata sunt in quibus apparent nomina quædam ignota ineffabilia & mutilata, vel sub hac conditione tradunt quod quicũq; portauerit breuia huiusmodi apud se nullos timeat hostium incursus, aut inultus, vel quod sibi aliquid boni cõtinget, inueniet, vel cõsequetur aut aliquid aliud simile omnia ista sunt ab ecclesia reprobata merito damnabilia, & punienda, vide d. Io. le. in sum. confe. xiij. c.

SVMMARIVM,

1 *Sortilege seu lamie an deferantur vere & realiter per demones ad ludos & congregationes nocturnas.*

2 *Demon mente mulieris per infidelitatem capta, in diuersa personarum species se trãsformat coram illa.*

3 *Demones deferre homines corporaliter de loco ad locum motuve loci est impossibile, quod si verum esset non modica nec pauca sequerentur inconuenientia.*

4 *Sortilegi opera adiuti demonum non possunt liberare incarceratum.*

5 *Demones apparentias & nulle rerum species*

intellectui humano representare possunt.

Febris qualis morbus sit, et vnde proueniat.

6 Strige seu lamie non deferuntur corporaliter a demone, sed in spiritu deluduntur.

7 Corpora lamiarū seu strigarum ad ludū de ferri demonū quibus rōnibus asseri possit.

8 Strige omnes & maleficę extra gremium & protectionem sunt ecclesiæ.

9 Diabolus hoc vnum maxime optat, vt ab hominibus adoretur.

10 Angelus tam bonus quā malus dicitur substantia quædam spiritualis intellectiua, mobilis & incorporea.

Corpora per demones assumpta non sunt vere & naturalia, sed quasi naturalia & simulitudinaria.

11 Corpora per demones assūpta ex qua componatur materia.

Angelus bonus in corpore assumpto virtutē generatiuam non habet, angelus autem malus sic.

12 Sperma ex purissima cibi optime digesti substantia oritur.

Operationes naturales corporibus per demones assumptis non conueniunt.

13 Infans natus ex coitu cum demone habito cuius censeatur filius.

14 Demones secundum ipsorum naturalem virtutem multa facere possunt quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia.

15 Angeli boni & homines per dei gratiam & fidem miracula facere possunt, demones autem non.

Miraculum quid proprie dicatur.

16 Demones per virtutem suam adeo vehementē & acutam operantur quædam quæ a nobis miracula putantur, & non sunt.

Demones in nobis dupliciter operari possūt.

Demones permittente deo in forma corporali assumpta possunt hominem vere & realiter de loco ad locum transferre.

17 Ordo rerum & secundum ipsarum naturas & secundum motus attendi debet in virtutum actiuarum actionibus.

18 Diabolus Christum assumptum detuli in sanctam ciuitatem, statuens eū supra pinnaculum templi.

19 Statuere verbum, idem est quod ponere siue constituere.

20 Anima humana corpus humanū quo vult mouet, quare non idem possit diabolus qui est spiritualis substantia, libera & nullo pressa pondere.

21 Rei siue quilibet bonus moderator & arbiter existimatur.

22 Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.

23 Canis loqui potest per artem demonis.

24 Asina Balaam qūo ipsum alloqui potuerit.

25 Simulachrum fortune quondam marmoreum ad matronas romanas locutum.

26 Mulier quædam virum suum ad ludum demonum duxit, qui ibidem deo laudes referens, repertus est solus in loco a domo distā te per centum miliaria.

27 Puella quædam virgo qualiter ad ludum demonū abducta fuerit & ob nomē Christi nominatum ibidem dimissa.

28 Strige siue lamie in primis in manu diaboli baptismum & omnia christiane fidei documenta abnegant.

29 Reuerentia qua forma per strigas siue lamias exhibeatur demoni ipsarū principi.

30 Diabolus reducens strigas a ludis demonū, si sonū campane pro aue maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.

31 Sortilege vere & corporaliter per demones ad suos ludos deferuntur, nedum in spiritu tantum.

Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum demonum quam viri.

32 Lex quelibet a ratione sua interpretationem recipit.

33 Mulieres quædam sub falsis illusionibus cū Diana & Herodia defatentur se ire nocturno tempore.

34 Ratio determinata legis dictum restringere censetur.

35 *Sortilege & strigimage in quo differant ab illis de quibus in capi. episcopi.*

Apostatarum due sunt species.

36 *Strige seu lamie professionem expressam faciunt in manu demonis non autem ille de quibus in c. episcopi.*

37 *Sortilegi & lamie a parochijs expelli debēt per episcopos & curatos.*

38 *Demones in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter.*

39 *Demones contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere.*

40 *Creatura nulla potest mortuum suscitare absque Dei potentia & gratia.*

de 1. 1 SEPTIMO quero † an isti sortilegi et strigimage siue lamie vere corporaliter deferantur a demone, maxime qñ accedunt ad ludos, et cōgregationes nocturnas de qbus aliqua tetigi supra eo. q. iij. in princ. vel solum in spiritu patiantur diabolica illusiones. Rñ. q. ista est multum ardua & famosa. doctores vtriusq; facultatis pro maiori parte tenēt qd nō deferantur in corpore, sed duntaxat deludunur in spiritu per tex. in c. episcopi. xxvj. q. v. ex quo tex. videt firmiter probari ista opin. Theologi vero tenēt contrariū quod demon potest deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali, & per consequens quod deferi istas lamias siue strigas corporaliter vt supra, q̄ opinionem rationibus authoritatibus et exemplis pręclare demonstrant ego vero vtranq; referam, demū superaddā opinionem meam. Fundamētum, vt dixi, prioris opinionis est tex. in d. c. episcopi. vbi dr̄ ꝙ quædam scelerate mulieres retro post Sathanam cōuerse demonū illusionibus & fantasmatibus tam grauiter seducte sunt, quod credunt se et ꝓfitentur cum Diana dea paganorū nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierū equitare super quasdam bestias & multarum terrarum spatia intēpeste noctis silētio per rāsire eiusq; iussionibus obedire velut domine & certis noctibus ad eius seruitium euocari, & in fi-
2 ne dicitur † ꝙ demon q̄ primum mentem cuiuscunq; mulieris ceperit & illam per infidelitatem subiugauerit illico transformat se in diuersas species personarum & mentem q̄ captiuatam tenet in somnijs deludens ꝑ queq; deuia deducit, & cū solus spiritus hęc patitur infidelis hæc nō in spiritu siue anima, sed in corpore euenire opinantur, deinde subiungit ratio. Quis enim in somnijs & nocturnis visionibus non extra seipsum deducitur. & multa videt dormiendo quę nūquā vigilādo viderat, qs vero tam stultus, & hebes sit qui hæc omnia quæ in solo spiritu fiunt ēt in corpore accidere arbitretur? Hæc sunt quæ in effectu dicuntur in d. c. episcopi. per quem text. dicunt manifeste probari quod iste mulieres strige, siue strigimage, & strigones, vt vulgariter loquar & cęteri qui sunt malefice professionis non in corpore, sed in spiritu duntaxat deferuntur, hoc est quia in somnijs deludūtur a demone, & omnia quæ ipsi, vel ipse asserunt corporaliter vidisse tetigisse fecisse & præsentialiter interfuisse omnes sunt illusiones demonum pręstigiose, & figure apparentes occulis intellectus & mentis iam captiuate ipsorum virorum, siue mulierum quas figuras & apparentia signa ac operationes illas diabolus tam subtiliter et diligenter accommodat ꝙ vnusquisq; qui illa videt in somnijs oculo mentis vere & corporaliter vidisse non dubitet, immo teneat & firmiter credat more somniantis & tñ vere corpus
3 non mutatur de loco. † Præterea dicunt ipsi si esset verum quod demon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotissimas partes sequerenturr plura inconuenientia, & maxime hoc, quia posset ad libitum suum trahere quoscunq; ēt inuitos & illos deferre ad extranea deserta loca & compellere illos ad peccandum aut male tractaret eosdem, vel etiam quoscunq; cupidos perficere longum iter breuissimo tempore posset illos apprehendere et per aerem corporaliter ictu oculi deferre vsq; ad locum ipsum ad quē peruenire desiderant & sepius hoc faceret qm̄ ex his multi reperiuntur qui vellent euolare si possent, hi maxime qui magnorū Principum secreta & ardua negotia tractāt, immo posset ēt trahere hominem ad infernū, & sequeretur diuine legis destructio, qa data possibilitate in vno quo ad materiā corporalis delationis sequitur in omnibus alijs qui sunt eiusdem ponderis & qualitatis, vt dicit sanctus Thom. in tractatu quæstio. primæ partis. quæstio. v. in titu. de mirac & q. xvj. articu. ix. & x. titu. de demon. q̄ potestatem licet Sathanas haberet tēpore legi

antique ante Christi incarnationem & passionem, tamē per mysterium mirabilis passionis, illa potētia quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis & compellentis partim fuit totaliter abscissa & remota, partim vero debilitata siue angustata, vt alias diximus supra q. præcedenti adeo qd hodie non pōt ista miracula facere nec hominem deferre aut compellere ad malū secundum quod concludit S. Bonauen. in iij. senten. distin. xix. q. iij. nume. xxij. & xxiij.

4 Item sequeretur aliud, † quod quotiescūq; isti, sortilegi & malefici uellent aliquem incarceratum crimine capitali a furca, vel vltimo supplicio liberare, possent vtiq; ad ipsorum libitum hoc facere, si demones possent aliquem corporaliter deferre. quia isti magi mandarent demoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumen deferret, quod esset valde mirabile si esset verum, quia isti essent dñi dominātium. quinimmo ipsimet, dum capiuntur pro ipsis criminibus sortilegiorū, si possent a demone corporaliter deferri semper facerent se deferre extra carceres, & euitarent pœnas corporales, adeo quod rarissimi aut nulli ipsorum perirent, & iñ videmus contrarium quod ipsi malefici tota die capiunt cruciantur mille tormētis, suspenduntur laqueo, cōcremantur igne, & multis alijs supplicijs afficiuntur absq; aliquo impedimento, vnde sequitur quod ipsorū corpora non sunt in demonis potestate, sed animæ solū.

Nec est mirandum si ea quæ iste strigimage, & alij similes ea quæ vident oculo mentis in apparentia siue in imaginatiua intellectus dormiendo asserunt vere & naturaliter vidisse & corporaliter interfuisse, quia sepe videmus quod somniantes adeo verisimilia putant ea quæ prius viderant esse in somnijs vt pro veris qñq; illa promulgare non dubitent adeo firmiter insistunt in illa

5 opinione. † Si enim vapores & fumositates ciborum ex stomacho insurgentes ad cerebrū similes effectus & somnia causare possunt vt medici testantur, quanto magis demon potest apparentias ipsas humano intellectui representare, et demonstrare mille rerum species quę nulle sunt, hoc enim negat nemo. Præterea si febris quæ est morbus naturalis & ex indispositione elementorū corporeorum vt plurimum causatur & est calor mutuatus in igneum, vt inquit, Gale. in j. parte aphoris. vj. c. qui aggrediens qñq; partes illas cerebri intellectiuas siue imaginatiuas adeo illa vehementer apprehendit & preoccupat quod inducit frenesim, ita quod egrotus uigilando & loquendo in meridie efficitur freneticus & ex sano intellectu efficitur insanus demēs furiosus & dum plures adsunt non ueretur fatua quędam & extranea loqui & affirmare pro veris, item videre multa quæ nulla sunt in veritate si enim accidentia huiusmodi inanimata permutant hominis intellectum ita tenaciter et verisimiliter, quāto magis diabolus qui est substātia spiritualis & creatura Dei animata sensibilis & ingeniosa pōt istas imaginationes & apparentias demōstrare humano intellectui, quia cū sit incorporeus pōt partes illas imaginatiuas humani intellectus preoccupare & demonstrare per apparentiam aliqua esse quæ in veritate nulla sunt naturaliter & adeo verisimiliter ꝙ quis putet etiam medio iureiurando affirmare vera esse & interuenisse quæ nulla sunt vera neque naturalia, vt dicto capitulo episcopi.

6 † Sit ergo conclusio istius opinionis ꝙ istę mulieres strige nūcupate, aut viri eiusdem professionis non deferuntur a demone in corpore aliquo pacto, sed duntaxat deluduntur in spiritu. Quæ opinio exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinen. habens vxorem maleficam siue strigam, vt vulgariter dicunt, de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiam sed suspicabatur satis de ipsa interrogata quandoque ab ipso nunquid esset verum quod ipsa esset talis professionis & secte, semper mulier ipsa audacter negauit, deinde paulatim crescente fama contra ipsam de isto crimine quam maritus ex plurium virorum fide dignorum testimonio & relatione perceperat quod dicta vxor multum stricte conuersabatur cum quibusdam alijs mulieribus quæ erant strige & malefice publice & quod interueniebat cum eis ad multa turpia maleficia, & ad congregationes etiam nocturnas, vnde maritus decreuit velle animum suum declarare & ipsam in flagranti apprehendere & cepit inuigilare pluribus noctibus magna cum diligentia & attentione, & ita stetit vigit per duodecim noctes, vel circa, vt videret si ipsa de nocte ibat ad ludum demonum, vel ad faciendum aliquod maleficium & singulis noctibus obseruabat inquirendo lectum postquā vxor venerat dormitum si reperiebat ipsam pœnes se aut locum vacuum & semper illam adinuenit, & manibus palpauit quæ apud ipsum iacebat, deinde mulier ipsa post

paucos dies vna cum quibuſdam alijs mulieribus ſtrigis, & maleficis capta & incarcerata fuiſſe, quæ vna cum alijs examinata demum confeſſa eſt veniſſe ad ludum vna cũ alijs mulieribus incarceratis eius ſocijs tali die vndecima mẽſis &c. & tali nocte hora tali &c. idem eo conuerſo fatebantur alie, Maritus vero volens vxorẽ defendere aſſerebat ſub grauiſſimo iuramento quod illa nocte de qua dicebatur & illa hora maxime vxor ſua erat in lecto apud ipſum iacens & quod illam ſtudioſe tetigit non ſemel tantum, ſed iterum & pluries & allocutus fuit cum ea, ergo ſequitur quod corpus non patitur neq; mouetur a demone, ſed ſolus ſpiritus hæc patit per dictas illuſiones.

7 †Contrariam tamen opinionem quãplures excellentiſimi viri tenuerũt quod imo vere & naturaliter deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes ferme Theologi ſequuntur, ſanctus Bonauentu. in iij. ſenten. diſt. xix. q. iij. ſanctus Augu. in lib. x. & xxj. de ciui. dei. S. Tho. in ſumma. ij. ij. q. xcv. arti. v. in tit. de ſuperſti. & idem Tho. in trac. qq. j. partis. q. viij. in tit. de mira. & q. xvj. artic. v. & vj. in tit. de demon. & quidam Modernus Theo. magiſter Silueſt. prier. in quodam tractatu quem nuper eddit de ſtrigi. de mon. mira. lib. j. c. penul. & lib. ij. c. j. vbi tenet expreſſe q; poſſunt corporaliter deferri atq; deferuntur a ꝺemone ea maxime ratione quia ꝺemon natura ſua & ſecundum eius vires potentiam naturalem poteſt mouere & portare corpus longe etiam magis ponderoſum q̃ corpus hominis de loco ad locum motu locali, deo tamen permittente, & non aliter, & ſatis iſto caſu deus videtur permittere q̃n demoni non reſiſtit in iſtis operibus, quod nõ reſiſtat ſed permittat patet, ga & viri & mulieres qui fecerũt hanc profeſſionem ſaltim expreſſam, vt faciunt cõmuniter omnes iſta ſtrige et malefice quę

8 omnes ſunt † extra gremium eccleſiæ, & a communione fidelium penitus aliene de q̃bus deus & eccleſia nullam penitus curam gerit & habentur ſiue reputantur pro creaturis diaboli. vt no. xxvj. q. ij. q̃ ſine ſaluatore. & q. v. ꝺ. c. epiſcopi. in prin. & pluribus alijs rationibus & auctoritatibus de q̃bus latius per eos in locis prædictis, cõcludẽtes in effectu demonem deferre poſſe hominẽ de loco ad locum motu locali vere & corporaliter reſpondent ad dictum c. epiſcopi. quorum reſponſio hoc concludit in effectu quod ille tex. loquitur de alia ſecta multerũ longe diuerſa ab iſta. Ego autem omnino adherebam priori opinioni per text. in ꝺ. c. epiſcopi. nihilominus poſtea ex longa rerũ experientia & cauſarum huiuſmodi multitudine propter multas ac varias earũ operationes & exempla quorum aliqua vidi, aliqua vero a fide dignis accepi, ſum modo iſtius ſecunde opinionis quod deferantur in corpore. Pro cuius declaratione, præſuppoñ. Primo aliqua euidentiali. Secũdo fundamẽta quædã declaratiua. Tertio nonnulla exempla ſubijciam pro corroboratione. Quarto reſpõdebo ad ea quę dicuntur ſupra pro priori opinione & maxime ad ꝺ. c. epiſcopi. Quinto & vltimo deducam inconuenientia quædam quæ ſe-

9 querentur tenẽdo priorem opinionẽ. Primo igitur pro euidentia preſuppono vnum quod eſt tritum apud omnes Theologos & canoniſtas quod diabolus inter alia deſideria quæ ipſe habet, hoc vnum tenet, quod ſummopere deſiderat ab homine adorari, & ſicut deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehementer ſatagit & chriſtianos a vero diuino cultu auertat & illos obedientes atq; deuotos ſue poteſtati ſubijciat, vt ab eis cultum ipſum recipiat, ita dicit. S. Augu. lib. x. ꝺe ciui. dei. relatus per ſacros canones i c. nec mirũ. §. magi. & ſequẽ. xxvj. q. v. & S. Bonauen. in iij. ſenten. diſtinc. xix. q. iij. S. Tho. in ſum. i. ij. q. xcv. arti. v. in tit. ꝺe ſuperſti. in quo quidem cultu eundem ferre ritum & ordinem tenet quem in vero cultu diuino obſeruat eccleſia, & non ſolum circa res & myſteria, verũ etiã quo ad perſonas ſicut enim eccleſia & chriſtiana religio admittit plures viros diuerſe congregationis, habitus & nominis, ſicut eſt congregatio & religio ſancti Benedicti, quæ eſt monachorũ, itẽ ſan. Augu. Dominici, atq; Franciſci & aliorum, qui licet ſint diuerſi nominis & habitus et circa modum viuẽdi diuerſas regulas obſeruent, tñ quo ad diuinum officium, horas ordinatas & miſſarum celebrationem & alia pia opera oẽs tendunt ad eundem effectum, ſ. laudandi deum & orandi pro animæ ſuæ ſalute & proximi, eodem modo Sathanas ſub ſua diabolica religione recipit plures profeſſos diuerſe profeſsionis habitus & nominis qui habẽt diuerſas ritus & mores iſti in effectu oẽs tendunt ad idem. ſ. ad laudandũ & venenandum diabolum infernalem & illi bonam fidelitatem & homagium continuandum. & hoc eſt q̃ dicit tex. in c. excõmunicamus in prin. Et primum & ſecundũ ꝺe hæreti, facies quidem habentes diuerſas

caudas

caudas autem adinuicē colligatas, quia de veritate omnes conueniunt in idipsum de quibus quidem diuersis nominibus, ac diuersorum ordinum professoribus sub eadē religione constitutis diximus supra latius
10 eo.titu.q.ij. †Secundo euidēter presuppono quod Angeli, tam boni quam mali secundum Philosophum & communiter Theologos sunt substantie quædam spirituales, intellectiue, mobiles arbitrio, & incorporee, quæ non dependent a corpore, nec quo ad sui principium, nec quo ad finē, & non habent corpora naturaliter sibi vnita, ita dicit D. Tho. in trac. qq. dispu. in prima parte titu. de miracu. q. vj. & licet nō habeāt corpora naturaliter sibi vnita possunt tamē quandocunq; volunt assumere diuersas corporeas formas & cum illis diuersimode hominibus apparere & multas naturales operationes in assumptis corporibus hmōi efficere, vt idē Tho. testatur eod. titu. q. vij. & S. Aug. in xj. de trinit. & idē Augustin. xij. c. super Genesi. Sed dubitabatur an corpora hmōi sic assumpta sint vera & naturalia corpora vel fantastica & apparētia. Sol. dic q; non sunt vera & naturalia ex carne ossibus & neruis formata, sed sunt quasi naturalia & similitudinaria, & licet habeant in se aliquas operationes naturales sicut est motus localis, locutio, delatio, commestio, potus quamuis ista duo vltima sint naturalia quo ad principium tantū quo ad finē, quia cibi & potus assumptio fit naturalis in eis, sicut in homine, digestio vero nulla fit quia substantia cibi & potus nō cōuenitur in nutrimentum talis assumpti corporis, & licet plures habeāt ex ipsis operationibus naturalibus non tñ omnes habent sicut est crescere pinguescere nutriri macta ri dormire audire generare & similia, ista non habent nec alia quæ mutant formā dicti assumpti corporis sicut esset ēt egrotari pallescere & similia quę quidē corpora nō dicuntur esse perpetuo & naturaliter vnita dicte substantia spirituali sicut est vnio anime ad corpus humanum, sed est qualis vnio & adherentia quędam sicut motoris ad mo
11 bile vel figurati ad figuram. †Deinde videndum est ex qua materia corpora ipsa diquntur esse compolita seu fabricata an ex aliqua materia elementari simplici compolita aut ex alia substātia separata. dic q; ex quolibet elemento cōfici possunt nihilominus magis communiter fiunt ex aere quem ipsi Angeli possunt facilius inspissare & ingrossare & corpus ipsum formare, deinde in eorum resolutione dum a spiritu separantur similiter fit facilior resolutio, quia resoluuntur in fumum & vapores, vt idē Tho. comprobat eo. titu. q. vij. in fi. Et q; dixi corpora hmōi non habere virtutem generatiuam est verum in Angelo bono vtroq; modo, ex quo nullam habet operationē generādi, nec quo ad potētiam, neque quo ad actum, quia hoc non conuenit naturę Angelicæ, quæ coitum ipsum & omne aliud peccatum pœnitus abhorret, cuius est quodammodo incapax. Dęmones vero bene possunt. In assumptis corporibus generare, q;ppe quia in coitu carnali, sicut in aliis peccatis summopere delectantur, si qua tamē generatio ex illorum coitu succederet, illa nō prouenit ex semine illius assumpti corporis, quod nullū habet in se, quia ex quo non habet virtutem digestiuam, non habet etiā virtutem generatiuā, quia caret sanguine.
12 †Nam sperma oritur ex purissima substātia cibi iam bene digesti, vt inquit Auic. fen. xx. in tracta. j. c. iij. vbi dicit quod sperma est superfluitas digestionis quarte quæ fit cum cibus dispartitur in membris refudando a venis, tertia digestione iam cōpleta & est de summa humiditatis, proxime coagulationi ex qua nutriuntur membra dura & vena arter. e. Iste enim operationes naturales non conueniunt corporibus assumptis per dæmonem, quia non sunt naturalia ideo non faciunt sperma, nec possunt per se ipsā virtute propria generare, Diabolus igitur in coitu ipso generat ex spermate alieno scilicet al. cuius viri in somnijs polluti aut etiam in vigilia quotiescunque dæmon in forma succubi se transformat, idest in forma mulieris, & habet coitum cum viro, tūc recipit formam viri, & quanto citius velocissime accedit ad mulierem in forma incubi scilicet viri & assumens coitum cum ea intromittit dictum sperma in natura, & matrice mulieris, & inde sequitur prægnantia mulieris infantis & generatio, ac si mulier
13 cū naturali viro coitum habuisset. † Tamē infans ipse si oriatur non dicetur esse filius dæmonis, sed illius cuius erat sperma, ita firmant cōmuniter Theologi, s. August. in iij. de trini. & xxj. de ciuit. dei. & S. Tho. in d. tracta. qq. in prima parte titu. de miracu. q. viij. verticu. ad primum, Concluditur igitur dico in hoc secundo euidentiali quod Angelus cum bonus cū malus in assumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales per quas nō alteratur forma assumpti corporis, sed re-

manet in esse suo & in eadem proportione figure & forme. oēs vero operationes per quos alteratur forma siue figura corporis prædicti de quibus supra diximus sunt illis prohibite ratione prædicta. ita firmant ipsi Theologi in locis prędictis, sed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum, motu locali non immutat formam dicti assumpti corporis, ergo sunt capaces istius operationis.

14 † Tertio præsuppono quod Angeli mali Dęmones multa facere possent secūdum eorum naturalem virtutem & potestatem quæ tamen facere non possunt diuina prouidentia ipsos reprimente & eorum operibus resistente & sic maiora possunt in habitu & potentia quam in actu. ita idem Thom. in tract. qq. q. v. tit. de mirac. & Aug. in iij. de trini. vbi dicit quod Angeli mali quædam facere possunt eorū virtute & potentia naturali si permitterentur a deo quę ideo facere non possunt, quia non permittūtur impediuntur itaq; quādoq; ab illis agēdis ad quæ eorum naturalis virtus se extendere potest, idem ēt comprobat. s. Bonauen. in ij. sen. l. b. ij. distinctio. vij. vbi late disputat de virtute & potentia dæmonum, quam habent respectu creaturarum quid possint qualiter & quantum, possunt & quantū eis permittitur a deo, vbi enumerat plures operationes naturales quas dæmon facere potest tam in assumpto corpore, quam sine eo.

15 † Quarto & vltimo præsuppono quod licet Angeli boni & homines quandoq; per fidem & diuinā gratiam operentur miracula, & faciant aliqua quæ sunt vltra eorū naturalem virtutem & potestatem. vt dicit. s. Aug. in iij de tri. Dæmones tamen miracula aliqua operari non possunt, vt sint vera miracula quoniam miracula ipsa fiunt per gratiam & donum dei, quia est diuina virtus in effectu quæ miracula facit mediante persona & instrumēto Angelico siue humano sicut gratia prophetandi tradita fuit sanctis prophetis simplicibus & ignaris vt refert S. Greg. in ij. dialogo. & idem Grego. in prima Omel. super Ezechi. Miraculum enim siue operatio miraculosa est quoddā diuinum testimonium iudicatiuum diuine, virtutis & veritatis, vt dicit san. Tho. in d. trac. prima parte. q. v. de miracu. versic. respondeo quod si dęmonibus quorum est tota voluntas ad malum, potestas hæc daretur a deo faciendi miracula Deus ipse falsitatis eorum testis existeret quod diuine bonitati pœnitus incongruit. Concludendum est igitur quod dæmones nō faciunt nisi ea ad quæ eorum naturalis virtus se extendit diuina voluntas non retragatur, sed permittit, vt idem Thom. hæc eadem testatur ibi.

16 † Virtus enim Dæmonis est adeo vehemens & acuta quod multa opera quæ ipse facit eius virtute & industria, & ex rebus naturalibus adeo bene componit & velociter exequitur quod homines qui illa videt dicūt esse miracula licet in veritate nō sint.

Possunt ergo dęmones mirabiliter in nobis dupliciter operari. Vno modo per veram corporis transmutationem quando fit vera mutatio corporis. Alio modo per quandam illusionem sensuum ex aliqua immutatione imaginationis, neutra tamē operatio est miraculosa sed per modum artis & nature composita, vt ibi vide in quæstio v.

Quibus sic præsuppositis dico quod dæmones Deo permittente possunt in assumpta corporali forma hominem deferre vere & naturaliter de loco ad locum motu locali, & per consequens illas strigimagas, & sortilegos professos deferunt ad nutum in naturali forma ad quæcunq; loca quod dictū probatur primo ratione per ea quæ no. S. Thom. in tract. qq. in prima parte, quæstio. xvj. arti. x. vbi dicit.

17 † Quod in actionibus virtutum actiuarum considerandus est ordo rerum, qui non solum attenditur secūdum naturas ipsarum rerum, sed etiam secūdū earum motus. Habēt enim & ipsi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter consideratur, vno modo secundum propriam rationem, & secūdum hoc motus localis ad alios motus duplicem habet cōparationem. Prima est qua ipse motus est primus motuum. secundo quia per motum localem minima variatio fit circa mobile. nā cum per alios motus varietur aliquid quod est intrinsecum rei puta qualitas quantitas accidens aut forma substantialis per motū istum localem variatur solum corpus secūdum aliquid extrinsecum quod est ipse locus per cuius mutationem nō mutatur nec alteratur res in substantia, vel in accedenti aut alia qualibet eius qualitate intrinseca, & quantum ad hæc secundum prædicta cōpetit quod corpora moueantur a substantijs spiritualibus motu locali facilius & immediatus quam alijs motibus. Alio modo consideratur ordo motuum secundum ordinem mobilium, sicut enim motus cœli est prior motu corporis elementarijs ita motus corporum cælestium est prior motu corporum inferiorum respectu ordinis & secūdum hoc competit superioribus substantijs

ſpiritualibus mouere ſuperiora corpora cœleſtia, ita etiam inferiores ſubſtãtie ſpirituales quæ ſunt dæmones reſpectu peccati & priuationis gratie conuenit quod mouere poſſint, & moueant corpora inferiora ſiue humana ſint ſiue alia, quia data poſsibilitate in vno per conſequens datur in omnibus alijs huiusmodi. ne quę ſunt eiuſdem ponderis vel magnitudinis, vt dicit idem Tho. in d. artic. de demon. q. xvj. arti. x. in fi. & habetur per ſanct. Auguſt. in iij. de trinit. vbi dicit quod dæmones colligunt quædam ſeminа ex quibus formant ſpecies quaſdam ſiue animalia viuãtia quę fieri nõ poſſunt abſq; corpore mobili, ergo mouere poſſunt corpora inferiora de loco ad locum motu lo-
18 cali. †Secundo probatur hæc opinio authoritate ſacri Euangelij, Matth. iij. capit. vbi diabolus in aſſumpta humana forma tentãdo Ieſum in deſerto, adduxit illum in ſanctam ciuitatem, & ſtatuit ipſum ſupra pinaculum templi, quod eſt locus quidam excelſus, eleuatus, ſuper quo doctores antiqui legis prædicabant & doctrinam legis prædictę publicæ populoſq; docebant vt dicit ſanct. Thom. in glo. ſuper dicto capit. iij. in verſicu. diabolus autem &c. vbi dicit nota quod omnia opera illius tentationis corporeis ſenſibus completa fuerunt, quia diabolus tunc apparuit Chriſto in forma humana, & licet due ſint opinio. Theologorum ſuper illo puncto qualiter Chriſtus ſtatutus fuerit ſuper illo pinnaculo an per delationem dæmonis vel quod ipſemet pedibus proprijs aſcenderit mediantibus diabolicis perſuaſionibus, verior tamẽ opinio eſt illa qđ fuerit portatus a dæmone, & eleuatus de terra & vnico ictu ſiue momẽto fuerit por-
19 tatus in loco prædicto. †& hæc intelligentia magis conuenit huic Euangelij dum dicit, ſtatuit, quod idem eſt ſicut poſuit ſiue cõſtituit, ſi. n. pedibus proprijs Chriſtus aſcendiſſet ad dæmonis perſuaſiones, text. dix. ſi ſet adduxit, ſicut dixerat ſupra quando illum adduxit in ſanctã ciuitatẽ, vide ſanctus Thom. in dicta glo. & Alberi. mag. ſuper d. cap. iij. & ſanct. Bonauen. in ſecunda ſentẽ. lib. ij. diſtinctio. vij. per totum quod manifeſtius demonſtratur quod Chriſtus delatus fuit a dæmone ex eo quod omnes theologi firmiter ibi cõcludunt quod Chriſtus dum ſtatueretur ſuper dicto pinaculo reddidit ſe inuiſibilem circunſtantibus qui ibi aderant ne inſurgerent clamores in populo putantes miraculoſe Chriſtum aſcendiſſe locum, qui ſi proprijs pedibus naturaliter aſcendiſſet nõ erat opus quod ſe inuiſibilem redderet ex quo nil mirandum feciſſet, fatendũ eſt igitur quod diabolus ipſum aſſumpſit de terra & raptim vnico ictu ſtatuit illum ſuper dicto pinnaculo. Cum itaque dæmon portauerit Chriſtum in vero corpore qui erat deus & homo, & verum corpus humanum habebat, ipſumq; mouit de loco ad locum etiam ſurſum quod difficilius eſt motu locali deo permittente nulla ratio diuerſitatis redditur quare non poſſit etiam deo permittente portare homines iſtos ipſoſq; mouere motu locali ad nutum & loco ad
20 locum eo maxime accedente nominis voluntate ſecundum ea quæ diximus ſupra in iij. euidentia. †Tertio probatur hic, ſi humanus ſpiritus qui eſt anima, quæ eſt inclu ſa in iſto carcere terreno corporis humani, habet vires mouendi corpus ipſum de loco ad locum, aſcendendi, deſcendendi, currendi, ſaltandi, ſidendi, & aliud quoque corpus ſupra ſuum portandi ad omnem eius libitum eſt minus potens natura angelica, vt dicit ſanctus Auguſt. in iij. de trini. & ſanct. Thom. dicta quæſtione xvj. articu. x. quanto magis dæmon, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis libera, & ſoluta nulloque præmittur põdere carnis, quis neget quod ſimiles operationes naturales & longe maiores in aſſumpta corporali forma diuina potentia nõ re primente operari non poſſit certe nemo, & quod ipſe dæmon ſit longe maioris roboris quam homo immo pluribus hominibus ſimul habetur per S. Aug. in lib. x. de ciui. dei, relatum, xxvj. q. nec mirum, §. ſuper hoc. non eſt igitur mirandum ſi dæmon corpus humanum per ethera portare poſsit & quam velociſsime dummodo diuina voluntas ſibi non repugnet, ad quæ faciũt ea quę diximus ſupra in iij. euidentiali & quę di-
21 cemus infra in ſequen. memb. † Quarto dico quod vnuſquiſque eorum quę ſua ſunt eſt bonus moderator & abiter. l. in re mandata. C. man. & de rebus proprijs quiſq; poteſt ad libitum ſuũ diſponere, immo ab ipſo dño auferri non poteſt abſq; eius libito voluntatis. l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. iur. l. ſi. ff. de pac. & per Bar. in l. turis gentium. ff. eo. titu. iſte enim ſtrigimage magi & ſortilegi per illam profeſsionem effecti ſunt dæmonis creature eo qđ ſponte ſua ſub illius imperio & poteſtate ſe ſubiecerũt vt latius ſũ pradiximus i. ij. & iij. q. ergo ſequit qđ dæmõ de ipſis ſiue in aia ſiue in corpore ad eius libitũ qcquid vult diſponere põt, deo permittente, qui in hoc dæmoni nullũ præſtat impedi-

mentum sed relaxat sibi arbitrium & liber tatem virium suarũ in istos dico professos non autem in alios secundũ ꝙ dicit.S.Aug. in lib.x.de ciuita.dei.& in iij.de trini. & S. Tho.d.q.xvj.artic.ix.& x. habetur in d.c. episcopi ibi mentem quam diabolus captiuatam tenet per queque deuia ad eius libitũ deducit &c.Ex quo enim ipsi semel deũ relinquerunt, abnegãtes fidem catholicam & totum christiane religionis cultum non est dicendum quod deus amplius ipsos protegat vel de his curam aliquam habere velit, sed illos dimittit pœnitus sub potestate & arbitrio Sathanę postquam illi spõte sub eius imperio se subiecerunt,& eum principem habere voluerunt.cum sint igitur extra communionem fideliũ nõ sunt amplius oues Christi quæ fuerunt tradite in custodiam Petro,sed sunt oues externe.s.diaboli,vt habetur in c.firmissime.& in c.excommunicamus in princi.extra de hære.& d.c. nec mirum xxvj.q.& eadem causa.q.ij. qui sine saluatore,nimirum ergo si dæmones illos deferunt etiam in corpore, primo quia respectu substantie spiritualis adest potentia naturalis.secundo quia respectu diuine maiestatis nullum præstatur impedimentũ, vt concludunt theologi in locis supra nota

22 tis. † Quinto probatur hæc conclusio a maiori per ea quæ habẽtur Exod. vij.cap. vbi dicitur quod magi Pharaonis arte dæmonum cõuerterunt virgas in dracones & fuerunt veri dracones non autem superstitiosi nec illusorij,vt dicit.S.Aug. super glo. ibi dicens quod dęmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales, seu per quædam semina collecta q̃ habet vim putrefaciẽdi ligneas virgas & conuertẽdi in lubricem draconis speciem secũdũ ꝙ dicit S.Aug. in iij.de trini.quem refert & sequitur S. Tho. in dicto tract.qq.q.v.ver.ad octauum in titu. de mira.vbi dicit ꝙ licet ista apud nos videantur esse miracula,quia humana virtus ista non capit nec se extendit ad illa, tamen quo ad secreta naturę,& dęmonis intelligentia nõ sunt miracula immo opera ipsius naturę dę

23 monis industria fabricata.† Itẽ nota aliud mirabile dæmonis arte factum legitur in sacris literis quod Simon magus arte dęmonum canes loqui faciebat, nec dum est annus elapsus quod casus iste euenit in facto Rome vbi mulier quæ adam magica vetula quæ Francisca seneñ.dicebatur artis diabolice plurimum perita canem quendã magne stature nigrum totum secum ducebat quẽ post nõnullas preces reuerenter emissas loqui admodum faciebat & voce quadam velut humana verba articulata proferebat quæ audita fuerunt a pluribus, & maxime a quodam sacerdote presbytero qui rem ipsam propalauit domino alme vrbis Senatori qui de mandato.s. D.pape adiuncto sibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij sui vna cum quibusdam alijs viris maxime doctrine & experiẽtie mulierem ipsam solenniter examinarunt & comperto facinore flammis publice cõsumpserunt ipsam quæ canis loquela duplici modo fieri potuit secundũ Tho.d.c.v.de mira. aut quod demon assumpserit corpus in forma canis omnibus partibus suis bene proportionatũ,& locutus fuerit,aut quod esset canis verus & naturalis,& demõ per impulsum aeris motu locali sonum quendam formauerit similitudinem literate & articulate vo-

24 cis habentem.†& hoc modo etiam dicitur quod Asina Balaã allocuta fuit ipsum duabus vicibus,vt habetur nu.xxij.c. vbi Asina ipsa quæ portabat Balaam ibat ad regẽ Balac qui miserat pro eo,videns asina Angelum resistentem in via & se opponentẽ Balaam Asina declinauit a recto tramite & iuit per agros,Balaam percutiebat illã volens quod iret per viam illa recusabat, & adeo vehementer percussit illam quod cecidit,& tunc dominus aperuit os Asine & locuta est ad Balaam dicendo, quid feci tibi cur percutis me?at Balaã dixit, quia cõmeruisti & illusisti mihi,vtinam haberẽ gladium vt te percuterem,cui Asina iterum respondit?Nonne animal tuum sum,cui semper cedere consueuisti vsq; in præsentẽ diẽ dic quid simile vnquam fecerim tibi At ille ait,nunquam,quæ verba adeo bene & articulate ab ipsa asina prolata fuerunt qd̃ ab homine dicta viderentur,sed hoc factũ fuit ab Angelo ex diuina voluntate, vt ibi dicitur,& dicit S.Tho.in d.q.v.ad tertiũ quod Angelus mouit linguam Asine prædicte & per crebrã aeris repercussionem protulit articulata verba de quibus ibi naturalium verborum similitudinem habentia,tex. autẽ ibi dicit ꝙ dominus aperuit os Asine nõ Angel.vide Tho. in d.q.v.& vj. in titu.de

25 miracu. †Vltimo non omittã illud quod dixi Valer.Max.ꝙ olim Rome fortune simulachrum quoddam marmoreum ꝙ positum erat in via latina dicitur locutũ fuisse infrascripta verba ad Matronas illas Romanas videlicet, rite me matrone vidistis, riteque dedicastis nec putes ista fuisse Poeta

tum figmēta, quia si talia essent, profecto sacri Theologi in suis diuinis literis non inserent approbando prout fit per S. Tho. in d.q.v. in iiij. not. & est glo. not. in c. moyses. in versi. habitare. xxxij. q. ij. quæ dicit quod Angeli tam boni quam mali habitant in siccis corporibus. s. in statuis lapideis eneis & marmoreis in cadaueribus defunctorum in auibus in quibus ipsi dæmones dant respōsum, & refert exemplum Saulis qui adorauit diabolum, & alias dixi supra quod dæmon sub ydolorū forma peractis sacrificijs & precibus sortilegorum siue magorum ipsis interrogantibus & scire querētibus quæ occulta sunt respondet ad propositum voce quadam sonāti articulata verba, ac si ex ore hominis procederent nihilominus, neque vox, neq; verba naturalia sunt sicut humana, sed ex crebra aeris repercusione per dæmonem concitata verba illa prolata fuerunt, vt supra dictum est. Si igitur hæc fieri possunt arte & virtute dęmonis quæ longe maiora sunt intellectui humano minus capacia & difficiliora qđ canis aut aliud animal brutum seu statua marmorea verba articulata protulerint quanto magis credendum est quod dæmō possit corporaliter deferre motu locali aut brutum quod minus est quam animal de nouo creare vel vnam speciem in alteram transformare prout diximus supra de virga conuersa in draconē.

26 †Demum vt res ipsa cunctis clarius innotescat subdam exemplo. Annis citra. xx. in agro Sabineñ. vicino vrbi Rome in quodam oppido quidam Rusticus habēs vxorem quæ erat de expressa dæmonis professione, & pluries ab eo interrogata si erat de dicta ꝓfessione semper audacissime negauerat qui maritus ex quibusdam signis quę viderat maior suspitio animum eius apprehendit, vnde decreuit velle videre si verū erat quod de nocte ipsa exiret extra domū & quorsum tenderet & pluribus noctibus summopere inuigilauit, vt videret qđ ipsa faceret quę semper volebat post maritū ire dormitum, & diu postq̄ ipse intrauerat in lecto multoties vigilabat, demū nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipsa citata ire tenebatur ad ludum ipse maritus iacebat quasi dormiens & ipsa venit ad illū ad perscrutandum si dormibat quod vidēs maritus statim confinxit altius dormire & grauiori summo teneri, ipsa viso dormiente retrocessit statim, & pedetentim ibat lēto gradu, tūc maritus magis argute inuigilat, atq̄ obseruat cum diligentia cuncta quæ vxor ipsa faciebat, demum vidit quod accessit ad quendam angulū domus, & eleuata quadam cista assumpsit pixidem seu ollulam quandam quæ suberat, deinde exutis vestibus cœpit inungi cum certo vnguento in dicta ollula existente apud ignem calefacto, postea pixidem seu ollulam prædictam ad pristinum eius locum reposuit, deinde vidit illam velociter exeuntem de domo, ac si pedibus non tangeret terram. post cuius discessum maritus assurgens accessit ad ostiū quod clausum optime vidit etiam cum pessulo siue stanga interius de quo magis obstupuit deinde accessit ad angulum ex quo illa vnguentum assumpserat, & reperta ollula illam accepit, & alibi abscondit & reuersus fuit in lecto, perfecitq; somnum vsque ad mane. die vero sequēti reuersa vxore maritus illam interrogauit quo nam proficisceretur nocte illa quando ex domo recessit media nocte sola, quæ a principio fortiter negabat salua fronte. tūc maritus sumpto ligno cœpit illam acriter verberare, vt haberet veritatem ipsa adhuc indurato corde sistebat, demum maritus sumpto pixide siue ollula, ecce dixit mulier maledicta, vide si credis ꝙ nouerim scelera tua, & grauiter sibi comminabatur aut quod mortē subiret aut illum doceret quomodo facit illas vnctiones & discessus quia volebat omnino accedere ad cōgregationes illas quas intendebat omnino videre, & quæ fierent in eis tunc mulier ipsa confusa dum vidit pixidem vnctionis fassa est ingenue errorem suum implorando suppliciter veniam ab ipso viro qui libenti animo sub fide promisit ei indulgeri dummodo ipsum adduceret secum vna nocte ad congregationes prædictas, ipsa tunc aperiens os suum cœpit vera loqui & cuncta die professionis capitula recensiuit, & ostendit voluptates, illecebras, & gaudia immensa quæ inde assumebāt & de amenitate & delectatione ludorum magnificentia chorearum opulentia conuiuiorum principis illius liberalitate & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit, ex quo indulgentiam admissorum a marito ipso impetrauerat qui maritus curiosus ista videre, & interesse præcepit vxori vt quā primum ad dictam congregationem accessura erat ipsum euocaret quæ mulier promisit illum adducere & impetrata prius licentia a domino Sathana de adducēdo maritum ad ipsam congregationem, aduenientе hora adhibitis vnctionibus vnusquisque ipsorum super suo hirco æquitando quam

velocissime peruenerunt ad locum ipsius cõgregationis & anteq̃ discederent de domo vir ipse diligenter præmonitus fuit ab vxore vt summopere præcaueret ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in loco congregationis signo crucis se muniret, aut illius nomẽ nec Dei, vel Iesu Christi quouis modo commemoraret, maxime in laudando vel adorando qui sic facere promisit in loco sistentes vxor dimisit maritum in certa parte monendo ipsum, vt illam expectaret donec reuerteretur a præstando obediẽtiam earum principi Sathanę quemadmodum vnusquisq; aliorum tenebatur, qui maritus videns tam innumeram virorum ac mulierum multitudinem illic adesse vehementer obstupuit, finita obedientia fiunt tripudia & choree q̃ celeberrime cum maxima cymbalorum tympanorũ aliorumq; instrumentorum dulcedine & tripudiantiũ numerositate ordine quodam retro grado contra morem, naturã & ordinem chorearum quibus nos vtimur, quibus peractis p̃parantur mense q̃ amplissime, cum maxima ępularum & conuiuantium copia & optimis ferculis vxor illa ex indulgentia principis introducit maritum ad mẽsam comedere incipiunt, maritus degustãs epulas insipidas petijt salem qui nullus aderat in omnibus mensis, nec dum veniens quisquã cum sale iterum petijt atq; rogauit procedente mora, iterum atq; iterum terq; quaterq; salem ipsum supplicando petijt, & toties replicauit quod demon quidam salem ipsum attulit, vnde maritus videns salem summopere gauisus est, & prægaudio magno dixit hæc verba. hor laudato sia Dio, pue venne questo sale, quo verbo prælato postq̃ auditum fuit nomen dei laudatũ vnico momento cuncta periere & oẽs vndiq; statim discesserunt mẽse epuleq; omnes cõsumpte sunt, luminaria cuncta quæ multa erant illico extincta sunt, adeo q̃ maritus ipse reperitur solus & nudus in loco ipso in medio tenebrarum stetitq; sub illa frigidissima nuce beneuentana per totam noctẽ vsq; ad mane cum maximo frigore & periculo, die vero sequenti videns pastores qui pascebãt greges circa loca vicina ab ipsis petijt, vbi nam esset ipse, quæ regio illa dicebatur, cui responsum fuit quod erat beneuentana, quæ distabat a patria ipsius viri centum miliarijs vel circa, ipse vero erat nudus sicut alij qui vadunt ad choreas demonum, multum male se habuit in partibus illis adeo quod substulit periculũ mortis, & quia valde ignotus erat in ea regione & sine pecunijs coactus fuit mendicare ostatim amore dei adeo quod inuenit tunicellam quandam satis contrittam, vt posset se tueri a frigore quod tunc vigebat & sic paulatim quærendo victum in itinere amore dei tantum ambulauit quod peruenit ad patriam spacio octo dierum vel circa, & erat adeo deformatus & macilentus quod a paucis recognoscebatur, & accedens ad curiam principis illius castri detulit quærelam contra eius vxorem & quasdam alias mulieres eiusdem professionis eius socias quæ omnes fuerunt incarcerate & dum a principio negarent, instante viro prædicto testimonium verum de visu ferente tandẽ omnes fasse sunt, & ardentissimis flammis

27 combuste. † Nec dum decem lapsi sunt vel circiter anni quod mulier quædam iuuencula infra xvj. annum ætatis existens adhuc virgo eiusdem Sabinen. diocesis ex altero tamen oppido oriunda a quadam alia maleficia striga seducta vt religionem diabolicam profiteretur ad ludũ adducta fuit & præmonita ne signo crucis se muniret, aut Deum Iesum vel Christum collaudando memineret postq̃ ad locum congregationis accesserunt iunior ipsa videns tam maximam mulierum virorumq; multitudinem & principem ipsum Sathanam in solio maiestatis tam superbe sedentem & tot auratis ornamentis & purpureis vestibus decoratum vehementer obstupuit, & quæ simplex erat virgo incauta primæ monitionis oblita ob rerum magnificentiam & maximum stuporem quo apprehensa erat se signo crucis muniuit dicendo. Iesu bene detto che cosa e questa? nec dum verba prędicta perfecerat quod statim cuncta euanuere, & omnibus luminaribus penitus extinctis sola hæc misera inter maximas tenebras valde mesta reperitur & quam maximus pauor vehementer illam apprehendit ex quo pœne mortua est, sed recordata de nomine Iesu & beatæ virginis Mariæ deuotissimis precibus se illis commendauit vouitq; castitatem perpetuam si incolumis inde euaderet & diuino auxilio illustrata tanta solitudinis periculũ mox euasit, quia senex rusticus vna cum filio & asello transibat prope locum prædictum vbi erat ista puella quæ plurimum lamentabatur de sorte sua, qui senex audito gemitu accessit ad illam dicens, filia mea quid facis istic sola isto tempore nocturno, quam cum nudam videret magis obstupuit quæ simplex vir-

go maxima erubescentia ducta quæ nihil habebat vnde pudibunda pertegeret post multas lachrymas, gemitus, & suspira, huic viro q̃ plurimum se cõmẽdauit vt illã se cũ adduceret ad domũ suã qui senex accepit pallium suum & posuit super humeros puelle & illam secum ad domum suam quę non multum distabat adduxit, & in itinere totam seriem facti sibi narrauit, qui senex stupore & pietate plurimum afficiebatur audiuitq; ex qua patria quibus ve parentibus orta esset & decreuit senex omnino hęc eius parentibus enuntiare, & puellam ipsam eisdem restituere. Et gressi sunt domum vxor senis quæ erat multũ pia perq̃ blande virginem recepit, & apud se in lectũ retinuit, et deinde per duos vel tres dies maxima charitate materna pietate tractauit eandem vestibus suis induit & post triduum maritus accepit asellum & comite filio puellam ipsam equitantem ad patriam suam illesam reduxit propriisq; parẽtibus eandem restituit qui dudum fleuerant perditionẽ filię putantes ne aliquis miles aut alius neqũ vir nocturno tẽpore rapuisset eã secum, qui senex maxima veneratione & amoris dilectione a parentibus puelle amplexus est receptusq; muneribus pro se & filio dimissa puella ad domum suam reuersus fuit quę quidem puella postq̃ dono dei & gratia beatæ Mariæ virginis tam graue periculum euaserat decreuit omnino votũ iam factum adimplere & ingressa fuit monasterium S. Fran. assumptoq; habitu solenniter professa fuit, & castissime vixit cuius parentes liberum præstitere consensum, illam vero maledictam strigam quæ filiã suã adduxerat ad illum locum detinuerunt curie & recomperta publice fuit igne combusta. Hæc, n. quæ audiui rerum, modo referã quæ ipse vidi & in foro habui quæ plura sunt, tamen duo tantũ quæ recentiora sunt referam. Anno dñi M.dxxiij mense Septẽbris dum essem in quoddam Castro Monasterij S. Pauli de vrbe apud regionem Sabinen., vt mea quædam illic expederem, & mox ad vrbem reuerterer, summis fui precibus rogatus a Reuꝛen. P. domino Abbate illius monasterij qui est dominus in temporalibus dictorum Castrorum, vt accederem ad aliud Castrum eiusdem monasterij ibi victimum q̃ Nazarenum appellant ad examinandum tres mulieres malefic s siue strigas, vt dicebant, quæ in arce ipsius Castri aliquandiu incluse remanserunt & quę ex earum dictis acciperem sibi referrem atq; consulerem quid mihi in re illa gendum esse videretur. Ego enim qui meis prę peditus eram licet non potuerim absque magno meo incommodo illuc accedere & huic rei vacare nihilominus vt morem gerem tanto viro quem alias in meis valde gratum & benignum reperi non potui euitare quin eius preces mihi mandata seruarem. Accessique ad illas quarum vnam q̃ mihi fortior videbatur examinare cepi, & pluribus exhortationibus, vt veritatem aperiret, persuderi, quæ demum post aliqualem hęsitationem cœpit vera loqui, & rem ipsam totam fateri qualiter ipsa erat de secta illa strigarum & essentiæ professa in qua professione insteterat per annos quatuordecim et triginta quibus continuũ commercium habuerat cum demone & nouerat alteram mulierem maleficam quæ fuerat, eius magistra & ipsam ad professionem adduxerat & quo isto tempore plurima maleficia siue veneficia fecerat, et cõtra iumenta ex quibus homines vescuntur perierant, iumẽta autem quatuor, & quod plurimũ segetes immaturas ventis grandinibus et tẽpestatibus sternerat & pluribus detrimentauerant, & multa alia horrenda obscena machinata fuerat arte illi malefici ad vituperandum infantis suis. Quã ego fabulosus interrogans vt clarius haberem quæ sunt istius sectę bolice religionis professionis secretu. Primo ipsa fecerat, vt sibi quid esset illa professio quã nouiteres ipse facerãt cũ demone, & quibus modo & ordine ad illã accederent & quibus cerimoniis & solẽnitatibus vniuntur in ea. Ad quid se obligant demoni. Sub qua forma verborum fit obligatio ipsa, itẽ posita quæ sunt ab eis seruanda & ad quæ teneantur. Et militer q̃ præmia habẽt & quæ habere soleant ab eorũ principe demone, & ex quibus rebus simplicibus vel mixtis cõponunt vnguenta quibus linunt corpora sua dum vadunt ad ludos et cũ quibus ẽt rebus faciunt alia venefica maleficia. Et quem ordinem tenent quando accessuri sunt ad ludos prędictos & si est verum quod vadunt corporaliter vel illa sit illusio siue visio quædam in apparentia in mente, & intellectu & cursu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur & quomodo & per quem. Item quomodo & qualiter celebrãt facticia offerunt preces & munera demoni. Item quæ sunt illis præcipua in obseruantia in dicta professione & alia quędam q̃ nunc nõ recordor quę

quidem mulier sub spe venie cuncta a prin
ci. vsque ad finem recensuit quæ professio
ipsa requirit exprimendo omnia singula il
28 lius capitula. †Primũ enim dixit quod
qñ adducta fuit per illam eius magistrã an-
te tribunal principis earũ qui est diabolus
in forma regis præsidens in solio maiestatis
instructa prius a magistra quid factura erat
venit & oportuit primo abnegare baptis-
mũ & omnia christiane fidei documenta re
linquere, deinde ecclesiastica sacramẽta cũ
cta proijcere pedibusq; propijs conculca-
re crucem & imagines beate Marie virgi-
nis & aliorum sanctorum q̃uis hęc vltima
non fiunt corã eo, sed alibi, postea satis est
ꝙ ista promittant se facturas quam primũ
cedet occasio, deinde fecit obligationẽ per
solennem stipulationem in manibus ipsius
Principis, qua vouit & promisit ꝙ perpe-
tuo erit illi fidelis & obediens & omnibus
eius mandatis parebit. Deinde medio iure-
iurando tactis scripturis super quodam ma
gno libro obscuras paginas continente prę
stitit homagium siue perpetuũ vassallagiũ,
& quod nunq̃ redibit ad fidem Christi nec
diuina præcepta seruabit, sed solum ea quę
per ipsum principem erunt decernenda, &
ꝙ perpetuis futuris tẽporibus erit obediẽs
illi & veniet commune cum vocata fuerit
ad ludos & congregationes nocturnas, &
quæ in eis per alias mulieres fiunt ipsa fa-
ciet, & quod etiam aderit sacrificijs illorũ
nocturnis, & solitas preces & cultum ado-
rationis præstabit, vota quæcunque que ip
sa præstare cõtingerit pro viribus adimple
bit & quoscunque poterit alios ad eandem
professionem adducet. Econuerso autem
ipse princeps ægregia fronte promisit eidẽ
mulieri sic præsenti præstare perpetuã fœ-
licitatẽ, gaudia immẽsa & voluptates quas-
cũque in hoc mũdo habere desiderauerit,
& demum post hanc vitã longe maiora mu
nera consequetur. Quo facto statim vnũ dę
monem cõstituit ad custodiam ipsius mulie
ris quam nunq̃ relinquere debeat, sed illi
inseruire ĩ omnibus quæ ipsa cupiet & quo
tiescunque cõtigerit ad ludos accedere hoc
ipse intimabit mulieri, & illam deferret &
instruet vt supra qui qui dẽ demon associa-
tur ei tanquam maritus vxori, insuper di-
xit ꝙ sæpius accedunt ad congregationes
illas vbi maxima mulierũ numerositas cõ-
gregatur & non vident illa in mente & in-
tellectu in apparentia, sed in vera & natu-
rali forma accedunt ad loca prædicta hoc
modo & ordine, videlicet quia primo per
vnum vel duos dies antequam fiat congre-
gatio intimatur sibi per dæmonem illũ qui
est ad ipsarum custodiam constitutus quali-
ter nocte tali & tali hora se pręparet ad ve
niendum ad ludum quæ mulier si haberet
iustam causam impedimenti deducit, & au
ditur dummodo sit causa vera, & excusabi
lis quę legitime excusare posset, alioquin si
fingeret habere causam quæ nulla esset vt
non accederet non deferebatur inuita, sed
remanebat in domo sua, nihilominus ꝑ pœ
na sui mendacij adeo fortiter cruciabatur
a dæmone vt in mente & in corpore maxi-
mis & continuis doloribus & ægritudine
intrinseca vel extrinseca tam fortiter vexa
batur quod die noctuque nil pœnitus quie-
tis haberet, sed semper tribu laretur & om
nia quę ipsa ageret euanescerent & perirẽt
in fieri, adeo ꝙ necesse fuit vt tot mala ces-
sarent ꝙ peccatum suum fateretur & pro-
mitteret etiã medio iureiurãdo ꝙ amplius
non recusabit accedere, & hoc modo eua-
sit ab illis malis. Cum vero promitteret ac-
cessurã statim adueniẽte nocte & hora euo-
cabatur voce quadam velut humana ab ip
so dæmone quem non vocant dæmonẽ sed
magisterulum, alie magistrum Martinettũ
siue Martinellum hoc nomine diminutiuo,
quę sic euocata mox sumebat pixidem vn-
ctionis & liniebat corpus suum in quibus-
dam partibus & membris quo linito exi-
bat ex domo & inueniebat semper magiste
rulum suum in forma hirci illam expectan
tem apud ostium, super quo mulier ipsa di-
xit quod ęquitabat & applicare solebat for
titer manus ad crines & statim hircus ille
ascendebat per aerem, & breuissimo tẽpo-
re deferebat mulierem ipsam vsque ad nu-
cem beneuentanam & ibi illam suauiter de
ponebat vbi innumera mulierum virorũq;
multitudo coram Principe illo vndiq; con
29 fluebat. †Primũ aũt qđ faciendũ erat ꝑ ip-
sas mulieres erat signũ obediẽtie & reuerẽ
tie q̃ fiebat corã principe ordine quodã re-
trogrado in oppositũ directo illi reuerentie
quã nos pręstare solemus. nos. n. inclinamus
caput & humeros flectimus genu crure re-
tro curuato voluẽtes vultũ ad principem si
ue ad aliũ quẽ veneramur, ipsi vero faciunt
cõtra quia terga voluũt versus principem
& caput curuant versus humerus adeo vt
mentũ cœlũ respiciat. crura vero nõ curuãt
retro vt nos facimus, sed eleuant sursum a
terra a parte anteriori, & ita seruat ibi. pe-
racta igitur reuerẽtia, princeps mãdat ꝙ oẽs
tripudiẽt, saltẽtq; cum letitia & gaudio su-

mentes vnaqueq; voluptates suas & vnus quisq; demonum accipit mulierem suam ad cuius custodiam deputatus est & cū ea gerit saltationes illas magna letitia atq; dulcedine & interim præparantur mense cū sanctissimis ferculis abundantissime ornate & celebratis choreis veniunt ad conuiuia, quibus cōpletis & cibatis omnibus extinguntur luminaria omnia & quisq; demō in forma incubi, s. viri suam capit mulierē, si qui vero sunt viri habent demonē suum in forma succubi, s. mulieris & sic adinuicem oēs adimplent coitum carnis & cū maxima voluptate. quo officio completo reuertunt ad domum oēs equitantes super illis hircis, sacrificia vero cū fiunt fieri solent statim post peractum reuerentie signū fit adoratio, qua expleta deueniunt ad tripudia & alia de quibus supra quanuis sacrificia ipsa celebrare solent ēt in alijs locis extra locum cōgregationis, puta in domo priuata, vel in quibusdam locis occultis vt late diximus supra eodem, q. iij. & v. Sed aduerte ad duo quod ipsa dixit. vnum est quia demones festināt reportare illas ad domum antequam labat nox & antequā pulsetur campana pro Aue maria de mane quæ pulsari solet in aurora vel parum ante, qm̄ si forte pulsaret campana tempore quo deferuntur ad domum recesse habet illarum magister in eodē loco vbi audit sonum prædictum deponere mulierem, aut virū nec potest amplius ipsum vel ipsam tangere, sed necesse est quod resi duum illud itineris pedibus proprijs ambulet quod perraro quidem euenire solet, quia ita velociter ipsas reportant quod non impediunt a sono. Secūdo est quod retulit qđ quotiescūq; interfuerat ludis ita fessa reuertebatur ad domū propter illas choreas saltationes, quia erat debilis complexionis vt apparebat quod per tres vel quatuor dies male se habebat i corpore propter magnos labores quos sustinuerat quę similiter cum demone suo dum esset in forma incubi sepissime fuisse carnaliter cognitam maxima cū delectatione testata fuit, hæc illa ibi,

† Aliud breuius exemplum superaddā, alia quoq; mulier eiusdem professionis quę vna cum præcedenti erat incarcerata dum deferretur a demone suo, reuertēdo a ludis prædictis in itinere antequam peruenirent ad domum dum esset vicina oppido patrie sue audiuit pulsare cāpanam de mane pro Aue maria. Vnde demon necesse habuit illam deponere & discedere quā depositi statim & dimisit in quoddam agro iuxta quandam ripā vbi erant spineta quędam & in dicto loco ipsa misera mulier necesse habuit expectare vsq; ad mane, quo lux clara appareret, sed fortuna profuit sibi, quia illa die in aurora, & in diluculo quidā iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum quem ipsa videns transeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio, quod audiens iuuenis prima facie timuit ad quantulum, sed videns postea mulierem ipsam quæ feminuda erat a femoribus supra & crinibus sparsis scapillata tota magis obstupuit, nec audebat ad ipsam accedere, nihilominus illa adeo benigne & humiliter ipsum rogauit vt accederet ad illam quod uenit et interrogauit eandem postquam illam recognouit cur illic ita sola moraretur in ea forma, cui illa dixit quod tota nocte asellū suū quem perdiderat perquisierat & nunquam potuit illum inuenire, cui iuuenis subridens minusq; credens dixit hoc enim aliud sibi querit quam aselli inquisitio qui querit aselli um vadit cum socio, & non sola sic feminuda & scapillata. aliud est quod querebas dixit ipse, dicas mihi veritatem si vis qđ aduuem te. vnde venis, vbi fuisti, quid facis hic sola, quis te adduxit, dicas mihi omnia si vis habere suffragium. & ero tibi secretus & fidus. Tūc mulier ipsa Lucretia nuncupata quæ erat satis pinguis, pulchra licet satis timeret seuitiam viri & suorum cōsanguineorum, tū confisa est de iuuene illo rogando ipsum prius summis precibus ne cui quam reuelaret factū illud sed taceret, quia ipsa volebat pinguiora munera sibi elargiri, cui iuuenis sub fide promisit quod absq; dubio cuncta referret, & ille futurus erit sibi secretissimus, tunc ipsa fassa est quod reuertebatur ea nocte a ludis beneuētantis, & dum esset in itinere deferreturq; per aerē a magisterculo suo audito sono campane quę pulsatur de mane pro Aue marie fuit sibi necesse quod illam deponeret in terram in eodē loco in quo reperiebatur qm̄ audiuit sonum prędictum & hoc modo ipsa sic sola reperiebatur ibi, qui iuuenis accessit ad illā & præstitit sibi opem in resistuendo & recaptando se, deinde associauit illam vsq; ad domum absq; eo qp aliquis factū illud aduerteret pro cuius laboribus, & fide mulier ipsa donauit dicto iuueni vnum par caligarū, vnum birretum & camisiam vnam, & certas pettas casei, rogando eum iterum atque iterum vt taceret, & ita promisit & tacuit rem ipsam plures menses, deinde nescitur quo spiritu aut indignatione vel lapsu tuū

tutis ductus rem ipſam ſecreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit, adeo quod paulatim res deuenit ad notitiam curie, vnde mulier ipſa capta & cum alijs incarcerata fuit', & iuuenis ille vt teſtis omnia ꝺ medio iuramẽto depoſuit, adeo ꝙ ipſa quoque poſt multa facinus ſuum d.utius tergiuerſare non potuit, ego in illarum ſententijs intereſſe nõ potui quia neceſſe mihi fuit ad vrbem reuerti illaſq; dimiſit earum iudici ordinario vt iuſtitiã faceret, ſed cuncta retuli' præfato dño Abbati prout inueneram qui mandauit ſuo Locumtenenti vt de ipſis iuſtitiam faceret, & inde ad paucos dies retulerunt mihi quod vitam ſuam finierunt flãmis. Illarum vnguenti vidi atq; tetigi & quoſdã alias maleficas mixturas, quibus grauiſſimas egritudines in humanis corporibus inferebant. & illud ẽt vidi quo hominem ad earum libitum in furorem & inſaniam inducebant, quæ omnia mandaui
31 igne comburi. †Ex quibus manifeſte deprehendi poteſt quod vere & corporaliter deferuntur, nõ autem in ſpiritu illuduntur, ad quid enim opus erat ꝙ illa prior cõque reretur de laxitudine corporis & membrorum poſtq̃ reuerſa erat a ludis vbi dixit ꝙ per tres vel quatuor dies ſe male habebat in corpore propter magnos labores dictarũ chorearum ſi in ſpiritu duntaxat fuiſſet apprehenſa illuſione illa non erat opus quod cõquereretur de corpore & nimio labore qa corpus non laborat in ſomnijs, ſed animus duntaxat, vt d.c.epiſcopi. Altera ẽt mulier de qua in vltimo exemplo nõ fuiſſet comperta ſola in illo loco niſi iuiſſet ī corpore, vt ex prædictis. Sed quero nunc quare eſt quod in iſta ſecta vt plurimum ſunt mulieres, viri autem rari ſunt. R ñ. plures reddun tur rationes per doc. prima eſt ꝙ mulier rãq̃ debilior & fragilior facilius decipitur a diabolo, & credit oĩa quæ ſibi perſuadentur, c. forus. de verbo. ſigni, c.j. de cland. deſpõ. et habetur Gene. iij. c. vbi diabolus ſerpens prius decepit mulierem q̃ virum, eo quia magis credula fuit, alia poteſt eſſe ratio quod faciunt propter explendam libidinem carnis q̃ alio modo non poſſent abſq; ignominia ſatiare iſto enim modo capiunt delectationem cũ demone & complent deſiderium ſuum abſque eo quod contra ipſas inſurgat infamia vt explurium ipſarum mulierum confeſſionibus accepi dum iſta ſubtiliter indagaret. Quidam alij dixerunt quod mulier eſt magis vana & curioſa & magis familiaris diabolo q̃ ſit vir, & quæ minus timet tranſgreſſionem præcepti ſuperioris q̃ vir quaſi quod magis regitur voluntate appetitu & ſenſualitate q̃ ratione, vt habetur xxxj. q. vij. quod propoſuiſti. & q. v. Adam & c. mulier, & per gl. in d.c.j. de clande. deſpon. & d.c.iij. ſuper Gene. & ibi per ſacros doc. Ex prædictis itaq; cõcludo concluſionem ipſam eſſe ſufficienter probatam, cui non habent obſtare prædã quæ ſupertus in contrarium adducebantur. Et primo non obſtat tex. in dicto capitulo epiſcopi, ſuper quo tenentes contrarium ſe omnes fundant, cui licet per alios docto. antiquos & Moder. fuerint date plures reſponſiones ad vnum tamẽ tendentes. ſcilicet ꝙ ille text. non loquitur de ſecta iſta ſtrigarũ, ſed de alia tõge diuerſa ab iſta. Ego tamen idem comprobando alio modo reſpondebo ad illum tex. declarando literam & mẽtẽ illius cõcilij, & anteq̃ ad viteriora pro-
32 cedam præmitto † quod omnis lex recipit interpretationem a ratione ſua, maxime q̃ ratio in lege reperitur expreſſa quæ magis attendenda eſt q̃ dictum legis. l. adigere ſ. q̃uis. ff. de iurepa. l. cũ pater. ſ. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibẽtur. & l. milites agrum in princ. ff. de re milit. l. nomen in fin. ff. de leg. iij. & Bar. in l. ij. ſ. videndum. ff. ad tertul. idem Bar. in l. omnes populi in vij q̃ prin. ff. de iuſt. & iur. Bar. in i. ſi conſtante in v. col. in vij. & ix. q. ff. ſoluma. & in l. ſi vero eo. ti & in l. j. C. quę ſit lon. cõſu. & j. hiſt. conſitetudo per Gemi. in c. vbi periculũ in ij. no. de elec. lib. vj. & eſt gl. no. in clemen j. de elec. in ver. eligatur. & gl. in d.c. conſuetudo. i. diſt. ideo dicunt doc. ꝙ cui nõ cõuenit ratio legis minus conuenit ipſa lex. d. l. cum pater. ſ. dulciſſimis. & d. l. nomen in ff. & d. l. milites. la prima. & la. ij. ff. de re milit. Quibus præmiſſis dico quod ratio principalis illius. c. & intentio concilij Aquiſg. nõ fuit velle impugnare & habere pro impoſſibili quod demon deo permittente nõ poſſit hominẽ corporaliter deferre de loco ad locum motu locali, quia ſi fuiſſet iſtius intentionis dixiſſet contra communem omnium Theologorum & canoniſtarum ſententiam, immo contra tex. proprium ſacri euangelij Matth. iiij. Luc. iiij. & Marc. j. c. in prin. vbi apparet quod diabolus tentando Chriſtũ, qui erat deus & hõ naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi et in montem excelſum vt latius infra dicemus, intẽtio igitur finalis illius cõcilij in illo ver. Illud ẽt non eſt omittendum &c. fuit, velle improbare & damnare errorem illũ in quo

erāt mulieres ille scelerate de qbus ibi quæ erant hęretice & in sua obstinata opinione damnate & quæ fuit ratio principalis atq; finalis quare conciliū illud declarauit mulieres illas esse hęreticas & dānatas. Ratio dico principalis fuit illa q̄ ponit ibi tex. videlicet. Cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitrantur, hæc est ratio principalis quæ facit illas esse damnatas ꝙ melius declaro sic. Concilium illud in princip. exponit generale edictum quo mādat omnibus episcopis, & clericis vt summo studio elaborent pernitiosam sortilegā & magicam artem ex parochiis suis pœnitus eradicare. & sic primo improbat artē, deinde deuenit ad speciem f. ad homines illius artis peritos dum dicit, quod si aliquē virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inueniant turpiter dehonestatum ex parochijs suis deijciant, quia subuersus est & is etiā qui similis est sibi subuersi sunt omnes & a diabolo captiui tenentur qui relicto creatore suo diaboli suffragia querunt & ideo a tali peste debet mūdari sancta ecclesia, hic enim remanet cōpleta oratio prime partis capituli vbi conciliū mandat extirpari hanc reprobam artem magicam & sortilegam & illius professos turpiter dehonestatos & externos a fide catholica ex omnibus parochijs suis expelli, ad hoc vt sancta ecclesia a tali peste liberetur. Deinde incipit secunda pars ibi, illud ēt non est ommittendum ꝙ quædam scelerate mulieres retro post Sathanam conuerse &c. vbi concilium prędictum mutauit sermonem et posuit alium casum diuersum a pręcedenti ꝙ patet ibi dum dicit, illud non est ommittendum ꝙ quædam scelerate mulieres &c. tex. ibi in princ. locutus fuit de mulieribus quæ artem magicam & sortilegam profitētur ibi dum dicit si aliquem virum aut mulierem huiuscemodi sceleris &c. si enim cōcilium prędictum in illa secunda parte voluisset intelligere de eisdem mulieribus de quibus fuerat facta mētio in principio, text. non dixisset per ista uerba quędam scelerate mulieres &c. sed dixisset per aliqua verba repetitiua earundē personarum & qualitatum, videlicet, eedem ipse dicte vel prędicte, vel per alia similia verba ex quo enim tex. in d. ij. parte non fuit locutus per uerba repetitiua, sed per diuersa & diuersum sensum, & casum demonstrantia, fatendum est de necessitate quod ille sit diuersus casus a præcedenti, & sic diuersa species personarum, & ꝙ sit verum clarius demonstrabitur infra. †Cōcilium igitur deueniendo ad secundam partem exponit istarum mulierum professionem & qualiter sub falsis illusionibus & fantasmatibus illuduntur a demone, deinde enumerat quasdam operationes quas mulieres ille profitentur facere cū Diana vel Herodiade deabus suis quarum iussionibus ad illarum seruitium euocātur et nocturnis horis accedere profitentur, sed vtinam he sole in sua perfidia perijssent & non multas alias ad illarum interitum pertraxissent, deinde ponit modum infidelitatis & errorem exprimit quo principaliter deducuntur in hæresim dum dicit, nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta hæc vera esse credunt scilicet quia putant Dianam et Herodiadē esse veras deas, & posse illa opera de quibus ibi perficere & credendo a recta fide deuiant & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis & principalis omnium supradictorum operum & damnate credulitatis ex qua dicuntur hæretice nunc ponitur dum dicitur. Cū aliquid diuinitatis aut numinis extra unum deum arbitrantur & huc vsque perficitur secunda oratio, & dictum illius secūde partis, deinde sequitur improbatio illarum false opinionis & erroris prædicti. Ratio igitur finalis est illa quam proxime dixi ex qua omnes alij errores & illusiones successiue dependent cum credunt illas Dianam, & Herodiadem, esse veras deas & in eis multum diuinitatis & numinis esse & iste est verus intellectus illius capituli si bene consideretur in verbis & in mente. Stante igitur ratione prædicta expressa secundum illam verba ipsius legis sunt interpretanda, & vbi ratio ipsa non conuenit lex quoque omnino cessat dicta l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. ij. l. hæc ratio. & ibi Barto. ff. de calum. l. is qui animo. ff. de acquirenda possessio. Ratio autem prædicta non conuenit neque uerificari potest in hac secta strigarum & maleficorū quippe quia ipsi vel ipse non decipiuntur ista falsa opinione putantes inseruire deabus istis & extra vnum deum aliquid numinis esse, sed ipse vident cognoscunt & apprehendunt expresse quod illarum Princeps cui inseruiunt & quem obediunt & adorant est diabolus inferni inferior deo, & inimicus dei sed illi inseruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines d. c. episcopi in princ. & c. si quis episcopus. eadem q. v. si enim ratio ipsa de qua supra istis strigimagis non conuenit verba

legis et illius dispositio minus cõuenire debet per ea quę proxime dicta sunt, eo maxi
34 me.† Quia ratio legis determinata restringit dictũ legis, vt illa duntaxat lex ipsa cõprehẽdat ad quæ ratio illa naturaliter adaptari potest, & non vltra, d. l. cum pater. §. dulcissimis. & l. hæc actio, & ibi Bart. ff. de calumnia. & l. qui animo. ff. de acqui. pos. & j. dist. consuetudo, & not. gl. in cle. j. de elect. & per Geminia. in c. vbi periculum in princi. eo. ti. lib. vj. Cum autem iste sint excluse a ratione dicũtur esse excluse a legis dispositione per ea quæ supra diximus, nec obstant exempla & authoritates quas tex. inferius deducit de Paulo & Ezechiele, quia illa omnia referuntur ad sectam illã, de qua ibi, non aũt ad strigas siue maleficas, de quibus hic. Fateor tñ quod strige iste & malefice in quibusdam conueniunt cum mulieribus illis de quibus in d. c. episcopi. in ij. parte in hoc conueniant quia vtraque secta inseruit diabolo, ẽt illius imperio gubernat, sed vna scienter altera ignoranter, vna decipit, altera decipit. Conueniunt & in alio, quia quo ad effectum æternæ damnationis ita sunt damnate ille sicut iste, ita demones habẽt imperium super illis sicut super istis & eodẽ modo ille sunt eliminande & deijciende extra parochias sicut iste strigimage, quia oẽs sunt damnate, non tñ sequitur si in aliquibus conueniunt & equiparãtur, ergo in omnibus debent esse equiparate qa data diuersitate rationis datur ẽt diuersitas iuris, vt supra diximus, & dicemus ẽt infra eo. ti. q. xij. dum declarabitur materia poculorum siue venenorum, & vt dixi extra cõmunionem fideliũ posite sunt ille sicut iste & oẽs tanquam oues morbose sunt penitus a Christi fidelibus euitande ne sanas oues morbo illo inficiant. l. ij. C. de sum. tri. & l. hi qui sanctã. C. de apost. quia oẽs sunt eius diabolice religionis, sed diuerse professionis & habitus dico animi non corporis & ordinis professe sicut monachi, & moniales christiane religionis diuersos ordines professionis accipiunt ad vnum tñ diuinũ cultum oẽs tendentes, ita isti damnati diuersos ordines & ritus accipiũt & sub diuersis ordinibus & moribus diabolo inseruiũt & diuersis quoq; nominibus nuncupantur quidam sunt hæretici quidam manichei alij vero apostate, alij scismatici donatiste, & similes de quibus in l. manicheos. C. de hæretic. & l. j. & l. hi qui sanctam. C. de aposta. & habetur per gl. Abb. & alios doct. in rub. & in c. j. de aposta. & de scisma. et hoc est quod in effectu voluit dicere tex. in c. excõicamus lo j. & lo ij. in princ. extra de hære. vbi dixit. faciens quidẽ habentes diuersas caudas autem adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum, per facies dico diuersas intellexit de diuersis ordinibus hęreticorũ siue sortilegorum, per caudas adinuicem colligatas intellexit de vnico cultu eiusdẽ diabolice religionis, quia omnia eorum opera tendunt ad cultum Sathane siue in mente & intellectu siue in corpore fiant, ad hoc vide quæ dixi supra in primo euidẽ
35 tiali huius. q. † Ille igitur mulieres de quibus in d. c. epi dicũtur proprie hæretice ex quo persistunt in illo errore, putantes aliqs numinis esse in illis deabus & illas esse veras deas relicto deo saluatore nostro, vt in c. j. de sum. trini. & xxj. q. ij. qui sine saluatore. & c. firmissime. de hæret. Iste vero strigimage magi & sortilegi qui scienter & ex propria malitia peccant relinquentes diuinum cultũ & Christi fidem & scienter adherentes diabolo quem sciunt & cognoscunt esse diabolum infernalem & inimicum dei non dicuntur proprie stricte hæretice, quia nullo dicunt errore seducte, sed potius apostate perfidie, quia scienter propria temeritate recesserunt a fide Christi quanuis ista earum apostasia lõgo tempore indurata & pertinaciter defensata transit in hæresim vt diximus supra ti. j. q. ij. & dicunt. gl. & doct. in rubr. extra de aposta. & habetur per imperatorem in l. j. & hi qui sanctam. C. eo. tit. vbi apostate proprie dicuntur qui scientes & propria authoritate siue potius temeritate retrocedunt a fide christiana vt habetur in d. l. j. & in gl. rub. & in c. j. extra eo. tit. & per S. Tho. in ij. ij. q. xcv. arti. v. & vj. in tit. de supersti. ad quæ faciunt quæ diximus supra in primo euidentiali, & supra etiã. q. ij.

Et not. vnum valde singulare ꝙ istorum apostatarum due sunt species, vna est q̃ simpliciter retrocedit a fide & sequitur cultũ & obedientiam demonis, & altera est quæ postquam Christi fidem abnegando postergauit & deiecit ex corde suo iterũ se baptizat expresse in nomine diaboli, & aliud nomen sibi superimponit licet vtraq; species sit damnata prior tñ sit peccatum suum reuocat admittitur ad pœnitentiam & euitat pœnas corporales sicut hæretici, vt l. manicheos. C. de hære. secunda vero species nũquam admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali ex qua possit euitare pœnas corporales ẽt si milies abiuraret professionem illam & vellet ad Christi fidem reuerti non

auditur quo ad iſtum effectū, & iſte eſt tex. valde not. ad hoc in d.l.hi qui ſanctam, & ibi gl.C.de apoſta.eodem modo irremiſſibiliter puniuntur qui abnegato baptiſmate chriſtiano iudei effecti ſunt & inter iudeos cōmorantur,vt l.j.C.de apoſta.quo ad animam vero in foro conſcientie admittit pœnitentia iſtorum ab eccleſia & aliorū quorumcunq;,vt no.in d.l.manicheos per doc. & habetur in c.ad abolendam.& c.firmiſsi me de hære.per glo.in c.excōicamus.el ij. eo.tit.& c.ſuper eo.tit.lib.vj.& diximus ſupra ti.j.q.v.circa fi.& iſta ſit prima differētia quæ reperitur inter iſtas quo ad nomen
36 & ordinem profeſsionis. † Secūdo differunt in modo profitēdi,quia ille de quibus in d.c.epi.nō faciunt profeſsionem expreſsam cum demone ſicut iſte nec credūt inſeruire demoni,ſed deluduntur ſub ſpecie boni & propterea dicit tex.ibi quod diabolus poſtquam illarum mētem captiuatam tenet transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum. Tertio differunt,quia ille nulla cōficiunt ſortilegia nec maleficia in humanis aut brutorum corporibus et nemini nocent niſi ſibi ipſis & propterea non dicuntur malefice,ſeu hæretice,iſte vero ſunt deteriores conditionis, quia nocent multis per diuerſa maleficia, vt latius ſupra vidiſtis in ij.& iij.qō. Quarto diſconueniunt in hoc quia non reperitur quod ille aliquem maleficiatum curauerint,& ipſa maleficia contrarijs maleficijs abſtulerunt,iſte vero publice incumbunt cure & medelis maleficiorum & poſtquam aliquem dicto morbo curauerint ſepius indicāt maleficiantem ſaltim aliquibus indicijs,vt habetur per S.Augu.in lib. x.de ciui.dei.& in iij.de trini.& S.Tho.in d.q.v.primę partis,trac.q.in tit.de mira.& habetur xxvj.q.v.nec mirū.§.necromanti, ver.ad hæc omnia. Quinto quia ille licet inſeruiant demoni virtualiter tamen inſeruiunt ſub forma dearū bonorum numinū, iſte vero proprie demoni ſedēti in ſolio maieſtatis cui, vt vero & vnico Principi reddunt obedientiam vt ſupra latius diximus in ij.& iij.q. Sexto quia nō apparet quod ille de quibus in d.c.epiſcopi accedāt ad lu dos,& exerceant ibi choreas & ſaltationes & demum coitum carnalem habeant cum ſicut iſte per ea quę ſupra latius in hac quæſtio.concluſimus,& per S.Tho.d.quæſt.v.

Septimo diſcordant in hoc,quia ille nulla celebrāt ſacrificia, nullaſq; imagines offerunt,neq; baptizant,aut reſponſa petunt, iſte vero cuncta opera huiuſmodi faciunt, vt ſupra late vidiſtis in ij.& iij.q.& in hac etiā in primo & ij.fundamento. Et q̄ ſint diuerſi ordinis ſpecie differētes apparet ex diuerſitate tractatuum & capitulorum et ēt authorum.ea enim quę diſponuntur in d.c. epiſcopi,decreta fuerunt in concilio Aquiren.diſpoſitio autem,c.nec mirum ſumpta fuit ex doctrina textualium ſcilicet Aug.in lib.x.de ciui.dei.cum igitur ex diuerſis auctoribus temporibus & cauſis decreta ipſa ſtatuta fuerint ſuperflua fuiſſet alterius decilio ſi vtrunq; eundem caſum comprehenderet vel deciderit cōtra no.in.§.quibus in prima conſti.C.& in c.ſi papa de priuileg. lib.vj.ne igitur iſtud incōueniens ſuperfluitatis ſuccedat dicamus quod c.epiſcopi loquatur de diuerſa ſpecie mulierum ab iſta & ab illa de qua in d.c.nec mirū maxime cum in veritate plures reperiuntur ſpecies & diuerſe profeſſorū ſub hac diabolica religione, vt ſupra dictum eſt in primo euidē
37 tiali. † Sed contra prędicta oppo.& dico quod immo d.c.epiſcopi loquitur de iſtis ſtrigi magis maſculis & fœminis & de omnibus ſortilegis vt apparet in princi.ipſius c.dum dicitur quod epiſcopi & eorum miniſtri curam habeant ſortilegam & magicā artem a zabulo inuentā extirpare & ſi aliquem uirum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inuenerint ex parochijs ſuis omni ſtudio eliminare & deijcere curet.Solu.verum eſt quod oēs illi qui ſunt diabolice religionis & ſub illius obedientia debent a limine eccleſiarum & a Chriſti fidelium communione rebelli ſiue ſint hęretici ſiue ſciſmatici,ſiue apoſtate,magi,necromāti,ſortilegi cuiuſcunque ſint ordinis & gradus aut quocunque nomine nuncupentur quo ad hoc vt a fidelium Chriſti conſortio ſeparētur omnes equiparantur ex quo omnes dānati ſunt & dicūtur veluti oues morboſe & ab ouili Chriſti fideliū penitus externe & merito ſunt igitur ab ipſorum conſortio ſeparande, vt l.ij.C.de ſum.trin.& l. hi qui ſanctum.C.de apoſta.c.firmiſsime.& c.ad abolendam extra de hęre.& in clemē. j.eo.tit,& d.c.epiſcopi in princi.licet enim quo ad hoc ſint equiparati nō ſequit ergo quod quo ad omnia cenſeantur eſſe equiparati, vt not.in c.excommunicamus in princip.el j.& lo ij.de hæreti.licet enim iuris lator in prin.d.c.fecerit mētionem de hac ſecta,nihilominus poſtea dum loquitur de illis mulieribus in ſpecie mutauit caſum in facto in verſi,ibi illud etiā nō eſt ommittendum quod quædam ſcelerate mulieres re-

tro post Sathanam conuerse, &c. qui est diuersus a præcedenti vt patet ex his quę tradit S. Tho. in d. q. v. j. partis tract. qq. ttu. de
38 mira. † vbi dicit quod demones possunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per verum corporis trãsmutationem & per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illusionem sensuum ex aliqua immutatione imaginationis per quę verba voluit intelligere de vtraq; mulierũ secta subiungẽs ẽt q; neutra tñ ipsarum operatio est miraculosa, sed ex rebus naturalibus, & per modum artis demonis subtilitate inuenta, & hæc sufficiant quo ad solutionem oppositionis factę de d. c. epi. Ad illud secũdum dico dum adducitur illud incõuenies q; demon posset &c. sol. colligit ex his quæ dicit S. Tho. in d. v. ver si. respondeo in ti. de mirac. vbi dicit q; demones multa possent facere quæ nobis viderentur esse miracula, tñ ea facerẽt eorum naturali virtute & ex rebus naturalibus si a deo facere permitterentur, sed quia non permittũtur ideo ea facere non possunt quę quidem facultas fuit illis adempta per passionem dñi nostri Iesu Christi vide ibi, vt singulariter dixit S. Bonauen. in iij. sen. dist. xix. q. iij. & diximus supra q. præcedẽti, nec est mirandum si demon strigimagas et alios suos professos defert corporaliter, quia id facere potest deo permittente, ex quos funt oues gregis diabolici, vt latius diximus supra ea. q. in iiij. fundamen. istius vlti. opi. & tetigi etiam supra in vltimo fundamen. eiusdem post septimam differentiam inter d. c. episcopi & sectam strigirum. Pro quo optime facit dictum illud S. Bonauen. in iij. sen. dist. xix. q. iij. nu. xxij. & xxiij. de quo diximus supra qõ. proxima contrario sensu. si enim diaboli potentia fuit depressa & debilitata per passionem dñi nostri Iesu Christi a quo fuit manus attrahens penitus abscisa, manus vero cõpellens debilitata & eius vires coangustate fuere. illud est verum respectu christianorũ pro quibus effusus fuit ille sanguis pretiosus, illi vero qui sunt extra baptismum & abnegarunt fidẽ Christi sicut pagani sunt reputãdi & sunt extra omnem gratiam & beneficium salutis, vt d. c. firmissime, de hæret. & l. hi qui sanctã. C. de apostat. ergo sequitur q; diaboli potẽtia quo ad istos remanet illesa, & per consequẽs ipsos deferre potest ad libitum accedente maxime ipsarum mulierum voluntate & con
39 sensu. † Ad tertium dico q; demones nõ possunt extendere eorum vires contra iustitiam humanam & eripere captiuos de manibus publice iustitie, quia deus nõ permittit, vt dicit S. Augustinus l. b. x. de ciui. dei. & S. Tho. d. q. v. in ti. de mira. alias sequeretur q; demonis potentia esset supra diuinã et q; iustitia omnino periret & iura omnia subuerterentur q; deus nullo modo patitur vt dicit Tho. ibi vide quæ dixi supra eo. q. v.

Ad quartum non negatur immo conceditur q; demones possunt mirabilia operari in imaginatiua & humano intellectu quæ verisimilia sunt & vera vndiq; esse videtur, ex hoc tñ nõ sequitur q; nõ possunt aliquas operationes naturales efficere & mouere corpora inferiora, vt iam diximus supra in j. fundamento, & ẽt in secundo huius conclusionis S. Tho. in d. q. v. versi. rñdeo. vbi dicit q; omnes possunt mirabiliter in bonis operari dupliciter, vno modo per veram corporis transmutationem, alio modo per præstigium mentis illusionem & formas apparentes, vt habetur in d. c. epi in ij. parte. Ad quintum dum datur de illo exemplo, respondeo q; demones facile possunt homines decipere dum capiũt mulieres ad ludos prædictos & illorum sacrificia celebranda necesse est quod habeant mulieres in corpore & earũ naturali forma si ea quæ cupiunt perfici volunt & propterea ne sequatur scandalum aut periculum cõtra ipsas, Sathanas mittit alium demonem in forma succubi qui iacet ad latus mariti loco vxoris, & quoties contingit omnia vxoris officia in thoro cõiugali ẽt coitus subire nõ denegat, sed libenter appetit, & adeo se he ne accomodat q; quemq; ẽt sapientissimum falleret. vide S. Tho. in d. q. v. & dixi supra late in primo fundamento conclusionis & in ij. eudẽtiali, dum dixi de operationibus incuborum & succuborum. Nempe vellem quod hi qui tenent aliam opi. quod deferũtur solum in spiritu reducerent mihi intellectum illum ad practicam. Aut enim volunt q; nemo capiat partem spiritus. Animę q; spiritus hominis idẽ est quod anima, vt notat declarat Archi. in c. Moyses. xxxij. q. ij. & hoc facere non potest, quia anima est vnica in substantia & indiuisibilis & nullam recepit diuisionem in q̃titate nec in qualitate vt dicit Philosophus in primo de anima, & est gl. no. & ibi Abb. in c. j. de sum. trin. in versi. simplex. & Bar. in l. stipulationes nõ diuidũtur. ff. de ver. obli in ij opp. vbi dicit quod anima est indiuisibilis, & est tota in toto & tota in qualibet parte corporis, aut volunt quod demon capiat totum spiritum, siue to-

tam aīam, & necesse esset quod remaneret hoīs cadauer et sic mortuū absente anima, & seq ieretur maius incōueniēs, quia esset in ptāte demonis auferre vitā homini & illi defuncto restituere & sic mortuū suscitare quod ē impossibile, quia soies deus hoc
4 o facere pōt, † & nulla creatura neq; Angelica, neq; humana habet hanc facultatē suscitandi mortuū, vt dicā infra in x.q.vii nō video qūo illorū opinio possit saluari intelligēdo de strigis & magis, et si tu diceres nō dico qd̄ demon auferat totā nec partē anime, sed deludit dormiētē per illa signa prestigiosa formata in ītellectu, sine intellectui presentata p immutationē imaginationis ꝙ facere pōt demon, tunc rñdeo ꝙ est impossibile vt tot naturale opationes q̄ fiunt per istā sectā strigimagarū maleficorū & aliorū similiū fieri possunt in spiritu solo qui interueniat corpus et membra naturalia, quomodo enim possent in congregationibus & ludis p̄dictis tot choreas reuerentias & retrogradas saltationes efficere nisi corpus adesser qūo possent coitū carnis īplere quē faciunt in singuli cōgregationibus ludis cōpletis, nisi corporaliter interessent, nec dicēdum est ꝙ sit pollutio somnitatis, quia demones possunt vere & corporaliter cū mulieribus coitū perficere & illas qñq; reddere pregnātes in assumptis coporibus, secundum ea quę supra diximus in ij. euidentiali istius q. ergo sequitur necessario quod corporaliter pficiunt, nō nego tamen ꝙ ēt non possint in somnijs pollui diabolo operāte. Quomodo etiam possent illorū sacrificia et cerimonias celebrare, & imagines illis imponere si in solo spiritu hęc fierent quarum imaginum olim vnam vidi Romę & manibus palpaui. & erat vera species materialis habens materiam & formā & formata erat ex quibusdam mixturis mihi ignotis, qūo ēt possent tot maleficia, & sortilega contra humana corpora fabricare, nisi corporaliter interessent, in spiritu enim et in somnijs nemini vnq̄ vidi iniuriam fieri nec occidi quemq̄. Cū igitur operationes iste & alie hmōi q̄ sunt naturales & corporee nō possunt fieri, nisi corpus & mēbra, ergo sequit̄ ꝙ strigimage & alij similes deferunt̄ & īter sunt corporaliter & nō in spiritu solo, & p ista sū expeditus de ista septima difficili. q.

SVMMARIVM

1 *Demon maleficis siue sortilegis vtitur tanquam instrumentis ad nocendum corporibus humanis.*

2 *Demon nō potest hominem in aliam trāsformare speciem.*

3 *Maleficium quandoque absque veneno, et sola carminis et verborum potentia pficitur.*

ÇTAVO quęro si demō per † se nō potest nocere cor
1 poribus christianorū qui nō sunt de sua religione, quia deus id non permittit, vnde it ꝙ sepius īfantes ad latus parentum & in proprijs gremijs matrum reperiuntur quandoq; suppressi & eorum corpuscula conscisa & mutilata aut aliqua alia intrinseca egritudine polluta ex qua sepius moriuntur. sol. dic ꝙ licet demon per seipsum corporibus christianorum nocere nō possit ad illos maleficiādū vtitur instrumēto malefice, siue magi q vel q̄ cūvnctionibus pulueribus cęterisq; mixturis maleficis et venies p̄dictis infantibus et alijs in occulto noctis silētio dū dormiunt parētes & oēs quiescūt ipse demon aperit ostia etiam si fortissimis seris clausa essent & illas maleficas intromittit per ostiū, dico aut qñq; per fenestras in domo maleficiādi quos sic intromissos instruit qūo facere debeant & ne lux candele aut lucerne impediant maleficum ne discooperiatur, aut cognoscat̄ a maleficiādo ipse demon in assumpta forma felis siue gatte lucernam, lampadem sine cādelā, quā lucentē reperit illico extinguit vt maleficus ipse commodius possit maleficia sua perficere, quibus per actis malefictus tutus abit. demō vero vt facilius illinc recedere possit aperit ostia deīde reclaudit ꝓut ante illa reperierat, nec putes, vt quidam ignari vulgares asserunt, ꝙ ipse stringe seu malefici transformēt se in speciē gatte, aut
2 alterius aīalis bruti, † quia hoc est impossibile demoni ꝙ possint hominē trāsformare in alterū, speciē, vt diximus supra. q. p̄cedē. & dicemus īfra eo. q. x. bene verū ē ꝙ ipsemet demō assumit illas varias formas, et facit opationes illas de qbus. supra scd̄m ꝙ declarat. i. Augus. ī li. x. de ciui. dei. & in iij. de trini. &. s. Tho. d. q. v. primę partis. qq. di spu. ī ti. de mira. &. s. Bonauē. sup. iij. sen. q. iij. & in. c. epis. xxvj. q. v. & vt facilius & sine periculo ipsi malefici possit perficera dicta eorum maleficia demon est illi pręuius & tanq̄ dux in tenebris illis quos ducit ad lectum maleficiandi discoperit pannos & ostēdit omnia quę facienda sunt

dormientibus omnibus quibus ipſe demon imponere poteſt iuxta caput ſemine quædam aut pulueres ex quibus introducitur profundus ſomnus, quibus ſic dormiẽtibus introducit maleficum & omnia perficit, & hoc ego alias deferri audiui a duabus mulieribus maleficis quas pro maleficis hmõi præ manibus examinãdus accepi & eſt veriſimile, q̃ ita ſit, quia nunq̃ reperi nec audiui q̃ aliquis maleficus ſiue malefica fuerit vnquam apprehenſus in flagranti crimine. & videſ quodãmodo impoſsibile quod euntes in domos alienas. & per ſecreta domus nocturno tempore clauſis oſtijs atque feneſtris poſſent ita tute in obſcuris tenebris ingredi & euadere abſq̃ aliquo rumore vel ſcandalo niſi haberent ducem demonem qui alias in operibus ipſis ſaluas redderet. † Quandoq̃ nullo veneni hauſtu vel mixtura in corpore vel extra corpus adiecta, ſed ſola potẽtia carminis, & verborum perficitur maleficium, vt habetur in d. c. nec mirum. §. magi. xxvj. q. v. vbi tex. refert dictũ Lucani Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni &c. Et ego alias vidi Romę quendam magum excellentiſsimum gre cum tẽpore Adriani vj, anteq̃ peruenirent ad vrbem Ponti, ipſe qui ſolis verbis compreſſerat vires cuiuſdam ferociſsimi tauri exiſtentis in armento in loco ſiluestri quem ſic affixum, vt ita dixerim & humiliatũ apprehendidit per cornua & chordula quadã ſatis debili arte tũ magica fabricata taurũ ipſum ligatum quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor aut quinq̃ miliaribus & hęc notoria ſunt quę viſa fuerũt per ducentos & vltra viros quem poſtea habui in carceribus capitolinis examinandum & omnia iſta & maiora quoq̃ ingenue fateba tur verborum potentia efficere poſſe, quod tamen poſtea euaſit imperfecto examine fauoribus populi Ro. & quorundã magnatũ,

4 *Malefici in carcerati euadere non poſſunt, eo quòd deus non permittit hoc caſu demones ſuam potentiam exercere,*

1 NONO quero quare eſt qd † poſtq̃ iſti malefici & ſtrigimage ſunt in manibus publice iuſtitie incarcerati, nõ faciunt ſe corporaliter deferri a demonibus ex his carceribus, in quibus iacẽt, ut poſſint ſaluare vitam & euadere pœnas corporales, quod quidam iudices curioſi q̃ndã tẽtauerunt experientiam rei videre, & tñ nihil fecerunt, qa poſt multa viderunt ex eorum ſortilegijs nullum penitus effectũ ſortiri huiuſmodi corporalis delationis, & p. pterea multi tenuerũt q̃ ipſi malefici & ſtrigimage corporaliter deferri non poſſunt a demone, pro ſolutione iſtius, q. due reddũtur rationes per ſacros Theologos & canoniſtas in c. neq̃ merum. xxvj. q. v. prima eſt quod demõ qui nil auidius cupit q̃ animas multas lucrari, ad tenebras inferni multiplicandam fraudibus homines protrahere, q̃ primum videt hominem ipſum apprehenſum & illius anima ſub ſua poteſtate ſubiectã nil aliud querit, niſi vt ſeparetur a corpore, vt quam adhuc ſub conditione retinet certam lucretur, quę poſſet per preſentiã illius imperium ſubterfugere, & ſe reunire cum

2 chriſtifidelibus, † ad hoc igitur vt certã eius prædã poſsideat ſemper querit illius mortem & diſſolutionẽ animæ a corpore, quia nõnulli quãdoq̃ reperti ſunt qui reuocauerunt errorem ſuum & grauem ſuſceperunt ex commiſſo crimine pœnitentiam & reſiduũ vitæ ſuæ ſanctiſsime duxerunt & propterea dicunt quod tunc diabolus niſi aliud fatagit nec laborat in alio, niſi in perſuadẽdo ipſi malefico vt perſiſtat in eius opinionem ipſam nullatenus reuocet, ſed in ea pſeueret vſq̃ ad finem vite, quia licet adducatur ad furcas et ſuper imponatur igni demon ſtatim illum arripiet corporaliter & liberabit a laqueo & flãmis adeo quod nullum pœnitus dolorem patietur & caſu quo mori contingeret tranſibit ſine pœna ſupplicij, & liberabit ſe a tot periculis huius mundi & longe maioribus gaudijs in alio ſeculo fruetur cum eo, his igitur illuſionibus & falſis perſuaſionibus ab eo premuntus ſepius tenaciter perſeuerat in eius opinione nec curat quoquo modo errorem ſuũ reuocare, & pœnitentiam agere, ſed obſtinatus

SVMMARIVM.

1 *Malefice in manibus publice iuſtitie exiſtentes quare non faciant ſe deferri per demones ad mortem euitandam.*

2 *Diabolus eorum mortem quos habet ſubiectos optat, quo plene prædam eorũ habeat tutam.*

3 *Strige ſeu lamie qualiter cognoſcantur vere penitere.*

natus emittit potius vltimo supplicio peri mi. Quædam vero ex ipsis maleficis mu lieribus reperiuntur quæ erroris sui mira bili er pœnitere videntur, & maximis fle tibus agere pœnitentiam quæ omnia ficte peragunt nullamq; gerũt in corde mestitiã
3 aut vere pœnitentie amaritudinem. †Ad cognoscendum autẽ an vere vel ficte pœni teant maxime mulieres quæ habent faciles lachrimas aduertendum est ad oculos ipsa rum an in fletu & gemitu huiusmodi emit tunt lachrimas, quas si non emittunt nulla adest cord s contritio, sed omnia simulate fiunt, & alias audiui a quodam excellentiſ simo canonista qui erat etiam optimus theo logus quod regula ista est v erissima, maxi me in mulieribus quæ non laborant multũ in la hrym s & dixit mihi quod lachryme ipse sunt signa manifesta vere, & interne pę nitentie, & adduxit mihi text. de pœn. dist. j. c. petrus. & ca p. lachryme vbi dr̃ quod la chryme lauant delictum quod pudor est cõ fiteri, & hr̃ Luc. iij. c. & ego illas habui in fa cto nõdum tertius est elapsus annus Rome, in agro Sabinẽsi, dum quandã vetulam ma leficam examinarem quæ iam xx. ann. in ipsa professione cõpleuerat & infinita quo dammodo & sortilegia venefica suis mixtu ris fabricauerat et magnum christianorũ nu merum diuersis ęgritudinibus pollutũ red diderat, quosdam vero occiderat, raros vel nullos sanauerat, quæ postquã confessa fuit crimen dum ego prosequerer illius examinationẽ per horas duas & vltra quam maxi me videbatur condolere de suis commissis excessibus & cõtinuos fletus & suspiria cõ ficiebat asserens velle professionem illam omnino relinquere & ad veram orthodo xe fidei religionẽ reuerti, veruntamen in tã ta fletus & suspiriorũ copia nullã vnquã et minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego alias instructus plurimum aduer ti & visum fuit quid valde mirabile quod mulier fleret sine lachrymis, & nisi vidissem fortasse non credidissem, licet in viro nõ sit mirandum ex quo ipsi durior s sunt in la chrymis, non tamẽ nego quin mulieres pos sint in multis configere lachrimas, vt alias dixit Cato, instruit insidias lachrymis dum fœmina plorat, in actu tñ pœnitentie videtur quid mirandum, sed dici potest quod di uina iustitia hoc agit fauore pœnitentie.
4 †Secunda ratio redditur quare nõ pos sunt euadere, quando sunt incarcerati, quia diuina iustitia & tunc non permittit dæmo nem posse suam naturalem potentiam exer cere in illos ne aliqui iudices & officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manife sta liberationis eorum imitarentur ad pro sequendum illorum professionẽ, & hoc est quod dicit Augu. in lib. iij. de tri. in x. de ciui. dei. & S. Tho. in tract. q. j. partis. q. v. in ti. de mira. & canoniste in c. nec mirum. xxvj. q. v. quod deus impedit potẽtiam dęmonis in quibusdam pro conseruatione christiane fidei, vt late diximus supra eo. ti. vij. q. quia alias fides ipsa christiana paulatim tota sub uerteretur maioremq; potestatẽ videretur habere diabolus quã deus & iudex qui est minister dei. xj. qõ. iij. nemo cõtemnat. & c. seq. & ideo tũc deus resistit dęmoni & illius vires comprimit per ea quę no. S. Aug. in li. x. de ciuit. dei. & refert & sequitur S. Tho. in d. trac. qq. d. q. v. & dixi supra eo. q. vij.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia & alia maleficorum opera quan do hæresim manifeste dicantur sapere.*
Deo soli reseruata quæ sint, nec vlli permis sa creature.
2 *Secreta cordis humani solus deus potest ri mari.*
3 *Dæmon quæ & qualia in cognitione habeat a naturali potentia.*
4 *Maleficorum seu sortilegorum duplex profe ssio, tacita videlicet, & expressa.*
5 *Sortilegia quomodocunque facta per eũ qui est expresse professionis diabolicæ hæresim censetur sapere.*
6 *Maleficia facta per eos qui sunt de tacita pfessione diabolica quando hæresim sapiant & quando non.*
7 *Sortilegiũ factũ cũ hostia cõsecrata vel cũ sanguine xpi an manifeste sapiat hæresim.*
8 *Sortilegia facta ad calefaciendũ cor frigi dũ, hæresim sapere non videntur.*
9 *Auxilium diuinum nõ potest implorari per sortilegia per commixtionem sacramen torum facta.*
Imagines facere ad amorẽ mulieris prouocã dũ potius superstitiosum est quã hæreticũ.
10 *Inuocatio dæmonis quando hæresim sapere dicatur.*

Imploratio auxilij dæmonum ad sciendum futura sapit hæresim.

11 *Inuocatio dæmonum per modum orationis est proprie hæresis.*

Aduocati debent in positionibus formandis esse cauti.

12 *Sacerdotes pro viuis missam defunctorũ cœlebrãtes in odiũ ipsorum, an sint hæretici.*

Imagines calcare aut alias contennere, an sit hæreticum.

13 *Sacerdos in celebratione non consecrans, an sit hæreticus reputandus.*

14 *Sortilegia in quibus immiscentur reliquiæ sanctorum, an sapiant hæresim.*

15 *Sortilegia quæ fiunt cũ permixtione chrismatis, aut aque baptismatis, an sapiant hæresim.*

16 *Sacramenta posita in sortilegijs amatorijs nullos producunt effectus.*

17 *Sortilegia quæ fiunt cum rebus in ecclesia benedictis, an & quando hæresim sapiant.*

18 *Hæresis quibus casibus committatur in sortilegijs.*

Sortilegium factum cũ rebaptizatione alicuius hæresim sapit.

19 *Dæmonis suffragium inuocare ad sciendum vel faciendum ea quæ soli deo competunt est hæreticum.*

1 DECIMO videndum est an & quando huiusmodi sortilegia, † & opera maleficorũ sapiunt hæresim manifeste, ita ꝙ ipsorum rei, & machinatores iudici ecclesiastici inquisitoris hæretice prauitatis examini subijciantur & hæreticorũ pœnis puniantur. Respõdeo in hoc deuenientium esse ad distinctiones. Sed antequã ad vlteriora procedam pro euidentia. Præsuppono primo quod quædã sunt quæ ad solũ deũ creatorem pertinent ex quo illa reseruauit sibi in priuilegium nullique creature et angelicę illa concessit. Prout est hominẽ verũ naturalẽ creare, vt hĩ Gene.ij, & S. Tho. in j. parte trac.qq.in ti.de poten,generan. & de creatio.q.ij.art.vj.& q.iij.art.j. & ij. & iiij. Vel iã creatũ in melius aut deterius reformare, aut ĩ alterã speciẽ cõmutare, vt ibidẽ. Itẽ mortuũ suscitare, ita vt vere & naturaliter viuat sicut resuscitatus fuit Lazarus q iam quatriduanus erat, vt hĩ Io.xj.& qñ ẽt filium illius vidue dũ deferretur ad sepulturam ex feretro suscitauit & surgere iussit, vt hĩ Mat.xviij. Itẽ futura scire ex vera & perfecta scientia ad solũ deũ pertinet vt dĩ Esa.xlj.c.annuntiate nobis quæ futura erunt & dicemus, quia dij estis vos. Itẽ cœli motũ sistere ab eius vnica volũtate dependet, vt inquit S. Tho. in trac.qq.in j.par te.q.j.art.iij.& vj. †Itẽ secreta cordis humani quę in animo sunt occulta nec dũ ad aliquem actum extrinsecũ deuenerũt solus deus est scrutator & verus cognitor, vt hĩ Matth.xxij.c. vbi Christus optime cognouit secreta cordis Pharisęorũ qui cupiebãt ipsum calũniari apud Cęsarẽ ex eo ꝙ vocabat se regẽ Iudęorũ, & propterea interrogãt ipsum cui nã deberẽt offerre tributũ ipsi vel Cęsari, tunc Iesus petijt ab eis vt ostẽderẽt sibi monetã aliq̃ si habebãt, & vnus ipsorũ exhibuit numisma ꝙ Iesus videns interrogauit cuiusnã esset illa imago in numismate sculpta, at illi respõderunt, est Cæsaris imago, tunc Iesus restituẽs illis numisma dixit, Reddite ergo quę sunt Cæsaris Cęsari, & quę sunt Dei Deo, demonstrans quod Deus nõ querit thesaurũ pecuniarũ sed corda fidelium & opera charitatis, de pœni.dist. j.ecce.& c.seq.& dist.ij.c.radicata.& c.seq. & not.in c.a nobis.de sent.excõ.& in c.j.q clę, vel vouent. Et ista ac his similia nullus dęmonũ nec angelorũ facere aut cognoscere põt, sed solus deus, vt dixi. & hĩ.ij.q.iiij. c.cõsuluisti. 3 †Quędã vero sunt sub cognitione & naturali potẽtia dęmonis, & q̃ demõ ipse permissu diuine clemẽtie facere potest, quia sibi nõ reprimit, & hęc multa sunt inter quę est tentãdi facultas & flectẽdi pudicos animos ad libidinẽ & ad alia peccata, vt hĩ in Apoca.ij.ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerẽ vt tentemini, vt habeatis tribulationem diebus decem, nolite timere & c.S.Aug.lib.x.de ciui. dei, & S.Tho.in ij.ij.dist.xcv.q.ij.in titu.de superstit.& hĩ Gene.iij.& Matth.iiij.Mar. j.Luc. iiij. vbi diabolus ausus fuit tentare Christum & diximus supra eo.q.vj. Item omnium naturaliũ & virtutum creatarum cognitio tam superiorum ꝙ inferiorũ ex quibus quidẽ rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia ex quibus diuerse & quãplurime causantur infirmitates in humanis corporibus sciuntq̃ dictas ęgritudines, sic ex accidenti expositas contrarijs

remedijs curare q̃ quidē scientiam naturaliū dęmones possunt homines docere & instruere qūo facere debeāt ad sauciandū sanandū ve corpora hmōi vt proxime diximus supra eo.tt.in vj.q. & alia hmōi quam plura facere possunt eorū natura & ꝑmissu dei, vt dicit S.Tho.in tract.qq.prima parte q.v.de mira.& eo.lib.q.x vj.arti.vij.de demon. Quibus sic præsuppositis nunc di-
4 stingue, aut†sortilegus malefica siue magus sunt de expressa professione diabolica, ꝙ est qñ expresse abnegarūt Christi fidem & iterū se baptizarūt in nomine Beelzebub, vt plene diximus supra eo.d.q.vj.& q.iij.& habetur in l.hi qui sanctā.C. de aposta.& malefici hmōi sunt tacite professionis quod est qñ nondum se remouerūt pœnitus a diuino cultu & a fidei christiane religione, nec celebrant expressum dæmonis cultū per sacrificia diabolica, nihilominus habent quandā tacitā & occultā amicitiam seu familiaritatē cū dæmone & alijs maleficis propter quam quædā conficiunt sortilegia & operationes superstitiosas quæ nō possunt absq; dæmonis suffragio & instructione compleri seu effectū sortiri, vt sunt ligature execrabiliū remediorū & incantationes quas faciūt iste muliercule, vt plurimum cū schedulis omnibus aut alijs mixturis siue ligaturis suspendendis aut ligandis ad colum, maxime qñ studet sanare personā maleficiatā, & hoc est quod dicit text.in c.nec mirum.in prin.in ver. ad hæc omnia. xxxvj.q.v.& S.Aug.lib.x.de ciui.dei, vbi dicit ꝙ in istis omnibus ars dæmonū est ex quadā pestifera societate hominū & ange-
5 lorū malorū exorta. †Primo casu dic ꝙ qual tercūq; fiunt ipsa sortilegia per illum qui est expresse professionis semper dicuntur sapere hæresim manifeste si non respectu operis saltē respectu operātis qui est vere & proprie hæreticus ex quo relicto deo proprio creatore adorat dæmonē tanquam vnicū Deum, & propterea dr̄ hęreticus q̃a cōtrauenit primo diuinorū præcepto. Vnū cole deū &c. Itē primo ex articulis christiane fidei. Credo in vnū deum &c. Itē dicendū est qui non est hæreticus, iñ in ipsis sortilegijs fabricandis associat sibi hæreticū vel puerum rebaptizat &c. vt dicit glo. in d.ca.accusatus.§.sane.de hæreti.libr.vj.

Et licet quędā ex his quæ faciunt sint de his quę demō facere potest naturaliter quę regulariter non deberēt sapere hęresim manifeste, tamen in isto casu dici possunt hęretica nō respectu rei, sed respectu operantis & hoc est quod voluit dicere glo.in d.c.accusatus.§.sane qui exēplificat plures casus in quibus ipsa sortilegia sapiunt hæresim manifeste inter quos ponit istos.s.qñ sortilegi ad ipsa sortilegia conficienda associāt sibi hæreticū aut puerū rebaptizāt &c.quę-
6 dam alia his similia faciunt. †Secūdo aūt casu quando hęc fiunt ab his qui sunt tacite professionis, & tunc distingue secūdū ꝙ facit Old.in cōsil.ccx.quod incipit, regularis habet traditio &c. vbi dicit qd̄ aut imploratur auxilium dæmonis ad ea faciendū aut cognoscendum quæ ipse demō sua naturali virtute & potestate facere potest diuina virtute non reprimente sicut est hominē tētare ad peccandū aut flectere pudicos animos ad libidinem & similia facere, vt dictū est supra late in iij. & vj.q.& isto casu non sapiunt hæresim manifeste, vt dicit glos. & not. Archid. Gemi.& cęteri doct. in d.c. accusatus.§.sane. idem esset si eius virtus inuocetur ad reuelādum furta vel alia occulta præsentia vel præterita, ad præparandū docendumq; medelas ad sanandum maleficiatum. ista licet fieri omnino prohibeantur dæmonis auxilio de iure canonico, vt habetur in c.ij.de sortile. vbi copiose per Panor.& xxvj.q. vltima.c.admoneant. tamen non sapiunt hęresim manifeste qd̄ patet ex genere pœne, vt in d.ca.ij.de sortile.& per Old.in d.consil.ccx. Aut imploratur auxilium dęmonis ad cognoscendū vel faciendū ea quę de sui natura scire aut facere nō potest quia sunt de his quæ pertinet ad ipsum creatorē, vt supra late diximus, & tūc si quis putat dęmonē posse facere per seipsum illa quæ ad solū deum pertinēt est hæreticus & pagano deterior. d.c.episcopi.§.
7 q̃squ s.in fi.& d c.qui sine saluatore. †Sed quero quid si aliquis assumeret hostiam sacratā in sortilegijs ipsisquę fiūt maxime ad amorē, in quibus sępius ista sacra miscētur, vt diximus supra in ij.& iij.q.an ista sapiūt hęresim manifeste qñ in eis nullus hæreticus interuenit, distingue aut illa fiūt ad effectū cognoscēdi animum mulieris vel viri si amat illū aut illā qui vel quæ sortilegia facit vt sæpius faciūt isti amātes qui sunt demētes, aut fiunt ad effectū inducendi amorē erga sortilegum aut sortilegam in corde illius amate persone quæ nullū vel minimū habet amorē. Primo casu non videtur ꝙ sapiant hęresim manifeste ex quo in hoc sortilegio imploratur auxilium illius sacramēti ad ea quæ sunt ꝓpria diuine virtutis, s.ad reuelādū secreta cordis hoīum scd̄m quod

concludit Old.in d.consi.ccx.de quo supra proxime diximus hæreticum potius esset si pro notitia occultorũ prędictorum quis inuocaret auxilium dæmonis,putãs dæmonẽ posse ipsa reuelare ex certa scientia secundum ꝙ dicit idem Oldra.in d.consi. & diximus supra.Et secundũ hoc not. quod multi hodie incidunt in hanc speciẽ hæresis,quia plures sunt ex istis amantibus fatuis qui facere studẽt hæc eorum sortilegia, cum alijs diuersis rebus,vt sciant animum amasie,siue amasij,an teneat dilectionẽ sui, vt hi qui in hac opinione persistunt firmiter id credẽ
8 tes sunt hæretici alias non. ¶ Secũdo vero casu quando fiunt ad effectum calefaciẽdi cor frigidum & ista similiter non videntur quod sapiant hęresim manifeste,quoniã inuocatur suffragium illius sacramenti ad diligendum,sed dilectio in se non est peccatum immo videtur esse meritum apud deũ, vt habetur in diuinis p̃ceptis. Diliges proximum tuum sicut teipsum.& nota.Matth. xxij.c.& dixit Pau.Aposto. si omnes virtutes habuero charitatem autẽ non habeã nihil sum,& not.in c.firmissime.de hęre.glo. tamẽ in d.§.sane.c.accusatus de hæreti.lib. vj.videtur tenetur cõtrariũ ꝙ sortilegia in quibus interuenit hostia consecrata sapiũt hæresim manifeste dum ponit plura exempla in quibus sortilegia ipsa sapiũt hęresim manifeste ponit etiam istud de per se quando interuenit hostia consecrata,nec specifice ponit ad quem effectum illa fierent, vnde intelligi põt ad omnem turpem effectũ, maxime vbi vertitur materia peccati & ab ista opinione quę fauorabilis est pro fide nõ discederem,vt dicit tex.in d.cap.accusatus, maxima enim temeritas est illius christiani qui in rebus vanis & lasciuis tanti sacramẽti abusum audet ministrare,& ad ea quæ supra in contrarium adducebantur. Respondeo,nec nego quod diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea quæ sacratissima sunt in corde hominũ hoc facere posset,quia hæc sunt sub eius arbitrio & potestate,non autem dæmonis,qui est creatura, hoc est verum quotiescunq; consultatio ipsa fieret debito modo iuxta ritũ veri diuini cultus & christiane religionis & per modũ sacrificiorũ quę in ecclesia celebrantur per bonos sacerdotes,non autem isto modo superstitioso & retrogrado,iuxta not.in c.nihil in sacrificijs.de consecra.dist.j.& not.in c.cum marthe. de celebra.mis. vide domi. Ioan.lec.in sum.confes.in titu. de sortile.q.
9 xix.& q.vlti.†per ista enim sortilegia non imploratur auxilium sacramenti mixti in factura aut ipsa diuina virtus ad reuelandũ ista, sed potius dæmonis suffragium vt illa reuelet per abusum istorum sacramentorũ cui omnia huiusmodi opera sortilegia immolantur per illam amicitiam quã ibi malefici habent cum dæmone secundum pacta inter eos inita.xxvj.q.v.c.nec mirum.ver. ad hęc omnia.& Ioan.lec.in sum.confes.eo. ti.c.ij.& hoc faciunt in opprobrium diuine maiestatis & si qua respõsa reuelationis inde sequãtur illa profecto sunt diabolica & non diuina, sed istum tam turpem abusum sacramẽtorum diabolus instruit hominem facere vt sub eo ipse facilius adoret ab homine ĩ dedecus diuine bonitatis,& hoc modo hominem decipit,vt dicunt canoniste & sacri Theologi in locis supra nota in vj.& vij.q.& habetur in d.c.episcopi.Ad secundũ dũ dicebatur ꝙ diligere in se nõ est peccatum est verũ qñ dilectio est ipsa in charitate fundata,tunc enim est opus meritoriũ deo,quia charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis,ac præsentibus penitus aduersa iuncta vero deo inseparabiliter vnita igne quodam spiritus, omnis extranee corruptionis nescia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia,supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa,& in effectu conclude quod illa est dilectio maxima circa diuina & ecclesiam vel erga proxim propter deũ quę respicit anime beatitudinẽ nõ hæc mundana fragilia.vide tex.præclarũ de pœni. distin.ij.c.charitas est vbi plura singularia de charitate narrantur,hæc.n.est illa charitas & dilectio quæ habet meritum regni cœlestis,hæc est illa de qua locutus fuit Paulus Apostolus & Matth.xxij.c.& de qua loquitur diuinum præceptum.& tex.in d cap.firmissime. & ibi glos.cetere vero dilectiones carnis quę terren sunt potius habẽt annexum peccatum q̃ meritum respectu vltimi effectus qui est carnalis coitus,& propterea ille qui putat sacramentum eucharistie operari ea q̃ sunt mediate vel immediate peccatum est in maximo errore,nec caret manifeste hæresis suspitione, nihilominus in istis semper me refero ad communẽ Theologorum opi. & rectum iudiciũ sancte matris ecclesiæ Oldradus autem in hac materia in consil.suo. ccx. ꝙ incipit regularis habet traditio &c. sic distinguit dicens ꝙ sortilegia simplicia, item pocula amatoria vel assumere hostiam non sacratam ista nõ inducunt hæresim.vt in cap primo de sortile.& in rub.eo.titu.l.si quis aliquid.§.qui

abortionis,ff.de pœn.& cap.de homine.de celebratio.miſſ. Imagines vero facere ad amorem mulieris prouocandam dicit ipſe quod magis videtur eſſe ſuperſtitioſum quã hæreticũ. Sed circa hoc duo ſunt cõſiderãda,Primum eſt modus inuocationis quomodo inuocatur dæmonis ſuffragium, Secũdũ eſt conſiderãdum circa rem quæ expetitur.

10 †Primo igitur caſu aut inuocatur auxiliũ dæmonis per modum imperij & ſuffragij, aut per modũ adorationis & cultus latrie, primo caſu aut imploratur ad tentandũ & flectẽdum pudicos animos mulierum ad libidinẽ vel his ſimilia quæ ſunt de propria dæmonis natura & non ſapiunt hęreſim, vt habetur in Apoca,ij.c,ecce miſſurus eſt diabolus aliquem ex vobis in carcerem vt tentemini &c. & habetur Matth.iiij. Mar,j.& Luc.iiij,hoc enim eſt proprium dęmonis tẽtare hominem ad peccandum, vt ibi dicitur & diximus ſupra ea. q.in princi. Aut imploratur eius auxilium ad ſciendum futura vel ad aliquid aliud faciendũ cp ſolt deo creatori competit,& tunc ſapiunt hæreſim manifeſte, quia vult attribuere creature cp eſt propriũ creatoris,vt c. accuſatus §.ſane

11 de hæreti.lib.vj,& ibi not,doct. †Secundo vero caſu principali quando inuocatio illa fit per modum adorationis & cultus latrie adorando diabolum abſq; dubio illud ſapit hæreſim immo eſt proprie hęreſis adorare diabolum,ſi enim adorare hæreticum eſt hæreſis non propter perſonam, ſed propter vitium in quo eſt graue peccatum, vt dicit Old,ibi,& Gemi,in d.ca. accuſatus §. ſane.ita & multo fortius adorare diabolum eſt opus hęreticum,quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt quam adorare diabolum,& hic non ponderatur perſona,ſed vitium quod committitur in illa adoratione.

Et ideo diligenter eſt aduertendũ ad modum & formam,quibus dæmonis ſuffragiũ inuocatur,quia ſi per modũ imperij & gratificationis & petuntur ea quæ diabolus facere poteſt nõ ſapiunt hæreſim,ſi vero per modum certe adorationis,tũc ſapiunt hęreſim expreſſe per ea quæ proxime diximus quę fuit ſingularis doctrina Old,in d.conſi. ccx. Ex qua not,ſingularem cautelam in practica pro aduocatis vt ſint cauti in formando poſitiones & interrogationes cp per modum imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxiliũ dæmonis & iſto modo euitabitur labes hæreſis,ſi vero ponat cp p modũ adorationis & veri cultus latrie quis incidit proprie in hæreſim, per ea quæ ſupra

12 diximus. Poſt hæc videndum eſt†quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria & celebrant miſſas veſte lugubri in ſignum odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus & ſumunt præces vt citius moriantur vel incurrant mortis periculũ,nunquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſte?dic cp non,cp apparet reſpectu pœne q̃ imponitur pro iſto crimine.xxvj.q.v.quicunque, & clarius dicetur infra eo quæſtio.ieq. vbi tradetur de pœnis iſtorum. Deinde quæro quid ſi clerici,vel laici crucem aut imaginem beatę Mariæ virginis,ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerunt in terram & ſpinis, vel vtricis ſuppoſuerũt,aut pedibus forſan calcauerint,an iſta ſapiant hæreſim manifeſte vel dicantur proprie opera hęretica, & ſimiliter dicas cp non, licet grauiſſimum ſit peccatum in ſe c.ſi canonici,§.fina,de offic.

13 ordi.lib.vj. Vlterius†quero quid ſi ſacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia cp nunquam ſacrauit ſi poſtea cõmunicat ſe cum illa an incidat in hæreſim. vel dicatur hæreticus ex eo, ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiam ſuper qua celebrate fuiſſent vna aut plures miſſe,non tamẽ fuit ſacrata & illam immiſcuerit in fortilegijs,maxime his quæ fiunt ad amorem, an incidat in hæreſim ſacerdos qui miſſas illas ſcienter celebrauit, & ille qui hoſtiam commiſcuit in fortilegijs,dic cp neuter committit hæreſim quamuis grauiter peccat vterque. c.de homine.de celeb.miſ.& per Old.in d. conſil.iij colum.& dixi mus vnum verbum ſupra ea.q.in princi.& habetur per d.ioã. lect,in ſumma confeſ.eodẽ titu.q.xij,& vj. Nec omittam eos qui in fortilegijs ſuis apponunt imagines illaſq; baptizant ſub nomine perſone maleficiãde vt affigant in eo vel ea illud accidens cp ipſi vel ipſe deſiderant an iſta ſapiunt hæreſim manifeſte, dic cp conſiderandum eſt ad quem effectũ imagines ille fuerunt fabricate,& ad quem effectum tendunt fortilegia,& ad quid implo ratur auxilium dæmonis, aut ad ea quæ facere põt virtute ſua naturali,aut ad ea quæ ſpectãt ad creatorẽ,itẽ ſub quo modo & forma imploratur dæmonis ſuffragiũ, aut per modũ imperij|& gratificationis,vel per modum adorationis & cultus latrie,de quibus omnibus diximus ſupra eadem.q.ideo non inſiſto vlterius in declaratione,vide do. Io.

14 lec.in ſum.confeſ.eo.ti.q.xij. †Quid de his q̃ in ipſis fortilegijs immiſcent reliquias ſanctorũ martyrũ,ſ. particulas oſſiũ carnis

aut neruorũ capillorũ vnguiũ & similiũ vel particulas aliquas vestiũ eorundẽ vel dñi nostri Iesu Christi beatæ virginis Mariæ seu aliorũ sanctorũ aut sanctarum, an sortilegia ipsa dicantur esse hæretica vel sapere hæresim manifeste ipsuppositio q immixta fuerint in sortilegio amatorio, vt sæpius fieri solet, dic qđ non sunt hæretica nec sapiũt hæresim manifeste quãuis negari nõ potest quod sunt valde superstitiosa damnãda qđ est verũ qñ fierent ipsa sortilegia ad flectẽdum pudicos animos ad libidinem vel ad alios effectus qui fieri possunt per dæmonẽ & non interuentu cultus adorationis, si vero interueniret cultus adorationis, & fieret ad fectendum illa quæ pertinẽt ad Deũ semper sapiunt hæresim manifeste, vt late dixi mus supra proxime. vide S. Tho. in summa ij. ij. dist. xcv. arti. iii. vèr. dicẽdum. in tit. de superst. vbi hoc idẽ tenet. idẽ etiam Io. lec.
15 in summa cõfes. eo. ti. q. xvj. Modo † quero quid de his qui sacramenta ecclesiarum vt est oleũ sanctũ baptismatis, crismatis, vel extremę vnctionis, aut aquã fontis baptismatis in dictis sortilegijs cõmiscuerint an sapiant hæresim, vt supra & breuiter dicas q nõ, quod patet ex diuersitate pœnarum indictarum pro hmõi maleficijs quę sunt diuerse a pœnis hæreticorũ, de quibus in cap. ad abolendã. & c, vergẽtis, extra de hæreti. & late diximus supra ti. j q. vj. Quod tamen est verũ qñ per ipsa sortilegia nõ imploratur auxilio dæmonis, nisi ad ea quæ de sui natura facere potest, de quibus alias diximus supra ead. q. & q. vj. & vij. si vero inuocatur ad ea q̃ nõ ad ipsum, sed ad deũ creatorẽ spectant sine dubio tunc saperent hæresim manifeste, vel si dæmonis suffragium inuocatur per modũ adorationis & cultus latrię, quia ipsi sortilegi & eos consulentes adorarent cũ deuotione diabolũ, tunc illorũ opera essent hęretica, alias si per modum imperij vel gratificationis, dicas q non, vt supra proxime diximus, & per Old. in d. consi. ccx. Et ideo dic quod si quis in ipsis sortilegijs quęreret auxilio dęmonis scire si mulier in corde suo amat ipsum amantẽ, vel econuerso qñ mulier sortilegat erga virũ isto casu sortilegia sapiunt hęresim manifeste, quia secreta cordis hominum nemo scit, nisi solus deus, & cui ipse voluit reuelare, & hꝫ. ij. q. iiij. ca. consuluisti, & late dixi-
16 mus supra ead. q. in princip. † Sed quæro quando ipsa sacramẽta posita in amatorijs sortilegijs ad flectendum, vt supra an operẽtur effectum vt ex potentia illius sacramenti flectatur animus illius ad amandum &c, dic q non quia illis non vtuntur debito modo nec ad honestũ, sed ad turpẽ effectũ qđ vt plurimũ tendit in peccatum ad quæ opera diuina gratia vel sacramẽta ecclesiarum se non extendũt, vt alias diximus supra eo. q. vj. & ideo cõmuniter appellari solet iste abusus quidam sacramentorũ. & sortilegiũ xvij. q iiij. sacrilegiũ. & c. si quis cõtumax, §. i. Nec dum est annus elapsus quod vidi Rome casum istum euenire in facto, vbi due mulieres impudice cum oleo sancto baptismatis & crismatis, quo inunxerunt sibi labia dicentes quędam turpia verba ad formandũ sortilegium. deinde deosculabantur viros a quibus amari cupiebant asserentes quod illud sortilegium & obseruantia operabatur maximũ effectum quo ad iniungẽdã dilectionẽ in corde vacuo, nihilominus vidi ambas fustigari per vrbem & mitriatas in loco quodam publico notissimo turpiter dehonestari secundum quod dicit Pa-
17 normi. in d. c. ij. de sortileg. † Idẽ dicẽdũ est de his qui in hmõi sortilegijs amatorijs immiscent aquam benedictam sumptam ex amphora cõi quæ patet in ecclesia, candelas benedictas, frondes palmarũ, ramos oliuarum benedictarũ, sacros agnusdeos, & similia, iste dicitur potius abusus quidã sacramentorum, vt supra proxime diximus, quã hæresis expressa, idem dicendum est de his qui aliquas reliquias vestium sanctorũ apostolorum martyrum, aut aliorum sanctorũ vel qui particulam lapidis sactati purificatorij super quo immolatur hostia. itẽ calicis vel alterius rei benedictę siue sacratę commiscuerint in ipsis sortilegijs amatorijs dicuntur abuti sacramentis hmõi & grauissime peccant citra tamen hæresis labem, vt notatur per Old. in d. consil. ccx. & Panor. in d. cap. ij. de sortileg. vbi expresse dicit. qđ quotiescũq; non interueniunt ea, de quibus per glo. in d. c. accusatus. §. quamuis, inuocẽtur dęmones, vt promoueant animũ mulieris ad impudicitiã, licet istud sit grauissimũ peccatũ in se, tamẽ nõ sapit hæresim q̃a proprium est dæmonis tentare creaturã, vt hꝫ in Apoc. ij. c. & xvj. q. ij. visis. vide. S. Tho. in sum. ij. ij. dist. xcv. arti. iij. dicendum. in ti. de superst. & Io. lec. in summa in tit. de sortileg. q. xxv. adulterã qui omnes tenẽt quod per ista quis non incidit in hæresim dum ta-
18 men flãt modo prædicto. † Quæ omnia prędicta limitanda sunt pluribus modis, & primo vt non procedant quotiescunq; in ipsis sortilegijs celebrarentur solennia sacrificia

interpositis aris, dolis, & alijs de quibus supra in iij. & vj. qq. & diabolus adoretur, qa isto casu committitur hærens, vt sæpius supra, pxime dixim⁹, ita tenet expresse Oldra. in d. consi. & Gemi. & alij doct. in d §. sane dicentes q̃ peius est adorare diabolũ q̃ hæreticum. Secũdo limitantur vt non procedãt in sacramento eucharistie corporis vel sanguinis dñi nostri Iesu Christi, qa tunc committitur hæresis, ita dicit expresse glo. in d. §. sane. Tertio limitantur quã do interueniret rebaptizatio pueri in ipsis sortilegijs, quia ẽt saperent isto casu hæresim manifestam, vt per d. gloss. in d §. sane.

Quarto limitantur, nisi in ipsis sortilegijs minis trandis hæreticus interuenerit, vt per
19 d. glo. †Quinto & vltimo limitanda sunt quotiescuq; dæmonis suffragiũ inuocatur ad habẽdũ notitiam eorũ vel faciendum ea quæ solideo creatori competũt in ꝓpriu legium de quibus plenius diximus supra eadẽ q. in prin. & per ista fit expedita hęc decima vtilis quæstio quæ omnia bene nota, quia istorũ scientia est maxime importantie, tam respectu examinis, quam pœnarum de quibus dicemus infra q. proxima.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus pœnis sint afficiendi.*
2 *Sortilegia quæ sunt ad habendã notitiã occultorum aut distantium non sapiunt hæresim, & ideo non puniuntur.*
Sortilegi qua pœna puniri debeant in foro conscientiæ.
3 *Pœna sortilegorum in foro iudiciali canonico quæ sit.*
4 *Laici & viles personæ sortilegia exercẽtes qualiter puniantur.*
5 *Sortilegus & qui eum consulit puniuntur pœna capitis.*
6 *Sortilegia amatoria qualiter in foro cõsciẽtie puniantur, & qualiter in foro iudiciali canonico.*
7 *Sortilegia amatoria in iure ciuili capite plectuntur.*
Pœna sortilegijs imponenda est arbitraria.
8 *Clericus sortilegus potest officijs & beneficijs priuari.*
Ignorãtia aut simplicitas in sortilegijs non excusat.
9 *Sortilegi venefici qua sint pœna afficiendi.*
10 *Clericus qui sortilegiũ venesicum exercuit qualiter puniatur in foro iudiciali canoni co, & qualiter laicus.*
11 *Malefici qua mulctẽtur pœna de iure ciuili.*
Sortilegus ad domũ alterius accedẽs ad perpetrãda maleficia qua sit afficiẽdus pœna.
12 *Consulens aut vocans maleficos ad maleficia facienda, punitur capitis pœna.*
13 *Torquers potest quilibet cuiuslibet conditionis pro crimine sortilegij.*
Sortilegus quo casu tradat bestijs vorãdus.
Artem sortilegam seu magicã docens & discens pari pœna plectuntur.
14 *Sortilegi membri virilis languedinem inducentes, aut alias vim generatiuam impedientes, vltimo afficiuntur supplicio.*
Sortilegia ad bonum finem exercens an sit puniendus.
15 *Maleficiatos curans per sortilegia non punitur de iure ciuili, sed de iure canonico sic.*
16 *Astrologi & chiromantici secundum astrorum cursum aut signa manuum futura pronosticantes an sint puniendi.*
17 *Sacerdos causa doloris aras spolians aut luminaria consueta extinguens qua afficiatur pœna.*
18 *Clericus vel etiam laicus imaginem crucis vel alicuius sanctorum conculcans, qualiter puniri debeat.*
19 *Iudæus super crucẽ immunditias proijciens qua pœna mulctandus.*
Sacerdos qui sciẽter missas celebrauit super hostia non consecrata pro sortilegis faciendis, qualiter puniatur.
20 *Prohibitum aliquid facere aut efficere aliquod antecedens necessarium ad illud, pœnia sunt.*
21 *Imagines baptizantes ad sortilegia facienda, qua sint afficiendi pœna.*
Reliquias sãctorũ aut ecclesie sacramẽta sortilegijs immiscẽtes pari pœna puniuntur.
22 *Astrologi futura prædicentes qua sint pœna mulctandi.*

Sortes in euangelijs quærentes librum aperiendo vel alias, debent puniri.

23 *Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicẽs, sed aliqua verba secrete adijciẽs nõ satis congruẽtia, aut sit puniendus.*

14 *Breuia aut ligaturas ad collũ maleficiati suspẽdendas faciẽtes, quæ continẽt aliquid extrinsecũ, an & qualiter sint puniendi.*

Deus Acherõ, in breuibus adijci solitum, an sit verbum diabolicum.

25 *Deo mammone sacrificãtes vt fiant diuites qualiter puniri debeant.*

26 *Sacramenta aut alias res sacras aut benedictas ecclesiæ sortilegijs admiscẽtes pari pœna puniuntur.*

27 *Sortilegia de iure ciuili vltimo puniuntur supplicio, his demptis quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum.*

Diuinatio quæ fit per somniorum interpretationem an sit prohibita.

28 *Incantationes quæ fiunt contra serpentes quando sint punibiles.*

1 VNDECIMO post præmissa videndum est † quibus pœnis isti sortilegi puniuntur in qua similis distinctio de qua supra repetenda est, aut sapiunt hæresim manifeste, aut non primo casu pœne ipsorum declarate fuerũt supra tit. j. q. iiij. vbi copiose diximus, quibus pœnis puniuntur hæretici. secundo vero casu qñ non sapiunt hæresim expressam distingue aut sumus in prima specie sortilegiorũ diuinatiua aut in secũda quæ est amatoria, aut in tertia q̃ dicitur malefica de quibus alias diximus supra eo. ti. q. ij. Primo casu aut fiunt ad habendum notitiam futurorum aut eorum quę in corde sunt hominis & ista quia sapiunt hæresim manifeste vt supra proxime diximus puniuntur pœnis hæreticorũ de quibus supra, idem est si in illis commiscerent hostiã sacratam aut alia de quibus per glo. in d. c. accusatus. §. sane. de hære. lib. vj. quia tunc sortilegia ipsa saperent hæresim manifeste & hæreticorum pœnis essent puniendi qui præmissa faciunt, ita dicit Oldra. in d. consil. ccx. Panor. in c. ij. extra eo. titu. & dixi-
2 mus supra proxima, quæstio, circa fin. † aut fiunt ad habendum notitiam præsentiũ occultorum, prout sunt furta, rapine, incẽdia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, & his similia facinora, aut eorum quæ iã facta sunt de præterito seu eorum quæ in longinquis partibus fiunt & similium, quia tunc non sapiunt hæresim manifeste alijs pœnis puniuntur, quia si est clericus de iure canoniue diuino in foro consciẽtie subijcitur pœnitentie. xl. dierũ extra collegium ecclesiæ siue communionem fidelium, quæ imponitur per sacerdotem, qua subijciuntur etiam laici, vt est tex. in c. j. de sortileg. & ibi Panor. & alij qui ita declarant tex. illum, licet glo. fi. videatur aliter sentire, sed ipsa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis a iudice ecclesiastico in toto contentioso secundum iura quę glos. ipsa alleg. vt infra proxi-
3 me dicam. † Aut sumus in foro cõtentioso iudiciali canonico postquam delictũ innotuit curie, & tunc pro eodẽ crimine imponunt grauiores pœne, quia clericus erit suspensus a diuinis & ab altaris ministerio per annum & vltra ad arbitrium iudicis secundum facti qualitatem aut turpitudinem & personarum conditionem quo termino elapso clericus ipse statim ipso iure reuertitur ad pristina sua, ita dicit tex. in c. ij eo. ti. & ibi per do. Abb. quem vide. & Felyn. & alios, laicus vero regulariter excommunicatur. xxvj. q. v. nõ oportet. Sed hoc est verũ quotiescunque ex simplicitate & bono zelo clericus peccasset secundũ terminos. d. c. ij. alias grauius punietur, quia deponitur ab omni ordine sacro & priuatur omnibus beneficijs & intruditur in monasteriũ ad agendum perpetuam pœnitẽtiam, vt habetur. xxvj. q. v. si quis episcopus. & ibi gl. idem tenet Panor. in d. ca. ij. & not. ꝙ vltra pœnas prædictas poterit iudex ecclesiasti-
4 cus exercere etiam alias pœnas † cotra laicos huiusmodi sortilegia exercẽtes quia si serui sunt & viles persone poterunt mitriari, & fustigari & alijs similibus modis dehonestari, digniores vero poterũt relegari vel ad perpetuos carceres condemnari, vt in c. contra idolorum. xxvj. q. v. quod est verũ. & procedunt ille vltime pœne quotiescũq; alias moniti laici ab ipsis sortilegijs noluerint se abstinere, & sic de his q pluries inciderũt in crimẽ. vide Panor. in d. c. j. de sortileg. in gl. fi. vbi subiungẽdo dicit. not. quod licet istud sit crimen ecclesiasticum, tamen non est mere ecclesiasticũ, quia iudex ẽt sęcularis potest de hoc crimine cognoscere pariterq; punire, licet reos ipsos pœnis gra

5 uioribus prosequatur. † De iure autem ciuili punitur pena capitis, tam ille sortilegus, & magus, q̃ ille qui consulit ipsos & sortilegia ipsa confici mandat. & iste text. in lege. nemo. C. de malefic. & matthe. Isti enim diuinatores sunt multum deo abhominabiles & exosi, ratio est, quia volunt se facere equales deo dum diuinam potestatem quæ vertitur in cognitione futurorum sibi vsurpare cõtendunt, & esse similes deo, & dicit do. Io. de turre cre. in c. contra idolorum. xxvj. q. v. quod quemadmodum Lucifer & primi nostri parentes voluerunt esse similes deo in altitudine, & pulcritudine in cognitione & scientia boni, & mali, ideo oes de celo deiecti fuerunt quorũ qdã in profundum inferni, quidã vero in hoc variarũ calamitatũ mũdo peruenerunt, ita dicendum est de istis diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt esse equales deo, de ecclesia dei quæ pro celo figuratur omnino expellẽdi sunt & a Chri
6 sti fidelium gratijs repellendi. † Aut sumus in secunda specie quæ dicitur amatoria, & si in ea interueniunt ea quæ narrantur per glo. in d. c. accusatus §. sane. dicendum est q̃ sapiunt heresim manifeste & puniuntur penis hereticorum, vt supra proxime diximus. idem dicit Abb. in d. c. j. de sortileg. aut illa nõ interueniunt & non sapiũt heresim, & dic aut sumus in foro conscientie & eadem. xl. dierum penitentia subijciũtur tam clerici q̃ laici sicut alij de quibus supra d. c. j. de sortil. qui text. loquitur indistincte, & generaliter de quibuscunq; personis, & de hac etiam specie sortilegiorum in qua viget eadem ratio intelligi potest. arg. tex. in c. si quis episcopus. xxvj. q. v. vbi loquitur de omni specie, ex quo etiam non datur diuersa ratio inter casum & casum. arg. l. illud. ff. ad legem aquil. cum simi. & ita tenent doct. ibi. Si vero sumus in foro iudiciali de iure canonico & eisdem penis punitur clerici atq: laici tam prima q̃ secunda vice, prout supra proxime diximus in pręcedenti specie, xxvj q. v. c. non oportet, c. si quis episcopus, c. aliquãti, c. cõtra idolorum. & c. angurijs, quæ omnia iura maxime. c. non oportet. & c. aliquanti loquuntur de pluribus speciebus sortilegio-
7 rum, & de ista quoque loquuntur. † De iure ciuili similiter eadem pena capitis puniũtur. d. l. nemo. C. eo tit. quæ omnes sortilegorum professiones ac sortilegiorum species complectitur: vide tex. ibi, & gl. & l. eorum, in princ. eo. ti. vbi tex. vr̃ equiparare quo ad penas illos maleficos qui flectunt pudicos animos ad libidinem, & illos qui contra salutem hoĩum moliti sunt, omnes enim senerissimis penis sunt puniendi, quæ non denotant nisi vltimum supplicium, vt not. glo in d. l. eorum. in princip. & l. multi.

Et circa premissa nota vnũ singulare, q̃ dixit Abb. in d. c. ij. de sortileg. quod pena imponenda istis sortilegis vel eos consulentibus est arbitraria potestq; iudex illam aggrauare seu grauiorem aut leuiorem imponere secundum qualitatem facti conditionem personarum & animum delinquentis & secundum ipsas qualitates & accidentia penas ipsas moderari, arg. l. hodie. & l. aut facta. ff. de pen. & l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infa. xxiiij. q. j. non afferamus. Hoc tamen procedit de iure canonico in foro ecclesiastico, de iure tamẽ ciui
8 li, secus est, vt supra proxime dixi. † Et nota etiam aliud quod dicit Abb. ibi. q̃ clericus per huiusmodi sortilegia de quibus ibi potuisset officijs & beneficijs ecclesiasticis priuari, argu. tex. xxvj. q. v. c. aliquanti, sed ibi ideo clericus ille fuit dignus misericordia, vt illa minori suspensionis pena puniretur, quia ex simplicitate peccauit & bono zelo pro inueniendis bonis ecclesie quæ fuerant furto subtracta, vt dicitur in d. c. ij. alias grauius fuisset punitus, quæ nota pro limitatione eorũ quæ supra dixi.

Et nota etiam hoc aliud quod in istis criminibus non parcitur simplicitati nec ignorantie, quia licet sortilegia ipsa facta fuerint bono zelo & ad bonum effectum s. reperiendi res ecclesie furto subtractas, nihilominus puniuntur qui illa conficiunt aut consulunt facientes. d. c. ij. de sortileg. & ibi Panor. vbi dicit q̃ isto casu mitius puniuntur ex quo text. iuncta hac doctrina apparet decisio illius casus an licet hec sortilegia fieri ad sanandum corpora maleficiata, & si quis maleficis remedijs & arte prędicta aliquos sanauerit an puniatur et qua pena de quibus habetur xxvj. q. vlt. admo-
9 neant & dicemus ea, q. loco suo, † Aut sumus in tertia specie principali quæ dicitur venefica, & si in ea interueniunt aliqua de his quę narrat glo. in d. c. accusatus §. sane. dicendum est quod sapiunt heresim manifeste & penis hereticorum sunt puniendi vt alias diximus supra, si vero ea non interueniunt vel alia his similia, & tunc aliter puniuntur, quia aut sumus in foro conscientie & punitur fabricans & ille qui consulit penitentia exilij. xl. dierum extra gremium

ecclesiæ & fidelium cõmunionem, d.c.j de fortilegi, iuncto c.si quis epõs.xxvj.q.v, & licet tex. in d.c.j. loqui videat de alia specie, s. diuinatoria, tñ c.si quis episcopus. loquitur generaliter de omnibus & in fine vna & eadẽ pœna omnes punit qua pœna tam clerici q̃m laici subijciuntur, quia tex. in d.c. j. loquif generaliter & indistincte. l. de precio. ff. de public. & xxvj.q.v. aliquanti, & cum hac solu. videntur transire doct. in d.c. j. nullam facientes differentiam de aliqua
10 specie fortilegiorum aut personis, † Aut sumus in foro canonico contentioso, & sic in foro fori, si laicus hoc crimine peccauit prima uice erit excõicatus et ab ecclesia remotendus erit xxvj.q.v. si quis episcopus. & c. aliquanti. si vero semel monitus adhuc in eodem proposito perseuerando iterũ cõm sit idem delictum, & tunc si est vilis persona debet fustibus cedi siue fustigari publice per vrbem mutiari & publice tanquam infamis dehonestari, digniores vero relegãtur in carceribus siue ad perpetuos carceres condemnantur xxvj.q.v. contra idolorum Clerici vero efficiuntur infames & omnibus officijs atq; beneficijs ecclesiasticis priuantur, & nihilominus ipsi quoq; intruduntur in carceribus, aut in monasteriũ ad agendum perpetuã pœnitentiam xxvj. q.v. si quis episcopus, & c. aliquãti. & sequẽ. in hoc tñ non recederẽ ab opi. Abb. de qua. in d.c.ij. de fortileg. q̃ sit consideranda conditio personæ, qualitas facti, & animus delinquentis, & secũdum qualitates illas pœnas ipsorũ, quandoq; augere, qñq; vero mi-
11 nuere, iuxta sanum iudicis arbitriũ. † De iure autem ciuili hæc fortilegia grauius puniuntur, quia tura ipsa multum abhorrent artem maleficam, vt in toto ti. C. de malefi. & mathema. & ideo omnes isti malefici puniuntur vltimo supplicio, l. nemo. l. multi. l. & si excepta. & l. eorum. in prin. C. eo. ti. & ideo lex vocat illos humani generis inimicos ex quo vtplurimum querunt innocentum corpora illis veneficijs labefactare dicta l. multi. & l. & si excepta, ubi etiam appellantur hostes communis salutis dicta l. multi, & naturæ humanæ inimici. l. fin. eo. titu. Regulariter igitur puniuntur pœna captis tam ipsi magistri quam hi qui illos consulunt & hæc fieri mandant. d. l. nemo, in fi. & l. multi. si quis vero magister ad alterius domum accesserit exercendi maleficij causa igne concrematur, is vero qui illum præmijs & suasionibus euocauerit & associauerit omnia eius bona publicantur & in
insulam deportatur. Sed contra hoc est tex.
12 in l. nemo. C. eo. ti. vbi dicit † quod ille qui consulit & vocat illos magistros punitur pœna capitis. Solu. glos. in d. l. nemo. refert vtranq; pœnam, sed nõ soluit contrarium, quidam dixerunt quod in d. l. nullus, licet il le magister fuerit adductus ad domum alterius causa faciẽdi fortilegia ipsa tñ nõ fuerunt facta in d. l. nemo facta fuerant, hæc soluti. non placet, quia sapit diuinationem, ga si non apparet quod in d. l. nulla fuerint facta fortilegia, minus ẽt apparet in d. l. nemo, quod facta vel non facta fuerint, nisi diceres quod ille qui consuluit interuenit in eis & credit his quæ fiunt esse vera, propterea grauius punitur, vt d. l. nemo, is vero q adducti maleficum siue fortilegum ad domũ alterius potest esse q̃ sit ignarus, puta famulus vel alius qui nõ interuenit vel non credit in eis, ideo mitius punitur, tñ in hoc cogita. Et nota quod istorum amicitiam & conuersationẽ quamuis vetus beniuolẽtia fuerit, debemus relinquere, & eos omnino euitari, qui vero cõtrafecerint omnibus eorum bonis publicatis in insulam deportan-
13 di sunt d. l. nullus. † Et nota q̃ pro isto crimine omnes poterunt in distincte torqueri, non obstante quocunq; priuilegio dignitatis, q̃ est speciale in isto crimine, & ex hoc nota limitationem ad l. miles. C. de quæstio. l. decuriones. & l. diuo marco. eod. titu. Si quis autem de hoc crimine testibus cõuictus fuerit, & nihilominus obstinato corde insti teterit in negando, ẽt præsentibus testibus qui illius detegerũt facinus, traditur viuus bestijs vorandus ac dentibus & vngulis lacerandus, ita dicit tex. in d. l. et si excepta. in fine. Et nota ẽt quod eadẽ pœna capitis punitur ille qui docet artem prædictam, & ille qui ipsam addiscit. l. culpa. & ibi glo. C. eo. ti. quod vẽ esse speciale in isto crimine, i crimine hæresis est cõtra. l. quicũq;. §. eos vero. C. de hæreti. vbi minori pœna. s. pecuniaria puniuntur scholares, magistri vero pœ-
14 na capitis. † Eadem pœna vltimi supplicij puniuntur, qui eisdem maleficijs inducunt membri languedinem, & virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt, aut lactẽ nutricis deiiccant, vel quouis alio modo ipsa fortilegia et maleficia conficiunt siue in corpore per cibum vel potũ, siue extra corpus aliquo ex modis quibus diximus supra in ij. & iij. q. Sed quero nunc quid si aliquis fortilegus fortilegia exercet ad bonum finem, scilicet ad sanandum egros maleficiatos & soluendum aliorum fa-

cturas, an hoc liceat impune fieri, & videtur dicendum quod sic, ex quo facto nemini nocent, sed alicui prosunt, non sunt ergo digni punitione aliqua, & de hoc est tex. in l. eorum §. j C. eo. ti. vbi ille qui fecit sortilegia ad incantandum hymbres ne noceant segetibus vel plantis nulla pœna punitur, & ideo Bar. ibi, per illum tex. decidit hanc
15 quæstio. dicens, † quod non debet qui curat istos infirmos maleficiatos aliqua pœna puniri, hoc tamen est verum de iure ciuili, vt ibi, secus autē est de iure canonico, quia ecclesia summopere abhorret ista remedia sortilega etiam si fiant ad effectum recuperande sanitatis non vult fieri posse hac ratione, quia non licet inuocare auxilium demonis etiam pro mille corporum sanitatibus recuperandis, quia minus malum est ꝙ pereat corpus, quā anima cuius maius esset detrimentum, vide tex in cap. admoneant. xxvj. q. vij. & si quis hæc facere pręsumpserit, si clericus est degradetur, & omni officio ac beneficio ecclesiastico priuādus erit, laicus autem excommunicandus, pro quo facit etiam tex. in c. nec mirum §. ad hęc autem. xxvj. q. v. vbi omnes iste ligature et superstitiosa incantationum remedia sunt omnino damnata, quia hæc fieri non possunt absque demonis opera & suffragio, & ideo dicit S. Augusti. lib. x. de ciui. dei, cuius verba relata sunt in d. c. nec mirum quod hæc sunt talia remedia quę ars non commendat medicorum & ab ecclesia omnino reprobata merito sunt a christifidelibus euitāda, vide S. Thom. in sum. ij. ij. dist. xcv. arti. iij. in vers. dicendum. ii. de superstitio. & Ioan. lec. in summa confe. eodem tit. q. ij. xj. xiij.

Vltra ea quæ diximus supra in prima
16 specie diuinatiua addenda sunt hæc, † quid dicendum sit de astrologis et chiromanticis qui secundum cursum astrorum & signa cœlestia futura pronosticant, an liceat hoc facere, vel sint puniendi sicut augures & aruspices aut alio modo. Respon. aut hæc futura prædicent ex certa scientia imponentes futuris contingentibus rebus necessitatem quādam quam dicunt causari ex motu corporum cœlestium, & isto modo sunt hæretici & puniuntur vt hęretici, vt late diximus supra hac quæstio. in princ. & quæstio. præcedenti. Ratio est quia signa non sunt cause rerum finales imponentes necessitatem humanis rebus agendis aut homini, sed sunt signa quædam inclinatiua, siue indicatiua rerum futurarum secundum communiter accidentia per regulas quasdam, & naturas corporum cœlestium quæ multoties fallunt quibus non subijcitur necessario natura humana, quin possit illa euitare & vti liberi arbitrij potestate, vide Abba. in dicto c. secundo eodem titu. & Ioan. lec. in summa confess. eodem tit. quæstio. v. aut illa prędicunt demonstratiue, pręsumptiue, hue inclinatiue asserentes quod ex motu corporum cœlestium tale quid inclinatiue demōstratur siue figuratur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo nō est peccatum ex quo nullam imponunt necessitatem, sed inclinationem quandam quam quis libere euitari poterit si velit vti prudentia & sui liberi arbitrij potestate, vt latius dicemus infra & habetur per Abba. in dicto c. secundo. eodem titu. Pro faciliori intelligentia præmissorum subijciam infrascriptas quęstiones speciales declarando pœnas crimi-
17 nis cuiusque. † Et primo quero quid de sacerdotibus qui causa doloris spoliāt aras aut extingunt luminaria consueta qua pœna puniuntur, dic quod clericus honore & dignitate priuatur, & sic efficitur infamis, vt in c. quicunque. in primo respōso. xxvj. q. v. & Ioan. lec. in summa confess. eodem titu. qō. xviij. & hoc nisi sponte de præmissis coram episcopo vel metropolitano se culpabiles detulerint, & de ipsis condignam peregerint pœnitentiam d. cap. quicunque alij sacerdotes reperiuntur qui sumpta veste lugubri missas defunctorum celebrant pro viuentibus causa inimicitie, vt is pro quo sacrificium ipsum offerunt mortatur an incurrat mortis periculum qua pœna sit puniendus, dic isto casu quod sacerdos vel clericus qui scienter ista fecerit a proprij ordinis gradu priuatur, & perpetui exilij ergastulo vna cum eo qui ipsum sacerdotem consulit aut pręmissa fieri ordinauit siue mandauit relegatur, vt est text. in dicto c. quicunque in fin. xxvj. q. v. & Ioan. lec. in summa confess. eod. ti. q. xx. Deinde que-
18 ro † quid de clericis vel laicis qui imaginē crucis aut beatæ Mariæ virginis seu aliorū sanctorum protecerunt in terram illasque vrticis spinis vel pedibus conculcarūt qua pœna puniendi sunt, casus iste ponitur per text. in cap. si canonici. §. fina. de offic. ordina. libr. vj. vbi dicit quod vltrix sic procedat dura sententia contra eos per q̄ alij id facinus patrare pertimescant glo. vero declarando tex. primo dicit quod erunt priuādi loci sui dignitate atq; honore nisi clerici satisfactione coram metropolitano se sufficiēter purgauerint demum deuenit ad aliā

pœnam dicens quod statur arbitrio iudicis cõcludens in effectu quod sit pœna arbitraria, pro prima allegat text. in d.c. quicunq;. xxvj.q.v.& l.j.ff.de iur.delib.cum qua gl. transit Gemi.ibi.Archid.autem dicit quod poterunt temporaliter puniri quod in vinculis publicis cõuinciantur, vt l.j.C.de his qui ad statu.cõfu.& ff.de pœ.l.capitaliũ.§. qui ad statuas, vel quod moriantur, vt no.in l.j.C.ne lice.sign.saluat.&c.& ħ vltima pœna infertur de rigore iuris ciuil s, vt.d.l.j. alie vero superiores inferri possunt per iudicem ecclesiasticum, vt dicunt doct.in d.c.
19 si canonici.§.fi. † Vidẽdum esset ẽt quid de iudeo qui super crucem dum deferretur publice per vrbẽ proiecit immũditias qua pœna puniatur, istũ casum decidit Pet.de Ancha.in consi.xv.quod incipit, spiritualis iudex in prouincia romandiole, vbi dicit quod iudeus ipse poterit per vtrunq; iudicem castigari ecclesiasticum, & laicum, & seueris pœnis puniri. Quero quid dicendum sit de his qui in sortilegijs commiscuerunt hostiam non sacratam super qua tñ celebrata fuit vna aut plures misse qua pœna puniatur sacerdos qui scienter super hostia illa celebrauit missas vel qui celebrãdo nõ consecrat aliquid, sed capit panem & vinũ apud altare sine sacramẽto & omnes ac singulas cerimonias & solẽnitates fecit apud altare excepta consecratione qua pœna puniatur casus iste ponitur in c.homine.de celebra.mis.vbi tex.nullam ponit pœnam tẽporalem, sed credo quod sit pœna arbitraria in eo qui celebrat missam & sine consecratione accipit hostiam & vinum quã iudex ecclesiasticus sibi iniunget loco pœnitentiæ, is vero qui scienter celebrat super hostia aut alia re cum qua fieri debent sortilegia grauius puniẽdus est, sicut is qui sor
20 tilegia ipsa conficeret, † quia paria sunt, aliquid prohibitũ facere vel efficere aliquod necessarium antecedens per quod peruenit ad illud, vt l.oratio.ff.de sponsa.vide text. in d.c.si quis episcopus.xxvj.q.v.qui loquitur generaliter de omnibus sortilegijs, ille enim qui habuit animum delinquẽdi & deuenit ad actum proximum delicto, habetur ac si fecisset & consummasset delictum non solum de iure canonico, vt in c.sicut dignũ, de homicid.cum multis similibus, sed ẽt de iure ciuili, vt l.is qui cum telo C.ad l.corn. de sica.& l.j.§.diuus.& ibi Bar.ff.eod.ti.& habetur per Panor.in d.c.ij.de sortileg.& Ioan.lec.in sum.conf.eo.tit.q.xxiiij.& Oldra.in d.consi.ccx.in iij.colum laicus vero excommunicatur & relegatur de iure canonico in foro iudiciali.c. aliquanti.xxvj. q.v.sed si semel monitus iterũ se immisceat in prædictis, si est nobilis intruditur in carcerem, ignobilis fustigatur, mitriatur, & pubice dehonestatur dicto.c.si quis eps.c.ali-
21 quanti.& c.sortes.cum alijs seq. † Quid dicendum de his qui imagines conficiunt atq; baptizant, & cum illis conficiunt sortilegia, dic aut sortilegia ipsa fiunt ad aliquẽ effectum qui demoni non conuenit, sed soli deo & sapiunt hæresim manifeste, vt supra diximus.q.precedẽti, et ideo puniendi sunt vt hæretici, vt supra diximus tit.j.q.iij.salua tñ doctrina gl.de qua in dicto.c.accusatus.§.sane.de hæreti.li.vj.& saluis ẽt limitationibus de quibus infra i fi.dico illos esse puniendos eisdem pœnis quibus alij in superioribus casibus, vide Oldra.in d.consi. ccx.vbi de hoc facit mẽtionem expressam, & Ioan.lec.in sum.conf.eo.ti.q.xij. Idem dicendum est de his qui in ipsis sortilegijs immiscent sacras reliquias sanctorum martyrum.s.ex membris vel ossibus, aut de vestibus eorundem d.c.si quis episcopus & c. aliquanti.& Panor in d.c.ij.& Ioã. ec.in d. ti.in summa.q.xvj. Idem ẽt iudicandum est de his qui sacramenta ecclesiarũ.s.oleũ sanctum baptismatis, crismatis, aut extreme vnctionis, seu aquam fontis b ptismat s, & similia.d.c.ij.& ibi.Abb.& d.c.si quis episcopus cum alijs sequen. Idem quoq; cẽsendum est de his qui in eisdem sortilegi s admiscent aquam benedictam, cãdelas benedictas, sacros agnusdeos, ramos oliuarũ, aut frondes palmarum, & similia de quibus habetur per Ioan.lec.in dicta summa eo.ti.
22 q.vlti. † Iuxta prædicta vidẽdũ est quid de astrologis qui futura prædicunt an puniant & qua pœna, dic aut illa prædicũt ex certa scientia quasi signa illa per quæ futura coniecturantur sint cause rerum imponẽtes futuris rebus necessitatem inesse quod sic erunt vel sic omnino, et istud est hereticũ & puniri debent vt hæretici, quia futurorũ notitia certa, put est inesse rei est solius dei vt habet Matth.xxij.c.& ij.quæstione.iiij. consuluisti.& xxvj.quęstio.iij.sciendum, et late diximus supra quęstione precedẽti, aut illa prędicunt coniecturaliter demonstratiue siue inclinatiue, & isto modo non errant nec puniuntur aliqua pœna, quia verum est quod corpora cœlestia habent quędã motiua, & inclinationes ad corpora inferiora, & operationes humanas, secundum quas multoties sic fieri contingunt, quamuis euitari

possunt, & propterea dicitur quod illa sunt signa rerum, non autem causę rerū, de quibus vide Panor. in dicto, c. secundo extra eo. ii. tertia colum. Quid enim dicendum sit de his qui sortes quærunt in euangelijs aperiendo librum & sortificādo in illis, dic quod prohibitum est & puniuntur qui prēmissa faciunt modo quo supra xxvj. quæst. ij, hi qui. Et quia diximus supra quod sunt prohibita remedia sortilegorum quæ fiunt ad sanandum corpus maleficiatū de iure canonico, licet de iure ciuili permissa sint vt
23 supra diximus eadem quæstione. † Quero nunc quid si aliquis in opere sanatiuo dixit plura verba honesta, & sanctas, ac deuotas orationes Dei beateq; virginis Mariæ, & aliorum sanctorum, & illa eadem fecerit dicere per ipsum maleficiatum ad deuotionem beate virginis Mariæ, aut alicuius sancti martyris, nihilominus postea magister siue magistra sortilegorū aliqua verba extraneas dixerit publice vel secrete, quæ nō videntur congruere illi operi religioso & sanitatis, an illa dicantur esse superstitiosa & puniēda, dic quod sic, quia quotiescūq; cum rebus aut verbis religiosis siue ecclesiasticis misceantur aliqua verba extranea, & q iæ naturaliter non tendunt ad opus illud fa ita is nec possunt naturaliter talem effectum operari necessario, tunc dicur tur esse superstitiosa & facit totū opus superstitiosum & damnabile, quod est maxime quotidianq; adiunguntur nomina quædā ignota, aut characteres, seu alie diuerse observationes quis manifestum est naturaliter efficatiam ad sanitatem habere non posse, illa non fiunt sine superstitione & demonis minsterio, vt dicit sanctus Tho. in summa ij. ij. q. xcv, arti. ij. versi, dicendum, in ti, de superstitio. & Ioan. lec, in summa confe. eo. ti. q. xj. Et propterea sunt puniēda de iure canonico, quia si clericus est q talia fecit deponitur, laicus vero excōicatur propria vice. xxvj. q. vij, admoneant, sed si monitus spreta monitione iterum se ingesserit in eisdē, si est nobilis vir & honeste familie incarceratur, aut relegatur, ignobilis vero cum vituperio fustibus ceditur, xxvj. q. v. c. si quis episcopus. c. aliquanti. c. fortes. & c. seq. per Abb. in d. c. ij, de sortileg. ubi dicit quod pœna istorū est arbitraria, & hoc puto verius secundum qualitatem facti conditionē personarum & animum delinquentis, arg. l. aut facta. & l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœ, et l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no, infami. c, sicut dignum, in princip, de homi. De iure autem ciuili remedia ista nō puniūtur dummodo fiant ad finē. d. l. eorū. §. fi. & ibi Bar. C. de, male. & alias diximus
24 supra eo. q. vi. † Idem dicēdum est de his qui faciunt schedulas, aut breuia, & ligaturas suspendendas, & deferendas ad collum maleficiati, cum contineat aliquid extrinsecum siue ex ranetum signum character aut nomen quod naturaliter non tendit ad conclusionem & intellectum aliorum verborum, vel ad opus sanitatis, tūc iudicat illud esse superstitiosum & punibile, quia fieri non potest absque suffragio & institutione diaboli, vt dicunt supradicti docto. in locis prædictis, & habetur in c. nec mirum. §. ad hæc omnia & c. xxvj. q. v. & per d. Augustē. in lib. xxj. de ciui dei, & ideo puniunt his pœnis quas supra diximus hac eadem q. in membris proxime relatis. Quid si inter alia verba vel nomina Dei quæ iste maleficę sepius describere faciunt in earū schedulis vel breuibus apposuerint hoc verbum, Deus acharon, an sit verbū superstitiosum & diabolicū, dic quod sic, quia illud est nomen Beelzebub principe demoniorū, ut habetur iij. Regum j. cap. dum Elias monitus ab Angelo reprehendit Ochosiam regem sub his verbis, nunquid non est vobis deus in israel vt eatis ad consulendum Beelzebub Deum acharon, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris, quod bene nota, quia sepius istis schedulis & breuibus hoc nomen, i. Deus acharon reperies expressum, vide do. Ioan. de Turcrema. in c. contra idolorum. xxvj. q. v. & d. Ioan. lec. in sum. conf. eo. ti. q. xj. &
25 xij. † Quid dicendum de his qui sacrificant Mamone deo nummorū vt diuites efficiantur, qua pœna sunt puniendi, dic quod si est priuatus ipso iure omni officio beneficio honore & dignitate siue occultū sit crimen siue publicum, & ideo necessario indiget dispensatione si vult amplius celebrare, quidam alij dixerūt quod qñ crimē est occultum possunt agere pœnitentiam cōfiteno do peccatum suum & non incurrunt pœnā illam priuationis, & ideo non indigent necessario dispensatione, si vero crimen esset publicum aut notorium, tunc incurrit irregularitatem, & priuationē ipso iure & indiget dispensatione, nihilominus præcedens opinio vr esse magis tuta in foro cōscientie vt quis petat dispensationem etiam qñ crimen esset occultum, vide d. Ioan. lec. in sum
26 ma confe. eo. ti. q. vlti. † Vbi istis equiparat et sacerdotes qui in sortilegijs immiscēt

ſacramẽta eccleſiaſtica,ſ.oleum ſanctũ criſmatis,baptiſmi, vel extreme vnctionis, aut aquam fontis baptiſmalis eiſdem pœnis puniuntur de quibus altas diximus ſupra ea. qõ.laici vero de iure cano.prima vice ſunt excõicati,& ſunt a limine eccleſiæ repellẽdi, ſed ſi poſt primam monitionem iterũ ſe ingreſſerint in eiſdem ſi nobilis eſt condemnatur ad perpetuas carceres,ignobilis vero fuſtigatur publice cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur,ſecundum quod habetˊ xxvj.q.v.ſi quis eps.c.aliquanti.cũ aliis ſeq.Abb.tñ dixit in d. c.ij.de ſortileg quod iſtorum pœnæ erunt arbitrarie mitigande alterande neque leuiande ſecundum facti qualitatem aut turpitudinem ſeu ſcandalum quod inde poſſet oriri,aut exortum iam eſſet, item perſonarum cõditionẽ, & animum delinquentis,aut ex ſimplicitate dñ lapſus in illud, & ad aliquem bonum effectum,vt habetur in d.c.ij.extra eo.titu. vel ſi ex propria malitia animo aliquẽ decipiendi & ſimilia,vt ibi per Abb.latius dicitur & diximus ſupra proxime, vide tex.in
27c.ſicut dignum.in prin.de homi. †De iure vero ciuili pro omnibus ſortilegijs huiuſmodi eſt pœna vltimi ſupplicij.l.eorũ in princ.l. nemo.l.multi,& l.& ſi excepta.C. eo.ti. Exceptis ſortilegijs quæ fiunt ad ſanandum maleficiatũ uel liberandũ aliquem ab alia infirmitate aut incantandum hymbres grandines & fulgura ne noceant ſegetibus arboribus & plantis, aut animalibus & fetibus eorum omnia iſta quę profunt et non nocent rebus temporalibus,aut perſonis permiſſa ſunt de iure ciuili,& nullã pœnam merentur,vt d.l.eorum.§.fi.& ibi Bar to.C.eo.ti.& alias diximus ſupra. Viden dũ quoq; eſſet quid de diuinationibus,quæ fiunt per ſomnia ſecũdum illorum interpretationem,prout habetur in ſomnijs Danielis, & per do.Albumaſar in lib.quem fecit de interpretatio.ſomnio,de quibus late vide do.Ioan.lec.in ſum.conſe.eod.ti. q.vj.& quid dicendũ ſit de incantationibus ſerpentum illas videlicet quæ fiunt contra ſerpen
28tes,† vbi dicas quod aut in illis præcantationibus imploratur duntaxat auxiliũ Dei ſimpliciter cum deuotione abſq; aliqua machinatione intrinſeca vel extrinſeca, & nõ erunt reprobande,immo commendãde,aut in illis imploratur diaboli ſuffragium vt ſortiantur effectum ſiue tacite ſiue expreſſe,et erunt illicite pœnitus & dãnabiles,ſed qualiter cognoſci poterit an ſint licite vel illicite,& an,& quando in eis imploratur auxilium demonis tacite,vel expreſſe,vel ſoliũ Dei,dic quod eſt diligenter aduertendũ ad verba ipſa , item ad modum ritum & ordinem ipſius incãtationis,quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea vel ignota nomina aut characteres, ſiue verba quædam extranea quæ nõ cõgruunt concluſioni, nec nature verborum ſupradictorum nec poſſunt ſecundum eorum naturam aliquid operari circa effectũ de quo agitur, tunc opera ipſa dici non poſſunt,niſi ſuperſtitioſa & diabolica in quibus diabolus plurimum operaꝫ, & illius ſuffragium , ſaltẽ tacite inuocatur ſecundũ quod cõcludit.ſo.lec.in ſum.cõfeꝫ. eo.ti.q.xv.& diximus ſupra ea.q.i illo arti, de remedijs quę fiunt contra maleficiatum, & ideo iſto caſu puniendi erunt de iure canonico pœnis ſupra proxime dictis. De iure uero ciuili nulla pœna erũt puniendi ex quo dicte incãtationes fiunt, vt profint,ſine hominibus noceant ſerpentes. Verum quia in iſtis ſortilegijs amatorijs,maxime & veneficijs quæ dicunt fieri in corpore ſepius interuenunt pocula quædam quæ traduñt potanda perſone maleficiande quæ cõiter appellari ſolent pocula amatoria aut venefica,ex quorũ potu qñq; præter ſpem et intentionem tradentis mors abſorbentis ſuccedit,qñq; vero nõ,ideo aliqua de ipſis poculis ſpecialiter videamus.

SVMMARIVM

1 *Poculum amatorium miniſtrans qua ſit pœna afficiendus.*

2 *Poculum amatoriũ qui miniſtrat punitur, ſi inde mors ſequatur.*

3 *Pœna vltimi ſupplicij punitur quis quandoque pro homicidio ſine dolo commiſſo.*

4 *Venenorum plures ſunt ſpecies, quędã enim bona ſunt & quædam mala.*
Venenum dicitur medica eſt ſiue promiſcua,

5 *Venena non ſemper hominis necandi cauſa fiunt.*
Pœna legis cornelie, de ſicarijs , eſt hodie de pœna capitis.

6 *Fato non noxe imputantur,quæ abſque fraꝰ de caſu improuiſo accidunt.*
Percutiens non occidendi animo mitius punitur .

7 *Venenum amatorium vel ſanatiuum ſeu cũ*

ceptionis non animo occidendi propinans nõ punitur lege cornelia de sicarijs, si mors sequuta fuerit.

8 Venenum conceptionis bono animo propinãs relegatur, si ea quæ illud assumpsit moriatur.

Venenum amatorium, sanatiuum, & conceptionis an & quo ad quid equiparentur.

9 Determinans ad plura determinabilia relatum pariformiter illa determinare debet. & nume. 16.

10 Poculum amatorium ministrans causa occidendi infantem in vtero & causa fornicandi, homicida est.

11 Poculum amatorium si ab aliquo propinetur quæ in illo considerentur.

12 Pœna poculi amatorij quæ sit, si mors sequatur absorbentis.

13 Venenum amatorium arte malefica confectum propinans, morte punitur, si mors sorbentis sequatur.

14 Venena amatoria, & sanatiua non facta arte malefica, nec ad malum finem propinans non punitur morte.

15 Pocula amatoria propinans quando puniatur & quando non.

17 Opera facta arte malefica valde sunt detestanda.

18 Medicus dans venenum sanatiuum egroto, an puniatur si egrotus ex illo moriatur.

Poculum abortionis seu amatorium ministrans punitur si fumens inde moriatur.

19 Venenum conceptionis propinans relegatur si ea quæ sumpsit ex hoc moriatur.

20 Venenum sanatiuum causa sanitatis immixtum medelæ propinans non punitur, etiam si mors sorbentis sequatur.

21 Venenum ministrans sterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.

1 VODECIMO igitur nunc quero † si quis ministra uerit vel dederit poculum amatoriũ muliери ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem & calefaciendum eius cor ad amandum, virum prædictũ vel ecõtra, quid si mulier dederit poculum viro, vt amet ipsam licet hoc rarius contingat qua pœna puniatur, qui poculum ipsum dederit. Respondeo quod de iure ciuili humiliores in metallum damnantur, honestiores vero in insulam, dimidia parte bonorũ suorum confiscata, relegantur, ita dicit text. in l. si quis aliquid. §. q abortionis. ff. de pœ.

Clerici vero de iure canonico sunt priuandi. xxvj. q. v. c. si quis episcopus, & per
2 Abb. in d. c. secundo, de sortilegijs. † Sed quid si ex poculi huiusmodi assumptione mors absorbentis succedat, eo quod forsan male compositum fuerat, & non erat bene temperatum, vel in mala forbentis dispositione sumptum fuerit qua pœna punietur qui dederat, & videtur dicendum quod ali qua pœna extraordinaria relegationis vel simili, ex quo homicidiũ illud non fuit commissum cum dolo, nec cum proposito occidendi, ideo non debet puniri pœna vltimi supplicij. l. j. §. diuus. l. diuus. ff. ad l. corne. de sica. tñ cõtrarium dicit text. in d. l. si quis aliquid. d. §. qui abortionis, quod si casu moriatur qui vel quæ poculum prædictum absorbuit qui tradidit vltimo supplicio puniẽdus est, licet dolo non dederit, sed bono zelo, & hoc est, quia res ipsa est mali exẽpli.

3 Ex quo † nota casum singularem in quo quis punitur pœna vltimi supplicij pro homicidio commisso sine dolo & intentione aliqua occidendi cuius cõtrarium disponit regula iuris cõmunis de qua in d. l. in l. cor. & l. l. diuus. & l. j. §. diuus. ff. ad l. cor. de sica. & l. is qui cum telo C. eo. ti. quę habet quod nunquam infertur pœna mortis pro homicidio commisso sine dolo & proposito occidendi, immo in casu prædicto lata culpa nõ equiparatur dolo. vt no. dicit Bart. in d. l. in lege cornelia. ff. de sica. hic enim nulla ratio neq; præsumptio viget cõtra ipsum qui dedit poculum amatorium ex qua cõiecturari possit & habuerit animum occidẽdi, immo in parte nulla offendẽdi. d. l. in lege. & §. diuus. ff. eo. tti. Contra prædicta oppono. de l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad leg. cornel. de sicar. vbi videtur esse text. valde contrarius dicto §. qui abortionis, ibi enim dici-
4 tur quod venenorum † plura sunt genera siue plures species quorum quædam dicuntur mala venena ea scilicet quæ facta sunt hominis necandi causa, quædam sunt alia quæ dicuntur bona siue non mala et ea sunt quæ facta fuerunt ad sanandum corpus egrotum, item ea quæ fiunt ad concipien-

dum, & illud quod amatorium appellatur, vel aliud quodcunq; factum ad alium effectum dummodo non ad occidendũ, & propterea subiungit tex. in vers. ad ectio quod illa mali veneni oportune posita fuit in illa lege, qm̃ ex illa qualitate mala adiuncta demonstratur quædam esse venena non mala. Ergo, nomen hoc venenum medium est siue promiscuum & adaptatur ad vtranq; partẽ respectu uero adiuncte qualitatis tam illud quod ad sanandum, quam illud quod ad occidendum paratum est cõtinet, sed & id quod amatoriũ appellatur vel quod ad conceptionem traditur continet, omnia ista comprehendi possunt sub nomine isto ve-
5 neni. solũ enim in ea lege notatur quod hominis necandi causa fit. † Ergo cætera venena quæ non sunt facta hominis necandi causa prouti sunt venena sanatiua, amatoria, & ea quæ fiunt ad concipiendum non continentur sub lege illa nec pœna illius legis plectuntur qui illa tradunt, et propterea tex. ibi in fine exempl ficat regulam istam ponendo casum cum sua decisione, videlicet quod ex senatusconsulto iussa est relegari mulier illa quæ nõ malo quidem animo, sed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit ex quo ea mulier quæ illud acceperat decesserit ex qua decisione probatur quod omnia venena quæ nõ sunt facta hominis necandi causa dicuntur non mala venena, & ideo si ex illorũ potu quisquam perierit, qui tradidit non tenet pœna illius legis cornelie de sicarijs, quæ hodie est pœna capitis, licet olim esset perpetua deportatio & omnium bonorũ publicatio. l. iij. §. legis. ff. ad l. corne. de sicar. & in. §. itẽ lex cornelia. insti. de publi. iudi. sed alia minori pœna punier. s. relegationis, vt d. l. iij. adiectio. in fi. ratione prædicta, quia defuit animus occidẽdi tam in compositione quã in traditione, pro quo facit tex. not. in l. j. §.
6 fi. C. eo. ti. de sica. † vbi dicitur quod ea quę ex improuiso casu potius quam fraude accidunt, fato plerunque noxie siue culpe imputantur, & per consequens mitius puniuntur, vt d. l. j. §. fi. & l. j. §. diuus. ff. eo. ti. vbi si quis in rixa aliũ cucuma vel claua percusserit ex quo non occidendi animo illum percussit leuiandam esse pœnam huic percussori iurisconsultus constituit, idem sit in casu nostro & licet tex. in d. l. iij. §. j. in decisione loquatur de veneno conceptionis non aut amatorio, ratio tñ præcedẽs quam dedit iurisconsultus est generalis cõprehendẽs omnia illa venena quę facta non fuerũt homi-

nis necãdi causa, sed ad alium effectũ, prout est iste xij. Quotiescunq; aũt ratio est generalis & indeterminate posita in lege, coprehendit oẽm determinationem quæ ad illam potest adaptari, & vbicunq; se extendit ratio extẽditur ẽt ipsa lex, & illius dispositio l. metum autẽ. §. animaduertendum ff quod met. cau & ibi Bar. in j. not. l. nomen. §. fi. ff. de leg. iij. illa igitur ratio quæ multum in ea lege notatur. s. quod venena facta nõ sit hominis necandi &c. comprehendit generaliter omnia venena quæ facta sunt absq; illa qualitate. tria enim uenena de quibus iurisconsultus fecit mentionem in d. l. iij. illa expressit tanquam exempla regule, vt sit sen-
7 sus. † quicunq; venenum amatorium, sanatiuum vel conceptionis seu quodcũq; aliud venenum non factum hominis necandi causa cuiquam tradiderit non animo occidẽdi ex cuius potu ille q assumpsit perijt, q dedit poculum puniri non debet pœna illius legis cornelie. cuius decisionis rationem duplicem consideraui. prima est, quia lex cornelia. de sica. vt proxime dixi capite quinto nõ comprehendit ista venena de quibus supra in d. l. iij. in prin. & ibi Bar. secũda est quia quotiescunq; mors prouenit facto alicuius absq; animo & proposito occidendi nunquam ille punitur pœna illius legis cornelie, et sic pœna mortis, sed alia mitiori pęna, iuxta modum culpe. d. l. j. §. fi. C. ad l. corne. de sica. vbi dicitur quod ea quæ ex improuiso casu absq; fraude accidunt fato potius q̃ noxe imputantur, ideo excusantur a pœna ipsius legis, idem disponitur in d. l. j. §. diuus. & l. diuus. & l. in lege cornelia. & ibi Bar. ff. eo. tit. Idem Bar. in l. absentem. & in l. aut facta. ff de pœ. & in c. sicut dignum. in princ. & ibi per Canonistas de homicid.
8 † Cum itaq; in poculo siue veneno cõceptionis dolus & animus occidendi omnino defuerit tam in compositione quam in traditione, videbatur dicẽdum quod nulla pœna puniri deberet tñ iurislator dicit quod propter malum exemplum iussa est relegari ea quæ non quidem malo animo, sed malo exemplo medicamenta ad cõceptionem dedit, ex quibus illa quæ liberat perijt.

Hæc autem tria venena sunt equiparata, primo quo ad compositionem, quia sunt facta absque causa hominis necandi, secundo quo ad traditionem quia omnia traduntur absq; animo & proposito occidendi, quare non est dicendum quod etiam in decisione & pœnæ impositione sint similiter equiparata, cum factum idem esse videtur, & eadẽ

ratio

ratio in omnibus militar, vt supra dixi, ergo d beret in omn bus esse eadē iuris dispo
ſitio. l illud ff.ad l g.aqu l.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure patro.l.cum pluer.§ dulciſſimis.ff.de leg.ij l.hæc act o.& ibi Bart.ff. de calum.& eit glo. n cle.auditor.in verſi.roma a.de reſcrip.& in clemen.j.in verſi.eligitur,de electio.maxime, qr alia ratio mali exempli, ꝙ te eſt poſita pro ratione decidendi in d cto § adi ct o.& d.§.qui abortionis,ita militet in vno ſicut in alio caſu, ergo deberet ſic eadem pœna in vtroq; caſu irrogata de q rum d cto §.adiect o.atteta caſuum conformitate & æqualitate in facto deberet etiam eſſe conformitas iuris per ea quæ dixi.vol Ba t.in l. omnes populi. in l.ij.q principa li.ff.de iuſti.& iur. & domi. Alex.in l peregre.§ q bus. in ij.col.ff. ue acquirend poſſ. Pro quo facit etiam re-
9 gula illa† qui d vnū determinabile relatū ad plura determinab ilia debet illa partior mitter determinare l.nā hoc iure.ff. de vulga.& pupilla.& l ex.in l.certum.in viij.colum.ver.pro illa.eo mu.ſed ratio cōpoſitionis tradit oni. atq; lectionis vnica videtur eſſe tr mnibus hoc eſt quod ea quæ ponit ir in vno caſu militat et am in alio ca ſu ergo deberet eſſe vtriuſq; pariformis pœne decret d.l.tam hoc iure.cum aliis prædict. . Quid dicendum in hac ambiguitate cō trar m profecto eſt valde vrges.iſta enim o n o poteſt ſuſtinere per regulas & rationes prædictas & magis æqua videtur quam illa de qua in d.§.qui abortionis, quę eſt nimis rigida & contra omnes regulas iuris communis Bartoli in dicto §.qui,abortionis.nihil d cit ſed remittit ſe ad dictū §. adiect o.vbi meuer iſtud contrarium ad d ctum.§ qui ab r ons tamen ſoluit mi lū ſimpliciter nec tangit difficultatem poculi amatorij dicit enim quod in d §.adiectio. *text.loquitur* in poculo conceptionis,& ſic in re licita ibi vero in.§ g abortionis. text. loquitur in poculo ipſius abortionis, & ſic de eo qui incūbebat re illicite & prohibite,ideo traditur diuerſa pœna in vno quam in alio.de poculo autē amatorio de q o in
10 vtraq; lege mentio fit nullum verbum feeit Bar. †Ego cum poſt aliquas meditat ones conſi er ui contrarium iſtud ita ſoluipoſſe quod in d §.qui abortionis, vterque habebat animum occidendi.vnus occidendi infantem in vtero matris,& ſic eſt homicida corporalis.vt l.prægnantem & l.cicero de pœn s.Alter autē qui dedit poculum amatorīū,ex quo illud dedit cauſa fornicādi & peccādi cum ea,dicitur homicida ſpiritualis, quia illo peccato mortali occidit animam,de confecra diſt iij quæris,de pœniten,diſt.j.noli.& xx i.q.v. ille.& ſi aliquis,extra de homicid. ex quo igitur vterque eſt homicida, tā in ipſa traditione quā in propoſito,ergo pari pœna puniēdi ſunt, ſed iſta ſolutio patū valet,quia non reperio caſum de iure ciuili ꝙ pro vno peccato mortali quis incurret pœnā mortis ſicut ꝓ homicidio doloſe commiſſo,nili in caſibus a iure expreſsis. Ideo deuenendum eſt ad aliā ſolutionē, & anteq am ad vlteriora procedā,ſciendū eſt ꝙ in hac materia poculorū duo ſunt principaliter cōſiderāda quæ
11 præcedunt caſum mortis,† Primo eſt ꝙ cōſiderari debet compoſitio, ſecundum vero traditio,in compoſitione vero conſideranda eſt cauſa propter q̄ venenum ſpecium cōpoſitur & fit,aut enim fit cauſa occidendi hominē aut non.primo caſu ſit locus pœne d l gis corn.de ſicca.ſecundo vero non, vt d l.ij.in pri.& §.adiectio.in traditione vero duo alia ſunt conſideranda.ſ.cauſa,proxima& immediata q̄ reſpicit principiū.i.principalis intentio ipſius tradentis,item cauſa mediata & finalis quæ reſpicit finem actus ad quem tendit animus illius qui tradidit, ſi enim proxima cauſa & principalis intentio tradentis tendebat ad occidendū nulli dubium eſt ꝙ tradens tenetur pœna illius legis corne.de ſicarijs,vt l.j.§.diuus & l.ij. in prin.& l.in lege corne ff.eo.ri etiā quod mors ſecuta non fuerit l.j.in pr n.& l.is qui cum telo.C.eo.it. Si vero eo habuit animum occidendi, tunc cō ſi erā t eſt illa cā remota & finalis intentio ſiue vltimus eſſe ctus rei a quē tradut it ipſe poculator, aut.n. tradu tur ad bonū & honeſtū finē,ſ.conceptionis v l ſanitatis & iudicantur bona & honeſta,& tunc quis excuſatur a pœna capitali morte ſecuta, ſed alia in. iori pœna punitur,vt d.l.ij §.adiectio.in fi & ſupra di
12 ximus, †Aut finalis intentio & vltimus eius effectus tendebat ad turpe & illicitū, ſicut eſt in poculo amatorio, cuius effectus eſt libidinis apprehenſio,& illicitus mi ter cōcubitus,vt alias diximus ſupra.& hāc l.eorū in prin.C.de maleſi.& matth. & iſto caſu non excuſatur propter principalē eius intentionē ſiue cauſam p r. xim m.ſ ꝙ nō habuerit animum occ d ndi,ſ d at e ndit magis illa cauſa finalis & v ti mus effectus ad quem venena tendebat & ideo indubitanter punitur pœna vltimi ſupplicij. d.l. ſi qs aliqd.§.abortionis, vbi eſt caſus.ff. de pen,

& ratio decisionis est, quia dabat operã rei illicitæ, ideo non videtur excusandus, quia dicitur esse in culpa, & ideo tenetur etiã in casu fortuito qui præter spem & intentionẽ inopinate provenit, vt est casus in cap. si de homi. lib. vj & facit text. in arg. in c. sicut dignum eo tit. in antiq. li. mul. l. ff. ꝙ me. cau. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. aquil. Ex quibus patet quod illorũ verborum de quibus in d. l. ij §. adiectio non est omnimodo similitudo quo ad omnia sed solum quo ad primas causas respectu cõpositionis & traditionis in eo quod in vtroque deficit animus occidẽdi quo ad ista sunt similia & æqparata, sed quo ad vltimum effectũ & causam finalẽ ipsius traditionis sunt dissimilia, vt supra diximus, quia ea quæ fiunt ad fiñdum & concipiẽdum habent honestum & laudabilẽ finẽ l. eorũ. §. fi. C. de mal. & matt. & d. l. ij. in princip. & hĩ Gene. ij. c. ea vero quæ fiunt ad amandum & fiendum &c. habent turpem & illicitum finem d. l. eorũ. in prin. & diximus supra. In istis igitur disconueniunt & sunt dissimilia, ideo faciunt

12 *diuersificare pœnas*, quia licet a *principio* neuter haberet animum occidendi, tñ vnus dabat operam rei licite & honeste, alter vero dabat operam rei illicite, turpi, & repro-

13 be, vt proxime diximus. †Post hæc alio *modo* considerant respõderi posse ad istud cõtrarium ꝙ in d. §. qui abortionis, ideo punitur pœna mortis ille qui dedit, ꝙ venenũ illud fuerat compositum arte maleficæ per fortilegum siue maleficũ qui illud dæmonis instructione & suffragio interueniente cõposuerat fecũdum ea quæ dixi. mus supra in iij. & vj. qq. in. §. autẽ adiectio. cõpositũ fuit arte & scientia naturali. l. medicorũ peritia nulla interuentẽte superstitione, Ars. n. ipsa maleficæ & mathematicæ est valde reprobata & vndiq; damnata & per cõsequẽs omnia opera quæ ipsi malefici faciunt siue ad amorem, siue ad occisionem, vel egritudinẽ sunt damnata nec minori pœna puniuntur quam pœna mortis, d. l. eorum. in princ. vbi ponitur vterq; casus & vnica est vtriusque decisio & pœna, ea enim quæ dicũtur in d. §. qui abortionis. debent intelligi & interpretari, secũdum terminos, d. l. eorũ in principio. ideo atrocius puniuntur ibi quã in d. §. adiectio propter superstitionem illius damnatissimæ artis, & secundum istam declarationem ille text. in d. §. qui abortionis non videtur esse ita exorbitans a iure communi, immo secundum ius commune regulatur. Ad text. autem in dicto. §. adiectio põt duoliciter respõderi, primo. quia decisio illius tex. & pœna de qua ibi non adungitur pro poculo amatorio, sed conceptionis quæ sunt diuersa. quo ad vltimum effectũ, vt supra diximus, ergo debent diuerso iure censeri. l. papinianus exuli. ff. de mino. si aliter non in cuenit casus cũ ipse opinabatur sibi imp. tetur quia dedit poculũ amatoriũ per modum superstitiosum, quia ex quo a principio dabat operã rei illicitæ, ex hoc, non caret culpa. ideo tenetur etiam de casu fortuito, vt in d. c. fin. de homi. lib. vj. vbi si dominus mandauit seruo ꝙ acciperet baculum & percuteret Titium cura morte ĩ, & ꝙ diligeter caueret ne ipsum occideret, quia nolebat eum interficere, si tamẽ famulus tam grauiter Titium percusserit quod ipsum occiderit, ille dominus mandans nõ excusatur propterea a pœna homicidij, licet nunquã habuerit animum occidendi illum, & ratio est illa de qua supra proxime, pro quo facit tex. in c. sicut dignum in principio. extra eo. titu. in antiqui. l. in mulier. ff. ꝙ met. cau. & l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg.

14 aquil. † venena igitur de quibus loquitur tex. in d. §. adiectio, non fuerũt facta per fortilegum siue maleficum per modũ superstitiosum, sed arte naturali hominis & peritia medicorum sicut fiunt & componuntur venena sanatiua medicinarũ quod patet, quia in vtroque titulo fit mentio de venenis. in titu. legis cor. de sicarijs. ff. & C. & in tit. de malefi. & matth. C. sed in titu. legis corn. fit mentio & tractatur de venenis naturalibus quæ homines ingenio & peritia medicorũ fiunt absq; aliqua superstitione siue dæmonis inuocatione tacita vel expressa, put est venenum sanatiuum quod miscetur in medelis ad sanandum corpora ægrotantiũ d. l. j. & l. ij. in princ. ff. ad leg. cor. de sica. Venena vero de quibus loquitur titulus & iura, C. de malefi. & matth. sunt illa quæ fiunt per fortilegos, magos, maleficos, aut negromanticos & similes ope & suffragio dæmonis ad quæ illius inuocatio diuersis præcibus tacite vel expresse semper interuenit, & habetur, & dicit Soã. lec. in sum. confes. titu. q. xj. & xiij. & l. multi. l. & si excepta,

15 C. eo. ti. † Ex hac igitur declaratione colligitur ista distinctio quod aut venena siue pocula amatoria fuerũt compolita per fortilegum siue maleficum modo superstitioso & per inuocationem dæmonis tacitam vel expressam, & tunc ex illorum potu causatur mors potantis tradens ille punitur pœna vltimi supplicij de qua in d. §. qui abor-

tionis, aut non fuerunt facta per sortilegũ, nec eo modo superstitioso, sed humana industria aut medicorum peritia, & isto casu morte secuta non punitur pœna mortis ille qui tradidit, sed alia minori pœna de qua in d.l.iij.§.adiectio, an aũt & qñ remedia & pocula ipsa dicunt esse superstitiosa & qua liter cognoscatur vide quæ diximus supra eod.q præcedenti, in materia remediorum quæ fiunt ad sanandum. Cogit tamen super præmissis, quia doct. non declarant. & ego hactenus non reperij magis congruam responsionem. Et tenendo istam opinionẽ pro solutione dicte oppo, non obstante ea q̃ superius in contrarium adducebantur, & primo quod illa vnica ratio de qua in d.l. iij, in princ. &.§.j, viget pariter in omnibus venenis quæ non sunt facta hominis necandi &c. quia fateor quod quo ad compositionem respectu prime cause, & quo ad traditionem respectu vnius qualitatis, s. carentie animi occidendi æquiparantur omnia ista, non tamẽ sequitur quod ad alia quæ sequũtur, & sic in omnibus dicantur esse æquiparata, quia quo ad vltimum effectũ siue hanc intentionem sunt longe diuersa, vt latius supra dixinus. nõ mirum igitur si fit diuersa decisio in vno q̃ in alio, & diuersę pœne
16 statute sunt. † & ex hoc põt ẽi solui aliud quod vnum determinabile relatũ &c. quia illud est verum & procedit quando illa determinabilia sunt in omnibus æquiparata & vnica ratio in omnibus viget æqualiter, sed quando inter ipsa militat diuersa ratio, tunc non possunt pariformiter determinari sed diformiter, secũdũ quod militat diuersitas rationis. l. Iucius. & ibi doc. ff. de vulg. & pup. & Bar. in l. titia. ff. de leg. ij. Socin. in l. cum auus, in xxvij. colum. ff. de condi. & demon. Non obstat etiam illud quod dicebatur de malo exemplo quod exprimitur in vtraque lege, quia tenendo secundã solutionem dico quod in casu d.l.iij.§.adiectio, viget duntaxat illud malum exemplũ de quo ibi intentio tamen tradentis & effectus ad quem tendebãt pocula erat iniustus & honestus, sed in casu dicto.§.qui abortionis, nedum viget malum exemplum verũ etiam mala intentio & turpis effectus, propter quem pocula prædicta facta & tradita fuerunt scilicet explende libidinis per stuprum vel adulterium, vt alias supra diximus. cum igitur tendant ad diuersum effectum, merito vt diuersa inter se debeant diuerso iure censeri dicta l papinianus exuli, & quod similiter diximus supra. Idem videtur sentire Bartolus in dicta l. tertia.§. adiectio. in solutione oppo. quam fecit de dicto.§.qui abortionis, sed secundum vltimam solutionem dico quod non solum dicuntur esse diuersa quo ad istum vltimum effectum de quo supra. verum etiam quod ad primas causas, & sic quo ad ipsam compositionem quia illa de quibus in dicto.§. adiectio fiunt industria hominis naturali, & secundum naturalem peritiam medicorum, sicut alia venena tanatiua medelarũ, vt alias supradiximus illa vero de quibus in dicto.§.qui abortionis fiunt per modum superstitiosum arte diabolica & per inuocationem dæmonum tacitam vel expressam, vt alias fiximus & habetur in summa confessio. per Ioan. lec. eodem titu. quæstione secunda. & xj. & xiij. per totum. ni-
17 mirum igitur si grauius punitur † quia omnia opera quæ fiunt arte maleficia sunt plurimum detestanda & grauius puniẽda, vt dicta l. nullus. & l. nemo. C. de maleficis. & mathema. Et licet ista vltima solut. prima facie videatur subtilis, & concludenter solue re nodum inter ipsas duas leges, præcedẽs tamen solutio mihi magis placet, & est magis iuridicta, & hanc videtur tenere Bruto. in dicto.§. adiectio, vt supra dixi hæc enim vltima in veritate sapit diuinationem, quia dicere quod pocula illa de quibus in dicto §. qui abortionis. fuerunt facta per sortilegum siue maleficum diaboli instructione, de hoc nullum verbum fit in dicta l. nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci potest. Præterea video quod pocula quæ fiunt arte magica & traduntur mulieri ad flectendum publicum animum ad libidinẽ, licet mulier ipsa moriatur ex pocult assumptionem, tamen maleficus & ille qui ipsum consulit, vel qui scienter dedit poculum puniuntur omnes vltimo supplicio, vt l. eorũ in princi. l. nemo. & l. multi. C. de maleficis. & mathe. vbi hæc expresse probantur, & tamen in d.§. qui abortionis. & ex traditione illius poculi amatorij quando mulier quæ assumpsit non moritur, non infertur pœna vltimi supplicij, sed humiliores in metallũ damnantur, honestiores vero in insulam relegantur confiscata dimidia parte omnium bonorum suorum, vt ibi dicitur, ergo non est dicendum quod illa sint pocula facta arte magica, sed naturali, prout sunt ea de quibus in dicto.§. adiectio, sed ideo diuersis pœnis puniuntur, quia tendunt ad diuersum effectum, vt alias supra diximus. & hoc est
18 de mente Bartol. in d.§. adiectio † ponamus

enim qd quis de l t venenū sanatiuū ęgroto vt recuperet sanita e & lib retur ab illa infirmitate, ex cuius tñ . ssumpti ne fuit liberatus a vi a q ia mortuus est erit ne dicendū quod talis medicus vel al us qui dedit venenū n medela sit puniendus pœna mor.is vel r legationis aut alia simili, certe i on immo erit immunis ab omni pœna dū modo non interuenerit do us aut lata culpa, vt d.l ii §.alio senatuicon ulto.ff. de sica. quia in isto veneno defuit dolus & animus occidendi, deficit etiam ma um exemplum & turpi udo finalis intent onis, quia o nnia sunt bona & cum bona intētione facta, ideo euadit impunis, e go iunt omnino d u rsa quo ad effectum. Postremo vt me exped ā de ista qo. sic distingue, aut nos loq mur de poculo abortionis seu amatorio & tuc aut ex illius assumptione ille qui assumpsit perijt, aut nō, priori casu ille qui dedit, & si dolo non dederit punitur vltimo supplicio propter malū exemplū. Suppleas tu & turpitudinem finalis intentionis, & ita intelligitur text, in d.§ qui abortionis, vbi est casus. Aut non fuit mors secuta & isto casu humiliores in metallum perpetuo dānantur, honestiores vero propter malū exēplū confiscata dimidia p rte bonorū suorū in insulam perpetuo relegan ur scdm ꝙ di-
19 cit tex. cū g o. in d.§. qui abortionis. †Aut nos loquimur in veneno coception s, & tūc aut ex i lius assumptione quis perijt & ille qui tradidit punitur pœna re egationis dūtaxat propter malū exēplū ex quo in ipso tradēte erat bona & iusta intentio sua finalis quæ tendebat ad suscipiendā prolem qd est fauorabile, vt supra dix m is. Si.n. ista est f uorabilis in quo igitur consistit istud m a ū exēplum de quo l quitur tex. in d.§. adiect o. in fi. Re pon. quia mulier illa videtur q iodammodo voluisse violētare naturam & volui se imponere fecunditatem in vte o in quo deus & natura imposuerūt sterilitatem propter hoc videtur esse malum exemplum, quia fuit nimiū audax. nam prohibitum est velle subuertere ordinem natu re c. si aliquis. de homi. in antiq. Aut non fuit secuta mors illius absorbentis, & nulla pœna punitur ex quo caret dolus & culpa dūmodo aliquod scandalū subsecutū nō fuerit & ita videtur sentire gl. in d.§. adiectio.
20 †Aut nos loquimur de veneno sanatiuo quod fit causa sanitatis & miscetur in medelis, & isto casu siue sequatur mors absorbentis siue liberatio ab illa egritudine siue non, in omnem euētum qui tradidit vel cōposuit erit immunis ab omni pœna d immodo non adsit dolus vel culpa d.l.i j §.al o a c ntr r o s nsu, & supra proxi, d ximus, & per hęc su n exped tus de ista ardua & nobili. j. Sed antequā ad vltertora procedā quero in hac materia, quid si aliquis causa libid n s aut odij aliqui l potandum dederit mulieri, vt parere vel cōcipere nō possit. quod dicitur venenum siue potum sterilit i s quod est contrarium veneno conceptionis de quo supra proxime dixi qua pœ
21 na ille qui tradidit puniatur. †Respond. quod de iure canonico quasi homicida puniend s erit, ita dicit tex. vbi est casus iste i c. i al q is de homicid sed glo ibi dicit qu d d l et intell gi de pœna spirituali. s. excommunicationis quæ insertur tā in clericum q iam in laicū, non tamē clericus propter hoc e ficitur irregul ris ac si verū hom nē v uen ē occidisset nisi probaretur infantem animati m & vi ientem occidisse, vi de glo. in d.c si aliquis. & ibi Abb. Si vero loqu im ir d ii re ciuili fit eadem d stinctio, aut i f s i v ro matris adh ic nullus erat homo, uia adhuc formatus non fuerat nec animat s & tradens poculum punitur pœna extraordinaria siue relegationis d.§. qui abortion s l diuus. ff. de extraor. crimi & l. cicero. § fi ff. de pen. aut erat iam animatus & vi ens & punitur de homicidio quia homi em dicitur occid sse, vt l.j. ff. ad leg. pōpo. de parici. & melius in l. penul. C. ad leg. cor. de sica. & l. j in prin. ff. eo. ti. & per glo. in d l. diuus ff. de extraordi. crimi. & infra latius dicam. in seq q.

SVMMARIVM.

1 *Poculum tradens abortionis, vt fœtum edat immaturum, qualiter puniatur.*

2 *Mulier pregnans poculum abortionis scienter sumens qua iter puniri debeat et nu. 6.*

Mulier pregnans pecunia accepta partū suū abigens, pœna capitis plectitur.

3 *Anima in sanguine dicitur habitare, hinc est quòd pleriq; vltramon. fort ter bibūt, ne anima in sicco morari contingat.*

Fœtus in vtero matris intra quantum tēpus formari cen seatur.

Plane e singuli n ense singulo operari dicūtur in formatione infantis in vtero.

4 *Saturnus vite humane inimicus mense pri-*

mo fœtus formandi regnare putatur.

Iupiter humanis amicus, secundo mense formando fœtui censetur preesse, tertio Mars, Venus quarto sexto Sol. Luna septimo.

5 *Infans natus mense septimo ideo viuere posse dicitur quod sub Luna nascatur.*

7 *Mulier de iure canonico excommunicatur quæ poculum sumit vt fœtus immaturus ædatur.*

8 *Poculum amatorium dans mulieri pregnãti ex quo moritur an puniatur.*

9 *Clericus ministrans poculum amatorium non efficitur irregularis nisi effectualiter viuentem hominem occiderit.*

Excommunicatus efficitur qui amatorium poculũ propinat ex quo sequitur abortiuũ.

10 *Poculum ministrans cum sortilegijs factũ nedum puniatur, sed & qui illud cofecit puniri debet.*

DECIMO tertio prosequẽdo materiam poculorũ quero†quid si aliquis ministrauerit poculum mulieri pręgnanti ad effectum vt faceret abortiuum, quod postea effectualiter subsecutũ fuerit, qua pœna puniatur, nec putes, q. istã esse eandẽ de qua in d. §. qui abortionis, quia ibi nõ fit mẽtio de abortu secuto vel de infante occiso, sed disponitur ibi quãdo poculum ipsum nocuit matri. Ad propositum igitur Respon. quod in hac quæstio, repetenda est distinctio illa quam supra proxime. in fin. pręcedẽtis qõ. dedimus quod aut infans in vtero matris erat iam animatus, & viuens aut nõ primo casu qui dedit poculum nulli dubium est ꝙ secuto abortu tenetur ab homicidio. l. pen. C. ad leg. corn. de sica. l. j. in prin. ff. eo. titu. l. cicero. in prin. ff. de pen. & not. per glo. in l. diuus. ff. de extraordi. crimi. glo. est in cap si aliquis. de homi. & ij. q. iiij. consuluisti, quia isto casu dicitur occidi ĩe hominẽ & sumus proprie in terminis legis cornelie de sicarijs. capite quinto, vt l. iij. in princip. ff. eod. titu. & ista dicuntur esse mala venena quæ facta sunt hominis necãdi causa, dicta l. iij. in princip. Secundo vero casu quando partus siue infans nondum erat animatus neq; formatus secuto aborsu non tenetur de sicarijs, sed alia pœna extraordinaria relegationis vel simili ad arbitrium iudicis ecũdum qualitatem facti, & personarum conditionem d. l. diuus & l. cicero. §. fin. & l. prægnantẽ. ff. de pen. & l. si mulierẽ visceribus. ff. ad leg. cor. de sica. †Mulier autem quę scienter poculum ipsum assumpsit vt faceret abortiuum, si inde sit secutus aborsus & infans iam animatus, & completus erat tenetur pœna legis pompeie de paricidis, qa est matricida, vt l. j. in versicu. mater. ff. ad leg. pomp. de paricid. & ibi Barto. & Bald. in d. l. diuus. idem tenet quod si mulier in ipsa adhuc prægnans recepta pœcunia partũ suũ abegerit tenetur pœna capitis indistincte, siue partus erat iam animatus siue non, & hoc propter turpitudinem illã receptionis pecuniarum, quia dicitur affassiniũ, vt l. cicero. in princip. ff. de pœn vide Bart. in d. l. diuus. Sed qa fit illa distinctio quod aut partus erat animatus aut non in materia abortionis quero quanto tempore partus siue infans in vtero matris dicitur esse animatus a die conceptionis. Respond. cum primum formatus fuerit infans, & completus corpore tunc anima ingreditur in ipso corpore quæ infunditur a Deo, illo tunc corpus reperitur formatus. xxxij. q. ij. quod vero. & c. moyses. non enim cõuenit quod anima prius infundatur in corpore illo antequã habeat perfectam formam omnibus partibus & membris suis, quia non est cõueniẽs ꝙ habitare debeat in corpore sicco hoc est rudi & informi, debet enim habere sedem siue domum suã perfectam in qua habitare possit, vt dicit glo. in d. c. quod vero. & cap. moyses. quæ glo. in ver. sicco. dicit ꝙ secundum quorundam opinionem†anima dicitur habitare in sanguine. & propterea dicit ꝙ Normanni, Anglici, & Poloni fortiter bibunt ne contingat animam habitare in sicco. Rursus quęritur quo tempore vel infra quantum tempus infans dicitur esse formatus in vtero matris glo. in d. l. diuus vr̃ tenere quod in quadraginta diebus. Bar. ibi dicit esse verum in masculo, in fœmina vero post. lx dies demum hoc declarandum reliquit naturalibus. dominus autem Cõciliat. in suis differẽtijs Physi. differ. xlix. dicit ꝙ xxx. aut xxxv. die ad plus partus siue infans in vtero matris dicitur esse formatus.

Deinde ponit notabilem & pulchrã doctrinam circa partus genituram formationem & augmentum, & de illius ortu. dicit enim quod vnusquisque infans a principio sue creationis, dum primo incipit generari, vsque ad diem sui ortus, recipit formen-

tum & influentiam ab omnibus septē planetis, quorum vnusquisq; singulo mēse sui syderis gratiam naturaliter operatur in ipso infante in vtero matris iacente, secundū quam paulatim infans recipit augmentū, ita quod deuenit ad perfectionem suam & 4 venit in lucem. †Primo enim mense regnat Saturnus qui est frigidus, & siccus, & inimicus vite humane quæ consistit in calido & humido, vt per glo. prædictam in d.c. qd vero, & d.c. moyses istius planete seu syderis natura est sperma viri de recenti efluxū in ventre matris quod adhuc liquidum est vna cum spermate mulieris inlimul coagulare, & inspissare, ita quod possit recipere formam & adeo fortiter illud perstringit coagulando quod reducit illud tanquam in massam paste, quo sic in vnū coagulato ht paulatim excitio, & formatur primo caput deinde alia membra adeo quod xxx. die cōpleto communiter, infans solet habere formam suam perfectam. Secūdo mense venit Iupiter qui est calidus, & humidus amicus vite humanæ, & inimicus mortis, & infantem ipsum quem formatum reperijt extendit, & auget, quos vero inuenit nondum esse bene formatos illorum formas cōpleri mirabili gratia, & fortuna quod euenire solet, quādoque propter debilitatem matris, & hinc est quod mulieris iste cōiter solent secundo mense sentire infantē in vtero cōmoueri. Tertio mense Mars succedit qui est, calidus & siccus vt ignis. & iste similiter fert opem augumento partus illas humiditates quas reperit ex residuis liberis touis deficcat & incumbit augumento pueri.

Quarto deinde mense venit Venus quæ est frigida & humida vt aqua & ipsa similiter temperat superfluas caliditates ignitas precedēris syderis. Quinto succedit Mercurius. Sexto Sol. Septimo Luna, & vnumquodq; sydus procedit proportionabiliter, secundum eius naturam in augumē tum ipsius infantis, cōpleto igitur septimo mense cursus iste sydereus reuertitur iterū ad primum quod est Saturnus qui regnat & operatur octauo mense. Deinde ad Iouē qui venit nono mense, postea ad Martē qui 5 decimo, & sic de singulis successiue. † Et hinc est quod infans qui nascitur septimo mense viuit, eo quia nascitur sub syderе lune vitæ humanæ cōpatibili, & quia tūc infans dicitur esse perfectus, ex quo participat ut de natura & qualitatibus omnū septē syderum siue planetarum, si nascitur illo septimo mense dum Luna dominatur, viuit, & quamplures reperiuntur qui nati sunt septimo mense & viuant. Si vero octauo mēse veniret in lucem perraro vel nunquā viuit, ratio est quia venit sub syderе Saturni maligno & multū contrario vitæ hominis, ex quo vt dixi est frigidus & siccus habet conformitatem cū morte, ideo igitur qui sub isto syderе veniunt in lucem adeo grauiter vulnerantur & premūtur istius syderis malignitate, & frigiditate quod necesse est vt pereant. Hi vero qui nono mense veniunt in lucem, prout maior pars venit, oēs communiter viuunt, & crescunt ex quo sub loue cæteris benigniore syderе, & humanæ vite conseruatore oriuntur de quo magis ēp de alijs natura letatur, hæc licet sint aliquantulum extra materiā nostram, tamen quia sunt delectabilis intelligentie, saltem pro iuuentibus hic inserere placuit. Redeamus nunc ad materiam nostrā qua quærebamus quanto tempore infans in vtero matris dicitur esse formatus, & concludendū est secundum opinio. dicti doc. cp cōiter, xxx. & quandoq; xxxv. die ad plus a die ipsius conceptionis. quidam alij dixerūt cp masculus post. xl. fœmina vero post. lxxx. dies habet perfectam formam, ita dicit glo. v. dist. in princ. in versi. xl quam refert & sequitur Abb. in c. si aliqu s. in fin. de homi. tamen de iure ciuili non est discedendū ab opi. glo. in d. l. diuus quę est communiter ap 6 probata. †Si igitur post dictum tempus mulier acceperit poculum abortionis scienter tenetur vt matricida, & legis pompeie de parricidis pœna punīda est vt d. l. j. §. mater. ff. ad leg. pompe. de parricid. si aūt alius scienter dederit poculū prędictū quod ipsa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit punitur pœna legis corne. de sicarijs, vt l. j. in prin. & l. iij. ff. eo. titu. de sica. Si vero poculum prædictum assumptū fuerit ante tempus prædictū. s. anteq; puerperium esset formatum in vtero, & tunc aut mulier accepit pecuniā pro bibēdo poculū vt faceret abortiuum, & isto casu semper mulier punitur pœna capitis, siue infans erat iam formatus siue non d. l. cicero. in princ. & ibi Barto. & idē Bar. in d. l. diuus. ff. de extra crimi. si vero mulier pecuniam non accepit non punitur pœna mortis quando ante tempus formationis & vite ipsius infantis assumpsit poculum, sed alia pœna extraordinaria relegationis d. l. diuus. & ibi glo. & Bartol. in l. prægnantem. & l. cicero. §. fina. ff. de pen. & l. si mulierem vlciscibus. ff. ad leg. cor. de sica, quod verum est de iure ciuili per tura

7 prędicta. †De iure autem canonico infertur pœna spiritualis.f. excommunicationis quocunque tempore fuerint data dicta pocula etiã si essent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero ad effectum ne concipiat eadem pœna punitur velut homicide.c. si aliquis.de homic.in antiquis,& diximus supra proxima.q in fin. Prædicta omnia tamen procedũt quando fuit secutus effectus quod mulier fecit abortiuum partum, sed quid si non obstante poculo mulier peperit filium viuentem & qui durauit in vita, an qui dedit poculum vel ipsa mulier puniatur,& qua pœna, vide do. And. Barba. in consi. xxiij. in ij. volu, vbi dicit quod nõ debet puniri pœna mortis ex quo non fuit secutus effectus, quia hodie in maleficijs potius spectatur euentus quam solus animus delinquentis sine effectu, nihilominus non euadet impunis ille qui scienter tradidit vel qui scienter assumpsit, quia poterit relegari per ea quę habentur in d.l. si quis aliquid .§. qui abortionis ff. de pen. Quandoque vero ex poculo huiusmodi sumpto mulier ipsa periit, & tunc ille qui tradidit punitur pœna vltimi supplicij, licet non dederit dolose cõtra ipsam, quia res mali exempli est, & iste proprie casus in dicto § qui abortionis, in fin. † Quid si aliquis dederit poculum amatorium mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad amandum ipsum tradentẽ, ex quo poculo mulier ipsa periit qua pœna puniatur tradens. dic quod eadem pœna vltimi supplicij quamuis animum occidendi non habuerit & dolum non fecerit, vt di cto. §. qui abortionis, qui decidit vtrunque casum in terminis, hæc tamen quæ supra diximus procedunt de iure ciuili & inter laicos. De iure autem canonico vltra ea quæ diximus supra clarius hic distingue & aut loquimur de iure antiquo secundum legem Moysi, aut de iure nouo secundum constitutiones pontificũ. Primo casu si infans iã formatus & animatus erat & qualiter & quanto tẽpore dicatur esse formatus, & animatus diximus supra ea. q. quia tũc det animã pro anima. Et sic punitur pœna mortis qui dedit poculum abortionis, quo necauit infantem viuentem, vt in cap. moyses. xxxij. quæstione secunda in princi. aut partus non dum erat completus in forma nec animatus, & tradens poculum huiusmodi mulctatur pœcunia arbitrio iudicis dicto ca. moyses. Ratio est, quia non potest dici exanimatum illud & caret anima quã non habet ad-
9 huc. †Secundo vero casu quando loquimur de iure põtificio, aut loquimur de pœna irregularitatis vel degradationis,& ista non infertur nisi clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, vel & sit natus, vel adhuc in vtero matris non refert, & in cap. primo & c. sicut dignum. §. j. de homic. & per glo. in d.c. moyses. c. h aliquis. in gl. eo. tit. & glo. in c. cõsuluisti. ij. q. iij. idem sequitur Panor. in d.c. si aliquis. aut loquimur de pœna excommunicationis, & ista infertur pro quocũq; abortiuo secuto siue puerperium erat animatum siue non, & iura ipsa appellant istud homicidium, sed antequã infans sit plene formatus, & animatus non potest dici proprie homicidium, quia non potest corpus examinari quod a huc caret anima, vt supra proxi. diximus, isto casu igitur improprie dicitur homicidiũ, vide tex. in d.c. si aliquis, & ibi do. Abba. immo hac pœna punitur etiam si aliquis libidine aut odio daret mulieri quæ nondum concepit venena siue pocula sterilitatis adhoc ne eoe undo concipere possit, vt d.c. si aliquis. vbi est casus valde not. quod non solum quis tenetur de homicidio pro abortiuo tã facto, sed pro fiendo vel pro impedimento præ-
10 stito ad concipiendum. †Et not. etiã hoc vnum in tota materia poculorum, quod nõ solum punitur qui scienter tradidit poculũ, verumetiam ille qui scienter fecit & cõpo fuit, ita expresse not. Panor. in d. capi. si aliquis. in princ. & no. in l. j. in princ. & in l. iij. in princi. ff. ad leg. cor. de sica. & hoc idem seruatur in quibuscunq; alijs sortilegijs, vt not. Archid. xxvj. q. v. quicunque. & j. dist. si quis viduam. xxiij. q. vlti. pessimam. ff. ad leg. iul. maiesta. l. j. & ff. de iniur. l. itẽ apud labeonem. §. adduxisse.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes super rebus ꝓphanis ad sortilegia aptis celebrantes, qualiter debeant puniri.*

2 *Sacerdos missam defunctorum pro viuentibus celebrãs vt citius moriantur, aut periculum incurrant, qualiter puniatur.*

3 *Clericus qui sacramento abutitur pœna arbitraria punitur.*

1 DECIMO quarto quero vltra † ea q̃ diximus supra i xi. q. videndũ est q̃d de sacerdotibus q̃ sup rebus ꝓphanis, & aptis ad faciẽdũ sortilegia & ad illud dũtaxat effectum

oblatis, vnam aut plures missas scienter celebrant adhibitis nepharijs, & inhonestis precibus, & verbis superstitiosis qbus pœnis puniuntur. Res vero super quibus solēt missas ipsas celebrare sunt vt plurimū iste panis crudus siue pasta, aut coctus, vt placenta, item calamita quasi doq; cutim indumentum pueri nascentis quam appellant pelliculā virginē, & alia his similia simplicia, aut mixta imposita super altari illis modis de quibus supra diximus in tertia qōne ꝓ isto facinore, dic quod de iure canonum clericus omnino deponitur, vt in c. si quis episcopus. xxv. q. v. †si enim pro sola celebratione misse defunctorum dicta pro viuentibus, vt citius moriantur aut periculū mortis incurrant, sacerdos perpetuo priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atque dignitate & in perpetuo exilij ergastulo, vna cū consulente vel id fieri procurante relegatur, vt in cap. quicunque. xxvj. quæstio. v. & diximus supra xj. q. versic. pro faciliori. quantomagis deberet iste sacerdos depont, & relegari qui in missarum suarū celebratione illa prophana & immūda turpiter cōmiscuit illaque vel deo aut potius dæmoni vouere turpibus, & superstitiosis precibus non veretur, certe nō video cur minori pœna puniri possit, maxime quando scienter ista patrauit d. c quicunque in ij. parte circa finem pro quo facit in argu. tex. de consecra. d. stinctio. ij. cum omne crimen. in fin. vbi grauiter punitur clericus depositione, qui abutitur ordine sacramenti, licet id non faciat ad effectum sortilegiandi, aut per modum superstitiosum, vt latius infra dicam.

3 †Quidam vero dixerūt quod pro huiusmodi facinore sit pœna arbitraria, iuxta doctrinam do. Abb. in d c. ij. extra eo. ti. hoc tamen tolerari posset quotiescunque factum non esset valde turpe vel persona sacerdotis esset adeo simplex, & debilis ingenij qđ de facili quis cognoscere posset quod bona fide ductus fuerit circunuētus putans bene facere & nō peccare, vt in d. c. ij. & est tex. & ibi Bar. in l. si adulteriū cū incestu. i. ver. idem pollioni. ff. ad leg. iul. de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes debito modo & ordine sacrificādi abeuntes, quam pœnam dare debeant.*

2 *Sacerdos qui forma debita, aut etiam materia sacramenti non seruata celebrat, omni ordine et gradu ad tempus priuari debet.*

1 DECIMO quinto quero qđ †de sacerdotibus qui abutūtur debito modo & ordine sacrificandi, vt quia nō ponunt vinū cū aqua simul in calice, sed vinū tm̄, aut aquā sola vel botruvuarū coprimūt in calice aut panniculū musto intinctū, & diu coseruatū aqua ablauāt & illā lauaturā ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panē sacramēti intinctū in vino calicis sacrato tradūt laicis pro cōtione siue eucharistie sacramento quibus pœnis puniūtur, omnia ista narrātur in tex in c. cū omne crimen de cōsecra. dist ij. & cōcluditur in fine †quod sacerdos pro isto facinore debet priuari ad tēpus omni ordine & gradu arbitrio iudicis, & tandiu sic priuatus existere donec iudici visum fuerit illum congruam pœnitentiam peregisse vt postea purgatus ad omnia sua pristina restituatur, vt vbi dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos vel quiuis alius res sacras aut sacratas ad vsus prophanos conuertens, qualiter puniri debeat.*

2 *Baldassar rex Babylonis interfectus quod vasa sacra tēpli in prophanos conuerterit vsus.*

3 *Diaconus rebus sacris abutens et in vsus prophanos eas cōuertēs. quato tēpore excōicatus ab altaris ministerio sit suspensus.*

4 *Abutens rebus sacris in sortilegijs sacrilegij reus est.*

1 DECIMO sexto q̄ro qua† pœna puniuntur sacerdos vel laicus qui vasa ecclesiastica sacrata vel vestes sacras aut benedictas vt est altaris palla, calix, patena, purificatorium, tabernaculū sacramenti eucharistie, aut aliquarū reliquiarū, itē lapidē sacratū totū aut partē siue corporale, manipulū, stolam, camisum, planetā, itē vela quæ sunt in sanctuario aut iuxta imaginē crucis aut beatę Marię virg. & alia his similia acceperit & ad ꝓphanos vsus irreuerēter cōuerterit aut dānabilius ī sortilegijs commiscuerit. Dic ꝙ primo casu qñ qs abutitur illis in ꝓphanis domesticis

vſibus circa ſortilegia de iure antiquo ſecundum legem Moyſi vltione diuina percutiebantur,& ſepius morte,et totius ſtatus ſubuerſione,ſi erãt reges uel alij principes,
2 vt habetur Daniel.v. † Vbi rex Baldaſſar filius Nabuchodonoſor poſtquam cepit ergа deum,& res factas irreuerenter ſe habere, & cp ſacrata vel benedicta vaſa aurea, & argentea ex ſacro templo dñi in Hieruſalem abſtulerat, & cum iluis ipſe rex Baldaſſar vna cum principibus & primatibus ſu s vxoribus atcp concubinis in conuiuijs ſuis vinum b berãt , tratus eſt valde deus de tanta eorum inſolentia et primo monuit regem Baldaſſarem quodam præconio lite raru miraculoſe ſcriptarum in albo pariete au e regie quas nemo ſapientum ipſius regis Baldaſſaris,ſed ſolus Daniel interpretatus eſt & comminatus fuit futurum malum iudicium cõtra ipſum,adeo vt illa nocte ip ſe rex Baldaſſar ab inimicis ſuis interfectus eſt & regnũ ſuum ad extraneas manus deuenit vide in d.v.c.Daniel,de quo fit mentio de conſe.diſt.j.c.veſtimenta. & c.in ſancta.vnde concludi poteſt cp de iure antiquo pro hmõi rapina & abuſu ſit pœna mortis,
& bonorum ſuorum publicatio aut mala
3 ſucceſsio. † De iure vero pontificio Diaconus pro iſto crimine tribus annis & ſex mẽſibus excõicatus extitit & ab altaris miniſterio omniuo ſuſpenſus habetur.Presbyter vero decem annis,& ſex mẽſibus remanet excõicatus,vt habetur de conſe. diſtin. j.nemo per ignorantiã. Si vero bona præ dicta ipſi ĩmmiſcuerũt ĩ ſortilegijs aut aliis tradiderunt vt immiſcerẽt grauius puniun tur,quia clericus debet deponi et omnibus ſuis officijs atq; beneficijs ordine gradu & dignitate priuari & in perpetuum carcerẽ intrudi,aut in exilium perpetuum mitti, vt d.c.ſi quis epiſcopus, & c.quicunque in fin. xxvj.q.v.vel dic ſecundum Abb.in d.c.j. extra eo,ti.quod erit pœna arbitraria ſecũdum arbitrium iudicis moderanda attenta qualitate facti,& perſonarum cõditione vt alias dixim⁹ ſupra eod.per dicta iura quæ amplius non refero vt capiam breuitatem.
4 † Et no,vnum in tota materia ſortilegiorum quod ille qui abutitur rebus ſacris vel benedictis,& eccleſiaſticis ſemel dedicatis, non ſolum tenetur pœnis de quibus ſupra verumetiam tenetur pœna ſacrilegij, quia in veritate per ſimilem contrectationem rerum ſactarum committitur ſacrilegium vt habetur xvij.q.iij.ſacrilegium. & c.ſi quis contumax.§.j.& d.Ioan.lec.in ſum.in ti.de ſacrile.q.iij.& S. Tho.in ſum.ij.ij.q.xcix. arti.iij.verſi.dicendum, & de pœna ipſorũ, vide in. d.c.ſi quis contumax. Immo dicit Archi. n c.fœlicis de pœ.lib.vj.in princi.cp ſacrilegium committit quilibet de ordinibus clericorum qui ariolos incãtatores auruſpices & ſimiles conſuluit vel ſimilia facit intell.gens in effectu cp omnis ſortilegus poteſt dici ſacrilegus & de ſacrilegio puniri, vide tamen quæ latius dicam infra iitu. ſeq.q.j & no. etiam cp pro iſto crimine ſubtractionis vaſorum ſacrorũ de eccleſia imponuntur grauiores pœnæ de quibus habetur.xij.q.ij.de viro.vide ibi.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in miſſarum celebrationibus preces nepharias, & turpes admiſcens & ad malum fin m,qualiter ſit puniendus.*

2 *Sacerdos Hiſpanus decretorum doctor etiã quadrageſimumquintum egreſſum annũ in inſanam & furorem vertitur ob nephandum amorem monialium.*

3 *Sacerdos preces aut oblationes nepharias in miſſarum ſolemnijs offerens officio & beneficio, gradu, & ordine eſt priuandus.*

4 *Pœnæ ſecundum facti qualitatem,turpitudinem, aut ſcandalum ſunt aggrauande aut molliende.*

5 *Animus maxime in omnibus criminibus eſt attendendus.*

DECIMO ſeptimo quero † quid de his ſacerdotibus qui in miſſarum ſuarum celebrationibus hmõi aliquas preces nefandas, & turpes abſq; alicuius rei immixtione protulerint illa aut Deo aut demoni vouendo non abſq; magna ſuperſtitione dicauerint,quero qua pœna puniantur, & vt facilius res iſta apprehendi poſsit ſubdam exemplo prout habui ſemel
2 in facto Romæ. † Quidam vir Hiſpanus clericus in ſacris beneficiatus,& decretorũ docto,etatis anno.xlv.vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenũ quæ erant plurimum forma venuſte,quas iſte ſepius ad monaſterũ viſitabat,& blãdis verbis atq; muneribus multoties blandiebatur eis,adeo quod propter illarum pulchritu-

dinem, & venerabilem venustatem ille Hispanus paulatim cepit ardescere, & frequẽtius illarum monasterij limina visitare et in tam magnam deuenit insaniam & cecitatẽ ꝙ die nocteq; tam in somnis quam in vigilia nil aliud nisi illarum amplexus, & concubitus meditabat corde, verbo, gestis, aut signis. Et i tam graui demẽtia adductus fuit ꝙ asserebat expresse, ex quo ipse erat clericus, esse sponsum ecclesię, & moniales illas similiter esse sponsas ecclesiæ, nam quia dicebantur esse sponse Christi qui representatur per ecclesiam concludebat ꝙ sponsi & spõse spirituales, hoc est, sacerdotes, et moniales poterant adinuicem carnaliter copulari sine peccato, & quod ita deus preordinauerat, putans summu bonũ in solo coitu consistere. & ꝙ turpius est ipse sepius hoc prædicabat illis iuuenculis adeo quod ipse ceperunt illum euitare, vnde ipse clericus postea deuenit in maiorem insaniam, quia quotidie cum esset literatus cõponebat aliquas orationes & preces nefarias qbus orabat deum et alios sanctos vt pręstarent sibi robur maximum in renibus, in lumbis vero calorem ta ẽ quo posset facillime in magna abundantia luxuriari & coitum carnis sepissime complere, & quia illarum monialium quędã vocabatur Cecilia, altera Vrsula, alia vero Magdalena, & Clara, in ipsis suis orationibus, quas quotidie de nouo formabat summis precibus deprecabatur virgines illas sanctas, & beatas post dei inuocationẽ, vt ex dono gratie specialis in mentibus, & cordibus ipsarum monialium hanc meditationem & firmam opinionẽ infunderent, ita ꝙ ipse moniales firmiter putarent & crederent nullum aliud magis meritoriũ opus deo fieri posse quam coire, & carnaliter cõmisceri, crescere & multiplicare, nulla adhibita personarum distinctione, sit sacra vel prophana, sit coniugata vel soluta, sit consanguinea vel extranea, & similia, & quod ex coitu hmõi putarẽt votum castitatis nullatenus infringi posse, sed magis hoc deo placere quam holocaustum siue sacrificium, & vltra hoc ꝙ ardentius illarum corda incalesceret ad amandum & vehementer diligendum virum ipsum sacerdotẽ qui erat sponsus ecclesiæ & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere eiusq; mandatis vt veri patris parere asserens ꝙ illo modo consumandum erat matrimonium spirituale inter religiosos viros & mulieres quemadmodum matrimonium carnale consumatur per veram vtriusq; coniugum carnalem copulam, vt in c. continebatur, primo responso. de despon. impub. & in c. tua nos. de sponsa. Quas quidem schedulas ipse clericus portabat quotidie ad quoddam monasterium vbi morabãtur quidã boni & purissimi sacerdotes mẽdicantes, qui potius simplicitate & bonitate q̃ doctrina religionem suam profitebantur, & die qualibet ad ecclesiam illius monasterij accedebat ad missam & singulis diebus vnam ex ipsis schedulis dabat sacerdoti, & dabat ẽt iulium vnũ pro eleemosina ad hoc vt in celebratione misse. s in memento pręces illas Deo, & sanctis virginibus prædictis offerret cum deuotione orando deũ & sanctas virgines prædictas vt pia vota ipsius orantis exaudirent. & hoc modo decepit vnum vel duos ex simplicioribus & rudioribus illorum monachorum. & interim ipse quoq; intererat misse, & totidem easdemq; pręces ipse cũ deuotione recitabat, & prosequendo vlterius in hac sua superstitione quotidie nouas orationes componens deuenit tandem ad manus cuiusdã monachi q erat cæteris magis doctus atq; expertus qui sumpta schedula duplicata vna cum eleemosina accessit ad altare & perlegens quę intus erãt verba valde obstupuit, & ne misse sacrificium perturbaret dimisit schedulam illã in angulo altaris, et prosecutus fuit missam. demũ ea completa ipse monachus multum reprehendit ipsum clericũ Hispanum dicens ꝙ verba illa erant valde turpia, & superstitiosa, nec merebantur per aliquem sacerdotem in tãto misse mysterio memorari, at ille subrisit deridens monachi illius simplicitatem & ignorantiam, cepitq; secũ uelle disputare, qa argutus erat quasdã interpretationes diuine scripture longe erroneas attribuens, adeo quod non transibat absq; scrupulo & labe hæretice prauitatis, vt alias diximus supra ti. j. q. j. & ij. Videns itaq; monachus ille ipsum clericũ tam graui errore apprehẽsum sumptis pluribus ex illis suis schedulis quas adinuenit de præmissis omnibus consulit quã primũ Reuer. D. Vicarium papæ cuius tunc ego auditor aderam mihiq; mandauit vt rem hanc cognoscerem & ipsum clericũ pro modo culpe corriperem, qui statim incarceratus, & examinatus omnia ad vnguẽ confessus est, immo a principio instabat pertinax in illa sua erronea opinione, volens defendere falsas quasdã & nouas interpretationes quas diuine scripture attribuerat, qui q̃ primum vidit me præparari ad declarandum illum

hæreticum & pœnis hæreticorum subijciẽdum, nisi errorem ipsum reuocaret, incontinenti omnia reuocauit et errorem suum solemniter abiurauit, adeo quod pro hæresis suspitione meruit veniã & reuocauit omnes illas suas interpretationes quas dederat diuine scripture & reliquas omnes insanias suas quas supra narrauimus, nihilominus ut cautius in futurum procederet de mãdato. S.D.N. papæ fuit relegatus ab vrbe ad cer-
3 tum tempus. †Ad propositum nunc quęstionis nostre redeundo quero si reperitur aliquis sacerdos q sciẽter præces huiusmodi aut similes quæ non tendunt ad verum diuinum cultum & salutẽ anime, sed potius vertuntur in peccatum & rem damnabilẽ in misse solemni sacrificio celebrauerit seu alio quouis mõ vouerit aut obtulerit, qua pœna puniatur. dic ꝙ isto casu putarẽ esse priuã lũ omni ordine & gradu officijs atq; beneficijs eccle iasticis, & ẽt relegandũ esse tam ipsum sacerdotem ꝙ illũ qui ipsum cõsuluit & pręmissa fieri mandat. arg. eorum q̃ habentur in d.c quicũq; in fi. xxvj. q. v. vbi si sacerdos pro viuentibus celebrat missam defunctorum vt illi pro quibus missa celebratur citius moriantur aut mortis periculum incurrant sacer los ipse punitur pœnis prædictis, & nihilominus ibi nõ apparet de aliqua superstitiosa oratione aut cerimonijs, sed solum de turpi celebrantis intentione, quanto magis in casu nostro ille deberet hac pœna puniri qui præces istas obscenas diuino cultui admodum contrarias & quæ omnes tendunt ad peccatum & totius christiane fidei lesionem dum querit per sacrificium misse præbere materiam peccandi & malefaciendi per quam & eius holocaustũ solent peccata dimitti de conse. di. ij. cũ omne crimen, & eadem dis. nihil in sacrificijs & diximus supra ti. j. q. ij. in prin. nihilominus isto casu non discederem ab opinione Abb. de quá in d.c. ij. extra eo. titu. scilicet

4 †ꝙ pœnęhmõi sint aggrauãde vel minuende iuxta qualitatem facti aut turpitudinem siue scandalum ꝙ inde exoritur & personarum cõditionem in quibus omnibus plurimum vertitur arbitrium iudicis, ponamus enim quod esset aliquis simplex humilis sacerdos idiota qui sit alias bone conditionis & fame pure conscientie qui ad præces, & mandata alicuius magni principis baronis aut viri magne conditionis similes præces emiserit, erit ne dicendum quod sit puniendus ille sicut alius versutus malitiosus, & qui in istis turpitudinibus delectatur certe non. & propterea bene & sancte disposuit tex. in e. sicut dignum in princi. de homici. & in l. respiciendum & l. aut facta ff. de pœ. & l. quid ergo, & ibi Bart. ff de his qui no. infami. & Bar. Bal. & alij in l j §. diuus, et in l. diuus. & l. in lege cor. ff ad leg. cor. de sica.
5 vbi dicũt+ quod in omnibus criminibus attẽditur principaliter animus & intẽtio deliquentis an ex simplicitate quadã vel ignorantia, aut dolo & malitia inductus fuerit ad peccandum vt his attentis fiat variatio pœnæ, pro quo bene facit textus & quod ibi no. glo. & Panor. in d.c. ij. extra eod. tit. Præterea ponamus ꝙ aliquis persuadet sacerdoti quod voueat & offerat pro eo pręces quasdam in missa quæ expresse non apparebant nec cognoscebãtur saltim per virum rudem & inexpertum quod essent superstitiosa vt quia in ipsis apparebãt a principio verba quædã honesta & religiosa, deinde vero superstitiosa et diabolica sed erãt per nomina quædam adeo ignota ipsi sacerdoti quod putabat omnia esse bona & nullam in se habere superstitionem isto casu similiter putare n dictũ sacerdotem esse longe mitius puniendum per ea quæ supra diximus, & d.c. ij. & ibi gl. extra eo. tit.

FINIS.

DO. IOANNIS NICOLAI ARELATANI IVR. VTRIVSQVE DOC. TRACTATVS DE HAERETICIS, QVINquaginta notabilia in hac hæreticorum materia, præterea, quæ in tractatu ſuperiore ſcripta ſunt, e varijs ſcribentium locis decerpta cõtinens.

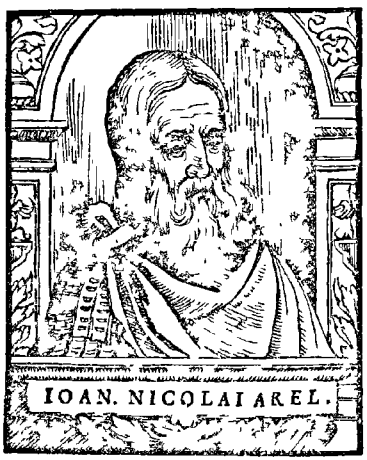

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ante omnia reſtituendus eſt.*
2 *Hæreticus ſpoliatus non reſtituitur, & quare.*
3 *Excommunicato obſtat exceptio excommunicationis ne ſpoliatus reſtituatur.*
4 *Excommunicatus agit ad vxoris reſtitutionem, hæreticus nequaquam.*
5 *Proprietatis exceptio quoties concludit agẽtem non poſſidere, tunc obſtat agenti poſſeſſorio recuperande.*

NOTABILE I.

1 NVM in primis mẽti mandandum ſuadeo, vulgata apud virtuſq; cẽſure profeſſores extat regula, † ſpoliatum eſſe ante oia reſtituendum, vſq; adeo vt auerſus eum nulla poſſit obijci, pprietatis exceptio. l. ſi qs ad ſe fundum, C. ad l. iul. de vi publi. c. j. & c. literis, vbiq; ſcriben. extra de reſtit ſpol Lat. ſime Bar. & cæteri poſt eum in l naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. poſ. Hanc tñ regulam
2 reſtringe † vt non procedat in ſpoliato, cui agenti poſſeſſorio recuperãde ob. exceptio hæreſis, ita vult glo. not. in c. quo iure. vbi Prepoſi. Alexã. viij. diſt Ratio traditã quibuſdam rectoribus. in d. § nihil cõe quia hæreticus ipſo facto excõicatus eſt c. excõ-
3 municamus. de hæreti. excõicato † autem obſtat excõicationis exceptio, ita vt ſpoliatus non reſtituatur gl. in c. j xxiiij. diſtin. in verbo, audientia, & in c. ex inſinuatione. in verbo, aliud canonicum. extra de procura. Pan. in c. a nobis de excep. & in c. n. col. pe. de ordine cogni. Ergo hæretico vtpote excommunicato obſtare debet except. hæreſis, ne reſtituatur. Sed hæc ratio nequaquã
4 ſatisfacit † qm̃ eadem quoque ratione d. cẽdum foret hæreticum ad vxoris reſtitutionem agere poſſe, cum excõicatus poſſit ſecundum glo. in c. qm̃ multos. in verbo vxores. xj. q. iij. & Panor. in d. c. fina. qui refert Hoſti. in ſum. tit. de reſtitu. ſpol. §. facienda. verſi. quid ſi vir petat, ſed falſum eſt hære-

tico licere vxorem petitam cõsequi.c.iiij. de diuor.c.inter. de purga.cano.& abiinde scriptum est supra in tracta.q.xv.nu 10. igitur &c. Alia ergo querenda est ratio verior igitur erit ratio hoc ideo esse, quia exceptio hæresis ẽt concludit in possessorio, qm̃ hęreticus nihil possidere potest.c.j.& ij.xxiij. q ij.dictum fuit supra in tracta.q.xv nu.3. cum igitur exceptio hæresis ẽt cocludat in possessorio hæretico remedijs possessorijs
5 agenti obstare debet. Nam † quoties proprietatis exceptio opposita concludit agentem non possidere, tunc talis exceptio obstat agenti recuperande possessionis auxilio, ita Alex.in d.§.nihil cõe.colla.vj.& sequen.maxime in vij.fallen.ad regulam d.l. si quis ad se fundum, et Bal.in ti.de pace cõstan.in verbo, restituitur.alias est versi.sub §.omnes. idem Bal.in l.j.C.si.de momẽta. possessio.& in l.ij.vbi etiã Ang.C.de edic. diui adri.toll.Ang.in l.dolo,ff.de doli exce.

SVMMARIVM.

1 *Condemnandus nemo est ex sola confessione quando aliter de delicto non constat.*

2 *Confessio sola sufficit ad condemnationem in crimine hæresis, & quare.*

3 *Confessio facta in foro pœnitentiæ nõ ꝓbat.*

NOTABILE II.

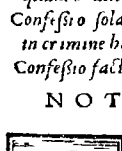

1 COMMENDA † memorie quod quanuis ex cõfessione sola nemo dãnari debeat, qñ aliter nõ constat de delicto l.j.§.item illud vbi Bar.ff.ad senatuscon. silleia. Bald.in auth.sed nouo iure. C.de ser.fugi.Ang.in l.j.C.de confes.Areti. in trac.malefic.in verbo,& vestem cœlestẽ abstulit versi.quid si aliquis confitet se plura furta col xij.las. melius q̃ alibi. in l.error.col.iij C.de iur.& fac ignorã.Pa i.in l. quoties §.si quis nomen.ff.de hæred.instit. cum alijs ample traditis per Hippoly.Marsilium in practica criminali in prin. & Fel. latissime in c.auditis. colũ.xv.& seq.extra
2 de præscrip.† In crimine tñ hæresis sola cõfessio sufficit ad condemnationem, qm̃ aliter de delicto constare non potest quam per solam cofessionem, solus etenim deus scrutator est cordium.ita no,B l.in l si quis non dicam raper C.de epis & cler.sequunt Fe-
3 ly.in d.c.auditis.Intellige † sane, modo talis confessio sit iudicialis & non facta in foro pœnitentiæ, quia tũc nihil probaret.tex. in c.sacerdos. vbi Pan.extra de offic.ordi. no.Bal.in d.l.archigerontes.C.de episc.audien.faciunt no.p Arch.in c.vtilẽ.xxij.q.ij.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in casu dubio cognoscit an sua sit iurisdictio.*

2 *Inquisitores non cognoscunt an sua sit iurisdictio quia non intromittunt se nisi in his quæ sapiunt hæresim manifestam.*

3 *Iudici vbi non datur potestas cognoscendi nisi de manifestis si reuocatur in dubium in illo casu, non potest cognoscere an sua sit iurisdictio. Limitatur & restringitur. nume.4.*

NOTABILE III.

1 HOC quoq; infige pectori non te fugit vt arbitror † iudicem in casu dubio cognoscere an sua sit iurisdictio.et an conuentus declinans forum sit sue iurisdicti.l.ij.cũ ample traditis ibi per scriben.si quis in ius voc. non ierit,l.si quis ex aliena.ff.de iudi.
2 Nota † tñ ꝙ inquisitores quia se non intromittunt nisi his quę sapiunt hæresim manifestam.c.accusatus.§.sane.de hæret.in vj. non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio.ita vult notabi.gl.in d.§.sane. Archid. & Ioan.And.Vnde not.ibi Domi.de sancto
3 Gemi.regulam memorie mandandam † qd vbi iudici non datur potestas cognoscendi nisi de manifestis, si reuocatur in dubium in illo casu nõ potest cognoscere an sua sit iurisdictio.sequitur illam gl.Fely.in c.si clericus laicum.de fo.competẽ.subijciens quod iudex nõ habens iurisdictionem nisi super causa notoria occurrente casu, de cuius notorietate sit dubium, nõ potest cognoscere an sit casus notorius, alleg.prædictam gl.§. sane.& assignat rationem subtilem, quia si nullo modo est iudex nisi casu existente notorio, qũo cognoscet de notorietate? nam cognoscẽdo vt iudex non est iudex nõ existente fundamento iurisdictionis. Adijcit
4 † tñ hoc habere verum qñ vellet cognoscere & pronũtiare tanq̃ iudex, secus si extra iudicialiter nõ vt iudex vellet se informa-

re an casus sit notorius vel manifestus, & inuenta notorietate causam aggredi velit. Et ita intelligatur glo. in c. j. de offi. delega. in vj. quæ videtur contraria gl. in d. §. sane.

SVMMARIVM.

1 *Mandantis morte re integra finitur mandatum.*
2 *Inquisitoris officium etiam re integra non expirat more mandantis.*
3 *Limita nisi fuisset in iusitores datus cum clausula ad beneplacitum.*
4 *Clausula ad beneplacitum apposita in concessone officij quid operatur.*

NOTABILE IIII.

1 ADVERTE queso ad hæc quæ pulchra tibi videbuntur, habes trinissimam in iure regulam quod † more mandantis finitur mãdatũ re integra, & morte delegantis re integra expirat delegati officium, l. & quia. vbi Bart. & doct. ff. de iurisdi. om. iudi. not. tamen quod fauore fidei introdu-
2 ctum est † vt inquisitoris officium alicui mãdatũ non extinguatur morte illius qui mandauit etiam re adhuc integra ita Pau. Alex. in d. l. & quia. allegantes expressum text. in c. ne aliqui. de hære. in vj. vbi Philip. Fran. ampliat illum text. loquentem in inquisitore deputato a papa vt etiã procedat in inquisitore deputato a quocunq; alio q̃ a papa, & comprobat plurib. vt per eum, quic-
3 quid teneat Domi. ibi. † Limita nunc singulariter & declara prædicta vt procedãt in officio simpliciter dato, secus si esset datum cum clausula ad beneplacitum, tunc enim seruaretur quod habetur in c. si gra-
4 tiose. de rescrip. in vj. vbi dicitur † quod officium concessum cum clausula ad beneplacit im nostrum, exp rat morte concedẽtis, secus si dicatur ad beneplacitum sedis apo. ita not. limitat. Ioan. Andr. in c. ne aliqui. de hære. in vj. in nouel.

SVMMARIVM.

1 *In hæresim incidit quis nedum verbo, sed facto.*
2 *Credentes hæreticorum facto qui dicantur.*
3 *Animus declaratur ex factis, quinimo plus est factis aliquid declarare quam verbis.*
4 *Vsurarius si inhumaniter tractat eos quibus mutuat, & grauiter diffamatus sit, poterit contra eum procedi de hæresi.*

NOTABILE V.

1 NOTA perpetuo q̃ † in hæresim quis dicitur incidere non solum verbo, sed etiam facto. ita Lapus, But. & Ioã. de Imo. in cle. vnica. §. sane, de usu. facit tex. in c. estimãt, & c. non solum. xj. q. iij. & c. violatores. vbi ho. tex. xxv. q. j. faciunt quę expresse volũt Archi. & Ioan And. in c. j. de hæret. lib. vj.
2 varijs iuribus comprobantes q̃ † factis sicut dictis aliqui possunt dici credentes hæreticorum, vt puta si eos adorauerunt, reuerentiam suo more exhibuerunt, confolationem, vel cõsimilia pertractarũt, quæ ad eorum
3 ritum pertinent. Comprobatur, † nam ex factis declaratur animus. l. dolũ. ff. de dolo. c. sicut enim. & c. qui viderit mulierẽ. xxxij. q. v. quinimo plus est factis aliquid demõstrare q̃ verbis, vt no. in c. dilecti. de appel. Ideo inferunt Lapus, But. et Imo. vbi supra
4 † quod si aliquis verbis non afferat exercere vsuras non esse peccatum, sed factis hoc afferat, puta inhumaniter tractando eos quibus mutuauit, vel simile quid agendo, tunc si ex hoc ita grauata sit eius opi. quod possit dici diffamatus, poterit procedi contra eum de hæresi, & illud refert ibi Card. Zabar. q. vj. quanuis tandem videatur ab hoc dicto dissentire.

SVMMARIVM

1 *Hæreticus post pœnitentiam traditus carceri perpetuo, si inde fugiat, dicitur relapsus.*

NOTABILE VI.

1 NON recedant a memoria quæ nunc subijciam, † q̃ hæreticus qui post abiurationẽ & pœnitẽtiam fuit traditus perpetuo carceri iuxta tex. in c. ex. cõsulta. ij. de hære. & late supra in tracta. q. xx. & xxj. si postea aufugiat a carceri, ex hoc solo dr̃ relapsus & conuictus, ita q̃ ei tanq̃ relapso est dene

ganda audientia, & iudici seculari ut punia tur tradendus est, iuxta c. ad abolendam. de hære. ita Hely. in d.c. excõicamus. post Ioã. And. in c. vt cõmissi. §. pe. eo. ti. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Iudeorum collegio quamuis legari nõ possit, potest tamẽ vni de iudeorũ collegio legari.*
2 *Hæreticorum collegio nec cuiquam de collegio legari potest.*
Cur diuersum inter iudeos & hæreticos.
3 *Collegio vniuersali & cuilibet de collegio quidoo dicatur prohibitũ relinquere, quãdo vero collegio vniuerso relinqui prohibeatur, non etiam vni de collegio.*
4 *Iudeorum collegiũ hodie reprobatur ratione secte.*

NOTABILE VII.

1 VAM sit nephandũ crimẽ hæresis ex eo apparet † quia cuius collegio iudeorũ prohibitũ sit relinquere. l. j. C. de iude. non tñ prohibitũ est relinquere vni de collegio iudeorũ. gl. est nota. in l. j. vbi Bart. C. de iude. Cy. Bar. & Sal. in l. j. C. de fa. fan. ec. et tenuit gl. ibi. Idẽ expressius voluit Bar. in l cũ se-
2 natus per illũ tex. ff. de reb. dub. † Collegio aũt hereticoꝝ nihil relinqui pt nec cui quã de collegio eoꝝ l. manicheos. C. de hære. c. si eps. c. in eos. c. vergẽtis. de hære. extra bo. tex. in c. fane. xxiiij. q. ij. ita not. Cy. Bart. & Sal. in locis prẽal. & Soci. post Bar. in d. l. cũ senatus. Rõ diuersitatis est sc̃dm p̃dictos, ga
3 † tunc est prohibitũ collegio vti vel cuipiã de collegio i particulari relinquere, qñ collegium reprobatũ est rõne secte, vt est collegiũ hæreticorũ ita procedat tex. in l. collegium. C. de hære. insti. si aũt collegiũ non sit reprobatũ rõne secte, sed ideo reprobatum sit, quia non reperit expresse approbatum, iuxta l. j. C. de colle. illic, tũc licet non possit relinqui vniuerso collegio, poterit tñ relinqui vni de collegio d. l. tenatus, gl. in d. l. j. C. de fa. fan. ec. sed sc̃dm Cy. Bar. Sal. & alios i locis prẽal. Collegiũ iudeoꝝ non est reprobatũ rõne secte, sed sustinet, vt toto ti. de iude, & patet in l. spadonẽ. §. iam aũt. ff. de ex cus. tu. et in l. circũcidere. ff. ad l. cor. de sica.
4 ergo &c. † Et si dicat qd collegium iudeorũ videat hodie reprobatũ ratione secte, arg. l. fi. C. de iude. vbi ab omni officio & administratione remouendi sunt iudei. Itẽ patet ex toto ti. de iude. maxime iure Canonum, quo iure secta Iudeorum est hodie in proba ta. Respondet sc̃dm Salyc. in d. l. quod aut collegiũ est reprobatũ perpetuo & secundũ oẽs. et procedat quod dictum est nihil posse relinqui collegio, nec cuipiam de collegio. aut collegiã t on est reprobatum perpetuo nec secundum oẽs, & tunc vni de collegio relinqui põt ẽt si hodie secta collegij ꝓbetur. Sed clarũ est collegiũ iudeorũ olim habuisse legẽ & ortum a deo. & fuisse gentem electã, & sic non fuisse perpetuo, & secundũ oẽs improbatum, ergo &c. Vide itẽ Hely. in c. iudei. el ij. extra de iude. qui tenet aliquibus medijs contra prædicta & cõclu dentẽ iudeo nihil relinqui posse. Soci. itẽ in d. l. senatus, sustinẽdo Bar. & sequaces rñdet fundamentis quæ pro contrario adducunt.

SVMMARIVM.

1 *Transigere licet super capitali crimine pœnam sanguinis irrogante.*
Fallit super crimine hæresis, & quare.
2 *Episcopus remittere nõ potest offensam illatam maiestati dei, ideo cum hæretico trãsigere non potest.*
Dispositio l. trãsigere. C. de trãsa. nõ procedit in delictis cõmissis aduersus dei maiestatẽ.

NOTABILE VIII.

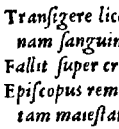

1 PINOR neminem latere † licitã esse tranſactionem super crimine capitali pœnam sanguinis irrogante. l. transigere vel pacisci, cum materia. C. de transac. aduerte tñ quod super crimine hæreseos (quãuis capitale sit, & sanguinis pœnã irroget. l. arriani. C. de hæret. c. ad abolendam. extra eo. ti.) nequaquã transigere vel pacisci licebit. Quoniã talẽ offensam nemo nisi solus deus
2 remittere possit, vſq; adeo], vt † nec ẽt eps talem iniuriam remittendi potestatem habeat, ita Bal. no. in l. accusationem. collat. ij. in fi. C. qui accu. non pos. motus iuribus vt per eũ refert & sequit magnificus d. Purpu. in d. l. trãsigere. vbi per supradicta limitat regulam d. l. transigere, vt. s. procedat in delictis aduersus proximum commissis, secus in commissis aduersus maiestatem Dei.

SVMMARIVM.

1 *Cogitationis pœna nulla est.*
Fallit in crimine hæresis.
2 *Hæresis sola voluntate committitur.*

NOTABILE IX.

1 NOTISSIMA apud inreconsultos extit sententia † cogitationis pœnam nullam esse si cogitatio stet in eius meris terminis nec vltra progrediatur. l. cogitationis. ff. de pœ. & ibi Bar. gl. & doc. in l. si quis non dicam. C. de epis. & cler. Aret. in §. sed si credat, insti. de oblig. ex delic. Bal. in l. non ideo minus. C. de accu. verti. vj. quærit. Hæc tamen vulgata regula non procedit in crí-
2 mine hæresis quia † tale crimen sola voluntate committitur, merito igitur sola voluntas & cogitatio punitur. gl. est multum not. in cle. j §. verum. in verbo (eo ipso,) de hæret. & Bal. pulchre in d. l. si quis nõ dicam. Ioan. de Ana. in c. si eps, col. iij. de hæret. & in c. consuluit. de vsuris. Fely. in tract. de conatu. col. ij. verti. quartus casus est, & ibi allegat concordantes, quem tractatum reperies immediate post lect. suas in calce tit. de sententen. excommu. ita etiam dicit Zaba. in cle. j. §. fine de vsur. & in d. clemen. j. §. verum. q. vj & vij.

SVMMARIVM.

1 *Inimicus capitalis remouetur ab accusatione iure canonico.*
2 *Inimicus inimicum hæreticũ accusare potest, & quare.*
Hæreticũ accusans dicitur suam suorumq. iniuriam prosequi.

NOTABILE X.

1 NON ignoras † inimicũ capitalem repelli ab accusatione, maxime iure canonũ etiã si crimen notorium sit. c. repellantur. & c. cum P. de accusatio l. qui accusare. ff. eo. tit. & late Fely. in d. c. repellantur. Angel. & Imo. in l. is qui reus. ff. de publi. iudic. Hoc
2 † verũ nisi in crimine hæreseos in quo inimicus inimicum accusare potest. Ratio est. Nam tũc inimicus dicitur accusare vi persequitur suam vel suorũ iniuriam, quo casu apertissimum iuris est inimicũ admitti ad accusandũ, vt iurib. & locis prælleg. Quod autem dicatur suam vel suorum iniuriam prosequi probatur ex eo quę committuntur in religionem diuinam omnium iniuriã respiciunt. l. manicheos. C. de hæret. ista notabiliter tradit And. de Iser. summus. feudista in auth. gazaros de statu cõtra lib. ecc. collatio. x. in verbo, d unã quam humana, cuius contrarium attentet Viladiego supra quæstio. xiij. nu. xiij.

SVMMARIVM.

1 *Mutuans in refectionem domus habet priuilegium tacite hypothecæ, & in ea præfertur creditoribus cæteris.*
Fallit in mutuante hæretico.
2 *Hæretica mulier perdit priuilegium hypothecæ & prælationis.*

NOTABILE XI.

1 LIGA digito quæ sequunt, quod quanuis † mutuans in refectionem domus habeat priuilegium tacite hypothece, & in ea præferatur cæteris creditoribus l. creditor. j. & ibi doct. ff. si certum petatur. l. interdum, vbi glo & Barto declarant. ff. qui potio. in pigno. Fallit hoc tamen in mutuante pecuniam hæretico in refectionem domus, ita tradit notabiliter, do. laf. in dicta l. creditor. qui allegat. text. in authenti.
2 item priuilegium. C. de hære. † vbi mulier hæretica perdit priuilegium tacite hypothece, & prælationis, de quo in l. afsiduis. C. qui potio. in pigno.

SVMMARIVM.

1 *Papa existens in notorio crimine, si incorrigibilis sit, ita quod scandalizet ecclesiam an accusari, & deponi possit intellige. numero 3.*
2 *Papa notorie incorrigibilis vbi scandalizat ecclesia, habetur pro hæretico.*
3 *Papa deponi potest pro hæresi.*

Notabile

NOTABILE XII.

1 SI Papa†est in crimine notorio vel per facti euidentiã, vel per cõfessionẽ suam, & admonitus est incorrigibilis, ita vt scandalizet ecclesiã, põt Papatali crimine accusari, quia tũc pro hęretico hr̃. ita vult notãda gl. in c. si papa, xl. dist. sequitur Pan. latissime in aureo trac. de cõcilio Basiliẽ. in secũdo princi ver. iij. dixi ꝙ põt cõprobari. col. x. qui tractatus statim subijcit post cõsilia vbi cõprobat hãc sniam pluribus fundamẽtis. idẽ Pan. ĩ sua dispu. in ci. eps, col. xiiij. ver. tertius casus, vbi dicit qd̃ totus mũdus approbat d. gl. idẽ tenet do. Frã. Zaba. in trac. de scismate. ver. quintus modus. in fi. idẽ ẽt tenet per multa Lud. ro. consi. 523. q. discutienda, quẽ oĩo videndum suadeo, quia multa ęgregia ꝓ hac snĩa accu
2 mulat†cũ igitur Papa ob notoriã incorrigibilitatẽ & inobediẽtiã vbi scãdalizatur ecclesia ꝓ hæretico habeatur, bene sequit ꝙ & accusari & papã denudari poterit, cũ ꝓ hæresi & accusari, & deponi possit d. c. si papa. cũ vulgatis. & hr̃ in c. fidei de hęre. in vj. ista sequitur Bellame. in d. c. si papa, prout
3 eũ refert præposi. ibi, Restringẽs†tñ p̃missa vt sane ꝓcedãt si crimẽ illud de quo accusatur Papa attingat fidẽ, quia causat scandalũ circa fidẽ, puta quia papa notorie cõmittente simoniã in ordinibus & vẽdẽte beneficia inualescit scandalũ in ecclesia, qa alij inferiores credũt hoc esse licitũ, & ideo ipsi talia cõmittunt, tunc. n. poterit papa accusari & deponi, alias secus. Cõtrariã vero sententiam qd̃ papa ẽt pro notorio quouis crimine, quãtũcunq; incorrigibilis sit, accusari & depon. non possit nisi pro solo hęreseos crimine, tenẽt aliqui relati per Prępos. vbi supra moti pluribus fundamẽtis vt ꝑ Præpo. qui tãdẽ vr̃ cũ eis residere, asserẽs ita esse cõem Theologorũ sentẽtiã, vide tamen Lud. Ro. & Pan. in locis præalleg. & patebit responsio ad ea quæ in contrariũ adduci possunt, non tamen diffiteor quin qõ sit dubitabilis, & anceps propter opinionum varietatem, & stringentia fundamenta quæ pro vtraque adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Testis si vnum in iudicio dixerit, & postea alio in eodẽ iudicio statur primo dicto.*

2 *Fallit in crimine hæresis statur enim vltimo dicto. nu. 2.*

NOTABILE XIII.

1 VOLO aduertas ad vtile verbũ, nosti qd̃†si testis dixerit vnũ in iudicio, & postea ex interuallo dixerit aliud in eodẽ iudicio, statur primo dicto, & nõ secũdo. gl. Anto. Imo. Abb. & latissi. Fely. in c. cum in tua, de testi. tex. & ibi omnes scrib. in c. præter ea. de testi. cogẽ. vbi Felyn. multas allegat au-
2 thoritates.† In crimine tñ hæresis speciale est fidei fauore vt statur vltimo dicto. vnde quamuis testis primo dixerit aliquẽ esse Innocentẽ, si postea dicat eũ hæreticũ, statur vltimo dicto, quamuis vtrunq; fuerit iudiciale. tex. est notabilis in cap. accusatus. §. licet iuncta glo. in verbo, postmodum, de hęreti. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorũ liberãtur a patria potestate.*

2 *Hæreticus nõ potest substituere pupillariter impuberi filio.*

3 *Hæreticus intestabilis est.*

NOTABILE XIIII.

1 HEreticorũ†filij eximuntur a patria piãte, & efficiũtur sui iuris, adeo ꝙ emãcipatio filiorũ facta postq̃ qs incidit ĩ hęresim nõ valet, tanq̃ facta de his q iã erãt sui iuris, tex. est & ibi omnes scribẽ. in c. quicũq;. de hæ-
2 re. lib. vj.†ex hoc infero ꝙ hęreticus nõ potest filio impuberi pupillariter substituere. nã inter cætera requisita in pupillari substitutione illud quoq; pręcipuũ est, vt, s. testator impuberẽ in piãte habeat l. ij. ff. de vul. & pupil. Quod ex eo maxime ꝓcedit quod nemo pupillariter substituere põt nisi prius sibi testamentũ fecerit d. l. ij. §. j. sed notissi-
3 mi iuris est†hęreticũ intestabilẽ esse ꝓtinus vbi in hæresim incidit, cũ omnia bona ipso facto applicẽtur fisco. c. cum secundum, cũ vulgatis. de hęre. in vj. l. iiij. C. eo. tit. & supra trad. tum extitit per Viladiego, ergo liquido patet eum nõ posse pupillariter substituere.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non dicitur qui in dubijs vnam opinionem quamuis falsam eligit.*

NOTABILE XV.

1 ADNOTATIO †q̃ in dubijs articulis super quibus est disceptatio inter maiores, elegens vnã viam seu opinionem quamuis falsam, nõ debet dic̃ hęreticus, ita notabiliter Innoc. in cap. ne innitaris. de cõ stitutionibus, quem sequuntur Bal. in l. capta fortias. ver. vnum scias quod tabellio. C. de testa. milit. sequitur Felyn. in c. j. de hære.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non est, qui semel tantum audiuit conciones hæreticorum.*

NOTABILE XVI.

1 ADDICE prædictis aliud notabile dictũ, q̃ †audientes sermones siue conciones hæreticorum non dicuntur hæretici, si semel tantũ audierint, & post ea reuersi non sint, cum non videantur approbare quod postmodũ euitarunt. argu. l. qui contra. C. de inter. nup. & ca. contiat. j. q. j. & cap. ex studijs. de præsum. Ita notabiliter Ioan. And. in c. ij. de hære. in vj. vbi ẽt Archi. & domin. de S. Gemi.

NOTABILE XVII.

ADde simile & proximo vicinum notabile, quod ille qui accessit ad hæreticum causa discẽdi eius doctrinã, si tamẽ a fide catholica nõ recesserit non debet puniri vt hæreticus, & sic pœna vltimi supplicij, punietur tñ propter suã curiositatẽ pœna decem librarum auri, vt inquit tex. in l. quicũq; §. eos vero qui discendi. C. de hære. quẽ allegat glo. & Bar. in l. j. C. de summa trini. & ibi magnifi. cus dom. Purpu. col. xiij. nu. xcvj.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium velleiani denegantur mulieri hæretici.*

2 *Beneficium senatusconsulti macedoniani nõ denegatur hæretico.*

NOTABILE XVIII.

1 ATTENDE ad singulare dictũ Vincentij in c. si aduersus, de hære. † quod mulieri hæretice denegatur velleiani beneficiũ cũ fuerit mulierũ fauore introductũ & haret vt perdu t omnia priuilegia fauore alicuius persone introducta l. j. & auth. seq. C. de hære. Sed † beneficium senatusconsulti macedoniani nõ denegatur hæretico, quia illud beneficium non fuit introductum in fauorẽ debitor s, sed principaliter in odium creditoris. l. qui exceptionẽ. ff. de condi. inde. Ita refert & sequitur do. Io. Lupi. vulgo dictus Palatios ruuios, in repett. rub. de don. inter vir. & vxo. extra fol. xix. col. j.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus dici potest cuius errorẽ inquisitores correxerũt, ipse autem obedire nolunt.*

2 *Inquisitori aliquid asserenti non credens, potest vt hæreticus damnari.*

NOTABILE XIX.

1 NON obliuiscaris quæ immediate subijciã q̃d †si inquisitores hęretice prauitatis alicui errorẽ declarẽt & corrigãt, ille aũt nolit obedire, vel obtemperare, certe is dicipot hæreticus pertinax, & pertinaciter resistere, & tanq̃ pertinax condemnari poterit, iste est singu. tex. ibi per Bart. ad hoc ponderatus in l. tutor. §. tutores. ff. de susp.

2 tuto. vbi debet Bar. per illũ tex. quod † qui inquisitori aliquid asserenti non credit, põt tanquã hæreticus pertinax damnari. Sequitur Felyn. in rub. de hæreticis, extra, & septẽ modos quibus quis dicatur pertinaciter rẽsistere, vide per glo. notab. in extrauagãti Ioan. xxij. incipiente, quum inter nõnullos. de verb. sig. in glol. super verbo pertinaciter, le premier.

SVMMARIVM.

1 *Pertinacia in dubio non præsumitur nisi de illa appareat.*

NOTABILE XX.

ANimaduerte tamen† ꝙ pertinacia in dubio non præſumitur niſi de illa appareat, ita Ioan. And. in c. cum contumacia. de hæret. in vj. vbi etiã domin. de ſanct. Gemi. allegantes text. in cle. j §. porro. de ſumma tri. & in cle. ex graui. §. ſine. de vſuris. Ita etiam tradit Io. de Ana. in cap. excommunicamus §. qui autem colum ſecunda in fin. extra eod. titu. & Calde. conſi. ij. in titu. de hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Reus non tenetur ædere actori ad fundandã intentionem.*

2 *Hæreticus tenetur ædere ad fundandam accuſatoris intentionem.*

3 *Vſurarij tenentur ædere actori quãcunque ſcripturam ad fundandam ipſius actoris petitionem.*

NOTABILE XXI.

1 MAgnificus purpuratus in l. ſi. C. de edẽ. colũ. iij. nu. xx. notabiliter voluit, qđ† quãuis reus non teneatur ędere contra ſe ad fundandam intẽtionem actoris, l. i. l. qui ac cuſare. l. fin. cũ ibi no. per glo. & doct. C. de
2 eden. Fallit hoc tamen† in hæretico, qui ſi quid habeat ad fundandã intentionẽ accuſatoris, illud tenetur ędere, allegat notata p Ang. in l. per hãc. C. de tẽpo. app. comprobatur vt per eum, poterat allegare glo. quam a hoc ibi notat Philip. Fran. in c. vt cõmiſſi. in verbo quibuslibet. de hæreti. in vi. de quo valde miror quod non allegarit. Bene
3 facit, nã† feneratores ſiue vſurarij tenẽtur ędere quamlibet ſcripturam ad fundãdum actoris petitionem, *rex.* vbi doctores in clemen. j. §. cæterum. de vſur. Bart. & doct. in l. prætor. §. is etiam. ff. de ędẽ. & docto. in dicta l. fina.

SVMMARIVM.

1 *Fratri carnali hæretico an potius ſubuenien dum ſit quã extraneo catholico.*

NOTABILE XXII.

1 SI fortaſsis quiſpiam a te ſcire ſcitaretur† cui potius ſubueniendum ſit an fratri carnali hęretico an extraneo catholico. Breuiter reſpõdeto cõmunem ſententiã eſſe vt fratri carnali hæretico ſubueniendum potius ſit, ita dicit Pan. in cap. ſi quis. de hęreti. qui allegat glo. no. quæ hoc vult per groſſas literas in c. j. xxx. diſt. vbi Præpo. Alexã. copioſe confirmat hanc ſententiam authoritatibus, & fundamentis, ad quem te remitto ne chartas ocupem.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus vſucapere non poteſt titulo pro hærede.*

2 *Hæreticus incapax eſt poſſeſſionis.*

NOTABILE XXIII.

1 COmmenda memorie quod † hęreticus non põt vſucapere titu. pro hærede, ita vult Bar. in l. conſtat. ff. pro hęre. de. Ratio eſſe poteſt, qa hæreticus incapax eſt ¡poſſeſſionis, c. j. & ij. xxiij. q. vij. & dixi ſupra in primo notabi, at ſine poſſeſsione nõ proce dit præſcriptio. regula ſine poſſeſsione, de reg. iur. ergo &c.

NOTABILE XXIIII.

HÆreticorum ſcripta vſq; adeo reij cienda ſunt, vt etiam ſi quid boni in eis reperiatur nihilomagis recipi debeant, tex. habes vbi Præpoſi. in c. canones. xvj. diſt. Ratio poteſt eſſe duplex. Prima, ne videantur approbari. Secunda ne quum ſana eorũ doctrina ij, qui ne ſciunt inter verum & falſum cognoſcere, pro veris falſa recipiant.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis ſynagogas vbi eorũ ceremonias exercẽt habere licet, hæreticis nequaquam.*

2 *Iudæi nituntur veritatis primordio.*

3 *Iudæi cur hodie a Chriſtianorum eccleſia ſuſtineantur.*

Reliquie alicuius antiqui iuris multum operantur in iure.

NOTABILE XXV.

1 ÆRETICI deteriorıs cõditionis sunt quã iudęi quod ex eo patet, †nã iudeis licitũ est habere synagogas, & ibi conuenire & eorũ religionem, & cęremonias iudaicas exercere. l. iij. & l. die sabbati. C. de iudæis, capitu. iij. extra eodem titu. Hæretici autẽ non possunt synagogas nec habere loca in quibus conuenire possint vt ibi improbato illorũ more sacra celebrent, text. est in l. iij. C. de hęre, eleganter text. in l. ij. C. de sum. tri. vbi glo. assignat rationẽ diuersitatis inter hęret cos & iudęos, quia iudæi habuerũt legẽ a Domino, nõ aũt Hæreti. &
2 dicit Cyn. ibi & Bal post eũ ꝙ †iudęi nituntur primordio veritatis, habuit, n. lex iudęorũ principiũ veritatis, vnde in totũ falsum non dr̃ quod nititur veritatis primordio, allegatur tex. in l. cum filius §. hrs. ff. de
3 leg. ij. nec ob. †quod hodie iudęi lege noua sunt reprobati, nam propter legis antique olim approbate reliquias, sustinẽtur etiã ab ecclesia Christianorũ hoc. n. operantur reliquie antique legis, multũ. n. iure operantur reliquie, vt pater i l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alieni. iur. & l. vero. ff. de solu. cum alijs allegatis, per Cyn. vbi supra.

SVMMARIVM.

1 *Probationes clarißime requiruntur in crimi nalibus.*
Suspitio sola de hæresi sufficit ad indicendã purgationem suspecto.
2 *Suspicio vrgens non sufficit ad condemnandum quem de hæresi.*
3 *Inquiritur cõtra eum qui discedit a communi vsu fidelium, tanquam contra hæreticum, etiam si non præcedat diffamatio.*

NOTABILE XXVI.

1

T si †in criminibus requirãtur ꝓbationes luce meridiana clariores. l. fin. C. de probat. nec cõsuetũ sit procedere ad inquisitionem nisi præcedat diffamatio, vt per doc. in c. cũ oporteat, de accusa. tũ in crimine hęresis sola suspicio sufficit ad indicendã, purgationẽ suspecto ẽt qđ nulla præcedat infa-
2 mia, quãuis †ad condemnandũ de hęresi nõ sufficiat ẽt vrgens suspicio c. literas, de præsum. ita notabiliter vult Innoc. & Ana. in c. sicut le primier, de simonia. Idẽ Innoc. in c. ex parte, de off. ord. Ant. in c. per tuas, de cohabi. cleri. & mulie. Inno. in c. pe. de purg. cano. Are. in c. omnibus. iij. q. v. & est text. in c. inter sollicitudines, ibi vehementẽ suspicionẽ, de purg. can. Ana post Card. in c. excõicamus. §. ad jcimus, de hęre. vbi dicunt
3 per illũ tex. quod †ex hoc qđ quis discedit a cõi vsu & conuersatione fidelũ, inquiritur contra ip sum tanquam hæreticum, etiã non præcedente infamia.

NOTABILE XXVII.

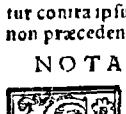

VSPITIO autẽ de hęresi oriri põt etiã ex leuibus signis, & indicijs, illa tñ signa plene probari debent secundum Innoc. in c. sicut, le premier, de simonia. Io. An. in c. vt officiũ. §. j. de hęre. in vj. notabiliter Oldra. consi. ccx. regularis habet traditio &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis in quam quis lubrico ignorantie incidit est grauius delictum quã homicidiũ dolose commissum.*

NOTABILE XXVIII.

1 VDI elegãs verbũ Bald. in l. j. col. x. nu. xiv. C. qui accusa, non pos. †ꝙ hęresis in quã quis incidit lubrico ignorantie, est grauius delictũ ꝙm homicidium dolose cõmissum. Quãtis enim maius sit male ficiũ dolo patratũ, quã culpa aut ignorantia l. in lege. ff. ad l. cor. de sic. l. si mora. ff. solu. mar. tii ratione subiecti valde aggrauat delictũ vsq; adeo vt faciat qđ culpa sit maior dolo. Igitur cũ hæreticus ponat os in cœlũ, & deũ Blasphemat, ꝙ nobilitatẽ subiecti qđ offenditur, grauius delinquit ꝙm occidẽs hoẽm etiam dolose. Bal. alleg. Augu. ff. non tamen citat locum, dic vt per eum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticũ amicũ si quis admoneat vt fugiat aut non veniat an debeat puniri.*

NOTABILE XXIX.

1 SI quis† amore prosequebat hæreticũ, nõ quia hęreticus, sed qa amicus & familiaris, & sciẽs ꝙ iudex volebat facere capere hæreticũ, vt carceri traderetur, vnde eũ admonuit vt no veniret, vel vt aufugeret, certe talis admonẽs tenetur de tali admonitione & cõsi. arg. tex. in l. iiij. ff. ad l. iul. maiest. qui loquitur in lęsa maiestate principis, fortius ergo procedet in lęsa maiestate Dei, & sic in crimine hęresis. Ita nota. And. de Iser. summus feudista in auth. gazaros, in verbo, diffidamus, col. iiij. de statut. contra libe. eccle. collat. x. Quod maxime procedit (scdm eũ) si ex tali admonitione hæreticus mone factus aufugerit, vel non venerit, & sic fuerit secutus consilium admonentis. Si autem non fuerit secutus consilium, & sic admonitio non sortita fuerit effectũ, an veniat puniendus admonens, disputat Isernia vbi supra dic vt per eum.

SVMMARIVM

1 *Hæresim abiurans si non impleuerit iniũctã pœnitentiã, habetur pro relapso.*

2 *Occultans hæreticũ ex certa scientia punitur de hæresi.*

3 *Bene agere ex certa obstinatione recusans habetur pro hæretico.*

4 *Hæreticus & erraticus quid differant.*

NOTABILE XXX.

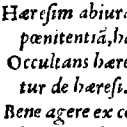

1 INTER cætera quæ superius tradita sunt hoc quoque adijciendum duxi, videlicet ꝙ† abiurãs hęresim, cui fuit adiũcta pœnitẽtia per inquisitorẽ, (vt supra dcm̃ est i tracta. de hęre. q. xx.) si nõ impleuerit pœnitẽtiã ei iniũctã, hr̃ ꝓ relapso in hęresim, & pœna relapsi puniri põt, ita Zenzel. Mathesi. & Io. de imo. in cle. iij. in gl. super verb. propagine. de hære. Ioan. Cald. in c. literas, de pręsump. & Fede. de sen. consil. clvj. Alexan. episcopus.

NOTABILE XXXI.

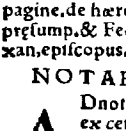

2 ADnotato ꝙ† occultans hęreticum ex certa sciẽtia, põt puniri de hęresi tanquam si esset hęreticus, ita notabiliter Bal. in l. j. C. de his qui latro. vel ali. crimi. reos occul. Occultãs enim alienum delictum facit suũ glo. in rub. præallegata.

NOTABILE XXXII.

3 VOLO† notes bonũ text. in c. nullus episcopus, & ibi p̃posi. Alex. expresse no. xxxviij. dist. quod ẽt ille põt dici hæreticus qui ex quadam animi obstinatione recusat bene agere.

NOTABILE XXXIII.

4 PRO declaratione terminorũ nota differẽtiã† inter hæreticũ & erraticũ. Erraticus enim his dr̃ qui in fide errat, ignorantia quadã potius ꝙ̃ pertinacia, seu animo discendi a vera fide catholica, vt sunt rustici, & simplices idiote. Hæretici aut dicuntur qui animo discedendi a fide catholica, potius quã ignorantia aliquid asseuerant fidei catholice contrarium. Ita Bal. in c. firmiter, de summa trinitate & fide catho.

SVMMARIVM.

1 *Sacramẽta ecclesiæ non sunt conferenda ab hæretico, nec collata imprimunt virtutis effectum.*

Fallit in sacramẽto baptismi, et cur diuersũ.

2 *Sacramentũ baptismi est omnium sacramentorum ianua.*

3 *Morituro prius succurritur in baptismate quã in communione dominici corporis.*

NOTABILE XXXIIII.

1 NOTA quæso† quod ꝙ̃uis sacramẽta ecclesię non sint recipienda ab hæreticis, vtpote præscisis ab ecclesia, nec collata a talibus virtutis effectum imprimant, vt est text. not. in. §. verum. xxxij. dist. hoc verũ regulariter in omnibus sacramentis excepto sacramento baptismi, quod si fuerit collatum ab hęretico imprimit effectum verum duntamen fiat in forma ecclesiæ, iste est text. in d. §. verum. ver. hęc de malis. Ratio diuersitatis inter sacramentum baptismi &c. sacramenta traditur ibi in fi. tex. quia homo sal-

uari poteſt ſine aliis ſacramentis & nõ ſine ſacramẽto baptiſm. quod ex eo patet. nam
2 †ſacramentum baptiſmi cęteris ſacramentis prius eſt, omnium ſacramentorũ tanua. c.ſi quis confugit j.q.j.cum reliquis iuribus allegatis per glo.in d.§.verum,ver. hęc de malis,& faciunt quę abunde tradit Prępo. ibi.col.ij.nu.viij. Item dicit egregie tex.ibi
3 dẽ quod†morituro prius in baptiſmate quã dñi corporis cõione conſultur vnde ſanctius eſt ab hæretico baptiſmi ſacramentũ ſumere quam in eternũ perire. an añ ꝙ dictum eſt ſacramenta non eſſe recipienda ab hæretico procedat in quocũque hæretico, vide per præpoſitum Alex,ibi.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium examinatio in criminalibus committi non poteſt.*
2 *Fallit in crimine hæreſis,nu. 2.*

NOTABILE XXXV.

1 RECeptiſsima eſt ſentẽtia†doctorum examinationem teſtium in cauſa criminali alterĩ committi non poſſe. Cyn. Bal.& Saly.in authen. apud eloquentiſsimũ,per illũ tex. C.de fid.inſtru.& glo.in cle.j. in verbo ciuili,vbi bo.tex.de offi.deleg.tex.cũ glo. in c.ij.in verbo prohibẽte,de iud.in vj.& bo. tex.in l.iij.§.diuus ibi, nam ipſos interrogare ſoleo.ff.de teſt.glo.in c.j.in gl.ſ.ſi. extra de teſtib.cogen.& in c.conſtitutus.j.gl. pe.de fideiuſſ.& gl. in c.at ſi clerici, de iud. Inno.in c.ſi qui teſtium,de teſtib.& Panor. ample in c.cum cauſam.col. pen.& fin.eo.
2 titu. Fallit† hoc in crimine hæreſis, in quo teſtium examinatio committi poteſt per iudicẽ tex.eſt in c.vt officium.§.verũ. de hæreti.in vj.& hanc fallentiam tradidit notabiliter Fely. in d.c.cum cauſam. colum,antepen,ver,fallit tertio.

SVMMARIVM.

1 *Notarium ſufficit in principio officij iurare fideliter exercere officium.*
2 *Notarius inquiſitoris tenetur iterum iurare dum aſſumitur in cauſa inquiſitionis.*

NOTABILE XXXVI.

1 NOTA quod†quis ſufficiat notorium in princ.ſui officij iurare officiũ ſuum fideliter exercere.c.ad audiẽtiã, de præſcri.glo.ſolẽnis in l.quedam.§. nummularios. ff. de eden. nec teneatur vlterius iurare conſtante officio,cum ſat ſit ſemel iuratũ fuiſſe,vt coprobat Bal.poſt glo.in cap. præterea,vbi et Fely.expreſſe colũ.j.extra de teſtib.cogen.& per Spe.in tit. de inſtru. ẽdi.§.reſtat ver.ſed quæro.Aduerte tamen
2 quod†notarius inquiſitoris tenetur iterum iurare, dum aſſumitur in cã inquiſitionis, tex eſt in cle.j §.porro coram, ver.& quia vbi glo.in verbo iurabunt,expreſſe not,& ibi Pau. Ancha,& Ioan.de Imo.de hæreti. Quod ſpeciale eſt) ſecundum gl. & prædictos) pp delictũ magnitudinẽ & atrocitatẽ.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi non poſſunt tabellionatus officium exercere.*
Fallit in crimine hæreſis.

NOTABILE XXXVII.

1 NON te latet† religioſos & clericos in ſacris exiſtentes non poſſe exercere officium tabellionatus quamuis antea exercuerint etiam in cauſis vertentibus coram iudicibus eccleſiaſticis.c.ſicut, vbi ſcribentes extra.ne clerici vel monachi, fallit hoc tamẽ in crimine hæreſis,in quo prędicte perſone poſſunt tale officium exercere,tex. eſt expreſſus in c.vt officium.§.ad cõſcribendas, vbi glo.Io.And.Domi.& cæteri, de hæreti. in vj.Pet.de Ancha,& lõ.de Imo.Poſt glo. in c.j.§.ſane,ver.& quia in glo.notarij,eo. tit,in cle.Hoſt,in c.ſicut, præallegato.

NOTABILE XXXVIII.

HÆRETICVS preciſus eſt ab eccleſia,& eſt ſicut ramus præciſus ab arbore line ſtipite qui ſtatim areſcit.xxiiij.quæſtio.prima cap.loquitur,& eſt ille de quo Ioãnis decimo quinto,ſi quis non manſerit in me, mittetur foras & areſcet.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus reuersus ad fidem non est iterum baptizandus.*
Baptismatis sacramentũ non est reiterabile.
Ordinatus ab hæretico si ipse quoq; hæreticus sit iterum est ordinandus si ad fidem reuertatur.

NOTABILE XXXIX.

NOTA quod † hæreticus ad fidem reuersus non est iterũ baptizandus, ita Bal. in l. nihil. C. de vindic. l ber assignans rationẽ quia sacramẽtũ baptismatis non est reiterabile vt dicit glo. in d. l. nihil, quę allegat plura iura, ordinatus tamẽ, vel consecratus ab hęretico si ipse quoque hęreticus sit, & ad fidẽ reuertatur, iterũ consecrandus est c. daibertũ, i. q. vii. hæc tradit Bertachi. in tracta. de epis. in rj. parte tertie partis princip.

SVMMARIVM.

1 *Tyrannus si quid dignitatis nomine faciat illud non valet.*
Tyrannus legitime exercere potest iurisdictionem in crimine hæresis.

NOTABILE XL.

1 QVAMVIS † tyrannus (id est qui iurisditionẽ de facto & nõ de iure occupat) si qd nomine dignitatis faciat illud non valeat vt not. in c. fundamenta. §. quod si secus iuxta medium, per illum tex. de elec. in vj. & in l. decernimus. C. de sac. san. eccle. hoc tamen fallit in crimine hæresis, in quo potest tyrannus legitime iurisdictionem exercere. tex. est expressus vbi Philip. Fran. expresse not. de hęre. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ex quacunque causa etiã ciuili perssistens per annum in excommunicatione, habetur suspectus de hæresi.*
2 *Excommunicatus per annum præsumitur male sentire de articulis fidei.*

NOTABILE XLI.

1 NOTA † perpetuo qd excõicatus pro quacũq; causa etiam ciuili perssistẽs per annũ in excõicatione habetur suspectus de hæresi. ita no. Io. And. & Panor. post alios cõmuniter in c. fina. de pen. quæ suspicio licet non sufficiat ad condemnationẽ vt per Innocẽ. & Panor. vbi supra sufficit tamen vt possit inquiri contra excommunicatum de hæresi & sibi indici purgatio, in qua si defecerit habetur pro conuicto. c. inter. in fin. de purga. cano. Ratio aũt prædictorum est secundũ Pan. vbi supra. & Phi. Frã. in cap.
2 cum contumacia, de hæreti. in vj. † quia talis præsumitur male sentire de sacramẽtis ecclesię, & de potestate clauiũ ex quo tanto tẽpore in excommunicatione remansit, videtur. n. non curare immo contemnere excõicationem, quod vtpote notandum & singulare menti tenendum hortantur præfati, & hæ adijcias ad scripta per Viladiego. q. ix. nume. ij.

SVMMARIVM.

1 *Suspectus de hæresi si post canonicam purgationem, deprehensus fuerit in expressa hæresi, an habeatur pro relapso, an vero admittendus sit ad pœnitentiam.*
2 *Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.*

NOTABILE XLII.

1 REVOCABIS fortasse in dubium finge † Titiũ habitũ suspectum de hæresi, & facta canonica purgatione iudicis arbitrio hæresim abiurasse, deinde post aliquod tẽpus in expressa hæresi deprehẽsum fuisse, an habeatur Titius pro relapso & vt relapsus puniẽdus sit iuxta no. in c. ad abolendã, de hęre. extra. an vero sit admittendos ad pœnitentiã & defensiones ac si nunq̃ habitus fuisset pro suspecto, vt d. c. ad abolendam. in princi. Respondeo vt per tex. in c. accusatus. de hęre. in vj. distinguendo, aut suspitio propter quam Titius abiurauit hæresim erat grauis & vrgens, vt quia insurrexerat ex grauioribus & vrgentissimis indicijs, & hoc casu vt relapsus puniendus est dicto c. accusatus. Ratio esse põt, quia per hanc secundum deprehẽsionẽ

expressam declaratur animus illius, quod prius fuerit in mala opinione cōtra fidē, in qua semper p̄sumitur cōtinuasse vsq; ad secundā deprehensionē.d.c.accusatus,ibi qua
2 dā iuris fictione censetur relapsus,quę†quidem præsumptio est iuris & de iure cōtra quam nulla admittitur probatio in contrarium l.fin.C.arbit.tutel.l.antique.C. ad vel le.no.in c.afferte,de præsump.& in l.nō est verisimile.ff.quod met.ca.& in l.filiū.ff. de his qui sunt sui vel alie. Si vero suspicio ꝓ qua prius abiurauit & se canonice purgauit erat leuis & parua,tunc non hr̄ vt relāpsus.sed est ac si nūc tantū peccasset ideo sibi est danda defensio & audientia,& ab iurationis beneficium d.c.accusatus.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio l.is cui bonis.ff.de verb.ob. nō procedit in hæretico,qui ēt cōtrahēdo non potest suam conditionem meliorem facere.*

2 *Hæretico interdictum est bonis.*

3 *Hæreticus obligatur in sui odium, licet non in fisci præiudicium.*

NOTABILE XLIII.

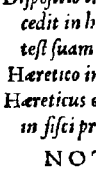

1 Singulariter†nota qd̄ dispō.l.is cui bonis.ff.de verb. obli. volētis eū cui bonis interdictum est posse suā conditionē meliorē facere non deteriorē in tantū qd̄ etiā naturaliter non obligetur,alios tn̄ sibi obliget,nō
2 procedit in hęretico,†cui ēt bonis interdictū est.l.manicheos,& l.fi.C.de hęre.c. cum secundū,eo.ti.in vj.ita notabiliter limitant illū tex.in d.l.is cui,Pau.& doc.ibi dicētes illū tex.ꝓcedere in eo cui interdictū est bonis in sui fauorē,(vtputa in prodigo)nō autem in odiū,& in pœnam, patet istud ex illo tex.qui vult eū cui bonis interdictum est nō obligari naturaliter,& tn̄ exploratū est
3 †hæreticos obligari in sui odiū,licet obligatio nō teneat in pręiudiciū fisci,auth.credētes,ver.nullus,ibi alijs respōdere cogantur C.de hære.patet igitur satis dictam l.is cui, non procedere in hæretico.

SVMMARIVM.

1 *Apostate peiores sunt hæreticis.*

2 *Hæretico pœnitenti parcitur, apostate nequaquam.*

3 *L.hi qui sancta.C.de apostatis,an sit correcta iure canoni.*

4 *Legum correctio fugienda.*

Differētia inducēda non est inter ius canonicū & ciuile nisi expresso tex. reperiatur.

5 *Iuri ciuili standum est, vbi eo iure aliquid decisum reperitur,cuius contrariū nō reperitur decisum iure canonico, modo decisio ciuilis non sit peccati inductiua.*

6 *Defensor & fautor hæretici quis dicatur.*

NOTABILE XLIIII.

1 VOLO mandes memorie. Traditū fuit supra in tractatu Villadiego. q.v.†apostatas(id est qui deserta religione Christiana ad iudaismū confugerunt)peiores esse & deterioris coditionis quam hærerici loquendo de his qui sum proprie hæretici,de quibus in j.q. & duabus sequē.
2 Corroboratur vltra ibi dicta†nā hæretico pœnitenti parcitur.l.manicheos.C. de hære.c.accusatus.eo.ti.in vj.cum vulgaribus. Apostatis autem nequaquam etiam si pœniteant parcendū est, sed irremissibiler vltimo supplicio damnantur.l.hi qui sancta.C. de apostatis,quāuis Villadiego supra in tracta,q.xx.expresse dicat contrarium dicens
3 †quod d.l.hi qui, non procedit iure Canonum, nec admittenda est illo pacto, immo abolenda,cū disponat de materia mere spirituali,scilicet hæresis seu apostasie,quę est mere ecclesiastica,ideo Imperator non potuit illam legem condere,& sic vult illā legem correctam de iure cano. cui standū est in materia conscientie,vt per Bar.in l.priuilegia.C.de sac.san.eccl.cum concor.traditis ibi per Alex.& cæteros addi.& doct. in
4 c.j.de noui,ope.nunc.†Sed fugiendum puto legū correctionē.l.precipimus.C. de appel.l.j.C.de inoffic.dot.c.cum expediat. de elec.in vj.ideo non est inducenda differentia seu discrepantia inter ius canonicum & ciuile,nisi reperiatur expressa discordantia & sic nisi reperiatur text. de iure cano.expresse contrarius iuri ciuili.Sed nec vbi in pōtificio iure scriptū expresse reperit apostatis pœnitentibus parcendū esse vt mortem corporalem euitent. Ergo standum est decisioni iuris ciuilis expresse disponentis non esse parcendum apostatis etiā in fo-
5 ro spirituali per regulam † quod vbi ali-

quid reperitur expreſſe deciſum iure ciuili, nec reperitur cõtrarium deciſum iure canonico. ſtandum eſt iure ciuili & in foro eccleſiaſtico, modo deciſio iuris ciuilis nõ ſit peccati inductiua vt traditur per glo. & doc. in c. j. de no. ope. nun. & doc. in varijs locis remiſsiue p Alex. And. de Pomate et cæteros addi. ad Bart. in d. l. priuilegia. Nec obſtant aliqua iura adducta per Villadiego (qa vt in ciuilib. vel mediocriter docto patere poteſt) nõ probant id ad quod allegantur minus obſtant fundamenta, quibus vtpote nõ cõcludẽtibus facilis vltro ſe offert ſolutio.

NOTABILE XLV.

6 DEFENDENS hæreticum† ne ledatur a priuato, vel qui patrocinatur illi in iudicio credens illum habere iuſtam cauſam non dicitur defenſor nec fautor, etiã ſi poſtea appareat q̃ nõ erat iuſta cauſa, ratio, quia hæc eſt iuſta defenſio quæ talib. reſeruatur. ſecus dicendum eſt ſi contra conſcientiam ei patrocinatur, quia tunc dicitur defenſor ſecundum Car. in clemen. j. de pœn. & d. Sylueſtr. in ſua ſumma in verbo hæreſis. j. in vij. q.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio hæreſis eſt duplex.*
Reuocatio hæreſis quæ fit ſolum ad ſalutem animæ poteſt indiſtincte quandocunq; fieri vſque ad vite exitum.
2 *Sacramenta eccleſiæ nõ ſunt deneganda hæretico oſtendẽti manifeſta ſigna pœnitẽtie.*
3 *Reuocatio hæreſis quæ fit tam ad ſalutẽ animæ quam corporis debet fieri congruo loco & tempore.*

NOTABILE XLVI.

1 ADNOTATO in materia reuocationis hæreſis, qd † duplex eſt reuocatio ſeu pœnitentia, altera quę fit ad ſalutem animæ duntaxat in foro conſcientie, altera vero quæ fit ad vtriuſque ſalutẽ, ſcilicet animæ & corporis. Prima indiſtincte fieri poteſt quandocunq; a quocunq;, & in q̃ouis crimine, & loco quolibet, vſque ad vite exitum vt habetur in c. firmiſsime, extra de hære. dummodo facta ſit puro cor de & ſpontanea voluntate, vt de pœniten. diſtin. iij. perfecta, & c. j. & ij. qui cleri. vel vouen. & c. ſuper eo. de hæret. in vj. vbi no
2 ta tex. † quod hæretico etiam relapſo in hereſim (qui abſq; vlla ſpe venie debet morti tradi) ſi emiſerit manifeſta pœnitẽtiæ ſigna non denegantur eccleſiaſtica ſacramenta, vtputa cõfeſsio, pœnitentia, & euchariſtia, quibus humiliter ab eo petitis non erũt de-
3 neganda. Secunda† vero reuocatio, ſeu pœnitentia quæ ſit gratia vtriuſq; ſcilicet tam animæ quam corporis non eſt tam generalis ſicut prima, ſed ſpecialis, & reſtringitur vt congruo tempore & loco fiat, vt abunde ſupra in trac. q. xx. & hæc nec nunquam competit relapſo. c. ad abolendam. de hæretic. extra, & c. accuſatus. eo. ti. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum idem ius eſt.*
Correlatiuorum regula non procedit in hæretico in caſu ibi tradito.
2 *Hæretico ſemiplene probanti contra chriſtianum non defertur iuramentum in ſupplementum probationis, econtra autem chriſtiano ſemiplene probanti contra hæreticum ſic.*
Ratio diuerſitatis ibidem traditur.

NOTABILE XLVII.

1 MEMORIE commenda, habes vulgatã regulã quod † diſpoſita in vno de correlatiis cenſentur diſpoſita in alio. l. ff. vbi doc. C. de indiuidui. toll. l. fin. vbi Bart. de accepti. ff. l. j. cum vulgatis, de cupre. lib. xj. C. fallit hæc regula in hæretico vel infideli in caſu notabili. Tu ſcis quod ſemiplene probanti defertur iuramentum neceſſariũ in ſupplementum probationis. l. admonendi. ff. de iureiuran. l. in bonefidei. C. de reb.
2 credi. nota† tamen quod hæretico vel infideli ſemiplene probanti contra catholicũ, & chriſtianum nõ defertur iuramentum in ſupplementum ſemiplene probationis, & tamen econtra chriſtiano catholico contra iudeum hæreticum vel infidelem defertur tale iuramentum, arg. notatorum per Bald.

in l.qui accusare.C.de eden.& per Ludo. Ro.in d.l.admonendi, & Canoni,in c.fina. de iureiuran, Ratio autem ex prædictorum doctrina colligitur. nam tale iuramentum non cuiuis indistincte dandum est, sed personæ legalitas,equitas,et fidelitas inspicienda est,quæ a præfatis hæreticis, abesse exploratum est. Ita etiam expresse do Bapti. de sancto Bla.in tract.correlatiuorum,in.§. venio ad quintum,versi.xxviij.fallit.

SVMMARIVM.

1 *Moderator rei siue quilibet est vt de ea ad libitum disponat.*

2 *Renũciare iuri sibi cõpetenti quilibet potest. Fallit in hæretico in casu tradito nu.2.*

3 *Iuri introducto in fauorem partis licet contrahentibus renuntiare,iuri vero introducto in odium alicuius, nequaquam.*

NOTABILE XLVIII.

1 NOVIT vel mediocriter in iure † doctus,quẽlibet de re sua ad libitũ disponere posse, & sibi debitum debitori remittere,& alio modo quolibet super suo ĩ alterius vtilitatem,& tui præiudicium pacisci, & iuri sibi competenti renunciare, modo etatis sit legitime, nec aliam patiatur inhabilitatem ratione cuius et bonis interdictũ sit,l in re mandata.C.manda.l.j.& l.si quis in conscribẽdo.C.de pac.cũ ibi notatis latis.per Doc. & per Bart.in l.si quis pro eo ff.de fideiuss,

2 nota tñ casum in † quo pactum vel remissio super sibi debito nullo modo valet,tex.habes notabilem in cle.ij.ibi nullis pactis,vel remissionibus super hoc valituris, de hæreti.vbi si inquisitores prætextu officij aliquid indebite extorserint ab inculpatis de hæresi, illud restituere tenentur,& si inculpati illis inquisitoribus extorta remiserint & quietauerint,non valet talis remissio, & sic contra dispositionẽ d.l.si quis in conscribendo & l.j §.& post operis.ff.de no.oper.

3 nuncia,Ratio siquidem est † quoniam omnia illa iura procedunt quando fauore partium aliquid introductum est tunc enim cõtrahentium pacto remitti potest,Sed quãdo in odium alicuius (puta indebite extorquẽtis) aliquid institutum fuit,nequaquam potest illud contrahentium pacto tolli, vt patet in macedoniano.l.j.ff.ad macedo.& in l. fi.C.de pac.pign.cum simi.traditis per glo. & docto,in dicta l.si quis in conscribendo. & Bar.melius quam alibi in dicta l.si quis pro eo.& gl.in c.si diligenti de foro cõpe.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus est qui credit ecclesiam habere duo capita.*

2 *Sortilegum an liceat cõsulere vt liberet egrotum a maleficio & an liceat adiurare imbres,fulgura, & tempestates, ne noceant fructibus*

3 *Matrimonij fracturam ecclesia citius patitur,quam quod maleficiatus cõtrarijs maleficij liberetur.*

4 *Corporis iactura minor est quã anime, ideo potius in corpore quam in anima pati expediat.*

NOTABILE XLIX.

1 ADNOTATO † eum qui crederet vniuersalẽ ecclesiam posse habere duo capita, hæreticũ esse, est enim tantum vnũ caput, vnus pastor,& ouile vnum, ita dicit notabilis glo.in c.non aũt, in fi glo.magne, vij.q.j.gl.plenior in cle.ad nostram,in verbo,ecclesiæ de hæreti,sequitur Abb.in c.at si clerici.col.xix.vers.aut enim quis credit ecclesiam extra de iudic.& in c.j.de parochijs,Card.in cle.j.§.porro. in ij.q.de iureiur. Ideo Archi.in d.c.non aũt refert Augusti,dicentẽ quod nesciebat iure prohibitum quod duo habere possent episcopatũ, quia si sciuisset,non acceptasset suũ,& vult Fely.in c.iij.de hęreti.vbi assignat rationẽ, quia hoc repugnat articulo fidei, scilicet vnam sanctam catholicam ecclesiam.

Quinquagesimum,& vltimum notabile.

1 REVOCABIT † in dubium quispiam, num impune liceat consulere sortilegum siue maleficum, vt dissoluat facturas maleficij,aut si mauis, liberet egrotũ maleficiatum a maleficio? & similiter an liceat adiurare imbres, fulgura, & grandines ne

noceant fructibus, arboribus, & plantis.

Respõde distinguendo, aut loquimur de iure ciuili, aut de iure cano. Primo casu licet impune consulere & adhibere sortilegum ad faciendum ea opera quæ vertũtur in bonum, & profunt, quoniam pro bono opere quis cruciari non debet l. eorum. §. fi. vbi expresse no. Bar. C. de malefic. & mathe. Secundo casu scilicet de iure canonico non licet aliquo modo (etiam pro recuperãda corporis sanitate) querere remedia diabolica, & superstitiosa, licet aliter sanitas ipsa recuperari non possit, text. ad literam in c. admoneant. xxvj. q. vij. Bart. vbi supra Panor. in c. per illum tex. extra de sortileg. vbi Romanus pontifex potius patitur bona ecclesiarum furto ablata perdi, quam quod querantur per remedia huiusmodi.

3 †Hinc est quod ecclesia potius tollerat dissolutionem matrimonij, & tanti vinculi sacramentalis fracturam, quam permittat maleficiatum contrarijs maleficijs liberari, c. si per sortiarias, xxxiij. q. j. & c. j. de frigi. et

4 male. Ratio horum est, † quia magis expediat pati in corpore quam in anima, minor enim est corporis iactura quam animæ, d. c. admoneant. & c. fina. de sortileg. argu. c. solite. de maiori. & obedi. vbi Panor. & doct. ad quod non considerauit ius ciuile, quod quidem principaliter ad temporalium conseruationem tendit d. c. solite. notatur in c. nec mirum §. ad hoc. xxxvj. q. vj. Quę omnia notato.

Habes tandem lector candide, absolutũ de hæreticis librum, quem non aure quidẽ popularis captande causa edidimus, nec intus nobis cauentes, sed vt communi orthodoxorum vtilitati cõsuleremus, quare hoc nostro labore lector fruere, interea tamen mordaci lingue frenum adhibeto.

FINIS.

TRACTATVS

de hæreticis, & eorum pœnis Pauli Ghirlandi Castellionis Iurisconsulti Florentini.

SVMMARIVM.

1 Hæresis est crimen grauius cæteris, & detestabilius, eo quod creatorem committatur. Hæresis est crimen læsæ maiestatis diuinæ.

2 Maiestatem eternam ledere grauius est quã temporalem.

1 INTER crimina quæ maduersione digna sunt hæresis † est grauius, & cæteris detestabilius eo q̃ directo contra ipsum creatorem Deum omnipotentem patratur, eius omnipotentie detrahendo negando q̃ illius diuinitatem, vt habetur in c. j. de sum. trin. & fide catho. & l. j. C. eod. tit. & c. ad abolendam de hæret. non immerito igitur appellari potest crimen læsæ diuine maiestatis, et quo directo tendit in lesionem, & præiud. cium diuinę potestatis, vt proxime diximus d. c. ad abolendam. & c. vergentis.

2 eo. tit. † Longe enim grauius est eternam q̃ temporalem ledere maiestatẽ xxiij. q. j.

non afferamus. Et habetur in d.c. vergẽtis.

Ideo tractaturus de criminib. de eo prius tanquam grautiori equum vtsum fuit esse dicendum iuxta notata in rubr. & in l.j. C. ad l. iul. maiesta. & in l.j. ff. eod. titu. & d.c. non afferamus. no. etiam in c. excõmunicamus. el j. §. credentes. de hære.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio bona a diffinitione pficiſci debet.*
2 *Hæreſis quid ſit in ſuo genere ſumpta.*
3 *Hæreſis proprie ſumpta non cadit in iudeo aut ſarraceno.*
4 *Hæreſis ab electione dicitur.*
5 *Heremita quis & vnde dicatur.*
6 *Hæreſis duo habet extrema ſubſtantialia.*
7 *Hæreſis differt ab apoſtaſia & ſchiſmate.*

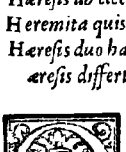

1 VERO nũc primo quid eſt hæreſis. † Nam quelibet bona declaratio ab ipſa diffinitione proficiſcitur, vt inquit Cicero in j. Offic. & dicit glo. referens Boetium in Thomas diffinitio. ff. de regul. iur. q̃ ipſa diffinitio ſubſtantiam cuiuſq; rei prout eſt ſignificat, & habetur per Bart. in l. ſi is qui pro emptore in j. q. ff. de vſuc. & in l. j. §. dolum. ff. de dolo. & idem Bart. in l. j. §. mutui. ff. ſi cert. peta. & in l. j. ff. de teſta. Vbi dicit q̃ omnis diffinitio debet ponere ſubſtãtialia rei diffinite ſaltẽ in genere illius differentias continentia. vnde dico q̃. †Hereſis in genere ſumpta eſt error quidam pertinax corrumpens Chriſtifidẽ, vt colligitur ex doctrina ſancti Thome in ij. ij. q. xj. arti. ij. verſi. ſed peſtifera. xxiij. q. iij. hæreticus. vbi introducitur ſententia ſancti Augu. Qui Thomas ſubiũgit q̃ hereſis eſſe nõ poteſt, niſi ſit error circa ea quæ ſunt fidei, ſicut circa propriam materiam. & propterea nõ dicitur hæreſis ſi quis erraret in falſa opinione circa alia quæ non ſunt fidei ſicut eſt in geometralibus vel aliis huiuſmodi. ita dicit ipſe quæ appellatur ẽt labes & prauitas vt in cle. j. §. verum eod. ti. alibi quoq; appellatur peſtis vt habetur in c. accuſatus. §. ſane. eo. ti. lib. vj. & qui crimine illo pollutus exiſtit peſtilentiõſus dicitur vt in c. excõmunicamus. el. j. §. credẽtes ver. ſane. exiit eõ ff.

2 3 † Iſta enim eſt ſpecies infidelitatis quę pertinet ſolum ad eos qui Chriſti fidem profitentur, & illius dogmata corrũpunt, et propterea iſtud crimen nõ cadit proprie in iudeo & ſaraceno, mahumetano, & aliis huiuſmodi extranei iuris hominibus ſecundum q̃ no. concludit ſan. Tho. in ij. ij. q. xj. arti. j.

Quod peccatum vt plurimum oritur ex ſuperbia, vel concupiſcentia commodi tẽporalis vt no. ſanctus Aug. in lib. de vtilita. credẽdi. & idẽ Tho. in ij. ij. q. ij. art. ij. & in. ſed quidam arguentes tenebant cõtra iſtud dictum q̃ ſi hæreſis oritur ex ſuperbia & propter concupiſcentiam &c. ergo non eſt ſpecies infidelitatis, quia fides & infidelitas conſiſtit in credere, & in mente, non autem in actu extrinſeco, & hoc idẽ communiter tenent Theologi. Et propterea idẽ Tho. in d. q. xj. & xij. arti. j. declarando illud dictum dicit q̃ finis proximus ſiue cauſa proxima hæreſis eſt adhærere falſe ſententiæ ſeu opinioni animo pertinaci, & ex hoc dicit eſſe ſpecies infidelitatis, ſed cauſa eius remota, & finalis eſt cõcupiſcentia commodi tẽporalis. ex quo ſequitur q̃ dicitur oriri ex ſuperbia et cupiditate. & no. xxiij. q. iij.

4 c. hæreſis, & ſeq. † Et appellatur hæreſis vt quidam dixerunt ab electione. xxiij. q. iij. hæreſis. quæ ſunt verba ſancti Hieronymi ad Gala. quia omnis hęreticus eligit ſibi nouas & extraneas opiniones cõtra fidẽ Chriſti & eccleſiæ inſtituta vt dicit Hoſt. in ſum. eo. ti. & Azo. ſimiliter. eo. ti. in ſum. §. j. ver. vlti. & per Fely in rub. extra eo ti. Arch. autem in d. cano. hæreſis. xxiij. q. iij. ponit plures expoſitiones. dicit enim q̃ hęreſis dicitur ab electione, vel ab errando. quia non eſt hæreticus niſi ille qui errat. Quidã dixerunt q̃ hoc nomẽ hæreſis deſcẽdit a verbo greco, hęre. q̃ latine dr̃ virtus. i. & theſis loquutio, vnde hæreſis quaſi virtus locutionis. & hæreticus. i. virtuoſus in locutione & ſermone, quia cõtra iſti hæretici in ſermonibus & diſputationibus ſuis confidunt & nõ in virtute ſpiritusſancti, vel dicas dicit ipſe q̃ hæreſis diuiſio interpretatur. Ex quo ergo per fidẽ catholicam prima fit fidelium adunatio. Diuiſio igitur quæ ſpecialiter fit a communione prædicta ſiue a communi fide hæreſis appellatur, vel dicitur ab iſto verbo hercíſcor, ris, quod idẽ eſt q̃ diuido, ſecundũ quod dicit glo. in rub. ff. fami. herci. Inde dicitur iudicium ſiue actio familie herciſcunde hoc eſt diuidende hæreditatis, qm̃ ipſi hæretici per illas eorum erroneas opiniones diuidũt ſe ab vnione eccleſię, & Chriſti fidelium. † Inde dicitur et heremita quaſi ſeparatus ab hominũ cõſortio, vt per Hoſti. in d. ſum. & Arch. in ca-

5

no. hæreticus. xxxiiij. q. iij. & dicuntur etiã.

Hereſes leges. i. leges diuidentes ciuitatẽ a ciuitate, vt l. ſi duas. §. eſt autẽ. ff. de excu. tu. & ibi no. gl. i. igitur interpretatio recidit in ſecundam, quia quicũq; eligit nouas opiniones extra fidem communem recidit ab illa communione & congregatione fidelũ per quẽ receſſum fit diuiſio inter ipſum hæreticum & communionem prædictã ſecundum Archi. in d. c. hæreſis. vide Azo Hoſt. & Gof. in ſum. eo. tit. & Archi. in c. ad apoſtolice. §. ij. de ſen. & re iudi. lib. vj. Sardi. in rub. & in cle. j. eo. tit. do. Fely. in rub. extra eod. titu. & S. Tho. in ij. ij. q. xj. artic. j. & ij.

6 †Quod quidem crimen habet duo extrema ſubſtantialia ſine quibus id eſſe nõ poteſt primum eſt quod reſpicit hæreſis initiũ & hoc eſt error in ratione, ſuppleas tu vel ſit error circa quæ ſunt fidei non circa alia vt cõcluſum fuit ſupra ex doctrina S. Tho. Secundum vero extremũ eſt quod reſpicit cõplementum quod eſt pertinacia in voluntate, vt habetur. xxxiiij. q. iij. c. dixit. & Arch. in d. c. hæreſis. quotieſcũq; igitur aliquis erat circa fidem prædictam & in eius errore non inſtat pertinaciter, ſed variat vel reuocat nõ dicitur hæreticus nec ſubijcitur pœnis hæreticorum de quibus infra maxime ſi ſit paratus ſuſcipere correctionem ſui erroris d. cap. dixit Apoſtolus. & c. accuſatus, in prin. eo. tit. lib. vj. c. ad abolendam. c. firmiſſime, in prin. & c. vergentis. extra eo. titu. et no. Abb. & doc. in c. j. extra eo. et propterea cõgrue dictũ fuit in diffinitione, error pertinax ad differentiam illorum qui reuocant

7 & non perſiſtunt in dicto errore. †Et nota q; hæreſis, Apoſtaſis & Schiſma ſunt diuerſa crimina ſicut diuerſa ſunt nomina & quid contineat in ſe vnumquodq; iſtorum. & an quodlibet ſit ſpecies infidelitatis de iſtorum natura & differentijs dicetur infra proxima q. vbi declarabitur quis proprie ſit hæreticus, quis apoſtata, & quis ſchiſmaticus.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus quis proprie dicatur.*
2 *Errans in ſacramento euchariſtie hæreticus eſt.*
3 *Dogma falſum & a fide extraneum defendens, hæreticus eſt.*
Potentiam dei atribuens creature hæreticus eſt cenſendus.
4 *Secreta cordis rimari non eſt hominis.*
5 *Hæreticus quis dici põt tribus cõcurrẽtibus.*
Scripturam ſacram ad ſenſum incongruum interpretans eſt hæreticus.
Hæreticus eſt qui ſedis apoſtolice præcepta contemnit.
6 *Apoſtata & ſchiſmaticus an ſint proprie hæretici.*
Schiſmaticus quis proprie dicatur, & vnde ſchiſma.
7 *Hæreticus eſt ſemper ſchiſmaticus, ſed non econtrario.*
8 *Apoſtaſia quid proprie dicatur et quotuplex.*
9 *Apoſtate hæreticus ſunt deteriores.*
Hæretici omnes apoſtate ſunt.
10 *Opera bona facta per hæreticum, & ſchiſmaticum aut apoſtatam, an ſint eis vtilia.*
11 *Opera bona prius facta an proſint peccatori conuerſo.*

1

ECVNDO quero †quis ſit hæreticus. Reſpon. Hæreticus duobus modis dicitur, proprie & improprie, ſiue large & ſtricte. Proprie enim & ſtricte hæreticus dicitur ille qui cõtra fidem Chriſti, vel aliquem eius articulũ ſeu aliquod ex ſeptem eccleſiæ ſacramẽtis aberrat, vt eſt baptiſmum quod eſt prima porta ſalutis, qua profitemur chriſtianam fidẽ ideo dicit S. Auguſt. q; niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, & qui non baptizatus fuerit, erit extra eccleſiam & ſalutis eterne particeps eſſe non poterit, quod firmiſſime teneas, & nullatenus dubites. j. q. j. detrahe. & c. firmiſſime. & de conſecra. diſt. iij. in prin. vbi dicitur per quam neceſſariam eſſe aque viſibilis in corpore ablutionem per quam ſpiritus intellectus. & anima quæ eſt inuiſibilis ex inuiſibili fidei ſacramento & doctrina purificatur ad ſalutẽ.

Item qui aberrat in chriſmate q; dicitur fidei comprobatio de conſecrat. diſtin. iij. presbyteri. & c. nullus miniſtrorum vel in confeſſione quæ eſt peccatorum remiſsio, dumtamen fiat debito modo & cum contritione de pœ. diſt. iij. nihil & c. perfecta pœni tentia. & de conſecr. diſt. v. nihil. & diſt. iij.

2 omnis. & in c. j. qui cle. vel vouen. †Item qui errat in ipſius euchariſtie preſtantiſſimo

sacramẽto.f.in transubstantiatione seu alia quauis eius particula subſtantiali per q̃ anima christiani vnitur Deo.de consc.di.ij cũ omne &c.nihil in sacrificijs,& in cle.j.de reliq.& vener.san,& ibi per do.Cardin.& sic de alijs huiusmodi sacramentis qui contra illa seu aliquod ipsorum totum, vel aliquod eius membrũ subſtantiale nouã opinionem, vel adinuenit & sequitur,vel tum inuitam tenaciter prosequitur proculdubio hæreticus est,vt habetur in c.ad abolẽdam.extra eo.ti.& l.manicheos,C.eo.& c.j,de sum.tri.in antiq.& in vj.& in cle.j.eo.ti.& ibi per scribentes antiquos & mod.& in l.j.& ibi Bald.C.de sum.tri. Itẽ dubius videtur is videlicet qui in illa dubietate pertinaciter in sistit.c.j.& ibi Abb et doc.extra eo.ti,& d.c.dicat aliquis.xxiij.q.ij. †Itẽ qui falsum dogma, vel extraneum sensum circa subſtantialia fidei diuine scripture attribuit,& sic tributum sensum pertinaciter defendit,vel qui nouas,& falsas opiniones gignit, vel sequitur,xxiij.qõ.ij,hæreticus

Item qui firmiter credit licere christiano posse exercere vsuras sine peccato vt l.cle.j.de vsur,& ibi do Car. Item q̃ potentiam diuti e maiestatis quę soli deo competit priu legium sue vnice potẽ eam illa creatis vult attribuere aꝛgentee virtq̃ vel humane creature hoc est quod credat & firmiter teneat per angelum lucis, de monem vel hominem posse fieri ea quæ soli deo cõpetunt in priuilegium sicut est infundere animam in infante postquã in vtero matris formatus est, vt habet in c.moyses.xxx j. qõ.ij.aut mortuum suscitare seu humanam creaturam in melius vel deterius reformare,aut in alteram speciem commutare futura per veram scientiã reuelare vt no.Esaie xlj.c.dicite mihi quæ futura sunt & dicam q̃ dij estis. † Item hominis secreta cordis ind care dicitur Matth xxij c.vbi Christus cognouit mentes Phariseorũ aduersus ipsum deprauatas,& q̃ dum ipsum interrogabant querebant eum capere in verbis quãdo ipsum interrogauerunt cui deberẽt reddere censum ex quo ipse Christus vocabat se regem iudeorum an deberent sibi dare censum,vel Cæsari, at ille viso numismate & Cesaris imagine respondit,Reddite quæ sunt cesaris cesari & quæ sunt Dei Deo.De his enim & quibusdam alijs quę comperiunt siue pertinent ad fidẽ de im vide latius infra ti.seq.in x.q.vbi plene tradit an & quãdo sortilegia sapiunt hęresim manifeste,vel non, & habetur etiã xxvj.q.ij.qui sine sal-

uatore & xxvj.q.v.episcopi,et c.seq.et Odra.in cõsil.ccx.quod incipit,regularis habẽt traditio.& S.Thom.iij.ij.i sepe.d.q.xj, ar,v.Host.in sum.Goffre.et Azo.in sum.eo, ti. Et dicit sanctus Aug.in lib.de vtili.credẽn.c.j.q̃ hæreticus est qui alicuius temporalis commodi, & maxime glorie principatusq; sui gratia falsas ac nouas opiniones cõtra Christi fidem vel gignit vel sequitur, & iste proprie dicitur hæreticus,cuius dictum translatum fuit.xxiij.q.iij.in c.hæreticus. † Dñs Alex.de Alex.in ij.ij.tit. de hæresi,dicit q̃ ad hoc vt quis proprie dicat hæreticus et subiaceat excõcationi,& alijs pœnis cõtra hæreticos statutis tria requirũt,

Primum.f.falsa credulitas in rationali vno.gl.xxiij.q.iij.c.qui alios. Secundum q̃ requirit est peruersa voluntas in concupiscibili. Tertium impugnationis pertinacitas ex parte irascibili vt postquã se implicuit in errorem in eo pertinaciter instet, alias si non instaret sed reuocaret,non dicẽ ret hæreticus.xxxiij.q.ij.dixit Apostolus,

Impropriè vero et largo modo hereticus dicitur is qui sacram scripturam male & erronee intelligit seu interpretat.f.aliter quã sensus spiritussancti flagitat.xxiiij.q.iij.hæreses. Item is qui conat velle auferre priuilegia ecclesiæ a Deo vel Romanis pontifi. concessa.xxij.dist.omnes. Item qui præcepta apostolice sedis transgredit.xix.dist. nulli,& quibusdã alijs modis de quibus latius vide per gl.in c.firmissime,extra eo.ti, & gl.in c.inter hæresim.xxiij q.iij.Felyn.in rub.extra.eo.ti.per Card.in cle.1.eo.ti.Bal. in rub.C.eod.ti. & per supradictos summistas in locis prælegatis,& isti diuersis pœnis puniuntur ab illis qui sunt proprie hæretici.de quibus infra tit.seq.xj.q. † Sed quero an Apostata, & Schismaticus continentur sub ista specie hæresis, vel sub eius genere.Respon.q̃ proprie & stricte loquendo aliud est esse apostata aliud esse hæreticus,& aliud schismaticus.de hæretico vidistis supra. Scismaticus enim a primaxime non est hæreticus, quia schismaticus proprie est ille qui nõ vult obedire vere & antique ecclesię suę,sed facit aliã ecclesiam præsentium, vel clericos,qui faciunt aliũ papã relicta prioris papæ obedientia. Schisma vero dicitur a scissura quia schismaticus per denegationẽ obedientie scindit se ab ecclesia eo maxime dum querit facere ecclesiam,vel alios clericos modo suo constituere reiectis propriis & venit a scindo, dis,xxiij.q.j.scissura. & xxiij.qõ.iij.inter

hæresim.& c.schisma.sed quotiescũq; schismaticus perseuerat pertinaciter in illa sua opinione diuisa efficitur hæreticus diuidẽdo ecclesiam quia venit contra illum articulum fidei & vnam sanctam ecclesiã &c.

7 Et propterea dicunt doc.† q̃ ois hæreticus est schismaticus,quia ois hæreticus scindit vnionem ecclesiæ diuidendo se ab illius vnione sed non econuerso omnis schismaticus est hæreticus saltẽ stricto modo,qa tunc dico incipit esse hæreticus quotiescunq; p seuerat in illa eius diuisione,& i ea pertinaciter insistit sequẽdo scissurã rei indiuidue.s. ecclesiæ. Et isti quoq; sunt duplices speciei proprij & improprij. Proprie & stricte loquẽdo schismatici sunt hi de quibus supra.

Improprie uero et largo modo schismatici dicunt oẽs qui recusant obedire mãdatis ecclesiæ vt sunt excõicati & similes pertinaces q largo modo dicunt schismatici,vide no.doctrinã Abb.in rub.et in c.j.d.schisma. & xxtiij.q.iij.schismaticus.& c.inter hæresim.Host.Azo.& Gof.in sum.eo.ti.de schis. & p S.Tho.in ij.ij.q.xj art.j.& ij. Apostata uero differt ab hæretico et schismate,in specie licet in genere quodãmodo idem sunt i hoc videlicet q̃ sunt extra ecclesiã et cõtra

8 nem fidelẽ. † Apostasia enim proprie est quẽdã retrocessio a bona debita ordinatione & ista est triplex secundũ gl.in c.j.de apost.

Prima est apostasia perfidie per quã quis recidit a fide.xj.q.viij.nõ potest. Secunda est inobedientie q̃ est qñ quis transgreditur præceptũ vt in c.ti qs venerit,& c.illud,de maio.& obe. Tertia est apostasia irregularitatis vt cũ quis recedit a regula & habitu sue assumpte rel gionis vt d.c.j.de apostat. & l.di.c.fi.& dr apostata,i.retro stãs siue retro cedens aut retro adiens.xxvj.q.vlt.nõ obseruetis. Et isti qñq; seirebaptizant,& retrocedentes a veteri noie,& ordinatione sue vite aliam nouã,suspictunt,sed qñ recedunt a fide christi,& nouã suspicitũr sunt hi retici maxime qñ perhibẽtur in dicta noua,professione & illam credunt esse veram.et hoc modo etiam apostate dicuntur esse hæretici.

9 † Sed nota q̃ isti apostate sic rebaptizati de iure ciuili sunt deterioris conditionis q̃ hæretici loquendo de his qui sunt ,proprie hæretici, vt supra quia hæretico pœna tenti parcitur.l.manicheos.C.eo.ti.istis vero nunq̃ parcitur,sed irremissibiliter vltimo supplicio puniunt l.hi qui sanctã.C.de apostat. & propterea dicẽdo q̃ oẽs hærenci sunt apostate,cõsequẽtia est vera,sed non econuerso nisi data pertinacia & oĩmoda recessione a fide catholica vt dicũt Cano.i d. c.j.de apost.& Host.in sum.eo.ti.& S.Tho. in ij ij.q.xj.ar.j.& ij.et est gl.no.& ibi Abb. in c.firmissime.de hære. Sed q̃o nunc de hac no.q.satis proficua in foro conscientie, dicit tex.in c.firmissime i fi.extra de hær,q̃ hominꝫ q̃ non tenet vnitatẽ ecclesiæ catho. neq; baptismus,neq; eleemosina,nec alia q̃libet maxima opa charitatis, imo nec mors nomine christi suscepta proficit ad salutẽ.

10 †Modo q̃o quidã existens laqueo hæresis schismatis vel apostasis perfidie innodatus fecit q̃ plurima charitatis opera videlicet eleemosinas,disciplinas,ieiunia,pœnitẽtias, peregrinationes, orationes,& multa alia di uina officia,missas,& similia pro animę sue salute,certũ est q̃ dum ille est in peccato icredulitatis illa nihil sibi prosunt ad salutẽ, d.c.firmissime.in fi.dicẽdũ ne erit q̃ tot bona opera oĩno perdant,adeo q̃ nullũ fructũ afferant benefactori, dic scdm gl.in d.c. firmissime. q̃ dicta pia opa nõ perdunt aliquo modo & licet illi nõ prosint ad salutem pp peccatũ infidelitatis,tñ prodesse illi poterũt ad tria. Hosti.in sum.in ti.de pœ.& remis. in.§.& an ficte.distinguit melius aut q̃ritur

11 †an pia opera facta ante peccatũ reuiuiscãt ad salutẽ post conuersionẽ peccatoris,& dicendũ est.l qđ sic quia opera illa per peccatũ erant mortificata ideo resurgũt vna cũ suo authore,aut fuerunt facta in peccato , tunc aũt peccator habebat contritionẽ in corde & animo confitendi & reducẽdi se ad pœnitentiã dum daret occasio,& eodẽ modo ista reuiuiscũt & prosunt ad salutẽ sicut priora, vt est gl.no.in clc.j.de relig.& ven.sanc.in prin.& gl.in c.j.& c.magna pietas.de pœ. dis.j.& tenet Fel.in d.c.firmissime.in fi.aut fuerunt facta in ipso peccato nulla existẽte contritione seu animo conuertendi , & ista nunq̃ resurgũt, neq; prosunt ad salutem & sunt mortua penitus quia nunq̃ spiritũ vite gratie dei habuerunt refuscitare nõ possunt ad salutẽ.Sed alia prosunt,s.ad quinq; secũdum Host.vbi primo qa diabolus in tali homine non vult tanta potẽtia sicut prius. Secundo quia valent ad assuefactionem bonorum operũ.Tertio ad minus suppliciũ sustinendũ. Quarto ad corporalẽ prosperitatẽ, & ad augmentum bonorum temporalium. Quinto & vltimo ad illuminationẽ intellectus vt certius diuina gratia illustret ad contritionẽ et pniam,& p consequẽs ad salutẽ, vt hĩ.de pœ.dis.iij.qđ ergo tutbant,q̃uis S. Augu.dicit ip pium est credere,& fides nostra hoc expostulat, vt cum gratia Christi

in homine destruxit mala priora per pœnitentiam ēt remuneret bona, nā cū destruxit ꝙ suum non inuenit, amet & diligat ꝙ in peccante plantauit vt habetur de pœ. dist. iij. pium cum tribus. cc. seq. & Hostien. vbi supra. Et hæc sufficiant pro aliquali notitia istius criminis hęresis vt facilius cognoscamus, qui sunt puniendi pœnis hæreticorum & qui alijs pœnis. Qui vero querit habere subtiliorem notitiam istius criminis videat sacros Theolgos. & maxime S. Tho. in ij. ij. q xj. arti. j. & i. & iij. & per totam illam. q. & in ij. ij q. ij. & sanctū August. in lib. quem edidit de vtili. creden. per totū, & sanctum Bonauē. in iiij. sen di. xiij. ar. iiij. qui incipit, determinat incidenter quæ faciunt &c. Alex. de Alex. in ij. par. q. clxxxj. in primo membro. Vbi ipse. & alijs omnes in effectu concludunt idem ꝙ S. Augu. vbi supra ad quorum dicta & rectam doctrinā latius me remitto & dicta mea limitanda ac corrigenda si opus fuerit subijcio, ꝓsequar nunc materiam nostram.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici quibus pœnis plectendi.*

2 *Hæretico confitenti quæ debeat pœna imponi, in foro scilicet conscientie.*

3 *Mors vltimum terribilium a iure ciuili appellatur vltimum supplicium.*

4 *Filij hæreticorum puniuntur ob delicta parentum.*

5 *Flij ex coitu damnato nati omnis successionis sunt incapaces.*

1 TERTIO quero † in quibus pœnis puniuntur hęretici, intelligēdo de illis q̄ sunt proprie hæretici. dic ꝙ quatuor pœnis puniuntur de iure canonico secundum Archi. xxvj q. v. hęreticus in fi. vbi dicit ꝙ puniuntur excōmunicatione, depositione, rerum omnium ablatione, militari percussione. frater Ange. vero de clau. in sum. sua in ver. hæreticus. dicit ꝙ xiiij. pœnis puniuntur. sed illas non connumerat nec declarat, declaratio quā facit Archi. fuit prius Gof. in sum. sua in tit. de hęre. §. punitur hæreticus &c. vt refert idem Archi. tñ declaratio illa solum videt concernere clericos, & nō laicos dū loquitur de depositione, quia laici non patiuntur depositionem, sed statim comperto crimine si nolunt penitere facta declaratione per iudicem ecclesiasticū traduntur in manibus curie secularis puniendi &c. clerici vero non, nisi secuta actuali degradatione, vt in c. ad abolendam. §. j & sequitur extra eo. ti. †Et ideo putaui aliter distinguendum pro faciliori intelligentia ꝙ, Aut sumus in foro conscientia coram sacerdote dum adhuc crimen est occultum & est pœna excōicationis vt in d. c. ad abolendam. in princ. ibi vinculo perpetui anathematis innodamus. & facit tex. ī c. firmissime. eod. ti. & xxiij. q. v. non vos xxiiij. q. j. quæ d guior domus. vbi referuntur verba Apostoli dicētis hæreticum hominem post primam monitionem deuita. ꝙ est quando est excōicatus. & hac pœna tam clerici q̄ laici puniunt vt ibi dicitur. & facit in arg. tex. in c. si quis eps. xxvj. q. v. Aut sumus in foro contentioso canonico postquā sunt deprehensi in hæresi & delictum iam innotuit curie, & si clericus est primo priuādus est & deponendus ab omni ordine ac officijs, & beneficijs ecclesiasticis quibuscunq; ac omnibus quoq; bonis patrimonialibus, & alijs si quæ sunt confiscatis perpetua notatur infamia, deinde degradatus tradit curie seculari seuerissimis pęnis corporalibus puniendus, laicus vero breui manu cōperto crimine condemnetur ad perpetuam infamiam & bonorum omnium confiscationem, deinde traditur in manibus curie secularis seuerissimis pœnis puniendus, vt not. in d. c. ad abolendam. §. j. & ij. & in c. vergētis. & c. excōicamus. el j. in prin. extra eod. ti. & c. cum secundum leges. eo. ti. lib. vj. & ibi Archid. & cæteri Mod. Sed quæ sunt iste seuerissime pœnæ quæ imponuntur de iure ciuili. respon. ꝙ si qua pœna atrocior morte reperiretur illa proculdubio puniretur propter criminis atrocitatem & horrescentiā quia. Vbi maior est culpa ibi grauior debet esse vindicta c. excōicamus. §. credentes. ver. sane. extra eo. tit. †Sed qa mors est ultimum terribilium, ut inquit Aristi. in iiij. Ethi. & est extrema pœnarū xiij. q. ij. quæstium. quam ius ciuile appellat vltimum supplicium. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœ & l. vltimum. & l. capitalium. in prin. & l. qui vltimo. ff. eo. tit. hac mortis pœna puniuntur et solent communiter igne comburi l. arriani. in prin. C. de hære. & perpetua notantur infamia & omnia eotu bona publicantur elementis proprijs fieret iniuria si aliqd ex bonis sibi vel eius posteris

posteris relinqueretur, dicit tex. in d. l. arriani, in prin. & §. j. C. eo. ti. quibus pœnis tam clerici quam laici subijciuntur facta prius tamē degradatione clericorū apud propriū iudicē ecclesiasticū, d. c. ad abolendā. in fin. extra eo. tit. c. accusatus. §. si eo. ti. lib. vj. & d. l. arriani, & l. manicheos, C. eo. ti. & c. vergētis, extra eo. nec poterūt eius filij seu alij descendētes vsq; in secundā generationem obtinere aliqua officia aut beneficia ecclesiastica tanquam illorum incapaces. c. ij. §.
4 hæreti. eo. ti. lib. vj. †Ex quo nota istum casum specialē in quo filij ēt innoxi puniūtur ex delicto patris & sic alterius crimine puniuntur, vt ibi, & in d. c. vergentis, extra eo. tit. cuius contrarium disponit regula iuris cōis. l. sancimus. C. de pe. & ff. eod. ti. l. si pœna, & l. crimen & ff. ad sil. l. fin. vbi dr̄ q̄ pœna debet prosequi criminis authores, & nō se extēdere vlterius ad filios familiares, agnatos, vel amicos, sed ratio specialitatis est odium delinquentis propter turpitudinem, & abominationē tanti criminis, vt dicit tex. in d. c. vergentis. sicut alias videmus in crimine lęsæ maiest. q̄ filij puniuntur ex delicto patris in successione bonorū l. quisquis, C. ad leg. iul. maie. multomagis dicendū erit isto casu filios puniri ex delicto patris ex quo grauius deliquit pater quia longe grauius est eternā quā temporalem lede
5 re maiestatē d. c. vergentis. †Secūdo habes altū casum in quo filij puniuntur ex delicto patris in authē. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis aūt. sumpta in auth. ex cōplexu. C. de incest. nup. vbi filij nati ex nephario, & dānato coitu sunt incapaces omnis successionis paterne nec a patre alendi sunt, nec filij dici possunt. hoc. n. non accidit culpa filiorū, quia ipsi non peccarūt sed in odiū sceleris paterni & illius turpitudinis d. authen. ex complexu. Est & tertius casus in quo pœna primi authoris extēditur ad filios, & agnatos illius successores vsq; ad quartā generationē c. in quibusdam. de pen. Quartus reperitur casus in c. cū multe. xv. q. viij.
6 & j. q. iiij. Itē peccato Israelitarū. †Quintum reperio casum in c. j. & ij. de fil. presb. vide gl. in d. c. vergētis. eo. tit. de hære, alias quoq; pœnas & supplicia patiuntur isti hęretici non tñ corporalia de quibus latius per Host. in summa de hæreti, & Archidia. in cap. hæreticus. xxiiij. q. iij.

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum catholici, et orthodoxi an possint parentibus succedere.*
Ius ciuile nō tollit ea quæ sunt iuris naturæ.
2 *Filij hæreticorum ne in denario quidem succedere possunt.*

1 QVARTO quero †quid si filij ipsius hęretici sint boni & fideles christiani & delicti paterni pœnitus ignari, an poterūt succedere in bonis paternis saltem in legitima eis debita iure nature vt ex illa possint habere alimenta & videbatur dicendū qd̄ sic, quia ius ciuile non tollit ea quę sunt de iure nature ex quo sunt immutabilia, l. ex hoc iuregentium, & ibi not. glos. ff. de iusti. & iure. & institu. de iur. natu. gen. & ciui §. sed naturalia, successio autē filiorum in bonis parentum est de iure nature, & l. cum ratio, ff. de bon. dam. in auth. vt cum de ap. cog. §. aliud quoq; capitulū. l. fi. C. de instit. & substi. l. præcibus. C. de impub. & l. nam & si parētibus, ff. de inoffi. testa. cū si. Sed in
2 cōtrariū est veritas qa †ipsi filij effecti sunt a iure adeo inhabiles & incapaces paterne successionis q̄ illi ēt in vno denario succedere non possunt immo debēt semp in miseria & egestate sordescere sicut filij reorum criminis læsæ maiest. adeo quod nihil aliud eis relinquendū est nisi sola vita quę ex misericordia elargitur. Et tales esse debent in hoc mundo quibus vita sit supplicium & mors solatium. vide tex. in d. c. vergentis & in l. quisquis, C. ad leg. iul. maie.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus errorem suum corrigere paratur an possit veniam obtinere.*
2 *Pœnitentiam locum nō habet in criminibus atrocioribus.*
Reuocatio hæresis an debeat fieri statim post deprehensionem.
3 *Aduerbia temporalia cōtinuo, illico incontinenti, & similia celeritatem postulam de sui natura.*
4 *Reuocatio erroris quando sponte & vero corde fieri dicatur.*
5 *Reus in quacunque iudicij parte potest errorem reuocare.*
6 *Concessum vni plurium cæteris censetur de*

negatum.

7 *Bona hæreticorũ nõ sunt ipso iure publicãda.*

8 *Donatio facta per hæreticum ante damnationẽ an valeat & an possit reuocari.*

9 *Reuocatione erroris facta hæresis caret altero ex substantialibus extremis.*

10 *Hæretici per iudicẽ ecclesiasticũ condemnati nedũ curie seculari traditi possunt ad pœnitentiam admitti.*

11 *Continuo verbum de sui natura actum immediatum denotat.*

12 *Reuocatio erroris non admittitur nisi secundum iudicis arbitrium.*

13 *Peccatoris mortẽ non optat deus, sed quod viuat & conuertatur potius.*

14 *Pœnitentibus veniam damus, est propositio indefinita vniuersali equipollens.*

15 *Reuocatio erroris post latam sententiam.*

16 *Dictiones continuo, mox, & similes quandoque spatium tẽporis admittunt.*

17 *Iura generaliter loquẽtia generaliter sunt intelligenda.*

Nunquã dictio est exclusiua loci & tẽporis, & cuius suis alterius subiecti.

18 *Probõnes i crimina. lucæ claribres esse debẽt.*

19 *Contractus stipulationis vnico debet fieri contextu.*

20 *Redeuntes ad gratiã sponte qui dicantur.*

21 *Reuocatio & pœnitẽtia duplex esse potest.*

22 *Hæretico relapso nõ datur venia, conferri tamen possunt sacramenta, si pœnitentie appareant signa.*

1 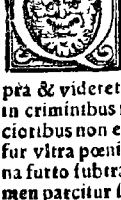

VINTO quero † quid si aliquis deprehensus fuerit in hæresi, sit paratus tamen errorẽ suũ reuocare & abiurare hæresim an poterit venia obtinere & euitare pœnas corporales de quibus supra & videretur dicendum ꝙ non. Quia

x in crimintbus regulariter maxime in atrocioribus non est locus pœnitentie etiam ꝙ fur vltra pœnitentiam ipsam restituisset bona furto subtracta proprijs dominis non ta men parcitur tibi l. qui ea mente, & tbi Bartol. ff. de furt. tu dic ꝙ isto casu admittitur pœnitẽtia per quã euitantur pœnæ corporales, vt in d.c. ad abolendã iti prin. in ver. ibi nisi continuo &c. de hæreti. & l. manicheos. C. eo. titu. Ex quo nota casum speciale in quo in grauioribus criminibus admittitur pœnitentia ex parte rei qua euitãtur pœne corporales & maxime pœna vltimi supplicij, d.c. ad abolendam. Nam in cõtrariũ est regula iuris communis. d. l. qui ea

2 mente. Sed nunc insurgit dubium quando quid ista pœnitentia & reuocatio hæresis fieri debeat incontinẽti quam primum fuit deprehensus in hæresi, vel ex posito facto in quacunque parte iudicij vsque ad sententiam, vel eius executionẽ. quidã dixerunt ꝙ incontinenti tienda sit absque vlla mora & sponte alias si fieret postea non admitteretur pro qua opi. allegant text. in d.c. ad abolendam. §. j. in ver. ibi nisi cõtinuo &c. vbi text. duo principaliter ponderare vr ad hoc vt ista reuocatio admittatur, primũ est ꝙ fiat incontinẽti post deprehensionem

, erroris. Itẽ ꝙ fiat sponte & non coacte, hoc aperit tex. in d.c. ad abolendã. versi. ni si cõtinuo patefacto crimine ad vnionẽ fidei christiane sponte redierit &c. Ex quibus verbis manifeste apparet dictã reuocationẽ heri debere sponte & incontinenti sine tẽporis interuallo secundũ ꝙ declarat ibi Panor. quia dictio ista † continuo, incon

3 tinenti, illico & similes sunt aduerbia temporalia quæ de sui natura desiderant celeritatẽ absque tẽporis interuallo. l. pe. C. depos. & ibi Bart. & Bal. & Mod. in l. lecta. ver. dicebã. ff si cer. pet. l. hęredes palam. §. fi. ff. de testam. j. §. fi. ff de pe. leg. l. ꝙ ait lex. §. fi. ff. de adulte. & per do. in lex. in l. fructus. ff. sol mat. & xxxij. q. vlt. apud misericordẽ. vide tex. optimũ in l. continuus, in prin. ff. de verb. ob. & hãc opi. vr tenere Pan. Ant. de But. & Fely. in d.c. ad abolendam. vide

, Abb. ibi v. no. & in gl. i ver. tpõte. Pro quo facit ista ratio euitande absurditatis, nam si aliter diceremus. s. qđ ista reuocatio qñcunque admitteretur, sequeretur hoc ꝙ nulli, vel rarissimi hæretici punirẽtur pœnis corporalibus, quia quo tiescũque viderẽt iudicẽ paratũ ad exequendũ vltionẽ pœnæ cor

, porasis semper dicerẽt vt euitarent vltimũ supplicium se velle corrigere & reuocare errorẽ suũ & sic eluderẽt iudicium, iudicẽ atq; iustitiã cõtra ea quæ hũr in l. j. & l. diuus. & ibi Bar. ff. de custo. reo. eo maxime ꝙa non est præsumendũ quod tũc libera voluntate

, & sponte dictũ errorẽ reuocẽt sed potius timore pœnę instãtis seu imminentis supplicij. ita vr sentire d. Fely. in d.c. ad abolendã. & idẽ ẽt Abb. ibi in v. no. factũ notata per

4 Bar. in l. j. ff. ꝙ *met. cau.* †*illa enim reuocatio* fieri dicitur ſponte & vero corde quæ fit a principio quando non adeſt & adhuc metus vrgens inſtãtis periculi & quę fit ani*mo & intentione amplius nõ reuertẽdi* ad errorẽ prædictũ de peni. diſt. iij. in princi. c. pœnitẽtia. illa eſt quæ fit corde cõtrito oris cõfeſsione & operis ſatisfactione, alias nulla eſt pœnitẽtia. de pœniten. diſt. iij. nihil. de conſec. diſt. v. nihil. ij. q. iij. c. fin. §. deſtituiſſe, vbi dr̃ deſtituſſe eũ accipimus qui totũ animũ agendi depoſuit. Lex. n. ventã indulget his qui ſponte & cito ad pœnitentiã re*currũt. l. manicheos. C. de hære. l. hi qui* ſanctam. C. de apoſt. & cum iſta opi. videntur tranſire cõiter doct. cano. in d. l. ad abolendam, quam Abb. in d. c. excõicamus. el. j. in glo. fi. dicit comprobari ex doctrina domini Archi. in c. vt commiſſi. eo. ti. lib. vj. vbi dicit ꝙ tunc reus dr̃ ſponte & incontinenti redire ad fidẽ, ſcilicet antequam neget & anteq̃ recipiãtur teſtes & crimen probatũ fuerit, & iudicium ad vlteriora proſequatur. ldẽ ẽt ſentit Ioan. de ligna in cle. ad noſtrã. eo. ti. Contrariã tñ opinionẽ quam plures non leuis authoritatis doc. tenuerũt qđ

5 †*immo reus admittitur ad pœnitentiam ipſam* & erroris reuocationem in quacunque parte iudicij ẽt poſt ſententiã vſq; ad executionẽ excluſiue in qua opi. fuit Abb. prędictus in d. c. excõicamus. el j. extra eo. tit. vbi poſt lecturam illius. c. extra glo. format hanc quæſtionẽ in ſpecie & demũ concludit quod reus admittitur ad pœnitẽtiã iſtã, & poteſt errorẽ ſuũ reuocare in quacunq; parte iudicij ẽt poſt ſententiam iudicis eccleſiaſtici ante tñ illius executionem vt latius infra dicam, dummodo non ſit traditus curie ſeculari quia poſtq̃ illi traditus repe*riretur non eſt amplius ſub poteſtate iudicis* eccleſiaſtici. & iſtam opi. dicit ipſe eſſe mitiorẽ & ideo tenendam pro cuius cõprobatione adducit doctrinã Io. And. in d. cap. excommunicamus. el. j. in quadã apoſtilla vbi dicit ꝙ illi tradẽdi ſunt curie ſeculari qui conuicti & condẽnati ſunt & nolunt ad fidẽ reuerti. illi ergo qui volunt ad fidẽ reuerti licet in eo ſtatu ſint in quo tradendi ſunt curie ſeculari, ꝙ eſt poſt ſententiã iudicis eccleſiaſtici admittendi ſunt omnino ad pœnitentiã. quod tenet & ſequitur ẽt gl. in c. pe. in glo. fi. extra eo. ti. quę expreſſe vult ꝙ volẽtibus ẽt poſt latam ſententiã ad fidẽ Chriſti reuerti & agere pœnitentiã corporalis pœna remittitur, pro quo facit ettam tex. in l. manicheos. C. eo. tit. vbi Imperator *dicit pœnitentibus veniã damus, & non limitat* neq; reſtringit tẽpus ipſius pœnitẽtię, pro qua ẽt opin. Abb. adducit doctrinã Archi. in c. vt commiſſi. de hære. lib. vj. vbi dicit ꝙ relapſis duntaxat non parcitur dene gatur audiẽtia, ergo alijs qui nondũ relapſi ſunt non denegabitur audiẽtia nec eorum

6 ſpernetur pœnitẽtia. †Quia regula eſt ꝙ vni denegatur cæteris conceſſum eſſe videtur l. cũ prætor. ff. de iud. l. qui teſtamẽto. §. eum qui. ver. mulier. ff. de teſta. c. cum ſit generale. & ibi glo. de foro compe. no. Bal & doc. in authẽ. diaconiſſam. C. de epiſ. & cle. quamuis Abb. in fin. fatetur quod hæc eius opi. expreſſo iure non probatur, immo potius poſſet defendi contrariũ in via iuris, q̃a illud. c. excõicatus in damnatis nullam dat indulgentiã. & tex. in d. c. ad abolendam lo quitur de reducentibus ſtatum. Ego ait vltra ea quæ adducta fuerunt per Abb. pro iſta ſua opi. ſuperaddo tex. in c. firmiſsime. extra eo. tit. vbi dr̃ quod omnis hæreticus & ſchiſmaticus cum diabolo & angelis eius eterni ignis incendio Particpabit niſi ante finẽ vite catholice fuerit incorporatus, & reintegratus eccleſiæ ex quo tex. probatur ꝙ pœnitẽtia ipſa *admittitur & exauditur* vſq; ad extremum vite. Secundo pro eadem opi. adduco tex. in d. cap. vergentis. in ver. niſi iuncta glo. vbi reperio quod hæretico reuerſo reſtituũtur bona ex miſericor-

7 dia & pietate canonica. ſed clarũ eſt ꝙ bona hęreticorũ effectualiter non publicantur niſi per ſententiam iudicis eccleſiaſtici ſicut fit in crimine læſæ maieſta. vbi prius fertur ſententia & declaratur pœna deinde capiuntur bona l. quiſque & l. fin. in princ. C. ad leg. iul. maieſt. & in auth. vt nulli iud. §. fina. facit l. j. & ij. & l. fi. C. de ſent. paſ. & reſt. & l. arriani. C. de hære. Quibus ſuperaddo bonum tex. qui mihi nuper occurrit in c. cum ſecundum leges. in fi. eo. ti. lib. vj. vbi in effectu concluditur quod licet bona hæreticorum a die commiſſi criminis cenſeantur ipſo iure confiſcata ſicut bona reorum criminis læſæ maieſtatis, vt l. fina. C. eod. titu. tamen vere & effectualiter non dicuntur eſſe publicata nec actualiter apprehendi poſſunt niſi demum ſecuta ſententia iudicis eccleſiaſtici, vt dicit ibi tex. in fi. ſuper quo Archi. dicit ꝙ licet omnes contractus alienationum facti per hæreticũ poſt *diem commiſſi criminis retractari poſsint* eſt verum poſt latam ſententiã quæ retrotrahit effectũ ſuũ ad diẽ commiſſi criminis, ex illa die videt ſibi interdicta alienatio ad

instar minoris vel furiosi, vide ipsum, in d. c. cum secūdū in fi. in ver. & est ratio, quia non habuit ius vendendi, vbi expresse di
8 cit † q̄ licet donatio facta per hæreticū ante damnationē ea demum secuta reuocari possit, tamen dominij bonorum hæreticorum non pertinent ad fiscū nec ad ecclesiā nisi ea demum damnatione secuta super crimine qua fert iudex ecclesiasticus cuius cō demnationis effectus trahitur retro ad diē commissi criminis, vt proxime dixi alias sequeretur quod fiscus sine inquisitore vel episcopo posset ad libitum suum bona ipsa vendicare & alienare posit diem commissi criminis ante sententiā quod fieri non pōt vt dicit ipse d. c. cū secundū. in fi. ergo sequitur q̄ illa confiscatio quę fit ipso iure nullū vī habere effectū, nisi demū secuta sententia & vī q̄ ante sententiam potius habeat vim prohibitionis alienādi q̄ditum transferendi in fiscum vt sonant verba tex. in l. fi. C. ad leg. iul. mate. super qua & quibusdā alijs legibus vī esse fundata decisio d. c. cū scēm. & hoc ēt ex mēte Archi. ibi dum allegat tex. in l. in cause. la. j. §. fi. ff. de mino, qd patet ratione, quia si totum dominū transiatum fuisset in fiscū a die commissi criminis ipse hęreticus vel eius hæredes tenerētur fisco ad restitutionē fructuū omnū bonorū prædictorum a die commissi criminis vsq̄ ad diē sententię, q̄ nullibi cautum reperio, sed potius cōtrariū. s. quod habent vim prohibitionis alienandi, & q̄ ipse hæreticus in hoc equiparetur minori prodigo vel furioso quibus est interdicta administratio & alienatio bonorū suorū d. l. in cauſę. §. fi. & l. consil. ff. de cura. furio. & ibi Bar. Concludo igitur in hoc puncto q̄ vera & effectualis confiscatio per quā dominū transferatur in fiscum fit statim post latam sententiam & non ante. Vnde sequitur q̄ restitutio bonorū quæ penitur per ipsum hæreticū reuertum præsupponit sententiā fuisse latam per ea quæ supra dicta sunt quæ quidē sententia fingitur fuisse lata die commissi
9 criminis. † Tertio pro eadē opt. facit ista ratio, quia statim q̄ fit reuocatio deficit alterum ex duobus extremis substantialibus ipsius hæresis, q̄ est pertinacia in † voluntate, vt not. xxiiij. q. iij. dixit Apostolus, pōt dici q̄ ēt aliud extremū deficit q̄ est error in ratione, quia reuocando errorē deuenit in lucē veritatis, & lucis ingressus est erroris exclusio. c. cum ex iniūcto. §. j. extra. eo. ti. & not. in d. c. ad abolendam. §. j. deficientibus igitur & sublatis pertinacia & errore quæ tolluntur per ipsam reuocationem de
struitur hæresis substantialiter vt late diximus supra eod. titu. in j. q. iuxta diffinitionē hęresis, & probatur hoc per text. in d. c. ad abolendam. & c. vergentis. vbi exposita regula, reorum istius criminis & pœnarū quibus ipsi cruciantur subiungitur immediate exceptio nisi hæresim ipsam reuocauerint ex quibus manifeste constat q̄ per reuocationē ipsam tollitur hæresis omnino q̄ tamen est verū in eo qui semel tantum incidit in crimē non aūt in relapso qui absque vlla spe venie sublata sibi omni audientia postq̄ fuerit secunda vice deprehensus tradi ur statim curie seculari vltimo supplicio puniendus, d. c. ad abolendam, in fin, & ratio potest esse quod istius reuocatio recusatu , & nullatenus admittitur, quia præsumitur ficta & falsa ad effectum duntaxat euitandi pœnas corporales animo potius decipiendi iudicem & iterum reuertendi ad vomitum vt canis q̄ vere pœnitendi c. excōmunicamus. el. j. §. qui aut inuenti extra eo. tit. & dicemus infra eod. titu. & in viij. q. ex quo tex. probatur illa præsumptio quod ex quo alias quis fuit habitus suspectus de hęresi vehementi suspitione, si iterum postea deprehendatur in ea præsumitur q̄ semper fuerit in ea & perseuerauerit in eius peruersa intentione hæretica, vt d. c. excōmunicamus. §. qui aūt & c. ad abolendam. in fi, licet in foro conscien. si vero corde pœniteat quoad Deum pœnitenita illa est sibi satis proficua ad salutem animę non aūt cor
10 poris, vt not. in c. super eo. §. fina. eodē. lib. vj. & infra hac ead. quæst. tangam verbum in fi. Demū Abb. in d. c. excōmunicamus. respondendo eo modo quo potuit ad tex. in d. c. ad abolendam. † dicit quod aut isti hęretici fuerūt cōdemnati per iudicem ecclesiasticum nondum tamen traditi fuerunt curie seculari, & isto casu poterūt admitti ad pœnitentiā reuocando, quia satis dicuntur incontinenti dictum errorē reuocasse si illū reuocauerunt antequam tradantur in manibus iudicis secularis, & ita procedit dispositio illius c. aut volunt reuocare postquam traditi fuerunt curie seculari, & non poterunt amplius audiri, quia tūc dicuntur esse priuati omni priuilegio ecclesiastico propter degradationem, & ideo non erit amplius locus pœnitentie. Aduerte ga ista solutio Abb. non videtur esse multum ruta de iure nec sustentabilis, & licet æqua sit in veritate, Tamē caret iuris fundamēto, quia nulla lege nec ratione roboratur contra l.

illã. C. de colla. & in authen. de trien. & semis. §. consideremus. Item quia non est generalis hæc sua distinctio, quia non cõprehendit nisi clericos, dum dicit ꝙ postquam sunt traditi curie seculari amiserunt omne priuilegium per degradationẽ sed laici nõ degradantur merito &c. & ideo melior solutio mihi videtur ista, tenendo illius opinionem ꝙ ex quo iudex ecclesiasticus per sententiam suam qua declarauit reum esse verum hæreticũ & tradẽdum esse curie seculari vt puniatur pœnis corporalibus illa fuit sententia diffinitiua, vt in c. excõicamus el j. §. j. extra eo. ti. & c. cũ secundum. §. fin. eo. tit. lib. vj. siue igitur bene pronunciauerit siue male semel functus est officio suo. c. in literis. & c. venerabilis. de offic. deleg. & l. iudex postq̃. ff. de re iudi. & ideo non poterit amplius ipsam sentẽtiam reuocare & reũ ipsum ad eius manus retrahere per notata per Inno. in d. c. in literis. de offic. deleg. & multominus hoc reuocatio fieri potest postquã sententia fortita fuit executio nẽ suam per illam actualẽ traditionem quę proprie executio est. l. a diuo pio. in princi. ff. de re iudic. & d. c. in literis. Res igitur adhuc apparet dubia, quia ex dictis Abb. non datur congrua & concludẽs respõsio ad tex. in d. c. ad abolendam. in d. verbi. con
11 tinuo ꝙ verbum continuo siue continuus de sui natura denotat actum immediatum absq; aliquo tẽporis interuallo sicut cũ dicitur quid fieri vnico contextu. Vnico contextu intelligitur, sanctq̃ quis diuertat ad extraneos actus l. hęredes palam. & ibi Bartol. ff. de testa. & hoc probat tex. in l. continuus. in prin. ff. de verbo. oblig. vbi dicitur ꝙ continuus actus dicitur ille qui continuatim perficitur, vt post interrogationem sequatur responsio antequã respõdens diuertat ad alia negotia ad quæ si diuerterit licet respondeat eadem die vitiatur actus, ex quo tex. probatur ꝙ illa dicto. non admittit dilationem vnius diei. Quid dicendum, casus profecto vr̃ esse satis dubius, ex vna parte vertitur rigor iuris ex altera vero suadet æquitas, quã ius canonicum reprobare non solet. c. j. qui cle. vel mona. de pen. dist. iij. pœnitentia. c. perfecta. & est magni effectus ista resolutio ex quo hic agitur de vita hominis. Ego vero sum istius opinionis
12 saluo tñ meliori iudicio, †ꝙ hæc pœnitentia & reuocationis admissio sit arbitraria, & in mero iudicis arbitrio consistat, donec reus reperitur in manibus ipsius iudicis ecclesiastici, licet neminẽ adhuc inuenerim ꝙ illã ponat, iudex igitur ecclesiasticus poterit illam admittere, aut in principio iudicij ideſt incontinẽti, postq̃ quis fuit deprehensus in hæresi, aut in medio vel in fine iudicij antequã ramẽ tradatur curie seculari citius, vel tractus, breuius, aut longius secundum personarũ conditionẽ, & qualitatẽ facti, vt l. respicietẽdũ in fi. principij. ff. de pen. ibi in grauioribus pœnis legã seueritatem cũ aliquo tẽperamẽto benignitatis suscipiãt dicit iureconsultus loquẽdo iudicibus & in leuioribus proniores ad lenitatẽ, vide text. in l. aut facta. in prin. & §. j. eo. tit. vbi dicit plura esse cõsideranda in pœnis iniũgẽdis, & maxime personarũ cõditiones, pro quo facit tex. in l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. Pro cuius euidentia sciendũ est qđ hęresis est crimen mere ecclesiasticum d. c. ad abolendã. §. pe. extra eo. ti. & in c. vt in quisitionis. §. pe. eo. ti. lib. vj. ita quod illius cognitio atque decisio ad solũ iudicẽ ecclesiasticũ pertinet de quo iura plurimũ considunt, & maxime in hac materia in qua multa contulerunt eius arbitrio terminando, prout est modus & forma abiurandi hæresim, d. c. ad abolendã ver. nisi ab arbitrium episcopi &c. ita bonorũ confiscatorũ restitutio d. c. vrgẽtis. & quædã alia sicut est traditio in manibus iudicis secularis. iuxta nota in c. super eo. de hęre. lib. vj. quare ẽt nõ est dicendum ꝙ tempus admittẽdi istam reuocationẽ sit arbitrariũ & in ipsius iudicis arbitrio mere cõsistat attẽto maxime ꝙ ista reuocatio habet instar & similitudinẽ quã dã pœnitẽtie spiritualis fauore fidei. qui est vt error istius hęresis pœnitus extinguatur & ꝙ christiani oẽs sub vna fide cathol. ca
13 religiose viuãt. †Quia Deus nõ vult mortẽ peccatoris, sed vt cõuertatur, & viuat, vt hĩ Ezec. xviij. c. & l. distin. ponderet. xxiij. q. j. si Petrus. & no. in c. accusatus. §. licet eo dẽ ti. lib. vj. & in c. j. & ij. qui cle. vel vouen. vbi admissio pœnitentie & reuocationis a malo post perpetratũ scelus tota mãdatur arbitrio iudicis in d. c. j. disponitur ꝙ quidã diaconus alĩ vulnerauerat in sabbato, & postea quandã mulierẽ duxit in vxorẽ & matrimonium de facto cõtraxerat dicit ibi Pont. fex ꝙ si ille diaconus vxore relicta humiliter corde ad pœnitẽtã deuenies veniã postulauerit sibi parcendũ erit, & si iudici videbitur restituẽdus erit ad officiũ suum in ecclesia & viterius quoq; ad presbyteratus ordinem iudice arbitrante poterit ꝓmoueri, cum ibi sint duo grauia crimina, nihilominus si interuenit pœnitentia

& iudici æquũ videbitur non solũ parcitur delinquẽti,& ad pristina officia restituere, verumetiam ad maiora extollitur eo maxime qũ iudex cognouit ipsum reum fuisse alias hominẽ honeste conditionis & bone conuersationis,vt dicit gl.in d.c.de quo[ve ritimile sit ꝙ debeat se corrigere, ita dicamus in casu nostro quotiescunq; iudex viderit aliquẽ hoc crimine notatũ tuuenẽ sim plicẽ aut mulierẽ,vel qui alias erat vir bone conditionis & fame,& honestis conuersationibus solitus participare non est dicẽdum quod non debeat admitti ad reuocationẽ vsque ad sententiam,maxime quãdo spes adest ꝙ in futurũ erit melioris vite,d. c.j.& ij.qui cle.vel vo.& arg.l.non omnes. §.a barbaris ff.de re mi.l.quis sit fugitiuus. ff.de edi.edi.sed si esset vir male conditionis,& alias criminosus in alijs vel in hmõi crimine multũ longeuus, aut alias habitus suspectus de hæresi nõ dico graui, sed leui suspitione notatus fuerit,vt in c.accusatus. in prin.eo.tit.lib.vj. de quo spes non sit ꝙ in futurũ debeat se corrigere, isto casu non admittatur pœnitentia sero, nisi inconti-
nẽti &c.& ex hmõi circũstantijs & qualitatibus iudex poterit quãdoque citius qñq; tardius admittere illos ad reuocationẽ, argu. d.l.aut facta & l.respiciendum in prin.ff.de pen.& l.j.ff.de cust.reo.& ibi Bart.quod & probari vĩ tex.in l.mancheos.C.eo.ti. vbi
14 imperator simpliciter dicit†pœnitentibus veniam damus,& non restringit se ad tempora vel momenta, ergo debet intelligi in quacunq; parte iudicij, quia illa indefinita æquipollet vniuersali,l. si plures.ff. de leg. iij.& per do.Alexã.in rub.ff.sol.matri.ergo ius ciuile quod est rigorosius admittit simpliciter hanc reuocationem & pœnitentiã quare volumus dicere quod ius canoni. ad quod magis spectat prosequi equitatem debeat tam duro modo & arcte procedere cõtra ipsos reos & maxime illos qui publice pœnitẽtes volunt reuerti ad fidẽ catholicã hoc esse nimis crudele,impium, & damnabile potius quã religiosum & contra'morẽ ecclesię quę nemini pœnitenti & redeunti gremium suũ claudit.d.l.fi.§.æquum.C. de sum.trini.l.distin.ponderetur, xxiiij.q.j. si petrus.& not.in c.super eo.eo.tit.lib.vj. & not.in c.firmissime extra.eo.tit.& de cõse. dist.iiij.omnis. quod potissime probari videtur per iura & rationes illas quas supra adduximus pro corroboratione opi. Abb. videlicet de restitutione bonorum quæ fit hæretico conuerso de qua in dicto cap.ver gentis. quæ restitutio fieri non posset nisi bona prædicta fuissent prius effectualiter publicata & per fiscum apprehensa, quæ quidem apprehẽsio fieri non potest per fiscum nisi demum lata sententia per iudicẽ ecclesiasticum d.c. cum secundum.§.fin. in fi.eod.tit.lib.vj. nec minus vrgere videtur aliud fundamentum quod in pœnitentie tol luntur illa duo extrema subsistantialia.hæresis,f.error rationis & pertinacia voluntatis quibus deficiẽtibus destruitur omnis hg retis in substantia sua.xxiij.q.iij.dixit apostolus.c.hæresis.& c.hæreticus.eadẽ causa, & q.j.cum igitur deficiat crimẽ frustra tractatur de pœna.l.absentẽ.ff.de pen.& l.san
15 cimus.C.eo.ti. †Pro quo facit etiam glo. in c.excommunicamus.el ij.extra eo. titu. in versic.deprehensi, quæ vult expresse ꝙ post latam sentẽtiam admittitur reuocatio. tex.enim ibi admittit reuocationem postq̃ hæretici prædicti in errore fuerint deprehensi.glo.super illo versic.dicit publice ita quod sit notorium vel sint condemnati pro quo facit in argu.& tex.in c. accusatus.eo. titu.lib.vj.secundum Panormi.vbi relapsis duntaxat non parcitur, ergo alijs qui non sunt relapsi parcendum erit. Et tenendo istam opinio.quam verisimã esse puto,nõ obst.tex.in d.c.ad abolendam.in illo verbo cõtinuo &c.quia dictio ista ciuili modo debet intelligi cum facultate alicuius honeste & competentis dilationis,non tam repenti no modo ꝙ non possit animam aspirare.nã istud verbum cõtinuo & alia similia aduerbia temporalia sicut est continuo,illico,incontinenti mox,& similia aliquam dilationem de sui propria natura recipiunt quandoque vnius,quandoq; duorum,triũ quinque,decem,vel vltra dierum terminum, & plus vel minus arbitrio iudicis,& secundũ subiectam materiam secundum quod elegãter concludit Baldus in l.ij.C. de edic. diui adri.tol.nec minus propterea dicitur incontinenti, vel continuo aut illico dictũ id qd factum est post modicum interuallum vt supra dictum est,vt habetur per Bart.in l.pe. C.depos.& per dom.Alexã.in l. & si post tres.ff.si quis cau.& l.si debitori.& ibi Bartol.ff.de iudi.& l.cum speciali.C.eod. titu. cap.fin.de verbo.signifi.lib.vj. & ibi Ioan. And.& Archid.& l. vnica.C. de his qui se deferunt &c.lib.x.& de confec.distinctio. v.nunquam, vbi continue quid dicitur esse factum licet factum si post temporis inter-
16 uallum vide Bald.in d.l.ij.†vbi plus dicit quod dictiones iste recipiũt quandoq; spa-

tium temporis duorum, vel trium mensiũ, & propterea ille tex. in d.c. ad abolendam, non probat necessario & concludenter qũ per illam dictionem, cõtinuo, censeatur ex cluſa omnis mora ſiue temporis interualli ex quo de ſui natura patitur moram alicuius temporis, arg. l. non hoc. C. vnde cogna. faciunt notata per Bald. in l. neque natales. C. de proba. & ideo opportune ſuccedit regula iſta de qua in l. j. in fi. ff. de iure delib. videlicet q̃ vbicunque ſumus in materia quæ deſignat tempus incertum, illa incerti tudo remittitur arbitrio iudicis declaranda, ita dicit tex. ibi, ſed hic ſumus in eiſdem terminis ex quo dictio iſta continuo eſt incerta ratione temporis, quia quãdoqne nul lam recipit dilationẽ, quandoq; aliquã recipit, ſed paruã quandoque longã, vt ex ſuperius dictis apparet merito dicamus q̃ ſuccedit arbitrium iudicis per quod declarabitur illa incertitudo. d. j. §. fin. Pro qua opi. facit ẽt iſta ratio, quia de iſta pœnitentia, & reuocatione fit mentio in pluribus locis in iure canonico, & ẽt in iure ciuili. & in d.c. ad abolendam. in c. vrgẽtis. extra eo. ſitu. & c. accuſatus §. licet &. §. porro. eo. titulo. vj. & l. manicheos. C. de hæreti. l. hi qui ſanctam. C. de apoſta. & tamen nullibi repertio quod iura velint ſic ſtatim poſt apprehenſionem erroris dictam reuocationẽ fieri debere niſi in d.c. ad abolendam qui tex. vt proxime dixi, loquitur per verba dubia apta ſui natura cumprehendere dilationẽ, vt ſupra vidiſtis. cætera vero iura de hac reuocatione mentionem facientia, videlicet tex. in c. vrgentis. extra eo. tit. in c. accuſatus. eo. titu. lib. vj. l. manicheos. C. eo. titu. & l. fin. §. æquum. C. de ſum. trini. omnia loquũtur indefinite, & indiſtincte, clarũ enim eſt quod ſi reuocatio ipſa fienda eſſet tam cito de celeritate huiuſmodi in aliqua alia. l. ſi
17 ue. c. expreſsior mentio facta fuiſſet† cum igitur generaliter & indiſtincte loquantur iura prædicta generaliter & indiſtincte ſunt intelligenda l. de pretio. ff. de pub. & glo. in cle. j. de iudi. & gloſſ. in clemen. j. de re iudi. & alia glo. in capit. ne romani de elec. & hoc videtur clare expreſſum in d. l. fina. §. æquum. C. de ſum. trinit. vbi dicitur q̃ redeuntibus nunquam gremium ſuum claudit eccleſia, quæ dictio nunquam eſt excluſiua vniuerſaliter loci & temporis & cuiuſcunque alterius ſubiecti iuxta quem apponitur maxime quando ſimpliciter profertur ſine limitatione l. nunquam actiones. ff. de actio. & obli. & ea. l. nunquã actiones. ff. de regu iuris cuius legis ſententia ſumpta in ſenſu affirmatiuo nil aliud ſignificat niſi quod eccleſia redeuntibus ex bono propoſito puro corde & fide non ficta ſemper tenet gremium apertum & ſalutiferos oſtẽdit amplexus, pro quo facit tex. in c. põderet. I. diſtin. & xxiiij. quæſtio. prima ſi petrus. Pro qua opi. facit etiam text. in d.c. accuſatus. §. licet. eod. titu. lib. vj. hoc modo inductus. ſi enim fauore fidei catholicæ diſponitur ibi quod ſtandum ſit aſſertioni & dicto periuri non ſolũ contra ſeipſum deponentis, verũ etiam contra alios criminis ſocios, & faciat fidẽ contra oẽs dummodo nõ huore nec odio ſed zelo orthodoxe fidei proceſſerit cuius cõtrarium regulariter in iure diſponitur quod confeſsio ſocij criminis non facit fidem regulariter contra criminis ſocium, immo nec indicium, vt l. j. §. diuus Anto. &. §. cum quis latrones. ff. de quæſtio. & l. quoniam liberi, & ibi Bartol. & Salyce. C. de teſtib. & iij. quæſtio. iij. ſi teſtes. in fin. verſicu. item liberi. & Specula. in titu. de teſti. §. primo verſicu. item quod
18 eſt ſocius. quod eſt verum maxime quando agitur ad pœnam criminis, † quia in criminalibus debent eſſe probationes luce clariores ad condemnandum l. ſciant cuncti. C. de proba. ij. q. viij. quiſquis & c. ſciant licet enim reuocatio prioris dicti facta fuerit ex interuallo, vt dicit glo. ſi in d. §. licet multomagis dicendum eſt quod eadem reuocatio debeat ex interuallo admitti in eodem crimine quando agitur de abſolutione & conuerſione peccatoris dummodo facta ſit bono zelo &c. maxime, quia per iſtam interpretationem reuertimur ad regulam iuris communis qua cauetur quod materia abſolutionis eſt fauorabilis, vt nota. docto. in dicta l ſciant. & in l. abſentem. ff. de pœnis. Et tenendo iſtam opinio. ceſſat illud abſurdum de quo ſupra diximus. in principio prime concluſionis, videlicet quod ſi reuocatio iſta indiſtincte admitteretur rari vel nulli reperirentur hæretici qui pœnis corporalibus vltimi ſupplicij punirentur, quia quotieſcunque reus videret iudicem paratum &c. nam ſecundum iſtam opinio. hæc facultas reuocandi eſt pœnitus ſublata reo poſtquam eſt traditus in manibus iudicis ſæcularis, vt ſupra latius dictum fuit, ideo ceſſat ratio illa, quia tunc non eſt amplius in facultate rei velle reuocare, vt diximus ſupra, nec etiam eſt in facultate ſua quando † velit reuocare dum remanet apud iudicem eccleſiaſticum. nili

reuocet incontinēti, sed est in facultate iudicis ecclesiastici, quando velit admittere suā reuocationē, & pœnitentiā, arg. eorum quę habētur in d. cap. vergentis. ibi nisi illis ad cor reuertētibus misereri qui voluerit &c. & c. j. & ij. qui cle. vel vouen. Nō obstat
19 ēt in d. l. continuus. in prin. † quia sumus in cōtractu stipulationis qui perfici debet vnico contextu & de sui natura non recipit dilationē, alias non diceretur factus vnico cōtextu si partes anteq̄ perficerent recederēt ad extraneos actus d. l. hęredes palam. §. fi. ff. de test. l. lecta. §. dicebā. & quę no. ibi docto. ff. si cer. peta. & hoc est de substantia ipsius cōtractus qd̄ responsio fiat incōtinenti a pręsente p̄senti. l. j. §. qui pręsens. ff. de verbo. obli. Et ideo dico quod aut aduerbia ista temporalia sicut est continuo, incōtinēti, mox, illico, & similia apponuntur super actu momentaneo qui fieri debet vnico cōtextu nulla interueniente dilatione neque actus extranei intercessione, & significat tēpus immediatum & nullam recipit dilationē, saltem quæ præoccupet extraneū actū, & hoc modo intelligitur. d. l. continuus. in prin. & l. hæredes palam. §. fina. ff. de testa. Aut opponuntur super actu successiuo vel termino reiterabili qui requirit quādoque terminū ad deliberādū vt est aditio hęreditatis, vt l. cū antiquioribus. C. de iur. deliber. & tūc recipiunt semper aliquā dilationem & interuallū tēporis, quandoque plus, quandoq; minus, secūdū subiectā materiā. d. l. penul. C. deposi. & l. cum speciali. C. de iudi. & l. si debitori. ff. eo. tit. & l. si post tres. ff. si quis caut. & ibi per doc. Alexan. & per Bald. in d. l. ij. C. de ędi. diui. adri. tollen. & quotiescūq̄ esset incertitudo tēporis, quia non esset limitatū nec specifice declaratū in iure statur arbitrio iudicis & illius declarationi. d. l. j. §. fi. ff. de iur. delibe. Quibus non obstat ēt illud quod dicit Archi. in ca. vt cōmissio. eo. tit. lib. vj. dum declarat qui dicuntur sponte ad gratiā redire, vbi con-
20 cludit † q̄ illi dicuntur spōte redire qui veniunt intra tēpus gratie. s. anteq̄ personaliter fuerint requisiti, & probationes contra eos nundum, recepte fuerint. si enim postea cōpareat inquisitus dicitur venire post tempus gratiæ auditur in suis defensionibus, sed volens errorem suum reuocare & veniam obtinere non admittitur ad gratiā, tamen idem Archi. in fi. declarat dictum suū, quod tex. ibi non loquitur de talibus obedientibus, quia si essent tales non deberent post reuocationem incarcerari, & sic videtur esse intentionis q̄ postquam isti incarcerantur post reuocationem quod reuocatio illa admittenda sit etiam post negationem, & receptionē attestationū ex quo incarcerantur post reuocationē loco pœnitētie, & sic non videntur habere liberam indulgentiam in omnibus, vide Hostien. in sum. eod. titu. §. qualiter. ver. aduerte tamen. ex qui-
21 bus remanet firma conclusio. † Vltimo pro cōplemento istius materie reuocationis hęresis dicas quod duplex est reuocatio & pœnitētia, altera, quæ fit ad salutē anime duntaxat in foro conscientie, altera vero q̄ fit ad vtriusque salutem. s. anime & corporis. Prima indistincte fieri pōt per quācūque personam super quocunq; crimine & quocunque loco & tempore vsque ad finē vite hominis viuentis vt l. habetur in c. firmissime. extra eo. tit. dummodo facta sit puro corde, & spontanea voluntate. de pœni. dist. iij. perfecta pœnitētia. & j. & ij. qui cle. vel vo. capi. super eo. de hæreti. libr. vj. ex quo infero q̄ ista pœnitentia & reuocatio est generalis non solum ratione personarū & criminis, sed ēt ratione loci & temporis
22 d. c. super eo. in fi. † vbi nota casum mirabilē quod hæretico ēt relapso in hæresim qui debet igne vitam suam absque vlla spe venie finire. si emiserit pœnitentie signa manifesta non denegantur sibi ecclesiastica sacramenta sicut confessio & eucharistia quibus humiliter ab ipso reo petitis nullatenus erunt sibi denegāda, licet corpus sit omnino periturus, ita est tex. expressus. in d. c. super eo. in fi. Secūdo vero casu quādo est pœnitentia & reuocatio quæ fit gratia vtriusque. s. anime & corporis & p̄ vtriusque salute & ista nō est adeo generalis sed specialis & restringitur ad loca & tempora de quibus supra & ista nunq̄ competit relapso. d. c. ad abolendam. & c. accusatus. extra eo. ti. in antiq. & in vj.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus qui pœnitens bonorum suorum restitutionem obtinuit, an possit recuperare illa a fisco occupata.*

2 *Sententia restitutionis tantum restituit quātum sententia condemnationis ademit.*

3 *Ius canonicum de salute anime curans de bonis temporalibus raro disponit.*

4 *Restitutus cōtra quem recursum habebit, si*

bona sua per fiscum alienata sint.

5 *Possidẽs in pari causa potioris est cõditionis.*

6 *Peccatori conuerso pro bonis recuperandis, quo subueniatur remedio.*

SEXTO videndum est ex quo diximus supra ꝙ bona hæreticorꝝ cõfiscantur quero †quid si hęreticus qui abiurauit hæresim & obtinuit restitutionẽ bonorum suorꝝ, 1 tñ reperijt bona sua fuisse per fiscũ occupata an illa poterit a fisco recuperare, dic ꝙ sic si iudici videbitur, vt in d.c.vergenti.in ver.his.tñ &c.extra eo.ti.ex quo no.ꝙ restitutio bonorum quę fit reo postquam habuit gratiam criminis & pœnæ est arbitraria de iure cano.ꝙ secus est de iure ciuili, vt infra proxime dicam. Contra hoc oppo.de l.j.& ij.C.de sen.pas, & resti.nam in restitutione bonorum quæ fit reo qui habuit gratiam criminis & pœnæ sunt multũ attẽdẽda verba rescripti gratiosi, aut enim gratia fuit elargita a principe per modum indulgentie, & sic per verbum indulgeo, aut per modum restitutionis, & per verbũ restitutio. Primo casu reus nõ dicitur restitutus nisi ad vitam duntaxat bonis & fama apud fiscum remanentibus.d.l.ij.C.de sen.pas. Secundo vero quando per modũ restitutionis ad omnia censetur restitutus.s. ad vitam et bona fama.d.l.j.& l.fi.C.de sen. 2 pas.† quia quantum condemnationis sententia ademit tantundem restitutionis sententia tribuit & restituit d.l.fin.§.fin.& ibi Bar.& ij.q.iij.si quem. Solu.dixerũt quidam ꝙ in d.c.vergentis restitutio fit a lege, sed in dicta l.j.& ij.restitutio fit a principe viuente & sic ab homine,& mitius agit cũ lege quam cum homine.l.celsus.ff.de arbi. ista sol.parũ valet, quia restitutio de qua in d.c.vergentis.fit ab homine qui ab ipsa lege habet arbitrium non autem ab ipsa lege principaliter & immediate, & ideo aliter dicas ꝙ in restiturione illa quæ fit de iure cano.vt d.c.vergentis.consideratur principaliter fauor anime, & fidei & in ea plurimum attenditur mentis sinceritas, & constantia in obseruatione & perseuerantia fidei catholice d.c.vergentis.in ver.ibi nisi illis ad cor reuertentibus & abiurantibus hæreticorum consortium &c.& d.c.j.& ij. qui cle.vel vo.In alia vero quę fit de iur.ciui.vigore d.l.j.& ij.nõ attenditur fauor anime vel fidei,sed fauor,largitas,et gratia ip- 3 sius principis & cõmodum temporale,†Et ideo ius canonicum ꝙ principaliter attenditur ad salutem anime parum curauit de bonis temporalibus,sed diligenter attendit ad id quod erat maius periculũ.c.vbi periculum.de elec.lib.vj.et propterea nõ curauit quicquam certum disponere de ipsorũ bonorum restitutione,sed illam totam iudicis arbitrio demandauit, nec in ea curauit vel attendit subtilitates verborum iuris ciuilis, an restitutio istorum bonorum fuerit facta vel concessa,per verbum cõstituo,aut per verbum indulgeo, sed qualitercũq; facta fuerit gratia ipsorum bonorum restitutio semper statim arbitrio iudicis d.c.vergentis.c.si pater.de testam.& c.licet mulieres.de iureiu.lib.vj.Ponamus enim ꝙ ipse reus omnia bona sua,vel saltem maiorem partem ipsorum lucratus fuerat ex fenore, quia dum erat sub praua hæretica professione exercebat magnas vsuras ex quibus maiorem partem sue substantie composuerat, dicendum ne erit isto casu ꝙ iudex ecclesiasticus debeat restituere bona.d.conuerso.dico ꝙ non, vt no.Card.in d.cle.j.de vsur.& per Dy.in regu.peccatum de regu. iur.lib.vj.Cũ ergo iste due rationes sint diuerse & ex diuersis causis fiant merito debẽt diuerso iure cẽseri.l.papinianus exuli. ff.de mino.l.pen.ff.de calum.cum si. Sed 4 quero retentis eisdem terminis † quid si fiscus bona ista iam alienauerat & in priuatos vsus conuerterat in totum vel in partẽ contra quem habebit recursum iste restitutus et an poterit dicta bona ab ipsis possessoribus vẽdicare.Respõ.distingue aut fiscus bona prædicta alienauerat titulo lucratiuo, scilicet donationis, aut legati, vel titulo oneroso.s.venditionis, locationis, emphytheosis,et similibus. Primo casu aut bona illa fuerant acquisita ex fenore,vel alio iniusto titulo, & non datur repetitio dicto reuerso ad fidem per not.doct.Car.in d.cle.j. de vsur.& Dy.in reg.peccatũ.de regu.iur. lib.vj. Aut fuerunt iusto titulo acquisita, & proculdubio poterit illa vendicare.d.l. ij.& quę no.ibi Bar.in iiij col.C.de sen.pas. & resti.ratio est,quia iste tractat de damno euitando,illi vero possessores de lucro captando merito iste pręferendus est illis.l.fi. C.de codi.& in auth. de imponẽ.lucra.descrip.in prin. Secundo vero casu quando ex ti.oneroso illa vendicare nõ poterit ratio est,vna q̃a isto casu vterq; tractat de dãno euitando & possunt pares in causa et re- 5 gula est ꝙ† in part causa potior est cõditio

posſidentis.c.in pari.de reg.iuris li.vj.alia ratio viget & melior, quia cum iſti poſſeſſores emerint a fiſco,qui erat verus dominus dictorum bonorum.l,quiſquis.& l.fi.C.ad l.iul.mate,& l.ariani.C,de hæred.c.ad abolendam in fi.& c,vergentis,extra eo.tit.& c.cum ſecundum,ll.eo,ti.lib,vj.merito fuit in eiſdem.emptoribus translatum verũ dominium ipſorum bonorum & poſſeſſ. adeo ꝙ iudex eccleſiaſticus, aut ſuperior reſtituẽ do bona iſti conuerſo non poteſt reſtituere, niſi illa quæ ſunt apud fiſcum quorum adhuc eſt dominus,alia vero quę fuerunt alie nata nõ poteſt amplius reſtituere abſq; cõſenſu dominorum et poſſeſſorum,l.id quod noſtrum eſt.ff.de reg.iur.fiſcus enim ſuccedit in bonis ipſius rei tanquam hæres, vt l. tutor.C.ad l.iul.de vi pub.& propterea potuit in eos verum transferre dominio,l,ſed & ſi lege.§.item ſi rem.ff.de peti. hæredi. & Barto.in d.l,ij.in iij,colum.verſicu.pro declaratione,& propterea rei vendica.non datur iſti conuerſo,quia illa nõ datur cõtra dominũ qui poſsidet.l,mater,l.cũ a matre. & l.a poſsidentibus.C.de rei vendi.† quo-
6 modo igitur poterit ſubuenire calamitati iſtius peccatoris conuerſi,erit ne dicendum quod omnino perdat ſuum,dic ꝙ nõ ſed ſibi ſubuenitur hoc modo,quia datur ſibi cõdictio ex lege contra fiſcum ad recuperandum pecunias illas quas ex venditione dictorum bonorum acceperat,ſi extant,ſi vero non extant nulla datur repetitio,& ideo diſtingue ſic, ſecundum Bart.in d.l.ij.ꝙ aut fiſcus ex pecunijs quas accepit ex venditionibus ſeu alienationibus dictorum bonorũ fuit effectus locupletior, quia verſe fuerũt in vtilitatem fiſci, aut non,quia forſan fue-

SEPTIMO quero an hęretico† prædicto poſt reuocationẽ hæreſis ſit iniungẽda aliqua pœna loco pœnitentiæ poſtquam habuerit indulgentiã vite, dic ꝙ ſic, 1
quia introducitur in perpetuum carcerem ad agendum perpetuam pœnitentiam.c.excõicamus,el ij.& ibi gl.extra eo.ti.& c.j.eo.ti. lib.vj. Et no.ꝙ clericus qui introducitur in iſtum carcerem debebit prius degradari,& deinde in ipſo carcere murari.ita dicit tex. in d.c.j.ibi perpetuo murãdus &c. ꝙ videtur quid mirabile vt poſtquam eccleſia admiſit illum ad pœnitentiam & reuocauit hęreſim publice medio tureiurã,debeat poſtea degradari,vel ſi degradatus erat remanere in eodem ſtatu priuatus dignitate eccleſiaſtica ſacris ordinibus,ac officijs & beneficijs eccleſiaſticis, & degradatur dicitur inhabilis & incapax ad obtinendum officia,& beneficia eccleſiaſtica.c.degradato. in fi.de pœn.lib.vj.no.per d.Fely.in c.non poteſt.de re iudi.& hoc modo videtur eſſe melioris conditionis laicus quam clericus, quia laico reſtituuntur bona quandoq; vt d.c,vergentis.eo.ti.& ſupra late dixi praxima q,cogita tñ,quia videtur ſatis durum ꝙ clericus per inſignem pœnitentiam non conſequitur aliud quam ſolius vite beneficium quam vitam miſeram ducet in perpetuis carceribus licet per quam durum iñ,tñ lex ita ſcripta eſt.d,c,penul.& c.j.eod.tit.in anti.& n vj.ideo ſeruanda eſt.l.profpexit. ff.qui & a quib.ideo dicit Abb.in d.c.pen. quod ſatis eſt ſibi ſi euadunt pœnam mortis per ipſam reuocationem cũ regulariter nõ ſoleat tolli pœna corporalis per pœnitẽtiã,

credat quando sponte & a principio quis reuocauit errorem prædictum, non aute quãdo post negationem aut sententiam, quia diceret contra tex. in d.c.j.eo.ti.lib.vj.& glo. in d.c.excommunicamus.el ij.§.fi.quæ iura volunt clericum post reuocationem debere immutari, & ideo limitatur vt supra.

SVMMARIVM.

1 *Deprehẽsus in aliqua hæresis suspitione qua sit pœna plectendus.*
2 *Damnari potest quis ex suspitione sola in criminibus atrocissimis.*
3 *Bona rei per annum contumacia in nõ comparendo annotata fisco applicantur.*
4 *Excommunicationem per annum sustinens an possit vt hæreticus condemnari.*

1 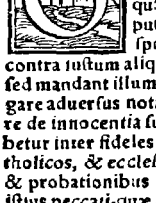
CTAVO quero quid si aliquis fuit† deprehẽsus nõ in hæresi expressa, sed in alia qua suspitione hæresis an sit puniendus & qua pœna. Respon. q̃ iura nõ imprimunt contra iustum aliquam pœnam saltẽ a prin. sed mandant illum debere se sufficiẽter purgare aduersus notam illam & cõgrue docere de innocentia sua & bona fama quæ habetur inter fideles christianos & viros catholicos, & ecclesiasticos, ex q̃bus indicijs & probationibus purgatur omnis macula istius peccati, quæ contra ipsum fuerat obiecta, quę quidem purgatio quandoq̃ maior, q̃nq̃ minor. siue leuior requiritur secundũ grauitatem, vel leuitatem suspitionis & cõditionem persone, quam purgationem si ip se suspectus facere neglexerit postquã monitus fuerit ad illam faciendam erit excõmunicandus, a qua quidem excommunicatione nisi se legitime purgando intra annũ exemerit, anno elapso vt verus hæreticus condemnandus erit, & eisdem pœnis hæreticorum puniendus, ita ad litterã dicit text. in d.c.excommunicamus. el j.§.qui autem
2 inuenti, extra eo.ti. † Ex quo not. casum istum valde specialem q̃ quis ex sola suspitione damnatur in atrocissimis criminibus contra regulam ordinariam iuris communis quæ habet q̃ in causis criminalibus debẽt esse probationes luce clariores, l.sciãt cuncti. C. de proba. c.pia. de excep. lib. vj. et ij.qõ. viij. quisquis, & c. sciant. sed tu dic q̃ suspitio ista continuata in contumatia et in excõicatione per annũ est effecta adeo vehemens & velocissima ex qua dici potest q̃ sit orta præsumptio iuris indubitata & p̃ consequens euidens probatio, vt no. Bart. & doc. in l.si adulterium cũ incest. in princ. & in l.quod ait lex. ff. de adul. & Bal. in l. neq; natales. C. de prob. per Albe Gandi. in suo tracta. maleficior. in ti. de præsum. & indicijs indubi. & Ange. de Are. & quamplures alios modernos quos breuitatis causa non refero hic, dicam aliqua infra glo. igitur in d.c.excõicamus. §. qui autem. quam Abb. ibi multum commendat & sequitur, dicit q̃ iste nõ dicitur ex leui præsumptione dãnari, sed ex violentissima quę facit in dicto, indubitatum, & præsumptionem iuris expressam quæ vt dixi recipit incremẽtũ ex pertinacia illius qui stetit in excõicatione per annum & illius contumacia, q̃ tñ con-
3 trarium apparet de iure ciuili † vbi si reus steterit per annum contumax in non comparendo, eius bona annotantur, & fisco applicantur, qui reus si intra annum prædictũ redierit comparens recuperat bona sua & admittitur ad se defendendũ. l.j. & l. annus. ff. de requi. re. post annum vero rediens nõ recuperat amplius bona sed si vult se defendere admittitur ad eius defensiones & non condemnatur absens d.l.j.l.annus. & l. fi. ff. de requi. reis. & l. absentem. ff. de pœn. vide gl. in d.c.excõicamus. §. qui autẽ. quæ est valde notabiles quę in fi. ponit alium ca-
4 sum nõ minus superiore notabilẽ. ¶ Quid si aliquis ex alio crimine quã hæresis propter eius contumaciam fuerit excõicatus in qua excõicatione per annum induratus insteterit an poterit vt hæreticus condemnari, eo quia sustinuit excõicationẽ per annum, & concludit quod de hæresi condemnari non poterit, sed bene poterit condemnari de illo crimine pro quo fuerant excõicatus, quia illa excõmunicatio retenta per annum indurato corde in illa contumacia facit illum haberi pro confesso, vide Abb. qui hoc idem tenet in dicto c. excommunicamus. in ij. colum.

SVMMARIVM.

1 *Receptatores & fautores hæreticorum quibus sint pœnis afficiendi.*
2 *Receptatio hereticorũ est omnino interdicta.*
Hæreticis nec inter viuos nec in vltima voluntate relinqui potest.
3 *Credẽtes hæreticis pari sunt pœna plectẽdi.*

1 NONO videndū est de receptatoribus † credentibus & fautoribus hæreticorum quibus pœnis puniēdi sunt, & breuiter dicas ꝙ quamprimum de ipsorum crimine constat declarādi sunt excōicati, in quia quidem excōicatione si per annum indurato corde insteterint, nec se corrigere curauerint post annū efficiūtur infames vtraq; infamia ipso iure notātur ita ꝙ si laici sunt erunt omnibus actis iuridicis incapaces & vt mortui reputantur, clerici vero hisdem criminibus notati si per annū, vt supra in excōicatione insteterint. post annum omni officio & beneficio ecclesiastico sunt priuandi, nec mirādum est si grauior bus pœnis clerici puniuntur ꝙ̄ laici, quia vbi maior est culpa ibi grauior debet esse vindicta, sita dicit tex. ad literam in d.c. excōicamus, el j. §. credentes, extra eo. ti. Ex quo tex. no. ꝙ pro eodē crimine grauius puntur tur clerici ꝙ̄ laici de iure cano. ratione pre-

2 dicta. †Nota etiam ꝙ est omnino interdicta receptatio hæreticorum, etiam si essent parētes, filij, fratres, & similes, nec quis excusari potest ratione sanguinis, vt dicit gl. in d.c. excōicamus. §. credentes. Quinimo nemini licet etiā inter vtuos, aut in vltima voluntate quicq̄ relinquere de bonis suis proprijs, & in euentū in quę post mortem alicuius inuentū fuerit ꝙ is in vita sua vel causa mortis aliquid ex bonis suis prædictis hæreticis reliquerit vel donauerit, vt hæreticus damnandus, & declarandus erit etiam post mortem cuius cadauer & ossa si in loco sacro sepulta reperiūtur exhumāda sunt & in prophanis locis proijcienda, nec cuiq; parcitur licet esset eps, vt in c. ij. ꝙ incipit, si quis episcopus. extra eod. ti. Contra prædicta oppo. dum dicitur credentem debere excōicari d. §. credentes, nam text.

3 in c. pe. §. fi. eo. tit. dicit ꝙ credentes debēt eisdem pœnis licut hæretici puniri, gl. in c. accusatus. §. si vero. eo. tit. lib. vj. mouet istā q. & tangit difficultatem quam Abb. in d.c. excommunicamus el j. §. credētes, extra gl. reassumit, & tandem reddunt hanc solutionem quod in. §. credentes. el primo. illi receptantes erant ignari de illorum praua & damnabile intētione, sed putabāt illos esse bonos & catholicos viros, nec credebāt illorum erroribus, in d. authen. §. credētes. c. excōicamus. el ij. eo. ti. quod est penul. sciebant illos esse hæreticos, et credebāt ad vnguem illorum erroneis opinionibus, & ꝓ-

4 terea cum essent eadem labe polluti, ideo vt hæretici proprie sunt iudicandi. Vel dicas quod dictio illa credentes in d.c. excommunicamus, el j. improprie ponitur hoc est scientes, quia illi scienter receptabant hæreticos, non tñ credebant eorū erroribus, & ideo puniuntur leuioribus pœnis ꝙ̄ hæretici in d. vero. §. credentes. el ij. ponitur proprie de credentibus, i. illis qui sciunt receptatos esse hæreticos, & ēt quia eorum falsis opinionibus firmiter credunt ideo puniuntur vt hæretici. vide apost. d. Zacha. sup Abb. in d. §. credētes, qui aliter exponit illud verbū, sed mihi non placet.

SVMMARIVM.

1 *Suspectus de hæresi post factam abiurationem in hæresi expressa deprehēsus an possit damnari tanquam relapsus.*

2 *Supplicium vltimū infligitur ex ficlis probationibus in atrocioribus criminibus.*

3 *Reuocatio erroris nō admittitur nisi statim fiat post deprehensionem.*

Relapsus in hæresim quando quis dicatur.

1 DECIMO & vltimo quero, quidam † fuit habitus suspectus de hæresi & facta canonica purgatione arbitrio episcopi hæresim abiurauit, deinde post tempus aliquod deprehensus fuit in expressa hæresi, queritur an iste habeatur pro relapso & puniendus sit vt relapsus. iuxta not. in d.c. ad abolendam. in fi. vel sit admittendus ad defensiones, & pœnitentiam, ac si nunquā fuisset habitus pro suspecto, vt d.c. ad abolendam, in principio. Respon. tex. in d.c. ad abolendam. in fi. videtur velle ꝙ indistincte punitatur, vt relapsus. tex. autem in c. accusatus. in prin. eo. ti. lib. vj. aliter dicit distinguendo, et melius quod, aut suspitio propter quā iste abiurauerat hæresim erat grauis & vrgens, vt quia insurrexerat ex grauioribus, & vrgentibus indicijs & verisimilibus, & isto casu iudicatur vt relapsus, & eisdē pœnis punitur absq; vlla defensione. ita dicit tex. in d.c. accusatus. in prin. & ratio est, qa hanc secundam deprehensionē expressam declaraē animus illius ꝙ prima vice fuerit in mala opinione contra fidē Christi, in qua semper præsumitur continuasse vsq; ad secundam deprehensionem, ita dicit text. in

d.c.accusatus.in prin.ibi quidã iuris fictione censetur esse relapsus quæ quidẽ fictio siue præsumptio est iuris & de iure contra quam nõ admittitur probatio in cõtrariũ, vt no.doc.in c.afferte.de pręsum.& l.quod ait lex.& l.si adulterium cum incestu.& ibi Bart.ff.de adul.& l.filium diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie. iu.l.non est verisimile.ff.ꝙ met.cau.& per Bal.in l. neq; nata
2 les.C.de probatio. † Ex quo nota casum valde singularem quod in criminibus atrocioribus quis punitur vltimo supplicio ꝓpter fictas probationes cõtra regulã.l.sciãt cuncti.C.de probati.& ij.q.viij.quisquis.& c.sciant, & vide quæ supra dixi.q.viij.ita colligitur ex text.& gl.in d.c.accusatus.in prin.idem sentit Abb.in c.excõicamus el j. in gl.in vers.cõdemnentur extra eo.ti.quia alias potuisset per pœnitentiã euitare pœnam, sed tu dic quod non punitur ibi ꝓpter fictas probationes, immo propter veras & expressas ex quo fuit deprehensus in hæresi, & propterea punitur vltimo supplicio, sed illa prior suspitio hoc operat quod præsumitur siue fingit esse relapsus ex qua fictione siue præsumptione denegatur sibi facultas reuocandi & abiurandi hæresim, & hoc est quod in effectu operatur illa suspitio. Si vero suspitio pro qua prius abiurauerat hæresim erat leuis,& parua,tunc non habetur vt relapsus, sed est,ac si nunc prima vice peccasset,nec denegatur sibi reuocatio et abiurationis beneficium,vt possit pœnas mortis euitare vt d.c.accusatus.
3 §.j. †Et no.quod isto casu teneo qd.istius reuocatio non sit admittenda nisi incontinẽti fiat postquam fuit deprehensus in hæresi propter illam priorem suspitionẽ, quia caret suspitione relapsi.& in hoc vertit satis arbitrium iudicis qñ velit reuocationẽ ipsum admittere de quo dixi supra eo.q.v.in fi.vbi etiam tetigi verbũ de hoc, quod not. pro declaratione eorum quæ dixi.ibi pro quo facit quod habetur in l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re mil.& l.quis sit fugitiuus. ff.de edil.edi.& hoc est qd dicit tex.in d.c. accusatus.§.j. Et no.vnum in hac materia relapsionis quod nõ solum quis dicitur ralapsus in hæresim si in eadẽ specie hæresis bis peccauerit, verũ ẽt si in diuersis speciebus inciderit, quia in hac materia nõ attenditur modus siue species peccandi, sed considerat effectus violationis fidei ad quã oẽs species hæresis tendunt, vide tex.in c. pe.in prin.extra.eo.ti.& ibi Abb.

FINIS.

TRACTATVS

contra Hæreticam prauitatem per Gundissaluum de Villadiego Sacri Palatij Apostolici auditorem, ęditus, incipit fœliciter.

IVRECONSVLTORVM *consultissimo d. Bartholomeo Chassaneo, regij senatus apud prouinciarum Prouinciam supremo præsidi integerrmo, Ioannes Nicolaus Arelatanus* S.

CVM doctorum virorũ consuetudine,et frequẽtia Lugduni nonnunquã fruar (amplissime p̃ses) fortuito oblatus est elegans de hæreticis Tractatus,antiquus quidem succiq; plenus, ordinato stilo tm̃ ad eius rei enucleationem faciens quantũ obscuris prolixisq; voluminibus cęteri Iurecõsulti. verum is vsq; adeo veterum in curia corruptissime editus extitit, vt facile dixisses authorem nõ penituisse,si opus suũ iterum & ex interuallo regustasse proprius, atq; recognouisse fata siuissent.Dolui profecto,dolui multijuge eruditionis monumẽta orthodoxis admodũ profuctura tineis corrodi, & inter antiquitatis rudera cariem situmq;

ab omnibus pœnæ negligi, ac tam ſpectabilis viri ſudores nunquam nõ latere, quo fit vt *non intus mihi canens*, ſed communi ſtu dioſorum vtilitati conſulens, huiuſce libelli recognoſcendi curam ſubire minime ſim veritus. Opus igitur qua valui ſolertia repurgaui, compendiarijs ſummarijs prænotaui, ac deniq; elementario indice exornaui, vt hic poſſint ſtudioſi depromere quod *in rem ſuam futurum putant*, idq; citra laborem aſſequantur. Ad hæc ſecundum de hæreticis confecti tractatum, quinquaginta pronuntiatis ex immenſo iuris pelago decerptis (præter ea quę in Gundiſſalui tractatu ſcripta ſunt) refertum, ac tandem emunctis nitidiſq; characteribus omnia in lucem prodire curauimus, quibus ſane peragẽdis eo equius atq; intentius operam meam exhibui, quo huic noſtre etatt in tanta hæreti corum audacia non parũ adiumenti ſint allatura, vt qui alio telo Lutherane factionis conſcios confodere nequeo, hoc ſaltem dimicandi genere ſupprimendos, ac funditus euellendos doctrinis comprobẽ. Verũ dum huic ſeture mee patronum de more diſquirerem, qui eius tutelam ſuſciperet, & a zoilorum obtrectationibus caninaq; facundia protegeret, nullum mediuſfidius te præſtãtiorem concipere valui, cui primitias meas tutendas reponerem, quãdo quidẽ quantis pelluceas virtutibus, cum eminens dignitatis culmen, ad quod animi tui egregijs dotibus euectus es, iam omni euo celebranda *commentaria in cõſuetudines Burgundie*, reſponſa, vel Affricano ſurecõſulto digna, glorię mundi catalogus, alia deniq; innumera tui ingenij monumẽta aperto ſunt in documẽto. Subuerebar, ita me dij bene amẽt, tibi viro omni ex parte abſolutiſſimo tam leuiuſcula nuncupare, nt tua clementia, integritas, atque religio mihi calcaria adhibuiſſent. Commodum ſi quidem fuit' & rationi conſonum, vt integerrimo, ac chriſtiano præſidi hæreticorumq; expugnatori imperterito hæc de hæreticis ſcripta dicarentur. Quare præſes Illuſtriſsime hãc ingenioli mei feturam equo animo ſuſcipe. in quibus ſane ſi quippiam auribus tuis repurgatiſsimis frigidum, atque ieiunum occurrerit, id tue ſubmitto cẽſure. noſti, enim q̃ arduum ſit vetuſtis nouitatem dare, nouis authoritatem abſoletis nitorem, faſtiditis gratiam, & obſcuris lucẽ. ad hæc in omnibus bene dicere & in nullo peccare, teſte Iuſtiniano, potius diuinum q̃ humanum eſt, Vale felix.

OMINVS noſter olim in Euangelio prędixerat, Circa finem ſeculi pſeudo Chriſtos & pſeudo Prophetas ſurgere, & multos ſeducere, & fideles ſuos multas in mundo habi turos preſſuras. Sed ta men portas inferi non præualituras. Proinde vt dicit Apoſtolus, Oportet hæreſes eſſe vt qui probati ſunt manifeſti fiant. Quapropter oportet nos cum propheta ex aduerſo cõſurgere & murum opponere pro domo Iſrael, & Euangelici meminiſſe mandati, quo ab ipſa veritate præcipit, quod ſi nos oculus, aut pes, aut dextera ſcandalizauerit manus a compage corporis auferatur, cum melius ſit his carere membris. Nam ſuperfluo extra eccleſiã poſitis reſiſtimus, ſi ab his qui intus ſunt in eis quos decipiunt vulneramur. Hi enim nec vt infideles, diſcedunt, neq; permanẽt, vt fideles, ſed myſteriorum præcepta notitia et fide noſtre ſecretioribus perſcrutatis, conuerſi poſtmodum impugnant nos & contradictionibus ſuis corda noſtra diſrũpunt conculcantes verbi dominici margaritas et ornamenta fidei maculantes. Ex quibus nouiſsime diebus iſtis multi in prouincijs, & regnis tue dictioni ſuppoſitis in lucẽ prodierunt qui ante in antris latebant legẽ veterem ſuſcitãtes quæ ab olim ſepulta iacet, ac *in paſsione Chriſti conſumata eſt*, iuxta ipſius vocẽ inter crucifixores emiſſam q̃ etiam velum quod ipſius ſecreta tegebat ſciſſum eſt in duas partes a ſummo vſq; deorſum, vt releuata facie myſteria iſu cõſpiceremus. quiq; emulatores Moyſi ſe tacãnt, cum reuera ipſius capitales exiſtant inimici vt pote doctrinã eius vt falſam reſpuentes, Si enim, vt veritas inquit, Moyſi crederent vtiq; & Chriſto crederent. De illo enim ipſe ſcripſit, Vnde & illud Hieronimi, Prohdolor prouincie tue competere ſatis video, ibi enim ceſpite terra fecundo dominici ſeminis puritatem centeno fructu olim referebat. Nunc autem fuſſis obrupta frumenta in olium auenaſq; degenerat, ibi quondã ſol iuſtitie Chriſtus oriebatur. Nũc autem Lucifer ille qui ceciderat ſupra ſidera poſuit thronum ſuum. Cum itaq; ſceptrum regni de manu altiſsimi ſuſceperis & pro tanti honoris faſtigio talionem ei iuxta vires tua celſitudo impẽdere teneatur. Aſſurge obſecro viriliter & veſtigia redẽ-

ptoris amplectere & vbi mulieres Hieruſalem eum plangebant & lamẽtabantur, cum batulans ſibi crucem exiret in caluariũ, tu qui iam examinatum in cruce & poſtea reſurgentem adoras fontem aperti lachryma rum ubi rurſus manibus huiuſmodi ſcelera eorum hominum illum expui, blaſphemari, crucifigi, & lancea perforari dictim vides. Nã iuxta illud heſter, Quis nouit vtrũ idcirco veneris? vt in tali tempore parare ris? ꝙ vbi tua maieſtas vt dignum eſt peregerit vniuerſi ditioni tue ſubiecti clamabunt, teq; benedicent dicentes, Tu gloria Hieruſalem, tu letitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri quia feciſti viriliter, & poſtremo poſt temporale regnum quod obtinens eterni regni gloriam conſequeris. Et quo magis iuridice iſta peragi queant præſentem tractatum agere inſtitui, & materiã proſequi ordine ſubſequenti.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus quis dicatur, & ex quibus cenſendus ſit hæreticus.*
2 *Directe & principaliter quæ dicantur ad fidem pertinere & quæ indirecte ſeu ſecundario.*
3 *Simonia large dicitur hæreſis.*
Excommunicatus improprie & largo ſumpto vocabulo hæreticus dici poteſt.
4 *Ad hæc contumax, & infidelis.*
5 *Fides principaliter in corde, & ſecundario in ore conſiſtit. idem dicito in hæreſi. numero 6.*
7 *Puniri an debeat qui aliqua contra fidem protulit quæ iocoſe non ſerio protuliſſe aſſeuerat.*
8 *Verba iniurioſa & improba ſerio non loco prolata extitiſſe, in dubio præſumuntur.*

QVÆSTIO I.

1 PRIMO quero † quid faciat hæreticum, & quis ſit hæreticus. Ad hoc reſpondet magiſter quarto ſententiarum diſtinctione xiij. inducendo varias ſanctorum ſententias. Ait enim Hilarius, Extiterunt plures qui cœleſtium verborum ſimplicitatem non veritatis ipſiu abſolutionem ſuſciperent aliter interpretantes quod dictorum virtus poſtularet. De intelligentia enim hæreſis non de ſcriptura eſt, & ſenſus non fermo ſit crimen. Idem intelligentie ſenſus in crimine eſt. Hieronymus dicit quod ex verbis inordinate prolatis incurritur hæreſis. Auguſtinus diffiniens quid ſit hæreticus ait, hæreticus eſt qui pro alicuius temporalis commodi & maxime glorie principatuſque ſui gratia falſas, ac nouas opiniones, vel gignit, vel ſequitur. Gregorius ſuper Ezechielem, qui in expoſitione ſacri eloquij, vt auditoribus placeat, aliquid fingit ſua verba loquitur non dei. *Qui autem in verbis dominicis aliter quàm is qui protulit ſenſerit, & ſi ſub alio intellectu tamen ad edificationem charitatis tendit domini ſunt verba quæ dicit*, hæc ille, inter iſtas autem diffinitiones illa Auguſtini videtur eſſe præſtantior, & hanc ſequutus eſt Gratianus, vigeſimaquar taſquæſtione tertia, capitulo hæreticus. & gloſſ. in clementina vnica. de vſuris, Sanctus Thomas quarto ſententia, diſtinctione decimaterti a, articulo tertio, dicit quod hæreticus dicitur qui a fide diuiſus eſt. & hoc facit ex quadam electione, ad cuius euidentiam conſiderandum eſt ſecundum eũ quod in fide ſunt aliqua ad quæ explicite cogno ſcenda omnis homo tenetur, vt ſunt articuli fidei. Vnde ſi in his aliquis errat infidelis reputatur & hæreticus ſi pertinaciam adiungat. Si autem circa illa ad quæ explicite credenda homo non tenetur erret, non iudicatur hæreticus, vt ſi aliquis ſimplex credat, Iacob patrem fuiſſe Abrahe, quod eſt contra veritatem ſcripture, quam fides profitetur, quouſque ſibi innoteſcat quod fides eccleſiæ contrarium habet, quia non diſcedit per ſe loquendo a fide eccleſiæ, niſi ille qui ſcit hoc a quo recedit de fide eccleſiæ eſſe. Et quia quædam ſunt quæ in fide eccleſiæ implicite continentur, vt concluſiones in principijs, ideo in his diuerſe opiniones quouſque per eccleſiam determinetur quod aliquid eorum eſt contra fidem eccleſiæ, quia ex eo ſequitur aliquid contrarium fidei directe. Idem ſequitur præfatus doctor ſecunda ſecundæ quæſtione xj.
2 articu. ij. vbi ſubiungit quod † aliqua dicuntur pertinere ad fidem dupliciter. Vno modo directe & principaliter ſicut articuli fidei, alio modo indirecte & ſecundario ſicut ea ex quibus ſequitur corruptio alicuius articuli, & circa vtraq; poteſt eſſe hære-

sis eo modo quo & fides. Idem tenet prima parte q. xxxiij. articulo iij. & inde est quod nedum est hæreticus qui male sentit de articulis fidei, sed etiam ille qui non tenet rectam fidem erga sacramẽta ecclesię, de hæreti. ad abolendam in prin. Ex quibus sequitur quod si extra prædictos casus reperiatur alius in quo quis dicatur hæreticus
3 illud erit large & impropriè† per quẽ modũ debet intelligi id quod dicitur quod simonia est hæresis. j. q. j. eos. de simon. c. quoties. Item & quilibet excõicatus, & qui priuilegium Romane ecclesię infringit & qui
4 eius præcepta transgreditur,† ità cõtumax & quilibet infidelis & plures alij modi qui no. per gl. xxiiij. q. iij. illi qui. & per Innocẽ. de hære. firmissime. per Hostien. in sum. de hære. §. j. & c. si papa. xl. distinctim, ita tenet Cald. consi. iiij. ti. de hęre. Confirmatur etiã istud per id quod dicit S. Thom. iij. senten. vbi supra dicit quod simoniaci dicũtur hęretici per similitudinẽ, quia sicut hæreticus contra fidẽ sentit, ita simoniacus operatur, ac si contra fidem sentiret dum prætio sacra vult adipisci, & per eundem modũ intelliges alios modos impropriè hæresis de
5 quibus prædictum est, & quia fides† principaliter consistit in corde, & etiã secundario
6 in ore autem confessio fit ad salutem.† Similiter hæresis principaliter cõsistit in corde secundum quod Hilarius dicit. Intelligẽtię sensus in crimine est, sed secundario in ore. Vnde Hieronymus dicit, quod ex verbis inordinare prolatis incurrit hęresis, nõ quia hæresis per se in his consistat, sed quia sunt occasio & causa erroris vt Thomas ibi. Adde etiam quod verba sunt signa earum quę in anima sunt passionum vt philosophus dicit. Non enim præsumitur quis dicere quæ ante animo non cogitauit de li-
7 be. lega. labeo. †Sed quero iuxta hoc. Pone quod ille qui dixit aliquid contra fidem dicit se nõ seriosè nec ex animo, sed potius per lubricum lingue, aut ioco illud dixisse an sit puniendus. Lappus & do. Card. in d. cle. vnica. §. fane. de vsur. Dicunt quod extraordinarie punietur arbitrio iudicis, & *imponetur ei aliqua leuis pœnitentia salutaris* xvij. dist. nec licuit. xxiiij. qõ. j. hæc est fides. Augerem tñ ego pœnam ex qualitate personę. & ex qualitate loci et personarum astantium et scandali exinde insurgẽtis quę omnia & etiã alia in puniendis delictis sunt attendenda. de homi. ficut dignum. in prin. ff. de pœn. aut facta. talis enim locus non est permittendus, per quem ventitur ad crimina. ff. ad l. Aquiliam nam ludus. de homi. cõtinebatur. & ibi in gl. Item qñ per lubricum lingue, si fuit in culpa, vt hæc lubrici-
9 tas in eo causaretur puniet, alias non.† Presumerem tñ ego verba seriosè fuisse dicta & ex malo animo processisse per iura præ dicta. & ertam quia omne male factum praue præsumitur actum, vt in l. si non conuitij. C. de iniur. & de præsum. c. j. nisi ex aliis cõiecturis cõtrarium appareret. Eo tamen casu quo huiusmodi verba non saperent hæresim, sed excusarentur loco uel lubrico linguę non posset pœnam infligere inquisito. argu. c. accusatus. §. fane. de hære. lib. vj. sed ordinarius illud faceret.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis vnde dicatur.*

2 *Iudeus & Sarracenus hæretici nequaquã dici queunt.*

3 *Hæreticus vocitandus non est qui errans aliquid fieri contrarium asserit modo corrigi & emendari paratus sit vbi sese cognosceret errore lapsum.*

Hæreticus dicitur qui falsam sententiam et fidei contrariam pertinaciter defendit.

4 *Hæresis pertinaciam requirit.*

QVÆSTIO II.

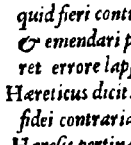

SECVNDO quero vnde dicatur hæresis.† Ad qđ
1 dicendum secundum Isidorum quod hæresis est nomẽ grecum & idem quod diuisionem importat. Vnde & *hæretica* diuisiua dicuntur. Hieronymus tamen in epistola ad Galatas. & habetur transumptiue. xxiiij. q. iij. hæresis. dicit quod hæresis grece ab electione dicitur quod, s. eam sibi quisq; eligat disciplinam quam putat esse meliorem, & vtrunq; istorum dicitur cõuenienter. Ex hoc enim quis efficitur hæreticus quod eligit singularem opinionem tenere diuisam & distinctã a cõi ecclesiæ catholice dogmate & deter-
2 minatione.† Vnde si quis nunquam fuisset in vnitate ecclesiæ vtpote iudeus vel Sarracenus etiã si teneat contraria fidei nostre non est iudicandus hæreticus. non enim potest dici diuisus ab vnitate ecclesiæ *qui nũquam in ea fuit*, vt dicit glo. in cle. vnica. de vsur.

3 vsur. †Similiter ēt si quis catholicus teneret contrariū aliquid fidei, non tamē eligens, sed per errorē credēs illud ēt per catholicā ecclesiā teneri paratus corrigi vbi in errorem se lapsum cognosceret nō esset hæreticus Pro quo est optimus tex. xxiiij. q.iij. dicit Apostolus, vbi cum dicit, Sed qui sententiam suam quamuis falsam atq; peruersam pertinaci obstinatione defendunt, præsertim quam non audacia suę præsumptionis peperint, sed a seductis, atq; in errorem lapsis parentibus acceperunt querunt, autem cauta solicitudinem veritatē corrigi parati cum inuenerunt, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. Competit autē & latine hoc nomen eidem. Nam potest dici hæresis abhærendo quia suę opinioni vehementer inhæret per electionem, vt prædiximus, & ex prædictis iustificari potest quod not Innocen. de summa trinita. capit. firmiter dicens quod si aliquis habet fidem catholicam implicite, quia credit quicquid ecclesia credit sed falso opinatur naturali ratione motus quod pater maior vel prior sit filio, qd tres persone sunt tres res a se inuicē distincte & separate & distantes, quod non est hæreticus. dummodo hunc errorē suum non defendat, & hoc ipsum credit, qa credit sic ecclesiā credere & suam opinionem fidei ecclesie supponi paratus se submittere iudicio ecclesiæ, vbi ecclesiam sci-
4 ret contrarium sentire. hæresis † enim requirit pertinaciam, vt de sum. trini. clemen. vnica. §. porro. & dicta clemen. vnica. §. penulti de vsuris. Licet tamē ego excusarem huiusmodi hominem ab hæresi. Non tamē excusarem illum a peccato si errauit in his quæ scire tenebatur de pertinentibus ad fidem. De quibus per sanctum Thom. ij. ij. q. ij. articu. v. quia & ipsa ignorantia est peccatū in his quæ scire quis tenetur. xxxviij. distinctio qui ea. & per Philosophum tertio Ethico. & per magistrū secundo senten. distinctione xxij.

SVMMARIVM.

1 *Schisma & hæresis in quibus discrepent.*

2 *Schismaticus dicitur qui superbe & contumaciter papæ subiici non vult.*

3 *Hæreticus dicitur qui ideo ab obedientia papæ recedit quia [illegible] non credit habere canonis [illegible] potestatem, aut quod ecclesiæ potestas non residet pœnes eum.*

QVÆSTIO III.

1 TERTIO quæro an † scismatici sint iudicādi hæretici. Ad quod respondet Hieronymus in epistola ad Galatas, & habetur trāsumptiue. xxiiij. quæstio. iij. inter hęresim ꝙ inter hęresim & schisma hoc interest, quod hæresis peruersum dogma habeat. schisma vero post episcopalem discessionem ab ecclesia separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest diuersum. Ceterum nullum schisma est, nisi sibi aliquam hæresim confingat, vt recte ab ecclesia recessisse videatur. Et ad clariorem intellectum huiusmodi considera quod hæresis & schisma distinguitur secundum ea quibus vtrumq; per se directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei. Schisma autem opponitur vnitati ecclesiasticæ charitatis. Et ideo sicut fides & charitas sunt diuerse virtutes, quamuis quicunque careat fide careat charitate. Ita etiam schisma & hæresis sunt diuersa vitia, quamuis quicunque est hęreticus sit etiam schismaticus, sed non cōuertitur. Verum est tamen ꝙ sicut amissio charitatis est via ad amittendum fidem, iuxta illud j. Thimo. j. A quibus quidam aberrantes scilicet a charitate & alijs huiusmodi conuersi sunt in vaniloquium &c. Ita etiam schisma est via ad hæresim. Et sic innuit Hieronymus in authoritate præinducta, ita declarat sanctus Thomas secūda secundæ, quæstione trigesimanona articulo primo. & propter hoc dicit gloss. vigesimaquarta quęstione prima. didiscimus, quod schisma inueteratum sapit hæresim, quasi velit quod si non esset hæreticus non perduraret tandiu in schismate. Ex qui-
2 bus infertur quod † si quis recederet ab obedientia papæ qui vices Christi tenet qui est caput ecclesiæ nolens superbe & contumaciter & in contemptum ei subijci es-
3 set schismaticus tantum. † Vbi tamen ideo recederet ab ipsius obedientia, quia crederet quod ille non habet potestatem condendi canones, aut ꝙ potestas suprema ecclesiæ non residet pœnes ipsam tanquam qui vicem gerit eius qui est caput ecclesiæ qui est Christus, iuxta illud Apostoli ad Colo. ij. & ad Ephe. primo qui dedit ipsum caput supra omnem ecclesiam, iste hæreticus iudicandus foret vt dicit glo. xix. dist. cap. nulli. & in cap. generali. de elec. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis species quot sint.*
2 *Scripturam sacram quis exponere aliter dicatur quam spiritussanctus flagitat.*
3 *Hæresis prima post Christi aduentum quæ fuerit.*
4 *Hæreses cur hodie maiores quam olim suboriantur.*
5 *Deus cur sinat tot hæreses esse, & tantorum hæreticorum animas in infernum mergi.*
6 *Secreta Dei (vt pote quæ nobis altiora sunt) minime inquirere debemus.*

QVÆSTIO IIII.

1 QVARTO quero, †Quot sunt species hæresis, Hoc determinat Isidorus, viij. lib. Ethimo. c. v. & habetur trãsum. p iue. xxiiij q. iij c. quidam vbi multe enumerantur, quibus sic enumeratis magister Gratianus subinfert aliã hæresim dicens Sed quicunque aliter sanctã scripturã intelligit quã sensu spiritussancti flagitat a qua scripta est, licet de ecclesia non recesserit tñ hęreticus iudicari põt. Et habetur hoc a Hieronymo, vt supra diximus in primo mẽbro. Et intel
2 lige † ꝙ ille dr̃ aliter exponere sanctam scripturã quam spiritussanctus flagitat qui ad hoc sanctã scripturam retorquet ꝙ contrariatur ei quod per spiritũ sanctũ est reuelatum, Ita dicit Thomas ij. ij. q. xj. arti. ij. Ex quo sequitur ꝙ si quis daret aliquẽ intellectum sacre scripture qui non esset cõtra veritatem reuelatam per spiritum sanctũ, sed præter illam non ad corruptionẽ fidei, sed ædificationem fidelium non esset hęreticus iudicandus. Et hoc satis aperte innuit Gregorius super Ezechielem vt patet in authoritate inducta supra in primo mẽbro. Augustinus ẽt in libro de Hæresibus, cõmemorat aliquos catholicos tractatores qui de hęresibus scripserunt diuersas earũ species enumerãtes. ipse ẽt ibidẽ nominatim plures ex-
3 primit. † Inter oẽs autẽ hæreses post Christi aduentũ prima fuit illa quã quidẽ discipuli incurrerũt de sacramẽto altaris, de qua scribitur Ioã. vj. Cum enim Christus prædixisset, nisi manducaueritis carnẽ filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitã in vobis. Et subiunxisset quædam alia iuxta hoc, illi perditi homines dixerunt, durus est hic sermo & quis poterit eum audire, & ex illa die abierũt retro. Et vt dicit ibi Nicolaus, Non est intelligendu hoc de duodecim Apostolis vel de septuaginta duobus discipulis, quia isti Christo adheserũt, secundum quod patet ex discursu euangeliorũ, sed multi alij sequebantur ipsum ad audiendum eius doctrinam, & de istis multi retrocesserunt, & quod ista fuerit prima hæresis patet de consec. dist. ij. prima hæresis. & postq̃ illi sancti patres de quibus prędiximus prædictas hæreses conscripserunt multe alie suborte sunt nouiter & dietim suboriũtur. Et iuxta verbum saluatoris nostri. De quo in primo themate præmisimus,
4 † quo magis fini sæculi appropinquat, eo magis hæreses subcrescent, quod partim ex prælatorum negligentia prouenire conspicuum est. dormientibus, n. hominibus, vt saluator inquit Inimicus homo superseminauit Zizania. Ex alio etiã prouenit quoniã post illa tẽpora, quo illi sancti doctores scripserunt multi articuli fuerunt per ecclesia determinati quod sint contra fidẽ. Vnde si quis modo pertinaciter cõtrarium affirmaret, hæreticus censeretur ꝙ minime contigisset ante determinationem ecclesiæ, vt dicit Thom. j. parte. q. xxxij. arti. iiij & prodest scire huiusmodi hęresum species vt ex illis possit cognosci quis sit hæreticus vel quid faciat hæreticũ, de quo in j. dubio tactũ est, ꝙ non sine difficultate cognoscitur in aliquibus articulis, vt dicit Aug. in libr. de hæresibus. Illud tñ indubitatum existat quod cũ maiũ infinitũ sit vt Pithagorici dicunt teste Philosopho. ij. ethic. & per consequẽs infiniti errores possent occurrere contra fidẽ cõsequenter possent hæreses in infinitum multiplicari. Sed iuxta prædicta quæreret aliquis curiosus de schola eorum qui volut sapere plus quam oportet sapere
5 contra doctrinam apostoli, † Cur Deus permittit tot hæreses esse totq; eorũ sectatores in inferno demergi. Ad hoc respondet August. & hr in c. fin. xxxiiij. q. iij. Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hæreticos esse permittit, vt cũ interrogant nos ea quæ nescimus sic discutiamus pigritiam & diuinas scripturas cupiamus. Ideo, n. Apostolus ait, Oportet hæreses esse vt qui probati sunt manifesti fiant. Hi enim ideo probati sunt qui bene possunt docere. Et quãquã iste intellectus Augustini sit bonus ad illam authoritatem apostoli, superficies tamen litere magis capit hũc sensum, vt ideo

deus permittat hæreſes eſſe, vt cõſtantia fidelium comprobetur ſed vtrumq; recte di-
6 ctum extat, vel d cas†q iſta quæ in ſecretis dei conſiſtunt non ſunt a nobis inquirenda, iuxta illud eccle.iij. Altiora te ne ſcruta e is fueris, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus & poſtea ſubditur. Multos enim ſuppla uit ſuſpitio illorũ, & in vanitate detinuit ſenſus eorũ. & Eccleſia. vij. quid neceſſe eſt homini matora ſe quærere, cum ignoret qui l co iducat ſibi in vita ſua, & poſt pauca. Neque plus ſapias quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. Habemus etiã exẽplum Apoſtoli, qui cum de prædeſtinatione verba ageret, & puemiſſet ad illud, quare quoſdam eligat, alios autem reprobet, ſuxta illud, Iacob dilexi, Eſau aũt odio habui ſapientiſſime intulit, O altitudo diuitiarũ ſapientie & ſcientie Dei quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius & inueſtigabiles vie eius, & de eodẽ Auguſt. ſuper ioã. in illo verbo, Nemo poteſt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit eum. Dicit quare hunc trahat & quare illũ non trahat noli inueſtigare ſi non vis errare, Per id re ſpondet magiſter ſecũdo ſenten. diſt. xxiij. his qui querũt, cur Deus permiſerit primũ hominem peccare cũ poſſet eius voluntatẽ vertere in bonũ quia omnipotens eſt. Poſſet inquit ille reuera, cur non fecit, quia nolluit, Cur, noluit ipſe nouit, Non debemus plus ſapere quã oportet ſapere hoc vnum in hmõi debet nobis abũde ſufficere, quod vt dicit Auguſt. in Enchiridion, Deus omnipotens, cui rerũ eſt ſumma poteſtas cum ſumme bonus ſit nullo modo lineret aliqd mali eſſe in operibus ſuis, niſi vſq; adeo eſſet omnipotẽs, & bonus vt bene faceret ẽt de malo quomodo aũt illud intelligatur, & qualiter ex malis Deus eliciat bona, latiſsime profequitur magiſter, j. ſent. diſt. xlvj. & per prædicta etiam ſufficienter ad id quod multi petunt, Quare Deus permittat legem machometi in tantum prævalere.

SVMMARIVM.

Hæretici quibus infidelibus aſſimilẽtur, & qui infideliũ inuicẽ inter ſe æquiparẽtur.

2 *Renitentis ſuſcepte fidei grauius eſt delictũ, quã eius qui nunquam ſuſcepte renituitur.*

4 *Hæreticorum infidelitas maior eſt quã iudæorum intellige ſane nu. 3.*

Hæretici an ſint idolatris coequandi.

5 *Hæretici qui fide chriſtiana derelicta iterũ ad moſaicam legem reuertuntur, peiores ſunt cæteris.*

Apoſtatã eum dicimus qui deſerta chriſtiana religione ad Iudaiſmũ confugit, et apoſtaſia improbitatis deteſtatio. & nu. 6.

7 *Iudæus ſectam ſarracenorum adiens ample ctendus ſit.*

8 *Apoſtate iudæorum legem repetentes, multo peiores ſunt, quam ſi ad ſarracenorum ſectam ſeſe conferrent.*

9 *Iudei cæteriſque id genus infideles cur ab eccleſia tolerentur, & quare potius Iudæi quam alij.*

QVÆSTIO V.

1 VINTO quero†de comparatione hæreticorum ad alios infideles, & infidelium inter ſe inuicem. Ad quod dicendũ ſecundum Thomam ſecunda tj q. x. arti. vj. quod in infidelitate duo poſſunt conſiderari quo
2 rum vnum eſt comparatio eius ad fidẽ, †& ex hac parte grauius peccat contra fidem q renuitur fidei ſuſcepte. Sicut grauius peccat qui non implet quod promiſit, quã qui quod nunquã promiſit, & ſecundũ hoc infidelitas hæreticorũ qui profitentur fidem Euangelij & ei renituntur eũ corrumpẽtes grauior eſt quam Iudæorum & aliorũ infidelium qui nunquam fidem euangelij ſuſceperunt ſed quia iudæi ſuſceperunt figuram euãgelij in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt, Ideo etiam eorum infidelitas eſt grauius peccatum quam infidelitas gentilium qui nunquam fidem euangelij ſuſceperunt. Aliud quod in infi-
3 delitate conſideratur eſt corruptio eorum quæ ad fidem pertinent, & ſecundum hoc cum in pluribus errant gentiles quam iudæi, & iudei quam hæretici, grauior eſt infidelitas gentilium quam iudæorum, & iudæorum quã hæreticorũ, niſi forte quorũdã, puta Manicheorũ qui ẽt circa credibilia plus errãt q gentiles. Harũ tñ duarum grauitatum prima præponderat ſecunde quãtũ ad rationẽ culpe, q infidelitas habet magis rationẽ culpe, ex hoc qđ renuit fidei q ex hoc qđ nõ habet ea quę ſunt fidei. hoc. n. vltimũ vr magis ad rationẽ pœne pertinere, Vnde ſimpliciter loquendo infidelitas

hereticorum est pessima. Staũt queras ex quo inter infideles peiores sunt hæretici vt
4 proxime dix mus. Quod si cõparemus eos ad idolatras? id hoc dicendũ secũdum Thomam secunda ij.q.xcviij.artic.iij. quod grauitas alicuius peccati attendi potest dupliciter, Vno modo ex parte ipsius peccati, & sic peccatũ idolatrie est grauissimũ. Sicut enim in terrena republica grauissimũ esse videtur quod aliquis honorẽ regiũ alteri impendat quã vero regi, quia quantum in se est totum reipublice perturbat ordinem, ita in peccatis quæ contra Deũ committuntur, quę tamen sunt maxima, grauissimum esse videtur qđ aliquis honorẽ diuinũ creature impendat, quia quantum in se est facit aliũ Deũ in mundo manens principatũ diuinũ. Alio modo potest attẽdi grauitas ipsius peccati ex parte ipsius peccantis, sicut dr̃ grauius peccatum eius qui peccat scienter, quam eius qui peccat ignoranter, & secundũ hoc nihil prohibet grauius peccare hæreticos qui scienter corrumpũt, quã idolatras ignoranter peccantes. Ex his
5 iu clare poteris inferre quod †cum isti hæretici qui nouiter in Hispania detecti sunt, potius apostate quã simplices hæretici sint iudicandi, cum non in parte tantũ de fide Iesu Christi male sentiant, sed in totũ eam abiiciant ad legẽ Moysi iam diu sepultã reuersi peiores quam alij hæretici sunt iudicandi, quia in pluribus, immo in totũ aberrant. Vnde super illud Apostoli a Galatas quarto. Quomodo conuertim ni iterum ad egena & infirma elementa, dicit glo. Hieronymi, Legis obseruãtia cui tãc dediti erãt, erat peccatum pœnæ par seruitutis idolorũ cui ante conuersionem vacauerãt, & sic apparet quod est crimen pœnæ, par idolatrie, & nedum propter atrocitatẽ delicti quin ẽt propter periculũ proditionis deberẽt principes eos a suo consortio in totum expellere, præsertim ne participes fierent consiliorum suorum, aut eorũ quæ statum regium concernunt qp aperte dicit concilũ Toletanũ. De quo hr̃.ij.qõ.vij.c.nõ põt. cuius verba sunt. Non potest ergo homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Vnde subiungit de quibusdã iudæis qui dudum Christiani facti & demũ in Christi fide sunt præuaricati, vt a testimonio repellantur. Non est enim eis credendum, qui fidei veritatem a se abiecerunt. & istud stat in aperto, qui, n. fidem Christi susceptã ad quam strictissime tenetur fefellit, quomodo fidem quam principi terreno debet firmam tenere poterit?

Ad quod etiam facit quod scribitur prouer
6 biorũ.vj.† Homo apostata, vir inutilis gradiens ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur prauo chorde machinatur malum & in omni tempore iurgia seminat. habet ẽt aliud malum huiusmodi apostasia, quod qui eam incurrit vix potest ad bonum reuocari, vt dicit Apostolus ad Hebreos vi. Impossibile est eos qui semel illuminati sunt, & post pauca & prolapsi sunt, scilicet per apostasiam, rursus renouari ad pœnitentiam. & accipitur ibi impossibile pro difficili. Hic est enim vnus modus impossibilitatis vt habetur. v. Metha. qđ possimum in istis de quibus paulo ante præmisimus locum habet, qui a parentibus iudeis perfidiam legis veteris cum sanguine trahunt. Et ex his inferri potest ad quæstio-
7 nẽ quam posuit Oldradus consi.ij.† An iudeus tranlens ad sectam Sarracenorum sit puniendus, & tandem post multa concluſit quod non, & inter cæ era motiua sua est illud quod deterior est infidelitas iudæorum quam Sarracenorum aut gentilium vt supra diximus. Pro quo etiã est tex. apertus, j.q.j. nonne. cum ergo de peiori transeat ad minus malam, non est ob hoc puniendus.
8 Ex quo etiam sequitur quod †illi apostate qui in legem iudæorum recidunt, peiores sunt quam si essent apostate legem Sarracenorum amplectentes, vel aliam huiuscemodi. Vnum tamen non omittam quod licet omnes infideles tam iudei quã alij sint mali & iniqui vtpote infideles, †tolerantur tamẽ per ecclesiam in infidelitate sua, vt vel sic tolerati finaliter conuertantur ad fidem, vt de multis iam videmus, vt in c. qui sincera. xlv. distinct. & capit. sicut iudęi. de iude. Magis tamen sunt tolerabiles ritus iudæorum quam aliorum infidelium, licet iudæi sint peiores vt diximus. Cuius ratio est, quia cum in eis olim præfiguraretur veritas fidei quã tenemus prouenit hoc bonũ quod testimonium fidei nostre habemus ab hostibus & quasi in figura repręsentatur nobis quod credimus quod in aliis infidelibus nõ contingit, vt dicit Thomas in secunda secũ de. q.x. artic. xj. & hac consideratione, licet iure non sit expressa, iura prohibent ne Sarraceni publice faciant cerimonias suas inuocãdo publice nomen Machometi, vel similia faciendo vt in clementina vnica, de iude. Hoc tamen non reperitur prohibitũ in iudæis & hoc tenent Matthe. & domi. Cardina. & Ioannes de Imola in dicta clementina.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici an tolerandi sint.*
2 *Perniciosus populo, e medio tollendus est, nē eius contagione cæteri quoque corrumpantur.*
3 *Hæresis, instar cancri serpere dicitur, & idcirco eradicanda, ne totū corrodat corpus.*
4 *Crimen proximi ita demum celandum est, si in totius populi corporalē spiritualemq; perniciem non vergat.*

QVÆSTIO VI.

1 SEXTO quero † an hæretici sint tolerād? Et distinguēdum est, quia aut occurrit casus in quo non possent puniri hæretici q̄ iin simul puniātur & boni. Vel quia latent inter bonos. Vel qui habent multos sequaces, ita quod sine catholicorum periculo interfici nō possunt, & tali casu hęretici sunt tolerandi & hoc aperte dñs ostendit Matthei xiij. vbi in parabola prohibuit colligi Zizania, ne forte eradicantes Zizania, eradicarent simul & triticum. Quādo vero ex occasione hæreticorū non imminet periculū bonis, sed magis tutela & salus tūc licite possunt occidi, vt dicit Augustinus cōtra Parmenianum. Sic enim si saluti totius corporis humani expediat præcisio alicuius membri, puta cū est putridum vel corruptiuum aliorum membrorum laudabiliter & salubriter abscinditur. Ita cum quælibet persona singularis comparetur ad to-
2 tam cōmunitatem sicut pars ad totam, † Si aliquis homo sit periculosus communitati & correptiuus ipsius propter aliquod peccatum, laudabiliter & salubriter occiditur, vt bonum commune conseruetur, modicū enim fermentum totam massam corrūpit. vt prime ad Corinthios. v. Ad hæc adaptari possunt no. per Thomam ij. ij. q. lxiiij articu. ij. & si hoc in alijs enormibus criminibus locū habet, fortius in crimine hæresis, ꝙ sua grauitate flagitiosissimū est, vt in pręhabitis patet eo maxime quia iuxta Apo-
3 stolum secunda ad Thimo. ij. † hæresis vt cancer dicitur serpere. Vnde resecanda est a principio, ne paulatim intima cordis corrodat, & spiritualem vitam adimat, resecāde siquidem sunt putride carnes & scabiosa ouis a caulis repellenda, ne tota domus massa corpus, ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexādria vna scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressus est, totum orbem eius flamma est populata. xxiiij. q. iij. resecande. Ioānes quoq; Apostolus in canonica sua. Si quis inquit venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec aue ei dixeritis. Qui, n dicit illi aue, communicat operibus illius malis. Hæc Ioānes quæ de schismaticis siue hæreticis vitandis verbis docuit etiam factis exhibuit. Narrat enim de illo auditor eius vir sanctissimus Policarpus, quod tempore quodā cum apud Ephesum balneas lauandi gratia fuisset ingressus & vidisset ibi Cherintum, exilijt continuo & discessit non lotus dicēs, Fugiamus hinc ne & ipse balnee corruant in quibus Cherintus lauatur inimicus veritatis, de quo est tex. xxiiij. q. j. c. omnis qui. Adde pulchrum
4 tex. ea causa & q. quæ dignior. † Vnde & si in alijs criminibus occultis teneatur quis crimen proximi celare propter caritatem vt in cap. si sacerdos. de offi. ordina. & j. q. j. Christus. hoc tamē fallit in crimine quod pertinet ad corruptionem cōmunitatis spiritualem vel corporalem. Hoc enim casu tenetur quis illud propalare testificando, vel denuntiando, vt dicit Thomas secunda ij. q. lxx arti. j. Idem sentit Inno. de testi. cogē. cap. j. & ponit exemplum in hęresi quod vt patet ex præmissis spirituale detrimentum inferre communitati est aptissimū, prodest etiam hæc punitio criminum reipublice vt cæteri metu pœnæ arceātur a similibus cōmittendis xxii q. v. non est innocentie. de vita & honest. clerico. vt clericorum. & inde est quod vt magis ista in plurimorū exēplum veniant publice debēt malefactores puniri. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. vij. q. j. denique. ver. thuribula quoq;.

SVMMARIVM.

1 *Iudicare de hæresi cuius sit.*
2 *Papæ determinationi subijciūtur quæ Christianam fidem rispicitunt.*
3 *Pontifici Romano optimum esset si quid super fide dubij suboriretur, id generali concilio decidere.*
4 *Pontifex Romanus consultius ageret si ardua quæque conuocato concilio decideret.*
5 *Angelum posset Pontifex Romanus excom-*

municare, & iudicio damnare, si fieri posset, vt ille male de fide sentiret.

6 Pontifex errans in ijs quæ fidei sunt damnatus a concilio potest.

7 Papa quamuis in ijs quæ fidei sunt errare possit, concilium tamen non potest, & cur diuersum.

8 Legatus apostol cæ sedis hæreticorum iudex est competens super iam per ecclesiam decisis.

Item episcopus & capitulum vacante sede, ad hæc & inquisitor fidei.

9 Iudicibus ordinarijs super hæresi procedendi nequaquam adempta facultas videtur, quamuis papa super hæretica pravitate in quisitores deputarit.

Delegato ad vniuersitatem causarum potestate concessa, non videtur etiam in illis causis abdicata potestas ordinarij.

1 Limita & declara vt nu. 11.

10 Officiali facto in ciuitate super damnis datis vel super abundantia, non idcirco tollitur iurisdictio ordinarij.

12 Delegatus ab episcopo aut capitulo sede vacãte potest de hæresi cognoscere, modo qua dragenarius sit.

13 Inquisitor an possis vices suas committere.

14 Vicarius generalis episcopi aut capituli vacante sede, an cognoscere possit de crimine hæresis.

15 Inquisitores aduersum episcopos minime procedere possunt, nisi expressim illis committatur, intellige sane vt ibi.

16 Ordinario an liceat contra episcopum in ipsius ordinarij territorio delinquentem procedere.

17 Episcopus an valeat in hæreticum inquisitorem procedere.

18 Episcopi, & qui inquisitioni præfecti sunt, districte aduersus suspectos de hæresi procedant, nemini fraudulose falso hoc crimen imponant, nihil denique gratia, odio, aut lucri causa agant,

Qua pœna plectantur inquisitores si his cõtrauenerint.

19 Episcopus hæreses expurgare negligem quæ pœna puniatur.

20 Officiales tẽporales an hæretice prauitatis cognitionem habeant.

QVÆSTIO VII.

1 SEPTIMO quero, † Ad quẽ spectet iudicare de hæresi, In hoc dist nguerẽ, quia aut agitur de articulo nondũ decisо per ecclesiã Aut de articulo iã decisо. Primo casu iudiciu spectat ad papã vt probat tex. xxiij. q. j. quoties, & c. hæc est fides. & c. j. de iuramen. calum. & c. maiores. de bap. qũ etiam sacre scripture authoritate ostẽditur. Nã & Saluator Petro dixit, quẽ summum pontificẽ constituit, Ego pro te rogaui Petre vt non deficiat fides tua. & tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos, Lucæ. xxij. Et vbi Christus discipulos interrogauerat, vos aũt quẽ me esse dicitis? Petrus respõdit, Tu es Christus filius Dei viui, Matthei. xvj. Hoc ẽt tenet S. Thomas ij. ij. q. j. arti. x. & huius ratio est, quia vna fides debet esse totius ecclesiæ, secundũ illud. j. ad Corinthios j. Id ipsum dicatis omnes, & nõ sint in vobis schismata, quod seruari non posset, nisi qõ de fide exoria determinare tur per eũ q̃ tott ecclesiæ præest, vt sic eius sententia a tota ecclesia firmiter teneatur. Illud idẽ sequitur Aug. de Anchona in summa sua de potestate ecclesiq. q. x. articu. j. & ij. Et hoc satis figuratum est exo. xviij. vbi dictum est Moysi qui fuit rector Iudæorũ, sicut Papa rector est omnium Christianorum. Esto tu populo in his quæ ad deũ pertinẽt, vt ostendas et cerimonias & ritum colendi deum. Sicut ergo omnes quæstiones emergentes de lege & de cultu Dei, re-

2 seruabantur Moysi determinande. † Sic omnia quæ sunt fidei Christiane spectãt ad determinationem Papæ. Vnde dicit Cyrillus in libro thesau, vt membra maneamus in capite in nostro Apostolico throno Romano pontifice maneamus, a quo nostrum est querere quid credere, quid tenere debemus. & Maximus in epistola orientalibus missa, dicit omnes fines orbis terre qui dominum sincere receperunt & vbiq̃ terrarum catholici veram fidem confitentes, in pontificem Romanorum tanquam in so-

lem respiciunt, & ex ipso lumine catholicę & apostolicæ fidei recipiunt veritatem, licet enim apud alios forte posset esse ꝓfundior scientia ad ista decidētia quam in Romanum ponti. deest tamen eis potestas de his iudicandi & statuendi, quæ in solo Ro-
3 mano pōtifice residet vt prędiximus † Caute tamen ageret Papa si cum de istis dubius articulus occurrit concilium generale faceret cōgregari, vt cū eius consilio decideret ꝙ esset tenendū & credendū. Sicut Apostoli fecerunt Actu. c. xv. qñ insurrexit hæresis illorū qui dicebant legem Moysi simul cum euangelio obseruandam. Conuenerūt enim Hierosolymis videre de verbo hoc. Simile fuit c. firmiter. de summa trini. & c. damnamus. eo. tit. & c. vnico. eo. ti. lib. vj. &
4 cle. vnica. eo. tit. † Et hoc idem in omnibus arduis consulte esset agendum, vt apparet quinquagesima distinctio. de eo. xcvj. distinctio. bene quidem. xxxv. quæstio. quinta ad sedem. xxxv. quæstione ix. ꝙ quis in ęgrum est. n. iudicium, ꝑ plurimorum sententijs confirmatur, de officio delega. prudentiā in princi. xx. dist. de quibus. C. de fideicō. l. fi. est enim tanta in hoc Papæ po-
5 testas † ꝙ si possibile foret ꝙ angelus de cœlo aliquid contra fidē doceret aut sentiret, per papam iudicari & excōicari posset vt probatur ad Galatas j. ca. Sed licet nos aut angelus de cœlo euāgelizauerit vobis, prętерquam ꝙ euangelizauimus vobis, ana-
6 thema sit. Si tamen contingeret papam errare in his quæ sunt fidei, tūc damnari posset per concilium generale, vt in c. si papa. xl. dist. cum glo. & per glo. xv. dist. sicut. & xix. dist. anastasius. & Innoc in c. ex parte. de verb. signi. & per doc. in c. in fidei fauorem de hęre. lib. v. Nec per hoc dicimus inferiorem dicere ius in superiorem cum papa sit maior concilio generali, vt in c. significasti. de electio. & c. aliorū. & c. nemo. ix. q. iij. quoniam cum papa incurrit hæresim, desinit esse papa, cū non sit de corpore ecclesiæ, pro quo est glo. xxiiij. q j. acatius. ergo & multo minus potest dic gerere vices eius qui est caput ecclesiæ. & huic sentētiæ generalis cōcilij stari debet, vtpote quę ve-
7 ritatē continet indubitatam. † Nam & si papa possit errare in his quæ sunt fidei. Nā & legimus aliquos Romanos pontifices hęresim incurrisse, vt patet in d. c. Anastasius. xix. distinctio. c. nunc autem. xxj. dist. Tamen concilium generale in tangentibus fidem errare nō pōt, & de hoc vere intelligitur prædicta authoritas Lucæ. Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua. Dictum enim est ei in persona totius ecclesię cui ēt consonat illud verbum Saluatoris nostri. Matthæi. xxviij. Ego. n. vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Non siquidem tantū Petro nec duodecim apostolis dictum intelligitur, cū morte finierint dies suos, nec vsque in finem seculi perseuerauerint, sed potius vniuersali ecclesiæ quæ in finem est duratura quæ in generali concilio representatur, & tāte authoritatis est cōcilij determinatio in huiusmodi, quod Euangelium ille nominatur. vt patet ad Gala. ij. quādo Paulus dixit quod Petrus non ambulabat ad veritatem Euangelij. Id tamē in quo Paulus reprehēdebat Petrum erat quod ipse se subtrahebat se a gentibus nolens manducare de cibis eorū sed obseruabat ritus Iudæorū in cibis propter timorem Iudæorū qui superuenerant a Hierosolymis, hoc tamen non erat contra aliquod de quatuor Euangelijs, sed erat cōtra determinationē concilij generalis, ꝙ ab apostolis fuerat celebratum super huiusmodi legalibus non seruandis, Actum decimoquinto. Ad quod ēt ostendendum sola vniuersalis synodus loquitur sub nomine spiritus sancti vt ibi patet. Nam cum in eodē concilio fieret diffinitio, dictū fuit. placuit spiritu sancto & nobis, & istis verbis postmodum vsa fuerunt generalia concilia quę in ecclesia vniuersali fuerunt congregata, vbi ergo talis assessor accedit, locus errandi non potest occurrere. Et si contrarium diceremus nil certum esset in fide. Vt usquisque enim sequeretur opinionem suam & fluctuaremus omni vento doctrine sicut paruuli. contra Apostolum ad Ephesios. iiij. vbi ait quod Christus dedit in ecclesia quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios vero Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in ædificationem corporis Christi, donec occuramus omnes in vnitatem fidei. & paulo post, & iam non simus paruuli fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrine in nequitia & astutia hominum ad circunuentionem erroris, quasi velit quod cum fuerimus in fide istorum qui fidem ecclesię representant non fluctuabimus in doctrina fidei tanquam paruuli. Sed prædictis videtur obstare cap. tria. iuncto capitu. placuit. xxxvj. quæstio. secunda & cap. fina. de rapto. vbi apparet quod illud ꝙ circa matrimonium non contrahendum inter raptorem & raptam fuerat erronee per cōcilium statutū fuit postea emen-

datum. Ad hoc tamen stat responsio, quod illud non est de spectantibus ad fidē in quibus obtinet quod prædiximus. Vel aliter dicendum quod illud non fuerat erronee statutum, licet esset contra testimonia veteris legis, vt voluit glos. & male in d.c. tria. Nam cum illud esset præceptū iudiciale nō obligabat in lege noua, sed fuit correctum, quia pro hoc tempore sic fuit visum legislatori, siue quia sibi placuit quod sufficit vt .§. sed quod princ. instit. de iure natu. & per Philosophum. v. Ethico. Hæc dixi submittens me determinationi sanctæ matris ecclesiæ. †Aut quærimus circa ea quæ iam sunt per ecclesiam decisa, & tunc legatus sedis apostolicæ est compe ens iudex vt c. vt commissi. de hære. lib. vj. Item episcopus poterit iudicare de quæstione fidei & contra hæreticos procedere, & ēt capitulum se de vacante in c. ad abolendam. de hære. in prin. & etiam inquisitores per sedem apostolicam deputati in c. per hoc. & ca. vt inquisitionis. de hæret. lib. vj. & clemen. j. eo. tit. †Per hoc enim quod Papa deputat inquisitores super hæretica prauitate nō videtur facultatem super his procedendi ordinarijs tollere vt in d.c. per hoc. Ex quo infertur quod per potestatem datam delegato ad vniuersitatem causarum non videtur etiā in illis causis abdicata potestas ab ordinario, hoc colligitur ex illo tex. iuncta glo. quæ vult quod inquisitor hæretice prauitatis dī esse delegatus ad vniuersitatē causarum, pro quo est glo in d.c per hoc. facit in simili quod not. Barto. in l. j. C. de offic. præfec. vrb, vbi tenet quod † licet in ciuitate fiat vnus officialis super damnis datis vel super abundantia, non tamen propter hoc tollitur iurisdictio quā habet potestas qui habet vniuersalē iurisdictionē, pro quo bene facit tex. in d. l. j. & in l. ff iuncta glos. C. de iurisd. om. iu. & glo. in c. in gallia rum. xxv. q. ij. †Hoc tamen limita verum esse quoties vna iurisdictio subalternatur alteri vt in exemplo prædicto. Si tamen ille specialis iudex esset superior generali, vt puta iudex deputatus per statutū super causis appellationum & nullitatum. tunc generalis iudex non se intromittit de speciali. Idem etiam si non se habet tanquam superior sed tanquā differēs specie, vt est iudex infinuationem. C. de test. consulta diualia. ita determinat Bal. in l. vnica, ff. de offi. consu. † Poterit tamen cognoscere de crimine hæresis delegatus ab episcopo deputatus, aut a. c. se de vacante vt in cle. j. §. j. & in clemen. ij. de hære. Debet tamen talis inquisitor, ac etiā delegatus annum quadragesimum attingere, vt est tex. in d. clemen. ij. in princi. cū gl. ex quo limitatur. c. cum vicesimum. de offic. delega. Idem si sit delegatis a Papa cum tex. dicte clemen. generaliter loquatur.

13 †Sed an inquisitor possit committere vices suas, soluto glo. in d. cle. ij ar. uit pro & contra. Finaliter tenet quod sic per illū tex. & per tex in clemen. j §. porro. eodem titu. & hanc opinionem tenent communiter doc.

14 †Sed dubiū est de vicario generali episcopi aut capituli sede vacante. & dicendū est secundum Lapum & Ioā. de Imo. in d. clemē. j. de hære. quod non poterit sine speciali commissione episcopi de hoc crimine cognoscere per tex. in c. licet de offic. vica. lib. vj. Est autem tam lata episcoporum potestas q̄ contra quoscunq; ēt quantūcunq; exēptos poterunt procedere & eos de hoc crimine condemnare, non obstante quocūque priuilegio exemptionis vt in c. ad abolendam §. ff. de hære. †Fallit tamen hoc in episcopis contra quos procedere non possunt inquisitores, nisi expresse hoc sibi committatur, vt in c. inquisitores. eo. titu. lib. vj debent tamen nuntiare Romano pontifici si illi de hoc crimine infamati siue suspecti existant, vt dicit ibi tex. crederem tamē qd vbi essent suspecti de fuga, carcerari possent, vt ad Papam remitterētur, vt in. §. audien. in authen. de defenso. ciui. colla. ij. ad quod faciunt not. per Bartol. in l. magistratibus. ff. de iurisdictio. omnium iudicū. Sed

16 quero iuxta hoc † an ille tex. procedat tantum in inquisitoribus, an etiam locum sibi vendicet in ordinarijs de hoc crimine inquirentibus. Ego putarem quod tantum in inquisitoribus locum habeat, non enim debet extendi ad episcopum aut ad capitulū sede vacante cum de ipsis non loquatur, nec per hoc quod sint episcopi qui hæresim incurrunt effugiunt iurisdictionē episcopi, in cuius territorio delinquunt. Pro quo est glos. in cap. ibi enim ij. quæstio. vj. & in cap. j. de rapto. & per Innoc. in c. cum inferior. de maiori. & obedien. Ulterius

17 iuxta idem queritur, † an episcopus possit procedere contra inquisitorem, si hæresim incurrat. Lapus Abb. in dicto capit. inquisitores. dicit q̄ non durante officio, nisi crimen esset adeo notorium quod non requireretur causæ cognitio. de fil. presby. quo-

niam. Idem sequitur ibi Domi. hæc opinio posset ēt iustificari per ea quæ not. Bar. in l. fi. ff. de rerū diui. vbi tenet quod si duo sint domini insolidū alicuius castri, & vnus delinquat, nō poterit puniri a condomino, qa non habet in eum iurisditionem. Nam par in parem non habet impertum, de electio. innotuit. Sed hoc non obstante ego crederē indistincte posse dici quod possit contra eū super huiusmodi crimine procedere, cum istud sit delictum per quod perditur iurisdictio ipso iure. Pro quo fac ut no. in prędicta materia per Bart. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. om. iudi. in addit & ponit exemplū in crimine læsæ maiesta. C. de digni. l. si gradatim. & l quoties, lib. xij. C. de offi. recto. ꝓuin. l. ij. vbi videtur gl. eo ēt casu quo delinqueret in male procedendo in officio, indubie posset eum punire, cum ordinarius delegatum apostolicum male se gerentē in causa sibi cōmissa punire possit, sic tñ ut ex hoc iurisdictio eius non impediatur, iuxta not. per doct. in c. fi. de rescrip. & per Cynū & legistas in auth. qua in prouincia. C. vbi de
18 crimine agi oportet. † In processu autem super hoc crimine faciendo episcopi & inquisitores apostolice sedis habent exortationem a iure in virtute sancte obedientie, & sub interminatione maledictionis eterne, vt cōtra suspectos vel diffamatos de huiusmodi prauitate districte et prompte procedant, sic tñ quod malitiose & fraudulēter hoc nefandum crimen falso alicui non imponāt, quod si odij gratie vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint cōtra quemquam procedere vbi fuerit procedendum, super huiusmodi prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipsam alicui imposuerint, ac eum super hoc præsumserint quoquomodo vexare, præter alias pœnas pro qualitate culpe eis imponendas, Episcopus aut superior suspēsionis ab officio per triennium, alij vero excōicationis sniam eoipso incurrant, a qua quidē excōicationis snīa q eam incurrerint non ipsi per summū pontificem poterunt (præterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione præmissa) absolutionis beneficiū obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffragante, de quo est textus,
19 in cle. j. §. verum. de hære. Insuper ‡ si quis episcopus in expurgando hæreses de sua dioceſi negligens fuerit, vel remissus, cū id certis indicijs apparuerit, deponēdus est ab officio episcopali, & in locum ipsius alter substituendus est, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem. de hære. excommunicatus. in fi. Ex quo manifeste apparet quod damnabiliter & cum quanto animarum suarum periculo episcopi & alij ad quos huiusmodi inquisitio spectat, tam detestandum facinus persequi ac punire omittant. inferiores autem prælati de hoc crimine se intromittere nequeunt, cum superioribus præfatis sit reseruatum vt prędiximus.
20 Potestates autem † siue domini temporales, ac eorum officiales de hoc crimine cū sit mere ecclesiasticum se intromittere nequeunt vt de eo cognoscant aut iudicēt aut incarceratos ab episcopo & inquisitore a carcere liberēt, executionem tñ super hoc crimine fiendam sibi a iudicibus ecclesiasticis prędictis iniunctam adimplere non detractent, aut eorum iudicium seu sententiā directe vel indirecte impedire quoquo modo non pręsumant. Si quis vero de pręfatis secularibus iudicibus contra prædicta fecerit, aut præfatis episcopo & inquisitoribus in prædicto fidei negotio se opposuerit, siue illud quouis modo impediuerit, & qui sciēter in prędictis dederint auxilium, consiliū, vel fauorem, excōicationis sententiam incurrat ipso iure, quam si per annum animo sustinuerit indurato, ex tunc velut hæreticus cōdemnetur. c. vt inquisitionis. §. fi. de hære, lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Ordo quis a iudicibus & inquisitoribus seruari debeat in hæreticorum processu.*

2 *Hæreticus bis generaliter monendus est vt ab erroribus desistat antequam ad specialem procedatur inquisitionem.*

3 *Episcopus si possit solus sine inquisitore & viceuersa quid inquisitor absq; episcopo.*

4 *Episcopo sine inquisitore non licet contra hæreticum diffinitiuam proferre sententiam, nec eum diro carceri mancipare, nec tormentis subijcere.*

Limita & declara vt ibi.

5 *Inquisitoribus alijsque hæretice prauitatis cognitoribus interdicitur ne modis illicitis ab aliquibus pecunias extorqueant, alioqui pœna ibi tradita plectentur.*

6 *Pœnæ pecuniarie an quando, & ad quid hæreticis imponi possint.*

7 *Inquisitioni præfecti hæreticis conuersis pœnas commutare & minuere possunt.*

8 *Inquisitores an possint esculenta & poculenta mera liberalitate oblata recipere.*

Iudicibus an liceat esculenta & poculenta recipere.

9 *Delegatus iudex licite potest esculenta & poculenta accipere.*

10 *Hæreticus in quo territorio cõueniendus sit.*

QVÆSTIO VIII.

1 CTAVO quero de †ordine qui debet teneri per iudices in procedendo contra hæreticos. Ad quod dicendũ quod in prmis clerũ & populum conuocabunt exponendo eis inquisitionem quam facere intẽdunt, auxilium quoq; & consilium & fauorem ab ipsis petent. c. vt commissi. in. §. j. de hære. lib. vj. & solent inquisitores primo ire ad episcopum loci vel vicarium, & ostendere eis facultatem & authoritatem suam, & rogare quod congreget clerum. quo congregato ostendunt eis literas & facultatẽ prædictas sermonem faciunt, & eorum auxilium & fauorem postulant. Postea simile faciunt cum potestate siue correctore ciuitatis & concilio siue (vt hispanice loquamur) cõsistorio. demum conuocant totam cõcionem populi, & habito sermone ad populum idẽ facũt vt prædiximus. Postea interpolatim inquisitor facit sermones ad populũ de fi-
2 de. Et conuenientes est †quod ad minus due monitiones præmittantur cõtra omnes hæreticos, vt relictis erroribus suis ad fidẽ catholicam reuertãtur, & ad ecclesiæ gremũ redeant, quæ tanquam pia mater non claudit gremium redeunti, vt c. super eo. de hære. lib. vj. Et pro his monitionibus satisfacit authoritas Apostoli ad Titũ. iij vbi dicit hæreticum hominem post vnam & secũdum admonitionem deuita, ad idem xxiiij. q. j. quæ dignior & q. iij. dicit apostolus. Inquisitores etiam ex abundanti consueuerũt addere tertiam monitionem vt magis processu suos videantur iustificare. In quibus monitionibus quarum singule decẽ dies cõtinent monent eos ad conuersionem, & reuertentibus promittunt benignum misericordiam. Quibus peractis procedendum est ad inquisitionem, recipiendo in vnaquaq; parochia iuramentum a rectore parochiali, & ab aliis probis & honestis viris, & si illi deponant aliquos de parochia fore hæreticos, aut diffamatos siue suspectos, cõsueuerunt secreto eos corã se vocare, & secreto ad conuersionem monere, & vbi nec sic voluerint, proceditur contra eos secundum formam iuris, qui proc ius determinatur aperte per tex. in cle. j. §. de hære. vbi tex. dicit ꝙ proce endũ est per diocesanos episcopos, & per inquisitores a sede apostoli-
3 ca deputatos simul conuenientes. †Sunt iñ quædam quæ possunt vnus sine alio agere vtpote citare, arrestare, seu capere, ic carcerim ncipare, etiam ponendo in cõpedibus vel manicis ferreis, prout secundum eum viderit expedire. Potest ẽt inqrere quisq; prædictorũ sine altero contra illos de qui-
4 bus viderit inquirendum, †dfro iñ carceri mancipare sue arcto, qui magis ad pœnam quam ad custodiam videatur, aut tormẽtis supponere eos contra quos proceditur, aut diffinitiuã sententiam ferre contra eos non poterit episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine episcopo, aut eius vel capituli sede vacante super hoc delegato, quod iñ intellige dummodo adinuicem copiam habere valeant infra octo dierum spat ũ postq; inuicem se requisierint. Si autẽ conuenire non potuerunt propter præmissa, tunc inquisitor ordinario vel econtra o dinarius inquisitori poterit super præmissis cõmittere vices suas, vel per literas sgn ificare et deñ suum consilium, vel assensum vt dicit ibi tex & vt cum maiori puritate & integ-
5 ritate res agatur. †Inhibitum est inquisitoribus & tam ipsorum quam episcoporũ ac capitulorũ sede vacante delegatis siue cõmissarijs, ne prętextu inquisitionis officij q̃busuis modis illicitis ab aliquibus pecuniã extorqueãt, & si secus fecerint eoipso sententiam excõicationis incurrunt, a qua nõ possunt absolui præterquam in mortis articulo, donec plenariam satisfactionem fecerint his a quibus extorserunt, a qua satisfactione nullis pactis aut priuilegijs aut remissionibus poterunt liberari. & ne hoc latere possit, notarij & officiales dicti officij necnon fratres & socij inquisitorum ipsorũ & cõmissariorũ (qui dictos inquisitores aut commissarios secrete prędicta nouerint cõmississe) si indignationẽ dei & sedis apostolice offensam voluerint euitare, grauiter ipsos arguere & corrigere studeant in secreto, ꝙ si taliter ea sciuerint vt probare valeant prælatis inquisitorum & cõmissario-

rum eorundem ſtudeant nuntiare, vt in cle. ij. eo. ti. Pondera tñ illum tex. qui nõ loquit de epiſcopis, vnde licet ipſi ab his debeant abſtinere non tñ pœna prędicta haberet locum in illis cum non ſit expreſſum, voluit enim dignitati eorum deferre, vt in c. ſane, lo ij. de offi. deleg. & in c. ij. eod. ti. lib. vj. ita tenet gl. in d. cle. ij quam ſequuntur ibi cõmuniter docto. Epiſcopus tñ non debet ali quid habere propter inquiſitionẽ, nec partem aliquam de deputatis inquiſition's officio, vt patet in extrauag. Boni. ex eo. §. pe nul. ita tenet Ioan. An. in c. ſi §. ſ. de hęre. li. vj. Conſidera etiam circa idem quod text.

6 †ille prohibet *illicitas extorſiones, non tñ* per hoc tollit pœnas pecuniarias applicandas officio imponi & exigi. ſecundum glo. ibi, circa q̃ dicit Matthe. quod bene poſſunt ſculpatis de hoc crimine imponi pnia in pecunia pro pauperibus vel alijs pijs operibus vt c. accuſatus §. de quæſtionibus et. §. ſi vero de hære. li. vj. Refert ẽt fratrẽ Aluarum Hiſpanum tenuiſſe quod hanc multã pecuniariã inquiſitores imponunt quoties aliqui proferunt verba hæretica, aut ludendo, aut ex ira, aut ex fatua ſimplicitate, & ignorantia, quæ tñ excuſationem non habet. Et his caſibus & ſimilibus poſſunt pecuniariter puniri. Nã & eccleſia hoc facit. xxiij. diſt. q̃ q̃. de iude. ad liberandã. de ra-

7 pto. in archiepatu. Item † inquiſitores poſſunt hæreticis conuerſis pœnas commutare vel minorare, in c. vt commiſſi. de hære. li. vj. Nam & alias iudex ex certis cauſis minorat pœnam ff. de pœ. aut facta. §. fi. ltẽ pro hoc facit litera. d. cle. ij. a contrario per hoc enim q̃ dicit q̃ modis illicitis non poſſunt extorquere pecuniã, ergo licitis ſic, de præſumpt. nonne. xxv. diſt. qualis. ff. de iudi. cũ prætor. Item quia d. cle. ponit verbum extorqueant q̃ ſonat in vitium violentie, vel fraudis, ergo ſecus ſi iuſte condẽnent ſed ca ueant ſecundum eum ne imburſent quia re putaret extorſio, ſed dent pauperibus, vel applicent officio inquiſitionis, in cle. ſtatutum. de elect. de præſumptio. literas. de offi. ordi. dilectus. Idem per omnia ſequitur do. Car. in d. cle. ij. & in cle. ad noſtrũ. in fi. eod.

8 ti. Sed quero iuxta prædicta, † vtrum inquiſitores poſſint recipere modica exẽnia quæ conſiſtunt in eſculentis & poculentis mera liberalitate oblatis quæ paucis poſſunt conſumi diebus. & veritas huius quæſtionis pẽdet ab illa, An alij iudices poſſint iſta recipere. in quo fuit varietas inter doc. nam gloſ. in l. plebiſcito. ff. de offi. præſi. te-

nuit q̃ licet olim illud licitum eſſet per d. l. & per l. ſolẽt. ff. de offi. procon. tñ hodie illud eſt immutatum per iura noua & correctum. Sed Bart. in d. l. plebiſcitto. poſt Guil. tenet opinionem contrariã Sed in authen. vt iudic. ſi ie quoquo ſuffra. §. reſcripti tenet opi. d glo. q̃ etiã tenet gl. in d. §. & dicit q̃ lex plebiſcito. & alia iura q̃ innuunt contrariũ poſſent habere locũ in defectum ſui ſalarij, & tunc etiã mediocriter, & a ſponte dantibus, vt innuit tex. in d. §. & glo. in d. l. plebiſcito. Prædicta dicit fore vera in iudi-

9 ce ordinario, † ſed iudex delegatus indiſtin*cte* poteſt ſecundum eum accipere eſculentum & poculentum q̃ paucis conſumi poſſit diebus, dummodo mera liberalitate ſit oblatum, vt c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcri. lib. vj. & iſtam opinionem ſequitur Bald. in d. l. ſolent licet non ita plene diſtinguat, & opi. iſtorum doctorum ſatis eſt cõformis legibus ord. Hiſpanie, quæ indiſtincte prohibent iudicibus ne aliquid a partibus recipiant. Adiũgit tñ Bal. ibi quod pro quibuſdam minimis nõ offenditur lex, vt pro vno pari faſianorum vel pro duabus fialis malualie. ff. de condi. & demon. l. quanuis. quia pro tam paruo iudicis animus nõ flectitur. Ad quod ẽt ego induco tex. c. & ſi quæſtiones. de ſimon. vbi pro modico voluntarie oblato in collatione rei ſpiritualis non committitur ſimonia, licet in ſpiritualibus omnis traditio & promiſſio ceſſare debeat. Adde glo. not. xj. q. iij. non licet. Ex quibus infertur ad deciſionem quæſtionis prepoſite, quod cum inquiſitoribus & cõmiſſarijs ſint deputati redditus officij, & hic in eis mi

10 litet ea ratio quæ in ordinario, præſertim quia cum ſint delegati ad vniuerſitatẽ cauſarum, vt not. in c. per hoc. de hære. libr. vj. naturam ordinariam ſapiunt, ſecundum gl. de appell. cum cauſam. Idem in eis quod in ordinarijs erit dicendũ. † Vlterius quero circa præmiſſa in quo territorio ſit hæreticus de hoc crimine conueniendus. Ad hoc reſpondetur per text. in c. vt commiſſi. § ſi. de hæret. libr. vj. quod in loco vbi hæreſim incurrit etiam ſi ad aliam iuriſdictionem ſe conferat. Sed an in loco illo ad quem ſe tã ſtulit poterit conueniri. Dic quod ſic, vt dicit ibi gl. cum ẽt ibidem cẽſeatur delinquere hæreſim illam retinendo, facit in ſimili q̃ not Bart. in l. ſi dominium. ff. de fur. & l. ſi abducta. C. eod. & l. ſed nec legatarius. ff. de condit. furti. vbi tenet quod ſi aliquis fecit furtum Florentie & reperitur Peruſij cum re ſubtracta, poterit ibi conueniri ſcilicet

Perusij. Nam sicut mutatione dominij nascitur noua actio furti ad pœnam applicandam parti, sic mutatione territorij & iurisdictionis noua nascitur actio siue accusatio furti ad vindictã publicã per d.l.si dñium.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis crimẽ aduersus quos intẽtari possit.*

2 *Vsuram exercere non esse peccatum contendentes hæretici censendi sunt.*

Contumax in hæresis causa si anno in excommunicatione persistat vtpote hæreticus condemnandus est.

3 *Sortilegij & diuinationis crimen non est coram inquisitore pertractandum. latissime numero 6.*

4 *Professo religionem deserente & ad nuptias conuolante an huius criminis cognitio inquisitori concessa sit.*

5 *Nuptias binas si quis contraxerit an huius rei cognitionem habeat inquisitor.*

6 *Diuinationes & sortilegia quando dicantur sapere hæresim manifestam, & quando non. & nu. 10.*

7 *Prænoscere & pronuntiare de futuris quando liceat, & quando non.*

8 *Demonum diuinationes & responsa euitanda sunt etiam si vera prædicent.*

9 *Deus quandoque quæ a demonibut prædicuntur euenire sinit, vt hominum religionem erga illum tentet ac experiatur.*

11 *Inquisitoribus an liceat contra iudeos procedere qui christianos in eorum ritus inducunt.*

QVÆSTIO IX.

1 NONO † quero contra quos possit procedi obtẽtu huius criminis, Dicendum est quod contra hæreticos, credentes, fautores, & receptatores eorum vt in c. officium. in prin. & c. vt inquisitionis. in prin. de hære. lib. vj. Qui autem dicantur hęretici, determinat tex. in c. ad abolendam. in princ. eo. ti. in volumine. De quo tñ vide quę late scripsi supra in j. membro,

2 † Inter cæteros aũt ille qui diceret pertinaciter quod exercere vsuras non est peccatũ hæreticus iudicaretur in cle. vnica. §. pe. de vsur. Item qui propter contumaciam in causa hæresis excõcatur si per annum in excõicatione persistat, est velut hæreticus condemnandus in c. cum cõtumacia. de hęreti. li. vj. Et nedum contra hęreticos procedi potest, verumetiam contra suspectos & infamatos de hæresi, vt in d. c. vt officiũ. in princ. & de hmõi suspitione est exemplũ in casu. c. fi. de pœ. contra illum qui diu in excõmunicatione ẽt pro qualicunq; causa in-

3 flicta perseuerauit, & similibus. † De sortilegijs vero & diuinationibus non se poterũt inquisitores intromittere, nisi hæresim sapiãt manifeste, vt c. accusatus. §. sane. de hęre. li vj Ex his infertur ad qõnem. Quidam

4 frater † professus exiuit ordinem & accepit vxorem, an inquisitore hæretice prauitatis possit de hoc cognoscere. But, in l. iij. C. de sum. trini. distinguebat, quia aut accepit eam clam & præsumitur dolo se hoc fecisse & non per errorem, & sic contra eum non poterit procedere. Aut accepit palam, & eo casu nõ præsumit in dolo sed erronee hoc fecisse, putans sibi licere, & quod erret in fide, & sic cognitio pertinebit ad inquisitorem. Idem sequitur Panor. in c. cũ quidã. de iureiuran. & in suo consi. lxviij. infertur

5 etiam ad aliam qõ. An † inquisitor hæretice prauitatis possit procedere contra illum qui binas nuptias contraxit, itaq; viuente prima vxore duxit secundã, & Lapus Abbas in d. §. sane. dicit quod fuit consultum quod sic, quia vr̃ committere contra vnum de sacramentis ecclesiæ, & per consequens hæreticus est habendus. de hære. ad abolendam. in prin. Idem sequitur ibi Dominicus. Sed ego distinguerem vt supra proxima q. an. s. clam vel palam illud fecerit, & p hoc poteris ad multa similia respondere. Vlte-

6 rius quero circa præmissa an † inquisitores præfati procedere possint contra diuinatores & sortilegos. Ad hoc dicendũ est quod non, nisi hæresim sapiant manifestã, vt prædiximus, qñ autẽ dicantur sapere hæresim, est satis difficile diffinire, Sed Oldr. consil. ccx volens hoc determinare dicit, quod si quis per inuocationẽ demonis vult aliquod futurum scire, hoc hęresim sapit manifeste, quia vult demoni attribuere quod soli deo est reseruatum, iuxta illud Esaiæ xlj. annũtiate nobis quæ futura sunt, & dicemus qa dij estis vos. Idem tenet Ioan. And. in addi. ad Spe. ti. de sortileg. & hoc casu põt intel-

ligi tex.xxvj.q.v.epi.in prin.ubi predictos appellat hæreticos. Non tñ ego crederem hoc esse verũ sic implicitter loquendo. Sed pro veritate huius considerandũ est, qa futura duplic ter cognosci possunt. Vno quidem modo in suis causis,alio modo in seipsis Cause aũt futurorũ triplicit̃ se habent.

7 Quæd m † enim producũt ex necessitate, & semper suos effectus & hmõi effectus futuri per certitudinẽ prænosci & prænuntiari possunt ex consideratione suarũ causarũ, sicut Astrologi prænũtiant eclipses futuras. Quædam vero cause producunt suos effectus non ex necessitate,& semper,sed vt in pluribus,raro tñ deficiũt, & per hmõi cause possũt prænosci effectus futuri, nõ quidem per certitudinem, sed per quãdam coniecturam. sicut astrologi per considerationem stellarum quædam prænoscere & pronuntiare possunt de pluuijs & siccitatibus,& medici de sanitate vel morte,quędã vero cause sunt quæ si secundum se considerarentur habent se ad vtrumlibet.q̃ præcipue vr̃ de potẽtijs rationabilibus quę se habent ad oppositа secundum philosophum & tales effectus vel ẽt si quis effectus vt in paucioribus casu accidunt ex naturalibus causis per considerationem causarum prænosci non possunt,nisi in seipsis considerentur.homines aũt hmõi effectus in seipsos solum considerare possunt dum sunt præsentes,sicut cum homo videt sortẽ currere vel ambulare. Sed cõsiderare hmõi antequam fiant est proprium Dei,qui solus in sua eternitate videt ea *quæ futura sunt tanq̃* præsentia,& de hoc intelligitur prænducta authoritas Esaiæ.Annuntiate nobis &c. Si qs vero hmõi futura prænoscere aut prænuntiare quoquo modo præsumpserit,nisi Deo reuelante,manifeste vsurpat sibi quod Dei est. Hæc ponit S.Tho.ij.ij.q.xcv.artic.j.de quo ẽt vide eundẽ ij.ij.q clxxij.artj.j.cum agit de prophetia,& in summa contra gentiles lib.iij.c.clxij.vbi subiungit quod maligni spiritus veritatem diuinorum eloquiorum molientes sicut abutuntur operationẽ miraculorum vt errorem inducant hominibus, & argumentum vere fidei debilitent,nõ tamẽ vere mirabilia faciendo,sed ea q̃ g hominibus mirabilia apparent, nã ẽt abutuntur prophetica prænuntiatione,non quidẽ vere prophetando,sed prænuntiando aliqua secundum ordinẽ causarum bñ occultarũ, vt videant ir futura prænoscere in seipsis quod hominibus persuadẽt quo ocultas rerum causas non cognoscunt.Predicti inquidem spiritus subtilitate intellectus sui magis possunt cognoscere quam homines quo & qualiter effectus natural um causarũ impediri põt,& causas effectus aliquos occulte producentes,& ideo in prænunciando futura mirabiliores & veraciores apparent quam homines quantumcũq; scientes, hæc ille.pro quibus allego bonum tex.xxvj.q.v.sciendum vnde quidam astrologi qui homines diuinos se gentibus ostentare volũt, cum videant quod principia illius scientie de futuris actibus hominum qui ex arbitrij libertate procedunt aliquod certum seu firmum determinare nõ valent,cũ enim intellectus aut ratio non est corpus nec actus organi corporei,& per consequens nec volũtas quæ est in ratione vt patet per Philosophum tertio de anima, Nullum aũt corpus potest imprimere in rem incorpoream ex quo sequitur quod impossibile est corpora cœlestia directe imprimere in intellectũ & voluntatem,sed tñ indirecte in quibusdam bestialibus hominibus qui rationẽ & intellectum subijciunt appetitui sensitiuo hmõi vani homines & infani recurrunt ad demones,a quibus per quædã occulta pacta multa de futuris intelligunt. Vnde Augustin.secundo super Gene.ad literam dicit fatendũ est qũo a Mathematicis vera dicunt instinctu quodã occultissimo dicit quod nescientes humane mentes patiuntur quod tamen ad decipiendos homines fit spirituum immundorum,& seductorum operatione,qui quædam vera de temporalibus rebus nosse permittuntur. Vnde cõcludit,Quapropter bono Christiano siue Mathematici siue quilibet impie diuinantes (& maxime dicẽtes vera)cauendi sunt ne consortio demoniorũ animam deceptam pacto quodã societatis irretiant,& pondera illud quod Augusti,dicit illos diuinantes qui vera dicunt,maxime fo e vitandos. Demon enim qui intẽdit perditionem hominũ,& iuxta apostoli Petri vocem, Tanquam Leo rugiens circuit quærẽs quem deuoret,Sepissime in suis repõsis vera dicit,vt homines assuefaciat ad hoc vt ei credatur. Vnde Athanasius exponens illud quod habetur Luc iij Increpauit eum dicens Obmutesce dicit quanuis vera fa eretur demon. compescebat tamen Christus eius termonem,ne simul cum veritate et suam iniquitatem promulget vt cs etiam assuefaciat ne curemus de talibus, ẽt si vera loqui videantur. Nephas e.i. ẽt vt cum adsit nobis scriptura diuina a dmo-

9 lo instruamur. Interdum † ẽt deus rerũ

ea quæ a demonibus prædicuntur euenire, vt ipsi qui hoc audiunt & vident probent, & appareat quali fide sunt vel deuotione erga deum, sicut in Deute. legitur. Moyses, ex præcepto dñi populo præcepisse dicēs, Si surrexerit i medio tui Propheta, aut qui dicat somniū se vidisse & prædixerit signū atq; portētum, & venerit quod locutus est, non audies verba Prophete aut somniatoris, quia tentat vos dñs deus vester, vt palā fiat utrum diligatis eum an non, in c. nec mirum. xxv. q. v. qui est tex. Augustini. Similiter quoq; demones se habent in operationibus. Operantur enim quędam secundum ordinem naturalē, cum propter subtilitatē ingenij sui, naturas rerū occultas sciant, quę hominibus propter grossitiem ingenij miraculosa videntur, eo quod illorū causas non attingūt, non tñ demones præter nature ordinē quicquā efficere possunt, de quo optimus tex. Augustini in d. c. nec mirū. † Quibus præmissis quo ad qo. propos tam vr̄ dicendum, quod si quis inuocās demones vel sortilegia aut diuinationes exercens, credit demones aliqua de futuris scire, ad quorū cognitionem non pertingunt, aut in operabilibus credit eorū virtutē ad aliqua se extendere, ad quę secundū rei veritatē se non extendit, hmōi error cum pertinacia hæresim induceret, Et sic itelligo tex. in d. c. ep̄i. ad quod ēt bonus tex. ea causa. q. vij. no obseruetis. quod satis aperte dñs insinuare voluit Deuter. xviij. vbi inter abominationes gentilium prædicta maleficia & sortilegia connumerauit, Si vero ista credulitas falsa cessaret, licet res sit valde illicita, non tñ hęresim saperet, cum discessum a fide nō haberet, in quo ratio hæresis cōsistit, vt ex superioribus patet. Ex quibus manifeste deprehenditur quam magnū instet periculum his qui ad has vanitates & insanias falsas se cōuertunt. Ex hmōi et damnanda cum demonibus societate detestabile idolatrie scelus sepissime incurritur. Demō enim superbie caput, summopere ab hominibus adorari desiderat, vt patet Matthei iiij. Vnde quibusdam auidissime his vanitatibus deditis taliter persuadet, & talibus modis eos allicit, vt sacrificium vel reuerentiam ei exhibeant. Cōtra quos dicitur Esaiæ xxviij Dixistis percussimus fedus cum morte et cum inferno fecimus pactum, & in summa qui talibus socijs se imiscet non valet illesus euadere. Viterius, quero, † an inquisitores præfati possint procedere cōtra Iudeos, qui inducunt christianos ad eorum ritum, aut eos defendunt, occultant & fouent in dictis erroribus, & dicendum est quod sic. secūdum Oldr. cons. xxxvj. Idem tenet Io. And. in c. contra christianos. de hære. lib. vj. in nouel. quod dicit ex extrauag. Grego. & clemen. clare patere. quæ quide extrauag. reseruate sunt in suo vigore p c. fi. in prin. eo. ti. & lib.

SVMMARIVM.

1 *Quibus vijs & modis ad hæreticorum punitionem procedatur.*

2 *Accusatio instituenda est ex iustitie & caritatis Zelo, non causa vindicte.*

3 *Laicus clericum regulariter accusare nō potest, fallit in crimine hæresis.*

4 *Accusatorem quanuis in publicum prodire accusationi inscribere deceat, in crimine tamen hæresis si ob accusati potentiā periculum immineat episcopi est prouidere ne accusantis nomen publicetur.*

5 *Inquisitionis aduersus hæreticum quæ forma sit.*

6 *Denuntiationis aduersum hæreticos quæ forma sit.*

7 *Denuntiatio nequaquam fieri debet si crimen ita occultum sit vt probari nequeat, & episcopo contrarium mandanti minime obediendum est. & nu. 8.*

9 *Monitiones generales in ecclesiis fieri solite, vt sub excommunicationis pœna scientes aliqua delicta ea propolare habeant an & quatenus stringant.*

QVÆSTIO X.

1 DECIMO quero, quibus † modis procedi possit contra hæreticos ad puniendū eos de hæresi. Ad quod dicendum quod tribus modis, scilicet accusando, inquirendo, & denuntiando ad e & quorū scilicet per viam notori. De primis tribus est tex. de accusa super his. in prin. & c. licet hely. de si no. De vltimo e. text. in d. c. licet hely. Pro euidentia primi aduerte quod & si accusationis genus illaudabilis intentionis esse dicatur, vt c. si quis ep̄s. ij. q. vij. de quo per gl. ij. q. vj. c. decreto. Illud tn debet intel

ligi quo ad vulgi opinionẽ, alias enim præ-
sumitur quis bono zelo accusare, de dolo
2 & contu. veritatis.† Ex carnale enim de-
bet accusatio prouenire. de accusa. si qs epi
scopus. & nõ zelo vindictæ priuate aut odij
personal. s. eo. ti. accusatus. et qui accusat, pu
blice salutis custodiam gerit. C. de famo. li-
bel. l. vna. Pro quo vide bonam gl. in d. c. si
quis episcopus. ij. q. vij. & si in omni crimi-
ne hoc procedat, a fortiori in huiusmodi cri-
mine hæresis, quod grauissimum est, vt ex
superioribus patet, cum etiã in opprobriũ
Dei cedat, cuius opprobria dissimulare nõ
debemus, quia ipse nostra deleuit. vt in c. in
3 nonnullis. de iude.† Et licet regulariter lai
cus clericum accusare nõ possit. vt in c. j. &
ij. et, quasi per totum. ij. q. vij. et de accusa. c.
cum. p. Tã fallit hoc in crimine hæresis vt
voluit glo. ij. q. vij. in sum. Est & aliud spe-
ciale in hoc quod regulariter nõ potest re-
cedi ab obedientia prælati instituta accusa-
tione aut iudicio cõtra illum. viij. q. iij nõ-
ne. Fallit tã in hoc crimine, nam etiam ante
institutam accusationẽ recedi potest a præ-
lato hæretico, iuxta gl. c. sacerdotes. ij. q. vij.
4 & ea cum non liceat. de præscrip.† Est etiã
& aliud, quod quanquã in alijs criminibus
accusatur in publicum prodire debeat. iij.
q. ix. c. non oportet. & c. habetur, & inscri-
ptionem facere. vt l. libellorum. ff. de accu.
& l. qui crimen. C. qui accus. nõ pos. & l. pe.
C. de accu. & c. super his. eo. ti. & c. licet. he-
li. de simo. & similem carceris custodiã subi
re. C. eo. l. fi. speciale tã est in hoc crimine q
vbi propter potentiam personarum contra
quas proceditur, videant episcopus, vel in-
quisitores graue periculũ imminere, si con-
tingat fieri publicationem nominũ eorum
qui accusant procedi poterit eorum nomi-
nibus sub secreto seruatis, vt in c. fin. §. iu-
bemus. de hære. lib. vj. seruata forma illius.
c. Adde etiam q hæreticus hæreticum ac-
cusare. potest. ij. q. vij. si hæreticus. & per gl.
xxiij. qõ. iiij. ipsa p etas. q in hoc crimine
speciale est, cum alias regulariter crimino-
sus criminosum accusare nõ possit ij. q. vij.
c. qui liue. & c. pastoralis. & de accusa. c. j.
5 Quo autẽ ad†inquisitionis ordinem si spe-
cialiter cõtra aliquem infamatũ de hoc cri
mine procedatur, procedendũ est iuxta for-
mam. c. qualiter. lo ij. §. debet. de accu. Si au
tem generalis inquisitio fiat in ciuitate, vel
dioces, tunc ex testibus in illa generali in-
quisitione examinatis etiam si sufficienter
contra aliquem deponant, non poterit ille
condẽnari, sed oportet q eo nominatim vo
cato & data sibi copia defensionis cõtra eũ
procedatur, & iterũ probationes sufficien-
tes fiant vt voluit Innoc. de electio. bone. lo
primo, & Specu. in titu. de no. cri. in princi.
immo ex talibus probationibus in genera-
li inquisitione habitis, adhuc ad torturam
non posset procedi, iuxta doctrinam Bar. in
6 l. fina. ff. de quæstio. † Quantum autem ad
denuntiationem dicendum est q præcede-
re debet euangelica monitio, iuxta illud
euãgelij. Si peccauerit in te frater tuus &c.
ij. q. j. si peccauerit. de iudi. nouit. & qui hãc
monitionem non præmitteret, a denuntia-
tione repelleretur. de accusa. c. ij. & c. quali-
ter, lo secundo & c. super his. hoc tamen li-
mita verum cum peccatum esset occultum,
secus autem si publicum. Nam eo casu præ
monitio non requiritur, secundũ illud Apo
stoli. j. ad Timo. v. Peccantem coram om-
nibus argue, vt cæteri timorem habeant,
quod intelligitur de peccatis publicis, vt
dicit Augustin. in lib. de verbis domini. Itẽ in
hæresi occulta vbi posset imminere pericu
lũ in dilatione. vt quia est aliquis hæreticus
occultus, qui priuatim hoies a fide auertit,
Aut fit tractatus occultus quomodo ciuitas
tradatur hostibus, quod etiam celerimum
exoptat remedium. His casibus alto ẽt non
expectato statim procedendum est ad denũ
tiationem, nisi forte aliquis firmiter estima-
ret quod statim per secretam admonitionẽ
huiusmodi mala posset impedire vt dicit
sanctus Thom. secunda secundæ q. xxxiij.
7 articu. vij. & iiij. senten. distin. xix. † Gene-
rale tamen est in omnibus denuntiationi-
bus, q si crimen est adeo occultissimum q
nequeat probari, non habet locum huius
denuntiatio. intantum q etiam si prælatus
contrarium mandaret non esset sibi in hoc
obediendum, cum sit contra præceptum do
mini, qui delicta fratrum occulta noluit re-
uelari, immo eo casu peccaret præcipiens et
obedientes. Obedire enim oportet Deo ma-
gis quam hominibus, iuxta illud Actuum
quinto. & si generaliter prælatus præcipe-
ret vt sibi dicatur quod quis fecerit corri-
gendum, intelligendum est sane illud præ-
ceptũ, scilicet saluo ordine iuris, & fraterne
correctionis, quia tamen medicus corpora-
lis sanitatem egroto confert si potest sine
alicuius membri abscisione. Si autem non
potest, abscindit membrũ minus necessariũ,
vt vita totius conseruet. Sic & medicus spi
ritualis agere debet, si enim põt emendare
fratrem quantũ ad cõscientiam salua fama
& illesa, illud faciat ut prædictũ est, si tñ hoc

non potest tunc quia conscientia præferenda est fame, voluit diis vt ēt cum dispendio fame conscientia fratris per publicā denuntiationē a peccato liberetur, vbi tn de occultis aliqua indicia apparerent puta p infamiam vel per alias suspitiones, posset prelatus præcipere ista sibi reuelari eo modo sicut & iudex inquirit contra infamatum, quia iam illud non est omnino occultu, nec ab hoc deuiat id quod in capitulis religiosorum fit, vbi ēt sine aliqua præambula monitione denuntiantur secreta proximi delicta. Nam illa sunt de aliquibus leuib is, quę fame non derogant, & si essent talia de quibus frater infamaretur contra præceptum domini fa eret, qui per hunc modum peccatum fratris publicaret. quod est intell gēdum modo prædicto. Ista sunt de mente sancti Thome secunda secunde q.xxxiij arti. vij. & iiij sententia. distinctio. xix. tenet & idem dices etiam in peccato omnino occulto regulā euangelij locum habere, & in lucit quod Augusti. in regula dicit. Innocētes non estis si fratres vestros quos iudicando corrigere potestis tacendo perire permittatis. nec ex hoc aliquis efficitur proditor criminis, quia non manifestat crimen ad infamandum sed ad corrigendum. Sed Ioan.
8 An. in c. nouit. de iudi. tenet quod in † peccato omnino occulto taliter quod prob ri non potest, non habeat locum hæc denuntiatio. talia enim omnino occulta diuino iuditio sunt relinquēda vj. q. j. si omnia. & hoc videtur voluisse gl. in d. c. si peccauerit. Sed Panor. ibi dicit quod stante hoc secreto, licet in publicum non debeat res produci, pro quo videtur mihi bonus tex. in d. c. si peccauerit. & ibi glo. debet tñ fieri diliges exhortatio & fraterna admonitio erga ipsum in secreto ut se emēdet, vt dicit ibi tex. & adhuc si oportuerit poterit hoc significare presbytero suo aut prelato in secreto, qui monendo & orando poterit prodesse et non obesse. Pro quo bonus tex xxij. qō. v. hoc videtur. Et quia S. Tho. tenuit contrarium vbi supra. Ad motiua sua stat responsio quod debent intelligi modo prędicto. & ad prædicta multum fac t tex. in clem ij. de hære. vbi probatur quod delictū quod probari non potest non debet iudici denuntiari. Ad idem induco etiam tex. in c. qualiter lo j. de accusa. in fi. vbi iudex qui generaliter inquirit super statu ecclesiæ non debet ad occulta reuelāda astringere testes in inquisitione deponētes. Pertinet enim ad debitum caritatis crimē fratris celare de offi. ordi. si sacerdos. j. q. j. Christus quid fecit eo præcipue, quia cum res eo modo est occultissima, iudicialis authoritas nil ꝓdesse potest, cū nec probationibus iste cōuici queat, nec subijci torture, vt inuitus confiteat. Ex
9 quo iudicia non præcedunt. † Et ex his infert ad istas generales monitiones quę fiunt in ecclesijs a iudicibus sub pœna excommunicationis, vt scientes furta vel alia delicta huiusmodi debeant reuelare per prędicta enim colligere poteris qualiter ille sint intelligende, & qūo, & ad quid astringant.

SVMMARIVM.

1 *Citatio hæreticorum qualiter, quando, quæ, & a quibus fiat.*

2 *Relapsus seculari iudici protinus nulla audientia ei præstita tradendus est.*

Relapsus quis dicatur.

3 *Dispositio exceptionum exclusiua super certa qualitate fundata, exceptiones illi qualitati detrahentes nequaquam excludere videtur.*

4 *Capitali crimine impetitus regulariter ad corpus capi & carceri mancipari potest, & qua forma ad capturam procedatur.*

5 *Mulieres cum masculis in eodem carcere trudi minime debent, sed separatim incarcerandi sunt.*

6 *Dominus castri a præfectis inquisitioni requisitus, an cogatur hæreticum in suo territorio manentem verbaliter citatum & illis tradere.*

7 *Quid in alijs criminibus.*

8 *Hæreticus cuius expensis ad inquisitores remittendus sit.*

9 *Delegatus ab episcopo vel capitulo vacante sede aut etiam ab inquisitore an possit hæreticum personaliter capere latis.*

10 *Carcerum quatuor species hic recitantur.*

11 *Custodibus carcerum hæreticorum quis impensas subministret.*

12 *Iudex in carceribus quempiam iniuste detinens, in id quod carcerati interest obnoxius sit.*

13 *Carceratis ob hæresim quis alimenta suppeditare debeat.*

Hæreticus

14 *Hæreticus resistens ministro eũ iudicis iussu incarcerare volenti impune occidi potest in tali conflictu resistentie.*

15 *Hæreticus ad ecclesiam confugiens an gaudeat immunitate.*

16 *Episcopo an liceat armatos ministros habere pro sue iurisdictionis executione.*

17 *Brachij secularis auxilium ab episcopo pro iustitie executione implorari potest.*

18 *Gladij temporalis exercitium ecclesiæ denegatum esse quomodo intelligatur.*

QVÆSTIO XI.

1 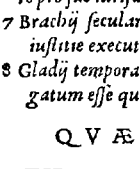 NDECIMO quero de †ictatione hęreticorum. Et pro huius euidentia est distinguendum, quia aut quærimus de citatione verbali. Aut de citatione reali. Primo casu citãdus est qui de hoc crimine impeditur quacũq; via procedatur contra eũ, vt habeat copiam se defendendi, cum enim defensio sit de iure naturali, vt in cle. pasto ralis. §. cæterũ. de re iudi. nemini deneganda est quantũcunq; excommunicato & cri-
2 minoso. de excep. cum inter. & c. fi. †Si tñ esset hæreticus relapsus sine aliqua audientia esset iudicio seculari relinquendus. de hęreti. ad abolendam. §. illos. & c. super eo. eod. tit. lib. vj. Quis aũt dicatur relapsos. vide pulchrum text. c. accusatus. eo. titu & li. Ego tamẽ putarem quod licet relapsus nõ debeat audiri super crimine vt in dictis iuribus si tamen vult excusare se relapsum
3 fore bene esset audiendus. Nam †cũ dispositio excludens exceptiones fundatur super certa qualitate, non vĩ excludere exceptiones detrahentes illi qualitati vt voluit glos. c. cupientes. §. quod si per xx. de elect. lib. vj. & cle. vnica. de sequest. po. & fruc. & Bar. in l. j. §. parui refert, quod vt aut clam. Sic in proposito est dicendum vt cũ illa iura se fundent super relapsu, non videantur tollere defensionem, quo ad hoc q̃ iste posset dicere se non relapsum, & hanc citationẽ poterunt, episcopi & inquisitores nedũ per se sed per alios facere vt in c. vt cõmissi. in prin. de hære. lib. vj. Aut quærimus de citatione reali hoc est per capturam personę, & similiter illam facere possunt, & tam verbalem quam hanc realẽ citationes episcopus sine inquisitore & inquisitor sine episcopo facere poterit. de hęreti. cle. j. §. j
4 †Regulare enim est quod cõuentus super crimine capi potest personaliter & incarcerari & præsertim quando ꝺelictum est maximum, sicut hæresis. de qua materia vide late per Bar. in l. fi. ff. ad l. iul. pecu. & in l. j. ff. de custo. reorum. & in hac captura seruatur de more ista practica, ꝙ informatione præhabita per iudicem de maleficio, & malefactore, sine alia citatione verbali præcedente, mittunt ad capiendũ reũ si crimen sit enorme cuiusmodi est istud & hoc ne fugam arripiat conscius de crimine. ita dicit Saly. in l. ij. C. de exhi. & intro. re. quod dicit probari per illum tex. præsertim iuncta glos. & licet ista modestia incarcerando sit seruanda vt nemo sit de domo sua trahendus ad carcerem. vt l. nemo de domo. ff. de re. iu. & l. plerique. ff. de in ius vo. Hoc tamen procedit in ciuili, non tamen in crimi-
5 nali, iuxta glo. in d. l. nemo. †Seruandum tñ est quod mulieres non ponãtur in eodẽ carcere cum masculis, sed ad partẽ in alio carcere, quia periculosa est sexuum cõmixtio, vt in l. qñ. & auc. nouo iure. C. de custo. reo. & in auth. vt nulli iudi. §. si vero. colõ. ix. quod procedit nedum in carcere deputato ad custodiã, sed ẽt deputato ad pœnam iuxta formam c. pen. de hæred. & c. quãuis. de pœnis. lib. vj. ita tenet glo. in d. c. quam-
6 uis. † Et de forma quæ debet teneri in huiusmodi carceribus hæreticalibus, & de custodibus adhibẽdis, & subditutis ab eis, & de iuramẽto quod per eos præstandum est, & qualiter diuersas claues debeãt carcert adhibere, & modo ministrandi necessaria carceratis, vide text. nor. in d. clemen. j. §. j.
7 de hæreti. Sed pone quod †in castro siue territorio alicuius domini tẽporalis hęreticus manet, & citatus verbaliter per inquisitores non vult corã eis cõparere, an dominus castri teneatur eũ in manibus inquisito rũ ponere si sit ab eis requisitus. Ad hoc dicas q̃d sic, pro quo est text. apertus. c. vt inquisitionis in princ. de hære. lib. vj. Quid aũt sit in aliis criminibus. vide Bald. in vsi. feu. ti. de pace tenẽ. §. si iudex. vbi dicit q̃ si est suus subditus nõ tenetur eũ tradere, secus aũt si alienus est subditus, in quo tamẽ examinando non insisto quia nõ est præsen-
8 tis speculationis. † Sed cuius expẽ. erit remittẽdus. Bal. vbi supra tenet quod si aliqs priuatus ꝓ suo interesse hoc petit, fiet expensis petentis. vt l. cum sæpe. C. de ero. mil. anno. li. x. Si aũt iudex ex officio hoc petat tunc expen. publicis illius terre ad quã

ſit remiſsio.argu.l. mulier ops.ff. de capti. & poſtlimi.reuer. Ego tamẽ putarem quod in crimine hæreſis ſi officium ſufficeret ex reddibus illi us eſſent fiẽde. Sed iuxta præ
9 dicta quero, †an delegatus ab epiſcopo, vel c.ſæde vacante aut ab inquiſitore poſſit hanc perſonalem captur in ficere, & videtur quod non, quia delegatus non poteſt citare perſonaliter vt volu t gloſſ. in l. conſentaneum.C. quomodo & quando iudex ſed g o.in l.ij.ff de iuriſdi.om.iudi. debit quod delegatus princi is hoc poteſt, ſecus autem in delegato inferioris a pri i pe qui hoc non poteſt ante lit.conteſta. ſed bene carcere poteſt poſt lit. con teſta. Sed Bar.ibi.& in d.l plerique.tenet delegatum inferioris a principe nequaquã hoc facere poſſe,per text in authen. de teſti.§.ſi ve o. ignoti.vbi delegatus non poteſt cohercere teſtes & eos torquere. Non obſtat ſecundũ eum.tex.in authẽ.de exh ben. rei §.ſi vero etiam,vbi dr quod delegatus nõ poteſt ali quid facere,quia i s non eſt conteſta. quaſi innuat quod poſt l tem cõteſta.poſſet, quia non vult hoc dicere, ſed debet intellig qñ ſi lis eſſet conteſtata poſſet deuenirt ad ſententiam etiam abſe te reo, & ſic poſſet li. quid facere, per quæ videretur quod eum delegati prædicti de quibus in quæſtion e propoſita ſint inferiores a principe, nõ poſſet hmõi capturam perſonalẽ facere.cõtrarium tamẽ ego tei eo. pro quo inuocto tex. expreſſum in d.cle.j §.j.de hære.vb aperte hoc probatur,hoc ẽt probari potei.q ua ea ratione qua iſtud v ult in generali delegatione facta per principẽ,vt patet in præcedẽtibus, ſcil cet quia princeps po eſt iſta commitere quę ſunt meri imperij, & videtur comm iſſe tanqua ſine quib. s ii uſ ita videretur ii riſdi.delegati, vide.ur te em di cendum in prædictis inferioribus de iure canonico.ſecũdum q ea quæ ſunt meri imperij ſunt deleg bilia.de offi.ordi.q od tedem & de rapto.in archiepiſcopa.u i m ſi mi. Et ex dicta cle. probatur qu d ille qui habet iuriſdictionẽ in crimine pot ſt arcerẽ conſt tuere pro cuſtodiendo criminoſos.

Sed pro veritate huius eſt aduertendum
10 quod †quadruplex eſt carcer. Pr mus eſt perpetue pœnę & huiuſmodi carceratio eſt meri imperij, quia illa pœna æ iparatur morti.vt not.Iuno.de accu qui t er.ij Secũdus carcer eſt modice coher ſion s vt cum iudex facit poni nuntios in cippis, & iſte carcer eſt meri imperi, ſed minimi. de quo poteſt intelligi.l.ij.C.de ſportu. ga iſte carcer adhibetur quia forte nuntius contẽpſi. turiſd & orẽ iudicis. Tertius eſt carcer cuſtodie, & eſt ciuſdẽ ſpe iei cuius eſt cauſa princip lis,ſecundum Guil.& Bal. in l.imper u.n.ff.de turiſd, m. u i. vt de ſi cauſa eſt pecuniaria,eſt iuriſdiction s,ſi it criminali ,eſt meri imperij. Quartus eſt ca cer domeſt cus qui non eſt hic tus n ſi in caſibus expreſsis in iure.ff de offic. præſid.l. d uus & ſte carcer non eſt ſub al q a pecie tur ſd ictionis quia c mp tit priuatio, vt volunt Bal.in d.l.in p rium ex quibus conclu dere poteſt qu d ille qui hic te põ carcerar quod quomodo ſit ex præd ctis col l g tu) poterit carcerẽ cr ſt iuere, & per cotrar um qui non poteſt carce a e, nõ poterit cõſtituere car es, & de ha materia mu tiplicis carcer s vide eundum Bald. in auth.ſi cap.tui.C.de ep ſ & cle. Vlter us
11 q ero †quis prouiſe it de expe ſs cuſtod bus carcerum p ſ to ũ No uito h de te in na t per a lemen j § ia ic.f. quod eo ſcop prou ſ b r cuſtodi depura to p ipſum & i tell ge de ſuis red s non de parte prouent t m ti queſit on s officio deputata vt in extrac g Bene i rex eo §.verũ ita tenet gl in d. len en. & inquiſitor ſimiliter pr t c bi illiq m ipſe deputabit, ſcil cet de prouen ibus deputatis ofic e,v ti d o.exq p ter ſecundũ Zenoẽ i i quo c r a ius non p.quidebit cuſtod bus,ſ,q o id cir no eſſe dubiũ in lep tat s ad p per s arceres.quia tales i pri atibꝰ , fact ex cum ſæpe, C de er a.m l ta.annone.lib.xij. Idẽ tenet i ol ia h e a,i dicas in cauſa hæreſis nunũ fore dal iur per n um tex.in a ijs autẽ dicu it Matthæ la & ſo de Imo. ſeruandã eſſe conſuetud nem qua c n me g oſ. in d. l cum ſæpe dicit quod ſeru. r debet expenſ s e us qui ſtium f icit cuſtodiri, illas tamẽ p ſtea refarciet cuſtod tus, & ſic ſeruatur. Hoc ego limitarẽ vbi iſti cuſtodes non eſſ n t ſtipendiarij de publico. Nã tunc nihil poſſunt a partibus petere, pro quo facit text, opt mus in a ou. in l. archiatris. C de profeſſor. & me i. lib. x & no. in limiti per Inno
12 centiu. in c.j. de poſtula. †& vb aliquis carceraretur iniuſte tudex qui iniuſte fecit eum detineri tenet i re ad i tereſſe, iuxta doctrinam glo & Bal. in l.ij §.fin. ff. ſi quis
13 ca io. †Quis a tem prou d bit carceratis, & circa crimen hæreſis dicas quod epiſcopus & inquiſitor debent ord i are vnde e s prouideatur, vt probat tex. in d. clemẽti. §. porro. in al s vero gloſ. in c. diffinitiui.

xvij.q.iiij.tenet quod custos carceris prouidebit carceratis sed non intelligas quod habeat prouidere de suo. sed de eleemosynis destinatis ad vsum pauperũ, hoc poterit facere.vt l.iudices.C.de episco.audientia.vbi autem ista cessarent consuetudo habet quod is ad cuius petitionem fuit carceratus.puideat carcerato,postea aũt carcera
14 tus satisfaciet e dẽ de prędictis. †Sed pone qđ cũ de mãdato prædictorũ volunt incarcerare eosdẽ hæreticos ipsi se defendũt. Dicas quod inuadi possunt cũ armis p ministros iustitie & si in illa defensione occiderentur cũ sit illicita nullã pœnam incurrerent occ.sores.vt probat tex. optimus in l. si seruus.C. de his qui ad ecclesiam confugiunt. Non enim permittitur iuste inuaso se defendere. iuxta not. per Bartol. in l.vt vim.ff. de iustitia & iure, & per dominum Cardina.in clementi.si furiosus. de hom c.
15 †An aũt hæreticus ad ecclesiam confugiẽs gaudeat immunitate, ita vt de ecclesia extrahi non possit & capi.& dicas quod non gaudet,pro quo est glo.in authen de mãda. principum §.neque aũt collatio.iij.facit ad idẽ tex.in l.j.C.de his qui ad ecclesiã cõfugiunt. Et qm̃ ad hanc incarcerationem faciendam necessarij sunt officiales armati, habent inquisitores facultatem a iure, vt possint habere officiales armatos ad hoc exequendum,secundũ text. in clemen.ij §. fina.de hæret.Ex quo infertur ad quæstio-
16 nẽ nunquid†episcopus qui iurisdictionem ordinariã habet possit habere officiales armatos pro executione iurisdictionis suæ. Panor.mouet hanc quæstionem in c.significasti.de offi.delega. & dicit se fuisse interrogatum de hoc a quodam episcopo, cui referi se respondisse quod non nisi haberet tẽporalẽ iurisdictionem in loco, ad quod pri-
17 mo inducit iura quę dicunt†episcopum in executione iustitie debere implorare auxilium brachij secularis vt cap.administratores.& c.principes.xxiij.quæst.v.Item alibi cauetur quod sicut pro spiritualibus, debẽt principes recurrere ad ecclesiam. ita in tẽporalibus debent pręlati recurrere ad principes seculares, vt c. cum ad verum &.c.si Imperator.xcvj.distin.nec promiscuis actibus sunt eorum officia turbanda, vt l.cõsulta diualia.C.de testamen. Item ecclesię fuit interdicta executio gladij temporalis dicẽte domino Petro conuerte gladium tuum in locum suum,vt leg.& not. in c.nouit.de iud.. Item arma clericorum sunt lachryme & orationes,vt in c.cõuenior.xxiij.q.viij. sed vide Bald.in l.nam salutem.§.fina.ff.de offi.pręfec. vig.qui contrarium tenet cum ipse habeat imperium in sua diocesi. nullũ aliud inducens fundamentũ ad hoc.& hæc opinio mihi placet.&.eam obseruat cõmunis vsus,& pro huius fundamẽto facit tex. in d. clemen. vbi papa concessit facultatẽ inquisitoribus vt possint armatos officiales habere. Ex quo innuitur quod pœnes papam est potestas habẽdi armatos & mouendi arma in huiusmodi criminibus ad ecclesiasticũ forũ spectantibus,alias nõ potuisset eam inquisitoribus concedere, non ergo de necessitate ad laicos in his est recurrendũ vt cõtraria opinio præsupponit. Præterea fundatur & aliter ex eadem clemen. vbi Papa per concessionẽ specialẽ dedit hanc facultatẽ inquisitoribus, non autẽ episcopis qui in prædicta inquisitione cum eis concurrunt ostendens aperte quod episcopis non erat necessario conferenda,quia de iure eis licebat, alias sicut inquisitoribus concessit sic & episcopis concessisset.

Cõfirmatur ẽt,quia episcopus per iurisdictionẽ suam potest etiam laicos in certis criminibus capere,& corporaliter cohercere.vt est tex cũ glo.xxv.q.v.contra idolorũ,& xvj.q.iiij.attendendu. & de adulte. c.secundo ꝙ nemo dubitat egere ministris armatis.Nec obstant fundamenta in cõtra-
18 riũ inducta,videlicet quod†ecclesia nõ habeat exercitiũ gladij materialis.Nam illud est ad inferendũ alicui mortẽ vel mẽbri mutilationẽ,& hoc casu intelliguntur iura pro contraria parte inducta Secus autẽ ad exequendum iustitiam sibi cõpetentem vt probatur per prędicta.Similiter ad illud quod dicitur quod ecclesia implorat auxilium brachij sæcularis dici potest quod inde nõ concluditur intentum opinionis contrarie. Nam inter ipsosmet seculares iudices idẽ obseruatur,quod vnus implorat auxilium alterius vbi vires ipsius non sufficiunt ad exequendum quod sibi incumbit, vt est textus in l. si quis in hoc genus.C. de episcopis & clericis, & etiam iudices sæculares inuocant in subsidium auxilium ecclesiæ vbi per se non possunt suos subditos domare,vt not.Inno.in c.licet ex suscepto. de foro compe.& hæc notabis.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iudiciarius in crimine hæreseos quis sit. Simpliciter et de plano in crimi. hæresis p-*

cedendum est, regulariter tamen contra. infertur ad egregia aliquod dicta. 2.

3 *Hæreticus contumaciter absens excommunicandus est qui si anno obduratus in excõicatione persistat vt hæreticus dãnatur. Limita & declara. 4.*

Hæreticus ob contumaciam damnatus si vere hæreticus non sit an pœna in eum inflicta teneat.

QVÆSTIO XII.

1 DVodecimo quero † de ordine procedendi contra hæreticos quo ad telam iudiciariam ordinandã. Dicas q̃ licet in alijs crimimibus plenissimo iuris ordine seruato debeat procedi, de quo vide text. in l. absentẽ. ff. de pen. & in l. j. C. de requiren. re, & per glos. iij. q. ix. in summa, & per Bart. in d. l. absentẽ. & per Saly. in l. absentem. C. de accu. vbi plene. & per doct. in c. veritatis de dolo & contu. tamen in hoc crimine hæresis est speciale, quia procedi potest super eo simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij.

2 vt in c. fin. in prin. eod. titu. lib. vj. † Ex quo infertur q̃ in accusatione non erit necessaria solennitas requisita per l. libellorum. ff. de accusa. & in l. in cauſis. C. eo. pro quo est tex. in clemen. fæpe. de verbo. signifi. Infertur ẽt quod conclusio in causa non est necessaria per glos. ibi, immo quomodocunq̃ reus se defendere voluerit admittetur. Ad quod facturn not. per Bart. in extraua. ad re

3 primendam. in verticu. sequentia. & † vbi is contra quẽ in hoc delicto proceditur contumaciter se absentat, prouisum est de remedio vt debeat excõicari. & si per annum in excommunicatione persistat, velut hæreticus est puniendus, de hæret. cum contumacia. lib. vj. Sed pone quod secundum veritatẽ iste non est hæreticus, nũquid huiusmodi pœna a iure in eum inflicta propter contumaciam teneat & dicendum est quod sic, quia contumax fuit secundum rei veritatem, venire enim tenebatur ad iudicẽ vt l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ff. de iurisdict. omnium iudicum. l. ij. vbi hoc tenet Bald. Sed Bar. in d. l. absentem, dicit quod istis casibus quibus proceditur contra absentẽ & habetur pro confesso propter contumaciã si postea constaret iudici de innocentia contumacis, vt si viderit viuum hominem quẽ absens dicitur occidisse, non poterit ad punitionem criminis procedere. Nã ex vera cõfessione talem cõdemnaret. ff. ad l. aquil. inde neratius §. fi. cum l. seq. quanto magis ex ficta hoc tamen in crimine hæresis non potest practicari, quia cum sit crimen quod in mente intrinsecus latet, nõ posset in apertio liquere iudici de alicuius innocentia ergo illud vt mihi vr̃, pondera tamen tex. cũ glo. in d. c. cum contumacia, loquitur enim

4 † quando citatio fuit decreta contra illum qui suspectus erat in fide. Nam tunc ad primam suspitionẽ additur alia ex contumacia. & sic prima simplex præsumptio transit in violentam vt innuit ille tex. Secus ergo vbi citatio emanaret contra non suspectum. Item põdera in alio, nam loquitur de eo qui animo pertinaci perduraret per annum in excõicatione, secus ergo si non daretur pertinacia, vt pote quia aliquo impedimento prætermisit contumaciam prædictam purgare, vbi tamen per hunc modum puniendi contumaciam non procederetur possent recipi testes contra absentem legitime citatum & ad diffinitiuam proceditõ sit o de crimine ex quo lit. contesta. non requiritur vt prædiximus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio in crimine hæresis per quæcunque probationum genera fieri potest.*

2 *Indicia indubitata ad condemnationem sufficiunt quæ si dubitata sint ad torturam solum sunt idonea.*

3 *Indicia indubitata quæ dicãtur, & quæ dubitata arbitrio iudicis committitur.*

4 *Probatio indiciorum vt quis quæstioni subiiciatur qualia esse debeant.*

5 *Testes in generali inquisitione examinati idonei censendi non sunt vt quis torqueri possit quia citata parte examinati non fuerunt.*

6 *Pauor, trepidatio, variatio, et id genus similia quæ coram iudice fiunt sunt probatissima indicia ad torturam.*

7 *Ieunij indicto tormenti genus est.*

8 *Confessio in tortura facta perseuerantiam requirit.*

9 *Testes quot ad condemnationem requiran-*

tur in crimine hæresis.

10 Testes non idonei & alias a iure improbati admittũtur in hoc crimine hæresis ex quo plura corolarie inferuntur.

11 Crimina abdita (vt hæresis crimen) aptius a familiaribus & domesticis noscuntur, quã ab alijs, idcirco tũc testificari cogũtur.

12 Periuris an & quando in hæreseos crimine testari liceat.

13 Inimicorũ et cõspiratorũ testimoniũ in crimine hæresis nequaquam idoneum censetur.

14 Testes inhabiles pro hæreticis minime admittuntur, aduersum autem hæreticos admittendi sunt.

15 Testibus suspectis ac inhabilibus an in casibus quibus admittendi sunt adhibeatur fides sine quæstione.

16 Testes inhabiles an admittantur in hæresis crimine, vbi accusationis aut exceptionis via processum extitit.

17 Extensio ex identitate rationis ẽt in pœnalibus licita est vbi in lege ratio expressa est.

18 Examinationi testiũ cõtra hæreticos due religiose personæ item publicus tabellio adhiberi debent.

19 Hæresis an per instrumẽta pbetur, & quo. Libri improbate lectionis reperti pœnes aliquem an eum hæreticum probent.

20 Delicta an instrumentis probari possint.

21 Præsumptionibus euidentissimis hæresis probatur, non etiam leuibus.

22 Præsumptione vbi iudicatur, moderanda est pœna.

QVÆSTIO XIII.

1 DEcimotertio quero † de probatione fiẽda in crimine hæretis. Ad qđ dicas quod fieri potest per diuersas species probationis, potest, n. probari per confessionem propriam, cũ illa inter omnes pbationis species obtineat principatum, & ad eruẽdum illam poterit procedi ad torturam eius qui de hoc crimine impetitur, requiritur tamen ꝙ præcedãt indicia, alias non est quis torture subijcendus, vt l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. & c. cũ in cõtẽplatione. de re. iu. etiã si de grauissimo crimine agatur. C. ad l. iul. 2 maiest. l. iij. †alia tũ sunt indicia ex quibus iudex potest iudicare diffinitiue in causa vt in l. indicia. C. de rei ven. & ẽt in criminali. C. de proba. l. sciant cũcti, & ista debent esse ita vehementia ꝙ sint indubitata, vbi autẽ essent dubitata sufficerent ad torturam. ita tenet Io. And. in addi. ad Spe. tit. de proba. 3 in fi. & in ti. de noto. cri. Quæ †autem sint illa, multi multa dixerunt, sed conclusio vera est ꝙ de hoc non põt dari certa doctrina. sed relinquitur arbitrio iudicis l. iij. §. eiusdem quoꝙ. ff. de testi. hoc tenet Bar. in l. fin. ff. de qõ. vbi ad instruẽdum iudicẽ ex quibus animũ suum debeat mouere ponit certa exempla, subiungens eiusdem iudicis arbitrio cõmitti an plura indicia requirãtur, aut vnum tantum sufficiat. Adde tñ ꝙ eo magis debet augeri tortura quo maior suspicio est contra delinquentẽ. vt notat Bal. in vsi. feu. ttu. do controuer. inueſti. c. j. §. itẽ 4 si vassallus. †Qualis autẽ probatio sufficiat super his indicijs ad subijciendũ quẽ torture, dicit requiri duos testes vbi illi deponũt de indicio tantũ. iuncta glo. fin. C. fami. hęrcis. vbi tamen super delicto vnus tantũ sufficeret ad torturã, vt voluit glo. in d. l. iij. C. ad leg. iul. maiesta. Et addit Bart. vbi suprà 5 quod † ex eo ꝙ dari debet defensionis copia parti anteꝙ subijciatur torture nõ sufficerent testes qui in generali inquisitione fuerunt examinati contra reũ, quia nõ fuerunt examinati ipso citato & existente cõ- 6 tradictore. Considera insuper ꝙ †etiam vbi alia indicia extrinseca non procedunt ex eo ꝙ reus facit coram iudice puta loquendo trepide pauendo & variando potest habere indicia sufficientia ad torturam, secundũ Bar. in d. §. tormenta. Et inter cetera tormenta solent inquisitores præfati criminis 7 †indicere ieiunia ad veritatem eruendam, quæ etiam quæstionis nomine intelligũtur. quod etiam patet per ethimologiam. Nam tormentum dr quasi torquẽs mẽtem, neminí tamen dubiũ quod per ieiunium asperũ torqueatur quis, pro quo est glo. in d. cle. j. 8 de hære. in ver. tormentis †in hac tamen confessione per tormenta extorta requiritur perseuerantia. in l. j. §. diuus. ff. de quæstio. oportet enim secundũ Bart. ibi, ꝗvt ille qui fuit confessus in tormẽtis reducatur in loco publico iudicij, & ibi coram testibus & notario confiteatur seu ratificet confessionem primam, & ita obseruatur de consuetudine, & quoniam in supponendo reũ

torture de grauissimo præiudicio agitur, obseruat communis cõsuetudo quod prius debeat solẽnis aduocatorum disputatio coram Iudice fieri super hoc, an sit torquendus, vbi aduocatus rei debebit admitti vt pro eo alleget, vt l. si postulauerit. §. quęstioni. de adulte. & per glos. l. legis virtus. ff. de legi. sed ipsi quæstioni & examinationi nõ debent interesse, ita tenet glo. in authen. de testi. §. quia vero in glo. super versicu. aduocatorum. & glo. videtur idem velle in l. ij circa princi. C. de iuramen. calum. ita determinat Bartol. in l. custodias. ff. de publi. iudi. & in d. l. legis virtus. & propter grauitatem præiudicij est inductum, quod in hæresi nec inquisitor sine ordinario nec ordinarius sine inquisitore procedat ad faciendum reum torqueri, sed ambo simul, vt est tex. in d. clemen. j. §. j. Potest etiã fieri pro-
9 batio per testes, † Sed dubitatur, quot testes debeant interuenire. Quidam dixerũt ad effectum condemnationis non sufficere duos testes pro qua allegant. c excommunicamus. §. adducimus de hæreti. & hoc not. Hostien. in summa. eod. titu. §. qualiter. vbi subiungit quod iniquum videbatur quod de tanto crimine damnaretur ex dicto duorum testium, sed in contrarium facit cap. vt officium. §. verum eodem titu. lib. vj. Ioannes de ligna. in dicta clementi. prima in fin. dicit non esse dubium quod per vnum testem, & famam quis non potest damnari de tanto crimine, vt not. de testib. tam literis, & idem tenet Mathe. eodem tit. clemen. ij. allegat not. per glo de testibus, veniens, & similiter nec ex præsumptione de præsumptio, literas, tamen videtur quod per duos testes possit damnari, ad hoc quod not Innocen. de simonia. sicut. vbi dicit ꝙ licet in alijs criminibus requirantur probationes luce meridiana clariores, tamen in crimine hæresis sufficiunt minores. C. de hæreti. l. ij. & secundum eum leuia signa sufficiunt ad conuincẽdum quem de hæresi. de præsumptio, literas, sed hoc dictũ Innocẽtij debet intelligi secundũ not. in d. l. ij. & sic transit Io. de Imo. in dicta clemẽ prima. Idẽ tenet do. Cardi ibi propter regulam generalem, quæ habet quod sufficiant duo testes ad probandum crimen, nisi vbi contrarium reperitur, vt in c. licet vniuersis. & capi. in omni negotio. de testibus. Idem tenet Ioãnes And. & docto. cap. vt officium. §. verum. de hæreti. lib. vj. & hæc opinio mihi videtur vera. Pro qua etiam facit glo. not. in simili ij. quæstio, iiij. pręsul, nec obstat textus in d. §. adijcimus. quia non requiritur ille numerus testium ad conuincendum vnum hęreticum, sed ad conuincendum plures, & inde est quod ille textus remittit hoc arbitrio iudicis, vt si videat expedire pro multitudine hæreticorum nedum tres, sed etiã plures, & adhuc totam vicinam possit ad
10 testificandum cogere. † Est tamen speciale in hoc crimine, quod testes qui alias a iure repelluntur admittuntur in hoc casu in fidei fauorem, vt pote Iudæ vt cap. contra Christianos. de hæreti. libr. v. idem dicerem de alijs infidelibus, quia illi solum repelluntur a testimonio contra fideles. cap. t. pagani. secunda quæstio. vj. & cap. Iudæi. & capit. licet vniuersis, de testibus de quorum numero isti hæretici non existunt. Itẽ quia non apparet ratio specialitatis in Iudæis, vt illi magis admittantur cũ sint pessimi infideles, vt prima quæstio. prima nõne, de quo superius dictum est. Admittuntur etiam excommunicati & participes, & socij criminis in testimonium, præsertim in defectum aliorum testium. & sic hæreticus contra hæreticum admittitur, vt dicit tex. in cap. in fidei fauorem. de hæreti. lib. vj. & per illum textum dicit Panormi. in c. literas. de præsumptionibus. etiam fratrem esse cogendum contra fratrem super præ-
11 dicto crimine ferre testimonium. † Admitterem etiam domesticos & familiares eorum, quoniam cum istud crimen secretũ sit, melius & aptius per familiares, quã per alios probari poterit, vt l. consensu. C. de
12 repud. quinimmo etiam serui contra dominos cum tormentis admittendi forent, quia admittuntur in crimine læsæ maiestatis. C. ad legem iuliam maiestatis l. fina. ergo a fortiori in crimine hæresis, quum longe grauius sit æternam quam temporalem sedere maiestatem. & hanc argumentationem facit textus in l. mili. in capitu. vergentis. de hæreti. Ad idem textus cum glo. xij. quæstio secunda quæstionem. † periuri etiam admittuntur dummodo contra se & contra alios in hoc crimine attestentur, dum tamẽ ex manifestis apparuerit indicijs tales non animi leuitate aut odij fomite seu corruptione pœcunia, sed zelo fidei orthodoxe velle deponere, aut dictum suum quod ante in forma testimonij deposuerant emendare, & corrigere, ac quæ prius tacuerant reuelare, & hoc in fauorem fidei specialiter concedi ur, vt cap. accusatus. §. licet de hæreti. lib. vj. ex quibus limitabis textum in c. præterea, de testibus cogendis, quate-

nus de corrigendo dictũ testis loquitur & not. per Bart. in l. eos. ff. de fal. Aduerte tamen iuxta hoc quod quum isti inhabiles a limittuntur, ita demum eorum dicta fides adhibetur, si ex verisimilibus coniecturis, & ex numero testium, & ex qualitate tam deponentium quam eorum contra quos deponitur ac aliis circunstantijs sic testificantes non falsa deprehendere præsumantur, vt in d. 13 cap. in hæretici fauorem. †conspiratores timẽ & inimici nõ admittuntur licut nec in aliis exceptis crimi nibus. Pro quo optimus text. de iudi. cia. per tuas. lo primo. & not. hoc, quia valet generaliter ad omnes casus in quibus minus idonei testes admittuntur.

Quo dautem non obstante considerari debeat in aliis exceptis crimi bus circa testes criminosos vt admittatur vide glo. super prima quæstione principalis, & secunda quæstione primæ Dei sum ipsum. & per doctores in dicto tit. per tuas. de iudi. In- 14 telligentia tamen istæ dicti testes inhabiles testes in hoc crimine admittendi fore contra hæreticos credentes fautores & receptatores, & defensores eorum, non tamen esset si pro eorum parte inducerẽtur ad hoc quod de hoc crimine se purgarent, eo enim casu recipierentur testes omni integritate carentes, & alia qua suspitione & catholicæ fidei zelatores. 15 eodem titulo. capit. nihil. in fine. †An autem huiusmodi suspecti testes quum examinantur sint, torqueri debeant, videgl. xv. quæstione vi. in summa quæ dicit quod sic, si est seruus vel vilis persona, vel si sit liber, & sit criminosus & infamis vel obscurus vel gnotus. Tales enim sine tormentis non admittuntur. torqueatur etiam quælibet libera persona licet non sit vilis, dum tamen vacillet in testimonio. de minoribus tamen vide Bartolum in l. ex libero. ff. de quæstionibus. Sed quero iuxta prædicta, an sit quod dictum est de minus idoneis testibus admittendis in crimine hæresis habeat tantum locũ quando procedi- 16 tur per viam inquisitionis, aut etiam idem sit quum procedi tur per viã accusationis vel exceptionis. Et videtur quod sic quia ea fuit ratio, si fuit fauor & odium criminis, eadem videtur esse de reliquis, inter cæteros cũ. Contrarium tamen concludit gl. in d. c. fi. & quia ab initio vere regulariq; caret exceptionibus personas ad testimoniũ admittit non debere non est recedendũ nisi in quarum reperiatur aliqua iuste per illum Quærenda causa, vel exceptio habeat probationes idoneas, nec est accusatio fauorabilis vt inquisitio, ad hoc ij. q. vij. si quis episcopus. & verbũ istud inquisitionis debet aliquid operari, alias quare fuisset expressum. de decimis. ad audientiã. cum concordia. & i. c. transit prædicta glo. Sed contrarium tenet Archidiac. in d. c. in fidei. & allegat ij. q. v. j. c. hæreticus. Sed Io. And. tenet gl. in nouel. & ad ca. si hæreticus. respondet quod non tenet. vt ibi dicit glo. & hoc idem probat text. in d. c. in fidei. quia si illi text. teneret non esset necessaria dicta decretal. & sic transit ibi Domi. simpliciter recitando prædictos doctores. Ego tamẽ potius tenerẽ opinionem Archidiac. pro quo facit, quia eadẽ ratio est vbique 17 scilicet fauor fidei, †ex qua ratione etiam in pœnalibus (attento quod expressa est in lege) argui potest ad similia. vt est text. in instit. de legit. patro. tutel. in princ. pio. & glo. in clemen. j. de electio. & capi. primo. de tẽpo. ordinan. lib. vj. Præterea dispositio prædicta nõ est odiosa, immo fauorabilis, cum non in odium hæreticorum principaliter, sed in fauorẽ fidei sit inducta. vt textus ibi innuit in principio. Vnde illud est considerandum & non odiũ hæreticorum quod venit in consequentiam. iuxta glos. cap. sciant cuncti de electio. in lib. vj. & l. qui ex septem. ff. de cõditio. indeb. Nec est simile de accusatione aliis criminibus initiata, & de accusatione facta in crimine hæresis. Nã & in aliis criminibus accusatio dicatur gratiosa illaudabilis intentionis iuxta modum rationem prædictam, no tamen sic est in crimine hæresis, vt in superioribus dictum fuit. Posset etiam sic quod nihil text. nõsre restringit ad processum inquisitionis, quia non dicit. cum procedatur per viam inquisitionis, sed dicit, in fidei fauorem concedimus vt in negotio inquisitionis hæreticæ prauitatis, & loquitur papa inquisitoribus, vt patet in suprascripta ratione, de quibus certũ est quod licet per viam accusationis possunt procedere, appellatur tñ inquisitores, & eo dẽ modo ex eorum nomine appellatur negotium inquisitionis, licet per viã accusationis, vel exceptionis sit cognoscant, & per hoc finditur manet latius apparis, & reliquum relinquitur ad motiua cotraria, & quia in tanto crimine cũ multa oporteat cautela procedi, 18 †in examinatione testium quod recipi debent super crimine præfato colligerit, debent adhiberi due vel plures & discrete persone, in quarũ præsentia partes habeant si poterit habere personam, aut per alios viros idoneos fidei ter eo undẽ testiũ depositiones cõscribantur. per text. in cap. vt officium. §. verũ. de hære.

libro vj.& pondera illum text.qui requirit interuentum prædictarum personarũ,nedũ in examinatione testiũ,sed ẽt in describendo eorũ depositiones. & prædicta practica examinandi testes põt & iuste debet obseruari in omnibus arduis causis,vt sine omni suspitione res procedat.ita tenet Panormi. de electio quia propter & c.cum causam de testi.& quo libertor sit facultas in his procedendi datur facultas a iure religiosis,qui antequã essent in seculo erant notarij ac ẽt clericis qui ante clericatus ordinẽ notariatus officio fungebantur,vt in hac examinatione,& in alijs huic officio incũbentibus, officiũ prædictũ notariatus exerceant, vt
19 d.c.vt officium.§.ad conscribenda. † Probatur etiam hoc crimen per instrumenta, vt pote,si apud aliquẽ reperiantur libri improbate lectionis,secundũ Archi.& Io.An. in d.c.filij.Sed ego crederẽ vltra hoc requiri alias coniecturas,ex quibus iudex informet animũ suũ,poterat enim esse quod erãt in domo sua eo nesciente,aut ꝙ habebat illos libros,vt deprehenderet errores hæreticorum,non ad illos sequendum & imitandũ,sed potius ad confundendam, & impugnandum,iuxta textum in cap. qui de mẽ-
20 sa.& in.§.sed econtra.xxxvij.dist. † An autem alias delictũ probari possit per instrumentũ,remitto ad glo.cap.cum in ecclesijs. de maio.& obedien.& c. cum in postionibus.de iureiur.lib.vj.& per Io.And.in regula,semel malus.de reg.iur.li.vj.in mercu.& per Bartol. in l.senatus.ff.ad turpi.& per Bald.in l.contra negantẽ.C.ad leg.aqui
21 liã.& Saly.in l.fi.C.de probationi.†Probari ẽt põt crimẽ hæresis per præsumptiones, sed propter grauitatẽ præiudicij requirerẽtur euidentissime coniecture.Nam etiam si quodlibet crimẽ probari queat per indicia, vt in d.l.fi.C.de probatio.& late per Ioan. And.in additio.ad Specu.titu.de probatio. circa finem.sed quo magis crimẽ est graue maiores præsumptiones & euidentiora indicia requiruntur.sic probat text.not.cum gl.in d.c.literas de præsum.& ibi tenet Pa-
22 nor.†quando tamen ex præsumptionibus iudicatur tẽperare debet iudex pœnam aliquantulum.vt not.Innocẽ. de præsumptio. quia verisimile.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio testium hoc in crimine qualiter fiat.*

Testium publicatio in hoc crimine hæreseos publice fienda non est quando delati potentia reformidatur,qua autẽ forma tũc procedatur ibidem, & an idem in quibusuis criminibus dicendum sit 2.

3 *Casus a communibus regulis excepti, extendi minime debent, nisi per omnia eadem subesset ratio.*

QVÆSTIO XIIII.

1 DEcimoquarto quero † de publicatione testium fienda in hoc crimine. Ad quod dicas qđ fieri debet sicut & in alijs causis,vt reus habeat facultatẽ se defendendi. Si tñ propter potẽtiam personarum contra quos deponũt graue periculũ imminere speraretur ex publicatione nominũ prædictorum. tunc nõ publice sed secreto corã diocesano, vel ipso absente corã eius vicario vbi inquisitores procedunt,qñ vero procedit episcopus,corã inquisitoribus,& vtroq; casu coram alijs personis prouidis,& honestis iurisq; peritis hmõi publicatio est fienda, & vt efficacius hmõi periculis occurratur, episcopus vel inquisitores præfati poterunt super his secretum indicere illis quibus hanc publicatione facient, & in eos si arcana consilij seu processus patefecerint excommunicationis sententiam quam ex secreti violatione ipso facto incurrant poterunt promulgare.pro quo est tex.in c fina.§ penul.de hæ-
2 re.lib.vj.†Sed occurrit dubitatio,an vbi simile periculum occurreret etiam in alijs criminibus possit hmõi publicatio omitti, & do.Anto.in ca.præterea.de sponsa, lo.ij. tenet quod in materia peccati esset duntaxat hoc admittendũ. pro quo inducit text. ibi. Sed Panormitanus ibi dicit quod pro & contra facit tex.in d.c.fi.contra facit,inducendo per locum a speciali,pro facit,inducendo generaliter,sed ipse stat in primo dicto.Ego tamen tenerem quod cum dispositio illius c.sit exorbitans a iure exceptio a cõi regula iuris non habebit locũ nisi in illo casu expresso, & vbi similis casus occurret,qđ vix posset cõtingere attẽta grau-
3 tate huius delicti.† Nã casus excepti a communibus iuris regulis non extenduntur, nisi vbi est per omnia eadẽ ratio vt tenet gl. in l.j.C.de cond.indeb.& in l.illud.C. de sacrosan. eccle.& text.capit.cum dilecta. le confirma,vel inuti,nec dictum domi.Ano.

placet indiſtincte,quoniam ille tex.c.præterea loquitur quando agitur de modico pręiudicio, vt pote de ſponſalibus de futuro, immo fundatur contrarium ex eo inquantum probat q̃ ſi ſponſalia eſſent iurata, illud non foret admittendum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in hæreſeos crimine ferenda. quo ordine quoue modo pronuntianda ſit.*
2 *Hæreticus quæ pœna per eccleſiaſticos iudices, & quæ per laicos infligatur.* 4.
3 *Hæreticorum bona qualiter diuidantur.*
4 *Hæreticus an ſit incendio tradendus, ſiue viuus igne abſumendus.*
5 *Vaſſalli aliique hæretici fidelitatis debito aſtricti, a nexu illo liberi fiunt.*
6 *Condemnati hæretici bona in alio territorio quam vbi condemnatus fuit exiſtentia cui applicanda ſint.*
7 *Forum etiam quis ſortitur ratione perſone ſuper rebus alibi ſitis.*
8 *Feudalia & emphyteotica bona, an damnato hæretico veniant fiſco applicanda.*
9 *Dos an fiſco applicetur ob vxoris hæreſim.*
10 *Vir vxorem hæreticam & verſa vice vxor virum deferre poteſt, intellige ſane.*
11 *Purgatio canonica quo pacto a ſuſpecto de hæreſi fienda ſit.*
12 *Pœnitentia ſuſpecto de hæreſi iniungenda eſt, iuratoria ſcilicet cautione, aliaue ſecuritate adimplende pœnitentiæ poſtmodũ exacta necnon certa pœna adiciendo ſi nõ impleuerit.*
13 *Suſpecti de hæreſi ſucceſſores, ſuſpecto adiunctam pœnitentiam implere coguntur, quam ſuſpectus viuens non impleuit.*
Delinquentis bona an fiſco tacite pro delicto hypotecata ſint.

QVÆSTIO XV.

DECIMOQVINTO quero de ſententia ferenda in crimine hæreſis, & de pœna huius delicti. Modus autem qui debet obſeruari eſt, quod antequam ſententia ferat ur inquiſitores præfati, & eos faciant ſecum conuenire viros ſapientes & doctos, deum timentes, cum quorum cõſilio procedere habent ad ſnam ferendam, vt in c. vt commiſſi. de hære. lib. vj. & ſi videatur eos iudicandos fore hæreticos, tunc eis citatis debet ſententia declaratoria ferri contra eos, per quam declarentur hæretici, & ſeculari curie tradendi, ac bona eorum occupanda fore per eos ad quos ſpectat, vt cap. quum ſecundum leges. eo. ti. & lib. quia idẽ ſeruatur vbicunq; pœna ipſo iure imponit, vt no. gl. c. commiſſa. de elect. eodem lib. & per Ioan. Andr & Domi. c. pro humani. de homic. eod. lib. † Pœna aũt hæreticorũ eſt, quod ſunt excõicati ipſo iure, & poſtquam per iudicem eccleſiaſticũ fuerint de hoc crimine damnati tradi debent iudici ſeculari animaduerſione debita puniendi, clericis a ſuis ordinibus degradatis, bona aũt hæreticorum ſi fuerint clerici applicantur eccleſijs in ꝗbus fuerant beneficiati, ſi vero laici extiterint, fiſco ſeculari in c. excõicamus. lo j. de hære. in prin. & de hoc vltimo eſt tex. eo. ti. vergentis. & c. quum ſecundum leges. eo. ti. lib. vj. † Hodie tñ bona hæreticorũ in tres partes diuiduntur, quarum una aſſignatur dño temporali, alia officialibus inquiſitionis, tertia vero ipſi officio. vt in extrauag. Clemen. ſed illa tñ loquitur de inquiſitoribus Italie, & ſic ad alias prouincias nõ extenderetur, iuxta notata per Inno. & Io. And. in ſimili. in c. j. de loca. Lex ẽt Federici imperatoris quæ eſt tertia, & incipit patarenorum, diffidat et bannit hæreticos credentes fautores & receptatores eorum ac perpetue infamie eos ſubijcit & ibi leges Federici ſunt approbate. c. vt inquiſitionis. in prin. de hære. li. vj. † Sed iuxta premiſſa quero, qua pœna debent puniri per iudices ſeculares quorum poteſtati relinquuntur. gl. tangit cõnem in c. excõicamus. lo ij. eo. ti. & dicit quod pœna vltimi ſupplicij. Hoſti. & Ioan. And. in c. ad abolendam. eo. ti. tenent quod pœna ignis, debent ergo cremari ſecundum euangelium Ioan. xv. c. ſi quis in me nõ manſerit, mittetur foras ſicut palmes & arefcet, & colligẽt eum & in ignem mittent, & ardet. Et ius ciuile punit hæreticum pœna mortis, vt Cartriani. C. de hæret. iuncta l. vltimum ſupplicium. if. de pœn. & ſic tranſit recitando prædictos doc. Panor. in d. c. ad abolẽdam idem tenet in c. excõicamus. lo ij. eod. ti. ſed iſta fundamenta non probant. Nam illa authoritas euangelij nõ intelligitur de hæreticis tñ, ſed etiã de his

1 ſententia in crimine hæreſis, & de pœna huius delicti. Modus autem qui debet obſeruari eſt, quod antequam ſententia ferat
2 homic. eod. lib. † Pœna aũt hæreticorũ eſt, quod ſunt excõicati ipſo iure, & poſtquam per iudicem eccleſiaſticũ fuerint de hoc crimine damnati tradi debent iudici ſeculari animaduerſione debita puniendi, clericis a ſuis ordinibus degradatis, bona aũt hæreticorum ſi fuerint clerici applicantur eccleſijs in ꝗbus fuerant beneficiati, ſi vero laici extiterint, fiſco ſeculari in c. excõicamus. lo j. de hære. in prin. & de hoc vltimo eſt tex. eo. ti. vergentis. & c. quum ſecundum leges.
3 eo. ti. lib. vj. † Hodie tñ bona hæreticorũ in tres partes diuiduntur, quarum una aſſignatur dño temporali, alia officialibus inquiſitionis, tertia vero ipſi officio. vt in extrauag. Clemen. ſed illa tñ loquitur de inquiſitoribus Italie, & ſic ad alias prouincias nõ extenderetur, iuxta notata per Inno. & Io. And. in ſimili. in c. j. de loca. Lex ẽt Federici imperatoris quæ eſt tertia, & incipit patarenorum, diffidat et bannit hæreticos credentes fautores & receptatores eorum ac perpetue infamie eos ſubijcit & ibi leges Federici ſunt approbate. c. vt inquiſitionis. in prin. de hære. li. vj. † Sed iuxta premiſſa quero, qua pœna debent puniri per iudices ſeculares quorum poteſtati relinquuntur. gl. tangit cõnem in c. excõicamus. lo ij. eo. ti. & dicit quod pœna vltimi ſupplicij. Hoſti. & Ioan. And. in c. ad abolendam. eo. ti. tenent quod pœna ignis, debent ergo cremari ſecundum euangelium Ioan. xv. c. ſi quis in me nõ manſerit, mittetur foras ſicut palmes & arefcet, & colligẽt eum & in ignem mittent, & ardet. Et ius ciuile punit hæreticum pœna mortis, vt Cartriani. C. de hæret. iuncta l. vltimum ſupplicium. if. de pœn. & ſic tranſit recitando prædictos doc. Panor. in d. c. ad abolẽdam idem tenet in c. excõicamus. lo ij. eod. ti. ſed iſta fundamenta non probant. Nam illa authoritas euangelij nõ intelligitur de hæreticis tñ, ſed etiã de his

qui receditur a deo per defectū charitatis, nec loquitur de igne materiali, sed de igne infernali. Leges etiam ciuiles superius inducte loquuntur de pœna mortis, nō tū per ignem infligendā quod vbi iura volunt exprimunt tanquam seuerissimam & atrocē pœnā, vt patet in multis casibus quos enumerant Saly. in l. vnica. C. de nihil innouetur, non tu impen. inter quos nō enumerat istam. Vnde ex eodem ignem ipsis dari potius ex cōsuetudine quæ est optima legum interpres quam ex aliqua exp essa iuris dispositione.

9 † Vasalli autem & alij quicunq; tenebātur eis astricti debito fidelitatis uel dominij aut alicuius obsequij, ipso iure ab omni huiusmodi obligatione sunt liberi. vt est tex. de hæreticis ca. fina. Quo ad pœnam autem confiscationis bonorū quero de quæstione no. supposito quod bona hæreticorū confiscata debent diuidi in tres partes vt

6 dictum est. † Pone quod habens immobilia Ferrarie per inquisitorem florentinum sit Florentie legitime condemnatus de hæresi, ad quos illa bona pertineāt. Ioā. Cald. disputauit istam quæstionem & arguit primo, q̄ illa bona licet sint sita Ferrarie pertineant ad officiales & communie Florētie postquam ibi fuit de hæresi condemnatus. nam bona veniunt accessorie & in cōsequētiam ad personam quæ condemnata est Florentie argu. regule accessorium. de reg. iur. lib. vj & c. de prudētia. de donatio. inter virum & vxorem. ff. de auro et argento lega. cum aurum. in fine. faciant ad idem notata per gl. in ca. quod ad te de clerici coniuga. & C. de exac. tributo. l. fi. libr. x. vbi in publicandis bonis attenditur locus per one quæ deliquit. Secundo sic dicit lex, vbi quis instituitam fecerit ibi pœnas subeat delictorum, vt non alius tale quicquam agere presumat ad exemplum respiciens, vt in auth. vt iudi. sine quoquo suffra §. fi. quis autem. colum. ij. & can. dicit. ibi vindicetur iniuria vbi plectibilis est orta presumptuositas. xxiij. q. iij. fi illic. Item officiales Florentini laborauerunt in prosequendo & condemnando hæreticum, ergo bona ei de iure debita ratione laboris, & officialibus Ferrarien. dicendum est, qui nō laborat no manducet. de censi. procuratores. & no. ff. de damno

7 infecto. pianus. † Tertio ratione personæ fortitur quis forum etiā super rebus alibi sitis. c. fane. de foro compet. C. vbi in rem actio. l. vltima. & ibi no. Quarto pro hoc facit c. cum secundum leges de hæreti. lib. vj. debet enim intelligi ille tex. de domino temporali illius loci cuius est episcopus qui tulit sententiam ad hoc coplendum. § tutores ff. de admi. tuto. Ancharanus videtur q̄ ad officiales sententiationis Ferrarie & comunitatis pertineant bona ibi sita, licet ipsi fuerint condemnatio. Primo quidem quia ecclesiasticis personis concedebat referri de uno ordine loci vbi res iuris est vbicunq; tenet de iure dicere rei potest hoc iure diuino vel canone, & c. ex parte & c. licet. de iudi. in supplemento negligentie. x. q. hoc salubre. & c. quia regulares. de supplen. prælato. Item cum bona hæreticorū intra ecclesiasticata pertinēt dictū est. & occupatio tenenda per procuratorem in prouincia de ratum vbi sunt illa bona. C. de bonis vacantibus. l. fi. q̄ si. Ergo ad Florentinos prædictos pertinere non poterunt. ad idem tacite postulasti. de foro compet. & l. cum vnus. ff. de bo. auth. iudi. posi. & c. romana § contrahentes. le foro compe. li. vj. & de hæreti. vt officiū. & c. per hoc. eo. li. & pro ista secunda parte concludit. & hanc firmat per iura pro hac parte inducta. & ne detur confusio iurisdictionū.

Tertia vero pars quisitorum dicit qd debeatur illis de Florentia ratione laboris quem sustinuerunt, & cū his te expedit de ista quæstione Petri de Ancha. in repetit. c. accessorium. de regu. iur. lib. vj & ita conclusio mihi placet, cum iure quę de concessione prædicta loquuntur ad bona referuntur & in rem sint concepta, ad quod facit doctri. Bar. in l. cū ictos popu. os. C. de fun. trim. An autem in hac confiscatione venīat bona quę hæreticus tenebat in feudum, vel emphyteosim ab alis. vide late per Specu. ti. de feu. § j. versi. xi. & per Bar. in l. fi. finit § de vect. gal. bu. ff. de damno. infecto.

8 & p Egi. de Bella. decis. dcccxxv. † Quid autem si vir sit hæreticus, an propter hoc dos vxoris sit confiscata. Dicas quod non, nisi vxor sciens a principio eum esse talē ipsum in maritum acceperit, vt c. decreuit. de hæret. lib. vj. ex quo habes vnū casum, in

9 quo dos cōfiscatur. † An autem propter vxoris hæresim confiscetur dos, videretur q̄ non per l. q. unq; l. ea bona ff. de bo. damnatorum. quia iste casus non est de illis. Sed ego dicerem contrarium. Nā ex quo in crimine læsæ maiestatis illud habet locum vt ibi, ergo a fortiori in crimine hæresis, hic arguit tex. to de hæret. vergentis. † vbi cū vir vel vxor in hæresim laberetur qui fideles eorū maneret, posset propria authoritate ab alio recedere. Si cū ille hæresim abiuraret, cogeretur

ad eũ redire, quod intellige si sine iudicio ecclesiæ recesserat, secus si iudicio eccle. Fit tñ ista separatio quoad cohabitationẽ, nõ quoad vinculũ, probatur hoc in §. ecclesia. de iudic. & ex casu quo filius recedere, totum dotem aut donationem propter nuptias recipere deberet de donatione, inter virum et uxorem c. j & consultum est enim ne cohabitatio ab hæretico separati, ne scilicet ut ab eo, & in errorem labantur, & propterea dominus præcepit Deuteronomio septimo dicens. Iram tuam non dabis filio eius, neque filiam illius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & vt magis seruiat diis alienis. succenditque furor domini & delebit te cito. Si autem † non communicantur de hæresi sufficienter hi contra quos proceditur sed alias de hoc crimine infamiantur suspecti, tunc iuxta considerationem suspitionis qualitatumque, personæ debent canonice se purgare, quod si renuerint excommunicandi sunt vsque ad satisfactionem condignam, & si per annum in excõmunicatione persisterint, sunt velut hæretici condemnandi, vt in dicto capitulo excommunicamus. Io primo in. § primo. vbi vero suscideret purgationem & in ea deficeret tanquam de crimine conuictus haberi debet, quod in omni crimine est generale, vt capitu. inter solicitudines de purgatio. canon. & capitu. tua. de cohabita. clericorum & mulierum. † Est & alius modus procedendi contra suspectos præd ctos, vt iuxta quantitatem suspitionis, & aliis debitis circunstantiis consideratis, discreta pœna temta eis iniungatur atque præter iuratoriam cautionem, ab ipsis sufficiens exigatur securitas, scilicet de certa pœna soluenda si pœnitentiam non impleuerit, vt saltem pœnæ temporalis timore debeant coerceri. pro quo est textus in capitulo literas. de præsumptio. in fin. † & vbi ipsi in vita non impleuissent hanc pœnitentiam iniunctam, compellendi sunt eorum hæredes eam adimplere, per textum in capitulo parochiano, de sepultu. & capitu. in literis. de rapto. & capitu. a nobis. Io secundo. de sentẽ. excommunicatio. Secus autem si pœnitentia non iniuncta illi decessisset. vt capitu. accusatus §. porro. de hæreti. lib. vj. Et vbi prædictus suspectus obligasset bona sua pro huiusmodi pœnitentia iam in uncta adimplenda transirent bona huiusmodi in quemcunq; etiã particularem successorem dictorum bonorum cum prædicto onere. vt probat idem textus §. in vero. qui tex. satis aperte termi

14 nat in difficultatem, † an pro delicto bona delinquentis sint tacite obligata fisco. de qua per Io. in l. rescriptum. ff. de pœnis. & in l. auctor §. fiscus ff de iur. fisc. & per Bar. vbi vbique. & etiam per eum in l. post contractum. ff de donat. Et per illum tex. dicti capit. accusatus §. si vero. videtur sundari quod, non inducatur tacita hypotheca secundum Per de Anchar. si sed ego dicerem quod ille textus non facit ad propositum, loquitur enim de pœnitentia iniuncta & speciis de hæresi, non autem de bonorum confiscatione quæ fit ipso iure contra conuictos de hæresi hoc tamen indubie probat ille text. quod pro pœnitentia aliqui iniuncta non sunt bona illius tacite hypothecata, cum ibi expressa fierit facta bonorum hypotheca. Quo ad quæstionem autem principe. Bart. in d. l. rescriptum. tenet quod sint tacite hypothecata fisco, sed non tenet hypothecam quæ fiat præferri creditoribus ipsi fiscum, sed in d. l. auferetur §. fiscus. & in dicta l. post contractum. dicit tacitam hypothecam illocasu cessare, sed quia de hoc principaliter hic non agitur remitto ad quæ plene per Bal. in d. l. rescriptum. vbi videbis longam disputationem, quæ euacuat istam materiam satis ad longum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorum fautores & receptatores quæ pœna plectantur.*

2 *Auxilium hæretico præstare ex quibus actibus quis dicatur.*

3 *Misericordiam ad lingquente quamuis regulariter implorare liceat, pro hæretico tamen non licet.*

QVÆSTIO XVI.

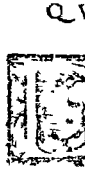

DECIMO SEXTO quero † de pœna imponenda contra credentes fautores et receptatores hereticorum hoc determinatur in tex. in d. c. excõicimus § credentes. de hære. vbi text. decernit tales ex õcatione subiacere et si taliter excõcationem noluerit satisfacere neglexerit infra annum extunc efficitur infamis, & excludit ab oĩs pu-

blicis & consilijs, nec ad eligendos alios publicos officiales, nec in testem admittitur, & efficitur intestabilis actiue, & passiue, & alie multe pœnæ contra tales ibidem imponunt quę causa breuitatis omittãtur. Prędicta vera sunt quatenus de credẽtibus loquuntur in his qui credunt hæreticos fore bonos & catholicos viros & fauent eis. S tñ crederent eorũ erroribus, eo casu essenti hęretici iudicandi tanquam a fide deuiãtes,
2 vt in c. pe. §. fi. eo. ti. Sed iuxta hoc q̃ro † ex quibus actibus dicatur quis præstare auxilium siue opẽ aut fauorem hæreticis. Arch. & Io. An. in c. quicunq;. eo. ti. li. vj. late prosequuntur hanc materiam. Sed tu dicas ꝙ interdum pręstatur auxilium de iure, vt puta exercẽdo officiũ aduocationis siue procurationis ꝓ eis. ad quod faciũt notata per Hosti. in c. proposuit. de cler. excõ. minist. et tex. in c. si aduersus. de hæreti. Qñq; nõ per viam iuris, sed vente siue misericordie obti
3 nende. & † licet illud regulariter licitum sit vt l. si fuerit. ff. de rebus dubi. & l. in metallum. & l. diuus. ff. de pœnis. tenet Bart. in l. in furti. §. ope. ff. de furtis. In foro tñ consciẽtie dicerem ꝙ vbi non esset spes de correctione illud esset illicitum, & videretur impendi fauor delinquentis. Ad quod induco gl. xxiij. q. v. reos. Sed in crimine hæresis generaliter dico nõ licere, ẽt vbi spes esset de correctione. Nam si hoc obtinet in crimine læsæ maiestatis, vt non liceat pro criminoso illo crimine supplicare, vt l. quisquis. C. ad legẽ iul. maiesta. a fortiori in crimine hæresis locum habere debet. cũ longe grauius sit eternam quam temporalem ledere maiestatem de hęreti. vergentis. ad quod facit gl. vj q. j. si quis cũ militibus. Quandoq; præstatur fauor. alias extra iudiciũ, & tunc prosequere materiam vt late prosequitur gl. in cle. j. de pœni. & in c. j. de officio delegat. & in c. notum. ij. q. j. & per Innocen. de homi. sicut dignum. & per Bart. in d §. ope. & per Saly. in l. non eo minus. C. de accusa. & licet alias receptatores delinquẽtium si eorum sunt cõsanguinei mitius puniantur, vt in l. ij. ff. de recepta. Hoc tñ non putarem in hoc crimine hæresis locũ habere, quum & pro delicto patris filij puniãtur propter tanti criminis atrocitatem, vt d. l. quisquis. & dictum c. vergentis. & c. quicunq; §. filij. eo. ti. li. vj. licet ipsi nõ deliquerint. quanto magis nõ esset eis habẽda misericordia vbi tales flagiosissimos receptarent, eorum delictis quodammodo per hoc cõicantes, sed in hoc vltimo cogita.

SVMMARIVM.

1 *Iudicibus an liceat, hæreticis a iure impositam pœnam minuere vel augere.*

2 *Pœnas delictorum minuendi augẽdive quæ iuste cause censeantur. & nu. 4.*

3 *Hæreticorum si adsit copia qua via procedatur.*

5 *Pœnæ augmentum aut diminutio in crimine hæresis etiam post sententiam fieri potest, in cæteris vero delictis in ipsa sententia fieri debet, non etiã post. intellige sane.*

6 *Alteratio pœnæ, & in sententia & post fieri potest.*

QVÆSTIO XVII.

1 DECIMOS EPTIMO quero † an pœnam inflictam a iure contra hęreticos possint iudices qui de hęresi iudicant minuere, vel etiã ex causa augere aut mutare. Respondeo quod sic. Nam hoc est generale in omnibus criminibus, vt in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his. qui notantur infa. & l. & si seuerior. & l. si possidonium. C. ex quibus cau. infa. irroge. Vnde cum hæc regula non reperiatur violata in crimine hæresis, debet idẽ in eo quod in alijs iu-
2 dicari. † Quæ aũt sint iuste cause minuendi pœnas delictorum, ad hoc respondet gl. in d §. pœna grauior. dicens multas fore causas. Potest enim minui pœna ratione senectutis vel iuuẽtutis, vt l. auxiliũ §. in delictis. ff. de minoribus, vel qa sine dolo deliquit. ff. de pœnis. l. si quis aliquid. §. instrumenta. & l. absentem. §. fin. et l. respiciendũ. §. delinquunt. eo. tit. Augeri autẽ possunt
3 pœnę qñ † multitudo est in delicto, qa multis crassantibus opus est exẽplo. ff. de pœnis. l. aut facta. §. fi. Sed istud vltimum limita verũ vbi multitudo illa patienter & sine scandalo pœnam sustineret. si tñ scandalum timeretur de punitione multitudinis, detrahendum esset propter multitudinem seueritati & rigori. ita tenet glo. no. in c. commessationes. xliiij. dist. & in c. latores. de cleri. excom. mini. At vbi multitudo vellet errorem suum pertinaciter defendere, seueret essent puniendi, vt voluit gl. in d. c. cõmessationes. & in c. quoties. lo ij. j. qõ. vij. vel si confidentes in multitudine vsum peccandi

sibi fecissent, vt in c.j.de pœniten.distin.vj.

Si tñ ista cessarẽt & parati essent illi multi corrigi, & de eorũ correctione esset spes, ex misericordia mitius esset cum eis agendum quinquagesima dist. vt constitueretur, & c.fi.de transa.& d.c.commessationes, cũ multis similibus. Quot autem dicantur multi, vide glo.in d.c.latores. De modo autem extirpandi vitium a multitudine, vide tex. notab.in d.c.commessationes, & de modo puniendi multitudinem delinquentem, vi-
4 de omnino tex.in d.c.latores. †Quæ autem sint considerãda in augendis siue diminuendis pœnis, vide tex.in l. respicien-dum.& l.aut facta.ff.de pœn.& in l.ij.ff.de term.mo.& glo.ij.q.vlti §.notandum. Repetitur tñ vnum speciale iuxta hoc in crimine
5 hæresis, †quod licet sit regulare in aliis criminibus ꝙ vbi pœna venit ex causa augenda vel diminu.illud debet iudex facere, in sententia, non autem potest post sententiã. vt voluit glo.in d.§.pœna grauior.& d.l.& si feuerior.in tantum vt etiam si de innocẽtia condemnati post sententiam conster, id tñ ꝙ sententiatum est fine principis licentiam immutari non potest, vt in l.j.§.ff.ff.de quæstionibus.& l dtiu.ff.de pœn.tñ in hoc crimine est speciale vt etiam post sententiã possit pœna mitigari uel mutari, quũ visum fuer t iudicibus expedire, vt est notab.textus in c. vt commissi.§.necnon .de hære.li. vj Sed illum textum ego intelligerem stricte in terminis in quibus loquitur quũ exorbitet a iure communi, videlicet quãdo re deũtibus ab hæresi vel alias suspectis est imposita pœna carceris vel alia huiusmodi. Secus autem vbi quis esset tanquam hæreticus condemnatus, quod enim nõ mutatur quare stare prohibetur. C.de testamentis,
6 sancimus.& de appel.l.præcipimus. † Vnũ tñ non omittam quod alteratio pœnæ quæ est necessaria nedum potest fieri in sententia, sed etiam post sententiam. Vnde si condemnatus in pecunia propter crimen non potest soluere, iudex ex interuallo poterit pœnam corporalem permutare. & hoc obtinet in quocunq; crimine pro hoc.ff.de in ius vocando.l.fi.& de iurisdictio.om.iudicum.l.si quis id quod.§.seruos. Cautius tñ faciet iudex si formet sententiã bimembrẽ. hoc modo videlicet, condemno te in pecunia & nisi solueris intra talem terminum mando quod patiaris talem pœnam corporalem. ita no. Bal in d.l.& si feuerior, faciũt not.in simili per eum in l.cum, iudex. C.de senten.

SVMMARIVM.

1 *Appellare an liceat hæretic.*

2 *Appellatione a diffinitiua lege vel statuto sublata, nequaquam sublata censetur ab interlocutoria appellandi facultas.*

3 *Appellatione lege, vel statuto prohibita, non etiam interdicta censetur appellandi facultas, vbi aut dolo iudicis, aut etiam partis sententia lata extitit, ex quibus autem dolus colligatur, ibi traditur.*

QVÆSTIO XVIII.

DECIMOOCTAVO
1 quero, †An in causa hæresis liceat appellare. & distingue, quia aut est lata diffinitiua, & ab ea non licet appellare, vt in c. vt inquisitio in s §.j.de hære.li.vj. ibi cum dicit condemnatos, aut grauamen contingit in processu cause. & tunc potest appellari secundũ Archi. ibi Nam nulli est neganda legitima defensio. de exceptio. cũ inter. & ne innocens grauetur permissum est omnibus oppressis appellare. ij.qõ.vj.c.ij.& iij. nec obstat ille tex. in d.c. vt inquisitionis. secundum eum, immo facit pro, quia loquitur de illis de quibus iam constabat per sententiam latã fore hæreticos. sic etiam constitutio Innocentij iiij. de qua hic fit mentio dicit. Item appellationes & proclamationes hmõi personarum &c. & alia cõstitutio quæ incipit. Cõmissi nobis celsius. sic dicit, igitur proclamationis, & appellationes beneficiũ ab hæreticis receptatoribus & fautoribus eorum pœnitus amouemus. Ex quibus verbis apparet quod de his quos hæreticos esse constat, prædicta iura loquuntur. Idem sequitur ibi Io. And. Hi enim quos constat esse tales nullo iuris beneficio gaudere debent, vt in auc. de priuil. doct. circa medium. & in tam graui crimine cũ multa debet cautela procedi. de hære. vt officium. §. verum l.b.vj. Idem Gen. idem sequitur Domi. qui ex prę-
2 dictis infert †quod vbi lex vel statutum tollit remedium appellandi a diffinitiua, non videtur tollere ab interlocutoria, quod est notandum, & pro hoc ego induco doctrinã Inn. in c. significauerunt. de testi. & in c pe. de no. ope. nũtia. vbi tenet quod & si in iudicio possessorio nõ admittatur appellatio,

vt in l.vnica.C.ſi de momen.po. Illud tñ eſt verum in id fieri iuſtum quo caſu tura loquũtur. ſecus autẽ in vtroq; toria de q̃ non diſpoſuit tollere vult ne ullum appellandi ab eo quod eſt iniuſtum iuſtum eſt poſſet, quia eo magis ad tuendi eſt in hoc caſu appellatio ab huiuſmodi loc toria quia grauamen non eſt reparabile per ſententiam diffinitiuam per eam tamen latorem ſententia diffinitiua per ea, ta no ſ l ſententia ſ ſ.de appellatione recũ.& per glo.ibi.de hæreti.in ver.

3 ipſo iure quę opſ facti d oc.† Aduertendum tamen iuxta hoc quod q̃ dicit q; lex vel ſtatutum non tollit appellationem, non tollitur facilis appellandi via per ea de iure iudicis, vel alterius cognitoris, et præſumitur dolus in iudice ferente talem ſententiam eius contra q̃ pronunciatum, vt ff. de arbitr. l. ſi quis ita q̃ ſententias.§.item quid.in. prop. Contra alios tamen poſſet dici conclu o ex text. l ſi ita proferr.§ fi.arti.iunct.ibi.ita demum ff.de arbo.& ibi.doc. Dolus autem ad iudicem facilius colligitur ex his quæ dicit text.in d.l. ita demum videlicet ſi corrupte iudicẽ, vel arbitrum ſecerit, vel per vnum, vel aduocatũ, aut procuratorem partis aduerſe generaliter ſi in lite doloſe verſatus eſt. & hæc cõ ſuetudo firmat Bal.in c.paſtoralis §.ſi.de offi.deleg.

8 Iudex laicus iniquã eccleſiaſtici iudicis ſententiam aliter executioni mandare non debet.

9 Iudex laicus cauſſa ſeruitutis & eccleſiaſticus ad cuius remedium ſit, recurrere poteſt. vna exemplis alter us operatur.

10 Iudex vnus ſecularis alterius iudicis ſecularis auxilium implorare poteſt.

11 Cauſſa ſi fuerit coram Papa coepta (puta Paduano) & duo ſint ei Romanus canonice, & alter minus, tutelæ curatur commiſſa exiſtenti in canonica poſſeſſione.

SVMMARIVM.

1 Executio aduerſum damnatos hæreticos qualiter fiat.

2 Degradatio clerici qualiter fiat, & an degradari debeat qui perpetuo carceri mancipandus traditur n.4.

4 Se ſtentia criminalis an mox executioni mãdetur an vero differendo ad appellandum expectato.

Officiales ſeculares hæreticos punire nolentes, quam pœnam ſubeãt.

5 Magiſtratus ſeculares exequi & conſeruare conſtitutiones aduerſus hæreticos latas iurare debent, qui dum facere recuſent, puniuntur, vt ibi.

6 Iudici ſeculari petenti an hæretici damnati a iudice eccleſiaſtico ſint exhibendus proceſſus, vt nunquid recte condemnatus fuerit vid. re poſſit.

7 Exceptio nullitatis ſententiæ executionem impedit.

QVÆSTIO XIX.

DECIMONONO que-
1 ro † de executione fidei cõtra hæreticos damnatos. de hoc enim ſit quæſtio, ſi quo eſt dicendum quando ſunt eccleſiaſtici viri tunc per inquiſitores, & ordinarios hæreticatione in bonis eorum, vbi vero ſeculari iudici ſunt tradendi, debent prius a ſuis ordinariis degradari, quod generale eſt in omni crimine, vt in c.cum non ab homine, de iudi. & in c. nouimus. de verb. ſig. vbi text. dicit ſpecialem maximam clementia per eccleſiaſticum iudicem ſunt tradendi præcipue in his quæ obijciuntur apud eum, ne ad mortẽ vel membri mutilationem procedat. Seculoris tñ poteſtas facit executionem corporalẽ, prout iura volunt. Illud enim conuenit iudici eccleſiaſtico propter ſuum modeſtiam & eccleſiæ clementiam, & hoc incumbit ſeculari iudici propter rigorem diſciplinæ &

2 † ſtitutionis obſeruandum. † In degradatione ante alia præſidentium requiritur ſpecialiter in hoc crimine ſtatutum, vt nõ requiratur numerus eorum de quo in c. degradatio. de pœnit. vi. immo quia tantus eorum numerus ſæpe contingere non poteſt, alius ep̃s conuocatis Abbatibus aliiſq; prælatis, & religioſis pſonis ac literatis ſue dioceſis (de quibus ibi expedire vr̃) poterit eos degradare. vt in c.i. de hære. l. vi. & licet ibi text. dicat quod ſi perſona ecclesiaſtica debeant eſſe de dioceſi, vbi tñ ibi non reperirentur recurrendum eſſet ad aliam dioceſim, vt dicit ib Io. An in noue. Sed occurrit iuxta

3 hoc dubium. † An iſta degradari debeat per ſententiam vbi clericus traditur curie ſeculari mortis ſupplicio deputandus. An ẽt ſit idem q̃ debet perpetuo carceri mancipari

puri, iuxta formam.c. excõicamus, lo. ij. eo. t. Panor. mouet. I. quæri ob eam & t. in hẽm concludit etiã in fi cu do ca. i, c licet perpe ui carceris habeat locu in præmissa delegatario tem. pro quo facit secundum e in a re tex. in d. c. ij. b q in dicto t. a t perpe uo imm ira us &c. Si vero la i fierint de hoc crimine cõdemnati, statim h e alio a.im n culo seculari fu it re inquendi iudex, ai m. I ersi ne debita puniendi. Potes ia es autem siue iu l c s & alij dni temporales ofic l s si te eor im n imt j taliter sibi relictos stare n rec p ant & sine dilatione d bita a nim duerfio e puniant nõ obstãtibus appellationi us p eos interpositis, aut i te po iend s, quum tam secundum ius can m un qu m etiã secundum egem impe r ale, appellationis remedium h hæreticis fa or b s ac eo um re epiatoribus & defen ori bus u erd ct im. vt in c. vt inquisitionis. de hæreti li. vj. & ex illo text. infert
4 ut l j o l † seu ent al ta in causa criminis ne sta m mandari executioni, non ex e tato apto decendi. sed ille text. iudex o neo p obat co trarium, quum ibi permittitur heri executionem iucõtenti ex eo ori d in crimine hæresis non admittitur appel ar.o, vt dicit ibi tex. ergo ibi appellatio non excluderetur (quod est regulare in o i bus criminib s, intantu n quod in eis neq m condemnato, sed etiam tertio permittitur appellare. ff. de ap el, non tm. esset differenda executio, nec fit m esset nẽda, de n ateria tũ quia nõ est præsentis speculationis remitto ad not. p Bar. in d. l. non tm. & latius per eũ l. qui vltimo. ff. de pœn. & p B l. in l. iditos. C. de epi .a id. & in l. vnica. C. ne ex del c defun. Cor f etudo tm habet o iod, in q tocũq; crimine nõ expectato decedio ad appellandũ mand tur incontinẽti fi ia executioni quo ad pœnã corporalem, q inte lige vbi non esset appellatu, de quo remitto ad notata p doc. in loc sprędict s. & per Cano in c. j. de re iudi. & iquo magis sint astricti hanoi seculares potestates, et officiales contra hæreticos h nũi executiones
5 facere † statuẽ est q a l req isit oi em dioc fanoꝝ seu officiat m fuoꝝ aut inquisitoꝝ hæretice prauitatis iurent præc fe attẽdere atq; i iol ibiliter obteruare, & facere a suis subditis obseruari to. o tpe f ti regimi is in terris sue iurisdictioi , fa hereticis constitutiones edictas contra hereticos credentes, fautores, & receptatores, atque defensores eorum ipsorumq; alios, & nepotes, & qui sum e id nolierint & curauerint obseruare, velut hæretici, ac de fide suspecti & infames officio & h nore su r gim nis spolientur, & sunt inhabi es ad officia publica decetero consequenda, vt l c vt officium, § fi de hæret. li. vj. & vltr hoc prædicti omnes si exequuto em no rint iam cõtra hæreticos præfatos d l . im prompte prout ad suum ipe ct o fici cũ facere teneantur ad implere detrectẽt, aut al is en ertiam vel processum iudicũ, qui t per hoc crimine procedi nt directe, vel i directe impedire præsumpserint, & q fu ent r in prædictis deliquerint, constitũ, a xt l um, & fauorem, excõicationis sniam ipso f cto incurrunt quam si per ai num animo fuit nuerint indurato extunc velut hæretici fuerint cõdemnandi, vt in d. c. vt inquisitionis. § . proh bemus. Ex quibus aperte mõstratur quã solliciti & arcti debeant esse seculares potestates, et officiales circa ea quę super hoc crimine eis incumbunt exequenda. Horrendumq; est quod potestates & dominos temporales qui eos debite non do prædicto non puniunt, immo et qui deterius committentes eis fauent, illud dni iudicium per eos prophete prolatũ inurrant. Quia d mittens virum dignum morte de manu tua erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius, vt habetur. iij Reg^. xx. Multa ẽt flagella diuine vltionis quæ in populo propter hoc detestandum crimen seuire quotidie decernimus habita de eis vindicta misericorditer tollerentur. vt contingit in simili casu iij. Regũ. xvij. Ex prædictis infertur ad qõ. quæ in hac materia est satis
6 necessaria. † Pone qd iudex ecclesiasticus tradit condemnatũ de hæresi iudici seculari, vt ipsum puniat. An iudex secularis possit petere a iudice ecclesiastico vt cõcedat sibi processum quem fecit contra condemnatum, vt sic videat an iuste fuerit processum contra eum, vel non, vt in euentũ procedat ad exequendũ si iam contra ipsum vel nõ. Bart. in l. diuus. ff. de custo. & exhib. reo. tenuit quod non tenebitur ad executione faciendam procedere, nisi processus sib exhibeatur, & idem tenet in l. mag stratibus. ff. de iurisdi. om. iudic. ad quod al egat tex. in d. l. diuus, ad idem inducit quod ibi tetur in authen. de sanctissimis episc. § . li vero, Sed Panormi. in c. j. de offic. ordina reprehendit in hoc Barto. & dicit contra ipsum esse text. expressum in dicto c. vt inquisitionis. § . prohibemus, vbi dicit q de crimine hæretis quũ lit mere ecclesiasticũ neq; directe neq; indirecte põt iudex secularis cognoscere, sed pura & nuda executio ad eũ per-

tinet ad requisitionem iudicis ecclesiastici. Et hæc opinio satis placet, quia fundatur aperte per d § prohibemus. Sed ego limitarem hoc procedere vbi daretur de iniusticia contra iniam ad impediendū exe uitionem, ad quod ēt faciunt notata per Inno in d.c. de offi.ord. & in c cum in iure. de offi. dele.g & per Archi.xxiij.q v.admi strato res. Secus si ceretur ea n fuisse nulla, & de hoc ex pere ur ad imped endā exec itionem, tunc admit enda foret hæc exceptio per iudicem secularem exequentē, di mmodo in ōtrent posset de ea cōsare, nec requireret a tio em indaginem, uxta notata per Bar. in l. j § condemnatum. ff. de re iudic.

7 † Nam nullitatis exceptio impedit execuionem si ie vt in d.§ condemnatū. & l. si cum nulla. eo. ti & c. de cęter. de re iudi. & per glo. in c. pastoralis. §. quia vero. de offi. de ord. & per Inno. in c. cum in iure. eo. titu.

Nec ob. tex. in d.c. vt inquisitionis. §. j. in fi. vbi dicit quod iudex secularis statim recipiat codemnatos de hæresi. & immediate sniam exequatur contra eos. Nam ille text. loquitur de condemnatis de crimine prædicto. Contrat aūt cōtra quem snia lata est nulla non esse cōdemnatum, vt clare dicit tex. in d.§. condemnatum. Similiter nec obst. tex. in d.§. prohibemus. eiusdem c. quia hic non cognoscit iudex secularis de crimine hæresis, quod ibi interdicitur, sed tm de nullitate snię quod ibidem minime prohibet.

Et pro hac conclusione multum faciunt ea quę no. Ang cons. cclxxv. addo. ēt aliam
8 limitationem ad prædicta quod † vbi iudici seculari alias cōstaret snīam fore iniustam, non deberet ad eius executionem procedere, ne animam suam damnaret, iuxta notata per Inno. c. in d §. quia vero. c. pastoralis. & si cogeretur per iudicē ecclesiasticū per censuras & alias iuris pœnas potius debet ista humiliter tolerare quam mortē iniustā alicui inferre. arg. c. inquisitioni. de sen. excō. nec̄ per hoc dici pōt quod se intromittit de hoc crimine contra dispositionē d. §. prohibemus. qm̄ non se intromittit cognitionem super prędicto crimine assumēdo, qd ille tex. prohibet, sed ex conscientia priuata quam habet crimen homicidij declinando quod quemlibet virū catholicum decet, & ei; aliud speciale in hoc crimine qd pro executionibus faciēndis, & auxilio impendendo contra hæreticos poterunt ecclesiastici iudices recursum habere ad potestates, & iudices seculares excōicatos, & de facto & non de iure officia illa & dignitates possidentes, dummodo sine periculo more ad superiores eorum legitime præsidentes recursus nequeat haberi, vt probat text. c. præsidentes de hære. li. vj. ex quo text. per locum a speciali dicemus contrariū in aliis
9 casibus vt ad tales nō recurratur. † Ex quo poteris assumere nota I mitationē & intellectum ad omnia iura quæ dicunt qd iudex ecclesiasticus debet recurrere ad auxilium iudicis secularis qm̄ opus est. xcvj. dist. cum ad verum. & xxiiij. q. v. principes de offic. ordi. c. j. & cōtra secularis ad ecclesiasticū, nam vna potestas per aliam iuuatur. x. dist. c. qm̄. ad quod ēt faciunt not. per Inno. in c. licet ex suscepto. de foro compet. & in d.c. j. de offi ordi. & per idem intelliges no. per Bar. in l. vnica. in prin. ff. si quis ius dicē. nō
10 obiem. Vbi dicit quod † ēt inter seculares iudices potest vnus implorare auxiliū alterius potentioris. C. de his qui latro. oc. li. omnia enim ista debent intelligi modo prædicto. & per eundem modum limitabis enā no. per Vincen. & Ioan. And. in c. per venerabilem. §. rationibus. qui fil j sint legi. vbi
11 per illum tex. dicunt qd † si causa committit episcopo Paduano & duo sunt electi, alter canonice, & alter non, qd intelligitur commissa existenti in canonica possessione. & idem tenet Archi xj. q j. si quisquam, debet enim intelligi de illo qui bona fide esset in possessione, secus autem si de facto tantum esset intrusus per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Recedentes ab hæresi, & abiurantes an indistincte sint recipiendi, & pœnas criminis euitent, & vsque ad quod tempus admittatur abiuratio, late traditur & varie doct. sententiæ referuntur.*

2 *Quod deciditur de recedentibus & abiurantibus ab hæresi, procedit etiam in apostasia, declara tamen & limita vt nu. 4.*

3 *Materia siue causa mere ecclesiastica non cadit sub iudicio laicorum, maxime vbi iuxtano. contrariatur ciuili.*

5 *Relapsus quis dicatur.*

6 *Hæreticus super aliquo articulo si abiurauerit, & denum teneat contra articulum an dicatur relapsus.*

7 *Forma abiurationis hær sim quæ sit.*

8 *Iudex in sententijs ferendis vel pœnis iniungendis*

gendis contra abiurantes qualiter pronuntiare debeat.

9 *Forma sententiæ contra abiurantes.*

10 *Inquisitores an possint absoluere hæreticum ab excommunicatione quam papa die veneris sancti promulgat contra hæreticos.*

11 *Pœna quæ infligatur abiuratibus hæresim. & nume seq.*

12 *Patronus ecclesiæ abiurans hæresim an recuperet ius patronatus amissum per hæresim.*

QVÆSTIO XX.

1 IGESIMO quero † An redeũtes ab hæresi indifferẽter sint admittẽdi, & an euadant per hoc pœnas criminis. Archidia. in c. vt cõmissi §. necnon de hære. lib. vi. dicit quod illi qui veniũt intra tempus gratiæ admittẽdi sunt, licet. n. fuerunt moniti, non tamẽ sunt coacti ex quo a nemine sunt præuẽti, bene facit. ff. ad tertul. l. j. §. mater. cum sequen. Sed ipse tenet quod ẽt post tẽpus gratiæ admittendi sunt re integra vt potè quia aliquis non fuit personaliter requisitus nec contra eum probationes sunt receptæ, ad hoc de præbẽ. si tibi absenti. lib. vj. Qui tamẽ post prædicta tẽpora venerit indignus est venia licet errorẽ detegat. & remittit ad not. in l. j. C. de his qui latro. occul. & sic refert ibi Ioannes ipsum transeunt so. And. & Dom. id & quod isti dicunt de tẽpore gratiæ instituit consuetudini quam solent seruare inquisitores hæreticæ prauitatis, qui vt prædictum est in principio inquisitionis permittũt sermones ad populum, vbi habẽt inquirere de fide catholica differẽtes atq. dmo eum eos hæreticos, vt recognoscentes errorẽ suũ ad fidẽ catholicam cõuertantur, quæ benigna mater quę nulli claudit gremium redeũntes, eos benigne recipiet, & solent præfigere certũ terminũ intra quem ist debeãt venire, & istud appellatur tẽpus gratiæ. Sed Hostien. in summa ti. de hære. f. nititur aperte quod antequã sit conuictus de hæresi quãdocũq; admittitur confitens errorẽ suum & volens reconciliari, et si tum re probationum cõfiteatur, dũmodo iudex videat ipsum cõtritum & speret de concertatione sua. to. And. in c. excõicamus, lo j. §. damnati. eo. tit. in quadã apostil. sentit qd̃ nedũ ante q̃ sint conuicti, immo ẽt postquã sunt condemnati per sententiã possunt redire & euadere pœnã mortis. & idẽ sentit glo. not. in c. penul. eo. tit. In cõtrariũ tñ facit tex. in c. ad abolendam. §. j. eo. titu. vbi tex. videtur requirere qd incontinenti redeant & sponte. Nam post damnationem videtur hoc facere timore pœnę imponende, & post probationes videtur facere timore probationum, innuit enim ille tex. quod ad hoc vt redeũntibus ad fidẽ remittatur pœna mortis ista requiritur. f. quod spẽre abiurent, & quod incõtinẽti, si ergo quis expectault probationes contra eum fieri & per eas cõuinci & postea vult cõuerti, nec hoc facit incontinenti nec sponte, quia videtur timore probationum fecisse Zen. & d. Card. in cle. ad nostrum. §. pe. eo ti. tenẽt quod si post quam negauerunt, sunt conuicti non admittantur ad himõi reuocationem erroris, ad finem euadendi pœnam corporalẽ, sed Panor. in d. c. excommunicamus. § dimnati. sequitur optimum quam Io. And. tbi tenuit in apostilla de qua prædixi. & pro ea adducit. tex in c. accusatus de hære. lib. vj. vbi relapsis dũtaxat nõ parcitur, semel ergo lapsis licet sint condemnati, parcendũ est, ex quo volunt ad fidem redire. Dicit tñ quod ista opinio aperte non probatur iure, immo potius posset defendi contrarũ quia dictum §. damnati, nullam indulgentiã dat damnatis. & c. ad abolendã, vult quod statim redeant & sponte vt dictum est & c. penul. eo. titu. loquitur de deprehensis in hæresi, & nõ de condemnatis. sed dicit quod alia opinio tanq̃ minor est sequenda arg. regule odia, & regule in pœnis. de reg. iu. lib. vj. & ad c. abolendã satis colorate posset respõderi, quod satis incontinẽti dr̃ redire si nullam dilationẽ expectat, nec pœnæ impositionẽ. l. diſt. ponderet. Vel potest dici secundũ eum quod Aut sunt condemnati de hæresi sed adhuc non sunt traditi curię sęculari, & habet locum pœnitentia. Aut sunt traditi curię sæculari, & tunc non sit locus pœnitẽtiæ. Nam tunc proprie non dicuntur venire sponte nec incontinenti. Sed in hac opinio. varietate ego dicerẽ, quod vbi ad fentẽtiam esset processum cõtra hæreticum, nullo modo eius conuerbio esset admittẽda ad effectum euadendi pœnam mortis, & pro hoc induco text. in d. c. pen de hæreticis in. §. damnatis. tuncto. §. si qui autem. in paragra. damnati dispontur de damnatis per sententiam, vt tradantur curie seculari, sequitur statim §. si qui autem, vbi tex. loqui-

tur de deprehensis in hæresi, non tamen de condemnatis, qui si redire voluerint, euadunt pœnam mortis, tamen perpetuo carceri sunt mãcipandi, hoc etiam probatur per textum in c. vt commissi, eo. ti. lib. vj. vbi solum cõceditur facultas mitigandi pœnam, vel mutandi his qui mandatis inquisitorũ obedientes fuerunt, propter quod in carcere vel muro fuerũt reclusi, secus ergo in eis qui in pertinacia perdurarũt quouique de crimine fuerunt condemnati. Præterea vt superius diximus quũ regula iuris sit quod pœnam iam illatam per sententiam nullus possit sine principis authoritate relaxare, & in hoc casu hæc regula non reperiatur violata excepto casu prædicto dicti cap. vt commissi non debemus hoc extendere ad non expressum vbi tamen ad condemnationem non esset processum, etiam si esset per testes, vel alias probationes de hæresi conuictus, satis crederẽ reuertentẽ admitti debere. Pro quo facit tex. in d. c. accusatus, in principio, & apertius in §. ille quoq;. Nec obstat tex in d. cap. ad abolendam. quã supra induximus, qa debet suppleri per textum in d. cap. accusatus. & hoc non est nouum quod priores leges trahantur ad posteriores vt l. non est nouum ff. de legibus. Prouidendum tamen est caute quando isti volunt redire, ne simulata conuersione, redeant fraudulenter, & sub agni specie gerant lupum, vt c. vt officium. §. prouiso, eo.
2 titu. libr. vj. Et aduertendum † quod ea quæ prædiximus circa admittendos hæreticos ad reconciliationem & gremium ecclesiæ atq; erroris abiurationem locum etiam sibi vendicãt in his qui redeunt ab apostasia quum illa non constituat diuersam speciem ab hæresi, sed tantum addat quandam circũstantiam aggrauantem, vt dicit Thomas ij. ij. quæstio. xij. arti. primo in solutione ad tertium, iuxta illud secundę Petri. ij. melius erat eis viam domini non agnoscere, quam post agnitam retroire quum ergo iura prę inducta generaliter admittãt hæreticos nõ relapsos ad abiurationem, & apostasia non constituat diuersam speciem ab hæresi, vt diximus, iure igitur apostate erunt admittẽdi, nec obstat textus in l. hi qui. C. de aposta. vbi textus in fine dicit eos reuertentes non fore admittendos. Nam illa lex nõ est admittenda quum disponat de materia mere spirituali, s. hæresis, quæ est mere ecclesia
3 siastica, † nec sub laicorũ iudicio potest cadere, vt in c. vt inquisitionis. §. ꝓhibemus. de hæreti. lib. vj. Non ergo Imperator legẽ illam condere potuit, ad quod facit. c. bene quidem. xcvj. distin. & c. ecclesia sanctę Marie, de constitutionibus, cum multis similibus, præsertim hoc casu quo ius Canonicũ specifice contrarium disponit. pro quo induco tex. in c. quidam. de aposta. vbi compelli iubentur apostate per præ a os suos, vt fidẽ quam promiserunt teneant, ac ritus Iudaicos dimittant. Si igitur compellendi sunt per ecclesiam ad id ergo a fortiori voluntarie & spontanee venientes debẽt admitti, quod caute est considerandum. Prædicta vera sunt in hæreticis non relapsis.

Si enim essent relapsi sine aliqua audientia essent [illegible] relinquendi, vt d. cap. ad abolendam. §. illos quoque. & d. c.
4 accusatus. † Sed intelligi quod eorum conuersio non est admittenda ad hoc vt pœnã mortis euadant nequaquam tamen sunt eis humiliter petita sacramenta pœnitentie ac eucharistie deneganda vt in c. super eo, eodem titu. lib. vj. Et idem dicas eadem ratione vbi superius dixi istorum conuersionem non debere admitti. debet enim intelligi iuxta determinationem d. c. super eo. Sed
5 quero † quis dicatur relapsus. Hoc determinat tex. in d. c. accusatus. in prin. & in. §. j. & ij. & nota quod ille qui post abiuratã hæresim recidit in eandem, relapsus censetur. iuxta tamen distinctionem illius tex. Sed ẽt ille cui propter suspitionem hæresis fuit inducta purgatio & se purgauit, relapsus dicitur si in eam post abiurationẽ est relapsus. vt probat tex. in d. cap. ad abolendam §. illos quoque [illegible] tamen inter cætera disponit tex. in dicto cap. accusatus §. eum vero, quod ille qui in vna hæresis specie vel secta, aut in vno fidei articulo, vel ecclesiæ sacramento commisit, & postmodum hæresim abiurauit simpliciter vel generaliter, si postea in alia specie siue articulo committat, debet vt relapsus in hæresim iudicari.
6 Iuxta hoc occurrit dubitatio, † Pone qd non sic simpliciter abiurauit, sed tantum in illo articulo, postea labitur in alio, an dicatur relapsus & glo. ibi dicit quod non licet Archidia. contrarium ibi teneat. tamen lo. And. in nouella, sequitur illam glo. quũ verba debeant aliquid operari, de priuilegijs, si Papa, & quia in pœnis benignior interpretatio est facienda. Subiungit tamẽ quod raro practicabitur iste casus quia consuetudo habet quod omnis relapsus etiã in vno articulo generaliter abiuret hæresim. Sed Domini, tenet contrarium propter connexitatem quam habent hæreses inter se, quia

de vanitate conueniunt in idipſum, de hæreticis, excommunicamus. Io primo, & ſecundo. & ex hoc fundamento tollit motiua Ioan. And. & pro hac opinione Domi. ego induco ea quæ ſanctus Thomas dicit ſecunda ſecundæ quæſtione. v. artic. iij. vbi tenet quod in hæretico diſcredente vnum articulum fieri non manet fides formata nec informis in alijs articulis, cuius ratio eſt, quia ſpecies cuiuslibet habitus rerum dependet ex formali ratione obiecti, qua ſublata ſpecies habitus remanere non poteſt. Formale autem obiectum fidei eſt veritas prima ſecundum quod manifeſtatur in ſcripturis ſanctis & doctrina eccleſiæ quæ procedit ex veritate prima. Vnde quicunque nõ inhæret ſicut infallibili & diuine regule doctrine eccleſiæ quę procedit ex veritate prima in ſcripturis ſanctis manifeſtata, ille nõ habet habitum fidei, ſed ea quæ ſunt fidei alio modo tenet quam per fidẽ. Sicut ſi aliquis teneat in mente aliquam concluſionẽ non cognoſcens medium illius demonſtrationis, manifeſtum eſt quod non habet eius ſcientiam, ſed opinionem ſolum. Vnde ille qui de his quæ eccleſia docet, quæ vult tenet, & quæ non vult non tenet, tam nõ inhæret eccleſiæ doctrine tanquam infallibili regule, ſed potius proprie voluntati, ex quo ſequitur quod hæreticus eſt ſimpliciter qui pertinaciter diſcredit vnum articulum fidei. Nõ enim eſt paratus in omnibus ſequi doctrinam eccleſiæ. Si enim non pertinaciter tam non eſſet hæreticus, ſed errãs. Vnde manifeſtum eſt quod talis hæreticus circa vnum articulum fidei non habet de aliis articulis, ſed opinionem quandam ſecundum propriam voluntatem. quia non credit ex habitu fidei, ſed quia ſic placet
7 ſibi. † Forma autem abiurandi hæreſim traditur per text. in cap. ego Berengarius, de conſecratio. diſtinct. ij. & debet ſcripturi fieri de hac abiuratione, & ſubſcribi manu propria ipſius abiurantis. pro quo eſt gl. prima quæſtio. vij. cõuenientibus, & vbi talis perſona fuiſſet ex cuius hæreſi multe eccleſie fuiſſent ſcandalizate, debet copia illius abiurationis ad omnes illas tranſmitti, vt quę male fuerunt ædificate de peruerſo, gaudeant & ædificentur de conuerſo, vt
8 ibi dicit textus in fine. † Sed qualiter debet iudex pronuntiare in ſententijs ferẽdis vel poenis iniungendis redeuntibus ad fidem, & hæretim abiurantibus. Solu. dicas q̃ non debet eos pnuntiare hæreticos, quia nõ ſunt, xxiij. quæſtio. prima hæc eſt fides, vbi de hoc. & quæſtio. vlti. dicit Apoſto. & cap. qui in eccleſia, nec pronuntiabit eos tales fuiſſe, quia modos iſte non eſt datus a iu
9 re, ſed dicet ſic. † quia te inuitimus per tuã confeſſionẽ vel probationes legitimas hæreticum vel hæreticos adoraſſe, nunc autẽ ſaniori vſus conſilio, vis, put aſſeris ad vnitatem eccleſiæ corde puro & fide non ficta redire, idcirco te in primis abiurata omni hæretica prauitate iuxta formam eccleſiæ ab excommunicationis vinculis quibus tenebaris aſtrictus abſoluimus. Si tamen ad eandem ex corde redieris, & iniuncta tibi mandata ſeruaueris, & quia in deum & ſanctam eccleſiam modis prædictis deliquiſti, ad peragendã pœnitentiam condignam, & in perpetuum carcerem detrudi volumus, & præcipimus ibidem perpetuo remanere, nec mireturquis quia dictum eſt ſic ſub cõditione. nam cauſa delende quæſtionis expedit ſic dici, vt ſi quod ei imponitur non ſeruaſſet non cenſeatur abſolutus. & hanc formam ponit Archi. in d c. vt commiſſi. §. necnon. quem ſequitur Io And. in nouel. dicens quod quicquid dicat Archi. tamen inquiſitores noſtri temporis bene pronuntiãt iſtum fuiſſe hæreticum, nec apparet quid obſtet ſecundum eum. Sed quoniã in hac forma præinſerta fit mentio de abſolutione quæ ſibi impenditur a ſententia excommunicationis quã incurrit propter incurſum
10 hæreſis. Quero † an inquiſitores poſſint abſoluere hæreticum etiam a ſentẽtijs quas papa die Iouis ſancta promulgat contra tales. Archidia. in dicto cap. vt officiũ. in princip. tenet quod ſic, per iſtum text. qui generaliter permittit eis abſolutionem. & idem ſequuntur ibi Ioan. And. & Domini. & vltrius in eadem forma abſolutionis ponitur per modum conditionis, ſi iniuncta mandata ſeruaueris &c. hoc eſt ſatis iuri conſonũ, nam tales reuertentes errorem ſuum ad arbitrium epiſcopi debent abiurare & ſatisfactionem idoneam exhibere. vt dicit text. in dicto capitu. ad abolendam §. præſenti.

Iuxta id vero quod in huius principalis quæſtionis themate deducebatur. Quero
11 † quæ pœna ſit imponenda his qui ab hæreſi reuertuntur, & dicendum quod hoc refidet in arbitrio epiſcopi & inquiſitorum, qui in crimine hæreſis inquirunt, vt ſecundum quod eis viſum fuerit ſatisfactionem iniungant tali conuerſo & pœnitenti. vt probat tex. in d §. præſenti. Bona tamẽ quę propter hęreſim fuerãt iudici ſeculari applicata nõ reſtituũtur eis, niſi ex miſericordia

secus fiat.vt in c.vergentis.de hære. Sed
12 quero iuxta hæc†quid si patronus ecclesię labitur in hæresim, an reuersus recuperet ius patronatu, quod prius habebat. hanc quæstionem tangit gl.j.q.vij.maximum.& tenet quod sic.nisi esset lata sententia super amissione iurispatronatus. Sed Panor.in c. quia diligentia.de electio.tenet indistincte illum non recuperare huiusmodi ius patronatus.argu.c.vergentis.iuncto.c.penulti.de hære.& l.cõmissa.ff.de publi. & vecti. nisi ex gratia sibi restitueretur. Ad quod ego induco not.per Inno.in c.fi.de hære.In hac ẽt pœnitentia imponenda debet haberi discretio,vt si a principio cõuertantur,& spõte mitius cum eis agatur.Si aũt vlterius distulerint cõuersionẽ,vt pote quousque sint conuicti, vel notorium sit eorum crimen, quia in eo fuerunt deprehensi, augẽda erit pœna, & si opus fuerit vsque ad perpetuũ carcerem,vt in d.c.pen.§.si qui autẽ.eod.tit. discretio itaq; iudicantis in his debitã moderationem adhibebit attentis prædictis,& ẽt conjectura quam habet de conuersione, & pœnitentia & dolore huius conuersi. In casu tñ ipso iure reuersus recuperat primũ statum,videlicet si mulier aliqua catholica incidit in hæresim propter quod perdit priuilegia quæ catholice mulieres habẽt in dote,si illa postea conuertatur,recuperat ipso iure omnia prædicta priuilegia quæ amiserat,vt in auth.de priuileg.dot.§. quia enim in fin.colum.vij.

SVMMARIVM.

1 *Disputandum an sit cum hæreticis volentibus publice disputare persistendo, & confirmando errores suos.*

Et an cum iudæis,& alijs infidelibus disputare volentibus.

Disputare publice de fide quãdo liceat, latissime vbi etiam quæ in tali disputatione seruari oporteat traditur.

2 *Laici publice de fide disputãtes puniẽdi sunt.*

3 *Authoritatibus quibus vtendum sit in publicis de fide disputationibus, et an authoritatibus poetarum & philosophorum*

4 *Disputãdũ nõ esse cum negãtibus principia qũo intelligatur,& in quibus procedat.*

5 *Errãt qui fidẽ Christi humanis rationibus fundare nituntur.*

6 *Miracula(cũ diuina virtute fiant)arguunt dei ac fidei nostre veritatem infallibilem.*

7 *Christi fides circa ardua difficilia,vera,& laboriosa cõsistit,lex aũt machometi circa luxus, voluptates, facilia, & falsa versatur.*

QVÆSTIO XXI.

1 VIGESIMO primo quero† an si hæretici in errore persistunt & volunt publice disputare cõfirmantes errores suos,sit cum eis disputandum.Et idẽ quero circa quoscunque alios infideles. Et dicendum est quod in disputatione fidei duo sunt consideranda vnum quidẽ ex parte disputantis, aliud aũt ex parte audiẽtiũ. Ex parte quidẽ disputãtis est considerãda intentio.Si.n.disputet tanquam de fide dubitans, & veritatem fidei pro certo nõ supponens sed argumentis experiri intendẽs, procul dubio peccat tanquã dubius in fide & infidelis.& pro hoc induco glo.xcvj.distin.nos ad fidẽ.& in l.ii.C.de sum.trini.Si autem quis disputet de fide ad confutãdos errores,vel ẽt ad exercitiũ, vt faciũt Theologi illud est laudabile, ex parte vero audientiũ considerandũ est vtrum illi qui disputationem audiunt sint instructi, & firmi in fide,aut simplices & in fide titubãtes, nã corã sapientibus in fide firmis nullum periculum est disputare de fide. Sed circa simplices est distinguendũ,quia aut sumus solicitati,& inuitati ab infidelibus, puta iudæis,hæreticis,siue paganis nitentibus corrumpere fidẽ nostram.Aut nõ sumus sic solicitati. Primo casu necessariũ est publice disputare de fide,dũmodo reperiãtur ad hoc sufficiẽtes, & idonei q errores possint confutare.pro quo facit glo.in d.l.iij.& ca. cũ quibus.xxiiij.q.iij.& crederẽ ego quod vbi infideles & hæretici nõ vellẽt ad fidei disputationẽ venire zelo redeũdi ad fidem veritati cõperta.Sed potius ad quandã inanem ostentationẽ cautũ esset eos prudenter eludere,verbaq; ad aliã materiã cõuertere, dũmodo simplices qui adstant non sentirẽt. & hoc ne secreta fidei nostre indignis pandamus,& contra doctrinã Christi margaritas seminemus ante porcos nam nihil omnino eis respondere auditorũ cã vtile non vr,

ne forte simplices existimēt nos responsionis penuria declinare certamē. & fides eorum lædatur ex hoc. pro quo tex. cum glo. xliij. distin. in mandatis, & eadem distin §. j. in glo. Quando autem liceat secreta fidei occultare. vide glos. notabi. xxvij. q. ij. inuenta. Vnde Gregorius in pastorali. sicut incauta locutio in errorē pertrahit, ita indiscretum silentium eos qui erudiri poterant in errorem derelinqui. vbi tamē ista necessitas cessaret periculosum est disputare de fide coram simplicibus, quia eorum fides ex hoc est firmior qd nihil diuersum audierunt ab eo quod credunt. vt determinat S.
2 Thomas. ij. ij. quæstio. x. arti. vij. †hanc autem disputationem non permittitur laicis facere. immo excommunicandi sunt si publice de fide disputauerint, vt probat text. in c. quicunque. §. inhibemus. de hære. lib. vj. Discretio autem maxima adhibenda est
3 in hmōi disputatione. †vt in his quæ sunt fidei principaliter quis innitatur authoritatibus noui, & veteris testamēti, quia ille sunt diuinitus reuelate, & theologiæ principia & fidei nostrę, non humana sed diuina reuelatione quæ constant nobis per sacras scripturas fuerunt nobis tradita. istis tamē prę suppositis cum gratia non tollat naturam, sed perficiat, oportet quod naturalis ratio subseruiat fidei, sicut & naturalis inclinatio volūtatis subseruit charitati. Vnde apostolus dicit j. Corinth. x. In captiuitatem redigētes omnem intellectum in obsequiū Christi, & per hunc modum authoritatibus philosophorū interdum sacra doctrina vtitur, vbi per rationē naturalem veritatē cognoscere potuerunt. sicut Paulus Actuum. xvij. inducit verbū Arati, dicēs, Sicut quidā poetarū vestrorum dixerunt, genus dei sumus, & idē fecit. ij ad Titum j. c. in fine, vbi induxit illud Epimenidis poetę. Cretenses semper mēdaces, male bestie, ventres pigri & in prima epistola ad Corinthios. illud Terentij. Sepe bonos mores corrumpunt colloquia praua de quo vide bonā gl. xxxvij. dist. c. turbat, sed tñ sacra doctrina his vtitur quasi extraneis argumentis, & probabilibus, authoritatibus vero sacre scripture prædictis tanquam ex necessitate argumentando cōcludentibus, & si quis aduersarius nihil crederet eorum quæ diuinitus inspirantur, & per sacram scripturam habentur non remaneret cum eo iam vlterius via ad probandum articulos fidei per rationem, si
4 cut & in alijs scientijs, †cōtra negātes principia non est argumentandū, licet sit in hoc differentia quia alię scientię philosophicę, licet non possint probare sua principia, & ideo contra ea negantem non disputēt, sed relinquunt superiori scientię, suprema vero inter eas, s. methaphisica disputat contra negantē sua principia si aduersarius aliquid concedat. Si autē nihil concedit, non potest cū eo disputare. Potest tñ soluere cōnes ipsius, Sacra tñ scriptura quum nō habeat doctrinam superiorem, disputat contra negātē sua principia, argumentando quidem si aduersarius aliquid concedat eorū quę per diuinā reuelationē traditam in sacris scripturis habentur. Si vero aduersarius de prędictis nil credat, non manet amplius via ad probandum articulos fidei per rationē. poterunt tamen solui rationes quæ in contrarium inducuntur contra fidem. cum enim fides infallibili veritati innitatur, impossibile autem sit quod vero demonstretur contrarium, quoniam vero omnia consonant vt philosophus dicit primo. Ethicorum. concluditur manifeste quod probationes quæ contra fidē inducuntur nō sunt demonstrationes sed solubilia argumenta. ita dicit S. Tho. prima parte. q. j artic. viij. hoc etiam confirmatur. nam si fides nostra ratione humana posset ostendi, præter hoc quod derogaretur dignitati suæ tolleretur & meritum fidei. nam fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimētum. & secundū prædicta debet intelligi illud quod Apostolus Petrus ait. Parati reddere rationem omni poscēti vos de ea quæ in vobis est fide & spe. j. Petri. iij. Ex quibus patet †quam perniciose conuincuntur
5 errare quidam qui sciolos se esse iactant fidem nostram humanis rationibus nitentes fundare, quę tamen diuina veritate & reuelatione consistit, derogant enim dignitati eiusdem vt prædiximus, & inducunt infideles in derisionem fidei. credūt enim quod huiusmodi rationibus innitamur, & ꝓpter eas credamus. Ex hoc etiam patet summe reprehendendos eos qui quod ratione attingere nō possunt admittere in fide catholica nolunt. cum enim illa excedant omnē rationis humane sublimitatem, satis temerariū est ea velle ratione inuestigare. nam vt philosophus dicit. ij. metha. Intellectus noster sic se habet ad prima entia quę sunt manifestissima in natura, sicut oculus vespertilionis ad solem, & Iob. xj. Forsitā vestigia dei comprehēdes & omnipotentiā vsq; ad perfectū reperies, quasi dicat nō. & xxxvj. ecce deus magnus vincens sciētiam nostrā.

& ſ. Corin.xiiij. ex parte.n. cognoſcimus, eo maxime quoniam ex defectu intellectus noſtri etiam de rebus ſenſibilibus quæ noſtre cognitioni ſubiacent plurima ignoramus quanto magis ea quæ intellectũ noſtrũ infinitum excedũt cõprehendere non valebimus,vnde in his conſultum eſt humiliari deo,nec de ſe quicq; præſumere. humilitas enim ad ſapientiã diſponit.vt dicitur ,puer. xj.vbi humilitas,ibi & ſapiẽtia. valde etiã admirandũ eſt de iſtis hæreticis qui ſuperſtitionem Iudaicam ſequuntur quod cum in lege Moſaica multa credenda proponantur quæ ratione humana comprehendi nequeunt,illis toto corde inhærẽt. & fidẽ noſtrã abhorrent propterea q̃ credẽda aliqua prædicat quæ per dei potentiã poſsibilia ſunt,ſicut & illa quæ in lege veteri continẽ
6 tur.†oſtenditur etiã veritas fidei noſtre ex miraculis in ea factis,& adhuc dietim videmus,ſicut & ego vidi miraculum de ſacramento altaris ad quod oẽs infideles conuincendum ſufficeret.Cum enim miracula ſolum fiant virtute diuina, iuxta illud pſal. q̃ facis mirabilia ſolus.& deus non poteſt eſſe teſtis falſitatis,relinquitur quod miracula quæ ſunt facta ad confirmationem fidei noſtre arguunt ipſius infallibilẽ veritatem. Item ex alio confirmatur quod eſt mirabiliſsimũ vt inquit Auguſt.q̃ inter perſecutorum potẽtiſsimorũ tyrannidem (qui fidem Chriſti impedire,immo extinguere ſunt conati)innumerabilis turba nedũ ſimplicium ſed ſapientiſsimorũ ad fidẽ Chriſti per vniuerſas prouincias conuolauit.in qua omnẽ
* humanũ intellectum excedentia prædicantur,voluptates carnis cohibẽtur,& omnia quæ in mũdo ſunt contẽni docentur. quibus animos mortaliũ aſſentire maximum eſt miraculorũ & excellentiſsimum diuine inſpirationis opus vt eo ꝛtemptis viſibilibus ſola inuiſibilia cupiantur,adeo vt quod cõtempta ẽt corporali vita per crudeliſsima tormentorũ genera,multi pro Chriſti fide vitam finierint,q̃ non aliter quã diuina inſpiratione fieri exploratum exiſtit,ſi aũt dicatur q̃ ſine miraculis fides Chriſti fuerit recepta hoc omnibus ſignis eſſet mirabilius,ſi ad credendum tam ardua,ad operandũ tã difficilia,& ad ſperandũ tam alta,mũdus abſq; mirabilibus ſignis motus fuiſſet, & præſertim a ſimplicibus & ignobilibus, & hominibus quales apoſtoli fuerunt'qui Chriſti eccleſiã plantauerunt,& ſi arguatur contrarium de lege machometi quæ falſa
7 eſt,& iñ a multis eſt recepta, † Dicendum quod non eſt ſimile quoniã Chriſti fides habet omnes difficultates,de quibus prædixi mus,& cum eis a principio ſumpſit exordium, atq; cum martirij acerbitate tanquã granum frumenti q̃ in terra mortuum eſt multum fructum attulit.Lex aũt machometi proceſsit via contraria.nã promiſit voluptates carnales etus ſectatoribus ad quarũ deſiderium carnalis concupiſcentia inſtigat,præcepta etiam tradidit prædictis promiſsis conformia voluptati carnali, habenas relaxans in quibus promptum eſt etiã carnalibus hominibus obedire. documenta inſuper veritatis non attulit niſi quæ de facili a quolibet mediocriter ſapiente naturali ingenio cognoſci poſſunt,quin potius vera quæ docuit,multis fabulis & falſiſsimis doctrinis immiſcuit.ſigna etiam non adhibuit ſupernaturaliter facta, quibus ſolis diuine inſpirationi teſtimoniũ conueniens adhiberetur,dũ operatio viſibilis quæ non poteſt eſſe niſi diuina,oſtẽdit doctorem veritatis inuiſibiliter inſpiratum. ſed dixit ſe in armorũ potentia miſſum.quæ ſigna & ironibus,& tyrannis nõ deſunt,et ẽt a principio non crediderunt aliqui ſapiẽtes in rebus diuinis,& humanis exercitati, ſed homines beſtiales in deſertis morantes omnis doctrinę diuinę & humanę prorſus ignari, per quorum multitudinẽ alios armorũ violentia in ſuam legem.coegit.Nulla etiã diuina oracula præcedentium Prophetarũ ei teſtimonium perhibent , quin potius quaſi omnia veteris,& noui teſtamenti documẽta fabuloſa narratione deprauat.vt patet legem etus inſpicienti , vnde aſtuto conſilio libros veteris & noui teſtamenti ſuis ſequacibus non reliquit legendos, ne per eos falſitatis arguereturAdhuc etiã pro vlteriori prædictorum confirmatione non pigebit in medium afferre quod Lactã.in v. ſui operis libro deducit ſic inquiens. Quis eſt tam ex cors tamq; cecus qui nõ videat in martiribus fuiſſe ſapientiam licet eorum perſecutores malitia & furore excecati ſtultos eſſe arbitrantur.qui cum haberent in ſua poteſtate ſupplicia vitare,cruciari tamen & mori maluerunt, ſed poſſent ipſi ex eo videre non eſſe ſtultitiã in qua tanta hominũ millia per orbẽ totũ vna.& pari mente cõſentiunt,ſi enim fœminæ ſexus infirmitate laburnt virt certe ſapiunt,ſi pueri, ſi adoleſcentes improuidi ſunt per ætatem, maturi certe ac ſenes|habent ſtabile iudiciũ, ſi vna ciuitas deſipit,certe vtique innumerabiles ſtulte eſſe nõ poſſunt,ſi vna prouincia vna

natio prudētia caret.ceteras oēs habere intelligētiam recte necesse est cū vero ab ortu solis vsq; ad occasum lex diuina suscepta sit.& omnis sexus, omnis ætas, & gens,& regio,& natio, vnis,ac paribus animis Deo seruiant,eadem sit,vbiq ie patientia, idem contemptus mortis, intelligere debuerant aliquid in ea re esse ra ionis,quod non sine causa vsque ad mortē defendatur, aliquid fundamenti & soliditatis quod eam religionē non tantum iniurijs & vexatione ,non soluat,sed augeat semper,& facit firmiorē, debuerāt præterea existimare cum videāt dilacerari homines varijs tormentorum generibus,& inter fatigatos carnifices inuictā tenere patientiam consensum tā multorū, & perseuerantiā morientiū non vanam esse,neq; ipsam patiētiā sine Deo tātos cruciatus posse superare,latrones enim robusti corporis viri eiusmodi lacerationes perferre non quæunt,exclamant,& gemitus edūt vincuntur.n.dolore,q ia deest eis inspirata patiētia,nostri aūt(vt de viris taceā) pueri,& muliercule torturā suas tacite vincūt, & exprimere illis gemtiū nec ignis potest. Ecce sexus infirmus & fragilis ætas,dilacerari se toto corpore vtique patitur , nō necessitate,licet vitare si velint, sed voluntate,quia confidunt in Deo hæc ille Iure igitur cōcludere possumus verba Maximi episcopi in quodā sermone in mediū proferrētis.Nouerimus, inquit , qa non sine magno discrimine de religionis veritate disputamus q̄ tantorū sanguine confirmatum videmus,magni periculi res est si post prophetarū oracula,post Apostolorum testimonia, post Martyrū vulnera, veterē fidē quasi nouellā discutere præsumas,& post tā manifestos duces in errore permaneas,& post moriētiū sudores ociosa disputatione cōtēdas.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio hæreticis an possit eo mortuo institui.*

2 *Hæres hæretici an eius innocentiā purgare possit, & an admittatur illius excusatio.*

3 *Præscriptio aduersus hæretici accusationem an et quanto tempore procedat .*

4 *Capitalis pœne executio in mortū fieri non pōt,alioquin iudex iudicandus veniet, intellige nisi et delicti atrocitas & patrie cōsuetudo aliud suaderent. 5.*

6 *Hæreticus etiam post obitum excommunicationis sententia innodari potest.*

7 *Hæreticorū corporibus ecclesiastica sepultura denegāda est, & qui ea ecclesiastice tradere sepulture ausus fuerit iure ipso excōmunicationis pœnam incurrit.*

8 *Accusatio post mortē aduersus hæreticorum fautores nequaquam instituitur,eis tamē denegatur ecclesiastica sepultura.*

9 *Accusatio vbi aduersus mortuum institui potest an mortui defensionem subire volens, audiendus sit.*

10 *Probationi alicui quoties stare necesse est, ita quòd contraria probatio prohibetur,nequaquā tamen prohibita censetur probatio concludens talem probationem minime legitimam esse.*

11 *Accusans mortui in qua pœna flectendus veniat si in accusatione succumbat.*

QVÆSTIO XXII.

1 VIGESIMO secū lo quero†An de hæresi possit quis accusari post mortem.& dicendum q̄ sic. vt xxiiij. q. iij.c.fin.& in c.filij.de hære. l br. vj.de quo est bona glo. xxiiij.q.ij. in sum. hoc tamen limitat gloss. xxiiij.q.iiij.c. psi pieta .nisi illi dū viuerēt essent bonæ famę.per c.in primis.ij.q.j. sed intellige ea in casu in quo loquitur,scilicet qñ ille qui accusat esset hæreticus vel alias inhabilis,& sic etiam loquitur tex.in d.c.in primis,alias aūt crederem q̄ hmōi accusatio etiam contra non infamatum esset post mortē admittenda & hoc iudicio meo probat satis aperte.tex. in d.c.filij cōuincitur autem in hoc casu mortuus de crimine si post quam erat accusatus seipsum occidit, nam tunc conscientia criminis se videtur occidisse.pro quo est glo.not.in l.fina.C.de iur.

2 fis.lib.x.& ibi tenet Bartol.Istud†tamen limita nisi hæres vellet innocentiam purgare defuncti,vel id q̄ pro innocentia reputatur, vt est quælibet iusta defensio vtputa præscriptio,vel q̄ fecit ad suam defensionē & similia, nam qui habet iustam defensionem innocenti par est.nam eius factum pōt defendi,q̄ius omnino excusari non possit. ff.ad l.iul.repe.l.lege iul §.fi.ita tenet Bald.

in l.ij.C.qui test.fa.po.sed in crimine hæresis.difficilime innocentia posset probari,cũ in animo cõsistat hęresis,nisi esset casus vbi ex aliquo particulari facto vel dicto illa cõcluderetur. & adhuc eo casu si illi in vita de hoc crimine fuissent infamati vel suspecti prædicta accusatio non admitteretur.vt in c.filij.de hære.lib.vj.quod tamen intellige iuxta ea quæ inferius dicam in eodem membro,præscriptio etiam in hoc crimine
3 viuente hæretico nõ procedit,†sed eo mortuo admittitur sola quadragenaria ad tuendum hæredes suos,quo ad bona quę habuerunt ab hæreticis.dummodo illi dũ viuerẽt catholici putarentur.alias secus.totum hoc probat text.not.in c.ij.de præscrip.libr.vj. per quem tex.declaratur.l.apostatarum.C. de aposta.Formam autem prouuntiãdi hoc casu & similibus cõtra mortuum vide per glo.not.in.§.per contrarium.iusti.de hęre. quæ ab intest.defe.Considera tamen quod ista accusatio admittitur in finem occupandi bona illius quem in vita constat hæreticum fuisse. non autem vt aliqua pœna alia puniatur.vt voluit glos.in dicta summa.&
4 ne mirandũ de hoc,†cum ẽt si contra viuẽtem esset accusatio instituta,si tamen antequam pœna sibi inferetur mortuus extitisset non esset in eius corpus aliqua iustitiæ exequutio post mortem fienda per textum notabilem in l.defuncto.ff de publi.iud.ex quo manifeste conuincuntur errare assessores,seu iudices maleficiorum,qui in defunctos faciunt exequutionem pœnę capitalis. & hoc tenet Ange.in d.l.defuncto.& faciũt ad idem not.per Cyn.in l.ij.C.qui testamẽ. facere possunt.caueãt igitur ab hoc,alias tẽpore syndicatus cõueniri possent,tanquam inferentes iniuriã cadaueri.in l.j.§.quoties. ff.de iniur.dicit tamẽ Ioan.de Imo.in d.l.de
5 functo,quod quãdoq;†de facto seruatur cõtrarium præsertim in grauibus delictis. & vbi esset talis consuetudo tolleranda esset, in odium & detestationem eorum & propter facti memoriam. argumen. eius quod habetur.xv.q.j.c.mulier,vbi etiam animal irrationale punitur propter f ct memoriã. & argumen,eius quod habetur in c. quum ad monasteriũ de statu regu.vbi monachus qui in morte non resignauit pœcuniã quam tenebat tanquam propriam sine consensu abbatis,iubetur sepeliri extra cimiterium cum pœcunia in sterquilinio,in signum per
6 ditionis.†Pœna tamẽ excommunicationis astringi potest hæreticus post mortẽ.xxiiij. quęstio.iij.sane,& per glo.ea,caussa,& quęstione in summa,& idem tenet glo.in cap.si quis episcopus. eodem titulo.& talis excõmunicatio non ideo fertur vt ille amplius ligetur,quia ille iam æternaliter est damnatus,scilicet in criminis detestationẽ, vt cæteri hoc iudicium terribile ecclesiæ audientes,similia committere contremiscant,secũdum Archidiaco.in dicta summa, hodie tamen non esset necesse in eos ferri sententiam,quum a iure sint excommunicati, de hæreticis,excommunicamus.lo primo.non tamen tollitur propterea quin possent etiã ab homine excõmunicari,iuxta notata per gloss.& docto.in cap.ita quorundam.de Iu-
7 dæis. Infertur† etiam ipsis alia pœna post mortem,quoniam eorum corpora non debẽt habere ecclesiasticam sepulturã, immo quicunque eos præsumpserit ecclesiasticæ sepulture tradere ipso facto sententiam excommunicationis incurrant vsque ad satisfactionem condignam,a qua absolui nõ debent nisi proprijs manibus publicæ extumulent, & proijciant huiusmodi corpora damnatorũ,& vltra hoc locus ille perpetua debet carere sepultura.vt in c.quicunq; in princi.de hæreti.libr.vj. & pondera illum text qui requirit quod suis manibus extumulent.& sic non satis esset si per aliũ facerent,vt dicit ibi glo.requirit etiã tex. quod extumulent publicæ.Considera tamẽ quod
8 †ista accusatio post mortẽ habet locum tantũ in hæreticis,non aũt in credẽtibus,fautoribus,& receptatoribus eorum qui nõ sunt hæretici, quia morte eorum hmõi crimina extinguuntur,vt probat tex.in c.accusatus. §.porro eo.ti.lib.vj.& huius ratio est,quia istorum bona sunt ipso iure confiscata,vt in eod.c.§.si vero. & hanc conclusionẽ tenet Archi.Io.Imo.& Io.And.in d.§.si vero. quo ad carentiam tamen sepulture eo iure quo hæretici cẽsentur,vt in d.c.quicunque
9 in prin.Sed iuxta prędicta†quero eo casu quo proceditur contra mortuum, an si aliquis voluerit eũ defendere admittatur.glo. tangit quæstionem.xxiiij.quæstio.ij.c. damnationis.& tenet ꝙ sic.ff.de procu. seruum quoque §.publicę.& maxime cum in causa criminali pro inuito quis possit appellare.ff. de appellat. non tantum. sed opponit glo.quomodo admittetur cum nõ possit cauere de rato,ad ꝙ respondet ꝙ satis vr̃ habere ratũ,ex quo nõ opponit obicẽ cõtrarie voluntatis. de consecra.dist.iiij.q̃ris.sed ego limitarẽ hoc eo casu quo illi in vita nõ erãt diffamati de hæresi vel suspecti.nã tũc non essent aliqui etiam filij vel hæredes

ad eorum defensionē admittendi, pro quo iudicio meo est tex apertus in d.c.filij. Sed illo casu aduertendum est ꝙ etiam si nō admittitur defensores ad excusandū delictū, vel ad opponendum se cōtra probationes.
10 & contrarium probandum admittēdi.† tñ sunt ad probandum corruptionem vel falsitatem illius probationis, ita ꝙ concludant illam non esse legitimam probationē, quia solummodo a iure excluduntur ad probandum contrarium directum eius quod probatum fuerat, secus autem per hunc modū indirectum, sic determinat Io. An. in nouel. in d.c filij, quem sequitur ibi Domi. & per hoc habes no. intellectū ad omnia iura quæ volunt stare alicui probationi, & non admittunt cōtrariam probationē. debēt enim intelligi modo prędicto facit in simili quod no. gl. & Bar. in l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pac. l mitarem ēt & secūdo illum tex. vt intelligatur tantū in filijs vel hęredibus, mortui hæretici, qui sunt admittendi illo casu, secus autem in alijs extraneis, arguendo ex illo tex. per locum a speciali sicut & multa alia specialia propter detestationem tanti criminis reperiuntur statuta; ad quod etiam seruit ratio gl. ibi posite quæ dicit ꝙ aliorum non interest se opponere huic defensioni, & defensio quæ admittitur ex fauore publico per quecunq; præstita, vt in d. §. publice excluditur propter eundem fauorem publicū, cuius maxime interest tam nephandum crimen indilate puniri, & inde est ꝙ etiam si in alijs criminibus nedū condemnato, sed etiam tertio permittatur in fauorem cōdemnati appellare, vt l. nō tm̄. ff. de arpella. in hoc tñ crimine ēt ipsi condēnato appellationis remedium interdicitur vt late supertus diximus, et hoc propter cri
11 minis enormitatem. †Sed quero cui pœnæ subijciet iste qui mortuū accusauit si succumbat in accusatione gl. in d.c sane dicit ꝙ et cui supponeretur accusatus si viueret & non ei cui modo supponitur. nec mirum cum grauius sit peccare in mortuum, q̄ in viuum. vt C. de sepul. vio l. qui sepulchra, sed ego dubito an illud sit uerum, cum accusator succūbens puniatur similitudine supplicij. C. de accusa. l. fi. immo ab hac pœna in multis casibus accusatur. de quibus per gl. not. in athletas. §. calumniator. ff. de his qui notantur infa.

SVMMARIVM.

1 *Filijs hæreticorum quæ pœna irroganda sit & quæ filijs fautorum, & receptorum.*

2 *Filius hæretici an ipso facto perdat ecclesiasticum beneficium.*

3 *Pœnæ quæ filijs hæreticorum a iure infligūtur, an ad bastardos aut si mauis illegitimos extendantur.*

4 *Filij simplex appellatio in casu rationabilis odij, etiam naturalem comprehendit.*

5 *Pœna quæ filijs hæreticorum irrogatur an etiam ad liberos ante paternam hæresim natos extendatur.*

6 *Inquisitores prauitatis hæretice an possint statuta aduersum hæreticos condere, & quid in delegatis ad vniuersitatē causarū.*

QVÆSTIO XXIII.

1 VIGESIMOTERTIO quero † de pœna filijs hęreticorum infligenda. Ad quod est dicendum ꝙ puniuntur in successione paterna, nam in bonis paternis minime succedunt, immo illa fisco applicantur. Si enim in crimine læsæ maiest. hoc est institutum a fortiori in crimine hęresis locum sibi debet vendicare, cum lōge magis sit eternam q̄ temporalem ledere maiestatē. sic dicit tex. de hæreti. c. vrgentis. Puniuntur etiam alia pœna quia filij hæreticorum & receptatorum vsq; ad secundā generationem ad nullum ecclesiasticum beneficiū seu officium publicum admitti debent, & si secus actum fuerit est illud irritū, & inane. vt c quicūq;. §. hæreti eo ti. li. vj quod intellige de secūdo gradu descendentium per lineam masculinam. In descendentibus autem per lineam masculinam ad primum gradum duntaxat extenditur, vt in c. statutum lo ij. eo tiu. & lib. Item illud intellige de illis quorū progenitores iuxta prædictam distinctionem fuerunt hæretici vel decesserunt hæretici, non autē illorum quos emendatos esse cōstiterit, & reincorporatus ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel iam perfecerunt vel humiliter prosequuntur, vel sunt parati ad recipiendum eandē.
2 vt in d.c. statutum. §. fin. †Sed iuxta prædicta dubitatur, nunquid filius hæretici ipso facto perdat beneficium ecclesiasticum quod habet glo. in c. satis peruersum. lvj. di

filiũ,concludit quod non,& hic trãsit Panor. in d.c.vergentis,remittẽs. ad gl.in d.c.quicunq; sed aduerte q in gl.in d.c.f tis per uersum non loquitur in crimine hæresis, sed in crimine læsæ maiestatis.& gl.in d.c. quicunq; ad q̃ remittit nil dicit de h c materia.Io.An.in nouel.& Domi in c.vt commissi.§.priuandi,eo.ti.& hi tenent q Itales ipso iure sint priuati beneficijs, nec est fienda distinctio fuerint talia beneficia collata filijs, vel nepotibus ante delictum parentum, vel post, sed simpliciter est decendum quod prædiximus,pro quo facit text. in d §.priuandi.qui simpliciter loquitur, & tex.in c.felicis.§.quod si quis,de pœn.vj. Nec ob.si dicatur q̃ ille §.loquitur in alio casu,quia secundum eos illud est longe minus delictum q̃ istud, ad q tod etiam facit d.c.statutum,sed talia meliori deliberatione,ego crederem esse fiendam illam distinctionem,quia aut beneficia fuerunt collata ante delictum parentũ & filij non sunt illis ipso iure priuati, aut fuerunt postea collata,& sunt priuati,& pro hac distinctione facit text.in c.quicunq; §.hæreti. iuncto d.c. statutum, vbi inhabilitantur ad beneficia obtinenda filij hæreticorum &c.& sic iura prædicta loquuntur tantum de obtinendo post hæresim parentum,non tamẽ ante,nec obst.tex.in d.c.felicis §.quod si quis, quia loquitur in alio crimine q̃ hæresis, nec est fienda extensio cum sit tus p xagle . per iura vulgaria, & si illud esset verum oẽs pœnæ contente in d.c.felicis.haberent locum contra hæreticos per fund mẽtum istorum de quo supra q tod est absurdum,præsertim quia interdũ,pro minori del cto imponuntur maiores pœnæ. & sic tur to arg imentationis eorum non procedit.pro quo est tex. in d.c.admonere,xxxiij.q.ij.vbi maior pœna imponitur occidenti vxorem q̃ occidẽti matrem cum tamen cõstet lor ge grauius delictum esse matrem occidere q̃ vx rem. Restat respõdere ad d.c.vt comm ssi § priuandi,quod istus ytdetur vrgere. & dicas quod ille text.est intelligendus secundum iura prædicta,non enim ind t it nouum ius quo ad hãc priuationem,nam thc tex. principaliter emanauit ad declarandum in quibus inquisitores fiue diocesano possent proc edere. Vnde quod de priuatione bei efficiorum dicitur enunciatiue narratur,et per consequens dispositionem non facit, tuxta text.in c.si papa, de priuileg. libr.vj.& vbi velles q̃ dispositionem induceret, debet intelligi de beneficijs, postquam parentes hære m incurrerunt,filijs coll tis per ea q̃ fu erius diximus, vt iura turibus concor-
3 dentur. † Vlterius quero an pœna quæ imponitur filijs hæreticorum extendatur etiam ad bastardos gl.in d.c.statutum. tang thanc q & arguit pro & contra, & finaliter t net quod p tendatur ad eos ne plus habeat luxuria q̃ castitas,& idem tenet ibi Archi.& seqa tur Io.And.in nouel.qui dicit,se hic consuluisse cum quibusdam doctoribus cum d ey t mus sit de sanguine respectu generis, & in p o eri m tur eatur crimẽ paternum.C. . l.iul.ma.e.l.quisquis. item si puniuntur filij id eg timi a.ortiori bastardi, qui sunt odibi es legi.argu.de præben. cu n qui lib vi cu n fus concor. item quia iura gener li er loq i mtur, bene facit ad hoc tf.de in ius voc.li verumtamen secundum doctr ta n Cy.in d l quisquis illud est intelligendum de bastardo qui patrẽ certum po ser non mare, e us aũt esset in vulgo quæsi s na is ex n erto coitu,qui certũ patrem de oit are neq e mc q ta tuc cessar in e s ri to ũ non constet illũ esse patrẽ eorum,& id m seq mur Ioã And.in d.c.sta t uum,Subdit n ibi do nl. p vbi cõis vsus a c tus ciuitat s v l loci reput ret illos de d mo secundũ q o l dicit ferrari Florentie & Perusij, vbi l f rũt arma bus signationis de qua elle putantur, t inc ad eos hmot pœnę extenderentur,& dicit fuisse hoc de mente Bart.in l.pronũciatio.ff.de ver sig. & in l.filiũ.ff.de his qui sunt sui vel alie.in.
4 Co firmo ẽt amplius hanc partẽ. † Nam in casu odij rationabilis simplex appellatio filij coprehe idi ẽ naturalẽ, vt in l.liberti num continet rub.C.de interdic.ma.inter pup.& tur.hoc aũ o l ũ rationib le est.tũ cum in crim ne læsæ mate filij dicant digni paterno supplicio, vt in d.l.quisquis.§.filij vero.a fortio i in crimine hæresis per d.c. vergentis.ad idc rac t q no.Bar.in l.ij.ff.de acc l.& in l tunelas.ff.de cap.dimi.& in l.fi. C. le ver.ũ, vbi tenet q̃ si tus siue dispõ loqu tur per verba naturalia, vtpote filij vel nep tes comprehendunt ẽt naturales & bastard ,qu.a secundũ naturã si trahunt naturã a patribus sicut legitimi sic est aũtm pro posito qm̃ iura supernus inducta loquunt de filijs hæreticorũ per verba naturalia,s. filij & nepotes &c.& præsumunt imitatores delicti paterni sicut & naturales, immo multofortius cũ ex talibus complexibus se penumero degeneres viri,& sceleratinasci consueuerũt, vt dicit tex.lvj.dis.si gens an-
5 glorum. † Sed quero,an pœnę prædictæ se

extendant ẽt ad filios qui nati sunt antequã eorũ patres hæresim incurrissent? Cald. in hanc q. in consilijs suis in ti. de hæret. cõsil. iij. & arguit pro & contra, finaliter tñ cõcludit q̃ non se extendant ad eos per l. emãcipatũ. ff. de fenat. cũ materia sua, liẽ facit qa filius ante natus ex si peruenientie dignitate in persona patris non consequit' priuilegiũ vel honorẽ, vt l. senator, C. de dignit. lib. xij. & l. filij. §. senatores. ff. ad muni. & p cõsequẽs si non honorẽ, ergo nec pœnam vel onus, vt l. ex qua persona ff. de tegu. iur. ad idẽ l. j. §. fi. ff. de bono. poss. contratab. & l. si necesse. §. si deportatus. ff. de bo. liberto per quæ iura filij iam nati propter superuenientem casum in personã patris non repelluntur a successione, & pro hoc ẽ inducit l. diuo Marco. C. de q̃. vbi dicit esse casum expressum. in l. ij. C. de lib. & eo. lib. Ad cuius cor firmationẽ põt in fieri, qđ in simili not. Cy. in d. l. quisqs. c. ea filios illius q cõmittit crimen læsæ maiestatis contrarium facit quod no. ibi Saly. qui tenet illam pœnam ẽt habere locum in ante natis, cum non minus in eis hæreditat. j criminis exẽpla sint metuenda & quia iura generaliter loquuntur, nec obstant iura in contrarium inducta secundum eum propter gratiatem enim criminis læsæ maiestatis contrarium in eo statuitur, & per easdem rationes idem ego dicerẽ in crimine hæresis, cum sit longe maius, vt in d. c. vergentis. ad hoc etiã facit tex. apertus in d. c. statutum. §. fin. de hæret. ibi cũ dicit, vel tales etiam decessisse probantur ex quo innuit sufficere quod patres eorum in morte fuissent hæretici, nec potest dici cõuenies solutio ad illum tex. ad idem facit d. c. filij. eo. ti. quod loquitur de illis qui ostẽderunt signa hæresis, cum decumberent in lecto propter infirmitatem de qua decesserunt, & contraria tolluntur per ea quæ diximus q̃ sit in hoc crimine speciale pro-
6 pter eius grauitatem. † Sed in inquisitores hæretice prauitatis poterunt facere statuta vtpote augendo pœnam contra hæreticos, vel alias circa hoc crimen disponendo & dicẽdum est secundum Lapum in c. ij §. fi. tuto. de consti. lib. vj. quod nõ quia sunt delegati. vt c. per hoc. & c. ne aliqui. de hæret. li. vj. ex quo infertur quod etiã delegatus ad vniuersitatem causarum nõ potest facere statuta quia a iure non reperitur sibi cõcessum. Isti enim sunt delegati ad vniuersitatem causarum, vt not. glo. in d. c. per hoc. & conclusionem istã sequitur etiã Domi. in d. §. statuto.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas in qua aliqui insunt hæretici an tota possit igne exuri, aut alias destrui, latissime vsque ad quæstionis finem.*
2 *Ciuitas quando dicatur hæresim committere vt vniuersa destrui possit.*
3 *Vniuersitate punita de hæresi, an singuli quoque puniti videantur ita vt amplius puniri non possint.*

QVÆSTIO XXIIII.

1 QVIGESIMO quarto quero, † an si aliq hæretici sunt in vna ciuitate possit tota ciuitas exuri siue alias destrui, & glo. in c. si audieris. xxiij. q. v. arguit, quod sic per illũ tex. & videntur ibi velle Ioan. & Laur. qđ quilibet possit hoc facere, sed in contrariũ inducitur. ea. q. si non l. cetera. quasdam. & versi. his igitur. & q. iiij. ver. non ergo. & q. vlti. quodcũq; & quod no. xxxiij. q. ij. inter hæc, in j glo. Archi. in c. præfidentes. de hæret. li. vj. dicit quod ecclesia concedit generalem authoritatem exterminandi hæreticos xxiij. q. v. si vos. & c. si audieris quæ nõ tñ dirigit iur principibus, & facit endẽ causa. q. viij. legi. & de hæret. cõ. camus §. catholici. vbi ẽt ad eos exterminandos, conceditur cruce signatis indulgentia vltramarina, tamen occisio & spoliatio talium iurium est quod fiat ex edicto principis vel ecclesiæ, c. cum secundum leges. eo. titu. lib. vj. ne ex cup diuate vel vltione potius q̃ ex iusticia vel obedientia pugnare videantur. xxiij. q. j quid culpatur. & q. ij. c. j. & q. iij. lex differentie, quod etiam tenuit Rayne. in summa. eo. titu. vertic. sed nunquid. & Goffre. in summa. eo. titu. §. sed nunquid catholici. & Hostien. in summa. eodem titu. qual ter euitentur versi. sed nunquid catholici. Idem sequitur Ioan. And. in nouel. in d. c. præsidentes. & Domi. qui subiungit oportere necessario præcedere iudicis declarationẽ super crimine hæresis ad hoc ut ista executio fieret. per d. c. cum secundum leges. sed ista videntur mihi cum supportatione nimis crude & indigeste dicta & in tanta quæstione, vbi de tantorum periculo agitur, & præsertim vbi innocẽtes pro nocentibus puniuntur grauius & profundius scribẽdũ & calamus

magis temperandis fuisset quapropter ego dicerem quod etiã si aliqui de ciuitate sint hæretici dummodo ciuitas ipsa hæresim nõ incurrerit, adeo quod delictũ istud vniuersitati ciuitatis ascribi possit, non propterea ciuitas possit exuri aut alias destrui. nullo enim iure hoc reperitur cautum, immo iura clamant in contrarium scilicet quod peccata suos debent tenere authores. C. de pœ. sancimus. de his quę fiunt a maiori parte c. quesiuit. Ad iura quæ in contrarium inducuntur stat respõ io. ad c. si audieris. per qd glo. præfacta se fundat, dici potest multipliciter. Primo quod illud erat præceptum legis veteris, & iudiciale vt patet clare. nam habetur originaliter Deutero. xiij. & talia in lege noua cessauerunt, nisi de nouo fuissent instituta, nec legit noua institutio. Nã Cyprianus cui inscribitur ille tex. in decretis nõ habuit facultatem iura generalia cõcedendi, cum non fuerit Ro. ponti eo maxime vbi de incẽdio, & morte inferendis disponitur, vt patet in illo tex. quæ pœnæ ab ecclesia nõ imponũtur. ne cleri. vel mona. sententiam sanguinis, & eo. ti. eo. li. vj. & de excess. prælatorum. ex literis, vel aliter dicas ꝙ ille tex. non loquitur de hære. et de idolatris, & ista crimina sunt diuersa, vt ex superioribus patet. Aliter etiam potest dici ꝙ loquitur quando omnes de ciuitate inficerentur illo crimine & si nõ omnes. illud tñ tempore illo licite fiebat, stãte pręcepto Dei q dominus est vite, & mortis pro quo bonus tex. in d. c. si non licet. & in c. gaudemus. de diuor. vbi de homicidio Sansonis fit mẽtio. Ad alia vero iura quę inducit Archidia. videlicet. c. legi, respondetur ꝙ authoritate Dei illa facta fuerunt qui interius authoritatem occidendi inspirabat, vt in d. c. si non licet ad c. vos dicendũ est ꝙ loquit qñ authoritate iudicis illa fiunt, vt patet in fine eiusdem tex. vbi dicit diligẽtissimi rectores &c. ad c. excõicamus §. catholici. dicas ꝙ intelligitur qñ in casu licito bellum contra eos moueretur, & accedente authoritate superioris qui hanc cõcedere posset, alias autem sequeretur absurdũ, quod pro actu illicito, & reprobato Papa concederet indulgentias, quæ tñ pro opere charitatis sunt indulgẽde, iuxta no per doctores c. qd autem de pœnis remissionibus. Pro quo est tex. eo. tit. cum ex eodem tenet S. Tho. iiij. sententiarum distin. xx. Stabit in hoc conclusio quod si ciuitas labat in hęresim, tunc demum possit exuri, & destrui, et nõ aliter. Hanc sententiã firmat Bar. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœn. in crimine hęresis, & in crimine læsæ maiestatis, & alias vbicunq; filius punitur propter delictũ patris, & sic fuit factum de Carthagine, quæ propter rebellionẽ passa est arairum, vt ff. quibus mod. vsufruc. amit. l. si vsusfructus. Dicit etiam se vidisse sententiam diffinitiuam imperatoris Henrici quam dedit contra ciuitatem Brixię quę fuit sibi rebellis in qua dicebat illam ciuitatem esse subijciẽdã arairo, quã pœnam postea ex misericordia relaxauit, quæ sententia diffinitiua est lex, vt l. ij ff. de legi & in l. fi. C. eo. & de re iudica. c. in causis. & ita fecit Papa Bonifacius qui propter delicta quorundam templariorum totum ordinem eorum destruxit, quia erãt hæretici. Hanc autem sententiam nullus inferior a principe ferre poterit, nec sine principis authoritate hoc fieri potest secundũ quod late prosequitur Bart. in extrauagan. quoniam. et idem sensit vno verbo. Sal. in l. j. C. de sedi. in fine. † Sed qn dicemus ciuitatem committere hæresim, vt modo pręmisso puniatur dicas quod si omnes essent hæretici, vel maior pars, vt in l. quod maior. ff. ad municipa. & hoc tenet Bar. in d. extrauagant. qm̃ in simili materia, & requiritur quod conueniant, vt vniuersitas ad hoc faciendum vt pote cõmunicato cõsilio, alias dicerentur singuli facere, & nõ vniuersitas. iuxta nota. per glo. l. sed si ex dolo. §. j. ff. de dolo. et l. aliud §. refertur. ff. de reg. iur. neq; per hoc credas quod pœna corporali puniantur innocentes pro nocentibus quod manifeste patet per ea quæ Bar. no. in d. §. nõnunquam. & Saly. in d. l. j. C. de sediti. † Sed iuxta prædicta quero an punita vniuersitate de hæresi modo præmisso censeantur singulares puniti ad hoc, vt amplius puniri nequeant. Ad hoc respondeo quod singulares non eo minus puniri poterũt si culpabiles in hoc delicto reperiantur, quia quod debet vniuersitas non debent singuli, & econtra. ff. quod cuiusq; vniuer. l. sicut. §. j. ff. de reg. iur. aliud §. refert. facit. ff. quod vt aut clam. l. semper. §. si in sepulchro. Ad hanc decisionem, faciunt no. per Ioã. Mo. & Io. And. in c. felicis. de pœn. li. vj. in fi. & per Bart. in d. l. aut facta §. nonnunquam.

SVMMARIVM.

1 *Cogendus an sit quis ad Christi veritatem amplectendam, & an solum sit verbo agẽdum, disputatione pugnandum, & ratione vincendum.*

QVÆSTIO XXV.

IGESIM Oquinto fuperest nonnullis hereticorũ prędictorum obiectionibus, & calũnijs respondere. † Dicunt enim neminẽ ad Christi veritatem esse cogedum, verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vicendum, ne fictos catholicos ecclesia habeat, & huius opinionis fatetur Augustinus fuisse cum ecclesiae infidelitatis primitus tenebatur, postmodum vero cum factem suam ad veritatis lucem conuertit, cognouit nedũ verbis, & authoritatibus hãc cõfutari et confundi suam, quinimmo & exẽplis. Nã & ciuitas sua cũ primo to adesset in partes Donati, ad vnitatem tandem catholicam legum iussu, et aliũ timore conuersa est, quam tempore suo vt sit ita permitẽ præfictam detestari vt in ea nunquam fuisse crederetur. Item & alie multe ciuitates ubi nominatim commemorabantur in epistis reb' ag iosceret, et ã in hac causa recte intelligi posse quod scriptũ est. da fit eis occasionem & sapientior erit hec illi in epistola ad Vincentium Donatistam. & habentur in sumptu. xxxij. q. vj. vides, vt opinor, qualiter autem & sacre scripture testimonio hoc idẽ probetur consideranda patrem familias seruis suis præcepisse cum ad inuitandum ad nuptias in vias et sepes omnes destinasset, quoscunq; inuenerint (inquit) bonos & malos cõpelle intrare, legimus quoq; Primo Saulum postea Paulum ad veritatem cognoscendã & tenendam magna violentie Christi cogentis esse compulsum, quin potius quod mirũ est ille q̃ pœna corporis ad euangelicũ coactus intrauit p̃ us illis omnibus qui verbo tamũ vocati sunt in euangelio labrauit, & quẽ maior timor compulit ad christianem, eius perfecta charitas foras mittit timorem. Sed & circa idem aduersarij præd ctis obiciant Deum dedisse liberum arbitrium, & ideo non debere hominem cogi ad bonũ, quod & donatus Augustino obiecit, cui & ipse respondet. attende & considera, q̃p non ideo voluntas bona misericorditer impenditur, vt mala voluntas hominis diligatur. Nam quis nescit nec damnari hominem nisi meritio male voluntatis, nec liberari, nisi bonã habuerit voluntatem, non tñ ideo qui diligunt male sue voluntati impune crudeliter permittendi sunt, sed vbi potestas datur & malo prohibendi, & ad bonũ cogendi sunt.

1

Nam si voluntas mala semper sua permittẽda esset libertati, quare Israelite recusantes & murmurantes tam duris flagellis a malo prohibeantur & ad terrã promissionis cõpellebantur, vbi & subtungit multa alia noui & veteris testamenti euidentia testimonia, habentur transumptiue xxiij. q. iij. displiceat hoc ẽt philosophorum schola apertissime docet. quia enim nec natura ad virtutem inclinantur, nec ingenuos habent animos vt verborũ doctrina duci queã (quod præcipue his, contingit qui assuetudine lõga mali im habitum induerunt.) necesse est quasi beluas quasdam sub iugo ponere et legum austerit te cohercendos fore, vt philosophus docet decimo Ethicorũ, et per hunc modum coacti recta operantes virtutũ actibus assuefaciendo, tandem in bonos viros euadunt, vt ipse dicit secundo Ethicorum, ex eo enim quod multoties agitur secundũ rationem, imprimitur forma rationis in vi appetitiua, q̃ iæ quidem impresto nil aliud est quam virtus moralis vt Thomas ibidẽ dicit, ad prædicta etiã facit text. xxiij. q. vi. §. fin3. Adhuc instant Apostolos in sui fauorem inducentes, quos non legimus violẽtia aliquos ad fidem compulisse, nec a regibus terre ad hęc auxilia petisse, sed qui talia dicunt vt inquit Augustinus ad Bonifacium comitem nõ considerant aliud tunc fuisse, & omnia suis conuenire temporibus quis enim tunc in Christum crediderat Imperator? quis pro pietate contra impietatem leges ferendo seruiret, tunc enim adhuc illuc prophetcum implebatur, Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania, Astiterunt reges terre principes conuenerunt in vnum aduersus dominum & aduersus Christum eius. nondum enim agebatur quod paulo post in eodẽ Psalmo dr. Et nũc reges intellige te, erudimini q̃ iudicatis terrã. Seruite dño in timore. & exultate ei cũ tremore xxiij. q. iij. si ecclesia. Posset ẽt alter eorũ ob eẽdo confutari, aliter enim cũ his qui nunq̃ fidei sacramẽtũ susceperũt est agendum qui non vi sed proprij arbitrij uoluntate ad christianitatẽ conuerti sunt, vt ad fidem conuertantur, vt ei qui baptizati sunt, & c. de iudeis, xlv. distin. & aliter cum eis qui semel sacramentum baptismi adepti sunt, qui etiam si merito ad christianitatẽ coacti fuissent a principio, sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti quia iam constituti eos sacramentis diutius associatos, & baptismi sacramentum susceptisse et christianates vnctos esse, et corporis domini extitisse participes,

oportet vt fidem quam etiam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen dñi blasphemetur, & fides quam susceperunt vilis & contemptibilis habeatur ut in d. c. de iudeis, quod tñ diximus de conuersis per vim debet distingui iuxta tex in c. maiores §. itē querit. de baptismo. Post hæc aūt obijciunt quod principes res eorū concupiscunt & vt auferant in eos seuiunt. Sed isti pessimi iudaica superstitione obcecati, super quorū oculos, vt ait Apostolus, vsq; hodie uelamen illud Moysi appositum manet, vt oculos habentes non videant, nō attendunt quam sint contraria veritati quę loquuntur. Si enim principes præfati eorū vellent bona, nequaquam misericordiā pollicentes eos inuitarent ad pœnitentiā. Sed quia eorum salutem ex visceribus sitiūt, ēt quod fisco suo competebat dum tñ conuertātur liberalissime ipsius relaxant, nec erubescunt hęretici sua dicere, qui in hmōi errorem lapsi in suo dñio retinēt, vt in c. quo iure. viij. dist. & c. quod aūt, xxiij. q. vij. Clamant insuper dicentes seuam crudelitatem in eos exerceri. Sed his respondetur per illud Hieronymi super Esaiam, nō est crudelis qui crudeles iugulat, sed crudelis patientibus esse vr̄. Nam latro suspēsus patibulo, crudelem iudicem putat xxiij q. v. non est crudelis. Deus enim qui miserator & misericos est patiens & multum misericors, non ideo crudelis, & rigidus & cruentus reputatur, quod diluuio genus humanum deleuit, & Sodomam & Gomorram ignem & sulphur pluit. Egiptios submersit in fluctibus. Israelitarū cadauera prostrauit in heremo.

Dicunt postremo quod reuersi ad pœnitentiam non recipiuntur, cu eccl sia pia mater gremium non claudat redeunti. Quibus respondetur per id quod scripsimus supra q. xx. vbi latius me pertractauimus, quō & qualiter reuersi ab hæresi, admittendi sunt.

Friuolis igitur ipsorum pessimorū hominum spretis querelis iuris cēsura in eos est exercenda. Aliter enim Rex seruit Deo, qui rex est, aliter quia homo est, seruit viuendo fideliter, quia rex est, seruit leges condendo, iusta præcipientes, & contraria prohibentes, ac vigorem iuris in sceleratos exercendo. Et cum his breuiter finem facio. Ad laudem & gloriam Iesu Christi domini nostri, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum Amen.

FINIS.

TRACTATVS

de hæreticis sequitur ex text. ibi mathematicorum cum supra & infra dicetur aremathematicus dicatur hæreticus, & mathesis hęresis sit, sumpta occasione de hæresi disseremus ad solatium.

1 *Hæresis quid sit & quis dicatur hæreticus.*

2 *Si gioco profert verba hæretica quia dicat se habiturum uxorem in alio seculo an sit hæreticus.*

3 *An & quando ex sola voluntate vt hæreticus condemnari potest.*

4 *Pertinax hæreticus quis dicatur.*

5 *Hæresis vnde dicatur.*

6 *Hæresis quot modis contrahitur prosequere & primo quando deuiat a fide Christi, & religione Christiane etiam leuiter aduersando etiam non defendendo.*

7 *Hæresis contrahitur ad erendo opinionibus illorū qui damnati sunt ab ecclesia de quibus in c quidam. xxiiij. q iij.*

8 *Dubius in fide hæreticus est quod declara et limita v. modis.*

9 *An hæreticum est tenere vsuras esse permissas & an inter iudeos, vel inter iudeos vt*

christianos, nu. 10. & an papa possit dispẽsare circa vsuras.

11 An sit hæreticum nolle iurare putans iuramentum esse illicitum.

12 An asserendo vsum paupertatis non includi sub voto religionis hæreticum sit.

13 An hæreticum sit si dicatur non posse penitere eum qui vixit vsque ad finem in peccatis.

14 An asserendo papam non habere potestatem dispẽsandi peccata.

15 An iuramenta imperatorum non se mouere arcã & dominum totius mundi.

16 A quo primum ensium & per quem hæresis inchoarit & quando.

17 An asserendo fornicationem non esse peccatũ.

18 An recusans se purgari in causa haeresis sit haereticus.

19 An defendens hæreticum vel aduocans pro hæretico hæreticus fit.

20 An credendo hæreticis fit hæreticus.

21 An si steterit in excommunicatione per annum aut biennium hæreticus fit.

22 An si per annum steterit & non receperit cõmunionem sit hæreticus.

23 An per inuocationem demonum, & sortilegia dicatur hæreticus.

24 An idolum sacrificando hæreticus est.

25 An cum diu immedere noctis tempore cõtra aram dianæ, vel diana hæreticus sit.

26 An blasphemando hæreticus sit.

27 An oppugnando priuilegia eccl siæ.

28 An contemnendo actiones, & statuta ecclesiæ asserendo papam nõ habere potestatem condendi canones.

29 An asserendo posse esse in ecclesia duos vicarios Christi.

30 An asserendo papam in temporalibus nõ habere potestatem sicut in spiritualibus.

31 An per schismam hæresis contrahatur vt si credat matrimonium vendi posse.

32 An per schisma hæresis contrahatur.

33 An auferendo priuilegia eccl siæ.

34 An asserendo peccata non dimitti nisi a solo Deo.

35 Si officialis dixit præstare auxilium contra hæreticos an sit hæreticus.

36 An negando infernum & paradisum, & asserendo animam esse mortalem.

37 An asserendo decimas non deberi clericis.

38 An si professus recedat a religione & publice contrahat matrimonium.

39 An non consecrando & celebrando cum hostia non consecrata.

40 An negando ex latere Christi sanguinem, & aquam exisse.

41 An tenendo animam esse sanguinem & ex præcedenti materia generatam.

42 An contemnendo historias in bibl ia.

43 An per contumaciam contrahatur hæresis.

44 An persistendo in notorio crimine, & sit incorrigibilis.

45 An recusans iurare ad purgationem.

46 An hæreticis credendo.

47 An episcopus instituens hæredem consanguineum.

48 An fauendo hæreticis.

49 An fiangendo imagines crucifixi & sanctorum.

50 An inuocando demonem ad actum luxuriæ.

51 An per apostasiam contrahatur hæresis.

52 An herendo opinionibus reprobatorum.

53 An asserendo Christum non esse aliquid secundum quid homo.

54 An si abiurauit in iudicio prius, deinde retractat in hæresim.

55 Officialis recusans iurare obseruare statuta eccl siæ.

56 An asserendo animam rationalem non esse formam humani corporis.

57 An credendo erroribus illorũ de Alamania.

58 An potens reuocare ab hæresi aliquem non reuocando.

59 An faciendo nouam sectam contra fidem.

60 Hæreticus tandem est qui cõtra fidem Christi & articulos fidei, & contra præcepta & dogmata ecclesiæ credit.

61 De processu hæreticorum prosequere & pri

mo ad quē ſpectet cognitio hæreſis ad eccleſiaſticum an ad ſecularem, & an ſit mere eccleſiaſticum.

62 Eccleſia quas pœnam imponit, & an ſanguinis.

63 An tradendo ſeculari conuictum de hæreſi cognoscat ſecularis de proceſſu hæretici, & an nouas pœnas imponere nu. 64.

65 Quinā & cognoſcere poſſunt de hæreſi & quis ſit iudex ordinarius an epiſcopus & qui ſit de vocante. 66.

67 Qui dicātur iudices delegati in hoc crimi.

68 Inquiſitor hæretice prauitatis quis eſſe poteſt & an minor xl. annis.

69 An inquiſitor hæretice prauitatis habeāt iuriſdictionem inſolidum ſi plures ſint.

70 An delegati inquiſitores in hoc ſi epiſcopi habeant priuatiue iuriſdictionē an cumulatiue, & quis præferatur citantibus ambobus, nu. 7. & an vterque procedat inciſtando, torquendo, procedendo, & ſententiando, nu. 72. & an abſoluendo.

73 Qualiter ſe habere debent inquiſitores, & eorum officiales circa officij executionem.

74 An inquiſitores procedrte poſſunt cōtra epiſcopos de hæretica prauitate.

75 An poſſunt cognoſcere de ſortilegijs.

76 An poſſint cognoſcere ſup crimine vſurarū.

77 An poſſint carcerare, torquere, & condēnare abſque interuentu epiſcopi, & quot monitiones requirantur, & an vnica ſufficiat, nu. 78.

79 An inquiſitores poſſint hæreticis pœnas pecuniarias imponere.

80 An inquiſitor poſſit procedere ſola ex ſuſpitione contra diffamatum talium.

81 Inquiſitor an tenatur ad pretium melioramentorum quando bona alienata reuocantur, & pretium rerum vendi tarum.

82 An poſſit tollere inquiſitor diſenſiones & exceptiones reo competentes.

83 An generalis inquiſitor poſſit procedere contra quem a Papa ſpecialis datus eſt inquiſitor.

84 Cōtra quas perſonas p teſt inquiſitor procedere, & an contra laicas & cōtra exemptas, & an dioceſano non requiſito, numero 85.

86 An contra vſurarios procedere poſſit vt reſtituant.

87 An poteſt procedere contra prohibentem baptizari iudeum.

88 An poteſt concedere vſum armorum, & punire turbatorem.

89 An procedit contra iudeum receptantē chriſtianum apoſtatam.

90 An poſſit recipere teſtes facta publicatione.

91 An poſſit ſubdelegare.

92 An procedere poſſit mortuo delegante.

93 An poſſint cogere ſecularem ad concedendū auxilium & brachium, & an puniri impedientes ſuum officiū, & tollere ſtatuta, & conſuetudines impedientes officium, et an inquirere poſt quinquennium & an cogere hæredes inquiſiti ad pœnitentiam, & an contra blaſphemantes, & an cum teſtibus excommunicatis, & an abſoluere & liberare infamatos tali crimine, & an excommunicare, & priuare prædicatores officio præd cādi, & an proſequi hæreticum confugientem ad alienam prouinciam, & an poteſt procedere ſimpliciter ſummarie, & de plano, et an teſtibus non publicatis, & an teſtibus periuris.

94 An ſi ſint plures inquiſitores habeant iuriſdictionem inſolidum.

95 Qua pœna puniantur ſi male ſe gerant in eorum officio, & qualiter puniantur.

96 Quando delegantur ab epiſcopo tales inquiſitores quam habent poteſtatem.

97 Contra quos poteſt procedere, & qui de hæreſi inquirere poſſunt an epiſcopus, & perſonæ exemptæ an papa an imperator, & per quem & an dep ni poteſt ex hoc, nu. 98. & 99 & a quo papa & imperator, & an poteſt facere ſtatutum, vt papa de hæreſi non teneatur, nu 100. & an requiritur incorrigibilitas.

An iudei

101 An iudei accusari possint de hæresi.

102 De processu hæreticorum prosequere, & quòd equiparatur hæresis crimine læsæ maiestatis in procedendo, & quòd per inquisitionem procedi soleat, & per exceptionem, nu. 104. & per accusationem. nu. 105.

103 An inquisitor ordinem iudiciorum seruare debeat.

106 An quilibet accusare potest de hæresi, & an publicum sit, & omnes personæ etiam prohibite accusare possint, nume. 107. & qui prohibeantur, & an excommunicatus, & an minor infans, & dolo rapax, & an mimicus.

108 An in crimine hæresis requiratur personæ legitimatio in accusando.

109 An requirantur solemnitates etiam substantiales, & quid si accusatio sit inepta, et an locus apponi debet.

110 An diffamatio requiratur in inquisitione de hæresi, & an lit. contesta. nu. 111.

112 An contra citatum contumacem procedi possit, & fieri possit processus.

113 An procurator admitti possit, & an aduocatus, nume. 114.

115 An statim quòd comparet carcerari debet inquisitus, & an episcopus interuenire.

116 An sufficiant leues suspitiones in hoc crimine.

117 An absque indicijs ad torturam procedatur in tali crimine, & an personæ priuilegiate torqueantur, & an requirantur indicia alia sicut in alijs, & an testis de iure admittatur, licet non omni exceptione maior, nu. 118. & quid si extet suspitiones in eo vt torqueatur quid fiendum & an purgatio indicenda, & an præsumptiones sufficiant & quæ.

119 An stantibus præsumptionibus non tamen legitimis duellus indicendum sit & locum habeat.

120 An quando per accusationem hæresis probari debet per duos testes habiles.

121 An testes probent parte non citata contra suspectum de hæresi.

122 An testes publicandi sunt & quando.

123 An requiratur probatio quãdo publice prædicat.

124 An post publicas attestationes testes recipi possunt etiam ad offensam.

125 Et an sit probatum crimen si libri hæresis reperiantur pœnes inquisitum.

126 An pbetur hæresis ex leuibus suspitionibus

127 An transigi possit in tali crimine.

128 An in ferenda sententia requiratur citatio inquisiti, & an appellari possit, & an quãdo per accusationem procedatur episcopus, & inquisitor in sententia adesse debet sicut quando per inquisitionem.

129 An apellari possit, & an habere recursum, nume. 130. vbi an prohibitus appellare posset habere recursum.

131 An in hoc crimine admittantur defensiones, & an renunciare potest defensionibus.

132 Quæ sint pœnæ hæreticorum ordinarie & extraordinarie, & an pœna ignis iure canonum & regni, & an priuilegium persone operetur, & an secularis cogi potest ad imponendã talẽ pœnam, & an requiratur incorrigibilitas vt degradari possit, nu. 133. & per quos degradari debent, nu. 134. & ibi de forma degradationis.

135 An in hoc crimine damnatur memoria defuncti et bona publicãtur, et cui bona applicãtur, et quid in terris baronum, & cui feudũ, aut emphyteosis applicatur & reuertatur, & quæ bona veniãt publicãda, & an inscriptio requiratur in accusatione ne memoria damnetur, & an bona ipso iure publicẽtur an sentẽtia requiritur, & quæ nu. 136. & an declaratio.

137 An alienatio bonorũ hæreticorũ sit prohibita, & facta an reuocari possit, & an pretium restitui, & quid si bona alienasset, et fundasset hospitale an reuocanda sint, nu. 138. & nu. 139.

140 Si hæreticus habeat filios orthodoxos an bona reseruẽtur filijs & an priuentur be-

neficijs, & officijs, nume. 141. & an etiã obtentu, & qui filij contineantur, & an in hoc differrant hoc crimen, & læsæ maiest. & an dotes vxorum conseruentur, & an filiarum, & an filij hæretici contrahant matrimonium cum fidelibus.

142 Infra quantũ tẽpus peti potest publicatio bonorũ, & an præscribi possint, & infra.

143 Hæreticus an sit infamis, & excludatur a testimonio.

144 Hæreticus an sit excommunicatus.

145 Hæreticus an priuetur omni beneficio.

146 Filij hæreticus; ad quam generationem priuentur a dignitate obtinenda.

147 Hæreticus an careat sepultura.

148 Hæreticus an a quocunque occidi possit.

149 Mulier hæretica an teneatur dotare filiã orthodoxam.

150 Mulier hæretica an gaudeat priuilegijs mulierum.

151 Hæreticus an testari possit an contrahere an aduocare, an indicare an esse notarius, & an gesta per eum si notarius sit valeant, & an ei legari in testamento etiam militis.

152 An hæreticus cogatur ad obseruantiam iuramenti.

153 Hæreticus an petere posset restitutionẽ bonorum, & rerum ecclesiasticarum, & an possit habere seruum christianum, & an habere synagogas, & an vbique puniri possit, & an expelli a ciuitate.

154 Hæreticus reuersus an ordinari possit, & an agere si hæres institutus sit, & an cũ eo conuersare an rescriptum impetrare.

155 Papa licet promoueri & eligi non potest si hæreticus tamẽ si eligatur valet electio.

156 Euntes ad extermimũ hæreticorum consequuntur indulgentias.

157 Matrimoniũ cum hæretico contractum nõ tenet. Itẽ punitur alijs pœnis extraordinarijs, vt nu. 158. cum seq.

159 Qualiter euadantur pœnæ ordinarie, & extraordinarie, & primo si abiurauerit hæresim & redierit ad fidẽ, et si noluerit iurare an statim habeatur p hæretico, & ibi quæ sit pœna et elapsis, et an bona recuperet.

160 Forma iuramenti abiurationis, & forma absolutionis ponitur.

161 An & quando redeundo bona recuperet, et an alienata, & an ad alia prosequere, & an ad formam vt testis esse possit, & an ad dignitatem, vt promoueri possit.

162 Relapsus in hæresim qualiter puniatur.

163 Qualiter puniãtur receptatores fautores receptatorũ, & credẽtes, & quæ sint pœnæ introducte, & quid si occultat tantum qualiter puniatur. 164.

165 An pœnæ cõtra receptatores fautores et credẽtes cõcurrãt cumulatiue ex quo diuerse secũdũ diuersas leges an nouas tamũ, & quãdo diuerse pœnæ sint imposite a iure ciuili, & canonũ an omnes imponi possint.

166 An sicut hodie in crimine læsæ maiest. receptator rebellis suspenditur cum publicatione bonorum ita & inceptante hæreticum.

167 An liceat receptare hæreticũ cõsanguineũ.

168 Hospes an excusetur si dederit potum bannito transeunti.

169 An liceat vxori receptare virũ hæreticũ.

170 Ignoranter receptans non punitur idem si coacte. nume. 171.

172 An amicitia inueterata excuset.

173 An si gerit receptator pœnitentiam, & abiurauerit euitet pœnas.

174 De receptatoribus aliorum malefactorũ.

175 Alias pœnas prosequere vsq; ad finem contra receptatores, et fautores hæreticorum.

BHÆRESI itaq; verba facturi tanquã de grauissimo crimine xxij. q. ij. c. primo & xxxiij. q. vij. ca. qd in omnibus. Primo qd sit hæresis, & qui dicatur hæreticus, & vnde dicemus. Secũdo quot modis. cõtrahatur hæresis subnectemus. Tertio de processu hæ-

reticorum tractabímus,iiij.de pœnis hæreticorum,& eorũ fautoribus credentibus,& receptatoribus subijciemus. Tractari itaq; de hæresi vt sciamur quid sit id de duo disputaturi sumus ab eiusdẽ definitione perfi
cisti necesse est ciceronem in officijs imitantes,& in reg.omnis diffinitio,ff.de reg. iur.
1 primo videamus quid sit hæresis. †Hæresisigitur est deuiatio a fide Christi,& catholica religione cũ pertinacia vt probari videtur in l.omnes,C.de hæreti iunctis clem. j.§.porro,de sum.trí,& fid,catho,& ibi dicẽtis per Cardi. in princi.ij,q.text.in c,dixit Apostolus.xxiiij,q.iij.text.in cle.j §.fin.de vsur,Panor.in rub.de sum.tri. & fi,ca, lser, in.c.j.§.quocunque licet nomine,de stat. & consue.cõtra liber.eccle.& per Pau.Ghir. in trac.de hæreti.in prin,in quibus dicitur hæreticum esse eũ qui nõ firmiter credit & pertinaciter insistit, debet ergo esse pertinax in opinione deuiante a fide alias.n. si disputando dixerit contra fidem non affirmando non dicitur hæreticus nec vt hæreticus puniri potest vt dicit glos. in d,l.oẽs. & alij in locis supra,& Card.in d.clem.j.in fi.facit consti.reg. inconsutilem.circa fi. ibi in erroris concepti cõstantia perseueret,& Panor.in d,rub,& tex.in d.c.Apostolus,&
2 c,qui in ecclesia,xxiiij.q.iij. †Ideo si gio co aut ludo verba hæretica proferantur nõ dicitur hæreticus nec vt hæreticus punitur vt dixit Cardi,in d,cle.j,in fi.& lser.in d.c. j.§.satisfactionem,col,fin,de sta,contra lib, eccl, Quod limita nisi cum pertinacia assentiret vt si dicat se habiturũ vxorẽ in alio seculo vt per Card.in d.cle.j.§.nos de sum.
3 trini. †Et dixit Felyn.in rubr. de hæreti, q; hæreticus non esset nisi suus error habuerit principium, & complementum ad hoc vt puniatur alias ex sola voluntate occulta vt hæreticus puniri non potest nam cum non constet ecclesia militans non habet eum pro hæretico,ita dixit Bald.in l.si quis non dicam rapere prima colum.C. de episco.& cle.& Felyn.in tracta.de cona,iij. fallen.& in cap.ad abolendam,prima colũ. de hære.nisi forte inquisitori hæretice pravitatis liqueat de tali voluntate per confessionem hæretici cum talis mentis cogitatio probari non possit Anan.in cap. si quis episcopus.ij.col.de hære.& in c.consuluit. ij.col.de vsu.& per Franc.ponzi.in tracta. de lami.verficu.vj.& in verficu. vij.& ibi declara quando confessio fuisset verisimilis & non æquiuoca,licet quo ad deum sola voluntas sufficiat,c,excommunicamus.§. credentes,de hære,glo. in cap.j.xxiiij.q.j. Car,in clemen.j.in prin,iij.quæstio.de vsu. Mar,in l.qui falsam.ij.colum.iiij.casu,ff.de fal,requiritur ergo principium & complementum expressum patens vt puniatur fa-
4 cit,l.cogitationis.ff.de pœnis. †Pertinax autem hæreticus dicitur qui dat pecuniam secreto inquisitoribus ne puniatur Bart. in l,tutores.ff.de suspe,tuto.eodem modo per tinax dicitur si episcopo inquisitori aut theologo non credit dum eum corrigunt Bart, & Nicol.de neap.in l.iij.§.tutores.ff.de suspe,tu,per glo,ibi dicentem pertinacem dici iudici non obedientem. Compost. in cle. j.§.fi.de vsu.& not.glo.in clem.j. in verfic. pertinaciter de sum.trini. licet alias pertinacia relinquatur iudicis arbitrio vt per Ioan.And.in c.si diligenti,de foro competẽ. Felyn.in d.rubri.de hæret, & in c, qualiter & quando,iij.col.de accus,& dicit glos. in d.clemen.j.§.sane.de vsur.ij.ca. dixit. xxij. q.pen.q; talis pertinacia debet esse obstinata vel cum persistẽtia incorrigibili facit d. consti.inconsutilem.ideo error hæretici debet habere complementum vt supra, quot autem monitiones requirãtur ad constituẽdum in pertinacia per Mathe.in d. consti. inconsutilem.in glos.commoniti,& glo. in
5 d.c. dixit Apostolus. †Hæresis autem dicitur ab electione erroris.c.hæresis.xxiiij. quæstio.iij.vel ab erro erras vel ab adhereo quia adheret opinioni eorum vel ab hæresco quod idem est q; diuiduo quia ab vnitate ecclesiæ sunt diuisi sic.ff.famil.herciscun.l. diuidunde vt in rubri. not. & hæc conuenit vt dicitur in d.constitutio. inconsutilem. in princip. ibi vocabuli vicio seruientes quod significationẽ diuisionis enunciat & ibi glos. Hostien.in summa eod. titu.§.primo.Archidia,in cap.ij.eod. titu.in vj. Thom. secunda secundæ, quæstio.xix. & xj.quæstio.& in iij.senten. distinct. xiij. q.ij.Panor.in c.firmissime.in j.glos.de hære. & Felyn.in d,rub,eod.titu.facit c. inter hæresim ibi pariter separari, xxiiij. quæst. iij.probatur in l.si duas. in princip. ibi hæreses leges.j.diuidentes.ff. de excusa. tuto. Hostien.in sum,eo.titu.in princip.lser, in c. j.§.pactarenos. de statutis contra libertatẽ ecclesiæ,& Math.in d.constitutione inconsutilem.ij.not. & Paulus Ghir. in d. tracta.
6 de hære. †Circa secundum hæresis multis modis cõtrahitur & primo qñ deuiatur a fide xpi & religione catholica, & misterijs factosan,R o.eccle.abnegãdo,aut impugnãdo q;cd cõtinet in l,nos redẽptos. post

l.epistolam inter claras,C,de sum. tri. & fi. ca,& in c,j.& in c,damnamus,eo,ti,& in c. j,eo,in vj,& in cle,j,eo,& xxiiij,q,j, c,hæc est fides,Panor,in rub,de sum,tri, post glo, vbi de articulis fidei, & Bon,in titu,de hæ re,& quicquid continetur in simbolo apo. stolorum,& athanasij,in quibus principali ter consistit fides Christi, & religio catholi ca,& per Panor,in d,ca,damnamus, & per Felyn,in d,rub,de hære,vel sacramenta, & misteria ecclesiæ impugnando de quibus in c,ad abolendam,de hæreti,& no,in cap,ve nies,de transa, & per Ioan, And, super rub, de sacra,non retter,Dec,in consi,clj,ij, col, Panor,in d,c,ad abolendam,j,not, & Fely, tbt,j,no,& in rub,de sum,tri,Bal, post Azo, in rub,C,eo,& Mathe,in d,consti,inconsu. tilem,inj,no,& de his duobus per Pan,post Hostien,in c,firmissime,de hære,& Dec, in d,consi,clj, Amplia etiam leuiter prædictis aduersando leui argu,d,l,omnes,in fin,Iser, in d,c,j,§,diffidamus,iij,col,ver,sed an omnes,& in,§,quocũq; nomine,post Hostiẽ,in sum,eo,& publicę disputando, vt in c,ij,§, j,de hære,in vj,Iter,in d,c,j,§,satisfactionẽ, & dicendo contra fidem xxiiij, q,j, c,hæc est fides, Amplia etiam tacendo & non defendendo in fauorem fidei,vt in c,ij,de hæret,& no,glo,in c,j,ver,asserere,de sum,tri, in vj,& prædicando,vt per Iser,in d,§,satisfactionẽ,in fin,ij,colũ,& dicendo,xxiiij, 7 q,j,c, hæc est fides. † Idem hæreticus est adherendo opinionibus illorum qui habẽtur in c,quidam,xxiiij,q,ij, & in l, arrianj, & in l,quicunq;,C,de hære,& mathem,quorum opiniones demant a fide Christi & misteriis & sacramentis ecclesiæ vt in c, hæreticus est,xxiiij,q,iij,not,glo',in c,quicũque in glo,eutiretis,C de hære,idem etiam defendendo eorum opiniones vt in c,gallorũ, xxiiij,q,iij,& c,qui in ecclesia,& c,qui aliorum ea,q,Panor,in c,d mnamus,in fi,iij, colum,de sum,trinj,Iter,in d,c,j,§,quocunque post Hosti,eo,& de hære,in c,excommunicamus,in fin,& c,licut,eo, 8 † Amplia prædicta nedum locum habere quãdo expresse impugnat asserens contra prædicta & nõ credens sed etiam si in his dubitat nam dubius in fide hæreticus est vt habetur in c,j, de hære,& ibi per Panor, Hosti,in sum,eo, Iter,in dicto cap,primo,§,satisfactione, col, fina,Pau,Ghisi,in d,tracta,de hæret, Quod tamen declara & limita quatuor modis vt ibidem per Felyn,in d,cap,primo, de hæreti,& primo vt locum habeat in dubitatione habente in se firmitatem animi & quandam impertinentiam vt quia perseuerat in dubitatione illa, secus tamen in simplici dubitatione & dubietate proueniente ex primis motibus quibus non assistat sed potius resistat affirmando fidem ea hosticam, tunc enim non dicitur hæreticus sed potius mereatur quam demereatur cum primi motus non sint in posse hominum,vt philosophus ait, vj,distinctio,cap,sed pensandum,de pœnitten,dist,ij,c,j,& c,sciendum,& cap,tentatio,ita Ioan,And,& Panor,in d,c,j, Limita secundo nisi quis expresse erraret dubitando de fide tamen paratus esset se corrigere si aliud ecclesia teneret nam referẽdo se ad fidem ecclesię hæc est fides sua & non alia, vt not,in c,ij,de sum,tri,& in d,c, hæc est fides,xxiiij q,j,& in d,l,& nos reddentes,& seq,C, de summa trini,Panor, in d,c,j,facit glo,in c,si papa xl, distinctio, & xx,distinctio,§,nunc autem,& in ca,dixit apostolus, xxiij,quæstio,ij,& in capit,scisma, xxiiij, quæstio,prima,Iser,n, in d,§,satisfactionem, colum,fina, Tertio limita nisi quis esset dubius & erraret per simplicitatẽ vt quia crederet patrem maiorem filio vt dicit Bal,in rub,C,de sum trini & Panormi,in rub,eo, post Innocen,& per Cardi, in clemen,j,ix, col & in clemen,fi de vsu & oppo, Quarto limita nisi quis dubitaret vel teneret aliqd in his quæ ad salutem non attinent text, & glo,in cap,si qu bus,xxxij,quęstio,ij,vt sit e neatur aut dubitaret an planete moueantur contra firmamentum an cum eo quod ad salutem non attinet, Quinto limita nisi essent opiniones inter doctores ecclesiæ & theologos nam eligens vnam opinionem magis quam aliam non est hæreticus secundũ Inno,in c,inuitatis,de constitu,Bal,in l, captato rias,k,col,ver,ideo consulo,C, de testa,mi,quod tamen intellige vt per Ioan,de santo,post Archidia,in c, hæresis, xxiiij,q, ij,nisi alia opinio esset circa pertinentia ad fidem, & prædictis modis duobus quando contra fidem & misteria ecclesiæ proprie, & stricte contrahi dicitur hæresis in cæteris & sequentibus large vt per Panormi,in dicto capitu,firmissime,in prima glo, & ibi per Felyn,de hæreti,allegat glos,in,§,ea vero,xxiiij, quæstio,iij, Cardi, in d,clemen,j, ix,colum, de summa trini,§,porro pulchre Iser, in dicto c,primo,§,diffidamus,iij, col, verficu, sed an omnis, hæreticus de statu, contra lib,eccles,vbi quis proprie & stricte videtur hæreticus post Hostien, in summa 9 eod, † Item hæresis contrahitur affirmando & tenendo pertinaciter vsuras esse per-

missas nec eas exercere peccatum esse cum hoc sit contra doctrinam euangelicam', & dogma ecclesiasticum.c.iij.& c. cum inter. de vsur. Paul. in cap. mandato. de simo. & in c. quia in omnibus. de vsur. & in constitu. regni vsurariorū. & ibi Mathe. xix. 'not. [hoc est quod dicit tex. in clemen. j. versi. sane. de vsur. Paul. grillan. in d. tractatu de vsur. pro quo facit c. hæreticus. & cap. inter scisma. xxiiij. quæstio. iij. hæreticus enim est qui peruersum dogma, vel falsas, aut nouas tenet & gignit opiniones, aut sequitur, vt no. glo. in d. clemen. j. in ver. hæreticum cū ergo hoc sit cōtra dogma ecclesiæ merito hæreticus est, & in hæresim incidit hoc affirmans circa vsuras intellige tamen ibi per Card. in fi. quando pertinaciter hoc affirmasset non autem si in lubricu & lapsu lingue aut gioco tunc. n. non punitur vt hæreticus sed extraord. vt per eum Bald. in l ij. in auth. ad hęc. ij. col. C. de vsur. Iaf. in sti de actio. §. fuerat. v. colū. & in repeti. l. cunctos populos. C. de sum. tri. Math. in d. cōsti. vsurariorum. xvj. not. j. q. Amplia etiam in vno nummo si affirmaret peccatum non esset vt inquit Bald. in d. authē. ad hæc. ij. colum. & Iaf. in d. §. fuerat immo vt ibi dicit Bal. omnes consuetudines & statuta iccassantur etiā in vno nummo vt dicit d. clemen. j. Pau. de Cast. in consil. cccixxvij. Angel. in consilio lxxxvtij. Ancha. in consil. cccxxxij. Ludo. And. in tracta. de vsur. q. clviij. Et papa in hoc dispensare non posset ex quo contratus diuinum vetus & nouum testamentum. c. super eo. de vsur. Fely. in cap. quæ in ec-
10 clesiarum de constitu. †Limita tamen & declara inter christianos tūc enim hæc affirmare hæresis est & ita intelligitur d. clej. secus tamen inter iudæos aut inter iudęos & christianos nam hæresis non est & ita intelligit. d. clej. Iaf. in d. l. cunctos populos in ij. lectu. nam inter iudæos & cum christianis licet iudæis exercere vsuras ex Papæ dispensatione vt plene prosequitur Iaso. in d. l. cunctos populos in vtraque lectura & Math. in d. consti. vsurariorum. xij. not. vbi plene an Papa posset dispensare & an rex in regno suo posset permittere de quo ibi in d. clemen. j. per Card. xv. q. & Alexan. in consi. lvij. j. volu. & in consi. j. & consi cvij. ij. volu. Anto. de pra. in vete. inter consi 'ia Alex. in consi. xlix. iiij. volumi. Archi. tamē in c. hac ratione. xxxj. q. j. declarat quando aliter sine scandalo vitari nō possit de quo per Iaf. in d. l. j. & Mathe. in d. consti. vsurariorum. xij. net. & per Ioan. de Arn. in soli-
lo. xxxij. & limita in hoste nam hosti ad hostem licet fenerari vt per Ioan. de Arno. in proble. v. tempera nisi iudæus hoc dixerit & tenuerit inter christianos ita Card. in d. clemen. prima. §. fin. xix. quæstio. post glos. clxj. de vsu. alias iudæo licet errare in fide & sacramentis ecclesiæ Limita secundo de vsura nisi quis affirmaret vsuras posse exigi ab hoste intmico fidei & quem nocere possumus vt dicit tex. in capit. ab illo xiiij. quæstio iiij. iuncta glo. Ana. in cap. primo penulti. col. de vsur. Ludo. Roma. in l. si vero. §. de viro. xv. fall. ff. solu. mat. Martsil. in l prima. §. præterea. x. colum. versi. alius est effectus inimicitie. ff. de quæstio. Limit t etiam in alijs casibus a iure præmissis. vt c. conquestus. & c. salubriter. de vsur. Iaso. in d. §. fuerat. & in d. l. cunctos populos. & Math. in d. consti. vsurariorum. & per doct. in l. si insulam. §. vsuras. ff. solu. matri. Lud. de vrbe. in consi. cccccixxiij. Ancha. in cō sil. cxxxviij. Bald. iuni. in tracta. de dot. vij. par. j. priuilegio. Campe. eo. tract. de dot. in j. authen. ij. par. Mathe. in decisi. ccixxxiiij. & decisio. ccxcj. & casus enumerat Socyn. in tract. fallen. in versi. accipere vltra sortē.
11 & per doct. in d. §. vsuras. †Item hæresis est & cōtrahitur si quis noluerit iurare id tans iuramentum haberein se malum, v
per Panor. post Hostien. in cap. excommu-
12 nicamus. in fin. de hæret. †Item contrahitur hæresis hodie asserendo vsum paupertatis non includi sub voto euangelicæ paupertatis quod dicere hodie hæreticum est & temerarium iudicatur vt habetur in clexitu de pari lito. versicu. dicere autem de
13 verbo. sentū †Item hæresis contrahitur si dicatur non posse pœnitere eum qui vsq; ad sentum vixit in peccatis nec saluari posse cum dicatur in c. is qui. xxvj. quæstio. vi. q; quandocunque conuersus ingenuerit saluus erit, ita Oldra. in consi. cclxxj & Dec. in consi. cxxxvij. ij. colum. & Fely. in c. ex-
14 communicamus. de hære. †Item hæresis contrahitur asserendo Papam non habere potestatem dimittendi peccata cum Petro dixit Saluator quodcunque ligaueris super terram ligatum erit & in cœlis quodcunq; absolueris super terr im absolutum erit & in cœlis. xxiiij. quæst. j. c. manet. & c. quodcunque. xj. d stin. & l. distin. c considerandū not. in cap. significasti. de electio. Math. xvj. c. cum vices dei gerat in terris. capit. primo & iij. Oldra. in consil. cclxxj. & Dec. in d. consi. cxxxvij. ij. colum. Felyn. in d. c. excōmunicamus. iser. in d. c. primo. §. satisfactio.

17 factionem.in prin.vlti.col. †Item cõtrahitur hæresis li dicatur Imperatorem non esse dominum & monarchum totius orbis cum dicatur in euangelio Lucæ iij,ca.exijt edictum a Cesare Augusto ut describeretur vniuersus orbis & Christus recognouit Cesarem Imperatorem, vt dicitur in Euangelio reddite quod Dei Deo, & quod Cesaris Cæsari Pau.ad Rom.xiij.c.in extrauag. ad reprimendum.in prin.& ibi gl.& de transla,epi.c.apostolice.§.nos, de re iud.cle.j.de magistris.& cle.j.de senten,excommunt.in prin.& ibi per Card.& per Bar.in l.hostes, ij.col.ff.de cap.& post.reuer.facit.l.cum de precatio.ff.ad l.rod.de iactu & l.bene a zenone.C.de quadr.prescript.loquitur tamẽ Bar.per verbum forte cum apostolus narret facti contingentiam vide plene per Iaſ. in d.repe.l.cunctos populos.ij.colum.C.de summa trin.vbi dicit cp Bald.in c.solite.de maio.& obed.tenet contra Bart.& Panor.
16 in c.nouit.de iudi.in fi.& gl. † Item contrahitur hæresis per nouum sensum & opinionem in sacra scriptura aliter intelligendo quam sensus spiritus sancti flagitat.c.dixit.& seq.xxiij.q.ij.& c.quidam.in fi.& c.hæresis.& seq.ea.q.tex.in cle.j.§.porro. de sum.tri.Iser.in d.c.j.§.diffidamus.versi. sed an omnis hereticus.& in.§.quocunque nomine.Mathe.in consti.incõsutilem.xvj.
17 no.vj.q. †Item hæresis contrahitur asserendo fornicationem non esse peccatũ mortale sed licere fornicari cum dicat apostolus ad Gal.v.& ad Ephesios.vt non licere fornicari.Ioan. Andr.in mercur.in reg.sine culpa.ccxxxij.q.iiij.c.nemo.not.glo.in cle. ad nostram.ver.vij.vbi tex.in hoc, & glo. refert Thomam ita tenere de hæresi.facit nomine meche cõtinetur fornicatio.xxxij.q. iiij.c.meretrices.sed in supradictis dicitur non mechaberis ergo cũ ecclesia prohibeat fornicationem nedum cum nõ soluta sed ẽt cum soluta ex prædictis ergo contrariũ affirmans si se non corrigat hæreticus est,ca. qui in ecclesia.xxiij.q.iij,ita Mathe.in d. consti.tu.inconsutilem.xvj.nota.v.q.Iser.in
18 d.c.j.§.satisfactionẽ.vij,col.ver.si quis autẽ †Item contrahitur hæresis si contra hereticum seu accusatũ de hæresi nõ sint plene sed indicia taliter cp necessaria esset purgatio & petatur purgatio & accusatus recusset talis vt hæreticus punitur, vt no.glo. in d.ca.excõicamus.§.adijcimus. de hære. in c.ad abolendam.§.qui vero.eod.titu.per Matheſi.in d.consti.tu. inconsutilem.xvij. notab.versi.quid autem.bely.in d.c.excõicamus.ij.col.ver.nota.in.§.excommunica,
19 mus. † Itẽ hæresis contrahitur si quis defenderit hæresim & pro hæretico aduocaret animo hæresim defendendi nolens hæreticũ ita contra fidẽ et sacramenta sentientẽ puniri aut forte ipsum liberauit & fecit cp non peruenit in manus iudicũ, tũc enim hæretícus talis est arg.l.iiij.ff.ad l.iul.male.nã tali crimine tenet q fecit ut hostis nõ perueniat in manus populi romani vel regis, secus tñ si simpliciter perstitisset patrocinium,et ad uocationem vt qa defendebat nõ quia hæreticus sed ob aliam causam vt feuitiorum tunc licet puniatur ex quo in causa hæresis patrocinatur & defendit vt in consti,incõsutilem,in fi,nõ tñ hæreticus est nec vt hæreticus punit ita Iser. in d.c.j.§.diffidamus, versi.quid si munias hæreticum vt non veniat ad locum vbi est iudex vt puniat eum. & in.§.satisfactionem.ij.col.& per Mathe. in d.consti.inconsutilem.xxv.no.& de aduocatione traditur per Ange.in gl.And.au-
20 xilia.& an apostl.p Augustl.& alios. † Itẽ hæresis contrahitur credendo hæreticis nã tunc hæreticus est, & punitur pœna.d.constitu.inconsutilem.secus tñ si credat hæreticis sed dicat se credere quod credit sancta mater ecclesia,tunc enim hæreticus non est nec punitur vt hereticus secundum Inno.et Panor,in c.j.de sum trin.sed punitur pœna consti,pactarenorum,ita ibi Mathe.in prin ci.facit c.damnamus.in fi.& c.hæc est fides, xxiiij.qõ.ij.& l.nos redentes.C.de summa trt.Panor.in fi.rub.eo.ti.& vide in c.accusatus.§.ille.de hære.Ioan, And.in rubri.de
21 fortileg. †Item cõtrahitur hæresis si quis steterit per annũ in excommunicatione aut per biennium.vt no.in c.fi.de pœn.habetur vt in c.vt inquisitionis. in fi.de hære.in vj. Spe.in titu.de hære. versi.eodem modo. Panor.in c.ab excommunicato.in fi.de reseri, & in c.infinuarum.in glos.fin.de simo.& in authen.gazaros.eo.titu.de hæret.& in corpo.vnde sumi.glo.in capitulo ad apostolice.in.§.de hæresi.in glo.de hæresi.de re iudica.in vj.& per Barto.in l.credentes.C.de hære.& in l.queramus. & post eum Alexã. ff.de testamen.& per Mathe.in dicta consti tu.inconsutilem.in fi.xvij.no.ver.quid autem . facit quod not.in c.cum contumacia. de hæret.in vj.& in c.rursus.in c.quicunqi. xj.q.iij.& in c.j.de iud.Panor.in c.graues. de pœn.quod est fi.iij.no.& in glo.hæretice prauitatis post Hosti.ibi & alios. vbi vide distinctionem cp aut est excõicatus pro contumacia in causa hæresis & tunc elapso an-

no est veras hæreticus & vt hæreticus punitur d.c.cum cõtumacia.aut pro contumacia in alia causa, & tunc inducitur suspitio de hæresi quæ tamen purgari potest vt ibi in d.glo.& per Fely.in d.c.firmissime.j.colum.& in d.c.excõicamus.ij.col.de hære.& per Panor. ibi post Hostien.ij.col.versic.in ea.& in iij.colum.versic.item querit, & ibi qualiter procedatur ad sententiam contra istum cõtumacem,& quot citationes requirantur,& per Pau.Ghir.in d.tract.de hære. in viij.q.Boni.in d.tit.de hære,& vide per eum d.c.j §.post annum. de stat.contra lib. eccles.vbi de pœna & vide c.reg. incip. si quis in excõmunicatione a canone lata aut ab homine.et c.reg.item statumus. ℣ si contingat per quæ si quis duraverit in excommunicatione per annum puniur vt hæreticus nec aperit quando pro causa hæresi sit excõicatus sed etiam aliunde,& per Math. in consti.pactarenorum.in j.gl.& intellige, & declara qñ est excommunicatus ex causa criminali licet alia quam hæresi non ex causa ciuili & ideo quando pro causa criminali clericus priuatur beneficijs pro causa uero ciuili etiã si staret per mille annos non priuatur beneficijs,ita dixit Ioan.de Arno, in folio.vlti.quod est 100.post Ludo.in fin
22 gula,cccilj. † Item contrahitur hæresis si elapso anno non receperit cõionem,vt per Fely.in dicta rub.de hære.& in c.ad abolendam.j.colum.eo.titu.allegat Oldra.in consi.xx.& text.in authen.de pu.dom,her.qui tñ tex.hoc dicere non videtur sed glo dicit eum hæreticum esse qui non est membrum ecclesiæ sed excõicatus est extra membrũ ecclesiæ cum dicatur extra cõionem eccle siæ.xj.q.iij.c.audi.& singulo anno non consitens nec sumens cõionem est excõicatus, vt dicitur in c.omnis vtriusq; sexus.de pœniten,& in c.& si frequentius.ij.dist.de consecra.ergo faciunt rationes tradite per Panor.post Hostien.in d.c.grauem.de excommunica.per annum remanente in excõicatione nam ideo hæreticus præsumitur male sentire de sacramentis eccle.cum non faciat ad quod tenet quilibet fidelis allegat.d.c.omnis vtriusque sexus.item præsumitur male sentire de potestate ecclesiæ. iste ergo rationes faciunt nõ sumente per annum cõem vt hæreticus præsumatur sicut quando stat per annum in excommunicatione & secũdum prædicta quilibet excõmunicatus dicitur hæreticus ex quo est extra cõionem, & ex hoc dicitur large hæreticus not.glos.in c.ij.iiij.q.xj.& per Panor.in d.c.firmissime. & glo.de hæreti.& xxiij.q.iij.c. illi qui.§.quia vero.sic & iudei dicuntur large hæretici cum extra
23 cõionem vt ibi per Panor. †Item cõtrahitur hæresis per inuocationem demonum, & per sortilegia dummodo fiat talis inuocatio vt indicarent futura ex quo tunc tollitur quod dei proprium est & creature attribuitur iuxta illud Isaiæ.c.xvj.annunciate nobis quæ futura sunt in futurũ,& sciemus quia dij vos estis & iuxta illud Euangelij non vestrum est nosce tempora,vel momẽta cum pater posuerit in voluntate sua idem ad ea demona adoranda cum proprium sit dei,& non creature iuxta illud ego dominus zelotes sum, & iuxta illud euange.dominum deum tuũ adorabis, & illi soli seruies, aut circa idola præces fundere & demones consulere vt ab eis responsa habeantur,xxvj.q.j.c.hij.qui & xxvj.qõ.iiij.c. igitur & aliter vt exemplificatur.& not.in c.accusatus §.fane. de hære.in vj.aliter vero si ad præterita scienda & ad mortem irritandas mulieres licet peccet non tamen incidit in hæresim cum proprium demonis sit tentare homines contra pudicitias & ad animarum perichitationem Mathe.iiij.c.& Lu.vij.in princip.ita dixit Ioan. Andr.plene & late in rubr.de sortileg.in Specula. & in dicto §.accusatus.§.fane.& ibi Gemma, & per Oldra.in consil.ccx.& quod incipit regulis habetur traditio, & per Felyn.in rubri.de hæreti.Mathe. plene in constitutio. inconsutilem.xvj.notab.j.quæstio. voluntate hoc distinguitur crimen in hoc capitulo cum ex voluntate. de senten. excommunicatio.voluntas enim & propositum distinguunt maleficia.l.j.§.diuus,ff.de siccar. Alber.in rubri.C.de hæret.videndus Thom. ij.ij.q.xciij.cum tribus sequen. & vide Panor.in c.j.in fin.de sortileg. vbi idem si rebaptizando aut cum hostia consecratam fiant tales incantationes post gl.in dicto.§. fane.& vide plene per Dec.in consil.clj.ij. & v.colum, vbi an clericus sortilegius & dans pocula amatoria & non celebrãs cum hostia consecrata dicatur hæreticus, & an & quando per sortilegium inducatur hæresis & an & quando fit cum hostia consecrata & quid si non cum hostia consecrata sed absque consecratione plene vide per Paulum Ghirlan.in tract.de sortileg.x.q.& maxime in fi.vbi ponit quæ requirantur vt dicatur ex his hæreticus. & in q.xj.vide per
24 eum & Dec.vbi supra. †Item contrahitur hæresis idolis sacrificando.c.conclia §.

hinc etiam xvij. dist. & c. nunc autem. xxj. distin. Deci. in d. consil. clj. & Paul. ghirl. in d. tra. de sorti. ij. q no tamen ꝙ tunc inquisitor hæretice prauitatis non potest se impedire casu quo ꝛapuerit hæresim talis inuocatio nisi manifeste & notorie apparuerit sapere hæresim vt *dicitur in d §. fane. in dubio* autem non potest cognoscere an sapiat hæresim. ita vel non cum tãtum iurisdictio fuerit sibi tributa illa existẽte q̃litate notorietatis & manifestitudinis alias ea nõ existente non cognoscet, licet bene posset cognoscere an manifeste sapiat & sic de qualitate interueniente an non vt per glos. in d. §. fane. & Panor. in d. c. j. in fi. †Et vide in præmissis qui credit aut dicit mulieres *aut homines vt quidam vulgares dicũt* no ẽis tempore incedere cum diana dea pagano rum aut cũ hærodiade transformãtes ſpecies ſuas hæreticus eſt & fidelis & paganis deterior cum ab alio iſta fieri non poſsint q̃a creatore omniũ. c. epiſcopi. xxvj. q. v. Math. in d. conſti. inconſutilem. xvj. not. j. q. & *ſic alio modo cõtrahitur hęreſis* credẽdo & affirmando aliũ poſſe facere mutare & transformare creaturas q̃ ipſe decus vt ibidẽ. & de intellectu. d. c. epiſcopi. & ac cedant ille mulieres corporaliter an prẽſtri gialiter plene tradit Paul. ghirl. in d. tracta. de ſortileg. vij. q. & Fran. ponz. in tract. de lami. ꝙ corporaliter. †Itẽ cõtrahitur hæreſis per blaſfemiam blaſfemando Deum & ſanctos, & monitus eſt incorrigibilis. xxiiij. q. iij. c. qui in eccleſia & per Mathe. in conſtit. inconſutilem. in glo. in verbo. dimine maieſtatis. †Item contrahitur hęreſis oppugnando priuilegia Romane eccleſiæ. c. omnes. xxij. diſtin. per Dec. in d. conſi. clj. vj. colum. in fi. j. dub. †Item cõtrahitur hæreſis contemnendo ſtatuta mandata *& canones eccleſiæ*, & papæ aſſerendo papam, & eccleſiam non habere poteſtatem condendi canones tunc enim vt hæreticus punitur. xix. diſtinct. c. nulli faſ. nota. gloſſ. xxiiij. q. iij. c. illi qui. §. quia vero not. gloſſ. in c. generali. de elect. in vj. Pan. in c. j. gloſſ. de apoſta. & in c. cum non liceat. ij. col. ver. poſſet tamẽ *intelligi de* præſcrip. declara & dic vt per Fely. in c. j. iij. col. de conſtit. vbi plene de talibus tranſgreſſoribus & pœna & de requiſitis Mat. in prohe. conſti. in gl. in verbo. mortalitate not. gloſſ. in d. c. nulli fas. & in ca. violatores. xxv. q. j. †In quibus fit diſtinctio ꝙ aut ſimpliciter contrauenit & tunc punitur non vt hæreticus ſed alia pœna quia deponendus & ejiciendus ab eccleſia interuenientibus ꝛequiſitis vt per Fely. in d. c. j. de cõſti. & in d. cap. violatores & in c. generali. & xxv. q. iij. c. ſi dogmata aut contrauenit aſſerendo eccleſiam & papam talem poteſtatem non habere & tunc vt hæreticus punitur d. c. nulli faſ. cõ*not. in d. c. violatores* & per Felyn. in c. ſtrimiſsime. j. col. de hære. limita. tamẽ prædicta vt per Fely. plene in d. c. j. in j. gl. vbi vide. †Item contrahitur hæreſis aſſerendo duos poſſe eſſe vicarios Chriſti & eccleſiã vniuerſalẽ poſſe habere duo capita talis. n. hæreticus iudicatur vt per multas authoritates ſacre pagine tradit Boni. viij. in extrauagã. de maior. & obed. incip. vnam ſanctã eccleſiã plene glo. in cle. ad noſtrum verſic. eccleſiæ de hære. glo. in c. non autẽ. vij. q. j. Fely. in c. quæ in eccleſiarum in princ. pen. colum. ver. hanc declarationem & in c. ſtrimiſsime de hære. Pau. in c. j. ij. colum. de paroch. pleniſsime in c. nouit in ij. glo. de iud. Cardi. cle. j §. porro. ij. q. de iure iu. Item contrahitur hæreſis aſſerendo papam in tẽporalibus *non habere poteſtatem* ſicut in ſpiritualibus & negando imperatorem ab eccleſia habere impẽrium & iuriſdictionem vt declaratum apparet per d. extrauagantẽ Boni. vnam ſanctam glo. in d. clemẽ. ad noſtrum in verſic. eccleſię pleniſsime diſputat ad partes Panor. in d. c. nouit in ij. glo. de iudi. & ibi Fely. & per eundem in d. c. firmiſsime in j. glo. de hære. Alex. in conſil. ij. liij. col. j. vol Panor. in c. cauſam. & in c. perve nerabilem qui filij ſint legiti. doc. in j. cõſti. C. Oldr. in conſi. clxxx. propoſi. in c. innouo. xxj. diſtin. Bald. in l. reſcrip. C. de preci. imp. offe. vbi dicit ſecundũ quid & nõ ſimpliciter & xcvj. diſtin. cap. fin. imperator & c. duo ſunt vbi gloſ. ſicut ſol prę eſt lunę ita & Papa imperatori nor. gloſſ. in c. ex tranſmiſſa de *foro compe.* Panor. in c. *cum Ionnes* de fide inſtru. Filip. Fran. in c. ſi duobus §. deniq; de appella. Bal. in phe. ff. vj. colũ. Alex. in l. j. §. j. poſt Bar. ff. de requi. reis. recurre. ad diſputationem Panor. in d. c. nouit vide Math. in phe. cõſti. xiiij. not. poſt glo. & in ver. gladij & in cõſti. vſurariorũ in gl. in ver. diuine no. glo. in c. fi. de hære. Bal. in c. bone lo. ij. de poſtu. prela. dicit ꝙ ſicut ſol pfulget iter planetas & eſt primus ita & Papa inter ceteros adde Iſer. in c. imperialẽ. §. pterea in add. rex. vel iperator de pb. feu. ali. ꝙ Fed. vbi dicit Papã nõ habere ſuperiorẽ & imperiũ a Papa pcedere. †Itẽ cõtrahitur hæreſis per ſimoniã iuxta c. quiſquis j. q. j. gl. in c. eos q. §. qa vero. xxiiij. q. iij. c.

25 26 27 28 29 30 31

presbyter in c.ſtudeat. & c.beneficio.& c. cum liquet ſit.& c.fertur.j.q.j.& c.pe.de hæret.intelligitur tñ ſecundum Inno.in c.quoties de ſimon.videlicet qñ quis crederet & affirmaret ſacramentum vendi poſſe alias large diceretur,hæreticus ſicut excõicatus & iudeus & alij vt in d.glo.ſ.in.§.quia vero & per Panor.in d.c.firmiſsime.& vide Fely.in c.j.circa fi.de ſimo.& Panor.in c.quoties.de ſimo.ſentit Fely.in rub.eo.& Panormi.in c.cum veniſſet.de iudic. Iſer. in c.j.§. diffidamus.iiij.col.de ſta.contra lib.eccl.& iij.col.verſi.ſed an omnis vide gl.in d.c.firmiſsime.& per Deci.in d.conſil.clj.ij.colũ. 32 verſi.contumacia. † Item contrahitur hæreſis per ſciſmam nam ſciſma hæreſis eſt xxiiij.q.iij.c.inter hæreſim.& in c.firmiſsime vbi Panor.de hære.& in c.quia diligentia.j.col.de elect.& in rub.de ſciſma. Oldr. in conſi.lxij.& conſi.lxv.Deci.d.conſil.clj. ij.col.quod tñ intellige & declara vt ꝑ Panor.in d.rubri.de ſcif.& in c.firmiſsime de hære. vꝫ in proprio ſciſmate vꝫ in diuiſione vnitatis eccleſiæ & quia conſtituat quis ſibi facerdotes & alios clericos cum pertinacia cum proprie ſciſma dicatur,id eſt diuiſio cum ab vnitate eccleſiæ diuidatur cõ ſtituendo ſibi propriã cum tunc veniat contra ſimbolum apoſtolorum & vnam ſanctã eccleſiam & ſic nõ plures.inter hæreſim. & c.loquitur.xxiij.q.j.ſecus tñ ſi non conſtituat aliam eccleſiã nec ſe diuidant ab vnitate eccleſiæ Roma, ſed credat apud ſe eſſe vnitatẽ eccleſiæ vt quia duo aut plures contendant de papatu nec impugnant Romanam eccleſiam,nam iſti dicuntur ſciſmatici & non hæretici,vt dicit gl.ij.xxiiij.q.j.c.j. & in c.j.eo.titu.de ſciſma.& c.j.eo.in vj.& deuiq;.xvij.q.j.& c.licet.de electio.& per Bal.in cõſilio ſciſmatis ſuper rub.C.ſi quis ali.teſt.prohi.vt fuit tempore Vrbani papæ vt ibi & ita loquitur tex.in c.j.eo.in vj. & vide c.in nomine domini.xxiij.diſt. & vide Panor.ĩ d.c.licet, in gl.exceptione de elect.& in c.ſi quis pecunia.lxxix.diſtin.& tunc quid differat hæreſis a ſciſmate dic vt per Panor. in d.rub.de ſciſma. & in c.j.eo. & in c.licet, de elect.& in c.& clericus. ne cleri,vel mona.vlt.col.Barba.in c.ſi diligẽti.de foro compe.& Fely.plene in c.rodulphus.xiij.& xxviij.col.de reſcript. Panor. in c.cum in cunctis.§.ſi.vlt.col.de elect.dic vt per eos ꝙ aut iũcta eſt cum hæreſi & tũc ſunt excõicati aut non & tunc ſecundum quoſdam non ſunt excõicati ſecundũ alios ſic per d.c.licet,& Panor.in d.rub.& c.j.de ſciſma.limita niſi vbi nullus caderet error probabilis ſecus tñ ſi eſſet dubium an eſſet ſciſmaticus an non propter factum intricatum vt in Vrbano papa de quo per Bal.in d.conſi.ſciſma. & per Panor.in rub.& c.j. eo.ꝙ tunc non ſunt excõicati in d.rubri.de *efficiente epiſcopum de ſede epiſcopali* & occupante ſibi presbyteros ſuos an ſit excommunicatus & ſecundum prædictam diſtinctionem an ſciſmaticus ſit hæreticus & qñ & quis dicatur ſciſmaticus & vnde dicatur ſciſma & proprie & impropriedicitur etiã 33 vt Pau.Ghirlan.in tract.de hære.ij.q. † Itẽ contrahitur hæreſis per *ablationem* priuilegij eccleſiæ vniuerſalis qui ergo priuilegiũ eccleſiæ auferre tentauerit hæreticus eſt, xxij.diſt.c.oẽs.vbi tex.clarus glo.xxiiij.q. 34 iij.c.illi qui.§.quia vero. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo peccata dimitti a ſolo deo abſque miſterio clauium eccleſiæ cõtra de pœnis diſt.j.& per Fely.in c.excom- 35 municamus.lo ij.de hære. † Item contrahitur hære.ſi poteſtas aut alius officialis requiſitus a diocesano & eius vicario diſtulerit auxilium præſtare contra hæreticos & eorum receptatores et fautores qñ vt ſuſpectus de hereſi punitur vt dicitur in c.vt of- 36 ficium.§.ſtatuimus.de hære,in vj. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo non eſſe infernum nec paradiſum ſed animã eſſe mortalem & non immortalem ſed mortuo corpore anima quoque mortua ſit talis ita aſſerens manifeſtus reputatur hæreticus ita cõſuluit Fede.de Senis in conſi.ccxlv.incipiẽ uerendo in Chriſto patri Mathe.in d.con- 37 ſti.inconſutilem.xvj.no.iij.q. † Item contrahitur hæreſis aſſerendo pertinaciter decimas non debere clericis & prælato ita tenuit Ancha.in cle.j.§.ſane.de vſur.per glo. ibi & Pau.de Eleaza.aſſerentes ne dum hæreticum eſſe qui male ſentit de articulis fidei ſed ẽt qui errat in documentis eccleſiæ & falſas gignit opiniones contra eccleſiam & ita alias dixit Ancha.fuiſſe determinatũ per theologos contra quendam prædicatorem vide Mathe.in d.conſti.inconſutilem. xvj.no.v.q.x.enim permiſſe ſunt in veteri teſtamento & nouo vt plene proſequit Mathe.in conſtit.quanto cæteris.iij.no.i.j.ij.& iij.q.& in rub.eo.de decimis & ibi an ꝙ hodie ſoluantur decime integre ſit iure diuino an poſitiuo & per Panor.in c.parochianos.de decimis & in c.ſtatuimus.de tranſa. & in c.adhibita.de rer.permu.qui enim nõ ſoluit decimas tranſgreſſor eſt præcepti eccleſiæ.c.reuertimini.xvj.q.j.hic ex conſtitu

tione eccleſiaſtica debentur & qui contra
præcepta & dogmata eccleſiaſtica operatur
is hæreticus eſt. vt ſupra dictum fuit in re-
gno etiam præcipitur ſoluendas eſſe deci-
mas vt in conſti. quanto & ibi Matheum et
in c. reg. ad audiẽtiam noſtram. & in c. item
ſtatuimus quod cõter barones & feuda re-
nentes & prag. extat qualiter autem com-
pellantur iure canonico ad ſoluendum per
Card. in cle. ij. col. ij. de iudic. & in clemen.
fi. §. j. in fi. de pœnis Panor. in c. peruenit. de
decī. ſed text. in d. clemen. fin. contra incipit
cupientes de pœnis non dicit Theologos
hoc dicentes hæreticos eſſe ſed excommu-
nicatos & alias pœnas incurrere vt ibi &
vide no. in c. j. de decimis in ſexto vbi gloſ.
diſputat an debeantur & per Panor. in cap.
tue de decimis niſi in proprie dicatur hæ-
reticus ex quo excommunicatus vt ſupra.

38 . †Item contrahitur hęreſis ſi profeſſus re
cedat a religione & contrahat matrimoniũ
publice & notorie & non clandeſtine nam
tunc ſi publice vt hęreticus puniturcum ſit
contra c. j. de voto in vj. & contra clemen.
eos qui de conſangui. & affi. vbi etiam not.
ita dixit Laco. Butri. quem ſequitur Saly. in
l. nemo. C. de ſumma trini. Panor. in c. de ho
mine. de celeb. miſſ. in gloſ. in verſi. verbis.
& Mathe. in dicta conſtit. inconſutilem. vj.
notab. vij. q. idem dixit Bal. in d. l. nemo. cir
ca fin. ſi duxerit duas vxores Gemin. in c.
accuſatus. §. ſane. de hæreti. in vj. per Fely.

39 in c. ad abolendam. j. col. de hære. †Item
contrahitur hæreſis per perceptionem, &
celebrationem cum hoſtia non conſecrata
vt dicit Ana. in d. c. ad abolendam. Calder.
tamen in conſi. iiij. tenet contrarium q̃ non
dicitur hęreticus accipiens hoſtiam non cõ
ſecratam nec clericus cum ea celebrans &
hanc tenet Oldra. in conſi. ſuperius allega-
to incip. regulis habetur traditio & Felyn.
in rubri. de hæreti. habetur in d. c. de homi-
ne. de celeb. miſſ. Card. autem in d. c. de ho
mine. refert beatum Thomam in ſuo quoli
bet. vj. qõ. facerdotem dantem hoſtiam non
cõſecratam puniri vt idolatram. & per Ma
the. in dicta conſtitu. inconſutilem. xvj. no.
viij. q. intellige tamen vt per Fely. in dicto
c. ad abo'endam. j. colũ. ſi perſeueraueriť in
errore vbi refert conſi. Calder. iiij. allegan-
do rationes & intelligendo ſi perſeuerat in

40 errore. †Item contrahitur hæreſis ne-
gando id quod traditur in clemen. j. de ſum
ma trinit. videlicet q̃ mortuo Chriſto non
exiuit ſanguis & aqua vt ibi per glo. j. ver-

41 ſi. aperuit. †Item contrahitur hæreſis te
nendo opiniones illorum q̃ anima eſt ſan-
guis & generatur ex præſcenti materia. &
extraduce & alias vt no. in c. quod vero. &
in c. Moyſes in gl. nec animatum. xxxij. q.
ij. faciunt dicta per Fely. in c. ſicut lo ſecun-
do de homicidio & doct. in l. quod dicitur.
ff. de liber. & poſthu. & Bart. in l. diuus. ff.
de extraordi. crimi. no. in clemen. j. de ſum
ma trini. in verſi. vnitas videlicet de corpo-
re animato in tempus ibi ſtatutum quod li-
mitatur in Chriſto aliter ſentiens hæreticus

42 eſt vt ibi. †Item contrahitur hæreſis aſ-
ſerendo pertinaciter hiſtorias in biblia con
tentas eſſe falſas tunc talis hæreticus cenſe-
tur ita tenet Aſten. in ſumma lib. xij. in titu.
lviij. vbi dicit fidem extendi ad hiſtorias
contentas in biblia, & qui aſſerit aliquam
hiſtoriam biblie falſam eſſe hęreticus eſt &
per Mathe. in dicta conſtitu. inconſutilem.

43 xix. no. ix. q. †Item contrahitur hæreſis
per contumaciam cum contumax hæreti-
cus dicatur. lxxx. diſt. §. ſi qui presbyteri.
ccxxviij. diſti. c. nullus contumax. dico tñ
in non faciendo quod iubeat eccleſia pote-
ſtate dei. & eccleſiæ quæ a deo eſt reſiſten-
do aut contumax ſit non veniendo vilipẽ-
do tñ iudicem in obprobrium fidei credẽs
aut aſſerens non eſſe poteſtatẽ a deo vt di-
cit Apoſt. ad Rom. ij. & xxiij. q. j. c. & qui
culpatur. ſpernendo claues eccleſiæ & ro-
manam eccleſiam & eius miniſtros & præ-
latos qui ab ea ſunt. xxij. diſti. c. omnes. non
habere a deo poteſtatem de hoc per Iſer. in
c. j. §. diffidamus. iiij. col. verſi. item contu-
max de ſtatu contra liber. eccle. in alij. con-
tumax hæreticus non eſt ne ordo iuris per-
uerteretur vide per Fely. in c. excõicamus.
ij. col. de hære. & Dect. in d. conſil. clj. ij. col.
verſi. & mouentur ratione & no. xxiiij. di-

44 ſtin. c. ſi papa. †Item contrahitur hære-
ſis perſiſtendo in notorio crimine & nolen
do ſe corrigi ſatis ſuſpectus eſt de hæreſi.
xxxviij. diſti. c. ſi. cclxxxj. diſtin. c. ſi qs iuit.
c. ſi. de pœn. Dect. in d. conſi. clj. in ſi. iij. col.
no. in d. c. ſi papa & per Panor. in c. ſignifi-

45 caſti. de electi. †Item contrahitur hære-
ſis recuſando pertinaciter iurare ad purga-
tionem hæreſis talis ita recuſans pro hære-
tico habetur vt not. in c. excõicamus & ibi
Fely. poſt Hoſtien. pen. col. ver. no. ibi often
tationem de hære. quod limita ibi ſecundũ
Hoſtien. niſi forte ex ſubtilitate conſcientie
recuſet. & limita vt per Mathe. in d. conſtitu.
inconſutilem. xvj. not. verſi. quid autem.

46 †Item contrahitur hæreſis credẽdo hæ-
reticis vt in d. c. excõicamus. & in d. conſti-

tu,inconsutilē, & in c,ij,de hære.in vj.qualiter dicatur,& intelligatur credere dic vt per Fely,in d,capitulo excōicamus,iij,col, versi,vlti,circa.§. istū post Hostien,in d,c.
47 secundo †Item cōtrahitur hæresis si eps aut alius instituat consanguineum aut extraneum aut paganum hęredem vt in c,si quis iuncto summario Panor. de hære.& in se-
48 quen,c,iuncto summario Fely. †Itē contrahitur hæresis per receptionem fauorem & defensionem hæreticorum vt in c.ij,c, accusatus,de hære,in vj.& Card.in cle.j.§.
49 verum,eo.ti. †Item contrahitur hæresis frangēdo immaginem curcifixi virginis & sanctorum dum tñ hoc faciat quis putando ea esse simulacra & q̄ fuerit peccatum illa adorare vz quod per immagines representatur tunc enim hæreticus esset alias si non hoc animo sed aliter frangendo alia pœna durissima plectendus esse de qua in c.si canonicis in fi.& ibi glos.de offi.ordi.in vj.in versi,vltrix . & vide in l.j.C.ne liceat sing, ita per Hostien, in summa eo.§.qua pœna. & Mathe,in d.consti.inconsutilem,xvj. no ta,iiij,q,& in prohe,consti.in prin.penulti, colum.versi,secunda conclusio & in consti, multe leges in primo lib.& per Iser,in d,c, j.§.diffidamus vlti,colū.vbi dicit ita teneri & fuisse decisum in magna curia vicarię cō
50 tra Bar,pro canonistis. † Item contrahitur hæresis si quis in vocasset demonem ad actum luxuriæ vel alium actum & veniens dixisset in vocanti q̄ spueret crucem & ille ad obsequendū demoni in crucem spuisset absque cordis pœnitentia tunc hæreticus esset sed si timore demonis hoc fecisset non tamen totaliter a fide recedendo sed male cōtēptus & cum dolore cordis tunc non esset hæreticus licet grauiter peccaret ita per Innocen.in c,j.de apostа.in princip, & firmat Thom,secunda secunde quæstio, xij.et q.xxiij,habetur in sum,pisane,in versi,apostasia,& per Mathe.in dicta constitu.
51 inconsutilem xvj notab.ij.quęstio. †Item contrahitur hæresis per apostatiam perfidā a fide recedendo & perfide abnegando & oppugnādo talis enim dicitur apostata perfidie & vt hęreticus punitur Panormi,post Hostien.in c.primo.j.gl.de apostа.immo talis apostata maior est hęretico & maius pec cat cum is in totum a fide recedit at hæreti cus non in totum vt per Mathe.in rubri,de apostа.in constit,reg.& vide quotuplex sit apostasia per Mathe.in dicta rub.& in constitu,apostatantes & plene per glo.& dost. in d,c,eo.& per Bonī,in titu.de apostа,vbi de pœnis contra eos & per Paul.Ghirlan, in tracta,de hæret.& ibi quod apostatantes noue secte quandoq; se rebaptizant & isti tales rebaptizati maiori pœna plectuntur nam hæretico pœnitenti parcitur rebaptizato vero nunquam & in remissibiliter,l, manicheos.& l.hi qui sanctam.C.de apost,
52 vide ibi per eum. †Item contrahitur hęresis per modos vt per glo. in ca,illi qui.§. quia vero,xxiij,q.iij,& per gl,in c.firmissime de hære.& herendo opinionibus illorum qui traduntur in c,quidam,xxiij,que-
53 stio,iiij. † Item hæresis contrahitur asserendo Christum nō esse aliquid secundum quod homo vt traditur in c,cum Christus. de hære.& ibi no.& ī c.hęc est fides,xxiij, 54 q.j. † Item hæresis contrahitur si accusatus de hæresi abiuraffet in iudicio licet contra eum plene probationes non fuerint tamen si postea committit in ipsa hæresi habetur pro vero hæretico & per Archid. in c.accusatus de hære.in vj.& per Mathe. in d,consti. inconsutilem in fi.xvij,nota,& in glos,nolunt ignoscere idem si inculpatus in vna specie quam adiurauit si in aliam commisit hæreticus est idem si post abiurationē receptet visitet aut associet & dona dederit hæreticis pro vero hæretico habetur & talis relapsus in hæresim nuncupatur de quo in dicto c.accusatus.& in c.ad abolen-
55 dam.§.quia vero.de hære. †Item hæresis contrahitur si officialis quicunq; requisitus ab inquisitore hæreticis prauitatis vt iuret obseruare statuta & canones promulgatos & approbatos ab ecclesia contra hęreticos & eorum fautores credentes & receptatores noluerit iurare tunc talis vt de fide suspectus tanquam hæreticus punitur ita habetur in c,contra christianos de hære,in vj,
56 † Item hæresis contrahitur asserēdo pertinaciter anime rationalis seu intellectiue substantiam non esse formam per se humani corporis vere vt dicitur clemen.j §.porro.de summa trini, vide ibi glos.plene, hoc
57 discutientem. † Item hæresis cōtrahitur tenendo & approbando ea quæ traduntur in cle.ad nostrum. de hære,vz errores illorum de Alamania et vide ibi per gl,de erroribus illis canonibus sacra scriptura vt om
58 nibus reprobantem errores illos. † Item contrahitur hęresis si quis potest errantem in fide catholica ab errore reuocare & non reuocat,c.ij.de hæret.& j.q.j.c,qui alios,&
59 q.viij.c.negligere cum possis. †Item cōtrahitur si nouam quis facit fidem contra fidem vel factum defendat vt xxiij.qō.j.

c.hæc eſt fides. Et licet multis aliis modis hæreſis contrahi poſsit tamē ex præmiſsis locis ſuperius allegatis complecti poſſet, nos autem contenti erimus prædictis modis ita exceptis & hinc inde diſperſis breui compendio in vnum coadunatis ſi quis vero alios ſtudioſius velit perquirere ad ſu pradictos locos canones & doctrinas allegatas conuolet & ad no.per gl.in c.firmiſsime eo.ti.& in c.inter hæreſim,xxxiij.q.iij. per Bal.in rub.eo.& Car.in cle.j.eo.& per ſummiſtas eo.& per Boni.in opere morale in eo.ti.& p Fely.in rub.eo.& per Pau.Chir-
60 lan.in d.trac.de hære. †Et tandem hæreticus proprie dicitur qui contra fidē Chriſti & articulos fidei & contra præcepta & dogmata eccleſiæ & conſiliorum eiuſdem pertinaciter aſpirat falſum dogma, & extraneum ſenſum gignendo aliter quam ſpiritus ſanctus docet iuxta c.hæreticus,xxxiij. q.iij.& c.quæſtum in fi.vbi gl.ea q & gl.in l.ij.C.eo.& qui ſint hæretici et quot ſint eorum ſecte dic vt per Gratianū in c.illi qui. §.quia ſermo.cum ſeq.xxxiij.q.iij.cum ibi no.& C.eo.l.arriani.& in auth.gazares, & alia vide vt per prædictos docto.vbi ſupra de his hactenus viſo itaq; quot modis hæreſis contrahatur adiacenti proinde proceſſu eiuſdem erit videndum & qualiter in
61 ea punienda procedatur. † Circa itaque tertium de proceſſu hæreticorū primo videndū de iuriſdictione poteſtate cognoſcentis ſecundo quis inquiri aut accuſari poſsit & qui nō tertio de modo procedendi & probationibus faciendis. Circa primum ad ipſum ſpectat huius criminis cognitio vtrū eiusdem an ad iudicem eccleſiaſticum an vero ad ſecularem an vero vterq; poſsit cognoſcere in hoc dicendum erit quod crimen hæreſis eſt crimen mere eccleſiaſticum vt not.gl.in c.ij.iiij.q.iij.adeo q ad iudicem ecc eſiaſticum ſpectat cognitio & deciſio non autem ad iudicem laicum niſi tantū executio ſententiæ late per iudicem eccleſiaſticū alias ſi iudex ſecularis intromittat ſe in cognitione & deciſione ſuper tali crimine aut executionem late ſententiæ per eccleſiaſticum differat facere ipſo iure excōicatus redditur & ſi per annum in tali excōicatione perduraverit vt hæreticus condemnandus eſt ita dicit noviter tex.in c.vt inquiſitionis negotium §.prohibemus.de hære.in vj. & in c.cum ſecundum leges in fi.eod.tit.in vj.et in c.ad abolendā de hære.& per Mar. in l.j.C.de rapto.virg.in verſi.no.etiam ex hac lege quod rapto,executio autem ideo
ſeculari permittitur cum pro hæreſi ponat
pœna corporalis & ſanguinis vt infra di-
62 cetur ſuo loco. † Eccleſia vero corporales pœnas & ſanguinis non infligit ideo ſecularicōmittitur executio ut in c.in archiepiſcopatu de rapto,ſed perpetui carceris pœnam imponit vt in c.quamuis de pœn. in vj.Ana.in conſilio j.per laſ.in l.tranſigere.C.de tranſa.& per Bart.& alios in l.ſecunda.ff.de publ.iudi.& habetur in c.j.de hære.i vj.& in cle.j §.j.eo ti.c.pe.de apoſt. c nouimus,de verbo.ſign.Spe.in ti.de hære.i p in.Mathe.in p ohe.co ſtit.in prin. pen.col.verſi. ſecunda concluſio Panor.in d.c ex oīcmus ſo ij.p.no le hære.& quod ad ſecul rē non ſpectet cognitio cū ſit mere eccleſiaſt cum per Ioan.And.in Spe. in tit.de hære in addi.ſed dicit liſer.in d.conſtitutio,in conſutilem & in c.j.in verſic. contrahentium inceſtas nup.in ti.quę hnt rega. & Mathe.in d.cōſti.tm conſutilem. decimo. no.& Panor.in d.c.ad abolendam.eo.tit.ij. col.verſi.vlterius & plene in c.cum ſit generale.vij.col.verſ.aliter caſus & colum.ſi. de foro cōpet.vbi plene tractat de criminibus eccleſiaſticis & ad quem eorū ſpectet cognitio & qñ ad iudicem ſecularē & qñ non poſt gl.ibi magiſtraliter & in c.ea quę de ſtatu mona.& in c.j.in gl.publicū de offic.ordi.& per Stepha.Aufre.in repe.cle.j. de offic.ordi.v.q.& vide authē.ſi clericus, C.de epiſco.& cler.& vnde ſumitur & per Panor.in d.c.j.in d.glo.publicum inuehitur
63 cōtra Bar.in l.diuus.ff.de cuſt.reo. †Quatenus dicit ſi eccleſiaſti.tradi conuitum de hæreſi puniendum iudici laico & tēporali quod non tenetur punire niſi videat proceſſum nec tenetur ſtare diſte ſententię ſed de nouo formare poteſt proceſſum dicit ibi Panor.fore contra tex.in d.c.vt inquiſitionis §.prohibemus de hære.in vj. vbi nec ēt indirecte poteſt cognoſcere. Et no.quod licet ibi hoc teneat Bar.et in l.magiſtratibus. ff.de iuriſ.omni.iud.ſequendo Guil.de Cu. ibi per rex.in §.ſi vero crimen idem tñ tenent ibi Alber.& Bald.& Angel.Bulgo.& Pau.de Caſt.& quali leg ſte oēs hoc tenent pro communi vdicit imo.in c.j.de offi.ordi.canoniſte vero tenent contrarū per tex. illium expreſſum.in d.§.prohibemus. & Bal. in d.auth.clericus & Ang.in d.l.diuus.& in l.j.C.de exhib.reis.Salyce.in l.ea quidem. vlij.col.C.qui accuſ.non poſ.qui reſpondet ad d.§.ſi vero crimen quod ibi erat condēnandus ſecus qñ puniendus condemnatus traditur et per Archi.in c.at ſi clerici,de iu

di.& ibi etiam Deci.in fi.j.glo.ij.concluſ.et in d.c.j.qui reſpondent ad d.§.quod loquaſ in alio crimine quam mere eccleſiaſtico & Alex.in d.l.magiſtratibus & ibi Iaſ.& cęteri omnes hoc tenent cõtra Bar.plene & per Fely.in d.c.ad abolẽdam.in fi.vbi plene & Oldr.in conſi.lxxxix.& Alex.& Barba. poſt Bart.in d.l.diuus.& in d.l.magiſtratibus. Et hic amplia vt ſecularis nõ poſsit cognoſcere etiam indirecte poſt condemnationem factam per eccleſiaſticum in executione dictæ ſententię licet ſeculari tradatur puniendus iuxta.c.præſidentes de hæret.in vj.& d §.prohibemus.& d.c.ad abolendã.

64 & c.j.de hæreti.in vj. † Limita tñ niſi addendo laico nouas pœnas poteſt enim ſecularis iudex nouas pœnas ad hæc laico licet hæreſis declaratio ſpectet ad ſolum eccleſiaſticum ita Anto.de Butri.in c.cum ſit generale.de foro compe.de quo tñ Panor. ibi dubitat cum tale crimẽ ſit mere eccleſiaſticum & ad eum ſpectet cognitio & nõ ad laicum nec valebit ſtatutũ alias pœnas imponens per no.in c.ij.de cõſti.in vj.& in l. fi.ff.de iuriſ.om.iudi.facit c.ſtatutũ de hære.in vj.& tanto magis ex quo eadẽ pœna imponitur a iure canonico quę a iure ciuili & conſuetudinario vt dicit Panor.in d.c. ad abolẽdam in gl.audientia poſt Hoſtien. & Io.And.v3 pœna ignis ei cõcremationis auth.ioãnis.xv.c.& dicetur infra ſuo loco & patet in conſtitu.reg. inconſutilẽ in fi.& per Fely.in d.c.ad abolendam in fi.merito alias pœnas forte ſtatutarias nõ poſſet imponere pro prædicto tn Anto.videtur facere gl.in cle.ne romana in verſi.tolli de electione. vbi licet per pœnæ adiectionẽ lex ſuperioris tolli nõ poſsit tñ adiuuari poteſt per pœnæ impoſitionem & no.in c.ſi propter de reſti.in integr.vj.Ioan.And.in c.fin. de offic.Archi.Panor.in c.prudentiam vlt. no.in prin. de offi.deleg.Dec.in conſil.xcj. vij.colum.ver.non obſtat ſtatutum licet ergo nõ poſſet iudex laicus nouas pœnas imponere in prędiciium turis eccleſiaſtici tñ poteſt addere laico nouas pœnas dummodo nõ recedat a pœnis eccleſiaſticis ſed eaſdem imponat aliud enim eſt facere contra legem aliud præter legem vt not.Bart.in l. cum lex.ff.de fideiu.& in l.ſtipulatio iſta.§. alteri.ff.de ver.oblig.& not.q licet conſti. reg.inconſutilem dicter officiales ſeculares poſſe procedere & pœnam ignis imponere tñ illa conſtitu. fuit ante d.c.vt inquiſitionis §.prohibemus.cũ ibi fiat mentio de cõditore.d.conſtitu.Federi.impera.de ſtat.cõ tra lib.eccleſ.§.gazaro cum ſeq. licet ergo forte ante d.c.iudex ſecularis potuiſſet ꝓcedere & punire tñ hodie non poteſt per d. §.prohibemus.& etiam pœn. reg.incip.itẽ ſtatutmus quod officiales ſeculares edictũ in plant ſancti Marti.per regem Carol.primum prohibentur iudices ſeculares intromitti in crimine eccleſiaſtico de quo ẽt per Mathe.in conſtit. mateſtan noſtri.ij.no.vel intellige vt per Mathe.in d.conſti.inconſutilem in gl.per officiales quod no.ad ea quę traduntur poſt glo.per Panor.in d.c.cum ſit generale de crimĩibus eccleſiaſticis ut pro illis puniendis non ſe intromittat iudex ſecularis per d.c.& per cõſti.mateſtati noſtre nullo tñ caſu & in conſtitu. multe leges no. Cumq; huius criminis cognitio ad eccleſiaſticum ſpectet horum alij ordinarij dicũtur alij delegati.horum autẽ alij a ſede apoſtolica alij ab ordinario dicuntur delegati.

65 † Ordinarij dicuntur epiſcopi dioceſani vt in clementi.j.§.j.de hæreti. & ibi per Card.& c.per hoc eo.tit.in vj. & in cap.ad abolendam, eo.& in c.excommunicamus in fi.eo.vbi Fely.pe.col.ver.no.ex fi.et hoc tam contra clericos q̃ contra laicos & etiã contra exemptos contra quos eps dicit ordinarius ſecundum Hoſti.in d.c.ad abolendam & hoc quia habet generalem iuriſdictionem & morte delegantis aut delegati non extinguitur talis iuriſdictio ſicut in delegata c.gratum.de offi.deleg.Ioan.And.vero in d.c.tenet contra Hoſt.q̃ contra exemptos dicatur epiſcopus delegatus non ordinarius vt ibi dicit text. & licet morte alterutrius non extinguatur iuriſdictio tñ illud eſt quia delegatio ibi non dicitur fieri a papa ſed a ſede apoſtolica quæ nunquam moritur.c.ſi gratioſe de reſcrip.in vj.item non fit perſone ſed dignitati quæ nunquã moritur c.q̃m abbas de offic.delega.ideo in ſucceſſorem tranſit & ideo infert q̃ ſi contingerit appellari a tali epo ad papam appellatur & etiam ita tenet Panor.in d.c.in gl. fin.& Fely.ibi.ij.col. ver.no.q̃ procedetur & idem ſentire vr gl.in d.c.per hoc.in ver.

66 delegata. †¦Sede aũt vacante aut quali vt dicit glo.in cle.j.§.j.de hære. capitulum dicit ordinarius iudex & de hæreſi cognoſcet vt dicit text.in d.c.ad abolendam.& in d.cle.j.§.j.eo.non autem cognoſcet capitulum de hæreſi contra exemptos de quibus in d.c.cũ epo concedatur talis cognitio iure ſpeciali & in tali iure non ſuccedit capitulum vt no.in c.verum de foro compet.& Fely.in c.cum omnes.iiij.col.de conſtitu.&

Panor.in c.cum omni de maior.& obed.& in c.scriptum de electio.& in c.at si clerici. §.de adulterijs,de iudi.loan.tñ monach.tenet oppositum. Panor.autem in d,c.ad abolend m in fi.tenet cum loan.And.per d.c. verum intellige tñ q̃ episcopus & capitulũ possunt cognoscere tanquam ordinarij qñ crimen hæresis & factum clarum est & determinatum a iure secus tñ vbi dubiũ esset tunc in dubia hæresi non cognoscit episcopus nec capitulum sed ad papam quæstio remittitur decidenda.xxxiij.q.j.ca.quottes.& c.maiores de pactis, & vide Panor.in d.ca.

67 ad abolendam.ij.no. † Delegati vero dicuntur aut a iure aut a sede apostolica aut ab episcopo delegati a iure dicuntur episcopi contra exemptos ab eorum iurisdictione qui priuilegium habent a sede apostolica ne cognoscatur ab alij q̃ ab eadem sede tunc tale priuilegium non habebit locum in crimine hæresis nam tales exempti ab eo cognosci possunt nõ obstãte priuilegio & tunc ei dicuntur delegati a iure vt dicitur in d.c.ad abolendam in fi.ibi tãquam a sede apostolica delegatis sic & in c. in refregabili.§.cæterũ.de offi.ordi.vide gl. in d.c.ad abolendam.in ver.delegatis & in c pro hoc.in ver.delegata de hære.in vj.& sic no.casum in quo propter criminis immanitatem committitur priuilegium & ibi glo. in d.ver.delegatis ponit qñ propter delictũ priuilegiũ amittatur vide tñ in c.j.de priuile.in vj.& in c.ff.de foro compe.vbi per Panor.& Bal.& alios in authẽ.qua prouincia.C.vbi de crim.agi opor.delegati vero ab homine & a sede apostolica qñ delegãtur ei vt habetur in d.c.per hoc vs qñ papa expresse committit causam & delegat eĩ non tñ monendo ad fuũ officiũ exercendum cum tunc delegare non diceretur.c.licet & c.graue. de offi.delega.nor.gl.in d.c. per hoc in ver.delegata,& operabitur talis delegatio q̃ non impeditur exercitium talis iurisditionis quia eps procedere posset per generalem delegationem factam alij ab apostolica sede sed vterq; procedere potest diuisum aut communiter & processus cõmunicandi tum & per vtroq; simul sententia proferenda est si conuenerint alias apostolice sedi remittenda erit quæstio & processus ita tamẽ q̃ ipse delegatus eps obseruet modum procedendi quem & hæretice prauitatis inquisitores obseruare debẽt per iura communia & speciales cõcessiones & ordinationes pontificis ita dicitur in d.ca. per hoc.dic tñ vt in extrauaganti Boni.incip.ex eo q̃ quędam nouella, qñ delegãtur alij non diocesani generaliter in prouincia aliqua ciuitate vel diocesi talis dicitur inquisitor hæretice prauitatis de cuius officio &

68 potestate differendum est. † Et primo q̃ inquisitor iste hæretice prauitatis nõ potest esse minor xl.annis vt in cle.ij.in princi.de hære,qui tñ annus sufficit esse inceptus licet non completus vt ibi per Card.& gl.& si detur minor non vs & dans punitur vt ibi in fi.per gl.& Card in ver.committi.& tunc talis inquisitor delegatam dicitur habere iurisdictionem non ordinariam sicut eps immo specialem & limitatam vt plene prosequitur Dec.in consil.cxxxvij.iij.colum.versi.ij.principaliter.dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum siue in prouincia,siue in ciuitate siue in diocesi & extraordinetur & hoc per tex.et loan.And.in d. c. per hoc de hære,in vj.& probatur arguẽdo a speciali de c.ne aliqui de hære,in vj. iuncto c.ij.de offi.delega. in vj.& per gl.in cle.ij.ver.eorum commissarijs de hære.& hoc tenet Panor.in c.cum i.& a.ij.col.in gl. iij.de re iudi.& in c.ff.pen.col.verific.venio ad ij.eo.ti.de re iudi.& in c.excõicamus.in fi.de hære.ij.Card.in cle.j.ij.oppo.de hære.

69 & in §.quia.ij.q. † Et dicit Panor.in d. c.ff.q̃ fauore fidei tales inquisitores habent iurisdictionem in solidum & separatim procedere possunt qñ plures sunt licet in alijs sit secus vt ibi prosequitur & vide Panor. in d.c.causam.j.colum.de resti.spolia.talis enim inquisitores inuenti sunt ad augmentum fidei & extirpationem errorum vt in cle.j.& ibi Card.in prin.de hære.ideo spe-

70 cialia eis concessa sunt. † Notandũ est et q̃ licet isti talem habeant iurisdictionem et in diocesi alicuius ordinarij & eĩ tñ tales inquisitores nõ dicuntur habere iurisdictionem priuatiue quia etiã eĩ procedere possunt aut capitulũ sede vacante iuxta d.cle. j.& d.c.ad abolendam de hære.sed dicũtur habere iurisdictionem cumulatiue vt habet in d.c.per hoc de hære.in vj.& per Fely.in d.c.ad abolendam.j.col.ver.no.epos dummodo processus inuicem cõtur & vtroq; voto sententia proferatur in procedendo tñ locus erit prçuentioni vt ibi dicitur in d.c.per hoc & vide cle.j..§.eo.vbi q. libet sine altero dũmodo q̃ ambo interueniãt in sententiando & condemnando alias

71 nulla erit condemnatio vt ibi. † Citantibus tñ ambobus inquisitor proponẽdus est ex quo delegatus c,sane. el ij.de offi.deleg. & c.fiuduisti,eo,sic & c,vt commissi de hç-

re.in vj.nisi & ipse eps vt delegatus citaret iuxta d.c.ad abolēdam in fi.qñ contra exēptos & hoc infert Ana. in d.c.excōicamus quod si vltra ordinarium sint alij officiales in certo genere causæ quod ordinarie potestati non præiudicarent de quo per Bald.in auth.habita.C.ne fili.pro pa.& in l.j §.vbi autem.C de cadu.tol.Saly.in l.fi.C.de iuris. om.iudi.Panor.in c.cæterum.ij.col.de iudi. Areti.in consi.x.per Felyn.in d.c.excōicamus pen.col.versi.no.ex fin.epm esse secus tamē si in aliqua causa specialiter fuisset delegatus quis tūc præiudicaret ordinarie po
72 testati vt per gl.j. in d.c.per hoc. †In præmissis aūt querēdum est ex quo per d.c.per hoc.& per d.cle.j.§.j.de hære.statuat quod vterq; procedere possit ad inquirendum citandum realiter et personaliter dum tamen quod vterq; interueniat in condemnatione fienda contra hæreticum alias nulla reddit sententia,idem in tormētis inferendis & inquisitionibus & incarcere artando & alias vt in d.cle.j.per quā aliquid vltra d.ca.per hoc statuitur v3 circa interuētum personarum in prędictis condemnatione & tortura cum per illud c.vterq; solus & de per se poterat condemnare licet debebant ad inuicē processus cōicare & id quod dicitur de episcopo & de capitulo sede vacante intelligitur vt in d.clemen.j.dicitur an ergo ex quo vterq; in condemnando interuenire debet ita ēt in absoluendo an vero vterque solus possit absoluere quæstio est disputabilis' & gl.in d.cle.j.in versi.cōtra eos tenet quemlibet solum posse absoluere cum a iure veteri non receditur nisi quatenus expresse cautum reperitur.l.præcipimus.C.de appell.l. sancimus.C.de testamen.sed olim & hodie vterq; poterat solus inquirere per d.cle.j. & de iure veteri per d.c.per hoc solus cognoscebat & solus pronunciabat licet cōicare tenebatur processum vt dicit gl.in d. clemen.ver.ad sententiam & hodie in mattatum reperitur im̄ in condemnando ergo in absoluendo cum expresse nō dicatur solus pronunciat cum ius antiquum non immutetur faci.c.statutum de elec.in vj.& no. in c pręceptis.xij.dist.ij.iij.q.vj.c.accusatus videndus text.in c.inferior.xij.dist.& l.iij. ff.de re iudi.& l.nemo.ff.de reg.iur.& c.cū inferior.de maio.& obed.concessa enim potestate cōdemnandi & absoluendi potestas non denegatur cum ergo tale ius nō immutetur ergo stare non prohibetur quo minus non possit absoluere quæstio ista plene disputatur per Ciuilistas in rub.ff.de acquirē. poss.in materia connexitatis contrariorū & correlatiuorum magis vr̄ opinio cōis gl.in d.cle.quam ibi sequuntur Paul.de Eleaza. Lapus Cardi.Imo.& Panor.mouentur potissime ex quo non semper ad paria iudicātur absolutio, & cōdemnatio cum qñq; absolui possit licet non cōdemnari vt ibi per eos nonnullas alias rationes assignat Ias.in d.rub.qui plene tradit disputādo in l.iij.ff. de re iudi.& concludit cum d.gl.& sequacibus & Deci.ēt late prosequitur & tandem residet cum opi.d.gl.in l.nemo.ff.de reg.iuris contra tñ dictum glo.tenent ibi Stepha. Verce.& Pet.de Ancha.in d.cle.j.moti potissime quia ēt in correctorijs locum habet regula correlatiuorum maxime stante idētitate rationis vt per Ias.in l.fi.C.de indict. vidui.tollen.cum tunc passiua dicatur extēsio quæ ēt in exorbitantibus et correctorijs admitti solent vt plene per Aretin. Soci.& nouissime per Herma.in d.rub.qui vidētur sequi opi.Pe.contra d.gl.& etiam eā sequi videtur Fely.in c.iij.de re iudi.dicens. parem rationem esse in materia d.cle.cōdemnare & absoluere cum fauorem fidei & respiciat & ideo ex hac ratione refert vidisse Ioan.And.in d.cle.j.in quadam apostilla tenere contra.d.gl.& contra se ipsum allegantur potissime.l.solet.ff.de offi.procōsul. inducta vt per Soci.in dicta rubrica ex qua colligi videtur quod ex quo legatus ille nō habebat potestatem condēnandi quod nec etiam habet absoluendi & si condemnandi habuisset potestatem & absoluendi habuisset & sic absolutio ab ipsa condemnatione deponere videtur, & tanquam quid connexum condemnationi vbi ergo datur hæc, & illa datur, & econtra vbi prohibetur,et illa prohibita censetur allegatur etiam ratio nam in correctorijs arguitur de reo ad actorem, vt no.videtur per gl.in clemen.sepe.versi.voluit.de verb.sig.sed condemnatio ad actorem spectat absolutio vero ad reum, & de vno infertur ad alium ēt in correctorijs ergo statutum in d.cle.j.circa condemnationem statutum censetur circa absolutionem allegatur ēt alia ratio nam in materia odiosa procedit arg.de condemnatione ad absolutionem, & ideo præscripta potestate condemnandi & absoluendi præscripta censetur secundum Inno.in c.dilecto.de offi.Archi.Bald.& alios in l.imperium.ff.de iuris.om.iudi.iunctis dictis Bart. in l.j.§.si quis hoc.ff.de itin.act.pri.strictior enim fit interpretatio in præscriptione iuri quam in statutis,& licet Herma.conetur in

d,rub,ostendere nouis & omnibus,tamē ad idem tendunt rationes ille cum alijs p Areti,& Soci,cum dicant illud esse ex identitate rationis fauore fidei quæ ita militant in condemnando sicut in absoluendo,& licet dicat ēt absolutionem venire ex quadā cōsequentia,& indiuiduitate iuxta doct Bar. in l.grece,§.illud,ff.de fideiusso,tamen non benedicit nec se confert talis ratio.cū Bar. consideret dependentiam per principale, & accessorium ad idē principale, & eo respectu dicit indiuiduum absolutio aūt ad condemnationem hmōi non consideratur sed potius ex vi ex propria significatione & natura correlatiuorum, vt vno præsupposito,& aliud presupponi censeatur ex quadā necessitate l.j.C.de cupresis, & d.l.fi.C.de indic.vidui.tol,sicut de patre & filio dicit, nam filius non esset nisi fuerit pater & ecōtra vxor.& vir actor & reus emptio & vēditio & similia,ideo magis stringit ceterorū ratio in natura correlatiui fundata quā circa dependentiam conari sunt per alia verba idem & eidem adducere rationes,Areti. Soci. tenendum tamen puto cōem canonistarum opinionem,& gl.in d.cle.j.vt in absoluendo non extendatur d.cle.j.vltra rationes modernorum ab identitate rationis cessante cum fauorabilior sit absolutio quā condemnatio & per reddutum ad ius antiquum & conseruationem eiusdem per not. in c.statutum,de præben. in vj.cum allega. per Moder.in d.l.ij,& in d.l.nemo.& in d. rub,& per d.l.fi.§.adeo.C,vbi sena,vel clari.vbi absolutio non denegatur licet condēnatio denegetur quo ad illas personas per quem tex.alias ēt dicebat Mari de Cara.in consil,vt vniuersis.j.lib,q licet barones & milites regni cōdemnandi essent per pares & non per iustitiarios tñ p eos absolui possunt absque parium consilio & interuentu positiū gl. martini fuit introductum quoddam capitulum reg.per regem Caro. primū quod incip,item statuimus q sine condēnetur siue absoluantur pares adesse debēt per quod non cadit exitatio quo ad eos potest tamen assignari ratio q absolui possit inquisitus ab alterutro iuxta cōem sentētiam nam dispositio d.clem.emanauit duplici ratione & causa vt ex ea collegi vī prima ,propter excessus,& grauamina solita inferri p tales inquisitores in subditos & fideles vt colligi vī ex preambulo & principio d.clem.j.ibi multorum querela sedis apostolice pulsauit auditum & ibi dum sub pretextu specie grauantur inno,xij,cedat infidelium detrimentum est quibus verbis deprehendi videtur emanatam ad compescendos excessus ipsorum inquisitorum contra fideles fortasse odio prece aut corruptione aliorū nonnulli fideles grauabantur & condemnabantur aut alie fiebant extorsiones,vt dicit clemen. nolentes de hæreticis tam circa videlicet cōdemnationes q circa torturas & carcerationes ideo fuit per sedem apostolicam prouisum q circa istos actus vt irreparabiles artioris carceris tormentorum illationis & sententiæ cōdemnatorie probationis interueniat diocesanus & econtra inquisitor vt metu & interuentu vtriusq; subditi non grauentur vt dicitur ēt in fin.§.verum quia d.cle.& ideo sequitur in.§.j.propter quod ad dei.& sequētia ex quo sequitur q d.clementi.vī emanata quodammodo potius in fauorem inquisiti vt interueniat vterq; iudicum merito cum cessat ratio dubitationis in absolutione & ratio grauaminis & potius inducta in eius fauorem videatur in fui odium retorqueri nō debet.l.quod fauore, C.de legi,& sentire vī Bald.in d.l.fi.C.vbi sena.vel clar.cessante ergo ratione d.clem. cessare videntur.& rationes in contrarium oppugnantes Mod.in d.locis. & nbr,ij.ratio summi vī ex eadem clem,j.§.j.ibi propter quod ad Dei gloriam & augmentū fidei ex quo colligitur ēt d.cle.j.emanatā ad augmentum fidei quod tñ augmentū cessare videtur in absolnendo, nam fides nō ita augeri videtur absoluendo sicut condemnādo & procedendo,nam condemnando pœna infligitur contra fidem sententem & cæteris tranſit in exemplum,& terror cæteris inducitur fidelibus vt a fide non discedant, argu.l.aut facta.§.ff.ff.de pœnis.l.j. C,ad l. iul.repe.l.j. C,de preci.impe.offer,no.gl. in extrauagan.qm qui sint reb.in versi.exemplum.nec aliquid cōtra eam assentirent ex quo augmentum fidei clare scit quod cessare videtur in absoluendo cum ergo cesset rationis identitas & diuersitas vigeat legitur q & legis dispositio cessare videatur l.quamuis.§.adigere.ff de iure pa.l.genera liter.C,de epif,& cler.c.cessante.de appell. ex quibus vnico verbo patet ad obiecta responsio vt procedant stante identitate rationis quæ cessat in terminis dicta clem.j.& gl.& ad l.solent, & d.l.nemo.respondēdum est vt Moderni respondent in d.l.ij,& Panor.in d.cle.j.vt procedant in casu defectus iurisdictionis & potestatis ja iure prohibite & non concesse tñ capitulo li non datur cōdemnatio nec absolutio at in casu d.clemē.

non

non negabatur iurisdictio & potestas pœni tus condemnandi sed cum illa qualitate negabatur videlicet nõ cum interuentu vtriusq; eo vero interueniente concedebat̃ meritio non arguendum erit ex totali defectu iurisdictionis ad qualificatam, & limitatam vt in dicta clem. vel aliter intelligendo verbum accusari in d.l. solent. videlicet ꝙ stet proprie vt gl. ibi sentire videtur in versi. liberet contra inductionem Soci. in d. rubri. intelligẽtis accusationem effectualem secuta videlicet condẽnatione licet fortasse quo ad rationes superius inductas in intellectu d. cle. dici posset ꝙ ille rationes ex quibus emanauit d. clemẽ. non sint finales rationes, sed potius impulsiue ex quibus arguere nõ licet vt plene Ias. in d l. fi. C. de ind. vid tol. & in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. in materia extensionis cogitandum tamen est circa præmissa ex quo Ioan. Andr. in d. cle. j. vt refert Fely. in d. c. iij. de re iud. in apost. sentit & tenet contra d. gl. in d. cle. considerando identitatem & paritatem rationis vz fauoris fidei qui ita complectit̃ in absoluendo sicut in cõdemnando, & deprehendi videtur ex d. cle. j. §. j. ibi negocium huiusmodi eo prosperetur felicius & in §. fi. ibi procedere commisserũt vbi fuerit ꝓcedendum ex quibus sumi videtur fauore fidei emanatam, maxima tñ est authoritas ipsius Ioan. Andr. in materia iuris canonici de cuius autho. Cardi. plene in prohe. clem. & plenissime Curt. in consi j. & ex fonte iuris eius opiniones emanasse referunt doct. & miram ingenij grauitatem fouisse ad in-
73 quisitoris officium reuertamur. †Qualiter igitur se habere debet ipse & eius officiales circa officij executionem dic vt in d. cle. j. & ij de hære. & in c. vt officium. & in c. vt inquisitionis. de hære. in vj. & c. vt cõmissi. eo vbi de pœnis extorsionum & grauaminum per eosdem inquisitores et de pœna impedientium officiũ inquisitoris & famulo inquisitoris offenso et cõcessione portationis armorum, & de iuramento pręstando per notarium actorum & an habere debet salarium per Cardi. in d. cle. j. §. notarij.
74 & in d. cle. ij. §. notarij. eo. † Prohibẽtur autem tales inquisitores procedere contra episcopos de hęretica prauitate non obstante ꝙ commissio data a papa fuerit generalis quantuncunq; nam in tali generali commissione nõ comprehenduntur epi nisi specialiter in tali commissione exprimãtur & hoc ex prærogatiua talium episcopor vt [illegible] in vj. be ne tamẽ ipsi inquisitores si viderint aut intellexerint epos tali crimine diffamatos denunciare & referre debent sedi apostolice ita traditur & dicitur in c. inquisitores. de hære. in vj. & per Panor. in c. excõicamus. in fi. de hære. in simili facit d. c. quia periculosum. vbi nõ possunt excommunicari nec
75 supponi interdicto & excõicationi. †Item prohibentur cognoscere de sortilegijs nisi manifestam saperent hæresim alias si nõ ita manifeste non cognoscunt ipsi nec cognoscere possunt an sapiant hæresim licet possint an sapiant manifeste vt not. in c. fin. de offi. deleg. in vj. ita habetur in c. accusatus. §. sane. de hæret. in vj. & Panor. in c. j. in fi. de sortileg. Mathe. in d. consti. inconsutilem
76 xvj. no. j q. & supra fuit dictũ. †Itẽ prohibetur cognoscere super crimine vsurarum vel in foro pœnitentiali cogendo vsurariũ ad earum restitutione dic vt per Fely. in d. c. excõicamus. in prin. iiij. colũ. versi. vtrum autem de crimine vsurarum. de hære. Bal. in c. j. §. ad hoc. ij. col de pa. iur. fir. & in c. j. §. similiter. j. col. de controuer. inuest. Soci. in consi. ccxix. ver. confirmatur etiam. ij. vo
77 lumi. † Item prohibetur carcerare acriter tormentare & pronunciare hæreticum absq; interuentum epi aut sede vacante capituli vt traditur in d. cle. j. requisito tamen vtroq; infra octo dies & ibi vide per Card. in xvj. & seq. q & ibi quid si discordent & vide in d. c. per hoc. de hære. in vj. & per Fely. in c. cum non ab homine. ij. col. versi. tertio. de iudi. & in d. c. excõmunicamus. in fi.
78 † Et quot monitiones tunc requirãtur in interuentu vtriusq; et an vnica sufficiat, dic vt per gl. in d. cle. j. & Card. ibi in xviij. q. et per quem debet fieri ista monitio & an sufficiat per nuncium aut epistolam per Card.
79 ibi. xx. q. † Item prohibentur pœnas pecuniarias imponere hæreticis ex quo hæreticorũ bona ipso iure in ecclesiam sunt confiscata, vt in c. cum secundum leges. de hære. in vj. glo. & Cardi. in cle. ij. §. j. de hæret. & in clemen. fi. §. fi. eo. & in c. vergentis. de hære. & in dicta constit. inconsutilem. & in d. c. excommunicamus. eo. & vide in clem. fina. §. fin. per Cardi. & ibi in fin. ꝙ possunt dummodo pœnam pecuniariam distribuãt in pauperes non sibi nec officio suo applicando nisi ex causa necessitatis, & illud faciant in pœnitentiã inquisiti redeuntis non autem pertinacis an autem inquisitores habeant iurisdictionem in alio crimine procedente ex hæresi dic vt per Are. in consilio
80 lxxxiij. †Item prohibetur inquisitor ꝓ-

cedere contra diffamatum ex fola diffama
tione fi aliter non conſtat ſaltim per vnum
teſtem Card.in clemen.j §.pen.& clemẽ.ij.
.§.ſt.ij.q.et in fi.q.eo.contrariũ tamẽ dicitur
in cap.vt officium.in princ.eo.in vj.limita
mili prius abiuratlet hęreſim nam poſtea ex
leui ſuſpitione punitur grauiter.vt in cap.
accuſatur.in principio de hæreticis in vj.
81 †Item prohibetur retinere meliorамen
ta emptoribus bonorum hæreticorũ aliena
torum quando reuocat alienata vt per Bal.
in.l.ſi.§.ſi.C.com.de lega.cũ reſtituere emp
toribus teneatur.item non poteſt retinere
precium e nptoribus ſed eis tenetur reſt i re
re dummodo fuerit conuerſum in vtilitatẽ
venditoris,& non aliter per Bar.in.l.iij.ff.
de his que i fra.cred.& in.l.chirographis.§.
ſi ff.de admini.tuto.Cyn.in.l.fin.C.ad.l.iul.
maieſta.laſ.plene in.§.item ſi quis in frau
dem.inſti.de actio.col.xxij.in verſi.glo.ma
gna,& ibi an teneatur ipſe inquiſitor ſolue
re preciũ vẽditori rei alicuius ipſi hęretico
82 †Item prohibetur inquiſitor tollere de
fenſiones inquiſito de hæreſi & exceptio
nes ei competentes cũ eas admittere debet
nec poteſt tollere dic vt p docto.poſt Arch.
in.c.exibita.de iud.Item prohibetur ꝓcede
re contra abiurantem hæreſim nõ obſtante
ꝙ pœnitentiam non ægerit,vt per Card.in
conſi.ij.de hęre.Dec.plene in conſi.cxxxvij.
83 in princ.ij.& iij.col. †Item non poteſt ꝓ
cedere inquiſitor gnalis contra eum contra
quẽ ꝓceſſit ſpectalis inquiſitor datus a ſum
mo pontifice,vt dicit Dec.in.d.cõſi.ij.col.
verſiculo non obſtat.cũ papa cauſam com
mittendo videtur ad ſe aduocare,& inferio
ribus poteſtas procedendi eſt interdicta cap.
ad noſtrum,de appella.& per cap.ſtuduiſti.
de offi.deleg.& glo.in cap.per hoc de hęre.
in vj.cum allegatis per Dect.ibi.iij.colum.
84 †Verſa autem vice inquiſitor poteſt ꝓ
cedere & inquirere de omnibus ſpeciebus
hæreſis de quibus ſupra præter in caſibus
ſupra proxime,& in dicta clem.ff.in fi.vbi
ſupra illis erroribus cognoſcit , & per Bal.
85 in.l.nemo.in fi.C.de ſum. trı. †Itẽ poteſt
procedere contra quaſcũq; perſonas laicas
& eccleſiaſticas etiam exemptas,& priui -
legiatas , ita dicit textus in capitulo vt no
ſtrum.§.denique de hæretic , in ſexto & in
dicto.c.ad abolendam in fine & ibidem per
Felynum.i.colum.verſicu.vltimo no . vide
in.c.accuſatus in fi.de hær.in vj.vbi contra
religioſos præterquam contra epiſcopũ vt
86 in.c.inq uſitores.eo.in vj. †Item inq ti
tor poteſt procedere , & inquirere etiam
dioceſano,& epiſcopo non requiſito citare
& etiam carcerare poteſt dummodo nõ ad
arctiores carceres & ad tormenta proceda
tur dicitur in d.c.per hoc eod.in.vj.& in.d.
87 clem.j.§.j.& ibi per Card.eo. †Item pœ
dictas perſonas puntre poteſt etiam ex ſola
mentis cogitatione licet ſigna hæreſis non
probentur confeſſione tamen ipſarum , vt
dicit Bald.in.l.ſi quis non dicam rapere.ij.
88 & vij col.C.de epiſ.& cler. †Item proce
dere poteſt cõtra vſurarios vt eos cogat ad
rei reſtitutionem tantũ non contra eos puni
endos vt per Bald.in c.j §.ad hec de pa.tur.
fir.ij.col.Ioan.mona.in.c.accuſatus de hær.
in.vj.Felyn.in.c.excõmunicamus, ij.col.de
hęre.item poteſt bona per hęreticũ aliena
ta reuocare reſtituto tamen precio vt ſupra
89 dictum eſt. †Item poteſt procedere cõtra
impedientem iudæum baptizari & contra
Chriſtianũ ꝙ fiat iudæus & contra iudæum
baptiza um rei erſum ad iudaiſmum & cõ
tra iudęum inducentẽ Chriſtianum ad iuda
iſmum.ſic vt p r Card in.d.clem.ij.§.j.de
hæret.& v de text.in.c.contra Chriſtianos
de hære.in vj.& in conſi reg.apoſtantes de
apoſta.Item punir poteſt d centem aliquid
contra fidem licet iocoſe dum tamen nõ vt
hæreticũ punire nin in dicto preſiſtat,vt ſi
dixerit ſe hal iturũ vxorẽ in alio ſeculo &
alia verba proferat iocoſe vt per Card.in
90 d.clemen.j.§.nos de ſum.trı. †Item põt
concedere vſum & portationem armorum,
vt ſi dominus temporalis impediret cũ pu
nire vt turbatorem Card.in clem.ij.§.por
ro.de hære.dum tamen non excedat meſã.
91 d.§.porro. †Item proceditur contra iu
dæum receptantem Chriſtianum apoſtatã
vel iudæum purum chriſtianũ ementem &
circuncidentem vel chriſtianam accipiat et
faciat eã iudaizare & eã accipiat in vxorẽ
vel contra ementem Chriſtianum & reuen
dentẽ contra.l.j.C.ne chriſtia.man.vel con
tra iudæos crucifigentes Agnũ in die vene
ris ſancti de quibus per Old.in cõſi.xxxvj.
plene.Item recipere poteſt teſtes etiã facta
publicatione in cauſa,vt per Marſilium in
practica in.§.ſequens queſtio.& etiam non
citata parte,vt in.l.de vnoquoq;.ff.de re iu
dicata.vbi per Marſilium: & infra dicetur.
92 †Item inquiſitor poteſt ſubdelegare, vt
in clemen.j.§.verum de hæretic . & clemẽ.
ij. §.j.eo.& bi per Card.poſt glo.& p eun
dem in clemen.j §.& quia.ij.qo. Alexan.in
l.more.j col.ff.de iuriſdictione om
nium iudicum & etiam in fine.dic.ꝙ po
te Vicarius Epiſcopi fuere & vide gloſ.in di

cta glos j.in versicu.ipsorum commissarijs. Item procedere potest etiam mortuo constituente speciale crimen vt mortuo mandante iurisdictio non finiatur fauore fidei vt expressum est in capitu.i e al qui.de hæret.in sexto.A gel.Paul.Alexan.Iason. & alij in d cta.l more. que iuncta legitur cum.l.&
93 quia.ff.de iurisd.omni.iudi. †Item possunt cogere officiales laicos ad auxilium, & brachium prestandum seculare imparciendum sub pœna vt in cap.vt inquisitionis.& cap.vt commissi.de hæreticis.in sexto & in cap.præsidentes, & in capit.accusantes.§.deniq; eod.& in clemen.ij.eod. & in cap.ad abolendam & in.c.excommunicamus eo.& ibi per Panormitanum, & Felynum,& per Matthe.in prohemio constitutionū regn.in princi.Et potest puniri impedientes officium inquisitionis cap.vt officium,& cap.vt commissi. eodem in sexto.Item potest tollere omnia statuta & consuetudines impedientes officium inquisitoris, vt in capitu.statutum.de hæreti. in vj. Item potest inquirere post quinquennium a morte hæretici vt eius memoria damnetur de quo per glo.in.d.cap.accusatus eod. in.vj.& in capit.ij.de prescrip.in vj Panormi.& Feli.in cap.cum a nobis de prescrip. & dicetur infra. Item potest cogere hæredes inquisiti de receptatione & fauore præstitis hæretico qui promisit sub obligatione bonorum inquisitori agere pœnitentiā tamen ante per actam mortuus sit accipere a dictis hęredibus bona & pœnitentiam exequi,vt dicit tex.in.d.cap.accusatus.§.si vero pro his de hære.in vj.Itē procedere possunt contra blasfemantes Deum & sanctos dummodo moniti sint effecti incorrigibiles Matth.in constitut.inconsutilem.in glo. in ver.diuine maiestatis.Itē procedere possunt cum testibus excommunicatis socijs et particibus criminis,& alios defectus habētibus vt traditur in capitu.in fidei fauorem de hæret.in vj. Item absoluere & liberare possunt tales infamatos,aut de hæresi conuictos. vt dicitur in cap.super eo.& in capitu vt officium.§.i.de here.in vj.in cap.ad abolendam.eo.& in constitutio.inconsutilem & in cap.accusatus.eo.in vj.Item potest excommunicare & priuare officio prædicationis impedientes prædicatores congregationem circa inquisitionem, vt in dicto capitulo accusatus §.compescendi. Itē potest prosequi hæreticum confugiētem in alia prouincia vel venientem de alia prouincia in prouinciam inquisitores,& etiam pœnam commutare & priuate promotos a diocesano beneficijs cum interuentu diocesanorum, & etiam accipiendi libros, & processus inquisitionum per alios forte factos de quibus in text. & glos.dicto capit. vt commissi vobis. Item procedere possunt simpliciter summarie & de plano sine strepitu & figura iudicij, & etiam testibus non publicatis timore existente, & periculo in testium persona adhibitis tamen doctoribus peritis & religiosis, vt dicitur in capitu.fina.de hæreticis in sexto.Item procedunt contra relapsos in hæresi post ab iuratam hęresim per quatuor illos modos de quibus in.d.cap.accusatus.& in.d.capit.ad abolendam. Item procedere possunt testibus periuris vt in.d.cap.accusatus.§.licet, vbi not.fauore fidei vt ibi dicit glos.

94 †Et not.de istis inquisitoribus ꝙ si sunt plures in vna prouincia habent insolidum iurisdictionem & dicuntur delegati ad vniuersitatem causarum,vt not.in cap.per hoc & in cap.nec aliqui.de hære.in vj.Ioan.andre.in cap.fin.de re iudica.in vj.non tamen vt ab omnibus puniatur sed ab vno,vt per Ange.in.l.si pluribus.in fine.ff.de leg.j post Petrum de suza.in.l si quis postea.ff.de iudic.c.vt officium de hæreti.in sexto.

95 †Not. tamen ꝙ si isti inquisitores male versentur in eorum officio corrumpēdo se & alia grauamina inferendo possunt ab officio remoueri a prælatis tamen prouincialibus licet ab eis non habeant iurisdictionē eis vero negligētibus ordinarij deferre debent sedi apostolice, non tamen amouere possunt, ita dicit text. in clem.nolentes.§. notarij sed & preced.de hæretic.& ibi per glo.& Cardi.& in clem.ij.ix.q.de rescript. & ibi in fi.d.§.notarij. dicit ꝙ licet prælati hos amouere possint tamen nō possunt eos corrigere, vt ibi glos.in versicu. teneantur. & de pœnis istorum, vt in cle.j § fin. de hæretic.& d.§.notarij, & vltra illas pœnas criminaliter etiam puniri possunt, vt per Baldus in.l.sciuerint.de excusat. tuto. & post eum habetur per apostil. dum alle-
96 gat dicit clemen.j. †Quandoq; vero isti inquisitores delegantur ab episcopo & sede vacante capitulo & dicuntur eorum delegati, & etiam possunt inquirere & procedere contra hæreticos sicut & alij inquisitores, vt habetur in. d. clemen.j §.j. &.§.verum ibi eius. & in c.fin.§.tubemus ibi eo absente eius vicario de hęre.in vj.& vide glo.in d.clemen.in versic.consensum.

97 †Viso qui inquirere & procedere pos-

sunt & eorũ officio,& potestate modo con
tra quos inquiri & ꝓcedi possit videamus,
& sic de secundo.Circa igitur secundum di
cendum est ꝙ quilibet de hæresi inquiri &
accusari potest ẽt religiose persone,& sacer
dotes.c.ad abolendam.de hære.& c.accusa
tus.in fi.eo.in vj.& ẽt exempte persone &
priuilegiate.c. vt officium inquisitionis.§.
deniq;.de hære.in vj.& c.excõicamus.eod.
etiam ep̃s.vt in c.inquisitores.de hæreti.in
vj.& ibi no.gl.apostolice,quando speciali-
ter committitur inquisitoribus in eorũ lite
ris,immo tales acrius & grauius puniendi
sunt, vt dicit text.in d.ca.accusatus in fine.

98 †Etiam imperator de hæresi puniri põt & deponi vt dicitur de Federico imperato re qui fuit ob hæresim,& alia crimina depo situs vt traditur in c.ad apostolice.in versi. de hæresi.& ibi gl eo, verbo de re iudic.in vj.& in c.vt inquisitionis officium.ibi tunc in deuotionem ecclesiæ existentem, & ibi in gl.in versi.tunc de hære in vj.& gl.in c. si papa.xl.dist. dic & intellige vt per Bart. & Bal.in l.fi.C.de legi.ꝙ depont potest per solum papam,& non per alium.xxvj.q.vj.c. alius.no.glo.in d.c.ad apostolice.& cle.j.§. fi.& ibi Cardi.de iureiuran.in fi.Alex.post Bar.in l.j.§.j.ff.de requi.reis.licet gl.et Bal. in c.j.viti.col.si inter do.& vassal.lis ori. & Bart.& Guil.in l.non ambigitur.ff.de legi. & in l.sed & reprobari.in prin.ff.de excus. tuto,dicant deponi posse a populo romano a quo habuit imperium l.j.ff.de consti.prin ci.tamen in d.l.fi.concludit Bart.& Bal.ibi ꝙ a solo Papa per d.ca.ad apostolice. vide Barba.& Alex.post Bar.& Bal.in d.l.fi.& vide de Federico imperatore per Math.in prælud.consti.j.q.ꝙ fuit depositus per papam,& Isernia in prelud.feud.& in prohe. constit.vide per Cardi.in clemen.vj.§.certũ

99 de elec. †Sed an papa teneatur de hæresi vt deponi possit a papatu & per quem erit deponendus in quo dicas ꝙ etiam deponi potest propter hæresim non a se sed ab alio vt a consilio hic est tex.in d.c.si papa.xl.di stin.& ibi per glo.vbi ponit de quibus tene tur papa,vt ex eis deponi possit admodum enim periculosum esset si vera fides quæ in toto populo Christiano requiritur in capi te non reperiatur vt dicitur in c.miramur, lxj.dist.ideo dixit gl.in c.acutius.xxviij.q.j. versi hæresim papam hæreticum minorem esse quolibet catholico & de veritate d.gl. an pro notorio crimine si est incorrigibilis deponi possit per Dec.plenissime plusquã alius in consi.cij.per totum, vbi multas re-

fert opiniones theologorum, & canonista. rum,& late disputat in hoc & vide Panor. in c.quoties.de simo.& in c.quia diligentia. j.col.de elect.& in c.cum venissent. & ibi Dec.iij.col.de iudic.& in repertorio.c.ex. tirpande.§.qui vero.de preben.& in c.pro. posuit.de concess.præben.vbi ab alio non a se ipso deponendus.& in c.significasti.j.co. lum.de electio.& in c.quanto. de translat. epis.vbi per consilium deponendus est ob hæresim per Ioan.de Lig.in tract.de sentẽ. excom.in fi.j.par.& per Boni in rub de hæ re.versi.item no.vbi de papa & imperato re Cardi.in cle.ij.cæterum de hære.& in.§. nuncij.in fi.vbi per consilium aut successo. rem si conoregari non potest consilium, & in c.licet.de elect.Archi.in c.fidei.de hære. in vj.& vide xvij.dist §.hinc etiam.& ij.q. vij §.item cum Balabam.& dixit Hostien. & Ioan.And.in c.propositum.de concess.præ ben. & Horta.in l.sed & loci.§.j fini.regũ. ꝙ si papa mandat aliquid quod sapiat hæ resim turbat statum ecclesiæ & obediri non

100 debet. †Et in tantum de hæresi puniri potest papa ꝙ non licet nec potest facere statutum ꝙ papa de hæresi non teneatur ex quo periclitaret tota ecclesia quod non li cet.xxv.q.j.c.sunt quidam. ita glo.in d.c.si papa.in verb.a fide. Intellige nisi esset in corrigibilis sed si paratus esset se corregi, nec accusari,nec deponi posset,vt in c.aper te,& in c agit.xxviij.q.j.secundo capitulo si dixit Apostolus,.xxviij.qõ.iij.glos. in d.c.si papa.in verbo,a fide.nisi intelligendum erit in crimine notorio.& hæresi large secus in propria hæresi nam ẽt si esset occulta accu sari,& deponi posset, vt sentit glo.in d.c.si papa.& Dec.in d.consi.clj.vj.col.in princ.

101in versi,non esset verũ. †Iudei vero non possunt accusari de hæresi cum in eis nõ ca dat hæresis gl.in clemen.j §.j.de vsur.Deci. in d.c.epistole.j.q.de edictio.ver.confirmatur hoc.de proba. Viso igitur de personis quæ teneri & puniri possint de hæresi nũc de processu hæreticorum videndum est.

102 †Circa igitur tertium dicendum est ꝙ læ sæ diuinæ maiestatis crimen humane læsæ ꝫmaiestatis crimini equiparatur, vt dicitur in c.statutum.el ij.de hære.in vj.not.glo.& Saly.in l.ij.C.ad l.iul.maiesta.immo longe grauius est æternam offendere maiestatem q iam temporalem, vt in authẽ.gazaros.C. de hære.c.virgentis.eod.ti.c.j.§.gazaros. de statu,contra liber,eccle.gl.& tex.in consti. reg.inconsultilem, vbi grauius crimen cen sendum erit diuina nanque gratia humanis

debet præualere legibus.§.hinc aũt in authen.de mona.ideo in modo procedendi in hoc crimine quod in alio humane læsæ maiestatis crimine statuitur & hic statui videt vt dicit tex. ibi per omnia volumus obseruari & Ang.in gl.che hai tradito la tua patria versi. quæro an sacerdos & præceden. col.vbi statutum in vno & in alio statutum censetur,& per Mathe.in consi.j.& per gl. in d.consti.incõsutilem.& ideo sicut in illo proceditur ita & in isto,& ideo sicut in illo crimine procedi solet per inquisitionẽ denunciationem & accusationem simpliciter summarie & de plano absq; strepitu & figura iudicij vt habetur in extrauag.ad reprimẽdam ita & in isto crimine vt traditur in c.fi.de hære.in vj.in prin.& in consti.inconsutilem,& ibi per Math.in xxix no.ꝙ per inquisitionem procedi possit constat ex ca. in fidei fauorem iuncta glo.in versi.inquisitionis & in c.vt officium inquisitionis & in c.inquisitores.& in c.vt inquisitionis negocium.& in c.fin.& in c.ne aliqui.& c.præsidentes,& c.per hoc de hære.in vj.& in cle. j.& ij.eo.in quibus modus traditur procedendi in inquisitione tex.in l apostatarũ.C. de aposta.& in l.nemo.C.de iude,& in reg. dictat d.consti. inconsutilem ibi nemine ẽt deferẽte & ibi ꝑ officiales inquiri hæreticũ vltra tradita in dictis capit.& in cle.j.& ij. per Card.in cle.j.§.fi.de vsur. & in d.clem. j.& ij.de hæreti.& ne dum in hoc crimine sed ẽt quando iniuria facta est ecclesiæ epõ & alij persone ecclesiasticæ & religiose nã tunc ex officio procedi potest Bar.& Bald. in l.si quis in hoc genus.C.de epis.& cle.gl. & Mathe.in d.consti.inconsutilem.in vers. diuine maiest.& in regno extat.c.super iniurijs illatis ecclesiæ & personis ecclesiasticis vt ex officio procedi possit per iustitia

103 rium prouinciæ. † Et an ordinem iudiciorum seruare debet inquisitor dic vt per canonistas post Inno.in c.exhibita.de iudi. & Bald.in sua marga.in versi.inquisitio. & dic vt ibi in c.fi.& c.per hoc in fi.de hæret. in vj.conuola.in loco & materia inquisitionis de qua per Ang. in l.si vacãtia.C.de bo. vacan.lib.xj.& Ang.in glo.hæc est quædã inquisitio & per Bar.in d.constitu.ad reprimen.in versic.per inquisitionem & Mar.in pra.in.§.cõstante formam aũt inquisitionis vide per Spec.in ii.de teste §.vij.versi porro de denunciatione dic vt in d.consti.incõsutilem ibi etiam nemine deferente & d.l. apostatarum et per Math.in d.consti.inconsutilem,xix,no.arguitur ex d.extrauag.ad reprimen.ibi per denunciationẽ de qua ibi per Bar.& Ang.in gl.necnon ad denuncia

104 tionem. † Procedi ẽt potest in hoc crimine per exceptionem vt sentire vr̃ glo.in d.c.infidei fauorem in ver.inquisitionis de hære.in vj.speciale iñ de quo in d.c.infidei ꝙ testes excõicati & participes & alij inhabiles admittantur fauore fidei non habet locum qñ per exceptionem aut accusationẽ procedetur sed qñ per inquisitionem vt dicit ibi gl.in versic.inquisitionis cum in plus se habeat inquisitio & fauorabilior sit exceptione & accusatione.ij.q.vij c.si quis episcopus.& vide per Mathe.in consti.vt vniuersis.iij.no.in fi.vbi in causa hæresis statutum faciens mentionem de accusatione nõ

105 extenditur ad inquisitionem. † De accusatione vero patet in c.accusatus.& in c. fi.in versic.accusatoribus de hæret.in vj.& no.in d c.infidei fauorem, versi.inquisitionis.& in d.l.apostatarum.& dicitur in dicta consti.inconsutilem.& per Mathe.ibi.xix. no.& in d.extrauag.ad repri.ibi per accusa

106 tionem. † Circa quam accusationẽ sciendum est hoc hæresis crimen publicum esse & ad quemlibet ius accusandi spectare vt dicit tex.in l.manicheos.C.de hæreti.& in d.l.apostatarum & dicitur in d.consti.incõsutilem ibi inter cętera publica crimina numerentur Ang.in glo.necnon ad querelam. iiij.col.Bal.in rub.C.qui accusa.pos.ij.col. & in l.reos.ij.col.C.de accus.immo crimen etiam publicum est vbi iniuria fit ecclesiæ aut personæ ecclesiasticæ vt dicitur in l.si quis in hoc genus vbi Bar.C.de epis.& cle. & in l.j.§.huius studij.ff.de iusti.& iur. Alexan.post Bart.in l.j.ff.de publi.iud.gl.in d. constitu.inconsutilem,in vers.diuine. & ibi per Math.ĩ xv.no.& licet ritus magne curie in regno incip. item ꝙ nullus laicus admittatur tãquam vnus de populo dictet nullum admitti ad denũciandum de aliquo crimine tanquam vnus de populo nisi suã vel suorum prosequatur iniuriam ex quo dici videatur in regno non habere locum tit.ff. de publi.iudi.vt quilibet de crimine publico accusare possit iñ speciale est in hoc crimine sicut in crimine læsæ maiesta.humane iuxta doct.Bar.in d.l.j.ff.de publi.iudi.immo etiam iste ritus locum habet in his duobus casibus nam iniuria facta diuine & humane maiestati, religioni omnibus facta vr̃ vt dicit tex.in d.l.manicheos.& in d l.apostatarum.& in authen.quomo.opor.epis §. licentiam.& gl.in d.constit inconsutilem in ver.diuine maiest.cum ergo omnibus facta

censeatur iniuria quilibet propria non aliâ prosequi videtur iniuriam merito & in his locũ habet, d. ritus idem qñ fit ecclesiæ aut eṗo et pſone eccleſiaſticę ꝓ. d. l. ſiquis in hoc genus vbi Baſ. & Bal. & Math. in. d conſtt. inconſutilẽ in. d. gloſ. diuine ſub ea rõne ꝙ omnibus facta cenſeatur iniuria his pſonis illata et licet in exorbitantibus extenſio nõ ſoleat fieri in caſu ficto vt eſt in tal bus delictis et iniurijs vt plene tradit Ias. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccleſi. & moder. in rub. ff. de acq. poſ. in extenſione clemen. j. de here. cũ fauore publico vt in prẽ ſis caſibus per. d. l. ſi quis in hoc genus et xvij. q. iij. c. ſi quis deinceps &. xxiiij. q. iij. c. quis quis & Mat. ſentit in conſti. inconſutilẽ in glo. diuine verſ. in ead. admittitur talis extenſio ut ꝑ Feli. plene in. c. nonnulli in princ. xxiiij. col. de reſcrip. Bart. in. l. ſi conſtante in prin. xix. oppo. ff. de ſol. ma glo. in l. illud. C. de ſacroſan. eccle. & plene Marſi. in cõſi. liiij. circa ſi rẽ & conſil. lvij. & cõſil. xciiij. & per Math. in conſtitutione ſi quis aliquem & Angelũ in glo. necnon ad quere

107 lã. †Et no. ꝙ licet alique perſone prohibite videant accuſare de quibus in. l. qui ac cuſare. C. qui accuſare po. vt infames mulieres ſerui & cæteri de quibus ibi & per Bal. *in rub C. qui accuſa. nõ po. & Gandy. in. ij.* rub. & Ang. in. d. glo. necnon ad querelã & Specul. in titu. de accuſa §. j. tñ in hoc crimine admittunt oẽs ſicut leſe maie. huma. traditur in. l. famoſi et in. l. ſe. ff. ad. l. iul. male. Bar. in. d. extraua. ad reprimendã in verſi. accuſationẽ Gãd. in. d. rub. ij. col. habetur in hoc crimine in. d. l. apoſtatarũ & in gl. in d. conſtt. inconſutilẽ in ver. diuine Ange. in. d. glo. necnon ad querelã. v. & vj. col. verſi. x. repellitur & in glo. che hai tradi. la tua pa. ij. col. ver. quero quis poſſit accuſare, & licet ita gñaliter & in diſtincte diximus contentos & mentionatos in locis ſupra admitti ad hæc crim na accuſanda tamen ibidem continentur nonnulle perſone quæ etiã indictis caſibus nõ admittuntur vt in illis qui repelluntur aut defectu naturali aut diuino defectu naturali vt infantes & pupilli doli non capaces & furioſi muti & ſurdi a natura nã iſti tales ex defectu naturali non admittuntur ꝓ id ꝙ dixit B. l. in rub. qui accu. nõ po. iij. co. ver. quero ſi ſtatu ũ vbi dixit ſi ꝑ ſtatutũ dicat quilibet admitti ad accuſandum in aliquo crimine quod tales nõ admittuntur licet ex defectu c iuili prohibiti eo caſu admittamur intellige tamẽ in ꝓ pupillo no doli capace & ta furioſo & mẽte capto ꝓpetuo ſecus in habente lucida interualla & in mito & ſurdo a natura non autem in ſurdaſtro aut ꝓ accidẽs cũ vtrũque defectũ nõ h beat vt ꝓ Bal. in. d. rubr. & ꝓ Ange. in d. gl. nec non ad querelã in fi. vij & in prin. viij). col. vbi de minore & ita ibi declarat. Dese tu aũt diuino vt in excõmunicato nã prohibetur propter periculũ participatiõis vt in. c. ꝓ a de excep. Bal. in. d. rubr. iij. col. verſi. quærtur & Ange. in. d. glo. necnon ad quærelam vj. col. ver. vij excõmunicatus, & Speculatorẽ in tit. de accuſ §. 1. ver. item quod eſt anathematizatus et excõmunicatus. idem dico de hæretico cũ ſit excõmunicatus nõ admittitur. c. excõmunicamus de hære. Specul. in. d §. j. verſi. item excipitur ꝙ eſt hereticus. ij queſtione. vi. cap pagani hæretici &. iiij. qõ j. cap. j. & ſeq & licet ſecundu ius ciuile admittat cõtra hære d. qõ. vij. c. ſi hæreticus tñ vt vbi tradit gl. j. ſecus eſt ſecundũ canones vt ibi in ſi. vel vt ibi dicit gl. intelligit in hære. minore et large ſumpto no tu. ꝓpter hære. a fide catho. deuiãte et ibi gloſ. etiã ſentire videtur quod excõmunicatus non admittatur ad accuſandum & dicto cap. j iij. queſtio. j. cum ſalum large hæreticus dicatur vt ibi dicit gloſ. in cap. ij. quarta queſtio. j. & glo. in dicto cap. ſi hæreticus in fi. quilibet prædictorũ modo de *qui* bus ſupra excluditur ab accuſando etiã in his criminibus ſecundũ canones licet. forte ſecundum ius ciuile non procederet vt ibi dicit glo. in. d. cap. ſi hæreticus videlicet in caſu illo tantum quando accuſat de hæreſi hæreticus in odium immani tatis criminis idem in crimine leſe maie. humane *cum* vt ſupra partificentur Quod autem dictum eſt in infante & doli nõ capace ſecus eſt in impubere doli capace adulto et minore nã iſti in talibus criminibus admittuntur cum tutoris aut curat. authẽ. ſicut in alijs ita Speculat in. d. titu. de accuſa §. j. verſicu. item excipitur quod eſt pupillus vbi in crimine leſe mateſtatis admittitur cum tutor. authẽ ti. Gandyn. in. dicta rubrica. ij. colum. et erit ſpeciale ex quo in cæteris non admittitur niſi fuam vel ſuorum proſequatur iniuriam. l. ij. ff. de accuſatio. Baldus in. d. rubrica ij. colum. verſicu. quidam propter ætatem et vide ꝓ Marſi. in cõſi. ꝓ vbi ponit ꝝs de crimine leſe maie. põt accuſare & teſt ficari et de pupillo. Itẽ a prędictis excludit inimicus nam etiam in his caſibus exceptuatis excluditur dummodo ſit inimicus capitalis vt dicit no. Specul. in. d. titu. de accuſa §. j. in fin. Ar gult. poſt Ange. in d gl. necno ad quęre

ſi vbi de inimico Marſil.in cõſi.xij.ver.ij. non probant ratione inimicitiæ & in.l.j §. præterea prima col.ff.de qõ.& vide Spec. in.d.tit.§.j.vbi ponit quę perſone repellun tur ab accuſando & tandẽ circa ſi. verſi.in ſumma dicit quod ille perſone quæ prohibentur admittuntur tamen in aliquibus ca ſibus vt in crim.leſe mate, hæreſis ſimonie facrilegij & alijs de quibus ibi tamen inimici non admittuntur & vide per Yſernã. in cap.j §.diuina quoq;,& humana de ſtatu tis contra libertatem.eccleſ.vbi arguit pro & contra tandem diſtinguit in propria hæreſi & perfida & in large ſumpta vt ibi.

108 †Sed an *requiratur* perſone accuſatoris legitimatio vt ſi accuſet filius fam.requiratꝛ patris conſenſus pro vt magis communiter tenetur in.l.ſi §.neceſſitate.C.de bon. que lib.& per Ang.& Augu.in glo.necnon ad querelã ver.quid ſi filiusfam.Gandy.in ru. de filiofam.accuſatore & in rub.de var.qõ. in male. vj.col Bel.in pra.in rub.de cau.cri mi.inj.co.vel ſi accu et pupillus adultus aut minor qui nõ poſſunt accuſare niſi cũ tuto. authẽ.aut curatoris vt dñt.d.do&.& Mar. in prac.in §.expedita & in §.ſequens quæ ſtio in quibus etiã dicit ꝙ ſi eſt minor & in patris ptãte ꝙ ambo interuenire debent & aut orare ad eo quod pater vt pater & cu rator vt curator alias nullus redditur,pceſ ſus vt ibi dicunt & Specul.in titu.de acto. verſi.item ꝙ eſt filius fam.videtur dicendũ ꝙ etiam in his caſibus abſq; tali legitima tione valeat iudicium nam cum in his caſi bus procedatur ſummariæ & de plano ſine figura iudicij .c.fi.de here in vj.& in extra uag.ad reprimẽdam ſequitur ꝙ ordo iuris etiã in ſubſtantialibus ordo nõ requiratur per tex.in clem.ſepe de ver.ſig. & ibi tradi tꝛ per Ioan.and.Geor.na.& Lanf.in ſi.rep. & per tradita per Bar.in.d.extrauag.ad re primendã & Cano.in.c.olim de accuſat.& do&.Barro.& Bal.in.l.nec quicquam.§.de plano.ff.de offi proconſ.Card.in clem.ij.de iud.& per Par.in tracta.iudi car.xcix.ſeq. & ſeq.Specu.in *titu.de* inquiſi.§.nunc tra&emus verſi.qui igitur & Ioan.and.in.d.c. *fin.de here.in.vj.in glo.figura* & per Mat. in conſti pacis cultũ.v.not.cum criminibus ſummarie & de plano procedatur per.d.c. fi.ergo non requiritur legitimatio perſone cum ordo iuris etiam ſub tantialis non re quiratur in contrarium tamen nam licet ita procedat ſubſtantialia iudicij & ordo iuris nõ requiratur tamẽ nõ tollunt ea q̃ ſunt tu tis naturalis vt citationes defenſiões neceſ

ſarie vt per eos traditur in.d.locis & per Bart.in.d.extrauag.ad reprimendã in ver. figura.& Par.vbi ſupra ſed legitimatio per ſone vt inquit Bar.in.d.ver.figura reſpicit ius naturale & defenſionem ideo legitima tio perſone requiritur idem dicit Bart.in.l. nequicquã.§.de plano.ff.de offi.procon.& Par.in.d.tra.car.xcix.& ſeq.& cart.lxxx viij.inj.col.requiritur ergo legitimatio ꝓ ne alias proceſſus nullus redditur quod ve tũ credere in pupillo & impubere non aũt in filio fam.cũ pleriq; concludant in crimi nibus publicis nõ requiri conſenſum patris ſed ad cautelã concludũt interuenire debe re ſed deficientibus aliis ſubſtãtialibus & or dine non ſeruato licet ſeruari debeat nõ tñ p hoc ãnullatur proceſſus vt dicit in.d.cle. ſepe & Specu.in.d.§.nũc tra&emus ver.qd

109 igitur. †Sed quid ſi accuſatio fuerit ine pta et nõ rite fa&a an ex quo ita procedatur ſubſtenetur Bar.in extrauagan.ad reprim. in ver.accuſa.in verſi.inquiſitio.videtur te nere quod ex quo proceditur per accuſatio nem vt procedi poſſit ſecundũ formã illi us legis quod accuſatio debet eſſevalida et recta maxime in appoſitione loci et tempo ris ſecundũ.l libello.ff.de accuſa.tertia quę ſtio.vij.cap.libellorum cum talis appoſitio concurrat defenſionẽ reivt melius poſſit ſe defendere vt dicit Bal.in.l cum fratrem & l.prima.ff.de his quib.vt ind.& in.l.in cau ſis.ff.de accuſatio.& in.l.mora.ff.ſolu.ma tri.& in.l.prima.C.vbi de poſſ. & in.l.ius ciuile.ff.de iuſti.& iur.& Bartol.& Angel. in.d.l.libellorum & per Marſil in conſilio xlix.in h.in addi.circa quas defenſiones nõ ſuppletur beneficio.d.extrauag.ad reprimẽ dã & per tradita per Par.in.d.tra.car.100. vbiꝙ p ca.deteſtates nõ ſuppletur defectus d.l.libellorũ nec per clem.ſepe dic ꝙ licet interuenire debeat & apponi in accuſatio ne non tñ per hoc redditꝛ nullus proceſſus ſi nõ apponanturvt condẽnari nõ poſſit cõſti tuto de prædictis criminibus cum crimina qualitercunq; clarueritꝛ punitẽda ſuntvt in quit lſer.in conſti.ſi dãna clandeſtina et in cõſti.iuriſgentiũ &.iij.q.iiij.c.ecce & tanto magis in crimine hære.quod loco nõ circũ ſcribitur cũ ſit delictũ in genere ita Bald.in l.i.C.qui accuſa.tion po.& Ang.in.d.l libel lorũ & in authen.quo opor.epiſ.§.ſi.vbi di xit quod contra cõmittentes delictũ cõtra maieſtatẽ diu nam tenet proceſſus ſine ſolẽ nitate.l libellorum Augu.poſt Ang.in gloſ. hæc eſt quædã inquiſi.vij.col.in add.locus & tẽpus et quod dictũ eſt de accuſatiõe ldẽ

de inquisitione vt tñ s solennitas nõ requiratur, vt per Bart.in d.extrauag.in ver.inquisitionẽ.& in hoc crimine vt per Parid. in d.cha.100,iij.col.in fi.in ver.an per d.c. & Augusti.in d.glo.in addit.locus & tempus & Bal.in d.l.j.C.qui accusa.non poss.et
110 in l.edicta,C.de eden. †Item no.ꝙ licet in alijs criminibus,pcedi nõ possit per inquisitionem absq; diffamationem, vt in c. qualiter & quando de accusa.& per Ange. in repeti.l.si vacantia C.de bo.vac.& Ang. in glo hæc est quædam inquisitio,& Martin.§.constante.in practi.tamen in his criminibus procedit inquisitio absq; diffamatione,ita Bar.in d. extrauag.in d.ver.inquisitione.& per Card. in cle.j.§.pe.& in cle.ij. q.ij.de hære. Augustpost Ange.in d.gl.hæc est quædã inquisitio. in addit.mero officio. & ibi dicit text.alleg.per Card. in c.excõmunicamus.§.adijctentes.de hæreti.nõ ꝓbare tamen voluit inducere Card.vt inducit Bar.in extrauag.quoniã qui sint rebelli ibi publice aut occulte, & sic si occulte ergo diffamatio non requiritur in illo casu sic etiam dicitur in d.§. adijctentes.ibi aliqua occulta conuenticula celebrantes,tamẽ ibi
111 dicitur fama fuerit, † Aduertendum tñ est ꝙ si facta & forma accusationis, aut inquisitionis citatus cõpareat, & tunc his erit contestanda,& respondendum super accusatione aut inquisitione, vt dicitur in d.extrauagã.ibi velis foret legitime contestata exquo versi.innuitur ꝙ si psens esset deberet lis contestari & sentit in hæresi.c. cũ contumacia,de hære.in vj.ibi vt de fide respondeat,non tamen si nõ appareat ex hoc processus sit nullus sed vigore de extrauag. validaretur si de maleficio cõstet per d.cle. sepe.in fi.eo.maxime ex quo quelibet oppositio &. actus sequens haberet vim litis contestationis,vt inquit,laf.in l.nulli.C.de procu.& Par.in d.tract.char.xcvtij.& seq.
112 in commẽt.c.detestantes. †Sinautem citatus non comparet tunc in eius contumaciam procedi potest.d.extrauagã.ad repri. in prędictis criminibus.& hoc est in his speciale cum regulariter in capitalibus parte absente ad diffinitiuam sententiam nõ procedatur.l.absentem.ff.de pœn.Bar.in d.extrauag.in versi.contedata.& possent testes recipi ea non contestata, vt per glo.j.in c.
113 quoniã frequenter.vt li.nõ contest. †Et ex hoc sequitur ꝙ secundum Dy.in l.pe.§. qui id crimen.ff.de pubii.iudi.ꝙ in istis casibus admitteretur procurator licet in capitalibus regulariter non admittatur.d.§.ad crimen.Bar.tamen in d.extrauag.in ver.legitime tenet contra Dyn. ꝙ procurator interuenire non posset bene tamen defensor, & quilibet admittitur ad ostendendam eius innocentiam & plene per Mar.in practi.in §.sequitur.v.colum.ver.item potest etiã.et in l.lege,cornelia.§.fi.ff de sica.in hæreti autem non statim ꝙ est contumax condemnatur sed per annum expectatur qui si nõ cõparet infra annũ tunc condemnatur vt hæreticus elapso anno, ita dicitur in d.c.cum contumacia.de hære.in vj.an autem in crimine hæresis admittatur procurator dic ꝙ si in cęteris capitalibus, & non ita grauotibus procurator non admittitur multo magis in his admitti non debet tamen reo existente absente potest de innocentia docere non vt procurator sed vt quilibet vt dicit Bar.in d.extrauag.Mar.vbi supra.& intelligo supradicta dubia quando dubium esset an sit hæreticus alias enim si constat hæreticum esse nullo modo admittitur alias esset procurator excommunicatus per ca.si aduersus.de hære.vt si esset suspectus quis de hæresi citatus vt respondeat, & effectus sit contumax tunc infra annũ tuxta.d.c.cũ contumacia.posset comparere quis non vt procurator sed vt quilibet ad ostendendũ
114 suam innocentiam † Sed an aduocatus admittatur an vero aduocando esset excõmunicatus videtur ꝙ in prędictis aduocatum & quemlibet defensorem non admitti sed fore excommunicatum, vt dicit tex.in c.si aduersus.de hære.vbi expresse aduocatis interdicitur aduocationis officium in ista li crimine,& in c.fi.ibi absq; aduocatorum strepitu de hære.in vj.facit tex.in c.excõmunicamus.§, credentes,& i c.sicut.de hære.& in c.ij.& c.accusatus.§.si vero & c.vt inquisitionis officium.in princ.& c.contra christianos.& c.vt inquisitionis negotium. de hęre.in vj.& in authẽ.credentes.C.eo.& in c.j.§.credentes.de stat.contra l b.eccle. tex.in consti.inconsutilem.in fi,& ibi plus dicit glo.ꝙ in hæresi & crimine læsæ maie. non tenet rescriptum pro eo impetratum per l.ij.C.de sum.tri.l.arriani.C.de hære.l. ij.C.de offi.vica.& in crimi.læsæ maiest.in l.quisquis.§.deniq; C.ad leg.iul.maiesta.in quibus iuribus dicitur puniri defensores et auxiliatores hęreticorum,& committendũ crimen læsæ maie.sed clarum est vbi prohibetur auxilium prætari ꝙ tunc etiã aduocari prohibetur,vt dicit Ang.in gl.And. auxil.Gaud.in titu.de banni.in prin.vj.col. verti.item,pone in statutis.Bartol.in l.post

legatum §.sunt qui &.§.his vero.ff.de his quib.vt indi. Alber.in trac.statu.iiij.par.q. xxx j.Nel.in trac.banni.iij.par.ij temp.q. xxvj.& Bart.in d §.deniq;.in contrarium videtur nam aduocationis officium est publicum, & cuilibet licet aduocare.ff.& C. de postu.l.seruũ quoq; §.publice.ff. de ꝓcurat.nec verum est ꝙ aduocando præstari videtur auxilium & defensio sed aliter intelligitur de auxilio & defensione proprie & ita tenet Bar.in l.fur i §.ope.ff.de fur.& Alber.in d.trac.iiij.par.q.xxxiij.vbi dicit se defendisse inculpatos de hæresi in consistorio publico annullando processum factũ contra communitates per Papam Ioannẽ. xj.& obtinuit.vide Augu.post Ang.ĩ d.gl. And.auxi.in ver.aduocãdo nõ obstat tex. in d.c si aduersus.nam non loquitur quando quis de hæresi inculpatur a.i tunc liceat pro eo aduocare sed loqu tur quando alibi agunt aut conueniuntur in alijs causis tunc non licet eis præstare patrocinium ita etiã prohibet notarios pro eis conficere instrumentum non autem loquitur ꝙ non liceat ipsos defendere allegando eos non esse hæreticos vel secundum Panor.loquitur in hęretico ponẽte qui per ecclesiam puniri nõ potest Hostien.vero d cit loqui in vero hęretico secus si velit ad fidem reuerti nã licet pro eo aduocare.Ana.dicit in d.c.quãdo quis negat hæreticum esse, & vult ostendere se non hæreticum admittitur sed Gemi.in d.c.fi.in prin.de hære.in vj.dicit admitti debere per illum tex.vbi dicitur sine strepitu aduocatorum nõ ergo prohibetur aduocare sed strepitus prohibetur aduocatorum,& negandum strepitum & illã qualitatem concedit si ne illa qualitate.Ioã.de Lig.in .dc.si aduersus. refert Hostien.dicere aut hæresis est defensibilis vt quia protulit verbum glocose hæreticũ & tunc admittitur & in hoc consulu t.O dra.in cõ ?. ccxx.vbi allegabat ꝙ ob e ta hæresim nõ saperẽt & Deci.cõsuluit i i co is ccxxxvij. quasi ꝙ illa mulier non poterat inquietari per inquisitorẽ de hæresi & Alber.in d.q. xxxij.ex quibus d stinguendum videtur ꝙ aut constat illum hæreticum esse vel declaratus est hæreticus ex claris probationibus,& tunc non licet aduocare per generalitatem.d.c.si aduersus.& per tex.ĩ d.cõsti. i iconsutilem,in fi q ii loquitur postquã est declaratus.& nollit re ierti ad fidẽ & text. in d §.deniq;.aut res est l ibia an verba saperent hæesim aut non constat hæreticum esse aut hæresis e.t defe.isibilis & tunc aduocare potest pro eo & defendere hæreticum non esse nec in hæresim incidisse cautius tamen est ex licentia inqui itoris vide Mat.in d.consti.inconsutilem.xxv.not.Fely.in d.c.si aduersus.in fin.Iser.in d.c.j.§.satisfactionem.ij.col.ver.si vero de stat.contra lib.vbi simplr prohibet,i& ita etiã dici posset de procuratore admittendo vel non tamen maius dubium esset de procuratore
115 cum in capitalibus nõ admittatur. †An autẽ statim ꝙ citati comparent aut capiuntur carcerandi sunt & macerandi in carcere an vero relaxari debẽt fideiussoribus de stando iuri iuxta reg.consti.humanitatem. & alias.c.reg.dic ꝙ statim potest carcerari iuxta tenorum cle.j §.j.&.§.sane.de hæret. seruata forma d.cle.nec relaxatur dicit fideiussoribus Arg.d.constitu.humanitatem. vbi excipitur crimine læsæ ma e.humane ergo multo magis in diuina lesa per d constitu.inconsutilem.vbi maior ratio habetur vt ibi dicitur & in authẽ.gazaras.C.de hęreti.& in authen.vnde sumitur& in c.vergentis.eo.Circa vero torturam inferendam & arctiorem carcerem infligendum interuenire debet ep scopus iuxta cle.j §.j.de hęreticis.& vide ibi in gl. tormentis an in ieiunijs imponendis quæ vim tormentorum habent interuenire debet & limita, vt per glo c infidei. de hęreti.in vj.vbi per inquisitionẽ proceditur secus si per accusationẽ, aut exceptionem tunc alteruter sufficit & non vterq; requiritur vt supra fuit dictum.
116 †Et no.ꝙ licet alias leui suspitioni non stetur.l.iij.§.j.in fi.ff.de mino.Bal.in l.fi.in fi.C.de probatio.Gemi.in c.habuisse.j.not. xxxiij.dist.tamen in hoc crimine statur tali suspitioni vt dicitur in d.authen.gazaros. ibi leui suspitioni & in l.ij.& ibi glo.C.de hære.& in d.constitu.inconsutilem.ibi etiã si leuis suspitio, & ibi gl.& gl.in .c.literas. ver.vehementem.de præsumpt.& in c j.de hære.intell ge tamen non ad effectum condem nandi & puniendi cum etiam ex vehementibus suspitionibus non condemnetur hæreticus sed ex duobus testibus, vt cõcludit Oldr.in consi.ccix.sed ex tali suspitione peruenitur ad fidei examinationem & disputationem vt veritas appareat,& si deuius a fide ut puniatur nisi abiurauer t sin autem non deuius sed orthodoxus liberatur,ut dicitur in d.iuribus,ita per gl in d cõstit i.inconsutilem.ver.etiam, & si leuis. & ibi Mathe.iuncta glo.bene tamen si prædicte suspitiones erut sufficientes ad tor turã procedetur ad torturam ipsa n quam solus

inquiſitor, aut ſolus ordinarius inferre nõ poteſt ſed vterq; vt dicitur in d.cle.j.§.j.& vide ibidẽ per Cardi.§.pen.& plene in cle. j.§.fi.vlti.q.de vſu,vbi de modo procedendi & torturæ inferẽda. †Sed an in vtroq; crimine procedi poſſet ad torturam abſque dictis ſuſpitionibus,& indicijs ſufficiẽt bus dic q; ſicut in cæteris crimi nibus procedi non poteſt abſq; indicijs ita & in his in crimine læſæ maieſt.humane glo.Cy.Bald.& Saly.in l.ſi quis.C.ad l.iul.maie. Ang.in gl. che hai tra.la tua patr.in prin.Mathe i cõſtitu.monarchiam,tiij.not.poſt glo.ibi licet Azo.contra in ſumma eod.tit.cuius opinio *non tenetur* Bru.in tra.indi.ix char.ij.col, Marſ.in conſi.xiij.& conſi.xvij.& conſil, xlvj.& conſ.cxx,& in practi.in.§.conſtãte. &.§.diligenter.& in l.j.in princi.& in l.de minore,in princ,ff,de qõ.Ancha.in conſil. ccccxl.Cæpo.in conſi.xl,& in d.*locis* per Marſ.etiã in caſibus in quibus datur arbitrium procedendi requiruntur indicia, vt in d.extrauagan. ad reprimendã ibi prout videbitur ita Marſil.in dict s locis & cõſil. viij,& conſil,v.& cõſi.xv,& coſi.xx.& cõ ſil.xxj,& conſil.xxvij,& conſil.xxxiiij,& conſi.xlij,& conſi,xlvj,& cõſ l.xlix.& cõſil.lij,& conſi.lxij,& con.lxix.cũ ergo ambo crimina equiparentur vt in d.conſti.inconſutilem.ibi per omnia ſtatutum in vno, & in alto ſtatuũ cenſeẽ per dicta per Ang. in d.gl.che hai tra.la tua patria. ver.quero an ſacerdos.Et ex hoc etiã ſicut in tali crimine non attenditur qualitas,& priuilegiũ perſone ſiue miles fuerit ſiue doctor ſiue decurio ſiue clericus & alij de quibus plene per Bru.in d.trac.indi.ij.par.& Ange.in glo.fama publi.& Marſ.plene in pra.in.§. ex prædicta.& in d.l.j.in prin. & in l.ſtatuliber.ff.de queſtio.Gãdi.in rub.de quæſtio. & probatur in l.nullus,C.ad l.iulia.maie. & in l.milites.C.de qõ.& not.in c.j.de depoſ.et Ang.in d.gl.che hai.tra.in prin.& in gl.fama pub.verſ.vj.quærtur.& Mar.in l. edictum.in fi.& in d.§.diligenter.ita & in hæreſi vt dicunt d.docto.in d.locis q; in his duobus crimi nibus nullum attendatur priuilegium allegãt gl.in d.l.nullus.vbi de ſimonia loquitur intelligenter.de hæreſi.& ex hoc etiam erit dicendum ſicut qñ proceditur per accuſationem in crimine læſæ maie.humane accuſator torquetur vna cũ accuſato *vbi non ſunt indicia vt dicitur in* l.ſi quis.C.ad l.iul.maie.ita & in hæreſi qñ proceditur per accuſationem.* †An autẽ indicia quæ debent concurrere in tortura inferenda *in* his crimi nibus debeant eſſe talia qualia in alijs criminibus ut quid ſi p. betur aliquod iſtorum per vnum teſtem de vi ſua an debeat eſſe omni exceptione maior an vero admittatur qui non ſit huiuſmodi quid enim ſi eſſet infamis, aut aliter non integre an faciant indicium videtur q; non cum in talibus crim nibus etiam infames et inhabiles admittantur, vt in l.famoſi.ff.ad legem iuliam maieſtatis. & in capitulo in fidei fauorem de hæreticis.in vj.no.gl.in l. tertia § lege iulia.ff. le teſtibus.c.licet hely.el pr mo.de ſimoni.& c.per tuas,& ibi doctor.& c.fauorabiles.de ſimon.Socin.in tractatu fallentiarum.in regula quatringẽtesimadecimaquinta.j.fallen.Panor.in cap. ventens j.gl verſ.oppo.de teſt.doc.in c.per tuas.eo.Specu.in tit.de accuſ.§.j.Fely.in c teſtimonium de teſti.laſ.in l.j.C.de ſum. trt.& in l.ſi.C.de h s qui,vt indi.Lanfran. in repe.c.quoniã contra.in ver.teſtium depoſitio,ver.quero an infames.de proba.facit nam qui repellitur ab accuſando repellitur a teſtificando.c.teſtes.iiij.q j.ſed inhabiles alias ad accuſand im admittuntur in his criminibus ergo & ad teſtificandum cũ ſi ſufficiant ad condemnandum multo magis ad torquendum.in contrarium concluditur nam licet admittantur tamen negari non poteſt quin non ſint inhabiles.d c.per tuas.ergo non facit indicium vt no.in l.iij. §.lege.cornel.ff.de teſti.& ita tenet Alex. in conſi.xj.ij.col.j.vol.vbi dicit etiã in talibus *criminibus* nõ facit *indicium* Marſi in pra.in d.§.diligenter.ij.colũ.& in conſi.cj. verſi.& pro hac parte facit & in conſi.cij. verſic.ſed contra dictum.Ieronellum. Sed quid ſi tales non faciunt indicium ad torquendum cõtra incuſpatum de hæreſi q uid fiendum dic q; debet ſe purgare & ſi recuſauerit purgationem vt hæreticus puniretur,c.excõicamus.§.ad ſcĩẽtes.& c.ad abolendam §.qui vero de hære,authẽ.gazaro. C.eo.& d.conſt.inconſutilem.et ſi vocatus non comparuerit & effectus fuerit contumax,& per annum duraueraţ elapſo anno vt hæreticus punitur vt d.c.cum in contumacia.de hære.in vj.& d.auth gazaros.aut attendet inquiſitor vel ordinarius qualitatem ſuſpitionis & ſi ita leuis fuerit condẽna re & punire vt ad conſtruendum aliquem pium locum vel eccleſiam dotare, ita dicit Archi.in c.accuſatus §.ſi vero.de hære.in vj.vide Mathe.in d.conſtitu.inconſutilem. xvij.not.verſi quid autẽ & vide per Pau. Ghir.in d.tra.de hære.vi.j.q.x.& vlti.vbi

no.q̃ licet alias ex p̃sumptionibus & suspitionibus nõ damnatur tñ fallit causa hæresis in qua dicitur violentissima p̃sumptio indubitate & euidens probatio quod tñ intelligas in casu.d.c.et in ceteris in quibus tacite cõtrahitur hæresis,& qñ est relapsus vt d.c.accusatus,et d.c.ad abolendã. §.illos.& Mathe.in d.consti.inconsutilem. in gl,nolunt agnoscere nã de præsenti p̃sumitur nisi probet contrarium & fuerit emendatus saltim per tres anno Dy.in l.si constante.§.si bona.in apost.ff.so.ma.Bald. in l.non ignorabit.C.ad exhiben.& in c.ij. de seu.d.n vi.leg.commi.Barba.in c.testimonium.de testi.Corse.in sing.in ver p̃sumptio.non tñ de præsenti p̃sumit̃ in futurũ ut ibi alias extra hos casus sola p̃sumptio non sufficeret idem dic in simonia, vt in c.ex literis.c.illud,& c.iij.loco.de simo, Mars.in rub.C.de proba.char.xtij.in fin. versi.modo venio.ad alia vbi de probatione p̃sumptiones ibi fatendum tñ est cum hæresi equiparetur vt dicit Ang.in glo.che hai tradu.la tua pra.& ibi per dictum Paul. Ghir.de p̃sumptionibus vbi distingue inter leuem & grauem suspitionem & de
119 relapso. †Sed quid si nulla sunt indicia neq; p̃sumptiones & suspitiones aliquæ etiam leues & proceditur per accusationẽ an accusator posset indicere duellum accusato,& per duellum probare vult tale crimen sicut in crimine læsæ maiestatis,humane posset vt per constitu.monarchiam videtur dicendum admitti nã sicut in crimine læsæ maie.humane admittitur ad in d.cõsti.monarchiam ergo et in hæresi ut statutũ in uno ex particatis & in alio statutum censeatur vt supra dictum est,& per Ias.in l.transigere,C.de transa.item duellum ex consuetudine solet permitti vt dicit Bal. in l.ne qs. C.depos.& in l.j.C.de lati.liber. toll.& in l.fi.C.de prob.Alex.post Bar.& Ias.in l.ex hoc iure.contrarium tñ statuitur iure canonico nã eo iure duella prohibita.c.j.de clerpugn.in due.& in c.monomachiã.ij.q.iiij. Ias.plene & in d.l.ex hoc iure.& iure etiã ciuili prohibentur.l.j.C.de digladia.lib.xj. & licet permittatur in tali crimine per d. consti.monarchiam,tñ hodie non obseruat̃ vt ibi per Iser.& Luc.de Pe.in d.l.j.& Mathe.in d.consti.j.no.facit dictum Bal.in d.l. fi.C.de proba.esset.n.damnare ex p̃sumptionem quod non licet vt ibi etiam in tali crimine & sic non probatur crimine hæresis ex p̃sumptione & per Mathe.in d.cõsti.inconsutilem.in glo.leuis suspitionis nisi vt supra sed probari debet per duos testes etiam infames,& alias d.c.in fauorem fidei de hære.in vj.Mars.in d.consi. & Alex.d. xi.consi.facit dictum Panor.in c.veniens. vlt.no.de testi.vbi crimen simonie est probandum plene sed hæresis illi equiparatur
120 vt supra ergo. †Intellige tñ & limita vt per gl.ibi in ver.inquisitionis qñ per inquisitionem procederetur sed si per accusationem aut exceptionem locum non habet nã testes debent esse habiles et idonei quod tñ si verum esset magna esset limitat o & restrictio cum illud inductum sit fauore fidei qui consideratur quoquomodo tñ posset processum licet inquisitio magis sit fauorabilis & accusatio odiosa.ij.q.vij.ca.si quis episcopus vt dicit ibi gl.& in odiosis & exorbitantibus licita sit extensio ex i lenitate rationis maxime cum ratio in l.scripti reperiatur vt in d.ca. per ea quæ supra dicta sunt immo admittitur locus criminis & ẽt periurus nedum contra seipsum sed contra alios dummodo non odio aut liuore vt in c.accusatus.§. licet.de hæret.in vj.& per Paul.Ghir.in trac.de hære.in v.q.ver.pro
121 qua opinione. †Sed an testes probẽt cõtra suspectum de hæresi parte non citata videtur q̃ non per l.fi qñ.C.de testi.& Bar.in l.fi.ff.de quæstio.Mar.in decis.cccxcj.Ange. in gl.fama publica.iij.col.versi.& aduertas Bru.in tra.indi.j.p̃r.Mar.in l.j.in princ.ff. de qõ.Ro.in sing cccl xvj.Mars.in consi.ij. vij.col.& consi.viij.& consi.xij.& cõs.xv. & consi.xviij.& consi.xxix.& cõsi.xxxv. & consi.xlvj.& cõsi.lj.& seq.& cõsi.lix.& consi.xcv.& consi.cj.& cõsi.cxx.& consil. cxxiij.& cõsi.cxxx.& in pra.in §.expedita.&.§.non videndũ in quibus q̃ nec ẽt faciunt indiciũ contrariũ est tex.in c.fi.de hære.in vj.per quem ita limitat prædictã regulam Ro.in d.sing.cccl xvj.& Mars.in l.de vnoquoq; in fi x̃j.col. v.ver.itẽ limitat etiã Lud.Ro.vbi supra ff.de re iudi.& plene in cõsi.viij.verti.non obstat illud quod allegat̃ per partem aduersam facit quod d̃m d.decisi.cccxcj.& quod dicit Mar.in d l.de vnoquoq; in 50.casu vbi dicit in enormissimis partẽ non citari alle.Arch.in c.j.de homi.in vj.& Fel.in c.q̃m frequenter in principe.col. vt lite non contesta.sed tale erimen hmõi est ergo quod in.c'lige vt per Mar.in d.consi.viij.secundũ terminos d.c.fi.de hære.in vj qñ inquisitus esset persona potẽs & licet loquat̃ in publicatione testium tñ idẽ est incitatione ex i lenitate rõnis & timo-
122 ris. †Sed an attestatores testiũ publicãde

sunt & processus publicandus vr̄ ꝙ non vt dicitur & in d.c.fi.de hære.in vj.& nonnulli tradunt ꝙ publicatio processus nō est de substantialibus ideo eius commissio non viciat vt traditur in l.prolatam.C.de sen.plene Alex.in consi.cxx.vij.vol.Ang.in gl.dictum process.publica.Math.in consti.pacis cultum.v.no.Par.tract.syndi.in commento.c.detestantes Lanfran.in clemē.sepe.de verbo.signi.in contrarium colligitur ex tex.in d.c.fi.de hære.in vj.versic.cæterum vbi publicatio attestationū in hæresis crimine fieri debet & in d.extrauag.ad reprimen.ibi eorum publicationem ēt in causis in quibus proceditur summarie de plano vt per Bar.in d.extrauag.in versi.figura & alij in locis supra nam talis publicatio concernit defensionem vt possit testes de falso redarguere & aliter se defendere vt dicit Barto.ibi & glo.in d.c.fin.in versi.indicijs quæ defensio tolli non potest quomodocunq; procedatur vr in c.ad apostolice.de re iudic.in vj.& dicitur in d.extrauag.& Par.in d.commento & Lanfran.in dicta clemen.dic vt distinguitur in d.c.fin.ꝙ aut est persona potens & timetur de offensione testium & tunc publicandi non sunt aut non est potens & tūc publicādi sunt vt possit se defendere bene tñ si non sunt publicati non propterea processus erit nullus per d.clementi.sepe in fin.& ita gl.in d.c.fi.in d.versi.indicijs.& Alexā.in d.consi.cxx.& Math.in d.constitu.pacis cultum.v.not.qui allegant glos.prædictam.

123 †Sed no.ꝙ si publice prædicat hęresim tunc nō requiritur examinatio testium nec accusatio nec publicatio sed statim punitur vt dicit Iser.in d.c.j.§.deprehensi de sta.cō-

124 tra libe.ecclesi. Sed an post publicatas attestationes testes examinari possunt ī hoc crimine contra accusatum aut inquisitū vr̄ ꝙ non per id quod dicit Bar.in d.extrauagan.ad reprimen.in vers.figura & alij in d.cle.sepe nam licet procedatur summarie & de plano tñ nō possunt recipi testes post publicatas attestationes dic ꝙ licet in alijs criminibus magis cōiter concludatur ꝙ post publicatas attestationes non possunt produci alij testes super eisdem capitulis ad offensam per accusatorem aut iudicem licet in hoc Bar.contrarium dixerit in l.vnius §.j.ff.de quæstio.quem sequitur Ang.in glos.& d.process.publi.& Marsi.in consil.cxxvij.& Par.in tract.syndi.char.lx.j.col.& alij vt etiam per Mar.in pra.in.§.sequens quęstio.& in d.l.vnius §.cogniturum, tñ cōiter tenetur ꝙ testes ad offensam recipi non possunt etiam ex officio iudicis licet ad defensam etiam post cōclusionem possunt,vt per Ang.in gl.compa.in qui.& tot.neg.ver.q̄ro post publicationem processus & Mar.in d.§.sequens. & in sing.xc.vbi etiam limitat nisi super nouis ita Sily.in l.fi.C.de quæsti.tamen licet hoc sit in alijs criminibus in crimine hæresis indistincte possunt produci testes post publicatas attestationes ita Angel.in l.per hanc.C.de tempor.appel.alleg.d.c.fi.de hære.in vj.idem Gemi.in c.vt officiū.§.verum.de hæret.in vj.& per Marsi.in d.§.sequens.j.col.& Bal.in l.eos.§.si quid in fi.C.de appel. Fely.in c.fraternitatis.vij.co

125 lum.ver.itē limita in causa hæresis. †Et no.ꝙ hoc crimen probatur si libri hæresis reperiantur pœnes inquisitum Ana.in cap.si quis eps iij col de hære.Ioan.de Fantu.in c.sane profertur.xxiiij.q.ij.vbi allegat rationem quare secus est in vsurario vt ibi dicit gl.& Math.in d.constit.inconsutilē xvj.no.x.q.Arch.in d.c.sane.Ro.īsing.cccxxij.allegāt pro casu.c.si forte.xxij.q.iiij.Mar.in l.qui falsam.in princ.xij.col.versi.circa quam quæstionem.ff.de fal in pract.in.§.diligenter.xvj.col.versi.quero vlterius si res furtiua & in consi.lij.versi.restat modo Archi.in c.quicunq;.de hære.in vj.ij.colū.vbi dicit nisi dictos libros combusserit nam tūc vt hæreticus non punitur idē vt eos confutet vt per Ioan.de Arnono.in problema x.& vide tex.in l.quicunq; in fi.& in l.manicheos.& in l.mathematicos.C.de hære.vbi comburendi sunt & per Math.in d.constit.incōsutilem in gl.pe.vlt.col.& ibi an liceat in domo retinere libros dātis qui fuit dam-

126 natus vt hæreticus. †Item probatur hęresis ex signis etiam leuibus vt dixit Paris in trast.synd.char.cxx.ij.col.cōtra id quod supra fuit dictum quod non ex pręsumptionibus nisi dicamus vt per signa torqueatur non vt condemnetur vt supra & per Mar.

127 in cōsi.j. †An aūt in talibus criminibus transigi possit videtur quod sic per text.in l.transigere.C.de trans.nam ibi fallit in crimine adulterij licet pœna sanguinis ingeratur in cæteris aūt licet transigere exceptio firmat regulam in non exceptuatis.l.quod liquide.ff.de penu.lega.l.in his.ff.de legib.ergo, in contrarium facit id quod dicit Cy.& nonnulli alij in d.l.transigere & Anto.in c.j.de collu.deteg.nam ex maioritate rationis, quod de adulterio dicitur extēditur ad raptum & alia crimina grauiora ergo multomagis in his in quibus dantur multe specialitates & Cy.& Anto.vbi supra hoc te-

nent per istas rationes dic secundū Alexā. ibi quod in his ēt licet tra. ere cum cōtin. concludatur dicta l. non extendi ad grauiora adulterio contra C. yn & ratio adulterij quam ibi tradunt doct. in his cessat dico qñ per accusationem proceditur non quando per inquisitionem iuxta no. in c. infidei fauorem, de hæret. in vj. & supra fuit dictum.

128 †Inferenda tñ sententia requiritur citatio licet non peremptoria alias sententia nō valeret c. ad apostolicc. de re iudic. in vj. & in extrauagan. ad reprimendam & in d. clem. sepe quod intellige qñ constat de hæresi & proceditur ad sententiam secus autem qñ procedit contra contumacem nam tunc due requiruntur citationes si per annum steterit vt per Archi. in c. cum contumacia de hære. in vj. & per Fely. in c excōicamus. ij. col eodem vers. secundo no quod ad ferendam & Paul. Ghir. in d. tract. de hære. viij. q. ad quam sententiam procedetur secundum formam cle. j. eo. tit. quod vterq; concurrat inquisitor & ordinarius licet ante quilibet per se poterat proferre sententiam & condemnare per c. per hoc. de hæret. in vj. sed an qñ proceditur per accusationem requiratur vterq;, dictum est supra per gl. in d. c.

129 in fidei fauore. †Sed an tali sentētia appellabitur vī q̄ sic nam equiparantur ista duo crimine læ in crimine læsæ maiest. humane vī gl tenere q̄ admittitur appellatio, vt in l. pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acqui. hære. & videtur tenere August. post Ar. gin gl præsente gayo & appellante. iij. col. in addi. grautus nisi in his casibus læsæ maiesta. in quibus expresse cautum reperitur q̄ non admittatur vt in l j. C. de sal. mone. & in crimine perduell onis vt ibi & in alijs tenet admitti si non prohibeatur, Ange. tñ tenet ibi oppositum q̄ nō admittitur vide tñ in tali crimine in d. §. rei perduellionis. & Ang. in d. gl. in crimine autem hæresis clare & expresse statutum reperitur. ca. vt inquisitionis officium. de hære. in vj. vbi refertur q̄ etiā per consti. Federici erat cautum, idem dic de relapso in hæresim, vt dicitur in c. ad abolendum. vers. illos. de hære. Spe. in tit de appel. §. j vers. xxxj. casu Archid & Ioan. And in c. felicis. de pœn. in vj. Mathe. in const. inconsutilem. xxij. nota. & Fely. in c. ad abolendam. ij col. versicu. sed aduerte incidenter. vbi limitat admitti ante diffinitiuam sententiam secundum Ar. hidia

130 conum in d. c. vt inquisitionis. †Limita ettam nisi per recursum ad superiorem cognita de iustitia posse. vt hic et secundū Panormin. c. pastoralis. in fi. prin. de appel. not. in c. romana §. si aūt. de appel. in vj. hoc pendet ab illa q̄ an remota appellatione cōstet remota supplicatio, & recursus de quo per Par. in tract. syndi. char. xix. & seq. ver. appellatio. & vers. an si statuto. laf. post alios in auth. quæ supplicatio. C. de precl. imper. offe. Cano. in d. c. pastoralis. & Ro. in rubri. ff. de arbi. Spe. in ti. de appel. & ibi Bal. vers. quid operetur. Lanfran. in c. qñ contra. in §. appellationes. de probat. Ang. in l. eos. in prin. C. de appel. Mar. in sing. cclxxxvij. tex. tñ in d. c. vt officium. dicit statim sententiam ex equendam dilatione aliqua postposita adeo q̄ omne remedium tolliere videt dic tñ quo ad iudicem a quo vt non teneat admittere. vt dicit Felyn. in d. c. ad abolendam. superior autem bene poterit inhibere tex. tñ in d. c. vt inquisitionis officium ꝓtollere videtur etiā recursum ad superiores in eo quod dicit seu pro clamationibus & sic diuersum ab appellatione & dicit text. & gl. in d. const. inconsutilem in fi. sicut in crimine læse maiesta. humane vt in l. quisque.

131 C. ad l. iul. maiest. & ibi dicit gl. †Sed an defensiones dnde sunt inquisitis de hæresi an statim fit executio nō datis nec permissis defensionibus sicut dicitur non admitti appellationem contra l. additos. C. de epis. audi. Et an renunciare possit defensionibus vī quod nō per plene tradita per Marsi. in pract. in. §. examinanda. & in consilio cxiiij. in fi. Par. in tract. syndic. char. xxix. iiij. col. & char. xxxiiij. ij. & iiij. colum. & char. seq. j. col. & Ang. in glo. qui iudex. statuit rem, Fely. in c. si diligenti. de foro compe. & in c. pastoralis. §. quia vero, de offic. delega. facit nā defensio nec per principem nec per statutum tolli potest vt per Mar. in consi. xxv. versic. quinimmo dicta defensio & in consi. xxxj. versic. defensio enim & in consi. xxxvij. versi. quinimmo talis & cōsi. lxxxj. ver. quinimmo & in tali crimine sentit tex. in c. fi. iuncta glo. indicijs de hære. in vj. ver. cæterum vbi publicatio fieri debet vt possit se defendere ergo de. fensio permittitur & faciunt dicta Bart. in d. extrauag. ad reprimen. in versic. figura vbi ea quæ sunt iuris naturalis & concernunt defensionem tolli non possunt licet procedatur summarie & de plano & sine figura iudicij in contrarium vī nam in tali crimine vt dicitur in d. c. vt officium tollitur remedium appellationis & iñ appellatio est defensio vt per Mathe. in rub. consti. appellationum tempora. Item Ang. in d. gl. Par. vbi supra et Mar

in pra.in §.exau t anda dnt in famoso latrone & ailal ti o ex quo occid possunt tā. q iain hostes.c.j de homi.in vj.d negari po test defensio & per eos renunci r ergo idē in hoc crimin ci m oge grau s sit & occi di possunt.c.j § diffida s de sta u.contra l be eccle.& in c.excommunicamus.de hæ re.& in auth.gazaro.C.eo.Card.in cle.ij §. cæterum.de electio.facit l p oditores ff.de re mili.& l.iij § fi.ff.de sica Boni.tamen in tit.de hære.tenet non li ere priua um occi dere propria authoritate hæreticū sed per iudicem secularem contra tamen d §.d ffi. damus.dic ꝙ aut tale crimine est defensi ile vt si protulisset al quod verbū iocose vel d sputādo vel aliter vt supra dictum est. & tunc admittitur defensio aut non est defensibile et crimi iē est notor um vt quia publi ce affirmet contra articulos fidei aut aliter plene coi stet & conuincitur & apparet hæ reticus,& tunc nulla competit defensio per d.c.vt officium ibi in delata animaduersione faciunt dicta de aduocato & procuratore & facit c.secundum leges eo.in vj. & ex hi. si potest renunciare secūdum dictam distinctionem.Expedito processu hæreticorū de eorundem pœnis, & earum executione dicendum est,Circa igitur quartum de pœnis hæret corum, primo videndum erit de pœn s ordinarijs. secundo de pœnis extra-
132 ordinarijs hæreticorum. † Circa primū dicendum est ꝙ de iure diuino impont pœna videtur, & statut pœna ignis & concremationis,vt dicitur in Ioan.xv,ca.si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes arescet & colligent eum & in ignē mittetur secundum Hosti.Ioan.And.& Panor. in d.c.ad abolendam.i j.col.in glos.aud entia.& in c.excōicamus.lo ij.de hæreti,iure autem ciuili imponitur pœna vltimi supplicij,ut in l.arriani,ver.manicheis.& l.seq.C. de hære. vltimum autem supplicium mors naturalis intelligitur l.vltimum suppliciū. ff.de pœn. & ibi vide alias pœnas mitiores exilij,& publicationis bonorum d.l arriani.in prin.& d.l quicunque.versic. herentibus & deportatio.versi.nemo,& d stingue & aut hæretici sunt quia hæresim docēt & tunc puniuntur pœna vltimi supplicij d.c. quicunque.circa fi.versi. vltimo supplicio. discentes vero puniuntur pœna decem librarum auri,seruantes vero dogmata hæreticorum deportantur,vt dicit gl.in d.l.quicunq;.versi.damnentur etiam si adiscant ab instructore Papæ secundum Card,in clemē ti.j.§.fi,de vsur,& vide gl,in c,penul,de hære.& glo,in consti,reg inconsutilem.in versi.pœnas.& intell ge de adiscente vt ibi dicit gl.quando no idum ad acrum adiscendi peruenerunt sed gratia adiscendi ad hæreticos peruenerunt,& ita intelligitur d.l.q. cunq; . secus au em si d dicisset tunc eadem pœna puniuntur sicut si docuissent per l.culpa.C,de mathema. consuetudine autem introductum est vltimum supplicium imponi vz pœna ignis vt combur ntur hæretici,& ita declarat consuetudo in hoc delicto vltimum supplicium, vt dicit Panor,in d.c.ad abolendam.& plei e per Pau.Ghir.in d.tracta de hære.iij.q.vbi ponit pœnas inductas a iure canonico & ciuili cōtra personas ecclesiasticas & laicos & per Areti.in l.j.iij. no.C.de sum.tri.& fi l.catho.& las.ibi iure autem non ssimo in regno talis pœna ignis est approbata,vt per d.cōsti. inconsutilem. in fi.vt in conspectu populi viui comburantur hæretici & ibi gl.pen.in versic pœnam videtur demonstrare, ꝙ etiam iure cōi imponatur pœna ignis cum aruspes & sacrilegus pœna concremationis puniantur l.nullus.C.de malefi.& mathe. in l.sacrilegij.C. de sacrileg.qui etiam dici possunt hæretici cum separati sint a communione ecclesię.& licet dicantur large hæretici tamen si in eis locum habet talis pœna ergo multo magis in hęretico stricte & proprie sumpto tamen gl.concludit aliam pœnam introductam fore de iure ciuili & Felyn.sentire videtur in d.c.ad abolendam.j.col.versi.no. pœnitentiam ꝙ pœna ignis imponatur allegat d.l. arriani.alia etiam pœna imponitur,vt in authen.gazaros.C.de hære.& in corpo.vnde sumitur vz banno & diffidatione. Et no.ꝙ talis pœna infligenda erit nulla considerata qualitate persone & priuilegio siue sint milites l.arriani.in fi.facit l.nullus.C.ad l.iuli. maiesta.siue clerici sacerdotes & religiosi, vt in d.c.ad abolendam,& d.c.excommunicamus.laici in statim condemnati tradūtur curie seculari plectendi, clerici vero prius degradantur, & postea traduntur curie seculari,vt d.c.ad abolendam.& d.c.excōicamus.& c.j.eo.in vj.& Pau.Ghirlan.in dicto tracta.iij.qō.An autem secularis cogi possit per episcopum aut inquisitorē vt morti traderet ex quo si mors sequatur excommunicari potest dic,vt per Fely.in c.vergentis.j. colum.j.no.de hæret.& vide c.nouimus.de verbo signi.vbi episcopus rogat & non cogit & Ma he. n dicta constit.inconsutilem.
133 xviij.no. † An autem requiratur incorrigibilitas,vt ex tali crimine possit degrada-

ri in hoc nõnulli dicunt ꝙ licet alias in gra uioribus delictis, & requiratur degradatio, & postea tradi curie seculari tñ requiritur incorrigibilitas alias non sunt tradendi, fallit tamen in nonnullis casibus, vt in hoc crimine hæresis, & in alijs traditis per glos. in d. c. ad abolendam, & in d. c. excõicamus, & ibidem per doct. & in c. cum non ab homine. & in c. at si clerici. vbi Panor. post alios de iudi. Ang. in gl. & caput a spatulis, versi. quid autem si clericus. Specu. in ti. de compe. in d. addi. §. j. versic. secundo. Anto. tñ & Panor. in d. c. ad abolendam, & d. c. at si clerici. & d. c. cum non ab homine. Ange. in dicta gl. dicũt hoc verum non esse nam etiam in tali crimine requiritur incorrigibilitas nam si velit redire ad fidem curie seculari non traditur, sed ad agendam pœnitentiam in carcere detruditur perpetuo, vt in c. pe. de hære. bene tñ inquisitores poterunt talẽ pœnam perpetui carceris commutare, vt dicitur in c. vt commissi. de hæreti. in vj. fallit tamen qñ abiurasset, & postea incideret in aliam aut eandem hæresim tunc enim relapsus statim absq; aliqua audientia traditur curie seculari, vt dicitur in c. super eo. & in c. accusatus. de hære. in vj. & traditur in d. c. ad abolẽdam. & in d. c. excõicamus, in tali casu posset habere locum opinio prædictorum, & glo. in d. c. ad abolendam, & d. c. excommunicamus. & per Panor. in d. c. at si clerici. in prin. versi. ad tertium. quę sunt.

234 † Per quos autem degradandi sunt dic ꝙ licet alias requiratur in degradatione ꝙ interueniant sex episcopi si degradãdus est presbyter, & tres si diaconus vt tradit per Panor. & Fely. in c. non potest. de re iudic. & in c. si quis presbyter. de cler. excommu. Spe. in ti. de accus. §. ij. §. iiij. tñ in hoc crimine si interuenire nõ possunt tot episcopi solus episcopus conuocatis abbatibus aut alijs religiosis poterit degradare vt traditur in c. j. de hæreti. in vj. Panor. in d. c. ad abolendam. versi. item no. xxiiij. Mathe. in d. consti. inconsutilem. xviij. no. vide Deci. in d. c. at si clerici. xxiij. col. versi. venio ad tertiũ. de iudi. Forma autem degradationis ponũt Iaco. But. & Bald. in auth. presbyteri. C. de epis. & cle. & Spe. in tit. de accus. & doct. in c. ij. de pœ. in vj. Ang. in glo. & caput a spa-

235 tu. versi. nunc restat. † Insuper & in hoc crimine sicut in læsę maiest humane memoria defuncti damnatur & bona publicantur vt in l. pe. & fi. & l. quisqu s. C. ad l. iul. maiesta. l. fi. ff. eo. insti. de publi. iudi. §. item lex iulia. not. in l. ex indiciorum. ff. de accus. insti. de succes. quæ ab intest. defe. §. interdum traditur in consti. contingit interdum & in c. reg. bona proditorum. & in c. nuper apud tranum parimodo. & in hoc crimine memoria defuncti damnatur tam iure ciuili antiquo l. manicheos. & l. cognouimus. C. de hęre. q̃ nouissimo vt in authen. gazaros. & in corpo. vnde sum. vt in c. j. §. gazaros. de statu. contra liber. eccle. no. gl. in ver. per omnia. in constit. inconsutilem tam etiam iure reg. per d. consti. inconsutilem. q̃ etiam iure canonico antiquo xxij. q. vij. per totum ibi per glos. in summa viij. distin. c. iure. & in c. vergentis. & in ca. excommunicatus. lo j. de hære. & in c. cum a nobis. de præscrip. & iure moderno vt in c. cum secũdum leges. de hære. in vj Mar. in l. qui sine. vij. col. versic. item hæreticus mortuus. ff. de quæstio. glo. xxiiij. q. ij. in summa. ita tamen ꝙ bona laicorum fisco imperij applicantur non tamẽ ante declarationem per ep̃m aut inquisitorem factam sed post sentẽtiam vt dicit text. in d. c. cum secundum leges. Sed quid in terris baronum cui applicabuntur bona hæreticorum barono an fisco dic vt per Guid. Papæ in decisio. lxxvj. & ibi an requiratur sententia. Bona vero clericorum aut laicorum subiectorum ecclesiæ fisco ecclesiæ applicantur etiam patrimonialia, ut dicitur in d. c. excõicamus. & ibi Panor. & alij & feudalia ecclesiæ vt ibidem & per Math. in d. consti. inconsutilem. xviij. no. et per Panor. in c. ij. de succes. ab intest. Ioan. And. in d. c. cum secundum. de hęre. in vj. & ibi per Philip. Fran. nisi clericus recognosceret indirectũ dñm ratione feudi aut emphiteosis laicum tunc fisco ecclesię non applicantur sed ad directum dñm reuertitur de quibus per docto. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infe. Alex. in consi. xxiij. j. vol. & consi. xxviij. iij. vol. Are. in consi. x. Soci. in consi. clxvj. Ang. in glo. publicamus bona. Mathe. in consti. sequens. v. no. & in consti. post mortem. j. not. & in decisi. cclxxx. ij. dub. in quibus qñ feudum aut emphiteosis reuertitur per rebellionem ad dñm directum, & quando ad fiscum. fiscum aũt ecclesiæ intelligas si ab ecclesia habuerit stipẽdia eius cameram. si non episcopi cameram vt per Fely. in d. c. excommunicamus. & in d. c. vergentis. & cæteros vt per Panor. Ana. & Soci. in d. c. excommunicamus assignant rationem nam quoties persona cui actio acquiritur non est expressa in pertinentibus ad ecclesiam episcopo loci actio competit allegant glos. in cap. de viduis. xxvij. q. j. in fin.

Inno.in c.cum olim.el ii.de priuil.& alios de quibus ibi p r Bely.Limita tamē vt cōfiscato bonorū clerici non fiat.de bonis ecclesiæ cui seruiunt clericus sed de alijs patri monialibus aut aliter quælitis vt per Card, in cōsi.j.ti.de hęre.et Fede.in cōl.cxxxvij. & ibidem per Bely.& gl.in d.c.cum secundum.allegat clemē.volentes.post prin.vbi vide.Quæ autem bona veniant publicanda dic vt per Panor.in d.c.vergentis.& Ang. in d.gl.& eius bona publicamus.& doct.in d §.fi de uectigalibus.intellige tamen prędicta non in omni genere hæresis de quo supra,sed in stricta, & ,ppria hæresi de qua per lsern.in c.j §.dilhdamus.iij.col ,verlic. sed an omnis hęreticus perdat bona de sta, contra lib.eccle.Et not.cp accusans memoriam debet se inscribere & dacere & probare cp scienter erat hæreticus, vt per Felyn.in c.li quis episcopus.de hęre.Marsi.in
136 l.qui falsa n.§.accusatio.ff.de fal. † Sed an ipso iure bona sunt publicata an venūt publicanda dic cp iure veteri non ipso iure sed erant per sententiam publicanda, vt dicitur in d c.excōmunicamus, vbi per Panor.hodie vero per d,c.cum secundum leges ipso iure bona sunt publicata,& processus & sententia non requiritur quo ad publicationem.c.ij.de rescrip. in vj.Panormi. in d.c.vergentis.ij.not.Bart.in l. mperator. ff.de iure ilf.Ange.in d.glo.che hai trad.la tua pat.iij.col.Requiritur tamen declaratio propter administrationem & fructus medij temporis vt firmat Ancha.in d.c.cum secūdum leges.ij.not. Oldra.consil. cccl.xxj.& Marsi.in pra.in.§,aggredior.xvj.colum.& consi.x.Deci.in c.peruenit lo j de app.Mathe.in consti.pactarenorum.iiij.no.sic & in crimine lęsę maie.huma, ipso iure in regno sint publicata per c.reg.nuper apud tranū, & ibi per glos & per c.reg. bona proditorum tamen declaratio requiritur antequam fiat executio vt per Ma he.in constitu.cōtingit interdum.vij.no.& vide p.r Capt.in decis.fa.consi.cxxx.pleue et vide per Ias.in l.ij.C.de iure emph.in l a q.an propter canonem non solutum ipso iure res cadat in comm ssum.vbi similia & cp declaratoria requiritur & per Ias in c.j.in ver.contrah. incestas nup.in addi.in tit.quę sint regi.seu
137 committ ē.cri. † Ex quo sequitur cp alienatio bonorum hære.per eos est prohibita & si fiat revocari potest per inquisitorem, aut epm.Bar.in l.iij.ff.de his quę in fra.cre, & in l.chirographis §.fi.ff.de admi.tut.Cy, in l.fi.C.ad l.iul.maie.& in l.j.C.de reseri,

xxx.anno.Bal.in l.fi.§.fi.C.cōm. deleg.Ias. insti.de actio.§.item si quis in fraudē.xxiij. col.vers.item l.mittate.& facit.l.quisquis.§. emancipationes.C.ad l.iul.maiest.Angel.in glo.che hai tra,la tua pa.iij.colū.Mathe.in d.consti.pactarenorum iiij.no.& per Paul, Ghirl.in tract.de hære.iiij.q.vbi an requiritur sententia & an alienatio prohibeatur,
138 †Sed an teneatur pretium restituere dic cp sic vt per doc.in dictis locis & ibi maxime Ias.quid si hæreticus emit bona & pretium non soluat an teneatur iuquisitor vbi dicit cp sic per text.in l.in vendicatione.ff.
139 de actio.emp. †Et quid si hęreticus ante hæresim fundasset hospitale & bona dicasset an talia bona sint episcopo confiscata,et vide Card.in cle.j §.fane.q.vij.de hęre.& Ioan.And.in Specul.in tit.de hære.& in d. c.cum secundum de habente domicilū alibi ab origine ad quem spectent bona origi
140 nis. †Sed quid si hęreticus habeat filios orthodoxos an bona perueniant ad eos an pœnitus excludantur & fisco applicentur sicut in læsę maie.crimine lege quisquis.C. ad l.iul.maie.dic cp iure veteri ciuili ad filios orthodoxos succesio spectabat & eis non existentibus agnatis orthodoxis.l.manicheos.& l.cognouimus. C.de hære.iure vero canonico pœnitus excluduntur filij, vt in d.c.vergentis.vbi glo.in ver.exhęredatio & glo.in ver.per omnia in consti.in consutilem.& approbatur per d.authen.gazaros.& in corpore vnde sumitur.et hoc tenetur communiter, vt per Panor.in d.c.ver gentis.& tenet gl.xxiij.vij.in sum.vbi Arcbt.& Cy.in d.l.quisquis & Hostien.i sum, eo.ti.§.qua pœna.licet Ioannes And.distinxerit in terris ecclesiæ & in terris imperij tam idem in terris imperij per d.authen.gazaros.per quam arguitur a maioritate rationis vt sicut in humana filij etiam fideles excluduntur per d.l.quisquis.multo magis in diuina & sic etiā si fuerint orthodoxi vide gl.in d.§.interdum insti.de succes.ab intesta,& in l.ex iudicium.ff.de accusa,& gl.in c.ij.de hære.in vj.& in c,secundū leges.eo.tit.in vj.Ifer.in d.c.j.§.itaq; filij.de stat.contra liber et Boni,in tit.de hære.vbi refert Goffre,distinguere in terris imperij non priuentur.limita,& vide vt per Felyn. in d.c.vergētis.in fi.vbi de filijs ponit qua-
141 ruor fallentias. †Qui filij etiā excludun tur pœnitus a quocunq; beneficio ecclesiastico & officio & dignitate vt dicitur tit c. ij.de hære.in vj.& per Mathe.in consti.inconsutilem.xvtij.no.& vide per Pau,Ghir. in tract.

in tra. de hære. iij. q. & in. iiij. q. & ibi quid si sint fideles filij limita nisi pater fuerit emendatus & egerit pœnitentiam vt in cap. statutum de hære. in vj. vbi declaratur. d. ij. de cretalis. & An. in gl. che hai tra. la tua pat. iij. col. & vide in ca. filij. eo. in. vj. Intelligas tamen prædicta de beneficijs vt locū habeat in obtinendis non tamen in iam obtentis vt no. glo. in. c. satis peruersum. lvj. distinct. & per Pano. in. d. c. vergentis ver. sed circa prædicta. Et qui filij contineantur an existentes in potestate an vero emancipati an adoptiui an legitimati an naturales tātū an nepotes ex vtroq; parente et qualiter, et an fœmina & quando, dic vt per glos. & alios in. d. c. statutum. q̄ doc. ind. l. quisquis. & Ange. in d. glo. che hai tra. la tua pat. iij. col. & quæ post eum ibidem habentur per apostil. & per Fel. in. d. c. vergētis. in fi. an differat crimen hæresis crimine læsæ maiestatis. quo ad filios puniendos. & vide Math. in. d. con sti. pactarenorū. in glo. ipsorum filij vbi etiā ponit in quibus filius tenetur ex delicto patris & an econtra ex delicto filij et it i quid si filius est hæreticus an pater teneatur & ibi quid si filius est emancipatus an ex delicto patris teneatur. & quid si mater est hæretica an excludatur etiam ab extraneorum successione & quando post Angel. in d. glo.

Quid aūt de doribus mulierū licet lser. multa dicat in d §. Iuxta damus maxime in dote confessata tamen expressum reperitur in. c. decreuit. de hære. in vj. per q̄ statutū dotes vxorum orthodoxorū ille fas esse nisi scirent virum hæreticū a principio fuisse non ex post facto vt ibi per glo. & per Alex. in l. si constante in princi. iiij. car. ff. sol. mat. sic & in crimine læsæ maiestatis. vt in d. l. quisquis. §. vxores & in constitu. pena carerevolētes & ibi per Math. in cap. reg. item statuimus si forte contingat aliquos dānari. & p Par. in tractatu findic. in verbo bonorū publica tio. Puniuntur quoq; filij nam si patres fuerint banniti ex causa hæresis q̄ nō possunt contrahere matrimonia sine regis assensu, & mandato cū fidelibus feuda tenētibus vt dicitur in c. reg. humanitatem quoq; sectan

142 tes. †Sed infra quantū tempus peti potest publicatio bonorū & memoria defuncti damnari & an filij & proximiores prescribere possint dicta bona & per quantū tempus glos. i. l. manichæos. C. de hære. per tex. in l. ii quis. C. de apostat. vbi etiam Bart. tenent q̄ per quinquennū in vtroq; crimine diuine & humanæ maiestatis læsæ & dicam glos. sequitur Alexan. post Bart. in. l. fi. ff. de ficar. & per Roma. in singu. 431. & Ang. in. d. glo. che hai trad. la tua pa. in princi. iiij. col glo. ij in c. ij. de prescrip. in vj. & in. c. accusatus de hær. in vj. in ver. post mortē & gl. in sum. xxiiij. q. ij. dicunt per. xl. annos prescribi et infra tm̄ tempus peti potest publicatio & memoria defuncti damnari et sequi videtur in d. gl. che hai tra. la tua pa. Ange. & Albe in l. j. C. de apo. Mat. in rubr. de apost. Pan. vero. & Fely. in. c. a nobis. de prescr. saluant ambas gl. vt iuris ciui. gl. locū habeat in fisco imperij. & glo. iuris cano. in fisco eccle. eo modo vt supra. tm̄ est remittendū ad tradita per doct. in. d. c. cū a nob. sed Mar. videtur sentire in l. qui tallam. §. accusatio. j. col. semp accusari posset. et prescribi non posse sed non recte loquitur similiciter vt ex prædictis patet in crimi. vero læsæ maie. in regno proditores nec filij, & alij descendentes aliquo tēpore possunt prescribere sed quandocunq; vēdicari possunt bona per fiscum vt dicitur in. ca reg. bona

143 proditorū in fi. †Nunc de pœnis extra ordinarijs dicamus. deinde qualiter ordinarie & extraordinarie euadantur. postremo de pœnis receptatorū. & fautorum punitur ergo hæreticus q̄ infamis sit. l. j. in fin. C. de sum. tri. & ibi Bar. & in l. cassius. ff. de sena. & ideo testis esse nō potest in iudicio licet possit in contractibus l. quoniā. C. de hære. Bar. in d. l. cassius & in. d. l. j. Bald. in marg. in versi. crimen. versi. hæresis. Specul. in tit. de teste. §. fin. versi. quid deportantibus, & ver. itē q̄ est iudæus. & de offi. omn. in. d. §. iiij. vide distinctionem. d. l. qm̄ vt contra orthodoxū & christianū non possit. p eo vero sic sed interesse nō prohibentur facit nā hæreticus est excommunicatus. c. excōmunicamus. de hæret. sed excōicatus excluditur a testificando. vt traditur in. c. veniens de teste. vbi Fely. in ca. rodulfus. de reseri. Alex. post Bar. in l. iij. §. lege iulia. ff. de test. Spec. in tit. de test. §. i. ver. item q̄ est excōmunicatus. item facit nam qui prohibentur accusare prohibentur testificari ca. testes. iiij. q. iij. Bar. in rub. C. qui accusa. po. Ange. in gl. nec non ad queretam sed hæreticus accusare non potest orthodoxum vt supra. & habetur. iiij. q. j. c. diffinimus. Specu. in titu. de accusa. §. j. versi. item ex. ipitur. q̄ est hæreticus ergo nec testificari vide tex. in. d. ca. excommunicamus. §. credentes & in auc. credentes eo. C. & vnde sumitur & sic puni

144 tur etiam vt non possit accusare orthodoxū per. d. ca. diffinimus. †Item punitur quoq; sit excommunicatus. d. §. credentes et

ibi per Panor.j.no.et xxiiij q.iij.c.notandū & c.dixit apostolus,& c.ad abolendā extē de etiam in hæretico occulto glos.& Card. in cle.j §.pen.de hære.& in cle.j §.fina.de vſu.vide gl.xxiiij.q.j.c.j.& per Mar.in cō
145 ſti.incōſurtlē.iiij.no. †Itē hæreticus pri natur omni beneficio & officio & dignitate,d.c.ad abolēdā.c.ſi papa.xl.di.xxiiij.q.j.c.qui contra pacem & c.ſtatutū de hære. in vj.l.j.C.de hær.& in auth.credentes C. eo.etvnde ſumitur et vide in c.j.de ſciſma. in vj.extende etiam in hæretico occulto vt
146 *ſupra proxime.* †*Item punitur hæreti*cus quia eius filij vſq; ad ſecūdā generatio nē excluduntur ab officio & dignitate iuxta.c.ij.& c.ſtatutū de hære.in vj c.vergē tis eo.& in.d.authē.gazaros & alibi vſque ad quartā gnationē.d.c.j.de ſciſma.in vj.& vide cū glo.de nepotibus in.d.cap ſtatutū eo.in vj.& per Paul.ghirl.in.d.trac.de hær.
147 iij.& iiij.q. †*Item punitur quia* caret ſe pultura.d.c.ij.de hære.in vj.& in cap ſicut eo.ibi vide Fely.an corpus mortuū & quā do puniri poſſit et in c.ſi quis epiſcopus eo. & in cap.in eod.de ſenten.excommunica.
148 †Item punitur nam poteſt a quocunque impune occidi et percuti.d.aūt gazaros ibi diffidamus etiā ſi ut clericus vt per Card. *in.d.clem ij §.cæterum de electio.*& Fely. in cap.ſi.de hæret.glo.in c.ſi quis deinceps xxvj.q.iij.& ne amittitur priuilegium cap. ſi quis ſuadente nā cū percuti poteſt nō eſt
149 excōmunicatus. †Item punitur mulier hæretica nā tenetur filium orthodoxā do tare licet alias ſi non eſſet hæretica tenea tur vt per gl.in l.neq; mater.C.de iure do. doct.*in l.j.ff.fol.ma.* Alex poſt Bal.*in l.j.*C.
150 com.de leg.Angel. n.d.l.neque. †Item mulier hæretica infidelis non gaudet priui legijs conceſſis dotatis mulieribus de qui bus in d.l.j.et in l.aſſiduis,C.qui potio.in pi gno,habe.vt dicitur in l.j.& in authen. itē priuilegiū & in corpore vnde ſumitur.C. de hæreti.& Bald.iunior in trac.de dot.xj. par.*in iij.membro.xxj.different.niſi fuerit* conuerſa ad fidem quoniam ea recuperat vt ibidem & vide Bald.in rubr.C.de priuile. do.Arch.iiij.qō.j.capitulo.j.& per Campe. in tract.de do.j.par,itē caret beneficio vel letani vt dicit Arch. in d.c.j.iiij.q.j.& filius famil.beneficio macedoniani vt ibidem.
151 †Item hæreticus non poteſt teſtari vt in *conſti.apoſtantes etiam* ad pias *cauſas vt* p Fely.in cap.ſi quis epiſcopus de hæreti.nec ſuccēdere non contrahere nec quocunque alio mō alienare neciudex eā alias nulla red

ditur ſententia,& proceſſus nec aduocatus nec libellio alias inſtrumenta & acta nulla redduntur de quibus in l manicheos & in d.authen.credentes de hæret.& vnde ſumi tur & cap.ſi aduerſus & c.excomunicamus .§.credentes de hæret.vbi agere nō poteſt ſed bene conueniri & per lſer.in c j §.cre dentes de ſtat.contra lib.eccle. & in pract. papien.in libello de rei vendica.ver,veris & legitimis & per Bar.in ij.conſil.de tabel lione & Specul.in titu.de offi.omn.in d.§. iiij.& in titu de inſtru.edi.§.viij.verſi,quid ſi confectū ſit §.xij.ver. prohiberur & ver. iij.oppono & per Mar.in pra.in.§.aggredi or vbi an geſta & acta facta per occultū hæ reticum teneant,nec aliquid hæretico relin qui poteſt per Bart.o.in l.cum ſenatus.ff.de reb.dub.Bald.in l.ij.C.qui teſta.po. etiā in teſtamento multus nihil habere poteſt nec legatum nec fideicommiſſum nec hæredita
tem vt in l ſi.C.de hære.etiam ſi eſſet filius vt per Fely.in d.capit.ſi quis epiſcopus de hære.immo tunc fiſcus vendicat l.iij.C.de hære.& l.ij.eo.vide Bar.in l.j.ff.de iure fiſci per Areti.in l.j.ff.de hæred.inſti.iij.col. & limita vt per Panor.in d.cap.ſi quis epi ſcopus ſeq.eo.& vide in l.deneſtortamis.C. de hære.& ibi q̄ occidens ſeipſum hæreti*cus nō habet hæredem.item nec vſucap.p* hęrede vt p Bar.in l.cōſtat.ff.de vſu.p hęr.
152 †Itē hæreticus cogitur ad obſeruantiā iuramenti licet aliter q̄ orthodoxus iuret Card.in clem.j.§.j.de iureiur.ſic & iudæus vt per Mat.in conſt.eos qui ſcienter.iij.lib. ix.q.& in conſt.ſi quis impoſterum.vj. no. iij.q.doct.in c.ſi.de iudæi laſ.in prohe.ff.ve teris Bar.in l. ait pretor.§.iurari.ff.de iure iur.& ibi Alexan.vbi hæreticus cogitur ad obſeruantiam iuramenti etiam ſi aliter iura ret quā deberet. †Item hæreticus petere nō poteſt reſtitutionē rerum eccleſiaſtica rum de quibus fuerit ſpoliatus vt per inno.
153 in ca.ex parte de reſti.ſpol. †Itē hæreti cus non poteſt habere chriſtianū ſeruum l. deo nob s.§.ſi.vbi Bar.C.de epiſc.et cler.ſic & iudæus ca ſi.deinde & in l.j.ne chriſtia. Man.hære.vel inde.item hæretici non poſ ſunt habere ſinagogas ſicut iudæi vt in ca. iudæus lo.j.deinde xxiiij.q.iij.c.clericus cū ſeq.Cy.in l.ij.in fin.C.de ſum.tri.poſt gloſ. ibi alias locus publicatur l.quicunq;.§.vni uerſi C.de hær.l.conuenticulā C.de epiſc.& cler.Math.*in rub.inconſtitu.inconſuetis* & in rub.cōſtit.paci.itē quia hæreticus vbiq; peccat vbique puniri poteſt de hæreſi.Car di.in Clemen.ij §.denique.ix.quæſtio.de re

iudi.& vide tex.& gl.in ca.vt commiſſi.eo. in vj.Item hæreticus expelli poteſt a ciuita te ne alios inficiat Bald.in l.nullus C.de ſacroſan.eccle.gl.in authẽ.ſi vero domini C.
154 de hære.& Mar.in d.rubr. †Itẽ hæreticus etiã reuerſus ad fidẽ non ordinatur Felix.in c.cum te de reſcr.verſi.infidelitas precedẽs niſi fuerit reuerſus & abiurauerit iuxta c.ſaluo,j.q.vij.per quod glo.in c.j.de cẽſi.in vj.dicit ab iurationẽ probari per ſcripturã.Item hæres ab hæretico,inſtitutus in teſtamento agere non poteſt ex eo ad hæreditatẽ.cognouimus C.de hæret.c.vergẽtis & c.ſi quis epiſcopus eo.ſpecul.in titu. de actore verſi.item q̃ eſt ab hæretico inſtitutus.Item facta monitione non licet cum eo conuerſare c.dixit Apoſtolus.xxiiij.q.iij. & xxiij.qõ.j.c.que dignior & c.omnis qui cum ſeq.ea.q.Item hæreticus non poteſt re ſcribtum aliquod impetrare vt per Specul. in tit.de reſcrip §.v.ver.Item q̃ eſt impera tor l.ij.C.de ſum.tri.Mar.in conſti.inconſutilem.xxv.no.Item ordinatus ab hæretico deponendus eſt & ordinatio nulla redditur c.ordinationes.ix.qõ.j.ca.j.& ij.de ſciſma, iunctis dictis per Panor.in rubrica eodem.
155 †Et nor.q̃ licet Papa accuſari poſſit vt priuetur ſi hæreticus ſit tũ ſi eligatur ei nõ obſtat exceptio hæreſis Card.in clem.ij.§. certum de electio.vide glo.& doctores in ca.licet de electio. ibi nulla exceptio & ibi per Panor.de veritate & in cap.ad probandum
156 de re iudi. †Itẽ puniuntur hæretici nam catholici euntes ex terminium conſequuntur indulgentias & alia vt in d.ca.excõmunicamus.§.catholici Spec.eo.tit.in fin.vbi
157 vide de beneficiorum fructibus. †Itẽ punitur quia matrimonium contractum ſcienter cũ hæretico non tenet Speculum in titu.de diuor.verſi.eodẽ modo vide c.decreuit eo. in vj.ſed ſuperueniens hæreſis ſeperat quo ad torum per Specul.in d.titu.de diuor.verſicu.itẽ fit ſed rebellio non ſeperat Yſer.& Math.in conſti.pena carere & in conſti.pa
158 ſtarenorũ.ij.no.ij.q. †Itẽ punitur nam ſi fieret alienatio prædictorũ hæretico habentiũ oratoria orthodoxa a fiſco vendicãtur vt dicitur in l.ſi qui orthodoxe C.eo.Itẽ puniuntur hæretici vt in l.quicunq; & in l.curiales & in l.arriani cum ſeq.C.eo.Item puniuntur in anima vt ſit eternaliter dãnatus nec ei proſit ſuffragia mortuorum vt in ca. firmiſſime eo.& c.odi.xxiiij.q.j.& Panor. in d.cap.firmiſſime in fi.de ſacra.perceptis per hæreticũ an teneant & per Pau.ghirlã. in d.tra.de hæret.&.q.ij.ibi quid ſi obtinet an profint & an priuetur iure patro.dic vt per Gemi.in c.j.in prin.de iure patro.in vj. Item punitur vt in ca.fraternitatis & in c.ſi quis epiſcopus cum ſeq.eo.& in cap.fi.eo. vbi liberatur obligatus hæretico cum iuramento. Sed an recuperat bona obligata & primum obligationẽ ſi teuertitur ad fidẽ dic vt ibi per Panor.Item punitur nã officiales etiam excõmunicati poſſunt contra hæreticum ad requiſitionẽ ordinarij aut de legati procedere nec ſententia erit nulla & proceſſus ratione excõmunicationis vt tradit ur in c.præſidentes de hæreti.in vj.Item punitur vt in c.ſicut & ibi Panor,vt excluditur ab omni cõmercio & negociatiõe fidelium eo.tit.Item punitur nã ei indicitur publica pœnitentia per crucis impoſitionẽ vt alij terreanturvt in cap.j.de penis & q.j. ca.ſi peccauerit Item punitur vt tres familia & filij ipſo iure ſunt effecti ſui iuris & liberatur a prima poteſtate & emancipatio facta poſt hæreſim eſt nulla ipſo iure cũ fuerit ipſo iure ſui iuris vt dicitur in cap.quicũque de hære.in vj.Panor.in cap.fin.eod.Itẽ hæreticus filius poteſt a patre exhæredari Panormita.in capi.quintaullis prima colum.de iureiurando Itẽ punitur vt in.xxiiij. queſtio.j.per totam nam non poteſt alium excommunicare nec priuare officio aut beneficio niſi alium hæreticum cap.quis quis ea.qõ.& c.ſeq.& gl.in ſum.d.qõ.& ammittunt ſpiritum ſanctum & eius donavt ea q. c.hæreticus & c.loquitur & alias vt per totam tllam.q.& punitur vt ſupra in proceſſu formato & vide per Boni.in tit.de hære, & in titu.de apoſta.ex quibus iuribus et authoritatibus eligere poteſt alias pœnas cu-
159 riosus lector. †Modo qualiter predicte pœne tam ordinarie quam extraordinarie euadantur ſubnectamus. Buttãtur authẽ. dicte pœne ſi hæreticus abiurauerit hæreſim prædictam & ad catholicã & orthodoxam eccleſiam redierit veraciter & nõ fallaciter vt dicit tex.in cap.vt officiũ in prin. de hære.in vj.cum tamen diſtinctione iuriũ c.ad abolendã & cap.excommunicamus de hære.l.cognouimus & l. manichæos & in authen.credentes.& authen.gazaros C.eo. & in corpore vnde ſumitur & in l.ij.C. de ſum.tri.& in c.accuſatus & c.ſup eo.& d.c. vt officium de hære.in vj.& xxiiij q.iij.ca. dixit apoſtolus & c.hęc eſt fides.xxiiij.q.j. in quibus no.& in conſt.reg.inconſutilẽ cũ allegatis in d.ca.diſtinguẽdo aut leuiter cõſtat de hæreſi,& tũc facta ei monitione vt p glo.in d.conſtitu.,& ibidem per Math.aut

citatione si steterit per annum & non rediderit pro vero hæretico condemnatur.d.c.ad abolendã & d.c.excõicamus. & d.authen.gazaros.& c.cum contumatiam. eo.in vj.Sed an tunc statim cp recusat iurare vt hæreticus puniatur dic vt per Panor.in d.c.excõicamus.& Mathe.in consti.pactarenorum in j.glo.& ibi an ex alia causa contumax sit excõicatus & an ammittat beneficia talis excõicatus per docto.in c.j.de iudi.& in c.veritatis & c.contingit de dolo & cõtumacia & Inno.in c.cũ bone de eta. & qualis. si vero comparuerit & se purgauerit cum satisfactione & pœnitentia salutari euitat pœnas prædictas & si relapsus fuerit non punitur vt vere relapsus licet aliter grauiter vt dicitur in d.c.accusatus.§.post gl.in d.c.cum contumacia & per Mathe.in d.constitu inconsutilem,vij.no.post Arch. & Ancha.in d.c.accusatus & ibi de tali satisfactione & purgatione qualis esse debet puta ad construednm aliquem pium locũ vt supra fuit dictũ aut plene constat de hæresi vt quia publice prædicat contra fidem aut per confessionẽ aut per testes quos repulsare non potest vt per Iser.in c.j §.depræhensi de statu.contra lib.eccles.& tunc aut non sunt condemnati nec lata est cõtra eos sententia & tunc si ab iuraueriũ dictam hæresim vere & non fallaciter vt supra in tuncia pœnitentia salutari euitat pœnas pdictas maxime ignis vt dicitur.in d.c.ad abolendam.& in d.c.excõicamus & in d.constitu.inconsutilẽ adhibitis quatuor de quibus per Panor.in d.c.ad abolẽdam.itij.not. aut lata est sententia & condẽnatus est hæreticus & tunc sunt opiniones hinc inde nã quidam tenent cp non sit locus pœnitentiæ per d.c.ad abolendã ibi confessum & spõte & sic ante sententiam & nõ post cum merupœnæ ignis glo.in c.pen.de hære.tenet cõtrarium & Ioan.And.in apost.in d.c.ad abolendam nam semper ante pœnam ignis potest pœnitere & pœnã euadere & tunc sequuntur omnes tanquam equiorem & mitiorem cum ecclesia nunquam claudat gremium redeuntibus nisi tm relapsis in hæresim nam eis denegatur audiẽtia quo ad pœnam corporalem euitandam tantum conceduntsacramenta si manifesta sunt signa pœnitentiæ vt dicitur in c.super eo.de hæreti. in vj.& in d.c.ad abolendam.vbi Felyn.& Pau.Ghirlan.in d.tract.de hære.v.q.in fi.et Marsi.in l.j.§.quæstioni.ff.de quæstio. & in sing.cccIxxviij.incip.geminatio et traditur in d.c.accusatus bene tamen talibus non di co relapsis imponitur pœna perpetui carceris.c.excõicamus lotij.de hære.c.pen.eo. vi de Iser.in d.c.j.§.quocunq; nomine &.§.satisfactionem post Hostien.in sum.eo.§.qua pœna.&.§.qualiter.& Panor.in d.c.ad abolendam.et Math.d.consti.inconsutilem xx. not.& alios de quibus dictis locis potest iñ committari dicta pœna vt commissi eo.in vj.Fely. in d.c.pe.& ibi Panor.& Math.in d.constit.xx.not.Card.in cle.j § fi.de vsur. vlt.q.& dic plene vt per Pau.Ghir.in d.tracta.in vij.q.quo ad clericos & ibi an recuperat beneficia si. pœna commutat & quando vbi cp aut statim p ratus est se corrigere corde non ficto et recuper t secundũ Arch. in d.c.vt cõmissi aut post negationẽ & sententiam & non recuperat sed an tunc clericus sit deponẽdus antequam immutetur & perpetuo carceri mancipetur iuxta c.j.de hære.in vj.& iuxta d.c.penul.vt per Panor mi.ibidem & in d.cle.j.§ fi vlti.q.& per Fely.in d.c.pe.Panor.iñ residet cp aut traditus curie seculari & non expectatur nisi ignis pœna & executio & tunc non auditur aut non est traditus,& tunc admittitur pœnitẽtia cum incontinenti dicatur redire, & non ex interuallo & si ex interuallo nõ auditur nisi Papa consulto,vt dicit Iser.in d.ca.j.§. quocunq; nomine.argu.d.c,excõicamus.§. fane.& Hosti.in d.§.qñ & qualiter,& an in omni parte iudicij admittenda sit pœnitentia & an lata sententia vt euitet pœnas & bona recuperet dic cp Hostien.in d.§.quando & qualiter, & de opinione Panor.an sit vera dic vt per Pau.Ghir.in d.tract.de hære.in v.qõ.plene & qualiter esse debet talis pœnitentia vt admittatur dic vt per eũ per totam quæstionem. † Formam autem iuramenti reddeuntis ponit Specu.in titu.de iureturan.post medium & habetur de consecra.dist.j.c.ego berringarius. & no.gl.re missiue in versi.formis. & in c.vt officium, in prin.de hære.in vj.Et formam absolutionis cum pœnitentia ponit Mathe.in d.constitu.inconsutilem.xx.not.post alios vt per eum.† An autem bona recuperet indistincte dic cp gl.ita tenet xxxij.q.vij.in sum.vbi dicit ẽt episcopatum recuperare. tex.in d.c.vergentis sentit ex quadam misericordia & gratia restituenda & ideo si non dicatur cp restituitur ad bona ea non recuperat facit l.ij & iij.C.de aboli.l.insulam.& l.fi.C. de senten.pass.resti.facit dictum Bald.in l.fi ademptio,C.de senten.pass.& Saly. in l.fi. C.eo.plene dic vt per Cardi.in clemen.j.§. fane.j.q.& in clem ij.§.j.vj.q.de hære.& in

clem.li.§.j.vlt.q.de vſur.& Fel.plene in d. cap.vergentis & tbi quid ſi fiſcus alienaue rit dicta bona an recurſus,& reſtitutus poſ ſit ea recuperare,dic vt per eum & apoſtil. poſt eũ & plene per Pau.ghirlan.in.d.tra. de hære.vj.q.per totam quando bona recu perat & quæ & vide tradita per Fely.in c. quia de maior.& obed.in c.de hac in fi.de accuſ,& in c.ex literis de conſti.iiij.col. do cto.in.l.fi.C.de re mili.Hercula . & moder. in l,ſi marito ff.ſolu.mar.& in l.gallus.§.& quid ſi tm̃.ff.de lib.& poſt.cũ cæteris alle ga.per Fely.in d.locis & doct.in l.ſed ſi huc .§.liberos,ff.de in iusvo.et an recuperat ius patronatus per Fely.in d.cap.vergentis in ver.no.caſum & do.in c.quia de electio gl. ſ.q.vij.qui maximũ & per gemi.in cap.j.in prin.de iur.patr.in vj.An reſtituatur ad bo na quæ erant alienata tempore confiſcatio nis,vide Bal.in l.pen.C.de cap.& poſtli.re uer . & Pau.ghir.in.d.vj.q.vbi diſtinguitur an alienata ſint tit.lucratiuo,an oneroſo,vt ſecundo caſu non recuperet.Et an ad bona ſua per alium poſſeſſa,vide Bar.in l.ſi qua, .§.j.ex qui.cau.maio.Et an ad fructus bono rum,& vide Ang.in authen.de hære.& fal. in prin.ij.col.& Bald.in l.fi.C.de ſenten.pa. Alex.in d.§.& quis ſi tm̃.xv.col.verſ.prædictis adde,An ad ius fideic.ſit reſtitutus vi de per doct.in l.ex facto.§.iulius longinus. ff.de vulg.& pup.An ad ſententias latas cõ tra ipſum ex debitis ciuilibus per Bald.in tit.de p.conſtan.§.ſententie quoq; in prin. an feuda Bal.in cap.j.vlt.co.hic fini.lex cor tra,& Floria.in l.loci.§.ſicut.ff.ſi fer.vend. Et an ad officium & dignitatem Bald.in l. cum fratrem,C.de his qui.vt indi.Et an ad re conualeſcentiam teſtam.Bart.in l.ſi quis filio.§.quatenus,ff.de iniu.rup.teſt.An autẽ ad famam vt poſſit eſſe capax officiorũ & dignitatis a quibus infamis excluditur maxime ad teſtimoniũ videtur cp non nam ceſ ſante cauſa infamie infamia non tollitur vt no.in.c.conſtituit.xvij.q.j.cũ aliis multis al leg.perMar.in ſing.cvij.& in ſing.cclxxiij. vbi dixit poſt multa ſimilia cp iudæus etiã batizatus,& conuerſus ad fidem nõ eſt ido neus teſtis propter infamiã & extat deciſ. fac.conſi.ſed hæreticus eſt infamis ergo cõ uerſus non deſinit eſſe infamis dic cp etiam reſtitutus cẽſetur ad honores & dignitates, & teſtimoniũ per tex.in l.j.C.de ſent.paſſ. & l.ſi.eo.in quibus Bar.& Bal.nam reſtitutus per gratiam cenſetur ad hæc reſtitutus vt dicitur in.d.l.ſed hæreticus conuerſus re ſtituitur ex gratia vt dicitur in.d.c.vergen. ergo & ad hæc reſtitutus cenſetur niſi con trarium ſtatuatur in ſententia vt dicit Bar. in d.l.j.& vide Alex.in con.cxij.ij.vol.in cip.ommiſſis argumẽtis neomb.iudæo nam ei nulla facta cõſideratur reſtitutio ex quo nihil ammiſerat ideo remanet cũ ſua cauſa & ex his etiam ad pœnas extraordinarias reſtitutus cenſetur.Not.tamen cp licet reuertatur non ordinatur nec recipitur in ali quam dignitatẽ niſi diſpenſetur nec dignita te & officio ab hæreticis percepto fungi po teſt,vt legitur in.j.q.vij.ex princ.vſq; ad c. requiſitis & in fi.c.præcedẽ.§.ex hac autẽ. Not.tñ cp licet hæretico pœnitenti iudulge tur vt ſupra,tñ accuſanti hæreticũ non in dulgentur accuſatori deſiſtẽti vt per Mar. in l.qui falſam in fi.princ.ff.de falſ.Panor. poſt Ioan.and.in c.excommuniçamus lo ij. de hæret. De relapſo vero in hęreſim qua liter puniatur dic vt in d.c.ad ab.in fi.et an admittatur ad pœnitentiã & defenſiões dic vt ibi per Panor.& Fely.in ca.accuſatus.in prin.de hære.in vj.& plene per Pau.ghirl. in trac.de hære.in x.& vlt.q.diſtinguendo de leui ſuſpitione & graui vt primo admittatur niſi fuerit relapſus per d.c.accuſatus ſecundo vero non admittitur bene tamen ſi admittatur debet incontinenti fieri reuoca tio & ibi dicit cp relapſus dicitur ne dũ quã do in eadem ſpecie hærelis ſed etiã ſi in alia vt in c.fi.vbi Panor.de hære,licet ſupra di ctum ſit,& an relapſi puniendi ſunt per Bo
162 ni.in rub.de hære. †Nunc de receptatoribus et fautoribus aliqua perſtringamus in quo notandũ cp puniuntur credentes receptatores & fautores hæreticorum tamen diuerſimod . nam credentes hæreticis ſunt hæretici vt dicit tex.in c.pen.de hære,& p conſequens vt hæretici puniuntur tñ fautores , & receptatores non puniuntur eadẽ pœna ſed alia vt infra & tamen promiſcue traditur de credentibus receptatoribus,& fautoribus vt in c.excommunicamus.§.credentes de hæretic.& in auc.credẽtes.C.eo. & vnde ſumitur dicendũ tñ eſt dicit Inn.in cap.j.de ſum.tri.& Mathe.in conſtitut.pactarenorum in princ.cp ſint hæretici, & vt hæretici puniantur credentes intelligitur quando hæreticis credunt contra ſacroſan ctam eccleſiam romanam & fidem Chriſtianam & per Pau.ghirlã.in.d.tra.de hære.ix.q.ſed vt puniantur veluti receptatores locũ habet in hæreticis ſimpliciter credentibus tenentibus tamẽ illud quod tenet ſancta mater eccleſia p talẽ ſimplicẽ credulitatẽ puniuntur vt fautores & nõ vt hær,&

ita erit intelligenda glo.in c.accusatus ver. hæreticos de hære.in vj.vbi dicit aliud esse in credentibus.& aliud in fautoribus vt intelligitur de credentibus hæreticis contra fidem & ita intelligenda est etiam glo.in d. §.credentes.cum alleget tex.in c.pe.in fin. eo.vbi loquitur de credente non illa gl. intelligitur de credẽte simpliciter fautore & receptatore & ita intelligitur dictũ Cardi. in clem.j §.verum de h ret.inquantũ dicit tales & hæretici idem sunt,& ideo de prædictis,& eorum pœnis videamus. Et notandum est ꝙ in his credentibus fautoribus et receptatoribus diuerse pæne statute videntur iure canonico ciuili authenticotũ,& regni nam iure communi veteri pœna publicationis domus vbi recipiebantur & conuenichebant imponebatur, vt patet in l.cuncti hæretici.& in l.quicunque cum sua distinctione C.de hære.& in l.ij.C.de sum.trin.l. conuenticulam.C.de epis.& cle.& nouiter in auct.de interd.colleg.hære. Federicus vero primus in d.c.j.§.credentes.de ſt t.contra liber.eccle.addidit alias pœnas vt ibi et in authẽ.credentes C.eo.videlicet ꝙ sit excommunicatus vt etiã dicitur in d.authen. de inter.coll.hære.in fi.& si neglexerint satisfacere ecclesiæ & persisterint per annũ in excommunicatione infames efficiuntur & excluduntur ab omnibus actibus ciuilibus inteſtabiles efficiuntur & ab omnibus publicis officijs & honoribus excludebantur vt ibi dicitur. Iure autem canonũ eadẽ pœna statuta reperitur vt in ca.si aduersus & in d.ca. excõmunicamus §.credentes.de hæreticis.Iure vero nouissimo addita extitit vltra priuationem prædictam, & exclusionem a talibus,& off cijs publicis alia pœna videlicet ꝙ filij talium sicut hæreticorũ excluduntur ab omnibus officijs, & beneficijs,& alijs actibus vsq; ad tertiã generationem exclusiue ex paterna linea & ad secundam in materna vt traditur in ca.ij.& in ca.filij & in c.statutum fœlicis de hæret. in vj.nisi tales parentes fuerint emẽdati & satisfecerint ecclesiæ vt dicitur in d.c.statutũ.Nouissime vero in regno imperator Federicus secundus conſiderans grauius istos fautores delinquere cũ sine talibus defensoribus hæretici diu manere non possent & etiam aliorum errores defendere videntur vt dicit glo.in d.§.credentes nouam pœnã addidit per nouã const.incip.pactarenorũ receptatores per quam imponitur pœna relegationis perpetue cũ publicatione bonorum & filij eorum tanꝗ infames repellendi a quibuscunq; actibus officijs & honoribus publicis nec etiam ad testimonium nisi & ipsi filij detexerint tales hæreticos ꝙ patres receptatos constituto per eos tales hæreticos esse tũc ex gratia & benignitate ad pristinam famam restituuntur, vt dicitur, in d.consti.& predictas pœnas incurrit receptator & fautor si laicus sit:si clericus vltra prędictas pœnas deponitur ab officio et beneficio vt dicitur in d.c.excommunicamus.Hosti.in sum.eod.§. qua pœna,& per Pau.ghir.in d.tra.de hære.ix.q.vbi ꝙ non licet eis rei nquere aligd nec in vltima voluntate nec inter viuos & per Boni.in titu. de hære.vbi vide de credentibus receptato
164 ribus & fautoribus & pœnis. †Sed qd si non fauet nec receptat sed tantum occultat hæreticorum an pœnis prædictis puniatur vt quia scit hæreticum esse in aliquo loco & non denunciat non iñ dico ꝙ ipse occuliet vt euadat sciens esse hæreticum nã tunc vt receptator puniretur sed tantũ scit esse in aliquo loco nec iudici denunciat dic ꝙ licet teneatur eum indicare nam si tenetur indicare proditorum regis vt dicitur in c.reg.nuper apud tranum per quod tenetur alta voce clamare ecce proditor regis succurrite vt capiamus cum multo fortius, & in hæretico nam grauius est diuinam ꝙm humanã ledere matestatem authẽ.gazaros C. de hære.& dictum est supra.& in d.consti. inconfutilem.in omnibus est equata conditio & ibi dicitur per omnia, & per Iser.in d.c.j.§.diuinam quam humanam sed in humana denunciare debet ergo, & in diuina Iſernia in d.c.j.§.satisfactionem, dicit mitius puniri debet quam receptator fautor nã saltim ad tempus relegabitur contra l.j.C. de his qui latro.occul.vbi occultator eadẽ pœna puniri dic vt ibi per Iser, assignantem rationem quare secus in hoc crimine.
165 †Sed an ex quo diuerse pene imponuntur iure canonico & iure regni dicantur dicte pene concurrere cumulatiue an vero ꝙ nouas receſſum intelligatur a veteribus gla in d.constitu.tenet ꝙ ambe concurrant nec vna per aliam tollatur nam quando statutũ imponit nouam pœnã prout imponit d.cõsti.pactarenorum cum dicatur statutum regni,vt tradit Mat. in rubri.consti,si damnaclandestina,per talem nouam penam nõ cẽsetur recesſum a pena iuris cõmunis per l. qui sepulcra C.de sepul. viol,de quo tamẽ plene per Saly.& Albe.in d.l.qui sepulcra, & Bar.in l.sanctio legũ.ff.de pen.Alexand. post Bar,& Dyn.in l.j.ff.vt bon.rap.Math

plene in d.consti.pactarenorum,in,j.glo.ver.in eadem vbi ponit post prædictos decem limitat.ad regulã,& dixit glo.in.c.j.de emp. & vend.& Bald.in l.j.vj.col.C.de sum.trin. & in l.placet,in authen.clericus C. de epis. & cle.cũ cæteris allega.per Mat.in d.cõsti. q si pro vno delicto ius canonicũ imponit vnã et,p eodẽ delicto ius ciuile imponit aliã & delictũ est mixtum & vtriq; fori q tunc ambe pœnę concurrũt et vna p alia non tollit & tradit p canoni.in c.cũ sit gnale,de fo. cõp.& p Mat.in cõsti.multe leges,j.li.& in consti.statuimus.j.li.& in cõsti.maiestati nostre,iij.lib.pœna ergo induita a iure canonum de receptatoribus per d.consti.non est sublata sed ambe concurrunt,opponis contra predictam const.& c.de receptatoribus nã iure cõmuni eadẽ pena imponitur receptatori qua & principali l.j.& ij.ff.de rece. & l.j.C.de his qui latro.occul.cum alijs q gl.ibi sed huc imponitur maior pœna, & tñ maius est delictũ hæretis quam alia crimina vt patet ex supra.dictis ergo eadẽ pœna deberent puniri Mat.in d.cõst.pactarenorũ.j. col.dicit q fallit in hoc crimine sicut in alijs criminibus vt per eũ ibi licet regulariter contra,rationẽ fallentie non assignat.Bart. autẽ in d.l.j.ff.de recep.dicit licet puniatur receptator sicut delinquens non tamen punitur eadem pœna vel saltim tanta & ideo dicto sicuti non refertur ad pene identitatẽ vide per Math.in d.const.ij.no,v.fal.& ij. q & d.l.j.C.de his qui la,videtur habere locũ in associante vt fugiat & occultante reũ non aũt in simplici receptatore adeo q maior pœna puniendus est quam simplex receptator vel dic secundũ Ifer.in d.constit.pactarenorũ.& in d.c.j.§.satisfactionem.q legislatoribus nõ fuit visum q eadem pœna puniatur receptator vt tradatur feculari cũ publicatione bonorum & igni immittatur habendo solum respectum ad criminis immanitatem cum mitior pœna esset etiam in receptante rebellem vt dicitur in l.metho-
166 dorum.ff.de pœnis. †Sed an sicut hodie receptans rebellẽ subpenditur con publicatiõe bonorũ,vt in d.c.reg.nuper apud tranum & per Ifer.in c.j §.preterea quę sit causa bene,amit.in c.j.§.de receptatoribus. de pa.iur.fir.sic etiam erit in receptante hęreticũ cũ per omnia adequata sunt crimina vt supra videtur q sic stante adequatione vt statutũ in vno & in alio statutũ censeat in cõtrariũ facit nã extensio fit ex quadam cõiectura & tacita mente statuentis per no. in l.apud antiquos C.de fur.quæ tñ nõ sum

mitur vbi daret legũ correctio p tradita per doctores in l.j.§.huius studij.ff.de offic.eius cui mand.est iur.& tradit p Mod.in authẽ. quas actiones C.de sacrof.eccle.sed si daret talis extẽsio d.c.daret correctio d.const.pactarenorũ.cũ non veniret pœna imponẽda cumulative cũ maior pœna imponeret per d.c.per ea q tradi.late Mar.in l.j.§. preterea ff.de qõ.& in cõsi.cj.& cõsi.lxj.cũ allegatis per eũ et pena. d.ca.esset imponenda,videlicet c.nup apud tranũ nõ.d.consti.qñ talis fieret extẽsio & sic veniret priuative, & correctiue quæ nõ pmittitur extẽsio vt su-
167 pra. † An aũt liceat receptare cõsanguineũ & affinẽ hæreticũ aut ei bene facere gl. in.d.§.credẽtes.dicit q non p.text.in.c.si qs eps.cum seq.eo.gl.vero.xxx.dist.c.j. & Panor.post eam in.d.c. si quis episcopus. & in seq.q potius est subuentendum fratri & patri carnali hæretico in casu tamen necessitatis q extraneo catholico.gl.in.c. accusatus. in verſi.non possit.de hære.in.vj.dicit q ratione necessitatis famis potest & per Tho. ij.secunde.q.xxxj.arti.iij.Spec.in tit.qui filij sint legi.§.j.verſic. quid si pater Zaba.in c.cum haberet.de eo qui dux.in ma. & in.c. cum sit.de iudi.vbi Ana. Hostien.in sum.in ti. de tempo. ordi.§. fed pone q pater tuus. & Ioan.de fant.in.c.quiescamus.xlij.dist. & in.c.non satis.lxxxvj.dist. & in.c.sicut.in fi.
168 el.j.ij.q.ij. † Pro hoc facit nam hospes excusatur si dederit cibum & potum banito transeunte vt per Bar.in.l.omnes. la secunda.ver.& hoc est vtile.C.de agri.& cẽs. lib.xj.& in l.j.C.de colo. ille.eo.lib. & in.l. seye.§.idem quęsijt.ff.de fun.instru.& Mathe.in.d.constitut. pactarenorum.ij.not.vij. fallen.nam perdationem cibi.& poti nõ dicitur receptare.l.j.§. quod autem.ff. de ser. corr. Sed per occultationem & receptionem mercedis vel cohabitationem, vt per Bar.in.l.j.§.j.ff.de recepta.et in.l.qui vas.§. qui furem.ff.de fur.Ang.& Saly.in.l.j.C.de his qui latr.Bald.in.c.si clericus.in princi.i. not.de pa.ten.aliter consanguineum non licet receptare impune per.d.c.si quis eps. ex quo vĩ sublata agnatio, & cognatio per tale crimen cum relegetur in perpetuum insti. de his qui sunt sui vel alie.iur. sic & in violatore pacis,vt dĩ in.d.c.j.§. de receptatoribus,& ibi Ifer.& Bal.& in.c.j.§.cõuenticulas.v.no.de pa.ten. nisi iurauerit se ignorasse Rota in decis.ccccxv.& per Mathe.in d.consti. pactarenorum.ij.nota.ij.q. Limita ergo nisi ratione euidentis necessitatis fa-
169 mis per gloss.in.d.cap.accusatus. † An

autem licet vxori receptare & subuenire impune de dotibus earum? dic ꝙ non sicut in viro rebelle vt dicit Iser. & Mathe. in cõ stitu. pœna cargere. & in d. constitu. pactarenorum. vbi Iser. in tali crimine hæresis, & in alijs locis per Mathe. ibi, ij. not. ij. q. nam dotes nõ publicantur ex hoc nisi & ipsa cõ miserit rebellionem sic & in hęreti cum patricentur, & traditur in c. decreuit. de hęre.

170 in vj. † Limita etiã nisi ignoranter recepta uerit hæreticũ nã tunc probabilis ignorantia excusat glo. in d. c. accusatus. in ver. non posset. in c. quicunq;. in ver. scienter. de hære. in vj. quæ probatur per iuramentum receptatoris, vt dicit Bal. in d. §. conuenticulas. & Rota in d. decis. ccccxv. nisi esset famosus & notorius hæreticus vel pronunciatus tunc præsumitur scientia & nõ ignorantia, vt per Bar. post glo. in l. j. §. j. ff. de receptat. Bald. no. vbi supra, & Marsi. in consi. cvij. ideo dixit gl. in d. c. quicunq;. ꝙ probabilis ignorantia excusat quæ tũ nõ diceretur probabilis si fuisset notorius aut pronũciatus hęreticus bene tũ si occultus vide al leg. in alijs crimnibus, vt per Marsil. in l. j. C. de rap. virg. & Mathe. in d. consti. vj. fallen. & not. ꝙ accusatot debet articulare & probare de scientia alias succumbet, vt plene Deci. in c. a. nobis. de excep. et Fely. in d. c. si quis episcopus. Roma. in consi. ccccxxj.

171 † Limita etiam nisi per vim & coacte receptasset hæreticum, per tradita per Bal. in l. in delictis. ff. de noxal. cũ multis alleg. per Mar. in d. l. j. C. de rap. virg. & Marsi. in d. consti. pactare. ij. not. tij. q & Marsil. in l. j. xj. col. ff. de fica. in prin. & in §. diuus. & in l. eiusdem. §. item seuius. ff. eo. & cõl. xxv. & consi. xcix. sed quid si semel tãtum receptauerit an puniatur Archi. in d. c. quicunq;. tenet ꝙ sic dummodo scienter per. c. felicis. de pen. in vj. & vide Mathe. in d. cõstitu. xlij. no. iiij. q. & vide Io. de Arn. in cõ-

172 ment. xlj. de scient. † An autem excusetur in veterata amicitia dic ꝙ nõ vt per Saly. in l. nullus. C. de male. Ana. in c. j. pe. col. de male. Mathe. in ij. no. vj. q. facit nam consanguinitas, nõ excusat, & sic causa naturalis, vt per gl. in d. §. credentes. ergo minus c. tu-

fa accidentalis vt amicitia arg. not. in fi. C.

173 de his qui ven. eta. impe. † Quid autem si hæreticus receptatus, penituerit, & hære sim abiurauerit an per hanc pœnitentiam euitabit pœnam ipse receptator Andre. & Mathe. in d. consti. in viij. q. tenet ꝙ non cũ ilta penitentia non extendatur ad aliam p-

174 sonam ꝙ propriã vt ibi per similia † De receptatoribus autem malefactorũ ex alia causa quam hæresis plene per Mathe. in d. constitu. pactarenorũ. vbi ponit regu. & fallent. & in constitu. pœnam eorum. per Saly. & Marsi. in l. j. C. de rap. virg n. & in l. is q cum telo. C. de licar. & per Saly. & Ange. in l. j. C. de his qui larro. Bart. & post eũ Alex. in l. j. & ij. ff. de receptat. Angel. in glo. vestẽ celestem. & in glo. & d. male. semper addi. & Gand. in rub. de fur. iiij. & vj. col. & de pœ. stat. in reg. per c. & prag. reg. per Mathe. in d. j. no. & in rub. dicte consti. pactarenorum.

175 † Et ex quo ponitur pœna relegationis per d. constitu. pactarenorum. talibus receptatoribus & fautoribus an per totum regnum erunt & censentur relegati si fuerint a iustitiario prouincie relegiti dic vt ibi per Mathe. v. not. & ex quo filij sunt infames excludendi ab omnibus actibus ciuilibus & honoribus vt supra. & per Mathes. ibi. v. not. & a testimonio ferendo excludi vt ibi per Mathe. ponentẽ alios casus in quibus infamis admittitur ad testimonium vt in viij. no. an per emendationem vite tollatur talis macula infamie, dic ꝙ non vt not. glo. in c. testimonium. de testi. cũ cæteris vt per Mathe. ibi. vij. no. Punitur etiam receptator quia caret sepultura & si quis eum tradiderit sepultura excommunicatus est nisi propriis manibus exhumauerit qñ tamen eius ossa ab altorũ ossis distingui possent vt dicitur in d. c. quicunq;. & ibi glos. ver. extumulem. Punitur etiam vt ibidem nam si quis ad prꝫces receptatoris obtinuerit scienter aliquod beneficium ecclesiasticum ipso iure talis obtinẽs priuatur & inhabilis efficitur quo ad obtinenda qñ tamẽ scienter & ibi vide glo. an pontificalis dignitas includatur. Item punitur si quis credens hæreticis dũ esset in lecto peteret hæreticos consolatos iuxta prauam eorum cõsuetudinem nisi per filios eius probet qualiter non erat sane mentis & hoc per testes idoneos non domesticos & familiares priuantur filij successione iuxta. c. filij. vel hęredes. de hære. in vj. puniuntur etiã vt in c. in fidei. eo. in vj. & puniuntur vt ibi d. c. accusatus. §. si vero. & seq. eo. in vj. & puniuntur vt in d. c ne aliqui. eo. in vj. Punitur etiã & fautor & defensor officiales, vt in c. vt officium in fin. eodem in vj. punitur etiam vt in capitulo contra christianos. & vt in c. fi. eo. in vj. & in c. iacur. de hæreti. & in cap. excommunicamus §. credentes. & in cap. primo. §. credentes. de statu. contra lib. ecclę. & in auth. credẽtes. C. de hære. Punitur

etiam quia et imponitur publica pœnitentia per Specul.in tit.de teste.§.j.verti.quid de portantibus.Item ponitur extra ordinē arbitrio superioris,vt dicitur in l.manicheos,C.ibi authoritas nostri aculei.Item punitur dum temporalis requisitus vt terrā suā purget hæreti,& noluerit facere post annū vt eius terra occupari possit a fidelibus ipso tanquam defensore excluso saluo iure directi dominij domini,vt dicitur in authē, si vero dominus & vide vnde sumitur.C. de hære.& punitur vt in l.cuncti,& in l.manicheos.& in l.arriani.l.quicunq; & l.si qs. C.eo vt loci possessiones, & domus publicentur domino sciente, & permittente.Et nota q̄ tales receptatores fautores, & credentes non puniuntur aliis pœnis in iure non expressis nec pœnis hęreticorum pręterquam credentes hæreticis contra fidem, vt dicunt gl.in d.§.credentes,& in d.c.accusatus.in ver.hæreticos de hære.in vj.si quis velit videre rationes quare filij talium puniantur tali pœna ex delicto paterno dic ut per glo.& Mathe.in d.constitu.pactarenorum.vbi etiam ponit quando filius pro patre & econtra teneatur vbi dicit patrē non puniri licet filius sit hæreticus credens fautor vel receptator sicut contra vbi rationē assignat.de fugiente autem ad hostes fidei & de consultore hęreticorum remissiue dic vt per Mathes in d.constitu.pactare.in fin. Cętera curiosus lictor perquirat de hæreticis hactenus permissa tamen protestatione finem facio huic libello vt si quid' apte dictum non fuerit aut perperam dictum locutus asserero iuxta formam.c.damnamus.in fi.de summa tri.& fide cath.vt similiter testatur Bald.in consilio scismatis in princ.c. si quod ponit in rub.C.si quis alt.testa.prohi.licet potius relator,& aliqualis subordinator.&; compilator potius viderim q̄p ex nostro marte dictum apparet cum dicta authoritatibus comprobentur iudicio tamen & correctioni ecclesiæ submittendo & in aliquo ab ea non discrepando ad laudem et gloriam Redemptoris nostri & sue pie & immaculate virginis Matris & omnium Sāctorum.Amen.Valete.

FINIS.

SOLEMNIS AC perutilis tractatus de modo procedendi contra Apostatas incer. authoris.

SVMMARIVM.

1 *Apostata quomodo citari debeat.*
2 *Procuratorem quilibet tenetur dimittere, postquam semel citatus est, alias procederetur in contumaciam.*
3 *Præconia vox paucis innotescit.*
4 *Citatus docens se iusta de causa abfuisse restituit.*
5 *Citatus postquā venerit debet admoneri trina admonitione, vt iuri pareat ante sententiam.*
6 *Iudex non debet ad sententiam festinare excommunicationis.*
7 *Casus in quibus apostate perdunt priuilegium clericale, & quibus non perdunt.*
8 *Renunciare iuri suo voluntarie, & eo spoliari a canone differunt.*
9 *Excommunicationis sententia quomodo ferri debeat, & nu.13.Et quid seruandum per excommunicatorem, post latam sen-*

tentiam ſ requiratur ab excommunicato exemplum.

10 *Quid ſi excommunicator nolit hunc ordinem ſeruare?*

11 *A ententia excommunicationis contra apoſtatam non appellatur, n ſi iudex excedat modum incorrigendo.*

12 *In ſententijs excommunicationis & interdicti quid ſeruandum.*

14 *Inducie a l ge conceſſe an poßint per iudicē abbreuiari.*

15 *Annus licet a iure concedatur & ex cauſa bi nnium ad proſequendum appellationē, tamen ſi iudici videbitur expedire poterit reciſius tempus moderari, & nu. 20.*

16 *Decem dies dantur fauore iurium ad appellandum, infra quos ſi non appelletur ſententia tranſit in iudicatum.*

17 *Quatuor annorum tempus quod datur ad petendum reſti. in integ. non poteſt augeri. vel minui.*

18 *Homines ſubſunt iudicibus ratione iuris, ſed ius eſt ſupra iudices, & ideo in l is que ſtatum hominum dicunt, poſſunt iudices inſpecta veritate, & vtilitate mutare, ſed quæ tāgunt ſtatū iuris mutare nequeunt.*

19 *Princeps legibus non ligatur.*

21 *Limitatio ad ſupradicta. nu. 5. & 20.*

22 *Terminus ad arripiendum iter ſtatutus a iudice, vicem habet peremptorij.*

QVIA frequenter prę lati religioſorum propter incorrigibiles Apoſtatas neceſſe habēt contra ipſos procedere, & ſententiam excōmu. ferre, ideo breuem & vtilem tractatum huic noſtro opuſculo ſubijciam de modo contra prædictos
1 procedendi. † Primo ergo citandus eſt Apoſtata, vt veniat iuri pariturus, citabitur autem tribus edictis ſiue denunciationibus, vel vno peremptorie pro omnibus, vt in tali termino veniat pariturus iuri, vt xxiiij. q. ij. de illicita. & l. ad peremptorium. & l. nōnunquam. ff. de iudi. & ſemper citandus eſt reus ſi inueniatur, vt iiij. quæſtio. v. cap. quiſquis & c. j qui ma. accuſa. poſſ. & capitu. venerabilis de dolo & contuma. Si autem nō inuenitur citandus eſt procurator,
2 ſi quem dim ſit, † quem tenetur quilibet dimittere, poſtquam ſemel citatus eſt, alias procederetur contra ipſum tanquam contra cōtumacem factis denunciationibus ad domum ſuam, vel ad eccleſiam, vt cap. cauſamq; & c. venerabilis. de dolo & cōtuma, & c. ſi aduerſarius. de eo qui mi. in poſſe. & talis citatio dicitur legitima vt d. cap. cauſamq; & perpetuat iuriſdictionem c. gratū. de offi. delega. maxime ſi delegatus non ſit certus de morte & obitu delegantis. vt ibi dicitur, alias ſi eſſet certus contrarium obtineret, quia tunc no procederet, vt l. eius q. ſi cer. peta. Si a te a non eſſet certus, poſſet procedere, vt. §. recte Inſti manda. Si ergo reus ſic citatus non venerit in termino ſtatuto contumax reputabitur, & procedi poterit contra reum, n ſi forte iudice ſedente pro tribunali venerit, tunc enim non habebitur cōtumax, præſumitur enim ꝙ parum vocem præconis audierit, vt l. diuus. de in
3 integ. reſti. † vox enim præconia paucis innoteſcit, vt authen. qui ſemel. C. quomo. & quando iud. & propter hoc equitate ſuadēte poterit iudex expectare citatum in alterum diem, vt c. conſuluit. de offi. deleg. nam in iudicijs & compromiſsis mora purgatur l. etiam ſi poſt ires. ff. ſi quis cau. & l. iancimus. C. de fideiuſſ. & ideo ſi cōtingat in hoc
4 caſu procedit contra abſentem, † ſi poſtea doceat ſe ab fuiſſe iuſta de cauſa reſtituitur citatus. c. bertoldus. extra de re iudi. & ex
5 quib. cau. maio. per totum. † Secundo poſtquam venerit debet moneri, vt iuri pareat, trina autem admonitione ſemper eſt admonendus ante ſententiam excommunicationis, vt xvj. q. vij. c. omnes decime. & xvj. q. iiij. philoſophorum, & de ſenten. excōmu. contingit, & admonitio appellatur a iure competens, vt c. ſacro de ſenten. excommunicatio. c. reprehenſibilis, de appella. poterit enim vna ſola admonitione pro tribus monere peremptorie, aſsignato ſibi ſpatio competenti a iudice ſicut dictum eſt de citatione. vt xxiiij. quæſtio. iij. de illicita. & cōmittitur arbitrio diſcreti iudicis peremptorium maturare, ſiue temperare ſecundum quod ſibi videbitur expedire, vt c. j. de of-
6 fic. delega. † non enim debet iudex ad ſententiam feſtinare cum dicat lex ꝙ prætor non debet feſtinare ad determinandum, vt iubeat poſsidere, vt l. ſi finita. §. ſed ſi forte,

7 de damno infect.†nec perdit apostata priuilegium clericale ante dictam trinam admonitionem, vt c.in audientiam.de senten. excommunicatio.quãuis contrarium notari videatur in c.cum non ab homine, & capitu.perpendimus. de senten.excommunicati.vbi dicitur quod occisores clericorum apostatorum non plectuntur canone late sententiæ, & ideo non sunt ad sedem apostolicam mittendi pro absolutione, sed in hoc distinguas & inter apostatas quidam vt uunt tantum seculariter ad modum laicorum, & isti non perdunt priuilegium clericale ante trinam admonitionem, vt dictum est. Alij vero qui non solum seculariter viuunt admodum laicorũ, sed etiam enormiter se immiscent tyrãnidi, & seditioni guerrarum cum armis, & huiusmodi, & tales ipso facto perdunt priuilegium clericale, vt dicũt iura in contrarium allegata. Nec obstat q̃ dicitur clericus non potest renunciare priuilegio clericali, vt capitu. contingit.

8 de senten.excommunicatio.†quia aliud est renunciare iuri suo voluntarie, & aliud est spoliari iure suo a canone, & merito facinorum suorum, sicut fit in hoc casu. Tertio si post trinam admonitionem noluerit iuri

9 parere poterit excommunicari, debet†autem sententia excommunicationis in scriptis ferri & causa excommunicationis conscribi, vt appareat propter quam causam excommunicatur, vt sit iusta, vel iniusta, & si excommunicatus petit exemplum tenetur excommunicator ei tradere illud. & de huiusmodi requisitione debet confici publi cum instrumentum, vt c.cum medicinalis.

10 extra de senten.excommunicatio.† Si autem excommunicator hunc ordinem non seruauerit per vnum mensem suspensus est ab ingressu ecclesiæ, ita tamen quod si durante huiusmodi suspensione ingesserit se diuinis irregularis efficitur a qua non potest nisi per Papam liberari, vt in dicto capi. cum medicinalis in fine. Eodem modo si quis iudex ferat sententiam excommunicationis ante trinam admonitionem, est suspẽsus ab ingressu ecclesiæ, c.sacro. de senten. excommunicatio. hoc enim est generale in aliis sententijs diffinitiuis, vt in scriptis ferantur, quæ si non ferantur in scriptis non tenent, nec sententiæ nomen merentur habere, vt secunda quæstione prima, in primis in fine, & capitu. statutis. In aliis tamen non est necesse causam exprimere in sententia, quæ mouet iudicem ad sententiandum, cap. sicut, de re iudica. Sententia vero excommunicationis bene tenet, licet dictus ordo non seruetur, sed proferens suspensus

11 est ipso iure, vt dictum est.†Si autem appelletur ante sententiam excommunicationis latam in talem apostatam vel incorrigibilem, non valet appellatio, & tenet sententia, quia contra disciplinam regularem sine canonicam, non tenet appellatio, ut capitu. licet. de officio ordina. & capitulo cum ad nostram. de appellatio. & capitu. reprehensibilis. & capit. cum speciali. in fine, nisi iudex modum excedat incorrigendo, tunc enim tenet appellatio vt capitu. de priore. de appellationi. & capitu, super quæstio-

12 num. §. nos autem. de officio delega.†Idem etiam seruandum est de sententijs interdicti & excommunicationis, quia quantum ad hoc pari passu incedunt iste tres sententiæ, vt capit. cum medicinalis. §. nos autem.

13 de senten. excommunicatio. † Sic autem contra apostatas formabitur sententia, vel incorrigibiles, quoniam iure cauetur quod fiat solliciti prælati fugitiues, & ineptos de ordinibus ad regularem disciplinam salubriter reuocare, & inobedientes per sententiam excommunicationis puntre, vt capitu. ne relig'osi. de regula. & tu talis & tales qui fuisti vel fuistis in nostro ordine, mundum miserabiliter euagatis in vitupe rium regularis, & ecclesiastice disciplinæ, & honestatis monemus te, vt ad tum ordinem reuertaris, aut aliam religionem ingrediaris tue saluti idoneam, ac tibi concessam secundum nostri ordinis institutã tibi præfixo spatio trium dierum, in quos nostram admonitionem, tam fideliter quam efficaciter exequaris, quem terminum tibi pro primo & secundo, & tertio peremptorium assignamus, quod si nõ feceris ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc inscriptis te ipsum sententiæ excommunicationis subiacere decernimus, vel excõmunicationis vinculo te innodamus.

14 † Quarto videndum est an iudex possit abbreuiare inducias a lege concessas, & videtur quod sic, vt capitulo cum sit, & capitulo oblate. de appellatio. & capitulo ad consultationem. de re iudica. & l. secunda. ff. de re iudica. & tertia quæstione tertia. de iudicijs. &. §. spatium, & vigesima distinctio. de his in lege tertia. §. si quis condemnatus, de re iudica. Ad hoc notandum est, quod tempora statura sunt de rebus & causis humanis aliquando fauore hominum, aliquando fauore iurium, & quia fauore hominum dantur inducie temporis cita-

to, vt veniat ad iudicium pariturus iuri, & quamuis tria debeant esse edicta, quorum quolibet debet continere triginta dies, vt in authen. de legiti §. omne. iudex tamē moderabit ordinem edictorum & compēdiū, prout viderit experire, pensata qualitate persone & temporis & negotij siue cause, vt l. nonnunquam. de iudi. & ideo si iudex nimis breuem terminū dederit, citatus non reputabitur contumax si non venerit in termino statuto & sic post appellationem hac de causa factam processerit in causa grauādo citatum irritum reuocabitur, vt ca. j. de dilatio. Et idem puto in alijs quæ in fauorē
15 hominum sunt inducte, † vt quo ad prosequendum appellationem indulgetur annus a iure & ex iusta causa biennium, vt in d. c. cum sit, tunc enim si iudex viderit expedire poterit recisius tempus moderari, vt dicunt iura primo allegata sic etiam puto in tempore dando ei qui iusta causa ab ecclesia se absentauit, cui ad reuertendum iura diuersa tempora statuunt, sicut habitum est
16 in prima parte summe, † Fauore autem iurium dantur decem dies et contra quem lata est sententia diffinitiua vt appelletur, infra quos si non appellauerit, transit in rem
17 iudicatam, † & tempus quatuor annorum quod datur petenti in integrum restitutionem, & talia & similia, augeri vel minui nō possunt, de quibus habetur ij. q. vj. c. annorum, & c. finali de in integrum restitu. Sed
18 quę est ratio diuersitatis? dicendū est † quod homines subsunt iudicibus ratione iuris, sed ius est supra iudices, & ideo in his quæ statum hominum dicūt, possunt iudices inspecta veritate & vtilitate mutare, vt c. licet de ferijs. in his vero quæ tāgunt statum iuris mutare non possunt, quia iudices iuri
19 subijciuntur, excepto principe † qui legibus non ligatur, vt l. princeps, de legi. quanuis legibus viuere clemēter profiteatur, vt l. digna vox. C. de legibus. Alibi tamen dicitur quod iura grauius insurgunt contra cōtemptores iudicis quam contra contemptores iuris. arg. l. celsus de arbitrato. & l. sicut dies. §. fi. & l. si quis sciens. ff. de contrahen-
20 da emptio. † Sed an iudex poterit abbreuiare tempus appellationis, vt ante annū, vel post biennium quod ex iusta causa datur, teneatur appellans finire causam appellationis? Ad hoc dixerūt quidam, quod sic, quantum ad hoc quod non sit negligens in exequendo sine agendo, vt causam finiat, si commode ante annum vel biennium non potest terminari, ne appellans videatur subterfugere processum negotij principalis, & sic aduersarium suum grauare, & non iustitiam prosequi videatur, si tamen non posset causam terminare, non esset sibi imputādum, argu. c. ex insinuante. de appella. ij. q. vj. annorū. §. ad hoc. & sic intelligitur quod dicit canon nisi forte iudex certum tempus fuerit moderatus, infra quod terminet causam suam. vt c. cum sit. de appellatio. Alij dicunt, quod iudex non potest tempus appellationis abbreuiare, nisi appellans teneatur causam finire ante tempus statutum a canone, vel a lege, immo habebit semper appellans annum integrum vel biennium ex iusta causa, infra quem terminum finiat causam suam quo elapso firma manente & rata sententia, vt d. c. cum sit & l. fi. C. de tem-
21 po. appella. † Sed pro tanto dicitur quod iudex potest recisius tempus moderari, quia potest terminum statuere appellanti infra quem teneatur coram iudice superiore cōparere ad quem appellatum est, vel infra quem arripiat iter ad prosequendum appellationem. quod si non fecerit, poterit iudex a quo appellatum est sententiam latam executioni mandare quia statim tenet ac si non fuisset appellatum vel si appellatū fuit ante sententiam potest postea procedere in cau-
22 sa. & ratio huius est, † quia talis terminus vicem obtinet peremptorij vt c. sæpe. & c. personis. de appellatio. si vero nullum terminum statuat appellanti, tunc appellās habet terminus vnius anni a lege præfixum, & tunc per totum alium annum non potest iudex procedere ad exequendum sententiam vel super principali. Sed anno elapso, potest, sicut dictum est, cum tempus statuitur, vt capitul. reprehensibilis. & capitul. consuluit. in fine de appellatio. cum similibus. Laus Deo.

FINIS.

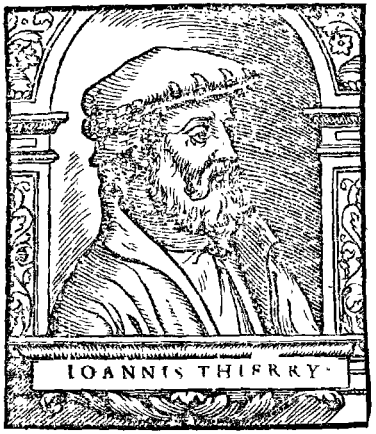

TRACTATVS

do. Ioannis Thierry Lingonen. Iuris vtriusq; doctoris totam materiam fugę laconice complectens.

SVMMARIVM.

1 *Fuga ferui eius præscriptionem impedit, sicut animalis fuga.*

2 *Fuga facit semiplenam probationem, tamen non totam si aliter statuto disponeretur, licet quem in mala fide constituat.*

3 *Fuga est triplex scilicet voluntaria, caufaria, & ignominiosa.*

4 *Fuga an proprie dicatur quando quis latitat vt fugiat, sed non comprehenditur.*

5 *Fugiens in domum propriam an possit in ea capi, & per officialem pro debito ciuili extrahi.*

6 *Fugiens ad ecclesias an sit tutus.*

7 *Debito ciuili si quis ducatur per ecclesiam non gaudebit ecclesiæ immunitate.*

8 *Titius homicida si non potuit fugere ad ecclesiam sed inuenit quendam sacerdotem deferentem corpus Christi aufugit ad ipsum & eum accepit, an ecclesiæ immunita te gaudere debeat.*

9 *Fures ecclesiæ an istud priuilegium habeãt.*

10 *Fugiens de vno territorio in aliud, an per potestatis familiam, vel præpositi, capi possit.*

11 *Fuga post accusationẽ an suspitionẽ faciat.*

12 *Fugiens cum gladio de domo in qua homo mortuus reperitur an occidisse præsumatur.*

13 *Debitor fugitiuus, an creditoris propria authoritate capi possit.*

14 *Fuga sola an faciat suspitionem.*

15 *Fugitiuus qui ad aliam patriam vadit an per loci iudicem citari poterit in quo deliquit, sine illius iudicis requisitione cũ hic criminis ratione forum sortiatur.*

HVIVS temporis cõ ditionem prospiciens, quia plurimi cum deli querũt, aufugiũt, ideo in præsenti Tractatu Fuge materiã inferere ausus sum. Et primitus est notandum, † ℘ 1 fuga ferui ipedit eius præscriptionẽ sicut fuga animalis. l. j. & ibi Bal. C. de fer. fugi. Fuga enim reddit quem suspectum l. impuberibus. §. præterea & ibi Bar. ff. de suspe. tut. & si existat leue indicium ad tortura. Bal. in l. non hoc. C. vnde cogna. Spe. in titu. de proba. §. fi. versi. vlti. no. vbi † dicit ℘ fuga facit semiplenam probationem, 2 tñ non totam, si aliter statuto disponeretur, licet constituat quem in mala fide. l. mala fide. & ibi Bal. C. de long. temp. præscrip. quæ pro lib. op. † Vnde est aduertendum, ℘ fuga est 3 triplex, scilicet voluntaria, causaria, & ignominiosa. Bal. in l. j. C. de edi. act. ideo quæritur. † Fuga an proprie dicatur, quando 4 quis latitat vt fugiat, sed non comprehendi tur, vide Bal. in l. j. iij. col. C. de edi. act. & in l. j. C. de fer. fugi. vbi dicit quod fugiens dicitur latitare. Alex. de Imo. in l. pe. de custo. reo. & fugiens de carcere ℘ inuenit apertũ non facit indicium contra se. Bald. in l. succurritur. C. ex quib. cau. maio. Per. de Sun. in l. in bone fidei. C. de iureturã. tñ si reuertitur non dicitur fugere nec tenetur pœna statuti de fugiente de carcere. Bal. in l. j. vij. colum. C. de fer. fugi. & in l. j. C. de edi. act. † Sed fugiens in domum propriam an 5

posſit in ea capi, & extrahi per officialem pro debito ciuili. Bal. & Alexan. in l. plerique, de in ius vocan. contra Bald. in l. prima. C. de ſumma trinita. qui tamen ſequitur, quando fuit captus extra domum, ſed egreſſi, & in domum aufugit, quia poteſt de domo incontinenti extrahi ita Alexan. in
6 l. & ait de adul. † Itē queritur an fugiens ad eccleſias ſit tutus pro hoc vide tex. in ti. de his qui ad eccle. confu. Bar. in conſil. incipiente. Statuto ciuitatis iudeti. Old. in con-
7 ſil. inij. q. eſt notandum eſt im ſ q ſi quis pro debito ducatur per eccleſiam, nō gaudebat immunitate eccleſiæ. ita Archi. xvij q. iiij. cap. antiquitus, ex quo oritur alia quæſtio.
§ † Titus homicida non potuit fugere ad eccleſiam, ſed inuenit, quendam facerdotē deferentem corpus Chriſti, auſugit ad ipſum, & eum accepit an gaudere debeat immunitate eccleſiæ, & primo videtur q ſic per tex. in l. vna. C. de his q ui ad eccle. confu. Nam quod aliquis in eccleſia tuetur eſt introductum in fauorem Dei, ergo multo-
fortius ſi fugiat ad ipſum. arg. l. capitalia §. ad ſtatuas. ff. de pœn. & de edil. edic. l. quid ſit fugitiuus. §. ſtantem. & §. idem iuſtanus. nam teſte Ariſtotele propter vnumquodq
9 tale & ipſum magis. † Sed quid de furibus eccleſiæ an habeant iſtud priuilegium. & dicendum quod ſic. in l. præſenti §. quo in finibus. C. de his qui ad eccleſiam cōfug. text. in c. ſicut. de immunitate eccleſiarum quod poteſt intelligi ſecundū Iaco. de Bel. de furibus neceſſarijs ſecus autem in alijs. arg. de relig. & ſump. fune. §. ff. & ff. de contraben. empti. l. ede ſacra §. j. & C. de relig. l. ſi ſepulchrum. & ibi Bal. Vnde qñ quis in eccleſia delituit, tunc iudex ſecularis non poteſt eum extrahere de eccleſia, ſed epiſcopus loci, & eum tradet iudici ſeculari ſi ſit laicus. C. ad leg. iul. de adul. authi. ſi quis
10 ei. † Propterea quæritur an fugiens de vna territorio in aliud per familiam poteſtatis, vel præpoſiti poſſit capi. & eſt dicendum quod nō, ita Bar. in addi. ad Spe. de cō pe. iudi. adi. verſicu. ſed pone q̄ malefactor. Bal. & Flori. de ſan. Pet. in l. ſicut. §. ariſto. ff. li ſer. ven. Saly. in l. ij. C. de exhib. re. Ange. de Are. in tracta. maleſi. ver. quod fama facit. quod eſt contra dictum Bart. in l. quod ait. §. q̄ ait. & ibi Alex. de adul. Bal. in l. q.
11 cunq; C. de ſer. fugi. † Sed queritur an fuga poſt accuſationē ſuſpitionē faciat. Bal. in l. ff. de reb. eorum tenet quod nō, quod eſt modo limitandum ſecundū Soci. niſi quis coràm iudice fuiſſet minatus de accuſando, licet adhuc non accuſauerit, quia tunc videtur, quod fuga ſecuta faciat ſuſpitionem, propter q̄ quod ex hoc reſultat in multis caſibus idem effectus qui reſultarent ex libello accuſatoro vt eſt tex. ſingularis, in l. miles. §. ſocer. de adulte. Secundo niſi alias fruſtra ſuſpitio laborarer contra fugientē poſt accuſationem tunc enim maximam inducit ſuſpitionem, arg. ei is quod dicitur in l. ſin. quib. mod. tut. & ibi doc. Tertio niſi poſt accuſationem accuſatus aufugiat de carceribus, quia tunc cōtra eum proceditur tanquam contra confeſſum de crimine, tex. in l. eos. in fi. ff. de cuſto. reo. & ibi glo. no. quæ ad hoc ſepe allegatur. Quando ergo accuſatus eſt captus, & aufugit, non habet locum dictum Bar. cum ſtatim poſſit condemnari tanquam cōfeſſus, quod intelligendum eſt, ſi aufugerit, de carcere clauſo, ſecus ſi de aperto ſicut de aula palatij vbi iudex eum ſtare præcepit, quo caſu ſi incarceratus fugiat, oſtio dimiſſo aperto per negligentiam cuſtodum, tunc aufugiens non habetur pro confeſſo. ita tenet ſingulariter Bal. in l. ſuccurritur. ff. ex quib. cau. ma. & fuit dictum originale Gu. l. de Cun. quod ſolemnizant Ludo. de Rod. in l. admonendi. ff. de iur.

Quarto limitatur, niſi carcer fuiſſet fractus per tertiam perſonam, non data opera incarceratorum, quia tunc eſt eadem ratio, quę eſt in oſtio dimiſſo aperto. ita tenet Lāfran. de Oria. in l. ſi gratuit. C. de ſer. fugi. gl. in §. ſi vero quidam in authē. de exhi. reis.
12 † Finaliter quero, an fugiens cum gladio de modo in qua reperitur homo mortuus, præſumitur occiſſe. & doc. & Bald. in l. ſi. C. de proba. & in l. neq. natales. eo. ti. dicunt quod ſic, ita Ang. in trac. malef. verſi quod fama. Ang. & Alex. poſt Bal. in l. ij. ff. de fur.
13 quod vidi in praxi. † Sed queritur, an fugitiuus debitor poſſit capi authoritate creditoris. Spe. in tit. de renun. ver. Item eſt beneficium. tenet q̄ ſic quod eſt verum, & ſic intellige, vt iudici præſententur, non vt occidatur ita in tit. de accu. §. j. ver. hoc tamen.
14 † Ad hæc queritur, an fuga faciat ſolam ſuſpitionem. Bar. in l. admonēdi de iureiur. & ibi gl. tenet quod faciat ſemiplenā probationem, quod eſt limitandum ſecundum Soc. niſi quis timore familię rectoris aufugiat, & poſtea citatus a iudice compareat tunc enim purgatur omnis ſuſpitio. text. in l. quid ſit fugitiuus. §. j. ff. de edil. edic. Iſſ fallit niſi aliqua cauſa excuſet fugientē puta tenere partialitatem in ciuitate vel quid aliud. d. l. quid ſit fugitiuus. §. apud Iabeo.

Item limitandum est dictum Bart. secundum Soci, quod fuga iudicium facit, vt dicitur in dicta l. admonendi. & clarius in l. cornelia. ff. ad senatusconsul. Syllania. videlicet quando aufugit ante accusationem de se faciam, secus si post, quia tunc licuit sibi sanguinem redimere, in l. prima in fin. de bon. eorum. vbi Barto. tenet per illum tex. quod est intelligendum quãdo delictum erat capi tale. ex quo aut debebat occidi aut membris mutilari. secus si esset imponenda pecuniaria. Tamẽ est notandum, quod in casu speciali fuga plene probat. consiliarios. & ibi docto. C. de assess. †Finaliter quæritur, fugitinus qui vadit ad aliam patriam, an poterit citari per iudicem loci in quo deliquit sine iudicis requisitione illius loci cum hic forum sortiatur ratione criminis, vt C. vbi de crim. agi oportet. auth. qua in prouincia. Aliqui dicunt quod sic. & allegatur pro hoc text. in l. omnis. §. si vero apparitor. C. de epis. & cle. & in l. fin. ff. de offi. præfec. vrb. nec obst. l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. tñ contrariũ seruatur de facto, vnde aut commisit in illa iurisdictione extranea, aut non. Si in illa commisit, tunc debet iudex qui eum captum detinet primo ipsum punire, si crimẽ ibi commissum sit tale, & non impediat executionem alterius iurisdictionis, vtputa si crimen sit tale, quod mortem non exigat, & aliud primo commissum mortem exigeret quia tunc primo de minori pœna deinde, de maioris esset tractandum. ff. de accusato. l. si cui. §. fina. & sic in loco captionis potest manum, vel aurẽ amittere, & deinde est remittendus ad aliam iurisdictionem, in qua malus, vel equale crimen commisit, & sic executio una aliam impedire non debet, ita Bart. in d. l. si cui. §. finali supra allegato.

FINIS.

IACOBVM DE ARENA

TRACTATVS

de bannitis, per dom. Iacobum de Arena, editus.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus quis dici possit, et cui equiparetur. Deportato vel relegato totus mundus interdicitur.*

2 *Bannitus vbique stare potest nisi in ciuitate ex qua bannitus est.*

3 *Bannitus filios in potestate retinet.*

4 *Curator filio bannito datur vti filio eius qui apud hostes est.*

5 *Bannire aliquem faciens curare debet quod bannum sit certum, alias non valet.*

6 *Bannum an valeat si ita dicatur bannimus hæredes tit ij.*

7 *Bãnum tenet, si citatio facta reperitur quod quicunque est hæres talis compareat ad se excusandum.*

8 *Citatio requiritur vt quis in bãno ponatur. Modus citandi qualis sit.*

9 *Citatio de mandato iudicis fieri debet limit. vt ibi.*

10 *Citatio debet fieri in tali loco quod ille se sentiat citatum.*

11 *Bannum ipso iure non valet, si banniti citatos esse negant.*

12 *Citatio de consuetudine ad domum fit, citatio ad domum subsidiaria est.*

13 *Præconi soli an credatur si dicat se citasse.*
Metu pœnæ homines a delicto arcentur.

14 *Notoria multa dicuntur, quæ non sunt.*
Notorium id dicitur quod nulla tergiuersatione celari potest.
Notorium quod non est per iudicem pro notorio haberi non debet.

15 *In ius vocari nemo debet sint iudiciali præcepto,*

16 *Banniti an impune offendi possint, & numero sequen.*

17 *Statuta permittentia bannitum occidi de iuris subtilitate non valent.*

18 *Banniti conuenti in suis defensionibus an audiantur.*
Iudex mitior lege esse non debet.

19 *Mens legis & non eius verba attendi debet.*

20 *Bannito agenti omnis audientia denegatur quid si ab alijs conueniatur.*

21 *Hæreticus non agit, sed conuentus se defendere potest.*
Excommunicatus non agit, sed se defendere potest.

22 *Bannitus si contra alium bannitum agit an conuentus banni exceptione uti possit.*

23 *Bannitus procuratorio nomine agens an audiatur.*

24 *Bannito quòd denegetur audientia in bonorem prætoris factum dicitur.*

25 *Bannitus si succedat cuidam non bannito si hæreditario nomine agat an banni exceptio ei obstet.*

26 *Bannitus si bannito succedat an si hæreditario nomine agat ei banni exceptio obstet.*

27 *Banni pœna uti personalis ad hæredes non transit.*

28 *Bannitus si non agit sed alius eius nomine, audiri non debet.*

29 *Bannitus si iura sua alteri cessit an cessionarius agere possit & infra nu. 34.*

30 *Leges ludibres esse non debent, nec verbu imposite.*

31 *Filius si in magistratu ius iniquum statuit ob quod ei ol. st. exceptio patri tamen non obstabit.*

32 *Dolus vel factum cedentis cessionario obesse non debet.*
Exceptio banni persone coheret, & illam nõ egreditur.
Actio mutata videtur psona actoris mutata

33 *Exceptio quæ obstat cedenti an cessionario obst.t.*

35 *Bannitus an ad officium eligi possit si inte statuto quòd bannitus consul esse nõ possit.*

36 *Præceptum in lege magnum est obedientiã magistratibus per subditos præstari.*

37 *Bannum est quædam multa.*

38 *Respublica per magistratum representatur.*

39 *Dispositio. quæ ab initio inutilis est confirmari non potest.*

40 *Clausula statuti sequens per præcedentia declaratur.*

41 *Maritus qui esse pro hibetur, licite spõsus sit.*

42 *Veniens contra factum suum audiri non debet.*

43 *Probatum semel improbari non debet.*

44 *Contractus & diss ositio deducta ad causam a qua incipere potuit, conualescit.*

45 *Tria in quolibet officiali concurrere debẽt.*

46 *Statutum vel consuetudo est quasi lex.*

47 *Lex ordinaria tur isdictionem dat.*

48 *Iure suo sine culpa quis priuari non debet.*

49 *Delegatus vice delegantis fungitur.*

50 *Quod quis sua culpa non habet, perinde est ac si non haberet.*

1 VONIAM bannitorũ materia vtilis & quotidiana est, & circa eã plurima sunt aduertẽda. Ideo circa illam plures quæstiones subijciam, † & primo quis possit bannitus dici, & cui bãnitus equiparetur, an deportato, an relegato, de quo tangitur

tingitur inſtit, quib. mod. ius patr. poteſtat. ſolu. §. relegatus, in gl. ſed tex. in l. qui cum mator. §. his demum ff. de bon. libe. hoc expreſſe determinat. Verum quidam dicũt & non male, quod illa glo. non eſt vera, quia maxima diſconantia eſt inter eos quia deportato vel relegato totus mundus interdicitur excepta inſula in quam deportatur vel relegatur, ſed in bannito eſt econtra.

2 † quia vbique poteſt ſtare & habitare, excepta ciuitate ex qua exbãnitur vt in authẽ. quam prouincia. C. vbi de cri. mi. agi opor.

3 † Item bannitus filios in poteſtate retinet, quia certi ſunt modi, quibus patria poteſtas ſoluitur inter quos bannum non numeratur. ergo &c. argu. l. patre furioſo. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & l. obligationum

4 fere §. placet ff. de actio. & obligat. † & filio talis banniti dabitur curator, ſicut fit eius qui ab hoſtibus capitur, vt l. iuuo §. ei cuius. ff. de tutel. Item licut aduentitia non queruntur patri, niſi quo ad vſumfructum, vt in authen. vt licet. mat. & aute. in princi. & §. tamen. inſtitu. quibus mod. ius pa. po teſt. ſoluat. & l. fin. C. de ſenten. paſſ. ita & ei qui in banno ponitur & deſcribitur. de ſpeciali. & nominatim ponit, nec ſufficit quod generaliter fiat, ſicut dicitur in exheredato vt in §. nomina im. inſtitu. de exhereda. lib. & l. ſi §. j. de l. be. & poſthu. ſicut etiam dicit in excommunicatione, vt in cap. ij. de offi.

5 ordina. † Vnde ponens, vel poni factens aliquem in banno, debet curare vt bannũ ſit certum, & banni ſententia, alias non valet, vt in §. curare. inſtitu. de actio. & C. de ſententia que ſine cer. quanti. per totum. Et l. tutor. & lege duo ſunt Titij, de teſtam. tute. & l. interpres. de heredi. inſtit. & l. quid tñ §. Pompo. de arbitr. & l. j. de iure do. Sed ſi

6 ita ſit factum † Bannimus heredes, an valeat quidã dicunt quod ſic, ſi nominatim ſit factum argu. §. maſculos. inſtit. de exhered. liber. & l. Titius de liber. & poſthu. & l. iij §. nominatim de inius. teſtamen. & l. certũ. ff. ſi cer. petat. & l. nominatim. de condi. & demonſtr. Alij quod non valeat, quia in genere, & confuſe factum cum non ſit deſignata certa perſona, hic poteſt diſtingui, quia aut per acta conſtat qui ſint heredes, & tũc valet bannum, & eius effectus locum habet, aut non conſtat ex actis, & tunc ſecus, argu. l. in ſumma. de re iudica. & d. §. Pomponius maxime ſi tanq̃ ipſe, et proprio nomine experiatur, & ſic non ficit tanquam heres, argu. l. ſi pater. de adoptio. & l. Item eorum ff. quod cuiuſque vniuer. nomi. & §. quia vero. in authen. vt nulli iudi. & c. aduerſus. de

7 immunita. eccleſ. † Sed pone, inuenitur facta citatio. quod quicunq; eſt heres talis cõparear ad ſe excuſandum, & ita fuit in loco hereditatis publice proclamatum, an teneat bannum, dico quod ſic, & ita ſeruat conſuetudo. † Ad hoc autem vt quis, ponatur

8 in banno, debet legitime citari, alias nõ poſſet legitime banniri. Modus autem citandi erit ſecundum locorum diuerſas conſuetudines, argu. l. venditor §. ſi conſtat. ff. cõmu, præcipio, vel deficiente conſuetudine, ſecundum ius commune, & ſecundũ ea quæ habes l. & ad peremptorium. ff. de iudic. cum ſeq. & l. ij. & l. ofentaneũ. & authen. qui ſe mal. C. quomodo, & quan. iud. & l. qui certmen. qui accuſa. non poſſ. & l. contumacia.

9 de re iudic. & l. abſentem. de pœn. † Item citatio debet fieri de mandato iudicis, quia nullus debet exhiberi, niſi quẽ iudex mandauerit exhiberi l. fin. C. de exhib. re. & l. quicunque qui accuſa. non poſſ. fallit in caſibus qui ponuntur in titu quan. lice. ſine iudi. vind. & l. j. de rap. virgi. & l. interdum. §. qui furem. de fur. & l. ait prætor. §. ſi debito

10 rem, que in fraud. credit. † Item debet fieri in tali loco quod ille ſemper ſe citatũ, vel per eum ſtet quominus ſciat, vel ad eius notitiam perueniat, vt q ita fecit oſtia claudi. argu. l. vim facit. quod vi aut clam. & l. ſi dictum. de euictio. nam ſine cauſa nõ fit ſtatutum vt litere tranſmittantur ad magiſtratum illius loci vbi citatus degit, niſi ad hoc vt eidem citatio innoteſcat, vt. l. j. de requi. re. alias ſufficeret ad domũ facta citatio, vt l. iiij. §. abeſſe. de dam. infec. & §. prætor. & l. ſcire oportet, de excu. tut. vt l. vt pfectius. C. de ann. excep. & l. ſed neq; ff q ſent. fine

11 appella. re. † Et ſi tales banniti negant ſe citatos, bannum ipſo iure non valet niſi de citatione probetur, argu. l. ea quæ. C. quomodo, & quan. iud. & l. de vnoquoque. & l. cõtumacia. §. contumax. de re iudica. & l. j. §. Item cum ex dicto, quæ ſenten. ſine appell. re. & §. quandoque. §. j. de public. & c. quoniam contra. de probatio. & l. j. de relat. C. & l. nec cauſam. de appella. & §. illud. in authen. de h's qui ingredi. ad appell. Afferenti enim &c. vt l. actor. & l. et qui. & l. aſſeue

12 ratio. de non nume. pecu. † Sed conſuetudo indiſtincte ſeruat, vt ad domum eũ citari ſufficiat, & non mirum, argu. l. lex cenſoria. de verbo. ſignifica. eſt enim ſubſidiaria ad domum facta citatio. l. iij. de libe. agno. & c. cauſam. & dolo, & contumac. & l. de

13 ea. §. fin. quib. mod. in poſſeſſ. eat. † Sed an

in talibus citationibus credatur soli preconi dicenti se citasse, quidam dicũt quod sic, quia ipsi iurant, suum officium bene, & legaliter exercere, & facere, vnde immemores non presumuntur &c. l. fin. C. ad legem Iuli. repetund. & c. ad audientiam. de prescriptio. imminet enim pœna false relationis. l. j. §. si quis, &. §. fi. ff. de fal. Item promouerentur ab ordine. l. ij. C. de sportul. & l. diuus de exhib. re. metu enim pœne homines arcent a delicto. l. j. de iu. et iur. & l. j. C. ad legem Iuliam repetunda. & maxime apparitores. l. apparitores. C. de exact. tribu. Item quod eis credatur, videtur expressum in. l. magis puto §. ne tamen. ff. de reb. eorũ. & l. j. de prefec. vrb. solu. dic, quod ei non creditur, quia vox vnica reputatur, & vox vnius &c. l. iurisiurandi. C. de test b. Item quia nec ipsi iudici crederetur. vt l. ne in arbitris. C. de arbit. & de accus. l. ea que. C. de decurion. lib. xij. l. j. & l. diuus. de custod. reor. Alij tamẽ dicunt eis esse credendum, sed non simpliciter, sed dicunt, quod aut refert notoria, & tunc ei creditur, aut non refert, & tunc ei non creditur, argumen. l. ea quidem, de accusatio, & l. si vero §. qui pro rei. qui satisda. cogan. & c. euidentia, de accusa. Et per hoc possunt concordari predicte opi
14 niones. † Nã multa dicuntur notoria, quæ non sunt, si allegetur, quia notorium esse dicitur illud probari, argumen. l. ciues C. de appella. & c. consuluit, de preca. Verum tamen illud proprie est notorium, quod nulla potest tergiuersatione celari. c. fi. de cohabita. cleric. iudex ergo precaueat ne quod nõ est notorium pro notorio habeat, & secundum hoc intellige. l. ea que. & l. qui sepulchra. de sepul. viol. Alij dicũt, quod ex qualitate, & cõditione psone ipsius referẽtis, ei creditur uel nõ creditur, arg. l. diui. de libe leg. & l. legitimas. de legit. tut. & l. fi. de accusa. & l. testam. de testamẽ. tut. Alij dicunt melius, quod aut refert de facto patris, vt talem deliquisse, aut de facto proprio scilicet se citasse. Primo casu non creditur. secundo sic. l. diues. & l. qui sepulchra. & l. ea quæ preallegatis. & ratio, quia in illis probatio liquida requiritur. l. fina. C. de probatio, & l. vbi de falso, nisi persone qualitas aliud suadeat, & in secundo etiam non creditur, argumen. l. si cui de accusat. & l. tutor. §. quando. de susp. tut. Sed ad hoc procedat quod not. in. l. ij. C. de suspect. Sed eo
15 iure non habebitur pro citato, † quia sine præcepto iudiciali nemo debet in ius vocari. l. j. de require. in auctẽ. de questo. circa medium. tamen si reus velit probare contrarium, optime audietur secundum formã. l. optimam C. de contrahen. stipulati. de quo
16 in e. cum paratus. de appella. † Sed nunquid banniti possint impune offendi, & quũ in causis ciuilibus, vel criminalibus conueniunt, an debeant audiri. dico vt plurimũ per leges municipales promissum quod impune possint offendi, & quod eis ius non reddatur, sed omnino audientia denegetur. & ita solent dicere statuta. De iure vero dico bannitum offendi non posse, quia siue comparentur relegatis, siue etiam deportatis, impune non poterunt offendi, quia relegatos vel deportatos non licet occidere, cum non sit de illis casibus, in quibus qui possunt impune occidi, vt. l. j & ij. C. quan. lice. si. iudi. vin. & C. de deserto. per totum. immo & quicquid in illis reperitur non debet ad bannitos trahi, argumen. l. cum quidam. de libe. & posthu. immo fauorabiliter est interpretandum, vt. l. interpretatio. de pen. & l quotiens. de reb. dub. & talis interpretatio esset ambitiosa, quia homines vita priuaret, & alijs materiam de-
17 linquendi daret. † Immo, quod plus est, talia statuta hoc expresse permittentia non valent de iuris subtilitate. l. iiij. de decret. ab ordin. facien. & l. decernimus. de episco. & clerc. Alij tamen dicunt & male, quod bannitos licet impune occidere, quasi sint apostate, argumen. l. quidam. de pœn. & l. j. §. his quibus. de legat. & apostata idem est sine ciuitate, & iurisdictione, quasi ciuilia sint eis denegata, & ita consuluit Guido de Suza. & male vt dixi. Verum tamen statuta & consuetudines vt plurimum con
18 tinent expresse predicta. † Et posito quod expresse contineant, videamus an conuenti in suis defensionibus audiantur, si conueniantur. & quidam quod non, quia lex dura est seruanda. l. prospexit. ff. qui & a quib. & l. quod constitutum. de milita. testa. nam iudex non debet esse mitior lege, in authẽti. de iudi. §. oportet. & l. seruos. C. ad legẽ iul. de vi. Item quia talis lex municipalis simpliciter ei negat defensionem, & non
19 distinguit. ergo &c. † In contrarium videtur, quia non verba legis dura, sed eius mens debet attendi, argumen. l. quamuis. de in ius vocan. & l. adigere. §. quamuis de iure patrona. & l. scire. §. aliud. de excusat. tut. & non est de mente legis municipalis, quod saltem in suis defensionibus non audiantur, odia enim sunt restringenda. l. cum
20 quidam, de liber. & posthu. † Dico ergo

quod bannito agenti,& litem mouenti, omnis audientia denegatur,& ita debet intelligi statutum, sed si ipse ab alio conueniatur vel molestetur per viam,& tunc in omnibus suis defensionibus audiatur. sic & alias prohibitus agere,tamen conuentus potest se defendere.l.libertus de in ius voc.& l.seruum.de appellatio.& l.si non defendan-
21 tur.de pœn. † Sic etiam dicitur de heretico, quod ipse non agit, tamen conuentus potest defendere se in auth.statutmus.§.credentes.C.de hæreti.& in excommunicato, qui licet non agat tamen potest se defendere per alium, ne quis in periculum animæ sue communicare ei cogatur, vt cap.intelleximus. de iudic.& cap.cum inter.de ex-
22 ceptio. † Sed pone bannitus agit contra alium bannitum an poterit vti banni exceptione, & videtur q̃ non, argumen.l.auxilium.de mino.& l.nemo.de episcop. audien.& l.si quis mator.C.de transactio, & cap.quoniam frustra.de vsur.Item quia nil dolosus dolosо.l.quoniam de hæretic.& l. si duo de iure iuran. & l.viro solut.matri. & contra videtur quod sic, quia bannito agenti denegatur actio & conuento exceptio, & isti similiter replicatio.l.apud celsum.§.Marcellus.de exceptio. & l.ij.ff.ne quis eum.& l.si ob turpē de condit.ob turpen.cauf.& l.si seruum.§.sequitur.de verbo.obligatio.& est expressum in cap.dile-
23 cti.de exceptio.& ista est veritas. † Quid si bannitus agat procuratorio nomine, an admittatur. videtur quod sic, vt in.§.fina. instit.de exceptio.non enim sibi sed domino dicitur dari audientia.l.deniq;.§.fin. quod vi aut clam.& C.de his per quos agi possit.&.l.ij.de administr.tut. & l.ita autem.§.gefsisse, eo.tit. Hinc est quod qui nō posset suo nomine nisi perita venia agere, alieno tamen nomine posset agere, vt l.sed si hac.§.fin.& l.quæsitum.de in ius vocan.& l.si procur. de doli exceptio. nisi forte litis causa datum esset sibi damnum per l.primā .§.ij.ff.si quis iurisdic.tunc enim non audietur, nisi primo de banno exiret, vt.l.apud Celsum.§.quæsitum. & l.si procurator.ij. responso.de exceptio.maxime cum statutū sit odiosum, & ideo arctandum.l.cum quidam.de libe.& posthu.& l.seruus.de fer.ex porta.q̃ quidam sequuntur. Alij quod non dicentes per omnia idem in bannito quod in excommunicato, & ideo &c.capit.post cessionem. de exceptio. Item quia statutum simpliciter denegat bannito audientiam, argumen.l. fina.C.de heredi. vendi.
24 & l.si seruitus.ff.de seruit. † Item quod bannito audientia denegetur, videtur quod sit factum in honorem pretoris, sic & alias.l.prima & per totum titu.ff.de postulan. & l.si per prætorem.§.actor. ex quibus casis manumit. Vnde sicut in prohibitis per illud dictum non conceditur, sic nec bannito.d.l.j.§.ij.& iij.ff.de postulan.& l.nemo de procurato. Nec obstat similitudo inducta de patrono ad libertum, quia hoc est ius commune in bannito, & in eius persona, vt omnium testium ei audientia denegetur, & ibi est ius speciale & priuilegium patroni, & ideo illud est restringendum, argumen.l.quod non alie.§.quia vero.ff.de militia.testamen.& l.moris.cum ibi notatis, pe pœnis.Sed quod interesse possit, videtur de facto obtineri per.d.l.non alie.§.quia vero. & non ipse, sed eius dominus agere videtur, per.d.l.moris.
25 † Sed pene bannitus succedit cuidam non bannito, & agit hæreditario nomine, an obstet exceptio banni. videtur quod non, vt sic habeatur per alium &c.argumen.l.si communem.ff.quemadmod.seruit.amit.& l. Aristo.que res pigno.obliga.poss.& l.j.§.j. ad leg.Iuli.de fal.& l.decurio.de decurion. In contrarium videtur, quod obstet ei exceptio etiam in iure successionis, vel alio, licet postea quesito, argumen.l.si non tantum.§.si filius.de condi.indebi.& l.sed Iul. ad Macedonta.& l.& ideo.rerum amo.&
26 l.j.de dolo.† Sed quid econtra,si non bannitus succedit bannito, an si agat hereditario nomine,obstet ei banni exceptio. videtur q̃ sic,vt l.vitia.de acqui.possess.& l.cum heres. de diuer. & temp.præscri.& l.si ego.§. ij.de publicia.l.fin.de pœn.& l.ij.de verbo. obligatio. Alij dicunt, q̃ non quia bannum est contumacia patris,& in contumace tantum durat,& eo mortuo finitur,nec ad hæredes eius transit,argum.l.j.de priua.delict.et l.si pœnā.de pœn.& l.j.§.ti.de requi.re.& l.
27 j.& ij.ne ex de.defunc. † Cum ergo pœna banni sit personalis,non transit contra hæredes.l.priuilegia de regul.iuris.& l.quod dictum.de pœnis.& l.pecoris.de seruitu.ru-
28 stico.predio. † Sed pone quod bānitus ipse non agit,sed alius eius nomine, an ille audietur.dico quod non argumen.l.ij.de admi.re.ad ciuita.pertin.& l.nec apud.de heredib.instit.& l.non idcirco.§.seruus.de iu dic.Item quia quod vna via prohibetur, alia via concedi non debet.l.cum hi.§.si cū. de transact. & l.scire oportet.de tutore & curato.dat.ab his.& l.idemq;.ff.pro socio.

29 & l.oratio. de sponsa. † Sed pone quod bānitus cessit alicui iura sua, ille cessionarius vult agere, an possit. v detur quod nō, quia que obstan authori, obstant & successori, argum. l. n hoc iudicio §. si conuenit. ff. com mu diuidun. & l. a Titio. de rei vend catio. Item ne alia via a l prol ib ta perueniatur, vt supra proxime dix quod esset i adm tere ut quod bannitus st tim cederet iura sua alij, & ille ageret, & sic fraudaretur lex que prohibet e tis re d quod esse non de

30 bet. † quia l ges i on debent esse ludibres, l. si prætor. de iudic. l. h §. p nulli. de bo s que l be. Nec imp ssite verbis tantum l. ij. C. commu. delega. l em pro hoc l. j §. si factum, & §. si duobus ff. de collatio. b no. et l posthumo. C. eo & l. hille eo. titu vbi q i repellitur ab agendo propter co rtumacia conferendi non p test alij cedere. Item pro hoc quia nemo plus iuris &c l. traditio. de acquir. re. domin, & l. nemo. de regu. iuris.

31 † In contrarium videtur quod hic quia si filius in magistratu ius in quum statuit, vel impetrauit, propter quod et obstet exceptio, tamen p tri non obstat, vt l. j §. j & l. ij §. si filius. ff. q od q io; ur. sic a simili nec age ti ex iure c sio, dor ti nis, vel in solutum d tion s, cum habeat vtil n suo nomine, vt l. si in solutu n. C. de act on. & obl g tion & l emptore. de hered. vendit. per quam vtilem etiam domino in directa prefertur, vt l. in cat se. & l. si procurator. ff.

32 de procurato. † Item quia dol is, vel factum cedentis, non d bet nic, scilicet cessionario, qui bonam fidē n habet nocere, vt l. qui a debitore, quæ in frau l credito Item quia exceptio b nni coh ret persone, & illā nō egreditur, argu. l. exceptiones. de exceptio. & §. plane. in ti. de iure natu gen t. & ciui. & l. j. de const, pecun. Item quia mutata persona actoris, ipsa actio videtur mutata, argum. l. j. de impo luc. de rip. lib x. & l. cum quis de solut o. Solutio, dic n Rainer. Oldra. & quamplures moderni, quod aut cessio est ex causa lu rtitua, & tunc obstat ei exceptio p r t a p mo allega. aut ex causa one osa, & tunc no per f cundo allegata, & p r l. apud c lsu n §. de authoris. cum equen. & l. pure § fin de doli excepto. & argumen. l. si l na urus. de cōdi to. ob cauſ. & l. nefemi us d re iudica.

33 † Nec ob quo l. citur o exceptio quę obsta &c. qui vtil ad e verum in exceptionib is rea ibus, & rei cohereti bus. Item non obsta quo l di r ed no i conferente, quia ill l, lo ti e deneg tur actio-

nes, & bannito non ipso iure, sed ope exceptionis. que est personali & non realis. Alij indistincte dicunt obstare exceptionē banni huic cess onario, quia ipse semper vtitur iure & adminiculo sui authoris, & ideo cum sua causa sustque vtijs &c. lege Pomponius §. cum quis. de acquiren pos. sess. Nec curatur an fiat cessio ex causa lu-

34 crativa, vel onerosa. † Et secundum istos dices, quod aut ag t ex iure cessō, & tunc indistin. quamcunque causam habet, obstat ei exceptio bannt. aut agit ex proprio iure & actione, vt delegationis, & tūc ferua quod dictum est indistincte, scilicet an habeat ca sam lucrativam vel non. & ita procedet prima opinio, & §. de authors. & l. pure §. fin. & l. cum q s. de solutio, & est ratio, qu a agens ex iure cessō, semper vtitur iure authoris sui, q od erat vitio affectum, & agens ex iure per delationem quel to proprio i re & propria actione agit, & quod d xi cessionario obstare semper excepti oi em bannt, intellige sanē, nisi an e b nnu n fuerit attendenda obligat o, argu. l. ex hoc edicto §. fina. de aliena. iudi. muta. cau. fac. vel nisi cessio heret creditori ip ius bannit, cui ante bannitum fuera oppositum & maxime si habebat bona bannitti obligata, qui a tunc habe ret vtilem ex sua propr a persona, & ante bannum, vt l. h conueneri t, de p gnorati. act o. & l. nom n. C. quæ res p gno. obliga. poss & l. grece. de p gnora per quod vtilis non pro fuit propter factum vel bannum ipsius debitor s, vt d. l. j. de alien. iudic. & l. debitorem. de p gno. nec poterit actio transferri. sed cedi, vel addi, argumē. l. siue. §. Item si seruus. de exceptio. Et ista opinio v detur iuridica. Alij tamen dicunt quod a tit ipse bannitus cessit bona fide, & tunc non obstat exceptio ipsi cessionario, aut in fraudem, & tunc sic, argum. l. quæ a debi-

35 tore. ff. q e in fraud. credito. † Quero si fa tatum est in ciuitate, quod bannitus non possit esse consul, & quidam dat turbrevia pro eligendis officijs, Titius elegit Setium bannitum in consulem, qui Setius de banno exiuit, & coram iudice se presentauit, offerens se paratum intrare officium, cui obiecit Titius illam electionem non tenuisse, & se alium eligere velle, an dictus Setius electus admittatur ad dictum officium. Secundo pono quod non sit admittendus, an dictus Titius possit alium eligere, non obstante prima electione. Ad primum dico, quod illi electo obstant iste rationes,

delicti ratio, reipub. offensio, preteriti delicti manens annotatio, legis municipalis dispositio, inutilis principij præstatio, & suo congruo tempore facta obiectio, seu contradictio. Primum dico, delicti ratio. † Nam constat magnum esse in lege preceptum obedientiam & reuerentiam prestari magistratibus per subditos, vt l. veluti. de iustit. & iu. & l. ij. si quis in ius vocat. & l. si quis ex aliena. de iudic. & l. non videtur. §. qui iussu. de regul. iur. & in authen. vt om. obed. iudi. Idem est de iure canonico. Aut enim apostolus, Estote subditi &c. c. solite. de maiorita. & obedien. & in lib. Regum. si quis non obedierit principi &c. cap. ij. qui ergo hæc legis præcepta diuina transgreditur delinquens mente iudicatur. l. sanctio legum. de pœnis. xj. quæstio. iij. qui resistit. & capitu. imperat. & ideo mulctare potest argumen. l. ij. si quis in ius voc. & l. ij. si quis iudic. non obtempe. & l. si familia. & l. si quis id q̃ de iurisd. om. iudic. & l. de ætate. §. qui tacuit. de interrogato. actio. quæ mulcta est extraordinaria delictorum cohertio, vt l. aliud de verbo. significasti. quum ergo vt probatum est delinquentis, ratio delicti fecit eum alienum ab honore & dignitate l. ne quis. C. de dignita. libro xij. immo, quod plus est, etiam iam quæsito honore, & dignitate priuaretur, propter inobedientiam, vt l. ij. C. de sportul. ergo multo fortius prohibetur a dignitate quærenda, argum. l. qui furem. de statu. & l. j. §. cæsum. de postul. & l. patre. de his q̃ sunt sui vel alie. iur. ex quo reperitur bannitus,
37 † nam bannum est quædam mulcta, vt l. j. §. quid ergo. de ven. inspici. ex quo sic meruit contraxisse existimat quum ita exprimitur iudicialis sententia. l. metum. §. quod ait. quod met. cau. & l. dedi. §. si liber. de cõdi. ob cau. & cap. in nostra. de renunci. & l. ingenium. de statu homi. & l. res iudicata. de re iudica. Secundo obstat reipublice of
38 fensio. nam † per magistratum ipsa respublica representatur. l. i. §. ius publicum. de iusti. & iu. & l. ij §. post originem. de origi. iur. & l. municipium. ad municipa. & l. municipalibus. de conditio. & demonstra. Sed constat, quod non faciendo, ideſt non parendo ipsi magistratui, videtur cõtra eum facere & offendere, arg l. qui non facit. de reg. iur. & contra faciendo videtur eum offendere, ergo & ipsam rempubli. offendit, argumen. l. restituende C. de aduoca. diuerso. iud. & l. si quis in hoc. de episco. & eleri. & l. si familia. de iurisdi. omni, iudic. & l. omne delictum. §. qui propositum, de re milita. At offendens rempublicam, ab illa honorem adipisci non debet, argumẽ. l. nemo. de episcop. audien. & l. auxilium. de minor. & l. sed si per prætorem. §. actionem ex quib. cauſ. manumit. & l. cum quidam. de legat. ij. & l. cum pater. §. libertis. de lega. iij. item propter hanc offensam fit debitor respublice, argu. l. si cui. de verborum significatio. ergo in illa sortiri honorem non debet, argumen. l. iij. in prin. de mune. & hono. & l. rescriptum. §. debitores eodem titu. Tertio obstat preteriti delicti annotatio, quia licet sit a banno absolutus, tamen reliquie prioris delicti remanet, argumen. l. quis sit fugitiuus. ff. de edil. edict. & l. palam. de ritu nuptia. §. que in adulterio. & l. qui ea mente. de furt. & l. indulgentia. C. de abolit. igitur honorem sortiri prohibetur. xj. distin. nos consuetudinem. Quarto obstat legis municipalis dispositio, quũ enim prohibeat bannitum esse consulem ergo & eligi cum per electionem ad illud perueniatur, argumen. horatio. de sponſ. & l. si quis tutor. de ritu nupti. & totum illud quũ quid prohibetur &c. l. cum lex. de fideiuſ. & l. fi. §. fi. de vſur. rei iudi. immo ipsa electio expresse videtur prohibita quia per illam fit conſul, argumen. l. j. de magistra. municipa. & l. quidam. §. ij. de adminiſt. tuto. & l. si decem de solutio. & l. si quis magistratus de mune. & hono. & not. in l. priuatorum. C. de iurisd. omn. iudi. ergo ipsa electio quasi contra legem municipalem & per illam prohibita ipso iure non tenebit l. non dubium C. de legi. maxime cum in talibus statuta valeant, & sint seruanda, argum. l. item eorum quod cuiusque vniuersi. nomi. & l. omnes populi. de tustit. & iur. & l. non tantum de decurio. Quinto inutilis princi
39 pij &c. † nam dispositio quæ ab initio est inutilis, non potest confirmari l. j. ff. commoda. & l. si stipuler. & l. inter stipulantem. §. sacramenta de verbo. obligatio. &. §. in extraneis. institu. de hered. qualita. & differen. & l. quum filius. §. seruus. de legat. ij. & tamen est simile de instituto, ad electũ, quum tria tempora in vtroq; attendantur, vt dictis legibus. & l. publius. de conditio. & demonstratio. Idem in matrimonio, vt l. filiam de senator. & l. generali. §. fina. de ritu. nuptia. & l. præsens C. de int. matrimo. Nec legatum, vt l. seruis C. de leg. &. §. an seruo. inſt. de heredib. inſtit. l. cætera de lega. j. & l. j. de regu. catoni. Idem est in electione, vt l. honores. §. is quib. cum sequen-

de decurio.&.§.sed neque. & §.si quis.authen.de sanct.epis.& capitu.dudum.& cap. venerabilem §.hunc autem.de electio.& c. post cessionem. de probation.& l.quod ab initio.de regul.iur.Sexto, congruo tempore facta obiectio,nam ante iuramentum officij, & confirmationem factam, debet fieri exceptio contra electum, vt §.si quis autē quomodo opor.episc.&.§.si quis autem.de sanct.epis.& ipse idem pōt contradicere et excipere,cum factum fuerit contra legem, & ipso iure nullum,vt l.iubemus.§.sane.de sacrosanct.eccles.& l.non dubium, de legi. & l.j.de liber.cau.& l.quemadmodum . de agricol. & censi.& institu.quibus alie.licet in princip.& maxime ratione publice vtilitatis, vt l.iurisgentium.§.si paciscar.ff.de pac.econtra pro electo faciunt infrascripte rationes . Primo statuti considerata inspectio.Secundo in ipso principio cessans contradictio,Tertio denegata proprij actus immutatio. Quarto inutilis principij permissa confirmatio. Primo statuti considerata inspectio.nam per statutum & eius mentem non prohibetur electio sed ipsa administratio officij cuius verba & mens vt iacet est seruanda l.prima §.remouet . de postulan. & l.ij.§.final.de infami.& l.j.§.si is qui nauem, de exercit.at esse consulem, est ex officio debito municipibus, vt l.ij.§.exactis. de origi.iur,quod quis facit officio ingresso & inohoato,vt l.obseruare.§.fina.de of-
40 fi.proconsul.† quod etiam declaratur per clausulam statuti subsequentem, per quam declarantur præcedentia , si obscura, fuissent,vt l.sed vtrum.de petitione hæredita, cum ergo prohibeat bannitum fieri officialem,non autem eligi,non potest dici,contra statuta facta electio,nec protendenda pœna statuti . argumen.l.generaliter.§.primo. de decurioni. & l.interpretatione . de pœnis.
41† nam qui esse maritus prohibetur , licite fit sponsus l.solet.§.primo . de his qui notā. infami,& l.qui officij.& l.minorem.de ritu nuptia.& l.in sponsalibus.de spons. sic a similiter iste potuit eligi,&: si inueniat scriptus tempore quo debet assumere officium comperens illud assumet & exercebit. Secundo in ipso principio cessans contradictio , vt l. obligari.§.penulti.de authori.tut.& l.quid ergo. de his qui notan. infami, & l.si martus.§.præscriptio.de adulte.& l.fina.de excusa.tut.& viij.quæstio.j.licet iij.distinctio. nulli,non enim fuit in ipso tempore electionis facta contradictio quod fieri debuit , vt dictis,ll.Tertio denegata proprij actus im-
42 mutatio †nanque audiri non debet vtiēs contra factum suum & si de iure non teneret, vt l.post mortem.de adopti.& l.per fundum.de seruitu.rustico.prædio.& l.si creditoribus.C.de seruo pigno.da.& l.filios que in fraud.credito.& l.cum confiteris, de re-
43 uo.donati.† Nam semel a se approbatum, non debet improbare, vt l.pomponius, de nego.gest.& l.cum mulier.soluto matrimo. & l.si vxor.§.fina.de adulte.viij.quæstio.j. dilectus.recte ergo dicetur , quod cum non existat de legitimis contradictionibus honoribus fungi non est prohibendus l.referipto.§.si quis.de mune.& honori. & l.fin.de edi.diui adria.tollen.quantum enim ad istū liberas edes habeo argumen.l.licet competit.ff.si seruit.vendi. Quarto inutilis princi-
44 pij &c. † Nam contractus & dispositio optime cōualescit deducta ad casum a quo potuit incipere,vt C.si ma.fac.& l.tertia.in princip.de contra.iudi. & etiam institutio, vt in.§.generaliter . in authenti. vt cum de appella.cogn.item datio libertatis vt l.prima.C.de his qui ad liberta.perue.non possunt & l.fratres . de pœnis,Item legatum l. fina.de lega.iij.& l.non intelligitur.§.quando autem.de iure fis.& l.si cognatus. de rebus dubi. Item datio tutoris l.furiosus. de tut,instit,qui tuto.da.poss.in fin. Item datio iudicis l.cum furiosus.de iudi. Item electio ad honores l.rescripto.§.debitores. de mune.& honori.& l.lege. de decur.& l.quod
45 ita.de edili.edic.† Quinto dico quod cum in quolibet officiali tria oporteat concurre re,vt sit,]& vires habeat , scilicet quod sumat ex ipsa electione vires,et quod habeat effectum ex ipsa confirmatione , & quod agat ex ingressu officij,vt l.j.de officio præsid.et l.obseruare.§.post.& l.publius.de cōditio.& demonstra.sicut dicitur in hærede, vt in.§.extraneis, institu.de hæredi.quæ ab intesta.defer.et l.alienam.§.in extraneis.de hæredi. instituen.& l.casus.§.primo. de legatis j.Nam statutum dicit quod nō possit esse consul, quod esset de electione vt probatur in l.j.& ij.de officio proconsul, vbi proconsul Romam egressus, & antequam aduenerit prouinciam,cui debet regere, potest exercere ea quæ sunt voluntarie iurisdictionis, ex quo sequitur , quod iurisdictionem habuit per electionem , & sic consul factus est,et sic electio quasi inhibita per statutum, fuit ipso iure nulla, nec ex post facto confirmatur, licet postea electus fiat habilis & impedimentum cesset l.fina.C.qui mili,non poss,& dictum est, & per hoc pa-

tet quod non obstant postea allegata pro electo, quia quo ad actum dicitur consul qui ex officio debito consulit, verum antequam hoc faciat licet non actu, tamen nomen habet consulis, dictum est. Non obstant secundo allegata, qa procedunt quando is qui eligitur est habilis, in quo obseruatur illud, quod si vult, & potest se excusare debet illud facere ab initio, ita loquitur tertia quæstio. prima. licet. Sed si est inhabilis, potest quandocunque obijci, & reclamare, vt l.j.C.si liber aut ser.ad decu. Non obstant tertio allegat, quia illa obtinent quando illud quod fit tenet ipso iure saltem naturali, quod hic non est, qua fuit contra statutum ergo &c.l.non dubium.C. de legibus & l.cum lex.de fideiussor. Nec obstat quarta ratio, quia casus contractuũ, legatorum, libertatum & similes sunt speciales contra regulam illam quod ab initio &c. & ideo non sunt trahendi ad consequentiam. Item leges quæ loquuntur in datione tutorum & iudicum loquũtur in omnibus, non autem in honoribus, quibus non debent perfrui indigni l.eum qui.C.de decurionibus. Item ille leges quæ loquuntur de electione locum habẽt in eo qui erat habilis, quod non est in bannito, vt dictum est. Super secunda quæstione faciunt ista, eligendi a lege data concessio. Secundo effectus cessantis inspectio. Tertio eligentis cessans inculpatio. Quarto inutilis actus vsq; præpeditio. Quinto sine iniuria permissa variatio. Primo eligendi data conces-

46 sio &c. † Nam statutum seu consuetudo quasi est lex, & concedit habenti breue eligendi facultatem, quod concedi potest per talem legem efficaciter, vt l.nulla. & lege item eorum.ff. quod cuiusque vniuersita-

47 nomi.& l.non tantum.de decurion.† Item quia lex dat ordinariam iurisdictio.l.prima.C.de emancipatio.liber.& l.& quia & ibi not.de iurisdictione omni.iudicum, & in ordinariam iurisdictionem habentibus hoc seruatur, vt deficiente prima electione, iterum possint eligere, vt l.si preses.C. quomodo & quando iudex.& l.prima. de senten. & l.tertia. de accusat. & capitulo cum in cunctis.de electio. Secundo effectus cessantis inspectio, quia cum lege cautum sit vt habens breue eligat intelligitur cum effectu, vt ita eligat, quod electionis fructum consequatur, & sic expiret eius potestas si electio sua valeat & non aliter, argumen.l.benignius.ff.de legibus.& l.final. de constitutio.princip. & l.secunda.§.hæc verba.ff.quod quisque iur.& l.quarta.§.cõ demnatum. de regulis iuris & l.fina.§.fina. de vsur.de rei iudica. Tertio eligentis cessans inculpatio quia in nulla fuit culpa, quum potuerit probabiliter ignorare dam num, argumen.l.quia difficile. de contrahenda emptio.& authen.qui semel.C.quo-

48 modo & quãdo iudex.† & sine culpa non debet quis suo iure priuari, vt l.tutorem. §.final.de his quibus vt indig. & l.si cum dotem.§.si maritus. soluto matrimonio. & l. Titia.§.qui in vita.ff.de legatis secundo. & capitu.secundo.de constitutioni. Quarto inutilis actus &c. argumen.l.quid tamen.& l.labeo. de arbitrato. & l.qui per salutem. de iureiuran. & l.cum indebitum. de condictio.indeb.& l.dotis.de iure dot.& hæc conditio.de conditio.& demonstratio. & l.sed si pupillus.§.si institoria.de institoria actio. & l.j.si mens. fals. mod.dixe.& l.secunda. de optio.lega. Quinto sine iniuria permissa variatio, argumen.l.si conuenerit.de iurisdictio.omni.iudi.& l.ij.§.fin.soluto matrimo. & l.si cum dotem.§.eo autem tempore.eodem titulo.& l.diuus.§.licet.de iura.cal. & l.cum hic status.§.penitus.de donatio.inter virum & vxor.l.nemo.de regul.iuris. nam quod nulli nocet &c.l.in creditore.de euictio.& l.secunda.§.apud.de aqua plu. arcẽ. & C.de precibus Imperato.offeren.l. rescripta.econtra quod non possit iterum eligere, faciunt ista. Primo alterius vice permissa electio. Secundo eligentis culpe commissio. Tertio officij semel habita functio. Quarto per electionem semel facta præclusa variatio. Primo vice alterius &c. quia videtur electus nõ ab eo sed ab ordine qui eligendi potestatem dedit.argumen. not.in l.item eorum.§.si decurionis. quod cuiusq; vniuersita.nomi.& in l.vnum ex familia.in principio de legat.ij.& l.apertissimi.C.de iudic.& l.ita autem.§.gessisse. de administra.tut.per quod patet quod operatur iudici delegato cuius actus attribuitur delegan-

49 ti dicta l.apertissimi. & l.fina.C.qui & apud quos. † Nam delegatus vice delegantis fungitur, & non sua.l.prima de offi. eius.& l.solet.de iurisdictio.omnium iudi. Sed si est similis delegato, non potest iterum eligere sicut nec delegatus pronunciare, etiam vbi sententia prima fuit nulla.l.si vt proponis. & l. præses.C. quomodo & quando iudex &.l.iiij.de accusa.& capitu. venerabilis. de electione. Secundo eligentis culpa commissio, nam in culpa fuit male eligendo lege nam & seruus, de neg.

gest §.fin.& l.si eum §.fin.cum seq ff.commoda.& l.cum mādato,de minor.& l.si pupillus.§.parui.de exercit.cuius pœna est,vt propter culpam perdat potestatem el gendi, cum in eo culpabili hat.l.eū qui,C.de p curato,& l.fi.de admini.tut.& l.quod qu s 50 de regu.iur. † nam quod quis sua culpa nō habet,perinde est ac si haberet, vt authen. quod locum.C.de collatio.vnde in casu no stro ex quo per culpam efficaciter non elegit perinde est ac si bet e elegisset, argu l. iure ciuili.de condi.& demo stra Qu d autem fecerit in culpa,patet,quia de fac.li potuit scire illius conditionem l.regula.C.de iuris & facti ignoran.Tertio post electiõ ē precluſa variatio argu.l.si ab arbitro.qui satisda.cogan.& authenti.offeratur. de lit. contesta.& l.procuratores.§.j.& l.cp in hæredem.§.eligere.de tributo.act o.& l.huius modi §.stichum de lega.j.& l.fla uliber.& l.si hæres.de legi.vbi etiam propter errorē non vtuntur eligendi f icultate,Soluto dic quod cum in eligendo,iste alterius v ce fungatur vt dictum est præsens & mame ipat e um habuit officium, argu.l.pecu i e.de a i men.& cib.lega.& ad eli et dum mi ist ū videtur deputatus argumen.l.vnum ex familia in princi.de lega,ij. Vnde si in p rso nam electi non cadit electio, neq; apud ministrum superest ius el gēdi,sed apud ipsos decuriones l.si quis Titio.de legi.ij maxime quia de prima tantum electione cogitatum videtur, non de secunda, argumen.l. dotis de iure dotium & l. um pater § pater.de lega.ij.& l bone.§.hoc sermone, de verbo.obligatio. cum incontinenti debuit eligere l.cum quidam.de leg.ij.Ex his ergo dico, hunc eligentem incontinenti potuisse eligere, & post tempus non licere,argu. l.statuliberum.de legi.ij.& l.obligati §.fin. de auctori.tuto.

Solennis Tractatus bannitorum do,Iacob.de Arena.

FINIS.

TRACTATVS

iurisconsulti ac præclarissimus æditus ab excellenti s. Iurisconsulto do, Nello de sancto Geminiano, ciue Florentino ac ad iocato summe practico supervtili & necessaria,quotidiana ac practicabili materia de Bannitis,

Preludium cum diuisione operis,

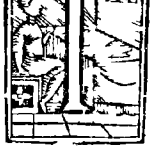

IN CIVITATIbus Italiæ cōmuniter reperiuntur statuta ædita contra bannitos p maleficio,crimine, vel delicto,disponentia interdum quod non audiant interdū cp possint impune offendi interdū expri m ē cp possint occidi,interdū quod possint offendi certo offensionis genere, interdum etiam offendentibus siue capientibus eos præmia statuuntur,interdum solum ab honoribus vel officijs repelluntur, interdum etiam contrahere prohibentur,Quādoque ēt in ipsorū fauorē aliqua statuuntur,ppter quæ statuta & alia ordinamenta sepissime vt notissimum est,orte fuerunt,& quotidie oriuntur varie & diuerse subtilitates & pōderose quæstiones, quarum multe sparsim in commentis & extra commenta docto-

tum iuris canonici & ciuilis, interdum bene ordinate, interdum corrupte, & aliquando non perfecte, quandoque in argumentis adducte reperiuntur, aliquando etiam occurrunt. Occurruntque a nemine aut tacte aut examinate. Et quia ex sepius agitatis frequentatisque solet maior vtilitas & publica & priuata resurgere, & tanto maior quãto facilius in occurrentibus necessaria nostris oculis apponuntur. Ego Nellus de sancto Geminiano Florentinus ciuis, & solo nomine legum doctor. Ad propriam et aliorum qui non multa viderint vtilitatem decreui ea quę sparsim noui in unum breue volumen redigere, non per modum pleni tractatus, qa ab aliis plene recteque digesta quam breuius (vtilitate tamen non obiecta) fieri poterit, concluſiue concipiam, neque per modum simplicis repertorij, quia etiam aliqua addam, & in reperta ab aliisque tractatis & in his quæ occurrunt occurrentque, dum hoc opuſculum compilatione subiacebit. & aliqua nuestigando veritatis causa conabor adiungere. Ille decisiones que mihi vere videbuntur addendo, non ut pertinaciter aſſeram ea sic esse quæ scripsero, sed vt facilius ego & alij egentes possimus in occurrentibus necessaria reperire, & vt rectius subtiliusque intuentibus aperiatur materia emẽdandi, supplendi, interpretandi, & corrigendi. Et vt huius materia opuſculi clarius dignoſcatur, præmittendum putaui plures esse species bannitorum, hoc nomine generaliter aſſumpto de quibus tamen quæ occurrunt non omnia iura & loca in quibus habentur inferendo, sed aliqua potiora, ex quibus alia inueniri poterunt applicabo. Quidam enim non propter maleficium, crimen, vel delictum, sed propter morbum ne ceteros contagione inficiant banniuntur. de his habetur, C. de mendican. valit. libro decimo.

Quidam de iure communi pro maleficio aliquo diffinitiue condemnantur & in banno ponuntur, siue in exiliũ mittuntur, quãdoq; perpetuum, quandoque temporale, vt habetur, C. de his qui i exi, dã, l. j. & ij, li. x.

Quidam etiam aliter banniuntur, vt in auth. item nulla communitas, in authẽ, item quecunq;. C. de epis. & cle. & ff. de pen. l. capitalium. §. in exulibus. & l. cicero, et de inter. & relega. l. relegati, de fica. l. j. trãs fugas de capi. dimi. l. amiſsione. & de capti. l. hoſtes. cum ſi, & per Guil. & Spe. de accu. §. ſequitur, per Bald. C. de hæredi. inſtitu. l. j. & per Barto. in diſputatione ſua quæ incipit, Lucane ciuitatis &c. Quidam etiam pro maleficio nõ diffinitiue sed contumaces ad notarie eorum verbis ponuntur in banno, de quibus & ipſius banni virtute habetur. ff. de accuſ. l. abſentem. & l. ſide requir. reis. & ibi per Cyn. & alios in l. j. C. eo. tit. & per Guil. in prælleg. §. ſequitur in prin. Quãdoq; propter inobedientiam siue morã in ciuilibus cauſis ponuntur in banno, & interdum traditur forma a ſtatutis, quandoq; ſolum procedit ur de iure communi, vt habetur. ff. de ven. inſpic. l. j. §. ex hoc reſcripto. de admi. tut. l. j. de vſi. feud. c. j. hic finit lex cornelia, incipit conſuetudo regni. col. x. C. qui bo. ce. poſ. l. j. ff. ſiquis ius di. nõ obtemp. l. j. in fi. ff. ad leg. iul. pecu. l. cum eo autem. C. quomodo & quan. index. §. conſentaneum, per Bart. in l. j. §. & poſt operis. ff. de nou. ope. nun. per Guil. in Specu. de primo decreto §. ij. ad fin. per Ioan. Andr. in addi. eiuſdem operis ſuper rub. de ceſsio. actio.

Quandoque diffinitiue ponuntur in banno ex forma ſtatutorum quibus cauetur qđ in criminalibus contra abſentes contumaces poſsit ad diffinitiuam ſententiam perueniri, & quod citati certo modo non comparentes habeantur pro confeſsis, & imponatur eis pœna siue in banno ponãtur pro illa pœna quæ deberet imponi contra præſentes, & quod talia banna contra illos qui poſtea capti fuerint debeant intra breue tempus executioni mandari. De primis quidem quatuor ſpeciebus in præſenti opuſculo nõ tractabitur, niſi quatenus opus fuerit ad deciſionem eorum de quibus agitur, & ad diſcernendam ſeparationis rationem. Sed iterpoſitis aliquibus de quinta ſpecie, licet paucis vt infra patebit, de his vltimis bannitis qui dicuntur banniti noſtri temporis erit huius tractatus materia principalis aſſumpta ex dictis Iaco. de Arena, qui breuem tractatum compilauit, & plures quæſtiones diſputauit Cyn. qui ſuper eo fundatus aliqua tractauit in d. l. j. C. de hæred. inſti. Bar. in lectura, & in ſua diſputatione, de qua ſupra Alber. de Gand. in opere ſuo de maleficijs. Alber. de Roſat. in vlti. parte ſui operis ſuper materia ſtatutorum, & etiam aliqualiter in alijs partibus, & Ioan. An. in pluribus locis, & maxime in addi. ſuper d. §. ſequitur in ti. de accu. ver. qnid ſi quis. & aliorum de quibus omnibus inferius, vt occurrunt mentio ſuis debitis locis non occultabitur, vt ſic quæ forte ratione viua non placerent, ſaltem placeant authoritate, & etiam quæ ſine authoritate aliorum dicen-

tur facilius audaciusque possint corrigi, & emendationem suppleri. Ad hoc autē tractandum præmitto tale statutū de quo vltimo loco mētio facta est, scilicet quod contumax habeatur pro confesso &c. de iure valere per l. omnes populi. de iust. & iu. cum ibi no. C. de asser. tol. l. iij. & per infinita iura quę alle. per Guil. in d §. sequitur. in princi. in quibus cōtumax de iure communi habetur pro confesso. quod etiam tenet Ioan. And. in c. veritatis. de dolo et contu. & Bal. in vsi. seu. in tit. de pace iur. fir. §. iniuria. ad quod in l. gallus §. & quid si tantum. de lib. & posthu. & allega. glo. quam dicit non esse alibi. in l. locorum. C. de omni agro deser. li. xj. vbi gl. dicit ꝙ talis contumacia est ficta probatio. An autem alia statuta de quibus supra mentio facta est valeant, vel non, dicetur suis locis dum de illorum effectu tractabitur. Et vt ex diuisione iuxta iurisconsulti doctrinam materia clarius dignoscatur. Hic tractatus diuidit in tres partes principales, quia,

Primo tractabitur de tēpore vsque quo dicatur quis bannitus. Adeo quod contra bannum nullum restet iustitie remedium, in quo tempore examinabuntur quæstiones illi tempori congruentes.

In secunda parte tractatus continebitur tempus post perfectum bānum, & quousq; durabit cum quęstionibus circa illud.

Tertia pars principalis erit de tempore post finem banni & quæstionibus, circa illud. Et vnumquodque tempus diuidetur in plures partes. Quia primū in quatuor. Scdm in tres. Tertium in duas vt in eis patebit.

A primo igitur tempore exordium sumēti debet occurrere examen significatus huius nominis bannum siue bannitus, siue huius verbi bannire vel nominis verbalis bānitio, & vnde dicatur secundum doctrinā, l. j. ff. de iusti. & iur. & l. j. si cer. peta Sed qa in eius examine veniunt tangēda plura secundo tēpori congruentia, & maxime dum tractabitur de his quæ tales banniti perdāt illi parti talis examinatio reseruatur. Et primū tp̄s expediam hoc modo, quia postq̄ in tractatu & sic in domo bannitorum versamur, in qua nemo eorū maior est. l. apud. ff. de manu. vin. sumam principium ab eis.

Diuido ergo primum vt prędixi in quatuor partes & erit prima.

De his qui possunt banniri, siue in banno poni.

Secunda de his qui bannire possunt.

Tertia de solemnitatibus in bannien do requisitis.

Quarto an tali banno liceat querelare.

Et circa dicta tempora examinabuntur statuta supra in principio relata cum suis qōnibus quas vt facilius cōtingat reperiri, vnicuiq; particule præmittā distinctim titulos suatū qōnum. Sunt igitur vt ad rem veniam primæ partis primi tēpo. s de his qui possunt banniri, siue in banno poni tituli quæstionum siue rubrice infrascripti.

SVMMARIVM.

1 *Primo traditur regula generalis.*

2 *Quæritur an exceptio ex conditione persone inquisiti vel accusati resultans possit ante lit. contest. opponi ad impediendū banni prolationem, & inseritur etiam de exceptione propter defensionem vel vindictam ex forma statuti competenti.*

3 *An semel bannitus possit iterum banniri.*

4 *An bānitus delinquēs in loco a quo est bānitus possit cōueniri in loco in quo moratur.*

5 *An vniuersitas possit in banno poni.*

6 *An formato processu contra filios Titij non expressis nominibus porprijs possint ijdem filij eodem modo in banno poni.*

7 *An vna pars expulsa de ciuitate puta Ghibellinorum, possit ex contumacia banniri ab ea quæ in ciuitate remansit.*

8 *An ex banno dato contra aliquem, puta Titium possint affici filij descendentes, & si possent, qui in tali bāno cōprehendantur.*

9 *Quid si banniatur stirps vel latus Titij.*

10 *Qui filij & alij comprehendantur, an nati tantum, an nascituri tantum, an omnes.*

Prima pars primi temporis.

1 PRIMO igitur quero † qui sunt illi qui possunt virtute dicti statuti ꝙ dixi valere in banno poni, Et quidem hoc primum faciliter expeditur. omnes enim illi qui possunt ex delicto præsentes diffinitiua sn̄ia condēnari poterunt absentes citati secundum formam statuti non comparentes tanquam cōfessi banniri. Et sic secundum regulam l. j. ff. de præto. stipu. sequitur quod omnes illi

qui presentes non possent condemnari non poterunt bannitri. Et ideo qui ex delicto non tenentur siue qui tenerentur, sed de iu risditione inquirentis vel aliter procedentis non existunt sine exempti sunt, non poterunt in banno poni, vt habetur. ff. de furt. l. infans. de fal. l. impuberem. ad l. aquil. l. si putator. C. de fal. mo. l. ij. & si aduer. delic. l. j. & ij. cum si. quod sine dubio verum est, si iudicf constat illos esse tales secundum no. ff. de re iudic. l. quesitū. & l. furioso. & quod habetur per Inn. in. c. preterea. de dila. & p doct. in l. ex quacunq; ff. si quis in ius voc. non ie. per Cyn. in l. generaliter. C. de episc. & cle. per Bar. ff. de iudic. l. non videtur. & ff. de iurisd. omn. iud. l. cum quædam puella. Si autem ei non constaret illos esse tales, procederet quandoq; iudicium vt dictis iuribus. & ff. fami. hercis. l. cum putarem iun dis. ff. de pen. l. absentem. & de iudic. l. omnem. In quo examinandum esset an minor posit in banno poni. de quo Alber. prealle gatus potuit vbi supra in. lxxix. q. referens opi. omnium quæ habentur in. l. clarum. C. de auct. prestan. & in. l. cum & minores vos C. si aduer. rem iudic. & in. l. non eo minus. C. de procur. & in. l. si tutor. C. in qui. ca. in inte. restit. non est ne. Nam aut habet curatorem & interuenit, aut non, vel non habet, vt ibi plene per doc. in quo non insto, quia vt predixi a docto, ibi plene traditur.

Vnū tamen nolo omittere quod interlocutoriam quam facit statutū vt quod contumax habeatur pro confesso patiuntur minores, vt habetur in. d. l. cum & minores. et est nota. dictum Bartol. in l. fin. eod. titu. si aduer. rem iud. per quod iam obtinui valere iudicium vsq; ad fictam litis contestationē quæ inducif ex forma statuti elapsis quinq; diebus vt tibus a die prime citationis licet pro pupillo non comparuerit tutor cum illam iuris interlocutoriam patiantur minores etiam indefensi vt dictis iuribus. Est tamen cautius quod iudices scientes in quisitum vel accusatum esse minorem ei curatorem constituant, insti, de cura. l. inuiti. vt sic eo comparente teneat iudicium secundum Albe. vbi supra. Sed tunc cessabit bannum, quia illud datur in contumacem. Et ideo cum vt dixi valeat citatio & processus iudice ignorante & inducatur a statuto interlocutoria per quam habetur pro cōfesso, forte veriot est sententia que habet tale bannum valere, licet subiaceat beneficio restitutionis in integrum, secundum not. tamen in. l. si minor. xxv. annis. omissam. & l. auxilium. §. in delictis. ff. de mi. & per Bart. in l. j. §. nunciatio. de no. ope. nun. Et ad suppletionem & declarationē huius prime generalis questionis, vide in addi. Spec. in tit. de primo decreto. §. sequitur. ver. sed pone. & seq. & quæ dicam infra in. j. questione. ij. partis huius primi temporis.

2 *Secundo quero.* † Formata inquisitione vel accusatione de crimine contra aliquē taliter quod ex sui figura procedat inquisitio vel accusatio an ille inquisitus vel accusatus possit defendi ante si tem contestatam excipiendo quod etiam si vera essent contēta in processu procedi nō posset, quia ille contra quē proceditur erat infans vel furiosus, vel faciet ad sui defensionem, vel ad vindictam ex forma statuti, vel qui aduersarius potuit impune offendi virtute statuti, puta quia malpagus vel bannitus? Et videtur diceñ. quod nō, quia tales exceptiones tangunt merita cause, ergo nō possunt ante litē cōtestatā examinari. C. de proba. l. exceptionē. Sed non insistēdo in verbis, contrariū credo & ita pluries seruari vidi. Vbicunq; enim p exceptionē ppositā in vim dilatorie ostenditē accusantē siue inquirentē non habere ius accusandi vel inquirendi, vel illud quod est propositū non esse delictū semper potest non ad effectum absolutionis diffinitiue, sed ad impediendū processum proponi & probari. Talis enim exceptio contestationem impedit. C. de his qui ad eccle. confu. l. si seruus. & ne quis ve. re. l. ij. & l. item apud iabeonem. §. quod ait. ff. de iniur. & de adul. l. si maritus §. preferi ptiones, secūdum Iaco. de arena. & ff. de nego. gest. l. si pupilli. §. videamus, secundum Bar. in. l. elegantes. §. si quis post. de condit. indebi. & de iureiu. l. nam et postea. in prin. et in. l. absentem. in fi. ff. de pe. quod etiam sequitur Bal. in. d. l. exceptionem. & sic poterit per hanc viam bannum impediri. & etiā per procuratorem sine dubio in criminibus in quibus potest interuenire. In alijs autem restat disputatio de qua per doct. in. l. reos. C. de accusa. & in. l. j. ad leg. falc. de plag. & in. l. seruum quoq;. §. publice. de procura. & plene per Bart. alios referentem in. l. pe. §. ad crimen. de publi. iudi. quod tanquam extra propositum ad presens non prosequor, sed dicam infra in. ij. parte secundi temporis questione xiiij. vbi melius cadit.

Si autem de themate quæstionis plenius videre velis, vide in. xxxvij. q. Alberici predicti vbi post relationes opin. concludit

exceptionem præ lict n p sse ante lit. con testcppon : Vnum tn nota quod no sem per ann llatur ,pcesse s l et l exceptio- ne repti ſta iudex p ceed t ad bãni dat onẽ facta pronunciatione q od t ta debeant p ſt l t con eſt.tef t ar , ict s citationi bus ecc d im forma n ſt uit vt habet im d. l.except onem & C.de dilatio l.t procedẽ te.cum ſi nt.De quo tn in) q.) artis tem- poris al q a vtilia per l utus ta g nt in n ,parte,St aũt inq itus con par at & cõ ſtte ur ſe occid ſſ Titium bannitum.An di cati r excipere e ſic ex ſtente v to nõ de- beat co lemnari. Vide Bal q t net quod ſi per acta a chiut p ib. ci coſtat d banno, talis ſic contẽtẽs debeat abſolui , vt in l.ſ C. de confe s s.in xvj col.v ſ iuxta hoc po- ne dic t ſtatutum quod banu tus &c.

3 *Tertio quæro.* †An ille qui ſemel p itus fuit in ban o poſsit iterũ ban niri? Et vide ur qu d non,qu a ſemel infa matus iterum infamari non poteſt.l.aut dã num §.ſeruos & ibi no t de pœn & in l ij, C.vt intra cer.temp c t.qõ ier & ff de his qui no.infal) §.ait p etor. Item q ia cũ ſit ſemel ciuitate ori a s, amplius priuari non poteſt,ff de verb.obl l.decem,liẽ quia cum non ſit in ciuitate ciuari n poteſt, & ſic conſum x eſt t non pc eſt,& ideo non ſuccedit d ſp tio ſtatut .ff ſi quis cautio.l, ſed actio & l.ſeq. & extra de conſtitu.c.ij.

Sed doc.cõiter determinant contrarium quia excõicatus iterum excõicari poteſt, xlvij.diſt.c.quantumlibet, in fi,& extra de ſen,excom c.cum pro cauſa.& c.offi ij. de quo in c.ita quorundam.de te d s, liẽ quia non debet pro pœna præmium reportare, ff de interdi.& releg.l.relegatorum.§.fi. & de neg.geſt.l,ſiue hæreditaria, Et ita deter- minant Guil.in præalleg §. equitur.de ac- cu verſcu.quid ſi quis,ita etiã m vr ſenſiſſe Dy.in d.l.ij.& ita Bar.in d.§ ſeruus ita etiã Albe.prædictus in xxvj.q.dicens Dy.ita te nuiſſe niſi ſit bannitus taliter qui domicilĩũ perdiderit per l.etus §.fin,ff.ad munı.Et ad argumenta contraria nõ reſponder, Sed nõ obſtat primo quia infamatus vno genere i- famte.l,iuris no poteſt iterum n famari eo- dem genere infamie, vt dict s iur bus , ſed bene poteſt infamari diuerſo genere, puta infamatus infamia facti poteſt iterum infa- mari infamia iuris,ff.de ritu nupti.l palam quæſtum.§.quę in adulterio & l.n,ff.de re- qui.re,ſecundum Ray.in d.l.ij,quod etiam ſequitur ibi Bal.Nõ ob.quod amplius pri- uari non poſsit ciuitate &c. quia aliqñ im- ponitur pœna priuat na ſupra quam eſt re- ,perire maiorem priuationem,vt in ſenten- tia excoicationi quæ continet priuationẽ ad tempus & poteſt alia priuatio adijci,ita in propoſito quia prima priuatio nõ extin xit habitꝫ m ſecundum Bald.in d.l.ij. Sed in hoc clarius dicendum eſt quod aut pri- mum bannum fuit pecuniarium,vel ad ali- quod membrum , & tunc nih l nocet quin poſsit iterum in pecun a uel alio m n bro, vel ad mortem bann ri,Sed ſi fuit bannitus ad mortem etiam iterum banniri põt.Pluri bus enim mod s & cauſis poteſt mors i fer ri.Eſt tñ verum quod in pœna non reiterabi li, vt in morte executio facta ex vno extinguit omn a alia b una,vt inſti.qui,mod, toll ,oblig.in pri ci,&.§.j. In pœna vero reiterabili non eſt ita,& ideo condemnatus in membri abſciſ tore ex duabus cauſis, duabus uteibus paſſus eſt executionẽ unius membri ex vno banno poterit peti execu- tionem alterius ex alio etiam ſi opus ſit bã ni alterationẽ,vt d l.ij.& q iod ibi per doc. facit ff.de iniur. nitus iniuriam, Vltima vero ratio quæ eſt quod non videtur poſſe in contumacia conſtitui non obſtat pro cu- ius determ natione clarioꝛi quã ut ti a quæ ponitur per Ioan. And in addi.ad dictũ ver ſi quid ſi quis,& ita gti Alber.vbi ſupra.

Aduertendum q od aut quæſtio ſe habet, an poſs t iterum banniri in eodem loco in quo bannitus fuit.& dicendũ eſt quod non, l.licet.§.pe ff.nau.caup.ſta.niſi in caſu quo nõ fu ſſet bannitus in pœna debita,quo ca- ſu an computetur prima pœna in ſecunda, vel ſi prima fuiſſet ſoluta reperi poſsit.Vi- de no.d ctum Bald qui dixit quod non,in l. ſi.C.de fideicom.l be. per gl.ibi poſitam & per altam in l.ſi vſufructus legatus.§.fin.ff. de vſufruc.ad quod no.etiam per eum in l. j,& ij.C.de ſpor.vel niſi ſecundum materiã l.ſenatus.ff.de accuſ. & quod habetur in l, quid ergo.§.pœna gr itor.de his qui notã. infa.ſcilicet an poſsit iterum cognoſci pro- pter adiectionem noue qualitatis.Quo caſu etiam vide an primum bannum computetur ſecundo. Bald.in l.cp diximus.ff quod met.cauſa. Aut an poſsit in alio loco, pu- ta quia fuit bannitus in loco maleficij puta Bononie, inquiritur nunc in loco originis, puta Florentie vel econtra,& iterum ban- niri poteſt.In primo enim loco non fuit pu nitus effectiue, & ideo non obſtat dicta re- gula quod ſemel fuerit cognitum per d.l.ſe natus,Facilĩ no,per Bar.in l,non ſolum.§.

si mandato.ff.de iniur.et in l.sed si amici.de adul. Et de isto casu defectu citationis non potest obstare. Potest enim ibi citari & cōueniri.l.j.& ij.C.vbi de cri.agi opor. Et ita disputando terminauit Iac.de Bel.quā posuit super d.l.j.proxime alle.& eius effectū refert & sequitur Io.And.in addi.Spec.in tit.de compe.iud.adi.§.j.ver.quid si venit. Et de verbo ad verbum posuit,& sequitur Albe.vbi supra.q.lxxvj.quā hic causa breuitatis non infero.idem tenet Bart.in l.sepulchri.ff.de sepul.vio.vbi dicit se ita pluries iudicasse & cōsuluisse.& ibi vide. Si vero queritur an pro crimine possit iterum banniri. Dicendum puto quod aut commiserat illud crimen de quo nunc proceditur antequam fuerit bannitus & idem potest ēt citari,& ibi conueniri, vt in dictis iuribus, & l.j.in fine.& ibi per Bart.ff.de requir.re.

Si vero cōmisit postea,tunc aut illud cōmisit in loco a quo bānitus erat, & idē quia siue sit locus originis,siue alius ratione delicti ibi fortitur forum, & poterit conueniri, vt d.l.j.Nec prædictis obstat quod cum in. delict bannitus non citetur ad locum sibi tutum & per consequens non videatur artari a citatione,vt no.ff.ad treb.l.de etate.Et est casus in l.ij.§.penul.in fi.ff.si quis cau.et quod not.per Iaco.de Are.qui dicit exititos terre non arctari ad comparendum ibi citatos in l.fulcinius.§.quid sit latitare,& l. ad cognitionem,qui.ex cau.in pos.ea.& qđ no.per glo.in c.statutus.de rescri.li.vj.& in l.ij.ff.si quis in ius vo.nō ie.& ne quis eum qui in ius voc.est vi eximat.l.sed eximendi in fi.sicq; cum citatio sit nulla non possit parere effectus cōtumacie.C.ne de ista,defun. l.si pater.& quod no.per.Bal.in l.j.C.ne ex deli.defun.quia aut sibi imputare debet,qa se propter delictum suum in illa necessitate posuit:et sic est non succurrendum,l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui satisda. cogā. & qui.ex cau.maio,l.qui data.cū si. Aut si hæc solutio non procedit quasi satis punitus videatur propter primum bannum , vt dixit Io.And.in d.ver.quid si bannitus,cum possit contra talem suspitionem prouidem,nō potest talis causa allegari. Aut enim causa ob quam citatus est talis in qua potest procurator interuenire & potest illum mittere ff.de mino,l.papi,exul.& sic non obst.c.ve nens.de accu.per Io.And.vbi supra proxime allegatum,Aut est talis causa in qua nō potest interuenire procurator, & potest securitatem & saluumconductum petere sibi a iudice dari debet, vt plene per Bar.in l.is qui reus.de publi.iudi. per illum tex.cū gl.& per Bal.in l.j.C.de hære.instit.& dicā infra in ij.tem.parte ij.q.xv.quæ sidant a & securitas regulariter tollit suspitionem. Fateor tū quod si talis securitas esset fragilis, vt ibi dicam vel propter conditionem iudicis qui solitus est tales fidantias non seruare l.non omnis.§.a barbaris.ff.de re milit. vel ex alia causa.vt tangit Ioan.Andr.in d. versi.quid si quis. Tunc posset habere locū dubitatio de qua ibi per c,accedens. vel lite non conte.& l.& qui ita.§.j.ad treb. Securius tū credo tenendum fore quod talis exceptio locum non habeat cum a sua culpa perfecte non punita procedat, quicquid dicat Ioan.And. Quousq; enim pœna nō sit perfecte imposita punitus non dicitur l.j.& ij.C.de spor.& d.l.j.fenatus. & per Bart.in d.l.sepulchri. Cōter tamē huic dubio subuenitur per statuta quæ disponunt quid seruandum sit cū proceditur contra bannitos. Si autem fuit bannitus in loco domicilij ratione originis vel incolatus, & alibi nunc delinquit,& contra eum proceditur non in loco delicti,sed in loco originis vel incolatus maior est dubitatio,vt patet ex his quæ breuissime refert & non decidit Ioan.And. vbi supra, Dicendum tū est quod si ex primo banno non perdit domicilium illius loci a quo bannitus est, ibi poterit conueniri vt supra dictum est, & habetur per Bart.in l.adulter.in princ.ff.de adul.An aūt perdat ex ipso banno domicilium vel non,dicetur infra in ij.tempo.parte j.q.v.dum tractabitur quæ perdant banniti,& in quæstio.xlv. per quæ suppleas hæc vltimo dicta.

4 *Quarto queritur* †etiā circa prędicta. An bānitus delinquens in loco a quo est bannitus possit conueniri in loco in quo moratur,puta Florentinus bannitus de Luca offendit Lucanum in districtu Lucano , reperitur Senis. Queritur nunquid ibi possit accusari.& cōueniri & exinde banniri? dixit Guil quod sic, cum non sit spes quod Lucam reuertatur vt ipse ponit in Spe,de compe. iudi.adi. §.j.ad finem,ver,sed pone quidam. Vbi vide q̄ etiam tenuit Bart.in l.relegatorum.§. interdicere.ff.de inter.& rele.per illū text.

5 *Quinto quero,* †an vniuersitas possit poni in bāno siue collegium aliquod. Hæc quæstio fuit antiquitus multum examinata.sian possit delinquere & puniri & qualiter. Et finaliter concludit quod po-

teſt & delinquere & condẽnari, vt habeatur in l.metum.§.animaduertendum.ff.q̃ met. cau.& l.ſed ex dolo.§.j.ff.de dolo,plenissime per Bart alias referentẽ in l.aut facta §. ſi,de pœn.Quę vitande ſuperfluitatis cauſa hic nõ inſeruntur. Aduertendũ tñ q̃ vbi banniri poteſt ſecundum ibi non debet ſeruari forma in citationibus quę traditur per eundem Bar.in extrau gan.ad reprimendã ſuper verbo,citati.Quibus citationibus factis vt ipſe dicit, vniuerſitas contumax cõſtituitur q̃ debet intelligi.ſ.poſtquam poſt citationem potuit cõgregari.Ante enim nõ potuit contumax reputari.ar.ff.de lib.vni. l.j.in fi.Et ideo caueat iudices,congruũ terminum in citatione aſsignent,Poteſt etiam iudex talem vniuerſitatem' cõtra quẽ procedit cogere ad creandum ſyndicum qui eã defendat,et ex cuius citatione facilius poſsit contumacia cõſtitui ſecundũ Iac.de Are. in l.iij.ff.de fideicom.lib,& Inno,in c.romana,de ſen.excõ,q̃ ſecundum Bal,intelligit q̃ poſsit cogi ad creandum ſyndicum ad istem tãtum, vt ipſe no.in l.j.in fi.ff.q̃ cuiusque vni.nomi. Et aduerte an ex cõtumacia talis defensor poſsit an banno poni ad ea quę habentur in authen.item nulla,& in auth.iubemus.de ſac,ſan.eccle,& in l.j. §.ſi procurator.ff.ſi quis ius di,nõ obtem.& ibi plene per doct.

6 *Sexto quero* †an formato proceſſu cõtra filios Titij non expreſsis nominibus poſsint ijdẽ filij in banno poni,Et differẽtia huius quęſtionis a precedenti eſt manifeſta, quia ibi conueniuntur plures vt vnineris, hic vt singuli.Hæc quæſtio ponitur per Albe.vbi ſupra ſcilicet in opere ſtatutorũ par te vlti.qõ.xlviij,& ibi primo allegat ad negatiuam,quia quis debet nominatim exheredari.ff.de libe.& poſthu.l.ij.& nominatim debet quis excõmunicari, extra de offi.ordi.c.ij.& ibi in glo.& xj.q.iij.c.excellẽtiſsimus.ergo & banniri alias ſententia bãni videtur inualida tanquam incerta.C.de ſen.quæ ſine cer quan per totum. In contrarium quod imi valeat.ff.de iniu.l.iiij, §.nominatim.& de libe.& poſtu.l.titius.et l.nominatim.& ff.ſi cer.peta.l.certum.Concludit q̃ aut aliqua parte actorum continetur qui ſint filij ſiue hæredis, & v3 bãnum, alias non.ff.de re iudic.l.in ſumma.& l.ait prætor.§.j.& C.de ſen.q̃ ſine cer.quan.l.ij. & l hac conſultiſsima C.qui te,fa.poſ,et qđ ibi no.Et ſubdit, q̃ ſi bannitur quis vt hæres quod ei agenti nomine proprio obſtat bannit exceptio,de quo dicam infra in j.parte ſecundi temporis.q.lxxj.Ad propoſitum autem puto q̃ ſic ex tenore accuſationis vel inquiſitionis apparet de quibus filijs,ſiue de quibus hęredibus intelligitur, & ſic etiam in citatione ne reddatur incerta,l.aut qui aliter.§.j ff.q̃ vt aut' clam,valeat proceſſus & bannũ per dicta iura.Factum not, in l.demonſtratio.de condi.& demon.Et vi de quæ dicam infra in iij parte huius primi temporis quæſtio,vltr.

7 *Septimo quero* †an vna pars expulſa de ciuitate, puta pars Ghibellinorum poſsit banniri ab alia quæ inciuitate remanſit. Hæc quęſtio formato themate q̃ pars intrinſeca elegit poteſtatẽ poſt ex pulſionem altertius ponitur per Albe,vbi ſupra q lxxviij.Et primo arguit q̃ poſsit in banno poni,quia omnis vocatus ad iudice venire tenetur.l.j.ſi quis ius di,nõ obẽ. Item quia contumax eſt in dolo.l.non põt, de regu.iur,ergo puniri poteſt.ff.de pœn.l. abſentem. In contrarium arguit quia iuſto metu abſunt,& ſic reſtituerẽtur.ff.quib. ex cau,ma.l.j.ij & iij.ergo fortius eis datur exceptio.l.inuitus §. cui damus.de reg.iur. Item quia poteſtas non eſt poteſtas extrinſecorum, quia per eos non fuit electus, ergo,&c.C.de ſum.trı.& fi.cath.l.j.& ſi annũ compe.iudi.per totum.Item quia poteſtas non fuit legitime electus cũ non conſenſerint extrinſeci,in auth.de defen.ciui.§.ſed interim, Item quia ſaltem debuerant interesſe electioni due partes.l.nulli. & l.plane quod cuiuſq; vni.no,ergo.&c. Tenet hanc ſecundam partẽ ſi pars extrinſeca fuit expulſa dolo vel culpa intrinſecorum,alias tenet primã per iura & rationes ſupra alleg. & adducit q̃ no.in l.ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capti.Sed hæc quęſtio aliter eſt inueſtiganda, Nam aut poteſtas qui cõtra expulios procedit fuit electus ante expulſionem eorum & tunc cum proponatur eum eſſe iudicem illoſq; tempore delicti in inquiſitione ſiue accuſatione narrati fuiſſe ſibi ſubditos,reſtat q̃ cõtra eos poteſt procedere quemadmodum contra ſingulos delinquentes,Sed an conſtituant in contumacia propter hoc,quia ad locum ſibi non tutum citari dicantur.Recurre ad ea quæ dixi ſupra q.iij,& quæ dicam ſtatim ſequenti membro.Si autem fuit electus poſt expulſionem dicte partis,tũc aut fuit electus poſt electionarios antea factos vel virtute ſtatuti antea facti & eius ord.ne ſeruato & idẽ,

quia eadem ratione eorum est potestas sicut extrinsecorum. Si vero fuit electus virtute noui ordinamenti facti a parte intrinseca, tunc recurrendum est ad qõnem illam quę habetur in l. omnes populi. de iust. & iure. videlicet an pars prędicta intrinseca possit condere statuta. In qua q. Bart. in d. l. omnes populi. in ij. q. ij. prin. ver. sed quero dixi, distinxit hoc modo. Quod si aliqui absunt de ciuitate voluntarie, & tunc remanet omnis potestas in præsentes. argu. ff. de tuto. & cu. dat. ab his. l. vbi absunt. & C. de decur. l. nominationum. libro x. Si vero sunt expulsi aut ad eos expulsos competebat ius condẽdi statuta, aut non. Si non competebat. v. g. quia expulsi non erant de consilio, & tunc non ob. illorum expulsorum absentia, quia illi qui remanserunt in ciuitate potuerunt statuta facere. ff. de orig. iur. l. ij. §. deinde cũ essent. vbi dicitur ꝙ ad remanentes in ciuitate remansit potestas cõdendi leges. Si vero competebant vt quia erant de consilio, & tunc aut sunt expulsi ex ista causa, et adhuc ad remanentes remanet potestas condendi statuta, quia cum illi non obedierint ciuitati sue perdiderunt omnia iura propria sue ciuitatis, de capi. dimi. l. amissione. & sic perdiderunt ius condendi statuta. & sic potestas remansit apud præsentes. Si vero fuerunt expulsi sine iusta causa forte per inuidiam, & tunc licet statuta facta per remanentes seruentur forte q̃tum ad eos per l. per fundum. ff. de ser. vrb. præ. tñ in præiudicium expulsorum non valent ne ex sua negligentia beneficium consequantur. ff. de fur. l. itaq; fullo. Et hanc distinctionẽ sequitur ibi Rai. in repe. q̃ fecit post repetitionẽ Bar. inducens pro confirmatione eius ꝙ dr̃ quando expulsi fuerunt eorum culpa perdere iura ciuitatis, ꝙ cẽsentur rebelles sue ciuitatis vt C. de deserto. et occul. l. ij. li. xij. & sic perdunt ius condẽdi statuta. l. fi. ff. de legatio. Dicit etiam vltimum dictũ esse verum. quo dicitur non valere in præiudiciũ expulsorum. etiam si pars expulsa de ciuitate erat minor pars cũ maiore partis violentia et nocere non debet, nisi quo ad possessionem perdendam. ff. de acqui. pos. l. clã possidere. §. fi. cum l. seq. concludens quod illud statutum factum a parte intrinseca nõ tenere etiam quo ad præsentes in iure totius populi, sed in iure proprio eorum cõdentium sic vt d. l. per fundum. ar. ff. de ma. conue. l. j. §. i. & ad l. qui maior. ff. ad mu cũ similib. Respondet ꝙ illa locum non habet quando minor pars impeditur facto maioris. argu. de reg. iur. l. non debet alteri. & de dolo l. j. §. non fuit. & ꝙ vi aut clam. l. j. §. sed aristo. Et ex his infertur quod si fuerint iuste expulsi possunt in bãno poni, nec possunt allegare se citati ad locum non tutum per ea quæ dixi supra in q. iij. Si autem iniuste fuerunt expulsi, non possunt de iure bãniri. Sed dubitatur qualiter possunt obuiare bãno, dic ꝙ hoc casu sine dubio poterũt syndicum constituere ad eorum iustitiã consequendam l. j. §. j. ꝙ cuiusq; vni. nomi. & l. si quis a filio. §. si parti. secundum Lau. de Ramp. & Bart. ff. de leg. licet Dy. ibi aliter dixerit. Et ibi habes per Bar. ꝙ pars expulsa & pars intrinseca etiam separatim possunt submittere ciuitatem, ꝙ ibi Bal. intelligit verum, nisi quo ad superioris præiudicium per not. per Innoc. in c. cum ex iniuncto. de no. oper. nun. Ad ꝙ adde ꝙ habetur per Host. in c. ij. de maio. & obe.

S *Octauo quero* † Formatus est ꝓcessus per viã acquisitionis vel inquisitionis contra Titium & semproniũ ex eo ꝙ fecerunt seditionem in proprio, & factis citationibus de Titio & Sempronio secundum formã statutorum supra relati iudex posuit in banno Titium & Sẽpronium & eorum filios & descendentes, eosq; priuauit officijs & honoribus ciuitatis. Queritur an valeat tale bannum. Hæc qõ requireret examinationem ãn committens seditionem in populo &c. dicatur committere crimen læsæ maie. vt sic in eo & filijs locũ habeat. l. quisquis. C. ad l. iul. maie. de qua qõne dicam infra in suo loco parte. j. secundi tẽp. q. xvj. Et pręsupposito ꝙ non, videndũ restat an dictus iudex potuerit dictos filios sic cõdẽnare, & qa vt dixi supra q. vj. ex defectu nominoꝝ proprioꝝ snĩa non p̃t dici nulla.

Restat videndum an ex alijs capitibus. Et certe dicendum est primo ꝙ tale bannũ est iniquum & contra diuinam legem, quæ se habet vt filius patris non portet iniquitatem. Itẽ contra humanã quæ se habet quod delicta suos authores teneant nec vlterius progrediantur. C. de pœ. l. sancimus. & ibi concor. in gl. Ac etiam quia etiam vbi aliquis ex alterius delicto punitur, nõ tenetur qñ contra principalem ob contumaciã fertur sententia. ff. de euic. l. si ideo. cum cõcor. C. de pig. l. præses. & ibi glos. per Dy. in l. j. ff. qñ ex fac. tu. & per Bart. in sua dispu. de qua in l. cum filius. in prin. de ver. obli. & ꝙ dicam infra in j. parte secundi temporis. q. xxxiij. Secundo dicendum est ꝙ est nullũ

ipso propter plura. Primo quia nullus est formatus processus cõtra tales filios & descendentes, Et sic restat ꝙ bannum & sentẽtia essent nulla si daretur. C. de sen. l. prola-tam, & de pœ. l. qui sententiam. ff. de pub. iud. l. inter accusatorem & l. absentẽ de pœ. & de iudic. l. oẽm. Scda ratione esset nullũ, quia non fuerũt citati explicite nec implicite l. nã ita diuus. de adop. ff. de re iudic. l. de vno quoq; cum ſi. qui defectus est talis ꝙ ẽt si ex forma statuti prohiberetur sententias latas pro maleficio dict nullas aliqua ratione vel causa talis nullitas nõ diceretur exclusa cum enim sit de iure naturali a defensione procedẽs nõ intelligitur a statuto exclusa quantũcunq; generalibus verbis nullitatem excludat. habetur in cle. pastoralis. de re iudi. et per Bart. plene in extrauag. ad reprimendum & dicam infra in ij. tem. parte. ij. qõ. xxxiiij. sicut nec intelligitur exclusa nullitas a carentia iurisdictionis procedens vt no. in cle. j. de sequest. pos. & fruc. & in l. non er t. §. dato. ff. de iureiur. Et hoc quantum ad j partem qõ ex qua patet ꝙ titulus. ij. quæstionis est superfluus Sed si forte diceretur ex aliquo statuto talem sententiam valere videndum arbitror etiam super eo. Et primo videtur dicendum ꝙ a tali sententia omnes filij & descendentes afficiantur. Filij. n. in legali dispositione etiam ad vlteriores extenduntur. ff. de verbo. sig. l filij. & plene. eo. ti. l. liberorum. Et fortius hoc verum est propter verbum descendentes in themate positum ꝙ vsq; ad decimum gradum in lege videtur extendi. l. fin. C. de suis & legt. & ꝙ ibi no. & ꝙ habetur in authẽ. de testi. fide. §. codicillum, & §. seq. col. ix. ſi in lege. ergo in sententia, quia potestas vnius ad aliam adequatur, vt no per gl. no. in l. cum quali § ſi plures. ff. de fideicom. li. Sed quia sine dubio talis dispositio est odiosa & contra naturalem et ciuilem rationem vt est dictũ sine dubio restringenda est. Et ideo non puto vltra nepotes extendi secũdum ea quæ hebetur per Cy. in l. volũtas, in vlti. q. C. de fideicom. Et quia in voluminibus habẽtur, vt præmiũ aliter nõ insisto.

9 *Nono ergo quero* †stante statuto ꝙ valeat tale bãnum & prolatum sit contra latus et stirpem Titij qui comprehendantur in dicto banno? Ad cuius determinationem premitto, ꝙ qñq; lex siue sententia vel homo vtitur verbo, familie. Et tunc quos & quot comprehendat & vsq; ad quem gradum habeꝫ in auth. de testib §. codicillũ. &. §. seq. & C. de ver. sig. & l. ii. & ff. de verb. sig. l. pronuntiatio. §. familie. Aliquando nomine filiorũ, & de hoc habetur vbi proxima. q. dictum est, & per Cyn. etiam in l. libertinum. C. de interdi. ma. per Bar. et alios in l. ga'lus. §. instituens. de lib. & posth. Interdum nomine sobolis, de hoc habetur in l. fin. C de bo. dã. & ff. solu ma. l. j. Quandoq; nominatur proles. de hoc. C. de epis. & cleri. l. officiales. & l. ne diutius. C. de agri. & censi. li. xj. Quandoq; appellat progeniem. C. de eman. li. l. pe. interdum profapiam. de hoc habetur in l. si quis ex corporeo. C. de murili. li. xj. Aliquando gentem. ff. de proba. l. ij. Aliquando vtitur nomine liberorũ. de quo in l. cognoscere. §. liberorum. & l. liberorũ. ff. de verb. sig. interdum nomine posterorum. ff. de iure immu. l. j. & iij. & ff. de vac. mu. l. vacatio. Quandoq; nomine descendentium. de hoc in l. ſi. C. de suis et le. et d. auth. de testi. fidei. Quandoq; promiscue immiscentur nomina supra dicta simpliciter. de hoc habetur in l. quod his verbis. §. fi. de lega. iij. Si vero adijciatur perpetuo vel in perpetuum, tũc nullatenus fit restrictio vt habetur in c. felicis. de pœ. & in c. j. de schisma. lib. vi. & habetur per Iac. de Bel. in præalle. auth. de resti. fidei. Quandoq; fit mentio stirpis & tunc eodem modo vtaetur de descẽdentibus debere intelligi, ar. turium prædictorum, quasi idem sit stirps, & proles, profapia, soboles, siue progenies, ꝙ credo verum propter pronomen suam vel meam vel tuam. Collaterales enim non sunt stirps eius, sed ascẽdentes. licet omnes sint de stirpe illius ascẽdentis. Et ꝙ tunc de descendentibus intelligatur est text. & ibi per Bald. in l. ſi quis in suo. in prin. C. de inoffi. testa. De genere autem & generatione vide extra de hære. c. statutum, & c. vt commiſſi. li. vj. & de pœ. c. vbicunq;. & Bal. in l. cum acutiſsimi. C. de fideicom. Et nota ꝙ ſi banniuntur omnes homines de tali progenie non comprehenduntur existentes in ventre, ar. l. cum inter, & ibi Bal. C. de fideicom. libe. cui etiã adde ꝙ ipse not. C. de lib. cau. vbi dicit ꝙ bannita muliere prægnante natus postea non est bannitus, licet ille tex. facit in contrarium sed dic vt ibi. Qui autem veniãt in illis verbis. & totum latus Titij est dubitandum, quia fratres sunt de eodem latere, *hinc est* ꝙ dicuntur collaterales. ff. de gradi. l. iurisc. cõsultus §. sunt ex lateribus, Sed quia frater licet sit de latere patris, non tñ est de latere fratris, immo vnusquisq; facit suum

latus,

latus, sicut & suam lineam vt patet ad oculum. Sic ergo sicut cõuncti nobis ex latere non sunt ex nostra linea.ff.de gradi.l.j.& instit.eo.in princi.licet sint ex linea aui, & proaui.vt C.de bon.mat.l.etiam secundum Bar.in cõsil.cp incipit, quia factum &c.ita non sunt de nostro latere, licet sint de latere patris vel aui nostri, quia nulla est ratio diuersitatis. Et sic in dicta condemnatione non comprehenduntur collaterales aut ex eis nati. Quod etiã ostenditur ratione. Negari non potest si diceretur per aliquos cp collaterales essent de latere Titij, cp nõ posit intelligi duobus modis. Vno vt intelligãtur condemnati omnes qui sint de eodem latere, de quo est ipse Titius. & sic omnes a patre, siue auo descendentes. Alio modo vt intelligantur solummodo condemnati illi qui sunt de suo latere possessiue hoc est de eo cp ipse facit, & sic solum de suo non autem de latere ascendẽtis, sed in dubio semper debet intelligi condemnario in minori significatu, l.interpretatione.& l.prases.ff. de pœn.saltem in odiosis in quibus etiam sententia non extenditur. l.si patronus.§.si quis cum esset.de bo.liber.

10 *Decimo queritur* † an in tali condemnatione scilicet filiorũ lateris vel stirpis veniant solũmodo nati, an solũmodo nascituri, an oẽs tam nati cp nascituri. In hac q. breuiter me expediã. Nam aut talis sententia fertur super crimine posito in l.quisquis.C.ad l.iul.maiest & dic vt ibi per doct. tenet enim Cy. post Pet. cp comprehendentur solum nati postea & non ante. Aliqui tenent cp omnes propter specialitatẽ illius legis cp forte verius. Sed prius dicendum sapit equitate, si vero fertur propter aliud crimẽ. Tunc aut ex processu formato contra titium & filios eo & habente filios de quo dixi supra vj.qõ. & tunc siue dubio solum ad tunc natos porrigitur. l.si quis in suo.§.legis.C.de inoffic.testa. Processus enim non intelligitur formatus, nisi cõtra eos qui in rerum natura sunt & illi intelligũtur esse nati & nõ alij. l.in summa.§.fi.ff.de re iudi.& ff.quę sentẽ.sine appe.l.pe. Si vero fertur ex processu solũmodo formato contra Titium aut nullos tunc habebat filios, & de necessitate debet intelligi de nascituris, vt sententia aliquid operetur in casu in quo valeat talis sententia. de leg.j.l.li qũ cũ si. Si vero tunc filios habebat dicendum est & ita pluries vna cum recolende memorie iuris cõsulti, cp ad tũc natos tantũ talis sententia porrigatur, quia verba sententiæ regulariter ad tẽpus præsens porriguntur, arg l.si ita.ff.de au.& arleg.& ibi no.per Bar.facit.l j tibi man.§.is cuius bona.ff.man.pro quo vide cp dicã infra in ij.tem parte.j.q xviij. An publicatio bonorum bãniti porrigatur ad postea questa & ad hanc decisionem faciunt quę dixi supra q.viij Nec prædicte conclusioni obstat quod no.in l.placet.ff.de li.& posth.qa ibi loquitur in his quæ fauorem continent. scilicet fauorem testamenti conseruandi, vt ibi not. Item non obst.ff.de accu.l.ij.§.in filijs.& de pœ.l.moris.§.iste ferre.quia loquuntur in his quæ a patribus in filios descendunt quæ nõ possunt descendere in natos post illorum priuationẽ, pro quo facit cp habetur.in l.diuo marco.C.de quæstio.& ff.de iurepa.l.diui fratres.

Rubrica de his qui possunt banniri.

EXPEDITA prima parte primi temporis, venio ad secũdam quæ est, de his qui possunt banniri. In qua cõtinentur quæstiones infrascripte, quia.

SVMMARIVM.

1 *Primo ponitur doctrina generalis.*
2 *An iudex procedens posit factis citationibus bannire exemptum a sua iurisdictione, si nullus comparet exemptionẽ allegãs.*
3 *An potestas vel alius officialis posit delinquẽtem ante tempus sue cognitionis inquisitum vel accusatum bannire si maleficiũ fuit occultum.*
4 *Si cauetur statuto quòd de robaria commissa per annum ante non posit cognosci an potestas posit bannire eum qui incepit derobare per annum ante, & postea cõtinuauit robariam.*
5 *An potestas posit bannire forensem alibi forensem alibi furantem, sed portantem in locum iurisditionis portantis.*
6 *An formato processu pro pluribus maleficijs quorum aliqua sunt punibilia, aliqua nõ, puta quia iurisdictionem non habet posit iudex aggrauare pœnam banni.*

7 *Capitaneus cognouit contra occisores, potestas vult procedere cōtra mandantē, quæritur an illum nō comparentem possit bānire stante statuto qui de eodem maleficio siue negotio de quo vnus rector possit cognoscere, alius non possit se intromittere.*

8 *Qui iudex possit bannire existentem in territorio Florentino & balistantem in territorio Bononiensi & ibi hominem occidentē.*

9 *An officialis possit ponere quem in bāno pro iniuria facta sibi vel sue familie.*

10 *An potestas possit bannire aliquem aliū officialē in officio delinquentē officio durante.*

11 *Quæritur si sunt duo officiales quorū vnus est generalis, alius specialis an generalis possit bannire illum qui fuit attributus speciali.*

Secunda pars primi temporis.

1 PRIMO ergo † generaliter quæritur qui possunt aliquem bannire. Ad hoc respondetur ꝙ de iure cōt essent oēs illi qui possunt deportare seu relegare l.j.§. deportatos.ff.de legat.iij.& no.plene per glo.insti qui.mo.ius pa.pote. sol.§.relegati.&.§.cum autē.& plenius per Guil.in l.imperium.ff.de iurisdi.om.iudic. Sed quia rectores ciuitatum licet equiparētur præsidibus prouinciarum in aliquibus, vt habetur in l fi.C.de præscri.lon.tem.nullam aliam habent potestatem q̄ liā q̄ tribuunt eis statuta locorū vel sue electiones secundum Iaco.Bu.in l.assiduis.C.qui pot. in pig.ha.& in authen.statuimus.C.de epis. & cle.& Bald.in auth.cassa.C.de sacrosan. eccle.& Ioan.And.in addi.Spec.super rub. de syndico.breuiter me expediens.Dico ꝙ oēs illi rectores quibus specifice per statutum cōcessum est vel ex eo ꝙ sit concessum merum & mixtum imperium. poterunt illi loco subditos ratione domicilij vbique delinquentes & quoscunq; etiam non subditos alias infra suos limites delinquentes bānire seruata forma statuti.Et istud generale sufficiat pro hac prima.

2 Sed † quero secundo statuto cauet qui potestas habeat arbitrium inquirēdi &c.merum & mixtum imperiū & omnem gladij potestatem, saluo ꝙ non possit se intromittere de maleficijs cōmissis contra aliquem qui sit de loco, vnde est ipse potestas talis a sua iurisdictione exemptus inquiritur a potestate & citatur secundum formam statuti disponēt s generaliter de modo procedendi ipse citatus vel alius proclamatus secundum formam statuti, potestas vult eum bannire, queritur si facit an potuerit, & sic an valeat bannum. An vero possit per viam officij iudicis nullum declarari & cancellari non obstante alio statuto quo cauetur ꝙ contra banna lata per potestatem non possit aliquid ēt de nullitate dici, obijci, vel opponi. Et sic non dicatur bānitus & per consequens in eo statutum locum non habeat iuxta l.iiij.§.condemnatū. ff.de re iudic. Hæc qō subtilis est & habet plures articulos in quibus possent multa dici, sed ne prolixior sim q̄ promiserim, dico dictum de quo queritur nō potuisse de iure banniri ex defectu potestatis bannentis, ꝙ sic ostendo dictū statutū dicit ꝙ potestas nō possit &c.sed dictio non iuncta cum verbo pōt.denotat effectum suum importari ipso iure, non aūt ope exceptionis.ff de transa. l.de his & ibi per Bart.ff.de iudi.l.solemus. §.latrunculator per Ioā.And.in c.j.de reg. iur.li.vj.Ergo ipso iure in casu prędicto potestatē reddit iurisdictione carentem. Quod etiam alia ratione ostenditur. Statutū prędictum iurisdictionē modificans est illud idē ꝙ iurisdictionē tribuit. Ergo ēt sine decreto idest sine eo ꝙ ipsum statutū annullet in cōtrarium gesta acta per eū contra modificationē nulla sunt ipso iure de elect.c.puida. li.vj.Ita firmat in si.gl.no.in c.j.de iurepa.in cle.in gl.super verbo, inhibentes erat ergo ille qui fuit bannitus ipso iure a sua potestate exemptus. Sed constat ꝙ vbi iudex citat ipso iure exemptum a sua iurisdictione generali exemptus non tenetur cōparere etiā in casu in quo sit dubiū eum esse de iurisdictione, ita determinauit no.Bal.in d.l.generaliter.C.de epis.& cle.licet Cyn.ibi aliter dixerit. Pręterea qn̄ quis est exemptus ope exceptionis non fit prorogatio, nec iudex competens efficit nisi iudex pronunciet se iudicē competentē, secundum Bar.in l.ij.ff. si quis in ius voc.non ter.immo plus dicit ibi Iac.Bur.ꝙ non sufficit pronunciatio, nisi fiat post exceptionē propositā. iudex em̄ non pōt auferre parti exceptionē non oppositam & in iudiciū non deductam.l.duobus.ff.de exce.rei iudi. Hęc aūt decisio in dubio uera est si in processu narrātur talia

ex quibus appareat potestatem iurisdictionem non habuisse, vt habetur in c. preterea. de dilatio. per Innoc. per doct. in d. l. ij. si quis in ius voc. non ie. Si vero talia nō narrantur, questio est magis dubitabilis. tamen idem est rationibus suprascriptis. Ac etiam quia cū in veritate iurisdictionem non habuerit ex contumacia, etiam si fuisset prorogari non poterat. presertim si per viā inquisitionis processit, quibus casibus iurisdictio nunq̄ prorogatur, vt colligitur recte inuenti in l. ij. ff. de indic. de quo secūdo per Inno. in. c. ad petitionē. de accu. Et dev troq; p Bal. in l. j. C. vbi de crī. agi opor. Nec ob. l. ij. si quis in ius vo. non ie. per q̄ Cy. in d. l. gñaliter. contrariū dicere videtur, quia licet verum esset q̄ teneatur comparere & ſnā exceptionē allegare. Non tū poteſt in meritis cause damnari, sed solūmodo tanq̄ inobediens in non veniendo mulctari per. l. j. si quis ius di. non obtem. Et ita in terminis p prie respondet & determinat Bart. in l. non videtur. que est. l. iij. ff. de iudi. vbi not. logitur. Poterit ergo dictū bannum nullum declarari non obstante statuto nullitatis propositionem excludente. tum quia non intelligitur tollere illam quæ venit ab aliis statutis l. ita nobis pudor. & ibi per doc. C. de adul. l. j §. deniq; & ibi plene per Bart. ff. q̄ vi aut clam. tum etiam quia non tollit illam quæ ꝓcedit ex defectu iurisdictiōis secūdū glo. q̄ reputat singularis in cle. j. de seq. pos. & fruc. sed haber cōcor. si recte intueat. tex. cū gl. in l. nō erit. §. dato. ff. de iure iuran.

3 *Tertio* †quero ſtantibus prædictis vi get etiā aliud ſtatutū quo cauetur quod poteſtas poſsit cognoſcere de criminibus cōmiſsis per annū retro a die introitus ſui officij tantū. Quidā cōmiſit maleficiū dudum ante, ſed fuit occultū maleficiū contra ipſum, procedit poteſtas. Queritur nunquid eum non cōpareſcentem poſsit bannire, & ſi in banno poſuit talem bannitū poſsit nullū declarari. Dicent multi hanc qōnē pendere a deciſione eorū quæ habētur. ff. ſi quis teſt. li. ef. iuſ. ſu. l. pe. & per ea quæ ibi dicuntur per doc. & in. l. ſemper. §. hoc interdictū. ff. q̄ vi aut clā. vbi dicere videtur q̄ in maleficijs occultis non habeat locū preſcriptio. Sed id dicentes nō recte ſentiunt, quia vt dixi ſupra & dicam ſtatim dictum ſtatutū cōcedit iurisdictionē limitatā. Et ſic clarū q̄ de illo maleficio cognitionē nō habet. ff. mandati. l. diligenter. iuncta. l. & quia. ff. de iur. om. iud. Et quia neceſſe eſt in ꝓceſſu apponi tempus maleficii, vt l. libellorū de accuſ. & inſti. de pub. iudi. in prin. per Dy. & Iac. but. Clarum eſt q̄ cōparere nō tenetur, vt in iuribus ſupra proxima. q. allegᵒ. quod aūt contineat iurisdictionē limitatā, patet quia nullam habent tales rectores. niſi eis a ſtatutis attributam, adeo q̄ ius cōmune eis nihil operatur, vt dixi ſupra in. j. qō. Sed dictū ſtatutū concedit iurisdictionem de cōmiſsis per annū retro tantū. ergo &c. quinimmo ſine, dictione, tantū. videtur de alijs iurisdictionē excludere ff. de iudi. l. cum pretor. de leg. ij. l. ſtatu liberū. §. ſtichū. C. de procu. l. maritus, etiā ſi alias de iure cōi diceret iurisdictionē habuiſſe. vt d. l. maritus. secūdū veritā lec. & in cōcor. ibi in gl. alleg. Nō eſt ergo de p̄ſcriptione tractandū. & ita illa iura nihil faciunt. Si aūt dicatur nō concedi iurisdictionē limitatā, ſed ſolūmodo de preſcriptione tractādū eſſet idē etiā eſt dicendū, nam ſtatutū introduceret annalē preſcriptionē ſed illa ſuccederet in locum preſcriptionis. xx. anno. per l. quere. C. de fal. ergo illius naturā aſſumit. l. ſi eū. §. qui iniur. ff. li quis cau. illa aūt cuꝛrit etiā ignoranti. l. ſicut. & l. oēs. C. de preſcrip. xxx. an. & l. ſi quis emptionis. in fi. ūcta. l. abſentem. ff. de pœ. ergo & hæc annalis curret etiam ignoranti. Et pro iſta parte videtur caſus in d. l. pe. q̄ ibi tenuit Angel. quia ab ipſo initio tempore cōmiſsi maleficij ortū fuit ius & actio, licet propter ignorantiā in iudicio non fuerit deductū q̄ non nocet in initio curſus ipſius preſcriptionis l. ſi fundum. §. ſi partē. ff. quēadmo. ſer. amit. Et eſt ratio ſecundū eū, quia preſcriptio curꝛit abſq; aliquo facto ipſius preſcribentis, & eſt preſcriptio fauorabilis, ſic etiam dicitur in. l. ſequitur. §. ſi viā. ff. de vſuc. hoc idē tenere videtur Guil. in. l. ſi cū exceptiōe. §. ſatis clementer. ff. q̄ me. cau. vbi concludit q̄ vbicunq; agitur de odio finiendo, omne tempus eſt continuum, vnde omnis actio ad vindictam, & omnis accuſatio habet tēpus continuum ſi aliud non dicatur. Et ſic currit ignoranti ſecundum Bal. quidem firmat in l. genero. ff. de his qui notā. inſa. & idē tenet in l. ff. C. de dolo. per illā. l. & ad preal. §. interdictū reſpondet q̄ loquitur in actione q̄ datur ad rem familiarem non ad vindictā, & ſic tempus eſt vtile non continuum, Et ita pluries obtinui & conſului, & iudicari vidi, licet etiam quandoq; contrarium viderim obſeruari ob tmantitatem criminis & p̄textu balie, ſiue auctoritatis large ipſi offitiali ita ſeruanti conceſſe, licet in veritatē ad id non extēderetur. Sed prædictis op-

ponitur, quia licet ipso iure non possit cognoscere, tamen poterit virtute restitutionis in integrum quæ conceditur ob iustam ignorantiam propter clausulam generalē. l. j. in fi. ff. quib. ex cau. maio. vt habetur in. l. cum filius §. in hac. de verbo. obli. per glo. & Barto. in l j §. si quis propter. de itine. actuq; prīna. & in l. ab hostibus. §. sed q̄ simpliciter, qui. ex cauſ. maio. & q̄ cum fal. tu. auctо. l. si falso. de mino. l. emilius. C. si adver. ven. pigno. l. ij. & per Dyn. in regula si quis in ius lib. vj. sed hoc non obstat, quia illud in pœnarum executoribus locum nō habet ff. de mino. l. auxilium. §. in delictis. & ita respondet Ange. in. d. l. pe. & sic concluditur q̄ dictus potestas prædictū etiam alias sibi subditum bannire non potest. & si banniuerit per viam nullitatis ex carentia iurisdictionis poterit & debebit cancellari quicquid dixerit Bar. in suo consilio q̄ incipit a domino Cyn. contra quem etiam multi alij, tunc consuluerunt. Fugimus autē has opin. ii vt dictum est tenemus de præscriptione non esse tractandum.

4 *Quarto* † retento eodem statuto quidam dudum ante annum cœpit robariam exercere, & cōtinuauit illam in tempus cognitionis, quæritur an potestas possit illum in banno ponere, stante etiam statuto q̄ de robaria cōmissa per annum ante non possit cognosci. In hac. q. Albe. vbi supra. xcj. expediuit se breuiter dicens q̄ possit talem in bānō ponere, quia inspicitur finis & non initiū per glos. q̄ dicit singularem in. l. marit. §. fex mensium in fi. glo. ff. de adul. cui tamen glo. videtur contradicere glo. in. l. vulgariter. ff. de fur. quæ dicit pro continuato adulterio vnicam debere pœnam imponi. & sic videtur concludere q̄ vnicum sit adulterium, et sic videtur debere inspici initium & nō finis, vt ibi, & q̄ habetur in l. ei qui & l. inficiando. §. infans. eod. titu. dicendum tamen quantum ad propositum q̄ dicta determinatio. Albe. vera est, & glos. d. §. fex mensium. non enim est vnicum delictum continuatū, sed tot delicta quot sunt vices adulterij cōmissi vel quot sunt robariæ, maxime si sint facte contra diuersas personas. & ideo non dicitur cognosci de eodem maleficio, sed de alio & hoc sufficiat ad propositum. Vbi autem esset vnicum delictum continuatum, & non posset cognosci inspecto initio, an possit cognosci inspecto fine vt in eo qui tenet appensum, qui tenet possessionem q̄ occupauit & in similibus exemplis, dic vt habetur per Bar. in l. eum qui. §. in populatibus. ff. de iuretur. & in l. inficiando. §. infans. ff. de fur. Et vide Iacob. but. in l. iij. C. si reus vel ac. mor. fu. Nec prædictis obstat glo. in l. vulgaris. quia verum est q̄ pro adulterio continuato pluribus temporibus imponitur vna pœna, non quia sit vnū delictū sed qa pœna non est reiterabilis cū sit pœna mortis, vt ibi p Bar. & ideo si ex forma statuti imponeretur pœna reiterabilis, puta pecuniaria gl. illa nō procederet, vt ibi p Bar.

5 *Quinto* † queritur potestas Florentinus habet arbitrium cōtra fures. Quidam non sibi subditus furatus est aliquid in ciuitate Bononie, & id portauit in territorium. floren. Queritur an potestas possit illum inquirere, & nō comparentem bannire, Hæc questio resider in veritate vel falsitate opin. Bart. q̄ posuit in l. si dominum. ff. de fur. ibi enim concludit q̄ sic, quia sicut mutatione dñij noua nascit actio furtiui ibi, sic mutatiōe territorij, & iurisdictiōis noua nascit actio fine accusatio furti ad vindictā publicā, ar. ff. de sta. ho, l. q furem. Hoc idē secutus fuit ibidem Fran. de are. dicens esse casum in l. inficiando. §. infans. eod. tit. sumpto argumento de tempore ad locum secūdum not. in l. vinum. ff. si cer. peta. cum concor. ac etiam quia ex cō tractiōe nona in noua iurisdictione facta res publica illius loci leditur ei accusatio nascitur, l. licitatio. §. q̄ illicite. ff. de publica. & illam partem vt plurimum sequuntur assessores dicentes hanc opinionem sanctam. Pro qua videtur casus in. l. j. C. de noxa. hoc modo in loco in quo commisit furtum scilicet Boñ. non potest puniri. Ergo debet posse puniri in loco mutate iurisdictionis, sicut ibi cum non possit puniri vna contractatio punitur alia, sed contra hanc opin. opponitur quia si per mutationem territorij & cō tractationem continuatam committeretur nouum furtum ex mutatione locorum variari posset etiam furti qualitas & sic ratione vnius loci si ibi esset deprehensus esset fur manifestus contra. l. iij. §. ij. cum seq. ff. de fu. secundum Angel. in d. l. si dominium vbi nititur saluare bar. in certis casibus in quibus nihil allegg. & ideo referte nō curo. Secundo q̄ opi. Bart. de iure non procedat, sic videtur probari ad hoc vt ex contractatione nascatur actio furti, nec esse est vt contractetur inuito domino l. inter omnes. §. recte. ff. de fur. sed in nouo territorio non potest fieri cōtractatio, nisi inuito illo cui prius furtum fecit in alio territorio, sed illi ex pri

ma contractatione nata fuit actio, ergo non potest nasci ex secunda. ff. de furt. l. et qui. Item dispositio. l. si dominium est facta contra regulam. d. l. et qui, ergo solum in suo casu seruanda est, nec ad consequentias trahi debet, vt. l. q; vero, de legi. & l. in his. & l. ius singulare. Preterea vt dictum est ex noua contractione nō datur parti actio furti, ergo nec reipu, officiū aliquod per ea quæ habentur in. l. non solum. §. q; q; ff. de iniur. & in l. cum lex. de fideiuss. & in. l. j. §. q, autem de aleato, & q; dicam infra in iij. parte, ij. temporis. q. j. Item secundum Bal. in. l. si adducta. C. de fur. dictum Bart. non videtur verum aliquibus rationibus. Primo quia si id esset verum q; Bart. dicit. remissio furti non deberet fieri ad locum criminis primo perpetrati cum æque & pari ratione vnus esset iudex, sicut alius, sed lex dicit delinquentem debere remitti ad primitiuum de licti locum, vt in authen. vt nulli iudi. §. si vero quis comprehensorum, ergo &c. Secundo si licitum est argui de dominio ad iurisdictionem, ratio Bart. retorqueretur cōtra eum quia sicut ex nouo dominio nō oritur condictio furtiua, vt. l. sed nec legatarius ff. de condi. fur. & habetur in. d. l. si adducta, Ergo ex mutatione iurisdictionis nō datur noua accusatio siue noua via extra ordinē procedendi. Tertio maleficium debet trahi ad suum principium. Et illud est inspiciendum potiusq; continuatio, vt not. in l. eū qui. §. in popularem. de iureur. Preterea ex dicto Bart. sequeretur q; quot fierent commutationes tot orirentur accusationes, quia ex diuersis commutationibus insurgunt diuersa facta ea, abbate, de re iudi. lib. vj. Et si per totum mundum vagaret cum re furtiua, posset de toto mundo banniri, & tot locis haberet se representare si vellet se defendere q; esset absurdum. arg. ff. de iudi. l. heres absens. Refidet tamen Bal. ibidē q; predictis non obstantibus sibi videtur equitati satis consonū q; fur puniatur vbi deprehenditur cum furto vel ad principalem locum delicti remittatur, maxime quia sic discurrens videtur vagabundus, vt C. vbi de crimi. agi opor. lib. j. & ij. Item quia secum rem exportando prorogare videtur iurisdictionem de loco ad locum, & est prorogatio iuris & de iure, vnde non habet locum pœnitentia. Ad. l. qui furem, respondet q; iurisdictio equiparatur dominio vniuersali non singulari C. vbi & apud quem l. ff. Sed in tit. de pace iur. firm. §. inturia dicit eum puniri per generalem dispositionem l. congruit. de offi. presi. Mihi autem licet videantur equa prædicta, suadeo tamen contrariā sententiam de iure procedere. scilicet q; non possit vigore noue contractationis ibi conueniri non ea ratione quæ de remissione tractat, quia illa locum habet si petatur, & quando ex eodem delicto cognoscitur, vt in. §. si vero quis comprehensorum, & in authen. qua in prouincia. & in l. si cui. de ac cu. In proposito autem non ex primo furto, sed ex secondo cognitio emanaret, & sic remissioni locus non foret, sed ex aliis rationibus supra relatis. & maxime quia dominio nō oritur actio ex noua contractatione, sed nec reipublice. Ad rationes in cōtrarium factas rñdeo. Primo ad l. si dominium, quod aliud est dicere ei ad quē translit dñium ex nona cōtractationem nasci furti actionem. illa. n. ante non habebat, & sic nō obstat lex ei qui. Et aliud est dicere contra illū qui mutat iurisdictionē dare furti actionem ei qui ante non habebat, vnde argumētum est de acquirente ad patientem, siue de actore ad reum. & sic a disparibus. Lex qui furem non obstat etiam alia ratione, quia loquitur in iure retinendo, & si in fauorabili dispositione, ergo non est licita argumentatio ad ius de nouo querendū, & maxime penale q; est odiosum. Lex etiā prima C. de noxa. nō aduersatur, quia ibi ex prima contractatiōe nō fuerat orta actio, hic secus. §. infans nihil facit, quia licet teneatur ad valorem hodiernū, non tamē tenetur ex noua contractatione, sed ex antiqua quia vnū fur tū est, & sic potius facit in cōtrariū. Illud q; ostenditur per Bal. de vagabundo etiā non procedit p ea quę habentur in l. eius qui, ad muni. Fateor in quod si ille qui diceret vagabundus secundū iura, supra alleg. subtra heret rē Bononie, & accederet Florentiā, siue cū re, siue sine re, posset Florentie puniri nō ex noua contractatione, sed ex antiqua, vt vagabundus p no. in dictis. ll. j. & ij. vbi de cri. agi. opor. de iudi. l. heres absens. ad munici. l. eius qui. ff. de dam. infec. l. iiij. §. j. vbi optima glo. Cum ergo sint distincte iurisdictiones concludo ibi bāniri nō posse, & si fuerit bānitus bannū nō tenere ex carentia iurisdictionis. Et sic patet q; assessores contrariū facientes de iure non recte se fundant, defendūtur aūt ex varietate opi. p no. in l. cū. platis. ff. de re iu. et forte ex cōsuetudine l. nemine ff. de le. & l. si interpretatiōe.

6 Sed †queritur sexto. An ex maleficijs de gbus obstante cursu tēporis vel diuersitate loci cognosci nō potest

posit iudex alia maleficia de qbus cognoscere pōt aggrauare & in maiori parte bannire? Cōiter dicitur q̄ sic p Dyn. & alios in l. si cui. §. fi. ff. de accusat. l. iij. circa fi. C. de epi. audi. & l. fernos C. ad l. iul. de vi. & l. j. de iure patro. Et ita cōiter seruatur q̄ assessores quos Ioā. an. vocat iudices feroces in Spe. super rubrica de furtis. vbi non firmat aliquam opi. sed solum refert Bal. tamen in authē. sed nouo iure. C. de fer. fugi. firmat q̄ dixi. Sed quicquid sit de iure statuto aliter non prouidente, si statutū diceret, vt in hac ciuitate, quod de talibus maleficijs ante rēpus vel in alio loco cōmissis non posit fieri processus, Et quicquid in contrarium fiat sit ipso iure nullū, tunc talia maleficia ad aggrauandum non possent allegari, quia eorum narratio & pro illis processus formatus nullū producēt effectum l. si pater. ff. ne de sta. defunc. & l. accusaturus. de adul. cum si. Rectores tamen cōmuniter seruant contrarium & in eorum animarum perniciē et cōtra ipsorū iuramētū de obseruādo statuta

7 *Septimo* † quero. Statibus suprascriptis statutis duo sunt rectores in ciuitate habentes eādem auctoritatē vt potestas & capitanens. Et est aliud statutum quo cauetur de eodē maleficio siue negotio, de quo vnus rector cœpit cognoscere mittendo copiam inquisitionis ad cameram, alius nō posit se intromittere ēt cū adiectione noue qualitatis & quicquid in cōtrarium fiat sit ipso iure nullum, stantibus istis, Tirius mādauit, Seio, vt interficeret Gaium, qui Seius eum interfecit, propter q̄ potestas inquisiuit de homicidio, copiam misit ad cameram contra Seiū & facto processu eum in banno posuit. Capitaneus deinde format inquisitionem contra Titium de mandato, Titius non comparet. queritur nunquid posit eum bānire, & si banniat an valeat bānum, an vero sit nullum? Hec questio fuit hic Florentie de facto & post multa fuit determinatū q̄ nō potuerit banniri & q̄ bannū esset nullum inter alias tribus. Prima quia quicquid dixerit Bald. in §. iniuria. de pace iur. fir. mandans tenetur ex homicidio propter mandatum non ex mandato ff. de iniur. l. qui seruo. §. fi. de fur. vbi allegat iura, & per docto. in l. non ideo. C. de accus. & sic causa inquisitionis formate contra Titium mādantem verisimiliter principaliter super homicidio, l. eo tēpore. in princi. ff. de pecu. l. j. C. si seruus ex. vbi patet q̄ dictio ex, denotat causam, proximā & dictio, propter, denotat causam remotam, & ibi concor. sicq; de eodem maleficio incepit cognoscere de quo iam cognoscere cœpit potestas, sicq; obstat statutū. Secunda quia delictum mandatis & mandatarij est vnum & idem specie & numero sufficiat allegare Cyn. & eius iura in l. j. C. si reus vel accu. mor. fu. & ibi refert ita cōsuluisse Dy. Idem sequitur ibi Ray. in addi. super Cy. allegans l. athletas ff. de fatis. idē tenet Bart. ff. de accu. l. hos accusare. §. lege iul. per iura allega. per Cyn. & clarius in suo cons. q̄ incipit, Bernardus de tuderto. Idem etiā tenuit Iaco. but. in l. obseruare. §. j. ff. de offi. procon. & le. & Bal. latius in d. l. non ideo.

Tertia ratio fuit sine qua etiam predicta locum haberent, quia statutum vtitur etiā nomine negotij. Constat autē sine dubio q̄ etiā si non esset idem delictum cuius contrarium dictum est. tamen idem esset negotiū, probatur extra de verb. sign. ca. forus. C. de senten. l. cum papinianus. de nego. ges. l. Pōponius, in negotijs, cum ibi not. C. ad. l. iuli. de vi. l. quoniam multa. & est bonus casus. ff. de in rem ver. l. filius.

8 *Octauo queritur.* † Sempronius existēs in cōfinibus territorij Florentini balistauit contra Gaium qui erat in territorio Senen. & eum interfecit, queritur quis possit eum bannire. Ista questio est antiqua. & quia in voluminibus habetur faciliter pertranseam. Communiter enim arguitur q̄ vterq; iudex scilicet, Florentinus & Senensis possunt Sempronium bannire l. iuris peritos. §. cum oriundus ff. de excu. tut. & quod ibi not. per glos. & habetur in. §. quia plautianum. ff. de libe. agnoscen. in l. sui contra. Pro iudice florentino facit, quia licitum est argui de tempore ad locum. l. vinum. si cer. pet. sed dies mortis refertur ad diem vulneris. ff. ad l. aqui. l. ait lex. & ff. de dam. infec. l. damni. §. fabini. ergo & locus mortis trahitur ad locum ex quo secuta fuit. Pro iudice senensi facit q̄ inspiciatur locus in quo secutus fuit effectus. l. j §. item scīēdum. el. ij. ff. de aqua pluarcen. & vbi per Ray. Primam opi. q̄ vnus quisque possit bannire. tenet Alber. vbi supra q. lxxviij. & dicit q̄ est communis opi. remittens ad no. per Cy. in authen. qua in. p uincia. & ibi nihil dixit. Et ad Ioan. an. in c. in obscuris. lib. vj. Sed secundam opinio. videtur tenere Cyn. post Pet. in l. j. C. vbi de post. agi. opor. per rationem predictam. Sed Ray. ibi tenet vltimam per dictum §. item sciendum, cum si. Ad rationem Pet. respon-

det quod diuersitas rationis inter locum et tempus tollit argumenta, quia in precedenti ante mortem verum fuit eum fuisse mortifere vulneratum, sed in loco inchoati delicti nullum fuit vulnus illa tum. Ex quo dicit quod si aliquod vulnus fuisset illatum in loco territorij florentini. & finaliter fuisset mortuus ab eo in territorio senensi, Posset dici veram esse opi. Pe. Pro ipsa tamen alle gat. l. pretor §. penul. ff. de eden. opin. Ray. tenet Bal. in d. l. j. vbi de posse agi opor. dicés quod magis debet inspici locus in quo est patiens ꝙ locus in quo est agens. l. palam quæstum de rit. nup. ad rationem Pet. effectiue respondet vt Ray. quicquid sit in proposita quæstione quæ locum habet si sagittans ratione originis domicilij, vel incolatus non est dictis locis subditus, sed solum ratione delicti de iure stricto attentis opin. Putarem ratione dubij a quocunq; bannire tur bannum valere per ea que habentur in l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. & in. l. si piratas. C. de peti. here. secundum vnam lect. & ita videtur tenere de iure Ioan. an. in addi. Spe. in titu. de rap. ver. fed pone. licet dicat de equitate iudicis debere inter se conuenire, vel sorti mittere de quo ibi vide si libet. Si autem loca sunt in eadem iurisdictione, sed magis punitur delinquens in vno quam in alio. tunc ad impositionem pœne, & sic banni inspiciuntur verba statum. Nam aut puniunt sagittantem. & inspicietur in quo stat vulneratus secundum Bar. in. l. libellorum. ff. de accusa. quod etiam tenuit Bald. in d. l. j. Sed restat dubium si sunt statuta quorum vnum punit sagittantem cum balista versus hominem. Aliud punit vulnerantē hominem generaliter cum quacunq; re. An tunc possit pro vtroque banniri, Et si sunt iurisdictiões distincte sitis dici posset quod vnusquisque iudex Imponat pœnam pro actu facto in suo territorio. Si vero sunt eiusdem iurisdictionis loca stat dubium an sagittatio confundatur in vulnere ficat dicimus in insulta, de quo in l. nunq̃ plura, sed de his duobus vltimis dicam infra in. ij. tempore parte. ij. q. iiij. & ad quæstionem principalem pro formatione processus recurre ad not. per Barto. in d. l. libellorum. & habent locum predicta quando vtrunq; est illicitum scilicet initium, & finis. Si vero initium esset licitum vide per Bart. in. l. ꝙ ait. §. j. in fi. ff. de adul. Si autem statutum diceret quod iudex nō posset cognoscere nisi de maleficijs suo tempore vel infra fuam iurisdictionem perpetratis, & in vno loco est factum vulnus in alio est mortuus. & sic de tempore dixit Bald. ꝙ nullus poterit cognosci per. l. vrb. §. pernoctare. de verbo. significa. vt ipse scripsit in l. sed milites. §. sed ignominia ff. de excu. tuto. quod tanquam principalem materiam aliter non ꝓsequor.

9 *Nono quero* † an potestas possit bannire aliquem iniuriātem sibi vel sue familie. Istam questionem disputauit Iac. de are. & eam refert Cy. in. l. vna. C. ne quis in sua cau. & Bartol. sequitur ff. de pœnis. l. si quis aliquid. §. si quos comitum. Et in effectu ita concludunt ꝙ aut delictum est notorium, & potest cognoscere, quia non restat nisi pœne impositio, & propterea cessat suspitio argument. l. ab executione C. quorum appel. non reci. Si vero non est notorium, tunc aut offenditur principaliter dignitas siue officium, vt quia offenditur officium exercendo. Et tunc potest cognoscere & punire. l. nullum C. de testi. cum simi. Si vero offenditur principaliter persona, vt quia alias ꝙ in executione officij, & tunc non potest cognoscere. d. l. vna, &. l. senatus. ff. de offic. præsid. vbi etiam de materia, & cum hac distinctione pertransit etiam Bald. in d. l. vna. Hæc eorum distinctio vera est in iudicibus recognoscentibus superiorem. In his autem qui non recognoscunt superiorem indistincte dicendum est posse eos cognoscere, & punire. l. & hæc tiberius. ff. de hæredi. institu. & in cap. j. de fœsmat. libr. vj. & est ratio secundum Oldrad. in consil. cclxix. quia ita diligūt singulos sicut fiscum. C. de ca. tol. l. vna §. fi. & sic cessat suspitio. l. non solū. §. primo. ff. de rit. nu. Item in vniuersitate habente cognitionem delictorum, quia in causa propria potest iudicare propter cessantem suspitionem, quia communiter negliguntur quæ a pluribus possidentur. C. quando & quibus quar. pars de. leg. ij. libro decimo, & extra de restitu. spoliat. cap. cum venisset ac etiam, quia vniuersitas non iudicat vt vniuersitas, quia est quid incorporale. & sic ei huius actus exercitium non conuenit, argu. extra de senten. cap. si ciuitas. & quod not. per Innocentium. de offic. ordi. cap. irrefragabili. secundum Oldrad. in consilio. clxxxiij. Sed Bartol. in dicta. l. vna. & in. l. est receptum. ff. de iurisdictio. omnium iudi. intelligit illud in vniuersitate non recognoscente superiorem, De quo per Innocen. in. c. ex parte. in decimo. de verb. sig. Item illud quod dicunt quando

delictum est notorium posse quemlibet officialem punire. Intelligo verum si ex forma iuris cõis vel statuti est imposita certa pœna tunc enim cessat omnis suspitio. Si vero non est imposita certa pœna, sed restaret in eius arbitrio, non vr mihi quod cesset ratio suspitionis. & ideo tunc non posset cognoscere, nisi tale arbitrium esset declaratum a consuetudine, quam seruare tenetur, vt habetur in l. athletas. §. calũniator. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. & l. iij. ff. de præua. & de pœn. hodie. Generaliter autem pro materia qñ quis possit in sua causa cognoscere, vide q̃ habetur in d. l. vna. in c. nosti. de elec. & in c. cũ venisset. de iudi. fecundum Bar. Sed plenius in Spec. de acto. ver. item quod in re propria authoratur, vbi enumerãtur xix. casus in quibus quis in re propria cognoscit.

1 ○ *Decimo queritur* † Officialis commisit excessus in officio aliquod maleficiũ potestas inquirit contra illum vel accusatur coram eo dum est i officio. Queritur an non comparens constituatur in contumacia, vt sic possit banniri. De hac qõ, habetur in multis iuribus, vt patebit statim. Sed ex dictis omnium quos vidi sic concludo, quod aut habet officiũ sine administratione hoc est dignitatem & conueniri & banniri potest de quibuscunq; siue ante dignitatem siue in dignitate cõmissis. C. vbi sena. vel cla. l. ij. Si vero habet officium cum administratione, tunc aut habet officium perpetuum. & idem arg. eorũ quæ habentur in l. principalibus. & l. præses. ff. si cer. peta. & ita tenuit Azo in sum. de actio. §. regulariter. versi. quid ergo. Idem si habet officium ad beneplacitum cõcedentis, quia censetur perpetuus l. iurisperitos. ff. de excu. tut. & l. sufficit. de condi. inde. Si autẽ habet officiũ temporale, aut conuenitur ex delicto commisso in officio & potest quodcunq; habeat officium duntamẽ accusetur coram eo qui sit superior. C. ad l. iul. repe. l. iubemus. in auth. vt diffe. iudi. §. si. tamen. & vt iudic. sine quoquo suffra. §. illud. & ff. de arbi. l. nam magistratus. cum si. Si vero conuenitur ex delicto commisso ante officiũ & tũc aut est de iudicibus maioribus, quia habet merum & mixtum imperium, & nõ potest regulariter conueniri l. ij. ff. de in ius voc. l. hos accusare. de accu. de inde. l. pars literarum. & habetur ĕt in l. senatus. ff. de offi. præsi. Fallit in adulterio in quo potest citari, & tenetur cauere de iudicio sisti finito officio l. si adulterium cum incestu. §. fi. ff. de adul. Si vero est de minoribus vt sunt regulariter potestates comitatus habentes solũmodo iurisdictionem, & tunc possunt de q̃buscunq; conuenirri. ff. de iniu. l. nec magistratus. ad l. aquiliam. l. quemadmodũ. §. municipales. cum si. & no. per gl. in l. si præsens. C. de epis. audi. & per Guil. in Spe. de accu. versi. sed quid de minore, vbi allegat concor. & ibi vide de materia. & in vers. præcedenti. vbi ĕt remittit, & per laco. de Are. in d. l. si præsens. Sed dubitari vidi ex eo q̃ in ciuitate est ordinamentum q̃ nõ possint discedere de potestaria sub magna pœna. An tunc possit in contumacia constitui, & determinatum fuit q̃ sic, quia aut conuenitur ex delicto commisso in officio & illud allegare non potest. C. de iude. l. iudet. & l. nullus. Aut ex commisso ante. & idem quia intelligitur sine causa & superioris præcepto. l. quid ergo. §. si hæres. de leg. j. l. qui seruum. de verb. obli. l. fi. qui satisf. cog. cum si. Si aũt est tale crimen in quo possit per procuratorem respondere, dicebat quidam nõ excusari a pœna. Sed forte id verum nisi in actibus magni prætudici, arg. eius quod habetur in c. querelam. de procu. de minori. l. papi. exuli. & quod habetur i. §. ad crimen.

11 *Vndecimo queritur* † Potestas habet arbitrium generale contra oẽs delinquentes propter aliquam causam, creatur Barigellus & datur ei arbitrium, & vt quæstio reddatur vtilior, dicitur q̃ ipse solus vel duntaxat cognoscat. Queritur an potestas virtute generalis arbitrij possit procedere cõtra Titium, qui post officium Barigelli deliquit contra statum, & si non comparet possit eum bannire. Hæc quæstio est multũ vtilis, quotidie occurrens in ciuilibus etiam, et tractatur in multis iuribus quorũ vt in principio tractatus dixi omnium mentionẽ non faciam, sed ex illis quæ infra dicentur omnia poterunt reperiri, & primo videtur q̃ potestas non possit cognoscere, quia iurisdictio concessa vni iudici alteri denegari vr. Casus videtur in l. dominicis colon. C. vbi de causa fi. Et videtur tenuisse in proposito laco. de Are. in l. quod in rerum. §. si quid post. ff. de leg. j. & ibi tangit Bar. In contrarium q̃ immo possit quia per iurisdictionẽ concessam iudici speciali non intelligitur sublata in illo casu iurisdictio iudici generali. C. de offic. præfect. vrb. l. j. & ibi tangit Bar. & videtur casus cum gl. etiam si est di-

ctio taxatiua in l.fi.iuncta l.cum aliquis.C. vbi cau.fis.& ita not.gl.in d.l.fi.Super quo multi multa dixerunt.dixit enim Bar. inter alia quæ ommitto,quod vbi apponit dictio taxatiua excluditur iurisdictio ordinaria q̃ competit ex consuetudine, vt ipse not.in l. viros.C.de diuer.offi.lib.xij.ꝙ dictum esset multum not.si esset verum.Sed mihi videt ꝙ sit contra dicta duo iura supra proxi.alle ga.Alij vero aliter dixerũt, vt patet ex no. per Guil.in l.fi.C.de iuris.om.iudi. per Ioã. And.in c.per hoc.de hære.lib.vj per Bald. in l.pluribus.ff.de procu.& in l.præcedẽti, & in auth.habita.C.ne fil.pro pa.vbi aliter loquitur. Circa ꝙ ommissis superfluis sub correctione omnium mihi vr̃ sic dicendum. Quod aut iurisdictio siue imperium diuidi tur,vt quia tempore creationis officij alicu ius siue ẽt tempore acquisitionis territorij in quo nouiter disponit, dicitur de talibus causis cognoscat potestas puta prati, & sic de alijs,& de talibus cognoscat potestas ci uitatis Florentie, & isto casu siue sit dictio taxatiua siue nõ,nullus potest de iurisdictio ne alteri concessa se intromittere l.consul. ta diualia.C.de test.l.ex facto.§.item quero. ff.de vulg.& pup.& ibi per Bald.Ang.in l. cum prætor.ff.de iudic.Si vero non diuidit iurisdictio,sed creantur separatim vnus offi cialis vniuersalis,alius particularis, tũc aut particularis creatur,vt superior,vt puta iu dex appellationum.Et tunc intelligitur de rogatum iudici generali in his quę illi maio ri iudici conceduntur,arg.C.de accus.l.ab sentem.& ita no.per Bal.in l.si quis cũ pro curatorio.§.fi.ff.de procu.Si vero non crea tur vt superior,tunc aut iudex specialis or dinatur principaliter fauore publice vtili tatis,& tũc regulariter alius non cognoscit. C.vbi quis de curia.vel coar.l.ij.versi.exce ptis.de quo in l.magisterie.& l.fi.de iurisd. om.iudic.& ex hoc vr̃ ꝙ si Barigellus fuit creatus super eo tm̃ fauore reipubli. pote stas de eo cognoscere non possit,quia si est fauor reipublice ꝙ ille solus cognoscat, se quitur ꝙ lex siue ordinatio illius officij sic debet intelligi.ff.de hære.instit.l.fi.de iudi. l.cum prætor.ff.de legi.l.cum lex.cum sim. Pone enim ꝙ Barigello est data potestas ẽt de facto,& sine aliqua solemnitate tales cõ demnãdi & puniendi, vt acrius terreantur in delinquendo,Potestas habet seruare sta tuta & solemnitates,certe tũc videtur in ca su illo iurisdictionem adempiam potestati.

Si vero creatur nouus officialis priuile gio personarum contra quas attribuitur iu risdictio,tunc aut priuilegium non est clau sum in corpore statutorum & non tollit iu risdictio generalis,vt in auth.qua in prouin cia.& ibi no.vbi de cri.agi opor. Aut clau ditur in corpore statutorum id priuilegiũ, & tunc aut est facta concessio in causis pu blicis,aut priuatis. Primo casu non tollitur iurisdictio ordinaria potestati nisi illud ex primatur.C.in quib.cau.mil.l.j.& vbi cau. sta.lib.ij.Secundo casu tale priuilegiũ gene rale derogat iurisdictioni,vt no.in d.authẽ. qua in prouincia.Si aũt creatur particulari ter officialis ratione causæ vel loci vel col legij siue corporis,& tũc in dubio generali iurisdictionis non derogatur nisi aliud dica tur.C.vbi cau.fi.l.fi.l.cum aliquis.& d.l.do minicis.& l.j.de offi.præfe.vrb. Ad præ dicta examinanda si hæc distinctio non pla ceret,videre potes.ff.de admi.tut.l.iij.§.fi. & l.si duo.de auth.tut.l.pluribus.Guil.in l. nemo.C.de iurisdi.om.iudi.Iaco.de Bel.in d.l.fi.vbi cau.& Bal.in d.auth.habita.text. in authẽ.de defen.ciui.§.nullam.C.de pro xi.sacr.scri.l.in sacris.& ꝙ ibi per Bar.Bal. super rub.de vsi.feu.& C.de execu.& ap pari.l.ij.lib.xij.Io.Mona.& Arch.in c.cum episcopus.de offi.ordi.Lap.in c.quia cõtin git.de reli.do.Ioan.And.in c.pastoralis.de offi.or.& in Spe.eo.ti.§.j.ver.prętermissis.

Rub.quæ solemnitates requiran tur in banniendo.

EQVITVR videre de tertia parte primi temporis, quæ solemnitates requiran tur in bãniendo.& in ea exa minantur infrascripti tituli quæstionum.

SVMMARIVM.

1 *Primo generalis quæstio quæ solemnitates in genere requirantur.*

2 *An citatio inualida sufficiat ad dationem banni.*

3 *An sufficiat citatio ad domum.*

4 *An requiratur citatio si ex forma statuti ca uetur quòd notorie infamatus de crimine possit de facto puniri,condemnari,& ban niri.*

5 *An debeat audiri allegans causas absentie,et si non audiatur an valeat bannum.*

6 *An testis qui deposuit contra magnatem & fuit accusatus de falso, de quo est forma statuti non potest redargui, possit citatus non comparens in banno poni, an vero iudex a seipso nemine opponente debeat accusationem reijcere.*

7 *Ex forma statuti debet post certum proclama quòd dicitur bannum in processu requisitum post quòd inquisitus vel accusatus in cõtumacia & pro confesso constituitur, solui per comparentem reum certa directura sive gabella, alias nõ debet audiri. com paruit reus post dictum bannum negauit & gabellam non soluit, queritur an debeat procedi contra eum tanquam contra contumacem.*

8 *Quid si seruauit omnia requisita comparẽs post contumaciã an ei incumbat onus probandi rem aliter se habere.*

9 *Si cauetur statuto quòd nullus possit banniri nisi fiat proclama si quis velit defendere vel adesse causæ &c. fuit factum proclama si quis velit defendere & non fuit dictum vel adesse causæ. An possit in banno poni.*

10 *An transacto termino citationis vel banni quòd facit citatus haberi pro cõfesso requiratur pnunciatio vel cõtumacie accusatio.*

11 *Si iudici constat intra terminum in citatione appositum citatũ absque probabili causa non esse venturum intra terminũ possit eum bannire tanquã habitum pro cõfesso.*

12 *Quid iuris si inquisitus & bannitus fuit Petrus Ioannis de populo sanctæ Laurentij, et in illo populo non erat Petrus Ioannis, sed Petrus Martini, vel erãt duo Petri Ioannis.*

Tertia pars primi temporis.

1 PRIMO ergo quero generaliter †quę solemnitates in talibus bannis debeant obseruari. Bal. hac q. mixtim tractauit quo runcunq; bannitorũ materiam in l. j. C. de hęre. instit. Sed ad propositum nostrum dico q̃ in talibus debẽt seruari solemnitates tradite a statuto vel cõsuetudine ut tradite vel consuete sunt seruari. ff. de legi. l. de quibus, & ff. de testi. l. iij. in fin. Si vero non est data forma statuto aliquo, sed solum viget statutũ de quo dixi supra. q̃ citatus certo modo habeatur pro confesso illa solẽnitate seruata, in cæteris seruari debet iuris cõis dispositio l. fancimus. C. de testa. de ap. l. precipimus. cum sim. & de iu. l. iudices. Nam vbi non sit q̃ ex forma statuti generaliter per inquisitionẽ procedi possit, opus erit quod procedat vel per viam accusationis in omnibus & per omnia secundum formam l. in causis. C. de accu. & ff. eo. ti. l. libellorũ. vel per viam inquisitionis in casibus in quibus permittitur secundum no. per docto. in l. ez quidem. C. de accu. per Bar. in l. ij. §. si publi co. ff. de adult. nouissime per Ang. in l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. & seruẽtur solemnitates in inquisitionibus requisite. de quibus per Inco. But. insti. de publi. iudi. in princi. excepto eo quod contumacia facit citatum haberi pro confesso, quod ẽt est de iure cõi in casibus in quibus contra absentẽ ad diffinitiuam sniam peruenitur, illa enim contumacia litis contestationem inducit l. ij. C. vbi in rem ac. & per Bart. in extrauag. ad reprimen. super verbo, contesta. & illis seruatis poterit diffinitiue banniri, in qua sententia debent seruari solemnitates alias de iure requisite. C. de sen. ex per. c. reci. l. j. & ij. & quod no. per Bar. in d. extrauag. super verbo, super dicto crimine. Et circa hanc primam generalem q. posset queri An quando proceditur contra forensem delinquentem in territorio, vel cõtra subditum alibi delinquentem, debent & in procedendo & in condemnando seruari statuta iudicis procedentis an vero inquisiti vel accusati, & sic delinquẽtis vel loci delicti in quibus quia sunt notissime me aliter non impedio, remittens ad no. quæ ti per oẽs in l. cunctos populos. de sum. trini. & in l. ff. ff. de iurisd. om. iudi. per Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de compe. iudi. adi. §. j. ver. quid si conuenitur super aliquo. & per Ang. in d. l. si vacantia. Cõiter tamen obseruant consuetudines locorũ iudicum procedentiũ, & quia statura etiam prouident regulariter huic articulo finem facio.

2 *Secundo ergo quero* †an citatio inualida inducat contumaciam, et sic posit tanquam confessus bãniri & sic inualide citatus. Ad hoc respondeo quod nõ, immo inualiditas cita-

tionis reddit bănum nullum secundū Bal. in l.j.in fi.ff.si quis ius di.non obtē. vbi alle gat l.vir bonus.if.iud.fol.Facit ēr ff.de adul re.l.accusaturus. & l.si pater.C.ne de statu defun.et quod per ipsum Bal.generaliter di citur in l.j.C.ne ex delic.defunc.vbi gene raliter declarat actus iudiciales qui nulli sunt nullum effectū producere.Et ideo siue citatio non sit facta siue sit & non legitime, vel etiam incert nullum erit bănum.l.aut qui aliter.§.j.in princip.& l.pe.in fi.ff.ꝙ vi aut clam,& ibi per Bart.& erit adeo nullū ꝙ non obstante statuto excludente nullita tem,nihilominus talis nullitas poterit alle gari cum a iure descendat.& sic sublata nō videtur,vt in cle.pastoralis.de re iudi.cum ibi not. in cle.sepe.de ver.signi.& per Bal. in l.j.ff.de mil.testa.in l.filiusfamilias.i prin ci.de dona.& in extrauagan.ad reprimen, super verbo, sine figura.

Tertio quero †An sufficiat cita tio facta ad domū? Hęc q̄stio fuit Gan. & eam refert etiam Albe.vbi supra.l.q.& primo arguit ꝙ sufficiat.l.j.ff.de libe.agno. & quod vi aut clam.l.aut qui aliter.§.ij.

In contrarium ꝙ non, quia istud bănum est pœna contumacie,argu.de ven.in sp.l.j. §.quid ergo.& de admin.tut.l.j.& l.si quis ius di.non obtem.cum si.sed ignorans non potest dici contumax.loca.l.si ignorans.de act.& obl.l.ex maleficijs,& videtur expres sum.ff.quæ sen,sine ap.re.l.j.§.item cū ex edicto.Dicit de consuetudine obseruari qđ sufficiat citatio ad domum,intelligēdo do mum in qua habitat cum familia,l.iiij.§.to ties.ff.de dam.infec,& d.l.j.de liber,agno. & de ver.sig.l.in l.censoria,dūmodo ipsius persone præcesserit diligens inquisitio & reperta non fuerit , quia citatio ad domum est subsidiaria,vt dictis iuribus,& in c.cau sam quæ,de dol,& contu,& de eo qui mit. in pos.rei seruan,causa.c.fi.& ibi per Inno. Ad ꝙ alle.C.de anna.excep.l.ut perfectius. Dy,autem tenebat indistincte sufficere ci tationem ad domū per text,in l.scire opor tet.§.oportet.ff.de excu.tut,ꝙ non est ve rum , quia ille tex.qui loquitur alternatiue debet intelligi secundum iura prædicta sci ficet non inuento citato personaliter.& ita tenet Bart.in d.§.toties.Si vero fuerit in iu dicio puta quia opposuit dilatorias indistin cte sufficit citatio ad domū, vt in auth.qui semel.C.quomo.& q̄n iud,& dictum est su pra domus intelligitur etiam cōducta.l.lex cornelia §.domum,de iniurijs,& d.l.j.& si habitat in diuersis locis vel in diuersis pa rochijs. Vide glo.in cle.causam.de electio. & Dy.& Bart.in l.quod si dubitet.ff.de ac qui.her,& d.l.iiij §.prætor. Ad apothecam autem non potest fieri citatio vt dicatur ad domum facta,vt d.§.domū & ibi plene per Bart.Nec dicat quis prædicta iure loquuntur in ciuilibus, quia regulariter pariter ,pro ceditur in criminalibus,l.absentē.ff.de pœ. & l.inter accusatorem,ff.de pub.iud. Hæc disputatio est vtilis vbi nō sunt statuta quę sic , vel aliter prouideat.& vide Bal.in l.j. ff.de legi,vbi arguit quod citatio ad domū non sufficiat nisi aliter disponatur a statuto, allega.C.de decu.l.decurionibus . & quod not.l.j.§.aduersus.de oper,no,nun.Et istud equius licet primum de iure verius secun dum iuris regulam supradictam.

4 *Sed quero* quarto † statuto cauetur ꝙ notorie infamatus de facilitate possit de facto pu niri condemnari & banniri nulla iuris so lemnitate seruata. An tunc in dictione bă niri requiratur citatio? Et videtur ꝙ non, quia vt dixi supra proxima q.in fin.in cri minalibus procedit tur eo modo quo in ciui libus, sed in ciuilibus verbum de facto tol lit citationem , vt habetur in l.verum.§.ex facto.ff.de minor,ergo idē in criminalibus. & videtur notari in l.titus fustium.ff.de his qui notan.infami. & hoc videtur voluisse Bart.in quodam suo consilio quod incipit, punctus quæstionis.In contrarium videtur, quia per verba quantumcunq; lata non vi detur tolli defensio quæ est de iure natura li , immo regulariter tolli non potest l.vt vim ff.de iusti.& iur.C.de iure fisc.l.defen sionis faculras.lib.decimo quinimmo in bru tis conceditur,l.j.§.cum artetes. ff. si qua pau.fe.dic. Sed per citationem datur parti copia defensionis,ergo illa non tollitur. Ci tauit enim Deus Adam, & tamen potuisset eum de facto punire . Pro solutione huius qōnis aduertendum puto ꝙ quandoq; ver bum de facto regulat capturam tantum , & sic fateor quod nō requiritur citatio , Non enim tunc tollitur citatio , sed loco verba lis,fit citatio personalis, quæ in multis casi bus de iure permittitur l.neque,ff.de in ius voc.Et l.ait prætor.§.si debitorem.de his quę in frau.credi.per Bar.in l.consentaneū. C.quomo.& quando iudex. Non enim sic tollitur defensio, sed peruertitur, quia vbi alias potuisset se defendere ante capturam, nunc cogetur captus se defendere , & sic non obstant in contrarium allegat. Quan.

doq; verbum de facto regulat cognitionē, vt quia dicitur in statuto ꝙ posit de facto cognosci. & tunc puto quod requiratur citatio per iura & rationes pro hac parte allegatas, ac ꝙquia cognitio non potest fieri nisi partium assertione. l. fi. C. de fruc. & li. expen. Non ob. glo. §. ex facto, quia verum est quod tolluntur iuris solemnitates, nō autem tollitur defensio vt in aliis iurib. allega. quod ēt patet, quia vbicunq; potest cōtra absentem procedi, iudex a seipso debet defensiones partis assumere. l. j. in fi. ff. de q. l. si nō defendātur. ff. de pœ. Quāq; dicta verba regulāt executionem, vt quia dicitur ꝙ posit de facto puniri. Et tunc aut adijciuntur post omnino liquidatū crimen, & credo ꝙ tunc non requiratur citatio. constat enim quod nullas defensiones habet, & ita potest verificari gl. in d. l. ictus fustium. quæ loquitur contra captum in flagranti crimine. Et facit quod no. per gl. in l. ij. de furtis Bal. Si vero non est omnino liquidum, sed solum iuris præsumptione, quia statutum dicat qd bannitus propter contumaciam captus de facto debeat puniri, tunc puto quod ēt ei sit assignandus aliquis terminus licet posit esse brevis si aliquam defensionē haberet. l. iij. §. si ad diem. & ꝙ ibi per Iaco. de Are. ff. de re milit. & facit. d. l. ictus fustium. quæ loquitur contra captum in flagranti crimine. Et facit quod no. per gl. in l. ij. de furtis Bal. Si vero non est omnino liquidum, sed solum iuris præsumptione, quia statutum dicat qd bannitus propter contumaciam captus de facto debeat puniri, tunc puto quod ēt ei sit assignandus aliquis terminus licet posit esse brevis si aliquam defensionē haberet. l. iij. §. si ad diem. & ꝙ ibi per Iaco. de Are. ff. de re milit. & facit. d. l. in fi. de quæst. & qd habetur in l. fi. C. depos. Et ideo in proposito puto quod licet quis notorie diffametur de falsitate, nihilominus iudex debeat eum saltem semel citare anteq; posit eū in banno ponere. Ad quod faciunt quæ no. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præt. Satis enim de facto fit si illud ꝙ alias fieret in xx. diebus fit in duobus vel tribus, & sic sine solēnitate & temporis dilatione, vt not. in d. §. ex facto. & ita seruari feci de iure cōsultus dictante statuto, ꝙ proconsul notariorū statim quod sibi præsentetur condemnatio. facta de falsitate alicuius notarij, debeat ipsum de facto abradere de matricula, debet enim citari antequā abradatur, vt in d. §. si ad diem. & per Iacob. de Aret. in proposita. vero. q. si iudex ad probationem notorij secundum ea quę habentur in l. j. C. qui et aduer. quos. & in l. ciues. C. de app. & de accu. euidentia, cum concor. fecisset citari infamatum cum in terminatione deponendo in banno, & ille non comparuisset, forte tunc facta probatione alia citatio non requiretur per not. in l. de pupillo. §. nuntiatio. ff. de no. ope. nū. & in l. ij. C. de epis. audi. quasi tunc omnino dicatur crimen liquidatū, vt dixi supra.

5 *Quinto quero* †Potestas inquirit contra Titiū vel aliter procedit, facit eum citari debita formā, Titius nō cōparet, sed infra terminum citationis comparet eius amicus allegans causas absentię, puta legitimum impedimentum, morbum, vel quid simile, quem iudex debet audire *secundum no. ut l. seruum quoq;* §. publice, ff. de procur. ēt sine aliqua cautione de rato, vt sentit glo. in l. exigendi. C. de procu. & apertius in l. in eo. §. nemo. de reg. iur. q. ritur an teneatur eum admittere, adeo ꝙ si eum non admittit, sed ad vlteriora procedi valeat, vel non valeat bannū. In hac q. dixit Bart. in extra. ad repri. super verbo neglexerit, quod si ille amicus obtulit se probaturum impedimentum, et iudex eum cōtempsit, processus est nullus quasi per eum stet quominus certus fiat, alias dicit tenere processum allegat de appel. c. interposita. Et idē sed nō sic clare dicit. C. quomodo & qñ iudex. l. cū nō eo. die. dicit in quod parū remanet saluum ius petendi restitutionē ex causa iuste absentię. C. quomo. & quan. iud. l. ab eo. & ff. de in integ. resti. l. fin. & ꝙ ibi no. Et sic in quæstione tit conclusio ꝙ ita talis comparens non offert separatum probare, tenet processus & admitti nō debeat. Si vero se offert probaturum, tunc nō posit ad vlteriora procedi, & si procedit processus est nullus. Et sic bannum nullū quod est no. Quod est verum duobus concurrentibus, vno ꝙ alleget causas absentię consistentes in facto vt morbum carcerē, vel aliā causam absentię facti. Si vero allegat causas consistentes in iure puta aliquod priuilegium, tunc non auditur sine mandato sufficienti, aut sine cautione de rato. Ita tenuit Innoc. in c. veniens. de accu. & sequit Bald. in d. l. exigendi. & in §. publice. de proc. Si autem iudex vellet qui satisfaret de representando reum finita causa impedimenti non cogitur defensor talem satisdationem prestare secūdū no. per Io. An. in addi. Spe. super rubrica. de defensore. & ideo si tunc ad vlteriora procederet bānum nullum esset, sed tunc opponitur. Et videtur ꝙ non propterea bannum reddatur, nullū, sed posit rescindi per beneficium restitutionis, vt videtur casus in l. ij. C. quib. ex cau. ma. & ibi per doctos. Sed potest responderi ꝙ illa lex loquitur qñ iudex non constitit citatum esse carceratum vel per eum non stetit quominus sibi constaret, tunc enim processus valet, vt ibi. Si vero sciuit vel per eum ste-

fit quominus sciret processus nullus est vt dictum est. Ad quod. ff. de re iudica. l. quesitum & l. furtoso. cum ibi no. Requiritur secunda quod defensor obtulerit se paratum probare per veras probationes. l. iij. §. si ad diem. l. qui commeatus. ff. de re mili. secundum Iac. de Are. Non autem statuto aliter non disponente sufficeret iuramentum nisi secundum conditio. & qualitatem cause & persone comparentis. & ita intelligo q̄ no, per Guil. in Spe. de appel. §. breuiter. verū, quid ergo vbi alleg. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. Et probatur per l. quoties. C. de nau. li. xj. C. de repu. auth. hodie. & l. non omnis. §. a barbaris. de re milit. & ita concordo Guil. & Bar. qui varie loquūtur in l. iij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. Vnum non omittens quod ibi scribit Bal. quod qui semel admissus fuit ad probandū per iuramentum, iterum nō admittitur per iuramentum, arg. in l. ff. C. de bo. autho. iud. poss. secundum intellectum Iac. de Are. quē ibi sequitur Bart.

6 *Sexto statuto* †cauetur q̄ testis q̄ deposuit cōtra magnatem non potest redargui de falso. Titius qui deposuit contra magnatem fuit de falso accusatus & citatus non comparuit, quæritur vtrum dicatur contumax & sic debeat bānīri, an vero iudex habeat a seipso exceptionem opponere & eum non bannire. Hæc. q. formatur per Bar. in l. absentem. ff. de pœ. et super ipso consuluit, vt patet in consil. q̄ incipit, A domino Cyn. in ver. super quarto. Et q̄ cōmuniter habetur q̄ scripsit in l. absentem, ac ēt quia aliqua est variatio, quia in l. absentem. ponit simpliciter cōtra testem fuisse processum. In cōsilio vero dicit q̄ iudex formauit inquisitionem, vt videmus an aliqua sit diuersitas, eius cōsilium miseram de verbo ad verbum. Formata itaq̄ inquisitione ostenditur primo q̄ valeat processus, & sic possit condemnari, licet enim agens omni exceptione careat tñ processus valet in se, q̄ patet quia ex eo pōt sequi condemnatio licet indebite. C. de condi. inde. l. j. ff. mā. l. si fideiussor. §. in omnibus. & tex. dicit expresse in c. abbate sane. ver. quoniam. de re iudi. li. vj. Præterea licet sit præsumptio iuris & de iure q̄ non dixerit falsum tamē admittitur probatio in contrarium per cōfessionem. in auth. de equali. do. §. aliud & ibi no. gl. super ver. finautem. scribitur per Azo. in sum. de do. ante nup. & per Cyn. C. de do. ante nup. in auth. sed iam necesse. Testis autem patiendo se poni in banno videt confiteri, ergo &c. Præterea qñ primo tempore fuit acto licet aliquo casu sit extincta potest pati quis conueniri, & condemnari de facto. ff. de exhib. l. hoc si quis. §. quantū. & de rei ven. l. si post acceptum. Sed ipse testis non comparendo videtur pati se conueniri & condemnari &c. & per hoc tollitur omnes rationes quæ dicūt quod lapsum est tempus inquirendi. Et contrarium videtur q̄ non possit condemnari, quia iudex ēt parte nō opponēte, sed expresse cōfitente maleficium potest, & debet defensionem eius querere. Casus est no. ff. de quæsti. li. j. in fi. & ff. de pœ. l. si vero defendatur. in fi. ibi dum dicit, & si quis cognoscit debebit de eorum innocentia querere. Facit ff. de appel. l. non tantū. ff. de epis. aud. l. additos. vbi inuita parte quis alle. & eam defendit. Ad idem qñcunq̄ absente parte potest ferri diffinitiua sententia iudex pro eo ex suo officio perquirit veritatem. C. quo. & qñ iud. authē. semel. ibi, perquisita veritate. & C. de appell. l. ampliorem. in princ. & ibi no. per gl. licet ibi dicat q̄ sit speciale, tñ generale est, ēt in principali nō potest ferri sententia diffinitiua. l. properandū. §. & si quidem. §. seq. C. de iud. Quid ergo dicemus, dico sic, qñq̄ liquet iudici euidenter non esse culpabilem vel nullum delictū commisisse, & tunc licet sit cōtumax & habeatur pro confesso, non tñ potest condemnari per iura supra alleg. proxime. Quid enim si elapso termino banni iudex viuum videt quem contumax dicitur interfecisse, certe non poterit condemnari ne plus operetur ficta cōfesto q̄ vera. l. inde neratius. in fi. cū l. seq. & ad l. aquil. Quandoq; nō cōstat iudicem non esse reum culpabilem, tūc constat per hanc fictā confessionem de maleficio. Sed constat q̄ reus de crimine non potest redargui, quia habebat pro se præsumptionem iuris & de iure, tunc credo q̄ possit & debeat eū condemnare, quia per confessionem poterat probari contra eū. & tunc constat & est probatū per illam fictam confessionē, vt supra probatum est. Et per hoc apparet, q̄ ipse citatus debet comparere, quia iudicium poterat habere effectum. Non ob. q̄ dicatur q̄ tempora sunt elapsa, quia ēt tunc dico talis inquisitus poterat cōtumacia condēnari, quia ipse accusationem non tollit ipso iure, sed parat exceptionē. l. si maritus. §. præscriptiones. ff. de adulte. &

C.eo.ti.l.adulter quam exceptionē pōt ſimpliciter omittere & non opponere & ſequitur contumacia: vt in d.§.præſcriptiones. Præterea poteſt pati ſe in banno poni de facto, vt dictum eſt. Hęc in conſilio. In l. abſent m in fi concludit ſic. Concludo ergo ex omnibus prædictis ꝙ circa abſentē ꝙ habeſur pro confeſſo non poteſt procedi ad condemnationem qñ t idict liquet aliquid propter ꝙ apparet illud non eſſe maleficium, ſecus ſi appareret aliquid propter ꝙ ille poteſt ſe tueri, maleficium tñ eſt cōmiſſum. Vides ergo omnibus ſuis contunctis ꝙ ita permi t it iud cem inquirere ſicut partem accuſare quæ videntur in ſe habere differentiam Nam ſi iudex videt anteq̄ formauit inquiſitionem ꝙ teſtis non poteſt redargui niſi præſumptione iuris, & de iure non eſſe maleficium illud de quo inquirit, & ſic videt ſibi non competere ius inquirendi propter ꝙ difficile videtur ꝙ dicit, poſſit inquiſitionem tenere, licet forte ſecus ſit in accuſatione in qua iudex tantū non poteſt, quia tū eius authoritas magna eſt, & quia a potentia accuſandi iudicatur etiam potentia inquirendi, vt l. non ſolum, §. quanq̄. ff. de iniur. Non audeo ab eius doctrina diſcedere præſertim ſi ex tenore proceſſus non conſtat ꝙ ille populatis teſtificatus fuit contra magnatem licet in veritate ſic fuerit. Tunc enim tenet citatio, & per conſequens inducitur confeſsio. l. ex quocunq; ff ſi quis in ius voc. nō ier. Quod credo verum niſi ſtatutū talem teſtem a iuriſdictione iudicis eximeret pro teſtificatione prædicta. Tunc enim non teneretur cōparere, & ſic non induceret ficta confeſsio, & idem ſi ſtatutū annullaret actū qui fieret in contrariū per ea q̄ dixt ſupra parte proxi, q. ij. et ad illud quod de, præſcriptione, dixit Bart. vide q̄ dicā infra tpe ij. par. ij. q. v.

7 *Septimo queritur* † ex forma ſtatuti caueſ ꝙ in criminalibus quis debeat perſonaliter vel ad domum bis citari, deinde ſi nō comparuit debet citari per proclama ſiue bannū præconis cū termino trium dierū quo termino elapſo habetur pro confeſſo. Et tū vult cōparere ante bannū ſiue ante ſniam diff. poſſit dum tñ anteq̄ compareat ſoluat certā quantitatem pecunie, puta ſolidos x. alias nō audiatur dicente ſtatuto hoc modo videlicet & ſi intra poſt termi nū ſibi datū in tali banno comparuerit ante condēnationem factā, & ſoluerit, tunc qñ poſt terminum venerit cōi gabelle nomine ſolidos x. pro tali bāno eximat de ipſo banno nihil vlterius ſoluēdo. Et ſi dictos ſolidos x non ſoluerit, non intelligatur eſſe exemptus, ſed contra eum tanquam contra contumacem procedi debeat &c. Eo vero comparente dat certum modum procedendi. Tertius accuſatus vel inquiſitus poſitus fuit in banno & poſt terminum aſsignatum comparuit, negauit, & fatiſſedit, quia ſic patiebatur natura delicti, ſed gabellam nō ſoluit. Queritur an iudex poſsit eum tanquam contumacem cōdemnare ſiue bānire. Et quid ſi poſt aliquot dies ſoluit. & ſolutio i iudicio producta fuit Cum hęc q̄ eſſet de facto dicebam ſic. Primo videtur ꝙ non poſsit banniri tanq̄ cōtumax ga ſufficit ꝙ fiat ſolutio poſtea quādocunq;. l. vniuerſa. C. de preci. impe. offe. Sed aduertendum ꝙ aliquando aliquid debet fieri ante actum vel in ipſo actu. & tunc ſi non fit, actus eſt nullus. l in vniuerſis. C. q̄ da. tut. poſ. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acqui. hęre. l. obligari. §. tutor. de auth. tuto. Aliq̄ debet fieri poſt actum, & tunc loquitur lex vniuerſa. & ibi no. per Bart. & Bal. videndum eſt ergo in propoſito an requiratur ſolutio gabelle ante compariționem an poſt. Et certe dicendū eſt ꝙ requiritur ante compartitionem ꝙ eſſe verum dicebam oſtendi ex pluribus verbis ſtatuti. Primo ex natura verbi ſoluerit, ꝙ licet poſſet adaptari ad præteritū & futurū. l. ſi tam facta. & l. ſolemus. ff. de cōdi. et demon. Tū qñ ex aliquo additō declarat, intelligit de præterito vel futuro ſecundum declarationē, vt no. per Bart. in l. oēs populi. & in l. i. de his q̄ pe. no. & l. nō aliter. de leg. iij Sed ex dictione, tñc, quæ denotat extremitatē, vt l. iiij. de cōdi et demon. et l. lecta. ff. ſi certe. vbi ad intrium tpis refertur. Item ex dictione venerit quę intelligitur in fut ītū, patet ꝙ requiritur ꝙ ſoluerit anteq̄ venerit, dicit enim ſi q tis venerit poſt terminū bānī, & tunc ſoluerit &c. & ita intelligi debent ipſa verba, ex quibus liquet ꝙ prędixi. Et probatur in ſimili. in auth. de nup. §. ſi vero incertū, & ibi no. ſuper verbo, quēnium. Secūdo ſi eſſe verum patet quia acceptando eius compariționem eū de bāno eximit, procedit enim tanq̄ contra preſentem, ſed non debet eximi niſi ſoluerit, et non intelligitur exemptus ergo loquitur de ante facta ſolutione, quia alias illa verba non poſſent verificari. Præterea vbicunq;

verbum quod habet significatum temporis præsentis & futuri si intelligitur futurum inducitur absurdum semper intelligitur in præteritum dicta l. prima de his quæ pœnæ no. sed si dicamus q̃ sufficiat postea soluendo poterit post negationem differre quousque videat dicta testium. Et si viderit nõ probare soluet, si viderit probare non soluet, & sic datio fideiussoris non valebit, eritq; tunc iudicium eluforium, quod esse non debet. ff. de iudi. l. si pretor. Et quod habetur in §. publice. Vt igitur hoc absurdum non contingat, & sic detur potestas reo eludendi iudicẽ, intelligatur in significatu præterito non in futuro. Pro ista determinatione facit q̃ not. per Bart. in l. j. §. fi. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. & l. si tutor. C. in quib. cau. in integ. restit. nõ est necessa. vbi determinatur quod quãdo solutio, decime, vel alias solemnitas requiritur ante actum, quicquid fit illo ante non obseruato, nullum est ipso iure. Et ideo in proposito debet contra ipsum procedere, tanq̃ contra contumacem q̃ est verum eo bis citato. Si autem semel fuisset citatus, non teneret bãnum cum fuerit peccatum in forma statuti secundum fac. de Are. per l. non sunt liberi. in princ. ff. de statu homi. q̃ sequit ibi Ray. & alle. l. iulianus §. sed & si quis. ff. ad exhi. & l. proletam. & quod ibi no. C. de senten.

8 *Octauo quero* † dictus reus post contumaciã, & sic postq̃ fuerat habitus pro cõfesso gabellam soluit, comparuit & negauit. Quæritur cui incũbit onus probandi. An sibi, an accusanti vel inquirenti? Dicendum arbitror in hac q. q̃ si processus fiat ex statuto relato supra proxi. q. transit res sine dubio, quia facta solutione exẽptus intelligitur a banno, ergo & a contumacia & confessione quę ex illo resultat. l. fi. C. de senten. pas. cum ibi no. & l. j. in fi. ff. de quæsti. & ita semper hic practicat. Si vero processus fiat ex vi alterius statuti q̃ introducat ex contumacia confessionem, & de comparente post bannũ ante sentẽ. nihil dicat restat aliqualis dubitatio si enim contumacia cõfessionem introducit, sequi vr illam reuocanti incũbere onus probãdi illam erroneam fu sse secundũ. not. in l. error. C. de iur. & fac. igno. per gl. & doc. in l. non fatet. ff. de confes. & per Guil. in spe. de cõfes. §. fi. ad fi. ver, cætera. & in c. fi. de cõfes. Cũ ficta cõfessio spõtanee & vere cõfessioni equipareť per statutũ, & sic idẽ in vna q̃ in reli. qua. de leg. j. q̃ ẽt uoluit Bar. in l. ablentẽ. de pœ. & in alio casu, ut dixi supra q. vj. hac ex dẽ parte. Sed p̃dictis non obstãt. veritas est in cõtrariũ q̃ ad pfens breuiter ostendi sic. contumacia & mora iudicialis idẽ sunt l. & si post tres. si quis ca. sed mora iudicialis põt purgari vsq; ad sniam l. si cũ exceptione. §. hęc aũt actio. ff. q̃ met. cau. ergo & tabs contumacia. Purgata aũt contumacia non põt obijci confessio q̃ ex illa resultat, qa cessante subsstãtia cessat qualitas. ff. de vsur. leg. l. j. Sed quia nedũ effectus priuationis ipius defensionis inductus a contumacia tollat p comparitionẽ ante sen. quinimmo tollit per cõparitionẽ factã post sen. iudice tñ adhuc sedente pro tribunali. ff. de in integ. restit. l. diuus. Ibi enim qui alias non admitteret ad appellandũ obstãte uera cõtumacia admittitur si cõparet iudice adhuc pro tribunali sedẽte, ita in proposito, quia nõ admitteret ad negandũ post sen. admittatur si ante illã cõparet cõtumacia non obstã. & vide q̃ dicã infra statim. q. x. & ifra hoc eo. tẽp. parte vi. q. ij. ex qbus roborat decisio supradicta.

9 *Nono* † statuto † aliquo cauet q̃ ante q̃ quis bãnitatur debeat p loca publica p proclama assignari terminus triũ dierũ intra quẽ quilibet qui velit defendere reũ, vel adesse caute possit cõparere alias nullus possit bannire. Iudex procedẽs contra Titiũ fecit fieri proclama. per loca publica quod quicũq; uellet defendere Titiũ cõpareret intra terminũ trium dierũ, & nihil dixit de eo qui vellet adesse causę. Quærit an Titius possit bãniri, hãc q. posuit Ia. Bu. in l. hi qui. ff. de postu. Cõcludẽs quod non põt bãniri, & si detur bannũ q̃ non valeat, quia non oia solẽnia seruata sunt, nã aliud est defendere, & aliud adesse causæ, vt ibi. & sic cũ vtrũq; debuit exprimere si vnũ omisit solẽnia non seruauit, idẽ tenuit Alb. vbi supra q. xcviij. alle. l. ff. de in inte. restit. & de itine. actuq; pri. l. j. §. hoc interdictũ. Facit ff. de trãsa. l. cũ hi. §. si pretor. & de procu. l. paulus. & qđ dixerunt Hosti. Inno. Io. An. in c. ij. de consue. vz q̃ solẽnitas siue forma data actui debet fieri et dicendo exprimi, alias actus est nullus, et ad hoc Bal. in auth. qui semel. C. quo. & qñ iud. alle. gl. i c. j. de mili. vas. qui cõtu. est pro hoc qđ dixi supra in fi. vij. q. & p hoc dixi ĩ l. paulus. qđ si cauet statuto q̃ iudex nõ possit per inquisitionẽ, procedere, nisi prius requisito iniuriã passo an velit accusare, denũciare uel non ficare, quodcũq;. n. committat nõ tenet processus p iura p̃dicta. Aliud esset si diceret qđ debeat citari vt cõpareat ipse vel alius p eo,

quia tunc licet omittatur illud vel alius p eo, nihilominus poterit in bãno poni, quia illud a iure intelligitur, vt l. fi. C. de procu. & no. in. l. si minor, de bon. auc. iud. poss. & ideo illa expresso nihil operatur. l. iij. de legi. secundum Iac. bu. & Bald. in. d. l. fi. de p̃cur. Dic tamen quod intelligitur vt legitime comparat, vt l. sed si vnus. §. si procurator ẽ. ff. de iniur. Ratio diuersitatis ideo est quia in primo casu statutum requirit quid diuersum, in secundo idẽ. aduerte quia quãdo aliquid exprimitur pro forma etiã si sit, tacitum, illud debet seruari, & dicendo exprimi secundum Host. Inno. & Ioan. and. in ca. ij. de consue. & in c. j. de bap. & ideo dixit Old. consulendo q̃ licet in domino sufficiat tacita reuocatio procuratoris, vt in c. si quem. de procu. lib. vj. Non tamen sufficit in procuratore constituto cum potentia substituendi & reuocandi. & ideo est quia domino a lege vel ab homine nulla forma tradita est, ipsi autem p̃curatori forma tradita est, ergo illa & factis & verbis seruanda est, vt in c. cum dilecta. de rescrip. vt ipse rescripsit in consil. cxxxiij. Aduerte etiã q̃ tacitum expressum ab eo qui poterat aliter ordinare operatur, vt ammodo tacitum locum non habeat, vt l. talis de lega. j. Item & si non possit tacitum tollere, tamen illud expressum operatur in fauorem eius, p quo disponitur. l. titia. ff. ad. l. fal. & l. iij. §. si qs condemnatus. ff. de re iudi. & sic concludit q̃ dictum Iacob. & Bal. non procedit & q̃ nisi illud exprimatur in proclamatione nõ poterit in bãno p no. p Bar. in d. l. iij. de le. j.

10 *Decimo queritur.* †an post lapsum termini qui facit reum contumacem haberi pro confesso requiratur quod accuset contumacia vel fiat pronunciatio eum haberi pro confesso antequam perueniat ad bannum diffinitiuũ. In primo dixit Bar. quod non, quia licet in ciuilibus talis accusatio contumacie requiratur l. properandum. §. j. C. de iudi. Tamẽ in criminalibus non est ita siue procedatur per inquisitionem siue per accusationem, quia accusatore defuncto vel desistente potest iudex ad ulteriora procedere C. de abo. li. j. ff. de pub. iudi. l. penul. in princ. ita dixit in extrauag. ad repri. sup verbo, negligerit. Cautius tamen est quod contumacia accusetur vel q̃ per accusatorem ab initio detur iudici potentia procedendi vsq; ad fi. &c. vbi etiam sentit Bar. super secundo vi detur dicendum q̃ requiratur pronunciatio quia vbicunq; contumacia inducit fiãconfessionẽ. requiritur iudicis pronunciatio, vt habetur in l. ij. §. q̃ si actor C. de iur. calum. in. c. ij. de confes. lib. vj. & in l. eius qui delatorem. ff. de iur. fis. per Bald. in c. vassallus. si de feu. fue. contro. vbi tradit ad propositum notabilem doctrinam, videlicet q̃ vbicũq; aliquid pendet a motu iudicis fem per requiritur pronunciatio. Facit q̃ habetur in authẽ. hoc amplius C. de fideiuß. Posset tamẽ dici, vt supra quod illa iura loquãtur in ciuilibus non in criminalibus. Tutius tamen est tenere quod requiratur pronunciatio per regulam. l inter accusatorem. de publi. iud. & de preben. l. absentem. Potest tamen hæc pronunciatio fieri vna cum diffinitiua. l. etus qui delatorem. & prealle. & q̃ ibi per Bart. Hinc est quod communiter in omnibus bannis dicitur habita dicti accusati vel inquisiti eius contumacia pro vera & legitima confessione quæ satis includunt dictam interlocutoriam l. cum clericis, & quod ibi not. C. de epis. & cleri. Crederem tamen etiam sine vlla expressione bannum valere, quia tacite videretur pronuntiare sicut dicimus in l. j. C. de ord. iud. & l. pe. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & in l. quod in diem. §. si rationẽ. de cõp. cũ fi.

11 *Vndecimo quero.* †Stante statuto p̃dicto iudici notum est quod citatus est in loco ex quo non potest in termino in citatione appolito comparere. Et vt omnis cesset dubitatio est ibi ex causa voluntaria. quæritur an iudex habeat necesse expectare lapsum termini, an vero possit statim eum bannire, & fiscus virtute statuti bona occupare. Hanc quæstionẽ mouit Bal. in l. ij. C. si pen. ap. mors inter, & arguit primo quod possit dari bannum nõ expectato termino, quia de necessario contingentibus idem est quod de presentibus ff. de verbo. obliga. l. cũ stipulatus sim mihi a proculo. de noua. l. si pupillus. §. j. Determinauit tñ contrarium tribus rationibus.

Prima quia verba legis requirunt tempus consumatum, vt no. in ca. vbi periculũ. de electio. lib. vj. Secũdo quia haberi pro confesso est pœna a conditione incipiens, quia precedens interlocutoria de citãdo nõ obligat vnde non incipit a precedenti obligatione. Et ideo expectandũ est vltimũ momentũ. l. in illa stipulatione. §. si calende. de verb. oblig. Tertia quia hec pœna trahit secum executionem. & ideo requiritur factũ cõsummatũ, vt in c. perpetue. de elec. lib. vj. in nouel.

in nouel. Ista determinatio placet, vbi enim de pœna legali tractat, qualis est ficta cõfessio a statuto inducta propter contumaciam, ibi non sufficit esse certum, nisi vltimus terminus aduenerit, & sic ante agi non potest. Casus est de verb. oblig. l. insulam. Preterea vbi notatur condẽnatio non sufficit confessio etiam vera & facta in iudicio, vt habetur. ff. de his qui no. infa. l. ictus fustium. p gl. Bal. & alios, licet secus sit vbi nota. factũ vt no. eo. ti. l quontã. que ita saluatur. Preterea loquitur in ciuili vbi confessus habetur pro condemnato quod non est in criminali, vt ibi per Bar. Non ergo potest iudex ante terminũ bãnire, vt in rationibus tactis ante versicu. preterea nec fiscus ante bannũ bona incorporare, licet alia solẽnitas obseruet̃ i bãno dato de iure cõi qñ annotãt̃ bõa, in. l. j. ij. & iij. C. si pen. ap. et in cõc. ibi alleg.

12 *Duodecimo quero.* †Iudex formauit inq̃sitionẽ vel ex accusatione ꝓcessit cõtra Petrum Ioannis de populo sancti Laurẽtij, & in illo populo non erat Petrus Ioannis, sed Petrus Martini, vel erant duo Petri Ioannis, & sic fecit citationes & bannũ dedit. Queritur an dare potuerit, & si dedit an valeat, Bar. in l. monstrat. ff. de condi. & demon. tenet ꝙ valeat, & executiori fieri possit, si constat ꝙ ille erat homo qui de maleficio fuerat inculpatus. & propterea dicit quod cauti rectores faciũt illum captũ recognoscere se esse illũ qui de maleficio fuit inculpatus. Et ita etiã dicit in. l. inter stip. §. j. de verb. obli. & de cust. reo. l. diuus. Credo bar. intellexisse quando citatio fuit facta personaliter vel ad domũ, & constat quod captus est ille qui fuit citatus ꝑsonaliter, vel qui habitauit in domo citationis. Tunc enim citatio nõ fuit inualida, aut ratione erroris, aut incertitudinis per ibi notata, cũ de corpore citati cõstaret & per consequens requisiti, vt in iuribus ibi alleg. & l. si quis in fundi vocabulo. de lega. j. Sed si citatio fuisset facta per loca publica, vel ad ecclesiam principalem, vel ianuam Palatij rectoris, vt interdum permittunt statuta, tunc puto bannum non tenere vno casu propter errorem, quia citatur Petrus Ioan. qui non est, & de corpore non constat ex aliqua circunstantia. Alio casu qui non est ratione incertitudinis, vt in l. duo sunt titij. de test. tut. & quod habetur in l. si quis seruum. §. si inter duos. de leg. ij.

Communiter tamen rectores obseruant contrarium. Faciunt enim captum confiteri se esse illum qui deliquit, vt in sententia, continetur, & qui citatus fuit & bannum exequuntur. Et ita dicit Bal. in d. §. si inter duos fuisse seruatum Florẽtie, quia ille qui deliquit debuit cogitasse se citari, & quia talis citatio declaratur ex adiuncto. Quod potest de iure esse verum si incitatione exprimitur causa, scilicet delictum. Sed si simpliciter dicitur quod cõpareat ad defendẽdũ se a quadã inquisitione &c. Tale bannimentũ de iure nõ procederet. Vidi tamen secundum dictum Bal. practicari, & ita seruatur per assessores, qui si non detrahunt veritati fauori publico deseruiũt ne in talibus fraudes committantur. & maleficia remaneant impunita. Et adde quæ dicã infra in secundo tẽpore parte ij. questio. xxvj. vbi tractabo an occidens illum quem putabat bannitum cum non esset excusetur a pœna.

Rub. an a tali banno possit appellari. & de concernentibus hunc articulum, & quando quis dicatur bannitus.

SVPEREST vt quarta particula huius primi tẽporis expediatur, quæ fuit an a tali banno possit appellari, & in alijs particulis processum est sic procedam in ista.

Primus ergo qõnum titulus est prædictus.

SVMMARIVM.

1 *An tali banno appellari possit.*

2 *Queritur vbi licet appellare cui incumbat onus probãdi. An ipsi qui fuit habitus pro confesso. An inquirenti vel accusanti.*

3 *An pendente tempore ad appellandum intelligatur sic bannitus, taliter bannitus quod in eo locum habeant statuta de bannitis loquentia.*

4 *An possit dici bannitus appellatione interposita pendente.*

5 *An pẽdẽte causa nullitatis dicatur bãnitus.*

6 *An pendente causa restitutionis in integ. per viam iustitie.*

7 *An pendente causa supplicationis.*

8 *Quid iuris si nondum est bannitus, sed notorium est eum commisisse crimen.*

9 *Quid iuris si cauetur statuto quod certo modo delinquens ipso facto bannitus intelligatur.*

Quarta pars primi temporis.

1 PRIMO ergo quero an a tali banno † liceat appellari. in hac q. in locis in quibus est statutum quod in criminalibus non possit appellari, hæc quęstio. est sopita sed restat in locis in quibus statuta nihil disponunt aliud quã supra dictũ est. in qua. q. vidi quędam breuissime scripta in quibus sic dicitur. Primo vr̃ quod non possit appellari, quia contumax nõ appellat. l. properandum. §. sinautẽ reus. C. de iudi. sed certe dicendũ est quod appellari potest vt dr̃ manifeste. C. si pen. appel. mors inter. l. iij. & dic vt ibi not. & in l. properandum. §. illo. &. §. sinautem reus. Certe quisquis fuerit scribẽs nimis breuiter se expediuit. Dixi enim supra in prooemio quod aliud erat bannũ. de quo in d. l. iij. dicitur, & aliud de quo agimus & ideo quicquid sit in banno annotationis bonorum &c. ad propositum nostrũ arguo primo quod non possit appellari, qa sententia banni continet pœnam criminis ergo non appellatur, quia nec a pœna. ff. de verbo. signi. l. si qua pœna. Secundo cum ex forma statuti talis contumax habeatur pro confesso, quod non est in eo cuius bona annorantur, vt d. l. iij. & l. ij. eo. tit. ergo non potest appellare semper ei obstante sua cõfessione quæ detegit appella. frustratoriam C. quorum appel. non recip. l. ij. & argu. de fal. l. satis aperte. & C. si ex fal. instru. l. fi. cũ ibi not. Tertio quia verus contumax nõ appellat, vt in d. titu. quorum appell. l. j. & d. l. properandum & l. ad peremptoriũ cum simi. Quarto secundum Bald. in quodã suo consilio. Lex statuit certum terminũ ad purgandum moram, scilicet vsq; ad sententiam l. si cum exceptiones. §. hæc autem actio. ff. quod met. causa appellationis non videtur posse purgari. ff. de optio. lega. l. mancipiorum. de accu. l. titia cum concor. In contrarium quod possit appellari sic probatur. Bannũ est mulcta, vt not. glo. in l. prima. §. ex hoc rescripto. ff. de ven. inspi. ergo potest appellari. l. & in multis. C. de appella. Prętereа a sententia diffinitiua lata in criminalibus potest appellari. l. additos. C. de epis. audien. & de appella. & ff. eodem titu. l. nõ tantum. ergo & ab isto banno quod ex forma statuti vim habet sententię diffinitiuę. ff. de leg. j. cum simi. Tertio regula generalis est permissiua, in maiore enim & in minore licitum est appellari, nisi quis reperiatur prohibitus. l. & in maiori. C. de appel. & not. in l. qui restituere. ff. de rei vend. & in l. creditor. §. iussus. de appel. Sed statutũ hoc non prohibet, ergo per dictam regulã poterit appellari. Quarto pro hac parte videtur casus in l. generaliter. §. j. C. de rebus credi. & facit. l. cum apud. ff. de iudi. sol. vbi stipulatio ob rem non defensam, & sic ob contumaciam potest purgari in causa appellationis. Pro huius. q. solutione distinguẽdum puto quod aut statutum dicit contumacẽ haberi pro confesso & conuicto. & tunc non puto posse appellari per dictam l. ij. C. quo. appe. non recip. Et non obstant in contrarium allegata, quia est casus specialis in quo appellatio est prohibita. Si vero statutum dictat tantum eum haberi pro confesso. Tunc aut est verus contumax secundum ea quæ habentur, quæ hic non repeto in iuribus superius allegatis, scilicet in l. properandum, & l. j. quo appel. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. & in l. ex consensu. in fi. de appel. in cle. si ante. de dol. & contu. & plene per Bar. in l. fi. ff. de in integ. resti. & non potest appellari non ex vi cõfessionis inducte, sed ex natura vere contumacie. Fallit hoc in duobus casibus. Primus est si venerit adhuc iudice pro tribunali sedente. ff. de in integ. rest. l. diuus. Secundus si ex forma statuti reseruatur etiam post latã sententiam aliquod tempus ad purgãdum moram sine contumaciam, vt d. l. ij. C. si pen. appel. mors interue. secundum vnum intellectum, & ibi tangit Bal. ꝙ est not. pro limitatione iurium prædictorum. Si autem nõ est verus contumax, vt regulariter est non citatus personaliter, & tunc aut iudex etiam vltra cõtumaciam examinauit testes & tãquam confessus & conuictus non appellat, vt d. l. ij. C. quo. ap. Aut ex sola contumacia condemnauit & poterit appellare non ea ratione quod sit mulcta, quia non est simpliciter verum, vt dicam infra in secundo tempore. q. Quæ perdant banniti, quę est. v. vel in q. iij. sed alijs rationibus supra tactis, & argu. d. l. iij. si pen. ap. secundum aliam lect. Non ob. ꝙ eius contumacia habeatur pro confessione, quia illam potest reuocare ratione erroris in causa appellationis, vt habetur in simili in l. creditor. §. iussus. de ap & no. per glo. i. l. ij. §. ꝙ si actor. de iur. cal'

& per Bar. in l. obseruare. C. quo. appel. non reci. per doc. in l. error. C. de iur. & fac. ign. & in l. ij. de erro. aduo. Dixit tamē Ioā. An. in c. romana. §. sinautē. de appel. li. vj. quod quando solū cōfessus appellat debet in appellatione exprimere causam, quia asserat se errasse, & confessionem reuocet alias nō auditur, ꝙ est not. In appellatione enim a diffinitiua regulariter causa non est inferēda de appel. l. j. in fi. Non ob. l. si qua pœna, quia hic non appellatur a pœna, sed a iudicis iniquitate, quia non debeat appellantē condemnare. Aliquando. n. pœna est certa & a iure limitata, & ab illa non appellatur qñ constat aliquē illam incurrisse. Est. n. tūc sentētia legis, & ita loquitur. l. illa. & ꝙ no. per Guil. in Specu. de recusa. §. fin. in fi. ver. hic not. Quandoq; est pœna reposita in iudicis arbitrio, & tñ potest appellari. Ita no. in c. super his. de accu. in glo. super versi. arbitriū & in c. quia nos. de appel. in vlti. glo. & idē si a iure imponitur certa pœna. sed si certum est aliquē non incurrisse vel dubitatur propter quod requiritur iudicis sentētia, & potest appellari, vt l. & in maioribus. & ita no. Archi. & Io. And. in c. cupientes. de elec. lib. vj. & idē Archi. in v. q. quia suspecti, habet etiam. d. l. si qua pœna. alium intellectū vt ibi not. secundum quē nihil facit ad propositum. Non obst. vltima ratio, quia nō est vera potest. n. in causa appellationis mora purgari vt not. in l. j. circa prin. de act. emp. An autē a dispositione statuti siue constitutionis possit appellari. dic vt per Bart. in l. omnes populi. & in l. fi. de appel. reci. & vide Ioan. And. in c. cum omnes. de cōsti. qui dicit quod sufficit contradicere.

2 *Secundo* quero † in casibus in quibus licet appellare cui incūbat onus probandi an ipsi iudici inquirenti vel parti accusanti an ipsi bannito appellanti contra quem est ficta cōfessio inducta ex contumacia? Rñ. consultum vidisse onus probandi incūbere iudici vel accusatori, prout ante incūbebat si comparuisset primo, quia extinguitur pronuntiatum. l. j. in fi. ad turp. cum simi. Et si non stat præsumptio sententiæ quæ onus probandi transferat. Secundo quia cōtumacia est purgata quæ potest purgari etiam lata sententia, vt dictum est supra. Item ex quo nō denegatur appellatio ergo nec defensio denegata videtur quæ succedit statim appellatione præmissa. Quarto per regulam generalem quæ habetur in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. & habetur in. §. illud. in authen. de his qui ingre. ad app. dixit tamen Bald. post confirmationem prædictorum consiliorum ꝙ si contra appellantem essent alia indicia facilius conuinceretur propter bannū, quia illud fecit eū suspectum. C. de āsses. l. consiliarios. quod non procederet si probaret se fuisse impeditum, siue se habuisse iustā causam in principali causa non comparendi, argu. eo. quæ habentur maxime per Bar. in l. fi. ff. de in integ. restitu. Pro decisione prædicta vide quæ dixi supra per te proxi. q. viij. Est enim necesse qđ dicatur aliud in vera confessione per not. in iuribus ibi alleg. & aliud in ea quæ ex contumacia introducitur, vt patet manifeste ex his quæ ibi dixi. Licet. n. in aliquibus æquiparentur non tñ in omnibus. Statutū enim solum dicit qđ possit banniri in ea pœna qua posset condēnari si confessus fuisset, vel dicit quod habeatur pro confesso quod cū sit facti nō habet eundē effectū quod esse confessum, dico quo ad omnia. ff. de verbo. obli. l. mercis. & quod ibi not. quod est indubitanter verum si ante diffinitiuā non fuit pronuntiatū eum haberi pro confesso secundum ea quæ dixi supra parte proxi. q. x. cum enim appellando a diffinitiua intelligatur etiā ab illa interlocutoria appellatū stat regula quod in eo statu est in quo erat illa interlocutoria non facta. Et sic non dici fuisse confessus l. ij. ff. de appel. recip. cum simi. si autem fuisset ante diffinitiuam interlocutorie pronuntiatum eum haberi pro confesso, maius esset dubium. sed putarem dicendū quod aut ex forma statuti non poterat ab interlocutoria appellari, quia reseruatur in appellatione a diffinitiua. & idem. Si vero poterat appellari, & ille non appellauit transacto tempore antequam daretur diffinitiua, vel antequam a diffinitiua appellaretur, putarem secus esse, quia illa pronunciatio nō est reuocata per appellationem a diffinitiua l. intra vtile. ff. de mino. concor. Et sic remanet quod habet contra se virtutem confessionis. Et sic licet concedi possit quod illa possit tanquam erronea reuocari tamen ei incumbit onus probandi errorem, & sic rē aliter se habere, vt in l. error. C. de iur. & fac. igno. & alijs iuribus allegatis in præallegata. q. viij. nisi per iustam causam quam probaret, concederetur sibi restitutio in integrum aduersus illam pronunciationē per no. in l. diuus. & l. si. ff. de in integ. resti.

3 *Tertio queritur* † viso quod aliquando potest appellari,

an tunc lata sententia antequam labantur decem dies intra quos potest appellari quis dicatur bannitus taliter, quod in eo locum habeant statuta de bannitis eloquentia. Et primo videtur dicendū quod nō sicut enim potest innouari aliquid appellatione pendente. ff. nil nouari appellatione pendente. l. j. & C. de appel. l. iij. ita nec pendente tempore ad appellandum, vt not. in d. l. prima. l. j. Secūdo probatur, quia idem est effectus si moritur condemnatus pendente tempore dato ad appellandum. qui pendente tempore appellationis, vt not. per gl. in l. ex iudiciorum. ff. de accus. quæ reputatur singularis, sed habet concor. in. l. si quis post. ff. de testa. Sed pendente tempore appellationis quis non dicitur bannitus l. furti. in princi. ff. de his qui not. infa. & l. j. in fin. ff. ad turp. Ergo nec pendente tempore ad appellādū. In hac cōne est aduertendum quod omnis effectus iuris qui ꝓducuntur a sententia nō requirentes facti executionem statim lata sententia sunt producti. l. furti. in princi. ff. de his qui not. inf. & l. si quis filio §. qui aūt omnes. ff. de iniusto. testa. & per Inno. in ca. qualiter. & quando, de accu. Illi autem effectus qui requirunt factum hominis nō producuntur, nisi lapso tempore ad appellādū. & sic postq̄ sententia transiuit in rem iudicatam, vt C. de exe. rei iudi. per totū quod in ciuilibus verum est sine dubio, vt in iuribus supra allegatis & de appel. l. constitutiones. & de appel. c. non solum. lib. vj. Sed & in criminalibus per regulam. l. absentē. de pœni. & de iudi. ff. l. omnem. & propter maioritatem periculi, licet in contrarium faciant l. non tantum. de appel. ead. l. additos. C. eodem titu. & de episco. audi. l. additos. Sed respondetur quod ibi de facto fiebat executio, vt ibidē per doc. Ex quo infertur quod ad effectus priuatiuos iuriū ipsius banniti statim lato banno intelligitur bannitus. Et sic post decē dies esset infamis, esset intestabilis, esset inhabilis ad certos actus de quibus dicetur infra in secundo tempore, statim erit affectus ipsius qualitatis, non autem poterit interim offendi, quia illud factum hominis requirit. Ex quo paret quod male dixit Gand. qui indistincte dixit eum posse offendi in rubri. de bannitis. in tj. col. quem secutus fuit Albe. vbi supra. q. xxiij. dicens ita tenuisse Pet. in d. l. j. si pen. ap. per iura secundo loco allegata quæ ad aliū effectum loquuntur vt predixi. Nec prædicte cōclusioī obstat gl. l. ex iudiciorū. & l. si quis post. quas sequitur Dy. quia nō procedunt quo ad priuationem bonorum. Illa enim fiant ipso iure fit. ff. de iur. fin. l. j. §. an bona. Verum enim est quod est h. cōtest. & condēnatus. Et sic sunt producti effectus ab illis actibus resultantes secundum laco. de are. qui alle. dictā. l. si quis filio. §. irritus. siue. §. ꝙ si quis. quē sequitur Cy. in l. iij. C. si pend. ap. mors inter. & Bar. in d. l. ex iudiciorum. licet Bald. aliter dixisse videatur in d. l. iij. *mortuo* bannito intra dictos. x. dies de quo banno dicetur infra in vltimo tempore par

4 te secunda q. vij. Quarto q̄ritur an post. quam interposita est appellatio dicatur quis bannitus adeo quod interim possit offendi, habeantq; locum alia statuta de bānitis loquentia, an non. In præcedenti. q. patet non esse insistendum in hac ex ꝓbi dictis. Cōstat *enim quod aut appellatio pronunciatū* extinguit saltem ratione presentis status, aut suspendit ratione futuri, vt habetur in. l. fusti. in princ. ff. de his qui notan. infa. & l. tale pactum. §. qui prouocauit. de pact. & in. d. l. in fi. ad turpil. cū simili. & quicquid ex prædictis operetur appellatio sequitur quod interim non dicitur bannitus. si enim extinguit *pronunciatum clarum* est si suspendit idem, quia ex conditionali dispositione interim pendente conditione ius non oritur. l. pecuniam. si cer. peta. de verb. oblig. l. quoties cum simili. maxime in sententia quę venit reso luēda, illa enim indicatur potius cōditionalis ab initio quam pura resoluenda, vt habetur per Barto. in l. centesimis. §. fin. de verb. oblig. & quod habetur in. l. ij. ff. de in di. addi. & in. l. quibus diebus. §. quidam titio. ff. de conditio. & demon. saltem in legalibus dispositionibus que potius equiparantur vltimis voluntatibus quam contractibus, vt not. in. l. j. ff. de his quib. vt indi. & per Barto. & in l. translatio. ff. de adimen. legat. & ad illa. l. in cognitione. & plenius in *l. ita stipulatus*. ff. de verborum obligatio. Et vide quæ dicam in secūdo tempore parte vltima questio. lxxix. Interim ergo non censetur bannitus, & propterea non habebunt in eo locum ordinamenta de bannitis loquentia. Et ita determinauit Dyn. & post eum Barto. in l. qui a latronibus. §. j. ff. de testa. & probat text. secundum Dyn. & Barto. *in l. iij. §. si seruus*. ff. de acquiren. possess. & in d. l. j. ff. nil noua. appella. pen. ibi. Neq; vllam aliam iniuriam &c. licet tamen bannum *sit extinctum*, aut *suspensum*, & sic cessent effectus banni, non tamen cessant effectus resultantes ex pendentia processus, de quibus habet. ff. de solu. l. reo. &

de muneri.& not.l,reus delatus.& ĩ cõcor-

5 *Quinto quero.* † an bãnitus agẽs causam nullitatis banni, & sic pẽtens se cãcellari posſit pendente dicta causa virtute ſtatuti tacti in principio proemij offendi.Dy.in hac queſtione dixit quod ſic in l.iij.§.ſi ſeruus.ff.de acquir.poſſeſſio.per illum text.vbi dicitur, quod licet ſeruus ſit paratus ſubire iudicium libertatis, nihilominus interim ſeruus eſt,pro quo facit,ff. de lib.cauſa.l.ſi cui.§.licet.& l.ordinata,& ita etiã tenuit Gandi, & Albe.ſequitur vbi ſupra queſtio,xxiij.licet nõ bene ſe firmet. Barto.vero in d.§.ſi ſeruus tenet contrariũ. allega.l.cum vero.ff.de fideicom.libe. vbi ille cui debetur libertas ex fideicommiſſo propter ſpem dicitur eſſe in quaſi poſſeſsione libertatis,ita bannitus litigans hoc modo. Item quia de hoc videtur caſus in.l.ſi quis filio.§.quod ſi quis.ff.de iniuſt, teſta. vbi ſententia nulla non facit damnatum inteſtabilem.tertio quia ſtatutum loquitur de bannito,ergo debet intelligi de rite bannito,l.iiij.§.condemnatum,ff.de re iud, quod intellige verum in eo qui ſcit cauſam nullitatis agitari, In ignorante vero remittit ad no.per ſe in.l.vlti.ff.de adul. Sed certe lex cum vero non facit quia ibi loquitur quando certum erat deberi libertatem, in caſu autem noſtro dubitatur.l,quod de pecu,& ideo potius debet preſumi pro ſententia,vt l.herennius.§.gaia.ff,de eui.& voluit bald. in l.fin.C.qui ad liber.procla,non licet,vbi reprobat dictum laco.de are.qui dixit bannitum admitti ad dicendum de iniuſtitia bãni preſtita ſatiſdatione in l.ſtatu liber ratione,ff,de ſtatu lib.§.autem, quod ſi quis loquitur in effectu concernente ſolum perſonam ipſius banniti,& ſic nõ facit ad caſum in quo tractatur de iure cõcernẽte perſonã alterius. Et ad.§.condemnatum reſponderetur cꝙ loquitur quando de nullitate conſtat propter quod Bald.in authen.que ſupplicatio.C.de preci,impera,offerend,dixit conſiderari veritatem, ſcilicet an in ſe bannum ſit nullum,& tunc non posſit offendi alias ſic. Ego vero aliter dicendum puto vt enim ſepius dicetur infra in ſecũdo tempore quilibet videtur conſtitutus publicus officialis,vt.l.ij.C.quando lice.ſine iud.vindi.& ideo ſicut pendente cauſa nullitatis officialis non poſſit exequi,vt oſtendam, ergo nec alius eum repreſentans, quod autẽ pendente tali cauſa non poſſet fieri executio, probatur quia vbicunq; executio eſt irretractabilis ibi ſine cognitio nullitatis requiratur altiorem indaginem ſiue non,ſemper retardatur executio,alias enim nõ poſſet dicenti nullum prouideri. ita nota, per Pau,de leaza,& alios poſt eum in clemẽ.j. de re iudi,& per Bald.in.l.ſi feriatis,ff.de feriis,Siue igitur ad mortem ſiue aliter in perſonam offenderetur locum haberet pœna l.ſi quis prouocatione.C.de appel.& eſt verum in ſcienti cauſa agitari,quod intellige, niſi cauſa nullitatis habeat calumniam euidentem per nota.in.l.ſatis aperte.C.de fal, & per Bald,in l.ab executione.C.quo, appel.non reci.& in.l.prima.C.ne in vna eademq; cauſa.l.i.c.ter.prouoc.Tunc enim ex cuſaretur occidens, & ita poteſt ſaluari dictum Dyn.& quod notauit Bald.in.l.liber tas,ff.de ſtat.homin,licet ibi aliter dixerit. Quod dictum examinabo infra tertio tempore parte prima queſtione ij.vbi tractabo omnes queſtiones in quibus occiditur ille qui apparet banñitus licet effectiue non ſit, vt quia ſoluit quia clericus, quia rebannitus & non cancellatus, vt ibi patebit.

6 *Sexto queritur* † Titius fuit bãnitus taliter cꝙ de iuris rigore bannitus dicitur, petijt ex iuſta cauſa reſtitutionem in integrum aduerſus dictũ bannum per viam iuſtitie quod ſibi ex multis cauſis beneficium dari poteſt.l,prima in fi. Ex quibus cau,maio.& l.ij,quaſi per totũ.ſi quis cau.C.ex qui. cau,maio,l.ij.Et dictum fuit ſupra in pluribus queſtionibus, & maxime ſupra hac parte queſtione ſecunda. An pendente dicta cauſa reſtitutionis interim poſsit offendi. Si verum eſt quod dixit Guiliel.in Specu,de reſtitutione in integrum.§.videndum in principio. Clarum eſt quod interim a ſciente cauſam agitari offendi non poteſt, quia ſemper impeditur executio. Tamen quia illud non eſt ſemper verum,recurrendum eſt ad id quod ſupra proxima queſtione eſt dictum, ſcilicet quod quia executio eſt irretractabilis eadem ratione impediatur cum agitur per viam reſtitutionis qua impeditur cum agitur per viam nullitatis.extra de reſtitutio, in integrum.capitulo auditis,& de auctoritate tutorum.l,defendente.& quod ibi per Bartolus & C.de reſtitutione in integrum po.l,vna,quod Bald, dixit eſſe verum etiam ſi ſtante ſtatuto quo cauetur quod querele bannitorum non audiantur.Non enim videtur bannitus qui habet integram reſtitutionem,ff,de in integrum reſtitutio.l,non

videtur? Nec obstat quod non debet audiri, quia non intelligitur exclusus quin possit petere se a bãno eximi, l.j.§.de qua, ff. de postulando. per Cyn. & dicit esse simile in excommunicato cuius querela nõ auditur, nisi proponatur contra ipsam excõmunicationem, vt in capitu.j. de rescriptis. libro sexto, vt ipse notat in l.ij.C.si reus vel accusa. mor. fue. De quo etiam dicam infra secundo tempore parte vlti. quæstione lxvij.

Septimo queritur an idem

7 †fit si pendeat causa per viam supplicationis, videlicet quod interim non possit offendi? Ad hoc dicendum est quod non idem, quia illa non retardat executionem, vt notatur in dicta. l. prima. ff. nil nouæ appella. penden. Quod credo verum nisi supplicatio in locum appellationis succederet, vt habetur in authenti. quæ supplicatio. C. de præci. imperato. offerend. Pro quo facit quod dixi in duabus præcedentibus quæstionibus, scilicet de executione irretractabili, argumen. ff. de arb. l. non distinguemus. §. cum quidam.

8 *Octauo quero* †quis puta Titius non est bannitus, sed notoriũ est eũ commisisse maleficium pro quo imponitur pœna, pro qua bannitus potest impune offendi. An habetur pro bannito, videtur qd sic, quia notorium et sententia equiparãtur. l. emptorẽ. ff. de action. empti. Sed dic quod non, quia quo ad hoc extraordinarium effectum notorium & sententia non equiparantur. l. quicunq;. C. de maleficiis. & ita etiam videtur probari in l. ictus fustium. ff. de his qui notan. infa. & ita determinauit Bald. in l. libertas. ff. de sta. ha.

Nono statuto cauetur

9 † quod percutiens aliquem cum certo genere armorum puta falcione, vel quadralecto quę arma solebant esse in vsu & multum exosa, ipso facto bannitus sit in banno. Quidam percussit cum falcione, & antequam banniretur per sententiam fuit occisus, queritur an potuerit impuni occidi tanquam bannitus. Alber. vbi supra quæstio. xciiij. dicit se obtinuisse quod sic per l. cum quasi. §. si plures. ff. de fideicommiss. liber. vbi tantum operatur sententia facta lege, quantum operatur lata ab homine, item per decretales quæ loquuntur de canone late sententiæ, xvij. quæst. iiij. c. si quis suadente. Quod tamẽ debeat expectari sententia siue iudicis declaratio allegat. l. j. C. vbi cau. fis. & ꝙ ibi dixit, & de hæreticis. c. cum secundum. l. et plus nõ dicit. Pro hac secunda parte facit quod statutum permittentes offendi bannitum non habeat locum in eo qui bannitus representatur a lege. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. cum ibi no. maxime cum tanquam odium, vt l. qui excep. de condi. inde. debeat restringi non ampliari.

Pro prima parte facit quod illa verba ipso facto important canonem late sententiæ, quia ex his demonstratur ꝙ non requiritur sententia, quo casu dicitur late sententię canon, vt no. in c. cum esses de sta. & in c. relatum de iure patro. per Ioan. Andr. in c. j. de sagitta. & in c. j. de eo. qui fur. or. suscepit. ꝙ Archi. lxiij. distinct. salonitane. Putarẽ aduertendum ad statutorũ verba. l. semper §. legem de iur. immuni. Nam si statutũ quod permittit occidi bannitum simpliciter sic loquitur, cum debet habere etiam in eo quia statuto sit bannitus propter verba generalia. l. j. §. & generaliter. de leg. præstan. l. j. §. lex falci. ff. ad legem. falci. cum simili. Et videtur casus cum glos. quæ secundum Bald. forte de iure ciuili non est alibi in l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. diminutio. *Si vero statutum diceret quod banniti* descriptus & registratus posset impune offendi. Tunc non verificaretur in eo qui ipso facto intelligeretur, vel esset banniti, quia licet efficiatur bannitus non tamen efficitur registratus, & sic non verificantur verba statuti duo requirentia lege hos accusare. §. fina. de accusat. cum similib. Facit quod habetur in capitulo fina. de electio. libro sexto, vbi licet præsentia suppleat citationem, non tamen supplet aliam solennitatem quæ requiritur, & ideo actus non ✠ valet. *Si tamen tunc statutum quod fecit eum bannitum ipso facto procederet vlterius*, quia diceret eum etiam intelligi registratum, maius esset dubium. Putarem tamen si statutum dicere ret sit ipso facto bannitus & registratus posse impune offendi? Si vero diceret sit ipso facto bannitus & pro registrato habeatur, secus esset per no. in l. mercis. de verborum significatione, & in l. si maritus. §. primo. de adulter. per Bartolum & latius. in lege si is qui pro empt. Et ideo in ista ciuitate additum fuit statuto quod banniti & registrati possint impune offendi.

De occurrentibus post perfectum bannum ipsi bannito.

EQVITVR videre de secundo tempore scilicet de occurrentibus post perfectū bannum ipso banno durante, quod tempus vt dixi in proclemio diuiditur in tres partes. Prima enim erit de his quæ banniti in seipsis patiantur & agant cum eorū appenditijs. Secunda erit de his quæ per alios fiunt in eorum præiudicium. Tertia erit de his quę fiunt in eorum fauorem, quę ideo postponitur, quia multe cōnes erant preambulum ad vltimum tempus. Et cuilibet particule præmittuntur, vt supra in primo tempore factū fuit, rubrice suarū cōnū. Sunt ergo rubrice j. partis infrascripte.

SVMMARIVM.

1 An valeat statutum quod cauetur bannitū posse impune occidi. Et in ea de statuto quòd facit dominum.

2 An valeat statutum aliud quo cauetur querelas bannitorum non debere audiri.

3 Quid sit bannum & vnde dicatur.

4 Quibus æquiparentur banniti de quibus agimus.

5 Quæ perdant tales banniti.

6 An bannitus vulnerans aliquem animo occidendi debeat puniri pœna statuti, an vero pœna iuris communis.

7 Si aliquis fuit bannitus in quinquaginta pro vno crimine, in sexaginta pro alio, et ex alio processu, An dicatur bannitus a centum libris supra.

8 Quid iuris si ex eodem processu pœnis tamē distinctis fuit bannitus.

9 Quid ex eodem processu pro pluribus criminibus in vna summa nulla facta summarum verbali distributione bannitus

10 An bannitus tantum intelligatur in statuto loquente de bannito, & condemnato.

11 An banniti prædicti perdant eorum bona virtute banni.

12 Si bannum fuit pecuniarium, an fiscus possit accipere insolutum de bonis banniti.

13 Si cauetur statuto quòd bona delinquentis sint obligata pro pœna, an tunc bannū pecuniarium possit mitti executioni contra fideiussorem datum antequam esset contumax & bannitus.

14 An bannum pecuniarium possit mitti executioni contra fideiussorem antequam esset contumax & bannitus.

15 An fideiussor sit liberatus si bannitus captus a iudice aufugit.

16 An bannitus ex eo quod fecit contra statum dicatur bannitus ob crimen læsæ maiestatis, & sit perdat bona.

17 An quādo bannitus perdit bona perdat etiā ea quæ sunt sita in alterius territorio.

18 An perdat solum præsentia an etiam futura siue postea quæsita.

19 An in casibus in quibus non perdunt bona eis existentibus in bāno currit præscriptio.

20 An banniti perdant potestatem quam habent in filios.

21 An perdant potentiam faciendi statuta vna cum alijs ciuibus.

22 An bannito domino vassallus liberetur a seruitio feudi.

23 An vassallo bannito feudum veniat in confiscatione bonorum.

24 An emphytheosis banniti veniat in confiscatione bonorum.

25 An bannito filiofamilias veniat in confiscatione peculium.

26 An in confiscatione bonorum banniti veniat vsusfructus rei in qua bannitus erat vsufructuarius.

27 An bannito patrefamilias veniat in confiscatione bonorum peculium filij.

28 An mulier bannita perdat dotem in casibus in quibus bona confiscantur.

29 An mulier bannita ob adulterium possit vir ad dotem conueniri.

30 An in confiscatione bonorum bāniti veniat hæreditas ei tempore banni delata, sed nōdum adita.

31 An in confiscatione bonorum banniti veniat conditionale debitum ipsi bannito.

32 An in tali confiscatione veniant iura patronatus.

33 An bannito filio & bonis publicatis pater teneatur assignare fisco legitimam.

34 An dicta ante statuto patrem teneri assignare legitimam filio delinquenti possit pater cogi assignare bannito filio p contumaciã.

35 Posito quod teneatur an in tali assignatione inspiciatur tempus delicti, an accusationis, an banni.

36 An pater banniti teneatur dare fisco alimenta filio debita.

37 An bannitus perdat iura succedendi ab intestato.

38 An bannitus perdat ius succedendi ex testamento.

39 An bannito possit fiscus auferre, vt ab indigno illa quæ quæruntur bannito & in cõfiscatione non veniunt.

40 An bannitus desinat esse tutor.

41 An desinat esse executor testamenti.

42 An desinat esse arbitrator.

43 An possit de nouo eligi arbiter.

44 An bannitus dicatur effectus non soluendo, vel in tali statu quod vxor possit ad dotem agere.

45 An bãnitus desinat esse ciuis ciuitatis a qua bannitus est.

46 An bannito possint imponi collecta.

47 An bannitus postit capi pro represaliis.

48 An bannitus possit petere alimenta ab illis a quibus ante bannum poterat impetere.

49 An bannitus per viam accusationis efficiatur infamis.

50 An efficiatur infamis si bannitur per viam inquisitionis.

51 An notarius bannitus pro crimine famoso possit instrumenta conficere.

52 An bannitus possit facere testamentum.

53 Dicta ante statuto quod scientia banni habeatur perinde, ac si lata esset contra præsentem, An tunc testari possit.

54 An vbi testari potest eius testamentum habeat effectum si capitur & occiditur pro executione banni.

55 Stante statuto quod bannitus ex testamento capere non possit, An bannitus sub conditione si intra certum tempus non soluerit possit hæreditatem adire, & valeat adito eo postea non soluente intra terminum.

56 An bannitus de ciuitate & comitatu intelligatur bannitus de comitatu postea acquisito.

57 An bannitus in vna ex ciuitatibus regni siue comitatus intelligatur bannitus a toto comitatu siue regno, & ibi datur remissio pro locis consideratis.

58 An bannitus qui non potest habitare vel stare in territorio possit per illud transire sine metu banni. Et est duplex, scilicet an loco habeat in futurum.

59 An exceptio banni superuenientis excludit bannitũ a iudicio per eum antea inchoato,

60 Si bannitur filius, an talis exceptio excludat patrem qui accusauerat de iniuria facta filio.

61 An talis exceptio excludat tertium qui accusauerat de consensu eius qui postea est bannitus.

62 An stante statuto quod querele bannitorum non audiantur bãnitus possit se defendere.

63 An bannitus comentus a bannito possit excipere quod bannitus non debet audiri ex forma dicti statuti.

64 An stante dicto statuto bannitus possit petere reuocationem tenute.

65 An patiatur secundum decretum.

66 An possit compensationem opponere.

67 An in casu in quo ipse non possit, possit illã opponere eius fideiussor.

68 Stante dicto statuto quod querele bannitorum non audiantur, de quibus querelis intelligatur, Et an possit appellare a sententia lata contra eum.

69 An possit petere restitutionem in integ.

70 An possit de falso accusare testes examinatos contra eum assecuturum.

71 An possit agere contra iudicem in sindicatu

qui contra talem bannitum securatum tulit iniquam sententiam.

72 *An stante dicto statuto, bannitus sub nomine hæreditario possit agere nomine pprio.*

73 *An bannitus retinens bona vel postea acquirens possit agere per procuratorem stante statuto prædicto.*

74 *An bannitus possit cedere iura sua, vt sic cessionarius possit agere pro alio vt procurator.*

75 *Quid si ante bannum cesserat.*

76 *An bannitus possit agere pro alio vt procurator.*

77 *An bannitus non banniti hæres repellatur agens iure hæreditario.*

78 *Quid si cauetur statuto quod bannitus non possit sua bona in alium transferre, an possit facere instrumentum si ante bannum promisit illud facere.*

79 *Egit creditor banniti contra eum qui bannitus potest se defendere, & fecit citare bannitum qui comparuit quo viso creditor vult desistere, bannitus vero vult qd procedat. Queritur an bannitus audiatur. Et est duplex.*

80 *An bannitus qui perdit iure sue ciuitatis, perdat etiam illa pro contractibus iam firmatis quando non perdit bona vt beneficium guarentigie vel statuti dantis laudi executionem.*

Prima pars secundi temporis.

1 PRIMO ergo quero, an valeat statutum † quo cauetur bannitũ pro maleficio posse impune occidi, Hæc quæstio est multum nota & trita, & propterea in ea non instabo. Concludens quod cum tale statutum fiat ad publicam vtilitatem, tum ut homines a delinquẽdo terreantur, scientes se postea posse impune occidi, tum vt maleficia non remaneant impunita, l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. & de sen. excom. vt fame dicendũ est tale statutum valere. Ita disputando determinauit Iaco. de Are. & tenet Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de consti. iuxta fi. & ibi vide Hoc autem indistincte tenuit Albe. vbi supra q. xvij. late referẽs rationes disputationis hincinde. Et Gan. q. j. in materia bannitorum & alleg. l. vnum. §. sin autem. C. de rapto. vir. Item Bart. in l. vt vim. ff. de iusti. & iur. & l. oẽs populi. in iij. q. prin. & alle. pro casu l. iij. ff. ad l. corne. de sica. iuncta l. amissione. de cap. dimi. Idem etiã dixit in l. ij. C. qñ vni. lice. sine iudi. vin. quę allegatur pro casu quod etiam ibi tenet Bal. & licet alias dixerim istud intelligi verum qñ bannitus fuerat ex causa ex qua ei capto debeat irrogari mors quod ẽt tenuit Ray. in repeti. l. omnes populi. Tñ nunc dico indistincte valere. Nõ enim solum hoc statuitur propter delictum ob quod bannitus fuit, sed et propter eius cõtumaciam & inobedientiam factam suo principi. l. omnes populi, & sic si ei mors irrogatur non fit contra ius vt in c. ij. de maio. & obe. cum si. Ad rationes in cõtrarium factas responde vbi supra, & addè quæ dicam infra in ij. parte huius temporis q. xlix. in qua tractabitur an bannitus offensus possit se defendere & eadem parte. q. ij. Dixit etiam Bald. quod valet statutum quo cauetur quod capiens bannitum efficiatur dominus banniti per text. in l. delationũ. C. qui ad lib. procla. non li. vt ibi per eum Ad quod facit l. seruitutem. de iur. tu. iũctis quæ superius dicta sunt.

2 *Secundo quero* † an valeat illud statutum quo cauet querelas bannitorum audiri nõ debere, Hæc quęstio statuto ita dictante facilis est. Expeditur enim in breuibus tale statutum valere. Cõcordat enim cum legũ dispositione quæ multoties contumaces taliter puniunt l. sed & si per prætorem. §. ait prętor. ff. qui. ex cau. ma. & ibi Bar. & Bal. hoc dicunt facit C. de remis. pigno. l. si eo tempore. cum concor. & de re iudi. l. contumacia. & idem firmat Bart. in l. cum mulier. solu. mat. per dicta iura facit l. sancimus. C. de iudi. & si vis ad saturitatem videre iura denegantia audientiam contumaci vide in Spe. de actore. versic. itẽ quod fuit contumax, & ibi in addi. & vide de hæreticis. C. super eo. lib. vj. ff. si quid in fraud. pa. l. j. & §. & alias, & de his quæ ĩ frau. cre. pupillus, & de iure deliberã. l. si extraneus. Si vero statutum diceret quod non fiat ei iustitia, dixit Innoc. tale statutum non valere, quia directo disponit cõtra ius diuinum de consti. c. quæ in ecclesiarum quod etiam sequitur Ang. in l. iiij. C. pro emp. Sed si diceret quod ei ius nõ reddatur puto valere sta-

tutum, quia siue iuste siue iniuste dicitur ius reddi. & sic potius denegatur factum quam iustitia. l. pe. ff. de iusti. & iure & l. j. de iurisd. om. iudi. Si autem diceret non audiatur & defendēdo dicā vbi supra remisi in fi. proxime quæstio.

3 *Tertio uisa ualiditate* †dictorum *statutorum* queritur quid sit bannum & vnde dicatur. Istam quæstionem ponit Albe. vbi supra quæstione prima. & multa dicit. Ego autem breuiter me expediam supra enim in prohemio dixi multiplices esse species bannitorum, & ideo non de omnibus est inquirendum vt fecerunt illi de quibus ibi dixi. Quantum ergo ad propositum attinet ſſo cum dicto Nicolai de Mat. de quo facit mentionem Alberi. vbi proxime dixi. Quod bannum de quo agimus est quædam iudicialis sententia pœnalis lata in absentem contumacē virtute statuti. Quod vt supra dixi in prohemio ualet & fieri potest. Quantum autem ad alios effectus bannū qñq; aliter diffinitur. Dicitur enim qñq; multa vt dixi supra in j. q. vltime partis primi temporis. qñq; dicitur bānitum, id est proclama siue comminatia vt quando dicitur p̄ certum quid fiat, vel non fiat publice bānitur sub certa pœna. C. cō. vel epist. per totum, & habetur in l. iiij. ff. de cust. reo. Quandoq; dicitur sententia annotationis bonorum & banni. quod qualiter intelligatur habetur in l. absentem. de pœ. & in. l. j. de requi. reis. & in concord'n. quæ non sequor ne extra propositum euagari coningat. Vnum tñ nolo omittere qđ dixit Alber. vbi supra quod si proclamaē aliquid non debere fieri sub pœna banni. et alia quantitas non exprimitur in banno, si per statutum, vel consuetudinem aliter nō declaratur quod intelligetur pœna solidorū lx. per tex. cum glo. in lombar. in titu. de exercitalibus lib. j. l. quicūq. quod esset no, si esset verū. Sed nō credo, nisi forte in casu quo bānitetur vniuersaliter debere ire in exercitum, vel contra inimicos sub pœna banni vt ibi & eodem volumine lib. iij. & in ti. de his qui ad patriā defendēdā ire neglexerint. l. j. & ij. In alijs proclamationibus, comminationibus, siue bannis non exprimentibus certam quantitatem puto dicendum si aliter declarari non potest intelligi secundum arbitrium proclamari faciētis. ff. si quis ius dicen. non obtem. l. j. & de pœ. l. hodie. cum si. Et vide quæ dicam infra parte sequēti huius temporis q. lxiij. & hoc de prima parte qōnis videlicet quid sit bānum. Vnde autem dicatur bannum, bannire, siue bānitio multi multa dixere. Sciēdum tamen quod in aut quis legibus illud vocabulum non inuenitur. Sed glosa & iura nouissima allegata ī prohemio de eo faciunt mentionem. & dicitur secundum Nicolaum de Mat. Bannum a banderia, id est paruo vexillo. quod est publicum militare lignum. ex quo dicit quod bannum est publica dictio, id est interdictio ab honoribus & officijs & statutis ciuitatis. Vnde secundum eum dicitur bannio Titium id est cōtra Titium publice procedo. Sed istud potest verificari in bannimentis in quibus assignantur termini ad comparendum nō autem in diffinitiuis, quia illa sine vexillo & bannimento publice proferuntur. & ideo dicunt alij vt colligitur ex no. per Dy. in l. reos. C. de accusa. per Bal. in l. j. de hæredi. instituen. quod cum sit adinuentum ad similitudinem excōicationis per quam in foro ecclesiastico quis eijcitur extra communionem ecclesiæ, & inde dicitur excōicatus, & vocatur acrimonia, id est a gremio ecclesiæ separatio, vt C. de sacrosanct. eccle. l. placet. in fin. ita per bannum in foro ciuili extra cōtionem secularium beneficiorum quis ponitur. Ad quam similitudinem allegauerunt in vſib. feud. hic finit lex corra. & incipiunt consuetu. re. §. primo, ex quo secundum Cy. idem est bannire, id est extra beneficia bannientis ponere. Sed istud etiam generaliter non est verum, quia ex solo bānno nō semper ponitur quis extra beneficia, vt patebit ex his quæ inferius dicentur & maxime qō. sequen. & seq. Et ideo, quia disputatio nominum est pertinacibus relinquenda vt l. ij. C. de cōstitu. pecu. In hoc nō amplius insisto, maxime quia talia ad beneplacitum fuerint adinuenta. Bannum enim quandoq; significat, proclamationem id est citationem cū assignatione termini ad cōparendum in iudicio. Quandoq; significat pœnam quæ apposita est in proclamate cōtra aliquid facientibus uel non facientibus vt dicta Lombardia. Quādoq; significat ipsam sententiam diffinitiuam siue quando fit ex forma iuris communis. Quandoq; fit ex forma statutorū vt in iuribus supra in prohemio allegatis. Quādoq; nō significat pœnam sed præmium. vt quia mittitur bannū quod quicunq; interit exercitum habeat. xx. solidos pro die, vel quid aliud. & tūc nō potest dici de bono iure ad malū, immo de

bono ad bonum, in superfluis itaq; & parue aut forte nullius vtilitatis nō insistens cum talibus vulgi opinio, omni significatui preferatur, l. cum delationis. §. alibi. ff. de fundo instruc. librorum. §. quid ergo, versicu. quod tamen casius, de legat. iii. de suppelle. lega. l. Iabeo. cum simili. Concludo quod non potest in genere recte dici vnde dicatur, & quid sit bannum. Quantum autem ad propositum attinet dico vt supra dixi. Et ita se habet communis vsus loquendi. Quando enim quis petit, vel habet sententiam prædictam, dicit da mihi, vel ego habeo bannum Titij. Et sic stat vera diffinitio supra dicta quod etiam confirmabitur ex his quæ statim dicam in sequen. questione. Si aliter videre velis recurre ad loca superius allegata. Et quod dixit Angel. in sua disputatione, quæ incipit Duo fecerunt, &c.

4 *Quarto quero* † *quibus*

equiparātur banniti de quibus agimus? Ista fuit quæstio glos. in §. relegati. institu. quibus modis ius pat. pot. solu. & demum per multos agitata vt habetur per Cy. in l. i. de hæredi. instituen. per Soā. And. in addi. Spe. tit. de cessio. actio. §. f. ver. illud etiam queritur per Albe. vbi supra q. xiij. per Bal. in d. l. j. per Angel. in disputatione sua de qua dixi in fine proxime quæstionis & ante eum fuerat disputata per Bar. ut patet in vulgari eius disputatione quæ incipit, Statuto Lucane ciuitatis &c. Quæ quia cōmuniter habentur hic nō repetam, sed succincte tangā, quæ meo iudicio sunt ad nostrum propositum necessaria. Concludit enim Barto. post multa quod non equiparantur deportatis, non relegatis, non excommunicatis in omnibus, licet in aliquibus cuilibet equiparētur. & sic de vno ad alium non est licita argumentatio. l. ff. ff. de calum. sed dicit eos esse hostes & transfugas sue ciuitatis, quod ostēdit primo ab effectu. Illi enim sunt trāsfuge qui ab his sub quorum imperio sunt desistunt & in numero hostium se conferūt. l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dimi. Sed ex bannitus ideo ponitur in bāno, quia inobediens est his sub quorum iurisdictione fuit siue est, & sic confert se in numero aliorum bannitorum, id est hostium ciuitatis sue, ergo potest proprie dici transfuga. Sed ista prima ratio nō est vera. Non enim bannitur propter inobedientiam, sed propter cōfessionem resultantem ex contumacia & sic propter delictum, vt ipse idem Bart. dicit in l. omne. ff. de re mili. Et dicam infra in secunda parte huius temporis questione lix. Item quia necesse esset quod conferret se ad alios bānitos, vt dicitur in trāsfuga, quod non est verum. Secundo probat ipse etiam ab effectu, licitum est impune occidi transfugam. ff. ad legem corneli. de siccar. l. tertia. §. final. & sic bannitum, ergo &c. Ista etiam ratio non est vniformis. Ad substantiam enim & esse bānīti non requiritur quod possit impune occidi, quia non sequitur quis est bannitus, ergo potest occidi, nisi alio statuto disponatur vt dicetur infra in pluribus quæstionibus, & maxime in fine huius, & infra in sequenti parte quæstione lv, & habetur per docto. in locis supradictis, vbi ergo hæc non disponit statutum hæc ratio nihil valet. Probat ipse tertio quelibet ciuitas potest habere suos hostes si eis bellum indixit. l. si quis ingenuam. §. fina. de capt. & no. eodem titulo, l. hostes. Sed talibus bannitis ciuitas bellum indixit permittendo eos occidi impune, ergo sunt hostes ciuitatis. Hæc etiam ratio nō est vniformis vt prædixi. Addit ipse aliā rationem, quia quando subditus repugnat domino potest dici hostis. l. si seruus. C. de his qui ad eccles. confug. sed bannitus rebellat se ergo potest dici hostis. Ista ratio etiam non procedit. Nam sequeretur quod omnis delinquēs esset hostis, repugnat enim legibus sue ciuitatis, & tamen non iudicatur hostis, immo quandoque acriter, quandoque lenter, quandoque mitiſsime punitur, & non vt hostis. l. aut facta per totum. ff. de pœnis. l. absentem. in fin. ff. eodem titulo. Sicque non concluditur quod banniti de quibus agitur possint vniuersaliter hostibus equiparari. Possunt enim quandoque impune offendi, & quandoque non. Et tamen sunt banniti. Præterea pone quod statuto caueatur offendentem bānitum puniri in medietate pœnæ, erit ne tunc hostis? certe non, etiam secundum Barto. & tamen bannitus erit. Nulli ergo prædictorum equiparantur. quod etiam tenuit Bald. in dicta lege prima. de hæred. instituen. vbi multos refert. vbi vide si amplius videre cupis, & ideo restat quod sit quoddam genus de per se sub nomine bannitorum, & ita vt dixi supra quæstione proxima vulgariter appellantur, & est tale genus stricti iuris, adeo q; quicquid expresse i statutis quorum virtute banniti sunt non dicitur, illud intelligatur omissum. l. quicquid astringēde

de verb.obli.secundum Bal.de quo tamen infra in sequentibus qõnibus aliqua tracta buntur. Vbi ergo sit solum statutum quod contumax habeatur pro confesso & possit in banno poni pro ea pœna quę imponere tur præsenti,bannitus tunc nec exulibus siue bannitis de iure cõi,nec deportatis,relegatis,excõicatis,aut hostibus poterit cõparari. Si vero sint alia statuta de quibus supra maxime in prohemio dictum est, satis tolerabiliter dici posset eos hostibus cõparari, de quo dicã infra dum tractabo de receptatione bãnitorum parte tertia huius tẽporis, & sic patet quod d.gl.§.relegati non est vera.Dicit tñ Ang.vbi supra quædã verba quæ quia pulchra sunt hic placet inserere. Quod quidam sunt banniti imperialis culminis, vel apostolice sanctitatis, & quia perdunt ea quæ fuor iuris ciuilis & per consequẽs bona,possunt equiparari deportatis. Et de isto genere bãnitorũ loquit tex.C.de epis.& cle.auth.item nulla cõtras.& authẽ. item quecunq;. & iura quæ ibi allegantur. quidam vero sunt banniti ab inferiore non habente potestatem deportandi,nec priuãdi subditos beneficio iuris ciuilis,quoniam talia non sunt imperij eorum,& tunc si bona eorum publicantur, bellum tamẽ eis nõ inducitur, equiparantur vere deportatis,qa sicut deportati perdunt ea quę sunt iuris ciuilis,nec tñ eis bellum inducitur.ff.de re iudi.l.si victum,& de pro nõ script.l.si in metallum & in cor de incest.nu.circa prin.Sed banniti tales perdunt bona & beneficia ciuitatis sue,et tñ nõ possunt offendi.Sed hoc non procedit quod equiparẽt ir deportatis, quia deportatis interdicit omnis locus excepta insula in qua deportatus est bannitus autem talis potest stare in omni loco excepto loco a quo est bannitus.Si autem haberent potestatem deportandi,dicit tunc bannitos tales vere equiparari deportatis,& te stari non posse & patriam perdere, vt ibi per eum.Quod est multum periculosum in terris quæ habent ex concessione iure vicariatus,vel imperij & habent insolas ideo non credo verũ si eos in banno ponit seruata forma statuti,Et sic virtute statutorum non virtute iuris communis quod etiam patebit ex his quæ inferius dicentur in particularibus quæstionibus. Ista tñ disputatio parui est effectus, vt infra patebit .Et ideo in ea amplius non insisto.

5 *Quinto quero* † quæ generaliter perdant bãniti no stri tẽporis.In hoc multi multa dixerunt inculcando leges de alijs bannitis loquentes, vt refert Bal.in d. l.j.de hære.instituen,Bar.autem in dicta disputatione referẽs lac.de Are,in l.ex facto. ff.ad trebel.concludit eos perdere omnia iura sue ciuitatis pro suo commodo facientia.Ea autem quæ suum incommodum cõtinunt,nullatenus ei relaxantur, pro quo facit quia non debent de pœna præmiũ reportare.Iura autẽ gentium & iura cõta minime perdunt rationibus & iur.ibi per eũ allegatis.Bal tamẽ in d.l.j.dixit quod si est bannitus ex tali delicto ex quo de iure cõi deberet deportari,tunc perdit in territorio sue ciuitatis non solum illius ciuitatis iura, sed etiam iura ciuilia, & nihil allegat , nisi quod hoc ideo est, quia pœna adiecta in bãno sucedit loco deportationis. Ego autẽ sto cum opi.Bar.quę est communis quod in territorio sue ciuitatis non perdat iuris cõmunis dispositionem,ad quod facit dictum Cy.in l.reos.de accus.de quo dixi supra in iij.q.huius partis,quia bannire nil aliud est nisi extra beneficia bannitis ponere. Ac ẽt quia non secundum ius commune punitur, sed secundum formam statuti,Item quia nõ est verũ quod illa pœna succedat loco deportationis,vt patet ex not.in l.j.§.deportatos. de le.iij.& l.si quis filio exheredato.§. hi autem.&.§.irritum.de iniusto testamen. Ergo est per se alia pœna loco pœnæ extinctę.Et sic suum assumunt vigorem non autẽ antiquum.l.qui id quod.ff.de don.cau.mor. & quod habetur in l.si eũ.§.qui iniuriarũ ff.si quis cau.Dico etiã quod perdit dispositionem iuris communis in sui fauorem , si illius loci statuta aduersarentur, sunt enim legibus prœualentia .vt l.omnes populi,& sic in sui odium disponentia, ergo illa non perdit vt dictum est supra.Retinent ergo iura gentium.l.si tibi mãdauero.§.is cuius bona.ff.man.Item iura ciuilia romanorum siue in sui odium , & hoc indistincte siue in sui fauorem disponant , nisi hoc secũdo casu a statuto iura cõmunia sint correcta.Tũc enim in territorio sue ciuitatis ius illud cõe in sui fauorem allegare nõ poterit.Item ligatur statutis sue ciuitatis in sui odium disponentibus sicut ligaretur nõ bannitus secundum ea quæ habentur in l.cunctos populos de summa tri.& ideo omnia statuta priuatiua porrigentia effectum suum extra territorium secundum ibi no.per doc.locũ habebunt in talibus bannitis quocunq; vadant,fauorabilia autem statuta,nec ibi, nec alibi poterant allegare,qa illa omnino per-

diderunt, vt in iuribus supra alle.& vide.l. amissione.§.qui deficiunt.& l.tutelas.ff.de ca.dimi.ex hoc summo multe terminantur quæstiones, vt infra patebit.

6 *Sexto quero* †de iure cõi pro vulnere est pęna mortis. C.ad leg.corne.de sica.l.is qui cum telo.ff.eo.l.j.ex forma statuti pœna est pecuniaria.Bãnitus in ciuitate, vel territorio a quo est bannitus vulnerauit aliquem animo occidendi et nõ occidit, queritur qua pœna debeat puniri.& videtur quod pœna corporali quia perdit iura statutorum vt supra sic quantum ad eũ remanet iuris cõis dispositio.Contrarium determinat Bal.ff.solu.matri.l.cum mulier.qa statutum recessit a pœna iuris cõis,& pœna statuti est loco illius.l.qui cũ uno.§.qui post ff.de re mili.nec dicitur hoc statutum esse beneficium siue statutum quod pœnę minorationem vel alterationem inducat arg.C. de his qui not.infa.l.& verior.cum simi.In pœnis ergo maioribus includuntur banniti secundum eum sicut alij non eorum fauore,sed natura legis quę est generalis,et qualiter omnes ligat hoc potest esse verũ si ꝓcessus est simpliciter formatus.Tunc enim secundum illius tenorẽ debet formari sententia.l.cum fundus.ff.cõi diui.de accusa.l. senatus cũ sua materia. Si vero est formatus tanq̃ contra bannitum, forte non procedit dictum Bal.quia in veritate statutum ei non opitulatur,sed secundum ius cõmune tractari debet vt supra. Ipse enim ab ipso statuto exemptus est, vt.§.qui deficiunt. Sed pro Bal.facit quia & forensis secundũ statutum puniretur,& non secundũ ius cõmune.Sed respondetur quod ille forensis nunquam perdidit statutum, sed bannitus illud perdidit.Ideo forte verũ est quod dixi, quia tñ processus cõiter formatur simpliciter omissa banni qualitate Bald opi. est in vsu.

7 *Septimo quero* †statuta prędicta dicũt qđ bãnitus a centum libris supra possit offendi &c.Titius pro furto fuit bannitus in quinquaginta,deinde, pro vulnere uel alio maleficio ex alio processu fuit bannitus in octuaginta, quod fieri potest vt dixi supra in tẽpore.j.parte.q.iij.An in eo habebunt locum statuta prędicta.Bar.dicit quod nõ,quia quinquaginta & octuaginta non sunt cẽtum triginta.l.vbi fideiussor.ff. de solu.& ibi per eum.& in l.ij.§.j.de coniusti,et quod habetur in l.quoties in stipulationibus.ff.de ver.obli.& sic non est bannitus a cẽtum libris supra.Ita etiã tenuit Bal. & dicit fuisse consultũ per Ioan.Pagla.in.§. hæc autem tria in prohemio ffforum.

8 *Octauo queritur*. † Titius fuit in eodẽ processu inquisitus distincte pro pluribus percussionibus, & demum fuit bãnitus hoc modo in libris. cc.videlicet in quinquaginta pro percussione in brachio.In vigintiquinq; pro percussione in pectore.& in lx.pro percussione in facie.An dicetur comprehendi in statuto prædicto,Bar.in l.lucius.§.quæ habebat.ff. ad trebel.dixit quod non quia perinde habetur ac si ab initio summas separatim excessisset per l.ediles.§.fi.cũ gl.sua.ff.de edi. edic.& d.§.quæ habebat.Et idem dicit per dicta iura in dicta l.vbi.& facit.ff.de iurisd. om.iud.l.si idem cum eodẽ in princip. In contrarium tñ facit.ff.de appella.l.si qui separatim.§.j.& ibi tangit Bar.& non respõdet vbi dicitur quod plures summe diuersarum specierum eadem actione petite cumulate considerantur.Dicunt quidã quod dictum Bar.procedit,qñ ille summe imponuntur pro maleficijs quibus agitur diuersis actionibus numero,alias locũ habet lex si qui separatim. Et ideo secundum eos si dicte pœnæ imponerentur ex eodem statuto locum non habet dictum Bar.quia fit cumulatio vt ibi secus si imponantur per diuersa statuta. Tunc enim debentur diuersis actionibus numero, & ideo non fieret cumulatio. Sed credo simpliciter dictum Bar.verius per iura prædicta siue imponantur ex eodem statuto siue ex diuersis.Ad inducendum enim odium nunquam fit cumulatio,vt d.l.si idem non obstat lex si qui separatim, quia ibi inducitur cumulatio ad fauorem, vt ibi patet.Intelligo autem verũ esse quod dixi qñ imponuntur pœnæ pro maleficijs separatis.Secus si imponãtur pro vno maleficio habente plures qualitates.l. nunquam plura.ff.de priua.deli.l.qui de crimine.C.de accu.de quo dic vt ibi infra.q. proxima.

9 *Circa idem* quero nono† formato processu de pluribus separatis maleficijs ꝓ quorum quolibet est ex forma statuti pœna minor centum libris.Iudex in simul & semel nulla facta distributione condemnat in tota summa,puta in ducentis,vel trecentis.Queritur an intelligentur plura banna, an vnum tantum.Hæc quæstio est subtilis

& pendet a notatis in l.scire debemus.ff.de verb.obli.& in l.cum eiusdem.& l.ediles. aiunt.in fin.de edil.edic.& l.quod si vno. de actio.emp. Mihi tñ sic videtur dicendum quod aut maleficia sunt separata.i.diuersis temporibus facta.Et tunc cum cumulatio fiat respectu diuersorum & ad diuersos fines,scilicet pro vnoquoq; fiat solutio, dicentur tot condemnationes & tot banna quot sunt percussiones.l.scire debemus.p̄alle.& l.falsa in fi.& de condi.& demõ.maxime qñ ĩ inquisitione est apposita illa clausula,super qbus omnibus singulis &c.Quia tamen possunt etiam ad voluntatem agẽtis vnite considerari,vt not.in l.& si vno.& in l.in commodato.§.duabus.ff.commo.poterit talem bannitum offendens ad sui beneficium & excusationem allegare, & vnicũ dicetur bãnum vt ibi.Si vero sunt facta eodem tempore,tunc sine dubio vnica est condemnatio,vt l.quoniam multa.C.ad legem iul.de vi.& ff.de adul.l.denunciasse.§.quid tñ.cum ibi no.& per Bar.in l.hos accusare. §.lege iuli.de accusat.Cõiter tenetur quod saltem ad excusationẽ offendẽtis qui videt vnam summam excedentem centum dicatur vnum bannũ.Quo aũt ad alios effectus, scilicet an debeat audiri in iudicio, vel nõ. & sic de similibus põt esse dubitatio supra dicta quæ nullo modo esse poterit si pro p̄cussione pœna est arbitraria,l.j.C.si plures vna sen.cum ibi not.

10 *Decimo quero* † statutum loquitur de bãnnito & cõdemnato quod possit impune offendi. Habebit ne locum ĩ bannito tantum,vel condemnato tantũ. Dicit Bal.quod non,quia requiritur vtrunque copulatiue.ff.de condi.insti.l.si hæredi plures cum sim.ita no.in l.qui duos.ff.de in ius vocar.Quod credo verum,nisi probaretur quod tempore statuti confecti cõis vsus loquendi fuerit quod bannum vocaretur potius condemnatio, quia tunc illa dictio, & videtur potius adiecta ex plenitudine locutionis quam vt denotaret vtriusq; concursum secundum no.in l.eos.de condi.& demon.& quod habetur in l.j.de iusti.& iur. Facit quod habetur in l.j.de infami.& uide quod habetur in l.legatis.de leg.iij.& per Dy.in c.generi.de reg.iur.lib.vj.

11 *Vndecimo quero* †viso in quibus bannitis locũ habeãt statuta.An bãnitus in personam perdat bona vt sic dicantur confiscata, & loquor de bonis quæ tunc habebat.In hac qõ.Guil.in Spe.de instru.edi.§.compendiose.ver. quid de bannito videtur concludere quod non si est bannitus ex leui causa,secus si ex graui. Tunc enim equiparatur deportato,& ideo perdit bona. Facit secundum eum.ff de his qui notan.infa.l.quid ergo.§.fi.& alleg.no. in.§.relegati.insti.quib.mod.ius pa.pot.sol. Sed ibi gl.loquitur de eo cui expresse bona sunt adempta.Meo iudicio quæstio hæc requirit altiorem indaginem Primo enim videndum est an de iure communi damnati ad mortem perdant eorum bona. In quo non intendo disputare, de hoc habetur in authen bona damnatorum.C.de bon.damnato.& ibi per glos.& Cyn. & per glos & Bartol.ff.eodem titulo.l.prima. Et concluditur quod in casibus in quibus de iure antiquo expresse disponebatur de ademptione bonorum & per se principaliter nõ in consequentiam alterius pœnæ.Iura antiqua non corrigantur,sed bona etiam tũc publicentur,vbi vero tacite veniebant in publicatione, & in cõsequentiam alterius pœnæ iura antiqua non corrigantur, sed bona etiam tunc publicentur. Vbi vero tacite veniebant in publicatione & in consequentiã alterius pœnæ iura antiqua corrigant,quia tunc bona non publicantur excepto crimine læsæ maiesta.vt in d.authen.bona. & C. ad leg.iul.maiesta.l.quisquis. & de crimine hæresis,vt in auth.gazaros.C.de hæreticis. Nunc ad propositum qñ quis bannitur ex forma statuti non loquor de eo cuius bona fuerint adnotata de quo habetur in l.j.de requiren.re.cum concordan. Aut per statutum disponitur aliquid circa bona. & illud seruandum est,aut nihil disponitur.Et tunc aut bannitur ex crimine propter quod de iure communi bona non auferebantur, & illa nõ perdit.Nec obstat quod superuiuat quia hoc est de facto non ex vi sententiæ, damnatur enim ad mortem,adeo quod si caperet non superuiueret, & propterea quantum ad bona idẽ est ac si mortuus esset quia illa fiscus occupare non potest dicta authenti.bona.Si vero bannitur ex causa propter quam bona de iure auferebantur, & tunc illa perdit per eandem rationem & auth. Quod est verum si illud in sententia banni exprimitur, alias non, sunt enim stricti iuris,& ideo non extenduntur banna.l.quicquid. de verbo.oblig.& l.si patronus testa. §.si quis cum esset.de bon.liber.Ita firmat Bal.in l gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber,& posthu,& in c.j.de pace tenen,colla

tio.x.& ita etiam consultum fuit & obseruatum in hac ciuitate in magnis causis, propter quod ordinatum est quod rectores bannientes & condemnantes debeant sub pœna expresse confiscare bona. Perdunt ergo banniti bona si in eorum bannis fiat mentio altas non nisi in l.quisquis.& l.fina.ad l. iul.maiest.& vide quæ dicam infra vltimo tempore parte ij.q.ix.

12 *Duodecimo antequam* †venia ad examinationem effectus talis bonorum adeptionis quero aliqua, Titius ex maleficio fuit bannitus in mille de quo nō debeat eximi, nisi in condemnationem soluerit, Titius non soluit, sed exulat & sic capi nō potest, An fiscus possit de suis bonis accipere in solutum vsq; ad concurrentem quātitatem. Et videtur primo quod sic, quia cum sit lata sententia & valida, ergo meretur executionem & poterit mandari executioni officio iudicis malefficiorum, quia idem iudex qui pronuntiauit debet exequi. C.de bon. dam.l.si quis intra. In contrarium videtur quia hic videtur esse debitor alternatiuus, videlicet quod aut stet in banno, aut condemnationem soluat. Et certum est quod in alternatiuis est electio debitoris, ff.de eo qd cer.loc.l.iij. Præterea cum paret banno satisfacere videtur, satisfactio enim hic in nō satisfaciendo contingit, ergo si satisfacere videtur, non potest ad aliud compelli. ff.de conditio.ob cau.l.dedi in princip. ex hoc se quitur quod si moreretur in banno, executio non posset fieri contra hæredes. Verba sunt Bal. in dicta authen. bona damnatorū.

Sed meo iudicio non sic leuiter est agendum, quia hæc quæstio pendet ab eo. An bona delinquētis sint tacite obligata pro delicto ipsi fisco, quod videtur, licet pro illa obligatione creditoribus non præferatur. C.de pen.fisca.credi.predi.l.j.& ibi not. & in l.rescriptum, in princi. ff.de pac. licet vt plurimum in contrarium allegetur & male.& istud tenuit Dyn. in l.quod placuit. ff. de iure fis. Sed Bar. eodem.tit.l.aufertur.§. fiscus tenet fiscum non habere tantam hypothecam alias enim indistincte reuocarentur alienata post delictum quod est falsum. l.si quis posthac. C.de bon.dam.& post contractū.de dona. pro hoc facit quia ante sententiam pœna non debetur iure obligationis vt ipse idem dixit in lege in fraudem. in princip. ff.de iure fisci. & in l.fina.de iniur. ergo bona nō possunt esse obligata, & istud credo verum quod sic ostendo. Obligatio realis presupponit personalem. l. fideiussor. obliga. in princip. de fideiusso. Sed pro delicto quis nō est personaliter obligatus ante sententiam de iniur. l. non solum. §. primo, & probatur institu. de pu. iudi. in principio &. §. penulti. ergo &c. Non obstat. l. prima. §. bestias. & quod ibi not. ff. de postulan. & in l. rescriptum. ff. de pact. vbi glo. videntur velle, quod delinquens se obliget ex consensu ad pœnam. Quia aduertendum est quod quatenus delinquens potest ciuiliter conueniri dicitur large obligatus, non tamen ciuiliter, sed naturaliter tantum, & ideo non potest agi contra eum vt habetur in dicta l.nō solum cum similibus. Quatenus autem criminaliter agitur id est ad pœnam applicandam fisco nullo modo est obligatus, & ita determinat Bartol. in extrauaganti ad reprimendam super verbo, meretur. Post sententiam autem condemnatoriam diffinitiuam, non dico banni, bene potest agi contra ipsum tanquam contra debitorem propter quasi cōtractum factum in iudicio. l. tertia. §. idem scribit. ff. de pecu. secundum Bartol. in consilio quod incipit, Statuto communis Tuderti, de quo dicam hoc eodem tempore parte vltima quæstio, xvij. licet tamen sit per sententiam obligatus non tamen eius bona sunt obligata, quia iure cautum non reperitur. Sic itaque concluditur quod tale bannum non potest in bonis executioni mandari. Sententiam autem cōdemnatoriam secundum Baldum bene poterit executioni mandari, vt ipse nota, in lege cunctos populos. vltima quæstione. Cuius dicta sic debent intelligi alias sibi inuicem contraria viderentur.

Sed quero tertiodecimo

13 † pone quod statuto cauetur quod bona sint obligata pro maleficio & pro certis maleficijs imponatur pœna pecuniaria. An tunc bannum poterit mitti executioni in bonis. Dic quod aut bona detinebantur per tertium ante bannum, & non poterit mitti executioni in talibus bonis, quia sententia lata per contumaciam non præiudicat tertio, cui alias præiudicaret lata contra præsentem vt habetur. ff. de euictio. l. si ideo, & C.de pignor. l. si præses, & quod ibi not. per Barto. in l. si superatus. ff. de pignor. vbi omnino vide, facit quod habetur in l. prima & secunda. C. quando ex fact. tuto, &

plene per Bart.in l.cum filius, in princi.de verb.obl.Si aũt cepit possidere post latum bannũ,tunc poterit contra ipsum mitti bannum executioni,vt dictis iuribus.& l.præses,& l.si liberatus.& l.si mater.§.fi.de excep,rei iudi.cum simi.& in simili consuluit Dy.in quinto consi.quod refert & ampliat Ioan.And.in addi.Spe.in tit.de teste.§.nunc tractemus in addi.magna.vbi omnino vide quia no.loquitur.& intellige secundum notata per Bar.in l.a diuo pio.§.si super rebus de re iudi.& in l.iij.C.de pigno.vbi declaratur quod tangit Cy.in l.vna C.de alie.iudi.mu.cau.fac. Si autem possidentur ab eo, tũc dic vt habetur in l.a diuo pio.§.j.de re iudi.cum ibi not,

14 *Quartodecimo* circa idem bannum † pecuniarium etiam quero inquisitus de delicto ex quo pœna pecuniaria veniebat imponenda, & sic in accusato,promisit ante lit.contest.se representare potestati ad oẽm eius requisitionem,et dedit fideiussorem qui promisit eum representare, aut condemnationem soluere, deinde iudex principalem contumacem in banno posuit secũdum formam statuti in pœna pecuniaria a statuto disposita.Queritur an tale bannum possit contra fideiussorem executioni mandari,Dices tu hæc quæstio formatur in multis locis,Sed quia diuersimode reperitur formata omissis superfluis per viam distinctionum partim dicẽdo, partim remittendo,hunc articulũ declarabo.Qñq; enim fideiussor promisit simpliciter de iudicio sisti.Et tunc qualiter teneatur habet in l.grece.§.& post litem,ff.de fideiuss.& in l. sancimus.C.eo.ti.& dic vt ibi & eo.ti.l.pe. Quandoq; promittit representare rem. & tunc aut sub certa pœna vt habetur in l.ij. in fi.ff.qui satisda.cog. & si non representat potest ad illam pœnam extra ordinẽ conueniri, idest iudicis officio contra ipsum procedi vt no.in l.si quis reum.ff.de custo.reo. Si vero promittit soluere iudicatũ,tunc potest executiue cõueniri vt habetur per Bar to.in l.fin.C.de vsu.rei iudi.& in l.j.ff.iudi. sol.per Jaco.But.& Bal.in l.ij.§.j.ff.qui satisda.cog.& habetur in Spec.de execu.sen. §.sequitur.verſic.quid si sententia.Et ideo in proposita qõne tenetur eum præsentare, & si non representat,cogitur soluere quod in banno continetur per iura prædicta. Hẽ determinat Bar. in l.si quis reum.præallegi. Et clarius in bannito determinat Guil.in Spec.de accu.§.sequitur,ver.item queritur ecce,vbi omnino vide si aũt simpliciter promisit representare ad voluntatem iudicis. Tunc tenetur ẽt post sententiam non ad cõdemnationem,quia illam non promisit, sed ad pœnam extraordinariam quam iudex ei imponere vellet propter inobedientiam,vt d.l.si quis reum.& ita firmat Guil.in d.§.sequitur,verſic.porro, An aũt excusetur propter bannum vide in l.si decesserit.ff.qui satisda.cog.Et plene in d.§.item queritur. Et vnum not.quod qñ post condemnationem quis simpliciter fideiubet,non videtur fideiubere de representando, sed soluendo. Et ideo sine dubio tunc per causam superuenientem in persona condemnati ab obligatione non exoneratur, vt l.si vero in princ. ff.qui satisda.cogã.quod principium sic intelligo,vt ibi plene dixi.

15 *Quintodecimo quero* Tbanni tus pro quo fideiussor erat obligatus peruenit in fortiam iudicis deinde aufugit.Queritur an fideiussor amplius teneatur.Ioan.An.in verſ.item queritur allegato supra in fine proxi.q.cõcludit quod amplius nõ teneatur.Et ibi allegat plura iura,quod in d.l.si quis reum.ff. de custo.reo.intelligit amplius verum esse, nisi promisisset representare eũ toties quoties iudici placuerit. Tunc enim dicit per primam præsentationem non liberari, sed per secundam.ff.de leg.iij.l fideicommissa. §.si quis decem. & ad l.veluti.§.hæc vox, ff.de eden.respõdet quod ideo intelligitur toties quoties opus est quia per nouam edi tionem non inducitur nouum grauamẽ. At in proposito per reiteratam representationem semper inducitur grauamẽ nouũ ideo liberatur per secundam vt in.§.si quis decem. Credo quod dictũ Ang.posse procedere post sniam interueniẽte fideiussore de representãdo. Sed si promisisset ante latam sententiã dicta verba importent toties quoties opus erit,quia sic est de natura iudicii. & sic debent intelligi.l.uno.ff loca.& l.si fi pulatus.de vsu,& l.damni infecti quidam i prin.ff.de dam.infe.cum si.& ideo usque ad sententiam semper tenetur vt d.l.veluti.§. hæc vox. Sed post sniam semper facta representatione,uel eo semel capto fideiussor amplius non tenetur per iura per Io.And. allegata.Nec obstant verba toties quoties, quia intelliguntur vt dixi. & quia verbum placuerit importat arbitrium boni viri.l. thais §.sorore,ff.de fideicom.lib,qui nunq; arbitratur ex culpa siue negligentia iudicis

fideiussorem

fideiussorem prægrauari.l. sancimus.C. de pecu. An autem talis fideiussor mortuo bannito liberetur infra in vltimo tempore parte secunda quæstio.vj.dicetur,

Visis prædictis conferētibus ad casum in quo banniti non perdunt bona, rediēs ad casum in quo perdunt de quo dictū fuit supra q.xl. Que-
16 ro.xvj.† An tūc verum sit quod illa procedat si fuit bannitus ex eo quod tractauit cōtra partem Guelfam, vel contra statum ciuitatis, siue quia patriam oppugnauit, vt dicatur commisisse crimē læsæ maiesta.& propterea perdat ipso iure, vt l.quisquis.& l,fi. C.ad leg.iul.maiesta. & dixi vbi supra proxime in fi.quæstionis.& primo videtur qđ sic quia oppugnans patriam, vel contra illā tractans committit crimen læsæ maiestatis, vt dicit text.cum gloss.in l. fallaciter.C. de aboli. Secundo etiā videtur probari per tex.in l.j.ff.ad leg.iul.maiesta. Tertio cōscius turbationis ciuitatis suæ, vel alterius delicti commissi in ciuitatem suam punitur vt particeps ex sola scientia.l. virum.ff. ad l.pompo.de parrici.& quod ibi no. per docto.sicut si contra principem sciret qđ moliri.C.ad leg.iul.maiesta.d.l.quisquis.& sicut damnati illo crimine perdunt bona ita & isto damnati.Pro hac parte faciunt.ff.de captiuis.l.non dubito.& C. de epis. aud.l.iij.

In contrarium tamen est veritas, quia illi dicuntur committere crimen læsæ maiest, qui contra principem, vel contra eos qui iuxta eius latus sunt, vel contra rem publicam Romanorū moliuntur vt d.l.quisquis, & l.iiij.in fin.ff.ad legem iul. pecu. & non quia contra alias ciuitates moliuntur, probatur in dicta l.fallaciter in fine vbi crimē læsæ maiesta. & crimen oppugnate patrie ponuntur vt species differentes & est glos. ordinaria quæ hoc tenet in l.j.ff.ad leg. iul. maiesta.præalleg. Et hoc modo intelliguntur iura in contrariū allegata quæ per modum a speciali faciūt pro hac parte. Ciuitates enim aliæ ab vrbe iure priuatorum funguntur l.eum qui vectigal.ff. de verbo, sig. & istud maxime verum est quando non de subuertenda patria tractatur sed de mutuis dissentionibus & partialitatibus l.j.§.hisdē temporibus.ff.de origi.iur.& l.si quis ingenuam.§.in ciuilibus.ff.de capt.& sic vidi p̄magne authoritatis viros consultum qui in contrarium allegatis respondebant vt dicā infra.quod etiam tenuit tunc Bal.consulendo ex eo quia titulus talis criminis est seditionis non perduellionis, vel maiestatis qđ sic probauit. Duplex est maiestas, diuina, & humana.C.de hære.authen.gazaros. Itē humana est triplex scilicet imperatoris vt instit.in prohemio, scilicet imperatoriam maiestatem &c. Regis.C.vt nemo priuatus.T. regie maiest.&c. Item populi romani, vt d. l.j.ad leg.iul.maiest. Dicitur enim maiestas prætoris.ff.de iust.& iure.l.penulti.& de iurisdi.omnium iudi.l.si familia. Partis enim Guelfe, vel Gebelline, nulla dicitur esse maiestas Hæ enim sunt due secte solum approbate pro locis in quibus sunt vt no. per Bartol.in l.si quis a filio §.si patri de lega.j. & per Ioan.And.in c.statutum.§.j.de rescrip. lib.vj.Hæc nanq; nomina ab iniuria, inuidia, & discordijs orta non illustrantur supremo nomine maiestatis. Ciuitates etiam quāquam maxime non gaudent tanto nomine cum redigantur ad instar priuatorum vt d.l.eum qui vectigal.quod probatur secundum eum in d.glo.l.j.& in.§.in ciuilibus.& hoc tenet expresse Bartol. in extrauaganti henri.qui sint rebelles super verbo. rebellādo. Non obstant contraria.& primo nō obstat.l.fallaciter in fine, vbi glos. dicit quod oppugnare patriam armis est species criminis læsæ maiesta quia illud non est nisi de patria principaliter, & immediate populo romano, vel principi subdita. Tūc enim cōtra principem armi sumūtur, qui enim auriculum tangit &c.l.vulgare.ff.de furt. vel aliter illa glo.intellexit de cōmuni patria, scilicet romanorum, vel quando quis cōtra propriam patriam molitur vt subtrahatur de manibus seu potestate principis seu rei publicę romanorum.& ita videtur sentire glo.inspectis iuribus quæ alleg. Nec obstat quod propter solam scientiam puniantur, quia non propterea vt criminosi læsæ mastatis vt dictum est, est igitur seditionis crimen, vt patet ex titulorum diuersitate.C. de sedi.& ad l.iul. maiest.C. de codicillis.l. si idem.& ita intelliguntur iura superius allegata.lex enim tertia de episco.aud.loquitur de domino.i.principe,& lex non dubito, licet dicat quod populus habeat maiestatem.non tamen sequitur quod committens contra illum populum incidat in crimē legis iulie maiest.& ita in hac ciuitate pluries fuit obseruatum, Non obstā. etiam alia statuta quibus cauetur populum huius ciuitatis habere in omnibus iura fisci, quia aliud est fiscus & aliud res publica romanorum vt habetur in l.j.C.de iur. fisc.libr.x. Puto tamen q̄ si principales officiales ciuitatis

puta priores, vel antiani & similes qui essent a principe constituti vicarij eius in omnibus & per omnia & tunc non haberent locum prædicta per dictam l. quisquis. Contra eos enim qui ad latus principis esse censentur fit motitio & arma sumuntur, & ideo non sic de facili & leuiter, sed acriter punitur qui contra statum sacro sanctis catholicę partis Guelfe molitur, cum enim a summo pontifice nominetur. Et ideo sancta & catholica nuncupatur, eius debet gaudere præsidijs, Nec minus maiestatis habere dici debet quam ipse prætor, pro quo vide quæ habentur per Bartol. in dicta gloss. super verbo, rebellando, vbi tractat de committentibus contra ecclesiam & statū eius.

17 *Decimoseptimo* quero tan quando bannitus perdunt bona perdant solummodo ea quæ habent in territorio bannientis. An etiam ea quæ alibi extra illud territorium sita sint. Hæc quæstio in condemnato habetur tractata per *multos*. & quia est subtilis & magne vtilitatis, libet in ea forte præter promissum in principio aliqualiter insistere. & primo Iaco. de Are. mouit eam in l. fina. §. primo. ff. de publica. & ibi arguit per illum text. quod *non* veniant in confiscatione existentia in alterius territorio. & ad idem allegat. l. cum vnus. §. fina. ff. de bo. auct. in pos. & de inter. & re *le. l. prima. §. j.* & *sequen. In contrarū* quod omnia veniant allegat, quia in loco in quo quis fortitur forum cōuenitur idem pro rebus etiam alibi sitis, argu. C. de præscrip. xx. vel xxx. an. l. fin. & vbi in rem ac. l. vlti. & nihil amplius dicit. & sic videtur concludere quod omnia perdant secundum doctrinā glo. in l. qui filium. §. fabinus. ff. ad treb. Idē tenuit Ric. malum. Dicens omnia querī ciuitati publicanti vt refert Ioan. Andre. eius disputationem abbreuiando in capitu. cum secundum de hæreti. libro vj. Ad idem, scilicet quod omnia perdant. Guil. de Cu. in l. fina. ff. de capi. dimi. & in l. procurator §. si plures. ff. de tribu. allegat primo, quia ille qui condemnat habet onus, ergo debet habere emolumentum de regu. iur. l. secūdum naturam. & ad hoc allegat plura iura. Secundo quia debet inspici persona & illā sequuntur bona. l. fideicommissum. §. tractatū. ff. de iudi. Ad idem allegat. l. j. §. si ex fundo. de hæredi. instit. Non. n. fit ibi bonorum diuisio, sed omnia habet solus nominatus, ita & locus in publicatione bonorum nominatus solus habeat omnia facit. ff. de rebus eo. l. magis puto. §. illud. Concludit tamen vtrobiq; quod vnaquæq; ciuitas habebit bona in suo comitatu existentia habet enim ciuis damnatio quasi naturam successionis abintestato, in qua *omnes* pares i gradu sunt admittendi in authenti. de hære. ab inte. §. pen. fiat ergo diuisio secundum territoria, argu. ff. de tu. & cu. da. ab his. l. pupillo. Sic etiam *diuiditur* peculium. ff. de pecu. l. hinc quæritur. §. fi. & de tribu. l. procurator. §. sed si duos. Pro hoc quod de milite dicitur, scilicet quod habet diuersos successores, quia habet diuersa patrimonia. ff. de mi. l. testa. l. j. ita & hic quia licet quo ad condēnationem sit vnum patrimonium, tamē quātum ad confiscationem diuersa patrimonia iudicantur, ar. C. de exac. tribu. l. diuina domus. & ff. de censi. l. forma. §. si quis agrum. Pro hoc. C. de bo. vacan. l. iij. & de inoffic. testa. l. posthumus. §. si quis ex his & l. si nō mortis. §. fi. & in d. §. si plures. respondet ad contraria quia non debet habere bona nec; personā, nisi quatenus sunt sub iurisdictione sua arg. ff. de acqui. re. do. l. inter eos. Ad regulam secundum naturā respōdet quod lucrum non debet esse intentio, sed vt delinquentes terreantur vt in auth. bona damnatorum. Tertia fuit opi. Nico. de Mata. in sua disputatione quæ incipit. Quidā inculpatus quā ponit quasi de verbo ad verbum, & sequitur Albe. in quæstionibus statutorum parte secunda. q. ccxxxiiij. & quā etiam refert Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de accusa. §. sequitur. versic. quid si aliquis suarum additionum. ver. fœlicis. & ibi post multas allegationes ad partem quod non perdant bona alibi sita distinguit quod aut ille qui iudicat habet iurisdictionē a iure cōmuni, & secundū ipsum ius cōe & eius ordinem pœnā imponit, & tūc publicatio bonorum & *omnis not.* quæ personam sequitur secundū iuris ordinē, extenditur etiam extra territoriū. Incorporatio autē fiet per officiales illius territorij in quo sunt bona per l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudic. & l. cum vnus. §. penul. de bon. auctо. iu. pos. Inducit de admit. int. l. tutores. §. hæres de bon. vacā. l. si quando inducendo eam vt ibi declaratur propter quod so. And. *remittit* ad notata *per se* in d. c. *cum secundum*. Si vero publicatio fit virtute iuris municipalis quod iurisdictionem dat vel pœnam statuit vel facit vtrumque, & tunc publicatio non extenditur extra illa bona quæ sunt de iurisdictione & potestate illius legis municipalis. per l. iij. ff. de offi. præsi. & de iur. & cur. da

ab his.l.antepe.& ibi cõcor.& de offi. prę-
fe.vrb.l.fi.cum si.& C.qui da.tu pos.l.neq;.

Quarta fuit opi.Bar.in l.cũctos populos.
in vltima quæstio.vbi post relationem ver-
borum dicti Nico.de Mar.concludit primo
quod ciuitas non potest publicare bona de
iure cõi propter delictum, vt C.de bon.va-
can.lib.x.& ibi not.Itẽ quod ciuitas de iu-
re communi non habet merum imperium
& cognitionẽ delictorum grauiorum.C. de
defen.ciuita.l.defensor. Ciuitates itaq; Ita-
liæ illam iurisdictionem exercentes & quæ
bona delinquentium sibi publicant hoc fa-
ciunt vel ex priuilegio sibi concessio per
principẽ,vel ex consuetudine antiqua,quæ
vim habet priuilegij constituti.l.hoc iure.
.§.ductus aque.ff.de aqua quoti,& esti.& l.
j.in fi.de aqua plu.arcen.Et ita dicit glo.in
authen.de defenso. ciui.§.iusiutãdum in fi.
magne gl.& sic qui habent hodie iura fisca-
lia possunt dici procuratores in rem suam.
Nam iuribus fiscalibus vtuntur ad suã vti-
litatem ex concessione tacita vel expressa,
vt dictum est. Et hoc præmisso ad quęstio
nem propositam concludi quod aut iurisdi-
ctiones sunt separate, sed bursa fiscalis est
vna in effectu in vtroq; loco & tunc aut pu
blicatio fit de iure cõi,& bona vtriusq; lo-
ci erunt publicata,vt l.si quando.C.de bon.
vacan.& fiet executio per officialẽ illius lo
ci in quo sunt bona,vt dicta l.a diuo pio.§.
j.cum alijs iuribus allegatis supra & ponit
exemplum in homine damnato habẽte bo
na in Ducatu & Marchia Anconitana. Si
vero publicatio fit secundũ constitutiones
speciales,vel statuta specialia. Tunc aut il-
la iura specialia sunt in vtroq; loco vbi sunt
omnia bona exẽplum plures iudices sunt
deputati ab vno rege per diuersa territoria
sui regni, vnus eorũ publicat bona secũdũ
regalem constitutionem, & tunc omnia bo
na quæ essent in regno essent publicata ea-
dem ratione & per eadem iura. Si vero di-
cta iura specialia sunt diuersa,& non cõmu
nia ad vtrunq; locum exemplum in Mar-
chia sunt quædam constitutiones quæ non
sunt in ducatu,& tunc talis publicatio non
extenditur ad bona quæ sunt extra locum
ad quem extenditur constitutio.l.fin.de iu-
risdi.omnium iudi.de constitu.c. vt anima-
rum lib.vj.& l.neque.C.qui da.tu.po. cum
simi.si vero & iurisdictiones sunt distincte
& etiam burse fiscales.& tunc aut publica-
tio fit de iure speciali,& non extenditur ad
bona alibi sita.Si vero publicatio fit de iu-
re communi,& tunc extenditur ad bona ẽt
alibi sita. Quælibet tamen ciuitas habebit
bona in suo territorio sita vt dicebat Gu-
liel.de cug.quod sic probat. Quælibet ciui-
tas dicitur procuratrix fisci,vt dictũ est,sed
si esset procura.fisci.& ad fisci vtilitatem,&
ad eius officiũ spectaret acceptio, & incor-
poratio dictorum bonorum in fiscum ergo
nunc ad eũ pertinet & ad eius vtilitatẽ alle
gat casum.l.fin.ff. de aucto.tuto.& extra de
fo.compe.c.postulasti.nec placet sibi distin
ctio.An iudex habeat iurisdictionem a lege
municipali,quia non curat vnde iurisdictio
nẽ habeat,sed attenditur solũ,an pronũciet
super eo quod de iure cõi dispositũ est. An
vero de nouo disponat remittens ad notata
per se in septima.q. ea.lege. Hæc qõ fuit
de facto tẽpore quo in ciuitate Ianuæ erat
regius gubernator qui fecit decapitari do-
minum Gabrielem Mariam ab olim domi-
num ciuitatis Pisarũ & eius bona publica-
uit.Volebat.n.quod in publicatione veni-
rent certa bona dicti dñi Gabrielis, quæ di
cebantur esse in hac ciuitate Florentiæ.&
cum pro ea excutienda essem in ciuitate Ia
nuæ ad partem negatiuam plura dicebam.
& vt eorum & huius decisionis veritas cla
rius dignoscatur membra diuisionis Barto.
particulariter reassumo. Et quidẽ primũ
membrũ & secũdum vsque ad ver. Si vero
dicta iura specialia exclusiue,in qbus duo-
bus concludit omnia bona in publicatione
venire puto verisima sicut.n.in confiscatio-
ne de iure cõmuni omnia queruntur fisco
generali, ita eadem ratione omnia posita ĩ
dominio superioris illius iudicis confiscan-
tis queri debent superiori,argu.de admini-
stra.tuto.l.si duo cum simi.& ista duo mem-
bra non poterant ad propositum allegari
qua omnino erant, & sunt distincta domi-
nia & fiscales burse. Tertium etiam mẽ-
brum positum in dicto versicu. Siue dicta
vsque ad illum versicu.Si vero & interdi-
ctiones.& est verum. Actus enim agentium
non operantur vltra agentium intentionẽ.
l.non omnis si cer.peta.& sic iudex qui fun
dat se super constitutione suæ iurisdictio-
nis non intendit progredi vltra quam ipsa
constitutio extendatur.ff. ad municipales.
l.libertus.§.penulti.cum simili. & similiter
hoc non faciebat pro gubernatore regio.
sed contra eum. Quartum membrum
quando iurisdictiones & bursę fiscales sunt
distincte & publicatio fit de iure specia-
li.etiam verum est scilicet quod non exten-
ditur ad bona alibi sita.non enim specialiũ
fit extensio.l. ius singulare. & l.quod vero

contra.ff.de legi. Quod etiam tenuit Ray. quia statutū quod loquitur de publicatione bonorū non intelligitur, nisi de bonis in suo territorio sitis. C. de edifi. priua. l. an in totū cū si. vt ipse Ray. scripsit in d.l. cunctos populos in fi. vbi formauit solum quęstionem qū ex forma statuti publicantur bona. & hoc mēbrū similiter contra gubernatorem regium faciebat. Vltimū vero mēbrū dū concludit omnia bona publicari, sed vnamquāq; ciuitatē habere bona in suo territorio sita non videtur mihi per omnia verū. Aduerte tamen communiter in materia cō fiscationis apponi solēt verba sonātia in camerā fiscalē *eius qui condemnat siue illius* cuius officialis est. Quomodo ergo ex hac sententia poterit se fundare ciuitas alias habēs camerā diuersam, non. n. poterit extendere verba sententie ad suā camerā. Tum quia id non dicit sentētia. l. quicquid afferm. de ver. oblig. Tum quia extēdi nō possunt l. si patronus testamento. §. si quis cum esset. ff. de ope. liber. & si dicatur prędicta locum habent qū simpliciter confiscauit bona quo casu intelligitur secundū quod iura volunt vt d.l. libertus. §. pen. respondetur qđ alteri per alterū queri nō potest. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. oblig. neq; iste est casus specialis in quo possit vt de se patet. Et ideo ex his & aliis quæ infra patebūt in hoc vlti. articu., sic distinguo. Quod quandoque licet ciuitatum sint distinctę iurisdictiones & camere, tamen sententia confiscationis fertur ab illo qui habet iurisdictionem a superiore vtriusque ciuitatis non in temporalibus, quia *dictum est supra*, sed *in spiritualibus*, vt in inquisitore hæretice prauitatis cō fiscante bona hæretici, & de hoc vide Ioā. Andre. in d.c. cum secundum. & adde quod dicitur per Gui. in l. fin. C. de hæredi. decu. vbi ponit cui applicentur bona clerici dānati per episcopum de crimine de quo laicus perderet bona. & ēt vide quod no. Ioā. And. *in addi. Spe. in titu.* de feudo. §. pen. ad fin. in magna additione, vbi tractat. q. cui applicentur bona feudalia quæ clericus cō dēnatus ab episcopo tenebat a laico in dioceli episcopi. Vide multa pulchra circa materiam confiscationis bonorum quę habuit licet decurtauerit ab Oldra. vt patet in suis quæstionibus. q. xvij. vbi si vis satiari plene de hoc articulo omnino vide. Quando fertur ab illo qui habet iurisdictionem solam a ciuitate a qua est officialis constitutus vel a domino illius ciuitatis, & ponit in banno hominem habentem ibi bona, & in alijs ciuitatibus, & tunc quantum spectat ad ciui*tatem condemnantem siue loquamur* in cō demnato, *siue* in bannito, nunquam ciuitas illa potest habere bona lita in alterius ciuitatis territorio, quoniam confessio iurisdictionis extra illud non extenditur vt in iur. supra allegatis pro hac parte. Quantū vero spectat ad ciuitatē aliam quæ non condemnauit Bal. in d.l. cunctos populos in vlt. q. meo iudicio satis notabiliter loquitur, sed non plene, dicit enim quod si status persone mutatur, adeo quod non potest habere proprietatem bonorum. Et tūc ciuitas quæ non condemnauit occupat bona non iure *confiscationis sibi facte*, quia facta *non* est sed vt vacantia vt d.l. cum vnus. §. pen. & quod no. Inno. in d.c. postulasti. Si vero status nō mutatur, sed remanet talis quod adhuc potest habere bona, & tunc illa retinebat damnatus. Potest enim secundū eū diuidi effectus sententiæ confiscationis l. si cum militi. §. j. qui ex ma. & ad l. fal. l. in ratione, §. *cum quidam. sed non est verum* quod diuidatur, immo, vt dixi supra non intelligitur confiscare, nisi existentia in suo territorio & suæ camere, aut per expressionē, aut per tacitum intellectum, licet ipse Bald. arguēdo aliter tetigerit in l. propter litem. §. licet. ff. de excu. tut. & ideo dico latius apetendo veritatem huius vltimi articuli qđ aut loquitur in condemnato facta executione, & sine dubio ciuitas quæ non condemnauit, non poterit habere bona suo territorio sita iure confiscationis, qualitercunque lata sit sententia per ea quæ dixi supra sed *quia ille fuit effectus seruus pœnę*. vt l. qui vltimo de pe. & sic non poterit habere hæredem, occupare poterit vt vacantia, & sic verificatur quod dixit Bald. Si vero loquimur in bannito, tunc quia concluſum est supra quod non perdat ea quæ sunt de iure ciuili & gentium, & sic potest retinere bona vt etiam infra dicetur distinguendum est, quod aut talis bannitus erat oriundus ciuitatis confiscantis, & ibi deliquit, tunc ciuitas alia habēs bona in suo territorio ei auferre aliquo iure non poterit, & ita verificatur secundum dictum Bald. & nota. Nullo *enim iure* potest se fundare vt patet ex iam dictis. Si vero in ciuitate in qua fuit bannitus nullum aliud habebat domicilium, sed solum fuit fortitus forum propter delictū, sed erat oriundus vel incola alterius ciuitatis, in qua etiam habebat bona. Et tunc ciuitas illa non ex vi sententiæ alterius ciuitatis, sed iure suo poterit contra illum proce-

dere & bona fui territorij siue camere confiscare per no.in l.j.C. vbi de cri. agi opor. & in l.ij.& ff.de inter.& rele.l. legatorũ §. interdicere. & ex his patet quod dictus Regius gubernator non poterat consequi dicta bona.& sic finaliter eode ciuitate Ianue expulso fuit postea per Ianuẽses terminatũ.

18 *Decimooctauo* queritur †quãdo bannitorum bona publicantur.

An veniant in tali publicatione bona præsentia tantũ an etiam futura. Istam quæstionem tetigit glo.in l.j.ff.de bo. dam.in fi.gl. magne,& non decidit, sed eam videtur decidere in l.non ad ea.ff.de condi.& demon. fatiscet quod non veniant futura. Idem tenuerunt Dy.Guil.& Old, in l. si qua pœna. ff.de his qui sunt sui vel ali. iur. & idem tenuit disputãdo Nico. Mata.quem refert & sequitur Io.And.de accu.in præallega.§.sequitur.versũ.quid si aliquis.in suarum addi. alias allegato ver.fœlicis.& in tit. de accu. & ibi allegat iura quæ videre potes.& pẽsertim allegat pro casu.l.si tibi mandauero. §.is cuius bona.ff.man. quod intellige secũdum vnam lecturam. Idem etiam tenuit Alberi. vbi supra q.xuj. Tenuit etiam Bartol. in l.certa forma.C.de iure.fis.lib.x. vbi respondet ad l.arriani.C.de hęre.In quo quia est commune aliter non prosequor. Sufficere enim debet tex.§.is cuius. & glo.dicte l. non ad ea.

19 *Decimonono* †Viso quod nõ perdunt bona immo & quando perdũt non perdunt postea quæsita. Queritur an eis existentibus in banno currat pro retentis vel acquisitis præscriptio. Iste articulus est disputabilis, tamen ne exeam propositum videtur mihi breuiter concludendum qđ aut ex forma statuti nihil disponitur, quod audiri non debeant. Aut disponitur vt sępius tactum est. Primo casu aut non potuit procuratorẽ dimittere & dimisit, sed mortuus est,& non currit præscriptio Aut potuit dimittere & nõ dimisit,& currit præscriptio, vt hæc probantur ex not. in l.j.C. de resti. mili. in l.papinianus exuli. ff.de mino.& qđ per Inno.in c.querelam de procu. Secundo casu videtur dicendum præscriptionem non currere. C.de Anna. excep. l.j.in fin. cũ concor. quod forte verum est nisi sit bannitus pecuniariter,& aliud soluere possit, sed contumax existat ff.de in integ. restitu. l.nõ videtur,& de regu. iur. l. qui potest cum fimi. Nec prædictis obstat quod seipsum videatur in tali casu posuisse l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisd. cog. quia illud non fuit ad hoc ordinatum, sicut dicimus in mulier prægnante ex adulterio in l. secunda §. si quis non propter. ff. si quis cau. & quod dicam infra parte proxima. q.xlv.

20 *Vigesimo* quero† Titius habebat filios ĩ potestate fuit bãnitus ad mortem. Queritur an filij efficiantur sui iuris, & sic perdãt patriam potestatem. Hæc quæstio facilis est, Cum enim dictum sit supra in quarta quæstio. huius partis quod non perdunt ea quę sunt iuris ciuilis per statuta sui loci nõ correcti, patet quod talem potestatem non perdunt. Est enim de iure Romano. l. nam ciuium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & ideo dixit Bal. in l. gallus. §. & quid si tantũ. & d.l. prima. C. de hære. infitt. quod filio talis banniti non datur tutor, sed datur curator ad instar eius cuius pater est in hostium potestate. l. muto. §. ei cuius. ff. de tute. licet de hoc ipse idem dubitauerit in authen. incestas. C. de incest. nnp. Item eadem ratione quod licet filius talis banniti sit legitime ętatis, tamen testari non poterit impediente patria potestate. l. qui in potestate. ff. de testa. & alleg. Iac. de Are. in suo tracta. & in l. ex facto ad trebel. Nec prędictis obstat au then. de incest. nup. §. si vero contigerit vbi filij exeunt potestatem patris banniti, quia loquitur de exulibus siue bannitis de iure communi qui perdunt ea quæ sunt iuris ciuilis, de quibus in hoc tractatu non dicitur vt dixi supra in proe. licet ibi Ang. a communi opi. discedens aliter dixerit & bene.

21 *Vigesimoprimo* quero† an tales banniti pdant potestatem conficiendi statuta vna cum aliis ciuibus. Aduertendũ tñ quod Barto. in l. omnes populi. in vij.q. prime qõnis principalis ad propositũ loquitur hoc modo. Septimo quero. nunquid excõicati & interdicti possint facere statuta,& dico quod non vt extra de immu. eccl. c. aduersus. §. quia vero. nec facta reconualescunt impedimento cessante si ne noua confirmatione vt eodem titu. cap. primo.& argu. ff.de lega. iij. l. prima. §. si filius.& de bono. posses. secũdum tabu. l. qui ex liberis. §. restitutio. Idem credo de bannitis imperij. vt x. collatio. de statu. contra liberta. eccle. §. primo cum enim non obediunt principi perdunt ea quæ iuris ciuilis sunt de capi. dimi. l. amissione. Sed statuũ condere est iuris ciuilis vt in l. omnes pa

puli, ergo ex his verbis patet quod Barto. senſit eos non perdere potentiam conficiendi ſtatuta, maxime quia in ſua diſputatione dixit eos non æquiparari excommunicatis, ſed Ray. ibi dixit idem eſſe de bannitis de propria patria, æquiparatus eos excommunicatis, remittens ad plene notata per ſe in l. j. C. de hæredi. inſtitu. Quod communiter non tenetur, & ego non tenui ſupra hac parte quæſtione quarta. Et ideo dicendum puto quod in hac quæſtione debeat conſiderari, an delinat eſſe ciuis, an non. Primo caſu non poſſit facere ſtatuta. Secundo caſu vero ſic per ea quæ dicta ſunt ſupra. An autem delinat eſſe ciuis dicam hac eadē parte, q. xliiij.

Vigeſimo ſecundo queri-

22 tur† an bannito domino vaſſallus liberetur a ſeruitio feudi. Hæc quæſtio mouetur per gloſſ. in capitulo primo in princip. in vlibbus feud. hic finit lex corne, & incipien. cōſue. regni, & ibi etiam per Bal. & determinat ibi gloſſ. poſt plures allegationes quod vaſſallus nō liberetur, & quod non ſit extincta fidelitas, ſed ſuſpenſa inter quæ longa eſt differentia, vt not. ff. de verbo. obligatio. l. ſecunda. §. ex his. & l. inter ſtipu. §. ſacram. Bald. autem ibi dicit quod gloſſ. non eſt vera quia bannum habet vim diffinitiue, & ideo non attenditur quod poſſit reſtitui quin illud a ſolo principe poteſt fieri, l. apud iul. §. fina. de lega. primo & de fideicom. liber. l. ergo. §. ſi is. Pro hoc. C. de ſenten. paſ. l. fina. Credo quod aut bannum eſt pecuniarium, & quia quouſque differat ſoluere durat & non vltra, & ſolutio poteſt ſeparari, l. cura. §. deficientiū. ff. de mune. & ho. & C. arbi. tut. l. ſi defunctus dicatur potius ſuſpēſa fidelitas quam extincta. & ideo non poſſit alienare interim licet tunc non teneatur ei præſtare ſeruitium cum hoſtis reputetur. Si vero bannum eſt perſonale tunc aut eſt bannitus de loco vel ex cauſa, in quo vel ex qua ſolitum eſt rebanniri bānitos in integrumque reſtitui. & tunc idem quia illud quod ſolitum eſt fieri, licet a ſolo principe bene poteſt conſiderari vt colligitur ex not. in l. fin. C. de ſenten. paſ. & eſt text. dicte. l. apud iul. §. ſi vero non eſt ſolitum aliquem rebannire tunc verum credo quod dixit Bald. quia cenſetur eſſe perpetuum & non attenditur quod a ſolo principe fieri poteſt, & non eſt ſolitum fieri, vt l. ſeruus. C. de pe. & d. §. ſi.

23 Vigeſimotertio qu eriē† vaſſallus fuit bannitus ſimiliter quod eius bona veniunt confiſcanda. An feudum veniat in confiſcatione. An vero ad dominū reuertatur. Gulie. in Spec. de feu. §. quoniam ver. quadrageſimo multum late examinauit hunc articulum, & finaliter cōcluſit feudum confiſcari, non ad dominum reuerti per iura ibi per eū allegg. & ita tenuit Gand. & etiam Alberi. vt patet in ſuis quæſtionibus ſtatutorū parte. ij. q. ccl. Sed Bar. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus. de dam. infec. tenuit cōtrarium, videlicet quod ad dominum reuertatur, vel ad agnatos. allegg. x. colla ſi vaſſ. feu. c. j. & ſi de feu. fue. contro. c. ſi vaſſallus culpam, & de eo qui inter. fra. d. mini ſui c. j. & de prohib feud. alie. c. imperialē. §. illud ad l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & quod ibi per Ray. & Cyn. reſpondet quod verum eſt feudatarium priuari non tamen applicari offenſo, ſed ad dominū reuertitur, & ibi per eum plene vide, idē etiā ſed in alio caſu, ſcilicet quando epiſcopus publicauit bona clerici qui tenebat feudū a laico de quo tetigi ſupra xvij. q. tenuit Odra. vt patet in ſuis quæſtionibus. q. xvij. q. omnia refert Io. An. in dicto ver. quoniā & habentur per Albe. vbi ſupra proxime. q. ccl. Sed quia ibi fiunt multe rationes huic quæſtioni generali non congruentes nō inſiſto, Sed omiſſis multis quæ in prædictis locis videre potes concludo aliter q̄ prædicti concluſerint qui ſimpliciter formauerūt quæſtionem in vaſſallo condemnato & bonis publicatis. Non autem loquimur in feudo de ſui natura in hæredem extraneū nō tranſmiſsibili & ſine dubio quæſtio nō procedit. Ea enim quæ non tranſeunt in hæredem extraneum in publicatione non veniunt. l. j. & q̄ ibi not. per glo. & doct. C. de bo. lib. Bal. indiſtincte dixit feudum nō venire in publicatione bonorum. & idem dixit præalleg. c. imperialem in ſuis cōcluſionibus. Item ad hoc vt procedat quæſtio eſt neceſſe poni quod vaſſallus ſuperuiuat cōdemnatus. Si enim eſſet mortuus cum tale ius morte extingueret non fiſcus. vt l. vxor patrui. C. de leg. cum ſi. ſed agnatus non iure ſucceſsionis, ſed ſanguinis admitteretur ſufficiat allegari not. per doc. in l. liberti liberteq;. C. de ope. lib. & per Bar. ff. eo. titu. l. iur. iu. §. ſi liberi. vbi ergo feudum vel ex conſuetudine vel ex ipſius conſtitutione eſt tranſitorum in hæredem extraneum poſſet quæſtio procedere, & tunc putarem non ad

mitti fiſcum per iura in locis prędictis allegatis, Sed aut admittit dominum aut illos qui admitti debent tali feudatario excluſo de quibus in l.eũ.ff.de inter,& releg. Puto tamen aduertẽdum quod ſi feudum erat extra locũ a quo bannitus eſt illud in publicatione certe non veniat vt dictum eſt ſupra.q.xvij.Si tamen ſeruitium ſit præſtandum in loco a quo eſt bannitus,tunc nõ vir tute confiſcationis ſed propter non præſtitum ſeruitium vaſſallus admitteret,vt in ti. quib,mod,feu,amit. Si vero feudum eſt in loco a quo eſt bannitus ſeruitium autem alibi,eſt præſtandum,tunc vaſſallus bannitus non perdit feudum quia ſeruitium præſtare poteſt,& ſi præſtat ſeruitium, fiſcus non ius feudi,ſed commoditatem quæ inde percipitur durante feudo forte poterit occupare arg.ff.de peri,& commo.rei vendi.l. neceſſario.§.fi.& ſolu,mat.l.vſufructu,cum ſi.

24 *Vigeſimoquarto* queritur † bãnitus cuius bona ſunt confiſcata, habebat fundum in emphyteoſim. An tale ius emphy.perdat, & veniat in confiſcatione.Guil,vbi ſupra proxi.q.ſcilicet in titu,de feud.§.quoniam,ver.xl. dixit idem quod in feudo. Sed Bar.in d.§.ſi de vectigalibus concludit aliter videlicet quod aut ius tenebat emphyteoſim ab eccleſia,& eccleſia poteſt a fiſco indubitãter repetere in auth.de alie,& emphy.§.j.colla.ix.Si vero tenebat a priuato,& tũc ſi erat talis emphyteoſis ſiue forte ex natura conuentionis trãſiret in extraneũ hæredẽ, & tunc tranſiret in fiſcum qui habetur vt hæres.l.iij,C.ad l. iul,de vi. Si vero ad extraneũ hæredem nõ tranſiret,tunc non tranſiret in fiſcum, vt ff. de bo.dam,l.j.vbi dicit eſſe glo,not.de hoc. Dominus aũt illã repetet tanquã indebite alienatam.& hanc differentiam emphy.eccleſiæ & priuati ponit Cyn,in l.fi.C.de iure emphy.& eſt glo.in l.j.C.de fun.pa. lib.xj.

Mihi autem videtur hæc verba Bart. in vltimo membro contrarietatẽ implicare.Si enim non tranſit in fiſcum ergo dominus non habet fundamẽtum propter quod poſſit vt indebite alienatam reuocare, & ideo forte dici poteſt quod poſtquam bannitus viuit & emphyteoſis non tranſit in fiſcum dominus nullatenus poſſit ad ſe iure directi dominij tanquam alienatam indebite reducere,quia nullo modo alienata eſt, poſſit tamen fiſcus quouſque bannitus viuit commoditatem talis vtilis dominij percipere & habere facta ſolutione debiti canonis,quia abinde ſupra commoditas, & fructus dicitur.ff.fami,herciſcun,l. fundus ſolu. matrimo l.fructus per dicta l,vſufructu, & alia al legata ſupra proxi.quæſtio.Mortuo autem deinde bannito ad dominum reuertitur.l. lex vectigal.ff.de pigno, & ita poteſt intelligi quod nota.Bald.C. de bo.lib. vbi dixit ſolummodo de emphyteoſi eccleſiæ non confiſcanda.

25 *Vigeſimoquinto* queritur † an bãnito filio familias & bonis publicatis veniat in publicatione peculium quod habebat. In hac quæſtione dixit Bartolus quod non in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibns.de damno infec,ſiue ſit profecticium ſiue caſtrenſe ſiue aduẽtitium lege ſi filius.C. de bonis præſcrip. & nota. per gloſſ.in l.prima.ff,eodem titulo. Et ad rationes ibi factas in contrarium reſpondet. Sed meo iudicio eius deciſio vera eſt in peculio profectitio. Illud enim non eſt filij ſed patris,l. certum.C. famil. herciſcun. & ideo non venit in confiſcatione bonorum filij. Item eſt vera in peculio aduentitio. Illud enim nõ eſt proprie & vere filij cum illius non habeat adminiſtrationem l. fina. §.filijs autem.C.de bonis quæ libe.& ideo ſicut non poteſt alienare contrahendo minus poteſt delinquendo.& ad dictum Cyn. poſt Iacob.de Aret,in l.ſi quis in tantam.C. vnde vi.& ad iura. & ad rationes factas in contrarium. Reſpondet vt per Bartolus vbi ſupra nec obſt. quod nota. per Guliel. in Specula.de ſtatu monaco.verſic. quinto queritur,quia ſi illud dictum verum eſt loquitur in eo qui intrauit religionem nõ autem in condẽnato. Pro quo etiã vide quod not.Bald.in l.iij.C.qui bon.ced.poſ. Sed in peculio caſtrenſi meo iudicio eius deciſio non procedit.Eſt enim illud filij & in eo habet plenam adminiſtrationẽ & paterfamil. reputatur.ff.ad maced,l.ij. ergo nihil obſt. quin in publicationem bonorum ſuorum contineatur,non obſt.l, ſi filius quia loquitur ſecundum ſua tempora ſecundum quæ peculium illud non tranſibat in hæredem, ſed pater occupabat iure peculij, & ideo in publicatione non veniebat.l.j.C. de bo. lib.Hodie vero in illo filius habet patrẽ hęredem,& ſic iure hæreditario poteſt in aliũ tranſire, vt habetur in l. ſi infanti.C. de iur. delib.& in authen,de hære, quæ ab inteſt. defe.& ſic ſublata eſt ratio propter quam non veniebat in confiſcatione.& ſic nõ obſtat ratio Bartol,nec etiam obſt, quod propter

de lictum filiæ pater non perdat dotẽ.C. de repu.authen.contra si filij. Et not.eod. tit.l. consensu.& per Dy. in l.ij.§.quod si in patris.ff.solu.ma.quia licet in ea habet hæredem vt Iaauus.de pac.dot.& plene per eundem in l.post dotem.& l.nupta.ff.solu. matri. non tamen est filie sicut filij est castrense peculium.Est enim dotis actio communis patri & filiæ,quæ potest etiam in parte consolidari, vt eo.titu.l.ij.§.j.&.§.voluntate & ibi plene.Præterea in auth.contra si filij nõ tractatur de publicatione dotis. Sed an illã perdat propter eius adulteriũ vt sic remaneat pœnes virum,& sic non facit ad propositum,Sic ergo conclusio quod castrense peculium veniat in publicatione bonorum filij.& ita reperio tenuisse Ang.in l.si filius. ff.de dam.infec.& addit rationẽ quod alias confiscatio bonorum filij nihil operaretur, quod esse non debet.l.si quando.ff.de leg.j.

26 *E conuerso.* xxvj.queritur† an bannito patre & bonis eius publicatis veniat in publicatione peculiũ quod habebat filius.circa hoc vide Bar.in præallega.§.si de vectigalibus expedit se vnico verbo videlicet lo quendo in condemnato quod non publice tur peculiũ,alleg.ff.de mino,l.ij.§.sed vtrũ Certe peculium castrense nullatenus debet intelligi publicatũ siue loquamur in patre condemnato siue in bannito, quia illud filij est, & a ,se habet non a patre vt dictum est supra proxi.q.& ideo delictum patris ei nocere non debet.C.ne fil.pro pat.per totum. & ff.de iure patro,l. diui fratres, cum simi. Peculium vero profectitium licet sit paternum, tamen ex benignitate constitutionis diui pij non publicatur,vt in.§. sed vtrum ad l.j.§.merito,ff.quan.ac.de pecu.est anna. Respõdeo.vt per Bar.in d.§.si de vectigalibus.Quæ responsio est clara,videlicet cp licet fiscus teneatur vt successor patris,tamẽ recuperat id quod soluit a filio pœnes quẽ remanet peculium,sed Bald.intelligit quod ibi loquitur quando ex condemnatione siue banno filius efficitur sui iuris, quia tunc desinit esse peculium,& ideo publicatur vt ipse not.in l.diximus.§.si pater.ff. de excu. tut.Sed primum verius per d.§. sed vtrum. Fortius ergo non debet publicari aduentitium licet pater in illo habeat vsumfructũ quia filij est ipsum peculium,l. cũ oportet. C.de bo.quæ lib.Et si loquamur in patre cõdemnato taliter cp vsufructus extinguatur, certum est. Si vero non extinguitur vt in bannito qui vt dixi supra non perdit patriam potestatem,manus est dubium per d. l.vsufructu.fol.ma.cum concor. de quo dicam statim in seq.q.

27 *Quero ergo* xxvij. † Titius inter alia habebat vsumfructum in fundo,fuit bãnitus & eius bona fuerunt confiscata. An dictus vsusfructus veniat in bonorũ publicatione,Istam quæstio.mouet Bartol.in l. si postulauerit.§.iubet.ff.de adul.& se nõ firmat,sed remittit ad not. per se in l. si finita. §.si de vectigalibus.C. de dam. infect.vbi in eo nihil dicit de vsufructu in l. si quis in tantam.C. vnde vi videtur in simili dicere quod publicetur commoditas per l.vsu fructu.ff.solut.matri. Vidi in quodam Barto,in l.si quis posthac.C.de bo.dam. quod ipse dicit se vidisse seruari vt publicetur per dictum §.iubet versi.sed si vsusfructus. alleg. etiam l.fratus §.fina. de iure fisc.cui concordat.l. cum pater.§.hæreditatem de lega.ij. Ang.in l.eorum.ff.de dam.infec.tenet commoditatem publicari & ipsam durare viuẽte patre,l lex vectigali. de pig. Bald. in l.j. C.de bo.libe.dixit vsumfructum non venire in publicatione bonorum sed perire. vt l.corruptionem.C.de vsu.Bartholomeus de Salyc.in d.l.si quis post hac,versicu.si quid etiam in vsufru.peculij adnectitij dicit quod aut publicatio bonorum facta est ex causa propter quam patria potestas est deperdita,& tunc vsusfructus redit ad proprietatẽ, quia cessat causa propter quam patri conceditur scilicet patria potestas & administratio legitima,vt C. de bon.quæ libe.l.cũ oportet §.cum autem,& per hoc quod nota.glosf.quarta in fin.in l.fina.C. de sentẽ. pas.& ibi per Cyn.in vj.quæstione aut patria potestas & administratio legitima durat, & tunc videtur quod publicetur quasi nondum venerit tempus consolidandi.Per prædicta iura dicit ipse in contrarium facit quod consolidetur, & ad filium reuertatur quia si filio conceditur peculium profectitium vt est dictum quod est plus,quia dominium erat pœnes patrem quanto magis vsusfructus rei cuius proprietas est filij.argu.de sac.sanct.eccle.auc.multo magis,Item quia hunc vsumfructum siue eius proprietatem pater habet a lege vsque ad tempus, sed commoditates concesse ad tempus ex legali dispositione ei cuius bona publicantur non vult lex ad fiscum spectare. vt in dicta l. si quis post hac. in versicu. dos etiam. Non ob. contraria quia in eis delatio & cõmoditas processit ab homine nõ a

lege, & sic alia est differentia inter dilationem datam ab homine vel a lege, ff. de cõpensa. l. si cum militi subdit tamen ibi cogitandum esse. Et ad prædicta respõderi posse quod peculium profectitium non erat in administratione patris, & quod lex si quis post hac loquitur in ciuiliter mortuo, & sic filij sunt a potestate liberati. Videtur ergo etiam ipse concludere vsumfruc, publicari eo modo quod dictum est supra. Sed mihi videtur dicendum quod in mortuo locũ habet quod dixit Bald. in d. l. j. de bo. lib. In bannito autem aut loquimur in fructuario regulari, & publicatus intelligatur vsusfructus, id est commoditas per dicta iura. Aut in patre qui habet vsumfructũ a lege propter patriam potestatem, & tunc aut ei remiserat vsumfructum secundum formam legis cum oportet. §. sinautem. de bo. quę lib. & fiscus nihil posit petere, sicut nec possunt hæredes quorum locũ fiscus tenet. vt l. iij. ad l. iul. de vi. Si vero ei non remisit tũc aut banhitur taliter quod non perdit patriã potestatem, & tunc omnis commoditas trãseat in fiscum per iura prædicta. Aut perdit patriam potestatem, quod quando sit dixi supra in xx. q. & tunc eatenus transeat ad fiscum quatenus remaneret pœnes patrem filio patriam potestatẽ exeunt, scilicet medietas, vt in d. l. cum oportet. §. cum autem, ex quibus omnia prædicta ad consonantiam reducuntur.

Vigesimooctauo queritur

28 † vxor Titij fuit bannita, & eius bona confiscata fuerunt. An intelligetur dos quã dederant Titio publicata. Quæstio hęc habetur in l. quinq; legibus. ff. de bon. dam. & ibi est contentio inter gl. & Dy. dixit enim Dy. Quod aut maritus fecit pactũ de lucranda dote, aut non. Primo casu non publicat dos damnate mulieris nisi in quinq; casibus ibi positis. f. qñ damnatur pro crimine læsæ maiesta. vel per l. iul. de vi pub. vel propter parricidium, vel propter veneficiũ, vel per l. corne. de sica. Secundo casu dixit indistincte publicari. ff. so. mat. l. si constante. §. fi. gl. autem tenuit dotem indistincte nõ publicari nisi in dictis quinq; casibus. Et hoc tenet Iaco. de Are. in d. l. quinq; legibus. Quod est verum quando damnatur constante matrimonio tunc vbicunque publicantur bona, etiam dos eius intelligitur publicata, vt dicta l. si constante. §. final, & ita communiter tenetur.

Sed quero vigesimonono.

29 † An si vxor Titij banniatur ob adulteriũ maritus siue eius hæredes eo post bannum præmortuo vxori possent per illam ad dotem conueniri. Hæc qõ est valde dubitabilis, cum tũ fuerim de facto consultus consideraui hanc q. pendere a duobus. Primo an vxor propter adulteriũ perdat dotem.

Secundo si perdit hæres viri possit obijcere de adulterio. Et quidem circa primũ dicendum est qp sic vt probatur in authẽ. vt lic. mat. & auie. §. quia vero. & no. C. de rei vxo. ac. §. taceat licet gl. notet contrariũ, & non bene in l. rei iudicate. §. j. ff. so. matri. & hoc indubitanter verum est qñ non solũ cõmittit adulterium, sed ẽt a viro discedit fornicationis causa, vt extra de do. inter vir. et vxo. c. plerunq;. Sed circa secundum maius est dubium. Videtur enim cõis opi. qp licet vir possit obijcere de adulterio, non tñ possit hoc facere hęres eius l. fi. C. de adul. & per Bart. & Bald. in d. §. j. & per Guil. in Spe. de excep. supra d. verſi. Itẽ queritur, & de dona. inter vi. & vxo. §. j. ver. quid si mulier & vtrobiq; Io. An. vr firmare opi. in gl. in. §. taceat. quam sequũtur alij vt iam dixi. & pro hac opi. vr casus in l. fi. C. de re. don. in ratione fut. & ff. g & a qui. l. sed & si marit. in fi. secundum Ray. in l. j. §. fin. ff. ad silla. Dixi tñ tũc in casu de quo querebat cõtrariam sniam verã fore, sic distinguens. Quod aut adulterium est incognitũ viro, & tunc sicut vir potuisset obijcere vxori, qñ scisset, ita & possit hæres. ff. de reg. iur. l. hæredem. & l. hæreditas. Pro hoc quod habet insl. sororẽ. C. de his qui. vt indig. & de fidei com. l. fideicõmissum. Necesse tñ est qđ accuset & probet vt in d. §. quia vero prælleg. secundum Bart. in l. miles. §. socer. ff. de adul. Bal. tñ dicit non esse necesse accusari, sed potest excipiendo, vel ciuiliter agendo consequi lucrum dotis, vt scripsit in l. cum mulier. sol. mat. vbi vide. Si vero adulterium vxoris est notũ viro, tunc aut vir eũ accusauit, & hęres prosequi põt causam saltem quo ad effectũ perdẽdę dotis. C. si reus vel accu. mor. fu. per totum. Idem si non accusauit sed accusare instituit vel non fuit tm tempus inter scientiam adulterij, & mortem quod accusare potuerit. Cum enim hæres repellatur ex eo quod vir videatur remisisse iniuriam vt in iuribus prædictis maxime in l. fi. de adulte. In casibus prædictis cessat talis ratio. Ergo stat regula, quod ius

cõpetens viro transit in hæredẽ. Si vero nec accusauit nec accusare potuit tunc aut retinuit uxorẽ post scientiam sicut prius. & tũc pœna fit opi gl. & doc. de quibus supra. Cũ. n. ipse maiores approbauerit, hęres repellere nõ põt, licut nec ipse, qđ intellexi lo. esse uerũ si agere velit cõtra vxorem, secus si velit excipere, ut ipse not. xxxij. q. vj. c. j. & tenuit Bal. vbi supra qđ ego non firmo, p nũc. Si uero ipsam in domo non tenuit, tũc aut etecit eam propria authoritate. et dic vt habetur in l. confensu. C. de repu. & plene per Host. in sum. de adul. §. qua pœna, versi. sed nunquid hoc fieri. Si aũt eam nõ expulit sed ipsa a viro discesit fornicationis causa. Tunc aut crimen non est notoriũ, & idem quod supra, aut crimen est notoriũ, & tunc cum nulla requiratur sentẽtia ipso iure virtute notorij dotem amisit, vt firmat gl. in c. fi. extra de adul. & lo. xxx. q. v. nosse in gl. vlti. & xvij. q. j. idololatria. Quod alibi intelligit esse verum in casu quo cum adulterio publice moretur. xxix q. ij. c. cuius rei cau. & xxij. q. j. c. j. & ex his patet quando vxor bannita propter adulterium perdat dotem. In casibus autem in quibus non perderet, an obstante alio statuto ep bãnuti nõ audiantur posit per se vel per aliũ recuperare, dicam infra in q. lxxxiij. dum tractabo an posit iura cedere.

68 *Trigesimo quero* †bannito cuius bona cõficãtur erit tempore banni delata hæreditas quam nõdum adiuerat. Quid erit de hæreditate illa veniat ne in confiscatione. Istam questionẽ vidi de facto in qua fuit determinatum qđ non veniret in confiscatione, & inter alias rationibus infrascriptis. Primo quia licet ex confiscatione, omnia bona & iura quesita in fiscum trãseant ipso iure vt in successorem per l. iij. C. ad leg. iul. de vi. ff. de iur. fis. l. j. §. an bona. Nõ tamen reperitur quod tranfeant iura querẽdi, immo potius debet dici non queri licut dicimus in parte & domino. C. de hęre. inſti. l. cum proponas. & de acqui. hære. l. is qui hæres. Secundo per ea quę scribit Bart. in l. is potest. ff. eo. ti. in vlti. oppo. ante ver. expediti. vbi sic loquitur. & per ĩ dico quod istud ius adeũdi nõ queritur alteri, vt supra dixi de filio, seruo, & monacho. & ideo dicunt iura quod regulariter hæreditas non adita non transmittitur. l. vna. §. in nouissimo. C. de cad. tol. hæc Bart. Si igitur in hæredem saltem extraneum tale ius non transit, ergo nec in fiscũ bonis publicatis, vt no. per gl. & doc. in l. j. C. de bo. libe. Tertio hic probatur, quia adẽ di nõ est proprie ius sed quædam facultas. ff. ad leg. falcid. l. pretia. rerum, & habetur in l. licet. de iur. delib. ergo non venit in publicatione bonorum, maxime quia si esset ius non censetur ius in bonis sed extra bona, vt d. l. pretia rerum, ergo in generali fuorũ bo*norum translatione non venit*, & ita in simili determinauit Bald. in l. j. C. qui admi. ad bo. pos. po. in ver. quo ad vltimum. Vbi etiã assignat plures alias rationes quæ faciunt ad *propositum*. & istud puto verius quã id quod scripsit Cy. in l. si quis mihi. bona. §. si quis plene. ff. de acqui. hære. Vbi distinguit an bannitus sit intra tempus iuris deliberãdi, an post quod etiam ibi tenuerant Pet. & Iac. de Rauen. Illa enim distinctio nõ potest cadere in fisco qui est simplex bonorũ successor, non hæres, tam quia bannitus viuẽs hæredem habere nõ potest. l. ij. de hęre. vel ac. ven. tum quia nec mortuus quia fuerat effectus feruus pœnæ. l. qui vltimo de pœ. licet in quibusdam specialiter dispositis talis succesio ad instar hęredis tractetur. l. ij. ad l. iul de vi. & no. per gl. & Bart. in i. inter eos. §. fi. de fideiuſ. Item illa distinctio nõ cadere in bannito qui etiam post annum adire potest. Itẽ nec in fuo in quo cessant. l. quo niam. & l. ſi auia. de iur. delib. & idco vera est conclusio prędicta quod talis hæreditas nullo casu fisco queratur, quod in d. §. fi qs plane. tenuit gl. & eã sequit ibi Ray. reprobans la. de Ra. & id tenuit ibi Nic. de Nea. nec predictis ob. quod postea adeũdo fingit hæres a die mortis defuncti & sic tpe confiscationis, vt l. hæres. quandoq;. ff. de acq. hære. q ia talis fictio hoc casu non attenditur vt patet ex his quæ ibi no. per gl. & Bar. Cautela tamen datur quod talis bannitus repudiet in concordia cum illo ad quẽ eo repudiante deuoluitur de quo fiscus cõquerĩ non potest, vt l. qui autem in prin. de his quę in fraud. credi.

31 *Trigesimo primo.* †Bãnito debebatur aliquid ex cõtractu vel ex vltima voluntate sub conditione quæ post bannum, & publicationem *bonorum purificata est queritˀ an* illud ius transeat in fiscum. Ista q. meo iudicio nõ reperitur bene determinata. text. enim in l. ſi constante. §. fi. ff. solu. mat. secundum vnum *intellectum facit quod sic*. Ad id fortius de pac. dot. l. inter socerum. §. fi. In contrariũ facit l. quoties, in fi. ff. de noua. Et istã partẽ

ꝙ non veniat in confiſcatione, tenet Alb. in materia ſtatutor. q cclxv. loquens in ſubſtitutione, & alleg. i. ſubſtitutio. ff. de acqui. re. do. Bar. in d. l. ſi conſtante. in fi. arguit pro et contra in l. quoties. de noua. vī tenere quod in confiſcatione non veniat. & ibi Ang. clarius idē tenet dicens ibi eſſe caſum quod in confiſcatione bonorū non veniant iura conditionalia, & idem firmat in l. tutoris. C. ad l. iul. de vi. & allegat gl. quæ hoc dicit in l. non ad ea. ff. de condit. & demon. Bald. in l. j. C. de bo. liber. ſe non firmat ſed alleg. pro & contra dicta iura. Mihi autem videtur quod dicta iura loquuntur in diuerſis caſibus. Nam l. quories loquitur ī damnato qui veniebat ſub cōditione obligandus, et ideo cum tempore obligationis non reperiretur perſona habilis ad obligādum ſe, ſaltem ex contractu iuris ciuilis non fuit purificata obligatio, & ſic fiſcus ex perſona damnati teneri non potuit. Et vide iura quæ allegabo infra in vlti. tempore parte ij. qō. vj. lex autem inter ſocerum. §. fi. loquitur econtrario qñ perſona fuit damnata cui debebat queri & ideo ibi videtur caſus ꝙ iura conditionalia veniant in publicatione bonorū.

Sed puto contrarium per gloſ. in d. l. non ad ea, & per ea quæ dixi ſupra q. proxi. & q. xvij. ad l. inter ſocerum §. fi. reſpō. quod ibi ius fuit natum paſsiue contrarium, & ſic illa actio erat in rerum natura. Aut ergo ille pater fuerat deportatus, & licet ei queſita fuiſſet, tamen fiſcus eo poſtea naturaliter mortuo ageret, vt l. ij. C. de bo. dam. Aut ſtatim fuit mortuus & fiſcus aget non iure cō fiſcationis ſed iure occupationis bonorum vacantium quicquid ibi dicat gloſ. & iſtud non poteſt habere locum in bannito, qui vt infra dicetur hac eadem parte q. j. poteſt habere hæredem in poſtea queſitis.

Trigeſimoſecundo quero

32 † an banniti prædicti quorum bona publicantur perdant iura patronatus, hæc qō. bi membris eſt, & ideo dico aut loquimur in iure patronatus libertorū de quo ff. de iur. patron. per totum, & tunc ſerua quod dicitur in l. j. C. de bo. lib. In his enim quæ tranſeunt in hæredem extraneum priuatur bannitus & tranſeunt in fiſcum. In alijs autem remanet patronus, vt ibi, Si vero loquimur in iure patronatus eccleſiarum ſciendū qđ gl. mouet & non determinat. xj. q. vij. filijs. Sed glo. in clemen. paſtoralis. de re iudi. ſuper verbo ſubiecte, videtur tenere quod tale ius in fiſcum nō tranſeat. & hoc tenet Archi. in d. c. filijs. & eſt verum. Nam licet trāſeat in hæredem extraneum, vt no. in gle. ſi plures de iure pa. & xvj. q. vij. conſiderandum tamen quia illud ius laicus habet ab eccleſia ſtatutum ſine ſententia confiſcantis ille non poteſt auferre de iure patro. c. j. & iij. & iſtud indiſtincte tenet Bal. in d. l. j. de bo. liber. & hæc pars placuit Anto. de But. in d. cle. paſtoralis reprobata opi. Bart. Brixien. in d. c. filijs. vt in d. cle plene per eum quod intelligit verum ſiue principaliter ve niat publicatio bonorum ſiue acceſſorie ad delictum quia ſuper ſpiritualibus nec principaliter nec ſecundario iudicat laicus extra de ord. cogni. c. tuam. Dixit tamen ibi no. quod hoc eſt verum quando publicatio fit virtute ſtatuti. Tunc enim hoc non poteſt facere ſtatutū de cōſtitu. c. eccleſia ſanctę Marię ſed ſi publicatio fieret de iure cōi dicit quod licet ex confiſcatione facta per iudicem ſecularem non perderet ius patronatus, poſſet tamē epiſcopus declarare delictum & illud ius confiſcare fiſco eccleſię. Et erit effectus quod ius patronatus extinguetur, et illa eccleſia remanebit libera ſub epiſcopi poteſtate. Allegat quod no. Archi. in d. c. conſiderandum. Quod vltimum videtur mihi non tolerabile. Nō enim habet epiſcopus cognitionem criminum ciuiliū in latcum. Item cum ſemel in illo loco ſit cognitum amplius cognoſci nō poteſt. l. licet §. pe. ff. nau. cau. ſt. ab. & ideo hoc vltimum maxime canoniſtis relinquatur.

Trigeſimotertio queritur

33 † an bannito filiofamilias. & bonis eius publicatis paret teneatur tradere fiſco legitimam. Reſpondeo quod non quia vtuo patre filius vere nullum ius habet in legitima vt habetur. ff. de lib. leg. l. poſt emancipationem. & per Bart. in l. fi. ff. de lib. agno. & in l. fi. C. de pac. & habetur in auth. ſi qua mulier. C. de fac. ſan. eccl. Et ſi diceretur illa iura loquuntur in alijs quibus nō debetur de neceſsitate legitima, ſed legitima eſt debita, vt l. cum ratio. de bonis damna. & quod no. in l. ſecunda. C. de iuris & fact. ignoran. Reſpōdetur quod etiam non obſtaret quia deberetur ſub conditione ſi præmoriatur pater. & ideo in publicatione non venit, vt dixi ſupra quæſtione xxix. & xxx. Pro hoc videtur caſus in lege & ſi condemnatus. ff. de noxali. quæ ad hoc allegatur. Facit etiam lege ſi qua pœna. de his qui ſunt

fui vel alie.iur.& ita determinat Guil.vbi refert opi.11 Spe.de fen.execu.§.sequitur. verlic.si filiusfa.vbi vide per Ray.in d.l.si quis.Licet tñ ita sit de iure,sunt in aliquibus partibus statuta contra hoc disponẽtie quæ suis locis seruanda sunt,vt l.omnes populi,de iusti.& iur.

Trigesimoquarto quero

34 † stante statuto quod pater teneatur assignare fisco legitimam pro filio delinquente filius fuit ex contumacia bannitus, & eius bona fuerunt publicata, queritur an pater teneatur fisco legitimam dicti filij assignare,Dy.& Ray.dixerunt quod non.l.j.ff.qñ ex fac.tu.per illũ tex.ad idem.l.j.C.de iur. fis.secundum secundam lecturam.& idem tenuit Alber.in qõ.statutum.q.cclvtij.& alleg.l.j.de in lit.iur.cum concor.Idẽ tenuit Bar.disputando & effectum disputationis posuit in lec.in l.cum filius.in prin.de ver. obli.& allegat vltra prædicta primo,l.eius qui delatorem.ff.de iur.fis.vbi ficta confessio ex contumacia introducta nõ egreditur personam contumacis.Allegat etiam.l.qui repudiantis in fi.de inoffic.testa.l.de exist. l.si ideo.C.de pigno.l.præses.In quibus habetur quod vbi alias sententia lata contra vnum preiudicat alteri non habet locũ qñ fertur ex contumacia etiã illo sciente.Allegat etiã not.per Cy.in simili in l.si qñ.C. vnde vi.de qua ibi plene vide vbi examinat qñ statutum aliter loqueretur,quæ cum per eum plene declarentur aliter non prosequor.Vnum no.quod dictum statutum loquens in patre non habet locum in auo secundum Dy.& Ray.in l.lege iulia,§.hoc capite per illum tex.ff.de rit.nup.

Trigesimoquinto queri-

35 tur † pone q statutũ taliter loquatur quod pater etiam pro filio bannito nedum aliter conuicto & condemnato teneatur assignare fisco legitimam,Contingit q filius deliquit in chalen.Ianuar.Accusatur in chalẽ. Martij bannitur in chal.Augusti, interim augetur & minuitur legitima queritur qũ tempus debeat inspici.An delicti,An accusationis.An sententię,quæstio est subtilis,& fuit ab olim disputata per la.Vincentinum vt refert Albe.in quæstionibus statutorum cclix.q.& ibi arguit ad vtranq; partẽ multum diffuse,sed tangam aliqua,& br. Primo arguit quod inspiciatur tempus delicti.l.j.in fi.ff.de pœ. Secundo quia executio debetur iure obligationis ergo inspicitur tempus delicti quo insurgit obligatio.l.fundum cor,de noua.tuncta,l.omnem,de iudi.

Tertio quia patrimonium habebat certam formam a tempore delicti, ergo illud tempus inspicitur.l.j.in fi.ad l.aquil.C.de impo.lucr.descri.l.j.in fi.cum simi.Ad idem adducit.l.iniuriarum estimatio de iniur,de ser.cor.l.doli.§.fi.de iudi l.si filius. Secũdo arguit quod inspiciatur tempus accusationis.Primo ad obligandum patrem regitur scriptura, quia ante non tenetur quã tit conuictus filius,l.libertus.§.j.ad munici.C. de decur.l.j.lib.x.sed in ea requritur scriptura.C.de accusa.l.in caulis.& ff.eo ti.l.bellorum.ergo illud tempus inspicitur.C. de fi.instr.l.contractus.Secundo ad idẽ pater tenetur vt fideiussor filij.l.cum filius.in prin.de verb.obli.cũ cõcor.sed mora principalis nocet fideiussori, & tempus more inspicitur.l.mora.de ver.obli.si cer.pe.l.vt num quæ mora contrahitur per interpellationem.ff.de vsu,mora ergo &c. Tertio quia administrationem bonorum perdit ille qui propter delictum tenetur accusatione porrecta non ante.l.aufertur.§.in reatu. ff.de iur.fis.& ff.de bo.dam.l.cum ratio,& sic patet quod ante accusationem nõ debet inspici estimatio sed accusationis tempore. & ita videtur tenuisse glos.secundum eum in l.chyrographis.in fi.ff.de admi.tu licet videatur tenere cõtrarium in l.ex iudicio rum.de accu.Tertio principaliter arguit q inspiciatur tempus sentẽtię. Probat primo. ff.de rei ven.l.si hominẽ §.iulianus.de edẽ. l.vbi de triti.l.pe.& l.iij.§.in hac.ff.cõmo.

Secundo probat a natura contrarium.l. fi.in fi.de leg.iij.Sed si bona tempore sentẽtiæ reperiantur sine culpa diminuta illorũ non fiet estimatio, quia pater tenetur respectu certorum bonorum.l.si ex legati causa de ver.ob.C.de iur .emphy.l.j.& de leg.j.l. titie textores cum si. Tertio quia obligatio alicuius ex mora alterius non crescit de in lit.iur.l.j.cum concor.licet ergo estimatio fuerit maior ante sententiam illud non attenditur in patris præiudicũ qui in nulla fuit mora ante; sententiam.l.lecta.si cer. pe.& pro hac parte allegat casum.in l.post contractum.ff.de dona.& C.de bo.dam.l.si quis post hac.Finaliter soluendo determinat quod aut bona patris tempore sentẽtiæ reperiuntur aucta aut diminuta primo casu sententię tempus est inspiciendum quasi illud augmẽtum nõ bonis patris sed filij ad-

uenerit,l.in suis,de lib.& posth.& quasi a filio in fiscū deueniant occultato vno actu de dona.inter vir.& vxo,l.iij,in fi.& quia tempore sententiæ censetur mortuus quo casu succedit fiscus in omne ius suum.C.ad l.iul.de vi.l.iij,pro so.l.verum,§.fi.cum si, Pro ista parte allegat casum.ff.de test.l. eius qui,§.j.ad argumenta in contrariū facta respōdet,Primo ad primum quod inspiciatur tempus delicti respondet illud verū in re certa & speciali non in patrimonio q̄ est vniuersitas,allegat de peti.hære.l.iij,& l.si quo casu,de pecu.l.quæritū,& l.quoties, non ob.secundum quod a primordio &c. quia quędam est forma naturalis, & in illa loquuntur iura in cōtrarium allegata.Quędam est forma accidentalis, & in illa inspicitur tempus sententię,vt d.l.quæritum.Nō ob.tertium argumētum quia omnia illa iura loquūtur q̄n tractatur de estimatione rei in qua delictum est commissum, & sic nō faciunt ad propositum.Non ob.quartū quia non ex scriptura pater obligatur,immo ex delicto filij q̄ declaratur per sententiā vnde sententia non de nouo obligat sed absolutionem declarat.l.adeo.§.cū quis,de acqui.re.do.cum si.Præterea argumentum nō concludit quia vbi obligatio ex scriptura oritur, nō oritur antequam illa sit perfecta & consummata, vt d.l.contractus ergo in proposito requiritur sententia antequā res non dicitur perfecta, vt l.j.de re iudi.Non ob.quintum quia hic nullam est dare morā ante sententiā quo ad bona,quia ante illam a nullo petuntur.Non ob.vltimū q̄ sit interdicta administratio,quia illud non impedit augmentum. Secundo casu q̄n bona sunt diminuta concludit q̄ aut præter factū patris,aut propter factum eius.Primo casu puta quia casu fortuito mortua sunt animalia, & tunc saltem ope exceptionis liberatur, ar.d.l.j,C.de iu.emphy.& in authē.de equa do.§.quia vero,Secundo casu concludit patrem nō teneri nisi ad bona quæ erāt tempore sententiæ,quia cū sit dominus rerum suarum, administrationem non perdit,nec ab ea culpa est exigenda licet propter delictum filius ad certam pœnā teneatur.l.etiā.§.j.solu.ma.& qui & a qui.l.quæritum.Quod dicit verum nisi fuerit in lata culpa, quia illa equiparatur dolo.ff.depos. l.quod nerua non autem fuit in lata culpa si scienter alienauit & in causam necessariā puta in alimentis &c.ff.famil.her.l.alienationes,de in rem ver.l.j.§.j.de sol.l.reo,In dubio autē aut alienauit tempore quo potuit suspicari de fisco.Et tunc videtur dolo facere alias non.ff.de pecu.l.summa cū ratione qui & a qui,l.si marius.in fi. ff. ad l. post contractū respondet vt ibi per la. de Are.& alios. Credo decisionem verā maxima quando statutum obligat patrem pro filio condēnato quia expresse ad illud se refert.l.si ita.ff.de aur.& ar.leg.Et ex dictis patet q̄ si tempore delicti pater habebat quatuor filios,tempore sententię habet quinq; legitima erit semis.Et econtra si habebat quinq; & tempore sententiæ vnus erat mortuus,legitima erit tertia secundum no.in l.cum queritur & auth.nouissima.C. de inoffi.test.

36 *Vidi supra* quæstione.xxxiij. q̄n †pater nullo existēte statuto nō tenet dare fisco legitimam filij bānīti. Quero xxxvj. An saltem teneatur ei dare illud quod tenetur dare filio pro alimentis.Ista quęstio videtur magis dubitabilis , quia istud est filio debitum.l.si quis a liberis per totum.ff.de libe.agno.Sed dic quod non secundū Guil. in Specu.de execu.sen.§.sequitur ver,quid si filius, vbi plene vide.Probatur etiam ex his quę dixi supra in q.xviij.vbi etiā vide.

37 *Trigesimoseptimo* queritur †an bannitus per dat ius succedendi ab intestato.In hoc cōmuniter dicit, quod aut vult succedere de iure cōi,& potest, quia iura ciuilia nō perdit vt dictum est supra in v.quæstio. Aut vult succedere de speciali iure statutorum ciuitatis a qua est bannitus,puta quia statutum dicit q̄ agnati præferātur cognatis vel masculus fœminę & non potest quia perdit iura sue ciuitatis vt ibidem dictum est.Et in hoc cōcōrdant omnes vno excepto ex his quos uideram.l.Batho. de Sal. in sua disputatione vbi non probat id qd dicit , & ideo sequor cōem opi.Bar.in d.disputatio.Guil. Dy.& Cy.& aliorum in l.si qua pœna,ff.de his qui sunt sui vel ali.iur.& Bal.in l.j.C.de hære.insti.Primum autem membrum verū est q̄n ius cōe secundum quod vellet succedere non est correctū a statutis sue ciuitatis a qua bānitus est puta, quia est cognatus ,proximior vult excludere agnatum vltiorē ex forma iuris cōis , dico quod non potest, quia vt dictum est in q.præallegata statuta in sui odium disponentia non tolluntur per bannum sed solum disponentia in sui fauorem,& ideo si ipse est agnatus, & ex forma statuti vult excludere proximiorē cognatū

Vide cō Alex. 75. lib. 1. col. Jason. 10

vel fororem a succesſione fratris vel patris non poteſt per prædicta. De quo etiam per Bar. in l. iij. §. filium. ff. de contratab. & in l. j §. ſi pupilla. ff. de coniun. cũ eman. lib. eius. & in l. ij. in fi. ad tertul.

38 *Trigeſimooctauo* quero † an poſſit ſuccedere ex teſtamento omiſſis ſuperfluis. Hæc qõ pẽdet a præmiſſis, & maxime in dicta q. v. tractatur. per Cy. in l. j. de hære. inſtit. & habetur in l. i. C. de requi. re. Sed concluſio Bar. in d. diſputa. quem ſequuntur oẽs, quod aut teſtamentum eſt validũ de iure ciuili nullo ſtatutorum auxilio requiſito, & poteſt hæres inſtitui, & hæreditatem adibit, & ſic nõ q̃retur, quia nõ perdit ea quæ ſunt de iure ciuili vt dictum eſt. Si vero teſtamentum non tenet de iure ciuili ſed ſolum ex forma ſtatuti vt puta quia factũ coram duobus teſtibus vt Venetijs, vel per filiumfa. ex forma ſtatuti, tunc ipſo iure capere nõ poterit, ſed remanebit venientibus ab inteſtato coniunctis vel ſubſtitutis. C. de cadu. tollen. l. prima. §. j. & ij. & habetur in dicta l. j. C. de hæredi. inſtitu.

39 *Poſtquam uidimus* † q̃ banni tus etiã cuius bona publicantur poteſt acquirere bona, et quod in publicatione nõ veniunt. xxxix. quero. An ſaltem poſſit fiſcus ei talia bona auferre vt ab indigno per regulam l. Lucius. ff. de iur. fiſ. Bar. ſub dubio forte in l. j. de hæredi. inſti. dixit quod ſic, ſed ibi dicit Bald. quod non, quia nemo eſt indignus niſi in caſibus expreſsis a iure. Et quod quis ſit in tali caſu debet probari per allegantem. ff. de proba. l. ab ea parte q̃ eſt verum, niſi a ſtatuto aliud diſponatur. Poteſt enim aggrauare pœnas cõtumaciam. l. ſed ſi per prætorem. §. ſed ſi dum. ff. qui, ex cau. ma. & ff. de pœn. relegati. cum ſimi.

40 *Vlterius* & ſic xl. queritur † bãnitus erat tutor cuiuſdã pupilli, aut legitimus, aut datiuus, aut teſtamẽtarius, queritur an perdat tutelam. Bar. in l. ſi ſine hærede. §. fina. ff. de admi. tu. vī dicere quod aut perdit bona, & tunc perdat tutelam, alias non per no. in d. §. relegati. Alb. aũt vbi ſupra. ſ. in parte vlti. q. x iiij. dixit quod aut perdit ciuitatẽ, & tunc deſinat eſſe tutor. Aut non, & tunc tutor remaneat. Ad primum allegat, inſtit. qui. mo. tu. fin. §. ſed & capitis. C. qui pe. tut. l. in locum q̃ tu. ha. l. licet. & quod ibi not. & quod not. per Azo. in ſum. eo. ti §. quid ſi deceſſerit, & quia talis bannitus vī reputari pro mortuo. l. ſi nec cui §. ſi deportata. ff. de bon. lib. & de tutel. l. ſi quis author. & quod ibi no. Ad ſecundum allegat de cõdit. & demon. l. interdicit. & quod ibi not.

Puto dicendũ quod li ei nõ erat decreta adminiſtratio ad mõ ei decernenda non ſit, etiam ſi eſſet teſtamentarius. ff. de cõfir. tut. l. in confirmando. cum ibi no. Si aũt erat ei decreta cum ad ſui odium remaneat tutor vt dicam infra xliij. q. non finitur tutela q̃n teneatur actione tutele ẽt pro contingentibus poſt bannum per ea quæ ibi dicam. Poterit tñ a tutela remoueri, arg. ff. de ſolu. l. ſi cum corne. & l. cum quis. ff. de tut. & rat. diſtra. l. ſi tutor repu. Quæ intelligo ſi eſt bannitus a loco in quo habet tutelam gerere. Si autem bãniatur ab alio loco tunc putarem poſſe ſuſtineri diſtinctionem Bar. an perdat bona, an nõ & an habeat bona aliqua in loco in quo tutelam gerat quæ in confiſcatione non veniant de quo dixi ſupra q. xvij. Vbi aũt dixi tutelam nõ perdere nõ obſtat quod efficiatur infamis interdum ex bãno vt dicam infra in q. xlviij. quia propter infamiam non repellitur a tutela l. j. §. ſed eſt equiſſimum. &. §. fi. ff. de poſtu. & per Azo. in ſum. de infa. ex prædictis patet quod vbi tutela finitur deuenitur ad legitimum vbi non finitur ſed remouetur ut ſuſpectus peruenitur ad datiuum. Et idem ſi eſſet bannitus ad tempus ut hæc probantur in d. l. licet in l. j. & ij. ff. de legi. tut & in l. ſi quis ſub cõ *ditione, cum ibi not.* ff. de teſta. tut.

41 *Quadrageſimoprimo* quero an † de finat eſſe executor teſtamenti. dixit Ray. q̃ non, quia illud eſt merum factum, vt ipſe no. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad trebel. quod intelligit Bal. verum quantũ ad actus nudi miniſterij. ſ. ad electionem vel declarationẽ aliquam faciendam, vt ipſe no. in l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cle. & idem quod Ray. dicit Alber vbi ſupra. ſ. in parte bãnitorum q. cj. & allegat no. in l. ſi victum. ff. de re iudi. Hoc etiam vꝫ detur ſentire Bar. in l. cum pater. §. hæreditatem. de leg. ij. vbi dicitur q̃ excõicatus poteſt eligere. Aduertendum tamen puto q̃ ſi in executione deberent aliqui citari ſecundum ea quæ habẽtur in l. ſi quis arbitratu. de verbo. oblig. & in l. theopompus. de do. prælega. & ille non moraretur in loco in quo debet fieri citatio, & executio, non poſſet executionem fa

cere l.si dies.§.si cum arbiter cum tbi no.ff. de arbi.& sic licet de iure executor esse nõ desinat, tñ si ad locum non accederet effectiue executione priuaretur. Si autem nulla citatio requiritur credo vera esse quę dicta sunt supra per Ray.& Bal.

Quadragesimosecundo

42 quero † an desinat esse arbitrator. Bar.qđ non in d.§.hæreditatem.& l.cum pater.de leg.ij.per eadem iura. Idem Alber.vbi supra remisi proxima q.allegat l.iudex.C.de iude.licet in contrarium allegat l.verba.et l.quod attinet.de reg.iur. & nõ respondet, sed dic quod non obst.vt patet ex his quæ dicta sunt supra q.v.

Quadragesimotertio

43 quero, an † possit esse arbiter Guil.in Spe.de arb.§.differt. versi.quid de bannito dixit quod sic si bona eius publicata non sunt ar.ff.de testi.l.j. alias secus per no. in.§.relegati. & in l.fine hærede.§.fi.ff.de admin.tut. & idem Guid. de Suza.in l.pedius.ff.de arbi. Tu dic quod quia nunquam equiparatur deportato siue perdat bona siue non vt dixi supra qõ.iiij. semper poterit eligi in arbitrum etiam si sit infamis,vt d.l.pedius. Quod Ang.in sua disputatione de qua ibi in v.q.mentionem feci,dixit esse verũ nisi qñ compromissum fieret in eum secundum formam statuti fuerit ciuitatis per ea quæ dixi vbi plene vide in dicta v.quæstio.

Quadragesimoquarto

44 quero † Titius satis diues sumpsit vxorem et ab ea recepit dotem cum promissionibus confuetis, deinde bannitus est. Queritur an vxor possit petere sibi dotẽ cõsignari per l.si constante,vel per l.vbi ad hæc.ff.solu.ma.& C.de iur.do.vel per.§.illud.in authẽ.de equa,do. col.vij.in hac qõ.post aliquas alle. circa id cui equiparetur bannitus Bar. in l.si constãte in v.q.j.qõnis cõcludit quod si omnia bona publicantur, nulla est dubitatio. Potest enim tunc petere per remedium l.si constãte. Idem etiam dicit si pars bonorum est publicata l.si marito.eodem titu. Si vero retinet omnia bona sed exulare cogitur, tunc quia cepit vti male substantia sua potest petere cõsignationem per dictũ §.illud quod etiam videtur tenere Guil.in Spe.de dona. inter vir,& vxo.§.vlti.versi.quid si vir, & gl.& Bal.in l.ij.ff.sol.ma.in princi. Sed hoc vltimum intelligo in bannito personaliter vel in tanta quantitate quod dici possit cũ male cepisse.l.proptet litem. de exc.tuto. Si vero sit bannitus in parua quantitate puta in cc.libris, & habet magnam substantiã,tunc licet non soluat vel quia non vult, vel quia est absens ignorat, non puto tale quid considerandũ,argumen.ff.de in integ. resti.l.scio.cum tbi no. In his enim quę sunt cõtra regularem dispositionem de minimis non curamus vt tbi plene habetur. Dic tamen q̃ vbi petat consignationem tenetur virum alere ex fructibus dotalibus vt habetur vbi supra. Sed tunc dubitatur an ipsa vxor cogatur eum sequi si vult quod ipsa vadat cum eo quo vadit. In quo Albe. cum Odof.disputando tenuit quod nõ, argumen.ff.de annu.leg.l.meuia.§.fina,& sequitur Bald.in l.si cum dotem.§.si marītus. solu.matri. Quod intelligo verum nisi possit ita honeste viuere cum eo quo vult eam ducere sicut in priori loco per ea quæ habentur in.§.transgrediamur.in l.si cum dotem. de oper.liber.l.sicut. & in l.secunda. ff.de rit.nupti.

Quadragesimoquinto

45 quero † an bannitus talis desinat esse ciuis sue ciuitatis a qua bannitus est.Bart.in l.fin.ff.de leg. per illum tex.dicit quod sic, si est talis ex bãnitus quod possit offendi impune, dñ hostis sue ciuitatis, vt l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capi.dimi.& idem dicit si est talis qui sit prohibitus receptari argumẽ.eius quod dicitur de eo cui est interdictum aque & igni. Et ideo dixit Bald.in l.sed & milites.§.sed ignominia.ff. de excusatio. tuto. quod si fit proclama quod quilibet teneatur ire ad exercitum sub certa pœna non comprehenditur bannitus, quia non est ciuis quæ non est bona ratio, vt infra dicetur. Dictum tamen in se verum est, quia nõ intelligitur de hostibus. Sed pro declaratione huius quæstionis est sciendum quod Vgolinus de Fontana Parmensis disputauit quæstionem in his terminis. Quidam Mediolanensis fuit bannitus de Mediolano, iuit ad habitandum in ciuitate Vercellis vbi erat statutum q̃ offendens Mediolanensem puniretur in centum.Quidam combusit domum huius banniti de Mediolano quam habebat Vercellis.quesiuit an talis offendens dicatur offendisse Mediolanẽsem,vt sic nõ pœna incendiarij de iure cõi

de qua in l.data opera,C.qui accu.non pos. sed centum librarum virtute dicti statuti tã tum veniat puniendus, & eam retulit Alb. vbi supra q.lxvj.Et quia instat plurimum in eo cui equiparetur bannitus de quo fuit supra q.iiij.Non instabo in suis allegationibus,& concludit quod offendens non possit vti beneficio dicti statuti, quia ad hoc vt dicatur Mediolanensis non sufficit sola origo sed requiritur quod sibi non sit interdictum domicilium alleg.de ver.sig.l.prouinciales & reprobat gl.ibi positam quæ incipit duntaxat, quia secundũ eam nulla fuisset dubitatio illius.l per l.ij.& l.incola.ff. ad muni.quam dicit determinare quęstionẽ intelligẽdo ipsam prout iacet.Pro hoc allegat.eo.tit.l.municeps.& l.mutius.in fi.ff.de ver.sig.de adop.l.in adoptionẽ.et de inco.l. ciues.li.x.& sic in effectu concor.cum Bar.ĩ aliquo, in alio autem tenet contrariũ.Sufficit enim ad effectum perdendi ciuilitatem quod ibi stare non possit.Puto in hac q.generali an perdat ciuilitatem dicendũ vt dictum est supra in q.v.maxime videlicet ꝙ quantum pertinet ad sui fauorem perdat ciuilitatem,quantum vero ad sui odium illã non perdit maxime si est ciuis origine,sunt enim de iure gentium distincte gentes & sic ciuilitates ordinate.ff.de iuretur.l.ex hoc iure quod ius supra conclusum est tales bãnitus non perdere.Et ideo puto in proposita speciali quæstione tenendum quod si talis Mediolanensis bannitus erat effectus incola Vercellis,uera sit decisio supradicta, quia statutum odiosum non habet locũ in tali mixto,per no.in l.ij.de verb.obl.Si autem non erat incola Vercellis , puto talem offendentem potuisse vti beneficio dicti statuti,quia ille sui odio remansit Mediolanensis ,licet non sui fauore vt in iuribus in contrarium allegatis.Et vide quæ dicã in duabus proximis quæstionibus.

Viso quod ad sui odium bannitus remanet ciuis.

Quero quadragesimosexto.† An possit in loco a quo est bannitus collectari, vt sic ad munera teneatur.Videtur enim ꝙ sic, postquam subditus remanet,l.rescripto.§.fi.ff.de mu.& ho.cnm si.Sed dic secundum Bart.& alios in l.inter quos.§.dãni.ff.de dam.infe. quod aut perdit bona,quia in fiscum trasierũt, & tunc nõ potest collectari.Habet enim fiscus res pro quibus imponebatur collecta, ergo soluere non tenetur sicut nec emphyteota cogitur soluere canonem si res emphytheotica ad dñm peruenit l.ij.C.de iur. emphy. Si vero in fiscum bona non peruenerũt cũ sit capax obligationis passiue l.tutelas.circa fi.ff.de capi.dimi.potest collectari, licet fructus ex suis rebus sua culpa non percipiat,ar.eius quod habetur in l.j.C.de natu. lib.& l.damnum quod quis.de reg.iur.facit ff.ad munic.l.incola.Iam primum membrũ debet intelligi,& ita credẽdum est doctores intellexisse pro bonis quæ habebat tempore banni.Pro bonis aũt quæ postea quęsisset sine dubio collectari posset, quia vt dictum est supra proxi.q.ciuis siue incola remanet,ergo &c.vt d.l.rescripto.ĩ fi. Et hoc est verum si illa bona nouiter acquisita sunt in territorio sue ciuitatis a qua bãnitus est. Si aũt alibi sita sunt dubium est quod generaliter in alijs non bannitis examinatur, videlicet an in loco domicilij possit quis collectari pro bonis alibi sitis.de quo per Bar. in l.j.C.de mulie.& in quo loco.& in d.l.rescripto. in fi.in quo cõiter dicitur ꝙ sic etiã si alibi domicilium acquisierit, vt habetur in addi.Speç.in ti.de censi.§.nunc dicendũ. ver.sed pone regimen.vbi Ioan.And.refert decisionem quam habuit ab Old.licet eum nominet,vt patet in eius cõsilijs.cõsi.clxxj. licet autem teneatur ad onera patrimonialia, ad personalia non tenetur , vt in.§.qui deficiunt secundum Bal.in l.sed & milites. §.sed ignominia.ff.de excu.tu.ꝙ etiam eadem ratione verum erit in muneribus mixtis, vt si dicatur quod quilibet vadat cum equo.Vide supra in prin.j.q.

Quadragesimo septimo

47 quero † an talis bannitus possit capi pro represalijs concessis cõtra ciuitatem suam & eius ciues.lita q.multa requireret q̃ huic tractatui non conueniunt.Et ideo ac etiam, quia habetur tractatus Bar.qui cõiter habetur, breuiter me expediens,& addẽs aliqua his quæ in hac qõ.dixit Bar.in l.prouinciales.ff.de verb.sig.vbi concluſit capi nõ posse rationibus et iuribus allegatis.Concludo quod aut erat bannitus tempore quo iustitia fuit denegata.Et sic tẽpore quo fuit cõmissa causa concedendi represalias & capi non potest,vt ibi per Bar.quod intelligo si bona perdidit & munera nõ subibat. Si autem munera subibat , tunc puto idem ꝙ in sequenti membro per ea quę no.Bar.in tracta.represaliarum.in vj.q.principali.q.ij.Si autem tunc nõ erat bannitus contra ipsum poterũt exerceri,quia ciuis est ad sui odiũ,

vt dictum

vt dictũ fuit supra proximis quæstionibus, & quia nõ debet ex pœna premium reportare, l. siue hæreditaria. ff. de nego. gest. Cetera vide vbi supra & per Ioan. And. in c. j. de iniur. & dam. da. li. vj. & in mercurialibus, in c. non debet. de regu. iur. eod. lib.

48 Quadragesimo octauo quero. †an bannitus possit petere alimenta ab illis a quibus ante bannum ali debebat, & an illi alere teneantur. tex. vidẽtur quod sic, in l. mutus. §. manẽte. ff. de iur. do. Et ita tenet Bar. in vxore ꝙ debeat alere virum bannitum in lege si constante, in princ. ff. sol. ma. & in filio quod debeat alere patrem bannitum in l. si quis a liberis. §. j. ff. de lib. agno. alle. in auth. de incest. nup. §. si vero contigerit. & ibi no. in glo. quę dicit quod alet eum mittendo sibi necessaria, in auth. vt cum de appel. cog. §. si vero vnũ de prædictis. & idem tenet Ray. in parte ꝙ teneatur alere filium bannitum per d. §. si vero, & vt ipse not. in l. si quis a liberis. versi. vtrum. In contrarium facit, quia cum hostis ciuitatis licitum est cuiq; etiam filio eũ occidere, ff. de relig. l. minime, ergo potest ei alimenta denegare, ff. de lib. agno. l. necare. & ad l. cor. de sica. l. nihil. Præterea contra prędicta, & prò hac parte, videtur hodie casus in x. colla. de pac. tenen. & eius viola. c. j. vbi Bald. dicit filium non debere alere patrem bannitum, & hoc ibi esse introductũ de nouo. & idem dicit Ange. in bannito qui sit effectus hostis ciuitatis suę. alias dicit primam partem veram in pręalle §. si vero. de incest. nup. vnde sumitur authẽ. incestas. C. de ince. nup. Sed ego sto in prima opi. licet enim bannitus sit, nihilominus pater est, vt dicit text. in d. §. si vero pro hoc. ff. de cap. dimi. l. eas oblationes. & l. legatũ, & de his quæ pro non scrip. ha. l. si in metallum. cum si. Non obst. l. minime. quia lex illa loquitur in patre contra patriam veniente. & sic in faciendo contra ipsam delinquente, licet ergo alias deliquerit & venire neglexerit, ꝓpter quod patria eum hostem iudicauerit, non tamen licet filio eum interficere si contra patriam non venit de quo dicam infra parte proxi. huius temporis. q. x. non ob. c. j. de pace tenen. quia ibi ponitur casus specialis qui ad consequentias trahi non debet l. ius singulare. & l. quod vero contra. ff. de legi. Pro hoc quia filius tenetur alere patrẽ excommunicatum, vt habetur in capitu. sacris. de senten. excom. immo etiam hæreticum, vt not. lxxxvj. distinctio, non satis, & ibi firmat Archidia. & Hostien. in sum. de tempo. ord. & pro hoc facit quod habetur in l. qui cum vno. §. fina. ff. de re mili. & ibi Ray. dixit per illum tex. quod filio existente in religione licet illam exire pro alendo patrem, ad quod etiam allegat Thomam de Aqui. vt ipse dicit in d. ver. vtrum.

49 Quadragesimonono querit. †An tales banniti perdant famam, & sic an efficiãtur infames. Et hæc quæstio in genere sic formata consistit in pluribus. Primo in causa. s. ex qua causa sit damnatus. Si enim est damnatus extra causas famosas, de quibus habetur in l. j. de infa. sine dubio non erit infamis, & ideo si damnatur propter delictum a statuto introductum qualitercũq; sit processum siue per accusationẽ siue per inquisitionẽ non erit infamis. Et est ratio quia condemnatus est per conditionem ex statuto, vt l. j. de condi. ex lege ergo non est infamis ff. de act. & obli. l. cessat. & ita refert Bar. cõsuluisse Dy. in consi. quod incipit, Ser Ioannes de castro de rute. Quod est verum si delictum a statuto introductum non efficitur publicum. Si aũt fieret publicũ secundũ no. per eum in l. j. ff. de publi. iudi. cum tũc esset damnatus publico iudicio per viam accusationis infamis erit, vt d. l. j. ff. de his qui no. infa. secundum eũdem Bart. in l. infamẽ. de publi. iud. Secundo si cõsistit in modo procedendi. s. an processum fuerit cõtra eũ pro crimine de iure communi infamiam irrogante per viam accusationis, an per viam inquisitionis, & quia si verum esset qđ bannitus per viam accusationis non esset infamis non esset necesse an per viã inquisitionis bannitus sit infamis examinari, & ideo incipiam ab hoc, an bannitus pro crimine de iure communi famoso ex processu facto per viam accusationis sit infamis. & primo videtur quod non, quia damnatus per contumaciam non est infamis, vt not. glo. in l. j. C. de mo. mulctan. per quam quidem doctores antiqui sic dixerunt, vt refert Guil. in Spe. de sen. & his quæ ipsam se. §. j. versicu. quid de istis. & Bart. in l. ictus festium, ff. de his qui not. infa. & adducit quod grauantur vltra legẽ, cũ ex sola contumacia habeãtur pro confessis, dicatur cum infamia dispensatum, vt in. §. pœna grauior. Iacob. aũt Butri. vt refert Bartol. in d. l. ictus, disputando tenuit contrarium, quia cum ex forma statuti habeatur pro confesso. Ergo omnes leges loquentes de confessione vera trahun-

tur ad hanc fictam, argu. l. prima. C. de rei vxo. ac. & ff. ad l. falci. l. prima. §. lex falcid. sed vere confessus esset infamis, vt not. glo. in. l. l. ictus. Ergo & ficte confessus. sed Bar. ibi tenet contrarium Primo quia ex ista confessione quis non infamatur, qa verba edicti non loquuntur de cõfessione, sed de condemnato, vt l. j. eo. ti. non habent locum in confesso in criminalibus, confessus non habeatur pro condemnato. ff. de custo. reo. l. ti confessus. Secundo quia ille qui dãnatur per mediam personam procuratoris non est infamis, vt l. furti. §. qui alieno. eo. ti. & tamen confessio procuratoris fingitur cõfessio domini. Pro hoc quia grauatur vltra legem, vt supradictum est nec huic ratioñi obstat, si dicatur ipse grauatur solum in processu, ergo intelligitur cum infamia dispensatum, vt habetur in l. ictus fustiũ, quia immo secundum eum grauatur circa ꝓbationes. ergo in condemnatione. Quod intelligit esse verum nisi sit facta executio, & talis que ex genere pœnę irroget infamiam, vt in d. l. ictus fustium, & ita etiam cõsuluit. Addens quod talis bannitus dicatur potius damnatus ex cõtumacia quam ex eo quod deliquerit. l. qui repudiantis in fi. & l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. & sic non sit infamis, vt patet in eius consilio qũ incipit. Queritur & in dubiũ reuocatur an franchinus &c. Et hanc partem tenuit Bal. in l. j. C. de hære. instit. & assignat debilẽ rationem, de qua non curo, maxime cum aliquid in contrarium faciens non respõdeat, & quia alibi, vt dicam infra tenet cõtrariũ.

Aduertendum quod super eodem facto super quo Bar. consuluit, consuluerunt contrarium magne scientie viri Io. Cal. de Bononia, & Nico. de Neapo. Primo prætmittẽtes quod vbi quis condemnatus est ex contumacia pro crimine famoso sine dubio infamis est infamia facti, vt not. in l. fina. C. de requi. re. & per Azo. in summa eo. ti. quę infamia repellit a dignitatibus officijs & honoribus. C. de digni. l. ij. lib. xij. ff. de sena. l. calsius. xxxiij. distin. laici. lxxxj. dist. tantus Daniel. de accu. c. omnipotens. de testi. c. pterea. cum si. quæ loquuntur de infamia facti & quod no. Dy. in regula pe. lib. vj. omi ferunt allegare glo. ff. de insa. l. j. & C. eo. ti. l. nulla. Quod aũt etiam sit infamis infamia iuris sic ostendunt. Statutum prędictũ quod facit contumacem haberi pro confesso alterat formam procedendi contra contumacẽ, & nouam formam probationis contra delinquentẽ induxit, quia vult contumacẽ haberi pro confesso, nullo ergo alio statuto cauetur quod cõdẽnatus modo & forma prędictis sit infamis, ergo restat quod damnatus est de crimine famoso, & sic infamis qa sic verba prętoris loquũtur in d. l. j. ne obst. quod contra contumacẽ noua forma iudicatur cũ de iure bona deberent annotari l. j. ff. de requi. re. qllia respondetur quod nouus modus procedẽdi effectum insurgentẽ ex condemnatione non alterat. ff. de publi. iudi. l. ordo ꝙ esse verũ probauerunt ẽt per deductionẽ ad absurdũ. Cum. n. quasi omnes modi procedendi sint alterati, vt patet per l. j. & ij. C. vt intra cer. tem. & per l. fin. C. de accu. & C. qui accu. non pos. l. qui crimen. si diceretur propter alterationem processus & ordinis cessare infamiam, nunquã aliquo publico iudicio damnatus esset infamis quod esset absurdum. Non obst. ꝙ grauetur in ꝓbationibus quia grauatur in processu non in sentẽtia. Hãc ẽt partẽ tenet Albe. Pap. vt refert Guil. in prælle. ver. quid de istis. vbi allegat rõnem absurditatis prędictã. & ad l. j. C. de mo. inulct. respondet ꝙ loquitur in illis qui damnatur ex crimine non famoso, & non ordinarie, sed extra ordinẽ imponitur mulcta applicãda fisco hãc ẽt partẽ tenet Bal. referens disputationẽ Iaco. de But. in repe. l. cum mulier. ff. solu. ma. & ibi vltra prędicta alle. l. fi. vbi pu. edu. de. vbi secundũ eũ dr quod sententia lata contra absentẽ infamat. Et hãc partẽ verã credo non ex vi confessionis, quia cõfessus nõ est infamis, nisi confiteatur trãligendo, vt l. qñ de infa. & nisi fuerit cõfessus in iudicio aliquid quod a seipso sine sentẽtia infamat, vt hĩ in d. l. j. de his qui no. infa. quod nõ dixit Bar. in d. l. infamẽ de publi. iudi. facit l. furti. §. j. ff. de his qui no. infa. quæ intelligo de infamia turis. Infamiam. n. facti incurrit quis ex sola cõfessione scdm Inno. in c. per inquisitionẽ. de elec. sed ex vi sentẽtię est. n. dãnatus famoso crimine ergo &c. vt d. l. j. & est casus in d. l. ordo. Hoc esse verum sic ostendo de iure cõi ẽt vbi pœna imponitur vltra relegationẽ, sunt certi casus in quibus damnantur absentes, & in eos contumaces fertur sentẽtia l. in lege corne. versi. & quid de hoc. ad leg. corne. de sica. C. de pœnis l. ne diu & in extraua. qui sint rebelles. Dicimus ne illis in casibus absentes damnatos non esse infames. Certe non per generalem regulam, dicte l. j. de his qui notan. infa. ad rationes Bartol. ex prædictis patet responsum prętquam ad rationem factam per. §. qui alieno, quæ nihil facit, nam l. prima eo.

titu.in ſpeciebus de quibus loquitur.§.qui alieno. loquitur in eo quod condemnatur ſuo nomine,ſed procurator eſt ille qui condemnatur,& non eſt dominus, ergo dominus non eſt infamis. Procurator etiam non infamatur,quia non ſuo nomine damnatur. Ibi ergo licet confeſsio procuratoris dicatur confeſsio domini, non tamē damnatur dominus,vt l.j.de tenten. In propoſita autē quæſtione damnatur ipſe accuſatus,ergo verificaris in eo verbis legis ideſt infamis eſt. vt d.l.j.§.lex falci.cum ſimi.Bannitus ergo per viam accuſationis infamis eſt etiam infamia iuris,ſi bannitus eſt ex cauſa de iure famoſa. Et ſi aliud diceretur facilior eſſet via fugiendi infamiā non comparendo, & poſtea condemnatus ſiue bannum ſoluendo quam illa via quæ datur in l. ſi reus. de procu. ad l. prima.C. de modo mulc. & ad ſuam glo,reſpondetur vt ſupra. Vel reſpō. de quod ibi loquitur de bannitis ſecūdum l.j.de requi.re,qui non habentur pro confeſsis & non ſunt diffinitiue damnati,ſed interlocutorie, & ſic non infamantur.l,quid ergo.§.quantum.ff.de infa. & ita intelligebat illam Oldra.vt refert Ray.C.de ſuſpe. tu.l.fi.in addi.ſuper Cyn.ad rationem vltimam Barto.per l.qui repudiantis reſponde quod illud eſt verum quantum ad prætuditum tertij.Quantū vero ad ſuū idem operatur ficta confeſsio per contumaciam introducta quod operetur vera.ſed Bart.met qui in ſuo conſilio quod incipit , a domino Cyn.de Bononia,dixit quod talis ficta confeſsio ita validat inordinatum proceſſum ſicut vera per l,ſi confeſſus.ff.de cuſto,reo, & adde quæ dicam infra in q.liij.

50 *Sed iuxta* prædicta quinquageſimo quæritur ,†An idem ſit ſi bannitur per viam inquiſitionis.In hoc primo gl,in l iij.§.præterea. ff.de ſuſpe.tut,tenet quod damnatus ex inquiſitione nō eſt infamis quod etiam tenuit ibi Dyn. & ita etiam conſuluit ꝙ r l. j.C. ſi tut.non geſ,Idem etiam no,per glo. in l.fin. C,de ſuſpe.tut,& Cyn.ibi,idem tenet Guil, in prædicto verſicu,quid de iſtis allega. ſupra proxi.quæſtio.refert opinio.& licet nō videatur eligere tamen ex ordine referendi videtur tenere contrarium. Nam ſi dicemus non infamari, ſequeretur quod nullus hodie eſſet infamis. Cum ordo ſit mutatus, vt ff. de pen.l. hodie, & dicta l.ordo, de publi.iudi.quæ fuit opi. Albert.papienſi, Idem etiam tenuerunt Oldra.& An. de piſis. Primo eadem ratione. Secundo, quia debet attendi cauſa propter quam fit remotio,& ideo ſequitur quod aliquando infamatur.ff. de ſuſpe.tuto,l. hæc enim. Item & tertio per l.iſtus. de his qui notā. infa. vbi proceditur extra ordinem,& tamē infamatur.Quarto quia mitius agitur cum homine non miniſtro legis,quā cū miniſtro legis,vt l.celſus.ff.de arbi,ſed accuſator non eſt miniſter. Et tamen quis infamatur per accuſationem,damnatus ergo fortius ſi dānatur per inquiſitionem, & ſic per cauſam agitatam cum legis miniſtro. Et ſic tenebat gloſſ.prædictam eſſe veram quando remotio fit ex cauſa non infamatoria ad l.j. C.ſi tutor non geſſ.Reſpondet quod ibi nō fuerat remotus,ſed alius adiunctus.Ray.autem in d.§.prēterea in ſuis reportationibus tenet glo.& idē l.ſi.& in.§.prēterea.dicit ſe conſuluiſſe notarium damnatū de falſo ex inquiſitione non eſſe infamen ſequēdo Dy, in l.ceſſat.ff. de actio.& obliga. Sed ad contraria non reſpondet, In additionibus autē ſuper Cyn.in dicta l. vlti. primo refert rationem Oldra. & deinde reſpondet, ad l. hæc enim reſpondet quod ibi non infamat ſententia,ſed genus pœnę.Ad l. ordo reſpōdet quod ibi non mutatur ſubſtantia , quia remanet accuſatio,ſed mutantur certe qualitates,quod ſecus eſt quando per inquiſitionem proceditur. Ad rationē reſpondet, qđ vtrobique inſpicitur ſententia ex quo debet infamia irrogari.l. athletas.§. fina. de his qui notan,infa.Et concludit glo. prædictam ſaluari poſſe,dixit tamen ſe cōſuluiſſe ſecundum opin. Oldra,cuius contrarium dixit in dicto.§.præterea,vbi in vltimis reportationibus dixit expreſſe non eſt infamem ex inquiſitione damnatum, fundamētum faciens,quia iudex qui inquirit fundat ſe ex ſtatuto,& ſic conditione ex lege,ergo non eſt infamis, vt d.l.ceſſat quæ ratio etiā ſi vera eſſet non eſt vniuerſalis per not. in l.ſecunda,§.ſi publico.ff.de adulte.Bald. in dicta l.fina. de ſuſpec. tuto. ſimpliciter refert gloſſ.Bartol.not.in l.infamem.concludit quod vbi iudex inquirit virtute arbitrij ſibi conceſsi aliter quam ex vi publici iudicij.Exemplum in l.nullum.C. de teſti. & tunc damnatus non ſit infamis. Damnauit enim quia aures iudicis offendit non lege cornelia, de falſis. Non ergo damnatur publico iudicio nec aliquo crimine de contentis in l. prima ergo non eſt infamia, vt dicta lege infamem. Si vero inquirit directo ſuper publico iudicio, & ſic inquiſitio ſuccedit in locum directe accuſationis

& tunc damnatus est infamis alleg.l.athletas §.calumniator.vbi est speciale in parte quod non infamatur, ergo in alijs inducit infamia. Item quia ei conueniunt verba dicte legis. Est enim damnatus famoso iudicio, ergo &c. maxime quia inquisitio succedit in locum accusationis.l.ij.§.si publico. de adul.& idem sequitur ibi Ang. hanc partem credo de iure veriorem tum quia cum statutum deferat potestiam inquirendi per verba ad iudicem relata non oritur conditio ex statuto, sed iudicis officiū nobile per not.in l.fotor.C.de colla.& per doc. maxime Bar.in l.j.de condi.ex lege. At etiā quia in omnibus præterquam inscriptione inquisitio succedit in locū accusationis, hinc est quod dicitur postquam inquisitio est effecta remedium ordinarium non tollit per superuenientem accusatio. vt habetur per Bar.in §.si publico.& in l.si maritus.§.j.eo. titu. Sic ergo conclusio quod damnatus ex crimine famoso siue per viam accusationis etiam ex contumacia quæ habetur pro cōfessione bannitus efficitur infamis infamia iuris quod etiam tenuerunt Ioan. Calde.& Nico.de Neap.de quibus dixi supra prima quæstione respondentes ad l.j. si tutor non gest.duobus modis. Vno quod speciale est in patrono. Alio quod loquatur quādo iudex inquirit ex eo quod tutor corā eo deliquit. Et hic autes suas offendit, argumen.d.l.nullum. & sic effectiue in hoc concordauerunt cum Barto.

51 *Quinquagesimo* primo quærit. †Titius notarius fuit bannitus pro famoso crimine an possit instrumēta conficere. Si teneretur opi. Bart. quod bānitus non esset infamis hæc quæstio esset sopita. Nulla enim ratione videretur dicendū quod non posset, cum viuens notarius ex officio non ex authoritate remaneret. Sed quia supra dixi eum esse infamē restat quæstio quam in condemnato format Bartol.in l.eadē.§.hac l ff.ad leg.iul.repetun. In quo etiam consuluit, vt patet in consilio quod incipit, Ser Ioannes de Castro, de Rute. Cuius verba quia sunt latiora quam ea quę posuit in l.eadem hic inferere curaui. Dicit, n. quod tali infamia iure officium notarij nō est interdictum. immo potest instrumēta cōficere. Probatur primo per l.si aliquid. C. de suscep.& Archidia.libr.x. vbi expresse dicitur quod non potest exercere officium illud in quo deliquit. Aliud autem officium exercere non potest prohibitum. Secundo probatur per l.si quis ex argē.§.primo, de eden. vbi ille qui est alias humilis & deploratus edit rationes & fidem faciunt. Et glo. quæ est ibi, quæ non dicit not. non credi &c. quando deliquit in officio quod fuit in propolito, ergo &c. Tertio probatur. Certum est ꝙ hæretici sunt infames ipso iure vt C. de hæreti. authenti. gazaros, & not. C. de sum. trinita. l. j. in fin. Sed constat quod officium tabellionatus interdicitur hæretico demum cum per annum steterit in excō municatione, vt C. de hæreti. authen. credē tes. Ex quo colligitur quod infamis potest conficere instrumenta, vt in hæretico ante annum, ltē speciale est in hæretico post annum, ergo &c. Et illud ideo quia licet sit infamis non tamē deliquit in officio. Quarto probatur per similitudinem iudicis ordinarij. Nam licet sit infamis, tamen gesta coram eo valent nec contra eum potest opponi talis exceptio, nisi forte in officio deliquerit, & propterea fuit eo priuatus. ff. de senato. l. ij. de iudi. l. cum prætor. ad leg. iul. repetun. l. eodem. §. hac lege. Et hoc no. expresse per Innoc. in c. cum super abbatia in glo. magna. in versicu. in ordinarijs vero de offic. ordi. ita in proposito licet sit infamis *non tamen est ex delicto commisso in officio*, & ab officio non est remotus. Et sic valent gesta per eum. Plus etiam tenet Specu. quod etiam si falsum instrumentum fecerit non vitiantur alia instrumenta per eum facta nisi per sententiam ab officio sit remotus de instrumen. edic. §. restat. versi. quid si tabellio. Quinto restat vt respondeatur quibusdam oppositionibus ex quibus ista decisio apparebit clarior. Primo infamis nō potest esse testis, ergo nec instrumenta facere l. domitius. de testamen. Respondeo qd hoc argumentum non procedit. Nam quædam repellunt a testimonio quæ non repellunt a confectione instrumenti, vt in patre & filio emancipato qui non possunt inuicem testificari. C. de testi. l. parentes. Tamen pater pro eo filio & econuerso potest publicum instrumentum cōficere. l. impuberem. ff. de fal. & not. per Dy. in l. quod dicimus. de autho. tuto. Et est ratio, quia instrumentū non nititur sola authoritate notarij, sed ibi sunt etiam testes. Testimonium autem nititur sola authoritate testis. Facit quod not. in d.l. parentes. Præterea hic notarius iurauit primo officium quam esset infamis, & postea fuit rogatus, sed si testis prius iurauit, & postea efficitur infamis deinde deponit forte valet eius dictum, quia tempus iuramenti

debet inſpici vi l.ſi quando,C.de teſtib.Facit cp not.in Spec.de teſte.§.primo. verſicu. quid ſi teſtis.ergo in propoſito debet valere inſtrumentum.Item poſſet obiici quod infamia repellit a dignitate,C.de dignita.lib.ij. & l.quoties,& ibi not,quod ipſo iure repellit,ergo hic ab officio notarie. Sed reſpondeo quod hoc officium notarie non eſt dignitas,ſed munus quoddam ita nota.C. qui milita,non poſ.l.ſi,in prima gloſſ. lib.x. Facit eodem lib.de decurio.l. vniuerſis.& qđ ibi not,& eodem lib. ſi ſeruus aut liber ad decurio.offi.aſpi.l.ij fateor tamē quod ſunt quidam notarij *qui habent dignitatem*, *vt* notarius ſacri palatij,C. de manda.pi incip. l.j.Si non eſt dignitas ergo infamia non repellit inſtitu.de exceptio.§.fin.& ſic partes ſua ſponte poſſunt eum aſſumere in notarium,*ſicut in arbitrium*.ff.de arbi.l.*pedius*, præterea non eſt verum quod infamia repellat a dignitate ipſo iure niſi in quibuſdã grauibus delictis,vt not.per Innocē.de exceſ.prelato.c.inter dilectos.& de illis debet intelligi gloſ.*in* d.l.*quoties*. *Hæc in conſi* lio,Sed in d.l.eadem dicit hoc eſſe verum, maxime quando officium notarie publice exercuit per tempora poſito quod eſſet infamis per l.barbarius. & per id quod not *in Spe.de iudi.deleg.§.excipitur,ver. item* quod eſt perinrus & infamis,quod in dicto conſilio dixit not.per glo,in authen, de tabel.§.penulti,in glo.quæ incipit, hic eſt argu.in ſi.gio.& per Guil.in præallega. verſi, *quid ſi tabellio.in.§.reſtat,de inſtru.edi.*dicit etiam in dicta l.eadem, idem eſſe ſiue de liquerit in officio tabellionatus ſiue extra per dictas rationes,licet Inno. dixerit contrarium in c.fraternitatis de hære. ſecundū eum. *Eſt ergo cōcluſio ſua* quod *notarius* infamis non perdat officium notarie niſi illud officium habeat dignitatem vel niſi ſit publicum officium, puta notarij ad bācum iuris,ipſe addidit in l.eadem.per no,in l.iij. §.*miles.de his qui notan.infa.* *Hæc quæ*ſtio eſt mihi valde dubia,paris enim potentie ſunt inſtrumentum & teſtes,l.in exercendis,de fide inſtru,Sed teſtimonio teſtis infamis non creditur,ergo inſtrumēto quod eſt teſtimonium *notarij infamis credi non debet*.Nec valet reſponſio quod teſtis ſteſtificetur altera parte inuita, Notarius vero a partibus aſſumatur,quia illud verum quando aliter conſtaret eum fuiſſe a partibus aſſumptum. Si *autem non conſtat aliunde ni* ſi ex ipſius inſtrumenti inſpectione,vt quia dixit publicaui vel rogatus fui ſecundum Bartol.in l.ſciendum, de verbo. obligatio. vbi allegat iura, Non eſt alia ratio quam ſit in teſte, Præterea negari non poteſt *tabellionatum eſſe officium publicum*, *vt* l. generali.C. de tabel. ergo a tali officio debet remoueri,quia infamibus publica officia interdicuntur,vt d.l.miles, Huic tamen rationi ſupra reſponſum eſt, licet tamen ſit *dubitabilis adeo quod tutius ſit aliud* adhibere ad confectionem inſtrumentorum, tamen authoritatibus prædictorum , & aliorum de quibus infra dicetur inherens. Concludo quod aut notarius eſt damnatus ſiue *bannitus ex crimine extra officium* notarie commiſſo,& valent ab eo inſtrumēta cōfecta tam vetera quam noua per rationes ſupra tactas Officia autem notarius extra publicationem inſtrumentorum pertinentia ſi *ſunt habentia dignitatem*, *vel ſunt publica* exercere non poteſt. Si vero eſt damnatus vel banitus ex delicto commiſſo in officio notarie , puta quia fecit inſtrumentum falſum,Tunc quicquid dixerit Barto,*in* d.l.ſi *aliquid*.& Bal.*in* l.ſi *quis ex argentarijs*§. j.aut eſt ſimpliciter damnatus & valent inſtrumenta per eum poſtea confecta, argu.l. iij.§.queſtiū.ff.de ſuſpec,tuto.donec exautoratus ſiue priuatus non fuerit,vt d.l.ſi aliquid,*Et ita loquitur dictum Innocen.in* c. fraternitatis,& tenet Odof.in d.l.ſi quis ex argentarijs.§.j.& ita reperitur alia vice Bar.conſuluiſſe,Intelligitur autem exautorari ſi illud expreſſe dicitur in ſententia,*Si autem pronuntiatur* quod debeat abradi de matricula , tunc non dicitur exautoratus donec abradatur ſecundum Bar.in d.§. miles,quod intelligo niſi in ſententia dictū fuerit quod ex tunc habeatur pro raſo ſe*cundum no.per eundem in* l.emptor.§.lucius,ff.de pac.Duo tamèn notanda ſunt, qđ etiā raſus de matricula & priuatus pro inſtrumentis antea confectis ſubditus eſt ei cui ante raſuram ſubditus erat.ff.de eden. l.pretor.§.*is etiam* & *ibi* per Bal.qui allegat no.in l.he demum.ff.de ope.libe. Secūdum quod ſi talis priuatio eſt incognita valent eius inſtrumenta poſtea confecta per dictam glo.notabil.in authent.de tabel.§. penul.& ex prædictis patet quod vbicunque infamia eum repellit vbicunque ſit talis bannitus , talis infamia ſuum operatur effectum,licet quo ad alia non ſemper priuatus virtute banni in omni loco priuatus *intelligatur*, de quo *dic vt habetur in* additio.Specu.in ſepius.alleg.§.ſequitur.verſic. quid ſi quis de accuſatio,in ſuarum additio.

prælleg.verſic.felicis, & aliqua dicta fuerunt ſupra hac eadem parte quæſtio,xvij. & adde quod not. Bald. in l.ſecunda,C.de mãſ. ꝛ.ſ.vin.

Viſo an poſsit inſtrumẽ-

ta conficere,Queritur quinquageſimoſecũ-
52 do † an bannitus poſsit facere teſtamẽtum, & ſic an ex banno perdat *teſtamenti factionem* quam ante habebat. In hac quæſtione Alber. Gallioti *in titu.de teſtamen.verſicu.* pone quod bannitus dixit qd aut erat bannitus ex cauſa ob quam debebat deportari, aut ob aliam. Primo caſu non poſsit teſtari,Secundo ſic arguo,ff.de his qui notan.infa.l.quid ergo.§.fina.iuncta glo.l.j.C.de crimi.ſtel.Et idem tenet Guil.in Specu.de inſtru.edi.§.compendioſe.verſi.quid de bannito Dy.vero vt refert Bar.in l.eius qui.ff. de teſta.dixit quod aut perdebat bona, aut non,vt primo caſu non poſſet teſtari, ſecundo ſic per not.in ſepiſsime alleg.§.relegati. ipſe autem Barto.ibi & in diſputatione ſua ſeptus allegata,concluſit, quod aut vult teſtari,ſecundũ ſtatuta ſue ciuitatis a qua bannitus eſt,& non poteſt,quia illa iura perdidit,vt ſupra dictum eſt, aut ſecundum ius cõmune,& teſtari poteſt,quia ius illud non perdidit.Allegat etiam Iaco.de Are.in l.ex facto.§.ex facto ad trebel.& *ita communiter* tenetur, & vide etiam Bal.in l.j.de hæredi.inſti.& adde quæ dicam in duabus ſequentibus quæſtionibus.

Sed circa idem quero quinqua-
53 geſimotertio loco, † Statuto cauetur quod cõtumax habeatur pro confeſſo,& poſsit condemnari ac ſi eſſet præſens & confeſſus, & ſententia in eo lata habeatur perinde ac ſi lata eſſet in præſentem.An tunc talis bannitus poterit teſtari, & videtur quod nõ, quando bannitur ad mortem. Si enim eſſet lata in præſentem ſtatim efficeretur ſeruus pœnæ,l.qui vltimo.ff.de pœnis.& l.ſi, quis filio exheredato.§.irritum, &.§.ſequen.ff.de inturſ.teſtamen.Et ſic non poſſet teſtari ut ibi etiam ſi aufugeret,ut habetur per Barto.in l.cunctos populos.C.de ſumma trini.& per Bald.in l.j.de hæredib. inſtituen. Ergo nec nunc tali equiparatione facta a ſtatuto l.j.de lega.j.Sed Bal.in dicta l.j.de hære.inſtituen.tuxta finem in verſicu.ſed quid ſi ſtatutum determinat contrarium,quia talis diſpoſitio non operatur niſi reſpectu eorum quæ continentur in cõdem natione ſiue bann. Num cum contumacia ſit cauſa confeſsionis, & ſic ex vno ſuppoſito inferatur aliud valde diuerſum ab ipſo ergo hæc eſt pẽ o q ꝛ on operatur nſi effectus expreſſo a l ge introducente fictionem vt C e fict inſtru.l.vlt.& l fin, & ff.de iur.fiſ.l.r.ſ.d uus.& l.e.us ut delatorem,reſtrin gitur ergo confeſsio ficta ſolum quo ad effectum co tumacie de cuius natura eſt *non permere niſi quatenus lex* permittit vel iudex diſponit,ita no.ff.ſi quis ius dicen,non obtemp l.j.§.fi.ſed eius falua pace dicta tura nihil faciunt Loquuntur enim quando lex ſpecialiter diſponit contumaciam puniendo, tunc enim vltra pœnam in l.expreſſam cõtumacia grauari non poteſt, at in propoſito ſtatutum prædictum diſponit vlterius, ſcilicet generaliter ſtatuendo quod ſententia habeatur perinde ac ſi lata eſſet contra præſentem. ergo perinde eſt ac ſi particulariter omnes effectus ſententiæ late in præſentem exprimeret,l.omnes.C. de præſcriptio.triginta anno.l.ſi duo.de adminiſtra.tuto. cum ſimilibus.& d.l.j.de lega.j.Erit ergo tunc bannitus ſeruus pœnæ, quia ſic eſſet præſentialiter condemnatus. Regulariter enim dict.o perinde ad omnes qualitates refertur l.a filio.§.pater. de alimen.lega.niſi eſſet aliud ſtatutum quod talem generalitatem reſtringeret,vt l.facrilegij.§.is autem.& ibi concordat.ff.ad legem iul.pecul.& ita in ſimili concludit Bart.in l.j.in princip.ff.de recep.quod maxime verum eſt quia in his quæ ſunt iuris, vt quem eſſe ciuem quem eſſe ſeruum, & ſimilibus, uerbum habeatur a ſtatuto introductum inducit veritatem non fictionem ſecũdum notat. in l.martius.§.legis.ff.de adulter.& latius in l.ſi is qui pro emptore. Intelligitur ergo tunc ſeruus pœnæ, & ſic teſtari nõ poterit. Aut ergo ſtatutum ſimpliciter diſponit quod poſsit cõdemnari & in banno poni ac ſi per confeſsionem de maleficio conſtaret & non efficitur ſeruus pœnæ. Nec obſtat ſi dicatur lex qui vltimo loquitur in damnato ad mortem.Ergo & bannitus qui ad mortem damnatus eſt erit ſeruus pœnæ, quia in eo verificantur verba legis *ſicut dixi* ſupra in quæſtione xlviij.circa *verificationem verborum.l.prima.de his qui notã.* infami.quia non eſt ita. Bannitus enim nõ eſt damnatus ad *mortem niſi peruenerit* in fortiam communis, & ideo ex ſolo banno non verificatur diſpoſitio legis qui vltimo.

Si vero ſtatutum equiparat ſententiam bãni ſententiæ late in præſentem dicta-

dum est vt supra effici seruum pœnæ. Pro qua decisione facit quod etiam secundum Bal. dicam statim in sequenti quæstione.

Quinquagesimo quarto

54 pur circa idem quero. † An in casu quod bannitus potest testari quod si moritur antequam capiatur a iudice & fiat executio habet effectum testamentum. Si capiatur & bannum mittitur executioni quia interficitur, an tunc testamentum irritetur. Si dicimus ex sententia non effici seruum, sine dubio ipsa executio seruum non faciat, cum enim ipsa executio non dicatur facta, nisi eo mortuo, ergo liber mortuus est per not. in l. fina. C. de conditio. instit. & de manumiss. testamen. l. qui duos. Non enim scio iure cautum quod ipsa executio effectum seruitutis inducat, sed ipsa condemnatio, vt dicta l. qui vltimo cum concordantijs. & l. si quis filio exheredato. §. penultimo. ibi non cum assumptus est &c. ff. de iniusto testamen. Cõtrarium tamen determinat Bal. in l. eius qui. ff. de testamen. per not. in lege prima. §. exigit. ff. de bono. possessio. secundum tabul. & latius in l. prima. C. de hæredi. instituen. in versicu. sed nunquid isti exbanniti, quia eo ipso quod capiuntur serui efficiuntur, & efficientur serui pœnæ non capientium. ff. de cap. l. mulier inops. Quod credo verum, & est ratio, quia tunc verificantur verba conditionis appolite in sententia, quia in fortiam peruenit, & sic tunc dicitur damnatus ad mortem. & per consequens verificantur verba. l. qui vltimo prælegata, & facit clementina pastoralis. de re iudica. vbi ponitur talis forma, & quod not. per Iacob. de Belui. in disputatione quam posuit in l. prima. C. vbi de crimi. agi oportet.

Quinquagesimo quinto

55 quero, †Statuto etiam vltra prædicta cauetur quod bãnitus in persona non possit capere hæreditatem ex testamento vel abintestato. Titius fuit bannitus in mille. Et sic quo tempore in fortiam communis peruenerit, & dicta mille intra decem dies tunc proxime sequentes non soluerit, extunc debeat decapitari, fuit dictus Titius interim institutus & hæreditatem adiuit. Queritur in genere an tenuerit dicta additio an non & sic deueniat ad coniunctos substitutos vel ab intestato venientes testatori. In hac quæstione Bald. in l. prima. de hæred. instituen. sic dicit, & videtur quod non tenuerit aditio cum ei sic implicitus status condemnationis personalis. ff. si ex noxali condemnagatur. l. fin. In contrarium videtur, quia in his quæ ex tempore initium sumunt secundum illud tempus iudicamus. ff. de testamen. milit. l. titius. & pe. l. prima. & de noxa. l. in delictis. §. si extraneus. Solu. videtur dicendum, quod ex euentu pendeat. Nam aut nõ venit in fortiam communis vel venit et solui, & tunc cum effectu redidebat hæres. Aut venit, & non soluit, sic decapitatus est & tunc retro fingatur non successisse, quia conditiones quæ implentur per negationem esse finguntur retro, argumen. ff. de manumiss. testamen. l. neratius, sed verius videtur quod valeat medio tempore factum inspecta eius conditione, tunc vigenti, argumen. no. ff. de his qui notan. infam. l. furti. §. primo, & de statu libe. l. statu liberi a cæteris, in princi. Hanc decisio. credo veram, Non enim erat damnatus in persona ante captu ram, vt dictum est, ergo non vendicauit sibi locum statutum tempore delate hæreditatis pro hoc, quia conditio conditionem non recipit l. eum qui. §. fina. ff. de acquirẽ. hæredi. Facit. ff. de stip. seruo. l. vsufru. & l. si minor. de fer. expor. & quod pro illarum solutione habetur in l. si filius. in princip. ff. de verbo. obliga.

Quinquagesimo sexto que-

56 ritur †Sempronius fui bannitus de ciuitate Florentiæ, & eius comitatu. Et eo tempore ciuitas Pisarum non erat florentinorum, & ideo ibi habitabat, ciuitas illa fuit effecta de comitatu Florentiæ. Queritur an ibi possit habitare. An vero dicatur etiã ab illa ciuitate bannitus. Et quod possit ibi habitare facit quod dictum est supra quæstione xvij. scilicet an in confiscatione bonorum veniant futura, vbi dictũ fuit quod non. Item facit, quia sententia intelligitur lata de eo comitatu præsenti non de futuro. l. si ita. ff. de auro & argen. legat. Verba enim sententiæ nõ extenduntur l. si patronus testamento. §. si quis cum esset. ff. de bonis liber. In contrarium facit, quia augmentum assumit naturam eius quod adiungitur, & illius iuris fit lege etiam. C. de iure dotium, & ita referente Cyn. in dicta l. etiam determinauit Ricar. Malum. pro quo adducit l. pupillus. §. territorium. de verbo. significatio. & l. quoties. §. final. de admini-

ſtra.tuto.cum multis ſimil.Finaliter diſtinguit remittens ad Guil.in l.ſi conuenerit.§. ſi nuda.ff.de pigno.act.quod aut locus adiũ ſtes & ita vnitus vt ſub vna conſuetudine ſit,& tunc non poſsit ibi ſtare . Aut non eſt ita adiunctus,vt vna conſuetudine viuat.Et tunc poſsit ibi habitare,l.ſeio.§.tyranne,ff. de fun.inſtru.Et quia res tranſit cũ ſua cauſa,vt d.§.ſi nuda.Certe ſi recte intueatur ꝗſtio Cy.ſi habet,an ſtatuto dicãte quod bãnitus non poſsit ſtare poſtea in loco poſt bãnum effecto de diſtrictu. Quæ quæſtio meo iudicio parum habet dubitationis,quia ſuponitur locum eſſe effectum de diſtrictu, & ideo cum ſtatutum ſemper loquatur ibi habitare non poterit,l.arrtani.C.de hæret.Eſt enim bannitus, & ille locus eſt de diſtrictu, & ſic conueniunt verba ergo eius diſpoſitio locum habet cum mens in nullo diſcrepet.l.j §.ſi is qui nauem.ff.de exerc.cum ſi. Sed difficultas eſt in dignoſcendo quãdo locus ſit factus de diſtrictu , vt ſic ſub ſtatuto comprehẽdatur . In quo ſciendum eſt quod territoria diuerſimode iudicantur & nominantur.Quandoq; enim appellatur prouincia , vt Tuſcia Lombardia & ſi.C.de offi. rec.prouin.per totum.& ff. de offi.præſi.l. iij.& l.illicitas.§.qui vniuerſas.ff.de offic. præſi.Et iſte poſſunt vniri & diuidi.Quo ca ſu videndum eſſet,an bannitus in vna facta vnione eſſet bãnitus ex alia. Et tunc credere in ſpicienda eſſe vnionis verba . Et de his vnione et ſeparatione habetur in l.ſi ea. ff.de aſſeſſo.& extra in c.j.ne ſede vacan.et C.de metropo.beri.l.j.& ibi per Bar.Quandoque vero non dicitur prouincia, ſed territorium alicuius. Et iſtud nomẽ poteſt plures prouincias continere. vbicunque enim poteſt terrere,territorium eius dicitur l.pupillus §.territorium.ff.de verbo.ſignific.& tunc ſi ſtatutum loquitur quod non poſsit ſtare in territorio, licet non ſit locus eiuſdẽ prouincie ſi tamen ibi dominus vel ciuitas ſtatuens habet ius terrendi,ibi ſtare non poterit,vt ſupra.Quandoq; territorium vnius non diſtinguitur ſimpliciter per nomen territorij, ſed per alia nomina ſignificat in ſtatuto.Interdum enim dicitur quod non poſsit ſtare intra terminos de hoc dic , vt l.curiales.C.de decu.lib.x.Interdum quod non poſsit ſtare intra pertinentias, & tunc quæ contineantur,vide extra de reſtitu.ſpolia. §.cum ad ſedem.& de fide inſtrumen.§.inter dilectos. Quandoque appellatur curia, & tunc multis modis ſumitur . Aliquando enim ſumitur pro loco in quo ius redditur, l.penulti.ff.de iuſtit.& iur.Quandoque pro parte ciuitatis,vt l.tj.in princi. ff.de orig. iur.Quandoq; ſumit pro perſonis,vt in curia romana. Eſt enim ſecundum Oldra. conſi.ccxtj.corpus repreſentatum & multorum matorum congregatione collectum.ff. de fideiuſ.l.mortuo ibi ſicut municipaliscuria,qui.ex cau.maio.l.ergo.in fine.de quo corpore loquitur ,l. rerum mixtura.ff. de vſuca.& de iudic.l proponebatur , ſecundum eum.Quandoque pro territorio ſiue comitatu alicuius ciuitatis vel caſtri , vtin c.j.de capi.q ii cur.vendi.colla.x. & tunc ſimiliter inſpici debet diſpoſitio ſuper qua tale verbum profertur.Bannitus enim de curia iudicis nõ intelligeretur bannitus niſi de loco in quo ius redditur.& eodem modo ſi ciuitas eſſet diſtincta per curias , vt dicit l.l.ij.de origi.iur.bannitus ab vnius curie iudice,ut non poſſet ſtare in curia ſua non intelligeretur bannitus ab alijs curijs. Aliquando vero appellatur diocelis, & de hoc in c.ſignificante.& c.rodulphus,de reſcript. Quandoque nominatur comitatus, & hoc habetur.C.quando imper.inter pu. & vi.l.j.in authen.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi opor.et xxtij.q.vltj.c.ſi vobis. Interdum dicitur diſtrictus .x.colla.quib. mo.feu.amit.c.j.in cle.ne romani.de electi. inſti.de actio.§.rurſus.& no.per glo.xcitij. diſt.c.prouincie.& in c.vt animarum.de conſtit.lib.vj.& C.vbi de poſ.agi oporter. l.j.& differunt hæc duo vltima nomina ſecundum Bal.quia comitatus dicitur quando non habet ſeparatum iudicatum, diſtrictus quando habet, ſeparatum iudicatum ſicut dicimus in colonijs quæ non erãt ſub preſide,licet eſſent de prouintia, ſed habebant diuerſum iudicem, ita dicit ipſe in l.j. §.cum vrbem.ff.de offi.præſe.vrb.Cuius contrarium videtur tenere glo.ſi.in l.j.ff.de cenſi.vbi dicitur Coloniam & comitatum idem eſſe. & allegat.l. eius.§.ſi quis.ff.ad municipa.Sed male dicit illa glo.Nam ſecundum quod ibi not.Iaco.de Are.& bene Colonia erat iudicata per ſe non ſubiacens preſidi vel proconſuli in cuius prouincia erat,ſed habebat proprium iudicem,vt cor rectorem vel comitem de quibus fit mentio in l.ex omnibus.ff.de offic.preſid.& in authen.vt iudi.ſine quoquo ſuffrag.§.hæc autem.col.ij.eſt ergo diuerſi ſignificatus diſtrictus a comitatu , lege ſi idem.C.de codicill. & magis ſubiacet comitatus quam diſtrictus ſecundum Baldum licet gloſſ.aliter dixerit in dicto capitulo prouincie,& ideo

qui ex forma statuti siue banni nõ poterit stare in comitatu poterit stare in districtu, sed non econuerso, arg. ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. §. ñ. cum ſi. Sed aduertendum quod ista nomina apposita territorio ponuntur ad beneplacitum. Interdum namque efficitur territorium certum de comitatu, & tñ regitur diuersis legibus & iudicibus, interdum regitur eisdem legibus, sed diuersis iudicibus. Quandoq; etiã eisdẽ legibus & iudicibus. & propterea in proposita quæstione debemus inspicere cõem vsum loquẽdi in loco statuentium. l. Iabeo. de supellect. lega. l. librorum. §. quid ergo. de lega. iij. l. tuguri, de verbo. signifi. cum ſi. Si igitur statutum loquitur quod bannitus non possit stare in comitatu, & ciuitas Pisarum sit effecta de comitatu ex forma statutorum florẽtinorum licet reseruata sint sua statuta, banniti de ciuitate Florentie et eius comitatu ibi habitare non poterunt per d. l. arriani. Ad quod faciunt no. per Ioã. And. in additio. Spe. de treug. & pace super rub. Non obstant in contrarium allegata, quia illa iura loquuntur in verbis sententiæ quę non trahuntur ad futura, Sed quæstio nostra loquitur in statuto quod semper loquitur, vt ibi, & habetur in l. j. ff. de condict. ex leg. per docto. Si vero statutum nihil diceret, sed bannum tantum banniret eum a ciuitate & comitatu, crederem non intelligi nisi de comitatu qui tunc erat per prædicta iura. & l. iij. de offi. præſi. & l. fin. de iurisdi. omni. iud. Et q̃ notatur. per Bart. in l. certa forma. C. de iure fis. lib. x. & per id q̃ dictũ fuit supra hac eadem parte. xviij. q. Et ex his patet quod non expedit examinari articulum illum an locus acquisitus in dubio regatur legibus loci acquirẽtis an suis proprijs. Sed de eo vide in d. §. ſi nuda. per Guil. & Bar. & per Guil. & Cy. in l. de quibus. ff. de legib. Quibus adde quę dixit Bar. in tractatu tiberiadis in ij. lib. dum exponit verbum nullius.

Quinquagesimoseptimo

57 queritur. † An bannitus in vna ex ciuitatibus regni siue ciuitatis intelligatur bannitus a toto comitatu siue regno. Istam quæstionem mouet glos. in x. collatio. hic finit lex cornelia, & incipit consuetudo regni. in princip. in gl. j. in fine. Et videtur inclinare in opi. quod non, quia inferior nõ potest dicere legem superiori. Sed Alber. vbi supra q. lxxxv. allegat eam ad partem contrariã, & ibi dicit per illam glo. quod bannitus intelligitur a toto comitatu. sed Bal. ibi illud intelligit ſi qualitas delicti illud patitur secundum gl. in. §. relegari. institu. qui modis ius patriæ potest. solui. Sed rubic & melius secundum Andr. de Iser. ibidem, quod aut ille qui banniuit habebat imperium a superiore, & tunc dicatur bannitus a superiore. l. j. §. omnia. C. de vete. iur. enuclean. & ff. de offic. præſi. l. j. in fin. An habebat imperium aliunde, & tunc secus. l. nam magistratus. ff. de arbi. ad trebellia. l. ille a quo. §. tempestiuum. Exemplum pone, Si locus a quo est bannitus in submissione reseruauit sibi sua statuta secundum no. in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignorari. acto, quod est verum nisi vel ex forma submissionis vel ex ordinatione superioris aliud actum sit, vt l. omnes populi. Ad q̃ facit q̃ dicã in ciuitatibus cõfederatis infra parte proxima quæstione. xxxvj.

Quinquagesimooctauo

58 queritur. † Pacto vel statuto cauetur q̃ bãnitus non possit habitare vel stare in certo loco, alias posset ibi capi & decapitari & quod puniantur vicini qui eũ ibi stare vel habitare permiserint, quidam postea bannitus transiens per prædictum locum volens ad alium locum non prohibitum accedere bibens & comedens in quadã caupona captus fuit a familia. Queritur an possit decapitari. & an vicini veniant puniendi? Hæc q. habet duas dubitationes. Vna est quantũ ad id q̃ tãgitur de pacto, an in eo comprehendatur prædictus qui fuit postea bannitus. Circa quod possent multa dici, maxima per no. per Bar. in l. ſi ita. ff. de auro & argẽto. leg. per Cyn. in l. non modus. C. de seruit. & aqua. & per not. in l. ſi seruitus. ff. de seruit. vrb. prædi. Omissa tñ superfluitate, attenta opinio. Pet. & Cy. in d. l. ſi ita. Concludo cõ uentionem prædictam ſi non est vicissitudinaria non habere locum in postea bannitis. Non enim potuit ab inito cogitari numerus bannitorum in futurũ, ergo de illis non intelligitur, vt d. l. non modus. & l. damni. §. ſi is qui. ff. de dam. infec. & sic non obstat. d. l. ſi seruitus, quæ facit in contrarium, quia aut ibi poterat cogitari de quantitate futuratum feneſtrarum. aut postea facte subrogantur loco priorum secũdum lac. de Are. quorum nullum locum habet in proposito. Nec obstat quod no. per Ioan. Andre. in additio. Spe. super rubri. de treug. & pace.

Vbi dicit quod facta pax pro se & subditis intelligitur etiam pro postea effectis per dictam l.si seruitus.& l.si quis filiabus.ff.de testamen.tuto.& de priuileg.c.quia circa, & c.cum capella.tum quia loquitur in fauorabilibus & sic extendendis,quæstio nostra in odiosis & munientibus libertatem loci conuentionati, & sic restringendis, vt in regula odia,de reg.iur.lib.vj.tum etiam quia ibi conuentio erat vicissitudinaria & reciproca. Hic autem vt prædixi erat ex vna parte tantum.Si autem talis conuentio erat reciproca, puto et ad futuros bănitos, trahi.argu.not.in l prima.C.de pact.& de transactio.l.fideicōmisso. & quod habetur per Bar.in prohe. codicis.& in l.ambitiosa.ff.de decret.ab ordi.facten.in quæstione illa de statuto cogente partes ad cōpromissum. Sint ergo cauti talia paciscētes vt aut per nomina vniuersalia cōtrahant,quo casu etiam de futuris videtur intelligi.ff.de fun.instru.l.penulti.& de lega.ij.l.peculiū. cum ſ.Aut expresse de futuris disponant ſi eorum intentionis est velle ꝙ ad futuros conuentio extēdatur. Alia dubitatio est, an comprehensus in conuentione dicatur ibi stare vel habitare ad effectus de quibus queritur.In qua etiam possent multa dici ut patet in quæstionibus Guil.de Suza,quem etiam refert Gan.in opere.suo in parte qua tractat de bannitis.Sed concludendum est quod non,quia sic transiens nō dicitur habitare.l.hæres absens.§.j.cum ibi not.ff.de iudi.C.vbi de crimi.agi opor.l.ij.ff.ad municip.l.eius qui.§.j.cum ibi not.Item non dicitur ibi stare.C.de verbo.signi.l.j.& ij.de lega.iij.l.quesitum.§.j.de hæredi.instituen. l.ex facto.§.rerum. Faciunt not.per Pet.& Bar.C.vbi in rem actio.l.fin.Facit etiam.ff. de re milit.l.iij.§.emansor.& l.hin.& quod not.in c.si postquam.de elec.in gloss.& ita punitur.Et vide casus.in l.si quis post hac. cum gloss.sua.C.de edifi.priua.& ita sentit Odof.in l.penulti.ff.de serui.exportan. & dictum Guil.vbi supra sub litera.S.& allegat.l.titius,de serui.exportan.Ira etiam tenuit Albe.vbi supra de bannitis,q.viij. vbi allegat iura,& ita iam de facto seruare vidi.Non ergo poterit decapitari, sed debet relaxari,& sic vicini puniri non possunt.

59 Quinquagesimonono + sequēs materiā eorum quæ banniti de quibus agimus perdant & quæ non, stantibus statutis de quibus supra & maxime statuto quod banniti non audiantur in ciuili vel criminali.Quero Titius accusauit sempronium de quodam maleficio,& eum fecit citari, pendente hoc processu Titius fuit bannitus ob maleficium.& ideo sempronius ab eo antea accusatus opponit exceptionem ꝙ obstante banno non debet audiri.quæritur an obstet exceptio vt sic perdat potentiam prosequē di iudicium quod iam inchoauerat? Hæc quidem quæstio tangitur per Dyn.& Bart, qui eum nō bene refert in l.vrannius.ff.de fideiuſ.sed melius eum refert Ioan.Andre. in addi.Spe.super rubri.de accuſa.in vlti. q.& quia opi.sunt contrarie & antiquorū & moderenorum,vt patet etiam ex no,per Bald.in l.j.& l.negandū.C.qui accuſa.non poſ.& in l.cum mulier.ff.ſolu.mat. vbi dicit Cyn.consuluisse non obstare exceptionem per l.is qui reus,de publi.iudi.sine repetitione omnium quæ ſcripta sunt vidi, concludo quod aliquando statutum dicit quod bannitus non admittatur ad accuſandum. Et tunc potest prosequi accusationē datam ante bannum. Damnati enim non prohibentur inchoatas prosequi accusationes.ff.de publi.iudi.præallega.l.is qui reus, & d.l.neganda, & ita tenuit Dyn,in dicta l.vrannius. & Barto.ibidem latius qui respondet ad contraria licet referat statutum in alta forma,& ibi vide,& Ioan.Andr, vbi supra eſt enim certum ꝙ hodie non accuſat, ſed profequitur accuſationem. & ideo in eo verba dicti ſtatuti non verificantur.l. hos accuſare.§.fina.ff.de accuſat.& ideo dicit Dyn,in dicta l,vrannius.& poſt eum Io. Andre.vbi ſupra quod debet ſibi dari ſecuritas vt poſsit accuſationem proſequi.

Quandoque ſtatutum dicat quod querelle bannitorum non recipiantur, & ideo meo iudicio,quia ſtatutum nota. receptionem querele. Querela autem recepta erat ante, ergo ſtatutum ſibi locum non vendicat.Proſequitur ergo iudex ad petitionem eius ꝙ querimoniam iam receptam non autem nouam recipit.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxal.cum ſimilibus & per iura ſuperius allegata tenet Dyn.in hoc contrarium dixerit & non bene in l.poſt finitam. de ſuſpect.tutor,per l.illam, & per l.vrannius.& per l.iij.§.quia plautianum.de libe. agno.quibus reſponde.vt per Bartol.in dicta l.vrannius. Loquuntur enim quando ſu peruenit defectus in cauſa ſi. quo caſu locum habet regula.h.quia in eum.ff.ad leg. Aquili, non autem quando ſuperuenit in perſona defectus de nouo faciendi, & his

duobus casibus loquitur Dyn, qui vt dixi contrarius reperitur. Quandoque dictat statutum quod querele bannitorum non audiantur. Et idem secundum Barto. in dicta l. vrannius. per dicta iura quod credo verum, quia querela siue querimonia sumitur pro accusatione. l. querela. C. de fal. Et ideo licet postea a iudice petat procedi contra accusatum non tamen de eo conqueritur cum iam conquestus sit. Et sic nouam querimoniam siue querelam non facit. & ideo verba statutt non conueniunt. Aliquando autem dictat statutū quod bannitus non audiatur vel quod non fiat ei ius. & hoc casu decisiones prædictæ non procedunt. Certum est enim quod in quacunque parte iudicij dicitur accusator audiri & ei ius fieri. ff. si quis ius dicen. non obtempe. l. prima §. primo. cum similibus. & ideo cum reperiatur bannitus quando petit citari reum vel quando vult inducere testes vel alios actus facere debet ei audientia denegari & ius non fieri, quia qualitas impeditiua, tunc adest. ff. de statu homi. l. & seruorum. §. primo. de pecul. l. quoties. §. penulti. quod iussu. l. ij. in fin. de milit. testam. l. titius. & d. §. si extraneus. Hæc enim exceptio tu non debes audiri, tibi non debet ius fieri, potest etiam post litem contestatam opponi secundum Iacob. Butr. in l. adulteram. C. de adulte. & dicam infra parte tertia huius temporis. quæstio. iiij. non obstat l. is qui reus. & l. neganda quia ibi verba non sunt concepta ad impediendum audientiam aut iuris redditionem, sed ipsam accusationem, vt patet in dicta l. is qui reus. & quia hoc est satis clarum & commune aliter non insisto. Cōcludens quod hoc casu etiam iudex ex officio procedere non potertt. l. si seruus. C. de his qui ad eccles. confu. l. prima. §. quod autem. ff. de alea. per Iaco. de Are. in l. prima ad trebellia. & alijs iuribus de quo dicam infra in tertia parte huius temporis. q. j. & ibi etiam vide aliqua circa quæstionem præmissam. & ex his habes an quando obstet exceptio banni superuenientis. & quando non. & adde quæ dicam statim quæstione lxj.

Sexagesimo quero predicta locum habent † quando superuenit bānum in persona accusatoris.

Sed pone, pater accusabat de iniuria facta filio pendente processu filius fuit ex aliquo maleficio bannitus. An in his casibus in quibus exceptio banni obstaret filio accusanti secūdum dicta supra obstet etiam patri. Albe. vbi supra quæstio. xlij. referi Iacob. Butr. teuisse filio ante accusationem bannito patrem nō excludi per l. iij. §. si filius. ff. quod quisque iur. sed ipse Alber. tenet contrarium eo casu per l. lex cornelia. de iniu. de quo dicetur infra hoc eodem tempore. parte secunda quæstio. xlvij. & tangam statim in proposita quæstione fuit determinatum quod patri obstet exceptio banni superuenientis in persona filij pluribus rationibus. Prima quia quod filius per se non potest, non potest etiam per alium. l. si deportati seruo. de leg. iij. & quod no. in l. antistius. ff. de acqui. hære. Secunda quia pater prosequitur principaliter iniuriam filij secundario suam. Sicut ergo repelleretur filius, & sic debet repelli pater. l. labeo. de usu. l. si is qui duos. de libe. legat. Tertia quia inspicitur quod principaliter agitur nō quod per consequentiam. ff. de authori. turo. l. prima. de donatio. inter virum & vxor. l. iij. Facit ff. de his quib. vt indig. l post legatum. §. filius cum sua gl. ad idem per rationem econuerso lex diui fratres. cum ibi not. ff. de iure patro. Quinto inducebatur lex procu. ad exhiben. §. primo. ff. rem rat. habe. iuncto ff. de iniu. l. sed si vnius. §. prætor ait quia pœnæ impositio est iniurie satisfactio. ergo pater agens pro satisfactione iniurie filij repellitur ne filio satisfaciat. Allegabatur Sexto filium esse hostem ciuitatis, vt in. §. qui deficiunt. & quod supra dictum est hac parte quæstione quarta, & ideo sicut christianus non potest interuenire in iudicio pro hæretico vel Iudeo contra Christianum, vt in authenti. credentes. C. de hæret. Item nec ciuis pro hoste contra ciuem. Ad quod allegabatur pro singulari tex. l. postliminium. §. filius. ff. de cap. Vbi dicitur quod sicut hostis perdit patriam, ita perdit patrem, de hoc tamen dicetur infra parte secunda huius temporis quæstio. x. Pro hac parte facit, quia illi dicitur ius reddi ad cuius commodum redditur. l. prima. §. in propria. ff. quando app. Sed pater agit ad commodum filij ergo &c. Hanc decisionem credo veram si pater accusauit de iniuria facta filio. Si autem ex forma accusationis appareret eum accusasse de iniuria facta sibi patri per personam filij, per legem primam. §. vsque adeo. ff. de iniur & per not. per Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. tunc non procederet decisio prædicta. ex libello. n. qui at. endit. vt l. cū quidam puella.

de iurisdom.iudi. apparet qđ de sua non de filij iniuria satisfactionem querit, cuius iniuria actio fuit sibi orta tali tempore quod agere poterat, quia filius bannitus nõ erat. & sic et postea filius auferre nõ potuit. ff. de iniur. l. si quis seruum. l. contrarium. §. si filius. ff. de pœn. & d. §. si filius quod quisque iur. Quod declara per ea quæ dicam infra tertia parte huius temp. q. xlvij. dum tracta bo an bannito ob iniuriam factam filio satisfiat pax habita a parte vbi declarabitur hic dicta, vide etiam quod dicam in sequẽ. particula, vbi supra remisi.

Sexagesimoprimo circa

61 idem quero.† Statuto cauetur qꝑ ẽt de publico crimine nullus possit accusare sine cõsensu eius contra quem delictum cõmissum est vel eius proximioris consanguinei. Cõtingit qꝑ Titius vulnerauit Seium, Sempronius de consensu Seij accusauit Titium, deinde ante lit. contesta. Seius fuit ob maleficium bãnitus. Queritur an Sempronio obstet exceptio banni? Hęc quæstio fuit olim disputata per Lamber. de Rap. cuius uerba omnia refert Albe. vbi supra qõ. lxxxij. & eius effectum ponit Ioan. And. in addi. Spe. super rub. de accu. & oẽs concludunt quod non obstet exceptio rationibus ibi per eos allegatis præsertim per l. is qui reus. de publi. iud. & quia de iure cõi cum maleficium esset publicũ, & sic quilibet suo iure remanet legitimus accusator, & ideo postea per factum Seij, tale ius sibi tolli non potuit, vt in regula quod nostrum, & in l. sed & si in conditione. §. solemus. ff. de hære. instit. Ad l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. solu. ma. quę ibi in contrarium fortiter allegabatur, respondet quod nõ, ideo ibi excluditur pater, quia filia patiatur capitis diminutionem, sed ideo, quia in eam ius consolidatur, & a parte remouetur quod non est in proposito. Considera quod istud ius accusandi non diceretur auferri per factum Seij bannitti, sed propter dispositionem statuti quod potest generaliter statuendo sine dubio auferre alteri ius querelũ, vt habetur in l. antiochẽsium. ff. de priui. cred. & plene in l. ro ties. ff. de polli. & sic cessat pulcherrima ratio decisionis prædictæ q. Lex is qui reus, non aliter facit quam supra dictum fuerit in hac q. & ideo forte dicendum est, vt ibi dixi. Licet enim de iure cõi tale maleficium sit publicum, tñ a statuto est qualificatum. & ideo puto in terminis Lamber. qui proposuit statuto cauerí, quod querimonie bannitorum non audiantur, & damna eis illata non emẽdentur veram esse decisionem prædictam. Tempore enim quo fuit illata iniuria non erat bannitus. Et sic non verificantur verba statuti, vt l. iii. delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. cum si. vbi supra alle. Prætereа tẽpore quo fuit audita querimonia similiter bannitus non erat. Sed si statutum diceret simpliciter quod bannitus non audiat forte secus esset per ea quæ dixi supra maxime si statuũ aliud diceret, nullus accusans audiatur sine consensu offensi. Tunc enim cũ offensus per se nõ posset, ergo non posset alteri consentire, vt dixi supra q. proxi. falle quia non repellitur offensus ex eo quod de iure nõ habeat perfectum ius, sed sui odio, quia bãnitus ab illius iuris exercitio excluditur. & sic stat regula l. si fundus. ff. de pig. & quod no. per Bar. ibi. & in l. fi. C. de pact. Finaliter licet passus sit dubius. Cũ lex excludens bannitum sit facta in fauorem reipubli. vt l. ij. C. qñ lice. sine iu. vin. & sic sit extẽdẽda, vt l. hoc modo. ff. de condi. & demon puto sub correctione cuiusq; dicẽdum qꝑ vbi ipse bannitus admitteretur non obstante exceptione bãni superuenientis, admittatur eius consensu accusans alias non. Pro quo uide quod dixi in dicta lix. q. Vnũ subdo quod in dicta q. non tangitur, quod si accusasset cum consensu proximioris consanguinei superueniente banno in persona vulnerati nõ obstaret l. exceptio, l. si pater. in fi. de manu. vin.

Sexagesimosecundo que=

62 ritur.† An stante statuto prædicto quo cauetur querelas bannitorum audiri non debere, *bannitus in iudicio vocatus vt reus*, possit se defendere, quidã cuius nomẽ ignoratur, arguit primo quod non possit se defendere, quia *in exceptionibus* & defensionibus quis est actor. ff. de excep. l. j. C. eo. ti. l. si quidem. ff. de proba. l. quoties. §. qui dolum. Sed certum est ex bannitum non posse agere, ergo nec excipere & se tueri. Ad idẽ Albe. vbi supra q. l. allegat quod statutum indistincte loquitur, ergo indistincte seruandum ẽt quanuis durum sit. ff. de publi. l. de pretio. ff. qui & a quib. l. prospexit. de testa. mili. l. quod constitutus, & quia iudex non debet esse maior lege, in authent. de iudi. §. oportet. C. ne fanc. bap. rei. l. fi. ad l. iuli. de vi. l. seruus vterq; tñ prædictorum determinat cõtrarium. Primus quia qui non potest

agere ergo nec excipere, quia multa consequuntur aliqui excipiendo quæ agendo cõ sequi non possunt. C. etiam ob chy. pe. l. j. ff. de pig. l. j. in princi. ad l. falci. l. j. §. id quod. Adducit ẽt simile in minore qui non potest agere cõi diui. tñ si cõuenitur põt se defendere, & prædiorum fit diuisio. C. de prædi. mi. l. inter omnes. Et hoc ideo, quia iudiciũ redditur in inuitum. ff. de verb. obl. l. inter. §. j. Et adducit pro hac opi. casum in authen. credentes. C. de hæret. Secundus alle. etiam l. si non defendantur. ff. de pœn. & ff. de noxa. l. quoties. ff. de in ius vocã. l. libertas. et extra de iud. c. intellexim. & de excep. c. cum inter. vbi excõicato non denegatur defensio. Hinc est secundum eum quod dicitur diabolo nõ denegari defensionem. & sic concludit potius inspicimentem statuti quam verba. ff. de iure patro. l. adigere.

§. quamuis. Dixit tñ primus quod licet possit se defendere, non tñ poterit suum actorẽ reconuenire per no. in d. c. cum inter. Prædicta quæstio procedit statuto simpliciter dicente, vt supra & est vera decisio prædicta, excipiens enim nõ proprie, sed improprie actor est, vt not. in l. in exceptionibus. ff. de proba. Licet igitur ex tali statuto intelligatur prohibitus ab agẽdo de quo dictũ fuit, supra in ij. q. huius partis, non tñ intelliget prohibitus ab excipiendo & se defendendo. & ita refert Bal. in l. j. C. de hæred. insti. tenuisse lac. de Are. in l. ex facto. §. ex facto. ad treb. & alleg. Bal. vltra prædicta. ff. qui. ex cau. ma. l. si cum militi. & cle. pastoralis. de re iudi. ubi videtur casus. Primus tamen de quo supra dicebat tutius esse quod per procuratorem se defenderet per d. c. intelleximus. Sed Bal. in d. l. j. dicit id verũ & necessarium si est causa in qua procurator admittitur, alias sibi dabitur securitas, vt l. papinianus exuli. ff. de mino. & ff. de iudi. l. is qui reus. Et aduertendũ q̃ prædicta procedunt qñ fundat suam defensionem a iure cõi. Si autem fundat ipsam a statuto, dicunt quidam eum non admitti, quia illius statuti perdidit beneficium, vt refert Bal. in l. si libertus a patrono. ff. de in ius voc. Quod puto verum si conuenitur pro gestis post bannum per ea quæ dicta sunt supra hac eadẽ parte quæstione v. Si autẽ conueniatur pro antea gestis dic vt dicam in vltimo tempore parte vlti. q. xv. & plenius infra hac parte. q. penulti. Quando autem statutum vltra procederet etiam tollendo defensionẽ quid iuris sit, dicam in sequenti parte huius temporis quæstio. ij.

63 *Sexagesimotertio.* †Stante dicto statuto simpliciter loquente, vt supra bannitus agit contra bannitũ, bannitus conuentus excipit q̃ non debet audiri. Quæstio hæc non est multum dubia. bannitus enim excipiens se defendit. Igitur eum non comprehendit statutum, vt dictum est supra proxi. q. Nec ob. si dicat nil potest obijcere iudeus iudeo &c. vt in l. arena. C. de inof. testa. & quod no. in l. iij. §. idẽ diuus. ff. de testi. ergo nec bannitus bannito, quia illud procedere posset qñ ex solo banno qualitas allegata induceretur. Nullus. n. tũc posset alteri impingere, puta infamiam, sed hæc qualitas quod bannitus non audiatur non ex vi banni, sed ex vi statuti quod comprehendit agentem tantum non excipientem vt dictum est supra, & hæc tenuit per alias rationes lac. de Are. vt refert Bar. in l. cum mulier. ff. solu. matr. & Alb. vbi supra q. v. dixit enim quod bannito datur defensio non autem alteritus impugnatio. ff. de accusa. l. seruos, pro quo Bar. dicit videri casum in c. dilecti. de excep. & licet excipiens certet de lucro, quo casu exceptio doli tollit solet replicatione doli. l. apud celsum. §. marcellus. ff. de do. excep. & l. viro. so. mat. & d. l. cum mulier. Tñ id non procedit qñ exceptio non opponitur ad merita causæ, sed ad personam ea ratione saltem, quia eo ipso q̃ bannitus citat bannitum ad iudiciũ facit eum habilem, sed ipse citatus non habilitat actorem secundum Innoc. in c. cũ inter. de excep. & vide plenius per Bart. in d. l. cum mulier. dixerũt tñ quidam vt refert Bal. in l. libertus a patrono. de in ius vocã. prædicta procedere vbi bannitus excipiẽs fundat exceptionem de iure cõi, secus si de iure municipali, quia illud perdidit. ipse tñ ibi tenet no. per laco. de Are. in d. l. cum mulier, & seruos, & in l. quoniam alexãdrum. C. de adul. & sic tenent quod possit excipere quod est verum, vt dictum est. Quia statutum intelligitur reseruare defensionẽ a quocunq; iure procedat, dum tñ ante nõ sit sublatum beneficium, vt sic non obstet quod dixi supra proxi. q. Pro hoc etiã facit quia in pari causa potior est conditio excipientis. ff. de condi. ob tur. can. l. j. & de reg. iur. l. fauorabiliores. Id autem quod dictum est supra ex citatione ab actore facta legitimari persona rei procedit qñ citatur nominatim & simpliciter. Si aũt citaretur limitate vt ueniret ad contradicendum quicquid de iure posset non intelligeretur in omnibus

legitimata persona, vt dicam vbi statim remittam. Item si citaretur vt veniret ad contradicendum si sua putauerit interesse vel fuerit facta citatio generalis de omnibus q sua putauerint interesse non videtur tunc legitimata persona. arg. c. veniens. de testi. secundum Bal. vbi supra qui pro his citandi formis remittit ad no. per Inn. in d. c. dilecti, Hoc vltimum de citatione generali puto verissimum, sed aliud dictum si sua putauerit &c. est mihi dubitabile. Et potius inclino in partē Inn. quia illa conditio si sua putauerit interesse non ad qualitatem persone refertur, sed ad causæ qualitatem secūdum no. in c. super his. de accus. & in l. nisi. ff de pac. & ideo persone legitimitatem nō qualificat. l. in delictis §. si extraneus. ff. de noxa. cum si. Redditur autem quæstio magis dubia qñ statutum tolleret defensionē de qua dicā in seq. parte huius tēporis, q. vj.

64 *Sexagesimoquarto* queritur † an data tenuta alicui in bonis banniti stante dicto statuto quod vt dictum est supra proximis quęstionibus defensionem non tollit dictus bannitus possit petere dicte tenute reuocationē. Pro huius quæstionis expeditione pręmittendum est quod quandoq; conceditur tenuta de iure communi parte citata secundū not. in l. properandum. §. sinautē reus. C. de iudi. in l. si quis emp. §. ij. C. de pręscri. xxx. ann. l. consentaneum. C. quomo. & quando iud. & plene in l. cum proponas. & in auth. ibi posita. C. de bo. autho. iudi. pos. & in l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infe. & isto casu sine dubio intra tempora sibi data ad reuocationem positionis dicitur reus sicut primo, vt dictis iuribus, et propterea dicitur se defendere sicq; sibi non ob. statutum prædictum, sed ad reuocationē admittitur. quādoq; cōceditur tenuta ex forma statuti parte non citata, vt quia ipsi instrumento aut sententiæ traditur virtus executionis de facto sine citatione, de cuius statuti virtute generaliter dictum fuit supra primo tempore parte, iij, q. iiij. & isto casu remanet dubitatio an talem tenutam petens reuocari dicatur actor vel reus quod examinatur in excommunicato in c. cum inter. de excep. & etiam in eo & bannito per doc. in l. de pupillo. §. qui remissionem. & §. si procur. ff. de noui oper. nun. In quo multi plura dixerunt quæ in voluminibus reperiuntur, sed omissis superfluis sciendum q̄ quandoque etiam ex forma statuti proceditur vlterius virtute dicte tenute, quia sit præceptum tenentibus qd euacuent & disgomberent bona iuxta tenorem statuti Florentini, vel ēt si de iure communi sine statuto peteretur secundum decretum siue insolitum datio de quo dicam in seq. q. Quandoq; vlterius non proceditur, sed immissus in tenutā illa vtitur. & quandoq; lucratur fructus & habet alia beneficia quæ habentur vel in statutis vel simpliciter de iure communi per not. in l. tertia. §. verba. & §. si quis omissum. ne ius fiat ei. & in l. prætor. §. quod de fructibus. de bo. autho. iudi. pos. & ideo ad propositum dicendum est quod aut comparet ad reuocationem tenute postquam nihil factum est, & maxime quando incipit ab eius nullitate, & dicitur actor non reus. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. oper. nun. per Bar. in. §. si procurator. per Innoce. licet confuse loquatur in c. sane. de offi. delega. & firmat Bal. in c. j. de rescri. lib. vj. si alias bene percepi illum transcurrens. Non obstat huic. d. l. non cogendum. §. fi. ff. de procur quia ibi solummodo quo ad vnum effectum dicitur reus, quo ad omnia alia dicitur actor & ibi not. in glos. & ideo hoc casu cum veniat non prouocatus, & sic actor nō audietur statuto ei obstante. Si vero post tenutam aliud actum est, Puta præceptum de euacuando, & tunc cum ueniat prouocatus & principaliter occasione præcepti dicitur reus. & sic se defendere & audiri debet nō obstante statuto, vt habetur in d. §. qui pro remis. & §. si procurator ex notabili doctrina Bar. & quod not. per Bal. in l. diffamari. C. de inge. & ma. Debent ergo illi qui ex aliqua causa non admittuntur agentes, caute comparere vt non principaliter compareant occasione tenute, aut principaliter illā nullam dicant vel reuocari petant, sed principaliter compareant occasione citationis vel præcepti, & sic comprehendantur esse rei non actores. Sunt tamen quædam iudicia in quibus quilibet est actor & reus, vt l. in his tribus, ff. de iudi. & in illis inspicietur etiam qui fuerit prouocator, vt ibi, & l. inter omnes. C. de præd. mino. Prouocator enim principaliter actor est, et ideo non admittetur, licet secundario sit reus, & econuerso, prouocatus est reus, principaliter, licet secundario sit actor. & sic inspecto q̄ principaliter agitur non repellitur.

65 *Sexagesimoquinto* q̄ritur † an contra bānitum possit perueniri ad secundum decretum ? Ista

quæstio tangitur per glo.quæ videtur velle quod non, in l.ad cognitionē.ff.qui.ex cau. in pos.ea,& ibi idem concludit Bar.scilicet quod non possit,nisi finito banno.Nec ob. quod pœna non solet tribuere immunitatē. ff.de neg.gest.l.siue hæreditaria,quia illud verum directo,sed per quandā consequentiam sic.ff.de suspe.tut.l.decreto.Sed Iaco. de Are.dixit immo ꝙ possit perueniri ad secundum decretum quia cum possit se defendere per procuratorem, si non facit dicitur esse in contumacia,vt l.papinianus exuli.de mino.Aduerte quod de iure communi,secundum veram opi.vt possit ad secūdum decretum perueniri requiritur latitatio.l.fulcinius.§.ij.ff.q.ex cau.in pos.ea.& quod habet per ipsum Iac.de Are.in l.ignorare.C.de resti.mi.& ideo vr̄ verior opin. Bar.quia licet possit procuratorē mittere, non tñ dicit latitare si nō facit,nisi dicas qd quia nō speratur rebāniri sit iusta causa pp quam ex sola cōtumacia detur scdm decretū,vt l.si minor,de bo.autho.iudi.pos.scdm Franc.de Are. Sed dic quod aut iam ante bannum latitauerat,& sic fundatum erat iudicium,licet postea banniatur nihilominus poterit contra eum dari secundum decretū per ea quæ no.in l.pluribus.§.& si placeat. de verbo.obli.& l.patre furioso.de his qui sunt sui vel alie.iur.Si vero fuit ante bannitus, tunc aut statutum est in loco quod secūdum decretum dari possit ex sola contumacia,& clarū quod tunc poterit ad illud perueniri contra bānitū per prædicta,& istud est quod sensit Bart.in d.l.ad cognitionem. vbi dicit quod in talibus hodie prouisum est per statuta.Si vero statutum nihil disponit,tunc satis dici potest verum esse dictum Fran.de Are.per d.l.si minor.nisi ex qualitate bāni & conditione persone,aliud præsumeretur, puta si quantitas esset parua & bannitus absens esset diues.arg.ff.de iudi.l. si longus.Titius tamen est eo casu quo non speratur exire de banno quod detur curator bonis per l.ab hostibus.& quod ibi no. quib.ex cau.ma.Et perueniatur ad diffinitiuam & ad eius executionē scdm doctrinā. l.a diuo pio,ff.de re iudi. quasi per totum.

66 *Sexagesimosexto* querit † Titius bannitus conuenitur a suo creditore, opponit ei exceptionē compensationis,an possit,hanc quęstionem disputauit Iaco.de Are.s.stante dicto statuto de quo proximis quæstionibus dictum est, & eam de verbo ad verbum refert Alber. vbi supra q.xcij.& primo arguit ad negatiuam, compensatio est eius quod inuicē debetur contributio.l.j.de compen.sed si bannito aliquid deberetur, si ageret obstaret exceptio. extra de iudi.c.intelleximus,& in vsi.feu.hic finit lex cor.& incipit cōsuere.c.j.& arg.ff.qui.ex cau.ma.l.sed & si per prętorē.§.sed et si dum.ergo et nūc cū vult sibi debitum allegare & per consequens cōtribuere repelli debet exceptione quę cum possit esse temporalis & perpetua cēsenda est perpetua.ff.de condi. inde.l.sufficit.Secundo ille qui potest exceptione submoueri non dicitur creditor.ff.de verbo.sig.l.creditores,& de regu. iur.l.nihil interest. Cum igitur possit banni exceptione repelli,ergo creditor dici non debet.ff de cōpen.l.quicunq;. sol.mat.l.insulam.§.pe. Tertio licet bānitus respōdere teneatur,tñ eius petitioni nullus tenet respondere.C.de hær.auth. credentes.de iudi.c.intelleximus, de exce. c.cū inter. sed in cōpensatione versat petitio.ff.rē ra.hab.ergo &c.Quarto quia illud q̄ directo prohibet p obliquū concedi non debet.ff.de transa.et l.cū hi.§.si cū lis.& de tut.& cur.da.ab his.l.scire oportet.In contrariū arguit qd possit cōpensare.Primo qa sibi cōcedit esse in iudicio per modū rei,vt in iuribus supra alle.ergo oīa q̄ reis permissa sunt sibi concessa uident.de iuris.om.iud. l.ij.& sic se defendēdo pōt compensare qd facere pōt quicūq; reus.de cōpen.per totū. Princeps.n.ei concedendo quod tanq̄ reus possit esse in iudicio oīa q̄ reo cōpetunt pmississe vr̄.l.quidā cōsulebat.de re iud.iuncta l.defensionis facultas.C.de iur.fis.lib.x. Scdo quia cōpensatio ab hoīe opposita ipso iure fit per legē.C.de cōpens.l.fi.& l.si constat.& insti.de act.§.in bone fidei.ergo compensando non petit,sed per l.facta cōpensatione parata vtit defensione.arg.ff.de acqr. re.do.l.adeo.§.cū quis.Tertio licet bānitus petere non possit, tñ naturaliter saltem sibi debet.ff.de condi.inde.l.si pœnę causa.licet ergo debitū non naturale peti non possit.ff. de pac.l.j.& l.iurisgen.§.sed cū nulla.tñ pt compēsari.ff.de cōpen.l.ēt.& de don.l.hoc iure.§.pe.cū si.Sepe.n.quis cōsequit cōpensando qd non cōsequeret agendo.ff.so.ma. l.si filio.& de cōpen.l.si cū filio.Quarto ille qui cōpensat soluit.ff.q po.in pig.ha.l.si debitor.& ff.de sta.lib.l.si peculiū.§.de illo.Si ergo vult soluere cōpēsando audiri debet. Quinto prouocato permittit id quod alias non permitteretur.ff.de bon.lib.l.qui cum maior.§.si libertus,de in ius vocan.l.liber-

tus.de iudi.l.qui non coguntur.& l.ij.§.sed si agant. & C.de senten.l.cum papinianus. Finaliter soluendo tenuit primam partem scilicet bannitum cōpensare non posse per supra allegata,& per no.in c.cū inter.Subdēs duplicem esse defensionem.Vnam quæ habet metam solius defensionis siue exclusionis.Et hæc conceditur bannito, vt l.seruos.ff.de accu.cum si.alia quæ habet naturam actionis & impugnationis.vt compensatio,& hæc ei denegatur,vt in d.c.cum inter.Et idem effectiue in excōicato concludit Bar.in d.l.amplius.Credo hanc decisionem veram nisi bannitus probaret se ante bannum etiā extra iudicium compensasse. tunc enim cum ipso iure debitum fuerit sublatum secundum not.in d.l.si constat.& ff. eod.tit.l.si quid a fideiussore.per Bar.& gl. non dicitur impugnare,sed ostendere agenti ius non competere quod ei non est interdictum, vt supra & dicam infra parte seq. q.ij.Aut ergo de nouo compensationem opponitur.Et non admittitur,quia dicitur petere vel agere.Aut alias oppositam allegat, & tunc admittitur, quia dicitur exclusiue. Aduerte tñ quia si alias oppusuisset in iudicio haberet necesse probare,quod iudex illam approbauerit.l.quod in diem.§.si rationem.ff.eo.ti.secundum Iaco.de But.in d.l.si quid quod non habet necesse docere si allegabat oppositum extra iudicium secundū Bar.eo.tit.super rubri.& probatur.eod.tit. l.verum.& ibi dixi.

Iuxta prædicta queritur

67 sexagesimoseptimo† si conuenitur fideiussor banniti an possit opponere exceptionē compensationis eius quod agens debet ipsi bannito, sicut alias posset si non esset bannitus vt d.l.si quid a fideiussore.de compē. Iac.de Are.disputauit & eius verba refert Albe.vbi supra proxi.q.dictum est.s.in q. xcij.secūda parte.Et primo arguit quod nō possit pluribus rationibus. Primo ꝙ representat personam principalis,insti.de publi.§.fin.ergo.ijsdem rationibus repellitur quibus principalis, vt in regula, si quis in ius.lib.vj.& l.nemo plus iuris.Secundo qa fideiussor dicitur rei defensor,de pac.l.hæredi.§.nos autem.& l.cum filius.de verbo. obli.ergo vicem eius subire dicitur.& sic ꝙ obstat reo obstabat sibi de procu.l.sed et he.§.defendere. Tertio quia id ꝙ noceret reo nocet fideius.vt est in patre & filio qui sunt reus & fideius.vt.l.j.de decu.& l.cum filius.de verbo.oblig. Quarto quia ratio quare fideiussor opponit compensationem ex persona rei est quia quod a fideiussore petitur a reo petitur.& ideo sicut male petitur a reo,ergo & male petitur a fideiussore. l.verum.ff.de compen Sed ista ratio cessat in proposito,quia reus nō opponeret.& sic bene peteretur,ergo &c.l.quod dictum.ff. de pac. Quinto quia iam reus consequeretur per fideius quod per se nō potest qd lex non vult.ff.de contrahen.en p.l.nō licet.& C.de hæred.insti.l.neq; per se. Sexto quia nō potest prouideri per compensationem fideiussori quin prouideatur reo, & ideo ratione medietatis prohibetur.ff.si quis cau.l.si duo.de dam.infec.l.si finita.§. ex hoc edicto.cum si. Septimo quia pars vitiosa trahit ad se non vitiosam.l.pedius. ff.de arb.de aqua quoti & esti.l.j.§.item q̄ritur. Octauo quia vbi est quod prodest, & quod nocet inspicitur,quod nocet.ff.ad silla.l.iij.§.fi. Nono quia mora rei nocet fideiussori.ff.de verb.obli.l mora.In contrarium quod immo compēsare possit, arguit primo per iura inducta pro parte principalis supra proxi.q. Secūdo per regulam.l.eius.C.de compen.& ff.eo.ti l.si quis a fideius. Tertio quia illud quod fideiussor habet apud se de bonis debitoris,id soluere potest & liberatur de peti.hæredit.l. si quid sponsor.§.j.de pecu hinc queritur. §.fina.& l.quoties.§.vlt. Quarto quia q̄cunq; defensio competit fideiussori ex quocunq; facto rei etiam ex quo reo non competit.ff.de pac.l.fi.si quis cau.l.sed & si qs. vbi licet reus remiserit exceptionem pacti, & sic ipse opponere non possit, tñ poterit opponere fideiussor.de edil. edi.l.querit.§. si venditor.& de pac.l.cum in eo. Quinto quia quod vni est inutile.alteri prodest. ff.de fideiuss lege cum is cum similib. Sexto quia ratio quare fideiussoria durat principali non existente, vt l.ij.de lui.pigno.est quia principalis ipso iure non est extincta, sed ratio quare bannitus compensationem non opponit,non perimit ipso iure debitū, sed quia ei banni replicatio opponitur. & ideo cum facultas opponendi compensationem non sit extincta durabit in persona fideiussoris sibi personali principalis exceptione non obstante. Septimo quia quandoque quis per alium consequitur quod per se non potest.l.& per iusiur.§.si fideiussori.ff.de accept.& C.de tempo.in integ. restit.l.petende. Octauo quia ratione cōnexitatis vtile trahit ad se inutile.ff.de sta. homi.

homi.l.imperator.ff.de pen.l.pręgnantis & de libe.lega.l.quis duos.cum simi. Nono quia pœna rei non debet ad fideiussorē trā sire.C.de pœnis l.sancimus.& solu.mat. l.si maritus.nec obst.ff.quod quisque iur. l.iij. §.si is.vt ibi not. Vel quia ibi est speciale, vt fideiussori adimatur facultas excipiendi in pœnam illius edicti quod alias nō posset effectum sortiri. Cum reus in sua persona non posset de facili conueniri. Et ideo saltem per medium fideiussorem conuenitur sed in casu nostro pœnis alijs subiacent banniti quæ possent eis irrogari, vel quia illud edictum afficit ius agendi & excipiendi, ideo omnibus nocet l.ea lege.§.hoc aūt. sed bannum afficit solam banniti personā.

Vltimo quia fideiussor certat de damno vitando, ideo ei tauendum est.C.de codicil. l.fi.cum simi. Soluit primo dici posse qd aut principalis est soluendo & non possit opponere compensationem alias sic.arg.ff. si mens.fal.mo.dixe.l.iij.§.j.de admi.tuto.l. fi.C.ad velleia.authen.siue tunc. & de leg. j.l.si cui.in fi. Finaliter concludit indistincte dictum fideiussorem posse opponere exceptionem compensationis debiti compensabilis non obstante banno ipsius principalis, quia ipsi fideiussori est permissum a iure quod possit soluere de bonis principalis.ff. manda.l. si procurator.§. si ignorantes. sed qui compensat soluit, vt dictum est supra ergo &c. Exceptio autem banni non obstat fideiussori onerosam causam habēti. de do. excep.l. apud celsum.§.si cū legitima. Nec obstat quod videatur ad principalem reuerti, ea.l.§.apud.iul.quia vt dictum est supra magis fideiussori quam reo succurritur & apud eū remanere intelligitur. Pro qua materia finaliter Alberi remittit ad no. per Dyn.in regula, si quis in ius.lib.vj.Hæc decisio vera est. Cui adde quę dixi supra proxi.quæstio.in fi.

68 *Sexagesimooctauo* †stante dicto statuto, quod querele bannitorum non audiātur, queritur de quibus querelis intelligatur.& si est lata sententia contra bannitum, an audiatur appellans. Albe.vbi supra q.xxj.& q.cxiij.refert quosdā tenuisse, quod intelligatur de querelis extraordinarijs & quæ per iudicis officium explicantur. de iure patro.l.j. & ibi sic videtur tenere Ray. & l. diui.§.mandatis.& de his qui sunt sui vel alie. iur.l.ij. & de offic.præfec. vrb.l.j §.cum patronus. & ibi etiam tangit Ray. Sed ipse Albe. determinat quod immo intelligitur de omnibus etiam si expediantur per libellum.C.vt omnes tam ciui. quā cri.acu.l.j circa princi. de anna.excep.l.vt perfectius.C de fal.l. querela.extra de elec.c. quorundam. & de institu.c.ex frequentibus.& verum dicit. Libellus enim appellatur etiam querela, vt colligitur ex glos.c.quia pręsulatus.j.q.iiij.

Ad secundam partem quæstionis, an possit appellare, arguit primo quod non, quia appellatio est querela, ergo non debet audiri, quod sit querela probatur ex text. cum glo.in l.si ab arbitro.ff. qui satisda.cog.determinat contrarium, quia appellatio est species defensionis, & defensio non denegatur bannito. vt in c.cum inter. de excep. & dicit esse expressum.in c.j. de rescrip. libr. vj. Fateor hanc decisionem veram si in causa in qua fuit contra eum lata sententia erat reus se defendens. Tunc enim cum sit reus in causa appellationis sicut in causa principali secundum veram opin. de qua in l. hi qui ad ciuilia.C.de appella. Iisdem rationibus auditur in causa appellationis quibus in prima, de quibus dixi supra lxij.q. Si autem erat actor in prima cum nunc sit actor sicut prius residet quæstio in hoc an possit talis exceptio ex banno resultans opponi in causa appellationis. De qua quæstione vide quæ dicam infra parte tertia huius tēporis, quæstio.iij.& qō.iiij. vbi concludam quod possit opponi.& sic tunc appellās nō deberet audiri. Si tamen interim eximeretur a banno audiri deberet secundum Bal. in l. per hanc.C.de tempo.appella. in viij. col.& pro primo membro huius solutionis vide quæ dicam in seq. & se. quęstionibus.

Nono et sexagesimo que-

69 ro†stante dicto statuto an bannitus petēs restitutionem in integrum audiatur. Albe. vbi supra q.xlj.se in breuibus expedit dicens videri primo quod audiatur, quasi restitutio sit species defensionis, & quasi remissionem petere videatur, & sic dicatur fungi partibus defensoris & non actoris.ff. de no.oper.nun.l.de pupillo.§.qui remissionem. Sed dicit tenendum contrarium, quia petens restitutionem sequitur forum aduersarij.C. vbi & apud quem l.ij. & remittit ad ibi not. per se. Aduertendum puto qd aliquando restitutio petitur aduersus bannum.& de hac vt dixi supra tempore primo.parte vlti.q.vj. Aliquando petitur principaliter per viam officij iudicis, & quia

agere dicitur puto veram esse decisionē præ dictam l.j.in princ.ff.de eden.cum ibi not.Si vero petitur incidenter per viam exceptionis,tunc eū reus sit audiri debet sicut in suis aliꝭ defensionibus *auditetur quod* examina vt habetur in l. nam & postea.§. si minor.ff. de iureiur.Aliqñ vero petitur restitutio ꝑ uersus sententiam,& tunc aut erat actor, & habuit sententiam contra se & non debet audiri.Aut erat reus & tunc aut petit se restitui ad appellandum secūdum quod habetur in l.diuus.& l.ff.ff.de in integ.restitu. & puto eum debere audiri.l. ad rem mobilem. & l.delegatum.ff.de procura. iunctis quæ dixi supra proxi. q.si vero petit restitutionē aduersus totam causam non *puto audiri debere*,quia in veritate actor est nō reus.Nec mihi placet ratio Albe.quia ēt petens restitutionem potest illam petere corā suo iudice,puta si esset ille qui sententiam quæ petitur rescindi executioni demādaret,& probatur in d.l.ij.per quam iudicari vidi ꝙ si laudū fuit latum inter clericum & laicum & contra laicum laicus volens dicere laudum nullū, debet adire iudicem secularem, tū quia est superior eius qui tulit,tū quia esset iudex executionis.C.de arbi.l.cum antea.Ad quod faciunt not.per Guil.in l.cum hi.§.vult igitur omnino.de transac.& per Bar. ea.l.§.eā transactionem.& in.§.arbitrorum.

70 *Septuagesimo* †viso quod nō obstante dicto statuto potest se defendere,vt maxime dictū fuit supra quæst. lxij.

Quero bannitus fuit accusatus, fuit a iudice securatus,cōparuit & negauit maleficiū, testes fuerunt examinati contra eum & probauerunt,accusat testes de falso, an ei obstet banni exceptio.Hanc quæstionē refert Ioan. And.in additio.Specu.in titu.de accusa.§.sequit in fua additione magna,iuxta ff. in ver. gradum septimū,dicens fuisse disputatū per Franc.de Mata,& ibi post allegat ad vtrāque partem,concludit soluendo,quod aut accusat aduersarium,quod corrupit & produxit testes falsos,& admitteretur ad talē accusationē, quia hoc proprie defendere.ff. de excep.rei iudi.l.diuus.C.si ex fal.instru. per totum.& C.qui accus.non pos.l. prima. Si autē accusat testes vel alios testium corruptores dicit non admitti,quia iste non defendit,sed accusat. Ergo stant verba statuti prohibentis l.quicquid astringende.de verbo.oblig.Item quia *accusatus pendente* sua *accusatione* nō accusat.l.neganda.C.qui accusa. non pos. & l.is qui reus.de publi.iudi.Subdit tamen ipse Ioan.And,quod prædicte.ll. secundum eū non probant id ad quod allegantur,nō enim loquuntur de illo qui impune potest offendi. & cuius querele non audiuntur dicens quod *canon* se expediret per decre. cum inter. de except.videlicet quod excipiens de falso audiretur & hoc est ꝓprie defendere accusans nō,quia illud est querelari vel agere, nec perit iustitia,quia intentum suum consequitur per exceptionem & sine onere. de proba.c. licet de excep.cap.cum venerabilis, Et remittit ad not.per se eodem opere in titu. de iudi.delega.§.restat,verficu. quid si in statuto,& ibi tractat,an accusatio falsorum testiū tantum prosit sibi in causa suæ accusationis, *quasi dicere velit si prodesset* accusatio dicere tur defensio alias non, de quo articulo ibi vide,& in l.prima.qui accusa. non pos. Albe,autem vbi supra q.lxxxviij. refert quæstionem prædictam fuisse disputatā per quēdam doctō.de Mezabatibus,quem dicit concluisse talem bannitum admitti siue per viā exceptionis opponat de falso, siue per viam accusationis dicens statutum prædictum per mittens offendi non intelligi in tali offensione quæ fiat in forma iudicij,argu.ff. de transac.l.qui cum tutore.& etiam tanquam odio sum debere restringi,& quod non debet excludere viam accusandi falsarios cōtra quos omnia iura clamant,de appella.c.cordi,in fi. lib.vj,subdit quod originem cause inspici deberet.ff.de donatio.l.qui id quod,& quod cū eo,l.si filius. Origo autem in propolito est, quod bannitus est reus ergo &c.vt in l.de pupillo.§.qui remissionem.de oper.no. nuntia. & sic concludit etiam ipse Alberi, quod etiā per viam accusationis contra testes audiatur. Credo qđ vbi possit sibi ꝓuidere,alias, quam per accusationem testium vera sit prima opin,dicitur enim tunc potius impugnator,facit.ff. de probatio.l. circa. & quod ibi not.Si autem sibi alias prouidere nō posset, quia ex forma statuti non posset de falso cognosci,nisi per viam accusationis, puto eum admitti etiam ad accusandum ipsos testes. *Videtur enim* sibi permissum esse *illud sine* quo ad sui defensionem peruenire non posset l.ad rem mobilē.& l.ad legatum. de procu.& hoc puto verum si non potest accusare in doctorem, vt quia est talis qui accusari non potest,vel quia est iudex qui inquirit. Satis enim aperte patet ꝙ suam defensionem prosequitur, non autem principaliter alterius *offensionem*. Ad quod bene facit ꝙ habetur per Bald. in l.diffamari.C.de ne manu,vbi cōcludit quod ille diffamatus di-

citur reus, licet prius veniat ad iudicium. Si autem statutum diceret quod non audiatur etiam defendendo dicam vbi remisi supra lxij. quæstio. in fi.

Retento themate in proxima qõ. formato iudex cõtra talem bannitum tulit iniquam sententiam.

71 Queritur. Septuagesimoprimo. ¶ an durante banno bannitus posit contra dictũ iudicem agere in syndicatu. Quæstio hęc etiam tractatur in d. versi. gradum septimum. allegato supra proxi. q. in prin. & ibi pro parte negatiua allegatur, vt sententia conueniat verbis statutũ. de fiumi. l. j. §. non autem. l. ita autem. in prin. ff. de admini. tut. cũ enim talis offendi potuerit & ei ius siue ratio redi nõ debuerit legis authoritate factũ damnum siue iniuria dici non potest C. qñ lic. sine iud. vindi. l. j. & ij. & de adul. l. gracchus. & fortius q̃ licebat in personã, licet in rem cũ quelibet minima pœna personalis sit maior quacunq; reali l. in seruorum. ff. de pœn. Nec dara securitas respicit hunc casum, sed illum solum propter quem erat bãnitus. Et id tm̃ habetur pro expresso. ff. si cer. pe. l. cũ quid. & l. seruitutes. de serui. & generalitas securitatis restringitur ad cogitata. ff. de trã fa. l. cum aquil. & l. qui cum tutoribus. facit l. non est verisimile. ff. quod met. cauf. & de præscrip. c. quia verisimile, & imputet sibi qui non appellauit quia sententiæ consensisse videtur. de re iudi. c. quod ad consultationem. & C. de appell. l. hi qui ad ciui. His non obstantibus soluit contrarium, securitas enim suspendit effectum banni, & si hoc est quo ad sentẽtiam datam fortius ad dandam sed non bannitus iuste ageret. ff. de iudi. l. si filius. & l. iul. ergo & iste securatus, vt sic fauorabile securitatis, verbũ restrin gatur. & quod sit fauorabile, facit ff. de statu homi. l. ij. §. j. & institu. eo. §. fi. & quod sit extendendum patet. ff. de consti. prin. l. ij. et C. de bon. vacan. l. ij. & generalis securitas generaliter intelligẽda. ff. de publi. l. de pretio. & extra de priule. c. quia circa. Item si contra eum posset ferri iniqua sententia ad quid citaretur vel securaretur, certe superuacue contra l. si prætor. ff. de iudic. contra l. j. ad munici. & l. j. C. de thesau. & ad quid grauaretur in expensis veniendi, & litis, & aduocatorum et in aliis contingẽtibus propter quæ expediebat potius non securari. ff. de leg. ij. & l. qui solidum. §. etiam iudicatũ. l. iam ramen. §. in hac. & quia beneficio iuuari debuit non decipi, extra de commo. c. j. ff. eodem. l. in commodato. §. ficut. in fin. Nec obstabit tempus securitatis esse decursum cum beneficium debeat esse perpetuũ & nulli diminutioni subiectum. in authen. constitu. quæ de dig. §. illud. ad q̃ facit lex necessarios. §. primo. ad Syllania. C. de his quibus vt indig. l. minoribus. Finaliter pro aliis rationibus & pro responsionibus ad contraria remittit ad authorem qui fuit do. Nicolaus Capocci de vrbe, qui sic soluebat contraria. Primo quod verba statuti locum habent securitate non data, alias non, vt patet in l. conuentionum. ff. de pac. de lega. l. fina. ff. de dolo. l. prima. §. non fuit. quæ leges volunt hosti securitatem dari & datam seruari, & non seruantem puniri. & per hoc respondet aliis rationibus ad rationem quod videatur consensisse non appellando respondet, quod ibi non est verus cõsensus, sed fictus argumen. de verbo. obligatio. l. inter stipulantem. §. primo. Præterea etiam dato quod esset verus, esset cum parte, ergo sibi non præiudicat cum iudice, l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pactis. Nec obstet quod negligentia in vno præiudicat sibi in alio quãdo agitur de eo. C. de his qui a non domi. ma. l. fina. ff. de pec. l. quesitum. §. si annua. & de solu. l. fichum. & sic cum propter negligentiam cõmissam contra partem repelleretur ab agendo cõtra partem, vt C. de appella. authen. hodie. ergo & contra iudicem agendo repellatur, quia illa regula secundum eum vera est, cum sunt duo remedia, quorũ vnum est principale aliud accessorium. Tunc enim negligentia circa principale extenditur ad accessorium, sed in proposito erant duo remedia principaliter competentia, quo casu negligentia in vno non præiudicat in alio. l. idem si res. ff. de aliena. iudi. mutan. causa fac. & l. si eman cipata. C. qui admit. ad bono. possessio. po. iuncta l. prima. C. de suis & legit. & pro ista parte iuncta præcedenti ratione. facit optime dicto. §. si annua. vult enim quod exceptio cõpetens contra vnum non obsteret contra alium si exceptionis ratio ad alium non extenditur. Hæc decisio sapit equitatem & habet iuris rationem, quia cum iudex teneatur eum conseruare indemnem, vt dicam infra patet quod non dicitur effectiue agere, sed se defendere, & sic non debet repelli, vt supra proxima quæstione dictum est, & est etiam not. maxime propter tria. Primo propter id quod dicitur securitatem datam durare etiam tempore syndicatus.

In hoc tamen aduertendum quod potest esse verum si fuerit data pro eo tempore quo durabit quæstio siue causa. Tunc enim non intelligetur finita donec syndicatus duraret, tenetur enim iudex ad omne interesse &c. l. si iudex. de var. & extraor. cogni. & sic ad soluendum condemnationem pro eo, & propterea quousque hoc sit expeditum causa durare dicitur. Si autem cõcessio fuisset tẽporalis non haberet locũ quod dictum est. Posset tamen tunc procurator mittere si causa pateretur, alias nouam securitatem petere, vt dictum fuit in primo tempore parte. j. q. iij. Secundo notanda est propter id quod dixit Hostiẽ. esse securitatem dandam, & datam seruari debere. De hoc dicam in seq. parte huius temporis. q. xv. Tertio propter id quod voluit exclusum ab appellando excludi a potentia agẽdi contra iudicem in syndicatu. facit quod habetur in l. j. §. j. ff. qd quisque iur. de quo aliquid ibi per Bar. & in d. l. item si reus. & plenius in disputatione sua quæ incipit, iudex propter imprudentiam vbi etiam tractat, an iudex possit cõueniri appellatione pendente, & ibi determinat ꝙ nõ cum certis limitationibus ibi positis per eum. Bal. tamen in l. si filius. ff. de iudi. eo. casu dixit quod licet non possit agi ad totale interesse, tamen potest agi, vt condemnetur ad cõseruationem indennitatis. argu. ff. de statu liber. l. statu libero rationem. & l. athenis. §. j. de aqua plu. arcen. Pro quo, ẽt vide quod ipse no. in l. nouissime. ff. quod fal. tut. auto. est etiã no. pro so. dictarum. ll. C. de his qui a non do. ma. l. fi. & l. itẽ si res. vbi tractatur an negligentia in vno præiudicet in alio, de quo dic vt ibi. & in l. iij. ff. vi bo. rap. per Bar. & vide C. quod met. cau. l. iij.

72 *Septuagesimo* secundo queritur †dictum fuit supra parte prima. j. temporis q. vj. quod quis potest banniri sub nomine hæreditario, an tunc stante dicto statuto quod querelle bannitorum non audiãtur. si bãnitus sub nomine hæreditario agat nomine proprio repellatur ab agendo dicti statuti virtute. In hac q. Albe. vbi supra q xlviij primo arguit quod non. ff. de adop. l. si pater §. qui duos. & C. de dol. l. j. In contrarium dixit esse casum in c. aduersus §. fi. de immu. eccl. sed certe. c. illud non multum facit. dicit enim sententia excõmunicationis lata contra iudicem l gat etiã in officio successorem. At in proposito agens nomine proprio censetur alius ab hærede, igitur non videtur ꝙ sibi præiudicet. argu. ff. de his quib. vt indi. l. tutorẽ. ibi discreta enim sunt iura quamuis plura in eandẽ personam deuenerint. Puto tamen decisionem veram per not. in l fi. C. de euict. licet enim quis teneatur de euictione vt hæres principalis venditoris, tamen agens nomine proprio repellitur, licet secus sit quando teneretur vt hæres fideiussoris, vt ibi, quæ lex non est alibi. Et ideo ad propositum subtilius considerando Aut quis est bannitus sub nomine hæreditario ex delicto tamen vel causa per eum commisso, vel commissa, sed forte ex ignorantia proprij nominis, ita latum est bannũ, & tunc sine dubio agẽs nomine proprio repellitur, argu. l. si quis in fundi vocabulo. de lega. j. cum alijs allega. vbi supra. Aut forte ex forma statuti fuit bannitus ob causam defuncti, puta ob debitum non solutum, & taliter quod in statuto prædicto comprehendatur, & tunc potest habere locum distinctio. d. l. fi. quia aut erat hæres fideiussoris, aut principalis vt ibi. Quid autem econuerso, vide quę dicam infra q. lxxvij. in hac eadem parte. Ad l. tutorem. patet responsio, quia loquitur quando nulla representatio cadit in seipsum, vt ibi. & l. polla. C. de his quib. vt indig.

73 *Septuagesimotertio* querit, †an bannitus qui vigore dicti statuti repellitur ab agendo, possit saltem per procuratorem agere & videtur quod sic, quia quod per me non possum per alium possum, arg ff. de in ius voc. l. quæsitum. de priui. cre. l. j. §. si quis. de trãsac. l. & post rẽ. §. fi. & melius in l. antistius. in fi. ff. de acqui. hære. contrarium vidi determinatum, quia licet possit procuratorẽ relinquere. l. papinianus. de mino. non tamẽ poterit per illum agere, quia ipse idem ex bannitus agere videtur l. ita autem. §. gessisse. ff. de admi. tu. Item quia fraus fieret legi de persona ad personam. ff. de leg. l. contra legem. & ad mace. l. sed iulia. & ita etiã refert Albe. vbi supra q. lxij. tenuisse Iaco. de Are. ad quod alleg. ẽt de admi. re. ad ci. perti. l. j §. ij de spõ. l. oratio. & de tu. & curda. ab his l. scire oportet. cum si. Et hoc est clarum alias frustratoria esset denegatio iuris vel audientie. l. j. §. vsus. de procu. nõ ergo potest per se vel alium agere stante statuto prædicto, & ita verificatur quod dixit Guil. in Spec. de procu. §. ratione q oꝙ cõstituentis. versi. j. vbi autem esset sol mmodo bannitus nobis non confiscatis & dictis

statutis non vrgentibus non prohiberetur procurator conſtituere, vt in iure ſupra in contrarium alleg. ſecundum Ioann. And. in addi. Spec. in tit. de ceſſio. actio. §. j. verſicu. illud etiam.

Viſo quod bannitus non poteſt agere per procuratorē quetro ſeptuageſimoquarto,
74 †an poſſit iura ſua alteri cedere, & ſic ceſſionarius nō repellatur. Hæc quæſtio a multis tractata reperitur, & quia quotidiana eſt libet aliquantulum inſiſtere. Primo enim Iacob. de Are. ff. de noua. l. doli mali. tenuit indiſtincte quod non. & ſic exceptio banni ceſſionario obſtare l. in his. §. non debeo. & l. quod ipſis. de reg. iur. Ad dictam l. doli. reſpondet quod loquitur in delegatione. Ad contrarium allegabat Dyn. l. ſi cum dotem. §. ſi patri ff. ſolu. mat. vbi pro parte deportato agit filia, ſed ille text. nihil facit, quia ibi agit filia iure ſuo & nomine ſuo, non iure vel nomine patris, vt eo. titu. l. ij. §. f. & l. voluntate, ipſe tamen Dyn. in d. l. doli. & in regula ſi quis in ius diſtinxit. An fiat ceſſio ex cā lucratiua & obſtet exceptio, an ex cauſa onerosa & non obſtet. l. apud celſum. §. de authoris. & . §. ſi quis autem. §. ſi cum legitima. ff. de doli excep. Alberi. de Gand. dicebat q̄ aut retinet bona & valet ceſſio. Aut publicantur & non valet ceſſio. ff. de cap. di. l. ij & l. actione §. publicatione. ff. p ſoc. cum ſimi. Aliqui vt refert Guil. in Spe. de ceſſ. actio. §. j ver. illud etiam queritur. dicebant indiſtincte obſtare excep. ff. ad vell. l. fin. Alij vt ibidem refert dicebāt quod aut fit ceſſio ex cauſa neceſſaria, & non obſtet exceptio, aut ex cauſa voluntaria & obſtat. Hæc enim non ambulant paribus paſſibus ff. de dam. infec. l. cum poſtulaſſem. de re. eorum qui ſub tu. vel cu. l. iij. §. j. de re iudic. l. fi. & refert Ioan. And. ibi, in addi. magna. Fede. de ſcal. diſputando tenuiſſe ceſſionē indiſtincte valere & ceſſionarium etiam ex cauſa voluntaria & lucratiua agere poſſe. Ipſe autem Ioā. And. ibi remittit ad notata per ſe in cap. j. de iure patro. lib. vj. & ſuper glo. penul. & ibi relatis opi. tactis in Specu. vbi ſupra tenet indiſtincte agenti non obſtare exceptionem ſi ceſſionarius bannitī cum bona publicata non erant agi ſuo nomine per iura ibi alleg. in gloſ. quæ probāt quod vitium perſonale ad ſucceſſorem non tranſit. ff. de diuer. & temp. præſcrip l. an vitium. & C. de acqui. poſſeſ. l. vitia. & extra qui mat. accu. poſſ. c. cum in tua. dicens conſiderandum eſſe, an vitium inſit perſone & rei, & in re furtiua quando poſſideretur a fure. An rei tantum vt quando poſſideretur a bonefidei poſſeſſore. & tunc itā ſit vitium in ſingularem ſucceſſorem. inſtit. de vſuc. §. furtiue. An tangit actionē & perſonam, vt quando dolus interuenit in contractu, & tunc dicit procedere diſtinctionē cauſe lucratiue, & non lucratiue, vt in. §. de auc. & . §. ſi cum legitima. Vbi autem tangit perſonam tantum vt in caſu noſtro, tūc ad ſucceſſorem non tranſit, vt ſupra ad l. iij. §. quod autem. ff. quod quiſque iur. & de colla. bo. l. cum emancipati. Reſpondet q̄ ibi elifio erat inflicta actioni, non autem perſone tantum, vt in caſu noſtro ſubdens etiam de ſucceſſore vniuerſali, vt dicam infra in vlti. tꝛmp. Bart. autem in d. §. ſi cū legitima. tenet opi. Dy. per illa iura. & idem videtur dicere in d. l. doli. tangens aliqua de narratis ſupra in diſtinct. Io. And. Sed Bal. in l. iij. . §. ſi filius. ff. q̄ quiſque iur. dicit quod aut bannū ſequitur ceſſionem. & non obſt, excepto de quo dicam ſtatim in q. ſequē. aut præcedit ceſſionem, & tunc aut ex perſona ſtatuti poteſt opponi exceptio actioni, aut perſone. Primo caſu excluditur ceſſionarius. Secundo caſu diſtinguitur an habeat cauſam lucratiuam & repellitur, an onerosam & non repellitur. Et ſic ibi effectiue loquitur opi. Dy. Sed in l. per dineꝛſas. C. mā. dicit q̄ aut eſt bannito interdictus forus, & valet ceſſio. Aut eſt ſibi interdictum agere ideſt interdictus ipſe actus agendi & tunc aut cedit ex cauſa lucratiua & non vꝫ aut ex onerosa, & valet ceſſio, dum tamen ceſſionarius agat vtili. Si vero bona eſſent cō fiſcata, ideo non valeret ceſſio, quia cederet iura fiſci non ſua. ff. de cap. diminu. l. tutelas. Item ſi poneres quod eſſet ei ſola māſio interdicta, tunc nō eſt dubium quod poteſt cedere, vt l. papinia. exuli. & ideo ibi dicit quod exitiuj de terris ſuis poſſunt iura cedere & alienare, q̄a eſt eis interdicta māſio, ſed ſecus eſſet ſi expreſſe eis interdicta alienatio, allegat pro ſingulari text. in l. de pollicitationibus. ff. de poſti. l. dē tamen Bal. altius hanc materiam tractans in quadā ſua diſputatione quæ incipit. Statuto cauetur quod fenerator dicit quod aliquando iniquitas meſt actioni & agenti, aliquādo agēti & non actioni, aliquando neutri. De primo ponit exemplum in eo qui inducit aliquem per dolum, vt ſibi p̄mitteret, & deinde actionem ceſſit. Et iſto caſu dicit repelli ceſſionarium nulla facta diſtinctione, quia actio eliſa ceſſa eſt. Nec poteſt tunc di-

ci ꝙ vitium purgetur per cessionem. Exceptio enim reo competēs sibi inuito auferri non potest, vt not. in d. §. si cum legitima. & arg. ff. de pac. l. fi. & mand. l. si mandauero tibi. in prin. Exceptio ergo doli cōmissi circa actionem cessam ob. cessionario ex quacunq; cau. d. l. in his. §. non debeo. & l. ꝙ ipsis. ꝙ intelligit verum qñ actio est infecta propter dolum proximum & immediatū, secus si esset vitium in quodam preambulo exemplum dolo induxi scriptum heredem ad recipiendum hereditatem quam ego ab intestato adiui & cessi actionem hæreditariam in qua nullum erat vitium. Et ideo nō ob. cessionario exceptio, vt d. §. sed cum legitima. &. §. seq. Secundo casu qñ inest vitium agenti & non actioni, vt in exōicato & bannito. Primo videtur tenere opi. Ioā. prædictam ꝙ vbi cessio non sit simulata indistincte non ob. exceptio cessionario non sequens distinctionem Dy. & Bart. quia statutum videtur suspendere actionem ad tempus, id est donec duret bannum vel excōicatio. & idem debet operari temporalis suspensio pendente tempore quod operatur exclusio perpetua. de condi. inde. l. sufficit. & d. l. si tibi manda. in prin. & hæc ratio ita concluderet contra agentem ex causa onerosa sicut contra agentem ex causa lucratiua. Finaliter tñ videtur tenere opi. Dyn. & Bar. quia causa onerosa est fauorabilior lucratiua. ff. de his quæ in frau. cre. l. fin. §. j. & no. instit. de act. §. si quis in fraudem. ꝙ dicit esse verum, nisi illa cessio ex causa lucratiua fiat ex necessitate, vt quia heres ex communicatus vel bannitus cessit legatario actionem legati nominis. Sed isto casu non est dubium, quia legatarius ēt sine cessione ageret. l. ex legato nominis. C. de leg. Sit ergo in hac materia conclusio ꝙ aut bona sunt publicata, & non valet cessio iuriū antiquorum. Aut nō sunt publicata vel sunt sed ceduntur iura postea quesita. & tunc aut bannitus cesserat ante bannum & dicā in se. q. Aut cedi post bannum. Tunc aut cedit ex necessitate, vt quia cedit fideiussori, quia ei soluit vel ex alia causa necessaria, et tunc similiter nō obstat exceptio per ea q̄ allegata sunt supra in prin. q. si autē fit cessio voluntaria, aut fit ex causa lucratiua. & ob. exceptio aut ex cā onerosa, et non obst. agendo vtili actione nomine suo, nisi probetur in fraudem facta C. man. l. pe. cum si. Si autē ageret directa nomine cedentis obstaret exceptio per ea quæ hic dicta sunt, et supra proxi. q. Prædicta autem locū habent in cessione iurium. In cessione vero siue in translatione dominij dicit Bal. d. l. si cum dotem. §. si pater. quod non repellitur, quia immediata causa agendi. s. dominū est sine vitio. glo. est ordinaria secundum eum in d. l. si cum legitima, non intelligas quando simpliciter ceditur rei vendicatio, quia tunc erit idem ꝙ supra secundum no. in tit. de cessio. ac. §. ex præmissis. ver. Item quid si mihi. vbi videtur maxime in addi. Io. An. quid operetur cessio rei vēdite quibus adde. l. si eius. & quod ibi not. ff. ad trebel.

75 *Succesiue*, septuagesimoquinto q̄ro† quid iuris qñ cessio præcessit bannū, an tūc cessionario agenti post bannum obstet exceptio. Bal. in l. iij §. si filius. ff. ꝙ quisq; iur. dicit quod non ob. exceptio, ꝙ quidam dicunt procedere, secundum dist. quæ habetur in l. post contractū. ff. de dona. quod esset verum in casu in quo ex forma statuti alienatio & cessio redderetur nulla ipso iure, quia tūc cessionarius repelleret quasi agēs sine actione. l. si pupilli. §. videamus. de neg. gest. & l. non putauit. §. non queuis. ff. de cōtratabu. & idem si ex alia causa esset cessio nulla secūdum not. in l. ab anastasio. & l. per diuersas. C. manda. et l. fin. C. ne li. po. Si autem cessio habet sua substantialia & statutum non annulat eam cum necessaria sit reuocatoria qñ facta esset in fraudem, cessionarius non posset repelli a debitore opponente de iure fisci. l. his consequenter. §. j. famil. hercis. & l. ij. si ager vectig. & quod ibi no. & l. si eum seruum. per Cy. C. de ser. fugi. per Bar. in l. j. ff. de excep. rei iudi. nō ergo obstat exceptio bāni superuenientis qđ est certum si agat vtili. Sed dubiū esset an sibi obstaret agenti directe ratione cedētis, per l. qui stipendia. cum ibi no. de procura. & per ea quæ dicta sunt supra lxxiij. q. Puto tñ quod ēt tunc non ob. exceptio, quia talis directe exercitium transit sine aliquo vitio, arg. ff. de ser. expor. l. si minor. & quod not. in l. pluribus. §. & si placeat. per Dy. & Bar. de verbo. obliga. & hoc ideo quia agit in rem suam cessionarius. Facit C. de dona. l. illam. & quod habetur in l. si quidem. per doct. C. de act. & oblig.

76 *Septuagesimosexto* q̄ritur† viso quod p alium aliquando agere potest & aliquando non, an possit pro alio procuratorio nomine agere. Puta Titius fuit factus procurator a Sēpronio non bannito, an repellatur virtute

dicti statuti quod banniti nõ audiantur. hęc quæstio examinatur per Alberi. vbi supra q. lxij. Cuius verba libet hic inferere propter quæstionis vtilitatem & aliqua pulchra dicta. Dicit enim primo videtur ꝙ audiatur & non obstet exceptio. ar. institu. de excep. §. fina. Item quia non dicitur hic audientia dari vel ius fieri, sed ei cuius est procurator, quia dicitur dominus agere per procuratorem. ff. quod vi aut clam. l. denique §. fin. & l. seq. & ff. de procur. l. j. & secundum hanc determinationem intelligitur. l. non solum. §. pe. ff. de iniur. & ad hoc. arg. ff. de do. excep. l. si procurator. in principio occasione ipsius litis datum foret sibi bannum quod fieri potest de iure, vt ff. si quis ius di. non ob. l. iij. §. ij. tunc enim non audiretur nisi primo exiret de banno, vt ff. de dol. excep. l. apud celsum. §. quæsitum. & l. si procurator. ij. respon. & quod alias admitti debeat, & statutum restringi debeat solum ad eos qui suo nomine agunt. Facit quia statutũ est odiosum, & ideo restringendũ, vt ff. de libe. & posth. l. cũ quidam. & ita in hac q. quidam sentiũt. & pro hoc. ff. de in ius voc. l. quesitũ. Alij dicunt bannitũ ẽt pro alio nõ admitti ad instar excõicati, ut extra de proba. c. post cessionem. Item quia statutum indistincte dicit non dari audientiam bannito, nec distinguitur an agat proprio nomine vel alieno, ergo indistincte intelligi debet. ff. de seru. vrb. l. si seruitus, cum concor. Item quia quod ei non detur audientia inductum est in honorem prætoris sicut & edictum de postulando quod prohibet certas personas postulare. ff. de post. l. j. qui. excau. ma. l. sed & si per prætorem. §. sed & si dum. ideo sicut nullo modo conceditur postulare ei cui ab edicto denegatur, ita et hic. Item bannitus qui pro se non admittitur multominus admittitur pro alio, nec obst. similitudo. ff. de postu. l. j. §. j. et ij. & C. eo. ti. l. nemo. nec obst. ꝙ arguitur de patrono ad bannitum, quia ꝙ banniti non audiatur est de iure municipali ꝙ est commune ius ipsius ciuitatis ꝙ autem libertus non nocet in ius patronum sine venia est priuilegium ipsius patroni, in auth. de non alie. §. si vero de testa. mili. l. eius, & pro ista parte bene facit. ff. de pe. l. mors. circa princ. De facto obtinuit ꝙ pro alio audiatur, maxime per l. quesitum. de in ius vocan. & quia alterius odio alius grauari non debet. C. de inoffic. test. l. si quis in suo, & quia bannitus non videtur agere vel audiri, sed dominus qui per alium agere videtur, vt in d. l. mors, not. Iac. de Are. & istam partem puto veram ad ꝙ facit vltra prædicta, quia filiusfami. in iudicio esse non potest & intelligitur suo nomine, vt l. fina. §. necessitate. ff. de bon. que lib. potest enim esse procurator. de procura. c. quia generaliter. lib. vj. liceti gloss. aliter dixerit in d. §. necessitate. non obst. c. post cessionem. de proba. quia loquitur in excommunicato qui perdit perceptionem sacramentorum & communionem fidelium. de excepti. ca. ij. de senten. excommunica. pe. quæ bannitus non perdit, vt certum est. & sic de uno ad alium non arguitur secundum Barto. in sua disputatione, in ver. v. est videndum, & dictum fuit supra hac eadem parte. q. iiij. Aduertendum tamen quod hoc est verum quando agit nomine alieno & ad alterius vtilitatem. Si autem ageret nomine alieno & ad sui utilitatem, secus esset, vt puta, quia esset procurator in rem suam. l. j. §. in propria. ff. qñ appel. non sit. & C. de procu. l. qui stipendia. Si autem statutum diceret ꝙ non audiatur in aliquo suo iure nõ haberet quęstio dubitationem l. j. §. vsus. C. de procu. l. nihil. & l. neque & l. ꝙ quis. Prędicta vera si fuit factus procurator post bãnum, si autem fuisset antea cõstitutus repelleretur non virtute statuti, sed quia præsumeretur reuocatus pp mutationẽ status, vt l. si cũ cornelius. & l. cum quis. ff. de solu. cũ ibi not. & per Bar. in l. post litẽ. ff. de procu.

Dictum fuit supra hac eadẽ parte. q. xxxvij. ꝙ bannitus potest ab intestato succedere de iure cõi, Mõ septuagesimo septimo queritꝫ bãnitus succedit Titio non bannito stante dicto statuto ꝙ banniti nõ audiantur. dictus bannitus adit hæreditatem, & vt hæres Titij agit contra Sẽpronium an ei obstet exceptio banni. Alb. vbi supra q. xlix. arguit primo ꝙ non ob. exceptio, vt consequatur ex persona alterius ꝙ per se habere non posset. ff. quæ res pig. ob. l. aristo. & de fal. l. j. §. j. determinat contrarium & ita dicit fuisse obtentum, vt sic sibi obstet exceptio in iure postea quesito. ff. de condi. inde. l. si non sortem. §. si filius. ad maced. l. sed iulia. §. j. re. amo. l. & ideo. & C. de bon. ma. l. j. in contrarium facit ff. de excep. l. modestinus. vbi habetur ꝙ agenti iure hereditario non opponitur exceptio ex persona propria et idem probatur in l. quidam cum filium. versicu. quare. ff. de verbo. obligatio. Puto tamen dictum Alb. verum quia exceptio banni est exceptio, quæ respicit personam & in illa tãtum verificatur si pro

suo iure agit, vt supra q. proxi. qualitercũque ergo ius suum sit, & ex quacũq; causa verificãtur verba statuti. Et ideo etiam ex iure hæreditario agens repellitur cum vni cum sit effectum patrimonium. ff. de priui. cre. l. pater. & de vulga. & pupil. l. sed & si plures. §. si filio. l. modestinus. & l. quidam cum filiũ. loquuntur in exceptione reali. s. rei iudicate in qua inspicitur non solũ persona, sed causa l. cum queritur. & l. si mater. §. eandem. & l. & an eandem. ff. de excep. rei iudi. Et ideo licet ille qui nomine proprio succubuit, postea vt hr̃s alterius agat, & sic ex diuersa cã cessat regula illius excep. quia licet dici possit eadem persona, in authen. de iureiu. a mo. præsti. §. j. non tamẽ concurrit idẽtitas causæ. Et sic sibi nõ obst. exceptio. Quod est verum nisi veniẽdo iure hæreditario veniret ad impugnationem sui facti proprij & a se facti. Tunc enim si agat iure hæreditario obstat sibi exceptio ex p̃sona propria, vt d. §. si filius. & d. l. sed iul. §. j. de quo tamen articulo scilicet in genere an agenti iure hæreditario obst. exceptio ex persona propria, vide in d. l. modestinus. per Bar. & quod ibi no. in l. post legatum. §. si is. de his quib. vt indig. & vide quod no. in Specu. de sen. & his quæ ipsam se. §. fina. versic. quid si procurator vide etiam quod habetur in l. fin. C. de euic. Econuerso vero agenti iure proprio ob. exceptio ex persona eius cuius est hæres etiam banni examinabitur infra in vltimo tempore parte secunda. quæstio. iiij.

78 *Septuagesimooctauo* querit †bãnitus ex forma statuti non potest sua bona in alium transferre. Quidam vendidit vel aliter alienauit quædam sua bona & promisit exinde ad voluntatẽ emptoris facere instrumẽtum cum clausulis cõsuetis, deinde anteq̃ faceret instrumentũ bannitus fuit & taliter quod in statuto cõtinetur. Queritur an possit facere instrumentũ prædictum & valeat non obstãtibus banno & statuto, pro huius qõnis decisione sciendum est qd̃ Richar. de Sali. disputauit qõnẽ in terminis infrascriptis, Lege prohibetur partialitatis cã relegatũ aliquid trãsferre vel alienare de suo, Relegatus dicta causa ante relegationẽ dederat & locauerat pro decẽ annis rẽ ad frãcãdũ in quinquẽnio pro quingẽtis, hoc acto quod sub pœna teneatur locator & dator in termino prędicto frãcanti facere instrumentũ venditionis, Queritur quid iuris de perfectione cõtractus & pœna, & post multas prolixas rõnes primo ad affirmatiuam, secũdo ad negatiuã, soluit hoc mõ. Pro parte affirmatiua qd̃ possit facere instrumẽtũ, & si nõ facit pœna cõmittatur. Primo propter verbum dederat, de cuius natura, & significatione est dominiũ trãsferre. ff. de cõdi. ob cau. l. fi. de ver. obli. l. vbi aũt. §. fi. insti. de actio §. sic itaq; Secundo propter copulam, & dum subjcit thema & locauerat, de cuius copule natura & significatu est ponere diuersa & augere præcedentia ff. de leg. iij. l. ea tñ adiectio. & no. super rub. ff. de iur. & fac. igno. Tertio per l. si b cõditione. ff. de solu. vbi rei vel pœcunie date transit dñium immediate. Quarto per propriam significationẽ huius dictionis, d quæ est vt inducat modum, sed rei date sub modo ab initio trãsit dñium l. necessario. § qc si pendẽte. de pericu. & cõmo. rei vend. & no C. eo. tit. l. j. quinto per l. sicut. §. interdũ. & l. cũ venderẽ. ff. loca. Sexto quia res fuit estimata, ergo vr̃ tunc transisse dñium. ff. loca. l. in naue. & locatio suos notissimos terminos excedere. arg. ff. deposit. l. lucius. Nec obstat quod rei sue non teneat conductio. ff. locati. l. qui rem. & l. ad probationem. & ff. deposi. l. qui rẽ. & de regu. iu. l. neq; pignus in fi. cum si. quia illud verũ est ab ignorante vel ẽt sciente respectu dominij. Sed a sciẽte respectu positionis quę non est sua sic, vt pater expresse. ff. de acquiren. possessio. l. si rem aliquam, sed possessio rei sic locate nõ transierat. C. de præscrip. xxx. anno. l. male agitur ergo a sciente eius respectu cõductio tenebat, dñium autẽ sine positione bene potuit trãsire per l. si fundum. de fund. vel potest dici quod conductio rei pleno iure proprie non tenet, sed hic non est pleno iure propria conducentis, argu. a si ff. quod metus causa l. metum. §. volenti. C. de donatio. quæ sub modo. l. prima. C. quod metus cau. l. iij. cum simi. Septimo per verbum ad francandum de cuius significatione oportet esse francare, idest liberare. quasi dicat quod transtulit dominium, sed non francum. Pro parte autem negatiua etiam pro solutione adduci ne videatur laicis quædam iniquitas, vt in fin. not. gloss. C. de transactio. l. si maior. Secundo quia hoc esse duplex improprietas, scilicet quod rei locate transierit dominium contra naturam locationis ff. loca. l. non solet. & quod eodem momento rei proprie teneret locatio contra l. neq; pignus. cũ similibus supra allegatis sed duplex improprietas in eo admitti no de-

bet.C.de dotis promiſſ.l.j.cum ſigni.ff.manda.l ſi vero non re.ſecundo uel tertio reſpõ ſo.ff.de condi.& demonſtratio.l.ſi mulieri & titio. Tertio quia vnum de copulatis trã ſit ad naturam alterius,ff.de fun.inſtr.l.ſeie. §.gaio.Sed hęc copula,& copulat dederat & locauerat,ergo *datio trahitur* ad naturã *locationis*, vt ſic dñium non tranſeat, vt eſt clarum ff.loca.l.iiij. vbi vĩ caſus ibi dediſſet locaſſetve, & arg.eo.tit.l.ſi vno in prin. Quarto quia ſi aliud ſumeretur,eſſet cõtrarietas & incompaſsibilitas contra.l.titij.ff. de condi. inſtit.Quinto quia quod dupliciiure poteſt ſumi in dubio debet intelligi, prout caret vitio.ff.de legib.l.in ambiguo. & pro ſocio,l.merito,vbi præſumitur quis facere iure licito & non illicito, ſed vbi ex tempore locationis tranſiſſet dom̃ium nõ poſſet dari penſio propriea *modo* niſi de pretio quod ad *terminum* eſt ſoluendum, & ſic *induceretur in contractum vſurarum illicitum* & reprobatum, vt habetur.C.de vſur.auth.ad hoc.& in authen.de eccle.titu.§.j.& ſolet not.C.de ſum.trinitat.l.j.niſi di.eres quod venirent ratione fructuum & intereſſe,ſed certe hoc non poſſet, cum ille ſit in mora ratione dilationis ſibi date,vt l. lecta.ſi certum pet.et fructus inde percipiat quia dominium tranſiit.Sexto per l.quero.§.fin.ff.loca.vbi rei eſtimate locate non tranſit dominium ſi eſt ſpecies, ſed periculum tranſit & non eſt emptio,ſed *quaſi* emptio.Nec obſt.l.*in naue*. *quia ibi loquitur de conductore* operarum qui poteſt tranſferre dominiũ rei in qua opera debẽt præſtari ſi detur ad pondus vel numerum vt reddatur non idem in ſpecie,ſed in genere, quod cum dato recipiat functionem vel alter, vt ibi no.quod non eſt in propoſito, & videtur equior & verior per d.§.ſi,Finaliter ſoluendo deriſiue dicit ego vtor tali diſtin.quod aut conſtat quod ab initio tranſferre voluit, aut quod noluit, quia in contractibus inſpicitur *magis* voluntas q̃ verba,l.etiam,C.de iure do.*cum ſi*,Aut eſt dubium,& *tunc* aut vendebat,ſed pactum apponitur, vt donec pretiũ ſoluat certa mercede conductum habeat,& obtineat prima pars ſcilicet affirmatiua per d.l.ſicut.& l. cum venderem,Aut ab initio locabat, ſed cum pacto quod francari deberet,vt in caſu noſtro, & tunc obtinet alia pars ſcilicet negatiua quaſi translatio vel alienatio facta non fuerit ab initio,ſed debeat fieri demum cum erit facta francatio,ſed tunc venit ad inhabilitatem,ergo ſi recte videtur fuiſſe in caſu noſtro.non ob.l.ſub conditione,quia ibi ſolutio fiebat pure, ſed effectui & ceſsioni in ſolutum ad jciebatur cõditio. hic autem locatio fuit pura, & eius natura non erat translatabilis dominij,ut ſupra ibi ergo *tranſit dominium*,hic non,ſed *ius locationis*, vt ibi. *Vides ergo quod vbi ab initio ex vi contractus tranſijt dominium* non obſtante ſtatuto poterit inſtrumentum facere, & ſi non facit in pœnam incidit. Vbi autem non tranſijt dominium, ſecus eſt, obſtante ſtatuto,nec ob.q̃ illa videatur alienatio neceſſaria & ſic ſtatuto non comprehendatur,de contrahẽ.empt.l.fiſtulas.§.j.de re. eo.l.magis puto.§.ſed ſi tempore.& C.q̃n decr.op.nõ eſt.l.j.quia hic res ex forma ſtatuti eſt reducta ad impoſsibilitatem,ff.ad l.rho.de iact.l.ſi vehenda §.idem iur.& loca.l.*inſulam*.Secundum ergo diſtin. *prædictam in terminis in princi.q.propoſitis*.Aut fuerat translatum dominium, vt quia vendens receperat pretium vel fidem de eo.ff. de contrahen.emp.l.q̃ vendidi C.de re.vĩ. l.in ciuile.& q̃ vtrobiq̃ habetur, & in l. procurator.§.ſed ſi mercem.ff.de trib.& l. quidam fundum.ff.de in rẽ ver.& ſine dubio non obſtante ſtatuto poterit inſtrumentum facere,quia tunc non alienat, & ſic nõ habent locum verba ſtatuti.ſi vero dominium non fuit translatum, ſecus eſſet. Sed hęc pars ſecunda eſt mihi dubia cũ ſit alienatio *neceſſaria per dicta iura*, & l.*alienationis*.ff.ſa.her.niſi dicas quod illa promiſſio præſumatur in fraudem ſtatuti facta q̃ eſt uerum concurrentibus his quę habentur in l.poſt contractum.ff.de do.in l.ſi ventri. §.ff.de pri.cre.& C.de bo.dã.l.ſi quis poſt hac.Tenet autem hæc deciſio conferat ad materiam,tñ magis placet per ea que dicta ſunt ſupra circa cognitionem contractus. an ſit venditio an locatio, & quid importet illa verba ad francandum.Pro qua ĩñ materia recurrendum eſt ad latius & clarius no.per Bar.*in diſpu.ſua quæ incipit*,publicanus,*quę ſaltem in effectum habetur in* l.coiem.§.qui maximos.ff.de publ.Sunt & not.ſupra dicta pro materia. l.qui rem.C. loca.& l.ſi rem aliquam.ff.de acqui.poſ.de quo ibi per Bar.

79 *Septuageſimonono* †Stãte dicto ſtatuto q̃ bãnitus non audiatur in aliquo ſuo iure quod oſtenſum eſt non tollere defenſionem vt hac ea. parte.q.lxij.Queritur Titius agit cõtra Sẽpronium bannitum *dat libellum*, & facit

eum citari. Sempronius bannitus comparuit & suas exceptiones opposuit, quibus visis Titius agens vult a lite tanꝰ desistere. sed Sempronius vult quod procedat per authē. qui semel. C. quo. & quan. iud. & per not. in l. edita. C. de eden. An audiatur bannitus quasi videatur defendere. An vero non audiatur quasi videatur impugnare & agere. Dixit Iac. de Ra. in l. si liberius. ff. de in ius voc. quod banuitus auditur. quia dicitur se defendere. Albe. vbi supra q. lx. idē sequitur dicens melius probari. eo. tit. de in ius voc. l. libertus a patrono. & extra de re scrip. c. j. lib. vj. Certe meo iudicio hæc q. paruam habet dubitationē. scām enim no. ex d. l. edita. & auth. qui semel. semper con uētus actore negligēte reus est. & ideo siue differat aduersarius vt l. properandū. §. & si quidem. de iudi. siue renuntiet taliter ꝙ sibi non noceat secundū no. in dictis iuribus & in l. posteꝙ litt. C. de pact. semper bānitus vt reus audiendus est. Facitūr ea quæ dicta sunt supra hac parte q. lxviij. lxix. & lxx. Si aūt bannitus illo nō agente vellet quod iudex pronuntiaret exceptionem sibi competere per no. in l. si finita. §. eleganter. ff. de dā. infec. ff. de fideiuſ. l. si contendat. de lib. lega. l. aurelius. §. centum. & C. qui bo. ce. poſ. l. iij. forte nō audiretur. tum quia prouocans est non prouocatus, vt dictū fuit supra q. lxiij. tum quia implorando officiū iudicis interuenit in iudicio, vt dictis iuribus, non autē excipiendo, & sic tenetur libellū offerre. & per consequēs actor est haberur in l. j. ff. de eden. & per Bar. ff. de iurisdi. om. iud. l. j.

30 *Circa eandem* materiā lxxx. q. ri turſtante ſtatuto ꝙ laudum habeat executionem paratam, & similiter instrm guarentigie habēs certum terminū, Titius habens instrm guarentigie vel laudum contra Sempronium habentis executionē ante illam factam bannitus est, bonis eius nō publicatis. dictum fuit q. v. ꝙ perdit beneficia ſtatutorum ſue ciuitatis. An nullo modo disponente bannitum audiri nō debere poterit pone per procuratorem virtute dictorū iurium incipere ab executione secundū formam dictorum ſtatutorū. Hæc qō est disputabilis, ſed omiſſa disputatione ne plixior ſim q̄ promiſerim ſuccincte me expediam. Præmittens primo ꝙ de iure cōi talis non habēt paratam executionem. C. de execu. rei iu. l. j. ff. de ſuſpec. tu. l. nj. §. tutores. ſed a iure ſtatutorū tale traditur beneficium, vt habetur in laudo. in l. j. C. de arbit. & quod ibi per doc. in guarentigia habetur per Iac de Are. in l. cū quaſi. §. ſi plures. ff. de fideic. lib. vbi gl. ſi. fecundum eum dicit ꝙ illud ꝙ facit ſnia facit legis poteſtas. ex quo ipſe ibi dicit ꝙ ſicut ſnia habet executionem, ita inſtrm guarentigie hoc ēt ſequitur Cy. in l. vna. de confeſ. Bar. tangit in l. proinde. in ſi. ad l. aquil. in l. j. de eden. in l. j. iu. fol. & in l. ij. C. de ſen. quæ ſine cer. quanti. beneficium ergo executionis traditū guarentigie non eſt de iure cōi. ſed de iure ſtatutario. liē præmitte ꝙ non eſt beneficium quod de neceſſitate tradatur illi inſtro ex quo natum eſt. ſed poteſt ēt ſine illo beneficio in exercitiū alias iudicū deduci. l. intra dies. cū ibi not. ff. de re iudi. & in c. ſi. de iudi. Res enim iudicata habēs executionem a re cōi per no. in l. a diuo pio. per totum. & C. de exec. rei iudi. pōt per viam actionis ēt in iudicio deduci. licet poſsit per officium iudicis ēt intentari. C. de arbi. l. cum antea. C. de reb. credi. l. actori. l. miles. §. iudicati. ff. de re iud. cū not. per Bar. in d. l. intra dies. hic ergo eſt in inſtro guarentigie & laudo vt ēt patet ex no. in l. plane. per Bart. ff. quod cum fal. tut. auth. vbi patet per præſcriptionem remanere ipſum ius ordinarie agendi. Præmitto etiam quod donec illud inſtrm fuerit executioni mandatum non dicitur facta executio, vt habetur plene & not. per Bart. in l. is qui. ff. qui. ex cau. ma. Ex his infertur quod cum res reducta ſit ad caſum a quo non pōt incipere & ſimus in re non perfecta vinia ipſe contractus, vt l. quia in eum. ff. ad l. aḡl. & de fideiuſ. l. vrannius. & per Dy. & Bart. in l. pluribus. §. ſi placeat. de verb. obli. Pro qua deciſione facit quod in his quæ reſpiciunt ordinem iudicij inſpicitur iudicij locus, vt habetur in l. ij. C. quē. teſt. ap. & plene per doc. in l. cūctos populos. de fum. tri. ergo & tempus iudicij. arg. l. vinum. ſi certū pe. & ff. de trit. in hac. Ex hoc ſatis colligitur ex no. per Bar. in extraua. qui ſint rebelles. ſuper verbo, rebeliādo. Si aūt executio fuiſſet ante bannū facta ēt ſecundum quod Bar. intelligit factā eſſe in d. l. is qui nullatenus. propter bannum vitiaretur, vt d. §. & ſi placeat. Item ſi inſtrm eſſet factum taliter quod valeret de iure ſtatutario, et nō de iure cōi nō vitiaretur ex banno ſuperueniēti, quia iam perfectum erat, & quia quo ad ſolēnitatem actus inſpicitur tempus ipſius actus confecti ſicut locus, vt in iuribus prædictis, ſicut etiam in ſi. no. per Bal. in d. l. cunctos populos. iuxta ſi. dum tractat de ſolennitate probatoria ipſius actus, licet autem

in prædictis ipse bannitus perdat beneficium statutorum, nõ tamen idem debet esse in hærede. de quo dicam infra in vlti. tempore parte ij. q. xv.

Rubrica de his quæ per alios fiunt in præiudicium bannitorum.

VPEREST expedita prima parte huius secundi temporis, vt ad secundam perueniatur quæ vt ex diuisione in prin. huius temporis posita patet tractare debet de his quę per alios fiũt in præiudicium bannitorum, & vt ordine præmisso procedatur. Præmitto primo rubricas siue titulos quæstionum quæ in hac parte examinare continget.

SVMMARIVM.

1 An subripiens rem bannito possit ab eo ad restitutionem rei conueniri.

2 An valeat statutum quòd excludit bannitũ etiam a defensione.

3 Si bannitus non potest opponere exceptionẽ præscriptionis, an illam possit eius fideiussor opponere.

4 An conreus debendi conuentus a creditore post terminum præscriptio. repellatur ab excipiendo de præscriptione ex eo quod intra terminum præscriptionis bannitus fuit eius conreus. Et sic sit interrupta præscriptio etiam contra nõ bãnitum. Et si in hac examinatur an valeat statutum minuẽs tempus præscriptionis et materiam. l. fi. C. de duo. reis.

5 An si agatur contra bannitum qui non potest se defendere & taliter quòd ex narratis apparet præscriptionem esse decursam iudex a seipso possit de præscriptione obijcere & agentem repellere, & in hac latissime examinatur virtus præscriptionis.

6 An stante dicto statuto bannitus agens contra bannitũ possit contra exceptionẽ quod non debeat audiri replicare quod ille non potest excipere.

7 An stante statuto quod bannitus possit impune offendi, possit impune occidi.

8 An bannitus nondum registratus dum registrabatur potuerit offendi dicente statuto bannitum & registratum posse impune offendi.

9 Si fuit registratus & fuit sumptum bannũ legitime deinde causalster registrum fuit combustum, an possit impune offendi ostenso sumpto.

10 An bannitus qui potest impune occidi possit occidi impune a filio vasallo, seruo, vel liberto.

11 An occidens bannitum authoritate statuti peccet in foro conscientie.

12 An excusetur occidens bannitum ad instantiam inimicorum eius & pro pecunia.

13 Quid iuris si volens occidere bãnitum intrauit per muros ciuitatis & eum occidit.

14 Si accusatur occidens bannitum an possit per procuratorem opponere quod occidens erat bannitus.

15 An bãnitus possit impune occidi pendente securitate sibi data libere veniendi &c. Et in ea plene tractat de materia securitatis.

16 An bannitus qui pendente securitate nõ potest offendi perdat illud beneficium si committit graue maleficium & sic possit impune occidi.

17 Si cauetur statuto quòd capiens bannitum habeat centum a communi, an debeat habere si ille captus habeat securitatem.

18 An præmium quod datur capienti bannitũ debeat diuidi inter eum & fiscum.

19 An capiens bannitum debeat habere expensas quas fecit in capiendo.

20 Si sunt plures capiẽtes bannitum an debeatur vnicũ præmiũ inter eẽs an plura.

21 Stante statuto quòd dat quinquaginta capienti bannitum in pecunia et centum capienti bannitum in persona, bannitus in mile, quæ si non soluerit intra mensem intelligebatur bannitus in persona, fuit intra mẽsem captus & præsentatus, deinde elapsus est mensis & non soluit.

Quæritur quod præmiũ debeatur capienti.

22 An potestas qui ignoranter cepit exbannitum debeat habere præmium quod datur bannitum capienti.

23 Vno statuto cauetur quòd capiens exbannitum habeat centum, alio statuto cauetur quòd homines de villa teneantur trahere ad rumorem, & capere malefactores & exbannitos. Quidam uult ad capiendũ Titium sciens eum bannitum, & cum Titius fugeret eleuauit rumorẽ propter quòd homines de villa insecuti sunt eum, & illum ceperunt queritur an alicui præmium debeatur.

24 Stante eodem statuto Titius sciens Gaium bannitum ignorans tamen statutum cepit Gaium & potestati præsentauit, queritur an debeat habere præmium.

25 An sit necesse probare quod occidens bannitum sciebat illum esse bannitum.

26 An occidens vnum quem credebat esse Titium Ioannis bannitum, & erat alius homo excusetur propter statutum vel nõ & qualiter puniatur.

27 An vniuersitate bannita quilibet de vniuersitate offendi possit.

28 An liceat occidere bannitum captum a familia potestatis.

29 An priuatus accipiens bannitum in alterius territorio premietur virtute vnius statuti, an vero puniatur virtute alterius statuti.

30 Quid in officiali capiente bannitum extra territorium, an possit executionem facere, an vero teneatur eum relaxare.

31 Quid si talis bannitus indebite captus a priuato vel a familia in manibus capientis occidatur.

32 An quis possit occidere bannitum in manibus priuati qui eum licite ceperat virtute statuti eum premiantis.

33 An captus in confinio territorij duarum ciuitatum, ita quòd dubium sit in quo territorio captus sit, poterit iuste capi vel nõ siue a priuato siue ab officiali.

34 An contra bannitum licite captum possit fieri executio sine nouo processu.

35 Quid si vno statuto cauetur quòd antequã bannum detur debeat quis citari certo modo, alio statuto vel eodem in fin. cauetur quod banniti pro homicidio capti, statim fiat executio, etiam si solennitas statuti non sit seruata, an non facta citatione dicto modo debeat bãnũ executioni mãdari.

36 An bannitus ex vna ciuitate captus in alia illa confederata possit sibi iustificari secundum tenorem banni.

37 An iudex laicus debeat tractare tanquam bannitum laicum bannitum ab episcopo.

38 An retinens bannitum in priuato carcere excusetur a pœna virtute statuti permittentis offendi bannitum.

39 An statutum prædictum quod permittit occidi bannitum habeat locum in fœmina banita.

40 Si cauetur statuto quòd viri bannitarum debeant expelli de ciuitate an econtrario vxor banniti sit ex pellenda.

41 Cauetur statuto quod familia banniti expellatur de ciuitate an sit exp llenda vxor.

42 An statutum disponens quod filij bannitorum expellantur de ciuitate comprehendat filias.

43 An stante tali statuto comprehendantur nõ legitimi.

44 An tale statutum locum habeat in filijs matris bannite.

45 An interficiens bannitam pregnantem sit excusatus virtute statuti permittentis occidi bannitum.

46 An committens adulterium vel stuprum cũ bannita per vim veniat puniendus et quid si voluntarie.

47 An in vxorem banniti non bannitam possit virtute dicti statuti licite cõmitti adulterium, & sic non possit accusari vel inquiri.

48 An repertus cum armis prohibitis reddiens ab occidendo bannitum puniatur virtute statuti prohibentis talia arma portari.

49 An volens occidere bannitum poſſit bannito aliter euadere nõ valẽte impune occidi.

50 An bannitus pro homicidio propter quòd inſurrexit rumor in ciuitate contra honorẽ & ſtatum ciuitatis poſſit offendi virtute ſtatuti acrius permittentis offendi bannitum qui fecit contra honorem & ſtatum ciuitatis quam alios bannitos.

51 Dictante ſtatuto quod bannitus pro amputatione membri poſſit occidi. An bannitus pro amputatione digiti comprehendatur in dicto ſtatuto, & ibi de alijs membris. & de membro arido.

52 Quando quis dicatur bannitus pro cicatrice vt ſic ſtatutũ de eo loquens verificetur.

53 Quando quis dicatur bannitus pro percuſſione ſanguinolenta.

54 An bannitus pro eo quod inſultauit & percuſſit poſſit offendi tanquam bannitus pro inſultu & etiam pro percuſſione. Et examinatur an inſultus confundatur in percuſſione.

55 An bannitus prædictus poſſit impune in rebus offendi, puta ſi cõburitur eius domus.

56 An Bononienſis occidens Florentiæ bannitum de Florentia, poſſit pro tali occiſione Bononiæ conueniri, & in ea ẽt examinari.

57 Quod vbicunque offenditur bannitus de Florentia offendens non poteſt Florentiæ conueniri.

58 An Bononienſis occidens in eccleſia commitatus Florentiæ florentinum bannitum de Florentia poſſit puniri Bononiæ, ac ſi illum occidiſſet extra territorium Florentinum.

59 An citatus in cauſa ciuili non comparens, & propter inobedientiam condemnatur et bannitus fiſco, dicitur bannitur pro maleficio vt ſic in eo locum habeãt ſtatuta prædicta & poſſit offendi, & ibi inſeritur quid iuris ſi iudex in tali banno adiecit qđ poſſit impune offendi.

60 An condemnatus in contumaciam pro crimine dicatur pro maleficio bannitus.

61 An bannitus in ere & perſona captus a iudice poſſit decapitari.

62 Si quis fuit ſimpliciter bannitus in amputatione membri, de quo mẽbro intelligatur.

63 Quid iuris ſi fuit ſimpliciter poſitus in bãno

64 An bannitus captus poſt xxx. annos a die lati banni poſſit tradi executioni.

65 Stante ſtatuto quòd damna data a bannitis debeant emendari per vicinos, vel proximiorem communitatem, vel villam cuius dicatur vicinus, & quæ villa dicatur proximior.

66 Bannitus fuit quis in mille quas ſi ſoluere non poterit intelligatur bannitus in perſonam. Queritur quando dicatur non poſſe ſoluere, & in ea de ſignificatu verbi poteſt, & de natura termini cuiuſcunque, multum plene tractabitur.

Secunda pars ſecundi temporis.

1

PRIMO igitur quero †Titius abſtulit rem aliquã bãnito ſtante ſtatuto ꝙ bannitus non audiatur, an poſsit a bannito ad reſtitutionem illius rei conueniri. & videt ꝙ ſic, nam & relegatus bona ſua retinet. ff. de interdi. & relega. l. j. de bo. eo. qui mor. ſibi conſci. l. ij. in fi. ſic & bãnitus qñ non publicantur, ergo videtur ꝙ agere poſsit. Facit ad hoc. ff. de bon. poſſ. l. edicto. §. rei capitalis. C. ſi pen. ap. mors inter. l. ij. pro hoc quia appellatione bonorũ continentur iura. l. bonorum. & l. ſubſignatum. §. bona. de verb. ſig. Si ergo retinet bona, ergo & iura, & ſic actiones, & per conſequẽs earum exercitij, alias fruſtratoria eſſe iuris illius reſeruatio ſiue retentio. Sed contrarium eſt verum ad inſtar excommunicati qui agere non poteſt. de offic. ordi. c. ij. de iudi. c. intelleximus. Quod quidam dixerũt eſſe verum ẽt de iure cõi circunſcripto ſtatuto prædicto de quo tangam infra hac eadem parte. q. iv. quod ego non credo per rationes prædictas, & per tex. in l. ſi tibi. §. is cuius. ff. man. Statutum ergo eſt illud quod licet non tollat actionem, tamen tollit illius exercitium, & ſi dicit quod non audiatur quouſq; fuerit in banno clarum eſt quid iuris. Si vero dicit indiſtincte dicam infra in iij. tcmp. parte ij. q. viij. Sed & ſi ſit aliud ſta

tutum quod dictet bannitum prædictũ posse a quocunq; offendi impune, res clara est quo casu quid iuris sit dicam infra in iij. parte huius temporis dum tractabo an de tali subtractione iudex possit inquirere, quæstio.j.

2 *Secundo quia dictum* †est supra parte proxi.quæstio.lxij.ꝙ statutum simpliciter denegans audientiam non excludit defensionem.Quero si in statuto dicatur ꝙ nõ audiatur in aliquo suo iure etiam defendendo,an valeat tale statutum,et videtur ꝙ non,quia leges debent esse iuste.l.iij.ff.de leg.sed iniustum est,ꝙ quis non possit se defendere. l.vt vim.de iusti.& iu.Preterea defensio est de iure naturali.l.j.§.cum artetes.ff.si qua. pau.fe.dic.quod ius tolli non potest.d.l.vt vim.& no.in l.pactum.ff.de pac.in glo.ma. & est tex.in cle.pastoralis.de re iudica.In contrarium ꝙ immo valeat & tolli possit videtur probari, primo quia cõtumacia potest audientia denegari.l.sed & si per prætorem §.sed & si dum.ff.qui.ex cau.ma.& ratione contumacie clauditur reo iudicij aditus.C.de iudi.l.sanci.C.de iure fisci.l.defensionis facultas.li.x.hinc est quod ille qui fuit contumax in se defendendo non auditur post terminum.in l.vlti.ff.de fer.& ita tenet Dyn.in l.fina.ff.de custo.reo.& ideo cum bannum detur propter contumaciam videtur valere statutum.& sic aliud est in bannito q̃ in excõicato.Nec mirum quia deteriori loco sunt banniti qui possunt impune offendi.Bart.in hoc arg.in l.cum mulier.sol.mat.tenuit primam partem distinguendo ꝙ quędam est defensio voluntaria, vt qñ quis vult comparere ad defendendum aliquem, & illa potest tolli per statutum.Quædam est defensio necessaria,vt qñ quis ad iudicium citatur,ista non potest tolli allegat not.per Inn.in c.cum inter.de except.& idem dicit in l.facultas.ibi tamen limitat prædicta vera in defensione iuris.In defensione vero facti dicit valere statutum, de qua facti defensione dicam infra hac eadem parte.q.xlix.dum tractabo an bannitus offensus possit se defendere.Sed Bal.in d.l.cum mulier.cõcludit ꝙ quędam est defensio in qua bannitus nihil ponit sed simpliciter negat,& illa non potest auferri.C. de eden.l.qui accusare.Quinimo nec de iure intelligitur quia non est proprie defensio.l.si quidem.C.de excep.& ibi per eum quędam est in qua aliquid ponit ad meram defensionem, & tunc aut talis exceptio est de iure gentium vt si excipiat se fecisse ad suam defensionem, & talis exceptio nõ potest respui.l.vt vim.de iusti. & iur. Si vero exceptio oritur de iure ciuili, vt exceptio præscrip.rei iu.& si.Et tunc stante tali statuto bannitus non debet audiri.quia ciuilis ratio ciuilia iura tollere põt,naturalia non. vt in.§.sed naturalia iura.instit.de iure nat. gen.& ciui.& in.§.eas.ff.de cap.dimi.Quãdoq; id ꝙ ponit nõ tendit ad meram defensionem,sed ad impugnationem. & ista põt tolli per statutum.l.qm̃ Alexandrum.C. de adulte.& l.seruos.C.de accu. Simile in doloso cui nõ datur beneficium cessionis, sed bene datur beneficium diuisionis, quia tendit mere ad defensionẽ.l.j.§.nũc tractemus. ff.de iure.& ratio.distra.equidem hæc verba pulchra sunt sed credo indistincte valere tale statutũ per l.oẽs populi.non obst. ꝙ defensio sit de iure naturali, quia verũ est, & licet sine iusta causa tolli nõ possit, vt in iuribus supra alle. tñ ex causa tolli potest. C.de bo.dam.per totum,& ita firmat Inno. in c.quæ in eccle.de constit.& sentit gl.in l. j.ff.de consti.prin.nec video rationẽ diuersitatis inter defensionem facti & iuris cũ defensio iuris sit minoris præiudicij q̃ facti, vt l.in seruorum.de pe.& tamẽ defensio facti tolli põt ex casu secundum Bart.in l.facultas.per l.j.& ij.C.qñ lic.sine iudi.vin.ex quo sequitur ꝙ non procedat illud quod Bald. dicit per l.vt vim. dicam tamen vbi supra remisi.Siue ergo sit defensio iuris, siue facti quæ tollitur per statutum cum ex causa iusta fiat scilicet in pœnam mulieri et inobedientie per talem statutum sublata est ipsi bãnito. Illud autem quod dixit Bal. defensionem cõsistentem in mera negatione non tolli verum puto. quia cum proceditur contra eum & citatur vt litem contestetur, illa autem fit negando aut confitendo, vt l.secunda.C.de iur.calum.immo regulariter negando, & sic cum habilis fiat ex tenore ipsius citationis, quæ est vt veniat ad se excusandum præsertim in criminalibus, a dictæ citationis authoritate decipi non debet.l. secunda.C.de his qui veeta.& idem quod Bald.tenuerat Iacob.Butri.in lege vbi pactum.C.de transaction.& Albericus vbi supra quæstione quadragesima repetã aliqua circa hoc infra in quæstione quinta.

3 *Tertio quero* bannitus †erat debitor Titij & fideiussorem dederat,

creditor differt petere tãto tempore quod lapsa est præscriptio, si agit contra bannitũ stante supradicto statuto bannitus non poterit excipere per not. supra proxi.q.& in d.l. vbi pactum agit contra fideiussorem.poterit ne fideiussor de præscriptione opponere? hanc quæstionem disputauit Iaco.de Are.vt refert Bald.in l.cum mulier.solu.matrimo.& ibi sic loquitur. Primo videtur ꝙ fideiussor non possit opponere.l.iij.§. si is pro quo.ff.quod quisque iur.vbi principali excluso a potentia excipiendi propter impetra.iniqui iuris a se factam, excluditur ẽt fideiussor, dicit contrarium fuisse determinatum per Iaco. de Are.prædictum. In hac enim exceptione, & omni alia quam nõ potest opponere reus opponit, fideiussor etiã nascentẽ ex persona rei,quia fideiussor non habet causam detractiuã,& ideo dolus principalis ei non ob.l.apud celsum.§.de auctoris,de do.excepti.Item sicut exceptio personalis quæ iuuat non transit ad fideiussorem.vt l.nisi de pact. ita contra odium personale transire non debet l.j.de consti.princip.& sic non capit per capacem l.si is qui duos.de libe.lega. Ad.§.si is pro quo,respõdet ꝙ ibi dolus nascentem exceptionẽ reddebat inualidam,hic vero reddebat inhabilem personam excipientis, & sic concludebat ꝙ interdum est vitium in materia propter personam.primo càsu uitium est reale, secundo personale.Interdum est vitiũ personale propter personam & locum quod dictum est supra. In hac qõ.considerandum arbitror quod si ante bannum decuria erat præscriptio,decisio prædicta vera sit. Non enim potuit principalis ex facto suo auferre fideiussori exceptionem iam quesitam.l. fina.ff.de pact.quod.forte verum est nisi ꝓbaretur fideiussore delicto consensisse vel fuisse participem ibi, & in dicto.§.si is pro quo,ꝙ intelligo si fundaret suam exceptionem ex persona rei vt ibi alias non vt statim dicam. Si vero præscriptio est decursa post bannum consideranda sunt plura.Primum an præscriptio dicatur decursa ex forma statuti quod abbreuiet iuris communis præscriptione, puto quia reducit trigennalem ad decennalem vel quinquennalem.de quo dicam statim in seq.q.Et hoc casu quia vt dictum est supra parte proxima q.v.Banniti perdunt beneficia statutorum sue ciuitatis. considerari oportet ꝙ contra eum est interrupta sicut contra fideiussorem.Quam q.formauit Ioan.And. in addi.Specu.super rubrica de fideiuss.in fi.& ibi videtur concludere ꝙ sic,dum dicit tenendum ꝙ habetur in l.fina.C.de duo.re.quæ vult ꝙ interruptio facta contra vnum ex duobus reis prosit contra alium. Sed id non est verum quia præscriptio interrupta contra principalẽ nõ interrũpit contra fideiussorẽ. Tex. est scdm vnã lect.in l.cũ quis.§.si quis pro reo.ff.de solu.& ibi per Bar.& per Cyn.in d.l.fi.licet gl.contrariũ dixerit & non bene in l.j.§.fi.ff.de eo per quẽ fa.erit.& in l.fideiussor.§.fi.ff.man.isto ergo casu licet principalis sit bannitus & per eum nõ sit actioni præscriptum,tñ erit præscriptũ per fideiussorem.In eo enim remanet illesa dispositio statuti loquentis de debitore, quia eius appellatione continentur secundũ no.per Barto.in l.j.si cer.peta.Nec prodesse potest hic cursus præscriptionis ipsi principali ẽt si ei audientia de defensione restitueretur, puta quia solueret si dicimus,vt supra quo ad eũ fuisse interruptam præscriptionem, de quo dicetur in seq.q.vel ẽt si rebanniretur.ff.de pact.l.fideiussores.& d.§.si quis pro reo. Si vero præscriptio est decursa post bannum de iure cõi tunc potest habere locum opin. Iac.de qua dictũ est. Cum enim ille bãnitus notorie sit absens exceptio ordinis a fideiussore non põt opponi.l.fi.si cer.peta.& in l. decem.de ver.obl.& C.de fideius.auth. præsente.et sic necesse est deuenire ad exceptionẽ præscriptionis.& sic vera est decisio prædicta. Opponit enim fideiussor exceptionẽ præscriptionis ex persona sua non ex persona principalis banniti.& ideo non potest cõtra ipsum ex illius persona aliquid replicari quod secus est in d.§.si is pro quo. Ibi enim opponebat fideiussor exceptionẽ ex persona ipsius principalis. Et ideo si post bannum fuisset quesita exceptio ipsi bannito puta pacti de non petẽdo.& ex eius persona transisset in fideiussorem secundum ea quæ habentur in l.ij.de excep.forte nõ posset illam opponere fideiussor,quia nata fuit cum illo obstaculo replicationis audiende denegate ẽt in defendendo.& sic cũ illa qualitate transiuit in fideiussorẽ, vt d.§.si is pro quo,sicut dicimus in exceptione compensationis quæ opponitur contra procuratorẽ in rem suam secundum veram decisionem doc.in l.eius.C.de compen.& in l.si quis in rem.ff.de procu.& Dy.in regula, si quis in ius.lib.vj.

4 *Sed iuxta prædicta,* quarto querit †qd in correo banniti, Statuto pone eauet ꝙ cui-

libet debito præscribat spatio quinq; annorum, pendente quinquenium vnus ex correis debendi propter suum delictum est bannitus. lapso quinquennio agit creditor contra alium non bannitum, opponit reus conuentionem de præscriptione statutaria, replicat creditor quod propter bannum illa fuit interrupta in correo. quia perdidit beneficium statuti, ergo intelligitur interrupta contra alium correum per l. fin. C. de duo. reis. Hæc quæstio habet duos articulos. Vnus est an valeat tale statutum. Alius est posito ꝙ valeat, de qua interruptione loquatur. l. fi. præalleg. Circa primum quia parum habetur in voluminibus libet sub breuitate referri sententiam Bald. qui hunc articulum disputauit & incip t quæstio. Statuto cauetur q̃ fenerator &c. & ibi primo arguit ꝙ non valeat statutum, dicitur quædam sententia siue decretum. C. de legi. l. fi. ff. quod cuiusq; vni. no. l. item eorum. §. si decuriones, & de decre. ab or. fa. l. ambitiosa. Sed sententia continens ne quis soluat quod debet non valet, quia in se habet vitium intollerabile. ff. de excu. tut. l. qui testamento, ergo idem in statuto. Secundo statutum nõ potest facere ꝙ malefidei possessor præscr bat in malefidei possessore, de regu. iur. lib vj. Sed qui recipit mutuum vel aliter se fecit debitorem scit se debere, ergo est malefidei sicut ille q ii tenet reliqua ex administratione. ff. de nego. gest. l. pomponius, la ij. antepe. responso. & ff man. l. dolus. ergo non præscribit. Tertio probatur ex mutuo n turali, naturalis oritur obligatio, sed naturalis obligatio non potest tolli per statutum cum sit de iure ciui, & illa de iure naturali. institu. de iur. natura. gen. & ciui. §. sed naturalia. ff. quod quisq; iur. l. iij §. penul. de neg gesto. l. at qui natura. in prin & idem in omnia contractu qui fit ex cons nsu. l. j. de pac. & de regul. l. cum amplius §. is natura debet. Si ergo est naturalis obl gatio, ergo non soluens peccat, ergo nõ debet valere statutum cum inducat peccatum perfidiam & mala fidem, ꝙ patet per suum contrarium. ff man. l. si fi leiussor. §. fi. & d po. l. bonafides. Quarto dispositio prescrip onis ideo valet quia contine iustitiã positiu m vt no. ff. de postulan. l j. §. pueritiam Sed istud st tutum videtur continere apertam iniq i ta em, & nullam habet causam. e go non valet, de constitu. c. quæ in ecclesiari m. l. fi. C si contra ius vel vti. pub. et ibi per Cy per Hostien. & Ioã. An. in c. cum p. tabellio. de fide iustru. & ideo contra excipientem ex tali statuto debet obstare replicatio doli. ff. de doli exceptio. l. j. in fine. Quinto statuto auferentia ius & actionem alteri, ex nulla iuxta causa nõ valent, quia sunt contra iustitiam naturalẽ. Certũ enim est illam iustitiam naturalem debere seruari. ff. de excu. tuto. l. scire oportet §. sufficit. & ad eam tanquam ad legem nature recurri debet vt ibi patet. & confirmat quia non tenet scriptum princ palis. C. de pre. impe. offe. l. quo ies, ergo nec statutũ inferioris, & ita videtur tenere Bart. in l. os populi. in iij. q. prin. circa prin. Ad partem vero contrariam arguit lex: ratione more potest moroso audientiam denegare. C. de iudic. l. sancimus. Item potest confingere tempus ad agendum. & sine dubio valet, quia si id põt iudex. C. qui accu. nõ pos. l. si ea ff. de accu. l. cum in tua. ff. qui sa. co. l. de die. secundum Iaco. Bu. ibi, ergo multofortius ipsa lex. nã assignatio termini ad agendum mouet creditorem vt agatur intra terminum sicut terminus assignatus ad soluendum mouet debitorem, vt soluat intra terminum. C. de cõtra. & com. stipu. l magnam. Per lapsum ergo termini peremptorij, quia omne terminus a lege præfixus est peremptorius præclusa est agendi copia. ff de excu. tu. l. scire. oportet. §. consequens. Vnde si statutum diceret, monemus oẽs creditores quod agant intra quinquẽnium scientes quod decetero non audirentur, valeret statutum Ita ergo valeat si simpl citer dicit ꝙ post quinquennium non audiantur, quia terminus includit monitionem. Facit quod no. Inno. extra de præbẽ. c. extirpande. Nec potest ob hoc ecclesia audiri, cum debeat seruare inter laicos eorum statuta no. ff. de post. l. ex ea. Preterea qui contra se præscribi patitur renũtiare videtur. ff. de nego gest. l. si ego. de dã. infec. l. prætor. in pr n C. de præscrip. long. tempo. auth. malefidei. Secũdo idẽ sic probatur. Sicut ius commune se habet generaliter, ita se habet ius municipale localiter. vt l. omnes populi. et l. de quibus. Sed ius commune inuenit prescrip. & valet etiam si ratio reddi non possit, vt in l. non omnium. ff. de legi Immo adeo valet vt secundũ quosdam actionem tollit ipso iure, vel saltem tollere possit si velit. C. de præscrip. tri. anno. l. omnes & l. sicut. & etiam possit tollere naturalem obligationem si velit sicut & dominium. ff. rem rat habe. l. fi. Tertio statutum habet vim pacti. vt not. ff. de legi. l. sed in ea. & C. de decre. decur. super rub ff. de pac. l. non impossibile. & de regu iur. l.

nec ex prætorio, sed per actum potest præfigi meta agēdi, ergo &c. Accedit, ff. de ver. obli. l. obligationum, fere. §. placet de solu. l. cum mihi decem. & quod no. de leg. j. l. nemo potest. Quarto statutum disponit respectu iudicij quod patet dum dicit, non audiatur. ff. de procu. l. mutus. §. pœna. Omnia autem iudicia sunt de iure ciui, vt no. insti. de obli. in princi. ergo &c. Ex prædictis tenet hāc partem quod valet statutum, & ibi tractat multa notabilia in materia. c. nouit. de iud. circa debitum pręscriptum quæ si libet ibi vide, hic vero non infero quia non faciunt ad materiam nostram. In fine aūt respondet ad argumenta facta in contrarium hoc modo quia primo nō ob. prima ratio, quia plus potest statutum q̄ snia simplex, vt no. in l. j. §. pe. ff. de fer. Non ob. secundū argumentum, quia debitor non dicit in dolo cū possideat quod suum est. l. ij. §. appellata, si cer. pet. & no. de immu. eccles. c. quia pleriq;. Item quia pręscriptio fingit retro et omnia purgat. C. de vsu. l. eos. in princ. & dicit Bart. dixisse quod non requiritur bona fides, nisi vbi requiritur possessio pręscribētis de vsuc. l. sequitur. §. si viam. ꝙ sibi dicit non placere, in quo nō insto quia extra ꝓpositum, & quia ēt ipse Bal. sibijpsi contradicit. Non ob. tertium quia fatendum quod non tollitur naturalis, sed effectus eius eliditur. ff. de compensa. l. quecunq;. Non ob. quartum, quia statutum hoc non debet dici iniquum cū in se habeat causam motiuam quę solet probari ex prohemio. ff. ad mace. l. j. §. fi. de hæred. insti. per Bar. in l. ambitiosa. non ob. quintum arg. quia non est cōtra iustitiam naturalē. Et ideo certum est quod statutū in suis beneficijs quæ adinuenit post præscriptionē præfingere ēt pupillis & ecclesijs, extra de testib. c. constitutus. Valet ergo statutum prædictū, quod ēt tenuit idē Bald. in d. §. pueritiā. & in d. c. si quis per triginta. si de feu. fue. contro. & præscriptionē inducit ēt si per alia verba loqueretur, puta quia diceret, lapso quinquē nio creditor nō auditur, vt ibidem. s. in prędicta q. cōcludit. alleg. l. properādum. C. de iudi. iuncta l. mariti lenocinium. §. quinquēnium. & l. miles. §. lx. & l. si maritus. §. p̄scriptio. ff. de adult. C. de inoffi. testa. l. si quis filium. §. fi. cum si. & istud est verius q̄ id quod dixit Bart. in l. omnes populi. vt patet ex prædictis. Et ideo restat secundum dubium in quo videt dicendum quod coreus illam exceptionem non possit opponere. Interruptio enim facta est in persona conrei banniti ergo iuuat creditorem cōtra alium conreum. vt d. l. fi. C. de duo. reis. quæ generaliter loquitur in omni modo interruptionis. Mihi tamen videtur durum qd lex illa locum habeat hoc casu, nam loquitur de interruptione per l. illam cogitatis. vt patet in fi. illius l. ergo ad istum non extenditur. vt l. iubemus. in fi. ad trebel. Intelligo igitur l. illam interruptione præscriptionis præcedente per modos inductos a iure ciui. & in qua factum creditoris vel debitoris ad id principaliter ordinatum interuenerit super ipso credito, vel debito, non aūt intelligam illam habere locū in interruptione a statuto introducta simpliciter aliquo prædictorum non interueniente, ne in exorbitantibus a iure cōi fiat extensio. ff. de legi. l. quod non contra. Possum etiam dicere ꝙ hoc casu nō sit pręscriptio interrupta, licet decursa sit, quia in debitore qui nō est bannitus locum habet statutum. l. j §. si is qui nauem. ff. de exceptio. ac etiam virtute alterius conrei qui non est bānitus in totum decursa dicatur, vt sic incapax capiat per capacam l. si is qui duos. ff. de libe. lega. facit l. qui cōem. ff. quemadmodum ser. amit. Licet aūt sit decursa præscriptio, & possit per conreum non bannitum opponi, non tñ opponi per bannitum non ex defectu præscriptionis cursus, sed ex vitio sue persone quæ ad eam proponēdam audiri nō debet ex forma statuti l. qui ex libe. §. testamento. ff. de secun. tab.

Quinto circa idem statu-

5 tum quero. † Agit creditor contra bannitū, & proponit in libello tempus contracti debiti & taliter ꝙ iudex videt præscriptionē esse decursam. An possit a seipso agentē repellere. Dicet quis, hæc quæstio est sopita per Iaco. de But. & Bart. qui tenuerūt quod vbi parti nō competit ius agendi, iudex ex officio non possit cognoscere l. non solū. §. quanquam. ff. de iniur. & in alijs iuribus de quibus infra parte iij. huius tempo. q. j. ergo econuerso vbi pars non pōt excipere, non possit iudex ex officio repellere. ff. de excepti. l. j. sed certe illa decisio de qua dicam supra non adaptatur ad propositum loquitur enim in criminali, ac etiam quando iudex vult assumere locum actoris, & sic impugnatoris, hic autem vult assumere locū rei & defensoris. cui magis fauetur l. arrianus. de actio. & obligatio. et ideo pro huius articuli decisione. Primo vrdendum est an præscriptio tollat ipso iure actionem, & ex

eo peruenitur ad propoſitam quæſtionem. Circa quod ſciendum eſt q̃ gloſſ. in l. ſi eum ff. qui iniuriarum §. ſi quis cau. dicit q̃ præſcriptio inducit liberationem ope exceptio nis. vt ea. l. ſi eum in princip. non autem ipſo iure. ex qua videtur quod non tollatur actio ſed paretur exceptio. Item gl. vbiq; dicit q̃ præſcriptio non tollit naturalem obligationem, vt l. at qui natura. in princip. de nego. geſt. l. ſi quis poſtquam. ff. de fideiuſſo. & eodem tit. l. vbicunque de ſolu. l. cū quis. §. ſi quis pro eo. C. de præſcriptio. xxx. anno. l. cum notiſſimi. in princ. & ff. rem ra. habe. l. fin. Dyn. vero in d. l. fina. dixit quod licet non tollatur naturalis, tamen tollitur omnis effectus, quod ſequitur Cyn. in l. cum quis. de iur. & fac. igno. in vlt. quæſtio. ſed Guil. de Cu. in l. ult. §. fina. ff. quod quiſq; iu. dicit q̃ immo remanet naturalis cum ſuis effectibus, & ſic ſolutum repeti non poſſit vbi per illum text. principaliter mouetur. Guil. autem in Spe. de præſcrip. §. 1. ver. 1. refert opinionem & nihil firmat. At Bar. in d. l. ſi. rem ra. ha. concludit q̃ quando quis liberatur tempore ex cõuentione vt quia vo luit eſſe obligatus vſque ad certum tempus & nõ vltra, & tunc tollitur naturalis ex vi pacti. l. eũ qui ita. §. qui ita de ver. ob. ſed remanet ciuilis, licet remanet quando per pactum expreſſum tollitur naturalis. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pac. Quandoq; quis liberatur tempore quia tenetur actione temporali, & tollitur tunc ciuilis tantum & remanet naturalis d. l. at qui natura in princi. & quod ibi not. Quandoq; vero quis tenetur actione perſonali perpetua licet liberatur præſcriptione. xxx. vel xl. anno, tunc dicit liberari a ciuili & remanere naturalẽ quã ius ciuile tollere non poteſt, vt in. §. ſed naturalia tollitur tamen omnis effectus ipſius obligationis. l. ſicut. l. omnes. & l. cum notiſſimi. de pſcrip. xxx. anno. Ad l. ſi quis poſtquam reſpondet vt ibi per eum. quod etiã tenuerunt vltramontani. vt refert Cyn. in l. fina. C. quib. ex cau. maio. Cuius membra per ordinem videamus. & primum eius dictum communiter tenent omnes ſcilicet q̃ ex cõuentione obligatus ad tempus poſt tempus liberatur a naturali non ciuili quod eſt verum niſi mora præceſſerit, vt per Bald. in dicta l. at qui natura, nullo enim modo liberatur ille, ergo qui non eſt in mora poſt tempus in conuentione appoſitum tenetur ciuiliter tantum non naturaliter, quod Ange. in d. l. fi. ſub dubio forte limitabat dicẽs non habere locum in ſtipulationibus prætoriis per l. ſi fideiuſſor. C. de fideiuſſ. ſumpto argu. a text. ibi qui dicit, liberari quod non habet rationem. Non ob. ille tex. quia intelligitur ſecundum l. obligationum fere. §. placet de act. & obli. ſcilicet vt liberetur ope exceptionis & probari videtur text. in d. l. ſi eum in princ. & per glo. in. §. qui iniuſtarum. Puto tamen hoc primum membrũ non habere locum in obligato per ſententiam, puta quia iudex cõdemnauit Titium ad ſoluendum certum quid vſque ad certũ tempus, hoc enim caſu poſt illud tẽpus ex ſententia nulla remanet obligatio. Cum. n. ſententia ſit actus ciuilis tacite concludens poſt tempus nõ teneri. ff. de poſtulan. l. imperator tolli debet omnis obligatio, quia per illum actum fuerat introducta. vt in. §. pactus ne peteret. & quod habetur in l. iulianum verum debitorem. ff. de condi. indebi. & ſi dicatur hoc nihil releuat, quia remanet obligatio primitiua. l. nepoti. ff. de iun. inſtr. l. j. C. de iudi. & ibi not. Reſponde tur q̃ immo vtile eſſe poteſt quando primi tiua obligatio, aut non probatur, aut non ꝓbari poteſt, vt quia teſtes mortui ſunt & perdite ſunt depoſitiones antique. Concluditur ergo circa hoc q̃ præſcriptio conuentionalis non præcedente mora tollit naturalem obligationem remanente ciuili, ſecus ſi præcedat mora, puta quia promiſi tibi dare ſtichum volens teneri vſque ad paſcha. ſi enim ante paſcha fui in mora ſine dubio adueniente paſcha non liberor iure aliquo ſicut nec liberaret morte l. ſi ex legati cã. & l. quod te ſi certũ pet. obligatus aũt ex ſnia vſq; ad tẽpus finito tpe pœnitus liberatur, & ideo in primo caſu nõ tollitur actio ipſo iure ga põt cũ ciuili remanere, vt hĩ in d. §. pactus ne peteret in ſecũdo ſic vt hĩ in d. l. iulianus. Circa ſcĩm quando quis tenetur actione de ſui natura tẽporali qd eſt vbicũque lex aduentiẽs actionẽ illi actioni tps ponit cõtter tenetur qd dixit Barto. ſ. q̃ temaneat naturalis & tollat ciuilis. vt d. l. at qui natura, licet Bal. in l. oẽs. de præſcrip. xxx. anno, tenuerit idem quod in ſeq. mẽbro qd lege non probat, & reſpõſio quam ibi facit ad l. at qui natura, nihil valet vt ibi patet, & ideo referre non curo. Credo tamen in hoc ſecundo dicendũ, q̃ aut illa actio nuenitur a lege propter contractum vt redh b oria & quãto minoris, & vera ſit deciſio pd cta q̃ remaneat naturalis, ineſt. n. tũc tpſa na u ralis procedẽs a cõſenſu partiũ quia contrahendo partes videntur velle ſe ſubijcere illius contractus diſpoſitioni etiam extra id

quod expreſſe agunt,l.ſi is qui,ff.commo.et de eo quod cer.loc,l.in bonefidei, & inſtit. de oblig.quæ ex con.§.j.quam naturalē ius ciuile non tollit,& iſto caſu uerum ſit remanere actionē ſed obſtare exceptionem per d.l.ſi eum.in princ.& quod notaglo. in d.§. qui iniuriarū. Aut datur a lege propter delictum,& tunc finito tempore quo illa actio durat ipſo iure liberatur & actio tollitur, probatur in actione iniuriarum in l,ſi non conuitij.in fin.de iniur.vbi tex.dicit finito anno conueniri non potes,quę verba ſecūdum omnes important effectum ſuum ipſo iure l.de his.& ibi per Bar.ff.de tranſa.per Ioan.Andre.in regu.j.lib.vj.& ita intelligo quod dixit Bal.in d.l.at qui natura ſcilicet odioſam actionem temporalē tolli ipſo iure.& allegat text.in l.vnus.§.ſed ſi ante.ff. de iniur.licet ibi Ang.dicat quod tollat ope exceptionis per.§.placet quid debet intelligi. vt dixi ſupra & adde quæ dixi ſupra parte j.huius temporis q.xj.& hoc de ſecūdo.Quo autem ad tertium,ſcilicet quando actio eſt ſui natura perpetua,vt l.ij de conſti.pec.& præſcribitur ei per ſpatium xxx. vel xl.anno. per.ll.ſicut cum notiſsimi. & omnes.Credo verum eſſe quod dixit Bart. ſcilicet ꝙ tollatur omnis effectus illius naturalis quæ remanet, licet Angel.in dicta l. ſi.tenuerit opi.Guil.improprians tex.in dictis iuribus.§.vt dum dicunt ſit pleniſsima munitione ſecurus intelligatur ſcilicet ope exceptionis,quod non eſt bene dictum, illa enim eſt plena ſecuritas non pleniſsima ſicut in ſimili dicimus in l.ait prætor.§.permittitur.ff.de mino.& C.ſi aduer.ſolu.l.j.ſicut ergo ſolutione cui ſimilis eſt præſcriptio tollitur actio, vt inſtitu.quib.mod.tol. obliga.§.j.ita & hac præſcriptione tollatur. Nec obſt.d.l.ſi eum.in prin.& alia iura digeſtorum,quæ videntur velle ꝙ nunquam tempore tollatur actio ipſo iure, quia i hac præſcriptione non loquuntur . Talis enim præſcriptio illis temporibus fuit incognita vt ff.quib.ex cau.maio.l.iul.ad l.aquil.l. ita vulneratus.Et in cor.auc.vt eccleſia Roma.in prin.& licet hoc ſit verum in præſcriptione legali.xxx.vel xl.anno.quod etiam tenuit Bal.in l.omnes,tamen in præſcriptio ne ſtatutaria illam abbreuiante aduertendum eſt ad verba ſtatuti qualiter ſint concepta,Nam ſi ſunt concepta ꝙ actioni præſcribatur certo tempore, vel ꝙ lapſo tempore creditor ſit priuatus iure ſuo, & tunc locum habet quod ſupra dictum eſt, Si autem ſtatutum diceret elapſo decennio vel alio tempore creditor non audiatur, eunę nulla tolleretur obligatio, ſed præcluderetur via agendi,& hoc caſu licet non audiretur in foro ciuili, tamen audiretur in foro eccleſiaſtico per viam denuntiationis eccleſiaſtice ſecundum Inno.in c.noluit.de iudi. & Bar.i l.ſequitur.§.ſi viam de vſu.& Bal. in c.ſi quis per triginta.ſi de feu.fue.contro. vbi dicit quod illud verum niſi in ſtatuto allegaretur aliqua cauſa propter quam audientiam denegaret per c.quod clericis.de foro compe.dicit etiam ibi ꝙ ſi ſtatutum diceret ꝙ elapſo certo tempore creditor intelligatur feciſſe pactum de nō petendo vel per acceptilationem liberaſſe,tunc tolletur naturalis ſaltem in effectu, Si vero ſtatutū diceret quod elapſo certo tempore omnis obligatio & actio ſit extincta,dixit idē Bal. tolli actionem ipſo iure per l.bene a zenone.C.de præſcripti.& ibi vide, quod an ſit verum examino, niſi a reo petatur declaratio temporis, & procedat libellus & iudicium adeo ꝙ etiam ſi non probetur de tēpore debiti,ſi tamen probatur debitum actor obtinere de ſecundum nota.in l.ſi ex multis.C.de annal.excep.l.ob carmen.in fin.de teſti.extra de fide inſtru.c.cum Ioannes. de pig.l.cum tabernam . dum tamen probetur ante lit. conte.debitum ſub fuiſſe quod debet intelligi ſecundum not.in l.non poteſt. ff.de iudi.& ff.de pig.actio.l.ſi rem.§.finał. Si autem reus petet declarationem vt ſciat an vellit cedere vel contendere , tunc erit neceſſe exprimere argumen.eius quod not. in l.ſi in rem.in fin.ff.de rei vendi. & d.l.ſi. de anna.exceptio. Vbi igitur non eſt expreſſum tempus obligationis in libello,vera eſt opin.Bartol.ſine dubio ſtatur enim libellanti quo ad iudicij proceſſum cum quędam puella.ff.de iuriſdi.om.iudic.Sed ſi eſt expreſſum tempus , aut actor eſt in caſu in quo præſcriptio tollit ei ipſo iure actionē, & tunc iudex nedum poſſit immo debet ipſum a iure repellere ſicut in fin.dicitur per gl.in.§.pactus ne peteret, & in l.vbi pactū. C.de tranſactio.& vtrobique per Barto,& alios,& per ipſum in l.eū qui ita.§.qui ita. de verb.ob.Facit quod no.in l.j.de aſſeſ.Et iſto caſu ſit vera opi.Bal.Si vero tollit ipſo iure actionem ſed parat exceptionē quod quando ſit dictum eſt ſupra & tunc nō poſſit iudex a ſeipſo illam opponere.Nō enim poteſt regulariter de facto ſupplere,ff.de damno infec.l.iuj.§.hoc autem.& de offic. præſid.l.illicitas.§.veritas,cum ſimilib.ex predictis igitur liquido ad expeditionem

in principio proposite questionis infertur, quod aut in libello agentis cōtra bannitum non narratur eum esse bannitum locum habeat sine dubio distinctio supradicta. Si vero narratur illum esse bānitum, tunc est magis dubium per ea que dicta sunt supra, in principio questionis. Vbi enim parti ius nō competit, iudex a seipso nō impartitur officium etiam in excipiendo. l. pomponius. §. rati. & l. ita demū. C. de procur. Puto tamen iudicem posse talem libellum reijcere, & lacerare siue ipsum nō admittere per iura supra allegat. &. ff. de bon. lib. l. qui cum maior. §. si patris. & ꝙ scripsit Rayñ. proprie in bannito in. l. si extraneus ff. de iur. domi. & in. d. l. si seruus. C de his qui ad eccle. confug per illum text. Nec tunc dicitur partes rei assumere, sed suum officium facere. Tūc enim dicitur assumere partē rei qñ ius actoris est fundatū sed elidi potest ab exceptione fundata in persona rei. l. militis codicillis. §. j. de mi. te l. qui ex liberis §. testamento. de secundum tabulis. Quādo aūt ius actoris nō est fundatum vt quia apparet illi ipso iure actionem non competere, non dicitur partes rei assumere illum a iudicij limine repellendo. l. j. §. j. ff. si pars heredita. peta. & l. si pupilli. §. videamus. de nego. gest. Nec predictis obst. quod dicitur etiā in prescriptione triginta annorum obstare exceptionem prescriptionis, quia nō est proprie exceptio, immo dicitur facti vel intentionis sicut alibi dicitur in l. si vnus. §. & generaliter, ff. de pac. & ita dixit Bal. in l. omnes. Puto autem predictam decisionem procedere quādo ex libello apparet ex prescriptione iuris cōmunis actionem non competere. Si autē illud apparet ex prescriptione statutaria, tunc aut apparet illam fuisse decursam ante bānum, & idē quia iam ius fuerat fundatum & actio fuerat extincta. & sic prescriptio suum operata fuerat effectum, sicꝙ nō reuiuiscit ex bāno. l. qui res. §. aream. ff. de sol. & l. inter stipulantē. §. sacram. de verb. obli. & qd habetur eo. tit. l. pluribus. §. & si placeat. & quod dixi supra parte proxi. q. vlt. Sed si apparet decursam esse post bānum tunc non possit illam opponere, quia aut ex banno fuit interrupta prescriptio vt in questionibus precedentibus tactum est & clarum, aut non fuit interrupta, & illud beneficium bannitus non habet vt superius dictum est & maxime parte proxima quæstione quinta. Et sic non constat iudici agentem non habere actionem.

Tertio etiam circa idem

6 statutū † quod bānitus non audiatur agendo vel defendēdo, bānitus agit contra bannitum. Excipitur reus bannitus quod actor est bannitus & agere non potest, replicat actor ꝙ ille non potest excipere, quia bannitus. Queritur quid iuris &c. hanc questio, disputauit Iaco. but. & finaliter determinauit ꝙ reus bannitus non pōt excipere, & iudex de facto nō potest suppellere & sic procedat iudicū, & ita refert Bar. in l. cū mulier. ff. sol. mat. & etiam Alberi. vbi supra q. v. instat tñ Bar. in l. cum mulier contra decisionem predictā hoc modo, quia sicut denegatum est reo excipere, ita denegatū est actori replicare. vnde sicut videtur denegatum reo ne excludat actionem, ergo ea ratione qua dicis quod ꝓcedit actio, quia denegatur exceptio, dici debet quod procedat exceptio, quia denegatur replicatio. Sed respondet quod non valet replicatio, quia nō venit ad excludendum sed ad detegendum ꝙ exceptio sit nulla vel persona inhabilis, sed certe idē dicit reus. Nam exceptio venit ad declarādum inhabilitatem actoris, vnde videtur quod iudex semel reperiat quod nec reus possit excipere nec actor agere, cum non debeat cōcedere plus actori q̄ reo, vt in regula non debet. & sic non procedit iudicium. hec Bar. qui vt vides leuiter pertransit. Qua propter Bal. ibidem latius examinauit & finaliter tenuit opin. Iaco. de bu. l. quia actio est ius. instit. de actio. in princip. & istud ius non est sublatū agenti. l3 ergo ex forma statuti impediatur iuris exercitium, nō tamen impeditur ipsa actionis existētia. Habet ergo suum ius fundatum quod non est in excipiente. facit de excu. tuto l. cum ostendimus. secundū eum. & sic concludit quod sicut interdum vincit actor solum, quia nō habet actum legitimū contradictorem. de manu. te. l. qui habebat. §. fi. & extra de exceptio. c. cū ecclesie. ita hic bannitus actor vincat, quia excipiens non est legitimus excipiens. Pro ista opinione facit ꝙ actor erat de dāno, reus de lucro. & sic potius fauetur actori quā reo. l. apud celsum. §. marcellus. de doli exceptio. & quod habetur in d. l. cum mulier. & in l. viro. eo. ti. hoc esse verum si. subtiliter ostēditur, dictum statutū ꝙ dictat bannitum ō debere audiri, nullam tollit obligationem, vt dictū est supra proxima. q. sed exceptionem parat aduersario, vnde quousque illa

non opponitur procedit iudicium de quo dicam. infra in.iij.parte huius temporis.q. iij,dum tractabo an valeat sentētia lata pro bannito. Bannitus ergo postea veniens reperit ius actoris fundatum & sic reperit se inhabilem ad excipiendum ex forma statuti ergo repellitur, Nec obstat quod ex eius citatione dicat eius persona legitimat, vt dixi supra parte proxima.questio, lxiij. per not. per Iaco. de Are. in. dicta l. cum mulier. & per Innocer. in c. cum inter de excep.quia forte id verū esset quo ad alias exceptiones si simpliciter ad opponendum citaretur, non autem quo ad exceptionem banni,quia legitimatio rei non debet intelligi facta ex citatione actoris vt eius personam illegitimet. facit.C.de sol.l.inquisitio. cum si. Stemus ergo & si multum sic indubitabilis hec decisio cum determinatione Iacob.but. quod procedit iudicium. Pro quo facit.ff.de verb.obligat.l. si titius in ratione sui. Clarius autem procederet decisio si citaretur ad contradicendum quicquid posset vt dixi in questione predicta.Intelligit tamē Bal.decisionem predictam in dicta l.cum mulier.fore veram nisi statutum vlterius procederet,puta quia denegaret iudici iurisdictionem in causis bannitorum.Tunc enim ex defectu iurisdictionis iudicis non posset iudicium subiri.l.filius.§. si quis ex his.ff.de inofficio. testamen. cum simili.secundum eum ibi.sed in l.si creditoribus.C. de seruo pign.da.ma. tenet partem rei. Sed tene ꝙ dictum est supra licet sine dubio nō pertranseat. Pro qua decisione facit quod in principio fauetur actori.vt not.in.c.cum ad sedem.de resti. spo.

Examinatis questionibus

† concernētibus statutū quod bannitus nō audiatur &c.descendo ad examen questionum concernentium hanc secūdam partem huius temporis quo ad aliud statutū quod permittit bannitos offendi. Et quero ex ordine statuto. Stante statuto quod bannitus pro maleficio a centū libris supra possit impune offendi. Titius.B.taliter bannitum interficit.queritur an excusetur,an vero veniat puniendus. Egid.de foscara.antiquitus disputando tenuit quod veniat puniendus, quia illa verba,ꝙ possit offendi ad modicā offensam referuntur.arg.ff.de seruitu.rusti. predi.l.duas.&.C. de inoffi.testa.l. cū te ex filia in orbitate. Sed Ioā.and.in addi.Spec. in tit.de constitu.ad finē,dicit Mar.de fran. disputasse hanc.q.soluisse quod de equitate bannitum ex delicto ex quo veniebat imponenda minor pena q̄ mortis, non posse impune occidi,alias sic.ff. de bo.dam.l.j.& ij. &.lv.dis.c.j.&.ij. De rigore autē quia cōmunis interpretatio a qua discedere debemus vt.l. si de interpretatione.est in contrarium.Dicit indistincte tenendum. B.impune occidi potuisse.verbum enim offendi. etiam occisionē includit.& sic propter contumaciam nō capitale sit capitale, & venit plus in executionem quā in sententia principali.l.capitaliū.§. in exulibus.ff. de capt. & facit secūdum eum extra de excess. prela.c.ex literis in fi. & idem tenet Gan.in fi. sui operis.Sed Ray.in.l. iij.§.fi. de ali.lega. tenet quod si erat bannitus ad mortem potuerit impune offendi,l.fi.de bo.eorum qui mor.Alberi vbi supra refert Odo. indistincte tenuisse impune occidi potuisse, & ita fuisse seruatum Bononie & Brixie in curia domini Fride. de scal. & in xviij. q. refert opinionem & fundatur super iuribus predictis, & quia auctoritate publica sit id ꝙ publice creditur posse fieri, ergo excusatur.l. ij.C.de his qui veni.eta.impe. Bar.in. d.§.fi.dicit indistincte.B.occidi potuisse per illum text.& per.c.fi.de homi.lib.vj.& per l.testamento centurio.ff. de manu. testa. Et idem tenet consulendo vt patet in eius consilio quod incipit. Statuto Castriplebis cauetur &c. & addit.l. filia in orbitate. que fuerat vt supra in contrarium allegata C.de inoffi.test.& eod. tit.l.si maritus. hec questio est ponderosa. & ideo aliqualiter istabo,& arguo primo ꝙ nō potuerit impune occidi,patiēs offendi, ita se habet ad offendere volētem sicut creditor generis ad creditorem,sed tunc nō durissimum sed leuissimum est in obligatione de pig.l.obligatione generali.& man.l.fideiussorem, & sic nō ad mortem, sed leuiter offendi poterit.

Secundo potestas gladij ademptiua vite non venit in generali cōcessione.l.fi.C. de male.& mate.&.ff. de offi.eius cui mād. est iurisdi l.j. Tertio quia nō debet esse maior pena q̄ culpa. insti. de iniur.§.pena. & notatur in.§.pena grauior.Quarto quia qui occiditur non dicitur offendi,sed extingui. Aliud enim est luminibus nocere aliud totū obscurare siue excecare.ff. de serui. vrba.pred.l. binas. Quinto posse offendi est pena sine dubio Sed cum ista pena sit generalis & indeterminata relinquitur arbitrio boni viri l.i.§.effractores.ff. de effracto. et ibi habetur quod non debet arbitrari ad

mortem. In contrarium ſtatutum permittit offenſionem cum vulnere, & hoc non debet negari, ſed vulnus non poteſt ſic temperari vt mortem non inferat. c. vltimo. de homi. lib. vj. ergo &c. Secũdo permiſſo antecedenti permitttitur conſequens. l. ij de iuriſ. omnium iudi. Hinc eſt quod patri cui permittebatur filium vulnerare permittebatur occidere. l. in ſuis, de liber. & poſthumis. Tertio impeditus ad mortem poſt alĩ morti tradere lege permittente l. j. §. ſi appetitus. ff. ad ille. & ad leg. agl. l, ſed ſi quẽcũq; de verb. obligatio. l. qui ſeruum l. quid ergo. §. hæres de legat. primo. Et ſ ideo eſt quia offenſo licitum eſt offendere. l. vt vim, de iuſtitia & iur. & ſic talis regula trahitur etiam ad mortem. Quarto tale ſtatutum eſt factum ob publicam vtilitatem. C. quando licet ſine iudi. vẽdi. ergo large interpretandum de conditio. & demonſtratio. l. hoc modo facit. C. ad leg. iul. repetun. l. j. & de elea. l. j. §. quod autem. Et iſta pars communiter tenetur, & ita ſeruatur. Contraria autẽ loquũtur in his quibus proceditur ordine iuris non autem in his que extra ordinẽ fiunt in quibus licet augere penam l. decurionũ. C. de penis. Nec eſt verum quod mortuus nõ dicatur offenſus, immo dicitur grauiſſima iniuria affectus l. prima. C. de eunuch. & ibi no. & in l. j. C. de ſeditioſis. & ita conſuluit Bal. & ita ſeruatur.

Octauo queritur dictat

8 † ſtatutum quod bannitus & regiſtratus in certo libro poſſit impune offendi. Titius fuit bannitus dum regiſtrabatur in dicto libro fuit ab aliquo interfectus an interficiẽs veniat puniendus. Alb. vbi ſupra. q. cj. dicit ſic & videtur quod dictus bannitus patiatur penas bãnitorum per legem. ff. de iuriſ. om. iudi. l. ſi quis id quod. §. quod ſi dũ preponitur. Sed recte intuenti poteſt adduci in cõtrarium. Ibi enim dicitur hoc non eſſe ex verbis edicti ſed ex mẽte. In ſtatutis autem non eſt recedendum a verbis, ergo &c. Dicit pẽdere a queſtione illa, an in ſtatutis habeat locũ interpretatio, q̃ quæſtio eſt notiſſima & tractata in l. omnes populi. Mihi autem videtur q̃ dictus occidens veniat puniendus. Illud enim verbale regiſtratus denotat rem perfectam. Quouſque ergo non fuerit perfecte regiſtratus non habet locum ſtatutum per illum text. & per l. j. in fi. ff. quod quiſq; iuris, & quod habetur in l. verbum erit. ff. de verbo, ſigni, facit. C. ad ſilla, l. cum Sillanus. vbi dicitur quod nihil videtur actum donec aliquid reſtat agẽdum. Et hanc partem tenuit Iac. But. in dicta l. ſi quis id quod. Pro hoc etiam quia de contractibus ad delicta licita eſt argumẽtatio. leg. omnem de iudicijs, ſed qui contrahit cum alio debet ſe de cõditionibus illius informare. l. qui cum alio de regu. iuris. ergo & qui in alium delinquit, nec dicta leg. ſi id quod facit in cõtrariũ, quia paria ſunt tollere factũ & impedire qđ id nõ fiat l. in iure ciui. de reg. iur. Et ergo verum quod cũ nõ eſſet regiſtratus nõ habet locum ſtatutum,

9 *Nono pone quod* † regiſtratus in dicto libro ex eodẽ libro fuit extractum exemplum ſumptum bannum deinde ex caſu regiſtrum fuit cõſumptum, puta quia archiuus eſt combuſtus. Titius habens ſumptum interfecit talem bannitum. Queritur an veniat puniendus. In hac queſtione que meo tempore de facto occurrit ex eo quia combuſta fuit camera actorum ciuitatis Piſarum tempore expulſionis Gabrielis Marie, multa allegata fuerunt maxime circa materiam auctẽ, ſi quis in aliquo documẽto. C. de eden. ſi quis vellet poſſet totam ſumpti tractare materiam. Sed concluſiue procedam, dicens q̃ aut ſumptum fuit factum cum ſolennitatibus requiſitis, & taliter q̃ probet in ea contenta ſecundum not. in dicta authẽ. ſi quis in aliquo & in leg. ſicut. & leg. emancipatione. C. de fid. inſtrumen. & tunc poterit impune offendi. Habetur enim tunc plena fides q̃ ille fuerit regiſtratus & ſic quod in eo verificabantur verba ſtatuti. Item dictum ſumptum habetur loco ipſius primi regiſtri, vt in dictis iuribus & leg. ſi donate. §. j. ff. de dona. inter virũ & vxorem. cum concor. facit. ff. de leg. ij. lege cum filius. §. heres. &. C. quando & qui, quar. pars deb. leg. ſecunda. Si vero ſumptum non habebat ſolennitates tales ex quibus ei daretur fides in iudicio. Tunc aut ille qui offendit ſciebat archiuum & regiſtrum eſſe combuſtum, & tunc non excuſatur niſi aliter probet veritatem ſecundum not. in dicta l. ſicut. & leg. emancipatione. Si vero ignorabat excuſatur, vt dicetur infra in vltimo tempore, parte prima queſtio. ſecunda vbi tractabitur, an occidens bannitum rebannitum & non cancellatum excuſetur.

Decimo uiſo quod bãni-

10 † tus vt supra poterit impune occidi. Queritur an pater bannitus possit occidi a filio, dominus a seruo, vassallo vel liberto, Dy. in filio dicebat ꝙ non in l. si adulterium cū incestu, §. liberto. ff. de adul. & ad idē alleg. in auth. de incestis nupt. §. j. de obsequijs. l. penul. ad quā partem etiam allegabat Bart. ff. de iur. do. l. mutus. §. manente. Et hāc partem tenuit Albe. in vj. q. vbi supra etiam in liberto & seruo dicit Barto. in d. §. liberto. fuisse determinatum contrarium, & dicit esse verum quia pater taliter bannitus efficitur hostis, & sic etiam perdit filiationem l. postliminium. §. filius. ff de capti, & dicit esse casum in l. minime. ff. de religio. sed Albe. ad illam respondet quod esse speciale in patre veniente cōtra patriam, Fran. autem de Are. in dicto §. liberto. dixit quod decisio Bartoli fuit potius humana quam iuridica, ex eo quia filius captus erat. Non. n. perdit pater ea quæ sunt de iure communi vt dictum fuit supra parte præcedēti. q. v. & ideo non perdit filiationē. Pro hac parte facit quod dicā infra parte seq. q. iij. vbi dī quod hæc indefinita qđ possit offendi non comprehendit fratrem. Faciunt ēt ea quæ dixi supra parte proxima. q. xlvij. An filius cogatur alere patrem bannitū, Puto tamē in patre dicendum ꝙ aut venietbat cōtra bannū in territorio, & sic cōtra patriam, & tūc possit occidi per d. l. minime, aut non, & tūc non potuerit occidi per alia iura. In seruo & liberto forte alia decisio vera est ꝙa non habent locū rationes de quibus in alijs quæstionibus allegatis continetur, quæ quæstio locum habet in seruo quando nō fuerit publicatus. In vassallo autē vide quæ dixi supra parte proxi. q. xxij.

Vndecimo quero An

11 occidens † bannitum impune ex forma statuti peccet in foro conscientie. Alberi. vbi supra quæstio. xix. dicit sic. Ioann. tenet ꝙ sic. xxxij. quæstio. c. inter hæc. Dicit tamen se audiuisse dici a religiosis, communiter teneri contrarium quia talis occidens facit authoritate legis, & sicut legis minister, & executor. vnde sicut iudex puniendo & occidendo malefactorem secundum formam legis non peccat, immo meretur, vt xxxij. quæstione v. quasi per totam, & maxime capi. reos. ita & iste qui facit authoritate legis & ob vindictam & vtilitatem publicam. & subdit quod credit hanc opinio. veriorem si solus zelus vindicte & publicę vtilitatis eum mouisset. Secus si id faceret liuore & delectatione effundendi sanguinem humanum tunc enim peccaret mortaliter. Pro quo remittit ad summam Ray. di. vltra principio. & versicu. sequen. & dicit quod quatuor modis potest intelligi dicta causa. xxiij. quæstio. capitu. vltimo. facit quod dicetur infra hoc eodem tempore & hac parte, q. xlviij. Hoc tamen relinquo dominis theologis.

12 *Duodecimo queritur* †aliqui occiderunt B.

Ter. cm 327.

bannitum fuerunt capti, & contra eos probatum fuit quod occiderunt eum ad instan tiam inimicorum ipsius volentium facere priuatam vindictam, & quod ex hoc ab ipsis inimicis bannīti habuerunt florenos cētum vt eum occiderent, nunquid erunt impuniti, & videtur quod nam sicut legis minister occidendo malefactorem licite facit si facit non odiose nec malo zelo, sed cum compassione vigesimatertia quæstio. iiij. c. vindictam, & per totam ipsam quæstionē. Cum ergo isti non fecerint zelo iustitię sed priuate vindicte, non possunt dici legis ministri, sed vltores alienæ vindictæ. & per consequens non sunt excusati per statutum. Item per leges quæ delicta puniūt non debet delictis via aperiri. C. de indi. vid. l. secunda. ne vnde iura nascuntur, inde nascantur iniurie. C. vnde vi. l. meminerint. Sed si intelligeremus statutum in casu proposito nonne ex statuto aperietur via ꝙ est cōtra iura. C. de iude. l. nullus. & xxiij. quæstio. quarta per totam. Item aperiretur via ad trucidādum homines per pecuniā quod est detestabile crimen, vt extra de homi. capitu. primo libr. vj. ergo tales non excusantur per statutum, nec est verisimile statutarios sic intellexisse. Item videtur probari tali ratione, illud quod fit licite si fit gratis efficitur illicitum & videtur esse delictum si fiat recepta pecunia. ff. de recepta. l. prima. in fin. & ad legem. iul. repetun. per totum, & maxime in l. fina. §. fina. ibi. Qui enim ob hominem &c. Sic erit in proposito, & pro hoc facit illud generale, qđ multa gratis licent, quæ non licent pecunia accepta. l. prima, cum simili. pro hoc. ff. de bo. liber. si necem. §. si quis, & ꝙ not. de nego. gest. l. si pupilli. §. si titij. & de conditio. ob turpem causam lege quarta. §. si tibi iudicium, licet forte ista opinio, non sit mala de stricto iure tamen quia verba statuti sunt indistincta & generalia, & generaliter

concedentia bannitum quomodocunq; interfici. Vidi seruari & statutum intelligi & interpretari, quod qualitercunq; sit interfectus bannitus ēt per pecuniam excusentur occisores virtute statuti licet non excusentur a peccato, vt dixi supra proxi. q. verba sunt Albe. vbi supra q. xx. Credo decisionē̄ verā, licet enim ille qui teneatur facere gratis accipiendo pecuniam pro illo turpiter faciat vt in iuribus prædictis, non tñ punitur pro eo quod facit illud quod facere tenebatur, sed solū ex eo quod pecuniam recipit vt patet in iudicc, non enim punitur ex eo quod iuste iudicauit, sed quia pecuniam accepit, vt habetur C. de pœna iu. qui ma. iu. per totum. Item aliud est q̄ quis teneatur aliquid facere gratis, & tunc accipiendo pecuniam turpiter facit vt dictis tribus. Et aliud quod qs possit facere si vult non tñ teneatur vt in proposito, tunc enim non turpiter accipit pro faciendo illud qđ gratis facere poterat, vt patet in d. §. si tibi iudicium. Et ideo credo etiam de stricto iure decisionem prædictam veram esse. ff. qui & a qui. ma. lib. non fi. l. prosp exit. cum similibus. Puto tñ hoc verum si illi qui mandauerint, poterant illud per seipsos licite facere. Si autem ipsi non potuissent tunc puto illos non excusari cum non iure suo, sed mandato aliorum fecerint l. multum cū ibi no. C. si quis ali. vel sibi, & in materiā l. non ideo. C. de accusa. Exemplum, quidam erat bannitus de Florentia, Florentinus ubicūq; eum occidat Florentie excusatur a statuto, de mandato Bononiensis interficit Florentinum illum bānitum Bononie. Dico quod forte poterit Florentie cōuentiri per ea quę dicta sunt quia non fecit iure licito sed illicito, facit. ff. de fur. l. si quis in seruitute, ad quod possent multa iura allegari. Pro quo vltimo dicto vide quod dicam infra hac eadem parte. q. lv. & lvj.

23 *Sed circa idem* decimoterlio †q̄ro quidam volēs interficere bannitum existentem in castro non intrauit per portam sed per muros & illum occidit. An veniat puniendus. Et si venit puniēdus de quo puniatur. Et primo videtur q̄ puniatur ex eo quod per muros intrauit propter precisam dispositionem l. vlti. ff. de re. diui. & maxime quia licet ei liceret interficere bannitum, non tñ illud erat necessariū preambulum propter quod id videatur fuisse permissum. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu. cum sim. Poterat enim per portas ingredi, & sic licito modo eū offendere. & sic non videtur facere ad propositum decisio do. Tho. de Azo. de quā dicam infra hac eadem parte. q. xlvij. In cōtrarium tamē facere videtur quia fortasse per portas ingrediendo id facere non potuisset vt quia ille præsentisset, & sibi caueret. Itē quia interest reipubl. vt malefici vulnerentur l. ita vulneratus. ad l. aqui. Et sic per omnem modum videtur fuisse permissum. Facit ff. de aut. & arg. leg. l. & si non sit §. peruentamus. cum is. facit etiam quia consideratur illud propter quod aliquid fit non illud quod fit. ff. ad l. aquil. l. illud. ff. de fur. l. verum. cum sim. & ad l. vlti. de rerum diui. respondeatur eam loqui nisi ex aliqua alia licita causa id permissum esse videatur qua si omnis lex quāquam præcisa sit ab alia distinguatur. l. virum. ff. de pecu. hęre. & l. non est nouum. de legi. cum ibi nota. & quod habetur. ff. de in ius vocan. l. quanuis maxime quando illius occisio intrando per portas fieri non potuisset. l. j. C. de oper. libe ff. de offic. consu. l. j. facit C. de pœ. l. decurionum & quando ibi no. Hæc quæstio est mihi dubitabilis multum quia introitus per muros non est necessarium argumentum ad inferendum mortem banniti. Et ideo puto dicendum q̄ non de occisione bannīti sed de ascensione p muros veniat puniendus, non tamen de maleficio dolosō. Cum enim daret operam rei licite, nō debet de dolo sed de culpa puniri, sicut dicimus in l. si adulterium cum incestu. §. j de adulte. de iniur. l. item apud labeonem §. si quis virgines, & eod. titu. l. si cum seruo, faciunt not. per Cy. in l. j. ff. quod quisque iur. per Bald. & alios in l. diuus. ff. de fica. & quę dicam infra hac eadem parte quęstio. xlviij. & sic remaneat in arbitrio iudicis, sicut etiam alias dicit Cy. in d. l. si. de rer. diui. pœnam illius. l. esse arbitrariam quæ ad mortem non debebit arbitrari vt habetur in l. prima. §. effractores. ff. de effracto.

Decimoquarto uiso quod bānitus vt † statuti potest impune occidi. Accusatur occidens Quero an exceptio quod interfectus erat bānitus possit per procuratorem allegari. Quæstio hæc habetur in volumine bus in c. ventens. de accusa. eod. ti. l. reos. ff. de pu. in l. pe. §. ad crimen. Et ideo in ea parum instabo. Sciendum tamen q̄ Iaco. But. disputando tenuit q̄ vbicunque exceptio venit examinanda seorsum a crimine sem-

pet admittitur procurator ad illius propositionem.l.j.& l.præses.C.ad l.falci.de plagia.& per multa alia iura,Sed Iaco.de Bel. disputando determinat contrarium ratione præiudicij quod fieret ipse cause criminali in qua procurator non interuenit, vt in.§.ad crimen.Ad iura Iaco.de Bu. respondit quod ibi vnum iudicium non parabat alteri præiudicium.Cy.autem in dicta l.res sequens, Iacob.de Are.concludit quod aut bannum est notorium,adeo q̃ non requirit extrinsecas probationes sed solum producto banno apparet talem exceptionem obstare,& tunc admittitur procurator.argu.l. j.C.qui & aduer.quos.Si autem non est notorium obstare exceptionem prædictã fed est dubium,tunc nõ admittitur procurator. & hanc conclusionem per diuersa verba sequitur Bart.in d.§.ad crimen. Bald.in l. reos post longam examinationem & relationem omnium opi.concludit q̃ aut statutum loquitur taliter quod exceptio potest opponi iurisdictioni,& tũc admittitur procurator,alias non per d.§.ad crimen,& per l.j.an per alium cau.ap.Communiter tenemus quod talis exceptio notoria possit opponi per procuratorem,per iura supra allegata, & quod apposita litis contestationẽ impediat,de quo per loan.in addi.Spec.in titu.de accusa.§.sequitur.versũ. quid si bannitus.vbi refert disputationem Iac.de Are. de qua per Cyn. & Bald.in d.l.reos.Immo plus dicimus quod sine aliquo mandato tertius admittitur ad producendum bannum, Quo producto iudex vlterius non põt procedere.est enim hoc fauor publicus contra bannitos,& iudici constat illud de quo procedebat non esse delictum,Ita firmant Bar. in l.vbi pactum,C.de transact. & Bald.ibi & allegat.l.j.§.j.ne quis eum qui in ius vocan.&c.vbi etiam tangit. Si vero bannum non sit notorium,puta quia non concordãt qualitates sine demonstrationes mortui in processu nominati cum demõstrationibus banni, & sic est necesse fieri probationes de identitate, tunc procurator non admittitur secundum Iacob.de Bel.sepissime seruari viderim contrarium per rationes Iac. de Butr.quod puto verius producto enim banno habente aliquam concordantiam cũ demonstrationibus mortui non disputatur de delicto, sed de liquidatione notorij. & ideo admitti debet argumẽto C.qui & aduer.quos.l.j.& l.ad rem mobilem. & ad lega.ff.de procurat.pro hoc facit quia iudex qui ex inspectione banni iam producti in suspitione innocẽtie adducitur, debet a se ipso ipsam innocentiam liquidare.l.si non defendantur.ff.de pœn.cum concordan. Fateor tñ quod si demonstrationes essent multum varie quod tunc non adductus in dubi bitationem,sed potius in oppositum procuratorem posset repellere & quemcunq; cõparentem excepto ipso occisore,argumen. l.scias aperte.C.de fal.cum si. Et hæc puto veriora q̃ ea quæ dixit Bald.in l.j.C.quomo.& quan.tud.vbi vide si libet.

15 *Decimoquinto* queritur an † bannitus cui erat concessa licentia libere veniendi &c. Quæ vulgariter appellatur bulletinus siue saluus conductus, possit durante tali securitate interim occidi impune. In hac quæstione primo videndum est in genere de huius securitatis materia, & primo an dari possit.Secũdo a quo.Tertio an data sit seruanda, & in his quia non est huius tractatus materia principalis breuiter & conclusiue procedam, & circa primum dico q̃ dari potest vt patet in omnibus iuribus in quibus de tali securitate tractatur,in authen.de man.princ.§.sed neque homi.vbi glo.aliter dixit, sed infra respondebo.l.in conventionum,ff.de pact.in l.papinianus exuli de minor.in l.is qui reus, de publi.iudi.ad l.iul.maiesta. l.j.de sepul.vio. l.vtimur cum alijs iuribus quę infra allegabuntur.Ad secundum respondeo q̃ aut loquimur de securitate perpetua, & illa non potest dari nisi a principe, vel habente in loco ius principis,l.relegati.ff.de pœnis.Si vero loquimur de temporali,et illa dari potest non solum a principe vel lege, vt l.fin. ff.de leg.sed etiam a duce belli,vt d.l.mentionum.de pac.& ibi not. Item potest dari a iudice sed causa cognita alias non vt dictis iuribus habetur, tũ ab alijs quibus ex forma statuti tacite vel expresse conceditur per Bar.ff.de decre.ab or.fa.l.fi. Quo ad tertium est aduertendum quod aut securitas fuit data hosti priuato & illam seruare non cogitur l.prima.§.non fuit.ff.de dolo,aut fuit data a persona publica. & tunc secundum Guili. in dicto.§.non fuit debet seruari fides,& securitas,nisi sit data homicidis & alijs qui de ecclesia & loco exempto retrahi possunt vt d.§.sed neq; & quod ibi not.Cyn.vero post Pet.in l.præsenti.C. de his qui ad eccles.confu.tenet indistincte tales securitates seruari debere.sed Bald.in dicto.§.non fuit concludit securitatem datam a superiore seruandam esse indistincte,

Si vero est data a iudice, aut causa cognita, & idem per no. in l. is qui reus. de publi. iudi. Si vero sine cause cognitione tunc dicit etiã non valere per l. relegati. & sic seruari non debere. & ita apparet debere intelligi quod dicitur per Ioan. And. in ti. de accusa. §. sequitur in septisime allegato versicu. quid si quis bannitos in suarum addit. ij. qõ. nec prædictis ob. §. sed neq;. quia non loquitur de fecuritate differente, sed de fecuritate immunitatem præstante vt ibi patet. Si quis autem plenius de hac fecuritate videre velit, recurrat ad nota. per scribentes in d. §. sed neq;. & per Bar. in l. j. ad l. iul. ma. & latissime per Albe. *vbi supra* qõ. xl viij. vbi refert ad literam verba Old. in disputatione quæ incipit, Potestas Padue. Secundo principaliter ad propositam qõ. videndum est quid talis fecuritas contineat. Aut enim continet ꝙ libere & secure omni & quocũque impedimẽto cessante possit venire &c. Aut simpliciter ꝙ possit venire & stare omni officialiũ publicorum impedimento cessante. Primo enim modo non potest concedi nisi a principe, vel eum representãte. Secundo modo potest concedi ẽt ab inferioribus vt patet ex prædictis. Nunc ad propositam q. Aut fecuritas fuit concessa secundo *modo & sine dubio occidens bannitum* taliter fecuratum non tenetur, fecuratio enim non comprehendit licet publica authoritate faciat, ut dicetur infra quæstionibus xl v. & xl viij. Non enim facit vt persona publica licet fecuratus authoritate sed vt priuatus & sic in fecuritate nõ comprehenditur. Item quia talis publica intelligitur secundũ cõem vsum loquendi l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fun. instru. l. librorum. §. ꝙ tamen. de leg. iij. cum si. Cõstat aũt secundum cõem opi. ꝙ ẽt si faceret, vt publica persona, non tñ officialis publicus appellaꝫ, non ergo pro eo intelligitur concessa fecuritas. l. si vnus §. ante omnia. ff. de pact. & de verbo. obliga. l. stipulatio ista. in prin. & l. quicquid astringende. cum si. Si vero fuit cõcessa primo modo, & sic a principe vel eum representante. Et tunc aut interficiens ignorabat fecuritatem prędictam. Et dic vt dicam in tertio tempore parte j. q. tj. vbi tractabitur de occidente rebannito non cancellato. Si vero sciebat fecuritatem prædictũ, tunc puto cum puniri posse. Talis enim suspensio ad tempus idem debet operari ꝙ libera tio in perpetuum. Dico quo ad illud tempus. l. sufficit. de conditio. indeb. & l. si tibi mandauero, in prin. ff. mand. Item idem debet operari ꝙ appellatio. arg. l. nõ possunt. ff. de legi. & ꝙ no. Inno. in c. ad hoc. de appel. Non ob. l. j §. merito. &. §. si quis a principe. ff. ne quid in loc. pub. vbi concessio facta a princ pe non tollit ius priuato quæsitum, quia illud verum in dubio vbi verba ad illud se expresse non extendunt, vbi autem verba sunt ita pregnantia ꝙ ad illud ius extendantur. illud etiam tollunt saltem quando non est ex facto illius priuati quæsitum vt habet in c. in nostra. de iniu. & dam. da. Pro quo vide quæ dicam in iij. parte huius temporis quæstio. lxxvj. Communiter tamen cum quia tales fecuritates non dantur a principe sed ab inferioribus. Itẽ quia sunt limitate & referuntur ad personas officialium dicimus ꝙ talis fecuratus etiam sciens fecuritatem posse impune occidi. & ita pluries seruari vidi.

16 *Decimosexto quero* † ꝙ talis bãnitus taliter fecuratus ꝙ impune occidi non potest, & eum capiens præmium aliquod non consequitur, vt dicam in seq. q. commisit pendente fecuritate aliquod graue maleficium, puta aliquem vulnerauit vel interfecit, an perdat beneficium fecuritatis. Ista quæstio, est *disputabilis*, tamen in breuibus me expediam, & videtur ꝙ non, quia delinquens punitur in eo in quo deliquit & non vltra ff. ad l. falci. l. paulus. & l. beneficio. & ff. de his qui, vt indi. l. rescriptum. vbi circa rem subtractam tñ perditur falcidia nõ quo ad alia. Præterea fecuritas nullam habet conditionẽ sed est temporalis & pura. ergo nullo casu potest effici conditionalis l. quicqd astringende. de verbo. obl. Pro hoc ff. com. l. in commodato. §. sicut. Sed puto de iure contrarium verum esse. Certum est ꝙ sine fecuritate in loco in quo deliquit licite esse non potuisset. Ergo ibidẽ delinquendo suo abutitur priuilegio, ergo illo priuatus est. C. de iude. l. iudeos. & l. nullus. & lx i ' distin. vbi cum concordan. Nec verum est ꝙ saluus conductus siue fecuritas sit pura, immo habet tacitam conditionẽ scilicet si concedenti illam non inferatur offensio. l. qui seruum. de verbo. obli. l. quid ergo. §. si hæres. de lega. j. Et est casus in l. quero. §. inter locatorem. ff. de loc. Intelligitur ergo quod non possit offendi nisi ipse offensionis causam præbeat. facit ff. de verbor. obligatio. l. quidam cum filium. & quod ibi per docto. Constat autem rempublicam & ipsum concedentem ledi offendiq; si aliquis offenda.

tur l.ſi quis ingenuam,§.in ciuilibus,ff.de captiuis. & l.ita vulneratus.ad l.aquil. Et ſic intelligitur reuocata ſecuritas, facit ff. de ſolu.l.ſi cum cornelius,& l.cum quis. cũ ſimilib.Nec obſtat prædictis l.paulus.l.beneficio,& l.reſcriptũ. quia hic qui deliquit non ſolum deliquit in illum quem offendit ſed etiam in ipſum concedentem ſecuritatem,& ſic non puniſſet vltra q̃ deliquerit. Præterea hodie illa iura ſunt correcta vt in auth.de hæredi,& fal.§.fancimus.ſecundum Ray.& Bar.in d.l.reſcriptum.Concludendo ergo quod poterit impune offendi, & illum capiens habebit præmium a ſtatuto ordinarum, q̃ maxime verum eſt ſi nulla cauſa interueniente de nouo tale maleficium parum poſt ſecuritatẽ conceſſam commiſit,præſumitur enim doloſe illum ſecuritatem impetraſſe,l.ſi ventri.§.ff.ff.de priuilegi.credi, & ſic ei iuuare non debet,ff.ad macedo.l.ſed iul.§.proinde.cum ſimi.Prædicta vera niſi ad ſui defenſionem fecerit, tunc enim ſiue facere potuerit ſiue non, de quo dicam infra qõ.xl viij.non intelligitur ſaluum conductum rupiſſe.ff.de fur.l.verũ. Et licet tunc non excuſetur quin puniatur pœna ordinata ex delicto per eum commiſſo non tamen poterit ex primo banno deteneri quia contra ſecuritatẽ cum fuerit prouocatus feciſſe non intelligitur, Facit quod habetur,C.de calumniato.l.ij.cũ concor.

17 *Decimoſeptimo* † etiã circa bannitum ſecuratũ ſtatuto cauetur quod capiens bannitum debeat habere centum a communi. Quidam cepit bannitum habentem ſecuritatem temporalem, queritur an debeat habere centũ. Hanc q.diſputauit antiquitus do.Tho.de Azogui.& incipit.q.præſuppoſito q̃ banniti.& vt quæſtio ſubtilior redderetur addidit themati, alio ſtatuto caueri q̃ verba ſtatuti debeant intelligi ſecundum propriam ſignificationem abſq; aliquo extrinſeco intellectu. Ad affirmatiuam arguit q̃ bannum nõ tollitur per affidationem per regulã l.prout quiſq;. de ſolu.Secundo a iuſto errore capientis,l. fina.ff.pro ſoc.cum ſimil. Tertio quia temporalis mutatio rei naturam non alterat l. ex facto.§.rerum.ff.de hæredi.inſtitu. cum concordan.Quarto a certitudine temporalis in ſecuratione adiecti. Tale enim obligationem non ſuſpendit vt l.cedere diem, de verbo.ſigni.cum ſi.ergo nec bannum.& ſic nec extinctio nec ſuſpenſio præmium denegant.Quinto arguit a fidantia non effectiua vel plena,ſed temporali, & ſic non perfecta ſecuratione.& propterea nullum debet effectum parere.l.quinta.§.fina. de verbo. obliga.cum ſimi.Soluit pro parte negatiua primo equiparando fidantiam appellationi per l.non poſſunt.ff.de leg.Secũdo quia nõ eſt bannitus cum effectu ſecundum q̃ debẽt verba intelligi l.j.in fi.ff.quod quiſque iur. cum concordan.Tertio per regulam, cum principalis,& regulam acceſſorium.Securitas enim operatur circa perſonam affidati. ergo intelligitur operari circa præmium capientis quod eſt acceſſorium.Quarto ratione ceſſante quę fuit vt malefactores puniantur.l.ita vulneratus.ff.ad l.aquil.ſed iſte captus propter fidantiam puniri non poterit. igitur ceſſat præmium l.adigere.§.quanuis. de iure patro.C.de epiſco.& cler.l.generaliter.Quinto ab incompaſsibili quia nõ poteſt eodem tempore & loco dici bannitus & non bannitus.C.de fur.& l.j.cum ſimili. Sed ſi darentur centum huic capienti iudicaretur vt de bannito q̃ non eſt verũ, quia affidatus igitur &c.ſed iſta ratio non cõcludit,quia pur bannitus eſt licet bannitus affidatus. Nõ enim ex hoc intelligitur ad tẽpus rebannitus per not.in l.fina.C.de ſenten.paſ.Subdit q̃quia debitor eſt ille a quo inuito poteſt extorqueri de verbo.ſignific. l.debitor.& ille proprie dicitur debitor, & ideo bannitus ſecuratus quia interim inuitus non poteſt exigi non proprie dicit bannitus,ergo ſtatutum ſibi non locum vendicat,quia verba debent proprie intelligi. licet autem prædicte rationes ſint perſuaſiue illi tñ quæ facta eſt a ratione ceſſante inheret.Et ad contraria reſpondet q̃ verum eſt eum interim eſſe bannitum ſed nõ cum effectu, Ac etiam propter ceſſantem rationẽ dicit non eſſe illum de quo loquitur ſtatutum,& verum dicit etiam ignorante vt dicam infra hoc eodem tempore & parte qõ. xxiij.& duabus ſeq.& in tertio tempo.parte j.q.iij.poterit tñ tunc repetere expenſas quas feciſſet in capiendo.l.mulier inops.de cap. & quod dicam infra hac eadem parte quæſtio,xix.

Decimooctauo queritur

18 † vtrum præmium quod datur capienti bãnitum debeat diuidi inter eum & fiſcum, & videtur quod ſic & videtur probari.ff. ad Sylle.lege cornelia.in fi.ibi tangit Ray. poſt Dynum. In contrarium eſt veritas vt nota, in lege ſi quis id quod in principio,

ff.de iurisdom.iu & ad d.l.corne.in fi,respõdet quod ibi speciale quod etiã tenuit Iac. de Are.inst.de ac.§.pœnales.& idẽ breuiss me referrendo tanti mmodo Dy.dixit Alber.vbi supra q xlvij.Hæc decisio debet intelligi qñ statuto cauetur ꝙ præmium detur capienti de bonis banniti.Si enim diceret statutum ꝙ detur de bonis cõis frustratoria esset qr æstio,an fisco debeatur dimidia.ff. de sol.l.qui sic.esset enim potius nugatio q̃dam vt l.si quis a filio.& quod ibi not.delegat.j.Si ergo statutum dicat ꝙ capiens bãni *tum debet habere centum de bonis banniti*,n hil debebit dare fisco, quia intelligitur quod totum applicetur. Ita enim dicitat statutum a quo decipi non debet.l.ij,C.de his q ve.eta.imp.Nec illa iura aliquid faciunt.Loquuntur enim de pœnę quæ debetur a cõtrafaciente, & dubitatur an debeatur agenti, an fisco de quo dic vt dictis iur. & plenius in l.agraria.ff.de termi.mo.quæ limita nisi pœna imponatur pro interesse fisci.Tunc enim ei in totum applicatur quo cunq; iure agitur.l.in eum iuncta.l.quique. ff.de in ius voc.Facit.C.de leg.l pen.Quæstio autem prædicta loquitur de præmio qũ *datur facienti id* ꝙ a statuto *permittitur*,& ideo tanquam a separatis non est licita argumentatio,l.fi.de calum.cum simili.

19 *Decimonono quer;itur* † Titius i capiendo Gaium bannitum fecit expensas, An debet illas repetere a cõi.Dixit Bal.quod sic per l.mulier inops.ff.de captiuis,vt ipse no.in c.j.in prin.hic finit lex cornelia & incipit conf ie.re.ꝙ sine dubio verum est qñ ex forma statuti nihil datur capienti.Si autem aliquid datur tunc dubium est,an illud in expensis imputetur,In quo puto dicendum q tod aut datur pro præmio aut simpliciter.Si pro præmio potest etiam petere expensas arg.ff.de condi.& demon.l.quibus diebus.§.dominus.Si simpliciter tunc non possit expẽsas petere nisi excederent quãtitatem datam a statuto. Tunc enim posset id residuũ petere.facit ꝙ habetur.ff.vi bo. rap.l.j.cum ibi notatis de condi.inde.l.eleganter.§.fi quis post,de transact.l.& post rem cum simili.

20 *Vigesimo* † pone statuto cauetur quod q ceperit & præsentauerit bannitum potestati debeat habere centum a cõi, plures receperunt bannitum, & illum captum cõi præsentauerunt,queritur an debeat habere quilibet centum, an omnes vnica centum, & videtur ꝙ, quilibet debeat habere centum per l.qui fil abus.§ fi quis ita,deile.j.et inst.de fi.agno.succes.§.fi plures. Dicit Albe.vbi supra q.ciiij.quod hæc quæst.potest decidi sicut decidituꝛ quæstio de pluribus intrantibus simul castrũ, & remittit ad not. ad.§.discipuli in proemio.ff.Illa quæstio ponitur per Bar.in l.hoc articulo.ff de hære. instit. Et determinat ꝙ inspicienda sunt verba statuti an loquatur per verbum vniuersale siue collectuum an per distributiuum. Primo casu omnes habeant vna centum.Secundo quilibet habeat centum per d.l.qui filiabus.in fi Credo ꝙ hoc sit verum,si tamen appareret factam fuisse fraudẽ vt quia multi ceperunt vnum ad quem capiendum se offerebant pauci,non puto omnibus deberi, sed solum illis principalibus in capiendo.Nec enim verisimile est ꝙ fiscus voluerit iactare pecunias.l.cum de indebito.§.j. de proba.& se in infinitum obligasse.l.qui bona.§.vlti.de dam.infe.Et ita in pluribus ponentibus vexillum &c.terminauit Pet. & post eum Rayn in d §.discipuli.Pro qua determinationem facit text.in d.l.qui filiabus.§.j.i fi.Quę aũ sint dictiones collectiue & quæ distributiue.vide i d.l.hoc articulo.

21 *Vigesimoprimo* queritur † statuto cauetur quod qui ceperit bannitum, in pecunia debeat habere quinquaginta. Qui autem ceperit bannitũ *in* persona debeat habere cẽtum. Titius bãnitur in mille, & si non soluerit intra mensem,intelligeretur bannitus in persona,fuit intra mensem captus & præsentatus,& deinde elapsus est mensis & non solut Queritur quod præmium debeatur capienti.Quæstionem istam sub terminis quod bannitus erat *in centum* & si caperetur& intra mensem a die quo in fortiam cõis venerit non soluerit deberet decapitari.disputauit Odofre.vt refert Albe.vt supra q.lxxvj.& multum copiose allegit.Primo quod debeat habere centum a cõi publica vtilitate ad l. aquil.ita vulneratus.de male.& mal quę fortius insurgit quanto ad maius pretium inuitabuntur homines ad captendu de leg ij.l.cum pater.§.j.ad fi.de annu.leg.l.seio.in fi.j.responso.Secundo a consideratione effectus cõsecuti qui in iure attenditur.l.j.in fi.quod quiq; iuris,sed effectus est secutus quia condemnato pecuniaria conuersa est in personalem.ff.ꝙ met.cau.l.si cum exceptione.§.hæc autem actio. Ergo iste effe-

ctus debet considerari. ff. de actio. emp. l. j. et C. eo. l. si traditio. Tertio a duplicitate ratio num. due enim rationes scilicet trāfusio sententię pecuniarie in corporalē & ipsa executio vincunt vnam scilicet verbalem cōditionalem in pecunia. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. & extra de treu. & pac. c. licet. Quarto a purificatione conditionis quę retro trahitur. l. potior. in princ. qui pot. in pig. hab. Et sic purificata condemnatione personali retro dicetur captus bannitus in persona. ff. de vsufruc. l. sed et si aliquid. §. interdum. de solu. l. j. cum simi. Quinto a paraficatione præsentationis capti ad iudicē. de fur. l. interdum. §. qui fi. de conditio. ob cau. l. pen. sed ipsi iudici sufficeret in quacunq; parte. iudicij ius superuenireret. l. nō poteſt de iud. & l. si rem. §. fi. de pig. actio. de pecu. l. quesi tum cum simi. ergo & ipsi presentatori sufficere debet. Sexto a natura trāsfusionis q̄ est ab initio facta postea transfusione vnicus actus censeatur. ff. qū dies leg. ce. l. si cū præfinitione. l. si pœnam. & l. j. ff. qū di. le. ce. l. j. §. item si ita. ad l. falci. ad l. aquil. l. si vulnerato seruo cum si. Arguit secundo q̄ vtrunq; præmium consequi debeat. Primo quia tale præmium cum sit beneficium debet latissime interpretari de consti. prin. l. fi. Secundo a similitudine periculorum quę versantur in capitēdo. l. si seruus. de his qui ad eccl. confu. C. ad l. iul. de vi. l. quoniā. ad legem acqui. l. quemadmodum in fi. Et sic debet esse multitudo præmiorum. de iure. iur. l. semper. §. negotiatores. Tertio quia cū sit dubium quod præmium debeatur. debet fieri interpretatio contra fiscū. ff. de iur. fis. l. non puto. Quarto a pluralitate condemnationum. pendente enim conditione vtroq; modo cōdemnatus erat. l. j. §. biduum. ff. qū ap. sit. ergo etiam debet esse pluralitas præmiorum de ap. cum in vna ad turpil. l. j. §. si plura. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si pluribus. Tertio principaliter arguit quod debeat habere solummodo quinquaginta. Prima quia vbi obligatio pendet ex pluribus conditionibus a prima purificatur & amplius nō committitur iudi. sol. l. cū querebatur. de verb. obl. l. si ita quis stipulatus. Sed obligatio ad primum pendet a præsentatione banniti pecuniariter vel personaliter. ergo purificatur a prima presentatione quæ erat pecuniaria. Secundo quia præmiū debetur ipsi actui presentationis. ergo illud tempus attenditur non inspecto q̄ postea aliunde deueniat vt d. l. si penum. de rei vē. l. non. ideo. & l. si quis hac lege. ad sill. l. j. §. j. cum multis si. Tertio qñ facto alicuius aliquid consequendum est non sufficit id fieri facto stultitia vel negligentia. l. ij. ff. de cōdi. & demō. de bo. pos. l. j. §. semel. cum multis concord. Quod autē presentatus puniatur personaliter contingit sua culpa & negligētia. quia non soluit. ff. de fideicō. lib. l. si quis in fua. ad fi. de rei vendi. l. ex diuerso. §. petitor. cum simi. Et sic fisci obligationem nō auget de fideicom. l. fi. cum si. Quarto quia sicut quod semel meum est amplius meum fieri nō poteſt. l. iij. §. ex plurimis. de acqui. poſ. inſt. de le. §. si cui cum si. Ita semel præsentatus amplius præsentari nō intelligitur sicut nec ex assidua contractatione non nascitur nouum furtum. de fur. l. ei qui. Et sic attenta præsentatione prima qua fuit condemnatus pecuniariter nō attenditur alia. nec id quod postea occasionaliter venit. de pecu. l. eo tempore. Quinto cōe cui sit presentatio vnicum bannum recipit de pac. l. rescriptum. §. si pacto. cum si. Ergo vnicum præmium debet de condi. & demon. l. plautius. sed in dubijs debetur minimum de reg. iur. semper in obscuris, & l. semper. ff. de ver. obli. ergo &c. Sexto quia ab initio pecuniaria obligatio ex quasi contractu orta eſt. l. iij. §. idem scripſit. ff. de pecu. & de tute. & ra. dis. l. defensor. Item deinde non soluta pecunia etiam ex quasi contractu orta est obligatio ad personam ijsdem iur. ergo prima non est nouata. l. fi. C. de noua. secundum veram opi. Et sic est in electione fisci pro qua obligatione soluere velit. l. si quis a socio pro socio cum simi. Vltimo quia a primordio tituli fit denominatio. C. de testa. manu. l. fi. Et ideo a prima condemnatione debet ipsa presentatio considerari. Et sic debet habere pro præmio quinquaginta tā tum. Finaliter dixit soluendo quoldam tenuisse & ita fuisse quādoq; iudicatū q̄ presentās debeat consequi maius præmiū per allegata supra pro illa parte. Dixit tamē verius esse quinquaginta tantū deberi per iura pro ista parte allegata. pro qua decisione adducit de leg. ij. l. Sempronius proculo de le. j. plane. §. sed si non corpus de probatio. l. quinquaginta. Vbi in dubio detur vnum & minus. Ad contraria respondet. a primū quod etiam alias quam præmijs quis debet inuitari ad fauorem patrie de vētre in possess. mitten. l. j. §. si ea cum si. Ad secundum quod in ipsa præsentatione dicitur factum consummatum. Ad tertium quod due rationes hic non currunt circa idem. vt in secūda ratione pro hac parte facta. Ad quartum

reſpondet ꝙ quia ſoluere & nõ ſoluere eſt conditio potestatiua retro non trahitur vt l.j.qui potio.in pigno.habean.licet ſecus ſit in caſualibus vt l.potior.eo.ti. Ad quintum reſpondet ꝙ præſentatio debet vnico iure cenſeri.l eũ qui edes de vſucapio. Ad ſextum reſpondet quod illa iura loquuntur in legato quod pendet a mera voluntate teſtatoris. Et ideo quomodocunq; appareat deberi ſecundum habetur perinde ac ſi illud tantum fuiſſet legatum, quia ſic de eius voluntate apparet. Sed in caſu noſtro iudex poſt ſententiam habet poteſtatem.ff. regu.iur.l.iudex.& ſic vna non transfunditur in aliam,ſed in vtraq; perſeuerat licet virtuſq; commodum conſequi non poſsit. Si hæc videre extenſe velis, vide ibi ſupra vbi ſcribit hoc per ſex columnas Pro iſta parte faciunt duo. Primum ꝙ condemnatio pecuniaria non transfunditur in perſonalẽ, nec illius fit nouatio ſecundum notata per Bart.in l.ij.ff.de publi.iudic. per Bald.in l. magnam in fi. C.de contrahẽda & commit. ſtipulatio.licet ipſe Bar.aliter tenuerit arguendo in l.cum duobus.§.idẽ reſpondet. ff.pro ſocio.ſecundo quia qualitas adiecta verbo, ſemper intelligitur ſecundum tempus verbi.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa. Et ſi cum tempore præſentationis in vtroq; themate reperitur bannitus in pecunia non in perſona verbum bannitum intelligitur ſecundum tempus verbi ceperit ſiue præſentauerit. Et ſic debentur ſolummodo quinquaginta. Faciunt not.per Bar.in l. ex facto in prin.de vul.& pupil. Et ideo vt ſubditur vbi ſupra in fi Si bannum conueniretur quia bannitus eſſet in perſona ſaluo ꝙ ſi intra mẽſem a die capture ſolueret mille illum capiens deberet habere cẽtũ quia tẽpore præſentationis bannitus erat in perſonam. Ad quod alle.idem Odof.de verb. obl.l.ita ſtipulatus.de reg.iur.l.mules.§.decem.& d.l.ſi.pec.ij.reſpon.et l.j.§.item ſi ita ad l.fal. Et ita deciſio videtur facilior prima.qa cum ſolutio pecunie ſit in hoc caſu *in conditione non eſt in obligatione vt l.ſi* quis ſub cõditione.ff.ſi quis omiſ.cau.teſt. Et ideo tanquam conditio poteſtatiue voluntaria retro non trahitur. Sed in præcedenti videbatur neceſſaria,quia erat in cõditione,& ideo retro trahi videbatur conditio licet eſſet poteſtatiua, vt l.j.qui pot. in pig.habe.& l.titius quæ res pig.ob.poſ. ſed reſponde quod ſolummodo ſolutio eſſet illa quæ retrotrahitur quæ in obligatione non erat,& ſic non obſtat deciſioni ſuprascripte. Et nota bene titulum quæſtionis quia hic terminus non currebat a lata ſententia ſed captura. Et ſic patet quod iudex volebat eum intelligi interim bannitũ & ſic non ſunt hæc contraria his quæ dicã hoc eodem tpe parte vlt.q.lxxix. vbi vide.

22 *Vigeſimo ſecundo* †ſtante ſtatuto qđ qui ceperit bannitum debeat habere certum prẽmium, poteſtas illius loci cepit quendam vt malefactorem quem ignorabat eſſe bannitum, cũ poſt capturam reperiat eum eſſe bãnitum, vult prærnium a cõi,queritur an debeat illud habere. Hanc quæſtionẽ formauit Bar. in .iij.§.vtrum.ff.ad ſil.& determinauit ꝙ no. debeat habere.& idem Bal.tenuit ibi, & in l genero.ff.de his qui no.infa. Et moventur pluribus rationibus. Prima quia poteſtas ſuo ſalario debet eſſe contentus,quia illud habet pro exercitio ſui officij in authen.iuſſu.ꝙ præ.ab his & in authen.ſcriptum exemplar.§.ſicut. Secundo quia ipſe poteſtas non cepit ſponte ſed ex neceſsitate ſui officij,ꝙ eſt purgare prouinciam malis hominibus.l.cõgruit.ff.de offi.præſi.ergo præmium conſequi non debet, vt d.§. vtrũ.& de acqui.re.do.l.iij.§.ſi ſeruus. Tertio quia illud gratis facere tenet ergo prẽmium capiendo turpiter faceret.l.j.de condi.obtur.cau.bene facit tex.in l.qui ſine.ff. de neg.geſt Quarto quia cepit eum non vt exbannitum & ſic ſtatuti conditionem non admpleuit, ignorabat enim eum bannitũ, ergo &c.l.ij.de cõdi.et demon.& d.§.vtrũ. Adde quæ dicã in duabus q.poſt ſequẽtem.

23 *Vigeſimo tertio* †ſtãte dicto ſtatuto viget aliud ſtatutum quo cauetur ꝙ homines de villa teneantur trahere ad rumorem & capere malefactores,& exbannitos. Quidam iuit ad capiendum exbannitum,& cum exbannitus fugeret,eleuauit rumorem propter quod homines de villa inſecuti ſunt eum, & illum ceperunt. Queritur an aliquit prẽmi im debeatur Bar.in l.iij.§.vtrum.ad ſil.dicit quod non Primo non homines de villa, quia incitat non ſpõte ſed coacti illum ceperunt vt ibi, ille etiam qui inſecutus fuit habere nõ debet,quia ipſum non cepit.facit quod habetur in l.ſi barſatorum.C.de fideiu.cũ cõcor. facit.ff de acqui.re.do.l.laqueum.

24 *Vigeſimoquarto* †ſtante eodem ſtatuto Seius ſciens

Titium bannitum,ignorans autem statutū prædictum præmians capientem cepit Titium & potestati eum præsentauit,queritur an possit petere præmium.Dices tu ex dictis supra proximis,q.hęc,q.est decisa quod non,quia ad impediendū lucrum sua ignorantia potest contra eum allegari, vt d.l.si is.§.si seruus,de acqui,re,do,sed non est sic, aliud enim est ignorare illum esse bannitū, & aliud est ignorare statutum præmians capientem.Primo casu locum habent quę dicta sunt supra.ij.casu talis ignorantia non nocet. Commodum enim a statuto datum queritur etiam ignoranti statutum argu,C. de decur,l,penul,lib,x.& ita determinauit Bar,in l.omnes populi,de iustit,& iur,in q. v.principali in principio.

25 *Vigesimoquinto* † dictum est supra qū occidens bannitum qui potest impune offendi pœnam nō meretur,Queritur an sit necesse quod probetur occidentem sciuisse illum fuisse bānitū.Bar,in l.genero,ff,de his q,no,infa,& in l.inter omnes,§.recte,de fur,dicit quod nō quia quantum ad incommodum ignorātis talis ignorantia alteri non prodest,sed stare debeat veritati vt d.l.genero,& d.§,recte, de cri,expil,hæredi,l.ff,insti,& de oblig,quæ ex delic,na,§.placuit & ita cōiter tenetur.

26 *Vigesimosexto* †Gaius sciebat Titium loānis esse bannitum, videns alium quem putabat esse Titiū loānis & in veritate non erat occidit illū,Queritur an statuto permittente occidi bannitū excusetur.Istam questionem formauit Frā. de Aret,in l.cum seruo,ff,de iniur,& arguit quod excusetur &'in nullo puniatur arg.d. l.cum seruo,& eo,tit,l.illud,§.fi.Non enim cogitauit delinquere, sed putauit se licite agere,dicit enim non teneri de dolo,sed puniri potest secundum modum culpe.argu.l, scientiam.§.qui cum aliter, ad l,aquil.Aduertendum q̄ aut habuit iustam causam sic credendi, puta quia sic publice tenebatur q̄ ille esset Titius Io,& tunc in nullo punitur arg.ff.ad macedo,l,iij,& C,eo.l,zenodotus,cum ſi,si autem non tenebatur publice, sed ex aliqua causa motus fuit ad sic credēdum,& tunc non sit in dolo non potest cornelia de sicarijs conueniri,l.in lege.ff,ad l, cor,de sica.Sed vt dictum est pro modo culpe aut late aut leuius poterit puniri vt supra.Quæ autem sint tales culpe habetur in l,quod nerua,ff,depoſi,An autem hoc casu plenissima culpa puniri possit cum dabat operam ex aspectu rei licite recurre ad no, ad l.aut facta,§.delinquunt.ff,de pœn,& in l.j.ff,de legi,per docto.

27 *Vigesimoseptimo* †ērō super dicto statuto qū bannitus possit impune offendi.Quædam vniuersitas fuit bannita de quo dixi supra in primo tempore parte,j,q,v.An quilibet de illa vniuersitate poterit impune offendi,nō insistendo in verbis dicēdum est quod nō, quia nullus singulariter vt ipse est bannitus vt habetur in l,in tantum,§,qui in vniuersitatis.ff,de re,di,& de in ius voc.l,sed si hac.§,qui manumittitur.& quod habetur per Barto,in l,iiij,ff,de re iudi.

28 *Vigesimooctauo* †bannitus captus erat a familia potestatis. Titius illum vidēs in manibus familie interfecit.Queritur an potuerit impune facere,Istam q.formauit Dy,in l.laqueum,ff, de acqu,re,do,et ibi etiam ponit Bar,sed latius ponit in l,iij,§,transfugas.ff,ad l,corn, de sica.& refert lac,de Are,etiam disputasse quod etiam dicit Ioan,Andre,in eius determinationem effectiue referens in addi, Spe,in ti,de accu,§,sequitur versicu,quid si quis bannitus circa princi,magne additio, Et ideo posset cum sola decisione transire remittendo etiam ad no,per Alberi,vbi supra q.lxvj,quia tamen aliqua pulchra dicuntur per Iaco,de Are,& alias eius disputatione latius q̄ referat Ioan,Andre,Tamē q̄ breuius potero his subijciam etiam cum aliorum dictis.Arguit enim primo ad affirmatiuam q̄ poterit impune occidere. Primo a verbis legis,quæ & si dura sint seruanda sunt,l,prospexit.ff,qui et a qui.& l,quod constitutum,de mili,testa,Secūdo quia lex non distinguit bannitum captum a non capto, ergo &c,ff,de publi,l,de pretio,Tertio quia cum adhuc duret bannum debet durare effectus,C,de infe,pe,ce li,l,j,de ferri,l,a nullo,addebat Dyn,quia captio non facit definere eum esse bānitum, ar,ad hoc, C,de decu,l,ij,Quarto propter incertitudinem,quia licet captus esset non tamen certum erat quod pœnam pateretur, poterat enim fugere,l,si apparitor,C,de appari,lib, xij,& de ac,re,do,l,iij,§,illud,& de incendi,rui,nau,lege pedius. Quinto deprehensum in facinore licet occidere ei, cui alias non liceret,C,de sicar,lege is qui,ff,de verbo,obligatio,l,qui seruum,de legat,j,quid

ergo.§.si hęres.ergo fortius istum deprehẽ
sum quem ante licebat occidere, sic ꝙ cũ
sit factum lege permittente pœnam nõ me-
retur.l.grachus,C.de adul. Adduxi etiam
Dy.ad hanc partem.l.in laqueũ de acquir.
re.do.vbi dicitur ꝙ feram illaqueatã pos-
sum apprehendere quia multa possunt acci
dere propter quæ a laqueo euadat.Ad hãc
partem etiam adducit Bal.in l.libertas.ff.de
stat.ho.ꝙ non interest reipublice a quo oc-
cidatur duntamen occidatur.l.cum seruus.
ff.de verb.obli.Item quia cũ quilibet a sta-
tuto habeat potestatem occidendi, non ha-
bet necesse a iudice impetrare.l.quę sub cõ
ditione.§.fi.de condi.insti. In contrarium
alleg.Dy.l.carceri.& l.fi.in.§.fin.de custo.
reo.vbi dicitur ꝙ capito punitur qui carce
ratum interficit, captus autem dicitur car-
ceratus vt l.qui neq;.ff.de verbo.signifi.Di
cebat tamen illis.ll.responderi posse quia
hic erat certum bãnitum illum debere mo-
ri,ibi non,sed subdebat ꝙ alia ratione dici
potest talem interficientem puniri,quia nõ
licet alicui prouincialium aliquem e manı-
bus officialium eripere in authẽ.vt omnes
obe,iu.proum.§.eripiant.Iac,vero ad hanc
partem adducebat statutum intelligi debe-
re in eo cui per iudicem pœna imponi non
potest arg.C.de iudi.l.nullus,sed hic ca-
ptus erat in potestate iudicis argu.ff.de do.
l.qui saxum.& sic puniri poterat.Item quia
alias licet authoritate legis occidere resistẽ
tem,cui non resistentem a contrario non li-
cet occidere.C.de his qui ad eccle.confug.
l.si seruus,ita & hic non licet bannitum nõ
resistẽtem,immo iudici obedientem interfi
cere.Præterea hic erat in custodia reipub.
ergo debet reseruari vt torqueat.C.de epis-
sco,audien.l.raptores.& vt saluus sit debi-
to supplicio.ff.de quæstio.l.quæstionis, &
de cust.reo.l.j.de male.& ma.l.fi.alle.Bald.
pro hac parte l.additos.C.de episc,audie.l,
vbi dicitur ꝙ priuatus non potest impedire
iudicis executionem. Item addebat ratio-
nem,iudex est executor ordinarius, iste pri
uatus extraordinarius executor.Sed ubi lo
cum habet remedium ordinariũ cessat ex-
traordinarium.ff.de mino l,in cause. Soluit
Iac.quæstionem pro hac parte per iura præ
dicta ac etiam quia lex permittit hostẽ occi
di,l.iij.§.fina.ff.de fica.Et tñ postquam ca-
ptus est occidi non potest vt instit. de iure
perso.§.j de statu homi.l.iij §.seruj.Et facit
ff.ad l.aquil.l.sed & si quecunq;. Item quia
causa propter quam poterat a quolibet oc-
cidi,scilicet defectus publice vindicte cessat in proposito ergo &c.l.quod dictum.ff,
de pac. Ad contraria respondet. Primo ad
verba statuti, quia intelligitur alio non in-
terueniente quod impediat.Similiter tutor
& legatarius possunt esse testes hoc intelli-
gitur nisi aliud impediat.ff.de testamen.l,
qui testamento in prin.& de obsequijs.l.ti
tius. sic & al as in l.non erit.§.dato. de iu-
reiuran.& l.tutor.Itẽ quia vbi vna lex non
distinguit,l.vna.C.de inof.donat.Facit lex
vt gradatim.§.sed & si lege.de mune.& ho
no.Non ergo factum est lege permittente,
immo vetante.& sic quasi omnia argumen
ta tolluntur.Addit etiam si quis dixerit hoc
ius occidendi competere reipubli.& cuili-
bet alij infolidum, sicut alias dicitur in le-
ge si cui.§.ijsdem, de accusa. locum habuit
præoccupatio.ff.de procurato.l. pluribus.
Plus dicit & notabiliter.quod si eodem tpe
concurreret respublica & priuatus debe-
ret respublica præferri. aut tanquã ille cu-
ius directo competit.C.de nouati.l.iij.Aut
quia eius voluntas equior est quia continet
viam iuris & iustitie ordinariã ar.ff.de re
iudi.l.inter pares.& C.qui bo.ce.pos.l.fin.
Addit rationem quod potentia offensionis
procedit propter contumaciam quæ eius
pœnam aggrauat vt l.relegati.ff.de pœ.Il-
la autem contumacia est finita postquã est
in manibus familie.ſ.quo ad hunc effectum
vt a quocunq; possit occidi. Remanet er-
go solum pœna primi delicti ob quod ban-
nitus est.Adducit simile de feris bestijs,quę
licet a quocunq; capi possint, nõ tamẽ pos-
sunt capi cum sunt in manibus alicuius.ff.
de acqui.re.do.l,ij.in fi.Et hanc partem te
net Cy.in d.l.libertas.& Bart.in d.§.transfugas addens ꝙ illi,qui veniunt de necessi-
tate ad ciuitatem dicuntur habere securita-
tem a lege.l.ij.§.legatis,ff.de iudi.& ff.de
legat.l.fi.Sic etiã dicimus in testibus vt ea.
l.ij.§.si quis.& sic concludit ꝙ ille qui dici
tur a familia de necessitate venit.& sic di-
citur habere securitatem a lege.Ideo illum
occidẽs incidit in l.iul.ma.ar.ff.ad l.iul.ma.
l.j.& ibi ẽt hoc sequit Ang.Credo quod ve
rũ est eũ non potuisse occidi in manibus fa-
milie.& quod illum occidens teneatur pœ
na legis cornelie de sica.per d.§ trãsfugas.
Sed non puto quod teneatur pœna legis iu
lie maie.tum quia iure non caue u de secu
ritate legis nisi in certis casibus inter q
iste nõ reperitur.Tum etiã quia pœne n
debent extendi.ff.de pœ.l.interpretatione,
& l,si præses ac er im quia in ciuitatibus
aliꝭ ab vrbe tali pœnæ locus non est vt di-

ctum

ctum fuit supra parte prima huius temporis.q.xv.& hæc locum habent quando iuste captus erat. si vero iniuste, vide infra quæstione xxxj.

29 *Vigesimonono* †Statuto cauetur q̃ capiens bannitum debeat habere centum a communi,altero puniturvadens in alterius territorium ad aliquem capiendum. Titius bannitus de Florentia vbi est statutum erat in territorio Florentino. Sempronius voluit eum ibi capere. ille vero aufugit in territorium bononiēse & ibi a dicto Sempronio eum insequētem captus fuit.Quæritur an potuerit capi, & sic Sempronius debeat puniri virtute alterius statuti Ioan.And.in d.titu.de accu.§.sequitur. verūcu.quid si quis in suarum additi,verſi. elegans Old.quæstio.referi Old.disputādo terminasse Titium capi non potuisse. & sic Sempronium puniendum. Allegat primo pro casu.l.quis sit fugitiuus.§.idē cecilius. ff.de edil.edi.Et ibi declarat qualiter inducatur ponendo ibi casum sed nimis prolixe quia in gloſſ. satis apparet,& confirmat hoc dictum quod ex iure loci non debebat alium locum ingredi.Allegat.ff.ad mace.l. si filius.§.fin.Adducit etiam.l.qui cum maior primo responso de bonis lib.Item quia conditio existentis in fuga potest ad eius commodum variari.l.si quis in seruitute de fur.Sic ergo cum intrauit territorium bōñ. factus est liber,deducit etiam not. in l.talis scriptura de leg.I.in vlti.glo. & q̃ verba secundi statuti sunt clara ergo seruanda l.nō aliter de leg.iij. & quia limitatio locorum est certa & sic nulla restat iuris.q.I.ancille. C.de fur.Et dicit non prodesse licitum principium, quia propter mixturam inspicitur id quod nocet vt no. de reg.cato.l.j. & ibi concor. Ac etiam quia effectus secutus est in loco prohibito.Et ideo a prin.licito legem non assumit. Allegat.ff.si serui.ven.l.sicuti, §.aristo.& ad l.aquil.l. quemadmodum.in prin.Et sic cessat perceptio rei altero prius illam apprehendente.ff.de acqui.re.do.l.in laqueum.& l.naturalem.§.illud. Item quia pacificatur excessus in loco & excessus in modo.insti.de act.§.huic autem. sed excessus in modo punitur vt l.j.C.vnde vi, ergo & excessus in loco.facit.ff.de adul.l. si aduterium cum incestu.§.imperatore, vbi punitur qui plus fecit quam debuerit.Et sic cōcludit talem capiētem puniri. Quod etiam sentit Barto,in d.§.idem cecilius. Hanc disputationem si integram videre velis recurre ad Albe,vbi supra q.lxxvij. Vnum nolo omittere quod ipse Old.dixit quod cū alicui conceditur facultas limitata, ille qui excedit limites, non facit sibi concessum, sed aliud.ff.ad Trebel.l.sed si ante.quemadmodum serui,amit.si communem.§.j.manda.l. diligenter,de re.eorum qui sub tut,vel cur. l.si pupillorum.§.si pretor. Sed ad capiendum bannitum sunt limites limitati per statutum.f.intra territorium. Qui ergo excedit, aliud facit, & sic prohibitum. & ideo quātumcunq; bonus effectus fecutus sit nihilominus punitur.C.de nego.gest.l.ij. Et ideo venit a premio repellendus quia eadē non potest esse causa pœnę & premij de nego. gest.l.siue hæreditaria.ex hoc vltimo colligo quod quo ad premium assignatum capienti bannitum generale statutum restringitur ad hoc locum statuentis licet quo ad euitationem pœnæ,talis restrictio non fiat vt dicam infra q. xlvj. & ratio potest esse diuersitas lucri & damni argumē.l. fina.C. de codicil.

30 *Trigesimo* †Pone supra proxime dictū est de priuato capiente extra territorium Officialis florentinus puta vicarius alpium cepit bannitū de Florentia in territorio bononiensi.Quero an possit contra illum exe cutionem facere an vero teneatur eum relaxare & pristine libertati restituere. Hæc quæstio videtur fortior præcedenti, quia nullum præsupponitur statutum disponens contrarium,sed eadem nihilominus debet esse decisio.Et si ponis quod bānitus a principio non esset in territorio florentino sed in bononiensi,& inde extractus fuerit, res est clarior,non enim fregit fines banni, & per consequens capi non potuit.ita dicit Ia co.But.in auth.iudex.C.de epis.audi.Et ita etiam determinauit Fran.de Aret.in l.quis sit fugitiuus.§.idem cecilius.per illum tex. & per not.in l.a diuo pio.§.j.de re iud.& in l.additos.C.de epis.aud.per l.extra territorium.de iur.om.iud.Est enim tunc officialis existens in alterius territorio ad instar priuati.l.ij.ff.de offi.proc.& le.secūdū Bal. in d.l.additos.& ex his patet q̃ tanquā spoliatus sua libertate ante omnia restituendus est l.si quis ad se fundum.C.ad l.iul.de vi.si per vim vel alio modo l.ij.Et videtur expresse casus in l.si quis liberum.ff.de proba.& facit de liber.cau.l.liberis.§.fin.& de acqui.re.do.l.nemo. probatur etiam per l. plerique.ff.de in ius vocan.probatur etiam ex vi verborum sententię banni quæ regu

lariter se habēt si venerit in fortiam &c. Ille autem qui in fortiam hoc est in locū subditum violenter ducitur non dicitur venire vt l. qui neq;. ff. de verb. signi. secundum iij. lec. debet igitur relaxari & pristine libertati restitui, etiam si fuerit ab initio in loco florentinorum, & deinde fugiens captus fuerit in territorio Bononiensi vt in themate dictum est per iura & rationes supra proxima q. facte.

31 *Trigesimoprimo* †queritur visum est supra proximis qō. ꝙ nec a priuato nec ab officiali publico bānitus potest capi extra territorium. An talis sic indebite captus in manibus detinentis possit impune occidi. Dices tu ꝙ hęc qō est superflua. quia supra xxviij. q. determinatum est captū non posse occidi & inter alias rationes fuit allegata ratio præuētionis per l. pluribus de procu. quę videtur habere locū in omni casu. Item cum sit in manibus familie, siue iuste, siue, iniuste, eripi non debet. in authen. vt omnes obed. iu. prouin §. eripiāt. Qui tex. generaliter loquitur.

Sed pro clariori decisione separādi sunt termini quæstionis. & ideo primo quero an captus indebite a familia possit impune eripi de manibus eius Bar. in l. sed eximēdi. §. j. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. non determinat sed arguit qd̄ semper eximens puniatur. C. de male. l. fi. de his qui latro. l. j. & d. §. eripiāt Ang. vero eo. tit. l. j. not. dicit qd̄ aut captura nō tenet ex defectu iurisdictionis, vel quia nullā habet iurisdictionē, vel quia suæ iurisdictionis terminos excessit. & tunc licite eximitur de manibus familie. Alle. l. prohibitum. C. de iur. fis. lib. x. Si aūt iurisdictionē habebat licet iniuste eū ceperit quia tūc restitutio non est fiēda de facto sed iuris ordine per remediū appellationis secundū Inno. de offi. dele. c. si qñ. Ad qd̄ etiā alleg. d. l. fi. de male. & l. quoties. de exacto. tribu. lib. x. Itē vbi captura esset iniusta respectu ritus & ordinis eximens ēt debet puniri vt d. l. sed eximendi. §. j. & l. si p aliū. §. j. eo. ti. Ex hac decisione infertur ꝙ in casu proposito tolluntur oēs rationes facte in dicta xxviij. q. pro ea parte quæ occidi non potuerit. Et restāt facte in contrariū ꝙ occidi potuerit. non. n. habet locū ꝙ sit in carcere, vel ꝙ sit facta præuentio, vel qd̄ debeat res publica præferri, quia omnia iura ibi allegata intelliguntur in actu qui de iure valeat. Alij enim actus. s. de iure nulli quantū ad effectus prædictos nullū possunt effectū inducere. l. si pater. C. ne de sta. defun. l. accusaturus. ff. de adul. de re iud. l. iiij. §. cōdemnatū. Facit quod habetur in l. si pecuniam. §. pe. ff. de condi. ob cām. vbi ille qui est in actu relaxationis nō reputatur carceratus. Ex his patet qd̄ minus deberet puniri qui interfecit bannitū in manibus eius qui cœpit eum extra territoriū contra formā & tenorem statuti. Fortius. n. est nullus actus factus cōtra legē quam ille qui est factus pręter legē. l. si non sortē. in princ. ff. de condi. inde. & l. cū lex. de fideius. & ibi per Barto. & per doct. in l. non dubiū. C. de legi. Intelligo aūt decisionē prædictā fore veram si ille qui interfecit occidisset eū impune ēt in loco a quo extractus est. Si aūt ibi non occidisset impune secundū ea quæ dicā infra lv. & lvj. q. non dicetur eū licite occidisse quia præsumitur mortuus in loco a quo inuitus iniuste extractus est vt l. qui neq;. de verb. sig supra q. proxi. alleg. Et ideo licet tūc nō puniatur in loco in quo occidit tamen puniretur in loco a quo contractus fuit si ibi ratione domicilij conueniri posset vt l. j. & ij. C. vbi de cri. agi. opor.

32 *Trigesimosecundo* †quero. q. dā in loco licito virtute statuti pręmiātis capientē bannitū cœperat Titiū bannitū, & ad potestatem ducebat. Sempronīū eū in suis manibus interemit, queritur an impune facere potuerit. Dicet quis hæc quæstio est terminata per not. supra q. xxviij. s. ꝙ non. est. n. minister legis vt l. ij. C. qñ lic. sine iud. vin. & sic locū habet præuentio licet alique rōnes ibi facte non adaptentur. Sed in contrariū arguitur & vr̄ quod immo potuerit occidi p iura & rationes ibi pro hac parte allegata, ac ēt quia vnūquodq; remedium est extraordinarium. s. captura & occisio de facto facta, nullus. n. iure ordinarie iurisdictionis facit sed extra ordinem, ergo vnū non excludit aliū l. si cū exceptione. §. eū qui. ff. ꝙ me. cau. not. l. fi. C. si mi. se maiorē dixerit & in l. j. C. de alie. iudi. quinnimo cū remediū occisionis plenius subueniet rei publice quā captura illud præferri debet vt hr in l fina C. si aduer. rem iud. & in l. in causæ. ff. de mino. & plene. in l. ī prouinciali. ff. de no. ope. nunc. Nec obstat præuentionis ratio per l. pluribus. de procu. cum simi. quia illud verum qñ circa idē fit præuentio. Operatur enim circa idē non circa diuersa vt l. si pluribus de leg. j. capiens. n. pręiudicauit ius capiendi, & ducendi, & sic premiū consequē-

di. Ergo non intelligitur abstulisse viã alteri illum occidendi sine premio quia sunt diuersa. Et sic de vno ad aliud nõ infertur ff. de calum. l. si. Si quis teneret istam partem per l. naturalem. §. illud & in l. laqueum. ff. de acqui. re. do. Respondet ad id quod diceretur eũ non potuisse auferre ius quæsitũ, vel querendum illi capienti in casu quo representasset per l. stichum. §. si de nouo cũ si. ꝙ licet teneretur ei cui exemit ad suum interesse scilicet ad quantitatẽ quã consequi debebat per l. sed eximendi. §. j. ne quis eum qui in ius voc. per l. iij. C. de exac. trib. & quod dixit Bald. in l. abditos. C. de epis. aud. Non tamen lege cornelia teneretur. Et ista pars est equior. Certũ enim est eum occidisse bannitum qui non erat captus a familia, vel in publico carcere. Nec certum erat de manibus eius qui cœperat non euasurum. Et sic fauorabilius sit reipu. esse in casu certi quã in casu dubij. Sufficit enim reipu. ꝙ ille moriatur. l. gallus. §. si eius de libe. & posthu. Si autem non erat bannitus ad mortem, vel ad membrum sed in pecunia, non solum teneretur capienti, sed etiã rei pub. vt d. l. iij. de exac. trib. & alijs iur. superius alle. prædicta quidem non procederent quo ad obligationem occidentis. si ille bannitus erat in manibus eius qui cœperat euasurus si ille non occidisset. Tũc enim in nullo tenetur quia captus dici non potest ff. de in integ. resti. l. non videtur cum si.

33 *Trigesimotertio* †Circa prædicta instãs quero. Quidã cœpit bannitum in confinibus duarum ciuitatum, adeo ꝙ est dubium an cœperit in confinio ciuitatis a qua bannitus erat, qd multis modis potest contingere, queritur an fuerit iuste captus siue a priuato siue a familia. Credo ꝙ hæc quæstio debeat terminari sicut terminatur quo ad cognitionem. Dicitur enim quod si in tali loco committitur maleficium vtraque ciuitas habet cognitionẽ ergo executionẽ l. a diuo pio cũ ibi notatis, ff. de re iud. Quod aũt vtraq; ciuitas habeat cognitionem probatur per tex. in l. iuris peritos. §. cũ oriundus. ff. de excu. tut. & l. siue contra. §. quia plaucianũ de lib. agno. & quod dictũ fuit supra parte ij. primi tẽp. q. viij. Pro hoc quia cũ sint duo quorũ vnũ prodest & aliud nocet, nec apparet quod id ꝙ prodest sit potentius altero, inspicitur id quod nocet ff. ad sil. l. si quis in graui. §. si. cum concor. Et idem puto si certum esset in quo loco captus fuisset, puta quia vnum pedem tenebat in vno territorio, aliũ in alio, vel sedebat super lapide posito pro confinio. Est. n. locus cõis. Et sic intelligitur captus in proprio territorio ad sil. l. j. §. domini. cũ si. quod maxime verũ est qñ pars capitis. i. ipsum caput existeret in parte capiẽtis l. cum in diuersis. ff. de reli. & de fur. l. vulgare. cum si. Si aũt. dormiẽdo totus esset in territorio a quo non est ex bannitus. & sic dormiẽdo caderet vel perueniret in territorium a quo bãnitus est, non vr̃ quod capi potuerit, nisi experrectus ibi permanserit argu. ff. ad l. aqui. si seruus seruũ. §. si fornicarius, ꝙ intellige vt ibi nisi potuerit verisimiliter casum illũ cogitare. Facit. ff. locati. l. si quis domum. §. j. & ad l. aquil. l. item mela. in prin.

34 *Trigesimoquarto* †officialis licite quocũque respectu cœpit bannitum de quo agimus. Vult facere executionem sine nouo processu, queritur an possit. Istam q. ponit Guil. in Spe. in sæpissime alle. §. sequitur. versi. sed pone in tit. de accu. Et ibi dicit quod non potest de iure communi. Et idem ibi sequitur Io. An. referens disputationem Guido. de suza. qui idem de iure tenuit licet consuetudine dixerit seruari cõtrariũ. Idẽ dixit Dy. de iure & dixit esse casum qui alibi nõ reperitur in l. diuus. ff. de custo. reo. Idẽ dicit Cy. in l. impuberibus. §. item si quis. ff. de suspe. tut. per eandẽ l. diuus. vbi Bar. idẽ dicit in bannitis secundũ formã l. j. de requi. re. Sed in bannitis de quibus agimus qui cõdemnãtur ex eo quod hñr pro confessis dicit statim quod capiũtur sine nouo processu posse fieri executionẽ secundum formam banni. pro quo est glo. in l. pe. eo. ti. quę vult, qd ficta cõfessio ęquiparetur vere. Hoc idẽ tenuit Odof. scdm Albe. vbi supra q. liij. vbi refert alias opiniones. Et qa loquũtur in bãnitis alijs q̃ de quibus agimus nõ refero, si libet ibi vide quia plene refert. Est ergo verũ ꝙ bannum prædictũ põt sine nouo processu executioni mandari, ꝙ est verum, siue capiatur ab illo officiali q tulit sniam vel eius successore qui idẽ censetur, siue ab alio ęqualẽ iurisdictionẽ habẽte, puta quia capitaneus capit bannitũ a ptãte, vel ecõuerso secũdum Bar. in l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudi. vbi vide. Et vide q̃ dicã statim in xxxvj. q. Dicit tñ idẽ Bar. ꝙ iudices anteq̃ exequãtur, faciũt ꝙ talis bãnitus recognoscit se esse illũ, qui fuit bannitus, de quo supra in primo tẽpore parte iij. q. vlti. Prouidetur tamen cõ-

muniter per statuta circa talē executionē. Et ideo id seruandum vt l. omnes populi. Vbi vero non essent statuta permittētia eū condemnari vt confess m & bannitus fuisset tanq̄ habitus a iudice propter eius fugā & contumaciam pro confesso posset captus suam innocentiā probare. Et etiam aduersarius suus crimen per l. p tende. C. de tēp. in integrum resti. Etiam si tempus cognitionis esset elapsum vt not. dicit Ioan. And. in præalle. ver. Sed pone q ex causa prædicta non prosequor intelligo tñ id verū q possit probare innocentiā in omni casu in quo fuga non haberetur pro plena probatione. Tunc aūt qñ h beret pro plena ꝓbatione secus esset. Et ita intelligo qd no. per Ray. in d. l. diuus. de quo etiam dixit Odof. secundum A be. vbi supra. Quando aūt fuga faciat probationem vide per doc. in l. impuberibus. ff. de suspec. tut. per Bart. in l. lege cornelia. ff. ad sillen. & in l. admonendi de iureiurando.

35 *Trigesimoquinto* †pone statuto cauet qd licet habeatur pro confesso, tñ anteq̄ bannū detur debeat accusatus, vel inquisitus certo modo citari. Alio statuto, vel eodem simili cauetur qd banniti ꝓ homicidio capti statim fiat executio ēt si solennitas non sit seruata, q̄ritur nō facta citatione dicto modo debeat bannum executioni mandari. Ista quæstio fuit antiquitus disputata vt refert Alb. vbi supra q lxxj. vbi latissime arguit sed succincte referam. Et primo quod debeat fieri executio. Statutum quod de executione dicit allegat casum vt maleficia nō remaneāt impunita, ergo videtur derogari principio statuti. ff. de test. tut. l. si hæreditas. §. j. & l. testamento & quia vltima derogant prioribus in vltimis voluntatibus de leg. j. l. si mihi & tibi §. in lega. cum si. Et in pactis vt l. pacta nouissima. C. de pac. ergo idem in statutis. Item quia pro solennitate banni præsumitur de verb. obli. l. sciendum de proba. c. in præsentia. & ideo sententia non est vētilanda, sed exequenda. C. de execu. rei iudi. per totum Item quia si tollitur a statuto solennitas ipsius banni quod est maius ergo tollitur solennitas citationis quæ est minus arg ff. de publi. l. si ergo. § idem agit. In contrariū allegat quia finis statuti directo videtur contradicere, vnde ergo neutrū seruandum de reg. iur. l. vbi repugnātia. & C. de fide instru. l. scripture. Et sic debet stari iuri communi secundum quod bannum est nullum. C & ff. de requi. re. quo. & quando iu. l. ij & l. tres denuntiationes. de senten. l. prolatam. Item quia prima pars statuti continet iustitiam & concordat cum iure communi. ff. de in ius vo. per totum. C. de anna. excep. l. vt perfectius. & de dam. infec. ff. l. i ij. § to i s. Vltima vero pars quæ loquitur de executione est cōtra ius & ideo principium debet seruari & non finis argu. ff. de libe. & posthu. l. cum quidam. nec potest dici quod finis corrigat principiū quia hoc non est in statutis, cum eodem tempore vires sumant secundum opi. multorum. C. de testa. ute. l. ij. magis ergo finis in quis restringitur ab equo principio. Item recte intellecto statuto finis non contradicit principio, quia principium loquitur de solennitate seruanda in modo citandi bannū & sententiam & sic principium statuti seruandū. Et ita determinat bannum non tenuisse & executioni mandari non debere obstante nullitate, maxime per vltimam rationē supra factam & per fauorem qui in dubio debetur reo vt in regula fauorabiliores. Vt vides disputator locutus est in casu quo idem sit statutum qui est minus dubitabilis. non enim est verisimile quod statuentes voluerint statim se corrigere l. non ad ea ff. de cōdi. & demon. Item cum possit ad diuersam solennitatem referri finis vt supra non debet intelligi referri finis ad supra dictā solennitatem illam corrigendo l. talis scriptura. in fi. ff. de leg. j. & quod ibi no. Item quia clausula præcedens est fortioris naturę ad ad determinationem sequentium quam sit sequens ad determinationem præcedētium l. filium. ff quādo di. le. ce. Et not. in l. quisquis. de lega. iij. sic itaque licet in probatione banni non fuerit seruata solennitas, puta quia non fuit lectum, vel quia non sedendo fuit prolatum vt l. ij. C. de sen. ex peri. reci. Si tamen citatio de qua supra fuerit secūdum modum a statuto traditum facta tale bannum executioni mittetur secundum finem statuti. Si autem omnia solennia fuerint obseruata in probatione banni sed nō fuit facta illa citatio secundum modum statuti, minime mittetur executioni secundū ipsius statuti principium. Si autem tempora cognitionum largiantur poterit de nouo cognosci. l. si vt proponis. C. quomodo & quando iu. ff. de accu. l. libellorum. §. sed si aliud. Si vero tempora non largiantur debebit libere relaxari. l. accusaturus. ff. de adul. Si autem diuersis statutis talia disponantur res vr̄ habere maiorem dubitatio-

nem. Si tamen sunt diuersa statuta in eodē volumine & eodē tēpore approbata quasi omnia præallegata locum habent, Et idem est ꝙ supra dictum est per no. in d. l. ij. de testa. tut. per Cyn. & plene per Bart. in l. omnes populi dum tractat de statutis contrarijs, Sed & si post primum statutum fit noua reformatio idē erit, tum quia legum correctio est vitanda si sine correctione lex noua potest aliquid operari. l. si quando. C. de inof. test. & de appel. l. præcipimus. cum si. & vnius cum alia concordatio facta. C. de inof. do. l. vna de petitio. hære. l. vtrum. cū simi. tum quia noua generalis & trunca restringitur & declaratur ab antiqua lege nō est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de legi. & quod habetur in l. sciendum. ff. qui satis. cog. & in authen. offeratur C. de litis cōtesta. & vtrobique per glo. & doct. tum etiā quia solennitas illius citationis intelligitur in secunda l. repetita. ff. de coniun. cum emāci. libe. eius l. nihil. & plene per Roffre. in xlv. q. p. Bar. in l. prætor. §. eritq; differētia. ff. vi bo. rap. Et per Ioan. And. antiquā prędictam disputationem referentem in addi. Spec. in ti. de sen. execu. §. postremo. versi. xvj Quæ quia in voluminibus habētur hic non insero.

36 *Sexto & trigesimo.* †Due ciuitates erant cōfederate, puta Florentina ciuitas cum ciuitate Senarum, Titius fuit bannitus de Florentia, dum habitaret Senis, fuit ibi captus per potestatem qui volebat eum decapitare secundum Banni tenorem. Queritur an posset. Dicebant quidam quod sic, per text. l. non dubito. ff. de cap. Bar. autem ibi determinat legem illā hoc nō dicere. Sed quod pōt ita statutū fieri in vna ciuitate ex confederatis, quod delinquēs in alia posset ibi puniri. s. in altera quæ statuit. Et ideo in ꝓposito si ex forma confederationis quæ potest fieri cū pactis paribus & maioribus, & minoribus cum libertate tñ populorum vt in d. l. non dubito quod quando sit habetur per Bar. in l. fi. ff. de colle. illicitis. Illud diceretur vel in ciuitate Senarum esset statutū, vel etiam in ciuitate Florentie, forte eadem ratione per generalitatem illius legis posset ibi talis capti fieri executio, de quo etiā per eum & Bal. in l. cunctos populos. C. de sum. tri. & ita debet intelligi quod sensit in l. a diuo. §. j. de re iudi. alleg. l. non dubito. Pro quo ēt vide dictū Bart. in extraua. qui sint trebel. super ver. rebellando. in ver. sed an sint rebel. vsque ad ver. de pœna autem. Vbi dicit ꝙ in dubio talis confederatio vr̄ fieri æquali fœdere per d. l. non dubito. Et ideo si actū est ꝙ inuicem se tractēt vt ciues in ciuilibus & criminalibus, intelligitur vt vna contra aliam leges grauiores non imponat q̄ tunc essent quia in societate inspicitur tempus sociorum tempore inite societatis. ff. pro socio. l. socius socio. & fa. hercis. l. hæredes. §. non tantum.

37 *Trigesimoseptimo* †pone ꝙ episcopus secundum formā suæ constitutionis pro crimine spirituali in quo habet iurisdictionem inter alia contra laicum vt in c. fi. de foro compe. lib. vj. & de iudi. c. decernimus posuit Titium in banno, Queritur an iudex secularis debeat illum tanq̄ bannitum tractare & eius sententiam executioni mandare, Bart. in l. diuus. ff. de custo. reo. in cōdemnato ab inquisitore tenet ꝙ non, sed quod potest de nouo processum facere & de delicto cognoscere. Alle. in auth. de san. epis. §. si vero crimen. col. ix. & Guil. in l. magistratibus. ff. de iur. om. iudi. Quia ista q. est de materia canonica, eis est relinquenda. l. consulta diualia. C. de test. Quantum tamen attinet ad q. propositam de bannito ab episcopo, videtur casus in cōtrarium in c. j. de offi. ordi. de quo dic vt ibi maxime per Inno. Quantum vero ad sententiam latam ab inquisitore videtur etiam esse contrarium eius quod ipse Bar. dicit vt habetur in ca. vt inquisitionis officium de hæreti. lib. vj. Lex vero diuus non facit quia loquitur in damnatis ab illis qui iurisdictionē non habebant. Si autē habuissent iurisdictionē aliud esset vt l. nō dubiū eo. ti. Secundū ergo prędicta apparet regulariter tenendū quod bannitus ab ecclesia debeat tractari vt bannitus ēt a priuatis siue laicis de quo in d. c. j. Et ideo forte verum est ꝙ stante simpliciter statuto in vtilitatē interficiētis, bannitus occidens talē bānitum non debet puniri. Consideranda tamen essent & cōstitutio episcopi, verba bāni, & ēt ipsius statuti. ff. de iur. immu. l. semp.

38 *Iuxta prædicta* trigesimooctauo †querit. Quidam cepit bannitum eū ad iudicē non duxit sed in priuato carcere tenuit. q̄a in sua domo reclusit, an veniat puniēdus, de premio non est dubium quia illud non consequitur nisi iudici representet etiam si statutum simpliciter premiat capientem l. iij. iiij & l. interdum.

§.qui furē.ff.de fur.& C. de rap. vir.l.vna sed dubium est,an incidat in pœnam priuati carceris.ad cuius q. determinationem aduertendum puto ꝙ secundum Bart.in l.capite quinto.ff. de adul. quidā priuati sunt qui habent ius capiendi & detinendi vt dominus seruum & pater filiū.l.j.& ij. de pa. pote.ff.de lib.ho.ex hi.l.iij.§.j.& ij. Et iste sine dubio pœnam priuati carceris carcerā do filios,vel seruos,non incurrunt,tangitur in d.l.j. de priua.car. Quidā sunt qui nullū habent ius capiendi neq; detinendi. Et in istis est aduertendū ob q̄ causam aliquē capiunt.Si enim capiunt vulnerāt & occidūt in continenti inspici debet solū illud delictū propter ꝙ capiebant.ff. ad l. aquil.l.illud.Sed si ex interuallo occiderent,tunc tenerentur de vtroque & de priuato carcere & de occiso.l. nunq̄ plura.ff. de priua. delic.Et iste nō est casus noster. Quidā sunt q habent ius capiendi.Et isti ita demū videntur committere in pœnā priuati carceris si vltra.xx.horas captū detineant vt d.l. c.v. Et ideo dixit ibi Bar.ꝙ si quis capit falsatorē monete per l.j.C. de fal.mo. vel furē secundum formam l.itaq;.ff.ad l.aquil.& l. si quis in seruitute circa finem.ff. de fur. vel debitorem suū fugientē per l.ait pretor.§.si debitorem.ff.de his quæ in frau. credi. Et idē in quolibet qui potest capi propria authoritate de quibus vide Spec.de accusatore.§.j.circa prin.& detinerent vltra.xx.horas incideret in pœnā priuati carceris. Ex quibus videretur concludi ꝙ postq̄ est data licentia capiendi bannitū,si eum captum detinuerit vltra xx. horas incidat in pœnā priuati carceris per d.l.capite quinto. Pater enim potest adulterum occidere sicut quilibet bannitū l.patri.eo.ti. Et tñ si eū detinet per xx.horas punitur.Ergo & capiēs bannitū & sic detinens. Sed aduertendū ꝙ marito,vel patri non licet indistincte occidere adulterū sed cum distinctione & incōtinenti vt eo.ti.l.ꝙ ait.& l.marito. Et ideo succedit dispositio l.capite quinto.Bannitū autē quis potest indistincte offendere & occidere.Ergo lex illa nihil facit.Et sic in nullam pœnam videtur incidere is de quo queritur,maxime quia quē potest occidere fortius potest contumelijs afficere l. nec in eā eo.ti.quod etiam ostendi videtur quia talis detentio est offensio etiā in personā secundum Innoc.in c.nuper.de senten.excō. Ergo est licita ex forma statuti permittentis eum impune offendi.Et ita tenuit Alb. vbi supra q.xcv.Id aūt ꝙ dicit in d.l cap.quinto de xx. horis debet intelligi ibi & vbicūque illa dispositio locum haberet nisi ex aliqua causa iudici aliter videatur arg.ff.si quis cau.l.ij.quasi per totum.Si aūt eum postea dimittit vide quæ dicā infra parte proxi.quæstio.xxviij.in fi.

39 *Trigesimonono* †stante statuto prædicto ꝙ bānitus possit impune offendi.Titius occidit Bertā bannitā, queritur an excusetur a pœna virtute statuti.Guido de Su.in quęstionibus statutorum sub litera.P.format quæstionē.Et arguit ꝓ & contra finaliter determinat ꝙ sic,quia in dispositionibus legalibus siue odiosis siue fauorabilibus prolatio masculini comprehendit fœmininū.ff.de verb.sig.l.j. & in cōcor.ibi positis,& ad iura in contrariū faciētia respondet ꝙ loquuntur in dispositione hominis siue testatoris.Et satis bene loquitur in materia.Hæc decisio vera est per notata per Cy.in l.quicunque.C.de ser. fu. & l.si quis in tantam.C.vnde vi.Illi.n.nomini bannitus conuenit terminus cōis mari & fœmine.s.homo.Et ita si in plurali loquitur statutum & ideo locū habet ēt in fœmina maxime existēte eadem ratione sed ibi not. Et per Dyn.in l.j.ff.de verbo.signifi.& ibi etiam per Bartol. sed latius in l.j.§.verba. ff.de pecu.

40 *Quadragesimo* queritur† Alio statuto cauetur ꝙ viri bannitarū debent expelli de ciuitate.An econuerso vxor banniti erit expellēda.Hanc q.formauit Bal.in l.quicunque.C.de ser. fugi.& determinauit ꝙ non,quia odium irrationabile non debet extendi.C. de secun.nup.l. fin.ff. de contratabu.l.iij.§.si emancipatus.

Aduerte quia decisio præsentis quæstionis non habet cum ista communicationem. hic.n.nō aptatur terminus cōis, sed homo. Item fœmininum non dominatur ab eodē nomine.sed diuerso, quia masculinum dicitur vir,fœmininum dicitur vxor. Sed cōtra prædictā decisionē vr̄,quia dispositio in vno ex correlatiuis sicut sunt vir & vxor traditur ad alium vt l.fin.ff.de acceptila.cū concord.& C.de cupres.ex lu. damascen.l. j.lib.x.& C.de indi.vidui.l.j.& ibi per Bar. Sed respondeo quod illud verum ex eodē actu non ex diuerso.& ideo licet ex b nno vxoris expellatur vir, non tame ex l n no viri debet expelli vxor saltem qu a uersa ratio est.Non enim potest vx r d nere virum a delinquendo sicut vir vxo-

tem l.j.§.quæ onerandæ.ff.qua rerum actio non da.& quod not.in l.si vxorem.de condi.infer.cum simi.

41 *Circa idem* cauetur statuto latius †quod familia banniti debeat expelli de ciuitate. Queritur c.xlj. An per hoc erit expellenda vxor. Albe. vbi supra cx. q. dicit Old. tenuisse quod non, quia nulla lege cauetur q̃ vxor sit de familia viri, & remittit ad not. per se in l. pronuntiatio.§.familie.de verbo.signi Sed est in hac.q.aliter cõsiderandum. Dictum enim statutum posset duobus modis intelligi. Vno modo q̃ familia viri sumatur pro tota eius agnatione sicut dicimus in l.j.ad fille.& d.l.pronuntiatio. Alio modo vt intelligatur pro simplici familia ipsius viri, cuius ipse est caput, vt eadem l. & in l.si.C.de verb.sig. Et quia statutum est odiosum & contra naturalem rationem quod vnus præmatur delictis alterius, debet sine dubio intelligi in mitiorem & sic in secundã partẽ.ff.de pœnis l.si præses. Et quod dictum fuit supra in primo tẽpore parte j.vij.& ix.quæst. Et ideo videndũ est an dicatur de talis viri familia. & vr quod sic per text.in d.l. pronuntiatio.§.familie.vbi Dyn. dixit ad litterã contrarium eius quod dicit Alb. dixit enim quod si bãnitatur vir & familia sua intelligatur bannita vxor. Pro hoc quia qualitatem conditionis viri vxor trahit ab eo.ff. de senato.l.fœmine. hinc est quod dicitur popularis nupta magnati efficitur magnas.& econuerso magnas nupta populari dicitur popularis secundum Bald.in d.l.fœmine.& Franci.de Aret.in d.l.si.C.de verb.sig. Pro hoc videtur tex.in d.l.j.ad fin. iuncto.§.si vir qualitercunque.in princi.exponatur nomen domus. ibi enim dicitur quod viri & vxoris vna est domus. Pro hoc l. fin.C. de incolis. & l.mulieres.C.de dig & quod vir & vxor dicuntur vna caro, & sit inter eos communicatio diuini & humani iuris.ff.de ritu nuptia.l.ij. Et hoc videtur velle Bal.in d.l.fœmine. vbi cõcludit q̃ vxor dicitur proprie de familia viri. In contrarium facit quod scripsit Barto. in d.l.si.C. de verbo.sig. vbi dixit q̃ vxor non dicitur proprie de familia viri sed improprie & largo modo. & ideo non continetur in statuto licet prima pars ꝑ qua allegaui de iure sit verior, quia non solum vxor quæ astringitur tot vinculis ipsi viro, quinimmo & serui de eius familia sunt. Tamen ex benigna interpretatione debet intelligi quod vxor non intelligitur quantum ad hoc de eius familia. In pœnis enim semper fit benigna interpretatio, vt l. interpretatione. & d.l. si præses. de pœnis. Quod intelligo verum, nisi ex communi vulgi opinione vigenti statuti confecti tempore vel ex interpretatione postea debite facta aliud probaretur l.labeo.ff.de suppel. & l.cũ delanionis.§.asinam. de fun. instru. cum simi. & ff. de legi. de quibus. & l. si de interpretatione. Et ita in simili determinauit Cyn. in l. qui in adoptionem. ff. de adop.

42 *Quadragesimo secundo* queritur. †An statuto dicente q̃d filij bannitorum expellãtur de ciuitate cõ prehendantur filie. Albe. vbi supra q.lxv. refert Iacob. de Aret. tenuisse q̃ non. in l.j. §.primo.ff.de ven.in pos. mitten. voluit allegare.§.toties. vbi patet quod exheredato filio qui nascetur, quia potest nasci filia mittitur venter in possessionem. Ex quo infertur quod filia non intelligitur exheredata. alias enim venter in possessione non mitteretur per illum titulum vt ibi. & ibi proprie la. inducit propositũ & hoc ideo quia sicut ibi odium est irrationabile, vt l.si quis in suo.§.legis.C. de inoffi. testamen. ideo nõ comprehenditur filia. Ita & in filijs bannitorum, quia irrationabile est quod ex delicto patris premantur filij, vt l. sancimus. C. de pœnis, cum concor. & ita sequitur ipse Albe. sed per alia verba. Barto. ibi aliter videtur dicere per not. in l. si quis in tantam. C. vnde vi sed ibi post nomen siquis cadit terminus communis. vt dixi supra. xxxix. & xl. Notandum ergo est quod vbi de odio irrationabili tractatur dispositio facta de filijs non comprehendit filias, in quo nõ iusto, quia est fauorabilis decisio. Pro quo vide in remissionibus quas dedi, vbi supra. Subdit etiam ibi Alb. quod si tempore statuti parer bannitus erat mortuus, quod et masculi eius filij non expellantur, quia non sunt filij banniti allegat ff. de senato. l. emãcipatum.§.item labeo. qui tex. facit in contrarium. vide quæ dicam infra in vltimo tempore, parte secunda quæstione decimatertia & decimaquarta.

43 *Quadragesimo tertio* queritur. †Stãte dicto statuto de expellẽdis filijs bannitorũ, an cõprehẽdant filij nõ legitimi. Hęc q̃ potest in se habere duo capita. Primũ an contineãtur filij naturales q̃ nati sunt ex cõcubina legitima, qbus ꝑprie

conuenit nuncupatio bastardorum vt not. ff.de concubi.super rub.de regu.iur.l.quoties idem sermo, & in l.fin.C.de natu.li.in authen.incestas.C.de ince.nup. Secundum an contineantur alij illegitimi nati qui diuersis nominibus nuncupantur, vt habetur in c.nisi cum pridem. de renun. sed cõiter dicũtur spurij.s.ex quocunq; damnato coitu nati, in authen.qui.mo.na.effi sui.§.fina. Quo ad primum videtur primo dicendum quod sic, ff.de in ius voc.l.parẽtes. & quod nota.in cle.j.de baptis. In contrarium C.de adulter.l.iij.& l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. Dixit Gui.quod aut statutum fundatur super ratione naturali, & continẽtur naturales, vt ĩ primis iuribus, aut super ciuili & non continentur, ita soluit contrarium in d.l.parentes. Sed Bar.ibi soluit aliter. Quod aut tractatur de fauore & habet locum lex parẽtes, aut de odio, & habet locum contrarium. Cy. vero soluit secundum Gui.sed addit in ij.membro quod aut statutum continet odium, & verum dicit Guil. aut fauorem, & continetur in statuto quantumcunq; subdetur super ciuili ratione, vt ipse no.in l.quisquis.C.ad l.iul.ma.& in l.libertinum.C.inter.ma. Secundum hęc videretur dicendum quod naturales filij in tali statuto non comprehẽdantur, tum propter so.Bar.tum propter dictum Cy. Sed cõsidera quod dispositio legis parentes vr̃ odiosa saltem quo ad filios.ff.de in ius voc.l.quinque.§.prætor ait. Ergo vr̃ quod saltem pro illa parte deberet restringi, vt not.in l.ij.C. de in ius voc.& ibi per Bal.etiam in statutis. Sed responde quod cũ sit in materia correlatiuorum non posset restringi ex parte filiorum quin restringeretur ex parte parẽtum. Et ideo fauor eorũ pro quo illa dispositio fuit facta preualet vt extendatur l.qui exceptionem.ff.de condi.indeb. Remaneat ergo cõclusio, quod vbi lex mouetur naturali ratione, contineantur naturales. Vbi ciuili aut tractatur de odio & non cõprehendantur, aut de fauore & comprehendãtur. Et ideo in proposito cum contra rationem naturalem, immo & diuinam sit quod filius propter patris iniquitatem prematur, non potest dici statutum naturali ratione confectum. Et ideo restat ꝙ tãquam odiosum naturales non contineat, quod ẽt post disputationem tenuit Bal.in d l.quisquis vbi vide. Et ex ista decisione p tet quod examinatio secundi est superflua.s.an veniant spur j qui filiorum appellatione non continentur in auth.qui.mo.natu.effi.sui.§.fi. Et est tex. expressus.ff.de ritu nup.l.lege iul.§.nec distinguitur.& ibi ẽt per Cy.an fi.in addit. Et ideo non insisto.licet gl.quæ inquantũ hoc dicat non tenetur, videatur dixisse, quod licet non cõtineantur appellatione filiorum in sui fauorem, tñ continentur in sui odium in cle.j.de baptis. Non ergo in tali statuto comprehenduntur nisi legitimi filij & naturales. Nisi ex cõi vsu loquendi aliud diceret vt in l.labeo.de suppel.le.cum concor. Et propterea cõiter prouidẽt statuta quod etiam tales interdum comprehendant. An autem comprehendantur legitimi tantum non examino, maxime quia illi non sunt in vsu vide ad materiam qd habetur per Bar. in l.si ita quis.§.j de leg j.& per doc.in l.generaliter.§.cum autem de insti.& substi. & in d.l filium.de his qui sunt sui vel alie.iur.

44 *Quadragesimo* quarto† queritur, dictũ fuit supra quęstio. xxxix.quod in tali statuto premente bannitos continetur etiam bannita. Sed queritur an stante dicto statuto quod filij bannitorum expeliãtur debeant expelli filij mulieris bannite, dicitur quod gl.in l.quisquis ad l.iul.maiesta.determinat quod sic. Et ita post reprobationem eorum qui reprehendunt gl.tenet ibi Pet.& sequitur Bald.licet dicat quod in statutis odiosis appellatione patris comprehendatur mater. ibi enim dicitur quisquis &c. Et sic ponitur terminus cõis. Et ideo in proposito cum dictum sit in d.q.xxxix.quod istud nomen bannitorum adiungitur cum termino cõi.& sic comprehendit fœminam. Sequitur cõsequutiue qd in tali statuto contineantur etiam earum filij. Et istud apud me supposito prius est satis clarum. Si aliter videre cupis ibi vide.

Viso quod in statutis editis contra bannitos continent fœminæ, queritur quadra-

45 gesimoquinto, †an bannita pregnans possit virtute statuti impune occidi. Ista qõ est subtilis.& ideo arguo. Et primo ad negatiuam. Et sic quod occidens d beat puniri. Statuta patiuntur interpretatio em pa siue restrictiuam a iure cõi.l.si er v l i C de noxa.l fi §.in computatione de iu li.in gl. Modo sic ex forma statuti perm tiẽtis bannitum posse impune occidi quilibet videtur quodammodo constitutus officialis publicus.l.j.& ij.C.quando li.sine iudi. vin.Bar.in l.a diuo pio.§.j.de re iudi.Bald. in l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capi.di m.Fran.de Are.in l.quis sit fugitiuus §.idẽ

cecilius.de edili.edic. Colligitur etiam ex uo.per gl.& Bald.in l.accusationis.C.quod me.cau.sed publicus officialis in mulierem pregnantem non potest facere executionē. ff.de pœnis.l.pregnantis, & in l.imperator Adrianus.ff.de statu homi.Ergo nec priuatus qui authoritate publica facit. Secundo hoc probatur licet mulier sit bannita,tamē partus qui est in vtero non est bannitus l.et seruorum.§.j.de sta.homi. & ibi per Bald. Sed occidendo matrem occiditur etiā partus,vt plurimum & regulariter.Ergo occidens non debet esse immunis a pœna, quia quando de permisso necessario peruenitur ad prohibitum nō potest fieri id quod alias permissum erat. ne per vnam viam concedatur quod per aliā prohibet l.scire oportet.§.oportet de legi.tuto.l.j.in fi.de autho. tut. Tertio si quis occidit duos, quorū vnus erat bannitus alter non.licet pro morte bāniti non puniatur, tamen debet puniri pro morte non banniti. Et istud est clarum per l.j.ad l.corne.de sica.Sed quantum ad fauorem sui partus habetur pro nato,vt l.qui in vtero.ff.de sta.ho.Suus autem fauor est vt mater viuat,vt sic edcuari possit.Ergo censebitur occidisse natum & sic bannnitum et non bannitum.Ergo punitur Quarto quādo duo sunt quorum vnus est capax alius incapax. Incapax capit propter capacem. l.si is qui duos.ff.de libe.lega.Ergo hic mater incapax securitatis est capax propter partum capacem.facit ff.quemad. ser.amit. l.si communem.In contrarium quod immo occidens puniri non debeat.probatur primo sic. Quando permissum & prohibitum non possunt separari. permissum trahit ad se prohibitum,vt d.l.si is qui duos.Ergo & hic hoc permissum scilicet occisio matris tāquam potentius trahere debet ad se prohibitum.Secundo pater potest occidere filiā in adulterio deprehensam.ff.de adulte.l.ꝙ ait.& si facit non punitur, nec distinguitur an sit pregnans vel non.Ergo ita in proposito.Sicut enim ibi pater facit de facto iuris authoritate,ita & hic priuatus.Statutum.n. non distinguit sicut nec lex,ergo nec nos distinguimus.de publi.l.de pretio. Nec ob.l. si serui nostri,iuncta l.pregnantis, quia illa loquitur in iudice qui cum deliberate debet iudicare,& iuris ordine seruato ad differētiam astringitur,hic autem de facto facere potest,ergo iuris ordo non attenditur. ff.de conditi.& demonstra.l.meuius. & de his qui notan.infa.l.quid ergo.§.sicut autē. & ita in patre determinauerūt Guil.& Cy. post eum,in dicta l.imperator. ergo eodem modo idem dicimus in eo cui licet bannitū occidere. Hanc etiam partē tenuit ibi Bal. sed dixit ibi cogita, an sit verum.Si consideramus vnam rationem Guili.quod ideo pater possit,quia irrato animo parci debet. vt in l.quod ait. hoc cessaret in proposito, nisi diceres occidentem fuisse primo offensum vel eius patrem vel filium,& quod dicte mulieri obuiasset,& sic ex proposito nō fecisset, sed dolore, & ita motus ad talem actum deuenisset.Hæc decisio Bald.non est mihi tuta,licet pro eo faciat ꝙ pregnans capta seruatur in carceribus, & sic est verisimile quod pœnam debito tempore luet. In casu autem nostro non est sic cum vagari possit, Puto tamen in hac q.sic posse distingui quod aut dicta mulier erat manifeste p̄gnans, & tunc aut occisor qui occidit eam erit talis ad quem secundum mundum spectabat vindicta offensionis propter quā bānita fuerat, licet alias sibi a statuto permissa non esset.aut nō erit talis.Primo casu aut occidit eam, non ex proposito, sed quia ei fortuito obuiauit, & locum habeat decisio prędicta per iura et rationes Guil.nō enim potuit iustum temperare dolorem,et sic virtute banni & statuti veniat excusandas.Secundo casu non possit ipsam occidere per rationes supra factas.Non obst.quod de facto fiat & nō iuris ordine,quia etiam in his in quibus extraordinarie proceditur aliqualis ordinis dispositio seruanda est, vt habetur in cle.sepe.de verbo.sig. & per Bart. in extrauagan.ad reprimendam. Scit enim vel scire debet quod non solum bannitam, sed etiam non bannitam creaturam interficit, & sic puniri debet per iura prædicta.Si vero manifeste pregnans non apparebat, tunc aut probatur occidentem sciuisse pregnantem & punitur alias non,l.penul.ff.de adulte.& quod no.plene per Ioan.Andr.in regula quod quisq;.lib.vj.& dicam infra in vlti.tempore.parte j.q.ij.Quæ autem dicta sunt in fauorem pregnātis, intellige locum habere siue sit nupta vel pregnās ex viro, vt habetur in l.miles.§. quapropter.ff. de adul.siue sit pregnans ex adulterio vel alio illicito coitu,vt habetur in fi.per Gui.Iaco. de Bel.Cy.Bar.& Bald.in l.ij.§.si non propter.ff.si quis cau.

Postquam de muliere bannita aliqua diximus prosequendo materiā eandem.Quadragesimosexto quero.† Titius Bertam bannitam nō pregnantem nō occi-

46

dit,sed cum ea adulterium vel stupri inui ta vel volente commisit,an veniat puniendus.Si dicimus eam fuisse libere volentē, nulla ei violentia siue offensio facta est, vt C.de transa.l.cum donationis,ff.de iniur.l. iij.& l.j.§.vsque adeo.quod qualiter intelligatur examinant ibi Dy.& Bart.& Dyn.in regula scienti,lib.vj.Si violenter ei iniuria & offensio facta est.& sic in primo casu debet posse punirі de adulterio,quia in bannitam licita est offensio. Alia autē quæ in offensione non caduntsue determinationi relinquuntur l.si cum dotem.ff.solu.mat.cum si,Iuris autem determinatio est quod adulterium etiam consentiente marito commissum punitur.l.ij.§.j.& ſ.§.ſi publico.ff.de adul.Secundo casu non videtur posse puniri,quia quem licet occidere,licet contumelijs afficere l,nec in ea.ff.de adulte. Et ideo si ipsa accusaret non audiretur virtute dicti statuti. Nec mirum quod magis puniatur qui minus delinquit contra l,quod seruus.ff.quod vi aut clam, quia vno casu offendi bannitum & sic habet beneficium statuti alio non,& sic verba statuti non verificantur l.si quis in seruitute.ff.de furt.& de lega.iij.l.non aliter.cum simi. Prædicta quidem vera si habeatur consideratio solummodo ad iniuriam siue ad offensam factam marito vel patri propter cp̄ cuilibet iure suo licitum est accusare.ff.de iniur.l.j.§.vsque adeo.de adulter.l.ij.§.marito.&.§.si simul,cum se. & C.de adul.l. iure mariti.maius esset dubium. Puto tamē quod postquā in eo qui principaliter offenditur ipsum statutum nō reputat offensam,quinimmo nec delictum vt dicam infra proxima parte.q. j.& sic non reperitur principalis offensio, non reperiatur etiam secundaria.Requiritur enim subiectum scilicet ipsa iniuria quę hic virtute statuti esse non dicitur ergo agi non potest,aut per patrem, aut per maritū. Nec ob.dictus.§.vsque adeo. &.§.fina.vbi dicitur,quod licet filia agere non possit tamen egit pater vel maritus, quia ibi loquitur quando filia vel vxor voluntate sua exclusit se a suo iure quæ non potest patri vel marito præiudicare, nec vlterius extenditur exclusio l.si vnus,§.ante omnia.ff. de pac.& l.si quis seruum.de iureiur.& ibi cōcor.hic autem non ipsa filia vel vxor a tali iure se excluſit,sed ipsum statutum quod fortius operatur.Multa enim per legē fieri possunt quæ non possunt fieri per pactum siue per partes,vt habetur in l.ius publicū. ff.de pactis,Nec obstat,quod dicitur quod potest per legem fieri potest etiam per pactum,vt no.in rubri.C.de decre. dec.lib.x, quia illud verum quando pactum fit ab illis qui poterant legem facere, tunc enim talia conuertuntur,vt ibi, & habetur in l.ciuitas.ff.si cer.pet. Non autem habet locum in illis qui non possunt legem facere,vt d.l, ius publicum . & not.in l.non impossibile, eo.tit.per doct. Et quod hæc decisio procedat, probatur ex quocunque maleficio facto cōtra vnum leditur tota cognatio.l.lex cornelia.ff.de iniur.Et tamen pro morte bāniti uel alia offensione facta ſibi qui iura cognationis non perdidit,vt l.iura sanguinis, de reg.iu.Et dictum fuit supra in parte precedenti.q.iij.nullus agit vt dicam , vbi supra ergo nec nunc.Concludatur itaq; quod si bannita voluntate carnali cognitioni cōsentit,poterit pater & maritus de adulterio vel stupro accusare.Statutum enim hoc casu sibi locum non vendicat. Statūt per v'm cognita est,nullus agere potest,quia sibi locum vendicat statutum quod permittit impune offendi posse , nec ob.q̄ dixi supra in parte precedenti huius temporis.q lx.quia ibi loquitur quādo ab initio tempore offensionis filius non erat bannitus,& ibi tenui, nec ob.l.iij §.si filius.ff.quod quisque iur, quia loquitur quando oritur ius,sed ob.excep.vt ea.l.fi.hic autem nullum ius oritur, vt dicam in d.q.j.Et sic non est vera decisio Iac.Bu.qua refert Albe,vbi supra q.xlij.Et ista decisio de stricto iure verior est meo visu quam decisio Bal.qui in l.fin.C.si contra ius vel vtili.pu.tenuit contrarium per c.& si Christus.de iureiuran.quia illud c.potius facit contra eum cum pariter disponat de homicidio furto & adulterio.Duo aūt propria secundum ipsum ibidem permittūtur contra bannitum talem ergo & tert ū, quia si permittitur homicidium quod est maius delictum adulterio.xxxiij.q̄.ij.si quod verius.ergo & ipsum adulterium quod est minus.C.de factosan.eccle.auth multomagis. cum si.Non obstat ratio sua videlicet quod homicidium & furtum quand pe mit ū tur in cle.j.de homic.& de fur.c iij. A tertium vero nunquam quia aliud est a statuto fieri actum licitum,quo casu militaret dictū suum,& aliud est pœnam remitti actu remanente illicito, vt patet ex no,in hac eadem parte.q.xlix.secundum Ioan.de Lign. quo casu locum habet quod dixi.Statutū enim pœnam remittit & agit & agere intelligitur quantum potest & vt potest etā diuersi mode,vt no,in l,si quis maior.C.de transac.

Pœna autem adulterij quo ad huius fori legibus subdita est.l.si adulterium cum incestu.§.j.ff.ad l.iul.de adulte.facit quod habetur in l.j.ff.de iusti.& iur.ergo & statutis,ut l.omnes populi.Nec mirum quia etiam aliquando iure canonum adulterium non punitur licet remaneat illicitum iure poli, vt d.c.si quod uerius.& ibi no.Facit xxiij.qõ. ij.c.tolerandi.Et hoc casu non habet locũ. q.xj.hac eadem parte quia sopita est in d. canone,ꝙ peccat iure poli.facit lex si quis in seruitute,de fur.Tu autem lector tene ꝙ placet.An autem ex tali violenta cognitione resultet regulariter accusatio adulterij vel non examino,quia non conuenit ad ꝓpositum remittens ad l.si vxor.§.si quis plane.& l.vim passam.in prin.ff.de adul.& l.j. §.remanet.ff.de postul.

Quadragesimoseptimo.

47 † pone econnerso vir erat bannitus vxor non bannita,ipsa commisit adulteriũ,Queritur an de tali adulterio poisit fieri accusatio vel inquisitio, quia vbi supra proxima q.remisi ad primam q.partis sequentis,tractabitur plene qñ iudex possit vel nõ possit inquirere vbi pars non potest accusare, hic breuiter de hac q.me expediam,Et dico aduertendum ꝙ aut maritus accusat iure mariti vel iudex respectu illius iuris inquirit.Puta eo tempore quo nullus accusare potest præter maritum, vt l.iure mariti. C.de adult.cum concor.Et tunc non possit per ea quæ dicam vbi supra.Si autem accusat alius puta pater vel extraneus iure cõi. Et tunc possit cognosci. Adulterium enim lege humana est prohibitum.ff.de adulte.l. j.immo & diuina iuxta illud Leui.c.xviij. Non mechaberis &c.Adeo quod licet maritus consentiat,& sibi nulla fiat iniuria.tñ cognitio adulterij cõpetit.l.ij.§. lenocinij. &.§.si publico.ff.de adult.Licet igitur maritus repellatur,nõ tamen repelluntur alij vt ibi, ergo nec iudex qui iure aliorum inquirit.De separatis enim habentibus diuersam rationem non fit illatio.l.fi.ff.de calumnia.& l.si maritus.§.si negauerit.ff.de adulte,cum si, Et ideo in hac ciuitate in qua est statutum ꝙ iudex non possit inquirere,nisi inquisito prius iniuriã passo an velit accusare denũtiare vel notificare.Et si requisitus dixerit quod non,tunc possit inquirere,debet iudex bene aduertere. Si enim ĩquirit bannitum maritum.Et eo respondẽte quod nõ vult accusare &c.iudex inquirit non procedit inquisitio,iure enim mariti cognoscit quod non potest.facit regula si quis in ius.lib.vj.cum no.insti.de publ.iud. in prin.Requirat ergo patrem vel alios sibi proximos.& tunc poterit inquirere.Exclusus enim iure vno nõ intelligitur exclusus ab alio.l.filius.de inoffic.testa.l.si filius. de ope.lib.l.j.§.nunc videndum.de success. edic.cum simi.quæ decisio vtilis est ad multa.Ad quã vide in mercu.super regula frustra.in iij.quæstio.

Quadragesimooctauo.

48 † pone stante statuto ꝙ bannitus possit impune offendi. extat aliud statutum quo cauetur ꝙ nullus possit portare arma offendibilia. Et repertus cum illis puniatur certa pœna.Quidam cum armis portari prohibitis interfecit bannitum,& rediens domum fuit inuentus cum armis prædictis. Querit de duobus,primo an puniatur pœna homicidij, secundo an saltem incidat in pœnam portantis arma prohibita.Sed quia ex decisione secundi clare infertur ad decisionem primi,circa illud primum nõ instabo,Et est sciendum ꝙ do,Thomas de azoguidis de Bono. disputauit hanc q.multum prolixe. Sed q̃ breuius potero decurtabo suam referens intentionem,Et primo ad affirmatiuã quod puniatur arguit multis modis.Primo a ratione separatorum, quia de vno ad reliquum non arguit l.papinianus exuli.de mino,delatio autem armorum est separata ab homicidio.Ergo licet homicidium sit licitum,non est licita armorum delatio,Secũdo in his quæ facti sunt vno posito non sequitur aliud,l.non hoc.C.vnde cogna. Sed occidere & arma deferre sunt diuersa & facti,ergo licet permittatur occisio,non infertur ad permissionem alterius. Tertio quia facile fuisset cõcedenti vtrunque statutum illud imprimere in statuto de inuento cum armis,Ergo si non expressit,intelligitur vt iacet, vt in.§.ne autem.C.de caduc.tollen. Quarto vbi eadem ratio idem ius,l.a titio. de verbo,obligat.sed causa & ratio statuti prohibentis arma portari est ne commitantur maleficia.Ergo locum habet in proposito, quia cum ipsis poterat maleficia committere. Quinto a verbis & mente statuti quibus stari conuenit.l.non aliter. de lega. iij.& l.j.§.si is qui nauem, de exerci. Sed verba & mens statuti sunt vt occidens bannitum excusetur, portare arma prohibita inuentus cõdemnetur,ergo &c,Sexto quia

in generali concessione nō veniunt ea, quæ quis non esset specialiter concessurus, l. generali, ff. de pig. Sed quia ex delatione armorum oriuntur lites. C. vt vsus armorum inscio &c. non est verisimile quod princeps vel statuens in specie concessisset portationem armorum, l. equissimum de vsufruc. Ergo non venit in generali permissione banniti offendi posse, Septimo cōtrariorum eadem est disciplina. l. & si contra. de vul. & pup. l. de his qui sunt sui vel alie. iu, sed si de prædictis fuisset inuentus ante occisionem banniti cum armis prohibitis veniret puniendus, vt patet ex statuto, ergo & in eius contrario casu cū redit ab occidendo Octauo concessio larga intelligitur, dum tamen alijs statutis quam minus potest offendatur. C. de inoffi. testa. l. si quā do. ergo concessio offensionis siue occisionis bānīti, debet intelligi saluo alio statuto de inuento prohibita arma portare. Nono in his quæ sunt de genere premissorum vt in matrimonijs habet locum limitatio dum tamen fiat secundum ordinem aliorum iurium, vt patet in matrimonio quod generaliter est permissum. l. j. de iusti. & iur. & tamen intelligitur modo alias non prohibito, C. de inter. ma. per totum. Permissio ergo huius homicidij debet intelligi alias q̄ cū armis portari prohibitis. Decimo arguitur a defectu seruare forme, & alle. multa iura & inter alia. l. quod ait. de adult. ad l. aquil. l. itaq;. ad l. corne. de sica. l. furem. Vndecimo probat quia statutum non punit portātem arma, sed inuentum cum illis. Sed iste est inuentus cum armis, ergo licet esset permissum illa portare ut bann tum occideret, non tamen eximeret se a pœna inuentionis quæ omnino sunt diuersa. Arguit etiam aliter a generalibus, sed non curo, determinat contrarium scilicet quod veniat puniendus pro delatione armorum. Ex quo et am determinat quod nec propter occasionem, & allegant multas rationes. Ego autē assumā illas quæ mihi videtur ad causam facere & alias omittam & succincte concludam. Primo ergo probat suam decisionem vno permisso omnia videntur permissa ex quibus facilius perueniatur ad permissum, ar. ff. de acquir. hære. l. nec his. & l. illud. sed cum armis potest occidi bannitus facilius, quod est permissum, ergo videtur permissum illa ob id posse portari. Secundo ad rēmotionē generis remouetur, qu libet eius species. de fun. instru. l. fundi. & C. ne fi. rem quam uen. l. j. & ij. Sed occidens bannitum remouetur generaliter a pœna ergo & a quocunq; speciali. Si ergo puniretur pœna delationis armorum nō esset a pœna remotus. Tertio. per naturam contrariorum, vno prohibito prohibetur omne illud quod venit ex eo vel ob id. l. non dubium. C. de legi. ergo ecō uerso vno permisso permittitur omne illud quod venit ex eo vel ob id, sed occiso bannito sequ tur reportatio armorum, ergo id videtur esse permissum. Quarto a maiori, quia permittitur occisio quod est maius, ergo delatio armorum ob illā causam quod est minus, lege nec in ea. ff. de adulte. Quinta quia beneficium principis debe late interpretari. l. fi. de consti. princip. Et sic cum reddatur immunis ab homicidio, ergo & a quolibet eius parte, & sic a delatione armorum. Sexto quia sicut vna lex declarat aliā. l. non est nouum & l. nam & posteriores. ff. de legi. & quod no. in l. sciendum. ff. qui satisdā. cogan. ita vnum statutum debet aliud declarare. l. omnes populi. & l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. & ideo statutum q̄ non permittit arma portari determinatur per aliud q̄ permittit bannitum occidi scilicet vt intelligatur nisi portarentur causa occidendi bannitum. Septimo a natura accessorij ad principale, quia permissa est occisio q̄ est principale, ergo et delatio armorū q̄ est accessorium, maxime quia interest, reipublice ut malefactores puniantur, & sic per omnem modum. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. inducit l. & si non sint. §. perueniamus. ff. de auro & argen. lega. cum si. Vltimo inducit. l. illud §. fi. cum si. ff. ad l. aquil. f. vt consideretur ipsum propter q̄ fit aliquid nō ipsum q̄ fit Et ista est melior ratio q̄ fecerit vna cum illa q̄ vnum statutum declaratur ab alio. Si enim quis caperet arma, & occideret hominem & caperetur non puniret nisi de occiso, quia in illo cōfunditur omne preambulum, vt l. nūquam plura. ita & in proposito, quia homicidium q̄ est permissum trahit ad se delationem armorum. Sit ergo conclusio q̄ quia statutum de inuento cum armis generale restringitur & declarat ab alio, vt dictis turibus, & authē. o tatur. C. de litis contesta, vnum confunditur in alio, vt dictus inuentus cū armis puniri non debeat. faciunt pro hoc no. per Bar n l qu si tum. §. pe. ff. de fun. instru. Et hanc decisonem intelligo veram si non est magnum interuallum inter occisionem banniti & inuētionem cum armis, argu. l. contractus. C. de fide instr. cum si. Hoc aūt an sit longum interuallum vel non secundum locorum diffā

tiam & facti qualitatem iudicis arbitrio re linquatur, ar. l.j. in fi. de iure deli. cum si, Ex quibus etiã patet ꝙ id quod dicitur de inuẽto in reditu haberet locum etiam in eo qui repertus esset in eundo ad illum occidendũ si iudici de eo constaret, per eãdem rationes. Vnum tamen nota quod dictante statuto vt supra non sufficeret ad pœnam exigendam sola inuentio nisi fuisset etiam apprehensus, vt l. si barsatoram, C. de fideiuss. & ibi per Bar. & in l. j. ff. de acqui. poss. per Cy. C. eo. situ, l. licet.

Nono & quadragesimo.

49 † Sempronius volens interficere Titium bannitum eum fuit insultatus, Titius aliter mortem vitare non valens occidit Sempronium. Queritur an illud licite facere potuerit cum fecerit se defendendo per l. vt vim. ff. de iust. & iur. & ad l. aquil. l. scientiam. §. qui cum aliter. et C. vnde vi. l. j. Quia hęc q. tangitur per doct. in d. l. vt vim. possem cũ eorum determinatione sentire, sed vt determinatio reddatur vtilior, arguam breui bus rationibus ad partes, deinde decidam.

Primo ergo ad affirmatiũ arguo. bãniti de quibus agimus non perdunt naturalia siue gentium iura, vt dictũ fuit supra parte proxi. q. v. Sed de iure naturali est talis defensio permissa ut dictis iuribus, et l. j. §. cũ aries. ff. si qua. pau. fe. di. ergo id facere licuit.

Secundo licet statuto dicatur ꝙ non audiatur agendo vel defendendo illud intelligitur in iudicio, ꝙ autem de facto non possit se defendere illud statutum non dicit, nec etiam aliud dictãs quod possit impune offendi, ergo vltra id quod in eis continetur non deberet extendi. ff. ad munici. l. cũ sit institutionibus. & l. quicquid astringende, de verbo. obligatio.

3 Tertio dicta defensio est naturalis, & cum præsupponatur eum aliter mortem vitare non potuisse est necessaria, ergo tolli non potuit, immo non intelligitur tolli per statutum, vt in cle. pastoral. de re iudi. & quod no. Inno. in c. cũ inter, de

4 exc. Quarto pater & maritus possunt occidere adulterũ, ut l. patri. et l. ꝙ ait. ff. de adul te. & l. nec timorẽ. quod met. cau. tñ adulter propter metum talis mortis aliquid promittendo potest agere actione quod met. cau. vt d. l. nec timorem. ergo patet quod potest se defendere, si enim nõ potuisset se defendere omnis ꝓmissio deberet esse licita, quia non posset dici iniustus metus illatus. co. ti. l. similiter. in prin. iuncta. l. qui in carcerem. Quinto lex generaliter dicit, quod cuicunque licitum est redimere sanguinem suum. l. j. ff. de bo. eo. qui mor. & no. in l. tñ figere. de transact. C. & qualitercunq. & si generaliter loquitur in personis & in modo ergo etiam istum comprehendit. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. prestan. Pro hac parte possent multa dici, sed pro nunc hæc sufficiant. In contrarium quod immo veritat puniendus & sic ad negatiua arguitur. Primo qñ alicui infertur iusta iniuria, tunc nõ licet illam propulsare, vt not. in l. vt vim. præall. tunc enim non dicitur iniuria. instit. de iniurijs in prin. Sed volens occidere bannitum licite faciebat virtute statuti, ergo non fuit licita offensio contra eũ. Et pro ista ratione alle. Bar. ff. ad l. aquil. l. iiij. Secũdo videtur casus in l. ij. C. qñ lic. sine tu. vin. & ibi sentit glo. secundum Bar. qui determinat. in d. l. vt vim. Tertio allegatur etiã pro casu l. si seruus. C. de his qui ad eccle. cõfu. Quarto probatur ratione sic virtute dicti statuti priuatus agit authoritate publica, & videtur constitutus publicus officialis, vt dixi supra in hac parte, q. xlv. ergo ei non potest fieri resistentia. C. de iur. ff. ci. l. prohibitum. li. x. & l. deuotum. de metha. eo. li. & ff. de rei vend. l. qui restituere. cum enim succedat loco iudicis, sequitur ꝙ talis resistentia non est iusta. xxiij. q. v. c. non est nostrum. Pro hac parte facit decisio domini Thome de azogui. in publica disputatione in qua per multas rõnes, & maxime ne offendens vel volens offendere, sine occidere legis authoritate decipiatur. l. ij. C. de his q ve. eta. impe. & per iura prædicta determinauit patrem volentem occidere adulterũ inuentum cum filia nõ potuisse impune occidi ab adultero aliter mortem vitare non valente. ad quod vltra prædicta alle. j. C. de exac. trib. & C. de defer. l. ij. li. xij. & l. quoniam. C. ad l. iul. de vi. & incipit eius disputatio. Pater adulterum inuentum cum filia, vt tamẽ ipse ibi dicit, ille casus est magis dubitabilis, quia patri nõ permittitur indistincte occidere adulterum, sed tunc demum si etiam filiam occidit. l. quod ait. & l. patri. & ideo cum non constet, an iure licite faciat magis est dubitãdum. ad quod facit. d. l. nec timorem. licet tñ ipse non dicat si iam pater filiam occidisset minus esset quæstio dubitabilis, quia amplius de licito iure dubitari non posset. Sit ergo conclusio ꝙ talis bannitus non potuit impune facere, & sic debeat puniri. Qualiter autem puniri debeat dicã infra postquã responsum fuerit rationibus

suprascriptis in contrariũ factis. Quibus sic respondetur. non ob. prima ratio, quia illud quod dicitur bannitum nõ perdere iura gẽtium vel naturalia est verum nisi à statuto aliud expresse vel tacite disponatur, vt d. l. ij. qñ lic. sine iu. vin. iuncta. l. omnes populi. & dixi supra hac eadem parte. q. ij. vbi dixi defensionem facti tolli posse, & iuris causa subsistente. Non ob. ꝙ statutum non extendatur, quia ipsum extendit lex virtute necessarie consequentie. l. si ita stipulatus fuero per te. de verb. obli. l. lex iul. de fun. dot. & plene per doct. in l. oẽs populi. Si enim offensio fit per statuta licita, ergo sequitur necessario ꝙ defensio est illicita, & sic illud statutum disponere intelligitur. Et sic respõsum est ad tria priora. Ad quartum argumentum respondetur tribus modis. Primo quod intelligitur illa qñ illicite poterat occidi, vt quia non incontinenti vel sine filia, alias secus vt l. accusationis. C. quod met. cau. Secundo ꝙ licet posset occidere non tñ potuit propter id aliquid recipere. de cõdi. ob tur. cau. l. ij. Tertio quia ibi loquitur in eo qui non est effectus hostis reipublice, & ideo non vt ministro legis erat permissum, sed vt priuato vbi nota. Priores tamẽ sunt generaliores, & melius faciunt ad propositum propter determinationẽ domini Thomæ præfati. Sed illa iura nõ multum faciũt ad nostrum propositum, quia hic indistincte permittitur occidi & sic semper constat quod est iusta offensio ibi non sic, & sic nõ proceditur a pari. Vltimum ar. non ob. quia licitum est redimere sanguinem, non tamẽ alium offendendo, aut enim eius sanguis iniuste effundi volebat, & tunc omnimodo licet redimere, vt in l. vt vim. Aut iuste & ~~autem~~ aut sine alterius sanguinis effusione redimere volebat, & idem vt in iuribus in contrarium alle. aut cum alterius effusione, & dicendum. est quod non, vt d. c. nõ est nostrum. facit tex. in ratione sui in l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. cum enim in hoc conflictu de conseruatione sanguinum agatur, magis fauetur sanguini iuste agentis q̃ eius q̃ iniuste egit. Io. autem de Lig. in tract. de bello in iiij. art. versi. viij. Concludit quod aliquando lex permittit aliquid, quia nullo iure prohibetur. xxxj. q. j. hac ratione aliquando permittit aliquid contra constitutiones humanas vt contrahere olim in q̃nto gradu. xxxv. q. iij. c. quodã. Aliqñ & sic tertio modo permittit actũ tolerando, nõ quia alias illicitum faciat licitũ, sed actum nõ punit, vt dicit tex. iiij. di. c. deniq̃. & xxxiij. q. j. si quid verius. Ex quibus infert quod si statutum permitteret tolerando & pœnam remittendo actu remanente illicito, tunc liceat bannito se defendere. Si vero permittit positiue faciẽdo de actu illicito licitum, tunc non possit se defendere, quia legis ministerio offenditur quæ iurisdictionem tribuit. l. & quia. de iuris. om. iud. & sic effectũ concludit eum in proposito puniendum. Licet autem dictus bannitus aggressorem occidens veniat puniendus ex tali homicidio propter quod posset iterum banniri vt dixi in primo tempore parte. j. q. iij. Non tñ etiam secundum prædictum do. Tho. debebit puniri de homicidio doloso, sed culposo tantum. ar. C. ad l. cor. de sicar. l. j. cum ibi no. ff. ad l. aquil. l. si putator. & insti. eo. titu. §. item si putator. & ita etiam in eo qui excessit modum defensionis. tenuit Ioan. And. in addi. Spe. in rubri. de homi. per legem. l. corne. de sicar. & d. l. j. alle. etiam. c. olim. de resti. spo. & ita dicit fuisse seruatum. ita etiã dicit Bald. in. c. si quis sua. x. col. de pa. iur. firmã. & alle. Ioan. And. in c. significauit. de pe. & remis. & ita in hac ciuitate iudicatũ fuit in eo qui vt defenderet siue vindicaret fratrem secundum formam statuti iam percussum cum lapide illum qui percussit interfecit. Fuit enim punitus de excessu non de homicidio non enim incontinenti expirauit, sed ex postfacto. et sic non contradicit ei quod dicam in fi. proxi. q. Sed aduertẽdum quia illo casu & in casu Ioã. An. licita erat defensio vel offensio ad vindictam, vt dixi, sed cũ moderamine. & sic dabat operam rei licite. In casu autem nostro dabat operam rei illicite, quia verberatio aliqua causa defensionis, nõ erat licita. & sic videtur fuisse in dolo per no. per Cy. in l. j. ff. qd quisq̃ iur. & per Bart. & alios in l. diuus. ff. ad l. corne. de sicar. Et ideo forte hoc casu non habebit locũ decisio vltimo dicta, sed puniri debebit lege Cornelia cum sciret se impune offendi posse. Pro quo videtur casus in d. l. ij. C. qñ lic. sine iudi. vindica. Pro quo vide quod habetur in c. sicut dignum. de homicidio.

50 Quinquagesimo loco † quia vt supra ctum fuit in proemio in hac materia statuta diuersimode loquũtur mutatis in aliquibus terminis statutorum. Ponitur statuto caueri ꝙ bannitus pro eo quod fecit contra statutum ciuitatis possit impune occidi bãnitus vero pro membri abscissione vel pro

cicatrice vel pro percussione sanguinolenta possit excepta morte qualitercũq; offendi in duplum. Bannitus aũt pro insultu nõ possit, niſi manibus vacuis offendi. Ex hoc statuto oriuntur varij & diuersi tituli qõnũ & ideo incipiendo a prima parte. Quero Titius fuit bannitus ad mortem ex eo, & pro eo qđ super platea cõis interfecit hominem propter q̃ insurrexit rumor, q̃ omnia fuerunt cõtra honorem & statum cõis Florentie, vt in banno dicebatur, demum fuit a Sẽpronio interfectus, an impune occidi potuerit. Hæc q. subtilis est, & habet duos passus. Primus est an dicat bãnitus ex eo q̃ fecerat contra statum. Et vr̃ q̃ sic, quia uerba inquisitionis siue processus ita se habent, et illud continent, ergo eis stari oportet l. cũ quædam puella. de iurisd. om. iudi. præsertim quia omnia in inquisitione contenta intelligit fuisse confessus, & sic confessioni standũ l. in eos. & l. ff. de cust. reo. Sed non insistẽdo in superfluitate verborum veritas est in contrariũ, debent enim verba dicti statuti intelligi de eo qui principaliter fecerit contra statũ, non aũt de eo qui secundario, prius enim significatus est in his quæ per prius significant non in his quæ per posterius l. quid liberis. §. hęc verba. ff. de vul. & pup. substi. Et sic debent intelligi in statutis hoc esse verũ, patet ex regula generali quę est, vt statuta recipiant passiuã interpretationem iuris cõis l. ij. C. de noxa. & no. in l. iusiurandum. & ad pecunias. §. fi. ff. de iureiur. & C. de iur. delib. l. fi. §. in computatione. Sed dispositio iuris cõis super aliquo simpliciter facta intelligitur qñ illud principaliter fit, non qñ secundario vt ostendã, ergo & ita in statutis quod debeat intelligi principaliter probat in multis iuribus in l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iu. & ibi tãgit lac. Bu. ff. de in inreg. resti. l. non solũ in fi. & qđ ibi no. per gl. & Cũl. li cer. pet. l. si quis nec causam. & quod ibi per lac. Bu. De quo dicam infra parte proxt. q. vj. Et pro hac decisione est text. optimus in l. j. §. mertto. ff. depos. & ibi per Bal. decidit hæc q̃ per illum text. probatur ẽt in l. si quis ingenuã. §. in ciuilibus. ff. de capti. & optime facit tex. in l. famosi. ff. ad l. iul. maie. in. §. hoc tñ crimen. Ex quibus ita sepissime extitit iudicatum. Non ob. narratio facta in accusatione siue inquisitione, quia aut intelligitur non principaliter, sed secundario, vt sic cõformet se cum iuris cõis dispositione l. lucius. §. pe. ff. ad muni. cum sim. & non habet obstare. Aut aliter intelligitur, et illud nihil releuat, aut accusatorem, aut iudicem. l. j. §. accusationem. ff. ad turp. & C. de sen. l. si ex stipulatione, quinimmo nec confessio. l. cõfessionibus. ff. de inter. act. & l. ornamentorum. ff. de au. & ar. leg. Sed contra prædicta videtur facere no. per Bar. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. vbi dicit quod secundã ordinem intellectus vterque leditur principaliter. s. priuatus & respublica. Sed non ob. quia aut illud loquit in fauorabilibus dispositionibus & non in odiosis, & in regula odia. li. vj. Aut si verũ est q̃ ledat, vt dicit non tñ leditur circa statũ aliter diceremus esse omne maleficiũ circa statum reipublĩ. Offenditur. n. illa, & ideo eius interest, vt maleficia puniantur l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. & tñ certissimum est quod regulariter non dicuntur committere contra statum ciuitatis regularia maleficia cõmittentes, vt furta, homicidia, & similia. et est tex. in d. §. hoc tñ crimen. Non ergo defenditur Sempronius a prima parte statuti. Et ideo restat secũdus passus siue articulus. an defendatur ex interpretatione, siue extensione. Et primo vr̃ dicendum quod sic, quia tale statutum quod bãniti possint impune offendi est factum fauore reipub. ergo debet extendi. l. ij. §. exercitium. & ibi gl. ff. de his qui no. infa. Idem si non sit mere fauorabile reipublice, sed partim odiosum ipsi bannito, iuxta no. in l. ij. C. de in ius vocã. Idem si sit penitus odiosum, quia etiã in pœnalibus procedit de similibus ad similia vt no. in l. si pignore. §. si post distractã. ff. de pig. act. & in l. athletas. §. calumniator. ff. de insa. & eo. ti. l. quid ergo. §. pœna grauior. In contrarium q̃ immo nõ exẽmiantur a pœna homicidij per dictum statutũ. Nam aut ipsum statutum dr̃ in totum odiosum et penale, ergo non debet extendi, vt not. gl. in l. pe. ff. de in ius voc. & l. furti. §. fi. de his qui not. infa. & in regula odia. Aut dicet partim fauorabile & partim odiosum, & quatenus continet odiũ. f. respectu bãnitorũ non extendit, sed restringetur, vt habetur in d. l. ij. C. de in ius voc. & ff. eo. ti. l. sed si hac. §. patronũ. & qđ habetur in l. cũ hi. §. qui transigit. de transa. & in l. ij. C. q̃ me. cau. Circa hunc articulum multa dici possent. Sed quia essent extra propositũ me in breuibus expediã. Concludens dictum statutum exorbitans a iure cõi non extendi, niſi quatenus absurditatẽ contineret si nõ extenderet. ff. de pe. her. l. si a dño. §. si predo. de excu. tu. l. scire oportet. §. oportet. cũ fi. & hoc per regulã generalẽ, q̃ habetur in auth. quas ac. C. de sa. fan.

eccle.& plene in l.omnes populi.Statutum ergo præmissum eximit a pœna offendentem etiam ad mortem bannitum pro eo qd fecerit contra statum.Iste non erat de illis, ergo non continetur in statuto. Ei enim nõ conueniunt verba ergo nec dispositio legis hos accusare.§.fi.ff.de accu.cũ si.Item eximit offendentem bãnitos pro cicatrice &c. & certo modo. De bannitis autem pro homicidio nihil dicit, ergo remanent in iuris communis dispositione l.cõmodissime.ff. de lib.& posth.l.si cum dotem.ff.solu. mat. Sicq; impune occidi non possunt. Quia tamen absurdum esset quod banniti pro minori delicto possent offendi, & banniti pro maiori non.contra l.non solum.ff.de noxa. Puto dicendum ꝙ tales banniti possent offendi, proui possunt bãniti pro cicatrice & debilitatione &c. Argu. eorum quæ not.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pac. & quod not. in authen.de colla.§.vt prohibemus.vbi perditio membri ęquiparatur perditioni vite. habetur etiam in l.imperium de iuris. om. iu.per Bar.in l.ij.de pub.iud.per Bald. in l. reos.C.de accu. Et erit vtile in proposito, quia cum ipsum posset excepta morte qualitercunque offendere non punietur de homicidio simpliciter sed de excessu, vt dictũ fuit supra proxi.q.quod intelligo verum si ex verberationibus vel vulneribus non statim expirasset.Tunc enim non præsumitur illum voluisse occidere, sed quatenus sibi permittebatur offendere.Si autem animose ei tot vulnera intulisset quod eum statim fecerat expirari,volens de eius morte certificari, tunc nõ puto eum modo aliquo defendi ab homicidij pœna,apparet enim qd aliud q̃ quod sibi permittebatur facere voluit,extra de homi.c.significasti.ad l.cor.de sica.l.j.& ideo non tanq̃ modum excedes, sed tanquam omnino aliud permisso faciẽs punietur l.diligẽter.ff.mand. In incertis.n. non certis locus est coniecturis l. cõtinuus. §.cum ita.de verbo.obli.

Circa idem statutum alia insurgit quæstio.Et ideo quinquagesimoprimo quero.†An bannitus pro amputatione membri vt sicut ille possit offendi ita bannitus pro amputatione digiti.Hæc.q.est vulgaris, & in multis iuribus tractat. Primo enim tex. cum glo.& ibi docto.communiter in l. non sunt liberi.ff.de sta.ho. tenet quod digitus non sit membrum,sed officium membri, & ita dicit ibi Bar.se consuluisse.all.l. idẽ offilius.ff.de edi.edic. ad idem alle. Rich. de Saly.eo.tit i.l.queritur.§.si quis igitur.ad l. aquil.l.inde neratius.§.idem iul. & de leg. ij.l.peculium §.quadrige.& C. de ser. fug. authen.sed nouo iure.Nec ob.quod videatur abscindere partem membri.& sic sit idẽ ius quod in toto membro,vt l.quæ de tota. ff.de rei ven.quia illud verum vbi est eadẽ ratio.arg.in d.l imperium. & quod ibi habetur,sed h c non est eadem ratio, quia statutum ponderat facti atrocitatem, vt ex se patet,ita dicit Bald in d.l.non sunt liberi. Barto.vero in l ij.ff.de pub.iu multum no. dicit quod proprie loquendo digitus non est membrum, proprie enim est corporis pars.Membrum enim dicitur a metior metiris.largo autem modo dicitur membrum quælibet particula corporis, sicut in domo quilibet lapis dicitur pars domus,vt not.in l.eum qui edes.ff.de vsuc.licet habeat proprie suas partes per distinctionem officiorũ seu ministeriorum,vt salam, cameram, coquinam &c.l.si finita.§.ex hoc edicto.ff.de dam.infec.& ideo cũ statutum debeat proprie intelligi,talis nõ dicitur bannitus pro membri abscissione suę amputatione,& sic non continetur in statuto quod dicit esse verem,nisi ex verbis statuti aliud colligatur. Puta si dicit si quis absciderit alicui membrum ei simile membrum abscindatur. Si enim absciderit alicui digitum similis digitus ei abscindetur per relationem qualitatis ar.l.noi nunquam.ff.ad tre. & idem refert & sequitur Bald.in d.authen. sed nouo iure. Et addit ꝙ si extrahet dentem, dabit alium dentem sicut dicimus in pœna talionis.& alleg.quod no.insti.de iniur.§.pœna. Subdens quod ea quæ non proprie dicuntur membra possunt dimittuto vocabulo appellari membrula quia nõ est a.iquis digitus in manu qui officium proprium non habeat,vt docet experiẽtia. Ipse tamẽ Bal. in l.reos.C.de accu.in ij.colum. dicit quod omne id quod habet in corpore nostro propriam & distinctam operationem est membrum, vnde oculus cuius proprium est videre,auris cuius proprium est audire, nasus cuius proprium est odorare lingua cuius propria est operatio gustare,ma s cuius propria operatio est tangere p s cu us propria operatio est ambulare sine d membra sunt per se potẽtia in pr pri s & distinctas operationes.& alle. partem iuriũ superius alle,extra de corpo.viti. per totũ. & ex prædictis patere dicit ꝙ membra generationis sunt membra quæ habent proprias,& distinctas operationes,immo secũdum

dum eum dicuntur esse mẽbra valde nobilia,& per quo saluatur species humana dicẽs ꝙ mutilans illa punitur tanꝙ immunis naturæ eo modo quæ puniretur si occideret l.iij.ff.ad l.corne.de sica.& subdit ibi quia barba est pars formalis corporis amputans barbam dicitur amputare membrum. argu.l.in rem.§.j.ff. de rei ven,quod not.& adde quæ ipse not.in l.data opera.C.qui ac cu.non pos. vbi dicit ꝙ mammille mulierũ sunt membra,sed non mamille hominis,& nihil allega. Prædicta quidem intelligenda sunt,in membro habente suam virtutẽ siue operationem, si autem esset aridum dubitatur an veniat appellatione membri. Guil. & Ray. in l. sed & si pupillus.§.proscribere,ff.de instito.tenent per illum text. quod sic,& alle.l.iij.§.ij.ff.ar.fur.ce.Bal.in d.l.nõ sunt liberi.dicit contrarium,alleg.not.in l. vitem.ff.arbo.fur.ce.vbi tangit lac.de Are. & hoc verius puto si statutum dicit. si quis debilitauerit membrum siue manum &c. Ea enim quæ non habent sensum siue vigorem debilitari non possunt l.decem de verbo. oblig.cum si.Si autem statutum non referret se ad sensum aut officium ipsius mẽbri & tunc credo veram decisionem Guil. & Rayn.vt puta quia statutum dicit si quis offenderit alicui oculum,licet enim obcuratus sit siue obcecatus, sit tamen ita cecatus cũ corpore est vultus & ideo patitur ef foditionem,& idẽ si statutum diceret si quis amputauerit alicui manum,& ita vī tex.in d.l. vitem.quæ est lex iij.§.j.verſic. ideo facit l.amisse nauis. cũ ibi not.ff.ad l. rho.de iac.Quod forte potest dici esse verũ si manus vel oculus a casu aridi facti sunt. Si aũt a natura sic producti fuissent tũc secus esse vī.Cum non habuerint primordiũ veritatis,vt d.l. vitem.§.si quis ex seminario, facit l.cũ filius.§.hæres.de leg.ij.& fateor prę dicta procedere in statutis quæ intelliguntur,vt iacent,si aũt in sententia contineretur quod alicui deberet amputari manus, tunc non vī satisfieri sententie, nisi amputetur virens & non arida. Illa.n. intelligitur vt pœnam afferat.ff.de pen.& C. per totũ, quæ non esset si verificaretur in manu arida,& ita intelligatur ꝙ dici solet in d.auth. sed nouo iure.C.de ser.fug. Contrarium tī fuisse determinatũ refert,& sequitur Ioan. And.in regula in pœnis lib.vj.in mercu.dicit.n. illud esse verũ mẽbrum & valere ad decorẽ j.q.j.c.licut vrgeri.& sic pœnã cõtinet pro quo facit l.si de interpretatione,& l.præses,ff.de pen.Quæ decisio potius fundatur æquitate q̃ iuris rigore,vt ibi patet. Quæ æquitas cessaret si propter delictũ cũ manu valida commissum sic damnatus existeret.tunc enim ex collatione processus declaretur sententiam debere intelligi de manuq; delinquit,& sic valida,ar.ff.ad treb. l.nonnunquã.& quod dictũ fuit supra circa princip.q.Bald.vero in l.j.C.qui accu.non pos.in fi.tenet simpliciter quod manus non habens aliquod officium non dicatur membrum.alle.Aristotelem in j.de anima. & in iij.Metha.ad fi.Ex his colligitur ad propositam q.An bannitus pro amputatione digiti dicatur bannitus pro amputatione membri,& dicitur quod non,quod intellige nisi ex vulgi opinione aliud diceretur l. labeo. de suppel.le.de verbo.sig.l.alfenus. cum si. Item colligitur quando quis dicatur bannitus pro amputatione membri. Sed incidẽter queritur an saltem dicatur membrum debilitare ille qui amputat digitum Bald. in d.l.non sunt liberi dixit ꝙ sic, & patere dixit in effectu,læsa enim est membri operatio,Et idem videtur velle Bar.in d.l.ij.de publ.iud.dicens ꝙ tunc vī debilitatũ membrum qũ eius officium aliqualiter impeditur,alle.d.l.idem offiltus,& idẽ Ia.Bu.dicẽs considerandũ esse quis digitus sit amputatus,vt ipse scripsit in d.l.non sunt liberi,qđ Franc.de Are.in l.& quantum.de edil.edic. intelligit verum dumtamen ad minima officia non trahatur per l.j.§.sed sciẽdum eo. ti.Probatur decisio prædicta, quia illud qđ est debilitatum non est sanum,vt ibi,& eo. ti. l.offilius. & ideo vbicunq; dicitur quod propter id quo quis caret non est infirmus, & sic remanet sanus, sequitur quod nõ est debilitatus per locum a consequenti destructo.Et ideo dī ꝙ qui caret dente vel testiculo non dicitur debilitatus nec membro mutilatus l.pomponius.& l.cui dens.eo.ti.debet etiam intelligi hoc in debilitatione perpetuo remansura, vt dicam infra proxi.q. Et ex his prædictis puto quod hoc aꝑ sit debilitatum membrum vel non remaneat in arbitrio iudicantis qui debet committere iudicio peritorum, vt in iuribus infra proxi.q.alle.nisi ex facti euidẽtia appareat notoria debilitatio l. si quis in ruptione. fini. reg.Quid enim si vni scriptori, vni pictori, vni presbytero, videlicet in totum amputatum policem qui reponi non potest. certe videt illius manus officium fere priuatum nedum debilitatum.Et ideo tunc re existẽte clara medicis commissionem non faciet, facit de cle.egro.c.presbyterum,& de cor.

viti.c.j.ij.& iij.& d.l.& quantum, & quod not.l.inde neratius.§.idem iul.ff.ad l.aquil. si autem digitus non est pœnitus remotus, sed os est fractum vel inclusum, sed non taliter quod secundū peritiā medicorum curari non possit, recurrendum erit tunc ad commissionem secundum quod dicam infra proxi,q. Sed si videt modicam scissurā factam esse, tunc a seipso iudicabit imponē dam esse pœnam simplicis vulneris, vt d.§. sed sciendum, vt l.vulneris.ff.de iniur,

Stante eodem statuto supra quinquagesima q.descripto. Sequitur quin

52 quagesimosecundo† videre qñ quis dicatur bannitus pro cicatrice, vt sic excepta morte qualitercunque offendi possit. Iste articulus est subtilis & pulcher,& quotidie versatur in practica, & propterea deberet late examinari,vt tamen non aliter qꝫ promiserim euagari contingat,quā breuius potero,quæ per alios & per me inuestigari vidi,his subijciam, vt habeatur notitia veritatis.Aut saltem ad illa inuestiganda detur materia iuxta posse. Ad cuius articuli declarā sciendum est,qꝫ quibuscunque statutis exaggerantibus siue aggrauantibus pœnas,vt in proposito puncientibus,acrius facientes, vulnera cum cicatricibus qꝫ sine / non intelligitur hoc nomen, ita ruditer vt iacere vī.Cicatrix enim est corporis deformatio,ita dicit tex.in l.locum.§.j.ff.de vsufru.tibi.Nec corpus cicatricibus deformetur,Sed intelligitur de tali deformatione q̃ sit in apparenti parte corporis sitque ibi perpetuo remansura sic enim in exaggeratiuis talia considerantur, vt probatur.ff. de iniur,l.prætor.§.atrox,& l.vulneris magnitudo.ff.de pœ.l.aut facta, per totam probatur apertius in l.fi.§.quoties.ff.de edil.edic, & extra de cor.vtii.c.ij.vbi in his quæ nō sunt leuis effectus perpetuitatis morbi consideratur,*etus enim morbi quod est in via salutis non habetur consideratio* l. quæritur.§.idē'ait.eo.ti.& dicitur esse in via salutis quando propter diligentem curā. Casus enim euenies ex defectu curationis morbi malitie non ascribitur,sed egri culpe vel ignaue l.qui occidit.§.fi.ff.ad l.aquil.& qd habetur.C.de emen.propin.l.j.& per Bart. in l.fin.ff.de fica.Et ad hc intelligendum statutum astringit nos vtua ratio,Ante namq; perfectam curam ex quolibet vulnere in facie illato vituperatur facies & deformatur.Item in cōsolidato vulnere semper certo tempore remanet quoddam vestigium si ue quædam effigies quæ demonstrat fuisse vulnus,de illa enim non intelligitur statutum alias superfluum foret,cum vt dixi ex quolibet vulnere id sequatur, Intelligitur ergo statutum de cicatrice perpetuo remāsura. Pro qua determinatione facit quod verba legis sine temporis determinatione prolata ad tempus perpetuum intelliguntur.ff.de cōdi.inde.l.sufficit.l. iuris peritos. ff.de excusa.tut.C.de pœ.l.seruus.ff.de bo. aut.iud.pos.l.in venditione.§.j. Item de ea deformatione intelligitur per quam corpus deformatur in apparenti loco corporis quod etiam probatur, quia potest esse effigies deformans corpus & tamen non diceretur cicatrix.probatur in d.l.queritur.§.ff. de edi.edic.& in l.fin.ff.de his qui deie.vel eff. vbi ponitur distinctiua inter cicatricē & deformationem. & sic patet quod non omnis deformitas dicitur cicatrix.per illas enim interdum dignoscitur homo.l. stigmata.C.de fabri. lib.xj. vbi vide not. dictum Bar.l.j.in fi.ff.de ser.fugi.vbi tex.not, facit differentiam inter notam & cicatricem.Licet enim appellatione note contineatur cicatrix,non tamen econuerso appellatione cicatricis continetur nota, vt ibi patet. intelligi etiam debet statutum de ea cicatrice,quæ ex vulnere perpetuo remansura sit habita diligenti cura, quia semper verba maxime statuti debent intelligi vt inspiciatur causa proxima & non remota.ff. quod me.cau.l.metum.§.sed licet verum quia talis cognitio non pertinet ad iudicem inrrogatum quando casus occurit,debet fieri cōmissio medicis qui iurati referāt an ex vulnere sit perpetuo remāsura cicatrix.l.semel C.de re mi.li.xij.l.j.§.j.ff.de ven.inspi.& in prohemio fforū.§.j.de sta.ho.l. septimo mē se.extra de homi.c.significasti.cum li.Si ergo facta commissione seruata forma medici iurati referunt ex vulnere remansurā perpetuo cicatricē & sequitur condemnatio, tūc dicetur quis pro cicatrice damnatus.Si autem inquisitus vel accusatus non comparuit,& propterea seruata forma statuti nulla facta commissione contumax fuit habitus pro confesso, & deinde damnatus e in banno positus est aduertendum. Nā t accusatio sine inquisitio simpliciter dixit vulnus fuisse factum cū cicatrice.Aut adiecit verba perpetuo remansura. Primo casu non dicetur bannitus pro cicatrice, prout requirit statutum, quia cum possit intelligi de temporali & perpetua in dubio intelligitur de temporali,ff. de pe.l.si præses, Vide

tamen quod dicam infra ad fin.q.vbi declarabitur hoc dictum. Secũdo casu aut narratur vulnus fuisse in apparenti parte corporis & intelligetur condemnatus siue bannitus pro cicatrice. nullus enim apparet error, & ideo confessioni statur l. in eos. & l. si. de cust.reo. Aut in parte occulta, & non habebit locum statutum, vt patet ex præmissis. Puto tamen quod cũ hæc subtilis inuestigatio non cadat in mente siue discretione idiotarum, sicut dicitur in simili in l. quid si nepotes. ff. de testa.tut. quod offendens bannitum pro vulnere cum cicatrice, aut est immunis, vt supra aut mitius propter talem errorem puniri debet l. si adulterium eum incestu. §. j. ff. de adul. Vnum ẽt circa prædicta notandum est quod non sem per statur relationi medicorum, sed potest per facti euidentiam probari contrariũ secundũ quod dixit Gui. de suza. in d. prohemio fforum. & refert & sequitur Io. And. in add. Spe. in ti. de homi. ver. j. vbi de tali cõmissione aliqua dicũtur. Et quia hæc materia vt dixi supra pertinet magis ad medicium medicorũ q̃ legistarum. Hic inferam Tractatellum quendam quẽ super materia occurrente cõposuit eximius artiũ & medicine doctor magister Christoforus Georgij de Florentia mihi pater reuerendus, cuius tenor hic sequitur. Quia iudicium de cicatricibus & vestigijs pones inexpertos in scientia medicine a recto tramite veritatis multum est dissonans, Idcirco me ipsum cupiens ac etiam eos aliqualiter declarare hanc breuem summulam connotatam ex authoritatibus Hypocratis, Galieni, & Auicenne, sic superficietenus compilaui, Resecantigitur verba superflua. Sciendum est q̃ præfati authores per cicatricem intelligũt concauam superficiem & callosam ex consolidatis vulceribus vel vulneribus derelictam, a quibus alicuius sensibilis partis spermatici membri deperditio facta fuit, cuius concauitatis causa est deperditio sola maxime autem cutis grosse vel ossis. Sũt autẽ spermatica membra, quibus in principio generationis pro materia semen subijcitur & sibi in colore simulantur, sicut sunt ossa, nerui, vene, panniculi, chartilagines, & cutis grossa. Hæc aũt membra si ab eis aliquid sensibile deperdatur per viam prime intentionis consolidari non possunt sicut carniformia membra, quæ vera vnione possunt absque vlla concauitate coniungi. Supradictorum verborum sententia maxime contrahitur ex dictis Hypocratis ac commentatoris eiusdẽ sexta particula amphorismorũ dicit. Vulnera quæcunq; annua fiũt aut longum tempus habent est necesse os emitti, & cicatricem concauam remanere. Idem expresse ponunt eadẽ particula illo amphorismo. Quando incisum fuerit os, aut cartilago, aut neruus nec crescit nec cõglutinatur subaudi sicut primo erat. Enucleatur ẽt similis intellectus pluribus authoritatibus Galieni in tertio de ingenio sanitatis ij. c. sic dicentis. Vnde quædã aliqñ harũ intentionũ mõstrat aliquid incurabile fore sicut cõcauum vulnus quod non solũ carnẽ amisit sed etiam ossa. Impossibile. n. est hanc concauitatem oportune repleri, vulnus tamen poterit consolidari &c. & in eo. lib. c. iiij. sic dicit. Concaua enim carne vice eius quod amiserunt replenda sunt, Carnis aũt materia sanguis est. Ea vero quibus nihil carnis de est necesse est consolidari & sanari cutis tamen eius causa extitit. Carne quidem & pinguedine amissa possumus ea restaurare sicut ea quæ amputata fuerant, cutim autẽ reddere non possumus, vnde ingeniandum est q̃ vice cutis faciẽdũ sit q̃ carnis tegmẽ existat. cutim enim restaurare impossibile est. Supple & similiter alia spermatica mẽbra restaurari est impossibile cum aliquid sensibile deperditur, maxime in ætate perfecta, sed loco partis deperdite aliquid reapponitur incomplete quod a præexistentibus diuersificatur in genere. Non autem sic euenit carniformibus membris, supradicte igitur impossibilitatis restaurationis in spermaticis mẽbris triplex est causa. Prima ipsorum durities, vnde extendi non possunt. Secunda humiditatis & roris paucitas quę loco partis deperdite debet subito reappoñi seu partes disiũctiuas cõiungere. Tertia virtutis generatiue sed assimilatiue debilitas quæ multũ in eis deficit per respectum ad carniformia membra ossa difficilius solidantur cum inter ea sint duriora debiliora ac etiam minus de humiditate participent. Supradictis sententijs ẽt est conforme quod ponitur ab Auicenna li. j. fen. iiij. c. de medicationibus solutionis continuatis cum dicit. Impossibile enim est vt restauretur os & proprie in corporibus consistentium ni si secundum hunc modum, quoniam nullo modo redibit ad continuitatem &c. & statim in eo. c. subdit. Si vero illud qđ perditũ est tantũ fuerit cutis necesse erit vt cicatricẽ inducat &c. Consonat ẽt quod ipsemet Auicenna ponit li. iiij. fen. x. trac. j. & c. j. cã dicit. Dico ergo q̃ nos conamur in qbus-

dam membris quorum continuitas eſt ſolu
ta, vt redeat eorum continuitas ſicut fuit &
illud ſicut in carne, & conamur in quibuſ-
dam eorũ, vt remanet contractus eorũ cum
conſeruatione, licet non redeat ipſorũ con-
tinuitas, & illud in oſsibus &c, ſupple & in
alijs membris ſpermaticis. Ex quibus cla-
re patet quod tunc remanet vera cicatrix
cum aliqua pars ſenſibilis ſpermatici mem
bri deperditur, maxime cutis vel oſsis. Po-
teſt autem tam parua quantitas ipſorũ de-
perdi quod non ſequetur exinde cicatrix.
Nunc autem de veſtigio aduertendum
ꝙ nihil aliud eſt veſtigium, niſi ſignum ex
carnifomibus conſolidatis vulneribus de-
relictum a quibus nihil ſenſibile ſpermati-
ci membri fuit amiſſum. dicuntur autem ta
lia vulnera per viam prime intẽtionis vni-
ri etiam ſi ſint magna ſicuti clare ponit Aui
cenna, lib. iiij. fen. iiij. tracta. j. c. de cura vni-
uerſali carniformium vulnerũ, cum dicit,
& ſi fuerit, ſ. ſolutio continuitatis, ita vt ne
concurrant extremitates eius quoniã ſunt
rotunde elogate, aut diuerſe figure, aut iam
deſtructa eſt ex eo caro pauca nõ plurima,
tunc eius cura eſt futura, & prohibitio ag-
gregationis humiditatis i ea. & ſtatim poſt
ſubdit. Et ſi fuerit profunda, ſcilicet ſolutio
cõtinuitatis & magna, tunc ſtrictura etiam
facit eam adherere multoties poſt quã ad-
herentiam ſiue conſolidationem completã
non remanet cicatrix, ſed ſupradictum ve-
ſtigium de quo veſtigio maxime mentionẽ
facit Auic. lib. iiij. fen. iiij. trac. j. c. de medici
nis conſolidantium & ſigillatiuis dum di-
cit, Quod ſi non auferatur illud. ſ. quod de
carne ſuperfluit proculdubio ſit veſtigium
vlceris ſuperius cute. Poteſt aũt eſſe veſti-
gium ſi in apparenti membro fuerit ipſum
manifeſte vituperans ſicut quamplurimum
euenit poſt conſolidata vulnera quæ ſolum
in carne fuerunt, quibus vt contingerẽtur
neceſſaria ſuit futura, ac etiam ligatura. De
iſtis autẽ veſtigijs facit Auic. capitulũ. ij. iij.
fen. iiij. vlt. trac. & c. & hic dicit rub. capitu
li. Eradicatio. i. modus curationis veſtigiũ
vlcerũ & vulnerũ. Simili modo ẽt ipiemet
Auic. fen. vij. quarti, Cũ de decoratione lo-
quitur ſeu vituperatarũ partium correptio
ne facit appropriatum capitulum veſt gijs
vlcerum & variolarum. & dicit eius capi-
tuli. rubri. de veſti. vlce. & vario. Ex qui-
bus ſatis patet quod veſtigium poteſt eſſe
vituperans, ac etiam quomodo aliquod ma
gnum veſt giũ exiſtens in membro patenti
plus ipſum vituperabit quam aliqua par-
ua cicatrix in eodẽ exiſtens ſicut de facto
euenit in vulnere magno in facie facto a
quo nulla fit deperditio ſpermatici mẽbri,
tamen propter eius magnitudinẽ & labio-
rum diſtantiam indiguit futura & ligatura,
vt labia contungerentur vnde remanet ap-
parẽs veſtigium ipſam faciem manifeſte vi
tuperans quæ vituperatio non ſequetur in
aliquo paruo vulnere etiam in facie facto a
quo facta erit abſciſio cutis, vel alterius par
tis ſpermatici membri. Ex quibus conclu-
dendo colligitur quod quandoque verum
eſt dicere facies eſt vituperata per apparẽs
veſtigium, & tamen vituperata non eſt per
cicatricẽ, & quamplurimum etiam euenit
econuerſo. Similmodo etiam eſſe poteſt qd
nec erit vituperata ex vno paruo veſtigio
nec etiam ex vna parua cicatrice, vnde ad
hoc vt facies, ſeu aliquod membrum appa-
rens vituperatum exiſtat requiritur, vt tan
ta ſit facta læſio in ſuperficie dictorum mẽ-
brorum ſeu diminutio in ipſorum quantita
te quod oculo corporali videatur a longo
Vnis concauitas ſeu veſtigium derelictum,
Ac etiam eſt neceſſe ꝙ in illiſmet partibus
ſit vera egritudo diſformans faciem in ſu-
perficie ſeu in quantitate vel etiam in figu-
ra ſecundum iudicium peritorum in ſcientia
medicine. Quando autẽ vituperatio ſit ex
veſtigio aut cicatrice non bene poteſt alõ-
ge diſcerni, ſed ex propinquo perito medi-
co derelinquo. Vnum eſt vltimo vlterius
aduertendum quod quanto vera veſtigia
plus elongantur in tempore & veteraſcunt
tanto plus corriguntur ſolũ ex operatione
nature, nec ita poſſunt diſcerni ſicut in eorũ
principio, Oppoſitum autem euenit in cica
tricibus veris cuius cauſam ſpeculare volẽ
tibus pro nunc dimitto, licet ex ſupradictis
ſatis leuiter poſsint haberi. Sic igitur hic fi
nem dictis impono ſubijciens me correctio
ni &c. Chriſtoforus. Ex his itaque colligi-
tur ꝙ cicatrix vera non poteſt eſſe quin ſit
perpetuo remanſura & quaſi vt ex ſuperius
ſupra alle. apparet quod etiam interdũ in-
telligitur cicatrix aliter ꝙ intelligunt me-
dici plurimũ in ſtatutis adijcitur perpetuo
remanſura, & ideo id quod ſupra d x pro-
ceſſu formato ſimpliciter cicatrice non in-
telligi bannum pro ea quæ ſit perpe ꝙ
remanſura. debet intelligi verũ li in ſtatuto
illa verba perpetuo remãſura perſiſtit per
no, in l. iij. §. docere. ff. vi bo. rap. & in c. pro
humani. de ho. lib. vj. Et idem ſi ſtatutum di
ceret per apparentem cicatricem, quia tũc
intelligetur bãnitus pro non apparenti ꝙ

esse potest, vt supra & ideo verba statuti sunt ponderanda. In hac.n. ciuitate statutū disponit de vulnerante cū vituperatione in facie per apparentē cicatricē vel ꝙ tamē vt patet ex prædictis intelligitur de vituperatione perpetuo remanfura. & ideo multoties ignorantes admirantur de relationibus medicorum referentium non esse cicatricem aut non esse vestigium seu notam cū vituperatione faciet perpetuo remanfura vt sæpius in magnis iuxta vulgarem sermonem marginibus iudicatū vidi, quia sic prȝcesit relatio medicorum. Sed vt ex prædictis liquet nulla est admiratio facienda.

Ex eodē constituto infert

53 se Quinquagesimatertia quæstio formanda ad percussionem sanguinolente percussionis, vt sic cōprehendatur qñ pro illa qs bannitus intelligatur, & ideo pro ipsius declaratione quero. Quidā fuit inquisitus ex eo ꝙ cum cultello acuto apto ad frangendum panem percussit Gaium in personam vna percussione ex qua sanguis exiuit, an ex forma dicti statuti supra quinquagesima q. relati posit impune offendi. In quæstione ista consuluit Barto. Sed in statuto super quo consuluit erant etiam alia verba, videlicet quod percussor vulnus fecerit, & in eo consilio sic dixit. Et videtur quod nō potuerit offendi, quia statutum requirit ꝙ fuerit bannitus pro percussione sanguinolenta, & ꝙ percussor vulnus fecerit, ergo &c. Econuerso dī quod posit impune offendi, quia ad positionem percussionis sanguinolente cum cultello, necessario sequitur vulnus, cum vulnus sit scissio continuitatis. In q. præmissa facit dubium, quia vulnus dicitur ȝcutis scindatur l. si seruus seruū. §. rupisse. ff. ad l. aquil. sed sanguis potest exire de corpore absq; eo ꝙ cutis scindatur. ſ. per poros, maxime vbi cutis est tenuis, vt de naso & parte interiori vel gingiuis. Item dicitur qd Christus sudauit sudore sanguineo, Lu. xxij. Credo tñ quod in proposita q. ex verbis condemnationis satis colligatur ꝙ vulnus fuerit factum, Quod apparet ex tribus. Primo quia cum cultello acuto. Secundo quia ex percussione sanguis exiuit. Tertio ꝙa in personā. Primū est clarum quia si percussio fit cū cultello acuto intelligitur factū vulnus. Cultellus.n. est res apta ad scindendum. ff. de fur. l. si pignore. §. ij. ad l. iul. de vi pu. l. pe. §. telorum, & de ver. sig. l. amorum & apparet expresse de cultello seu gladio, cum quo Petrus abscidit auriculam seruo principis sacerdotum. Matt. xxvj. c. & Mar. xiiij. & tex. in l. aut damnū. in prin. de pe. dicit gladium esse aptum ad scindendum. Aliud quia dī in personā etiam probatur, quia non significat in superficie vel in pannis, sed inter personā secundum significatum huius dictionis in l. j. §. in corpus. ff. de his qui deie. vel eff. & de flu. l. j. §. in flumine. Sed si cultellus in personam mittatur necessario sequitur scisio cutis, vt probatur in l. fin. ff. de his qui deie. vel eff. si bene inspiciatur, hoc ēt probatur ratione. sicut.n. ignis appositus stipule de necessitate cōburit. ff. ad l. aquil. l. si seruus seruum. §. hęc aūt actio. & §. seq. ita gladius percussus in personam de necessitate scindit, quia vtrunq; est instrumentum agens si appropinquetur materie. Ex alio ꝙ fuit secundū dum dicitur qđ ex percussione sanguis exiuit ēt colligitur. No. enim ꝙ dixit ex percusione & sic significat locum ex quo l. non dubium. C. de legi. l. eodē tempore. ff. de pec. l. j. §. ex incēdio. ff. de incen. rui. nauf. sed si quis dixerit sanguinem exisse per poros absq; cutis scisione, tunc non exiuisset ex percussione, sed ex alio loco propter percussionē. Et sic verba sententię non verificarentur, hoc vī expresse probari extra de sen. excō. c. cum illorum. ver. Nos aūt vbi percusio cum sanguinis effusione dī difficilis & enormis, ꝙ nō esset, nisi esset ex vulnere ff. de iniu. l. vulneris magnitudo. Et sic concluditur ꝙ prædictus bannitus fuit, ꝙa percussit, & vulnus fecit. & sanguis exiuit, & sic potuit impune offendi, hæc Bar. Ex quibus verbis patet ꝙ in proposita qōne quādo statutum non exprimit de vulnere, restat minor dubitatio. Proponitur. n. ex tali percusionem sanguinem exiuisse. & licet posit exisse ita paruus sanguis, ꝙ a iure nō estimaretur l. j. §. deinde. ff. de edi. edic. Tamen quia in inquisitione dī cōtra formam iuris, nō intelligitur de parua effusione sed de magna, iuxta not. per Cy. in l. si non conuitij. C. de iniur. & l. nec exēplum. C. de fal. Nec ob. l. si præses. ff. de pe. quia ibi vtraq; vis erat punibilis, sed vna plus altera. hic aūt vno modo esset punibilis alio non, & ideo intelligitur secundum modum punibilem, vt procedat libellus & processus. Nec ob. not. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun. quia aut procedente libello & processu, quia procedit, vt ibi etiam not. & colligitur in l. cum actum. ff. de nego. ge.

& in l. matrem. C. de proba. per l. ſi quis intentione ambigua. de iudi. ſequitur probatio per teſtes, & locum habet abſolutio, niſi probatio clare concludat, vt in c. in præſentia. de proba. & ita intelligitur quod nota. in. §. ſed vt probari. Aut ſequitur per cõfeſſionem veram vel fictam. & tunc ſequi debet condemnatio, quia ibi intelligitur ſecundum libellata, vt l. ſi cõfeſſus. ff. de cuſt. reo. & l ij. §. qꝫ ſi actor. C de iur. cal. cum ſi. Itẽ patet ex prædictis quod ſi fuiſſet condẽnatus ex eo qꝫ manu vacua percuſſerit Titium in facie & qꝫ ſanguis exiuit de naſo vel de gingiuis non diceretur cõdemnatus ex percuſsione ſanguinolenta ſecundũ Bar. to. Sed in hoc non ſto cum eo. Verba. n. denotant cauſam proximã vel non ſecundum naturam rei cui adiunguntur, vt in iuribus ſupra alleg. adeo qꝫ interdum vna dictio ponitur pro alia, vt l. eas cauſas. de condi. & demõ. quinimmo & dictio ex, ponitur pro propter l. prætor. §. quod de fruct bus ff. de bo. aut. iud. poſ. Impoſsibile autem eſt niſi quis haberet ſanguinem in manu qꝫ ex ipſa pcuſsione ſanguis exeat. Intelligitur ergo dictum ſtatutum ſimpliciter loquens de condemnato. ex, vel pro percuſsione ſanguinolẽta qñ propter percuſsionẽ ſanguis exijt ex perſona, intelligo autem quod incontinenti ſanguis exiuit. tunc. n. intelligitur ex percuſsione. Si aũt ipſa percuſsio fecerit rumorem propter quod poſtea fuerit neceſſe ad illius curam qꝫ medicus pungeret vel incideret, & tunc ſanguis exiuerit non dicetur tunc condemnatus ex vel pro percuſsione ſanguinolenta. Exiuit. n. proprie & improprie ſanguis propter percuſsionem, & ſic non habet locum ſtatutum, vt in iuribus ſupra alle. Et idem erit in ſpintura propter quam ſpintus cecidit & percuſſit, & ſanguis exiuit ſecundũ Bal. in l. de pecoribus. C. ad l aquil. & in l. ſi familia. ff. de iurif. om. iudi. Vbi ergo tales dictiones poſſunt proprie intelligi proprie intelligũtur alias improprie ẽt in ſtatutis, vt habetur in l. labeo de ſuppel. leg. & in l. omnes populi. de iuſt. & iu. per doc. vt tamen tollãtur tales dubitationes cõiter in accuſationibus & inquiſitionibus ponũtur illa verba cum maxima ſanguinis effuſione per ea que habentur in d. c. cum illorum & in d l. vulneris magnitudo. & in d. §. deinde. vbi glo. facit mentionem de vulnuſculo.

54 *Quinquageſimo* quarto. † Titius fuit bannitus pro eo qđ inſultauit, & percuſsit Gaium cũ vno baſtone ligni quo erat armatus duabus percuſsionibus in renibus ſiue ſanguinis effuſione. & demum cum lignũ fractum fuerit vel ceciderit in terrã percuſsit ipſum pluribus percuſsionibus vacuis. Queritur an viſo dicto ſtatuto de quo dictum eſt ſupra. q. l. veniat in aliquo puniẽdus. Et primo videtur quod non. nam prædictũ ſtatutum dicat qđ bãnitus pro percuſsione ſine ſanguine poſſit offendi in duplum. Cõſtat aũt qꝫ dictum ſtatutum licet loquatur in ſingulari verificatur etiam in plurali, vt ſic. Bannitus pro vna percuſsione poteſt offendi cum quatuor. & ſic de ſingulis. ff. de libe. ho. exhi. l. iij. & ff. qꝫ fal. tut aut. l. j § itẽ hoc edictum. & quod hĩ in Lagraria. ff. de termi. mo. Sed Titius fuit bannitus pro duabus percuſsionibus, ergo poteſt offendi cum quatuor. Itẽ vt patet ex themate inquiſitionis fuit bannitus pro inſultu, & ſic potuit offendi manibus vacuis, & quia ſic dictat ſtatutum quod cum inquiſitione & banno concordat l. nõ aliter. ff. de leg. iij. cum ſi. Pro huius autẽ quæſtionis deciſione aduertendũ eſt ad plura. Primo enim videri oportet quid ſit inſultus Secundo an confundatur in alijs delictis illum ſecutis. Tertio vbi cõfundatur an valeat ſententia quæ pœnam inſultus cũ pœna alterius delicti non confundit, vt qñ ex forma ſtatuti pro inſultu imponitur certa pœna puta librarũ quinquaginta, & pro percuſsione imponitur pœna centum vel maior ſecundũ qualitatẽ ipſius percuſsionis Et his viſis patebit quæſtionis præmiſſe deciſio. Quo ad primum ſciendum quod circa materiã iſtã iura varie loquuntur, & etiam glo. Interdum. n. quẽ contra alium irruentem ius vocat inſultantẽ. C. de iude. l. ſi. quandoqꝫ aggreſſorem l. is qui aggreſſorẽ. C. ad l. cor. de ſica. & ſic dicitur in l. qui de crimine. C. de accu. Quãdoque vocat appetentem, & ſic patientem vocat appetitum l. & ſi pcuſſor. §. ſi appetitus. ff. ad ille. quod ibi glo. exponit id eſt inuaſus, & ſic quandoqꝫ dicitur inuaſor. C. vnde vi. l. inuaſor. Quandoque etiam patiens dr̃ inſultatus. Itẽ apud labeonẽ. §. pœ. ff. de iniur. Et hinc deſcẽdit nomen verbale quod vocatur inſultus. & in hoc dixit Barto. in l reſp n dum. §. delinquunt. ff. de pe, quod n il s eſt in alium ſaltus alleg d l, is qui aggreſſorem. & l. i. §. cũ arietes. ff. ſi quadru. pau. fe. dica. ſed in. §. cum arietes. dicit quod inſultus eſt motio de loco ad locum, & in. §. delinquunt, concludit quod ſi exiſtens tecum

in itinere vel mensa aut in alio loco deuenit tecum ad rixam, non dr insultum facere sed potius proditorie feciſſe, ar. C. de dilati. l. j. lib. xj. Ex prædictis videtur aliqualis contrarietas insurgere. Si enim insultus est in alium saltus non verificatur in eo qui sine saltu in aliū siue contra alium se mouet de loco ad locum, cuius contrarium dixit Bart. in d. §. cum arietes. Sed aduertendum quia primo modo dicitur secundum allusionem vocabuli. Secundo modo secundum diffinitionem. & ideo si quis insultando alii quem facit in eum saltum, facit insultum secūdum allusionem & ēt secundū diffinitionem, quia mouet se de loco ad locum, & facit in alium saltum, facit. ff. ad l. aquil. quem admodum. §. si nauis. Si vero sine saltu mouendo se de loco ad locū vadit versus aliū tunc dicitur insultum facere secundū diffinitionem tantum, & tamen puniri potest de insultu, quia diffinitio prędualet allusioni qñ sunt cōtrarie alias ab vtraq; argui licet, vt habetur. ff. si eer. pe. l. ij. §. appellata. de tut. l. j. de testa. l. j. & in l. j. de acqui. pos. per docto. maxime per Bar. dr etiam interdum facere impetum, vt d. §. de inquunt. sed tunc aliter punitur, vt ibi habetur. & hoc de insultu contra personam. Quandoque ēt dicitur fieri insultus siue assaltus ad domum siue ad castrum, vt x. colla, qui. mo. feu. ami. §. similiter. & ibi dicit Bal. quod tunc dicitur factus assaltus qñ appropinquat se tantum domui vel castro ꝙ pōt proijcere iaculum & expugnare. Vt tamen omnis cesset dubietas cōsueuerunt cōiter accusantes & inquirentes ponere in accusatione & inquisitione omnia dicta verba, quia dicunt B. deliberate, & appensate mouendo se de loco ad locum fecit insultū impetū & aggressuram contra C. &c. quæ ex abundanti ponuntur, vt patet ex prędictis, ex quibus expeditum est primum quando quis dicatur insultum facere. & tunc sine dubio si aliud non sequitur vltra insultum, pœna insultus imponi potest. Si vero sequitur aliud, vt quia percutit, vulnerat, vel occidit. dicit glo. quod de insultu non fit punitio, sed cū delicto confunditur secuto, vt not. in l. qui de crimine C. de accu. per l. illud. ff. ad l. aquil. & idē ibi Bart. Et ita determinarunt primo Dyn. sic consulendo, secundo Fran. acc. disputando. & Gui. ēt de su. vt patet in suis quæstio. ver. sed pone de facto q. statutum est quod si quis pugno & sc. & idem tenuit Alb. Gan. in margarita. in ver. Sed pone statutum est Mutine, in ti. de acc. & idem Guil. in Spec. de sen. §. ij. versic. sed pone licet enim sint cum sint separata diuersa delicta. ff. ad l. aqui. l. ij. & l. si seruus seruum. §. iij. capite. tamen si coniungantur dicuntur vnum esse delictum. f. vulneris vel motis l. illud. præal. §. fi. alleg. etiam de act. & obl. l. qui seruum. in princi. & C. ad l. iul. de vi. l. quoniam multa Bart. autem in l. nunquam plura. ff. de priua. delic. limitat hoc dictum nisi ex insultu imponeretur maior pœna ꝙ ex percussione, Tunc. n. quatenus excedit non confunditur, ar. l. generaliter, & l. hæres a debitore. §. quod si hic seruus. ff. de fidei. ꝙ ibi reprehendit Ang. tenens indistincte gl. sed non bene reprehendit, quia siue vnum sit principale, & alterum accessorii, siue vtrunque principale, siue vnum pręparatorium ad aliud quod est verius non pōt dici quod pœna vnius tollatur a pœna alterius, nisi ex vi confusionis natura autem cō fusionis est vt eatenus confundatur, & cōpensetur quatenus cōcurrunt & non vltra l. j. C. si cer. pet. ad l. fal. l. licet. cum simi. & ideo si ex insultu cū armis quis veniret puniendus in cētum ex percussione manu vacua in quinquaginta. Insultans cum armis, & percutiens manu vacua punitur in centum facta confusione solum de quinquagin ta in percussione, alias sequeretur quod intantum puniretur insultans cum armis, & percutiens manu vacua inquantum insultans sine armis, & sic percutiens ꝙ esset absurdum l. non solum. ff. de nox. Dico ergo quod insultus ad castrum siue ad domum ponitur vt supra. Insultus in personam aut est solus, & solus punitur. Aut secutum fuit aliud. Et tunc aut est maior pœna insultus quam delicti secuti, non confunditur in totum sed quatenus concurrunt. Aut est eadem pœna delicti cum pœna insultus vel maior, & pœna insultus confunditur, & de delicto damnatur, non de insultu. Fallit in vassallo insultante dominum, vt d. §. similiter. & ibi per Bald. Prædicta intellige si inter insultum & percussionem non fuit medius actus extraneus. si autem fuisset actus extraneus, puta quia insultasset. Et cum ille retro cessisset vel arma extraxisset insultūs redit domum, & arma sumpsit, deinde reuersus est & vulneravit. Tunc enim de primo insultu & de vulnere punitur secundū Io. An. in addi. Spe. super rub. de homi. vbi vide. Et hęc de secundo. Ad tertiū breuiter dicendū est, qđ cū sententia tunc sit contra ius partis valere debet l. ij. §. j. ff. quæ sen. si. ap. rescin. si ex tenore sentētie non appareat

quid pro insultu, & quid pro vulnere siue percussione imposuerit, si autē condemnauit distinctim in tantum pro insultu & in tātum pro percussione dici potest sentētiam non tenere, quia non intelligitur cognouisse de insultu per dicta iura. Et sic non valet sententia l. de qua re. ff de iud. & C. de sen. l. prolatam, nisi in processu siue inquisitione vel accusatione essent illa verba super quibus omnibus & singulis &c. de quibus per Bald. in l. ij. C. de proba. Tunc enim valeret licet esset iniqua, & ex prædictis infertur ad decisionem supra formate quęstionis quod vbi bannito non fuit imposita pœna insultus sed percussionum. Offendens eum modo prædicto punietur de offensionibus factis manibus vacuis, quia in illis excessit modum. & sic puniri debet de excessu. vt dictum fuit supra q. xlix. & etiam l. Si vero fuit ei imposita pœna etiam pro insultu, & taliter quod valeat condemnatio. & in nullo puniri debet, quia potuit vtroque modo offendere. Si aūt bannum fuisset nullū, dixi supra in primo tēpore parte iij. q. ix.

55 Quinquagesimo quinto stante statuto † generali ꝙ a cētum libris supra possint impune offendi. Titius immisit ignem in domum Sempronij banniti & eam combussit, vel in rebus suis aliter damnum dedit vel ei abstulit. Queritur an veniat puniendus. in hac qōne me breuiter expediam. Nam licet glo. dixerit quod bona bānitorum sint extra custodiam & a quocunque possint destrui & deuastari in tit. hic finit lex cor. & incipit cōsuetudo regni. in prin. & tangitur in c. j. §. si quis aliū. de pacc tenen. & de mili. vasal. c. j. Tamen illud est verum de iure cōi, nec cautum reperitur. Est ergo potentia offendendi bannitum a statuto prouenientes. Dominia enim rerum & eorum tuitio & defensio de iure gentium est, vt l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. ergo illam banniti de quibus agimus nō perdunt, vt dictum fuit supra in hoc secundo tempore parte j. q. iiij. Et ideo inspicienda sunt verba statuti l. semper. §. legem. ff. de iu. immu. quæ cum stricti iuris sint l. constitutionibus. ff. ad muni. extēdi non debēt, vt in authen. quas actio. in l. quicquid astringende. Aut ergo statutū dicit ꝙ possint offendi qualitercunque vel simpliciter quod idem est quia indefinita equipollet vniuersali. l. si seruitus ff. de serui. vrba. & poterūt offendi in persona & rebus l. prima §. & generaliter. ff. de lega. præstan. cum simi. Aut dicit quod possint in personam offendi. Et tunc non poterit offendi in rebus a persona separatis. Et idem si statutum respectiuaret offensionem ad offensam factam per bannitum, tunc enim talis permitteretur, qualis fuit illa ob quam bannitus est l. nonnunquam. ff. ad treb. & quod dictum fuit supra hac eadem parte quæstio lj. & hæc satis sunt de mente Bartol. in l. l citatio § qd illicite ff. de publi. Et ibi vide qñ dicatur fieri offensio in personam. Sed dicet quis tu dixisti ꝙ si quis potest offendi ex forma statuti in personam, non potest offendi in rebus a persona separatis. Istud videtur falsum, quia cui permittitur quod est maius videtur permitti quod est minus, vt patet in ar. a maiori. C. de sacro sanct. eccle. authen. multomagis. & extra de elec. c. cum in cunctis. Quelibet autem minima pœna corporalis est maior quacunque magna pœcuniaria vt l. in seruorum. ff. de pe. Ergo tuum dictum non procedit. Sed resp. ꝙ hoc procedit vi verborum statuti quæ aliquid debēt operari, si enim simpliciter dicerent posse offendi, comprehenderent offensionem in personis & rebus. Si ergo dicunt in personam operantur restrictionē, quia aliud operari non possunt l. si quando. C. de inoffi. testa. cum simili. Præterea statutum odiosum non extenditur etiam per maioritatem rationis, vt habetur in authen. quas actiones. de sac. sanc. eccle. Et vide quæ dicam infra in vl. tem. parte j. q xij. vide etiam quæ dicam infra parte proxi. q. lx.

56 Nunc ex prædictis † statutis particularibus queram de aliquibus pur circa hanc partē generaliter ad materiā facientibus. Et ideo quinquagesimosexto dictum est sepissime ꝙ bannitus de vna ciuitate, puta in Florentia, non perdit ea quæ sunt iuris ciuilis. Itē nec ea quæ sunt iurisgentium nisi aliud dicatur. Et etiam si diceretur illud non intelligitur extra territorium l fi. ff. de iur. om. iud quo ad personas non subditas. pone ꝙ Bononien. in ciuitate vel comitatu Florentino occidit bannitum de Florentia. Quem si Bononie occideret puniretur, qu a illuc statutū se non extenditur. Queritur an possit Bononie, & sic in loco sue origini ouniri per l. j. & ij. C. vbi de cri. agi. opor. aut Rome per l. roma. ad munic. Hęc quęstio sidet in hoc an occidens bannitū qui potest impune offendi dicatur delinquere. nam si ibi delinquere dr̄, licet aliqua dilatoria exceptione de tali delicto cognosci nō possit

tamē nō tolleretur quin alibi cognosci non posset.l.decurionū. & ibi not.C.de his qui no.infa.Sed veritas est qđ non dicitur delinquere,facit enim lege permittēte, ergo &c. l.gracchus.C.de adul.facit C.de his qui ad ec.confu.l.si seruus.& l.ij.ne qui vela.re.& quod non sit delictum firmat Bal.post gl.in l.j.§.j.ff.ne quis eum qui in ius voc. est vi exi.Et idem in simili tenet in l.cunctos populos prope fi.in ver.viso.& Bart.in l.vbi pactum.Et dixi supra hac eadem parte q. xiiij.& dicam latius infra in seq.parte huius temporis.q.j.Cum ergo in loco actus facit ex eo actu non tenetur, ergo nec in loco originis.Inspicit enim in cōtractibus quantum ad ipsius actus solennia.et validitatem & obligationem inde insurgentem locus in quo fit.l.si fundus.§.j.ff.de euictio,ergo idē in delictis,l.omnem.ff.de iudic.Faciunt no. per Bart.in l.ij.ff.de eo quod cert.loc.dum reprobat illā glo.& quod no.per eū & alios in l.cunctos populos,& in d.l.fi,de iurisdic. om.iudic. Si autem aut Bononie, aut alibi extra territorium florentinum occideret, vbi occideret,& etiam Bononie posset conuenire per iura prædicta.

57 *Sed tunc* ecōuerso,† Quinquagesimo septimo quæritur an florentinus occidens bannitū de Florentia Bononie vel alibi extra territorium florentinum possit virtute dictarum. ll.j.& ij.vbi de cri.agi opor,conueniri Florentie.Et videtur cp̄ sic, quia in loco in quo occidit posset tanquam delinquens conueniri,& sic ibi delictum commisit, vt supra proxi.q.dictum est,ergo succedit regula dictorum iurium.Sed dic cōtrariū, quia quātum ad municipium florentinum illa pœna personalis comitatur eum quocunq̄ vadat secundum doct.in d.l.cunctos populos.& ibi in specie,ita determinauit Bal.in Aretino occidente Aretinum bannitum in territorio florentino,non enim attenditur secūdum eum territorium , sed solum an secundum locum conuentionis sit licitū vel permissum.l.nō solum.§.& qui & l.propter li tem.ff.de excu.tuto.Et dicit esse casum in l.iij.§.transfugas.ff.de ficar.& ita feruatur.

Quinquagesimooctauo cir- ca idem

58 quero,†Bononien.occidi florentinum bānitum de Florentia in quadam ecclesia posita in comitatu florentino , an poterit Bononie conueniri ac si eum in territorium florentinum occidisset,Et videtur quod sic, quia ecclesiæ non subiacent seculari potestati, ergo &c. in authen.quo.opor.epis.in prin.et insti.de re.di.§.nullius.et ff.ne in loc. sacr.l.ij.Sed cōtrarium est verum, est enim ecclesia in territorio florentino,in auth.de man.princ.§.fed nec.p.in fi.§.Non obst.qđ non sit sub protectione iudicis secularis,qa verum est specialiter, sed bene est sub quadam generalitate propter hoc, quia adheret territorio iudicis secularis,ar.ff. de contrahen.emp.l.in modicis.& l.si id quod.in fi.de peri.& com.rei vē.& C.de epis.& cle. in l.si quis in hoc genus.& sic non dicitur extra territorium fieri secundum Guil.in l. plerisq̄.de in ius vocan.& sequitur Bal.& tenet Bar.in l.cunctos populos.alleg.eo. tit. l.ij.& C.de adul.auth.si quis,Si non fit extra territorium ergo locū habet cp̄ dixi supra proxima q.Et istud verius q̄ id cp̄ ipse Bal.dixisse videtur in d.l.cunctos populos. in verſic.viso.allega supra proxi.quæstio.

59 *Quinquagesimonono* quæritur †An citatus i causa ciuili non comparens & propter inobedientiam condemnatus & bannitus fisco dicatur bannitus pro maleficio, vt sic in eū locum habeāt statuta prędicta & possit offendi.Et videtur quod sic , quia contumacia est delictum.l.omne delictū.ff.de re mili.Item quia vbicunq̄ negligentia ordinatur ad contemptum illa facta dicitur q̄ ad contemptum partis patet in l.fed & si alia & ibi no.ff.de const.pe.qū ad contemptum iudicis probatur in l.de ætate.§.qui tacuit. cum gl.fua.ff.de interro.act. Facit cp̄ habetur in c.quanto.de sent.excom. & in c.dilecto.& cp̄ not.per Guil.in l.metum.§.sed licet.ff.cp̄ met.cau.in q.illa.An puniar tanq̄ occidens si potuit iuuare hominem ,qui ab alio necabatur,& non fecit.quādo enim dicitur eum teneri non dicitur teneri ex negligentia, sed ex facto, vt ibi patet, & in l. necare,ff.de lib.agno.de quo etiam in l.culpa caret.ff.de reg.iu.per Guil.in Specu.de leg §.iuxta.ver.quid si potui.& per doc.in l.vt vim.ff.de iusti.& iu.Si ergo talis negligentia reputatur factum, ergo pro maleficio damnatus est, quia pro malefacto. In hac materia aduertendum est cp̄ Barto.in l. aut facta,in prin.ff.de pœn.distinguit malefactum a maledicto secundum propriam significationem.Et ideo dicit ibi cp̄ dānatus pro verbis iniuriosis nō dicitur damnatus pro maleficio cum verba debeant proprie intelligi maxime in istis odiosis,l.interpre-

tatione,ff.de pœ.& in d.l.omne dicit quod talis non est damnatus pro maleficio sic dicens, Omnis ex bannitus exbannitur propter contumaciam,l.j.ff. de requi. re.Statuta ergo quæ dicũt ꝙ bannitus pro maleficio posſit impune offendi,volunt require re ꝙ causa illa propter quam ciuabatur sit maleficiũ. Et ideo si quis fuit citatus in causa pecuniaria vel pro teſtimonio ſerendo, & fuit contumax & bannitus non dicetur bannitus pro maleficio.Sed si quis fuerit citatus pro aliquo maleficio,& fuerit ob contumaciam bãnitus dicet bannitus pro male ficio,licet fuerit contumax.Ex cuius dictis ibi,& in l.aut facta,concludit,ꝙ aut ſtatutũ loquitur per nomen criminis ſiue delicti & habet locum in quocũq; ſiue ſit crimẽ in faciendo,ſiue in negligendo, ſiue in dicendo per not. in l.j.& ij.C. ſi aduer,delic. & d.l. omne.Si vero loquatur per nomen maleficij vt quia dicit de bannito pro maleficio, vt in themate quæſtionis dictum eſt, tunc non verificentur in bannito pro negligentia,alias pro verbis iniuriosis vel pro malo conſilio. Sed aduertẽdum quod vt ſepius dictum eſt ſtatuta intelliguntur ſecundum communem vſum loquendi.Sed communis vſus loquendi eſt vt condemnatus pro verbis iniuriosis ſit condemnatus pro maleficio.& hoc puto verius vbi de cõmuni vſu appareret, alias verum puto ꝙ dixit Bart. Nec prædictæ concluſioni obſtant iura ſupra in contrarium alleg.quia verum eſt qđ ibi dicitur ſecundum largam & propriã ſignificationem,quæ non verificatur in ſtatutis niſi vſus communis loquẽdi aliud inducat, vt l.labeo.de ſupp.leg.cũ concor.& ſi plene hanc quæſtionem cum iuribus ad eã allegatis videre velis, ſcias ꝙ ipſam diſputauit Mar.de fano.de qua habetur per Cy. ſuper rub.C.de cri.ſtel.& in Alb.de gan.in iij.& v.col.& in Alb.xxij.q.in materia bãnitorum vbi concluditur pro maleficio nõ intelligi bannitum, & ibi etiã ponunt quid iuris ſi in ſententia banni iudex appoſuit ꝙ poſſit impune offendi.& dicunt ꝙ tũc quaſi iudex declarauerit illum eſſe bannitum pro maleficio & iuſſerit offendi, offendens excuſatur per l.furti §.qui iuſſu.de his qui no.infa.& l.nõ videtur §. qui iuſſu.de reg. iur.Sed hęc deciſio non eſt vera quia ad iudicem non pertinet,& quia de hoc nulla facta fuit cognitio.ff.de iudi.l.de qua re. & l. prolatam.C.de ſent.De hoc habetur.ff. de cuſt.reo.l.ſi quis reũ,nec excuſatur offendens quaſi iuſſu iudicis fecerit,quia verbũ, poteſt,iuſſum nõ importat,l.ſepe.ff.de offi. præſi.& l.j.C.quomo. & quan.tu. niſi forte fuiſſet deſcriptus in libro bannitorum propter maleficio in quo ſeruata ſolennitate tradita a ſtatuto deſcribitur ſolum nomen bãniti cũ eis pœna.De quo dic vt dicam infra ĩ vltimo tempore parte prima queſtio.ij.

60 *Sexageſimo* q̃ritur ſupra in rub. q̃ritur. An bannitus pro crimine in contumaciã dicatur l.ãnitus pro maleficio.& ga deciſa eſt ſupra proxi.q.per no.per Bar. in l.omne delictum.de re mili.aliter non proſequor,ſed dic vt ſupra.

61 *Sexageſimoprimo* queritur. † Titius pro maleficio fuit bãnitus in ere & perſona, deinde fuit captus a iudice qui vult eũ decapitare, quæritur an poſſit.dicit Bal.in l. data opera.C.qui accu.nõ poſ. ſic videtur ꝙ pœna perſonę intelligatur in ſuo potiori ſignificatu,i.de pœna mortis,vt no.in auc.de armis. §.oportet,& hoc ſi cauſa meret tanta pœnam.nam ex genere cauſæ metiendum eſt genus pœnæ ar.ff.ad turp.l.j.§.primo.Vel dic quod iudex qui profert verba illa potest interpretari,& declarare cum illa verba ſint generalia,ar.ff.de ap.l.ab executore.Et ideo iudices qui dant bannum in hac uere & perſona.itẽ qui recommendant pro hauere,& perſona poſſunt poſtea declarare anteq̃ ſunt functi officio, ar.ff.de excu. tu.l.ſi duas. Diſtinctiua vero ſententia debet intelligi in mitiorẽ partem.ff.de pœ.l.ſi preſes.& not.in l.ij.C. quæ res vend. non poſ. Credo verum quod dicit de recommendatione. Quod autem dicit de ſententia,puto eſſe verũ ſi ex forma ſtatuti appareat quæ pœna perſonę imponi debeat pro maleficio pro quo fuit talis captus bannitus, tũc enim illa intelligitur impoſita per nota.in §.pœna grauior, Si vero poterat imponi maior & minor, intelligitur tunc impoſita minor pœna per dictam l.ſi præſes.Si vero erat in eius arbitrio, puto tenendum verbis,quę ſic de conſuetudine inter pretantur,vt importẽt mortem per no.in d.§ pœna grauior.& l.athletas.§.calumniator. tit.& in l.hodie.ff.de pœnis.

62 *Sexageſimoſecundo* †Titius fuit bannitus in amputatione mẽbri alio non expreſſo, fuit deinde ad tempus captus a iudice qui vult contra eũ facere executionem, quæritur in

quo membro posit executionem facere, & præsupposita declaratione quę dicantur membra, vt dictum fuit supra hac eadē parte q.lj.videretur primo dicendum q̄ intelligatur de eo q̄ minus diminuit, quia semper deferrur ad minus, vt in l.si præses.de pœ.Sed Bal.in l.data opera.C.qui accus.nō posit.dixit q̄ intelligitur bannitus in amputatione manus.alie.auth.vt nul.iud.§.pe.cū glo.sua.quod indubie credo verum nisi ex relatione delicti commissi & alicuius statuti,aliud colligatur,puta quia amputauit alicui pedem vel auriculam.& cauetur statuto quod amputanti membrum simile membrum amputetur.Tunc enim secundum naturam inquisitionis vel accusationis regulabitur ipsa sententia banni, ar.l.nonnunq̄.ff.ad treb.& quod no.per Bart.in l.ij.de publi.iud.& quod dixi supra in d.lj.qō.

63 *Sed* pone Sexagesimotertio † quod in sentētia bāni nihil fuit expressum, sed simpliciter fuit in bāno positus, in quo intelligetur bannitus,an in persona, an in membro,an in pecunia. Ifam q.terigi supra in j.parte huius temporis q.iij.in ver. vnum tamen.& ideo hic non multum insta bo concludens quod aut loquimur in banno.i.comminatione aliqua quæ fit puta per præconem aliquod facientibus,vel non facientibus,& dic vt ibi dixi.Aut in banno lato contra contumacem ex forma statuti. Et tunc in hac ciuitate in qua antequam feratur sententia banni diffinitiui per præconem fit bānum comminatorium in quo exprimitur pœna quæ ei imponetur si nō venerit,parua est dubitatio, quia ex tali comminatione declaratur postea ipsa simplex sententia banni.l.titia.§.idem respondit.de verb.obli.l.pacta nouissima,C.de pac,proprie in l.ait prætor.§.j.de re iudi.& habetur in l.hæc sententia,C.de senten.quæ sine cert.quan.cū concord.Ex actis enim incertitudo sentētiæ declaratur,Nec illa verba nec plus & minus arbitrio rectoris quæ in banni proclamate ponuntur aliquid operantur,l.pe.C.de con.instit.et in l.j.§.j.ff.de hære.insti.& quod habetur in l.admonendi.ff.de iureiuran.Si vero talis solennitas siue expressio non precedit,sed simpliciter formato processu fiunt citationes post quas citatus habetur pro cōfesso.Aut ex delicto est ex forma statuti impolita certa pœna,& tunc illa in banno videtur expressa,l.iiij.§. si ex conuentione cum ibi no.ff.de re iudi. & quod habetur in iuribus supradictis.Et idem si est arbitraria pœna,& ex consuetudine est declaratum arbitriū secundū quod habetur in l.quid ergo.§.pœna grauior.& in l.athletas.§.calumniator,de his qui not. infa.Sicut enim lex tale bannum declarat vt dixi supra & etiam in d.q.iij.vbi allegaui iura,ita & consuetudo.l.de quibus.ff.de legi.& quod habetur in l.si finita,in princ. ff.de dam.infe.& in l.dedit,qui fatisda.cog. & in l.ita stipulatus,de verb.obli. Si vero nulla esset ex consuetudine facta declaratio,putarem tale bannum non valere tanq̄ incertum & q̄ nulla ratione certificari posset,vt in.§.curare.instit,de act.iuncta l.omnem,ff.de iudi.quod forte nō procederet si inquisitio esset formata super crimine.Ex quo secundum formā iuris communis deberet in exilium poni.Tunc enim ita importaret ipsa sententia & exul esset effectus.& ita intelligo quod habetur per glos.& Bal. in c.j.hic finit lex cornelia,& incipiunt cōsuetudines regni. Et quid importet talis pœna habetur in iuribus allegatis supra in prohemio circa ipsam diuisionem bannitorum.

64 *Sexagesimoquarto* queritur. † Titius fuit bannitus secundum quod cōstat fertur bannū in persona vel membro,stetit a die lati banni vel annos xxx,quibus ad locū ex quo erat bannitus non accessit. & elapsis annis xxx.illuc accedēs captus est,An iudex potest facere executionē.Videtur enim quod non,quia sicut cuicunq; actioni etiā ex sententia præscribitur spacio xxx.anno. vt l. omnes.& l.sicut,C.de præscri.xxx.ann.ita & in proposito etiam si dicatur solum iudicis officium ortum fuisse,vt d.l.sicut.iuncta l.omnem,de iudi.quinimmo & minori tempore præscribi videtur, vt l.querela.C.de fal.Dic contrarium secundum Bald.in l.data opera.C.qui accus.non pos. quia cū esset bannitus si quo tempore peruenerit in fortiam &c.non cucurrit præscriptio antequā in fortiam venerit l.j.in fi.C.de anna.exce. & in l.cum notissimi.§.in his.C.de præscri. xxx.ann. quod etiam dicit esse verū si pure & simpliciter bannitus esset in pecunia, quia cū sit malefidei non præscribit,vt no. xvj.q.iij.c.per singulas. Vide ibi eum in repetitione sua, vbi etiā dicit,quod sicut post xxx.ann.bannum habet effectum ita si est ab initio nullum etiam post xxx.ann. pōt nullum dici.de quibus omnibus ibi vide.

65 *Sexagesimoquinto* †Pone statuto cauetur quod si bannitus damnum dederit debeat capi per vicinos,& si non fuerit captus damnum da

tum emendetur per cõmunitatem siue villam propinquiorem. Ex hoc statuto insurgit triplex dubitatio. Prima qui dicant vicini. Secunda quæ cõitas siue villa dicatur propinquior, siue qualiter debeat mẽsurari an a territorio an ab edificijs. Tertia quid iuris sit qñ ambe cõmunitates siue ville pariter sunt propinque. Quo ad primum quia in voluminibus habetur, parum instabo. Ille enim quantum ad propositum dicitur vicinus qui exaudire vocem clamantis potest l.j §.eodem autem tecto. ff. ad sille. nisi ex cõi vsu loquendi aliud appareret. ff. de verb.sig.l.vt alphenus. intelligendo de voce cõi nõ altiore vel depressiore. ff. de hær. instit. l. fuus quoq;. §. puto. & l. continuus. §. cum ita. de verb. obli. Et secundum communem naturalem cursum temporum l.j §. ripa. ff. de flumi. secundum Bar. in l. si tertius. ff. de aqua plu. arcen. Vbi vide de vicinitate personarum. & etiam Bald. in l. si vicinis. C. de nu. de vicinitate aũ castrorum & ciuitatum dicitur etiam per eundem Bart. in l. iiij §. si tam vicinum. ff. de dam. infect. quali ter autem intelligatur q̃ bãnitus delinquẽs capi debeat per vicinos. Vide in consilio Bar. q̃ incipit, Charissime isti nostri nucerini, q̃ effectiue posuit in l.j §. occisorum. ff. ad sill. debet enim intelligi si possunt. Quid enim si aliquis bannitus venit in villam cũ tanta gente cui villa non potuisset resistere, certe non tenentur. Facit C. de epis. audiẽ. l. abditos. Item quid si deliquit clam, certe tenentur vicini. ad sill. l. iij §. si maritus. Item quid si fuit factum maleficiũ in loco ex quo statim transijt in locum ad quem accedere nõ poterant, certe non tenentur, vt in §. occisorum, & de acqui. re. do. l. naturalem. cũ alijs iuribus vbi supra per eum alle. Vnum circa hoc no. q̃ si statuto cauetur q̃ bãnum debeat notificari coram duobus vicinis bãnitti, intelligi debet de vicinis prædto vrbano non rustico, arg. ff. fini. reg. l. sed si riuus. & ibi per Ray. ad secundum aduertendum quod vera rat o statuti inducentis emendã fieri a cõmunitate siue villa propinquiore sumitur a negligentia hominum non curantium ne damna fiant, & si fiant non capientium. ex hoc sequitur q̃ non territorio sed hominibus talis culpa impingi potest, & sic illa cõmunitas siue villa cuius domus sunt magis propinque loco commissi delicti dicetur propinquior l. adigere. §. quanuis. de iurepa. cum si. Quod etiam probatur, quia statutum astringit cõtatem magis propinquam, ergo intelligitur de hominibus qui communitatem representant. de colleg. illi. l. sodales & l.j. & ff. quod cuiusq; vni. nomi. Tertio secundum no. in §. si tam vicinũ. Ciuitas castrum vel villa dicitur magis propinqua vel magis vicina secũdum arbitriũ iudicis, nisi in casibus a iure expressis. Certum autem est quod iudex nõ arbitrabitur vicinitatem nisi a potentia succurrendi vel aliter prouidendi, vt in §. occisorum. & eo. tit. l. iij. §. ignoscitur. & C. eo. l. si. Et q̃ ita sit colligitur ex no. per Barto. in d. l. si tertius. Sed viso q̃ consideratur propinquitas ab edificijs non a territorio dubitatur qualiter fieri debeat mensuratio. & in hoc Barto. in tracta. de insula. figura decima. quæ incipit, his quo ad finem &c. sic loquitur q̃ mensurator debet incipere ab illa parte loci quæ propinquior est loco mensurando. vnde in castro erit clarum, in villa potest dubitari, quia domus sunt sparse, secundum quod si esset aliqua domus quę distaret multum ab alijs, illa non dicetur de vicinia maxime si inde vox exaudiri non potest vt in §. eodẽ autem tecto, & dixi in l. si tertius. de aqua plu. arcen. Et subdit ibi aduertendum esse quod lex dicat mille passus debere mensurari a cõtinentibus edificijs, vt l. mille passus. de verb. sig. Hoc in casu debeat inchoari ab ipso muro ciuitatis, vel castri, vel ab ipso loco vbi terminatur villa. Tu aduerte q̃ ibi loquitur in alio statuto non facientes ad propositũ. & ẽt puto quod debeat fieri mẽsuratio ab ipsis edificijs in quibus homines habitant non autem a muro. Quid enim si vnum castrum ex vna parte totum est inhabitatum, ex alia habet edificia certe ab illis ratione prædicta fieri debet mensuratio. Puto ẽt eadem ratione quod licet vbi alias ad alios effectus debeat fieri mensuratio per viam rectam, & non per tortuosam, l. eos. in fi. ff. de fal. & nõ per aera, quãdoq; secundum tecta per Bar. in l.j. ff. si quis cau. Tamen hoc casu fiet mẽsuratio potius per aera quam per viam cum exaudito vocis sit illa quæ inducit hoc, vel per viã tortam, si est proximior per illam loco cõmissi maleficij. Vndecunq; enim succurri põt mensuratio fieri debet. Sic enim dicta ratio coniecturata ipsius statuti quæ regulat dispositionem, vt in d. l. quod dictum cum si. Et hoc de secundo. Quo aũt ad tertiũ recurrendum est ad ea quę tanguntur in spe de rapto, versi. sed pone. Vbi finaliter in simili concluditur quod pro quantitate patrimonij locorum fiet diuisio. ff. de centi. l. cum possessor. C. de naufra. lib. xj. l. fin. ff. de

incen.rui.& naufr.l.pedius.Et dicit ibi Io. An.q̃ idem tenet Dy.in l.ne quid.de incen. rui.& n.tũ.& ita ẽt ibi refert Bar.& nõ decidit remittẽs ad no.per se.in l.iiij.§.actor. de reg.iur. Vbi querit quid in delictis vniuersitatis. & remittit ad not.per se in l.ne quid.& sic vt vides non videtur decidere hunc articulum. sed puto q̃ cum inspiciat causa propter quam imponitur collecta, vt ipse idem dicit. Et causa sit propter personarũ negligentiam debeat imponi per capita sicut quando ponitur vt mittantur homines in exercitum per eadem iura. Et videtur casus in l.ij.& l.nauis.§.cum autem.ff. ad l.rhod.de iac.

Sexagesimosexto quero

66 † Statuto cauetur quod officialis cõis Florentie qui ceperit bannitum in persona uel membro debeat incontinenti lapsis tribus diebus post capturam facere executionem secundum tenorem banni sub certa pœna puta librarum mille. Potestas ciuitatis Pistorij quę est de comitatu Florentie,& recepit potestatem a ciuitate Florẽtie cepit Titium bannitum ab officiali cõis Florẽtie in hac forma, videlicet in mille florenis, quos si soluere nõ poterit amputetur sibi caput, queritur an debeat incontinenti lapsis tribus diebus nulla facta solutione facere ipsum decapitari,& si nõ facit incidat in pœnam. Hæc quæstio subtilis est & habet plura dubia. Primum an potestas ciuitatis Pistorij comprehendatur in d.statuto. Secũdo posito quod comprehẽdatur quãdo dicatur Titium soluere non posse,& sic posit fieri executio in personam. Tertium qñ incipiãt currere tres dies, an ab ipsa captura, & sic de momento ad momentum, an vero post diem ipsius capture. Quartum an posito qđ non faciat executionem, nisi post mensem incidit in pœnam statuti etiã si ex qualitate officij a dicto statuto intelligatur astrictus.

At ad primum rediens respondeo quod si in ciuitate Pistorij esset statutũ quod traderet formam executioni fiende de bannitis, & esset conditum vel approbatum authoritate superioris secundum ea quę habẽtur in l.oẽs populi, statutum de quo agitur eum non comprehendit. Nõ enim potestas ciuitatis Pistorij a populo florentino transmissus est officialis cõis florẽtie, sed ibi pro cõi Florentie constitutus, vt probat text.ff. de interro.act.l.volunt.§.j.vbi præsides .p. uinciarum nõ vocantur magistratus populi Romani, licet ab eo essent constituti, sed ponuntur vt species differentes. Pro quo ẽt facit quod habetur in l.j.§.quibus.ff.quod cuiusq; vni.no.& q̃ no.per Cy.post Iac.de Are.C.etiam per procu.l.j.& ita in hac ciuitate extit in similibus iudicatum. Ex quo patet quod dictum statutum quod loquitur de officiali cõis non verificatur ex vi verborum vel sententię in officiali prædicto q̃ est officialis pro cõi.ff.solu.ma.l.si vero.§. de viro.cum si.Si vero nullum statutum haberetur Pistorij aliter disponens, tunc licet non comprehenderetur ex vi interpretationis & dispositionis quæ est vt loca subdita regantur legibus superioris, vt habet in l.oẽs populi.per Bar, & sic tunc teneret illud statutum obseruare.& vide quę dixi supra eodẽ tempore parte j.q.lvj. Posito ergo quod simus in casu in quo teneat obseruare statutum videndum est secundum scilicet qñ dicatur verificata conditio banni. s.quod Titius soluere non possit. Et in hoc videri oportet significatum, et importantia verbi potest. Pro quo sciendum quod dictũ verbum qñq; ponitur in oratione principaliter & per se. Quandoq; ponitur incidenter,& conditionaliter, vt in propositio themate. Primo casu aut ponitur negatiue, & tunc importat necessitatem precisam & ipso iure eradicat potentiam.ff.de leg.j.l.ne mo potest.ff.de fur.l.non potest,& in c.j.de regu.iur.lib.vj.ibi per Ioan.And.probatur etiam in l.solemus.§.latrunculator.ff.de iudi.& in l.de his.& ibi ẽt per Bar.ff.de transa. Per quod multe qõnes quotidie terminãtur & in hoc tractatu, pluries mentio facta erit. Si autem ponitur affirmatiue, tunc aut in vltima uoluntate. Et quandoque inducit necessitatem.& quandoque non habita distinctione an referatur ad grauatum an ad honoratum. vt habetur in l.peto.in prin.ff. de le.ij.& not.ff.de off.prœti.l.sepe. Aut in contractibus legibus vel rescriptis,& tunc non importat necessitatẽ precisam sed cautiuam, vt habetur de primo in l.si tibi mã dauero.§.fi.ff.man. De secundo in l.gallus. in prin.ff.de libe.& posthu.& ibi per Bar. Et de eisdem & de tertio in d.l.sepe. Quæ omnia intelligit Bal.esse vera nisi verbum potest aut possit, ponatur pro forma. Dat exemplum, vt si statutum dicit quod potestas possit ingrere de certis maleficijs. Tũc enim dicit importari necessitatem vt sic teneatur inquirere, quod si non facit de negligentia puniatur, vt ipse no.in d.l.gallus. in prin.alle.in ar.ea quæ no.in l.j.C.de defen.

lib.xij.Sed videtur ẽt quod tunc si necessitas causatiua si non vult in pœnam incurrere. Secundo casu principali, qñ verbū potest ponitur incidenter & conditionaliter, Aduertendum est primo quod triplex est potentia hominis, vt habetur in l.j.ff.de iniust.testa.& de verb.sig.l.nepos proculo. Pro quo vide Innocē.in c.scisciatus.extra de rescrip.itē quod aliud est potentia,aliud est deductio potentie in actum.l.inter illā. de verb.sig.& infra patebit. Quibus præmissis sciendum est ꝙ Bar.& polit eū Bald. in d.l.j.sic distinguūt.ꝙ aut verbum potest ponitur absolute in oratione, vt quia nō refertur ad actum certe persone,& tunc intelligitur,vt denotet potentiam naturæ, vt d. l.j. & l.cum in secundo,eo.ti. & quod habetur in l.continuus.§.illud.de verb.obl.cum ibi no.Aut positum in oratione refertur ad actum certe persone , Et tunc aut ille actus cū explicatur cōtinet commodū certe persone aut non. Primo casu aut ille ad quē refertur ex hac potentia vult agere, & requiritur potentia cum actu.l.iij.§.si quis sic acceperit.ff.de statu libe.vbi est notabilis casus. Aut vult ab alio conueniri, & sufficit quod habeat potentiam deducendi in actū, vt l.nepos proculo. de ver.sig.Secundo casu.s.qñ actus explicandus non continet cō modum certe persone.Et tunc sufficit potētia deducendi in actum illius spectatis persone ad ꝙ refertur,adeo quod non sufficeret possibilitas naturæ , vt l.inter illam.de verb.sig.Quod est verum nisi addat dictio postquam,quia tunc requiritur potentia cū actu,ut d.l.inter illam,secundum aliam lec. Et ex prædictis videretur dicendū ad propositum cum potentia solutionis referatur ad actum certe persone,s.licet cui solui debet & nolit agere,sed velit ab alio conueni ꝛt sufficiat quod soluere possit.l.habeat potentiam soluendi, licet ac actum non deducat,vt d.l.nepos.Sed nō sic est.nam si recte consideras prædicta loquuntur qñ verbum potest ponitur in oratione incidenter affirmatiue . Sed in themate quæstionis nostræ ponitur negatiue,ergo non est eadē dispositio,vt habetur in l.quod seruius.ff.de cōdi. ob cau.Sed tunc recurrendum est ad doctrinam Bar,no,quā ponit in l.suus quoq;.ff.de hære.inst itu.in.§.sed & si filio.dicitur enim quis desinere posse , & sic non posse multis modis Quādoq; ex persona eius qui debet aliquid facere.qñq; ex tempore ex quo fieri debet.Qu ndoq; ex materia de qua fieri debet , Quandoq; ex persona eius in quem fieri debet.Primo casu habet locum distinctio.l.suus quoq;.Aut est conditio potestatiua quæ potest impleri vltimo vite spiritu & non desinit posse nisi cum est in articulo mortis, vt tibi,& quod habetur in l.fin.ff.de condi.instit.Secūdo casu qñ ex tempore dicit quod desinit posse fieri qñ lapsi m est tēpus illi actui limitatum siue ab homine siue a lege.ff.de hær.instit.l.sed si in conditione, & de verb.obli.l.in illa,cum si. Sed an tempus intelligatur adiectum saltem a lege. Dicit ibi Bar,quod quandoq; adijcitur talis dispositio in vltima volūtate.Et tūc aut adijcitur institutioni hæredis , & nullum tēpus intelligitur limitatum.et ideo expectat tempus mortis nisi per iudicem aliud instituat, vt ibi,& l.si quis instituatur.eo.ti.Aut adijcitur legato & tunc habet tempus limitatū scilicet quod impleatur cum primum pōt. l.hæc conditio.ff.de condi.& demō. & no. in d.l.si quis instituatur. Quādoq; adijcitur in dispositione inter viuos.& tunc aut incipit a præcedenti dispositione, & tunc intelligitur tēpus limitatum,scilicet quo ad quis fuerit constitutus in mora.Si vero incipit a præcedenti conditione , & tunc requiritur quod desinat posse fieri , vt hæc probantur in l.ita stipulatus.de verbo.obl.Ex quibus Bar.infert ad propositum quæstionē dicens cogitandum an sententia equiparetur vltime voluntati an contractibus & sic insolutum dimisit. Ex prædictis tamen colligitur quod si sententiam equiparas vltime voluntati cū non sit vniuersalis dispositio,sed particularis,& sic equiparetur legato dicatur non potuisse soluere si cum sciuit se sic bannitum valens soluere non soluit, vt d.l. hæc conditio.Si equiparas contractui cum ceperit a precedenti dispositione non intelligitur soluere non posse,nisi cum fuerit de soluendo requisitus,& sic necesse sit sibi terminum aliquem assignari.arg.ff de sol.l.tātum.& l.quod dicimus . Quid ergo dicēdū. Bal.in d.l.suus quoq;.dicit quod iudex poterit assignare terminum suo arbitrio, arg. ff.de tut.delibe.in l.j.in fi. Et sic secundum hac determinationem non haberet seruare dictum statutū officialis.de quo supra . Sed deberet assignare dicto bannito terminum ad soluendum . Cæterum hoc non videtur expeditum,quia in casu thematis propositi nullus terminus fuit appositus in uno. & sic potius videtur cadere in tertio casu qñ ex materia ex qua fieri debet.In quo memb ro Bar.vbi supra sic dixit , quod aliquando materia ex qua sumitur stricte . Exem-

plum in l.quod ferulus,de condi,ob cau. & tunc illa materia dissoluta desinit posse fieri,vt ibi,& in authen.cui relictum,C.de indi.vidui.Si vero materia ex qua est generalissima,vt si dicatur.Si decem dederit in genere &c.Tunc ex parte materie non dicitur desinere posse, quia genus perire nō potest,vt l.ineendium.si cer.peta,& l.in ratione,§.incerte.ad leg.fal. Ex quibus videtur dicendum in propolito quod condemnatio capitis nunquam ante mortis articulū posset habere locū quia respectu pecunie nunquam desineret posse soluere.Quartum vero membrum.f.quando pendet potentia a persona eius in qua debet impleri nō fazit ad propolitum,sed dic vt per Barto.in d.l. suus quoq;.Per hoc igitur nondum expediTus est casus noster,tum quia omnia debent redigi ad suum intellectū, vt sic res potius sortiatur effectū quam non.l.j.in fi.ff.quod quisque iuris,et quia sententia equiparatur aut contractui,aut vltime voluntati secundum benigniorē intellectum secundū Bart. in l.centesimis.in fi,de verbo,obl,& dicam infra parte proxima hoc eo.tempore quæstio.lxxix.Dico quod aut in sententia banni fuit adiectum tempus,& tunc lapso tempore intelligitur soluere non potuisse,& ex tunc purificata fuit condemnatio personalis.Si autem nullum fuit adiectum tempus, tunc non habet locum dictum statutum,sed debebit officialis ei assignare terminum ad soluendum ad similitudinem contractuum vt sic constituatur in mora, qui non debet esse minor dierum x.arg.eorum quæ habētur in l.si debitori.ff.de iud.iunctis.quæ habentur in l.j.in fi,ff.de iur.delib,& per hoc sit expeditum secundum. Intelligitur ergo statutum prædictum in eo qui tempore capture erat bannitus in persona vel membro l.in delictis.§.si extraneus,ff.de noxal. Si tamen aliud statutum non est lapso tempore sibi assignato adsoluendum, & nulla facta solutione succedet dispositio statuti, vt incontinenti post tres dies debeat facere executionem.l.non possunt.ff.de legib. cum si.Sed restat tertia dubitatio qñ currat dictus terminus,& in hoc examinari oportet,An in dubio terminus currat de momēto ad momentum,an vero a die actus,vt sic dies termini non cōputetur in termino.Circa quod docto.varie loquuntur in iuribus quæ infra allegantur,Sed aduertendum puto quod qñq; terminus assignatur sine aliqua præpositione,puta quia dicitur habeat pro termino ad executionem sententiæ fiue banni tres dies.Quandoq; assignatur cū aliqua præpositione,a,vel,ex, vt quia dicitur a tali vel ex tali actu, vel a tali siue ex tali die habeat terminum trium dierū.Aliquando cum præpositione infra, vel intra, vel ante tres dies.Aliquando assignatur cū dictione, post, vt in themate nostro dictum est,Primo casu quando simpliciter assignātur certi dies pro termino.Sciendum est triplicem esse diem,quidam enim dicitur dies naturalis scilicet xxiiij.horarum & iste incipit, quandoq; ab ortu solis,quandoq; ab occasu, quandoq; a meridie,secundum diuersitatem gentium,more autem romano incipit a media nocte, & alia media nocte finit,vt hæc habētur in l.more.ff.de fer.Quidam est dies artificialis,& iste incipit in mane, vt ibi not.ꝙ intelligitur.i.ab ortu solis & durat vsq; ad occasum,vt habetur in l.j. C.de custo,reo.per Bar.in l.aut facta,§.tempus.ff.de pœ.per Ioan.And.in c.j.de homi. Est et alius dies qui vocatur dies emergens qui est quādo computatur de momento ad momentum vt habetur in d.l.more, & ibi per Iacob.But,& alios.Et cum hæc vltima appellatio nō sit communis,vt de se patet, intelligam statutum prædictum intelligi de tribus diebus,aut naturalibus,aut artificialibus,quod effectiue in idem recidit.& sic non computabitur de momento ad momētum.& sic dies capture non computabitur in termino,vt sic tunc nullo verbo ad altū significatum inducente intelligatur secundum communem vsum loquendi.l.anniculus.de verbo.signific.cum simil,& habetur per Iaco.Bu.& Bart.in l.j.ff.si quis cau,qui allegant.l.eum qui cal.in prin.de verb.obl, per Iacob.de Are.in l.j.§.dies.ff.de liber. agnoscen. & etiam alibi habetur, vt infra patebit.& hoc credo verius ratione prædicta quam id quod dixit Ioan.And.in capit. super eo.ij.de appella, vbi dixit in dubio tempus computandum de momento ad momentum, ꝙ etiam voluerunt alij, vt infra dicam,sed debet intelligi, vt infra dicetur.

Sed tunc dubitatur an dicti dies sint vtiles,an continui, Et tex.in d.§.dies,facit qđ sint continui. In contrarium facit text.in l. ij.§.dies.ff.quis ord.in bon. pos.fer,& in l. j.§.dies.ff.quando appella.sit.per quæ iura credo quod intelligatur de vtilibus saltem quo ad actum de quo agitur.Cum enim debeat expedirti in forma iudici saltem quo ad initium debent esse utiles , vt in iuribus secundo loco allegatis . Vtiles intelligo secundum naturam criminalium & actus

executionis,l.ſi vno.ff.loca.cum ſi.& ideo ſi quis eſſet bannitus ex tali cauſa ex qua etiam quacunq; die fieri poſſet executio ſecundum quod habetur in l.prælides.C.de fer. nulla eſſet ratio quare differri poſſet. Et pro materia temporis vtilis continui & partim continui,vide quod habetur in l.j. ff.de diuer.& tempo.præſcriptio. & extra de conceſ præben.c.ij.& c.quia diuerſitatem,& de reſti.in integ.c.j.in clemen. Secundo caſu quando aſsignatur tempus cum propoſitione,a,vel,ex , vel,ab.Et iſto caſu dicunt cõiter docto.quod dies termini non computatur in termino.Et ſic etiam hoc caſu dies capture non computabitur in termino trium dierum.l.ratio.§.fina.ff.de action. emp.& ita no.in Specu.de dila.§ j.ver.ſed pone,& per Ioan.An.in c.ſtatutum.de præben.lib.vj.per Iaco.& Barto.in d.l.j ſi quis cau. Nec ob.l.j.§.dies.de libe.agnoſ.& de adul.l.pater.§.fi.vbi text.dicunt quod dies computantur ex die diuortij computatur qu a tbi contingit , ex eo, quia in alia parte dictum fuerat tempus currere poſt diuortium,& ſic vna particula reſtringitur et declaratur ab alia l.ſi ſeruus plurium.§.fin.de lega,j.& C.fami.herciſcun.l.quoties .cũ ſi.

Prædicta quidem vera ſi tales dictiones apponuntur tempori.Si vero apponuntur actui, vt quia dicatur a captura vel ex captura,& hic de ſimilibus , tunc computabitur in termino dies capture , & procedet de momento ad momentum.l.j.§.biduum. &.§.dies , qñ appel.ſit & C.de tempo.app. authen.hodie.& idẽ ſi apponitur dictio demonſtratiua extremitatis tempor s vel initij,vt ſi dicatur habeas terminum inde vel hic ad ſex dies.Tunc enim ſimiliter computantur de momento ad momentum.l. ij.§. minorem.ff.de mino.& per docto.in d.l.j.ſi quis cãu.& iſtud puto verius quã id quod dixit Iacob.Bur.ibidem qui generaliter dixit computari tempus de momento ad momẽtum tiue dilatio ſtatuatur ab homine ſiue a lege hiue detur dilatio dierum ſiue in dies hiue ad dies, ſiue intra d es. Ex prædicti s enim & ex his quæ inferius d centur patet quod illud non eſt ſimpliciter verum nec,ſi,per eũ allegate de quibus ſupra mẽtio facta fuit aliter probant quam ſupra dictum ſit,& vt dixi ſupra ſic debet intelligi & ſaluari dictũ Ioan.And.in d.c.ſuper eo. ij.de appella.licet Bal.aliter dixerit in aliquibus in l.eos.§.finautem.C.de appel.vbi alle.prædicta & alia iura , vbi vide ſi libet.

Et quia natura dictarum dictionum ſeparatiuarum qñq; eſt diuerſa & pro prædictorum declaratione neceſſarium eſt id ſcire, pro dictione,a,recurre ad no.in l.a cal'gato. C.de nup.& in d.l.ratio.§.ſi.de act.emp.ff. de flumi.l.pe.xxxj.di.arte trienium.xv' q. iij.placuit.ff.de excuſ.tuto.l.j.§.qui autem de reſcrip.c.dilectus.l.j.& ij.ff.de fena.l.ſi. §.ſi.C.de aduo.diuer.iud l.poſt duos.& C. de ero.mil.an.l.iubemus. Ex quibus patet quod quandoq; ponitur excluſiue , qñque incluſiue , vt etiam habetur in multis aliis iuribus.Ponitur etiam aliquãdo cauſatiue xxiij.q.vij.coniuges. Interdum aſſumit naturam aliarum dictionum, qñq; enim ponitur pro,ex xv.q.iij.inter cętera,& c.item ſi de rebus.Quandoq; pro,per ff.de leg.j.l.ſeruo legato.§.j.& ſol.mat.l.ſi ſocer.§.j.& vide etiam quod habetur in c.abbate. de re iudi.li.vj.De dictione,ab,ſimpliciter poſita quæ ſeparationẽ denotat , habes.ff.de duo, reb.l.ſi ex duobus.in prin.ff.de euic.l.ſi rẽ, §.fi.de hære.inſtit.l.ſeruum.§.hæreditas.ff. ad l.fal.l.hæreditatem & not.extra de app. c.ſuper eo.iiij.q.vj c.quiſquis.xxxv.diſ.ab iſto.ff.de minor.l.emilius.C.de ſepul.viola, auth.ſed nec.vbi ponitur excluſiue, Quandoq; etiam ponitur incluſiue in auth.vt ab illu.et qui ſuper eos ſunt in rubro & nigro. Si vero iungitur cum aliis dictionibus , vt quia dicatur abhinc qualiter intelligatur vt C.de ſa.ſan.eccle.placet.Intellig ẽ enim ab hoc tempore in antea.Si autem adijcitur ante intelligitur,i ab hinc retro.ff.de iudic,l.proponebatur.Si autẽ dicitur ab hoc vide de origi.tur.l.ij.§.poſt hunc. Tertio principali caſu qn dicit infra vel intra tres dies,dixit Iaco,de Bel.in d.l.j.quod terminus computatur de momento ad momentum , & hic dies prima,ſ.termini & vltima computãtur in termino , vt d.l.ij.§.quod in ſententijs.ff.qñ appel.ſit Sed hoc non videtur verum per ea quæ dixi ſupra in primo caſu Non ob.§.quod in ſententijs.ff.qñ appel.ſit,quia ibi ideo eſt,quia dicitur a ſentẽtiæ recitatione intra x,dies de quo tbi,& de re iudi,c.quo ad conſulta.Dies tñ tertius vel decimus qualitercunq; fiat compu atio erit in termino , & illa die a us fieri poterit,vt no.in c.frequens.de reſtitu,ſ o li.vi. in glo.quia dies quæ allegat t ra, b ta computatur de momẽto ad momẽtũ ne e eſt conſtare de hora qñ ſit in vltima die, vt ſic appareat factum eſſe intra tempus ſecundum Ioan.And.no.id differentem in addi, Spe.in tit.de inſtru.edi.§.ij.verſi.poſt indictionem. De natura autem harum dictionum

num .s.intra & infra.vide de intra in l.pom ponius in neg.de nego.gest. vbi ponitur qd interdũ vel interim,quia dicitur intra moras. Item denotat extremitatem.ff.si cert. peta.l.non omnis. & non dicitur quis esse in mora, nisi lapso illo die, vt cum dicitur intra decem dies dabo.ff. de verbo. obli.l. quicquid astringẽde.§.si ita stipulatus. Quã doque tamẽ ponitur pro circa.ff. de iur. fis. l.vltima & ad propositum nostrum dictio, intra ponitur inclusiue.ff.de ver.significa.l. si quis sic dixerit.de contrahen. emp.l. ęde sacra.§.si quis intra de offic.præf.vrb.l.j. in initio.& de actio.emp.l.fundus.& l.quero. Dictio vero infra eodem modo denotat extremitatẽ,vt d.l.non omnis. licet quandoq; id non faciat.ff.de succes.edic.l.j. Item ponitur inclusiue insti.de gradi.in princip. & ff.de actio.emp.l.in venditione.& vide extra de authori. & vsupal.c.j.& c. ex tuarũ. & idem in dictione,ante,de quo.ff. de verbo.obligatio.l.qui ita.§.qui ita.& l.si stipulatus fuero.& l.qui ante.licet aliter videatur poni in l.anniculus.de verbo.signi.Sed responde per not.per Barto.in l.ij.si cer.peta.& alijs pluribus locis. Quarto autem principali casu quãdo assignatur terminus cum dictione,post.Dixit Guil.in Spe. de citatio.§.viso.versicu.pen.quod dies dati termini non computatur in termino ẽt si dicatur post citationẽ,& similia. Sed verius dicendum est quod aut dictio, post, adijcitur diei vel tempori. Et tunc non computatur de momento ad momentum,licet dies dati termini non computetur in termino, ponitur enim exclusiue.ff. de minori.l. emilius. & de verborum significatio.l.anniculus.& l.si quis sic.facit.ff.de leg.iij.l.post diem.ponitur tamen causa necessitatis inclusiue, vt quia alias non essent decẽ dies, nisi ille dies computaretur, vt dicit glos.xxiij. quæstio. iiij.ea vindicta & allegat.lxxvj.distin. scire.sed c.ea vindicta.illud non probat,vt statim dicam. Si vero adijcitur actui,vt quia dicat post citationem vel post publicationem testium. & simi. tunc computatur de momento ad momentum l.j.§.dies.ff. de liber.agnos. & dicta l. pater.§.fin.de adulte. cum simi.& ideo ad propositum dum dicitur post capturam intelligũtur tres dies de momento ad momentum,dum tamen intelligatur post capturam perfectã. id est postquam ad ipsum officialem ductus fuerit & sciuerit ductum esse l.laqueum.ff. de acquirẽ.rerũ domi.l.si barsatoram.C. de fideiussorib.per Cyn.in l.licet.C.de acqui.possessio.& per Barto.in l.j.ff.eod.titu. Nõ enim currit terminus ei antequam sciuerit.l. genere.de his qui notan. infa. cum similibus. quinimmo nec antequam executionem facere possit,argumen.ff. de statu.libe.l.iij.§. si quis hæredi.& l.si in diem.de conditio.& demonstratio. cum sibi. Vltima dubitatio fuit,an elapsis tribus diebus si nõ facit executionem incidat in pœnam statuti,& dicẽdum est quod non,quia licet teneatur illum terminum seruare ad similitudinẽ eius qui capit simpliciter bannitum ad mortem l. in testamento.ff.de condi.& demonstra.nõ tñ incidit in pœnam statuti, vt ibi & l. multa. in eod.titu.Sed si differt vltra debitum teneatur per titu. vt diff. iud. Not. tamen quod licet non faciat sic repente lapso triduo non propterea punitur.ex causa enim dictio,incontinenti,& sic similes recipiunt temporis interualla, vt probatur in iuribus infrascriptis.primo in verbo, confestim in l.ita stipulatus de ver.obli.l.j.C.de compẽ. depo.l.pe.C.vnde vi.l.momẽtanee. iuncta. l.j.ff.de penu. leg.l. qui procuratorẽ dat.ff. de procu.in verbo,cõtinuo.de verbo.obli. l. si stipulatus sum damna cum glo. sua. de arbi.l.licet.& l.iij.§.in admittenda. vbi gl. ff.de acqui.posses.In dictione mox.in l. per interualla.de iudi.ff.solut.matri.l.fructus.In dictione,starim.solut.matri.l.diuortio §.ex contrario.In dictione,incontinenti.& mixtim in prædictis.l.j.§.item si ita.ff. ad leg. fal.in cap.quia propter de electi.de non nu. pecu.c.j.glo.in cle.j.de offi.delega. Inno. in capitu.fina.de præsumptio.Barto. in l.cum pecuniam.ff.de nouatio.C.quo. bo.pos.l.fina.& ff. si certum peta. l.prima. Et vide in Specu. de dispu.aduo.§.post hæc versicu. item clausula.

Rubricæ quæstionum tertie partis secundi temporis videlicet de his quę fiunt in fauorem *bannitorum.*

POST EXPEDITIONEM secundæ partis secundi temporis,restat,vt ad tertiam eiusdem temporis,particulam veniamus, & ideo aliarum partium ordinem sequens præmittam rubricas siue titulos quæstionum quæ in ea versabuntur. Deinde ad illarum examinationem particulariter descendetur.Sunt ergo huius partis rubri.quæ sequuntur.

SVMMARIVM.

1 An iudex poſsit inquirere de offenſione facta bannito de qua ipſe accuſare non poteſt.

2 An formato proceſſu de offenſa facta banni to proſit ad vtilitatem proceſſus, ſi poſtea bannitus ſoluit vel a banno eximitur.

3 An valeat ſententia lata pro banno cõtra de bitorẽ qui banni exceptionem nõ opposuit.

4 Incidenter quando talis banni exceptio poſsit opponi.

5 Si cauetur ſtatuto quòd bannitus non poſsit ad ſuã vtilitatem cõtrahere, An valeat pa ctum de inquilino non expellendo.

6 An valeat ordinamentum factũ in fauorem banniti, ſtante ſtatuto qđ nihil poſsit proponi in conſilio in fauorem bannitorum.

7 An bannitus pluribus bannis præſentans bã nitum virtute ſtatuti diſponentis eum ex banniri debere debeat ab omnibus bannis rebanniri.

8 An ſtante ſtatuto quod bannitus præſentans bannitum rebanniatur ſi eſt bannitus de pari vel minori crimine. An præſentans bã nitum pro homicidio facto cum armis de beat rebanniri a banno ſibi dato pro homi cidio facto cum veneno.

9 An ſtatutum factum in fauorem bannitorũ certum quid ſoluentium porrigatur ad bã nitos carceratos.

10 An tale ſtatutũ trahatur ad poſtea bãnitos.

11 Stante ſtatuto quòd banniti rebãniantur ſol uendo. v. ſolidos pro libra, ſit aliud quo ca uetur quòd banniti rebanniantur ſoluen do medietatẽ banni, An bannitus ante con fectionem ſecundi ſtatuti habeat beneficiũ primi ſtatuti an non.

12 An generale ſtatutum in fauorem bannito rum comprehendat bannitos pro falſitate.

13 An petens ſe rebanniri virtute ſtatuti ſoluẽ do certum quid habeat beneficium ſecun di ſtatuti facti poſt venditionem talis in troitus, & eſt prolixus titulus quæſtionis.

14 Si ſtatuto cauetur quòd falſatores monete & robatores ſtratarum non poſsint reban niri et habita pace. Et ſit aliud generale ſtatutum quod omnes banniti habita pace debeant rebanniri, an comprehendat fal ſarios & robatores.

15 An in ſecuritate data venientibus ad nundi nas comprehendantur banniti.

16 An data generali ſecuritate quòd nullus poſ ſit capi pro debito bannitus pro maleficio poſsit vti dicta ſecuritate.

17 An ſecuritas valida conceſſa bannito intelli gatur conceſſa eisam pro redeundo.

18 An intelligatur pro vna vice tantum.

19 An illi qui non poteſt rebãniri, poſsit dari ſe curitas ad annos centum.

20 An receptans bannitum ignorans eum ban nitum puniatur pœna receptantis.

21 An conſanguineus receptans bannitum ſciẽ ter puniatur pœna ſtatuti.

22 An vxor receptans virum bannitum inci dat in pœnam receptantium bannitos.

23 An receptans in domo extra villam poſita incidat in pœnam ſtatuti puncientis receptã tem in caſtris vel villis.

24 An ille qui ſcienter pluribus diebus recepta uit bãnitũ, poſtea eũ prodidit & curie præ ſentauit debeat puniri vel premiari.

25 Si vicinia eſt cõdemnata ex eo quòd in illa vnus recuperauit bãnitum. An poſsit age re contra receptantem.

26 Stãte ſtatuto qđ nullus poſsit dare bannito auxiliũ, conſiliũ, vel fauorẽ. An aduocans pro eo incidat in pœnam ſtatuti.

27 An incidat in pœnam allegans pro eo cau ſas abſentie.

28 An incidat in pœnam ſi pro eo teſtimonium dicit. & quid ſi eum capit deinde relaxat.

29 Aliquis eximit captũ de manibus familie. An teneatur vt eximens & an etiam vt præſtans auxilium vel fauor m.

30 Poſito ſtatuto quòd pacis ben ficium p ab bannito viam ad eum rebanniendum An bannitus pro crimine adulterij poſsit habe re tale beneficium.

31 A quo debeat haberi pax de adulterio vt ci proſit ſtatutum.

32 An minor posſit facere pacem de morte patris, vt ex ea bannitus talis ſtatuti beneficiũ conſequatur, & in hac inferuntur due ſequentes.

33 Et non poteſt. An poſsit tutor vel curator. & an poſsit peti reſtitutio.

34 An talis pax requirat iudicis decretum, vt bannito proſit.

35 An ſi requiritur pacem fieri ab hæredi occiſi ſufficiat bannito quòd illam habeat a filio non expreſſo nomine hæreditario et in hac ſubditur.

36 An ex tali pace videatur adire etiam ſi aliquid recipiat.

37 An bannitus debeat cancellari habita pace pro generali procuratore cum libera.

38 An ſufficiat bannito ſi habeat pacem ſine ſcriptura.

39 An ſufficiat ſi bănitus habet pacem ab vno ex pluribus hæredibus.

40 An ſufficiat pax habita ab occiſo dictante ſtatuto ſimpliciter bannitum debere rebanniri ſi pacem habuerit.

41 Quid ſi ſtatutum dicit quòd rebanniatur ſi habuerit pacem ab hærede occiſi. An ſufficiat habita ab ipſo vulnerato.

42 Ex forma ſtatuti requiritur quòd de pace conſtet per publicum inſtrumentum, & de pace conſtat per inſtrumentum, ſed de additione hæreditatis conſtat per teſtes. An ſufficiat.

43 An ſufficiat pacem fuiſſe factã abſente bannito intra terminum ſtatuti.

44 An ſufficiat quòd bannitus ratificet poſt pacem receptam intra tẽpus ſuo nomine, & meſt.

45 An ſufficiat quòd nomine offenſi vel hæredis alius fecerit bănito pacem intra tẽpus.

46 An ſtante dicto ſtatuto bănitus ex eo quòd blaſphemauit Deum poſsit habere beneficium pacis.

47 An ſtante eodem ſtatuto ſufficiat bannito ſi habeat pacem a patre offenſi.

48 An ſtante dicto ſtatuto ſuccedens hæredi offenſi poſsit ſubĩpſi pacem reddere, vt habeat beneficium ſtatuti.

49 Quid iuris ſi ſtatutum ſimpliciter dicit de offenſo & nil dicit de hærede. & quid ſi moritur ſine hærede.

50 Si vniuerſitas eſt bannita, An requiratur quòd fiat pax ſingulis de vniuerſitate & quòd ſinguli ſoluant.

51 An offendens illum cum quo panẽ fecit tempore quo erat bannitus incidat in pœnam pacis ipſi bannito offenſo.

52 Quid iuris poſt pacem bannitus fuit.

53 Quid iuris in caſibus prædictis ſi ſacientes pacem erant fratres.

54 A quo tempore computetur decennium cuius curſus requiritur antequam bannitus poſsit rebanniri, an tempore dati banni an a fine primi.

55 An ſindicus teneatur denuntiare offendentẽ bannitum.

56 An vniuerſitas talem offendentem non capiens incidat in pœnam nõ capientis malefactorem.

57 An bannito poſsit ſolui durante banno.

58 Stante certo ſtatuto quot pœnis puniri debeat aſſocians bannitum cum eo contrahẽs & in domo retinens

59 An attentans rebellare caſtrum ad actũ proximum perueniens, inde bannitus comprehendatur in ſtatuto prædicto loquente de bannito ob rebellionem caſtri.

60 Si vno ſtatuto cauetur quòd banniti poſsint impune offendi altero cauetur quòd non poſsint offendi in feſto ſancti Ioannis Baptiſte & per octo dies ante et per octo dies poſt, An offendens bannitum in bonis incidat in pœnam ſecundi ſtatuti.

61 Bannitus de Florentia fuit aſſumptus Bononie ad honores. Queritur an poſsit illud officium exercere.

62 An valeat geſta per bannitum electum ad officium vetante ſtatuto.

63 An dictante ſtatuto quòd bannitꝰ non poſſint eligi ad officia, bannitus poſsit eſſe ambaſiator orator ſine legatus.

64 Qui ſunt illi qui poſsint bannitũ rebănire.

65 An poteſtas ciuitatis poſsit rebannire.

66 An quis poſsit coram poteſtate petere quòd pronuntietur ſe non eſſe illum de quo dicitur bannum. & an ſufficiat ſi poteſtas declarat, & qui in talis cauſa ſint citandi.

67 Qui poſsint petere qd̃ bănitus rebăniatur.

68 An cancellatio banni per viam iuſtitiæ poſsit peti per procuratorem.

69 Quis poſsit petere quòd ſibi detur ſcriptura banni.

70 Qui dat curatorem minorem bannito.

71 Qui det tutorem, vel curatorem filio banniti in alio loco exiſtenti.

72 Si quis eſt bannitus pluribus bannis, An ſufficiat vna abſolutio.

73 An poſsit abſolui ab vno banno tantum.

74 Statutum factum eſt quòd certi banniti reputentur & habeantur pro cancellatis. queritur an requiratur cãcellatio de facto.

75 An cancellatio totius cõdẽnationis ſiue băni virtute vnius reformationis reſtringatur ad illos de quibus loquitur reformatio.

76 An ex forma ſtatuti bannitus p debito poſsit de bano eximi ad voluntatẽ creditoris.

77 An talis bannitus pro debito offerens ſtare iuri debeat cãcellari dicente ſtatuto quod eximatur de banno ſi fuerit in concordia cum creditore.

78 An ſtante ſtatuto quod nullus bannitus rebanniatur niſi ſoluerit certã quantitatem camere apoſtolice. Facto poſtea contrario ſtatuto, bannitus qui vult rebanniri tenea tur illam quantitatem ſoluere.

79 An bannitus ſit liberatus a bano eo ipſo quòd fecit: illud propter quod ex forma ſtatuti intell igitur rebannitus, An vero requiratur declaratio, & eſt bimembris, quia primo tractatur quando in banno dicitur ſaluo quòd ſi ſic fecerit &c.

80 An debeat cancellari a banno de mille integris, ſi ſol. iii intra decem dies cũ beneficio quarti ex forma ſtatuti.

81 An poteſtas qui vltimis. xv. diebus non põt quẽ exim ere de banno poſsit pronuntiare eũ eximendum eſſe. et quid de officialibus qui prohibentur rebannire ex bannitos, An ſaltem poſsint ordinare qualiter debeãt rebanniri etiã aliquid detrahendo ſolennitatibus in rebanniendo antea requiſitis.

82 An ſtantibus certis ſtatutis capitaneus qui propoſuit aliquem rebanniendum, & fuit ordinatum vt propoſuit, intelligatur priuatus officio capitaneus, Et ſic non valeat ordinamentum, an vero valeat.

83 Si cauetur ſtatuto quòd bannitus in certa quantitate incidat in pœnam capitis ſi peterit ſe ab aliquo in officium admitti, An ignorans ſe eſſe bannitum excuſetur, vel an perdat in eius rebannitione generaliter ordinatum.

84 An bannitus receptus in ciuitate & tractatus longo tempore vt ciuis ẽt in officijs intelligatur rebannitus & an ſententia lata contra offendentem illum poſsit retractari.

85 An bannitus Vicetiæ & regiſtratus Paduæ virtute vnius ſtatuti Paduani, præſentans bannitum Paduæ debuerit rebanniri virtute alterius ſtatuti Paduani, de præſentante bannitum loquentis. Et in ea tractatur plene de virtute ſucceſſionis & acceſſionis vnius rei ad aliam.

Tertia pars ſecundi temporis.

OSITIS ergo tertie partis queſtionum titulis. Capio primam quæ fuit talis, † bannitus qui ex forma ſtatuti nõ debet audiri in ciuili, vel criminali fuit offenſus a titio. Iudex non ad alicuius inſtantiã ſed ex ſuo officio inquirit contra Titium, queritur an poſsit, Hæc qõ eſt antiqua & in multis locis tractatur. Fuitq; per Iaco. de Are. & Iac. But. diſputata, quod effectiue refert Bar. in l. cum lex. ff. de fideiuſ. & in l. non ſolum. §. quanquã. ff de iniur. & l. j. ff. ad treb. & notiſſime poſuit Ang. in l. ſi vacãtia C. de bo. vac. lib. x. Ad finẽ eius qd ibi ſcr p it fac es mentionẽ de opt. aliorũ & ſuã ponit no abilẽ concluſionẽ quã ego hic inſerã add s & mutatis aliquibus in multiloquio non ſtando. Sciendũ ergo eſt vt patet ex multis qõmibus ſupra formatis quod circa hũc effectũ ſtatuta varie loquũtur. Aliqñ enim di-

cant quod bannitus posit impune offendi. Quãdoq; quod bannitorũ querele non audiantur. Interdum quod audiantur agẽdo, vel defendendo. & quãdoq; quod non fiat eis ius vel non reddatur. Aliqñ non simpliciter excluduntur, sed ad tẽpus denegatur audiẽtia, puta quousq; in banno fuerint, vel soluere distulerint, de quorũ virtute verbo rũ, scilicet an in ipso iure actionem tollant, an nõ tangetur inferius. & ideo vt hæc qõ omnia cõplectatur dicendũ puto q; aut statutum simpliciter dicit qđ possit impune offendi. & tunc iudex minime possit inquirere quia id non est maleficiũ vt dixi supra per te proxi. q. l vj. & sic vniciuiq; præcluditur via l. si seruus. C. de his qui ad ec. cõfu. & l. ij. ne quis vela. oc. & ista pars est satis clara. Excluditur. n. tunc iudex ex eo, quia id de quo agitur non est delictũ. Si tñ in inquisitione non narratur offensum fuisse bãnitum, tenet inquisitio & processus l. cũ putarem. ff. fami. hercis. l. cũ quædã. de iur. om. iud. & necesse est q; opponatur & iudici p. detur exceptio banni quæ est litis finite. & ad processum potest opponi ẽt per aliũ quã inquisitũ vt dixi supra parte proxi. q. xiiij. Omnis. n. exceptio per quã ostenditur accusantẽ non habere ius accusandi. inquirentem non haberet ius inquirendi ante lit. cõte. opponi põt. secundũ not. doctrinam Bar. in l. nam & postea. ff. de iureiu. & in l. elegãter. §. si quis post. ff. de condi. inde. & dixi supra in proximo tẽpore parte j. q. ij. Si vero statutũ dicit aliter vt quod nõ audiatur, vel non fiat eis ius. & similiter qõ est magis dubitabilis quia licet pars non possit accusare tñ iudex ex officio põt inquirere. ff. si tu. non ges. l. j. C. de cal. l. j. & ibi not. & in l. querela. C. de fal. & ita tenuit Iac. de Aret. & secutus fuit Ray. f. quod possit cognosce re ad vtilitatem fisci non banniti, argumẽ. l. licitatio §. non illicite. ff. de publi. vt ipse scribit in l. j §. quod aũt de alea. & in l. falsi. C. de fal. vbi ẽt Cy. tangit. In contrarium tamen est veritas quia vbi præcluſa est via parti ibi est iudici. l. non solũ. §. quãquam. ff. de iniur. & ibi bonus tex. & in l. j §. quod aũt. ff. de Alea. vbi melior. l. prætor. §. præterea. ff. de iniur. & ibi per Iac. de Are. & per Bart. in iuribus supradictis. & Iac. & Bal. in l. j. ff. de his q; sunt sui vel alie. iur. Nec huic & præcedẽti mẽbro ob. l. decuriones. C. de infa. vbi Iac. But. & Bal. aliter vñr velle. qa ibi a lege nõ fuerat offensio reddita impunita. vel simpliciter audiẽtia denegata fed fuit exclusum certum genus pœnę. & ideo alia potuit imponi & maleficiũ factũ pronũtiari fuisse & propterea si statutũ diceret qđ offendẽs bannitũ nõ posse personaliter puniri. vel non posset puniri maiori pœna librarũ mille. nõ excluderetur cognitio p minori pœna. Casus est ibi & de se patet l. cum prætor. ff. de iudi. & de legi. l. cum lex. cum simi. Diuersa. n. sunt tollere delictũ & tollere certã pœnã q; latius p sequitur Bal. in l. cum mulier. in fin. repetitionis. ff. solu. mat. Nec prædictis ob. l. querela. quia illa gl. non est vera per l. põponius. §. tali. ff. de procu. & l. ita demum. C. eo. & ita dicit Ange. quod eo audiente reprobabat Bart. illã glo. Bal. ẽt in d. l. j. de his qui sunt sui vel alitur. Respondet quod illud procederet quãdo ex postfacto non ab initio tolleretur ius accusandi vt per præscriptionẽ secus si ab initio. Sed prima respõsio est communior. Si vero statutũ dicit quod nõ audiatur donec fuerit in banno vel q; qui non soluerit collectas non audiatur in ciuili, vel criminali donec distulerit soluere. Dicit idẽ Ang. vbi supra quod tunc iudex a seipso poterit inquirere per d. l. j. C. de cal. & l. j. ff. si tut. non ges. Hic tñ aduertendũ puto quod si iudici ex forma statuti datur potẽtia inquirendi, requisito tamẽ prius iniuriã passo an velit accusare. Quo respondente quod nõ, iudex posit inquirere & aliter non. Tunc decisio prædicta non procedit. Cum. n. succedat in locum partis, eo iure q; pars habet vti potest & non alio, vt in regula si quis in ius, lib. vj. præsertim quia lex siue statutum volẽs requiri iniuriã passum debet intelligi de habili ad accusandũ l. j. C. de sac. sanc. eccle. & l. vt gradatim. §. sed si lege. de mu. & hono. cum simi, aliter. n, termini statuti verificari nõ possunt, & sic non potest succedere inquirẽdi potẽtia l. ita autẽ. in prin. ff. de admi. tuto. cum simi. disputando tenuit Ray. qñ statutũ dat potẽtiam iudici inquirẽdi prius tñ accusatione recepta. & ibi allegat multa iura. & inter alia q; not. in l. plane. ff. q; cum fal. tut. aut. & ff. de acqui. pos. l. pomponius. §. cũ quis. & incipit eius disputatio. Lege municipali cauetur. Accedant quæ dixi supra parte. j. huius temporis, lix. & lx. quæstioni. Si aũt simpliciter datur potentia inquirendi, forte eius dictum verum est. Non. n. redditur quod sit in eũ impunitũ. Nec in totũ denegatur audiẽtia propter qđ iuris natiuitas sit impedita, sed qualificate denegatur ad tẽpus. Cũ ergo illud sit maleficium ex eo oritur ab initio duplex ius. Vnum parti ad accusandum. & ab isto pars

ipsa excludit donec distulerit soluere, vel donec fuerit in banno. Aliud iudici ad inquirendum, & ab isto non repetitur iudex exclusus, ergo remanet sibi saluum ius suũ l. si vnus. §. ante omnia, ff. de pac. & satis ostendunt d. l. j. de calum. & l. j. sicu. nõ ges. & facit quod no. in l. j. C. qui accu. non pos. & d. l. decuriones. in ratione sui. Prædicta quidem intelligo in offensa facta tempore quo quis erat malpagus. Si autem et fiat offensio ante cessationẽ solutionis, sed antequam iudex inquirat labitur tẽpus & efficitur malpagus. Dixit tunc Bald. in d. l. cũ muliuer. quod tũc iudex potest inquirere, quia iam erat fisco ius quæsitum quod negligentia illius tollere non potest, alleg. no. in l. querela. C. de fal. & l. fi. ff. de pac quod habetur in l. ij §. quod si in patris. ff. soluma. & sic licet tunc ipse excludatur exceptione personali, vt l. pen. C. accu. non pos. tamen non excluditur iudex secundum eũ, quod intelligo nisi ad potentiam inquirendi requiratur requisitio iniuriam passi secundum ea quæ supra dixi. Quo casu etiã sufficiet si requisitio esset facta ante cessationem solutionis, & sic eo tempore quo non erat malpagus vt in iuribus per Bal. alleg.

2 *Sed tunc* secundo circa idem quero †stante statuto quod bannitus non audiatur etiã in criminali quousq; distulerit soluere condẽnationem, vel quousq; steterit in banno & idẽ disponente in non soluente collectas, bannitus, vel malpagus fuit offensus accusauit de offensione sibi facta, vel iudex eo requisito an vellet accusare, respondente qd non, formauit inquisitionem fuit apposita exceptio & probata secundum no. in l. hoc iure. ff. de verbo. obli per Barto. post quod bannitus fuit rebannitus, vel ipse aut malpagus soluit, & iudici productio facta fuit. Queritur an ex eodem processu possit ad vlteriora procedi. An vero requiratur nouus ꝓcessus. Hæc qõ est magni effectus. Pone enim ꝙ tempore solutionis, vel exẽptionis a bãno, tẽpora cognitionis sunt decursa quæ non erant tẽpore accusationis, vel inquisitionis, & sic dicatur locũ esse l. accusaturus. ff. de adul. & in ea varie consuli & iudicari vidi. Meo tamen paruo iudicio huius quæstionis virtus stat in eo an acta facta cũ bannito in eius fauorẽ valeant, vel non. De quo dicam statim in seq. q. Si enim non valerent per solutionẽ, vel exemptionem, a banno superuenientẽ non validarẽtur vt in regula ꝙ ab initio, de reg. iur. & C. q da. tu. pos. l. in vniuersis & ff. de ser. expor. l. si minor. cum si. præsertim qñ lapsum esset tẽpus cognitionis, quia tunc fictio attractiua operari non posset l. bonorum. ff. rem ra. habe. Si vero acta valent videtur contrarium verum esse. Quando enim tenet iudiciũ licet agens ius non habeat agendi. l. cum putarem ff. fa. hereti. Si postea superuenit ius sequi debet condemnatoria l. si rem § fi. ff. de p g. ct. & secundum hanc secundam partem plu ies iudicari vi si per ibi no. & l. si mandauero tibi. ff manda. Illa tamen iura prima facie non videntur adaptare ad propositum, quia loquuntur quando ius superuenit ex causa de præterito & sic retrotrahitur, quod hic non videtur esse ergo & c. l. non potest ff de iudi. Aduertẽdum tamẽ puto quod ẽt si acta teneant debeat considerari qualiter a banno ex matur. Nã aut eximitur ꝙ soluit, & puto veram esse conclusionem prædictam, superuenit enim pendẽte iudicio replicatio contra exceptionẽ. exceptio excluditur l. his oner bus. §. auctis. ff. de vaca. mu & quod ple no. per Bart. in l. j. ff. de exce. facti. ff. de pecul. l. quæsitum. in princi. vbi bonus tex. ad propositum. Si vero fuit exemptus a banno per viam gratie vt quia fuit rebannitus, non puto procedere conclusionem. prædictam. Cum. n. opposita exceptione esset opponenti ius quæsitũ vt pronũtaretur procedendum nõ esse, vel absolueretur ab obseruatione iudicij quod regulariter idem est in effectu per nota. in §. fi. insti. de diuer. & tempo. præscri. per illam rebannitionem tolli non intelligitur vt in c. quãuis. de rescri. lib. vj. & quod not. in l. gallus. §. & quid si tãtum. de lib. & posthu. & in l. fi. C. de sen. pas. Nec habet locum hæc ratio in casu quo eximitur quia soluit, tum quia illa exceptio cũ hac qualitate opponebatur, & sic per illam non poterat tolli soluendi facultas quæ considerari debebat, vt l. si quis domum. §. j. ff. loc. num si. ꝙ non erat in absolutione per viam gratie. l. apud iul. in fi. de leg. j. tũ quia vna exẽptio sit per viam iustitiæ alia per viam gratie, & sic prima pinguius succur t uam secũda vt no. in l. antique. C. ad velle. c m fi Facit quod no per Inno. in c. veniens de presby. cum simi. & vide quæ dicam infra in vlt. tempore parte. j. q. iiij. & v.

3 *Pro* declaratione præcedentis q. Tertio quero †bannitus non debet audiri ex forma statuti egit in iudicio contra suũ debitorẽ, non fuit sibi opposita exceptio bãni, & ideo pro bannito fuit

lata ſententia. Queritur an valeat. In hoc articulo Iac.de Are.dixit primo videri qđ acta valeant & ſic ſententia arg.l. extat.ff. ꝙ met.cau.& qđ ibi not. & C.de iurisd. om. iudi.l.in criminali.debet.n.intelligi tale ſtatutũ quo cauetur ius non reddi.vel non debere audiri exceptione,ſcili et oppoſita,al leg.ff.ad treb l.j §.ſublata. Ipſe terminauit contrarium,ſcilicet ꝙ ipſo iure non valeãt acta pro bannito, quia in ſuis fauoribus hĩ tanquam mortuus. Itẽ quia omnis iuriſdictio & omnia iudicia ſunt de iure ciuili vt no.inſti.de oblig.in princi. Conſtat autẽ tale ius non competere deportato ergo nec bannito,quod Bal.in l.ſcire oportet.§.cõſequẽs,de excu. tuto. dixit eundem tenuiſſe arg.illius.§.& in l.j.C. de hæredi.inſti. dixit eſſe verum, quia a quo remouetur genus remouetur quælibet eius ſpecies l.ſi cãcognita.C.de tranſa.ſed ei non debet reddi ius in genere,ergo nec ſententia quæ eſt in ſpecie.Io.aũt And.in addi.Specu.in titu. de ſenten.& his quę ipſam ſe.§.iuxta.verſi.Itẽ eſt nulla ratione litigatorum refert Iac. aliter tenuiſſe, videlicet ꝙ aut fuit expreſſus error vt ſi dixerit condemno.Titium Gaio bannito aut non, Primo caſu dixit ſententiam nullam l.j.§.itẽ cum contra ſacras.ff. quæ ſen.ſine app.re.C. quando prouo, non eſt ne.l.ij.& ij.q.vj.§.diffinitiua.Secũdo dixit ꝙ aut fuit oppoſita exceptio aut non.ſi fuit oppoſita aut iudex iudicauit ex contẽptu iuris quaſi illa exceptio nulla eſſet, & tunc idem arg.ff.de fer.l.j.§.ij.Aut quia exceptionem non habuit pro probata,vel bã num exiſtimauit non rite datum.ff.de re iudi.l.iiij.§.condemnatum,vel illum reputauit de damno exemptum,dixit valere ſententiam.ff.de re iudi.l.cum prolatis.C.de ſi de inſtru.l.ſi.ff.de compen.l. quod in diem. §.ſi ratione.dixitq; hoc ſciri poſſe ex qualitate diſceptationis facte ſuper exceptione.ff.de iureiur.l.ſi.Secundo caſu qñ exceptio non fuit oppoſita, dixit ſententiã nullã, quia contra formam ſtatuti,& ſic contra legem.ff.de leg.l.contra legẽ.& l. non dubiũ. C.eod.Itẽ quia in caſu iſto defecit perſona actoris, ergo iudiciũ nullũ de verb. ſig.c.forum.§.in omni.Paria.n.ſunt nõ eſſe vel eſſe ſed inhabilem.ff.ꝙ cuiuſ.vni. no.l.j.§.ſi. ff.ad velle.l.q̃uis.§.ſi cum eſſet. Allegat ẽt quia paria ſunt denegari alicui potentiam agendi fauore ſue perſone vt in minore ſiue tutore,& curatore &c.& denegari odio ſue perſone vt in bannito,vt contrariorum eadem ſit diſciplina,ff. de leg.iij.l. fina, ſed in primo caſu iudicium eſt nullũ.C. qui le. per l.prima & ij.& ſi aduer.rem iudi.l.cum & minores vos.Ergo & iſto caſu & fortius vt in regula odia.li.vj. & in hoc reſidet ibi Ioan.Andre.Iaco,autem But. in l.adulterã. C.de adulte. videtur velle quod quouſque non opponatur exceptio valeant acta, & abinde in antea non.& idem ſentit Bart.in l.eleganter.§.ſi quis poſt.de condi.inde.per cap.pia de excep.lib.vj. Idem etiam Ioan. And.in capitu.ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. in glo.ſuper verſicu.nec audiantur ſimpliciter,dixit quando alicui denegatur audiẽtia valere iudicium ſi non opponatur exceptio.Et idem dixit Angel. eum allegans. in l.iiij.C. pro emptore. Mihi ex prædictis non videtur quod hæc quæſtio ſit bene ſopita.Aliud enim eſt habere legitimã perſonam ſtandi in iudicio,ſed non haberi ius agendi, quo caſu tenet iudicium, vt ff. fami.herciſcun.l.cum putarem iuncta l. ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt.Et aliud eſt habere ius agendi ſed non habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio.de hoc C. qui le.perſ. per not. Aliud etiam ſimiliter eſſe debet quando vtrunque concurrit ſcilicet quod quis non habeat legitimam perſonam nec ius agendi ſumpto argumento a coniunctione quæ fortius operatur quã in ſeparatis l. qui fundum.§. ſi tu ex parte.ff. ad legem fal.l. qui patri.ff.de acqui. hæredi.cum ſimi.& etiam a maiori.de electio.C. cum in cunctis cum ſimi. Ad propoſitã itaque rediens dico ꝙ banniti de iure communi de quibus non agimus ſunt illi qui quandoque perdunt iura ciuilia vt patet ex his quæ tacta fuerunt in prohemio.Banniti vero noſtri temporis de quibus eſt quæſtio illi non perdunt vt dictum fuit ſupra parte prima huius temporis quęſtio,v.ſed perdũt iura ſtatutorum ſue ciuitatis a qua banniti ſunt, Aut igitur valerent acta ſolummodo de iure ſtatutario, vtputa quia ex forma ſtatuti citatus contumax habetur elapſo tempore pro conteſtante litem,& quod propterea poteſt actor ſuam intentionem probare & peruenire ad diffinitiuam ꝙ de iure ciuili non eſt permiſſum l.properandum,C. de iudi.& iſto caſu indiſtincte puto non tenere ſententiam. Cum enim perdiderit talis bannitus ius ſuorum ſtatutorum, non dicitur habuiſſe ius agendi eo modo quo egit, Item nec legitimam perſonam ſtandi in iudicio propter ſtatutum quia audiri non debet, & ſic omnino iudicium nullum vt in iur.ante dictis,Facit,ff.q̃ ſa,cog.l.ij.§.j. & l,

quoties.cum simi.Facit etiam ratio,Iac. de Are,facta per argu.a contrarijs hoc modo, quia sicut in eo qui fauore sui remouetur a iudicio tenet sententia lata pro eo & nõ cõtra eum,vt l.non ideo minus.C. de procu. Ita econtrario quando quis remouetur sui odio tenet sententia lata cõtra eũ & nõ pro eo. & potest adduct argumentũ similitudinis per contrariũ vt not.gl.C.de pig.l.sicut. & ff.quibus mo.vsuf.amit.l. sicut. Si vero sententia potest sustentari de iure cõmuni, vt quia reus comparuit & fuit litem contestatus & seruata fuerunt talia quæ facerẽt valere sententiã in quocunque vt l.prolatã. C.de sen.& l.ij.de sen. ex peri. reci. Aduertendum puto ad distinctionẽ Iac.de qua supra,Ad cuius primũ membrũ faciũt not. per Inno in c.præterea.de dila.& per Bart. in l.ij.ff.si quis in ius voc.non ie. Addẽs qđ idẽ esset si per relationem ad acta expressus error diceretur in sententia contineri secundum distinctionẽ quæ habetur in l.j.C. de erro. cal. per doctores & maxime per Barto.& quod tangit Bal.in l. libertorum. C.de testi.Ad aliud membrum quando iudex contempsit exceptionem,adde no. per Bal.in d.l.ij.ff.si quis in ius voc.non ie. vbi dicit quod quãdo iudex opposita exceptio ne ad processum ex arrupto ad vlteriora procedit non tenet iudicium, Alleg.de iudi. c.exhibita.Tertium membrũ quando exceptionẽ non habuit pro probata,verum puto nisi pars obtulisse se paratam probare,& iudex non admisisset per ea quæ habentur extra de app. c. interposita.& c. ex parte. Vltimũ vero membrum quo dixit sententiam nullam quando exceptio non fuit opposita est mihi valde dubium quando scilicet potest de iure commum valere pro nõ bannito,videtur enim potius lata cõtra ius litigatoris cẽ legis vt d.l.ij.§.j. quæ sen. fine ap.re.Si enim intelligamus quod requiratur oppositio exceptionis vt satis colligitur ex no.in iuribus supra alleg.illa non opposita deberet tenere iudicium l.si accusatoribus.C.qui accu.non pos.cum ibi not.& per Bar.in l.hos accusare.§.leg.iul.de accu. Ad hoc quod no.Inno.in c. post cessionem. de proba.& habetur in c.pia.de excep.lib.vj. Dicam ergo sententiam quæ de iure cõmuni valere potest hoc casu validam esse etiã in sui fauorẽ latã. Nec verũ puto quod illa verba non audiantur reddant extra ius statutorum eius personam inhabilẽ pœnitus ad iudicium.Potest enim etiam vbi prohibeatur defensio in iudicio interesse,negando vt dictum est supra in parte præcedentis huius temporis quæstio. secunda quod non potest facere minor sine curatore vt in iuribus supradictis.Nõ ergo est bona cõparatio eius cuius persona est inhabilitata ad iudicium & eius cui ex forma statuti audientia denegatur, & hanc partem tenuit Abb.vbi supra quæstio.lvj.vbi post multarum opi. relationes concludit tenere sententiam,vbi vide si libet.Hoc etiã sentit Bald. in l.per hanc.C.de temp.ap.in vj.col.versi. Item pone exemplum vbi dixit qꝑ talis exceptio banni nõ potest opponi in causa appellationis qꝑ est mirandum. Sed aduerte quia illud verum quando statutum speciali ter loquitur in potestate, Si autem simpliciter dicit qꝑ banniti non audiatur. Credo illud dictũ non procedere per ea quæ dicã in seq.q. Facit tamen etiam contra dictum Bal.qꝑ not.per Bart. in l.ij.ff.ad ter.Sed respondet qꝑ ibi loquitur quando iudices sunt pares.Dictum Bal.qũ vnus est superior, scilicet iudex appellationis quo casu dictum *in minore non extenditur ad superiorẽ* sed non transit sine dubio.Posset tamen & forte non male dici sententiam talẽ esse nullã eo casu quo iudex sciret illum esse bãnitũ. & sic scienter faceret contra statutum arg. eorum quæ habentur in l. quæsitũ & l. furioso.ff.de re iudica.per locum a cõtrarijs. De quo dictum est supra.

Quia in casibus in quibus tenetur sua posset disputari an in illius executione posset ante nõ oppositam banni exceptio allegari.Queritur quarto
4 loco† quando hæc exceptio.Tu nõ debes audiri debeat opponi.In quo aduertendum qꝑ vbi talis exceptio redderet iudicium retro nullum,sine dubio potest opponi quandocunqꝑ.C.de iudi.l.licet.Semper enim dicitur *opponi in initio cum acta non teneãt* per Inno.in fi.extra de resct.c.super literis. Si vero non redderet iudicium retro nullũ. Dicendum etiã est quod semper potest opponi.t.in quacunque parte iudicij. Semper enim infertur nouum grauamen *si ille audiatur*,ergo *licet non tollat acta preterita* tollit tamen futura vt in c.pia.de excc.lib.vj. ita tenet Bar.in l.eleganter.§.si quis post.ff. de condi.inde.Idem Iac.Bur.in l.aduersta. C.de adul.proprie in bannito.Sic etiam dicimus in exceptione citationis ad locũ nõ *tutum* vt not.Archid.tit.q ix.hortamur.& Vinc.extra de reseri.c.dilectus.el ij.& Cõpost.eo.tit.c.nõnulli.Pro quo vide qꝑ habe-

iur in Spec. de cita. §. j. ver. quid si reus. & est adeo hoc verum ꝙ etiam post cōclusionem in causa opponi pōt dum enim actor petit sententiam, petit sibi ius reddi, & sic audiri, l. iij. §. hoc aūt indicium ff. de dam. infec. & ꝙ nōt. in l. ad peremptorium. ff. de iudi. & in l. properandum. §. finautem reus. C. de iudi. & sic ad illum actum opponi potest. Nec obstat si dicatur iudex etiam nemine petente tempore ferende sententiæ potest a seipso sententiam ferre vt habetur in l. properandum, quia quādo pars nō potest petere, ipse ferre non potest vt dictum fuit in hac parte. q. j. Nec obst. prædictis qd no. per Cy. in l. alia. C. de his q. vt indi. vbi dixit post conclusionem non posse fieri illud, quod posset fieri post sententiam, quia illud verum nisi iuris siue statuti verba cōtrarium patiantur. l. non aliter. de leg. iij. cūsimi. Poterit etiam opponi dicta exceptio post sententiam, nō ut sententiam quę alias valeret reddat nullam sed vt executionem impediat, vt habetur in simili post doc. in l. j. C. de iur. & fac. igno. & ita determinauit Guil. de Suza. in suis quæstionibus statutorum sub litera S. Cū talis exceptio sit anormala. alle. gl. ordo. & l. si vt proponis. C. de excep. rei iudi. in quibus probatur quod in executione sententiæ ius redditur quod a statuto denegatur, & ita refert & sequitur Ioan. And. in addi. Specu. in ti. de sen. exc. §. fi. ver. xvij. & etiā ita tenuisse videtur Alb. vbi supra q. lvj. vbi multa alia dicit vt dixi supra proxima. Nec prædictis opponi potest ꝙ patiendo litem contestari videatur renuntiasse, vt in l. ita demum. C. de procu. & l. pōponius. §. ratihabitio. ff. eo. quia dato quod verum esse videretur renuntiasse illi exceptioni quæ tunc sibi ad illum actum competebat, & ideo postea cum alius actus fieri petitur potest tunc opponi quasi sit alia exceptio tunc orta non autē quasi sit illa cui renuntiasse dicitur secundum not. per Iaco. But. in d. l. adulteram. Ad quod facit. l. ij. C. de consor. eiusdem lit. cum ibi not. & vide quę dixi supra proxi. q. Quinto queritur

5 †viso an valeat sententia pro bannito, an valeat pactum. Pone enim ꝙ statuto cauetur ꝙ bannitus non possit ad vtilitatē contrahere, Titius locauit Seio domum ad certum tempus, deinde fuit bannitus, & demū vendidit illā domum Gaio eo pacto quod emptor pateretur Seium habitare domum vsq; ad finem termini. Queritur an istud pactum valeat. Hanc q. format Ioan. Andre. in addi. Spec. in ti. de sen. & his quæ ipsam sequuntur. §. iusta. ver. Item est nulla ratione litigatorum, suarum additionum, ver. viso. & quod valeat arguit a differentia nominis & pacti de pac. l. conuentione a dispositione statutorū stricti iuris. l. quicquid astringende. de ver. obl. ab absurdo quod esset si puniretur inquilinus qui nō deliquit. C. de pœ. l. fancimus, & quod statutum ponderat vtilitatem banniti de qua hic non agitur, sed de dam. vitando. l. fi. C. de codi. determinat contrarium distinguendo quod si bona sunt confiscata pactum non tenet vt superfluum siue superuacuum. l. fi. ff. de iur. fi. Si nil fuit confiscatum dixit non tenere pactū quia bannito proueniret vtilitas si nō posset inquilinus expelli qui expulsus haberet regressum contra ipsum qui bona remanserunt. l. si merces. §. j. ff. loc. Si vero certa quota bonorum fuit publicata & certa non. C. ad l. iul. de vi. l. ij. tunc idem iuris in parte quo ad partem, ꝙ in toto quo ad totum. de re. ven. l. quæ de tota, & ibi vide. & si plenius videre cupis, vide in Albe. vbi supra q. xliij. Secundum membrum est mihi dubium qñ ex illo pacto quereretur actio inquilino puta ex forma statuti vel per l. pe. C. ad exhi. tunc enim esset principaliter factum in vtilitatem inquilini. & sic non haberet locum statutum vt dicam in qō. seq.

impedientibus fauorē bānitorum

Ex quo de statutis

6 mentio facta est, Quero sexto † statuto cauetur ꝙ nihil possit proponi in consilio, in fauorem bannitorum, & si proponatur & fiat, non valeat, factum est statutum ꝙ bannitus capiens alium bannitum rebannitur, queritur an valeat dictum statutū, Quæstio hæc habet duo puncta. Vnum an tale statutum dicatur continere fauorem bannitorum, & hoc dixit Iaco. But, quod nō, quia tale statutum est factum in fauorem reipublice vt malefactores puniantur. l. ita vulneratus. ff. ad legem aqui. & l. ij. C. qñ lic. sine iudi. vin. Nec ob, quod redundet etiam in fauorem banniti capientis, quia illud nō attenditur. l. qui exceptionem de condi. inde. & quod not. in j. rogasti. ff. si cer. peta. & l. si quis nec causam. eo. tit. & ita ibi terminatur per Iac. & Bar. ꝙ etiam sequitur Bal. Faciunt omnia iura quæ alle. supra parte proxima. l. q. Secundus articulus est an regimina habentia arbritrium in negotijs ciuitatis potuerint illud statutū facere. & dixit Bart. quod sic. l. non omnes. §. fi. ff. de re milit. per illum tex. & ibi dixit quod tale sta

totum fieri non potest per potestatē & capitaneum ad quos non spectat parcere condemnatis.l.j.in fi.ff.de quæsti.& vide quod dicam infra hac eadem parte.lxiiij.& seq.

7 Septimo quero† circa dictū statutū Titius bannitus pluribus bānis, q̄ fieri potest vt dixi supra in j.tempore parte.j.q.iij.cepit alium bannitum & curie præsentauit, quæritur an rebanniri debeat ab omnibus aut ex diuersis factis, & tunc ab vno tantū argu.ff.ad tur.l.j.§.si plura,& l.de pupillo.§.si pluribus.ff.de noui,ope.nun.Et idē sequitur ibi Bal.& subdit q̄ electio a quo velit cancellari erit fisci,quia debitor est.l.plerunq;.in fi.ff.de iure do.remittens circa id vltimum.de electi.ad no,per se in l.quicūq; C.de ser.fugi. Alb,autē vbi supra q.xcviij. refert simpliciter dictum Iaco.de Are.quod etiam dicit tenuisse, Old.& alleg.vltra predicta.ff.ad tur.l.in senatus,& de adul.l.vim passam.§.qui duos. Puto quod aliter sit cōsiderandum videlicet quia dictum statutum fit ob fauorē publicum , & ideo ab illo debet regulari tanquam a sua causa.l.q̄ dictū, ff.de pa.& ideo puto si bannitus captus & præsentatus erat bannitus pluribus bannis ex diuersis factis, quod tunc bannitus eum capiens debeat rebanniri ex pluribus bānis ex diuersis factis impositis vt supra.Si vero captus erat bannitus ex vno tunc ex qualitate illius cognoscetur a quo capiens eum debeat rebanniri argumento.ff.de cōpen.l.si ambo cum simili. (Octauo quero

8 †stante statuto prædicto q̄ præsentans bānitum rabanniatur si est bannitus de pari, vel minori crimine. Titius bānitus pro homicidio facto cum veneno,& sic pro veneficio præsentauit captum Gaium bannitum pro simplici homicidio cū armis facto,quæritur an debeat rebanniri, Alberi.supra q. xcix.in terminis dicit q̄ non , quia plus est hominem veneno extinguere quam occide re gladio. C.de male,& ma.l.j. Ad quod etiā alleg.in lombard.de homicidijs.l.ff.vult allegare de ho,liberorum homi.li,j.Sicq; cū sit bannitus de maiori crimine rebanniri non debet. Idem dixit alijs terminis Ia.Bu. in d.l.j. videlicet si statuto cauetur q̄ de homicidio possit cognosci intra tres menses q̄ post intra annos xx. poterit cognosci de veneficio vt ibi per eum. Fateor q̄ est diuersum crimen vt dicit Iac.sed hoc nostro casu non nocet , quia sufficit q̄ sit par, vel minus licet diuersum. Item fateor q̄ regulariter maius est delictum ueneficiū q̄ simplex homicidium,sed causaliter potest esse

9 contrarium,& ideo puto dicendum q̄ secundum qualitates talibus criminibus inherentes iudicabitur vnū aut minus, aut par, aut maius altero.ff.de pœ.l.aut facta per totam legem. Nunc pone q̄ factum est †statutū validum q̄ omnes banniti debeant cancellari de banno soluendo certam q̄titā.taxatam a statuto secūdum banni q̄titatē. Quidam erant banniti & carcerati quæritur an tale statutum porrigatur ad eos,Hanc q.formal Bar,in l.domitianus.ff.ad tur.per quā. l. Dy.dixit q̄ non, quod etiam tenuit Bart. arguendo.l.ij.de cust,reo.per illum tex.sed in d.l.domitianus.concludit q̄ aut dispositio est taliter facta quod in totum eximat bannum a banno vt in prædicto statuto & tunc comprehendit etiam carceratos propter eius generalitatē & quia sic est in speciali abolitione quæ delictum extinguit vt l.mulier.ad tur.& C.de abo.l.j.& probatur,eo,ti,l,fi.circa prin.Si vero non eximit totaliter a banno , sed illud differt vt si est facta reformatio q̄ banniti habeant securitatem durāte guerra , & tunc porrigitur ad carceratos sicut dicitur in generali abolitione, quæ in totum non tollit crimen cum ab eodem intra certum tempus repeti possit vt l.si quis repetere, & l.aut priuatim.§. fi.ff.ad tur.& ideo carceratus non relaxatur,vt d.l.domitianus. Fortius thema disputauit Fran,acc. Videlicet statuto cauetur q̄l omnes condemnati pro maleficio possint redire soluendo certam q̄tita.& concluſit illud ad tunc carceratos extendi , alle.ff.de lib.leg.l.non solum.§.liberatio.vbi liberatio debitori legata valet antequam debitū sit exactū.per q̄ patet quod captio,vel detentio persone non impedit legatum liberationis durante debito,id est solutione nō facta. Adduxit etiam q̄ liberatio est fauorabilis & sic amplianda.l.arrianus.de act.& obli.Item quia est beneficium , & sic large sumendum de consti.prin.l.beneficium. Itē quia in dubijs fit interpretatio cōtra fiscū. l.non puto.ff.de iur.fisc.Itē quia carcer non est ad pœnam.de pœnis.c.q̄uis.li.vj.Ita refert Ioan.And.in addi.Spe.in titu.de ob,& sol.super rub.in pe.q.fuarum addi.ver.disputauit.& ibi contra decisionem Fran ac. inducit detenti præsumuntur soluere q̄ nō, sic de non detentis speratur & ideo ab illis recipitur totum, a non detentis modicū. Item quia illud verbum redire positum in themate videtur notare bannitos non detētos. In illis enim non speratur reditus. Item quia de condemnationibus maleficiorū lo

quitur quæ puniri publice interest vt in c. fame, de sen. excom. & ibi concor. Et subdit q̃ quia pia est solutio supra dicta tenenda sit. & dicit ad contraria responderi posse q̃ illa vltima ratio est cõi omnibus condemnatis, & sic non restringit generalitatẽ.

Ad ij. rationem de verbo redire dicit dare reditum ad libertatem eundi cum familijs suis &c. & ad libertatem mansionis. Nã etiãm in non carceratis se occultantibus in certis locis ciuitatis talis est redditus, Ad primam dicit ex multis apparere posse longe minus posse cõtribuere carceratos q̃m fugitiuos. Ex his patet q̃ illa decisio non fuit sibi visa multum tuta. Credo tamen illã veram per ea quæ dicta sunt supra maxime per Bart. & quia equa est & fauorabilis. Illud enim verbum, redire, sic absolute posi tum nihil obuiat quia põt intelligi ad pristinam conditionem et libertatem. Dubium autem faceret si diceret statutum posint redire ad ciuitatẽ. Videtur enim tunc ad carceratos non extendi, quia videtur loqui de his quibus talis qualitas potest inherere, l. fi. §. cui dulcia, de vino leg. & l. hos accusare. §. omnibus, de acc, & l. nam q̃ liquide. §. fi. de pœn. leg. cum fi. Ad iura & rationes in contrarium facientes respõderetur tunc q̃ verba statuti illã dispositionem restringunt l. j. §. si is qui nauem, ff. de exerc. cum simil.

Circa idem statutum de-

10 cimo † queritur. an locum habeat in bannitis post statutum, an verificetur tantum in illis qui tempore statuti banniti erãt. Formatur quæstio in hac materia diuersimode in l. cum lex. ff. de legi. & dixit ibi Bart. q̃ si statuto cauetur q̃ quilibet bannitus in pecunia, soluendo quinq̃ pro centenario debeat rebãniri. Et arguit q̃ postea delinquẽs & bannitus habeat illud beneficium, quia de natura legis est dare formam futuris. C. de legi. l. leges, determinat contrarium per d. l. cũ lex. & l. ij. C. de abol. gene. Et est ratione detur materia delinquendi. & sic non ob. d. l. leges. Odof. vero ibidem format q. statuto cauetur q̃ si quis commiserit homicidium, si pacem habuerit cum hæredibus occisi possit exire de banno. Prima die Ianuarij potestas iurat seruare statuta intra quæ est dictum statutum. Intra octo dies aliquis commisit homicidium, & tẽpore dicti potestatis habet pacem cum hæredibus occisi et dicit quod nõ potest extrahi de bãno, quia potestas iurauit prima die Ianuarij sic quicunq̃ commisit maleficium, & ideo cũ concedit de præteritis in futurum negat, vt d. l. cum lex. & d. l. ij. de gene. abo. declarat hoc Cy. q̃ Odof. dixit, q̃ si sequens potestas illud statutum iure poterit tunc extrahi de banno, qa verificãtur verba statuti q̃ Odo non dixit ibi nec in l. ij. de gen. abo. Sed puto Cy. ex eo tacite collegisse. Dicit tñ idem Cy. q̃ hoc vltimum non est expeditũ, quia statutum nouas vires nõ reassumit per nouum iuramentum per no. per Dy. in l. nec q̃ C. de testa. tut. Sed debet attẽdi quibus verbis statutum loquatur. An sint verba de futuro. An implicita quibus casibus statutum trahitur ad futura. l. cum tale. §. pe. cum sua glo. de condi. & demon. Si de præterito dicit etiam videri dicendum q̃ futura delicta contineantur quia verba legis siue statuti præterita respiciunt & futura. l. j. de condi. ex le. & ibi no. Bald. in d. l. cum lex. dicit q̃ aut statutum est prolatum cum determinatione certi temporis, vel certi casus, & ad illud nõ extenditur. Si vero est omnino indefinitum trahitur etiam ad futura. Sed in l. leges. vbi male refert Cy. dicit q̃ opi. Cy. haberet locum in dispositione indifferenti. l. illicitas. in prin. de offi. præsi. Secus quando ratio præteriti & futuri discrepant quia tunc interpretamur legem in sensu equo & benigno, non vt det causam delinquendi.

Iudicio autem meo ipsi nõ declarãt hunc articulum qui non est parue importantie, et ideo aliter dico quia q̃nq̃ ratione vel causa aliqua fit una reformatio in statutorũ corpore non clausa, & ista secundum causam, vel rationem declaratur vt contineat, vel non contineat bannitos in futurum. Ab illa enim dispositio restringitur ampliaẽ & declaratur. l. fi. de hæredi. instit. l. hæc actio. de cal. per Bar. plene in l. ambitiosa. de decre. ab or. fa. Si vero nulla est causa ex qua colligi possit intentio statuentium sũc idem q̃ in simplici statuto in quo sic dicendũ q̃ aut statutum loquitur expresse in futurum, vt quia dicit quicunq; bannietur, & tunc non est dubium, quia ad futuros tantum etiã si esset lex dura. l. prospexit. ff. qui & a qui. Aut in præteritis vt quia dicit statutũ, quicunq; bannitus fuit, & tunc solum de præteritis intelligitur, vt d. l. cum lex, aut statutũ loquitur dubie vt quia dicit quicunq; bannitus fuerit q̃ potest intelligi in præteritis & futuris vt l. si iam facta. & l. solemus. de condi. & demon. & in l. j. de his quæ pro nõ scrip. hab. et tunc puto dicendum, q̃ aut statutum est talis natura q̃ maleficium reddat

pœnitus impunitum, vt in exemplo Odof. dum dixit de ſtatuto diſponente q̃ bannitus habita pace cancelletur, & tunc nõ trahatur ad futuros bannitos, ſ. ex maleficio commiſſo poſt ſtatutũ, quia talia verba quę poſſunt habere vtrunq; ſignificatum reſtringuntur a ratione prædicta vt habetur in d. l. j. & per Bar. in l. omnes populi. Bannitos autem poſtea ex maleficio iam commiſſo bene comprehenderet, quia in illis non eſt aliqua ratio quę reſtringere debeat regulare ſignificatum verborum ſtatuti. & eadẽ ratione comprehendit etiam eos ante bannitos qui tamen tempore ſtatuti pacem nõ habuerant ſed habuerunt poſtea ſecundũ Bald. in l. cum in ſecundo, de iniu. teſt. argu. gl. ibi poſite. Si vero ſtatutum nõ reddit maleficium pœnitus impunitum, ſed condemnationem mitigat, tunc ceſſante illa ratione locum habebit etiam in futurum vt d. l. j. de condi ex leg. & l. arriani. C. de hære. & ideo in exemplo Bar. eius deciſio non procedit vt patet ex prędictis.

21 *Vndecimo* †ſtante ſtatuto q̃ bannti rebanniantur ſoluendo, v. ſolidos pro libra ſi aliud ſtatutum quo cauetur q̃ banniti rebanniantur ſoluendo medietatem banni queritur quid ſoluere debeat ille qui tẽpore confectionis ſecundi ſtatuti erat bannitus in mille. An ſecundum primum ſolidos quinq; pro libra. An vero quinquentos libras ſecundum tenorem ſecundi ſtatuti. Cum hæc quæſtio eſſet Padue determinata fuit q̃ ſoluere debeat medietatem ſecundũ tenorẽ vltimi ſtatuti, quia illud nõ dat formam futuris bãnitis, ſed futuris exemptionibus bannitorum & ſic futuris liberationibus vbi debet ſeruari lex noua, C. de vſur. l. eos. & l. ſeq. vt refert Cyn. in l. leges. C. de leg. Sed Alber. vbi ſupra q. iij. addit idem referendo latius q̃ Cy. rationem quia ſicut lex noua loquẽs ſiue dans formam probationibus locũ habet etiã in præteritis obligationibus C. de teſti. l. teſtium. ita & hoc ſtatutum locum habeat cũ loquitur de diſſolutione præterite obligationis ſiue præterii banni. Nec ob. in auth. hæc conſtitutio interpretatur &c. vbi dicitur q̃ non habet locum niſi in futuris ingredientibus monaſterium per quem tex. dicit quoſdam contrarium tenuiſſe, quia ibi expreſſe dicitur q̃ habeat tantum in futuris. & ita dicit intelligi per Azo. in ſum. illius tit. hæc conſtitutio &c. Idem etiam tenet Bal. in d. l. leges. Nec ob. q̃ ex primo ſtatuto eſſet ius queſitum illi bannito tempore ſecundi. & ſic nõ videatur ei auferre debere. l. ij. §. merito. & §. ſi quis a princi. ne quid. in loc. publ. propter quod quidam contrarium dicebant qa illud ius erat queſtium ex mero beneficio ſtatuti. et ideo potuit reuocari. l. q̃ ſemel de decre. ab or. fa. Iſta ratio Bald. non multum vrget quia aliud eſt dicere, an potuerit tolli talle ius. & certum eſt q̃ ſic n: ſi tranſiſſet in contractum vt habetur in d. l. q̃ ſemel. & in c. in noſtra, de iniu. & dã. da. & aliud eſt dicere an tollere voluerit, quo caſu ſuccedat q. ſupra dicta. Dico igitur quod aut ante confectionem ſtatuti ſecundi quis bannitus veneratad ſoluendum, & aliquid fecit propter q̃ dici poſſet ſtatutum tranſiſſe ſecum in contractum ſecundum not. ibi & in l. iij. §. emancipatus. ff. de col. bo. & tunc a ſecundo ſtatuto nõ comprehendatur ſed poſſet ſoluere ſecundum tenorem primi, ſi vero nihil fecerat vera ſit deciſio ante dicta. In qua aduerte quia quæſtio formatur in bannitis de præterito, & ſic in nullo eſt ſuperflua. Aut contradicit his quæ ſupra proxi. q. dicta ſunt.

12 *Duodecimo* †circa idem ſtatutum quo cauetur bannitos debere eximi de banno certam q̃ntitatem ſoluendo. Queritur an bannitus pro fallſitate habeat beneficium dicti ſtatuti, Vel pone q̃ ſtatutum dicebat q̃ bannti carcerati deberent relaxari certa q̃ntitate ſoluta. Cõmuniter dicitur q̃ non per l. fallaciter. §. j. C. de abol. & l. lucius. ff. ad tur. & ibi Bart. niſi appareat ſtatuentes aliud ſenſiſſe. l. ſi docueris. C. de fal. Deciſio prædicta uera eſt poteſt autem ex pluribus de voluntate ſtatuentium apparere puta ſi alij non erant carcerati vel erant tres, quorum duo erant bãniti pro fallſitate. tũc enim cum aliter rectus ſermo pluralis numeri verificari nõ poſſit ad illos portigitur arg. ff. ad tre. l. ſi. Gut. tñ in Spe. de abo. & purg. §. j. in ver. item no. Intelligit illam. l. luctus. q̃ ibi non erat nomẽ accuſati receptũ inter reos. & ideo cũ accuſatori non eſſet neceſſaria abolitio ad illum non refert ſ bdens q̃ etiã ad crimen falſi alias extenditur per d. l. ſi docueris. Sed primum dictũ eſt cõus & ita tenetur. Sed pro hoc ſciendum eſt quod non intelligetur bannitus pro fallſitate niſi qui bannitus fuerit pro falſo puncto a liquo ex capitibus legis cornelie de falſis habetur per Barto. in l. quid ſit falſum. ff. de fal. et C. eo. ti. l. nec exemplum. Adeo q̃ etiã bannitus per conſtitutiones principum tã-

tum poſitas in ti.de fal.nõ intelligetur bãnitus de falſo,& ideo vt illos comprehenderet, ſtatutum Florentinum diſpoſuit excipiendo a beneficijs nõ ſolum condemnatos pro falſitate ſed etiam pro falſamẽto q̃ eſt interpretatum in punitis per principum conſtitutiones.& ita poteſt etiam reſponderi,ad d.l,ſi docueris.

13 *Decimotertio* †ſciẽdum eſt q̃ la co,But. diſputauit talẽ q.ſtatuto caue batur qui intelligeretur bannitos pro graui crimine & qui pro leui & inter bannitos pro graui maleficio ponebat bannitos pro inſultu cum armis animo occidendi,Huius ſtatuti tempore cõe vendit Titio ius percipiendi a quolibet bannito vel banniendo pro graui maleficio qui voluerit cancellari ſolidos.xx,& ſolidos.x,a.bannito pro leui maleficio, Facta tali venditione factum eſt nouum ſtatutum declarans qui dicãtur bãniti pro graui maleficio & qui pro leui, & inter bannitos pro leui crimine ſiue maleficio ponit bannitos pro inſultu cũ armis animo occidendi,cuius ſtatuti tempore vẽditione durante quidam fuit bannitus pro inſultu cum armis animo occidendi,& petit ſe cancellari de banno ſoluendo condẽnationẽ,Queritur quid ſoluere debeat dicto emptori,An ſecundũ tempus primi.An ſecundum tempus ſecundi ſtatuti & ſic an. xx.an vero.x.& in d.diſputa.etſuſiue allegauit pro vtraq̃ parte,q̃s allegationes hic non inferam, ſed ponam ſubſtantiam deciſionis quæ fuit q̃ ſoluere teneretur ſecundum primum ſtatutum. Et antequam veniam ad rationes ſuas aduertendum eſt q̃ q.xj.non habet cõionem cũ iſta,quia in illa nullus contractus factus fuit cũ aliquo,ſtẽ ſi fuit facta mentio de futuris bannitis non ad impunitatẽ maleficij, ſed potius ad grauamen.Probauit ſuã deciſionem inter alias his rationibus. Prima quia attẽto tempore contractus.Dictum maleficiũ ex forma ſtatuti erat inter grauia numeratum propter q̃ in d.contractu facta relatione ad ſtatutũ intelligitur nominatum.Vbicunq̃ enim in vna ſcriptura ſub indeterminatum aliquid prolatum refertur ad aliam q̃ cõtinet determinatum et certum,illud determinatum & certũ intelligitur expreſſe & omni certitudine poſitum in ſcriptura quæ ſe ad illam referi.ff.de re iudi.l.ait prætor.de ver. obli,l.vbi autẽ.§.quod vere,C.de ſen.quæ ſine cer.quan.l.j.ff.ad treb.l.ſi quis priore: inſti,qui,mo.s.ſi,inſtr.§.ſed & ſi quis,Sed cum ſcriptura ſtatuti veteris contineret & numeraret grauia crimina ad ipſum ſtatutũ venditionis ſcriptura ſe referat,habet perinde ac ſi omnia grauia crimina in ipſo cõtractu vẽditionis nominatim numerata fuiſſent,vt dictis iuribus Secundo ex eo q̃ non obſtante ſecundo ſtatuto crimẽ de quo tractatum eſt manet ſicut erat graue vere ſimpliciter & naturaliter, Cum ſi.d.eſſe graue procedat a cauſa immutabili,Cum iure diuino & huma,delicta diſtinguntur ex animo delinquentis & ſecundum illum aggrauãtur,Vnde dicitur in iure diuino q̃ q̃ venerit ad cõcupiſcentiam iam mechatus eſt in corde ſuo, Item & ius humanum inſultum cum armis animo occidendi punit vt homicidium conſumatum.C.ad l.corne.de ſica.l.j,Cum ergo ex iure diuino & humano tale delictum eſt graue, non potuit a.l. municipali ſuperueniente in ſui veritate mutari vt in.§,ſed naturalia,inſti.de iu,natura,& ciui,licet ex ſtatuto potuerit pœnæ impoſitio alterari.Hinc eſt quod dicit pro leui crimine magna pœna,et pro graui parua, quaſi mutatio pœnæ non faciat crimen eſſe leue,vel graue.C.de hĩ,& eo.h.l.ſi mã numiſſus.& de hære.l.omnes.Licet ergo ſtatutũ reſpectiue ad ius municipale ſit immutatum.Tamen in veritate illud maleficium remanet graue,& ſic in ipſo venditionis contractu cõtineatur, quia emens & vẽdens intelliguntur ſe retuliſſe ad veram & naturalem grauitatem non ad fictam & ciuilem.l.pe.C.de his qui ve,eta.impe,& l.ſi ita quis.§.is cui.& l.cum pater.§,hæreditatem.de leg.ij,Tertio quia factum nõ poteſt a.l.tolli,ſed ipſa venditio facta fuit & ius queſitum emptori ſecundum primum ſtatutum, ergo non potuit illud ius a ſtatuto ledi,de contrahen.empt.l.ſepe.§.ſi.de condit. ob cau.l.iij.§.ſi.& qui,mo.vſuf,amit.l.ſicut §.ſi.& de aqua plu,ar.l.in concedendo.cũſimi. Addunt vltimo q̃ regulariter leges nouæ ad præterita non trahuntur.ſ,ad regulandum contractum præterium & ius q̃ vltimam in aliquo aduerſatur.xj.deciſio;Sed reſpõſio patet quia ſi erat ius queſitum ex contractu maxime oneroſo ibi ex ſimplici diſpoſitione ſtatuti.præterea ſtatutum nouum hic nihil dicit de cancellatione ibi ſecus,& ideo vera eſt deciſio ſupra dicta qua ſi ſtatutum ſecundum factum videatur ſine diminutione iuris tertij,id eſt ipſius emptoris.ff.de priui,cre.l,anthiocenſium.& l.ij.§. merito.&.§.ſi quis a principe,ne quid in lo co pub.& iſta eſt melior ratio quam ſecun-

da, quã tamen not.& vide pro ipsius declaratione, quę habẽtur in l.leuia.ff.de accusa.

4 *Decimoquarto quero* † statuto cauetur ꝙ falsarij & robatores stratarum banniti non possint cancellari de banno posito etiam ꝙ habeant pacem ab offensis. Postea factum est aliud statutũ quo cauetur ꝙ omnes banniti possint cancellari de bãno habita pace ab offensis soluendo vnum solidum pro libra condemnationis. Queritur nunquid falsarij & robatores possint cancellari virtute secũdi statuti, & videtur qđ sic, quia primum statutum tollitur per secũdum insti.qui.mo.tes.infir.§.posteriore.Dy. determinauit contrarium quia etiam noua statura distinguntur & limitantur per priora argumen.de leg.j.l.talis scriptura. Item quia statutum specialiter præcedens derogat generi de ali.& ci.leg.l.libertis.de ver. obli.l.doli clausula.de pœ.l.sanctio legum. & de le.iij.l.vxorẽ.§.felicissimo.& ita scribit in d.l.talis scriptura.& eum ibi sequitur Ray. Pro qua decisione facit.l.nõ est nouũ. & l.sed & posteriores.ff.de leg.& ꝙ ibi ꝑ Guil.& alios & in l.sciendum.ff.qui satisd. cog.& de lit.contesta.authen.offeratur. Ad ꝙ facit quod no.per gl.super verbo, quinquennium in auth.de nup.§.si vero incertũ. & ita ẽt tenet solummodo referens Dy. Al[illegible].vbi supra q.lvij. Hanc decisio.tenet Bal. [illegible]ando in secundo statuto nihil esset additũ de solutione vnius solidi pro libra. Sed propter illam additionem dicit se dubitare, quia primum statutum disponit solummodo respectu pacis habite. sed secundum disponit mixtim respectu pacis & solutionis. Vnde non est ista cancellatio gratuita sicut erat prima. Statutum ergo secundum loquitur generaliter in vno casu, et antiquũ specialiter in alio. ergo speciale non derogat generali ar.ad sil.l.si quis in graui.§.hi quoque.de annu.legat.l.titia.§.qui marco.

Quantum ad falsarios retẽta determinatione præcedentis xij.q.non est dubium secundum statutum non extendi per d.l.lucius.nisi aliud appareat. Quantum ad robatores stratarum veram credo opi.Bal. & propterea dicam non obstante primo statuto dictum bannitum pro robaria habita pace ab offenso soluendo solidum vnum pro libra posse cancellari virtute secundi statuti. Non enim semper speciale derogat generali vel qualificat siue restringit ut habetur plene per Bar.in l.quęsitum.§.pe.ff.de fun. instru. Additio enim, vel detractio inducit rei diuersitatem.l.ius ciuile.& l.ius autem. ff.de iusti.& iu.& sic sequitur rerum diuersitas & cessat regu.d.l.doli.cum simil. Facit etiam ꝙ prima dispositio simplex est odiosa ergo de simplici loquens non verificatur in mixto.l.mariti lenocinium.§.hoc quinquennium. & l.vim passam.§.præscriptione.de adulte.& ꝙ no.per Bar.in l.ij.in princi.ff.de verbo.oblig.

Decimoquinto queritur.

15 † data est securitas omnibus veniẽtibus ad nundinas siue ad festum sancti Ioannis Baptiste duratura per octo dies. Queritur an banniti libere & secure venire possint, Dixit Bar. quod non in l.j.ff.ad l.iul.male.per l.j. C.de nun.quæ dicit ꝙ quicunque vadit ad nundinas non debet inquietari. & tamẽ nõ habet locum in hostibus ciuitatis.l.mercatores.C.de commer.& merca. Banniti autẽ qui possunt impune offendi sunt hostes, vt l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capt.dimi. & dictum fuit supra in prima parte huius temporis qõ.iiij. Habes ergo ꝙ in generali securitate, non continetur nisi aliter appareat. Potest enim securitas veniendi concedi vt dixi supra in secũda parte huius temporis q.xv.& ex hac decisione Barto.patet quod banniti qui non possent de dicta securitate generaliter data venire, quia illi non essent hostes, & sic cessare d.l.j.C.de nund. cum d.l.mercatores.

Ex dictis supra proxima

16 qõne insurgit decimasexta quęstio. † In qua consuluit Bar. Statuto cauetur ꝙ si quis fuerit citatus ad se excusandum ab accusatione, uel inquisitione, et comparuerit illa die, vel sequenti, non possit capi pro aliquo debito, & si captus fuerit debeat relaxari. Cõtingit quod Petrus qui in certa quantitate erat pro maleficio bãnitus fuit citatus ad se excusandum a noua accusatione, vel inquisitione qui comparuit & post excusationẽ eadem die fuit captus pro banno, fuit in q. an de iure capi potuerit, & in d.consil.arguit primo quod sic, quia illa securitas debet intelligi præterquã pro maleficio.C.de his qui ad eccle.confu.l.ij.cum gl.sua in authen.de ma.princ.§.neque autem. Secundo securitas data a lege in domo sua, vt l.pleriq;.ff.de in ius vocan.& de regul.iur.l.nemo de domo, nõ intelligitur pro maleficio

vt ibi. Tertio quia talis securitas nõ extenditur ad debita publica in authen. de mandat. princ. §. publicorum, & sic dictum statutum debeat limitari. l. vt gradatim. §. sed si lege. de mune. & hon. Quarto quia statutum debet intelligi secundum propriam confiscationem. l. non aliter. de leg. iij. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerc. sed debitor & creditor proprie est qñ quis alienam fidem sequitur ff. si cer. pet. l. j. sed in maleficio ex eo nullum est debitum quod quis sit alterius fidẽ secutus ergo &c. Determinauit contrarium quia post sententiam non dicitur quis conuenire ex maleficio sed ex quasi contractu. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. hinc est ꝙ dicit lex qñ agitur de crimine ad aliquẽ condemnandum debet agi coram præside, quia dicitur causa criminalis, sed facta condemnatione tunc ageretur corã procuratore cesaris, qui est iudex inter fiscum & priuatũ, & sic est causa ciuilis non criminalis. C. vbi cau. fis. l. j. & ij. & per hoc patet responsum ad primam & secundam rationes, quia loquuntur, quãdo quis capitur pro maleficio inuestigando & puniendo, & sic qñ maleficiũ est proxima causa capture. Sed hic proxima causa capture est ipse priuatus cõtractus qui sentẽtia celebratur. Vnde sicut sententia lata per iudicem pro priuato non potest exequi capiendo, ita nec lata pro fisco. Præterea ciuitas vtitur iure priuati. l. simile. ff. ad muni. C. de iu. reipubl. l. ij. libr. xij. sed ad petitionẽ priuati capi non posset pro sibi debito, ergo nec ad petitionem cõmunis. Tertio appellatio debiti refertur ad omne debitum siue sit ex contractu, siue ex delicto l. grece. §. sed si ex delicto. ff. de fideiuss. de verbo. signi. l. si cui, sed statutum dicit simpliciter ꝙ non possit capi pro debito ergo &c. Et per hoc patet responsum ad rationem quartam quia ibi loquitur secundum allusionem vocabuli, argu. no. in l. j. ff. de tu. Adduxit vlri. l. ij. §. legatis. ff. de iu. & de accu. l. hos accusare circa prin. Non ob. alia in contrarium alleg. quia illa etat securitas voluntaria, hæc vero necessaria. Credo Bar. cõsuluisse in casu in quo non habetur statutum ꝙ bãniti possint impune offendi, vel si est statutũ in illo non comprehẽdat talis bannitus, alias cum tũc esset hostis rei publ. talis securitas eũ non cõprehenderet, vt dictum est supra proxi. q. Nec potest fieri differentia inter voluntariam & necessariam, tum quia ittio ad nundinas etiam qñq; potest esse necessaria vt patet ex seq. & in generaliter dixit bannitum non contineri, item quia per expressam concessionem securitatis poterat & debebat sibi prouideri vt pluries dictum est per no. plene per Bar. in l. is qui reus. de pub. iudi. & per ii. ꝙ dixi supra in parte secunda huius temporis. q. xv. Vbi ergo talis bannitus non reputatur hostis potest procedere dictum Bar. pro quo allego casum in l. j. C. ad l. iul. ambi. ex prædictis etiam patet ꝙ vbi aliquo casu de maleficio possit iterum cognosci per no. in l. senatus. C. de accu. & in l. ij. C. de spor. & in fi. mi, nõ haberet locum prædicta decisio. Tunc enim pot. t detineri pro maleficio puniendo nõ pro quantitate banni, & cessarent ratio. is Bar. de quibus supra et propterea talis bãniti debent esse multũ cauti.

Queritur xvij. & xviij.

17 † in casu in quo securitas † videlicet & se-
18 curatum defendet. an concessa pro veniendo intelligatur concessa pro redeũdo, gl. facit ꝙ sic in l. vltima. ff. de sepul. vio. & ibi Bar. idem dicit. Non enim intelligitur secure venire, qui secure discedere non posset. l. sciendũ. §. j. ff. de legi. ad treb. l. de etate. Et idem tenet in l. iij. ff. de pœn. Communiter tamen causa tollendi dubitationem apponitur etiam standi & recedendi, immo etiam apponitur tempus. Sed circa hoc queritur an talis securitas intelligitur pro vna vice tantum. De hoc dic vt per Bar. in l. j. ff. ad l. iul. ma. & ibi scripta intelligo qñ securitas non habet tempus, tunc enim illud verum ꝙ intelligitur pro vna vice tantum. si vero habet tempus, quo concedens durare voluit illam non finitur licet bannitus reuertatur ad locum extra dominium concedentis, quia ex tẽporis appositione colligitur contraria voluntas cõcedentis. l. nõ aliter. de leg. iij. cum simil.

Factum est statutum ꝙ bãniti prouitio sodomitico, pro robaria & homicidio in perpetuum non possint rebannniri, & ꝙ non possint receptari sub graui pœna. Nullusq; eis dare possit auxilium, vel fauorem. Banniti vero pro alijs maleficijs possint rebanniri elapsis duobus annis a die lati banni si habuerint pacem ab offenso vel eius hærede, quo casu soluendo certam quantitatem exi mantur de bãno. Et hoc statuto varie oriũtur quæstiones. Primo ergo & sic ex ordi-
19 ne. xix. queritur. † An bannito pro vitio sodomitico, pro robaria vel homicidio qui

non potest in perpetuum rebanniri, possit dari securitas pro annis centum, dicto statuto non obstante. Facit ad hanc quæstionem quod sic, glo. in l. codicillis. §. instituta, ff. de le. ij. sed illa glo. non est vera. Et ideo dicitur ꝙ talis securitas non potest concedi nedum ad annos centum per l. fi. C. de sac. san. eccle. sed nec longeuo tempore. l. cum hæres. in prin. ff. de fta. lib. ubi habetur in quibusdam lec. per Bar. & est veritas quia per indirectum esset bannum iuribus euacuare l. j. §. quæ onerande. ff. qua. re. act. non da. faciunt not. per Bar. in l. ambitiosa circa regulam negatiuam de decre. ab ordi. facien.

20 *Vigesimo* †loco circa idem statutum ad partem prohibite receptationis. Quæritur Titius receptauit Gaium bannitum pro homicidio ignorans eum esse bannitū an incidat in pœnam receptantis? Dic breuiter ꝙ dictum statutum sic generaliter loquens intelligitur secundum ius cōe. l. ij. C. de noxa. & not. in l. fin. §. in computatione. C. de in. delt. Ius autem commune non punit ignorantem sed solummodo scientem, vel scire debentem, vt habetur in l. ij. §. nō enim. ff. de incen. rui. & nau. et in l. metrodorum. ff. de pœn. & no. per glo. & Bart. in l. j. ff. de recep. vbi glo. dicit ꝙ sciens præsumitur si in conuictuia notorium erat illum esse bannitum, ꝙ est no. & idem no. in simili in l. si tutor. C. de peri. tut. & idē si eius bannum publice præscriptum erat vt nor. in l. fi. ff. de decre. ab ordi. fac. & si latius videre velis vide Albe. de Gan. in parte bannitorū quæstione quę incipit, Alia est quæstio Dixerunt tamen quidam prædicta vera si bānitus erat persona nota licet bannum ignoraretur. Si autē erat persona incognita receptanti, dicebant ꝙ tenebatur eum debuit explorare suam conditionē vt l. seruos. C. de agri. & cen. nisi esset hospitator qui explorare non tenetur conditionem hospitum. l. j. in fi. ff. fur. aduer. nau. ꝙ non tenuit Bar. sed dicit indistincte non teneri receptātem ignoranter, adeo quod nisi scientia in accusatione apponatur semper veniat absoluendus, de quo per eū in l. ij. C. in quib. cau. coloni do. &c. li. xj. scientes ergo, vel scire debentes illum bannitum si receptant puniuntur, nec est necesse ꝙ sciant causam banni, vel eius qualitatem. Postquam enim sciunt bannitum inuestigare debent an sit de prohibitis receptari. & ita intelligitur ꝙ not. per Bartol. in l. prima. C. de colo. il. li. eo. lib.

21 *Vigesimoprimo* †queritur An consanguineus bānitꝰ scienter eum receptans incidat in pœnā statuti. Bar. in l. ij. de recep. quæ videtur dicere quod non, dicit ꝙ aut est talis bānitus qui potest occidi ex forma statuti. Et tūc quia dicitur hostis ciuitatis, sicut eum perdit ciuitas tra eum perdunt agnati & cognati. l. postliminium. §. filius. ff. de capti. Et quod ipse dixit in l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adul. Si vero non potest impune occidi & sic non est hostis tunc aut statutum impo nit certam & determinatam pœnam, & illa pœna esset imponenda propter generalitatem statuti. Non ob. d. l. ij. quia loquitur de iure cōi secundum ꝙ est limitata certa pœna. posset tamē iudex si vellet vti arb trio per legem sibi concesso. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. & sic causa cognita posset minuere pœnam. & sic secundum Bar. impositio pœnæ limitare facit vt dictum statutum a iure cōi non restringatur ꝙ est mirandum, maxime quando sunt tales coniuncti quibus non solū ciuilia nomina sed naturalia conueniunt vt in patre matre & econuerso, quæ nomina propter bannum non perduntur. Et vide ꝙ dixi supra in prima parte huius temporis. q̄. xx. & ideo credo potius iudicis arbitrio relinquendum vt etiam cum sit certa pœna locū habeat ex causa. d. l. ij. per no. in l. hodie. de pœn. & in. §. pœna grauior. & in l. athleras. §. calumniator. eo. ti. licet enim de iure nō esset pœna determinata vt l. hodie. tamen a cōsuetudine determinata dicitur vt ibi no. & sic vtroq; casu statutum determinatur a d. l. ij. Dixit ex causa quia si sine aliqua iusta causa receptaret locum haberet opinio Bar. l. aut facta. per totam. ff. de pœnis. & l. respiciendum. §. delinquunt eo. titu.

22 *Vigesimosecundo* †queritur quid si vxore, an incidat in pœnam statuti si receptat virum bānitū. Guil. in Spe. de dona. inter vi. & vxo. §. fi. versic. quid si vir est in banno. dicit ꝙ vxor banniti & etiam excōmunicati cōmunicabit cum eo non obstante banno. vel excōicatione alle. xj. q. iij. c. quoniā. de sententia. excom. c. inter alia. & sic vī concederet ꝙ sine pœna posset eum receptare. facit ff. de adul. l. vim passam. §. mulierē. Nec ob. ꝙ vir sit hostis ciuitatis, quia statutum vires matrimonij soluere non potest cū sit de iure diuino secundum Fran. de Are. in d. l. ij. &

ij.& idem etiam tenuit Albe. vbi supra q. vij.al.l.j.C.de repu.& quia vxor debet sequi infortunium viri,l.si cum dotem.§.sin autem.solu.ma.

23 *Vigesimotertio* †pone ꝙ statuto cauetur ꝙ bãniti nõ possint receptari in castris, vel villis sub certa pœna. Titius de villa sancti Martini quæ habet domos cõtiguas excepta vna domo quæ distat per miliare a Burgo ville est tamen in agris siue in confinibus ville prædicte receptauit quendam bannitum scienter in dicta domo.Queritur an incidat in pœnã statuti.Dicit enim Titius se nõ teneri, quia non receptauit in castro, vel villa, sed in agro inter quæ est differentia,vt l.j.ff. ad l. iul.de vi publi.& cum statutum sit stricti iuris & pœnale debet restringi.ff. de pœnis.l. interpretatione. Contrarium tenuit Albe. vbi supra q.cij.per identitatem rationis & rei publice fauorem. Ad quod alleg.l.j.§.j. C.de fal.mo.& de hære.l.quicunq;.§.quod si fecerit.quod est verum, quia villa secundum nostrum vsum non cõstituitur ex vallo vel fossa, sed ex ipsis domibus & agris. Et ideo licet non sint domus cõiuncte nihilominus villã constituũt.Pro quo vide plene per Bar.in consilio quod incipit. Queritur vtrũ iurisdictio.& in l.j.ff.de dam. infe. & plenius in extrauagã.qui sint rebelles.super verbo lõbardie. In quibus declarat qd sit villa,castrũ,ciuitas,prouincia &c. Et ad propositũ melius in tractatu de insula.xv.figura quę incipit.His quo ad finẽ &c.vbi sic loquitur. Villa dr̃ secundũ propriam significationẽ a vallo.hoc est ciuitas quæ non cingitur muro, sed vallo secundũ Hugutionẽ. Sed in vsu nostro villa appellatur quædã vicinia pluriũ habitantiũ siue aliquod municipium siue aliqua municeps quę proprie loquendo appellatur vicinia. & ita accipit gl.in l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure. Et sic quia scdm cõem vsum debet intelligi statutũ de quo dixi patet ꝙ receptator tenetur. An aũt pro eo teneretur vicinia recurrendum est ad no.per Bar.in l.j.§.eodẽ autẽ tecto ad sil. & in l.si tertius de aqua plu.ar.& in d.l.fi.vbi ponit qualiter villa debeat mẽsurari. de quo dixi supra eodem tempore par.ij.quæstio.pe.

24 *Vigesimoquarto* †Titius receptauit in loco prohibito Gaiũ bannitũ pluribus diebus, Deinde eum prodijt. cœpit.n.eum,& potestati siue eius curie præsentauit queritur an debeat puniri vt receptato.An premiari vt capiẽs & præsentans.Hæc quæstio fuit Albe. vbi supra q.lxviij.& quod puniatur arguit ,qa semel delinquit quod sufficit ad legem iul. maiesta.l.fi.de arbi.l. si duo.§.fi. quibus ex cau.in pos.eatur l.hæc autẽ.j.respõ. & quia inspicitur tempus quo eum recepit variatione non admissa.l.dispensatorẽ in fi.ff. de solu.Et quia in delictis non est locus pœnitentie de fur.l.qui ea mẽte.& de edil. edic. quid sit fugitiuus.§.j. & quia incõstantia reprobatur de ꝓcuratore.l.in causę. Et quia maleficium non debet remanere impunitũ ad l.aquil.ita vulneratus.In contrarium arguit ꝙ excusari debet ex quo pœnituit obediens fuit & prodijt argu.de in integ. resti. l.pen.quia satisfactione se liberauit a delicto.C.ne tut. vel cu.l.j. & de crimi. stel. l.j. & quia regulariter pœnitentia prodest in criminibus.C.de aposta.l.hi qui. de hæreti. l.manicheos.dixit finaliter,ꝙ vt audiuit Bononie fuit determinatum eum puniri debere pœna statuti contra quod fecit receptando per iura supra inducta.ipse tamen dixit pœnã mitigari debere.arg. de man. prin.§. sed quia delinquentes & plu.§.illius titu. pro quo.C.de his qui se defe.lib.x.& ff.de iure fis.l.deferre. Nec prædictis ob. ꝙ per pœnitentiam tollatur delictum.vt extra de testi.c.testimoniũ.& de peni.& re.in decre. per totum quia illud verũ iure poli non iure fori & in hoc residet. Sed tu dic ꝙ aut constat ꝙ ab initio retinuit eum animo receptandi & postea mutato proposito deliberauit eũ iudici præsentare.Et veram credo decisionẽ prædictam.s.ꝙ puniatur ex receptione. in delictis.n.consumatis non habet locũ pœnitentia vt in iuri supra allegatis.Licet autẽ puniatur ex receptatione nihilominus premiari debebit ex præsentatione,sunt.n.actus diuersi.Vnus enim est receptatio de qua punitur,& alius præsentatio de qua premiatur.Et sic nõ ob.ꝙ ex eodem actu consequatur pœnã & premiũ. vt l.siue hęreditaria.ff.de neg.gest.quia immo ex diuersis sicut dicimus in si. in l. j.ff. de his qui.vt indi.& per Dyn. in regula ꝙ ob gratiã lib.vj.& ꝙ no.per eũ,& Ray.in l.decreto.ff.de suspe.tu.Si vero hoc nõ constat tunc non puto eum puniri, sed solummodo premiari,præsumitur eum receptasse & tenuisse vt eũ curie præsentaret,ar.ff. ad mace.l.sed iul.§.proinde, & ꝙ ibi per doct. & in l.macedoniani.C.eo. nisi probetur aliqd propter ꝙ talis præsumptio excludatur,qa

vna præſumptio tollit aliã l. diuus. ff. de in integ. reſti. Puta q̃ tũc p̃ſentauit eũ curie q̃ ei aliquis minatus fuerat q̃ eũ accuſaret vel aliquid ſimile arg. no. in l. fulcinius. §. qd ſit latitare. ff. quib. ex cau. in poſſ. ea. & quod habetur plene per Dy. & Bar. in l. poſt con tractum. ff. de donatio.

25 *Vigeſimoquinto* queritur † qui dam in villa receptauit bã nitum propter q̃ ex forma ſtatuti tota vni uerſitas ville fuit condemnata. An agere poſsit contra illũ receptantem. Albe. vbi ſu pra q lxix. dicit q̃ ſic & allegat qđ non re pertitur. Tu aũt dic q̃ aut villa fuit condem nata ex eo q̃ nõ cepit illũ bannitũ, & tunc contra illũ receptantẽ agere non poſsit. Cõ demnatur. n. ex ſuo facto. i. non facto. ſ. vni uerſitatis quo caſu contra aliũ non agitur l. ẽt. §. pe. ff de peti. hære. & q̃ no. in l. ſi quis dolo §. j. in vlti. glo. in fi. ff. de re iu. & ar. ff. man. l. ſi procuratorem. §. ſi ignorãtes. ver. ſi hi qui, aget tamen ad ratam cõdemnatio nis ſecundũ no. in l. iiij. §. actor. ff. eo. ti. vbi per Bar. Si vero fuit condẽnata ex eo q̃ il le receptauit, & ſic ex facto receptantis. Et tunc poteſt agere contra illũ. ar. ff. de verb. ob. l. ij. §. ſi. & q̃ ibi per Laco. de Aret. l. nam & ſeruus in princ. ff. de ne. ge. nau. cau. fta. l. licet. §. fin. de his qui dele. vel effu. l. ſi vero. §. cum autem & de euic. l. ſi plus. §. j. & C. de exacto. tribu. l. miſsi opinatores. lib. x.

26 *Vigeſimoſexto.* † Stante ſtatu to p̃dicto qđ nullus poſsit dare bannitis auxilium, vel fauorẽ ſub cer ta pœna. quero an in cauſa ciuili vel crimi nali talis banniti quis poſsit aduocare pro bannito, an non quaſi dicatur ei dare auxi lium vel fauorẽ. Antiqua q̃ eſt, vt patet in Albe. vbi ſupra q. xxxiij. Bar. in l. quiſquis. C. ad l. iul. maie. videtur velle q̃ talis aduo catio vel ẽt procuratio facit eũ incidere in pœnã per illũ tex. & ad participationẽ quę fit cũ excõicato. Kãdet quod illa eſt medici nalis. Iſtud bannũ eſt mortale. Sed in l. in fur. §. ope. ff. de fur. notabilius loquitur prę mittẽs q̃ qñ prohibetur auxilium ſimplici ter nõ habito reſpectu ad actũ intelligitur multũ late pro quolibet adiutorio ſiue mu tuetur pecunia, ſiue p̃ iter aſſocietur l. j. C. de his qui latro. qđ etiam tenuit Albe. qõ. xxxv, ſiue quid aliud fiat q̃ ad eius vtilita tẽ pertineat allegar. ff. ad l. iul. ma. l. iiij, poſt prin. hoc præmiſſo ad ꝓpoſitũ concludit q̃ qũq; auxiliũ prębetur ſcięte ſuperiore per vtã iuſtitie, vt quia petitur pronunciari bã num nullum, vel petitur caſſari allegando aliquã iuſtitie cãm puta per l. j. in fine. ff. de qõ. & pone q̃ ſuccũbit. Et non vt aduoca tus præſtare auxilium vel fauorẽ ſecundũ Inno. in c. ſolet de ſenten. excõi. in glo. mag. Quandoq; per viam gratie vt implorando ſimplicem miſericordiam, vt ſic procuro q̃ aliquis rebannizetur. Et hoc eſt licitũ regu lariter & non fit contra ſtatutũ l. ſi fuerit. ff. de re. dub. l. in metallum. ff. de pen. Fallit in eo qui eſſet damnatus ſiue bannitus pro cri mine læſæ maieſtatis pro quo nõ licet ſup plicare, vt d. l. quiſquis. Quandoque præſta tur auxilium in iudicio ſuperiore ignoran te, vt mutãdo pœnam vel quid aliud vt ſupra, & tunc punitur aduocans vel procu rans, vt d. l. iiij Sed ex his verbis Bar. non deciditur quæſtio ſupra poſita, quando in alia cauſa fuit aduocatus vel procurator bã niti in aliqua cauſa ſeparæa a banno, & tũc aut illã cauſam poteſt agere, vt quia ſe de fendit non excluſa defenſione a ſtatuto, vel qui agit bonis non publicatis non prohibi ta audientia a ſtatuto l. ſi tibi mãdauero. §. is cuius bona. ff. man. & tunc non habet lo cum ſtatutum, quia dat ei auxilium & fauo rem in relicta arg. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. ij. & de procu. l. j. §. vſus. & l. ad rem mobilẽ & l. ad legatũ. eo. tit. Si enim permittitur ei iudiciũ ergo cum ſuis qualitatibus, vt d. §. vſus in procuratore & in aduocato in l. j §. ait prætor. de poſtu. Et q̃ dicam ſtatim qõ. xxvuij. Si vero nõ permittitur ei agitato talis cauſe puto talem procuratorẽ vel ad uocatum, ſi ſciunt eũ bannitũ teneri de au xilio per d. l. quiſquis. Si vero agit cauſam banni aut obtinuit, & clarũ eſt q̃ nõ debet puniri vt ſupra. Aut ſuccubuit, & tunc aut cauſa erat dubitabilis, & non punitur. Aut erat manifeſte friuola ſiue iniuſta, & debet puniri, arg. eius quod dicimus de eo qui re currit aduerſus laudũ & ſuccũbit, quia ſi ha bebat iuſtã cãm credendi ſe iuſte petere, & excuſatur a pœna, alias non vt hæc hãt in l. tres fratres. ff. de pact. & per Io. An. in ad di. Spe. in ti. de arbi. §. ſequitur, verſi. quid ſi compromiſſum.

27 *Vigeſimoſeptimo* † pone. In quirit vel ex accuſa tione proceditur contra Titium bannitum cui nõ põt ex forma p̃miſsi ſtatuti præſta ri auxiliũ vel fauo. quidã cõparet corã iudi ce, & allegat illũ eſſe abſentẽ ex aliqua cau ſa, Queritur an incidat in pœnã ſtatuti? Qui

do de Suz.in qõnibus ſtatutorũ ſub litera. S. in ſtatuto dicẽte qđ nullus poſsit bãnitũ defendere tenet quod in pœnã incidat,quia talis allegatio eſt defenſio vt in omnibus legibus dicentibus abſentẽ defendi. In contrariũ alleg. Albe.vbi ſupra q.xxxiij.cp di. cũ ſtatutũ videatur loqui de auxilio extra iudiciali.C.de his qui latro.Lij,extra de homi,c.ſicut dignũ.§.fi.& ibi p Inno.de ſchiſma.c.j.lib.vi. ītẽ quia ſpeciale vĩ in l. quiſquis,ergo in alijs cõtrariũ debet ſeruari.ff. ad mun.l.j.Sed pro deciſione Guil.alleg.qa ita occidit quis lingua ſicut facto.l. diſtin.ſi quis viduam. Et quia clamore & ploratu dr quis auxiliũ præſtare.ff.ad ſille.l.ij.§.potuiſſe.&.§.ſeq. Finaliter cõcludit cp in pœnam non incidat.Sed ſi recte aduertatur loquitur in aduocato allegante cãs cauſæ. de quo dixi ſupra proxima q.Puto tñ cp dictũ eius verũ ſit per l.ſeruũ quoque.§.publicę. de procu.vbi patet cp talis allegãs nõ dicit agere cãm propriã ſiue abſentis ſed publicã.Preterea facit in iudicio ſcirẽ iudice.ergo &c. vt dictũ ſupra ꝓxima q. & facit qđ no.in l.in eo.§.nemo.de reg. iu. Et intelligo hoc verũ in themate quod propoſui. in caſu autẽ Guil.de Suz.forte procedit dictum ſuum,quia ſtatutum prohibet defenſionẽ iu dicialẽ cp patet,quia eius thema dicit cp bãnito non ſtat ius,cp nulli permittatur & cp poſsit ipſum defendere.l.ſi.ff.de iuſt.& iur. & intellige de allegante cãs abſentie in facto conſiſtentes. Pro quo vide quæ dixi in primo tempore iij.q.v.

28 *Vigeſimooctauo* †circa idẽ ſtatutũ quero,an ille cꝫ tulit teſtimonium pro tali bãnito,dicatur ei cõtra ſtatutũ præſtaſſe auxilium & fauorẽ Bart. in l. poſt legatũ.§.his vero.ff.de his qui. vt indig. dicit quod ſic ſi præſtitit teſtimoniũ ſponte,ſecus ſi coactus per illũ tex.cũ gloſ. Hoc intelligo,vt dixi ſupra proxime,ſcilicet in q.xxvj.qñ cauſa per bannitũ agitata non erat et permiſſa,ſed forte admiſſus fuerat non oppoſita exceptione vel quia non cõparuit aduerſarius. Si aũt ei fuiſſet permiſſa locũ habet cp ibi dixi, ꝓhibitio.n.generaliter auxilij intelligitur, niſi in caſu licito arg.l.j.§.denique.ff. quod vi aut clam, & C.de adul.l.ita pudor. Si autẽ quis cœpit bannitũ volẽs ducere ad curiã,& deinde eũ relaxauit.Dicit Ray. in l.j.§.vnuſqſque.de fer.fugi.cp aut relaxauit eum gratis, & nõ punitur vt opẽ præſtans vt ibi. Aut per pecuniã,& tunc punitur arg.l.ij, de receptato, quod forte verũ eſt non exiſtente ſtatuto cp poſsit impune offendi alias forte non præcedit per ea quæ dixi ſupra parte proxima q.j.& q.xxxvij.

29 *Vigeſimonono* queritur† an ille qui eximit bannitũ capitũ de manibus familiæ qui vt dictũ fuit ſupra parte proxima huius tẽporis q.xxxij. tenetur fiſco ad ſoluendũ condẽnationẽ per l. ad cõmentarienſem.& per l.quiſquis ibi allega. teneatur ẽt vt præſtans auxiliũ vel fauorẽ. In hac qõne poſſent multa dici concluſiue tñ tenendũ quod vtraq; pœna teneatur cũ ex diuerſis factis oriãtur, vna quia eximit, alia quia auxiliũ dedit,itẽ quia vna ciuilis, vt ff.ſi quis eum qui in ius vo.eſt vi exi.per totum.alia criminalis.l.ſi.de fur.Pro quo vi de.ff.de fut.l.nunquam plura.& in l.qm.C. ad l.iul.de vi.ff.de pen.l.ſancto legũ. & cp hr in l.ij.§.qui aduerſus.ff. de poſtu. & C. quando ciui.ac. præiudi. crimi.l.j.

Exprædicto ſtatuto de quo dictũ eſt in q.xix. vbi de pacis beneficio ponitur,inſurgunt multe qõnes,Et ideo.xxx.

30 quero,†An tale beneficium competat bannito pro adulterio. Et dubiũ facit quia ſuper crimine adulterij non licet tranſigi nec paciſci.C.de trãſac.l.trãſigere, immo regulariter non licet tranſigi a contumace ſecũdum Barto.in diſputatione ſua quæ incipit Lucane ciuitatis in ſi.ſed hic fuit cõtumax ergo &c.Sed in ſimili articulo Bar. conſuluit contrarium dicens.cp quædam eſt tranſactio quæ fit de re dubia & lite incerta.& illa fit ad impediendum proceſſum ne amplius ſuper tali crimine ꝓcedatur. Et iſtud nõ poteſt fieri ſuper crimine adulterij, nec etiam pacto. Quædam eſt pax & concordia per cꝫ rancor qui eſt in animo iniurtati reſicitur.nec per hoc proceſſus impeditur, licet pœna minuatur ex forma ſtatuti. Et iſta pax eſt permiſſa in omni maleficio vt inſti.de iniur.§.fi.& de pact.l.j.& l.ſi tibi.§. quædam. Et quod de adulterio poſsit fieri pax eſt text.expreſſus.C.de adulte.auc.ſed hodie,& in corpore vnde ſumitur, vbi dicitur maritum per adulterium iuxta poſſe reconciliare eam ſibi,quod nil eſt aliud,niſi pacem facere. Aduertendum eſt quod ille text, loquitur de remiſsione quæ fit vxori non de illa quæ fit adultero quæ videtur prohibita l.ſecunda.§.lenocinij.ff.de adul. parta enim videntur ab initio cõſentire & poſtea adulterium cõmittere, Pariter enim

punitur retinẽs vxorẽ in adulterio deprehensam & ipsam alij adulterãs, vt ibi, & l. mariti lenocinium in prin. Retinendo tamẽ opi. Bar. dic ꝙ lex transigere, & iura supra allegata loquũtur ante sententiã latã cõtra adulterũ, post aũt sententiam latã in causa adulterij licitũ est trãsigi super pœna. ff. de pac. l. iure gentiũ. §. si paciscar. &. §. item si experiar secundũ Bart. in d. l. transigere, & in l. quid ergo. §. pœna grauior. de his qui not. infa. Et sic non ob. contraria. Et sic concluditur quod statutũ prædictum locum habet etiam in bannito pro adulterio.

31 *Sed circa* idem, xxxj. dubitatur† a quo pax de adulterio habeberi debeat vt locum habeat beneficium statuti. Dicit Bar. in prælleg. cõsi. quod incipit Potestati terre roche, quod sufficit habere pacẽ a marito, ipse, n. est ille cui principaliter infertur iniuria vim dicanda. ff. de adul. l. ij. §. fin. & C. de adulte. l. quamuis adulterij cũ muliere aũt non cadit pax cum non possit dici ei illata iniuriam, quia in volentem factum est. Preterea ipsa non potest cõqueri accusando, quia socia criminis. C. de lib. cau. l. ij filium. xiiij. q. iij. Nemini, ergo ab ea non requiritur remissio, quia non est iniurie persecutio. de iure deli. l. aũt prætor. Præterea prohibitiones facte contra adulterũ non præiudicant muliert. l. denunciasse. ff. de adulte. Et sic cũ mulier non confitetur se adulteram vel nõ dicit se iniuriam passam, nõ est ab ea requirenda pax, quia videretur confiteri se adulteram l. quoniam. ff. de his qui not. infa. Sed in contra. facit. C. de rap. vir. l. j. & in authẽ. de rap. muli. & quod not. Dy. in regula sciẽti in primo contrario. lib. vj. sed illud verũ in muliere rapta, secus in simplici adulterio. hæc Bart. nõ intelligas per hoc vltimũ ꝙ statutũ non habeat locũ in raptore, sed intellige ꝙ tũc requireretur pax ẽt a rapta, quia et principaliter iniuria facta est.

32 *Trigesimo secundo* †in quo examinabo xxxiij. &

33 †xxxiiij. cõnes. †Quero bannitus in statu-
34 to prædicto comprehensus habuit pacem a filio eius quẽ offendit, postea mortui, minore tamen, & sine iudicis decreto. Queritur an habeat beneficiũ statuti. Hæc quæstio multas habet partes. Prima est, an ipse minor ẽt pupillus possit de morte patris pacẽ facere, Secunda si potest an requiratur authoritas tutoris. Tertia si nõ requiritur, an possit petere restitutionem in integrum. Et erit alia qõ circa quæ dicit Bal. in l. j. C. de in inte. resti. mi. quod sic. Et si habet tutorẽ pupillus cum eius autho. si non habet cum authoritate iudicis supplentis tutoris defectum. Et si adulter habet curatorem cũ eius authoritate. & idem dicit in prodigo subdẽs quod non põt petere restitutionem in integrum quia non intelligitur ledi qui pacem facit. Ad primum & secundum allegat not. l. creditor. §. j. ff. man. Sed aduerte quia prædicta latius examinantur in Specu. & suis additionibus in ti. de homi. versic. illud autem. & ibi refert prius opi. Albe. Galeoti. in titu. de accu. §. pen. qui post allegationes hinc inde concludit quod aut pupillo aliquid datum fuit, & tunc valet. l. præses. C. de transact. Si non est datum idẽ quia interest minoris sumptibus & litibus non vexari. ff. de mino. l. minoribus. & de iniur. l. sed si vnius. §. si filio. nam & ciuitas pacem seruans commendatur. ff. de censi. l. j. Deinde subdit opi. Vbert. de bobio quæ fuit, vt infans nullo modo possit. ff. de pact. l. j. si autem excessit infantiam. dicit requiri tutoris authoritatem & iudicis decretũ. Videamus ergo per ordinẽ articulos supra tactos. Primus articulus sit de infante. & in hoc omnes cõcordant quod non, nec solus, nec cum tutore l. j. ff. de pact. & de noua. l. j. cum si. Secundus articulus est an tunc solus tutor possit pacem facere vt lic sufficiat bãnito. In hoc fuerũt opiniones. Sed cõis opi. se habet quod aut homicida est incognitus, vt quia dubitatur, an ille cui pacẽ reddit cõ miserit homicidiũ patris vel non, & tũc potest, vt l. præses. C. de transac. & ideo dixit Ioã. And. vbi supra referens dictũ Guid. qđ cautela est facere pacem, vel recipere tanquam illi vel ille qui dẽ inculpatus. Si vero est certum. & tunc aut interest pupilli, puta propter periculũ sue persone. & tũc potest tutor facere, vt l. j §. sed nonnullos de tute. & ratio, distra. alias non, quia talis remissio l. interdũ. §. qui tutelam. ff. de fur. & ista fuit opi. Iaco. de But. quã ibi sequitur Bald. Sed aduertendũ puto, quia hæc quæstio alio nõ dato debet esse sopita, de iure, n. communi nulla põt fieri vindicta, l. iij. §. cũ qui. ff. de vi & vi arma. & l. vt vim. Sententia de homicidio lata est, ergo amplius non põt accusari. l. licet. §. pen. ff. nau. ca. sta. & ideo nihil videtur remittere, sed potius iure reipub. vti. & ideo facilius defendi potest talẽ pacem valere. Sed dubium facit quando ex forma statuti est permissa vindicta. Tũc. n. videtur illud ius donari, & ideo tunc tenẽ

da est opi. Iaco. de But. cp posit si est ei periculosa inimicitia alias non. Sed considera quod tutor etiam euidentem damnosam hereditatem infanti delatam solus repudiare non potest sine consanguineorum infantis consilio, vt no. ff. de auc. tut. l. si ad pupillū. & l. is potest. ff. de acqui. hære. & in l. tutor de bo. pos. & in l. prima. §. si tutor. ff. de succes. edic. & in l. eius est nolle. ff. de re. iu. vbi glo. not. loquitur. c. quinimmo secūdū Azo. in d. l. tutor requiritur etiam iudicis authoritas quod ibi sequitur Bar. & Bal. in l. bonorum. C. qui admit. ad bo. pos. Cum ergo hoc casu sit expresse alienare & illud facere quod quantum ad mondanam vitam verecundum est, puto solius tutoris non sufficere pacem, sed requiri consiliū coniunctorū secundū l. magis puto. §. ne patsim de rebus eorū, & iudicis decretū per supradicta. Id autem cp dī cautelam esse fieri, vt ei qui dī inculpatus non prodesset ad beneficium statuti, quia requirit pacē fieri de contentis in banno in quo continetur cp fecit. & sic confessus intelligitur, & si tunc non esset satisfactum statuto per nota. & maxime per Bar. in l. j. §. j. ff. de dolo. & l. j. ff. si qua. pau. fe. di. & quod scripsit in consilio quod incipit quidā Mattheus super verbis illis enūtiatiuis, vt dicitur &c. quæ dicit tanquā dubitatiua summi non tanquam affirmatiua. Pro quo videtur tex. in l. si in venditione in fin. ff. commu. pred. Tertius articulus sit de pupillo cum tutore & adulto cum curatore. & in hoc concordant omnes cp sic, vt supra dictū est. Sed an tūc requiratur iudicis decretum, quidam quod sic vt in prædicto verū, illud autem. Bal. aūt contra quod nō requiratur iudicis decretum, quia nihil alienat. & quia in executionibus pœnarū non subuenitur minori. ff. de mino. l. auxiliū. & quia nō dicitur damnum pati, de sepul. vio. l. sepulchri. vt ipse scribit in l. j. ff. de pac. Sed vt dixi supra id pōt esse verū inspecto iure cōi tantum secundū quod actio iniuriarum remitteretur. non. n. dī esse in bonis. & propterea dici solet quod dicitur hæreditas adiri, vt dicā infra in q. xxxvj. inspectis vero statutis vindictā permittentibus maior est dubitatio, licet. n. tale ius non dicatur in bonis, vt l. cū emancipatus. ff. de col. bo. & in l. sed si vnius. §. si ante de iniur. tamen alienatio dicitur sicut in repudiatione hæreditatis in qua ante aditionem nullum ius dicitur in nobis esse, vt l. pretia rerum. ff. ad l. fal. Qui tamen *in casu nostro loquimur* de effectu pacis ad cancellationem fiendā non gratuito, sed aliquo soluto, & sic pur in aliquo punitur, satis putarem verū esse iudicis decretū non requiri, vt d. l. præses. Cautela tamen est vt eius authoritate fiat, vt omne dubium remoueatur, vt in d. versi. illud autem. Vltimus articulus sit, an posit peti restitutio in integrū vt sic interim pax non dicatur firmiter facta. In hoc dicit Iac. de Are. in d. l. j. C. de in integ. resti. mi. cp nō, quia in executionibus pœnarum &c. vt l. auxilium & quia non est læsus qui voluit fugere inimicitias de vsufruc. l. generali. §. j. in princi. & idem vt dixi supra tenet ibi Bal. & in d. l. j. de pac. & sic propter hoc nō retardabitur cancellatus maxime cum in talibus non inspiciatur quod euenire potest de iure speciali. l. iiij. circa princ. ff. de fideicom. liber. & per Bar. plene in l. inter stipulantem. §. sacram. de verbo. obli. ex prædictis itaq; patet qualiter requiratur pax qñ filius mortui patsi iniuriam est minor. & patent expedite. xxxij. xxxiij. & xxxiiij. q.

35 *Quero ergo* trigesimo quinto † circa idem. Filius occisi maior vt sic cessent alie dubitationes fecit simpliciter pacē de iniuria facta patri cum remansisset patri. An hoc sufficiat ad cancellationem bāni posito cp pax sit specialis de contentis in sententia banni. In cuius decisione primo vidē dum est an statutum prædictum cp loquitur de hærede intelligatur de filio & descendē te. An vero etiam de extraneo. Si enim primo modo intelligitur non videtur cp sit necessaria hæreditatis aditio. ff. de ope. liber. l. vt iureiurā. §. si liberi, cum ibi notatis. & ita voluit Bar. in l. dāni. §. fabini. ff. de dam. infec. vbi dixit tale ius non competere iure hæreditario. cp secus est si intelligitur generaliter de quocūcp l. iij. §. si quis hæredi. ff. de ſta. libe. & l. qui hæredi. ff. de cōditio. & demon. Et quod debeat intelligi de filijs videtur probari quia idē iudicatur de remissione iuris cp de ipso iure l. manumissiones. ff. de iust. & iur. & quod not. in l. de tutela. C. de in integ. resti. mi. sed ipsum ius vindicandi non transit in hæredem l. iniuriarum actio. §. j. de iniur. ergo debet intelligi. i. de filio. l. lex facta. §. fi. ff. ad trebel. & cp habetur per Bartol. in l. gallus. §. etiam si parente. de liber. & posthu. & ita dixit Bartol. in l. si filius qui patri. de vulga. & pup. vbi dixit cp sufficiebat pax habita a filio etiam qui abstinuerit propter beneficium fuitatis quæ operatur ad commodum filij. Et idem tenet ibi Bald. quia nomen hęredis præfer-

tur ratione naturali. Ex quo si verum esset sequeretur ꝙ non sufficeret pax habita ab eo qui adiuisset filio abstinente puta qui nõ esset de descendentibus, Quantum ad me passus est dubitabilis propter naturam materie super qua profertur tale nomen, sed propter materiã fauorabilem cõmunis interpretatio se habet quod intelligatur de quocunque vniuersali successore l. sciendũ. de verbo. sig. & ita tenuit Bal. contra Bart. in l. ij. C. de libe. & eo. li. & etiam Bart. in l. eadem. §. cato. de verbo. oblig. vt dicam infra in q. xxxix. Non ob. ꝙ ius vindicandi non sit transitorium, quia immo transitoriũ est de sui natura lite contesta, vt ibi cũ concor. de quo at, vide in d. §. etiam. per Bart. & Bal. per doc. in l. antiquas. C. de vsufruc. & in l. annalibus. C. de lega. requiritur ergo quod ad verificationem statuti quod sit hæres ideo &c.

36 *Trigesimosexto* videndum est an ex tali pace dicatur adire hereditatem. Albe. vbi supra q. ix. tenuit ꝙ sic si aliquid recipit, quia illud datur cõtemplatione mortis arg. ff. ad tre. l. j. de lib. & posthu. l. in suis. Communis vero opi. se habet in contrarium l. pro hærede. §. fin. & ibi per Bar. ff. de acqui. hære. & ẽt per alios. & in l. quęsitũ. ff. de se. vio. facit l. eum qui. C. ar. tute. de his qui ef. vel dele. l. si vero. §. hæc acto. & ita determinauit Odof. vt refert Guid. de Suz. qui idẽ tenuit in suis. qõ. sub litera S. Quod intellexit idem Odof. in d. §. hęc acto. nullo existẽte statuto. Sed vbi sit dictum statutum tribuens pacis beneficium dixit eũ intelligi adire hæreditatem. & nil allegat. & idem sequitur Cy. in dicta l. eum qui. quod non credo verũ, nisi in instrumento pacis dicatur quod fecit pacem vt ille consequeretur beneficium cancellationis. Tunc enim intelligitur adire, quia alias habere non posset beneficium arg. d. l. pro hærede. §. papinianus. & l. illud. eo. tit. ita debet intelligi dictum Odofre. Simplex ergo instrumentum pacis habite ab eo qui potest hæres esse non dat beneficium cancellationis, nisi de additione tunc facta aliter appareat. Vide tamen quod dicã infra hac eadem parte q. xlvij. ad fi.

37 *Trigesimoseptimo* † queritur procurator Titij offen si cum generali & libera administratione fecit bannito pacem de contentis in banno, quæritur an virtute dicte pacis bãnitus possit propter dictum statutũ certum quid soluendo cancellari, & videtur quod sic, quia tutor potest. l. præses. C. de transac. ergo & procu. cum libera. l. procur. cui liber. ff. de procu. In contrariũ est veritas, quia aut nõ venit in mandato hominis eo quod nõ constitit in administratione patrimonij, vt l. nec mulierem. C. de manu. vin. aut si venit requiritur speciale mandatũ. ff. de procu. l. mandato. extra de arbi. cap. per tuas. & de transa. c. contingit. & ff. de pac. l. nam & nocere. & ita not. in Spe. de treug. & pa. ver. hoc quoque no. & de procura. §. ratione igitur fui ver. xxij. Et ita seruatur.

38 *Trigesimooctauo* †queritur an sufficiat habere pacem verbis vel factis sine scriptura. Puta quia probat bannitus quod offensus, vel eius hęres habens eius cognitionem bibit fecã vel cœpit eum per manum & similia. & videtur quod sic, quia per tales actus alio nõ dato intelligitur fieri pax & remissio iniurie. Facit quod notatur in l. j. ff. de pac. & insti. de iniur. §. fi. & ff. eo. ti. l. non solum. hoc autem probatur, quia non reperitur hic casus inter illos in quibus requiritur scriptura de quibus habet per Dy. in suo tractatello. per Gui. in Spe. de instru. edi. §. restat verſic. sed si vnus per glo. in c. j. de cen. lib. vi. & probatur ex no. in l. iij. §. pen. ff. de adimen. le. per Bar. in l. j. ff. de pac. Et videtur casus in l. in ipsius. C. fami. hercis. Et ibi per Guido. & hoc verum licet Gui. in Spe. in ti. de homi. ver. illud in duobus verbis videatur sensisse contrarium per c. pactum de verb. sig. qđ non ob. vt ibi no. in glo. Quia tamẽ facilius possent fieri fraudes communiter per statuta prouidetur quod de rali pace debeat cõstare per publicum instrumentum. & tunc dicit Bal. quod producens tale instrumẽtũ non debet detineri sed statim relaxari. ff. de in ius vo. l. neque in fi.

39 *Trigesimonono* †quęrit an sufficiat bãnito si habet pacẽ ab vno ex pluribus hæredibus occisi siue aliter offensi. Quæstio hęc in diuersis titulis qõnum ad idem tendentium reperitur diuersimode terminata, & licet in voluminibus habeantur. tñ pro contrarietate determinationem opus est vt aliqualiter insistat. Et ideo sciendum ꝙ ista quæstio fuit de facto Bononiæ & ibi Osber. de Cremona determinauit talem pacem ab vno habitam non sufficere per tex. l. j §. denunciari in fi. de libe. agno.

Item quia indefinita æquipollet vniuerſali de leg.ij.l.ſi pluribus. Sed Old.tunc tenuit contrarium quia ſtatutum ſupra relatũ dicit ab hærede ergo ſufficit ab vno cum hæres ſit. Item quia vindicare necem defuncti eſt quid indiuiduum ergo competit cuilibet hæredum inſolidum ff.fami. hercifcun. l.hæredes §.antea.& de ſerui.ruſti.l. via §. fin. Nec ob.lex ſi.ff.communia prædi. quia ibi ius illud indiuiduum reſpicit corpus hæreditarium, ideo ibi requiritur conſenſus omnium.ſed in propoſito tale ius non reſpicit quid hæreditarium ergo ſufficit voluntas vnius.& ita dixit Cy.in d.§.denunciari fuiſſe Paduæ determinatum.Bar.autem in l.eadem.§.cato.de verbo.oblig. dicit quod licet in indiuiduis apud quemlibet hæredũ ſit ius inſolidum,tamen eſt ſine effectu niſi cæteri conſentiant de ſerui.ru prædio.l. iti nere,& quod licet in tutoribus apud quem libet ſit inſolidum ius actiones exercendi non tamen ſic in iure per quod tutelam ſimitur l.clarum.C.de auct.præſtan. & ideo in propoſito cum extingueretur ius vindicandi non debet tenere pax ab vno habita niſi cæteri conſentiant, quod etiam appare re dicit ex eo quod ſtatutum dicit ab hære de.& ſic de eo qui ex aſſe,i.in totum hæres eſt l.ſi defenſor.§.j.de interroga.act. Ac etiã quia hæres pro parte non repreſentat defunctum,niſi pro illa parte.C. de rei ven.l. cum a matre,pro alia enim habetur vt extraneus vt ibi, & no.de præto.ſtip.l.ij.§.ff. ff.de quo ſtatuto non cogitauit. Finaliter tamen concludit ſtandum maiori parti hæredum intelligendo maiorẽ partẽ pro numero perſonarum & vnciarum,& vbi ſint pares ſtandum eſſe dignioribus.& ſi in omnibus ſint æquales ſtandum eſſe remittẽtibus & ſic pacem facientibus de pac.l. & ſuũ.§. ſi.& l.maiorem in prin.& C.qui bo.ce.poſ. l.ſi.reputans iniquum eſſe q̃ vnus ſolus qui forte eſſet vnus triſtis poſsit pacem facere. Contra l.ſi vnus.§.ſi filio.ver.ſed interdum ff.de iniur.quam ſententiam dixit æquitate conſonan.Bal.vero in hac q.multum variauit.Nam in l.cõmunis libertus.ff. de in ius vo.ſequitur opi.Cyn.quia cum non agatur de pecuniario commodo pœnes vnũquẽq; hoc ius faciende pacis conſiſtit inſolidum, ſed non ſic vbi agitur de pecuniario cõmodo.& ita reſpõdet ad not.in l.ij.C.de liber. & eo.libe.vbi allegat lex ſi qs hac lege.§. ſi.ff.qui & a qui.ma.li. non fuerit. Sed in l. j.ff. de pact. dicit q̃ aut tractamus de pace ad effectum tollendi proceſſum inchoatum, & tũc ſi ille qui inchoauit remittit fatis eſt l.per fundum.ff.cõta prædi. Aut ad effectũ tollendi ſententiam latam.& tunc ſecus eſt. Et ſic tenet directo contrarium, dicẽs verã eſſe opi.Osber.& ſubdit q̃ opinio Bartol. de maiori parte loquens non poteſt eſſe vera,qa illud verũ regulariter qũ aliquid cõpetit pluribus collegialiter,i. vniuerſis ſecus ſi ſingulariter. Tunc enim contradictio vntus qui vtitur iure ſuo liberationem excludit ſecundum Innoc. de maio. & obe.cõ humilis. Implicat ergo ibi contrarietatẽ q̃ pax vnius ſufficiat & non maioris partis, ſed debet intelligi q̃ pars vnius ſufficiat aliis non contradicentibus.Si vero aliquis contradicat nedũ habita ab vno, ſed nec a maiori parte ſufficiat in l.autem.ij.C.de libe.& eod.lib.vbi dicit Oldra.vacillaſſe q̃ non eſt verum.cum ſemper dixerit inſpici verba ſtatuti,an loquatur in ſingulari an in plurali.poſt relatã omnium opi. concludit q̃.aut ius indiuiſibile accedit rei communi. & tunc rei cõmunis habet naturam & melior eſt conditio prohibentis.& plus valet prohibitio vnius q̃ multorum conſenſus. vt d.l.fin.communia prædio.& ibi concor. Aut tale ius ſtat per ſe,& tunc aut attendit ad percipiendum aliquod commodum. Et tunc omnes debent requiri, ſed ſi diſcordãt præfertur maior pars vt l, maiorem & q̃ not.per Bar.in l.hæredes.§.peto.ff.ad treb. Aut tale ius tendit ad vindictam,& tũc præfertur magis idoneus, & cuius magis intereſt de ſepulchro viola.l.iij §.ſi ad plures.& l.ſepulchri, Aut tendit ad remiſsionem vindictæ,& idẽ quia fauorabilior eſt liberatio q̃ vindicta.& qa agitur de publica vindicta q̃ reſpublica remittit,nec poſſunt ꝓtendere coheredes aliq̃ leſionẽ,qa nihil agũt niſi vt officiãt,ff.de rei vẽdi.l.in fundo,itẽ qa illa verba.Si pacẽ habuit &c.nõ cõferũt aliquid hæredibus q̃ poſsit extingui,qa verba cõditionalia nõ diſponũt, ſed faculatẽ denotãt.ff.ſi quis omiſ.cau.tet,l.ſi quis ſub cõditione.Et ſic ceſſare dixit omnia cõtraria quæ loquũtur de pluribus ius habentibus. Cõcludẽs qđ ſi ſtatutũ loquitur per verba ſingularis numeri ſufficiat pax facta ab vno ex hæredibus,qui ſit honeſta perſona,& eã fecerit bona fide, Nã & ius diuinũ ad hoc hortaꝛ offenſum,vt not,de his q̃ not. infa.l. furti.§.pactus,Ang.vero eius frater faciens de eo mẽtionẽ in d.§.cato,dicit de rigore iuris opi,ꝓdictã,& ẽt Bart.nõ poſſe ꝓcedere, ſed verã eſſe opi.Ober.per iura per eũ allegata,quia in iuribus ſingulorũ nõ habet lo-

cum lex quod maior, nisi in casibus. l. maiorem. & l. consilio de cura. fu. De humanitate autem dicit veram esse opi. Bar. vt stetur maiori parti secundū eius distinctionē dum tamen in maiori parte non computetur fœmina, quia ad eam ius vindicandi non pertinet. vt no. per glo. in vsi. feu. in tit. qui feuda. pos. ver. hoc autem not. Dicit etiam qđ si in numero minoris esset vnus consors occisi, & alij essent extranei vox illius consortis esset omnibus alijs præferenda. ff. de accu. l. si cui. §. j. & l. si plures. Vides ergo in hac. q. quæ & quanta sit diuersitas opi. Sed saluo iudicio cuiuslibet melius & subtilius intuentis mihi videtur aliter esse dicendū. Nam quandoq; ius vindicādi incipit a persona offensi, quandoq; incipit a persona hæredis. Primo casu vt si statutum dicit quod nullus possit rebanniri, nisi habuerit pacē ab offenso vel eius hære. Et isto casu ius fiende pacis quo ad statuti beneficium incipiat & ortum habeat in persona offensi, & ex eius persona transeat in hæredem puto verum esse de iure non sufficere pacem habitam ab vno, quinimmo nec a maiore parte, cum ab hærede requiratur propter respectum defuncti. Et sic propter representationē dicta verba non verificantur, nisi in his qui totum eum representant l. cum a matre superius allegata. Pro parte. n. pro qua non est hæres cēsetur extraneus. Et sic hoc casu sit vera opi. Osber. per iura per eum allegata. & per d. l. si quis hac lege. §. fin. in quibus iuribus ius apud quemlibet est indiuiduum. vt l. carmelia pia. de iur. pa. Et tamen omnes requiruntur. Secundo casu puta cum statutum dicit occidēs decapitetur, nisi habuerit pacem ab hærede occisi. Et sic solum fundatur ius in persona hæredis nō respectiuatū ad ius defuncti. Et ista fuit quæstio propria Osber. Old. & Cy. Et hoc casu puto considerandum duplex vindictæ genus. Vnū ius vindicandi ex forma statuti quod datur hæredibus mortui propria authoritate. Aliud ius accusandi, vt per iudicē puniatur vel banniatur & bannitum offendi quod datur cuilibet ex forma statuti. Quo ad primū ius quod datur solummodo ex ipso facto homicidij etiam nullo secuto processu. & quia vnicuique competit insolidum, licet vnus pacem faciat nō propterea præiudicat alijs quin possint vindicare & offendere, nec etiam si maior pars pacem faceret. Ille enim qui pacem non fecit tale ius vindicandi authoritate propria non perdit, vt d. l. fina, communia prædio. & l. clarum, de aucto. pre. cum si. Et est verum quod in iure competenti pluribus vt singulis dispositio l. quod maior, ad municipio cum non habet, nisi casibus specialibus de quibus iste non est. Quo vero ad secundum ius vindicandi per viam iudicij. & sic accusandi & faciendi puniri per iudicem, & ēt bannitum propria authoritate offendi virtute statuti permittentis a quocunque offendi, cp ius est publicum & in quocunque redeat vt in persona qualibet, vt ff. de publi. iudi. per totum. Puto verum esse dictum Old. scilicet quod statutum cp loquitur in singulari locum habeat si vnus hæredum pacem facit. Cum enim statutum sic loquatur in singula, sufficit pax habita ab vno l. non aliter. de leg. iij. l. j. l. si is quis nauem de exerci. cum simi. Nec obst, cp prejudicetur alijs, quia sic in iure publico siue pluribus siue omnibus competenti contingit, vt l. si plures. ff. de accu. & nau. caup. stabu. l. licet. §. penul. Si enim vnus accusat & nulla interueniēte collusione accusatus absoluitur, ceteris ius accusandi sublatum est. Item si agitur causa nullitatis, vel cancellationis vel exemptionis a banno sufficit cp citetur respublica siue ipsam representantes, non autem est necesse cp singuli de vniuersitate citētur, vt habetur plene per Bar. in extrauag. ad reprimendum. super verbo citata, & si ad petitionem vnius cancellationis tale ius offendendi omnibus perit. Et hoc casu verificantur verba Bal. in d. l. j. ff. de pac. Nec ob. l. clarum. & l. fi. communia prædi. cum si, quia loquuntur in iure priuato competenti cuilibet iure publico, & sic in eo potuit statuēs disponere quicquid voluit, de iniur. & dam. da. c. in nostra. & ff. de priui. cre. l. anthiocensium cum si. cum plene no. per Bar. in l. tories. ff. de pollici. Hoc tamen casu verum est cp sicut vbi accusans præsumeretur collusisse non habeat locum absolutio vt habetur in tit. de præuari. per totum. Ita & tunc non habeat locum tale beneficium statuti quando persona vnius hæredis quæ pacem fecit est vilis vel prauæ conditionis, vt sic statutū a iuris regulis ordinetur ar. l. sed vnius. §. si filio de iniur. Nec ob si dicatur ratio prædicta locum habet ēt in primo membro, & tamen dicis diuersam esse censurā, quia vt dixi a diuersitate verborum diuersa cognoscitur intentio l. labeo. de supel. le. In illa aūt quæstione, & sic in primo membro verba statuti fundata sunt in iure competenti offenso, & de eius persona in personas hæredū, hic in iure ipsorū

hæredum nō respectiuato ad defuncti personam & sic diuersa colligitur censura.l.si idem.C.de codi. Nec etiam obst. quod per hoc dicant alij perdere ius vindicandi propria authoritate, quia non est verum vt dicam infra in tertio tēpore parte j.q.x.dum tractabo, an contra rebannitum possit fieri vindicta permissa ex forma statuti contra offendentem.

4° *Quadragesimo* †circa eandē pacismateriam pone statuto simpliciter caueri ꝙ bannitus rebanniatur si habuerit pacem, an sufficiat sibi pax habita ab occiso. Pone enim quod erat capitalis pœna pro vulnere facto animo occidendi, vt sic ante mortem potuerit in banno poni secundum no. per Bar. in l.damni.§.fabini. de dam.infe.& in Spec.de accusatore.§.viso.versi.sed pone.& etiam in tit.de inquisitione.versi.pone ꝙ habuit pacem antequā esset bannitus. In hac q.primo videndū est an occisus possit liberare occisorē in quo Bar. in d §.fabini.dixit primo videꝙ nō, quia homicidiū non potest remitti.l.diuus. ff.ad sil.& ibi no.& ideo dicit ꝙ debet poni statutū in his terminis ꝙ qui occidit occidatur,sed si habuerit pacem minus puniat. Et arguit ꝙ videtur facta pax de occiso,vt in.§.fabini cum omnibus iuribus ibi allegatis. *In contrarium* arguit de.l.ita vulneratus. & l.qui occidit.ff.ad l.aquil. & subdit ꝙ secundum Guid.de Suza, tutius est fieri pacem de vulnere & de omni eo ꝙ ex vulnere sequi potest.& allegat Gui.in d.versi. sed pone vbi latius per Ioan.Andr.& deinde relato dicto Iac.de Are,concludit ꝙ aut est certum de mente contrahentium & stare debemus certo l.j.§.si conuenerit.ff.depos.aut nō cōstat,& tunc ille remisit actionem iniuriarū & non videtur remissa actio de homicidio.l.si duo patroni.§.iulianus. de iureiur.aut remisit iniuriam,tūc aut vulnus erat mortale.& omnia videntur remissa,vt in.§.fabini.cum simi.Aut non erat prima facie mortale. & mors non videtur remissa,vt l.si vulnerato.ff.ad l.aquil.quia de ea non videtur cogitatum, vt l.qui cum tutoribus.ff.de transa. & intelligo hoc ꝙ vere erat mortale. Si autē ex alia causa mors fuisset secuta non minus valeret pax,vt d.l. qui occidit.ex quibus patet ꝙ concludit qđ quis possit reddere pacem de morte sui ipsius & prosit homicide,non obst.l.diuus ad fil.quia illud verum de iure cōi de quo dic vt ibi,& per Bar.in l.si maritus.§.si negauerit.ff.de adul. Ad propositum ergo dictante statuto simpliciter vt proposui de bannito dico quod si erat bannitus tempore quo pacem habuit.& pax fuit taliter composita ꝙ comprehendit etiam de morte & debebit cācellari si statutum requirit ꝙ aliquid soluatur sine dubio,quia nō propterea est immunis sed mitius tenetur. Idem si simpliciter dicit statutum cancellandum esse de beneficio pacis,quia lex diuus cum gol.habet locum ante latam sententiam nō post vt dicitur per doc.in l.transigere.C.de transa.& dixit supra hac eadem parte.q.xxx.Sed si non comprehenderet mortem nō haberet beneficium.Si vero non erat tunc bannitus non videtur ei prodesse beneficium pacis, quia bannitus non habuit pacem.& sic non verificantur verba statuti.l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal.& l.titius.ff.de mili. te.& ꝙ ibi per doct.Nec ei videtur sufficere aditio here.per ꝙ̄ videtur ratificari omnia gesta per defunctum,vt dicam in seq.q. quia illa trahitur retro cum illis qualitatibus cum quibus facta fuit,& sic talis qui bānitus non erat vt in regula rati lib.vj.cum simil.& in l.eius qui.ff.si cer.pet.,Nisi ergo illam habuit ab hęrede non videtur ꝙ posse cancellari.Sed aduerte ꝙ istud vltimum posset esse verum si statutum diceret si fiat pax bannito &c.Tunc enim requiritur ꝙ *fit* bānitus *tempore* quo *fit* pax. Sed *in* proposito dictum fuit statuto caueri eum debere cancellari si pacem habuit.& sic significat etiam tempus præteritum,ut l.si iam facta,& l.solemus.ff.de condi.& demon.& ꝙ no.per Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.dum tractat de significatu verbi ꝙ pōt esse præteritū & futurum. Nec ob.ꝙ leges siue statuta non trahantur ad præteritum quia verum est quantum ad præteritos bannitos &c.ꝙ declara vt dixi supra hac eadē parte,q.x.vbi pro hoc vltimo oīno vide.

41 *Sed pone*, †statuto caueri ꝙ bannitus qui habuerit pacē ab hærede occisi debeat cancellari &c.Et sic sufficiat siue habuerit ante bannum siue post, Titius qui vulneravit ad mortem Gaium, habuit pacē ab eo vulnerato etiam de morte. Aut tacite vt dictū est supra proxi.q.aut expresse.an sibi sufficiat hæc pax,Bart.in præal.§.f.bini arguit primo ꝙ sic,quia qui habet a defuncto, habet ab hærede.ff.de proba.l.pactum.& videtur expressum,ff.de excu.tut.l.athlete.§. dat remissionem,credit contrarium cū hoc fauore hęredis sit inductum & sic nō potest

teſtator remittere. C. vt in poſſe. l. pe. & ꝙ ibi not. & quia ex hoc quis inuitaretur ad delinquendum cum vulneratus expectans de proximo mortem faciliter pacem faceret, adduxit ad ſui deciſionem ꝙ huiuſmodi iniurie perſecutio non competit iure hereditario ar. ff. de ſepul. vio. l. queſitum. & l. pro hærede. §. fi. de acqui. hære. Sed Bar. in l. ij. C. de lib. & eo. li allegans pro hac parte ꝙ ſtatutum loquitur de hærede non teſtatore. & ſic in eo locum non habet ſol. mar. l. ſi vero. §. de viro. Determinat cõtrarium quia ſtatutum ꝙ loquimur de hærede conſiderat perſonam defuncti prout repreſentatur ab hærede ſecundũmet Bar. in l. eadem. §. cato. de verbo. obli. ſed fortior virtus eſt. in repreſentato q̃ in repreſentante arg. C de iure deli. l. cum aliquis. item quia hæres tenetur habere ratum factum defuncti. C. fami. hercis. l. in ipſius & l. ſi ergo. §. j. de iure do. Et ideo hoc caſu voluntas hæredis non debet requiri. ff. de ſer. expor. l. iij. Patet etiam hoc ſecundum eum naturalem rationem quia quicquid eſt cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati. ff. man. l. hæredem. ſed defunctus eſt cauſa cauſę. i. heredis. ff. de le. ij. l. co dicilis. §. pe. ergo eſt cauſa cauſati. i. pacis et ſic pax ab eo dependet. Et ſi poteſt per aliũ ergo per ſeipſum & multo fortius arg. ff. de mino. l. ꝙ ſi minor. §. ſcenola. Nec ob. l. j. C. de vſuf. & l. ſcire vtin poſſe. alle. per Bart. in contrarium quia illa cautio preſtatur hęredi vt domino, et ſic recipit eam tanquam quilibet proprietarius nõ tanquam hæres, hic vero tanquam hæres & defunctam repreſentans facit. Credo hanc opi. Bal. verã & fauorabilem. Non ob. ꝙ ſtatutum loquitur de hærede, quia cum de homicidio loquatur habuit reſpectum ad id ꝙ frequentius accidit ſcilicet quod plurimum interficiuntur incontinenti, & ſic pacem reddere non poſſunt. Si ergo aliter contingit idẽ eſt per identitatem rationis. ff. de legi. nam ad ea. & ꝙ no. in l. tale pactum. §. fi. de pact.

Aduertendum tñ eſt ꝙ bannitus debet oſtendere additionem hæreditatis alias non diceretur habita ab hęrede l. iij. §. ſi quis hęredi. ff. de ſtatu li. & l. qui hæredi. de condi. & demon. Et ideo ſi quis decederet ſine hærede ſecundum no. in l. fi. ff. de inſtito. & l. ſine hęrede. in prin. de admi. tut. & l. poſtq̃. vt leg. no. ca. Puta quia facta diligenti inueſtigatione & excuſſione ſecundum formã. l. pen. C. ad treb. non reperiretur qui hæres eſſe vellet. forte ſibi pax habita a defuncto non prodeſſet. Faciunt no. per Bar. & Bald. in l. j. C. de acti. & obli. quod & ſi ſubtile ſit, tamen non ſapit equitatem, & forte etiam non eſt verum, quia ſi dicimus ſuffi. ere pacem habitam a defuncto de eius hæredis perſona non eſt curandum, quinimmo ſi aditur hæreditas q̃ſtio remaneret clara. cũ adeundo omnia geſta defunctum ratificare dicatur vt dictum eſt ſupra proxi. q. & probat. C. de liber. cau. l. ſi ab eo, niſi in his quæ in fraudem ipſius hęredis geſta eſſent ſecundũ not. in l. ij. C. de his quæ in frau. pa. Concludatur itaq; pro parte fauorabilit quod etiã tũc ſufficiat pax habita a defuncto licet tutius ſit additionem hæreditatis oſtendere. Vi de tamen quæ dicam infra q. xlix.

42 *Quero* †circa idem xlij. Dictum ſtatutum requirit quod de pace habita ab hærede conſtet per publicum inſtrumentũ. de pace conſtat per inſtrumentum taliter quod aditio nõ inducitur ſecũdum ea quæ dixi ſupra q. xxxvj. ſed de illa probatur per teſtes. Queritur an beneficium pacis profit bannito vt poſſit cancellari. Iac. Bu. diſputauit q. in ſimili. de qua doc. ponunt in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi cer. pet. & cõcluſit quod licet per teſtes non poſſit probari ex forma ſtatuti debitum vltra cẽtum ſolidorum. Si probatur per inſtrumentum promiſſio indemnitatis vel intereſſe per teſtes poterit probari de quantitate damni vel intereſſe, quia ſtatutum loquitur de pace non de aditione. Secundo quia uerũ eſt quod non eſt facta probatio per teſtes, ſed per teſtes, & inſtrumentum. & ſic confectum eſt vnum mixtum. ergo ſtatutum in eo locum ſibi non vendicat. per no. in l. ij. de verb. ob. Sed iſta ratio ad propoſitum non adaptatur, quia illud ſtatutum eſt prohibitiuum, ſcilicet quando non poſſit probari per teſtes, iſtud affirmatiũ quod debeat conſtare per publicum inſtrumentum. Et cum iſtud ſit fauorabile debet habere locum in mixtis, vt not. per Bart. in d. l. ij. Sed attende quod immo effectiue iſtud ſtatutum eſt prohibitiuum, id eſt quod pax non poſſit probari per teſtes ſicut dicimus in negatiua. l. fi. in prin. de dolo excep. & in l. inter ſtipulantem. in prin. de verbo. obli. Et ideo argumentum prædictum facit ad propoſitum, ſcilicet quod dictum ſtatutum non habeat locum in hoc mixto. Et ſic poſſit aditio probari per teſtes. Pro hac deciſione allegatur tex. dicti. §. quoniam. cum glo. ſua. nam tex. ibi dicit quod ille contractus mutui fit re & verbis, & glo. exponit, id eſt verbis interueniente re, ſic in propo-

ſſto iſta probatio pacis ſit per inſtrumentũ interuenientibus teſtibus quod hoc facit qđ vbi alteratur natura probationis ſuper ali quo, vt quia dicitur quod infamis admittatur ad probandum ſimoniam vel adulterium, illa alteratio non extenditur ad circũſtantias de ſimo. c. per tuas. & per Bar. in l. in quæſtionibus. ff. ad l. iul. maie. & per Bal. in auth. ſi dicatur, C. de teſti. ita in propoſito cum iſta forma probationis detur ſuper pace non trahitur ad circunſtantias. Et ſic aditio poterit probari per inſtrumentum, quod eſſe verum oſtenditur hæres non põt eſſe niſi poſt mortem de regu. iur. l. hæreditas de vulg. & pup. l. ij. §. j. De morte aũt regulariter non ſit inſtrumentum maxime in occiſo ſecundum no. per Bar. in l. in ſenatũ. ff. ad turpil. & C. de proba. l. fina. & C. ad l. aquil. l. contra negantem. Si enim intelligitur quod mors non poſſet ,pbari per teſtes, ſtaturum quaſi de nihilo ſeruiret quãdo daret beneficium pacis habite ab hærede. Intelligitur ergo quod ipſa pax probetur per inſtrumentum. Circunſtantie vero poterũt probari per teſtes. ad quod etiã ſicit quod habetur in iuribus ſupra proxime allegatis. In quibus dicitur per contrarium, quod licet maleficium nõ probetur per inſtrumẽtum, tamẽ circunſtantie maleficij bene probantur per inſtrumentum, vt puta adulteriũ probatur per teſtes. Matrimonium poteſt probari per inſtrumẽtum, & ſic de ſi, vt ibi & per Bal. in l. optimam. C. de contrahẽ. & commit. ſtip. Et intelligo prædicta procedere ſtatuto dicante, vt ſupra. Si vero ſtatutũ diceret quod in cauſa cancellationis nõ admittatur probatio p teſtes ſecus eſſet, quia tũc haberet locum in quolibet articulo cauſe arg. ff. de tranſa. l. cum hi ſecundum Bart. in ſi. in l. ſolet, de ali. & cib. leg. & Bald. in l. ij. de iureiur. Puto tñ quod etiam tunc poterit probari mors et filiatio, alias redderetur ſtatuti diſpoſitio inutilis. Cum enim ſtatutũ det beneficium pacis habite ab hærede, & dicat quod in cauſa cancellationis non admittatur probatio per teſtes debet intelligi ſuper his quę poſſunt probari per inſtrumẽta vt ſuper pace, ſuper aditione, ſuper matrimonio, Sed in his quę regulariter nõ poſſunt probari niſi per teſtes, vt de morte & filiatione vel parentela ſtatutum non intelligitur, l. ita autem in prin. cum ſi. ff. de admi. tuto. & ne iuris diſpoſitio reddatur inutilis. l. talis ſcriptura. in fi. & l. ſi quando. de legatis. j. & l. titia. §. idem reſponſo primo de verbo. obliga.

43 *Quadrageſimotertio* † pone ſta tutũ dans bãnito beneficium pacis reſtringit ſe ad certum tempus, puta quia dicit dum tamen pax facta ſit intra ſex menſes a die latibanni. Et hoc ſtatuto poſſent oriri multe quæſtiones. & ſubtilis inueſtigator a ſeipſo poterit reperire. Quarum ad præſens duas tantum gratia breuitatis attingam. Prima erit an pax poſſit fieri abſenti. & ſic an ſufficiat pacem fuiſſe factam abſente bannito intra terminum ſtatuti quam quæſtio, formar. Bal. in l. ij. C. de libe. et eo. lib. & ibi primo allegat quod nõ per l. ſi cum cornelius. de ſolu. In cõtrarium allegat quod ſic quia liberatio poteſt fieri abſenti, ut no. ff. de lib. le. l. non ſolum. §. ſi liberationis verba. Concludit quod pax perfunctoria qualis ſit in foro pœnitẽtiali poteſt fieri inter abſentes, vt no. inſti. de iureiur. §. ff. pax vero ſolẽnis nõ poteſt fieri, niſi interueniente præſentia vel organo iuxta no. C. de ſacroſan. eccle. l. illud & de actio. & ob. l. conſenſu. Et demũ arguit contrarium de l. labeo. ff. de iureiur. & non ſoluit, ſed Bart. in d. §. ſed liberationis. reſpondet quod ibi interuenit nuncius vel epiſtola. In hac q. conſiderandum puto quod interdũ pax eſt neceſſaria hinc inde, quia ex omni parte ſunt facte iniurie. et tũc talis pax eſt de natura pacti, vt l. j. ff. de pac. & ſicut pactum non poteſt fieri inter abſentes, vt ibi, ita nec pax. Si vero pax requiritur ſolum ab vna parte, quia ex altera parte tm̃ fuit illata iniuria, tunc non requiritur promiſſio ſeu concordia, ſed ſolum modo requiritur ſimplex remiſſio facta a paſſo ei qui intulit ſecundum Guil. in ſpe. de treug. & pa. verſi. Item ſi ex altera. Et ideo cũ ex forma ſtatuti requiratur pax ſecũdo modo, id eſt remiſſio iniurie ab offenſo vel eius hærede. dicendum eſt in hoc articulo illud quod in remiſſione dicitur ſiue in liberatione in qua gl. ſunt contrarie. Nam gl in l. idem in duobus. ff. de pact. & in l. põponius ſcribit de neg. geſt. tenent quod non valet in. §. ſi liberationis verba. Tenet glo. quod valeat ſed veritas eſt ſecũdũ doc. quod aut fit remiſſio abſenti ſimpliciter. & tunc non valet, vt in iuribus ſupra alle. Aut fit remiſſio alicui recipienti pro abſente, & tũc valet vt in iuribus ſupra alleg. & vbi alias q̃ritur actio ſi cedat, & non alias vt nota. in l. huius. de leg. j. Hoc caſu querit exceptio ipſo iure l. reſcrip. §. fin. ff. de pac. & per Bart. vbi ſupra & i l. tale pactũ. Et hęc de prima.

Secunda quæstio & sic.

44 † xliiij,est an ad beneficium statuti obtinendum sufficiat quod talis remissio facta absenti recipienti pro bannito fuerit facta ante tẽpus, licet ratificatio fuerit facta post tempus. Dixit Bal,in l.j.ff.de pact,quod nõ sufficit.ff.de app.reci.l.j.rem ra,ha.l.bonorum,& quod no.per Innoc,in c.cum in tua. qui ma.accu.pos.Quod vt patet ex his quæ ibi dixit & ex his quæ dixi supra proxi.q. debet intelligi in pace facta secundum primum modum per quem requiritur hinc inde promissio.Sola vero remissio ex altera parte quæ etiam pax dicitur, vt supra proxi.q.dixi potest quandocunq; ratificari,qa illud ius quæritur sibi ignoranti, & ratificatio requiritur non vt quæratur, sed vt perdatur, sicut dicimus in legato,l.cum pater. §.furdo.ff.de leg.tj.& de condi.insti.l.si qs ita.Sic itaque vbi apparent duo banniti de offensionibus hinc inde, factis, & tractaretur de vtriusq; cãcellatione pax requiritur reciproca & in forma solenni.Si autem vni tantum fuisset illata offensio, vel de vnius tantum cancellatione tractaretur sufficeret pacem factam extraneo recipienti pro bannito,q maxime verum est si est notarius recipiens per no,per Guil.& doc,in l.non aliter.de ado.rem pupil. sal,fo,l.non quasi de magi.conue,l.j.§.exigit. & per Barto.ff.de verb,obl.l.stipulatio ista.§.si quis insulam. Quinimmo etiam si fiat facerdoti recipienti nomine banniti.l.j.§.ius publicum.ff.de insti,& iur.iuncta d.l.non aliter.secundum Guid.de Suza.consulendo. Et sic debet restringi & declarari q dixi secundum Bald. supra proxima quæstio. Pro quo vide q scripsit Bart.in l.non solum.§.j.ff.de iniur. quæ debent intelligi procedere. Aut cũ instrumẽto,aut sine,vt dixi supra xxxviij.q.

45 *Si autem econueniso* † et sic xlv. Aliquis nomine offensi pacem faceret bãnito & offensus post terminum ratificaret absq; dubio bannitus beneficium statuti non haberet,vt d.l.bonorum cum ibi no.& sic sit expedita xlv.q.

46 *Quadragesimo sexto.* † circa eandẽ materiam cauetur statuto,quod omnes banniti rebanniantur soluendo quartam partem cõdemnationis,dum modo nullus possit rebanniri,nisi habuerit pacem ab offenso vel eius hærede,Titius fuit positus in bãno ex eo q blasphemauit deum.Quæritur an possit habere beneficium statuti? In hac q.consuluit Bar.& incipit consilium.Minister fratrum de pœnitentiaria, in quo dixit talem bannitum habere posse beneficium statuti, quia aut pacem ab offenso, blasphemando enim Deus principaliter offendit, Sed nos uidemus q imperator ei qui ipsum blasphemat facit pacem & remissionem de iure statuto & scripto.C.si quis imp. ma. d.xe.l.j. ergo magis deus, cuius proprium est misereri & parcere. Et hoc est quia in ep stola inter claras.C.de episc,& cle.dicitur q ecclesia nunquam claudit gremium redeuntibus.& alibi, Veniam petentibus damus.C. de hæreti.l.manicheos in fin.Vnde sine dubio sola cõfessione & remissione simplicis sacerdotis dicitur talis habere pacẽ ab offenso.Aut si diceremus eum non habere pacem cum non reperiatur offensus qui possit pacem facere, tunc dicendum est q illa clausula, Nullus tamen &c.non potest referri ad istos terminos in quibus nullus offenditur, sed ideo punitur quia contra bonos mores. Facit quasi verba illius clausule ad istos terminos adaptari nõ possint ar. ff.de admi.tut,l.ita autem,in princ.&.§.j.facit ff.de postu,l.j.§.deinde.& quod ibi not, scilicet q clausula vltimo posita refert ad ea ad quæ commode referri potest.secundũ hoc hic bannitus remanet in præcedẽti parte in dispositione statuti, Ad quod facit collatio illorum verborũ,vel eius hærede quę ad deũ offensum adaptari non possunt arg. ff.de vino le,l.fi.§.cui dulcia.& l.qui nõ militabat.§.lucio.de hęre.insti,Et faciunt quę dicam infra in fi.xlviij.q.Nec ob.q dixi supra xl.q.iuxta fi,quia ibi statutum habebat vnicam partem tantum dispositiuã hic vero dispositiuam & limitatiuam.

Quadragesimo septimo

47 † stante eodem statuto Titius fuit bannitus pro iniuria facta filio Gaij, habuit pacẽ a Gaio debito tẽpore. Quæritur an ei profit dicta pax? In hoc Bar.breuiter dixit quod sic, nisi pater sit vilis persona l.sed si vnius. §.si filio.ff.de iniur,per illum tex. q etiam intelligitur siue sit in potestate siue emancipatus secundum gl,insti.de iniur.§.itaque. quam gl.tenuit Dy.& sequitur Cy,in l.si nõ cõuitij.C.de iniur.in q.itij.Sed Iac.de Are. & Oldr.dicunt q remissio quam pater facit de iniuria facta filio nocet ipsi filio vi

uo patre, eo autem mortuo non l.ij.§.cæterum.ff.solu.matri, & sic secundum Fran.de Are.in.§.filio.hęc q.non est expedita.Ang. autem ibidē dixit opi.Bart.veram si statutū loquitur in rem puta quia dicit cancellet si habuit pacem.Habet enim rūc ab eo qui facere potuit.Si vero statutum dicit si habuit pacem ab offenso, vel eius hærede dicit dictum Bar.non procedere, quia filius est ille qui est offensus l.lex cornelia.§.illud, eo.ti.

Subtilius aduertendum puto ꝙ in iuribus supra allegatis, agitur de actione priua ta remittēda non de pœna publica. Et ideo forte illa iura non ꝓbant id ad qđ allegant. Pro Bar.tū facit l.in personam.§.j.de pact. & quod ibi no. Et ideo mihi vr sic dicendum, ꝙ postꝙ ciuitas statuēs remittit pœnā sibi applicanda sub prætextu pacis habite ab offenso, quod illa pax debeat procedere ab illo cui ius priuatum competebat arg.l. eius est nolle.de reg.iur.et l.is potest, de acqui.hære.& quod habetur in l.iure gentiū. §.si pacisear.ff.de pac.& ideo aut bānitus fuerat quis ex iniuria facta filio per ꝙm petit actio prætoria patri, quia non pro verberatione, pulsatione, vel domus filij introitu, Et tunc si vera opin.Bar.illa enim actio patri competit & non filio, & principaliter dicitur pater offensus sicut filius ita intelligo l.j.§.vsq; adeo.de iniur, & l.sed si vnius. §.filio, & l.in personam.& ꝙ dixit Bart.in l.ambitiosa.circa princi.Sufficit enim tunc pax habita a patre etiam emancipati, nisi pater respectu filij sit vilis persona vt ibi. Si vero fuit bannitus pro offensione manu facta vel introitu domus filij, vt supra. Pro quibus iniurijs competit filio ciuilis ex lege cornelia iniuriarum actio, vt l.lex corn. in prin.&.§.illud.& tunc sit vera opi.Ang. tūc enim filius est principaliter iniuriatus, quia pulsatus vel verberatus. ꝙ factum nō potest principaliter ad patrem trahi, l.in libello.§.facte.de capti.l.nec vtilem.ff.quib. ex cau.ma.Et sic nō sufficit quia patri actionis prædictæ exercitium competat, vt dixit gl.in.§.illud quia nomine filij exercet non suo vel exercet actionem filij non suam. Et sic vtroq; modo non est ille de quo statutū loquitur.l.si vero.§.de viro.solu.ma, siue dicamur statutum intelligi de offenso principaliter siue de eo in quo actio radicatur. Vnum tū posset esse verum ꝙ si esset bannitus propter filij mortem, pater esset ille qui ex morte filij principaliter offenditur. Et tunc posset reddere pacem etiam si non sit hæres filij per dicta iura, & sic potest limitari ꝙ dixi supra in qō.xxxv. vt ibi tetigi in fi. An autem sufficiat pax habita a domino pro iniuria facta seruo, pro iniuria facta vxori a marito & si. Vide per Bar.in l.j.§. vsq; adeo.de iniur, ver.idem att. & per Cy. in d.l.si non conuitij. quæ etiam per prædicta possunt declarari.

Stante dicto statuto dāte beneficium bānito si habeat pacem ab offenso vel eius hærede de qua constat publicum instrumenta intervenientе pacis osculo vel non. Contingit casus ꝙ bannitus succesit hęredi offensi, & fecit fieri publicum instrumentum a notario qualiter ipse vt hæres offensi sibijpsi proprio nomine pacem faciebat de offensionibus pro quibus bānitus fuerat. Queritur an habeat beneficium pacis, & sic debeat cancellari.

48 xlviij.†Ista quęstio fuit de facto Bononie, & eam disputauit dūs Bartolucins de Pretis solennis doctor. Et dixit quæstionem habere duo dubia. Primum qñ statutum sine prouiso dicit sine osculo. Secundum quando cum osculo, Ad primum qñ statutum dicit sine osculo, arguit ad negatiuam. Primo a verbis statuti a quibus recedendum non est, l.constitut. ad muni, l.j.§.si is qui nauē. de exerci, Ipsa autem videntur requirere actum duorum, dum dicunt habita pace ab offenso vel eius hærede. ff. de pact. l.j.§. pactum. l.ille a quo.§.tempestiuum. ff. ad treb. cum multis sim, Cum ergo hic non sit actus duorum, ergo nō habet beneficium. Secundo quia vbi quis habet actionem contra tutorem, cum nō possit sustinere vicem duorum datur curator ad litē de tute. l.qui habet. C. de in li. dan. tu. per totum. Tertio a natura extinctionis quam operatur aditio hoc modo ius retinendi in banno, id est ipsa discordia videtur extincta per successionē sicut debitor succedit creditori vel econuerso de solu. l.stichum.§. aditio. C. de pact. l. debitori. de neg. gest. l.si ab eo. cum sim. Si ergo est extincta discordia, nō potest habere locum statutum. Ad affirmatiuam arguit sic, In actibus voluntarijs quis vtitur vice duorum ar. ff. de offi. præsi. l.j. & ij. de offic. præsi. l. præses. de adop. l. si cōsul. de sti. ser. l.j.§. si cōis. Sed actus pacis est voluntarius. ergo &c. Secundo quia tutor sibijpsi auctoratur emendo bona fide vel soluendo. C. de contrahen. emp. l. cum ipse. & ff. eo. ti. l. fistulas.§. qui fundum. Item quis sibijpsi ꝓparcit. ff. de edil. edic. l. cum aūt. ergo sibi dat pacē. Præterea quis dat sibi vicem. l. plane quod cuiusq; vni, no, ergo & pacē. Pro hac par-

te adducit argumentum de tanquam quia iſte bannitus non fecit vt ipſe ſed tanq̃ hæres, vnde alius ſibi non ipſe ſibi vr̃ pacem facere, de adop. l. ſi pater. §. qui duos. cū ſi. allegat ad hanc partē multa iura. l. ſi. C. vbi & apud quem. l. filius. de inoffi. teſta. & multa alia ſoluit valere pacem & prodeſſe ſibi per prædicta. Ad contraria reſpondit quia licet requiratur actus duorū hic adeſt, quia eſt actus banniti & hæredis. Nam non facit ſi ſibi pacem vt ipſe ſed vt hæres. Non ob. quod ius diſcordie ſit extinctum, quia fatetur quo ad ſe non quo ad ius cōe, ſicut in ſimili no. in l. frater a fratre. & de duo. re. l. ſi. & de fideiuſſo. l. vranius. Prꝛterea dixit non videre effectualiter extinctū. l. ſi ei. §. ſi is cui. de epic. vera eſt eius deciſio pro qua Albe. in opere ſtatutorum, quæ. cclxiij. breuiter dicit qō. fuiſſe diſputatam, & ita determinatum fuiſſe per dictam. l. filius. dixit melius facere. l. ſtatu libera §. ſi filius. ff. de ſtatu. & eundem. §. allegat Ray. idē tenens in d. l. filius. Secundum dubium qñ ſtatutum requirit pacis oſculum non fuit proſecutus dicēs illud eſſe magis dubitabile, ſed poteſt dici idem qua ſi illud requiratur vbi interuenire poteſt, alias non, ſicut dicitur in pupillo conſtituente domicilium in quo requiritur animus, quia intelligitur qñ conſtituitur ab eo qui habet animum ſiue cognitionem, alias nō requiritur animus, quia intelligitur qñ conſtituitur ab eo qui habet animum ſiue cognitionem, alias non requiritur argumentum. C. de emancipatio. libero. l. penul. ſecundum Bart. in l. placet. ff. admunt. Et ſicut dicimus in renūtiatione quæ debet fieri in manibus ſuperioris, quia intelligitur qñ poteſt, alias non requiritur, vt Papa renunciante papatui, vt not. in c. ſi renuncia. lib. vj. ſicut ēt in matrimonio qd requirit verba, quia intelligit qñ ſit ab eis qui loqui poſſunt, alias nō, vt in cap. tue deſponſa. Et facit quod habet in l. j. §. lex falci. ff. ad l. fal. et quod dixi ſupra, q. xlvj. Prꝛterea ſecundum morem aliquarum partiū etiam hic poteſt interuenire pacis oſculū, ſcilicet oſculando ſibi ipſi manum &c. Poteſt ergo ipſe bannitus vt hæres offenſi, ſibi vt bannito qui offendit pacem reddere cp eſt notandum.

Sed pone quadrageſimo-

49 nono. †Loco ſtatuto cauetur bannitū debere rebāniri habita pace ab offenſo & nihil dicit de hærede, an ſufficiet pax habita ab hære. Albe. in quæſtionibus ſtatutorum, q. cclxiij. formauit quæſtionem hoc modo. Statuto cauetur quod quis nō exeat de bāno ſine voluntate offenſi, & nihil dicit de hærede. Queritur ſi offenſus moritur ſine hærede, an poſſit de banno exire. Et dicit quod ſic, argumen. C. ſi manſta fue. l. j. et qa poſt mortem veile nō poteſt. C. de fac. fan. eccle. l. j. Et pro hoc bene facit ſecundū eū. ff. loca. l. iiij. & extra de reſcriptis. c. ſi gratioſe. lib. vj. cum ibi not. per Archidi. & Io. Andre. de offic. delega. cap. ſi delegatus. eo. lib. & quod no. C. de contrahēda empt. l. ſi. Idem putat ſi ſtatuum loqueretur de hærede & offenſus decederet ſine hęrede. Dixit etiā Odof. tenuiſſe quod ceſſante omni ſtatuto bannitus non poſſit eximi de banno ſine licentia offenſi per l. ſi manumiſſus. C. de liber. & eo. lib. & C. de epiſc. et cler. auth. Item nulla cōtas. Si recte conſideras termini ſunt omnino diuerſi. Aliud enim eſt dicere quod bannitus rebānitur habita pace ab offenſo. Et iſto caſu puto cp ſufficiat pax habita ab hærede in authē. de iureiu. a mo. præſti. §. j. cum concor. Eſt enim ſtatutum fauorabile ergo ſic debet intelligi. illud. C. de fac. fan. eccle. et quod no. per Bar. in l. ſi conſtante. fol. mat. in j. q. Et iſto caſu ſi moritur ſine hęrede non habebit beneficii ſtatuti, vt dixi ſupra q. xlj. Non. n. habuit a defuncto, nec ab hęrede. Et ſic non poſſunt verificari verba ſtatuti l. hos accuſare §. ſi. ff. de accuſ. cum ſi. Non tñ ſequeretur cp de banno per aliam viam exire non poſſit ēt ſi verum eſſet vltimū dictum Odof. per ea quæ dixi ſupra proxi. q. in fi. Et aliud ei dicere quod quis non poſſit exire de banno ſine voluntate offenſi. Quo caſu locum habere non pōt quod dixit Alb. per iura per eum allegata, Sed recurre ad plene not. per Bar. in l. centeſimis. §. fi. ff. de verb. ob. Vbi patet quod aliud eſt requiri ad eſſe voluntatem, & aliud ceſſare voluntatē. Illud autem quod dixi ſtatuto non diſponente aliquid bannitum non poſſe eximi de banno ſine voluntate offenſi mihi non placet, quia aut vult eximi de banno per viam iuſtitie puta ſoluendo cōdemnationem & clarum. quod voluntas non requiritur cum debeat illam fiſco, inſtitu. quib. mod. tol. obl. in prin ci. &. §. j. Aut per viam gratie & idem quia fiſcus poteſt ſuum remittere vt ibidem. Fateor tñ cp ex illa remiſſione non tolleretur ius ipſius offenſi, vt d. l. ſi manumiſſus. pro quo tamen vide quæ dicam infra in vlt. tēpo. parte j. q. x. Vbi tractabo an per reſtitu

tionem a banno tollatur ius quæsitũ tertio.

50 *Quinquagesimo quero* † dixi supra in primo tẽpore parte j.q.v. quod vniuersitas qñq; banniri potest. Pone quod vniuersitas fuit bannita, & quod dictat statutum quod banniti debeant cancellari soluendo certũ quid si pacem habuerint ab offensis. Queritur an cuilibet de vniuersitate debeat fieri pax, & an quilibet debeat quantitatem taxatam soluere? Alb. de Gand. in opere suo in rub. de bannitis, versũ. item quid si. quem sequitur Alb. vbi supra q.x. tenet q cũ fuerit tũ vnum factum sufficiat pacem reddi syndico, & quod soluatur tm vnica quantitas. allegat. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomi. l.ij. ibi non erit hoc dicẽdum quasi a pluribus &c. & ff. de fideiuss. l. mortuo. Ista qõ est facilis statuto simpliciter dicente de bannitis. Sed magis esset dubitabilis si statutum diceret quod quelibet persona bãnita &c. idem iũ putarem, s. quod haberet beneficiũ statuti, quia ẽt appellatione persone comprehẽditur vniuersitas. Casus est in l.j. C. de iurisd. omn. iudi. licet Inno. dixerit contrarium in c. grave. de sent. excõ. vbi dixit quod si facio Titium procuratorẽ contra oẽs homines, non erit procurator contra vniuersitatẽ, quia id est nomen iuris quod ẽt non sequit Bald. in l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. per l. metum. §. animaduertendum. ff. quod me. cau. Item quia vnica sufficeret solutio, vt d. §. qui manumittitur. & l. intantum. §. vniuersitatis. de re. diui. & quod dixi supra parte proxima huius tpis. q. xxvj.

Postquam in materia pacis versamur

51 circa idem. lj. quero. † bannitus ex eo q Titium interfecit vel percussit fecit pacẽ cũ quodam alio suo inimico, vel cum eodem Titio non existente statuto q debeat cãcellari, & in ea pace fuerunt facte promissiones de inuicẽ nõ offendendo. deinde ille qui pacem fecit sub prætextu statuti quo permittitur bannitũ posse impune offendi, verberauit dictum bannitum cum quo pacem fecit vel alter, offendit. Queritur an incidit in pœnam rumpẽtis pacem statuti quod imponit maiorem quam promissionis facte in pace. Hanc q. disputauit Bar. quæ est vulgaris & incipit Lucane ciuitatis &c. & cõmuniter habetur. & ideo breuiter me expediam. Concludens vna cum eo quod nec in pœnam statuti incidit, nec in pœnã conuentionalẽ. De pœna statuti est clarũ, quia illud ius perdidit bannitus, vt dictum est in j. parte huius temporis. q iiij. De conuentionali probatur, quia tal s pœnalis stipulatio fuit nulla tanq̃ adiecta cõtra illud q erat inductum publica vtilitate, vt l.ij. C. qñ lib. vni. sine iu. vin. iuncta l. iure gentium. §. si pactũ. ff. de pact. item quia licuit ei rumpere fidem datam Hostien. ut dixi supra in parte præcedenti q. xv. per l.j. §. non fuit. ff. de dolo. Tertio quia cũ publico iure vindictam prosequatur, vt dixi supra eadẽ parte precedenti q. xliij. illud ius remanẽsse non vẽ. facit ff. de inoffi. testa. l. filius. de bo. liber. l. si filius. De quo dic plene vbi supra q sequitur Bal. in multis locis in. §. item si pactũ. in d. l.j. qñ li. sine iudi. vin. vbi ẽt Bart. ponit. Sed in l.j. ff. de pac. referendo opi. ali quid addit. dicit enim decisionem veram in bannitis qui sunt extra protectionem scilicet qui possunt impune offendi. De quibus dixit Bar. & addit rationem quia ius offerẽdi est introductum in odium bãnitorum ergo ei renunciari non potest, vt no. in l.ij. C. ne fi. do. den. in l. si diuersa. C. de transact. in l. ius publicum. ff. de pactis. Et siue propter publicam vtilitatem siue propter odiũ bannitorum sit introductũ renunciari non potuit. In bannitis qui ex forma statutorũ nõ possent offendi dicit q offendenti imponit pœna iuris cõis non statuti, quia illud perdit bãnitus, nisi pœna statuti sit minor. Tũc enim illa imponit non q illud beneficiũ capiat bannitus, sed quia offendens est illius beneficij capax. ff. ad l. fal. l. cũ dotẽ. istud dictum credo verũ si ex forma statuti diceret q bannitis non fiat ius sicut formã statuti. Si aũt nullã est statutum q contra bannitos loquat̃ nihil perdunt, nisi illud q in banno cõtinetur ẽt ita dicit Bal. in l.j. C. de hær. instit. & dixi supra. in j. par. huius tpis. q. iij. Subdit ẽt in d. l.j. qđ si pax esset iurata talis bãnitũ offendẽs deberet puniri si accusaretur, quia tunc pax valeret iure diuino & humano. Licet aũt posset accusari non tñ posset cõtra eũ inquiri, quia respublica nõ est offensa, quia voluit eũ offendi posse, & sic ei non fit iniuria. credo q istud dictum in foro ciuili non seruaret, quia si ponimus tale pactũ contra publicã vtilitatẽ fieri cõtra bonos mores, tale iuramentũ nullius esset momẽti ẽt de iure cano, ut in regula nõ est obligatorium, et idẽ si diceret alia rõne nullũ ipso iure, vt d. l. nõ dubitũ. Posset aũt forsan in foro ecclesia. cõueniri q canonistis relinquo.

Sit ergo cõclusio in hac q. licet aliqui aĩ

dixerint, vt refert Bal, in d. l. j. C. de hæred. inſti. & Alb. vbi ſupra queſt. xxix. vbi dicit Odof. diſputando ſic tenuiſſe per l. qui ſeruum. de verb. obl. quod in bannitis de quibus quæſtio loquitur, talis offendens illum qui erat banntus tempore pacis, vt in themate ponitur non dicitur pacem rumpere, & ſic nec pœna ſtatuti nec conuẽtionali pœna tenetur ꝙ limita vt dicam ſtatim in ij. q. Et procedunt prædicta qñ ſtatutum permittit generaliter offendi bannitũ. Sed ſi permitteret occidi bannitũ inimicũ ſecus eſſet, vt l. j. §. fi. de adimen. lega. ſecundum Bal. in l. reos. C. de accu.

Quinquageſimo ſecundo

52 queritur† prædicta qõ loquitur qñ erat bãnitus tempore pacis ille qui poſt pacẽ fuit offenſus. Quid ergo ſi fuit poſtea bannitus. Hæc qõ minus habet dubij. eam tñ diſputauit Iac. de Bel. cui̇ poſuit C. vt intra cer. tem. l. j. & eius determinationem, ſed decurtatam refert Ioan. And. in regula fruſtra. lib. vj. in iij. qõ. quæ fuit cum diſtinctione. ſ. an perderet bona an nõ. De qua ibi licet Bal. aliter illam referat in l. j. §. non fuit. ff. de dolo. Sed Old. qui ẽt ipſam diſputauit, tenuit ſimpliciter talem offendentem in pœnã nõ incidere ſiue perdiderit bona ſiue nõ. Sufficit enim ꝙ vi virtute ſtatuti poſsit ipune offendi. & ſic propter publicã vtilitatẽ ſuperuenientem priuata & cõuentionalis lex remittitur. ff. ad fil. & l. ſi quis in graui. §. vtrũ. Secundo quia per legis auctoritatem ſuperuenientem cauſatam a delicto non ſolũ tollit lex cõis, ſed ẽt priuata ſiue conuentionalis. ff. de leg. j. l. quid ergo. §. ſi hæres. de verbo. obli. l. qui ſeruum. vbi And. Zaſ. dicebat eſſe caſum. Item quia vꝛ eſſe diuerſis homo ab illo qui erat tẽpore ſtipulationis ad tre. l. ex facto. §. ex facto. & ita firmat Ioã. And. in dicta regula fruſtra. & ſequitur Bal. in d. §. nõ fuit. & in l. iuriſgentium. §. item ſi paciſcar. & Bar. vbi ſupra & in prædictis iuribus. Siue igitur fuerit bannitus tempore pacis ſiue poſtea, nulla pœna committit. & ita ſeruat. Vide tñ quæ dicam infra proxi. q.

Quinquageſimo tertio

quẽritur †duo

53 ciues fratres habentes caſtra quę recognoſcebantur a ſua ciuitate habebant ad inuicem guerram, peruenerunt ꝙ ad pacem, & promiſerunt vnus alterum non offendere ſub certa pœna, pro ꝗbus certi ciues hinc inde fideiuſſores extiterunt. demum vnus ex iſtis fratribus commiſit graue maleficiũ propter quod fuit bannitus. & ſic ex forma ſtatuti poterat impune offendi. Alter frater ei bannito caſtrum abſtulit. Hãc quæſtionẽ diſputauit Egidius de foſcaris & altius exorditur ſuccincte tangens aliqua de materia bannitorum quæ Bart. in dicta ſua diſputatione latius fuit proſecutus. & poſt arg. imẽ ta pro & contra concluſit quod quia offenſa permiſſa trahitur ad modicam offenſam. de ſer. vrb. prędio. l. duas. & C. de inofficioſta. l. filia in orbitate. offenſa autem bonorũ facta contra fratrem reputatur gr. u's. ta quod propter hoc conceditur exheredatio in auth. de nupt. §. ingratitudinem. Ac etiã conſiderato quod ei bona non ſunt adẽpta & quia hoc caſu indefinita non equipollet vniuerſali, quia non comprehendit fratrẽ ſtipulationem pœnalem fuiſſe commiſſam. hoc maxime per l. ex ſententia. de teſta. tu. vbi tex. dicit non admittendum excuſationem quam ex iure publico recipit quoniã promiſiſſe videbatur. Sed aduertendum ad dicta ſupra in proximis duabus quæſtionibus ex quibus colligitur quod hæc deciſio non eſt vera. Non ob. l. ex ſententia, quia loquitur in iure priuato cui renũciare poterat. hic in iure publico. Præterea ibi loquitur in eo qui ſciebat ſibi cõpetere, hic ignorabat. & ideo non intelligitur remittere. l. ſi quis tutor. de iurepa. quæ contrariatur dicte. l. ex ſententia. Sed eſt hæc deciſio Egidij not. pro eo quod noluit in generali ſiue indefinita promiſsione offendẽdi comprehẽdi fratrem quod eſt cõtra deciſionem Bar. in l. ſi adulterium. §. liberto. ff. de adulte. de qua dixi ſupra in ſecunda parte huius tẽporis. q. x. & iſtam puto veriorem, quia ſecundum quod dixit Egidius indefinita equipollet vniuerſali. ſi in quolibet eſt eadẽ ratio ſecundum Dy. in l. ſi pluribus. de leg. j. ſed nõ eſt eadem ratio in fratre quę in extraneo, vt de ſe patet ergo &c. Pro diſputante etiam facit, quia indefinita equipollet vniuerſali de equitate. l. ſi ſeruitus. ff. de ſer. ui. vr. prędi. In fratre autem quod poſsit alterum frãtrem offendere nõ eſt equitas, immo repellitur etiam per viam iuris, vt l. ſi magnum. C. qui accu. non poſ. Concluditur ergo quod deciſiones de quibus in duabus proximis quæſtionibus vere ſunt in extraneis non in fratribus quod alij non tangunt & eſt no. & equitati cõſonum. attentis maxime his quæ dixi in dicta. q. x. quibus hęc adde, & illa hic etiam videas.

Materia

Materia pacis quo ad

præsentem tractatum sic taliter expedita ad alia accedens. Quinquagesimoquarto
54 quero.† Statuto cauetur quod qui stetit in banno per decennũ soluta certa quantitate debeat cancellari. Titius fuit bãnitus ꝓ vno maleficio, deinde ad duos annos fuit bannitus pro alio quod fieri põt, vt supius dixi. elapso decennio soluit, & petit sę cancellari a primo & cãcellatus est, elapsis deinde duobus annis vult cancellari a secundo. dr̃ sibi quod non potest, quia debet stare decem annis post finẽ primi banni, queritur quid iuris. Istam qõnem in interdictis domibus vicinis maleficio formauit Guido de Suz. in q. statu. mihi. charta. v. ij. colũ. & ibi plene relatis omnibus concludit fuisse determinatum ꝙ aut. n. dñi domorũ erãt præsentes tempore secundi maleficij, & currit quinquennium, post finem primi aut nõ, & currit a die interdicti etiam durante tempore primi. ex qua decisione ad propositum infertur quod cũ secundum bannum detur ex proprio delicto decennũ currat a tempore finiti primi. Bart. autem in cõsinato in l. in senatus. ff. ad turpil. dicens fuisse alias pluries disputatũ, post alleg. cõcludit quod aut statutũ simpliciter loquitur, vt dixi. ponendo annos decẽ vt genus, & tunc secundum decennium currat a tẽpore primi finiti, vt sic illi tempori non imputetur, nisi illud bannum, ar. l. seruus qui in testamẽto. §. j. de stat. lib. & sic in ꝓpolita quæstione nõ debeat cancellari. Si vero illud tempus decennij apponitur vt species. puta quia statutum dicit quod stet in banno per decẽnũ a die lati banni. Tunc finitis dictis duobus annis deberet cancellari, quia tunc illud tẽpus ponitur vt species, sic intelligatur de illo quod statim sequitur & non de alio. vt l. si vsufru. mihi in biennium. ff. de vsufruc. leg. species enim non duplicatur l. lucius. §. impuberem. de lega. ij. Si latius videre velis, ibi vide.

55 *Quinquagesimo* quinto. † Incipiam de aliquibus generalibus ad hanc materiã spectãtibus. & primo statuto cauet quod syndicus vniuscuiusque ville debeat denũciare omnia maleficia cõmissa in confinibus ville infra certũ tẽpus sub certa pœna. Titius bannitus fuit offensus in villa, vult ꝙ syndicus denũciet potestari, syndicus dicit se nõ teneri, quia ex forma statuti potest impune offendi, queritur an transacto tempore intra quod debet denunciari ipse non denuncians inciderit in pœnam. Item est statutũ ꝙ homines de villa teneantur trahere ad rumorem & capere malefactores sub pœna. homines de villa nõ cœperunt talem offendẽtem bannitũ, queritur an villa incidat in pœnã statuti, & sic
56 est quinquagesima sexta qõ. ¶ Determinationes harũ duarũ qõnum sunt contrarie, quia in prima syndicus non denuncians tenetur ad pœnam l. ff. §. diuus. ff. de publi. & ibi per Bar. Sed villa non capiens talẽ offendentem in pœnam non incidit. ff. ad sil. l. tij. §. si maritus. & ꝙ ibi per Dy. & Bart. & est ratio diuersitatis, quia denunciatio quæ fit a syndico fit ad cognoscendum an illud sit maleficiũ vel non, quæ cognitio ad eum nõ spectat, sed ad iudicem, ar. ff. de no. operis nun. l. de pupillo. §. meminisse. ver. quoties. & ita disputando tenuit Thom. de Azo. & incipit eius disputatio. Duo sunt statuta. & pro ratione allegat, quia denuncians est mere executor. & ideo non habet vlterius querere. l. j. §. sane. ff. de offi. præfe. vr. & de custo. reo. l. diuus. Captio aũt fit ad executionẽ, immo est pars ipsius executionis. Vñ si liquet executionem non debere fieri, villa non exequens non tenetur. & ita firmat Bar. in iur. supra dictis. Facit. ff. ad turpil. l. j. §. j. vbi etiam tangitur. Facit etiam, quia captus in flagrãti crimine potest sine processu puniri, vt habetur in l. dictus fustium. ff. de his qui no. infa. & ideo ipsa captura dicitur fieri ad punitionem non ad cognitionẽ, merito non cogitur villa ipsum capere, maxime cum pro eo ꝙ scit non esse maleficiũ, non debeat se exponere periculo qđ alias subire deberet, vt d. §. si maritus. iuncta. l. j. §. potuisse. eo. ti.

57 *Quinquagesimo* septimo† queritur, quidã debitor Titij in centum. Titius fuit bannitus, hoc non obstãte debitor ei soluit. queritur an fuerit liberatus, dixit Bar. simpliciter ꝙ non in l. fina. de requi. re. per illum tex. ad l. reo. de solu. respondet ꝙ ibi loquitur in reo comparente non in contumace. Sed puta aliter dicendũ ꝙ aut bona erant confiscata, & verũ dicit Barto. ibi. n. loquitur in bannito de iure communi cuius bona erant adnotata aut adnotari debebant. per l. j. eo. tit. Si vero bona non erant publicata non video rationẽ quare ei solui non possit alio non dato. & ideo liberatur debitor soluens creditori. in

sti. qui, mo, tol. oblig. in prin. &. §. j.

58 *Quinquagesimo octauo.* †Scien dū est q̄ Ray. disputauit qō. rē habentē duo membra, quorum vnū hic ponam. Aliud ponā in vlt. tēp. cū de filijs bannitj mortui loquatur. Statuto cauetur q̄ bannitus ob rebellionē castri sit in perpetuum priuatus omni commodo ciuitatis, & desinat esse ciuis, & quod nullus cum eo contrahat sub pœna librarū mille. Item q̄ nullus audeat eum sociare vel in domo tenere. Titius cōtraxit cū tali bannito ob rebellionē. eū associauit, & in domo retinuit, queritur an veniat puniendus in mille tantum, an in tribus millibus, vel quibus pœnis. Et arguit hinc inde multū late, sed succincte referam multis trūcatis. Et q̄ vt pœna puniatur, facit quia vna lex plura habēs capitula vnica censetur censura, l. etiā. §. ex causa, ff. de minō. de verb. obli. l. q̄ dicitur. Præterea etiam si plures leges intelligerentur punitus vna non punireturalia. l. senatus. de accu. Secundo separatorū separata ratio est l. fi. de calum. Sed contractus & delicta sunt separata igitur pœna impositā cō tractui non intelligitur apposita delicto sci licet associationi & retentioni in domo, & sic in mille tantū puniatur. Tertio arguit a verbis claris l. non aliter. de leg. ij. dicens illa verba clara ex quibus obscuritas non resultat, sed statutū solum contrahenti pœnā imponit. Ergo arguit quarto ab actus potestate, quia pœna nō potest esse sine lege, sed lex potest sine pœna, l. ij qua pœna. de verbo. signi. ergo non requiritur suppletio. ad legē, & sic vnica pœna puniatur alijs nō suppletis, quinto a sufficientia vnice pœnę in vno delicto. l. sancimus. C. de pœnis. Sed hic est vnū delictū, quia fecit cōtra statutū, vt l. cōtra legē. ergo &c. Sexto arguit a legis simplicitate quæ in associando & retinendo simpliciter loquitur, ergo pœna non suppeletur. l. j. §. finautē. ff. ad turpil. In contrarium arguit alijs sex rationibus. Et prima est a potentia legis repetitiua per dictionem. Item l. in reperend. s. de leg. ij. cum si. Secunda a pluralitate delictorū ad l. aquil. l. illud. §. fi. & sic plures pœnę. l. nunquā plura. de priua. delict. Tertia ab exclusione immunitatis pœnę, quia q̄ fit ad pœnā nō operatur immunitatē l. siue hæreditaria. de nego. gest. Et ideo prima pars ponens pœnam ō arguit reliquis in partibus immunitatē. Quarta a proportione legis specialis & generalis, quia sic se habet generalis ad generalem sicut specialis ad speciale. m. ff. de test l. ij. §. fi. & C. de edifi. priua. l. ait in totū. cu si. & de admi. tut. l. si duo. Sed q̄ in lege comuni & general. in principio dicitur intel ligitur in fine repetitū. l. regula. §. penu. ff. de fa. & tu. igno. inſti. ad l. aquil. §. hoc tamē capite. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. si inttium tabularum. ergo idē in hoc statuto speciali. & sic in alijs capitulis ēt pœna mille intelligatur repetita. Quinto arguit a grauitatis diuersitate delictorū & contractuū, quia grauius debet punire delinquens quā contrahens l. in actionibus. de in litem iurā. l. non dubium. C. de legi. Sed in hoc statuto punitur contrahens, ergo fortius delinquens, f. associans & retinens. Sexto a durā te qualitate causę prohibitiue, quod sic ostēdit. Post delictum durat ēt virtus legis pœnalis, quia illa perpetua. C. de diuer. rescrip. l. falso. ergo licet semel contrafecerit & in pœnam incīderit, nihilominus durante lege contrafaciendo iterum in pœnam incidit. Soluit quod impoui debet pœna mille tantum determinata, quia contraxit. In alijs autem nō imponetur determinata pœna mille. Quod duabus probat rationibus, quia illa pœna est contra ius commune. l. si tibi. §. is cuius. ff. mandā. de pœnis l. quidam. in fi. ergo non trahitur ad alia. l. quod vero. ff. de legi. & quia impositio pœnę est odiosa, ergo restringenda, vt in regula odiosa. & sic non habet locū repetitio, allegat. l. talis scriptura. in fi. de leg. j. Sed pro associatione & retentione in domo punietur extra ordinē per tit. de recepta, cū ibi no. & quia ex prędictis satis patet responsum ad cōtraria nō insto, sed remitto ad no. in d. l. nunquā plura. & in l. senatus. Et nota hanc decisionē quę vult quod licet in statuto imponatur in principio vni delicto certa pœna, illa tantum non intelligitur in alijs capitulis inducentibus alia delicta repetita, sed remanet in arbitrio iudicis. Pro quo vide quod habetur per Bartol. in l. iij. §. eritq̄ differētia. ff. vi bono. rapt. & in dicta l. talis scriptura. de leg. primo.

59 *Quinquagesimonono* †circa dictum statutū queritur. Quidam attentauit rebellare castrum, & ad actum proximum peruenit. & sic contra eum processum fuit, & in banno fuit positus. Titius cum eo contraxit. Quæritur an incidat in pœnam contrahentis cū bannito ob rebellionem castri vel prorebellione, & videtur q̄ sic, l. si quis non dicā

rapere cum materia sua.C.de epis.& cleri. Sed dic contrarium quia aliud est rebellionem fecisse,aliud attentasse l.ff.ff.de re.dius.& l.& seruorū.ff.de statu homi.& l.aliud de verbo.signi.Rebellio enim denotat rem perfectam.l.j.in fin.ff.ꝙ quisque iuris. Pro hoc ꝙ not.Cyn.in l.is qui cum telo.C. ad l. corne.de sica.vbi dicit ꝙ statutū ꝙ est factū contra occidentem,non habet locum in eo qui attentauit occidere,licet punctus fuerit eadem pœna.Non obst.l.si quis non dicam. cum si.quia licet puniatur attentās sicut faciens in atrocioribus,non tamē punitur eadem lege,quia non est idem factū.l. in lege. ff.ad l.corn.de sica.l.aut facta.§.euentus.ff. de pœnis.& vide in Spec. de accusatore.§. j.versi.quid si primo.De rebellione autē in genere vel de rebellionibus.Vide Bar.in l. respiciendū.§.delinquunt.ff. de pen. & latius in extraua,qui sint rebelles.super verbo,rebellare.& super verbo,rebellando.

60 *Sexagesimo* queritur† statuto cauetur ꝙ bānitus possit ipune offendi. Altero statuto cauetur quod non possint offendi banniti in festo sancti Ioannis , quidā offendit bannitum in rebus in festo sancti Ioānis Baptiste.Queritur an incidat in pœnam statuti. Vel pone quod non est nisi secundum statutum.Quaeritur an puniatur de iure communi an ex forma statuti. Alberi. vbi supra q.cxj.dicit fuisse determinatum ꝙ solum pœna iuris cōis,& qđ pœna statuti locū haberet in offensione personali non in reali.Allegat pro hoc.l.j.§.hæc autē verba.ff.de his qui dete.vel effu. Sed dices tu hoc est cōtra ea quæ dicta sunt supra parte proxima q.lv. vbi dr ꝙ statutū intelligitur de quacunq; offensione quod ēt dixit Bart. in l.licitatio §.quod illicite de publica.Sed respondeꝰ qđ ibi loquitur in statuto affirmatiuo,ꝙ tanꝯ factū in fauorē reipublicæ & quoruncūꝙ offendentium debet large intelligi.ff.de cōdi.& demō.l.hoc genus.Istud vero fuit factū in fauorē bānitorum quibus non debetur tantus fauor, & ideo restringitur. Cū igitur negatiue loquatur restringitur ad offensionē personalē, vt hic. vel dic quod ibi tractatur de statuto absoluente a pœna,ergo extenditur hic de condemnante,ergo restringitur, vt in regula fauorabiliores.iib,vj.

61 *Sexagesimoprimo* quero, † an bannitus de Florētia possit Bononiæ exercere officium ad quod ibi fuit electus.Ista fuit quæstio Albe, qui allegat vbi supra ea,quæstio.quod sic.ff.de ori. iu.l.ij.§.exactis. & in prohemio ffforum.§. hæc autem tria.& C. de episco. audi.l.mathematicos.Allegat in contrariū, quia sunt infames saltem infamia facti quæ eos concomitatur vbique sicut lepra leprosum, vt not.in l.fratre a fratre . Pro hoc de postu.l. ex ea.C.de digni.l.neque.de regu.iur.c.infamibus.iib.vj. Et dicitur quod videtur seruari primam partem nisi esset in loco subdito eidem domino. Quo ad primum vide quæ dixi supra in prima parte huius temporis quæstio.xlviij.vbi plene tractaui an sit infamis. Quo ad secundū vide quæ dixi ea. parte.xvij.quæstio.

62 *Sexagesimosecundo.* †Statuto caueē quod bānitus non possit esse de consilio ciuitatis.& quod si fuerit assumptus quicquid factū fuerit non valeat,bannitus fuit electus ad consilium & interfuit & officiū exercuit, quæritur an sit remouendus,& an valeant gesta. Hæc quæstio fuit Guid,de Suza,& ponitur in l. nominationes.C. de appella. & eius effectus refertur per Ioan.Andre. in titu.de accu.§.sequitur,versicu. quid si quis bannitus suarum additionum,versicu,cum tractauerimus,qui tenuit ꝙ debeat ab officio remoueri per dictam l. nominationes. & de appella.l.si constat,& quia factum cōtra legem l.non dubium.C.de legibus. Nec ob.ꝙ gesserit officium, quia etiā tutor post gestionem remouetur l.hæc enim.§.fina.de suspec.tu.dixit tamen per eum gesta valere per l.barbarius.de of.præto. de testa.l.j. de senten.l.si arbitri.cum si.Si latius videre vis,recurre ad notata per docto.in l.barbarius.Primum procedit nisi bannitus fuisset admissus in consilio tali modo quod cum eo videri posset dispensatum secundum l. quidem consulebat de re iudi. ad quod faciunt not.per Bart.in l.si is qui pro empto re in eo qui in consilio fuit admissus vt ciuis &c.Secūdum intelligo verum præterquā in gestis in sui fauorem,quia in eo cessat ignorantia quæ facit gesta valere,vt dictis iuribus,nisi etiam ipse ignorasset secundum quod dicam infra hac eadē parte,quæstione vltima.

63 *Sexagesimotertio.* †Stante statuto quod bānitus nō possit eligi ad officia,queritur,an possit esse ambasiator siue legatus, dixit Alberi.

vbi ſupra.q.lxxxvij. quod non, quia illud officium.C.qui.ex cau. ma.l.j. Probatur ẽt in l.legatus,ff.de legatto,& in alijs iuribus.

65 *Cum a modo* ſequatur tertium tẽpus quod erit poſt ff. *nitum bannum,expe* dit, vt ad ea quæ illud finiunt accedamus. propter quod querã de pluribus,ſ.qui poſſint rebannire,qui poſsint talẽ rebannitionẽ petere, & de forma circa eius petitionẽ & expeditionem. Et incipiens a primo.

64 Sexageſimoquarto quero† qui ſunt illi qui poſſunt bannitos rebannire, vt ſic effectiue bannum dicatur extinctum.Bart. in l. relegati,ff.de pœnis.dicit per illum textum ꝙ ſolus princeps poteſt hoc facere,ꝙ intelligit de bannitis a ciuitatibus ſub illo principe exiſtentibus,& ideo bannitus in comi*tatu non* poteſt rebannirt niſi ab ipſa ciuita te cuiuslibet comitatus,In ciuitatibus autẽ quæ non recognoſcunt principem vel ex pace cõſtantie, vel ex conſuetudine poteſt illud facere conſilium ciuitatis ꝙ totum populum repreſentat.l.aliud.§.refertur.ff. de reg.iur.& ꝙ not.C.quæ ſit longa conſue.l. ij.& ita tenuit Raymũ. in l.j.§. ſi conſulto. ff. de ſecũ.tab.per l. nihil tam naturale, de reg.iur,& idẽ in alijs quibus ipſum conſiliũ commiſiſſet.Poteſt.n.ſtatuta facere,vt l.omnes populi.ergo &c.l.prohibere.§.plane.ff. quod vi aut clam,de quo vide per Bar.in l. *ambitioſa*.Et ibi an talis poteſtas veniat in generali cõceſsione arbitrij ſuper bono ſtatu ciuitatis.

65 *Sexageſimoquinto* queriẽ† an poteſtas ciuitatis poſſit rebannire,Gui,de Suz,in ſuis quæſtionibus ſub litera.S.terminauit ꝙ ſic quod facit ex eo ꝙ bannitus malefactores facit capi,per l,non omnes.§.fin.ff.de re milit,& ad velle.l.j.& ij.§.verba.& C.in qui, cau, fer. pro pre.li.ac.l.j.niſi ſtatutum aliter ſe haberet, vt l.oẽs populi.Et idẽ tenuit Gan.vt refert etiã Albe.vbi ſupra qõ.lxvj.Et allegat ad idẽ.l.ſi quis in graui.§.vtrum,ad ſille.& C.qui ad liber,procla,non licet.l.ij. Bart, aũt in diſtinctione tenuit contrariũ,vt tetigi ſupra hac eadẽ parte,q.vj.in fi.per text. in l.j.in fi.ff.de qõ.Pro qua parte Albe.prædictus alleg.C. de tranſa.l.præſes.l.diſt. c.j. ij.& iij.ff.de pœ l.diui,& l.relegati. Et dicit videri expreſſe probari in l.prohibere. §.plane.ff,ꝙ vi aut clam. Et hanc opinionem dicit tenuiſſe Hugo de fontana . Ipſe vero concludit ꝙ prima opinio eſt vera,nõ exiſtente ſtatuto ꝙ vetet bannitos de banno eximi . Si autem tale ſit ſtatutum,tenet opinionem ſecundam.Hæc ſua opinio parum ſapit,quia quando eſt ſtatutum , poteſtas qui iurauit illud ſeruare non poteſt cõtra facere.Et ſi dicis poteſt ex cauſa.vt l.ſi, qui fatiſd, cogan. Reſpondetur quod tunc eſſe vel non eſſe ſtatutum nihil releuat , vt de ſe patet.Puto aũt in hoc ſic dicendum ꝙ aut ſtatutum in ciuitate dat formam rebannitioni,& illa ſeruãda eſt l.cum hi.§.ſi prętor,ff.de tranſactio.Si vero ſtatutum formã non tradit & poteſtas eſt electus cum mero & mixto imperio aliquo non excepto, & poterit pro rebannitione banniti legem facere ſeruata forma quam ſeruare debet in ſtatuto condendo ſcilicet vocatis proceribus &c.ſecundum quod traditur per glo, Cy.& Bar.in l.j.ff.ꝙ *quiſque iuris*,& etiam per Bar.in l.oẽs populi.q.j.& hoc modo poteſt ſaluari dictũ affirmatiuũ Guid, cũ dicto tamen Albe.quia ſi eſſet ſtatutũ in cõtrariũ licet illud poſſet tolli a populo non iũ pôt tolli a poteſtate , quia non poteſt contra illud quod a concedente ſibi authoritatẽ eſt ordinatum.C.de offi.præfec. præto.l. normam.& ff.man,l.ſi hominẽ. & ita intelligo quod not.prædictos in d.l.j.quod ẽt voluit Bar.in l.*ambitioſa*,licet de poteſtate nõ loquatur.Si vero vult facere per ſeipſum,aut per viam gratie ſiue legis,& non poteſt. vt d.l.j.in fi.de quæſtio.& ꝙ per Bar.no, ind, l.omnes populi,Si vero per aliquam viam iuſtitie , vt per viã reſtitutionis in integrũ ex iuxta cauſa,Vel per viã cognitionis ordinarie vt dicam in ſeq.Et tunc poteſt,quia ſub iuriſdictione ſiue arbitrio generali talia continentur,l.abſentem,C.de accu,& in titu.de reſti,in integ.Dixit etiam Ray.ꝙ ſi ex forma ſtatuti poteſtas põt differre bannum ad tempus, & illud diſtulit, quod eius ſucceſſor poteſt illam dilationem *revocare* arg.ff,de diuor.l.ꝙ ait,& ibi per eum,quod mihi non eſt clarum niſi intelligatur ſecundum *not*,in l,ſi.ff. de pœn,

66 *Sexageſimoſexto* quero, †Titius compariut coram ptãte dicens Titiũ fuiſſe bannitum, & dicitur per multos quod ipſe eſt ille qui continetur in banno , Ipſe autem dicit ſe nõ eſſe illum de quo dicitur bannum . Quero an id poſsit petere , & iudex ſic declarare, & ſi poteſt qui ſint citandi, In hoc primo qualiter hoc poſſet contingere, vide ſupra *in* j.ẽ pore parte,iij,q.vlt l,Et etiam vide quæ di-

xi supra parte proximâ q.xxvj. Et dic q̃ sic,arg.C.de inge.& manu.l.diffamari.ff.ad munic.l.de iure.& ita in simili determinat Bart.in constitu.qui sint rebelles.in glo.super verbo,rebellando,versicu.circa primũ queritur.Ad quod facit quod etiam ipse tetigit in l.vbicunq;.§.interdum.ff.de ven.in pos.mit.Debet autem citare regimina ciuitatis,secundum not.per Bar. in consti.præceden.super verbo citata.quæ punctualiter obseruantur. Poterit ergo causa cognita declarare illum non esse illũ de quo in banno dicitur.Et ita sum seruari vidi. Faciunt not.per Bartol.in l.demonstratio.de condi. & demon.in l inter stipula.de verbo. obli. & in l. diuus. de custo. reo. de quo dixi in parte præced.q.xxxiij.

Viso ergo qui sint illi qui possunt rebannire. Quero sexagesimoseptimo

67 †qui sunt illi qui possunt petere, vt banni tus rebannitur? Dicunt quidam q̃ aut petitur remissio post banni executionem. Et tunc extraneus petere non potest, sed affinis sic allegant.ff.de pœnis.l. in metallum. Si vero petitur ante executionẽ. tunc põt quilibet.ff.de appellia.l.non tantum. Mihi autem nõ videtur quod illa iura faciant ad propositum,lex enim non tantum loquitur in appellatione eius qui pœne seruus est l. qui vltimo.ff.de pœnis.cum ibi no. & ideo aliter dicendum puto q̃ aut petitur remissio banni per viam gratie, & vnusquisque potest illam petere.& si concedatur ab habente potestatẽ valet remissio. Nihil enim obstat l.j.§.vsus.ff. de procura, quinimmo motu proprio fieri posset. Si vero petitur per viam iustitie.iunc puto quod ipse posset petere, vel per viam appellationis, vel nullitatis,vel per viam supplicationis, vel in integrum restitutionis.De quibus modis aliqua dixi supra in j. tempore, parte vlti. in pluribus particulari,quæstionibus. Ac ẽt quia velit probare se seruasse illud quod secundum reformationem eum a banno eximit,puta se seruisse in exercitu & si,licet.n. alias sit et audientia denegata nõ tamen in talibus denegatur,iuxta not,per Inno,in c. cum inter, de excep. & in c. intelleximus, de iudi,& pluries dictum est,

Sed tunc sexagesimooctauo queri 68 turſan talis petitio possit fieri per procuratorem? Et videtur,quod sic,quia si per se ergo per procuratorem l.filiusfamilias .de procu.ff. qui pet,tu,l,secunda cum simi,Non enim dispu tatur,de crimine, sed solũ de processu,colligitur ex not,per Innocen.in cap. dudum. de ele,& sic admitti debet procurator.C.ad l.fa.de pla.l.prima.& l.præses. In contrarium videtur quod non possit quia in causa appellationis venit causa nullitatis, & tamen non potest interuenire procurator. Primum patet in l,si expressum,de ap.& C. quando prouo.non est ne.l.j.secundum probatur in l. prima.an per alium causa ap.Dicit Bald,quod vbi directe vel indirecte cognoscitur de crimine non potest procurator interuenire alias sic.& ita dicit seruari, vt ipse scribit in l.reos.C. de accu. iuxta fi. quod verum est. & ita seruamus. & habet locum quod dictum est in bannito a relegatione supra,Si autẽ fuisset bannitus in pœna pecuniaria, tunc sine dubio potest per procuratorem petere. Nec habet obstare, quod bannitus non audiatur ex forma statuti in ciuili agendo vel defendendo. & sic videatur tractari de pœna personali vt l.hi qui sanctam.C. de apostа, quia quædã sunt pœnę affictiue, & de illis loquitur materia l.reos.cum concor.Quædam sunt pœnę exclusiue,vt est pœna prædicta, & in illis potest procurator interuenire secundum Iaco.in d.l. hi qui, Præterea illa pœna haberet locum post bannum decursum non ante secundum Bal. in l.seruum quoque.§.publice, de procu. Aduerte tamen, quia in tali causa etiam vbi de remissione tractatur debet esse specialis mandatum secundũ Gui.in Specu.de procu..§.primo. versi,sed nunquid media.& Bald.in dicto.§.publicę, & per Bartol,& Ioan.But.non solum.§.fin. ff.de procu.vbi bonus text.Facit ad propositum optime.l.Pomponius.de procu.& q̃ dixit Barto,in consilio quod incipit,In causa Vannisgerij.vbi per aliam legem consuluit in petitione relaxationis a captura per sone etiam pro causa pecuniaria requiri speciale mandatum,ex quo patet q̃ per talem viam petendi remissionem a banno in iudicio non admitteretur coniuncta persona sine mandato.l.patri,& illud,ff. de mino.& per docto, in l.sed & hæc in princip. de procura.

69 *Sexagesimonono.* †Viso quod qailibet potest per viã gratie remissionem banni petere. Quero quia supplicatio debet formari certa.l. vt responsum,C.de transac.& C. vt lit. pen.l. ij. quomodo poterit extraneus hoc facere. cum scriptura banni ad eum non pertineat

& sic non poterit petere sibi edi.ff.de eden. l. quædam.§.pertinere. dic quod scriptura banni est publica.& ideo debet edi cuicũque petenti,maxime quando bannitus potest a quocũque offendi, quia vniuscuiusq; interest.ff.de postu.l.ex ea secundum Bar. in l.ij.§.diuus.ff.de iure fisci.

70. *Septuagesimo* quero † *minor reperitur in banno,* non habet curatorem,vult ipsum curatorẽ petere, vt possit ꝓuidere de sua cancellatione vel de alijs iuris negotijs,queritur quis dabit ei curatorem.An iudex loci a quo exulat. An iudex loci in quo permanet.Gui.de Suz. in l.j.C. vbi tutor. vel cura. pe. dicit quod propter necessitatẽ licet illud ꝙ alias nõ licebat.ff. de of.con.l.vna.& ibi concor.sed in proposito propter persone periculũ imminet necessitas cũ illuc ire non possit sine vite discrimine, & ideo ille iudex sub quo degit curatorem dabit Facit.ff.de inter. & rele.l. relegatorũ.§.interdicere. & ad muni.l.filij. .§.relega.& l.eius qui.§.fin.& ita sequitur Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de cura. in prin.Ratio decisionis prædicte locum habet vbi sit bannitus pro persona vel membro,vel tanta quantitate quæ secundũ statũ suum sit maior pars suæ substantie, vt l. propter litem.ff.de excusa.tu.Sed vbi esset parua quantitas secundum sui quantitatẽ. iuxta not.in auth.præterea.C. vnde vir & vxor.talis ratio cessaret.& sic non haberet locum dispositio.l.ꝙ dictum.ff. de pac. nisi *esset statutũ ꝙ impune posset offendi, quia* tunc talis timor dispositionem prædictam inducit,vt vbi supra,

71. *Septuagesimoprimo* † bannitus expulsus ꝺ ciuitate Florentia cum tota sua prole mortuus est in ciuitate Bononie vel alibi relicto filio impubere qui habebat omnia bona sua Florentie qui non habet tutorẽ testamentarium vel legitimum,& indiget tutore queritur qũo & per quem iudicem sibi consulatur.Istã q.disputauit Osber. de Cremona.& eam refert Albe.vbi supra q. xc. In qua prolixe procedit succincte referam substantialia,& ꝙ pupillus sit omni auxilio destitutus. arguit quia sunt plures species tutellarum regulariter,testamẽtaria, legitima,& datiua.Primis duabus cessantibus locus est *tertie,C.& ff. & in li. insti. in materia* tutelarum, & ab ordine titulorum. Sed due prime cessant,& tertie locus non est vt probabo ergo &c.Probat autem, quia certa sunt loca,vbi possunt peti tutores & dari,s.locus originis & domicilij & ibi innuitur,saltem a sufficienti partiũ enumeratione,sed ibi non potest dari obstante statuto ergo &c.quia paria sunt non posse fieri de facto vel de iure.l.j.§.ꝙ si nemo ff ꝙ cuiusque vniuer.no.cum li.Item quia iste non est de iurisdictione illius iudicis, ergo ei dare non potest.ff.de tut.& cu.da.ab his.l.ius dãdi.iunctis not.in.§ relegati.institu. qu .mo. ius pa.po.sol.Item cum non habeat voluntatẽ cum æquiparetur furioso cũ non possit ire ad imperatorem vel Romam, maxime propter expensas & distanti mitineris, & quia non potest sibi constituere domicilij. Itẽ quia non potest dici fugitiuus, videtur omni auxilio destitutus. Allegat ad prædicta per ordinem de acqui. hære.l. pupil. si cer.pet.l.certi conditio.§.quoniã. de polli. si quis rem.§.voto.de tu.& cur.da.ab his l. pupillo.de ser. expor.l. titius. In contrarium arguitur primo quia pupillus potest suam conditionem facere meliorem etiam sine tutore.insti.de auto.tut.in prin.ita puncto dicitur ꝙ indiget tutore, ergo debet petere posse de iur.om.iudi.l ij.cum si.Secundo si cum tutore litigat potest petere curatorem de tute.l. qui habet.§.si pupillus. & ille potest dari quocunque loco & tẽpore, *vt ibi ergo &c. Tertio quia põt impetrare* iudicẽ.C.quando impera.inter pupil & vi. l.j.Quarto quia impetrare põt ius annulorum.ff.de excus.tu.l.cũ ex oratione.Quinto, quia iurat & obligatur.ff.de ope. lib.l. vt iur.iu.& de lib.cau.l.fina.Sexto, quia fit miles.C.qui testa.fa.pos.l.fin.& per consequens nouũ contrahit domiciliũ.C.vbi mi. cã.Septimo,quia contrahit sponsalia.ff. de spon.in l.in sponsalibus.Octauo, quia petit in iudicio alimenta a tutore.ff. vbi pupil. edu.de.l.fin.Nono, quia implet & impedit cõditionem.ff.de condi.& de.l.conditionibus pupillus.Decimo,quia ad tutores petẽdos Romam vadit.C.de nego.gest.l.ij. Vndecimo quia propter necessitatẽ cessat iuris dispositio.de offi.consul.l.j.& ideo propter necessitatẽ non iudex dat tutorem. de tu.& cu.da.ab his.l. vbi absunt. Duodecimo,licet datio tutoris sit mixti imperij tamẽ fauore pupilli delegatur.vt no.ff. de iu. om.iudi.l.j.Decimotertio.quia propter necessitatẽ interuenit pupillus in iudicio momentanee possessionis.C.qui le.per l.fi.Decimoquarto quia põt perdere domicilium ꝓpter deportationẽ.ff.de tute.l.si deportati

sed deportari & relegari pōt. ergo fortiꝰ do miciliū pp deportationē. ad mu. l. fi. §. relega ti. & l. eius. §. fi. Decimoquinto, ꝙa cōsensit manumissioni per quā efficitur ciuis & incola. ff. ad muni. l. j. ergo cō cludituꝛ ꝙ in loco in quo degit poteſt ſibi tutor dari. Soluē do tenuit pupillo cōſuli poſſe altero de duobus modis, vel per translationē facultatis ad aliū locū vel per electionē domicilij ſecundum Azo. in ſum, vbi pe. tu. licet Hug. aliter dixerit in cōſti. domiciliꝰ. de tu. & cu. da. ab his l. j quia tñ trāslatio facultatis eſt difficilis reſidet in conſtitutione domicilij, & quod poſsit ſibi conſtituere domicilium probat. domicilium. n. patris de neceſsitate nō ſequitur. ff. ad muni. l. aſſumptio. §. j. & l. filij liber. §. patris vbi expreſſum ꝙ eligere poſsit vbi velit ꝙ patet, quia non reperitur ei prohibitū ergo permiſſum. ff. de proba. l. ab ea parte. & ideo arrogatur de conſilio, ppinquorū. ff. de adop. l. ij. ꝓpter ꝙ fortitur domiciliū. ff. ad muni. l. j. ſubdit ſe credere eū petere poſſe a iudice Bononię. C. q admi. ad bo. poſ. l. fi. dicit et ꝙ epiſcopus loci vnde eſt expulſus poſſet ſibi dare in defectū iudicis ſecularis. C. de epiſco. audi. l. ſi pſes. & l. fi. de anna. excep. l. vt perfectius. & ad contraria dicit facilitꝭ patere reſpōſum. Inferui hanc pp duo. Primo propter particularia quæ rangit fieri poſſe per pupillum ſine tutore. Vide tū quæ hīr in l. j. ff. de noua. Secūdo propter hoc vltimū dictum per ꝙ patet ꝙ vacāte ptāte vbi ſolus ſit qui poſsit dare tutorem poterit recurri ad eꝑm. ꝙ credo debere intelligi ſi decurriones non dant illum, poſſunt. n. in l. vbi abſunt. de tu. & cu. da. ab his. Pro eo aūt ꝙ dictum eſt. ſupra pupillum ſibi conſtituere domicilū. vide Bar. ff. ad muni. l. placet. & qđ dixi ſupra iuxta ſi. xliij. q. hac eadē parte. & pro principali materia. q. vide in l. pupilo. de tu. & cur. da. ab his. & l. legitimos. in prin. ff. de legi. tu. vbi plene. Sed pone in q. ꝙ talis pupillus haberet bona alibi non in domicilio originis a quo exulat, ſed in alio in quo nullū habet domicilū, quis dabit ei tutorem. Dixit iūc Bar. dari tutorē per iudicē originis, & illam dationē extendi ad bāna alibi ſita, allegat l. propter litem. §. licet. ff. de excu. tu. & l. magis puto. §. illud. de re. eo. reprobata gloſ. l. non ſolum. §. qui teſtamento. de excu. tu. & in. l. legitimos. dicit ꝙ talis tutor poterit adminiſtrare ſine authoritate iudicis loci in quo ſunt bona ſita, ſi nō habet contradictorē, alias illius iudicis requiritur interuentus, vt ibi per eum, intelligunt quidā id verū qñ iudex originis ſimpliciter dat tutorē. Si aūt exprimeret ſe dare ēt ad bona alibi ſita, dicunt nō valere dationē quo ad illa bona. Quædā. n. tacite veniunt quæ expreſſe nocent. l. nonnunquā. de condi. & demon. cum ſi, & ita ſoluūt gl. d. §. qui teſtamēto. In propoſita igitur q. ſit cautus iudex vt ſimpliciter det pupillo tutorem non expreſſe quod extra ſuā iuriſdictionē ſe intromittat l. fi. de iuriſ. om. iudi.

72 *Hæc de* præambulis ad abſolutiones a banno, ſed ſeptuageſimo ſecundo quero. † Titius erat bannitus pluribus bannis ꝙ fieri pōt, vt ſæpius dictū eſt maxime primo tempore parte j. an ſufficiat ſibi vna abſolutio, an vero habet neceſſe plures abſolutiones habere? Dixit Cy. in l. ſi libertā. C. de nup. ꝙ aut talia banna deſcēdunt ex eodē facto, & tūc ſufficit vna. Si vero ex diuerſis factis deſcēdunt plures abſolutiones requiruntur, allegat. ff. ad turpil. l. j. §. ſi plura. de no. ope. nū. l. de pupillo. §. ſi pluribus. Quando ex eodem facto deſcendunt, dixit Bar. eſſe poſſe. vt quia iudex inquirit venit ſyndicus & denuntiat, ſuperuenit pars & accuſat ſup omnibus, iudex fert ſententiā contra Titiū cōtumacem, de quo per eum in d. §. ſi pluribus. Sed Ray. in d. l. ſi libertam. dicit ꝙ etiā ſi ex diuerſis factis deſcendunt ſufficit vna abſolutio ſi omnes cauſe in abſolutione exprimantur, allegat not. extra de ſenten. excom. c. cum pro cauſa. & ita etiam tenet Iaco. de Are. in d. l. ſi libertam. Sed Barto. elegantius more ſuo in hac materia diſtinxit in dicto. §. ſi pluribus. quod aut quis petit ſe abſolui a iudice ex mera iuſtitia propter aliquam cauſam, & tunc vna abſolutio generalis non porrigetur niſi ad cauſas expreſſas in petitione l. licet. C. de iudi. & de arbi. l. de rebus. Quandoqꝫ petitur vera abſolutio ex mera gratia, vt a principe vel a populo ſecundum ea quæ dixi ſupra in q. lxiij. tunc ſi fuit abſolutio generalis ſine alia pactis petitione vel ēt præcedēte petitione generali, & ſufficit & porrigitur ad omnes cauſas, quia princeps vel populus videtur hoc feciſſe ex certa ſcientia. C. de aboli. l. ſecunda. Sed ſi petens aliquas cauſas expreſsit adiecta clauſula generali, & tunc fuit tacita aliqua cauſa grauior expreſsis, & tunc eſt veriſimile cōcedentem ſi ſciuiſſet non fuiſſe conceſſurum. & ideo tunc erit nulla ſuper toto, argu. C. ſi contra ius vel vtili. pub. l. præſcriptione. extra de reſcri. c. ſuper literis. & facit clemē. nō pōt.

de procura. Si vero fit absolutio a patre ad cuius petitionẽ fuit datum bãnum. De quo dicam infra. q. lxxvj. & tũc sine dubio sufficit vna absolutio generalis. l. emptor. §. lucius. ff. de pact. & de noua. l. fi. nisi fieret ex causa transactionis, quia tunc refertur ad ea de quibus erat lis. C. de transactio. l. si de certa. & l. age. & l. sub prætextu. & hoc communiter tenent omnes.

Septuagesimotertio

queritur econtra.

73 † An ex pluribus ex bannitus possit absolui a banno tm? Bar. in d. §. si pluribus. proxime allegato dicit q̃ bannum q̃ remanet est tale, q̃ facit eum perdere iura ciuitatis suę secũdũ ea quæ dixi in l. quidã. de pœnis, & melius dictum fuit supra in prima parte huius tem poris. q. v. & tunc in eũ non põt cadere absolutio ab vno, quia absolutio est redditio beneficiorũ ciuitatis. Sed postea cũ ab alio banno absoluetur prima absolutio confirmabitur. arg. ff. cõia prędi. l. fi. Si vero bannum quod remanet non facit eũ hostẽ ciuitatis nil obstat quin vnum possit tolli alio remanẽte. l. fi. C. qui. mod. pig. vel hypo. sol. & l. siquidẽ. C. de transa. Ista decisio in primo membro est periculosa. Si. n. ante liberationem ab alio bãno caperetur posset fieri executio secundũ eũ quod esset iniquũ. & ideo dixit Ang. in d. §. si pluribus. q̃ immo etiam vbi aliud remanens facit eum hostem ciuitatis potest vno tali alio remanente nihil allegat. Facit de reg. iur. fcdm naturam. & de solu. prout quisque. Sicut. n. separate dantur, vt dixi supra scilicet in primo tpe parte. j. q. iij. ita possunt separate tolli.

74 Septuagesimoquarto

† In ci uitate ordinatum est quod banniti in pœcunia rebanniãtur & quod habentur pro cancellatis, quæritur an eo ipso q̃ sic ordinatum est sint rebanniti absque eo quod de facto cancellentur? Dixit Barto. in l. emptor. §. lucius. ff. de pac. q̃ aut in reformatione dr̃ q̃ debeãt rebanniri, & tunc nisi de facto rebãniantur rebanniti non erunt. C. de solutio. l. inductus. & q̃ ibi no. & ff. de peti. hæredi. l. si quis libertatẽ. Aut dr̃ q̃ habeantur pro rebannitis, & tunc absque cãcellatione de facto rebanniti intelliguntur per dictum §. lucius. & de adimẽ. lega. l. nihil. q̃ sequitur ibi Bal. & allegat. ff. de lega. j. l. huiusmodi. §. si cui ita. Sed prædictis opponitur q̃ aliud est haberi pro cancellato, & aliud esse cancellatum de verbo. signi. l. mercis. & q̃ ibi no. Sed illud verum in his quæ sunt facti. In his autem quæ sunt iuris talia verba important veritatem l. si maritus. §. legis. & q̃ ibi per Barto. ff. de adult. & plenius in l. si is qui pro emptore. de vsuca. Si tamen vis q̃ in eorum fauorem plenius disponatur, facias q̃ reformatio dicter q̃ habeantur & sint rebanniti & cancellati & pro legitime cancellatis, Hoc tamen intellige secũda ea quæ dicam infra in sequenti tempore parte. j. q. ij. & etiam j.

Sed circa idem.

Septuagesimoquinto queritꝫ,

75 †tres erant bãniti in eadem sententia, virtute reformationis duo debebant cancellari. Notarius asserens se facere virtute reformationis cancellauit omnes cũ deberet tantum duos cãcellare, queritur an tertius de quo nõ dictat reformatio dicatur a bãno liberatus sine exẽptus, dic q̃ non, quia cancellatio restringitur a causa suę cancellationis l. cancellauerat. ff. de his quæ in testa. delen, Et ibi per Bar. in terminis. Et idẽ dicẽdum est ſ vnus habens plura banna deberet ex aliquibus cancellari & fuerit ex omnibus cancellatus eadem ratione. Vide tamen quæ dicã in q. supra proxime allegata.

76 Quero Septuagesimo

sexto, † Statutum est in ciuitate q̃ ad petitionem creditoris possit debitor non comparens pro debito non soluto condemnari in certa quantitate soluenda fisco secundum debiti quantitatẽ. & in dicta quantitate banniri. Titius debitor ad petitionem creditoris fuit bannitus. An ad dicti creditoris petitionem debeat de bãno eximi & cancellari. Dixit Gut. in l. fi. de offi. procu. cesa. quod non per illum tex. & per. l. ij. in fin. C. de lib. & eo. lib. Sed Bar. in l. prima. §. & post operis. ff. de nouis ope. nun. vbi tex. facit in contrarium. Dixit qd quandoque bannum continet aliquid tedio sum solum fauore creditoris, vt puta quod non audiatur ad ius nisi soluat, & tunc potest tolli simplici confitente, ar. illius tex. sicut potest tolli res iudicata, argu. l. iiij. §. si ex conuentione. de re iu. & C. de execu. rei iu. l. ij. Quandoq̃ continet aliquid pœnale præcise, vt si non soluerit vsque ad kal. soluat tm̃ fisco nomine pœnę, vel sit priuatus officijs &c. Et tunc portꝫ incidit in bannũ nõ potest toli partium cõuentione, qa alteri est ius quæsitum, vt l. iuris gen. §. si pacisca-

de pac. Sed si in bannum nõ incidit, sed adhuc est intra terminum banni ex sola partium voluntate potest terminus prorogari & aduenient̃e termino prorogato incidit, in bannum, nisi soluat, quia prorogatio intelligitur facta cum omnibus suis qualitatibus, ff. de iudi. l. ij. §. si iudex. & vide latius ibi per eum. Nunc ad propositum cũ in terminis præsumatur bannum esse decursum, constat quod illud ad voluntatem creditoris cancellari non potest. In hac tñ ciuitate est statutum quod ẽt post datum bannũ & decursum terminũ posset tolli intra certum terminũ quod hic seruandũ est. Aduertendum tñ ad illud quod dixit Bart. qd̃ vbi adhuc durat terminus banni possit fieri prorogatio, & quod aduenient̃e secundo termino si non soluerit in pœnam appositã in primo termino inciditur, quia hoc nõ videtur bene tñ. Nam ex tali sententia quasi contrahitur. l. iij. §. licet de pecul. sed in pœnis conuentionalibus pœna adiecta in primo termino nõ videtur saltem effectiue repetita in termino prorogato l. cum stipulatus sim mihi a proculo. de verb. obli. & qd̃ ibi no. Præterea talis sententia est conditionalis. & ideo non debet committi nisi proprie existat conditio sub qua fuit concepta. ff. iudi. sol. l. si fine. & l. cũ apud. Et ideo forte illud eius dictum in hac parte non procedit. & aut in nullam pœnam incidit, aut incidit in illam aduenient̃e primo termino, pro cuius declaratione vide quæ dicam in quæstione. ij.

77 *Septuagesimo* septimo q̃ro † circa prædicta dicitur statutum quod talis bannitus ad petitionem creditoris debeat eximi de banno absq; eo quod soluat communi si fuerit in concordia cum creditore, dictus bannitus comparuit coram iudice, & fecit citari creditorem obtulitq; se paratum stare iuri cum eo. Quæritur an debeat cancellari? Albe. vbi supra q. cxij. dixit quod sic, quia cum ex illis verbis statuti fiat relatio ad concordiam creditoris intelligitur facta relatio ad arbitrium. Constabat autem illud debere intelligi de arbitrio boni viri. l. hæc venditio. ff. de contrahen. empt. ff. pro socio. l. si societatẽ. de fideicomis. l. ij. l. thais §. sorore. & l. labeo. & de operis liberto. l. si libertus iurauerit. Nullus autem bonus vir arbitrabitur creditorem nolentẽ stare iuri vt recto arbitrio, sic habeat per inde ac si esset in concordia, vt dictis iuribus. Facit ff. de condi. & de. l. iure ciuili, licet ipse non sic declaret. Sed aduerte, qa aut bannitur, quia nõ soluit debitum liquidum contra quod nõ poterat opponi exceptio. & tunc non puto decisionem prædictã procedere. Rectum enim arbitrium est nolle pro liquido debito litigare. l. quidam ẽsti mauerunt. ff. si cert. pet. Si autem fuit bãnitus pro debito contra quod si cõparuisset, potuisset exceptionem opponere, & tunc compareat dicens separatum stare iuri. & tunc aut est talis persona de qua non obstãte prima contumacia nulla est suspitio, sed quia dies est & soluendo creditur q̃ soluet. & sic succumbet. & sufficiat talis oblatio. arg. l. si pecunie. in fi. ff. vt in poss. le, quæ etiam facit ad primum membrum. Si vero restat suspitio inducta propter cõtumaciã, & isto casu non puto eum debere eximi de banno nisi ducat secum ẽdeiossorẽ qui promittat soluere iudicatum. argu. ff. qui satisd. cog. l. ẽdeiussor. §. fi. l. iij. §. fi. ff. de sta. lib. Si vero pro parte est liquidum pro parte nõ, pro parte liquida debet soluere, p alia põt litigare secundum supra dictam distinctionem. l. quidam ẽstimauerunt. si cer. pet. Pro quo vide ho. tex. in l. statu liber. rationem. ff. de statu liber. Sed pone q̃ fuerit bannitus ad petitionem multorum creditorum simul. & in eadem accusatione gentium. An debeat cancellari si fuerit in concordia cũ maiore parte creditorum dicente statuto q̃ cancelletur si fuerit in concordia cum suis creditoribus. In hoc aduertendum q̃ q̃nq; actus in quo requiritur concordia refertur ad plures, vt vniuersos. & tunc dicit Bal. in l. nulli. per illum tex. cum glo. q̃ Federicus tenuit sufficere qd̃ due partes faciant. Sed in l. j. de pac. dicit quod sufficit maior pars, quia in illa residet collegium. ff. ad munic. l. quod maior. Sed in l. & suum. §. fi. dicit cõtrarium, q̃ debet intelligi, vt dicam statim. intelligo hæc sua dicta q̃ requiritur qd̃ due partes collegij sint presentes dum tñ maior pars præsentium faciat. Ad hoc q̃ habetur in c. ea noscitur. de his quæ fi. a præla. sine consen. ca. Quandoq; verò refertur ad plures vt singulos, vt in casu nostro. & tunc puto quod sufficiat quod sit in cõcordia cum maiore parte creditorum secundum formã l. & seruum. §. hodie. & l. maiorem. videlicet quod illi sint citati, & sit seruata illa forma, alias secus, ea, ti. l. rescriptum. & sic loquitur dictum Bal. in §. fi. Et aduertendũ quod licet non consentiant eodem tempore, si tñ omnes consentiant separatim dicũtur esse secum in concordia. l. fi. cõmu. præ-

dio.secundum Bald.in d.l.j.de pac.ff.

78 *Septuagesimooctauo* †Statutū erat in ciuitate quod nullus bannitus posset rebanniri nisi soluatur prius certa quantitas camere apostolice,& si secus fieret non intelligeretur rebannitus,deinde in illa eadem ciuitate illud statutum fuit per nouum statutum annullatum.Queritur an bannitus qui postea rebannitur teneatur illam quantitatem soluere,adeo quod si non soluit rebannitio non valeat?Hanc q.mouet Bald.in l.fi.ff.de pac,& dicit quod fuit de facto Florentie,et quod vidit in ea ita bene allegari sicut unq̄ viderit in aliqua quæstione.& dicit fuisse determinatum secundum statutum non valere.& sic secundum illam determinationē dicta quantitas solui deberet. Sed aduerte quia si vera est decisio supra dicta in qō. lxxvj.anteq̄ ius sit quesitum possit per cōuentionem tolli fisco.Decisio prędicta procedere non videtur,Pro quo facit,l.qui rome.§.flauius hermes.de verb.obli.& ff.de ser.expor.l.j.per quæ iura dixit ibi Bar.qd si donauit tibi rem hoc acto quod post mortem tuam perueniat ad quandam ecclesiam illam conuentionem de ecclesia potero reuocare,licet ex tali pacto ipso iure queratur ius ecclesiæ.l.quoties.C.de dona.quæ sub modo,In quo tñ moderni variant, sed illius disputatione omissa quę est extra rem nostram rediens ad propositum in quo multa dici possent inclino in hanc sententiam, quod aut talis bannitus erat rebannitus ante reuocationem illius statuti, & tunc cum iam esset ius quesitum camere apostolice illud tolli non potuit per statutum, per d.l. fi.de pac.cum si,Cum illud ius camera apostolica ad suum commodum esset habitura, non ad commodum statuentium tunc enim secus esset.l.in causæ.in fi.ff.de procu.cum sim.& soluere tenebitur illam quantitatem alias de iure cācellari non poterit.Nec obstat quod habetur extra de iniur.& dā.da. c.in nostra.quia aliud est quod superior inferiori ius ex superioris ꝓuisione quesitū, de quo ibi,& aliud quod inferior, vel per id facere possit,l.ille a quo.§.tempestiuum, ff.ad trebel.cum si,Si vero fuit rebannitus post reuocationem statuti cū illud ius nondum esset quesitum.& sic potuit reuocari, vt in.§.flauius,soluere non tenetur.

79 *Septuagesimonono.* † Titius erat bannitus cum saluo ꝙ si faceret certum quid esset exemptus a banno, vel erat bannitus simpliciter sed facta fuit lex quod omnes banniti deberent rebanniri qui seruirent duobus mensibus in exercitu suis sumptibus, vel dicebat quod essent a bāno liberati.Titius fecit illud ꝙ erat in saluo vel seruiuit in exercitu,queritur an statim dicat liberatus a banno,vel requiratur iudicis declaratio.Vt pater hęc quęstio est duplex,Cōstat eñ quod iudex potest in sua sentētia apponere verba illa saluo quod infra dicam &c.vt not. in l.item labeo.§.j.ff.fami.hær.Itē quod licet non debeat ferre sententiam conditionalem,tñ lata sub cōditione valet,l.ij.§.biduum.ff.qñ app.sit Et ideo videndū est an statim dicatur bannitus.Hoc pendet ab eo an dicta sentētia sit conditionalis, Et videtur quod nō sit conditionalis,vt no,per gl. in l.obligationum fere.§.conditio.ff.de act. & obli.quod maxime verum est si illa verba apposuit post verbum,bannitus,tunc,n. non vr̄ quod aliquid postea addere potuerit,vt l.iudex postea.ff.de re iudi.Et sic tūc certum sit eum esse bannitum,& hoc tenuit Bart.in d.l.iudex, & in l.j.ad turpil.& in l. moris.de pœnis. In contrarium quod immo sit conditionalis.& quod interim nō dicatur bannitus.& sic nulla declaratio requiratur,probatur sic, Aut dicta sententia quo ad banni dationem habuit verba suspēsiua & tunc clarum quod est conditionalis siue, equiparetur contractui siue vltime voluntati.l.ij.cum ibi no.ff.de in diē adic. Si vero non habuit verba suspēsiua,& idem, qa licet in contractibus,tunc actus sit purus,& veniat sub conditione resoluendus, vt ibi. Tamen in vltimis voluntatibus secus est, quia semper est cōditionalis dispositio l.de quibus diebus.§.quidam titio.de condi.& demon.& l.legatum pure,de adimē.le.cum simil.Constat autem sententiam equiparari vltimis voluntatibus,l.non est mirum.ff.de pig.act.l.si ita fuerit.de manu.test. Et quod no,per Gui.in l.si eum.§.qui iniuriarum.ff. si quis cau.& per Bar.in l.centesimis.in fin. de verb.obli.saltem hoc casu qñ hic est benignior interpretatio,vt in c.si delegatus iudex de offi.deleg.lib.vj.Nec ob.ꝙ in sentētia quasi cōtrahatur. vt l.iij.§.idem scribit. de pecul. quia omisso examine, an illud sit verum reo nunquam cōparente in iudicio, aliud est contractus, & aliud est quasi contractus,et sic de vno ad alium regulatur argumētatio non procedit.vt in proposito patet ex l.ex maleficijs.§.hæres,de acti.& ob.

& l.apud iul.in fin.qui.ex cau.in poſ.ea.& quod ibi per Bar.Non obſt.glo.§.conditio. quia illa gl.non eſt vera, vt ſcribit Inno.in c.prætera.extra de appel.Nec ob.l.iudex poſtea.& q per illam dixit Bar.quia aut illa verba ſunt appoſita in principio vt qñ dixit ſaluo quod infra dicam,& tũc lex illa non obſt.vt in d.glo.§.j.in l.item labeo. pro qua videtur caſus,ff.de conſti.pe.l.quidam.Aut fuerunt appoſita poſt verbũ,bannimus,& idem donec enim ſententia non habeatur pro expedita per iudicem, illa lata non dicitur.C.de fide inſtr.l.contractus. in fi.qui:quid ergo continetur in illa ante illam clauſulam quæ ſemper apponitur lata data &c,ineſſe dicitur ipſi ſententię ſi cer, pet.l.lecta ſecundum Ange,in d.l.iudex.In hoc vltimo non enim nocet talis præpoſteratio, quia cum ſint omnia in eodem actu, intelliguntur ſecundum ordinem iuris, vt ipſe idem Bar.dixit in illo libello peto cogi & condemnari.in l.j.C.qñ prouo.nõ eſt neceſ.& in l.cum prolatis.de re.iur.& cum de mente iudicis conſtet talis ordo non attenditur de ſolu.l.non enim.& q Bar.ſcripſit in l.ij.§.prius.de vulg.&pupil. Intelligitur ergo d.l.iudex.poſtea qñ iudex appoſuit aliquid poſtquam habuit ſententiam pro expedita.& ideo ſi illa verba aperiuntur poſt illam clauſulam lata data &c. Vera eſſet Bart.deciſio alias non procedit.& hæc de prima. De quo etiam tetigi in primo tẽpore vl.q.iiij.& vide quę dixi vbi hoc declaratur in ſecundo tẽpore parte.ij.q.xxj. in fi. Quo autem ad aliam.ſ.qñ poſt bannum perfectũ ſit reformatio &c.an requiratur declaratio non multum laborabo, licet multa dici poſſent.Cõcludo enim quod aut ipſa reformatio dicit q exitũc q ſeruiet ipſo iure ſiue ipſo facto ſit liberatus a banno, & tunc poſtq̃ ſeruierit quantũ eſt in ſe erit non bannitus,adeo q ſi agat & ei opponatur exceptio banni vel ad bono res eligat & ſi probando id feciſſe nõ repelletur a iudicio vel a dignitate.Ita enim important illa verba ipſo iure ſiue ipſo facto etiã in cõdemnando, vt dixi, & ibi allegaui iura in primo tempore parte vltima.q.vlti.& habetur etiam in capit.j.de reſcriptis.lib.vj. & C.de legi.l.non dubiũ. Valebit ergo eius teſtamentum q faciat ſecundum formã ſtatutorum ſue ciuitatis,quod ante nõ valuiſſet.Poterit etiam ſuccedere ſecundum illa quod ante nõ feciſſet, & ſic de ſingul.Quãtum autem ad alios vt ſi ante declarationẽ, vel cancellationem offenderetur,Dicã infra in vltimo tempore.parte.j.q.ij.Si vero illa verba non apponuntur ſed ſimplicitet dicitur,vt in themate quęſtionis dictum eſt. Videtur eum non eſſe rebannitum, niſi ſequatur declaratio,quod id factum fuerit ſecundum doc.Inn.in c.bone.de ere.& quali. Pro quo facit qd habetur in l.eius qui delatorem.ff.de iure fiſ.& in l.ij.§.q ſi actor.de iur.calum.& quod ſcribit Bal.in c.ſi vaſallus.x.colla.ſi de feud.fue.cõtrouer.vbi ponuntur caſus in quibus declaratoria requiritur,ſed illis reſpondetur quod loquuntur in priuatione iuris.& ſic in re odioſa,hic in executione pœnę.Et ſic acquiſitione abſolutionis & re fauorabili.Sed per ſupra alle gata primum dictum videtur verius, ante enim q̃ ſit facta declaratio quod id factum fuerit ſecundum doctrinam Inno,incertum eſt an ſic factum ſit,& ideo id certũ eſſe debet.l.iã hoc iure.& l.ita ſtipulatus.de ver. obli.Facit.l.j.C.qui & aduer.quos.& q tetigi vbi ſupra.Nec obſtat quod lex ſit ſemper certa l.cum quidam.§.quod dicitur.ff. de acqui.hære.quia illud verum quantum ad ſententiam legis, vt dictũ eſt ſupra quo autem ad ſententiam hominis, quæ hic requiritur non eſt ita,vt ibi,& in l.antiqui.ff. ſi pars hær.pet.Sic ergo talis qui ſeruiuit in exercitu vel quid aliud fecit habet tria tempora.vnum poſtquam ſeruiuit ante declarationem,et hoc tempore quo ad omnes & omnia ſtantibus verbis, vt ſupra repeto ipſum bannitum.Nec ob.quod no.per ſoã. And.in regula quod quis.lib.vj.vbi dicitur capitulum non dubium de ſen.excom.per quod fundatur dictum Inno.loqui in ſentẽtia medicinali,quæ difficilius tollit q̃ mortalis,quia eius dictum loquitur in ſoluente id quod continetur in banno.& ſic nature ordinarie ipſius banni ſatisfacit,inſti,quib. mod.tol.obli.in princ, &.§.j.merito declaratio non requiritur,ſed hic loquimur in eo qui aliud pro alio facit,quo caſu nõ ita cõtingit liberatio ipſo iure ſicut qñ ſoluitur. idem.l.ſi cũ fundum.ff.de pac.& quod habetur in l.ſolutum.§.ſolutum.ff.de pigno. acti.Fateor tñ quod ſi caperetur talis exceptio impediret execution em & probato ſe ſeruiuiſſe ſecundum formam ſtatuti relaxari & cancellari deberet, quia falte ope exceptionis ſiſcus excludit vt dictũ eſt.Aliud tempus habet poſt declarationem ante cãcellationem.Et quo ad ſe eſt rebãnitus,quo ad alios dicam vbi ſupra.Aliud poſt cancellationem,& tunc quo ad omnia eſt rebannitus,vt dixi ſupra q.lxiiij.

30 *Octuagesimo pone* †*Titius* fuit bannitus in mile soluēda intra mensem sine diminutione cum esset statutū ꝙ dat beneficiū quarti, id est quod possint solui tres partes condēnationis tm̄ si fit solutio intra decem dies a die late sententię. Titius sic bannitus soluit tres partes, & a toto fuit de libris omnibus cancellatus. Queritur an dicatur legitime cancellatus, vt sic elapso mense amplius nō dicatur bannitus, Ista quęstio fuit hic de facto, & cōsultum fuit per totū collegiū fuisse *licite cancellatum, Ista enim verba sine diminutione apposita in sententia beneficiū* statuti auferre non potuerunt. l. nemo potest. de legat. j. Præterea qñ aliquid debet solui, & de voluntate eius cui solui debet fit remissio intelligitur impleta cōditio solutionis etiam ad pœnæ euitationem. ff. de solu. l. solutionis, & ibi per Bart. Facit. ff. de verb. obli. l. in executione. §. fi. allegabatur casus. in l. iiij. §. ait prætor, iuncto §. solusse ff. de reg. iur. Nec ob. l. meuius. de condi. & demon. vbi dicitur ꝙ implementum debet fieri in forma specifica, quia de voluntate *eius cui debet fieri implementum etiam in* conditionibus potest solutio alterari. Casus est secundum vnam lect. in l. filium quē habentem. C. fami. hercis. l. iure ciuili. de condi. & demon. cum sim. Pro ista determinatione do casum in l. iusiurandum a debitore. ff. de iureiur. quod no. per Bar. in l. labeo quæ sequitur illam.

Octuagesimoprimo loqui-

S1 tur. † Dictat statutū quod potestas vltimis quindecim diebus sui officij nō possit aliquem eximere de banno. potestas vltimis quindecim diebus pronunciauerit Titium bannitum esse eximendum de banno, Queritur an talis pronuntiatio valeat, & quid operetur? Formatur hæc qnæstio per doc. & maxime per Bald. in l. j. C. si aduer. li. & concluditur per eos ꝙ valeat talis pronuntiatio. Sicut enim aliud est bona publicare, & aliud pronuntiare bona esse publicāda. ff. pro socio. l. cum duobus. §. idem respondet. & quod ibi no. Item sicut aliud est deportare, aliud pronunciare deportandum. l. j. §. deportatos. de le. iij. l. si quis filio exheredato. §. eius qui. ff. iniu. testa. Item sicut aliud est mittere quē in possessione, & aliud est pronuntiare immittendū. vt no. in l. cognitio. §. vt bonorū. ff. de offi. eius cui mād. est iurisd. Itē sicut aliud est restituere, et aliud pronuntiare restituendum. l. fi. vbi & apud quem. Item sicut aliud est exequi sententiā, & aliud pronuntiare illam exequendam, ut habetur in l. ab executione. C. quo. appella. non reci. Ita aliud est eximere de banno, & aliud pronuntiare eximendum esse. & ideo statutum quod debet stricte intelligi. l. constitutiones. ad munici. loquens in eximente non habet locum in pronuntiante eximendum. l. fi. de calum. & l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. cum si. Valebit ergo pronuntiatio, sed tunc demū habebit effectum si successor illam exequatur. l. iure nostro. ff. de testa. tut. & ideo interim tractabitur vt bannitus, & poterit impune offendi secundum Bald. in d. l. j. Non obst. l. procurator. C. vbi cau. ffc. vbi dicitur quod sicut procurator fisci non potest exigere pœnam, ita non potest pronunciare exigendam, quia ibi loqtur qñ nō potest ex carentia iurisdictionis. Hic aūt non carebat iurisdictione, sed exercitio ipsius. Nulla enim priuatio iurisdictionis inducitur, sed solummodo exercitium impeditur, quod patet, quia posset cognoscere illis quindecim diebus, quod ibi non *poterat procurator, vt ibi patet in fi. gl. quę* ponit ibi casum, & ibi etiam dixi. ex quibus infertur quod si certis official. bus habentibus largam authoritatē a populo super bono statu est interdictū quod non possint rebānire bannitos, poterunt tm̄ ordinare qualiter debeant rebanniri banniti aliquid pro bono statu facientes. etiam detrahendo solennitatibus antiquis per no. in l. omnes populi. & per dicta iura. & ideo si postea secundum per eos ordinata illi rebanniuntur erunt legitime rebanniti. Facit ꝙ no. per Ioan. An. in c. ij. de offi. vic. in notabi. & ita pluries fuit obseruatum, qñ. ex iusta causa id fecerunt. ff. mand. l. hominem. Nec obstat ꝙ nō possunt mutare regimina ciuitatis per quamcunq; latam authoritatē eis concessam, vt no. per Bar. in d. l. ambitio sa. quia nō pro mutatione, sed pro illius status regimine & saluatione a toto populo dicitur fuisse statutum. l. item eorū. §. si decuriones. ff. ꝙ cuiusq; vniuer.

S2 *Octuagesimosecūdo* †*Statuto cōdito a toto populo & cōi cauetur ꝙ per consiliū ciuitatis nihil possit firmari nisi* prius per capitaneum proponatur. In illo alio statuto cauetur qđ si capitaneus proponat de aliquo pro homicidio bannito cancellando

de banno ipso iure desinat esse capitaneus. Contingit quod qui erat capitaneus propo fuit de aliquo bannito pro homicidio cancellando de banno, & concilium confirmauit. Queritur an ipsa reformatio in cuius propositione qui erat capitaneus deliquit vitietur. Hanc quæstionem disputauit Iaco. But. Et arguit latissime quod non vitietur, ego vero vt in alijs referam aliqua resecando plura. Primo ergo arguit sic. Tempore inchoate propositionis capitaneus qui proposuit erat capitaneus, licet ergo postea desinat debet inspici tempus initij. de negot. gest. l. pomponius. ff. pro socio. l. si quod. §. si filius, non ergo nocet mutatio cõditionis. Secundo qñ res vtiliter inchoatur, licet postea inutilis fiat tota vtilis iudicatur. ff. de neg. gest. l. sed an vltra. ff. mand. l. qui mutuam. §. fi. cum si. Tertio quia tempus consumationis trahitur ad tempus inchoationis l. si filius. de verb. obli. cum cor. Quarto quia res dijudicatur secundum id q̃ potentius operatur l. quæritur. ff. de statu homi. & de acqui. re. do. l. quicquid. §. paries. Sed principium fuit potentius fine. l. j. de ordi. iud. ergo iudicatur secundum illud facit in auth. quo. opor. in princ. Quinto ex ordine delictum precedit pœnam. C. de pœnis. l. sancimus. Sed propositio est delictum, pœna est priuatio capitaneatus, & sic quando deliquit, quia ꝓposuit erat capitaneus, ergo tenuit propositio, & sic valeat reformatio. Arguit ẽt a generali natura dispositionis vt effectus consideretur, vt id quod in conditione est non sit in obligatione l. j. §. item si ita. ff. ad l. falci. ex natura pœnalis dispositionis quæ actum non annullat. l. fi. ff. de diuor. quod pœnalis dispositio requirit effectum. l. j. in fin. ff. quod quisq; iur. & quod in fauore & odio concurrentibus inspicitur fauor. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu. cum si. In contrarium arguit, qñ lex puniẽs delictum refertur ad tempus nõ consumatũ punitur delinquẽs ex solo principio. Si vero ad tempus perfectum & consumatum spectatur perfectio C. de ser. fugi. l. ij. de iurisd. om. iud. l. si quis id quod. quod si dum proponeretur & quod quisq; iur. l. j. in fi. Sed in nostra q. fit relatio ad tempus inchoatum. dum dicit si capitaneus proponat, ergo eo ipso quod cepit proponere desinit esse capitaneus. Et sic non est verũ capitaneum proposuisse, sed inchoasse, ergo ex ipsa lege ipso facto insurrexit pœna. l. quid ergo. §. cum autem. ff. de his qui not. infa. & l. quanuis. §. si cum essem. ff. ad velleian. ex quo infertur ꝓ non valet. reformatio, quia quando ex aliquo actu expectatur effectus ante cõsumationem non potest effectus insurgere, nec cepisse prodest ff. de acqui. rerũ domi. l. naturalem. §. illud. C. de testam. l. ex imperfecto. de leg. iij. l. fideiuss. §. j. cum si. Secundo arguit quia res sumit esse per formã, & forma per consumationem. ad l. falci. l. si is qui. §. quædam, ad exhib. l. iul. §. quantũ, vel. §. sed & si quis. sed ante propositionem propositio non habet esse nec formã. Ergo non fuit facta a capitaneo, & sic non valet l. cũ silea. C. ad sill. Tertio arudit quod per multa iura ostendẽtia quod qñ abinitio est habilitas si pendente explemento superueniat inhabilitas actus vitiatur l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. inter stipul. §. sacram. de verb. obl. & C. de testa. l. furiosum. cum si. Quarto cum multis tẽporibus requiritur aliqua conditio persone si vno tẽpore illa conditio desijt actus vitiatur l. si alienum. §. in extraneis. de hære. insti. cum si. Ergo & vitietur. Quinto probat sic. Quando sic se habente duo, vt effectus surgat ex eo quod per prius fit, si erit cõcursus eorum, non erit vitium, alias sic l. cum hic status. §. si ambo, de donat. inter virum & vxo. Sed reformatio in proposito debebat fumere effectum a duobus a propositione capitanei & deliberatione cõsilij. Et per prius ex eo quod capitaneus proponeret. Si ergo antequam opponat desijt esse capitaneus ergo desijt concursus, & sic erit vitium. Inducit sexto q. de puncto, vt qñ non apparet quod præcedat & quod sequat potius inducatur totius vitiatio. ff. de reb. du. l. si fuerit. & l. sed & si. de testamẽ. tute. l. duo sunt titij. Sed hic non apparet quod prius fuerit an propositio, an priuatio. ergo totũ vitiari debet. Induxit ẽt quod ex eodẽ facto non sequitur pœna & premiũ. de neg. gest. l. siue hæreditaria. Item quia duorum contrariorum non dicitur esse eadem ratio de capi. dimi. l. ij. §. nemo. & pro socio. l. de illo. Item ꝓ factum l. prohibente valere non potest l. non dubium. ff. de leg. Inducit generale quod inutile per se alij non potest vtilitatem operari. de serui. rusti. l. qui habet. Adducit etiam l. cum pater. §. libertis. de lega. ij. l. iubemus. §. fane. de sacrosan. eccle. in authen. de non alie. §. quia vero leones. vbi actus ex quo quis priuatur non valet. Finaliter consuluit reformationem non tenere maxime tali argumento, quædam effectum expectant a iure, quia sunt iuris & de iure. Quædam effectum non expectant quia ius

eis non assistit nec de iure sunt. In primis expectatur perfectio, & quo ad cõsumationem actus, & quo ad iuris effectum. Et sic inchoata tm̃ vel etiam terminata sine iuris assistentia nihil sunt, l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. de fide instr. l. cõtractus. in fi. cum si. In secundis qñq; expectatur consumatio, vt quia lex de eo loquens est præteriti & perfecti temporis qd̃ exigit rem perfectam & vbi delictũ est de leuioribus non fingit rem inchoatã esse cõsumatam, & ita perfectio quæ exigitur ex natura verbi non suppletur a fictione iuris. d. l. j. in fi. ꝙ quisq; iur. qñq; nõ expectatur consumatio. Aut quia lex de eo loquẽs non est sub tali verbo, sed præsentis vel præteriti imperfecti cõcepta, vt l. si fugitiui. C. de ser. fugi. Et probatur hæc differentia in l. si quis id ꝙ §. quod si dum proponeretur, & in d. l. si fugitiui. in solutione contrarij. de l. postliminij. §. transfuge. de capti. & postli. reuer. Aut quia est de atrocioribus in qbus inchoata finguntur a lege consumata l. si qs non dicam rapere. de epis. & cle. cum in eis effectus & assistentia nõ accedit l. eum qui. C. de adult. Cum ergo in proposito sint due leges quarum vna est prodita ad delictũ, & pœnam. s. illa quæ capitaneum proponentem punit & priuat officio. vt in hac cum prolata sit per verbum præsentis temporis & præteriti imperfecti, apparet quod ante consumatam propositionem fuit delictũ vt d. l. si fugitiui. & l. si quis id quod. Ergo & pœna insurgens sine hominis facto, vt d §. cum aũt. est etiam alia lex quæ disponit de reformatione ex qua apparet quod reformatio de homicida bannito cancellãdo nõ fuit talis, vt debuit, est enim de his quę a iure ciuili & municipali expectant et sortiuntur effectum. de iustitia & iure. l. ius ciuile. & l. oẽs populi. ergo inchoata & non perfecta quo ad effectum iuris habentur pro infectis, vbi ergo inchoata propositione capitaneus reliquit satis fuit quo ad pœnã priuationis. & sic tempore quo finiuit propositionem nõ erat capitaneus, & sic quantum ad legem quæ de forma reformationis loquitur, nihil actũ debet intelligi. Finaliter respondet ad contraria. & quia patet ex distinctione prædicta non in sisto. Vides ergo quod talis nõ intelligetur rebannitus, & sic non poterit cancellari. Vt iñ istã dubitatio tollatur solem apponi in reformationibus illa, videlicet quod non possit opponere in consilio. & si ad actum propositionis peruenerit vel proponere ceperit ipso facto priuatus intelligitur. de qua doctrina, vide in l. filiusfa. §. diui. de lega. j. per Bar. per alios & maxime Bal. in l. ea lege. C. de condi. ob cau. & etiam per Bar. in l. si ita quis. §. ea lege. de verb obli. & de quæstione prædicta in dictis iuribus pauca tanguntur ex decisione prædicta colligitur triplex materia. Vna qñ actus ceptus habeatur pro consumato. de qua in iuribus supra alleg. Et vide quod no. Bar. in l. si is qui. ff. qui. ex cau. ma. vbi tractat qñ executio facta dicatur. Secũda qñ debet inspici initiũ vel finis. De hoc vide in l. iij. §. scio. ff. de mino. & ibi latius. Tertia est de natura verbi præsentis præteriti imperfecti, & verbi præteriti perfecti. de qua habetur in iuribus superius allegatis, maxime in d. l. j. ꝙ quisq; iuris. & no. qd̃ in hac disputatio. Iac. But. ostendit se fuisse doctorem subtilissimũ. & vide quæ no per doc. in l. aretusa. ff. de sta. homi. & tãgit Bar. in l. si post mortem. in fi. prin. de leg. j.

83 *Octuagesima tertia* qõ partis erit. †Fuit factum ordinamentum quod oẽs banniti cõmunis existentes in territorio Ducis Mediolani, qui illud territorium exiuerint intra duos menses. & iuerint ad seruiendum cõi in exercitu suis sumptibus per quatuor menses debeant rebanniri. Qui vero non exiuerint intelligantur rebelles & in perpetuum de banno exire non possint. & omnia eorum bona intelligantur elapsis dictis duobus mensibus confiscata Titius existẽs & habitans in ciuitate Papie fuit Florentie inquisitus, & fuerant facte citationes secundum formam statuti. Et cum nullus compareret iudex posuerat eum in bãno, & inter alios bãnitos cõis extiterat registratus, quę omnia, Titius ignorabat. Elapsis duobus mensibus in exercitu cõis fuit facta reassignatio bannitorum ibi seruientium. & cum non esset inuentus Titius eius bona fuerũt incorporata. Ipse autem id audiens discessit de territorio ducis & in exercitum venit. Queritur an inciderit in pœnam rebellionis & confiscationis bonorũ &c. An vero seruiens per quatuor menses debeat rebanniri? Ista quæstio habet duo mẽbra principalia. Primum est an dictum bannum potuerit dari contra illum ignorantem. Secũdum posito quod dari potuerit, an eius ignorantia sibi prosit. & hoc erit etiam duplex. scilicet an excusetur a pœna, & sic excusatur, an seruiens habeat statuti beneficium, & sic debeat cancellari. Quo ad primum re

currere ad ea quæ dixi in primo tempore parte tertia.quæstione iij.ex quibus patet q̃ od aliquando pōt dari & aliquando nō. Ita go in casu nostro bannum fuisset inualidum,quæst.o non procederet,quia nō esset bannitus,l.iij.§.condēnatum,de re iudicata.Oportet ergo præsupponi bannum validū.ex quo restat secunda dubitatio.& licet dubitabiles passus sint, tamen concludendum est quod nō incideret in pœnas supra dictas.Certū enim est quod statuta pœnalia non ligant ignorantes.l.fi.ff.de decre. ab ordi.fact,extra de constitu.c.cognoscentes.per Arch.no.xvj.distin.c.quod dictis.Et si talis reformatio fuisset per ciuitatem publicę bannita,vt no.in d.c.cognoscentes.Id enim quod in ciuitate est notorium ligat ibi habentes,non autem existentes extra prouinciam.& ita intelligitur quod habetur in l.fi tutor,C.de pericu.tut.& in l.ij.C.de recepta,extra qui matri.accu.posf.c.cū in tua. & probatur secundum Roffr.vt refert Archidi.vbi supra in l.optimam,C.de contrahen.& commit.stipu.& ibi notanter dicit quod illud quod dicitur sufficere q̃ quis sit voce præconia citatus,Intelligitur quando præco mittitur per totam ciuitatem,quo casu dicit neminē excusari. facit authē.qui femel.C.quomodo & quādo iudex.et quod ibi per Iaco.But.Nec obstat si dicatur statutum est præcisum & lapsi fuerunt duo menses antequam exiret,ergo in pœnam incidit,cum stricte debeat intelligi.i.constitutionibus.ad municip.etiam si durum sit l.prospexit.ff.qui & a quibus,quia ille terminus non currit,nisi a die sententię etiam si dicatur de proxime futuris.Deber enim subaudiri a die scientie secundum Barto.in consil.quod incipit, Domine Iacobe,&c.allegat.l.iij.§.si quis hæredi.ff.de statu lib.& l. si in diem.ff.de condi.& demon.Sed in hoc Francis.de Aretio in l.si cui.ff.de leg.j.dicit notanter,quod aut dispositio demonstrauit initium temporis, puta quia dixit hinc ad duos menses. Et tunc aut pars ignorauit impedimento iuris,& non cedit tempus nisi a die scientie.l.si quis in graui §.viij.ff.ad sil.& facit l.scimus.§.donec de iure deliberan.secundum eum.Potest poni exemplum in proposito,vt quia fuit ordinatum quod dicta reformatio non posset propalari inde ad certum tempus.Si vero ignorauit impedimento facti, vt quia non fuit ei notificatum.Et isto casu tempus sic limitatum currit ignoranti, quia currit ab initio demonstrato,vt eadem,l.si cui,& l,qui duos.§.j.de manumis.testa,secundum eum.Pro quo vide.no.rex.cum.glo.in l,qui filio impuberi. §.j.ff.de hæredib, instituen.& idem dixit Bar.in consil,quod incipit.Queritur vtrum elapso.&c.& allegauit.l.placet.C.de sacr. san.eccle.& l.iubemus nulli,eod.titu.quæ fuerunt verba Iaco.But. Qui vltra prędicta consulendo allegauit authē.hodie.de appella.& de mino.l.emilius.Puto tamen quod hoc casu poterit restitui ex iusta ignorantia.l.j,in fi.quib.ex cau.maior.& q̃ vi aut clam.l.semper.§.hoc interdicto scilicet ad remissionem pœnę.Si vero non demonstrauit initium,quia non dixit hinc,sed dixit intra mensem simpliciter,vel dixit intra duos menses proxime venturos.& tunc intelligitur scilicet a die scientie,argumen.C.de appel.authen.hodie,& quod ibi not.& de statu libel.l.iij.§.si quis hæredi,quia antequam sciat non videtur posse petere.Iannus.de calum.Plus enim dixit Oldr,in cōsil.cxxxviij.quod non simpliciter currit a die scientie,sed cum potest actus ille exercitium deduci,ff.de iure dotium.l.tali,& di cto.§.si quis hæredi.& dicta l.si in diem.qđ est valde no.& utile ad multa,ex qua distinctione colligitur decisio supra dicta inspecto themate quod in pœnam non incideret, Pro quo facit ff.de administr.tut.l.quidam decedens.§.fi.& de his qui not.infa.l.genero.& sic restat videndum an si seruitut per quatuor menses cōi debeat rebanniri, ista quæstio est fortior,quia licet in pœnis euitādis excuset ignorantia,et similiter in grauaminibus,vt dictum est supra tū in lucris nō est ita l,si is.§.si seruus.de acqui.re.domi.& q̃ dixi supra hoc eodē tpe, par.ij.q.xxij.& xxiiij.Magis enim succurritur primo q̃ secundo l.fi.C.de condi.Item quia dicta supra locum habent in eo qui ignorat ordinamētum, hic autem præsupponitur quod ignoret se esse in ordinamento comprehensum, & sic ignoret qualitatē sue persone quę non solet tribuere beneficiū,l.tametsi.ff.ad macedo.l.fi.ff.pro suo, & sic videat concludi debere q̃ licet excusetur a pœna quodcunque ignorauerit.Si tū intra duos menses a die scientie seruierit.vt supra non tū debet præmium cancellationis consequi per iura prædicta.Quod verum erit si illi quatuor menses fuerint electi,vt tempus speciale,puta in obsidione alicuius loci,propter,quam causam illa reformatio facta fuerit, tunc ēm cum amplius illud speciale tempus nō possit suppleri.ff.de vsufruc.lega.l.si vsufruct, mihi in biennium rebanniri non debebit,

Si vero illud tempus fuerit adiectum in ge nere, puta quia si cõsiderauerit statutum de quocunq; tempore durante guerra, tũc de beat rebanniri per iura prædicta quę omni modo ignoranti tempus currere nõ permit tunt. Nec ob. quod dictum fuit supra per. §. si seruus, quia an: quis tempore quo seruis set cõi ignorasset se esse bannitum, & sic nõ vt bannitus seruisset, & tunc nõ deberet re banniri vt ibi, & l. ij. de condi. & demon. ff. Sed si tempus quo seruit scit se bãnitum & ut bannitus seruit, cum ei ignoranti tempus generaliter traditum non cucurrerit, vt su pra est ostensum habere debebit statuti be neficium quod est latissime interpretandũ. ff. de consti. prin. l. fi. cum si,

Post operis expeditionem

superuenit mihi notitia duarum quæstionũ Oldra. quas per alios tactas aut relatas non inueni, quæ licet alibi decentius ante loca te fuissent, tamen cum de fauoribus banni torum etiam tractẽr, & quia fuisset plurima quotarũ mutatio necessaria huic loco quas oportune locantur, & prima est in qua con §4 suluit, & ideo lxxxiiij. queritur. † Titius fuit bannitus pro proditione ciuitatis propter quod ex forma statuti ipse, & filij erant bã niti. Post bannum Titius suscepit filium no mine Gaium, qui Gaius patre mortuo reuersus fuit ad ciuitatem de qua pater fue rat bannitus, & ibi stetit longo tempore si cut ciuis existens de consilio, equum tenens & omnia alia faciens, quę alij ciues faciunt. & dum ista sic se haberent venit ad rixam cum Sempronio de qua rixa facta est pax coram potestate ciuitatis post quam pacem Sempronius eum interfecit, & aufugit. Po testas fecit eum citari. & quia nõ venit ex vigore arbitrij ꝙ habebat banniuit eum. Nunc coram successore potestatis prædicti petitur reuocari prædicta sententia bãni ta ti contra Sempronium. & dicitur quod lici tum fu t et impune occidere dictũ Gaium, quia bannitus erat ex forma statuti, de quo supra mentio facta est, Queritur an possit dicta sentẽtia reuocari. Et primo videtur quod non ex vigore publice authoritatis, quia ipse Gaius habebatur vt alij ciues. Ne ergo sub eius prætextu decipiatur idem de bet de ipso sicut de alijs ciuibus iudicari, arg. C. de his qui ve. eta. imp. l. j. & cũ com munem cum alijs vitam duceret eandẽ sen tire debet in legibus disciplinam, ut tex. ibi legitur, extra de statu mona., c. recolentes, et cum eadẽ particula experiretur iura quoq; eadem sibi uendicare debet ff. de bo. pos. ex testa. m h. l. vnica, circa princ. & cum par si militq; militia sit iustum, videt eisdem pri uilegijs gloriari. C. de proxi. sacra. lar. & re rũ prima. l. iubemus. Secundo facilius pœ na remittitur quam priuilegium auferatur, eo quod vnum est fauoris & gratie, alterũ vero supplici & pœnæ. ff. de consti prin. l. beneficium. de tib. & posth. l. cum qu dam. de pœnis. l. interpretatione. Sed habit sin communi contrarius veritati tollit priuile gium. ff. ad maced. l. si quis patrem. & loca. & condi. l. si quis ignorans. Immo etiam ali quando facit cessare ius nõe. ff. de iniur. l. itẽ apud. §. si quis virginem. de iure fis. l. fed & si accepto. ergo multofortius tollit pœnam siue supplicium ex banno inflictum. Ter tio sicut subsistentia veritatis actum aliquẽ reddi illicitum, ita & opinio cõis quãquam sit veritati contraria, sicut ergo si vere ban nitum non fuisset licitũ occidere, sic nec qñ vere erat bannitus cõi opinione in contra rium se habente, vt probatur aperte ff. de acqui. hære. l. cum quidam, in versi. quod si ipse. & in eodem titulo. l. ventre. & ibi not.

Quarto nõne regula cõis est quod error publicus facit ius, vt instit. de testa. §. testes. ff. de offic præto. l. barbarius. C. de testa. l. j. ff. de suppel. lega. l. iij. in fi. Faciat ergo hoc casu error publicus, quo credebatur filius Titij non bãnitus ius. f. tam favorabile tam benignum. f. vt impune occidi nõ possit, si cut nec alij ciues, talis namque error immu tat aliqñ statum alicuius. Nam de seruo ci uilium actuum non capace liberum facit. & actum ciuilium capacem. vt ad literam legitur. C. de lati. libe. tol. l. vna. §. sed & qui domini. sic ergo hic de bannito faciat nõ bã nitũ. Dico ergo ego Old. de ponte de laud. Il. doctor salua semper veritate, quod suc cessor potestatis dictam sententiam reuoca re non poterit, & hoc præter iam dicta tri plici ratione. & prima si aliquis pulset lega tum hostiũ, traditur hostibus vt seruus eo rum fiat. ff. de legatio. l. vlti. Pone ergo ꝙ ta lis pulsans & hostibus traditus reuertit ad nos, si non recipitur a nobis, non recuperat iura ciuitatis postliminij iure, si vero recipi tur ea recuperat. Sic ergo in proposito cum hic bannitus rediens receptus fuit, & in om nibus tractatus, vt ciuis iura aliorum ciuiũ habeat, vt legitur. ff. de cap. & postli. reuer. l. iij. §. fin. Secunda est talis. Talis bannitus non potest censeri deteriotis conditionis quam hostis, immo hostis proprie dicitur,

ff. de

ff.de capi.dimi.l.amissione.§.qui deficiunt, & ad legē corne.de fica.l.in.§.vlti.& de re milit.l.proditores. Tamen si ei pax sit promissa seruanda est.xxiij.q.j.nolit. & xxij.q. iiij.innocens. & qui non seruat capite puniendus est.ff.de re milit.l.vlti.§.fi. licet ergo potuisset occidi ex forma statuti, non tamen per eum qui cum eo pacē fecerat. Tertio & vltimo dato ꝙ sententia banni fuisset iniqua, fuit tamē contra ius litigatoris tantum lata. & sic non posset successor eam rescindere. C. senten. rescindi. non posse l.j. & quando pro. non est necess. l.j. ēt si hoc statutum quod faciebat eū bannitum fuerit corā banniente allegatum, quia propter probabiles dubitationes superiores & alias non putauit causam illo statuto iuuari. ff. de re iudica. l. præses. & l. cū prolatis. vbi est casus. Hæc Oldra. Si recte consideras ipse proposuit talē filium ēt postea natū ex verbis ipsius statuti ex sua persona intelligi bannitū, immo esse bannitū. & sic non cōtradicit his quæ dixi supra in primo tempore parte prima q. vlti. nec quæ dicā infra in vlti. tēpo. parte secunda q. xiiij. Id aūt ꝙ dixit eū qui pacē fecerat non potuisse impune occidere bannitū non est per omnia contrariū ei quod ipse in sua disputatione quæ incipit Titius fecit pacem, concluſit. f. faciente pacem non obstante pace potuisse offendere bannitum, quia in hoc themate erat bannitus tēpore pacis, in illo fuit bannitus postea. In hoc tū recurre ad ea quæ dixi supra hac eadē parte cōnibus. lj. iij. & iiij. & ex hac decisione collige duo notanda. Primum quod per actus publicos quos bannitus facit intelligitur rebāniri. Secūdo quod sententia lata contra offendentē bannitum valet. Quo ad primum aduerte quod id pōt esse verū, nisi quando ad actū rebannitionis requiruntur aliæ solennitates, tunc enim illis non seruatis in publicis actibus sicut nō valeret expressa rebannitio, ita non valeret tacita, l. qui ad certum. ff. loca. Puto tamen quod licet non intelligatur rebannitus nihilominus offendi nō poterit. Illud. n. statutum tolli potest alia solennitate ab alio statuto requisita, vt in materia l. omnes populi. & l. si quis in principio testamenti. de leg. iij. Licet ergo tunc non intelligatur rebannitus non tamen poterit offendi, cum qualitas hostis sublata sit per eius receptionem ad actus publicos de qua supra. Si aūt actus publici fierent coram toto populo ad parlamentum vocato, vt fit in introitu dominorum & priorum & etiam in introitu vexillorum societatis in ciuitate Florētiæ, dicerem tunc intelligi rebannitum Gatum, de quo supra. Præsumeretur enim scisse populum omnia quæ in suis legibus continētur, & sic contra illas in totum dispensare. C. de testa. l. omnium. & l. quidam. consulebat. ff. de re iudica. & quod habetur in d. l. si quis in principio testamenti. Vis. n. communis publici erroris inducta a populo qui potest maxime per viā parlamēti facta a cō silijs quæ illum representant, vt l. aliud. §. referitur. & ibi not. ff. de reg. iur. & C. quę sit lon. cōsue. super rub. reuocare. & sic faciendo intelligitur reuocare, vt habetur in l. ij. C. de decre. decu. & quod not. in l. ita tamē. in prin. ff. ad trebel. iuncta. l. de quibus. in fi. cum sua materia. ff. de leg. secundū quam intelligitur hæc decisio, vt patet ex themate. & ita fuit in legibus siue statutis loquentibus de consortibus episcopi Florentini iudicatum per totum collegium Florentinū.

Quo ad secundum vide quæ dixi supra hac eadem parte q. iij. Et considera ꝙ hic non fuisset lata sententia ad petitionem bāniti agentis. sed alterius accusantis, vel ipsius iudicis inquirentis pro iniuria facta bānito, & in processu non expresso, licet fuerit exceptum. Id autem ꝙ vltimo dicitur tale bannum reuocari non posse tempera per ea quæ dixi in primo tempore, parte vlt. q. & sic. lxxxv.

85 *Altera quæstio* subit hoc themate formata erat. Duo sunt statuta in ciuitate Paduæ. Vno quo cauetur quod quicūque fuerit bānitus de maleficio, præsentando alium bānitum de simili maleficio liberetur & eximatur a banno. Alio quod quicunque fuerit bannitus de maleficio in ciuitate Vicentiæ intra octo dies banniatur, & in libro bānitorum ponatur in ciuitate Paduæ eisdem modis & conditionibus & formis quibus bānitus fuerit in ciuitate Vicētię. Accidit ꝙ Titius cōmisit maleficiū in ciuitate Vicentię, & de maleficio est ibi bānitus, & ex forma secūdi statuti bānitus est similiter in ciuitate Paduę repetitis verbis secūdi statuti i ipso banno. Qui Titius bannitus præsentat Paduæ alium bānitum de simili maleficio, & vult liberari a bāno ciuitatis Paduę virtute primi statuti, licet hoc non posset in ciuitate Vicentiæ. Quæritur an hoc possit de iure petere, & sic an debeat liberari. Et dicta Oldra, in hac quæstio. multum diffuse prosequitur, sed multis omissis, & maxime responsionibus ad argumenta facta hinc

inde referam truncate eius intentionem, & primo ad negatiuã, quando vnus locus adijcitur alteri naturam eius cui adijcitur assumit, arg. ff. de publi. l. si ego. §. si tamen. de vsufru. l. si titio. §. j. & de pac. do. l. inter socerum. §. cum inter. Sed ciuitas Paduę adijcitur Vicentiæ a qua per prius Titius erat bannnitus, ar. ff. de senato. l. pe. & exerci. l. si eum §. j. ergo ex loco Vicentiæ vbi nõ liberatur debet iudicari. Secundo sic. bannũ Paduæ fuit datũ propter bannũ Vicentiæ, & licet fuerit ex interuallo propter necessitatẽ apparentem, tamen intelligitur simul datum. arg. ff. si pars hære. peta. l. antiqui. de mili. testa. querebatur. de hære. instit. l. hæredes palam. §. fin. ergo licet tollatur secundũ durat primum, quia talium quorum vnum propter aliud est ademptũ virtute permanentis perdurat. ff. de libe. & posthu. l. si ita. §. j. & arg. ff. ad carbo. l. iij. §. ibidẽ. Tertio sententia est lex. ff. de iusti. & iur. l. pen. & apparet ex equiparatione ad vltimã voluntatẽ. ff. de manu. l. seruus. de pigno. actio. l. non est mirũ. iuncto in authẽ. de nup. §. disponat. Sed ex diuersitate locorum effectus legis non variatur. C. de vsuc. transf. l. vlt. & de temp. in integ. resti. l. fina. ergo nec effectus sententie. & ideo sicut Vicentię non liberatur, ita nec Paduæ. facit. ff. de postu. l. ex ea. & q ibi no. Quarto quia bãnum translatum nõ debet immutari ex loco ad quẽ est trãslatum. C. de his qui in prio. cre. lo. suc. l. j. de noua. l. aliam. de admen. lega. l. legatum. cum si. Et sic remanente qualitate banni ex loco Vicentiæ eximi non poterit. Quintum bannum latum Paduæ dicitur ortum Vicentiæ. ff. q vi aut clam. l. nã origo. ergo sequitur q in exemptione ille locus attenditur. ff. de euict. l. si fundus. de vsur. l. j. ergo quia Vicentiæ non liberatur, ita nec Paduę. Sexto dicta bãna sunt eiusdem forme, ergo & eiusdẽ substantię. ff. ad exibend. l. iul. §. fed & si quis. ff. de auro & argen. leg. l. seia. & de verbo. sig. l. mulier §. j. & sic esse debent eiusdẽ vite, ad leg. falc. l. qui quadringenta. §. quid ergo. & de seruit. rusti. predi. l. vna est via. bannum Vicentię durat & viuit, ergo & Paduæ. & maxime quia fortior est actus obligationem conseruans quã extinguens C. de duob. re. l. fina. Vltimo ab adequatione facta de bannis, & sic eiusdẽ vite debent esse C. de n. offi. dona. l. fi. In contrarium arguit septem alijs nominibus quas similiter decurtabo. Primo a natura superaddit quæ est vt suis cõditionibus & qualitatibus proprijs iudicetur. C. si plu. vna sen. l. j. & ij. & ff. mand. l. si mandato. §. paulus. de consti. pecu. l. item il la. §. j. bannum vero Paduæ superadditur banno Vicentiæ, ergo debet suis qualitatibus iudicari, & sic Titius liberari debet.

Secundo obligatio ex bãno & eius dissolutio sunt diuersa quinimmo & contraria, ergo dispositio super vno non trahitur ad aliud. l. si vero. §. de viro. sol. mat. & si a paquis fue. mo. nou. l. pater. cum si, & sic dissolutio quæ fit Paduæ remanet in suo statuto l. omnes populi. Tertio licet plures leges prodeant a diuersis circa eadẽ personas et eundem effectum dirigentes non tamẽ sunt eiusdẽ vite, sed vnaquęq; durat secundum naturam suã insitam producenti, vt patet in bonorum possessione de iure prætorio & additione de iure ciuili, instit. de bo. pos. §. ali quando. de bo. pos. secundum tabu. l. hi qui. & C. de iure delibe. l. licet. & qui admit. ad bono. pos. l. ij. & de succes. edic. l. j. §. largius. cum si. In proposito ergo bannum Vicẽtiæ duret perpetuo Paduæ tollatur presentatione alterius banniti. Quarto extensio vnius loci ad alium intelligitur secũdũ quid non quo ad omnia. C. de sac. san. eccle. l. omni. de pre. verb. constitu. l. j. ti, xj. & no. de legi. l. princeps. Sic ergo & tunc extensio banni de Vicentia ad Paduam fiat secũdum quid, ne vnico verbo statutum Paduę videatur tollere suas leges proprias. C. de inoffi. testa. l. si quando. & extra de sepul. c. certificari. Quinto pœna debet esse proportionata delicto. C. de epis. & cleri. l. si quemquam. de hære. l. quicunque, prolixitas in duratione dicitur magnitudo pœnę, de pe. l. aut damnum. §. inter eos. plus autẽ est delinquere in aliquem immediate ad leg. iul. mateſt. l. iul. & de capti. & postli. re. l. si quis ingenuam. Sed si bannum datũ Paduæ pro delicto commisso Paduæ tollitur præsentatione, & sic minus durat fortius tolli debet aliud datum propter delictum commissum Vicentiæ, quia quo ad ciuitatem Paduę lõge minus delictum est. Sexto variato loci plerũq; inducit diuersitatem quo ad exemptionem ab onere. ff. de excu. tu. l. sed milites. §. ignominie. ff. de re mili. l. milites. §. missionum. & patet. C. qui nu. libe. l. j. non ergo mirum si diuersimode eximitur quis a bãno Paduæ q Vicentiæ. Septimo redhibitoria & quanto minoris ab eodẽ inducte sunt. l. a prætore. ff. de edi. edic. l. j. §. j. & l. quod si nolit. §. si plures. & l. ediles. & aliqñ virtusque idem est effectus. ff. de edili. edic. l. bouem. §. aliqñ. & sententia lata super vna

parit exceptionem rei iudi,in alia.ff.de excep.rei iudic,l. si is qui hæres.§.j. Sed vna tollitur anno. Alia lex mensibus de edili. edic.l.sciendum.§.fi.Ergo fortius in propositorum nõ ab eod.sed a diuersis bãna procedant. His rationibus factis licet prolixius facit ipse Oldra,respõsionesad vtriusque partis argumenta. Et illis positis cõcludit vt sequitur. His sic decursis subijcio solutionem quæ mihi verior esse videtur. Et credo simpliciter dicente statuto quod qui est bannitus Vicentiæ,banniatur & Paduæ.Et sic sit factum isto casu præsentando alium bannitum liberaretur a banno ciuitatis Paduæ secundum formam primi statuti superius allegati.Et hæc per allegata pro hac parte & maxime, quia qñ vni propter delictum non in se, sed in alium cõmissum competit actio,ita q; etiam nihilominus cõpetit principali. Et sic vtrique vnaqueque actio suam legem habet,& suũ proprũ sortitur effectũ,& suum dissoluendi modũ & facilliorem principali sicut si fiat iniuria filio competit actio filio & patri.ff.de procura.l,non solum.§.si pater, & de iniur.l.pater cum simi.& tamen non erit eadem existimatio vtriusque actionis, sed vnaquæq; habebit propriam secundũ conditionẽ eius persone cui cõpetit.sic dico quod & si propter maleficiũ & in vno loco cõmissum in duobus locis quis banniatur vnumquodq; bannum secundum naturam loci sui proprij iudicabitur.ff.de iniur.l.seruo.§.vlt.& l.seq. Et quia identitas & vnitas sententie ex qua diuerse pœnę sequuntur non arguũt idẽtitatem durationis in pœnis sicut in sententia relegationis ad tempus habet enim in se pœnam quã verbum sonat.f.relegationẽ & aliam,scilicet remotionem ab ordine decurionatus amissi.ff. de decurio,l.ij. Et ad tempus ab ordine decurionum redditus est inhabilis ad honorem.& tamen finito tẽpore principalis pœnæ, ideſt amotionis ab ordine non finitur inhabilitas ad nouos honores,sed tanto tẽpore expectat quãto fuit in pœna.ff.ad munici,l.ordine, & de decurio.Ad tẽpus, ex quibus apparet q; pœna accessoria nõ cõmensuratur ex tẽpore principalis,sed habet per se propriã in legẽ secundũ quã finitur & durat, Verũ quia in themate nostro in statuto fuit vltra processum,& dictum quod banniatur eisdẽ modis & conditionibus &c. Contrariũ credo de ſtricto iure propter virtutẽ prædictorũ.modus nãq; dr a moderor moderaris, & dicitur moderamentũ siue tẽperamentũ rei cui adijcitur.ff. ad leg. falci.l.j. & institu.eo,in princi.& ff.de dona.cau.mortis.l.q; conditionis,& ibi not. & de seruit.l.fructuũ.§. modus.Temperamentũ vero obligationis duo respicit.s,ius creditoris, & eius qd põt solui respectu debitoris, & hoc vult dicere lex.de acti. & obliga.l, obligationũ fere.§. modus.Posito,n,ibi obligationis modo per eum exẽplum alternatiue obligationis.per exemplum alternatiue obligationis statim subdit rationẽ quare illa obligatio dicitur sub modo.Nã alterius solutio &c.Et sic moderatur solutio respectu creditoris. Cũ igitur debeat esse idẽ modus banni dati in ciuitate Paduæ,qui est banni dati in ciuitate Vicẽtiæ.oportet idẽ esse in petitione & solutione sed in ciuitate Vicentiæ nõ est præsentatio banniti in solutione, ergo nec Paduę.Item hoc nomen conditio interdum dicit obligationis suspensionẽ per adiectionẽ vel subintellectum alicuius extrinseci executi.ff. de condi. & demon.l. legatum,& l. aliquando.de verbo.obli.l.interdum. & de verb,signi.l.cedere.Interdum dicit ius personę competens siue præsentem statum alicuius rei.ff.de procura.l.ignorantis,de reg. iur,l.non solum,& l.melior.& de testa.manu.l.meuia.De primo modo intelligẽdi cũ dicit suspensionẽ non videtur statuũ debere intelligi eo quod appellatione ius nõ est secũdũ legem.ff.qñ appellã. sit l.j.§.biduũ. & verbum habens duas significationes prolatum a lege, eam significationem assumit quæ est secundum legem,non eam quæ preter.C.de institu,& substitutto.l.generaliter. & de ope.liber.l.qui libertinus.§.fina.ergo secundum vltimum modum, itaque æqua debet esse conditio banniti in ciuitate Paduæ cum bannito in ciuitate Vicentiæ,sed hoc non esset si se posset liberare Paduæ per representationem banniti cum Vicentiæ hoc non posset,immo esset melior conditio Paduæ quam Vicentiæ sicut est melior conditio domi quo ignorante seruus delinquit,quia liberatur dãdo eum pro noxa,quã eius, quo scitẽte delinquit, quia necesse habet damnũ emẽdare.ff.de noxa.l. si plurimus seruus delinquerit,& de vsufruc. l.cũ fructuarius,& l.seq. Præterea sicut facultas & difficultas dissolutionis obligationis facit obligationẽ esse melioris cõditiõis vel deterioris,ita facultas dissolutionis bãni facit alicubi bannũ esse melioris cõditionis alibi deterioris,Sed hoc nõ debet esse in ꝓposito,imo debet esse eiusdẽ cõditiõis vtro biq;,vt ex statuto apparet, ergo debet esse

par & eadem dissolutio in vtroque Prædicta probantur. ff. de fideiuss. l. græce. §. idem iulianus. & de in diē addic. l. vbi aūt. §. fi. & l. seq. & sic intelligitur statutum de cōditionibus extinctiuis, vt eadē sit cōditio extinctiua banni in vtroque loco, vt no. ff. de ser uit. l. ii ij. sic & seruus qui intolerabiliter afficitur a dño debet bonis conditionibus vēdi non suspēsiuis, sed extinctiuis, ita. f. quod contractus nō dissoluatur per redditum seruitii ad dominum, sic nec per redditum banniti ad ciuitatem vt instit. de his qui sunt sui, vel alien. iur. §. sed & maior, & si quereretur a u si talis bannitus præsentaretur per alium in ciuitate Paduæ præsentans habere beneficium præsentationis ex forma statuti primi. Crederem quod sic, quia negari non potest eum esse bannitum ciuitatis Paduæ, quæcunque fuit ratio bāniendi. Et ad hoc possunt diuersimode superiora deduci, & potissime hoc dicerem per l. de interdic. & regu. l. relegatorum. §. interdicere. cū. §. seq. & in. §. si quis. ibi vel pluribus prouinciis &c. & de capti. & possit. re. l. non dubito. Hæc Oldra. Vt ergo vides ex solu. p̄dicta cum distin. satis patet responsum ad rationes vnicuiq; parti distinctim aduersantes, quapropter illas non curaui referre.

Sed mihi primum membrum decisionis est dubium, quia cū statutū Paduæ semper loquatur, & bannitus Vincentiæ remaneat Vincentie bannitus restat primū statutum, vt sic etiam post cancellationem debeat bāniri & registrari. C. de hæreti. l. arriani. Nec sufficiat prima descriptio cū non duruerit l. fi pro parte. §. versum. ff. de in rem ver. & ꝙ habetur per Bar. in l. sicut. §. superuacuū ff. quib. mod. pign. vel hypot. fol. Videt ergo verius ꝙ vtroq; casu talis bannitus aliū bannitum præsentans non exīmatur a banno, & quod statutū primum intelligatur de bannitis tantū in ciuitate Paduæ & non de alijs, vt sic vnum statutū declaretur ab altero. ff. de peti. hære. l. cū. §. Quia tū authoritas tanti viri ampla est, non audeo ab eius decisione discedere, eo casu quo statutū tantum disponit, ꝙ bannitus Vicentiæ bannitur Paduæ. Semel enim fuit bannitus, ergo &c. per not. in l. qui duo. §. fin. ff. arbi. cū simi. Verum quia prima ratio facta ad partem negatiuam, & etiam ad affirmatiuā nō concordant ex prædictis. Et quia etiam circa illas solutio & distinctio eiusdem vtilis est ad multa & maxime ad materiam l. iij. §. hæc actio. ff. si quis re. ii. ef. iud. fu. Ac etiā ad conuentiones quæ sæpe fiunt inter communitates & statuta quæ quotidie fiunt ꝙ banniti in vno loco intelligantur banniti in alio, & sic de simi. Solutionē quam ponit ad dictam primā rationem hic ad literā inseram, prout iacet. Dicebat. n. ꝙ non ob. primum arg. Nam aut fit successio aut accessio. si successio, tunc id ꝙ succedit est eiusdem conditionis & cause sicut id cui succedit. ff. de conditio. & demon. l. filie. & de do. inter vi. & vxo. l. si donatr. §. sponsus. nisi diuersitas æquitatis inter vtrūque diuersitatem inducat. ff. de fun. do. l. cum in fundo. §. si fundus. Fit enim restitutio rei immobilis dotalis statim, quia cum per l. iul. fit inhibita alienatio ipsius. ff. de fun. do. per to ū, & maxime in l. lex. iul. & C. de fun. do. l. j. & ij. Facile poterit eius restitutio fieri. Pecunie vero cum facile expendantur & consumantur. ff. de leg. iij. l. si coreus. §. j. immo adhuc quando in dotē datur res mobilis & se mouens cum alienari possit. C. de ser. pi. da. ma. l. fi. ff. de manu. l. seruum. so. ma. l. dotalem, & no. insti. qui. ali. li. vel non in prin. non sic est facilis restitutio iuxta illud non enim est semper facilis nominis emptio cū numeratio totius debiti non sit in expedito ff. de fideiu. l. si dubitet. in princi. & idēo ad restitutionē eius datur annus. C. de rei vxo. ac. §. exactio. Ad similitudinē eius ꝙ dicitur insti. de offi. iud §. j. cum si. Si vero sit accessio aut est accessio persone, aut rei, aut actionis. Primo casu accedens habet easdē cognitiones cum eo cui accedit, nisi contrarium exprimatur. ff. de ver. obli. l. vlti. §. fi. ff. de publi. l. si ego. §. quod causam. cum si. supra alle. primo arg. Et est ratio, quia non videtur quid nouū induci, sed magis antiquum augeri. ff. de iur. do. l. iiij. & intelligo hic accessionē concretam quæ coheret prime quali sit vnū cū prima. ff. de dam. infec. l. hoc amplius. §. de his. ver. ita demum, vel quæ coheret quasi accessorium principali; vel vt ornatus ornato. ff. de auro. & arg. le. l. cum aurum. §. vlti. & l. & si non sint. §. peruenimus. vel vt vnius cōplexu eiusdē vniuersitatis vtrumque pariter concludētis. ff. de leg. j. l. græce. & l. si legato. & de leg. iij. l. peculium. in prin. Si autē lit omnino discreta accessio, tunc secus. arg. ff. de dā. infec. l. damni. §. si is qui vicinas & est ratio, quia separatorum separata debet esse ratio. C. de dona. inter vi. & vxo. l. si maritus. & ibi not. & ff. ad carbo. l. de bonis. in prin. ni si & modus illam accessionem inducēs aliquam tacitam repetitionem prior induceret. de lega. iij. l. in repetendis. Tertio casu

aut est accessio quæ deuolutio nuncupatur, & tunc aut fit hominis facto puta nouatione & perduntur priuilegia prime, ff. de noua. l. aliam, aut per legem, & tunc obtinet ex diuortio. & quod ibi not. in l. finausem. §. j. ff. de neg. gest. & l. quod debitori, de dona. cau. mor. Si autem sit vera accessio quæ dicitur esse cum prime subsisteti ac credit secūda, ff. de re iud. l. iiij. §. si ex cōuentione tunc quod erat in prima deducitur in secundā ei accedentē, nec plus, nec minus loco te tempore vel causa, ff. vt le. no. ca. l. j. §. bellissime. & §. sub conditione, & sic assumit naturam prime, sed non accidens. l. item veniunt. §. cū prædiximus & ibi not. ff. de peti. hære. vnaquæq; tñ habet suū pro prium tēpus, vnde si prima erat temporalis non sequitur q secūda sit talis. ff. de const. pec. l. item illa. §. adijcitur. & de leg. j. l. si creditori, in ij. resp onso. Fallit quando secūda adijcitur prime non ad nouam principalē obligationem contrahendā, sed ad dandā executionē & exitū iam cōtracte qualis est stipulatio de iudicio sisti. tunc enim prima extincta de cuius executione & exitu tractabatur, & illa quæ dabat viā peruenīdi ad exitū ex consequentia tollitur & sic loquitur. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. & sic debet exponi ibi, q̄a tales stipulationes propter rem ipsam darentur ideſt propter ipsum principale qđ poterat ipsa actione peti & eius peritio facilius & solidius perducatur ad finē. Ad hoc facit. ff. de seruit. rusti. prædi. l. iij. §. vlti. & quemadmo. seruit. amit. d. Iabeo, secundum vnam lectu. & de libe. le. l. pretio. cum §. Oldra. An aūt omnia prædicta procedāt, & maxime quia ad l. j. & ij. C. si plures vna senten. & alijs iur. Vnde in prima ratione ad partem affirmatiuam, alleg. non respondet. non examino, quia extra materiā principalē. Sed si libet vide doc. in d. §. qui iniuriarum. & in. §. q̄ dicitur. & Bar. in d. §. hæc actio.

Rubrica de quæstionibus occurentibus post finitum bannum, aliter quam per mortem.

ESTAT postremo vt tertium & vltimū tempus attingatur. Cuius materia est de contingentibus post finitum bannum. Et quia bannum finitur quādoque remanente vita, quandoque per mortē. In duas particulas diuidam tempus istud. Prima enim erit de quæstionibus occurrentibus post finitum bannum aliter quam per mortē. Secunda erit de occurrentibus post mortem banniti. & quia more aliarum partium hæc vltima expedietur. Præmitto rubricas quæstionum, quæ in j. parte veniūt agitande quæ sunt.

SVMMARIVM.

1 An dato termino mensis ad soluendum omnibus bannitis.
Titius infra illum mensem potuerit offendi, facta deinde solutione intra mensem illum.

2 An rebannitus & non cācellatus possit impune offendi in qua multę quæstiones similes inferuntur. & hic quando bannum est nullum, puta quando clericus bannitur a iudice seculari.

3 Quid econtrario de eo qui offendit bannitū cancellatum sed non legitime.

4 An simpliciter rebannitus dicatur in integrum restitutus.

5 An restitutus recuperet etiam alienata per fiscum.

6 Si non recuperat alienata an recuperet a fisco pretium eorum.

7 An recuperet fructus præceptos a fisco ex bonis quæ restituuntur.

8 An restitutio taliter fieri possit quod ad alienata trahatur.

9 An rebannitus recuperet partem quæsitam hæredibus occisi ex forma statuti.

10 An ex rebannitione tollatur ius vindicandi quæsitum alicui ex forma statuti.

11 An rebannitus intelligatur restitutus etiam aduersus condemnationem factam de bannito damnum passo.

12 An rebannitus possit agere pro robaria sibi facta tēpore banni stante certo statuto in themate illius quæstionis narato.

13 An agere possit pro cōtractu quem facit tempore banni.

14 An tēpore banni bannitus deceptus vltra dimidiam iusti pretij stante statuto quòd nō posset ad sui vtilitatē contrahere exēptus

a banno agere posit per l.ij.de rescin. vē.

15 *An rebānitus posit testificari & alios actus facere qui infamibus sunt interdicti, & in hac tractatur quis posit fame restituere.*

16 *Si bannitus infamis iurauerit tēpore banni & posteaquā fuit rebānitus deposuit quid iuris scilicet an valeat eius dictum.*

17 *An rebannitus posit admitti ad honores ciuitatis.*

18 *Si eligitur vel imbursatur ad officium prohibitum tempore banni & postea extrahitur de banno an sit habilis & ibi ētiam sequens.*

19 *De eo qui ante bannum fuit imbursatus et exactus post rebannitionē in præcedenti.*

20 *An exēptus a bāno posit ratificare quæ gessit tempore banni etiam si sint inualida.*

21 *An exemptus de bano posit a suis antiquis creditoribus conueniri.*

22 *An posit agere contra suos debitores qui postquam fuit in banno ante rebannitionē soluerunt communi.*

23 *An rebānitus ex eo, quia ante terminū banni occidit rebellē prohibeatur habere officia prohibita bannitis rebannitis.*

Prima pars tertij temporis.

1 PRIMA igitur, q. facta fuit in fauorem bannitorum siue reipubli. reformatio qđ banniti soluentes intra mensem certam quantitatem intelligerentur a banno exēpti. pē dente dicto mense Gaius bannitus fuit ofensus a Sempronio, deinde post offensionē & ante lapsum dicti mensis Gaius soluit, queritur an Sempronius venire possit punitēdus. & videtur quod non, quia tēpore offensionis bannitus erat, ergo potuit ex forma statuti impune offendi, l.iiij §. condemnatum, ff. de re iudi. Ad quod possent multa allegari sed causa breuitatis omitto. Et etiā quia sciendum est ab olim hanc quæstionē fuisse disputatam, vt refert Ioan. And. in addi. Spec. in sæptus alleg. ti. de accu. §. sequitur. ver. quid si quis suarum additionū. versi est sciendum. Et ibi dicit quod disputator determinauit Sempronium puniendū & duas rationes assignat. Prima est quia aut beneficium trahitur ad tempus solutionis. aut econtra solutio ad tempus beneficij ex primo remanet delictum impunitum, ex secundo venit puniendum, ergo præeligendū est secundum cum publica vtilitas exigat maleficia puniri de sentē. excom. c. vt fame & ibi concor. Inducit secundo legem sufficit. de condi. inde. Equiparat enim conditionem superuenientem ad actum purum ei, quæ a principio fuisset annexa. Sed certum est quod si ab initio bānitus sic fuisset quod soluendo intra mensem tantum a banno esset exemptus interim non potuisset impune offendi, ergo nec hoc casu. Aduerte quia prima ratio nihil facit quia cap. vt fame cum concor. loquitur in delictis. sed pluries dictum est, quod illud q̄ fit lege permittente non est delictum l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. & not. in l. prima. & per Bald. ff. ne quis eum qui in ius vo. est vi excl. Præterea ibi concurrunt interpretatio delicti & interpretatio excludens delictū. Secunda assumitur l. merito. ff. pro socio. de pen. l. interpretatione. Tertia etiam ratio potest tolli ex eo q̄ hic non est conditio adiecta. sed terminus certus positus solutioni qui interim obligationem non extinguit sicut faceret conditio, vt ibi nota. scilicet in l. sufficit. & sic cum interim esset bannitus potuit impune offendi. pro hoc ff. ad sen. li. l. sub conditione. & l. iiij § sed & marcellus. de in diem addic. & ideo puto subtilius aduertendum retenta tamen decisione prædicta & sic vbicunque post actum perfectum apponitur suspensio illa, non reddit actum conditionalem q̄ secus est quando ab initio habet suspensionem l. secunda. ff. de in diem addi. cum ibi nota. Et istud verum in contractibus, sed in vltimis voluntatibus secus est, quia semper actus redditur conditionalis. ff. de adimen. lega. l. legatum pure. & de condi & demonstratio. l. quibus diebus § quidā titio. & dixe supra parte præce. q. lxxviij Sed regula traditur q̄ vbi inter contractus & vltimas voluntates est differentia, legis dispositio 2 adaptatur ad dispositionem vltime voluntatis l. prima. C de his qui vt indi. & ibi no. per gloss. & Bartol ff ad sille. l. in cognitione. & de adimē. lega. l. transactio & latius in l. ita proculus. de verbo. obliga. Sic ergo in proposito facta æquiparatione ad vltimas voluntates dicetur interim non bannitus. & sic Sempronius veniet puniendus, pro

hoc quia facta prorogatione termini interim executio fieri non pōt l.iiij.§.si ex conuentione.de re iudi.facit.ff.si cer.peta.l.pecuniam.cū ibi no.& hoc verū si assignatur terminus omnibus bannitis vel aliquibus specialiter enumeratis.& offensus sit de illis.Si vero fuerint ordinati certi officiales qui haberēt reuidere qui bāniti debeāt habere tale beneficiū, puta quia in ordinamēto dr̄ ꝙ illi banniti qui fuerint declarati intra mēsem ab officialibus turris possent intra mensem a die declarationis soluere taxatam quātitatē.&c.Puto isto casu ante declarationē posse impune offendi quia præsens status nō rēdit de sua natura ad exclusionem banni.& ideo non inspicitur ꝙ euenire potest,sed post declarationē factam,secus est.tendit.n.tunc præsens status ad exclusionē banni cū iā soluēdi beneficiū datū sit,& ideo hoc casu offendi non potest alio sic vt in dictis iuribus probatur.faciunt no. in.§.sacram.per Bar.& melius quæ subtiliter scripsit in l.iulianus verum debitorē.ff. de cōdi.inde.in vlt.op.Aduertat ergo multum ad verba deliberationis qui talem bānitū vult offendere,& consideret ꝙ in dubio cautius est abstinere, & prædicta vera in sciente legem.In ignorāte autē vide quæ dicam statim in seq.q.

2 *Secundo quero* †dictum est supra proxime de offenso ante solutionē. Sed quero quid si soluerit intra tempus vel aliter fuerat rebannitus,sed nō fuerat cācellatus.An offendēs eū puniatur?Ista est antiqua q. & formatur diuersimode quādoque in offendente bannitū,cuius bannū est ipso iure nullū.vt in clerico incedēte vt laicus, bannito & occiso de qua facit mentionem Alb.de Gandi.in ti.de bānitus.in vj.col. & ibi refert per multos fuisse determinatū talē offendi potuisse,ꝙ Ioan.And.late examinat referēs disputationē Egidij Cremon.& Nico.de Mat.in regula ꝙ quis.lib.xj.& in soluēte cancellato.Idē Io.An.refert disputationē Viannisij & eius determinationem in addi.Spe.super rub.de obli.& sol.in fi.suarū additionū.Iac.Bu. posuit in l.de etate.§. ex cā.ff.de inter.ac.& ibi ēt Rayn.Iaco. de Are.in l.j.§.si oēs.ff.de ven.inspi. In bānito uon legitime posuit Dyn.in l.pe.ff.de adul. & ibi Bar.in l.genero.de his qui nota.infa. Quæ omnia iura faciūt qd̄ offendēs excusetur a descriptione banni ēt ab initio inualidi siue validi ab initio & sublati, sed nō cācellati,& sic eū occidēs nō veniat puniendus.& vt patere potest lectori in locis prędictis omnes concordāt ꝙ sciens prædicta puniatur,quia cācellatio de facto nō est illa quæ eū faciat rebannitum, vt dixi supra parte proxima q.lxxv. Et ita intelligitur ꝙ not.in sæpius alleg.addi.in versic.quid si quis.in ver. addi.ꝙ incipit quartum membrū.euanuerat.n.virtus banni, & sic cū nō esset bannitus cessat statutū.In ignorāte vero cōcludunt ēt oēs ꝙ nō teneatur pœna legis cornelie,qa illa requirit dolū, & habet non locū ēt in lata culpa.l. in l.corne.ff. ad l.corne.de sic.An aūt in aliquo puniatur variauerunt do. in aliquo. dixit.n.Egidius ꝙ nullatenus punitur cū ignorans in illa fuerit culpa.ff.loca.l.si ignorās.& in c.ij.de cōsti.lib.vj.sed Nico.Mat. latius declarans dixit ꝙ aut erat persona offendens in qua cadebat iustus error, aut non, vt primo casu non teneatur secūdo sic,qd̄ refert Ioā.And. in d.c.ꝙ quis.Bart.vero.in d.l.pen.quia debuit diligentius inuestigare an bannum fuerit rite datū ꝙ punitur de homicidio culposo.ff.vi bo.ra.l.ij.§.hac actione.& d.lege cornelia.maxime cū error iuris sit lata culpa.l.liberorum.§.notantur.ff.de his qui no. infa.pro hoc alleg.quia cū alio cōtrahēs debet se informare de conditionibus eius.ff. de reg.iur.l.qui cum alio. multofortius qui alium interficit.de reg.iur.l.qui in alterius. Ioan.And.in eo qui soluit, sed non fuit cancellatus occisor tenet occisorē non puniri de dolo,sed iudicis arbitrio secundum facti qualitatem.ff.de sic.l.j.§.sed si claua.& alia iura alleg.in d.rub.& de ob. & solu. Veritas ergo est ꝙ vbi ei potest imputari culpa ēt ignoranti potest extraordinaria pœna imponi,alias non.Et ideo si elapso tēpore appellandi nulla causa agitatur ēt nullitatis,sed non rite bānitus registratus est inter alios bannitos,& ita bannitus creditur. certe nullo modo erit puniendus eum occidens, præsumitur.n.pro sententia l. herennius.§.gaia.de vsur. Similiter si bānitus nō venisset ad soluendum, sed alius pro eo soluisset, & occidens non fuisset ibi tempore solutionis,& dum veniret inueniret illum qui erat bannitus venientē ad ciuitatem & illum occideret.certe in nulla culpa esse potest. Si vero publice diceretur bannū fuisse nullum vel facta esset reformatio in fauorem aliquorum quod soluerent & publica esset reformatio, certe tunc debuisset inuestigare,an id ꝙ de nullitate dicitur verum sit. & an esset de illis qui soluissent alias est in culpa,& sic tunc opinio,Barto.verifica-

tur, non tamen intelligas ꝙ semper pariter puniatur, sed pro modo culpe, vt l. aut facta §. delinquunt. ff. de pe. Adeo ꝙ dubitatur. an pro leui culpa possit criminaliter puniri, de quo ibi per Bart. & per eũ & alios in l. j. ff. de legi. In dubio autẽ maxime vbi est statutum quod ille intelligetur bãnitus qui reperitur descriptus in certo libro alio nõ probato non põt talis occidẽs extra ordinẽ etiã puniri. C. de adul. l. grachus. & d. §. ex causa. & vide ẽt quod scribit Bald. in l. huiusmodi. §. si cui ita. ff. de leg. j.

3 *Sed tertio* quero in casu conuerso. †T. rite bannitus fuit cãcellatus sed nõ legitime, G. eum interfecit, queritur nunquid puniatur tanquam occidẽs non bannitũ, an excusetur a pœna quasi in veritate bãnitus existeret. Certe non insistendo dicendum est ꝙ excusetur, & non puniatur. l. non secundũ. & ibi per Ray. de do. inter vi. & vxo. ff. facit. l. quoties. ff. qui sa. cogã. cum si. Actus. n. qui nullus est, nullum producit effectum, & paria sunt non fieri & fieri, sed non legitime, vt ibi, ita etiam tenet Bar. in c. j. in prin. hic fi. lex cor. & inci. consue. re. & alle. Ioã. And. in c. veniẽs de accu. & est verũ etiam si occidens putauerit illũ rite cancellatum. excusatur. n. a pœna, licet non admittatur ad premiũ, vt dixi supra in ij. tempore, parte, ij. in q. xxiij. xxiiij. & xxv.

4 *Quarto queritur* †Titius bannitus fuit per reformationẽ simpliciter rebannitus vel a banno exẽptus & deinde cancellatus an dicatur recepisse solum indulgentiam, an vero fuerit in integrũ restitutus. Et vt videatur importãtia q. sciendũ est ꝙ differentia inter indulgentiã & restitutionẽ. nam vbi filius exisset ptãtem patris, puta si statutum ita dictaret, quia alias banniti de quibus agimus illam non perdunt, vt dixi in prima parte secundi tẽporis q. xxj. Et tunc si aliquis consequitur simpliciter indulgentiã illã non recuperat l. insulam. C. de sen. pas. Quandoq; tamẽ consequitur quis indulgentiam non simpliciter, sed cũ aliquo adiũcto. Et tũc eatenus extenditur indulgentia quatenus illud adiũctum importat, vt eo. ti. l. si pater. Si aũt quis restituitur dr̃ totũ econtra, quia si conceditur simpliciter restitutio omnia restituta videntur, eo. ti. l. j. sed si cum limitatione eatenus restringitur quatenus operatur limitatio eo. ti. l. iij. quandoque tamen conceditur indulgentia & restitutio, & tunc omnia cõplectuntur. nisi aliud sit expressum, eo. titu. l. fi. & ibi per Bar. ad qõuem ergo an rebannito importet restitutionem vel simplicem indulgentiam rediẽs dico ꝙ Iac. But. refert Bar. in d. l. fi. disputauit hanc qõuem & tenuit in dubio importari restitutionẽ motus principaliter per duas rõnes. Prima quia dispositio super præparatorio porrigitur ad illud cuius est præparatoriũ. ff. de contrahen. emp. l. clauibus. & C. de dona. l. j. ad ꝙ facit. ff. de his quæ in te. delen. l. cancellauerat. secundum Bar. Sed cancellatio siue rebannitio est præparatoriũ ad restitutionẽ, ergo &c. Secunda beneficia debent latissime interpretari. ff. de consti. princi. l. fi. pro qua decisione dicit Bart. esse casum in l. j. n fi. ff. de quęstio. & ita etiam sentit Cy. in d. l. fin. si aliter videre cupis, vide ibi per Moderniores.

5 *Viso ergo* quod intelligitur restitutus queritur quinto, †an talis restitutus siue rebãnitus recuperet omnia bona etiam alienata per fiscum. de bonis non alienatis clarũ est l. prima & l. fina. C. de senten. pas. Sed in alienatis est quæstio, & cõis conclusio est vt ad illa talis restitutio non porrigatur ꝙ probatur secundũ Bar. in d. l. fi. Primo quia qui emit a fisco nullo modo potest inquietari. l. bene a zenone. C. de quadri. præscrip. Secundo quia idem debet esse in qualibet ciuitate. constat enim ꝙ post publicationẽ fiscus legitime tenuit illa bona tanquã hæres l. iij. C. ad l. iul. de vi. sed qui emit a tali non potest inquietari. ff. de peti. hære. l. sed & si. l. §. item si rẽ. & pro hac parte alleg. in l. gallus. §. & quid si tantũ. de lib. & post. quæ dicit quod restitutio non trahitur ad ius quęsitum. Tertio facit ff. de minor. §. sceuola, vbi difficilius conceditur restitutio post alienationem quam ante. & ꝙ habetur in l. fi. C. de repu. hære.

6 *Sed tunc sexto* queritur †an recuperet a fisco pretium bonorũ alienatorum dixit Bar. ꝙ sic, quia potest recuperare a fisco illud in quo est factus locupletior per dicto. §. item si rem, sed aduertẽdum quod ille. §. loquitur in eo qui suo iure cõi vendicat, & sic nõ facit ad illum qui iure spãli sibi restituto nititur cõtra restituentẽ. Pręterea aduertendũ ꝙ illud dictũ posset esse verũ in expressa ad pristinũ statum restitutione, sed ĩ simplici rebãnitione, licet intelligat restitutio, vt supradictũ est. forte nõ est verũ, nisi quo ad illa de qbus in ipsa

rebãnitione cõtinetur. docto. tamen cõiter sequuntur dictum Bart. sed hic non seruat.

7 *Septimo* circa idẽ quero †viso q̃ talis rebannitus recuperat bona non alienata, an recuperabit etiã fructus interim a fisco perceptos, quidam quod non, per auth. idem de nestorian. C. de hære. Contrarium vidi iudicari propter naturã restitutionis, quæ est in pristinum statum repositio, non ob. illa authẽ. quia non loquitur in restitutione, sed in noua concessione. Præterea loquitur in dispositione limitata non in simplici & larga. Et ideo dici potest q̃ aut per reformationem banniti expresse restituitur in statum pristinum, & tunc recuperet fructus. aut simpliciter rebãnitur, & tunc secus, vt in d. authẽ. idem de nestorian.

8 *Octauo queritur* †dictum est supra quod restitutio bãniti non trahitur ad bona alienata, queritur an possit taliter fieri quod ad illa trahatur, dic quod aut rebannitio fit solum ad vtilitatem bannientis et non potest. Aut ad vtilitatem publicam, & tunc potest, quia eo casu põt auferre ius alteri quæsitũ. l. Iucius. ff. de euic. Item si verberatum. §. fi. de rei ven. l. venditor. §. si constat. ff. commu. præd. & ita firmat Bart. in l. quecunq;. C. de fide instru. & iure haste ff. lib. x. & vide quæ dicam statim in seq. qõ.

9 *Nono queritur* †dictũ est supra q̃ recuperat bona non alienata & alienata non, sed pone statuto cauetur quod bona homicide applicentur fisco pro medietate, & pro alia medietate occisi. Titius bannitus secũdum formam statuti fuit rebannitus, queritur nunquid talis rebannitio quæ est restitutio. vt supra in q. iiij. trahatur etiam ad partem quæsitam hæredibus occisi. Dixit Cyn. in d. §. & quid si ita quod non, quia restitutio non trahitur ad nõ integra, vt ibi, & l. ti. C. de sen. paſ. dicit tamẽ quod de consuetudine nõ seruatur. Alb. vbi supra q. xlv. dicit idem. l. quod nõ trahitur ad illa bona. alle. vltra prædicta. l. ei qui soluendo. ff. de hæte. insti. & l. q̃ si minor. §. sceuola. ff. de mino. & l. fi. C. de repu. hære. & ibi etiam dicit q̃ non recuperat officium, vel honores, alij assignatos. de quo dicã infra xvij. q. Bal. etiam in d. §. & quid si tẽ tenet quod ad dicta bona talis restitutio non trahatur, maxime si ante rebannitionẽ bona fuerint hęredibus occisi assignata, & facta fuit executio, quia non præsumitur rebannientes siue principem habuisse animũ ledendi instertij. l. ij. §. merito. & §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pu. Sed ibi vltrius quærit Cy. an statutum siue reformatio possit hoc facere. Et dicit quod fuit Padue determinatum quod non. & nihil alleg. sed Bal. allega. no. in l. j. in fi. ff. de dolí excepti. & de polli. l. toties. & quod no. in l. fina. C. si contra ius vel vti. pu. quod intelligo nisi p publicam vtilitatem illud fieret. Cum enim hæredes occisi habuerint a statutis illius ciuitatis, videtur q̃ ex tali causa eis tolli non possit. de iniur. & dam. dat. c. in nostra.

Decimo statuto cauetur

10 †quod quicunque fuerit offensus possit se vindicare faciendo vindictam competentẽ. & quod hæres occisi possit occidere occisorem. Titius ob homicidium Gaij fuit bannitus, deinde ad certum tempus fuit rebannitus, queritur an tollatur tale ius vindicãdi. Et primo vĩ q̃ non, quia per restitutionem non tollitur ius quæsitum. Secundo vt supra dictum est in v. q. Et videtur casus in c. quis. de rescrip. li. vi. In contrarium videtur probari per l. siue patronus. ff. de iure par. & l. fed si hac. §. patronum a contrario sensu. ff. de in ius voc. Vidi dum studebam vt scholaris in hac ciuitate quæstionẽ hanc de facto, & vidi in ea subtiliter allegari. Et finaliter determinatum fuit tale ius nõ tolli per iura primo loco alleg. Sed aduertẽdum vlterius quod quodã est ius qđ queritur ex banno iuncto statuto vt quod bãnitus possit impune offendi, & istud ius tollitur per rebannitionem per c. in nostra supra proxime alle. de iniur. & dam. da. & dictis. l. siue patronus. §. patronum. Quodã autem est ius quod queritur non ex bãno, sed ex delicto tm̃, vt in iure vindicandi. de quo supra & illud non tollitur per restitutionẽ. Nec mirum quia restitutio fit aduersus bãnum, et sic est limitata, nõ ergo tollit ius bãnum quæsitum ex ipso maleficio vt dictum est supra in q. iiij. facit de mino. l. q̃ si minor. §. restitutio. Reponit enim eũ in eo statu in quo erat sine banno. & sic non trahitur ad anterius tempus, & ideo puto q̃ cum tale ius queratur ex forma statuti, & maxime contra ius cõe si rebannitio esset facta per viam restitutionis & taliter q̃ fieret ẽt aduersus delictum reponendo eum in loco in quo esset si non deliquisset, tale ius etiam tolleretur per ea quæ dicta sunt supra dua-

bus proximis quæstionibus.

11 *Vndecimo queritur* † ex inquisitione fuit bannitus Titius ex eo ꝙ hostiliter venit cõtra patriam in recompensationem damnorum datorum damna passis simpliciter ex contumacia condemnatus. Deinde ob publicam ex causa pacis vtilitatẽ motu proprio fuit aduersus bannum & omnia in illo contenta restitutus & sic eius bannũ registratum fuit cãcellatum, an possit a dictis damnum passis conueniri, an vero intelligatur liberatus? Hæc quæstio est subtilis, & habet duos passus principales. Primus est an potuerit sic damnari pręsupposito ꝙ statuto non dicatur aliter q̃ dictum fuit supra in princi. tractatus. Secundus est an si tenet condemnatio facta pro damnum passis, illa intelligitur remissa. Circa primũ fuerunt ab olim opi. Cy. enim & alij vsq; ad sua tẽpora tenuerunt ꝙ nõ potuerit fieri talis cõdemnatio, quia in eodem processu non põt uenire causa ciuilis et criminalis. Ita no. per eum in l. si quis a se fundũ. C. ad l. iul. de vi. vbi etiam glo. & idem tenet ibi Ray. alleg. ff. de publi. iudi. l. interdũ. idem tenuit Bal. nisi in casu qñ damnatus habet pœnes se rẽ subtractam l. interdũ. §. qui furem. ff. de fur. & vt ipse no. in l. iiij. C. vnde vi. Hosti. autẽ in c. ad nostram. de iureiuran. & in ca. cum oportet. de accu. & ibi Inno. tenent contrarium siue enim per viam inquisitionis siue per viam accusationis procedatur dicũt talem condemnationem fieri posse. Hoc etiã tenuit Guil. in criminibus extraor. vt ipse scripsit in l. j. C. si quis ali. test. prohi. Sed ipse idem indistincte dixit id verum esse in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. quod tenuit Iaco. Bu. verum qñ ex eadem lege tenetur inquisitus criminaliter & ciuiliter, alias non, & ita dixit concordari iura, vt scripsit in l. j. C. qñ ciui. ac. cri. præiu. Bal. etiam in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. procon. & le. videtur sequi opi. Inn. & Hosti. Bar. autem indistincte tenet iudicẽ criminalium ex eodẽ processu posse vtrãq; pœnam scilicet criminalem & ciuilem imponere, & alle. C. ꝙ met. cau. l. quod euitandi. ff. de calum. l. pe. de extraor. cog. l. medicus. & d. §. qui furem. & ibi per eum & in l. j. in fi. ad turpil. alle. etiam l. iiij. §. si dicantur. ff. fi. regun. & est casus secundum vnam lectu. in §. pœna grauior ad l. interdum. alleg. per Ray. respondet ꝙ loquitur quando vtrumq; iudicium principaliter intẽtatur, quo casu iudex criminalium de ciuili non cognoscit l. solemns. §. latrunculator. ff de iudi. & hæc pars semper fuit mihi visa vera & equior, maxime vbi per statuta generaliter permittitur iudicibus maleficiorum per inquisitionem procedere per not. insti. de publi. iudi. in princi. per Iaco. Bu. & per Bar. in l. ij. §. si publico. de adult. Tenuit igitur in proposito dicta condemnatio, quia cũ habeatur pro confesso & possit condemnari, perinde ac si comparuisset & confessus fuisset nulla est ratio quin etiam in damnis tenere debeat condemnatio, nisi diceretur quod esset nulla propter incertitudinẽ per ti. C. de sen. quæ sine cer. quanti. Sed respondetur per l. j. & quæ ibi no. C. de sentẽ. quæ pro eo ꝙ interest. & in l. j. de eden. & in l. j. iudi. sol. Faciant etiam quæ no. in l. certi cõdictio. in prin. & in d. l. ij. de senten. quæ sine cer. quãti. Venio ad secundum scilicet an dictum ius per talem rebannitionem dicatur remissum. & primo ad affirmatiuã verba restitutionis comprehendunt omnia cõtenta in cõdemnatione & banno, sed in eo continetur condemnatio damnorum, ergo illa intelligitur remissa l. non aliter. de leg. iij. & l prospexit. ff. qui & a qui. cum si. Secundo quod talis liberatio fuit tollere ius. de iniur. c. in nostra. & quod ibi per Innoc. Tertio quia ob publi. vtilitatem, ergo &c. l. quecunque. cum ibi no. C. de fide instru et iure haste fisca. libr. x. & dictum fuit supra q. viij. Quarto quia de natura restitutionis est tollere ius etiam priuati. l. j. C. de sentẽ. pas. & l. fi. & quod ibi no. eo. ti. saltem quando quesitum est ex illo actu aduersus quem fit restitutio l. siue patronus. de iure patr. & dixi supra q. x. Quinto a natura dispositionis factæ motu proprio quæ latius debet extendi, vt sic ius tertij contineat l. si quando. C. de bon. vac. secundum vnum intellectum quem sequitur Cy. in l. fi. ff. de consti. princ. in lectu. maxime quando fit ex certa scientia l. quidam consulebat. ff. de re iudi. & l. sed si hac. §. patronum. de in ius voc. saltem quando statuẽs est de negotio informatus, vt habetur in c. pastoralis. §. præterea. de offi. deleg. quę videntur vera etiam si talis particula non fuerit cancellata per not. per Bar. in l. emptor. §. lucius. de pact. & qd dixi supra in parte præcedenti. qõ. lxxiiij.

Pro parte vero negatiua faciunt primo, quia pars remittẽs omnem iniuriam ex maleficio non intelligitur remittere dãna. l. sed si vnius. §. si ante. de iniur. & ibi per Dy. & Bart. & Bal. in l. si vnus. §. & generaliter. de

pact.ergo nec superior cuius factum interpretatur a patre factum l.ij.C.de preto.pig. & C.de euict.l.si ob causam.Secundo qa dispositio super publico iure non trahitur ad priuatum tanquam specie differens dicta l. si vnus.§.item si paciscar.adeo ꝙ si mixtim fiat valet super vno & super alio nõ. Ergo & hic sumpto argumento a contrarijs l.& si contra.de vulg.& pupil.cum fiscus in dubio vti velit iure priuati.C.de peti.hæred. l.j. Tertio quia licet principis suam pœnam remittat, tamen ius priuato quesitum ex delicto non tollit l.ij.C.de in ius voc.& ibi concor.ex quo ibi Bar.& Bal.dicunt ꝙ conuentiones facte per rectores Marchie, cum duce ducatus,non intelliguntur remittere pœnas partibus debitas. Quarto qa talis reformatio dicitur rescriptum l.secunda.C.de legi.ergo restringi debet,vt ius tertij nõ ledat.l.ij.§.merito.&.§.si quis a principe.ne quid in loco publico.Et in hanc secundam partem inclino per rationes prędictas,quod maxime poterit apparere ex narratis ante liberationem l.fi.ff.de hære.insti. & ꝙ habetur per Bar.in l.ambitiosa.de decre.ab ordi.fa.Licet enim ob pacẽ, ob publicam vtilitatem & legem generalem statuendo possit princeps et eius iura obtinẽs ius priuato quesitum tollere, vt in iuribus in contrarium allegatis,nõ tamen in dubio intelligitur id facere voluisse vt in iuribus supra pro hac parte allegatis.& C.de emanci.libe.l.nec auus.& no.in l.fin.ff.de consti. prin.& in l.omnes.C.si contra ius vel vtili. pu.sicq; non est defectu potestatis, sed volũtatis ad tale ius non porrigitur. Facit ff.de mili.test.l.in fraudem.iuncta l.j.eo.tit.Id ꝙ dixi de motu proprio non probatur lege. Præterea verum esset quo ad ius concedentis non quo ad ius priuati.Cõcluditur ergo ꝙ dicta restitutio condemnationem factam damnum passis tollere non videtur, ꝙ sine dubio verum est si agere vellent damnum passi actione in factum primitiua per l.qui nomine.ff.de fal.per tit.vi bon.rap.vel per ti.vnde vi.Licet enim tolleretur ius ex sententia quesitum. primum tamen ꝙ remansit.vt l.nepoti. de fundo instru & quod habetur in l.j.C.de iudic.non diceretur sublatum per prędicta.et l.si vnus.§.ante omnia. de pac.cum sim.& ꝙ dixi supra q.x.prædicta vera in restitutione quæ fit per viã gratie.Facta vero per viam iustitie tolleret omnia iura quesita ex illo actu aduersus quem fit restitutio.ff.ꝙ si minor.§.restitutio.ff.de mino.& l.j.C.de repu.quæ fi.in iudi.

12 *Duodecimo queritur* † dictũ est supra qđ bannitus & rebannitus potest a priuato cõueniri.Sed queritur econuerso tempore bãni facta fuit robaria ipsi bannito an nũc rebannitus agere possit stãte statuto quo prohibetur fieri rationem bannito pro maleficio nisi pro maleficio vel membri mutilatione.Dixit Ioan.And.in sepissime allegato versi.quid si quis in.§.sequitur in titu.de accusa.suarum additionum. versic.habetur alia Iac.de Are.ꝙ Iac. idem disputauit hãc qõ.& ibi aliqua refert.Et primo allegat ad negatiuam ff.de aleato.l.j. Item quia regulariter prohibita casualiter licent C.de cõ. & merca.l.ij.& de homi.c.ij.& iij.& pluribus alijs iuribus ibi allegatis.Et ideo ubi talia permittuntur non est locus querele.C. de adulter.l.gracchus.Pro hoc facit generalis consuetudo,quæ habet bannitos talia pati in vsib.feud.de mi.vas.qui contu.fu.c. j.in fi.& in titu.hic finit lex cor.in princip. Item quia consuetudo facit licitum,ꝙ alias esset de se illicitum.xxxij.q.iiij.c.obijciuntur.& communia prędio.l.venditor.§.si cõstat.Nec obst.exemptio a banno cũ a principio nata non fuerit actio insti.de noxa.§. si seruus. & ff.de fur.l.serui & filij.In contrarium arguit ꝙ possit quia statutum videtur debere restringi ad iniuriam personalem propter exceptionẽ quam fecit de homicidio vel mutilatione ff.de penu.le.l.nã ꝙ liquide.§.fina. & positio verborum statuti est attendẽda de postu.l.j.§.ait prætor. nec sunt exaggeranda quæ dant certũ modum ff.de decurio.l.generaliter.§.imperator.Item quia res non delinquunt sed homines.in authen. de manda.princi.§.oportet. Illis ergo rebus lesio inferri nõ debet. Sed ad hoc respondetur quia ille qui non obtemperat ius dicenti, videtur diffidatus vt hostis.ff.de capi.dimi.l.quinta.§.primo. & C.de his qui ad eccle.confug.l.si seruus. Et ille qui est diffidatus in personam fortius est diffidatus in rebus.ff.de capti.& postlimi.reuer.l.quinta.§.in pace. & l.hostes. & de pœnis.l.in seruorum. Tenet quod agere non possit.allegat C.de episcop.& cleri. l.fina.§.penultimo. extra de hæretici capitu.vergentis.C.qui ad liber.procla.non lice.l.prima. de pœnis.cum filius de ma.test. l.aristo. Nec obstat quod hodie contractet & sic possit conueniri per dictam l.serui & filij.& C.de noxal.l.prima quia loquuntur qñ initium illicitum, hic vero fuit initium

licitum C.de vsu.transf.l.vna.§.hic tãtũmodo & de vsu.sequitur.§.de illo.ff.si prædicta latius videre velis recurre ad Albe.vbi supra in ij.q.& in lxxxix. vbi refert illam disputationem de qua facit mentionem Io. And.vbi supra de verbo ad verbum.Considera tñ quod hæc decisio loquitur in statuto quo cauetur ius vel rationẽ non fieri bãnito & sic indistincte.& ideo vera est decisio quia ab initio nullum ius oritur, cũ factum licitum fuerit. Si vero verba statuti dicerẽt quod bãnitus possit offendi in persona secus esset per ea quæ dixi supra parte ij.secundi tempo.q.lv.& idem si dicerem quod non reddatur eis ius quousq; fuerint in banno.per ea quæ dixi supra parte pręcedenti.q.j.& no.bene decisionem prædictam quod illa exceptio nisi pro homicidio vel mutilatione non restringit generalẽ regulam ad personales offensiones.sed remanet in cęteris generalis dispositio ꝙ videt contra.l.generali in princip.ff.de vsuf.& l. quesitum.§.idẽ respondet domo.ff.de fun. instru.& quod d.l.nam quod liquide.§.fin. Sed respondet quod hoc contingit propter naturam maioritatis rationis per d.l.in seruorum quod est not.

13 *Eodem loco* †scilicet in d.ver.habetur formaliter alia quęstio super eo.statuto scilicet an exemptus a banno agat ex contractu quem tempore banni fecit. & ibi etiam vbi supra proxime dixi determinatur qd̃ possit quia licet alias ex commissis in bannitum & eius res non agat a banno exemptus ex contractu tamen recte aget. allegat ff.de pecu.l.q̃ tuberonis.§.fi.& l.sed si dãnum in princip.Item quia ex vi banni non fuit impedita origo actionis quæ est de iure gentium ff.de pac.l.iuregen.Igitur fides est seruanda C.de pac.l.debitori.& hosti & rebelli.in auth.de mãda.in prin.§.sed neq; & xxiij.quæstione prima.sed noli.

Vides quod quęstio pręcedens habet terminos secundũ quos bannitus poterat

14 contrahere.Sed xiiij.† pone vt ponebat Guil.de Suza.in suis quæstionibus statutorum sub litera S.versus finem.statuto cauetur quod banniti & eorum petitiones pro eis facte non audiantur,nec damna seu iniurie eis facte & illate in rebus suis emendẽtur.Item quod contrahere non possint per se vel alium ad suam vtilitatem, contingit ꝙ Titius positus fuit in banno,& dum erat in banno vendidit quędam sua bona, quia non fuerunt cõfiscata,& in ipsa venditione fuit deceptus vltra dimidiã iusti pretij.Scio quod durante banno nõ poterat agere propter principium statuti.Queritur an exemptus a banno agere possit per l.ij.C.de rescin.ven.& eandem.q. disputauit Thomas de Piperata quam ponit Albe.vbi supra q. xliiij & videtur quod agere possit,quia durante officio non potest officialis contrahere,& tñ finito officio agere potest ex eo cotractu.ff.de contrahen.emp.l.non licet.& C.de contra.iudi.l.v ia.Idem probatur per princip.insti.de nup.secundum Guid.prædictum.Sed contrarium tenuit dictus Tho. quia si licet damnificari in delictis fortius in contractu,& dicit videri expressum insti tu.de exhere.li.in prin.sed Lamber.de Rãpo.secundum Ioan And.in addi. Spec.in ti. de empti.& vendi.§.nunc dicendum restat super ver.vbi autem,aliter tenuit.D.xit.n. quod ex primo capite statuti non impeditur agere quia non est bannitus.Ex secundo etiam non impeditur,quia licet regulariter appellationem damni intelligatur omnis diminuto patrimonij.ff.de dam.infec.l. ij.tamen appellatione damni dati vel facti continetur damnum interueniẽs culpa vel facto hominis delinqnentis vt patet in dãno legis aquilie, quia actio illa nõ competit in damno procedente ex cõtractu.ff ad l.aql. l.si seruus seruum.§.inquit lex.& §.rupisse.

Tertio etiam capitulum ab ipso initio sibi non obstat,quia hic contraxit ad damnũ non ad vtilitatem.& sic cõcludit quod agere possit.Sed meo iudicio hoc vltimum nõ multum stringit, Negari enim nequit quin contractus emptoris & venditionis de sui natura sit contractus cõtinens vtriusq; parti vtilitatem,& sic talis contractus in statuto continetur.l.nõ aliter de lega.iij.Sed dato ꝙ contractus sit nullus nihilominus agere poterit.Aut enim aduersarius excipiet de nullitate contractus & cogetur restituere rem vel pretium recipere illo rem suam vendicante.l.emptor.ff.de rei ven.Aut dicet contractum validum, & tunc nulla restat ratio quare agere nõ possit per d.l.ij.

Decimoquinto queritur

15 †bannitus qui erat infamis secundũ ea quæ dixi in secũdo tempore parte.j.q.quinquagesima,& etiam in præcedenti fuit rebannitus & cãcellatus reuersus in ciuitate vult testificari vel alios actus facere qui infamibus nõ competunt, Queritur nunquid pos-

Et,In hac q. est primo videndum quis possit aduersus infamiam restituere,Et de papa,Imperatorem,senatuq; non dubitatur.l. i §.de qua,ff.de postul.per Inno.in ca.cum Tab.de re iudi.& per Bar.in l.infamem.ff. de pub.iudi.& vtrobiq; de collegio cardinalium & regibus.Sed dubium est in ciuitatibus de quibus agitur in quo Barto.in l. infamem.dixit quod licet olim non possent tamen cum hodie ciuitates Italiæ & maxime in Tuscia non recognoscant superiorẽ, & sic habent liberum populũ & merum & mixtum imperium, habent in suo populo tantam potestatem quantam imperator in vniuerso.ff.de capti.hostes,& sic concludit quod possint infamiam tollere.sed in d. §.de qua dixit,quod aut infamia irrogatur de iure cõi, aut per statutum. Si per statutũ quelibet ciuitas potest illam tollere.de reg. iu.l.nihil tam naturale.Si de iure cõi,aut ciuitas recognoscit superiorem,& nõ potest, alias sic.vt d.l.hostes.In l.si vero.C.de sen. pas.dicit simpliciter quod aut infamia infertur ex forma statuti vel ex processu habito secundum formam statuti, & tunc potest per statutum infamia restitui alias non.est igitur inter prædicta al.qua sed parua veritas.In effectu enim cõclud it quod si aliquis damnatus ex forma statuti est infamis ciuitas illa potest infamiam tollere.Si vero esset infamis de iure communi, tunc aut ciuitas recognoscit superiorem,& non potest, alias sic.& ita effectiue tenuit Iac.de Bu.in sua disputatione ut refert Alb,vbi supra q. lxxj.vbi illam disputationem refert.Vide etiam Bal.in l.cum mulier,ff.solut.matri.in sua repetitione.Sed aduerte quod fundamentum Bar.qui vult quod qñ nõ recognoscit superiorem ciuitas restituat famam vndecunq; infamia sit incursa est propter prescriptionem per not.in l.imperium.de iur. om.iu.Sed hoc est summe dubium,maxime in his quæ sunt de reseruatis principi.in quibus prescripto aliqua locum non habet C. de prescrip.xxx.an.l.cõperit.extra de prescri.c.cum nobis. & no.per gl.in c.j.de cleg.ro.lib.vj.Et ideo forte tunc verius est qđ eo casu non possit infamiam irrogatam de iure communi tollere,cius tñ opi.seruatur communiter in talibus ciuitatibus, sed disputatio vtilis est in locis illi ciuitati non subditis,in quibus infamia eum committatur vi l.ex ea.de postu,tunc enim ab alijs præterquã a ciuitate a qua bannitus est restitutus non habebitur forte pro alio q̃ infame, & ita tenuit Kay.in d.l.fin.C.de sen. pas.reprobando Bar.& ex prædictis sequitur quod talis bannitus quem dixi infamẽ esse vbi supra in prin.huius q.a banno exẽptus,& sic restitutus a talibus actibus nõ repelletur.sed clarius est dicendum quod aut fuit rebannitus & cancellatus per viam iustitie,aut per viam gratie. Primo casu, aut quia iniuste fuerat rebannitus, & qualitercunq; infamiam fuerit incursus aduersus illam restituitur.vt d.§.de qua.aut fuit cãcellatus quia soluit.& tunc nisi a statuto aliter prouideatur,famam non recuperat.ar.l.cãcellauerat.de his quæ in testa.delen.secundum Bar.in l.non solum.§.fi.ff.de procu.Si vero fuit cancellatus per viam gratie, tunc intelligitur sublata infamia per d.l.cancellauerat secundum Iac.de Bu.& Bar.in d.§. fi.& sicut tunc a talibus actibus nõ repellatur, Hoc puto verum nisi fuerit bannitus ex tali causa quæ a se ipsa infamet sine sententia,vt l.j.de his qui no.infa. Tunc ẽm cum restituatur solum aduersus bannũ, restat factum, & sic infamia non tollitur.vt d. l.cancellauerat.Idem etiam puto si rebannitur soluendo certam quantitatem quia tũc non cancellatur ex eo quia restituatur, sed quia soluit quantitatẽ diminutam,& sic ex vi solutionis diminute pœne.Nec ob.§.pœna grauior,quia illa dispositio habet locum ante condemnationem perfectam seu in ipsa condemnatione & sic ante incursam infamiam.& ideo non trahitur ad casum post condemnationem contingentem.l.q̃ vero. ff.de legi.Facit quod habetur in l.transigere de transa.per docto,præterea non habet locum qñ fit diminutio pecuniarie pro pecuniaria vt ibi.& in l.& si fœuerior.C.de infa.Et vide quæ dicam statim in ij.q.

16 *Decimo sexto bãnitus* † infamis tẽpore quo bannitus erat fuit productus in testem & iurauit deinde fuit restitutus taliter qđ exiuit infamiam,& dictum suum deposuit. Queritur an valeat eius dictum.Alb.vbi supra q.lxx.dicit quod sic allegat.ff.ad carbon.l.iij.§.duæ causæ.Sed contrarium videtur esse verum,quia dictũ testis trahitur ad tempus iuramenti,vt l.si qñ.C.de testi.et l.iureiur.Et ideo dixit Bar.in cõsilio q̃ incipit,Ser Ioannes de Castro dirute.Quod si tempore iuramenti testis non erat infamis sed postea fuit effectus infamis antequã deponeret q̃ valeat eius dictum cuius contrarium videtur velle in d.§.duę causę,vbi dicit q̃ si testis mutauit suam conditionẽ pro-

pter suum delictum, & inspicitur tempus redditi testimonij. vt ibi, potest dici q̃ aut testis mutat conditionem in melius, aut in deterius. & tũc habeat locũ distinctio Bar. sed in hoc me nõ extendo remittens ad no tata in turibus prædictis. & in l. dãi. §. fabini. ff. de damno infec. & per Gut. in Spe. de teste. §. j. ver. quid si testis. & vide etiã q̃ habetur in l. j. de test. & in c. j. li testes pa. esse desierint. x. col. & adnerte q̃ dictum Alber. esset verum si omnino tolleretur infamia. Si autem remaneret infamia facti, tunc putarẽ hoc casu omnino dictum eius non valere. licet enim alias dicatur testem infamem de facto non repelli a testimonio, sed ei dari minorem fidem vt dicitur in d. §. duq causę. & in l. cunctos populos, vbi declaratur qđ dicitur in l. cassius de senato. tamen hoc casu qñ tempore iuramẽti erat infamis de iure. & tempore depositionis tantum infamia facti verificari potest gl. dictæ l. cassius. Cũ enim non valeat dictum testis sine iuramento. vt l. iniur. et illo tempore erat infamis de iure non est depositio talis testis simpliciter infamis infamia facti. Vnum tamen nota qđ si testis infamis de facto deponit & habet contestem note authoritatis eius dicto statur & creditur sicut si non haberet aliquam infamiam, quia suppletur per dictum contestis arg. ff. de eden. l. si quis ex arg. §. j. & ibi per Iac. But. & Bal. & per eundem Bal. in d. l. j. C. de testa. an autẽ remaneat infamia facti vel non, iungam statim in sequen. q.

17 *Decimoseptimo quero* † an talis dãnatus rebannitus possit admitti ad honores ciuitatis, & procedit hæc quæstio vbi statutũ aliter non prouideat. Bart. simpliciter dixit q̃ sic in l. & qui. §. si in metallum. ff. de mu. & ho. Sed aduertendum q̃ si dicimus eum intelligi restitutum aduersus infamiam iuris. restare infamiã facti per l. honori. ff. de obsequi. i. ecclio prędicta habebit locum in honoribus non habentibus dignitatem. Ab illis autem qui haberent dignitatẽ talis infamia eum repelleret. l. iij. C. de dig. & no. ff. de his quis no. infami. in rub. & l. nullam. C. eo. tit. Si dicamus etiam aduersus illam restitutum indistincte ad quos libet honores admitteretur. & ideo puto qnod si restitutio concernit solum bannum cũ remaneat confessio non intelligitur ab infamia facti reuelatus alias secus. hoc ibi credo reponẽdum esse in arbitrio iudicantis qui examinet an cõi reputatione teneatur cum commisisse delictum ob quod fuit bannitus vt primo casu locum habeat distinctio honoris cum dignitate ab alio sine dignitate. Secundo vero casu indistincte admittatur nisi ex rebannitione aliud statuatur, vt dixi supra q. viij. & quod dixi rebannitentem admitti ad honores, & sic ad officia intelligedum tamen alijs assignata nõ recuperet iuxta no. in l. gallus. §. & quid si ibi. de lib. & posthu. & tenigi supra q. ix. & probatur ex his quæ not. in l. quid ergo. §. pœna grauior. de his qui no. infa. in fi. glos. magne. Si autem officium q̃ perdidisset vacans esset illud recuperaret l. q̃ si minor. §. restitutio de mi. & no. in d. §. pœna grauior.

Decimooctauo queritur

18 † dato quod rebannitus aduersus omnem infamiam restituatur vel quod de hoc non dubitetur vt quia officium non habeat dignitatẽ. quidam fuit scruptinatus & imburfatus tempore quo erat bannitus extrahitur autem de marsupio postquam rebannitus est queritur an possit ad dictum officiũ admitti. vt refert Ioan. And. in sepissime allegato. §. sequitur. versi. quid si quis in titu. de accusa. hæc quæstio fuit disputata per d. Iacob. de Bu. in electo a rebannito ante tempus iuramenti extante statuto q̃ nullus bãnitus possit esse cõsul vel in aliquo officio, & ibi post plura argumenta de quibus ibi videre potest facta ad partem affirmatiuã concludit negatiue ipsum tale officium acceptare non posse dicens tria in officiali põderanda electionem, confirmationẽ, et exercitium officij. Probat autem quia cõsul vel proconsul habet hoc nomen ẽt priusquã sit egressus vrbem, & antequam ad prouinciã sibi decretam perueniat l. pe. de offi. procõ. coadiuuat per l. j. C. de magistr. mun. li. xij. & ff. de mune. & hono. l. si quis magistratus vbi nomen magistratus habet ex electione dato quod resistat, & ff. de admi. tu. l. quidã. §. fi. Item cum esset prohibitus esse in officio, ergo eum eligi prohibitum erat cũ per electionem perueniatur ad illud. ff. de spon sa. l. oratio. Adducit illud generale qđ vno prohibito dicatur prohibitũ omne id per quod peruenitur ad illud. ff. de fideiuss. l. cõ lex. C. de natu. li. i. fin. cum si. Ex quibus dicit concludi ẽt electionem fuisse contra statutum, nec per habilitatem superueniente potuisse conualescere. Quod etiam respondendo ad quędam obiecta sequitur ibi loã. And. quia sufficit q̃ ab initio talis exceptio

poterat esse perpetua, l. sufficit. de conditio. inde. adducit et ad dictam decisionē de ele. cum in cunctis. §. inferiora. & ibi per eum. Concludit itaq; q talis rebannitus ad dictū officium non admittitur, pro quo facit de fer. expor. l. si minor. & C. qui da. tur. pos. l. in vniuersis. Albe. autē vbi supra q. xcj. vbi diffuse quæstionem ponit, dicit fuisse disputationem lac. de Are. vt supra concludit, & ita etiam dicit Bal. super rub. C. de condi. ob tur. ca. vbi videre potes. Et alleg. etiam ff. de pœn. l. fratres. Sed puto aduertendū ad q. nostram. An ex forma ordinamenti super scruptinio talis bannitus fuerit prohibitus scruptinari, & sic eligi. Et tunc sit vera etiam in casu nostro decisio prædicta. Si autem vnusquisque etiam inhabilis potuisset scrutinari cum ex forma illius scruti nij non deberet tunc fieri exactio, sed inde ad tempus putarem tunc posse talem rebānitum dictum officium acceptare, quasi tūc fuerit facta imbursatio quando habilis reperitur per relationem ad illud tempus l. in tempus. de hæredi. instituen. cum similibus.

Casum vero eius qui fuit imbursatus tēpore quo non erat bannitus, & demum fuit bannitus & postea rebannitus, & deinde exactus.

19 *Et sic sit quæstio, xix.* † non aliter prosequor quia clara videtur decisio quod possit acceptare & exercere cum media tēpora nocere non soleant l. sed & si in cōditione. §. solemus. ff. de hære. instit. cum ibi no. et quod tangitur per Bal. super prædicta rub. de condi. ob turpem cau.

20 *Vigesimo queritur* † bānitus in iudicio egit aliqua eo modo quo non valuerunt de quo dixi supra parte præcedenti. q. iij. Fuit deinde exēptus de banno, ratificat omnia illa antea gesta, an valeant tanquam tunc tēpore ratificationis gesta, istam q. tangit Alber. vbi supra q. xlvj. & primo arguit quod sic arg. ff. de iniu. te. l. si quis filio exhæredato. §. irritum. & de lega. iij. l. j. in prin. &. §. deportatos. C. de his qui nō pos. ad liber. perue. l. j. & ff. de pœ. l. fratres. Sed dicit priora iura loqui in testamento quod solum depēdet a voluntate testantis. Alie leges loquuntur in liberate, cuius fauore multa sunt cōtra ius introducta. ff. de fideicom. liber. l. generaliter. §. si quis seruo ad l. falcid. l. pœnales. §. vlti. Sed quod non valeat arguit per generalem regulā quę ab initio &c. & quia non fuit iniuriatum cum persona legitima. C. qui legi. per l. ij. & qui da. tur. pos. l. vniuersis, finaliter intra illū articulum. An valeant acta vel nō, de quo dic vt dixi vbi supra, Sed ad quęstionem propositam quę est qñ acta non tenent, dic ratihabitionem nihil operari vt dictis iur. & quod habetur in l. j. C. qui pro sua iur. etiam si omnia acta reperentur in eodem instanti per vtranque partem secundum not. in l. omnium. & l. in causæ. ff. de procu. quia illa doctrina locum habet, quando acta nalebāt sed spirabat iudicium, hic vero nulla erāt si tamen partes essent in concordia & daretur sententia valeret vt conuentio non vt sententia, vt habetur in l. ij. C. commu. vtri. tud. de quo in l. si conuenerit. ff. de re iudi. & in l. j. C. de iurisdi. omni. iudi.

Vigesimoprimo queritur

21 † an bannitus rebannitus teneatur creditoribus quos ante bannum habebat. Quæstio hæc leuis est. & ideo breuiter pertranseam. Nam aut recuperauit bona sua per restitutionem & habuit, & potest a creditoribus cōueniri C. de sen. pas. l. si deportationis. & ff. eo. ti. l. ij. in fi. aut nō habuit quia noluit. Fuit enim ad ea restitutus, sed ea capere neglexit & conueniri potest. ff. de sen. pas. l. ij. Aut ea nō rehabuit quia restitutio ad ea nō fuit porrecta secundum ea quæ dixi supra iij. & v. q. & non tenetur nec ab illis cōueniri potest, sicut nec ante poterat l. tutelas. §. fina. ff. de capit. dimi. & d. l. iij. de senten. pas. in princip.

Vigesimosecundo queritur

22 † an talis rebannitus possit agere contra debitores qui interim dum esset in banno soluerunt cōi. Hæc quæstio est ita vulgata quod in ea non esset instandum. formaue runt enim eam Dy. in l. creditor. ff. de sol. & multi alij ibi & alibi vt refert Gui. in Spe. de obli. & sol. §. nunc aliqua. ver. illud quæritur. Ac etiam multi eandem quæstionem disputauerunt vt refert ibi Ioan. Andre. in addi. qui effectiue ponit omnium intentionem. Si ergo latius videre vis ibi vide & Bar. in d. l. creditor. qui ibi sic concludit. qd aut respublica habebat bona illius creditoris bannitti obligata sibi ex aliqua iusta causa, & tunc non est dubium q̄ solutione facta reipublice debitor liberatur l. nōne. C. quæ

res pig. ob. pof. Si vero hẽbat illa obligata, tunc aut bona illius creditoris bannitꝰ erãt publicata ex aliqua iuſta cauſa. & idem fiſcus enim habetur loco hæredis l. ſi debitor deportato. ff. de fideiuſ. & l. tutore. C. ad l. iul de vt. Si vero bona non erant publicata vel erant ſed iniuſte. & tunc aut reſpublica exigit iniuriam debitoris aut creditoris bannitꝰ, aut ſimpliciter exigit nõ debita cõ tẽptatione ad iniuriã alicuius. Primo caſu eſt periculum debitoris, vt d. l. creditor. in prin. Secundo caſu eſt periculum creditoris. l. ſi merces. §. culpe. ff. loca. & l. penul. in prin. ff. ſolu. ma. & l. Paulo calimacho. in fi. ff. de lega. iij. & l. liberto. §. lucius. de an. leg. Tertio caſu qñ exigit exactura cuiuſcunq; fuiſſet. tunc erat ſpecies debita, aut quantitas. Si ſpecies eſt periculum creditoris, ſed quantitas eſt periculum debitoris. l. lectos. & l. ſe. de peri. & com. rei ven. ibi gl. Ad idẽ l. ſi. i ſi. ff. de pig. act. facit ff. de euic. l. lucius. de rei ven. l. idem ſi uerberatum. §. j. Hæc Bar. in d. l. creditor. Videamus & nũc particulariter an omnia vera ſint. Dixit ergo primo qꝫ ſi fiſcus habet bona obligata, debitor banniti ſoluens liberatur per l. nomen, iſtud membrum eſt veriſimum, ſed dubitatur an requiratur excuſsio. & idem Bart. in l. ſi cõuenerit. de pig. ac. dixit quod nõ. Sed Cy. tenet contrarium in d. l. nomen, quẽ ſequitur Bal. i l. ij C. qñ fil. vel priua. & latius ponit in l. hæredem mariti. C. de hære. ac. p j. j. C. de conue. fi. lib. x. Sed credo opi. Bart. verius non per ſuam rationem quia cõcluderet qꝫ auth. hic ſi debitor. C. de pig. nõ haberet locũ qñ poſſeſſor haberet cauſam lucratiuam quod eſt contra generalitatem illius auth. ſed per rationem Guil. qui idem tenuit. ſ. quia illa authẽ. eſt correctiua & loquitur in poſſeſſore pignoris, ergo non habet locum in propoſito l. ſi. C. de act. & obl. Nec ob. l. j. C. de conue. fiſ. deb. quia loquit quando conuenitur tertius qui promiſit ſeruare indemnem creditorem qui eſt alterius debitor. de quo dic ut ibi. Vbi ergo bona bãniti erant obligata fiſco. & ſic ſine excuſsio ne peruenire poterat ad nomina. debitor bãniti fiſco ſoluens non poteſt a tali rebannito conueniri. Si autem fuiſſet debitor ad cõſeruationem indemnitatis ſecus eſſet excuſſione non facta. vt d. l. j. Secundum membrum eſt qñ bona erant publicata iuſte & iſtud non habet dubitationem. ammodo. n. fiſci debitor eſt l. j. §. an bona. de iure fiſc. & ideo ſoluendo liberatur C. de noua. l. iij. & hoc certe vetã eſt ſi ſoluiſſet exactus ſi vero non inſtigatus ſed ſponte ſoluiſſet. putãs illum rebanniri debere ſine reſtitutione bonorum quæ aliquam habuiſſent innouationem. forte tunc nõ eſſet liberatus arg. l. j §. idem iunto. ff. de qõ. & l. & qui data. qui. ex cau. ma. cum ſi. niſi excuſaretur. quia ſoluiſſet vt in pœnam non incideret l. item illa. cum tbi not. C. de conſti. pecu. Tertium dictum. ſ. qñ bona non ſunt confiſcata, vel ſunt iniuſte & fiſcus exigit iniuriam debitoris non eſt mihi vſquequaque expeditum in ea parte qua confiſcatio facta erat ſed iniuſte. Nam tunc aut fiſcus volens iniuriari debitori exegit ſimpliciter non allegata cõfiſcatione. & credo dictum Bart. verum, aut allegauit confiſcationem & eius prætextu exegit a debitore. et tũc aut eſt iniuſtitia cõfiſcationis poterat opponere debitor & nõ oppoſuit. & non videtur verum dictũ Bar. ar. ff. man. & l. ſi fideiuſſor. quaſi per totam. Aut oppoſuit. Et tunc cum ſibi facta fuerit iniuſtitia bannito poſtea rebannito imputare non poteſt. ff. de euic. l. ſi per imprudẽtiã. Si vero de confiſcatione iniuſta non poterat opponere, puta ex forma ſtatuti, vel qa ſententia confiſcationis valebat, licet eſſet iniuſta. & tunc vt mihi durum quod non ſi beretur cum a cauſa bãniti proceſſerit eius ex actio licet in fui permittem & odium facta fuerit per nouã l. pe. ff. ſolu. ma. per omnes doc. & etiam per Bar. qui ibi tenet contra gl. l. ſi merces. §. culpe. & qꝫ id Bar. dixit de confiſcatione iniuſta debeat ſic intelligi l. facit ad eos. & qꝫ ibi nota. ff. commo.

Aliud membrum diſtinctionis eſt quãdo fuit coactus ſoluere iniuriam banniti. quo caſu dicit Bart. eum liberari. vt in. §. culpe. & alijs turibus ſupra alleg. Iſtud puto verũ quecunq; opi. reneatur in. §. culpe. Dedit. qꝫ cauſam committendo id propter quod banitus fuit & nõ parẽdo iudici, & ſic ſua culpa præceſſit. Sed aduerte quia forte hoc erit verum niſi bannum fuiſſet latum cõtra abſentem & ignorantem non culpabilẽ ſecundum ea quæ dixi ſupra parte proxima. q. antepen. in prin. & propterea fuiſſet poſtea reſtitutus, Tunc enim cũ in nulla fuiſſet culpa ceſſat ratio facta p. §. culpe. Vltimum membrũ eſt qñ ſimpliciter exigit non ad iniuriam alicuius. & iſtud ſubdiuidit. qa aut debitum eſt in ſpecie. & dixit periculũ eſſe creditoris. aut in quantitate & eſſe periculum debitoris. Dicunt quidem vt Ang. in d. l. creditor. qꝫ primum eſt verum niſi debitor ante bannum fuerit in mora. Secũdum eſt verum niſi creditor alias fuerit in mora recipiendi.

recipiendi.l.qui decem.in princi.de solu.& intelligit qñ mora fuit ad illum casum ordinata atias secus.argu.ff.ad l.rhod.de iac.l.si vehenda.§.idem iuris.Prædicta omnia quę dixi debitorē non morosum non accusari, debent intelligi nisi virtute ordinamēti pœnalis facta contra eum in specie vel in genere contra omnes debitores bannitorum soluerit.Tunc.n.semper excusatur & liberatur.l.fi.§.primo.ff. quod met.cau.& l.j.§. quæ onerande,ff.de qua re ac.non da. secūdum Bar.in d.l.creditor in princi.in fi.eius quod ibi scribit.

23 Vltimo & vigesimotertio† circa hāc partem quero statutū dictat, quod ille qui fuerit ex bannitus elapso termino banni non possit esse de prioribus etiam si fuerit rebānitus,Alio statuto cauetur ꝙ qui interfecerit aliquem rebellem sit exemptus vel eximatur a banno omni quod incurrisset,vel incurrere posset propter præterita delicta. Contingit quod Titius post bannum sibi datum intra terminum banni tamen interfecit quendam rebellem propter quod habuit beneficium exemptionis a banno. Queritur an possit esse de prioribus statuto prædicto non obstante,& videtur quod sic,quia nunquā fuit ex bannitus,quia durante termino superuenit causa quæ bannum perfectū extingueret. Ergo impedit bannum incurrere.Sed certe cū hæc causa tēdat directo ad liberationē nec de banno possit exire vel eximi nisi ille qui illud incurrit in eo puncto quo terminus banni currerit est bannitus exēptus,& sic verū est eū fuisse ex bannitū, vt l.si sub conditione,ff.de sol. cum si. Secus si statutum decetero redderet personam inhabilem ad exbanniendum per ea quæ dicta sunt,Hæc Bart.in l.inter stipulantem.§.sacram,ff.de ver.ob.Ang.vero ibi tenet contrariū,quia illud verbū posset est pręteritū imperfectum. Vnde impedit bannū incurri quasi circūducto edicto banni per statutum quod relaxat necessitudinē cōparendi,ff. de iud.l.& post edictū §.circūducto & hæc differunt inter se obligationē dissolui & illam impediri ne contrahatur.C. si cer.pet. l.fi.& infra eo,l.decem.Nullo ergo tēpore ipse se inueniret bannitū, & per cōsequens nec rebannitum vnde esse poterit de prioribus.Subdit tamē quod si contingat in pūcto quo quis occidat rebellem ipsum occisorem ex alio maleficio banniri, & statutū non loquatur de exbanniendis sed exbannitis non gaudebit talis occisor beneficio statuti,Dicit enim esse casum secundū Iac. de But.in l.si quis id quod.ff.de iur.om.iud. §.quod si dū proponentur stante statuto vt retulit Bart. Ego sto cum Ang.cum.n.ipsum statutū eximat occidentē rebellē a banno quod nondum latum fuisset propter maleficium præteritum,apparet quod non intellexit de illa vera exēptione quæ requirit omnino bannum præcedere. Voluit.n. quod banniretur vt patet ex verbis eius & ideo cum vocet exemptū nondū bannitū. & sic impediat ortū eius, impediat etiā ipsum effectum.vt in.§.sacrā. Cū ergo tēpore termini reperiat se inhabilem ad banniendum sine dubio non dicetur bannitus rebānitus,sed nō bannitus. Talis.n.terminus resolutionis octo dicetur potius importare cōditionē quā diem certum secundū ea quę dixi supra parte proxima q. lxxviij. & ideo cum illo tempore reperiat se inhabilē non erit dare punctum in quo reperiatur bannitus,& sic nec rebannitus l.quoties. in fin.ff. de nouati. Poterit ergo esse de prioribus non obstante statuto.Pro eo aūt quod vltimo dixit Ang.per ver. ꝙ si dum proponeretur,Vide quæ dixi supra parte proxima. lxxxij.quæstione.& vide Barto.in l.si post mortem, in princi.de leg.j. vbi dicit quod inspicitur causa fauorabilior.& sic pro parte quam tenui.

Rubricę de quæstionibus occurentibus post mortē ipsius banniti.

NOVISSIME restat secūda pars huius vltimi temporis quæ est de quæstionibus occurrentibus post mortem ipsius banniti, & ideo vt illa expediatur aliarū partiū more p̄mitto rubricas quęstionum in ea agitandarum, quæ sunt.

SVMMARIVM.

1 *An testamentum factum a bannito tempore banni secundum formam statutorū valeat eo mortuo postquam fuit rebannitus.*

2 *An corpus banniti mortui in banno possit sepeliri in ciuitate a qua erat bannitus.*

3 *An interficiens bannitum & postea auferēs bona quæ habebat super se possit puniri de robaria vel furto.*

4 *Si cõtingit bannum non finiri morte, hæres banniti non bannitus repellatur exceptione banni virtute ſtatuti.*

5 *An regulariter bannum pecuniarium poſſit exigi ab hæredibus banniti.*

6 *An contra fideiuſſorem poſsit fieri executio mortuo bannito.*

7 *An mortuo bannito cuius bona fuerunt confiſcata ſed non incorporata fiſcus poſsit illa hæredibus banniti auferre.*

8 *An hæres banniti poſsit agere pro robaria facta viuente bannito præſuppoſito certo ſtatuto, & quid de mutuo.*

9 *Si pater tenetur ex forma ſtatuti aſsignare partem filio bannito.*
An poſsit cogi illo filio bannito mortuo.

10 *Si patre bannito ex forma ſtatuti fiſcus diuiſit bona patris cum filio. An filius poſtea habitus a bannito poſt mortem bãniti poſsit aliquid petere.*

11 *Si pater aſsignauit partem filio bannito & poſtea habuit alium filium.*
An filius ſecũdus poſsit aliquid petere a fiſco.

12 *An filij bãniti ob rebellionẽ caſtri mortuo patre redigentes caſtrũ ad obedientiã intelligãtur reſtituti ſtante certo ſtatuto.*

13 *Si cauetur ſtatuto quod vxores bannitorum perpetuo ſint bannite. An duret effectus bãni marito bannito mortuo.*

14 *Si cauetur ſtatuto quod filij bannitorũ expellantur de ciuitate.*
An debeant expelli mortuo patre bannito.

15 *An hæres banniti poſsit vti contractibus factis per bannitum cum beneficio ſtatutorũ ciuitatis a qua bannitus erat.*

16 *An bannita vniuerſitate duret bannum illis qui tũc erant de vniuerſitate mortuis.*

Secunda pars tertij temporis.

1 PRIMO igitur quero Titius exiſtens †in banno fecit teſtamentũ ſecundũ ordinamenta ſuæ ciuitatis, præſentia coram quinque teſtibus quę dicitur eſt eũ perdidiſſe ſupra in ij tẽpore parte j.q.v. Et ſic illud teſtamẽtum fuit non valere eadẽ parte q.ij. deinde fuit rebannitus & demũ alio teſtamento nõ cõdito mortuus eſt. Queritur an valeant in eo diſpoſita. Si quis vellet hãc q. diſputare, haberet neceſſe videre q. quæ tangitur in ca. quanq; de vſuris. lib. vj. C. An teſtamentum vſurarij factũ ſine cautione reconualeſcat eo poſtea cauente, de qua ibi per Ioã. And. per Barto. in l. filius. de teſta. & latius in l. filio præterito. de iniu. teſt. per Bal. in l. vniuerſa. C. de pre. impe. offe. Verum quia mihi videtur clarum tale teſtamẽtum de quo agimus ab initio fuiſſe nullũ ex vitio perſone a ſuo delicto procedente, & ſic ex vitio intrinſeco ſecundũ opin. omnium nõ poteſt ex poſtfacto conualeſcere, debet. n. teſtator eſſe habilis ad ſic teſtandũ tẽpore teſtamenti & mortis l. ij. ff. de teſta. & l. filius. & ff. de bo. poſ. ſec. tab. l. j. §. exigit. vbi bona glo. & per Cyn. in l. iij. §. ſed ſi filius. de leg. iij. in addi. vbi etiam. Ray. ſic format in terminis. Nec me trahit quod fuerit inhabilis ad teſtandũ ſecundũ ius ciuile, quia ſecũdum illud non fuit teſtatus, ſed ſecundũ ſtatutum ſecũdũ quod inhabilis erat, & quod furis in toto idem in parte l. quæ de tota. de rei ven. Et ex notatis in dictis iuribus apparet quod ſi ante bannum feciſſet teſtamentum cum ſolennitate ſtatuti, & deinde bannitus fuiſſet & demum rebannitus tale teſtamentum valeret, cum mediũ tempus nõ attendatur vt dictis iuribus. Vide tamẽ quę habentur in l. qui ex liberis. §. teſtamẽto. de bo. poſ. ſecundũ ta. quæ in propoſito nõ videntur habere locũ, cum talis rebãnitus intelligatur reſtitutus, vt dixi in parte præcedenti q. iiij. Ad quod quæ not. per glo. in d. §. exigit. Ex dicto ergo teſtamento de quo quæſitũ eſt agi non poteſt niſi ex eo fuerint inſtituti tales qui de iure communi faciunt tale teſtamẽtũ valere. l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. &. §. ſi quis aũt. C. de teſt. vel niſi in teſtamẽto facto corã quinq; teſtibus, vt exẽplificani eſſet appoſita clauſula codicillaris. Tunc. n. & iuris fideicõmiſſi, & legati valerent in eo diſpoſita l. ex ea. §. j. de teſt. & l. poſthumus. §. j. de iniu. teſta. & de teſta. mili. l. querebatur. ad trebel. l. ſi patroni. §. vlti. & plene Bar. in l. j. ff. de iure codi. Prædicta vera niſi illud teſtamentum cõfectum maſſe &c. Pro quo vide iura quæ allegaui ſupra parte præcedenti q. xx.

2 *Secundo* †queritur an corpus banniti qui mortuus eſt durante bãno poſsit ſepelirj in ter-

ritorio a quo bannitus erat. In l. secunda, ff. de cada. puni. per illum tex. dicit quod nō. Et pro hoc quod dicitur de excommunicato vt eius corpus non ponatur in ecclesiastica sepultura vt in clementi. j. de sepultu. cum concor.

5 *Tertio* Ex forma statuti† bānitus potest impune offendi in persona & bonis. Titius interfecit bannitum, & postea eum derobauit, hoc est res quas inuenit pœnes eum abstulit & in suos vsus conuertit. Quæritur an licite facere potuerit, tex. videtur quod sic. ff. de sepul. vio l. sepulchra. iuncta determinatione præcedenti. dixit Fran. de Are. Dic contrarium quia cum sit mortuus bona amplius non sunt sua. Item nec potest offendi. & ideo nunc verificantur verba statuti. Nec obst. l. secunda. ff. de cada. pu. & quod dictū fuit supra proxima quæstio. quia illud est verum quantum ad corpus bannitu, nō autem quo ad bona. Ita determinat *in dicta* l. sepulchra, allegat quæ habentur per Cyn. in l. prima. §. fina. C. si reus vel accusa. mor. fue. Et dicit quod Cyn. refert ita fuisse determinatum. Aduerte quia Albe. vbi supra quæstio. xciij. format quæstionem in eo qui interfecit bannitum qui poterat impune offendi, & eum ex interuallo postea derobauit. & allegat quod non punitur quia cum ille fuerit hostis ciuitatis, l. amissione. §. quid deficiunt non debet iuuari legū beneficio. de vsuris cap. quia frustra. Item allegat effectiue dictam. l. sepulchra. & l. secunda. de cada. puni. Allegat in contrarium quia post mortem non potest dici bannitus mors enim omnia soluit. ergo non potest dici quod ipse bannitus fuerit offensus in authen. de nup. §. deinceps. Facit quod not. in l. eius qui in prouinciam. ff. si cert. peta. Itē quia non est homo sed cadauer de cōditio. inde. l. seruo manumisso. vt ibi not. Allegat pro hoc. C. si pen. appel. mors interue. per totum, & si reus vel accu. mor. fu. per totū. Item quia ille qui derobauit potius videtur spoliasse hæreditatem cū defunctū de iniur. l. j. §. quoties. Item quia quando alicui conceditur quod aliū occidat intelligitur in flagranti crimine. vt l. quod ait de adulte. Et dicit quod pro hac parte dī fuisse determinatum Pistorij, & derobatorē fuisse bannitum de robaria *filijs occisi eum* accusantibus quasi robaria fuerit commissa de rebus hæreditarijs ad ipsos filios pertinentibus. Dicit primā partē sibi videri leuiorē et vbi statutū non excusaret spoliantē, quia robaria exegit vim personę illatā quod hic non fuit. Itē quia licet dominiū translatum fuerit in suum hæredem tamen possessio non transit nisi fuerit apprehensa. ff. de acqui. poss. l. cum hæredes ex qui. cau. ma. l. cū miles. Fatetur tamen quod ciuiliter posset peti restitutio rerum ablatarum per iura prædicta. Si consideres quæstionem & termini non videtur vniformes. Nam aliud est derobare & occidere eodē instāti, vel occidere & derobare, & isto casu credo talem nō posse puniri. Omnia enim in ipsum viuum illata dicuntur. Quinimmo potius dicitur facta occisio propter robariā quā econuerso. Et sic non veniat puniēdus l. lecta si certa. peta. l. si in rixa de sica. C. ad leg. iul. de vi l. quoniam. & ff. de fur. l. verū. Id enim quod fit incontinenti non videtur factum postea. Immo illud ad contiguū tempus redigitur, vt habetur in l. quoties. §. si quis ita. ff. de hę re. insti. & in l. fructus. ff. solu. mat. per Dyn. & Bar. *videtur enim eodem conflictu bannitum derobasse & occidisse*. & sic in partē absolutoriā fiat interpretatio l. eum actum de neg. gest. C. de probatio. l. matrem de no. oper. nuncia. l. non solum. §. sed vt probari. Aliud est occidere, & ex interuallo scilicet ad actus extraneos facta collationem dum l. contractus in fi. C. de ff. instru. de vi bo. obli. l. continuus de duo. re. l. reos cum derobare. Tunc enim succedunt rationes prædicte facte vt teneatur & non excusetur a statuto. Sed aduertendum quod non tenetur de robaria quia illa requirit vim. vt ff. vi bo. rap. per totum quæ hic nō potuit esse vt dixit Alberi. Et hoc respectu bene dixit illos non potuisse condemnari quia fuerat intentatum crimen quod non resultabit ex accusatione l. liberorum. §. quod si libelli de accusa. l. iij. §. docere. ff. vi bono. rapto. cum simili. Dicendum ergo est quod aut incontinenti spoliant occisores ipsum bannitū & non puniantur aut ex interuallo. vt supra & tunc veniant puniendi, quo autem iure vide in l. rei hæreditarie. ff. de furt. & C. eo. ti. l. si abducta.

4 *Quarto* statuto cauetur† qđ bānitus nō audiatur in ciuili vel criminali, & qp bannū pecuniariū possit exigi ab hęredibus bānīti. Titius bānitus in pœcunia reliquit hęredē Gaium qui *adiuit hereditatē*. Agit deinde in iudicio Gaius cōtra aliquē opponitur sibi exceptio qđ nō debet audiri quia bānitus cū sit hęres bāniti queritur quid iuris. Recordor qp de hac qō. feci mentionē supra in scdo tē-

pore parte prima in fi.lxxij.quæstionis, in qua est casus conuersus quando bannitus succelsit non bannito. & dixit Alberi. vbi supra ꝙ vbi agit iure hæreditario videtur obstare exceptionem de reg. iur.l.in his.§. non debeo.& C.de acqui. pos. vitia rerum cum fi.Dixit alios tenuisse contrariū, quia bannum est pœna contumacie, vt ex superioribus patet, vnde nō transit ad hæredes sed morte criminosi finitur.ff.de priua. deli.l.fi.de requi.re.l.j.§.j.C.de delict.defun.l. vna, sicut nec transit priuilegium.C. de re. iu.l.priuilegia & de pac.l.idem.§.personale secundum la.de Are. & dicit quod vidit ita seruari, si statutum simpliciter facet ꝙ bannum posit exigi ab hæredibus.decisio clara est, Est enim talis exceptio ꝙ non audiatur mere personalis, & ideo non transit in hæredem. Si autem in statuto diceretur ꝙ hæres intelligatur bannitus,& vt bannitus posit conueniri , aliud esset dicendum. Nam aut diceret quod intelligeretur bannitus, cum illud verbum denotaret fictionem.ff.de relig.l.ossa in fi.& not.in l. hæres quandoq;.ff.de acqui.hære. statutum quod dicit denegari audientiam,bannitis, nisi aliter loqueretur,non verificaretur in tali hærede.l.iij.§.hæc verba,.ff. de neg.gest. & qd not.in l.merces de verbo.signi.Si aũ statutum transmittens bannū ad hæredem diceret quod hæres intelligatur esse & sit bānitus,vel alio diceretur quod bānitus vel habitus pro bannito non audiatur , videretur dicendum ei obstare exceptionem per no. per Bartol. in l, si is qui pro emptore.ff.de vsuc.& in l.si maritus.§.legis.ff. de adulte. vide tamen quæ dixi in secundo tempore parte vlti.q.lxxiiij.si vero agit nomine ꝓprio quādo sub nomine hæreditario est bānitus sibi obstat exceptio secundum ea quę dixi in d.lxxij.q.vbi vide.

5 *Quinto pone* quod bannitus † in pœcunia mortuus est relictis heredibus qđ fieri potest vt dixi supra in secundo temp. par.j.q.lij.Qui hæredes adiuerunt hæreditatem,quæritur an dictum bānum posit abeis exigi, Alhe.vbi supra quæst.xxvj,refert Gand,Et primo allegat quod teneantur,ꝙ tale bannum est sententia diffinitiua & pecuniaria,& in ea quasi contrahitur,l.j. in fi. si quis ius di,non obtē. & l. iij.§.idem scribit de peculio. & sic transit in hæredes, de actio.& obli,l.ex cōtractibus, refert ipsum Gand,tenuisse contrarium.C.ex delict. defun.l,vna,ff,si quis omis,cau,te,l,si quis sub conditione,l.j.in fi.si quis ius di, non obtē, licet.n.vulgariter actiones transeant ad hęredes,quando sunt ex contractu.vel quasi, tū fallit hoc casu de actio,& obligatio.l. in honorarijs, & ibi ēt refert sic tenuisse Dy. per l.ex iudiciorum in fi.ff.de pub.iudicijs. Subdit autem distingui posse quod aut in banno dictum est quod non possit exire ni si soluat centum & dicatur tunc hæredes non teneri per l.si quis sub conditone,si qs omis.cau.testa. Si aũt dictum est condemno vel mulcto eum in tātum puta mille libris, tunc dixit hęredes teneri per ea quę not.in d.l.j. in fi.ff.si quis ius di. non obtem.Bald. aũt in d.l.vna.C.ex deli.defun.dicit Barto, tenuisse contrarium in d.l.ex iudiciorū, & ad materiam tangit aliqua subtilia ibi vide.Et concludit quod quando ex forma statuti bannum non requirit aliam sententiam vt in casu nostro teneantur hæredes alias non per not.in d.l.j.in fin,& ibi dicit quod idem est in cōdemnatione pecuniaria quod in confiscatione bonorū,ipse tamē Bald. in authen.bona damnatorum,dixit ꝙ tale bānum non mandatur executioni contra hæredes, vt dixi in secundo tempore parte j. q.xij. Et hoc credo verum cū enim hoc sit exorbitans a iure communi & contra absentem feratur diffinitiua sententia,nullate nūs ad cōsequēntia trahi debet l. quod vero.ff. de leg.& nullo modo sententia debet extendi. l. si patronus testamento.§.si quis cum esset.ff. de bo.lib. quod est verum nisi statutum diceret quod bannum haberet effectum sicut sententia lata contra præsentē per l.primam.de leg.j. cum fi. Non igitur mandabitur bannum executioni contra hæredes,nisi aliter appareat de mente statuti, vt dixi supra proxima q.item nec cōtra bona vt dixi in dicta xij.q.nisi statuto diceretur ꝙ illa essent obligata, Tunc enim licet esset extincta principalis ex postfacto siue personalis,nihilominus durat hypothecaria l.intelligere.C. de luiti.pigno.& l. cum notissimi,de præscri.tri,an,per Dyn. de fideiuss.Nec prædictis obstat,quod dixit Barto, in d.l.ex iudiciorum quia loquitur in sententia confiscationis bonorum vt dicam statim in quæstio.ij.

6 *Sexto. Titius* †dedit fideiussorē iudici de se representādo & de soluendo oēm cōdemnationem & bannū, deinde fuit inquisitus nō cōparuit seruata forma statuti habitus pro cōfesso fuit bānitus in mille,dictū est supra ꝓxima q.quod non

potest tali snia mandari executioni nec cõtra hæredem nec in bonis. An mortuo bannito poterit fideiussor cõueniri. Et videtur quod non, quia liberato principali liberatur fideiussor l. fideiussor. in prin. de fideiuss. de solu. l. modestinus, cum ibi not. Contrarium puto quia tenetur ex sua obligatione quæ vna cum banno mandatur contra ipsum executioni secundum plurale not. per Iaco. & Gui. in t. ij. qui satisd. cog. & ideo licet bannitus moriatur, nõ tñ contingit liberatio, sed eius persona in obligatione eximitur, & ꝓpterea remanet fideiussoris obligatio. ff. de fideiuss. l. vrannius. §. sed cũ duo, & probatur eo. titu. l. vbicunq; quæ lex sic potest exemplificari, quod est verum sine habeat bannitus hæredes siue non cum. n. moriatur post perfectã obligationẽ fideiussoris obligatio non extinguitur l. sine hærede in prin. ff. de admi tut, licet secus sit qñ sine hærede ante purificatã obligationẽ decedit l. postquã. in prin. vt le. no. ca. In cuius legis intellectu variauit Bar. vt patet ex his quæ dixit ibi. & in l. sine hærede. & in l. j. §. idem pomponius. ff. depos. vbi bona glo. in quo non insisto, quia nõ est materia nostra. Potest ergo fideiussor exigi nõ obstãte morte banniti. Alb. tamen vbi supra q. xliij. referens Gan. ꝙ cauti iudices antequam procedant ad dationem banni faciunt requiri fideiussorem quod representet principalẽ, ꝙ si non facit eum condemnat. Pro quo vide quæ hũr in l. si quis reũ. ff. de custo. reo.

7 *Septimo* Pone† Titius fuit bannitus in pſona & omnia eius bona fuerunt confiscata. antequã fiscus ea incorporaret, mortuus est Titius relictis hæredibus. Queritur an fiscus posit virtute dicte snie auferre eis bona q̃ fuerant confiscata. Dy. in l. ex iudiciorũ. de publi. iud. dixit quod non, quia illa lex requirit litis contestationẽ & sententiã, quæ in proposito casu non sunt, igitur &c. Bar. aũt ibi tenuit contrarium, quia sufficit condemnationem esse secutam. Ideo enim ibi ponitur de litis contestatione, quia regulariter sine illa non potest fieri condemnatio quod patet, quia vbi pœna imponitur a lege ipso iure sine condemnatione illa transit ad hæredem. vt l. commissa. ff. de publi. requirit ergo illa quod pœna inceperit cũ defuncto, quod fit regulariter lite contestata & lata sentẽtia. Sed si poneremus casum in quo non requireretur cõtestatio, sufficit snia. Idẽ si reperiretur casus in quo non requiritur snia nec litis cõtestatio, vt in casibus in quibus pœna ipso iure infligitur vt dictũ est. Et hanc partẽ vt dixi supra q. v. tenet Bald. in d. l. vna. C. ex delic. defun. Et istud verũ, & ita seruatur licet aliter ipse dixerit l. iij. si pen. app. mors inter. De quo tetigi in primo tẽpore parte vlti. q. iij. ad fin. Non ob. quæ dixi in d. v. q. quia ibi nõ fuit lata snia quo ad bona. Et ideo ibi erat necessaria extẽsio quæ non fit vt ibi dixi. hic vero nulla extensio requiratur, sed sufficit ipsam sententiã seruari l. non aliter. de leg. iij. cũ si. Aduerte quia cũ snia lata cõtra defunctũ eo viuente litis contest. transit in hꝰ redẽ vt dictis iuribus si per statutũ inducitur quod contumacia habeatur pro litis cõtestatione nihil erit dubij quin eodẽ modo mandetur cõtra hæredem executioni. l. j. §. lex falcidia. ff. ad l. falc. Si vero nõ simpliciter permitteret dãnari absentẽ, loq̃ habet supradicta distinctio. Quicquid aũt sit de iure in hac ciuitate seruatur qđ bãnũ pecunia tiũ nõ mãdetur executioni cõtra hæredes.

8 *Octauo* queritur† bãnito fuit facta robaria qui mortuus est. Queritur an eius hęresagere possit, & qđ si ipse bannitus viuẽs aliquid mutuauit Io. An, in addi. Spe. in sepius allegato. §. sequitur. ver. quid si quis in ti. de accu. ad ff. suarũ addi. refert hãc q. fuisse antiquitus dꝰ sputata per Iac. de Are. & deinde reassumptam per d. Nico. Cappocium de vrbe. quã totam de verbo ad verbũ posuit Albe. vbi supra. q. lxxxix. quę incipit Nicolaus. & dixit Io. And. succincte ꝙ hæres banniti pro rapina furto vel damno dato tẽpore banni agere nõ potest cũ nulla actio cõpeteret tã quã hosti licite passo prædicta, cũ bonus sit dolus quę quis machinatur in hostẽ. de dolo. l. j. §. j. & nemo plus commodi relinquit hæredi quã ipse habebat vt de reg. iur. l. in his. & l. nemo plus. Ad hoc vt ista decisio procedat oportet præsupponi talia statuta ex quibus tollatur ortus actionis ipsi banniti. qd qñ sit dixi in secũdo tẽpore parte vlt. q. j. Si aũt poneres ei natã fuisse actionẽ, licet non haberet exercitiũ obstãte bãno locũ haberet ꝙ statim dicã de mutuo. In quo in tꝫdem locis terminatur qđ hæres agere possit. Cũ. n. tenuerit contractus vt l. si tibi. §. is cuius. ff. man. & sic ratio fuerit banniti quæsita, sed propter bannũ obstaret sibi exceptio, quia illa exceptio est personalis ideſt personam repellens, non aũt actionis æquitatẽ respuens cõtra hæredẽ non trãsit vt l. exceptiones quæ persone. ff. de excep. & de acqui. hære. l. pan. in fin. & ad mu. l. li-

bertus.§.patris.Item abolitio nomine bannitj per mortē & pœna & ex nomine banni extracta censetur abolita.C. de fer l. a nullo.& de infir.pe.cœli.l.j. quod etiā verum est nisi esset statutum quod contractui repugnet & taliter ꝙ actionis naturalitati resistat.ff.de fideiuf.l.cum lex cum si.Et vide quæ dixi supra parte proxi. huius tēporis q.xlj. & xiij. & quod dicam infra q. xv si autem latius videre cupis vide vbi supra.

9 *Nonopone* ex forma † statuti pater tenetur assignare partem filio bānito cō putata persona patris in numero filiorū pro vno capite quæ pars destruatur & destructa remaneat in cōi. Queritur an filiofamilias bannito secundū tenorem illius statuti. & demū mortuo partem illā teneatur pater assignare cum in banno fuerit expressum quod bona eius destruerentur, & destructa & publicata remanerent in cōi. Hanc quæstionē dixit lo. And. vbi supra proxime dixi suarū additionum, versi. duas nunc quæstiones fuisse disputatā per Lamber. de rāpo. quem dicit determinasse obiectū mortis filij banniti obstare fisco, & quod ex verbis banni non fuit sufficienter facta bonorum ademptio his rationibus. Petitio destructionis, & publicationis est contra formam iuris saltē in eo quod de destructione dicitur. de contrahen. emp l. senatus. Et de publicatione patet C. de bo. dam. authē. bona damna. Itē est cōtra ius quod ex delicto filij ꝓcedatur in res patris. C. ne filius pro pat. per totum. Item quod cogitur pater filio dare partē. C. de eman. lib. l. fi. Item apertius est cōtra ius quod filiofa delinquēte ca su quo erant publicanda bona delinquētis, tamen non publicatur castrense peculiū filij, sed remanebit illesum apud patrem. C. de bo. dam. l. fi filius. Et hic quod petus eit agitur de publicatione rerum paternarum ex delicto filij, & his rationibus dicit esse distinguendum vt tot legum contrarietates vitentur. Et dicit quod si reus decedit ante accusationē pendente iudicio pereunt acta, & crimen cum pœna extinguitur. C. si reus vel accu. mor. fue. l. j. & ij. & ff. de publi. iudi. l. publica accusatio. & l. defuncto. Si aūt accusatus moritur lata sententia condēnatoria, & appellatione pendente tunc distinguitur an expresse bona fuerint adēpta vel non, vt C. si pend. appel. mors interue. l. iij. & si reus vel accu. mor. fue. l. fi. Si autē decedat accusator accusatione pendente etiā pereunt acta, sed datur cæteris licentia repetendi reum intra certos dies. ff. de accu. l. libellorum in fi. Si moritur post latam sententiam appellatione pendente acta etiam pereunt, de quo remittit ad notata in d l. publica. & l. fin. C. si reus vel accu. & subdit ꝙ casus de quo agitur nō adaptat nec sub primo nec sub secūdo articu. sed sub tertio. Et intellige ꝙ tertiū vocat qū moritur reus lata sententia. Sed aduerte, ga nec sub illo qa in themate non proponitur fuisse appellatum, aut esse intra tempora appellandi, de quo dixi in primo tēpore, parte vlti. q. ij. & ideo subdit quod per sententiam banni non fuit facta expressa bonorum ademptio quia dictum fuit quod bona sua destruerētur &c. Debebat aūt dicere quod pater designaret sibi &c. vt in statuto apparet. Illa enim verba, bona sua, non cadunt in filiōfami. Cū bonorū appellatio, alia sit ciuilis, alia naturalis, Ciuilis designat bona fide possessa exempto vel aliter, licet sint aliena. Naturalis cū possidemus quæ nostri dominij sunt. de verb. signi. l. bonorū. in prin. & §. in bonis. at in filiumfa. neutra istarum cadit. ff. de acquir. pos. l. possessio quoque. §. qui in aliena. & eo. ti. l. quicquid. hinc dicit esse ꝙ in hypothecaria probandum est rē non fuisse in bonis. i. in dominio debitoris, nec sufficit possessio. Et in hoc dicit differre a faluiano interdicto. ff. de pigno. l. j. §. cū prædium. & l. & quæ nondum. §. ꝙ dicitur. Ex quibus concludit ꝙ cū sit peremptum crimen & bona expresse adempta nō fuerint pater nō tenetur designare partem. Et in hoc remanet ēt ipse lo. And. Ex quibus verbis habetur ꝙ si sententia fuisset rectē lata secundum formam statutorum nō obstante filij morte deberet contra patrē execution mandari. de quo vide quæ dixi supra parte. j. ij. tempo. q. xxxiij. quod facit pro his quæ dixi supra quæstio. vij. Nota ex hac decisione plura. Primū ꝙ inepta verba sententiæ ad aptitudinem nō referuntur. & sic aptitudo sententiæ vitiat illam sicut libellū. Vide in l. in summa. ff. de re iudica. Secundum quod vbi bona debent pro delicto publicari licet fiat condēnatio de delicto, non tamē venit publicatio bonorum nisi expresse dicatur in sententia. Pro quo vide quæ habentur in d. l. iij. si pēdente appella. & quæ dixi supra in ij. tēpore parte j. q. xj. vbi de hoc mentionem feci.

Tertium quod pro nomen suum profatū in sententia nō refertur nisi ad dominium. de quo vide per Bar. in l. quintus. §. argento. ff. de auro & ar. leg. & in rub. de no. ope.

nun.& ibi remiſsiones. Quarto ꝙ in hypothecaria non ſufficit probatio poſſeſsionis,hoc declara vt habetur per Cyn.in l.cũ res.C.de pig.per Bart.in l. rem alienam.de pign.act.ff. Quintum quod in ſaluiano ſe cus, de quo.C.de ſalui. inter. l.j. Deciſio prædicta æqua fuit.Tamẽ cum omnia verba ſtatuti ſint appoſita in ſententia, excepto quod dixit ſua, & non patris &c. ſatis videtur durat deciſio. cum in circũſtantijs declaratur quod iudex intellexit ſua, ideſt ſibi hoc caſu a patre debita argumen.ff. ſi certum peta.l.ſi & me & Titium.& ibi cõcordat.Iunctis quæ not.in l. ſed & ſi priori. §.item ſi iurauero.ff.de iureiur. & in l.j.C. de vſufru.ergo idẽ in ſententia l.vt fundus. communi di.& l.fin.C.de fideicom.lib.Sed reſponde ꝙ ille eſt improprius ſignificatus,ſententiæ autem verba non impropriãtur,vt C.quan.plu.vna ſen.l.j.& l.paulus reſpondet.ff.de re iudica.& per Bar.eo. tit.l. miles.§.decem. niſi expreſſe retulerint ad libellum l.fi.de ſenten. quæ ſine cer. quan. & per Bar.in d.l.j.ſi plu.vna ſentẽ.Et ideo in caſu propoſito inquiſitio ſine accuſatio fuiſſet apte formata, & ſententia ad illam ſe retuliſſet, dicta verba impropriarentur, & locus eſſet deciſioni contrarie, vt patet ex præmiſsis.

10 *Decimo pone* ex forma ſtatuti †ca uetur ꝙ patre bãnito perſonaliter bona eius diuidantur inter fiſcum & filios bãniti pro rata,Titius fuit bannitus tempore quo habebat vnicum filium,propter quod fiſcus diuiſit pro dimidia bona banniti cũ eius filio,vxor ſequuta eſt virũ bannitum, & ex eo peperit filiũ,mortuo deinde bannito filius ſecundo loco natus vult petere a fiſco & fratre partẽ ſuam.Queritur nũquid poſsit,Io.And.in d.verſic.duas. allegato in prin.proxime præcedẽtis qõnis refert hãc q.fuiſſe diſputatam per Iaco. de Tenca. & ponit eius determinationem quæ eſt talis, ꝙ cum fuerit bannitus ex ea cauſa qua debuit deportari, cum bannum deportationi ſucceſſerit.ff.ſi quis cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.& de infa.l.quid ergo.§.vlti.& ſic de ſijt habere filios in poteſtate.inſti. qui. mo. ius pa.po.ſol.§.cũ autem. Iſte filius conceptus & natus poſt bannum nec a communi nec a fratre aliquid poterit petere, Nam commune eũ repellet per l.ij.de ſen.paſ.& de accu.l.ex iudiciorum.Putabat tamen ꝙ ſi commune non apprehendit bona licet illa deuaſtauerit, poterit ille ingredi poſſeſſionem illius partis ac etiam illam vendicare ab iniuſte detinente,allegat ad prædicta ff.fa.her.l.lucius.de inof.teſta.l.mater. & ſi frater vellet habere partẽ in bonis alienatis poſſet cõferendo partẽ quam habuit de concepto poſt bannum.Dixit Ioan. And.ſe ideo dixiſſe.quia ſi prius conceptus fuiſſet, licet poſtea natus quo ad partẽ fratris dicẽdum vẽ cõtrarium per l. qui in vtero. ff.de ſta.ho.Fateur tamẽ quod ſi relegatus fuiſſet vel minori pœna bannitus, cum teneat tunc filios in poteſtate, natus poſtea ſuccederet cum alijs ex teſtamẽto & ab inteſtato,de inter. & rele.l.iij.& iiij. & inſti. qui. mo. ius pa.po.ſol.§.relegati. Ad qđ homo bonus poſtea reaſſumens q.adduxit l.ſi totas,C.de inoffi.do.& l. ſi vnq̃. de reuo.dona. Et ibi ſubdit quo iure partẽ petat a fratribus ſine a fratre, de quo ibi, Si tenes qđ dixi in ij.tẽpore. parte j.q.iij.& q. xx.ſ. ꝙ bannum non ſuccedit loco deportationis, & quod bannitus nõ perdit poteſtatẽ filiorum.Prima deciſio nõ procedit.& ideo tractandum eſt de ſecunda. Et aduerte quod ſi ſtatutum dicat ꝙ fiſcus teneatur diuidere cum filijs pro rata, Quæſtio de qua dixi locum habet ẽt quo ad partem fiſci, Si vero ſimpliciter loquitur,& ſic ipſe dimidiã habere debeat.ff.de vſufru.accr.l.ſi quis titio. & quod nota,in l.fin.C. de impu.& al.ſub. Quo ad eius partem nõ poteſt eſſe quæſtio, ſed ẽt tunc quando debet habere pro rata, puto quod inſpiciatur tẽpus ſententiæ.arg. ff.de aur.& argen.lega.l. ſi ita.cum ſi.& ff. de iudi.l.non põt. quo caſu remanebit qõ, & etiam in alio ſolũ de parte fratri vel fratribus aſsignata,& aſsignatis Quibus caſibus credo ſuperueniẽti filio deberi portionem ſuam conditione ex dicto ſtatuto vel per conditionẽ dictarũ legũ, ſi totas, vel ſi vnquam,quaſi illa ſit tacita donatio ſiue filijs aſsignatio patiendo ſe in banno poni ſcicẽdo ſe eſſe ralitter condemnandũ.ff.de poſtulan.l.j.§.beſtias.& quod ibi no. Facit de leg.j.l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.cũ ſi, Si tenemus illis filijs ſtatutũ aſsignare partẽ priũdo dominio eorum bonorum,Si autẽ tenemus patri reſtare dominium,haberet ſuo iure vt hæres vna cum illis, quia illud ius non perdit bannitus vt dixi in ſecundo tẽpore,parte j.& multis qõnibus,& maxime in quinquageſimaprima.

Ex his quæ dixi ſupra ſcilicet inſpici tempus ſententiæ pa-
11 tet deciſio qõnis, xj.ſ. † Si pater ex forma

statuti tenetur assignare filio bānito legitimā dandā fisco, tunc, n. filius postea non poterit aliquid petere a fisco, quod maxime verum est quia pœnes parrē remansit integra legitima filij postea nati, per ea quæ habentur in l. j. C. de inoffi. do.

12 *Duodecimo* secundū ea quæ †promisi supra in tecundo tempore parte vlti. q. lviii, restat vt secunda pars qōnis Rayn. de qua ibi dixi hoc loco inferatur. Thema. n. erat quod cauebatur statuto quod banniti propter rebellionem alicuius castri & eorū descendentes ab omni ciuitatis commodo & honore perpetuo sint excluſi, nec ꝓ ciuibus habeantur, nisi dictū castrū in fortiā ciuitatis redegerint &c. Titius ob castri rebellionē fuit condemnatus, ideſt bannitus. Et demum eo mortuo, filij eius illud castrum in fortiam ciuitatis redegerunt. Quæritur an a pœna dicti statuti debeāt relaxari. Et dictus Raynutius septem rationibus multum diffuſe, & ordinate arguit ad affirmatiuam, ſcilicet quod filij beneficio statuti gaudeāt & relaxari debeāt a pœnis prędictis. Quas iuxta poſſe truncabo vt in alijs factum eſt. Primā fundat ab identitate perſonarum. ſ. patris & filij. C. de impube. & alijs ſubſtitutioni. l. fi. Et ideo ſicut p̄tri redigenti caſtrum competebat beneficiū ſtatuti, ergo & filijs qui idē cenſentur. Cōſtat enim perſone cōceſſum beneficium locum habere etiam in perſona præſentata l. minor. ſ. quoniam. & l. ſed & hæc. ſ. defendere. de procurato. & pro ſocio l. verum. ſ. j.

Secundo fundat ab euitanda abſurditate, quod argumentum eſt validum in iure l. ſcire oportet. ſ. aliud. de excu. tuto. & allegat ad hoc multa iura. Sed patri qui delinquit redigenti caſtrū conceditur beneficiū, ergo abſurdum eſſet ſi non competeret filijs qui non deliquerūt. ff. de noxa. l. non ſolum. & l. ſeruus. ff. quod vi aut clam. Ne ergo hoc contingat abſurdū, dicamus filijs cō petere ſtatuti beneficiū. Tertiam a benignitate in dubijs præferenda dicens illud dubium quod omnibus non liquet l. quod labeo. ad carb. cum ſi. Sed an filij habeāt beneficiū vel non, eſt omnibus clarū, ergo in hoc dubio ſumenda eſt benignior interpretatio vt habere dicātur de his quæ in teſta. delen. l. proxime. de re. du. l. ſi fuerit cum ſi.

Quartam a pœnarum acerbitate reſtringenda, conſtat enim quod non eſſe ciuem, & non habere honores eſt magna pœna, adeo quod dicitur capitalis pœna, de lega. iij. l. j. ſ. deportatos. de pe. l. ſecunda. & l. capitalium &c. Si pœna ergo reſtringenda eſt l. hæc enim. de excu. tut. & de re. iu. l. factū. ſ. fina cum ſimi. & ſic vt reſtringatur filij euadent pœnam caſtrum in fortiam redigendo. Quintam ſumit ab æquitate hoc ſuadente quam probat, quia cuilibet ſuaderet æquitas quod nō delinquens facilius eximatur a pœna l. fancimus. C. de pe. Equitas autem præfertur rigori. l. ij ſ. item. varus. ff. de aqua plu. arcen. C. de iudi. l. placuit. Ergo æquitate ſuadēte filij qui nō peccauerunt redigentes caſtrum debent eximi a dicta pœna. Sextam a paritate iuris ſeruanda in paribus caſibus, ſed ſtatutū in vno ſeruatur in ſimilibus l. loci corpus. ſ. ſi fundus. ſi ſerui. ven. l. ſecunda. C. ſi vnus ex plu. & l. non poſſunt de legi. Sed in impoſitione pœnæ pater & filij iudicantur pares vt pater in ſtatuto, ergo eodem modo in ipſius pœnę remiſſione. Septimam fundat ab indennitate ciuitatis in qua multa dicu, ſed iſte eſt effectus. Remiſſio pœnæ fit per indēnitatem ciuitatis qua ſequitur ex redigentia caſtri in eius fortiam, ergo a quocūque redigatur ſequi debet effectus remiſſionis l. fi. C. ſi man. ita fue. al. ff. de manu. l. iij. ſ. nihil. cum ſi. Vltimo pro hac parte allegat ꝙ filij tenentur ex quaſi maleficio. Titius ex vero maleficio l. ij. & iij. ff. de his qui delc. vel effu. & ſic facilius conſequi debēt hoc beneficium ꝙ̄ pater dicit facere, ꝙ no. in l. fin. ſ. quorum. ff. nau. cau. ſta. & inſti. de obli. ex quaſi delic. ſ. ſi. Item ꝙ pater & filij ratione eiuſdem pœnæ dicuntur conſortes, ergo ꝙ ſtatuitur in vno trahitur ad aliū l. ſi communem. ff. quemad. ſer. amit. & C. de nup. l. pen. Ad negatiuam ſimiliter arguit ſex rationibus. Primam fundat ab eo ꝙ vnius inclusio alterius a beneficio cōſequitur excluſio. quod ꝓbat per l. cum prętor. ff. de tuti. de condi. & demon. l. cum ita. & C. de procur. l. maritus. ſed ſtatutū dat beneficium ipſi patri rebelli. Ergo non competit filijs quia tantum valet denegatio tacita quantum expreſſa. ff. ſi cert. peta. l. cum quid cum ſimi. Secundam ſumit ab eo ꝙ proviſio beneficij perſonalis facta vni ad alium non eſt extendenda. de aqua quoti. & eſti. l. j. ſ. permittitur. de cēſi. l. forma. ſ. quāquā. de iu. immu. l. j. Sed vbi alicui quid ſpecialiter conceditur, illud perſonale beneficium appellatur. inſtitu. de inu. natu. ſ. ſed quod principi. de conſtitu. princi. l. j. in fin. cum ſimi. ergo dictum beneficium conceſſum bānitis ad filios nō extēditur. Tertiā

facit ab eo ꝙ unius casus exceptio a nō exceptis est regule confirmatio, in auth. de nō alie. §. vt autem. col. ij. de fun. instr. l. quesitū. §. idem respōdit domo. & quod no. de reg. iu. l. j. Sed constat vbi procedit regula vniuersalis affirmatiua, & sequitur dictio nisi inducitur exceptio a regula. ff. si quis cau. l. eum. §. qui iniuriarum. C. de transac. l. actione. extra de reg. iu. c. peccatū. lib. vj. de manu. te. l. titia. §. fi. Sed in proposito procedit regula vniuersalis quod banniti &c. & sequitur exceptio nisi &c. Ergo sicut regula loquitur in bannitis sic debet intelligi exceptio vt dictis iuribus. & sic quando ipsi bāniti rediguntcastrum in fortiam habeat locum beneficiū alias non. Quartam sumit ab omissione huius casus facta per statuentē. In legibus enim municipalibus quæ sunt stricti iuris id demum intelligitur siue includitur quod in verbis exprimit & non vltra. argumen. ff. de verbo. obli. l. quicquid de excer. l. j. §. si is qui nauem. Et ideo casus omissus pro omisso debet haberi. ff. sol. ma. l. si cum dotē. in princip. de libe. & posthu. l. commodissime. & ideo cū de filijs in exceptione nulla fiat mentio, ergo tanquā omissi remanent in regula supradicta, & sic non habent beneficium. Quintam arguit ab euitanda verborum legis offensione. l. non dubium. C. de legib. ff. eo. titu. l. contra legē. & l. fraus, sed si volumus quod filij qui non continentur in verbis legis habeant beneficium legis eius verba offendimur, ergo facere nō debemus. Sextam facit a remotione causę ipsius beneficij. Cessante enim causa concessionis cessat illud beneficium. l. generaliter. C. de epis. & cleri. l. cum pater. §. dulcissimis. de lega. ij. in fi. de donatio. l. j. §. sexum. de postu. illa autem dicitur finalis quæ colligitur ex verbis legis. ff. de administra. tuto. l. iij. §. j. & l. ita autē. in princ. & de flumini. l. j. §. non autem omne. Et de adulte. l. patri. cum l. sequen. Sed ex verbis dicti statuti colligitur quod ideo conceditur beneficium vt bannitus redigendo castrum in fortiam purget infamiam. Sed ista ratio cessat in filijs, ergo non habebunt beneficium. Finaliter soluit quod filij Titij non habeant tale beneficium his verbis, quia vbicunq; lex imponit pœnā filijs ob delictum patris videtur imponere propter præsumptionem culpe & malitia quę a patre descendit in filios. l. quisquis. C. ad legē iul. maie. Si ergo pater bannitus non reduxit castrum in fortiam ciuitatis non purgauit contumaciam & culpam suam, durat ergo post mortem eius præsumptio culpe patris quæ descendit in filios. Ergo nō debēt euitare hanc pœnam redigendo castrum in fortiam ciuitatis, quia pœnitentia vnius nō purgat alium. l. edicto. §. hæredes. ff. de iur. fisci. Multum enim differt purgatio patris a purgatione filij. C. de reb. credi. l. generaliter. Ad quod de purga. iud. l. is qui reus. & ratio legis, quæ est in l. fi pœna. ff. de pœnis.

Præterea pater iſtorum iam fuit propter delictum damnatus, & sic eius filij delictum eius non purgabunt, vt l. ex iudiciorum, cū materia sua. de accusat. Præterea lex ipsa personaliter scripta fuit nisi bannitus redegerit &c. Ergo non debet trahi ad alium l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. respōdet ad cōtraria multum diffuse, sed breuissime referā quia aliquid boni dicit. Ad primam de identitate personarum respondet id verū qñ per omnia est representata quæ hic non est cum filij non sint bāniti, & quia ipsi purgant delictum patris sicut ipse pater, alleg. de solu. inter artifices. & alia iura.

Ad secundam respondet quia non est eadem ratio vt supra quia pater purgat contumaciam, filij nō. Ad tertiam respondet quia hæc verba sunt clara cum loquitur de bannitis &c. l. continuus. §. cum ita. de verbo. obli. Et eodē modo respondet ad quartam. Non ob. v. de equitate, quia locum habet vbi equitas est scripta. At hic est scriptus rigor, ergo ille seruandus. C. de legi. l. j. & ꝙ ibi no. Non ob. vj. ratio, quia habet locum in eo in quo sunt pares, non autē in eo in quo sunt dispares, sed hic non sunt pares vt dictum est, quia bannitus purgat delictum, ipsi non. Non ob. vij. ratio, quia illa ratio locum habet quādo plures essent obligati ad interesse, sed hic erāt obligati ad meram pœnam, quare &c. l. adeo & ibi not. de iurisd. iudi. Ad alia iura respondet quę nominatio facta de bannitis tollit contrarium. & multa dicit, & inter alia ꝙ ratio facta quia sunt consortes locum habet in iure indiuiduo alias non. C. si vna eademq; cau. in integ. rest. po. l. j. Quia vt dixi in prohe. hæc antiqua nō possunt haberi correcta, nō potest percipi qualiter loqueretur statutū. Ex vna enim ratione facta supra. s. tertia sumitur siue colligitur quod statutū non dicebat expresse de bannitis sed simpliciter nisi redigerint &c. Ex decisione autem & responsionibus ad contraria colligit quod de bannitis expresse dicebat. & ideo hæc decisio videtur mihi tuta. Si enim statutum loquitur simpliciter in exceptione nisi re-

degerint castrũ in fortiam &c. videtur per eadem iura exceptionem debere intelligi in illis de quibus præcedebat regula, sed regula erat de bannitis ergo &c. Et sic meo iudicio concluditur quod aut statutum loquitur singulariter vt quia dicit bannitus pro rebellione & eius descẽdentes &c. Et subdit nisi bãnitus redegerit castrũ &c. Et hoc casu sit vera decisio supradicta, l. si vero. ff. de viro. ff. fo. ma. cum si. Si vero loquitur in plurali & idẽ si dicit nisi banniti &c. Si vero simpliciter dicat, vt in themate dixi, puto decisionem contrariam veram esse per rationes cõtrarium allegatas, siue earũ par tem, & quia pluralis sermo resoluitur in singularitates l. falsa. ff. de condi, & demon. & ibi concor. & sic intelligitur q eatenus habeant beneficium quatenus redegerint si omnes omnes, si aliqui aliqui, l. fi chũ qui meus erit, de lega. j. quod intellige si alij fuerint resistentes, vel non consentientes. l. ita autem. ff. gesisse. de admini. tut, & hoc si filij banniti hæreditatem non adeunt. Si autẽ illi se immiscent, dubium est leuius quasi tũc videatur in eos transmisisse ius conditionis implende. l. ij. C. de pact. inter empto. & vẽdito, cum ibi not. & per Bart. in l. si decem cum petiero, de verbo. obliga. Nisi dicas qđ in dispositionibus legalibus id locũ nõ habeat per ea quæ dixi supra hoc eodem tempore. parte j quæstione j. Vnum tamẽ cõcludo quod quia hæc lex est fauorabilis, et vtilis reipublice vt inuitentur filij ad redigendum castrũ in fortiã ciuitatis debet larga interpretatione iuuari, vt sic filij prædicti gaudeãt in dubio statuti beneficio, l. hoc genus. ff. de condi, & demonst. & l. j. ff. solu. mat. Nec miret quis de decisione Ray, quia vt scriptum reperi hanc disputationem fecit tempore iuuentutis, l. nõ tante perfectionis quante postea fuit, fecit emẽ ipsam in M. cccxxvij. & mortuus est eodem M. anno ccclviij.

13 *Decimotertio* pone † statuto cauetur quod vxores bannitorum perpetuo sint bannite, titius bannitus premortuus est vxori. Queritur an vxor prædicta intelligatur bannita, an vero bannum intelligatur extinctum, lac. de Are. in l. titia scio. ff. vsuras. de leg. ij. dixit non durare bannũ, quia illud verbũ perpetuo intelligit quandiu mãserit vxor, ar. illius tex. sed ipsa amodo non est vxor. l. quintus. de donati. inter vir. & vxo. & ff. de au. & arg. leg. l. qui tibi, sicut ĩ simili alias accipitur illud perpetuo, ad carb. l. ideoq;. et l. de bonis. ff. j. et de cap. di. l. ij. ff. fi. Sic etiam dicitur q quis sit perpetuo excõicatus, scilicet quandiu non purgauerit contumaciam. j. q. j. c. reperiuntur. Item et alia ratione, quia imposita est pœna sub nomine appellatiuo, quia statutũ dicit vxores, ergo finito nomine finitur & pœna, sicut & finito nomine agnationis finiuntur tutele quæ deferuntur vt agnato ff. de capi. di. l. tutelas. pro hoc C. de infir. pe. celi. l. j. ff. ff. de adul. l. adulter diem suum. & de contratabu. l. si emancipatus. ff. fi. Idem sequitur ibi Ray. alleg. vltra Iaco. ff. de condi. ob cau. l. q seruius. de verbo. obli. l. continuis. ff. illud. de postulan. l. cui eorum. ff. affinitatis. de annu. lega. l. annua. ff. j. de cõdi & demon. l. filio. & de stipu. seruo. l. cõmunis seruus. & ff. pro socio. l. j. & q ibi not. circa significatum illius dictionis perpetuo, alle. ẽt quod no. per Pe. C. de iudi. l. properandum. ff. finautem &c. & x. q. Idem ettã tenet ibi Bal. & nihil alleg. facit etiam ff. de diuor. l. fi. ff. ait lex. & ad muni. l. fi. ff. idem rescripserunt mulierem. In contrarium tamen facit ff. de fena. l. fœmine. & l. filij. ff. uidua. ad mu ni. C. de bo. ma. l. ij. Sed respondeo q verũ est q quo ad fauorem dicitur durare matrimonium, non quo ad odium. Et vide plene in d. ff. vidua. Bart autem in. ff. vsuras. dicebat simpliciter q statuto disponente vxores rebellium non posse stare in ciuitate. Illud nõ habere locum viro mortuo, quia finita est causa odij, vt d. ff. affinitatis. Sed habet illa quæstio minus dubij, quia non dicitur perpetuo. & idem probatur in l. ff. C. q ad lib. pro. non pos. & ibi per Bald. & per prædicta dicitur q statuta prementia vxores cessantium non habent locum si remanent vidue. Nec ob. q alibi dicitur q sufficit nomina demonstratiua demonstrari secundum tempus dispositionis. l. si cognatis. ff. de re. du. l. peto. ff. fratre. ff. de leg. ij. quia illud verum secundum Fran. de Are. nisi de monstratio stet loco causę finalis vt in proposito, quod est no.

14 *Decimoquarto* † statuto cauet q filij bannitorum debeant expelli de ciuitate tẽpore facti statuti, bannitus habens filios erat mortuus. An debebunt filij de ciuitate expelli, Albe. vbi supra q. lxv. dixit q nõ, quia nõ sunt filij banniti. l. emãcipatum. ff. j. de fena. Et forte idẽ erit si erat viuus tempore statuti. Nam licet ab initio legatus fuerit a statuto tamen postquã executio non est facta cum amodo qũ expelle-

retur non esset filius banniti nõ excluditur a statuto, debet enim intelligi secundum tẽpus expulsionis. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. de milit. test. l. titius cum si. Faciũt quæ dixi supra proxi. q. Et vide supra in ij. tempore parte ij. q. xlij.

Decimoquinto queritur.

15 †An hęres banniti possit vti cõtractibus factis cum beneficio statutorũ ciuitatis a qua bannitus erat, de ipso banno tetigi supra in ij. tempore, parte j. q. lxxix. Et ideo quia illa conferunt ad decisionẽ huius paucis cõtentus ero. Nam aut instrumentum quo hęres vult vti confectum fuit ante bannũ cũ beneficio & solennitate statutorum. Et isto casu hæres banniti illo instrumẽto cum oibus beneficijs statutorum vti poterit. Valuit enim ab initio, licet ipse bannitus propter bãnum executionem statutariam perdidisset. Erat enim exceptio personalis quã dixi in hæredem nõ transire, l. exceptiones quæ persone. ff. de exce. Et vide in hac eadem parte quæstionibus. iiij. & viij. Si vero fuit confectum tempore banni. Et tunc aut taliter q valebat de iure cõi, & tunc potest hæres vti illo instrumento cũ qualitatibus iuris cõis, non autem cum qualitatibus statutorum, quia ille ab initio fuerunt habite pro nõ appositis. Et sic cum bãnitus ius illud non haberet tanquam non natum in hęredẽ nõ transmisit vt in regula, nemo plus. & in l. in his. §. non debeo. & l. hæredem. de reg. iur. cum si. Si vero fuit confectum cũ solennitatibus statutorum tñi, & taliter q de iure communi non ualebat. & tunc cum ipsum instrumentum nullum fuerit, ad hæredem nihil tranſit vt dictis iuribus. & eadem q. & decisio locum haberet quando bãnum finiretur cancellatione. An ipse bannitus exẽptus a banno agere possit, pro qua deci sione vide regulam iuris q̃ ab initio. li. vj.

16 *Decimosexto* & vltimo queritur †vniuersitas quædam puta ville, vel alicuius collegij fuit bannita secũdum ea q̃ dixi in primo temp. parte j. q. v. per multos annos stetit ciuitas banniens, quibus condẽnationem nõ exigit, deinde mortuis omnibus qui tunc erant de illa vniuersitate vult bannum exigere, dicunt illi de vniuersitate quod bannum fuit extinctum per mortem eorum qui tunc erant. Queritur quid iuris. Bar. in l. fi. C. de colle. illic. per no. in l. eis. §. fin. ad mu. & in l. sicut. ff. quod cuiusq; vni. no. dicit q̃ omnibus mortuis collegium est dissolutum. ex quo sequitur q̃ bannum est finitum. & sic nõ posset a successoribus exigi. aduerte quia istud esset verũ, si ante omnium mortem nullus alius fuisset in collegio substitutus. Tunc enim verum est quod dissoluta est vniuersitas per mortẽ omniũ. & sic bannum extinctũ. Et licet alij postea vel ex concessione superioris, vel propria authoritate constituerint ibi collegium, vel vniuersitatem, non tñ illud est antiquũ collegium, vel illa antiqua vniuersitas, sed est noua. & ab ea bannũ exigi nõ poterit, arg. ff. de solu. l. qui res. §. aream. & l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. obli. & quod ibi tangitur per Bar. Si autem & plerumq; contingit vno mortuo, alius subrogatur. & sic de singulis licet omnes illi qui tempore banni viuebant mortui sint, tñ eadẽ est vniuersitas vt dictis iuribus. & ff. de vsufr. l. vetus est quæstio. in fi. cum l. seq. & ff. de iudi. l. proponebatur. & ideo poterunt ad bannũ conueniri secundum ea quæ habentur in l. iiij §. actor. ff. de re iudic. per Bar. Quid autem iuris in excõicatione tangit Bar. & remittit ad ea que habentur in c. grauem. de sen. excom. vbi nihil dicit, sed examinatur an vniuersitas possit examinari, sed ad. p. positum faciunt quę habentur vt ipse alleg. in c. si aduersus consules. de immu. eccle. qd canonistis relinquetur.

Huic opusculo finem faciens xix. mensis Iulij, currẽtibus annis M. ccccxxiij. oculis cunctorum subijcio, vt si quid bonꝰ fuerit in eo, omnium conditori gratie referantur. & vt ea quæ minus bene composita fuerint, non aspera sed benigna correctione emendẽtur. Ad laudem & gloriam omnipotentis Dei & sanctorum Autonij, & Catharine patronorum meorum & totius cœlestis curie.

FINIS.

TRACTATVS

multum conductibilis de carceribus d. Baldi Perusini, fama super ethera noti.

SVMMARIVM.

1 *Sermo quilibet de quauis re seu negotio suspectus a diffinitione proficisci debet.*
2 *Carcer quid proprie dicatur.*
3 *Carcer vnde dicatur, & quare sic vocetur.*
Mulier quæ & quando incarcerari possit.
4 *Doctor legũ an possit pro debito incarcerari.*
Filius familias incarcerari potest, & cedere bonis.
Pupillus p delictũ an possit carceri mãcipari
5 *Appellatio intra .x. dies a sententia lata interponi debet.*
6 *Incarcerari nemo debet die feriato pro hominum vtilitate.*
7 *Iudex qui die feriata aliquem incarcerari fecit die feriata poterit eum absoluere.*
Debitor de fuga suspectus die feriato capi potest.
8 *Creditor debitorem de suspecto accusans & eum capi petens an debeat iudici ostendere instrumentum creditt.*
9 *Carcerari nemo debet pro debito die feriatæ in honorem dei.*
10 *Tonsura auferri potest ob enorme crimẽ die feriata etiam in honorem dei.*

Caput primum de carcere.

VIA legum præcepta principaliter sunt inuẽta ne pauperes psonę molestijs affligantur, ideo visum est ꝙ inter pauperes personas nulla adeo tristior & pauperior inuenirẽ, ꝙ̃ parsona incarcerata, Ideo de carcere aliqua fum dicturus & consequenter de persona incarcerata & similiter de custodibus.

1 †Ex quia vt ait Tullius primo de officijs. Omnis enim qui de aliquo suscipitur sermo debet a diffinitione proficisci, vt intelligatur quid sit de quo loquatur. ad qđ concordat. ff. de mino. Ideo primo videamus quid sit carcer, & vnde dicatur carcer. Et subsequenter videamus de persona incarcerata, quis potest incarcerari, pro quo debito, & in quo loco potest incarcerari, & qualiter puniatur fugiens de carcere, & similiter videamus quis potest esse custos carceris, Veniamus ad primum scilicet diffini
2 tionem. & potest sic diffiniri. †Carcer est locus securus, horribilis repertus non ad pœnam, sed ad delinquentium vel debitorum custodiam. Primum membrum huius diffinitionis dum dicitur locus securus colligitur. ex l. j. in verb. soluetis. C. de cus. re. Nã carcer debet esse securus ne incarcerati effugiant. & ibidẽ dicunt esse cathene ferree & compedes & alia similia. quibus medianbus possit sub fida custodia retineri vt est tex. in l. j. C. de cus. re. vbi dicit, vt cruciatio desit. Item dum subditur horribilis. Nã carcer est locus horribilis, tum propter conuersations hominũ priuationem, tum propter immunditiam. & istud colligitur in l. si quis in ea culpa. ff. de cust. re. ibi dum dicit schalorum carcer. Nec tñ debet esse horribilis ꝙ ad pœnam incarceratorum reddundet, cum carcer sit inuentus ad custodiam, non ad pœnam, vt ff. de pœ. l. aut damnñ. §. solent. fallit autem in vno casu speciali in l. j. §. fi. ff. de alea. Hinc est ꝙ de iure ciuili nemo potest ad perpetuum carcerem damnari, vt d. §. solent, secus vero est de iure cano,

in c.q̄uis.extra de pœ,lib.vj,& c.reperiũ-
tur.in glo.Circa secundũ,vnde dicitur car-
3 cer,põt dici a claritate teclusus, † quia ibi
nulla claritas.vel potest dici quasi carẽs cla
ritate.quia ibi est magna cecitas,& obscuri
tas.quidam aliter & aliter interpretãtur se-
cundũ diuersas opi. Tertio quero, quis po-
test incarcerari,& primo quero an mulier
possit incarcerari.Sic distinguendũ est,Aut
quærimus pro debito ciuili,aut pro delicto.
Primo casu,aut est mulier honeste vite,aut
est meretrix.Si est mulier honeste vite, tũc
non potest incarcerari,immo iudex capitis
pœna punitur,qui facit eam incarcerari,vt
no,in l.ff,de offic.diue.iu.& in authẽ.nouo
iure quæ posita est.C,de custo,reo. Vnũ tñ
dico quod si mulier subijsset tutelam filio-
rum suorum & renũtiasset velleiano & om
ni alteri exceptioni sibi competenti, quod
per renunciationem potest carcerari,istud
expresse notabiliter tenet Bart,ff.de testa,
tute,l.si quis sub conditione. Aut ista mu-
lier est itamis & meretrix,& tũc dico q̄ po
test incarcerari, non tamen debet poni in
eodem carcere cum marito.& est casus.C.
de custo.reo.l,quoniam.& not.Arch.xvij.
q.ij,diffinimus.etiam pro debito ciuili, vt
not.de custo.reo.authẽ.sed nouo iure. Se-
cundo casu principali cũ queritur an pos-
sit incarcerari pro delicto vide in d,authẽ.
4 sed nouo iure.† Tertio quero an legum do
ctor possit incarcerari pro debito,dicendũ
est q̄ non sicut miles, immo puniuntur iudi
ces capite.istud not,glo singu.C.de profes-
so.& medi.l.medicos.lib,x. Quarto quero
an filiusfamilias possit incarcerari,dic q̄
sic probatur.nam filiusfamilias potest cede
re bonis vt l,j.C.qui bo,ced.pos,ergo prę-
supponitur q̄ possit incarcerari, licet glo,
videatur tenere contra.in l,iij.§,sed vtrum
ff.de mino,sed illa gl,reprobatur communi
ter per doc.& per Bart.ff.solu.ma,l.si filia,
Quinto quero, nunquid pupillus potest in-
carcerari pro delicto,& videtur q̄ non, vt
not.in l.ff.C.de cu,re,vbi dicit, eodẽq̄ &c.
Idem credo in debito ciuili,dummodo non
sit doli capax.Sed an possit in integrum re
stitui,si aliquo casu sit lesus,vt l.partu.ff.de
minori,Idem puto de quacunque persona
pro delicto potest carcerari,Idem pro debi
to nisi creditores renuntiassent iure carce-
randi,vt not.Barto,in l,j,C,qui bo,ced,pos,
dummodo non sit soluendo,nam si esset sol-
uendo,de iure ciuili non posset incarcerari,
vt est gl,singu,in l.iij.ff.de suspe,tut,et si in-
carcerentur dum sunt soluendo , possunt a
tali sententia super incarcerattone lata ap-
pellare & reappellare potertt incarcerati
si steterint per tres menses uel plures in car
ceribus numerando a die late sententiæ su-
per incarceratione,nec obstat auth.sed no-
5 uo iure,C,de appel,† Et dic q̄ appellatio
debet interponi a sentẽtia lata intra x.dies,
quia illa intentatur in actu momentaneo.
Sed si interponatur ab actu successorio , vt
est in casu nostro,tũc appellatio semper po-
test interponi, quia omni die dum tenetur
detinetur debitor indebite in carceribus,
vnde semper restat sententia super ipsa in-
carceratione omni die,ita videtur tenere
do,Bar,in l,iij,C,de epi,audi,Secũdo prin-
cipaliter quero quando potest incarcerari
& pro debito & pro delicto.& primo que-
ro nunquid potest incarcerari die feriato,
& ista quæstio potest subdiuidi in tres,Pri-
mo an possit incarcerari die feriato ad vti-
litatẽ hominum,Secundo an die feriato ad
honorem dei.Tertio an die feriarum repẽ-
6 tinarum.† Ad primum dico q̄ non potest
incarcerari die feriato ad vtilitatem homi-
num q̄ probari põt sic, Nam si de quo ma-
gis videtur inesse nõ est nec de quo minus,
auth,multomagis,C,de sac,san,eccle,sed sic
est q̄ magis videtur q̄ in tempore messium
possit quis cogi venire ad iudicium,cum sit
minor citatio verbalis q̄ personalis,q̄ not,
Cy,in l,cum clericum,C,de epi,audi,alias
incipit,omnes & tamen hoc est falsum, vt l,
j,in fin,ff,de fer,ergo nec citatio personalis
poterit fieri,Et ratio, vt dicit tex,ne homi-
nes ab agricultura remoueantur,hoc est ve
rum nisi caperetur pro executione senten-
tię,quo tempore potest iuste fieri,iuxta no,
per Inno,in c,fi,de iudi,& ideo propter in-
strumentum guarentigie q̄ habet executio
nem paratam & per sententiam ex forma
statutorum iuste possum tali tempore cape-
re debitores,hæc sunt verba Bar,in l,vj,ff,
de fer,& Ioan,de Imo,Prædicta autem reci
piunt distinctionem, nisi renuntiasset debi-
tor,ar,l,si quis in conscribendo,C,de pact,
nam talibus ferijs bene potest renuntiari,ut
7 no,in cle,sepe,extra de ver,signi,† Item no,
q̄ si iudex in die feriata fecisset aliquẽ in-
carcerari q̄die feriata poterit eum excar-
cerare,vt no, Accur,in l,minor,ff,de eui,Itẽ
secus si debitor esset oriundus de partibus
vbi non recolligitur triticum neq; vinum
neq; alia necessaria ad vitam,iuxta no,per
Inno,in c,conquestus,extra de ferijs,Item
secus esse si debitor esset suspectus,ita q̄ de
eius fuga timeretur,iuxta,no,per doc,insti.

de act,in princ,& in l.j.C.de fer.fu.Nã propter suspitionem fuge potest debitor capi in die feriata,vt est glos.in d.l.fi.C.de fe.& propria authoritate potest capi,vt ait prætor.§.si debitorem.ff.de his qug in frau.cre. Nec hoc casu est citãdus debitor qui accusatur tanquam suspectus per creditorem.ut no.Bart.in l.si creditor.& in l.ij.ff.si cer.pe-
8 ta,†Sed circa prædicta quero,nunquid quãdo creditor accusat debitorem suspectũ de fuga.& a iudice petit & requirit,vt sibi det familiam qua mediante possit capere debitorem,nunquid creditor habet necesse ostẽdere iudici summatim instrumentum debiti vel alia iura.Respondetur ꝙ sic, sicut in simili videmus.Nam sequestrum quando fit ob timorem fuge nõ potest fieri nisi ostẽdatur *instrumentum debiti*, & rex,*in* l.ex hoc.C.de ero.mtli,anno.li.xij.ergo multomagis ꝙ debet persona capi, & addit hoc Ioan.de Imo.posset ꝙ sufficeret iuramentũ petẽtis vel vnius testis,sicut dicitur de missione in possessionem contra contumacem ex primo decreto.vt no.gl.in c.quoniam.§. in aliis.vt lite non conte.Circa secundum scilicet an ferijs inductis ad honorẽ dei pos-
9 sit quis capi pro debito † dicendum est ꝙ non,vt in l.fi.C.de fer.nisi esset timor fuge, vt prædixi.Ideo credo in ferijs repentinis ꝙ non possit capi sicut inductis ad honorẽ dei,quod patet,quia prædictis nõ potest renuntiari,vt no.Ioan.And.in d.cle.sepe.nisi forte ex forma statuti aliter disponeretur. Nam statutum secundum quosdam potest tollere ferias inductas in honorem dei. & hoc videtur sentire gl.& Bar.in l.quinquaginta.C.de ferijs.Sed Albe.de Rosa.l.fi.de ferijs.tenet contrarium de qua quæstione ibi vide vbi ad plenum examinat istã materiam.& prædicta locum habent in ciuilibus,in criminalibus autem puto ꝙ quecunque die potest fieri incarcerario, dum tamẽ sit graue delictum,vt no.in l.ij.de epis,audi.C.& *ibi not.per.Bart,secus ergo si tantũ* esset leue secundum dictum Ioã.de Imo,ga cum in leuibus criminibus capi nõ debeãt illo tempore relaxantur,vt est tex.in illa l. iij.C.de episco,audien,modo ergo non debent capi secundum Ioan.de Imo.Item secus esset si esset periculum,nã propter enormitatem criminis & periculi multa concederentur quæ alias non concederentur in l.si quis filio exhære.§.penult.ff.de inofficio tu-
10 to pto & irrito testamen.†Nam propter magnitudinem criminis potest auferri tonsura in die feriato in honorem dei, vt signan ter no.Bar.& est tex.in l.iij.C.de episc.au. vbi omnia vide quantũ ad tempus quo potest fieri incarceratio.

SVMMARIVM.

1 *Incarceratio fieri potest pro quolibet debito.*
Incarceratio an fieri possit pro fiscali debito.
2 *Incarcerari potest quis pro collectis non solutis.*
Debitorem eximens de manibus potestatis an teneatur.
3 *Incarceratus pro debito fiscali recommendari potest pro debito priuati.*
4 *Incarceratio in quo loco fieri debeat.*
5 *Carceres frangens ad fugiendum, censetur confiteri delictum.*
Custos carceris discretus esse debet.
6 *Custos carceris in officio delinquens qualiter puniendus sit.*
Processus qualis fiat in causis incarceratorũ.
7 *Persona miserabilis quæ dicatur,iudicis arbitrio relinquitur.*
8 *Causa carceratorum & aliarum personarum miserabilium diebus in honorem dei feriatis agitari potest.*
Debitor non soluendo & non habens vnde se alat,cuius expensis in carcere sit alẽdus.

Caput secundum de carcerato.

QVESTAT modo videre propter quid potest fieri incarceratio. & primo quero an pro debito priuato possit quis incarcerari. Secundo an pro debito fisci. Tertio an incarceratus pro debito priuato possit ibi recommendari pro debito fiscis.Item an incarceratus pro debito possit pro delicto recommendari. Item
1 an econtra. † Circa primum respondeo ꝙ pro quolibet debito potest fieri. vt no.l.iij. §.tutores.ff.de admi.tut. & per canonistas, extra de pigno.c.ij.in glos.xxxvj.dist.non satis.& in l.j.C.qui bo.cede. poss.pro debito autem conditionali . non puto ꝙ possit incarcerari,sicut nec potest efficaciter peti,Item puto ꝙ pro debito naturali tantum vel ciuili tantum nõ potest fieri incarcera-

tio,ar.l.ſi is.§.flauius,ff,de ſolu,& arg.l.j.§. j,ff.ne vis fiat ei. Circa ſecundum,ſan pro debito fiſci poſsit incarcerari,reſpondeo ꝙ ſic ſi non vult ſoluere,tex,eſt in l.j.de exac. tri.C.libr.x.ꝙ probatur ratione,nam debitor fiſci poteſt cedere bonis,vt eſt gl,ſingu, inſti.pro ſocio.§.ſi quis.& glo.ſi.l.ij.C.qui bon,cede.poſſ. Sed ceſsio bonorum fit vt cedens liberetur a carceribus, ergo &c.

2 † Sed nonne pro collectis poteſt quis incarcerari de iure reſpondeo ꝙ ſic vt ſi ſtatutum faciat collectam eſſe munus ordinarium poteſt vt eſt tex.C.de iudi.lib.x. Dico tñ ꝙ iudex propter paupertatem poteſt collectam remittere,vt eſt glo.in l.oēs.C.de mu.& ori.lib.x.vnum tñ dico ꝙ ſi debitum eſſet tam ſolutum vel ſatisfactum, ita quod incarceratus fuiſſet iniuſte,poteſt ab amico cum violētia extrahi de carcere. Hoc tenet d.Dy.in l.nemo,C.de exa.trib.Nam iudici iniuſte faciēti pōt reſiſti vt priuatn,vt infra videbitur. Quid ſi iudex non vult differre appellationē ab amicis interpoſitam in cauſa criminali,ſed velit facere executionē intra x.dies datos ad appellandū.dic ꝙ amici impedire poſſunt,vt no.Inno,in c.ſi qñ.extra de offi.delega.& Bar.in l.addictos,C.de epiſ.audi.dico tñ in debito ciuili, qui debitorē de manibus familie eximeret, tenet ad illud debitū ad quod incarceratus tenebat vt C.de exa.tri.l.quoties.per d.Rof.de Peruſi.& not.Ioan.de ſmo,quod reus accuſatus de crimine debet incarcerari, text,eſt ordinar ius.iſ.q.viij,quiſquis, & ibi etiam

3 no, † Circa ſecundum an incarceratus pro debito fiſci poſsit recommendari pro debito priuati, & reſpondeo ꝙ ſic vt eſt text.in l,quoties.de exa,tri,Reſtat videre an incarceratus,pro debito poſsit pro delicto recōmendari,& ſecundum docto, dicitur ꝙ ſic. not.Barto,in l,iij.ff.de cu,& exhi,reo.ſed ſi eſſet incarceratus pro delicto non poſſet recommendari pro debito,vt ibi no.Bar.Sed ſi eſſet in carcere pro vno delicto an poſſet pro alio delicto recōmendari.diſtingue aut delictū pro quo erat prius incarcerare erat tale,vt impediret talem executionem fiendam in alio pro quo recommendatur , & tunc bene poteſt fieri recommendatio,vt ſi erat primo incarceratus pro manu,& tunc recommendatur pro capite, quia tunc iſte exceptiones ſe compatiuntur, vnde ptimo fit executio in manu , deinde in capite , vt eſt glo.not.in l.cotem.C.de dela.libr.xij.& prædicta ſufficiant circa debitum pro quo poteſt incarcerari, & circa delicta, Reſtat

4 videre in quo loco poteſt incarcerari,† Et circa iſtum paſſum vnico modo expedito, quia nullus debet incarcerari niſi i loco publico & communi deputato alias ipſe qui incarcerat aliquem ſi teneat ipſum per xx. horas dicitur committere priuatum carcerem,vt not,C,de priua.carce.l.j.et l.capite. ff,de adulter. Fallit tamen ſi pater incarceret filium ad corrigendum eum,nam tūc pater nō dicitur committere priuatum carce-

5 rem,vt no.Cy.de priua.car.l.j.† Immo plus ſi ipſe filius eſſet clericus pater non incideret in canonem,ſi quis ſuadente.xvij.quæſtio.iiij.iſtud tenet Ray.in titu,de ſentē.excommu.§.ſequitur.vel circa.Quod autē dixi,ꝙ non poteſt quis incarcerari pro debito in loco priuato,eſt verū niſi debitor ipſe per ipſum iuramentum præſtitum promiſiſſet ad ſtandum in aliquo loco, vt not.Innocen,in c.ex reſcripto.extra de iureiurā. Sinautē ſimpliciter ſuo iuramento ille promiſiſſet debitum , tunc dico ꝙ per iſtā promiſsionem non artatur vt not.Barto.ff.ſo', matri.l.alia cauſa.§.eleganter. & per eundem ff.de conditio.& demon.l.titio centū. Hæc de loco ſufficiant nunc reſtat videre de pœna fugientis , dico ꝙ capite punitur, vt l.j.C.de effract.& expl.& vide Io.And. in c.penul.de apoſt.ſuper glo.& certe ſcien dum eſt,ꝙ ille qui fugit de carceribus videtur delictum confiteri,vt l.ad commenta rienſem.C.de cuſto,reo.idem no.Archid.in c.vt commiſſo.de hære.lib.vj.vnum tamen dico ꝙ nunquam præſumitur quod reus fugiat ſi eſt ſpes de proximo ꝙ debeat relaxari,glo.eſt not.in l,ſi pecuniam.ff.de condit, ob cau.& no.in l.arg.§.j.ff.de re iudic. Sed iuxta prædicta quero quid ſi oſtium carceris erat apertum & effugerit incarceratus, nunquid punietur, dico ꝙ ſic, facit oprime text.in l.j.§.j.C.de exac.tri.& effra.Reſtat modo videre quis poteſt eſſe cuſtos carceris,& dico ꝙ cuſtos carceris debet eſſe homo diſcretus.nam cum ipſe habet incarceratos in cuſtodia debet eſſe in eo diſcretio, & dico ꝙ prædicta debent eſſe in arbitrio iudicis,& addit hic do.Ioan.ꝙ quandoque poteſt dari parti ad cuſtodiendum de auctoritate iudicis,ſi melius cuſtodiatur, vt dicit Archid,ij,q.j.in primis.Quero vlterius qua pœna punitur cuſtos carceris qui deliquit

6 in cuſtodia,† dico ꝙ ipſe capite punitur, ſi propter dolum vel culpam,incarcerati ex delicto effugerint,vt eſt tex,in l.miles.in fi. ff,de cuſto.reo.In ciuili autem credo ꝙ ipſe tenetur ad illam quantitatem creditori ad

quã debitor erat obligatus, hoc tenet Tullius,& Claudius in l.quoties.C.de exa.tri. lib.x. Et dic q agitur contra illum custodẽ ex illa l.Vltimo quero nunquid plures possunt esse custodes. Dico quod quilibet familiaris potest custos esse,& quilibet retinere vnam clauem carceris, gl.est in c.multarũ, de hære.xi.claues. Item quero qualiter in causis incarceratorum procedatur, dico qđ proceditur summarie & de plano. Nam in causis miserabilium personarum proceditur summarie & de plano, ita tenet Cyn.in l.j.C.si quis alie,vel sibi, ita Specu,in l.j.C. quãdo imperator inter pu.& vi.& ibi Bar. ☞ in l.fina.C.de custo,reo.† Nam miserabilis persona dicitur illa esse secundum q iudici videbitur, vt no.Pet.de Bellaperti.l.prima quando imperator inter pup. & vi.C.not. glo.in authenti.præteriti.C.de colla, quod itaque sint miserabiles personæ patet quod relictum incarceratis dicitur relictum ad pias causas etiam si sint incarcerati pro debito,vt no.in l.illud.C.de sacrosan.eccle.& ideo credo quod in tali causa procedatur summarie,& de plano. Sed an in causis incarceratorũ possit procedi diebus feriatis ĩ honorem dei,& videtur quod non,quia licet in causa possit ꝓcedi summarie, vt iam dixi, tamen in talibus causis non proceditur diebus feriatis in honorem dei, not.in clemen.fepe.de verb.significa. Contrarium puto per tex.in c.fin.cum glo.fua de ferijs. § ☞ vbi causa miserabilium personarum potest tali tempore tractari.sed iste sunt miserabiles personæ,vt hic dicit glos,& ad hoc tex.l.iudices.C.de episco.audien. do.Ioan. de Imo.dicit quod si quis fecit suum debitorem incarcerari & non sit soluendo, ita quod non potest se sustentare,debet de bonis creditoris sustentari, facit ad hoc optimus,tex.xvj.q.vj.de lapsis,licet glos. dicat quod rector carceris prouidebit.xvij.quæstio.iij.diffinitionem,& vide quod no.Ioã. And.in c.ex rescripto. de iureiurã. Ioan.de Imo.dicit quod creditor tenetur ipsum alere in carceribus,& istud tenet glo.in l.fina. super verbo, aguoscere C.de ero. mil.an. libr.xij.Istud tenet do.Rapha.in l.iudices. C.de episco.audi.& querit hic do.Ioan.de Imo.quid si aliquis incarceretur pro debito descendente termino, alias pendente an debeat relaxari si præstet cautionem satisfaciendi.glo.dicit quod sic.in c.nuper allegato, & hæc sufficiant.

FINIS.

DE RELAXATIONE Carceratorum, Tractatus do. Pauli Girlandi Castillionis Florentini, Criminalium causarum Romæ auditoris.

SVMMARIVM.

1 *Relaxationum diuerse sunt species.*
2 *Relaxationes quæ lite pendente fieri possint.*

VM sepius cõtingat quod rei pro diuersis criminibus in carceribus deducuntur,ex qbus postea diuersimode relaxãtur ideo,con gruũ mihi visum fuit in hoc tractatu de relaxatione carceratorũ, & de extremis actis causarũ quædã breuiter exponere, † Verumtamen quia reorum relaxationes diuersę sunt,quarum quedam fiũt post causę decisionem,et sic post latam sententiam,alie vero fiunt lite adhuc pendente. Relaxationũ vero quæ fiunt post litis decisionem,quædam est quæ fit per sententię executionem. Quædam alia est quę fit per gratiam ex beneficto & indulgentia principis,alia autem relaxatio est quæ fit per cõpositionem pœnæ factam cũ curia aut fisco, Alia est quæ fit propter

fit propter innocentiã incarcerati quando
2 plene de illius innocentia conſtat. †Relaxationũ vero quę fiunt lite pẽdente quẽdã eſt quæ fit propter fideiuſſorem præſtitum de ſe repreſentando & ſoluendo pœnam &c. Quædam alia eſt quę fit licentioſe & de facto per fugã incarcerati & iſta quãdoque accidit cũ fractura & violentia carcerũ, quandoq; aũt clanculo abſque aliqua fractura aut violentia. Breuiter igitur cũ iuſtis relaxationis ſpeciẽ declaremus. Videndum erit primo de relaxatione illa quę fit per ſentẽtię & pœnæ executionẽ. Secũdo de illa quæ fit ex beneficio & indulgentia principis. Tertio de illa q̃ fit ex propria innocentia incarcerati. Quarto de illa quæ fit per cõpoſitionem pœnæ. Quinto de illa quæ fit per fideiuſſorem præſtitũ de ſe repreſentando & ſoluendo pœnã &c.

Sexto de illa quæ eſt illicita quæ fit per fugam ipſius rei vt ſupra dictum eſt. Septimo & vltimo poſt præmiſſa breuiter & ſuccincte videbimus de calumniatoribus ac de expenſis damnis, & intereſſe.

SVMMARIVM.

1 *Executio quid ſit.*
2 *Pœnæ quæ ſimul & pro quibus criminibus inſtigi poſſint.*
3 *Executio pœnarum corporalium quare publice fieri debeat.*
4 *Iudices eccleſiaſtici ſæpe vtuntur carceribus perpetuis.*
5 *Carcer ad cuſtodiam de iure ciuili inuentus eſt non ad pœnam.*

De ſententię & pœnarum executione.

1 VERO primo qd eſt iſta executio? †Rñ. q̃ eſt ſatisfactio quædam quæ fit per cõdemnatũ opera & miniſterio publici executoris pro ſententię iam late obſeruatione, vt probatur in l. iiij. §. ait prętor. ff. de re iud. & l. ij. & ff. C. de cuſt. reo. Bal. in authen. ſed nouo iure. C. de ſer. fugi. quæ neceſſe eſt quod fiat poſt latã ſententiã tẽpore rei iudicate. Nã ſi antea fieret non valeret l. j. C. de excep. rei iudic. vbi Bald. dicit qd in ordinatis per eſſentiam rationis poſteriꝰ præſupponit ſuum proprius eſſe, vt not. Ioan. Mona. in cap. ſi confirmationem. de elec. lib. vj. Item videndum eſſet quid ſit res iudicata, & an ſententia ipſa & res iudicata ſint idem vel potius diuerſa. Et quæ eſt differentia inter ſententiam & rem iudicatam, ſed quia iſta requirunt altiorem indaginẽ & ampliorẽ examinationẽ, ideo vt breuius me expediã hic prætermitto vi de Barto. in l. j. ff. de re iudi. Ioan. de Imo. & Paul. in rub. extra eo. ti. Hoſt. in ſum. eo. ti.
2 in prin. vbi deſignat pulchrã figurã. †Quo ad materiam noſtrã dico q̃ aut pœna exequenda eſt corporalis vltimi ſupplicij vel citra mortem corporis afflictiua, aut eſt deportationis ſiue relegationis, aut eſt pecuniaria aut bonorũ publicationis, licet interdum iſte poſſint eſſe ſimul vnite quando ſumus in atrociſſimis ſicut in crimine læſæ mateſtatis, hæreſis, falſe monetæ, raptus virginum, & ſimilibus. In quibus vita, bona, & fama ſimul pereunt l. quiſquis. C. ad leg. iul. maieſta. l. arriani. C. de hæret. c. ad abolendã & c. vergentis eo. ti. l. j. & ij. C. de fal. mone. & l. vnica. C. de rap. vir. & ibi Cyn. Bald. & Saly. & dixtmus ſupra lib. j. & iij. in iiij. & x. q. Primo. n. caſu q̃ ſumus in pœnis corporalibus aut exilij relaxatio prædicta fiẽ-
3 da eſt anteq̃ fiat executio, † quia executio pœnarum corporaliũ debet eſſe publica & in locis publicis fieri & non in carceribus, vt vnius exemplo cæteri pertimeſcant, & vnius pœna ſit metus multorũ l. capitaliũ. §. famoſo, & l. aut facta. §. ff. ff. de pe. & l. j. C. ad l. iu. repetũ. & not. in l. j. ff. de iuſti. & iu. & in cle. j. de pe. Car. in cle. j. xij. & xiij. no. de offi. ord. xlv. diſt. diſciplina ij. q. vij. qua propter x. q. j. quia ſacerdotes. de cohabi. cleri. & mulie. c. clericos, & de excel. prelato. c. j. cum ſimili. eodẽ modo primo relaxandus eſt ante executionẽ quando executio ipſa fieri debet per relaxationem aut deportationẽ, quia ad hoc vt ſententia & pœna quæ in ea continetur fortiãtur effectum ſiue executionẽ neceſſe eſt quod reus exeat de carceribus & ad loca ſibi deputata ſubmigret vt l. fi. C. de cuſto. reo. & l. cuſtodias. ff. de pub. iud. niſi relegatio ipſi facta fuiſſet
4 in carceribus, † quia reus condẽnatus eſſet ad perpetuos carceres, qua pœna ſępe vtũtur iudices eccleſiaſtici, vt xxvj. q. v. ſi quis epiſcopus. & c. contra idolorũ. & c. j. de hęre. lib. vj. & eſt glo. c. excommunicamus. el ij. de hæreti. in antiq. hoc enim raro vel nũquam faciunt iudices ſeculares, quia ius ciuile non vtitur iſtis pœnis carceralibus ſed potius relegationis aut deportationis ſecũ-

dum personarum conditionē & qualitatem facti l.iij.in prin.&.§.adiectio.ff.ad l.corne. de sic.iuncta l.si quis aliquid.§.qui abortio
5 nis.ff.de pen.†carceres.n.ius ciuile inuenit ad custodiā non aūt ad pœnam l.ij.& l.fi.C. de cust.re.aut executio ipsa fienda est in pecunia, vel in bonis & isto casu reus nō erit relaxandus de carceribus nisi demū sequuta solutione dicte pœnę vel saltē satisfactione, quia fisco fuerit satisfactū aut per pignorum traditionē aut per idoneum fideiussorem adeo quod plene sit cautum fisco d.l. iiij.§.ait prætor.ff.de re iudi.l.j.§.diuus.ff. de iure fisci.

SVMMARIVM.

1 *Executio in causis criminalibus an statim fieri debeat post sententiam latam.*

2 *Homicida, maleficus, veneficus, & adulter confessi, aut testibus conuicti non audiuntur appellantes.*

3 *Appellatione nemini denegatur nisi duobus concurrentibus.*

4 *Defensiones iuris non tolluntur reo etiam in facto notorio.*

Confessio & conuicto in ciuilibus an auferatur appellationis remedium.

5 *Appellatio non admittitur in criminibus notorijs.*

1 SECVNDO quero an statim† post latam sententiam in causis criminalibus fiēda sit executio vel potius expectari debeat res iudicata per lapsum x.dierū.vt in authē. de appel.in prin.col.iiij.& dic quod in causis criminalibus regulariter non fit executio pœnę antequā sententia trāseat in rē iudicatā per lapsum x.dierū vt l. addictos.C. de appe.& l.addictos.C.de episc.aud, & in auth.sed hodie.C.de ap. Quæ regula fallit qñ sumus in atrocioribus criminibus & reus voce propria sponte confessus esset & testibus plene conuictus, quia tunc post latā sententiā incontinenti & immediate fit executio, vt l.ij.C.quo.ap.non reci. & d.l.fi.C. de cust.reo.& l.custodias.ff.de pu.iu.immo si reus post latā sniam incontinenti vellet appellare non audiretur, & eius appellatio tanq̄ calumniosa penitus reijceretur ita dr̄
2 in d.l.ij.C.quo r.ap. &c. vbi dr̄†q̄ homicida, veneficus, maleficus, adulter, & is q̄ manifestā violētia intulisse probat, si voce propria cōfessus sit spōte crimē & testibus plene conuictus reperitur non auditur appellans, maxime in casibus & criminibus ibi expressis. Bal.aūt ibi querit, qd̄ erit dicēdum in alijs minoribus criminibus extra illa quæ sunt ibi expressa an si reus reperitur confessus & conuictus possit interponere appellationē & an sit audiendus, demū concludit q̄ appellare non poterit & si forsan appellauerit non erit audiēdus, ita tenet glo.in d.l.ij.q̄ sequitur ibi Bal.licet lac. But.dixerit contrariū hac ratione quia dicit quod reus in cā appellationis poterit cōfessionē suā reuocare, nihilominus Bal.hoc non obstante tenet opinionē glos. ibi & respōdet ad rationē lac.But.quia illud est verum quod reus posset reuocare confessionē suam qñ illā per errorē aut metu tormentorū fecisset, vel qñ testes non clare probarēt, sed aliquātulū appareret dubiū illorum dictū, tunc posset bene audiri in appellatione & confessionē suā vt erroneā, vel extortā
3 metu tormentorū†ad hoc igitur vt tollatur remediū appellādi duo principaliter requiruntur, primū q̄ reus sit plene testibus conuictus qui luce clariorem probationē ostēdant, secūdū qd̄ sponte absq̄ aliquo impedimēto confessus fuerit istis.n.vel ipsorū altero deficiēte non denegatur appellatio vt tenet glo.in d.l.ij.& ibi Bald.& alij. Quidam vero addunt tertiū requisitū ad hoc vt tollatur remediū appellationis.s. q̄ sit vnū de illis criminibus expressis in d.l.ij.quamuis Bal.sequutus gl.ibi teneat cōtrariū, vt sup̄ proxime diximus. Limita tñ illud q̄ dr̄ in d.l.ij.nō ꝓcedere qñ reus vellet facere defensiones iuris dicēs q̄ quicquid fecit id totū fecit ad sui defensionē, vel q̄ ille quē ipse ostendit erat bannitus & similia, q̄a isto casu poterit audiri nō obstāte sua cōfessione & tā clara probatione, ita tenet elegāter
4 Bald.in d.l.ij.†quia reo ēt notorio in facto nō tollūtur defensiones iuris. scdm qd̄ singulariter voluit Inno.in c.statuimus.de offi.dele. Quero nunc quid in causis ciuilibus an cōfesso & conuicto auferatur remediū appellationis, glo.in d.l.ij. dicit q̄ sic q̄ aufertur ad similitudinē causarum criminaliū vt supra proxime dictū est, & illā glo.sequitur ibi Bal.quā dicit esse notabilē. Iterū quero quid si reus nō erat confessus sed conuictus duntaxat cuius vigore fuit condēnatus & post sniam confessus fuerit crimen an etiā iste debebit excludi a remedio

appellationis,dic, aut cõfessus fuit in iudicio,& apud acta,& appellare nõ poterit ex quo confessio illa cõsonat cũ veritate,phationũ,& censetur ac si cõfessus fuisset ante sententiã,ira dicit Bal,in d.l.ij,in ij.col.ver. modo quero,aut fuit cõfessus extra iudiciũ & admittitur ad appellandũ quia cõfessio extrajudicialis non facit notoriũ immo nec plenã probationẽ ex qua sequi possit condẽnatio,sed bene facit indiciũ ad torturam l.capite quinto,§.fi.ff.de adul. vide bonum
5 tex.in l.non tñ.ff.de app. †Idem ẽt dicẽdũ est in notorijs criminibus in quibus non admittitur appellatio scdm qđ voluit Ab. in c.super his, de pœnis vbi dicit cp iudex in notorijs criminibus põt mandare pœnã exequi ẽt absq; aliqua condẽnatione,& idẽ dicit voluisse Inn.in c.ex parte.el.j. de rebo.fig.vide Abb.in c.ad nostrã.el.iij, de iureiu.Idẽ dicendũ est de quibusdã interlocutorijs quæ trahunt secũ executionẽ licut est illa quæ fertur contra debitorẽ suspectũ de fuga,vt l.sciendũ.ff.qui satisd.cog.l. si fideiussor.§.ft,eo.ti,& ibi Bar,quem vide.

SVMMARIVM.

1 *Condemnato non valente pœnam pecuniariã soluere,an possit fieri executio in bonis vxoris,aut patris ipsius.*

2 *Paupertas a pœna non excusat,quia qui nõ potest soluere luere debet in corpore.*

3 *Pœna quæ ex vnius delicto oritur quandoque ad non peccantes extenditur.*

1 ERTIO quero si condẽnatus, †ad pœnã pecuniariã illã soluere nõ põt propter paupertatẽ, an executio fieri ibi fieri possit i bonis vxoris suæ, aut patris si esset filiusfamilias matris fratrũ vel aliorũ de eius familia?rñ. cp non,quia pœna nõ debet excedere suũ authorẽ l.sanctimus.C.de pe.qui etiã in rub.& toto titulo.C.ne fi.pro pa. & ne vxor pro mari,vel ecõtra.& l. ob maritorũ eo.titu.quia nemo debet alterius odio vel crimine damnum sentire l.si quis in suo §.legis.C.de inofficio.testa. & l.legem. in princip.j.respon.C.de nat.lib. & l.ii pœna. & l.crimen.ff.de pœnis.& l.si maritus.ff. solu.matri.& l.fina.ff.ad lille,& in regula nemo,de reg. iur,li,vj.† paupertas iguit non excusabit illum a pœna, quia si non poterit soluere pœnam in ere luet in corpore, ita dicit tex.not.in l.prima in fin.ff.de pen. & ibi Bart, vbi singulariter limitat regulã illam de qua in l.in seruorum,ff.de pen.quẽ vide,& diximus etiam supra lib.proximo præceden.q.vij,an in causa pecuniaria &c. & not.ẽt ff.de offi. præsi.l.illicitas.§.fina.& de iurisdi,omnium iudi.l.si quis id quod.§. in seruos. & ff. de ser. fugi.l. quicunque.§. quod si & C.de sepul,viola.l.fina.§.fin. fed contra prædicta facit C.ad leg.iul. maiesta. l.quisquis.& c.vergentis.de hære,& cap.in quibusdam.de pe.& c.cum multe.xv. quæstio.vij.& j.q.iij,item peccato lsraelitarũ. & in cap.j.& ij.de fil.presby. in quibus iu-
3 ribus probatur† cp pœna quæ oritur ex delicto vnius extẽditur ad alios qui nihil peccarunt.Soln.speciale est in crimine læsæ maiestatis propter criminis immanitatẽ,& propter reuerentiam maiestatis principis, idẽ est in crimine hæresis & multomagis, quia hinc offenditur maiestas diuina quæ maior est temporali d,c.vergentis,& ibi glo. & c. accusatus.eod.titu.lib.vj. vide ea quæ diximus supra lib.j.in titu.de hære.q.iij.vbi posui alios casus in quibus vnus nõ delinquẽs puniturex delicto alterius, & pœna vnius delinquentis extenditur ad nõ peccantes.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ad membri mutilationem an possit puniri in membro iam debilitato.*

2 *Reo carente membro secundum statutum amputando, an possit iudex eum condemnare ad amputationem non eius membri quod sibi supereſt.*

3 *Statutum dictans manum vel pedẽ absque alia specificatione amputari debere,qualiter intelligi debeat.*

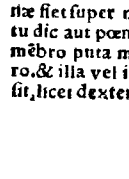

1 VARTO quæro quid si reus† incarceratus fuit condemnatus ad mutilationem vnius mẽbri, puta amputationis manus,pedis,oculi,& similiũ & bẽat alterũ ex dictis mẽbris debilẽ vel aridũ an executio pœnæ fiet super mẽbro debili, vel sup validotu dic aut pœna reperiẽ imposita sup certo mẽbro puta manu dextra, vel pede dextero.& illa vel ille amputãdus est qualiscũq; sit,licet dextera sit vtilis,sinistra vero inuti

lis, vt in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fu. & ibi glo. no. & Bar. & Ang. & Paul. de Caſt. idem dicit Ioan. And. in c. in pœnis. de reg. iur. in vj. in mercu. vbi dicit quod iſto caſu ſola deformitas corporis facit pœnã, & ad hoc facit bonus tex. in l. ij. §. quod ſi quis. & §. ſeq. ff. arbo. furt. ceſ. & Bar. in l. hos accuſare. §. ff. ff. de accuſa. †Quid ſi reus caret illa manu, vel pede, aut oculo qui vel quæ ex forma ſtatuti venit amputandus, nũquid iudex poterit condemnare ad amputationẽ membri illius quod ſupereſt, dic q̃ non, ſed debebit illũ condẽnare in alio membro quod eſt verum q̃ pœna commutari põt in alio mẽbro ante latã ſniam non autẽ poſt, quia ſi reperitur nota ſenẽtia ſuper vnico illo mẽbro quod amputandũ venit ex forma ſtatuti, aut trãſiuit in rẽ iudicatã aut nõ, ſi tranſiuit neceſſe eſt quod fiat executio ſu per illo mẽbro, alias ſenẽtia eſſet nulla, nec poteſt variare iudex poſtq̃ functus eſt officio ſuo l. iudex poſtquam. ff. de re iudi. niſi hoc fieret de mandato principis, vt l. j. C. de preci. impe. offe. & l. j. in fin. ff. de quæſt. aut nondũ tranſiuit in rẽ iudicatam, & poterit reus ab ea appellare, quia maius ſupplicũ pateretur ex amputatione illius mẽbri qđ ſolũ eſt quam ſi duo eſſent, & interpretatio pœnarũ non debet fieri in durioꝛẽ cãm, ſed in mitioꝛẽ, vide Bald. in d. authen. ſed nouo iure. in iij. col. †Et quid ſi ſimpliciter dicatur in ſtatuto, vel ſnia amputeť ſibi manus, vel pes, nec ſpecificetur certum membrum tunc concludunt doc. prædicti quod in mẽbro minus potẽti fienda erit executio q̃ eſt verum qñ duas habet, ſed ſi non habet niſi vnã dic, vt ſupra proxime dixi, vide latius de prędictis Bal. in d. auth. ſed nouo iure. & Ang. de Are. in trac. male. in glo. quas ſi non ſoluerit intra decẽ dies amputetur ſibi &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus an poſſit ſententiam ferre fuſtigationis, & mãdare exequi per milites & executores.*

2 *Iudex eccleſiaſticus bene põt ferre ſentẽtiã ex qua nõ venit principaliter ſãguinis effuſio licet ex poſtfacto et accidẽtaliter ſequatur.*

1 QVinto quero quid ſi protcrimine reus venit fuſtigandus, puta pro vno furto vel ſortilegio siue aliis ſimilibus minoribus criminibus, & ſit in manibus iudicis eccleſiaſtici an iudex ipſe poterit ferre ſententiam ad fuſtigationẽ, & illã mandare exequi per milites & executores, & vť dicendũ q̃ nõ, quia iudex eccleſiaſticus nullam habet iuriſdictionẽ ſanguinis c. ſententiã ſanguinis, ne cleri. vel mona. ſed in fuſtigatione vt primũ interuenit aliqualis ſanguinis effuſio, qa cutis humerum crebris verberibus ſæpius percuſſa laceratur, & *emittit* ſanguinẽ maxime qñ eſt longa fuſtigatio vt experiẽtia docet, ergo nõ põt quia incurreret irregularitatẽ vt ibi dř, tu dic q̃ iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionẽ verberandi, & fuſtigandi, & ſententiã ſuã ſuper his poteſt mandare exequi abſq̃ ſcrupulo irregularitatis xxvj. q. v. contra idolorum. & xxiij. q. v. *cit*

2 cuncelliones. in fin. illa †igitur qualiſqualis ſanguinis effuſio non conſideratur, nec venit principaliter ex ſnia, ſed ex poſtfacto accidit, ſatis eſt quod in ſententia clerici non infertur talis pœna ex qua principaliter & immediate veniat ſanguis, ſicut eſt in amputatione mẽbri, vel alia ſimili pœna vnde ſanguis humanus immediate debeat effundi, vt d. c. circũcelliones, vide d. Ab. & alios Cano. in cap. ij. de ſortileg. Circa materiam iſtius executionis nõ me extendã vlterius vide latius per doc. in d. authẽ. ſed nouo iure. & in l. capitalium. §. famoſos, & in l. qui vltimo. ff. de pe. & in d. l. eo. ti. & in l. ſanciimus. C. eo. ti. & ibi Bal. & Ang. de Are. in d. trac. in cõmento ſententie ſuper ver. quas ſi ſi non ſoluerit, & in ver. & ibi caput a ſpatulis &c. Gan. in ſuo tract. maleſi. in titu. de pen. reo. & do. Par. de Put. in tracta. ſyn. in ti. de executio. ſententiarũ. fo. xlj.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex cauſa rationabili an poſſit pœnas a lege ſtatutas augere vel minuere.*

2 *Iudex facultatem habet a lege vt pœnã pecuniariam ex cauſa iuſta poſſit in corpora lem commutare.*

3 *Iudex pœnam vnam commutans in aliam non dicitur contra legem venire.*
Iudex ſententiã qua decurionẽ relegandum pronuntiauit mutare non poteſt.

4 *Sẽtẽtia eſt nulla cõtra iuris diſpoſitionẽ lata.*

5 *Sententia libello ſeu petitione diſformis eſt nulla.*
Queſtio facti eſt in arbitrio iudicãtis, ſed pœne proſecutio legis diſpoſitioni mandatur,

& numero sequen.

8 *Statuta interpretationē declaratiuam a iure communi recipiunt.*

9 *Iudices ob casus emergētes possunt transgredi leges.*

10 *Authoritas legis aut superioris in omni iuramento censetur excepta.*

1 EXTO† non omittā hāc notabilē q.cp̄ bene nota, an iudex possit si aliqua iusta causa sibi videbitur pœnas certas a lege statuas augere, minuere, alterare, aut in aliā speciē cōmutare, & vt dicendū cp nō, nisi hoc faceret de expresso principis mandato, quia iudex est minister legis, & iustitię, & nō habet authoritatē supra legē, immo debet illas ad vnguē seruare, & secdm illas in omnibus causis iudicare, nō aūt alterare illarū dispositionē quia dicitur cp facti quidē qō arbitrio iudicis consistit, sed pœnę impositio & persecutio consistit in facultate legis l.j.§.j.ver. nā siquidem ff.ad tur. l. oēs in princ. ff. ad muni. ij.q.iij. si quē. §. notandū, vbi dr cp facti quidē quęstio in arbitrio est iudicantis pœnæ aūt persecutio non eius voluntati mandatur sed legis authoritati reseruatur pro quo facit text. in l. seruos. in fi. C. ad l. iul. de vi publi. vbi expresse dr cp non licet iudici pœnā certā a lege statutam minuere, aut mollificare. & l. si operis. C. de pe. vide glo. no. in d. c. si quem. in ver. voluntati. In cōtrarū est text. in l. & si seuerior. & ibi gl. C. de his qui not. infa. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. eo. tit. & ibi gl. Bar. & alij ibi oēs cōcludūt qd pōt iudex pœnā certā a lege statutā in sententia sua ex iusta cā augere, minuere vel in aliā

2 speciē permutare,† ita vbi lex irrogat pœnā pecuniariā pro aliquo crimine iudex ip se pōt imponere corporalē ex iusta causa, & hanc facultatē & arbitriū iudex ipse habet a lege, vt quotiescunq; ex qualitatibus, aut alijs circūstātijs delictū vē enormis aut turpis, vel ex eo imminet scandalū nō modicum, vel alia simili iusta cā concurrente lex dat arbitrium iudici vt in sententia sua possit ex causa hmōi pœnas certas a lege statutas augere, minuere, vel in aliā speciē permutare, cp quidem arbitriū non solū habet quo ad pœnas principales verumetiam quo ad accessorias. s. infamię, quia iudex potest dispensare cum infamia quæ reo venit ex crimine irroganda vt est glo. in d. l. quid ergo §. pœna grauior. ff. eo. tit. & ibi Barto. hoc dicit expresse, idem Bal. & Saly. in d. l. si seuerior. C. eo. ti. & cp tale arbitriū iudex habet a lege probatur in l. aut facta. §. fina. & l. hodie. ff. de pen. & dicta l. & si seuerior. & dicta l. quid ergo. §. pœna grauior. Et ratio istius arbitrij pōt esse, quia delicta cū diuersis circūstantijs & qualitatibus perpetrantur ex quibus crimen ipsum qñq; fit excusabile. qñq; magis atrox & odiosum quas circūstantias, & qualitates omnes lex ipsa exprimere nō potuit, sed quasdam expressit, vt d. l. aut facta. §. j. cum duobus seq. ideo dedit iudici hanc facultatē & arbitriū vt secundū facti cōtingentiam pœnas ipsas arbitrio suo ex causa augeret, minueret vel mutaret d. l. aut facta. §. ff. & d. §. pœna gra-

3 uior.† & per hoc iudex non dr venire contra legē, vel ab eius dispositione recedere, sed potius legē seruare quæ ita vult atque disponit, cp probatur ēt per illā regulam iuris qua dicitur cp pœna debet cōmensurari delicto vt l. sanctimus. C. de pe. & in c. sicut dignum. extra de homi. & c. vt clericorum de vi. & ho. cle. & hæc est vera & cōis conclusio, vt supra dixi, cp tenet Bart. post glo. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. & Bald. Cyn. & Saly. in d. l. & si seuerior. C. eo. tit.

Quę quidē conclusio recipit nōnullas limitationes quas per oppositiones breuiter declarabo. Et primo oppono de l. moris. §. iste fere. ff. de pe. vbi dr cp iudex nō pōt aliquo modo mutare sniam suā qua pronūtiauit decurionē esse relegandū quia iura id prohibēt expresse, sed debet principē cōsulere vt rescribat quid agendū sit in hac re. idē disponitur in l. j. §. fi. ff. de qō. & l. j. §. fin aut. ff. ad tur. Sol. ibi iudex iā pronunciauerat, hic nō. & verū est cp iudex posteā tulit sniam non pōt illā & pœnas in illa expressas amplius permutare, vt ibi dr quia semel functus fuit officio suo l. iudex posteā. ff. de re iu. & ideo limitatur ista cōclusio habere locū antequā feratur snia seu in ipsa sententia, non aūt post sententiā, & propterea Bar. in d. l. moris. §. iste fere, reprehendit quosdā iudices qui apponūt certas clausulas in fin. sententiarum suarum post verbū condemna-

4 mus &c. cp nihil vz. †ite oppo. de. l. diuus. ff. de iniur. vbi nō vz sententia lata cōtra iuris dispositionē qñ nō fuit seruata forma iuris. So. ibi per errorē & sine cā fuit alterata forma iuris hic aūt ex certa scientia, & ex cā & rōne, vt l. hodie. ff. de pe. & ita soluit Saly. istud contrariū in d. l. & si seuerior. ideo

secundo limita conclusionē prædictam qñ iudex ex certa scientia facit, & ex iusta cā, alias non posset. Sed quero an sit necesse ꝙ iudex exprimat istam cām in sentētia ꝙ ideo imponit istā pœnā ꝓpter talē causam specificatā, & breuiter dicas quod non sed an debeat in genere exprimere causam dicendo ex iustis causis animū nostrū mouentibus &c. Bar. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior, dicit ꝙ si iudex exprimeret causam in genere non errat vt dictū est. tñ si nullā exprimit in genere nec in specie per hoc non vitiatur sententia dūmodo ex actis appareat ꝙ fuit iusta causa quę mouit iudicē ad ita pronuntiandū, alias si nulla esset causa, nec appareret ex actis sententia posset dici nulla tanq̄ lata contra ius constitutionis & per expressum iuris errorē vt l. j. ff. quę sen. sine ap. rescin. & per Bar. in d. §. pœna grauior. †Itē opp de. l. fi. C. de fideic. lib. & l. vt fundus. ff. cōi diu. & l. in seruos. §. fi. C. ad l. iul. de vi pub. vbi dicit ꝙ quotiescunque snīa nō est cōformis libello, & qđ continet aliud q̄ petitio nulla est, sed hic aliud hr̄ in petitione & libello accusationis vbi petita fuit certa pœna quā ius declarat in illo casu, & aliud in snīa continetur merito &c. Solu. dicit Saly. in d. l. & si seuerior, ꝙ illud habet locū in causis ciuilibus non aūt in criminalibus in quibus nō est necesse apponere conclusionē certe pœnæ in libello accusationis, sed sufficit cōcludi ꝙ reus pœnis a iure statutis puniatur, & iudex excedendo pœnas certas ex causa dr̄ legitime ꝓcedere, vt supra dictū est. Iterū opp. d. l. si operis. C. de pe. & ij. q. iij. c. si quem. §. notandū, vbi dr̄ ꝙ facit quidē qō in arbitrio est iudicantis, pœnę aūt persecutio nō eius voluntati, sed legis dispositioni mandatur. Sol. illud est verū quod iudex non pōt pœnas iuris immutare sine causa, sed cū causa bene pōt facere, vt supra dictū est, & per hanc solutionē tolluntur omnia contraria quæ superius in prin. adducebantur. Postq̄ vidimus limitationes istius conclusionis per oppositiones prædictas, videamus modo illius extensiones quæ erūt multū vtiles. † Et prima extēsio siue declaratio est ꝙ ista conclusio non solū habet locum in iudicijs siue causis, & pœnis minoribus & extraordinarijs, sed generaliter in omnibus ordinarijs. ita tenet glos. not. cōiter approbata in d. l. hodie. ff. de pet. q̄ sequitur ibi Bar. & idem Bar. in d. l. quid ergo. §. pœna. Bald. & Saly. in d. l. & si seuerior. in j. no. vbi expresse dicit qđ iudex in sententia pōt ex causa pœnam ordinariā permutare. Secundo ampliatur ista, vt habeat locū etiā in accessorijs pœnis ad principalem sicut est infamia quæ ex illo crimine oritur siue infertur vltra alias pœnas, nam sicut iudex immutat & dispensat pœnas principales, ita etiā dispensare, & permutare pōt pœnā infamie, ita tenet glo. in d. l. & si seuerior, quam sequitur ibi Bal. Saly. & alij. † Tertio ampliatur vt nō solum procedat istud de iure cōi, sed ēt de iure municipali, ita quod si statutū imponit certā pœnā pro aliquo crimine, iudex potest illam ex causa permutare non obstā e quod a principio officij iudex iurauerit seruare statuta illius loci, ita dicit expresse Saly. in d. l. & si seuerior. in iiij. colum. in versi. quero quarto. Vbi primo arguit quod non possit, quia statuta sunt stricti iuris l. constitutionibus. ff. ad munici. & ꝓpter iuramentū quod debet ad vnguem seruari, vt in c. licet mulieres. de iureiu. lib. vj. cum simi. deinde quatuor fundamentis comprobat dictū suum quod potest. † Et primo quia statuta recipiunt interpretationem declaratiuā a iure cōi l. ij. C. de noxa. & per Bar. in l. oēs populi. in iiij. q. princ. ff. de iusti. & iur. Secundo quia illa lex quę dat potestatē populo condendi statuta, illa eadē dat potestatem iudici pœnas ex causa permutandi, aut minorandi, vt l. hodie. ff. de pen. & l. aut facta §. fi. eo. ti. iuncta l. omnes populi. ff. de iust. & iu. Tertio q̄ hoc permittitur iudi. ex cā & sic in supplementum legis quæ culpas, casus, ac fauores reipublice sigillatim excogitare non potuit, sed hæc ratio habet locū ēt in statutis, quia statuentes ipsi non potuerūt omnes causas cū suis qualitatibus adherentijs, & circunstantijs exprimere, aut cogitare, ideo vidētur iudicis arbitrio cōmisisse vt pœnas ipsas iuxta facti contingentiam & qualitates ex iusta cā permutare possit d. l. hodie. & l. aut facta. §. fin. ff. de pe. † Quarto dicit ꝙ pro ista opi. facit singulare dictū Inno. in c. j. de consti. vbi dicit quod licitum est iudici rōne casuū emergētiū leges trāsgredi. Et non ob. illud quod dr̄ de iuramēto, quia iudices sicut statuta, ita & leges iurāt seruare, vt l. rē non nouā. C. de iudi. & in authen. vt iusiuran. quod præsta. ab his &c. tamē nō obstante tali iuramēto possunt cū causa minorare, vel augere pœnas & sic faciēdo nō ledūt nec transgrediunt leges, sed illas obseruāt, quia sic fieri mandāt, & per hoc etiā non dr̄ iudex incurrere periuriū. † quia in omni iuramēto semper intelligitur excepta

authoritas legis, aut superioris, vt l. fi. ff. qui satisf. cog, ita tenet Bo. Fran. Are. in d. l. & si seuerior. & Bald. ẽt in eadẽ l. & si seuerior, vbi dicit quod iudex non incurrit periurij alterando pœnam legis vel statuti, quãdo hoc facit ex causa vel cũ causę cognitione, quia alterando pœnã legis, vel statuti iusta causa præcedẽte illud facit lege permittente & ex potestate sibi a lege cõcessa. argu. d. l. hodie, & ideo dixit Archi. ibi qđ in omni iuramento intelligitur semper excepta legis & principis authoritas. d. l. fin. ff. qui satisf. cog. Demum queri potest quid si Titius accusauit Semproniũ ꝙ intulit sibi violentiam cum armis, & sic remedio legis iulie de vi pu. approbauit violentiam sine armis sibi illatam fuisse ex quo vẽ probata intentio legis iulie de vi priuata, nunquid Sempronius poterit condemnari de vi priua, prout probatũ fuit, quidã dixerũt ꝙ sic, quia iudex potest pœnã minuere ex causa, quidam alij dixerunt ꝙ non, quia hoc non fuit deductũ in iudicio a principio, vide Sa ly. in d. l. & si seuerior. in fin. & in l. iij. C. ad l. iul. de vi pub.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus pro hæresi vel læsæ maiestatis, si obtineat gratiam principis an censeatur restitutus ad vitam, famam, dignitates, & ad bona pristina.*

2 *Principi congruit salutẽ populi tueri, & malis hominibus prouinciam purgare.*

3 *Indulgeo verbum, quid significet, & quid restituo.*

Restituere plus est quam indulgere.

4 *Rescriptum in quo ponuntur verba indulgeo, & restituo, qualiter intelligatur.*

De beneficio & indulgẽtia principis.

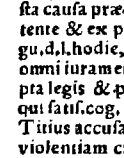

VCCEDIT nunc videndũ de secũda specie relaxationis quę fit beneficio & indulgentia principis postquã reus largitate principis obtinuit venią sui criminis & culpe ex carceribus liberaꝺ, ꝙ fit pluribus modis, quia gratia qñq; fit stricta, qñq; vero
1 oritur pinguior. † Ponamus, n. quem esse dãnatũ de aliquo ex maioribus criminibus vt est hæresis, lęsę maiestatis, raptus virginis, falsę monetę, & similiũ ex qbus de iure infertur pœna mortis, perpetua infamia & omniũ bonorũ publicatio vt in c. ad abolẽdã & c. vergẽtis. de hęre. & l. i. & ij. C. eo. ti. l. quisquis. C. ad l. iul. maie. & l. j. C. de rapt. vir. & C. de falsa moneta. si obtinuit mereri veniã ex indulgẽtia principis, an censeatur restitutus ad vitã famã, dignitates, & bona, vel ad vitã dũtaxat, & vẽ dicendũ ꝙ cẽseatur ad vitã dũtaxat restitutus, ex quo restitutio siue indulgẽtia ipsa tẽdit cõtra publicam vtilitatẽ, & ordinem recte iustitie l. cõgruit. ff. de offi. prę. & ff. de his qui not. infa. l. furti. §. mãdati. & in auth. vt nulli iudi.
2 in prin. †nemini. n. magis cõgruit salutẽ populi tueri, & purgare ciuitatẽ malis hominibus, quã ipsi prin. l. nã salutẽ. in prin. ff. de offi. prę. vigil. Solu. tu dic attẽdẽda fore di ligẽter verba rescripti ipsius principis, quã doq; n. princeps exprimit speciẽ gratiæ, ꝙ reo carcerato largiri intendit, vt quia dixit facimus tibi gratiã vite dũtaxat, vel indulgemus tibi vitã aut restituimus te ad vitam tm̃, vt tũc solius vite gratiã obtinuisse diceꝰ si vero dixerit facimus tibi gratiã omniũ, vel restituimus te ad omnia in pristinũ eris. & diceris restitutus quo ad omnia postquã verba rescripti clare sonant, & constat expresse de principis voluntate. arg. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. & l. cõtinuus §. cũ ita. ff. de vet. obli. si vero nõ cõstat in rescripto de prędictis, & nullũ sit verbũ de fama, vel bonis, sed simpliciter reperitur principem fecisse gratiã illi & tũc diligẽter attendenda sunt verba rescripti, aut, n. princeps vsus fuit,
3 †verbo indulgeo, aut verbo restituo, primo casu sola criminis pœna corporalis cẽsetur esse remissa l. ij, & l. si adẽptis. C. de sen. paꝺ. & rest. idẽ ꝓbatur. in l. insulã, & l. gñali. eo. ti. Scẽdo vero casu quo ad oĩa cẽsetur esse restitutus. f. ad vitã, fama & bona in pristinũ statũ in quẽ erat ante snlam reposĩtus, vt l. j. & l. fi. C. eo. ti. quia, tantundẽ restõnis gratia tribuit, quantũ cõdemnationis sentẽtia ademit dicit tex. in d. l. fin. ex quibus habes notare, ꝙ verbũ restituo, habet ampliorẽ significatũ ꝙ verbũ indulgeo, qa per vnum restituũtur oĩa, per alterũ vero vita dumtaxat, & ꝓpterea sis cautus vt ĩ rescripto gratie ꝙ impetrare cupis pro amico incarcerato vtaris verbo restituo, non aũt indulgeo, vel alio simili verbo arido, Bar. & Bal. in l.
4 j. in insulã. C. eo. ti. †Sed quero si in rescripto vtrũq; verbũ reperit expressum. s. verbum indulgeo, & verbũ restituo, quia princeps dixerit ꝓ indulgẽtiã nostrã te restituimus, vel per nostram restitutionem tibi indulgemus quidnã consequitur reus per ista verba, dic scdm Bart. in d. l. fi. qđ ad omnia

cenſetur eſſe reſtitutus. ſi enim alterũ ex dictis verbis per ſe omnia iſta cõprehẽdit qũ nõ reperitur limitatum, multomagis qñ habet aliud adiũctũ per qđ nõ debet eius ampla ſignificatio reſtringi ſed potius ampliari fauore liberationis ratione adiunctι, vide Bar. in d.l.fi. & vide quæ diximus ſupra lib.I.q.iiij. & v.

SVMMARIVM.

1 *Reus an cenſeatur ad omnia reſtitutus ſi princeps dicat, facimus tibi gratiam.*
2 *Verba dubia in materia gratioſa latiſſime interpretari debent.*

1 SEcundo quero quid ſi papa, †vel imperator in reſcripto ſuo poſt narrationem criminis & ſententię dixerit, facimus tibi gratiam, an reus cenſeatur ad omnia reſtitutus, ſ. ad vitã, famam, & bona, dic ꝙ ſic. tex. eſt not. in l.j.§.fin. & ibi Bart. ff. de quæſt. & Bart. in l. gallus. §. & quid ſi tantum, ff. de libe. & poſthu. & d.l.fi.
2 C. de ſen. paſ. ratio eſt quia †verba dubia in materia gratioſa ſunt latiſſime interpretanda in fauorem illius qui recipit gratiam l.fi. ff. de conſti. principum, cap. ſi gratioſe, de rescrip. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Banniti an recuperent bona ſua publicata, ſtatuto dicłante omnes. Bannitos rebanniendos.*
2 *Banniti qui dicantur ſecundum communẽ vſum loquendi.*

1 ERTIO quero ciuitas ſecit† ſtatutũ ꝙ oẽs bãniti rebãniantur, an bãniti quorũ bona fuerũt publicata poſt gratiã pœnæ recuperẽt etiã bona, & ſic an illud verbũ rebãnire habeat vim reſtitutionis, vel indulgẽtiæ, & vr dicendũ ꝙ habeat vim ſimplicis indulgẽtiæ attẽto maxime cõi vſu loquẽdi, quo iſti condẽnati pro crimine appellãtur bãniti. & econuerſo rebãniti dñr qui ſunt a banno prædicto & ſic a pœna reſtituti l.j. & l. relegatorũ. ff. de interdi. & relega. cõtrariũ dicendũ eſt ꝙ imo iſtud verbũ habet vim plene reſtitutionis, & tales rebãniti poterunt recuperare bona & famam, & omnia quæ prius per ſentẽtiã perdiderant, & fuerant priuati per rebannitionem, igitur quis dr eſſe reſtitutus. ita dicit Bar. in d.l.fi. C. de ſen. paſ. immo communis vſus loquendi magis vr approbare hãc ſententiam quã præcedentem contrariam.
2 †quia cõiter ſolent vocari banniti illi qui ſunt damnati ẽt pœna mortis pro quocũq; graui crimine. & rebãniti dicuntur illi qui ſunt reſtituti aduerſus dictã ſententiam ſiue bannum per q̃ſ ſiue ꝙ priuatus fuerat vita, bonis, & fama, nã proprie iſtud verbũ bannum vulgares accipiũt pro ſnia, & propterea dicũt quem eſſe captũ bannitũ, vel habere bannũ capitis qui eſt condẽnatus pœna capitis. & hanc q. diſputauit Iac. de Are. vt refert Bar. in d.l.fi. & determinauit, put ſupra concluſum eſt, alijs ẽt rationibus de quibus ibi per eum, vide etiam Bartol. in l. gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſthu. & in l.j. §. fi. ff. de quæſtio. idem Bar. in l. non ſolum. §. fin. ff. de procu. Bald. in dicta l. fin. C. de ſenten. paſ. idem Bald. in l. ſi quæ pœna. ff. de his q̃ ſunt ſui vel alie. iur. & per Moder. magis copioſe in dicta l. gallus. §. & quid ſi tantum.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutus an recuperet bona ſua iam per fiſcum alienata.*
2 *Princeps nemini gratiam concedere dicitur cum iniuria tertij.*

1 QVarto quæro quid ſi bona† iſtius reſtituti fuerant per fiſcum alienata, an ipſe reſtitutus poterit bona ipſa recuperare, & a poſſeſſoribus vindicare, dic ꝙ non, duplici ratione, prima quia emptores dictorum bonorum ſunt bonefidei poſſeſſores, immo vero domini, quia emerunt a fiſco qui erat verus dominus ipſorum bonorum, & ſic non datur rei vendicatio contra dominum l. prima. & l. rem. & l. offi. ff. de rei vendi. & ipſi poſſeſſores ſunt veri domini dictorum bonorum l. bene a
2 zenone. C. de quadri. præſcri. Item qa† princeps faciens gratiam alicui cenſetur illam impartiri ſine iniuria & præiudicio tertij, non enim videtur æquum ꝙ faciendo gratiam vni velit inferre præiudicium alteri, quia ſemper iſta conditio ſubintelligitur ſi ne præiudicio iuris alieni. l. & ſi ſine. §. ſed quod papinianus. ff. de minor. l. quod ſi minor. §. fceuola, eo. ti. & Bar. in d.l. fi.

SVMMARIVM.

1 *Restitutus an possit illico pretium suorũ bonorum consequi a fisco.*

2 *Possessor bone fidei quatenus pretiũ rei alienate teneatur restituere.*

1 QVINTO quero nũquid iste restitutus † poterit salte consequi pretium dictorum bonorum a fisco. Bart. in dicta l. fina. dicit ꝙ sic, quatenus ex eo effectus fuerit fiscus locupletior alias non, l. fed & si lege. §. item si rem. ff. de peti. hæredi. quia fiscus succedit loco hæredis illius damnati. l. ij. C. de bon. proscri. & l. j. C. de bon. eo. qui ante sent. mor. sib. con. qui cum sit legitimus, & bone fidei poss. pretium rei alienate per ipsum † eatenus tenetur restituere quatenus ex eo locupletior factus fuerit. & nõ aliter l. tutor. ff. ad l. iul. de vi, & ideo si in pretiũ prædictum fuisset a fisco furto subtractum, vel alio simili casu fortuito perijsset non teneretur ad illius restitutionem cum non sit effectus locupletior d. l. & si rem & pretiũ, vide Bar. in d. l. fi. C. de sen. paſ.

2

SVMMARIVM.

1 *Rebannitus per statutum an censeatur ad famam restitutus.*

2 *Princeps et senatus famã restituere possunt.*

3 *Tollere potest qui & condere.*

1 TEXTO quero de vno dubio quod † ex præmissis insurgit an rebannitus per dictum statutum dicatur restitutus ad famam. & sic an ciuitas per statutum possit aliquem restituere famæ. & videtur dicẽdum ꝙ non, quia restitutio famæ, & dignitatum dicitur spectare ad principem non autẽ ad ciues inferiores. l. j. §. pen. ff. de postula. vbi

2 dicitur ꝙ solus † princeps & senatus restituit famam. tu dic quod aut infamia orta fuit de iure cõi aut per statutũ, quia statutum ex aliquo delicto irrogat infamiam ex quo non oriebatur de iure cõi. primo casu non potest nisi per Imperatorem, vel senatum fama restitui. d. l. i. §. pe. secundo vero casu potest ciuitas ipsa per suum decretũ,

3 vel statutum restituere famam, † quia cuius est condere eiusdem est tollere. l. nam natura. ff. de condi. inde. & l. nihil tam naturale. ff. de re. iu. & qui habet facultatem condendi habet etiam absoluendi potestatem. l. iij. ff. de re iud. & Bart. in d. l. fi. C. de sent. paſ. & vide quæ diximus supra in libr. j. in tit. de hære. in vj. quæſti.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cum primum innocentiam carcerati scit ipsum absoluere debet.*

2 *Sententia diebus feriatis ferri potest in fauorem innocentis.*

Examinatio & tortura fieri potest diebus feriatis contra latrones famosos.

3 *Sententia condemnationis ferri non debet diebus feriatis.*

De absolutione innocentis.

EXPEDITIS duabus speciebus relaxationum, qñ constat de crimine & est lata sententia deueniendũ est modo ad tertiam relaxationis speciem quæ fit propter

1 innocentiam. † Dic igitur quod ꝙ primum iudex cognoscit innocentiam incarcerati, & de illa sibi constat debet illum quamprimum absoluere, & carceribus liberare. vt l. j. in prin. & l. fin. C. de custo. reo. vbi dicitur quod quamprimum reus est incarceratus statim debet quæstio fieri vt reus condemnetur, & innocẽs absoluat. de his enim quos tenet carcer incluſor aut cõuictos vel ex pœna subducat aut innocentes diutina carceris custodia non maceret vt l. ij. & ſi. C. de custo. reo. ibi aut liberandos diutina carceris costodia non maceret &c. & l. cu-

2 stodias. & ibi Bar. ff. de pub. iudi. † vbi dicit ꝙ etiam diebus feriatis potest ferri sententia in fauorem innocẽtis dummodo nõ sint ferie in honorem dei secundum quod tenet glo. ibi. & in l. dies festos. C. de fer. Examinatio tñ & tortura fieri potest cõtra magnos latrones & proditores patrie conspirantes contra multorum salutem, & in simi libus maioribus criminibus quocunq; tempore quadragesimali, & feriato in honorẽ dei, etiã si esset dies paſchalis non sit aliqua differentia dictum solennium quo ad indagindum veritatem ipſorum maiorum criminum, vt l. prouinciarum. C. de feri. & ibi

gl.& Bar.dic ergo ſic,aut querimus de exa *minatione & inquiſitione veritatis*, & tũc aut ſumus in maioribus & atrocioribus criminibus,& iſta fieri poteſt quocunq; die etiam feriato in honorem dei, & paſchali d.l.prouinciarum aut de alijs minoribus,& illa fieri poteſt ſimiliter quacunq; die etiam feriata,dummodo nõ ſit de maioribus diebus ſolennibus,vt per gl.& Bal.in d.l.prouinciarum. & d.l.cuſtodias, aut querimus
3 de cauſæ deciſione, † & tunc aut ſumus in materia condẽnationis,& iſta ſententia ferri non poteſt tempore feriarum etiã ꝙ ſint ferie meſsium,vel vindimiarum,ſed conſtiro de crimine ſententia & pœnæ executio debet differri in tempus iuridicum.iſte eſt proprie caſus in d.l.cuſtodias.de publ.iudi. in fi.aut ſumus in abſolutione innocentis, & iſto caſu poteſt ferri ſententia quecunq; die feriata exceptis feriis introductis in honorem dei d.l.cuſtodi.& ibi gl.& Bar.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitus de crimine,& ob vrgẽtia indicia tortus,& non confeſſus an debeat abſolui.*
2 *Abſolutionis forma qualis quãdo reus indicia purgauit.*
3 *Reus qui per torturam purgauit indicia,et abſolutus an poſsit repeti ſuperuenientibus nouis indicijs.*
4 *Iudex quo caſu accuſationis abolitionem facere poſsit,ſed non diffinitiuæ abſoluere.*
5 *Innocens,et non culpabilis in quo differant.*

1 SECVNDO quero ſolutionem huius memorabilis quæſt,quæ ſepius in facto accidit.† Titius reperitur inquiſitus de homicidio ꝙ Sẽpronium de nocte occiderat,deinde examinatus negauit,ſed quia indicia contra ipſum aderant vrgentes iudex deuenit ad rigoroſum examen,qui in tormentis ſimiliter eadem negatiua perſeuerãtes in ſtetit,adeo ꝙ iudex conſiderans illũ fuiſſe ſatis competenter tortũ ſecundũ qualitatem indiciorum ex tormentis illum deponi fecit,putans per illam torturam purgaſſe indicia quæ contra ipſum militabant, modo reus ipſe inſtat pro abſolutoria & liberatione a carceribus quæritur quid agẽdum ſit,quidam dixerunt quod omnino vt innocens abſoluendus erit a carceribus liberandus ex quo non fuit repertus culpabilis,quidam vero dixerunt nullatenus abſoluendum fore niſi expreſſe cõſiterit ipſum eſſe vere innoxium, quia nemo dici poteſt innocens niſi quãdo expreſſe conſtat de innocentia ſua ꝙ eſt quando repertus eſt verus reus criminis, ideo dic aut plene cõſtat de homicidio, & de vero homicida qui eſt alius ꝯ ipſe Titius & iſto caſu ſi cõſtat iudici ꝙ Titius non occidit ipſe nec fuit criminis particeps,tunc vt verus innocẽs debebit diffinitiue abſolui ex quo plene conſtat de eius innocẽtia & ita intellige tur tex. in l.j.& in fi.C.de cuſto,reo.& l.j.§.fi.ff.de quæſtio,& l.cuſtodias.& ibi Bar.ff.de publ.iud.aut conſtat de delicto non tñ de perſona delinquentis ꝙ fuerit alius ꝯ Titius, & tunc non poterit dictus Titius vt innocens diffinitiue abſolui ex quo nihil probauit de innocentia ſua,ſed propter torturam ꝯ ſuſtinuit in corpore dicitur purgaſſe indicia quæ contra ipſum erant, & ideo iſto caſu debebit abſolui ab inquiſitione & proceſ-
2 ſu,quia non fuit repertus culpabilis.† Et iſta eſt vera forma abſolutionis qñ incarceratus purgauit indicia & nõdum repertus eſt verus reus ꝯ ponit Bar.in l.fi.in prin.ff. de quæſtio,& hæc dicitur quædam ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij & habetur in l.properandum.§.& ſiquidem. C.de iudi.& ibi gl.& Bart,& Moder.Et p iſtam abſolutoriam obtinebit liberationem a carceribus iuxta terminos.l.fi.ff.de reg. reis.& l.fi.C.de cuſto, reo, Et nota ꝙ inter iſtas duas abſolutiones eſt maxima differentia quia qñ conſtat vere de innocentia ipſius Titij, quod eſt quando reperitur verus homicida vt ſupra dixi abſoluitur diffinitiue ab ipſo crimine & a tota cauſa vt verus innocens, & iſto caſu nullus poterit amplius de obiecto crimine inquirere ſeu alio quouis modo contra ipſum,d.l.fi.C.de cuſto.reo,quia obſtat curie exceptio innocentie & rei iudicate.vt l.ij.C.de excepti. rei iudi.& l.j.C.quando prouo.non eſt neceſ.& l.ſi cui.§.hiſdem.ff.de accu.& quod ibi no.Bar.& l.ſi qui adulteri.ſuper gloſ.ff.
3 C.de adul. † Secundo vero caſu qñ purgauit indicia per torturam iſta abſolutoria non obſtabit quominus poſsit cõtra ipſum abſolutum de nouo proceda ſi noua indicia ſuperuenerint,& ſic iſta abſolutoria nõ parit exceptionẽ peremptoriam rei iudicate ſicut precedens ad crimen,vel ad iudicium ſequuti doctrinam glo,ibi, & dat ſaluberri-

mum consilium iudici in istis casibus dicēs q̄ vtile est non absoluere reum diffinitiue vt innocentem q̄n iudex est dubius, & hoc potest facere iudex vt ipse dicit ex iusta causa, puta si habet reum accusatum, uel inquisitū in manibus & habet sufficientia indicia contra eum qui pluries tortus nō fuit confessus iudex poterit si instaret pro absolutoria illū absoluere a processu, vel ab obseruatione iudicij. vt supra† & isto casu dicit ipse q̄ iudex potest accusationis abolitionem facere non autem ipsum absoluere diffinitiue a crimine. vide ipsum ibi qui dicit etiam quod ista faciunt ad q. q̄ ipse disputauit & declarauit in l. si quis. C. ad l. iu. maie. & hanc opi. tenuit etiam Pe. de Bellaper. ibi nemine cōtradicente. vide Bar. in l. j. in prin. ff. de quæst. & supra diximus. qđ refert & sequitur Ang. de Are. in tract. male. in gl. fama publ. in fi. & Pa. de Pu. in tra. syn. in c. viso de repetitione torture. in fi. fo. cxxv. qui tamen moderni melius declarant verba Bar. in d. l. fi. dicentes q̄ illa absoluto ria nō erat absolutoria diffinitiue a crimine ſedm terminos d. l. fi cui. §. hisdē. et labsen tē. ff. depœ. sed erit diffinitiua respectu abolitionis processu & inquisitionis inde facte, vñ non impedit q̄ superuenientibus nouis indicijs noua possit formari accusatio, vel inquisitio contra eundem reum per doctrinam gl. Bal. & Saly. supra relatam. & propterea bene dixit Bar. in d. l. fi. ff. de quæsti.

5 non repertum culpabilem absoluebā, † & non dicit innocentem, quia hoc verbum innocens præsupponit & denotat omnimodam immunitatem & carentiam criminis & doli d. l. absentē. & Bal. in d. l. si qui adulteri. quamuis non desint qui subtilizando in via disputatiua tenere vlint idem denotari per verbum innocens, quod per verbū non culpabilis, tñ in hoc vlterius non insisto postquam habemus opinionem claram quæ seruanda est in decisionibus causarū, & a qua nullatenus est recedendum vt dicit Bart. in l. ij. C. de pœna iudi. qui male iudi. & Bal. etiam ibi dicit q̄ iudicando nunquam recedendum est a carrocio prudentum, maxime glo.

SVMMARIVM.

1 *Testes de iure non admittendi an possint admitti in causa innocentie.*

2 *Testes qui ob reuerentiam non debet examinari, si examinetur ne iudicium quidē facit,*

Testes alias non admittendi in probanda innocentia admittuntur.

3 *Reus quas habet excusationes proponere pōt, & per domesticos innocentiā probare. Domestici testes admittuntur in probandis his quæ domi geruntur.*

4 *Inquisitus bone conditionis & fame potest innocentiam suā par domesticos & alias non admittendos probare.*

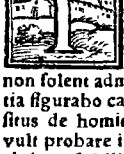

1 ERTIO quero an in causis criminalibus q̄ agitur de probando innocentiā accusati, vel inquisiti † admittantur domestici & familiares, & alij, qui alias de iure non solent admitti, pro cuius faciliori notitia figurabo casum. Titius reperitur inquisitus de homicidio de nocte perpetrato, vult probare innocentiam per negatiuam ab impossibili coarctato loco & tempore dicendo quod illa nocte eadem met hora et momento quibus Sempronius fuit occisus ipse erat in domo sua vna cum vxore filijs & aliis familiaribus suis, adeo qđ erat impossibile quod corpus naturale posset esse in duobus locis diuersis eodem temporis momēto, vel si vellet probare quod illamet hora noctis ipse iacebat in lecto cum vxore sua nunquid hanc distantiam a crimine & existentiam in domo sua poterit probare per cōsanguineos aut vxorem & per testes familiares. & videtur dicendum q̄ nō, quia testes huiusmodi non dicuntur legitimi testes nec legitimam probationē faciūt contra quos plures dant exceptiones adeo q̄ nedum in criminalibus vbi luce clariores requiruntur probationes. l. sciant cuncti. C. de probati. c. cum oporteat de accu. v. q. vj. epiphanium. & est glo. in c. veniens. de test. verum etiam in causis ciuilibus nō admittuntur nec fidem faciunt, vt habetur in c. in literis. de testi. & no. Spec. in ti. de teste. in prin. §. opponitur. ver. item q̄ est parens & Bar. ī l. j. §. diuus. el j. & §. antoninus. ff. de quæst. & l. maritus. in prin. eo. titu. vbi dicit

2 † q̄ testis qui nō debuit examinari propter reuerentiam, vt sunt filij, famuli, & illi in q̄bus habemus imperium nō solū plene probant, sed nec semiplene, immo nec faciunt indicium, etiam cū tortura, vt dicit d. Hippo. de Marsi. in l. j. §. ad q. in princ. ff. de qō. in contrarium tñ est veritas, quia quotiescunq; tractatur de probando innocentiam

admittuntur teſtes qui alias de iure non admitterentur præſertim qñ aliorum teſtium copia haberi non poteſt, vel qñ veritas aliter probari non poteſt, ita ſingulariter voluit Ioan. de Ana. in conſil. lix. cp incipit, innocentibus. Spe. in ti. de inquiſitione. §. j. in v. col. ver. ſed nunquid. & ver. generaliter.

3 vbi dicit cp †reus poſſit proponere eas excuſationes quas habet & probare innocentiam ſuam per domeſticos & concubicularios ſuos ſecundum cp tenuit Goff. in ſum. ver. ſed qualiter. ar. tex. xij. q. j. ſint manifeſte. & c. ſeq. ij. q. vij. cum paſtoris. & in. c. veniens de teſt. & not. Bart. in l. quoties. C. de naufra. lib. xj. vbi dicit quod de his quę domi geruntur non ſolum domeſtici admittuntur ad teſtimonium, verum etiã de iſtis tãquam melius informati cęteris præferuntur maxime quando eſſent perſone honeſte & fide digne ac ,pbate opinionis vt d. c. in literis. de teſti. & in l. conſenſu. & ibi Bal. C. de repudi. & vide latius d. Hippo. de mar. in d. l. j. §. ad quæſt. ff. de quæſtl. vbi latius tradit iſtam materiam & dicit hanc eſſe purã ve-

4 ritatẽ ab omnibus doct. approbatã. †Hęc tamen limita & declara procedere poſſe qñ inquiſitus eſſet bone cõditionis & fame nec ſolitus in ſanguine immiſceri vel ire de nocte, alias ſi eſſet vir factioſus, ſanguinolẽtus vel quod præceſſerãt graues inimicitie inter ipſum & occiſum, & quod erat ſolitus ire de nocte ſeptus armatus, vel ſi fuiſſet viſus illa nocte exire de domo armatus & ambulare per vrbem, vel ante domum illius occiſi & ſimilia indicia & qualitates quæ ſunt proxima facto & reddunt illum valde ſuſpectum de iſto crimine, vel ſi fuiſſet repertus eius gladius ſanguinolentus de recẽti, vel ſi in hoc loco homicidij fuiſſet reperta de mane birretum, ſcufficia, calcitamentum, chiroteca, vel qd ſimile ex bonis, vel arma quedam ſicut gladius, pugio, pars clipei, ſiue rotellini, aut aliud ſimile quod redderet illum valde ſuſpectum non crederem iſto caſu quod teſtes prænominati facerent plenam fidem de illius iunocentia, quia illorum depoſitiones eliduntur ſiue debilitantur per ſupraſcripta indicia, niſi forſam illa purgaſſet per torturam vt ſupra diximus in prędcedenti q. & ita teneo per doctrinam Bar. in l. fin. in ij. col. ff. de quæſtio. vide Ange. de Aret. in ſuo tracta. male. in glo. fama publica. in iij. col. & Par. de Put. in tracta. ſyn. in c. aduertendum. l. non omnes. §. a Barbaris. ff. de re milita. & qd ibi not. Bart. cui concluſioni nõ obſtant ea quæ ſupra in contrarium adducta fuerunt. quia loquũtur in materia pœnali & condẽnationis, quando agitur de probando crimine ad effectũ condemnationis & pœnæ quæ ſunt magis odioſe. & ideo illis caſibus probationes requiruntur lucę clariores. d. l. ſi, & c. epiphaniam. & c. cum oporteat nos autem loquimur in materia innocentie & abſolutionis quę eſt fauorabilis dicta. l. abſentẽ. ff. de pœ. & c. qualiter & quãdo de accuſat. & c. veniens. de teſtibus.

VARTO quero quid ſi incarceratus crimins delati innocens demum repetens eſt de cuius innocentia plene conſtat iudici nihilominus paſſus fuit maxima damna in corpore & in bonis, quia habuit torturam & carcerationem ſatis longam, adeo quod fecit magnas expenſas tam in captura cp in carceratione prædicta, an habebit aliquod remedium ad recuperãdum damna & expẽſas huiuſmodi & cõtra quẽ. de hoc dicetur infra eo. lib. in tit. de expen. dam. & intereſ.

SVMMARIVM.

1 *Pœne ſuos tãtũ tenẽt et ſequuntur auctores. Homicida puniri debet, ſed qui gladio non feriere gladio non debent perire.*

2 *Homicidium an omnibus imputetur ſi tres vnum aggrediantur ſed vnus tantum feriat & occidat.*

3 *Iura municipalia regulariter factũ puniũt.*

4 *Ius municipale non punit eum qui cum occidente eſt aggreſſus ſed tantum occidit.*

QVINTO quero quid ſi Gaius, Sempronius, & Meuius enſibus armati agreſſi fuerunt Titium ſolum qui ab ipſo Gaio uni co vulnere interfectus eſt, an cęteri duo ab iſto homicidio, vt innocẽtes potuerunt abſolui, ex quo conſtat per vnum tãtum. ſcilicet Gaium homicidium ipſum fuiſſe commiſſum, & videtur dicendum cp ſic

1 †quia pœna ſuum tantum proſequitur authorem qui facinus ipſum patrauit. l. ſancimus. C. de pœni. nec vlterius progrediatur metus cp reperiatur delictũ. & l. ſi. C. de epiſco. audiẽ. vbi dicitur homicida cp fecit ſem per expectet, ſed illi qui gladio non feriere

gladio perire non debẽt. vt habet Matthe. xxvj.& Io.xviij.c.xxiij.q.viij.in prin.nec debent propterea amici, consanguinei, affines,& socij,& qui fuere noxij alterius criminis luere pœnas.d.l.sancimus.distingue aut loquimur de pœna corporali quæ infertur in personam aut de pœna relegationis vel pcuniaria vel alia simili. primo casu, aut homicidiũ fuit commissum in rixa vel quadam repentina & inopinata violentia & aggressu, aut scienter & appensate communicato consilio & deliberatione præhabita. †Primo casu videlicet qñ loquimur de pœna corporali aut homicidium fuit cõmissum in rixa inopinato rumore, & tunc aut loquimur de iure cõi secundum terminos legis cornelie,de sicarijs,& nõ tenetur de homicidio nisi ille qui percussit.cæteri vero vt innocentes ab homicidio & a pœna corporali erũt absoluendi. vt l.j.§.diuus & l.si in rixa.& ibi Bar.ff.ad leg.cornel.de sica.& ratio est quia isto casu iura non presumunt alios habuisse animum occidendi. d.l.si in rixa.in princip.si vero probaret qđ omnes pariter habebant animum occidendi,& eo animo insultarunt dictum Titium omnes pariter tenentur de homicidio,licet vnus tantum percusserit quia in ea lege nõ factum ipsum cõsumatum sed animus principaliter consideratur,ita dicit Bar.in d.l.j.§.diuus.& d.l.si.in rixa.& l.in leg.cornel. ff.ad leg.corne.de sica.& l.is qui cum telo. C.eo.tit.vbi si aliquis cum telo armatus ambulauerit animo aliquem interficiendi licet ipsum non occiderit neq; tetigerit nihilominus pœna illius legis tenetur. †Aut loquimur secundum iura municipalia quę regulariter puniunt factum, quia regulariter imponunt pœnam illi qui commiserit homicidium,& tunc ista pœna corporali non punitur nisi ille qui re ipsa homicidium perpetrauerit, ar.l.ij.ff.ad leg.aquil.in qua lege aquilia principaliter consideratur & punitur factum scilicet,qui occiderit &c. vide Bart.in d.§.diuus.& in d.l.si i rixa.in prin.

Secundo autem casu principali qñ animo deliberato & cõcato cõsilio, aut loquimur de iure cõi secundum terminos d.l.cor ne,& omnes tenentur quia omnes dicuntur habuisse animum occidendi.vt est gl.no.& ibi Bar.& doc.in d.l.si in rixa.in princi.& Cyn.& Bar.in d.l.is qui cum telo. †Aut loquimur de iure municipali secundum statuta locorum & non tenetur nisi qui occiderit & realiter percusserit,ratio quia statuta ipsa puniunt factum,& non solum animum,& sic potius attendi tur factum quam animus, quamuis ex facto solo sine dolo & animo occidendi non infertur pœna corporalis in tantum quod ixta culpa isto casu nõ equiparatur dolo,vt est tex.in d.l.in l.cor. & per consequens cæteri qui non percusserunt a pœna corporali erunt absoluendi, sed tenẽtur de auxilio et fauore minori pœna,vt ibi per eum,idem etiam tenet Bal.in l.non ideo minus.in pe.col.i ver,iuxta hoc quero.C.de accusa.vbi dicit qꝫ qñ plures sunt simul in eodem loco congregati et cõtra vnum quem occiderunt aut vulnerauerunt vnusquisq; tenetur de eo qnod fecit, non autẽ de eo quod alij fecerunt licet nisi factum magis distincte probaretur quomodo & qualiter vnus impendisset auxilium alteri,& hoc qñ facta sunt distincta non cumulata & clare probantur vt l.ij.§.si quis ff.vi bo.rapto.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium si vnico ictu factum sit & nescitur a quo ex tribus, an omnes debeant condemnari.*

2 *Probatio in causis criminalibus luce clarior esse debet.*

3 *Percussus si quis sit a pluribus & moriens post aliquod tẽpus nescitur ex cuius ictu, an debeant omnes percussores puniri.*

4 *Occidens qui dicit ad sui defensionem occidisset, an ratione dubietatis debeat absolui.*

5 *Clericus de iure canonico potius irregularis quam innocens censetur in dubio.*

EXTO quero prosequẽdo materiam quid si non apparet, & iudici constare nõ potest cuius ictu & vulnere Titius interemptus sit† retẽtis eisdem terminis scilicet qꝫ Titius vnico tantũ vulnere percussus & interemptus fuerit an omnes sint condemnandi de homicidio vel omnes ꝓpter hanc dubietatem absoluendi.dic breuiter qꝫ si est tanta dubietas qꝫ nullo modo constare potest de vero percussore, potius omnes erũt absoluendi qꝫ omnes vel vnus eorum condemnandus, ita tenet eleganter d.Specu.in ti.de homi.in ij.col.versic.Pone quod quatuor,vbi dicit qꝫ si quatuor erant in vna do

mo & vnus proiecit lapidem ex fenestra & prætereuntem occidit si constat quod vnus ex illis quatuor proiecit lapidē tamen nullo modo constare potest quis illorum proiecerit non erunt omnes cōdemnandi pœna capitis, quia certum est q̄ vnus tantū proiecit, ergo tres sunt innocētes nec debēt vnius delicto cæteri innocentes puniri per l. sancimus. C. de pœ. & l. absentem. ff. eo. tit. quia tunc non deficit ius sed probatio, vt l. duo

2 sunt Titij. ff. de test. tutel. † quæ quidē probatio debet esse luce clarior in causis criminalibus & maxime in his in quibus tractatur de pœna corporali l. sciant cuncti. C. de proba. ij. q. viij. sciant. hoc tñ limitandū est nisi omnes illi quatuor studiose & cōicato consilio accessissent ad illam domum in eaq; ingressi fuissent eo animo & intentione vt dictum Titium tranfeuntē lapide interficerent, quia isto casu oēs pariter cōdēnandi erunt pœna capitis, ille qui protecit ex facto proprio, cæteri vero de mandato tenentur ita dicit Spe. in d. tit. da homi. ver.

3 pone. †Posset etiam hic inferi alia q. qd si plures isti percusserūt Titiū & intullerūt sibi plura vulnera q̄ post aliq̄ tps reperit mortuus & nescit ex quo vulnere, quia habebat plura vulnera letalia in persona sua & a pluribus aggressoribus illata. aut scitur ex quo vulnere perijt tñ nescitur a quo vulnus ipsum fuerit illatū, & gd si habet vnicum vulnus letale, cætera vero duo vel tria minora non letalia & a pluribus illata & mortuus fuerit. an omnes teneantur de homicidio quasi omnes occiderint vel nullus ratione dubietatis. de oibus his vide Bart. in d. l. si in rixa. in ij. & tij. col. quæ hic non infero breuitatis causa quia sunt notissima.

4 †Et quid si duo adinuicem se insultarunt & eodem tempore & quasi momento admenantes adinuicē euaginatis ensibus unus venit occisus ab altero, superstes vero qui occidit dicit se defendendo illud fecisse ad sui defensionem & probari non potest quis primo & quis secundo insultauerit, an ratione istius dubietatis ille occidens debeat absolui, vide Barto. in l. j. §. cum arietes. ff. si quadru. pau. fe. dica. & ibi late per d. Alex. in apost. nunquid in dubio præsumendum sit illum fecisse ad sui defensionem vel ad offensam qui prius inceperit. Quæ autē diximus supra de eo qui pluribus vulneribus confessus mortuus est, & apparere non potest, cuius ictu perierit ratione dubietatis nemo punitur pœna homicidij, illud est verum de iure ciuili qñ agitur de pœna corporali quia tunc necesse est q̄ adsit dolus & luce clarius probet. l. in lege cor. ff. de sica. & l. fi. C. de proba. †De iure aūt canonico secus esset, quia in dubio clericus potius censetur irregularis q̄ innocēs & propterea debebit se abstinere a diuinis licet clare perpendi nō possit an ictu clerici vel alterius ille perierit, vt est tex. in c. significauit. de homi. et ibi Abb. Ioan. de Imo. & al. j canoniste. ratio est quia illud fit fauore animæ & nullum corporis detrimentum infertur abstinendo, sed se immiscēdo posset esse periculum vt ibi dicitur, vide etiam Bar. in l. si ex plagijs. §. j. ff. ad l. aquil. Bal. & Imol. in l. cum mulier. ff. solu. ma. in d. l. femel mora. eodem titu.

SVMMARIVM.

1 *Consanguinei homicide ipsum cum armis associantes ad locum tutum defendendo a manibus inimicorum & curie an censeatur participes & consocij criminis.*

2 *Associans malefactorem ad recessum, an censeatur associasse ad maleficiū cōmittendū.*

1 SEPTIMO & vltimo silentio non † prætermittam hanc vltā. q. in hac materia quæ sepius cōtingit in facto quod si plures armati cōsanguinei, vel amici ipius homicide statim completo homicidio in loco commissi criminis comparuerunt ipsumq; homicidam associarunt & reduxerūt ad locum tutum ipsum defendendo a manibus inimicorum & curie an vt participes & cōscij criminis & auxiliatores sint condēnandi, & similiter an præsumendum sit q̄ fuerint conscij a principio de homicidio perpetrando, & quod cōicato prius cōsilio illud fieri mādauerint vel studiose procul steterint et noluerint se discooperire nisi post factum an teneantur de homicidio pœna capitis vel alia pœna & quā, respon. quod aut isti associantes a principio cōicato consilio cum ipso homicida venerunt eo animo & ad illum effectum vt occultarent se prope locū criminis & expectarēt ibi donec perfi ceretur & casu quo oporteret assisteret, & tunc tenerentur vt socij vel de auxilio aut casualiter trāseuntes per illum locum inuenerunt eorum consanguineum occidisse Titium, idem est si post factum audito rumore occurrerunt eorum agnatum quia nō præ-

sumitur a principio illos fuisse conscios, & non tenentur prout in simili decidit Spe. in ti. de homici. ver. pone quod quatuor homines &c, ita dicit Salyc. in l. vnica, in iiij. col. versi. ex. vj. parte, & v. col. vers. ex nunc trā seamus. C. de raptu virg. & Bal. in l. nō ideo minus. C. de accu. in viij. col. versi. quero an associans &c. vbi melius declarat istū articulum, † & querit an ille qui associat ad recessum videatur associasse ad maleficiū cōmittendum, ita quod puniri possit vt auxiliator. & dicit quod aut quis associauit ante factum & nulli dubium est quod tenet aut post factum, et tunc aut immediate facto maleficio illi apparuerunt, & associarunt malefactorem siue homicidam, & tūc certum indicium est contra ipsos quod fuerint dicti maleficij conscij & participes, vt auxiliatores tenentur, ita dicit Bal. ibi qui alleg. tex. in l. si ventri. §. fin. ff. de priui. credi. & ita dicit ꝙ tenet Albe. ibi & Cyn. in l. j. C. de nili agger. non rump. Aut associarunt ex intervallo & non potuerunt puniri vt socij de auxilio ꝙ opem præstiterint maleficio, sed poterunt puniri quemadmodū puniē receptator. ita dicit ipse qui dicit ꝙ Albe. & alij doc. hoc idem tenent, qua pœna teneantur receptatores videri poteſt in toto titu. ff. & C. de receptato.

2 ne se accuset, infamiam non euadet.

11 *Abolitio processus et litis extinctio per quæ verba fiat in compositione.*

SVMMARIVM.

1 *Compositio quid sit & quotuplex.*
2 *Qualitas essentialis triplex reperitur in qua libet anima rationali.*
3 *Compositio pœnarum quæ dicatur & qualiter fiat.*
4 *Compositio pœnarum de concordia & communi consensu fieri debet.*
5 *Ecclesia sanguinem abhorrere dicitur.*
6 *Compositiones pœnarum absque causa rationabili non possunt fieri.*
7 *Mulieri facilius quam viro ignoscitur. Iudex veniam indigne concedens prouocat vniuersos ad similia perpetranda.*
8 *Compositio lite pendente fieri potest, non autem post sententiam.*
9 *Pecunia quæ pro compositione soluitur, fisco solui debet.*
10 *Infamia ex crimine quibus verbis abdicatur in compositione.*

Pacisens cum parte vel pecunia corrūpens,

De pœnarum compositionibus.

EQVITVR nūc declarāda alia species relaxationis quæ fit per compositionem pœnę factam cum fisco aut cum curia. Et hęc est prima quæ fit lite pendente, vt 1 supradiximus. †Primo enim quero quid sit compositio, vt præcedentium ordo seruetur. Respon. sumendo hoc verbū compositio simpliciter & generaliter. Compositio est plurium simplicium cōmixtio partis ad partes quæ cadit tam in rebus sensatis & intellectualibus q̄m insensatis, et materialibus, vt est gl. no. in c. j. de sum. trinit. in versi. simplex, quæ dicit ꝙ in diuina essentia triplex figuratur persona sub eadem iñ substantia 2 & subiecto, eodē modo † in qualibet anima rationali & in una essentia naturali siue substantia spirituali triplex reperitur qualitas essentialis, s. intellectus ratio & memoria, intellectus, n. est qui comparatur patri ratio. i. sapientia quæ cōparatur filio, & memoria quę comparatur spiritui sancto, de his tamē vlterius nō me intromitto, quia non faciunt ad materiam nostrā, hæc modica dixisse volui pro aliquali notitia istius verbi. vide gl. ibi, & latius do. Fely. in c. nouit. in ij. col. de 3 iudi. † Redeundo ad materiam nostram quero quid est compositio in istis terminis. Respon. Compositio est conuentio quedam per reum cum præside facta ex causa lite pendente de dubio criminis statu de soluēdo fisco certā pecuniarum summam ad effectum redimendi vexationes litis vt probat in l. ab accusatione. l. destitit, & l. seq. ff. ad senatusc. turpil. & in auth. de defen. ciui. §. quia vero. & c. fi. de transac. vbi est text. no. Et anteq̄ ad vlteriora procedā. no. ꝙ in hac materia due sunt species compositionum, vna est quę fit cū fisco vel præside quę concernit interesse reipu. Altera vero est q̄ fit cū parte offensa quæ dr priuata ex quo concernit interesse priuatū l. tranſigere. C. de trāsa. & d. c. fi. eo. ti. Examinemus mō singula verba dicte cōpositionis publice quæ fit cū præside vel fisco. Dicitur. n. primo ꝙ 4 est conuentio quædā &c. † nā cōpositio ista fienda est de cōcordia et cōi consensu, alias si violēter fieret diceret potius extorsio q̄-

dam illicita l.j.C.si per vim vel alio modo l.extat.ff.q̃ met.cau.& l.j.& iij.& l.lex iulia repetun.ff.ad l.iul.repetũ.& ideo iudex vel alius magistratus teneretur in syndicatu ad restitutionem parti d.l.j.& l.lex iul.et l.extat.quanuis enim compositiones iste se pius fieri consueuerunt per iudices ecclesiasticos etiam vbi de crimine plene cõstat, maxime in criminibus capitalibus & in q̃bus veniret imponenda pœna sanguis,& q̃ commutatur in pecuniaria pœna.xvij.qõ. iiij.si quis diaconus.& c.sequen.& hoc est
5 quia†ecclesia abhorret sanguinem.c.sentẽtiam sanguinis.ne cler.vel mona.& c.in Archiepiscopatu. de rapto. li. distin.c.j. & de exces prælat.c.ex literis.l.distin. si quis viduam.vide Abb.& do.Ioan.de Imo.in d.c. si quis diaconus.xvij.q.iiij.& propterea iudices ecclesiastici sunt faciliores in componenda commutando pœnas quam in rigorosa sanguinis effusione per iura prædicta, sed ista non dicitur proprie compositio sed potius dispensatio & commutatio pœnæ, vide Abb.in d.c.sicut.& c.sententiam.Item dicitur conuentio facta cum præside ad differentiam illius quæ fit cum parte aduersa, nam illa proprie appellatur transactio.l.trãsigere.C.de transact.l.fallaciter.& l.fi.C.de aboli.l.destitisse. & l.ab accusatione.ff.ad
6 senatusconsul. Turpil. † Ex causa ideo *dictum fuit,quia compositiones huiusmodi* absque causa rationabili fieri non possunt. l.aut facta.§.fi.et l.capitalium.§.solent.ff.de pœn.c.sicut dignum.de homici.in his enim compositionibus plura sunt consideranda, & primo persone conditio,vt si alias sit nobilis & honesta persona & in similibus excessibus alias non incederit, vt cum eo admittatur compositio,alias si esset turpis persona & criminosus vel assuetus non admittitur compositio sicut non admitteret dispẽsatio.vt d.c.fin.de transa.& l.transigere.C. eodem titulo & l.fina.C.de abolitio.& l.iij. in fin.C.de episcopa.audien. Item qualitas facti,ne sit de atrocioribus vt est crimen hęresis, læsæ maiestatis, & similium. item tempus,locus,intẽtio delinquẽtis,etas,quia facilius cum minore q̃ cum maiore compo
7 nitur. †Item sexus, quia mulieri facilius ignoscitur propter sexus fragilitatem q̃ viro,dummodo non sit mulier maligna & rixosa & in similibus assueta,quia nõ erit digna principis largitate & legis begnitate. d.l.iij.in fi.C.de epis.audi. cum enim iudex indigno veniam indulget ad prolationis cõtagium prouocat vniuersos, quia facilitas venie incentiuum tribuit delinquẽdi xxiij. est iniusta.in fi.& in c.vt clericorum.de vit. & honest.cleri.l.j.C.de emẽda.propin.Spe. in tit.de aduo.§.consequenter in fi.de qualitatibus enim prædictis considerandis habetur.in l.respiciendum.§.delinquiunt.et l. aut facta.§.j.& sequenti.ff.de pœ.& l.capitalium.§.solent.eo.ti.c.sicut dignum de ho-
8 mici. †Lite pendente, ideo dicuntur ista verba,quia post latam sententiam sero fieret compositio quæ fieri non posset per iudicem qui semel functus fuit officio suo.l.iudex postq̃.& ibi Bar.ff.de re iudi.c.in literis.& ibi Abb.& Innoc.de offi.delega fieri tamen posset post latam sententiam principis authoritate et decreto.l.j.in fi.ff.de quęstio.& ibi Bar.& Moder.antequam plene constet de crimine.ideo dictum est quia liquidato crimine ferenda est sententia & iuxta determinationẽ iuris pœna erit certa statuenda siue declaranda in sententia.l.ij. & l.fi.ff.de custo.reo.& l.capitaliũ.in prin. ff.de pœn.l.j.§.j.versi.nam si quidem.ff.ad turpillia.nisi euidens ratio & vrgens causa aliud suaderet, quod pœna iuris permutari vel alterari deberet quod iudex facere potest,quia istud arbitrium habet a lege vt late supra diximus in tit.de legiti.sentẽ.execut.quæstio.vj.siue vltima.& habetur per Bar.& docto.in d.l.aut facta.§.fi.& l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.infamia.& alijs iuribus ibi no.ex quo sequitur quod postquam reus fuerit confessus crimẽ non poterit amplius fieri ista compositio, sed debebit ferri sentẽtia a certa pœna declarari.Sequitur in themate de soluendo fi-
9 sco.&c. † pecunia enim quæ soluitur pro compositione regulariter debet persolui,fisco,quia ista compositio succedit loco pœnæ.l.senatus.§.si quis delatatorem. &.§.sequen.ff.de iure fisc.de iure tñ canonico in foro ecclesiastico alio modo applicãtur iste pecunie compositionum,quia illarum medietas applicatur ecclesiæ, altera vero medietas distribuitur inter pauperes nisi episcopus esset pauper.quia tunc posset illam medietatem pro suis indigentijs retinere.c. presbyteri.de pœnis.xvij.q.iij.qui subdiaconum. alias.n.si iudex pecunias ipsas pro se retineret vel imbursaret teneretur crimine peculatus & de barrataria commissa,teneretur q̃ illas integraliter parti restituere cum maximo eius dedecore & ignominia, l.j.ij.& iij.ff.ad leg.iul.repetun.& not.in c. sciscitatus.de rescri.dicitur etiam fisco applicanda ad differentiam illius quæ applicatur

catur parti qñ fit priuata cõpositio quę fit per tranſactionẽ d.l. tranſigere. C. eod. titu. Supereſt vltima particula declaranda ad affectũ abolẽdi proceſſum & redimẽdi &c.
10 †hæc verba nõ abſq; miniſterio fuerũt appoſita ſecundũ Bar. in l. is qui reus. ff. de publi. iudi. & in l. ſi reus paratus. ff. de procur. nam ex iſtis verbis euitatur infamia q̃ oritur ex illo crimine qñ conſtaret de illo & ferretur ſententia, vt latius infra dr̃ in ſeq. quæſt. præterea ſi diceretur ad effectũ euitandi pœnã non valeret cõpoſitio tanquã facta in fraudẽ fiſci l. imperatores. ff. de pol licita. & reus per illa verba cenſeretur virtualiter fateri delictum, & non poſſet infamiam euitare l. qñ. ff. de his qui not. infamia, qui vero paciſcitur cum parte vel illã pecuniã corrumpit, nec accedat ad curiam ad illum accuſandum, non euadit infamiã nec tollitur propterea effectus accuſationis vel inquiſitionis & nihil ſibi prodeſt compoſitio quo ad curiam ac ſi nihil feciſſet, & ita ſæpe faciunt ludæi Rome quia pecuniã corrumpunt aduerſarium ne accedat ad curiam & crimen iudici deferat, nihilominus poſtea per exploratores ſecretos quos ſpionos vulgariter vocant ſolent crimina poſtmodũ deferri & comperta veritate acrius puniuntur, & ſic illarum pecuniarũ expoſitio nihil ſibi prodeſt l. fi. ff. ad turpi. l. fallaciter. & l. fi. C. de aboli. vide Bartol. in d. l. is qui reus. per illa. n. verba ad effectum redimendi vexationes litis &c. nota quod per iſta verba fit abolitio proceſſus & litis ex-
11 tinctio, †& perdendo vexationis iudicum redimit quietem. argu. l. fin. C. de feri. l. properandum. C. de iud. & c. finem litibus. de dolo & contu. & not. ẽt quod per compoſitionem huiuſmodi fit abolitio proceſſus nõ tamen reus abſoluitur vt innocens per diffinitiuam ſententiam. quia ad illam deueni ri non poteſt niſi plene conſtiterit de illius innocentia. vt ſupra dictum fuit in titulo de abſolutio. Inno. in ij. q. & no. in l. j. §. fi. ff. de quæſtio. & l. cuſtodias. & ibi Bart. ff. de publi. iudi. vide etiam dominum Par. de Put. in d. ſuo tract. ſyndica. in c. compoſitio. fol. xl. vbi latius cæteris hanc compoſitionis materiam exponit.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio cum quibus perſonis fieri poſſit.*
2 *Crimina venie remiſſionem ſemel tantum habere poſſunt.*
3 *Compoſitiones pœnarum quandam gratie ſpeciem continere videntur.*
4 *Venie facilitas incẽtiuũ tribuit delinquẽdi.*

1 SECVNDO quero cum quibus† perſonis fieri poſſit compoſitio. reſpon. q̃ nõ debet cum omnibus indifferenter fieri, ſed cum illis duntaxat de quibus ſperatur quod amplius in eiſdem criminibus nõ incident & qui erroris commiſſi facile ſe emendabunt, & cum illis quoque qui ſemel tantum inciderunt in crimen non autem cũ illis qui delinquendi conſuetudinem cõtra xerunt l. iij. in fi. C. de epiſ. aud. vbi ſingula-
2 riter dicit Imperator† remiſſionem venie crimina niſi ſemel cõmiſſa non habeant, nec in eos liberalitatis auguſte referatur humanitas, qui impunitatẽ veteris admiſsi non emendationi potius quã conſuetudini deportauerint, & licet text. ille loquatur in caſu quo delinquens ex mera principis liberalitate veniam conſequutus fuit nihilo minus doc. ad hanc compoſitionis ſpeciem
3 frequenter accomodant & merito, † quia compoſitiones huiuſmodi ſpeciem quandã gratie in ſe cõtinere dicuntur per quas primo cõſeruatur fama illeſa & proprij criminis pœna minuitur. vt in c. de tranſ. xvij. q. iiij. li diaconus. & in c. ij. de pe. c. licut dignũ de homi. & ideo negari non poteſt q̃ quãdam gratię ſpeciem in ſe non contineat, vide tex. not. l. j. C. de emẽda. propin. ibi quos ad vite decora domeſtice laudis exempla non reuocant correctionis ſaltem medicina compellat. ad idem eſt tex. iuncta gloſ. in c. vt clericorum. de vi. & ho. cleri. & Spec. in titu. de aduo. §. & conſequenter. in fi. xxiij. q. iiij. eſt iniuſta in fine. dum dicitur cũ vni iudex indigno veniam indulget ad prola-
4 pſionis contagium prouocat vniuerſos. †facilitas enim venie incentiuum tribuit delinquendi. & propterea qui huiuſmodi moribus corrupti ſunt ab ipſius compoſitionis beneficio tanquam indigni merito repellẽdi ſunt per iura prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio in quibus caſibus, ſuper quibus criminibus, & an in omnibus fieri poſſit.*
2 *Iudex in atrociſſimis delictis principe incon ſulto componere non poteſt.*

8 *Iudex quibus casibus seu causis moueri possit ad componendum & ad pœnas mitigandas.*

1 ERTIO quero in quibus casibus † & super quibus criminibus fieri possit hæc cõpositio, & an liceat in omnibus generaliter componere. Respõ. quidam dixerunt qđ in illis casibus & criminibus in quibus reus tranſigere poteſt, in eiſdem quoq; ei componere licet ita econtra vbi tranſactio denegatur ibi etiam compoſitio non permittitur, quia compoſitio & tranſactio idẽ ſonant vt eſt tex. in l. ab accuſatione, in prin. ff. ad turpil. & in c. fi. in princ. de tranſa. tu, aũt dic aut loquimur de compoſitione priuata illa. ſ. quæ fit cum parte offenſa & quæ concernit intereſſe priuatum & iſta habet conformitatem & ſimilitudinem tranſactionis & fatendum eſt quod fieri poteſt in caſibus & criminibus illis in quibus tranſigere licet per d. l. ab accuſatione, & per ea quę notãtur in d. c. fin. Aut loquimur de cõpoſitione publica quæ fit cũ fiſco vel curia & quæ concernit intereſſe publicũ. Et iſta indiſtincte in omnibus criminibus fieri poteſt ex quo ſuccedit loco pœnę d. c. fi. de trãſact. & c. ij. de pœnis, xvij. q. iij. ſi quis diaco. no. Bal. & doct. in l. venia ſuper glo. fina. C. de in ius voc. † tu aũt clarius diſtingue quod aut nos ſumus in atrociſsimis delictis, vt eſt crimẽ læſæ maieſtatis & hæreſis, raptu virginũ, & ſimiliũ, & in iſtis iudex componere non poteſt niſi principe cõſulto & de eius expreſſo mãdato l. quiſquis. in princ. & l. meminiſſe. C. ad leg. iul. maieſt. & l. j. in prin. l. lege. xij. tabul. & l. fi. ff. eo. ti. ratio eſt quia per iſtud crimẽ in perſonam ipſius principis vel ſui ſtatus tranquillitatem machinatur, vt in d. iuribus. & l. maieſtatis. ff. eo. ti. & ideo in iſtis non licet componere abſq; illius ſcientia & conſenſu qui principaliter læſus reperitur, vt d. l. meminiſſe. & l. j. ff. eo. ti. & l. vnica. C. de raptu virg. §. penul. vbi eſt inhibita concordia patri puelle rapte cũ ipſo raptore. Aut ſumus in aliis criminibus atrocioribus iſtis exceptis vt eſt crimen aſſaſsinij, falſe monete veneni propinationis, homicidij & ſimiliũ, & tunc aut plene cõſtat de crimine, aut nõ cõſtat plene, ſed ad ſunt præſumptiones vehementes & indicia vrgentia, primo caſu nõ licet iudici ad cõpoſitionẽ ipſam deuenire, ſed debet profequi cauſam vſq; ad finẽ, & certã ferre ſententiã pœnaſq; a iure ſtatutas imponere. l. cũ reis. & l. ſancimus. C. de pe. l. fi. C. de cuſto. reo, quod verũ puto niſi † iudex eſt iuſtis & rationabilibus 3 cauſis ad aliud declarandũ moueretur, quia ſi aliqua iuſta cauſa eſt minoris etas, ignorãtia, error, caſus fortuitus, aut iuſtus dolor, vel alia ſimilis cauſa animũ iudicantis moueret ad mitigandũ pœnas & iuris ſtatuti rigorẽ, tunc ad cõpoſitionẽ iſtam deuenire poſſet, quippe cũ pœnas certas a lege ſtatutas ex qualitatibus & rationibus & cauſis ſupradictis minuere alleuiare vel in alterã ſpeciẽ commutare põt etiam ſi feratur ſententia. & hoc arbitrariũ ipſe iudex habet a lege, vt ſupra latius diximus in titu. de executio. ſent. q. vj. l. reſpiciendũ. §. delinquũt. & l. aut facta. §. fi. ff. ſi quis aliquid. §. inſtrumenta. & l. abſentem. §. fi. ff. de penis. l. quid ergo. § pœna grauior. ff. de his qui not. infa. l. ab accuſa. in princ. ff. ad ſenat. conſul. turpil. vide tex. valde not. in c. fi. de tranſac. & Specu. in tit. de præparat. iudicio. §. j. verſi. circa iudicẽ. & ver. cęterum & habetur xc. diſtin. ſtudendum. & v. q. ij. ſi primates. & ibi do. Archidia. xvij. q. iiij. qui ſubdiaconũ vbi de multiplici compoſitione pœnarum habetur mentio. & per canoniſtas in d. cap. fi. de tranſactio. & in c. ij. de pen. & ibi Ab. ſecundo vero caſu quando non plene conſtat de culpa rei, & tunc nulli dubiũ eſt qđ fieri poteſt compoſitio per iudicẽ concorda ta tamẽ parte læſa, & ita intelligatur tex. in d. cap. fina. de tranſac. & in d. c. ij. de pen. & v. quæſtio. ij. ſi primates. & xc. diſtin. ſtuden dum. xxiij. quæſtio. v. circuncelliones. & 4 xxij. quæſtio. iiij. innocens, † alias ſi fieret compoſitio parte non concordata poſſet reclamare in iudicio & profequi indiciũ cõtra ipſum reũ pro ſuo intereſſe. ita notã. tenuit Saly. in l. ſi pro fure. ff. de condit. furt. & eſt gloſ. not. & ibi Bald. & in l. venia. in glo. fina. C. de in ius vocand. dun tamen cõpoſitio ipſa fiat aliqua rationabili cauſa & cũ perſona honeſta quæ iſtud beneficiũ meretur conſideratis etiam criminũ qualitatibus, & facti circũſtantijs, & his ſimilibus, vt in d. cap. fina. in fin. de tranſactio. & habetur in c. ſignificaſti. de homici. & per Bartolum in dicta l. reſpiciendum. §. delinquũt. & l. aut facta. & l. ſi quis aliquid. §. inſtrumẽta. ff. de pen. & Bartol. in l. iij. §. diuus. & in l. ſi in rixa. ff. ad legem corneliam de ſicar. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui 5 notan. infamia, † Aut ſumus in minoribus

delictis, in quibus iudex habet maius arbitrium, & non est dubium quod iudex pōt in illis quandocunque deuenire ad compositionem parte maxime concordata, vt dicunt canoni, in d. cap. fina. de transactio. & in dicto cap. secundo, de pen. & Archidiac. in dicto cano. fludendum xc. distinctio. & v. quæstio. secunda. si primates. & per Specu. in titu. de offi. om. iudic. §. deseruit. versicu. & generaliter. & idem Specu. in titu. de præparat. iudicio. §. primo. versicu. circa iudicem, & idem etiam in titu. de treug. & pac. per totum vbi plenius vide, quibus sic supra concluſus non obſt. text. in cap. j. & ij. de collu. deteg. vbi not. quod licet partes ipſe ſcilicet reus & accuſator inter ſe compoſuerint, & cōcardauerint, adeo quod crimen intentatum non proſequerentur vlterius, nihilominus iudex non debebit deſiſte re, quin ad vlteriora procedat vſque ad finem, quia ibi fuit facta colluſio fraudulēta inter partes ipſas interuentente pecunia, & ad effectum fraudandi iudicium ſiue fiſcū, & propterea non toleratur quin ea nō obſtante ad vlteriora in crimine procedatur. & hoc videtur innuere tex. ibi in fi. in ver. non ex charitate. & mēlius glo. in d. verſic. hoc declarat, quod facta bono zelo tolerari poteſt, per text. in dicto c. fina. de tranſact. & v. quæſtio. ij. ſi primatus, & xc. diſtin. videndum, vide Abb. & Ioā. de Imo. in d. c. j. & ij. de collu. deteg. in d. titu. ff. de tranſa. & Specu. in d. titu. de offi. om. iudi. dicto. §. de ſeruitu. §. & generaliter. & per do. Felyn. in rub. de treug. & pac. & per Ioan. Andre. in addi. ad Specu. in titu. de præpara. iudicio. §. j. ver. ſed quid ſi eſt iam in cauſa concluſum &c. vbi allegat multas concordantias & doctrinas doc. ad hoc vide Bart. in l. con grunt. ff. de offi. præſid. in fin. & Bald. in d. l. tranſigere. C. de tranſac. & idem Bal. in l. venia. in fin. C. de in ius vocan. & Ang. in authen. vt litig. iurent. §. ff. Bald. in l. eſt mauerunt. ff. ſi cert. pet. & in l. ex ſtipulatione. C. de ſenten. & interlo. om. iudi. & videas etiā licet confuſe loquatur in hac materia domi num Pari. de Put. in ſuo tract. ſyndi. in cap. compoſitio. fol. xl. & Bar. in l. is qui reus. ff. de pub. iudi. & Panor. & canoniſtas in d. c. fin. de tranſa. & c. ij. de pe. cum ſimi.

SVMMARIVM.

1 *Reus an dicatur delictum confiteri per compoſitionem factam cum fiſco cum conſenſu partis læſæ.*

2 *Reus componens quādo delictum fateri cenſeatur.*

3 *Aduocati & procuratores compoſitionem fieri procurantes, qua debeant vti cautela, vt compoſitio ſit tuta.*

4 *Cōpoſitio priuata de famoſo crimine facta cum parte irrogat infamiam.*

1 VARTO quero an per compoſitionem † factam cū curia vel fiſco interueniente conſenſu partis læſæ reus cenſeatur fateri delictū, ita quod incurrat infamiam ſaltem tacit. Reſpon. aut cōpoſitio ipſa fit mere cum præſide vel iudice pro publico intereſſe & ſecundū illā formam traditam ſupra q. j. f. ad effectum euitandi incommoda litis & redimendi vexationes iudicij & nullam incurrit infamiam iſto caſu, nec iuris, nec facti, quia per illa verba nunq̄ videtur fateri delictum ſecundum q̄ dicit Bart. in l. infamen. ff. de pub. iudi. & in l. iuſiur. & ad pecunias. §. ait prætor. ff. de iur. iu. vide etiā Bar. in l. ſi reus paratus. ff. de procurat. vbi tradit iſtam cautelam quando fit iſta oblatio per compoſitionem cū curia, vide Bal. in d. l. ſi reus paratus. & in l. ſi ſeruum. §. nūc videamus. ff. de verbo. obliga. & Barr. in l. quoniam intelligitur. ff. de his qui notā. in-
2 famia. † Aut compoſitio iſta fit ad effectū euitandi pœnam criminis, & hoc exprimitur in compoſitione, & iſto caſu nulli dubium eſt quod reus per iſta verba cenſetur fateri delictum quia videtur timere pœnā ſibi inferri quam nemo timere debet niſi ille qui eſt peccator & in culpa vt not. in l. prima. in princi. ff. de iuſti. & iu. & per cōſequens iſto caſu euitare non poterit aliquam infamie notam ſaltem facti per quam grauatur eius opinio apud graues & honeſtos viros, vide Bartol. in dicta l. infamen. &
3 dicta l. quoniam. † Et ideo ſit bene cautus aduocatus, vel procurator qui habet clientulum ſuum incarceratum vel ſub fideiuſſore obnoxium qui cupit per compoſitionē iſtam a cura & illius moleſtijs liberari vt bene forment d. ctam compoſitionem & aduertant diligenter ad rationem ſiue cauſam compoſitionis quæ exprimitur vt nullam faciant mentionem de pœna neque de crimine ſaltem diſpoſitiue ſed ſolum aſſertiue & ſub generalibus verbis dicendo,

quia Titius reperitur incarceratus siue inquisitus & sub fideiussore detentus pro tali asserto crimine, s. furti, homicidij, vulneris, insultus, & similiū, vt dr perpetrati in personam vel in bonis Sēpronij, vt dicunt, qd tamen esse verum per dictum Titium expresse negatur, nihilominus quia dictus Titius est pro suis negotijs grauiter occupatus, vel est de proximo recessurus ad longinquas partes ibi diu moraturus, vel est debilis, infirmus, pauper, aut aliam similem iustam causam exprimere, idcirco cupiens rebus suis quiete vacare & ab hmōi molestijs criminalis curie & actis iudicialibus liberari ad infrascriptam compositionem deuenit cum Magnifico & excellentiss. viro Do. N. Præside, pretore, vel iudice vt solueret centū fisco, & liberetur ab omni inquisitione & processu psentis cause, vide Bar. in d. l. si reus paratus, & d. l. infamē, & l. quoniam. & Spec. in ti. de offi. om. iud. §. vj. ver. & generaliter, & in titu. de præparat. iudicio. ver. circa iudicem. & in titu. de teste. §. xj. versi. fin. vbi dicit quod iudex si viderit expedire concordiam poterit quandoque partes terrere vt deueniatur ad compositionem, vide tex. in c. fi. de transac. & in c. ij. de
4 pen. & xvij. q. iiij. qui sub diaconū. †Aut nos loquimur de compositione priuata que fit solū cū parte pacifcendo cū illa & si cōpositio ista fiat sup crimine famoso & reus incurrit infamiā, quia per hoc vr fateri delictum. & iste est casus in d. l. quoniam. ff. de his qui not. infa. & l. athletas. §. fi. eo. titu. & ibi Bar. hoc tamen limitandum puto quando ista concordia fieret priuatim & extra iudicium ignorāte iudice & curia, sed si fieret in iudicio mediante iudice postquā prcesserat prior compositio cum curia & fieret ad effectum eximendi reum ab ipsis vexationibus & molestijs iudicialibus non crederē q̄ isto casu reus incideret in aliquā infamiam per ea quæ supra diximus in prcedenti membro, vide Bar. in d. l. si reus paratus. in d. l. infamen.

SVMMARIVM.

1 *Compositio an sit valida cum fisco absque partu assensu facta.*
Compositio & pecunie ipsa media fisco solute succedunt loco pœnæ.
2 *Compositio extraiudicialiter fieri potest iudice absente, cui non præiudicatur.*

1
VINTO quero an †valeat compositio facta cum fisco vel curia sine consensu partis offense. R ñ. aut nos loquimur de interesse fisci quo ad pœnam criminis, & isto respectu valet compositio, quia semel cū fisco cōcordatū fuit & satisfactū & ideo non poterit isto respectu amplius molestari, argu. l. transigere. C. de transa. & l. iij. §. ait pretor. ff. de re iudi. ea maxime ratione, quia cōpositio ipsa & pecunie quæ soluuntur fisco mediante compositione succedunt loco pœnę. vt l. si donate. §. j. ff. de dona. inter vir. & vxo. & dicemus infra q. seq. aut loquimur respectu partis & sui interesse, & ex quo pars huic non consensit non præiudicatur sibi quo ad suum interesse, & pote-
2 rit psequi iudiciū contra ipsum, †sicut ecō tra, qū compositio fit cū parte extraiudicialiter absente iudice per quā non præiudicatur fisco l. quoniā. ff. de his qui not. infa. & not. in l. transigere. C. de transa. & ibi Bart. eodē modo nō debet præiudicare parti qū fuit facta cū sola curia, arg. l. fallaciter. & l. seq. C. de abolitio. & ideo isto casu pars poterit prosequi iudicium ratione sui interesse sed reus tutus erit quo ad pœnam per ea quæ supra diximus si vero facta fuerit cum vtroq; scilicet fisco, & parte, & tunc tutus erit in omnibus, vt l. j. C. de abolit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex superuenientibus nouis indicijs an possit inquirere de crimine super quo fuit facta compositio.*
2 *Absolutus ab inquisitione potest iterato repeti si superueniāt contra eū noua indicia.*
3 *Procedi quando possit super eodē crimine iā composito, aut abolito.*

1
EXTO quero postquam reus† fecit cōpositionē cum curia, an iudex poterit postea si forsan superuenerint noua indicia super eodē crimine contra ipsum inquirere. Respon. in hoc casu repetēda est distinctio, quā supra proxima q. posui, q̄ aut pars & fiscus simul concordati fuerūt, & non poterit amplius nec curia nec priuatus super dicto crimine procedere d. l. j. & l. fallaciter. C. de aboli. & per Bal. in d. l. transigere.

quia compositio & illius solutio facta fisco succedit loco pœnæ.l.si donate.§.j.ff.de do na.inter vi.& vxo, idem tenet do. Pari. de Put.in trac.syndi.in c.an facta compositione fol.xlj.in ij.col.aut alteri istorum dun taxat fuit concordatus & ille qui fuit extra concordiã non impeditur quo minus iudicium prosequatur saltẽ pro suo interesse vt supra proxime dictũ est ar.d.l.fallaciter. in prin. Sed contra prædicta oppono de.l.si cui §.hisdẽ.ff.de accusa.& l.fallaciter.C.de aboliti. vbi semel abolita accusatione vel inquisitione, si postea noua superuenerint indicia nõ impeditur iudex quominus possit de nouo contra dictũ reũ compositũ procedere.& est glo.not. in l.si quis adulter. in
2 fin.C.de adul.vbi ille†qui semel absolutus fuit ab inquisitione & processu siue ab obseruatione iudicij,non est tutus quo minus si postea superuenerint noua indicia curia non possit iterum contra ipsum procedere de quo late diximus supra in titu.de aboli. in q.ij.Solu.iura illa procedunt qñ est facta abolitio criminis gratuita,vel quã reus pur gauit indicia per tortura, & sic qñ fiscus nihil cõsequutus fuit pro pœna vel loco pœnæ,nos autem loquimur in casum in quo facta fuit compositio & soluta pecunia fisco quæ loco pœnæ succedit vt d.l.si donate.§. ff.ff.de dona.inter vir.& vxo.& l. senatus. §.si quis delatorem.&.§.fe.ff. de iur. fis.& hoc quo ad interesse publicum & fisci, quo aũt ad interesse priuatum non putarem istũ etiã esse tutum qui cõposuit nisi quatenus cum parte concordauerit eo ꝙ sua interest & quatenus concernit interesse priuatũ, vt supra proxime diximus.vide Bart.in d.l.si cui §.hisdem Iterum oppo.de.l.j.& l.fal-
3 laciter.C.de abolitio,vbi distinguitur,†aut abolitio processus fuit impetrata a præside vel prætore aut a principe,primo casu non tollitur quominus iterũ possit ex principis rescripto super eodẽ crimine procedi, secũ do aũt casu qñ a principe obtinuit abolitio nẽ erit tutus perpetuo,Solu,ibi loquitur in simplici abolitione gratuita quæ gratis fuit obtenta, hic vero in compositione quæ fit ex cã onerosa,& ideo nõ est bona cõsequẽtia de vno ad aliũ ex quo sunt diuersa.l. fi. C. de codicil. & l.j.C. de impo. lucrat. descrip.lib. xij.

SVMMARIVM.

1 *Reus pro quibus criminibus relaxari possit sub fideiussoribus.*

2 *Iudex retinens paratũ præstare fideiussorem idoneum,syndicatu conueniri potest actione iniuriarum.*

Mulier honesta in leuibus delictis non debet personaliter detineri.

3 *Mulieres impudice & inhoneste etiam pro leuibus detineri possunt criminibus.*

Reus non relaxatur fideiussoribus,si crimen atrox sit.

4 *Membrorum suorum nemo est dominus.*

5 *Reus an possit relaxari fideiussoribus si pœna sit arbitraria.*

6 *Reus an possit fideiussoribus relaxari, si in defectum pœnæ pecuniarie esset imponenda corporalis.& nu.7.*

8 *Iudex an possit nobilem magne conditionis de aliquo crimine delatum sub cautione relaxare,donec processus fiat.*

9 *Iudex circa custodiam & modum detentionis reorum amplum habet arbitrium.*

De fideiussoribus reorum.

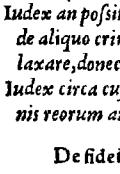

VPRA proxime vidimus de cõpositionibus pœnarũ, primam speciẽ relaxationis reorũ qñ de crimine nondũ plene constat, videndum est modo de alia specie relaxationis quæ fit dũ crimẽ est dubiũ, & iudex est in actu inuestigãdi veritatẽ quæ fieri solet mediante fideiussore præstito per reum de se representando toties quoties fuerit requisitus vel de non recedẽdo ex certo loco sine iudicis licẽtia,sicut de non exeundo de ciuitate,oppido,castro,aut palatio prætoris
1 & de soluendo pœnam. †Videamus nũc pro quibus delictis sit relaxandus reus sub cautione prędicta, & dic aut sumus in criminibus in quibus venit imponẽda dunta xat pœna pecuniaria,quo casu aut reus fuit confessus vel plene cõuictus, & non debet relaxari,sed detineri donec soluat pœnam l.si confessus.ff.de custo.reo.aut non fuit cõfessus neque cõuictus & debet relaxari prestita idonea cautione de se representando vel de non recedendo ex certo loco,vt dicit Bar.in d.l.j.ff.de cust.reo.vbi post laco. de Arena declarat istum artic, reducẽdo ad practicam,pro quo facit tex.in l.fin.C.eod. tit.& l.j.& l.si quis.ff.eo.tit. in quibus iuri-

bus in effectu disponitur quod in criminibus illis in quibus venit imponenda pœna pecuniaria reus debet præstito idoneo fideiussore relaxari, & ratio est quia pœna ipsa pariformiter satisfieri potest fisco per fideiussorem sicut per ipsum & principalẽ
2 argu. l. deniq; & l. seq. ff. de iur. fis. † Quinimmo si iudex vellet retinere eum qui est paratus præstare idoneũ fideiussorem posset agi contra ipsum in syndicatu actione iniuriarum. vt not. Bar. in l. si vero pro condemnatione. §. j. ff. qui satisf. cogan. Fallit regula ista quãdo reus nõ haberet fideiussorem idoneum quia tunc detineri poterit secundum Bar. in d. l. j. ff. de custo. reo. & in d. l. si vero. §. j. Mulier aũt honesta in causis criminalibus si crimen sit leue vel de nõ atrocioribus non debet personaliter detineri neque incarcerari, sed fideiussoribus relaxari si habeat facultatem fideiubendi si vero non haberet fideiussorem similiter nõ detinetur, sed statur suæ iuratorie cautioni & relaxatur. si autem crimen esset de atrocioribus, tunc nõ incarceratur apud viros, sed intruditur in monasteriũ vel assisteriũ custodienda, vel apud honestas matronas conseruatur, ita dicit tex. not. in auth. vt nulli iudi. §. necessarium. versi. si vero crimen. trãslata in auth. nouo iure. C. de custo. reo. hoc tamen intellige de mulieribus honestis
3 & quæ honestã vitam agunt. † mulieres vero impudice & inhoneste non habent istud priuilegium. ita dicit Barto. in d. authen. vt nulli iudi. d. §. necessarium. vide Bald. & doct. in d. auth. nouo iure. Quãdo vero crimẽ est atrox, vel est tale de quo venit imponenda pœna corporalis, siue corporis afflictiua, isto casu non debet reus regulariter fideiussoribus relaxari, sed personaliter detineri. ratio est ne eludatur iudiciũ si postq̃ repertus fuisset culpabilis fugam arriperet iudicium eluderetur, quoniam huic pœnæ corporali non potest per aliũ q̃ per ipsum met reum principalẽ satisfieri ẽt si fideiussor expresse se obligasset ad pœnam corporalem, & diceret velle subire pœnã in corpore suo in euentum in quem delatus curie
4 reperiretur culpabilis, non potest, † quia nemo est dñs membrorũ suorũ. l. liber homo. & ibi Bar. ff. ad leg. aquil. & vide Bar. in d. l. j. ff. de custo reo. & vide. xxi. j quæstio. v. de occidendis. & cap. si non licet. & c. cum homo. in quibus quidem iuribus habetur quod quando sumus in huiusmodi criminibus in quibus venit inferenda pœna corporalis fit distinctio personarum pro modo facultatiũ, dignitatis, honoris, criminis qualitate, innocentia rei, & similibus, secundũ quod dicit tex. in l. j. ff. de custo. reo. & secũdum ista iudex arbitrabitur an reus sit detinendus in carceribus, vel in palatio militibus custodiendus, vel fideiussoribus committendus, qui erunt fideiussores non de re presentando, sed detinendo in incerto loco & non recedẽdo ab illo, aut in vinculis cõijciendus secundum quod declarat Bart. dictum illud lac. de Aret. in d. l. j. in ij. colũ. & sic iudex secundũ qualitates & cõditiones istas arbitrabitur modum detẽtionis ipsius rei secundum quod considerat iurisconsultus in dicta l. j.
5 † Aut sumus in crimine ex quo venit imponenda pœna arbitraria, & isto casu an reus sit fideiussoribus relaxandus vel non. Bar. in d. l. j. ff. de custo. reo. dicit quod aut delictum est adeo turpe quod verisimile est iudicem impositurum pœnã corporalem & iudicatur sicut de pœna corporali simpliciter. & ideo non erit fideiussoribus relaxandus. d. l. j. ff. de custo. reo. aut verisimile est iudice arbitrari debere pœnã esse pecuniariam & poterit relaxari. d. l. si vero pro condemnatione. §. j. ff. qui satisfd. cog. quia isto casu iudicatur de eo sicut de crimine pro quo venit imponenda pœna pecuniaria simpliciter d. l. si vero, & vide Bar. in d. l. j. ff. de custo. reo. qui tamen nõ ita distincte loquitur. Sed quæritur quid si in defectum pœnæ pecuniariæ veniret imponenda corporalis an tunc poterit sub fideiussoribus relaxari, & cõcludit quod nõ regulariter. deinde dat modum & cautelã quomodo posit relaxari vide ibi per eum.

Bal. aũt in d. l. nullus. C. de exhi. reis. aliter distinguit & clarius ac copiosius dicẽs.
6 † Quod aut sumus in crimine ex quo venit imponenda pœna ordinaria aut extraordinaria & arbitraria. Primo casu qñ ordinaria & determinata aut est pœna corporalis aut pecuniaria, si corporalis non erit fideiussoribus relaxandus, immo detinẽdus & custodiendus in carcerem d. l. nullus. in fine & l. si quis in ea. C. de custo. reo. & l. j. ff. eo. titu. quando autem esset confessus delictum aut legitime conuictus, non solum est detinendus, sed etiam in vinculis conijciendus & supponendus donec feratur sententia & mandetur executioni. d. l. nullus. in princi. & l. si confessus. ff. eodem titu. ideo tunc nõ est fideiussoribus relaxandus, quia fugiendo posset illudere pœnam & iudicem simul quoniam nõ est in potestate fideiussoris soluere iudicatũ, & ita dicit Bald. & in d. l. aul

lus. Si autem est imponenda pœna pecuniaria, aut reus est confessus delictũ aut convictus, & similiter non est relaxandus, sed detinendus & confestim condemnandus d. l. j. & fi. C. de cust. reo. & l. si confessus. ff. eod. tit. †Aut non confitetur sed negat & debet fideiussoribus dimitti qui debent promittere de representando illum & de soluẽdo pœnam delicti pro quo detinetur. vt d. l. j. ff. de custo. reo. & ex hoc not. quod Bald. vult quod ille text. in d. l. j. ff. de custo. reo. intelligatur etiam de fideiussore præstito de se representando & soluendo pœnam, licet Bar. ibi dicat quod lex illa debet intelligi de fideiussore præstito de non separando se nec recedendo de certo loco, quæ intelligẽtia Bar. mihi videtur quod nimis restringat text. Et ideo mihi magis placet intellectus Bald. vel dic ꝙ intelligitur de vtroque, ex quo text. simpliciter loquitur nec magis se restringit ad vnam speciem fideiussoris ꝙ ad alterã, immo secundũ declarationem gl. in versic. fideiussoribus. videtur intelligere potius de fideiussore de representando secũ dũ ꝙ ipsa exemplificat. s. quando crimẽ esset leue, sed pro leui crimine regulariter venit imponenda pœna pecuniaria, ideo fit relaxatio sub fideiussore de præsentando. vt dicta l. fi. C. de exhiben. reis. & l. j. ff. de custo. reo. nimis enim durũ esse vr quod quis detineatur i palatio vel in alio loco ex quo recedere non possit pro tam leui crimine, quia videretur detineri in carceribus, ex quo locus ille pro carcere habetur, vt not. Ang. in l. secunda. C. de exhiben. reis. & Panis de Pur. in tract. fyndica. in c. an potestas qui aliquem tenebat arrestatum. fo. xxix. in materia carcerationis. vide glos. in d. l. j. ff. de custo. reo. in ver. vel sibi. quæ hoc idẽ tenet. Et clarius hoc sentire videtur ꝙ text. loquatur de fideiussore de representando dum allegat text. in l. cum clericis. §. j. &. §. ipse vero. C. de epis. & cle. qui text. proprie loquitur de fideiussore de representando & stando iuri & iudicatum soluendo sub certa pœna si recte inspiciatur. Tertio vero casu quando sumus in pœna arbitraria. & isto casu dicit Bald. considerandum esse criminis qualitatem loci consuetudinẽ, & cõditionem persone l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui not. infa. vnde si verisimile est quod pœna sit corporalis idem iudicatur quod de ordinaria corporali, si vero cõsideratur ꝙ sit pecuniaria. idem seruatur qd in pecuniaria ordinaria. †Post prædicta quero & not. bene hanc quæstio, quę sepius occurrit in facto quidam nobilis vir & magne cõditionis aut diutijs copiosissimus imputatur de crimine aliquo ex quo de iure cõi vel ex forma statutorum venit imponenda pœna corporalis. citatus comparet, examinatus negat, iudex vult ipsum detinere donec perficiatur processus & purgẽt indicia, iste replicat dicendo qđ est paratus seipsum obligare de se representando toties quoties &c. sub pœna mille duca. & ç. & de stando iuri & parendo iudicato, vel dicit ꝙ vult præstare idoneam cautionẽ de se representãdo vt supra. queritur an iudex posset illum relaxare sub tali fideiussione vel proptia obligatione. & videtur dicendum quod non, quia cum sit pœna corporalis posset illudi iudicium, vt supra proxime dixi tmus & not. in d. l. secunda. C. de custo. reo. & l. fi. C. de requir. reis. Contrariũ tamen dicendũ est, & ista est veritas quod iudex pro criminis qualitate & magna persone conditione pro dignitate vel innocentia poterit arbitrio suo detentionem ipsam moderari, & dictum nobilẽ dimittere, aut sub proptia iuratoria, aut sub fideiussoris obligatione de representando vel de non discedendo ex certo loco secũdum quod notat Bar. in d. l. j. ff. de custo. reo. †Concludendum est igitur ꝙ iudex circa custodiam & modum detentionis ipsorũ habet magnum arbitrium a lege vt dicit iurisconsultus in d. l. j. ff. de custo. reo. dum dicit quod de custodia reorum proconsul existimare solet an in carcerem sit recipienda vel militibus tradenda aut fideiussoribus committenda vel sibi, ꝙ est quando fidei proprie obligationis ipsius rei iudex stare intẽdit quod facere potest vt dixi propter arbitrium quod habet a lege, & hoc fit aut ex criminis leuitate aut ꝑsone nobilitate dignitate vel grauitate seu propter amplissimas facultates quibus coniecturis verisimile esse videtur ipsum reũ non fugiturum nec iudicium delusurum. vt d. l. j. & l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. & l. cũ clericis. §. j. &. §. seq. C. de epis. & cle. & per Bal. & Ang. in d. l. ij. C. de exhiben. reis.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis arbitrio remittitur qualiter reus custodiatur.*

2 *Innocens præsumitur cuius nocentia non probatur.*

5 *Modus rei custodiendi secundū criminis qualitatem committitur iudici.*

1 VXTA prędicta succesiue† quero quid si iste nobilis *vel* ditissimus vt supra fuerit delatus de crimine gra ui ex quo venit imponenda pœna mortis, non ĩ est de atrocioribus, & dicat nolle incarcerari, sed habere palatiū vel vnā camerā in ipso pala tio loco carceris, & ibi per milites custodiri vel p̃stare idoneas cautiones de nō discedēdo ex loco prędicto, donec fuerit cōpletus processus, an iudex poterit sine scrupulo institie illi cōplacere, & breuiter dic qđ istud remittitur arbitrio iudicis q bene cōsiderare debet criminis qualitatē, persone cōditionē & illius innocentiā vel culpam, quæ cōiecturari possunt ex qualitate indiciorū si. n. viderit indicia esse leuia vel procedere a malevolis & suspectis personis po terit cōiecturari potius pro innocentia quā pro crimine *ipsius* detēti, & propterea isto casu poterit retineri in palatio vel in aliqua camera cū cautione vel custodia militum. & hoc est qđ dicit tex. in d. l. j. vel pro
2 inno cētia persone, & ibi glos.† quia potius præ sumendū est pro eius innocentia quam pro culpa, qa de bono viro bonū præsumē dū est l. nō oēs. §. a barbaris. ff. de re mili. & per Bar. in l. si cui. §. ij. ſdē. ff. de accusatoribus. & per Ab. & cano. in c. afferte. de præsump. si vero delatus sit magis suspectus de crimine vel quia *indicia* grauius stringunt cōtra ipsum vel quia alias cōmiserit simile delictū & similia & tūc non debebit ipsum extra carceres detinere secūdū q̃ cōcludit
3 Bar. & doc. in l. j.† Pro quo facit l. diuus, la j. ff. eo. ti. & l. j. §. si quis in ea. & l. si. C. eo. tit. in quibus omnibus iuribus cōmittitur iudici custodiēdi modus scđm criminis qualitatē cuius arbitriū in his plurimum versatur quēadmodū in existētia & grauitate indiciorū ad torturam. vt l. j. in prin. ff. de q̃. & per Bar. in l. fi. ff. eo. titu. & diximus supra. libro iiij. in princi. & l. testium. §. tu magis ff. de testib.

De fuga incarcerati.

VNC videndū est de fuga reorū, & in isto titulo nigrū erit generalius rubro iuxta notata per doc. in rub. ff. solu. mat. nam in processu tractabitur de fuga carceratorum & illiorū quoq; qui nondum fuerūt incarcerati. Et quāuis plures sint fugarum species, de illa tū reorum fuga qui criminis occasione fugerunt hic tractandum erit. & ista est duplex, quædam quæ fit ante incarcerationem, quædam vero quæ fit postquā quis est intrusus ex ipsis carceribus. Videa mus primo de illa quæ fit antequā quis fūr inclusus in carcerē. & pro facilliori doctrina figurabo casum.

SVMMARIVM.

1 *Fuga ante incarcerationem an faciat criminis probationem.*
Probatio plena an inducatur ex fuga.
2 *Probatio semiplena tātū ex fuga inducitur.*
3 *Fuga quandoque in delictum imputatur.*
4 *Fuga quandoque ad probationē alterius criminis inducitur.*
5 *Fuga officialis publici quid operetur.*
6 *Fuga sola nonnunquā in criminalibus plenam facit probationem.*
7 *Fuga eius qui carceribus fractis aufugit plenam probationem facit.*
8 *Fugitiuus non præsumitur qui statim sponte sua reuertitur.*
Latitans in domo an dicatur fugisse.
9 *Reus iurans se veritatem dicturum, an possit de mendacio punniri si mēdaciū dixerit.*
10 *Fugiēs præsentiam iudicis seu nō punitur.*
11 *Malum semper præsumitur de malo iudice.*
12 *Appellare præsumitur qui ad superiorē iter aggreditur.*
13 *Fugiens ex camera vel palatio potestatis in quo detinebatur, pro confesso habetur.*
Fugitiui an sint ad sniam audiendā citādi.
14 *Reus carceratus ostiū apertum reperiens nō habetur pro confesso si fugerit.*
15 *Fugiēs de licētia custodis non hī pro cōfesso.*
Fugiēs ex carcere priuato nō hī pro cōfesso.
16 *Carceres publici qui sint & qui priuati.*
17 *Latitās domine capiatur an fugisse dicatur.*
18 *Debitor qui ob multa debita ia cōtracta fugit si reuersus cū ei trāsigat, an possit per vnum ex illis ob fugam præcedentem vt suspectus capi.*

1 VERO primo an fuga q̃ fit ante incarcerationẽ † faciat probationem criminis aduersus fugientem. Titius reperitur occisus de nocte, ingnoranter quis illum occiderit & qui fuerunt eius fociȷ aut fautores. Mevius & Sempronius postquam dictũ homicidium factum esse dicitur a ciuitate fugam arripuerunt & nescitur ex qua causa, queritur an ipsa fuga probet illos esse istius criminis reos, & si non probatur plene an saltem ex dicta fuga semiplena ꝓbatio oriatur. Respond. dixerunt quidam ꝙ ex fuga huiusmodi inducitur plena probatio ex quo fuga ipsa est maleficium l. desertorem. §. desertor. ff. de re milita. & l. quis sit fugitiuus. §. apud labeonem. ff. de edil. edic. & l. impubetibus. ff. de suspe. tut. & ibi Bart. &
2 idem Bar. in d. l. desertorem. §. j. † Quidã alij dixerunt ꝙ ex fuga non inducitur plena sed tantum semiplena probatio, vt est gl. in l. admonendi. ff. de iu. iu. & glo. in l. in bonesidei. C. eo. tit. c. fi. de succes. ab intesta. & c. fi. de iur. iu. & ibi per cano. Quidã alij dixerunt ꝙ fuga de per se in causis criminalibus nullã facit probationem plenam neq; semiplenam, sed solum quandam suspitionem, ita ꝙ fuga sola non facit indicium ad torturam. & adducunt tex. in l. vnica. C. de rap. virg. vbi dicitur ꝙ contra raptores fugientes si postea capti fuerint post legitimas, & iuri cognitas probationes sine fori prescriptione durissimis pœnis afficiantur cum tex. ibi post fugam requirat exactissimas siue clarissimas probationes, sequitur ergo ꝙ fuga nullam facit probationem, ira tenet Saly. in d. l. vnica. Circa quę breuiter dicendum est quia cupio me expedire secũdum ꝙ eleganter notat Bar. in d. l. admonendi. ff. de iur. iu. & in l. lege cornelia. ff. ad sil-
3 lan. † ꝙ quandoq; fuga imputatur alicui ad delictum, & sic fuga est ipsum delictum, & tunc probata fuga probatum est delictũ & ita intelligitur text. in d. l. iij. §. desertorẽ. & §. emanfor. ff. de re milita. & l. quis sit fugitiuus. §. apud labeonẽ. ff. de edil. edic. Quãdoq;, fuga non inducitur vt delictum principaliter, sed ad probationem alterius delicti tunc si quidem ad probationem alterius criminis probãdi sufficit sola suspitio sicut est in suspecto tutore & isto casu similiter probatum est delictum ꝙ consistit in sola suspitione, & ita intelligitur text. in d. l. impubetibus. in fi. ff. de suspe. tuto. & l. locorum. C.
4 de omni agr. deser. lib. xij. † Quandoq; fuga inducitur ad probationem alterius criminis in quo requiruntur plene & ordinarie probationes. vt l. sciant cũcti. C. de probat. c. in literis. de testi. & c. licet clamor. eo. tit. & tunc per fugam non fit plena probatio. sed nec semiplena, sed qualis qualis ꝑsumptio siue suspitio, vt l. lege cornelia. ff. ad silla. & l. j. C. de rapt. virg. & ibi Cy. Bal. Saly. ce. hoc idem tenent. & Bald. in l. j. in v. col. C. de ser. fug. Conclusio ergo regularis sit ista ꝙ quotiescunq; fuga non inducitur vt delictum principaliter, sed ad probationem alterius criminis ad quod probandum requiruntur ordinarie probationes, vt l. j. C. de rap. virg. & l. fin. C. de probatio. c. i literis. de testi. & tunc fuga non facit plenã neq; semiplenam probationẽ, sed facit quãdam suspitionem d. l. j. C. de rap. vir. & l. in lege corne. ff. ad sillã. & Bar. in l. fi. ff. de qõ. & per ea quæ diximus supra & notãt Moder. practi. in eorum tracta. male. de quibus late memini supra in ti. de qõ. & tortu. q. iij.
5 in materia indiciorum. † Quę quidem cõclusio fallit primo in omnibus officialibus publicis siue sint officiales qui presunt iustitie siue presunt administrationi vt in authẽ. de coll. §. super hoc. & l. iij. C. de exac. tribu. lib. x. qui isti si tẽpore syndicatus vel quo reddere debent rationem administrationis sue aufugerint de loco in quo officium gesserunt illorum fuga facit semiplenam probationem regulariter. vt d. authẽ. de colla. §. super hoc. &. §. si quis autem. & in auth. vt iudi. sine quo. suffra. §. necessitatem & in authẽ. de exhibẽ. reis. §. si vero. ẽt quidam ita ꝙ præcedente fuga hmõi actor eius aduersarius non cogit facere alias probationes de his quæ petit sed solo eius iuramento statur quo iuncto cũ fuga officialis inducitur plena probatio, vt in d. iuribus.
6 † Quandoq; vero inducitur plena probatio criminis contra reum propter odium fuge, vt est casus in l. si apparitor. C. de coart. lib. xij. vbi dicitur ꝙ si apparitor pendente iudicio contra ipsum tempore syndicatus siue reddẽde administrationis aufugerit iudex debet contra ipsum emittere edictum peremptorium, vt compareat ad se defendendum quo non comparente poterit ferre sententiam contra ipsum ẽt absentem, & nota ꝙ ibi est casus singularis ꝙ in causa criminali fertur sententia contra absentem & contumacem & fuga habetur pro plena probatione cuius cõtrarium disponitur de iure cõi l. absentem. ff. de pœn. & l. j. & fi. ff. de requir. reis. & l. in lege cornel. ff. ad sille-

& l.j.C.de rap.vir.cum si. Quandoq; autem non contra ipsum fugientem,sed cõtra alium,f.receptatorem hũc fugitiuum ex fuga prædicta inducitur plena probatio,vt l, consiliarios.C.de assesso.& ibi Bart.& l.iij.
7 C.de exacto.tribu,libr.x. † Secundo fallit in eo qui fractis carceribus cum conspiratione aufugit cuius fuga plenã facit probationem contra ipsum,vt l.in eos,ff.de cu, reo,et latius declarabitur infra eo.loco suo.

Hæc tñ exceptio siue fallentia prior limitatur pluribus modis,vt non ꝓcedat,et primo quando quis aufugit animo reuertendi & deinde reuertsus fuit sponte,quia non subijcitur pœnis prædictis nec fuga inducit probationem contra ipsum isto casu,vt d.l. desertorem §.j.& ibi glo.ff.de re mili.& d. l.quis sit fugitiuus. in princip.&.§.apud labeonem.& ibi Bar.ff.de edil.edic.Sed qualiter probabitur ꝙ habebat animum reuertendi,dic ꝙ per testes, quia forsan antequã fugeret declarauit animum suum corã testibus ꝙ discedebat animo reuertẽdi. iuxta no.per Barto,in l.j.§.si quis ipsi prætori.ff. de oper.no,nunc.si vero per testes id probari non potest cõsideratur conditio personæ an sit nobilis,honesta & legalis vel potius vilis & suspecta,& secundum illius cõditionem iudicare fugam,vt l.nõ omnes.§.
8 a barbaris.ff.de re milit.† item attenditur an sit diuturna vel breuis absentia, quia si cito reuersus fuerit, præsumitur ꝙ aufugerit animo reuertẽdi,prout reuersus fuit aut diutius stetit absens & præsumit ꝙ animo fugiendi & non reuertẽdi recesserit d.l.desertorem.§.emansor.& ibi glos.& Bart,qui hoc bene notant.& d.l.quis sit fugitiuus.in prin.& idem tenet.Bal.in l.j.in v.col.C.de fer.fugi. Secundo limitatur, vt non procedat qñ quis aufugeret aut latitaret cautus in domo non eundo per vrbem nec apparendo in publicum post formatam inquisitionem aut postquã curia cepit contra ipsum procedere, quia iuste timet qui timet persecutionem curie. ita no.dicit Bart.arg. illius tex.in l.j.in fin.ff.de bon.eor.qui ante sent.&c.vbi dicit qđ fuga aut latitatio isto casu ꝙ non fieret si adhuc nulla esset forma ta inquisitio vel accusatio vel antequã curia cepisset contra ipsum procedere, quia si tunc aufugeret fuga illa faceret indicii cõtra ipsum aut saltem induceretur suspitio, vt l.lege cornelia.ff.ad silleia.ratio est quia isto casu non ex alia causa ꝙ̃ propria crimis conscientia aufugisse præsumitur,ita dicit Bar,in d.l.j.quam doctrinam diligenter no, quia non reperi alibi,& est magni effectus,
9 cuius l.argumen.dixerunt quidam.† Quod reus qui iurauit super inquisitione dicere veritatem & postea dixit mendacium vt saluaret vitã,quia negauit omnia contenta in ea vera esse ꝙ licite potuit hoc facere vt mortem euitaret,quia iura permittunt vni cuiq; vitam & sanguinem proprium quouis modo redimere & non tenebitur de periurio,vt no,in d.l.j.ff.de bon,reo.&c. vide Alex.in apostil.Bar,d.l.j.in fin,vbi dicit ita fuisse consultum per plures peritos docto, prædicta tñ intelligo esse vera quãdo est crimen tale ex quo venit imponẽda pœna sanguinis,vt l,tranligere,& quod tbi not.gl.& Bal.C.de transacti.& d.l.j.ff.de bo.reo.&c.

Tertio limitatur prædicta exceptio qñ constabat quod quis debebat capi de facto, quia tunc licet aufugere & euitare violentiam facti,& tunc fuga prædicta non operatur aliquid contra ipsum,ita dicit d,Andr, de Iser,in constitu.reg,in c.vt participatio,vt refert & sequitur d.Par,de Pu.in tractatu synd.in c.an iudex.fol.lij.in ij.colũ.in
10 volumi.meo. † Quarto limitatur vt non noceat fuga qñ quis aufugit præsentiam seuientis iudicis,qui consueuit esse multũ crudelis cum subditis suis,& in quo plus seuitie ꝙ̃ iustitie reperitur ineste iste enim dicitur iustus timor & fuga,isto casu dicitur esse facta ex iusta causa,ita dicit idem Andr. de Iser.in consti.reg.in c.grandis & c.penã eorum,& do.Luc.de Pon.in l.ij coloni.C. de agri.& cẽsi.lib.xij.vbi dicit ꝙ si quis timet seuitiam impij iudicis in quo nulla est iustitia, sed tota crudelitas aufugeret ex causa in qua tenebatur aut custodiebatur de-
11 tentus non debet haberi pro confesso,† qa de malo iudice malum præsumendum est l. si quis per impresionem.C.quod me.causa.atgumen.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re mili,pro quo facit ẽt quod not.Bar in d. l.j.§.si quis ipsi prętori.ff.de oper.no.nunc. vbi dicit,ꝙ ille qui omnino aut probabiliter timet pœnitentiam iudicis dubitans ne contra ipsum inuitum inseuiat,actus ille qui fiendus erat coram iudice sufficit si fiat coram victinis & amicis, idem tenet Paris de Pu.in dicto suo tractatu syndica.in dicto capitu,an iudex, qui demum offert bonam cautelam officia li.cuius fuga faceret probationem contra ipsum vt quotiescunq; videret officiales syndicatores sibi inimicos & suspectos iter arripiat ad superiorem cum protestatione,ꝙ non intendit per illum recessum arripere fugam,vt fugiat iustitiam,

sed accedere ad superiorem vt audiatur in
12 causa sua pro iustitia sine suspitione, †nam qui arripit iter ad superiorem videtur appellare & accessus ille loco appellationis habetur secundum Hosti. in c. vt debitus. de appel. de quo Bal. dixit esse tex. in l. sed si p prætorem §. fin. ff. ex quib. cau. maio. & alt quid per Bar. in d. l. j. §. fi qs ipsi prætori. de ope. no. nun. Sequitur nunc secūda exceptio declaranda qñ fuga fit ex carceribus quo casu fuga facit plenam probationē, vt supra diximus, immo facit fugientem habeti pro confesso crimen illud, pro quo detinebatur l. in eo. ff. de cus. reo. adeo ꝙ iudex poterit ferre sententiam cōtra fugientem ac si fuisset uere cōfessus in iudicio, ēt ꝙ sit absens, ita sentit gl. & Bar. in d. l. in eos, vt sequatur confessionis effectus & est tex. in l. si apparitor. C. de cōarta. lib. xij. ꝙ no. vt dixi, quia est casus exceptus contra regulā iuris cōis vt absens pro crimine damnari possit d. l. absentem. ff de pœni. cum simili.
13 †Quod dictum amplia vt procedat etiā in fugiente ex aliqua camera vel ex palatio potestatis in quo detinebatur sub custodia, ita tenendum est argumen. illius text. d. l. in eos. quia loca ipsa siue palatium dicitur esse carcer qñ quis detinet in eo de mandato iudicis, vt est tex. & ibi notant docto. in l. j. ff. de custo. reo. vide Ioan. Andr. in addi. ad Spe. in ti. de præsum. §. species. ver. violenta. Vbi vult ꝙ ēt arrestatus in ciuitate aut palatio pro crimine si fugit in arresto habeatur pro confesso. vide ipsum qui copiose narrat istam materiā in d. addit. Qui queritur an sit necesse dictos fugitiuos citare ad sententiam qñ sunt absentes. & concludit demum ꝙ non contra quem vr esse tex. in d. l. si apparitor C. de coartal. lib. xij. vbi absens per fugam citandus est ad sentētiam edicto peremptorio, vt infra certū terminum compareat, quo elapso & non comparente iudex poterit ferre sententiam contra absentem, & hoc vr esse magis tutū pro sententia, vt per edictum saltem citentur, vt l. properandum. C. de indi. ꝙ tenet ēt glo. in d. l. si apparitor, ideo cogita. Hæc ēt exceptio recipit nonnullas limitationes, & primo vt non procedat qñ quis esset incarceratus pro inquisitione generali, sed solū qñ ex speciali inquisitione & pro certo crimine, ita singulariter limitat Bal. d. l. eos. in cō. fil. ccxxx. j. lib. ꝙ incipit primus quæstionis articulus vbi dicit d. l. in eos. ita debere intelligi secundum ꝙ refert Ioan. Andr. in d. addi. de qua supra. Secundo limitatur vt non procedat d. l. in eos nisi fuga ipsa facta fuerit cū conspiratione prius habita in carceribus cum socijs hoc modo hr pro cōfesso alias non vt dicit Bal. in d. consi. ccxxx.
14 †Tertio limitatur vt non procedat illa dispositio, nisi qñ interuenit fractura carcerum alias si sine fractura aufugissent, quia exiuerunt per fenestras aut per ostium, vt quia inuenerunt ostium apertum, vt latius infra dicetur non haberentur pro confessis, ita limitat. Bald. in dicta. l. penulti. in dicto consi. qui dicit ita tenere Guil. de Cu. in l. succurrit. ff. ex qui cau. maior. idem tenet Bal. in l. in bona fidei in. ix. col. C. de iureiu. vbi dicit ēt ꝙ fuga incarcerati non probat contra potestatē vel iudicem seu officialē.

Quarto limitatur vt non habeat locū in eo qui aufugit animo reuertendi & deinde sponte reuersus fuerit, quia ille non habetur pro confesso nec incurrit pœnas de quibus in d. l. in eos, quomodo autem & qualiter cognoscatur ꝙ fugiens habuerit animū reuertendi satis plene dictum fuit supra eo. in præcedēti excep. in prima fallen. Quarto limitatur d. l. in eos. vt non procedat qñ fugiēs inuenit ostium carceris apertum, ita notanter declarauit Angel. illum text. in l. verum. la ij. ff. de effrac, secundum ꝙ refert idē Ioan. And. in d. apo. de qua supra, vide aliam apost. ad Bart. in l. j. ff. de bo. eor. &c.
15 † Quinto limita vt non habeat locum d. l. eos. qñ quis aufugit de licentia custodis quia isto casu tenebitur custos & non ipse fugiens, ita tenuit Guil. de Cu. in l. quoties. C. de exac. trib. li. x. & Bal. in l. ad commentarien sem. eo. tit. vide Ioan. And. in d. addit. & facit text. optimus in l. consiliarios. C. de assesso. Sexto limita duntaxat habeat locum in eo qui aufugit ex publicis carceribus, non autem in eo qui ex priuatis carceribus aufugeret, ita dicit Guil. de Cug. in d. l. succurritur. Bal. ēt ibi, secundum ꝙ referunt Ias. & quidam alij Mode. in l. admonē
16 di. super gl in ver. fuga. ff. de iureiuran. †& notat ꝙ publici carceres non solum dicuntur illi qui fortibus clauibus aperiuntur & habent perpetuos custodes, verum ēt dici possunt caceres publici aliqua alia camera in palatio potestatis, immo totum palatium quando prætor vel iudex statueret alicui locum pro carcere, quia carcer publicus dicitur locus ordinatione et decreto iudicis deputatus in quo custodiat persona sicut esset palatium potestatis, arx, vel alia domus, vt notant doct. in l. j. ff. de custo. reo. & ideo si tyrannus vel alia priuata persona caperet

aliquem & violēter detineret in aliqua arce, vel etiam in carceribus qui solēt esse publici nihilominus isto casu dicuntur carceres priuati, quia destinati sunt per hominē *nullam habentem iurisdictionem super homine capto.* vide Bal. in d. l. succurritur. &
17 Bart. & doct. in l. ij. ff. de priua. car. † Sed quero quid si aliquis latitat & non apparet in publicum ne capiatur, an dicatur fugere. dic ꝙ non, ita dicit Bal. in l. j. in iij. col. C. de edil. actio. cui concordat dictum Bart. in l. j. in fi. ff. de bon. eor. &c. in ij. membro sue distin. Et quid si mulier aufugit de carceribus causa euitande libidinis dic ꝙ non habetur pro confessa secundum Bal. in d. l. j. in iij. col. Et quid si aliquis fuit accusatus ꝙ produxit falsum instrumentum & dum cōtra notariū qui de illo rogatus fuerat procederet de falso, notarius aufugit, an fuga notarij noceat parti, & ī quo vide Io. An. in d. addi. de qua supra. Et no. vnū ꝙ dixit gl. no. ī auth. de exhi. re. §. si vero ēt quidā, vbi dixit arg. illius text. ꝙ si famulus aut seruitor aufugerit aut recesserit a dño sine licentia ꝙ omnia bona quę deficiūt in domo patroni, pręsumuntur a dicto seruitore fugien
18 te furto fuisse subtracta. †Post hęc quero quid si vnus aufugit propter multa debita per ipsum contracta, quia timebat ad instātiam creditorum incarcerari, deinde reuersus cum omnibus vel maiori parte concordauit an poterit postea per aliquem ex illis creditoribus aut per alios creditores posteriores ratione præcedentis fuge capi, vt suspectus de fuga. doc. in d. l. admonendi in gl. magna. in ver. fuga. tenent ꝙ sic, vide latius ibi, pro quo facit text. in l. non omnes. §. a arbaris. ff. de re mili. & per hæc sum expeditus de ista materia fuge, de qua vide late per doct. maxime Mod. in d. l. admonendi. & quædam per Alex. in apo. ad Barto. in d. l. j. ff. de bon. eo. qui ante sen. &c. & in l. in eos. ff. de custo. reo. & Ioan. And. in addi. ad Spe. in ti. de præsum. §. species. ver. uiolēta.

De calumniatoribus.

OST *carcerum liberationem* vtile est videre de calumniatoribus q falsas vel calūniosas accusationes aut querelas proponunt aduersus innocētes qualiter de ipsorum calumnia cognoscatur & quibus pœnis puniendi sunt, pro cuius faciliori notitia breuiter figurabo casum, Titius a tribus nocturno tempore insultatus fuit & tribus vulneribus percussus, Sēpronius qui alias ipsius Titij inimicus dicebatur hac de causa vel propter alias suspitiones captus & īcarceratus fuit, & instigante Gaio cōsanguineo vel amico vulnerati cōtra Semproniū processum fuit in causa ēt vsq; ad rigorosum examen inclusiue, sed quia d. Sempronius in veritate istius criminis innocēs erat instetit fortis ad omnem paragonē, quē cum iudex innocentem cognosceret absoluit & a carceribus liberauit, nihilominus quia in d. carceribus per plures dies stetit inclusus & magnas expensas fecit, & calūnia d. Sēpronij pręteēdit se passum fuisse, & vult proponere contra d. Gaium accusationem, aut querelam calumnie.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam carceris & tutore passo quo subueniatur remedio aduersus calumniatorē seu declaratorem eius.*

2 *Iudex reo absoluto de accusatoris falsi consilio inquirere debet.*

3 *Calumniatorum tres sunt species.*

1 QVERITVR modo quo † iure & qua via succurrit huic Sempronio contra istū Gaium delatorem siue instigatorem. Respon. quidā dixerunt ꝙ contra Gaiū procedi non potest de calumnia, quia nō venit vt accusator apertus, nec se inscripsit ad pœnā talionis, & nulla acta in causa criminali facta fuerunt nomine suo, vt l. fi. C. de accu. & l. j. in princi. ff. ad turp. & l. ij. C. qui accu. non pos. In cōtrarium est veritas ꝙ immo non solū accusator, sed & querelans instigator & solicitator causæ criminalis, siue sit public. siue secretus quomodocunq; procedat tenetur de calūnia, vt est tex. not. in l. j. §. incidit, & ibi glo. & Bar. ff. ad turpi. & d. l. j. in prin. §. calumniari, & §. sed non
2 vtiq;. eo. tit. vbi dicitur † ꝙ iudex reo absoluto, tunc incipit de accusatoris aut delatoris consilio querere qua mente & quo animo ad accusationem processerit & si inuenerit illum calumniose & dolose ad accusationem ipsam processisse sufficit ꝙ pronuntiet illum calumniasse quamuis pœnam certam non exprimat, lex tñ irrogat pœnā
3 d. §. sed non vtiq;. ver. nā si quidem. † Et

pro faciliori notitia iſtius materie premitte ꝙ tres ſunt ſpecies calumniantium principaliter, quidam enim dr̃ calumniator, quidã preuaricator, alius vero tergiuerſator. Calumniator eſt qui ſcientur & dolose falſa crimina proponit in accuſatione vel ingſitione. Prꝛuaricator vero eſt qui vera crimina diſſimulat. Tergiuerſator autem eſt qui in vniuerſum ab accuſatione recedit, vt no. in l.j. in prin. in ver. calumniari. ff. ad tur. his ſic præſuppoſitis deuenio ad qõnẽ.

SVMMARIVM.

1 *Calumniator an illico præſumatur quis eo-ipſo quòd crimen intentatum nõ probauit. Pœna calumniantis eſt ſupplicij ſimilitudo.*
2 *Pœna ſenatuſ.tur. eſt in quinque auri libris fiſco applicandis.*
3 *Calumniator in probatione deficiens non punitur ſi deferre tenebatur.*
4 *Accuſans alium de crimine non auditur niſi cautione præſtita de lite proſequenda & expenſis reficiendis in caſu ſuccumbentie.*
5 *Deficiens in probatione an teneatur de calũnia, ſi per viam inquiſitionis procedatur.*
6 *Accuſans ob neceſſitatem officij, an puniatur de calumnia ſi in probatione defecerit.*
7 *Denuntiantes qui tenentur, & ſi in probatione deficiant an puniantur.*
8 *Iudex an incidat in turpillianum ex mero procedens officio, inſtigante nemine, ſi reus fuerit innocens repertus.*
9 *Iudex in dubio præſumitur proceſſiſſe Zelo iuſtitie, non per calumniam aut dolose.*
10 *Accuſator calumnioſus in extraordinarijs puniri poteſt pro motu iudicis.*

1 QVERO an eoipſo quod quis † non probauit crimen ꝙ intendit dicatur calumniaſſe, ita ꝙ de calumnia cõdemnari poſsit? quidã dixerunt ꝙ non, quia ſi iudex pronuntiat in cauſa calũnie contra accuſatorem & reliquos nõ probaſti, per iſta verba non dr̃ eſſe condemnatus de calumnia, ſed potius abſolutus, ibi dum dicit peperci ei &c. ſi vero pronunciauerit calumniatus es ipſo incidit in turpillianum. d. §. ſed non vtiq; ver. nam ſi quidem. Sed cõtra prædicta facit text. in l.j. §. j. C. de aduo. diuer. iudicio. vbi dr̃ ꝙ eoipſo ꝙ quis defecit in probatione dr̃ calumniaſſe & calumniator condemnari poterit pœna calumnie.

Quæ calumniantis pœna eſt ſimilitudo ſupplicij, vt eſt gloſ. in d. l. j. C. de aduo. &c.
2 & ibi Bart. † Pœna vero ſenatuſconſulti turpilliani. eſt. v. librarũ auri fiſco applicandarum, vt l. iij. §. fi. ff. de prꝛuari, & ibi gl. ad contrarium ſupra fot matum ita reſpondetur ꝙ reperiuntur quę dam perſone, quę cõ pelluntur aliqua iuſta de cauſa ad accuſandum quarum quedam ſunt, quę ratione ſanguinis vt vendicent necẽ defunct̃i ſicut mater quæ agit de morte filij, vt l. mater. C. de calum. & infra dicetur, item vxor de morte viri & econtra pater de morte filij & cõuerſo l. calumniantes. C. eo. tit. & not. in d. l. mater & per gl. in l. athletas. §. pe. in ver. ex vtraq. ff. de his qui not. infa. quidam ſunt ꝙ ratione officij compelluntur ad accuſandũ, vt ſunt tutores, curatores, & ſimiles, vt l. ij. C. qui accuſ. non poſ. & infra clarius dicemus, quotieſcunq; enim ſunt hmõi perſone excepte quę veniunt ad accuſandũ ex quadam neceſsitate vt diximus ille excuſant a præſumpta calumnia, & ideo eoipſo ꝙ non probauerint non dicuntur calumniaſſe, ſed potius præſumuntur erraſſe, & iuſto errore ducti fuiſſe niſi expreſſe probetur contrarium ꝙ dolose & malitioſe venerint ad accuſandũ, & ideo in iſtis perſonis qñ pronunciatũ fuit non probaſti iudex pepercit ei, quia iura pſumunt in eis ꝙ potius iuſto errore & iuſta de cã moti fuerint ad accuſandũ q̃m dolose, vt ſupra diximus, & ꝓbat in d. l. mater. C. de calũ. & d. l. ij. C. qui accuſ. nõ poſ. et ita intelligit̃ tex. in d. l. j §. ſed nõ vtiq;. ff. ad tur. & ꝙ ibi no. Bar. ita ẽt intelligit glo. illum tex. in l. athletas. §. pe. in ver. vtraq;. ff. de his de qui no. infa. ꝙ tex. i d. l. j. ff. ad tur. loquit in pſonis exceptis. tex. uero in d. l. j. C. de aduo. di. iudi. loquitur regulariter in perſonis priuatis & nõ exceptis in quibus procedit alia regula ꝙ eoipſo ꝙ qs nõ probat vr̃ calumniari & iura pr̃ſumũt illum calumniaſſe & de calumnia condemnari poterit niſi euidenter probauerit ꝙ alia qua iuſta de cauſa motus fuerit ad accuſandum, quæ poſſet ipſum excuſare ab illa pſumpta calumnia, & ideo bene dicit Bar. in d. l. j. in prin. ff. ad tur. ꝙ iudex debet ſtatuere terminũ huic reo intra quem probet ꝙ habuerit iuſtam cauſam agendi intra quem niſi probauerit, poterit merito de calumnia condemnari, iuxta terminos d. l. j. C. de ad-

uo.&c.& ꝙ ibi no.glo.& Bar.ad propoſi-
3 tum igitur quæſtionis noſtre dico † aut iſte Sempronius eſt de perſonis exceptis qui aliqua neceſsitate cõpelluntur ad accuſandum,& deficiens in probatione non preſumitur calumniator ſiue calumniaſſe, aut nõ erat de illis pſonis & in dubio crimine non probato preſumitur calumniaſſe & poterit iudex ſibi ſtatuere terminum ad ſe purgã dum aduerſus illam præſumptionem intra quem niſi ſe purgauerit poterit vt calũniator condemnari per ea quæ ſupra diximus vide Bar.in d.l.j.§.item dicit,& l.in ſenatus.§. an ad eos.ff.ad turpi. Et ideo vt clarior habeatur notitia de præmiſſis diſtingue ſic. Aut proceſſum fuit in cauſa criminis ꝙ viã accuſationis via ordinaria,et accuſatus iſto caſu ſi eſt innocens tutus erit & poterit iure merito vindicare omnem iniuriam,quæ ſibi inferretur in cauſa, quia accuſator non auditur,niſi prius ſe inſcribat ad pœnam talionis,vt l.ſi.C.de accu.& l.j.in princi.ff.ad
4 tur.†& niſi præſtiterit ẽt idoneam cautionem de proſequendo litem vſq; ad finẽ & in euentum ſuccumbẽtie de reficiendis expenſis,vt d.l.iij.C.qui acc.non poſ. Et vti nam ordo iſte ſeruaretur hodie in omnibus cauſis criminalibus vt iſti ẽt inſtigatores et ſolicitatores ita facerent qñ proceditur per viam inquiſitionis,quia non orirentur quotidie tot pauperum innocentium clamores & querele, qui poſt multa damna & opprobria grauesq; in iurtas quas ſepius patiuntur nõ cogerentur multas tollerare & dãna ꝯ plurima indebite ſuſtinere,& cautius diſcerent viri maligni altorũ crimina tum falſa tum ſimulata in iudicio proponere & in alienis calamitatibus gloriari, iuxta illud Prouer.xvij.c,malus obedit lingue inique , & fallax obtemperat labijs mendacibus,qui deſpicit pauperem exprobat factori eius,& qui in ruina letatur alterius , non
5 erit impunitus,& xiij.dẽ Riſus †dolore miſcebitur & extrema gaudij luctus occupat, Quandoq; vero proceditur per viam inquiſitionis,& tunc aut per modum querele & deficiens in probatione an cenſeatur in dubio calumniaſſe recurrendum erit ad illam diſtinctionem de qua ſupra aut erat de perſonis exceptis,aut non , & dic vt ſupra proxime diximus,ꝙ teneatur de calumnia qñ conſtat ipſum calumniaſſe vel incidat in pœnam ſe ratuſconſulti turpilliani nemini dubium eſt l.j.§.incidit.& ibi glo.& l.in ſenatus §.an ad eos,& ibi Bar,ff.ad turpit. & diximus ſimiliter ſupra ꝙ. Idem dicẽ dum eſt de inſtigatore & illo qui ſolicitat in cauſa contra aliquem vt illo deficiente in probatione nõ euadat calumniantis pœnas,vt eſt caſus in d.l.j.§.incidit.et ibi Bar ff.ad turp,& l.in ſenatus.§.an ad eos, ea.ti. vbi proprie loquitur qui proceditur in crimine via extraordinaria per inquiſitionẽ,
6 †Aut proceditur ad inſtantiam fiſci vel illius procuratoris,& quidam dixerunt ꝙ ille in dubio excuſatur a præſumpta calumnia propter neceſsitatem officij,ſicut tutor curator,et alij ſimiles de quibus ſupra in d, l,ij.C.qui accu.non poſ,ſed ſi appareret de illius calumnia ꝙ doloſe & calũnioſe egit, non euitabit pœnas predictas,vt d.l.in ſenatus.§.an ad eos,& ibi Bart.ff eo.tit.vbi loquitur ẽt de iudice qui tenetur de calumnia qñ doloſe & calumnioſe egit contra reum ad quæ faciunt notata per Bar.in l.ſi poſtu lauerit.§.ff.ff.de adult.vbi ſi procurator fiſci fecit torqueri ſeruum alienum nullam habens cauſam,ex qua tortura ſeruus deterioratus fuit,dicitur ibi ꝙ fiſcus & procurator tenentur ad eſtimationem ſerui ipſi domino , & ad omnia damna quæ occaſione prædicta paſſus fuerit, vide ibi,& vide Gã di.in tractatu maleficio.in titu,qualiter cognoſ,de maleſi.per denunti.& infra proxi-
7 me dicam. † Quandoque proceditur ad denuntiam officialis publici, prout ſunt Bonont.ex forma ſtatutorum in ciuitate officiales , quidam qui dicuntur magiſtrales & in qualibet capella deputatur vnus , in comitatu vero ſunt maſſarij ſiue ſaltuarij in qualibet villa ſiue communi , & iſti tenentur denuntiare curie omnia maleficia quæ fiunt in ſua capella, vel in ſuo communi reſpectiue,queritur modo ſi aliqua denuntiatio per officialem facta fuerit contra aliquẽ de crimine non vero & lic iniuſta & mendoſa an ille denuntiator teneatur de calumnia & incidat in turpillianum.dic aut conſtat de illius calumnia & dolo , & nulli dubium eſt ꝙ tenetur , vt l,in ſenatus.§.an ad eos,& ꝙ ibi not.Barto.ff.ad turpil.aut conſtat de illius innocentia quia deceptus fuit ſeu aliqua alia iuſta cauſa & non tenetur, vt d,l,j.in princip,&.§.ſed non vtique,ff. ad turpil.aut ſumus in dubio & excuſatur ratione officij a præſumpta calumnia,quia quicquid fecit illud agit ex neceſsitate officij l.ſecunda,C.qui accuſa.non poſſ.l.ſecunda.§.ſi publico,& ibi Barto.ff.de adulte.& d.l.j.§.ſed non vtique,ſecundum Barto.ibi & Bart.in l.in ſenatus §.an ad eos. in fi.eodem titu, vbi expreſſe ponit caſum , & ita

decidit quod maxime est verũ quando aliqua præcedebãt indicia secus si nulla, quia tunc non euitaret aliqualem infamiam saltem facti, vt l. ob hæc verba, & ꝙ ibi not. ff.
8 de infami. † Quandoque autem inquisitio reperitur formata per iudicem ex mero officio, & ex illo mero officio proceditur in causa, nemine querelante vel instigante, & isto casu crimine nõ probato, queritur an iudex incidat in turpillianum & teneatur vt calumniator, breuiter dicas aut cõstat ꝙ iudex processit nimis animose & dolose in causa nullis vel leuissimis & inanibus indicijs præcedentibus, & nulli dubium est ꝙ tenetur de calumnia & incidit in turpillianum & patitur omnes pœnas ac si esset mere priuatus quando constat de dolo ipsius, ita dicit expresse Bartol. in dicta l. in senatus. §. an ad eos. ff. ad turpill. aut constat de eius bona iustitia & quod ex iusta et rationabili causa motus fuit ad inquisitionem & processum contra inquisitum propter multa indicia quæ contra ipsum aderant, & non tenebitur de calumnia, immo præsumptio iuris erit pro eo ꝙ motus fuerit ad litem zelo iustitie, prout ipse tenetur & non propter calumniam d. l. ij. §. si publico. ff. de adulter. l. ij. C. qui accusa. non poss. & l. congruit. & l. obseruandum. ff. de offic.
9 præsi. † aut sumus in dubio & isto casu similiter potius præsumitur ꝙ zelo iustitie q̃ dolo & calumnia processerit in causa. & ꝙ fecerit propter necessitatem officij. d. l. ij. C. qui accusa. non poss. & l. ij. §. si publico. ff. de adulter. & not. Barto. in dicto. §. an ad eos. & Bart. & Bald. & docto. in l. prima. C. de pœna iudi. qui male iudic. Alexan. in l. j. ff. de iurisdi. omnium iudi. ꝙ maxime præsumendum est attenta conditione persone ipsius iudicis l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de remil. et attenta etiam conditione persone inquisite & natura causæ, & attẽta etiam qualitate indiciorum iuxta not. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. & l. aut facta, eodem titu. cum multis simi. Et not. inquantum diximus supra ꝙ calumnie pœna est similitudo supplicij criminis obiecti. d. l. j. et ibi glos. C. de aduoca. diuer. iud. hoc est verum in iudicijs criminalibus ordinarijs.
10 † Secus autem erit in extraordinarijs, quia in illis calumniosus puniẽdus erit pro motu iudicis, ita dicit glo. q̃ sequitur Bart. in dicta l. prima. §. sed non vtique in fin. ff. ad turpilli. Quomodo autem & qualiter probetur calumnia & qualiter procedatur in causa calumnie, & quæ probationes requiruntur, & multa alia circa istam materiam, vide late Bartol. in dicta l. j. in principio. ff. ad turpillia.

SVMMARIVM.

1 *Accusator quocunque nomine censeatur de calumnia condemnatus ad expensas etiam damnari debet.*

2 *Condemnatio expensarum fieri debet in causis criminalibus parte petente sicut in ciuilibus.*

3 *Iudex maleficiorum licet principaliter non possit cognoscere de causis ciuilibus, potest tamen incidentur.*

4 *Reus absolutus an ad solas agere possit expensas causa calumnie omissa.*

De expensis, damnis, & interesse.

POSTREMO vidẽdum est quibus modis prouideatur reo innocenti vt releuetur indẽnis a tot dãnis expẽsis & interesse quæ passus fuit in dicta incarceratione & causæ prosecutione vsq; ad finem circa quæ repetendus esset casus supra figuratus in ti. proximo procedenti, & successiue oẽs distinctiones & membra quæ ibi posuimus hic inserenda essent quæ tamen causa breuitatis omitto.
1 † Conclusio ergo sit ista ꝙ in omnibus casibus accusator, delator, instigator, querelans, procurator fisci aut syndicus, qui denuntiauit vel ipsemet iudex notatur & condemnatur de calumnia in omnibus illis casibus instante reo innocente poterit iudex condemnare reum calumnie in expensis, vt expresse & no. tenet Bar. in d. l. j. in prin. in fi. commenti. ff. ad turp. qui post quorundam doc. opi. qui tenebant cõ-
2 trarium illis confutatis cõcludit † ꝙ in omnibus causis criminalibus siue processum fuerit per accusationem siue per inquisitionem, aut alio quouis modo fieri debet parte petente condemnatio expensarum, sicut in causis ciuilibus, de quibus dicit esse casum in l. fi. secundum vnam lec. C. de fru. & lit. expen. circa quæ vide latius ibi per eũ. 2
Quę quidem expense peti poterunt, aut officio iudicis nobili humiliter implorato anteq̃ ferat̃ snia absolutionis vt vnico contextu ferat̃ super utroq;, aut iure actionis intẽ

tando nouum iudicium, vt dicit Bar. in d. l. j. in prin. vbi vide latius dicta per eum, & probat tex. in l. iij. C. qui accu. non pos. in fi. & l. interdum. §. qui furem. ff. de furt. & ibi
3 dicit, † nota quod licet iudex maleficiorũ non possit cognoscere de causis ciuilibus, est verũ principaliter, incidenter tamẽ bene poterit cognoscere causas, quæ descendũt ex crimine sicut est restõ rei furto subtracte, item expensas factas in causa poterit illas cognoscere & reum in eis condemnare & taxare, vt dicit ibi Bar. & vide Bar. in l. si postulauerit §. fi. ff. de adul. vbi dicit qđ ibi est quasi casus quod in caulis criminalibus victus victori condemnatur in expen.

vide Inno. in c. cum oporteat, in fin. magne glo. de accus. & per Abb. & cano. in c. calũ
4 nia, extra de pœ. †Sed quero an reus absolutus poterit agere ad expensas dũtaxat quas fecit, & omittere causam calũnie, credo quod sic, quia iste sunt causę separate secundum ꝙ dicit Barto. in d. l. j. in prin. ff. ad tur. tñ ad hoc vt possit obtinere sententiam in causa expensarum oportet ꝙ probetur calumnia accusatoris, qua probata iudex poterit ex officio suo ipsum punire de calũnia, vt l. iij. C. q accu. non pos. & hoc idẽ vĩ esse de mente Bar. in d. l. j. In vlt. q. ff. ad tur.

FINIS.

PERVTILIS ET QVOTIDIANVS

TRACTATVS DE TORMENTIS SIVE DE INDICIJS & tortura, per præstantissimum ac eminentissimum ea etate doctorem domi. Guid. de Suzaria Mantuanum, cum additio. domi Ludouici Bolognini Bononien. Vtriusque Iuris Docto. clarissimi equitisque dignissimi in almo Bonoñ. studio anno domini MCCCLXXXVIII. ad magnificos dominos. d. prætores, & eorundem assessores ac iudices ad maleficia deputatos.

SVMMARIVM.

1 *Iudex torturus reum, iuris, & humanitatis meminerit nec repetere debet, si veritas impositi criminis, alia quauis via leuiori possit erui.*

2 *Quæstio seu tortura non ex leui causa, aut pro quolibet crimine est indifferenter proponenda.*
Indicia non quelibet sunt ad torturam sufficientia.

3 *torqueri non debet quis, nisi duobus concurrentibus.*
Tormenta reo ea sunt moderatione inferenda, vt tortus aut innocẽtie, aut certe supplicio conseruetur saluus.

4 *Quæstio, inquisitio quædam dicitur, cũ tormentis & dolore corporis, facta eruendæ veritatis gratia.*

5 *Quæstio fieri dicitur per tormentum, quasi torquens mentem.*

6 *Iudex carcerato, qui torqueri non potest, alimenta denegare non debet.*

7 *Ferula in pueris, censetur quædam tortura.*

8 *Torqueri potest in casu quilibet, cuiuscunque sit conditionis, aut status.*

9 *Torquendi non sunt, qui in dignitate constituti sunt.*

10 *Statuliber improprie dicitur, cui libertas in tempus certum, vel sub conditione certa relinquitur.*

ta relinquitur.

11 Seruus quando, & contra quem torqueri posit.

12 Minor quatuordecim annis nõ debet torqueri, potest tamen ferula vel corrigia cedi.

13 Ferula minoribus datur, vt veritas sciatur, sed non vt condemnatio sequatur.

14 Decrepitus non est torquendus, & quæ dicatur decrepitas ætas.

15 Decrepitus in crimine læsæ maiestatis, et hæreseos torqueri potest.

16 Iudices eminentissimi, milites, decuriones, et eorum filij, nequaquam sunt torquendi.

17 Torquens in dignitate constitutum in casu non excepto in eo scilicet quo torqueri non debebat, capite plectitur.

18 Clerici presbyteri, an & quando sint torquendi.

19 Quæstio qualiter, & quo debebat moderamine fieri.

20 Iudicis æqui arbitrio relinquitur, & quãdo & qualiter quis torqueatur.

21 Iudex in dubio modum torture non præsumitur excessisse.

22 Tortura quo ordine sit applicanda, si plures torquendi sint.

Pater & filius quando torquendi veniunt, a filio in patris præsentia est inchoandum.

23 Fœmina quare prius torqueri debeat quam masculus.

24 Torqueri debet prius, qui veritatem nouit melius.

25 Iudex qualiter, & quo ordine, debeat reum interrogare.

26 Reus ex causa ciuili et criminali potest torqueri, si alias veritas non possit haberi.

27 Tortura communiter in ciuilibus causis nõ est admittenda.

28 Indicia sufficientia & verisimilia quæstionẽ præcedere debent, neque. n. in omni causa. aut qualibet persona est proponenda.

29 Confessio facta in tortura sine indicijs verisimilibus nulla censetur etiam si extra tormenta ratificetur.

30 Iudicia qualia ad torturam requirantur, iudicis arbitrio committitur, & nu. 35.

Iudicantis arbitrio relinquitur quicquid a iure non determinatur.

31 Iudex prudẽs circa indicia indagãda solerter instare debet contra delatũ de crimine.

32 Conuersatio mala est male operationis & conscientie deprauate indicium.

33 Indicia contra delatum sumi possunt ex constantia vel trepidatione.

34 Opera hominis attenduntur ex vite prætexte gestis.

36 Iuuenis cum puella repertus, vel de domo eius exiens, suppositisse præsumitur.

37 Furtum fecisse an præsumatur ijs pœnes quẽ res subtracta reperitur.

Fama mala alicuius de præterito, facit eum malum præsumi, in eodem genere mali.

38 Iudex in quibus delictis ad torturam promptior esse debeat.

39 Mortuus iuxta domũ Titij repertus, an præsumatur a Titio occisus.

40 Fuga quando indicium sufficiens præbeat ad torturam.

41 Indiciũ consurgit, si postquã dominus loquutus est in aure famuli, ipse famulus aliquod crimen commiserit.

42 Fama publica a fide dignis orta personis, indicium ad torturam tribuit.

Confessio socij in crimine indicium ad torturam censetur præstare.

43 Quæstionis seu torture effectus quis sit.

Confessio rei statim in causa criminali non præiudicat ei, nec plenã facit probationẽ.

44 Confessio in ciuilibus, in quibus differẽs sit a confessione facta in criminalibus.

45 Confessioni in tormentis, vel eorũ formidine emanate, non creditur.

46 Cõfessio rei de crimine, an debeat ratificari, vel reiterari antequam possit condemnatio sequi.

47 Conuictus de crimine non potest appellare, potest tamen confessus confessionem ratificare aut reuocare.

48 Confessio sponte facta, potest statim ratificari vel reuocari, sed ea quæ in tormentis

fit, non ſtatim ratificari debet.

49 *Defenſio non eſt deneganda ſponte cõfeſſo.*

50 *Torto contra alium confeſſo quando credatur.*

51 *Tortus de ſe confeſſus, de alijs interrogari non debet.*

52 *Torqueri cõtra alios in quibus caſibus quis poſſit.*

53 *Inculpati ſeu accuſati a torto, an ob huiuſmodi præſumptionem poſſint torture applicari.*

54 *Inculpatio ſola a torto facta, non facit indicium ſufficiens an torturam.*

55 *Inculpatus a torto, an ſaltẽ poſſit ſubijci torture, ſi ſit male conuerſationis & fame.*

56 *Accuſatus de furto, ſi tortus cõfiteatur, an poſſit torqueri pro alijs furtis, de quibus cõtra eũ non habentur indicia.*

57 *Quæſtio an poſſit alicui repeti ſine nouo indicio.*

58 *Iudex dolo malo, & ſine cauſa, qõni ſeu torture aliquem applicans capite punitur.*

59 *Tortura & repetitio eiuſdem non niſi legitime fieri debet.*

60 *Iudex quid facere debeat, torto dicente ſe nihil ſcire, & nil dicturum etiam ſi per decennium torqueretur.*

61 *Indicia dicũtur noua, quæ a primis differũt ſpecie vel ſubſtantia.*

62 *Reus petens defenſionem contra indicia ad torturam, an ſit audiendus.*

63 *Reo ante torturam aduerſus indicia contra eum recepta datur defenſio.*

64 *Princeps poſt ſententiã latã, ad confeſionem factam in tormentis, defenſionẽ concedit, ſi de innocentia damnati conſtiterit.*

65 *Defenſio nullatenus eſt deneganda reo, etiã ſponte aut coacte confeſſo.*

66 *Teſtis tortus & in tortura cõfeſſus per errorem an poſſit ante ſententiam ſuum errorem reuocare.*

67 *Defenſionis facultas ante pœnæ impoſitionem nemini debet denegari.*

Defenſio & probatio vſque ad ſententiam fieri poſſunt.

68 *Confeſsio in tormentis facta & ſtatim reuocata, an poſsit aliquid operari in præiudicium confitentis.*

69 *Confeſsio metu tormentorum facta abſq; perſeueratione, nullo modo præiudicat.*

Tortus confeſſus per diem naturalem quieſcere debet ante quã cõfeſsionẽ ſuã ratificet.

70 *Cõfeſsio torti, nullis, vel nõ legitimis præcedentibus indicijs eſt nullius valoris.*

71 *Confeſsio ſponte facta, nullis etiam indicijs præcedentibus, eſt valida, quam ſequi poteſt condemnatio.*

72 *Confeſsio quæ in tormentis facta dicatur. Percutere, & frameam vibrando minari, paria ſunt.*

73 *Confeſsio quæ ſit apud tormẽta, in tormentis cenſetur facta.*

74 *Quæſtio ſeu tortura etiam dicitur, ſi in turri recluſo alimenta denegentur.*

75 *Detentus in carcere vt ſiti moriatur, torqueri dicitur, & ſi confiteatur eius confeſsio nulla erit.*

76 *Terrũio ſeu timor leuis non inualidat confeſsionem de crimine delati.*

77 *Confeſsio facta ad verba iudicis dicentis reo, aut confitere, aut ad tormenta duceris quando valeat.*

78 *Reus confeſſus, ad quem locum duci debeat in confeſsione perſeueraturus.*

79 *Interuallum confeſsionis & reductionis rei ad perſeuerandum quantum eſſe debeat.*

80 *Quæſtio quibus præſentibus fieri debeat.*

Aduocatus in examinatione non poteſt præſens eſſe, licet bene in iuramenti delatione.

81 *Liber homo in quibus poſsit torqueri caſibus.*

82 *Homo liber & in ſe & in alios, ex aliquo crimine delatus, torqueri poteſt.*

83 *Liber poteſt torture ſubijci indifferenter.*

84 *Principales perſone, ſunt etiã ad veritatem eruendum, quæſtioni ſupponende.*

85 *Iudex in tortura modum excedens, & membra delati debilitans an & quo ſure teneatur.*

86 *Propinquus propinquũ corrigendo modum*

excedens tenetur.

87 *Iudex in torquendo modum excedens non tenetur lege cornelia de sicarijs.*

88 *Iudex modum in torquendo excedens, non iudex, sed priuatus esse fingitur.*

89 *Tortu in tortura deficiente, non tenetur iudex, si indicia præcesserint.*

90 *Testis vnicus an faciat indicium ad torturam sufficiens.*

91 *Infamis testis indicium ad torturam nõ facit, debet enim testis fame esse integre.*

92 *Testis solus de visu non facit indicium.*

93 *Quæstio seu tortura an possit dari, maleficio tantum per famam probato.*

94 *Dictum vnius testis cum fama, indicium sufficiens probet ad torturam.*

95 *Fuga fugientem suspectum monstrat.*

96 *Potestas habens arbitrium procedendi secũdum suam conscientiam, an possit supplere defectum probationis indicij.*

97 *Iudex vigore arbitrij sibi dati poterit torquere ad dictum vnius testis de visu deponentis.*

98 *Præsumptio iuris, violenta dicitur, & quid operetur,*

99 *Indicia indubitata quæ dicantur, & quãdo quis torqueri possit, statuto stante quòd nullus sine indicijs indubitatis torqueatur.*

100 *Indicia plura probata an & quando faciant vnum indicium indubitatum.*

101 *Præsumptio violẽta cõtra aliquẽ, qđ quẽpiam occidi fecerit, qualiter probetur.*

102 *Causa criminalis præsumptionibus et argumentis cognosci potest & terminari.*

103 *Probationes diuersi generis non iunguntur ad condemnandum in criminalibus.*

104 *Milites nostri temporis an possint quæstioni subijci.*

105 *Milites hodierni p plateas quotidie occiosi, torture possunt applicari, sicut alij priuati. Milites nostri tẽporis pro debito contractus vel vltime voluntatis carcerari nequeũt.*

106 *Insignia sola militie non faciunt quẽ militum gaudere priuilegijs.*

107 *Presbyteri non sunt torture supponendi, licet bene clerici de iure ciuili.*

108 *Iudices et aduocati an possint subijci cõi.*

109 *Aduocati nec de iure nec de consuetudine possunt torqueri.*

110 *Consiliarij ciuitatum de iuris solennitate torqueri non debent, decuriones enim dicuntur.*

111 *Iudex consiliarios torquens seu decuriones capite punitur.*

Guido de Suzaria.

DE QVÆSTIONibus plenius tractatus videndum est quid sit qõ. Quæ personæ possint torqueri & q̃ non. Et qũo debeat inquisitio, seu qñ fieri, seu quo moderamine, & quo ordine sint habenda tormẽta, seu homines torquẽdi. Ex quibus causis, & quę oporteat præcedere qõnem, & quis sit effectus quæstionis. Denuo formabo quasdam vtiles, & quotidianas qõnes super prædictis, & vt iudicibus immodice seuientibus aliqua tẽperies imponatur vt C. de cust. reo. l. ij. prænotabis quinque magistralia ad hũc tractatũ. † Primum quod iudices qui de aliquo habere qõnem intendunt ante omnia iuris & humanitatis considerationẽ habeant vt non facile ad tormenta procedãt nec repetent, quantuncũq; adsint verisimilia argumẽta, si aliqua leuiori via põt obiecti criminis, prius veritas reperiri. ff. de qõ. l. diuus. j. c. & ij. respõso. l. edictũ. C. eo. l. quoties. ff. de rei ven. & l. si possessor, & not. ff. pro soc. l. si inter. §. idem rñdit in glo. ordi. 1

† Secundũ est notandum cp ex qualibet leui causa, nec pro quolibet crimine, nec indifferẽter de qualibet persona habẽda est qõ. d. l. edictum. Tertium notandum est cp non quælibet indicia sunt sufficientia ad tormẽta habenda tunc enim torquendus est reus cum suspectus est, & indicia præcesserint, vel similia, & alia cp sola quasi torquendi cessio dicere videatur. l. j. j. & ij. rñso. ff. de quæstio. 2

† Quarto notandũ est cp in quæstione nõ est aliquis torquẽdus nisi duo cõ currãt, cp noua superuenerint indicia, & cp tortus si fortitudine corporis animiq; durauc 3

rit vt ff.de qō.l.vnius.§.j. Quinto notandū est,q̄ iudices hoc tēperamentū teneant, vt tormēta nō sumāt de aliquo in tmensum nec quāta postulauerit accusator,sed prout moderate rationis tēperāta desiderant, adeo,q̄ tortus saluus innocēte vel supplicio conseruetur.vt ff.de qō.l.j.§.qōnis ibi, 4 teneri eum &c. †Quid est qō? quæstio est inquisitio,que fit ad eruendā veritatem per *tormenta & corporis dolorē*. Nuda igitur interrogatio vel leuis territio non pertinet ad hoc editū,vt ff.de iniu.l.apud labeonē. §.adijcitur.verbicu,qōnem,& ff. ad sille,l. j.§.quæstionem.

Additio domini Ludouici.

Circa hanc quotidianam & vltimā materiā tormentorū,non dico vtilem tamen pro torquendis, sed potius quo ad eos horrendā & inutilē,licet multū practicabilē,vt vides d.author fecit quinque principales dubitationes,in quibus vis tota eius consistit,cū *declarationibus, interpretationibus*,& limitationibus per me in vno quo 5 que passu inferius subijcīdis. †Et primo circa hoc primū q̄ qō fit ad eruendā veritatem per tormenta & corporis dolorē &c. dicas q̄ hoc verū est, sed iudicio meo etiā dī fieri per tormentū,quasi torquens mentem,a torqueo,torques, ita reperto dixisse do.Abb.in c.cū in contemplatione in j.col. in prin.in ver.& *p* intellectu materie &c. extra de reg.iur. Plus dico q̄ ēt denegatio victus dī species torture.text.est in d.§. 6 qōnum & ibi gl.†& ideo male facit iudex denegans alimēta carcerato,qui non possit torqueri,secundū Barto.in l.j.§.diuus.ff. de qō.& do.Angel.Aret.in suo libello maleficio.in verbo,*fama publica præcedēte.in ij.* col.& adeo requiritur corporis,vel mentis dolor,q̄ si iudex fecit quē spoliare vt tortu re cū præberet,si cōfiteatur crimen non dī confessio esse extorta metu tormentorū secundum Nico.de Nea.in l.nouissime.ff. de fal.tut.an.licet Salyc.in hoc vltimo teneat contrariū in l.ij.C.de custo.reo. & forte melius,nā si denegatio victus inducit speciem torture,idē in subiecto torture, & iam spoliato vt torqueatur,nā inesse vī l.lecta,ver. dicebam.ff.si cer.pet.& facit l.pen.ff. de te- 7 sta.mili.†pro quo facit ga ferula dī esse species torture in pueris l.j.§.impuberes.ff.ad Cl.& est glo.q̄ commendat ibi Bal.in l.fin. C.ad sil.& Bar.in l.ex libero.§.ex minore. ff.de qō.ad idē facit,quia si filius torquetur, *put* torqueri debet ante patrē, corā patre, pater dī quasi tortus,l.sed veteres.ff.de noxa. & infra dicemus post authoritatē in.§. quo ordine &c.& tñ corpus eius nō tangitur,præterea ductus solū ad locū torture, si confitetur dī cōfessus in tormentis l.ij.C.de quo app,in versi.fortitudine tormētorū. & dicetur infra post authoritatē in ver.quero quæ dicitur confessio &c. neque omnibus istis modis dicitur quæstio habita.

Guido de Suzaria.

8 *Quæ* aūt personę †pñt torqueri & quę nō.& certe torqueri pñt tā liberi,q̄ serui,& liberti, & statu liberi.l.editū,de qō,l.ex libero & l.diuus.& tā masculi,q̄ fœmine, nisi sint prægnantes, vt l.prægnātes.ff.de pe.& q̄q̄ contra dixerit, dic indubitanter liberos homines,tam in se principaliter,quā alios posse torqueri.ff.de qō,l.ex libero in princi.l. vnius.§.testes.& C.ad l.corne.de fal.sicut.& l. si quis decurio & ff.de re mili.l.proditores.& in auth. vt iudi.sine quo.suffra.§.oportet.colū.ij.& C. de qō.*l.milites vbi indistincte* loquitur quo ad crimina.& quo ad personas cuiuscū 9 que cōditionis †excepto q̄ in dignitate positos torqueri permittit, vt C. de *infami.l.* nullā vbi de hoc. & C. de assess.l. nullus.ad fin.omnia prędicta iura loquuntur de quæstionibus habēdis de liberis hominibus,

Additio domini Ludouici.

Circa hanc secundā conclusionem,de personis torquēdis,seu quę torqueri pñt.adde q̄ dictū in liberis ipsemet author cōfirmat infra versi.sed nunquid liber homo &c.Et idē dicendū est etiā in statuliberis text. est in l. statuliberū. 10 ff. de qō. †& statuliber dī ille cui libertas est relicta in certū tēpus,vel certa conditio *ne interim.l.j.& per to.ff. de sta. libe.* & ita in terminis voluit do.Abb.in c.cū in contēplatione.in vlt.col.circa fi.in verbic.si vero sunt statuliberi &c.extra de reg.iur.& voluit Bar.in l.diuus pius.ff. de qō. & Angel. Aret.in suo tract.maleficio.in ver.fama publica *præcedente.in ver.vj.*quero quę personę &c.vbi dat regulā generalē q̄ omnes 11 pñt torqueri nisi sint excepti a iure. †De seruis aūt,dicas tu clarius, q̄ aut volumus torquere contra extraneum. & indistincte possunt,aut cōtra dūm,& nō pñt,nisi in subsidiū,nisi sit super facto cōi domini & serui.l.quicūque.C.de ser.fug.& nisi *in crimi*nibus exceptis.vt læsæ maiestatis,& similibus.ita voluit do.Abb.vbi supra in vlt.verbis licet do.Ange.vbi supra simpliciter dicat seruos torquendos,

Guido de Suzaria.

12 *Excipiuntur* †quædã psone quas ius torqueri nõ finit scilicet quędã pp etatẽ vt minores.xiiij.an,nã torqueri non pñt, tñ possunt ferula cedi, vel terreri corrigia ad eruendã veritatẽ. vt ff. ad sil.l.j.§.impubes.& l.excipiuntur.ff.de qõ.& l. de minore.j.respõso.& l. ex liber.§.de minore.

Additio domini Ludouici,

13 *De* hoc supra dixi in j.c.ideo non repeto ħ.† Sed not.nũc vnum q̃ ferula qua torquentur isti minores.xiiij. an.datur solũ vt veritas sciatur, nõ aũt cõdemnetur,scdm Barto.in d.l.ex libero.§.de minore.& Bal.in l.fi.C.ad sil.vbi dixit limitando prædicta,vnũ notabile verbũ,q̃ hoc procedit ī minore,maiore tñ infante, secus autem in infante secundum eum ibidem.

Guido de Suzaria.

14 *Item* †etiam decrepite subuenitur, & nõ torqueẽ.sed quę dr illa etasde crepita,cui debeat subueniri,respondeo vt ff.ad sil.l.iij.§.ignoscitur.

Additio domini Ludouici.

In hoc de decrepito adde *tu*,q̃ *idem vo*luit Ang.in d.suo tract.maleficiorũ,in verbo,fama publica prędcẽte &c.in 15 *ver.vj.quęro* quę persone &c.† vbi limitat prędictã in crimine læsæ maiest.& hæresis, & similibus. Nã cũ in istis casibus doctor & miles & oẽs exceptuati possint torqueri,put infra dicemus in locis suis,idẽ & multo magis dicendũ est in de decrepito, vt nõ excusetur,quin torqueat, quo vero ad etatẽ quæ dicatur vltra text.in d.§.ignoscitur. dicas *prout hr in c.vlti.lxxx.di.*& per Io. And.in prohemio,vj.li.& hr in hoc versu. Infans, inde puer,adolescens post, iuuenis, vir,Dicitur inde senex,postea decrepitus.

Guido de Suzaria.

16 *Item* in dignitate positi† nõ torquẽtur vt eminentissimi iudices & milites,& decuriones,& filij,& nepotes prędictorũ,ne in eis aliqua pudoris macula aspergatur,vt l.milites.& l,diuo Marco.& l.decuriones.C.de qõ.& l.fi.ff. de decu.sed in quibusdã casibus, dignitas nec minor etas prębet excusationẽ,quin torqueat vt in crimine læsæ maiestã.& in proditoribus,& quibusdã alijs, vt l. de minore. primo respõso,& l.ex libero.§.j.de qõ.& l. de fertor.ff.de re mili.& l.his.& l. proditores. itẽ decuriones in alio casu torquentur cum tẽpore decurionatus queritur de fi,instru.q̃ ante decurionatũ cõfecerant,& l.si quis decurio.C.ad l.corn. de fal. itẽ mulieres quousque sunt prægnantes torqueri non possunt l.prægnantis.ff.de penis.

Additio domini Ludouici.

Circa has psonas priuilegiatas, adde tu,q̃ idẽ voluit,do. Abb.in c. cũ *in cõtemplatione*,in j.col.in ver fi.v.quero homines &c.& Ang.in d.suo tra 17 ctu.in ver.vj.quero &c.dicẽs† q̃ si quis torquerer aliquẽ de prioribus,vel de ancianis, qui sunt loco decurionũ puniretur pœna capitis, nisi essemus in criminibus exceptis al leg.text.in l.fallaciter.C.de abo.& Bal. in l. qõnes.C.de decu. Plus dico q̃ cõsuetudo inducẽs, q̃ persone priuilegiate torquean tur,non vz.tex.est in l. oẽs iudices. per quẽ tex.ita determinat ibi Bart.C.de decu.ibi

18 *x.* †Præterea scias, vltra personas enumeratas per authorẽ, idẽ dicendũ est in clericis secundũ quosdã,quos refert do.Abb.in d.c.cũ in contẽplatione. vbi tamẽ ipse postea decidit contrariũ, & plus dicit q̃ etiã si essent presbyteri possunt torqueri.subdit ñ,q̃ clerici in vno sunt priuilegiati,q̃ tortura non debet esse ita seuera in eis,sicut in laicis,vnde nõ debent supponi aculeis,vel funiculis, sed virgis seu corrigeatis alleg. tex.in c.j.in fi.xxiij.q.iij.

Guido de Suzaria.

19 *Qualiter* inquisitio† seu qõ fieri debeat & cũ quo moderamine sint habẽda tormentaꝫ dic nõ esse in immensum tormẽta habenda nec quãta postulauerit accusator,sed vt moderate rationis &c.l. de minore.§.tormẽta. de qõ.circa hoc nõ põt certa tradi doctrina, sed iudex consideret torquendũ, cuius sit fortitudinis,vel debilitatis, cuius valitudinis,cuius etatis,& secundũ veritatẽ personæ varietatẽ, criminis seu alterius negotij qualitatem,qñq; superioribus, qñq; minoribus tormẽtis vtatur,q̃ hęc sint considerãda probatur per iura.ff.de re mili.l.iij.§.fin.ff. ad sil.l.si quis in graui.in prin. sic ergo torqueat, *vt innocẽtie,vel supplicio,*feruet incolumẽ,vt l.qõnis.ff.de quęstionibus.

Additio domini Ludouici.

Circa modũ seu moderamẽ tormentorũ,domi auctor ȝcte loquutus est cuius dictis adde,q̃ idẽ voluit,do. Abb.in d.c. cũ in contẽplatione. in j.col.in ver.iij.quero qualis debet esse &c. idẽ *voluit* Dyn.*in suo* trac.maleficio,i ver. fama pub.p̃cedẽte &c.in ver.vij. quero cũ 20 quo moderamine &c.vbi subdit q̃† hoc credit in pectore boni iudicis, qui cõsidera-

bit omnia prædicta, adeo ꝙ si indicia præcedãt, & ĩ actis appareat de eis, si iudex quẽ torqueat, & tortus moriatur, non tenetur. l. sed an vltro. ff. de nego. gest. & voluit Cyn. Bald. & Saly. in l. gracchus. C. de adulte. & Bar. in l. qõnis. ff. de qõ. & Ang. in l. iij. C. de adul. & do. author. infra in ver. an si iudex in tormentando &c. in quibus locis subdũt præfati scriben. ꝙ hoc est verũ, dummodo iudex non fuerit egressus terminos torture,

21 †& in dubio non pſumitur egressum fuisse, vnde dicenti contrarium incumbit onus probandi, ꝙ dicit ĩ not. dignum Ange. vbi supra de quo vide etiam per do. Gand. in suo tract. maleficiis. in rub. de qõ. in questione quæ cõfesso dicatur facta metu &c. & Ang. in l. j. de vi pub. Bald. in c. iudices. in titu. de pa. iur. fir. in vſi. feu. & Bal. in rub. C. de pœna iudicis qui male iud. & do. Gaspar. Calde. in c. j. extra de depositio.

Guido de Suza.

22 *Quo ordine* †sint habenda tormẽta, posito ꝙ a pluribus sint habenda, respondeo sagax iudex considerabit a quo facilius erui possit veritas, vt ab illo quæstio nẽ incipiat a timidiori, a magis suspecto, a debiliori, & non a fortiori, vt l. j. §. j. & l. vnius. §. j. de qõ. itẽ si torquẽdi sunt pater & filius a filio incipiendũ est in patris cõspectu, quia per hoc dicet citius pater cum ipse magis torqueatur, vt ff. ꝙ met. causa. l. isti quidem in fi. & l. si veteres. de noxa. itẽ fœmina priusquã homo torqueatur, quia homo tanquam maioris constantiæ tardius cõfitetur, & mulier citius momentaneũ & instabile cor habet l. filia in obritate. C. de inoffi. testa. c. forus. extra de ver. sig. l. deferre. in prin. de iur. fis.

Addi, do. Ludo.

Circa ordinem torquẽdi do. author recte loquutus est, cuius dictis adde, ꝙ idẽ voluit Dy. in suo tracta. de qõ. in ver. quo ordine &c. & Bar. in l. j. ff. de qõ. & Ang. Aret. vbi supra proxime in ver. fama publica præcedẽte. in ver. nunc videamus &c. vbi alleg. Ang. in l. si. C. de quæstio.

23 †& dũ loquitur de fœmina quæ prius torquenda est quam masculus, alleg. ipse aliam rationem quia fœmina est debilior, alleg. text. in l. filia. C. de inoffi. testa. sed tamen contra hoc facit glo. in l. nihil. de adul. quæ dixit, ꝙ fœmina sustinet grauiora vulnera ꝙ masculus. vade dicas, ꝙ tutior est ratio do. authoris, quia fœmina habet cor momentaneum & instabile, de qua materia vide per Bar. in l. j. ff. de offi. præfe. vigi. vbi dixit, ꝙ de re furata prius torqueri debet. & Bar. in l. diuus. §. reorũ. ff. loc. & Bar. in l. si ita. ff. de fun. instru. & Bald. in l. j. C. loca. vbi dicunt ꝙ vicinus ꝓximior debet prius torqueri. & Bart. in l. quoties. C. de naufra.

24 lib. x. vbi dicit †ꝙ ille debet torqueri qui prius nouit veritatem. & fa. l. j. in prin. & l. ex libero. §. j. de qõ. vbi probatur ꝙ prius torquẽdus est iuuenis quã senex, tanquã minus stabilis præterea scias circa istum ordinem tormentorũm, ꝙ iudex debet cauere vt non interroget inculpatum, an percusserit Gaium in brachio, cum ense tali die, & tali loco quoniã istud esset instruere ipsum & per suggestionẽ inducere eũ ad confitendũ, vt est tex. in l. j. §. qui quæst onem. ff.

25 de quæstio. & in hoc voluit Bartol. †debet ergo interrogare eũ in genere, si cũ aliquo fecit aliquam rixam, & postea descendendo ad species, si cũ Gaio, & postea si G iũ vulnerauerit, nõ autem magis in specie inclinet, vel rectius faciet iudex, si solum interroget, si aliquod maleficium cõmiserit, nec vlterius interroget alias forte ille doctus diceret metu tormentorũ, ꝙ nunquã si sciret diceret, nec dicere potuisset. ita voluit Ang. Are. in d. trac. suo in verbo, fama publica in ver. iij. sit bene cautus iudex &c.

Gui. de Suza.

26 *Ex quibus* causis †torqueantur homines, respon. ex ciuili, & criminali, & tũc cum veritas haberi non potest, vt ff. de quæst. l. diuus. & l. ex libero. & l. quoties. C. eod. tit. & no. Azo. in sum. eo. ti. §. torquentur.

Addi, do. Ludo.

Circa causas quæstionis habẽde, optime loquutus est do. author, cuius dictis adde do. Abb. in d. c. cũ in contempla

27 tione in j. col. extra de reg. iur. †tamẽ scias ꝙ in causis ciuilibus regulariter tortura nõ permittitur. d. l. diuus. & l. etiam. & ibi Bar. de quæstioni. & Ang. Are. in d. verbo fama nisi pro delicto ciuiliter conueniatur secundum Bal. in c. dilectus. extra de app.

28 *Non tamen* omni causa †quis torquendus nec quelibet persona indifferenter, cum oporteat præcedere quæstionem indicia sufficientia & verisimilia, nec a tormentis est incip. l. prima. j. respon. ff. de quæstio. nam sine indicijs, vel sine præsumptionibus quis torquendus nõ est, vt l. vnius. §.

in ea.ff. de quæstio. & l. maritus. & l. fina. C.de fal.l.sicut in fin. & certe a rectoribus est valde considerandum,& ponderose,nũquid præcedentia indicia sint verisimilia, & sufficientia ad habendũ torturam, cũ ad talia restitutio, vel appellatio subsequens prodesse non possit, nam plures dum torquẽtur perimere solent l. aut damna §.j.ff. de pe.& quod torturã præcedere debeant indicia,probatur per iura in l.milites, & in l.cum cognitio naturalis.C. de qõni.

Addi.do. Ludo.

In hoc quod indicia omnino præcedere debeant torturã, idem reperio voluisse do.Abb. in c. cũ in contemplatione in j.colum. circa prin. extra de regu.iur.& do Ang.Are.in suo libello male.in ver.nunc videamus &c. in hoc
29 nemo discrepat, sed plus dicas† ꝙ intantũ debent præcedere indicia ad torturã, & ẽt sufficientia,& legitima quæ qualia sint infra dicam,ꝙ confessio aliter facta, ẽt si ex postfacto ratificetur,etiam si extra tormenta,non v3. nec potest illa confessione condemnari,casus est not.in l.qõnis.secundum vnam lectu.gl.approbata.ff de quæstio. do. Gan.in tract.male.in rub.incip quero nunquid confessus in tormentis non præcedentibus &c.& Ang.& Pau.de Cast.& Ioã.de Imo,in l. qui in aliena.§.celsus ff. de acqui. hære.& Saly.in l.ij.in vlti.colũ.C. de cust. reo,& Pet.de Ancha.in clemen.j. extra de ho.& in consi.xxij.incip. in Christi nomine visa inquisitione formata ĩ philippũ &c. & do.me.Alexan.in consi.v.in j.colum.incip.in causa inquisitionis formare cõtra Vale.&c.in j.vol.& in consi.lij.in ij.volu.per totum incip.viso themate &c. & in consil. cxlij.in ij.colum.in ij.vol.incip. an ille qui primo fuerat iniuste tortus &c.quia secundum eum postquam semel fuit indebite tortus præsumitur semper subesse ea.causa iusti timoris, & ideo non valet talis confessio,nisi præcedant indicia sufficientia & legitima.& idem voluit author infra in ver. sed quid si aliquis tortus est nullis &c.

Gui. de Suza.

30 *Quæ & qualia* indicia † requirãtur vt qs possit poni ad torturã,respondeo nõ possunt dici, vel ostẽdi, vel de eis certa descriptio,vel doctrina dari,sed hoc cõmittitur arbitrio iudicãtis, vt ff.de testi.l.iij.in prin.ibi tu magis scire potes,& sicut dicimus de accessione & mora, vt ff.de diuer.& temp.prescrip.l. de accessionibus,& ff.de vsur.l. mora. & generaliter,omne ꝙ non determinatur a iure,relinquit arbitrio iudicãtis, vt est videre in pœnis a iure non determinatis vt l.hodie. & l. sanctio.ff de pen. & ff.de effra.l.j.§.quibus nulla.sic de tempore dicimus,ꝙ indeterminate profertur,vt ff.de iure deli.l.j. cum si. possumus tamen in genere talem doc.trade
31 re, † ꝙ astutus iudex debet solenniter instare ad indaganda indicia cõtra delatũ ex aliquo crimine,nam indicia sunt alijs probationibus proxima, & dicuntur quasi demonstratiua veritatis,& probationum adminicula,vt C.de proba.l.instru. & l. fina. sunt.n.indicia pars ꝓbationis clare, vt C. qui testa.fa.pos.l.hac consultissima.§.deinde.ibi indicia &c.Nã indiciũ dicitur ab indicando,vnde indicia,i.adminicula demonstratiua ad indicandum veritatem, vt C.de adul.l.si qs adulterij.& l.solent.ff.de prescr. verbis.Querat iudex & instanter indaget, cum quibus,& per quę loca conuersabatur
32 delatus, quem torqueri intendit, †quoniã mala conuersatio est male operationis indiciũ vt ff.de admi.tut.l. plures.§. assidue. nã ex mala cõuersatione, quis ẽt bonus efficitur vitiosus,vt ff.de edi.edic.l. edilem.§.pedius.ibi alleg fore,vel vinearius ad dictum Philosophi.qualis quisque est tali cũ socio delectatur.itẽ consideret loca in qbus conuersabatur,quia secundũ locorũ varietatẽ varie colliguntur coniecture vt C. si man. fue.alie.l.fi.ff.de pe.l.aut facta.§.euenit. itẽ interest querere,si erat inimicus offensi,vel si aliqua offensio interuenerat inter eos, qa tũc est pręsumptio,qa inimico malũ cogitatur facere,& facile a iure pręsumitur,vt ff. de his quibus vt indig.l. si inimicitie.ff. de adimẽ.leg.l.iij.§.fi.& de qõnibus l.j.§.quęstioni.itẽ studeat inuenire cuius estimationis & fame sit,qualis.n.fuerit fama & opinio cuiuscũque in ciuitate,tale eũ esse præsumimus.l.de minore.§.tormẽta ibi,vel cuius estimationis &c.de qõnibus,& l.si a bonefidei,primo respon.de rei vend. in auth.
33 testa.§.sancimus.col.vij. †Itẽ poterit iudex indicia sumere ex cõstãtia, vel ex trepidatione vocis, vel mẽbrorũ vel pallore vt d.§.tormẽta.loquutio,vel constãtia, vel trepeditas,vel estimatio cuiusq; ideo admittẽda est & indagãda, qm̃ multũ cõferũt ad illuminandũ veritatẽ & in lucẽ emergẽtia,vt d.§.tormẽta. Itẽ indaget cuius primo vite fuit & an talia,& similia de quibus ad pręsens inculpatur,facere cõsueuit,nam de vno quoque bonum, vel malum pręsu-

mimus, consideratis primo actitatis ab illo, vt ff. de re milit. l. defertorē. §. his qui el ij. ibi inspecto vite eius præcedenti actu &c. & l. nō oēs. §. a barbaris eod. tit. & ff. de fus.

34 tu. l. tutor quoq;. §. queri pōt. †ex gestis n. præterite vite pña metimur, vt C. de agen. in re. l. pe. §. fin. lib. xij. itē an fuerit ei minatus qm̄ erit indiciū, q ipse operibus ad imple uerit illud q verbis profudit, cū ex dictis hominū facta pēsemus, vt C. si quis impe. ma. dix. l. j. & ff. de sup. leg. l. labeo. Item considerandū est an sit talis g cōsueuerit, q posse habuit talia cōmittendi, vt ff. ad l. iul. maie. l famosi. ibi an potuerit facere, & an *quid simile fecerit, itē si autugit est indiciū* cōtra eū, vel si statim se absentauerit post perpetratū maleficiū de voce publica & fama cū citra, pbata coadiuuāt indiciū ad rorm̄ta vt. ff. de testi. l. iij. & ff. de fene. l. j. Ex multis alijs poterit curiosus iudex indicia sumere ad firmandum conscientiam eruenda veritate delicti.

Addi. do. Ludo.

Circa hāc materiā qualiter & qūo fumātur indicia & qualia requirā tur vtquis posit torqueri d. author, vt vides multipliciter exēplificauit, & finaliter cōcludit hoc deprehēdere ex iudicis arbitrio, & ideo possumus in hoc certā doc. dari nō posse, in qua materia primo reperio do. Abb. in c. cū in conſplatione in j. col. in ver. & quę indicia sufficiant &c. vbi

35 †cōcludit q non pōt dari certa doc, sed relinquendū est iudicis arbitrio & idē voluit Bal. in l. j. in vlt. col. in prin. C. cōta delega. & Bal. in l. ea quidē. C. de accu. & Bal. in rubri. C. de, pba. in ij. colū. & in l. seruos. C. de testi. & in l. ij. C. *quorū appella.* & do. Ang. Aret. in suo libello maleficiorū in verbo fama publica præcedēte. in v. col. in ver. quero an vnū indicium &c. vbi ponit fere oīa exēpla, de quibus hic per dīm̄ authorē, & vltra ea subdit, qd si res furata reperit pœ-

36 nes aliquē. †& si iuuenis reperitur in domo pulchre puelle, vel reperitur exire de domo, pręsumitur suppositiue. alleg. Bart. post Iac. But. in l. ff. ff. de hæred. instī. vel si gs repertus est cū cultello euaginato prope mortuū, nā istud est indiciū sufficiēs immo manifestum, secundum Bart. in l. fur manifestus. ff. de fur. & idē si quis visus fuit cū cultello sanguinolento exire de domo, cū facie pallida, & repertus ex intus domo mortuus. alleg. Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de proba. §. j. versū. xij. referentem do. Tho. de piperata cōbōū, ita tenentem, & plus dicē tem, quod hoc vltimum est indicium ad cō demnationem, de quo latius posuit domi.

37 Angel. vbi supra proxime. †Cuius dictis adde etiam in hac materia indiciorum & primo dum dixit, q si res fuit subtracta & reperitur pœnes aliquem præsumitur ab eo subtracta, nam hoc verū dūmodo probetur illū solitū esse talia perpetrare alias nō redditur suspectus ex eo solo. ita voluit dom. Alex. in consi. v. in ij. col. in j. volu. inci. in causa inquisitionis formare contra valerū &c. Pręterea in eo quod dictū fuit, q mala fama alicuius de præterito, facit præsumi de præsenti. d. l. non omnes. §. a barbaris, de re milit. & l. si cui. §. hi dem. ff. de accu. nam hoc procedit in eodē genere mali, alias aūt non, secundū Iac. de Raue. & Bar. in l. casstus. ff. de fena. & Bart. in l. si pupillus. §. sed si quis preto. in vij. q. de no, openun. & Bal. & Ioan. de Imo. in l. ff. de hære. instī. & do. meus in d. consi. v. in ij. colū vbi multū singulariter morę suo loquutus est in hac materia indiciorum & torture, & in cōsi. cxiij. in ij. volu. inci. an tortus &c. & in cōsi. lxvij. in vij. & viij. colū. in j. volu. incip. si præcedentibus indicijs &c. in ver. q aūt indicia fuisset sufficientia, vbi ponit de teste deponente de visu, & de fuga illius, qui dicebatur *particeps* etiusdē delicti, & in consi. lxxvij. in ij. & iij. col. in eo. j. volu. incip. in causa accusationis de crimi. fal. &c. vbi dat vnam doctrinam multū magistralem & declaran

38 tem totam hanc materiā, q †in delictis quę occulte committuntur, vt est adulteriū venerare aliquem falsificare monetam, & similia iudex debet esse facilior, & prōptior ad torturam. alleg. Bald. in l. iij. C. de episc. audien. qui dixit hoc esse mēti tenendum, de qua materia etiam posuit idem dominus me. in consi. xlj. per totum in j. volu. incip. si præcedentibus indicijs, & in consi. j. in ij. volu. incip. in causa inquisitionis formate cōtra Ant. Fran. de Fon. &c. *Simliter* illud q dictum est de inimico, vt præsumatur ab inimico offensus, per l. iij §. fina. de alimen. lega. &c. dicas quod idem voluit Specu. in titu. de præsumptio. §. j. & facit tex. in l. j. §. fi reſcriptum. ff. ad sille in versū. in suspitionem cedis &c. tamen intelligę hoc esse verum loquendo de inimico capitali vel saltem cū quo erat iis de maiori parte bonorū, ita *voluit Spec. in d. §. j.* & Bartol. in d. l. iij. §. fina. & Angel. Aret. in suo libel. male. in ver. fama publica præcedēte in ver. quero quid si reperiatur quidā

39 occisus. argu. gloss. in l. licet de aibi. †vbi

ponit etiam de eo qui repertus est mortuus prope domum Titij, an præsumatur mortuus a Titio, & concludit ꝙ sic, si Titius erat solitus committere homicidia, per glo. in l. ciuilem. C. de fur. & Bar. in l. fi. ff. de via publ. & similiter, si quis reperitur mortuus in strata pręsumitur mortuus ab illo q frequentabat in illa, secundum Bart. in l. iuste. ff. de vsucap. in prin. tñ intellige si erat malus homo, alias non secundum do. Ang. vbi supra proxime, in versic. quid autem si quis in strata &c. vbi ponit etiam quid si quinq; reperiuntur in vna domo, quorum vnus reperitur mortuus, an præsumatur mortuus ab illis de domo, post multa concludit, ꝙ non possunt oēs prædicti puniri, sed bene possunt torqueri alle, Ioan. And. in additio. Specu. in tit. de homi. §. j. ver. sed pone quatuor &c. Similiter dum dixit d. author, de minis præcedentibus, vt faciant indiciū, & etiam consuetudo talia perpetrandi &c. dicas ꝙ idem voluit Bal. in l. fi. ff. de hæred. insti. & d. Abb. in c. tertio loco. in vj. col. cū seq. extra de probat. & Cyn. in l. j. C. si quis impe. & Cy. & Bal. in l. metum. C. ꝙ me. cā. & Saly. in d. l. j. si quis imperatori. & Ange. & Ioan. de Imo. in d. l. fi de hære. insti. tamē intellige sane secundum qualitatem persone minantis, secundum Sal. vbi supra pro-
40 xime. †Item illud ꝙ dictum est de fuga, intellige sane, si fuga sequatur vel inquisitionem, vel accusationem in causis non capitalibus, sed in capitalibus post inquisitionem, vel accusationē ex fuga, vel si reus stat caute in domo, vel alibi, ne capiatur, nō est pręsumptio, vel indicium, quia iuste timet & sic iuste facit secundum Bart. in l. j. ff. de his qui sibi mor. consci. idem dicas vbi fugiens propter terrorem familie, & postea citatus comparet, quia tunc ex fuga non inducitur indicium contra eum, secundum Bart. in l. qui sit fugitiuus. §. j. ff. de edil. edi. idem vbi quis ausugeret de carcere ꝙ apertum inuenit, secundum Bal. in l. succurritur. ff. ex qui
41 bus cau. ma. †Similiter indiciū resultat qñ dominus loquutus est ad aures famuli, vel in secreto postea famulus delinquat, secundum Bart. in l. si ventri. §. fin. ff. de priui. credi. & Bal. in l. j. C. de ser. fugi. Idem dico si dñs diceret aperte famulo hæc verba vel similia, non redeas domum nisi sensero aliquid nouum de tali re secundum Bar. in l. si quis mihi bona. §. sed si mādauerit. ff. de acqui hæred. & Pau. de Cast. in l. j. in ij. col. C. de his quib. vt indi. & in consil. cclx. incipi. in Christi nomine, vr̄ ꝙ per prædicta &c.

42 †Similiter fama publica orta a personis fidedignis, facit indiciū ad torturam, secundum Bart. in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæstio. & similiter fama cum fuga, secundum Bal. in l. voluntas. in vl. col. C. de fidei. similiter confessio, ēt in tortura, iuncta cum fama publica, vel cum alio indicio, secundum Bal. in l. fi. C. de proba. Similiter cōfessio socij criminis, secundum Cy. in l. fi. C. de accus. & Ang. in l. & si certus. ff. ad sill. & Pau. de Ca. in consil. cxvij. incip. notandum est, ꝙ adulterium est graue &c. & in consil. cxcv. incip. hæc est quedam inquisitio &c. Similiter cōfessio iudicialis, vel etiam extraiudicialis, secundum gl. & Bar. in l. capite quinto. ff. de adulte. quæ omnia tene menti, cum his quæ inferius dicemus in progressu, vbi ponemus q̄ dicant indicia idubitata.

Guido de Suza.

43 *Denuo uidere restat* † quis sit qōnis effectus, & si quidem absq; formidine tormentorum, vltro quis crimen confiteatur, dixerunt antiqui & moderni quidam præceptores, eum non esse statim damnandū, sed debet iudex stare per diem, vel per aliud tēpus, secundum qualitatem criminis, & persone conditionem, & iterum facere coram se præsentari, & interroget, an velit perseuerare in confessione, an contradicere, vel reuocare, & hoc ideo dicunt ipsi, quia confessio rei statim in causa criminali nō præiudicat, nec statim facit plenam probationē vt expresse dicit l. j. C. de cust. & exhi. reo. in l. ij. & ita intelligunt illam legem, quę nō distinguit, an formidine tormentorum, vel sponte fuerit habita confessio. & ita intelligunt l. ff. de quæstio. l. j. §. diuus. ibi nec statim habere pro exploratis facinoribus, &
44 §. si quis vltro. & sic dicebant ipsi. † Item in confessione habita in ciuilibus, & habita in criminalibus, hoc interest, quia in ciuilibus non est opus perseuerantia, per dicta iura, nec mirum dicebant ipsi, si magis ponderate & solertius in criminalibus, q̄ in ciuilibus proceditur, nam vbi maius vertitur periculum &c. l. vbi. C. de fal. & melius. C. de pœ. l. qui sententiam. nec mirum. si tam varie, quia criminalia iura cū ciuilibus nil quasi simile habent, vt instit. de pub. iudi. in prin. tu dic contra & hæc est cōis opi. quia si quidē quis in se confitetur spōte crimen, statim incarcerandus est, & illico statim absq; alia perseueratione damnandus est, vt C. de custo. reor. l. diem. j. respon. & C. de.

pœ.l.cum reis.& ita intellige l.ij.de custo. & exhibẽ.reo.secundum veriorem intellectum & lecturam vt patet in fi. legis, ibi, vt sic iudicibus immodice seuientibus &c.

45 † Sinautem in tormentis vel formidine tormentorum flat confessio, tunc nõ statur, nec debet haberi pro exploratis facinoribus, vt.§.diuus.& C.quo.appell.non reci.l. ij.& est ratio, vt ff.de quæstio.l.ij.§.qm̃. ibi quia qũo est res fragilis & perniciosa,& vt plurimum veritatem &c.& tunc habet locum l.ij.C.de custo.reo, vt iudex faciat crimosum ad se redire,& querat, & vtrũ velit in sua confessione perseuerare,an retractare,vel contrarium dicere, & si perseuerauerit tũc valet cõfessio,alias non, vt dicit .§.si quis vltro,et d.l.ij.C.quo. app,nõ reci.

Additio do,Ludouici.

Dominus author vt vides circa effectum quæstionis multũ notabiliter loquutus est, faciendo differentiam inter confessionem spontaneam,& factam in tormentis vel formidine tormentorum, vt prima non requirat reiterationem,

46 secunda sic. † Ast,tu in hoc passu dicas, ꝙ immo in puncto iuris verior est opi.ꝙ requiratur ratificatio seu reiteratio confessionis,vt est casus non cauillando, in d.l.ij.in versi.atq; ita postmodum ductus &c.quem tex.pondero in suo prin.in versi.deprehensus &c.& in versi.cum de admisso constiterit crimine &c. quæ omnia ostendunt confessionem sponte factam & maxime cũ lex illa sit posita sub tit.de custo,reo.& nõ sub tit.de quæst. Præterea,pro hoc considero rationem illius tex.in fi.nam militat, nõ solum in cõfesso sponte, sed etiam in coacto. & econtra si enim nõ ratificatur confessio, nimis seuiret iudex in delinquentes,ad idẽ pondero tex.in l.ff.eo.ti.in prin.in versi.vel ex pœna subducit,iuncta gl.in versi. subducat,nam licet tex.dicat delinquentem cito debere puniri,sed dicit glos,seruata forma d.l.ij.& sic ratificata confessione, quæ tamen non dicebatur prius facta per tormẽta. Nec ob.ꝙ istud requiratur, qñ confessio fuit facta in tormentis, vt d.§.diuus.& l. ij.§.tamen ff quia respondeo, ꝙ non negat ille tex.ꝙ idem non debeat fieri in alia cõfessione,etiam sponte facta. Non ob.etiã

47 d.l.ij.C.quo.appel.non reci. quia non probat hoc in mille annis,† nã dicitur ibi aperte,quod conuictus de crimine nõ põt appellare,non tñ dicitur,quin confessio, etiã spõte facta non debeat ratificari, itaq; ille tex. non facit. Non ob.l.cum reis.C.de pœn. quia ille tex,non loquitur primo in terminis nostris præterea tollit facultatem supplicandi,& alias artes ad differendum sententiam, sed ꝙ non debeat confessio facta ratificari,non negat ille tex.& ista ratificatio non tendit ad oppugnandum sed potius ad confirmandum sententiam postea ferendam. Itaq; illa iura si recte ponderentur,nõ probãt opinionem dñi author.immo in cõtrarium, allego casum in l.ij.§.si quis vltro. ff.de quæstio.vbi text.disponit, non esse fidem adhibendam ẽt confessioni facte vltro

48 seu sponte.† bene verum est, ꝙ vbi cõfessio est facta spõte,potest reiterari,etiam incontinenti ad modicum tempus, sed cõfessio facta in tormẽtis,postea ratificari ex interuallo,& sa1tem debet quiescere per vnã diem naturalem,antequam ducatur ad ratificandum,propter metum tormentorum secundum Bar.in d.§.diuus.& Iac.But,in l.ij. C.de custo,& exhibẽ.re.& do.author infra in versic.item quero quantum tempus &c. cum quo ibi dicam de hoc, & idem voluit Aug.Are.in suo tract,malefi.in verbo,fama publica præcedente &c.in pe.& vlt.col.in ver.ij.nota &c.& licet ipse ibi dicat, quod vbi quis sponte confessus est, nõ requiratur alia ratificatio,& sic transeat cum opinione do.authoris supra relata,tñ subdit,quod iudex cautus semper faciat confessionẽ reiterare,ẽt sponte factam, & sic vr etiam inclinare in hoc & iudicio meo hoc est tutius & melius,nec iura contradicunt immo requirunt,si bene põderentur, vt ex supradictis apparet quę omnia tene menti,quia sunt nouа in hac materia,& vltra prædicta vltimo

49 loco adduco,† quia etiam sponte confesso non est deneganda defensio.d.l.j.§.si quis vltro,ergo debet fieri ratificatio, quæ multum eneruabit defensiones postea futuras, & sic citius ea expediet,& per consequens cessat ratio d.l.cum reis.C.de pœ.quod no. de quo etiam posuit Dy.in suo tract.malefi cio.in versi.restat videre quid sit confessionis &c.Bar.in d.§.diuus. & Bar.in l.j.in fi. ff.de custo.reo.& Saly.in l.ij.C.eo.titu.vbi multũ notabiliter loquutus est Ludoui.Bo.

50 † *Sed quid* † de quæstione occurrenti, aliquis iubiçitur quæstioni confitetur contra alium, nunquid statur dicto suo, distingue,aut torquetur in alios vt in socios,& non in se, & tunc procedi potest, vt C.de assess.l.nullus, in fi.& de quæstio.l.edictũ.& l.j.§.qui quæstionem,ibi efficaciſsimas causas ad requi-

rendam ueritatem &c.idem Tullius in Topicis.Nam tormentis verberibus igne fatigati, q̃ dicunt veritas ipsa vr̃ dicere, saluo si dixerint de inimico,q̃a tunc facile credẽdũ non est,sed nec oĩno fides detrahẽda,sed causa cognita erit fides adhibenda vel nõ, vt l.j.§.præterea.& argum.ff.de test.l.iij.in prin.aut torqueretur in se & in alios, & si nihil de se cõfiteatur habent locum proxime dicta.Si confiteatur de se.& de alijs,tũc secundum Accu.cuius opi.præualet,est inuenire regulam & instantias regulæ,regulariter de primo scelere confessus super conscientia non scrutetur aliena, & sic regula
51 est,†q̃ tortus de se confessus non debet interrogari de alijs,& maxime de consocijs, vt ff.de quæstio.l.qui de se,& C.eo.l.sicuti. in prin.& C.de accu.l.fi,& si de facto interrogatur,vel sine interrogatione,dicat de facto aliorum,nõ statur dicto eius,fallit in casibus in quibus quis de se confessus torquetur & interrogatur de alijs, si tñ contra illos alios præcedant indicia. Primus est in quibuslibet latronibus et maxime assasinis, qui de se cõfessi,torquendi sunt & interrogandi de consocijs, & mandatoribus,& de receptatoribus, vt ff.de custo.reor.l.diuus Adrianus.& C.de fer.l.pe. Secundus C.de fal.mone.l.j.Tertius ad exhiben.l.fi.Quartus C.de male.& mathe.l.fi.Quintus de nece domini in se confesso, vt torqueat & interrogetur quo mandato &c. vt ff.ad sill.l. quo prius.& l.si percussor,& est ibi speciale,vt sentit ibi apparatus,ut ff.de quæstio.l. is qui sunt. Sextus ad l.aquil.l.inde neratius.§.sed & si seruus,et bene dixi,si aliqua præcedant indicia,quia alias non debet interrogari de alijs,vt C.de quæstioni,l.item eius responsio non erit plena probatio contra illos quos inculpauerit, sed aliqua præsumptio,vt in apparatu d.l.fi.C.de accu.

Addi,do,Ludoui.

Licet do.author nõ dicat,ħ fuit formalis doct. do. Gandin, in suo tracta.malefic.in titu.de quæstio.& tormentis.versi.restat formare circa hunc tractatum &c.et Dy.in suo tract.quæstionum. in versicu.nunquid per talem præsumptionem &c.& gl. & cõmuniter scriben.in d.l. fi.C.de accusat.maxime per Bal, ibidem.& Bar.in l.repe.de quæstio.& gl.Inno.& do. Abb.in c.j.extra de confess.gl.in c.iij.extra de testi.& glo.in c.fin.xv.q.iij.& do.Ange. Are.in suo tracta.malefi.in verbo fama publica præcedente,in viij.col.in versi.quero
52 an participes criminis &c.vbi †ponit aliquos casus,in quibus potest quis toqueri cõtra alios, & interrogari de alijs,vltra supra numeratos,videlicet in crimine læsæ maie. ut in criminibus quæ non committuntur sine socijs, & idem voluit ipsemet.in versic. decimo quero an inculpato &c.vbi dicit ĩ casibus in quibus quis potest interrogari de socijs,talis inculpatio est sufficiens ad ponẽdum inculpatum ad torturam,alle.tex.in l. editum. & in l.j.§.eum qui latrones,ff.de quæstio, sed tu intellige hoc sane, si aliqua indicia procedant, & do.meus in consilio lxxxix.in iij.vol.in c.an assertio socij &c. prout dixit d.author qui in hoc rectius,iudicio meo locutus est,nam d.Ang.nimis larga verba effudit,& dixit contra tex.in d.l. prima.C.de quæstio.

Guido de Suza.

53 *Sed nunquid* † per istam præsum. poterunt isti inculpati a torto seu a tormẽtato, ad tormenta poni,respon. sic in dictis sex casibus exceptuatis,arg.prælegat.l.nullus.& l.edictum.ff.de quæstio.& argumen. l.his.eodem titu.

Addi,domi,Lndo.

Intellige prædictam conclusio.cum modificatione quam supra proxime dixi in fi.præcedentis additionis,s.dummodo pręcedant
54 aliqua indicia contra inculpatos †nã sola inculpatio facta a tormentato de socijs etiã in dictis casibus exceptuatis non est sufficiens ad torturam,& si diceres,amice quid specialitatis erit in dictis casibus exceptuatis,cum in omnibus alijs casibus indicia p̃cedentia sint sufficientia ad torquẽdum, respon,q̃ ħ indicia in casibus specialibus nõ requiruntur ita legitima, sicut in alijs casibus non exceptis vbi requirantur indicia sufficiẽtia pro quo adduco notabilem doct. do.authoris in.§.proxime sequen. inci. sed quid si persona &c.vbi dixit q̃ in dictis casibus exceptis vbicunque inculpatus a tormentato est male fame & cõuersationis,poterit torqueri,sed in alijs casibus non exceptuatis,secus in quibus secundum eum debent præcedere indicia sufficientia.

Guido de Suza.

55 *Sed quid* † si persona inculpata sit male fame & conuersationis,nũquid in alijs casibus q̃ supra dictis sex exceptuatis,poterit torqueri,& subijci quæstioni dic q̃ non,si non

præcesserunt indicia sufficientia, nec inculpatio facta de eo a tormentato, inducit indicium, cum interrogari non debuerit, vt C. de accu. l. fi. & ff. eo. titu. l. is cui. ergo quod inde sequitur l. prohiben. non valet, vt l. nõ dudum. C. de legib, tamen de consuetudine vidi torqueri, ad quod facit text. in l. j. §. diuus adria. ff. de quæstio.

Addi. do. Ludo.

De hac decisione supra feci tibi mentionẽ, ideo non repeto nunc, ne idem sepe dicamus.

Guido de Suza.

56 *Sed quid* † de q̃stione quotidie occurrenti, accusatur quis de furto, indicijs præcedentibus, ad illud furtum torquetur & cõfitetur illud furtum, nunquid debet procedi in tortura siue repeti, ut indicet & confiteatur de alij furtis a se commissis, ad quæ nulla habentur indicia dic de iuris solennitate nõ, arg. eo. quæ dicentur in proxima quæstione pro secunda parte, quia quantum ad ista furta, de quibus in specie vel in genere aut quare nulla præcedunt indicia & sine indicijs nemo torquendus est, vt C. de fal. l. ficut, & ff. de quæstio. l. j. in prin. & l. maritus, sed generali consuetudine Italie, quotidie seruamus contrarium, & specialiter in furtis, quæ magis frequentantur, quæ consuetudo potest adiuuari per l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. & de offic. præsid. l. congruit.

Addi. do. Ludo.

In hoc passu adde tu do. Ang. Are. in suo libello maleficio, *in verbo, fama publica* præcedente, in vlti. verbis, vbi ℌ idẽ confirmauit, & dixit idem esse in omnibus alijs delictis, alle. tex. in d. l. non omnes. §. a barbaris, & in d. l. congruit, & ita dicit seruari de consuetudine.

Guido de Suza.

57 *Sed pone* † q̃ fuit de aliquo semel habita quæstio. forte quia nil dixit, vult iudex de nouo repetere quæstionem sine aliquo nouo iudicio accedente, nũquid potest, videtur q̃ sic, vt ff. de quæstio. l. repeti. & l. vnius. §. j. quæ indistincte dicunt quæstionem repeti posse, & vbi lex non distinguit, nec nos l. de pretio, cum simi. tu dic quod non sine nouis indicijs, vt quia tortus dixit nullũ ibi illa nocte iacuisse, vbi maleficium fuerat commissum, postea inuẽtum est per testes, q̃ ibi aliquis iacuit, certe hoc casu repeteretur qõ, per illum indicium, vel aliud simile, & hæc est cõis opi. non tñ allegatur aliqua lex, tu alle. ff. de verbo. sig. l. foetus pro filia. §. nec si possessor. Assessores autem honoris causa di, ℌ non seruant, immo quæstiones repetũt sine nouis indicijs, quousq; de obiectis criminibus hauriant veritatem, quorum opinio potest defensari per. §. oportet, in auth. vt iudi. sine quoquo suffrag. ibi torquebunt fures & non prius quiescent &c. consideret autem bonus iudex in quæstione repetenda an tortus in animi & corporis fortitudine durauerit, l. vnius. §. reus ff. de quæsti.

Addi. do. Ludo.

Licet do. author non dicat, hæc sunt formaliter verba Dy. in suo tract. quæstionum. in verti. quid si aliquis fuit semel tortus &c. & refert & sequitur Ang. Are. in suo tracta. malefi. in verbo fama publica præcedente &c. in verti.

58 Sed quero an semel tortus &c. ubi dixit, q̃ de quacunque tortura q̃ facit iudex dolo malo, & sine causa, capite punitur per arg. l. decurio, & ibi hoc voluit Bal. C. de quæst. & Bald. in l. j. C. de priua. carce. & licet pro mala consuetudine assessorum repetentium quæstiones sine nouis indicijs, allegetur ille tex. *in authen*, vt iudi. sine quoquo suffr. in. §. oportet, tñ nunquam placuit mihi hoc, & dico, q̃ ille tex. non facit ad propositum si recte ponderetur nam ille text. loquit de administratoribus bono. fis. & dicit q̃ si aliquod furtum committatur in dictis bonis, q̃ iudices torquebunt, & nõ prius quiescẽt donec reddant furta, ibi aut in hoc si mansserint *in maximis constitutis furtis* &c. nam ille tex. vult, q̃ isti officiales sunt solciti in perquisitione dictorum bonorũ non tamen permittit fures repeti posse sine nouis indicijs, & sic arbitrium concessum eis, intelligitur *concessum, non tñ extra limites iuris*, et potius ille text. denotat facultatem in torquendo plures q̃ in repetendo quæstionem contra vnum, & vt ipsi sint diligentes vult ibi tex. q̃ si non reperirent dicta furta, teneantur ipsi tanquam illi qui forte non fuerunt diligentes in custodia dictorum bono.

59 † ex quo etiam infere, q̃ imperator nõ voluit, q̃ tortura, nec repetitio eiusdẽ debeat fieri, nisi legitime cum omnino ipse perdere non posset. Nam iudices remanent obligati & potius credendum est imperatorem ibi voluisse iudices procedere seruatis seruandis, q̃ aliter, Nam præsumptio est, q̃ iu-

dices videntes se remanere obligatos, torquerent & repeterent quomodocunque, & qualitercunq; itaq; ille text. nihil mihi facit pro saluatione assessorũ repetẽtiũ quæstionẽ sine nouis indicijs, a qua iudicio meo cauere debent sicut ab igne, & maxime cũ cõis theorica doctorum sit in contrarium prout supra dixi. & vltra prædi. ita in terminis voluit Bal. in l ij. C. quorum appel. & Bal. in l. milites, C. de quæstio. & do. Abb. in c. cum in contemplatione. in ij. col. in versi. vij. quæritur. extra de reg. iur.

Guido de Suza.

60 *Quid si dum aliquis* † est in tormẽtis dicit torqueatis me quãtum vultis, quia si starem vsque ad x. annos, nil dicerem, quia nil scio, vel in nihilo sum pollutus obiecti criminis, & sic omnia diffitetur, nũquid statim est dimittendus & deponendus de tormentis, & libere relaxandus ire uias suas, & certe non, sed procedatur in tortura, sed cum temperie, vel aspere, secundum cõditio. criminosi, & secundum criminis qualitatem, & si confiteatur, bene quidem, sinautẽ non confiteatur, debet eum iudex in carceribus detinere, & si noua aderunt indicia, quęstionem repetet, sinautem noua indicia non aderunt, tunc statuet accusatori dilationem competentem ad probandum, & si poterit conuinci, condemnabitur, alias non. ff. de qõ. l. j. §. præterea. & l. vnius. §. in ea. eo. ti.

Addi. do. Ludo.

In hoc do. author recte loquutus est, nec est opus additione, nisi
61 dum dicit de nouis indicijs. † Nam noua indicia, ea dicuntur, quæ differunt a pręcedẽtibus specie vel substantia, vt puta, prima indicia erãt de mala fama rei, vel quod erat inimicus &c. superuenit postea vnus testis, qui dicit se vidisse reum percutere, vel dicit, ꝙ vidit eum cum gladio euaginato &c. secus si primo habuisses indicium ex fama per aliquos testes, licet postea habeas alio testes super fama, non dicuntur noua indicia sed dicit noua probatio primi indicij, nec posset quis repeti in tormentis, ita voluit Ang. in trac. male. in verbo, fama publica, in ver. quero q̃ dicant noua indicia &c.

Guido de Suza.

62 *Sed quid* † quæstione de facto occurrenti, criminis indicia p̃cedunt, per quæ iudex informatus vult ꝓcedere ad tormẽta. dicit reus iudici, domine detis mihi defensionem antequã penatis me ad tormẽta, quia paratus sum incontinenti arguere cõtra indicia cõtra me recepta, nunquid audiendus est reus & sibi defensio danda antequam torqueat? videtur ꝙ non, per l. iij. in ver. neq; ante ꝓbationes iniurias patiantur &c. C. ubi sena. vel clari. cum in illis personis in dignitate positis sit speciale, videtur in cęteris cõtrarium esse ius cõe, arg. l. j. ff. ad mu. Præterea, primo actor probat, & fundata intentione sua reus opponit defensiones & exceptiones suas, vt C. de exce. l. si quidem, & l. exceptionem de proba. igitur primo totaliter debet fundari intẽtio actoris per testes, vel per confessionem rei antequam audiatur in sua exceptione siue defensione reus.

63 † Tu dic contra scilicet ꝙ primo sit dãda defensio, antequam torqueatur, maxime qñ tale quid allegatur quo probato non deberet ad tormenta procedi, & ħ illa ratione, quia ab interloquutione facta a iudice, ꝙ aliquis torqueat, appellatur. l. ij. ff. de ap. reci. & est ratio cõsideranda, quia a tali interlocutoria est permissum appellare, quia si defensio differretur post torturam, nunq̃ postea posset recuperare detrimentum mẽbrorum. vt d. l. ij. ergo eadem ratio sibi locũ vendicat in proposito, nõ enim appellaretur, vel defensio peteretur, si primo torqueretur, nam qñq; solent deficere in quæstione. l. aut damna. §. j. ff. de pœ. præterea etiã confesso, defensio sue innocentie datur. C. de cu. re. l. ij. multomagis hæc defensio non
64 denegatur. † Præterea, ẽt videmus ꝙ iã damnato ex confessione sua facta in tormẽtis, perseueratione facta princeps venit etiã post sententiam defensionem sue innocentia concedendo, & sententiam retractando, si constiterit de innocentia condemnati, vt l. j. §. si qs vltro. ff. de qõ. si. n. iam cõfesso, & iam cõdẽnato cõcedit defensionis facultas tãto & multofortius ante tormẽta denegari non debet cui. n. ꝙ est plus conceditur, non debet denegari ꝙ est minus, vt dicit regula iuris, cui ꝙ plus est &c. quid plura, in iure legitur expresse, ꝙ quocunq; tẽpore iudicij, reo petẽte, defensio dãda est. l. vnius. §. cognitio. ff. de quæsti. ibi quocunq; tempore reo postulante &c.

Addi. do. Ludo.

In hoc passu multum quotidiano, licet do. author non dicat, reperio Pau. de Elea. in cõmẽto. c. grauis. in vlt. col. in ver. quid si torquendus querit &c. extra de de-

po.& Gan.in ſuo tract. male.in ver.nunqd torquendus ſit audiendus &c.vbi formaliter,& de verbo ad verbũ argumentati fuerunt ad partes, prout fecit d.author in hac
65 quæſtione & finaliter †concludunt defenſionem non eſſe reo denegandam, & ꝙ copia indiciorum ei danda eſt, & plus dicunt ꝙ quantumcunq; iudex haberet arbitrium ex forma ſtatuti in talibus,non tñ põt denegari defenſio,& idem voluit Gand.vbi ſupra proxime in verſi. item quero nunquid poteſtas qui habet arbitrium &c.& idẽ in terminis noſtris reperio conſuluiſſe do.me. Ale.in conſ.lxvj.in j.& ij.col.in j.vol.inci.ſi præce. indicijs,vbi tñ limitat multũ ſingulariſſer, niſi reus ſimpliciter peteret copiã indiciorum cum termino ad probandum,nec diceret qualem defenſionem haberet, ſed ſolum diceret indicia illa non eſſe vera, ſed falſa.Nam ſecundum eum,ad ſ vt conceda tur defenſio,& differatur tortura, opus eſt ꝙ allegetur talis defenſio,qua probata tortura ceſſaret,ſed in caſu propoſito, ſi teſtes depoſuiſſent,& affirmaſſent indicia nõ eſſe vera,ſed falſa,non releuarent,tanquam deponentes ſuper mera negatiua,ergo &c,& idem vr fuiſſe de mente Pau.de Elea.in d. c.grauis. Secundo limitat do.meus in cõſi.præalle. alio modo multum ſingulariter, quin dñs poteſtas denegaret defenſionem cum conſilio dñi iudicis maleficio.nam poteſt,& non tenebitur in ſyndicatu per doc, Bal.in rub.C.de pe.iudi.in ver.quero nunquid poteſtas &c,Sal.in l.ſi,eo.tit.ꝙ no.pro te qui vadis per officia,vt ſi non intelligis, ſemper facias de conſilio iudicum qui ſint tñ doc.habentes inſtrumentum ſue approbationis in ſtudijs generalibus, vel ꝙ talis iudex ſit tibi datus per ſuperiorem,nã eris excuſatus faciendo cum tali conſilio ſecundum Bal.in d.l.ſi.& do.me.in d.conſi.lxvi. in ij.col.ꝙ conſi.eſt repetitum de verbo ad verbum in ij.volu.in ordine ibi,xlj.incipi, vt ſupra dixi.

Guido de Suza.

Sed quid de qõne quã ſepe de facto videmus † teſtis
66 fuit tortus,& in tortura confeſſus, nunc ante ſententiam,dicit ſe erraſſe,nunquid poterit reuocare errorem ſuum, reſpondeo,aut eſt error iuris,aut facti,ſi error facti, poteſt vſq; ad ſniam,& eſt ratio,quia non vr fateri,qui in facto errat l.ij.in prin.ff.de cõfeſ. itẽ talis error non põt vſq; ad ſnĩam obeſſe l.error,C.de iur,& fac,igno,et facit C.quo, ap.non reci.l.ij.nam condẽnatio ex confeſſione in tormẽtis, facta & perſeuerata,ſubuenitur ẽt poſt ſniam,& errorem ſuum,ſiue innocentiam ſuam docere volenti,& ſi oſtẽderit,abſoluet,ut ff.de qõ.l.j.§.ſi quis ultro, multo fortius debet audiri iſte errorẽ ſuum probare volens,itẽ iſte non perſeuerauit in confeſsione,ex quo non expectauit ſniam. Item confeſſus formidine tormentorũ audiit appellans,vt C.quo.ap.non reci.l.ij.Sinaũt eſt error iuris, tunc non poterit venire contra confeſsionem, vt d.l.error.

Addi.do.Ludo.

Circa reuocationem erroris ſeu confeſsionis erronee, vt vides dominus author facit differentiã inter errorem iuris vel facit,vt hic per eũ. Cuius dictis adde tu Gand.in trac.male. in ti.de qõ.in verſicul.ſi confeſſus dicat ſe erraſſe &c,vbi idem formaliter tenet.Nã ſecundum eum,qui dicit etiam hoc eſſe bene
67 notandum,nemini eſt deneganda † facultas defenſionis ante impoſitionem pœnæ. alleg.d.l.vnius.§.fi.in ver.quocunq; tempore poſtulante ergo &c,de quæſtio.& C.de iur.fi.l.facultas,lib.x.& C.de bo.vac.l.fi.in ver.data copia &c.& plus ſubdit,ꝙ etiam ſponte confeſſo non eſt deneganda defenſio,ad probandum de iure ſuo & innocentia ſua.alle.text.in l.j.§.ſi quis vltro.ff.de qõ.& quia defenſio & probatio poſſunt fieri vſq; ad ſententiã.l.ſi quis iureiu.C.de re. credi.l.indicia,C.de proba.& l.j.§.ſi ad diẽ. ff.de re milt.de quo vide per Bald.in l.bonefidei.in iij.col,C.de reb.credi.& Bal.in l. fi.in j.col,C.de proba.& per do.Pe.de Ancha.in conſi.xxij.in iij.col.inci.vtrum confeſsio contra iniuſtũ &c.vbi dicit ſe de facto obtinuiſſe ꝙ quis poteſt reuocare confeſsionem ſuam,licet fecũdum eum iudices in hoc ſe difficiles & rigoroſos exhibeant, credentes vileſcere in conſpectu hominum per abſolutionẽ contra.l.abſentẽ.ff.de poe.

Guido de Suza.

68 *Sed pone* †ꝙ aliquis confeſſus eſt in tormentis,& non perſeuerauit in confeſsione,nunqd talis confeſsio aliquid operetur, videtur ꝙ ſic ſcilicet ſemiplenam probationem, vt C. de cuſto.reo.l.ij.& ff.de queſtio.l.j.§.diuus, vel dic,forte verius,ꝙ niſi perſeueratũ ſit, talis confeſsio non plenam, vel ſemiplenã, probatio.inducit quoniam nullo modo cõfiteri,vel confiteri ſine perſeueratione,paribus paſsibus ambulant C.quorum appella,non reci.l.ij.

Addi,do,Ludo.

Licet do.author in hoc loquatur sub dubio forte,dicas tu,

69 ℭ† sine dubio forte dicta confessio facta metu tormentorum sine perseueratione nō præiudicat,casus est in d.l.j.§.diuus.& ibi Bart.& idem voluit Iac.Bu.in l.ij,de custo. reo,& Ang.& Sal.ibidem,& Sal,in l.fi.in j. col.C.de quæst.& d.Abb,in c.cum in contemplatione.in ij.col.in ver.vj.quero.de regu.iu,vbi dicit,ℭ talis perseueratio & ratificatio debet fieri extra locum tormentorū, ℭ dicit facere contra iudices qui incontinē ti in loco vbi est tormentum,faciunt ratificare confessionem, & male.& inde voluit Ang.Areti.in suo tract.malefi.in pen.col.in ver.fama publica præcedente.in ver,ij.no. vbi dixit ℭ tortus debet quiescere saltem per vnam diem naturalem antequam ducatur ad tribunal,ad ratificandum,de quo vltimo superius diximus.

Guido de Suza.

70 *Sed quid si* †aliquis tortus est nullis uel non legitimis indicijs præcedentibus, nunquid valebit eius confessio, dic ℭ non etiam si & cū tumcunq; in ea perseuerauerit, vt est argu. in l.ij. iij.& iiij.C.si ex fal. instru.& est casus in l.maritus.& in l.pe.secundum vnam lec.ff.de quæst.& tex.in l.diuus.ver.ex quib.eod.ti. Præterea hoc est de substantialibus quæstionis habende, ℭ legitima præcedant indicia, alias quis torqueri non poteſt, cum a tormentis non sit incipiendum.l.j.ff.de quæst.& l.maritus,& C.eo,tit.l.cū cognitionale,& l.milites,quo deficiente quicquid sequitur,ipso iure non valet.l.non dubium.C.de legi.& de ff.instru.& iure haste fif,li.x.),j.& l.diuus.de in inte.resti. & C.de app.l.nominationes.

Addi,domi.Ludo.

Pro hac conclusione est text. cum glo. singu l.& ibi Bar,in d.l.pe.ff,de qō,quem cum gl.pro singulari ad hoc allegauit,& secutus est Ange,Are,in suo tract.male,in viij,col,in ver. fama publica præcedente,in ver,aduertas

71 tamen,† vbi dicit secus esse in confessione sponte facta,quia tunc etiam non præcedē tibus indicijs valet, alet adeo ℭ ex ea confessione poteſt quis condemnari.alle.text. in c.j.de accu.lib.vj.& dicit idē tenere Petrus de Anch.in cle.j.de homi.ℭ est singulariter menti tenendum secūdum eum ibi, de qua materia supra latius diximus,ideo non repeto nunc,vbi allega.dominum meū in suo consil.v.in j.volu.

Guido de Suza,

72 *Quero* †quæ dicatur confessio facta in tormentis.respondeo confessio *in ipsis tormentis*,idē est,si ad pedem ipsius torture ducitur,& ligantur manus, & terror incutitur a iudice dicente, ℭ si nō incōtinēti cōfiteatur, subij ciet eum qō,certe non tenet talis confessio, nisi in ea fuerit perseueratum, quia lex eqparat confessionem factam in ipsis tormentis & ex tortura, & formidine tormentorum,vt est tex.C.quo.app.nō re.l.ij.ibi,aut formidine tormētorum &c.& no.ℭ ibi dicit formidine, *non autem dicit tormentis*, & idem ibi sentit glo.& arg.ff,de iniur.l.ītē apud labeonem.§.adijcitur.versi.qōnē.ibi, vel leuis territio.ergo a contrario sensu,nō leuis territio habetur pro ipsa tortura. & accedat ℭ legitur,sufficit terror armorum, & si quis eis vsus non sit.ff.de vi & vi ar.l. idem est.§.si armati,& C.ad l.cor.de sicar. paria sunt hominem gladio percutere vel stringendo minari, vt ff.ad l.cor.de sica.l.j. §.diuus,& facit.ff.ex quibus cau,maio,l. iij,& C.ℭ met.cau.l.metum.

Addi,do,Ludo.

Dominus author verū dicit in hoc, & vltra alleg. per eū, dicas tu,ℭ idem voluit Bart.in l.j.§.diuus, ff.de quæst,& Bar.in l.ij.in iij.col.in fi.C.ℭ met.cau.& Bald.in l.vnica,in viij.col.C.de confes.& Bal.in l.nouissime.ff.de excu.tu.

73 † vbi dixit, ℭ confessio quæ fit apud tormenta,dicitur facta in tormentis, per illum tex.quem dicit ad ℌ singularem,& idem de confessione facta *in tormentis*,vel formidine tormentorum,vt a pari procedant, voluit ēt d.Abb,in c.fi.in v.col.extra de confes,& Abb,in c.cum in contemplatione, extra de reg.iur.& Alex.de neuo,Patauinus in suo cons.xlvij.in ij.col.in iiij.vol.inter consilia do.mei inc.in causa prædi.&c. & faciūt ea quę inferius dicemus imediate.

Guido de Suza,

74 *Sed quid in* †quęstione de facta cō *tinetur in statuto ciuitate*, ℭ aliquis nō possit torqueri nisi in certis casibus, poteſtas honoris auidus extra illos casus concessos per statutum,vult erruere veritatem criminis,non tū vult ponere ad torturam ne incidat in pœnam statuti, sed quid facit, præ-

cipit eum teneri in turri, vel in alio loco, denegando ei alimenta, donec confiteatur, vel in hyeme facit eum nudum, nun quid videat ponere quæstioni, vt dicamus eum incidere in pœnam statuti, & dic q̃ sic, vt ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. quæstionis ibi malam mansionem, &c.

Addi. do. Ludo.

Pro decisione do. authoris, adducas tu doc. Bart. i. l. j §. diuus. ff. de qõ.

75 † vbi ponit de eo qui retinetur in carceribus vt siti moriatur, nam dicit tortus, adeo q̃ si confitetur virtute talis sitis non valet confessio, tanquã facta in tormentis. & idẽ voluit d. Ang. Are. in fuo tract. male. in verbo fama publica præceden. in versi. quero quid si est tale delictum &c. vbi arguit contra iudices ignorantes & crudeles, qui qñ non possunt torquere dãt carnes valde salatas ad comedendum malefactori, & non bibere. Nam secundum eum dicuntur torquere, & tenentur in sindicatu, de quo vide ẽt per do. Abb. in c. fi. in v. col. extra de confes. & facit illud q̃ ẽt infertius dicemus.

Guido de Suza.

Sed quid si 76 †extra locum torture, vel circa tribunal iudicis, vbi ius redditur, iudex examinãs dixit delato ex crimine aut confitearis, aut ducam ad tormenta, & torquebo te, nunquid dicatur tunc confessio facta formidine tormentorum, dic q̃ nõ, qa leuis territio &c. vt d. l. item apud labeonẽ. §. quæstionem, & C. q̃ me. cau. l. metum tibi, nõ iactationibus &c, Terrorem autem qõnis probabilem vere torture comparande accipere debemus præfenem & instantem torture, sicut de metu instantis cruciatus, vt ff. q̃ me. cau. l. metum. j. respon. & ff. ex qui. cau. ma. l. iij. in fi. leuis enim territio, & extra locum torture facta, eluforia est, arg. l. si cui plusquã per l. fal. l. ex fatisdatio.

Addi. do. Ludo.

Sto in hoc 77 †cum do. authore cum modificatione tñ, nisi iudex qui diceret reo, aut confitearis, aut ducam te ad tormẽta, & torquebo te, esset homo terribilis vultu, & solitus talia dicere, & mãdare executioni, qa tunc dicerem seçus esse, & confessionem esse factam meru tormentorum, iuxta no. per Bar in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, cũ si. ff. de no. oper. nun. idem diceremus qñ reus esset persona multum timida, puta mul. er esset vel complexionis trepide, quia tunc dicam illa verba inducere sufficientem tormentorum formidinẽ. pro quo facit q̃ dixit d. author, infra in. §. item quero q̃tum tempus &c. vbi poni de qual tale personarum consideranda in hac materia.

Guido de Suza.

In quo loco 78 †sit reus ducendus ad perseuerandum in confessione, respõdeo, apud acta vel alio publico loco, extra conspectũ torture, & ita videmus expertos assessores in perseuerantia cõuocare testes, & sub publico testimonio scribi faciunt, talis tali die perseuerauit & confirmauit &c. in præsentia talium testium &c. & bene faciunt per l. ij. C. de custodi. reor. ibi sub publico testimonio &c,

Addi. do. Ludo,

De loco ratificationis cõfessionis. d, author recte loquutus est, idem voluit Bart. in l. j. §. diuus. & ff. de qõ. & Bal. in l. ij. C. quo. app. & Bal. in l. ij. C. de custo. reo. & idem voluit. d. Abb in c. cum in contemplatione. in ij. col. in ver. q̃ro. in fi. extra de re iudi. & d. Abb. in c. fi. in v. col. in fi. extra de confes. & facit no. Bal. in l. ij. in iij. col. in fi. ff. q̃ me. causa, & Bal. in l. j. in vij. col. C. de confes.

Guido de Suza.

Item quero 79 †quãtum tps interme-dium a die confessionis ad diem reductionis ad perseuerandum esse debeat, respondeo hoc lege aliqua non determinatur, vt d. l. ij. de cust. reo. ibi post modicum, non tñ dicit q̃ sit illud modicum, dic q̃ sit in arbitrio iudicis considerata qualitate personarum, & enormitate vel leuitate criminis, cũ enim tempus, vel quid aliud, a iure nõ præfinitur, remittitur iudicis arbitrio. ff. de iure delibe. l. j. l. hodie. ff. de pœ. l. j. de effractio.

Additio do. Ludo.

Hæc est uera conclusio, de tempore intermedio inter confessionẽ, & ratificationem, remittẽdo in arbitrio iudicis, in quo adde tu Iac. Bu. in l. ij. C. de custo. reo. & Ange. & Saly. ibidem, & d Ang. Are. in libel. suo male. in verbo, fama, in pe. col. in ver. ij. no. q̃ si confessio &c, & etiam supra de hoc dixi.

Guido de Suza.

Quero qui 80 †debeãt quæstioni interesse. respondeo vt ff. de adul. l. si postulauerit. §. quæstioni, in secreto autẽ iudex recipiet

cipiet dictum eius, tortus enim habet simili tudinem testis, vt in summa de quæstioni. §. sed habetur, & ff. eo. ti. l. j. §. imperator.

Additio do. Ludouici.

Circa hanc materiam de dicto rei recipiendo in secretis vide tu q̃ no. Bar. in d. l. si postulauerit, §. q̃ont, ff. de adul. vbi multum notabiliter loquitur in materia testis torquendi, an aduocatus possit esse p̃sens, & concludit q̃ non in examinatione, sed in delatione iuramenti sic.

Guido de Suza.

81 *Sed nunquid* † liber homo possit torqueri, videtur q̃ non quia quasi totus titulus de q̃nib. C. & ff. de tortura seruorum intelligere videtur, alij dicunt q̃ liber homo torquetur in casibus scilicet q̃i in testimonio vacillat, & p̃sens fuit facto, vt ff. de quæstio. l. ex libero, & l. testes. & in crimine falsi, vt ff. de fal. l. si quis decurio. arg. C. de prob. l. iubemus, & C. de testi. l. nullũ. & in alio casu speciali, C. de maiest. & mathe. l. si excepta, & no. in apparatu, & C. de q̃. l. decuriones. Si ergo est speciale, in contrario est ius singulare. ff. de legi. sic & milites regulariter nõ torquentur, vt C. de q̃. l. milites. sic decuriones. C. ex qui. cau. infa. irro. l. decuriones. C. de q̃. l. diuo. & C. de pœ. l. decuriones. & l. decurionum. & l. misericordie. ad l. iul. maiest. l. nullus. ff. de pœ. l. moris. §. iste. ff. de decur. l. j. §. in decurioni-

82 bus. & l. si. cum concor. tu dic † q̃ liber homo potest torqueri, non solum in altos vt ff. de quæsti. l. ex libero. j. respon. & l. vnius. §. testes. C. de aboli. l. fallaciter. §. quod si ingenuorum. C. de assess. l. nullus. ad fi. ff. de custod. reo. l. diuus adrianus, sed etiam in seipsum, quandocunq; defertur ex aliquo crimine. C. de quæstio. l. si cognitionaliter. C. ex qui. cau. infa. irro. l. nullam. & ibi de hoc C. de fal. l. sicut. ff. de re mili. l. proditores. Denuo quod liber homo torqueri potest incõuincibiliter, arguitur per l. si quis decurio. C. de fal. vbi decurio torquetur, immo melius ff. de quæstio. l. fi. vbi videtur casus, q̃ liber homo torqueri possit, vt C. de accu. l. fi. vt C. de assess. l. nullus. & quod no. et alius q̃ liber homo nõ potest esse decurio. vt ff. de decur. l. seuerus, & ita seruat generalis consuetudo, & do. Azo. in sum. de quest. §. queri. & §. torquentur.

Addi. do. Ludo.

83 *De libero* † homine, vt possit torqueri, iudicio meo non est dubitandũ, licet do. author ad hoc probandum multum laboret, prout vides, nam ego habeo p̃ pro absoluto, & licet de hoc dixi in prin. huius operis. tñ nunc pro confirmatione dico vnum vltra omnes, nam si liber homo torqueri nõ posset, profecto ex mille delictis, non puniretur vnum contra l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. nam in delictis non semper sunt p̃sentes testes, immo qui male agit cõiter odit lucem, vnde ex hac rõne primo debet posse liber homo absque dubio torqueri & contra se & cõtra alios.

Guido de Suza.

Item puerilis tamen quæstio est, nunquid ita principalis p̃sona debeat poni, vel subijci tormẽtis ad veritatẽ eruendam, videtur q̃ non, quia totus tract. de q̃. C. & ff. videtur consistere circa seruos suos torquendos, & liberos homines vacillãtes,

84 sed tu dic † q̃ ipse principales p̃sone sunt quæstioni subijciende, vt C. de quæstioni. l. ij. & ff. eo. tit. l. j. §. diuus. &. §. si quis vltro, & l. vnus. & ff. de re mil. l. proditor. præcedere tamen debent indicia verisimilia, ex quibus obiecti criminis reus, ex præfinito ne culpe, indicijs animus informetur, vt C. de quæstio. l. cognitionaliter, & l. milites. §. oportet, & C. de fal. l. sicut.

Addi. do. Ludo.

Prout attestatur ipsemet author, hęc q̃ puerilis est, & probatur ex his quæ supra dicta sunt in additione proxima præcedente, & per do. authorem in. §. proxime præcedenti, incip. sed nunquid liber homo &c.

Guido de Suza.

85 *Ansi iudex* adeo † tormentando modum excesserit, ita q̃ tortus in quæstione defecerit, vel membra debilitauerit teneatur, & quo iure, & q̃ teneatur dicit lex expresse ff. de iniu. l. item apud labeonem. §. quæstionis, ibi teneri eum &c. si enim torquendus est reus vt innocẽtie, vel iudicio saluus reddatur, vt l. quæstionis. §. modus. ff. de quæstio. certe si iudex non seruauit, tenetur. & facit ff. solu. ma. l. si constãte. §. si maritus, & instit. qui sunt sui vel alie. iur. §. ij. &. §. dominorum, & melius ff. ad l. aquil. l. sed quicunque. §. si magister, & ff. de verbo. signi. l. locum. §. fi. & ff. de pigno. act. l. eleganter. §. plane. nec prodest sibi, q̃ iudex tantum hoc fecit, cum deliquerit. nam omne maleficium præsumitur actũ,

vt C.de iniur.l.ſi non conuicij, & C. de ſic.

86 l.j. †Præterea, ſi propinquus in corrigē do propinquum, modum exceſsit tenetur, vt C.de emen.propin.l.j.nec iudicem excuſat officium, quia ſicut priuati, & ita magiſtratibus prohibitum eſt aliquid illicitū facere l.nec magiſtratus.ff.de iniu.econtra vidētur ꝙ nō teneatur, quia iudex cauſa veritatis eruende ſi fecit, ſuū exequēdo officiū, & non animo deficiendi, vel debilitādi, igitur nō debet teneri, nemo enim videtur delinquere niſi animū malignū ad ſi habuit. ff. de verbo. ſigniſi. l. ſæpe ad ſi. voluntas enim & propoſitum diſtinguunt maleficiū. ff. de fur. l. qui iniurie. in princi. & facit. ff. de acqui. poſ. l. qui iure. & alibi ſcriptum eſt, tūc crimen contrahitur, cum voluntas nocendi interuenit, non alias. l.j. C. ad leg. corne. de ſic. & facit ff. de lib. homi. exhi. l. iij. §. j. præſumitur enim bonū de officialibus niſi probetur contrarium manifeſte, vt ff. de offic. præfe. præto. l.j. ad finē. nam creditor, rem obligatam offerendo, non præſumitur deliquiſſe, quia notabilis eſt præſumptio, vt ff. de fur. l. cum creditor. ſic & a ſimili, iudex in propoſito cauſa ſui officij exequēdi, præſumitur id feciſſe, non nocendi conſilio, vt

87 ff. de iniurijs. l. iniuriarum. §. j. † & ſi aliquā culpam in excedendo modum, in torquendo adhibuit, non tamen tenetur l. corne. de ſica. quia in delictis, lata culpa non æquiparatur dolo. ff. de pen. l. aut facta. §. cauſa. itē officij neceſsitatis ſuadet nō remanere impunitum ꝙ alias coerceri deberet, vt ff. de his quib. vt indi. l. poſt legatum. §. aduocatum, & l. tutorem, nam in dubio, ſi non apparet præſumitur potius, ꝙ ex zelo iuſtitie, & vigore conſilij, q̄ malo conſilio id feciſſe l. minus inſtructus. de acquiren. poſ. ff. pro ſoc. l. merito. Accedit ad idem & aliud validius arg. ſumptum. C. qui accu. nō poſ. l. ij. ad ſi. vbi tutor, ex offi. ſuo, accuſans de falſo producentem inſtrumenta contra pupillum, ſi non probat, non præſumitur calumniandi animo accuſationē inſtituiſſe, niſi euidenter probetur. & nō regulariter qui non probat calumniari præſumitur, eoipſo ꝙ non probat l.j. C. de aduo. diuer. iudi. Solu. diſtinguunt, quidam, ſi hoc apparet, ꝙ fecerit ex voluntate, dolo tenetur, ſed caſu abſq; culpa nullo modo tenetur, ſi autē cū aliqua culpa excedendo modum non puto teneri per l. prima. C. de emen. ſeruorum & bona eſt argumentario de poteſtate dominica ad poteſtatem rectoris, vt ff. de verbo. ſigni. l. poteſtatis.

Addi. do. Ludo.

Paſſus iſte de mortuo vel debilitato in tortura, an iudex teneatur vel ne, eſt multum, iudicio meo conſiderandus, & aperiendi ſunt aures pro dominis iudicantibus. in quo paſſu, do. author concludit, ꝙ in vno caſu ſolū tenetur iudex, qñ apparet de dolo, alias autem non qñ caſu vel ēt qñ culpa exceſsit modū in torquendo per d. l.j. de emē.

88 ſuorū. †Aſt ego ſentio, qñ culpa exceſsit modum in torquendo, nam eoipſo ꝙ excedit modū fingitur priuatus homo & non iudex ergo debet teneri, ſicut dicimus in tutore non bene adminiſtrante bona pupilli. nam non fingitur tutor, ſed tenetur tanquā quilibet, vt ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam, & ff. pro emp. l. qui fundum. §. ſi tutor. & arg. C. de epiſ. & cle. l. generaliter, præterea vī eſſe caſus de hoc in l. itē apud labeonem. §. qōnis. ad ſi. ff. de iniur. ibi ſed ſi iuſſu domini quis qōnem habeat, modū tamen exceſſerit, teneri eum debere labeo ait &c. & ſi etiā reperio voluiſſe Cy. Bald. & Saly. in l. gracchus. C. de adul. & Ang. in

89 l. iij. eo. ti. † vbi dicunt, ꝙ ſi tortus deficit in tortura iudex non tenetur, dummodo indicia præcedant, & in actis de indicijs appareat, & ēt iudex non fuerit egreſſus terminos torture. & ſic fentiūt aperte, ꝙ tenetur iudex de exceſſu, & ſic de culpa in excedē do, verum eſt, ꝙ in dubio non præſumitur egreſſus modū, ratione officij. l. herēnius. §. gai. ff. de euic. vnde ei qui dicit cōtrarium, incumbit onus probandi ſecundum Ange. in d. l. iij. ꝙ eſt not. dignum ſecundum Ange. Are. in ſuo tract. maleſi. in ver. fama. in ver. octauo quero quid ſi tortus &c.

Guido de Suza.

90 *Sed quid* † ſi probatū eſt maleficium per vnum teſtē de veritate tantū, nūquid erit ſufficiēs introitus ad tormenta habenda, videtur ꝙ non vt ff. de qō. l. maritus. vbi per dictū huius teſtis nō fuit ad qōnem proceſſum. Preterea dictum vnius teſtis, non inducit indicium ſine preſumptione, vt ff. de do. prele. l. theopōpus. & ff. quemadmo. teſta. ape. l. j. §. ſed vnius. & tura omnia tractantia de indicijs, quæ requirūtur ad qōnem habendā, loquūtur in plurali. ſ. indicia p̄cedere debere, non aūt dicunt indicium l. j. ſecundo reſpō. ff. de qō. & ibi & alijs argumentis. & l. vnius. §. in ea cā. & l. ſi. eo. ti. & C. eo. ti. l. cā cognitionaliter. & l. milites. & C. de fal. l. ſi cui. & pluralis locutio, ſingulari numero

nõ quiescit.ff.de man. test.l libertas quã.§. vlt.sed his non obst.dic vnũ testẽ de veritate sufficere ad habendã torturã, vt in sum. de qõ.§.indicium aũt.& C. ad l.iul. ma.l.si quis in apparatu.Non obst.l.maritus, quia ibi nõ fuit tortus pp dictum vnius testis,qa ille qui prohibuit testimoniũ erat familiaris ꝓducentis & ideo dictũ suũ non fuit tãti effectus,ꝙ faceret indiciũ.Non obst. alia iura in contrariũ alleg.in quibus de pluribus indicijs hr̃ mẽtio,quia illa pluralitas inspecto cõi vsu loquendi,in singularitatẽ resoluitur, vt ff.de ver.sig.l. nõ est sine liberis & ff.de neg.gest.l. ait prætor.§.j. & ff. de ori. iur.l.ij.§.exactis,& ff.de condi. & demon. l.demõstratio falsa.§.fi.& l.qui concubinã. §.si stichus.

Addi, do. Ludo.

Dominus author concludit, ꝙ potest quis torqueri per vnũ testem deponentem de veritate, & idem voluit ipsemet in.§.proxime seq. in princ. dum tractat de fama.in quo adde tu glo.singula.de h̃ in cap. at si clerici.extra de iudi. ꝙ pro sing.alleg.secutus est dñs Abb. ibi, in vij.col.& ibi Bar.in l.iij.C.ad l.iul.maie. & Bar.in l.fi.ff.de qõ. & in d.l. maritus, & in l.pe.eo.ti.& Bal.in l.ij.C.de app. & Bal. in l.milites.C.de qõ.& do.me.Alex. in cõsi.lxv.in pe.col.in j.volu.inci.si precedentibus &c.& do.Ang.Are.in suo tract.male.in verbo,fama.in versi.quero an vnũ indiciũ.

91 †vbi limitat prędicta procedere si est vnus testis integer,quia infamis,vel vilis,non faceret indiciũ ad torturã l.j.§.item cornelio. & ibi Bar.de qõ.& voluit do.me.in consil. de quo supra proxi. feci mentionẽ,Secũdo limita prędictã conclusio.qñ testis deponit recte super maleficio, secus si deponeret super indicio ad maleficiũ probandum,ita voluit glo.quã sequitur ibi Bar.& Bal.in l. fi. C.fa.her.& Bart.in l.fi.ante fi. de qõ.& do. Abb.in c.j.in j.col.extra de cõfes.& in c.super eo.el.ij.in ij.col.extra de testi. . Tertio limita prædictã conclusionem ꝓcedere nisi

92 alie circũstantie resisterẽt, † quia tũc vnus testis de visu non facit indicium secundũ, Bald.in dicta l.ij.C.quo.appel.referẽs Ioan. And.ita tenentẽ,qd̃ est notã. secundũ eum, & idẽ voluit do.Abb.in c.tertio loco. in v. col.de proba.& in c.cũ in contemplatione. extra de reg.iu.pro quo adduco,quia quãdo aliqua sunt indicia pro reo excusantia, tũc indicia cõtra eũ debent esse multũ vrgentia, vt superent illa quæ faciunt pro excusatione rei.ita habetur in l. prima.§.j. ff. de quæstio. ita voluit Angel. Are. in suo tract.malefi.in verbo,fama.in versi.& prædicta procedunt &c.

Guido de Suza.

93 *Quid si* maleficiũ † probatũ est per famã tãtũ poterit ne ad tormẽta procedi vr̃ ꝙ sic,quia probatio fame ęquiparatur probationi vnius testis.ff.de testi.l.iij.§.eiusdẽ. & in apparatu,& supra proxi.q.dictũ est indiciũ vnius testis sufficere ad qõnem habendã. Sed dic ꝙ non,quia fama per se nõ probat, sed inducit aliquod indiciũ, ad cõfirmandas seu coadiuuãdas seu cõprobandas alias probationes,vt d.§.eiusdẽ. ibi cõfirmat rẽ de qua agitur &c.i.simul firmat,non tñ per se facit validũ indicium.est.n.fama res fragilis & pernitiosa,vt plurimũ per clientelas voces artificiose transmissa ab ipsis qui desiderãt de h̃ famam esse,vt ff.de hęred.institu.l.pacumeuius, & argu.C.de pe.l. decurionũ. & ff.de offic.recto.proui.l.iustissimos, ibi nec ad libidinẽ.non.n.quęlibet indicia sunt sufficientia ad torturam,vt supra dixi in princip.notabilium.

Addi.do.Ludo.

De fama non sufficiente ꝓ indicio ad torturã d.author recte locutus est.cuius dictis ad de ꝙidẽ voluit Bar.in l.de minore.§.tormẽta.de qõ.& Bal.in l.mili.C.eo.ti.& Salyce. cõbon.in l.ea qdẽ.in materia fame.C.de accu.tamẽ limitata nisi fama esset orta a personis fidedignis, vel esset iuncta cum fuga, prout supra dixi in addi. mea. incip. circa hanc materiam qualiter & quomodo sumãtur indicia.circa fi. ad quæ me remitto.

Guido de Suza.

94 *Sed si* pręter † famã esset aliquod indiciũ, puta dictũ vnius testis,ꝙ facit indiciũ,vt d.l. theopompus. vel si cõstiterit accusatũ esse inimicũ interfecti,vel alias offensi, de inimico præsumit ei.l.malum, vt ff. de quæst.l.ij.§. præterea. & ff.de testi.l.iij.in princi. itẽ si se iactasset delatus de malefi.committendo, nam talis iactatio inducit indiciũ contra iactantẽ, ꝙ maleficiũ postea cõmiserit, cõsiderata qualitate persone,arg.C.ꝙ me.cau.l.metum.& ff.ex qui.cau.ma.l.iij.Tu allega meliora iura.ff.ad leg.iul.ma.l.famosi.ver.tamẽ ibi,& ante quid fecerit &c.& C.si quis impel.maledixe.l.vnica.ibi ex dictis,hoĩm facta pensemus,& ff.de su.leg.l.labeo. ibi neminem perdicere &c.item si accusatus visus est fu-

95 gere de loco maleficij, † nam fuga accusat fugientem, vt in auth. de exhi. re. §. si vero, & in authē. de san. epis. §. si quis ad ordinationē. ita si consiliarius deposito officio se absentat, pro confesso habetur, q̄ male fecerit. C. de assess. l. cōsiliarios. ff. de suspe. tut. l. in pluribus, ad fin. itē si is contra quem fama laborat, prauę sit estimationis, & homo qui similia facere cōsueuit. ff. de qō. l. de minore. §. tormenta. ff. de accu. l. si is cui. §. ijsdem. idem si foret aliud indicium, q̄ quilibet curiosus potest perpendere, secundum criminum qualitatem, & personarum varietatem, tunc cum adest aliquod de prædictis indicijs, vel alijs similibus, & fama probetur, poterit ad tormenta procedi, quia fama probata, simul cum aliquo indi. facit legitimū, & sufficiēs indiciū ad habēdam torturam, q̄uis fama per se non sufficiat.

Addi. do. Ludo.

Quodlibet ex prædictis indicijs, vna cū fama, sufficit ad torturam, prout conclu dit do. author, sed tu dicas, q̄ multa ex prę dictis indicijs, ēt sine fama, sufficiūt sola ad torturam, prout supra dixi circa princi. in addi. inci. circa hanc materiam qualiter, & qūo sumantur indicia &c. quę non repero, sed vide quæ ibi dixi, vbi posui de inimico, & de fuga, & alijs similibus. Sed vnū pto nunc non omitto, an vnus testis vna cū fama, sint indicia sufficientia ad condemnationem. habes gl. in c. veniens. el. j. extra de testi. & posuit Bar. in d. l. minore. §. tormenta, in vlt. col. de quæst.

Guido de Suza.

96 *Sed quid si* †potestas habet arbitrium, q̄ nil aliud est dicere, nisi q̄ bona fide procedat, secundum q̄ ei conscientia dictauerit, an possit supplere defectum probationis indicij vigore arbitrij, dic q̄ nō, quia non videtur esse commissum arbitrio suo, q̄ legitima indicia non debeant præcedere, quia iuris authoritas sed facti non est in potestate iudicū. l. ordines. §. j. ff. ad munici.

Addi. do. Ludo.

Pro conclusione do. authoris, q̄ vigore arbitrij indici concessi a lege vel a statuto, non possit supplere defectum indiciorum, adduco primo l. si a milite. §. edictum. ff. de test. mil. vbi per liberta tem arbitrij non intelligitur concessum, q̄ non conuenit bonis moribus, & tic. secundum bo. mores est interdictum sed est contra bo. mores, torquere aliquem sine sufficientibus indicijs ergo non potest in hoc supplere iudex vigore arbitrij sui, & ita in terminis reperio Pau. de Blea. in commen. c. grauis. extra de depos. in vlti. col. & Gā. di. in suo trac. male. in ver. itē quero nūquid potestas &c. Pro quibus facit, nā hoc esset tollere defensiones & iura tertij, quæ non pōt quis auferre vigore alicuius arbitrij ēt libert, & absoluti, vt in cle. sępe, cum glo. in verbo, defensiones. extra de ver. signi. & in cle. pastora. §. pe. extra de re iudi. & voluit Bar. in l. filius fa. ff. de do. & Bar. in l. j. ff. de testa. mili. & in extraua. ad repri. in ver. videbitur & in verbo, figura & do. Anto. & Joan. de Imo. in c. extra de consti. & Pet. de Anch. in consi. cixij. inci. visis diligēter &c.

97 †Vnū tamē tene mēti q̄ vigore talis arbitrij potest iudex torquere aliquē per dictū vnius testis de visu, etiam si non sit omni exceptione maior. ita singulariter voluit do. Gand. vbi supra proxi. in d. ver. itē quero nunquid potestas &c. & voluit do. me. Alex. in consi. lxv. in pe. col. j. volu. incip. si præceden. indicijs &c. vbi ēt plus dixit q̄ etiam si ille testis fuisset receptus, parte non citata, posset torqueri, vigore illius testificationis, dūmodo stilus sit, q̄ non citetur pars in examinatione testium in ea materia, q̄ perpetuo tene menti, pro cōfirmatione eorū quæ dixit do. author ſ circa arbitrium concessum iudici in torquendo,

Guido de Suzaria.

Sed quid si continetur in statuto ciuitatis Bononie, q̄ nō possit aliquis poni ad torturam ni si contra eum fuerint habite violente præsumptiones, respondeo, requirūtur magna indicia quæ sint aliquo minus indubitatis, & plus indicijs simplicibus ex quibus proceditur ad torturam, vt dictum est, nam & illa videntur manifesta argumenta.

Addi. do. Ludo.

Pro do. authore facit circa hoc de violentis præsumptionibus, illud q̄ habetur in cap. afferte. extra de præsum. & ibi do. Abb. in iiij. col. & per Bal. in l. fi. in j. col. & in l. neque natales. in j. col. C.

98 de proba. hinc est, q̄ dicimus q̄ †præsumptio iuris dicitur violenta, secundū Pau. de Cast. in ij. consi. inci. acta iudiciaria &c. Adeo q̄ præsumptio iuris operatur, q̄ pōt ferri sentētia pro actore, secundū eundem Paul. de Ca. in suo consil. xcv. incip. si dico me &c. & plus dico q̄ præsumptio violen-

ta sufficit ad condẽnandum in criminibus occultis, vtputa, in crimine adulterij l. si qs adulterij. C. de adul. Idem dico in omnibus casibus a iure expressus, secundum Bart. in l. qꝫ nerua. in v. col. ff. depo. de qua materia posuit aliquid Ang. Aret. in suo trac. male. in ver. fama in ij. col. cum seq.

Guido de Suza.

99 *Sed quid* †si cõtinetur in statuto qꝫ nemo possit torqueri, nisi indicia indubitata pcesserint, vt exemplum de indicijs indubitatis ecce enim camera habens vnum aditum & exitum, non plures de dicta camera exiuit quis pallidus, trepidans, cum cultello nudo sanguinolento in manu, statim post exitum reperitur homo recenter occisus in dicta camera, certe ista sunt indicia ad probationem maleficij indubitata, ex quibus non solum ad tormenta, sed ẽt ad condemnationem, & pœnæ impositionẽ potest procedi. Et ita intelligitur l. sciant. C. de proba. ibi vel indicijs ad probationẽ indubitatis, & no. diſiũctiuã vel, nam palliditas, vel trepidatio, est vnũ indicium contra ipsum, vt ff. de qõni. l. de minore. §. tormenta. item delatio gladij, præsertim nudi, est aliud indicium, nam de portantibus arma lex male præsumit, vt C. vt armorũ vsus l. vna. & in auth. de man. princi. §. vlti. colũ. iij. item qꝫ gladius erat sanguinolentus, erat aliud indicium. homine. n. occiso, gladius solet esse sanguinolentus, nam ex qualitate facti accipitur coniectura, sic & alias dicitur. ff. de do. int. vir. & vxor. l. virum. raro tamen cõtingunt talia indicia.

Addi. do. Ludo.

In hoc primo exẽplo d. author recte loquutus est in quo exẽplo cõcordat Gand. in tract. suo male. in rub. de indi. & pręsum. & Bar. in l. ij. ff. de fur. & Ioã. And. in addi. Spe. in ti. de proba. §. iij. ver. xiij. & do. Ang. Are. in suo tracta. maleſi. in verbo fama publica præcedente.

Guid. de Suza.

109 *Est aliud* †indiciũ ad probationem indubitatũ, & illud sępius contingere põt cũ occidi tur Titius in aliqua vinea vel fundo, & de hoc accusatur Seius, sed de visu nulli testes deponunt qꝫ viderint Seiũ ꝫ homicidiũ cõmittere, sed probatur ista contra Seiũ. primo qꝫ ipse Seius erat inimicus Titij, item probant testes, qꝫ viderint Seiũ admenantẽ gladium contra Titiũ. Itẽ probatur per testes, qꝫ Seius aufugit tẽpore perpretati male ficij. Itẽ probatur per famã & vocem publicam, qꝫ Seius dictũ Titium interfecit, certe ista quatuor simul iũcta quãuis singula per se non sufficerent, sunt sufficientia indicia indubitata, non solum ad torturam, sed etiã ad condemnationem, & sic potest intelligi d. l. sciant.

Addi. do. Ludo.

In hoc secundo exemplo do. author ẽt recte loquutus est, & cũ eo concordat Gand. in tract. maleſi. in rub. de indicijs & præsum. & Ange. Are. in suo trac. etiam maleſi. in verbo, fama. & possunt do. Abb. in c. iij. loco. extra de proba.

Guido de Suza.

101 *Est uidere* †aliud exẽplum de præsumptio. indubitatis. defertur Seius qꝫ Titiũ fecit occidi non sunt testes qui dicant ꝑ se vidisse tamen probãtur ista indicia. primo qꝫ Seius erat inimicus Titij. Itẽ qꝫ dictus Seius perpetrato homicidio receptauit homicidam. Itẽ qꝫ homicida erat domesticus & familiaris Seij. Item qꝫ fama est, qꝫ Seius fecit occidi Titiũ. Item qꝫ Seius se tractauit, qꝫ fecerat occidi Titium, & est homo de quo est verisimile qꝫ talia faceret. Itẽ qꝫ olim alique offensiones interuenerunt inter eos, & ita qꝫ indicia ista simul iuncta videntur nedum ad tormenta, sed etiã ad condẽnationẽ sufficere indubitata indicia. & ita põt exẽplificari. d. l. sciãt, nec mitũ si ex pluribus simul iunctis quorũ quolibet per se nõ sufficit ad indiciũ indubitatum, vel ad plene probandum, sit indubitatum indicium vel plena fides, nam ꝫ iure habetur expressum, vt in authen. de instru. cau. & fide. §. ii vero nullus horum, colla. vj. duo. n. vel plura imperfecta cõstituunt vnũ perfectum l. cum scimus. in prin. C. de agri. & censi. lib. xj. & quę nõ prosunt singula multa iuuãt, vt c. præterea. extra de testib. l. sancimus, ad fin. C. de testamen. & vide de hoc per Azo. in l. secunda. *in fin. primi* respon. de *excusatio.* iuto.

102 †Quid plura, reperitur in iu. cautum, qꝫ ipsa causa princi. criminalis per argumenta & præsumptiones cognoscitur & terminatur, quanquã de liquido delicto probari non possit, vt l. non omnes. §. a barbaris, ibi, & si hoc liquide probari non posſit argu. tamen cognoscendum est, & tamen in capitali causa agitur, vt l. defer. §. his qui, de quæstio. & facit in authen. vt ii. ma. & aui. §. illud, curiosus autẽ lector multa alia poterit inuenire exempla de indi. ad probationem indubitatis.

Addi.do.Ludo.

In hoc tertio exẽplo ẽt d. author recte sensit,de qua materia indiciorũ indubitatorũ,ẽt ad condẽnationẽ non solum ad torturã,posuit Bal.in d, l.sciãt,in l.neq; natales.in j.col.& in l. siue, in ij.col.C.de proba.& Bal. in l. quicũque C.de ser.fugi.& Bal.& Io.de Imo. in l. ff.ff. de hære.instit.& Bal.in l.ff.ff.de offic. proc. & Bal.in addi.Spe.in tit.de sen.circa fin.& Io.Calde.in c.vestra.extra de coha.cleri.& mulie.& do.Abb.in c.tertio loco de proba. & Gand.in tracta.malefi.in rub. de indi.& præsum.& Ang.Are.in d.verbo, fama publica,in versi.quero an vnum indicium. & Pau.de Cast.in consi.cxcvj.inci.visa inquisitione &c.vbi *dixit vnum notabile verbũ,*ꝙ in casibus,in quibus quis potest condemnari ex indicijs indubitatis,potest condemnari ad pœnã pecu.non autẽ corporalẽ de qua materia posuit ẽt do.me.Alex.in cõ si.xv.in v.col.in j.volu.inci. qñ plures &c. & in consi.xxiiij.in xiiij.col.in ij.vol. inci.

103 an si quis &c.in ij.vol.vbi dixit,† ꝙ in criminalibus non iunguntur probationes diuersi generis ad cõdemnandum, vt ibi per *eum multum notabi,loquentem in hac materia*, & ibi ponit quid in maleficijs commissis de nocte, vel quę alias difficile possunt probari, quæ probationes admittuntur,& in consi.liij.in j.col.& per tot. in eo, ij.vol.inci.qñ probari debet & in cõsi.vlt. in iij.volu.in iij.colũ. Circa vero illud ꝙ *incidẽter dixit d.author,* ꝙ *due vel plures* probationes imperfecte iunguntur ad faciendũ vnã plenã probatio,&c.de hoc non dicam tibi nunc, quia est extra materiã de qua agimus,sed si de ij videret contingeret remitto te ad do.meũ Alex.in consi.xix.in ij.col.in j.vol.inci. vtrũ si postfacto &c. & in consi.lxv.in vlt.colũ.in eo.j.vol.incip.si præcedentibus.& in consil.xiij.in xiij. col. in eo.j.vol,inci,an promisso &c. & in consi.xxxiij.in vlti.col.in eo.j.vol. *incip.* viso puncto &c.& in consi.liiij.in eo.j. volu. incip.in causa vertente, vbi dicit ẽt quod in criminalibus peruenitur ad diffinitiuã per præsumptiones tam legis quã hominis.

Guido de Suza.

104 *An milites* nostri †tẽporis possunt subijci quæstioni. dic ꝙ sic, cũ nec in assumptione militiæ,nec in vita interueniant in eis,nec obseruentur ea quæ veros milites decet obseruare & obseruari expediunt,vnde militaribus priuilegijs gaudere non debent,vt in auth.de man. princi.§, fi.col.iij.& ibi in apparatu de ij ibi, & talibus militibus &c. Nam si quis non seruatis solennitatibus,fabricensis efficiatur,habetur pro non fabricẽsi, & sibi fabricensia priuilegia denegantur,vt l,si quis consortiũ C.de fabri.lib.xj.& C.de epis.& cle.l.generaliter.ver.eos tamen.vbi clericis non seruantibus solennia, clericalia priuilegia denegantur seu beneficta clericalia, & facit l, nominationes.C. de app.nam ẽt milites in quibusdam ẽt ctiminibus torquentur & habentur quo ad hoc pro non militibus.de re milita.l.proditores.

Addi.do.Ludo.

Alias promisi tibi examinare, *an milites nostri* temporis possint torqueri. in tract. de præcedentia doctoris

105 & militis,circa fi.in additmeis ibid.† Nũc igitur scias velim ꝙ milites nostri temporis,euntes quotidie per plateas nõ gaudẽt priuilegijs militũ prout dixi tibi in loc,præalleg. possunt torqueri sicut alij priuati,ita voluit Bar.in suo tracta.de qõ. licet iudicio meo,ille tracta.non fuerit Barto. vt videre poteris ex stylo eius tamẽ attribuitur Bar. sed vltra Bar.dicas ꝙ idẽ voluit Cy. in l.j. C.de iur.& fac.igno,tamẽ reperio eundem Bal.in l.j.in fi.C.qui bo.cedere pos.dicentẽ ꝙ milites nostri tẽporis nõ possunt carcerari pro debito contractus,vel vltime voluntatis,quia secũdũ eũ veri milites sunt alias falso vocabulo vterentur,& *licet non habeant insignia antique obseruantie*, tamen habent insignia noue obseruationis,quę loco veteris successerũt, & idem comprobauit loã,de Lig. in c.quanto in pe.col. extra de magi. Sed tu non recedas a prima opinione,quia immo isti non sunt veri milites, prout vult expresse do,Abb.in d.c.quanto

106 pro quibus facit.† Nam insignia sola esse vera,non sunt illa,quæ faciunt milites gaudere priuilegijs suis,*sed exercitiũ*, ita probatur in l.pe.C.de testa.mili, vbi dr, ꝙ milites non militans,nõ gaudet priuilegijs militum,ergo multominus debent gaudere milites nostri tẽporis,qui non habent,nec habuerunt vera insignia,nec ẽt exercent militaria,seu non militant.Ad idem facit ꝙ dixit Bal.per illum tex.in d.l.pe.& Bar.in l. officiales,C.de epis.& cle,& idẽ Io.de Lig. in cle,cum ex eo de sen,exc.& Ang.in consil.cxcvij.inci.In dei nomine visa narratione,& do.Cano.in c.ij.extra de fo.cõpe,vbi dixerunt ꝙ milites seu fratres gaudentes

non gaudent priuilegijs clericorum. Ergo in proposito nostro, milites nostri temporis non debent ẽt gaudere priuilegio veri militis. & in terminis voluit Dy. in suo tract. de qõni. in versi. quæ personę possunt torqueri &c. in versi. modo dictũ est. & Cy. & Angel. in l. milites. C. de qõni. & Cyn. in l. iij. C. ad l. iul. ma. in terminis ẽt voluit Ang. Are. in tract. malefi. in verbo, fama. in ver. sexto quero quæ personę &c.

Guido de Suza.

107 *Quid de* militibus † cœlestibus. & dic ꝙ presbyteri non torquentur, clerici autem sic, de iure ciuili. C. de epis. & cleri. l. presbyteri. & in apparatu. l. fallaciter. C. de abo. tamen de iure nouissimo, secus per authẽ. Fed. ad decus & honorem. §. statuimus.

Præterea si militibus terrestribus concessa est immunitas, vt non torqueantur, multomagis cœlestibus, argu. l. sacrosan. C. de episco. & cle.

Addi. do. Ludo.

De clericis & presbyteris dixi supra in addi. inci. circa has personas priuilegiatas &c. vbi allegaui do. Abb. in c. cũ in contemplatione. in j. col. in fi. infra de regu. iur. & vltra ibi dicta, vide glos. xv. q. vj. in sum. & glo. iij. q. v. & Inno. in d. c. cum in cõtemplatione. & do. Ang. Are. in suo trac. male. in verbo, fama. in ver. vj. quero que personę &c.

Guido de Suza.

108 *Quid* de iudicibus † siue aduocatis, nunqd possint torqueri. vĩ ꝙ nõ sicut veri milites nam militant patroni causarum. vt C. de aduo. diuer. iudi. l. aduocati præterea sicut militibus concessum est priuilegium, vt condemnati non exigantur, nisi inquantum facere possint ita & patroni causarũ l. milites j. responso. de re iudi. in apparatu, econtra videtur, quia nulla lege cauetur, quod iudices, siue aduocati, sint immunes a tortura. Solutio, ꝙ de iuris subtilitate siue iuris solẽnitate nõ debent torqueri, vt d. l. aduocati, sed de consuetudine, quę est optima legũ interpres, seruatur contrarium.

Addi. do. Ludo.

Sum proposiți ꝙ nec de iure nec de consuetudine possint aduocati torqueri, nam de iure habeo pro hoc expedito, prout concluſit ipsemet author pro quo faciunt ea quæ dixi supra in addi. meis de præcedentia doctoris & militis, nã ar-

109 gumẽta ibi facta manifeste concludũt † ꝙ aduocati multominus possunt de iure torqueri quã milites. De consuetudine ẽt non possunt torqueri, nam consuetudo inducẽs ꝙ personę priuilegiate torqueantur, nõ valet. text. est in l. omnes iudices. & hoc ibi voluit Bar. C. de decu. lib. x. & supra etiã aliquid dixit circa prin. in ver. circa has personas priuilegiatas &c.

Guido de Suza.

110 *An consiliarij* † ciuitatum nostri tẽporis possint torqueri, dic ꝙ de iuris solennitate non debent torqueri, quia cuiuscunque ciuitatis consiliarij decuriones sunt vt ff. quod cuiusque vni. no. l. nulli. ff. de verbo. sig. l. pupillus. §. decuriones de generali aũ consuetudine quę est optima legum interpres, cõtrarium sem per vidi seruari, & consului.

Addi. do. Ludo.

Circa consiliarios non torquendos sum omnino cum dño authore, nam consiliarij succesſerunt loco decurionum secundum Bar. in l. j. ff. de offi. assesso. & not. in rub. C. de decu. lib. x.

111 † Pius dico ꝙ iudex torquẽs eos capite punitur secundũ Bal. in l. decuriones. C. de quæst. & do. Ang. Are. in suo trac. malefi. in verbo fama. in ver. quero quę personę &c. vbi dixit hoc nõ habere locum in crimine læsæ maie. & proditionis populi alleg. text. in l. fallaciter. C. de aboli. quæ omnia tenementi, quia hæc materia tormentorum sepenumero occurrit, & licet do. author ea multum singulariter & copiose loquutus fuerit, nihilominus in aliquibus deficit, put ex supra dictis apparet, in quibus addẽdo, declarando, & aliquando corrigendo, vbi opus fuit, si quid nepte diximus id paruitati ingenij mei attribuendum est, si quid vero boni. id supremo deo omnium bonorũ largitori a quo omne bonum, & omne donum perfectum procedit, vt a patre luminum, attribues.

Ludouicus Bolognínus vtriusque iuris doctor clarissimus, & eques insignis.

FINIS.

TRACTATVS FRANCIS. BRV.

VTILIS, ET PRACTICABILIS TRACTATVS DE INDICIIS, ET TORTVRA. EDITVS, IN CIVITATE SENA-

rum per excellentiſsimum Iuris vtriuſque docto. domi. Franciſcum Bru. num de ſancto Seuerino, Quæ materia hactenus a pleriſque ſatis truncate & imperfecte tradita reperitur. In hoc tamen tracta- tu adeo perficitur vt nullibi vſque ad hæc tempora per- fectius inueniatur. Habent igitur latrunculatores. ideſt iudices maleficiorum iter terſum, per quod tutiſsime incedere valeant in theorica & practica,

Præfatiuncula cum diuiſione,

VM materia Indiciorum & quæſtionis, ſiue torture, ſit multum in vſu, & non pa rum periculoſa, & officiales in ea quãdoq; aduertant, aut cupiditate honoris, aut igno rantia. Ideo decreui in mo- dum tractatus, materiam ipſam colligere, & eam prout potero dilucidare ordine ali- quo texere, vt legentes & practicãtes faci- lius capiam & inueniãt caſus occurrentes. Et quia indicia debet præcedere, & tortu- ra ſubſequi, ideo prius dicam de indicijs, ſecundo ſubdam de quæſtione ſiue tortura.

Et primo, qd ſit indiciũ, & vnde dicatur.

Secundo, qualiter indicium probetur.

Tertio, qualia debeant eſſe indicia, per que deueniri valeat ad torturam.

Quarto, qualia debeant eſſe indicia, per que deueniri valeat ad condemnationem.

Quinto, quomodo & qualiter indicia eli dantur & tollantur.

SVMMARIVM.

1 *Indicium, maleficij alicuius commiſſi, vel alterius, de qua agitur, rei ſignũ dicitur.*
2 *Indicium eſt minus quã ſemiplena probatio.*
3 *Indicium ſemiplenũ quod dicatur, & quod plenum ſeu indubitatum.*
4 *Indicium facti, eſt quo iudex in viam præſumptionis dirigitur.*
5 *Indicium varijs nominatur modis apud legumlatores.*

Prima pars de Indicijs. Queſtio, j.

IRCA primum dum queritur, quid ſit indi- cium, & vnde dicatur. Reperio varias diffini tiones, & deſcriptio- nes. Gandi. in ſuo ope re maleficiorum, ſub rubrica de p̃ſumptio- nibus & indicijs. §. vi- dimus dicit† quod in- dicium, dicitur ſignũ alicuius maleficij cõ- miſſi, vel alterius rei de qua agitur quę dif- finitio, ſecũdum eum colligitur ex legibus tractantibus de indicijs. lo. An. in addi. Spe. in titu. de proba. §. fi. ver. itẽ per indicia. di- cit, quod indicium eſt notabile ſignum ma- leficij, vel alterius rei ad ipſius veritatẽ ha- bendam. Pau. de Elea. in c. grauis de depo- ſite in vlti. char. dicit qd indicium eſt demõ

ſtratorium adminiculum, ad veritatem indicandam per text. in l. ſi quis adulterium. C. de adulte, & c. præterea de teſti. & c. tua. §. adulterium. de homi. Bar. in l. ij. ff. de ex-
2 ca. tu. †diffintendo quid ſit indicium dicit quod eſt minus quã ſemiplena probatio. & idem dicit Bal. in l. cum probatio. ff. de prob. in additionibus ſui dicens nullibi clarius hoc probari quam in illa lege. Sed idẽ Bald. in rub. C. de proba. dicit quod indiciũ eſt minima præſumptio hominis boni, ſeu diſtans argumentum a vera ſpecie probationis, & ꝙ valet indicium ſi ponatur in cõ ſcientiam alterius probationis, nõ ſi per ſe, vt d. l. cum probatio. vt in l. ea quidem. C. de accu. in ij. col. dicit maturius loquens, qđ duplex eſt indicium, videlicet ſemiplenum ſeu dubitatum, & plenũ ſeu indubitatum.
3 †Indicium ſemiplenum eſt præſumptio ſortiter mouens animum ad aliquid credendũ vel diſcredendum, & de iſto habetur in d. l. cum probatio. Indicium vero plenum eſt demonſtrãtio rei per ſigna ſufficientia, per quæ animus in aliquo tanquam exiſtẽte vero quieſcit, & plus inueſtigare non curat quod probatur ſecundum eum in l. indicia. C. de proba. Abb. Sicu. in c. tertio loco extra de proba. approbat. diffinitionẽ Io. And. ſupra relatam. Adde Bald. in l. ſeruos. C. de teſti. qui dicit quod indiciũ eſt duplex, ſcili-
4 cet facti, & iuris. †Ex indicio facti dirigitur iudex in viam præſumptionis, indicium iuris eſt quod habet aliquem affectũ iuris, eſt etiam duplex, quoddam eſt quod dirigit iudicem in viam habende quæſtionis. i. torture, quoddam eſt quod inſtruit iudicẽ ſimul cum alijs in viam condemnationis. Dicitur autem indicium ab indicando & demonſtrando l. ſolent. ff. de præſcri. verb. l. aduerti. C. de adul. & indicia dicuntur demonſtrantia veritatis & adminicula probationis l. ſi. & l. inſtrumẽta domeſtica. C. de proba. Sunt. n. indicia pars clare probationis. h. d. Gandi. in dicto opere, in rub. quę debeant precedere cõnem in ver. quero quæ, & qualia debent eſſe iſta indicia.
Adde ꝙ legũlatores varijs modis nomi-
5 nãt indiciũ. †Nam qñq; nominant argumẽtum l. j. in prin. ff. de qõ. & l. militem. §. oportet. C. eo. ti. Interdũ nominãt ſimpliciter indicia, vt cõſtet nũcupamus l. j. §. antonius. & §. diuus adrianus. & l. diuus. §. ex gbus. ff. de qõ. Interdũ nominant ſuſpitiones vt l. ſi. ff. de qõ. & l. abſentem in prin. ff. de pen. Interdum nominãt probationes, vt l. j. ff. de quæſt. & l. j. §. diuus ſeuerus. ff. eo. titu.

1 *Indicium per vnum teſtem de viſu deponentem probatur.*
2 *Teſtis vnicus ſeu ſingularis ſemiplenam probationem facit in criminalibus.*
3 *Teſtis ſingularis de viſu faciens indiciũ, debet eſſe omni exceptione maior.*
4 *Indicium probatur quandoque per duos teſtes, non de viſu deponentes, ſed de quodam ſigno ad maleficium conferente.*
5 *Teſtis ſingularis & ſi indicium non probet, aliqualem tamen facit præſumptionem.*
6 *Probationes multe ſemiplene non coniũgun tur, ad faciendam vnam probationem ple nã licet bene ad indicium faciendum.*
7 *Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores.*
Indicium probari põt per teſtes infames, & familiares, & ſimiles omni exceptione nõ maiores.
8 *Teſtis ante proceſſus formationem examinatus, an faciat indicium.*
9 *Indiciorum copia per teſtes facta reo dari debet poſt negationem & excuſationem.*
10 *Iudex ante inquiſitionem formatam ex indicijs per teſtes acceptis non debet quem quæſtioni ſubijcere.*
Teſtes ſuper inquiſitione generali examinati non faciunt indicium aduerſus delatum de crimine.
11 *Teſtis qui examinari non debuit quando indicium faciat.*
Teſtis domeſticus non facit indicium.
12 *Teſtis familiaris indicium facit.*
13 *Teſtis quandoque non cogitur inuitus teſtificari, & talis ſponte examinatus indicium facit.*
14 *Teſtes teſtificari præſumuntur inuiti, niſi de ſpontaneitate conſtet.*
15 *Veritatem aliter haberi non poſſe qualiter & a quo probari debeat.*
Attimentes vſque ad ſupremum gradum cõpelli non poſſunt ad teſtificandum.
16 *Clerici ad teſtimonium ferendum non poſ-*

sunt cogi.

Senes septuagenarij nõ coguntur testificari.

17 *Minor annis vigmti an possit in criminalibus examinari.*

18 *Impuberes in criminalibus non sunt idonei testes ad probationem plenam, sed bene ad indicium.*

19 *Testis qui ob infamiam non debuit examinari, examinatus aliquale facit indiciũ.*

20 *Testis examinatus post terminum prefixum ad probandum, an faciat indicium.*

21 *Testis qui iure examinari prohibetur an probet si examinetur.*

22 *Indicium triplex est, & per quem probari possit quodlibet.*

23 *Testis qui non potest interrogari inuitus, volens respondere potest, sed coactus non facit indicium.*

Quæstio secunda primæ partis.

1 *Circa* secundum qualiter probet indicium.† Respondeq; probat per vnum testem de visu, hoc est qui deponat se vidisse maleficium committi. vt no. gl. in l. si quis. C. ad l. iuliam maiestat. l. maritus. ff. de quæstio. vbi etiam per Bar. & per eundem. & Bal. in l. fin. C. famil. hercis. & in l. bonefidei. C. de iureiuran. & l. admonendi. ff. eo. ti. Quinimmo glo. in d. l. si

2 quis. videtur velle quod† in criminalibus, vnus testis faciat semiplenam probationem. quod etiam videtur placere Bal. sed Cy. tenet contra ibi in quodam suo consilio, quia indicium est minus q̃ semiplena probatio. vt no. in l. cum probatio. supra de probat.

3 † intellige tamen, quod ad hoc vt vnus testis de visu faciat indicium debet esse omni exceptione maior. vt dixit Bar. ĩ d. l. maritus. & in d. l. ff. & l. admonendi. vbi etiam per Bal. & per eundem in suo notabili consilio, q̃ incipit, statutum prouidet, vbi optime docet quomodo cognoscatur testis omni exceptione maior. Item intellige, quod vnus testis facit indicium de visu q̃n alie circunstantie non resistunt secundum Bald. in l. ij. C. quo. appel. allegando Ioan. And. in c. cum in contemplatione, de regu. iur. vj. in

4 nouella quod dicit esse notabile. †Probatur etiam indiciũ ad minus per duos testes non probantes de veritate maleficij, & sic de visu, sed probantes aliquod signum conferens ad maleficiũ, & sufficiens ad faciendum indicium ad torturam, prout dicet infra in seq. q. prin. & quod ad probandũ indicium requirantur duo testes, voluit gl. quæ reputatur singularis. in l. fi. C. fami. herc. fipra allegata & ita tenent Bar. & doc. in l. ij. ff. de quæstio. ita etiam voluit Innoc. in c. fi. cut. de simo. vbi dicit, quod leuia signa sufficiunt ad probandum quem hæreticum, ĩ oportet illa plene probari ita refert Bal. in d. l. fi. & si vnus solus testis, pbat de aliquo signo & indicio nihil probat, secundũ Bar.

5 in d. l. ij. sed Rapha. Fulg. in d. l. fi. dicit† qd licet singula indicia debeant probari per duos testes, tñ negari nequit, quin vnicus testis faciat aliqualem præsumptionem & ideo si plures sunt testes singulariter de singulis indicijs deponentes, dicentur plures esse præsumptiones, quæ faciunt vnum indicium ad torturam. argu. l. instrumenta do mestica. C. de proba. & l. ij. §. etas. ff. de excu. tut. Pone enim q̃ vnus testis dicit se vidisse Seium vulneratum, & in terra prostratum, & interrogatus quis vulnerauit, respõdit, Titius, hic est vnus testis super indicio deponens. Alius dicit vidisse hunc Titium exeuntem directo tramite, & voluentem se versus nemora, & occulte se latitantẽ. Certe hi singuli testes de singulis indicijs deponunt, & tamen nemo sane mentis negabit, quin he præsumptiones faciant sufficiens indicium ad torturam. arg. d. l. & illius regule, & quæ non profunt singula multa iuuãt, ita notabiliter dicit Fulgo. in d. l. fin. ad hoc optime adduco ad corrobationẽ huius opi, quod not. dicit do. meus do. Ioan. de monte

6 Sperello, de Peru. in l. admonendi. de iureiurãn. † quod licet plures semiplene probationes nõ coniungantur ad faciendã vnam plenam, tamen coniunguntur ad faciẽdum indicium. arg. not. in l. fin. C. de probatio. & ita refert & sequitur Caccialupus in dicta l. admonendi. char. xxv. in versi. applicatur, & ego puto tãtofortius hoc esse verũ, quanto illi singuli testes essent multum notabiles, & magnæ authoritatis, quoniam licet testes singulares non probent, tamen si sunt ita notabiles, q̃ adducant iudicem ad indubitatam fidem iudex non debet curare de illa singularitate istud est dictum singulare domi. Paul. de Castr. in l. Iucius. ff. de infamibus, in recollectis Florentinis. & in dicta lege admonendi vbi etiam eum refert & sequitur idem Caccialupus in charta octaua,

Aduerte tamen quod li-

cet qñ vnus testis testificatur de veritate facti, & sic de visu, ad hoc vt faciat indicium debet esse omni exceptione maior, ut supe-
7 rius dictum est † & similiter qñ plene probant quo ad condemnationem in criminali debent esse omni exceptione maiores secũdum Bal. & Saly. in d.l.fi.C.de probat. per illũ tex. qui dicit, q̃ in criminalibus debent esse probationes luce clariores, & per tex. in l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. & idem dicit Bal. in l. cũctos populos. C. de sum. tri. col. vj. tamen quo ad probandum indicium sufficiunt duos testes etiam non omni exceptione maiores, & sic admittentur infames ita dicit Bald. in d.l. cunctos populos. & Bar. in l.ij. §. quæstioni. ff. de qõ. Itẽ admittentur familiares & similes, secũdum Bar. in l.ij. ff. de excu. tuto. Item aduerte, quod propter hoc quod duo testes probent aliquod indicium, tñ non propter hoc iudex indistincte debet torquere reum, nisi illi duo testes deponant verisimilia. Pone enim factum est furtum in loco probãt duo testes quod viderunt de loco exire Martinum habentem aliquid sub mantello, si iste Martinus esset magnus mercator, aut vir alicuius dignitatis & authoritatis, quẽ non esset verisimile furtum fecisse, non poterit ex hoc torqueri ita declarat Ang. in l. milites per illum tex. ff. de quæstio. & refert & sequitur Augu. de Ari. in addi. ad opus maleficiorum super glo. in verbo, fama publica super versicu. quero qualiter dicit enim Angel. ibi quod conditio personæ excludit præsumptionem resultantem ex indicijs, & ideo opus est tunc, quod alia indicia cõcurrant facit ad hoc quod supra dictum fuit in præcedenti quæstio. quod testis de visu facit indicium, nisi alie citeunstantie contradicant & resistant.

8 *Quero an testis* † examinatus ante formatã processum faciat indicium. Ecce commissum est delictũ, potestas hoc audito examinat testes super indicijs nullo formato processu. Ex quorũ dictis tantum percipit, q̃ sufficeret ad indicium contra aliquem, hoc facto facit illũ capi & torqueri, an possit hoc facere, & si facit, & ille confitetur, an præiudicet. Respõdeo quod non quoniam in principio tortura non est habenda. dicit Bart. in l.j. in princi. ff. de quæstio. & illa ante litem contesta, non est permissa. Bart. in l.si quis adulterij. in prin. ff. de quæstio. & similiter non citato illo capito ad videndum iurare testes text. est secũdum Iac. de Are. & Bar. in d.l. si quis adulterij, & l. si maritus. Et similiter nõ publicato processu scdm Bart. in l. vnius. ff. de qõ. & dicet latius infertus, vide ad predicta Bar. in l. custodias. ff. de pub. iud. & Bal. in l. si tibi. C. de condi. ob tur. cau. Sal. in l. fi. C. de qõ. Caccialupũ i l. is apud quẽ. C. de edẽ. †qui dicit q̃ indicioꝝ copia q̃ fit per testes debet dari reo post negationẽ & excusationem, vt colligit ex mente Bar. in l. qõ. C. de qõ. in prin. Ratio euidens, quia post negatã inquisitionẽ, testes examinari debẽt, ex quibus fiãt indicia, nec ea q̃ pro curie informatione ante perquisiuit, & iuenit curia debet reo manifestare, scdm Ang. de Peru. qui fuit magnus practicus l. fin. ff. de qõ. & quod recte intuenti sensit ibidẽ Bar. dum vult testes examinatos ante inquisitionẽ specialẽ, non facere indiciũ. Et dum subdit indiciorũ copiam esse dandã parti petenti, debet intelligi de indijs legitime habitis, et tpe congruo scilicet post specialẽ inquisitionem & excussationem inquisiti. nam examinati ante, & ipso non citato, sibi non præiudicãt, nisi repetant post lit. conte. & parte præsente vel citata, vt per Bar. i d.l. ff. & per Bal. in addi. Spe. in ti. de sen. in fin. de quo ẽt per Abb. in c. ad petitionẽ. de accu. & Ange. in repe. l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. x. hæc illi, adde Ang. de Are. idem velle in suo opere maleficiorum. in gl. fama publica. in ij. col. in fi. 10 uers. & aduertas. †ex quibus apparet quod hodie male faciunt officiales, qa anteq̃ formant inquisitionem, ex indicijs habitis per dicta testium ponunt quem ad torturam, & sic possent teneri in sindicatu, & confessio quæ sequeretur ex tali tortura non valeret, etiam si in ea perseueraret, per d.l. maritus. de quæst. cum sit habita non præcedentibus indicijs legitimis de quo etiã dicetur infra dum tractabitur de tortura. Itẽ quero an testes examinati super generali inquisitione, faciant indiciũ contra diffamatũ de delicto vt deueniri valeat ad torturam super processu specialis inquisitionis dic qd nõ, vt ex supra dictis apparet, & tenet Bar. in l. fin. ff. de quæst. qm̃ tales testes fuerunt examinati ipso reo non citato, nec contradictore existente, ergo non præiudicant. l. si qñ. C. de testi. vnde debebunt testes examinari post li. conteſt. super speciali inquisitione per l. si quis adulterij. de adul. ita dicit Bal. in l. fi. C. de quæstio.

Vlterius generaliter quero, †an

testis qui examinari non debuit faciat indicium, referam quicquid scriptum reperio super hoc. Cyn. hoc examinat in l. fi. C. de accu. & in l. seruos. & l. libertorum. C. de testi. ex cuius dictis, sume pro conclusione, qđ qñq; testis non debuit examinari, propter reuerentiam eius cõtra quem examinatur, *& tunc examinatus non facit indictum, vt* l. j. §. diuus antoninus. &. §. Antonius. et l. diuus. §. ex quibus. & l. maritus. ff. de quæsti. Quandoq; testis non debet examinari propter timorem, ne deponat pro eo examinatus. vt l. j. §. ad quæstionem. ff. de quæst. & l. ij. & l. seruos. C. de testi. & l. testis idoneus. & l. idonei. & l. testes. ff. eod. eiusmodi sunt testes domestici, quorum appellatione, qui contineantur, vide in Spe. in tit. de teste. §. j. ver. item excipitur quod est domesticus cum alijs sequentibus. & hoc casu tales testes examinati non faciunt indicium text. est no. in l. pridem. C. de quæst. ibi vt neque pro his neque aduersus eos in capitalibus, uel pecunarijs quæstionibus veritatis vim obtinere possit &c. & hoc tenuit Specu. in ti. de teste. §. j. ver. qđ si testis domesticus. & Bal. in l. inuiti. la ij. ff. de testi. §. hoc tñ forte fallit. sed testis domesticus, vel familiares, & similes sunt honesti & bone fame, puta familiares epi vel abbatis vel alicuius nobilis domini, quia isti non retinent secũ nisi familiares discretos & bone opinionis, per ea quæ not. Innoc. in c. in literis de testi. &

22 Bal. in l. ēt. C. de test. †Aduerte quia Bar. in l. ij. ff. de excusa. tut. dicit, cp indicium fit per testem familiarem, per glo. in l. j. de test. & quod ex pluribus testibus familiaribus, potest iudex deuenire ad sententiã sed Bal. in l. inuiti. la ij. ff. de testi. dicit contrarium, vbi vide. Item forte fallit propter difficultatem probationum & dolum aduersarij, per l. consensu. §. fuper plagis. C. de repu. & quod no. Cyn. in l. si qñ. C. vnde vi. in fi. facit. l. quot. C. de naufra. libr. xj. Quãdoq; testis non debet examinari propter odium præsumptum in ipso teste, vt quia est minatus, & tunc examinatus faciat indicium vel non, hoc debet considerare iudex aduertens ad qualitatem inimicitie, & qualitatẽ persone examinande, & si adsint veri similia dicta, tali testi datur fides vt not. in l. j. §. præterea. ff. de quæst. iuncta. l. milites.

23 §. oportet. C. eo. ti. †Quandoq; quis non cogitur inuitus, nec cogi debet testificari, ut d. l. lege Iulia. & l. inuiti. la j. ff. de testi. et tũc talis testis examinatus spõte & volens facit indicũ & probat. vt d. l. a cõtrario sensu *sed inuitus esset examinatus*, nõ probat, secundum Cy. in auth. presbyteros. la ij. C. de epis. & cle. Et in dubio præsumitur inuitus, niti appareat quod volens deposuerit secundum Cy. ibi, vt refert Bal. & sequitur in d. l. lege Iulia. & in d. auth. & in l. si parentes. C. de testi. Saluo cp dicit nõ præsumitur inuitus deponere n si ī *suum priuilegium* allegauerit. quod non sit cõpellendus, & nihilominus sit coactus deponere, & hoc casu non fit indicium, secundum Barto. in l. j. §. si seruus. ff. de quæst. ita ēt expresse tenet Bal. in l. seruos. C. de testi. Adde qđ do. Barth. de capua in auth. de san. epis. in §. deo amabiles ibi *ppria* volũtate susceptisse &c. vbi

24 vide in lec. Barto. †dicit quod præsumuntur inuiti testificari, ideo producens debet facere apparere in actis quod volentes testificãtur. Hæc tñ persone priuilegiate cõpelluntur testificari si aliter veritas haberi nõ potest, secundũ Guido. de Suza. in d. l. iul. et Imo. in c. delictorũ. de testi. cog. ratio est ne veritas occultetur, quę occasio indicit peccatum mortale. Sed stabit difficultas, quis habeat probare veritatem aliter haberi nõ posse in *quo articulo* Butri. & Imol. in capitulo super eo. de testibus cogen. concludunt producentem testes debere probare, & est ratio, quia iste persone priuilegiate habẽt ius pro se scilicet quod compelli nõ possint, & quod aliter veritas haberi non possit est fundamentũ intentionis producẽtis, *ideo debet probare qm negatiua posita* pro fundamento intentionis, semper debet probari per opponentẽ ita singulariter dicit Inno. in c. super his de accu. & Bart. in l. hoc ture. de ver. obli. & est tex. in l. ergo. ff. ex qui. cau. maio. Aduerte secundũ do. Nico. & Capram. in d. c. super eo. de testib. co-

25 gen. quod forte hoc. f. † cp aliter veritas haberi non possit, probari poterit iuramento ipsius testis, quia sicut producens submittit se dicto testis super principali, ita debet se submittere super hoc præambulo vel secũdum eos potest iudex se de hoc informare summarie, sed an in causa criminali possint testes compelli testificari, fuerunt. octo opi. de quibus vide in d. c. dilectorum vbi dicit Imo. cp in hoc attenditur stylus & consuetudo iudicũ. Sed qui sint iste persone quæ compelli non possunt dic cp sunt *attinentes* vsq; ad supremum gradum glo. est singu. in l. si fœmina. C. ad turpil. quam ibi sequitur

Ang.& Imo,& in d.c,dilectorum,Item affines,ſoceri,& cætere perſone, de quibus in d.l.lege iul.hęc quidem perſone non cogun tur teſtificari niſi velint.Sunt ẽt quædã que non admittuntur ad teſtificandũ cõtra, etiã ſi velint,ob reuerentiam eius contra quem producuntur velut filius contra patrẽ, libertus contra patronum, arg.l.quos prohibet.ff.de poſtula,ita tenet Imo.in d.c,dilectorum.& cęteri doc,in l.parentes.C,de te-
16 ſtib.†Et no.ꝙ inter iſtas perſonas priuilegiatas,ſunt ẽt clerici qui non poſſunt cõpelli,nec coram eccleſiaſtico,nec ſeculari iudice niſi aliter veritas haberi non poſsit gl. in c.ſuper eo,de teſti,cog,& in c,ſtatuendũ. ij.q.vj.& tenet Hoſti,in ſum,de teſti,§.j. & Gofr,eod,titu,in ſum,& Ioan,de Imo,in d. c,dilectorum.

Item ſenes non compelluntur inuiti teſtificari de iure ciuili,vt l.inuiti.ff.de teſti.& quarta quæſtione.ij.§.inuiti.Sed de iure canonico ſecus eſt, vt habetur in c.ſi qui teſtium.de teſtib.& ibi ꝑ Capram.& dicuntur ſenes quo ad hoc annorum.lxx.vt dicit glo.in d,l.inuiti. Quando teſtis non debet examinari propter etatem,& tunc examinatus nõ facit indicium plenũ, ſed quale quale, vt.l.j.§.impubes ff. ad ſille,& no.glo.in l.tal s.C.de his qui.vt indi.ſecundum Bar.ibi hoc expreſſe tenet, ſed Bald.in d,l.ſeruos,dicit quod ſi caſu pupillus in ciuili,& minor.xx,annis in criminali non facit indicium ad probationẽ vel defenſionem negotij de quo agitur, ſed ad informationem vt ex eo inquiri & procedi poſsit per glo,in d,l.talis,Areti,in opere maleficiorum.in verbo,cõparuerunt & ne
17 gauerunt totum.in ver.itẽ minor,dicit †ꝙ minor,xx,annis in criminalibus poteſt examinari,ad aliquam intentionem iudicis, & ꝙ faciat indicium,non autem plenam probationẽ,& hoc ſi in inquiſitione fuerit examinatus ex mero officio non autem ſuper accuſatione ad partis inſtantiam, ita dicit tenere Guido,de Suza,& Flo,in l.in teſtimonium,ff.de teſti,do,Augu.de Ari,in ſuis addi,ad dictum opus maleficiorum ſuper d. ver,dicit quod docto,ſolent allegare vnam gl.pro ſingulis in l.ſi.C.de his qui.vt indi,ad fil.ꝙ minor facit indicium ad torturam & dicit ꝙ Ludoui,ſolebat allegare conſimilem glo,in d,l.j.§.impubes.vide ẽt de hoc ꝑ Bar,in l.de minore,in prin,ff.de quæſti,vbi ponit an minor in criminalibus faciat indicium,& limita tu prædicta per gl,in d,l,in teſtimonium,& adde Bart,in l,ex libero,in fi.ff.de quæſti. Vide omnino per d.Alex.
18 de Imo,in l,ſi.C,de his qui,vt indig,† vbi tenet,ꝙ licet in criminalibus impuberes nõ ſint idonei teſtes, ad plenam probationem, tamen ſunt idonei ad indicium, & licet gl, in l,inuiti.ff.de teſti,la ij,velit quod impubes faciat aliquod indicium,quaſi velit qđ non validum ad torturam,tñ Specu,in tit, de teſte.§.j.ver.itẽ ꝙ eſt impubes expreſſe tenet ꝙ faciat indicium ad torturam,& idẽ tenet Bal,in d,l,inuiti,& l,ſeruos.C,de teſt, & idem videtur velle Bald.in l.de minore & l.maritus.ff.de quæſt.& hoc qñ eſt proximus pubertati & doli capax.vt dicit gl;
19 in d,l,inuiti. †Quandoq; teſtis non debet examinari propter infamiam,vt l,i j.§.lege iul.ff,de teſti,& tunc examinatus non facit indicium plenum,ſed quale quale,vt l.qui vltimo.ff.de pœn. ita etiam dicit Bal,in l,j. C,de ſum,tri,dicendo quod facit indicium ad fundandam intentionem iudicis & inquiſitionem ,vide etiam in l.cauſis.ff,de ſena, & in c.teſtimonium.& c.ſi.de teſti. Quãdoq; quis non debet examinari ratione ordinis,vt quia ante lit,conteſt.vel parte non citate,& tunc examinatus nõ facit indiciũ, vt l.ſi quis adulterium.ff.de adul.& dixi ſupra in ver.quero an teſtis. Quãdoq; quis examinatur vt principalis in ſe,& vt teſtis in alium,& tunc aut potuit in alium examinari,aut non ꝙ qñ ſit patet ex no.per text. & docto.in l,ſi.C,de accuſ.& in l.h filium. C,de liber,cau,& per Bar,in l.j.§.repeti.ff. de quæſtio,cum ſim,Primo caſu facit indicium ſuſticiens ad torturam,vt tenet Cy,in
20 d,l,ſi. † Quandoq; teſtis non debet examinari propter lapſum termini ſtatuti ad probandum,& tunc ſi habet locum purgatio more,examinatus ꝑbat,vt no.doc. in l, mancipiorum.ff.de ope.leg.Si autẽ nõ habet locum purgatio more, & tunc ad nihilum valet eius dictum,ſecundum Cy,in l,j. C,de ſepul,vio. Adde Ludo,de Vrbe, in rubri.ff.de arbi,in ix.colum.in verſi.an tñ teſtes qui in hac q.dicit quod aut teſtes ꝓhibentur a limine iudici,& tunc admiſsi ẽt indicium nõ faciũt, ex quo omnino lex eos inhabilitat,vt ff.de quęſtio.l.maritus,ſed ſi tantũ eſſe teſtes prohibeantur,tunc admiſsi faciunt indicium, vt not.Bald.C,de teſti.l, ſeruos.ad quod ẽt.l.matris.ff.de ꝓba. Super hac q.qua queritur an teſtis qui nõ debuit examinari,faciat indicium ſi examina
21 tur Bar,in d,l,maritus.ff.de quæſt.†dicit ꝙ teſtis qui non debet examinari propter re-

uerentiam personarum, & tunc examinatus non facit indicium, vt d.l.maritus.& l. diuus.eo.ti. Quãdoq; testis nõ debet examinari propter etatem,tũc examinatus nõ facit indicium plenum, sed quale quale, vt l.j.§.impuberes ad fille.Idem dicit ipse puto de teste q non debet examinari propter sexum, vt in muliere eadẽ ratione. Quãdoq; testis nõ debet examinari propter infamiam, & tunc examinatus facit indiciũ quale quale.l.qui vltimo.ff.de pœn. Quãdoque non debet examinari propter inimicitias,tunc examinatur facit indicium, vel non facit secundum qualitatem inimicitie, vt ff.de quæsti.l.j.§.præterea. Quandoq; testis non debet examinari ratione ordinis quia ante lit.conteſt.vel parte non citata, & tunc dicit puto quod nõ facit indicium, vt l.si quis de adul.& C.de testi.l.si qñ.in fi. Bald.in l.seruos.ff.de testib.super hac qõ.

22 dicit† quod indicium est triplex,vnum est quod dirigit iudicem in viam perscrutationis & inquisitionis,& istud potest fieri per quencunq; testem.vt d.l.qui vltimo.Aliud est quod dirigit in viam habende quæstionis & aliud quod dirigit in viam condemnationis simul cum alijs adminiculis. Et dicit ipse quod testis non idoneus & prohibitus a limine depositionis,non facit hoc indicium ad quæstionem & torturam.l.libertorum.C.de testi. Sed si testes q nõ sunt prohibiti a limine depositionis,non tñ sunt idonei ad plenam efficaciã prohibitionis, bene faciunt hoc indicium,vt ff.de testib.l. serui,ij.responso.& ff.de proba.l.cum probatio.ff.de edil.edic.l.quero in fine.Si vero querimus quantum ad efficaciam cõdẽnationis, nullus est testis idoneus ad condẽnationem nisi suppleatur per alias probationes.vt l.solam.C.de test.& arg.ff.de edẽ. l.si quis ex argentarijs.§.ij.& subdit Bal.in d.l.seruos quod testis interrogatus, & examinatus,qui non debuit interrogari nõ facit indicium,qñ est prohibita interrogatio, vt d.l.maritus.ff.de quæstion.aut nõ est iusta responsio,q est quando non potest inuitus cogi,& tunc idẽ si allegauit priuilegiũ, vt ff.de testi.l.lege iulia.Aut nõ debuit interrogari ad probationẽ, & tunc potest interrogari,ad informationem,vt pupillus in ciuili, vel minor xxv.annis in criminali, tunc bene facit indicium ad inquirendũ nõ ad decidendum,vt no.C.de his qui.vt indi. l.fi.in gl.ordi.Saly.in d.l.seruos.clarius hoc declarat,dicendo super q.prædicta quod testis qui non debuit examinari, si examinatur quod quantum ad effectum condemnationis nõ facit indicium ,nisi per alias probationes supplere tur.vt d.l.solam & ar.d.l. si quis ex argentarijs.§.j.aut quantum ut ex eo possit peruenire ad torturam,& tunc quidam sunt testes qui sunt prohibiti & interrogari,& respondere,& isti non faciunt indicium, vt d.l.libertorum.& d.l.maritus.

23 †Quidam sunt qui inuiti prohibẽtur interrogari,sed volentes possunt respondere & isti ad respondendum compulsi etiam nõ faciunt indicium.vt ff.de testi.l.iulia.& dicuntur cõpulsi priuilegio allegato, nõ alter.vt l.parentes,& quod ibi habetur.C.de testi,partificantur enim isto casu inuiti,& q nullo modo volentes etiã possunt admitti. Quidam sunt qui prohibentur interrogari quantum ad probationem, sed non prohibentur quantum ad informationem vt minor.xxv.an. in cã criminali & isti faciunt indicium quo ad inquirendum vt d.l.in gl. de his qui.vt indi.Abb.sic.in c.decetero.de testi,dicit quod licet laicus in criminalibus non possit testificari contra clericum,iñ facit indicium ad torturã.Et aduerte ad omnia supradicta,quod nullus supra dictorum diceret testis omni exceptione maior, unde vnus solus si testificaretur de visu nõ faceret indicium sed si duo testificarentur de visu,facerent indicium.& similiter si testificarentur de circunstantijs quę inducerent indicium, vt dixi supra in ij.qõ.princip.in vẽr.aduerte ,tamen.

SVMMARIVM.

1 *Indicium quale esse debeat, vt sufficiens sit ad torturam iudicis cõmittitur arbitrio.*

2 *Indicium est sufficiens contra aliquẽ de furto,si sit male conditionis & fame,& solitus talia facere.*

3 *Furtum a familiaribus & in domo conuersantibus factum præsumitur.*

4 *Furtum præsumitur factum per familiarẽ fugitiue a domo recedentem.*

5 *Indicium super furto contra aliquem habetur,qui cum antea pauper esset,multas pecunias habere reperitur.*

6 *Indicia & præsumptiones contrarijs tolli possunt præsumptionibus & indicijs.*

7 *Fuga sola quando indicium sufficiens præbeat ad torturam.*

8 *Fuga non facit indicium, vt quis possit subijci quæstioni, si possit aliqua probabili causa velari.*

9 *Fuga sola propter processum initiatum non facit indicium.*

10 *Fugiens de carcere per ostium carceris apertum, non est pro confesso habendus.*

11 *Officialis fugiens tempore sindicatus, pro confesso habetur de his sup quibus inquiritur.*

12 *Fuga quando præsumptionem & indicium inducat, & alios suos effectus producat.*

13 *Statutum dicens in omni casu fugam omnem facere probationem, an valeat.*

14 *Indicium generale in quolibet crimine censetur, dum extra indicium crimen se commisisse aliquis fatetur.*

15 *Confessio extraiudicialis facta parte præsente, indicium facit ad torturam.*

16 *Confessio extra iudicium facta, indicij præbet ad torturam, si de tempore & loco deponat confitens.*

17 *Confessio facta coram iudice, sed non in figura iudicij, vel coram notario sine iudice, an probet.*

Confessio coram iudice incompetenti facta quando probationem inducat.

18 *Mendacium an præstet quæstioni indicium.*

19 *Confessus de se, non est de socijs interrogandus, fallit in quibusdam casibus.*

20 *Fures de socijs & receptatoribus interrogari possunt.*

21 *Seruus de crimine conuictus vel confessus de socijs & mandatoribus est interrogandus.*

22 *Latrones dicuntur qui publice strata aggrediuntur, qui & de socijs interrogari possunt.*

23 *Interrogatio de socijs generaliter fieri debet non descendendo ad speciem, seu ad nomen certe persone.*

24 *Confessio rei contra socios criminis, quando præsumptionem inducat aduersus illos.*

25 *Criminosus de consocijs confessus, indicium ad torturam non præstat nisi pluribus cõcurrentibus.*

26 *Iniuriatus vel percussus ab inquisito vel accusato asserẽs contra eũ nõ facit indiciũ.*

27 *Confessio tacita per pacem seu transactionẽ facta an faciat indiciũ vel probationẽ.*

28 *Pax seu transactio super crimine multis põt modis fieri vt transigens confiteri ipsum crimine non videatur.*

29 *Inimicitia facit indicium ad homicidium.*

30 *Variatio, pauor, & trepidatio, indicium faciunt alijs deficientibus indicijs.*

31 *Accusatus de crimine debet diuersis examinari vicibus, & varians quæstioni poterit subdi.*

Variationes & vacillationes facle in tortura sine indicijs facta, torto non præiudicãt in aliquo.

32 *Fama sola cum vno indicio sufficit, vt torture quis subdi possit.*

33 *Mine quando indicium sufficiens faciant ad torturam.*

34 *Homicidium factum in aliquo loco per quẽ aliquis solitus erat transire, qui maleficia consueuerat perpetrare, præsumitur ab eodem perpretratum esse.*

35 *Diuinatio an faciat indicium ad torturam.*

36 *Ars diuinandi non semper reprobatur.*

37 *Locutio secreta vel auricularis cum aliquo facta, qui postea incontinenti homicidium commisit an faciat præsumi consilium vel mandatum ad hoc faciendum.*

38 *Armatus stans cum offendente præsumitur opem ferre.*

Quæstio tertia primę partis.

Circa tertium uidelicet

qualia debent esse indicia per quę deueniri

1 valeat ad torturam, † Dic quod doctor, omnes sunt in hoc concordes quod de hoc nõ potest dari certa doctrina, sed committitur arbitrio iudicis, vt ff. de testi. l. iij. §. eiusdẽ quoq; ibi tu magis scire potes quanta sit testibus fides adhibẽda, ita dicit Alb. Pau. de Eleaza. Odofre. Cy. & Bar. in l. fi. ff. de qõ. dicit tamen ibi Bar. quod in aliquibus cri-

minibus potest dari aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam,

2 † Et primo in crimine furti, nam aliquis accusatur de furto, possunt esse indicia contra ipsum, quod est homo male conditionis & fame & consuetus facere similia, l. de minore. §. plurium. ff. de quæst. & l. nō omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. pro quo facit tex. in l. si cui. §. ijsdem. ff. de accu. vbi qui semel fuit calumniatus, præsumitur iterum calūniari & quod no. Dy. in regula semel malus in prin. lib. vj. Item potest esse indicium, qđ ipse erat vicinus, & habebat notam illā domum, & quia conuersabatur ibi, vt est tex. in l. dominum horreorum. ff. loca. & ibi dixit Bar. notanter quod si aliqui habent notitiā domus, sunt suspecti qñ domus frāgitur propter edificiorum notitiam nā tales personę de facili possent torqueri ad inuestigationē veritatis, vt hic, & ideo officiales qñ committuntur maleficia, occulte consueuerunt mittere pro vicinis qui verisimiliter debent scire veritatem, ad quod. l. si ita in fi. de fun. instru. & ibi per Iac. de Are. & Bar. Item Bar. in d. l. dominus notabiliter dicit

3 nota. ar. † quod furtum præsumitur factum a conuersantibus in domo, vel quod saltem sciant quis fecerit. C. de repud. l. cōsensu. §. super seruis. Hinc etiam dixit Bart. in l. j. in fi. ff. si fami. fur. fe. dica. quod famuli hospitatoris possunt torqueri pro re subtracta in hospitio. Prædicta ītempera secundum quod notabiliter dixit Bald. in l. j. C. locat. quod iudex ex qualitate personarum arbitrabitur quis ex vicinis sit torquendus vel non, vnde dicit ipse licet vicini præsumantur scire, & propter hoc suspitio cadat in illis tñ non omnes erunt torquendi, sed suspecti de scientia vel quod fecerit, arg. l. nō oēs. §. a barbaris. ff. de re mil. Terreri poterunt omnes, vt ff. de testi. l. iij. §. idem diuus sed non torqueri omnes, quia tortura in se habebat iniuriam, secundum eum, quod est

4 valde notabile, † Item est aliud indicium ad furtum, ꝙ res quę reperiuntur furto subtracte in domo videantur furto subtracte per familiarem fugitiue recedentem, gl. est not. in authen. de exhiben re. in. §. si vero etiam quedam, Item est aliud indicium ad furtū, quia visus est exire de nocte illam domum, in qua fuit factum furtum, & habebat aliquid subtus. Item quia visus fuit expendere monetam de illa stampa, cuius erat illa, quæ fuit furto subtracta hæc duo dicit Ange. in l milites. C. de quæstio. & hoc dicit ip se nisi sit alia verisimilitudo in contrarium, puta quia ille qui fuit visus exire, vel pecuniam expēdere, esset quidam magnus mercator, quia conditio persone excludit præsumptionem resultātē ex indicijs, ideo tūc est opus vt alia indicia concurrant.

Item est aliud indicium

5 † super furto, si post furtum factum repertus est quis expendere pecuniam, cum ante esset *pauper, nec reperitur vnde habuit*, argu. l. quintus. ff. de dona. inter vir. & vxo. secundum Bar. in l. fi. ff. de quęstio. Item si illa res subtracta cedebat sibi ad commodū puta erat instrumentum quod ad eum pertinebat, vt l. j. §. si quis instrumenta, C. de lati. libert. tollen. secundum Bart. in d. l. fin. Item si post furtum repertur res furtiua penes aliquem l. in ciuilē. & l. ciuile, C. de fur. Quod verum esse dicunt doc. qñ cum hoc concurrit sinistra suspitio, ex qualitate persone, cō suete forte res furtiuas emere, vel consuete furari, quia tunc poterit deueniri ad torturam si iudici videbitur alius autē non si iudici non videbitur, propter grauitatē personę, & honestatem, arg. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mil. ita dicit Bal. in d. l. in ciuilem. de quo etiam per eundem, & Cyn. in l. fi. in fi. C. de hære. instit. & per Cy. in l. fin. C. de quæstio, nec mirum, quia vt dicit Bar. in

6 l. j. §. j. ff. de quæstio, per illum tex. licet † reperiuntur indicia sufficientia ad torturā cōtra aliquem tñ si pro ea sunt aliqua indicia, opus est quod illa indicia ad torquendum sint magis *vrgentia & fortia*, & hic ille præsumptiones & indicia possunt elidi ex alijs indicijs & præsumptionibus, verbi gratia si ille pœnes quem res furtiua reperitur, e bone conditionis & fame, vel si ostendit eū a quo habuit, vt d. l. in ciuilem. & d. l. ciuile habetur etiam in l. ancile. C. de furt. & hoc est generale, ut ipse dicit in omnibus alijs indicijs *similibus ad hoc facit*, quia vna præsumptio tollit aliam, vt l. diuus. ff. de in integ. resti. Item potest esse aliud indicium ad furtum, quia post factum furtum quis aufugit & se abscondit vt l. lex cornelia. ff. ad lil leia. Hoc tñ scilicet an fuga facta indicium ad torturam examinemus latius glo. tangit in l. admonēdi. ff. de iureiuran. & l. in bonefidei. C. eo. ti. & in authē. de exhiben. re. §. si vero. col. v. & aliquid in l. j. C. de requirendo, & ibi per Odof. & per Cyn. in l. j. C. de raptu virg. Iaco. de Belui. in d. §. si veto ibi per Bart. in d. l. admonendi. & in d. l. fi. ff. de quæstio. & latius in l. lex cornelia. ff. ad lil.

per

per Bal.in d.l.admonendi.& in d.l.in bone fidei & in d.l.j.de raptu virgin.& in d.l.lex cornelia.& l.de crimine.C.de adulter. per Ang.in d.§.si vero.per Lud.de Vrbe.in d. l.lex cornelia et latius in d.l.admonēdi vbi etiam per Bal.& Saly.& per Spec.in tit.de proba.§.fi.versi.vlt.per Ioan. And.in addi. Spe.in ti.de præsum.§.speciei.per Areti.in suo opere maleficiorum.super gl.in verbo, fama publica,& ibi per do.Augu.de Ari.in suis addi.Ex quorum omnium dictis colli-
7 go talem distinctionem. † nam qñq; fuga obijcitur alicui tanquam crimen et pro crimine,& tunc probata fuga est probatū crimen l.desertorem,ff.de re mili.C.de desert. l.j.& ij.lib.xij.secundum Old.& hoc tenēt Iaco.de Are.Cy.Bar.Bal.Ang.& oēs.Quandoque fuga obijcitur pro alterius criminis probatione non vt fit de per se crimen & tunc aut est tale crimen,ad cuius probationem & condemnationem sufficit sola suspitio, & tunc sola fuga sufficit, quia facit quē suspectum vt in l.publicis.§.præterea.ff.de suspec.tut.& in hoc etiam concordant omnes.Aut est tale crimen,ad cuius cōdemnationem requiritur plena probatio de ipso facto,& non de suspitione tantum, & tunc aut quis fugit ante formatū processum, aut post. Primo casu, aut fugit timore familie ne capiatur,& postea vocatus ad iudicium reuertitur & comparet, & tunc fuga nullū facit indicium cōtra eum,nec sibi in aliquo præiudicat.vt no.Bar.in l.qd sit fugitiuus. §.scienti.ff.de edil.edi.& ideo dixit Bald. in l.j.C.de ser.fugi.quod statutum puniens fugientem de carcere,nō includit illos qui exiuerunt animo reuertendi.arg.in stitu.de rer.diui.in.§.pauonum.sed si cito reuertantur,secus si non reuertantur,& ita intelligitur gl.in d.l.j.ad hoc ff.de re mili.in.§.emāsor.& l.qui cum vno.§.edictū germani, secundum eum.Si vero postea vocatus ad iudicium non veniat,& non comparet & tūc fuga facit indicium & præsumptionem cōtra fugientem & intelligo Bart.in d.l.fi.ff. de quæstio. Aut nō fugit timore familie potestatis,sed ex causa probabili,puta quia timet ratione partialitatis,ne propter moriē vnius hominis interfecti, ipse etiam occidatur,vel ꝙ ab aduersa parte,alias de delicto inculpetur,propter quod nō est ei locus tutus,& propter fugam nō resultat indicium sufficiens ad torturam. & ita loquitur Bal.
8 in l.in bonefidei.C.de tureiur.† & propter hoc quidam consuluerunt,ꝙ fuga potest ab aliqua probabili causa velari & colorari non facit indicium,vnde si quis propter homicidium factum de aliquo aufugit,ne consanguinei occisi ipsum interficiant,nō propter hoc redditur suspectus de homicidio nam aduersus periculū,naturalis ratio permittit se defendere l.itaque.ff.ad l.aquil.secundum eos.Idem consuluerunt quidā alij, si solitus transcurrere ratio mercantiarum, per diuersas ciuitates & loca,statim cōmisso homicidio de aliquo,ipse recedit,& allegat se pro mercantijs emendis vel vendendis recessisse,nam per eius recessum non fit indicium sufficiens ad torturam,alle.l.si cū §.ex iusta.ff.de fideicommiss.liberta. & ad hoc bene facit,quia in hac re dubia scilicet ex qua causa recesserit,interpretamur ī meliorem partem l.non omnes.§.a barbaris. ff.de re milit.& l.quid sit fugitiuus.§.apud labeonem.ff.de edili.edic.secundum Bal.in d.l.in bonefidei,& hanc sententiam etiam tenebat Ludoui.de Vrb.in d.l.admonendi
9 † Secundo vero casu qñ quis aufugit propter processum initiatū,& tunc aut ad indicium faciendum allegatur sola fuga, & illa non facit indicium, & ita loquitur Bart.in d.l.j.ff.de bon.eorum qui mor. sibi consci. Aut allegatur fuga vna cum alijs adminiculis aliquid suspitionis inferentibus cōtra fugientem, & tunc ista simul iuncta faciūt indicium, argu.l.j.cum ibi no.C.qui numero tute.& ita dixit Ludo.de Vrbe, in d.l.lex cornelia.qui etiam limitat dictum Bar.in l. j.C.de bo.eo.nisi iudici fuerit porrectus libellus minatorius de accusando,licet accusatio nō interuenerit adhuc,quia de hoc resultat in multis casibus idem effectus,qui resultaret ex libello accusatorio,vt est tex.in l.miles.§.sicubi.ff.de adulte.qui etiam limitat tertio dictum Bar.ibidem nisi post accusationem institutam,quis fractis carceribus aufugerit,nam tunc fuga plenam probationem facit,& facit eum haberi pro confesso de eo de quo procedebatur contra eum l.in eos & l.fi.ff.de custo.reo.& in d.l.lege cor-
10 nel. † Quod est verum nisi aufugerit ostio carceris existente aperto,quia tunc non habetur pro confesso, nec fuga facit prohibitionem criminis,secundum Guil.de Cug.& Bal.in l.succurritur.ff.ex qui.cau.maio. Itē idem Bal.in d.l.admonēdi,limitat illud verum qñ quis aufugerit de publico carcere, secus si de palatio rectoris alleg. etiā Guil. in d.l.succurritur vbi hoc tenet de eo autē qui aufugit fractis cippis,Bal.in d.l.succurritur per illum tex. tenet idem qnod si fregisset carceres,& sine fuga probat cōtra ip-

sum, tanquam si confessus fuisset, quasi nihil intersit, an parietibus, an compedibus quis teneatur dixit tñ Bart. in d. l. lege cornelia, ꝙ quamuis fuga deducta ad probationem criminis non plene probet, sed indicium fa-
11 cit ad torturam, † tñ hoc fallit in fuga officialis fugientis tempore sindicatus, quoniã tunc talis fuga plenam probationem facit eorum de quibus officialis accusatur siue inquiritur per l. consiliarios. C. de asses. Circa quod Salyce. in d. l. admonendi quem ibi sequitur Ludo. dicit quod aut officialis fugit ante finitũ officium & tunc illa fuga hoc inducit quod punitur tanq̃ cõmittens crimẽ læsæ maiest. Ita est casus in authẽ. de administ. §. j. col. iij. Aut fugit post finitũ officiũ, & intra quinquaginta dies quibus debet stare ad sindicatũ, vt l. j. C. vt omnes tã ciui. quam mili. & in authen. vt iudi. sine quo. suffra. §. necessitatẽ. & tunc aut est rẽductus, licet inuitus ad locum a quo aufugit, & tunc fuga contra eũ nullam facit probationem, sed opus est ad condemnationẽ contra eum legitima probatione, casus est in d. §. necessitatẽ. Aut non est reductus ad locum a quo aufugit, & tunc fuga cõtra eũ tantam facit probationem quod iuramentum illi additum sufficit ad eum condemnandum. casum habemus singu. ad auc. de colla §. super hoc colla. ix. ita dicit Saly. in d. l. admonẽdi, vt refert & sequit ibi Ludo.

12 *Illud* circa hoc est † omnino menti tenendũ & tunc fuga inducit præsumptionem & indicium & alios suos effectus, quãdo est certa & manifesta, saliẽ per vehementẽ præsumptionẽ, quod se illa de causa absentauerit, secũdũ Archi. qui ita signanter notauit iij. q. ix. c. nihilominus & in c. cum contumacia. de hære. in vj. Item aduerte quod fuga non inducit indicium sufficiens, quando fugiens per prius reputabatur bone vite & fame, secundum Archid. in c. decernimus. iij. q. ix. & fuit de mente Bald. in d. l. in bonefidei. vbi dixit, ꝙ absentia alicuius in dubio præsumitur in bonam formam, vt superius relatũ est, aduerte ẽt, ꝙ de fuga debet constare, saliẽ per duos testes, sicut de quolibet alio indicio, secundum ꝙ superius dictum est per glos. in l. fi. C. fami. hercis. item voluit Cy. in l. fina. C. de requir. ꝙ suspitio quæ inducitur per fugam, tollitur per iuramentum fugientis
13 quod est valde notabile. † Quero an valeat statutum ꝙ omni casu fuga faciat plenam probationem, vide per Ludo. in d. l. lege cornelia, & Are. in suo opere malefi. in glos. super verbo, fama publica. & ibi per do. Augusti. in addi. vbi etiam vide de statuto ꝙ stante rumore de delicto commisso in ciuitate fugiens capitaliter puniatur. Adde mirabilem effectum fuge & absentie, secũdum Bald. in l. j. C. de requir. re. ꝙ licet qñ quis non aufugit, incumbat onus probandi accusatori & accusato, tamen quando quis non aufugit incumbat solũ accusatori. Item aliud dixit Bal. in l. de crimine. C. de adulte. per illum tex. ꝙ ille qui aufugit ne veritas inquiratur, videtur quodãmodo fateri.

14 *Aliud est* indiciũ † generale sup quolibet delicto quãdo qs extra iudiciũ cõfitetur se commisisse crimẽ illud, vt l. capite quinto. ff. de adul. secundũ Bar. ibi. & per l. quero. in fi. ff. de edi. edic. & per not. in l. fulcinius. §. item. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & idẽ voluit Ang. in d. l. capite quinto. vbi ẽt plus voluit quod si confitens postea tortus negat illa confessio nihil operatur. & sic patet ꝙ in ea non cogitur perseuerare quod est not. Bald. autem in l. j. C. de confes. tenet idem quod Bart. & Ang. quantũ ad indiciũ faciendum. sed quod non cogatur perseuerare in ea. Bart. videtur tenere contrarium in l. clarum. C. de auct. præstan. vbi dixit qd si confessio extraiudicialis est verisimilis potest confessus cogi perseuerare. & ita intelligit d. l. quero. & d. l. capite quinto. secus si non sit verisimilis, vt l. j. C. si quis impe. male. & l. milites. C. de quæst. Et istud plus
15 placet per id quod dicam statim. † Quidam tamen vir egregius & magne authoritatis consuluit ꝙ tunc extraiudicialis confessio facit indicium ad torturam, quando est facta parte præsente, quod probat per d. l. capite quinto. a contrario sensu, dicit ꝙ fuit de mente Bald. in l. quoniam. C. de infa. ꝙ non placet, per ea quæ not. glos. in l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in po. ea. & Ange. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. vbi dicit ꝙ delictum quod perficitur solo animo plene probatur per confessionem extraiudicialẽ absente parte factam. præterea d. l. capite quinto. illud non probat. Præterea est casus in d. l. quero. in fi. ꝙ facta absente parte facit indicium. Est igitur vera conclusio quod confessio extra indicium facta etiam parte absente facit indicium ad torturam per prædicta. quod etiam firmat Bartol. in dicta l. quoniam.
16 † Aduerte tamen secundum quosdam, ꝙ confessio extra iudicium facit indicium quãdo est certa tempore & loco, videlicet,

q̃ confitens dicat de tempore & loco commissi maleficij, allegant Bald. hoc tenere in l. admonendi. ff. de iureiuran. vide de hoc in d. l. admonendi. in recollectis. vbi in vij. char. in verficu. vlterius. ad hanc gloss. allegatur Bal. ita tenere in l. bonefidei. C. de iureiuran. vide omnino per Caccialu. in dicta l. admonendi. vbi late examinat, pro qua require in lib. j. aduerte tamen q̃ do. Tindarus in tracta. suo proba. in ea parte in qua tractatur de confessionibus. in ver, nunc de criminalium, in princi. fuit in noua opin. dicendo vbi talis confessio est verisimilis faciat plenam fidem in criminalibus sicut in ciuilibus, de quo dicit esse casum expressum. ff. de edi. edic. l. quero. §. ff. & in d. l. capite quinto. non impropriando text. ad quos doct. non aduertunt quod dicit etiam probari multis aliis iuribus & rationibus. de quibus dicit se scripsisse in tracta. de testi. variãtu. in vj. c. Et dicit quod verisimilia in hac materia sunt eadem per omnia sicut dictum in ciuili. de quibus dicit se scripsisse in prædic. tracta. de testi. varianti cap. ix.

17 *Quid autem* †si confessio est facta coram notario malefactorũ absente iudice, vel coram iudice, non in figura iudicij, an probet plene vel faciat tantum indicium. Respondeo, glo. est sing. l. iubemus. C. de lib. cau. quod non probat plene, facit tamen indicium secundum Bald. ibi. vide etiam Ludo. in consil. vnij. Sed quid si cõfessio est facta coram iudice incompetenti, an probet plene, vel faciat indicium coram iudice competenti. Respondeo q̃ in illius iudicis incompetentis iurisdictio erat prorogabilis, valet confessio ad plenam probationem, si vero non erat prorogabilis, tunc est nulla confessio, vt in cap. at si clerici. de fo. compe. secundum Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de confes. §. sequitur. in verſi. non valet. & ita refert & sequitur Angel. in d. l. j. ff. de confe. poterit tamen cogi in ea perseuerare coram iudice competenti, secundum Inno. in cap. inquisitionis. de elec. vt refert Angel. in d. l. prima & idem tenuit Bald. in l. magistratibus. ff. de iurisdi. omnũ iudicũ. Ex quo not. q̃ saltem faciat indiciũ ad torturam, cum cogatur in ea perseuerare, sicut si facta foret extra iudicium, vt dicta l. capite quinto. & ita puto limitandum dictum Bart. in l. diuus. ta. ij. ff. de custo. reo. qui indistincte tenet dictam confessionem non valere, nam non valet quo ad plenam probationem, sed quo ad indicium sic. hoc tamen intelligit Bal. in l. clarum. C. de auct. præstan. in fin. quando ex dicta suspitione oritur suspitio, vel infamia, & non alias, & ita limita dictum Inno. in l. inquisitione. & in cap. cum super. de confessis. item dictum Innocen. limitat idem Bald. in l. prima. viti. colum. C. de confes. nisi confessus coram incompetenti iudice reuocet confessionem per dictum cap. at si clerici. Et ideo dicit q̃ cautus debet esse torquendus q̃ dicat expresse se dictam cõfessionem reuocare, nec habet probare errorẽ, quia non tenuit quo ad aliquod indicium iudicij, sed solum quo ad indicium, facit quod est valde notandũ, vnde dicta indicia non vi indicij, sed vi simplicis confessionis valet quo ad indicium, tanq̃ si extra iudicium facta foret, vt d. l. ca ptie quinto. cogitur ergo præseruare nisi reuocet eam.

18 *Quero an mendacium* †faciat indiciũ ad torturam, puta inculpatus de delicto reperitur in mendacio. vide Ludo. in consil. viij. qui dicit quod sic, ita dicit tenere Bartol. in l. fina. ff. de quæstio. per l. minus. §. testes. eodem titu. & per cap. literas. extra de prę sumptio. Addendo ad supradicta de confessione, quero an confessio socij criminis faciat indicium ad torturam. Ad huius q. perfectam doctrinam, primo videndum est an quis debeat interrogari de socijs eiusdem criminis. secundo an examinatus & interrogatus faciat indicium ad tortu-
19 ram, † Ad primum respondeo q̃ regulariter quis confessus de se non debet de socijs interrogari. l. fina. in fin. C. de accusatio. l. repeti. §. primo. ff. de quæstioni. & l. quoniam liberi. C. de testib. cum simi. Fallit tamen in casibus nota. per glos. in dicta l. fina. & per Specula. in titu. de accusatio. §. primo. verſicu. item repellitur qui fuit socius. & in titu. de teste. §. primo. verſicu. item quod est socius criminis. Est enim a legislatoribus diffinitum, vt confessus de se, non debeat de alijs interrogari, vt dicta l. fina. Bartol. in hac materia in dicta l. reperti. §. j. tradit talem doctrinam, quædam sunt delicta quæ non committuntur principaliter in offensam alicuius vel odium sed propter commodum committentiũ, vt falsare monetam seu fabricare, item furari. & isto casu possunt de socijs interrogari, vt probatur in l. diuus. ff. de custo. reo. & l. pronunciatũ. C. de fer. & l. ij. C. de male. &

mathe. & ita intelligit l.j.ff. ad exhib. & l. pe.ff.de pœ.quædam sunt delicta quæ committuntur principaliter in odium alicuius. & in istis confessus de se non debet de alijs interrogari,vt d.l.fi.C. de accusa. & d.l.re-
20 pett.§.j.fallit in casu l.prius.ff.ad sille.†Ex quibus infert ꝙ fures possunt interrogari de socijs & receptatoribus & si, argumẽ.l. diuus.Ratio prædictorum est, quia quando delictũ cõmmittitur in iniuriam alterius,est qui alios delinquentes potest accusare, sed non ita in delictis quæ non cõmittuntur in alterius iniuriã,ideo magis permittitur iudici inquirere,secundũ eũ.Istam rationẽ cum dicto improbat Barth.de Saly.in d.l.fin.C. de accu.quia latro licet affectet res, & non personã,nisi propter res, hæc tñ affectio fit cũ iniuria dñi,ideo est qui eos accusare potest.& sic eius diuersitate attenta non deberet de socijs interrogari, qd̃ est falsum per d.l.prouinciarum. Itẽ maleficus in alienum odium sua facit maleficia,tñ de socijs interrogatur.C.ad leg.iul.maie.l.pen.& fi.Itẽ in crimine homicidij,fuit seruus interrogatus de socijs,vt l.j.§.fi.ff.de qõ.Quapropter idẽ Salyc.dicit qualitatẽ personarũ, & delicto-
21 rum ponderandã fore.†nã aut persona inquisita vel accusata est seruilis cõditionis, & tunc de mandatoribus vel socijs interrogari põt.Ratio,quia tales persone vtplurimũ,vt meticulose siue socij inuestigatu vel mandato nõ consueuerunt grandia delicta committere vel attentare,arg.l.quicũq;.circa med.C.de ser.fug.& l.fi.C.ad leg.iul.maie.& ff.ad sille.l. si prius.& l.si ser. & ff. de qõ.l.fin.quę oẽs leges in seruis loquuntur. ad quod ẽt faciũt l.inde neratius.§.& si seruus.ff.ad l.aqui.& l.fin.ff.ad exhib.& qd̃ in eis hñr per glo.& doc.aut persona accusati vel inquisiti est libere conditionis, & non vilis,& tũc in criminalibus quæ sine socijs regulariter nõ cõmittuntur, puta de socijs interrogari posse,vt ꝓuincia eis purgetur. ad hoc l.congruit.ff.de offi.præsi.& ad hoc accedant.ll.quę dicũt latrones interrogari de socijs, vt d.l. prouinciarũ.& d.l. diuus.
22 †cum.n.latrones sint qui stratas aggrediũtur publice, vt l.capitaliũ.§.famosos.ff. de pœ.& hi soli nõ sint,sed plures,nec sine receptoribus,faciliter lex permisit de socijs interrogari,cũ vt plurimũ sint ignoti & occulti.Idẽ põt dici de falsatoribus monetarũ.vt C.de fal.mo.l.j.quia regulariter in eo misterio plures sunt necessarij. Idẽ dicit de his qui contra principem moliuntur, quia talia non cõsueuerunt committi per vnum solum.Aut est delictũ ꝙ cõsueuit committi sine socijs, & tunc aut delictum est contra cõmunem salutẽ omnium, & tũc de socijs potest interrogari.d.l.fi.C.de malefi.& mathe.Et est ratio,quia & contra socios inquirere intendit ad cõmunem salutem omniũ, & ideo nisi radicitus tale vitium extirpetur salus cõis non habebitur,& idẽ etiã potest dici quod de latronibus dictum est supra vbi aũt hæc cessant de alijs non debet
23 interrogari.vt d.l.fi.& d.l.repeti. †Qualis aũt sit modus interrogandi.no.glo.in l.si prius.ad sille.& Cy.in d.l.fin. de accu.quæ debet fieri generaliter nõ descendendo ad speciem,& ad nominationem certe persone,quia si ad speciem descenderetur, non esset querere.sed potius suggerere,quod fieri non debet,vt l.j.§.qui quæstionem.ff. de qõ.quod intellexit nisi contra aliquem in specie sit legitima præsumptio,vt sentit gl. in d.l.fi.& facit l.j.C.de quæstio.secundum Bar.in d.l.fi.Vbi plus subdit quod quando sua sponte nõ interrogatus alium nominat, nominatio suspecta habetur a lege rationibus assignatis ibi in tex.sicut alias diximus in teste sponte se offerente, quia est suspectus,vt not.glo.& Bart.in l.post legatum.§. his ver.ff.de his quibus vt indig.& per hoc sit expeditum primum dubium.

24 *Ad secundum* †videlicet an interrogatus de socijs & confessus faciat præsumptionem.glo.in d.l.fi.dixit ꝙ sic. quod intelligit Cyn. quando debuit interrogari,& non aliter,& istud ẽt tenuit Saly.dicens tamẽ ꝙ non per se solum, sed si esset contra illũ consortem criminis legitima præsumptio,tunc facit legitimum indicium ad torturam,& sic dicit debere intelligi l.qui vlti.in fi.ff.de pœ. & C. de custo. reo.l.j.in glo.iiij.ad hoc facit glo.in d.l.fin. quæ exigit præsumptionẽ aliquã prius contra eum contra quem interrogatur debere procedere,& ita ẽt voluit glo. xv.q.iij. nemini.& ibi per Archi.quinimmo, vbi non in specie,sed in genere quis interrogaretur de socijs,ita ꝙ cõtra neminẽ esset præsumptio in specie, tunc confessio criminosi de alio indicium sufficiens ad torturã non faceret,secundũ Saly.in d.l.fi.qd̃ est valde no-
25 tandũ.†Vt ergo cõfesso criminosi interrogati de socijs faciat indicium ad torturam oportet quod plura concurrant, videlicet quod confessus interrogetur in casu in quo de iure possit interrogari.Itẽ quod interrogetur in specie contra aliquem & non in

genere. tertio ꝙ contra illũ consortem in specie sit aliqua legitima præsumptio alias nõ facit ind cium ad torturam, secundũ eũ, sed quod dicit, quod debet interrogari in specie contra aliquem ad hoc vt ~~facta~~ indicium, non credo verum, immo ex doctrina glo. Cyn. & Bar. illa interrogatio est potius sugestio q̃ exquisitio veritatis, quę nõ est aliter facienda, vt dictũ est, & ideo puto totũ cõtra in hoc quod interrogatio debet generaliter fieri absq; alicuius nominatione, nisi aliqua indicia sint contra certam & specialem personam, quia tunc specialiter poterit de aliquo interrogari, & facit indicium sua confessio, si cũ ea cõcurrat alia legitima præsumptio, & ita potest intelligi ẽt glo. in l. fi. ff. ad exhiben. vbi aũt quis de se confessus, interrogaretur de alijs socijs, & ille confiteretur cõtra aliquẽ contra quem nulla esset legitima præsumptio, vel interrogetur in casu a ture non permisso, tunc li cet non faciat indiciũ ad torturam, tamẽ facit indicium ad inquirendũ contra nomina tum, & ita intelligo dictũ Oldra. quem Bal. refert & sequitur in l. & si certũ. in prin. ad sille. vbi etiã per Ang. creditur ergo quantum ad inquirendum, sed non quantum ad puniendum secundum eos ibi, & ita etiã dicit do. Domi. de sancto Gemi. quem ibi sequitur Capra in c. clericos. de senten. excõ. in vj. sed quero qũo opponetur contra testem, ꝙ est locius criminis, ne ex illa oppositione videatur opponẽs fateri crimen, vide in Spec. in tit. de accu. in iij. col. in versũ. caue tamen.

26 *Sed an* assertio †iniuriati faciat indicium vel probationem cõtra inquisitum vel accusatũ. dic ꝙ non casus est apertus in l. si quis in graui. ff. ad fil. in. §. si quis moriẽs, & nedũ nõ facit plenam probationẽ, sed nec indiciũ ad torturã sufficiẽs, vt dixit ibi Ang. argu. l. j. §. si quis filium. ff. ad carbo. & l. fœia. in prin. ad velle. & vĩ casus in simili in c. sicut de testi. facit quod no. Cyn. in l. j. C. qui accusa. non pos. ad idem facit, quia assertio percussi nõ facit probationẽ etiam in mortis articulo, vt d. §. si quis moriens, ergo nec faciet indicium ad torturam, quoniam indiciũ est species probationũ per not. per Bart. in l. fi. C. de proba. & a quo remouetur genus, remouetur quælibet eius species. C. de vsur. re. iu. l. fin. ff. de fundo instru. Ex quibus apparet qđ si dicta assertio probaretur per duos testes, non facit indicium, & ita etiam egregie vidi consultum per quosdam, credo tamen quod bene sufficiat ad inquisitionem formandam per ea quæ not. Bald. & Dy. in d. §. si quis moriens, & per ea quæ not. glo. & Bald. in l. ij. C. de calum. vbi notabiliter dicit quod licet in articulo mortis constitutus dicat quod aliquis fecit occidi eũ tamẽ ista verba non inducunt præsumptionem quæ sit species probationis, sed quandã vilem præsumptionem, secundum glo. & no. de effectu istius vilis præsumptionis, quia excusat a calumnia exculantem ex necessitate, non aũt ex voluntate, pro hoc facit l. nostris in ratione sui, & l. qui non probasse.

27 & l. fi. eo. titu. de collu. †Quero quid de confessione tacita quæ fit per pacem, an inducatur per eam probatio vel indiciũ. dic quod probatur plene delictum per ea quæ habentur per Bar. & Bal. in l. transigere. C. de transa. & per Bal. in c. j. §. iniuria. de pace iur. firm. in vlib. feu. de hoc videtur tex. in l. quoniã. ff. de infami. Bald. in d. l. quoniã. & l. furti. §. pactus. eod. titu. dicit quod faciens pacem nunq̃ intelligitur confiteri delictum quo ad condemnationem. sed Archid. ij. q. iij. c. in omnibus dicit ꝙ licet pacifcens videatur fateri crimẽ, vt d. l. qm. tamẽ istud est verum si aliquo dato pacifcitur, secus si gra

28 tis, vt d. §. pactus. †Sed quomodo poterit fieri pax, vt per eam non videatur quis fateri, Tancredus de corneto in sua compendiosa, dicit qđ fiat hoc modo qđ dicat, quod hoc facit, vt euitet sumptus litis, nõ qđ commiserit crimẽ de quo facit pacem, vt ff. de infa. l. furti. §. pactus. itẽ alio modo, videlicet quod is qui iniuriam, vel damnũ recepit, remittat per pactũ omnẽ iniuriã, & omne damnũ, quod cõstaret, vel constare posset, sibi ab aliquo illatũ quacunq; de causa. vel iniuriatus faciat pacẽ cum iniuriato, & ei remittat iniuriã quã constat, vel constare posset illum sibi intulisse, quia ex hoc nihil vĩ fateri. Alij dicũt generalius, ſ. ꝙ notarius debet dicere tales fecerũt pacem & concordiã de omnibus iniurijs, vulneribus & offensis quæ dĩr per dictos se adinuicẽ fecisse & intulisse, nam tunc nõ vĩ fateri. Aliud erit indicium ad delictũ, si aliquis fuisset fugatus cũ rumore commisso aliquo delicto l. itaq;. ff. ad l. aquil. ita dicit Bart. in l. fi. ff. de qõ. facit quod ipse no. in l. de minore. §. plu

29 rium circa medium. eo. titu. †Aliud erit indicium ad homicidium vel aliud delictũ scilicet inimicitia, ꝙ inculpatus erat inimicus occisi vel iniuriati, vt dicit idem Bart. alleg. l. prima. §. cum quis. ff. de quæstioni. ad hoc facit quia inimicus præsumitur co-

gitare malum pro suo inimico, vt ff. de his quib. vt indi. l. inimicitie, & l. ex parte. & istud indicium firmat Specu. in titu. de præsum. §. species, ver. sed pono. & versi. & idē est no. Ludo. in l j. §. si quis villā. ff. ad sille.

Item dat aliud indiciū quod fuit visus facere præparamenta ad hoc, vt emere gladiū, & similia. Et q illo fero quo factum est homicidiū fuit visus ire per aliqua loca per quæ vicinia eum nō consueuerat videre secundum eum. ad hoc facit, quia propter locorum varietatem varia colligitur cōiectura. C. si manci. ita fue. alie. l. ti. ff. de pe. l. aut facta §. euenit ista sunt indicia quæ ponit Bar. in d. l. fin. & ff. de qō. remittens reliqua arbitrio iudicis. Alia quædam indicia ponit ipse Bart. in l. de minori. §. & plurīū. eo. tit. vbi dicit per illū tex. quod iudex debet aduertere qua constantia & trepidatione examinandus loquatur, & sic ista indicant aliquid iudici. † & ideo vbi alia indicia nō præcedūt, tamē ex eo q quis trepide loquatur coram iudice, pauendo & variādo, possunt haberi indicia sufficientia ad torturā, vnde debet iudex examinans esse cautus vt faciat dicta eius sic varia & diuersa scribi in actis, & similiter qualiter trepidando loquebatur, & similia ne ei possit dici q fecit ipsum poni ad torturam sine indiciis secundum eum. alleg. Inno. in c. quoniam contra falsam de proba. vbi dicit, ille qui examinat testē debet hoc facere scribi in actis scilicet quod hoc dicebat trepidādo & balbutiendo & si. & Spe. in titu. de testi. §. nūc tractandū est in ver. hoc autē scias. ita dicit Bar. in d. §. & plurīū. quod est valde notabile & elegās. hoc ēt approbat Bald. in l. presbyteri. C. de epis. & cle. qui subdit hoc relinquendū iudicis arbitrio, qui inquirat indicia ex alijs indicijs non ex solo pallore faciei, vel trepidatione. vide etiā ad prædicta Are. in suo opere maleficiorū in glo. in verbo, fama publica. col. xxiiij. versicu. ix. quero, † qui ēt dicit, qd habens inculpatum pro delicto in manibus, debet ipsum examinare pluribus diuersis vicibus, & cōtinuo facere scribi omnia dicta eius, & si reperiret ipsum variare poterit ipsum ex hoc ponere ad torturam & repetere. Quod intelligē verum nisi torqueret eum influente alijs indicijs, & ipse tunc vacillaret & variaret. qa vno fero diceret vnū & vno fero aliud in tortura, quia omnes ille confessiones & vacillationes facte illo modo in tortura ēt si essent milies ratificate non valerent, ita dicit do. Augusti. de Ari. in addi. ad dictum opus maleficiorum qui etiam ibi approbat dictum Bal. in d. l. presbyteri. An fama publica faciat indicium sufficiens ad torturā, vide hoc disputat Gandi. in tract. malefi. sub rub. de quæstionibus. ver. sed de vno quero pone forte probatum &c. & tandē concludit † quod si cum fama concurrit vnum aliud indicium tunc poterit poni ad torturam, & hoc secundum iura ciuilia, sed secūdum iura canonica dicit ipse cum fama faciat semiplenam probationem & equipare tur dicto vnius testis c. illud de præsump. & c. si quis extra de purga. cano. cum si. tunc per solam probationem fame qu s poterit torqueri & subdit q assessores hoc seruant communiter, & dicit q multoties vidit obseruari pro & contra per iudices & assessores secundū varias diuersorum opiniones. Sed si serua cōtrarium, vt per solam famā nō torqueas aliquem, nisi sit iuncta cū aliis indicijs, ita videtur residere Bar. in d. l. fi. ff. de quæstio. & in l. de minore. §. tormēta, eo. titu. & Salyc. in l. ea quidem. C. de accu. & glo. in l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. & vide per Cyn. in l. fi. C. de quæst. & Bal. in c. j. §. iniuria de pace iura. fir. & in hoc residet Areti, in suo opere maleficiorum in glo. fama publi. in versi. & an fama. & ibi etiam do. Augusti. de Ari. in addi. dicens quod si ipse esset assessor, poneret aliquem ad torturā ex sola fama quod tamen limitat secundum quod dixit Bartol. in quodam suo consilio incipiente, do. Paci de burgo nisi fama esset multum vehemens, quia tunc sufficeret ad torturam, & ita tenet Bald. in d. §. iniuria. in ix. col. Item limitat nisi cum fama cōcurreret dictum iudici cum iuramento qui ita denuntiauit scilicet talem cōmisisse hoc delictum, secundum consilium Bartol. consil. clxxxvj. Item limitat vbi cum fama esset probatio q infamatus esset homo male cōditionis & vite, ita probat Gandi. in tracta. malefi. sub rubrica ex quo tempore posit fama incipere in versi. sed pone q crimen. & affirmauit in fin. in d. verfic. sed de vno quero. Adde quod dixit Bald. in d. l. iij. §. eiusdem. in addi. quod vbi est varia opi. gētium, tunc fama non est indicium sufficiens ad torturam. † Quero vlterius, an mine faciant indicium sufficiens ad torturā. Spe. ponit hanc quæstio. in titu. de præsumptio. §. species versi. sed pone & Bal. in l. metū. C. quod met. cau. & in l. j. C. si quis impera. male. & Cy. in d. l. metum. & vide per Imo. & doc. in l. pachumeuius. ff. de here. instī. & per Bar. in l. famosi. §. j. ff. ad leg. iul. maiest.

& Salyc.in d.l.j.& Anto.de But.in c.tertio loco.de proba.& Ang. in l.fi.C.de quęstio. & in l.j.C.de his qui.vt indig.& Abb. in c. scribā.de præsum.ex quorum dictis cōclude aduertendum esse ad conditionem persone. Nam si est homo potens exequi minas & male fame in eodē genere mali, vel solitus minas executioni mandare,& maxime si post minas statim reperitur commissum delictum,& tunc mine faciunt indiciū ad torturam. Aut minans erat homo vilis conditionis & impotens ad talia vel bone conditionis & fame, nec solitus minas exequi,tunc secus per text.in dicta l.j.C. si quis impera.male. Adde secundum do.Bal. de Bartolinis de Perusio in l. licet imperator.de leg.j.quod si plura concurrant videlicet præcedens inimicitia,secundo ipse mine,tertio percussio sequens,quarto siue magno interuallo fuit percussus, tunc forte ex his non solum poterit torqueri sed condemnari ex contiguitate ac tuum,per id ꝙ habetur in l.iij.in.§.in bonis.ff.de priuile.credi.& quod in simili not.Barto.in l.j. in fi.ff.
34 si quis te.li.esse iu.fue. †Est & aliud indicium secundum Ray.in l. iusto in princi. ff.de vsur.quod homo reperitur occisus in loco vbi Titius erat solitus frequenter trāsire & conuersari nec aliud maleficium reperitur ibi commissum,præsumitur occisus a Titio,quod tamen intelligo concurrente alio videlicet quod Titius solitus erat alia maleficia perpetrare argu. l. si cui.§. hisdem.ff.de accu.in l.si ita.§.fi.ff. de fund. instru.Si autem istud non concurreret non putarem proueniendum ad torturam per ea quæ in simili not.glo.& Bald.in l. in ciuilem.& l.ciuile.C.de fur.& Bal.in l.fin.ff.de hære.insti.& de hoc habetur per Ludo. in l.j.§.si quis villam.ff.ad sil. Vbi inducit illum tex.ꝙ si ante ostium domus Titij reperitur corpus mortuum præsumitur a Titio interfectum ꝙ etiam limitandum puto, vt supra proxime dixi de quo per Bar.in l.ediles.ff.ne quid in via publica.Quid autem si in vna domo reperitur quis occisus erant quinque aut plures & nescitur quis occiderit an contra omnes illos sit præsumptio,
35 vel quid fiēdum ponit Lud.ibidē. †Quęro an diuinatio faciat indicium puta aliquis diuinator, incantator consultus dicit quod Titius commisit tale furtum, vel Seius, an ex hoc poterit quis poni ad torturam ego vidi fieri incantationem in quadam fiala, vel cū forpicibus & cribro.Dic ꝙ nō quia talibus non est adhibenda fides vt l. item apud labeonem.§.si quis astrologus. & ibi hoc tenet Angel.ff.de iniur.facit l.verbum. C.de infami. dixit tamen Bald. in quodam suo consillo incipiente,In dei nomine amen quia.q.ista de tortura &c. qđ licet ars maleficiorum sit reprobata. vt l.nemo.C. de malefi.& mathema.tamen quandoque permittitur quod maleficiū tollatur per aliud maleficium,si alio modo non potest, quam per incantationem etiam demonum vt no. in summa confessorum per magistrū Ioan. de ripa.sub rub.de impedimento ligaminis tamen non debet recedere a deo quicquid ore proferatur, secundum opinio. multorū theologorum,nam licitum est aliquādo de aqua turbida bibere, vbi fluuius stagnantis aque deficit. Medicine enim omnes sumuntur nō ratione delectationis, quia sunt horride,sed solum ratione santitatis recuperande,retinende, vel adipiscende, sicut arte & natura manifestum est,& sæpę vulnus vulneri additur vt vtrunque curetur
36 Bald.ad literam in dicto consilio.†Ex hoc videtur quod quamuis diuinandi ars sit reprobata, tamen vbi magnū ex delicto immineret scandalum,forte nec deo, nec hominibus reprehensibilis videretur dummodo animus a recto non recedat, non dico quod ad torturam procederetur,sed ad inquisitionem nam si diuinator aliquem inculpat poterit iudex pro illo mittere,& videre qua cōstantia aut trepidatione & quo rubore & pallore loquatur, & ex hoc sumere indicium veritatis, vt l. de minore.§. tormenta.ff.de quæst.Item dicit Bart.in l.si veteri.§.eorum.ff.de priuile. credi. quod si aliquis accusatur de consilio præstito ad homicidium committēdum,& de homicidio, probatur per famam.Itē probatur quod ille fuit locutus homicide, & ille statim iuit & occidit;sed nesciebatur quid dixit ei certe ex breuitate spatij temporis præsumitur consilium dedisse ei, per gloss. in dicto .§.secundum eum. Itē dixit Bald.in l. prima C.de ser.fugiti.in iiij.colum.quod si aliquis locutus est ad aurem, & in illo statim secutus est factum, & præcedit capitalis inimicitia, præsumitur mandatum, allegat Bartol.ff.de acqui.hære.l. qui aliena.§. si quis mihi bona.§.fi. de priui. credito.l. si
37 veteri,& argu.ff. de repu.l. dubium.† Vel si erant pariter inimici,dicit ipse,præsumā consiliū,& sic in partem mitiorem,quia efficacius,& durius obligat mandatū quā consiliū,vt not.in c.ex consilio, de regu. iur. in vj.per Io.An.Sinaūt non p̄cesserunt cause,

tunc, nec causatum præsumo, ēt si precesserint capitales inimicitie, secundum eum, & sic Bald. videtur restringere dictum Bar. in d. l. si ventri, solum quando quis secrete alloquitur, & ille quem alloquitur, pariter sunt inimici occisi, sed quando nulla esset inimicitia capitalis, tūc dicit, quod illa allocutio cum facto subsequuto non facit indicium, & istud placet. Et ita puto intelligēdum quod not. Bald. in l. multum. C. si quis alteri vel si. vbi dixit quod si inter Titium & Seium fuit tractatus de occidendo Martinū per ipsum Titium postea ipse Titius occidit, & præsumitur quod fuerit secutus ipsum tractatum, & quod fuerit ita ordinatum inter ipsos licet testes dicant de finali ordinatione se nescire, & alleg. Bart. in d. l. qui aliena. §. si quis mihi bona, quia aliter
38 loquitur, & in casu diuerso & claro. Item insurgit aliud indicium siue præsumptio contra eum qui stat armatus cum offendente ꝙ dederit auxilium & fauorem. Nam ille qui se armat de rixa, vel bello præsumitur cogitare vt not. Bald. in l. prima. in iij. colum. C. de ser. fugi. & l. vt vim. ff. de iusti. & iure. supradicta placet retulisse cum sint exempla quotidiana & approbata a legibus, & doct. Multa alia etiam possent pone exempla quæ iura committunt iudicantis arbitrio prudenter inspicienda prout superius dixi in princi. huius. iij. quæst. princi. Adde an testes examinati super vno ꝓcessu contra vnum faciant indicium super alio processu contra alium. vide Bartol. in l. a sentētia. de appella. Adde quid si iudex vidit committi aliquod maleficiū & nō habeat alia indicia, an ex hoc possit deuenire ad torturam. Spe. in titu. de sen. §. qualiter. versi. item debet ferri secundum allegata. videtur velle ꝙ non, & ipsum tenet Bal. in l. fi. in prin. C. de appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Damnari nemo potest, ex indicio semipleno seu dubitato, sed ex indicio indubitato iudicem in viam condemnationis dirigente potest quis damnari.*

2 *Testis singularis de visu deponens cū fama & alijs adminiculis certis sufficientē ingerit probationem in factis antiquis et delictis occulte factis.*

3 *Indicia indubitata censentur, quæ ita per legem approbantur, vt ad ipsa velit condemnationem subsequi.*

4 *Reo in tormentis confitenti non prodest confessionem reuocare, si contra eum alia reperiantur inditia.*

5 *Indicia indubitata dicuntur quando plura in vnam tendentia consonantiam, veritatem indicant.*

6 *Indiciū an præsumatur homicidij cōtra fugientem nudo gladio vbi quisquam reperitur occisus.*

Fuga inculpati & reperti cū mucrone madefacto cruore, vehementissimum præstat homicidij indicium.

7 *Indicium certum censetur, si post mutuam duorū rixam, alter vulneratus videatur.*

Præsumptio in quibus sufficiat criminibus, vt ad condemnationem deueniatur.

8 *Meretrix probari potest ex verisimilibus circunstantijs, nedum tactu & actu.*

9 *Sacerdos seu presbyter mulierem amplexatus, causa benedictionis impartiende hoc ipsum præsumitur fecisse.*

10 *Cuius pecunias alicui qui ex eisdem conducit gentes aduersus ciuitatem mutuantis, an ad huiusmodi cōductionem sit mutuasse præsumendus.*

11 *Indicium homicidij præsumitur contra eum qui aduersus aliquem gladium strinxisse visus est, licet non fuerit visus percussisse si ipso fugiente alius reperiatur interfectus.*

12 *Condemnatio quando possit sequi ad minas præcedentes, & quibus concurrentibus.*

13 *Iudex sola habens indicia contra delatum, quāquam indubitata tutius per torturam confessionem delati extorqueat prius quā condemnet.*

14 *Iudex per præsumptionem procedens, suam valde temperare debet sententiam.*

15 *Iudex secundum præsumptiones iudicans, finibus pœnarum, vt a iure scripte sunt, contentus esse debet.*

16 *Condemnari ad mortem nemo potest ex indicio quanquam indubitato.*

Quæstio quarta j. partis.

Circa quartam quæstio-

nem prin. videlicet qualia debeant esse indicia per quæ deueniri valeat ad condemnationem. Super qua quæstione quero primo an quis damnandus sit ex indiciis. Dic quod duplex est indicium, scilicet semiplenum & dubitatum, & istud dirigit iudicem in viam quæstionis habende. Quoddam est indicium plenum siue indubitatum, & istud dirigit iudicem in viam condemnatio
1 nis. † Et primo quidem indicio nunquam quis damnatur, vt ff. de pœn. l. absentem. in princi. quia sanctius est impunitum facinus nocentis relinquere, quam innocentes condemnare, vt ibi dicit tex. Ex secundo vero indicio quis potest, & debet damnari, vt l. si qui. C. de adul. & l. fi. C. de proba. regulariter tamen ex indicijs non est quis damnandus, cum in criminibus probationes debeant esse luce clariores, vt d. l. fina C. de probatio. & habetur in l. licet impera. ff. de leg. j. Adde an confessio facta in tormentis licet non ratificata iuncta cum alijs indicijs sufficiat ad condemnationem. vide
2 Saly. in l. fin. C. de probat. † Adde quod si est vnus testis de visu, cũ fama, & alijs adminiculis certis & ꝓbabilibus, est sufficiẽs probatio in factis multum antiquis de quibus non est memoria, & in delictis quæ occulte fiunt vt voluit Iac. Bal. secundũ quod recitat Hosti. & Abb. in c. pręterea. de testi. in fi. vide Bart. in l. j. §. idem cornelio. ff. de quæstio. qui dicit generaliter quod vnus testis de visu cum alijs indicijs facit plenam probationem in delictis, per text. ibi per l. ij. §. j. ff. de excusa. tuto. & ibi per glo. iuncta l. instrumenta. C. de proba. † Secundo quero quid sit indicium indubitatum vide eius diffinitionem supra in j. q. prin. Dixit tamẽ Nico. de Mata. in d. l. fi. prout ipsum ibi re-
3 fert Bald. † quod indicia indubitata sunt ea quæ adeo a lege sunt approbata quod lex vult per illa fieri cõdemnationem sicut est exemplum in d. l. si qui. Ex quo sunt indubitata legi debent esse indubitata iudici. vt no. in l. si tutor. C. de peri. tut. alias iudex faceret litem suam, quia dicunt indicia indubitata. Quandoq; tñ non sunt talia indicia quæ sunt a lege approbata, sed sunt iudicis religiosi arbitrio commissa, tñ simul collecta, indicant indubitabiliter veritatem, vt est exemplum in confessionibus per tormẽta extortis, quę non per se, sed cum perseuerantia, vel fama, vel verisimilitudine facti vel alijs adminiculis indubitabiliter indicant veritatem. vt l. sancimus. & l. qui scientiam. ff. de pœn. & l. j. §. diuus. ff. de quæstio. secundum Nic de Mata, quod intellige qñ sunt plura indicia valde proxima vero, sicut est vnus testis de veritate facti, & duo testes de extraiudiciali confessione facta ꝑ delinquentem cum cõfessione extorta per torturam, & sic præcedẽtibus legitimis indicijs quamuis postea confessio talis sit reuocata, quia tunc bene faciunt indicium indubitatũ, secus si indicia essent leuiora per ea quę no. Bar. in l. fi. ff. de quæstio. in illa, q. an sufficiat vnum vel plura indicia. & ita i-
4 telligo gl. in l. ij. §. etas. ff. de excu. tut. † Ex quibus habemus notare quod non prodest confitenti in tormentis reuocare confessionem si contra se sunt alia indicia, quia coniuncta cum confessione quanquam extorta per tormenta indicant indubitabiliter veritatem, nisi reuocans probaret contrarium, vel clare, vel per alia indicia quod est notãdum secundum Bald. in d. l. fi. Item ponit exemplum idem Nicol. de Mata, vbicunq; ex qualitate & multitudine indiciorũ indicatur veritas oculis mentis iudicis sicut clara lux ostendit veritatem corporis, exemplum in eo qui ingressus est quãdam domũ et post modicam horam auditus est clamor mulieris, & statim visus est qui intrauit exire cum gladio sanguinolento, & uisa est mulier in facie vulnerata, vnde dubitatur an esset probatum de vulnere contra illum, & videbatur quod non, quia nõ fuit visus vulnerare, & quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. vt C. de probatio. l. neque natales, potest enim esse quod hæc mulier vulnerauit seipsam tñ dicendum est sufficienter probatum, quia nõ præsumitur ipsamet sibi vulnus intulisse sed quod passa [illegible]b inimico, secundum Nic. de Mata. Pa[illegible] ergo quid sit indicium indubitatũ, nam
5 ea sunt quę sunt approbata a lege. † Item quando simul plura collecta & in vnam cõsonantiam tendentia indicant indubitabiliter veritatem vt C. de quæstio. l. milites. §. oportet, secundum Bald. melius facit quod no. in l. ij. §. etas. ff. de excu. tut. & l. j. in princip. ff. de quæstio. & ibi alijs argumentis ita probationi admouetur ex sola cõfessio seruorum deesse videatur. & l. quero. §. fi. ff. de edil. edi. quæ solet allegari vt ibi dicit Bal. quod ex multis indicijs insurgit plena probatio, & quod qñ indicia sunt multa ex his

colligitur violenta præsumptio quæ sit sufficiens ad cõdemnationem tenet etiam do. meus do. Ioan. de mõte Sperello in l. admonẽdi. ff. de iureiur. qui dicit de hoc esse tex. in l. excipiuntur. ff. ad sille. & do. Catal. de viso, in quodam suo cõsilio, pro quo require in litera a, ad char. cccclxxiiij. Itẽ Bar. ponit aliud exemplum de inditio indubita
6 to in l. ij. ff. de fur. † qp si aligs fuit visus aufugere cum gladio euaginato, & reperitur aliquis mortuus ex hoc comprehendit manifestum homicidium, quod ille talis illud commiserit per illum tex. sed in hoc exemplo Ang. ibi tenuit contrarium si aliter non probatur, quia potuit ille esse de auxiliantibus. Item potuit ille percussisse, sed non examinasse. vt l. item illa. §. si plures. ff. ad l. aquil. & probatio debet esse necessario cõcludens vt in c. in præsentia de probat. Dicit tñ quod vehementissimum facit indiciũ ad torturam fuga diffamati & inuenti cum cultello maxime tincto cruore. & ita practicatur secundum eum, pro hac Ange. opi. facit quod no. Bald. in l. conuenticulam. C. de epis. & cler. vbi dicit quod quoties contrarium eius quod testis dicit stare potest cum veritate rationis testis nunquam dictum testis, pbat necessario sed ita est hic igit &c. de hoc etiam vide inferius. Aliud exemplum de indicio manifesto ponit Saly. in d. l. fi. C. de proba. ex quo dicit deuenire pos-
7 se ad condemnationem. † Pone duo rixant ad inuicem in qua rixa, vnus percutitur, & vulneratur testes examinati dicunt quod non viderunt qñ fuit talis percussio, sed vi derunt eos adinuicem rixantes, & statim dimissa rixa viderũt quod ille erat percussus et vulneratus certe ex hoc resultat indicium indubitatum ex quo deueniri valeat ad condemnationem. Item adde quod licet in criminalibus regulariter ex præsumptione deueniri non valeat ad condemnationem vt habetur in l. licet impera. ff. de lega. j. tñ secus est in criminibus quæ de sui natura secrete patrantur vt in adulterio, sodomia, simonia, & similia ex quo in istis est difficillimũ habere claras probationes per id quod habetur in d. l. qui adulterij. C. de adul. & in c. ex literis. & c. illud. & c. tertio loco. de proba. in c. præterea. el ij. de testib. & no. Bartol. in d. l. ij. ff. de fur. & d. l. capite quinto. ff. de adul. & vide de hoc per domeum do. Bald. de Bartholinis in d. l. licet
8 imperat. † Item dixit fac. Butr. in l. neque natales. C. de probat. quod probatur qp aliqua sit meretrix nõ probato tactu & actu, sed probatis circunstantijs vt plurimũ verisimilibus, vt quia pasim scholares intrabant domum ipsius de die & nocte, quia qñ scholaris loquitur cum puella non præsumitur dicere Pater noster, ita dicit Bal. ibi & refert in l. fi. de hæred. institu. Item dixit Bar. in l. fi. ff. de fur. quod si aliquis deprehẽditur in domo vbi erat pulcherrima mulier, quod iste est manifestus adulter, & ita dicit debere intelligi d. l. capite quinto. Moder. doct. dicunt hoc esse verũ quando probaretur etiam aliquod ex lignis venereis, de quibus in d. l. quod ait in prin. ff. de adul
9 te. per glos. & Bar. † hoc tamen fallit in sacerdote siue presbytero, quia si amplexaretur mulierem, præsumitur facere causa benedicendi, vel ad pœnitentiam exhortandi dicit glo. xj. q. iij. absit, refert Spe. in titu. de præsum. §. species. circa prin. sed ab hac benedictione et exhortatiõe liberet nos deus.

Item si officialis tempore sindicatus aufugit de loco vbi gessit officium, præsumitur contra eum de omnibus querelis de eo factis & ex hac sola præsumptione damnatur vt C. vt omnes tam ciuiles qñ milita. l. j. & l. consiliarios. C. de assesso. Item si maritus ter denuntiauit alicui ne loquatur cũ vxore sua quia habet ipsum suspectum de adulterio, quod si postea inuenit eũ loquẽtem cum ea & hoc probatur præsumitur ipsam adulteratam esse, & ex hac sola præsumptione damnatur, vt in authen. vt lice. matri & auie. §. is quoque. colla. viij. & C. de adulte.
10 authen. si quis sepe. † Item sunt quidam qui dicunt quod si aliquis mutuat alicui pecunias, & ille acciptens statim conduxit gẽtes contra ciuitatem mutuantis quod ille mutuans præsumitur mutuasse vt illa gens conduceretur & quod fuerit conducta de dicta pecunia, & tunc dicunt esse præsumptiones iuris & de iure argu. l. fina. C. de pigno. & quod ibi Bald. & in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. credi. ita dicunt ipsi in l. quarta. ff. ad legem iuli. maiesta. Adde ad id quod superius dictum est de viso aufugere cum gladio euaginato & aliquis reperitur mortuus quod ex hoc colligitur indubitatum indicium de homicidio contra illum, vt voluit Barto. in dicta l. ij. ff. de furt. Idem voluit Thomas de Piperata, vt refert Ioan. Andre. in titu. de probatio. §. primo. verficu. xiij. & Bald. in l. secunda. §. fina. ff. de adulte. & Bald. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. & in l. neque natales. C. de probatio. & l. fina. eodem titu. & in l.
11 fina. ff. de offi. proconsul. & lega. † Et idem

dicit ibi idē Thom. si visus fuit admenare cultellū, licet non visus fuerit percutere, & postea ibi reperitur interfectus, & postea visus fuerit fugere & apparet ꝙ erat sibi inimicus & fama laborat cōtra eum, & idē si probat quod Titius erat inimicus Seij. ff. de quæstio. l. j. §. præterea, vel quod tempore occisionis erat in loco vel quod recepta uit occidentem, vel quod occidens erat familiaris, vel domesticus, vel quod Titius iactabat se quod Seium fecerat interficere, vel quod inter eos offense præcesserāt. Sed Ioā. And. tenet ibi quod ista indicia nō sint sufficientia ad condemnationem, sed ad tor turam, & idem tenet Ioan. de Imo, in l. fi. ff. de hære. instit. Et istud est tutius, dicit Aretinus in opere maleficiorū. in gl. in verbo, fama publica in ver. quero an vnū indi cium, & idem tenet ibi dñs Augusti. in suis additio. qm̄ iste probationes nō concludūt quia poterat esse quod ille qui aufugiebat cum gladio euaginato quicquid fecit ad suā defensionem fecit, & dicit hoc esse de iure verius, vide tu tñ omnino de his per Abb. in c. tertio loco de proba. vbi bene loquitur & qui videtur relidere cum opi. j. Tho.
22 de Piperata. †Item licet ex minis cōtra aliquem factis non resultet præsumptio cō tra minantem de delicto ad condemnationem, vt dicit Specu. in ti. de præsum. §. ij. circa fi. per tex. ij. q. viij. c. sciant, tñ potest dicit ꝙ si multa concurrant, primo præcedēs inimicitia, secundo ipse mine, tertio ipsa p cussio sequēs, quarto quod sine magno interuallo fuerit secuta, tunc forte ex omnibus istis poterit condemnari, et maxime ex contiguitate actuū per id quod hē in l. iiij. §. in bonis, ff. de priuile. credi. & qd not. Bart. in fi. in l. j. in fi. si quis testa. li. ef. iu. fue. & ēt fuit de mente Bal. per illum text. in l. j. C. si quis impera. male. & etiā fuit de mēte Dy. in suo tracta. de quæst. de inimico viso exire de domo occisi cum gladio sanguinolento ita dicit do. meus do. Bal. de Bartholinis. in d. l. licet impera. Item de istis indicijs indubitatis, vide omnino per Gan. in opere maleficiorum sub rubri. de indicijs & p sum. indubitatis, de quibus ad condemnationē deueniri potest qui ponit multa exēpla, & de illo qui exiuit cameram cum gladio sanguino lento pallidus. Item de capitali inimico. Item quod vnus vidit admena-
23 re. Item quod fugit. †Notādum tñ quod licet ex indicijs indubitatis quis damnari possit absq; alijs probationibus, ut superius dictum est, Tutius tñ et melius faciet iudex qui non habet alias probationes ꝙ dicta indicia indubitata si extorquet confessio nem per torturam. vt l. si excepta in fin. C. de male. & mathe. ita eleganter dicit Bald. in l. milites. C. de quæst. & ita ēr sentit licet nō ita clare. in l. fi. C. de hære. instit. quod est menti tenēdum licet dubium sit, ꝙ vbi de crimine liquet non debet procedi ad tortu ram, vt l. quoties. C. de quæst. sed forte po test responderi illud habere locū qñ liquet per alias veras probationes quam per indi cia ēt manifesta vti est in casu nostro. Ad uertendum tñ est notabiliter ꝙ vbi iudex iudicat ex præsumptionibus multū debet temperare suam sententiam, & maxime ne condemnet ad pœnam corporalem iuxta no. per Inno. in c. afferte, quia verisimile de præsum. quod colligitur ibi ex sentēria Salomonis qui licet ex præsumptione adiudi caret vni mulieri filiam, non tñ condēnauit aliam mulierem ad mortem, ad quā ex mor te pueri veniebat cōdēnanda. Item vult Specu. in titu. de præsum. in. §. species ver.
14 in summa, †dicens qd vbi iudex procedit per præsumptionē valde debet temperare suam sententiā, & tardus debet esse ad infli gendū pœnā corporalē, vel pecuniariā arg. ij. q. j. nomen, & c. j. Item volunt do. Cardi. Anto. de Bur. & Imo. in d. c. quia verisimile. & Oldra. in consil. cxcij. quod incipit, viso diligenter. & Petr. de Ancha. in regula, fe mel malus. ix. col. & Abb. in ca. ij. de coha. cle. & mulier. & in c. at si clerici. §. de adul. de indicijs, & in c. auditis. de præscrip. & Bal. in l. ff. C. de proba. dicens quod vbi procedi
1 tur ex præsumptionibus imponitur mitior pœna & quod nō potest imponi pœna corporalis, quia propter inopiam probationis minuitur pœna. Subdit tñ quod licet qñ ꝙ ceditur ex præsum. mitigatur pœna, tñ qñ pœna habet certos fines nunquā potest ex qualitate probationum exaggerari, vt l. generaliter in prin. ff. de decu. vbi est tex. no-
15 ta. †& ideo iudex debet esse contentus fi nibus pœnarum, prout sunt scripte a iure se cundum eum vnde potest dici quod aut loquimur in præsumptione iuris, scilicet quā do iudex vult ferre sententiā per quandam præsumptionē quā lex expresse approbat in criminalibus, et tunc pōt condemnare in pœnam corporalem, vel pecuniariā prout ius disponit, vt d. l. si q adulterij. C. de adul. & ita tenet Abb. in c. accedens, de simo. & ita intelligit do. Augus. de Ari. in addi. ad opus maleficiorum in gl. in verbo, fama pu blica super ver. quero an vnū indiciū vel

plura,& ita dicit esse intelligẽda dicta doc. maxi. Abb. in c.j. de indicijs, in xiij, col. Aut loquimur in præsumptione hominis, & tũc aut cũ illa concurrit cõfessio criminosi extorta per torturam, & idem aut non cõcurrit confessio prædicta,& tunc aut fumus in pœnis a iure expresse limitatis & habet locum dictum Bal. aut in pœnis arbitrarijs, et habet locum dictum Innocen. & Specu. vide omnino ad prædicta per Bald. in d.l. qui multũ bene loquitur de triplici probatio. in criminalibus. Item limitat prædicta idẽ do. Augu. ibidem nisi ageretur de punitõ aliquem pecuniariter, vel pœna leui corporali, puta fustigationis, tex. est in l. iij. §. quia plerunq;. ff. de offi. præfec. vigil. vbi ex culpa præsumpta quia incendium præsumitur culpa illa habitantium potest quis fustigari. Sed tu potes dicere ideo hoc esse quia lex approbat expresse hanc præsumptionẽ vnde erit idem prout supra dictum est. Itẽ idem do. Augu. ibidem dicit quod Ioã. An. in addi. Spe. in tit. de probatio. §. fi. ver. xiij. limitat alio mõ videlicet nisi iudex se moueret ex præsumptione violentissima, & ita refert Inno. in c. afferte. de præsumptio. Adde ad omnia prædicta Gandi. in opere suo maleficiorum, qui notabiliter dicit qđ 16 vidit in practica obseruari, † & ita omnes sapientes Bononie volunt, ꝙ nullus possit capitaliter condemnari ex indicio quantũcunq; indubitato fecus si veniret imponenda pœna pecuniaria. Adde vnum menti tenendum quod dicit Bal. in d.l. si qui adulterij, quod condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure non potest appellare per illum tex. qui dicit talem haberi pro cõfesso & conuicto, & per l.ij. C. quorum appel. An autem cõfessus in tortura appellet scribit Bal. in d.l. fi. C. de proba.

& distantia probetur a loco homicidij tpe.

5 *Præsumptio affirmatiua p negatiuã tollitur.*

6 *Indicia contra delegatum grauiora esse debent his quæ p se habet vt torqueri possit.*

Quæstio. v. j. partis.

Circa quintam quæstionẽ

principalem quæ est, quomodo & qualiter
1 tollantur & eliduntur indicia, † Dic quod tollantur indicia & præsumptiones per cõtrarias præsumptiones & indicia, vt dicit Bar. in l. fi. C. fami. hercis. nam licet præsumatur ꝙ damnum datum sit potius a vicinis quam ab alijs, vt no. Iac. But. & Bar. in l. si ita. §. fi. ff. de fun. instru. et superius fuit dictum tamen hęc præsumptio tollitur & eliditur per bona & laudabilem famã & cõuersationem, quia pro bono præsumitur bonum & bene & prudenter viuere, vt dixit
2 Bal. in l.j. C. loca. circa fl. † Vita enim præcedens magnam partem confert ad præsumẽdum quod quid sit vnde caueat vnusquisque ab infamiam, quia non solum in eo de quo est infamatus sed ẽt in alijs grauat eius opinionem vt extra de regu. iur. c. defleat peccator. & not. in l.ij. C. qui testa. face. pos. sed bona fama est thesaurus hominis inestimabilis & iocundus, & sicut lilũ dat suauitatem odoris verba sunt Bald. in l.j. C. de confessis. in iiij. colũ. Item licet præsumatur contra aliquem de furto, si probetur quod exiuit de illa domo de nocte, in qua furtum commissum fuit et quod habeat aliquid sub mantello, tamen si probatur quod ille talis eras magnus mercator, vel talis conditionis quod non sit verisimile furtum commisisse excludetur illa præsumptio est conditione persone, ita dicit Ange. in l. milites.
3 C. de quæstio. † Item indiciũ quod sumitur ex vno teste de veritate, potest elidi si alie circunstantie refragantur, secundũ Io. And. in c. cum in contemplatione. de reg. iur. vt refert Bal. in l.ij. C. quorum appe. nõ re. Et ideo si testis deponeret ꝙ vidit talem solũ subtrahere & portare de loco ad locũ vnũ lignum quod non ferrent decem homines, hoc probato indicium illius testis eliditur deficit enim eius dictum in verisimilitudine l. milites. §. oportet de quæstio. Nam impossibili posito in esse, nullum sequitur cõtingens. l. filium. j. respon. ff. de his qui sunt
4 sui vel alie, † Et ideo licet contra acsacutũ,

SVMMARIVM.

1 *Indicia & præsumptiones contrarijs eliduntur præsumptionibus, & indicijs.*

2 *Conuersatio præcedẽs monstrat qualis vnusquisque sit præsumendus.*
Fama bona thesaurus inestimabilis, & lilium suaue perolens.

3 *Indicium per testem singularem habitũ eliditur alijs refragantibus circunstantijs.*

4 *Indicium homicidij contra aliquem ortum ex minis & inimicitia, eliditur si absentia*

vel inquisitum de homicidio Titij probentur inimicitie capitales, & mie de occidendo, & propter hoc resultet indicium an torturam tñ illud indicium tollitur si accusatus probat suam absentiam & distantiam a loco homicidij tempore quo illud fuit cõmissum ꝙ nullus secundum naturam posset illuc accedere ad illud faciendum recedendo de illo loco & accedendo ad locum homicidij, præsumptio enim quę tollitur probatur quod sit impossibilis, vt d.l.filium & dicit ibi Bal.ꝙ præsumptio nihil operatur
5 vbi veritas in contrarium probatur. †Item præsumptio affirmatiua tollitur per negatiuam. Item vbi non potest haberi certa probatio, recurritur ad præsumptionem secundum eum præsumptio ergo tollit præsumptionem, vt d.ll.& l.diuus.ff.de in integ.restitu.& d.l.si qui adulterij.C.de adul.vbi dicit Bal.no.quod non creditur id quod non est verisimile euidentibus indicijs, & idem dicendũ est in similibus de hoc ẽt per Bald. in l.non ignorat.C.qui accus.non pos.in ij.
6 col. †Illud est bene notandum ꝙ qñ torquendus habet aliqua indicia pro se habet esse indicia magis grauia cõtra se, ita quod præponderent, ita vt ad torturam deueniri valeat, dicit Bar.per tex.ibi in l.j.§.ad qõnem ver.nec facile.ff de quęst.item Bal.no. dixit quod si testator exculpauit reum, puta de eius morte inculpatum, quod propter hoc reus non poterit ex indicijs torqueri, quia habet indicium innocentie pro se, vt l.j.§.paulus.ff.de oper.lib.si tñ liquido cõstaret de crimine punietur, vt l.ij.ff.ad sille. ita dicit ipse in l.j.in ultima colũ.C.cõia delega.quod est notan.ad hoc ẽt quod no.Bal. in l.iurisgentium.§.si paciscar.ff.de pac.

SECVNDA PARS

Tractatus de tortura & quęstione.

Diuisio.

Primo quid sit quæstio, & vnde dicatur.
Secundo quid appellatione quæstionis contineatur.
Tertio in qua causa debeat haberi qõ.
Quarto qui possint torqueri, & qui non.
Quinto qualiter peruenerit debeat ad quæstionem.
Sexto quis sit effectus torture & qõnis.
Septimo [illegible]liter puniatur torquens aliquem indeb[illegible]
Octauo subnectam aliqua notanda communia de indicijs, & [illegible]tione.

Nono & vltimo describentur aliqua in practica maleficiorum non inutilia inuenibus latrunculatoribus, vbi sub epilogo recolligentur quasi omnia quæ in hoc tractatu continentur.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio est veritatis inquisitio per tormẽta, & cordis dolorem facta.*
Tertio leuis, quæstio non dicitur absque dolore cordis.
2 *Quæstio a querendo dicitur vel inquirendo quod per eam negotij veritas inquiratur.*

Quæstio prima secundæ partis.

1 CIRCA primum dic quod quæstio † est inquisitio veritatis ꝑ tormenta, & cordis dolorem. Nam nuda, & leuis territio absq; dolore cordis non dicitur quęstio in ista materia, vt l.item apud labeonem.§.quæstionis.ff.de iniur.& l.j.§.quæstionum.ff.ad sille. Ita diffiniũt Azo in summa de quæst.& Odof.in quodã suo tracta.
2 quem fecit de quæstionibus. †Et dr̃ quęstio a querendo, vel inquirendo, quia per eã inquirit seu queritur veritas negotij de quo disputatur, & ad illuminandum veritatem fieri debet & non aliter, vt l.cura falsum, & l.hoc quod placuit.C.de quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Quæstionis appellatione q̃ censeãtur venire.*
2 *Carceratio vel detentio simplex, an veniat quæstionis nomine.*
3 *Confessio tormentis adhibitis facta vel prope tormẽta, dicitur metu tormẽtorũ facta.*
4 *Tertio leuis dicitur si quis tantum ad funẽ ducatur.*
Confessio non dicitur metu tormentorũ facta in carceribus quando non denegantur alimenta.
5 *Confessio metu tormentorum facta non censetur, si iudex delato torturam minetur.*
6 *Tortura siue quæstio varijs instrumentis &*

modis dari poteſt.

7 *Iudex torquendi carnem ſcindens vt confiteatur, capite plecti debet ſi moriatur.*

Quæſtio ſecunda ſecundæ partis.

Circa ſecundum videlicet quid contineat appellatione qõ-

1 nis, †Reſpondeo, continetur carceratio facta de aliquo vt non comedat donec dicit negotium de quo queritur, item qualitercũ que per vim & tormenta quis compellitur ad aliquid dicendũ videtur quæſtio. & qõnis verbo cõtinetur. l. item apud. §. quæſtionis. ff. de iniur. & l. j. §. qõnem ad fil. Item negatio ſibi dr quæſtio. l. necare. ff. de lib. agn. Item chorda. l. decuriones. C. de queſt. & l. nullus. ff. ad legem iuliam mateſta. itẽ quælibet vis illata perſone. vt l. ſi. C. de aboli.

2 †Sed an ſimplex carceratio, vel detentio cõtineatur appellatione quæſtionis vel tormentorum, videtur quod non qm̃ carceratio & detentio ſit ẽt nullis præcedentibus indicijs, & ad ſolam cuſtodiam quęſtio vero ſiue tormenta non fiunt niſi pręcedentibus indicijs vt l. j. §. diuus. ff. de quæſt. propter quod dicit Ang. in d. l. item apud. §. qõ quod ſi ſtatutum prohibet aliquem torqueri ſine ſcientia priorum quod nihilominus poterit carcerari abſq; ipſorum conſcientia dummodo carceratio non ſit cum denegatione cibi & idem tenuit in l. neino. C. de exact. tri. Idem ſecundum quoſdam ſi carceratio eſſet periculoſa alicui ratione loci, vel ratione infirmitatis, vel inferret infamiam, ratione qualitatis perſone detente, quia tũc poteſt dici ineſſe tortura in detentione ſe-

3 cundum eos. †Sed hic quero qñ dicatur confeſsio facta metu tormentorum. Reſpõdet Barto. in d. l. j. §. diuus ſeuerus. ff. de qõ. quod tũc dicitur facta metu tormentorum qñ eſt facta adhibitis tormentis, vel ita facta prope tormenta aliquo legato & præcedentibus minis deponendo ad torturam nõ autem quelibet leuis territio facit videri confeſsionem eſſe factam formidine tormentorum ſed debet eſſe poſitus in tormentis, vel ductus ad ea. Item ſi eſſet in carcere in quo de fame & frigore multum patiebatur nam tunc formidine tormentorum videtur factam arg. ad hoc. ff. de iniur. l. item apud. §. quæſtionis facit. ff. de vi et vt arma. l. iij. §. ſi quis viſus dum dicit, ſufficit terror

4 armorum ſecundum Bar. †Dixit tñ Angе. in d. §. quæſtionis quod ſola ductio ad finem eſt leuis territio, ſed ductio & ligatio bene facit videri confeſsionem extortã metu tormentorum, quia ibi ineſt terror cadẽs in conſtantem virum, vt l. interpoſita. C. de tranſac. eſt enim timor proximus torture arg. l. j. C. de lica. Item dixit Bal. quod manicis ferreis ligatur. dicitur torqueri in l. j. C. de cuſto. reo. Confeſsio autẽ facta in carceribus, in quibus non denegatur cibus nõ dr facta metu tormentorum, per dicta ſupra proxima q. & ideo talis confeſsio valet & nocet confitenti, ita tenet Bal. in l. j. C. de cõfeſ. in vj. col. & per conſequens non requiritur cp in ea perſeueret per ea quæ dicemus in ix. q. prin. ſed Gand. in tractatu maleſi. in rub. de quæſt. & tormentis in verſ. dictũ eſt ſupra tenet quod ſufficiat eſſe pœnes torturam licet non fuerint ligate manus de retro vt dicatur confeſsio facta metu tormentorũ

5 ibi reſpondet ad d. §. quæſtionem. †Dicit tñ cp ſi extra locum in quo homines torquent, iudex dixit, aut confitearis aut ducãte ad torturam inferendo ſibi terrorem, propter hoc non dicetur confeſsio facta metu tormentorum, quia eſt leuis territio per d. §. quæſtionem. & cum hoc videtur trãſire do. Augu. de Ari. in addi. ad tractatum maleficiorum Aretini in gl. in verbo, fama publica in antepenul. col. Adde quod Bart. in l. nouiſsime per illum tex. ff. quod fal. tuto. aut. voluit quod dicatur confeſsio facta metu tormentorum ſi tantummodo apud torturam quis fuerit ſpoliatus ſolum & nõ ligatus nec minatum ſibi de tortura ſi non conſiteatur & ibi dicit cp ſemel habuit hoc de facto †rorentie. Et quia ſupradictum eſt, quid contineatur appellatione tormentorũ

6 ſcias †quod multis variiſq; modis & inſtrumentis vtuntur latrunculatores & iudices maleficiorum. Nam quidam dant ei imittũt aquam per nares, in qua ẽt nonnulli imponunt calcem obſtructo ore bibentis, qũ genus torture. ut audiui, eſt periculoſum ne ex eo ſuffocetur tortus. Quidam ponunt taxillũ in oſſe pedis qui vulgariter dicitur loſſo pazzo. Quidam ponunt muſcionẽ in vẽtre, ſiue vmbilico, & deſuper ponunt citatum ad includendum illum, ne poſſit egredi. Quidam torquent cũ lingua caprina hoc modo quia lauant pedes torquendi cũ aqua bene ſalita, & ligato torquendo ſuper ſcanno, faciunt vt capra cũ lingua lambat plantas pedum quod libenter facit propter anditatem ſalis, & audio cp iſtud eſt duriſſimum tormentũ, & ſine periculo. Quidã tor

Quæstio tertię secundę partis.

quent in mittendo virgas inter digitos manus stringendo cum chordula. Quidam vtũtur chorda, ligatis manibus post terga, qđ genus torture cõmuniter est in vsu, & vnũquodq; prætorum ex publico habet tale instrumentum vt videmus vbiq;, & istud est a consuetudine cõiter approbatum, & etiã de iure vt l. nulli. C. ad leg. iul. maiesta. Sed in isto debet adhiberi maxima diligẽtia, & debet moderate adhiberi alias solent multa pericula incidere. Alij ligant solum vnã manum ad funem & sinunt sic pendere super terram. Audiui etiã, q̃ dantur detento ad comedendum carnes multum salite, & denegant potum. Aliqui lauant pedes torquendi, & plãtas inungunt lardo porcino, & ligato torquendo super scannum, faciũt, vt plante pedum vrgant versus ignem valdum, & sic iuxta ignem sinũt permanere.

De modis autem & instrumentis aliquibus torquendi creduliter, ponit Bald. in l. j. C. de emen. seruorum vbi dicit per illũ tex.
7 in verbo, laniauerit, † nota quod contra iudices qui scindunt alicui carnes vt cõfiteatur crimen, nam si moritur tortus in tormẽtis, iudex iste debet decapitari tanquã homicida. & Ange. in l. nemo carcerem. C. de exact. tri. lib. x. dicit no. tex. contra iudices qui propter deletationẽ inuenitũt nouã speciem tormentorũ, hi enim appellantur iudices irati, & peruersi, & ratione peruersitatis dñs cõfundet eos qa sunt perpetuo ignorantes. Sapientes enim talia ab horrent, & virtutum illuminatione, sciẽtie formã propagant, reliqui vero actibus impijs se exaltare dicentes, cõfundunt eorum famã apud bonos & graues inceſſanter inquinantes.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio seu tortura applicari potest in causa criminali criminaliter agitata.*
2 *Seruus in omni causa & in omni crimine iudicis arbitrio torqueri potest, sed liber in grauibus tantum & criminalibus.*
3 *Iniuria personalis dicitur graue delictum.*
4 *Delictum leue quòd dicatur & quæ leuis iniuria.*
5 *Tortura etiam locum habet si de crimine ciuiliter agatur.*
6 *Cause ciuiles in quibus differant a criminalibus in materia torture.*

Tertio principaliter quero in qua causa

1 sit habenda quæstio & tortura. † Respõdeo quod in criminali causa non est dubium si criminaliter agitur, vt patet per totum tit. ff. & C. de quæst. & maxima in l. j. & l. edictum. ff. eo. & l. milites. §. oportet. C. eo. titu. & dixit glo. in d. l. j. quod in quolibet crimine habet locum tortura, & per consequens tam in publico, quã in priuato crimine põt quis torqueri, facit quod not. glo. & doc. in l. verbum. C. de infa. Aduerte tamen quod non pro omni crimine potest quis torqueri. † Super quo dic quod aut loquimur in seruo, & tunc potest arbitrio iudicis in omni causa torqueri, & in omni crimine, vt l. edictum supra alle. & ibi per doc. & p Bar. in l. diuus. eo. titu. & per Gandi. in ti. de quæst. & tortu. in suo opere maleficiorum, & nunc loquimur in homine l. bero & tunc in causis criminalibus & grauibus potest torqueri, in leuibus autem criminibus non vt habetur in dictis turibus vnde male faciũt iudices qui pro quibuscunq; leuibus iniurijs faciunt quem poni ad torturã ista sunt verba Papiensis in sua practica in forma inquisitionis in glo. in verbo, hæc est quedam inquisitio circa. xij. col. Sed nunc cadit declarare quod dicatur leue crimen & leuis iniuria. Nam Bar. in l. non solum. §. si manda-
3 to. ff. de iniur. † dicit quod quelibet iniuria personalis dr̃ delictum graue. sed Papiensis vbi supra dicit quod trahere quem per capillos. vel cõtra aliquem proijcere lapides est leue crimen. Bar. autem in d. §. si manda to dicit quod leuia delicta sunt illa in quibus non requiritur dolus, vt dare damnum. Item qũ filius patri, vel libertus patrono non est obediens. Item qñ quis est repertus cum armis, vel ire de nocte, et his similia vt ludere. & idem dicit in l. leuia. ff. de accus. vbi etiam dicit vt superius dixi quod delictum commissum in personam est graue, qđ Ang. ibi dicit esse verum nisi optimo illius patrie aliud velit, vt est Florentie, vbi percutere pugno reputatur leue. Itẽ dicit Bart. in d. l. leuia. quod quelibet delictum etiam commissum dolo tamen in re parua vt est
4 furtum rei parue est delictum leue. † Adde quod delictum leue dicitur crimen abigeatus, furtum domesticum, & leuis iniuria uerbo illiata secundum Spec. in ti. de execu. sen. in. §. nunc dicendum, ver. xlij. vbi vide

vt hæc refert & sequitur do.Ma.Soci.in c. j.de libel.obla.in xlvij.fallen.Item Ang.in d.l.leuia dicit ꝙ leuia delicta sunt qñ leuis pœna imponitur non attento alias sit de iure leue, vel graue, & vide gl.in c.cum illorum.de sen.excō.in verbo,membri quæ dicit ꝙ relinquetur iudicis arbitrio quæ dicãtur crimina leuia,vel non quam glo.approbat do.Aug.de Ari.in addi.in tractatu malefitiorum in gl.in verbo hæc est quedã inquisitio.col.xv. †Sed quero quid si de crimine agitur ciuiliter,an erit locus torture. Respondeo quod sic,vt ẽt dicto casu possit queri valeat vt l.sicut.C.de fal.et ibi per Bal.qui dicit quod tũc debebit mitius agi. Sed an in ciuili causa potest adhiberi tortura. Dic quod sic sed tunc demum cum alias veritas haberi non potest nisi per torturam l. diuus.in prin.ff.de quæst.vt not.glo.in l.ex liberto.in prin.& est tex.in l.quoties.C.eo. facit l.super.& l.hoc quod placuit.& l.interrogauit.& l.fi.eo.ti.in subsidium ergo in ciuili causa peruenitur ad torturam.vt d.l.

6 diuus.†Sed secundum hoc in hac materia torture nulla videtur differentia inter ciuiles & criminales causas,dic secundum Bar. ꝙ immo est differentia nam in causa ciuili & pecuniaria torquentur serui,& non liberi,vt l.edictum.ff.de quæst.& l.si quis decurio.& l.vbi falsi.C.de fal.hoc tñ intelligo quod ẽt in causa pecuniaria liber non torquetur in se vt dicit Bar.in alium bene torquet si vacillat vt d.l.ex libero.Quod qualiter intelligatur dicam infra in iij.q.prin. Item dicit Bar.quod non ita de facili peruenitur ad torturã in causa ciuili sicut in criminali, & graui.vt d.l.diuus.vbi ipse hoc ponit,putat tñ quod non ex omni causa qs sit torquendus, sed in hoc aduertendũ iuxta dispositionẽ.d.l.edictũ.et d.l.ex libero.

SVMMARIVM.

1 *torqueri possunt liberi & serui,liberti, & statu liberi.*

2 *Libertus vt liber est torquendus,& in eisdẽ casibus.*

3 *Confessio mulieris prægnantis,facta in tormentis nulla est.*

Tortura existente illicita, irritatur quicquid sequitur ex ea.

4 *Liber homo,tam in se, quã in alijs,torqueri potest,præcedentibus indicijs.*

5 *Indagatio exquisitissima non fit quando pro crimine ciuiliter agitur,sicut quando agitur criminaliter.*

6 *Clericus in testem inductus non est vacillãs torquendus.*

7 *Diuites bone opinionis & famæ in duobus tantum casibus torqueri possunt.*

8 *Hominibus vilis conditionis in testimonijs admissis,non adhibetur tanta fides quanta alijs*

9 *Testis non est torquendus in eum,cõtra quã fecit testimonium non inuitus.*

10 *Domesticus non debet torqueri in eum cuius est domesticus.*

11 *Testis qui non est omni exceptione maior nõ debet torqueri in causa ciuili.*

Tortura nõ datur, nisi delictũ certo sciatur.

12 *Testis an possit torqueri non præcedentibus indicijs.*

13 *Testis non debent torqueri, nisi signis quibusdam contra reum præcedentibus.*

14 *Maleficio domi commisso, torqueri possunt ibidem existentes tẽpore cõmissi maleficij.*

15 *Disputatio an sit fienda super indicijs contra testem habitis,sicut super his quæ contra reum habentur.*

16 *Dictum testis validius dicitur cum tortura factum quam quod sine.*

Minor quatuordecim annis nec in se nec in alijs torqueri potest.

17 *Impubes secundum ius commune non potest testis esse.*

18 *Impubes cum tortura leui ad instructionem potest interrogari.*

19 *Milites & veterani non debent torqueri.*

20 *Decuriones et eorum filij nõ sunt torquẽdi.*

21 *Decurio infamis torqueri potest & pro crimine falsi.*

22 *Nobiles, aduocati, & doctores an possint torqueri.*

23 *Doctores legum,et aliarũ scientiarum, personaliter capi. ad iudicem trahi, aut quouis modo vexari non possunt.*

24 *Exceptio quelibet in crimine læsæ maiestatis cessare debet.*

Surdus

25 *Surdus & mutus a natura torqueri non possunt.*

Seruus in quibus casibus in dominum torqueri possit.

26 *Seruus communis pluribus, vt pluribus, torqueri potest in caput alterius dominorum.*

27 *Seruus patris torqueri potest pro morte filij.*

28 *Seruo vel volenti vel torto non creditur cõtra dominum.*

29 *Libertus ĩ caput patroni nõ debet torqueri.*

30 *Reus & accusator in crimine falsi possunt torqueri.*

Quęstio quarta secundę partis.

Quarto principaliter quero q̃ possũt tor

1 queri & qui non. † Responde ꝙ torqueri possunt omnes tam liberi q̃ serui, & tam liberti, q̃ statuliberi, vt patet in multis iuribus, & potissime in l. si quis decurio. C. de fal. & l. primum. C. de quæst. & l. ex libero. & l. vnius. & §. testes, & l. j. §. quæstioni. ff. eo. tit. quæ omnes loquũtur de qõne & tortura liberi hominis. Item patet in l. j. circa principium. & in §. seruum municipum. & §. seruum mariti, et §. si seruus & §. si serui & §. in causa, & in l. hęreditarij. & l. si quis viduam. ff. de quęst. & l. j. & ij. & l. cum testamentum & l. hoc quod. C. eo. in quibus habetur ꝙ serui torquentur. Item de statu libero patet quod torqueatur in l. edictũ. §. si. iuncta. glo. ff. eo. & l. j. §. sed in eo. ff. ad sil. Itẽ de liberto patet ẽt quod sit torquendus,

2 vt l. j. §. si seruus ad hoc. ff. de quæsti. † Nam libertus torquetur vt liber in his in quibus liber homo torquetur secundum gl. ibi. Itẽ torquetur tam masculus vt supra dictis legibus quam fœmina, vt d. l. cũ primum. C. quæstio. quod est verum nisi sit prægnans nam tunc nõ torquetur quandiu prægnans sit. l. prægnantis. ff. de pœnis, vbi plus dixit glo. quod ẽt post partũ depositũ per xl. dies non torquetur. & illã gl. tenet And. de Pisis & Bal. in lectu. in l. impera. ff. de stat. homi. & est ratio, quia intra xl. dies post partum non est fortis mulier ad subeunda tormenta secundum eos, & idem tenet Bart. in d. l. prægnantis. Addens rationem, quia si inter xl. dies torqueretur, cum sit debilis, moreretur & iudex excedens modum puniret, debet ergo differri, donec sit fortis ad tortu-

ram secundum, eum. Et plus voluit Bald. in

3 d. imperator. † ꝙ si mulier prægnans torquetur & confiteatur, quod non valet talis cõfessio facta in tormẽtis, quia cũ illicita sit tortura, non valet quod sequitur ex ea arg. l. maritus. ff. de qõ. secundum eum quod est notandum. Et hoc quod de muliere prægnante dictum est, habet locum ẽt si sit prægnans ex alio quam marito, vt l. ex seruorum §. penu. ff. de statu. homi. Et idem si est prægnans de pauco tẽpore puta. x. vel. xx. dierum secundum Bald. in d. l. mulier. §. fi.

4 . † Quod autem dictum est de libero homine ꝙ torqueri potest est verum tam in se, præcedentibus indicijs, vt l. fi. ff. de quęst. et l. milites. §. oportet. C. eo. tit. & l. sicut. & l. si quis decurio. C. de fal. & l. proditores. ff. de re mi. quam ẽt in alios. s. vt testis, vt l. ex libero. & l. vnius. §. testes ff. de quæst. & l. nullius. C. de asser. tol. l. nullam. C. de infa. iuncta gl. adde quod Bal. in l. milites. C. de qõ. dicit ꝙ testis vilis torquet sine indicijs, vide inferius de hac qõ. in ver. sed quero an debent præcedere. Primum tamen dictum intelligo in causa criminali, scilicet vt liber in se torqueatur præcedentibus legitimis indicijs. vt d. ll. & forte ẽt si de crimine aga

5 tur ciuiliter per d. l. sicut † non tñ fit ita asperrima indagatio qñ ciuiliter pro crimine agitur sicut qñ criminaliter vt no. gl. in l. ij. eo. tit. & Bal. in d. l. sicut, secundum autẽ dictum vt torqueatur in alium vt testis intelligo in duobus casibus scilicet si vacillat vt d. l. ex libero & si facto interfuisse dicatur. vt l. vnius. §. testes. & l. is cui. ff. de quæst. Et intelligo si ipse dicit se facto non interfuisse, & per alios conuincitur de mendatio ꝙ interfuit & sufficit ꝙ per vnum testem tantum ad minus qui sit dignior ipso negante hoc dicatur secũdum Bart. in d. §. testes. An autem hoc sit verum quod liber homo productus in testem possit torqueri, vel non distinguit Bar. in d. l. ex libero ꝙ quidã sunt liberi homines positi in dignitate clericali, & isti non possunt torqueri, sed alias de falso puniuntur vt l. presbyteri. C. de epis. &

6 cle. secundum Bar. † licet ergo clericus testis inductus vacillet in testimonio. tñ non torqueatur. Quid autem sit de de iure canonico, Bal. in d. l presbyteri, remittit ad not. vj. q. j. presbyteri. el ij. & per Archi. ibi & vide tu per Inno. in c. qm̃ contra falsam de proba. & melius in c. cum in contemplatione de r g. iur. & plenius per Pau. de Elaza. in c. grauis. de deposi. Quidã alij sunt positi in dignitate, vel nobilitate, vel officio secu

lari,& isti possunt torqueri in vno casu tã-
tum scilicet si vacillent & sic aures iudicis
obtundunt, vt l,nullum.C.de testi.in princ.
& dicit Bart,quod qñ testis vacillat debet
facere scribi per notarium, & notarius de-
bet scribere qualiter iudex dicit quod te-
stis vacillabat,& hoc debet facere solũ au-
diente & intelligente tesse, Alleg.Inn.& Io.
And.in nouella in d.c,qñ contra.& idẽ vo
lunt Ange.in authẽ.vt spcnsa.lar.§.insuper
7 col.ix. †Quidam alij testes non sunt positi
in aliqua dignitate, & tunc si sunt diuites,
& bone opinionis,nõ possunt torqueri,nisi
in duobus casibus primum scilicet si vacil-
lat secundo si conuincatur de mendacio,
quia asserit se nõ interfuisse negotio, & ab
alijs conuincitur qp interfuit, vt d.l,vnus.
§.testes.Quidã sunt liberi homines, viles
artes exercentes, obscuri & ignoti forsan,
& isti secundum quosdam,nunqꝫ admittun
tur,nisi cum tortura in auth.de testi.§.si ve
ro ignoti,&.§.si huiusmodi & ibi gl.quam
videtur tenere Azo in summa,C,et auth.de
testi.sed Bar.improbat hanc opi.per tex.in
l.diuus.§.fi.ff.de quæsti,vbi deportatus in
insulam,& ẽt statuliber nõ torquetur, sicut
alij liberi homines & tñ constat eos esse vi
les,obscuros,vel humiles,Propterea text.
in d.§.si vero ignoti ad hoc ut torqueat, re
quirit duo scilicet quod sint viles et ignoti,
itẽ quod tentant corrumpere veritatem,&
8 tunc possunt torqueri,& ideo dicit Bar,†qp
isti viles homines admittuntur ad testimo-
nium sine tortura nõ tñ adhibetur eis tan-
ta fides sicut alij vt d.l.iij.ff.de test.in prin.
possunt tñ torqueri in casibus primo si va-
cillant vt d.l.ex libero.& d.§.si vero igno-
ti,secundo si conuincantur de mendacio.
vt d.§.testes.tertio qñ sponte vadunt ad te
stificandum,vt d.§.si vero ignoti.in verbo.
festinantes.& probatur.v.q.v.§.hi qui,ita
dicit Bar.in d.l,ex libero.Illud iñ est bene
notandum quod vbi testis torqueantur,suf-
ficit torqueri duos,vel tres factum scientes
nam refrenanda est tortura. de naufrag.l.
quoties,lib.xj.ita dicit Bal.in d.l.data opera.
C.qui accu.non pos,adde qp tortura te-
stium non fit seruata forma,l.custodias.de
publi.iudic. Alexand.in dicta l.vnius.§.iu-
9 dex de quæstio.† Item non torquetur quis
in eum in quem inuitus testimonium non
dicit,l.prima.§.si seruus bona fide,in fin.ff.
de quæstioni, Qui autem sint illi qui inuiti
non testificantur in aliquem habes in l.iij.
& v.ff.de testibus,& dixit Bart.in dicto.§.
si seruus, quod tales torti & aliqui testifi-
cantes non probant sufficienter ẽt ad indi-
cium loquitur tamen sub dubio per verbõ
forte,de hoc tamen an testis qui non debuit
examinari examinatus faciat indicium,fuit
dictum supra & vide Bar,in l,si matitus.ff.
10 de quæstio.† Item non torquetur domesti-
cus in eum cuius est domesticus, vt l.mari-
tus.ff.de quæstio,& l.j.§.ad quæstionẽ.eod.
ti.facit l.pe.ff.de testi.Et qui dicãtur dome-
stici,nota.in l.etiam C.de testi.& l.pridem.
C.de quæstio.cum sim,& aduerte notanter
quod si alique exceptiones obstant testi tor
quendo,vt ipsius fidem infringant dicte ex
ceptiones debent examinari & discussi an-
tequam testis torqueatur ne superuacuo &
ablq; causa torqueatur.casus est secundum
Bar.ibi l.j.§.si quis dicatur,ff.de quæstio,& 11
ideo si de maleficio esset vnus testis tantũ
qui sciret veritatem rei,& ille nõ esset om
ni exceptione maior,& sic nõ faceret indi
cium,ẽt si plene probaret,in casu quo alias
testis deberet torqueri, iste nõ torqueretur,
cum tortus non faciat indicium.Et idẽ in
ciuil ,vbi vnus testis omni exceptione ma-
ior,facit deuenirl ad iuramentũ necessariũ,
vt l.in bonefidei.C.de iureiuran.& l.admo
nendi.ff.eo.in. †Nam licet in ciuili causa
testis ẽt torqueatur,vt not.in d.l,ex libero.
ff.de quæst.tñ hoc casu testis si nõ est omni
exceptione maior non torquebitur quia ẽt
tortus plene deponens non facit semiplenã
probationem,cum nõ sit omni exceptione
maior vt d.ll.not.per doct,quod est valde
notandum,Item no,quod nunqꝫ veniatur ad
torturam testium,vel principaliũ nisi prius
constet de delicto l.j.§.item illud.ff.ad sille.
ad idem tex.in l,si qñ.C.vnde vi,vbi dicit
Bal.quod qñ lex,vel statutum disponit ali-
quid contra delinquentem prius debet cõ-
stare de delicto sicut si statutum loquatur
quod potestas habeat arbitrium torquendi
homicidam,nam primo debet constare ho-
micidium esse commissum, & sic mortuum
esse,& de corpore mortui, alias nemo de-
bet torqueri, vel nisi concurrant alia quæ
debent concurrere in tortura.vt l.j.§.j.ff.ad
sille,secundum eũ,sed male seruatur in pra
tica,quia statim quod aliquis dicit sibi ali-
quid subtractum ablq; eo quod constet sub
12 tractum torqueritur suspecti de furto.† Sed
quero an debeat præcedere indicia ad hoc
vt testis possit torqueri, Bal.in l,milites.C.
de quæstio.dicit,quod ad hoc vt testis tor-
queatur non est necesse quod præcedãt in-
dicia,sed potest torqueri , vt li sit vilis per-
sona vel vacillet,vel præsumatur scire ve-

ritatem quam tacet C.ad l.iul.de sica.l.fi.& facit.l.iij.in versi.ad verisimilia cause, & l. interrogari.C.de quæstio.& per Dyn.in c. sine culpa.de regu.iur.in vj.& Cyn.in l.fi. C.de quæstio.facit de adul.l.si postulauerit. §.pen.& in authen.de testi.§.si vero ignoti,ita dicit Bald.ibi Bar.in l.j.§.idem cornelio.ff.de quæstio. dicit q testes non debent torqueri si non præcedant indicia. immo si essent torti sine indicijs non crederentur secundum eum.Sed Bar.non declarat contra quem debeant præcedere indicia an cõtra principalem, vel contra testem. Sed idem Bart.in d.l.j.§.quæstionem.dicit q debent esse aliqua indicia contra testes quod ipſi debent hoc scire, vel quia ipſi vacillant, vel quia aliqui dicunt eos interfuisse, vt l.ex libero.in prin.& l.vnius.§.teste.ff. de quæst. Et istud est verius,quod etiam sentit Bald. in d.l.milites.licet male explicet,immo videtur se ipsum inuoluisse. Dixit etiam Bar. 13 in l.j.in prin.ff.de quæstio.† q debent apparere aliqua signa contra reum priusquã testes torquert possint per illum tex. non ergo indistincte torquendi sunt testes, sed ita demum si sciant aut scire debeant veritatē negocij directo, vel per aliqua indicia, & de hac scientia vera, vel præsumpta debēt apparere indicia, puta quia testis dicit quãdoq; se scire, & quãdoq; negat,& hic i. le vacillat propter q præsumitur scire veritatē, & velle occultare ipsam, & tũc torquetur, vt d.l.ex libero,item si testis negat se interfuisse negocio,de quo quæritur,& alij testes dicunt illum interfuisse,vel illum cõfessum esse interfuisse,& tunc etiã præsumitur scire veritatem,& ipsam velle occultare,nam tunc etiam torquetur,vt l.vnius.§.testes,& 14 l.is cui.ff.de quæst.† Item si maleficium est factum domi,certe existentes in illa tempore maleficij torquentur,quia scire presumũtur quæ fiunt in domo,casus est in l.ff.C. de sica.& in l.in adulterij quæstione,C.de adul te.& ibi dixit Bald.q illi qui sunt in domo præsumuntur scire ea quę fiunt in domo & non alij.Et hinc est quod ratione istius presumpte notitie torquentur qui sunt in domo.facit.ff.locati.l.dominus horreorum.C. de repudi.l. consensu.§.super seruis. & de testi.c.veniens,secundum eum, qui etiã dixit in d.l.fina. de sica.q illi demũ sunt torquendi qui præsumuntur scire veritatem, & ideo absens non præsumitur scire veritatem,& per consequens nõ torquetur, vt l.j.§.hoc autem senatus.ff. ad sillen. secundum eum, facit l. prima.§.sed si eos,ff. de magist.conue.Item si maleficium factum est in conuicinio,torquentur vicini qui præsumuntur scire veritatem maleficij ibi commissi,& propter hoc etiam torquentur,argu.ad l.consensu.§.super seruis, secundum Bald. sit ergo conclusio quod testis contra quem est præsumptio, & indicium q sciat vel scire debeat veritatem negocij potest torqueri de iure non alias, de hoc etiã per 15 Bal.in non solum.C.de adul. †Sed tunc quero,an super his indicijs contra teste habitis disputabitur,sicut disputatur de indicijs habitis contra al quem, qui torquetur in seipsum de quo in l.custodias per Bar.& alios.ff.de publi. iudi. respondet Bartol. in l.vnius.§.testes.de quæstio.quod non, quia in his non debet haberi disputatio cũ aduocatis, sed cõmittitur iudici & ita debet intelligi l.is cui.ff.de quæstio.& in authen.de testi.si vero ignoti.& C.de testib.l. nullum secundum Bartol. Item notandum, q si testis ante torturam dixit vnum deinde tortus dixit oppositum,statur secundo dicto facto in tormentis, secus autem si non fuisset tortus,tunc staretur primo nisi dictum suũ incontinenti mutasset antequam diuertisset a iudice.vt not.glo.in authen. de testib. §.quia vero prudens tamen assessor faciat vnicum tantum dictum reperiri scriptũ secundum Bart.& Ang.in l.si postulauerit.§. pen.ff.de adul.& ita etiam ad literam tenet Bald.in l.nõ solum.C.de adulte.cõtra istud tamẽ videtur facere quod not.Bar.in l. eos. 16 ff.de fal.† Item not.quod validius est dictũ testis cum tortura quam sine tortura vt in authen.de testib.§.primo. & ff. de proba.l. cum probatio.dixit Bar. in l.j.§.quæstiont. ff.de quæstio. Et hæc dicta sufficiant circa torturam testium faciendam vel non faciẽdam quam materiam non inuenies ibi ita plene redactam,Item ab illa regula,qua dictum est supra q liber homo torquetur,excipiuntur quædã persone. Excipitur nãq; minor xiiij.annis, qui nec in se nec in aliũ torquetur.l.de minore in prin.& l.ex libero.§.j.ff.de quæstioni, licet tamen non torqueatur ea tortura qua torquẽtur maiores tamẽ cedi possunt habena siue corrigia, vel ferula vel aliter terreri,vt l. imbecilles.ff. ad sille.& l.excipiuntur in princi,eod.tit,Item texe.in d.l. de minore videtur quod minor xiiij.torqueri possit tanquam maior in crimine læsæ maiestatis & quod fidem faciat in dicto crimine ad hoc facit text. in l.nullus,C.ad leg. iuliam maiesta, Ex hoc dico q si ex forma statuti minor, xiiij. ad testi.

ficandum habilitaretur, quod hoc casu poterit torqueri minor, de quibus dixi supra & idem in quolibet inhabili & minus ido-
17 neo de iure cõi quod est notandum. † Sed pro declaratione prædictorum quero cum impubes de iure communi non possit esse testis, vt l.iij.§.l.iul.& l. in testimonium.ff. de testi,& tortura fiat ad illuminandũ veritatem negotij de quo queritur vt l. cum falsum,& l.hoc quod placuit.C.de qõ,quomodo & facta est lex de ipso impubere cum nullum esset dubium de hoc contra.l.quod labeo.ff.ad carbonia,& l.ancille.C.de furtis. Respondeo secundum Bart.in d.l. de minore.quod torquetur non vt plene probet sed faciat indicium non plenum sed qualequale vt l.j.§.impubes.ff.ad ille,& not.in l. ta-
le.C.de his quib.vt indig. secundũ Bart. in
18 l.maritus.ff.de qõ, sed Bald. in d.l. tale dicit not.ex glo.hic posita.† impubes cum leui tortura interrogatur,non ad condẽnationem,sed ad instructionẽ. Non tamen est intelligenda de infante qui quicquid videt ignorat.Omnis.n.lex de habili loquitur d. l.excipiuntur. & C. ne sacrũ baptis. re.l.ij. ita dicit ipse ibi de hoc est glo.in l.inuiti. la ij.ff.de testib.vbi glo.vult quod pupillus in criminalibus facit indicium, dummodo sit proximus pubertati & doli capax sentit tamẽ glos. quod non faciat plenum indicium dum dicit aliquod indicium &c.& sic concordat cum doctrina Bar.de hoc tamen nota.per Specu.in titu.de teste.§.j.versi. item excipitur quod est impubes.& Bal.in l.seruuos.C.de testib.Item quæstio torquetur senex in decrepita etate cõstitutus secundum Odo.in dicto suo tract.& Gandi.in suo tracta.maleficiorum sub titu. de quæstio.ver. quæ persone possunt torqueri, per l. iij.§. ignoscitur.ff.ad sil.dictũ est satis æquũ, sed tex.si recte inspiciatur hoc nõ probat, quia loquitur in eo qui tenetur iuuare, dominũ suum,sed si propter etatẽ decrepitã nõ potest excusatur,& ideo non torquetur, sicut ille qui iuuare posset pro hoc tamen dicto facit quod not.Bald. in l.quid ergo.§.pœna
19 grauior.ff.de infami.† Item milites & veterani non ignominie causa missi & ipsorũ filij nõ torquentur,vt l.milites.in princi.C. de quæstio.& l.nullus.& l.milites.C.ad leg. iul.maiest.Sed quid de militibus nostri tẽporis an torqueri possint.Cyn. in l.iij.C.ad leg.iul.maiest.vult q̃ sic cum non sint proprie milites,& idem vult Ang.in l. milites. ff.de qõ quos refert & sequitur Aret.in tracta.malefi.in glo. fama publica. colũ.xxiij.

in ver.vj.quero & idem approbat do. Angel.ibi in addi.dicunt tamen quod Saly. in l.j.C.de iur.& fac.ignoran. tenet contrariũ scilicet quod milites nostri temporis non possunt torqueri, & idem dicit velle Guil. de cu.in l.penul.ff.ex quib.cau.ma.& istud dicit approbari per moder.in l.centurio.ff. de vulga.& pupil. & per prædicta videtur quod episcopi non possunt torqueri,cũ ipsi teneant culmẽ dignitatum.c.venerabili. de præben.facit de concess.præben.c.dilec.ita renet Paul.de Elaza. in cap.grauis. de pen.
20 †Item decuriones & eorum filij idem priuilegium habent vt non torqueantur, vt l. diuo marco.& l.decuriones de quæstio.C. & per hoc dicit Bal.in d.l.decuriones quod idẽ est in prioribus & ancianis & consiliarijs qui loco decurionũ hũr.sed Odof.in d. suo tract.de quæstio.in fin.& Gandi. in suo tracta.malefi.in titu.de quæst. in ver. supra dictũ est decuriones dicunt q̃ hoc non seruetur de consuetudine,nam licet de iure sit verum quod priores & consiliarij ciuitatũ sint loco decurionum.l.nulli.ff. quod cuiusvni.no,& l.si pupillus.§.decuriones.de verbo.signifi.& glo.in rub.& in l.ij.C. de iure fisci.lib.xj.& dicit Gandi. vbi supra quod de consuetudine ita vidit obseruari quod torqueantur & consuli per sapientes in ciuitate Bononie, fed hoc an sit obseruãdum
21 dicam inferius.† Aduerte tamẽ quod istud quod dictum est de decurionibus fallit in eo qui commisit crimen falsi, nam in eo crimine torquentur,vt l, si quis decurio.C.de fal.Item fallit nisi decurio esset infamis secundum glo.in d.l.diuo marco.ltẽ qui olim fuit decurio similiter nõ torquetur l. nihil. in fin.C.de quæstio,& l.si.ff.de decu.Et idẽ in prioribus & ancianis consiliarijs ciuitatum,nam qui olim fuerunt in dicto officio nam possunt postea torqueri dixit Bald. in d.l.nihil. Item parentes decurionum eodẽ priuilegio vtuntur quo ipsi decuriones, vt l.si matrem.C.de pen,& ff.eod.titu.l.minores.§.iste fere.ver. parentes quoque. & licet illi tex.loquantur in pœnis tamen idem videtur in tortura,quia ista parificantur,vt l.milites in prin.& l,diuo marco.C. de qõ.
22 †Item dicta regula fallit in nobilibus hominibus qui etiam de iure torqueri nõ possunt , vt hoc tenet etiam Odofre. in dicto suo tractatu. Quid autem de doctoribus & aduocatis an sint exempti a tortura, Odofre.in d. suo tractatu circa fin.arguit pro & contra.Et primo videtur quod possint torqueri nam milites torqueri non possunt vt

supra dictum est, sed aduocati & patroni causarum dicuntur militare, vt C.de aduocatis diuerso.iudi.l.aduocati,& facit.l.fori. eodem titu.in fi.ergo nec aduocati possunt torqueri.Item miles non potest exigi vltra quam facere potest vt l.miles.ff. de re iudica,vnde idem est in aduocato,per eandē rationem vt tenet ibi glo.& sic miles & aduocatus paribus regulis priuilegiātur. & pro hac parte vltra ipsum adduco quod nota. Barto,in l.iij.C.de professo & medi. lib. x.

23 †vbi notabiliter dixit,quod doc.ll,& aliarum scientiarum non possunt personaliter capi, vel ad iudicium duci, vel alio modo vexari, & sic familia potestatis non debet eos pro armis scrutari,secundum eum ibi facit etiam vltra Odofre.l omnes,C,de decur.lib.x.vbi positi in dignitate non torquē tur,nō distincto in qua dignitate positi sint vnde dicit ibi Barto.not. quod decuriones & alij positi in dignitate non torquētur.sed doctores & aduocati sunt positi in dignitate,vt patet ex not.per Bar.in l.prima,C.de dignita. lib. xij. ergo torqueri non possunt ad idem facit dicta l.nullus,C,ad leg.iuliam maiesta,ibi aut dignitatis a contrario sensu.In contrarium facit quia nulla lege cauetur,quod doc.& aduocati sint immunes & exempti a tortura,ergo sine lege loqui non debemus l.illam,C,de colla. Odofre. factis hincinde argumentis, soluit pro prima parte, quod sit vera de iure quod non possunt torqueri,sed de consuetudine,quæ est legū interpres,bene torquentur, secundum eū, & ita ēt dicit Pau.de Leaza.in dicto c.grauis,de deposito.do.Ang.de Are.in tract.maleficiorum in glos.in verbo, fama publica, colū.xxj,in versicu.sexto quero, & ita legi aliquos modernos tenere,dicentes nunquā vidisse talem consuetudinem obseruari. & ita puto tenendum in iudicando & consulē do,etiam stante dicta consuetudine, quę de

24 iure nō valeret,vt dicetur infertus.† Sed prædicta limita,quia omnes dictę exceptiones ceſſant in crimine læsæ maiestatis. vt l. de minore ij.respon.ff.de quæstio.& l. nullus.C.eo.titu.Vide etiam per Are.in tracta. maleficiorum in glo.in verbo, che hai tradita la tua patria in princi. Item in crimine proditionis vt l. deferrorem.§.his qui ad hostes.& l.proditores.ff.de re milita, Item videtur in crimine simonie dixit glos.in d. l.nullus per rex.in l.si quēquam.C. de epis. & cle.ibi ad instar publici criminis & læsę maiestatis accusatione proposita a gradu sacerdotij retrahatur. Idem etiam esset dicendum in maleficijs, & mathematicis, & alijs similibus,de quibus loquitur l.& si excepta,C.de maleſi.& mathema. Adde idem esse in crimine falsi,vt l. si quis decurio.C. de fal. & idē in priuato carcere vt l.j.C. de priua.carce.vide de his duobus in dicta l,si excepta in gl.ij.& quoniam supertius dictū est,ꝙ aliqui doc.dicunt ꝙ de consuetudine non seruatur,ꝙ positi in dignitate non torqueantur,immo aliqui dicunt, ꝙ Bononie viderunt seruari contrarium quero posito ꝙ constaret de tali consuetudine in aliquo loco,anſilla valeret & esset seruanda, Dic ꝙ non,secundum Bart.in l. omnes iudices. C. de decu. lib.x. & ita refert & sequitur Bertachinus in suo repertorio in verbo tortura,qui loquitur de militibus, & etiam tenet Ludo,in singulari,primi anni. cccl.xxj. quod incipit,milites & doctores, quem refert & sequitur do.Augu.de Ari,in addi.ad tractatum Are.maleficiorum in glo.in verbo, fama publica,in d. versic. sexto quero:

25 †Vlterius quero an surdus & mutus a natura possint torqueri,vt confiteantur delictum a se commissum, & de quo apparent indicia. Respondeo reperi Bal. in quadam apostilla in l.j.C.de confes. qui in simili videtur tenere ꝙ non, quia talis non potest damnari nisi ex dictis testiū. Item adde ꝙ supradicte fallentie in quibus habetur ꝙ positi in dignitate non torquentur. Fallunt nisi hoc fiat de scientia principis & principe consulto nam nullum priuilegium aut dignitas hic impedit dicit tex.expressus in l.nullus,C.ad l.iul.maiest.& prædicta quātum ad torturam liberi hominis,Serui etiā quandoque non torquentur,nam seruus cōtra dominum non torquetur exceptis criminibus adulterij, fraudati census & læsæ maiestatis,vt C.de qō.l.j.ff.eo. titu.§.diuus Antoninus.&.§.item seruus.& .§.cum quidam,&.§.si serui.& l.de incest.cum l.seq.& l.diuus.§.ex quibus,& l. extraneo cū multis simi,eo.tit.Itē non torquentur serui non solum in dominum præsentem,sed etiam in præteritum,vt l.vnius.§.seruus.ff. de quæstio.& hoc ob memoriam prioris domini, vt ibi. & facit ad hanc rationem l. penulti. C,eodem titu.in fin.& hoc quocunque modo fuerit seruus alienatus, saluo ꝙ propter delictum domini,nam tunc contra dominū torquetur, vt l.prima.§.idem numero.ff.de quæstio. Et prædicta sunt vera non solum domino inuito,sed etiam ipso volente, seruus non torquetur in eum l. seruos.C. de quæstio,Item seruus non torquetur contra

dominum nec pro domino l. pridem.C.de quæstio.Item seruus communis nõ torquetur in caput alicuius dominorum suorum vt l.hoc quod placuit.C.de quæstioni.& l. constitutione.eo.titu.hoc tamẽ fallit quando *socius diceretur occidisse socium*, vt d. l. hoc quod placuit. & d.l. extraneo.C. de quæstio.Item fallit in quæstioi e succesſionis,quando disputatur ad quem hæreditas pertineat,quia plures asserũt se heredes, vt d.l.hoc quod placuit.& d.§.de quæstione. & l.hæreditarij ff.de quæstio.Item fallit cũ quæritor de facto ſerui,vt l.de cõmuni ſeruo.ff.cõmu.diui.& l.interrogari.C.de quęſtioni.& ad hoc facit l.quicunque.& l.cum ſeruis.C.de ſer. fugiti. & quod ibi per gloſ.

26 & doct.†Item fallit quando ſeruus eſt cõmunis pluribus,vt *pluribus. vt in ſeruo ciuitatis*, vel alterius vniuerſitatis , vt l.prima.§.ſeruum municipum.ff. de quæſtioni, nam his caſibus ſeruus communis torquetur in caput alterius ex dominis ſuis. Item torquetur ſeruus in caput domini, quando de domino ipſius queritur, vt l. quoties.C. de quæſtio.Item *torquentur ſerui hæreditarij*,cum de falſo teſtamento queritur , vt l. patre.§.fina.ff.de quæſtio.& l.cum teſta.C. eod.titu. Item ſi propter ſucceſsionem diſputatur de ſtatu ingenuitatem volentis,nã tunc etiam torquentur ſerui, vt l. ſuper ſtatu.C.de quæſtio. Sed dictorũ caſuum ratio poteſt aſsignari,quia ſerui hoc caſu nõ poſſunt clare & firmiter dici alicuius donec patefactũ ſit quis ſit iuſtus ſucceſſor, vt not. glo.in dicta l.quoties. Item ſeruus qui tempore accuſationis nõ erat accuſati,ſi ab ipſo emitur pendente iudicio & proceſſu, tamen in ipſum torquetur in l. ſeruus ad hęc verſi.ſed & eum.ff.de quæſtio. Item ſeruus caſtrenſis peculij filij non torquerur in patrem neque filium,l.de minore.§.j.ff.de qõ.

Item ſeruus patris non torquetur in filium,

27 vt ibidem.† Pro morte vero filij torquetur *ſeruus patris*,& *econtra* pro *morte patris* torquetur ſeruus filij, vt in.§.ſi pater. ff.ad ſil.Item ſeruus redhibitus non torquetur in caput emptoris l.etiam,ff.de quęſtio. Item in cauſa liberali nõ torquetur ſeruus, vt l.de minore.§.fin.ff.de quæſtio.vbi glo. hoc late examinat.& l. ſi quis ne quæſtio. eod.titu.Item ſeruus non torquetur contra poſſeſſorem hæreditatis, licet quæſtionem de hæreditate patiatur l.ex libero.§.fina.ff. de qõ. Item non torquetur contra dominũ putatiuum,& bonefidei poſſeſſorem, vt l.j. §.ſi ſeruus.ff.eod.titu.vbi idem dicit in libero homine bonefidei poſſeſſo pro ſeruo. Item ſerui non torquentur in dominum in q.ſtupri vt d.l. extraneo,ij reſponſo.ff. eo. titu . Idem in cauſa ſimplicis inceſtus, vt l.

28 de inceſtu.de quæſtionum.ff.† & intantum eſt prohibita tortura ſerui in *dominum*, q etiam ſeruo ſponte cõfitente aliquid de domino ſuo, vel ẽt per tormenta nõ creditur, etiã ſi dominus conſentiat torture,vt de primo eſt *text.in* l. vnius §.ſeruo de ſecundo *eſt tex.in* l.j.§.*item ſeruus*.& de vtroque in d.l.j.§.diuus Antoninus de tertio eſt tex.in d.l.vnius.§.ſeruus nec.ff.de quæſt oni.& l. ſeruos.§.eod.titu.Sed quid de ſeruo mariti, an torquetur in caput vxoris text. eſt q ſic in d.l.j.§.ſeruum.ff.de quæſt.& idẽ videtur in ſeruo vxoris vt torqueri poſsit contra *maritum*,quia eadem *eſt ratio* argu.l.illud.ff.ad leg.aqui.Item ſeruus non torquetur contra tutorem vel matrem domini ſui niſi in tutelari cauſa.vt l.ij.C.de quæſtioni. Torquetur tamẽ ſeruus in dominũ ſi vxor occidit virum vel *vir* vxorem.vt l.ff.C.de ſica.& alios caſus ponit text.& glo.in d.l.j. C.de quæſt.& dixit Bal.ibi, quod in iſtis caſibus in quibus ſeruus torquetur cõtra dominum in illis torquetur monachus contra

29 Abbatem quod eſt notandum.† Item liber tus non torquetur contra ſuum patronum. vt l.j.§.ſi *ſeruus bona. ver. ſed nec libertũ*. & .§.ſi ſeruus ad hæc.& l.de minore §.tormenta.ff.de quæſt. & l.pridem.C.eod.Hoc tamen fallit in caſibus,de quibus in d.l.j.C. de qõ.ſecundum glo.in d.l.pridem.Statuliber ſimiliter non torquetur contra hæredẽ donec pendet cõditio libertatis in pecuniarijs *cauſis*.l.*diuus.in fi.de* quæſtio,ff. quod fallit quando fuerit particeps delicti.ff. ad

30 ſil.l.j.§.in eo.† Vnum non eſt ſilentio pretereundũ.ſ.quod in crimine falſi poteſt torqueri reus & accuſator,dũmodo cõtra torquendum ſint indicia text.eſt ſecundũ Bal. ibi in l.vbi.C. de falſis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex præoculis multa habere debet antequam aliquem torture ſubijciat.*

2 *Indicium non eſt a quæſtione inchoandum.*

3 *Quæſtio ſeu tortura non eſt præſentanda,niſi præcedant indicia.*

4 *Seruus in facto proprio poteſt torqueri.*

5 *Seruus quando contra dominum torqueri poſsit abſque indicijs præcedentibus.*

6 Quæstio absque indicijs dari potest in tractatibus proditorijs.

7 Accusatus ob contumaciam bannitus si postea comparuit torquers poterit absq; alijs indicijs.

8 Quæstio non pro omni causa aut persona est sumenda.

9 Iudex qualem debeat facere diligentiam dū delictum refertur sibi esse commissum. & nume. 11.

10 Tortura non est adhibenda nisi prius liquido constiterit de facto.

11 Inquisitus vel accusatus de delicto qua forma citari debeat.

12 Accusatus citatus & non competens, ponitur in banno & censetur confessus.

13 Iudex antequam aliquem torquet iudicium copiam dare debet, vt si valeat reus, eadem purget.

14 Torqueri timens iniuste, hoc est sine indicijs, potest appellare.

15 Quæstioni seu torture locus non est, si aliunde veritas haberi potest.

16 Iudex plenariā de maleficio habēs certitudinē licite appellationi potest obuiare.

17 Iudex non inhumane, sed iuris ordine seruato, & cum moderamine, ad torturam debet procedere.

18 Iudex torquendi fortitudinem, etatem, valetudinem, & personam attendere debet.

19 Iudex an & quando teneatur si reus in tortura, vel ob torturam moriatur.

20 Iudex nō tenetur si reus tortus casu fortuito moriatur.

21 Iudex in dubio officiū suū gessisse p̄sumitur.

22 Iudex non præsumitur iura, & ea quæ ad suum spectant officium ignorare, tametsi quāplurimi quæ medullitus in iure intendūt consecuti sint minime ad corticē vsque leges contemplati.

23 Ignorantia iuris in iudice culpa lata est, qui & dolo non carere præsumitur cum se iuris peritum fateatur.

24 Culpa lata in pœnis corporalibus infligendis non est dolo æquiparanda.

25 Iudex in corpus alicui grauamen inferens, extraordinarie punitur.

26 Iudex allegare potest se in iure errasse, & hoc est suam turpitudinem detegere.

27 Iudex in torquendo modum excedens, non iudex, sed priuatus fingitur, quemadmodū, & tutor male administrans fingitur non tutor. & nu. seq.

29 Pœnam non meretur qui lege permittente quicquam operatur.

30 Torto mortuo quis teneatur, si dolo, culpa, vel casu mortuus sit nesciatur.

31 Iudex in dubio quæstionem debito grauiorē intulisse præsumitur Zelo iustitie & non dolose.

32 Iudex dolose excedens modum torture legis cornel. debet pœnam subire.

33 Iudex sine causa, & absque indicijs et, dolo se aliquē torquens, plectendus est capite.

34 Tortura iniusta alicui illata tenentur iudices, & potestates, sed non officiales ex mandato facientes.

35 Iudex pro torto mortuo tenetur pœna pecuniaria, stante statu. quod &c.

36 Iudex ad quid teneatur si tortus non moriatur, sed iniuste et inhumane debilitatur.

37 Tortura indicijs probatur & cōfitetur in, si a potestate negetur.

38 Domestici pro delicto domi cōmisso possunt torqueri.

39 Tortura & violentia in occulto facta, per famā & vociferationem probari potest.

40 Confessus crimen non condemnabitur, si se tortum fuisse asserat dummodo apud acta non ratificet.

41 Testes duo de actu corporali & visibili deponentes, præferendi sunt decē alijs de mētali & inuisibili actu deponentibus.

42 Quæstio seu tortura nō est vniformiter applicanda, sed secundum delicti exigentiam & grauitatem.

43 Aduocatus cōfessionem absque indicijs legitimis torti infringere intendens, qualiter

articulari debeat.

44 Reus tortus confessionem illicitam per tormenta pluries ratificans præsumitur hoc facere tormentorum timore.

45 Perseuerare præsumitur, qui reuocasse non reperitur.

46 Confessioni per torturam absque indicijs extorte non statur, etiam si perseueretur.

47 Tortura intantum præcedere requirit indicia, vt si milies tortus absque indicijs in confessione perseueraret, ipsa confessio nulla esset.

Confessio facta in tormentis absque indicijs, non conualidatur ex superuenientibus indicijs.

48 Sententia lata vigore confessionis in tortura iniuste extorta, an sit nulla ipso iure, vel erit opus appellatione.

49 Iudex ante processus formationem, & litis contestationem, ad torturam procedere non debet.

50 Quæstio non datur nisi indicijs præuijs, & in alijs probationibus deficiatur.

51 Iudex defensionem parti auferre non potest, sed ad se defendendum præfigere debet terminum.

Copia iudiciorum reo dari debet, ad purgationem faciendam.

52 Tortura an possit adhiberi diebus in honorem Dei feriatis.

53 Testis qui iurauit potest examinari die in dei honorem feriato.

54 Tortura cui prius debeat applicari, quando plures sunt torquendi.

55 Filius in conspectu patris prior eo torqueri debet, & fœmina prior masculo.

56 Iudex qualiter in tortura positum examinare & interrogare debet.

Tortus vt testis qualiter interrogari debeat.

57 Tortus in seipsum de alijs non est interrogandus.

58 Tortus negans & in negatione perseuerans, an possit iterum torqueri.

59 Tortus sufficienter non debet rursus torqueri, nisi de nouo superueniant alia indicia.

60 Assessores honoris auidi torturam repetẽtes sunt puniendi.

61 Quæstio seu tortura quando repeti possit.

62 Tortura leuis & incompetens repeti potest.

63 Indicia noua quæ dicantur.

64 Confessus crimen in tormentis & præcedẽtibus indicijs, an possit torqueri super alijs delictis, de quibus nulla sunt aduersus eum indicia.

65 Tortus & crimẽ confessus quando possit super alijs torqueri crimnibus.

66 Iudex cautus in actu facere debet vt appareat torturam moderate contra detentum fuisse adhibitam.

Iudex qui aliquem indebite torsit, qua cautela in eius relaxatione vti possit.

Quæstio. v. secunde partis.

Quinto principaliter quæritur. Qualiter sit perueniendum ad torturam.

1 †Respondeo q̃ multa debet iudex habere ante oculos antequam ad ipsam perueniat. Nam primo sciẽdum est quod a tormentis non est incipiẽdum, neque adeo torture est fides adhibẽda vt ab ipsa incipi debeat, sed ita demum ad ipsam peruenitur si contra torquendum præcedant indicia, & argumẽta eius negotij de quo queritur ista est sententia tex. in l.j. in princi. ff. de quæstio. & l.m lites. §. oportet. C. eo. & l. sicut in fin. C. de fal. Qualia autem debeant esse ista

2 indicia fuit dictũ superius. † Et ad id quod dictum est q̃ a quæstionibus non est sumẽdum initium est text. in cap. cum in contẽplatione de regu. iur. in antiquis. vbi etiam dicit gl. quod si secus fuit potest appellari, vt habetur etiam ff. q. vj. non solent. Hoc tñ fallit in casu l. prius, ff. ad sil. vbi secundũ intellectum glo. quã sequuntur Dy. & Bar. ibi seruus in casu illius l. torquetur absque indicijs præcedentibus glo. tamen in l.j. §. itẽ illud eo. titu. videtur velle quod nõ possit seruus torqueri absque indicijs. & ita ẽt tenet in l. quicunq; C. de ser. fugiti. in gl. no. duo mirabilia. Idem tenet gl. in l. cum probatio, ff. de probatio. Idẽ in l. serui, ff. de te-

3 sti, secundum vnam opi. † Ego credo nequa quam deueniendum ad torturam non præcedentibus indicijs vel quantum ad seruos qualiquali pręsumptione veritatis. Nõ ob. huic conclusioni d. l. prius quia illud prius intelligitur antequam contra aliquẽ formetur processus, fit examinatio seruorum dñi. Et non fit examinatio indistincte omnium seruorum, sed eorum tantum qui verisimile poterant scire veritatem, & dñm iuuare potuerunt. & ideo illa verisimilitudo scientie est qualequale indicium contra torquẽdum non tñ dico quod requiratur plenum indicium, de quo ẽt fuit dictũ supra in proxima q. & ita intelligo glo. in l. interrogari. C. de qõ. quę dicit quod seruus in his q̃ pẽdent ex suo facto torquet. forte ẽt indicijs
4 non præcedentibus. † Nam ex quo tractatur de facto serui præsumitur scire veritatẽ negotij. & ideo vt per torturam veritas liqueat torquetur. ar. l. hoc quod placuit. C. de quæst. & ita ẽt intelligo. d. l. cum probatio. & d. l. serui cum. Non obstant glo. quæ dicunt requiri indicium, & sic videtur loq de pleno iudicio quia respondeo & confiteor ꝙ si extat indiciũ plenum possunt serui torqueri, sed si nõ sit plenum, sed qualequale, ẽt torquẽtur. Credo tñ ꝙ in d. l. prius sit istud speciale, quod antequam formetur processus, perueniatur ad tormẽta, quod regulariter fieri non potest vt inferius dicet, dicta tamen regula fallit in casu singulari, s. si accusatus vel inquisitus nollet respondere accusationi vel inquisitioni & præsens foret. Nam torquetur non ad eruendã confessionem quia non præcedunt indicia, sed ad eruendam responsionem affirmatiuam vel negatiuã prout sibi placuerit, secundũ Bal. eleganter. in l. si accusationẽ in vltima col. C. qui accu. non pos. Item fallit secundũ Azo. in summa. C. de quæst. in versi. & sunt
5 ista regularia. † Nam secundũ eum, seruus torquetur in dominum nullis præcedentibus indicijs in crimine læsæ maiestatis, qd ad salutẽ principis pertinet, vel forte populi Romani. & in crimine fraudati census & adulterij & homicidij. et in casu qñ maritus dicitur occidisse suam vxorem, vel ecõtra, alias autem seruus non torquetur in dominum in causa criminali nisi præcedant indicia, vt l. j. C. de quæst. & l. j. primo responso. ff. eo. ti. & l. fi. C. de sica. secundum eam. Mihi uidetur ꝙ ẽt in dictis casibus debeãt præcedere indicia ad minus pręsumptiua ꝙ serui scire debeant veritatem non dicto indicia plena, & ista opinio mihi videtur eqor, nam non reperio tex. contrarium dicentẽ, & istud minus exorbitet a iure cõi quo cauetur indicia debere præcedere torturam. vt in d. l. milites. & promptum est leges legibus concordare, vt l. j. C. de inoffic. do. &
6 dixi de hoc plenius supra proxime. † Addo alios casus in quibus videtur posse deueniri ad torturam sine indicijs, videlicet in prodimentis & tractatibus qui fiunt secreto, et hoc propter probationis difficultatem, vt videtur velle Bal. in l. quicunq;. C. de ser. fugi. ad quod facit quia sunt alij casus in quibus peruenitur ad torturã sine indicijs quos ponit gl. xiij q. ij. c. quæstionẽ et tamen in illis casibus non est tantũ facinus quantum est crimem læsæ maiestatis. Sed in contrarium est tex. in l. si quis alicui. C. ad l. iuliam. maie. & ibi hoc tenet gl. Cy. Bal. & Saly. quod in crimine læsę maiest. non peruenitur ad torturam sine indicijs nisi velimus dicere ꝙ ille tex. in d. l. si quis alicui loquatur qñ indicia poterant haberi, secus si haberi non poterant sed certe secundũ hoc multum restringeretur ille tex. in quo doct. maxime Ange. dicunt quod nullo modo qs torqueatur ẽt in isto crimine sine indicijs, licet in isto crimine sint multa alia specialia, & ab hac opi. quæ est cõis non videtur recedendum, de quo vide per Aret. in trac. malefici. in glo. in verbo che hai tradita la tua patria in prin. & ibi ẽt per do. Augu. in addi. item vide & adde alios tres casus in quibus ad torturam peruenitur sine indicijs quos enumerat glo. in d. c. qõnẽ. xij. q. ij. quã glo. refert & sequitur idem d Aug. in d. addi. & ẽt in glo. verbo fama publica in addi. super versi. nunc videamus de torture. col.
7 xxxv. † Addo alium notabilem casum, in quo potest ad torturã perueniri sine indicijs videlicet quando accusatus, vel inquisitus, quia non comparuit, fuit positus in bãno propter contumaciam, nam si postea cõparet, quia vult purgare contumaciã & respondere, quia forte hoc ei a statuto ꝑmittitur, poterit tũc poni ad torturã absq; alijs indicijs propter eius præcedentem contumaciam secundum Nic. de Mai. et Bal. in l. j. §. sequitur videre iuxta fi. C. de hær. insti. quod est menti tenẽdum. Sed an qñ torquẽtur testes debent pręcedere indicia fuit dictum supra in iiij. q. prin. in versi. quod autẽ
8 dictum est. † Secundo iudex debet aduertere, quia non pro omni casu neq; de omni persona qõ sumenda est l. edictũ. ff. de quęst. & est plene dictũ supra in iij. & iiij. q. prin.

Tertio debet aduertere ad qualitatẽ in-

diciorum, quia nõ quelibet indicia, sed veri similia, aut vero proxima requiruntur. l. j. ij. respõso. ff. de quæst. & l. milites. §. oportet. C. eodem. Quarto iudex debet aduertere, vt non ponat aliquem ad torturam, nisi prius cõstet de delicto, vt l. j. §. illud. ff. ad sill. ad idem vide tex. in l. si quando. C. vnde vi. & fuit supra dictum in iiij. q. prin. in ver. itẽ nota quod nunquam. vnde Aret. ex hoc in suo tractatu maleficiorum. in glo. in ver-
9 bo fama publica in ver. xij. tu vide. † dicit quod iudex debet esse in hoc bene cautus, ꝙ si furtum dicitur factum vel aliud delictũ commissum, faciat in bastardello per diligentem inuestigationem vel inquisitionem querelam & testes & visionẽ officialis apparere, quod furtum vel delictum est commissum, & sic describi per notarium & describi vulnera, & sic de homicidio qđ mittat officialem ad videndum vulneratũ vel mortuũ, et hoc redigatur in actis prius, alias autem nisi facta ista diligentia aliquem torqueret, posset teneri in sindicatu. Ad quod facit secundum eum quod in simili nota. in l. hæc autẽ. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. multum. ff. de conditio. & demonstra. ad hoc qđ dicit Bal. in l. iij. §. eiusdẽ. ff. de testib. in addi. dicit enim per text. in d. l. j. §. item illud.
10 † quod prius debet cõstare liquido de facto antequam quis torqueatur, vnde tortura fit ad liquidationem persone non ad liquidationem facti. Item dicit ꝙ dispositio. d. §. itẽ illud fallit in crimine falli p l. vbi. C. de fal. & in crimine furti. per l. cum seruus. ff. de conditi. ob causam. & in crimine adulterij per l. prospexit. ff. qui & a qui. ita refert do. Augu. de Ari. in addi. ad tractatũ Are. maleficiorum, in glo. in verbo fama publica. in ver. supra allegato. vbi etiam dicit qđ ipse dubitat de istis tribus fallentijs quia ille ll. non videntur hoc probare. Et ibi etiã dicit quod si non potest cõstare de facto. puta qa aliquis confitetur occidisse aliquem viatorem, & eum proiecisse in flumen. & an sufficiat de hoc constare per famã, vide ibi in remissionibus ad quas se remittit. Dicit ẽt ibidem quod iudex nõ solũ nõ debet procedere ad torturam, sed nec ad inquisitionem specialem nisi prius cõstet de delicto. & dicit hoc velle Bart. in l. fin. in prin. ff. de
11 quæsti. † Quinto iudex debet aduertere, ꝙ antequam veniat ad torturã, debet, enim procedere hoc modo, quia habita informatione de delicto, & sic cõstito sibi de facto, vt supra proxime dictum est, debet in bastardello facere inquisitionem contra illũ qui tale delictum dicitur cõmisisse quæ erit inquisitio specialis quo ad delictũ, & generalis quo ad personas, & super illa debet examinare testes etiã nullo aduersario ad hoc citato. Et si habuerit indicia procedat ad inquisitionem specialem cõtra personã contra quam laborant n i ia, & istam ponit in lib. actorum prout habetur in c. quati
12 ter, & quando, de accu. † Et hoc facto si aduersarius non est in manibus suis, faciet ipsum citari, cum tenore inquisitionis, quod veniat ad respõdendum dicte inquisitioni, & si est accusatio eodem modo faciet, & si comparuerit, & negauerit, iterum examinet illos eosdem testes, vel alios & eorũ dicta ponat in libro actorũ. & hoc faciat parte citata ad videndum iurare testes, & si ex dictis testibus, vel aliunde, habet indicia ad torturam sufficientia, tũc faciat iterũ inquisitum vel accusatum citari sub hac forma, videlicet quod cum contra eum processum sit per viam inquisitionis vel accusationis, eo quia dicitur commisisse tali tempore, & tali loco tale delictum, prout constat apud acta &c. & quia contra eum laborant indicia super tali delicto, quod intra tot dies cõpareat ad confitendum tale delictũ nõ obstante sua negatione, aut ad purgandũ indicia quæ contra eum laborant, & ad subijciendum se torture. Sed formã huiusmodi citationis ponit constitutio prouincie marchie in li. maleficiorum in rub. de malefactore cõtra quem apparent indicia, quæ est rubri. lxxxvij. Quam formam seruabunt dicẽtes in marchia. Et his factis si reus comparuerit eũ retineas, & torqueas immediate
13 secundum indiciorum qualitatem. † Si autẽ in termino non comparuerit, ponas eum in banno, & sic habebitur pro confesso dictũ maleficium. ita dicit singulariter Bart. in l. pe. ff. de quæst. Et istam practicã ponit Are. in suo tractatu malefic. in gl. in verbo comparuerunt dicti inquisiti, & negauerunt totum post principium, quod dicit esse menti tenendum quia poterit facere honorẽ. Sed licet ista sit pulchra theorica tamen non est perfecta iudicio meo. nam si reus ad hãc citationem factam comparet, & petat copiã talium indiciorum iudex debebit publicare testes, & processum & dare copiam indiciorum cum termino ad opponendũ et purgãdum indicia in quo termino poterint reprobari testes tam circa personas q̃ circa vt d. l. custodias. vbi gl. Bart. Ange. & Imo. ff. de pub. iud. & per Bar. in l. vnius. §. reus. & §. cognitorum. ff. de quęst. in l. si postula-

uerit.§.quæsti.ff.de adulter.& l.fi.in fi.ff.de quæsti.& melius per eundem in suo consilio incipiente,punctus quæstionis.pro quo
14 require i lit.h.ad char.clxxx.vbi dicit† ꝙ iudex antequam ponat aliquem ad torturã debet dare copiã indiciorum cum termino ad illa purgandum, & dictis testibus & indicijs reprobatis,& purgatis indicjs nõ ꝓceditur ad torturã.Et plus ibi dicit quod super hoc debet pronũtiari esse vel nõ esse deueniendum ad torturam,de hoc vide ẽt per Tancredum de Corneto in sua compẽdiosa in vj.parte principali q.xviij.ꝓ qua require in lit.h.ad charias.ccxiij.Et ab ista pronuntia esto quod sit interlocutoria appellari poterit ẽt de iure ciuili cum contineat grauamen irreparabile.vt per Bar.& doc.in l.ij.de appe.reci.& per Bal.in l.ij.C. de epi.audi.de quo est casus in d.l.ij.ff.de app.reci.Et hoc habet locum si pronuntiabitur esse torquendum.Sed quid si pronuntiabitur non esse torquendum,an per illum qui petebat debere torqueri poterit appellari.Aretinus in d.l.ij.ff.de app.reci.ponit hanc q.& dicit quod non cum istud grauamen possit reparari in sententia diffinitiua per illum tex.& rationem sui.Facit ad p̃dicta gl.in l.cum in contemplatione de regu.
15 iur.in antiquis.† quæ vult quod si quis timet torqueri sine indicijs.& sic iniuste, põt appellare.de quo ẽt habetur.iij.qõ.vj.non solet.& dixi.supra in v.quæsti.principali, circa princip.Et aduerte quod facta supradicta appellatione licet sint interlocutoria erunt ligate manus iudicis.vt non possit ad torturam procedere ẽt antequam sibi inhibeatur.quoniã licet alias per appellationẽ ab interlocutoria non videantur ligari manus iudicis a quo ante inhibitionem.vt in c.super eo.el j.in prin.de app.in vj.tñ illud intelligit̃ qñ esset appellatũ ab interlocutoria ex qua infert̃ grauamen reparabile per appellationem a diffinitiua.Secus si infertur tale grauamen quod reparari non posset prout est tortura.ita dicit Raph.i l.eius qui.ff.de ap.reci.Idem vult Bal. in rubrica C.commina.vel epi.vbi ẽt dixit quod confessio post appellationem secuta est nulla.

Sexto iudex considerare debet,quod nõ est deueniendum ad torturã si aliunde veritas haberi potest.Sed qñ aliunde non põt haberi,tũc erit locus torture.l.diuus ĩ prin. & l.edictum.ff.de quæst.& l.quoties.C.eo. tit.& idem dicit Areti.in tractatu maleficiorum in gl.in verbo fama publica. col.xxij. ver.ij.quero.Ex quo dicit quod cautus iudex debet facere apparere in actis qd̃ iudex non possendo aliter veritatem habere declarauit deueniendum ad torturam,alias posset teneri in syndicatu.Vide ad prędicta Gandi.in tractatu maleficiorum in rubrica de quæstioni.& tormentis in principio,qui dixi quod iudex qui de aliquo quæstionẽ habere intendit ante omnia habere debet iuris & humanitatis rationem.& debet habere hanc considerationem vt nõ facile & repente ad quæstionem procedat si aliqua alia via leuiore potest obiecti criminis veritas inueniri quantumcunq; adsint indicia vel verisimilia argumenta.allegat d.l diuus.ff.de quæstio.Et Ang.in l.si certus.ff ad sil.dixit ꝙ si maleficium est liquidatũ per probationes veras male facit iudex ponere malefactorem ad torturam, & tenebitur in syndicatu.& hoc ẽt dixit Ioan.And.in d. c.cum in contemplatione.de re.iur.in antiquis.& d.Catal.de viso, in suo tracta.syndicatu in q.cxxxij.& in qõ.ccix.ccx.ccxj.q ponit quod de facili non est deueniendum ad torturam.& Cyn.in l.ij.C.quorum appel.non reci.dicit ꝙ iudices maleficiorum qui plene conuictum torquent vt confiteatur delictum,& sic apud acta reperiatur cõfessus.& conuictus,ad hoc vt non possit appellare,male faciunt,quia nemo est torquẽdus nisi in subsidium probationum. Sed
16 Bal.in d.l.j.& d.l.ij.dicit egocredo † ꝙ iudices bene faciunt,qñ habent plenariã certitud nem de maleficio si obuient ne appelletur per calumniam,& maxime in criminibus enormibus in quibus licet interdum leges transgredi.l.si quis filio exheredato. §.sed si.ff.de iniusto te.& ꝙ no.Inno.in c.j. de consti.ꝙ est multum notabile secundum eum.Et idem Bal.in d.l.ij.dixit ꝙ iudices bene faciunt querendo cõfessionem extorquere a conuictis ne crimina patentia remaneant impunita nec debet dari occasio appellandi,tñ si constaret de tortura nõ esset prohibitum appellare.Sed idem Bal.in l.qui sententiam in fi.C.de pen.mutauit sententiam & tenuit contrarium dicẽdo quod si dilucide quis sit conuictus non debet torqueri,& hoc puto de iure verius,& sequendum.Ex supradictis infero quod in nororio crimine non est deueniendum ad torturam quia tortura nõ adhibetur nisi in defectum probationum vt superius dictũ est. sed hic de crimine liquet ergo non est pro-
17 cedendum ad torturã. † Septimo aduertat iudex,ꝙ ad torturam procedendum est cum moderamine,& non effrenate,& inhu

mane, & debito iuris postposito, vt l. nihil, C. de qō. ad quæ facit quod habetur in l. j. C. de emen. propin. & in l. j. C. de emenda. seruo. itaq; tortura non debet esse indicium rationis, & melius est infra fubstinere q̄m su perexcedere. vnde ait apostolus, quod iustū & equum est parate scientes quod dominū in cœlo habeus, & ita iurisconsul quod ni mia asperitas dominorum est temperanda, & corrigenda. vt l. j. §. dñorū. ff. de his qui sunt sui vel alt. iur. & tales ita seueriter ,p cedentes sunt priuandi iurisdictione. dixit Bal. ibi & Guil. & Cy. & Aret. in tract. male ficiorum in gl. in verbo fama publica. col. xxiij. ver. vij. quero dicit ꝙ tortura est adhibenda cum moderamine, vt l. de minore,

28 §. tormenta. ff. de quæstio. † Et hoc totum residet in pectore iudicis discreti qui considerabit torquendi fortitudinem, etatē, debilitatem, valitudinem, personam, & criminis qualitatē, & nec a grauioribus, nec a leuioribus tormentis initium fumet, facit secundum ipsum. l. iij. §. fi. ff. de re mili, & l. si quis in graui in princ. ff. ad sille, & l. j. §. impubes, co. ti. & sic debet facere iudex vt innocentie vel supplitio reum saluum conseruet. vt l. quæstionis modus. ff. de qō, ita dixit Innocen. in d. c. cum in contemplatione. de regu iur. per d. l. qō. & adde Bald. in l. j. de confes. in vj. colū qui dicit quod quo modo ramine habēda sit qō relinquitur iudicis arbitrio, sed tu dic quod dictū arbitrium debet esse discretum per ea quæ habentur in l. j. ff. de legat. ij. vide etiam ad prędicta Bal. in l. ij. C. quorum appel. qui dixit quod quę sint plena vel moderata tormenta, & quæ non iudicis discreti arbitrio committitur cum consilio discretorum sibi astantium. ff. de adul. l. si postulaverit. ff. de quæst. Sed cū dictum sit, ꝙ tortura debet adhiberi mode rate, adeo quod reus sit saluus supplitio uel innocentie. annectitur bene alia quæstio. qd si tortus morit in tortura vel propter torturam, an iudex teneatur ad aliquam pœnā. & ad quam. Cy. ponit hanc q. in l. gracchus in fin. C. de adulte. & Barto. in l. qōnis. ff. de quæsti. & Bald. in d. l. gracchus. & l. j. C. de emen. seruo. ex quorum dictis sic concludo

29 † ꝙ aut iudex in torquendo non excesit modum debitum, & cōsuetum. vt quia tor sit in casu licito, & prout est de consuetudine. puta cum fune quæ est instrumentum a iure approbatū, ut l. nullus. C. ad l. iul. maie. nec vltra debitum tenuit torquendū in tortura, & isto casu nullo modo tenetur ga licite fecit, & licite factum non meretur pœnā. vt d. l. gracchus. & d. l. qōnis. & l. de minore. §. tormenta. ff. de quæsti. ad hoc optime facit tex. in d. l. j. C. de emen. seruo. vbi vult tex. ꝙ vbi non exceditur modus, & tñ mors sequatur non tenetur de homicidio quia operam dedit rei illicite. Si autē modū excesit, tunc si dolose hoc fecit tenetur lege cor. de sica. tanquam homicida. & sic capitaliter venit puniēdus. vt d. l. j. C. de emē. seruo. & l. j. C. de emen. propin. coniuncta glo. in l. j. C. de parri. facit d. l. quæst. a. sensu contrario. Si vero non dolose sed culpabili ter modum excesit, tunc tenetur secundū qualitatem culpe non tamen tanquam dolosus, vt l. si adulterium cū incestu de adul. & quod no. Cy. in l. si quis in hoc genus. C. de epif. & cle. & Bar. & Bal. in l. j. ff. de li. & per Bal. in l. j. si quis te. li. esse iuf. fue. & l. re

20 spiciendum. §. desinquunt. ff. de pœ. † Si vero mors torti casu cōtingat, & tunc nullo modo tenetur, quia dabat operam rei licite, secundū lac. de Are. Cy. & Bal. & Bar. vbi supra facit de resti. spo. c. olim. el iij. qđ no. in l. j. C. vnde vi. Et i hoc est respiciendū an aliquid posit iudici imputari vel nō, vt dicit Bar. in d. l. quæst. per l. aut damna. §. j. ff. de pœ. Et secundū prędicta intelligo Bal. in d. l. milites. §. quæsti. dum dixit hunc torquentem puniri tanquam homicidam. vide etiam de hac q. per Are. in tracta. maleficiorū. in glo. in verbo fama publica. col. xxiij. in ver. octauo quero. vbi dicit qđ licet Bar. in l. lege cornelia. ff. de sica. dicat quod si re stores torquent reum vel testem, ita ꝙ ex hoc moriatur, teneatur lege corne. de sica. per illum tex. tñ Bal. & Ange. Cy. & Saly. in d. l. gracchus. C. de adulte. intelligunt verum, ú non fuit legitime tortus. Si autē fuit tortus præcedentibus indiciis de quibus in actis appareat, tūc cū iudex fecerit ex permissione legis, quia ad torturam licite peruenit, licet ille moriatur, non tenetur vt l. sed non vltro. in princ. ff. de neg. gest. Et hoc etiam intelligunt verum, dummodo iudex non fuerit egressus terminos tortute.

21 † Et quod in dubio nō præsumitur qđ fuerit egressus, immo ꝙ suum officium temperare gesserit l. herennius. §. gaia. ff. de euic. vnde allegāti quod iniuste torsit incumbit onus probandi secundum Aug. & ita dicit intellexisse Bar. prædicta in d. l. lege cornelio. Augu. de Ari. in addi. in d. ver. viij. quero. refert de verbo ad verbum consiliū do. Gilioli super hac quæstio. ꝙ ergo inferam prout sequitur. Pone quod iudex excesit modum in torquendo reum excesiue, vel

in casu non permisso, vt quia forte nō erāt indicia legitima, uel fuerūt purgata p alias probationes, vel quia non erant de casibus de quibus posset torqueri de iure an tenea
tur si ille tortus mortuus est directe. l. corn.
22 de sica. & sic debeat decapitari, † nā videt quod sic, cum iudex non possit prætendere se ignorare iura quorum asseruit se fore peritum, cum electionī de se facte vt de perito consenserit, l. ij. ff. quod quisq; tu. nā licet ignorare iura sit lata culpa, quia potest consulere peritorem, vt ff. de infami. l. liberorum in fi. & ita dicit ibi gl. in l. ex maleficijs. §. si iudex. ff. de act. & ob. & probatur per tex. inst. ad l. aquil. §. præterea. in versi. imperitiam. & ff. de re. iur. l. imperitiam, tñ hoc verum in personis quæ non sunt astrictæ scire vbi in pœnalibus lata culpa nō eq
paratur dolo, & ita intelligitur. d. l. imperi-
23 tiam. cum simi. Sed † in iudice, qui asserit se iuris peritū, ignorare ius, est adeo lata culpa, quod dolus in eo præsumitur, cum iuris ignorantia non præsumatur, sed verius scientia iuris. & isto casu lata culpa equipara tur dolo. l. ij. cum gl. ff. quod quisq; tu. Et p hoc videtur quod iudex debeat decapitari tanquam doloſe occiderit illum in tormentis, & ita videtur tenere Saly. Sed certe est error, quia secundum dictum d. Gilioli. dicit ibi d. Augu. isto casu lata culpa equiparatur dolo, sed non dolo vero sed præsumpto. Item equiparatur dolo tacito non expresso. & ita debet intelligi tex. & gl. in d. l. ex maleficijs. & glo. in l. fi. C. de pœna in. g ma. iud. Et idē in medico qui per imperitiā aliquem debilitauit vel occidit, vt dicit gl. in d. l. ij. ff. quod quisq; tu. & tex. in d. §. præterea instit. ad l. aquil. Et ideo errauit Saly.
24 dum voluit talem puniri directa lege aqui-liana. † Sed non est verum, quia in pœnis corporalibus infligendis lata culpa nō equiparatur dolo, sed eum dico teneri, vt l. cornelia. vt extra ordinem iudicis arbitrio pu niatur, & ita dixit. Bar. in l. vlti. ff. de adul. in q. de bānito occiso, probatur in l. lex iuliana. §. fi. ff. ad l. iul. repe. lex enim cornelia directa requirit verum dolum, vtilis autem requirit factum seu præsumptū quod insurgit ex lata culpa commissa per illū qui est astrictus scire iura vt in iudice, & medico. Et licet qñ iudex ledit p rtem ciuiliter per imprudentiam, nō teneatur ad meram pœnam fisco applicandam, sed tantū ad satisfactionem damnorum, & expensarū seu interesse partis læsæ, vt dicit Bart. in l. fi. in fi. ff. de vari. & extraor. cog. & in disputa-
tione sua, quæ incipit, a sententia iudicis q
25 per imperitiam iudicauit &c. & tñ qñ iudex per imprudentiam ledit in corpus aliquem, scilicet torquendo vel aliter debilitando vel occidi faciēdo in publico, iste iudex tenetur extra ordinem. vt l. lege corn. vt supra dixi. Et ita consuluit dictus domi. Gilolus in ciuitate Mātue, qui dixit q̄ nisi dolus expressus probet in iudice. f. vel qd odio vel gratia alterius. puta inimici vel corruptus fuerit pecunia nō teneatur directa. l. cornelia. f. pœna corporali, qui potius dici debet ipsum iudicem fuisse in culpa la ta quam in dolo vero, & expresso quia fal-tem. prętextu officij sibi commissi id fecit. & per consequens non prætextu homicidij commitendi, nam ad excludendum uerum dolum, & expressum, & pœnā quæ p talī dolo imponēda venit sufficit quod aliquo colore iusto vel prætextu ad factū sit licet facere iure non debuit. vt l. gracchus. C. de adulte. vbi est casus. item sufficit eum fuisse motum aliquibus rationibus siue iustis siue iniustis quia per hæc calliditas excludit licet vera culpa concludatur quę ex quasi maleficio prouenit, ut dicit gl. i d. l. ex maleficijs. §. si iudex & in d. l. fi. ff. de var. et extraordi cog. & per hoc tex. in l. igitur. §. potest. ff. de libe. cau. & glos. in l. prima. ff. de abige. & in l. plagiarij. C. de plagiarijs. & in l. j. C. vbi ca. sta. & ibi Bal. & per Bar. in d. l. fi. ff. de adulte. Et in corporalibus lata culpa nō equiparatur dolo. f. vero & expresso. vt d. l. lege corneli. ff. de sica. & ibi p Bart. Et hanc opinio. dicit ipse dom. Gilolus tenere Iaco. de Aret. in d. l. gracchus in
26 addi. & Gui. de Suza. † Tamen dicebat iudicem huiusmodi debere caute protestari se errasse in iure, & suum errorem iuris allegare, & prostare qd si alias similis reus sibi occurreret, eū taliter nō torqueret arg. l. si adulterium cum incestu §. idem pollioni. ff. de adulte. Et dicebat eum extra ordinem prēterquam in corpus puniendum, & ipse do. Gilolus de facto consuluit in ciuitate Mantue pro domino Bibia de Fauētia ibi iudice, qui tantum torqueri fecerat vnū reum excedendo morem debitū, quod mortuus fuerat, & in syndicatu contra eū procedebatur, vide etiam ad prædictam quæst. Gandi. in tracta. maleficij. in rubri. de quęstio. & tormentis. in illa quæstio. quæ confessio dicatur facta metu tormentorum in versic. sed quid si iudex in tormentis adeo modū excesit quod tortus ibi deficit vel membrū debilitauit, qui latissime disputat hanc

quæstio, arguendo pro, & contra, & refert
27 Guido, de Suza, dixisse, † ꝙ vbi iudex modum excedit torquendo statim qđ modum excedit tenetur, qa fingitur non iudex sed est priuatus, sicut tutor male administrãdo fingitur non tutor, & tenetur tanquam quilibet. l. tutor. ff. de fuspe. tuto. cum fi. ipse vero Gandi. dicit quod si dolo fecit tenetur, si vero aliam culpam cõmiserit non tenetur. dic vt ibi, vide etiam per do. Catal. in tract. de syndica. q. cxiiij. vbi in hac materia approbat dicta Bart. in l. quæstionis. ff. de qõ. & Cy. in d. l. gracchus. C. de adulte. & idem do. Catal. q. ccvj. & ccv. dicit, ꝙ si aliquis in tortura repetitur, & ibi moriatur assessor tenetur tanq̃ homicida. d. Amodeus quo suo ipe nullus fuit magis practicus in magistratibus in suo trac. fynd. in gl. super verbo. itẽ in eo qđ dictus potestas officiales capi detineri, carcerari, & torqueri &c. in iij. col. in vij. gd autẽ si potestas multũ bene loquitur super d. q. dicendo ꝙ aut officiales faciẽtes torquere sunt ĩ dolo, aut in culpa, aut moriẽ casu, aut est dubiũ si dolo fecerũt, & nõ precedentibus indicijs modũ excesserunt, ita ꝙ moriatur, tenetur pœna capitis. l. corn. de fica. videlicet potestas, & iudices qui fecerũt torqueri. l. j. in prin. & . §. j. & l. lege cornelia. in prin. ff. de fica. & l. aut damna. §. j. de pen. & est text. in l. item apud labeonem. §. quæstionis. in fi. ff. de iniur. ꝙ habet ẽt locũ, quando sine nouis indicijs fecerunt reponi ad torturam, illũ qui fuerit semel tortus sufficienter, quo casu si moriatur tortus, tenetur pœna capitis, vt dixit not. Bald. in l. mi-
28 lites. C. de qõ. & ratio, qa eo ipso † qđ iudex modũ excedit fingiẽ priuatus, & non iudex sicut tutor non recte administrãdo fingitur non tutor, & teneẽ tanq̃ quilibet. l. tutor. ff. de fur. l. fundũ. §. si tutor. ff. pro emp. ar. l. generaliter. C. de epis. & cle. ga nimia seuitia rectoris ascribitur culpe ff. ad leg. aquil. l. si quẽcũq; §. si magister. & sicut priuatis ita iudicibus est prohibitũ aliquid illicitum facere. ff. de iniur. l. nec magistratibus. Si vero non sunt in dolo sed in aliqua culpa puta quia nõ precedebant indicia sufficiẽtia vel modũ excesserũt, & immoderate p ignorãtiã vel per lasciuiã cãm mortis præbuerunt arbitrio syndicorũ puniri debebũt. Et si fuerũt in culpa leuissima mitius q̃ in lem. & si in leui mitius q̃ in lata. d. l. lege cor. & l. j. §. si claua. & l. iij. §. sed si senatusco. ff. ad l. cor. de sic. Et licet la. de Are. in tracta. quẽ fecit de qõ. dixerit hoc casu potestatem, & eius officiales non teneri per l. j. C. de emenda, ser. sumpto ar. de potestate dominica ad potestatem rectoris ff. de verbo. sig. l potestatis. sed Guid. de Suza. & post eum Andr. de Pisis. et per Bar. qui similem tractatum fecerunt concludunt ꝙ teneantur. et idem vĩ tenere Pau. de Elezza. in repeti. c. grauius. de depositio. Tertio casu qñ tortus sine dolo vel culpa officialis moritur, vt innuit text. in d. l. aut damna §. j. ff. de pœn. & tunc non
29 tenetur, vt no. Bar. in l. q. ff. de queſt. † quia qui facit lege permittente pœnam non meretur. l. gracchus. C. de adulte. & ibi hoc firmat Cy. ꝙ intelligitur qñ præcedebant legitima indicia, & non excesserunt modũ cum ille non fecerit animo necandi, sed veritatis eruende. & nemo delinquit nisi habeat animo delinquendi l. sepe. in fi. ff. de verb. sig. quia animus, & propositum distinguunt maleficia l. qui in iure. ff. de fur. & l. j. §. j. ff.
30 de fica. & l. si is qui cũ telo. C. eo. ti. † Quare casu qñ est dubium an dolo culpa vel sine casu moriatur, dicendum ꝙ si potestas vel iudex doceat legitima indicia præcedere, & appareat eũ qui fuit tortus fuisse etatis maturæ, & robuste præsumptio est pro potestate vel iudice. l. herennius. §. gaia. ff. de euic. præsumit enim princeps omne bonum de officialibus suis nisi manifeste appareat cõtrarium l. j. §. fi. ff. de offi. præfi. facit l. cũ creditor. ff. de furt. & l. iniuriarum. §. j. ff. de iniur. & l. acquirenda. ff. de acqui. pos. & l. iij. §. j. ff. de li. ho. exhi. Et qui allegat ꝙ potestas vel iudex fuit in dolo vel culpa id probare debet l. quoties. §. qui dolo. ff. de probatio. & l. j. & ibi no. C. de ficar. & l. j. ff. de proba. & l. actor. C. eod. ti. & no. Bart. in l. si
31 quis ex argentarijs. §. fin. ff. de eden. † In dubio enim si non apparet quo animo fecerit præsumitur feciſſe zelo iustitie, & iuste. l. ij. §. si publicanus. ff. vt bo. rap. & l. minus. C. de acqui. poss. & l. merito. pro soc. facit l. ij. C. qui accusa. non pos. Poterit tñ potestas vel iudex si non fuit in dolo vel culpa ad cautelam probare per testes etiam domesticos quod præcedentibus legitimis indicijs moderate cũ torquebat, et ꝙ casu sine dolo vel culpa iudicis defecit ĩ tortura quod plerunq; euenire solet. vt dicit tex. in l. aut damna. §. j. ff. de pœ. Bald. tamen vt refert idem Amodeus vbi supra. in hac q. bene sic dicit, aut iudex non concesit modum quia tormentauit in casu licito prout est de consuetudine, & non cum aliqua asperitate. & tũc non tenetur iudex licite, facit arg. ff. de iniuri. l. item apud labeonem. §. quæstionis.
32 † Aut excesit modum, & tunc aut dolo, &

tenetur lege cor.de ficar.facit l.vltica C.de emenda.feruo. Aut culpa,et tunc tenetur secundum qualitatem culpe. Aut casu & tūc in nihilo tenetur quia dabat operam rei licite secundum Iaco.de Are. & Cy.ista sunt verba Bal.in l.verba,in fi.C.de adul,& subdit ipse do.Amodeus, & bene quod caute agendum quārum fieri potest nē casus mortis in tortura accidat propter euitandas calumnias popularium,et vulgarium quos de facto dicit vidisse, & audiuisse propter huiusmodi casus contra officiales,& innocentes armata manu insurgere.vt euenit Peru sij contra do.Sanctem de corneto potestatē qui vix euasit a furore populi. Et dicit se habuisse duos in manibus,vnum dum esset senator vrbis, & alium dum esset potestas Tuderti,qui immediate ꝙ fuerunt positi in tortura,& eleuati a terra parū defecerunt, & iudicio medicorū oppressi a catarro uix post plures dies euaserunt. ideo ipse consuluit,& paterne,ꝙ moderate ad torturā procedatur,nec ita de facili currāt,vt multi fa-
33 cere consueuere. † Et dicit etiam ꝙ quandocunq; dolose, & sine causa & sine indicijs faciūt aliquem torqueri etiam si tortus non moriatur tenetur pœna capitis.vt vult Bal.in l.decuriones.C.de quæstio:& in l.ij. C.de requir.re.& est tex in l.lege iul.§.hodie.ff.ad l.iul.repe.ꝙ habet locum etiam si habeat arbitrium,vt not.in c.veniens,& in c.quintauallis.de iureiurā.Et eadem pœna tenetur si faciunt torqueri illum qui de iure torqueri non poterat,puta vnum de prioribus durāte officio nisi in crimine læsæ maiestatis per tex.no.in d.l.decuriones. Si aūt sine dolo faciunt torqueri non torquendum vel excedunt modum ipsi officiales tenentur actione iniuriarū arbitrio iudicis secundum Bal.in rub.C.de pœna iudi,qui ma.iu. & ff.de iniur.l.iniuriarum estimatio.nec de bēt puniri simili pœna torture quia ex hoc nihil adesset persone torte secundum Bald. in d.rub.de hoc tamen vide infra in vj.qō.
34 prin.† Et aduerte circa prædicta quod qñ fuit tortura iniuste facta tenentur solummodo potestates,& iudices mādantes torqueri iniuste,non autem milites socij,& alij officiales qui hoc fecerunt ex mandato,ita dicit Bal.in l.excusant.ff.de infam.per illum tex.facit quod no.Dy.in c.quod quis mandato.de reg.iur.in vj.& ponit Flori.in l.liber.homo.ia ij.ff.ad l.aquil,quod tamen est dubium, quia mandatum superioris excusat solum in leuibus secundum Bar.in l.nō solum.§.si mandato,ff.de iniur.& ideo post sunt officiales resistere potestati iniustitiam facienti secundum Barto. in l.omnes.C.de decu.lib x.Et aduertāt bene rectores quia si cogunt aliquem eius iudicem vel officialem iniustum sententiā ferre tenentur l.cor. de fica.de his vide latius,& melius infra in
35 vj.q.prin.in versi,sed ponamus. † Item aduerte pro his quæ supradicta sunt, quod si per statutum pro homicidio imponitur pœna pecuniaria ciuibus, prout est in multis locis,et si fiat in palatio imponitur pœna capitis,potestas vel iudex ꝙ iniuste,& immoderare tormentauit, si tortus moriatur non puniretur pœna capitis,sed pecuniaria,secūdum Bal.in rub.C.de pœna iu.qui ma.iudi. quia statutum quod imponit pœnam capitis pro homicidio,& maleficio debet intelligi de eo quod potest committi indifferenter in palatio,& extra.sed occasione torture potest solum committi in palatio vbi est torturā.ideo non debet augeri pœna ratione loci sicut dicit Bar.in simili in teste dicēte falsum in palatio in l,aut facta.ff.de pœn. & in consilio ꝙ incipit,tuderitibus quidam. Et licet dictum statutum imponat pœnā pecuniariam ciuibus pro homicidio habet locum in potestates, & officiales,quia gaudēt priuilegio ciuium.vt no gl.in l.ciues,& in-
cole,C.de incol,libr.x.& firmat in §.profi-
36 cisci in q.xiij.† Sed pone,quod ex tortura quis non moriatur, sed debilitetur aliquod membrum d,Amodeus in tract.fyndi.super glo.in verbo coram nobis &c. Kyriacus de Ancona &c.in viij.col.in ver.pœna debilitationis,dicit quod imponitur ea pœna quę imponitur a statuto pro tali delicto,& hoc pro pœna fisco applicanda,sed quo ad partem lesam, videlicet quo ad tortum tenetur ei de iure cōi,ratione, & actione iniuriarū, inquantum indici equum videbitur, & ad interesse expensarum factarum in medicis & medicinis, & ad damna operarū quibus caruit,& cariturus est,vt est tex.institu,de obli,quæ ex quasi deli,na.in.§.bb homine vel ro.Sed ego puto hoc procedere eo casu quo iudex iniuste torsisset dolo vel culpa, secus autem si licite,& moderate, & in casu permisso secundum dicta supra in versi, sed cum dictum sit,in q.de mortuo in tortura quo casu in nihilo deberet teneri secundū ea quæ ibi dicta fuere.Subnectamus hic aliam q.aliquis dicitur mortuus in tortura uel debilitatus,sed potestas negat illū fuisse tortum,quero qūo hoc probabitur Bald.in
37 l.si quis hoc genus.dicit† quod tortura ꝓbari potest per indicia vel confecturas, &

hoc consistit in arbitrio iudicis. Idem videt velle Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. ope. nun. dum vult quod probato quod iudex fuerit minatus de torquẽdo aliquem si postea ille fuit visus cum brachio ligato ad collum, & si ex hoc probabitur tortura. & idẽ in similibus coniecturis, facit quod not. in l. fina. C. de probatio. & l. fina. de hæredib. instituen. Tu autem dicas quod, aut querimus de probando torturam ad finem vt condemnetur iudex in syndicatu, & tunc requiritur plena & vera probatio de tortura, vt quia testes deponũt de visu vel aliter plene probatur, vt not. Bar. in l. j. §. si quis tamen. ff. quod vi aut clam, quia ex præsumptionibus etiam vehementibus non potest quis damnari secundum Inno. in c. quia verisimile. de proba. & no. in l. absentem. ff. de pœ. & in l. fin. C. de proba. Et hoc forte erit in arbitrio syndicorũ, qui in subsidium poterunt cogere, etiam per torturam, familiares potestatis, ad testificandum aliquem fuisse tortũ. l. diuus de quæstionibus, & per not. per Inno. in c. ex literis. de testibus, & per glo. & doc. & in c. cum P. mãconella. de accusa. & Bart. in l. ex libero. ff. de quæst. in. §. j. & vide dicta supra in iiij. prin. post princip. vbi qñ testes possint torqueri, & in versic. sed quero an debeant. post me-
38 dium. vbi fuit dictum, † quod testes domestici torqueri poterunt pro delicto domi cõmisso quia præsumuntur illud scire, hæc dicit do. Amodeus iustinus in tractatu suo de syndicatu in glo. in verbo itẽ in eo ꝙ dictus potestas iudices, & officiales plures capi, detineri, carcerari, & torqueri fecerũt &c. in viij. col. in versi. sed pone quod potestas & se. Sed contra hoc videtur quia isti testes de familia potestatis licet volẽtes possint testificari contra potestatem tamen non possunt cogi. vt per Bal. in l. etiam. C. de testi. et in. §. proficisci. q. xxxvj. & per Saly. in l. ij. C. de testi. nisi dicamus quod poterunt cogi in subsidium qñ aliter veritas haberi nõ potest arg. l. consensu. C. de repu. & xiiij. q. ij. c. quanquam. & ꝙ not. in c. insinuante in gl. j. de offi. delega. & de priuil. c. licet in vj. in gl. super verbo familiaribus. & in c. dilecto in gl. in verbo familiaris de offic. archid. & de verbo. signifi. c. vlti. in vj. & in c. magne de voto in vj. aut querimus de probãdo torturam vt ea præsumatur confessionem violentam esse & habeãt locum dicta per Bal. in d. l. si quis in hoc genus. & per Bar. in d. l. de pupillo. §. si quis prætori. Quibus adde ꝙ dixit Bal. in l. filius in fin. C. de furt. quod vbi aliter nõ potest probari tortura sufficit probare quem detentum vt confessio dicatur facta metu tormentorum. de quo ꝑ Cy. in d. l. ij. C. ꝙ met. cau. vnde dicit idem Bal.
39 in l. j. C. ne ex deli. defun. † quod violentia probatur per famam, & similiter tortura, quãdo vociferans torquetur in occulto allegat l. de minore. §. tormenta. ff. de quæsti. & quod no. Cy. in l. iiij. C. de ser. fug. vbi dixit ꝙ id quod dicitur a personis fidedignis est iusta causa credulitatis. Item probat tortura si testis cognouit personam tortam, & qualitatem vocis in quolibet statu. & dicit audiuisse eum vociferãtem dum torquebatur secundum Bal. in l. conuenticulam. C. de episc. & cler. Item si dicatur, quod testes inducti per curiam. deposuerunt metu tormẽtorum, probatur metus eo ipso quod probatur eos fuisse ob hanc causam detẽtos, quia præsumitur metus tormentorum, secũdum Bal. in d. l. falsus. per Cy. in d. l. ij. C. ꝙ metus cau. Item alligare, tortura præsumitur, nisi
40 contrariũ probetur. † vnde si confessus crimen, dicat se fuisse tortum, licet nõ probet, non põt cõdemnari, nisi ratificauerit apud acta, cum in officialibus præsumatur illatio metus secundum Bald. singu. in suo consilio incipiente, tres sunt casus &c. & sequit Pe. de Anch. in quodam suo cõsilio in quo recitat ad verbum dictum consiliũ Bal. & ita referi Bertachinus in suo repertorio, ĩ verbo tortura. quod est menti tenendum. Vide hæc consilia in tractatu clausularũ in clausula rei non sic geste. in. §. de metu tormentorum. in ij. col. & infra in vij. q. prin. Subiungo aliam notabilẽ q. circa prædicta, pone, agitur contra potestatem, cõtra quẽ dicitur quod compulit aliquem confiteri per torturã, & duo testes inducti cõtra potestatem, deponunt quod per vim fuit confessus & compulsus cõfiteri. Ex altera parte pro parte potestatis inducũtur decẽ vel plures qui dicunt, reus sponte confessus est queritur quibus testibus sit magis credendũ. In-
41 nocẽ. in c. sper hoc de renun. † dicit quod magis creditur istis duobus deponentibus de vi quia deponũt de actu corporali, & visibili scilicet quod viderunt torqueri, sed alij decem deponunt de actu mentali, & inuisibili scilicet quod sponte confessus est qa actus mentalis soli deo est notus. Et idem si notarius in instrumento dicat quod sponte confessus est quia tale instrumentũ reprobatur per duos testes, vt no. Bal. in d. §. proficisci. in tractatu de syndicatu. q. xiij. et Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. ope.

nō, ope. nun. Nūc cū fecerimus parentesim longiorem non tamen impertinentem redeamus ad materiam princ. nostre quæstio, quæ erat qualiter erat ad torturam perueniendum super quæ fuit dictum ꝙ ad mul-
42 ta debet iudex aduertere. †Adde quod ēt debet aduertere ad aliud, videlicet quod in tortura non procedat pariformiter in paruo prout in magno delicto, sed illam debet adhibere secūdum delicti qualitatē vt pro magno delicto maior fiat quā pro paruo, & pro paruo minor quam pro magno. ar. l. itē apud. §. q̄stionis. versi, & si iussu. ff. de iniur. de hoc tamen non potest vt supradictū fuit certa doctrina dari, sed committitur arbitrio discreti iudicis. Sed ponamus qd̄ quis est minus legitime tortus, puta quia nō pręcedentibus indicijs vel alijs modis supradictis, & in tortura confessus est, & in ea perseuerauit an veniat condemnandus ex illa confessione. Respondeo non. casus est secūdum vnam lec. quā ibi tenet Bart. in l. pe. ff. de quæstio. & ita vidi alias consultum per quendam insignē, & famosissimum docto, qui ad hoc etiam pro casu allegabat. xv. q.
43 vj. c. j. †Et dicebat ꝙ cautus debet esse aduocatus qui vult infringere confessionem torti absque indicijs saltem legitimis ꝙ articuletur, & probet ꝙ ille talis anteq̄ fuisset confessus fuit tortus absq; aliquibus indicijs saltē legitimis, & ad torturā sufficientibus. Nā quousq; detentus est tortus semper idem metus tormentorū durare præsumitur. Et ideo præcedente dicta iniusta tortura iudex qui facit scribi ꝙ ille fuit sponte confessus falsum facit confici instrumentum, & notarius incidit in falsum si notitiā habuit tormentorū. Vbi autē tortura legitimis indicijs pręcedētibus iuste fuisset illata, tunc secure notarius scribit. & iudex scribi faciat ꝙ sponte fuit confessus quantūcunq; tormenta præcesserint. duntamē inter torturam, & confessionē interuallū commodum interueniat, vt not. l. j. §. idem seuerus. ff. de quæst. per doc. & per Cy. in l. ij. C. de cu. re. ita ad literā omnia prædicta dicit Ang. in l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acqui. hære.

44 *Ex supradictis* sequit, †ꝙ præsumptio est qd̄ si tortus pluries ratificauit dictam confessionē illicite a prin. extortam semper ipsam ratificare videtur metu tormentorū, præteritorum, & futurorum, argu. l. si cui. §. hisdem. ff. de accu. quod est valde notandum. Hoc tamen intelligendū nisi post dictā torturā, & confessionē illicite extortam reus fuisset relaxatus & positus in pristina libertate, & per aliquod interuallum vocatus per iudicem sponte cōparuerit, & sine tortura confessus fuerit iterum illud quod prius per torturam confessus fuerit. nam hoc casu ex illa confessione esset damnandus tanq̄ spontanea, vt l. j. C. de confes. ad hoc facit quod not. Innocē. de accu. c. qualiter, & quando Bal. tamē in d. l. j. C. de confes. dicit in iiij. colū. quod cōfessioni facte in tormentis non præcedentibus indicijs vel præcedentibus, sed ita leuibus quod non faciūt præsumptionem, non statur, nisi in ea perseueretur. alleg. glo. in d. l.
45 j. C. de confes. †Et dicit ꝙ intelligitur perseuerare eo ipso quod non reuocat, qa metus tormentorū non est iustus metus. nam iudicis authoritas operatur ꝙ factū per talem metum valeat, quia pertinet ad executionē iustitie, vt ff. quod met. cau. l. iij. cum non fiat contra bonos mores. sed iure licito, vt ibi patet. Si autem appellat non intelligitur perseuerare, sed tacite reuocare, vt no. ff. de appel. l. creditor. §. iustus. Sed assessores, vt non possit appellari faciunt talem confessum iterum de nouo ex interuallo tēporis duci ad tribunal, & ibi publice confiteri, vt l. ij. C. de cu. re. sed si probari posset quod ista noua confessio emanasset repetitis tormentis, ista noua confessio esset eodē vulnere saucia, & vulneraia, & maior, quia semel tortus cōpetenter non debet iterum torqueri nisi superueniant noua indicia. ff. de qō. l. repeti. ita dicit Bal. in d. l. j. de confessis. Sed parcat mihi reuerentia tāti doc.
46 non est verum, quod †confessioni extortet per torturam sine indicijs, si perseueretur, stetur per supradicta. Præterea glo. quā ipse allegat hoc non probat, vt patet cuilibet intuenti. Itē est contra casum. in d. l. pen. ff. de qō. Item aliud quod dicit, videlicet qd̄ intelligatur perseuerare eo ipso quod nō reuocat non est verū simpliciter. Nam tūc dicitur quis perseuerare in confessione facta in tormentis quando post dictam confessionē reducitur in loco publico iudicij. & ibi coram notario, & publicis personis confitēdo tex. est in l. ij. C. de cu. re. secundum Bar. in l. j. §. diuus seuerus. ff. de quæst. vnde nō per non reuocationem, & sic per non factū, sed per expressam confessionem factam in loco publico coram prædictis. & sic per factum intelligitur perseuerare, & ita puto tenendum. & hoc ēt reperio tenere d. Tindarum in tracta. suo de proba. in versicu. nunc de criminalium causarum confessionibus.

circa medium, vbi ad contextum, & ad ver
47 bum sic dicit, †Scias tamen circa huiusmo
di torturam, ꝙ in tantum requirit indicia
præcedentia, ꝙ sine eis, etiam si millies con
fessus in tortura in sua confessione perse
ueraret, nihil operaretur eius perseueratio
nec posset ex ea sequi condemnatio. tex. est
sing. ad hoc quem Bar. ibi pōderat. in l. pe.
ff. de quæstio. & est ad idem alter tex. secun
dum vnam lec. quā etiam ibi sequitur Bar.
eo. titu. l. maritus. & tenet Ange. in l. j. C. de
confessi. Adde aliud mirabilius ꝙ si quis
est confessus in tortura non præcedentibus
legitimis indicijs, deinde antequam repona
tur in pristina libertate superueniunt indi
cia ex hoc non conualidatur confessio fa
cta in tormentis, nec perseuerare sufficit gl.
est ad hoc singu. & vnica quam Bar. ibi mul
tum commendat in d. l. maritus. & sequitur
Bal. in l. fi. C. de accu. & Ludo. de Ro. in cō
48 fi. clxvij. †Sed ponamus ecce quod pote
stas vel iudex condemnauit confessum vi
gore dictæ cōfessionis inualide extorte per
torturam in casu quo non poterat torque
ri, quia non præcedentibus legitimis indi
cijs, vt supra dictum est, vel quia alias tor
tura fuit iniuste illata, vel ratione persone
quæ torqueri non poterat, vel ratione delic
ti ꝓ quo torqueri non poterat, vt superius
ostensum est, an ipsa sententia erit nulla ip
so iure, vel erit opus appellatione, vī ꝙ sit
nulla ipso iure, nam sententia lata per pro
bationē a iure improbatā, est ipso iure nul
la, vt est in c. ij. de purga. vulga. Tu dic, aut
sententia continet expressum & patens vi
tium probationū a iure improbatorum, vt
quia dixit. & quia constat nobis per cōfes
sionē Titij habitis indicijs per talem eius
libertum totū, vel per talē eius fratrē coa
ctum testificari, vel per talem eius inimicū
& si. ideo ipsum condemnamus, & tunc sit
ipso iure nulla. & ita loquatur tex. in d. c. ij.
vel quia dixit iudex, & quia constat nobis
te culpabilem propter duellū, vel propter
experientiam ferri candentis, ideo te con
demnamus. ista est doctrina Ioā. And. in no
uella. in c. quoniam contra falsam de proba.
in fi. quam refert Bald. in l. libertorū. C.
de test. Aut non continet expressum & pa
tens vitium, sed latens, & tunc non est ipso
iure nulla sed est opus prouocatione, vt l.
ij. C. quando prouo. non est ne.

49 *Item ad aliud* †debet aduertere iudex vt ante formatum processum & ante li. conteſt. non procedat ad torturā, vt etiam infra dicetur. & fuit dictum supra dum tractauimus de indicijs. in ij. q. in ver. quero an testis. Insuper quero, iudex formauit processum contra aliquem, ille comparuit, & negauit, iudex solenniter parte citata examinauit testes, p quos legitima probantur indicia, & postea non aliter publicato processu & testibus, posuit reum ad torturam queritur an iuste, & legitime hoc factum fuerit. Et primo videtur ꝙ sic, non ad petitionē partis, sed ex officio iudicis, quia nō est vis, si sit publicatus processus vel nō quia quantum ad iudicem semper est publicatus, vt no. Inno. in c. cum clamor. de testi.
In contrarium est veritas, nam ex dictis testium ante publicationem non fit probatio nec indicium, vt est casus secundum vnam lectu. in l. solam. C. de testi. & per consequēs non procedetur ad torturam. & istud tenet
50 Iaco. ibi. †Et est ratio, quia cum tortura nō non debeat fieri, nisi in defectum probationū, & præcedentibus iudicijs, & adhuc nō constet de his, quia processus non publicatus non probat, vt d. l. solam. ergo non habet locum tortura. Et per hanc rationē autho. hic. idem tenet Bald. in l. milites. C. de quæsto. Sed est aduertendū quia dicta ratio non videtur bona, per ea quæ not. doc. & maxime Bal. in l. gesta. C. de re iudi. vbi dixit Bal. quod iudex potest ferre sententiam, etiam non publicatis attestationibus. & valet sententia, nisi ambe partes vel altera contradixerint & ita tenuit Innocē. in d. c. cum clamor de testi. & Bur. in l. prolatā de sent. licet glos. ibi teneat sententiam non
51 valere non publicatis attestatio. † Vnde vi detur posse assignari ratio, quia iudex non debet auferre defensionē partis, immo non potest ad condemnationem procedere, nisi dato termino ad faciendum defensionem, cui etiam renuntiari non potest, vt habetur in l. custodias. ff. de pub. iud. & in l. pactum inter hęredem. ff. de pac. Sed hæc defensio per reum fieri nō posset, nisi publicatis attestationibus testiū, quia alias scire nequiret quid testes testificati sint, nisi publicentur, cum ipsorū examinatio fiat in secreto, vt l. si qñ. C. de testi. Posset forte distingui, ꝙ aut pars petit publicari attestationes, & copiā indictorum sibi dari, & hoc debet fieri quia debet dari copia indiciorum, quia super eis debet disputari, an procedant nec ne l. vnius. §. cognituros. ff. de qō. secundum Bar. in l. si. in fi. eo. tit. & huic disputationi, non torture, debet interesse aduocatus, vt no. glo. & Bar. in l. legis virtus. ff. de ll. & p

hoc d.l.custodias. nã posset in dicta disputatione apparere de inualiditate indiciorum, & testes possent reprobari,& sic indicia remoueri,per ea quæ no.Inno.in c.præsentiũ & in c.licet, de testi. itẽ debebit super hoc pronuntiari,vt diximus de his supra in hac q.in ver.v.iudex. Aut non est petita publicatio attestationum , & copia indiciorum, & tunc procedat ꝙ primo loco dictum est, per not. per Inno.in d.c.cũ clamor. & Bal. in d.l gesta.& Iac.But.& Bal. in d.l. prolatã.Et hac distinctione esset vtendum post factum,ad saluandum iudicẽ in syndicatu, *sed ante factum melius faceret iudex sequi* sententiam Bal.in d.l.milites.& Iaco.in d.l. solam quia deberet prius publicare processum,& attestationes,ꝯ deuenire ad torturam.quod etiam firmat Bar.in l.vnius.§. j.ff.de qõ.pro quo ẽt facit quod no.Bal.in l. in bonefidei.C.de iureiur.iiij.col.

52 *Quero* † *cum* supradictum fuerit, ꝙ iudex in tortura debet aduertere ad multa an debeat aduertere ad aliquod tempus, & sic an tortura adhiberi possit diebus feriatis in honorem dei. Respondeo,hæc q.videtur decidi per text.in l. nemo.C.de epis.and.& in l.prouinciarum.C. de fer.Nam aut delicta sunt atroctora vt latrocinium,sacrilegiũ,crimen læsæ maiestatis,adulterium,stuprũ,incestus, raptus virginum,vel sanctimonialiũ, veneficum, homicidiũ,parricidiũ,& si.& in his põt omnibus diebus,etiam paschalibus, procedi ad torturã.tex.est expressus in d.l.nemo. ver. sed ab his.& in d.l.prouinciarum.Si autem nõ sunt crimina atrocia,sed minora in quibus est imponenda pœna pecuniaria, tunc videtur, ꝙ non possit fieri tortura diebus feriatis in honorẽ Dei,per d.l,nemo in princip.& l.dies festos ibi sit idẽ dies a cognitionibus alienus.& l.quadraginta, & l. actus. C.de fer. Consuetudo tamen videtur male seruare hoc,licet etiam in tortura,ẽt alia supra, & infra dicenda male seruet, tamẽ hoc de die festo posset roborari, qa tortura est quædam examinatio extraiudicialis. vnde si præcesserit iudicialis cognitio indiciorum põt postea dicta examinatio fieri quolibet
53 loco,& tpe,†exemplo testis qui iudicialiter iurauit,nã põt examinari quolibet tẽpore,ẽt feriato in honorẽ Dei,vt tenet Spe.in tit.de fer.§.ij.ver.quid si tũc testis. & Bart. in l.damni.§.fabini.ff.de dam.infec.& Bal. in l.qũ.C.de testi.& est gl.in cle.j. de offic. deleg.Itẽ potest hoc iuuari,vbi vigeret statutũ,prout est cõiter per Italiã qđ in causis criminalibus ꝓcedatur quocũq; tẽpore, ẽt feriato in honorẽ Dei, vt vult ẽt statutũ in hac terra sancti Seuerini, in rubrica de fer.

An aũt iudex debeat aduertere, antequã deueniat ad torturã, a qua persona debeat
54 incipere,si sunt plures torquendi,†Respõdeo, aut oẽs sunt æque suspecti de crimine de quo queritur, & tunc incipiendũ est ab eo qui timidior est,si dispariter sunt timidi si vero æqualiter timerẽt torturã,tunc incipiendũ est a iuniori, & ab eo q magis tenere ẽtatis est.casus est in l.vnius in prin.ff.de qõ.Si vero æqualiter non sunt suspecti, *sed* ex omnibus,vnus est magis suspectus aliis, & tũc ab illo incipiendũ est, & post istum, tunc iudex debet examinare illum,quẽ iudex crediderit facilius posse veritatẽ promere,tex.est in l.j.§.itẽ diuus adrianus.eo. ti.& ita vr mihi,quãuis Barto.in d.§.diuus. aliter loquatur dicit.n.Bar.quẽ refert & sequitur Areti.in tract.maleficiis.in verbo, fama pub.col.xxij. ver.nunc videamus de tortura,quod iudex debet animaduertere,a quo melius & citius sperat extrahere veritatẽ, & ab illo torquẽdo faciat initiũ. Si aũt sperat ita ab vno,sicut ab alio, tũc initiũ faciat ab eo , qui magis de crimine est suspectus. Si autẽ oẽs pariter sunt suspecti, incipiat a
55 magis debili. †Itẽ si est pater & filius, incipiat a filio,in cõspectu patris,quia magis timet in filiũ,quã in se,vt l.ista quidẽ.ff.ꝙ metu. Et si est masculus,& fœmina,incipiat a fœmina qa est debilior,vt l.filio.C.de inofficio.testa.& l.deferre.in prin.ff. de iure fisci. *sed* Gandi.in suo tracta.maleficiorũ.in rub. de qõ.& tormẽtis in versi. nunc videndum est,quo ordine sint habẽda tormẽta,dicit,ꝙ index sagax cõsiderabit,a quo facilius veri tas erui possit,vt ab illo qõnem incipiat,tãquã a timidiore,& a magis suspecto,& a magis debiliore.& non a fortiore, vt l.j.§.qui qõnem.ff. de qõ.& d.l.vnius. & a fœmina, potius quã a masculo,& a filio , potius quã a patre,per iura supra alleg.Et vide ad prę dicta ẽt per Io.An.in c. cũ in contemplatione, de regu.iur. vbi ponit, fecundum quod alias audiui a præceptore meo in voce, quod si inter torquendos est aliquis qui habeat aliquod turpe cognomen, sicut est in pluribus locis, puta forabosco,vade nocte, & similia, quod ab illo erit incipiendum.

56 *Videamus* † quomodo se iudex gerere debeat quando posuit ali-

quem in tortura, in examinando, & interrogando tortum. ad hoc Bart. dat hanc practicam videlicet, quod aut iudex procedit super generali inquisitione, quã formauit, constito sibi de maleficio, licet non constet de malefactore, & tunc testis debet interrogari, quis dictum maleficium fecerit non autem dent nominare aliquẽ, videlicet an Titius fecerit illud quia hoc esset magis fugge ftio, q̃ inquisitio veritatis. & ita debet intel ligi. l. j. §. qui quæstionẽ. ff. de qõ. & hoc casu, anteq̃ veniatur ad torturam, debent esse aliqua indicia contra testem, vt dictum fuit supra in hac princi. q. post prin. Aut iudex procedit per modum specialis inquisitionis aut accusationis, contra certã personam, & *tunc aut torquetur testis, aut ipse principalis*, si torquetur quis, vt testis, tunc debet interrogari, an inquisitus, vel accusatus, fecerit maleficiũ intentatum vel alius. non autẽ interrogabitur de modo, & alijs circunstantijs. sed fit interrogatio hoc modo, quia interrogabitur, qualiter fecit illud maleficiũ inquisitus vel accusatus, & quando, in qua parte corporis percussit. non autem interrogabitur limitate, si percussit hic vel hic. ga ifiud esset suggestio, vt dictum est, & ita in-
57 telligit. d. l. j. §. diuus adrianus. †Aut torquetur, vt principalis, & tunc. d. §. diuus. dat formam. quia debet interrogari solũ de se, & non alijs. Si aũt in tortura aliquid deposuerit contra altũ, tunc an illud faciat indiciũ, *fuit alibi dictũ, hic dicit Bart. in l. j. §. qui qõnem. ff. de quæst.* Iẽ si interrogatur ipse principalis debet eũ interrogari in genere. si cum aliquo fecit aliquam rixam vel etiam ad speciem descendendo si cũ Gaio, vel ẽt magis ad speciem si Gaiũ vulneravit. non aũt magis in specie inclinet vel dicat vel viterius interroget alias forte ille meru tormentorum vt doctus illud diceret quod nunq̃ sciuisset dicere nec dicere potuisset. & sic contra ius cõfessionẽ haberet de delicto q̃ forte nunq̃ commisit q̃ est iniquũ facit q̃ not. gl. in l. prius. ff. ad sil. & Cy. in l. fi. C. de accu. & ibi Saly. in ver. quero nũc de modo, ita dicit Are. in trac. maleficio. in gl. in verbo fama publi. in vlt. col. sed do. Augu. de Ari. *ibi in additio, dicit q̃ ipse putat hęc vera.* vbi indicia non essent nimis manifesta, sed vbi constaret de delicto vere contra inculpatum, non video quare iudex ad conuincendam malitiam malefactoris qui negaret ad hoc, vt ibi donaret, quod immo iudex scit omnia quare iudex peccaret si hoc diceret reo, per ea que habentur in l. *cum hi. §. si cum his. ff. de transa. cum si.* vbi
58 malitijs hominum est obuiandum. †Sed ponamus q̃ tortus negat, & in negatione perseuerat, an poterit iterum torqueri. Respondetur, q̃ in hoc, text. videntur contrarij. nã l. repeti. in prin. ff. de quæstio. dicit simpliciter, quod quæstio repeti potest, sed l. vnius. §. j. dicit quod ita demum repetitur, si euidentioribus indicijs, reus opprimitur. Dicunt doc. q̃ aut nulla sunt indicia de nouo, & quæstio non potest repeti, aut sunt indicia de nouo euidentiora primis, & tunc potest repeti, & ita concordant dicta iura, secundum Iac. de Are, & Cy. in l. fi. C. de qõ. & Ray. & Bar. in l. vnius. §. j. ff. eod. titu. Et ibi dicit Bar. q̃ licet ista sint vera de iure, tamen de consuetudine nõ seruatur, sed quæstio repetitur toties quoties iudici videbitur, ipse tamen aliter intelligit istam materiam, dicendo, quod q̃n apparent cõtra reũ indicia leuia, & non multum manifesta, nec multum vrgentia, tunc quæstio nõ debet repeti, quandoque contra reũ apparent indicia manifesta & euidentia, & multum vrgẽtia, tunc si in prima tortura, reus nihil dixerit, & stat diuus, poterit iterum torqueri, vt d. l. diuus. §. j. & d. l. repeti. Et quod dicitur in d. §. euidentioribus argumentis, exponit ideſt euidentioribus, q̃ sint alia argumenta leuia, quæ cõsueuerũt apparere cõtra reos, sed secũdum primã lec. de qua supra exponitur euidentioribus argumentis, quã fuerint prima argumenta contra reum. ita dicit ipse ibi. secundũ tamen secundã expositionẽ, dicit hanc materiam practicari. Aret. aũt in suo tract. maleficiorũ, in glo. in verbo, fama publica. col. xxij. ver. tertio quero, dicit quod Bart. in l. vnius. §. j. ff. de quæstio. dicit
59 †q̃ si primo fuit sufficienter tortus, nunq̃ tormentis potest repeti, nisi superueniant indicia de nouo, vt ibi probatur. quod not. dicit ipse Aret. contra aliquos crudeles iudices, qui quotidie torquent, & tormẽta repetunt, & de nouo alia indicia non habent, quoniam tenentur in fyndicatu, quia nõ poterant illum in tormentis repetere, & idem dicit tenere Saly. in l. ij. in fin. C. de cu, re. & dicit quod Dy. in suo tract. dicit quod assessores hoc non seruant, pro quorũ opi, saluã da allegat in autheñ. vt iudi. sine quo. fus. §. oportet. ibi, iudices torquebunt fures &c. do. autem Augu. de Ari. in dicto versic. tertio quero. in addi. dicit, q̃ Bald. in l. milites. §. de quæstio. dicit quod semel tortus, non potest iterum torqueri, & si faceret hoc iudex, quod repeteret, & tortus decederet,

deberet acriter puniri domi. Catald. in suo syndicatu, in quæstio. ccxx. dicit ꝙ leniter tortus, potest iterum torqueri quantūcunq; Bal. in l. obseruare. C. quorū app. non re. dicit, qđ semel tortus, ēt insufficienter, nō potest torqueri sine nouis indicijs, quam sentē tiam idem do. Augu. hon credit esse veram, cum careat ratione, per doctrinam Bart. in d. l. vnius. & dicit, ꝙ sibi placet doctrina Gā di, in suo tract. maleficio. in rub. de quæstio. & tor. in versic. an quæstio possit qui dicit

60 †quod licet assessores, qui sunt auidi honoris, seruent, vt repetant quæstionē, sine nouis indicijs, tamen communis opin. doc. est, ꝙ sine nouis indicijs nō potest. Et idem affirmauit idem Gandi. in dicta rubri. colū. j. licet ibi dicat, quod de consuetudine, multi assessores hoc non obseruent. Et Angel. in l. prima. §. si quis. ff. ad sil. dicit, quod semel illata tortura caueant iudices, ne iterū torqueant. & Bald. in c. j. §. furtum. de pace iu. fir. dicit, semel tortus, bis, & ter, & sufficienter, si tamen perseuerat negando, & superueniant indicia de nouo, potest iterum torqueri, & idem dicit in l. prima. C. de confes. in vij. colum. quod semel tortus competenter, non potest iterum torqueri sine nouis indicijs. & Bart. in l. vnius. §. j. de quæst. dicit per illum text. quod potest repeti tortura, post publicationem processus, quando sunt indicia euidentiora primis. Mihi autem, in tanta variatione, videtur latius distinguendum, videlicet quod aut tortus ex primis indicijs fuit competenter tortus, aut

61 minus competenter, vel leuiter. †Primo casu, aut noua superuenerunt indicia & validiora primis, & repetitur quæst, secundum omnes per text. in d. l. vnius. §. j. Aut æqualia primis, vel minora, & tunc, aut in prima tortura reus confessus est, & postea variauit, quia negauit, & tunc propter noua indicia, dummodo de iure valida, ad torturā quæstio repetitur, quia principaliter secunda indicia non sunt purgata, propter primā torturam, in qua corpus, animusque nō duranit, quia confessus fuit, licet post recessum a tortura diffiteatur. & ita vno modo pōt intelligi, l. repeti. ff. de quæstio. Et hoc casu forte etiam sine nouis indicijs, poterit repeti tortura, quoniam ex illa prima confessione, etiam reuocata, videtur fieri nouum indicium, quæ sufficiunt ad repetendum torturam, vt videtur velle Bal. in l. bonefidei. C. de iureiur. in iij. colū. & vide quod dicetur infra in vj. q. videlicet de effectu tortu. re, in ver, sed ponamus, vbi de hoc late dicetur, Aut nihil confessus est in prima tortura, & tunc non repetatur, per d. l. diuus. §. j. nisi prima, & secunda indicia essent multū vrgentia, & manifesta, vt dixit Bart. in d. l.

62 vnius. §. j. †Si vero prima tortura fuerit leuis, & minus competenter facta, & tunc indistincte posit repeti. & ita etiam pōt intelligi. d. §. j. ad quod etiā facit quod not. Bal. in l. ij. C. quorum app. nō re. quod si aliquis fuit leuiter tortus, non habetur pro torto, sicut leuis fabricula non dicitur febris. vt ff. de edi. edi. l. ob quę vitia. §. fi. Tormentū, n. dicit dolor corporis, & magna afflictio, vt not. Ioan. And. in nouella. in c. cum in contemplatione. de reg. iur. secundum eum. Et secundū hanc distinctionem, intelligo quod dicit ibi Bald. quod si tormenta sunt plene impositā, non possunt repeti, nisi ex nouis indicijs, & quod idē dixit in l. j. C. de confes. vbi dixit, quod semel tortus competenter, non debet iterum torqueri, nisi superuenerint noua indicia. Et hæc puto vera de iure, licet cōsuetudo obseruet contrarium, & latrūculatores multum insteuiant in torquendo repetendo pluries, & ita seruari vidi, & ita quandoq; seruari, licet minus iuri-

63 dice. & malefactū fuerit. †Sed cum hic fiat mentio de nouis indicijs, quæro quæ dicantur noua indicia, hanc q. ponit. Are. in d. tracta. maleſi. in glo. in verbo, fama publica. colum. xxiij. in ver. quero quæ dicantur, dicit ꝙ noua indicia dicuntur ea, quæ differunt a præcedentibus, spē, vel substantia, verbi gratia, prima indicia erant de mala fama rei, vel quod erat inimicus &c. superuenit postea vnus testis, qui dicit, se vidisse reum percutere, vel dicit, qđ vidit cū gladio euaginato, talia enim indicia dīr noua, quæ a prioribus, spē differunt, vel substantia sicut dicimus in capitulis nouis l. per hanc. C. de tempo. app. & c. fraternitatis. de testi, quod dicit esse notādum, ne erretur, quia si primo fuerit habitū indicij ex fama per aliquos

64 testes, & cū eo fuerit data tortura. †Quid aūt si quis fuit positus ad torturam præcedentibus legitimis indicis, & fuit confessus crimē de quo querebatur, nec cōtra ipsum militant alia indicia, super alijs delictis, an possit interrogari, vt confiteatur, si commisit alia delicta, & maxime eiusdem generis puta fuit tortus pro furto, & confessus, an possit interrogari, si commisit alia furta. dic quod non, vt l. j. in prin. ff. de quæstio, sed de consuetudine seruatur contrarium, quę cōsuetudo potest probari per l. non omnes. §. a barbaris, ff. de re mili, & l. congruit. ff. de

offi.præſi.ita dicit Gandi.in tract.maleſi.in rubri.de quæſtio.& tormentis.in verſi. ſed quid de quæſtione. quæ quotidie occurrit de facto & ita dicit etiam tenere Areti. in ſuo tracta.maleſi.in glo.in verbo, fama publica.in vlti.colum.ſed do.Aug. de Ari. ibi in ſuis additio.dicit quod talis conſuetudo non valet,tanquã irrationabilis, & contra tex.in cap.fin.de conſuetu.& in l.ij.C.quæ ſit longa conſue. nam opus eſt, ſecundũ ipſum,quod primo conſtet de delicto anteq̃ ad torturã procedatur, vt l.j.§.item iſtud.

65 ff.ad ſil.& fuit ſuperius dictum.†Ego puto q̃ prædicta poſſint cõcordari hoc modo vi delicet q̃ aut cõtra ẽ precedit diffamatio generalis de illo crimine videlicet quod eſt magnus latro,& tunc ſit laudabilis illa conſuetudo q̃ de alijs interrogetur propter illam diffamationem,per d.§.a barbaris.Aut non ꝓcedit talis diffamatio, & tunc ſecus. vnde iudex diſcretus, debet aduertere ad qualitatẽ perſonę,ſed ponamus, quod quis eſt tortus legitime,tamẽ non confitetur,immo perſiſtit in negatione, quid habet facere iudex?Dicas,q̃ debet eum reponere in carceribus,& expectare,ſi põt habere noua indicia,& tũc,vt ſupradictũ eſt.ſi habet noua indicia,vel vacillet, debet ipſum iterũ torquere.Si aũt nõ ſuperueniunt alia indicia, vel non vacillat.debet aſsignare accuſatori,ſi proceditur per viã accuſationis, vnã dilationẽ,ad probandũ, & producendũ quicquid vult,& põt contra accuſatum, vel inculpatũ,proteſtãdo,q̃ alias,elapſa dicta dilatione,ſi nõ fuerit aliquid productũ. vel probatũ ſufficienter, ipſum relaxabit. ita dicit Areti.in trac.maleſi.in gloſ.in ver-

66 bo,fama publi.in vlti.col. in fi. † Vbi etiã dicit, q̃ erit bona cautela, quod in relaxatione iudex faciat apparere in actis torturam eſſe adhibitã contra detentum, cũ moderamine,ſecundũ qđ indicia habita demõſtrabãt. & ideo qa fuerũt purgata bene indicia,non repertũ culpabilẽ,mandauit relaxari,& dicit hoc notari per Bartol. in l. fina.in princip.ff. de quæſtioni. Et dicit eſſe menti tenendum, ne iudex alias faciendo,teneatur in ſyndicatu.Item ſi iudex indebite,& iniuſte torſit aliquem, vtatur hac cautela,in relaxatione torti, videlicet quod ſi vult faciat ipſum confiteri,quod fuit legitime tortus,& ad dictã confeſsionẽ inducat ipſum blandis ſuaſionibus, & de hac confeſsione faciat eſſe rogatum notarium,& in ſyndicatu nõ tenebitur.ita dicit Catald. de viſo,in trac.de ſyndi.circa princi. in tertio ver.& dicit,q̃ hoc voluit Ang.in l. iniuriarum.§.ſi quis quod decreto.ff. de iniur. & ita dicit, qđ ita vidit de facto practicari.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtio ſeu tortura ad quid fuerit inuẽta.*
2 *Confeſsioni facte in tormentis quando ſtandum ſit.*
3 *Confeſsioni in tortura facte fides non habetur ſi in ea non perſeueretur.*
4 *Tortus quomodo in confeſsione cenſeatur perſeuerare.*
5 *Tortus non ſtatim poſt torturam debet ad tribunal reduci,ad videndam ipſius in cõfeſsione perſeuerantiam.*
6 *Tortus ad tribunal reductus an ſit relaxandus, ſi confeſsionem in torturam factam reuocauerit.*
7 *Reuocatio cõfeſsionis facte in tortura quãdo ſit admittenda.*
8 *Confeſſus in tormentis quando condemnari poſsit abſque alijs probationibus.*
9 *Condemnatio non poteſt ferri ex confeſsione extorta per torturam illegitimam.*
10 *Torto metu tormentorum confitente mõtes, & maria,caueat ſibi iudex ne damnetur in corpore,& anima.*
11 *Iudex an debeat ſtatim credere ei qui ſponte cõfitetur ſe aliquem occidiſſe, cuius corpus non reperitur.*
12 *Occidens aliquem, & proijciens corpus in mare an poſsit condẽnari ſi de corpore mortuo non conſtet.*
13 *Iudex nõ ſtatim cõfeſsione extorta legitime debet ad condemnationẽ procedere.*
14 *Condemnatio ſequi poteſt ex confeſsione delicti ſpontanea, & probata.*
15 *Confeſsio delicti in dubio præſumitur ſpontanea.*
16 *Iudice,& notario aſſerentibus confeſsionem torti ſpontaneam, reo autem dicente eam tormentorũ formidine faciam, cui potius ſtandum erit.*
17 *Confeſsio non poteſt dici ſpontanea probata tortura.*

18 *Iudex condemnationem fundare non potest ex sola confessione reuocata.*

19 *Confessio sola in ciuilibus non obligat.*

20 *Confessus tormentorum formidine confessionem suam debet reuocare per se vel per procuratorem speciale mandatum ad hoc habentem.*

21 *Confessio vnica an sit sufficiens in criminalibus.*

22 *Assessores cauti in negotijs arduis confessionem apud acta repetere debent, quod scilicet sponte confessus fuerit.*

23 *Confessionem suam qualiter quis interpretari possit.*

24 *Notarius non debet scribere reum tortum sponte confessum fuisse.*

25 *Reus quando dicatur sponte confessus, & quando coacte.*

26 *Reus dicitur sponte confessus si in confessione perseueret.*

27 *Confessio facta in tortura quando censeatur valida. & nu. seq.*

29 *Executio an fiat in causa criminali ex confessione sola absq; alio processu, et sententia.*

30 *Sententia in criminali semper est necessaria, in qua nunquã quis pro condemnato haberi debet.*

Quæstio sexta secunde partis.

1 *Sexto* principaliter queritur de effectu torture, & questionis, † Super qua qõne est sciendũ, ꝙ tortura fuit inuẽta, ad finẽ, vt per eã veritas negotij, de quo queritur, illuminaretur, & inueniretur l.cũ falsum. & l. hoc ꝙ placuit. C. de qõ. Et tñ non semper, nec vnquã est ei fides adhibenda, quia fragilis, & periculosa res est, & fallens veritatẽ. Nã quidam adeo sunt duri, vt millies torti, nihil dicãt, de eo, de quo interrogantur, & pleriq; obdormiũt in ea. Ex quibus habui iã duos pro manibus, qui positi in tortura, ita obdormiebãt, vt viderẽtur defuncti pœnitus, & postꝙ de ea deponebãtur, stabãt sic per aliquod spatiũ, & postea incipiebãt respirare, & continuo sic faciebãt, quotiescũq; ponebãtur in tortura. Sed cũ mutassem torturã ponendo taxillũ ad talos, vnus ex ipsis, & in hac tortura idẽ faciebat, alius vero nõ. Quidã vero sunt ita timidi, & fragiles, & doloris impatiẽtes, vt omnia cõfitentur, ẽt falsa, & quę nunꝙ cõmiserunt, vt est de his tex. in l. j. §. quæst. ff. de qõ. & Seneca dicit ẽt innocẽtes cogit mẽtiri dolor. & horũ est maior numerus ꝙ obdormiẽtiũ. vnde iudex debet mul-
2 tum aduertere, ne de facili credat. † Et ideo hic quero, an cõfessioni facte in tormentis, credi, & stari debeat. Respõdeo, tex. in d. l. j. §. diuus seuerus. ff. de qõ. dicit cõfessiones reorum. pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si nulla alia ꝓbatio, religionẽ iudicis instruat. & si vꝝ velle, ꝙ non credatur, nec stari debeat. sed in l. edictũ. ff. eo. ti. dicit qõnes efficacissimas esse ad inquirendã veritatẽ, & in l. j. §. si quis vltro. eo. ti. dicit, cum in tormentis confiterit. & sic innuunt dicti tex. ꝙ cõfessio facta in tormẽtis fidem faciat glo. in l. fi. C. de qõ. dicit quod cõfessioni facte in tormentis statur, si perseueretur. & ita loquitur d. l. j. §. si quis vltro. & d. l. edictum. secus si perseueretur. & ita loquitur d. §. diuus seuerus. & istud etiã sequitur ibi Odofred. & ista distinctio est de mente Azo. in sum. C. eo. in fi. glo. etiam ponit eã in d. §. diuus seuerus. & istam tenet ibi Bar. Bald. autẽ in l. j. C. de confes. in iiij. colũ. distinguit, ꝙ aut reus in tormentis confitetur, præcedentibus legitimis indicijs, & fatur sue confessioni, præsertim, si perseueret in ea. aut non præcedunt aliqua indicia, vel argumenta vel sunt ita leuia, ꝙ nõ faciunt præsumptionem. & tunc non statur confessioni, nisi in ea perseueret, vt not. in glo. in dicto. §. diuus seuerus. secundum eum. Ego puto, ꝙ ista distinctio Bal. non sit bona nec vera. & miror, ꝙ ita insipide, con-
3 tra morem suum, locutus fuerit. Nam in primo membro vult, ꝙ † confessioni facte in tormentis stetur, etiam si non perseueretur in ea, sed istud est contra glos. & docto. omnes, vt supra relatum est, & contra dicto. §. diuus. Item in secundo membro similiter male dicit, per tex. & quæ ibi not. per Bart. in l. pen. ff. de quæst. vbi confessioni facte in tormentis nunꝙ statur, etiam si perseueretur, si fuerit habita non præcedẽtibus indicijs, vt ibi est tex. secundũ vnam lec. ꝙ tenet ibi Bart. & late examinaui supra, in proxima prin. q. in ver. sed ponamus quod quis. & ista est cõis opi. in vtroq; prędictorũ membrorum. vnde bonus qñq; dormitat Homerus. & hoc idem melius loquẽdo consuluit Bald. in suo consil. incipiente, tres sunt casus pro quo cõsilio regre infra

vbi forte ponam, de verbo ad verbum, in ver. & quia supra, & idē ipse voluit in l. imperator. la. ij. ff. de sta. ho. dicendo, ꝙ cōfessio extorta per torturā minus legitimā, ni-
4 hil valet, † Sed quero, quō dicatur in confessione perseuerare, Respōdetur, quod ad hoc vt dicatur perseuetare in confessione, oportet quod post confessionem factam in tormentis reducatur in loco publico iudicij, & ibi coram notario, & publicis personis cōfirmetur. text. est in l. ij. C. de custo. re. secundum Bar. in d. §. diuus seuerus. in l. j. ff. de qō. Ista tamē perseueratio debet esse, & fieri extra loca tormentorum, in loco vnde tortura non vī, & dicitur perseuerare, prę-sertim si hoc confiteatur coram amicis, argu. l. quero. ff. de edil. edic. dixit Bal. in l. ij. C. quorum app. non reci. sed idem Bald. in l. j. C. de confes. qd perseuerare dicitur eo ipso, quod non reuocet ipsam. Non obst. si dicatur, ꝙ confessio facta metu tormentorum non valet, quia talis metus non est iustus, quia iudicis authoritas operatur, quod factum per talem metū, valeat, quia pertinet ad executorem iustitie, vt ff. quod met. cau. l. iij. cum non fiat contra bonos mores, sed iure licito, vt ibi patet. Si autē iste appellat, non intelligitur perseuerare, sed tacite reuocare, vt ff. de ap. l. creditor. §. iustus. ita dicit ipse, quod non placet, immo re quiritur expressa ratificatio ad locum tribunalis facta, per d. l. ij. ff. de custo. re. vide Bal. in prohemio. C. in fin. & in c. j. de pace iur. fir. de his tamen vide quæ dicentur in-
5 fra in hac eadem q. † Sed an statim quod tortus deponitur de tortura, debeat duci ad tribunal, ad videndum, an perseueret in cō fessione habita, Respondeo ꝙ non, sed debet repausare, saltem per diem & noctem, sine tormentis, & postea debet duci ad locum, de quo supra dictum est, & si confitetur, tunc dicitur perseuerare, si aūt hoc face ret statim post tormenta, non diceretur per seueraſſe ita not. Iac. in d. l. ij. C. de custo. re. vt refert, & sequitur Ang. in l. ff. eo. tit. Et ideo dixit Bal. in prin. C. super rub. ꝙ perse uerantia expressa requirit, qd pluries confi teatur, diuersis temporibus, sed quādo plu ries confiteretur eodem tēpore, ista est vna confessio tantum, & non est proprie perse uerātia de hoc est glo. not. in simili. in l. iiij. ff. de pig. act. secundū eū, quod est notandū. Ipse tamen in l. ij. C. quod me. cau. in iij. co lum. aliter loquit Bart. in d. l. j. §. diuus seue rus. ff. de quæsto. dixit quod debet duci ad banchum, eo tempore, quo cessauerit dolor tormētorum sed si reduceretur ad banchū, stantibus dictis doloribus, totum hoc vide retur factum, & dictum formidine tormen torum, argu. l. quod ait. §. fi. & de adul. & sic dicti doc, mire inter se sunt varij, sed pos sunt saluari, distinguendo hoc modo, vide licet quod dictum Bar procedat, quādo est certum dolorem cessasse, vel durare, sed qñ de hoc dubitatur, loquatur Iacob. Bur. quia per diem & noctem præsumitur cessasse, &
6 ita intelligo hanc q. † Sed ponamus, ꝙ tortus confessus in tortura, fuit ductus ad tribunal, vt ratificaret, sed ipse negauit, qđ in tortura confessus est, & an propter hoc debeat relaxari, cum non cōfiteatur apud tribunal, vel debeat tantum torqueri, quod apud tribunal dicat illud, quod dixit in tor mentis. Bal. dicit quod post talem reuoca tionem remaneat semiplena probatio. allegat glo. in l. ij. C. de cu. re. & ideo, nisi reuo cans probet contrarium, compellitur perse uerare in confessione, etiam per repetitio nem tormentorum, ad hoc quod not. Inno. in c. per inquisitionem de elec. ita dicit Bal. in l. in bone fidei. C. de iureiur. in iij. col. sed
7 idem Bald. in d. l. ij. C. de cu. re. dicit, † ꝙ qñ quis in confessione non perseuerat tacite vel expresse, sed reuocat, & tunc si sunt ali qua indicia facientia pro reuocatione, ad mittitur reuocatio, vt l. j. §. fi. qs vltro. ff. de quæstio, si aūt indicia faciunt contra eū, non admittitur reuocatio, quia vbicunꝙ potest quis cogi confiteri, non admittitur reuoca tio, sed iste potest cogi confiteri, ergo for tius potest cogi perseuerare in confessione, vbi autem nulla indicia apparent pro, vel contra, vī ꝙ ista reuocatio confessionis spō te facta, nō procedat, nisi error allegetur, & probetur, vel nō staret per allegantem, sed staret per iudicem, quo minus probaretur, vt l. de etate. §. fin. ff. de interro. act. facti qđ not, in l. ictus fustium. ff. de infami ita dicit Bald. in d. l. secunda, & est allegans distin ctio. ita debet intelligi, ꝙ ipse not. in l. fi. C. de proba. vnde hoc casu posset cogi perse uerare in confessione, per repetitionē tor ture. Et quia supra facta est mentio de con fessione habita in tormentis, quero generaliter, an confessus in criminalibus, possit ex sola confessione condemnari, absque alijs
8 probationibus. † Respondeo, tres sunt ca sus. nam quandoque quis confitetur in tor tura, seu formidine tormentorum, & hoc constat. quādoq; quis confitetur sponte, & hoc cōstat ēt, quandoq; qs cōfitetur, & du bitat, an spōte, vel formidine tormētorū cō

fessus sit, quia tortus dicit timore tormentorum se cõfessum, & iudex illud negat. Primo casu Bal. in dicto cõ filio suo, ꝙ incipit, tres sunt casus, dicit ꝙ qñ quis confitetur in tortura, vel formidine tormentorum, & hoc constat, & tunc si non præcedunt indicia, non creditur confessioni, & si post confessionem probãtur indicia, tunc iudex appellationis non debet confessionem sequi, quia illegitima, et cõtra iurisformã fuit extorta. vt legitur, et no, in l. maritus. ff. de qõni. Indicia ergo debent præcedere, per legitimos testes legitime reciptendos, & examinandos, & enim extra iudicium aliquid dicerent sine iuramento, facerent indicium, quia depositerunt non iurati. C. de testi. l. solam. & in l. iurisiur. & indicia sunt probãda per duos testes contestes, non singulares. C. fa. her. l. fi. in gl. ita dicit Bald. in d. consil. in isto primo capite. Quibus adde ꝙ quomodocunq; tortura sit illegitima est verum quod dicit Bal. non solũ si sit illegitima eisdem personis, quæ torqueri non poterant, de quibus supradictum fuit plene, in iiij. q. prin. dum tractauimus qꝫ persone possunt torqueri, & qꝫ non. vel respectu causæ, super qua fuit adhibita tortura, de quo dixi supra in iij. q. prin. vbi habetur, in qua causa sit habenda tortura, & in qua nõ. vel qa non formata inquisitione vel accusatione, & ante lit. conte. vel non seruatis alijs, quę fieri & seruari debent. propter quę nõ põt deueniri ad torturam. de quibus plene dictum fuit in v. qõ. prin. per totum, vbi vide.

9 †nam ex tali confessione extorta per torturam illegitimam, non poterit deueniri ad condemnationem etiam si fuissent millies ratificata, cum nõ valeat, vt dictum fuit in d. v. q. prin. in ver. sed ponamus, quod quis est minus legitime tortus & c. Si autem cõfessio fuit extorta per legitimam torturã, tunc ad hoc, vt ex ipsa possit deueniri ad condẽnationem, est opus, vt in ea fuerit perseueratũ, & sic, ꝙ fuerit ratificata legitimo modo, prout superius in hac q. dictum est. Item est opus, vt certa sit, & specialis non vaga, & generalis. & constet de facto, puta, in furto. de rebus subtractis. ita dicit Bal. in d. authẽ. sed nouo iure, i ver. sed pone, ꝙ ds cõfiteꝫ, per l. in rebus. §. illud. ff. ad treb. et Pau. de Cast. in d. auth. sed nouo iure, & Are. in tract. maleficiis. in gl. in verbo, & vestem cœlestem. in vij. colum. in ver. quid si quis con-

10 fitetur. vbi etiam dicit, †ꝙ iudex debet esse bene cautus, ne dament animam & corpus, qñ fur confitetur maria & montes, & plura furta commisisse, ꝙ velit dicta furta alibi commissa, & hic qualificare, & verificare mittendo nuntium ad habendum informationem pro veritate, & ad reperiendum dicta furta, ita quod appareat, quæ distraxerit, & quæ pignorauerit, & quæ pœnes se, vel alium habeat, alias sepe innocẽte condemnaret, qui metu tormentorũ, multa non vera confitentur, contra. l. absentem. ff. de pœ. & vide ad hoc etiam per Ioã. An. in addi. Spe. in ti. de sen. i ver. ittius fuit cõfessus. & Gand. in trac. maleficiis in rub. qualiter fiat accusatio. & Ang. in l. j. C. de confes. qui dicit, ꝙ si quis confitetur occidisse hominem, qui viuus apparet ꝙ confessio non tenet, neq; ligat confitentem vt l. inde neratius. §. fi. cum. l. fe. ff. ad l. aquil. si aut constat hominem occisum, tamẽ nescitur a quo, tũc

11 confessio ligat ibi, †sed quid si nõ apparet, nec viuus, nec mortuus exemplum, confitetur quis se duos, vel tres mercatores occidisse incognitos, & eos proiecisse in flumẽ, nec corpora reperiuntur, an illa confessio erit sufficiens ad condemnationẽ, dicit ipse videtur quod non, ex quo nõ apparet, saltem corpora interempta. sed dicit ꝙ cõtrarium fuit determinatum Perusij, per egregium d. Nico. de Torrelis, ibi præsidentẽ. et dicit ꝙ bene fecit ex quo inquisiti erat male fame & conditionis, & erant robatores, & stabant suxta clanas, ita ꝙ in illud flumẽ habiliter potuerũt corpora proiecisse. si autem non esset verisimile, propter distantiã loci, vel propter bonam famã inquisiti, non crederem de iure, ex tali confessione, quem esset damnandum, nec debet vltro confessum iudex inconstituenti punire, & confessioni credere vt d. l. si quis vltro. §. diuus. ff. de quæsti. ita dicit Ang. in l. certum. ff. de cõfes. damnati illum d. Nico. de Torrel. præsidentem Perusij, ꝙ per illas confessiones generales, condemnauit illos inquisitos, cũ non constaret de rebus subtractis, & de corporibus mortuis, & hoc idem confirmat in addi. Spe. Bal. in tit. de sen. in xvij. col. qui

12 dicit, †ꝙ si quis confitetur se hominem occidisse, & corpus proiecisse in mare, ꝙ cum non constet de corpore mortuo, ille nõ põt ex hoc cõdemnari, nisi saltem probetur illum per famam esse mortuum. sed d. Augu. de Ari. in addi. dicti trac. maleficiis. in d. versi. quid si quis confitetur, dicit, ꝙ iudex semper debet facere, ꝙ constet de delicto perpetrato, & rebus subtractis. etiam si fur, & reus esset male fame, per d. §. item illud. in l. j. ff. ad sillę, & ita vr ipse vellc. in d. tra. su-

per eo. verbo, fama pub. circa fi. additionis, ad ver. postq̃ aliquis fuit captus & incarceratus &c. Et ita ego approbo, q̃ si non constat de delicto, & corpore, in quo dicitur factum delictum iudex, ex confessione, non procedat ad condemnationẽ, maxime corporalem, per prædicta, & per ea quę dicta sunt supra iij. q. prin. supra de tortura, & ver. item no. q̃ nunquam &c. vbi fuit dictũ q̃ non est deueniendum ad torturam, nisi constet de delicto, ergo multominus ad cõ-
13 demnationem † Quinimmo etiã si cõstaret de delicto, puto esse aduertendum, quod iudex non deueniat ad condemnationem, ex confessione, etiam legitime extorta per torturam, esto etiam q̃ sit ratificata, sed velit antequam procedat ad condemnationẽ, verificare, inquantum potest dictam cõfessionem, saltem per aliqua verisimilia, quia multa dicuntur non vera, & ratificantur ẽt propter timorem torturę, per ea quę habẽtur in l. j. §. questioni, ff. de qõ. & fuit dictũ supra in princi. huius vj. qõ. prin. Ego enim vidi, & audiui, aliquos fuisse ex tali confessione iniuste, ex inaduertẽtia, vel seuitia officialem, condemnatos, & morte traditos, q̃ non aliter perquisita veritate processerunt ad condemnationem, & executionẽ ex sola confessione, nõ verificando aliter factũ, & quod fuerint iniuste damnati, fuit detectum ex postea, quia fuerunt capti, alij ex postea qui talia delicta commiserãt, ex quo fuit declaratum illos fuisse iniuste damnatos. vnde si bene cautus iudex, saltem, vt excusare se possit ĩ foro poli, vt velit prius verificare factũ ex aliquo certo signo. verbigratia, si fuit aliquid subtractum, quęratur post confessionem, quid confessus fecerit de re subtracta. & si dicit se vendidisse, vel pignorasse alicui exploretur ab his, q̃bus dicit vẽdidisse, vel pignorasse, an sit verum. & his simĩlia fiant, & nũc est de facto, in hac inclita ciuitate Senensi, in nostro p̃torio, in quo detinetur vnus, occasione homicidij de nocte commissi, & ille q̃q; fatetur, & q̃q; negat, tamen vltimo persistit in confessione, propter timorẽ torture, cuius est nimium pauidus, & dicit se posuisse ensem cum quo interfecit, modo in vno loco, & modo in alio, & tamen adhuc non potest ex aliquo signo clare innotescere iudici maleficiorũ, q̃ iste vere fateatur certe malefaceret, & ita sibi dixi, si ex sola confessione, ipsum condemnaret, nisi aliter dictam confessionem, cum aliquo vero signo verificaret,

14 *Secundo casu* q̃n† quis cõfitetur sponte, & hoc cõstat, tunc, secundũ Bal. in d. consilio, statur sue confessioni l. q sententiam. C. de pœn. nisi indicia probabilia, & verisimilia, vel ipsa innocentie substantia, in contrarium appareat, vt ff. de qõ. l. j. §. si quis vltro & isto casu. si quis reuocet confessionem, & coram iudice appellationis detegat innocentiam debet liberari, vt not. ff. de app. l. creditor. §. iussus. & C. de erro. aduo. l. fi. & C. quo. ap. non re. l. j. § Cy. Bart. autem in l. j. §. diuus fenerus. ff. de quę stio. dicit, & etiam glo. ibi, quod talis cõfessio sufficit ad condemnandum, vt l. fi. confessus, ff de custo. re. d. l. qui sententiam Bal. tamen in d. l. C. de confes. dicit in v. col. super hoc membro, distinguẽdo, quod aut cõfitetur verũ, aut falsum, aut dubitatur. Primo casu dicta confessio nocet confitenti, & ei statur, nisi esset talis confessio, quæ posset interpretari in bonam partem. c. cũ dilecto. de accu. Secundo casu, non est standum, quia talis confessio est contra naturam veri, vt l. j. §. si quis vltro. de quæst. & l. nõ tã-
15 tum. ff. de ap. † Tertio casu, q̃n dubitat, dic quod præsumitur spõtanea. primo, quia ne mo præsumitur ita fatuus, q̃ mentiatur, in seipsum. secundo, quia confitetur præstito iuramento de veritate dicenda, & sic ipse confitetur ex conscientia perpetrati sceleris. tertio, quia habetur pro veritate. ita dixit Bal. ibi. Eo tamen casu, quo confessionem falsam non nocere dictum est, intelligo, si sit reuocata eius sententia, & probatum de innocentia. Si autem est lata sententia, & foret appellatum, tunc etiam in causa appellationis posset de innocentia deduci, & probari, & debebit solui, si probata fuerit, vt ff. de app. l. creditor. §. iussus. & C. de erro. aduo. l. fi. & ita voluit Bal. in d. cõsilio, tres sunt casus. Si autem non esset appellatum, & iudici constaret de innocentia condemnati, & tunc ante executionem factam, & habet locum d. §. si quis vltro. quia debet referri principi pro liberatione condemnati, & interim debebit supersedere. si vero esset facta executio, antequam de innocentia constiterit, & tunc sententia & executio fuit iusta, sed per ipsum non liberatur verus delinquens casu est in l. qui seruum, in princip. ff. de itine. actuq; priua, & tenet
16 Bal. in l. ij. C. quib. res iudi. nõ no. † Tertio vero casu principali, q̃n dubitat, an sponte, vel formidine tormẽtorũ, quis cõfessus fuerit, vt ga cõfessus dicit se cõfessum formidi-

ne tormẽtorũ, sed iudex dicit sponte, & idẽ dicit rabellio, et sic est dubia per negationẽ, tunc Bal. in d. l. j. C. de confes. dicit, qđ si qdẽ nulla fuerunt adhibita tormenta, & imputet sibi cõstitens, quasi dicat, præsumitur spõtanea. si vero fuerunt adhibita, vel præcesserũt terribiles mine, vel minacesia & antie, & tũc præsumitur metus, nisi esset talis malefactor, cui iudex deberet imminere, tanquam terribilis, quia potius tunc est præsumendum contra confitentem, quam contra iudicem, ita intelligitur quod not. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de noui ope. nunc. & sic cũ due præsumptiones possint esse, vna quod per metum alia ex conscientia criminis, præsumam potius ex conscientia quod est notãdum secundum eum. Ad quæ etiam facit quod dicit Barto, in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. cp quanuis sit carceratus, tñ eius confessio non præsumitur facta per metum, quia iudex nõ dicitur inferre metum, vt no. Arch. xv. q. vj. si sacerdotibus. quia præsumitur pro iudice ut
17 l. iij. C. de offi. ci, vbi est text. notabilr. † Itẽ dicit, qđ probato metu, vel tortura, est quasi impossibile probare, cp sponte fuerit cõfessus, per no. per Innoc. in c. super hoc. de renun, secundum Bal. Item dixit idem Bal. in l. nouissime. in fi. principij. ff. quod fal. tut. au, cp licet quis sit relaxatus per curiam, tamen semper præsumitur metus instare, ne iterum compellat, quod est menti tenendũ secundum eum Bal. ipse vero in d. consilio, tres sunt casus. in quo membro dicit, quod si quidem coram iudice appellationis probatur delictum, debet sequi condemnatio. si autem dato termino vtriq; parti, nõ probatur delictum, tunc quia communiter tales confessiones, consueuerunt per assessores, & potest item, per tormenta cõiter extorqueri forte per locum a cõiter accidentibus debet præsumi formidine tormentorum, ad hoc facit quod not. Cyn. & clarius Iaco. Butri. in l. ij. C quod metus cau. & ibi multum assessores reprehendũtur, quia faciunt scribi, cp fuit sponte confessus. Itẽ ratio naturalis hoc dictat, quia nemo vitã suã odio habet se non chi se impicha per la gola, non est verisimile, quod existens in fortia iudicis sponte confiteatur, sufficit enim terror eorum qui minacem feruorem po-
18 nunt, † Et sola ergo confessione reuocata, & dato termino ad probandum hinc inde, & maleficio non probato, non credo cp iudex possit fundare condemnationem, maxime secundum glos, quæ dicit cp soli nude confessioni non creditur, vt no. C. de cu. re. l. ij. alias parum prodesset etiam ignorantibus appellare, quia durum est probare torturam, quæ fit in camera iudicum, nec assumuntur testes quorum dicta possent haberi sicut docet experientia, & sic lex quæ permittit appellare confesso, esset ludibrio, ita dicit Bal. in d. consi. Petr. vero de Anch. in suo cõsi. cp incipit visa inquisitione formata contra Philippum de Mantua &c. referendo consilium prædictum dicit cp ad prę dicta faciunt notata per Bal. in l. nouissime, ff. cp fal. tu. au. post Cyn. vbi dicit cp semper præsumitur in officiali metus & error ab eo inferri si per impressionẽ. C. cp me. cau. Et licet quis sit relaxatus, tamẽ semper metus instare videtur, ne iterum capiatur, & talis recte potest dici metus continuatus vt c. j. cp met. cau. & idem dicendum est in iudicis cuius metus posito, incarcere pro crimine, semper instat ad torturã, ĝa familiã et alias instãa semp in prõptu habet, ita cp potẽtia nocendi, et torquẽdi in habitu. idẽ operatur, cp potentia in actu, vt c. non solum. de ap. in vj. & l. labeo. de statu homi. & habet hoc in se equitatem, nam si nimiam reuerẽtiam tormentorum contrahentis metimur, vt l. j. §. quæ honoranda, ff. quarũ re. act. non da. & xxij. q. iij. vnusquisq; multomagis nimiam tormentorum, cp formidinem, formidinem iustã reddit cõis vulgi opi. quę habet cp officiales cõsueuerunt captos, & inquisitos de crimine prætermissa iuris grauitate torquere. ad hoc cp no. per Barto. ff. de
19 no. ope. nun, l. de pupillo. §. si quis ipsi præ-
tori, † Item nuda confessio, non sufficeret in ciuilibus ad obligandum, l. cum de indebito. ff. de probatio. & c. si cautio. extra de fide instru. multominus i criminalibus, vbi agitur de salute hominis. nec est verisimile cp quis vltro confiteatur illud quod vitam adimat, vel statum eius vel famam minuat, abhorret enim hoc natura qđ seruari desiderat, mortem aũt & pernitiem, vt ait Boetius, euitat. Confessionem ergo non verisimilem, & sponte factam non debet iudex admittere, nisi alia suffragentur admincula. vt not. in c. quia verisimile. de præsump. & sic confessio contra naturam non valet, vt in c. fi. de confes. & c. nos in quẽquam ij. q. j. nec confessio contra præsumptionem, quę est secundum naturam scilicet seipsum conseruare mortemq; & pernitiem euita-
20 re. † Remedium ergo est cp ille qui dicitur confessus formidine tormentorum, confessionem suam reuocet, per se, vel per procu-

ratorem habentem ad hoc speciale mãdatum, nec iudex aliter dicto crimine, non ꝓbato poterit eum condemnare, ratronibus supradictis. hęc dicit d. Pe. in d. consilio, dicens etiam ita de facto obtinuisse licet iudices maleficiorum, difficiles & rigorosi in admittenda dicta reuocatione cõfessionis, se exhibeant, & euolant ad condemnationem, cum per inquisitionem procedunt, & credunt vilescere in conspectu hominũ, cũ aliquem absoluũt, contra l. absentem. ff. de pœn. hæc ille. & licet ista videantur varia dicta, tñ omnia reducuntur ad concordã, cum hac distinctione, quod si cõstat de tortura præsumitur confessio meticulosa, hic tñ metus si precesserunt indicia non infringit confessionem. per dicta in primo membro. Aut non constat de tormentis, & tunc, præsumitur spontanea. & istam puto veritatem, hoc ad dicta, nisi ex consuetudine iudicis, aliud esset dicendum, per ea quæ not. Bar. in d. §. si quid ipsi prætori. & ita intelligo quod dicit Bal. in d. consilio.

21 *Rursus quero* †an ī criminalibus sufficiat vnica tm̃ cõfessio, an debet esse reperite sepius. hanc q. tangit gl. in l. diuus seuerus. ff. de quæ. & in l. seruos. C. ad l. iul. de vi. & in l. ij. C. de cu. re. & ꝓ Cy. Bal. per Azo. in sum. C. de confes. gl. etiã ponit in l. j. C. de cõfes. & ibi Bal. & per Spe. in ti. de cõfes. §. j. ver. & hoc in ciuili. & per Iac. But. in l. ij. C. ꝙ met. cau. vera conclusio, & cõis, & quasi oĩm est, ꝙ aut quis in iudicio est sponte confessus crimen, de quo agitur, & tunc vnica tm̃ cõfessio sufficit ad ipsum condemnandum. tex. est, & ibi glo. in l. seruos. C. ad l. iul. de vi. & l. qui fententiam & l. cũ reis. C. de pœ. & l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cler. Aut confessus est in tormentis, & formidine tormentorum, & tũc quia illa confessio cõiter fit extra locũ iudicij, non sufficit ad condemnandũ, sed est iterum repetenda apud tribunal in forma iudicij, & forte corã testibus, & iste est intellectus. l. ij. C. de cu. re. & istam distinctionem posuit Azo in sum. C. de cõfes. licet in l. j. C. de confes. aliter loquatur in appara. et hanc sentit gl. in d. §. diuus. & Spe. tenet in d. ver. & hoc in ciuili. & Odo. Cy. & Bal. in
22 d. l. ij. C. de custo. reo. † Cauti tm̃ assessores in arduis negotijs semper repetunt confessionem apud acta. quod spõte cõfessus fuerit cuius etiam præcesserit tortura, ita dicit Bal. in d. l. ij. C. de custo. reo. & quod supradictam conclusionẽ tenet Bar. & Gand. qui dicunt idem de consuetudine obseruari. & allegant quod not. in l. seruos. C. ad l. iul. de vi. hęc dicit Bal. in l. ij. dicens etiã, quod aliquando in cõfessione perseueratur. per expressam confessionem factam apud acta. & non est dubium quod talis confessus, ex sola confessione potest damnari. secundũ omnes. Quandoq; in confessione perseuerat tacite, quia non reuocatur confessio, & tũc, aut emanauit sponte, & sufficit. aut metu tormentorum, & non sufficit. immo repetẽda est confessio. immo assessores, vt nõ stetur in dubio isto, faciunt scribi, quomodo reus fuit sponte confessus, & quasi, vt plurimum, ista confessio est falsa. Quandoque in cõfessione non perseueratur tacite, vel expresse, sed reuocatur cõfessio. et tunc si quidem sunt aliqua indicia facientia pro reuocatione, & admittitur reuocatio, sed potest cogi confiteri, ergo fortius cogi potest perseuerare in confessione. si autem nulla indicia apparent pro, vel contra videtur ꝙ ista reuocatio sponte facta nõ procedat, nisi error allegetur, & probaretur, vel staret per iudicẽ nõ per allegantem quo minus probaretur, vt l. de etate §. fi. ff. de interro. actis. facit quod not. in l. ictus fustium. ff. de infami,
23 † Confessionem autem fuam, quis põt interpretari, exponendo, non perimere in totum. c. cum dilecti. de accus. hæc Bal. in d. l. ij. sed gl. in d. l. ij. & quidam funt sequaces, vt fuit Fran. Accur. dicunt ꝙ siue sponte, siue per tormenta quis confessus fuerit, non est adhuc puniendus, nisi perseueret. & hoc probant per tex. d. l. ij. qui generaliter loqtur, ergo generaliter est intelligendus. ff. de le. præstan. l. j. §. generaliter. & l. de pretio. ff. de publica. pro quorum sententia facit. C. ad l. iul. de vi. l. seruos, vbi dicit confessionibus, in plurali, sed tu teneas quod supra conclusum est, quæ est communis opinio. Sed ponamus quod quis est confessus per torturam, & in ea perseuerauit, ratificãdo apud acta, & confitendo, an liceat notario scribere, vel iudici præcipere ei, quod scribat, quod cõfessus fuit sponte super hac q. Innoc. in c. super hoc de renunc. vt refert Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cle. dicit quod probata tortura est quasi impossibile probari confessionem sponte factam, & in d. l. ij. C. de cust. reo. dicit ꝙ talis
24 scriptura vt plurimum est falsa. Iac. But. in l. ij. C. ꝙ met. cau. † dicit quod iudex & notarius male faciunt, in actis apponere, ꝙ ille qui tortus est spõte cõfessus sit, & talis scriptura est falsa Batt. in l. j. §. si quis vltro, de

quæſti,ff.in fi,dicit q̃ ſi cõfeſſus eſt reus in actu torture,non debet dicere notarius, q̃ ſponte,ſecus ſi poſtea confeſſus ſit,Bal in l, j.in v,col,C.de confeſ,dicit q̃ notarius nõ incidit in falſum,primo quia vidit & audiuit hoc,& non vidit & audiuit contrarium præſertim tunc,vnde de hoc nõ poſſet cõficere inſtrumentum,vt l.hac conſultiſſima C.qui teſt.fa.po.Item quia naturali ratione debet credere q̃ ille cõfiteatur propter cõ ſcientiam perpetrati criminis. Item etiã iudex excuſatur, quia non fuit tortus ad hoc præciſe,quod confiteretur,ſed vt verũ dicere ret, & ideo cum nõ fuerit tortus ad hoc ſignanter,& ſpecifice,ſequitur quod tenetur confeſsionis,non eſt omnino tormentarius, ſed ſecundum quid eſt liber,& intentio iudicis,fuit & eſſe debuit,quod ſi confiteretur quia verum,non quia tortus,Item quia ſic ſe habet generalis conſuetudo,quæ excuſat,& ga bono zelo,vnde in pſalmo,zelaui contra iniquos,pacem peccatorum,videns,ita dicit ipſe ibi Are.autẽ in trac.maleſi.in gl.in verbo,comparuerunt inquiſiti & cõfitentur totum.in ver,vnum nõ omittas dicit quod Ang.& Ioan.de Imo.in l.qui
25 in aliena.§.fi.ff.de acquiren.hæredi.†dicũt quod aut reus fuit tortus nõ præcedentibus indicijs vel non ſufficientibus,& tunc etiã ſi perſeueret in confeſsione, nõ poteſt ſcribi,quod ſponte fuerit confeſſus,& notarius ſcribens ſcribet falſum, ſi ſciret eum tortũ non præcedentibus indicijs,& ideo dicunt cautela eſt,q̃ notarij maleficiorum retineãtur extra palatium ne habeant notitiã tormentorum,& ſic poſſunt ſcribere cõfeſsiones tanquam ſpõtaneas,ſed tu aduertas de Are,quod ex hoc nõ euitaret falſum iudex qui ſcribi fecit,qui hoc ſciebat.Si autẽ iuſte preceſſerunt tormenta,tũc rite,& iuſte põt ſcribi,quod ſponte fuit ingreſſus, dummodo inter tormenta & confeſsionẽ,aliud cõmodum interuallũ interueniat,quod arbitrio boni iudicis relinquitur, vt no,in l,iij. §.diuus ſeuerus.& ibi Bart.ff.de qõ.Bal.ẽt in l,j.C.de confeſ.in xj.col.dicit q̃ generalis conſuetudo excuſat notarium & iudicẽ a falſo,qñ ſcribunt,talis eſt cõfeſſus ſpõte. & vide etiã ad hoc do.Catal.in tracta.ſindicatus.q.ccxv.vbi ſatis bene loquitur, quãdo adhibita eſt tortura,an iudex poteſt ſcribi facere,quod ſpõte fuit confeſſus.do.Vitalis in ſuo tract.clauſularum.ſuper clauſula non, vi non metu.in.§.de metu tormentum.in iiij.col.tãgit hanc q.et dicit,q̃ ſi notarius ſcripſit, q̃ confeſſus fuit ſponte, verum eſſe non videtur, propter hoc videtur falſum ſcripſiſſe.pro hoc videtur text.in d. l.j.§.ſi quis vltro .ff.de quæſti.ibi eſt tex.ſi quis vltro &c.& ſequitur ibi in litera,cum tormentis &c.conſtiterit,& ſic dicitur ſpõte confeſſus,ille qui eſt confeſſus in tormẽtis.& ſecundum hoc debemus exponere,
26 conſtiterit.ſ.de cõfeſsione illius ſerui.† & ſi dicis,quomodo dicitur ſponte cõfeſſus cũ dicatur per tormenta,dicas ideo, quia perſeuerauit in confeſsione,vt d.§.diuus ſeuerus.& l.ij.C.de cuſt.reo,vel etiam ſi cõfeſſus eſt in actu torture,quãuis,notarius ſcripſerit,ſponte confeſſus eſt. Nec obſt,verbũ conſtiterit,poſitũ in d.§.ſi quis vltro , quia exponitur,conſtiterit,ſ.de innocentia.& ſic non refert ſe ad confeſsionem ſed ad ſerui innocentiam,vt ibi patet.& no.bene, dicit ibi Bar.mihi autem cum reuerentia tantorum do.videtur ſuper hoc, ſit diſtinguendũ dicendo q̃ aut nulla preceſſerunt tormenta ipſam confeſsionem aut preceſſerunt.Primo caſu nulli dubium, q̃ vterq; iudex ſcilicet & notarius recte ſcribit in actis,q̃ ſpõte cõfeſſus eſt per d.§.ſi quis vltro,in prin. & l.ij.C.quo.ap.non re.ſi vero preceſſerũt tormenta & tunc aut ipſa tormenta illata fuerunt nullis præcedentibus indicijs, ſaltẽ
27 legitimis,aut ipſis præcedentibus. † Primo caſu,quia illa tortura fuit iniuſta,& iudex qui hunc torſit iniuſte,& inique fecit, illa confeſsio vigore inique torture facta, etiam ſi milies ratificaretur, & dicatur ſpõte facta,nunquã præſumitur ſponte,ſed per violentiam tormentorum facta,& nihil valet,caſus eſt in l.pe.ff.de quæſt.& hoc caſu ſi notarius ſcit illam torturam eſſe factam non debet ſcribere q̃ ſponte fuit cõfeſſus, & ſi ſcribit,puto q̃ tam iudex,qui mãdauit, q̃ ipſe notarius incidẽt falſum.l.qui teſtamentum.ff.de fal.& l.ij.C.de fi.inſtru.cum ſi,ſi vero notarius ignoraret torturam iniuſtam,tunc dicta pœna nõ teneretur,quia falſum abſq; dolo non committitur.l.nec exẽplum.& l.maiorem.in fi.C.de fal.iudex tñ ſemper tenetur,quia mãdauit ſcienter ſcribi falſum,licet ignoranti,& in eo,in dubio præſumitur ſcientia iuris.l.ij.ff.q̃ quiſq; iu.
28 †Secundo vero caſu, qñ tortura fuit iniuſta,& præcedẽtibus legitimis indicijs habita,& tunc aut imminentibus tormẽtis,cõfeſsio in eis facta torſionis,& tũc aut notarius ſcit torturam,aut ignorauit,li ſciuit,& tunc

aut instãtibus doloribus torture hoc fit, qa statim ꝙ depositus est de tortura, vel parũ post tortus confitetur, & non licet scribere ꝙ sponte. malefaciunt iudex & notarius, ꝙ no. per Iaco. Butri. in d. l. ij. C. ꝙ met. cau. & l. ij. C. de cu. re. & supra dixi. Si vero transacto debito tẽpore, & spatio intermedio, ille tortus confitetur, & tũc licet scribere spõte. & ita seruat consuetudo. Si vero notarius ignorauit torturam, tunc nunq̃ ipse tenetur licet scribat spõte cõfessum, & ita intelligo quod no. Bal. in d. l. j. C. de cõfes. Et ideo iudices debent cauere, quod tormenta non videantur, neq; audiantur per notariũ maleficiorum, quia forsitã recusaret scribere sponte confessum, & hoc etiã voluit ibi Bal. Vltimo no. circa hanc prin. q. quę est de effectu torture, ꝙ qñ tortura fit in casu non permisso, vitiatur solum actus torture, cum suis dependentibus, non autem reliquus processus rite factus, vt l. j. C. de quæst. & ibi per Bal. in l. milites. in fi. eo. titu.

29 *Postremo quero* † an i causa criminali, ex sola confessione, absq; alio processu & sententia, fiat executio. Inno. in c querenti. de offi. delega. dicit ꝙ non. Sed ipse idẽ tenuit contrarium in c. qualiter & qñ. el ij. de accu. & pro ista parte est casus in c. romana. de app. lib. vj Dic aut quis confitetur metu tormentorum, & habent locum primo loco dicta, quia negri tur perseuerantia, & processus, & lit. cõte. vt supra dictum est in v. q. prin. torture, aut confitetur sponte, & habet locum ſcda opi. Inno. in d. c. qualiter et qñ. & vide quod no. per glo. in c. ex literis, de diuor. sub verbo, admonitus. & vide Bar. in l. j. in fi. de cu. re. ita dicit d. Vitalis in tra. clausularum. super clausula non vi, non metu, in. §. de metu tormentorũ in ver. fi. Spe. in ti. de confes. in. §. j. in ver. fi. dicit, ꝙ si quis est sponte confessus, vel per torturã. & tũ in cõfessione perseuerauit, ꝙ nihilominus debet condemnari. l. si cõfessus. ff. de cust. reo. & extra de cõfessio. c. cum super. de elec. c. per inquisitio-

30 nem, † vbi dicit ꝙ nunq̃ quis est in criminali pro condemnato habẽdus, immo semper est necessaria ſnia, vt C. de pœ. auc. sententiam. & C. de cu. re. l. si quis reus. & ff. de quæsti. l. j. §. j. vel l. pen. ij. qõ. ij. nos in quẽquam. & xxiiij. q. iij. quesitũ. & c. illud. Lãfran. Brixien. suo commento super c. quoniã contra falsam. de proba. super rub. de confes. in vj. col. in ver. queritur præterea. dicit ꝙ Inn. in d. c. per inquisitionem. dicit contra confessum de crimine nõ potest ꝓcedi ad condemnationem, nulla præcedente accusatione, inquisitione vel denuntiatione, quia ad hoc vt fiat cõdemnatio, oportet quod aliquid petatur, vel subsit materia, super qua fundetur condemnatio, ita dicit dicere Bal. in l. ij. C. de confes. tñ si prædicto casu, inquisitio sequatur confessionẽ, & sic ordo peruertatur, dicit ꝙ procedi potest quia sententia ferri potest contra confessum, ex inordinato processu, vt tenet Bart. in d. l. si confessus. ff. de cust. reo. & Bal. in d. l. j. & Io. And. in d. c. qualiter & qñ. quod intelligendum est, secundum Bart. vbi supra, si confessio emanauit principaliter, alias ſę cus. quod etiam sequitur Bar. in d. l. j.

SVMMARIVM.

1 Iudex indebite aliquem subiiciens quæstioni qua pœna debeat puniri.
2 Iudex qui dolose & sine causa aliquẽ torsit si moriatur, capite plectitur.
3 Tortura adhiberi non potest per eum qui non habet merum imperium.
4 Tortura ad finem triplicem fieri potest.
5 Officiales non debent parere potestati aliquid contra legem iubenti.
6 Familiaris potestatis ponens aliquẽ ad torturam de mandato ipsius, non tenetur.
7 Rector cui concessum est arbitrium torquẽdi aliquem, an possit torquere nullis præcedentibus indicijs.
8 Inculpatum de crimine sponte se ingerentem torture, an possit potestas licite torquere, si alias ei non liceat de iure.
9 Cõmittere nemo põt alicui vt ipsũ percutiat, cum nemo sit membrorũ suorum dominus.

Quæstio. vij. secundę partis.

Septima prin. q. est qua pœna puniat iudex tor-

1 quẽs aliquẽ † indebite, videtur quod debeat puniri pœna capitali, vt est tex. in l. decurio nes. C. de qõ. & ibi hoc dicit Bal. sed text. in l. nemo carcerem. C. de exac. tri. lib. x. dicit ꝙ iudex ꝙ indebite torquet, vel carcerat aliquẽ punitur ea pœna qua puniretur incarceratus vel tortus pro eo pro quo torquetur vel carceratur. Item punitur, quia damnatur ad carceres scilicet ad certũ tem

pus,fecũdum Ang.ibi sed Bal.in rub.C.de pœna iudi.qui male iud.dicit ꝙ iudex qui de facto aliquem torquet, non punitur limitatione torture,quia nõ reperitur iure cautum,ꝙ tortura alicui imponatur pro tortura,sed tenet iniuriarum , pro motu iudicis, vt ff.de iniu.l.iniuriarũ estimatio secundũ eũ,super hac q.distingue,an tortus moritur in tortura,vel propter torturam,& tunc an & qñ,& qua pœna teneatur, fuit late dictũ supra in v.q.prin.de tortura.in ver.sed cũ dictum sit.Aut nõ fuit mortuus & tunc aut fuit tortus quis iuste & rite,& non teneatur
2 aliqua pœna,ꝑ l.gracchus.C.de adul,† Aut fuit tortus iniuste,vel non rite,& tunc aut torsit dolose,& sine causa,& tenetur pœna capitis,ẽt si non moriatur & eadem pœna tenetur si fecit torqueri illũ,qui de iure torqueri non poterat puta quia decurio , vel anciatus,siue prior,durãte magistratu, per d.l.decuriones.& per l.j.C.de requi.re.vbi de hoc per Bal.ꝙ procedit ẽt si potestas habet arbitrium,vt no.supra in c.veniens,& in c.quintaualis.de tureiur.Aut sine dolo, & cum causa tñ non recte,nec rite,& tenetur actione iniuriarũ, vt ff.de iniur.l.iniuriarum examinatio.& ita intelliguntur , & concordantur prædicta iura, & vide dicta in ver,sed cum dictũ sit quibus adde ꝙ qñ quis vt priuatus torquet aliquẽ punitur ea pœna qua punitur retinens priuatum carcerem,vt dicit Bal.in l.j.C.de priua.carce.
3 † Et si torsit non vt priuatus sed vt iudex tñ non habebat talem iurisdictionẽ,quia nõ habebat merum imperium sine quo tortura adhiberi non potest, vt no.hĩ in l.imperiũ.ff.de iurisd.om.iu.et ibi per Gutl.& tunc habebat locum d.l.nemo carcerem, licet ẽt hoc casu teneatur parti actione iniuriarum per d.l.iniuriarũ.& hoc quia tortura est iniuria personalis , si fit sine causa,& iniuste, vt l.nihil.C.de quæsti.Sed quid si propter bonum publicũ, quis discere torsit aliquẽ, puto propter sedandum tumultum populi, vt multoties fit, propter terrorẽ aliorũ, an teneatur in sindicatu.Credo ꝙ non arg.no,
4 per Inno.in c.j.de cõsti.† Itẽ no.quod tortura potest fieri ad triplicem finẽ nam qñq; fit ad crminis punitionẽ, vt l.victus fustium. ff.de insa.exemplum , qñ officialis reperit aliquem in flagranti, nam facit illũ ex hoc fustigari,vel aliter torqueri.vt ibi , qñq; fit ad iurisdictionis defensionẽ & ista tortura debet esse modica & tẽperata,l.ff.§.si.ff.de offic.eius cui mã.est iur.qñq; fit ad criminis inuentionẽ,vt l.capite quinto,ff.de adul,& de hac est materia nostra, & de qua infra late loquuti fuimus, & inferius dicetur.Sed ponamus iudex,aut potestas , qui est caput officij & in quo residet potestas torquendi, nõ torquet ipse per se , sed iussit militibus, & aliis officialibus,vt torquerent aliquem, an si tortura est indebita,teneantur ipsi milites,& officiales.Super hac q.licet aliquid tetigerim supra in v.q.princ.in ver.& aduerte circa prædicta,vbi vide, tñ quia non erat locus suus,sed melius cadebat hic,ideo cũ minus perfecti ibi dictũ fuerit , dicamus hic perfectius,capiendo distinctionem Dy. in c.ꝙ quis mandato.de reg.iur.in vj.ꝙ aut iussus potestatis est expresse contra legem aut expresse secundum legem & sic iussus
5 aut dubitatur,† Primo casu officiales non debent ei parere,immo potius resistere , & si non resistunt puniuntur, vt quia potestas mandat in casu illicito , vel torqueri decurionem,vel alium qui de iure torqueri,non potest,casus est in l.oẽs.C.de decu.lib.x.& l.qm̃.C.de ap.cum si.& superius fuit dictũ. & hoc casu,officiales debent protestari protestati,ꝙ hoc non faciat, & quod ipsi contradicunt,& consentire,si fiat,non intẽdũt. vt colligitur ex d.l.qm̃.Secundo casu,parere tenentur,alias si non parerent,punirẽtur ff.si quis iussu,non obtem.l.j.& ff.de re iud. contumacia.in prin,Tertio casu officiales non puniuntur, si indebite torquent aliquẽ quia parere tenentur ar.ff.de iudi.l.si quis ex aliena & ita intelligo.l.liber homo.la ij. ff.ad l.aqui,ubi obedientia debita, vel promissa excusat a delicto per quã l.dixit ibi Bal.quod fuit reiectus quidam libellus, qui dabatur contra quendam officialẽ potestatis,qui de mandato potestatis , quendã torserat illicite, quia iste excusat , ratione iussus superioris secundũ eũ.Intelligo tñ dictum suũ,in casu in quo officialis debet parere secundum distinctionem supradictam, & non aliter. Sic ẽt intelligo, quod scripsit Ange.in l.iniuriarũ actio.§.si quis eo.ff.de
6 iniur.vbi dixit †quod miles,aut alius de familia rectoris, ponens aliquem ad torturã de mandato rectoris, iuste vel iniuste,nõ tenetur per illum tex.cõiuncta gl.in l.nõ vr. §.qui iussu.in glo.magna.ff.de regu.iur.Et ideo dat cautelam,quod rector oblato libello cõtra aliquẽ de sua familia de aliquo iniuste facto , ꝙ elapso tẽpore dandi libellos contra seipsum faciat reum conuictũ articulart & ꝓbare ꝙ ꝙ fecit de mãdato rectoris, & hoc ẽt rector confiteatur, ꝙ fecit pro officio exercẽdo & erit securus vterq; quod

est valde notãdum intellige tñ scdm distinctionẽ prędictã, & non aliter, videlicet in casu qñ debet parere. Aduerte ꝙ multoties cõcedit rectori, arbitriũ torquendi aliquẽ, an poterit torquere nõ p̃cedentibus legitimis
7 indicijs. † Rñdeo multi dicunt ꝙ cc, sed cõtrariũ est de iure verius qa non poterit non pręcedentibus legitimis indicijs, vt c. qntauallis, & c. veniens. de iureiur. & no. in cle. sæpe. de verbo. signi. ita dicit Pau. de Leaza. in ca. grauis. de deposito & sic per istud arbitrium non excusaretur rector a pœna si torqueret, non præcedentibus legitimis indicijs. Quid si est datum arbitriũ qd̃ possit torquere, nullis præcedentibus indicijs, in aliquo crimine. Dic ꝙ intelligitur quod debeat torquere arbitrio boni viri, & moderate. ideo si excessit modum deberet puniri arg. l. pen. ff. de arbi. ita dicunt quidam, arg. eorũ. quæ not. Barto. in l. sed si vnius. §. ait prætor. ff. de iniur. vnde si rector cupit habere amplam potestatem super maleficijs, & maxime in torquendo, prout multoties fieri vidi, & concedi, siue a gubernatoribusis ue a cõmunitatibus, sint cauti, ut bulletinum, siue reformatio, sit large & plene certum, videlicet torquendi cũ indicijs vel sine, & alte, & basse, & moderate & immo-
8 derate, prout sibi visum fuerit. † Insuper quero ponamus, quidam inculpatus de crimine, sponte ingerit se torture, puta dicendo, ego non commisi tale delictum & offero me velle stare torture, ponatis me in tortura, costui e vn pazzo, an potestas possit iuste istum volentem ponere ad torturam, si alias de iure hoc ei non liceret. puta quia non præcedunt indicia. Respondeo quod non potest, quia liber homo non est dominus membrorum suorũ l. liber homo. ff. ad l. aquil. secundo quia potestas torquẽdi, est meri imperij, vt l. defensores. C. de defenso. ciui. & tenet Guil. de Cu. in l. imperium. ff. de iurisdi. omn. iudic. sed ea quæ sunt meri imperij, non possunt pacto priuatorum concedi. C. de iurisdi. omn. iudic. l. priuatorum.
9 † Tertio quia non potest quis committere alteri, quod ipsum percutiat. l. j. §. vsq; adeo. ff. de iniu. & hoc tenuit Barto. in l. pe. ff. de condi. ob cau. & in l. interdum. §. qui furẽ. & ibi glo. contrarium senserit. ff. de fur. & licet glo. & Bart. loquantur quando cõmittat se ad torturam priuato, tamen ego idem dico, si committit se iudici, quoniam vt iudex, in casu illo torquere non potest, quia habetur vt priuatus, quando quid facit extra terminos iuris l. prohibitum. C. de iure fisci, cum si. Et propterea quando iudex, in casu prædicto, torqueret aliquem volentẽ non excusaretur a pœna per prædicta applicanda fisco. sed excusaretur ab actione iniuriarum, & ab ipsius interesse, quoniam volenti nõ fit iniuria l. j. §. adeo. & ibi Bar. ff. de iniur. & per Bar. in l. quamuis. in fi. de in ius vocan. Ex his deciditur alia q. sæpe occurrit nam aliquis inculpat aliquem de delicto, & quia non habet veras probationes neque indicia sufficientia ad torturam, dicit domine potestas, ponatis me, & ipsum ad torturam, multi fatui, vt ita loquar, putãt hoc posse, & debere fieri per potestatẽ sed per supra proxime dicta est contrarium in persona volentis, ergo multofortius in persona illius qui nollet.

SVMMARIVM.

1 *Reum torquendum nemo debet subtrahere dum locus est torture.*

Torture si locus sit, detineri personaliter quis poterit.

2 *Tortura facilius adhibetur in maleficijs occulte factis, quam in alijs.*

3 *Tortura pro crimine explorando facta, non reddit tortum infamen.*

Præsumptio iuris & de iure dicitur indiciũ euidens.

4 *Suspitio vna præsumptionem non inducit sed plures suspitiones bene inducunt vnam præsumptionem.*

5 *Præsumptio illa censetur potior, quæ vero reperitur proximior.*

Iudex in tortura procedere debent quamuis tortus asserat se nihil dicturum.

7 *Innocens reputatur is contra quem indicia non reperiuntur.*

8 *Rei de crimine delati, & si non omnes nec omni casu possint torqueri possunt tamen vultu iudicis terreri.*

9 *Quæstio in certis delictis datur ex solis indicijs.*

Quæstio. viij. secundę partis.

Circa octauam partem

princip. in qua pollicitus sum colligere, & describere

describere aliqua notanda communia, de
1 indicijs, & tortura. †Et primo not, quod quando est locus torture, non licet alicui subtrahere torquendum a tortura, nec facere quod veritas non possit apparere, vt l. quicunq;. C. de malefi. & mathe. quod facit contra celantem testē, ne testificetur in criminali secundū Bald. ibid. Secundo not. quod quando est locus torture quis potest cogi, & detineri personaliter, vt in c. si clericos, de sen. excom. l. b. vj. facit quod not. Inno. in cap. vt fame, & c. quia contingit. de sen. excom. & Bal. in l. nemo. C. de epis. audien. iuxta fi.
2 †Tertio not. q; tortura facilius adhibetur in clandestinis, & nocturnis maleficijs, quam in alijs dicta l. nemo. & ibi Bald. vel *in crimine falsi* l. sicuti. C. de fal. & in crim. ne proditionis, & sic in crimine læsæ maiestatis, l. fallaciter. C. de aboli. & in crimine adulterij, & similibus, vt ff. qui & a quib. l. prospexit. facit. ff. de fur. l. interdum. §. qui furē. & l. pen. ff. de condi. ob cau. & ideo in maleficijs de nocte cōmissis, nō requiritur arguta probatio, arg. not. in c. in fidei fauore. de hæreti. lib. vj. & l. si cum exceptione. §. hæc autem actio. ff. quod met. cau. & facit. C. de insti. codi. emēd. circa medium. & l. prima. §. tria. ff. de ven. inspi. &
3 vide omnino infra in ver. fi. †Quarto no. quōd tortura, quæ fit ad crimen explorandum, non infamat, siue quis torqueatur vt testis, siue vt principalis. l. nullam. iuncta gl. C. de infami. Quinto not. quod indicium in criminalibus, ponitur pro quodā signo maleficij, sed in ciuilibus ponitur pro veritate rei, vt l. fi. C. de fal. her. Sexto no. præsumptionem iuris de iure appellari indiciū euidens l. si qui. C. de adul. Septimo not. differentiam inter præsumptionem, & suspitionem, quia suspitio stans in suis finibus nunq; est causa condemnationis, sed præ-
4 sumptio sic, secundum glo. & Bal. in l. quā uis. C. de adul. †Octauo not, qd ex multis suspitionibus inducitur vna p̄sumptio, sed vna suspitio, non inducit præsumptionem. facit quod not. glos. in l. ij. §. etas. ff. de excusa. tuto. Bald. in authenti. si quis. C. de adulte. Nono not. quod illud, quod dicitur, semel malus semper præsumitur malus. intelligitur in eodē genere mali, & non. in diuerso, vt si tractatur de homicidio, & aliquis sit homicida, præsumatur contra ipsum, sed si esset adulter, nō præsumatur homicida & his si. l. omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. & per Bald. in l. fin. ff. de hære. insti.

Decimo not, quod differentia est inter suspitionem, & præsumptionem, indicium, & argumentum, & adminiculum, vt not. Bal. in l. ea quidem. C. de accu. j. & ij. columna.

5 †Vndecimo not. quod inter præsumptiones illa est potior, quæ vero videtur proximior, vt l. si filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Item quod posterior præsumptio tollit priorem. ff. de in integ. restitu. l. duus. pares vero præsumptiones inuicem se confundunt, quia nulla victoria fit a pari. ff. de ritu nup. l. non solum. §. vno argu. ff. de fideiuss. l. generaliter. ver. fua. & de excu. tuto. l. sed & milites. in princ. vnde pariter operantur, & non præponderat altera alteri, sed remanet factum simplex, ab omni suspitione abstractum. si vero *essent plures præsumptiones pro vna*, quam alia parte, tunc plures rationes vincunt vnam, si quælibet per se, est ita bona, sicut illa vna quæ est in contrarium, arg. in authen. de consangui. & vteri. fra. §. primo, Item præsumptio violenta, tollit non violentam, de præsumptio. cap. literas,
6 †Duodecimo not, quod licet existens in tormento, dicat iudici se nunquā dicturum aliquid, tamen iudex debet procedere in tortura, alias facile esset vnicuique, vitare tormenta quorum dolore forte mutabit sermonem, secundum Pau. de Leaza. in c. grauis. de depositio. Decimotertio not, quod sicut potest torqueri accusator, ita potest torqueri instigator & consultor. l. si quis. C. ad legem iul. maiesta. Decimoquarto nota, quod accusator non excusatur a calumnia, propter quælibet indicia, sed solum propter indicia manifesta, ita dicit Bald. in dicta l. si quis. Decimoquinto not, quod vbi tortura est prohibita non habet locum tortura, etiam si præcedunt indicia, dicit Bal. fumendo argu. a contrario sensu in l. mili-
7 tes. C. de quæsti. †Decimosexto no. q; lex habet quemlibet pro innocente, contra quē non præcedunt indicia, secundum gloss. & Bald. in l. penulti. C. eod. Decimoseptimo not, quod licet ex forma. l. vel statuti, debeat stari indicijs, quantum ad plenam probationem, tamen semper necesse est, quod talę indicium probetur per duos testes, ita dicit Angel. in authen. de testi. imperfe. in fin. in prin. colum. viij, vbi ex glo. posita quæ incipit, valet. nam lex. C. dicit stari testamento paterno, quibuscunque indicijs probetur, tamen ista gloss. & illa dicunt quod ista indicia debent probari per *duos testes*. *Et ideo si statutum dicit* quod in maleficijs nocturnis, pro plena proba-

tione habeatur indicium, quod licet vnus teſtis deponat de veritate, & ſic faciat indicium vt l.in bonefidei.C.de iureiuran.& ff. de teſti.l.cum probatio.& ff.de excu. tuto. l.ij.§.etas.tñ ex iſto indicio nõ poteſt ſequi condemnatio, quia non eſt probatum tale indicium per duos teſtes.& ſi tu dicis, quid operetur ſtatutum, nam ſi duo teſtes probarent de veritate, ſine dubio deberet ſequi condemnatio,ſed dic quod multum operatur.nam ſi duo erunt teſtes, qui deponant ſuper aliquo adminiculo indicium facien-te,certe ex tali indicio probato per duos te ſtes,ſequitur condemnatio licet nihil depo fuerint ſuper veritate, per iſtam glo. vt dicit ibi Ang.Mihi durũ videtur,ꝙ plus probent indicia remota,ꝙ propinqua, quę fiũt per vnum teſtẽ de veritate per ea quæ not.

8 Bar.in l.fin.ff. de quæſtio.† Decimooctauo not. ꝙ licet non omnes, nec omni caſu liceat torquere, tamen poſſunt terreri, quia vultus iudicis, in talibus debet apparere terribilis,vt in authen. de manda.princi.§. talem vero, ſecundum Bald. in l.ij.C. quo. ap. non reci. Decimonono not. ꝙ ſi aliquis probauit indicia, propter quæ ventũ eſt ad torturam, non meretur premium, ꝙ datur probanti maleficium quia iſta probatio potius eſt facta officio iudicis inquirentis,quam per ipſum delatorem, dixit Bald. in l.j.in fi.C.pro qui.cau.ſeruj. pro premi.

9 li.ac. † Vigeſimo not.quod in certis delictis,conſiliis,& tractatibus.propter difficultatem probationis, peruenitur ad torturã, & quandoqꝫ ad condemnationem, ex ſolis indicijs.ſi ſunt ita certa, ꝙ vix negari poſſint.C. de qõ.l.milites.§.oportet. & de excuſa.tuto.l.ij.per Dy.ita dicit Bal. in l. quicunque.C.de ſeruis fug.& vide omnino de hoc ſupra in hac parte,in ver,lij.not.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cui relatum eſt aliquod delictum eſſe commiſſum,ſtatim ad illud vidẽdum mittere debet.*

2 *Miles ſeu alius miſſus per iudicem ſeu poteſtatem ad videndum exceſſum quid facere debeat.*

3 *Poteſtas informationes ab offenſo vel fiſco debet habere de delicto, & vicinorum nomina & teſtium, ſcripta tenere debet.*

4 *Indicia leuia & leuiora quam ad torquendum ſufficiunt ad inquiſitionem formandam.*

5 *Iudex ad capturam perſonalem procedere non debet niſi prohibita informatione & formata inquiſitione.*

6 *Captura perſonalis quibus concurrentibus fieri poſſit.*

7 *Iudex delatum de crimine habens pro manibus,qualiter eum verbo abſque tortura interrogare debeat.*

8 *Reus delatus corporaliter puniendus, debet in carceribus publicis detineri,ſed ſi pecuniariter,idoneo præſtito fideiuſſore poterit relaxari.*

9 *Iudex examinatis teſtibus eorum dicta & proceſſum parte citata publicare debet.*

10 *Iudex indicijs purgatis,incerlocutorie debet pronuntiare non eſſe deueniendum ad torturam.*

11 *Iudex neminem debet quæſtioni ſubijcere ſi veritatem aliunde poſſit percipere.*

12 *Condemnatio in criminalibus nonnunquam ex probationibus præſumptiuis ſequitur nedum ex veris.*

13 *Iudex ad torturam moderate & temperate debet procedere.*

14 *Iudex confeſſo in tortura non debet ſtatim credere,quinimmo ipſum facere debet perſeuerare & ratificare.*

15 *Iudex aliquem indebite torquens, in ſindicatu tenetur ad pœnam fiſco applicandam.*

16 *Arbitrium torquendi collatum alicui, quod hoc legitimis præcedentibus indicijs fiat debet intelligi.*

Quæſtio,ix,ſecunde partis.

Circa nonam et ultimam

partem principalẽ in qua deſcribetur, quo ordine,& modo iudex ſe habere debeat in cognitione maleficiorum colligendo quaſi omnia compendio,quæ in hoc tractatu con-
1 tinẽtur & aliqua addendo, dico† ꝙ iudex quã primum ad eius notitiam peruenerit, delictum eſſe commiſſum,mittat ad viden-

dum dictum delictum, vt sibi de eo constet, quia antequam constet de delicto, minime potest fieri, vt dictum fuit supra in iiij. quæst. prin. torture. in versi. item nota, ꝙ antequam & de hoc faciat ad cautelã apparere in bastardello, hoc modo videlicet, die tali &c. supradictus dominus potestas cum ad suam sueꝙ curie notitiam peruenerit ꝙ fuit commissum tale maleficium, in tali loco, contra talem &c. & intendat super eo procedere, ex suo sueꝙ curie officio, per inquisitionẽ. Ideo commisit tali socio militi suo, ꝙ vadat & se personaliter conferat ad talem locũ prædictum, & diligenter se informet, etiam per oculorum inspectionem, de dicto maleficio &c. † Qui miles debet accedere, & videre personam offensi, & vulnera seu percussiones, & si est furtum vel aliud delictũ deber cõsiderare, & inspicere vnde fur intrauit, & quomodo fuit fractum ostium & si apparẽt vestigia, puta, tempore niuis, vel luti, & ceni debet accipere mensuram dictorum vestigiorum, vt alias fieri vidi, & omnia debet referre potestati quæ relatio similiter ponatur in bastardello hoc modo, dicta die, supradictus miles socius, iens & rediens, retulit supradicto domino potestati, & mihi notario iuisse ad dictum locum, & diligenter omnia vidisse, & intellexisse, & explorasse, & inuenit hoc &c. vt qualiter talis erat vulneratus, in tali & tali loco &c. & ponatur quicquid vidit & audiuit, & laudo ꝙ si esset delictum alicuius importantie, videlicet furtum magne quantitatis, quod potestas ipse postea accedat ad videndum locum, & ita quãdoque feci, & ab alijs obseruari vidi. † deinde curet dictus potestas habere informationẽ de delicto, ab offenso, vel a sindico, & scribat nomina vicinorum, & domesticorum, atque suspectorum, & testium, si qui sunt, qui aliquid viderint vel audierint, aut aliter sciuerint, & postea in eodem bastardello, describat inquisitionem specialem, quo ad dictũ maleficium, & generalem, quo ad personas, quando non habet certitudinem de persona delinquente, hoc modo videlicet, hæc est quædam inquisitio quæ fit & fieri intẽditur per supradictum dominum potestatem, contra omnes, & singulos homines, & personas quæ de anno præsenti. M.cccc.xciij. & mẽse Octobri, dicti in tali loco &c. commisisse tale delictum, videlicet vulnerasse talem &c. de qua inquisitione & habetur per Ang. in l. si vacantia. C. de reb. vac. lib. x. & per Are. in tracta. maiest. in prima glos. circa princi. de qua habetur in l. iiij. §. mandatis. ff. ad l. iul. pecul. & super ista inquisitione examinet omnes testes supradictos, & eorum dicta, & attestationes similiter describat in bastardello, post dictam inquisitionem, nec ad hæc requiritur citatio alicuius, & si ex dicto ipsorum testium habet aliqua indicia, etiam leuia contra aliquẽ, tunc deueniat ad inquisitionem speciale, contra illum super illo delicto, de qua inquisitione habes formam per Areti. in d. tract. in princi. & per Papiensem in sua practica, in forma inquisitionis, & dicta inquisitio non describatur in bastardello, sed in 4 lib. maiest. † Et aduerte, quod ad formandã inquisitionem, sufficiunt indicia leuia, & leuiora, quam ad torquendum vt puta diffamatio de tali delicto vt habetur in c. qualiter, & quando el ij. de accu. & per Are. in d. tract. in glo. in verbo, fama publica, in prin. vbi etiam dicit quod bonum est, quod iudex faciat apparere in bastardello, post examinationem prædictam. & prædicta facta fuerunt ad banchum iuris, iudice pro tribunali sedente. vbi etiam habetur quod sine istis indicijs, inquisitio est nulla, si est oppositum nisi in certis casibus ibi enumeratis. Item est sciendum quod cum istis indicijs põterit iudex deuenire ad captură inquisiti vel inquirendi, vt dicit Bal. in l. & si certus. ff. ad Sille. & Salyc. in l. nullus. C. de exhi. re. per illum tex. dicit ꝙ iudex in maleficijs statim potest deuenire ad capturam inculpati habita aliquali informatione de maleficio, & malefactore. Sed idem Saly. in 5 l. fina. C. de quæstio. † vult quod antequam in criminalibus iudex deueniat ad capturã debet esse præhabita informatio, & formata inquisitio, quod ego intelligo de supra dicta generali inquisitione, generali, quo ad personas, & speciali quo ad delictũ, de qua supra dictum fuit. & eodem modo intelligo ꝙ dicit Bald. in l. consemanem. C. quomodo & quando iudex. vbi vult ꝙ in criminali, potest incipi a captura. & alleg. c. si clericus. de sen. excom. in vj. etiam nõ præcedentibus indicijs, quia non intelligo de indicijs, quæ sunt talia qualia sufficiant ad inquisitionem. Sed aliqui moderni in l. j. C. de execu. rei iudi. dicunt quod tunc demũ potest incipi a captura, in criminalibus qñ delinquens reperitur in crimine vel timetur de fuga, & non aliter, vt habetur in authen. vt nulli iudi. §. si quis vero comprehenforum. colum. ix. & in l. ait prætor. §. ff. ff. de his quæ in frau. credi. Ego autem lic

3 ab alijs obseruari vidi. † deinde curet dictus potestas habere informationẽ de delicto, ab offenso, vel a sindico, & scribat nomina vicinorum, & domesticorum, atque suspectorum, & testium, si qui sunt, qui aliquid viderint vel audierint, aut aliter sciuerint, & postea in eodem bastardello, describat inquisitionem specialem, quo ad dictũ maleficium, & generalem, quo ad personas, quando non habet certitudinem de persona delinquente, hoc modo videlicet, hæc est quædam inquisitio quæ fit & fieri intẽditur per supradictum dominum potestatem, contra omnes, & singulos homines, & personas quæ de anno præsenti. M.cccc.xciij. & mẽse Octobri, dicti in tali loco &c. commisisse tale delictum, videlicet vulnerasse talem &c. de qua inquisitione & habetur per Ang. in l. si vacantia. C. de reb. vac. lib. x. & per Are. in tracta. maiest. in prima

6 distinguerem.†Aut est delictum de quo venit imponenda pœna corporalis, vel corporis afflictiua, & tunc potest deueniri ad capturam præcedentibus tamen aliquibus indicijs de quibus fuit supradictum, ne inquisitio esset frustratoria quantum ad executionem, & ita loquitur Bald. in dicta l. si certum. & in d.l.consentaneum. & Salyce. in dicta l.nullus. Aut est delictū de quo venit imponenda pœna pecuniaria, & tunc non præcedentibus aliquibus indicijs saltem leuibus, & quæ sufficiant ad inquisitionem, non poterit deueniri ad capturam, per supradicta. Aut præcedunt aliqua indicia, & tunc potest deueniri ad capturam, solum in duobus casibus videlicet quando est repertus in flagranti crimine, per tex. in dicto §. si quis vero comprehensorum, & quando timetur de fuga, per dicto. §. fina. l. 7 mo carcerem C.de exacto.tri. lib.x.† Item tūc cum iudex habet inculpatum de crimine præ manibus & in sua potestate, debet ipsum interrogare, & examinare verbo sine tortura, & faciat scribere dictum suum per notarium in bastardello, hoc modo videlicet a tali die mense Octobri, Anto. cole. detentus per curiam, occasione talis maleficij, vt dicitur, per eum commissi, & perpetrati, interrogatus, & examinatus per supradictum dom.potestatem, dixit hoc videlicet &c, & hoc faciat pluries, diuersis horis, & temporibus, & semper faciat scribere eius dictum, & videat iudex an loquatur pauide & trepide, & de hoc etiam faciat apparere in bastardello, vbi notarius debet hoc scribere de mandato iudicis. secundum Bar. in d.l.de minore. §. tormenta. ff.de quæstio. nam si iudex, ex dictis eius viderit aliquam variationem vel trepidationem & pauorem, & vultus pallorem, quod relinquitur iudicis arbitrio, fiet indicium ad torturam, & de hoc vide plene dictum supra de indicijs. in iij. quæstio. princi. in versic. alia quædam indicia in vj. carta. Facta dicta inquisitione speciali & descripta in lib. maleficij. mittat iudex copiam ad cameram, vbi ex forma statutorum hoc fieri debet. Et deinde faciat inquisitum citari cum tenore inquisitionis, put habetur per Areti. in dicto tract. maleficiorum. in glo. in verbo. supradictus do. iudex supralesdens &c.

8 †Et si comparuerit, & confessus fuerit, vel si erat detentus respondendo similiter confessus fuerit, & tunc aut venit ex delicto imponenda pœna corporalis, vel corporis afflictiua, & tunc debet ipsum mittere ad carceres publicos, vt ibi detineatur. Aut venit imponenda pœna pecuniaria, tunc dato idoneo fideiussore de soluendo omnem pœnam, debebit relaxari, vt not. per Bartol. in l.prima. ff.de custo. reo. & si pœna erat conditionalis, quid iudex debet facere, vel inquisitus. vide per Areti. in dicto tractatu, in glo. in verbo, pro quibus Anto. fideiussit. Aut citatus non comparuit, & tunc debet poni in banno, pro quo pœna ad quam venit condemnandus, secundum formam statutorum quæ communiter sunt in Italia. Et si in termino, in dicto banno assignato, non comparuerit, tunc habebitur pro confesso, & condemnari poterit, secundum formam statutorum prædictorum. Si autem comparuerit, & confessus fuerit, tūc iudex faciat, vt superius dictum. Si autem negauerit, & pœna est corporalis, vel corporis afflictiua, & tunc ipsum retineat in carceribus, vt superius similiter dictum est. Si autem est pecuniaria vel conditionalis, ex supradictis similiter instruitur iudex, quid habeat facere circa detentionem vel relaxationem. Et tunc cum negauerit debet iudex iterum testes examinare, in forma valida, citata parte ad videndum iurare testes, quorum dicta debet ponere similiter in libro maleficiorum. Et huius tempore potuerunt testes torqueri, maxime vicini, & domestici qui præsumūtur scire facta in vicinia, & in domo. De hoc tamen, an & quādo testes torqueri valeant, vide supra in iiij. quæstio princip. in versicu. secundum autem. & in versic. ferui autem. Et an debeant præcedere aliqua indicia, & quæ, vt testes torqueri valeant vide ibidem. in d.iiij. quæstio. princi. post princip. in versic. quod autem dictum est. Et an de indicijs, quæ habetur contra testes, debet dari copia, vide ibidem in versi. sed tūc quero. Et si testis in tortura dixit vnū, & extra torturā aliud, cui dicto debeat stari, vide ibidem, in versicu. item notandum.

9 †Demum examinatis testibus, iudex eorum dicta, & processum publice, & parte citata. Et hoc facto, si viderit iudex ex dicto testium, vel aliunde, habere indicia sufficientia ad torturam, quæ qualia esse debeāt, vide supra de indicijs. in iij. quæstio. princip. tunc citet inquisitum ad torturam, de cuius

citationis forma vide ſupra de tortura, in v. quæſtio, princi. verſi. quinto iudex aduertere debet, quod antequam. Et an de neceſſitate requiratur dicta publicatio teſtiũ, dixi ſupra in dicta v. quæſtio. princi. in verſi. inſuper quomodo iudex formauit. Et ſi dicto termino citationis prædicto non comparuerit, ponatur iterum in banno. & eo nõ comparente in termino banni habebitur pro confeſſo & conuicto & poterit cõdemnari ſecundum Bartol. in l. penul. ff. de queſtio. & fuit dictum in d. ver. inſuper quomodo iudex. Si autem comparuerit, & petierit copiam indicioru̇, tunc iudex debet dare copiam cum termino ad opponendum & reprobandum indicia, in quo termino poterunt reprobari teſtes, tam circa dicta, quam circa perſonas, & per conſequẽs purgari indicia. †Et ſi ex hoc erunt purgata indicia non erit deuenẽdum ad torturam. Et ſuper hoc iudex debebit pronuntiare, non eſſe deueniendum ad torturam, a qua pronuntia non licebit appellare, ab eo cuius intereſſet de iure ciuili, cum ſit interlocutio, quę reparari poteſt in diffinitiua. Sed ſi non erunt purgata indicia, debebit pronunciare eſſe deueniendum ad torturam, a qua pronuntia poterit appellari, etiam de iure ciuili, cum contineat grauamen irreparabile. Et ſtatim facta appellatione, erunt ligate manus iudici, abſque alia inhibitione, vt hæc omnia vide ſupra, in tortura. in quinta quæſtione princi. in verſicu. quinto iudex debet aduertere. Si autem non fuit petita copia indiciorum, vel ſi petita fuit ſed non fuit oppoſitum, & tunc ex quo non fuit ſuper ipſis diſcuſſum, non debebit, vt reor, tunc pronunciari, vt l. de qua re. ff. de iud. arg. a contrario ſenſu. Et eo caſu poterit deueniri ad torturam, & ſimiliter quando pronuntia, deueniendo ad torturam, trã ſiſſet in rem iudicatam, vt quia ab ea non fuit appellatum, vel quia appellans ſuccubuerit in cauſa appellationis. Et his omnibus peractis poterit ad torturam deueniri, & non aliter, nec alio modo, niſi in certis caſibus ſpecialibus, in quibus ſine iudicijs, & ẽt ſine alijs ſupradictis poterit deueniri ad torturã, de quibus vide ſupra v. q. princip. poſt princip. †Sed antequam iudex ad ipſam torturam deueniat debet aduertere, quod ad ipſam non deueniat, qñ alias veritas haberi poteſt, vt fuit dictũ ſupra, in d. q. princi. in verſi. ſexto iudex conſiderare debet. Et debet hoc facere apparere in actis, quod non poſſendo aliter veritatem habere, deuenit ad torturam, vt ibidem fuit dictum & erit melius, iudicio meo, ſi hoc inſeratur in pronuntia, qua pronuntiatur deueniendum eſſe ad torturam, hoc modo vide licet die, xxij. Octobris, Mcccc xciij. ſupradictus d. poteſtas, viſa ſupradicta inquiſitione & reſponſione, cum negatione dicti inquiſiti, vilis ſupradictis teſtibus, & eorum dictis, & atteſtationibus, & exceptionibus, & oppoſitionibus &c. & viſo qđ aliter veritas haberi non poteſt de dicto maleficio, pronuntiauit, & declarauit deueniendum eſſe ad torturam contra dictum inquiſitum, &c. †Item debet aduertere, quod non ſolum ex veris probationibus, ſed & præſumptiuis, poteſt quandoq; ad condemnationem deueniri in criminalibus, quod qñ ſit, vide ſupra, de indicijs in iiij. q. princi. lit̃ debet aduertere iudex, an ſint tales perſonę, quæ torqueri valent, quoniam ſunt multę quæ non poſſunt torqueri, de quibus fuit dictum ſupra de tortura, in iiij. q. prin. Item debet aduertere, an ſit talis cauſa, in qua ad torturam deueniri valeat, quia non in omni cauſa, etiam criminali fieri poteſt vt fuit dictum ſupra de tortura in iij. q. prin. per totum lit̃, ſi erunt perſone, quæ torqueri poſſint, & cauſa in qua hoc fieri liceat, debet aduertere, ſi ſunt pro eodem delicto plures torquẽdi, a quo incipiat de quo fuit dictum ſupra de tortura, in v. q. prin. in verſi. an aũt iudex debet aduertere. †Item multum aduertat, quod ad torturam moderate, & temperate, non infrenate deueniat, quod quomodo intelligatur, fuit dictum in d. v. q. in verſi. vij. aduertat iudex. Et inter alia debet aduertere, ne procedat eodem modo in torquendo in paruo ſicut in magno delicto, vt fuit dictum in dicta v. quæſtio. princi. in verſicu. nunc cum fecerimus. Et quid ſi tortus moritur in tortura, vide in ver. ſed cum dictum ſit. & quomodo probetur aliquem eſſe tortum, vide ibidem in verſicu. ſubnectamus. Item debet aduertere iudex, vt nõ repetat torturam ſine nouis indicijs, quod quomodo intelligatur, vide ſupra ibidem, in verſicu. ſed ponamus quod tortus. Item debet aduertere in examinando & interrogando torquendum quomodo debet facere, vide ibidem, in verſicu. videamus modo. Et an poſsit torquendum & tortum interrogare de alijs delictis, de quibus non agitur, de quo fuit dictum ibidem, in verſi. quid autem ſi quis fuit poſitus. Item quid habeat facere iudex ſi tortus non vult confiteri, & quomodo & cũ qua cautela debet

ipſum relaxare vide ibidem,in dicta v.queſtio,princip. in verſicu. ſed ponamus quod
14 quis.† Item ſi reus fuit confeſſus in tortura debet aduertere iudex vt non credat illi confeſsioni,ſed debet facere ipſum perſeuerare,& ratificare de quo fuit dictum ſupra,de tortura, in vj. quæſtio,princip.& in verſicu.& ideo.Et quomodo, intra quantũ ſpatiũ & tortura & in quo loco debeat fieri iſta ratificatio vide ibidem in verſicu.ſed quero quomodo.& ver.ſe. Et ſi cõfeſſus in tortura non vult ratificare,quid habeat iudex facere. Vide ibidem in verſicu,ſed ponamus quod tortus.Item ſi fuit ſponte confeſſus ſine tortura, vel coacte cum tortura, an ex ſola confeſsione, ſine alijs probationibus, poſsit deuenirí ad condemnationẽ. Et quid ſi confeſsione, ſine alijs probationibus,poſsit deuenirí ad cõdemnationem. Et quid ſi confeſsio, etiam de delictis alijs forte alibi commiſsis,quid debeat iudex facere in verificando dicta delicta, & an illis non verificatis.poſsit deuenire ad condemnationem ex ſola confeſsione vide optime in d.vj.quæſtio.princi. in verſi. & quia ſupra facta eſt mentio, & an ſufficiat vnica tantum confeſsio in criminalibus,etiã ſponte facta.vide ibidem,in verſi.rurſus quero. Item ſi tortus confiteatur per torturam , ſi poſtea in illa perſeuerat & illam ratificat ad banchum, an tunc iudex vel notarius poſsint ſcribere, quod ſponte fuit confeſſus.Et an & quando hoc faciendo incidant in falſum, vide ibidem,in ver.ſed ponamus quod quis , Item an in criminalibus poſsit deuenirí ad condemnationem ſine proceſſu,vel ad executionem ſine proceſſu & cõdemnationem ex confeſsione,vide ibidem
15 in verſicu.fin,† Item aduertat iudex, ne alí quem indebite torqueat, quia in iudicatu teneretur ad pœnam fiſco applicandam , & parti actione, iniuriarum , & ad damna & intereſſe,vide ſupra in pen.parte princi. in prin.Et an ſi torſit,licet alias indebite,ſi fecit ob bonum publicum , forte propter ſedandum tumultum,vt alios terreret,an excuſabitur,vide ibidem,in verſic.ſed quid ſi propter. Et an ex iniuſta tortura teneãtur alij officiales vltra poteſtatem, vide ibidẽ. in ver.ſed ponamus vbi etiam ponitur cautela,qua tunc debeant, vti officiales in ſin-
16 dicatu. † Itẽ aduertat iudex cui datum eſt arbitrium torquẽdi quia intelligitur, quod hoc faciat præcedentibus legitimis indicijs,vide ibi in ver.aduerte.Et ſi arbitrium ſit cp poſsit etiam ſine indicijs , intelligitur tamẽ moderate,& arbitrio boni viri vt ibidem,in verſi. quid ſi eſt datum.Vltimo aduertat iudex cp iniuſte non poteſt torquere etiam volentem ſe torqueri,

EXPLICIT VTILISSIMVS TRACTATVS
de Indicijs & Tortura, Excellentiſsimi do,Franciſci Bruni, Iuris vtriuſque docto.

TRACTATVS DE INDICIIS, HOMICIDII EX PROPOSITO COMMISSI, ET DE aliis indicijs homicidij, & furti, ad legem finalem. ff. de quæstionibus Marci Antonij Blanci Patauini.

INDICIA HOMICIDII PRÆMEDITATI.

Præparationes, & ordinationes nu. 67
Tranſitus non ſolitus. 70
Frequentatio vie. 72
Armorum delatio in non ſolito. 78
Armorum genus. 83
Aſportatio bonorum. 85
Alienatio bonorum. 86
Inimicitia. 89
Reconciliatio. 161
Conuerſatio cum inimicis occiſi. 163
Iuuans inimicum meum. 171
Propinquitas iniuriati. 172
Inimicitia quando ignoratur occiſor. 175
Mine. 179
Iactatio. 184
Modus percutiendi. 188
Proditio. 191
Multitudo vulnerum & magnitudo. 195
Tempus. 198
Locus. 200
Aſſociatio, vel auxilium præſtitum. 201
Receptatio. 202
Confeſſio. 203
Literarum acceptatio. 223
Tractatus. 225
Secreta conuentio, & locutio habita inter plures. 232
Rixa ſecunda vice parum poſt primam. 233
Aggreſſio. 234
Aſſiſtentia. 236
Ducens verbis aliquem ſciens malefactores ibi eſſe. 238
Vita hominis. 241
Conuerſatio malorum. 253
Qualitas perſone. 255
A communiter accidentibus. 257
Trepidatio, 259
Mendacium. 265
Non reſpondens interrogationi. 271
Taciturnitas. 274
Solicitans. 275
Fuga. 277
Fuga officialis. 288
Fugatus cum clamore. 289
Fugiens cum gladio euaginato. 292
Contumatia. 293
Prohibens, ne quis capiatur. 294
Prope mortuum cum cultello. 295
Gladium ſanguinolentum habens. 297
Mortuus prope domũ alicuius inuentus. 298
Mortuus in domo. 299
Inuentus in loco delicti. 300
Viſus admenare gladium. 302

Prohibere potens, si non prohibuit. 303
Pax, seu transactio. 306
Petitio venie. 308
Negligens in puniendo. 310
Fama. 311
Testis de visu. 316
Testis examinatus sine iuramento. 327
Testis an citetur reus ad videndū iurare. 329
Testis lite contestata. 330
Testis post terminum examinatus. 339
Testis, qui non debuit examinari. 344
Testis minor annis. xiiij. 346
Testis minor annis. xx. 349
Testis mulier. 350
Testis infamis. 352
Testis qui cogi non potest ad deponendum. 355
Testis domesticus producentis. 361
Testes plures singulares. 366
Socij dictum. 370
Mortui depositio. 390
Denunciatio decani seu centenarij. 396
Incantationes, seu diuinationes. 397
Iudex si vidit. 403
Nomen malum. 405
Physionomia mala. 406
Sigmum. 407

FVRTI INDICIA. 409

Solitus furari. 410
Vicinus domus furate. 412
Res furtiua reperta penes aliquem. 416
Visus exire domum. 418
Visus exire tempus noctis. 419
Expendens multam pecuniam de stampata furata. 420
Expendens pecuniā, cum ante esset pauper. 421
Commodum habens ex re furata. 422
Fuga famuli. 423
Culpa custodis. 425
Forma pedis. 426
Res alicuius relicta in loco furti. 427
Schala ante fenestram. 428

SVMMARIVM.

1 Sine accusatore de iure contra reum non proceditur.
2 Quæstio ad instantiā partis habere debet.
3 Officium iudicis nō impartitur nisi petēti.
4 In inquisitione frequenter ad inuestigationem partis proceditur.
5 Per inquisitionem hodie in quocunq; casu ex consuetudine proceditur.
6 Iudex e.c aliquali informatione procedere potest ad capturam, non ad qōnem.
7 Iudex ex indicijs vrgētibus procedere potest ad quæstionem.
8 Iudex an antequam ei constet de crimine, malefactorem, ne fugiat, capere possit.
9 Sentētia interlocutoria, qp ad torturā procedatur, appellationem recipiat.
10 Leuia, & grauia indicia q̄liter cognoscat.
11 Iudex ex indicijs vrgentibus semel procedere potest ad torturam.
12 Iudex ex indicijs multum vrgentibus potest repetere quæstionem.
13 Iudex ex indicijs multum vrgētibus quoties, quæstionem repetere possit.
14 Iudex cum moderamine debet procedere ad torturam.
15 De delicto iudici cōstare debet antequam ad inquisitionem procedat.
16 Iudex stare non debet confitenti se hominem occidisse, si de corpore non constat.
17 Assassini (si fateantur hominem occidisse) nec de homine constet, an ex illa confessione puniendi sint.
18 Iudex quomodo, & quādo procedere possit ad inquisitionem ex confessione rei si de corpore non constet.
19 Iudex viso cadauere, vt ad inquisitionem procedat, quid agere debet.
20 Practica iudicum cadauera inspicientium, & vulnera describentium.
21 Testes examinati in inquisitione generali, vt reo noceant, iterum examinari debēt reo citato.
22 Rei citatio non requiritur super spāli inquisitione, & accusatiōe, si testes examinent.
23 Testes in inquisitione speciali quare iterū examinari debeant.
24 Reus petere debet copiam indiciorum.
25 Iudex antequam ad q̄stionē procedat, tenetur dare reo copiam indictorum.
26 Reus petens copiam indiciorū an allegare debeat causam, quare illam petat.
27 Reo an danda sint nomina testium cū attestationibus.
28 Reo nomina testium separata a suis attestā

honibus fiahte consuetudine dantur.
29 Reo non petenti an danda sit copia indiciorum.
30 Iudicis officium, si miserabiles personas, aut actum pium respicit, etiam non petẽti impartiendum est.
31 Ignorãtia iuris in dãnis euitandi nõ nocet.
32 Testis, vt indicium faciat, verisimile deponere debet.
33 Verisimile quid dicatur.
34 Verisimiliora dicuntur illa, quæ magis cõsonant iuri communi.
35 Confessio verisimilis facit, vt cõfitens sine alia probatione capitaliter puniatur.
36 Confessus extra iudicium potest cogi ad perseuerandum in illa confessione, si verisimilis est.
37 Socio criminis, si verisimile est eum non mentiri, aliquando creditur.
38 Non verisimile est species falsitatis.
39 Plura indicia an requirantur vel vnũ tantum ad hoc, vt procedi possit ad torturã.
40 Doctrina certa in indicijs, vt ex eis procedatur ad torturam, dari non potest.
41 Arbitrium iudicis arbitrium boni viri interpretantur.
42 Arbitriũ iudicis a lege limitatũ esse debet
43 Indicia generalia, & remota an sufficiãt ad torturam sine alijs indicijs.
44 Mala fama cum generali indicio an sufficiat ad torturam.
45 Indicia propinqua, & tangentia negotium faciunt indicium ad torturam.
46 Indicium probari debet per duos testes.
47 Indicium propinquum, & remotum quod dicatur.
48 Maleficium aliter probatur, & aliter probatur indicium.
49 Testis per aliquem ex sensibus tenetur dicti sui reddere rationem.
50 Processus, & testes dati per iudicem reis diuersis nominibus nuncupantur.
51 Indiciũ est minus quam semiplena ꝓbatio.
52 Indicium oriens ex testibus, qui non debebant examinari, facit, quod iudex solum ad inquisitionem procedere possit.
53 Homicidium premeditate, & apensate cõmissum magis punitur, q̃ causatum in pura rixa.
54 Homicidium non præsumitur pensate, nisi qualitas pensamenti probetur.
55 Assassinos, & latrones publicos semper p̃sumitur apostate delinquere.
56 Dolus licet in actu delicti præsumatur, nõ tamen præsumitur prius deliberate reus delictum commisisse,
57 Deus solus est scrutator cordium.
58 Animus ex qualitate verbi aut facti præsumitur.
59 Intrinseca ex extrinsecis probantur.
60 Iudex factum, ꝙ animum metitur, confidere debet.
61 Cause criminales iuramento ipsius rei non deciduntur.
62 Iuramentum non defertur super eo, ꝙ ab animo depẽdet, si coniecturis ꝓbari põt.
63 Cause ciuiles aliter regulantur quam criminales.
64 Iuramentum purgationis reo an per iudicem deferri possit.
65 Infamia an iuramento purgetur.
66 Indicium respicit alterum trium temporũ.
67 Præparationes, & ordinationes faciũt indicium ad pensamentum.
68 Præparatio, & ordinatio variis modis demonstratur.
69 Præparatoria adulterio adulteriõ ꝓbãt.
70 Transitus non solitus inducit pensamẽtũ.
71 Repertus extra viam publicam habet malam suspitionem contra se.
72 Frequentatio vie facit indicium ad pensamentum.
73 Frequentans viam (in qua homo mortuus reperitur) præsumitur occisor, si de alio occisore non constet.
74 Maleficium exactum proportione, et aptitudine præsumitur.
75 Vie frequentatio in homicidio puro nõ est indicium sufficiens.
76 Vie frequentatio in homicidio puro non est indicium sufficiens ad torturã, si frequentans est homo bone conditionis.
77 Intellectus ad statutum patauinum disponens, ꝙ male ania ti teneantur de maleficijs commissis in suis villis.
78 Armorum delatio in nõ solito, nec habenti iustam causam deferendi indiciat ad pensamentum.
79 Arma deferens maleuolum habet animũ.
80 Armorum vsus regulariter est prohibitus.
81 Arma induens præsumitur de rixa, & bello cogitare.
82 Arma euaginata deferens præsumitur se præparare ad aggressuram.
83 Armorum genus ostendit animum ad occidendum.
84 Mittens iaculum cum ferro præsumit velle hominem occidere.
85 Asportatio bonorum ante homicidiũ inducit pensamentum.
86 Alienatio bonorum inducit malum animũ ad delictum committendum.

87 Donatio bonorum facit præsumi de malo animo donantis.
88 Donans, & postea repertus in possessione rei donante præsumitur habuisse malum animum.
89 Inimicitia facit præsumi delictum apensa te fuisse commissum.
90 Inimicus semper cogitat mala de inimico.
91 Inimicitia triplici de causa oritur.
92 Iniuria quibus casibus inimicitiã generet.
93 Occidẽs consanguineum, vel affinem meũ mihi iniuriam facit.
94 Inimicitia capitalis dicitur, quotiescunq; offensus directe, vel per obliquum se vindicaret.
95 Verberans, pulsans, introiens domum meã mihi iniuriam facit.
96 Atrox iniuria grauissimam inimicitiam parat.
97 Bona nostra tollens non afficit iniuria.
98 Detinens vxorem, vel terram contrahit inimicitiam cum domino.
99 Inimicitia contrahitur inter detentum, & detinentem in vinculis.
100 Inimicitia causatur inter expellentẽ aliquem de domo, & expulsum.
101 Diuortium ortum inter maritum, & vxorem causat inimicitiam.
102 Non obediens superiori videtur eius inimicus.
103 Ex osculo non dato (si de consuetudine dandum est) præsumitur inimicitia.
104 Iniuria ex verbis fit, & ex ea inimicitia oritur.
105 Minę faciunt præsumi inimicitiam capitalem, si minatus est mortem.
106 Inimicus is dicitur, qui dixit se nociturum si posset.
107 Pensamentum inducitur ex verbis, quibus quis dixit non diligere petrum, si petrum interfecit.
108 Dicens se inimicum, est inimicus.
109 Non loquens, aut non salutans, quem solitus erat salutare præsumit inimicus.
110 Literis fit iniuria, si ad infamiam alicuius scripte sint, & ex ipsis inimicitia oritur.
111 Damnum fame dicitur maius damno pecuniario.
112 Crudelis est ille, qui famam suã negligit.
113 Perdere honorem statum, & famam dicitur ciuiliter mori.
114 Lis qñq; dicitur signum inimicitie.
115 Accusatio criminis capitalis generat capitalem inimicitiam.
116 Accusatio criminis nõ capitalis etiam generat inimicitiam capitalem.
117 Accusator inimicus appellatur.
118 Causę status capitales inimicitias generãt.
119 Matrimonialis causa quasi status dicitur.
120 Iuramentum in supplementum probationis non defertur in causa matrimoniali.
121 Monachationis causa, & matrimonialis equiparatur.
122 Filiationis causa ardua appellatur.
123 Famosa si est lis, dicitur causa status.
124 Iuramentum n eessarium in supplementum probationis non profertur in causa famosa.
125 Causa omniũ bonorum, vel maioris partis inducit inimicitiam capitalem.
126 Causa magna ciuilis criminali causę equiparatur.
127 Capitalis inimicitia non solum concluditur ex morte, vel ex consanguinitate primo sed etiam ex secundo videlicet bono rum, vel honoris.
128 Equiparatio, & similitudo sufficit, vt sit in ea re, de qua agitur, nec requiritur, ꝙ tota res sit alteri similis.
129 Metus iustus, & legitimus infertur ex timore grauis damni in rebus propriis.
130 Causa leuis, & parua non facit præsumi inimicitiam.
131 Contentio rei leuis quandoq; maximam inimicitiam parit.
132 Parua res quæ dicatur.
133 Lite finita an præsumatur dutare inimicitiam.
134 Reconciliatio si non probetur, an semper præsumatur inimicitia.
135 Inimicus reconciliatus.
136 Causa cessante non cessat effectus iam cõsumatus.
137 Armans se præsumitur de bello cogitare.
138 Procurator, vel aduocatus si patrocinium præstiterint contra accusatum, an cũ eo contrahatur inimicitia.
139 Procurator, & aduocatus dicuntur aduersarij.
140 Aduocatus non accusat.
141 Cohabitans cum inimico meo facit præsumi, vt sit meus inimicus.
142 Aduocatus vt inimicus dicatur debet aduocare in causa capitali.
143 Aduocatus (si interficitur ab eo, contra quem aduocauit) dicitur pensate interfectus.
144 Iudex an dicatur cõtrahere inimicitiam cum partibus.
145 Iudex debet partes audire & iustitiam ministrare.
146 Iudex procedens ex inquisitione dicitur

subrogari loco accusatoris.
147 Aduersarius meus is dicitur, qui est subrogatus in litem.
148 Appellans facit iniuriam iudici, qui protulit sententiam.
149 Iudex proferens sententiam capitalē dicitur contrahere inimicitiam cum reo.
150 Inimicitia an contrahatur inter iudicē, & propinquos iudicati, & occisi.
151 Accusatio nullam inimicitiam inducit.
152 Inimicitia an præsumatur contracta inter testem, qui depositit contra aliquē in causa capitali & reum.
153 Testis qñ dicatur voluntarie deposuisse.
155 Testis, qui coacte deposuit, non præsumitur inimicus, & quid econtra, & nu. 154.
156 Bis deponens contra aliquem in secūda attestatione præsumitur inimicus.
157 Iudex pluries iudicando, an inimicus prę sumatur, vt tanquam suspectus repelli possit.
158 Bis testis examinatus, si citatur, non inducit timorem subornationis.
159 Probationes angustari non debent.
160 Causa inimicitie an sufficiat ad inimicitiam probandam.
161 Reconciliatio an tollat præsumptionem mali animi ex inimicitia.
162 Iudex de retinenti reconciliatus tanquā suspectus repellitur.
163 Cōuersatio cum inimicis occisi an faciat indicium ad penſamentum.
164 Testis conuersans cum inimicis meis nō potest esse testis contra me.
165 Offendens mecum cohabitantem dicitur mihi fregisse pacem.
166 Conuersantes variis nominibus dicunt.
167 Participes qui dicantur.
168 Adherentes qui dicantur.
169 Complices qui dicantur.
170 Cohabitatio parua cum inimicis meis nō facit præsumi inimicus.
171 Iuuans inimicos meos mihi dr inimicus.
172 Iniuria propinquitas inducit argu, ad penſamentum.
173 Iniuria facta vni intelligitur facta omnibus de cognatione.
174 Iniuria facta vni, q intelligatur facta omnibus de cognatione capit scilicet vsque ad quartum gradum.
175 Inimicitia an faciat indiciciū si de interfectione non constet.
176 Inimicitia sola capitalis, vel grauis an faciat indicium.
178 Indicium vnum a delicto remotum non sufficit ad torturam.
179 Mine indiciant ad penſamentum.
180 Minans ex malignitate animi videt verba proferre.
181 Factis rebus & verbis quis propriam voluntatem demonstrat.
182 Minatus minātem in eo actu de facili occidere potest.
183 Mine si de percussore ignoretur, an indicium ad torturam faciant.
184 Penſamentū inducitur ex iactatione, qua quis dixit se posse aliquem interficere.
185 Iactatio indiciat ad torturam.
186 Iactatio (si de interfectore non constet) an faciat indicium ad torturam cōtra iactantem.
187 Iactatio aliquando non nocet consideratā qualitate persone.
188 Modus percutiendi an faciat indicium ad penſamentum.
189 Percutiens in capite dicitur habere animum ad occidendum.
190 Mulieris vociferatio asserētis se vim passam facit indicium.
191 Proditorie vulnerans indiciatur ad penſamentum.
192 Prodere quis dicatur.
193 Proditionis crimen committit, qui contra principem, vel rempublicam agit.
194 Proditor, & aliquid proditorie factum differunt.
195 Vulnerum multitudo, & magnitudo demonstrant penſamentum.
196 Delictum nō capitale ex reiteratione capitale efficitur.
197 In penſamento quid debeat audiri.
198 Tempus puta noctis inducit ad penſamentum.
199 Tempus ad delictum grauandum consideratur.
200 Locus aggrauat delictum, & præcogitationem demonstrat.
201 Associatio vel auxilium præstitum post delictum facit præsumi præparamentū.
202 Receptatio delinquentis indiciat ad penſamentum.
203 Confessio delicti per reum facta quando ei noceat, vel non.
204 Confessio extraiudicialis an indiciet ad torturam.
205 Confessio extraiudicialis facit semiplenam probationem.
206 Confessio extraiudicialis per duos testes probati debet.
207 Confessio extraiudicialis verisimilis esse debet.
208 Cōfessio extraiudicialis, si in tortura ite-

rum fateatur, an alia ratificatio requiratᵉ.
209 Confeſsio reuocatum ante ceptum iudicium an noceat.
210 Confeſsio facta parte præſente, an faciat plenam probationem.
211 Confeſsio, & probatio habent diuerſam naturam.
212 Confeſsio coram notario facta vel coram iudice ſolo, an præiudicet ipſi reo vel ſolum indiciet ad torturam.
213 Notarius fiſci nomine ſtipulari poteſt.
214 Confeſsio coram incompetenti iudice facta an indiciet ad torturam.
215 Laici ſunt infeſti clericis.
216 Indicia legitima eſſe debent.
217 Facti indicia, & indicia iuris diuerſos parit effectus.
218 Confeſsio coram iudice incompetenti, cuius iuriſdictionem prorogari poterat, an faciat indicium.
219 Confeſsio ad torturam facta, & reuocata dum ducitur ad ratificandum, an noceat.
220 Variatio in reo indicium facit.
221 Confitens in tortura ſine indicijs præcedentibus an puniatur, & ei noceat.
222 Reus ex variatione quoties torqueri debeat.
223 Literarum acceptatio an indicet ad torturam.
224 Semiplena probatio in ciuilibus facit indicium in criminalibus.
225 Tractatus quid ſit.
226 Rixa per tractatum facta facit, vt omnes teneantur de occiſo.
227 Interfectus in rixa ſi ignoratur, quis interfecerit, an omnes teneant, vel nullus.
228 Illicitum omne puniri debet.
229 Tractatus ad hoc vt dicatur, quæ requirantur.
230 Tractatui præſens, & nil dicens ſi reperiatur ad delictum, & teneatur de tractu necne.
231 Tractatus ex quibus indicijs præſumiᵗ.
232 Secreta conuētio locutio habita inter plures faciunt oriri indicium tractatus.
233 Rixa ſecunda vice facta parum poſt primam indiciat ad penſamentum.
234 Aggreſsio nullis dictis verbis inducit pēſamentum.
235 Inſultus dicitur motus de loco ad locū.
236 Aſsiſtentia in delicto facit indicium ad torturam.
237 Qui ſe armat pſumitur de bello cogitare.
238 Ducens aliquos verbis in aliquo loco, ſi interficiantur contra ducentem præſumitur.
239 Subijciendus is es torture, de quo ſuſpitio cedis videtur.
240 Indicia homicidij ex varijs cauſis oriunt
241 In homicidio ſpectatur vita imputati.
242 Conſuetudo delinquendi facit præſumi contra aliquem.
243 Præteritum facit præſumi in præſens.
244 Actuum geminatio apertam voluntatem demonſtrat.
245 Delinquens per tres vices magis grauat.
246 An ſolitus delinquere, ex eo indicietur ad torturam.
247 Minor xtiij. ann. ſi examinatur, an faciat indicium.
248 Præſumptio minus eſt quam indicium.
249 Malus & bonus dupliciter conſiderat.
250 Mulier, ſi examinetur, an faciat indiciū.
251 Præſumptio quo ad indicium genus dicitur.
252 Præſumptio plures gradus habet.
253 Conuerſatio malorum facit indicium cōtra imputatum.
254 Malos famulos tenentes habent contra ſe indicium.
255 Qualitas perſone an faciat indicium.
256 Ex varijs qualitatibus ſepe delicta committuntur.
257 A communiter accidentibus oritur indicium.
258 Argumentum a cōmuniter accidentibus validum eſt in iure.
260 Reus afferens ſe feciſſe ad ſui defenſionē debet illud probare.
261 Teſtis vacillans quæſtionatur.
262 Trepidatio, inconſtantia, varietas, vox balbutiens, loquella timida pallor indiciant ad torturam. & nu. 259.
263 Variatio circa negotiū principale nocet.
264 Quis varius dicatur.
265 Mendacium an indiciet ad torturam.
266 Mendacium quid ſit.
267 Aſſertio rei large dī teſtimonium.
268 Accuſatus poteſt negare delictum commiſiſſe, & ſi probetur, ꝙ fecit ad ſui defenſam.
269 Mendacium quid ſit.
270 Reus afferens ſe feciſſe ad ſui defenſionē debet illud probare.
271 Non reſpondēs interrogationi an habeat indicium contra ſe ad torturam.
272 Contumacia facit indicium ad torturā.
273 Non reſpondens quando contumax dicatur.
274 Taciturnitas domeſtici an faciat indiciū contra ſe.
275 Solicitans, & cum inſtantia petens, vt in-

quiratur si res ad eum non spectat indicietur.
276 Qui se inserit suspectus est.
277 Fuga an faciat indicium ad torturam.
278 Fuga multis modis consideratur.
279 Reus circa diuersa potest ipsi cõtrariari.
280 Fugiens per loca inuta, & non solita maius habet indicium contra se.
281 Fuga arrepta post accusationẽ seu inquisitionem formatam non facit indicium.
282 Fuga facta ab eo (qui timet de accusatione, seu inquisitione indiciet necne.
283 Fuge suspitio an per iuramentum removeatur.
284 Purgationis iuramentum q̃ dicatur.
285 Fuga ex aliquibus causis excusatur.
286 Fugiens & statim rediens non indiciatur ex fuga.
287 Fugientes ex carceribus, si ex statuto puniatur, non comprehendentur fugientes, qui statim reuersi sunt.
288 Fuga facta per officialem (qui sindicat) inducit plenam probationem.
289 Fugatus cum rumore a loco delicti habet indicium contra se.
290 Vociferatio mulieris asserẽtis se vim passam facit indicium.
291 Fuga accusat fugientem.
292 Fugiens cum gladio euaginato ex loco delicti indiciatur ad torturam.
293 Contumacia an faciat indiciũ contra contumacem, & quid si sit solum indicium contumacie ibi.
294 Prohibens aliquem capi an habeat indicium contra se, cum conscius criminis vi deatur.
295 Repertus prope mortuum cum cultello indiciatur ad torturam.
296 Et in loco delicti est indicium propinquum.
297 Gladius sanguinolentus in manu exeuntis domum occisi indiciat ad torturam.
298 Mortuus si inueniatur prope domum alicuius, an dominus indicietur.
299 Mortuus in domo indiciat dũm domus.
300 Inuentus in loco delicti, habet indicium contra se.
301 Inuentus in loco propinquo delicti an habeat indicium contra se.
302 Admenare gladium visus, licet non sit visus percutere, an indicietur.
303 Potens prohibere nec prohibens an habeat indicium contra se.
304 Potens hominem a morte liberare, nec liberans occidere videtur.
305 De iure ciuili an quis teneatur delicto obuiare.
306 Criminis transactio an faciat indicium.
307 Pax seu transactio de crimine an faciat indicium.
308 Petitio venie an indiciet.
309 Cautela, vt petitio venie non noceat.
310 Negligens punire delinquentes habet indicium participationis contra se.
311 Fama an faciat indicium ad torturam.
312 Fama quę requirat, vt probata sit.
313 Fama an faciat semiplenam probationẽ, & nu. 314.
315 Causa & qualitas in fama consideratur.
316 Testis de visu an faciat indicium ad torturam.
317 Testis dicitur omni exceptione maior quando imputatio nulla fieri potest contra eum.
318 Equo, & bono datur equior, & melior.
319 Testes omnes esse possunt, nisi repellant.
320 Testis dicitur integer, qui a iure non repellitur.
321 Gradus inuestigationis veritatis, & probationis diuersi dantur.
322 Testes non integri, aut idonei aliquando examinantur, vt iudex informetur.
323 Iudex, vt procedere possit ad torturam debet habere testes, qui a iure non repellantur.
324 Testis vnus de visu facit semiplenam probationem dummodo alie circunstantie non resistant.
325 Testis, vt semiplene probet quo ad condẽnationem debet esse omni exceptione maior.
326 Indicium est minus quã semiplena probatio.
327 Testis examinatus sine iuramento an faciat indicium.
328 Informatio gratia iudicis facta non requirit iuramentum.
329 Iudex an teneatur citare facere reum, cũ vult testes examinare.
330 Testes an debeant recipi lite contestata seu post nomen rei receptũ inter eos.
331 Rei nomen quando inter reos dicitur receptum.
332 Lex is qui reus, ff. de publi. iud. non bene a doctoribus intelligitur.
333 Porrectio libelli per accusatorẽ facta non est de processu.
334 Citatio rei commissione iudicis fieri debet.
335 Reus vt quis sit, vel eius nomen sit receptum inter eos differunt.
336 Citatio est principium iudicij ciuilis.

337 Argumentum a contrario ſenſu non capitur, qñ legum correctio inſurgit.
338 Lex fraudibus obuiat.
339 Teſtis examinatus poſt terminũ aſsignatum per iudicem an faciat indicium.
340 Dilatio nõ eſt de ſubſtantia probationis.
341 Qualibet aſsignatio termini probatorij dicitur peremptoria.
342 Depoſitio teſtis poſt terminum examinati non valet.
344 Teſtis qui ob reuerentiã examinari non debuit ſi examinatus ſit an faciat indicium.
345 Filius contra patrem non admittitur ad examinandum, & ideo non faceret indicium.
346 Teſtis minor xiiij, annis an debeat examinari.
347 Teſtis minor xiiij. annis an faciat indicium.
348 Quædam valent ad præparandum, quæ non valent ad decidendum.
349 Minor xiiij. an, an debeat examinari.
350 Mulier ſi examinaretur, an faciat indiciũ.
351 Mulier de iure canonico non poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali.
352 Infamis teſtis an poſsit teſtificari in cauſa criminali, & an faciat indicium.
353 Inhabiles teſtes aliquando admittuntur, ſi aliter veritas haberi non poteſt.
354 Veritas qñ aliter haberi non poteſt, quomodo intelligatur.
355 Teſtis qui cogi non poteſt ad deponendum ſi coacte depoſuerit, an faciat indicium.
356 Teſtis qui cogi non poteſt, ſi voluntarie deponat, an indiciet.
357 Teſtis præſumitur voluntarie deponere.
358 Actus in dubio præſumitur in caſu cõceſſo & non prohibito.
359 Teſtis qui cogi non poteſt ad deponendum, cogitur, ſi veritas aliter haberi non poteſt.
360 Compellens teſtem ad deponendũ, quia aliter res haberi non poteſt, debet illud probare.
361 Teſtis domeſticus producentis an faciat indicium.
362 Domeſticus non poteſt examinari ad fauorem illius, cuius eſt domeſticus.
363 Domeſtici & familiares qui dicantur.
364 Teſtes domeſtici & familiares aliquãdo admittuntur ad teſtificandum.
365 Teſtis familiaris an faciat indicium.
366 Teſtes plures ſingulares ſuper diuerſis iudicijs deponentes an coniunganter ad faciendam probationem, vt oriatur indicium ad torturam.
367 Teſtes ſingulares non iungũtur ad faciendam probationem.
368 Teſtes ſingulares quando iungantur, & quando non.
369 Teſtium ſingularitas coniungitur, qñ dictum vnius coadiuuat dictum alterius.
370 Socij dictum non faciat indicium ad torturam.
371 Socius an de conſocijs poſsit interrogari, & in quibus caſibus.
372 Seruiles perſone vti meticuloſe ſine ſocij inſtigatu, vel mandato non conſueuerunt grandia delicta committere.
373 Latrones dicũtur qui ſtratas aggrediunt.
374 Interrogatio de conſocijs & conſuetudine fit in omni cauſa.
375 Quibus caſibus ſocius de conſocijs interrogari debeat.
376 Iudex in iudicio accuſatorio non procedit ad torturam, niſi ſit facta inſtãtia per accuſatorem.
377 Dictum ſocij an faciat indicium cõtra ſocium ad torturam.
378 Nominatio facte per reum in tortura an faciat indicium contra nominatum.
379 Lex & eius verba cum effectu intelligi debent.
380 Nominatio alicuius ad ꝓ vt indiciet, quid habere debeat.
381 Perſonis turpis ſine tormentis nõ credit.
382 Interrogatio conſociorum per iudicem fieri debet generaliter non particulariter.
383 Reus facta nominatione de ſocio an iure debeat dicta per eum vera eſſe.
384 Depoſitio ſine iuramento nulla eſt.
385 Conſocij tres non ſufficiunt ad cõdemnationem quarti ſocij, ſecus in teſtibus, & quare.
386 Indicia debent eſſe diuerſi generis.
387 Perſona interrogata, qnæ interrogari nõ debuit, an faciat præſumptionem ſaltem ad inquirendum.
388 Atteſtatio teſtis nominantis aliquem in ſocium, an inducat qualem qualem præſumptionem.
389 Socius quando vt teſtis aſſumitur torquẽdus eſt.
390 Depoſitio mortui an faciat indicium ad torturam.
391 Nemo ꝓſumitur immemor ſalutis eterne.
392 Multa conceduntur, vt veritas habeat.
393 Crimen proditionis committit, qui cõtra principem, vel rempublicam agit.

394 Veritas vt habeatur multa concedunt.
395 Facilius proceditur contra reuum conquerentis quam contra liberum.
396 Denuntiatio Decani, seu centenarij an faciat indicium.
397 Diuinationes, seu incantationes an faciant indicium.
398 Demones in sortilegijs vocantur.
399 Deus solus scit occulta.
401 Iudex ex sortilegijs fundamentum non capiat.
402 Iudex vterque tam ciuilis quam canonicus in sortilegijs potest cognoscere, & punire.
403 Iudex, si vidit hominem interficere, an possit reum condemnare.
404 Iudex secundum alleg. & probata procedere.
405 Malum nomen an faciat indicium.
406 Physonomia mala an genere præsumptionem.
407 Signum an qñq; faciat indicium.
408 Sanguis exiens ante occisores an faciat indicium.
409 Furti indicia quomodo assumantur.
410 Solitus furari habet indicium contra se.
411 Ex consuetudine oritur præsumptio.
412 Vicinus domui in qua factum est furtum
413 Et quid in vicino bone fame.
414 Hospes pœnes quã bona sunt depositata, si subtrahantur, an indicietur.
415 Persona viatoris consideratur, si verisimiliter furto potuit subtrahere rem furatã.
416 Furtiua res (si reperitur pœnes aliquem) an indiciet eum esse furem.
417 Personarum consideratio in furto haberi debet.
418 Exire visus domum cũ fardelo sub veste an habeat contra se graue indicium.
419 Exire visus domum (in qua furtum cõmissum fuit) tempore noctis an indiciet.
420 Expendens multam pecuniam de illo cuneo, cuius fuit pecunia, quæ subtracta fuit, an indicietur.
421 Pauper, si expendit multam pecuniam, nec reperitur vnde habeat, an habeat indicium contra se.
422 Res subtracta, si cedebat ad commodum imputati an indicet contra eum.
423 Fuga famuli ex domo dñi an indiciet.
424 Famulorum natura est furari.
426 Pedis furantis forma in terra humida an faciat indicium.
427 Res relictã loco furti an faciat indiciũ.
428 Schala ante fenestram domus an faciat indicium.

EX hæc cũ tota eius materia pro inuenien-dis criminibus, quę pleriq; occulte fiunt, iuxta verbũ Domini, qui male agit, odit lucem, frequens, & quotidiana est, ideo diligentius, & accuratius pertractã da venit. Inditia vrgentia præcedere debent vt quis torqueatur h.d.

1 †NOTO PRIMO in tex. ibi sine accusatoribus, ℘ & si de iure non procedatur contra reum nisi existente accusatore. l. rescriptum. §. si quis accusatorẽ infra de mu. & homo. & in l. iij. C. de accu. & in c. quis-
2 quis. xx. q. iiij. †Et etiã antequã quis torqueatur debeat iudex requiri, & ad instantiam partis quæstio haberi, siue sit accusa-
3 tor siue sit inuestigator i inquisitione. †Cũ officiũ iudicis non impartiatur nisi petenti. l. iiij. §. hoc autẽ iudicium supra de dam. infec. & per Bal. in c. j. §. iudices. col. ij. ver. quero vtrum iudex faciat litem suã de pac. iur. fir. & ibi in addi. loquens de inquisitione, & est in accusatore glo. in l. quicunq; C. de ser. fugi. cuius Hyp. in l. j. hoc ti. in princi. in quinto requisito dicat per glo. nil probari, attamen optime probatur dum tex. vult, ℘ seruus possit torqueri, vt manifestet, vtrũ propter lucrũ capiẽdo callide, a dño ad domum, vel ad agrũ eius qui eũ suscepit immissus sit. gl. in verb. oportet dicit, torqueri oportet mancipiũ ad petitionẽ conuenti. &
4 sic petente parte, †In inquisitione ẽt frequẽter proceditur ad instigationẽ partis prout no. in c. qualiter & qñ el ij. & maxime per Abb. ibi colũ. iij. ver. & pondera glo. hic tñ proceditur sine accusatore, & sic per iudicẽ
5 ex inquisitione. †Nam & si regulariter inquisitio non concedatur, attñ multi sunt casus, in quibus inquisitio datur & sunt illi, de quibus per glo. & Bart. in l. ij. §. si publico de adult. & per Ang. in l. si vacantia. C. de bo. vac. & no. in d. c. qualiter & qñ maxime per Socy. & per Spe. in tit. de inquisi. §. ij. Sed aduertendum est ℘ hodie de consuetudine in quocunq; casu proceditur per inquisitionem, vt dicit Gandi. in tract. male. in rub. quomo. de malefi. cogno. per inquisi. colũ. j. ver. sed hodie, & Albe. in l. ea quidẽ colũ. ij. ver. de cõsuetudine tamen. C. de accu. & Are. in trac. malefi. in ver. hæc est quædã inquisitio col. v. & ibi in addi. Hye. vbi multos adducunt. Et ita quotidie seruatur in locis Lombardie, & credo etiam in alijs ciui

tatibus, in quibus proceditur per inquisitionem pro quocunque delicto.

6 †NOTO SECVNDO ꝙ ex hoc tex. probatur illa communis cõclusio, ꝙ iudex habita aliquali informatione põt procedere ad capturam & carcerationem rei.

7 †Non tamen ad quæstionem nisi sint maiora indicia, quæ vrgeant vt dicitur in tex. cõstat namq; ꝙ rei de quibus in l. nostra erant carcerati, & difficultas oritur super eo, An possint torqueri, Iurisconsultus determinat, ꝙ non, dato ꝙ fuerint capti, nisi appareant indicia vrgẽtia, & sic ex hoc text. probatur ꝙ informatio, seu indicium per ꝙ datur libertas iudici procedendi ad capturam, nõ est habile, vt possit deuenire ad quæstionẽ ad diem est tex. in §. audien. in authẽ. de defens. ci. vbi defensores ciuitatum possunt capere malefactores & carcerare, & tamẽ nõ possunt cognoscere de crimine, ex quo dicit ibi Ang. †Quod antequam constet de crimine malefactor põt capi, ne fugat, addu cit tex. in l. ij. C. vbi de crimine ag. oportet, & ad idem est bo. text. in l. diuus adrianus supra de cust. reo. & per hæc dico Ange. in trac. malefi. in ver. Qui iudex in princi. male sensisse dum vult, procedendum esse ad capturam, quando sunt indicia sufficientia ad torturam, nam illud non expectandum ex quo in istis datur gradus probationis, Cum minor probatio requiratur ad capturã, & sufficiat qualisqualis informatio, prout dicit Salyce. in l. ij. in verficu. no. v. C. de exhib. re. & in l. absentem col. ij. ver. prouident tamen iudices. C. de accusa. Et ad operandum hoc ꝙ iudex possit inquirere, leues probationes requiruntur, vt per Bal. in l. j. in v. oppo. C. de fum. trini. & dicã infra in ver. testis. Minor. & in seq. maiores autem probationes requiruntur, quando iudex vult procedere ad torturam, vt probat tex. noster, dum non concedit de carceratis quæstionem haberi, nisi indicia vrgeant, nec ad quæstionem fallaciter est procedendum, cum tortura est pœna non modica vt dicit Abbas in capitu. primo in primo not. de confes. Ex quo habetur, ꝙ licet ab interloquutoria regulariter nõ appellet. †Tñ ab ea interloquutoria, ꝙ ad torturam procedatur, appellari potest l. ante sententiam infra de appel. recip. & habetur in c. ante sententiam. j qõ. vj. nec iudex ita faciliter procedere debeat ad qõnem, vt per Ang. in l. item apud labeonẽ. §. qõnem supra de in iu. † Distincto autẽ indiciorum leuium & indiciorum grauiũ cognoscitur hoc modo. Nam si frequenter & facile hoc ab illo contingit abesse. Tunc est leue indicium vt no. in l. cum res. C. de proba. & in l. ciuile. C. de fur. Si autem frequenter & facile cõtingit adesse. Tunc est graue indiciũ, vt no. per Cyn. in l. metũ. C. de dol. & hoc verum, siue agatur de probãdo vero hominis actu, siue de probãdo animo. l. j. §. sed si claua. supra ad leg. corne. de sica. & c. significasti. de homi. & hanc no. doctri. tradit Bal. in l. non hoc in fi. C. vn. cog. Alius gradus est probationis, quando procedendum est ad sententiam, & condemnationem, nã tunc luce mediana clariores requiruntur. l. fi. C. de pro-

11 ba. & l. qui sententiam. C. de pœ. † Noto tertio ꝙ quãdo sunt indicia vrgẽtia, iudex

12 semel torquet reũ vt in tex. † Sed si essent multum vrgentia, tunc fit repetitio in tortura, vt dicit Bart. in l. vntus. §. j. hoc ti.

13 Sed aduerte. † Quod repetitio hæc non potest fieri vltra tertiam vicem, vt per Ange. in l. fi. col. j. C. de qõ. alle. tex. in l. fideicõ missa. §. si quis decem. de leg. ij. & sequitur. Par. de Pu. in trac. de sind. circa finẽ in ver. viso de repetitione col. fi. & Mod. ponunt in l. repe. hoc ti. & in hoc est aduertendum ad dictum Bart. hic, dum dicit, iudicem non debere cogere reum ad confitendum, quia tunc ex indicijs & suspitionibus ipsum cõdemnaret. Et propter istud debet procedere in tortura cum moderamine, in eo enim ꝙ dicit Bart. ꝙ non debet cogere reum ad confitendum, cum damnaretur ex suspitionibus, dici posset ex verbis Bar. reum condemnari ex confessione, non autẽ ex suspi-

14 tionibus, quia confitetur. † Ideo dictum Bar. intelligi debet, ꝙ iudex si habuerit suspitiones, & indicia contra reum non debet procedere in infinitum in tortura, sed cum moderamine, Quia procedẽdo per quatuor vel v. vices, aut in infinitum vsquequo cõfiteatur, ex ea impressione prima, quam cepit ex contẽtis in processu. Tunc ipse reus vi coactus confiteretur, & tunc iudex damnaret ipsum ex illa prima impressione habita per indicia, cum confessio esset violenta. & ideo quæstio debet esse moderata, & moderatio ista reducitur ad tres vices. i. ad tres dies separatos, & pro qualibet vice habere debet ipse reus tres saccatas, seu eleuationes, et depositiones, vt practicat quotidie, & hoc modo dictũ Bar. intelligit Paul. de Ca. in consil. clxxxxvij. visa inquisitione supra scripta ac etiam testibus. in antiq. & ccxcix. in not. vol. ij. Indiciorum materia latius per Bart. hic tractatur, ꝙ alibi.

Sequendo

Sequendo eius vestigia, cum in diuersis locis super ipsis verba habeantur colligendo, quæ sparsim dicta sunt per alios, & ad certum ordinem redigendo, vt facilior fit eorum cognitio. Ideo procedam per partes infrascriptas, sed pro cognitione generali totius materie amplectendo ea, quæ Bar. in
15 l. hac nostra posit, ¶ Primo præmitto id q̃ dicit Bar. in princ. iudicē inquirentē debere esse certum de corpore interempto, vel si est furtum, q̃ sit fama de re subtracta vel in vicinia, vel alibi, prout iudex informari poterit de ipso delicto. Iaſ. in l. iusiurandum. §. procurator. col. viij. ver. ij. limita. supra de iureiu. referens Ang. in l. certum. §. j.
16 supra de confeſ. †Dicit, q̃ si qs confessus fuerit hominem occidisse, q̃ nisi appareat de corpore, nō statur eius dicto. Limitat tñ
17 ex mente Ang. †Nisi fuerint assassini, q̃ verisimiliter potuissent hoc facere ob qualitatem loci. Et q̃ ita fuit iudicatū per Nico. de lamel. de Prat. & cessante tali verisimilitudine, & existente bona fama nō possent puniri, nisi corpora apparerent. referens Bal. in addi. ad Spe. in ti. de sen. §. pen. in addi. mag. in ver. Titius fuit confessus, q̃ si quis confessus fuerit hominem occidisse & proiecisse in mari, non statur eius dicto, nisi subsit fama de homine mortuo, nec refert, an certo nomine sit nominatus mortuus vel sine nomine, vt per gl. in c. libellorum. ij. q. viij. no. & per Bal. in l. quotiens. §. si quis. de hære. instit. Ang. in d. l. certū aliud sensit, q̃ Iaſ. in d. loco referat, cum velit cō fessionem incertam de corpore non valere per tex. ibi sed si esset cōfessio de certo homine, de quo potest liquere eum esse mortuum, tunc valeret quamuis dicat Nic. secus esse contrarium, non tamen eius opinionē apprehendit. In hac materia difficultatem faciebat tex. in l. j. §. item illud. supra ad sil. per quem probatur debere esse certum iudicem de homine mortuo. Et de delicto ibi dum dicit nisi constet, & ibi liquere igitur debet. Ex quo vera probatio, non autē fama requiritur, facit etiam tex. in d. l. certum in princ. ibi si quis incertum veluti corpus confiteatur & tex. in l. j. in fi. supra eo. Facit etiam difficultatem glo. in l. inde neratius. supra ad l. aquil. vbi confessio nocet, si non probet confitens eum viuere, quem dixit interfecisse, vnde ex mente Ang. in d. l. certum, & Bal. in addi. ad Spe. in titu. de sent.
18 †In hoc articulo sic distinguerem, q̃ aut delictum de quo queritur subijci pōt oculis vt corpus mortuum, vel quid simile, & tūc iudex non procedat ēt inquisitione generali, nisi viderit cadauer. & ita intelligatur id q̃ dicitur ℔ & q̃ habetur in l. j. §. item illud supra ad sil. ibi dum dicit liquere autē debet. Aut secundo casu res non potest subijci oculis, prout est de homine proiecto in mari, veligne consumpto, vel de re furto subtracta tunc si fama est de certa persona & in individuo iudex procedat, & ita sentit Bar. & Ang. in d. l. certum per tex. ibi dū dicit, certum est vt pura ritus, & ita ēt procedat q̃ dicit Bal. in addi. ad Spe. Aut incerta est persona, & incerta res, tunc quia confessio non præiudicat existente tali magna incertitudine neq; iudex poterit procedere ad inquisitionem, vt sensit Ang. in d. l. certū cum tex. ibi dicat incertum ueluti si corpus nam eo casu ex tali incertitudine fundamētum aliquod haberi nō potest prout dixit
19 tex. ibi. & in l. j. in fin. hoc tit. †Secundo præmitto q̃ rectores mittunt militem, vel alium officialem ad videndum hominem mortuum, & ad videndum vulnera, & ℔ faciunt scribi vt per Bar. ℔ & per Ang. in l. j. §. item illud. supra ad fille. Nam inquisitio q̃q; fit p̃ inspectionē oculorū, vadit enim iudex personaliter, & inspicit quendam. l. fi. C. de cust. reo. l. iudices. C. de epiſ. aud. ita Bar. in l. ij. §. si publico col. ij. ver. circa primum in fi. supra de adul. Vnde per iudicem maleficiorum, vel saltem per militem con-
20 templati debent vulnera. † Et ideo seruat consuetudo mundi, vt homine interempto habente plura vulnera siue ab vno siue a pluribus miles curie inspiciat, cadauer, & vulnera, & ea in scriptis reducet mortalia pro mortalibus, et nō mortalia pro nō mortalibus. Ita no. Ang. in l. fi. C. de sica. Moder. vltramontani in sua prac. dicunt, q̃ iudex debet mittere chirurgicos, & medicos pro contemplatione vulnerum, & illos consule re, qui considerata qualitate vulnerum secundum artem suam exponant, & referant si vulnera sunt mortalia, vel occasione eorū vulnerum mortis causa data sit, & omnia scribantur. l. fi. & l. si semel. §. causa. C. de re mili. lib. xij. l. j. §. iij. supra de ven. inſpi. l. cū ita. supra de ver. ob. Et hanc practicam exi stimo meliorem, cum medicus magis cognoscat mortalia a non mortalibus, q̃ alius miles, vel iudex, & ēt ex quo genere armorū sint facta, cum expertis in arte sua sit credēdum. l. j. supra de ven. inſpi. & ibi Bartol. in prin. &c. propoſuiſti. de proba. & ibi Deci. & relatio medici multū faciet ad cognitionem causæ, & ad iudicandum in pura rixa.

quis teneatur de occiso,& quis non & maxime ex quo genere armorum tux.l.fi.supra de sic.& ibi no.Erit etiã vtilis talis relatio,ꝙ si vulneratus iacuerit post vulnera per aliq tod tps vt per xj.dies, ꝙ medicus referendo declaret,an vulnus a prin,fuerit mortale nec ne,nam si a princip,non fuerit mortale,de occiso non teneatur, vt dixi in ea,quæst.Quando quis dicatur mortuus ex vulnere.

21 † TERTIO præmitto ex mente Bar. ℔,ꝙ si iudex fecerit inquisitionẽ generalẽ, & examinauerit testes,ad ℔ vt prꝙudicent reo,debent iterũ examinari citato ipso reo & existente contradictore,alias non prætiu dicarẽt,l.fi qñ,C.de testi.& tales testes lite contesta.sunt reexaminandi,& dicit Salyc. in l.fi,in fi.C.de quæst.ꝙ eo tũc reus debet dare interrogatoria prout etiã refert,& sequitur Ang.in suo tra.in ver.ꝙ fama publica ver.Quero qualiter.& dicit Hip.in l.j.in prin.col.ij.ꝙ aliqui iudices errant, qui examinant testes non citato reo,nec ipso pre-

22 sente,adducit multas authoritates. † Aduerte ꝙ stilus & consuetudo est in Ciuitatibus Lombardie ꝙ testes siue super generali siue sup spãli inquisitione, & ẽt sup accusatione examinãtur siue citatione partis,& ista talis practica & cõsuetudo seruãda est, vt dicit Alex.in cons.xlj.incip.habita sup contentis col.fi.ver.& data vol.ij.adducẽs,ꝙ stilus debeat obseruari text.in l.fi.C.de iniur.& in l.iij.℔.fin.supra de testi.& quæ no.Cy.in l.ij.C.quæ sit long.consue.& in c.fi.de con-

23 stit. † Ratio autẽ dicte consuetudinis potuit esse ex duplici capite quia si testis primo examinatus deposuerit vnum cum iuramento,si postea iterũ examinetur,& cõtrariũ,vel quid diuersam deponat, neutrũ valet,et testis punit' de falso,prout no.Bar. per illum text.in l.eos.C.de fal,& But.in c. cum in tua de testib,& Anch.in c.ij.de testi.in cle.& secundum alios valet primũ no. Abb.Car.Fel.in d.c.cum in tua & est periculosum ꝙ secundo examinentur.liẽ nulla potest oriri vtilitas ex secũda depositione, quia testis primo examinatus potest referre se ad primum ejus dictum,et petere,ꝙ sibi legatur prima attestatio not.Bart.in d.l. eos.supra de fal,Item alia potuisset esse ratio,quia qñ i criminalibus procedit ex arg. & indicijs.eo casu testes examinantur sine citatione partis,text.est in c.j.de homi.libr. vj.& ibi Gemi,& Phil.Frã,in ver.argumẽtum,sed qñ agitur de homicidio, procedi-

tur ex argumentis, & indicijs.l.milites.℔. oportet.C.de quæsti,l.fin.C.de proba.ideo inoleuit practica,ꝙ citatio non fiat, cũ frequẽtius procedatur ex indicijs, & ita quoti die seruatur & ex cõsuetudine his nõ contestatur,sed primo examinantur testes, postea procedit̃ super accusatione, vel inquisitione,& accepto constitutõ rei ꝙ est loco iuris contest,ex dictis testium prius examinatorum procedit̃ ad torturam sine publicatione processus.

24 † QVARTO præmitto ex mente Bar.℔ in q pe.ꝙ reus petere debet copiam

25 indiciorum. † Et iudex tenetur eam dare ipsi reo anteqũ procedat ad torturã, & ratio est,quia disputandum est super ipsis indicijs,ideo eorum copia est danda.l.vnius ℔.cogniturum ℔ ti.Item alia est ratio, quia actori non debet licere, ꝙ reo non liceret, sed pares esse debẽt in procedendo,c.ij.de mu,peti.c.non debet de regu.iur.Nã actor produxit testes, ergo reus debet se defendere.Item quia iudex fidem non adhibet quæstioni,sed de confessione habita in tortura potest ex post cognoscere.l.j.℔.fi.℔ ti. Ergo & ante debet cognoscere,& defensiones rei videre.Cum quæstio sit remedium

26 irreparabile,l.ij.C.de appel.recip. † Sed aduerte,ꝙ indicia petẽs debet allegare alia quam causam ob ꝙ velit sibi dari copia indiciorum,quę sit legitima,no.Pau.de Blea, in c.grauis de depo.Alex.in consil.lxv.col. j.& pen.vol.j.& Alber.in d.℔.cogniturum. Sed ex cõi vsu defensiones pro reo petunt̃ & indicia ablq; eo , ꝙ causa aliqua alleget,

27 nisi ℔ ꝙ nulli defendere ipsum reũ. † Item & testium nomina sunt danda cum attestationibus.c,qualiter & qñ.℔.debet de accu. & ibi Hosti.Aret.Fely.Ioã.de Ana,& Imo. istud limitantes.Si esset timor potentie ipsius rei,ne offenderet testes,nam tunc nõ da

28 rent̃ nomina arg.text.i c.fi.de here. † Ideo inoleuit practica,ꝙ nomina dentur confusa,& separata a dictis testium ob potentiã reorum,ne possunt scire quid dictum fuerit ab vno quoque ipsorum testium.Item dantur indicia omnibus & nõ certis, vt si esset male conditionis,vel ꝙ ex officio procederetur ut dicunt Angel.& August.in prac.in ver.fama publica nu.xxxvij.xxxviij.volentes, ꝙ in his casibus non detur copia indiciorum,quia dico istud esse contra equitatem naturalem,vt sentit Ang.loco de quo supra nam defentio non est deneganda. Cũ sit de iure nature c.pastora.dere iudi.in cle.

29 mẽ. † Sed an iudex ex officio teneat da-

re coplam indiciorum ipſi reo, an vero requiratur ſi cp pars petat indicia. Hip. in ſua prac. in §. nunc videndū in princ. dicit pro ea opinione, cp iudex non teneatur dare copiā ipſi reo, niſi petat, facit tex. in l. vnius. §. cogniturum in verb. reo poſtulante hoc tit. & tex. l. j. §. magiſtratibus. ſupra de mag. cōue. item & gl. in l. vniuerſa. C. de præci. impe. offe. & ibi Paul. de caſt. inferens ad ſtatutum mandans fideiuſſores præſtari, intelligitur enim ſi fuerit petitum, Item & regula illa, cp officium iudicis non impartitur niſi petenti, l. iiij. §. ſi autem iudicium, & quę ibi no. per Doc. ſupra de dam. infe. Pro contraria opi. cp immo iudex teneatur dare copiam indiciorum ēt reo non petente adducit, cp iſta datio indiciorū eſt defenſio, quia reus opponit cōtra perſonas, & dicta teſtiū, ſed iudex ex officio ēt nemine petente q̄rere debet defenſiones rei, l. ſi non defendantur infra de pœ. & per ea quæ no. in l. j. §. ſi. ſi ti. ponderando verbum debebit poſitum in d. l. ſi non defendātur, cp importat neceſſitatem vt per glo. in c. attendentes in ver, 30 debet de ſta. mo. in cle. cum aliis. † Item quia iudex debet exercere officium ſuum etiam non imploratum q̄ tale officiū reſpicit miſerabiles perſonas, vel actū pium vt per Bart. & alios in d. l. iiij. §. ſi autem iudiciū. Sed carcerati dicūtur miſerabiles perſone. l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſ. & cle. l. j. C. quā. īp. int. pup. & vid. & ibi Doc. & cauſa carceratorū dicit pia, vt per Bar. in tra. de carcer. in fi. et per Bal. in l. ſi quis pro redemptione. C. de don. ipſe tñ diſtinguit, cp aut reus carceratus eſt homo idiota, aut ruſticus. mulier, pupillus, vel alius veriſimiliter ignorans ius, & neſciens facere ſuas defenſiones, & ſi caſu iudex ēt reo non petente teneatur dare copiam indiciorū p tex. in l. nec quicq̄ §. aduocatos. ſupra de offi. p-con. Cum ēt in actibus pijs debeat ſupplere ex officio vt per Inno. in c. ad noſtram. de iureiu. & per Bal. in l. nec quicq̄ §. vbi de cretum col. x. Cum ēt iudex in cauſa dotis interpoſit officium ēt nō petitum, quia eſt cauſa pia. l. ſi cū dotem. §. eo autem tempore ver. nec vero ſupra ſol. ma. & per Alex. in d. §. ſi autem indiciū. cum ēt iudex teneatur ſupplere quæ deſunt partibus & aduocatis to. tit. C. vt quę deſ. aduo. par. Et etiam quia iudices tenēt reos in carceribus ſecretis, ne poſſint conſulere peritiores, quo caſu non eſt eis imputanda ignorantia iuris, vt per gl. in l. iuris. c. q̄ admit. & ibi per Alex. volentem, cp q̄ quis facile aliquid facere nō poteſt, perinde eſt, ac ſi illud facere nō poſſit. c. q̄uis. & ibi glo. in ver. continuatis 31 de of. or. in vj. † Cum etiā ignorantia iuris nō noceat in damnis euitandis vt habet in l. iuris. & in l. error. & in l. regula. & ibi gl. ſupra de iur. et fac. ign. Si vero reus carceratus ſit prudens, ſagax, & literatus, & q veriſimiliter ſcit petere copiam. Tunc iudex ex officio non teneatur dare copiam, ſi reus non petierit cū imputari debeat ſibi ipſi, cur non petierit per reg. cp quis ſua culpa ſentit, ſibi imputet c. damnum. de re. iu. in vj. Item quia ſcientia & patientia cū tacita turnitate equiparatur cōſenſui. l. ſi filius. C. de pe. hær. & ibi Bart. & Ang. & in l. qui in altena. §. cp ſi non adierit. ſupra de acq. hær.

In hac q. puto indiſtincte iudicem nō teneri ad dandum indicia reo, niſi fuerint petita, & iſtud iuridicum puto, nam aut reus ſponte venit ad carceres, & tunc antequam præſentet ſe ad carceres, debet aduocatos conſulere, & res ſuas, & meſtos parentes cō ponere, vt dicit tex. in l. ij. C. de exhi. re. ibi adhibita aduocatione. & ſi iſtud non egit, ſibi eſt imputandum, & ſi caſu iudicis officium non debet impartiri, cum habuerit poteſtatem ipſe reus conſulere rebus ſuis, ſtāte etiam eo, cp infra dicam. aut capitur a iudice, & carceratur, & tunc non debet iudex ex officio indicia dare, quia ſine traditione indiciorum poteſt iudex procedere ad ſententiam, ita eſt gloſ. in c. ſi. in ver. iudicis de hære. lib. vj. & ibi imputet reus, potuit. n. iuri pro ſe introducto renuntiare, & tūc tacite renunciat, vt voluit glo. in c. j. in verſi. fuerunt de accu. libr. vj. & ſequitur. Cæpol. in conſi. lxvj. teneo idem ver. nec poteſt, alleg. Ang. in l. ſi vacantia. C. de bon. vac. lib. x. col. xiiij. & xxxv. Præterea ſi ipſe iudex ex officio inſtaret, cp reus acciperet indicia, & ſic ipſo non petente velles defenſiones ipſi reo dare, videretur iudex habere intentionem, cp probationes facte cōtra reum non eſſent legitime & ipſe reus eſſet in caſu, cp poſſet ſe defendere ab obiectis contra ipſum & ſic propalaret ipſe iudex opinio. ſuam antequam ſententiam ferat, cp fieri nō debet. Præterea ſuperflua, & inanis eſſet datio indictorū ipſi reo ſi ipſe non haberet aduocatos, quos cōſuleret, & quorum medio eius defenſiones & iura ſua deducerentur, quia ipſe exiſtens in carceribus, & ignarus literarum, vt puta ruſticus mulier, vel alia perſona idiota ignoraret, q̄d ſibi eſſet agendum pro ſua defenſione, ex quo dico, cp cautius & melius faceret iu-

dex dare aduocatos ipſi reo, qui eius defen ſiones conſiderent,& iura ſua deducant, ip ſum defendendo,& ita procedant ea , q̃ de ducuntur pro iſta parte,ꝙ iudex debet ſup plere ex officium ſuum impartiri etiam nõ petitum in cauſa carcerali, nam intelligen dum eſt in dando aduocatos ad hoc ut reus defendat, vt eſt tex.in l.nec quicq̃.§.aduo catos,& alia ſuperius adducta,et debet ſup plere iudex i eo caſu,in quo vtilitas aliqua oriri põt ad beneficiũ rei,nõ aũt inaniter, ꝙ eueniret ex ſola iudiciorũ pſtatione ſine cõſtitutione aduocatorũ, nã dato aduocato reo ipſe habẽs iuris cognitionẽ petet copiã indiciorũ & alia peragei, q̃ erũt neceſſaria pro defenſione rei,et ceſſabũt exinde oia,q̃ deducuntur in contrarium & verificabitur id ꝙ habetur in l.cuſtodias. ſupra de publi. iudi.& ita quotidie ſeruat ꝙ iudices & po teſtates dant aduocatos carcerat iis, & cum proceditur in cauſa,quicunq; vult indicia, illa petit,& ita vidi ſeruari.

32 †QVINTO præmitto ꝙ ad ħ vt teſtes factant indicium,neceſſe eſt , vt depo nant illud,ꝙ eſt verisimile , alias autem in-
33 dicium non facerent. †Et verisimile eſt illud ꝙ vero videt ſimile & non verſimile eſt,ꝙ a vero diſsimile videtur,vt dicit Bal. in.l.ea quidem, col.ij.verſi.verisimile.C.de accu.adducit tex.in l.miles.§.mulier.ſupra de adul.& in l.ſi.ſupra ꝙ met.cauſa & dicit
34 Inn.in c.auditis circa med.de præſ. †Qđ illa ſunt verisimiliora,quæ magis conſonãt iuri cõi , vnde Bald. in l.non ħ.C.vn.legi. dicit ꝙ indicium eſt coniectura ex proba bilibus & non neceſſarijs orta , a quibus poteſt abeſſe veritas, ſed non verisimilitu do veri,quæ quãdoq; mentem iudicantis ꝓ ſtringunt,vt cogant conſcientiã iudicis iu dicare ſecundum ipſa vt no.in l,neq; nata les,C.de prob,& verisimile dicitur triplici ter. Vno modo qñ teſtis deponit ea quæ cõ ſonant iur.cõi,vt dixit & voluit Ancha,in c.j.de reſcr.lib.vi.& Ro.in rub.de arb.col. x.ver.Item præteruntur verisimiliora.Se cundo qñ conſonat rationi vt per Bal.in l. qui accuſare de eden.et in l.teſtium.col.pe. C.de teſt,Tertio qñ melius factũ narrat vt per Bal.in l.teſtium,& voluit Cur.in trac. de teſt.q.xix.Vnde Bal.in l.j.C.qui & ad uer.quos.dicit, ꝙ ad ħ vt ex ſemiplena ꝓ ba.deferatur ſacramentũ,debet eſſe non ſo lum ſemiplena,ſed verisimilis,nam ſi in cõ trarium eſt verisimile ſemiplena probatio eliditur,& ſacramentũ non defertur,& idẽ
35 Bal.i c.j.de cõfeſ.poſt gl.ibi dicit. †Quod confeſsio de homicidio ſine alia probatio ne habet pœnam, vt confitens capitaliter puniatur,ꝙ eſt verum dicit ipſe, ſi cõfeſsio ſit verisimilis,vt quia præceſſerunt inimi citie capitales vnde iudex debet perquire re rationem,cur fecerit,& ſi iudici conſta ret de innocentia , non debet ſequi confeſ ſionem eius adducẽs text.in l.j.§.ſi quis vl tro.ſupra eo.& in l.j.C.ad l.corn.de ſica.& in l.inde neratius in.§.vlt.ſupra ad l.aquil. & idem Bal.in l.clarum.C.de auc.præſtan,
36 dicit. † Quod confeſſus extra iudiciũ pt cogi ad perſeuerandum in illa confeſsione, ſi modo eſt verisimilis,l.q̃ro in fi.ſupra de edi.edi.l.capite quinto.ſupra de adul.ſecus ſi nõ eſſet verisimilis,l.milites.§.opponet. C.eo.l.j.C.ſi quis imp.male.& Are.in c.cũ
37 p.de acc.col.v.nu.xxij.dicit. †Quod fo cio criminis creditur in criminibus exce ptis,ſi modo ex qualitate deponẽtium, vel ex perſona eorum,contra quos opponitur, verisimile ſit eum nõ mentiri,& caſum eſſe ſingularem dicit in c.in fidei fauorem in fi. de hęre.in vj.& dicit de ħ infra ver.confeſ ſio extra iudicialis in prin.et Ang.in l.ij.C. de quęſt,ibi verisimilia cauſæ dicit, ꝙ cum procedunt argumenta accedentia ad veriſi milem cauſam criminis ex ipſis ſolis poteſt deuenirt ad tormenta,cum non omne indi cium ſit ſufficiens,ſed debet eſſe tale,ꝙ ve risimile ſit argumentum illud maleficiũ eſ ſe perpetratum per eum,& in h.d.eſſe nota bilem illam literam q̃ põderate debet mul tum,qui afsidet in criminalibus. Vnde attẽ ta tali verisimilitudine Fel.in c.auditis col. xj.ver.inquantum poſtea nu.36.dicit poſſe limitari gl.in c.clerici.lxxxj.dt.volentẽ ꝙ cæteris paribus immo aliquali diſparitate præferantur teſtes rei.Quam gl.dicit pere grinam & ſingularem in criminalibus fauo re abſolutionis, & didiciſſe a Bal.in l.lata. C.qui accu.non poſ.Ro.in l.in illa ſtipula tione, ſupra de verb.oblig.de qua meminit Cur.in trac.de teſt,in xxvij.concl.eam li mitat,& reſtringit ipſe Fel.non procedere vbi teſtes actoris deponerẽt verisimiliora, & idẽ Felγ.in d.c.auditis late inſiſtit in de monſtrando verisimilitudinem attendi,& laſa.in l.ſi extraneus,in iiij.no,ſupra de cõd. cau.dat.cau.nõ ſecu.& Hip.in rub.de ꝓba.
38 nu.cviij.Vbiq; adducentes illud. †Quod non verisimile eſt ſpecies falſitatis per dictum Bal.in l.j.in iij.col.C.de ſer.fu q̃ dicit, ꝙ remotum a verisimili eſt ſpecies falſita tis,ꝙ etiam voluit Car.in cle.ne romani,in prin.de elect.

39 †SEXTO præmitto, ꝙ propter diuersitatem quæ in legibus habetur an vnũ seu plura indicia requirantur, cũ omnes fere leges videantur loqui in plurali. vt in l. j. in prin. & in l. vnius. §. j. & in l. nostra, & in l. milites. C. eo. & cum loquãtur in plurali vnius numero nõ sunt contente. l. vbi numero. supra de testi. Alique tñ glo. sint, quæ sentiãt vnum tñ sufficere in l. si quis. C. ad l. iul. ma. & glo. ibi in ver. suspitionibus dum de suspitione loquitur in singulari, & exinde Doc. cogãtur dicere, ꝙ istud relinquitur arbitrio iudicis vt per Bart. hic, & per Sal. in l. fi. C. eo. & per Ioã. And. An. de But. Card. Abb, & alios in c. cum in contemplatione de reg. iur. & Bal. in l. obseruare col. j. C.
40 quo. app. non recip. †Qui dicit, ꝙ relinquitur arbitrio iudicis, quę indicia sint sufficientia, quæ non quia nulla certa doctri. dari potest. l. j. §. fi expilatores. supra de effra. & expilla. & idem Bald. in l. milites in prin. C. de quæst. & Ang. in d. l. milites dicit ꝙ certa reg. tradi nõ potest, in materia tormentorum. Sed aduerte, ꝙ istud arbitrium iudicis regulatur secundum dispositionẽ iuris cõis vt sensit Bar. in extraua. ad repri. in ver. videbitur, & in l. si in lege. supra loc. & Ang. in l. j. supra de testa. mil. & dicit Ro. in l. filiusfa. col. iij. versi. iij. casu ꝙ qñ potestas habet arbitrium simpliciter, ꝙ tunc in omnibus habet seruare regulas iuris ciuilis.
41 †Quia intelligitur in dubio de arbitrio boni viri. d. l. si in l. & l. hæc venditio. supra de contrahen. emp. & l. si cum ea cum simil. C. de do. promi. & Parisius nunc Reuerendus Car. & præceptor meus in consil. clj. paucis agam col. iij. ver. ex quibus vol. iij, dicit. ꝙ licet iudicis arbitrio committatur, an indi-
42 cia sint sufficientia ad torturã vel ne. †Tale arbitrium non debet esse absolutũ sed limitatum a lege, & secũdum legis dispositio
43 nem. †Ideo Bar. in hac l. distinguit, quędã esse indicia generalia, & remota, & ista nõ sufficiũt de per se sine alijs indicijs, nec sola sunt sufficientia ad inferendam torturã vt puta mala conditio, & mala fama in homine facit indicium qualequale. l. de minore. §. pen. supra. eo. Item conuersatio in domo. Item notitia rei subtractæ, ista enim de per se non faciunt indicium, sed coniuncta insimul bene illud inducerent, vt per Bar. ibi, & Saly. in l. fin. C. eo. dicens, ꝙ si est indicium generale contra plures de electo, cum exterus committere non potuerit, & in dubio
44 sit, quis ex pluribus deliquerit. †Tunc mala fama vnius iuncta cum illo generali indicio faciet indicium sufficiẽs ad torturã. Ita dicit Saly. in d. l. fi. uer. quero, an sufficit, arg. eius ꝙ dicitur de nauta in l. quotiẽs. C. de naut. li. x. idem dicerem de inimicitia, de fuga, de armorum delatione, & alijs similibus indicijs, quæ in homicidio simplici nõ sufficiunt ad torturam, & ratio est, quia talia indicia de per se frequenter & facile cõtingunt abesse a delicto nã qñq; quis interficitur ab alio ꝗ inimico, & quis aufugit absq; eo ꝙ quid deliquerit, timens iuris seuitiam, quæ in delictorum cognitione adhibe
45 ri solet. & ẽt quis defert arma absq; eo, ꝙ delinquat, & istud frequenter, & facile euenit, & est indicium leue, vt dicit Bal. in l. nõ hoc in fi. C. vn. cog. & dixi supra in ij. no. in fi. & exẽplificari põt in simil bus. †Quędam vero indicia sunt propinqua tangẽtia negocium de quo quęritur, & ista faciũt indicium ad torturam, vt puta vnus bonus testis de visu. Item confessio extraiudicialis, vel captus in loco delicti, vel si res reperta est apud aliquem ita Bar. hic & Saly. in d. l. fi Quos communiter doc. sequuntur, & ratio est, quia frequenter & facile contingit delictum esse commissum ex ipsa probatione vt per Bal. in d. l. non hoc in fi. C. vnd. legit nam si quis viderit, præsumitur id esse actum & si testis unicus fuerit idoneus, erit indicium ad torturã, vt dicam infra in ver. testis de visu, & oculus videtur habere certitudinem quandam in se, quam sensus auditus, cum certior aure arbiter sit oculus. §. fi. insti. de gra. Item ex confessione extraiudiciali detur idem, cũ nulla sit maior probatio ꝗ propria oris confessio. l. generaliter. C. de non nu. pecu. ꝙ idẽ dici põt de reperto in loco, & de re subtracta reperta pœnes tertium. Nam ſ frequenter & facile cõtingit habere delictum in se, & ſ idem dici in alijs similibus indicijs, de quibus infra et secundum istam distinctionem intelligi põt illud, ꝙ dicit Ioã. And. in addi. ad Spe. in. §. species in addi. inci. lex vnica in fi. de præsum. & ꝙ dicit Iac. de Belui. in. §. si vero in authen. de exhib. rei.
46 †SEPTIMO præmitto, ꝙ indicium debet probari per duos testes per gl. in l. fi. C. famil. her. Saly. hic dicit Bar. male allegare gl. in d. l. fi. cum loquatur de indicijs diuersis ab his de quibus est præsens materia, sed ꝙ sufficit regula generalis. l. vbi numerus. supra de testib. & ꝙ dicitur in Euangelio, ꝙ in ore duorũ vel trium. stat omne verbum. c. nouit. de iudic. ſ. idẽ voluit Ange. in l. fi. in prin. in ver. est tñ indicium supra ꝙ

met.cau.dicens, ꝙ indicium ſemper debet probari per duos teſtes,alias nō eſt probatum exemplificādo in eo teſte,qui dixit, ꝙ reperto homine occiſo vidit titium fugientem cum gladio ſanguinolēto in manu, nō enim eſt probatū indicium ſufficiens ad tor turam,*exemplificando eſt in furto*, vt dicā infra. Adducit & ipſe gl in d.l.ſi.Bru.& plerīq; aliſ Moder.dicunt indicium probari p̄ vnum teſtem de viſu,ſed ſi erit remotum a maleficio debet,pbari per duos teſtes adducunt multas deciſiones,& Hipp.hic in ij.
47 col.quem videas quia cōis eſt. † Aduerte tū, ꝙ Bar.in prēced.q.dum diſtinguit de indicio.Dicit indicium propinquum eſſe tāgens negocium,vt vnus teſtis de viſu,confeſsio extraiudicium, captus ibi vel res reperta apud eum,indicium vero remotū dicitur homo male cōditionis,et ſimilia,ideo ſi velimus dicere, ꝙ indicium remotū debeat probari per duos teſtes indicium propinquum probaretur per vnum teſtem, & tñ cōfeſsio extraiudicialis,& alia ſuperius enumerata vltra teſtē de viſu probari debent per duos teſtes,& ex regula generali ſuperius tradita,ꝙ indicia debeant probari per duos teſtes etiā ꝙ ſint propinqua, vt
48 in exemplo Ang.tradit in d.l.ſi. † Vnde dico,aliud eſſe,quod probetur maleficium, Aliud ꝙ probetur indicium, ad oſtēdendū maleficium.i.ꝙ probetur qualitas aliqua, vel facti,vel verbi ſeparata a maleficio, ex qua oriatur ſuſpitio pœnes iudicem, vt dicat indicium eſſe contra reum,ſi enim teſtis deponit de maleficio per vnum ex quinq; ſenſibus videlicet viſum,auditum, guſtum, odoratum,& tactum,per quos ſenſus fit ple
49 na probatio.† Et teſtis per illos rationem reddere tenetur,vt voluit Cice.in lib.ij.ad Heren.in c.in cauſa coniecturali,in ver.Argumentum ibi nunquid aliquo ſenſu perceptum ſit aſpectu,auditu,tactu,odore,guſtu, nam quis horum ſenſus poteſt conſtare ſuſpitionem,idem voluit Bar.in trac.de teſti. col.j.in verb.teſtis cauſam ſui dicti, & per Soci.in conſi.liij.*viſis teſtibus* col.j.ver.ex quibus.vbi vult duos rixantes cognoſci ad vocem per teſtem & directe deponi ſuper maleficio,in his caſibus ſi teſtis deponit nō dicitur probare indicium,ſed probat maleficium,vt ſi teſtis dicat vidiſſe titium vulnerantem,vel audiuiſſe blaſphemantem, vel *iniuriantem verbis*.vel noctis tēpore duos ſibi cognitos tetigiſſe ſimul ſe cognoſcētes, vel quid ſimile directe demonſtrans delictum,nam ſi duo eſſet teſtes deponentes de ipſo delicto,oriretur plena probatio,ſed ſi eſt vnus tantum teſtis,& eius dicto imperfecto,quo ad plenam probationem oriē indicium, & per cōſequens indicium proueniet ex probatione ſuper maleficio,non autē ꝙ probetur indicium,& iſtud eſt quod voluit Bar.hic dum dicit, illi ꝙ dixi ꝙ vnus teſtis facit indicium, eſt verum de vno teſte, qui teſtificatur de maleficio ipſo. Ex quo male dicunt Moder.quod indicium probaē per vnum teſtem de viſu ſed ſi quis vellet probare qualitatem aliquam ſeparatam a maleficio,hue propinquam, vt eſt in cōfeſſione extraiudiciali,vel *in capto i loco delicti*,vel de re reperta apud aliquē furto ſubtracta,vt exemplificat Bar.hic,& Ang.in l. ſi.vel ꝙ vidit talem fugere cum gladio ſanguinolento,ſed non vidit percutere, vel ꝙ vidit portare vnum fardellum ſubtus clamidem,ſed quid portaret ignorabat,vel libellus diffamationis repellitur poſitus i alī quo loco,et inde viſus eſt exire vnus,et nō alius, vt exempl ficat Ang.in proprijs terminis in l.ij.C.de quæſtio.dicens, ꝙ iſta ſunt indicia vehemētia, & tñ vnus teſtis ita deponens non faciet indicium, ſed requirunt duo teſtes,& eodē modo.Si voluerit probare qualitatem remotam ab ipſo maleficio, vt in mala fama,& ſimilibus, eodem modo duo teſtes requirunt.& ex his apparet non eſſe faciendam diſtinctionem inter probationem indicij remoti & indicij propinqui cum vtrūq; probari debeat per duos teſtes ex regula generali iam dicta ſed an plures teſtes ſingulares coniungantur ad faciendū indicium, videbimus infra in verb. Teſtes ſingulares.

50 †OCTAVO præmitto, ꝙ proceſſus, & teſtes qui dantur per iudicem,ipſi reo ad hoc,vt ſe defendat habent diuerſa nomina, aliqñ appellantur probatio vt in l.j.§.j.ibi ita probationi ſupra eo,aliqñ argumēta vt in d.l.j.& in l.milites.C.eo.& per Ang.in l. ij.C.de quæſti.Aliqñ præſumptiones, & ali quando coniecture, prout eas Cic,appellat in lib.ij.ad *Heren.in c.in cauſa coniecturali*,& per Bald.in l.non hoc,C.vnde legi,dicens ruſticos Papienſes appellare has coniecturas, vt etiam per Deci.in d.c.iij.loco col.ſi.de proba. Aliquando veriſimilitudines, Aliquando admiculā,vt ponit Bal.in l.ea quidem,col.j.C.de accu.& Alex.hic in addi.*ſi.& multa ponit Bru.in d.trac.de in*dic.in j.q.diſputatio tamen iſtorum nominum relinquenda pertinacibus gl.in rub.ſupra ſolu,mat.& de iſtis nominibus loquens

Abb.in d.c.tertio loco.et in c.quãto in prin ci.de præsum.& ibi Fely.col.fi.& Innoc.in c.quia verisimile eodem titulo dicunt relin qui pertinacibus.

51 † NONO præmitto, ꝙ indicium est mi nus semiplena probatione, vt in l cũ proba tio.supra de proba.quam refert & sequitur Bar.in l.iij.de excus.tu.quanuis illa lectura sit Nico.de Neap.& Ang.idem voluit in l. ij.C.de quæstio.& idem voluit Alex.& So ci.in l.j.§.j.supra si ex noxa.cau.aga.dicen tes magnum esse, ꝙ ex minore deductione ꝙ̃ sit semiplena probatio procedat ad tortu ram, & ꝙ sit minus ꝙ̃ semiplena probatio, tenet Cy.in l.iij.C.ad l.iul.maiest.& in l.fi. ver.nunquid ergo,C.eo.de quæstio.& Bal. in d.l.cum probatio, & in l.non hoc in fin. C.vnde legi.et in l.fi.in fi.C.de proba.Ang. in l.fi.in prin.supra quod met.cau.& in.§.si vero vsusfructus in fi.in authen.de nup. & Albe.in l.sine possidetis.C.de probatio. & Iaf.in l.admonendi.supra de iureiuran.nu. xlvij.& Deci.in d.c.tertio loco col.fina.de probatio. Est etiam indicium qualequale quod oritur ex testibus,qui examinati non

52 possunt, si examinati fuerint, † Et istud indicium operatur, ꝙ iudex potest procedere ad inquisitionem vt per Salyc.in l.seruos in fi.C.de testi.& dixi supertius in ij.no ta.Et dicam infra in versi. testis qui nõ debuit examinari, & de ista dictione qualiꝫ qualis loquitur tex.in l.apud Iabeonem.§. prætor ait si quid supra de iniur.& in l.me rito.supra ne quid in loco publ.& per Bal. in l.si duo patroni.supra de iureiur.& Bar. & Alex.ibi in l.maritus.supra eo. Et quia

Nom: indicia frequentius per ll.ac scri.habentur indi circa homicidia,furta,& adulteria ideo incipiam ab homicidio,siue ab vno siue a plu ribus committatur, Fit enim altero ex his modis. Aut ex proposito siue apensate, &

53 tractato probatio,aut in pura rixa, †Principium itaq; erit ab homicidio ex proposito & apensate ac per tractatum facto, cum magis puniatur, ꝙ̃ homicidium in pura rixa l.j.§.j.supra de sica.l.absentem in fin.de pœ.ibi consulto aliquid committatur,an ca su,& l.respiciendum.§.delinquũt,infra eo. titu.& de pœn.& ibi Bar.not.Abb.in c.in ter alia colum.vij.verf.secundo casu nume. xxv.de immu.eccle.& An.in tracta.maleff. in verfic. & apensate cum si plures fuerint omnes tenentur de occiso, si homicidium sit secutum per tractatum, secus si in plura rixa no.& Bar.& Ange.in dicta l.fin.supra

54 de sicar.& Moder.ibi, † Vlterius scien-

dum est non præsumi factum ex proposito, & apensate homicidium, nisi illa qualitas pensamenti probetur,& iustificetur,ita sen sit Innocen.in c.inter alia de immu.eccle.

55 & ibi Hostien.& Ioan.And. † Qui dicũt, ꝙ latrones publici, & qui obsident stratas semper præsumuntur insidiose facere, nisi aliud probetur,argumen.l.qui semisses. supra de vsucap.& c.j.& iij.de præsump. In alijs vero non præsumitur, nisi probetur.l. quotiens.§.qui dol.supra de dolo.l.vt vim. supra de iusti.& iur.Idem voluit Butri.ibi colum.ij.& Car.q.viij.Pe.de Ancha.sensit contrarium ibi dicens,ꝙ dolus semper præ sumitur,postquam constat delictum esse cõ missum l.si non conuitij.C.de iniurijs.Abb. ibi colum.vj.saluat dictum Hostien.& alio-

56 rum dicens. † Quod licet in actu delicti præsumatur dolus. Tamen non præsumitur ex proposito prius deliberato deliquisse communiter in omnibus, In istis autem latronibus,qui stant in stratis publicis,præsu mitur, ꝙ ex deliberato ꝓposito ij fecerint, ex quo in illis rapinis se assuefecerint,et inspiciatur hominis consuetudo.l.qui semisses,sciant etiam ꝙ si plures fuerint in rixa in dubio præsumitur ibi existens casualiter affuisse,ita determinat Fely.in c.sicut dignum.in iij.colum.versi.septimo & vltimo in fi.de homicid. allegat Bald.in l.j.in lect. antiq.supra de fer.corrup. & in ca.j.de benefi. frat. Homicidium si ab vno tantum fuerit factum,illud præcogitatum & ut vul go dicitur apensate,& apostate feciſſe dici potest, si indicium aliquod ex infrascriptis in processu appareat,probatio nanq; liquida haberi non potest,cum huiusmodi cogitationes in animo delinquentis consistant.

57 † Et quanuis animus a solo Deo cognoscatur,vt est rex.in clemen.exiui in.§.quanuis,de verbo.signifi.ibi quę omnia fecit ipse Deus, tamen qui absconditorum est cognitor,ad animum sibi ministrantium respicit & per illum tex.ita decidit Bald in tracta.scisma.colum.x.& est text.in c.nũquid de pœ.distin.j.ibi quia ego sum scrutator rerum & cordis. & dicit Ang.in l.j.C.de sica. quod dolus & bona fides sunt passiones animi, quæ soli Deo sunt note,& ibi etiam Salyce.colum.prima quos sequitur Cæpo. in consilio xxj.super homicidio colum.secunda , & est glos.in l.fecunda.supra de in-

58 terrogat.actio.& ibi Alberi. † Attamen animus probatur præsumptione verbi,vel facti. Talis enim animus præsumitur , qualia sunt verba, aut facta lege is qui.§.diuus.

ſupra de tut.et cura.da.ab his l.labeo ſupra de ſup.leg.l.reprehendenda.C.de inſtitu & ſubſtitu.& in l.prima.§.diuus.& ibi Barto. in d.l.is qui.§.diuus,ꝙ quandocunq; de ali qua animi qualitate queritur,teſtis debet te ſtificari per actus exteriores,quos vidit, nã ex qualitate facit animum facientis metimur l.j.ſupra de peti,hæredi.l.ſi tamen.§.ei qui ſeruum.ſupra de edil.edic.vbi videns ſeruum vinctum non tenetur editio edicto, multo enim amplius eſt id facere, ꝙ pronũciare in vinculis fuiſſe,& eſt tex.i §.is quo que in fi.ſupra de hære.quali.& diffe.& in l.ſi vt certo.§.cuſtodiam.ſupra commo,& i
591.ſi hominẽ.ſupra depoſi. † Nam per extrinſeca probantur intrinſeca.l.ſi.circa fin. ſupra de diuor.& in l.quidam in ſuo. ſupra de condi.inſti.& in.§.ceruos inſti.de re.diui.Et dicit Cy.in l.ſi.C.de ſica.ꝙ extrinſecus actus probat intrinſecum animũ.Et Gãdi.in ti.de præſump.in trac.malefic.col.fin. ver.octauum etiam,vbi per multa cõfirmat prædicta. Idem voluit Bald.in l.ſi ex plagis.ff.ad l.aquil.qui dicit poſt gl.ꝙ facto dantis voluntas intelligi,& eſt gl.in c.& ſi qõnes.de ſimo. & idem voluit Soci.in conſil. cxxxj.in præſenti col.ij.verſi.præterea volu.j.determinans,ꝙ poſsidens non dicit mutare cauſam poſſeſsionis, niſi appareat de animo,qui animus demonſtratur per exteriora,& dicit Rom.in conſi.cxcvj.ſuper eo ꝙ queritur, quod quis non tenetur actione iniuriarum,niſi animum iniuriandi habuerit,qui animus probatur prẽſumptione verbi vel facti,& dicit Gandi.in tracta.maleſi. in titu,de præſump.col.j.verſicu.præterea.
60 †Quod iudex debet cõſiderare factũ, ꝙ animum metimur,& dicit Albe.in l.aut facta,in verſ.qualitate infra de pœn,quod ex qualitate facti præſumitur incendium, vel ferita per tractatum facta per not.in l.& ſi domum.ſupra de adulte. Vnde ex prædictis dico Hip.de Marſi,male ſenſiſſe in eius conſi.xcvj.dum vult,ꝙ ſtante ſtatuto,quod quis non poſsit puniri,ꝙ alium occiderit,ſi non apparet id tale feciſſe animo occidẽdi, quod iſte animus non poſsit aliquo modo probari per teſtes, eo qm animus per actus exteriores non vere ſed ficte comprehenditur, vt latius ibi per eum quia dico ſatis cõſtare ex prædictis animum demonſtrari & probari verbo aut facto,& ex coniecturis, vt etiam voluit Bar.in l.ſi concubina.§.j.ſupra re.amo,& in l.ſi cui.§.j.ſupra de accuſ. & Bal,in l.liberte.C.de oper.liber.dicens, quod qualitas factorum deſcribit qualitatẽ intellectus,quod idem voluit ipſe Hipp.in
61 l.j.col.iiij.nume.xxvij.C.de ſica. †Præterea cauſæ criminales non decĩduntur iuramẽto iplius rei vt eſt tex.in l.ſi.C.de proba.& in c.nos in quemquam ſecunda quæſtione prima,& vult Bar.in l.maritus.infra de quæſtio & in l.admonendi,& ibi Ias. & alij repet.ſupra de iureiuran.& Bal.in l.in bonefidei.col.j.verſi.quinto oppono.C.de iureiuran.& in l.j col.ij.verſi.oppono nam contum ex.C.quo. & quan. iud. nulli enim eſt difficultas quod quilibet reus ad hoc vt euitet pœnam, & vitam conſeruet iurabit non ſemel, ſed per centum vices,prout late inſiſtit idem Hippo.in d.l.ſi maritus & in
62 ſua pract in §.poſtquam in prin. †Præterea non ſtatur iuramento alicuius de depẽdentibus ab animo,quotiens poteſt probari ex coniecturis, ita voluit gl.in clemen.j. in ſi.de pœn,ibi hoc tenet Cardi,in vltimis verbis,& ſequitur Felyn.in c.ſignificaſti.el j.colum.ij.verſi.tertio fallit de homi. Nõ ob.glo.allegate per Hipp.in d.conſil,vt eſt illa in.§.alie inſtitu.de actio.& in d.c.ſignificaſti,& ꝙ voluit Petr.de Anchar.in conſil. clviij.quia omnes ille glo.& deciſiones loquuntur in cauſa ciuili, prout eſt legere in
63 omnibus illis deciſionibus. †Nam cauſę ciuiles alio modo regulantur quam cauſæ criminales vt per Bar.in d.l.admonendi, & treſdecim differentias ponit ipſe Hippo.in ſua pract.in.§.expedita col.viij.& ſequen. ubi ponit etiam differentiam in iuramento,

Non ob.alia glo.in l.ſi cui prout dicam infra quia loquitur de iuramento purgationis. Aduertendum eſt circa prædicta ad vnum diſcum Bar.in d.l.maritus in fin.qui
64 diſtinguendo dicit. † Quod iuramẽtum, quod defertur a iudice in defectum probationis reo ad abſolutionem,bene poteſt deferri.l.preſenti.§.ſicubi.C.de his qui ad eccle.confu. & dicitur iuramentum purgationis,nam de hoc dicto Bar.nullam facit mentionem Hippol.in d.l.maritus, nec alibi, & tamen ipſe Bart.videtur innuere, quod reo poteſt deferri iuramentum pro cauſa criminali per ipſum iudicem,& ideo pro intellectu dicti loci Barto.eſt ſciendum, ꝙ quando aliquis eſt infamatus de aliquo crimine, nec ſunt probationes, aut præſumptiones contra eum,& illa fama perduret, quæ etiã non habet totum a probis perſonis, vel a
65 quocunque. † Tunc iudex qui videt illum talem laborare infamia debet deferre ei iuramentum, & ille corporaliter iurabit ſe eſſe immunem a crimine, ſuper quo

dicitur infamatus prout est text. in c.j.ij.& iij.de purga.cano. Et istud dicitur esse iuramentum purgationis,& ita de hoc loquitur Specu.in titu.de abol.in §.ij.per totum tit. Et istud tale iuramentum erat in vsu de iure canonico, & raro reperiebatur cautum de iure ciuili, vt dicit Anch.in c.excommunicamus de hæret.& dicit reperiri in l. vbi, C.de fal.& q non recordatur, quod de iure ciuili propter infamiam, quæ remanet, debeat se purgare sed Ioan. de Ana. in d.c. excommunicatus colũ.iiij.in versi.qui autẽ in primo nota. dicit reperiri multos casus, in quibusqs de infamia se purget,alleg.tex. in d.l.præsenti,& in l.marcellus supra rer. amo.& in l. lex Cornelia.§.hac lege supra de iniur, in quibus habet de iuramẽto purgationis,quod secundum ipsum dicitur purgamentum necessarium de quo in l. genera liter in princi.supra de iureiurã.& adducit tex.in authen.Gazaros,C.de hæret. & in l. fi.supra de requi.re.in quibus secũdum ipsum expresse dicitur de purgatione. & hoc modo intelligit dictum Bart.in d.l.maritus, quod loquatur de isto iuramento prout et ipsemet Bar.exprimit ibi dicendo, & dicitur iuramentum purgationis,& de hoc etiã iuramẽto loquitur glo. in l. si cui in.§.hisdẽ supra de accus.& clarius gl.in l.j.C. de sic. & sic Barto.in dicto loco intelligendus est, quod iudex deferat iuramentum, quãdo de crimine non est probatio, neque præsumptio contra aliquem, sed tantummodo est infamatus vndecunque proueniat talis infamia,& de hoc iuramento loquitur Spec. in titul.de fur.in colum .iij.versi.quid si peregrinus dicens quod si peregrinus,qui vadit,vel redijt vltra mare,intrat nauem, vel tabernam, vel stabulum, nec ostendit res, quas habet,quod tunc si perdantur res,non statur eius dicto vel iuramento,sed bene potest cogi caupo, vel stabularius, vel natura iurare, q res illas non subtraxit,nec subtra hi fecerit,& erit sacramentum, per q quis purgatur,cũ de eius mala conscientia queritur ab eo,allegat tex.in d.l.præsenti,& in l.fi.C.de iur.do.impet.& in l.fina.C.de bo. auc.iud.pos.idem voluit Bal.in l.j.C. loc.in ver.& no.dicens,q hospes tenetur de amissione rei,etiã q locus sit fractus, in quo erãt,& hoc de generali præsumptione,quę est contra hospites,q sint rapaces ex mente Nicol.de Matar,si tamen erunt bone fame, tunc debent se purgare per iuramentum suum.

INDICIA vero homicidium præcogitatum demonstrantia sunt infra posita in quibus tamen aduertendum esse puto, q aliqua ex infrascriptis non sunt de per se sufficientia ad faciendum plenum indiciũ, Sed vnum coadiuuat aliud, ex quo deueniri potest ad torturam, vt dixi in præmisso. vj.Et de istis indicijs demonstrantibus homicidium ex proposito ponuutur sex per Alberi.in tract.statut.qũ.lxiiij.in iij. par.& in l.& si amicis domũ supra de adul.& excellẽtissimus præceptor meus Mant. in cõsi.cccxxv.nisi innocentia col.iij. vbi ponit septem indicia tractatus & pensamenti.

66 †Et procedendo super illis dtuidam ipsa indicia in tria tempora, vt dicit Cic. in lib. ij.Rethor.ad heren.in princ.in causa cõiecturali in verbo argumentum. In præteri tum,instans,& consequẽs, prout etiam sensit Bald.in l.mulierem.C.si quis alt.vel lib. dicens,q dolus,& fraus probantur a priori & posteriori,& ab vtroque simul iuncto. l.si qui adulteri.C.de adul. & vt dicit Bar. in l.in furti.§.ope supra de furt. dum considerat auxilium ante delictum, in ipso delicto,& post delictum. ideo videbimus de tempore ante homicidium per infra posita indicia.

67 †PRÆPARATIONES, & ordinationes indiciant pensamentum & homi-
68 cidium præcogitatũ, vt puta. †Emptio armorum,quæ in vsu non ita frequenter habentur,& maxime in emente, item & exercitatio in armis,vt est ludus scrimię in eo, qui non erat solitus, & maxime si per etatẽ id sibi non licebat,& repertum fuit homicidium commississe cum illis armis,cum quibus exercebatur.item si cum armis per eũ solitis deferri experientiam aliquam fecit super clipeo, vel toraca, vel simili genere armature,& cũ illis homicidium fecit, put vidi,q quidã fecit experientiã super armatura cum pugione,an pertransiret ipsam armaturam, & in die sequenti intet fecit hominem, repertum fuit hũc præcogitasse homicidiũ,& in tortura confessus fuit, id tale apẽsate feciſſe,& luit pœnas debitas.& qd eã experientiã faciebat ad hoc,vt videret, an pugio esset sufficiens ad interficiendũ eũ hominem,quẽ percusserat, qui armatus incedebat item si arma habiliora ad inciden-
dum & vulnerandum, vt puta (prout vulgo dr) limare fecerit,vel molare,de quo loquitur Par.de Put. in tracta. findi. in verb. mandauit colum,vj.versicu. si quis reperitur, prout etiam vidi in alio, qui eo modo pro homine interficiendo arma præpara-

uerat, & repertus fuit ex proposito homine interfecisse. itē si reposuit arma in aliqua domo, vt custodirentur, & ibi propinq; homicidium fecit, item si præmonuit amicum, vt audito rumore deberet accurere cum armis vel si præmonuerit amicū, vel alium, q audito rumore non ammoueret se, quia res ad ipsum non pertinebat, ista. n. præparamenta, & ordinationes, & alia similia faciunt indicium, q homicida tale delictum ex proposito, & apensate fecerit, vt voluit Cic. in d. lib. ij. Reth. in c. in causa coniectu rali in verb. argumentum ibi nunquid apparārit. & Bar. hic co. ij. ver. item quod fuit visus, & Ang. in l. fi. C. de quæst. quem sequi tur Par. de Put. in trac. sind. in verb. viso de indicijs colū. f. char. cix. & Brun. in trac. de indic. col. xij. ver. item dat aliud vbi determinant per hæc indicia posse deueniri ad torturā, si aliquis infamatur de homicidio eo magis autem dicendum est in faciendo indicium super pensamento, cū de ipso actu homicidij constet, & tantummodo deducatur in quæstionem, an proposito interuenerit in homicidio ipso. & prædicta omnia demonstrent præcogitationem, cum ad eū finem homicidij tendāt, & est tex. hoc probans in l. j. §. vi possidere supra de vi & vi arm, ibi qui in hoc ipsum optatus & præ-
69 paratus venit. †Facit pro hoc q in probandis occultis quæ ex præsumptionibus, demonstrantur prout in adulterio, ex præparatorijs inducitur probatio, nam deosculatio, tactus mamillarum, apparatus, conuiuia, & alia similia præparatoria probant adulterium, vt est glo. tertia in l. q ait lex supra de adulter. & ibi Bar. & idem Bart. in l. ij. §. fi. & in l. capite quinto supra eod. & tex. in c. præterea de testib. & ibi Doc. Sed aduerte q glo. in d. l. q ait lex dicit, repertū in rebus venereis esse illum, qui prædicta facit, & ẽt dicit Bar. in d. l. capite quinto res venereas esse prædicta. Attamen Bud. in suis anno. secun. anno. xxxv. reprehēdit locum illū accursij per multorum authoritatem volens rem veneream esse, quando pudenda in pudendis, vel obscena in obscenis sunt posita, q puto in l. illa iurisconsultum sensisse, dum dicit, si in ipsa turpitudine filiam deprehendat, habens respectū ad actū ipsam carnalem, dum postea subiungit verba labeonis confirmantia prædicta dum dicit, in rebus venereis, q idem est cum prædictis. Adduci potest ad præmissa illud, q dicit Bald. in cap. sue de procu. q ita punitur mulier, quæ osculum luxuriosum dat, quemadmodum & pro adulterio, q Dec. intelligit quo ad probandum adulterium, & nō quo ad prædicta, dicens illa esse præparatoria, vt vult in rub. C. de eden. in principio. & in rub. de proba. extra, & in c. cū super col. j. de offi. deleg.

70 †TRANSITVS nō solitus & istud indicat pensamentum. Si enim ego in regione non ita frequentata, & per quā aut nūquā solitus sum iter facere, si per ipsam trāsitum faciens reperto homine ipsum interficio, indicium oritur, q id præcogitauerim, ex trāsitu namq; in solito oritur indicium, q pertransiens homicidium commiserit. Si eo fero homicidij ibi fuerit visus, nec erat solitus per ea loca pertransire, ita determinat Cic. in dicto lib. secundo ad heren. ibi nam quo in loco præter consuetudinē fuerit, & Bar. in dicta l. fin. colum. ij. in fi. supra de quæstio. & Saly. in l. fina. colum. ij. C. de quæstio. & Par. de Put. in d. tracta. de sind. in verb. viso de indicijs colum. prima char. cx. allegat text. in l. iij. §. eiusdem supra de testi. eo magis dicendum est, q secuto effectu homicidij occidens habuerit animum occidendi, & præcogitauerit ipsum homicidium, & q venerit illuc gratia interficiendi, cum aliud præsumi, non possit. Facit pro hoc id, quod dicit Bartol. per illū tex.
71 in l. ij. C. de curs. publi. lib. xij. †Quod repertus extra viam publicam habet malam suspitionem contra se, vt est in portante cō tra deuentum per tex. in l. si quis eod. titu. quod sequitur Ioan. An. de Plat. in d. l. ij. Dicens, q euntes per viam non publicam nec consuetam habent præsumptionem contra se & idē esse in eo, qui ingreditur, vel egredit ur ciuitatem aliunde quam per portam publicam & consuetam l. fi. supra de rer. diuis. In homicidio autem puro non ita simpliciter habeas transitum insolitum pro indicio, vt quis torqueatur, cum sit indicium remotum a maleficio. & ideo alia requirun tur, vt dixi supra in vj. præmisso.

72 †FREQVENTATIO vie. in qua delictum est commissum. Si enim titius visus fuerit per plures vices pertransire per aliquam viam eundo, & redeūdo vno die, vel diebus succesiuis, & eodem vel sequenti, vel alio die non multum post interfecerit hominem in eadem via præsumptio oritur contra ipsum, q sæpius eam viam transierit causa committendi tale homicidium, & ad id animum applicauerit, vt sensit Cice. in dicta l. secunda. ad her. ibi vbi fuerit, vbi visus sit, facit tex. l. iusto supra de visu

cap. vbi propter frequentiam rei id statuitur, & in l. legatis. §. si vnus. supra delega.
73 iij. & dicit Rayn. in dicta l. iusto. †Quod si quis reperitur mortuus in strata publica, nec appareat occisor, ꝙ ille præsumitur occidisse, qui frequentabat locum illum, eamque loci frequentia indicat frequentantem, ꝙ occiderit idem voluit post Ray. Angel. Rapha. Cum. Imol. in dicta l. iusto & vt in præcedenti indicio dixi. Si frequentatio vie facit præsumi frequentantem occidisse, eo magis constito quod occiderit, præsumendum est, quod apensate ad id
74 processerit. †Et ratio est, Quia ex actuū proportione, & aptitudine præsumitur malefician argu. l. si dolo. & l. dolus. C. de re-
75 scinden. vendi. †Inditium vero pro homicidio puro facit frequentatio vie (vt iam dixi) & reperto cadauere in via, si ignoratur, a quo sit interfectus præsumitur contra frequētantem, & indiciatur ad tortura, ita determinat Angel. in tracta. maleficio, in verbo fama publica colum. ix. versic. quid autem si quis in strata. idem voluit Bolog. in addi. ad tracta. de tormen. Guid. de Suza. colum. vij. & Par. de Put. in tracta. sindica. in verbo si quis est inuentus. Vltra prædictos videlicet Rayn. Angel. & alios supranotatos in dicta l. iusto. Sed aduerte qd Areti. & alij supranominati in suis tracta. alleg. Bartol. Bald. & Ang. in diuersis locis, & maxime in dicta l. iusto, qui tamen nihil dicunt de hac re, sed voluerunt allegare Ray. & alios supranominatos in dicta l. iusto, idem voluit Alexan. referens Rayn. & Ang. in consi. l. visis & opportune pondera tis col. iij. ver. comprobatur vol. j. subdens, quod eodem modo præsumitur incendiū processisse a facto serui, seu ministrorū eius qui habet mercantias in fonticis propter
76 conuersationem, quā habent in eis. †Intellige prędicta, qd in homicidio puro frequētatio prędicta nō sit sufficiēs ad torturā, si frequētans esset homo, bone cōditionis, qui cōsueuerat per stratā illā transire. cū sit inditiū nimis generale per ea, quę no. Bart. in l. fi. supra de qō. ita intelligit Imol. in d. l. iusto volēs restringere dictū Ray. Attamē. Ray. & cū. ibi idē sensērūt, dū dicunt, ꝙ frequētans presumitur occidisse, maxime si talia cōmittere cōsueuit arg. tex. in l. si cui. §. ijsdē. supra de accusa. & in l. si ita. §. fi. supra de fun. instru. & idē ēt sensit Aret. in d. ver. quid aūt si quis in strata. Dicēs præsumi, si ille erat malus homo, & sic constat ex mente prædictorum, qd ex frequentatione simplici nō inducitur indiciū ad torturam; nisi alia concurrant. & quāuis addentes ad tracta. Areti. in dicto loco sibi ipsis attribuant hanc restrictionem. Tamen (prout dictū fuit) Antiqui & classius Imol. dant istam intelligentiam. Facit secūdum ipsos, ꝙ voluit Ric. Malumb. in q. quæ est mihi xviij. incip.
77 Cum in statuto Ciuitatis Paduæ. † Vbi vult, ꝙ stante statuto, ꝙ male autati tenentur de maleficijs cōmissis in suis villis, ꝙ ex hoc solo, ꝙ reperiatur corpus interfecti facens in terra in quadā villa, nec apparet quis maleficium fuerit perpetratus, nō tenetur villa, cum corpus mortuū non præbeat testimoniū de loco cedis, nisi cōstet homines illius ville esse malefactores & ibi conuersari, & morari, & alia vel similia cōcurrant, nam tunc villa tenetur, quod idē voluit Alber. in q. lxxiiij. in ij. par. referens q. Ricar. ad literam, & sequitur Bal. in l. iij. in §. cognoscit supra de offic. præfec. vig.
78 †ARMORVM delatio in non solito, & non habente iustam causam deferendi, si per deferentem homicidium committatur, præsumitur & indiciatur, ꝙ ex proposito arma detulerit causa hominem interfi-
79 ciendi. † Nam deferens arma maliuolum habēt animum, vt est glo. fin. ti. de pac. const. & eor. viol. & ibi hoc nota. Bald. & Mar. de Lau. in ver. si quis rusticus, & etiā voluit. And. de Iser. Præpo. Aluar. in d. titu. in verſi. mercator, & Alexan. in additio. ad Barto. in l. j. supra ad leg. iul. de vi pub. Vbi omnes concludunt deferentem arma malum animum habere, nisi ex causa deferat vel ea ligata habeat, vel prout dicit Prępo. & Aluar, ꝙ licentiam habeat, & dicit Mar. de Lau, ꝙ causa, an sit iusta portandi arma, relinquitur arbitrio iudicāris inspecta persona & tempore l. j. & ij. C. ad leg. corne. de
80 sica. l. prima. C. vnde vi. †Facit pro hoc illud, ꝙ armorum vsus regulariter est interdictus & prohibitus, vt in l. j. & in rub. C. vt arm. vsu. lib. xj. & in authen. de arm. in §. finautem. & per Bartol. & Angel. in l. prima per illum text. supra ad legem iul. de vi pub. & per Abb. & alios in c. clerici de vit. & hon. cleri. Et dicit Frā. Bru. in trac. de in-
81 dic. col. xiiij. †Quod ille qui se armat de rixa & bello præsumitur cogitare, alleg. Bal. in l. j. C. de ser. fug. col. j. versi. ex consilio, & in l. vt vim supra de iust. & iur. & ꝙ indicio ad torturā hanc delationē armorum ponit Iac. de Bel. in sua prac. crim. in ti. de quæst. in colum. xvj. in fin. dicēs, ꝙ gladij delatio est indicium, nam de portantibus arma lex

male præſumit vt in authen,de mand.prin. in.§.fi.quod dictum intellige(vt iam dixi) nulla ſubſiſtente ad deferendum arma cau-
82 ſa legitima. †Et hoc magis præſumi debet, ſi defert arma euaginata, ex eo enim præſumitur ſe præparaſſe ad aggreſſuram d.l.j.§.vi poſsidere ſupra de vi & vi arm. Et ponit Cępol.in conſi. xxvilj.col.ij, ver. ij. quia.

83 †ARMORVM genus,& iſtud oſtẽdit animum & præmeditationem ad occidendum, nam ſi quis ambulauerit cum armis haſtatis,vel cum arco & ſagittis,vel cũ arcobuſio,vel ſimili genere armorum. quę faciliter hominem interficiunt, & vulnerando occiderit indicium eſt, ꝙ habuerit animum ad occidendum,& id prꝛcogitauerit, vt eſt text.& ibi not. in l.j.in.§.diuus ſupra ad leg. corne.de ſic.& in c.ſignificaſti.el.ij. & ibi Doc.de homi.& dicit Bald.in c.j. de
84 præſump. †Quod ille qui alium ſagitat cum arcu,vel baliſta, vel lanceam mittit in ipſum præſumitur habere animum occidẽdi,intelligendò, quando mittit iaculum cũ ferro.Et eum ſequitur Fely.in d.c. ſignifica ſti col.iij.nu.viij.& dicit Bald.in l.ſed & ſi. §.ſi magiſter ſupra ad leg.aquil. ꝙ ex genere armorũ præſumitur animus & atrocitas maleficij per text.in d.c.ſignificaſti.& idem dicit Flor.in d.§.ſi magiſter nulla facta mention Bald. quem tamen refert, & ſequitur Ioan.de Ana.in d.c.ſignificaſti col. x. verſi. not.ꝙ moderamen,& Bal. Saly. in l.j.C.de emenda.fer.& Albe.in d.l.j.§.diuus,& Cy. in l.is qui cum telo.C.de ſic,idem determinat,& deducit Hyp.in l.j.colum.v.C. de ſica.& conſi.lxvij.domine Deus, & Cępol. conſi.xliij.Magnifice ante ſi.

85 †ASPORTATIO bonorum, ante homicidium facit indicium penſamenti,nã ſi portauero res meas de loco ad locum, & maxime ad eum locum,ad quem poteram confugere,vel ſaltem precioſiora,ex eo de monſtratur animus ad interficiendum, & verificatur ſecuto homicidio,ita not. Saly. in l.ſi.col.ij.ver.nunc tranſeamus in ſi.C.de
86 quæſtio. †Alienatio bonorum ſuorũ inducit malum animum, & præmeditationẽ ad homicidium. & iſta talis alienatio conſideratur,prout dicit Bar.in l.poſt cõtractum ſupra de donat. ex ſex præſumptionibus.

87 †Prima eſt,ſi donauit, vel vendidit bona ſua, nam ex donatione, ſeu venditione præſumitur malus animus, prout etiam cõſiderat Alex,ibi in addi. poſt Bald. in l.j.C. qui bon,ce,poſ. & in l.pen.C.de bon, dam. & Cy.ibi.& dictum Bar. ſequuntur Raph. Cum.Imol.Rom.ibi idem Bar.in l.iij.§.eorum.ſupra de priuil.credi.Et ſo. An.in addi.ad Specu.in ti.de præſumpt.in ver.pone ꝙ Tit.& Luc.de Pen.in l.quemadmodum. C.de agri.& cenſi.lib.xj.col.ij.qui etiam loquitur de caſibus de quibus infra. Iſtud intelligitur per cõmuniter Doc. poſt Bart. Quoties eſt inimicitia cum aliquo, & ſecutum ſit delictum in eius perſonam, vt ex ea cauſa dicatur & donaſſe,& animum ad delinquendum habuiſſe argu text. in authen. poſt iam.C.de ſecun.nup.& in c.fina.de renun.in vj. Secunda eſt præſumptio,quotiens quis donat partem bonorum alicui propinquo ſubſiſtente tamen prædicta cauſa inimicitie, vel conſimili,& magis credendum eſt, illud euenìſſe ex donatione facta ipſi propinquo, de quo credendum eſt, ꝙ magis ſe confidat,& poſsit ſuffragari ex re donata,& ꝙ etiam non ſecuto delicto ſibi reſtituat,prout deducit Pau.de mon.pic. in d.l.poſt contractum impugnãdo opin. Imo.
88 & Roma,dicẽsita practicari. †Tertia eſt præſumptio,ſi donando,vel alienando, ex poſt reperiatur in poſſeſsionem, nam tunc ſignum eſt donaſſe fraudulenter,& doloſe, & animo delinquẽdi, reſtringitur tamẽ per Bartol.& alios ibi, Si emptor, vel cui facta eſt donatio fructus habuerit, vel alienatio ſit facta cum reſeruatione fructuum, vel ꝙ facta donatione,vel venditione diſceſſerit, vel mortuus fuerit acquirens. Quinta eſt præſumptio,quotiens quis donauit,vel vẽdidit clã,vt puta ex chyrographo ſubſcripto a teſtibus, vel ſine, vel adhibitis teſtibus ſine ſcriptura, nam tũc præſumptio eſt mali animi,& volentis delinquere. Quinta eſt præſumptio,ſi poſt donationem, vel venditionem inimicum interfecerit ſtatim, aut ex paruo interuallo, ꝙ eſt arbitrariũ iudicis in videndo ex qualitate perſone,loci, & temporis, an ſit magnum vel paruũ interuallum vt per Doc. in d.l.poſt cõtractũ. Reſtringitur hoc, vt non procedat,ſi interfectus fuit ex improuiſo nam ex ſubſecuto homicidio etiam in continenti non eſt præſumendus malus animus, vt etiam dicã infra in verb.inimicus in prin. Sexta præſumptio eſt,ſi in donatione appoſuerit conditionem,ꝙ valeat,ſi bona eius confiſcabũtur.Nam clarum eſt eſſe animum ad occidendum,qui verificatur.eo ſecuto.

89 †INIMICITIA inducit tractatum, & cogitationem ad interficiendum prꝛceſſiſſe, ſi quando conſtat de ipſo interfecto

re,& ille prout dictum fuit interficiens erat inimicus,nam tunc oritur indictum contra ipsum,ꝙ appensate & apostate,& præhabi
90 tor tractatu interfecerit eum, †Inimicus enim mala semper cogitat de inimico.l.inimicitia supra de his quib. vt indig.d.l.j.§. præterea hoc tit.l.iij.§.non solum supra de admen.lega.c.repellantur & c. cum oporteat de accus.& ita determinat Albe.in d.l. & si amici domum supra de adul.& in tra. statu. in iij.par.q. lxiiij. Intelligo prædicta sine aliqua distinctione,vt locū habeant in quocunque inimico siue capitali,siue nō capitali,nā ex effectu demonstratur ipsum esse inimicum capitalem, eo ꝙ illum, cum quo erat inimicitia interfecit, ꝙ secus esset in iudicio,ꝙ oriri deberet in homicidio puro, nam tunc requiritur inimicitia capitalis,vt dicam infra. Intelligas etiam, ꝙ tūc demum inimicitia faciat indicium penamē ti.Si modo ex processu non appareat homicidium fuisse ex improuiso,vt puta, ꝙ obuiati sint a casu,vel ꝙ inimicus occisus fuerit aggressor,vel ꝙ sit pura rixa præcedentibus verbis,nam tunc ex inimicitia nō datur pensamentum, vt determinat Bar. in d. l.post contractum de dona.in ij.col. versic. quinto præsumitur,vbi si rixa fuit inopinata,etiā quod causa præcedat,vt voluit Bal. in l. prima.in fin.C. ad leg. corne. de sica.
91 †Inimicitia ex triplici causa oritur. Ex iniuria, Ex lite,& Ex opinione. Primum signum inimicitie est, si inter partes
92 iniuria est inducta. †Iniuria aūt inimicitiā generat in casibus infra enumeratis & hæc tripliciter causatur.Re.Verbis, & Literis,vt in l.j.§.j.& l.lex Cornel.in fi.supra de iniur. Re fit iniuria in casibus infra po
93 sitis. †Occidens consanguineum, vel affinem meum mihi iniuriam facit & inimicus efficitur ita Bar.in l.iij.in .§.fi. supra de admen.lega.allegat text. in d.l.lex Cornelia in prin.idem voluit Bal.in cōsi.xlj. præsuppolito statuto vol.v.dicens, ꝙ testis repellitur vti inimicus capitalis. si ille contra quem deponit fuit ad occidendum fratrem consobrinum ipsius testis, ea ratione quia præsumitur inimicus ille , cuius frater est inimicus, immo omnes de genere.l.j.C. si quacun. prædi. potest.l. humanitatis.C. de excusa.tuto. & per not. in c.j. de eo qui in-
94 terfe.frat.dom.fut.Subdens.†Quod inimicitia capitalis est illa vbicunque offensus directe,vel per obliquū se vindicaret, si posset,hoc idem voluit Luc.de Pen.in l.j.col. ij.versi.item propter homicidium,C.de his qui se def.lib.x.adducit tex. qui hoc determinat in c.fi.de spon.in Lomb.& hanc inter capitales enumerat Hyp.in l.j.§.præte-
95 rea nu. lviij. supra de qō. † Verberans, Pulsans,Domumue meam vi introens mihi iniuriam facit d.l.lex Cornelia & inimicitia oritur.Nam cum primum quis offensus est in personam,statim sit inimicus not. Bald.in l.in his.§.naturalis supra solu. mat. & dicit Luc.de Pen.in d.l.j.C.de his qui se def.lib.x.col.ij.ver.& scias ꝙ ex offensa illata oritur inimicitia, immo re atrox iniuria inducitur,vt puta, si vulnus illatum vel os alicui percussum sit l.Prætor edixit.§.fi. in fin. supra de iniur. &.§.atrox insti. eod.
96 †Et ex atroci iniuria paratur inimicitia grauissima,vt per Bart.in l.iij.§.fi.supra.de admen.leg.Quem sequitur Alexan.consil. xcix.in causa inquisitionis colum.j.volu.j.
97 †Bona nostra tollens nos iniuria afficit, & inimicus noster præsumitur c.idem cum quis de resti.spol.& ibi Bald.dicens prædicta procedere siue vi, siue clam hic talis bona nostra abstulerit,ꝙ etiam sequitur Abb. ibi in iij.not.& But.Imo.& Card.cum etiā ex spoliatione rei particularis detur inimicitia capitalis.c. accedens el ij. vt lite non contest.& ibi But.in v.notab.& Imo. addu centes illud vulgare,nō est amicus noster, qui bona nostra tollit,ꝙ idem sequitur Abbas ibi & Mari.Soci.in vij.notab.& Soā.de Ana.in c.cum oportet col.ij.in fi. & ibi Fely.col.vj.nu.xiij.de accus. Albe. in authen. si testis colum.ij.C.de testi.& Luc. de Pen. in l.j.colū.ij.C.de his qui se deff.& Hyp. in l.j.§.præterea hoc ti.nu.xliij. Limita prędicta(vt non procedant)quando res ablata est vilis,nam tunc non oritur inimicitia capitalis,ita not.Abb.& Mari.Soci.in d.cap.
98 accedens. †Vxorem , vel alienam terrā detinens contrahit inimicitiam cum eo, cuius sunt,eo modo, vt si secutum sit homicidium,de ipso detinente præsumatur appensatum & persona illius, cuius est vxor vel terra,si occiderit.Et ꝙ sit inimicitia capitalis est tex.in d.c.accedens vt lit. non contesta.& ibi Bal. ad hoc not. ꝙ detur inimicitia capitalis,quod etiam voluit Abb. Ioan. de Ana.& Soci.ibi, & Hyp.in d.l.j.§.præ-
99 terea nu.lviij. †Detinēs in vinculis præsumitur contrahere inimicitiam cum detento,cū ipsi iniuriam faciat& corporalis sit, & ex ea inimicitia oriatur nam ille(qui detinet aliquem in vinculis) præsumitur inimicus,& odiosus argu.tex. in l.in ipsius.C. famo.hercis.& ibi hoc not.Bal. in ij.notab.

& in l.ignorat in fi.C.de exhibē.& in auth. ſi dicitur,immo carceras aliquem iuſte largo modo dicitur facere iniuriam l. cū filij. C.qui bo.cede,poſ.Felyn.deducit hæc in c. cum oportet colū.vj.nu.xtij.de accuſ. Et q detentione oriatur inimicitia, voluit Hyp. in l.j §.præterea,nu.lij.ſupra de quæſtio,& in cōſi.xxvj,col.ij,nu.viij.Et dicit Amade. de Caſt.in tracta.de ſindi.in verb. ſupra dictus Dominus poteſtas in ver.aduerte q teſtis non eſt idoneus contra officialem, quia ab eo fuit carceratus, q3 præſumitur odioſus,infero & hoc,q tortus per iudicē præſumitur inimicus, cum præcedat detentio in carceribus realiter.Et etiā quia ex cauſa pecuniaria oritur inimicitia, prout dicā infra & tamen quælibet pœna corporalis eſt maior & grauior quā pecuniaria damnatio l. in ſeruorum in fin. infra de pœnis,

109 †Expellens aliquem de domo præſumitur odio proſequi ab expulſo, & eius inimicus iudicatur, nec poteſt teſtificari contra expellentem, vt eſt tex.in argu.in l.Lutius Titius in.§.Lutius Titius damam & ibi hoc not.Bal. ſupra de leg.ij. refert eum & ſequitur Alex.in l.j.in addi.ad Bar. quæ incip t oppono probatio ſupra de teſtib. & refert,& ſequitur prædictos Hyp.in d.l.j.§.

101 præterea.nu.iiij.ſupra hoc tit. †Diuortium ſi ſecutum fuerit inter maritū & vxorem,oriūtur inimicitie inter eos ita eſt tex. in l.Cicero in ij.reſpon.ibi ne iam inimico marito infra de pen. & ita per illum text. not.Luc.de pen.in l.j.col.ij.C.de his qui ſe

102 def.lib.x. †Non obediēs ſuperiori,nec eius ſtatuta ſeruans præſumitur eius inimicus glo.eſt in ca.ſi diaconus in verb. & inimicos l.diſtin quæ dicit,no.q eo ipſo q aliquis non obedit prælato, eſt eius inimicus. xxiij.q.j.c.quoniam vetus, iſtud idem determinat Prepoſ.& Domi.de ſan.Gemi.ibi in iij.not. idem voluit.Luc.de pen. per eā glo.in l.j.C.de his qui ſe def.lib.x.iſtud idē determinat Albe. in authenti. ſi teſtis.C.de teſti,in j.col.dicēs,q ſi ſubditus ſpoliat prælatum vel ſuperiorē ſubtrahendo ſe ab eius obedientia, quibus eſt obediendum etiam lite pendente,etiam a ſubiectis, qui eos accuſarunt c.olim de accuſ.connumeratur inter inimicos. Subdens q ideo Canon dicit de ſpoliato contra ſpoliatores,nec nudi cō tēdere,nec inimicis inermes opponere nos debemus cap. oportet iij.q.j.c. frequens de

103 reſti.ſpol.lib.vj. †Non oſculans dū datur pax in celebratione miſſe vbi ex cōſuetudine datur oſculū, præſumitur inimicus, nam ex conſuetudine aliquarum Eccleſiarū prælati inferiores admittuntur ad oſculum pacis per epiſcopum c. de delicto, de præben. & non admittens recuſatur, quia præſumitur inimicus no.Cardi.Abb.Barb. poſt glo.in c.cum ſuper de offi.deleg. Et dicit Hoſtiē,ibi, q ſignum eſt rancoris nō admittere ad oſculum pacis, quod etiam voluit Steph.Auf. in trac. de recuſat.verſicu,

104 xxxix.& Hyp.in d.§.ꝓterea.n.lij.† Vetbis iniuria fit,ſi qñ conuicium factum ſit in aliquem prout eſt text.in d.l.j. & in l. item apud labeonē.§.j. & non tantum oritur, ſi præſentialiter alicui verba iniurioſa, & diffamatoria ſint prolata,verum ēt ſi abſenti,vt puta ad domū ſtationem, vel tabernā,ferantur,vt eſt tex.in d.l.itē apud in prin. & ex verbis iniurioſis capitalis inimicitia oritur vt eſt tex.in c.veniens in prin.de iureiu,& ibi Bal.no.in fi.quē referunt, & dicunt eſſe mēti tenendū,Moder. in d.§.præterea.Sed ante ipſum idē determinat laſ. in l.procuratoribus,C.de procu. per illū dictū Bal.& eſt tex.in d.l.ſi inimicitie de his qb, vt indig.ibi ſed & ſi palam. Sed iſtud idem (q ex conuicio, & verbis iniurioſis detur capitalis & grauis inimicitia) voluit Anch. Ant.de But.& Imo.in d.c.veniens,ſubdens Imo.q iſtud docet experientia, vt ex verbis iniurioſis oriatur inimicitia, verba autē iniurioſa ſunt ſi reimprobo tibi aliqd male ficium vel crimen per te cōmiſſum,feu aliquam iniuriā in te vel in tuos commiſſum, vt per Bar.in d.l.itē apud.§.ſeu quod adijcitur Henr. Boych.in d.c. cum oportet de

105 accuſ. †Mine factunt præſumi inimicitiā capitalem ſi minatus eſt mortem glo.in l.licet ſupra de arbit.Bart.in l.iij.§.ſi.ſupra de adim.leg.Alb.in auth.ſi teſtis.C.de teſti. &

106 dicā infra in verb.Mine. †Dicens ſe nociturū,ſi poſſet dī inimicus, vt voluit.gloſ. in c.cū ſuper de offi.deleg.& ibi Abb.Car. & Imol. & faciunt ea,quæ adducit Hyp.in d.§.præterea col.ij.nu.x.dicens, q non tantum eſt inimicus,qui nocet, ſed etiā ille qui noceret ſi poſſet vt per Bal.in auth.ſi dicatur,C.de teſti.& in l.j.in fi.C. ſi qua prædit. pot.poſt Barb.in ca. repellantur de accuſa.

107 †Dicens non diligere Petrū ſi talia verba proferens interfecit Petrum, habet indicium penſamenti,nam ex illis verbis præſumitur inimicus not.Albe.in l.ſi inimicitie ſupra de his quib.vt indig. & in l. metū,C. q met.cau.per tex.in c.inquiſitionis de accuſ.& per ea quæ no.in c.cū ſuper Abbatia in gl.j.de offi.deleg.& ex inimicitia præce-

108 gitatio inducitur. †Dicēs se inimicum est inimicus c, inquisitionis. §. ad hęc versi, aut ēt aduersus eos de acc. ita not. Alb. in auth.
109 si testis col. ij. C. de test. †Non loquēs cū aliquo nec salutās cū esset solitus salutare & loqui presumitur inimicus tex. est in c. si inimicus. xciij. dist. per quę iura ita determinat Luc. de pen. in l. prima. C. de his qui se defe. lib. x. & glos. in cap. cum Adrianus. lxiij. distin. quæ dicit, ꝙ eo ipso, ꝙ quis non salutat alium præsumitur eius inimicus alleg. text. in c. cum super de offic. delega. & ibi Card. in. Abb. & alij eam sequuntur, quam gl. refert & sequitur Abb. in c. ad hęc & in c. repellātur in ij. no. de accu. & tas. in l. apertissimi col. ij. in ver. & dicit glo. C. de iudi. inferēs, ꝙ iste talis, q nō salutat, si iudex est, recusari pōt, ꝙ idē voluit Alb. in l. si inimicitię supra de his qb. vt indig. dicēs, ꝙ si quis nō salutat aliquē presumitur eius inimicus, ex quo p̄missa sunt restringēda in eo, q solitus erat salutare nā nō salutādo præsumitur inimicus, ita Abb. Io. de Ana. & Fely. post ipsos in d. c. repellanē in prin. de accu. & Abb. in d. c. ad hęc, & Fely. in prohe. de
110 cret. co. v. nu. xxij. ‡Literis fit iniuria, cū quis librū carmē, vel historiā ad infamiam alicuius pertinētē scripsit, cōpo fuit, vel edidit, vel dolo malo fecerit, quo quid eorum fieret, & in omnibus illis calibus, de quibus loquitur tex. in d. l. lex Cornelia in fi. cum l. seq. itē si quis sine scriptura in notā alicuius aligd ꝓduxit puta veste lugubri, vel squalida vtitur ad iniuriā alicuius, aut barbam demittat, vel capillos submittat, vel cātet aliquid, ꝙ pudorē alicuius ledat vt est text. in d. l. itē apud labeonē. §. ait ꝓtor supra de iniur. vel ꝙ fideiussores idoneos reprobet, vel fideiussores interpellat existētę parato ad soluēdū, vel domū absentis debitoris signet, & alia faciat, de quibus per Hostiē. & Azo. in sum. de iniur. & est tex. in l. si creditor cū seq. supra. de iniu. in istis, n. omnibus calibus, ex iniuria orit inimicitia vt est tex. in c. cū i iuuētute de purg. can. ibi fed inimicus homo, & per illū tex. Luc. de pen. in d. l. j. C. de his qui se defe. li. x. dicit ꝙ ille, qui publicat ea, q̄ pertinēt ad infamiā alicuius, est eius inimicus. Pro cōfirmatione p̄missi
111 sorū facit illud. †Quod damnum fame est maius dāno pecuniario vt est tex. in l. si duabus infra de reg. iur. & in l. iusta in prin. cū gl. supra de manum. vind. & in l. iuliurandi. §. curator. supra de iniur. & ibi Alex. in ij. col. ver. itē no. qui dicit per illū tex. ꝙ pa tū dī quis prouidere alicui, cū aduersus dānum pecuniariū succurrit. Si ēt nō conseruatur aduersus dāna honoris & fame cū tale damnū p̄ferat ur pecunia. Sed pro dāno pecuniario, & ꝓ lite pecuniaria oriūtur inimicitię, vt dicā infra ergo & pro hac re ma
112 iori. Cū etiā habeamus illud. †Quod crudelis est qui famā suā negligit. c. si quis presbyter de purga. cano. & c. nollo. xij. q. j. & dicit Albe. in auth. si testis col. ij. C. de testi. inimicitiā oriri, si aliquis spoliatur bona fama quę p̄ciosa res est ix. q. iij. c. facta, & magnū damnū est eā amittere l. infamia.
113 C. de Decur. †Est. n. quædā mors ciuilis perdere honorē, statū, & famā l. pe. infra. de var. & extraor. cog. & l. j. §. deportatos supra de cōtrab. l. ij. supra de ca. di. & ideo quibuscūq; modis redimi pōt capi. infra de
114 bo. eo. qui sibi mor. confci. l. j. †Secundū signū inimicitię est, si cā, vel lis est inter partes pluribus. n. respectibus pōt esse lis nam q̄nq; est criminalis, q̄nq; ciuilis. Illa q̄ est criminalis, aut est capitalis, aut non capitalis, illa q̄ est ciuilis, aut agit de crimine ciuiliter, aut est personalis, aut omniū bonorū, aut maioris partis, aut paruę rei. Et ideo de
115 omnibus istis videamus infra. † Accusatio criminis capitalis generat capitalē inimicitiā inter partes glos. est in l. licet. supra de arb. & in. §. item inimicitię in verb. si capitales. insti. de excus. tut. & in. §. si vero quis dicat in verb. de crimine in authē. de testi. Bar. in l. iij. supra de test. & in l. ij. §. fi. supra de adimen. leg. Abb. Mar. Soc. in c. accedēs el ij. vt lite non contest. Albe. in authē. si te-
116 stis colum. ij. C. de testib. † Accusatio criminis non capitalis adhuc inimicitiam inducit, nam ille qui accusat, prosequitur suā vel suorum iniuriam l. j. §. j. & §. fina. supra de iniur. &. §. paritur instit. eod. Et tunc aut iuste accusat, aut iniuste. Si iuste iniuriam passus est. Aut re, aut verbis, aut literis. Ex quibus orit inimicitia, vt dixi sup. in ij. signo præcedenti. Aut iniuste accusat, & tunc non iure facit, & iniuria oritur dicta l. j. §. j. supra de iniur. & præsumendū est, ꝙ accusans malo animo, & quia eū non amat, accusationem instituerit, nam crimen imponendo infamat apud probos & bonos viros de facto, & si non sit vera imputatio per not. in l. prima supra de his qui notan. infa. & in c. testimonium & ibi glos. & Docto. de testi. & oritur contumelia, de qua
117 supra in eodem signo secundo. †Vnde lex accusatorem appellat inimicum text. est in cap. primo in. §. illum ibi nec inermes inimicis de testi. spol. lib. vj. & in c. item cū

quis eo,ti,& in c.meminimus de accuſatio,
113 †Perſonalis cauſa ſiue de ſtatu inimicitiam facit,vt ſi quis agat contra aliquē,aſſerendo eum eſſe ſeruum ſuum, & ille negat item ſi quis dicat illum eſſe libertum ſuum, & ille negat,iſte enim ſunt quæſtiones ſtatus,vt dicit Bar.in l.imperium col.ſi. verſi. quero q̄ ſub ſupra de iuriſdi.omn.iudic. & ibi omnes Doc.& appellat ibi cauſam hāc maximi præiudicij & expediri debet per magnos iudices,nec poteſt delegari l. placet,C.de ped. iudi,not. Doc.in.§.prætudiciales inſti.de actio.& ex hac cauſa oriuntur capitales inimicitie in fin. ſupra de his quib.vt indig.& not.Bal. in l.athlete.§.dat remiſſionem in iij.no.ſupra de excuſa.tut. & dicit laſ.in l.quotiens.C.de iudi. in prin. q̄ cauſa ſeruitutis,& cauſa vite æquiparantur.Cum ſeruus reputetur pro mortuo.l.qd
119 attinet infra de reg. iur. †Matrimonialis cauſa ſi tractatur. Tunc dicitur quaſi eau ſa ſtatus.Cum mulier vocet virum in matrimonium,quæ dicitur ſeruitus.& econtra ſi vir mulierem,ita gloſ.in c. mulieri de iureiur.& ibi But.Cardi.Imo.Abb.& reliquæ eam ſequentes.& hoc maxime quia cauſa criminalis,& cauſa liberalis, & matrimonialis æquiparantur vt eſt text. in c.pen.de reſtitu.in integ.& glo.in l.iij.§.quacunque.
120 ſupra de iureiur.& ibi Bar, †Alexand.& Pau.de Caſt.appellant hanc cauſam arduā & grauem eo modo,vt in ea non deferatur iuramentum in ſupplemētum probationis, vt per gl.& Doc. ſuperius adductos & per Bar.Rom.& reliquos Rep. in l. admonendi ſupra eo.de iureiuran.& ibi laſo. nume. cclxxvij.Doc.in c.fin.de iureiu.& Dec. in conſi.cxxxiij.de iſto proceſſu colū.j. vol.j. Et ita conſulunt Alex.æquiparando cauſam matrimonialem criminali in conſil.cxliij. quoniam abunde col.ij.verſi.ij,non eſt volu.ij.quam refert,& ſequitur Dec. in conſi. ccx. Vltis diligenter vol.ij. & Hyp. in l. de minore.§.plutium nume.lxiij.ſupra de q̄. ex quo neceſſario eſt dicendum inter hos litigantes, vt eſt in præmiſſis, inimicitiam
121 oriri. †Monachationis cauſa eſt eiuſdē iuris, cuius eſt præcedens.Cum in ea tractetur de graui præiudicio,& ex domino redigatur quodammodo in ſeruitutem , & prinetur omnibus bonis, cum monachus nihil proprium habere poſsit,c.cum ad monaſterium de ſtatu.monac. & auc.ingreſſi.C. de ſacr.ſan. eccle. & ob eius præiudicium,& grauitatem iuramentum neceſſarium non defertur,quemadmodum & in cauſa matrimoniali non datur.& æquiparata ſunt hęc, vt per gl.in l.j.§.j.ſupra de iureiuran.& ibi Bar.Ang.Pau.de Caſt.Saly. Alexan.& laſ. qui eam ſequuntur,not.Anch. Abb.Car. & Imo.in c.ſi.eo.tit.u.Lap.alleg.lxxxvj.colū. vlti.Cum itaque cauſa ſit tanti præiudicij, nulli dubium ex ea oriri inimicitiam inter
122 litigantes. †Filiationis cauſa,vt ſi agenti dixero eum illegitimum & inhabilem ad ſucceſsionem,& ad dignitates,nam iſta cauſa eſt ardua,& tractatur de ſtatu, & in tali caſu non defertur iuramentum in ſuplemē tum,quando eſt neceſſarium ita determinat Bald. in l.in bonefidei.C.de reb.cred,& rationem reddit, quia dicere aliquem eſſe illegitime natum eſt quædā infamia. Et iſtud refert,& ſequitur laſ.in d.l.admonendi ſupra de iureiu.nu.cclxxx.dicens,q̄ iuramētum neceſſarium non defertur in cauſa ſtatus perſone puta filiationis,vel legitimationis,qa ſunt graues,& hæc grauitas,& præiudicium conſtat ex eo quia vt in pluribus quando opponitur iſta illegitimitas, id ſit ad excludendum ab aliqua ſucceſsione,vel paterna,vel alia,ſeu ad excludendū ab aliqua dignitate,quæ omnia ſunt grauia,vt in in ſtrapolitis ſignis, & ideo in hac cauſa ori-
123 tur inimicitia. † Famoſa ſi eſt his dicitur cauſa ſtatus, ſi quando agit quis contra me,vt ammouear ab ordine, vel vult prohibere ne fungar officijs publicis,vel quod agatur pro ſocio, tutele, mandati, depoſiti nomine ſuo,vel ex alijs cauſis.de quibus in l.j.§.j.ſupra de his qui not.infa. & in l. cognitionum in ver.exiſtimatio infra de var. & extraor.co.& ita intelligit illum text.in l.cogniturum Roma. in l. admonendi. nu.
124 cv. q̄ cauſa famoſa ſit cauſa ſtatus, †Ex quo nec in ea defertur iuramentum neceſſarium in ſupplementū , Bo maxime quia(ſi non deferatur iuramentum in cauſa bonoū maioris partis vel totius patrimonij)multomagis non eſt deferendum in cauſa famę, quæ magis prævalet q̄ omnia bona mundi l.iulianus ſupra ſi gs omiſ. cau.teſta.l. alias. ſupra de iureiur. laſo,in d.l.admonendi nu. cclxxviij.ſequens hanc opinionem dicit,q̄ cauſa fame,& cauſa vite æquiparantur l.iuſta cum glo.ſupra de manumiſ.vind. glo.in .§.ſuſpectus autem ver. ob culpam inſti. de ſuſpec.tuto. & hoc(q̄ non deferatur iuramentum neceſſarium in hac cauſa) ſequuntur commu.Doc.in d.l.admonendi & Ioan. And.But.Imo.Cardi. & alij in c.fin. de iureiur.improbando opinionem Barr. in d.l. admonendi, quamuis laſo, ibi dicat verba

illa

illa non esse Bart. Ex his ita constat ex hoc litigio causæ famosæ, cum sit status inimici-
225 tiam oriri. †Causa omnium bonorū vel maioris partis inducit inimicitiā capitalē. Nā causa bonorū dī causa vitæ l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iudi. & ibi Bald. & dicit Saly. in d. l. admonēdi col. pe. ver. quero an sit, ꝙ pecunia est alter sanguis, vnde videmus, ꝙ cā omniū bonorū, seu maioris partis sunt æquiparata per tex. in c. frequēs de testi. spol. in vj. & glo. in authen. de testi. in §. si vero dicatur in fi. in ver. cōnes & glo. in authen. si testis in fi. C. de testi. coniungit hæc de omnibus bonis, vel parte maiori, vel de statu per text. in §. nē propter litem insti. de excus. tuto. & glo. in c. cum partium de reg. iu. in vj. coniungit hęc causam criminalem, famosam, & ardua. & Iaco. de Aret. Odof. Bart. Albe. Saly. Ful. & Rom. in d. l.
226 admonēdi dicūt. †Quod cā magna ęquiparatur cāe criminali per text. in l. propter litem supra de excus. tuto. & prędictos sequuntur Io. Crot. Cacialup. Curt. & reliqui repet. in d. l. admonendi, & idē voluit But. & Imo. in c. fin. de iureiu. Sed aduerte, ꝙ Ias. in l. properandū in prin. in iij. not. C. de iudi. dicit, ꝙ ille tex. in eo, ꝙ determinat instantiā nō esse eandē in causis criminalibus quæ est in causis ciuilibus vī tamē esse contra hanc decisionē, ꝙ iste cāe magne æquiparantur causis criminalibus, & idē sensit Iaso. in d. l. admonendi nu. clxxj. ob id, quia quęlibet cā corporalis est maior quacunq; pecuniaria per l. in seruorum in fi. infra de pen. Vnde vult restringere illud in personis vilibus, vel in illis casibus, in quibus ꝓ crimine imponitur pœna pecuniaria. & in d. l. properādū infert, ꝙ iste causæ nō possunt dici capitales, & per consequēs, ꝙ non oriatur inimicitia capitalis, sed quasi capitalis vt consuluit Io. de Ana. in consi. lix. visa inquisitione, qui dicit, ꝙ ex litigio non oritur inimicitia capitalis cū imperator, & iurisconsultus ponant de per se inimicitiā, quæ oritur ex litigio, & inimicitiā capitalem vt insti. de excu. tuto. §. itē propter inimicitias subdens, ꝙ Doc. in d. c. cū oportet dicunt, ꝙ ex prædictis oritur inimicitia quasi capitalis. idem sensit Felyn. in d. c. cum oportet col. iiij. nu. viij. vbi quasi capitalem appellat. Non puto esse recedendū ab opinione Barto. & aliorum dicentiū ex prædictis causis oriri capitalē inimicitiā. & pro prædictis cōsidero tex. in §. itē propter litem, & alios. §. §. subsequē. vbi lex determinat, ꝙ ob cās magnas tutor habeat excusationem, & inter alias, si est lis de omnibus bonis, vel hæreditate, item si est inimicitia nec sufficit simplex inimicitia, sed requiritur, ꝙ sit capitalis vt in §. inimicitiæ. cū itaq; lex velit capitalē inimicitiæ ad excusandū tutorem, necesse est ēt, ꝙ alia litigia, q̄ excusationem inducūt sint talia, ex quibus oriatur capitalis, non aūt simplex inimicitia, nō enim est præsumendū, ꝙ vna & eadem dispositio diuerso iure cōtineatur, & ex diuersa causa sit inducta l. iā si iure supra de vulga. & pup. nec opus est dicere, ꝙ imperator posuerit separatim inimicitiā orientē ex litigio, & inimicitiā capitalē, quia immo oīa sunt posita sub eodē cōtextu, & sub eadē determinatione, & sub eodē titu. & ex eadem causa sunt inducta, & ordinata, vt tam dictum est,

Pro prędicta opi. adduco tex. & ibi Bal. in l. athletæ. §. dat remissionē supra de excus. tut. ibi capitale certamē eis ad inuicem constituit q̄ verba exponuntur per Bald. si de statu omnibus bonis, vel maiori parte litigetur, & dicit Anto. de But. in ca. accedēs
127 el ij. in v. no. vt lit. non contesta. †Quod inimicitia capitalis non solū cōcluditur ex morte, vel ex sanguine primo, sed etiam ex secundo bonorū, vel honoris, & Barto. in l. pen. in fin. supra de condi. ob tur. cau. dicit, ꝙ promittens tyranno ob metū ēt tēpore solutionis durat, nec debuit deserere patriā & bona, quia ammissio omniū bonorū æquiparatur morti, & Pet. Cy. Ray. Fulgo. & Alex. in l. reū criminis. C. de procu. dñi, ꝙ quādū accusatus de crimine nō pōt esse procurator, ita & ille qui habet litē omniū bonorū, quę equiparatur criminali, & Bal. in l. certa forma in fin. C. de iur. fis. lib. x. ꝙ quasi maior pœna est ammissio omniū bonorū q̄ mors per text. in l. fin. C. ad leg. iul. maiest. Vnde licet offendere aggressorē ad defensionē bonorū sicut ad defensionē personæ glos. in l. vt vim supra de iusti. & iur. & ibi Iaso. & Alciat. in c. j. de iudi. nu. xvij. & Bald. in l. iij. §. j. supra de testi. Equiparat inimicitiā capitalē causæ omnium bonorū, & Alex. in l. post legatum. §. his vero supra de his quib. vt indig. Nec obstat, ꝙ dicatur, si non est cā capitalis primo, nec inimicitia capitalis oritur, quia istud est falsum, nā ex iniuria verbali oritur inimicitia capitalis & ex alia iniuria simili, vt dixi in præced. sig. & rū non est causa capitalis. Nec ob. cōsideratio l. in seruorum infra de pen. quia dato ꝙ pœna corporalis si maior quacunq; pecuniaria, attū propter hoc non sequitur ꝙ ex cā bonorū non possit oriri idē

effectus, quo ad hominis intentionem, qui oritur ex cā habente pœnā corporalē. Cum enim inimicitia sit ranchor animi, eodē modo oritur, ex eo, ꝙ quis vexatur grauiter, vel bonis, vel in corporale. Et in hoc habēt hæc duo æquiparationē & in illis agēs demonstrat hīe malā opinionē aduersus reū, & eius ruinā perquirit, siue agat in bonis, sive in corpore, ex quo datur inimicitia grauis, quæ capitalis est, & sufficit, ꝙ quantum ad hunc effectum inimicitiæ, & eius ortus hæc duo sint æquiparata & similia, dato ꝙ vnū excedat aliud quo ad executionem, & maior sit pœna, quæ in corpus infligitur, q̄ꝫ
128 pecuniaria, quæ bonis applicatur. † Sufficit, n. ꝙ æquiparatio, & similitudo sit in ea re (de qua agitur) nec requiritur, ꝙ tota res sit alteri similis c. cum dilecta de cōſir. vtil. vel inutil. Cum simile nō fit idē not. Bar. & alij in l. quod nerua. supra de depoſi. & l. non possunt, supra de legib. ad similitudinē. C. de epiſc. & cle. not. Fely. in c. trāslato col. v. nu. xvj. de conſti. Cū ēi maior sit inimicitia, quæ oritur ex cā omnū bonorū, q̄ꝫ illa, quę oritur ex accusatione capitali. ita Paul. de Caſt. in auc. ſi dicatur. C. de teſti. Quod aūt ex litigio omnū bonorū vel maioris partis causetur capitalis inimicitia vltra ꝓdictos, tenuit glos. Ioan. And. Hoſti. Car. & Abb. in d. c. cū oporter, adducit tex. in d. c. frequens de reſt. ſpol. lib. vj. & idem Ioan. de Ana. ſibi ipſi contrarius in d. c. cū oportet colū. ij. ver. qualis aūt, & Anch. in d. c. frequens de reſti. ſpol. per text. in d. §. dat remiſsionem, & Hipp. in d. l. j. §. præterea nu. lviij. ſupra de qō. Intellige prædicta non procedere in calibus, de quibus loquitur Barto. in d. l. admonendi, quādo. ſ. tractatur de poſſeſſorio omniū bonorū. Nam tunc non dī magna, vel grauis causa, vel quando tractatur de aliquo incidenti, ꝙ non tolleret, nec diminuere veritatē negocij, vt pura ꝙ aliquis nō esſet procurator meus, nec potuiſſet age re pro me, vt per Bar. exēplificatur, & per omnes ibi Scrib. Nam in calibus prædictis cū de paruo præiudicio tractetur, non est dicendū capitalem inimicitiam oriri. Intelige etiam, vt inimicitiam capitalis interueniat quando est lis inferens graue damnum in bonis rei conuenti, vt puta, ꝙ aut fit ammiſsio lucri, vel ammiſsio bonorum. Nam quemadmodum infertur iuſtus metus ob mortem vel quaſi. Item etiā ex ammiſsione lucri, aut bonorum, ita not. Cy. in l. interpoſitas. C. de tranſac. & ibi Bal. & Saly. qui
129 dicunt. † Quod qñ non timetur mors, vel quaſi. Sed graue damnū in rebus proprijs, iuſtus, & legitimus metus infertur. Et Bald. in c. j. de iudi. col. iij. verſi. quid enim dicit, ꝙ inimicitia capitalis oritur, ſi est cōtentio omnium bonorum, vel maioris partis. Idē ſi est quæſtio de meliori re, quā haberet in bonis per text. ſingu. in l. ſumma cum ratione ſupra de pecul. & idem ſi eſſet quæſtio amiſsionis magni lucri per ſingulare dictū
130 Cy. ſupra allegat. † Infertur ex prædictis, ꝙ ſi cauſa erit leuis, & parua inter partes non præſumitur inimicitia. Nam modicum damnum quilibet æquo animo ferre debet c. terrulas. xij. q. ij. Cum lex paruam leſionem non conſideret. l. ſcio ſupra de in integ. reſti. & dolus ex parua re non præſumitur l. ſi oleum. ſupra de dol. Et pro parua re non præſumitur quis velle peierare, cū detur in ea iuramentū in ſupplementum per not. in d. l. admonendi ſupra de iureiur.
131 † Aduerte tamen ꝙ quādoq; ex contentione etiam de re leui maxima oritur inimicitia, vt dicit Dec. in d. c. j. de iudi. in ij. lect. col. j. ver. & ex ſupradicto no. allegat Abb. in d. c. j. & in c. non accedens vt lit. non con
132 teſt. & in c. cum oporter de accuſ. † Parua. n. res quandoq; dicitur, quę ad ſumptus iudiciales nō ſufficit c. anteriorum. §. illud. ij. q. vj. not. in c. de appellationibus de appellat. Quando minor. x. libris auri in auc. de mand. princip. §. ſi tibi, & de appellat. §. illud. Quandoq; vſque ad quadraginta aureos, vt in l. j. C. de defen. ci. quandoque ad trecentos aureos, vt in auth. de defen. ci. in §. & iudicare. Sed in caſu (de quo agitur) parua res dicitur ſecundū qualitatē perſonarum. Nā cauſa ducētorū aureorū pœnes magnum virum est parua, vt est glos. & ibi Bar. & alij in l. ſed ſi ſuſceperit ſupra de iudi. loquens de illa cōmiſſa matilda, quæ donauit triginta miliaria terrenni, & dixit aliquā iulum terreni. Econtra aūt cauſa ſui ſeu porci dicetur magna reſpectu pauperis vt est glo. in l. illicitas. §. ne tenuis ſupra de offi. procon. Et ſic perſone faciunt paruam & magnā cauſam. Et arbitriū est iudicis iudicare ob perſonas, quę parua, quæ magna, & grauis cā dicatur, not. Bart. & alij oēs in d. l. admonendi, & ibi laſ. nu. cclxxij. no. Inno. Card. Abb. & alij. in c. fin. in. §. is aūt de offi. delega. & de iſtis paruis & minimis late proſequitur Anto. Cor. in tracta. de mini. quarum aliqua tranſcripſit Hip. in l. furem ſupra de fica. & in l. ſi vt allegas. C. de fica.
133 † Quero præmiſsis inherendo, an lite finita inimicitia durare præſumatur, Doc. in

cap. primo. de iudi. in j. no. loquendo de testibus & indicio fuerunt varij, & ex diuersis rationibus moti. Aduersantur insimul Anto. de But, Abbas, videntur sensisse, ꝙ inimicitia non duret, Deci. Rip. Alciat. ibi sequuntur hæc dicta, quamuis per distinctionem se restringant, prædicti ad hoc tenendum mouentur. Primo ex dicto Ioan. And. in addi. ad Spe. in rub. de testi. versic. sciendū, & ver. sexto, vbi illi, qui habuerūt contentionē, vel cām cum ẽpo, nō repelluntur a testificatione. Secūdo adducitur tex. in §. si vero ḡs dicat in auth. de testi. ibi do nec de crimine iudicetur. Tertio facit tex. in §. itē propter litem insti. de excusa. tuto. ponderando verbū lit, ꝙ excusetur quis a tutela, si sit his, de omnibus bonis, vel de hę reditate, adeo ꝙ requiritur actualis existētia litis, & si fuerit finita aliud sit. Quarto pro hoc est tex. in c. omnipotens de accusa. iunc. gl. & tex. i l. reus delatus infra de mu. & hon. vbi cessante infamia cessat effectus ipsius. Quinto adducitur text. i c. itē cū quis de testi. ipol. vbi non agitur ante restitutionē spolij criminaliter, cum præsumantur inimici, facta vera restōne, vt innuit text. agi poterit, & sic non perdurat inimicitia. Sexto facit tex. in c. postremo, & ibi Abb. in ij. not. in fi. de appellatio. ibi in eodē negocio aduocati officio functus ex quo apparet, ꝙ ille qui fuit aduocatus in vna causa, si datus fuit iudex in alia causa, non potest recusari, & tamen aduocatus dicitur aduersarius, vt not. in dicto capi. primo de iudi. & dicam infra sub lig. ter. & sic functo officio per eum non dicitur durare inimicitia. Septimo adducitur text. in capit. ad si el j. & capi. proposuit de appella. vbi iudex in vna causa, a qua fuit appellatum potest appellatione pendente recusari in alia causa ergo finita cā non poterit recusari. Et sic aliquis ranchor nó videtur perdurare. Aliam opin. ꝙ finita lite adhuc duret inimicitia tenuerunt Areti. Barba. & Bosc. Codeg. Adducunt. Primo cum vt superius dictum est, inimicitia inducatur ex lite, vt in casibus præcedentibus.

134 †Tunc, si semel inimicus fuit, præsumitur durare inimicitia, nisi probetur tecō cihatio, vt per Inno. in cap. cum oportet de accusa. & Bald. in authenti. si dicatur. C. de testib. & est text. in l. in ipsius, & ibi Bald. C. fami. hercis. ergo repelli debet nunc si-

135 cut tunc. †Cum etiam inimicus reconciliatus repellitur vt suspectus, vt per Specu. in tit. de leg. in §. superest ver. item ꝙ quondā & hoc quando reconciliatio est de recenti, vt dicā infra in verb. recōciliatio. ita hic, dato ꝙ finita sit lis, tamen adhuc durat causa inimicitiæ. Secūdo adducitur Bart. in l. j. §. idē nummio supra de qō. Vbi domesticus tēpore cōtractus si delijt esset domesticus tēpore attestationis facīēde, & duret cā reuerentiæ. i. ranchor & odiū, non pōt esse testis. Tertio mouentur, voluntas semel posita durare præsumitur l. sanctimus. C. de testam. c. matores de Baptis. ex quo inimicitia semel in esse deducta præsumitur perpetuo durare. Quarto adducitur, quæ ex solo cursu tēporis non mutantur semel in esse posita, semper in ipso esse præsumuntur, ni si contrarium probetur, voluit Abb. in c. proposuit de cler. excō. mini. per glo. ibi in verb. absolutione, quæ vult, ꝙ semel excōmunicatus, nisi contrariū probetur semper præsumitur excōicatus quæ conclusio ex pluribus confirmatur ponita per Fely. in c. scribebam in glo. ij. in prin. de præsump. &

136 ꝙ Bal. in l. ex persona. C. de prob. †Quinto facit cessante causa non cessat effectus tā perfectus & consumatus Bart. in l. cum lite mortua supra iud. solu. & in l. fisc. ta ij. infra de iur. fis. Bald. in l. cū antea in fin. C. de arb. Abb. in c. illud de præsc. i. Fely. in cap. causam ꝙ el j. colū. pen. ver. fallit primo de testi. Sexto allegatio inimicitiæ facta per alterā ex partibus ostendit eā subesse, dato ꝙ lis sit extincta, cū in hoc stādum sit assertio-

137 ni partis, eo quia pendet ab animo. †Nā amicitia & inimicitia dicuntur passiones mentales, quæ animo retinentur, & continuantur, vt per Bal. in d. l. ex persona. C. de proba. Et per Fely. in d. c. scribendū, prout in simili dicit Bart. in l. siue possidetis. C. de probat. ꝙ hādum est assertioni dicētis possidere, cum hæc animo retineatur. Septimo adducitur tex. in c. cum P. manconella de accusa. Octauo facit text. in c. accusatores el j. iij. q. v. vbi etiam post reconciliationē quis repellitur vt suspectus, & dicam infra. Aduerte circa prædictam conclusionem, ꝙ quamuis allegentur prædicti, ꝙ teneant alterā ex prædictis partibus, attamē non simpliciter sequuntur dictas opiniones. Nam Areti. in dicto capitu. primo de iudi. dicit moderando etus opinionem, ꝙ non repellitur in totum, qui habuit litem respectu inimicitiæ, Sed non adhibetur plena fides. Rip. in dicto capit. P. tenet eandem modificationem, Dec. in dicto capit. j. concludit arbitrarium iudicis esse in admittendo vel non admittendo confiderato,

ꝙ orta esset aliqua magna inimicitia, tunc præsumitur durare aut solum allegatur lis præterita, ex qua erat præsumptio inimicitie lite pendente, finita lite, suspitio illa purgatur, Alciat in d.c.j.intelligit, vt non duret inimicitia, nisi index cognouerit, etiã post litem subesse inimicitiã. Et sic omnes prædicti videntur inclinare, ꝙ sit quodammodo arbitrarium ipsius iudicis, Alex. in l.iij. in addit.ad Barto.in verb. inimicitias in fi. supra de testi.non se firmat in hoc articulo. Sed videtur sentire, quod aliqualis inimicitia duret, quia diminuitur de dicto testis & eius fide. Ego indistincte verum puto, ꝙ si orta sit inimicitia capitalis, aut grauis (vt supradictum est) ꝙ finita lite adhuc præsumptio sit eã durare. Nam cũ amicitia, & inimicitia sint animi passiones, & in intentione consistant, & inimicitia sit ira vlciscẽdi tempus obseruãs, vt ait Cic.in lib.quarto qõ.Tuscul.qũo possumus dicere, quod per recessum litis hæc recedant, cum sint radicata in corde, quæ non ita de facili amouẽtur. Si.n.inimicitia desiderat vltionem, & obseruat tempus ad se vindicandum, non potest ex hoc dari, ꝙ cesset ob cessationem litis, immo ꝙ obseruetur tempus ad se vindicandum, ex quo finis litis non debet esse illius potentie, vt dicatur extincta inimicitia. Sed requiritur reconciliatio, quæ etiam non sit de præsenti, vt voluit Bart.in d.§.si vero quis in authẽ.de testi. & ita intelligit glo.in l.iij.in princi.in verb.inimicus supra de testi.Pro hac opinio.credo esse tex.clarum in.§.inimicitie insti.de excus.tuto.vbi inimicitia perseuerat & perdurat, nisi interueniat reconciliatio, ibi nec reconciliatio interuenit, & tex.in.§.seq. dũ vult passum quęstionem status a pupilli patre excusari, ita ꝙ ex ea lite status inimicitia subesse dr̃, dato ꝙ lis sit finita. & istã sentẽtiã indistincte tenet Præpo.Alexã.in c.accusatores iij.q.v.in j.no. Tertium signum inimicitie oritur ex hominũ opinione, & ex diuersis causis inferius annotatis & primo.

138 †Aduocatus, vel procurator si patrociniũ præstiterint contra accusatũ. An cõtrahatur inimicitia cũ eo, dicas, ꝙ cõtrahitur, vt est tex.iunc.glo.in l.j.§.sed & cõstitutio. supra de calũ.vbi iudici & aduersario prohibitum est pecuniã dari. Et gl.ibi in verb. aduersario exponit procuratori, & aduocato, & ex ea demonstratur procuratorem & aduocatum partis, mihi contrarie aduersarium dici, ita etiam per illum tex.Albe.appellat hos aduersarios in suo Dictiona, in verb.aduersarius, & ita per illum tex.dicit procuratorem & aduocatum inimicũ.Luc. de Pen.in l.j.col.ij.ver. item aduocatus. C. de his qui defer.lib.x.Anch.in c.cum P. de accusatio.in iij.not.dicit sub verbo forte ꝙ aduocatus, procurator, & fideiussor accusatoris præsumitur inimicus accusati ꝑ text. in l. post legatum.§.his vero supra de his quib.vt indig.Io.de Ana.ibi in versi. quid autem si aliquis relato dicto Anch.tenet, ꝙ sit inimicitia, considerãdo, ꝙ tex. in d.§.his vero, loquitur ĩ teste, & fideiussore, & subdit, deneganda est actio accusatori, qui adfuerit. & Dy.intelligit tanq̃ procurator, & Bar.ibi intelligit tanquã aduocatus. Inducendo ad q.de bannito, & cõsulendo, ꝙ nõ sit aduocatus banniti vllus Doctor, Dec.in

139 c.j.de iudi.in ij.not.dicit. †Quod procurator, & aduocatus dicuntur aduersarij secundum Nicol.de Mathar.alleg.But.ibi in ij.not.& in c.testimonium in ij.not.de testi. qui nihil dicit de hoc, allegat ẽt tex. iã per prædictos ponderatum in d.l.j.§.qui autẽ. Ioan.Franci.Rip.in d.c.j.in ij.not.in iij.ampliat.dicit procuratorem & aduocatum dici aduersarios per tex.in d.§.qui autem, & per text.in c.ij.de confes. lib.vj. & ex hoc esse, ꝙ procurator, & aduocatus non sunt idonei testes in causa, in qua patrocinantur per glo.in c.Romana de testi.lib.vj. & per Bar.in l.deferre infra de iur.fis.& per Fely. & alios in c.a nobis de testi.cogen.& in d. c.j.sensit hoc, ꝙ dicatur aduocatus aduersarius in vij.col. & ex his prædicti in eam partem inclinare videntur, quod detur in istis inimicitia. Sed ista dicta non videntur sine dubio procedere. Nam tex.in l.qui cum natu maior.§.pen.supra de bon. liber. dicit, ꝙ si filius patroni aduocationem accusatori liberti præstitit, non repellitur a contratabulas bonorum possessione subdens

140 rationem. †Quia aduocatus non accusat, & Bar.per illũ text.in l.iij.§.fi.supra de adimen.leg.dicit, ꝙ inimicitia capitalis est si occidit meũ consanguineum, Idem si accusauit vel minatus est interficere. Secus tamen videretur, si auxilium præstiterit contra eum in causa capitali per tex. in d.§.pr. & sic sensit inimicitiam in prædicto casu non dari. Aret.in c.j.de iudi. colum.j.in fin. dicit, forte posset dici, ꝙ aduocatus, & procurator posset dici inimicus, si fuisset in causa capitali contra me, vel actione famosa, per ea quæ habentur in l.penulti.in princi. supra de inoffi.testa.& quæ ponit Barto.in l.post legatum.§.sunt qui putant supra de

his quib. vt indig. hoc tamen non affirmat. & sic non audet dicere inimicitiam oriri. Hoc idē videtur sensisse Cur. in tract. feud.
141 in iij. par. in xxxiij. q. †Credo in casu præmisso contrahi inimicitiam. Cum ex cohabitatione, & familiaritate, q̄ quis habet cum inimico meo, oritur mecum inimicitia, vt est tex. & ibi Bart. in l. sciendum. §. si accusatio infra de legation. & Iaso. in l. apertissimi col. ij. C. de iudi. & dicam infra in verbo conuersatio cum inimico. Eodem modo & tanto magis detur inimicitia in eo, qui auxilium præstat inimico meo cōtra me, & ad meam iniuriā qui. n. aduocat contra accusatum necesse est, q̄ exprimat causam accusationis, & delicta declaret, & instet contra eum, vt puniatur, & aperte, & palam maledicat, infaustasq; voces aduersus eum iactet. Ex quibus inimicitia causatur, vt est tex. in l. si inimicitie versic. fed si palam supra de his quib. vt indig. facit pro hoc, q̄ dicit Abb. per illum tex. in d. c. cum P. col. ij. dum vult, quod clericus non possit aduocare ne videatur alteri nocere. Non ob. tex. in d. l. qui cū natu maior ī. §. pe. quia filius patroni ad hoc vt excludatur a bonorum possessione, debet de causa capitali accusasse, alias si capitalis non fuerit accusatio. Sed minor, non excluditur, vt est tex.
142 in d. l. qui cum natu maior. §. si tñ. †Et sic quælibet accusatio & iniuria ipsum non excludit. Sed debet esse capitalis, & istud est, q̄ dicit Barto. in l. post legatū. §. sunt qui putant supra de his quib. vt indig. post glo. ibi q̄ non ita de facili perditur portio debita patrono, sicut legatum, q̄ est mere lucrū, & sic dato q̄ ex aduocatione fiat iniuria libertо, & oriatur inimicitia non tamen capitalis. Vnde Bar. dictū in d. l. iij. §. si. supra de adimen. lega. debet intelligi, q̄ ex auxilio præstito nō oriatur inimicitia capitalis, de qua locutus fuerat in præcedentibus casibus non tamen negat, q̄ alia inimicitia esse non possit, dū dicit Secus tñ videretur &c. & sic aliter q̄ dixerat in tribus casibus precedentibus, in quibus locutus fuerat de inimicitia capitali. eo maxime, quia quando aduocat, infaustas voces exprimit ex necessitate sui officij, non tanquā inimicus, & ideo excusatur. Secus est in eo qui ad iniuriam verba diffamatoria profert, vt in d. l. si inimicitie, necessitas autem excusat, ex quo dico grauem inimicitiam oriri cū ad-
143 uocato nō autem capitalem. †Præmissa intellige sine difficultate procedere, vt si post aduocationem, vel procurationē contra aliquē sequatur mors aduocati, vel procuratoris ex vulneribus accusati, vt detur indicium pensamenti contra illum procedens ex inimicitia. & ēt si fuerit alia causa, ex qua oriatur capitalis, vel grauissima inimicitia cum principali agente vt in casibus
144 præcedētibus. †Iudex an dicatur inimicitiam cōtrahere cum ipsis partibus, inter quas iudicat. Considero in ꝑ duo tempora, q̄uis aliter considereat Moder. in c. j. de iudi. videlicet q̄ aut pendet iudiciū, aut est iudicatum, in primo casu, aut est causa ciuilis, aut criminalis. Si ciuilis, tūc nulli dubiū est quod non contrahitur aliqua inimicitia.

Cum iudex debeat ipsas partes audire,
145 &† iustitiam vtriq; administrare in auth. de iudi. per tot. & in l. nemo. C. de sen. & fauorem vtriq; præstare secundum sua tempora, vt not. in l. fauorabiliores infra de regu. iur. & in capitu. cum sunt de regu. iur. libro vj. & si iudex esset suspectus partibus ex inimicitia ante contracta, vel ex alia causa, tunc datur adiūctus de iure ciuili, secundū q̄ not. in l. apertissimi & ibi Iaſ. late in ij. col. & in authen. si vero contingerit. C. de iudi. & de iure canonico recusatur iudex vt in c. cum speciali de appellat. Si vero causa est criminalis. Tunc aut super accusatione proceditur, & idē est dicēdum q̄ in causa ciuili. Cum sit persona accusatoris, qui causam agit. aut procuritor per viā inquisitionis per ipsum iudicē, & est mera inquisitio non intentata ad requisitionē alicuius, vt dicit glo. & ibi Io. And. Car. Abb. Fely. in c. qualiter & quādo el ij. in prin. de accu. Et tūc dico q̄ contrahitur inimicitia, prout vult Dec. in d. c. j. de iudi. in ij. not. in
146 secunda leć. motus. †Quia iudex, qui cōtra me procedit inquirendo, dī aduersarius meus, quia subrogatur in locū accusatoris, & oēs exceptiones, quæ opponi possunt cōtra accusatorē, tali casu opponi possunt cōtra iudicē, vt not. Bar. in l. iij. §. si publico supra de adulte. col. iiij. ver. queritur vtrum. Et vt per Alex. in cōsil. liiij. visio the
147 mate volu. j. †Itē quia ille qui in litem subrogatur dī aduersarius meus vt no. Gemi. per illum tex. in c. si hi vt lit. pend. lib. vj. item per glos. in l. si appellante. C. de appela. in verb. aduersarium, quæ exponit iudicem. Et respondet ad tex. in cap. cū speciali de appella. quod quamuis ponātur ibi tanq̄ diuersa aduersarius & iudex non tamen sequitur, q̄ iudex aduersarius non dicatur. Nam sepe genus & species ponuntur tanquā diuersa vt in rub. C. de seruit. &

aqua. Et in Euāgelio dicite discipulis & Petro, quāuis. Rip. in d.c.j. nitatur impugnare dictum Dec. prę supponens, ꝙ fama sit loco accusatoris, quem Codeg. ibi defendit attēdendo verba Bar. in. §. si publico, ꝙ iudex succedat loco accusatoris. & si fama est loco accusatoris, iudex partes ipsius fame assumit. & assumēdo subintrat, vt ibi per eū. Confirmat prædicta, nā procurator & aduocatus dicuntur aduersarij, licet nomine alieno interueniant, vt in l.j. supra de calū. Et sunt inimici, vt dixi supra proxime. Et prædictam intellige, quando iudex formata inquisitione citari fecit partem, vel ad se defendendū, vel se carceribus presentandū, & sententiam non tullit. In secundo casu quando sententia est lata. Tunc si sententia est in causa ciuili, & pars (contra quam lata est) non appellauit. Sed ipsi sententie acquieuit, videtur agnouisse bonam fidem non appellando, puto aliquam inimicitiam non oriri. Eo tamen casu quando ille habebat potestatem appellandi, Secus si nō poterat appellare quia tunc inuitus sentētie acquieuit, & inimicitia contrahitur, vt dicā
148 infra in casu sequē. †Aut appellauit, & tunc inimicitiam contrahi. Cum per appellationem ille (qui appellat) grauatur, & iudici fit iniuria. Cum eius imperitia arguatur & iniquitas, quamuis de iniuria agi nō possit glo. in l.ff. C. quan. prouoc. non est necesse. in verbo. iniuriam. Et ex hac causa potest iudex allegari suspectus. Imol. & Dec. in c. ad hæc et j. de appella. Et dixi in tracta tu meo de compromiss. int. coniunc. in qō. viij. prin. col. pen. nu. xxxv. & inimicitiam ex hoc dari determinat Alb. in auc. si testis C. de testi. Intelligo tamen prædicta, qñ causa agitur, quæ sit de toto patrimonio, vel de maiori parte, vel ꝙ sit causa magna spectans ad honorem. Secus si esset parua (vt iam dixi.) Si vero sententia est criminalis. Si quidem est pecuniaria. Tunc distinguo (vt dixi) sup. de causa ciuili inter ma-
149 gnam, & paruam. †Si autem est corporalis. Tunc dico, ꝙ si est sententia capitalis, nulli dubium, ꝙ cōtrahitur capitalis inimicitia. & pro hoc facit illud quod dicit And. de Iser. in cap. primo colum. penul. de rapt. virg. in constitu. reg. ꝙ si quis fuerit tortus non præcedentibus legitimis indicijs, & confessus, & lata sententia mortis contra ipsum appellauerit, non est neganda appellatio, & iudex ad quem videbit, an legitime sit appellatum. Cum iudex a quo per sententiam præsumitur suus odiosus, Idem voluit Matth. de afflic. ibi colum. vij. versicu. x. quero, subdens, quod ex tali sententia efficitur iudex odiosus, & inimicus. Sed si fuerit sententia corporis afflictiua, & non capitalis. Idem dico, Cum si ex sententia omnium bonorum, seu maioris partis contrahitur innocentia inimicitia, tantomagis ex pœna afflictiua corporis, quæ maior est quacunque pecuniaria l. in ferorum infra de pen. & dixi supra in hoc si-
150 gno in verb. causa magna. †Sed quid si lata sententia capitali ille condemnatus habeat debitum suppliciū, an inimicitia oriatur inter iudicem & propinquos occisi Ancha. in cap. cum P. in iij. not. de accusa. determinat, inimicitiam oriri, quia in ea contrahenda non consideratur, quod verum & iustum est, vt patet in teste, qui si verum dicat, præsumitur inimicus. Sed consideratur, ꝙ potest animum ad iracundiam prouocare, licet possit illud fieri impune, & etiam cum premio, vt accusare, testificari, & aduocare, & est casus not. & ibi Bart. in l. prima supra de his quib. vt indig. & facit text. in d.c. cum P. vbi animus offendendi sine effectu inducit inimicitiam.
151 †Nam attestatio super accusatione nulla, & accusatio nulla inducit inimicitiam. Ioan. de Ana. in dicto cap. cum P. sequitur hanc opinio. adducens text. in l. post legatum. §. quidem & præsiden. supra eo. de his quib. vt indig. Sed dicit, ꝙ est aduertendum, quia sententia primi iudicis qui dicitur indignus fuit reprobata per iudicē appellationis. Sed si fuisset confirmata, reliquit cogitandum. Tu dic idem esse quo ad inimicitiam quia principium attenditur & causa, quæ præsumitur durare, vt supra
152 dixi. †Testis, si contra aliquem deposuerit in causa criminali, & præcipue capitali, an præsumatur inimicus. Sed quia varie senserūt Doc. in hoc articulo, Ideo faciā duo capita. Primo casu quando semel deposuit. Aut sponte deposuit, aut coactus a iudice, si sponte præsumitur inimicus. Ita determinant Hostien. Ioan. And. But. Abb. Ioan. de Ana. & Felyn. in cap. meminimus de accusatio. & Card. Abb. Ioan. de Ana. & Felyn. in cap. cum P. de accusa & hoc modo intelligi debet, quod dicit Bart. in l. post legatum. §. his vero supra de his quib. vt indig. in quantum vult inimicitiam contrahi ex depositione facta in causa capitali, & illud, quod dicit Alber. in auc. si testis colū. secunda versicu. item qui testificatus. C. de testi. & Luc. de pen. in l. prima. col. ij. C. de

153 his qui se defe. lib. x. †Spōte autem & voluntarie testis dicitur deponere, quādo examinatur, & non fuit productus a parte, nec citatus a iudice. Item si fuit productus a parte & non citatus. Item si fuit citatus a iudice, Sed poterat recusare ex aliqua causa, ne cogeretur ad testificandum. Nam in prędictis omnibus casibus dicitur spontanea attestatio. ita declarat Barto. in d. l. post legatum. §. his vero supra de his quib. vt indig. & Ioan. de Imol. in cap. primo de iudi. & aliqua ponit Ioan. de Ana. in dicto capit. meminimus de accu. & de spōtanea deposi tione dicam infra in verb. Testis qui cogi non potest. Et hoc modo intelligendo de spontanea attestatione tollitur dictum Ancha. in dicto cap. meminimus, qui dicit, nimium restringi decisionem ibi positam, & reduci ad casum reprobatum, & non contingentem, quando quis vltro ad testimonium se obtulerit, quod nunquam accidit, nec valeret arg. l. quæ omnia supra de procu. Nam vt vides in pluribus casibus verificatur hæc spontanea attestatio. & ita impugnant Ancha. Ioan. de Ana. & Felyn. ibi.

Intellige prædicta vt procedant etiam quando testis fuit solus productus ad testificandum, & ad locum accesit, vbi examinaretur super crimine, & nō depositus, quia præsumitur ex illo solo actu inimicitia. ita Cardi. in d. cap. cum P. de accusa. si sponte
154 venit, vt iam dictum est. †Aut depositus coactus. Tunc dico, ꝙ non præsumitur inimicus prout concludunt omnes supradicti Doc. tam in c. meminimus quā in capi. cum P. de accusa. Et est ratio originaliter posita per Hostien. in d. cap. memintmus, quia bonum obedientie ab omni suspitione excusat ipsum testem cap. quid culpatur xxiij. q. j. & cap. ad aures. §. j. de temp. ordi. & ex ista ratione omnes postea secuti sunt hanc sententiam. Et quando testis in causa criminali posit compelli ponunt Doc. in c. dile-
155 ctorum de testib. cog. †Intellige, vt ille qui coactus deposuit non præsumitur inimicus ex parte sua, Sed ille contra quem deposuit, si grauatur per tale dictum, inimicitiam contrahat cum teste, adeo quod ille cōtra quem testis deposuit non possit esse testis contra eum, nec ipsum accusare ex præsumpta inimicitia, not. Abb. in d. c. cum P. de accusat. & præpo. in c. ij. §. in criminali. iiij. quæstio. j. Aduerte ad vnum, quod dicit Bartol. in dicta l. post legatum. §. his vero supra de his quib. vt indig. quod licet quis cogatur dicere testimonium non tamē cogitur sic dicere. & ex eius dicto, si grauā uerit defunctum, efficitur indignus & sic Bart. videtur innuere, quod quis deponendo potest contra veritatem deponere, ne efficiatur indignus & ne incidat in inimicitiam, quod idem dicit Ioan. de Ana. in dicto cap. cum P. referendo Bart. Sed hoc dictum videtur periculosum, vt quis pro euitanda inimicitia deponat falsum, & sit periurus, quod ius abhorret, vt tot. titu. supra
156 & C. de fals. † Secundo casu quia bis depositus contra aliquem, ex secunda attestatione facta in causa criminali præsumitur inimicus, est text. in capit. secundo. §. in criminali. iiij. quæstio. iij. Vbi Gratianus interpretando text. in l. produci. supra de testib. dicit, ꝙ in causa criminali produci testis non potest, quia antea in eum reum testimonium dixerit, quamuis Bartol. Bald. Saly. & Flor. dent varios intellectus ad illum text. in d. l. produci. & solus Fulgo. ibi post alios intellectus referat hunc canonistarum. Hoc idem voluit glo. in c. fraternitatis in verb. receptos de testi. quę dicit, quod qui semel tulit testimonium contra aliquē, præsumitur inimicus eius, si iterum velit cō tra ipsum testificari. & glo. in dicto. §. in criminali secundum primū intellectum sequitur hanc opinionem, & intellectum glo. simpliciter sequitur etiam Gemin. ibi, Inno. in d. cap. cum P. de accusat. in fin. dicit, ꝙ qui dixit semel testimonium contra aliquem, vlterius contra eum testificari non potest, allegat text. in dicto. §. in criminali. Contrarium tenuit Abb. in dicto cap. fraternitatis dicens, si testis sponte se non obtulit, nō potest præsumi in eo inimicitie causa arg. l. quæ omnia supra de procur. & cap. cum
157 non deceat de elec. lib. vj. †Nam & iudex pluries iudicando non præsumitur inimicus, ita vt repelli possit tanquam suspectus, nisi aliter probetur grauamen, iuxta not. in cap. ad hoc, & c. proposuit de appel. Fortius nec testis, qui deponit super facto capitu. inter dilectos, & ꝙ ibi not. de fi. instru. vnde intelligit dicto. §. in criminali, in eum qui malum testimonium dixit, vt secundum aliam interpretationem intelligit gl. ibi. & eodē modo intelligit Spe. in ti. de test. §. j. col. xxiiij. ver. itē ꝙ in alia causa & Præpos. idem voluit in d. §. in criminali.

In casu præsenti puto plures casus dari posse, qui ad alterā istarū opinionū adaptari possunt, in primis. Aut ꝓceditur ex inquisitione, aut per accusationē. Primo casu aut ingsitio fit ex mero iudicis officio, aut ad

instantiam partis, vt declaret gl & ibi But, & Abba, in iij, colũ, in c. qualiter & quando el ij. de accusa. Quando igitur fit inquisitio
158 ex mero iudicis officio. † Tunc dico ꝙ etiam si testis fuerit bis examinatus, dummodo fuerit citatus, prout de iure requiriꝛ non potest dici inimicus. Cũ nec timor subornationis oriatur in eo casu, vt dicit But. Card. & Abb, in d. c. qualiter & qñ. in v. differ. Aut inquisitio fit ad instãtiam partis & tunc idem dico, ꝙ & in casu accusationis, de quo infra, ideo secundo casu qñ procedi tur super accusatione. Et tunc si primo fuit examinatus ex mero officio inquirentis & secũdo loco super accusatione, & addit aliquid quod grauat accusatum in eius depositione, Et tunc præsumerem inimicum, siue sit coactus siue non, quia facile est impetrare præceptum pœnale a iudice, & facilius est, testem et accusatorem esse in concordia ad intimandum præceptũ pœnale. Sed quia ipse testis super inquisitione examinatus, et super toto casu nil deponit super ea re, de qua attestatur, in accusatione si deponit, p̃sumendum est, ꝙ ex inimicitia dixerit, & ad iniuriandum reum, & hoc maxime qñ post inquisitionem reus præsentat se ad carceres, et instituta querela per offensum deinde post præsentationem factam testis examinatur. Et istud euenit mihi saltẽ per duas vices. Et talium testium dicta vti per inimicos prolara reijciuntur, Aut iste testis nil addit vltra contenta in prima attestatione, & tunc non præsumam inimicum. Et istud est, qñ est eadem causa & indicium. Si vero nõ est eadem imputatio in inquisitione, quæ est in accusatione, sed diuersa, & tũ est eadem persona. Tunc dico, quod si super vtraq; fuit citatus (vt cõuenit) non est præsumendus inimicus. Si vero examinatur super accusatione primo, & deinde sup eadem accusatione, dato ꝙ videatur coactus, præsumerem inimicum, cum (vt dixi) facile sit facere istas coactiones; & accusator videtur habere paratum hunc testem ad omnia probanda, & ꝙ ipse testis velit ei inseruire super omnibus necessarijs ad querelã, tantomagis præsumerem. Si vero querele sunt diuerse, & testis examinatur primo super una deinde super alia, et iste testis fuit citatus vel coactus, et apparet ex processu, ꝙ veritas aliter haberi non posset, quia alius non erat ibi præsens, & cum difficultate alij possint id scire, super quo deponit, vel ꝙ sit testis instrumentarius. Tunc non præsumerẽ inimicum respectu probationũ,
159 † Quæ non debent angustari quoniã in fi. cum alijs. C. de hæret. Et ita intelligo, & restringo dictum Abb. in d. cap. fraternitatis cũ alijs. Si vero testis examinatur super secunda accusatione, & est casus qui posset sciri ab alijs q̃m ab ipso teste primo contra reum examinato super alia querela. Tunc siue testis cogatur, siue non præsumerẽ inimicum. Et sic intelligo dicta præcedẽtium Doctor. Restringe tũ prædicta, vt nõ procedant, qñ ex processu apparet de manifestissima coactione, vt quia iudex processerit ad acceptionem p̃ghoris, vel aliam multam contra testem negantem deponere, nã tunc apparet, ꝙ non ex inimicitia sed coactus deposuit, & hoc modo etiam posset in-
160 teligi dictum Abb. & aliorum. † Cæterũ autem inimicitie an sufficiat ad inimicitiã probandam, dato ꝙ per partem ignoretur, vide late laso. in l. apertissimi nu. vij. C. de iudi. Et Felyn. in c. cum oportet nu. xiij de accusa. Et Hippo. in l. j. §. præterea nu. iij. supra de quæstio. & in sing clxxviij. anci. inimicus. Concludentes ꝙ sufficit ad demonstrandum inimicitiam causam subesse. Ex qua iudicari posset ipsa inimicitia, dato ꝙ etiam illa causa esset incognita præsumpto inimico, vt exemplificat Hippo. in d. singu. in eo qui me accusauit de aliquo crimine, licet ego ignorem esse accusatum ab eo. Tamen non potero esse testem contra ipsum. Item si Titius adulterauit vxorem vel filiã Gaij, et istud nõ sit cognitum ipsi Gaio, Tamen ipse Gaius non poterit testificari contra Titium, quia subesset causa inimicitie incognita ipsi Gaio. Et sic sufficit cãm posse considerari. † Reconciliatio an tollat
161 præsumptionem mali animi ex inimicitia, dicas ꝙ non, maxime securo homicidio, & si facta sit pax de recenti præsumitur enim ꝙ iste Iesus voluerit se vlcisci, & itatus voluerit nocere vt est text. loquens in teste in c. ij. iij. q. v. in ratione sui, & ibi glo. dicit, ꝙ ex recentia tempor s aliquid præsumendũ est per tex. in c. si quis viuẽte xxxj q. j. Vnde a pari procedunt aliquid non esse factũ vel esse factum sed de recenti l. j. versi. cæterum, supra de his qui elec. vel effu. Equalia enim ibi hæc sunt viam nõ frequentari, vel de recenti esse ceptam frequentari. Et dicit Præpositi. in d. c. j ꝙ ex præcedenti offensa
162 redditur suspectus affectus offensi. † Idẽ in iudice de recenti reconciliato, vt nõ possit esse iudex & tanquam suspectus repellatur vt voluit laso. in d. l apertissimi columna ij. in fin. C. de iudi. Arguendo per text. in d.

c.ij. Idem determinat in teſte per eũdem tex.& per gl.in c.per tuas,de ſimo.no,hoc Inno.Abb.loan,de Ana.in c.cum oporteat de accu.Et Alexã.in conſi.cxix.in caſu inquiſitionis vol.j.Et Hippo.late in l.j.§.præterea col.j.verſi,amplii etiam ſupra hoc ti. & loan.Crot.in trac.de teſti.q.ix.iij.q.primi,Ex quo infidelitas præcedens non nocet cõuerſo in promotionibus,niſi ſit nouus ad fidem,vt per Fely.in c.eam te.col.iij.in verbo infidelis de reſcrip. Partificãdo vt ſupra aliquid non eſſe factum,vel eſſe de nouo factum per gl.in clemen.ne in agro.§.ſane in verb.nouicijs.de ſtatu monacho.

163†CONVERSATIO cum inimicis occiſi facit indicium contra illum, qui delictum commiſit. Ex tali enim conuerſatione cum inimicis occiſi,ſeu intimitati præſumendum eſt interfectorem ex animo interfeciſſe,& ſic appenſate, cum amicus inimici ſit meus inimicus l.ſciendum.§.ſi accuſatio,ſupra de legatio.& l.liberi & ibi Bal. & Saly.& laſ.C.de inofficio.teſta.c.repellant & ibi Abb.loan.de Ana.& Fely.in iiij.no. c.cum oporteat de accuſa.gloſ.in l.j.§.cum patronus,ſupra de offi.præfec.vrb.& Bart. not.d.§.ſi acculatio. Et pro indicio ponit Gandi.in tract.maleſi.in ti.de præſum.col. penul.ver.ſecundum q̃ poteſt cognoſci indicium,& dicit Felyn.in d.c.cum oporteat in vj.not.q̃ eo ipſo quod quis conuerſatur cum inimico meo præſumitur meus inimicus,Et ſic non ſolum cohabitantes,ſed etiã conuerſantes dicuntur inimici, quod idem voluit Luc.de Pen.in l.j.C.de his qui ſe defer.lib.x.col.ij.Et dicit Bald.in conſi.cxij. puncti.in fi.vol.v.quod conuerſatio,& cohabitatio cum inimicis patris,& aſſociatio ſufficit ad exheredandum filium per tex.in d.§.cum patronus,& hoc indicium cõſiderauit.Cic.in d.fib.ij.ad Heren.in c.de cauſa coniecturali in parte argumenti ibi quo cũ viſus ſit,& ibi num quem habuerit de con-

164 ſocijs,de adiutoribus. †Vnde videmus, quod conuerſans cum inimicis meis nõ poteſt eſſe teſtis contra me.d.c.repellantur,& d.c.cum oporteat.& ibi doc.omnes, voluit Cy.Bal.in l.ſi quis,C.de teſti.& Albe.in authen.ſi teſtis,C.de teſti.& Luc.de Pen.in l. j.C.de his qui ſe defer.lib.x.col.ij.& Crot. in tracta.de teſti.in tx.q.nu.xcviij.& Iaſ.in l.apertiſſimi.col.iij.verſ.adde quarto.C.de iudi. Videmus etiam quod cõuerſans cũ inimicis meis ſi fuerit iudex,poteſt allegari ſuſpectus.c.inſinuante.& ibi doc.de offic. deleg.Soci.in c.accedens,& alij doc,vt lit.

165 non conteſta.laſ.in d.l.apertiſſimi. †Idẽ videmus,q̃ offendens cohabitantem mecũ dicitur mihi fregiſſe pacem. Bal.in l.j.C.de epiſ.& cle.Fely.in d.c.repellantur circa fi.

166 †Iſti conuerſantes recipiunt diuerſa nomina, Aliqui enim appellãt eos participes. Alij coherentes, ſequaces, ſeu complices.

167† Participes ex mẽte Bart.in l.j.C.ſi rec. prouin.dicit eſſe filios, nepotes,& propinquos cõſiliarios, ac domeſticos quod idem voluit Felyn.in c.olim.col.ij.de accuſa.Sed aduerte quod text.in d.l.j.C.ſi rec.prouin. dicit totum contrarium illius, quod dicunt Bar.& Felyn.Nam poſtquam dinumerauit filios,nepotes,& propinquos ſubiunxit poſtea & participes declarãdo illud verbum id eſt cõſiliarios,& domeſticos,Adeo quod illi tantummodo duo domeſticus, & conſiliarius cõprehenduntur ſub illo verbo participes,Et rectius ſenſit Bal.in d.l.j.in addi. quod particeps dicatur ille, qui eſt de par-

168 te, & præbet conſilium. † Adherentes ſunt,qui ſpõte eiuſdem velle ſunt,cuius eſt principalis,vt dicit Ang.in authen.de hęr. & falci.col.ij.ver.ex hoc no.& in.§.economis.in authen.de alie.& emph.Et ponit Fely.qui multa adducit in d.c.olim. colũ.ij.& in rub.de treuga & pac.colum.pe.vbi in fine declarando iſtud verbum adherente p multas authoritates ſacre ſcripture.& dicit Ang.in conſi.cclvij.Inter capitalia,q̃ adhærentes & ſequaces ſunt, qui & operibus & intentioni alicuius adherent per tex.in l.j.

169 C.de rap.virg. † Complices dicunt ſocij ad malum,prout voluit Ioan.Andr.in c. cum oporteat.de accuſa.& ibi loã.de Ana. in iiij.no,& Fely.in d.rub.de treug.& pac. col.pe.nu.xix.quod facit ad accuſationes, & inquiſitiones,in quibus dicitur,Caius cũ ſuis complicibus fecit tale quid,intelligitur de ſocijs ad malum. Intellige prędicta,ut non procedant, qñ aliquis cõuerſatur cum

170 inimicis meis & paruo tempore, †Nam tunc non eſt præſumendum ex paucitate tẽporis voluiſſe delinquere, & me odio proſequi. Sed requiritur longa cohabitatio,l. pe.§.in factum.ſupra nau.caupo. ſtabu.per quem tex.loan,An,But,Imo, Are.Car.loã. de Ana,dicunt,quod cohabitatio(de qua ſupra)non eſt intelligenda de qualibet. Vnde ſi hoſpes repentinus ibi dedit damnũ, non teneor, ſecus ſi is qui mecum habitat,& ſic debet eſſe continua,vel magna cohabitatio prout etiam voluit Hipp.in l.j.§.præterea. col.ij.hoc ti.Requiritur enim quod ſit conuerſatio illius qualitatis,vt reſultet odioſi-

tas ex parte conuerſantis aduerſus,eũ,q̃ eſt inimicus illius,cum quo conuerſatur,nã ex amicitia ſimplici non præſumitur malus animus,vt dicit Bal,in l.ſi quis in ſi,C.de teſti, amicitia enim ſimplex non inducit ſuſpitionem in teſtem,Sed requiritur,quod ſit maxima,ſeu talis,& tanta q̃ reddat eum in tãtum amicum vni,q̃ ex hoc habeat aduerſarium odio alias autẽ amicilia, quæ eſt actus virtuoſus non repellit teſtem l.ſciendũ.ſupra de vſur.c.quotiens,de teſt.cog.Bart. & omnes doc.in l.admonẽdi, ſupra de iureiu, & Alex.multa deducens in conſil.iiij.vtſo proceſſu.col.ſi.& Crot.in d.tract.de teſti.in iiij.par.in ſi.nu.cxciij,Et ſic requiritur longa conuerſatio, ex qua reſulter magna amicitia. Intelligas & ſecundo in eo , qui copulauit amicitias,& conuerſationem volũtarie,& non coacte per ea, quæ voluit Bal, in c.j.qui.mod.feu.amit,& deducit Hip.in d.§.præterea,col.iiij comprobans per multas authoritates in illis caſibus , in quibus aliquid coacte dicatur factum , vt ex inde quis non teneat.Sed hæc limitatio optime comprobatur ex eo,quod dictum eſt ſupra de adherente , q̃ ſit ille , qui ſpõte eſt eiuſdem velle,cuius eſt principalis.

171 † Iuuans inimicum meum præbẽdo ſibi comeatum, iuuando ipſum armis , telis, equis,aut pecunia,præſumitur mihi inimicus,& habeat iudicium contra ſe facta iniuria mihi,vt de inimico lã dictũ eſt , prout inter inimicos enumerat Luc.de Pen.in d. l.j.C.de his qui ſe defert.lib,x.adducit tex. in l.cuiuſq; dolo ſupra ad legem iul.maieſ. & ex mente Bar.ibi intelligitur etiam commodando,ſeu mutuando,Idem dicas in eo, qui dat conſilium inimico meo , vt ſit mihi inimicus , vt vult Luc.de Pen.in d.l.j.per tex.in c.quod olim.de iudic.

172 † PROPINQVITAS iniuriati inducit argumentum,& indicium penſamẽti,pone q̃ facta eſt iniuria,Petro,cuius propinquus interfecit iniuriantem,ex tali propinquitate præſumendum eſt , interfectorẽ voluiſſe vindicare iniuriã Petri propinqui

173 ſui. Et q̃ ex animo eũ interfecerit. † Cũ iniuria facta uni de cognatione intelligatur facta omnibus de eadem cognatione.l.j.ij. & iij.ſupra de libe.cau.l.fororem.C.de his qui.vt indi.gl.in clem.ij.in ver.quomodolibet,de ſen.excom.Bar.in l.lex corneli.in prin.de iniur,& in l.cum ſcimus.C.de agri, & cen.lib,x.dicens, q̃ iniuria facta vni cõſortium toti cõſortio facta uidetur l.j.ſupra ad ſilla,Et omnes poterunt vindicare tanquam conſortes proſequentes eorum iniuriam.l.ſi fœminam.ſupra ad turpil etiam ſi vindicans ſit ſpurius d.l.j.de lib.cau.& Card.in clem,j.de exce,præla.in xiiij.no dicit, q̃ iniuria facta domeſticis meis cenſetur facta mihi, quod ſequitur Fely.in c.petrus.in j.mor.de homi.adducit tex.in c.ſciant.cuncti in verbo conſanguineos.de elec.lib.vi. hoc idem voluit Alexã.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi, quẽ legit l l.prouinciali.nu.xxiij. ſupra de no.ope.nun.& loã.de Ana.in d.c. petrus.& Alex.in cõſil.lxxxix.in cauſa in-

174 quiſitionis.volu.j. †Intellige inimicitia durare vſq; ad quartum gradũ agnationis, Bal.in c.vaſſallus.el j.ſi de feu.fue.contro, quem ſequitur Fely.in d.c.cũ oporteat.col. v.nu.xij.de accuſa.& voluit etiam Ancha. in c.repellantur.eo.tit,Vel dicas inimicitiã durare ad arbitrium iudicis inſpecta qualitate loci,& patrie vt per Bart.in l.tutor.§. ſi tutor.ſupra de ſuſpec.tut.dicens , q̃ ſtandum eſt arbitrio iudicis ſecundũ facti qualitatem , & conſuetudinem regionis.Nã in Tuſcia eſt conſuetudo,q̃ qui iniuriatur,vel inimicatur vni ex conſortibus (hoc eſt deſcendentibus per lineam maſculinam)iniuriatur vel inimicatur omnibus,alibi autem aliter obſeruatur.

175 †INIMICITIA an faciat indicium, ſi vulneratus vel interfectus ſit qs , & ignoratur a quo,doc,cõ iter diſtingunt inter inimicitiam leuem,& grauem, ſeu capitalem, de qua iam dixi , vt ex leui inimicitia non oriatur indicium contra inimicum, vt not, in c.cum oportet.de accuſ,& in auth,ſi dicatur,de teſti,& ibi Saly.& no.in l.licet.de arb,& dixi ſupra ex graui inimicitia tunc oriatur indicium,l.j.§.præterea,ſupra eod. Bar.hic,& omnes doc.indifferenter tenent

176 iſtud. †Sed difficultas eſt,an inimicitia capitalis vel grauis ſola faciat indicium ad torturam, Spec.in ti.de præſum.§.ſpecies, verſi.& idem eſt,dicit, q̃ ſi aliquis eſt interfectus,& neſcitur tamẽ a quo, ſed probatur q̃ Petrus inimicus illius,et ab illo offenſus, poterit P.ex tali præſumptione torquerl. ſi ſeruus cõis.ſupra de don.int.vir.& vxo. & l.cumhic ſtatus.§.ſi mulier.& l.vir vxori.ſupra de leg,iij.& l.vxori.§.fin.ſupra fa mil.hercſ.Roma.in l.j.§.ſi quis in villa.in j.no.ſupra ad ſill.ſequitur dictum Spe.ſubdens, q̃ iſtud videtur intelligendũ de inimico inimicitie capitalis , aut maioris partis bonorum,nõ autem ſi inimicitia ob paruũ litigium interueniſſet, per ea quæ no.in d. l.licet,ſupra de arbi,& in auth.ſi dicatur,C.

de testi.& in §.item propter.instit.de excu. tut.Ang.l l.fi.C.de quæst.col.ij,ver.possunt, dicit q̃ in homicidio & in vulnere possimus ponere,si reperitur aliquis mortuus,et nescitur de quo est inquirendum de inimicis,& istud est magnum indicium ad torturam.l.j.§.prærerea.supra eo.Fely.in cl.after te.col.fi.de præsumpt. relatis dictis Rom.et Spe.sequitur eorum sententiam.& Bolog. in addi.ad Irac.Guid.de Suza.de quæst.col. vij.sequitur opinionem Spec.& Calcan.in cons.lxij.Christi Saluatoris nostri.col.iiij. sequitur prædictas opiniones.& idem volunt Ange.in tracta.maleficio.in verbo fa-
177 ma publica.numero.l. †Contrarium,q̃ immo inimicitia sola non sit indicium sufficiens ad torturam tenuit Augu.de Arim.in addi.ad Ang.in d.verb.q̃ fama publica in vers.quero.an vnum indicium.col.vij.in fi. dicens,q̃ præcedens decisio Spe.nõ est vera,quia sequeretur, q̃ vnum indicium remotum a maleficio esset sufficiens ad tortu-
178 ram q̃ tñ non est verũ. †Quia si est remotum a facto hoc est a maleficio,tũc vnũ indicium non sufficit ad torturam.per ea q̃ vult Bart.hic, & dixi supra in præmisso.vt. eandem opin.tenuit in alia addi.in d.loco. in ver.quero quid si reperiatur.idẽ voluit Gand.in ti.de præsump.& indi.dubi.col.v. versi.sed quæ & qualia,volens q̃ fama coadiuuatur,vt ex ea quis possit subijci tormentis,primo si probetur,q̃ inculpatus de crimine extitit inimicus offensi, aut fuorũ Item si probetur,q̃ inculpatus cõtraxit cõ uersationem, vel amicitiam cum inimicis occisi,vel iniuriati.Aut quia cõtra eundem occisum, vel iniuriatum fuerit taliter versatus,q̃ credebatur esse potius inimicus q̃ amicus,quę ex varijs causis possunt procedere,ex talibus enim dicit ipse intercedentibus crimen potest præsumi,& coniectura capitur,q̃ in delinquendo fraudis insit cõsilium.& sic ibi vult inimicitiam de per se nihil agere,sed famam per eam coadiuuari.hoc idem voluit Saco.de Belsin ti.de qõ. col.ix.ver.ex indicio vero,dicens,formam coadiuuari per inimicitiã,vt quis torqueat, hoc idem sensit Bar.hic,dum exemplificãdo in homicidio quo ad torturam imponendam dicit,q̃ possunt contra reum apparere indicia,vt quia inimicus,vel quia fecit præparamẽta,& sic vult indicia in plurali extitere ad quæstionem habendam,non autem vnum indicium tantum. Facit pro hoc q̃ frequenter & de facili contingit,quem esse inimicum, nõ tamen occidere eius inimicũ & exinde non potest dici,q̃ sit indiciũ grave,& vrgens vt requiritur ad quæstionem habendam in tex.nostro,& loquitur Bald. in l.non hoc.C.vnde legi.in fin,Et dixi supra in d.premisso.vt. ex quibus magis semper iuridicum putaui,q̃ inimicitia sola non sit indicium sufficiens ad torquendum stante ratione iam dicta q̃ inimicitia sit quoddam remotum a maleficio q̃ etiam tenuit Ioã.And.in addi.ad ver.fed pone in uerbo tormentis, & dixi supra in vi.præmitto q̃ male senserint prædicti ita simpliciter trãseuntes cum dicto Spe.cum ẽt contrarium senserit imol.in l.fi.supra de hære.instit.& & dicam in indicio seq.de minis.hoc idem de inimicitia tenuit Hipp.in sua prac.in.§. diligenter.nu.lxx.adducens multa in hac materia. Possumus tamen saluare dictum Spe.vt procedat quotiescunq; sumus in loco,in quo necesse est vnum ex pluribus & certis hominem interfecisse, adeo q̃ certũ esset delictum & certe persone.Sed incertũ sit de individuo,videlicet de petro,seu Titio, nam tunc existente aliquo inimico ex illis pluribus poterit iudex ob inimicitiam procedere ad torturã, vt determinat.Saly.ã simili,in eo q̃ ex pluribus est male fame,vt is possit torqueri,ut dixit Sal.in l.fi.in ver. ẽro an sufficiat in fi.C.de qõ.& dixi supra.
179 †MINE, & ipse faciunt indicium p̃co gitationis,et pensamenti,si is (cui facte fuerint) reperiatur mortuus & reus fateat̃ interfecisse.Sed in pura rixa & a casu,præsumẽdum est enim talem minantem habuisse animum ad interficiendum,nã ex eo, q̃ qs minatur alteri,ostendit se esse inimicum,vt dixi supra in primo sig.inimicitie in ver. mine faciunt,& istud pro indicio mali animi & doli dat Gand.in tract.maleff.in ti.de præsump.& indi.dubi.col.pen.vers.octauũ etiam, dicens q̃ ex talibus verbis minatoriis antecedentibus ipsum crimen coniectari potest, q̃ fraudem dolum in delicto
180 illo commiserit. †Etiã q̃ illa verba dixerit sua malignitate & animi prauitate arg. tex.in l.cũ ratio.§.ex bonis.infra de bon. dam.& l.si non conuicij.C.de iniur.subdẽs, q̃ hæc verba extra iudicium asseuerate,pia ta licet præiudicium plenum non inferant, tñ præsumptionem inducunt,et indicium l. quidam.supra de proba.& l.fi.C.de testi.& l.nec̃ professio,eo.tit.Nam his modis ani-
181 mus uolũtas cuiusq̃ declarat. † Et ideo dicitur, q̃ non solũ ipsis rebus & factis qs propriã voluntatem declarat.l.si tñ §.ei q. supra de edi,edic,immo ẽt ex verbis prola

tis intelligitur quis voluntatem suam declarare,& intrinseca sui cordis,quia non intelligitur verbis exprimere,quod mente non agitauit.l.labeo.supra de sup.leg.quo fit vt secuto homicidio post minas graui erit p̄sumptio,& graue indicium contra minātē, cum effectus,& executio verborum prolatorum declarauerint animū ita fuisse de interficiēdo prout minādo proposuerat. Ex hoc dico nō esse requirendum in casu isto, An talis(qui minatus est)solitus sit minas executioni mandare necne.Cū effectus demonstret qualitatem persone,& ꝙ sit homicida et vir malorum morum.Cum iam executus sit minas per eum factas occidēdo.& ab effectu appareat,quis fuerit ille,qui minas intulit.ex quo dico Albe.in tracta.statu,q.lxiiij.in iij.par.non bene sensisse,dum vult in casu tractatus, & pensamenti minas necessario debere factas esse ab eo,qui consueuit perficere id,quod minatur.Cū(vt dixi)distinctio hęc locum non habet.qñ pręsupponitur homicidium factum,& alia cognitio non sit facienda per iudicem ,nisi tātum super pensamento,seu tracta.Considerari autem debet distinctio hæc , qñ sumus in casu,quod ignoratur occisor , vt dicam infra. Econtra autem mine possunt considerari respectu illius,cui sunt facte vt is ob timorem minantis,si erat homo potens , & rixosus eum interfecerit, nam ad fugiendū dolorem,& timorē præsumitur cōtra agē-

tem.l.j.§.cum quis latrones.supra eo,& di-
182 cam infra. † Nam ob timorem ille,qui minatur mortem alteri , potest illo actu ab illo cui facte sunt mine,occidi vt per Bart. in l.j.quan.lic.sin.iud.se vindi.& Ang.in l. quemadmodū.supra de inoffi.testa.ex qua, cum iste qui passus est minas , interfecerit minantem pręsumendum est id ex proposito factum,& vt se liberet a timore incusso, & erit indicium contra eum pro pensato
183 ad torturā. †Mine autem in casu,in quo ignoratur percusor , & interfector. An faciant indicium ad torturam dicunt doc.cōmuniter,ꝙ aut ille,qui minas fecit , solitus est minas exequi,& sit vir potens.& isto in casu præsumptio sit contra ipsum ad torturam.Ita tenet Spe.in ti.de præsump.§.species in ver.Sed pone P.minatus est, & Alber.hoc modo distinguit ī l.metū.C.ꝙ met. cau.Bal.& Imo.late in l.fi.col.pen.vers.vltimo inducit supra de hæred.insti.& Ias.in l.j.C.de ser.fug.& Felyn.in c.cum oportet nume.xi.de accus.Aut iste talis erat homo vilis,īpotens ad talia,nec solitus minas exequi.Tunc secus vt est tex.in l.j.C.si qs imper.maledi.& lubricum lingue facile trahi nō debet ad pœnam.l famosi,supra ad leg. iul.maiest.& Imol.in d l.fi.dicit, ꝙ facit illud,quod vulgariter asseritur , sepe minus faciūt homines,qui magna minātur.& subdit ibi ꝙ ita cōiter distinguitur & sub ista distinctione intelligi debet , id ꝙ dicit Alexan.in d.l.metum.& quod dicit Abb.in c. scribā de præsumpt.Et alij per multi, quos alle.Bru.in trac.de indi col.xiij.ver.quero vlterius.& Ang.& addēt.ibi qui multa deducunt,hanc distinctionē sequuntur in trac. malefi.in verb.fama publica colū.x.nume. xxxix.Et Hip.in sua pract.in.§.diligenter. nume.lxxxv. Et hanc distinctionem esse veram experientia,quæ est rerum magistra doc. & cum multi reperiantur , qui verba minatoria proferūt ex consuetudine,& nil aliud gerere sciunt,nisi se terribiles verbis ostendere. Ideo ad tollendum indicium minarum existentium contra aliquem probanda est loquacitas viri ,qui solitus est verba similia proferre,nil tamē vnq̄ executū esse & dicam etiam in seq.inditio.

184 †IACTATIO & ipsa facit indiciū ad torturam qñ ante homicidiū quis iactatus est,posse perficere in aliquē, & esse sui arbitrij, vel similia verba protulit & postea fateatur illum interfecisse.Sed non ex proposito.Credendū est interfectorem talia verba dixisse eo animo & intentione,vt volue rit illa exequi.cum re ipsa reperiatur executum esse occidendo.Ex quo cum iactatus est,præcogitauit velle interficere.Talis.n. est animus , qualia verba proferuntur.l.is qui.§.diuus.supra de tut.& cur.dat.ab his. Et dixi supra in prin.horum indiciorū , & in pręced.iudi.& faciunt omnia,quę ibi di-
185 xi. †Et iactationem facere indicium ad torturam tenet Iac.de Beluis.in sua prac.in ti.de quæsti.col.v.ver.quartum est, & col. viij.ver. item si se iactauit accusatus. Intelligendo de iactatione.quæ fit ante delictum,nam de ea,quæ fit post delictum dicemus infra in verb.confessio extraiudicia-
186 lis. †Iactatio,si facta fuerit per aliquem & postea is,de quo uerba iactatoria habuit fuit interfectus,& ignoratur , a quo.An faciat indicium contra illum iactantē , vt exinde possit torqueri , Bal.in consi.cclxxv. Ad euidentiā pręmitto vol.ij.in antiq.dicit iactationes non sufficere ad faciendū indicium ad torturam d.l.metum adducens illud sepe minus faciunt &c.Et illud ꝙ calore iracundie dicitur, ad pęnam non est ira-

hendum d.l.j.C.si quis impe.maledi.idē vo luit Alex.in consi.clxxxj.in causa Angelo rum col.ij.ver.præterea, vol.ij.Hip.in d.§. diligenter in sua pract.nu.xxxvj.adducit pro contrario dictum Par.de Pute.in tract. de sind.ī verb.An fletur dicto torti col.iij. ver.an si probetur,& nihil resolutt,Aduer te itaq;quod prædicti Doc.sunt eiusdē sen
187 tentiæ,nec contrariantur. †Intelligunt enim iactationem non nocere inspecta qualitate psone vt dicit Bal.in d.consi.cclxxv. & Alex.in d.consi.clxxxj.Consulendo su per eo,q; ille testis iactauerat se dicturū cōtra veritatem.Nam tunc dicit Alex.tale lu bricū lingue sibi non nocere, nisi appareat q; esset persona consueta testificari contra veritatem tunc bene sibi nocere.idem vo luit Par.de Put.in d.ver.an si probetur,di cens,q; si accusatus se iactasset de maleficio committendo talis iactatio ad malum facit indicium contra accusatum q; maleficium commiserit considerata tā persone qualita te & sic omnes prædicti concorditer se re ducuntur ad eam distinctionem.de qua su pra in verb.mine,vt si esset male qualitatis & solitus similia committere habeat indi cium contra se sin minus non, Alcia,in d.l. fugitiuus de verb sig.per illum text.ibi li cet id se facturum iactauerit; dicit q; iacta tio non sufficit ad cōnem nisi alie concurre accedant,vt quia inimicus eius esset vel alioquin percussor & reprobe vite.

IN IPSO ACTV homicidij indicia.

MODVS petiendi,&hic facit indicīū,quod quis per industriam alium occiderit vt puta si quis existēs in ab scondito percutiat de retro super caput vel punctim in renibus vel collo,vel q; nullis dictis verbis percutiat in capite,vel pectore,nā talis per cutiens in insidijs dicitur apensate & per industriam id tale facere,vt est text.in c.j.de homic.vbi dicit q; si quis per industriā occiderit proximum suū & per insidias,Abb. antiq.ibi & Inn.exponūt & per insidias & pro id est per insidias,adeo q; ille dī per in dustriam occidere qui per insidias occidit, vt ēt declarat Abb.Pan.ibi in ij.no. dicens q; illud verbum per insidias declarat illud verbum per industriam q; idem est ac si di xisset ex proposito.Et illud verbū per insi dias importat machinationem seu manifestam seu claram,vt est text.in l.liberi.C.de inoffic.testa.Et dicit Bart.in l.respiciēdū.§. delinquunt infra de pœ.q; ex proposito,& proditione committitur homicidium, si cū tibi essem amicus,vel saltim inter te & me nullus erat ranchor,percussi te de retro,se cus si essem inimicus,hoc casu dicatur ēt p̄cogitationis indicium ortri,vt dicam infra
189 in verb.inimicitia. †Percutiens autem in capite demonstrat animum ad occidēdū cum de facili ex qualibet paruo actu in dicto loco quis possit mori,vt est text.in c.significasti. el ij.de homic.in fi.& maxime in locis & ciuitatibus, in quibus male liberā tur,qui percutiūtur in capite, prout est Bo nonie,vt dicit But.in d.c.significasti.Et ra tio est prædictorum,quia caput hominis re tinet vestigium hominis viuentis, qui vno spiritu continetur.l.rerum mixtura.supra de vsucap.qui per excellentiam attribuitur capiti,in quo est forus rationis & intel-
190 lectus. †Nam cerebrum est membrum diuinum secundum Aristo,in quo est sensus & intellectus, vt dicit Bald.in c.j.§.ad hoc colū.iij.ver.porro circa de pac.iur.firm,& nobilior pars corporis est caput,l.cū in diuersis.supra de relig.& sumpt.fun.Et per prędicta ita determinat Ioā.de Ana.in d.c. significasti,col.x.ver.no,q; moderamen.Et nulla facta mentione de eo refert prædicta Fely.in d.c.significasti,col.iij.versic.not.ibi rationes. Intellige iam dicta, vt non procedant in vulnere illato in facie,Sed quotiens quis vulneratur circa partes cerebri, nam vulneratus in faciem ēt ex magno vulnere non moritur,Et ratio est,quia in parte faciei vulneratus ex experientia quis non moritur vt dicit Fely.in d.c.significasti.
191 †Proditio,Et hæc dicenda est facere indi tium mali animi,& præcogitationis ad interficiendum.Nam ex proposito antecedēti cōitur homicidium,quādo fit proditorie.
192 †Et prodere est vnum actibus ostendere,& aliud in mente gerere, vt l.j.supra de præuari.Et hoc fit,si veniens tecū tanq̄ socius itineris nulla interuenīēte rixa te percutio,vel si tecū sedens in mensa hoc fecerim,nā tunc aliud gero in animo,qua q; gerā in actu,& proditorie vulnero C.de delat.l.fi.lib.x.ita no.Bar.l.respiciēdū.§.delinquunt,infra de pœ.Et eam sequūtur Ancha.Ioan.de Ana.& Felyn.in c.j.de homic. idem Bar.voluit in extrauag.qui sint rebel.
193 in verb.rebellis,subdens. †Quod qs incidit in crimen proditionis,qñ facit contra principem,vel contra Rempub.vt l.omne

delictum.§.exploratores infra de re mil.Et l.proditores eo.ti.& l.si quis aliquid.§.j.in-
194 fra de pœn. †Sed qñ committitur contra priuatum, non dicitur proditor principaliter per se. Sed crimen illud proditorie vel homicidium proditorie factum, vel qd simile l.athletas §.j.supra de his qui no.infa.& l.j.supra de p̃ua.prædicta firmat Alexan.in consi.cxxxxv.viso themate colũ.ij. ver & ex his volu.vij.Et Alber.in l.si amici domum.supra de adulte.& ex hoc datur ille modus procedendi qñ formatur inquisitio,seu accusatio,Et in eis ponunt illa verba,nulla pręcedente inimicitia,nã istud demonstrat homicidium proditorium, cũ ad demonstrandum ꝙ quis ex proposito simpliciter non proditorie interfecerit.dicitur in inquisitione,seu accusatione existẽte inimicitia capitali inter ipsos, & sic diuersus est modus in agendo.

195 †MVLTITVDO vulnerũ & magnitudo demonstrat animum determinatũ vulnerantis,ꝙ præmeditauit velle occidere,& deliberauit in corde suo per antea hominem interficere prout ẽt pluries vidi, & repertum est per torturam, quendam q̃ dederat nouem vulnera cuidam suo propinquo, habuisse animum interficiendi & pręmeditate processisse ad vulnera,ita determinat Alber.in l.& si amici domum.supra ad l.iul.de adulter.dicens, ꝙ ex quantitate vulnerum demonstratur homicidiũ tractatim factum per tex.in l.aut facta.§.qualitas &.§. quantitas.infra de pœ.Idem voluit in q.lxvij.in iij.par.tract.statu.subdens, quod magnitudo & multitudo vulnerum ostendit pensamentum.Hoc idem voluit Hip.in l.j.col.v.nu.xxxvij.C.de sica.dicẽs.ꝙ licet quis percutiat in loco corpori non periculoso,& cum re non apta ad vulnera mortalia. Tamen posset totiens in tali loco percutere,& reiterare percusionem,ꝙ percussus perueniret ad mortem, & ideo ex multiplicatione,seu reiteratione seu geminatione percussionum percipitur animus ad occidendum.Adducit q̃plura,quę ex geminatione actus inducuntur Sed lxxvj.operationes geminationes adducit Corse.in trac.de ver.gemin.& maxime in xviij ꝙ geminis homicidium est sine spe venie allegat Bal. post Guiel.de Cun.in l.nemo.C.de epis.au-
196 di.& in q.lij.vbi dicit. †Quod delictũ, ꝙ alias non erat capitale ex reiteratione efficitur capitale per not.per Barto.in l.licitatio.§.ꝙ illicite. supra de publi.& per Rom.in l.si vero in.§.de viro in xiij. casu supra sol.mat.& per Bar.Bal.Ang.Ioan.de Plat.in l.j.C.de suspec.exac.libr.x.Et alia multa,quæ adducit Hip.in d.l.j.subdens ẽt idem Cors.in seq.q.liij.ꝙ constitutiones disponentes aliquod peccatũ in foro consciẽtie debere reputari veniale, non extẽditur ad casum,qñ illud reiterat, qm̃ ex tali reiteratione efficitur grauissimum,& sic mortale,adducit text.in.§.criminis.xxv.dis.Et Rom.in d.§.de viro.in xv.casu in xxxv.falen. Præmissa intellige vera in dubio,qñ non apparet, ꝙ a principio rixa nõ erat pura,sed si propter verba,vel perfricationem data fuerunt vulnera, vel secuta mors & si multitudo vulnerum appareat,Et per lon-
197 gum spacium rixa fuerit cõmissa. † Attamen attendi debet principium.nec debet existimari pensamentum, vt est text.& ibi no.Bar.in l.ꝙ ait lex.§.ꝙ ait.supra de adul. Et ita habui pluries de facto,& obtinui, & maxime in quodam improbo, qui habuit vigintisex vulnera,& iudicatum fuit rixã esse puram & homicidiũ secutum nõ fuisse pręmeditatum,maxime si vulnerãs,vel interficiens timebat potentiam vulnerati, ne surgẽs ipsum interficeret,& vere ille mortuus fuisset viuens rixosus,& magis potẽs prout euenit in debilitato in vno pede, q̃ aprehendidit virum fortem ensem habentem,& cũ gladio paruo interfecit eũ tresdicim vulneribus,timens semper ne surgens ipsum occideret.

198 † TEMPVS vt puta nox facit indicium præcogitationis, nam si aliquis hominem interfecerit,seu vulnerauerit tempore noctis,præsumptio ex occidentem, & vulnerantem delictũ præcogitasse & illud apẽsate fecisse.Cum lex male præsumat cõtra agentem de nocte, vt est gl.in l.furem circa medium. supra de sica.iux.illud euangelij, qui male agit odit lucem, de quo in c.perniciosam.xvij.q.ij.& in c.consuluit de of. fi.deleg.& factum tempore noctis est suspectum l.fi.supra de effrac.& expil.l.hoc edictum.§.labeo.supra de his qui detec.vel effud gl.& Doc.in l.more romano.supra de fer.& Bal.in l.acceptam in ij.q.C.de vsur. & Saly.in l.non minorem in fi.C.de trãsac. & per Alex.in consil.ciij.videtur prima cõsideratione col.iiij.ver.non obstat etiã vo-
199 lu.j. †Consideratur enim tẽpus in delictis ad ipsum grauandum.l.aut facta.§.tempus.infra de pœni gl.in l.si vt allegas.C.de sica.& Bal.in consi.ccccxxvij.quedam mulier circa finẽ vol.v.dicit ꝙ per motionẽ,et vestigia pedum significatur qualitas lupo-

rum & vulpium,ſic & præambulare de nocte,& ad loca ſuſpecta,& per perſonas ſuſpectas facit ſuſpitionẽ ad torturã.& Deci. in d.c.conſuluit col.ix.nu.viij.dicit,ꝙ quãdo aliquid eſt factum tempore nocti dedita opera.Tunc præſumptio inſurgit cõtra facientem tali tempore allegat glo.in c.j.vt eccleſia beneſi.& Abb.in c.j.de clãdeſ.deſpon.& multa alia.ꝙ ẽt ſequitur in l.nõ minorem.in j.no.& dicit Tanchred.in ſua cõpendio.quę alias dẽ practica.Bal.in xvij.q. v.q.prin.ꝙ ſi delictum committatur de nocte,& inuenius fuerit reus illo tempore ꝓſumptio eſt cõtra ipſum quia tenebre facte ſunt ad male agendum l.j.§.tria luminaria. ſupra de vent.inſpi.& ꝙ præſumatur præcogitatio & tractatus in eo homicidio tali tempore perpetrato, ponit Alber.in l.& ſi amicis domum.ſupra de adult.& in ſuis.q. ſtatu.q.lxiiij.in iij.par.allegat.Inno.in c.inter alia de immunit.eccleſ.& Mant.in d.cõſil.cccxxv.niſi innocentia verſi.quinto.

200 †LOCVS agrauat delictum,ꝙ preco gitationem oſtendit argu.tex.in l.aut facta. §.locus infra de pœn.Nam ſi quis hominẽ interfecerit in prætorio.in eccleſia,& in alio cõmuni loco,præſumptio eſt,ꝙ ibi acceſſerit ad homicidium committendum.qa non eſt præſumendum,quod niſi ex magna cauſa,& deliberate in eo loco voluerit hominem interimere.Quim etiam ex loco ſumatur argumentum,vt per Parid.de Puteo in trac.de ſind.in verb.& indicijs,& Gãdi. in tract.maleſic.in tit.de præſump.& indic. col.j.in prin.& pro indicio penſamenti dat Albe.in q.ſtatu.d.q.lxiiij.in iij.par.& Mãt. in d.conſil.cccxxv.niſi innocentia colũ.iij. verſic.iiij.

POST HOMICIDIVM.

201 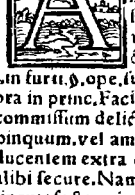 SSOCIATIO uel auxilium†preſtitum poſt homicidiũ ,cũ tripliciter poſſit auxilium preſtari valet. ante delictum,poſt delictã, & in delicto,vt per Bar.in l.in furti.§.ope.ſupra de furt.& dixi, ſupra in princ.Faciunt indicij,vt ſi quis poſt commiſſum delictum ſtatim habuerit propinquum.vel amicum eum aſſociantem,& ducentem extra ciuitatem.ad eccleſiã, vel alibi ſecure.Nam eſt iſta aſſociatione incõtinenti facta oritur præſumptio, ꝙ iſte præparari fecerit affinem,vel amicum ad delictum committendum,& ſic præcogitatum fuerit homicidium.Secus autẽ eſt ſi ex interuallo poſt delictum amicus,vel affinis ſu peruenieſſet. Nam tunc nulla præſumptio, ſeu indiciũ oriret,ita diſtinguit Bald.& dat pro indicio in l.non ideo minus in fin.C.de accuſ,ꝙ tex,in l.ſi vẽtri §.fi.ſupra de priuil. credit,de quo ẽt dicam in verbo aſsiſtentia.

202 †Idem dicas in receptatore. vt ſi aliquis vulnerat,vel occidit aliam & homicida eſt in domo te ſciente,cum nullam affinitatem vel amicitiam ante maleficium haberes,& ipſum defendis,præſumitur enim cõtra te, ꝙ fuerit conſcius maleficij,maxime ſi vulneratus aut occiſus erat inimicus tuus arg. l.j.C.de his qui latro.ocul.& l.j.ſupra de recep.& l.ij.§.non tantum.ſupra de incẽd.ru. nauf.ita pro indicio tradit Bonifa.de vinel. in rub.de indic.in prin.& Gandi.in titu.de præſumpt.& indic. dub.col.pen.ver. Tertia ratio,& in tali receptatione requiritur ſcientia delicti commiſſi,quia hominem recipere eſt humanum ut per Bal.in l.quicũque in prin.C.de ſer.fug. Requiritur etiã ꝙ non ſit conſanguinitas,vel affinitas vt dixi,& ita intelligit Barto.in l.ſi.ſupra de recep.& ponit Ang.in trac.malef.in verb.dicto malefic.nu.xxtij.& per Hip.in l.j num. cxcvij.C.de rapt.virg.vbi late. Vnde Pari. de Put.in trac.de ſind.in verb.mãdauit col. iiij.ver.filius occidit determinat,ꝙ ſi filius occidit aliquem.& probatur, ꝙ parte erat prope locum homicidij,& quod pater filiũ arripuit de manu capientium, & gladium euaginauit, & ipſum receptauit. iſte pater non eſt torquẽdus,ſi modo ex parte patris probatur bona fama,& quod occiſus dixit patrem eſſe innocentem,& ꝙ pater filiũ reprehendidit in prin.rixe ea ratione, quia non precedunt indicia ad qualitatem delicti legitima.l.j.in princip.l.viuius.§.fi.ſupra hoc tit.l.milites.§.oportet.C.eo.& quia nõ eſt niſi vnum indicium,cum plura requitãtur,multa adducens in hac materia. Luc. de Pe.in l.j.col.iij.ver.ſunt ẽt alia.C.de nu. actuar.lib.xij.dicit, ꝙ magnum eſt indiciũ maleficium receptare, defendere, viſitare, aſſociare,donare,numera ei mittere ſeu fauorem ſibi impẽdere & his ſimilia c.accuſatus.§.ij.de hæret.lib.vj.& cui's loquatur in hæreſi,idem eſt dicẽdum in aliis grauibus, c.j.de homicid.lib.vj.& ibi per eum.

203 †CONFESSIO facta per teum diuerſis modis poteſt indiciũ conſtituere,Nã aliqñ eſt extraiudicialis, & hæc parte abſente & parte præſente fit,Aliquãdo eſt iudicialis,Et hęc fit corã iudice nõ ſuo & pœ

nitus incompetenti, Aliqñ coram iudice incompetenti in quem põt fieri prorogatio. Aliquando coram iudice competenti, & in
204 tortura, de his omnibus videamus. †Cõfessio extraiudicialis facit indicium ad torturam Bar. hic col. fi. glo. & Bar. in l. capite quinto. supra de adul. glo. in l. iustus fustiũ. supra de his qui not. infa. & Bart. & alij. Doc. in l. qñ. supra de infam. Alexã. & Soc. q̃ dicunt hanc esse cõem opinionẽ in l. magistratibus & ibi Dec. & alij. supra de iurisdi. omn. iudi. Abb. & communiter Cano. in c. at si Clerici de iudi. Vnde si quis dixerit extra iudiciũ hominẽ interfecisse ex proposito, vel eum expectasse in insidijs, vel simili, ex ea confessione poterit torqueri.
205 †Ratio potuit esse, quia confessio extraiudicialis facit semiplenam probationẽ Bar. & alij communiter in l. admonendi supra de iureitur. & glo. & doc. in c. fi. de succes. ab intest. & indicium est minus semiplena probatione l. cũ probatio supra de probat. Ergo faciet indicium, cum faciat, quod
206 est maius. † Requiritur primo in tali cõfessione, q̃ sit probata per duos testes cũ sit indicium a remotis, & in eo requirantur duos testes glo. sing. & ibi Bart. in l. fi. C. famil. hercis. idem Bar. hic col. fin. & dixi su-
207 pra in vij. præmiss. †Secũdo requiritur, q̃ ita confessio sit verisimilis, vt puta quod habeat causam præexistentem, in qua consistit honor, vtilitas, vel quid aliud simile ex his, quę deducit Cic. in lib. ij. ad hæren. in c. in causa consecutarij, & quę deducit etiam Alciat. in l. fugitiuus infra de verb. signi. Et probat text. hoc in d. l. capite quinto, vbi repertus fuit adulter in domo, qui confessus fuit extra iudicium. Et sic propter verisimilitudinem, & causam quæ est quod erat in domo, oritur indicium ad torturã, not. Bal. in l. clarum. C. de autho. præstan. Et Cæpol. qui multa adducit in cõsi. xxxij. multa possent col. pen. & Dec. post ipsum in d. l. magistratibus col. fi. quamuis Ias. relinquat cogitãdum, Sed (prout dixi) optime probat text. iunct. glo. in d. l. capite quinto, & dixi supra
208 in v. præmisso. †Ex hoc infero, q̃ Ias. male sentiat in d. l. magistratibus dum dicit, quod facta confessione extraiudiciali, si sequatur confessio in tortura, non requiritur ratificatio per glo. quam dicit sing. d. l. cap. quinto, quæ vult secundum ipsum, quod facta confessione in tortura illi est standum, Nam dico quod ista non fuit intentio glos. per iura, quæ allegat, Sed hæc, q̃ præcedente verisimilitudine siue causa si reus cõfessus fuerit extraiudicialiter, & postea constiterit in tortura q̃ standum sit illi confessioni, non quod ratificatio non requiratur, Sed iudex non debet perquirere post sententiam nec post ratificationem de veritate delicti, vt in l. j. §. diuus. &. §. pen. & fin. hoc titu. allegatis per glo. in d. l. c. quinto, vbi de confessione serui, qui dixerat hominem interfecisse, & confessus in iudicio fuerat condemnatus, adhuc tamen perquiritur de veritate. Et ideo non est aliud perquirendum in dispositione d. l. c. quinto, quia verisimilitudo delicti, & causa præcedebat, cũ esset repertus in domo martij, & verisimile erat adulterij commisisse, & dicit Bal. in l. in bonis de iudi. col. ij. versic. modo quero. C. de iureitur. quod cõfessio in d. l. c. quinto erat iusta cum verisimili ratione temporis, & loci, & ita intelligatur l. quero supra de edil.
209 edic. †Ista cõclusio de confessione extraiudiciali limitatur per Felyn. in d. c. at si clerici non procedere, quotiens ante cepit iudicium reus reuocauerit talem cõfessionem per doctrinam Bal. in l. j. §. fi. C. de cõfes. Hanc limitationem sequitur Deci. in d. c. at si clerici, & Ias. in d. l. magistratibus, dicit q̃ est magna limitatio, si vera est, sed Dec. in d. l. magistratibus eam impugnat.

Primo quia dato, q̃ reuocatio confessionis tollat errorem iuris, non tamen ammouet factum, item quia animus iudicis inducitur ad suspensionem ex ea confessione, ité ex doctrina Abb. in c. illud de præscrip. vt per eum. In casu quæstionis nostre habẽdo respectum ad indicium pensamenti, & homicidij præmeditati, Dico q̃ reuocatio nil operatur, quia confessio extraiudicialiter facta, q̃ apensate & ex animo hominẽ interfecerit, inducit maximam probationẽ cum illa, quæ pendent ab animo, confessio extraiudicialis plene probat Bart. in l. celsus colum. pen. versic. sed qualiter supra de vsucap. Vbi ad offendendam malam fidem confessio extraiudicialis sufficit, idem Bar. in l. certum. §. si quis absentem supra de cõfes. vbi ad demonstrandã additionẽ, & animi declarationem confessio extraiudicialis sine præsentia partis plene probat, istud & in ciuilibus, vt inducat plenam probationem. Ergo in criminalibus faciet saltim indicium q̃ est minus semiplena probatione l. cum probatio. supra de probat. & dixi supra. Et ideo si talis cõfessus dixerit per errorem confessionem fecisse, & eam reuocet non admittitur, quia est animi declaratio, Aut fumus in homicidio puro. Et ista

reuocans

reuocans allegat errorē in facto proprio, & nō admittitur error, nisi probetur l. quāquam supra ad velle. Aut reuocat dolose, vt euitet torturam. Et tunc non admittitur, quia dolus, & fraus non debet alicui patrocinari, l. verū. §. hoc quoque supra pro soc.

Non ob. decisio Bald. in l. j. C. de confes. quia loquitur, vt dicam in cōfessione facta corā iudice incompetenti, vt eius verba dicunt, & ita eum locū intelligit Rim. in d. l.
210 magistratibus col. iiij. †Præsentia partis an operetur hoc cp confessio extraiudicialis faciat plenam probationē. Abb. in d. c. at si clerici. & in c. olim co. fi. de refcri. Tenet, cp plene prejudicat, Are. in d. c. at si Clerici impugnat hoc, quia argumētū, quo vtitur Abb. non est validū. Nam dicere in ciuilibus confessio facta parte præsente plene præiudicat. Ergo & in criminalibus nō procedit, Quia probationes facte in ciuili non probant in criminali, in quo requiruntur clariores probationes Bar. in l. ij. §. hoc edicto supra vi bon. rapt. Item & alia ratione, quia respectu Reipub. talis confessio videtur facta parte absente, vnde fisco nihil acquiritur, ex quo necesse est, cp nomine fisci aliquis interueniat, Dec. in d. c. at si cle
211 rici impugnat has rationes. † Et primā quod loquitur in probationibus, secus in confessione, quæ semper & in alio iudicio nocet & probat. l. generaliter. C. de nō nume. pecu. c. per tuas de probat. Bald. Alex. & alij in l. ij. C. de eden. Quo autem ad secundum dicit, quod in tali acceptatione esse debet persona publica, quæ acceptet, per ea, quæ not. Bal. in l. ij. C. vt in posses. legat. & per But. in c. per inquisitionem colū. v. ver. ad secundum de elec. & multa alia deducit, de quibus per Iaso. in l. stipulatio ista. §. alteri. supra de ver. obli. Dico præsentiā partis, seu alterius nomine publico interuenientis nil operari, vt maius inducatur ex confessione, quam quod sit indicium & de hoc puto text. in d. l. c. quinto iunc. glo. Nam ibi maritus habebat adulteriū in domo eius rei testande gratia, glos. exponit vt confessionem extraiudiciariā haberet, quę facit indicium, & sic ibi erat maritus præsens, attamē inducit minus semiplena probatione. Præterea pro premissis facit gl. quæ ibi not. Bald. Saly. & alij in l. iubemus,
212 C. de lib. cau. †Vbi confessio rei facta coram notario solo, vel coram iudice solo non præiudicat ipsi reo, attamen facit indicium, quia perinde habetur ac si esset facta extra iudicium, vt est glo. & Bar. ibi in l. cū scimus. C. de agric. & cens. lib. xj. & dedu-
213 cit Soc. in d. l. magistratibus col. pe. †Et nulli dubium est, quod notarius est seruus publicus & potest stipulari alteri, & maxime publico & fisci nomine, publico enim stipulatur, vt in l. non aliter supra de adop. & ibi no. glo. & Doc. in c. quāuis iunc. glo. de vsur. lib. vj. not. Card. per illum text. in c. j. §. j. in xij. not. de excef. prælat. in cle. iudex etiā qui publicas res pertractat & tuetur præsens si non in forma iudicij confessionem recipit, non inducit aliā probationem nisi indicium, & eam accipit nomine publico, & interrogationem permittit, cp maius est, vt respōdeat interrogationi, quā cp de per se dicat per no. in l. j. supra de ver
214 bo. oblig. †Confessio facta coram iudice pœnitus incompetenti veluti confessio per clericū facta coram layco, An faciat indicium. Doct. antiqui in cap. at si clerici de iudi. in princi. tenuerunt, cp sic, mouentur per tex. in l. iubemus. C. de lib. cau. & in l. si duo patroni supra de iureiur. & l. generaliter. C. de nō nume. pecu. & ex ea reg. quod vtile non debet per inutile viciari, quoties recipit separationē, cōfessio aūt potest recipere separationē ab ipso indicio, ergo &c. Adducuntur et not. in l. ij. C. cōmu. vtr. iudi. tē ex alio, quia quod nullū est quo ad expressionē voluntatis, & eius declarationē aliquid inducit l. fi. & ibi Bar. supra de reb. eor. Cū etiam cōsuetudo quæ est nulla exprimit intentionē vt per Ange. in §. ex non scripto insti. de iur. natu. & hanc sententiam sequitur Deci. in l. magistratibus supra de iurisdi. om. iud. & in d. c. at si clerici respondendo obiectis per aliam partē factis, simpliciter transit Abb. & alij Cano. in d. c. at si clerici in prin. de iudi. & Bart. intellectus secundū iura, quæ alleg. videlicet tex. in d. c. at si clerici. & Alex. Ias. Rimi. & alij communiter Doc. tenent contrarium per d. c. at si clerici ponderando eum in duobus locis ibi dum dicit aliquatenus. & ibi dum dicit propter hoc cp denotat causam remotam l. eo tempore supra de pac. Nam si talis confessio faceret indicium, ductus ad torturam si confiteretur, & fieret ex inde indicij & sententia, principij & causa fuisset illa confessio facta coram iudice incompetenti, cuius virtute fuerat tortus, & ex tortura iudicatus. Item quia hic talis clericus confitens videtur metu confiteri, & per iniuriam.
215 † Cum layci sint opido infesti clericis. c. layci. c. laycos. ij. q. vij. præterea quod nullē est, nullum producit effectum l. iiij. §. con-

demnatū supra de re iudi.l.si pater supra ne de fta.defunc. præterea confessio facta per reum erat iudicialis, ergo tanq̃ extraiudicialis non debet valere, quia actus non valet vltra intentionē agentium l.non omnis. supra si cer.pet.& ita resident cōiter Doc. Deci.in d.c.at si clerici.tenēdo vt dixi contrariū respondet omnibus his adductis, vt non valeat id, q̃ iam dictum est, ad hoc vt sententia fieri possit. Sed valeat tanquā indicium.Abb.in d.c.at si clerici.dicit dist ngui debere, quod aut sponte iste talis Clericus fatetur.& tunc faciet inditū, Aut coacte,& tunc non faciet inditium, ista distinctio est contra tex.in c.si diligenti de for. competē. vbi clericus volens, vel inuitus non potest iudicari per laycum,& omnia acta sunt nulla. Aduerte quia inditincte puto,qđ confessio nō faciat inditium,primo per text.in l.primo.§.Antoninus feuerus supra de qō. & in l.diuus §.ex causa eo.ti.vbi iurisconsultus arguit hoc modo. Seruus non potest torqueri in dām vt probet contra eū, ergo nec indicium facit & sic intelligit Bar.in l. maritus eo.ti.distinguendo,q̃ si testis nō potest examinari propter reuerentiam si non probat.nec facit indicium. Itē si testis non fuerit recte examinatus ob non seruatā formā iudicij nō facit indicium.Ex quo si propter reuerentiam, quā habere debet iudex laicus in clericos, vel propter obseruantiā iuris,& eius ordinē,iudex laicus prohibetur clericos examinare, si eius dictum non probat, nec faciat indicium. Accedat ad hoc,q̃ clerici prohibiti sunt respondere coram iudice layco in causa maxime criminali etiā quod vellent c.diligenti de fo.cōpe.Et iudex laycus non potest ipsos interrogare d.c.at si clerici, quo casu succedit illud qđ dicit Saly.in l.seruos.C.de testi. quod si iudex non potest interrogare, & reus etiā volens non potest respondere,quod nō repro-
216 bat eius dictum nec facit indiciū. †Præterea indicia debent esse legittima l.j.hoc ti. l.milites.C.eo.Sed cōfessio facta coram iudice incompetenti est illegitima, quia facta contra ius l.legitima supra de pac.Ergo indicium non dabitur maxime quia indicia, per quæ deuenitur ad torturam sunt indicia iuris,ista vero,per quæ deuenitur ad inquisitionem,sunt facti Bal. in l.seruos.C. de
217 testi. †Præterea text.in dicto capit.at si clerici dicit,q̃ confessio non valet quia cōtra ius,si ergo confessio, quæ est quoddam integrale non valet ergo nec eius pars debet valere,Cum indiciū sit pars confessionis,Et pars probationis cum sit minus semiplena probatione dicta l. cum probatio. supra de probat. quia sequeretur quod in parte esset valida,& in parte inualida,cum tunc lex totā inualidat, Et a quo remouet genus,remouentur & quęlibet eius species l.fina,C.de vsur.re.iudi.& l.fundi.supra de
218 fund.instruc. †Confessio facta corā iudice incompetenti,cuius iurisdictio prorogari poterat an faciat indicium,vt si laycus coram iudice layco nō suo sit confessus delictum Bald.Ang.Alex.Ias. Dec.in l.magistratus supra de iurisdi.om.iudi.dicunt facere indicium,& ibi dicit Soci.q̃ ista est communis conclusio,& cano.cōiter in d.ca.at si clerici,& ibi late Aret,& Dec.tenent indicium dari. & quod ista confessio operetur hoc,quod per torturam possit compelli ad perseuerandum. mori primo per text. in l. ictus fustium.fecūdum vnam opin.supra de his qui not.infa.Secūdo per tex.in l. diuus. supra de custo.& exhib.reo. Tertio mouetur.Dec.ea rōne,Nam si confessio extraiudicialis facit indicium & assertio in facto proprio probat,eo modo, & talis cōfessio, maxime quia fit ad interrogationē & respōsionem,ideo debet esse validior quam q̃ sit extraiudicialis cōfessio iux.no.in l.j. supra de verbo.obli.tiem quia & si deficiat ius in eo casu,factum tamē remanet, ex quo facto oritur indicium. In hac conclusione puto distinguendum inter hæc duo, q̃ aut iudex incompetens procedit contra reū errore facti,quia putat se competentē. Aut scit se incompetentem,& videns reum tacentē procedit.& tunc confessio coram eo facta operetur indicium, siue putauerit se iudicē competentem siue non.& ita procedat communis conclusio. Aut & secundo casu, huic iudici opponitur de incōpetentia, & ipse inuito eo vult procedere. Tunc dico,q̃ confessio rei non facit indicium, quia videtur contra ius elicita, & exinde iudex dicitur facere iniuriam ipsi reo arguit.eum qui.§. fi.supra de iniur.& per ea quæ determinat Saly.in l.decuriones.C.de qō. volens tunc demum iniuriam fieri ipsi decurioni eum torquendo quando iudex de eo notitiā habuit,si itaq; cōtra ius iudex processit, factū per ipsum est nullum l. non dubium.C. de legib.& simus in casu. de quo loquitur d.l. diuus ibi sed si maligne interrogasse,aut.nō dicta retulisse pro dictis compererit. Cum iudex videatur iniuria affici si opponatur contra eius intentionē declinatoria,ex quo præsumēdum esset,quod non fideliter pro-

cessit in habenda tali confessione, ideo nō nocet. Intellige prædicta, vt confessio no ceat, & faciat indicium, nisi reus coram iudice competenti & in actis reuocauerit eā confessionem sub illa ratione, quod confessus est sciens illum esse iudicem incompetē tem. Et quod confessio sua propter illud sibi non nocebat. Et quod noluit opponere de incompetentia, quia timebat seuitiam iudicis, & ne deteriora contingerent. Si hæc reuocatio haberet verisimilitudinem in se respectu persone iudicis. Putarē ipsam ammouere vires indicij vt dicā infra in verb.

219 fuga. †Confessio facta in tortura an faciat indicium, si reus ductus ad ratificandū negauerit. Doc. cōiter tenent indicium oriri per not. per Bart. in l. vnius. §. j. in princi. hoc titu. & tenet Bal. in l. bonefidei. colū. ij. versi. item quero. C. de iureiur. & ratio est,

220 †Quia variatio in reo facit indicium & ex ea potest torqueri, vt per Bal. in l. multū interest, & per Bar. in l. de minore. §. pluriū hoc ti. propter hoc poterit torqueri. Et erit indicium, cū sit primo confessus, postea extra torturam id negauit intellige in eo, qui confessus est in tortura præcedentibus legi

221 timis indicijs antequ torqueretur. †Alias si absque indicijs fuerit tortus, confessio sibi non nocet, vt per Bar. in l. pen. supra eo. & per Bal. in l. fi. in fin. C. de accu. rationem reddens, q torqueretur tā contra ius partis, quā contra ius torti Ang. in tract. malefi. in verbo fama publica nu. xxxvj. & ibi add. late, & Hip. in l. pen. supra eo. nu. x. Difficultas est si reus per plures vices ductus ad torturam confessus est delictū, & ductus ad ratificandum negauit, id facieudo per plures vices an debeat procedi in infinitum ad torquendum. Par. de Put. in tracta. de indi. circa finē, quē referēdo sequitur Hip. in sua prac. §. qm. in ij. col. dicunt q non est procedendum nisi ad tertiam manum torture. & sic per tres dies diuersos est torquēdum, vt in simili declarat Ang. in l. fi. C. de quæst. &

222 vidimus supra. † In hoc casu puto distinguendum, Aut sunt indicia leuia contra reū vt ex illis possit semel torqueri. Et tūc si fuerit tortus sufficienter pro illo indicio & semel, & cōfessus fuerit post torturam si postea ductus ad ratificādum negauerit delictum confessum poterit ex tali variatione torqueri. Et si confessus fuerit, & postea dum ratificatio fieret iterum negauit nō est amplius torquendus cum purgauerit indicia sua. Et illa secunda variatio non faciet aliud indicium quia non est diuersitas inter præcedentem variationem & hanc secundam. Et indicia de nouo non dicuntur venire propter quæ debeat torqueri, quia nō sunt diuersi generis vt per Barto. in dicta l. vnius, & Doct. in dicta l. repeti hoc titu. Si vero sunt indicia vrgentia, propter quæ debeat his torqueri si primo tortus sufficiē ter confessus sit, & postea ad banchum negauerit, debet iterum torqueri & secundo pro indicijs, quæ habet contra se & si tortus confessus est, & eo modo quo supra. Et post negauerit, debet tertio torqueri. & ista tertia tortura est tanta pro variatione iam dicta per reum his facta, quod facit vnū indicium tārum, & est prædicta ratione si habet indicia vrgentissima, Tunc si in prima sufficienter tortus & in secunda, & in tertia confessus sit. Et postea negauerit vt supra Tunc quia ob illam trinam variationē ortum est indicium, debet quarto torqueri, & in hoc recedendum est ab ea regula, qđ non sit procedendum nisi ad tertiam manū torture, quia dum indicia, quæ merebantur trinam torturam expurgantur, oritur aliud indicium, ex quo & quarto est torquendus nam si reus, non torqueretur nisi ter, vt dicunt prædicti Doct. omnia indicia rei non essent expurgata.

223 †LITERARVM acceptatio an faciat indiciū vt puta scripte sunt litere Seio per Sempronii quod sunt multi testes qui dicunt te per insidias occidisse Gaium & exinde mandatum esse per iudicem, quod capiaris, ideo sis cautus, Seius accipit literas & nil dicit de ea re, nec se excusat an oriatur indicium ad torturam, Hipp. in practi. in. §. diligēter nu. cxxxvj. dicit hāc quæstionem nouam & dici posse oriri indicium ad torturā quia in criminalibus proceditur ad instar ciuilium, Sed talis receptio literarum cum taciturnitate facit probationem plenā, vt per Bar. in l. filiusfamilias la ij. supra ad Macedon. Bal. in l. literas. C. manda. & alij per multi quos allegat Iaſ. in l. admonendi supra de iureiur. ergo talis exceptio debet operari hoc quod faciat indicium.

224 †Quia ea quę faciunt semiplenam probationem in causa ciuili faciunt indicium in causa criminali, vt per Bar. in l. fin. in fin. supra de in lit. iur. Relinquit tamen cogitandum per ea quę habēt in l. si cum dos, & ibi Barto. supra rer. ammo. & per Paul. de Ca. & Iaſo. in l. si quidem. C. de transact. Aduerte q existimo istud non esse indiciū habile ad torturam. Nam adhoc, vt argumentum de ciuili ad criminalia valeat requi-

ritur, ꝙ sit par ratio eadē in vtroque vt voluit Saly. in l.j.C.vbi de poss.agi opor. Sed in hoc casu non est ratio ęqualis de causa ciuili ad criminalē ergo &c. Nam quando aliquis accipit literas in causa ciuili, & obligatione pecunie arbitrij est accipientis dicere ꝙ non tenetur nec debitor est quantitatis contente in literis quia optime scit se non esse debitorem, sed quando recipit literas de delicto, & quod sunt testes qui hoc dicunt potest subsistere, & timere propter testes falsos, & nil dicere ne difametur de tali delicto, nam pœnes probos, & bonos posset oriri suspitio & infamia ob illas literas, & posset nocere propalāti ob famam ideo nō est inconueniēs, si ipse tacet cū ex expressione contentorum in literis posset sibi nocumentum oriri, non autē vtilitas quod secus est in literis debiti qui propalatio contentorum in ipsis non posset sibi in aliquo nocere. Sed ꝓdesse, & ideo nulla adest causa propter quam non debeat dicere portanti literas debiti, quod non est debitor scribentis item ex alio, qñ committitur citatio personalis, ob delictum a communiter accidentibus, secreto committitur vnde ille qui scribit amico literas scribit quoddam secretū, dum dicit, ꝙ aduertere debet ne capiatur quo fit, vt non conueniat, quod ille qui accipit literas id palā dicat ad præiudiciū illius qui ostendit se velle fauere illi qui literas accepit, ex quo cum nullum, sit cōmodum scribenti, vt frequenter accidit ergo nec debet habere hoc incōmodum vt imputetur diuulgasse, & notificasse per literas id, quod erat secretum, & hæc communiter contingunt, itaq; debent considerari. Et indicijs argumentum a communiter accidentibus validissimum est vt per Bal. in l.fi.in fi.supra de hæredi. institu. & dixi supra in indicio a communiter accidētibus. Et ideo putarem istud non facere indicium nec ad inquirendum, nec ad torturam. Dato ꝙ habitis literis aufugeret ex loco in quo erat cum iustam cām fuge haberet fidem præstās literis sibi scriptis vt dixi, dicam infra in indicio fuge. Dum ob suspensionem inquisitionis fugam esse licitam diximus, Idem dicerem in quocunque delicto & maxime si scriberentur litere super furto ꝙ maxime multum infamat, vt in l. prima.ff. de his qui not.infa.

225 †TRACTATVS dicitur esse, quotiens plures conueniunt inter se, & insimul consiliū faciunt, & in eandē opinionē deueniunt ad delictum cōmittendum, tex. est in l.& si amicis domū ibi, conuenire ad tractādum supra ad leg.iul.de adult.& in l.fi.§.fi. ibi ampliori tractatu habito.C. de iur. delib.& in l. nam cū tractactu supra pro socio & in l.si auiā.C.de ingen.manum.& Innoc. in c.bone memorie el ij.de elec.in ver.tractatū dicens, ꝙ tractare est deliberare, ac cogitare de aliquo, & opportet ꝙ fiat discussio, & examinatio rei, de qua agitur, quod voluit ēt Alb.in d.l.& si amicis domum, & in d.l.fi.§.fin.& in tracta.statu. in q.lxiiij.in iij.par.dicens, ꝙ tractatum dicitur quando consiliū, deliberatio, & tractatus præcessit inferens ad statutū puniens homicidiū per tractatū factū pœna mortis, & per non tractatum puniens in centum, vbi examinat, quando præsumatur homicidiū per tracta-
226 tū factum, & quando non. †Per tractatum homicidium factū habet hoc grauius, vt maiori pœna puniatur. & si plures fuerint in rixa per tractatum facta omnes tenentur de occiso glo.Dyn.Bart.& Mod.& l.fi.C.de sica.& hoc modo redducuntur ad concordiā glo.quæ videntur contrarie, vt est glo.in l.item mella.§.si plures. supra ad
227 leg.Aquil.volēs. †Quod si vnus est interfectus, & plures sint inculpati, nec appareat, cuius ictu perierit, quod nullus teneatur.& glos.in l. idem Pomponius supra de rei vendi.contrariū voluit, ꝙ omnes teneātur, glo.in l.ita vulneratus.§.fi.in fin.supra ad leg.Aquil.& in l.vulgaris.§.si duo supra de furt.& in l.quoniā.C.ad leg.iul.de vi volentes insolidū oēs obligatos esse, Iaco. de Beluis.in prac.crim.in ti.de qō.circa fi.concordando hanc glo.dicit esse distinguendū, ꝙ aut sumus in homicidio facto ex proposito & per tractatum, & tunc omnes, qui interfuerunt dicto homicidio tenentur de occiso. Aut sumus in pura rixa, & tunc quilibet tenetur de eo, ꝙ gessit, iux.tex.in l.fin. supra ad leg.cornel.de sic.ꝙ ēt voluit Bart. & Ang.ibi, & Moder.Cy.& Saly.in d.l.qm̄ & aduerte, ꝙ quando sumus in pura rixa, nec appareat, quis vulnerauerit omnes torquebantur dicā infra in verbo vita in ver. dictum Saly.& persistentibus in negatiua, sit abolitio criminis, non aūt absolutio quia non omne illicitum punitur l.pen.supra de his qui no.infam. Maxime vbi non deficit ius sed probatio.l.duo sunt Titij. supra de
228 test. tute. †Et ista est practica, de qua per Saly.in l.si qui adulterij in verb.ex ista glo.C.ad leg.iul.de adul.& in l.si quis in fi. C.ad leg iul.maiest.& idem est, si existentibus indicijs contra aliquem, & eo posito ad

torturam, & negante ac sufficienter torto fit abolitio, quę hodie dicitur relaxatio pro nunc poterunt tamen omnes pecunialiter puniri quotiens est certum ꝙ aliquis ex illis interfecerit & sic incertus de certis sed quotiens est incertus de incertis quia poterat aliter interfecisse qui non sit de illis tũc nemo damnatur ẽt pecunialiter ita vult Io. And. in addi. ad Specu. in titu. de homic. §. i. verti. pone ꝙ quatuor in verbo, Si lapis & ita debet intelligi ꝙ dicit Rom. in l. j. §. si gs
229 in villa in fi. supra ad Sillan. †In tracta tu hoc requiritur, quod committentes homicidium, vel vulnera inferentes sint coacti, & conueniant ad hoc, i. causa committẽdi illud delictum, vt in l. ij. §. homines supra vi bon. rapt. dum dicit homines coactos accipere debemus ad hoc coactos, Si vero fumus in pura rixa, tũc homines dicantur cõuenire in hoc, i. causaliter, & alio respectu quam ad homicidium vt est tex. in l. fin. supra de sica, ibi ictus vnius vtriusque in hoc collectorũ & ibi Ang. ponit hanc differentiam inter hæc verba, & sensit hoc Ancha. in consi. ccxvij. Nos Bartholameus de Saliceto. In tractatu hoc sufficit, quod constet tractatũ fuisse factum, dato ꝙ non appareat de conclusione finali. Si modo secutus sit effectus, ita voluit Bald. in l. multũ interest. C. si quis alte. vel sibi, Et quæ not. Ang. in simili in tracta. maleficii. in verb. & ad hoc
230 colloquium in prin. † Difficultas est si tractatus fuit habitus præsente aliquo, & nihil dicente. An constito de ipso tractatu, & quod ille fuit præsens pro quo gratificando factus fuerit tractatus, si tacuerit, & nil de ea re dixerit, an obligetur. Videbatur obligationem non oriri ob præsentiam, & taciturnitatẽ vt est tex. in l. filiusfam. §. inutus. supra de procur. vbi tacẽs non habetur pro consentiente. idem videmus in magnis & arduis, quod taciturnitas nõ hr pro consensu. in contrariũ est veritas quod immo iste talis præsens & tacens teneatur & obligatus sit pro delicto, vt est tex. & ibi glo. in c. Petrus de homic. facit ꝙ voluit Innoc. in c. ex parte de rescri. vbi determinat, quod si quis procurat nomine meo me præsente & tacente videor consentire, quemadmodum & glo. in d. c. Petrus dicit quod si præsente eo, ad cuius beneficium tractabatur de homine interficiẽdo, etiam quod taceat, tenetur eo quoniam expresse contradicere debet, vt est tex. ibi & ita sentiunt Ancha. Ioã. de Ana. & Felyn. & alij ibi. Non obst. ꝙ quis inuitus non astringatur ad officiũ procuratoris, quia agitur in eo casu de obligatione personali ad aliquod gerendũ in qua requiritur expressus consensus vt per Iaso. in l. quæ dotis nu. xcvij. supra solut. matri. vbi multa adducit, immo quando sumus in materia delicti quo ad obligationem taciturnitas habetur pro consensu, vt per Inno. & Abb. in c. j. de his quæ fi. a maio. par. cap. & in c. ij. de his quæ fi. a prælat. fi. conf. cap. & per Iaso. in d. l. quæ dotis col. xiiij. versi.
231 decimusquintus casus, † Indicia demõstrantia tractatũ possunt esse eadem fere, de quibus iam diximus in indicijs ostendentibus homicidiũ ex proposito & exemplificari potest in præparationibus ad delictum. vt si præparauerit equos habiles ad fugã, vel si illos ascenderũt antequam cõferent se ad locum delicti. item si vnus minus aptus ad arma & rixam acceperit vestimenta aliorũ, dum se conferunt ad eum locum in quo facta est rixa. Item si relinquerunt homines inutiles domi & coniunxerũt se robusti & fortes, & ex post secuta sit rixa. Itẽ si iussus præcesit, vt vnus ex pluribus colligeret vestimẽta aliorũ sociorũ. Item si ad sonum campane, cornu, vel alterius rei contulerũt se plures in vnum locum, & facta sit rixa. Et eo modo exemplificari potest qñ plures transierunt per locum non solitum cum armis hastatis, Archobusijs, sagitis, & arcu, & alio simili genere armorum. Et denique in omnibus suprapositis indicijs, potest etiam verificari & ostendi tractatum in infrascriptis casibus.
232 †SECRETA conuentio, & locutio habita inter plures si post exeuntes ex loco hominem occiderunt, oritur indiciũ tractatus arg. l. si ventri. §. fi. supra de priuileg. cred. & ibi *not.* Bar. de domino loquẽte ad aurem famuli si sequatur homicidiũ vt præsumatur mandatum. Idem not. Bald. in l. multum interest. C. si qui, alt. & in l. j. col. ij. ver. & ille præsumitur. C. de ser. fug. Intellige prædicta, vt faciãt indicium. si modo hæc tria non concurrant. Primo locutio secreta, Secundo inimicitia capitalis occisi, Tertio quod incontinenti sit secutum homicidium. nam concurrentibus his tribus oritur plena probatio, vt per Iaſ. in d. l. j. C. de ser. fugi. & per Raph. Fulgo. in d. l. si veniri. §. fina. Est tamen dura opin. vt per hæc possit quis commendari. Cum in contrariũ sint ea quæ ponit Ioan. And. post Thom. de Pipe. in addi. ad Spec. in tit. de præsump. in ver. xiij. ideo cogita.
233 †RIXA secunda vice parum post pri-

~~tum facta, vt si vno~~ die sunt rixati, & ijdē altera die sint rixati. vel parum post iterū accesserūt ad rixam. Ex ea generatione ita breui tempore facta præsumptio est mali animi, & quod inter se conuenerint pro homicidio committendo cum geminatio actus demonstret deliberatam intentionem rei agendę, & delicti perpetrandi. Cum de iure actus geminatio demonstret expressam voluntatē, vt in pacto nudo geminato. Ex quo demonstratur animus obligandi not in §. de constituta insti. de actio. & in l. iurisgē tium. §. igitur nuda, supra de pac. & in muliere, quæ ex actu reiterato dicitur obligari per auc. siue a me, C. ad velle, & de gemi natione habetur in c. & si Christus de inre iur. Cum etiā ex prætertio arguatur in presens. l. iubemus & ibi not. C. de proba. & in c. scribam. de præsump.

234 †AGGRESSIO nullus dictis verbis, vt si plures aggressi sunt vnum vel plures nil dicto. Tunc facit indicitū, ꝙ conuenerint pro delicto committēdo, & iā illud deliberassent, & istud pro indicio tradit Ancha. in consi. ccxvij. Et pro hoc facit l. respiciendum. §. delinquunt. infra de pen. ibi dū dicit, ex proposito latrones delinquunt, ꝙa habent factiones, & ibi Bar. in eo capite dū vult, quod ex proposito antecedenti fit ho
235 micidium. †Quando fit insultus qui est motus de loco ad locum & in alium saltus l. j. §. cum arietes supra si quadr. paup. fecis. dic. & l. is qui. C. de fica.

236 †ASSISTENTIA ad delictum facit indicium ad tractatū, vt si vnus hominē occiderit, & plures ibi fuerint armati, vel propinqui facto, vel remoti, dummodo potuissent in casu necessitatis ipsius delinquētis auxiliū præstare, nam tunc ob eorū presentiam, ille qui insultum facit efficitur audatior. Et ille in quē delinquit fit timidior. Ideo de auxilio tenentur. & prę sumptio est de tractatu, vt per Bal. in l. ob hęc verba supra de infam. & in l. j. C. de rapt. virg. & in l. data opera. C. qui accus. pos. & in l. j. C. de fer. fug. col. j. versi. ex consilio dicens, ꝙ ille qui associat tempore delicti, dicitur opem præstare, etiam si nihil aliud facit, nisi quod ex proposito associat eum quod præsumi-
237 tur si secū stat armatus. †Nam ille qui armat se præsumitur de rixa, vel bello cogitare l. licet inter priuatos supra de pac. & pro indicio dat Bru. in trac. de indi. colum. xiij. j. versic. item infurgit, & de materia auxilij loquitur late Felyn. in cap. sicut dignū de homici. & Deci. in capit. primo de offic. deleg. Et Aret. in c. iij. loco colum. si. de probatio. Hoc intellige eo magis procedere, si tales ibi astantes nulla tamen facta demōstratione seu armorum euaginatione statim perpetrato delicto insecuti sunt, & associati fuere delinquentem Bald. in l. non ideo minus in fin. C. de accu. a remotis autē præstatur auxilium vt ponit Alexan. in l. is qui opē in addit. ad Bar. in addit. mag circa medium supra de fur. dicens, quod ille qui mecum stat a remotis armatus, si per eum efficiar audatior & offensus timidior, dē præstare opem mihi, istud autem indicium potest tolli si ibi stans probauerit casu venisse in eum locum, nam tunc non erit indicatus, vt per Bal in dictis locis.

238 †DVCENS verbis aliquem sciens malefactores e ie in certo loco & ille occidatur vel d robetur si verbis suis fidē adhibendo inde transierint, vt puta quod dixerit mercatoribus, quod secum ire deberēt, quia duceret eos per bonam viam & securam. Et fuerint interfecti vel derobati, indicium est co tra illum, quod fuerit particeps criminis, & causam delicti præbuerit, cum etiam teneatur pœna leg Cornel. de sicar. l. iij. §. alio senatusconsulto, & arg. l. qui occidit. §. pen. supra ad leg. Aquil. & l. pen. §. si cum eo supra vt bon. rap. Et pro indicio dat Gand. in ti. de præsumpt. & indi. dubit. colum. fin. ver. decimum colligitur, subdens ꝙ quæstionibus est subdendus, & sic
239 erit indicitū ad torturā ea ratione. †Quia de his est quæstio habenda, qui suspensione cadis consentientes videbuntur l. j. §. occisorum &. §. si quis in villa supra ad sillan. Et ēt pro indicio ad torturam tradit Bonif. de vita, in ti. de indic. circa prin. in ver. item si fualit.

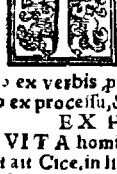

240 INDICIA† in homicidio, si quādo aliquis est interfectus, & ignoratur a quo ortūtur ex causis infrascriptis. Primo ex vita, & ex persona imputati. Secūdo ex verbis. Tertio ex facto. Quarto ex processu, & testibus examinatis.

EX PERSONA.

241 VITA hominis, †ex ante factis spectat vt ait Cice. in lib. ij. ad Heren. in causa coniecturali. & Doc. considerant istud pro indicio, vt si quis fuerit male conditionis, & solitus similia facere habeat indicia cōtra se,
242 vt præsumatur deliquisse. †Nam ex cō suetudine delinquendi per legem præsumi-

tur cõtra hominem l. si cui. §. primo ibi qui
semel calumniatus & supra de accusa. & l.
de minore. §. j. hoc tit. l. non omnis. §. a Bar-
243 baris. infra de re mil. †Et ex præterito
præsumitur in presens l. iubemus & ibi no.
C. de probat. & Gandi. in tit. de præsump.
col. j. ver. aliquando, & ver. fl. & consuetu-
do patrisfamilias siue in bonis siue in malis
est attendenda. l. siue negotia supra de neg.
gest. l. Olympico supra de fer. vrb. prædi. &
si delictũ fuerit retteratiõ magis præsumitur,
nã ex ea geminatione ostenditur determina-
244 ta voluntas ad malum agendum. †Cũ
actuũ geminatio demõstret apertã voluntã
tẽ no. in §. de constituta instit. de act. & in l.
j. C. de plus petit. & in cap. & si Christus de
iureiu. Vnde statutũ quod pro crimine im-
ponatur pœna pecuniaria non habet locũ.
Si secundo deliquerit, vt per Hip. in l. j C. de
fisca. nume. xlvij. adducit text. in l. j. C. de su-
perexac. lib. x. & ibi Bar. Bald. Ang. & Soc.
245 de plat. †Sed aduerte, q; in eo casu ex
geminatione sola non proditur beneficium
legis nec crimen magis grauatur. Sed requi
ritur, quod saltim per tres vices deliquerit.
ita declarat Luc. de pen. ibi per text. in §.
verũtamẽ in auth. vt immob. ante nupt. do
nat. & in l. seruos. C. ad leg. iul. de vi pub. &
246 per Innoc. in c. j. de fideiuss. †Difficultas
sit, an ex eo, quod quis solitus sit delinque-
re, & sit male vite, habeat indicium contra
se, vt possit poni ad torturam. Hip. in §. di-
ligenter nu. xcix. mouet istam q. & dicit, q;
Doc. fere omnes post Bar. hic dicunt q; ha-
bet indicium ad torturam, vt per Saly. in l.
ij. C. eo. & Guid. de Suza. in trac. de tormẽ.
in iij. col. Et Alex. in consi. lxxvij. in causa
accusationis in iij. col. & in consil. l. visis &
oportune in primo volu. adducit regulam
quòd semel malus semper præsumitur ma-
lus. Et dicit malum facere dictum Salyce. in
d. l. fi. quod si plures fuerint in rixa, & mor-
tuus non habet nisi vnicum vulnus, & igno
ratur, a quo sit illatum, & omnes torqueri
non possint, si tamen fuerit vnus male vite
is torquebitur, & multa adducit ad proban
dum illud, quod præsumatur contra solitũ
delinquere. Contrarium tamen post mul
ta tenet Hippo. in dicto loco, dicens malam
qualitatem persone non facere indicium le
gitimum ad torturam, mouetur, quod quan
247 do sumus in aliqua dispositione. †Ver-
ba illius dispositionis multum sunt atten-
denda capit. porro de priuileg. & ibi gloss.
Sed in hac dispositione habetur id, quod se-
mel malus semper præsumitur malus, & sic
ex mala qualitate persone oritur præsum-
248 ptio. Sed sic est. †Quod præsumptio est
minus quã indicium, vt per Bal. in l. ea qui-
dem. C. de accusatio & per Iaso. in l. prima.
supra de eo per quem fact. erit. Adducit etiã
Bald. in l. prima. de executatio. tutor. vbi
præsumptio dicitur esse ad probandum, in-
dicium vero est probatum, & sic minus est
præsumptio quam indicium, adducit etiam
glos. in l. absentem in verb. damnari infra
de pœn. & glo. in cap. literas de præsumpt.
Item quia ex præsumptione oritur argu-
mentum. sed indicium est idem q; semiple-
na probatio. l. fin. & ibi Bartol. supra de in
lit. iura. l. ij. §. si absens supra si ex nox. cau.
aga. & sic cõcludit nouam esse opinionem,
quod non oriatur indicium. Adducit is alij
249 permultis, quę longã essent referre, †Ad-
uerte q; qualitas persone dupliciter est cõ-
siderabilis, quod quis dicatur bonus, vel
malus in genere, vel q; dicatur bonus vel
malus in specie, De bonitate & malitia in
genere est text. in l. nõ omnis. §. a barbaris,
infra de re mil. & l. de minore. §. fin. hoc tit.
de qualitate persone in specie, & de con-
suetudine rei vel imputati est in d. l. si cui.
§. primo. & in l. si seruus plurium. §. fin. su-
pra de lega. j. & in dicta l. vel vniuersorum.
supra de pigno. act. Bart. ita distinguit in fa-
ma in dicta l. de minore. §. plurium colum.
prima versicu. pro declaratione, vt fit in ge
nere, vel in specie, & de his duobus loquit
ur Cic. in præallegato loco, quod si accusa
tus est de occiso reperiatur per causa, vt
quandoq; in suspitione fuerit homicidij, &
si non potest reperiri par causa, reperiatur
dispar, & sic generalis obiectio circa mores
accusati. In vtroq; casu si fuerit facta pro-
batio, q; ille sit malus vel in specie vel in
genere orietur indiciũ contra reum & ma-
ius erit indiciũ contra eum qui habet præ-
sumptionem malitie in specie & sic in eo-
dem genere mali vt in regula semel malus
de reg. iur. lib. vj. ibi Dyn. Franci. & alij, &
dicam infra in indicijs furti in verbo vici-
250 nus. †Attamen ex tali indicio solo nõ
poterit torqueri, quia Bartol. in hac l. & Sa
lyce. in l. fin. C. de quæstio. dicunt post om-
nes Docto. quod quando est indicium re-
motum a maleficio, vt est mala fama & si-
milia, de quibus diximus supra in præ-
missis, ex hoc solo non poterit reus tor-
queri. Sed requiruntur alia indicia pœ-
nes istud. Ex quibus animus iudicis de-
duci possit in suspitionem contra reum,
& sic superflua est disputatio Hippolytus

in hac materia, quia Doc. omnes distinguũt inter indicia, vt dixi supra in vj. præmisso.

Dictum Saly. allegatũ per ipsum in d. §. diligẽter nu. xcix. & in rub. C. de proba. nõ dicit id, ad q̃ deducitur, quod si plures fuerint in rixa, & ignoretur per quẽ fuerit factum homicidiũ, q̃ torquebitur ille, qui est peioris vite inter imputatos, Nam si plures fuerint imputati, & ignoretur, quis interfecerit, & omnes fuerunt in rixa, omnes torquebuntur ad habendam veritatem. ita est practica, ita determinat Dy. & Roma. post eũ, & Mod. in l. j. §. hoc tescriptũ supra ad Sylla. Sed Saly. in d. l. fin. dicit, q̃ si fuerit suspitio contra plures, qui faciliter potuissent delictũ cõmittere, Tunc stãte ista verisimilitudine, & suspitione male vite poterit is torqueri, non autẽ alij torquebuntur ob illã simplicẽ suspitionẽ, quod potuerint delinquere. Non ob. qd cõsiderat prędum

251 ptionẽ minus q̃ indiciũ, ga dico. †Quod præsumptio est genus quo ad indicium, vt vult Bal. in rub. C. de proba. diffinitẽdo indictum dicit, qđ indiciũ est præsumptio minima hominis boni, seu distans argumentũ

252 a specie ꝓbationis. †Immo præsumptio habet plures gradus, cũ alia sit iudicis, & cõtumatie, vt si iudex erat Clericũ, q̃ reddeat ad eccleſiã & nisi reuersus sit præsumit iudex, q̃ habeat Eccleſiã pro derelicta, alia fame per quam proceditur ad inquisitionẽ vt in c. qualiter & q̃n ex iij. de accus. Alia sit nature. vt si pr̃ exheredat filiũ, præsumitur q̃ intuste agat, ga non permittit natura præsumere, q̃ filius patrẽ offendat, vel econtra l. omnimodo. C. de inofficio. testa. l. vlt. C. de curat. fur. & de his, & sequi loquitur. Host. in ti. de præsump. in. §. quot eius species. Alia sit iuris contra quã admittitur probatio, vt in possidẽte, q̃ præsumatur dñs l. siue possideris. C. de proba. & q̃ Chyrographũ laceratũ præsumatur solutũ l. si chyrographum supra de probat. Alia sit iuris & de iure cõtra quã nõ admittitur probatio, l. si qs adulterij. C. ad leg. iul. de adul. & ponit Bart. in d. l. siue possidetis. ideo id, quod dicit Ias. q̃ præsumptio sit minor indicio in d. l. j. supra de eo per quẽ fac. erit, illud est verum in terminis, in quibus loquitur Ias. q̃ est in indicio oriẽte ex dicto mortui vel iniuriati. Nã illud est indicium vile, & de eo loquitur gl. in d. l. si mater. C. de calum. & sic in eo casu est minus indicium quã præsumptio, quia vile & tenue, vt dicam infra in versi. mortui depositio.

253 †CONVERSATIO malorum, & ista facit indicium contra imputatum argu. tex. in l. iij §. nullus putat supra de excusa. tuto. & l. item apud labeonem §. adduxisse in fin. supra de iniur. l. nullus §. j. supra de act. empt. Nam ex mala conuersatione bonus efficitur malus & vitiosus l. ediles. §. pedius supra de edil. edic. Nam similis similem sibi querit c. recollentes de stat. mona. & secundum Phylos. tal s qualis quisq; est, talium consortio delectatur, & dicit text. in cap. sæpe. xxviij. q j. q̃ malorum consortia sæpe ẽt bonos corrumpunt, & tanto magis eos, qui ad vicia pronisunt. ĩstud pro indicio tradit Gandi. in ti. de præsumptio. & indic. dubita. col. j. ver. item habet indagare, & Guid. de Suza. in trac. de tortu. colũ. vj. ver. querat iudex. & Are. in tract. maleficiis in verb. q̃ fama publica. colum. vj. nume. xix.

254 †Istud autẽ extendit Iaco. de Belui. qui malos famulos tenet, vt sit indicium contra ipsum in sua prac. ti. de qõ. colum. v. verbic. quartũdecimum crimen allegat text. in §. hos aũt in auth. de non alien. & in c. licet heli. in prin. de simo.

255 †QVALITAS persone potest indiciũ facere, vt cognoscatur, si respectiue ad eius cõditionem & qualitatem sit causa aliqua, quæ ipsum induxerit ad maleficiũ cõmittendũ, vt si commodum aliquod ex maleficio acquilierit, vt honorem, pecuniam, dominationẽ, aut aliquã cupiditatẽ amoris, aut voluntatem libidinis explende. Aut q̃ voluerit incommodum vitare, vt puta inimicitias, infamiã, dolorẽ, & supplicium, quę omnia pro coniecturis tradit Cic. in d. li. ij. ad Heren. in prin. in cap. cause coniecturalis in parte probabili. Et hæc a legibus cõ-

256 probãtur. †Nam spes cõmodi assequẽdi, aut incommodi euitãdi probatur in l. cũ ratio infra de bon. damnat. vbi pater interfi ciẽs eum, qui filiũ instituerat, propter istud cõmodum feciſſe videtur, & ideo filius nõ succedit & hĩ in l. j §. si dñs supra fi quisali. testa. & prohibu. & in to. titu. vbi succedẽs ab intestato si prohibuerit agnatũ testari priuatur successione, & ẽt filius ob prohibitionẽ patris & etiã demonstratur in l. si ab hostibus §. j. supra sol. mat. in quo priuatur maritus dote, si nõ adhibuit diligentiã in curanda ipsa infirmitate, vel nõ adhibuit medicos peritos. & multomagis si interficeret eã, & istud est q̃ dicit Bar. in hac l. itẽ q̃ res cedebat ad cõmodũ suũ, nõ alterius, & dicã infra in indicijs furti in verbo cõmodũ. itẽ verificatur id, qđ dixit de honore, q̃n per simoniã, seu ambitum vult consequi hono-

tem vt in to.tit.de simo.& supra ad l.iul.de ambit.& exēplificari posset in duobus ambientibus eundē honorem, vt si aliter fuerit interfectus oriatur indicium contra aliū ad idem aspirantem quod idem dici potest in duobus riualibus, vt vno interfecto præsumatur ab altero factum,& verificetur illud, quod dicitur de cupiditate amoris explenda, & probatur in l.idem si ad stuprū. supra de condi.ob turp.cau. Et quod dictū est de pecunia, declaratur in l.iij.supra de his quib.vt indi.& in d.l.j §.si dominus, & in d.l.si ab hostibus,et quod dicitur de incō modo vitando valet infamia,inimicitia, dolore, & supplicio probatur hæc in l.j.in.§. præterea,& in.§.cū quis.supra eo,vbi præsentans latrones iudici quandoq; facit, ne infamiā, dolorem,& supplicium subeat, & ne de his accuset, ideo illos iudici tradidit.

257 †A COMMVNITER accidentibus oritur indicium vt si probetur q̄ homines certe nationis cōiter homines interficiunt pro parua causa, vel quod cōiter contingit aliquem deferre genus armorum,ex quo reperit ille talis interfectus, vel aliud simile,nam ex hoc oriatur indicium vt per Bal.in l.fi.in fi supra de hæred.instit.exemplificans post Iaco.But.in l.neq; natales.C. de probat.in muliere,ex cuius domo visus est exire iuuenis, vel quod passim eos admittebat. ex quo existimatur meretrix.idē Bal.hoc determinat in addit.Spe.in titu.de sen.& de his.quæ ipse.seq.in §.viij.in addit. Magna circa hoc.in versi.ad mortem facit il-

258 lud quod. † Argumentum a cōiter accidentibus validum est in iure,vt per Alexā. Iaso.Deci. & alios qui accumulate ponunt in l.non hoc.C.vnd.leg.& per Fely.in c.ga verisimile.de præsump.in fi.

Ex verbis indicia.

259 TREPIDATIO, † inconstantia, varietas, vox balbutiens, loquella timida, palor,hæc omnia si cōcurrant in personam rei, vel aliqua ipsorū, erit indicium ad torturam text.est in l.de minore.§.plurimum. supra eo,& ibi Bar.& Mod.qui dicit, iudicem debere operari,hęc omnia scribi,quod loquendo trepide,pauendo,variando, reus respondit ad hoc vt possit ostendere q̄ precedentibus indicijs processit ad torturam, istud idē voluit Bal.in l.presbyteri.in prin. C de epis.& cle.dicens q̄ trepidatio,mutatio coloris in faciem sunt signa i teste quod falsum dicat sed an exinde possit torqueri, istud relinquit arbitrio iudicis quod etiam

260 ex mente Bart.hic. † Vt vnum ex istis indicijs nō sufficiat ad torturam sed plura, & talia,quæ ex dispositione iuris moueant iudicem,& hoc magis est dicendū quia hæc indicia sunt remota a maleficio, ex quo vnūquodque de per se non debet esse sufficiens ad torturam,vt dixi supra in vj.præmisso post Bar.hic,quod autem hæc omnia describi debeant in actis.Bar.ad ducit Innocen.in c.quoniam contra de probat.& Spe. in ti.de testi.§.nunc tractandum.versic.hoc autem scias.Ista facere indicium ad torturā ponit Guid.de Suza.in trac.de tormen.col. v.ver.item poterit iudex & Iaco.de Belui. in practi.crimi.in ti.de quæstio.col.iiij.qui etiam ponit inter præmissa declinationem oculorum versus terram & rationem red-

261 dit. † Quia vacilans testis quæstionat l. super statu.C.eod.& Par.de Put.de indi.in verbo viso de indicijs & seq.versi.& Are. in trac.malef.in verbo quod fama publica. nu.cv.& Brun.in tracta.de indi.colum.xij. Hippo.in sua pract.in verbo diligenter nu. lxxiiij.qui multas quotas adducit i hac ma-

262 teria. † Intellige prædicta ,pcedere qñ is qui torquetur habet legitima indicia cōtrā se,antequam duceretur ad torturā alias autem si reus iniuste torqueret indicia ex his non orirentur,cum etiam ratificatio nō ualeret,ita determinat Aug.de Ari.in addi. ad Ang.in d.loco, & eum sequitur Brun.in d.loco,& Hipp.in d.§.diligenter. nu.lxxv. Sed aduerte quod Bart,aliter vī sentire in hac nostra lege dū vult, quod iudex faciat adducere ad se illum de quo suspicat & interroget de circunstantijs vbi stetit illa nocte,cum quo comedit vel cenauit & similia & tunc ex sermonibus, ex voce, ex trepidatione, seu conscientia poterit cōtra eum aliquam pręsumptionē habere ex quo Bar. demonstrat ibi q̄ iudex recipit eas pręsumptiones,& ex illis si ipsi videbitur procede re poterit ad torturam, & tñ nulla indicia præcedebant, erat simplex suspitio contra illum interrogatum ideo hæc limitatio non potest adaptari ad casum Bart.& de ea videbimus infra in verbo confessio in tortu-

263 ra. † Intellige secundo prædicta proce dere,quando variatio esset circa negotium principale, vel circa circunstantias negotij principalis,alias autem non faceret indicio contra variantem,vtputa,si esset varius circa locum delicti, vel tempus ipsius delicti, ista enim variatio noceret. Secus si esset circa nomen,agnomen, loci originis vel quid aliud simile,ait voluit Bar.in l.eos.colum. ij.versi.quæro quæ dicantur, supra de fals.

& Spe.in ti.de teſte.§.j.ver.Itē quod eſt varius & verſi.item per aliquod Bald.Imo.in l.his verbis.§.fi.ſupra de hæred.inſtit.Ioā. An.& Inn.in c.fraternitatis de teſti.& Pau. de Caſt.in l.ſi ex falſis.C.de trāſ & ibi Iaſ. col.fi.qui dicit iſtud eſſe not.in eternum ad practicam in teſte quādo dicatur uarius, qđ etiam voluit Tind.in trac.de teſti.in vij.q. iij.q.prin.& Paris de Put.in materia noſtra in trac.de ſind.in verbo viſo de indicijs in
264 fi. †Intellige præmiſſa,quod varius dicitur is qui primo dicit vnum poſtea dicit contrarium nullam variationis cauſam aſſignans.Cōtradicens vero qui primo dixit duo inc̄patibilia, vt ſi dixit interfuiſſe cō tractui tali die,& loco, & poſtea dicit tali die,ſe alibi fuiſſe ¶ vacillans autem dicitur, qui dubitando, & tremendo loquitur,item & qui varie loquitur de vario ponit Bart. in d.l,eos,& de his omnibus dat doctrinam Anto.de But.in c.præterea verſi.ſed dubiū de teſt.cog.& Dec.multos adducit in d.ca. qm̄ contra nu lxiij.de prob.intellige ēt prę dicta vt dicam infra in ſeq.indicto.
265 †MENDACIVM an faciat indiciū ad torturam Bar.hic in j.colū.dicit,quod ſi repertus fuerit in mēdatio.erit maxima p̄ſumptio contra eum per text.in l.vnius.§. teſtes.ſupra eod.& in c.literas.de p̄ſum.idē voluit Rom.in conſ.viij.viſo facto,& Bar.
266 in trac.de quæſt. †Et ratio eſt,quia mēdacium eſt falſa ſignificatio vocis.cum inter tione fallendi gl.in l.de etate in prin.ſupra de interrog.acti.in.§.qui tacuit glo.dicit,q mēdax videtur velle decipere iudicē,ideo punitur.l.et debuit.ſupra de inſam.& ratio ne mendacij quis videtur eſſe in dolo.l.ſeruus.§.ſi perſuaſerit.ff.de dol.& ſequit hæc Brun.de indic col.ix,ver.quero an mendatium. Aduerte,quod in hac materia mendacij,et uarietatis ipſius rei adducitur in cō trarium dictū And.de Iſer.in conſtit.incip. in damna col.x,ver.item nota.qui dicit, q ſi reus interrogatus a iudice neget, ſeu fa-
267 teatur,& poſtea dicat contrarium. †Licet aſſertio eius dicatur teſtimonium large l.generaliter in ff.C.de non nume.pecu.nō torquebitur,quia licet contraria dicere.& ponere propter ſalutem.l.nemo,ſupra de excep.l.j,infra de bo.eor & Matth.de Afflict.in d.conſti.ſi damna.in xiiij.no.in.j.q. ſequitur hoc dictum And de Iſern.Luc.de Pe.in l.quatiens col.vij.ver.ſed quid ſi reus tenet contrarium cū Bar.hic,quod propter contrarietatē,torqueatur reus cuius loquatur ipſe Luc,in reo,cui delatum erat iura-

mentū.Par.de Put.in d.trac.de ſind.in verbo viſo de indiciis relatis his opinionibus dicit magnam eſſe authoritatē And de Iſer, tamē quod vtraq; optnio poſſet ſaluari, vt dicta per Bar.non habeāt hoc,quod ex variatione quis torqueatur,& male ad hoc allegatur.Si bene verum eſſet, quod facit p̄ſumptionem, & ſic quod vterq; dicat non torqueri ipſum reum ob contrarietatē licet præſumptio inſurgat Sed iſta ſaluatio non poteſt ſtare quia Iſer.in dicto loco dicit qđ tm̄ non eſt torquendus. Sed licet poterit dicere,& cōtraria ponere ob eius ſalutem, ex quo nulla p̄ſumptio debet oriri ex actu licito. Vnde exiſtimo,quod And.de Iſerni. non cōtradicit Bar.ex alio,ſi eorū dicta recte conſiderentur. Nam habemus eam con
268 cluſionē cōmuniter approbatā. †Quod accuſatus de homicidio, pōt opponere negando ſe cōmiſiſſe homicidiū, & ſi probet pōt dicere ſe illud feciſſe ad ſui defenſionē, vt per Bart.in l.cū de indebito.ſupra de p̄ba.& in auth.contra qui propriā C.de non nu.pec,& ibi Bal.col pe,Abb.in c,is qui in prin.de ſolut.voluit Soc.in l.nemo prohibetur in fin.ſupra de excep,qui dicit iſtā eſſe communem opinionem, vt voluit Iaſ.in l.j.col.fi.ver.quid in criminalibus. C.de fur. & Dec.in l.nemo ex his de regu.iur.vnde iſta varietas & contrarietas conceſſa eſt ipſo reo a iure,ex quo præſumptio nulla eſſe poteſt contra ipſum,nec in caſu iſto loqtur Bar.in l,noſtra & ſecundum hanc concluſionē debet intelligi id q dicit And.de Iſer.
269 in d.conſt.ne damna. †Ideo diſtingue rem quād aut reus eſt contrarius in his q̄ ſpectant ad eius defenſionem,vt contrarietate conſtita & probata poſſet conſequi liberationem vel minorem pœnam vt ſi primo negauerat poſtea dicat ad ſui defenſionem feciſſe,vel ſe putaſſe quod eſſet bannitus,& iuſtus eſſet eius error,vel quod eſſet ebrius,vel quod a caſu percuſsit ,& ſic de ſimilibus,tunc hoc caſu non tenet præſumptio,quia a iure conceditur,& probatio offeretur. Aut iſte reus eſt contrarius in his quæ non ſpectant ad eius defenſionem, vt dicat,in die delicti loquutum eſſe cum Petro,& poſtea dicat eum non vidiſſe,& ſimilia , vel quod dicat tali die fuiſſe Venetiis, & poſtea dicat eo die fuiſſe Mediolani,iſta enim nō reſpiciunt eius defenſionem immediate ideo faciunt præſumi contra reum, cum iſta ſint in facto incompatibilia,& nulla exinde vtilitas oritur ad beneficium rei, quo caſu eſt credendum quod illa contra-

fletas oriatur, quia veritas aliter se habet, & quod incompatibilia non admittant tenet Soci. post Cum. in d. l. nemo prohibetur in fi. secus si utilitas daret reo ob eius contrarietatē nam tūc præsumitur, quod dicat
270 pro veritate, vt se defendat. † Cum habeat necesse probare id, quod dicit asserendo feciſſe ad sui defensionem, vel similia vt not. in l. vt vim, supra de iust. & iur. & in l. j. C. vnd. vi. & in c. auditis de præsum. cum eodē tempore non proposuerit confessionem cū exceptione defensionis, vt p Abb. in d. c. auditis. & Soci. in l. non vtiq; supra de excep. & sic exceptio illa contraria admitteretur, quando reus vult eam probare vt loquitur l. fer. secus in mendatio, & variatione, de qua loquitur Bart. hic.
271 †NON respondens interrogationi habet inditium contra se, vt si interrogatus si sit reus, nollit iudici respondere, inditiū est quod deliquerit. & ex inde torqueri potest, vt respondeat. ita pro indicio dat Iac. de Beluis. in sua prac. in ti. de qō. col. v. versi. sextum est, adducit text. in l. de etate. §. qui tacuit. supra de interrog. actio. ibi, nam qui omnino non respondet, contumax est, et ex hoc dicas, quod quando nō respondens sit
272 cōtumax. †Habemus, quod cōtumacia facit inditium ad torturam vt per Bal. in l. j. col. v. versi. sequitur videre, C. de hæredi. instit. & videbimus infra in verbo contumacia. Et aduerte ad ea. quæ dicit Bar. in
273 d. §. qui tacuit in fi. †Quod non respōdens ad hoc vt dicatur contumax, requiritur quod sit præsens, & iussus respondere recusset absq; rationabili causa. c. ij. de cōfe. lib. vj. & ideo sis cautus tu, q defendis reos, vt postquam iudex accepit constitutum a reo de plano, si ducitur ad torturā instruas eum, vt respondeat iudici, & replicet ea, q dixit in constituto de plano, secundū qp interrogabitur a iudice, & non faciat ea, quæ sunt in ore rusticorum. Si quando interrogā tur ad torturam quid sciant de tali re, ipsi respondent dixisse, interrogati quid dixerint, respondent esse scriptum, nec aliud responsum volunt dare, ex quo si inditia erūt lenia poterūt optime torqueri, vsq; quo respondeant iudici, & istud obleuitatē præsentatorum, & instructionem malam, quam habuerunt a carceratis, contingit bis mihi in his mēsibus elapsis, & rei fuerūt optime torti. Cōfessio an & qñ faciat inditiū dixi supra in parte pensamenti post delictū.
274 †TACITVRNITAS domestici facit inditiū ad torturā, vt puta Marito interfecto, & existente in domo vxor taceat per aliquot dies, nam ex taciturnitate præsumitur cōscia delicti, & particeps ita Bal. in l. excipiuntur. supra ad sillan. qui simpliciter dicit hoc nulla data distinctione, an p̄sona sit honesta, vel non, istud idem voluit Rom. ibi in fin. & Par. de Pute. de sindi. in verbo tortura col. iij. sequitur hanc conclusionem, & dicit in facto contingisse, quod quædam mulier diuturnitate de morte viri qui non reperiebatur, quę quadam die clamauit plorando dicens reperijsse virū mortuum in stabulo iam fetentem, accurerunt vicini, & capta muliere, & torta, confessa est interfici feciſſe maritum, quod etiam voluit in x. trac. in verbo mādauit col. vij. vet sic. an si reperiatur & Aug. in addi. ad Ang. in trac. maleficio. col. xx. in ver. iij. queritur nu. lviij. in verbo fama publica, & Hipp. in prat. in §. expedita in fi. dicit quod non habet hanc doctrinā pro expedita per ea quæ dixit in §. diligenter nu. cl. in eo qui se ingerit perquirēdo malefactorem, & qui solicitat. Sed aduertite quod illa dispositio non tollit hanc conclusionem, nam hæ duę conclusiones habent extremitatem in se, quod in hoc casu nil dicit domesticus et tacet per multum tempus in alio autem multum solicitat, vt dicam infra in sequenti inditio. ex quo iste duę extremitates nil dicere, & multum dicere generāt suspicionem & inditiū contra agentem, vel tacentē. Sed si seruet in his causa media nō erit suspitio, vt si domesticus denūtiet mortem domestici statim & nō solicitet. Si ad eū non spectat res, & hoc modo nō erit suspitio cōtra ipsum vt infra.
275 †SOLICITANS, multum petēs, quod inquiratur, cum res ad eum non pertineat dici debet suspectus, & habet inditium contra se, vt vult Par. de Put. in tract. sind. in verbo tortura in fine dicens, quod inditium aliqñ sumitur contra aliquem, qui primo dicit occisum inuenisse, & cōtra aliquē, qui primo dicitur vidisse homicidiū et cōtra aliquē qui valde solicitat in curia, qd de maleficio inquiratur, de quo ad eum nihil spectat, & qd vidit bis occurrisse de quo dā, qui dixit inuenisse occisum & hoc curie nō celauerat, & ipse occiderat. Quod seqē Hip. in prac. in §. diligenter nu. ci. & addit rōnē,
276 †Quia q se ingerit suspectus est l. vnius. §. seruo qui vitro. supra hoc ti. & in l. quæ omnia. supra de procu. cum aliis. Nec sunt multi anni, quod cum fuisset captus quidā pro furto, quia reperta fuerunt quædam bona furto subtraxisse, & vendidisse, quidā eius

socius de quo nil habebat veniebat ad offi
cium maleficiorū afsidue & importune so-
licitabat pro socio carcerato, & eo modo
vt venerit in suspitionem, cur hęc ageret, et
ob id captus fuit, & positus ad torturam cō
fess⁹ est se fuisse socium ad furta, & fuit in
ca⁹⁹⁹, quod aliter sociusqui negabat, ad tor
menta coi temnebat, confessus est, & ambo
vidi suspēctos, vnde iudex in his debet esse
multum circunspectus.

EX FACTO,

277 VGA an faciat †indiciū,
278 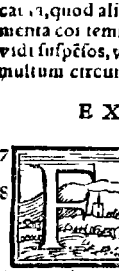 sciendum est, quod fuga.
† Multipliciter considera
tur, vno modo vt per eam
oriatur delictū, & proba-
ta fuga probatum sit deli-
ctum vt in l.desertorem.infra de re mili. &
in l.quid si fugitiuus.supra de edil.edic. & i
ti.de ser.fugi. & monachus fugiens ex mo-
nasterio probatur apostata.c.si de regular.
c.fi.de renunt. & captus fugiens in bello iu-
sto peccat.c.iurisgentium.j.distin. Alia est
fuga, quæ facit suspitionem, & illa probata
oritur delictum in l.impuberibus. supra de
suspe.tut. Alia est fuga vt in casu nostro, vt
si quis post homicidium aufugiat a ciuitate,
vel loco, in quo delictum est commissum.
Bar.in l.lege cornel.supra ad sillan. dicit ꝙ
oritur indicium seu semiplena ꝓbatio, idē
Bar.in l.admonendi. supra de iureiur. dicit
quod oritur præsumptio. Doct.cōiter post
ipsum dicūt in d.l.admonendi, quod oritur
indictum ex fuga, & cano.cōiter in c.nul-
lus.de præsump. & ibi Felyn.late. Sed an
oriatur indicium sufficiens ad torturā laſ.
in d.l.admonendi.nu.clxix.dicit oriri indi
cium sufficiens ad torturam, per ea, quę di-
cit Bar.in hac l.nostra, & Bal.in l.cum pro-
batio. supra de proba.in lectu.antiq. Oldr.
& Ioan.And. post ipsum in addi.ad Spec.in
ti.de præsumpt.in addi.magna circa finem
dicunt indicium oriri ad torturam arg.tex.
in l.iij.§.de ijs qui.supra ad sillan. Et dicunt
ibi quod ita seruatur & laſ.dicit quod ista
est cōis opi.contrarium tenet Iac.de Belui.
in authen.de exhib.re.in.§.si vero, & Gan
di.in tracta.maleſi.in ti.de quæstio.in ea.q.
quæ debēt præcedere, vt quis torqueat. &
Guid.de Suza.in tracta.de quæstio.in rubr.
qual.rei subijci.tormen.mouet Iaco.de Bel
uiſ.ex eo quoniam lex ad hoc vt procedat
ad torturam vult plura argumenta, plures
suspitiones, & sic plura indicia dari l.j.in
prin.hoc ti.l.milites.C.eod.& hanc opin.di
cit de iure veriorem Curt.in d.l.admonēdi
nu.cxxxj per dicta Guid. & Gand qui in
lib.meo contrarium dicunt. Sed aduerte ꝙ
etiam Barto.in hac l.nostra sensit hoc.quia
coniunxit fugā cum alijs indicijs. & sic ost⁹
dit non esse indicium sufficiens de per se ad
torturam. item ex alio quia illud indicium
est a remotis ideo de per se non est sufficiēs
ad torturam vt Bar.in hac l.& Saly.in l.fi.
C.eo.& dixi supra in vj.præmisso. item ex
alio, quia iudex volens procedere ad tortu
279 ram debet formare inquisitionem. † Quę
inquisitio habere debet famam præceden-
tem alias non valeret. Ang.in l.ti vacantia.
C.de bo.vacan.lib.x. Cano.in c.qualiter &
quando de accusa. Ang.in tracta.malefic.in
verbo fama publica, & Raphael.Fulg.consil.
cvij.super eo.formata inquisitione super fa
ma quę causam habeat ab ipsa fuga. si vltra
famam probata sit fuga, hoc modo erit indi
cium sufficiēs ad torturam, quia erit fama,
& fuga probata vt in precedenti inditio &
hoc modo poterit stare vtraq; opinio ꝙ fu
ga sit sola pro inditio & causa & habeat fa
mam adiacentē. & his concurrentibus pro-
cedi possit ad torturam & ita se habet pra
tica cōis. & aduertendum est ad illud ꝙ di
cit Ioan.And.in addi.ad Spe.in d.ti.de præ
sum, quod eius quæstio est super famulo, q
aufugit a dño conquerenti de subtractione
bonorum, nam tunc pœnes fugam est quali
tas personæ quia famulus, qui habet indi-
tium furis vt dicam infra in indic. furti.
280 † Intellige fugam eo magis inditiū face
re qñ quis aufugit per loca inuia, & non so-
lita. ita no.Ioan.de Plat.in l.ij.& ibi tex.C.
281 de curſ.publi.lib.x. † Hæc conclusio re
stringitur, vt fuga non faciat inditium, qñ
post accusationem institutā, & post inquisi
tionem ipse inculpatus fugam arripuit vt
per Bar.in l.j.C.de bon.eo.& per Roma.&
alios in d.l.lege cornelia. supra ad sillan. &
282 per doc.cōiter in d.l.admonēdi. † Istud
ꝙ non detur inditium post accusationem et
inquisitionem ex fuga, extenditur in eo ca
su, in quo quis habet suspitionem de accu-
satione, & inquisitione vt eo tunc liceat illi
aufugere. vt per Ro.in d.l.lege cornelia. &
per Decium in consil.ccxxxiij.in effectu.
283 † Extenditur & hoc, vt si qñ aliquis au
fugerit, & reuersus dicat ex suspitione au-
fugisse, & iuret ꝙ per tale iuramentum re-
moueatur omnis imputatio fuge ex doctri-
na Cy.in l.fi. in fi.C.de requi.re. & ex dicto
Fran.Bru.in tracta.de indic.col.v.ita deci-

dit Hippo.& dicit singulare in sua pract.in §.diligenter.col.iiij.& hoc modo si erimus post accusationem seu inquisitionem fuga non faciet inditium, si antea, eodem modo non faciet inditium,qñ reus iurauerit se habuisse suspitionem,ne accusaretur,& ꝙ nõ
284 causa delicti aufugit. † Aduerte ꝙ Cy. nil dicit in l.fi.sed est in l.j.& iuramentum de quo loquitur Cy.in l.j.non est iuramentum excusationis per quod possit tolli indicium seu præsumptio fuge quia criminalia non diriminntur iuramento, no.doc.in d.l. admonendi,& dixi supra in prin.Sed iuramentum de quo loquitur Cy.est iuramentũ purgationis & tale iuramentum purgationis datur reo quotiens non habet contra se præsumptionem,aut inditium, sed tantummodo ob imputationem delicti est diffamatus apud bonos, & probos viros. & super illa imputatione non est aliqua probatio. Nam hoc casu vt se expurget ab illa infamia facti,defertur iuramentum,quod appel-
284 latur iuramentum purgationis. †Et de hoc iuramento loquitur Cy.in d.l.j.& Bar. in l.maritus in fi.hoc tit.& Cano.præcipue Ioan.de Ana.in c.excõicamus,de hæret. & dixi supra in princi.huius l.propter ꝙ non debet intelligi,vt per iuramentum tollatur fuga,quia nullo casu fuga operaretur con-
285 tra reum, ꝙ est absonum. † Limita secundo,vt si quis aufugisset ex loco ob causam rationabilem,puta ratione partialitatis,vel facionis existentis in ciuitate,vel qz locus non esset sibi securus.vel quia officialis esset ualde crudelis,vel similibus ex causis. Tunc ex fuga nulla causatur suspitio, quia ex quo inculpatus de homicidio, seu delicto ibi secure, & tute stare non possit, sibi fuga imputari non potest.c. accedens.el j.extra vt lit.non contesta.ita deciditur per Bal.in l.in bonefidei.C.de iureiur.in pe.colum.alle.clemen.pastoralis.de sen.& re iud.gl.in c.statutum.§.j.de rescript.lib.vj.ex quo si iusta causa fugiendi,& iniusta posset considerari, præsumendum est potius iustã causam adesse,l.merito.supra pro socio.
286 † Limita tertio in eo, qui aufugit a familia potestatis,et citatus post venit statim, & rediit ad potestatem. Tunc fuga nullam facit suspitionem vt est tex.in l.quid sit fugitiuus.§.j.& ibi Bar.supra de edil.edic.& per eundem Bar.in l.aut facta.§.tempus colum.j.infra de pœ.& per Bald.in l.j.in iiij. col.C.de edil.actio.& in l.j.C.de ser.fug.vo-
287 lens. † Quod si statutum puniat fugientes a carceribus,non includit eos qui exierunt animo redeundi, & statim redierunt, dummodo cito reuertantur secus si nõ tam cito.vt per Bald.ibi,& tex.in c.vulgaris.§. diuortium.de pœni.dist.j.& in c.præsenti. de præben.in sexto.
288 †FVGA officialis,dum sindicatur inducit plenam probationem,quia habetur pro confesso, vt per Bart.in l.consiliarios.C.de offi.assef.& in l.lege cornelia.supra ad fillania,Imo.& Fely.in c.nullus, col.j.ver.fallit primo de præsumpt.vbi multa adducit, & per Iaf.in l.admonendi nu.clxxvij.vbi insistit in demonstrando,quod tex.in d.l.consiliarios non probat intentionem Barto.& alij Moder.post ipsum & hoc secundum eũ locum habet in ciuilibus.Sed in criminalibus dicit Iaf.ibi ꝙ talis fuga facit inditium ad torturam per dictum Ang.post glo.in.§. oportet in authen.vt iud.sine quo.suff.col. ij.qui dicit ꝙ per fugã reditus est suspectus, vt no.glo.in l.bonefidei.C.de iureiur.adeo quod potest ad torturam peruenire, vt per tex.in.§.super hoc in authen.de collat, istud dictum sequitur Rip.ibi nu.clxxv.
289 †FVGATVS cum clamore,seu rumore a loco maleficij habet inditium cõtra se.l,itaq;.supra ad l.aquil.facit text.& quæ ibi not,in c.si perfodiens, de homic,ita pro inditio dat Brun.in trac.de indi.col.xij.ver si,aliud erit inditium ad delictum,alle.Bar. hic.& in l.de minore.§.plurium,hoc tit.qui nil dicit de hoc. Sed facit illud quod vult And.de Iser.in consti,de viol.muli.in prin.
290 qui dicit, † Quod vociferatio,& aclamatio in muliere quæ dicitur vim passa facit inditium,et etiam fuga prope domum.et Iaco.de Belui.in pract.in tit.de quæstio.col. ix.in prin.dicit ꝙ visus fugere a loco maleficij, habet inditium contra se, ea ratione,
291 † Quia fuga accusat fugientem.vt in authen.de exhibẽ.& intro.rei.§.si vero, & in authenti.de sanctiss.episc.§,si quis autem ad ordinationem.
292 †FVGIENS cum gladio euaginato,& reperto mortuo i loco,a quo aufugit, habet inditium ad torturam contra se,quia est homicidium manifestum ita Bar.in l.fur est manifestus. supra de furt.Quem locum Bar.vt faciat inditium ad torturam adducit Ang.in tracta.maleficij.in verbo fama publica col.vj.versi.quero an vnum inditium in prin.& dicam infra & pro tali inditio ponit Gandi.in titu.de præs.& indi.indub. in fi.Ex hoc dico,ꝙ Abb.in c.iij.loco colum. fi.male senlit dum vult, quod ex isto solo inditio homicidium sit probatum per dictã

Bar.in d.l.fur.& Are.in d.c.iij.loco col.fin. improbat dictum Abb.dicens,quod rerum est ex mente Bar,maleficium probari præsumptiue per tex.in l.iij.§.interdum. supra de his qui detece.vel effu.Quem sic intelligi gl.in l.j.§.fi.supra de proba. inducendo vt ibi, subdens ℘ tutior videtur cõis opin. quod ad minus requiratur alia qualitas videlicet ℘ gladius esset sanguinolentus,cum etiam tex.in l.fi.C.de proba.requirat inditium indubitatum, de quo non dicit Bart. nec videtur esse tale,nisi concurrant inimicitia mine vel alia, quia posset esse ℘ aliqs euaginauit glad um vides alium insultari, timens forte de se ipso vnde hæc probatio est equiuoca , fatetur tamen ℘ istud est vtgens inditium ad torturam adducens multa ex inditijs infra positis. de quibus videbimus & sensit hoc Ang.in l.ij.C.de quæst.

293 †CONTVMACIA an faciat inditium,vt si quis citatus secundum ℘ hodie per totam fere Italiam seruatur existens cõtumax bannitur ad inquirendum cui datur biennium ex lege dominij nostri ad purgãdum contumaciam,& se præsentandum , si præsentauerit se vel ℘ infra illud tẽpus fuit captus an ex eo solo quod fuit contumax, possit torqueri.Hippo.in sua pract.in.§.diligenter nu.cxxxvj.tenet ℘ facit inditium ad torturam per doctrinam Bald.in l.j.col. v.versi.sequitur videre.C.de hære.instit.& Brun.in trac.de indi.col.mihi xxvij.versi. addo alium notabilem casum.idem vult Alciat.in tit.de præsump. in reg.iij.præsumpti.xxij.in fi. dicens quod sine alio inditio ille cõtumax poterit torqueri ar.l.milites. C.de quæsti.& l.j.& ij.supra de requir.rei. Iac.de Beluis.in prac.in ti.de crim.remis.in prin.dicit quod criminosus remissus et talis bannitus audietur plene super crimine , & bonis si infra annum venerit , post annum super crimine duntaxat, & ex sua fuga orta est violenta præsumptio cõtra ipsum ,ex quo est carcerandus,etiam ℘ alias pro crimine illo carcerari non debuit.Item onus probandi innocentiam inducitur cõtra eũ. Et ex tali fuga poterit quæstionari,cum sit suspectus. Aduerte ℘ Bal.in d.l.j.simpliciter non dicit,℘ contumax possit torqueri. Sed qd ℘ qualitate persone poterit subijci tormentis,Ideo concluso supra facta nõ habet fundamentũ indistincte ex dicto Bal. & dura est decisio ita generalis,nam si quis absens a principio ex causa legitima,uel ex causa necessaria pœnitus ignorans quod cõtra ipsum procedatur,si bannitur,vt multo tiens euenit, & sit persona bone qualitatis, iniquum esset ℘ contra ipsum esset inditia ad torturam,ideo secundum Bald.est considerande qualitas persone,& modus absentie ex mente Iaco.de Bel. Ideo distinguerem in hoc casu,quod aut talis bannitus aufugit post delictum , siue ante inquisitionẽ, siue post.Et hoc casu si fuerit bãnitus,fuga & contumacia insimul generant præsumptionem grauem contra eum,ex qua poterit torqueri.& ita procedat ℘ dicit Iaco.de Belui.quod ex tali absentia, & fuga possit quæstionari,& habeat onus probandi innocentiam,& hoc qñ fuit remissus , siue sponte venerit, siue captus fuerit.infra tempus datum ad se præsentandum.Aut iste non aufugit,sed post delictũ ex aliqua legitima causa cõtulit se ad alteram ciuitatem,vt quia haberet ibi domicilũ vt in scholaribus . Qui recedunt a studio & cõferunt se in suas patrias,& illis absentibus iudex procedit cũ dono in ualuis,& ad domum sue solite habitationis,& tũc si iste absens potuit habere veri similiter ignorantiam de his, quæ gerebãtur, & sit persona bone conditionis, in qua non possit considerari quod per malitiã se absentauerit,& fuerit bannitus. Tunc dicerem, non esse inditium ad torturam contra eum ex tali cõtumacia sola,& ita intelligerem qualitatem personæ consideratam per Bal.in d.l.j.Aut hic absens potuit scire ueri similiter se esse citatum, & quod procedit contra eum,nec curauit comparere.Sed ex contumacia fuit bannitus & hoc casu dicerem oriri inditium ad torturã.Cum ex culpa sua id processerit & ideo si se sponte præsentauerit, vel infra tempus ad purgãdam contumaciam fuerit captus,quod isto in casu ex sola contumacia possit quæstionari & ita procedat,quod supra dictum est ex opinione Alcia,Brun.& Hippo.

294 †PROHIBENS ne quis capiat habet inditiũ contra se,vt si quis prohibuerit ne delinquens,vel imputatus caperetur, vel duceretur ad iudicẽ.Ex eo enim vr cõscius criminis, & quod in delicto illo dolũ commiserit arg,l.fi.supra de custo.& exhi. reo.et in l.j.in prin.supra de eo per quẽ fac. erit.l.eos,C.de fur.& ℘ inditio tradit Gui. de Suza.in ti.de præsum.& indi.dubit.col. pe.ver.quartum inditum & Bonifa.de Vi tal.in trac.malef.in ti.de indi.in prin.dicẽs, quod si procurasti,qd quis fugeret,vel eua daret,vel non permisisti eum capi & ad pe testatem duci tunc oritur inditium arg.l.ij. §.ij.supra de crim.pecul.

295 †PROPE mortuum cum coltello habet inditiũ contra se, ex quo poterit torqueri, ita dicit Ang. in verbo fama publica in iij. col. in ver. quero an vnũ indicium in prin. alle. Bart. in l. fur manifestus, supra de fur. in prin. Sed Bar. loquitur de indicio, de quo supra ideo melius facit id q̃ dicit Bar. hic in verti. sed quero vtrũ in fi. dum dicit,
296 vel captus ibi. †Et dic repertus in loco delicti habet inditiũ ad torturã, quia est indicium propinquum, vt per Bar. hic et dicã infra & q̃ sit indicium propinquum dixi supra in vj. præmisso.

297 †GLADIVM sanguinolentũ habens exiens domũ, in qua reperitur homo mortuus, facit inditium ad torturã arg. l. fi. supra de hære. instit. ita determinat Bal. in d. l. fi. per locum a cõiter accidentibus per no. in l. neq; natales. C. de probat. q̃ est vt cõiter contingat hoc, quod exiens eo modo domum interficiat aliquem, non tã concludit necessario, quia posset esse, quod alter hominem interfecisset, non aũt is qui exijt cum gladio, istud idem voluit Imo, ibi col. fin. & Ioan. And. in ti. de proba. §. fi. in versic. xiij. in addi. ad Spe. volens etiam q̃ si concurrent alia indicia cum prædicto q̃ nihilominus est torquendus, non condemnandus. Et idẽ voluit Guid. de Suza. in ti. de præsum. et indi. indub. col. v. vers. sextum inditium. Et clarius q̃ de per se non probet, sed alia requirantur in ti. de præsum. & indi. dub. col. fi. vers. ponitur septimum. Et hoc inditium facere ad torturam determinat Are. in c. iij. loco col. fi. de proba.

298 †MORTVVS prope domum alicuius inuentus facit aliquam præsumptionẽ contra dominũ domus, voluit Bar. in l. ediles. supra de via pub. Rom. in l. j. §. si quis in villa in prin. dicit quod dubitabilis est hæc decisio Bar. quam saluat, & veram esse dicit si ille, cuius est domus, alias cõsuetus esset facere homicidium, arg. eius q̃ no. in l. in ciuile. C. de fur. in gl. Aduerte, q̃ puto Bar. in d. l. ediles sensisse, quod faciat præsumptionem non habilem ad torturam. Sed dicit aliquam, vt de per se nõ sufficiat ad cõnem. Sed bene vt per eã possit iudex procedere, & inquirere contra dominum domus, *vt in teste, qui alias non debebat examinari*, qui facit aliquam præsumptionem, per quam iudex inquirit, vt not. Saly. in l. seruos. C. de testi. Et dicam infra in vers. testis, qui non debebat examinari. Hoc aũt puto verũ, vt si dominus domus solitus sit homicidia committere, vt sit inditiũ ad torturã, vt voluit Alex. in d. l. ediles post Ko. istud eo magis putarem vrgere, si dominus domus esset inimicus defuncti, vel quod *mine præcisissent, vel qd esset aliquod aliud* simile inditium iunctum cum prędicto, q̃ sit repertus mortuus ante domum, & aliquo existente habebit inditiũ habile ad torturã,

299 †MORTVVS in domo facit inditium contra existentes in ea, vt præsumatur interfectus ab his, qui in ea erãt, et ex eo poterunt *torqueri, non* aũtẽ condemnari, quia posset esse quod aliquis alius ibi eum portasset, seu interfecisset, ita determinat Dyn. per illum text. in l. j. §. si quis in villa. supra ad sillan. & Rom. ibi, qui sequitur. Dy. & ꝛc Moder. ibi idem tenent, arg. tex. in l. j. §. fin. supra de exerc. & in l. j. in fi. supra de his q̃ deiec. per quę iura idem voluit Par. de Pu. in tract. de indi. circa fi. in verb. mandauit. col. v. versi. si reperiatur corpus, & Ang. in trac. malefici. in verb. fama publica nu. iiij.

300 †INVENTVS in loco delicti habet inditium contra se l. j. §. quid ergo. &. §.

301 hoc autem. supra ad sillan. †Idem est, si reperiatur in loco propinquo, videt ex eo ac si reperiret in loco ipso ar. l. ediles i prin. supra de vi pub. & l. penul. §. j. supra de flumi. & l. fi. §. si quis. supra de mune. & ho. & l. si locus. §. cum via. supra quemad. fer. ammit. & c. si ciuitas de sent. excom. libr. vj. ita pro inditio tradit Paris de Pute. in tract. de indi. in ver. si quis est inuentus. intelligens, qñ est nimis propinquus, vt quasi cõiguus videatur. c. j. de consec. lib. vj. Inditiũ hoc, vt dixi in præced. putarem de per se nõ habile ad torturam, nisi repertus sit cũ armis, vt verificetur id quod dicat Bart. hic, dum vult inditium propinquũ esse si captus est ibi, & dicitur q̃ est propter ij vt dixi supra in ver. prope mortuum, vel quod cum ista inuentione concurreret aliquod aliud indicium, vt supra proxime. Hanc aũt inuentionem *id operati existimarẽ vt iudex* posset inquirere, & ad capturã procedere, qui cum quelibet suspitio sit sufficiẽs ad capturã, seu inquisitionẽ, vt dixi supra in notab.

302 †VISVS admenare gladium, seu vibrare, licet non fuerit visus percutere, & reperiatur homo interfectus, erit indicium ad *torturam, quia propinquum* est delicto, ita vult Ioã. And. in addi. ad Spe. in tit. de probat. in §. iij. ver. xvij. dicens, quod & si concurrerent aliqua alia, nihilominus procedi debeat ad torturam non tamen ad condemnationem contra opin. Thom. de Piper. in trac. de fam. de quo et facit mentionem An-

ge.in trac.maleſi.in verb.fama publica col. vi.verſi,quero an vnum indicium prin.

303 † PROHIBERE potens ſi nõ prohibuit,habet indicium contra ſe,puta ſi delictum eſt commiſſum in conſpectu alicuius qui armatus erat.& ſine periculo eius vite impedire poterat,ne homicidium committeretur, & non interpoſuit ſe indicatus eſt quod ſit particeps & focius facinoris. Nã carere culpa eius criminis non videris.l. culpa, infra de regu.iur.c.j.de offic.delega.

304 † Et ſi potuit prohibere,& hominem a morte liberare, & non liberauit, occidiſſe videtur.l.ſcientiã in prin.ſupra ad l.Aquil. & l.in omnibus,& l.in delictis.ſupra de noxa.& l.iij.§.is cui,ſupra ad leg.corne.de ſicar,nec carere videtur ſcrupulo ſocietatis occulte, qui manifeſto facinori definit obviare.c.ſicut dignum & c.quãto de ſent.excõ.& l.ij.C.de cõmer.& merca.ita pro indicto ponit Gãdi.in ti.de preſumt.& indic. dubit.col.ſi.ver.nonum poteſt.Et loã.igne. in l.j.§.ſi quis in villa nu.viij.ſupra ad ſil-

305 lan. † Aduerte q̃ præcedens indicium videtur eſſe dubium,ſi quãdo nulla alia cõiectura cõcurrat niſi hoc q̃ fuerit præſens, & non prohibuerit,cum de iure ciuili quis non teneatur obuiare delicto per glo.in d.l. culpa,et per Bar.in l.j §.ſed in eos.ſupra ad ſillan.& l.metũ.§.ſed licet.ſupra quod met. cau,per illum tex.vbi quis licite accipit pecuniam,vt alium defendat,& ſic licite accipit pecuniam pro defendendo,& licite põt negare defenſionẽ.idem voluit Bal.& Ange.ibi, & Saly.in l.quiſquis.C.ad l.iul.maie.& Iaſo.in l.vt vim.ſupra de iuſti.& iur. col.penul.Et ibi Claud.nu,clxviij.qui multos adducunt tenentes hanc opin.quã dicit communem.Dec,in c.j.col.iij.nu.vij.de offi.deleg.& in d.l.culpa caret. Sed itaq; non tenetur quis aliũ defendere regulariter & nullam culpam incurrit, non eſt dicendum q̃ ex eo quod non defendit,habeat indiciũ contra ſe, quia lege permittente factum nõ eſt punibile l.gracchus.C.de adult.& l.nemo damnum.infra de reg.iur.Et ſic nõ indicium,nec ſuſpitio oriri debet ex hoc ,niſi aliquod aliud adiungeretur,vt puta, ſi poſt delictum fecit ſe ſocium cum delinquente. Nam tunc bene erit indicium participationis vt dixi.ſupra ĩ verb.aſſiſtentia, hĩc,predicta non procedere in caſibus , in quibus quis teneatur defendere,vt in crimine parricidij,& in alto , qui ſubditus eſt aliqua ratione,ex qua defenſionem præſtare obligatus eſt,vt per Dec.in d.c.j.& Clau.in d. l.vt vim,quod etiam extendunt in clerico, vt laycus teneatur eum defendere.

306 † PAX ſeu tranſactio de crimine an faciat indicium,puto in hoc articulo non eſſe difficultatem,quod ſecundum diſtinctionẽ traditam in l.tranſigere.C.de tranſac.vt ſecuta pace vel tranſactione non oriatur indicium.Nam aut quis tranſigit,aut pacifcitur in caſu conceſſo a iure vt in crimine,in quo ingeritur pœna ſanguinis , & tunc' quia illud ius permittit,non dicitur crimen conſteri,vt per Bart.Bal.Alber.& alios in d.l. tranſigere.& Alex.ibi in prin.qui dicit, q̃ reus tranſigens in caſu conceſſo non videtur confiteri crimen,de quo eſt accuſatus, ex quo lege permittente tranſegit vt in d. l.& in l.j.infra de bon.eor.& ſic cum tranſactio ſit conceſſa,non oritur confeſsio ,nec ſucceſsiue indicium quod eſt eius pars,cũ remoto genere ſit remota quelibet eius ſpecies,vt dixi.ſupra in verbo confeſsio corã iudice pœnitus incompetenti. Aut tranſactio ſeu pactum eſt factũ in caſu, in quo nõ ingeritur pœna ſanguinis,vel quod a iure non conceditur,vt in adulterio,& tunc trãſigens intelligitur tacite cõfiteri,& hoc modo intelligitur.l.quoniam.ſupra de his qui no,infam.Et no.Bart.Bal.Iaſ.& alij omnes in d.l.tranſigere. Dantur autem in hoc caſu multe cautele,per quas tranſigens nõ dicatur confiteri delictũ vt per Iaſ.in d.l.trãſigere in ſi.Et per Bru.in trac.de indic.col. xj.& Hippo.in §.dehgenter in prac.nume.

307 clxxviij. † Sed difficultas eſt,ſi pax,ſeu tranſactio fuit tractata per communes amicos,& non fuit concluſa,an oriatur indiciũ vt ſi illi tractantes pacem fuerint adducti in teſtes dicerem vt ſupra quod in caſu hcito non oriatur indicium ,quia ſit concluſio pacis non præiudicat,multo minus & eius tractatus. Aut ſumus in caſu in quo licet tranſigere,& tunc per tractatum factũ oriatur indicium contra ipſum reum quia ſi plena confeſsio oritur ex concluſione,indiciũ oriri debet ex ipſo tractatu

308 † PETITIO venie an faciat indiciũ glo.in c.exhibita, de homic.in fin.ſenſit,q̃ petens veniam non fateatur delictum.Ioan. And.Hoſt.Butr.Card.Abb. Ioan.de An.ibi diſtinguunt,quod aut quis petit veniam ſolenniter,& indicio,& tunc videtur confiteri delictum,ita procedat tex,in c. venerabiles de elec.& in l.decẽ.ſupra de verb.obli. Aut quis petit veniã extra indicium ,& tũc non fatetur , eodem modo ſi ex humilitate & benignitate petatur. Hoc idem voluit

Roma

Rom.in l.j.in princi.supra de no ope.nun. in ij.no.& Cæp,in consi.xxj.ergo Bartholameus colum.iij.verſi,ſed plus d co nu.x.

Sed aduerte quod glo.in d.c.exhibita iun cto tex.nõ probat illud ad quod allegatur, ibi.n.text,non erat culpabilis ille clericus de mote puniri, cũ non percuſſiſſet eũ, ſed ex negligẽtia,& imperitia mortuus fuerat & peterat veniam a patre pueri, vt eius dolor mitigaretur & ſi ex facto conſtabat quod venie petitio nõ poterat cõtinere crimi nis confeſsionẽ glo.in verb. poſtulauit a qua Doc.ſumunt argumentũ non loquitur de petitione venie ſed loquitur de diſpẽſatione petita a ſumo Pontifice quãuis leſam non haberet conſcientiã & ſic ibi non erat venie petitio aliqua. In hoc caſu diſtinguerem in omnibus vt ſupra dixi de pace
309 petita. †Cautelam tum eſt ſcdm Alber. & Io.de Ana.in d.c.exhibita quod dicatur nõ puto hoc feciſſe,ſed ſi in aliquo leſi peto veniam.
310 †NEGLIGENS in puniendo habet indicium cõtra ſe vt ſi iudex, vel alter cui ſpectat cognitio vel executio neglexerit punire delinquentes habet indiciũ participationis ad delictũ ita pro indicio ponitur p laco. But.in ſua prac,cot.v.ver,nonũ eſt, dicens quod iſtud tangit dominos temporales l.vniça.C,de pri, car,

EX PROCESSV, ET TESTIBVS,

311 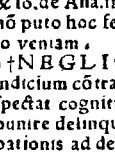

AMA an faciat†indiciſſ ad torturam Doct. diuerſa ſentiunt & pro eius cogni
312 tione. †Sciendũ eſt famã multa requirere ad hoc vt dicatur probari,Primo qd testis dicẽdo famã eſt depo nat audiuiſſe a pluribus & nominet particulariter aliquas perſonas ,ex his a quibus audiuit ẽt ſi de hoc non fuerit interrogatus not. Innoc.in c,qualiter & qñ el ij.de accu. Bar.ſenſit in l.de minore.§.plurium hoc ti, Abb.in c.cum cauſam de teſti.,Secundo requiritur,ꝙ ille talis teſtis dicat audiuiſſe a maiori parte populi ſeucaſtri vel ville,quo in loco delictũ eſt cõmiſſum,ita Bar,in d.§. plurũ,& Bal.in rub.C,de probat.& Ange. in l.quid ergo.§.quantum ſupra de his qui not.infa. Tertio requiritur quod teſtis exprimat aliquam cãm, propter quã fama ita ſit orta, vt puta ex inimicitia, ex minis, ex iniuria,vel alia cõmuni cauſa,Bart, in d.§.
plurium.Saly,in l.ea quidẽ.C.de accu. Ab,
313 & alij omnes in c.ventens de teſti. †Fama hoc modo probata non facit ſemiplenã probationem in cauſa criminali glo. Bald. But.Imo.& alij,in d.c.ventens.de teſtib. & Dec.ibi dicit hanc eſſe communẽ. Sed an faciat indiciũ ex mente Doc.Bart. videtur ſe non firmare in d.§.plurũ circa finẽ dicẽs debere conſiderari illa indicia,& illas preſumptiones,ex quibus fama traxit originẽ, qualiter vigeant,& ſecundũ qualitatẽ tradi tam dicemus, famã facere, vel nõ facere ſemiplenã probationẽ vel indicium,Et ſic ex eius verbis Doc.dicunt firmam concluſionem non dari:Vnde Bal,in l. milites colũ.j. C.eo,& Cy.in l.ſi.eo.ti.& Bal,& Imol.in l. ſi.ſupra de hæred.inſti,& omnes alijs,quos refert laſ.in l.admonendi nu.ccl.j, dicunt famam nõ facere indicium, ꝙ iſta eſt communis. †Circa hunc articulum dico ꝙ fama, ſi habuerit cãm expreſſam. Et aliqua requiſita vt ſupra faciet indiciũ,ſed non habile ad torturam.Cum ſit indicium remotũ a maleficio,vt dixi ſupra in vj.præmiſ. Si vero vltra famã eo modo quo ſupra deductam, fuerint ẽt probate qualitates, & cauſa, ex quibus orta ſit fama, Tunc erit indiciũ ad torturam. Et facit ẽt ſecundũ probationes vrgentes ſemiplenam probationem,exemplum,duo teſtes depoſuerũt,ꝙ Sempronius interfecit Gaium,& quod iſtud ſciunt, quia fama eſt,Sempronĩ interfeciſſe,& cãm tenent dicentes,tale homicidium fuiſſe factũ propter inimicitiam, quæ erat inter Sẽpronium & Gaium, vel quia Sẽpronius,& Gaius aſpirabant ad eandem dignitatẽ,& qd dr in ciuitate,& a maiori parte populi, vel ꝙ exprimatur aliqua alia ſimilis cã. Si duo teſtes deponunt de fama hoc modo exprimendo cauſam,quamuis de ea non habeãt aliam notitiam,niſi ex auditu a maiori parte ciuitatis,erit probata fama, & erit indicium,Sed non habile ad torturã, licet ſi ex poſt probate fuerint cauſæ expreſſe per teſtes, vt eſt inimicitia, vel alia conſimilis, ſ caſu erit indicium ſufficiens ad torturam.
314 †Et faciet ẽt ſemiplenã probationem,& iſtud eſt ꝙ voluit Bar,in d.§.plurium, dum
315 dicit. †Quod qualitates & cauſę ex quibus fama erit orta, Iunt conſiderande, quaſter vrgeant,ad faciendum ſemiplenã probationem,& indicium.& Angel. in l. fi.C. de quæſtio,dicit,ꝙ in querendo an fama ſit ſufficiens indicium ad torturã debes videre vnde ortum habuit iſta fama, & ex quibus,& ex qua cauſa. Nã ſi ex cauſa vigẽti

probabili & verisimili erit indiciũ sufficiẽs ad torturam l excusantur.§.j.& ibi glo. supra de excus.tuto.subdens,ꝙ nisi trahat originem ex causa probabili, & apud fidedignos non est fama, sed est vana vox populi.l decurionũ.infra.de pen & idem Bar. in consi.cxcj.in j.volu.dicit ꝙ fama iuncta cũ dicto officialis facit indicium ad torturam, idem voluit Iaco. de Belui.in prac.crim.in titu.de quæstio.col.ix.dicens.ꝙ vltra famã probetur inimicitia,vel quid aliud,vnde si erit causa leuis, Ex qua fama sit orta, vt qa testis dicat,famam esse quia moriẽs vulneratus dixit fuisse vulneratum a sempronio, vel ꝙ fama est, quia illi de domo defuncti hoc dixerunt,vel quia erat lis inter eos,sed constitum fuisse eã esse de parua re,& probate fuerunt cause prædicte,ex quibus fama habuit originem hoc casu non erit inditium sufficiens ad torturam ex mente Bar. in d.§.plurium.

316 Testis †de visu an faciat inditium ad torturam Barto.in hac.l. nostra tenet,ꝙ sic, idẽ Bart. in l.maritus & in l.j.§.idem cornelio hoc ti.& Bal.in l.milites.C.eo.dicunt & cõcludunt,ꝙ facit inditium ad torturã glo.est in l.si quis ad leg.iul.maie.& in l.maritus ti ti.

Hæc decisio restringatur per Hyp.in sua prac.in.§.diligẽter in prin. vt procedat, qñ testis est omni exceptione maior,prout dicit Bar.in d.l.admonendi de iureiur. volẽs Hyp. ꝙ testis vnus de visu faciat inditium ad torturam, quando est omni exceptione maior,& idem voluit Ias.in consi.xxij.in j.

317 volu.subdẽs. †Quod testis est omni exceptione maior,qñ nulla imputatio fieri potest contra eũ & nil penitus patiatur per gl. in.§.itẽ verborũ insti.de inutil stipul.& per glos.in c.circa litẽ de consang.& affi. quod etiam secundum Hyp.voluit Bal.in rub.de contra.inuest.& in c.j.§.sacramentũ de consuet.rect.feu. Restringitur & secũdo per ipsum vt testis vnus de visu non faciat inditium nisi alijs concurrentibus ex mente Cyn.in l.fina.C.de quæstio. Circa primã restrictionem aduertite.ꝙ Barto.in hac nostra l.dicit ꝙ vnus bonus testis de visu facit indicium.& sic in prima qualitate.

318 †Cum bono detur melior & etiã optimus l.vbi autem non apparet supra de verbo. obli.in princi.& æquo datur æquior, vt est glo.in l.j.supra de iusti.& iur. & l.si seruus communis.§.quod vero supra de fur. Itẽ Bar.in l.maritus hoc ti.dicit, qd vnus testis idoneus facit inditium, si scit de visu, Idoneus autẽ est,quia expresse non repellitur a

319 iure. †Cum omnes possint esse testes,nisi repellantur l.j.§.j.iunc.tex.in l.idonei & in l testes idonei.supra de testi. Item Bar. in l.j §.idẽ Cornelio hoc titu.dicit,quod testis

320 vnus integer de visu facit inditiũ. †Integer aũt testis est,qui a iure non repellitur l. popullaris.supra de popul.ac.Bal.in l.milites.C.eo.dicit quod testis vnus de visu, qui non potest repelli facit inditium ad torturam. Testes aũt repelluntur a principio. vt infans seruus,vt per Ang.in authẽ.de testi. in prin.hæreticus, & alij consimiles repelluntur ex officio vt no.in c. intimauit de testi. Et sic nullibi Bar.aut Bald.faciunt mentionem de hoc, quod sit omni exceptione maior,quando volũt testem facere inditiũ. Sed bene in d.l.admonendi dum testis debet facere semiplenã probationem,requiritur hoc ꝙ sit omni exceptione maior.Et ratio est.quia in eo loco istud euenit,cum agatur de condemnatione.Nam ille testis cum alia semiplena probatione faceret probationẽ ad sententiam proferendã eo modo, vt per illum testem inducta sit semiplena probatio & præiudicialis ꝙ non est in teste in causa criminali.Cum faciat indicium, ꝙ tollitur per torturam,& expurgatur nec est tanti præiudicij.Idem voluit Bal.in d.§.sacramẽtum dum loquitur de probatione verisimili,& sic semiplena quã appellat inditium ad iuramenti delationem dicens ꝙ testis eo casu sit probate vite,& bone opinionis nec habeatur suspectus ex aliqua causa & sit legitime examinatus, vt quia interrogatus de causa scientie vel quia dixit plene tactum subdens ꝙ modicus defectus impedit semiplenam probationem vnius testis pulchram rationem reddens, quia satis exorbitat fides vnius testis a iure communi.c. innotuit de testi.& sic constat maxime differre ꝙ oriatur semiplena probatio, vel inditium detur ad torturam. Ex hoc dico ꝙ male sensit Bar.in consi.xj.illud colũ.antepenul.nu.xj.& Hyp.post ipsum in d § diligenter nu.cxlviij.dum volunt, quod Bald. in d.§.sacramentum loquatur de inditio ad torturam inducẽtes,vt per eos, quia immo loquitur in semiplena probatione. Nec ob. glo.in.§.item verborum insti. de inutil. stipul.quæ exponit idoneos idest omni exceptione maiores vt per Dec.in d.c.at si clerici nume.iiij.Quia dico,quod glo.ibi ostẽdit contrarium.Nam cum in eo text.tractetur de impugnando scripturã & instrumentum publicum,non ita faciliter admitti de-

bet allegatio rei, ꝙ fuerit absens tẽpore instrumenti celebrati, Sed requiritur manifestissima probatio, & liquida vt in l. optimã, C. de comit. & contrahen. stipu. Ideo gloss. non fuit contenta de eo ꝙ dicitur in text. idoneus propter subiectã materiam, de qua ibi tractatur sed declarauit idoneos in eo casu esse omni exceptione maiores, ꝓcedẽdo ad maiorẽ declarationẽ. i. ꝙ nulla exceptio opponi possit. Et istud necessario requiritur in eo casu cum tractatur de impugnando instrumento, ꝙ est probatio probata vt per Bal. in c. cũ dilectus de fid. instru. Vnde si propria significatio illius verbi importaret omni exceptione maiorẽ, frustra declaratio fuisset adiecta per gl. Sed voluit glo. latius verbũ illud intelligere & interpretari. Cum ex stricta eius significationem
321 id non diceret, †Et propter hoc sequẽdo ea, qnæ dicit Bar. in l. admonendi in iij. col. in ver. secundo modo supra de probat. & per Bal. in rub. de contr. inuest. qui dant gradus inuestigationis veritatis & probationis. dicerem ꝙ in causis criminalibus, & in probationibus faciendis, ex quibus mo-
322 dus procedendi impartitur, †Primus gradus sit, quando examinantur testes non integri, non idonei, sed suspecti, & hoc fit quando iudex vult inquirere super delicto, & ẽt accipiuntur sine iuramento, ad hoc vt habeat qualẽqualem informationem de delicto & procedere possit ad citationem rei vel verbalem vel personalẽ. & de ista probatione loquitur Bart. & alij in l. si quis in graui. §. si quis moriens supra ad Syllan. & Saly. in l. ij. C. de exhiben. re. & in l. absentem. C. de accusa. & dixi supra in ij nota.

323 †Secundus gradus erit quãdo vult procedere ad torturam. & tunc requirũtur testes, qui non repellantur a iure qui sint idonei, vt in hoc casu si vnus testis examinetur. & deponat de visu. & sit qualitatis prædicte, faciet inditium ad torturã. & ita intelligitur id ꝙ dicit Bart. in prædictis locis appellando testẽ bonum Idoneũ & integrum, & id ꝙ dicit Bald. in d. l. milites. dum vult,
324 quod sit talis, qui non repellatur. †Intellige, ꝙ testis vnus de visu faciat semiplenam probationẽ, dummodo alie circunstantie non resistant, vt dicit Bald. in l. ij. colum. j. in versic. & not. ꝙ ad hoc. C. quor. appel. non recipi. dicens istud esse notabile post Ioan. And. ꝙ idẽ voluit Abb. in c. cũ in contemplatione col. j. ver. secundo queritur in fi. de reg. iur. dicens testẽ de visu facere inditium, nisi alia ratio suadet contrarium,

325 †Tertio casu & gradu, quando ex probatione deueniri debet ad condemnationem, tunc, ad hoc vt testis semiplene probet, debet esse omni exceptione maior, & istud est, quod considerat Bart. in l. admonẽdi. volens testem vnum de visu semiplene probare, si erit omni exceptione maior, vt intelligatur illud in casu, in quo per illum testem, & alijs adiunctis deueniri possit ad diffinitiuã sententiam. & ita intelligit Bal. in l. j. C. de fum. tri. & fi. catho. col. v. versicu. quinto oppono. & Abb. qui sequitur Bal. in c. testimonium. de testi. distinguentes inter probationem, quæ requiritur ad procedẽdum, & eam, quæ esse debet in diffiniendo. Et hoc modo in procedendo, & in deueniendo ad torturam testis non debet esse omni exceptione maior, sed tum demum quando ex eius probatione oritur ſsemiplena ꝓbatio, & prout dictũ fuit inditium est minus semiplena probatio. Circa secundã restrictionem aduertas, ꝙ Cy. in d. l. fina. dicit totum contrarium nam vult, ꝙ vnus testis de visu non faciat semiplenam probationẽ in criminalibus, tamẽ faciat competẽs inditium. & idem Cyn. in l. si quis. C. ad leg. iul. maie. dicit, ꝙ non faciet semiplenam probationẽ, vt supra fed faciet inditium ad torturam. Nam & si semiplenã probationẽ nõ faciat, vt late per Ias. in l. admonendi. de iureiur.
326 nu clxxxvj. in fi. tñ facit inditiũ. †Quod est minus semiplena probatione l. cũ probatio. & ibi not. supra de probatio. ex quo Hyp. non aduertit ad verba Cyn.

TESTES omnes examinati an indistincte faciant inditium ad torturam deponendo super inditijs iam dictis vel similibus, & si cognouerimus, qui sint illi, qui nec examinari debent nec examinari possunt, cognoscemus casus, in quibus examinati faciant inditium, & sequendo vestigia Bar. in l. maritus supra eo. tit. nostro. Videbimus tria primo quando testis non potest examinari propter reuerentiam. Secundo quãdo non potest examinari ex alijs causis impedientibus. Tertio quando non potest examinari ratione ordinis, & incipiam ab hoc tertio.

327 †ET PRIMO quero, an testes examinati sine iuramento faciant inditiũ. Abb. in c. cum olim. in iij. not. dicit, ꝙ non creditur testibus non iuratis in prætudicium alterius, vt vult glo. in cap. sicut. de sen. excõ. etiam ꝙ essent religiosi & cardinales, nec ꝙ creditur tanꝯ testibus, sed faciẽt præsumptionem. & not. dicit Abb. pro istis magnis

viris, qui propter decorē dignitatis nolunt deponere in forma testimonij cum iuramēto, vt recipiatur assertio saltem ad præsumptionem, idem voluit Ro. in l. si quis in graui. §. si quis moriens supra ad silla. concordando dicta Ang. ibi cū dictis Bal. in authē. si dicatur. C. de testi. dicens, ꝙ dictum testis aut iudicis, qui in mortis articulo dixerit testimoniū aut sententiā ob pecuniam tulisse, sufficiant ad informationē iudicis, quia non iurati ita dixerūt, & propter hoc possit in-
328 quirere. †Cū informatio gratia iudicis facta non requirat iurm̄ secundū glo. ordi. quæ non est alibi in c. j. §. si duo. in verb. testamentum de pa. iura. firman.

329 †SECVNDO quero, an tpe examinationis faciēde ipsorū testiū iudex debeat citari facere reū ad vidēdum iurare testes, Bar. hic in fi. dicit citationē requiri, adeo ꝙ si examinati fuerint testes sup generali inquisitione, nō pręiudicet in spāli inquisitione, quia reus non fuit citatus, quod idē voluit Saly. in l. fi. in fi. C. eo. de qō. & Bal. in l. iubemus. co. iij. C. de proba. & oēs fere doc. post enumerat Hypo. in l. j. in prin. in ij. requis. vbi inuehitur contra assessores non citantes reū ad examinationem testiū. Sed aduerte ꝙ ex consuetudine seruatur cōtrariū, ꝙ reus non citatur, nec dantur interrogatoria, vt dixi supra in iij. præmis.

330 †TERTIO quero, an testes debeāt recipi lite contestata, seu post nomē rei receptū inter reos Bart. in l. nr̄a. in fi. dicit examinari debere post litē contesta. & idē voluit in l. si quis adulterium supra de adul. & Alex. in addi. ad Bartol. in l. j. in prin. supra
331 fi ti. & ibi Hyp. in vj. requis. †Nomē aūt rei dr̄ receptū inter reos, qn̄ proposita accusatione proponūtur exceptiones dilatorie, videlicet accusatio nō ꝓcedit, quia lapsum est tp̄s ad accusandū, vel ꝙ ille, coram quo porrecta est accusatio, non sit iudex competens, vel similes exceptiones, tunc cognoscitur super illis exceptionibus, & an sit procedēdum super ea accusatione, & cū iudex pronunciat esse procedendū, dr̄ recipi inter reos, & absente ipso reo talis receptio fieri pōt, & ita loquatur text. in l. maritus. §. præscriptione supra de adul. & in l. accusatione adulterij. C. de adul. & tex. in l. adulterā. C. eo. de adul. intelligitur, ꝙ ibi erat accusatio inchoata per propositionē accusationis, & reus absens erat receptus inter reos per pronūciationē, de qua supra & in casu, ꝙ dicta ꝓnunciatio nō fiat, litis contestatio habet vim receptionis inter reos, ita est ex sententia Bar. in d. l. is qui reus. in iij. col. in ver. qn̄ nomē rei supra de publi. iud. & istud dictū Bar. tenēt oēs doc. post ipsum de quibus per Alex. ibi in addi. & Hyp. in
332 d. l. j. in prin. in d. vj. requis. †Aduerte ꝙ legendo d. l. is qui reus fui illius sentētię ꝙ text. in d. l. is qui reus non sit bene intellectus a doc. & in hoc pręsuppono, ꝙ accusator, qn̄ vult accusationē instituere, debet eā porrigere iudici anteq̄ quicquā fiat, vt est tex. in l. miles. §. sexaginta ibi qm̄ de plano, & in. §. socer ibi libellis pręsidi datis supra de adulte. vt per Lanfr. in c. qm̄ contra. in versi. citationes. in prin. & per Soci. in c. significantibus. in vij conclus. xiij. prin. arti.
333 de li. ob. †Et talis porrectio libelli non est de processu, vt voluit Bart. in extrauag. ad repri. in verb. summarie, vt per Lāfran. in d. ver. citationes, & per Felyn. in c. fin. in iij. col. in ver. secūda declaratio. de iudi. ex quo iudex debet videre accusationē & cōsiderare, an sit iusta, & si ipsi non videretur iusta, debet denegare citationis cōmissionē, vt voluit Bald. in l. cū clericis. C. de epis. & cle. in versi. deinde no. & maxime seruatur hoc in criminalibus, vt non citetur reus nisi præcedente iussu iudicis, vt in d. l. cum clericis. in versic. memorati quod dicit esse notatu dignū, & sequitur Ias. in rubri. C. de
334 eden. colū. j. versi. tertia difficultas. †Et hæc citatio, si non sit facta de commissione iudicis, non valet, vt est tex. in l. neminem. C. de exhib. re. & ibi not. Saly. & alij communiter Do. & Inno. Ioan. And. But. Imo. & alij in d. c. qm̄ contra. & eo tunc qn̄ admissa accusatio per iudicē, & commissa est citatio nomē rei est inter reos, quia facta est notatio, ꝙ vt puta Titius, qui est nominatus in libello accusationis citetur ad videndū se accusari, & talis citatio fit per edictū & scripturā talia continētē valet, Titius citatur, vt in termino tali debeat cōparere ad vidēdum eū accusari, & ad se defendendum, & ista citatio hoc modo scripta operatur hoc, ꝙ iste talis est annotatus inter reos, vt est tex. in l. fi. C. de requir. re. ibi criminalis vero programatis tenor hanc tantā ferat de iure censurā, vt inter reos annotati, sumendo ibi programa ꝓ edicto citationis, vt est tex. iun. gl. in l. programa. & hr̄ in rub. C. cōmi. vel epist. progra. & sit citatio per edictū, de qua loquitur Bart. in extrauag. ad repri. in verb. per edictū, circa med. Et ꝙ facta tali citatione dicatur esse inter reos est tex. in l. ij. C. eo. de requi. re. ibi ex eo die, quo reus fuerit in iudicio petitus, & istud magis con-

stat ex rub.ff.& C.de requir.re.& ex l.j.C. eo.ibi, sed annotari vt requirat, ex quo dico, ꝙ per annotationē factā in citatorio nomē rei est inter reos, qa citatur tanq̄ reus, & vti persona, contra quā de crimine faciēda est cognitio, & istud fit reo absente, qui adhuc non fuit in iudicio. Et pp̄ hoc dico
335 multū differre inter se hæc duo. †Videlicet ꝙ quis sit factus reus, vel ꝙ nomen rei sit receptū inter reos. Nam qñ iudex porrecta accusatione sibi, & ea visa cōmittit citationem, tunc nominatus factus est reus, quia nomē eius est annotatum pro reo, & ita loquatur l.j.ij.& fin C.de requi.re. Si vero facta citatione reus abest, nec currat comparere, tunc iudex annotat bona, & nomē rei est receptū inter reos, & sic qñ cognita est absentia rei per iudicē, recipitur inter reos prout inquit Cic i verrem act.iij.dum dicit absentem credo in reos relatū, & in actio. vlti.sthenij domum per hospitiū exhausit absentem in reos retulit, quod aliud est, q̄ reū facere. Et istud declarat, Bude.post Cic. in annot. poster.in xlviij.in c.impuberē.§. itē si seruo.& secundū hanc differentiā, & cognitionē intelligitur tex. in d.l.adulterā. C.de adult.qui dicit, ꝙ post crimē inchoatū mulier prouinciam excesserat, & ideo inter reos fuit recepta intelligendo ꝙ crimē erat inchoatū per citationē, non aūt per litis cōtestationē vt male sensit glo.ibi, & iudiciū incipiat ab ea parte edicti, quæ est de in ius voc.§.j.insti.de pe.tem.litig.& in rub.supra de ī ius voc.& necesse est intelligere, ꝙ mulier excesserat prouinciā ante litē contest. cum ibi simus in iudicio publico, & in crimine capitali, in quo requiritur hoc, ꝙ & accusator & accusatus se constituant ad carceres ante principiū iudicij, prout est casus in l.fi.C.de accus. vnde mulierē non poterat dici recessisse ex prouincia, cum esset in carceribus, sed si volumus dicere eam aufugisse, nulla erat dubitatio in eo tex. cum haberetur pro cōuicta de crimine, vt in l.in eos.& ibi not.p Bar.& alios supra de cust. re.& dixi in l.pe.§.ad crimē.supra de pub. iud.& tex.in l maritus.§.præscriptiones supra de adul.intelligitur, ꝙ ibi fuerat porrecta accusatio, citatus, & q̄a erat absens, fuit receptus inter reos, habet annum ad se expurgandum, & recuperandū bona vt in l.j. ij.& tot.ti.supra de requi.re. Sed postquam ob absentiam fuerit receptus inter reos, si vult audiri a iudice non potest opponere exceptiones declinatorias, seu dilatorias, per quas impediatur accusatio, & amoueri debeat p̄sona accusatoris, sed ille talis debet super meritis causam suā tueri, & istud euenit propter eius contumaciā, & quia est receptus inter reos, quod voluit text. ibi reddens rationē, ꝙ posteaq̄ semel receptus est, non pōt præscriptionem obijcere, non ob.tex.in l.ij.in.§.extraneus supra de adul. in eo, quod vr̄ velle, ꝙ postq̄ est factus reus non possit opponere exceptionem lenocinij, & sic ante possit ex quo reus factus dr̄, cognitio super exceptionibus dilatorijs, qa ille tex.intelligendus est in eo, qui condemnatus est de crimine adulterij, vt post condemnationē non possit obijcere crimen lenocinij, ex illis verbis in tex.dum dicitur, posteaq̄ reus factus est criminis.i.condemnatus de crimine, vt est tex.in l.defuncto supra de pub.iudi.ibi, qui reus fuit criminis.i. condemnatus vt ibi cōiter intelligitur in condemnato per doc. Et ex istis dico nō recte intelligi text. in d.l. is qui reus in eo, quod doc.dicunt, ꝙ anteq̄ quis sit receputus inter reos, possit suum accusatorē reaccusare, Nā tp̄s nullū est, in quo quis possit reaccusare anteq̄ sit factus reus, cum facta citatione, vt iam dictum est, factus est reus, & clarū est, ꝙ ante citationē non diceretur reaccusare. Sed accusare principaliter.
336 †Et a citatione incipiat iudicium in ciuili vt in d.§.fin.ꝙ & in criminali esse debet, cum ad instar ciuilium procedatur l.absentem infra de pen. Præterea, ratio quę datur in d.l.is qui reus per iurisconsultū, est vt non relatione criminum, Sed innocētia reus purgetur, q̄ ratio est generalis ad vtrūque tēpus, secundū ꝙ distinguunt Doc. Siue sit receptū nomē, siue non, prout ipsi intelligunt, vsq̄ quo fiat cognitio super exceptione dilatoria.cū itaq̄ ratio sit generalis, & sit apta comprehendere vtrunq̄ tp̄s secundū distinctionē traditā per Doc.ergo & eius dispositio debet generaliter in vtroq̄ tēpore constituere l.regula.§.si quis, & ibi Bar.& alij supra.de iur.& fac.igno. Pręterea istud, qd̄ possit, anteq̄ sit factus reus, reaccusare sumitur a contrario sensu in l. illa, dū dicitur, is qui reus factus est nō reaccusat, ergo a contrario si nō est factus reus, reaccusat. ista assumptio facta hoc modo inducit vnum quod est in parte correctorium rationis contente in l.dum generaliter rationem reddens dicit, quod non relatione criminum, Sed innocētia reus purgetur si enim reaccusatio eo tempore daretur, vt dicunt Doct. relatione criminis se expurgaret, & sic per argu. a contrario sensu indu-

ceretur.l, correctio, quod esse non debet.
337 †Quia tale argu.non assumitur,quando insurgit correctio aliqua, prout not.in l.ij. supra de offic eius. & et quia nulla est lex, quæ dicat, quod antequam quis reus factus fit possit accusare,nisi hæc assumpta a contrario sensu,& in l.neganda,C.qui accu.nō pos. nulla tēporis distinctio datur. Ideo intelligerem d.l.is quæ reus, quod non detur reaccusatio aliquo tēpore per generalem rationem illius l.& etiam alia ratio dari potest quia reus videns se accusatum desideraret se vlcisci, & lacessitus se vindicare, quæ vindicta esset,accusando suum accusatorē.arg.text.in l.iij.supra ad leg.Aquil.ibi naturalis ratio permittit se defendere,& in l.qui cum natu maior.§.si libertus supra de bon,liber. Item ex alio cōsiderari potest, quia accusatus videns non posse aufugere pœnam accusationis, ad hoc vt tē protrahat,posset fingere crimē contra accusatorē, & querelam instituere, & sic inditium defraudare ex quo l,voluit fraudibus prouidere,& obuiare,reaccusationem prohibē-
338 do. †Cum l.fraudibus obuiet.l,iurisgentium.§,sed si fraudandi supra de pac. & ibi not.& in l.non dubium.C,de legib,& in c. finem litibus de dol.& contum.
339 †QVARTO quero, an testis examinatus post terminum assignatum per iudicem faciat inditium,Bar,in l.ij.de appel,reci,col.fi.ver.iij.quero dicit, quod facit aliquod inditium,quia instrumenta non solenniter facta faciūt inditium l. sicut iniquum, C.de fide instrum,Bal,in d.l.iij,col.pen.versic,vlterius,xiij,dicit,ꝙ testis receptus post terminum peremptorie assignatū non facit inditium argu.l. qui Rome.§,augerius supra de ver,obl.Lmancipiorū, supra de opt. leg,& quod not,Innoc. in c, cum in tua qui matr,accu,pos.Nisi iusta causa mouisset iudicē,quia ex qua causa potest dare nouam dilationem, ex ea potest sine dilatione te-
340 stes recipere, †Quia dilatio non est de substantia ,probationis l,in crimine supra de adulte.Ang.Aret,in d.l.ij,concordādo hęc dicta Bar,& Bal.videtur dicere, ꝙ dictum Bar.loquitur in criminali, secus in causa ciuili in qua examinantur testes sine dilatione,& ita intelligatur Bal. per not,per Bart. in extrauag.ad repri.in verb.sine figura iudicis, sed distinctio non videtur vera quia & in causa criminali & examinantur testes sine dilatione, ita Bar.in d.l, in criminali.supra de adulte, secundum vnam lecturam.

Aduerte ad dictum Bald, dum restringit conclusionem Bart.vt procedat in termino non peremptorie assignato,quia Bart, in l. titia in.§.vsuras supra de leg.ij,& in l.man-
341 ciporū,supra de opt, leg. dicit, †Quod quælibet.ll. assignatio termini probatorij est peremptoria,absq; eo quod exprimatur per tex.in l,pecunia.ij,supra de fer,& Ab.
342 & Fely.i c.licet causam de proba. †Ego in hoc casu dicerem,ꝙ cum depositio testis non valeat post terminū.vt per Doc. maxime Aret,in d. c.licet causam de testi,& per Ioan,Crot,in tract. de testi,in vij.requis,nu. cclxx,& istud procedat ex facto iudicis & negligentia partis,quæ non examinauit potuit tale dictum facere inditium qualequa-
343 le ad instructionem iudicis. † Cui nunquam præclusus est terminus ad accipiendas probationes vt not,in c,qualiter & qñ el ij,de accusa.vnde si proposita accusatione in termino assignato nil legitime probauerit.Sed postea testes produxerit, poterit virtute illorū testiū iudex inquirere,& procedere quemadmodū dicimus in abolitione,quæ fit ad instantiam accusationis nam iudex poterit post ipsam inquirere l.ij,& ibi not.C,de abolit, sed si erunt alie probationes contra reum , ex quibus orta essent indicia cōtra ipsum,ſi examinatio coadiuuat,vt dixi supra quando facit qualequale inditium.
344 †TESTIS qui non debuit examinari ob reuerentiam,si examinatus fuerit, nō facit inditium,vt est seruus. Qui nō debuit examinari contra dominum, vt est text. in l.j.§.diuus.supra hoc tit,& in l, diuus.in.§, ex quibus supra eo. Vbi iurisconsultus argumentatur,ꝙ seruus non debet interrogari contra dominum,nec interrogatio valet. & multo minus inditia, & eodē arg. vtitur iurisconsultus in d.l.j.in.§.Antoninus Seuerus, & ꝙ non oriatur inditium determinat Bar,in d.l. maritus hoc tit,& ratio quia seruj,vel alij qui ob reuerentiam nō deponūt habent hoc,ꝙ de iure non possunt interrogari de ea re, & sunt prohibiti,& etiā prohibentur respondere l,libertoti ū.C.de testi, & hanc rationem tradit Salyce.in l,seruos.
345 C.eod.de testi. †Ex hoc infero,quod si filius contra patrem propter reuerentiā non admittitur ad testificandum. ideo nō faciet inditium l.parentes,C.de testib. Imol.tenet hoc in c.dilectorum de testi,cogen.idem dicerem in liberto aduersus patronum,vel filium patroni qui ob reuerentiam non debet examinari,vt est tex.in l,iij.§.l.tulia. in fi,ibi nam quidam propter reuerentiā per-

sonarum supra de testi. & idem dicerem in quocunque, qui reuerẽtiam habere debet, vt examinatus non faciat inditium, de quibus in l. quicp litigandi. §. j. & ll. seq. supra de in ius vocan.

346 ITESTIS minor annis. xiiij. non debet examinari i causa criminali, vt est tex. in d. l. tij. §. lege iulia ibi, quæue impubes erit. & ratio est, vt prohibeatur propter lubricũ cõsilij sui vt in d. §. lege iulia, & si examinatus fuerit, & nil oppoſuerit pars, attamen eius dictum est nullum, ex quo iure repellitur, ita determinat Ange. in authen. de testi. in. §. sancimus loquẽs de impubere, & seruo, Subdens cp licet ego nõ fuerim protestatus ante aperturã testium contra personas & eorum dicta vt est de more tamen contra personam impuberis & personã serui, & eorum dicta potero opponere attestationibus publicatis, ea ratione, quia ipsorũ testimonium sit ipso iure nullum cp dictum sequitur Hyppo. in l. de minore in prin. nu. xxij. hoc tit. Aduerte cp existimo omnes illos, qui enumerantur in d. §. lege iulia, qui propter reuerentiam personarũ, & qui propter lubricum consilij, & propter notam & infamiam, de quibus ibi non admittuntur ad testificandũ in causa criminali, sint prohibiti a principio, vt etiam si examinati fuerint, patiantur oppositiones, & cõtra personã & contra dicta, eo modo, & si adhuc nõ sit facta oppositio, possit publicatio proces-

347 su opponi. cũ sint ipso iure prohibiti. †Iste testis in hac ætate examinatus nõ facit inditium plenũ sed qualequale vt in l. j. §. impubes. supra ad Syllan. & glo. in l. fina. §. de his quib. vt indig. & idẽ determinat Bar. in d. l. maritus, & ista talis qualisqualis probatio operatur hoc, cp iudex poterit inquirere, & sic facit inditium ad inquirendũ, cũ sit leuis probatio, & ita cp sit inditium ad inquirendũ, Tenet expresse Bald. in d. l. fin. C. de his quib. vt indig. dicẽs, cp impuberes cum leui tortura interrogantur non ad damnationẽ sed ad instructionem per glo. ibi dũ dicit ad inquirendum non ad puniendum subdens.

348 †Quod quædam valẽt ad præparandũ, quæ non valent ad decidendum. i. valẽt ad instructionem non ad probationem l. fi. C. de accu. l. qui vltimo infra de pen. & cp no. Bartol. in d. l. maritus. idem Bal. in l. seruos. C. de testi. est in eadẽ sententia, dicens, cp minor. xxv. annis, in causa criminali bene facit inditium ad inquirendum non ad decidendum per glo. in d. l. fin. idem Bal. in d. l. j. §. impubes dicit post glo. in d. l. fi. cp impubes non facit inditium, quod possit induci ad decisionem, Sed ad præparationem seu inuestigationem, & sic Bal. in omnibus predictis locis non dicit, quod dictum impuberis facit inditium ad torturam, q̃uis in l. iniuriti. supra de testib. dicat quod testis minus idoneus facit inditium, vt ibi not. & in d. l. fin. C. ad Syllan. adducens Cyn. in l. fina. C. de accus. & Spe. in ti. de teste. §. j. versi. item excipitur in quo loco Bald. idẽ sensit, quod & in præmissis, vt non faciat inditium simpliciter ad torturam, dum allegat glos. in d. l. fina. quæ vt dictum est loquitur de inditio ad inquirendum. & glo. in d. l. inuiti dicit cp facit aliquod inditium & sic non simpliciter inditium habile ad torturam & Specu. enim d. versi. item excipitur dicit, quod minor. xx. annis admittitur ad inditiũ ne probationis facultas angustetur, & hoc quantum ad præsumptionem faciendam ex mente Acur. in d. l. inuiti, in quo loco vt dictum est glo. dicit facere aliquod inditium. Alex. in d. l. fi. C. de his qui. vt indig. sequitur simpliciter glo. ibi & alias glo. supra allegatas, & dicta Spec. remittens se ad eam declarationem, quã facit Bart. in d. l. maritus. & ex his dico, cp male sentiunt & intelligunt dicta loca Brun. i n d. tract. de indic. in iiij. colum. & sequen. dicens cp ex mente Alexan. Bald. Specu. in dictis locis faciat inditium ad torturam, quia istud est omnino falsum, & contra eorum mentem & verba prout retuli superius. & etiam Iaso. in dicta l. fin. C. de his quib. vt indig. dicens quod facit ex mente prædictorum inditium ad torturam, & quod nõ faciat inditium ad torturam & rectius sensit Hyp. in d. l. de minore in prin. col. vij. ver. quero modo.

349 †MINOR annis. xx. non debet examinari in causa criminali ad instantiam accusatoris, & si examinatus fuerit, non facit inditiũ nisi qualequale, vt est tex. in l. in testimonium supra de testi. & differentiã esse puto ab hoc teste a præcedenti, cp impubes non admittatur, nec faciat inditium etiã cp fuerit examinatus ex officio, per tex. in d. l. tij. §. lege iul. ibi in reũ testimonium dicere, multominus si fuerit examinatus ad instantiam accusatoris, a xiiij. autẽ anno. & sic ab impubertate vsque ad xx. annum nõ possit examinari ad instãtiam accusatoris per tex. in d. l. in testimonium ibi accusator citare non debet, Secus autẽ si ex officio iudex examinaret, nam tunc existimo cp faceret inditium ad torturã, Si modo alia concurrant, de quibus supra,

350 †MVLIER si fuerit examinata super crimine faciet qualequale indiciū propter qualitatem sexus, ita tenet Bar. in d. l. maritus. Aduerte q̄ cōiter cōclu. litur per docto. q̄ mulier de iure ciuili pōt esse testis in causa criminali per gl. in c. forus in. §. testes de ver. sig. & glos. in c. ex eo. xxxv. q. iij. & Spec. in ti. de testē. §. j. in verſic. ītē quod est mulier, Abb. Aret. & Fely. in c. qm̄ de testi. Pro ista tententia adducitur text. in l. iij. §. lege Iulia. supra de testi. in quo mulier, quæ palam quæstum fecit repellitur deponere contra reū. Ergo a cōtrario sensu, si non fecit quæstum in causa criminali admittitur, adducitur ēt tex. in l. ex eo. ed. ti. cuius verba sunt clara, & adducitur etiam tex. in l. in cōnibus. supra ad leg. iul. maiest. vbi mulier fuluia, quæ erat meretrix, & sic infamis admittitur in eo crimine. ergo a cōtrario si nō fuerit infamis, admittitur in quocunq; quia ius singulare disposītum in l. iul. maiest. facit ius generale in alijs, ita Fely. in d. c. quoniā, & Ioā Crot. in tract. de testi. col. xij. nu. lxij. ex hoc constat, q̄ cū mulier posit esse testis in causa criminali, dicendū est q̄ secundum eius depositionē debet facere indicium, vt

351 in alijs testibus. Ideo cogita. †De iure canonico mulier non potest esse testis in cā criminali vt in d. glo. c. forus. c. ex eo. Deci. in d. c. qm̄ circa fi. dicit q̄ ḡuis docto. communiter ita teneant attamen ista conclusio non probatur iure, quia tex. in d. c. forus. §. testes simpliciter dicit, quod testimonīū mulieris non est tante authoritatis, sicut masculi, quia varīū & mutabile semper fœmina, Et sic lex generaliter loquitur nō magis in causa criminali quam in causa ciuili. Sed q̄ minus credatur quā masculo. Nec ob. text. in c. mulierem. xxxviij. q. v. quia non distinguit causam ciuilem a causa criminali, sed tantūmodo, qui sine consensu viri nō potest testificari, vnde accedente eius cōsensu poterit testificari tam in causa ciuili quam criminali, & etiam quia de iure ciuili reperitur expressum, q̄ mulier posit testificari in causa criminali vt d. l. ex eo. supra de testi. Nec contrarium inuenitur decisum de iure canonico, ergo ius ciuile est seruandum c. j de no. oper. nunt. Aduerte circa hanc conclusionem q̄ text. in dicto cap. forus satis clare videtur decidere quod mulier nō posit esse testis, considerando tres qualitates videlicet conditionem, naturam, & vitam, vt in illis non sit locus attestationi. Nam in primo conditio serui prohibet ipsum testificari, mala fama, & mala vita repellit testem, & sic in illis duabus confide rationibus testis repellitur. Absonum enim esset quod in tertio capite naturæ, quæ est media inter illas duas, admitteretur. q̄ testis esset bonus, Cum ibi illa tria sint partificata ad ostendendum inhabilitatem testis, ergo non possumus dicere quod in altero detur h. b huas Num cum plura sint partificata, non debent diuerso iure censeri. l. iam in hoc iure, & quæ ibi not. supra de vulga. & pupilla,

352 †TESTIS infamis, siue sit infamia iuris, siue sit infamia facti nō pōt esse testis in cā criminali. Cū probationes esse debēt luce meridiana clariores l. fi C de probat & istius testis fides vacillat c. test monium de testi, ita not. Bartol in l. j. C. de fum. tri. colum. iiij. verſicu. habet ergo, & Bald. ibi colum. iiij in v. oppoſit. & Bal. ibi in fi. Vnde si infamis fuerit examinatus facit qualequa le indicium, vt per Barto. in dicta l. maritus, & Bald. in dicta l. j. qui dicit, quod probat ad inquirendum, & de ist s vi le late loan. Cro. in tracta. de testib. in tertia par. princi.

353 nume. xxj. †Intelligo omnes prædictos casus in minore, in muliere, infami, vt non faciant inditium ad torturam, nisi fumus in casu, in quo aliter veritas h. beri nō posit.

Quia tunc non repelluntur, vt in minore loquitur loan. And. in additio. ad Specul. in titu. de teste §. primo, verſicu. item excipitur q̄ est impubes & Albert. in l. iij testimonium supra de testib. & Iaſon. in dicta l. fina. C. de his quib. vt indig. & Hyppoly. in dicta l. de minore in princi, nume. xxiiij. In muliere tenet loan. And. in dicto titu. de teste. §. j. verſic. Item quod est multer & Alberi. in d. l. in testimonium, & Alex. in consil. xxiiij. Animaduersis his colum. iiij. ver. non obst. volu. ij. dicens, quod vbi probatio aliter haberi non potest seu difficilis est mulier admittitur not. Hyp. in d. l. de minore in princi, nume. xxv. & loan Cro. in tracta. de testi. nu. lvj. in infami, q̄ admittatur similiter in defectum probationis, habetur per Salyce. in d. l. j. in fin. C. de sum. trini. & fid. catho. & ibi Iaſo. colum. xij. nu. lj. & ita debet intelligi q̄ dicit loan. Crot in d tract de testi. nume. xlvtij. vt infames exami ari faciant indicium si examinatio fiat in subsidium, alias non vt aperte dicit Salyc. in d. l. j. in fin. & ibi Oldra. Bald. & Fu g. vt refert Iaſo. in dicta l. j. d. nume. lj. Sed aduerte q̄ prædicti omnes Doc. pro comprobando q̄ hoc faciat inditium adducunt text. in l. qui vltimo infra de pen. qui text. ex sententia

Bart.Bald.& Rom.probat hoc ꝙ infamis examinatus faciat qualequale inditium, prout dicam infra in verb.foci dictum in
354 ver.ratio pōt esse. †Istud autem ꝙ veritas aliter haberi nō posit, intelligē qñ ex natura negotij vel facti verisimiliter haberi non potest, Sed qñ potentia plures interuenire potuissent, licet actu interuenerit ni si isti inhabiles, Tunc procedat præcedens dictum, vt si probatio esset facienda per testes clericos, & in eo loco non reperiatur nisi vnus Clericus alij inhabiles, & q alias regulariter repellūtur, in subsidium isti admitti debent. Ita intelligit Ant.de But.in c. iij. loco de probat. & in consi.xxiij.qō hæc in dubia col.ij.ver.non ob.& Ias.in d.l.j.C. de fum.tri.& in d.l.ij.C.de his quib.vt indig.& Ioā.Crot.in d.tract.de testi.nu.lxxj.
355 † TESTIS qui cogi nō potest ad deponendum, si coacte deposuerit non facit inditium aliquod ēt ad procedendum l.j.§. si seruus el j.supra hoc tit.& ibi Bar.no.Bal. Saly.in l.seruos.C.de testi. Volentes, ꝙ testis qui nō potest compelli.si impulsus examinatus fuerit, non facit indicium.illi autē qui inuiti nō compelluntur ad testimoniū dicendum sunt enumerati in l.lege Iulia cū
356 quatuor seq.ll.supra de testi. † Si verō isti qui non possunt cogi voluntarie deposuerint, tunc faciunt inditium, vt in d.ll.a contrario sensu.& ad hoc ꝙ isti tales dicātur voluntarie deposuisse, debet illud notari bœnes acta alias præsumerētur deponere inuiti, prout volunt Bart.in auth.presbyteros la ij.C.de epis.& cle.dicens, quod cum tales testes producuntur volentes scribi facias in actis, ꝙ volentes testificantur, & deponunt, alias præsumerētur deponere inuiti, & ita vidit de facto seruari, Sed Bal.in d. auth.circa finem.dicit ꝙ ista opi.non est ve
357 ra nec sibi placet. †Bo quia non præsumitur coactio iudicis vbi quis cogēdus nō est, immo præsumitur sponte fieri, cum presumatur pro iudice l.ij.C.de offici.ciuil.iudi.Imo.& Fely.sequitur opin.Bal.in c.dilectorum de testi.cogen. Ego existimo, qđ opin.Bal.sit verior, nam isti tales qui non possunt compelli possunt examinari in certis casibus, vt puta volentes,& etiam quādo veritas aliter haberi non posset, vt dicā infra. Ideo si fuerint examinati, præsumendum est ꝙ in casu præmisso sit facta exami
358 natio. †Nam in dubio quis præsumitur actum facere in casu sibi concesso non autem in casu prohibitio, & sic in eam partē per quam potius actus valeat quam pereat l.quoties supra de ver.obli.& l.quoties supra de reb.dub.& c.Abbate de verb.signi.
359 † Intellige predicta, ꝙ isti inuiti nō possunt compelli nisi in casu qñ veritas aliter haberi nō potest, prout voluit Hosti.& oēs doc.eum sequuntur in c.j.de testi.cogen.& hoc ne veritas occultetur Quomodo autē intelligatur hoc, ꝙ veritas aliter haberi nō posit dixi supra in præced proxi.inditio,
360 † Insuper aduertendū est ꝙ ille, qui vult compellere testem ad deponendum sub eo prætextu ꝙ veritas aliter haberi non possit, debet illud probare, Ita no.But.Imol.& Fely.in c.super eo de testi.cogen.ea ratione quia testes ipsi fundant excusationem in iure cōi ideo volens in certo casu ipsos testes compellere debet exceptionem & casum compulsionis probare no.gl.in clemē. fi.de rescrip.in verbi.creatum,
361 † TESTIS domesticus producentis examinatus contra aliquem reum nō facit inditium l.pridem.C.de quæst.tenuit. Spe. in ti.de teste.§.j.verbi.quid si testis domesticus dicens ꝙ non inducit præsump.& hoc modo intelligit Bal.dictum Spe.in l.inuiti. supra de testi.dicēs ꝙ testis minus idoneus facit inditium vt ibi ꝙ secus est in teste domestico qui non facit inditium, & hoc cla-
362 re constat. †Quia domesticus non pōt examinari ad fauorem illius, cuius est domesticus l.idonei. supra de testib.l.ēt.C.eo.
363 de testi,& in.§.itē idonei.iiij.q.iij. †Sūt autem domestici familiares seu de domo, seruus, colonus libertus, adscriptitius, mercenarius qui recepit mercedem, non qui seruit gratis, ita Spec.in tit.de teste.§.j.verſ.itē excipitur,& ver.sed de quo mercenario,et verſ.sed quid sed Io.And.in addit.in d.ver. sed de quo mercenario dicit ꝙ famulus gratis seruiens dicitur domesticus per text.in c.fi.de verb.sign.li.vj.quem sequitur Fely. in c.in literis.col.j.verſ.ex quo datur de testi.item pater est domesticus filio & econtra.Item vxor viro siue timeat maritū siue non vt pFel.in d.c.in literis col.iij.verſ.falli. quarto,& domestici dīr latius q viuunt ad vnum panem & ad vnum vinum, vt in auth.de Monac.§.cogitandum, & familiares dicuntur omnes qui sunt sub alicuius imperio de iure vel de facto, ita not.Bal.de viroque in d.c.in literis, per text.in l.qui iurisdictioni supra de iurisdict.omn.iudi.& in l. j.C.si rector prouincie,& in l.j.C.si quacū-
364 que predi.pote.cū aliis. †Prædicta ita restringuntur per doc.& maxime per Fely.in d.c.in literis, quæ omnia ponit H'ppe

in l.j.§.ad qõnem ſupra hoc ti.vt domeſticus ſeu familiaris admittatur, & ſic faciat inditium, quoniens ſummus in ſubdito principis, ſi modo non ſit terribilis ſuperior & non ſolitus inferre violentiam ſubditis.itẽ ſi eſt familiaris valde honeſtus, prout ſunt familiares epiſcoporum.item ſi verſimiliter melius ſciri poteſt per domeſticos, & familiares,qua per alios,vt per Bar,in l.quoties.C.de naufra.lib.x.item ſi in eadem poteſtate eſt,& is,qui deponit,& is cõtra quẽ deponitur,ut per Abb.in c.literas col.iij.de præſum.& latius per doc.in locis p̃dictis,

365 †Aduerte ad vnum,q̃ dicit Brun.in d. tra.de indi.col.iij.in hoc inditio domeſticitatis volens,q̃ Bar.in l.ij.ſupra de excu.tu. dicat inditium oriri per teſtem familiarem, ad ducendo glo.in l.j.ſupra de teſt.quia in primis illa lectu.non eſt Bar.ſed Nicol.de Neap.& gl.quæ allegatur in d.l.j.ſupra de teſti.nil dicit,nec eſt verum,q̃ per ipſum concluditur,quia teſtis familiaris regulariter ex iuris diſpoſitione repellitur a teſtificando vt dixi,nec dici põt bonus, nec idoneus,& tũ vnus teſtis de viſu (ad hoc vt faciat inditium)debet habere dictas qualitates,vt dixi ſupra in verb.teſtis de viſu.

366 †TESTES plures ſingulares deponentes ſuper diuerſis indiciis,an cõiungantur ad faciendam probationem,vt oriatur inditium ad torturam Bal.in l.ſi quis ex argentarijs.§.j.ſupra de edẽ.dicit,q̃ ſi ſpecies probationũ ſunt in ſua ſpecie imperfecte. v.g.vnus teſtis probat de veritate,vnus de fama, vnus de inditio,hæc probatio nõ valeret,quia non eſt in ſua ſpecie perfecta,nã vnus teſtis de fama non probat famã,vnus teſtis de inditio nõ probat inditium, imo requiruntur ſaltem duo teſtes l.ſi,C.fa.hercif.& ibi no.Et per Inno.in c.ſicut de iimo. & dicit Alex.in conſi.clxxxj.in cauſa Angelorum col.ij.ver.rurſus vol.ij.q̃ vbicunque cõtingat fieri probatio inditij per vnũ teſtem, & ſimiliter ſi fiat probatio de alio inditio per vnum alium teſtem,vbi requirebantur duo,tunc tales teſtes ſingulares non iunguntur ad faciendum vnum inditium perfectum quia vnũquodq̃ de per ſe eſt imperfectum,vt per Bal.in d.l.ſi quis ex argẽtarijs,& per But.in c.licet de teſti.hoc idẽ ſenſit Bar.in lec.antiqua in l.ij.in.§.etas autem ſupra de excu.tut.dicens q̃ qñ plura veniunt ad perfectionem vnius tot,vt in caſu illius legis, tunc verificatur illa regula quæ non proſunt ſingula,multa iuuant,ſi vero ſint multa, quæ veniunt ad perficiendum diuerſa tota,tunc quæ nõ proſunt ſingula, nec multa iuuant l.ſpadonem.§.qui autem.eo.ti.vnde cum probationes veniãt ad diuerſa inditia,ideo non coniunguntur, idem Bald.in l.ſpadonem §.qui iura tenet idem,dicens quod quædam ſunt quæ requirunt certam ſpeciem, & tunc diuerſe ſpecies imperfecte nihil operãtur,quia ex pluribus concurrentibus non augetur efficacius, cum non veniant ad integrationem vnius ſpeciei,ita ex pluribus teſtibus ſingularibus non reſultabit plena probatio, quod dictum ſequitur Alex.in conſi.xxj.Repeti-

367 tio in cauſa mercii.col.ij.vol.iij. †Volens non contingi teſtes ſingulares ad faciẽdam probationẽ.& idem Alex.in conſ.xvij. Ex his,quę in themate col.ij.vol.j.ſequitur dicta Bal.in d.locis,& voluit Ant.de Butr. poſt Cald.in c.veniẽs circa ij.de teſt.& multi alij Docto.quos adducit Hip.in ſua pra. in §.diligenter nu.cxlix. Contrarium ſentit Raph.Fulg.in l.fin.C.famil.hercif.vt refert Brun.in trac.de indic.col.ij.dicens q̃ vnicus teſtis facit aliqualem præſumptionem,& ideo ſi plures ſint teſtes ſingulares de ſingulis inditijs deponentes dicentur plures eſſe præſumptiones, quæ faciant vnum inditium ad torturã arg.l.inſtrumẽta domeſtica.C.de probat.& l.ij.§.etas ſupra de excu.tu.exemplificando. Pone q̃ vnus teſtis dicit ſe vidiſſe Seium vulneratum, & interram proſtratũ et interrogatus,quis vulnerauit,reſpondit Titius, hic eſt vnus teſtis ſup inditio deponens, Alius dicit ſe vidiſſe inditium ſanguine aſperſum, & euntem.euaginato enſe, Alius dicit ſe vidiſſe hunc tũc exeuntem directo tramite,& volentem ſe verſus nemora & occulte ſe latitãtem ,Certe hi ſinguli teſtes de ſingulis inditijs deponunt,& in nullo ſane mentis negabit,quin he præſumptiones faciant ſufficiens inditiũ ad torturam ar.d.l.& illius regule & q̃ non proſunt ſingula multa iuuant. ſubdens idẽ Brun.q̃ Ioã,de mon.ſuperel.in l.admonendi de iureiurã.dicit,q̃ licet plures ſemiplene vnius ſemiplene probationis non coniungantur ad faciendum vnam ſemiplenã, tñ coniunguntur ad faciendum inditiũ arno.in l.ſi.C.de probatio.& vt refert Cacialup.in d.l.admonendi,ſubdens etiam idem Brun,quod iſtud putaret verius,qñ illi ſinguli teſtes eſſent multum notabiles, & magne authoritatis.qñ licet teſtes ſingulares non probent,tñ ſi ſunt ita notabiles , quod adducant iudicem ad indubitatam fidẽ iudex non debet curare de illa ſingularitate

per dictum Pau.de cast,in l.lucius in recollectis Florentinis,supra de infam.& in d.l. admonendi,præcedens dictum Fulg. refert & sequitur Soc,in consi.liiij.visis testibus examinatis,col.j.ver,tertio & vlti.volu.iij. Et Hip.in.§.diligenter in sua prac.numero
368 cxciiij. † In hoc articulo ex mente, & intentione dictorum scrib.Distinguerem,et ad concordandas prædictas opi.quod aut sumus in inditijs remotis a maleficio, & in quibus vna probatio non infert in aliã, vt puta,si per vnum testem probetur inimicitia & per alium probetur transitus vie, in qua quis fuit interfectus,& per aliũ probetur delatio armorum in non solito, vel fama,vel mine,& sic probentur tria ex prædictis inditijs per testes singulares, hoc in casu non fiet coniunctio ad faciendum inditium,& eo modo, si per vnum testem probetur vnum inditium propinquum maleficio,vt puta,q̃ visis fuit exire cũ gladio sanguinolento,vel visus admenare.& nõ percutere,& postea p alium testẽ probetur inimicitia,mine,transitus,vel quid aliud simile,& hoc in casu dicta testium non coniungentur ad faciendum inditium frante singularitate.Et ita procedat precedens opi.Bal. in d.l.si quis ex argentarijs,& aliorum post ipsum tenentium,testes non coniungi ad faciendum inditiũ.Aut fumus in inditio propinquo maleficio,& urbenti,& tunc si erit probatum per vnum testem, & per alios testes singulares sint probata inditij, quæ veniant ad declarationem, & coadiuuationẽ primi inditij.Putarem, istas singularitates, coniungi ad faciendum inditium ad torturam,vt puta, si vnus testis dicas vidisse titium admenantem cum gladio, sed non vidisse percutere,alter dicat vidisse gladium sanguinolẽtum,& alter dicat vidisse ipsum titium espersum sanguine se mundantem, vel q̃ visus fuerit vnus prope mortuum cũ cultello,& dicat testis vnus hoc,& alter dicat vidisse aufugere ex loco delicti cũ gladio,& alter dicat vidisse gladium sanguinolentum,Hæc nãq̃ tria per testes singulares probata facerent inditium ad torturam, & coniungerentur, & ita procedat opin.Ful, & sequatiũ, & ratio potest esse quia in istis testibus dictum vnius coadiuuat dictum alterius,nam hoc casu,quia vnus adminiculatur alteri,& continent verisimilitudinẽ se inuicem coniungentem fiet accumulatio ad probandum inditium,ita voluit Bal.in c.licet causam col.iiij.ver.& nota,de probat.
369 †Dicens,quod singularis testium coniungitur qñ dictum vnius coadiuuat dictũ alterius.& idem Bal.in rub,de controuer. inuest.Et in auth,rogati circa fi.C,de testi. & voluit Dec.in d.c.licet causam nu.xvj. ver,& hoc primo de probat,& sensit Soc. in d.consi.liiij. Istud autem magis procedere existimarẽ, qñ essemus in casu,in quo delictum esset occulte perpetratum & exin de esset difficilis probatio per ea, quæ voluit Anto.de But,in c.veniens in fi.de testi. q̃us tal,videatur eius dictum impugnare in d.l,admonendi nu,cclvij,loquens ĩñ de plena probatione.

370 *Socij* †dictum an faciat inditium ad torturam, pro eius cognitione
371 præmitto, † Quod reus non potest interrogari de consocijs nisi in certis casibus pro vt distinguit Bar,in l.repe.§.j. hoc fit,dicens,q̃ quædam sunt delicta, quæ non committuntur principaliter in offensam alicuius seu odium, sed propter cõmodum committentium,vt falsare monetã seu fabricare falsam monetam ,Item latrocinia facere,Nam latrones non odiunt aliquem, sed diligũt ea alterius, & isto casu possunt interrogari de socijs,et probatur in l.diuus supra de custo.reo.& l.prouinciarum.C.de fer.& l.fi.C.de maleficijs & mathe.ita intelligo.l.qui vltimo. infra tit,j.Et ita intelligit. l.fi.supra ad exhiben,quædam sunt delicta quę committuntur principaliter in alterius iniuriam , & odium & in istis confessus de se non debet interrogari de alijs, vt hic & l.fi,C,de accus.fallit in casu d.l.si prius supra ad Sylla.ex prædictis dico q̃ fures possunt interrogari de socijs,& de receptatoribus,& similibus arg.d.l.diuus supra de custo,reo,Ratio prędictorum est qñ committitur delictum in alicuius iniuriã,quia alios delinquentes possunt accusare , sed non est ita in delictis quæ non committuntur principaliter in alterius iniuriam ,Ideo magis permittit iudici inquirere, Dictũ hoc Bart. sequitur But,Abb.in c.j.de confes,Alex.in addit.in d,l.repeti,dicit, q̃ Saly.distinguit in alia materia,& idem Alex.sequitur opinionem,Bar.in cons.lxix. visa facti narratione vol.ij.Et Dec,in c.qñ in fi,de testi.Saly. in l.fi.col.ij,versi.sed Bart,C.de accus,dicit hanc distinctionem Bar.sibi non videri veram.Nam & si latro affectet res & nõ personam nisi propter res ĩñ hæc affectio fit cũ iniuria domini , Ideo est ,qui eos accusare potest,Et sic eius diuersitate attenta nõ deberet de socijs interrogari , quod tñ est falsum,Item maleficus in alienum odium ꝑa

facit maleficia,& tñ de socijs interrogatur vt infra de maleſt.& mathem.l.ſi.Item crimen læſæ maieſtatis contra principem cõmittitur,& tamen de socijs interrogatur vt infra ad leg.Iul.maie.l.pen.& ſi.Quinimo in crimine homicidij fuit interrogatus ſeruus de conſocijs & probatur in l.j.§.ſi.hoc tit.vnde dicit Saly.aliter diſtinguendũ ef-
372 ſe, †Et hoc modo.quod aut perſona inſita,vel accuſata eſt ſeruilis conditionis,Et tunc de mandatoribus vel conſocijs interrogari poteſt ea ratione,quia vt plurimum tales perſone vti meticuloſe ſine ſocij inſtigatu,vel mandato non conſueuerunt grandia delicta committere,vel attẽtare,ad hoc accedat l.quicunq; circa medium.ſupra de fer.fug.l.ſi.infra ad le.Iul.maie.& ſupra ad exhiben.l.ſi.Ad Syllã.l.ſi certus & l.prius, & d.l.j.in ſi.hoc ti.quæ omnes in ſeruis loquuntur,aut perſona accuſata,vel inquiſita eſt libere conditionis,& eſt Vilis,& tũc in criminibus,q̃ ſine ſocijs regulariter non committuntur, credi de ſocijs interrogari poſſe,vt prouincia purgetur eis, arg.l.congruit ſupra de offi.præſid,& ad hoc accedant ll.quæ dicunt latrones interrogari, de ſocijs vt l.prouinciarum,C.de feri,& l.di-
373 uus.ſupra de cuſt.re. † Cum enim latrones ſint,qui ſtratas aggrediuntur publicas vt l.capitalium §.fumoſos. ſupra de pen.& hi ſoli non ſunt ſed plures,nec ſine receptatoribus,ideo facilius lex permiſit de eis interrogari,cum vt plurimum ſint ignoti & occulti, idem poteſt dici de falſificantibus monetam vt l.j.C.de falſ.mon.cum regulariter plures in eo min.ſterio ſint neceſſarij, idem de eo qui contra Principem mollit, quia talia non conſueuerunt ſine ſocijs attentari,in criminibus vero, quæ ſine ſocijs pluribus committi ſolent, tunc aut delictũ eſt contra ſalutem cõmunem omnium.Et tunc de ſocijs poteſt interrogari vt l.ſi.C. de maleſi.Et eſt ratio,quia etiam contra ſocios inquirere intendit ad cõem ſalutẽ omnium niſi radicitus tale vicium extirpetur, ſalus communis non habebitur, dictum hoc Salyc,ſequitur Barba.in addit.ad Abb. in d.c.j.de confeſ.Et Ang.in trac.maleſi.in verbo.fama publica col.iij.verſi.quero an participes, tranſit cũ opinione.Saly. Imo, in d.c.j.de confeſ.dicit,q̃ hæc ratio Bar.de qua ſupra forte non eſt multum generalis, quia etiam paſſus furtũ vel roboriam veriſimiliter procurabit punitionem, & ideo videtur,q̃ ratio ſit odium ipſorum latronum,vt l.prouinciarum,C.de feri.Item maleficus in alienum odiũ ſuam maleficia facit,& tñ interrogatur de ſocijs l.ſi.C.de maleſi.Item crimen læſæ maieſt.contra Principem committitur,& tñ de ſocijs interrogatur vt hic,& in l.j.in ſi.C.ad leg.iul.maie. Item in crimine homicidij ſeruus interrogatur de conſocijs l.j §.ſi.hoc ti. St volumus verba Bar.ita ſimpliciter intelligere prout intelligit Saly.fuiſſet craſſa deductio per Bar.ſi præſumeremus q̃ ignoraret hoc q̃ ex furto rei alienę non fiat iniuria domino vnde poteſt ſaluari Bar.q̃ bene intellexit diſtinguendo,q̃ principaliter fiat ad cõmodum proprium,& non principaliter ad iniuriam,Nam Bar.in l.ambitioſa. infra de dec,ab ord.facien.in cognitione principalitatis diſtinguit q̃ aut eſt principale ordine,naturę, vt eſt iniuria facta filio,vt principali.& ſic ipſius filij eſt poſt ſt patris,cui competit actio iniuriarum & iſte eſt ordo nature demonſtrans iniuriam principaliter in filium, Alio modo conſiderari ſecundum ordinem intellectus,ut principaliter dicatur reſpectu finis, vt eſt in fideiuſſore, vel mandatore qui obligatur reſpectu rei principalis.Nam dato q̃ primo obligetur fideiuſſor, & mãdator,attamen finis eſt,vt obligatio ſit facta poſt reum debitorem,et iſtud eſt principaliter in facto,vt reus obligetur, & poſtea fideiuſſores, vnde in caſu noſtro poſſumus dicere Bar.conſideraſſe principalitatem reſpectu ordinis nature,vt qui furto ſubtrahit,qui falſam monetam fabricat, iſtud agit principaliter pro eius vtilitate,& comodo dato q̃ poſtea oriatur iniuria in perſonam principis,vel in perſonam domini, & iſte eſt ordo nature conſideratus p Bart. in ſecundo ẽt capite datur iniuria ẽt principaliter reſpectu animi iniuriantis, & hoc modo poſſet ſaluari deciſio Bar,vt perſona domini & principis ſit ſecundario non au-
374 tẽ principaliter, † Aduerte q̃ poſſumus attenta ea diſpoſitione, quod ex conſueſtudine fiat interrogatio in omni caſu vt dicit Gandi,ſiue Bar.in trac.de quæſt.in iiij.col. & Iaco.de Bel.in ſua prac crimi in ti.de q̃ſti.col.xj.ver.iuxta hoc queritur, & attenta ea conſuetudine quæ eſt in tota Italia,q̃ iudices de quocunq; caſu poſſunt inquirere, & inquirunt vt per Gand.in trac.maleſi.in rub.qũo de maleſi.cogno,per inquiſi. col.j.verſ.ſed hodie,& Alber.in l.ea quidẽ col.ij.ver.de conſuetudine tamen.C.de ac-
375 cuſa. †Diſtinguerem in hac materia,qd aut ſumus in accuſatione & in alijs caſibus, in quibus procedit̃ virtute accuſationis,

& tunc interrogatio non posit fieri de cõsocio,& ita loquatur tex.in l.fi.C,de accus, eo maxime quia omnia ,quæ geruntur per iudicẽ procedendo super accusatione,fiunt
376 ad instantiam accusatoris. †Nec potest iudex procedere ad torturã in iudicio accusatorio,nisi sit facta instantia per accusatorem gl,in l.quicũq;,in verbo oportet C, de fer,fug.Bal.in c.j.in.§.iudices de pac,tenen.& etiam nimis graue esse,q; plures pso ne interponerentur in eo iudicio accusatorio,& onus non debet imponi nisi volenti, & sic in casu accusationis nõ dabitur interrogatio de consocijs ne fiat iniuria & grauamen ipsi accusatori,aut fumus in casu, in quo iudex procedit ex inquisitionem, vel in eo iudicio,ex quo nullum grauamen infertur accusatori,sed totum pender ab officio iudicis,& tunc interrogatio fieri possit de consocio, quia ad officiũ iudicis spectat expurgare ciuitatem malis hominibus l,cõgrint,supra de offi.præsi.& ideo procedendo ex officio poterit interrogare de consocijs,& ad hoc faciunt omnia iura quę adducuntur pro ista parte,& eo casu, in quo interrogatio de socio fit primo tex,in l.diuus la ij.supra de cust.& exhiben,reo,logtur in casu inquisitionis,dum vult q; Irenarchie debent captis latronibus eos interrogare de socijs.& receptatoribus, & sic ibi non proceditur per accusationem sed ex officio,eodem modo in l.prouinciarum.C, de feri.dicit procedit contra latrones diebus festiuis,& sic ordine iuris non seruato ob id,quia proceditur ex officio text.in l. fi.C,de maleficijs.& mathe.admittit interrogationem de socio eo quoniã in eo crimine dato q; in eo casu sit instituta accusatio, nõ proceditur super accusatione ob id,q; accusator teneatur in aliquo,neq; in eo delicto potest grauari ex nominatione sociorũ qa non tenetur de calumnia accusator,neq; habetur tanq; delator, sed præmium consequitur vt est text.in l.nullitas.C,de malefi.& math.& in simili est tex.l.nulli.C,de episc, & cle.in fi tex,in l.qui vltimo infra de pen, loquens de eo, qui dãnatus fuit ad bestias, intelligi põt in eo casu ,in quo iudex vult procedere ex officio inquirendo, non autẽ ad accusationem. Sed aduerte q; Bart,in l.marttus,eo,tit,dicit , q; deponens in casu illius l.non facit inditium sed qualemqualem præsumptionem vt dicam infra & intelligendus est quando proceditur ex officio.Eodem modo tex.in l.fi.supra ad exhiben.Item & tex,in l.j.C,de fal,mon,loquẽtur, q;,& si desit accusator, non tñ tenetur in aliquo virtute accusationis,sed habet p̃mium.neq; habetur ex calumniatore , nec pœnam patitur,ideo fit interrogatio de socio ita est tex.in d.l.j.de fal.mon.tex.in l.j. §.j.hoc ti, loquens de seruo qui finxit crimen in se,& mentitus est,potest intelligi dupliciter in eo,quod dicit, interrogationem fuisset factam de socio primo,quia ibi interrogatio erat facta pro liberando ipsum seruum,quia dubitabitur,q; delictum inputatum non esset verum.& ideo interrogatio, fit ab liberationem,& sic ad finem bonum & exinde admittitur ita intelligit illõ tex. Alb,in d,l.fi.C,de accu,vel aliter possumus intelligere q; ibi procedebatur inquirendo cõtra seruum nec erat accusator cum ipsemet crimẽ finxisset tex,in l.prius,supra ad sylla,intelligi debet q; fiat interrogatio de consocijs propter naturam criminis & Senatusconsulti,Sylla.per quod proceditur contra omnes seruos de quibus est suspitio,& prius interrogantur de eorum criminibus, & postea de consocijs & possumus dicere prout dicit Bar. ĩ d.l.repeti,quod istud est speciale vt serui interrogentur de consocijs,vt habetur in to.ti.ff.& C,ad Syllan.
377 †In ea quæstione.An dictum socij faciat inditiũ ad torturã,quia doc,cõiter con-
378 fundũt isto casu,ideo videbimus. †Primo an nominatio facta per reum in tortura faciat inditium contra nominatum in illis casibus,in quibus de iure permissa est nominatio. Secundo an faciat inditium in illis casibus,in quibus non conceditur nominatio. Tertio an socius tãquam testis assumptus non vti reus faciat inditium cõtra nominatum. In primo casu Saly.in l.fi,C,de accusi,dicebat quod talis depositio & nominatio socij non faceret inditium, eo qm̃ est criminosos,ideo repellendus,cũ etiã sit participes criminis,Ideo eius dicto non sit stãdum l.fi filius,C,de lib,can,& ibi not,Item quia militat ratio de qua in d.l.fi. Cõtrarium tñ determinat dicens, q; ex eo dicto solo & nominatione non oritur inditium ad torturam,sed oritur iuncta præsumptione,seu indicijs,quę erant contra ipsum reũ. Ex quibus indicijs oritur verisimilitudo contra ipsum nominatum nam si non fuissent inditia existentia contra reum ,is non fuisset positus ad torturam nec interrogatio subsecuta,& hoc modo intelligi debet dictum Saly.in d,l.fi,ver.quero nunc,dum dicit quod non debet torqueri reus super socijs, nisi cum socios negaret & legitima

præsumptio esset contra eum, ꝙ socios sciret, & vbi de eius scientia non est præsumptio iusta torqueri non debet, & eodē modo non fit interrogatio specialis, nisi cōtra eum contra quem interrogatur præcedat legitima præsumptio, vnde si fur seu latro contra quem erant inditia de spoliatione subtratione, & furto quæ delicta verisimiliter non possunt fieri in eo casu nec fiunt ab vno solo & hic talis indiciatus de his delictis, si ponitur ad torturam, & nominat socium coniungitur verisimilitudo oriens ex primis inditijs insimul cum dicto rei cōniati & ex tali coniunctione oritur inditium ad torturam contra nominatum, non autē intelligi debet dictū Saly. ut nominatus habeat inditiū ad torturam existentibus alijs præsumptionibus contra ipsum, sed sufficit nominatio facta, præsupponendo, ꝙ ille, q est tortus, sit legitime tortus, & infrapositi doc. tenent indistincte dictum corret in p̄dictis casibus facere inditium ad torturam, et istud tenuit Cy. in d. l. fi. But. Abb. Imo. in c. j. de confes. Bart. in tract. de quæsti. col. iiij. versi. sed nunquid, quod etiam positum est in operibus Gan. de malefi. in ti. de quæsti. d. versic. sed nunquid, sensit Alex. in consi. lxxxix. viso themate col. ij. versi. quintmo vol. iij. quamuis Hip. in d. §. diligenter num. lx. adducens multos pro ea opinione, ꝙ requirantur præsumptiones vltra confessionem, & præcipue Imol. in d. c. j. de confessis qui tamen indistincte tenet opinionem iam dictam, ꝙ nominatio sola faciat inditium ad torturam, & Augu. de Arim. in addit. ad Ang. de malefi. in verbo. fama publica nu. xxxj. male allegat Gand. & Guid. de Suz. in suis trac. quod requirantur. alia inditia pœnes dictum torti, quia simpliciter loquūtur inditium facere, quod tamen intelligo vt supra. Ratio potest esse, quia videmus ll. cōcedere ī casibus, iam dictis interrogationem posse fieri de socijs legitime tñ vt supra si inditium non oriretur habile ad torturam frustra lex voluisset, ꝙ interrogatio fieret, & ideo ad hoc (vt talis dispositio effectum habeat) necesse est dicere oriri in-
379 ditium ad torturam. †Cum lex & eius verba intelligi debent cum effectu l. pen. §. pen. supra ne quis eum qui l. j. supra quod quisq; iur. glo. in c. fi. de sponsal. sed aduerte ꝙ l. qui vltimo allegatur per Bar. & Bal. & Roma. ꝙ faciat qualequale inditiū, ideo in hoc casu distinguerem ꝙ aut reus legitime interrogatur, quia pręcedunt inditia de consocijs in generali vel speciali interrogatione, & tunc oriatur inditium aut non p̄cedunt alia inditia, & tunc faciat qualēqualē præsumptionem, & hoc modo intelligatur d. l. qui vltimo & quod dicit Bar. in l. maritus hoc tit. & Bald. in l. seruos. C. de test. & Ro. in l. & si certus supra ad Syllan. volentes ꝙ ex d. l. qui vltimo oriatur qualequale
380 inditium. †Requiritur hoc tñ primo ꝙ talis cōfessio sit facta, seu nominatio ī tortura, aut statim deposito reo de tortura, alias non valeret arg. tex. in l. petens. C. de pac. Ita tenet Alb. in d. l. fi. C. de accu. Ea ratio-
381 ne quia. †Persone turpes, cum in testimonium recipiantur eorum dicto sine tormentis non creditur l. ob carmē. §. si ea rei conditio supra de testi. Et per hanc rationē idem tenet consulendo Raph. Ful. in consi. clxxiij. in causa inquisitionis col. j. ver. qdā doctor. allegat tex. in. §. si vero igitur in authen. de testi. & Hip. in. §. diligenter in sua prac. nu. lxij. similem rationem adducit per tex. in c. illi qui. v. q. v. & in c. in primis. ij. q. j. gl. in c. cum. p. de accu. Alexan. in consi.
382 xi. circa primum col. ij. vol. j. † Secundo requiritur, ꝙ interrogatio fiat generaliter per iudicem de consocijs, nam si particularis fieret interrogatio diceretur sugestio. l. j. §. qui quæstionē supra hoc ti. gl. in l. prius & in l. si certus supra ad Syllan. Dy. in d. l. fi. C. de accus. & Saly. ibi col. fi. qui dicit nō deueniri ad interrogationem particularē, nec ad speciem nisi contra aliquem in specie sit legitima præsumptio, vt dixi supra.
383 †Quæstio, & difficultas oritur, an reus facta nominatione in tortura de socio debeat iurare dicta per eum esse vera Hip. in sua prac. in §. diligenter nu. lxij. dicit iurare debere, & quod assessores erant in hoc in non deferendo iuramentum reo moue-
384 tur. †Quia depositio sine iuramento est nulla l. iuniurandum. C. de testi. c. ti is eo. t. t. item etiam ꝙ vtraq; pars velit, non potest testis deponeretur iuramēto Ang. in l. si vacantia. C. de bon. vacan. libr. x. Fely. in c. significasti de homic. item quia etiā ꝙ sit cōmissa causa alicui secundum eius conscientiam terminanda, requiritur iuramentū ex mente Ang. & Pau. de Ca. in l. pupillo. §. q apud. supra de oper. no. nun. item summus pontifex non potest tollere, nec dispensare cum iuramento, vt testis sine eo deponat c. constitutus, & ibi no. de rescript. & cū reus existēs in tortura habeat manus ligatas nō potest iurare, ideo eius dictum non valebit.

In hac q. existimo reum non debere iurare, & eius dicto standum esse denominatio-

ne facta confocij in tortura in casibus cõcessis ad interrogandum, nam Abb. in c. j. de confes. vt Alb. de Ros. in d. l. fi. C. de accusa. dicunt magnam esse differentiam, quod deponat tanq̃ testis vel q̃ deponat tanquam reus, & ideo cum reus deponat non vti testis, requisita necessario in teste non adhibenda sunt in personam rei, & sic iuramentum non erit necessarium, cum lex statuat in teste iuramentum dari, in reo autem nihil aliud dicat, nisi interrogari, nec de iuramento aliqua fit determinatio, & exinde cũ diuersitas sit inter ipsos, diuersum ius statui debet, nec de vno ad aliud licitus erit argumentatio. l. papinia. exuli. supra de minori. Demonstratur etiam hoc verum, quia depositio in tortura excedit dictum testis in aliquo, & dictum testis excedit dictũ rei in tortura, nam si plures fuerunt confocij, q̃ deponant de altero socio in tortura ex dicto plurium nominatus non habebitur pro conuicto, & ex dicto vnius contra se habet inditium ad torturam sensit Bar. & ibi glo. in l. j. §. idem Cornelio hoc ti. Et Bald. in l.
385 qm̃. C. de testi. volens. † Quod ex quatuor confocijs tres non probent cõtra quartum delictum commisisse, determinat etiam Alb. post Gabr. de ossel. in trac. de fam. in l. fi. ti. col. C. de accusa. & in hoc casu si plures testes deposuerunt de vtsu, probant plene & habebitur reus pro conuicto, ratio est quia q̃ sunt plures correi, est vna ĩm qualitas inditij, & ad hoc vt inditia dicantur plura, requiritur diuersitas inter vnum & aliud, non autem q̃ sint eiusdem generis, prout sunt plures socij, qui faciunt vnũ & idem inditium, secus in pluribus testibus, quia vnusquisq; deponit ex sensu suo, & si bonus fuerit, quilibet parum minus semiplena probatione dicitur facere d. l. cũ pro-
386 batio supra de probat. † Quod autẽ inditia debeãt esse diuersi generis sensit Bar. in l. vnus. §. j. hoc ti. & Paris de Put. in trac. Syndi. circa fi. in verb. viso de repetitione, præterea videmus q̃ maior virtus est in eo qui deponit in tortura q̃ si in illo, q̃ deponit tanquam testis. Nam deponens in tortura non est bonus, quia socius criminis nõ est idoneus quia deliquit, potest repelli, q̃a infamis saltem de facto, & ipse solus facit inditium ad torturam, vt dictum est supra & tamen testis vnus de visu, nisi habuerit qualitates prædictas, vt sit bonus idoneus nec repellatur non facit inditium ad torturam, vt vidimus supra in inditio de teste de visu & sic ista duo reus & testis habent se uti excedentia, et excessa. Preterea reus potest dicere contraria in eius dicto & tolleratur. l. nemo supra de exce. & dixi supra in verf. mendacium, q̃ nõ est in teste vt ibi.

Non obst. quæ adducuntur in contrariũ, quia loquuntur in teste in quo de substãtia requiritur iuramentum, secus in d. rei, quia hoc tantum conceditur a iure vt interrogef per iura iam dicta istud q̃ iuramentum nõ requiratur sensit Alex. in cons. lxxxix.
387 in iij. vol. † Tertius casus est, quando interrogatio fit in ea persona quæ de iure interrogari non potest difficultas est, an faciat saltem præsumptionem, per quam iudex possit inquirere, Dec. in cons. clxxxix inci. Letatus sum tenet q̃ si reus fuerit interrogatus in illis casibus in quibus iure interrogari non potest, q̃ non faciat præsumptionem vt inquiratur allegat multa consilia Fulg. Idem voluit Hipp. in sua prac. in §. diligenter nume. lxvij. Contrarium puto verius, quia communiter Doc. tenent iudicem per talem depositionem posse inquirere. vt voluit Host. Ioã. And. But. Abb. Anch. in d. c. j. de confes. per illum text. & hoc si depositio sit facta in tortura, vel post torturam statim, idem voluit Saly. in d. l. fi. C. de accusa. Ang. & Ro. qui dicit hanc esse communem in l. & si certus. supra ad fill. q̃ idẽ voluit Imo. in d. c. j. de confes. subdens, q̃ si fama contra nominatum insimul cũ dicto correi, sufficiens erit inditium ad torturã.
388 † Tertio casu quando aliquis deponit tanquam testis, & nominat aliquem in socium, vel deponit cõtra ipsum socium, eius attestatio vti a delinquente facta inducit qualemqualẽ præsumptionem, ita no. Abba. in d. c. j. de confes. dicens equiuocum esse in hac materia socij criminis, idem velle disponere in reo, quod in teste quem sequitur Dec. in c. quoniam in fi. de testi. vbi multa adducit, & pro eadem sententia est text. in c. j. de testi. li. vj. & in l. quoniã. C. de testi. nec in hoc casu facerem eam differentiam, quam multi faciunt, & de qua supra distinguẽdo, q̃ aut deponit in eo casu, in quo nõ possit interrogari, vt tunc sit verum, q̃ iam dixi aut si posset interrogari de consocio tunc faceret inditium, quia dico abba. optime hunc casum vti separatam a præcedenti, posuisse, nam si deponit tanquã testis & extra torturam, non debet facere inditiũ, cum requiratur tortura vt dixi, nec aliter
389 ei credatur nisi dicamus. † Quod etiã quãdo talis socius assumitur tanq̃ testis debeat torqueri iuxta l. ob eam mẽ. supra de te

fti,& glo.in l.iij.§.l.iulia in verb.palam eo. ti,de test.nec cum si ponetur ad torturam optime dicit Bart.quæ,an sit casus, in quo possit interrogari nec ne.

390 †MORTVI depositio an faciat indicium ad torturã Bar.Bal.& Rom.in l.si gs in grauí §. igs moriens.supra ad sil.dicũt per illũ tex.inditiũ non oriri adducitur gl. in l.mater.C de calum quæ appellat dictũ defuncti vltem præsumptionem & gl.in c. literis,de præsum.in prin.dicens dicto mortientis non esse credendum.& Bal.in versi. va fallim.in tit.de pa.consist.in.dicit morientẽ non esse sanctum Ioan.Baptistam, & ratio redditur quia si dictum mortientis probaret,se ferendo in causa propria,quod a iure prohibetur l.nullus.supra de test.l.omnem. C. de test.in contrarium, ꝙ immo eius dicto sit credendum, †Quod quis nõ debet se ipsum honorare,nec præsumitur salutis eternæ.l.si C.ad l.iul.repet.c.sancimus.j.q. vij.ad l.fatetur glos.in l.j.C de fal.cau.adie, in ꝓ ratio, confessistine causa facta non valet secundum Bart.in c.si cautio.de fi,instru cum etiam a cõiter accidentibus,ꝙ de breui morituras non vult esse mendax, & tenentes hanc partem respondent ad text. in d §.si quis mortientis,ꝙ ista verba intelligũtur non esse credendum quo ad condẽrationem ꝛc sic in potiori significatu.§.sed quo tens iur.natu.l.j §.qui in perpetuum, supra si ager vecti,vnde Hip.in §.diligẽter in fi ꝛc.distinguit ꝙ aut ille, qui moritur gerit aliquem eius dicto, & tunc si constiterit,ꝙ non est bonus sensus,aut sinceri intellectus,dictum eius non attenditur per tex.in l.hac consultissima §.vt cum humana fragilitas.C qui test.fa.pos.in l.iubemus [illegible] ita Aut est bonus sensus, & tunc,aut [illegible] potest probari delictum, ꝙ per eius [illegible] tum, & tunc dicto decedentis nõ standum [illegible] decedit text.in d.§.si quis morietis, [illegible] potest fieri probatio de delicto nisi [illegible] decedentis, & tunc facit inditiũ,

391 [illegible] ne. †Quia multa conceduntur, [illegible] habiles admittuntur ad hoc, vt [illegible] hatur.l.qm̃.C.de her.Sal.in l.ea [illegible] accusationem multa concedũtur [illegible] re nanea impunita iuxta.l.vul [illegible] tu ra ad l.aquil. †Item asseren [illegible] de [illegible] is a te plene creditur Paul.de Ca. in l. [illegible] supra de edi.edi.& in l.quicũq;. C.de [illegible] & quæ ponit Ia.in l.j.§.si ab [illegible] si [illegible] text. ꝛc.cau aga.in hac q.cre [illegible] ex dicto defuncti, ga [illegible] in C.§ qui s morietis non vt si proba re vt dicam in distincte.Nec obstatio Hipp, ꝙ conf esto prætud icet,quia verum est, vt dicunt oẽs doc. in d §.si quis mor ens, ꝙ ad sui prætudicium statur confessioni morientis,sed non in alterius damnum & ita concludunt omnes ibi,nec est verum,ꝙ tex.ille debeat intelligi, ꝙ non credatur quo ad diffinitiuam,non autem quo ad inditiũ, ga inditium est pars probationis minus tamẽ semiplen.si non creditur,& remota est ꝓbatio generaliter, ergo & inditium,quod est species probationis,cum remoto genere remoueatur & quelibet eius species l. fundi.§.ti.supra de fun.instru.cũ aliis.Nec obstat rationes,ꝙ multa concedantur, vt delicta puniatur, & veritas habeatur,quia hoc nunqã conceditur a iure, ꝙ quis possit deponere in facto proprio,& pro exequenda eius opinione, vt sibi aliqualiter credat, & testis deponens de gestis a se deponit ad beneficium & commoditatem alterius,nõ sui ipsius vt in casu nostro & falsum est,ꝙ plene probet quia requiruntur alia indicia & adminicula, vt per Paul.de Cast.in d.l.qui-

394 cunq; & per Ias.in d.§.si absens. † Aduerte ꝙ text.in l.si quis in gritu.§.si quis mortiens potest intelligi in eo,ꝙ dicit nõ esse credendum si mortiens dixerit,vt illa dicto si mortiens stet conditionaliter q̃uis gl. aliter ibi sentiat vt si in articulo mortis exi stens dixerit hoc, ꝙ sit vim passus a seruo, non credatur ea ratione, quia existens in eo statu mortis præsumitur non sane mentis,nec sinceri intellectus,& ideo eius dicto non statur iuxta d.l.hac consultissima.§.at cum humana fragilitas & d.l.iubemus, & hoc suadent verba tex.nam sufficiebat, ꝙ iurisconsultus dixisset,si quis mortiens semel & in prin,sed quia noluit demonstrare quo tempore in particulari non sit credendum, domino,expressit tempus dicens, si mortiẽs quasi dicat,si non mortiens,& sic in articulo mortis non existens hoc dixerit,sibi creditur, vt dicam infra & expositio glo.in hoc casu non potest stare,vt dicamus secũdum eam quod q̃uis sit in articulo mortis, non credatur,quia nec crederetur, si nõ esset in articulo mortis, vt ipsa innuit, quia hoc non est verum cum sit credendum domino vulnerato,& non morienti de seruo ipsis,& ideo per contrarium si vulneratus mortifere superuixerit per aliquod tẽpus, & fuerit conquestus de seruis, & dixerit a seruis interemptũ sibi credatur vt in l.§. fi.eo.tit.ad Syllã.ea ratione, quia super viuẽdo post vulnera præsumitur in bono sen

su,&

fu,& quod dicat veritatem,& ei est credē-
dum nam si habetur supplicium ex sena-
tusconsulto Syllan.contra seruos ex eo so-
lo,ꝙ fuerint sub eodem tecto.l.j.§.quæstio-
nem cum §.seq.&.§.si quis in villa, & hoc
ex eo solo,quod est sinistra suspitio contra
seruos de morte domini, tanto magis dicen-
dum est,si ipse dñs dicat se fuisse vulneratū
a seruis quia hoc casu cū agatur de re pro-
pria,& de seruis propriis ipsi erit credendū
cum naturaliter quis non præsumatur vel-
le consumere suū l.cum de indebito supra
de probat. Sed aduerte ꝙ mihi videtur
quod illa argumentatio, quam faciunt doc.
ex dispositis in tit.ad Syllan.quod decidatur cōtra liberam personam illud idem nō
395 sit bona. †Quia facilius proceditur con-
tra seruum maxime proprium conqueren-
tis & occisi. ꝙ quod procedatur contra libe
rum,quo ad torturam,& quo ad alia,vt est
tex. in l.si quis,& in l.ex libero hoc tit.not.
Bar. in l.j.§.si seruus in prin.hoc tit.& ideo
arguere de seruo ad liberum non videtur
bonum, quia non est par ratio,

396 †DENVNTIATIO decani, seu
centenarij an faciant inditium ex eorū de-
nuntiatione quandoque proponuntur isti
denuntiatiores ad manifestandum maleficia, quæ fiūt in ciuitate,& in villis,vt quo-
tidie seruatur & tunc istorum denuntiatio
facit qualequale inditium, ex quo potest iu-
dex procedere ad inquisitionem, ita intelligitur l.diuus in ij.supra de custod.& exhib.
re.& hoc determinat Bart.ibi in ij.quidem
volunt Salyc.in l.ea quidem in princi. in x.
q.C. de accus,adducens pro hoc tex.ibi, &
tex.in l.j.C.de decur. lib.x.& Alex,in con
sil.i.in causa inquisitionis formate colū.ij.
versū.accedat volu.iij, & pro præsumptio-
ne innocentie ponit eā Cæp.in consi.xxxj.
super homicidio colū.j,versic. prima est,&
Ang.in trac.maleficiis in verb.nec nō ad denū
ciationem col.vj.versū.quero an denuncia-
tori,& Hyp.in prac.in princi.nu. xix.& in
consil. vj.nu.ix. Quandoque præponun-
tur ad inueniendum delicta, tunc in grauibus ipsis non creditur nisi vti testibus, aut
in leuibus,& si præpositi fuerint per formā
statuti ad inueniendum arma, & tunc ipsis
creditur,vt per Bar.in d.l.diuus,& per An-
gel.addētes in loco prædicto, vbi videas.

397 †INCANTATIONES seu diui
nationes quę fiunt per astrologos,geoman-
tes,& per istas mulierculas ex inspectione
aque benedicte, vel speculi vel cū forcipe
& cribro,vel limi,sortilegijs,an faciant in-
ditium, vt si dixerint Titium fuisse furem
vel homicidam,Bru.in d.trac.indic.colum.
xtij.versū.quero an diuinatio dicti, ꝙ talibus non est adhibenda fides l. item apud Iabeonem.§.si quis astrologus supra de iniur.
& ibi Angel.hoc tenet,ꝙ inditium non faciunt ad torturam, subdens, ꝙ iudices cauеant, vt non errent moti ex diuinationibus l.verbum precibus.C.de infami. dicit
tamen Brun.ꝙ Bal.in quodam suo consi.te
net, ꝙ licet ars maleficiorū sit reprobata l.
nemo.C.de malefi.& mathem.tamen quan doque permittitur,ꝙ maleficiū tollatur per
aliud maleficium, si alio modo non potest
quā per incantationem demonū,vt not.per
Io.An.de Ktp.in sum.cōfes.i rub.de imp.li-
gami.tamē nō debet recedere a Deo quic-
quid ore proferatur,cum licitū est aliquando de aqua turbida viuere, vbi deficit clara,& medicine fumuntur ratione sanitatis
non delectationis,concludens, ꝙ quamuis
ars diuinandi sit reprobata,tū vbi magnum
scandalū immineret,nec Deo nec hominibus
reprehensibile videtur,si fieret, & operabi
tur ad inquisitionē non ad torturam,& si di
uinator aliquē culpat, poterit iudex pro
illo mittere, & videre, qua con constantia
aut trepidatione,aut quo palore aut rubo-
re loquatur,& exinde sumere inditium ve
ritatis,& istud sequitur Hyp.in sua prac.in
§.diligenter nu.clxxxj.ponēs exemplū de
cadauere emittente sanguinem ob superue-
nientiā homicide,quod dicit vidisse & pra
ticasse. Aduerte ꝙ præcedens decisio nō
videtur aliquo modo mihi vera,vt non tā-
tum inditium non oriatur, sed nec suspitio,
per ꝙ iudex possit moueri ad inquirendū,
seu alio modo procedēdum, cum sortilegia
398 sint omnino prohibita. †Nec pro inue-
niendo furto ecclesię potest fieri incantatio
aliqua etiam sine demonum inuocatione,
prout est tex.in c.j.& ij.de sortileg.Et Ab.
& Io.And.in d.c.ij.qui dicunt non esse licitum consulere istos diuinatores, seu sortile
gos,etiam si hoc fiat sine inuocatione demo
399 num, ea ratione.† Quia occulta solus
Deus scit,& est secretorum cognitor,& iu-
dex c.erubescā.xxxij.dist.vnde dicimus,ꝙ
ecclesia non iudicat de occultis,& cum nō
possit probari,discretus iudex se non intro
mittit,sed diuino iudicio relinquit l.& si re
stituantur.§.si.supra de iudi.vbi Bald.dicit
per illum text. quod iudex debet iudicare
secundum conscientiā,quæ cadit in homine
ipso tanquam iudice, & licet Deus omnia
nouerit,non tamen sic euenit in homine.

400 †Præterea fortilegi sunt infames, & repelluntur a testimonio & ab accusatione, & puniuntur faciendo fortilegia, & gratiter peccant vt in d.c. j. & ij. de fortileg. & in d.l. item apud labeonē. §. si quis astrologus. supra de iniur. vbi post illud, quod iniuriā faciat, & cū eo agi possit subdit tex. ꝙ constitutiones eum tenent, & ibi gl. in verb. cōstitutiones dicit vltore gladio puniendos.

401 vt d.l. remo. Quomodo itaq; pōt iudex administrare sort. egū, & ex eo acc pere fund. mercēdū ad præsidū, cū non timeos rei, cer. debeat, sed ēt punire, & sic vnde pœna deberet dari per iud. em, inde iudex accipere debeat fund mentū, arg. eorū quę hūr in l. non dubiū. C. de leg. & l. mercimonia. C. vnde. vi, vbi de inde iniuriarum na-

402 scatur occasio, vnde iura nascūtur. †Eo maxime ḡa vterq; iudex tā sęcularis q̄ ecclesiasticus pōt cognoscere de tali crimine, & accerrime puniri pius ciuile, & locus est præuentioni inter eos, ita not. Abb. in d. c. j. de fortile. in ver. credo ēt, allegat. to. tit. C. de maleficis. & mathem. vbi punitur vltimo supplicio, de iure vero canonico si sunt vites fustigātur, si liberi, & honesti damnantur ad perpetuos carceres. c. cōtra ydolorū, xxvj. q. v. Rom. in sing. 660. incl. ut scis, ex quibus concludo, ꝙ ex tali re prohibita, & punibili non pōt, nec debet iudex iuuare fundamentū ad inquirendū. Non ob. ex. plū traditum per Hyp. qd sanguis exit ex cadauere superuenīēte interfectore, quia illud nō ꝓuenit ex incantatione, aut fort legio, sed est quoddā miraculū, & ab occulto ꝓcedens, de quo dicā infra in tractatu signi.

403 †IVDEX si vidit, an si fit inditium ad tort rā, vt puta si interfectus fuit homo in platea & iudex vidit nullis aliis existentibus ꝙba tantum, dicas ꝙ nō prout vult Spec. in ti. de sent. & his quæ ꝓpi sequun. §. qualiter versicu. item debet ferri dicens,

404 †Quod iudex debet ꝓcedere scdm allegata & ꝓbata & nō scdm conscientiā, c. iudicet, iij. q. vij. Illicitas. §. veritas supra de offi. præsi. & per illū tex. dicit in casu præmisso, qñ iudex vidit occidentē Specu. d. §. ite debet, ꝙ Azo. & Accur. cōsulti rūderunt qd potestas nō potuit ponere illā ad qōnem qd dictū sequitur Bal. in l. ff. in prin. ver. ite quero, C. de appellat. Quod in ell ge tenet qd ipsemet Spe. in ti. de notor. crim. §. si vero si. Petrus de Samia, vt ꝓcedat qñ est notor. iudici, ga in facie etus totū homicidiū ꝓperat a ū lit, secus si alij cū ipso iudice sciunt qui possint delictū probare, & tūc secūdū ius qualitatē ꝓbationū orietur inditium, vel pœna pro tanto, & ita intelligitur text. in §. q. Item nō. Item, quod iudex ex eo vltior e potenit ii quirere super delicto, & ꝓcedere contra eum quem vidit.

405 †NOMEN malū facit inditū in gre contra illud habentē, vt est tex in c. j. & ii Io. An. Car. & Imo. in verb. Bellial. de depo. & dicit Io. An. in c. cum scdm de preb. ꝙ nomina deberent emi bona essent emenda magno pretio. & dicit Abb. in prohe. decre. col. ij. ver. ii. ideo cauto, ꝙ ex terpretatione qñq; oritur sinistra suspitio, credētes nō fuisse illud nomē fuisse impositū ab euentu. & ibi Felyn. nu. xxxij. dicit post doc. ꝙ ex nomine oritur sinistra suspitio ꝓpter quod habētur in tex. & gl. in l. facta. §. si in dan. supra ad Trebel. vbi multas authores adducit & laudat in rub. solu. matri nu. xvj. Et Par. de Put. in trac. de fur. in verb mandatur col. viij. ver. qu debet dicit vtrū esse nomen facere suspitionē, & inditium contra eo cōmitteret mala fama (vt puta homo habet fames, & vocatur

406 †PHYSIONOMIA, g. genera suspitionis ꝓpter e, & dat ꝓpt. suspitio de malitia ra, & vtili, nō quātum ad pœnā sumendā in ꝓcessu ordinario & determinando delicta bona, aūt physionomia ꝓcedit, vt volunt Bal. in l. ꝙm ver. q aūt C. quer. appell. in ꝓcip. & dicit Par. de Put. in d. trac. in verb. mādauit col. viij. ver. qñ dicitur ꝙ in dicū sequitur de per physionomiā vt vnū habentē bonā physionomiā indicuerit iunccentem, & aliū habentē malā physionomiā iudicauerit nocentem, & iurem & ita reperiri veritatem esse.

407 †SIGNVM facit qñq; inditū (prout vult in Cic. lib. ij. ad Herenn. in cui cā contenditur in verb. argumentū dicens) num quis strepitus, clamor, crepitus exaudiatus sit, & Par. de Put in d. trac. sind. in d. verb mandauit in fi. volēs, ꝙ si reperitur occisus puer in vna domo, & vicinus dicat, ꝙ per dies ante audiuit vnū puerū ibi plorare, & hoc probatio valet per vīā signi, pare quę notat per Bar. in l. de pupillo §. si quis ipi prætori, supra de no. ope. nun. & ꝓ Bal. in cuius terra in fi. de rei. & qd est tractatus Iacobi de Arena quod reperiet, vel in de duis ad [illegible] ꝓbationes inducendas, & [illegible] ꝙ si [illegible] occisores, & ex [illegible] sex, erit magnum indicium, a quo [illegible] inditum [illegible]

magistra c.cum sit de elect.in vij. & clem.j. de æta. & quali. Et istud dicit Par. de Put. admisisse pro vero Henr. de Gand. in suo collib.vij.& c.Thad.medic & Ang.in titu. de homici.qui dicit hoc accidisse in quodã egyptiaco,subdens ipse Par. hoc fuisse expertum Rome tempore,eo quo occisus fuit Cardinalis sancti Marci,& Hyp.in sua practi in §.diligenter nu.clxxxj.dicit se expertũ esse istud in ciuitate Albigane,& vidisse per præsentiam occisoris cadauer effluere, & emittere sanguinem,& istud habet communis hominum sermo,ꝙ per præsentiam occisoris cadauer emittat sanguinẽ ex quo dixi supra in verb.incãtationes,ꝙ ista emisso sanguinis non prouenit ob incantationẽ, seu sortilegium,sed est quoddã a natura insitum de quo ratio reddi non potest.

409 †FVRTI indicia possunt etiam assumi ex indicijs diuersis concurrentibus in homicidio pro vt est transitus insolitus,frequentatio vie,tẽpus vt noctis locus, vt ante domum maleficij confessio, conuersatio cum malis,& alia per multa respicientia testium depositiones,loquella timida, palor, trepidatio,mendacium,dictum socij & alia complura,quę diligens quilibet poterit colligere ex iam dictis,& quia in diuersis locis doc.vt ponunt inditia furti,ideo de his sub

410 nectenus, & primo. †Solitus furari, & sic mala fama facit inditium contra imputatum,ꝙ rem furto subtraxerit, vt est glo. in l.in ciuilem,& ibi Bal.& Saly.C.de fur.

411 †Volentes ꝙ ex consuetudine oriatur p̃sumptio,& Salyce.in l.si fugitiui.C.de ser. fug.facit glo.in l.cum allegat.C.de vsur.Et quod dicit Bart. in l.Cassius.supra de sena. ꝙ malus semper præsumitur malus in alia re simili,& dicit Bar.hic loquens de inditio furti,quod mala fama facit qualequale inditium.Ex quo dico,quod de per se nõ sufficeret ad torturam,nisi alia concurrent, vt

412 dixi supra in verb. vita. †Vicinus domui,in qua factum est furtum, si eam domũ notam habeat,indiciatur ꝙ furtum commiserit,ita est tex.in l.dñs horeorum supra locati.ibi ꝓpter ædificiorũ notitiã in qõnem peti possunt,& super eo.tex.& Bart. dicit, ꝙ qui habent notitiam domus sunt suspecti qñ domus frangitur, & hoc propter ędificiorum,notitiam, & ideo tales persone de facili possunt torqueri ad inuestigationẽ veritatis, vt in eo tex.& ideo officiales,quando cõmittuntur maleficia occulta, consueuerunt capere vicinos,a quibus verisimiliter potest declarari veritas,l.si ita in fin.supra de fund.instru.& instr.leg. Idem voluit Bal.ibi per illum text. dicens ꝙ si in aliqua contracta cõmittitur aliquod maleficiũ debent ad tormenta citius poni vicini, & domestici, & qui habent notã domũ quã illi, qui non sunt vicini,nec domestici, subdẽs, argu.sumi ex eo text. ꝙ furtũ præsumitur factũ a conuersantibus in domo, vel saltẽ, ꝙ illi sciant,quis fecit,quod ẽt voluit Saly. ibi,qui dicit, ꝙ habens notitiam rei potest de facili ad qõnem torture deduci,quod sepius vidit seruari per iudices ad maleficia, & ꝙ præsumatur contra vicinos de delicto habetur Deuter. capit.xxj. quod idem voluit Bartol.hic in ij.colum.& Angel.& Sa-

413 lyce. in l.fina.C. de quæstioni. †Limitatur ista conclusio,vt non habeat locum in vicino, qui sit bonæ famæ, nam tunc propter qualitatem persone cessat inditium, vt ita voluit Bald.in l.j.in fin.C.locat.& istud est de mente Bar.in d.l.dominus horeorum dicit,a quibus verisimiliter sciri potest, & ista verisimilitudo est contra malos homines non contra bonos,qđ idem voluit Bru. in d.trac.de indic.in iij.q.princi. circa prin.

Aduerte ad vnũ quod dicit Hyp. in sua prac.in.§.diligenter nu.xcvij. post Ias.in l. in actionibus col.pen.de in lit.iur.dicẽs,qđ Bald.in d.l. dominus horeorũ ponat limitationẽ prædictã de homine bone cõditionis, quia Bal.ibi nihil dicit, & si cõclusio sit vera in se.vt bonitas ammoueat inditium, & illud diminuat,ẽt in maiori, vt dicã in seq.

414 †Infero ex hoc ad hospitẽ, pœnes quẽ bona sunt depositata per viatorẽ, vt si fuerint subtracta,sit inditium contra hospitem & eius familiam, vt possint torqueri ob præsumptionem in genere ex mente Nico. de Matarel.in dicta l.prima. & ibi Bald.C. locat. & per Bartol. in l. prima.§.fina. supra fur. aduer. nau. caup.in fin. nisi sit bone conditionis vt per Bald.in dicta l.prima. Et voluit Ange.de Arim.in additio.ad Angel.in verb. fama publica numero.cvij.

415 †Debet etiam haberi cõsideratio persone viatoris, si verisimiliter habere potuit bona quæ, dicebat subtracta, vt per Barto.in dicta l.prima.§.fina.supra fur.aduer.nau.caup.& sic verificatur dictũ Bart. in dicta l. dominus horeorum, vt attendatur verisimile, quod multum operatur in indicijs, vt dixi supra in v. præmisso etiam est glo.not.in l.si quando in verbo qualitate,vbi in rebus inuasis attenditur qualitas persone,& an sit talis, qui verisimiliter tot res teneat,vt petit.

416 †FVRTIVA res si reperiatur penes aliquem, inditium est ipsum esse furem l. in ciuilem. & l. ciuile. C. de fur. ita Bar. hic idē voluit Salyc. & Ang. per eadem verba in l. fi. C. eo. Intellige prædicta procedere nisi habens rem furtiuam penes se ostenderit, a quo habuit vt in d. ll. & ex mente dictorum doc. Quid si is, qui habet bona penes se, non potest probare, a quo habuit, nec ostendere titulū, an habeat inditium contra se, vt possit torqueri, Bal. & Saly. in d. l. in ciui

417 iem distinguunt. †Quod aut persona, penes quam bona reperiuntur, est grauis, & honesta, & tunc ex possessione non præsumitur furtum arg. l. nō omnes. §. Barbaris. supra de re mil. Si vero est persona, quę cōmiserit, & propter frequentiam actus vt de eo male sit præsumendum, tunc poterit deuenire ad torturam, vnde Saly. in d. l. fin. C. eo. dicit, ꝙ si res reperta pœnes aliquē attēditur qualitas eius psone, vt si est vir alias bone opinionis, vt est emptor, & reuēditor panorum vsatorum, vt sunt strazaroli, qui ab ignoto cōsueuerunt emere, tunc nō erit inditium contra eum, vt dicam in seq.

418 †VISVS exire domum cum fardello sub veste, vel pallio sed quid esset ignorabatur, & hoc probatum fuit per duos testes, istud erit vehemens arg. ꝙ subtraxerit res deficientes in domo, & q̄ dicebantur furate i loco vnde ille exiuit, vt voluit Ang. in l. ij. C. eo. de qō. Et tale inditium erit habile ad torturam, cū sit indicium propinquū delicto, prout est illud visus admenare gladiū, & alia similia, de quibus dixi in indic. homic. cum seq. Istud inditium tollitur, si ille qui exiuit domo fuerit vir probus, vt voluit Ang. in l. milites. C. eo. de. q. qui dicit ꝙ si esset qō de furto pannorum vel etiam pecunie, & probatū sit, ꝙ vnus magnus mercator magne fame, & nobilis vite illo tunc exiuisset de domo, de qua diceretur tunc subtracta pecunia, & comprehensus fuisset portare sub clamide aliquid, si probetur illud inditiū per duos testes, non erit sufficiēs ad torturā, quia non est verisimile, ꝙ tantus vir ad tā vile maleficium prorupisset, sed si cum isto iudicio concurrent alia, vt puta, ꝙ probaretur, ꝙ incontinenti postq̄ exierit, visus fuit expendere multā pecuniā eiusdē forme, cuius dicebatur subtracta pecunia, & quia constabat pecuniam subtractam, & reperitur, ꝙ tpe subtractionis nullus intrauit domū, nisi ꝙ iste visus fuit exire, tūc dicendū est eū esse torquendum, quia ex istis duobus ducitur verisimilitudo, & offuscatur prę sumptio, qd idē voluit (sequēdo hāc doctrinam Ang.) Brun. in tra. de indi. colū. ij. Et August. de Arim. in addi. ad Angel. in trac. malefi. in ver. fama publica nu. xij.

419 †VISVS exire tēpore noctis e domo, in qua furtum est commissum, habet inditiū contra se, cum lex male præsumat contra agentem de nocte, vt est gl. in l. furem. supra de fica. & factum tempore noctis est suspectū l. fin. supra de efractor. & expil. Et possunt deduci in hoc, quę dixi supra in indic. homic. in verb. Tempus, & dicit Bal. in cōsil. ccccxxvij. quædā mulier in fi. volu. v. ꝙ perambulare de nocte ad loca suspecta, & per personas suspectas, & a talibus suspitionibus torture ceperunt, & necessarie sunt l. dolum C. de dol.

420 †EXPENDENS multam pecuniā de illa stāpa, seu cuneo, cuius fuit pecunia, quæ dicitur subtracta, habet inditium contra se, vt dixi supra post Angel. in l. milites. C. de qō. Et voluit Brun. in tract. de indi. q. iij. circa prin. Sed aduerte, quod nō puto tale inditium esse sufficiens ad torturam, cū sit inditiū remotū, a maleficio, ex quo non debet quis torqueri, vt dixi supra in præmis. vj. & est de mente Ang. dum vult, per hoc inditium, & alia inditia coadiuuari in d. l. milites.

421 †EXPENDENS pecuniā, cū ante esset Pauper homo, nec reperitur vnde habeat, inditium habeat contra se, vt voluit Bar. hic argu. tex. in l. Quintus. supra de dona. inter vitū & vxor. quod ēt voluit Saly. Ponens verba Bar. in l. fi. C. eo. de quæst.

422 †RES subtracta, si cedebat ad commodū imputari, & non alterius, facit inditium contra eum v. g. instrm quod ad eū pertinebat, non reperitur, vt voluit Bartol. hic per tex. in l. j. §. sed si quis instrumenta, C. de latin. liber. tol. quod idem voluit Ang. & Saly. in d. l. fin. C. eo. de qō. quod dixi supra in indic. homic. in verbo qualitas persone sed puto, quod non faciat inditium ad torturā vt dixi in præced. indic.

423 †FVGA famuli ex domo domini, ī qua res fuit subtracta, facit inditium contra eū voluit glos. in. §. si vero in verb. factum in auth. de exhib. rei. dicens, ibi esse optimum arg. contra seruientes fugientes, vt eo ipso res amissas videantur subtraxisse, ex quo dicit ibi Iaco. de beluis, ꝙ erit inditium cōtra fugientē, sed ꝙ pp talem fugam solā nō sit tormentis subijciendus, quia exiguntur argumenta, siue inditia l. j. in prin. supra eo. & d. l. milites, C. eo. & etiam quia fuga affi-

eit perſonam,nec eſt regulata, ſiue demonſtrata directo principaliter ad crimẽ, idem voluit Brun.in d.trac.de indi.q.iij. in prin.

Aduerte,ꝙ Io.And.in addi. ad Specu.in tit.de præſump.in addi.quæ incipit lex vnica dicit opi.lac.de Bel.in d.§.ſi vero de iure procedere,' & eſſe veram in quantũ vult inditium oriri ad torturam, ſed(dicit ipſe) de conſuetudine ſeruatur contrarũ. Puto,ꝙ in caſu(de quo agitur) & ex fuga famuli oriatur inditium ad torturam ſi dominus conqueſtus & verilimile ſit,ꝙ potuerit talia bona ſubtrahere,cum eſſent penes dominum,nam vltra fugam habet hoc genera
424 liter. †Quod de natura iſtorum famulorum eſt furari,vt voluit Bald. per illum tex.iunc.glo.in l.ſi.in ver.in tex.ibi de furtiuis.C.quib. ad liber. proclam. non lic.dicens ꝙ natura ſeruorũ eſt furari,quod idem faciunt famuli ſcholarũ, intelligetiã ꝙ cõcurrat veriſimilitudo ex parte domini, & ex parte ſerui, vt dixi ſupra in verb. vici-
425 nus domini in fi.†Culpa cuſtodis,ob quã furtum factum ſit,facit inditium, vt ipſe cuſtos torqueatur,vt furẽ indiciet, ita voluit Bar.per illum tex.in l.j.ſupra de offic.præfec.vigil.& etiam voluit Bal. in loco vt infra,Intellige iſtud procedere,niſi eſſet factũ furtum in loco qui,bene cuſtodiri non poterat, vel tempore, quo cuſtodiri non poterat,nã tunc per rerũ naturam culpam abeſſe probatur,vt voluit Bal. in l.iij.§.cognoſcit in fin.ſupra eo.de offic.præfec.vigil. & dicit eſſe tex.ibi dum vult,cuſtodes punirẽdos eſſe plerunq;,quaſi dicat non ſemper l. ſemper.§.hoc interdictũ ſupra quod vi aut clam.cum etiam id,quod non eſt poſsibile, cuſtodibus non eſt imiungendum argu.l.titius.§.fi.ſupra de excu.tuto.Nec eſt homo, qui ſemper poſsit vigilare l.ſeruitutes. ſupra de ſeruit.
426 †FORMA pedis Furantis in terra humida facit inditium,vt voluit Alb.in l.indicia colũ.ij.C.de reb.ven.dicens,quod vidit quendam iudicem maleficiorũ hoc modo, ꝙ quidam inculpabatur, ꝙ furatus fuerat vuas de vinea,&quia terra erat Balneata, & humida, & apparebat ibi effigies, ſiue forma pedum illius,qui furatus fuerat adduxit illum ad locũ, & reperijt pedes eius concordare cũ forma,& effigie,ex quo inditio quaſi indubitato eum condemnauit.

Putarem tamen, quod iſtud non eſſet inditium ad condemnationem,ſed iũctis alijs poſſet torqueri,nam poſsit de facili contingere,quod eſſet ſimilitudo pedum, & is nõ eſſet qui rem ſubtraxiſſet,& per conſequẽs de per ſe non eſſet ſufficiens inditium ad torturam per ea,quæ not.Bal.in l. non hoc. C.vnd. legit.& dixi ſupra in ij.notab. Hoc idem ſenſit Bal.in conſil.ccccxxvij.quædã mulier vol.v.dicens quod iudex nõ debet procedere ad tormẽta ex furore animi, ſed debet habere eũ moderatum ratione,& intellectu,ſubdens ,quod per motionẽ,& veſtigia pedum ſignificatur qualitas ſuporum & vulpium, & ex ſemita pedum cognoſcitur vnde tranſiuit latro,qui ſoliciti venatoris laqueum non euadit l.in laqueum ſupra de acqui.rer.domi.
427 †RES aliqua(ſi relicta eſt in loco furti, quæ iuſtificetur eſſe alicuius)facit inditium contra eum, vt vult Cic. in d.lib.ij.ad Heren.in c.in cauſa coniecturali, in ver.factũ, dicens,ſi telum,ſi veſtimẽtum, ſi aliquid huiuſmodi relictum ſit,aut ſi veſtigium rei fuerit, quod intellige vt dicam in ſequen.
428 †Schala ante feneſtrã domus, in qua factum fuit furtũ an ſi dicatur,quod illa ſchala viſa fuit in domo alicuius,ſit præſumptio contra ipſum ad tormenta.Par. de Pute.in tracta.de iudic.in verb.an ſtetur dicto torſi colũ.viij.verſi.an ſi reperiatur dicit, quod non faciet inditium ad torturam,quemadmodum dicimus de re inuenta pœnes aliũ, quæ fuit furto ſubtracta, & quia potuit alter cepiſſe ſchalã, niſi ille talis, in cuius domo reperta eſt ſchala, ſolitus ſit talia committere,quod dic,& intellige,vt dixi ſupra in hac par.in verb.Res ſubtracta.

FINIS.

SOLENNIS TRA-

ctatus de quæstionibus, æditus per domi. Iaco. de Arena.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio dicitur multis modis.*
2 *In quæstio. publica, pactio nil prodest reo, etiam contra paciscentem.*
3 *In priuata, quid.*
4 *Reus paciscendo data pecunia infamis redditur.*
5 *Iudex debet inquirere quamuis accusator desistat.*
6 *Reus nõ habetur pro cõuicto si transigit, vbi ex crimine pœna sanguinis irrogatur, nisi in cã adulterij secus si gratis paciscatur.*
7 *Homicidium est maius adulterio.*
8 *De crimine falsi potius quam de alijs quare liceat transigere.*
9 *Pactio si fiat ante accusationem institutam, accusator non incidit in turpilianum.*
10 *Reo an detur exceptio ex pacto.*
11 *Delinquentis plus, melior, non detur etiam conditio.*
12 *In præsumẽdo crimine plus prosequitur qui pœnam sanguinis timet quã qui nõ timet.*
13 *Reī melior est conditio in pari causa.*
14 *In adulterij quæstione quæ proponitur ad thori separationem, pōt fieri reconciliatio.*
15 *Distinctio quãdo bona publicantur ipso iure propter delicta, & quãdo per sententiam, & per totum.*

1 VAESTIO multis modis dr̃, nam quędã dicitur ciuilis, quędam criminalis, quæ dã mixti ciuilis, aut publica, aut priuata. † In publica, pactio nil prodest reo, ẽt contra paciscentem, vt l. iurisgentium. §. si paciscar. de pac. & l. iij. §. si is. de sepul. violat. & ita authoritatis maioris est pactio, quã res iudicata, & illis agere põt quilibet, nisi collusione detegatur, vt l. iij. ff. de popular. actio. & l. eum qui §. in
2 populariibus, de iniur. † In priuata dic, aut e contractu vel quasi, & tenet in pręiudiciũ paciscentis, non alterius, nec tunc pactũ infamiam notat, nisi sit aliquis vitiãs pactum vel transactionẽ vt l. cuiusdã. C. de trãsactio. & l. non minorẽ. & l. si vnus. §. ante omnia. de pac. & in l. in accusatione. de his qui notã. infa. Nec distinguo an nata esset actio tẽpore cõuentionis, an nõ, vt l. j. C. de pac. & l. here. §. filio. & l. pactũ ff. eo. & l. fideicommissi. de tranſa. saluo eo qđ dr̃ de pacto per ꝙ dolus remitti procuratur. de quo dr̃ in l. si vnus §. illud. ff. de pac. & l. in cõmodato. ff. cõmoda. & l. contractus. de reg. iu. & l. cõuenire. de pac. conuenti. si vero ex delicto, aut est nascitura, aut est iam nata. si nascitura, quia nõ est cõmissum adhuc delictũ nõ tenet, vt l. si vnus §. pacta. & §. item ne. de pac. si vero nata est tenet in prætudiciũ actoris, vt sibi tollatur actio, vel sibi pareatur cõtra actorẽ exceptio, vt l. iurisgentiũ. §. si paciscar. & §. fi. & l. si tibi. §. quędã & l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. & l. post decisionẽ. C. de
4 tur. † Reũ vero paciscẽdo data pecunia infamẽ reddit, si est famosa, nisi in tranſigẽdo iudicis abfit authoritas, sed gratis impetrauerit, vt secũ ageretur, nõ erit infamis, alias nõ esset ratio venie, qđ esset in humanũ, vt l. athletas §. fi. cũ l. seq. & l. furti. in prin. de infam. & l. nõ dãni. C. eo. in criminali, dic ꝙ aut post institutã actionẽ fit pactũ, aut ante. Primo casu aut cũ authoritate, iudicis, &

valet, & accusator non in ea in Turpiliā, nec reus hī pro confesso. Itē ab eodem accusatore pœna nō redeat nisi de licētia Principis abolitio ī abolitionis, postea concedentis vt l. j. & l. Quis. C. ad Turpil, & l. j. de aboli. & l. fart. de his qui not. infa. & l. milles. §. post abolitionē. & l. qui desistit, ff. ad turpilia. Alias dū si est publica crimē, vt in dictis. ll. & probatur in l. martius. §. si negauerit, de adult. & l. cui cessi §. qui vacāte ad leg. iul. de vi. intelligū nil operatur authoritas iudicis, vt si corruptus sedit licentiā dedit vel denegauit vt l. veniles. C. qui appellare non est necesse. & c. si de consensu. Quā ergo autē date debeat hanc licentiā, & quando nō hī in l. ij. & l. fallaciter. C. de abolitio. Si vero sine authoritate iudicis, & sic accusator incidit in turpitudinē, vt l. j. C. ad turpilia. & l. ab accusatione. postea reum in diuitiū deducit, vt l. in accusatione. C. qui accusare nō possit. & in l. senatus. & l. qui desistit. ff. ad turpilia. Et si sit tale crimē, de quo lex dicat nō trāligi, vt in adulterio vt l. abolitionem. C. de adult. & not. in l. q. manus. C. ad turpil. a.

5 †Iudex aūt habet inquirere quāuis accusator desistit, vt l. ij. C. de aboliti. & c. j. & ij. de collu. nam hoc spectat potissime ad eius officiū, vt l. congruit. de offi. præt. & l. iubemus. C. de defens. ciuita. & hoc propter vtilitatem publicam, vt l. si operis. C. de pen. sed in priuatis accusationibus fit secus, in quibus prætor ad nil aliud intendit, quam vt dirimat controuersias litigantiū, & in criminalibus intendit vt maleficia puniantur, & terreantur homines delinquere exēplis, vt l. j. §. vnde queritur. de no. oper. nun. & l. bona fides. ff. depo. & l. j. C. ad leg. iul. repetun. Si queratur an eo ipso q reus est pactus habeatur pro confesso, cū videatur refugere veritatis inquisitionē per tale pactum, vt l. de crimine. C. de adult. & confiteri, vt l. cōfitentes. C. de assessor. & in l. in populari. &

6 de suspect. tut. dic, †aut ex crimine irrogatur pœna sanguinis, & tunc nō habetur pro confesso si transigit, nisi in causa adulterij, quod est secus si gratis paciscatur, vt l. transigere. C. de transac. & l. in omnibus. de prequartcar. & l. j. de his qui sūt infamor. & l. de crimine. C. de adulte. Ratio est in adulterio, qā pudicitiam inuitiatam in subditis lex exigit per præceptum, vt in authen. de lenon. & propter delicti frequentiam. xxxj. q. vij. quid in omnibus. & ideo maiorem pœnam exegit, vt l. factum. §. fin. de pen. Idem credo in raptu, vt l. pen. C. in quib. casib. pro pre. dicū pudicitia violet, & maior reatus vertetur, vt l. j. ff. de cetu. §. qui vacātem. de vi publica. Idem in incestu, eadem ratione, vt l. si adulterium cū incestu. ff. de adult. & xxxij. quæstio. vij. Et adulterium. Alij vt Ioan. dicunt contra in his duobus casibus, quia sic frequenter committuntur, nō autem est ratio in adulterio sola criminis magnitudo.

7 cum iam in † homicidio reprobaretur pactio quod est in uis adulterio, xxxiiij. q. ij. si quid vt ei us. quod non est, vt d. l. transigere. Si vero non irrogatur pœna sanguinis, dic quod aut gratis paciscitur, & non habetur pro confesso, vt l. furti. §. pactum, de his qui no. infa. ut per pecuniam, & tunc sic in crimine falsi, vt dicta l. transigere, & l. ipse significat. C. de fal. & l. ffici. & l. eius. de

8 iure fi. & d. l. in omnibus; † Sed quare licet transigere de crimine falsi, potius quam de aliis, cum in accusatione etiam de falso incumbat onus probandi, vt l. vbi. C. de fal. quod non est in aliis, vt l. fallaciter. C. de aboli. Dico, tranligi potest de falso, vbi per hoc a quæstione pecuniaria receditur, vt l. ipse. C. de fal. quam transactionem cōstat in pœnam pecuniariam esse validam, vt l. causas. C. de transac. Item per transactionem fides instrumēti approbatur, & purgatur turpitudo quæ inerat, si est in causa personalis cōtractus per dolum vel metum extortus, vt l. ij. C. quod met. cau. & l. si res. ff. de iure do. & l. transactione. C. de transac. vbi vero non disceditur a pecuniaria discepatione videtur quod vt in aliis distinguatur, an ingerat pœnam sanguinis, vel non, vt in primo casu non intelligatur conuictus, secundo sic, vt dicta l. in omnibus, & l. transigere, cum ratio diuersitatis reddi non possit, si

9 †ante accusationem instituta fiat pactio, tunc accusator non incidit in turpitudinem, vt l. prima. C. ad turpil. & l. in senatus. ff. eo. Reus vero in causa sanguinis non habetur pro confesso, nisi in adulterio, alias sic præterquam in falso, secundum l. transigere. & l. nondum. C. de infam. & l. quoniam. ff. eo.

10 & dicta l. in omnibus. & l. eius qui. †Sed an reo detur exceptio ex pacto, dic secundum quosdā, quod aut est priuata accusatio, aut publica. primo casu sic a contrario sensu d. l. transigere. nam propria erat remittentis, vt l. fina. de priua. delic. & l. j. de publi. iudic, ideo potuit eam remittere, vt l. iurisgentium. §. si paciscar. de pact. Secundo casu dic, quod aut irrogatur pœna sanguinis, & datur exceptio contra alium, & tunc ipse idem admittitur, vt dicta lege transigere. & dicto §. si paciscar. & l. tertia. §. si is. de

11 sepul.viola.Secundũ hoc videtur†quod sit melior conditio plus delinquẽtis,quod esse non debet,vt l.iij.§.j.de dona.inter vir. & vxo.& l.diuus.de offi.præsi.& l.pedius.de incen.rui.& naufrag.& l. presbyteri.C. de episco.& cleri.& ideo dic,quod in crimine publico exceptio ex pacto nõ paretur indistincte,vt d.§.si pacisc̃ar & l.si vnus.§.itẽ. & d.§.si is. & l. ius publicum. de pac. Nec obst.l.transigere,quia hoc solum notare voluit,vt pactus in causa sanguinis,non intelligatur confiteri, in alijs publicis criminibus pactus pro pecunia intelligitur confiteri, vt l.in omnibus. de prævarica. & l.j.de bon.eo.qui mor.sibi. Ratio diuersitatis est, quia qui in hoc dubio culpatur, per solam dationem pecunie reum vt victum non habebit,cui erat pœna sanguinis irrogãda, cũ ibi causa sit diligentius examinanda , vt l. additos.C.de appella. secus vbi talis pœna non imminet,nam præsumitur quod ob malam conscientiam dederit,vt l,non damna-
12 tos.C.de infamib. † In præsumendo ergo crimine,plus profequitur qui pœnam sanguinis timet,quam qui non timet.Sed declarato crimine per probationes,plus nõ subuenitur vni quam alteri, immo vtercp punitur secundum qualitatem delicti. Sed quid si reus,qui dando pecuniã habeatur pro victo,velit ostendere suam innocentiam,an ei subueniatur, vt nõ habeatur pro victo.Respondeo sic,si ostendat, immo reperit datũ si euidenter accusatoris calumnia ostendatur,vt l.seruus.§.j.de adulte.& l.si ab eo.ff. de calũ.& in l.in summa.de cõditio.indeb. Sed an qui ab accusatione destitit , poterit pecuniam petere sibi conuentam ob hoc. Respondeo,refert quia aut fuit nuda conuentio,aut fuit in stipulatione deducti, primo casu non agit l.siue apud.C.de transact. & l.quamuis.ad turpilia.Secũdo casu si fuit accusantis euidens calumnia,& nõ agit l.in summa.de condi.indebi. Si vero non fuit, tunc distinguitur , aut irrogatur pœna sanguinis ex crimine,& tunc agit,aut nõ irrogatur & tũc nõ,vt l.si quidẽ.C.de contrahẽ. stipulat.in prin.quia ex parte agentis, turpis est pactio. Itẽ quia adhuc potest accusare, & lic ex parte sua nullo modo pactum
13 impleuit. † Item quia in pari causa melior est conditio rei,vt l.apud celsum.§.marcellos.de do.except. Sed quid si a propinquis & hæredibus occisi fiat pax,an habebit ex hoc defensionẽ ne accusetur vel puniatur. Dicunt quidam quod sic, per l. transigere. & l.iij.ff.ad Sylla.& l.ij.C.de aboli, econtra quod non, cum sit accusatio publica, vt l.j.de pub.iudi.& iure publico per priuatũ nec in se,nec in alijs præiudicari põt,vt dictum est per d.§.si pacisc̃ar. & l. si vnus.§. pactus.& l.ius publicũ.& l.iij.§.si is. de sepul.viol.& l.cetu.§.qui vacantem.ff. de vi publi. & l. maritus.§.quod si negauerit. & ibi per Dyn.de adulte.nec obstat.l.iij.C.de aboli.quia ibi non dicit parari securitatem reo, sed dicit iudicẽ petenti absolutionem debere indulgere,etiã si per pecuniam desistere velit,quia suam sequebatur iniuriam,
14 † Item in quæstione adulterij, quæ proponitur ad separationẽ thori potest fieri recõciliatio,vt n°.§.adulterium,in auth. vt nul. iudi.Item in querela inofficiosi testamenti,vt l.cum mota.C.de transact.& l.si instituta de inoffi.testamẽ.Item põi dici in querela ingrati,in spirituali pactio admittitur, & tranlactio reprobatur nisi in matrimonio
15 vt c.super eo.& cap.fi.de transac.†Quando autem propter delicta bona publicantur ipso iure,& quãdo per sniam,distingue sic, quod aut quis deliquit circa res quæ prohibita sunt per legẽ,& tunc aut deliquit circa illa, circa quæ est prohibitum delinqui, ne fisco præiudicetur,& ne res vẽdite trãsferantur, vel non capaci quis restituat hæreditatem, vel tacitam fidem accommodet de restituendo, & tunc propter suum delictum res circa quas deliquit publicãtur ipso iure, vt l. cõmissa.de publica.& l.j.§.an bona.de iure fi. & l. imperator.eo. titu. aut deliquit circa res, circa quas est prohibitũ delinqui,ne præiudicetur priuato, & ne qs inuadat rem alienam, vel suam quam alius possidet,& tunc non ipso iure,sed per sententiã. vt l, si quis in tantam.C.vnde vi.& l.j.C.ne lice.pot.& l.fin. de litig.Aut deliquit faciendo commerciũ rei contra legem in præiudicium reipublice,vt præstãdo arma hostibus,& tunc non ipso iure, sed per sniam bonis suis priuatur,vt l.fi.C.quæ res ex non de. Aut deliquit circa prohibitum priuilegiũ in sui & in reipublice fauorem, vt est in milite rem aliquam conducente, tunc accipiens ipso iure suis priuilegijs priuatur,& qui eã locauit, suis priuatur reddi tibus ipso iure,vt l.fina.§.facturos.C. loca. Aut deliquit mixtim circa res in præiudicũ priuati,& reipub.& tunc vbi delictum commissum est ipso iure Domino nõ auferetur,sed per sententiam,vt l.quicunq.§.si fecerit,C.de hære. Aut deliquit circa res acciendo eas ante tempus a lege permissum, vt adeundo hæreditatem ante factam vindi

ſtam de morte occiſi,& tunc non ipſo iure, ſed per ſniam bona auferuntur, vt l.necare.§.j.ff.ad Sylla.& l.ſi ea.ff.de his quib.vt indig.Secundo caſu principali,qñ quis deliquit non circa res,ſed circa perſonas, & tunc dic,Aut deliquit circa ſe ipſum tñ, ſe occidendo, & bona ſua per ſniam publicãtur non ipſo iure,vt l.in fraudem.§.eius bona,& §.ff.ff.de iure fiſ.Aut deliquit in ſecũ alijs,vt in deum vel Principem,vt eſſendo hæreticus,vel apoſtata,vel committat crimen læſæ mate,tunc neceſſaria eſt ſnia ſup crimine,qua lata,bona ipſo iure publicantur l,quiſquis.C.ad leg.iul.maieſta.& l.ex iudicionum de accuſat.& l.poſt contractũ, de donatio.l.j.C.de apoſta, & licet ſtatim non perdat bonorum dominium,ſed p ſententiam,perdit tñ adminiſtrationem eorũ, vt l.pe.C.ad leg.iuli.maieſta.& l.donationes.&,ſi eum,qui & a quib.& d.l.ex iudicorum.Aut deliquit in ſe,in Deum,et in legem,vt accipiendo filiam,vel ſororem,vel nepten.vel aliam prohibitam in vxorem, tunc ipſo iure omnia publicantur bona, vt in authde inceſt.nupt.in prin.& in authẽ. de mul.quæ pri.ma.§.ſcimus,Aut deliquit in hominem tantum,& legem,vt liberum hominm pignori accipiendo,& tunc debito priuatur,vt in authen.vt nulli iudi.§.ꝙa vero.Aut in iudicij conceptione aduerſarium fallit,& tunc ſi circa diffinitionẽ iudicij in contumaciam perſeuerãdo ipſo iure a ſuæ cadit actione,vt in auth.qui ſemel, aut circ præparatoria, vt quia non vult præſtari ſacramentum,tunc non ipſo iure, ſed per ſententiam,vt in authẽ.vt lice.ma. §.illo.vl poteſt dic, quod ſi a lege ſuper his præcantur,verba præterita vel præſentis temporis,& tunc per ſententiam, vt in contrijs,vt l.ſi quis in tantam C.vnde vi.fallit auth.de non alien.§.ſuper hoc autem &et hoc eſt argu.quod per verba futuri temporis fruſtra legata relinquũtur, vt l.Titium.in princi.de lega.j.Sed per verba præſentis temporis,ſic,vt l.qui volebat.de hæred.inſtitu.& l.teſtamento militis,de matri.teſta.& l.ex hac de verbo. ſignificatiõ eſt ratio,quia verbum futuri temporis cinet vim conditionis,vt l.qui promiſit.de conditio.& demonſtratio.& notatur in venulti.C.de inſtituti.& ſubſtitutio. Laus Deo.

FINIS.

TRACTATVS

De quæſtionibus,& tormentis clariſſimi ingenii ac legum apticis do. Baldi de Perigiis Perufini.

SVMMARIVM.

1 Iudex humanitate non modica pollere debet non enim debet ſtatim ad quæſtiones, & torturas procedere.

Quæſtio non de qualibet leui cauſa aut crimine eſt habenda.

Indicia quelibet non ſufficiunt ad torturã.

2 Tortus non eſt ad torturam repetendus niſi duobus concurrentibus.

Iudex eo vti debet temperamento,vt tortus aut innocẽtie,aut ſupplicio ſeruetur ſaluus.

Quæſtio quid proprie dicatur.

3 Quæſtioni poſſunt ſubijci liberi & ſerui,& ſtatuliberi & liberti.

4 Minor tredecim annis non debet torqueri,poteſt tamen ferula vel corrigia cedi.

5 Decuriones aliquo caſu torqueri poſſunt.

6 Quæſtio repeti non poteſt niſi nouis ſuperuenientibus indicijs.

7 Iudex equus in quæſtione repetenda quæ at-

dere debeat.

T[illegible]nta quo ordine sunt proponenda.

[illegible]a n. sulo præfertur in tortura.

T[illegible] qui eius causis possit adhiberi.

o [illegible] q[illegible]e & qualia torturam præcedere t

[illegible] s[illegible]o mala operationis male est in[illegible]

[illegible]ua.

ti In[illegible]a casu[illegible]b[illegible] sunt ex tr[illegible]pidatione vel con[illegible]st[illegible]t[illegible]

[illegible]L[illegible]ari[illegible]cit de mal[illegible]ficio perpetrato.

Caput Ium pr[illegible]mum circa diffinitio[illegible]n quę[illegible]onis.

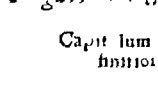

E quæstionibus tractaturus videndum est primo quid sit quæstio. Secũdo quæ persone possunt torqueri, et quomodo. Tertio qualiter inuisitio seu quæstio deuetari, siue cum quo moderamine sunt hal ẽ da tormenta, & quo ordi[illegible]d[illegible]f[illegible]ho[illegible]nes torquendi, & ex quibus [illegible]q[illegible]s[illegible]per[illegible]et præce[illegible]tere, quæst o[illegible]re[illegible]t[illegible]ri[illegible]q[illegible]tio[illegible]s effectus, demũ o[illegible]s[illegible]q[illegible]estiones vtiles & fre[illegible]s[illegible]s[illegible]cr[illegible]r[illegible]t[illegible]is. Primo igitur dicibus imp[illegible]e[illegible]t[illegible]s aliqua temperies im[illegible]r[illegible]præ[illegible]q[illegible]ingenerali. † Pri[illegible]r[illegible]e[illegible]p[illegible]o[illegible]s quę inrendunt de aliquo [illegible]ctione[illegible]l[illegible]b[illegible]e, ante omnia habeãt hu[illegible]i[illegible]t[illegible]s[illegible]r[illegible]on[illegible]ti sine co[illegible]sideratiõe vt n[illegible]acil[illegible]t[illegible]tormentum pro[illegible]hant, nec re[illegible]p[illegible]p[illegible]ec[illegible]t[illegible]r[illegible]rantumcũ q[illegible]accedãt aut [illegible]t[illegible]t[illegible]verimil[illegible]a[illegible]rcumenta, si alit leuiori pot[illegible]t[illegible]ol[illegible]e[illegible]t crimi[illegible]is veritis haberi f[illegible]t[illegible]t[illegible]ersi, ff. o.[illegible]d[illegible]ms[illegible] & [illegible]n. respon. & [illegible]. [illegible]. & C.eo.l.q tot s. Secundo vero [illegible]o[illegible]t[illegible]ũ[illegible]e[illegible] quilibet [illegible]em[illegible]cu[illegible]sa[illegible]re[illegible]. de quo [illegible]t[illegible]rimitre nec mi[illegible]fferat[illegible]ter de qui[illegible]si[illegible] per[illegible]o[illegible]is habe[illegible]da[illegible]e[illegible]t quæstio, vt [illegible]t[illegible]n. Tertium vero quod quelibet [illegible]d[illegible]amen[illegible]t[illegible]t[illegible]e[illegible]aut[illegible]r[illegible]a[illegible]d tormenta hal[illegible]en[illegible]t[illegible]en[illegible]torquen[illegible]lus[illegible]e[illegible]t reus cum fi[illegible]t[illegible]is & [illegible]t[illegible]t[illegible]p[illegible]æ[illegible]esserũt tales quod so[illegible]la confessio[illegible]t[illegible]ee[illegible]ẽ vt leatur, vt ff. eo. l. j. ij.

2 [illegible]po[illegible]† Quar[illegible]to vero quod in qõne non [illegible]e[illegible]quis re[illegible]p[illegible]ondeãt, in duo concurrant cõ[illegible]t[illegible]rium, [illegible]t[illegible]licet q[illegible]od noua superueniant i[illegible]uit[illegible]t, & q[illegible]od tortus in fortitudine corpo-

ris q[illegible]ãtumcunq; dur[illegible]uer[illegible]t, vt ff. eo. l. vnius, §. j. Quintum vero quod iudices hoc tempe[illegible]ramentum tenere debeant vt tormenta non sumãt de aliquo in imme[illegible]ẽsum, nec quãtum postulauerit acter, se[illegible] quantum moderate ration[illegible]s temperamẽ[illegible]a[illegible] lesiderãt, adeo quod tortus [illegible]alus[illegible] i[illegible]nocentie vel [illegible]suppli[illegible]cio[illegible]n[illegible] [illegible]eruet, vt l. de minore, §. tormenta. & l. qõnis modũ. ff. eo. Aliis tenetur de iniuria, ff. eo. l. item apud. §. q[illegible]æstionis. Et qõ d[illegible]ffi[illegible]tur[illegible]ur sic: Quæstio est inquisitio quæda[illegible] o[illegible]ræ[illegible]t ad eruendam veritatem[illegible]p torm[illegible]ẽta & corporis dolorem. Nuda ergo interpretatio & interrogatio, vel lenis inuentio pertinet ad hoc edictũ, vt ff. de iniu. itẽ apud,

3 §. adijcitur. ver. quæstionem. † Quæ personę torqueri possunt, & certe torqueri possunt tam liberi q[illegible]ꝑ ser[illegible]u. & liberti & [illegible]statuliberi, vt l. edictum. & l. ex libero. eo. & l. prætianatus. ff. de pœ. Licet quidam dicant liberos homines indubitanter non in seipsos quam in alios posse torquer[illegible], vt l. ex libero. in prin. ff. eo. & l. vnius §. telis. l. sicut & l. si quis decurio. C. de fals. & [illegible]procton[illegible]res. ff. de re milit. in cor. vt iudi. sin quoquo suff. §. omnes. coll. 1[illegible] quo ad crimina & quo ad personas cuiuscũq; conditionis exceptis in dignitate pontis torqueri p[illegible]mit. C. qb. ex cau. infa. irro. l. nullam. vbi de icc C. de assef. l. nullus. in fi. Omnia supradicta loquũtur de qõnibus habendis de liberis hominibus, excipiuntur aliqui personas quas ius torqueri non finit, quidam proter eratẽ,

4 vt minores. xiij. annis. † Nam toqueri non possunt, verumtamen ferula cedrel terreri corrigia, vel virgis leniter ponnt ad eruendam veritatem, vt l. j. §. imbes. & l. excipiantur. ff. ad silleia. & l. de inore primo respon. & l. ex libero. §. de inore. ff. e. Item decrepitis subuenitur. vt non torqueantur. Sed quæ dicitur ista ejcum debet subueniri Respõdeo vt ff. ad. l. l. ij. §. igno scimur. itẽ positi in dignitate non torquent vt eminentissimi iudices. & nites, & decuriones, & filij, & nepotes. C. ędictorũ ne aliqua macula i[illegible] eos aspergat de eo. l. milites. & l. duo marcho. & l. curiones. ff. de decur. l. fi. sed in quibusdã criminibus dignitas non præbet excusationem nec militaris quin torqueantur, vt crimine læse maiestatis proditoribus quibusdã aliis, vt ff. eo. l. de minore. j. resp. & ff. eod. l. ex libero. §. j. & de re milit. l. rectores. §. is q.

5 & l. proditores. † Itẽ decones in aliquo casu torquent cum queri de fide instrumentorum quæ ante de[illegible]onatu fecerã

vt si quis decurio. C. ad l. cor. de falsis. Item mulieres dum sunt prægnantes torqueri nō possunt vt l. prægnantis. ff. de pœn. hic non esse in immensum habendi ne quinta postulauerit accusator sed moderate ratione &c. vt l. de minore. §. tormenta. ff. eod. Et circa hoc non potest certa doctrina dari nec tradi. Sed iudex cōsiderabit cui is fortitudinis det torquēdas, vel cuius debilitatis, vel cuius valetudinis, cuius etatis, & sexus, & item varietatem personarum, veritatem criminis seu alterius negotij qualitatē quę præ superioribus, quę minoribus vtatur tormentis. Et quod hæc sint considerandæ arguitur per iura. ff. de re milit. l. iij §. ii. Ligas a sacrilegio. in prin. & §. consentitur. & l. j §. impubes. Dic ergo torqueri vt innocentię vel supplicio conueniat culpam. Sed quid si fit semel habita qū de aliquo qui nil forte dixit, vult iudex repetere qōnē de aliquo nouo accidenti, nunquid potest videtur qđ sic, per l. repeti. ff. eo. & vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus, vt l. de
6 pretio. ff. de pub. † Amen dic quod nō nisi nouis indicijs interim habitis, vt quia tortus dicebat nullum alium esse cōsciū vbi maleficium fuerat commissum, postea inuētus est quidā testes quod alius vel similia adijt. Et hæc est communis opinio, non tū allegant aliquid, tu allegabis. ff. de verbo. sign. l. boues. §. hoc sermone. ff. pro socio. l. si socius. pro filia §. ne si prior. Adferres tū honoris & auidi & cupidi hoc nō ferunt, imo quotidie quæstiones repetunt absq; nouis indicijs quousq; de obiectis annuant veritatem quorum opinio potest argumentari seu defendi per l. iij. auth. vt iudi. sine quoquo suf. §. oportet. col. ij. vbi iudices torquent furē
7 & nō prius conquiescant. † Consideret aūt bonus iudex in qōne repetenda qđo tortus in animo & fortitudine corporis perseuerauerit. ff. eodē. l. vnius. §. reus. Quo ordine sint habenda tormēta. Rū. fugax iudex esti mabit & considerabit a quo facilius possit veritas erui, vt ab isto quæstionem incipiat, & a timidiori magis suspecto a minori & etiam a debiliori non autem a fortiori. ff. eod. l. j. §. j. & l. vnius. §. respon. Item si torquendi sunt pater & filius a filio incipiat, & in aspectu patris, quia per hoc citius dicet pater cū ipse magis torqueatur l. isti qdā. ff. quod met. cau. & institu. de noxa. ac. §. sed veteres. Item fœmina prius torqueatur quam masculus, quia homo tanquam maioris conscientie & cōstantie tardius cōfiteretur, & multer citius, quia momentaneum. & instabile cor habet. C. de inoffici. test. l. filij. extra de verbo. significo. c. forus.
8 l. differre. ff. de iure fisci. † Ex quibus causis torqueantur homines ex ciuili & criminali & tunc cū aliter veritas non potest inueniri. ff. e. l. diuus. & l. ex libero. et l. quoties. C. eo. in summa eo. tit. non tamen ex omni causa torquendus nec quilibet indifferēter ff. eo. l. edictum. Sed quæritur quæ oportet, præcedere quæstionem. Dic inditia sufficiētia & verisimilia, quia a tormentis non est inchoandum. ff. eo. l. j. j. respō. Nam sine præsumptionibus non est quis torquendus. ff. eo. l. diuus. & l. maritus. & l. fi. C. de fal. l. sicut in fi. Et certe rectoribus est valde considerandum, & ponderose aduertendū. nūquid præcedentia sunt verisimilia & sufficientia ad habendam torturam, cum alias restitutio vel appellatio subsequens prodesse non possit. Nam plurimi dum torquē tur deficere solent. ff. de pœn. l. aut. §. j. & ideo torturam oportet præcedere inditia, vt probatur in iuribus prælleg. & C. eo. l. milites. & l. cum cognitionaliter. & cum fi.
9 † Sed quæ & qualia inditia. Respondeo nō bene potest dici sed committitur arbitrio iudicis. ff. de test. l. iij. in princi. ibi tu magis scire. &c. Sic dicitur de mora & accessionibus. ff. de diuer. & temp. præscri. l. accessionibus. ff. de vsur. l. mora. & illud est generale, quod non determinatur a iure, ideo relinquitur arbitrio iudicis, vt in pœnis a iure non determinatis, vt in l. hodie. ff. de pœ. & l. sanctimus. C. de pen. ff. de effract. l. ij. §. j. & sic de tempore quod indeterminate, profertur. ff. de lib. in l. j. in prin. Possumus tū in genere talem doctrinam ponere quod discretus iudex solenniter instare debet ad indagandum inditia contra delictum ex ali quo crimine. Nam inditia funt alias probationibus proxima. Et dicuntur inditia quasi demōstratiua mentis, & veritatis, & probationum adminicula. C. de proba. l. instrumenta. & l. ff. sunt autem inditia pars probationis clare. C. q testa. face. pos. l. hac cō. sultissima. §. demum ibi inditia &c. Et dicūtur inditia ab indicādo, vnde inditia id est debita adminicula ad indagandam veritatem C. ad l. iul. de adul. l. si quis adulteri. ff.
10 de præscri. ver. l. solent. † Quærat, iudex instanter cum quibus, per quæ loca conuersabatur delatus quē torquere intendit, qm̄ mala conuersatio est male operationis inditium. ff. de admin. tut. l. si plures. §. assidue. Nam ex mala cōuersatione bonus efficitur virtuosus. ff. de edil. edi. l. edilles. §. pedius ibi,

alleator.forte &c. Nã cũ Psalmista ait.Cũ sancto sanctus eris, & cũ peruerso peruerteris &c.Dictum Philosophi qualiscunq; talium consolatio delectatur,item cõsideret loca quibus conuersabatur,quia ex locorũ varietate varia colligitur cõiectura, vt C.si manc.ita.fu.al.l.fi.ff.de pœn.l.aut.§.omnẽ. Item iuste queritur si erat inimicus offensi vel si aliqua offensio interuenerat iter eos, quia tunc erit præsumptio culpe, quia inimicum de inimico malum cogitare,& facere facilius ius permiserit præsumi, vt ff.de his qui.vt ind.l.si inimicitie.ff.de adim.leg. l.iiij.§.fin.ff.eo.l.j.§.preterea inimicorũ.Itẽ inuestigare debebit cuius estimationis, & fame qualis enim fama,& opinio cuiuscũq; in ciuitate, talis præsumitur.ff.eo.l.de minore.§.tormenta ibi vel cuius estimationis. ff.de rei vendi.l.si ambo.j.respon.in auth.

11 de testi.l.sanctimus.alias.§.j.coll.vij.† Item poterit iudex sumere inditia ex constantia vel trepidatione vocis,vel membrorũ, vel pallore,vt d.§.tormẽta,locutio enim & cõstantia & trepiditas est estimatio cuiuscũq; ideo estimanda & indagãda est,qñ multa afferunt ad inuestigandam veritatem,& in lucem emergunt,vt d.§.tormenta.Item inquirat cuius vite primo fuerit, & an talia vel cõsimilia de quibus inculpatur ad presens facere consueuerit Nam de vtroquoq; bonum vel malum presumimus,consideratis primo aguatis ab illo.ff.de re mili.l.desertorem.§.fi.ibi qui ad hostem confugit.et l.non omnis.§.a barbaris.ff.de susp.tut.l.tutor quoq;.§.quandoq; potest est gestis enim præterite vite metimur gesta presentis vt C.de præpo.agen.in rebus.l.ij.§.ff.libr.xij. Item an fuerit eum minatus, quoniã erit inditiũ quod operibus impleuerit quod verbis terrendo profudit. cum ex dictis hominum facta pensemus.C.si quis impe.maled. l.j.ff.de sup.leg.l.labeo.Item considerandũ an talis sit qui consueuerit & posse habuerit;talia implendi,quod est notandum.ad l. iul.maiesta.l.famosi.ibi,an poterit facere et

12 an ante quid fecerit. †Item si tam fuit inditium contra eum vel se absentauit post perfectum maleficium ar.in auth.de exhib. §.si vero.& de confes.§.consiliarios. cũ si. Itẽ testes recipiat super maleficio loco vbi fuit commissum de voce publica & fama quæ ipsa omnia coadiuuant effectũ ad tormenta.ff.de sol.l.j.§.flumen ex multis aliis casibus inditia sumat ad formandum conscientiam pro inuenienda veritate delicti & criminis,

SVMMARIVM.

1 *Confessio rei non statim sibi præiudicat.sed expectari debet eius in eadẽ perseuerantia.*

2 *Crimen sponte confessus statim est incarcerandus.*

3 *Torto in tortura cõtra alium deponẽti quãdo credatur.*

4 *Tortus in quibus casibus sit de aliis interrogandus.*

5 *Accusatus super vno furto & tortus,si confessus fuerit an possit torqueri super aliis.*

6 *Torquendus petens dilationem ad reprobanda indicia an sit audiendus.*

7 *Defensio sua nemini est deneganda. Testis quando dictũ suum retractare possit.*

8 *Confessio facta in tormentis an aliquid operetur,si in ea non perseueretur.*

9 *Tortus absque indicijs sibi non præiudicat confitens in tormentis.*

Secundum capitulum loquens de effectu quæstionis.

DENVO restat videre qs sit quæstionis effectus.Et certe absq; fortitudine tormentorum vltro quis crimẽ cõfiteatur,dixerunt quidã pcc priores moderni eum nõ esse

1 damnandum.†Sed debet iudex stare p diẽ vel per aliud tempus secundum qualitatẽ criminis, & persone conditionem & interim facere reum corã se præsentare, vt tũc interroget an velit perseuerare in confessione quam fecit aut contradicere vel reuocare.Et hoc ideo dicunt ipsi quia confessio rei statim non præiudicat nec plenam facit plenam probationem.vt C.de cust.reo. l.ij.Item intelligant leges quę non distingũt formidine tormentorum an sponte habita cõfessio ad hoc.ff.eodem l.j.§.diuus.ibi & fessionis reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere.&.§.si quis vltro, & sic dicebant ipsi interesse inter confessionem habitam in ciuilibus, & habitã in criminalibus in hoc scilicet in ciuilibus non est opus perseuerantia sed statim tenet, in criminalibus vero si vltro sine formidine tormentorum habita fuerit confessio opus est perseuerãtia per prædicta iura,Nec mi-

rum dicebant ipſi ſi intelligatur ponderate, l. ſolenniter procedatur tum in criminalibus quam in ciuilibus. Nã vbi eſt maius periculum tibi eſt cautius agẽdum. C. de fal. l. vbi eſt melius. C. de pen. l. qui ſententiam. extra de elec. cap. vbi maius li. vj. Nec mirum ſi tam varia quã criminalia inditia nihil commune habent vel ſimile cum ciuilibus in princip. de publi. iudi. Tu dic cõtra

2 & hæc eſt cõis opinio † quia ſi quis in ſe cõfitetur crimen ſponte ſtatim eſt incarcerandus & illico abſq; alia confeſsione uel perſeuerantia damnandus. ff. de cuſt. reo. l. fin. j. reſpon. & C. de pœ. l. conreis, ita intelligũt. l. confeſſus. ff. de cuſt. reo. Non ob §. ſi quis vltro. &. §. diuus quia intelliguntur in confeſsionibus habitis in tormentis, & ſic intelligitur. l. ij. C. de cuſt. reo. ſecundum ve-riorẽ lecturam. vt patet in fi. l. ibi & ſic &c. Sed ſi in tormentis vel formidine tormentorum, & tunc nõ debet ſtatim haberi pro exploratio, vt dic. §. diuus & C. app. reſcin. non poſſe. l. ij. & eſt ratio, vt ff. eo. l. §. quæſtioni. &c. & tunc habet locum l. ij. C. de cuſto. reo. vt iudex faciat ad ſe criminoſum redire, & querat vtrum velit criminoſus in ſua quæſtione perſeuerare an retrahere uel contrarium. & ſi perſeuerauerit tenet confeſsio alias non, vt §. ſi quis vltro. & lege ij.

3 C. quæ appella. non recip. † Sed quid ſi aliquis ſubijcitur quæſtioni, & confitetur cõtra alium, nunquid ſtetur dicto ſuo? Reſpondeo diſtinguendo, aut torquetur ſimpliciter in alios, vt in ſocios non in ſe. & tunc ſtatur dicto ſuo cum alijs inditijs, vt iudex ex dictis torti & alijs inditijs ad condemnationẽ procedat. C. de aſſe. l. nullus. in fi. ff. eo. l. edictum. & l. j. §. qui quæſtionem ibi alterũ in magis ſuggereretis quam requireretis &c. ad idem Iullius in Topicis. Nam in tormẽtis vbi libet fatigari quę dicunt neritas ipſa videtur dicere ſaluo tibi dixiſſet de inimico, quia non eſt facile credendum. Sed nec ſufficit omnino fides retrahendi, ſed cauſa cognita fides erit adhibenda alias nõ. ff. eo. l. j. §. præterea, & arg. ff. de teſti. l. tij. in princip. aut loquetur in ſe mihi de ſe confitetur tunc habent locum propriæ ſupradicta. ſi vero confiteretur de ſe & alijs, & tunc ſecundum Acc. cuius opin. valuit, eſt in veritate regula & inſtantia regule regulariter de proprio ſcelere confeſſus ſuper conſcientia nõ ſcrutetur aliena, quia tortus de ſe non confeſſus debet interrogari de alijs maxime cõ ſocijs, vt ff. eo. l. g de ſe C. e. l. licut i prin. C. de act. l. ſi. Tũc is de facto ſuo interrogatus dicat ſine interrogatione accuſo alios, non ſtatur dicto eius, fallit in caſibus in quibus de ſe cõfeſſus interrogatur de alijs, ſi tamẽ contra illos vel alios præcedant inditia.

4 † primus caſus in communibus latronibus, & maxime q de ſe confeſsi torquendi ſunt, & interrogandi de ſocijs de mandatoribus, & receptatoribus. ff. de cuſt. reo. l. diuus. C. de fer. l. pe. Secũdus. C. de fal. mone. l. j. Tertius ad exhi. l. ſi. Quartus de ſeruo de nece domini in ſe confeſſo, vt torqueatur, & interroget ur quo mandante &c. ff. ad ille. l. prius. & l. & ſi percuſſor. Quintus ad l. agi. l. inde neratius. §. & ſi ſeruus. Et bene dicit ſi aliqua præcedant inditia, quia alias non debet de alijs interrogari. C. eo. lib. tũc eius reſpoſio non erit plena probatio contra alios quos inculpauerit. Sed nunquid propter iſtam talem præſcriptionem poterunt iſti inculpari, & ad tormentum poni. Reſpondeo quod ſic in dictis caſibus. ar. prę. l. nullus. et ar. ff. eo. l. edictum. & ar. ff. eo. l. j. §. cum quis latrones. ar. quod idem in alijs. ff. eo. l. j. §. diuus adrianus colſurnio. In alijs vero non l. ſi. C. de actu. ff. eod. l. is qui. Sed quid ſi perſona inculpata a torto ſit homo male fame, & conditionis, nunquid in alijs factis caſibus & in iſtis explicatis poterit ſubijci quæſtioni. Dic de iure, quod ſi non præceſſerint inditia ſufficientia nec inculpatio eius facta erit, vt C. de act. l. ſinal. ff. eod. l. is qui. ergo quod inde ſequitur penitus deſit tanquam prohibente factum non valet, vt l. non dubium. Tamen de conſuetudine videtur torqueri pro qua. ff. eod. l. j.

5 §. diuus. † Sed quid ſi accuſatur quis de furto inditijs præcedentibus, ad iſtud furtum torquetur, & confitetur illud furtum, nunquid procedit in tortura ſine reperitur vt iudicet, & confiteatur de alijs furtis ſe factis, & commiſsis ad quæ nulla habentur inditia. Dic quod non de iuris ſubtilitate. argu. eorum quę dicuntur in proxima quæſtione. Pro iſta parte eſt etiam quia quantũ ad iſta furta de quibus in genere vel ſpecie non quæritur nulla procedunt inditia, & ſine inditijs nemo torquendus eſt. C. de fal. ſicut. ff. eo. l. j. in prin. & l. maritus. Sed de generali conſuetudine Italie ſeruamus cõtrarium, & ſpecialiter in furtis, quia frequentant magis, quæ conſueuerunt poteſt adiuuari per l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re milit. l. congruit. de offi. præſi. Sed quid ſi aliquis nondum eſt in tormentis, & dicet tormentis me quantum velitis, quia non ſum culpabilis nec aliquid dicam, ſic omnia dif

fitetur, nũquid debet statim a tormentis relaxari, & dimitti vt recedat, Certe non, immo procedatur ad torturam cum temperie vel asperie secundum criminis qualitatem. & si confiteatur, bene quidem, si non iudex debet ipsum in carceribus detinere, et si nouа aderunt indicia, & quæstionem, repetet, & alterius thematis a prima. Si autem non aderunt indicia noua, tunc statuet actori dilationem comperentem ad probandum, & si poterit cõuinci condemnabitur alias nõ.
6 ff. eo. l. ij. §. præterea, & l. vnus. † Sed quid si præcedunt criminis indicia per quæ iudex informatus procedere potest ad torturam. Dicit reus domine iudex detis mihi defensionem alias dilationem antequã ponatis me ad torturam, quia paratus sum incontinenti redarguere contra indicia recepta contra me. Nunquid est audiendus, & si bi sit defensio danda anteq̃ torqueatur. Vr quod non per l. iiij. C. vbi lena, vel cla. l. ibi nec quas ante probationes iniurias, & cætera cum in illis personis in dignitate constitutis sit speciale, ergo in cæteris personis contrarium erit ius cõe. ff. ad munici. li. j. in fin. Præterea primo probat actor fundata intẽtione sua reus poterit exceptiones suas proponere. C. de except. l. si quidam. & de proba. l. exceptionem, ergo debet fundare, & probatur intentio cõiter per testes, & p confessionem rei anteq̃ audiatur in sua defensione seu exceptione reus. Tu dic cõtra quod primo sit danda defensio antequã tor queantur, maxime qñ quid late allegatur p ipsum accusatum quo probato nõ deberet iudex ad tormenta procedere illa ratione quia ab interlocutione facta a iudice quod aliquis torqueatur appellat. ff. de app. l. ij. & est consideranda causa quare a tali interlocutoria permissum est appellare. Nam si defensio permitteretur post torturã nõ posset postea recuperare detrimentum membrorum, vt d. l. aut notatur modo eadẽ ratio vendicat sibi locum in proposito seu cũ appellatur vel defensio datur si primo alias si non appellatur. Nam solent quidam defice
7 re in qõne. ff. de pœn. l. aut. §. j. † Præterea etiam alias confessio sua defensio datur. C. de cust. reo. l. ij. multo magis huic nõ denegabitur. præterea quod iam cõdemnato ex confessione sua in tormentis etiam perseuerata princeps subijcit ẽt post sententiã retractando si constiterit de innocentia condemnau. ff. eod. l. j. §. si quis vltro. Si ergo iam condemnato, & confesso conceditur defensionis facultas, multofortius ante torturam denegari non debet. Confessum quod plus est conceditur non debet denegari quod est minus, vt in regulis iuris. Quid plura lex dicit quocunq; per quã defensionem data est. ff. eo. l. vnus. §. eo. interrori. ibi eoque ipso postulãte reo &c. de cui ab resitis fuit tortus & in tortura cõfessus nunc ante sententiam dicit se errasse, nunquid poterit revocare errorem suũ. Respondeo aut est error facti aut iuris Primo casu potest vsque ad sententiam. Et est ratio quia nõ videtur fateri, quia errat ff. de confes. l. vnus princeps. frem talis error non solet vsq; ad sententiã obesse. ff. de iur. & facti igno. l. ij. Nam condemnatus ex cõfessione in tormentis hinc perseueravit in ea innocentiam suam docere voluerit, & si ostenderit absolvatur. ff. eo. l. j §. si quis vltro. multofortius errorem suã ante sententiam probare volens debet audiri. Item iste non perseueravit in confessione sua ex quo non expectauit sententiã. Item confessus formidine tormentorũ audi tur appellans. C. quo, appell. non reci. l. ij. si errauerit in iure, tunc non poterit venire
8 contra confessionem suã. vt d. l. error, † Sed quid si aliquis est confessus in tormentis, nec perseueraverit in ea, nunqd talis cõfessio aliquid operabitur, vr quod sic, f. semiplenã probationẽ, vt no. C. de cust. reo. l. j ff. eo. & l. j §. diuus. & intelligitur in cõfessione tortis in qua nõ fuit perseueratũ. vel dic, & forte verius quod il perseueratum fuit talis confessio non plenam nec semiplenã probationem in iudicio qñ nullo modo confitetur & formidine tormentorum confitentis sine perseuerantia equiparetur. C. qñ appel. non sit. l. ij. Sed quid si aliquis est tortus nul lis seguntur inditijs præcedentibus, nunqd
9 valet eius cõfessio. † Dic quod nõ quantũcunque in ea perseueraverit vt est expressum. ff. eo. l. diuus. §. ex quibus & l. pen. secundum vnam lecturam, & arg. C. si ex fal. instr. l. ij. & iij. probo a tormentis non est inciptendum. ff. eo. l. j. ij. & iij. maritus, & l. mulis. C. eo. ergo ipsis de bis rebus quicqd sequitur ipso iure nõ valet, vt i. non dubiũ. C. de legi. & de fide instrumen. l. j. lib. x. de appella. l. nominationis. & ff de regu. iuris, l. diuus. cum simil. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confessio quæ, & quando in tormentis facta dicatur.*

2 *Statuto dicente quod quis nequeat quæstio*

ni subijci, an potestas talem detinens in carcere vel aliter affligens, incidat in pœnam statuti.

3 *Reus tortus ad quem locum ducendus sit ad perseverandũ confessione facta in tortura.*

4 *Liber homo an, & quando torture subijci possit.*

5 *Persona authentica seu notabilis an debeat supponi tormentis.*

6 *Iudex seu potestas in tormentis modum debitum excedens punirí debet.*

7 *Iudex debite officium suum exercuisse præsumitur, nisi contrarium probetur.*

8 *Iudex in puniendo modum excedens præsumitur non iudex.*

Tertium capitulum circa confessiones in tormentis.

DICTVM est supra quod confessio facta in tormẽtis & responsio facta non præiudicat nisi in ea non fuerit perseveratum. † Sed quæro quæ dicitur facta in tormẽtis. Respondeo, facta in tormentis est cum ad pedẽ torture ducitur, & ligatur manus, & torture inducitur, quod nisi incontinenti confiteatur subijcietur tormẽtis, certe non esse talis confessio nisi fuerit in ea perseveratum, quia lex equiparat confessionem factã in ipsis tormentis, & extorta formidine tormentorum. Et no. quod ibi dr de formidine tormentorum, non autem dicit in tormentis, et ibi ita sentit glo. arg. ff. de iniur. l. item apud. §. ij. dr ibi quæstionẽ inferre debemus, & tormenta, & corporis dolorem ad eruẽdam veritatẽ. Nuda ergo assertione, negatio vel leuis territio, a contrario sensu, nõ leuis territio habetur per ipsa tormenta, & ad hoc accedit sufficit terror armatorũ, et huiusmodi non sit. ff. de vi, & vi armata. l. ij. §. ij arma. & ad l. cor. de sica. l. ij. vbi equiparantur homini perimere gladio & in manu ipsum stringere. & dicit. ff. ex quibus ma. infa. l. iu. & C. 2 quod met. cau. l. metum. † Sed quid si continetur in statuto quod quis non possit torqueri nisi in certis casibus, potestas honoribus auctus extra illos casus concessos p statutum vellet eruere veritatem criminis non tñ vult eum punire in tormẽtis ne incidat in pœnam statuti, Sed quid facit præcipit eũ teneri in turri vel in loco denegando sibi alimenta &c. ff. de in iur. l. in hieme facit eum stare tpore hiemis. l. videtur eum ponere quasi tormentum vt supra. eũ incidere in pœnam statuti &c. ita quo sic. Item apud. ff. de iniu. § colligit malam intentionem habuerit de ligando extra locũ torture, aut circa ipsum locum redditur iudex examinans extra locum torture, et tamen dicens aut tu confiteris, et ita ad tormenta, & torquebo &c. quo casu fit confessio formidine tormentorum &c. Die quod non, quia leuis territio, vt habetur apud §. cõnem, & C. quod met. cau. l. metum. Quia non tacitationibus tortum, sed quæstionis probabilem vere tortore &c. oportẽ de accipere debemus præsentis, & instãtis torture sicut de metu instãtis cruciatus, vt ff. quod met. cau. l. metum, primo respondeo, ex quib. cau. maio. lau. ad hoc leuis tamen territio. & extra locum torture facta clusoria est, ar. ff. de fian pluspẽ per l. fal. hæc satisfactio. Dicitur est quod confessio facta formidine tormentorum non habetur pro explorato 3 facinore nisi fuerit perseveratũ. † Quero in quo loco ducendus est reus ad perseverandum. Respõdeo apud acta vel in alio loco pulchro extra conspectum torture, & tam vidimus experiesad. defensiones in perseveranda connocare testes sub publico testimonio sibi factum, tales scribit die perseveravit, & confirmavit &c. in præsentia talium testium &c. & bene faciunt per l. ij. C. de custod. reor. ibi sub publico testimonio &c. Sed quando tẽpus debet esse in medio inter confessionem tormenti, & perseveranti am. Respondeo, lege non determinatur, vt d. l. ij. C. de cust. reorũ. bi perpendẽdus &c. non ñ dici quia ibi modicum tempus. Potest dici quod in arbitrio iudicis inspecta personarum qualitate, vel enormia, vel leuitate criminis. Cũ enim a iure tempus non præfigitur iudicis potestate committitur, ff. de iur. de. l. j. ff. de pe. l. hodie. ff. de effra. l. j. Sed quis debet interesse quæstioni, respondeo, vt ff. de adul. si postulauerit. §. cõni. In secreto autem recipiunt dictum suum, testis enim nemo habetur tortus, vt in summa &c. §. Sed habetur. & ff. de qõ. j. § in pena. 4 † Sed numquid liber homo possit torqueri, videtur quod non, quia tortus infamis &c. & ff. tantum de tortura videtur ferre. Item dic liberos homines torqueri non posse nisi &c. vt ff. eo. lex libero pro reo. ff. de ac. l. virtus. § testes. & C. de ac.

§.quod si ingenua vel ingenuorum,C.de
asse.l.nullus.ff.de cust.reo.l.diuus.Sed etiã
in seipsos quando deferuntur de aliquo cri
mine.C.eo. l.cognitionaliter.C.de infam.l.
nullam.& ibi de hoc.C.de falsa.l.sicut.ff.
de re milita.proditores,decurio potest tor-
queri per l.si quis decurio.C.de fal.vbi de
curio torquetur,& alius quam liber homo
non põt esse decurio.ff.de decu.l.sequit. Et
ita consuetudo generaliter seruat,& do.Azo.
in summa huius tit.§.torqueri.&.§.torque
5 tur.† Sed nunquid persona authentica de-
bet subijci tormentis.Et certe ii.C.& ff.de
quæsti.videtur consistere circa seruos tor-
quendos, & liberos homines in testimonio
vacillantes.Sed tu dic quod ipse principa-
les personæ subijciende sunt quæstioni, vt
C.eo.l.iij.& ff.e.l.j.§.diuus & §.si qs vltro.
& l.vnius.& ff.de re milita.l.prodito.præce
dere tamen debent indicia, vt supra dixi
sed quid si iudex in torquendo ita modum
excedit quod hominem extinxit vel debi
lis effectus est.Respondeo videtur teneri.
arg.ff.sol.matr.l.si constante.§.si maritus.
instit.de his qui sunt sui vel alie.iu.§.j.ij.re
spõ.& melius.ff.ad l.ag.l.Sed & si quæcun
que.§.intelligitur.ff.de vsufr.l.locum.§.fi.l.
eleganter.§.plane.ff.de pigno.act.Nec pro
dest enim quod vnus iudex facit cum deli-
querit,nam omne maleficiũ praue præsu-
mimus actum.C.de iniur.l.si non conuicij,
6 & de sicca.l.j.† Præterea si in torquendo
modum quis excedit puniendus est, vt C.
de emen.pro.l.j.nec iudicẽ excusat officiũ,
quia sicut peruatis, ita magistratibus proh
bitũ est aliquid illicitum facere.ff.de iniur.
l.nec magistratibus. Econtra vẽ quod non
teneatur,quia hoc fecit causa veritatis eru
ende,& facit exquendo suum officium non
animo interficiendi vel debilitandi, ergo,
non debet teneri,neq; enim quis delinque-
re videtur nisi malignum animum habue-
rit,ff.de verbo,sing.l.sepe.in fi.nam maleficia voluntas, & propositum distinguntur.l.
qui in iure in princip.ff.de fur.& facit ff.
de acquir.poss.l.qp in eo.& alibi, tunc cri-
men committatur cum nocendi voluntas
interuenerit non alias,ut.C.de sica.l.j.ff.de
libe.ho,exhib.l.iij.alias.§.j.Præsumit enim
princeps bonum de officialibus suis,nisi cõ
trarium manifeste appareat,et docetur.ff.
de offi.præsi.l.j ad fi.Nam creditor rẽ obli
gatam asserendo non præsumitur de qui-
te,quia notabilis præsumptio.ff.de fur.l.cũ
7 creditor.† Sic etiam a simili in proposito
iudex præsumitur sui officij exequendi cau
sa illud fecisse non autem animo nocendi,
licet enim culpam etiam torquendo exce-
dendo modum habuerit iudex per hoc nõ
tenetur l.corn.de sicar.quia in delictis sola
culpa dolo non equiparatur.ff.ad l.cor.de
sica.l.in lege.Item causa propter quam ali-
quid fit seruandum remanere impunitum
quod alias cohercendum esset debet atten
di.ff.de pœ.l.aut.§.causa.Sed officij neces-
sitas impunitũ suadet remanere quod alias
coherceri debet.ff.de his qui.vt indi.l.post
legatum.§.aduocatum,& l.tutorẽ ergo &c.
Præterea si non appareat quo animo delin
quit,præsumendum est potius zelo iustitie,et
ex vigore officij credens facere,quam ma-
lo consilio id fecisse ff.de acquir.pos.l.vide
tur.& pro socio.l merito.& pro hoc argu.
C.qui accus.non poss.l.vj.in fi.vbi tutor de
falso instrõ procedendi in causa publica si
non probat nõ presumit nocẽdi animo ac-
cusationem instituisse,nisi euidenter ptobe
tur, tamen regulariter qui non probat ca-
lumniari videtur.C.de aduo, diuer.iudi.l.j.
Solutio,distinguunt quidam si apparet quod
hoc fecerit ex voluntate dolo tenetur, si
absq; culpa, & casu nullo modo teneẽ.si au
tem cum aliqua culpa in exercendo mo-
dum non puto teneri,vt C.de emanci. ser,
l.j.& est bona argumentatio de potestate,
& rectore.ff.de verborum signi.l.potestatis
verbo, si autem sine moderatione modum
excedendo in quæstione hominem extin-
§ xit vel debilitauit tenetur,† quia statim
quod modum excedit,fingitur non iudex,
& punitur tutor non recte administrando
vt non tutor,& tanquam quilibet teneatur,
vi ff.de fur.l.tutor.ff.pro empti.l.qui fun-
dum.§.si tutor arg.C.de epis.& cleri.l.ge
naliter,quid plura,est casus.ff.de iniur.l.
item apud.§.quæstionem.versic,& si iussu,
ideo &c.

FINIS.

TRACTATVS

Pauli Grillandi Caſtilionis Florentini de Quæſtionibus & tortura.

IN SVPERIORIbus titulis vidimus de pluribus crimnibus reiſq; ipſorũ & pœnis, ſed quia accidit qñque ꝙ crimina ipſa nõ ſunt bene probata: & iudex non poteſt deuenire ad ſententiam non præcedente rei cõfeſsione vel apertiſsimis probationibus: vt l. ſciant cuncti. C. de probat. tamen contra ipſum reum multotes laborat infamia, & alia indicia vigent, propter quæ neceſſario deueniendũ eſt ad torturã, in qua vel neceſſe erit reũ ipſum confiteri crimen, vel ſaltem purgare indicia & ſuſpiciones quæ contra ipſum laborãt; ideo in præſenti tractatu de quæſtionibus & tortura, pro communi maxime iudicum commoditate aliqua breuiter exponemus. In qua materia doctores quã plures ex antiquis atque modernis, quidam in ordinarijs lecturis, quidam vero in extraordinarijs compendijs & tractatibus diuerſa cõmentaria ediderunt. Ego vero ne aliorum relatione dictorũ fruſtra videat occupare membranas, ea duntaxat attingam quę vtiliora ſunt, & in quibus doctorũ ſcripta ſilent. In alijs vero breuiter \& remiſsiue ad vlteriora procedam. Indiciorum & quęſtionis materia admodum frequens eſt, & in iudicijs practicabilis in cauſis criminalibus, quæ in iudicis arbitrio plurimũ conſiſtit: & iudices, maxime iuniores & parũ experti, ſæpe ſolẽt in iſtis aliqua de neceſſarijs prętermittere, aut vlterius quã iuris ſit procedere, propterea materiam ipſam vltra alios clarius & facilius ad cõem practicam accomodabo. Videbimus enim primo qd ſit tortura, & q̃ ſit quæſtio, & quomodo iſta differunt, inter ſe. Secundo quot ſunt tormẽtorum ſpecies. Tertio quid ſit in iudiciũ, & quæ ſunt legitima & ſufficientia indicia ad torturam. Quarto quot ſunt gradus torturæ. Quinto in quibus criminibus poſsit dari tortura. Sexto quæ perſonę poſſunt torqueri, & quæ non poſſunt torqueri, & quibus de cauſis: vbi dabitur noua declaratio vltra omnes docto. ad text. in l. ſi quis in graui. §. ignoſcitur. ff. ad Syllan. Septimo loco videbimus, an & quando in paruis criminibus poſsit inferri tortura, & quid in cauſa pecuniaria. Et an & quando tortura poſsit dari pro pœna. Et an & quando quis dicatur competenter tortus & purgaſſe indicia. Et quando & in quibus caſibus reus poſsit repeti in tortura. Et quid ſi reus moritur in tortura. Et quid ſi nulla præcedebant indicia ante torturam. Vel ſi aderant non tamẽ erãt in actis deſcripta. Et an & quãdo reus dicatur legitime tortus. Itẽ quid de confeſsione habita in tormẽtis, vel timore tormẽtorum, qñ nulla præcedebant indicia. Vel ſi præcedebant in veritate, non tñ apparebãt in actis annotata, an ſufficiat illa confeſsio ad condemnandũ reum, maxime ſi ratificata reperitur. Et quid ſi reus ante torturam petijt copiã iudiciorũ quæ fuit ſibi denegata: qua nõ obſtante fuit poſitus ad torturã, & confeſſus forte fuerit aliqua crimina: nũquid illa confeſsio ſibi noceat. Et quid ſi alĩ quis propter priuilegiũ ætatẽ vel aliam iuſtam cauſa de iure torqueri nõ poterit, ſi tñ fuerit tortus & confeſſus, an præiudicet ſibi illa confeſsio: & quæ remedia dantur cõtra iudicẽ iſtis qui ſic iniuſte torti fuerunt,

SVMMARIVM.

1 *Quæſtio dicitur inquiſitio veritatis, per tormenta & corporis dolorem facta.*

2 *Quæſtio eſt tormẽtalis inquiſitio veritatis.*

§ *Tortura corporis cruciatus dicitur ad veritatem eruendam repertus.*

4 *Tortura in quo differata tormento.*

5 *Tortura remedium dicitur seu via extraordinaria probationis.*

2 PRIMO igitur quero quid est †quæstio. Respō, quæstio proprie loquendo est inquisitio veritatis per tormēta, & corporis dolorem, ita dicit tex. in l. item apud labeonem. §. quæstionem. ff. de iniur. iuncta l. prima. §. quæstionem. ff. ad sena. consul. filleia, & glos. in d. l. j. in versicu. necatorum. eo. tit. Azo. autem in sum. de quæstio. in princi. dicit quod quæstio est inquisitio veritatis per tormenta. Nuda ergo interrogatio vel leuis territio non dicitur quæstio. d. l. itē apud labeonem. §. quæstionem. in versicu. nuda. & per Azo. in d. sum. in titu. in princi. qui dicit quod non debet quoq; adhiberi tormenta quāta accusator vel instigator postulat, aut desiderat, sed vt moderate rationis tempera menta desiderant l. de minore. §. tormēta. ff. de quæstio. Panormi. vero in c. cum in contemplatione. de regu. iur. in antiquis. in princi. lectu. idem dicit quod quæstio est indagatio veritatis per tormentum. & appellatur quæstio a querendo, quia iudex per tormentum inquirit veritatem. ita dicit ipse. Saly. autē in rub. C. de quæstio. dat duas expositiones siue diffinitiones ad istud verbum, quæstio, prima est quod quęstio est inquisitio quæ fit ad veritatem per tormenta

2 eruendam, secunda est. †Quæstio est tormentalis inquisitio veritatis, & ista est breuior, & magis placet, quæ omnes tamē descriptiones siue diffinitiones in effectu tendunt in vnum quod quæstio sit illa indagatio quam facit iudex ad inueniendum veritatem contra reum in tormentis existentē

2 dum patitur cruciatū in corpore. †Deinde quero quid est tortura. Respond. tortura est corporis cruciatus ad eruendam veritatem repertus, vt dicit Panormi. in dicto. cum in contemplatione. in princi. qui dicit etiam quod tortura siue tormentum dicitur quasi torquens mentem, quia per cruciatū corporis mens quoque torquetur, vt latius dicemus infra eodem titu. quæstio. iiij. in illo quarto gradu torture. & habetur v. q. v. illi qui in versicu. vbi religiosus tortor vt dum corpora pœnis subijciuntur quæ gesta sunt fideliter, & veracitet exquirantur,

4 †Hæc est differentia inter vnum, & alterum, quia vnum pertinet ad iudicem solū, alterum vero pertinet ad reum solum scilicet tormentum dicta l. item apud labeonē. §. quæstionem nihilominus sæpius solent vnum pro altero poni, vt not. in d. §. quæstionem. & v. quæstio. v. illi qui, & per glo. in dicta l. j. in princi. ff. ad senatusconsilleia.

5 †Et nota hoc quod tortura est remediū siue via extraordinaria probationis, vt dicit Bal. in l. si quis alicui. C. ad leg. iul. maie. via enim ordinaria est illa quæ fit per testes & instrumenta, vt l. sciant cuncti. C. de proba. cum similibus.

SVMMARIVM.

1 *Tormentorum species quot sint.*

2 *Torture gradus sunt quinque.*

1 SECVNDO quero quot sunt tormentorum species. Respon. quod multe sunt ac diuerse, vt ponunt doc. maxime practici in eorum tractatibus. Gand. in opere suo malefi. in tit. de quæstio. & tor. Ang. de Are. in suo opusculo malefi. in glo. fama publica præcedente. in versi. tortura do. Franc. Bru. de sancto Seueri, in alio suo trac. male. de indi. & tortu. in secunda parte. At ille insignis docto. modernus Bonon. do. Hippo. de Marsil. clarius cæteris hic aperuit in egregijs commentarijs suis quæ nuper edidit super notabili titulo. ff. de quæstio. in l. prima. in princi. vbi ponit quatuordecim species tormentorum omnes diuersas, quorum plura fuerunt ab antiquis inuenta, quædam vero nouiter ipse inuenisse asserit, prout est illud subtractionis somni qđ in veritate perquam subtili ingenij acuitate adinuentum fuit, & ego semel illud expertus fui Romæ in quadam ardua causa duorum religiosorum, licet alio modo, & faciliori illo vsus fuerim, & profecto vidi ea quæ prius non credebam quod illud affert maximum tormentum, & fastidium in corpore absque ali qua membrorum lesione, vide do. Francif. Brun. in materia prædicta in d. suo tract. de indic. & tortu. in ij. parte. Alber. Gandi. in eodem suo tract. in titu. de quæst. & tormē. Angel. de Are. in tract. male. in glo. fama publica. in materia torture. Anto. rose. & do. Abb. in cap. cum in cōtemplatione, de reg.

iur.in anti. Pari.de Put.in tracta.quem edidit de syndica.in cap.tortura,el primo cum tribus seq.do.Bonifa.de vitali.in tracta.suo malefi.in ij.parte eundē dominum Hippo. de Marsi.in practica sua Auerolda nuncupata, vbi copiose tractat de hac tortura, Bartol.in l.prima in princi.&.§.diuus.& in l.fina.ff.de quæstio Bald. in l.ij C. quo. appella.non recipi.& in l.milites.& in l.fina. C.de quæstio.& Saly.in d.l.fina.eodem titu.in quibus locis omnes tractāt de hac materia torture,& modo torquēdi. & Azo in sum.de quæstio.in princip.istud tamen tormentum chorde siue pendentis funiculi docto.communiter ponunt pro magis communi,& consueto quod in se continet plures gradus timoris,doloris,& cruciatus qui adhibentur plus vel minus secundum qualitatem facti personarum conditionem, & vrgentium indiciorum secundum quod declarant præfati doc.in locis supra notatis.

2 †Ego autem vltra alios pro faciliori notitia istius practicabilis materie consideraui quinque esse gradus torture siue tormēti sub hac specie tormenti chorde quibus rei diuersimode cruciātur plus vel minus, grauius, aut leuius iuxta qualitatem facti, personarum conditionem,& abundantiam indiciorum, sed antequam ad illorum declarationē deueniam discutiam primo quæ sunt aut dicuntur legitima indicia, & sufficientia ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quæ dicantur legitima ad torturam.*
Indicium duplex est.
Indicium dubitatum siue semiplenā quod dicatur.
2 *Indicium plenum seu indubitatum quod sit.*
3 *Fama duplex est.quædam hominis inherens, altera vero inter homines.*
Fama homini inherens quæ dicatur.
4 *Fama inter homines dicitur rumor, seu dictum gentium,seu vulgi ex opinione imaginaria procedens.*
Rumor quid proprie sit.
5 *Suspitio est animi aliqualis applicatio ad aliquid cum titubatione.*
6 *Præsumptio quid sit,& quotuplex.*
Præsumptio hominis quæ dicatur.
Præsumptio simplex iuris quid sit.
7 *Præsumptio facti quæ sit,& quæ iuris.*
Fictio quid proprie dicatur.
8 *Argumentum quid sit.*
9 *Adminiculum vehemens quod dicatur, & quod non vehemens.*
Coniectura veri acceptio dicitur ex aliquibus signis extrinsecis.
10 *Nescientia seu ignorantia est intellectus neque ad verum, neque ad falsum determinatus.*
Error quid sit.
Verisimile quid dicatur, & quid non verisimile.
11 *Notorium dicitur certitudo indubia rei de qua queritur fidem faciens indubiam.*
12 *Probatio dicitur actus rem dubiam educens in lucem cognitionis.*
Euidens dicitur quod manifeste liquet.
13 *Celari nulla tergiuersatione potest quod in euidenti est.*
14 *Manifestum quid sit,& an egeat probatione quod manifestum est.*
Probatio per euidentiam facti quæ dicatur.
15 *Manifestum, & euidens in quo differant a notorio.*
16 *Iudex ex indicijs indubitatis ad torturam procedere non debet.*
17 *Indicia ad torturam legitima quæ dicātur.*
18 *Testis singularis de visu deponens indicium facit ad torturam.*
19 *Tortura nō est omnibus vniformiter dāda.*

1 TERTIO quero quæ sint legitima †indicia,& sufficiētia ad torturā,ante quorū declarationem necessarium videndum esse putaui quid est indicium,quid fama,& quędā aliā quæ pręcedūt inquisitionē,& torturā. Et primo dic ꝙ inditium duplex scdm Bal.in l.ea quidē.C.de accus. & Gan.in suo trac.male.in ti.de p̄sumptionibus,& indi.dubita.& indubita. Indiciū dubitatum siue semiplenū est præsumptio quędā fortiter mouēs animum ad aliqd credendū vel discredendū.& hoc ꝓbat in l.cū ꝓbatio.ff.de ꝓbationibus, & per Gand. in
2 d.tit.de pręsumptio,&c. †Indicium vero

plenum,& indubitatū est demonstratio rei per signa sufficiētia per q̄ animus in aliquo tanquam impropriō existente quiescit, & plus inuestigare non curat & hoc probatur in l.indicia,C.de rei vendica. & per dominū Gan.in d.tit.vt supra Bal.in d.l.ea quidē in secunda col.Sed quia in causis criminalibus,maxime,q̄n proceditur per inquisitionem necesse est,quod præcedat infamia cōtra reū de crimine ex quo reperitur inquisitus,vt in c.qualiter,& q̄n.& ibi per omnes scribentes.de accusa. ideo aliqua de fama, & infamia hic inferere placuit. & dic secūdum Bald.in d.l.ea quidem.in princi.quod.

3 †Fama est duplex. vna quæ est in homine,q̄ quæ inheret homini, altera quæ est inter homines. Fama.n.quæ est in homine vel quæ inheret homini est status illese maiestatis ac dignitatis moribus,& legibus cōprobatus,hoc probatur in l. cognitionū genera.ff.de var.& extraor.cogn.cuius famę contra est infamia quæ sic diffinitur. Infamia est priuatio fame contingentis ex accidenti præter naturā vel sic.Infamia est deficientia status,& læsio maiestatis, & dignitatis.ista *vī iudicio meo q̄ sit melior* diffinitio q̄ præcedens,q̄a per istā declarātur omnia contraria bonę famę,& per id q̄ diffinitur vnumquodq; contrariū per eius oppositum diffinitur & reliquum , vt probatur in l.j.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur. & institu.eod.titu. in princi. & de iure perso. in princi.& de tutel.si mulier in prin. Secūda dicitur fama quæ est inter homines,quæ prędicatur de aliquo homine seu alio facto, & hæc dici potest fama loquens quæ semper de aliquo loquitur. & ita diffinitur se-

4 cundū Bal.in d.l.ea quidē. †Fama est *dictum gentium*,seu vulgi *ex imaginaria opinione vel* credulitate gentiū seu vulgi procedens quæ probatur in l.de minore.§.tormenta.ff.de qō.& sub ista diffinitione ram bona quam mala fama continetur l.iij.§.idē diuus.ff.de testi,& hæc est illa fama quę est præparatoria inquisitionis non autē prior, de qua supra sed quia solet quandoque nō certa fama,sed rumor insurgere in populo qui est minus q̄ fama, ideo videamus quid *sit* iste rumor. Rumor est furtiua proclamatio gentiū est strepitus multarum vocū. hoc probatur in l.fin.ff.de hære.institu.& l. *miles*.§.mulier.ff. de adulter, & iste rumor est initium famę,& minus ea,ita dicit Bald. in d.l.ea quidē.Quoniam vero sunt plures gradus cognitionis q̄ res est adhuc dubia anteqū perueniatur ad perfectā notitiā veri tatis in quibus gradibus animus iudicis semper remanet titubans antequā perueniatur ad vltimū firme credulitatis,& certe scientie finē,secundū notabilē doctrinā Bar.in l. admonendi,iij.col.ff.de iureiu.ideo de ipsis gradibus cognitionis aliqua breuiter declarāda putaui inter quos offert se mihi suspitio,ideo quero quid est suspitio.Respon.

5 † Suspitio est aliqualis applicatio animi ad aliquid *cum vehementi* titubatione,vel sic,suspitio est motus quidā mentis ad aliqd cum vehementi titubatione.probantur hęc ff.de testamen.l.de statu,non tamen intelligas suspitionē istā comprehendere suspitio nē tutoris vt intelligatur de illa q̄n remouēdus est a tutela vt suspectus, q̄a illa est alia species suspittonis,ita dicit Bal,i d.l.ea quidē.per l.impuberibus,§.fi.ff.de suspe. tuto.

Post hæc succurrit præsumptio , videamus nūc quæ est quotuplex sit presumptio.

6 Respondeo, †Presumptionū plures sunt species, quædā enim est præsumptio hominis,*alia est præsumptio iuris*,alia vero presumptio facti alia autē presumptio iuris, & de iure,siue iuris & facti, de quibus vide late Gand.in dicto tract.& titu. de præsump. & indic. Præsumptio enim hominis secūdum Bald.ibi est quidam conceptus causatus in mente ab aliqua probabili coniectura,vt ff.de verb.obli.l.continuus.§.cum ita

Præsumptio vero iuris simplex est similitudo quædā sufficiens ad rem dubiam de qua creduntur credenda,C.de cōtrahen. & commi.stipula.l.j.& l.iurisgentium.§.quod

7 fere.ff.de pact. †Præsumptio autem facti est *eum ex facti* similitudine aliquid demōstratur quod animum videntis ad illud dubitanter applicat. Presumptio iuris,& de iure est status a iure promulgatus ex indubia coniectura,hoc probatur in l.cum ostēdimus.in fin.ff.de fideiussori,tuto.sequitur nūc videre quid sit fictio,& dic quod. Fictio est fallitas pro veritate accepta ex specialissima,& iustissima causa i iure expressa,vt no.in l.i bello.ff.de capti. & postlimi. reuer.& l. si is qui pro emptore. & ibi late per Barto.ff.de vsucapi.Argumentum aūt

8 sic diffinitur, † Argumentum est propositio ex *aliquibus existentibus* resultans ad propositum respondendum seu concludendum,vnde quando plura indicia vel plures propositiones siue præsumptiones testes, vel coniecture ad vnam,& eandem conclusionem tendunt ad effectum aliquid probādi illa coadunatio siue copulatio ex pluribus in vnum dicitur argumentum,quod est

proprie collatio plurium diuersorum tendentium ad vnam & eandem conclusionē, vt l.iij.§.idem diuus.ff.de testi,l.diuus.ff.de custodia reorum. Aliud iudicium probationis siue cognitionis dicitur adminiculū, & istud est duplex. aliud est adminiculum vehemens, aliud vero adminiculum leue,
9 siue non vehemēs. †Adminiculū,n.vehemēs est suppletio defectus probationis per se solum non operans,sed cū alia probatione cooperans, probatur hoc extra de successionibus ab intestato c.fi.& in c.fi.de in reiurando. Adminiculū non vehemēs est aliquali pars confirmationis veri tendens ad aliquid suspendendū de defectu probationis,& alia adminicula per se sola etiam plura nō sufficiunt vt l.ij.§.primo.ff.de excu.tuto. sequitur modo coniectura quæ sic diffinitur. Coniectura est acceptio seu reputatio veri ex aliquibus signis extrinsecis prouenientis per quæ deuenitur ad verū sicut per circulū coniecturamus tabernā, dicit Bal.ibi, & per habitum distinguimus meretricem l.item apud labeonē.§.si quis virginem.ff.de iniurijs.& habetur in c.in nonnullis,extra de iudæis.his omnibus oppoſita sunt nescientia siue ignorantia , & error
10 quæ nescientia sic diffiniunt. †Nescientia siue ignorantia est intellectus nō determinās se ad verum vel falsum. Error aūt est priuatio intellectus determinati ad verū & auriga tendentis ad falsum. vel sic.

Error est priuatio veritatis causata in intellectu per falsam imaginationē vt probatur.ff.de testa,l.de statu.& ff.de iurisdic. om.iudi.l. per errorem.& l.si quis nec causam.eod.titu. videamus nunc de verisimili, & non verisimili,& dic breuiter quod.Verisimile est id quod verū videtur,& est vero simile,vt ff. de adulter l.miles.§.mulier.

Non verisimile vero dicitur, illud quod a vero est multum distimile,vt ff.quod metus causa l.non est verisimile,in princi. vbi fit mentio etiam de præsumptione iuris tantum siue hominis,sed credo potius quod illa sit quædam ieuis præsumptio.Postquam vidimus de gradibus probationis per quos ascenditur siue peruenitur ad plenam probationem,& certam fidem credulitatis videamus nunc de ipsa certitudine veritatis, & quero quid est notorium generaliter.Re-
11 spon.secundum Bald,ibi. †Notorium est communis,& indubia certitudo rei de qua queritur indubiam fidem faciens , an & qñ quid dicatur esse notorium, & quot homines faciunt notorium,vide Bald,ibi,qui refert quosdam tenuisse cp maior pars populi facit notorium, & quod in aliqua villa siue paruo castro minor numerus hominum, facit notorium quam in ciuitate, & ideo dicit secundum Albe.de Gandi,quod ad sciēdum quot homines faciunt notorium hoc est arbitrariū,quia iudex arbitrabitur quot homines faciunt notorium, de qua materia vide latissime per Canon, in d. c, qualiter, & quando.de accusatio. Videamus modo quid est probatio intelligendo de plena, & perfecta probatione,quæ sic diffinitur secū
12 dum Bal.ibi. †Probatio est actus rem dubiam in lucem cognitionis educens & hoc notatur.C.de proba.in rub.& ibi Bal. Succedit altera species probationis, & cognitionis veritatis quæ dicitur euidens, & manifestum ista duo differunt inter se,& differunt etiam a notorio vt supra dicā. Euidens ita diffinitur,euidens est quod manifestе liquet secundum Bal.in d.l.ea quidem c. si forte de elect.lib.vj.& est satis diuersum a manifesto, & plus est quā palam est oculis , & semper apparet.ff.de contra.empt.l.ea quę, l.non codicillum.C.de testa.& in c.euiden-
13 tia.de accu.j.q.j. vt euidenter. †Quod in euidenti est nulla potest tergiuersatione celari,& nullam optat probationem, extra de coha.cle.& mulie.c.fi. vide quæ not. per Archid.in cap.cum si forte,de elect. lib.vj. Bal.enim in d.l.ea quidem,diffinitit manifestum, sed diffinitio sua mihi non placet, dicit enim quod manifestum est, illud cp eui denter apparet.sequeretur ergo cp manifestum esset idem quod euidens, & tamen est satis diuersum,vt proxime dixi,& dicā infra quod minus est manifestum cp euidens, sed secundum diffinitionem Bald. idē esset manifestum quod euidens, ideo putaut sic esse diffiniendum.Manifestum est demōstratio quædam ex qua vehemēter animus dubius informatur ad aliquod, non tamen tollitur tota dubietas,ij. quæstio.j. de manife-
14 sto. †& hinc est quod dicitur manifestum indiget probatione, xj. quæst. iij.c.eorum. euidens aurem nulla indiget probatione, vt d.l.ea quæ,ff.de actio.emptio.vide Ioan. And.in c.constitutum.de verbo. signi.li.vj. & tex.not.in l.quoniam fororem.C. de iure deliber. vbi de vtroq; fit mentio tamen euidens ponitur pro magis claro quam manifestum,vide do. Alber.de Rosa. in di.suo in litera c.in ver.euidēs.el primo.& ij.Bal. tamē in dicta l.ea quidem, aliam ponit differentiam inter ista duo dicens cp euidens

dicitur id solum, quod apparet per oculorũ inspectionem vt ff. fini. regun. l. si irruptione, §. ad officium. & idem Bald. in rubri. C. de probatio. dicit quod illa dicitur probatio per euidentiam facti quando res subijcitur oculis iudicis. Manifestum autẽ largius dicitur. s. omne id qđ nobis innotescit per quẽcunque sensum corporis. s. visum, auditum, sicut est sonus Campane, aut alium sensum, vt l. j. §. occiforum. ff. ad silleia. de quibus sensibus habetur in l. eum. §. penulti. ff.

15 de acquiren. posse. †Differunt etiam ista duo secundum ipsum a notorio, quia manifestum vel euidens est illud quod vni tantum vel pluribus patet notorium autẽ esse non potest, nisi toti populo vel maiori parti publice innotescat, vt supra late diximus & not. in cap. vestra. & ibi Innocen. de cohabi. clerici. & mulierum. Et per hęc sum expeditus de istis gradibus seu adminiculis probationis ac de speciebus plene, seu perfecte probationis qui quidẽ gradus, & adminicula probationis a quibusdam appellãtur indicia non plena, & dubitata, per quæ animus iudicis deducitur qnq; in suspitionẽ, qnq; vero in opinionem quæ magis est propinqua indubitate fidei quã suspitio secundũ Bar. in d. l. admonendi. ff. de iureiur.

16 †Ex quibus tamẽ indicijs dubitatis nõ datur iudici indubia fides, & firma credulitas sed quædã suspitio quandoque ex qua iudicis mens satis dubia reperitur, & isto casu non facile deueniendũ est ad torturam maxime si persona sit honeste cõditionis, quia ista suspitio est primus gradus probationis, & minus quam semiplena probatio secundum Bar. in d. l. admonendi. in glo. magna. Quandoque vero indicia sunt talia quę adducunt animum iudicis in opinionem quæ est secundus gradus probationis secundum Bar. ibi, ex qua animus iudicis multum dependet in illa parte, non tñ est plene certus, & ideo isto casu deuenire solet ad torturam quæ datur in supplementum probationis in causis criminalibus quãdo veritas aliter haberi non potest vt per Bart. in l. fin. ff. de quæstio. quia tormentum illud fuit inuentũ causa necessitatis, & in supplementũ probationis, vt dixi quotiescunq; reus est valde suspectus contra quem laborant indicia, vt dicit Panor. in dicto cap. cum in contemplatione. in princi. de regul. iur. & Bald. in l. ij. C. quorum appel. non recip. idem Bald. in l. milites. & l. fina. C. de quæstio. Bartol. in l. j. in princi. & §. diuus. & l. fin. ff. de quæstio.

17 †Quæ autem dicuntur esse legitima indicia, dic quod illa sunt quæ sunt proxima facto, quæ quanto propinquiora sunt tanto sunt meliora l. j. §. præterea, & l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstioni. & ibi per Moder. Quæ autem indicia dicantur esse sufficientia ad torturam certa regula tradi non potest, sed hoc relinquitur arbitrio, & discretioni boni iudicis secundum quod dicit Azo in dicta summa de quæstio. vbi dicit quod non debet iudex reo adhibere tormẽta quanta accusator exposcit, sed quãta moderate rationis temperamenta deliberant, idem dicit Bartol. in d. l. fina. ff. de quæstio. in princi. dicit tamen Abb. in d. c. cum in cõtemplatione, quod licet super hoc an, & qñ indicia dicantur esse sufficientia ad torturã certa regula tradi non possit arg. l. testiũ. §. tu magis. ff. de testi. & l. de minore. §. fi. ff. de quæstio. tamen dicit quod omnes docto-

18 tenent, †qp vnus testis de visu facit indiciũ ad torturam, intellige tu quod sit testis fidedignus non suspectus, & omni exceptione maior secundum qp dicit Bar. in d. l. fina. & Bald. in d. l. ij. & ita communiter tenent docto. Bonus itaq;, & discretus iudex cuncta circunspiciet, & iuxta criminis qualitatem facti contingentiam, conditionem persone, & abundantiam indiciorum considerabit, an ad torturam ipsam deueniendum sit, & casu quo ad illam deueniri contingat iterum mature considerare debet qua grauitate, leuitate, vel moderamine veniat inferenda, iuxta notata per Azo. in dicta summa de quæstio. scilicet quantum moderate ratio-

19 nis temperamenta desiderant. †aliter enim sunt torquendi iuuenes robusti, & alio modo debiles, delicati vel senes, alio modo rustici vel miles, & alio modo ciuis, & alio modo nobilis, & alio modo ignobilis, & plebeus. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. & l. j. §. fin. eo. titu. Bar. in d. l. fi. eo. tit. Bald. in d. l. ij. C. quo. appella. non recip. & idem Bald. in l. milites. & l. fi. C. de quæstio. Abb. in d. c. cum in contemplatione. de reg. iur. in antiq.

SVMMARIVM.

1 *Torture gradus sunt quinque, & qualiter cognoscantur & inferantur.*
Gradus primus torture quis sit.

2 *Confessio rei facta in preparatorijs tormentorum dicitur facta metu, ideo ratificatione eget.*

3 *Tortura largo modo ſumpta quid ſit, et vnde dicatur.*

Torture primus gradus, ſcilicet terror quibus inferri poſſit.

4 *Torture gradus ſecundus quis ſit.*

Tortura leuis| quæ dicatur, & an vere ſit tortura.

5 *Tortus leuiter poteſt grauius torqueri militantibus indicijs legitimis.*

6 *Priuilegiati ne poſſint torqueri tormento ſecundi gradus torture poterunt ſupponi.*

7 *Febricula leui laborans non excuſatur quominus teneatur comparere citatus.*

Confeſſio facta in leuibus tormentis ratificatione indiget.

8 *Torture tertius gradus dicitur cum per ſpatium dicendi vnum Miſerere, reus ſuſpenſus detinetur.*

9 *Torture gradus quartus quis ſit.*

10 *Torture quintus gradus quis dicatur.*

11 *Torture gradus vltimus in quibus applicetur criminibus.*

12 *Complexionum diuerſitas multa in ſuſtinendis tormentis.*

13 *Meſites lapis potus facit vt dolorem nullum ſentiat tortus.*

Remedia quæ verbis fiant, ne torti dolorem ſentiant,

14 *Fur quidam Romæ quibus remedijs contra torturam fuerit vſus.*

15 *Tortus quidam dicens, & lacte beate virginis Marie, dolorem nullum ſentiebat.*

16 *Remedia quæ fieri poſſint aduerſus maleficia taciturnitatis.*

1 VARTO nunc videndū eſt †de iſtis quinque gradus torture de quibus ſupra fit mentio quo modo cognoſcū tur, & qualiter inferuntur. Reſpon. declarando primū gradum incipiemus a minori vel infimo aſcendendo veluti per gradus ſcalarum reducendo materiam ad practicā dico quod. Primus ſiue infimus gradus torture eſt territio illa quam inferi iudex reo quando illum cognoſcit ſuſpectum tamen indicia non adſunt talia vt torqueri poſsit iſto caſu iudex mandat quandoque reum ipſum ſpoliari ligariq;, & in ordine poni, ac ſi vere torquendus eſſet, & quandoque ligari mandat ad funiculum, ita vt nihil aliud deficiat quam ſola eleuatio, & hoc fit ad incutiendum timorem reo vt facilius fateatur ſtantibus, maxime indicis perſuaſionibus. Et iſta proprie non dicitur tortura, quia vere corpus non torquetur nec ſentit dolorem, ſed potius eſt quidam mentis timor ſecundum Bald. in dicta l. ſecūda. quo, appel. &c. & in l. ij. C. de confeſ. vbi dicit

2 †ꝙ confeſsio facta a reo in iſtis præparatorijs tormentorum cum ſit facta, & extorta propter timorem tormentorum indiget ratificatione ac ſi facta fuiſſet in plenis tormentis alias nunquam ſufficeret ad condēnationem. vide Angel. & Saly. in dicta l. ij. & Salyce. in l. fina. C. de quæſtio. Bartol. in l. j. §. ſi quis vltro. ff. eo. titu. vide not. text. in l. ij. C. de cuſto. reo. qui loquitur proprie de hac ratificatione quæ fit apud acta ſub publico teſtimonio, & dicit Imperator ibi ꝙ iſto modo freni quidem temperies iudicibus immodice ſeuientibus adhibetur. Iſte autem actus vt dixi non poteſt dici proprie tortura vt proxime diximus ſed appellatur proprie tertitio ſiue terror tormentorum.

3 †Largo vero ſumpto vocabulo & improprie poſſet dici tortura, prout quidam deſcripſerunt hoc nomē tortura, quę dr a terrendo, ſed iſto modo terretur, ergo &c. vel dicas ꝙ licet corpus vere nō torqueatur animus tū bene torquetur, & timoris patitur cruciatū, & ſic largomodo dici pōt tortura.

Et not. ꝙ iſte terror ſiue primus gradus incuti, & experiri poteſt contra quoſcunq; etiam contra eos qui de iure torqueri non poſſunt aliqua de cauſa, vt infra latius dicetur in vj. quæſtio. vel quando deficerent indicia propter quæ torqueri deberet vel qualibet alia iuſta de cauſa ad torturam deueniri non poteſt ad iſtum gradum deuenti poterit ſecundum Bald. in d. l. ij. in verſi. quero quandoque &c. vbi dicit ꝙ illi qui de iure torqueri non poſſunt poterāt bene terreri, iſte enim primus ſiue infimus gradus torture nō ſolet adhiberi robuſtis, verſutis atq; doloſis viris, ſed debilibus, timidioribus, puſillanimis, atq; delicatis quoties cōtra ipſos militaret alique p̄ſumptiones, & cōiecture ſiue indicia leuia. Et licet interdum eſſent plura indicia, multoties tū cum iſto infimo gradu ab hoibus ſimilis cōditio

nis ſolet extorqueri confeſsio abſq; eo qđ ad vlteriora procedatur, vt ſæpius expertus fui in facto, de quo infimo gradu ſit ſæpius experientia in robuſtioribus, & magis cautis, quoties vt dixi non militant plena indicia, vide domi. Pari. de Put. in d. tract. de ſyndi. in c. auduertendum. & Bald. in d. l. ij. †Secundus gradus torture eſt cum reus ligatus eleuatur modicum ſupra terrā paulo momento detinetur eleuatus, & protinus deponitur, vel cum detinetur ſuſpenſus ſpatio dicendi Auemariam, vel Pater noſtrum, aut vnum miſerere. iuxta qualitatē facti & perſonarum conditionem, deinde deponitur abſque aliquo impulſu quaſſatione vel tractu chorde, & hæc dicitur leuis tortura ad quam deueniendum eſt quotieſcunq; indicia quædam apparent aliqualiter probata, & reus eſt magis ſuſpectus. Indicia tamen ipſa non ſunt plena ſatis ad inferendum plenam torturam, puta ſi eſſet vnus teſtis de viſu deponēs, tamen nō eſſet omni exceptione maior vel duo teſtes de auditu ab alijs, nō autem ab ipſo reo, & ſimiles præſumptiones vel indicia nō plena, præcedente tamē ſuſpitione contra perſonā ipſius rei vt proxime dixi. Et iſta eſt illa leuis tortura, de qua loquitur Bal. in d. l. ij. C. quorum appellatio. &c. vbi dicit †qđ quemadmodum leuis febricula non dicitur febris, & infirmitas talis quæ præſtet impedimentum ad comparendum, ſicut eſt vera febris, quæ hominem ſternit, vt l. ob quę vitia. §. fin. ff. de edi. edict. ita iſta leuis tortura non dicitur tortura ſiue tormentum ex quo cauſetur dolor mentis, & corporis cruciatus, ſicut in tortura ordinaria. Et nota qđ eſt magni effectus iſta doctrina, ex qua infertur quod quotieſcunq; cōtra reum militāt legitima indicia ex quibus de iure quis torqueri pōt ſi fuerit ſemel iſto modo leuiter tortus non obſtabit, quo minus poſsit iterū grauius torqueri ex eiſdem indicijs, & tunc ſecunda vice dicetur competenter tortus, nec propterea reus conqueri poterit quod fuerit repetitus in tortura abſque nouis indicijs, iuxta ea quæ habentur in l. repeti. ff. eo. titu. de quæſtio. quia iſta nō dicitur proprie repetitio, ex quo prima non fuit habita pro tortura, per ea quæ ſupra diximus, ita etiam ſentit Barto. in l. fin. & l. repeti. ff. de quæſtio. & Bald. in d. l. ij. C. quorum appellatio. &c. Angel. de Aret. in dicta glo. fama publica. in verſic. quid ſi aliquis fuit tortus ſed leuiter &c. Hippoly. Marſil. in d. l. j. in princi. & l. repeti, Paris de Put. in d. tract. in c. ſequitur modo. Fran. Brun. Gandi. & ceteri doct. in locis ſupra notatis. †Quidam tamen dixerunt arguentes ex dicta doctrina Bald. de qua ſupra q̄ illi etiā qui aliqua ex cauſa vel priuilegio torqueri non poſſunt, poterunt tamen tormento iſtius ſecundi gradus ſupponi abſque periculo ex quo iſta leuis tortura nō dicitur tortura ſicut leuis febricula non dicitur febris d. l. ob quæ vitia. Ego tamē de veritate iſtius dicti alias dubitaui, nec videtur eſſe bona conſequentia de leui febricula ad leuem torturam, quia eſt diuerſa ratio in vno quam in alio ibi enim in dicta l. ob quæ vitia. excuſatur a comparendo in iudicio ille qui propter febrim eſt impeditus, & nō poteſt ambulare foris, quia non exit de lecto, nec de domo, is vero qui patitur quartanā febrim aut aliam leuem febriculam quam non curat nec propter illam remanet quin vadat foris per omnia loca ſalrē in ciuitate, † Ex quo enim vadit per vrbem ſicut vadit per alia loca, ita venire poteſt ad curiam, & coram iudice, quia ratio illa impedimenti de qua in dicta l. ob quæ vitia. in prin. ceſſat in eo qui patitur leuem febriculā, ideo in eodē ceſſat legis excuſatio, ſed hic in leui tortura fieri non poteſt, quod corpus non torqueatur nec partatur aliqualem dolore, licet ſit leuis dolor, dolor eſt, & infertur iniuria dignitati, vel innocentię ipſius rei, quia tortura vt diximus ſupra eodem titu. quæſtio. prima, eſt cruciatus quidam in corpore &c. cum igitur per hanc leuem torturam inferatur in corpore dicti rei aliqualis cruciatus, non poteſt dici niſi quod illa ſit tortura, & quod ille ſit tortus quāuis leuiter.

Et ideo ego nunquam conſueui ad gradum iſtum deuenire, niſi quando procedit indicia, & ſunt bene probata, tamen ſi ſunt indicia aliquātulum remota a facto, & perſona eſſet vilis & ignota, & valde ſuſpecta de crimine, aut in reſponſionibus ſuis variaret, & alijs huiuſmodi ſuſpitionibus precedentibus l. de minore. §. formenta. in fin. ff. de quæſtionibus. & per Baldum in dicta l. ij. Bartol. in d. l. fina. & Panormita. in dicto c. cum in cōtemplatione. Si autem eſſet vir nobilis aut honeſte familię, & conditionis ad hoc non deuenirem regulariter, niſi precedentibus legitimis indicijs, & bene probatis iuxta not. per Bartolum. in dicta l. fina. ff. de qō. & per alios in locis ſupra. nota.

Confeſsio ſimiliter facta in iſtis leuibus tormēris indiget ratificatione, ſicut illa quę eſt facta in plenis tormentis, vt ſupra dixi-

mus in præcedenti gradu,& no.in d.l.ij.C. de cust.reo. †Tertius torturæ gradus est cum reus suspectus detinetur in tortura spatio dicendi vnum Miserere, vel duo,aut ali quantulum plus absq; tamen aliquo tractu vel impulsione chordæ quæ infertur ad maiorem cruciatum,& ad istum gradum ascender iudex quotiescunq; reus est magis de crimine suspectus,& indicia contra ipsum tenentia sunt plene probata, delictum tamen non est de atrocioribus,vt est furtum modici valoris,vnius non letale, seu aliud crimen non capitale,vt l.ij.& ibi Bar.ff.de publi.iudi.vel quando delictum esset grauius & indicia magis aperta,persona tamen esset talis nobilis vel alias honeste familie,et alias bone conditionis,& fame,& nō assuetus in similibus commisceri cū quo mitius, & magis temperate agendum esset non excedendo iudex istum gradum torture non credo q̄ posset reprehendi, arg.l.nō oēs.§. a barbaris.ff.de re mili.l.in seruorum. & l. respiciendum.§.delinquunt.ff.de pœn.l.qd ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.infa. & l,testium.§.tu magis ff.de testib. †Quartus torture gradus dicetur q̄ totiescūq; reus post eleuationem diutius suspensus in tortura detinetur, videlicet per quartam,tertiā, medtamve partem , vel duas tertias vnius hore,aut per integram horam secundū grauitatem criminis,suspittonem rei , & vires indittorum , quandoq; in ipso detentionis spatio adhibētur vnus duo aut plures ictus siue tractus chordæ ad maiores cruciatus ferendum in corpore,maxime quando indicia sunt prægnantia,R eus est suspectus multum,& habet mēbra robusta, & crimen est graue ex se etiam q̄ ipsi omnia non concurrant,si tamen maior pars concurrit sufficit vel quoties scandalum non modicum generaret vt est furtū magne rei sacre vel aliud turpe sacrilegium vel sacramentorum abusus,aut homicidium graue,vel falsitas literarum apostolicarum & similia , & indicia vt diximus essent vrgentia, & bene probata, vtputa vnus testis omni exceptione maior de visu ipsius facinoris deponens , aut duo seu plures testes alia probantes indicia & circunstantias necessarias ipsius criminis secundū quod latius declarat do.Albe.Gā. in d.suo trac.male,in ti.de præsump.& indi.dubit.& indubi.Bar.in d.l.j.§.fi.& l.fin. ff.de quæstio, Bal.in l.milites.§.oportet.C. eodem titu,idem Bald. in d.l.ij.C.quo,appel.&c.Bal.Ang.& Sali.in d.l.ea quidem. C.de accu.canonice in c.qualiter & qñ,eo. ti.& in c.cum in contemplatione,de regu. iur.in antiq. †Quintus,& vltimus torture gradus succedit, quod est istud quotiescunq; post aliquam suspensionis detentionē et ictus siue tractus chordæ si reus adhuc pertinax in eius negatiua insteterit, & torturā hmōi spernere videretur pro grauiori cruciam ad pedes ipsius rei torquendi subijciuntur pondera quædam pendentia vt sunt compedes ferrei,lorica,aut aliud simile pōdus,& cum pondere ipso suspensus detinetur vel ictibus cruciatur, & istud est feusissimum genus tormenti,& dicūt docto.q̄ scripseruut de hac materia ,quod tunc corpus ipsius rei dilaniatur membraq;,& ossa quo dammodo dissoluuntur,& euelluntur a corpore,& hæc dicitur grauior pœna q̄ virtusq; manus abscisio,vt dicit tex.in authē. vt nulli iudi.§.quia vero. & dicit Cassiod. in lib.variarum epistolarum , vt refert do. Pari.de Pute.in suo tracta.syndica.in c.tortura.el ij.fol.cxiij.epistola.xlix.facilius est a te mortem expetere q̄ tormentorum crudelia sustinere , inter supremas anhelatus angustias melius est perire q̄ viuere,& detestabilis sensus pœnarum excludit dulcissime salutis affectum.iste vltimus gradus, & modus torquēdi per raro fit,& iudex haud facile ad illum deuenet,†nisi in certis casibus,& criminibus atrocissimis vt est hæresis,& crimine læsæ maiestatis euersionis status,aut similis proditionis,vbide tortius patrie , aut multorum salute tractatur , aut cū ageretur de ingenti assassinio enormissimo homicidio sacre persone vel de morte alicuius Cardinalis,seu alterius magni principis,vel econtra maleficiū,aut mathematicam,in quibus criminibus nullum prodest priuilegium dignitatis,vt l.si quis alicui.C. ad legē iuliam maiestat. & l.& si exceptia.C.de male. & mathe.l.manicheos.& l. arrianī.C.de hæreti.c.ad abolendam.eo.ti. & similibus.nec tunc etiam nisi indicia essent adeo clara.& prægnantia , vt nil deesset nisi ret confessio,vt l.milites.§.oportet & ibi Bal.C.de quæstioni.Bal.in l.quisquis C.ad legē iul.male.& Bal Ange.& Sal.in l. ea quidem.C.de accus.Bart.in d.l.fin.ff.de quæstio.& l.j.§.fi.eod.ti.Pari.de Pute.in d. tractatu de syndic.c.tortura.& c.aduerten dum,& alios Moder.in locis supra notatis.

†Nonnulli tñ reperiuntur adeo terribiles & robusti qui nullum timent dolorem neq; cruciatum aliquem sentire videtur in corpore etiam si mille tractibus quassarentur,q̄ pluribus modis contingere solet,q̄dā

enim robustitate corporis, & brachiorum, alij vero leuitate qui leui pondere compri muntur quidam alij membrorum agilitate quorum brachia ex modica eleuatione ex retro antea resoluuntur, & supra caput directo tendunt adeo quod leuē, aut nullum cruciatum sentire videntur, & ego alias in facto habui. Quidam alij reperiuntur q cum diabolicis sortilegijs, & incantationibus malefice artis, de qua supra diximus late in ij. lib. vj. & vij q. adeo corroborantur in corpore vel sustinentur in aere, aut graui sopore detinētur oppressi postq̄ sunt eleuati, vt nullum penitus dolorem patiant in corpore, & hoc appellant qdam maleficiū taciturnitatis siue insensibilitatis ex quo inducitur tutela quędam (vt aiunt) aduersus ipsam torturam qd reus ipse nullū dolorem patitur de quo alias diximus supra d. li. ij. & ego alias pluries expertus sum in facto. & infra dicam, & a pluribus huiusce artis malefice magistris referri audiui qui varijs modis, et per diuersa malefica verba, & instrumēta id expetunt, & obtinēt ꝙ qualiter fiat referre non expedit, quia fieri non posset absque sacre christiane fidei euersione.

13 †Dixit tñ Alber. magnus in lib. quē edidit de secre. nat. qd lapis quidā mesites nuncupatus q oritur ex ciuitate quæ dicit mesis in partibus orientalibus contritus, & aqua aut vina commixtus datusq̄ ad potādum illi qui torquendus est inducit insensibilitatem pœnæ, & cruciatus vt refert Par. de Put. in d. trac. syndica. in c. tortura. lo ij.

Quidam alij dicunt verba quæ sequūtur videlicet, Imparibus meritis tria pendent corpora ramis. Dismas, & Gestas in medio est diuina potestas Dismas, dānatur, Gestas ad astra leuatur. Alij ēt dicunt verba prophete. Eructauit cor meum uerbum bonū, veritatem nunq̄ dicam regi. Alij vero dicunt, quemadmodū lac beate gloriose Marie virginis fuit dulce, & suaue dño nostro IESV CHRISTO, ita hæc tortura siue chorda sit dulcis, & suauis brachijs, & membris meis. Quidam alij dicunt illa verba, quæ dñs noster IESVS Christus dixit tempore passionis videlicet a principio sue capture. Quē queritis &c. vsq; ad extremum vite, & vltimum verbū. Consumatum est. Quidam alij dicunt. IESVS aūt transiens per medium illorū ibat. os aūt non cominuetis ex eo. Quæ quidem verba, & coniurationes olim non putabā quicquā operari posse contra torturā, & plerisque ridicula potius q̄ credibilia esse videntur, at ego qa pluries vidi, & expertus sum in facto primo Pisis dū erā assessor Magnifici dñi Capitanei illius ciuitatis, deinde Rome dum me dum essem auditor criminaliū causarum Reueren. Do. auditoris camere

14 vbi †quidam fur sagacissimus, & duplicis malitie reus contra quem erant examinati quindecim testes super diuersis inditijs magni furti centum tringinta septem ducatis auri, habens notitiam ꝙ curia præfati dñi Auditoris procedebat contra ipsum antequam personaliter compareret, accepit nōnulla sortilegia contra torturam, quibus expertis iterum atquam iterum, videns ꝙ sufficiebant ad parangonem, quadam die dum ego essem in edibus turris noue ad examinandum quosdam alios reos, ille sponte veniens accessit ad me, & se constituit in carceribus ipsis dicēs ꝙ vltro venerat ad purgandum indicia, & notam infamie sibi illate, contra quem tamen necesse fuit deuenire ad torturam tot inditijs contra ipsum laborantibus, in qua dum erat eleuatus dormiebat capite cliuo. ac si iaceret ī lecto absque vlla penitus lamentatione, aut clamore, & adtractus chorde erat tanquam statua marmorea qui dum eleuabatur a principio dicebat quædam verba submissa voce, deinde silebat vt dormiens, statim ego suspicatus fui ne gestaret aliquod sortilegium siue facturam maleficam pœnes se aut ex illis verbis captaret aliquod suffragium, ꝑquisiui q̄ diligenter per omnes partes corporis sui, demūq; reperi in capite sub scuffia, scilicet inter crines quandam paruam schedulam hæc verba continentem videlicet, †IESVS autem transiens † per medium illorum ibat. † os non comminuetis ex eo. † cum crucibus ita signatis, q̄ illico abstuli ab eo, q licet illa sic ablata satis conqueretur, nihilominus iterum positus ad torturā, & eleuatus iterum illud idem sicut antea faciebat, & in principio iplius eleuationis nonnulla verba submissa voce dicebat quæ percipere nunquam potui, nec qcquam confessus est. demum mutatis tormētis sub tormento taxilli subiectus fuit, & similiter spernendo dolores nihil vnquā penitus confessus est, sed in sua negatiua semꝑ audacius conualuit, adeo quod necesse mihi fuit eo instante ab inquisitione eundem absoluere & processum totum una cum inquisitione aboleri mandare, nec est mirandum de absolutione huiusmodi. nam simi-

15 lis †casus & maior quoq; occurrit do. Hip. de marsi, dū erat officialis Illustrissimi Du

cis Mediolani vt ipse refert in l.repeti,in iiij.colum.ff.de quæstio,nec dum est annus elapsus quod audiui alium Romæ positum fuisse ad torturam,& repetitis vicibus grauiter cruciatum qui illa verba de lacte beate virginis Marie submissa voce dicebat, & nullum dolorem pati,sed cuncta spernere videbat,& dormiebat sicut alius in tortura,adeo quod a tribus iudicibus præsente procuratore fiscali examinatus nulla unquam ab eo confessio extorqueri potuit, licet correus, & criminis socius id fateretur expresse & illum in socium nominaret cuius processum vidi illumque cognoui.

Aliud exemplum quod similiter in facto accidit mihi Romæ cuiusdam maleficæ mulieris,quæ antequam eleuaretur in tortura verba quædam submissa voce dicebat,deinde,eleuata fillebat penitus velut mortua & nigrior apparebat in vultu carbone extincto oculus extra caput valde tremendos more illorum qui strangulantur emittens, & nihil penitus loquebatur boni neq; mali.

Si nunc vellemus disputare de viribus, & veritate dictorum maleficiorum taciturnitatis siue insensibilitatis fieret ampla lectura,sed quia cupio breuiter me expedire hic non inferam, vide quæ late diximus su
16 pra lib.ij.q.vj.vij.& viij. † Nonnulli ita dixerunt quod aduersus istas coniurationes,& maleficia taciturnitatis reperiuntur remedia quædam q̃ diuersis precibus conficiuntur,ex quibus dicunt quod oēs ligature,& maleficia huiusmodi dissoluuntur omninoq; pereunt,& reus grauissima patitur tormenta,& cruciatus in corpore.& inter alia dicere solent verba illa Prophete, videlicet Dñs labia mea aperiat,& os meum annuntiabit veritatem, Eructauit cor meũ verbum bonũ dicam cuncta opera mea regi.Confundat nequitia peccatoris perdes omnes q̃ loquuntur mendacium. Contere brachia iniqui rei, & lingua maligna subuertetur.Ex quibus verbis precibus,& exorcismis dicunt maleficia ipsa resolui, & reum mirabiliter cruciari,vide d.Parid. & Put.in d.trac.syndic.in c.tortura,lo iij.fol. cxiij.& illum Siluc.prie.in d.trac.de string. demon.mirand.lib.iiij.c.v.Super quibus ita cogita quia de virtute ipsorum remediorũ non possem quicquã certi attestari ex quo illa nunquam expertus fui, nec per alium experiri hactenus vidi.

SVMMARIVM.

3 *Tortura in quibus causis,& criminibus inferri possit.*

2 *Oratio indefinita equipollet vniuersali.*

3 *Iudex distinguere non debet vbi lex non distinguit.*

4 *Processus sit summarius in leuibus criminibus.*

Tortura de processu dicitur ad quam absq; indicijs legitimis peruenitur.

Tortura quare in paruis criminibus non sit applicanda.

5 *Persona grauis & honeste conditionis pro criminibus leuibus torqueri non debet.*

Persona leuis de leui crimine suspecta torqueri potest.

6 *Persona vilis, & pauper pœnam pecuniariam non potens soluere luere debet in corpore.*

1 QVINTO videndum est in quibus †causis,& criminibus, possit inferri tortura.adic q̃ generaliter in omnibus causis criminalibus seu oibus criminibus si præcedant legitima indicia,& veritas aliter haberi non pōt,nam regula torture est affirmatiua, & vniuersalis, vt habetur in l.j.in princ.ff.de quæst,ibi in criminibus seruandis &c.q̃uis ab ea nulla tenus sit inchoandum,examen,sed in casu necessitatis quotiescunq; vndiq̃ vrgent inditia, & confessio veritatis aliter haberi non pōt,nisi mediante tortura tūc adhibēda est d.l.j.in princip.ibi enim dr̃ in criminibus seruādis &c.

2 † quæ oratio cum sit indefinita equipollet vniuersali l.si plures.ff.de legat.iij.per Alexan.& docto.in rubri.ff.soluto matrimo.lege prima.§.si quis simpliciter.ff.de verborum obligatio. & Bald. in l.nullum.C. de asses.hoc idem tenet Gandi.in tractatu maleficio.in titulo de quæstioni.& tormen. in princi.versicu.incipiamus.Hippol.de Mar sil.in l.diuus.in princip.ff.de quæstio.Franci.Brun.in tracta. de indic.& tortu. in iij. colum.versicu.tertio princ.quero &c.Par. de Put.in tract.syndi.in c.an in causa pecuniaria pri.col.& probatur per text.in d.l. milites.§.oportet.C.eod.tit.inducendo hoc modo,ibi enim dicitur non esse a tormẽtis incipiendum examen,nisi pluribus inditijs quasi certis &c,tunc demum deueniendum

erit ad qõnes si personarum conditio id requirit. quia sunt q̃dam persone quæ ex causa speciali torqueri non possunt, vt infra dicetur in seq. q. & no. ibi dum dr̃, personarũ conditio. & nõ dixit qualitas criminis, quasi dicat ꝙ in criminibus nulla fiat distinctio
3 qualiacunq; sint, † quia vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus. l. diẽ ferre, ff. de arbit. l. de pretio ff. de pub. cum si. Contra hoc opp. de. l. edictum. ff. de qõ. vbi dicitur ꝙ qõnes non semper nec in omni causa, & persona desiderari debent, sed cũ capitalia, & atrociore maleficia non aliter explorari possunt q̃ per seruorum qõnes efficacissimas &c. & sic text. ibi expresse inhibere vr̃ ꝙ ꝑ leuibus, criminibus, inuestigandis, nullatenus sit danda tortura. Sol. verum est ꝙ in leuibus, & paruis criminibus non est adiungenda plena, et grauis tortura scdm gradum excedens, leuis tñ tortura primi, & scdi gradus non vr̃ excludi ẽt in paruis criminibus, ar. l. ob quæ vitia. §. fi. ff. de edil. edic. & ꝑ Bal. in d. l. ij. C. quo, appel. &c. licet enim hæc solutio sit vera in se, tñ non bene congruit illi legi quæ loquitur in alijs terminis, & propterea dic ꝙ ibi loquitur de tortura q̃ infertur in alium. s. in seruum non in ipsummet reum. ratio est, qa non ita facile deueniendũ est ad torturã seruorum pro inueniendis alienis criminibus ex quo illi sunt innoxij criminis prædicti q̃ ipsiusmet rei de crimine suspecti. quam solutionem sentit ẽt gl. in d. l. edictũ. in ver. efficacissimas, dum soluit contrarium de d. l. j. §. si quis vltro. ff. de qõ. Item oppo. de l. le
4 uia. ff. de accu. † vbi in leuibus criminibus summarie procedendum est siue processu vel solennitate iudiciali, sed tortura est de processu, nec ad illam deueniri põt nisi p̃cedentibus inditijs, & cã cognita, & præcedente pronuntiatione interlocutoria ipsius iudicis, vt dicit Bal. ĩ d. l. ij. idẽ Bal. in l. si qs alicui. C. ad l. iul. maiesta. Saly. in l. fi. C. de qõ. & Bar. in l. fi. ff. eo. ti. Ang. de Are. & alij Moderni practici in locis supra notatis. & Bal. in d. l. milites. §. oporret. & l. ea quidẽ. Sol. dic ꝙ plena, & grauis tortura non est equum ꝙ in paruis criminibus inferatur, qa maior pœna esset ĩ inquirendo q̃ in puniendo quod esset contra tex. in l. in seruorum. ff. de pœn. sed illa territio seu leuis tortura non excedens secundum gradum non videtur esse prohibita ĩ hmõi criminibus, maxime qñ persona rei est vilis conditionis et valde suspecta de crimine illo, & ista potius dici potest quædam modica coertio q̃ tortura secundum Bald. in l. ij. vel dic ꝙ ille tex. in d. l. leuia, loquitur de alijs solẽnitatibus ipsius processus. videlicet de libello, inscriptione ad pœnam talionis, de solẽnitatibus probationum, publicationis processus, & alijs similibus terminis, & solennitatibus, non autem de ista modica coertione sine qua veritas aliter haberi non põt,
5 & ita videtur sentire glo. in d. l. leuia. † Si autem esset persona grauis, & honeste conditionis, aut nobilis familie pro leuibus criminibus huiusmodi, non esset deueniendũ ad aliquem actum torture quantumcunque leuis & minime, quia ex ea videretur afferri iniuria dignitati siue nobilitati, & ideo bene dixit text. in d. l. milites. §. oportet. C. de quæstio. ibi, si personarum cõditio id requirit &c. & ita videtur sentire glos. in d. l. leuia. intelligendo de vilibus, & suspectis personis, vt ibi vide Bal. in d. l. ij. & Bart. in l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re milita. & Parid. de Pute. in d. trac. syndica. in c. an in causa pecuniaria. vide infra eod. tit. quæsti. vij. versi. limita. in fi. Et propterea nõ vr̃ esse denegãda vili persone, maxime qñ es-
6 set persona suspecta. † Quia videmus alias quod vilis persona, & pauper qui propter inopiam nõ potest soluere pœnam pecuniariam luet in corpore per torturam, & sic eo casu tortura ipsa datur pro pœna, pro hoc est regulare in omnibus publicis criminibus l. j. §. fi. ff. de pœ. vbi est nota. tex l. q. cunq;. §. quod si. C. de ser. fug. & l. si quis id. ff. de iurisdictio. omni. iudic. Vide Bar. in d. l. j. §. fi. qui dicit hoc esse regulare in vilibus personis, & ibi tradit pulchram limitationem ad regulam de qua in l. in seruotũ. ff. de pœn. quod quelibet pœna corporalis minima &c. vbi dicit quod illud nõ habet locum in vilibus personis, sed in maioribus & honestis.

SVMMARIVM.

1 *Persone omnes indistincte in criminalibus causis an possint subijci torture.*
2 *Milites, & decuriones torqueri non possunt.*
3 *Consuetudo est nulla quod milites, aut decuriones torqueri possint.*
4 *Impuberes non debent torture subijci.*
Mulieres pregnantes non debent torqueri.
Serui non torquentur in certis casibus contra certas personas.

5 *Senex confectus etate nõ subijcitur torture.*

6 *Senex confectus etate remanet sub regula affirmatiua torture.*

7 *Mutus, surdus, cecus, & furiosus ob impedimentum nature non subijciuntur torture.*

8 *Effectus cessat causa cessante.*

9 *Senex rarius & mitius torquetur robustis iunioribus.*

10 *Damnatus ad mortem an possit liberari si reipublice sit vtile.*

1 SEXTO quero an omnes persone †indistincte torqueri poterunt in causis criminalibus. dic quod sic regula riter, seruatis tñ de iure seruandis, et precedentibus indicijs legitimis quia regula torture est affirmatiua, vt supra proxime dictum est. A tortura autẽ nemo dicitur exemptus nisi quatenus reperiatur expressum, vt habetur in d.l.j. in prin. ff. de quæstio. & d.l. milites. §. oportet. C. eo. ti. A qua quidem regula plures persone excipiuntur quæ torqueri non
2 possunt. †Quorum quidam sunt milites q priuilegio militie & fauore reipublice torqueri prohibentur d.l. milites. in prin. Secũdo excipiuntur decuriones, & eorũ filij, ac nepotes qui durante decurionatus officio propter dignitatem officij torqueri non possunt d.l. milites. & l. decuriones. & l. diuo marco. C. de quæstioni. Sed quero an hodie milites nostri temporis decuriones siue consiliarij habeant istud priuilegiũ, vt torqueri non possint. Bar. in d.l. milites dicit quod gaudent illo priuilegio, vt torqueri nõ possint. idem tenet Cy. in l. diuo marco. eo. ti. & fac. But. in d.l. milites. Saly. in l. j. in penu. col. C. de iur. & fac. igno. d.l. decuriones. in fi. quãuis dicat ibi quod hoc male seruatur de cõsuetudine in Lombardia, eãdem consuetudinem quod non seruantur ista priuilegia, ego vidi Rome sepe sepius seruari contrarium Barb. tamẽ in apost. ad Saly. in d.l. diuo marco. in fi. dicit ampliando communem, doc. opi. †& si consuetudo
3 esset in contrarium quod torqueantur, talis consuetudo nõ valet, dicit ipse. casus ex singularis secundum. Bar. & ipsum in l. omnes iudices. C. de decur. lib. x. idem tenet d. Alexan. in l. centurio. in ix. col. ff. de vulg. et pupil. & Roman. in singula. cccxc. quod incipit mulieres, vbi idem dicit de doctore, quod expresse firmat do. Iaſ. in l. de quibus col. xxiij. versi. non tamen. ff. de legi. & Mathesil. singul. lix. quod incipit nota quod legum doctores &c. Vide Bar. in l. j. C. de aduocat. diuer. iudicũ. vbi dicit, doctor & aduocatus torqueri non potest ex quo est cõstitutus in dignitate, & non solum durante officio aduocationis, sed etiam eo deposito & ideo dicit quoties per ipsum fuscipiendum esset iuramentum debet mitti notarius ad domum suam tãquam ad egregiam
4 personam. † Tertio excipiuntur minores scilicet impuberes, qui propter defectũ etatis quæ adhuc tenera est torqueri non possunt, sed illius loco ferula ceduntur l. j. §. impubes. ff. ad silleia. & l. de minore, in princ. ff. de quæstio. Quarto excipiuntur mulieres pregnantes quæ propter accidẽs scilicet impedimentum pregnantie nõ torquentur ne subsequatur abortus etiam post partum per xl. dies, donec mulier fuerit prius sanitati, & viribus restituta l. pregnãtis. ff. de pœn. & l. imperator. & ibi Bald. ff. de ſta. homi. Hipp. de Marsil. in l. j. in princ. in v. col. ff. de quæsti. & alij Moderni practici in sepe dictis eorũ trac. Quinto excipiuntur seruj, qui licet indistincte non prohibeantur torqueri, tamen contra certas personas non torquentur, nisi in quibusdam casibus, vt l. seruus. C. eo. tit. de quæsti. sed ista non est propria fallentia ad regulam vt sit generalis in omnibus casibus & personis,
5 sed solum quo ad certas personas. †Excipitur sexto senex etate confectus qui propter lapsum etatis torqueri nõ potest. l. iij. §. ignoscitur. ff. ad sille, quam opi. tenuit Gãdi. in d. suo trac. in ti. de quæstio. & tormen. in princip. Bart. in d.l. iij. §. ignoscitur. & in d.l. de minore. in princ. Ange. de Are. in suo trac. malefi. in gl. fama pub. vers. quero quæ persone. Hippo. Marsi. in l. edictũ. in iij. col. ff. de quæst. Alexan. in apo. ad Bar. in d.l. milites. in prin. & ita communiter transeunt doc. cum ista limitatione. Ego autem teneo contrarium scilicet quod ista exceptio siue limitatio non sit vera de iure, nec probatur per tex. i d. §. ignoscitur. quicquid dixerint doc. prædicti qui videntur in hoc casu loq
6 sine lege, †& ratio text. in d. §. ignoscit. non concludit generaliter quod senex non possit torqueri, & propterea dico q senex etate confectus remanet sub regula affirmatiua torture d.l. j. in prin. ff. de quæstio. & l. milites. §. decuriones. C. eo. ti. vbi excipiunt q̃dam persone quæ torqueri nõ possunt, ergo regula est in contrarium quod regulari-

ter omnes alij qui non sunt in iure expressi torqueri possunt, ita concludunt Bal. Saly. & alij in d.l. milites. & l. decuriones. tex. n. in d. §. ignoscitur. non prohibet generaliter senem torqueri non posse. pro cuius declaratione sciendum est quod illa lex. iij. ff. ad sille, fuit condita contra seruos ignauos qui neglexerunt afferre opem domino suo dũ erat insultatus anteq̃ interficeretur, ex eo enim quod non attulerunt opem præsumũtur esse in dolo, & socij criminis seu forsan participes, & propterea torquentur omnes qui in dicta domo reperiebantur tempore quo dñs fuit occisus, & non tulerunt opem dño saltem in clamando, & sic illi qui in negligentia apprehensi fuerunt torquẽtur ad eruendum veritatẽ, quare domino suo opẽ non præstiterunt vel illius necem non vindicarunt, vt tenebantur de iure, & ad vidẽdum etiam nunquid necis illius fuerint fortasse participes, & ad purgandum quodãmodo suspitionem illam quæ viget contra illos omnes torquentur regulariter qui pręsentes in eadem domo eius reperiebantur. d. l. j. in princip. & §. si pater. & §. si vir aut vxor. ff. ad sille, quorum aliqui excusantur a tortura ex iusta causa siue iusto impedimẽ
7 to quo detenti fuerunt d. l. iij. † quidam ꝓpter impedimentũ nature, vt est mutus, surdus, cecus, furiosus, qui propter defectũ sensus naturalis non poterunt adesse rumori vel afferre opem domino. d. l. iij. §. surdus. & §. cecus, item etiam ignoscitur his qui clausis ianuis non potuerunt exire foris, & succurrere dño, & eidem opem afferre d. l. iij. §. subuenitur. postea immediate sequitur. §. ignoscitur, vbi dicitur quod ignoscitur etiam his qui etate defecti sunt, vt ꝓpter non præstitam opem, & auxilium domino non reddantur negligentes, & culpabiles, ex quo propter corporis debilitatem & membrorum languedinem nõ potuerũt currere & adesse rumori, & necem domini vindicare sicut iuuenes, & vt ipsi desiderabant. & propterea ob hanc causam iura nõ præsumunt senem illum fuisse negligẽtem aut culpabilem, vel suspectum de crimine, quia iusta de causa impeditus &c. stãte igitur impedimento prædicto cessat causa suspitionis, & cessante causa suspitionis, & culpe, merito etiã cessat tortura. Quæ propter negligentiam adhibitam erga dominũ infertur, vt d. l. j. in princip. & §. si pater lo
8 ij. & §. si vir aut vxor. eod. ti. † quia cessante causa cessat effectus l. adigere. §. quãuis, ff. de iure patrona, ibi enim senex non excusatur a tortura propter etatem senilem sed excusatur a causa propter quam infertur tortura, conclude igitur quod etas ibi non est causa principalis ad eximendũ senẽ a tortura ita quod senilis etas semp sit causa exclusionis torture, sed excludit causam suspitionis præsumpte sciẽtie & participationis propter quam infertur tortura, d. l. j. in princip. & §. si pater. el ij. & §. si vir aut vxor. eo. ti. extra igitur illum casum nõ video rationem in contrarium quare senex torqueri nõ possit in casibus in quibus de iure deuenire potest ad torturam saltẽ leuiter, & temperate, mitius tñ q̃ in alijs iunioribus. l. j. §. diuus. & l. de minore. §. tormenta. ff. de quæsti. non est igitur dicendũ quod ex dispositione, d. §. ignoscitur. limitetur, & ledatur regula iuris cõis de qua in d. l. j. in princ. ff. de quæst. quæ loquitur affirmatiue generaliter, & indistincte vt latius supra dictum fuit. ar. l. sancimus, C. de testa. & l. p̃cipimus. C. de app. si enim iura noluissent senem debere torqueri illud vtiq; expressissent a regula, sicut expresse cauerũt & exceperunt milites decuriones, & eorum filios, item impuberem mulierem pregnantem, & alios, de quibus supra d. l. milites. l. diuo marco. l. decuriones. C. eo. ti. & l. de minore. in princi. ff. eo. tit. l. pregnantem. ff. de pœn. cum similibus. cum itaq; hoc non reperiatur expressum non est dicẽdum quod regula iuris quæ est affirmatiua debeat immutari vel corrigi, aut limitari, d. l. sanci-
9 mus. & d. l. præcipimus. † Quidam alij exponunt illud verbum ignoscitur. non ꝙ senex prohibeatur torqueri, sed quod rarius torquetur, & casu quo debeat torqueri, tũc mitius & leuius torquendus erit q̃ iuuenis, hæc enim opinio licet videatur equa et pia, præcedens tamen est de iure verior ꝑ ea quæ supra dicta sunt ego tamen quando casus contingeret omnem diligentiam adhiberem ad eruendam veritatem aliter q̃ per torturam ex persuasionibus aut comminationibus quoties tamen esset necesse ad illam deuenire non excederem secundũ aut tertium gradum, nisi essemus in atrocioribus & persona rei esset vilis & valde suspecta. An autem reperiantur alij q̃ supra nominati qui dicantur esse exempti a tortura, vide domi. Hippo. de Marsil. in l. edictũ. ff. de quæstio. in iij. col. vbi plures enumerat inter quos dicit, quod ille qui est vtilis reipublice torqueri non potest secundũ d. Pari. de Put. quem ipse refert idem tenere in dicto suo trac. &c. & dicit esse bonũ tex,

10 ad hoc in l.ad bestias,ff.de pœn.† vbi dicit quod damnatus ad bestias eximitur ab illa pœna quando ille erat vtilis populo & ad præces populi debet liberari. nota quod ego intelligo illud dictum esse verum per illum tex.quotiescunq; per torturam adeo cruciaretur quod efficeretur inutilis qua posset mẽbro debilitari vel mori in tortura,quod quidẽ pertuto contingit, alias aũt non videtur esse eadem ratio in tortura sicut in morte, quia illi qui sustinent torturã non moriuntur nec debilitantur regulariter & sic per illam non cessat vtilitas reipub.qñ ille seruaẽ in vita, & ideò dubito de isto dicto propter diuersitatem rationis super quo tñ cogita.Prædictas tñ limitationes oẽs limita & declara nõ procedere nec habere locũ in criminibus exceptis & atrocissimis sicut est crimẽ lesę maiestatis ĩ quo nulla dignitas nullũq; penitus priuilegium suffragatur reo ad effugiendum torturam l.quisquis,C.ad l.iul.maiesta.& in crimine hæresis,vt dicunt doc.in d.l.qsquis,& canoniste in c.vergentis,de hæreti.in antiq.& in c.cum s.dm leges eod.ti.lib.vj.Itẽ in crimine maleficiorũ & incantatorum, vt l.& si excepta.C.de malefi.& mathe.in quibus criminibus omnes indistincte torquentur vt ibi dicitur & notatur etiam per do.Hippo.in dicta l.edictum.

SVMMARIVM.

1 *Tortura an locum haberi posſit in pecuniarijs cauſis.*

2 *Liberi poſſunt torqueri in cauſa ciuili delictum annexum habenti.*

3 *Serui alieni in cauſa pecuniaria poſſunt torqueri.*
Homo liber in cauſa pecuniaria regulariter non torquetur,ſed hoc fallit in teſte vacillante.

4 *Mercatores fallit ceſſantes & fugitiui quando poſſint torqueri.*

5 *Pœna corporalis quantumlibet leuis quacunque pecuniaria maior eſt.*

6 *Tortura non dicitur pœna quæ iuris habeat effectum.*

7 *Finis cauſæ nõ attẽditur in materia torture*

8 *Iuramentum quando deferatur in probationis ſupplementum.*

9 *Tortura quando ad pœnam dari dicatur.*

Fur quandoque ad pœnam torquetur pro leuibus furtis.

10 *Cõfeſſto torti an ſibi noceat ſi denegata fuerit indiciorum copia remiſſiue.*

11 *Iudex quid faciet reo ad banchum iuris dicto confeſſionem ſuam quam in tormentis fecerat negante.*

SEPTIMO quero an in 1
cauſa † pecuniaria & ciuili deueniri poſsit ad torturã. dic q̃ ſic qñq;,nõ tñ omnes perſone nec ĩ omni caſu deueniendũ erit,ſed ſerui dũtaxat alieni quotieſcũq; veritas rei aliter haberi non põt torquentẽ.l.diuus,in princi. ff.de qõ.& iſta eſt vna ex differentijs, quæ vertuntur inter cauſas ciuiles, & criminales ſcdm quod dicit Bar.in d.l.diuus,qa in cauſis ciuilibus non torquentẽ niſi ſerui alieni nõ aũt liberi neq; ſtatuliberi,et caſu quo deueniendum ſit non ita de facili deuenien dum eſt,ſed vbi veritas aliunde haberi nõ poteſt q̃p per tormenta ſeruorũ,ſed in cauſis criminalibus torquentẽ ẽt liberi pro eruenda veritate ita dicit Bartolus in l.diuus.

2 †Quod tñ eſt verũ niſi cauſa ciuilis haberet in ſe annexum delictũ, quia tunc ẽt liberi torquentẽ, vt eſt tex.not.in c.j.de depoſi. quem tex,oẽs doc,allegant ad hoc & notat etiam doc,in l.ex libero.ff.de qõ. Vnde dico quod in hac materia poni põt regula ne gatiua,ſcilicet quod in cauſa pecuniaria liber homo regulariter nõ torqueẽ d.l.diuus fallit iſta regula in aliqbus caſibus, & primo in caſu d.c.j.de depoſi.qñ cauſa ciuilis habet annexum delictum. Item fallit qñ ciuiliter ageret de falſo & veritas aliter haberi non poſſet quod tũc deueniri poſsit ad torturam,ita dicit Bald.in l.ſicut falſi.C.de falſis. Ex quo textu idem puto dicendũ eſſe in furto vbi ageret ad rẽ ſibi furto ſubtractam non per accuſationem furti,ſed priuato iudicio ciuili per actionem furti,vt in §.furti autem actio.inſti.de obl.quę ex deli.naſ.vel conditione furtiua, vt in l.ſi profure.& in prin.§.j.ff.de condit.furti.quod vbi plena probatio per teſtes aut ſacramenta haberi non poſſet quod liceat deuenire ad torturam quia ratio tex.in d.l.ſicut falſi. 3
ita militat in iſto caſu ſicut in illo. † Et prædicta procedunt in libero homine ſerui aũt alieni bñ poterunt torqueri in cauſa pecuniaria & hoc fieri põt quotieſcunq; veri

eas aliter haberi non poteſt vt d.l.diuus.ff. de quæſt. Prędictam etiam limitat & declara quod *liber homo non torquetur regulariter* in cauſa pecuniaria,eſt verum qñ loquimur de principali. Secus autem in teſte vacillãte,quia liber homo ſi adhibetur, vt teſtis in cauſa pecuniaria & vacillat poterit torqueri,ita dicit text.ibi Bart.& alij in l.ex libero.ff.de quæſti.& hoc non prouenit ex natura cauſæ,ſed propter accidens.ſ. illam vacillationem.l. liber homo.in prin. & l.vnius §.teſtes.ff.eo.t.i.vide Bart.in d.l. liber homo.& l.ex libero.& d.§.teſtes . & do.Hippo.de Marſil.ibi, vbi copioſe declarat hanc materiam.& Bal.& Saly.in d.l.ſicut falſi.C.de fal.Io.de Imo.Panor.& alij cano.in c.grauis.de depoſi.vbi in hac materia multa bona dixerunt & Cy.in l.fi.C.de fal.& eſt gl.no.xv.q.iij.c.presbyter.Et inquantũ diximus ſupra quod qſi cauſa pecuniaria habet annexum delictum deueniri poteſt ad torturã per tex.in d.c.j.de depoſi.per quem text.dixit do.Par.de Put.in trac.ſindi.in c.an in cã pecuniaria in principio ſe deciſiſſe alias quæſtionem iſtã.† qđ iſti mercatores falliti ceſſantes & fugitiui poterunt torqueri vt indicent pecunias ſibi datas in depoſitum vel in ſocietate ad mercandum quas nunc denegãt habere & perdidiſſe dicunt quem omnino vide quę ẽt refert & ſequitur do.Hippo.de Marſil.in d.l. diuus.in ij.col.qui deinde opponit cõtra illud.c.j.extra de depoſi.dicens quod nimis durum & iniquum eſſe vr̃ quod in cauſa ciuili & pecuniaria deueniatur ad torturã,licet ſimus in terminis d.c.j.quia ex hoc magis cruciatur et patitur reus ſiue debitor in inquirendo veritatem rei quã ipſa re comperta in ſatisfaciendo, quia nil aliud in cõdemnationem uenit niſi pecunia in cuius ſolutione debitor nullũ paſſitur dolorẽ in corpore & minus nocet ſoluti, & ſniam quã inquiſito,† quia quilibet corporis cruciatus ſiue corporalis pœna ẽt minima eſt maior quacunq; pœna pecuniaria,quantũcunque ſit magna l.in ſeruorum.ff.de pœn.ad haec contrarium danſ due ſolutiones p doctos.ſcdm ipſum,prima eſt quod tortura nõ datur ad pœnam,nec dr̃ proprie pœna,ſed eſt dolor corporis vel membri ad eruendã veritatem &c.d.l.item apud labeonem.§. qõnem.ff.de iniurijs.& ſupra dictũ fuit in) q.huius tituli , quia ſi tortura eſſet pœna vel daretur ad pœnam,profecto non eſſent duo tituli ſeparati titulus de qõ.a titul.de penis,ſed quia ſunt materie diuerſe & ſeparate,ſ.materia inquiſitionis & materia pœnæ,propterea edite ſunt ſub diuerſis titulis & nominibus,quidam vero dicunt quod licet tortura nõ ſit pœna iuris de facto, tamẽ eſt pœna non leuis , quia cruciatus ille affert pœnam & dolorem intolerabilẽ in cor
6 pore,ſed non obſtat † quia licet tortura afferat dolorem & cruciatum in corpore , iſi non dr̃ proprie pœna quæ habeat effectum iuris, ſed poſſet forſan iproprie dici pœna hoc eſt illa tolerantia doloris , & cruciatus quam qui torquetur ſuſtinet in membris & corpore,nec datur ad effectum pœnæ a lege ſtatute & propterea ex diuerſis non fit bona illatio l.naturaliter l.nihil cõ.ff.de acqui.poſ.& l.papinianus.ff.de minori,qđ vero dant aliam ſolutionem limitando,videlicet,d.l.in ſeruorum.ff.de pœn.vt diſpoſitio illa non habeat locum.in plebeis & uilibus perſonis,ſed in nobilibus , & magne conditionis hominibus,qui nõ debent torqueri nec cruciari in corpore pro re pecuniaria cuiuſcũq; ſit valoris.Ego autem cõſideraui quod licet ſolutiones iſte ſint vere in ſe iñ ad ſolutionem iſtius oppo.nõ oportebat iñ laborare, quia ſolutio ipſius breuiſſima eſt , Nam eſt verum quod in cauſis pecuniarijs regulariter non deuenitur ad torturam d.l.diuus.niſi in caſibus & perſonis exceptis,vt ſupra diximus in prin.q.& ad hoc facit regula illa de qua in d.l.inſeruorum.ff.de pœn.ſed in caſu d.c.j.& l.ſicut falſi.C.de falſis ideo deuenit ad torturam propter delictũ furti vel falſitatis annexũ, & iſto reſpectu vr̃ potius deferri in cauſa criminali quã ciuili, quia tũc illa non dr̃ cã mere ciuilis,ſed potius mixta cum criminali,vide Imo.& alios in d.c.j.& ratio illa de qua in d.l.in ſeruorum non vr̃ multum vr-
7 gere in propoſito noſtro,† quia in materia torture non debemus attẽdere ad finẽ cauſæ ex qua venit ſoluenda pecunia qa alias ſequeretur quod in multis caſibus criminalibus in quibus de iure cõi aut ex forma ſtatutorum venit imponenda pœna pecuniaria,vel bonorum publicatio,vt in l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœn.& inſti. de publi.iudi.§.item lex iulia,ſi illa ratio procederet ſequeretur quod illis caſibus non poſſet quis torqueri quia eſſet maior pœna inquiſitionis q̃ condemnationis qđ eſt falſum.Dicas igitur qđ in omnibus cauſis in quibus infertur tortura,conſiderandũ eſt principiũ cauſæ & illius natura an deſcendat ſiue oriatur ex contractu vel quaſi, an vero ex delicto vel quaſi delicto vt infit, quib,

sti.quib.mod. re contra.obli.& de verbo. obliga.cum simil.& de obli. quæ ex delic. nas.per totum, vt primo casu non sit locus torture regulariter etiam quod veritas aliter haberi non possit,quia in causis ciuilibus iura dederunt alia remedia aut actor plene probauit intentionem suam & reus
8 condemnatur l.si debitori.ff.de iudi,†aut semiplene probauit & deferunt sibi iuramentum in supplementum probationis dũmodo actor sit honesta persona & non agatur de maxima summa vt no.dicit Bar.in l. admonendi.& ibi per Moder.latissime,ff. de iureiuran.& Bal.in l.in bonefidei.C.eodem titu.Ioan.de Imol.Panormi.& alij Canon.in c.fina.eodem titu.aut actor non plene neque semiplene probauit,sed minus q̃ semiplene vt quia habuit testes qui nõ erãt omni exceptione maiores, vel forte erant singulares quo casu non deuenitur ad istud iuramentum,vt dicunt prefa.doct.in dicto c.fina.sed isto casu defertur iuramentum reo quod dicitur iuramentum purgationis & obtinet absolutionem vt nota,in d.cto c. fina.aut actor proposuit libellum, sed nihil penitus probauit,& isto casu reus absoluitur etiam absque aliquo iuramento vt l.actor.C.de probatio.& l.qui accusare.C.de eden.& per ista media deciduntur causæ ciuiles,non autem per torturam,intelligendo de causis mere ciuilibus ille vero quæ habent annexum delictum, dicit non possunt mere ciuiles vt dicto.c.j.& l.sicut falsi ideo non est mirandum si in illis potest inferri tortura, quia datur propter delictum non propter ciuilem causam,nec ex nature causæ ciuilis,quia tortura fuit adinuenta pro causis criminalibus contra culpabiles et dolosos quoties deficiunt plene probationes in crimine & dicitur remedium extraordinarium.vt nota Bald.in l.ij.C.quorum appel.non recip.& per Azo.in sum.de quæst. & Panormi.in c.cum in contemplatione de
9 regul.iur.in prin. †Et licet tortura etiam in causis criminalibus nõ soleat dari ad pœnam,tamen datur quandoque ad penã quãdo ex crimine veniret imponenda pœna pecuniaria et reus propter paupertatem illam soluere non posset luit in corpus ,quæ luitio fit interdum per torturam maxime quando est vilis persona vt ff.de pœn.l.j.§. fi.& C.de seruis fugiti.l.quicunque.§.quod si.& l.si quis id quod.ff.de iurisdictio.omn. iudicum vide domi.Pari.de Puteo.in d.tracta.in c.tortura.et j.vbi dicit quod pro leuibus furtis fur quandoque torquetur ad pœnam maxime quando est vilis persona & pauper vt in authenti.vt iudi.sine quoquo suffra.§.ex diuerso. Posset etiam hic inserim quæstio illa de qua in l.repe.ff.de quæstio.an & quando semel tortus possit iterum repeti in tortura, & an & quando quis dicatur competenter tortus,& quid si reus moritur in tortura, vel propter torturam mors fuerit subsequuta,an iudex tenetur,& ad quam pœnam & quid si reus fuit positus ad torturam nullis inditijs præcedentibus ,vel si aderant inditia non tamen erant in actis descripta, & quid reus petijt copiam inditiorum,& fuit sibi denegata,& non obstante petitione prædicta fuit positus ad torturam, & quid si reus in tortura fuerit confessus aliud crimen quando nulla precedebant inditia vel si qua aderant erãt inualida,vel si legitima erant nõ erant scri
10 pta in actis vel †quando fuit sibi denegata inditiorum copia an confessio illa etiam ad banchum iuris ratificata noceat reo ad cõdemnationem vel ad alium effectũ & quẽ, et quid si reus propter priuilegium, etatem pregnantem vel aliam similem legitimam causam torqueri non poterat si fuerit tortus & confessus,& ratificauerit confessionẽ suam,an poterit ex ea subsequi condemnatio velle omnia ista ad longum describere potius superfluum esset quam necessarium, quia omnes doctor.& antiqui & moderni in theorica,& in practica in suis commentis,hæc plene descripserunt apud quos per te ipsum videre poteris.Bar.in l.j.in prin. &.§.idem cornelio.& l.fin.ff.de quest.& in d.l.j.& fi.l.milites.§.oportet.C.eodem tit. & in l.ea quidem.C.de accus.Bal.in l.ij.C. quorum appella.&c.idem Bal.in l.j.C.de confessio.& in l.ij.C.quod metus cau.Gan. in trac.mal.in tit.de quęstio.& tormen.Ange.Areti.in suo tracta.malefi.in glos.fama publica.versi.nunc videamus vsque in fin. Pari.de Pute.in tracta.sindi.in c.tortura to primo cum tribus sequen.& c.viso de inditijs.Hippoly.Marsil.in l.j.in princip.&.§. fin.&.§.ad quæst.ff.de quæstio.Fran.Brun. in tracta.de indi.& tortu.in ij.parte.canon iste in c.qualiter.& quando & c.inquisitionis.de accusa.& in c.cum incontemplatione.& ibi Panormi.de regu.iur.in antiquis.

Nihilominus quo moderamine & qua leuitate,vel grauitate sit dãda tortura & quæ inditia ad illam inferendam idonea sint & quando quis dicatur competenter tortus vel non similiter quando quis dicatur purgasse inditia,vel non omnia ista demum re-

linquuntur arbitrio & discretioni honesti iudicis, quoniam in his certa regula tradi non potest sed alterantur ex qualitate facti personarum conditione, loci consuetudine, & alijs circunstantijs & qualitatibus, vt dicit Bal. in d.l.ij.C.quorum appellat.&c.& d.l.milites.§.oportet Bart.in d.l.fi.ff.de qō. & l.j.in princip.eodem titu.& est text.in l. j.§.calumniatoribus.ff.ad turpil.& l.testiū. §.tu magis.ff.de testib.Panormita.in d.c. cum in contemplatione.de reg.iur.& Azo
21 in summa eod.titu. †Quid autem si reus semel aut pluries confessus fuerit in tormētis deinde tempore suo adductus ad banchum iuris in loco ratificationis negauerit & cōfessionem ipsam reuocauerit quid tūc aget iudex,dic quod reponet illum iterum ad torturam in qua tandiu morabitur suspensus quantum iudici videbitur esse sufficiens,& si reuocationem ipsam reuocauerit reuertendo ad primam confessionem illi standum erit & iterum retificanda, si vero passis tormentis semper in eadem reuocatione insteterit debebit absolui,vide Bartol.in l.j.§.si quis vltro,& in l.repeti.ff.de quæst.& do.& Hippoly.de Mirsil.in d.l.repeti.in iiij.colum.vbi dicit quod dum ipse erat officialis illustrissi. Ducis Mediolani habuit per manibus quendam insignem ribaldum qui similes actus sepius fecit, & repetitis vicibus in tortura fatebatur,deinde ad banchum iuris adductus semper negauit & reuocauit præcedentem confessionem adeo quod fuit sibi necesse,vt ipse dicit illū absoluere & abolere processum cum inquisitione.Interrogatus postea quare sic fecerat respondit quod magis sibi expediebat torqueri pluries in brachijs cum corda q̄ semel in gula,quoniam multi inueniuntur medici qui sciunt resarcire ossa brachiorum etiam si essent fracta,sed nemo reperitur q̄ sciat resarcire gulā laqueo obclusam.

FINIS.

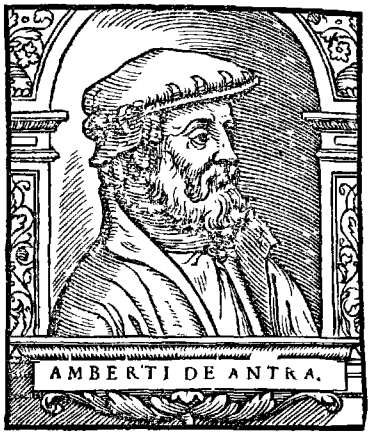

TRACTATVS

super materia quæstionum,seu torturæ do.Amberti de Antramonia Bononiensis.

SVMMARIVM.

1 Iudicibus torquere fontes volentibus quid considerandum, vide.§.omnes vsque ad nume 2.

2 Torqueri quæ personæ possint.vsq; ad nu.3.

3 Quæstio qualiter fieri debeat a quo tempera mento & quo ve ordine sint inferenda tormenta.

4 Quæstio ex quibus causis inferatur,quæ torturam præcedere debeant, quibus indicijs & qua forma in his proceds debeat.

6 Quæstionis effectus quis sit,& quod rei confessio non præiudicat sibi.

Et quid confessione facta in tormentis, sit faciendum.nu.6.

Et quidsi aliquis in tormentis confitetur cōtra alium an suo dicto stabitur.nu.7. an

8 Tortus sua causa,non est de alijs interrogandus,nisi in casibus sequentibus.

9 Torqueri an possint alij per tortum inculpati,licet, sint male fame & vitijs manife-

stis dediti.

10 *Torquetur quis de furto accusatus, Indicijs præcedentibus, in tormentis confitetur, num absque alia repetitione in eum procedetur.*

11 *Tortus semel an possit sine nouis indicijs iterum torqueri.*

12 *Torquendo propter indicia præcedentia an dari debeat dilatio, vt aduersus indicia dicat.*

Plus cui conceditur non debet, quòd minus est denegari. ibi in fi.

13 *Torti confessio nullis præcedentibus indicijs nulla est. & confessio facta in ipsis tormentis equipolet factæ in tormentorum formidine ibidem.*

14 *Tortum vt perseuerare in cõfessione faciat Iudex, quid nam agere debeat.*

Et quantum tempus erit inter diem confessionis torture, & diem perseuerantie.

Et qui quæstioni interesse debeant ibidem.

15 *Torqueri an possit liber homo, & munquid principalis persona quæ accusatur subijci torture debeat, ibidem.*

16 *Torquendo si iudex modum excesserit, quid iuris.*

17 *Lata culpa in delictis nõ comparatur dolo.*

18 *Indicium ad torturam an faciat vnus solus testis plene probans, & nu. 19.*

20 *Fama iam probata, num possit procedi ad quæstionem.*

21 *Fuga accusat fugientem. & fama hominem male vite.*

22 *Indicia indubitata quæ sint, & quæ probationes.*

23 *Perfectum vnum conficiunt duo, vel plura imperfecta.*

24 *Milites nostri temporis an torqueri possint etiam cœlestes. & quid de iudicibus & aduocatis? ibidem nu. 25.*

26 *Fama quid in maleficijs operetur.*

27 *Appellari an possit ab interlocutoria quæstionis absolutoria per omnes. §. vsque ad finem tituli.*

VPER materia qõnum videndũ est quid sit quæstio, & quę personę possunt torqueri, & quæ nõ. Et qualiter sibi ingsitio seu quæstio fieri debeat, siue quo moderamine sint homines torquendi, et ex ꝗbus causis, & quæ oportet præcedere quæstionem & quis effectus quæstionis. Vlterius tractando quasdam vtiles quæstiones super dictis articulis iudices qui debent fieri subtiliter docebimus. Primo tractabo circa magistralis ad

1 tractatum istum. Et † primo nota ꝙ iudices qui de aliquo quæstionem intendunt iuris & humanitatis considerationem habeant, & ne facile ad tormenta veniant seu proficiscantur. Item ne repente quomodocunꝙ ad sint inditia aut argumenta verisimilia, dum tñ aliqua leuior possit veritas reperiri, arg. l. diuus. ff. eo. j. & ij. rñ. l. edictũ & C. eo. tit. l. quæstiones. Secundo not. ꝙ non ex qualibet causa seu responsione seu ex quolibet termino nec etiam indifferenter, de quibuslibet personis est habenda qõ vt d. l. edictum. Tertio not. ꝙ non quelibet indicia sunt efficacia ad habenda tormẽta. Tunc enim torquendus est reus, cum suspectus est & verisimilia procedunt inditia, vt ff. eo. l. j. j. & ij. respon. Quarto not. ꝙ tormenta non debent fieri repente nisi duo pcedant seu concurrant, ſ. ꝙ noua inditia superueniãt & ꝙ tortus in fortitudine corporis putauerit. ff. de qõ l. vnus. §. j. Quinto not. ꝙ ac tormenta habenda iudices nostri temporis temperamentum habeant. ſ. ꝙ nõ habeant de aliquo tormenta quæ desiderabit accusator sed prout moderamen rationis desiderat temperamentum adeo vt is ꝙ torquetur, saluus innocentie vel supplicio reseruetur. ff. eo. l. de minore. §. tormenta. et l. quæstionis modus. alias tenentur, vt ff. de inturi. l. apud labeonẽ. §. quæstionis. Modo videndum est quæ persone possint torqueri & quæ non. Et certe torquendi sunt tam liberi quam serui, & liberi, & statulibere, vt ff. eo. l. edictum. & l. ex libero. & l. diuus. Et tam masculi quam fœminæ. Nisi dñ sint pregnantes. ff. de pœn. l. pregnantes. & l. quanquam. licet quidam contradixerunt. Dicẽ indubitantur liberos homines tam in se principaliter, ꝙ in alijs, posse torqueri, vt. ff. eod. l. ex libero. & l. diuus. §. testes. & C. de falsis. l. ũ rem, & l. si quis decurio,

& de re mil.l.proditores.in auth. vt iu.fine quo. fuff.in fi.§.ope.C.eo.l.milites, Vbi idiſtincte loquitur de perſonis cuiuslibet conditionis exceptio in dignitate poſitis, quas torqueri non permittit lex. C.de infamibus l.nullum.& de accuſa.l.nullum.in fi.

Omnia ſupradicta loquuntur de perſonis liberis.de quibus eximuntur quædam quas torqueri non ſinit ſcilicet propter etatem, vt minor quatuordecim annis.ff.eo.l.
2 de minore,& l.ex libero.& quanquã † torqueri non poſsint,tñ ferula vel virgis corrigi poſſunt leuiter ad eruendam veritatẽ, vt ff.ad ſyllania.l.j.§.impuberes. Item *illi qui ſunt de præcoci etate non torquẽtur.* vt C.eo.l.milites & l.diuo marco.& l.decurionem.& ff.eo.l.ſi.nec filij presbiterorũ, vt in legibus prealleg. In quibuſdam tñ criminibus nec etas, nec dignitas excuſat. vt eſt in crimine læſæ maieſtatis, & in aliis vt habetur.ff.eo.l.de minore.i.rñ.& l.libero.§.j.de re mili.l.deſertorem.§.is cui.& l. proditores. Item decuriones qũq; torquẽtur.vt C.de fal.l.decurio.Item mulieres q̃
3 ſunt pregnãtes. †Nunc videndũ eſt qualiter qõ debeat fieri,& cum quo moderamine ſint habenda tormenta, ſed de hoc non poteſt certa doctrina reddi,ſed iudex conſideret *torquẽdum cuius fortitudinis vel debilitatis ſit*, ſeu cuius etatis.& ſcdm ſeueritates perſonarum & criminis & cuiuslibet alterius negocij, quãdoq; minoribus qñq; maioribus tormentis vtatur.ff.de re mili.l. iij.§.fi.& ad ſyllani.l.ſi quis in grauĩ prin. &.§.ſubuenit.&.§.impuberes.ſic ergo torqueatur accuſatus vt innocentie uel ſuppli cio ſeruetur in columis,vt ff.eo.l.qõnis modum. Sed nunc quero,quo ordine ſint habenda tormẽta poſito q̃ de pluribus hominibus habenda ſint? Rñdeo, ſagax iudex cõſiderabit a quo facilius veritas oriri poſſit,vt ab illo incipiat qõnem.vel mediocri vel magis ſuſpecto a debiliore & non fortiori ut ff.eo.l.j.§.j.& l.diuus.§.j. Itẽ ſi torquendi ſunt pater & filius ,a filio incipiat, & in conſpectu patris , vt per hoc pater citius dicat veritatem,quia ipſe magis vellet torqueri q̃ ſi filius torqueretur,argu.ff.q̃ me.cau.l.iſti quidem.j.articulo.& inſti.de noxa.§.ſed vete res.Item fœmina torqueatur prius q̃ maſculus,quia vir tanq̃ maiores *virtutis* ſeu conſtantie nunq̃ vel traditus confiteretur,& mulier citius,quia membra carnea & mobile corpus habet , vt ff. de inoffi.teſta.l.filium.ff.de iure fi.l. de ferẽ
4 te.in princ. Sed quero quibus cauſis †torqueantur homines? Rñ.q̃ tam in cauſa ciuili q̃ criminali , cum veritas cauſæ,ſeu facti reperiri non poſsit.ff.de qõ.l.diuus.& l. ex libero.& C.eo.l.in ſumma.Non tñ ex omni cauſa torquendus eſt quis, nec quelibet perſona indifferenter, vt ff.eo.l.edictũ.

Sed quero , quæ præcedere debeant qõnem.dic q̃ indicia veriſimilia & ſufficientia.Nam a tormentis non eſt incipiendum. ff.eo.l.j.j.reſpon.Nam ſine indicijs & ſuſpitionibus quis torquẽdus nõ eſt.ff.e.l.vnius §.in ea.& l.maritus.& C.de falſis.l.ſicut ad fratrem. Et recte ab indicijs eſt conſiderandum & proponendum,alias proponderandum an procedant *indicia ſufficiẽtia* & veriſimilia ad tormenta habenda.Nam plerique dum torquentur perire ſolent ff.de pœn.l.aut damna.§.ij.& ff.eod.l.milites.& l.conditionali.& non poteſt dici ſeu oſtendi eis certa forma ſiue doctrina,ſed hoc cõmittitur arbitrio iudicis,vt ff.e.l.iij.in prin. ff.de pœn.l.licet & l.ſanctio.& de effracto. l.quibus nullam.& de iu.deli.l.j.§.j. Poſſumus enim in genere talem doctrinam dare,q̃ ſagax iudex debet ſolicite inſtare ad indagandum indicia contra delatum ſuper aliquo crimine. Nam indicia ſunt aliis ,probationibus proxima. Et dicuntur indicia *quaſi veritatis demonſtrantia*,& probatio num adminicula, C.de proba.l.inſtrumenta.& l.ſi.ſunt enim probationes clare.C.q̃ teſta.fa. poſ.l.hac conſultiſſima.§.denique: ibi,indicia &c. Nam indicia ab iudicãdo, vt ff.de præſcri.ver.l.ſolent. Querat aũt iudex & inſtanter indaget cum quibus, & per quæ loca verſatur delatus q̃ torqueri volunt.Nam mala conuerſatio eſt magni momenti indicium, vt ff.de admini.tut.l.ſi pluries. §.aſsidue. Nam ex mala conuerſatione bonus efficitur malus & vitioſus , vt ff.de edili.edic.ediles.§.hoc aũt.& ad hoc facit extra de ſta.mo.c.recolentes,quia ſcdm ualietatem locorum varie præſumuntur coniecture, vt C.ſi man.ita fue.alie.l.fina.ff.de pœ.l.aut facta.§.euenit. Item inſtet inquirere ſi erat inimicus offenſi , aut ſi qua fuit inter eos querela , quia tunc erit præſumptio culpe.ar.ff.de qõ.l.j.§.quæſtionẽ. Itẽ inquirat cuius eſtimationis fuit, vel qualis fame.Qualis.n.fuit fama cuiuſq; in ciuitate talem eſſe præſumimus.ff.de qõ.l.de minore.§.tormenta.ff.de re mili.l.nõ oẽs.§.a barbaris contra concor.iu gl. Item iudex poterit accipere indicia ex conſtantia vocis, vel trepidationis,uel membrorum pallore, vt d.§.tormenta, vnde talia multum confe-

runt ad habendam veritatem, vt videt ibi.

Item indaget cuius vite fuerit. Primo an talia de quibus inculpatur, facere consueuit, argu. l, de sertorem. ff. de re militia. §. is q. ibi, inspecto vite, & l. non oēs. §. a barbaris. & ff. de suspe. tu. l. quoq;. §. quomodo exigetis. n. præteritorum tractamus præsentia. C. de prin. agen. in re. l. fi. lib. xij. Item an fuit cōminatus tunc enim est præsumptio q̄ opus adimpleuerit, quia verbis vtendo præfudit. Vnde ex dictis hominum facta pensamus. C. si quis impe. male. l. j. ff. de supellec. le. l. fin. Item considerandum an tali consueuerit, & posse habuit faciendi. quod est no. dignum. ff. ad le. iul. ma. l. famosi. Itē an fugerit aut se absconderit vel absentauerit statim post perpetratum maleficium, vt in auth. de exhib. reis. §. si vero. col. v. C. de assesso. l. consiliarios. Item testes recipiat super maleficio de voce & fama publica, qua probata, erit indicium ad tormenta ar. ff. de flumi. l. j. §. ex flumine. & de aliis multis poterit iudex sumere indicia ad informandam conscientiam super veritatē. Sed nunc restat videre quis' sit † quæstionis effectus, et si quidem absq; formidine tormentorum vltro quis confiteatur crimen dixerūt quidam antiqui & noui scriptores eum non esse sniа cōdemnandum, sed debet stare per diem vel aliquod temporis spatium, secundum qualitatem criminis & conditionem personę, & interdum eum coram eo representare & interrogare an velit in sua confessione perseuerare an cōtradicere vel revocare velit. Et hoc ideo dicunt, q̄ confessio rei non p̄iudicat ipsi. C. de cu. reo. l. if. ff. de qō. l. j. §. diuus. ibi, statim haberi, &c. et §. si quis. Vltimo si dicebant, q̄ inter cōfessionem factam in criminalibus & in ciuilibus hoc interest q̄ ī ciuilibus nō est opus perseuerantia, imo statim tenet. In criminalibus siue vltro siue formidine tormentorū habita sit confessio semper opus est perseuerantia, per iura superius allegata. Nec mirum si magis ponderate & solenniter in criminalibus q̄ in ciuilibus procedatur, qa videtur maius periculum &c. extra de electio. c. vbi malus. C. de fal. l. vbi. ff. de pœn. l. qui sententiam. Tu dic contra & hæc est
6 cōis opinio quia † si ipse confitesetur sponte crimen, statim incarcerandus est, & illico absq; alia confessione damnandus. C. de cust. reo. l. fin. j. respon. ff. de pœn. l. cum res. titu. de cust. reo. l. si confessus. Nec ob. §. diuus, nec. §. si quis vltro. quia loquuntur in confessionibus habitis in tormentis, & sic intelligitur. C. de exhi. re. l. ij. scdm veriorē intellectum, vt patet in fin. ibi, & sit iudicibus &c. Sinautem in tormentis vel formidine tormentorum, tunc non statur, nec debēt haberi pro exploratis criminibus, vt d. §. diuus. C. quo, appe. non reci. l. ij. & ff. eo. l. j. §. qōnem, sed iudex faciet coram se venire criminosum & queret an velit in sua cōfessione stare, an retractare vel contradicere, & si perseuerauerit, tūc est cōfessus, alias non, vt d. §. si quis vltro. Sed quid de qō.
7 quotidie emergenti † Pone, aliquis subijcitur qōni & confitetur contra alium nunqd stabitur suo dicto? Distingue, aut torquetur simpliciter contra alios & non contra se, & tunc statur dicto suo cum alijs indicijs vt iudex ex dicto torti cum' alijs indicijs ad condemnandum procedere posset. C. de assess. l. nullus. in fi. ff. de qō. l. edictum. §. qōnē. & l. §. qōnē salua q̄ in initio non est credē dū nec ois fides irritēda sed ad cognita erit fides adhibēda vel non. ff. eo. l. j. §. præterea ff. de testi. l. iij. in prin. sinautem torqueatur in se & in alio nihil de se dicit, tunc habet locum q̄ supra dixi. Sinautem confitearur de se & alijs, tunc scdm opinionem d. Azo. cuius opinio prævalet est inuenire regulā q̄ regulariter cōfessus super proprio crimine non confitetur super conscientia aliena.
8 Et sic est regula † q̄ tortus per se non debet interrogari de alijs maxime de confocijs. ff. e. l. rep. & vide ibi scdm Bar. C. eo. l. neq; qui. in prin. & de accu. l. fi. Et si de facto dixerit, vel sine interrogatione non statur dicto suo. Fallit in calibus in quibus de se confessus, torquetur de alijs, si tū contra illos præcedant indicia. Primus est. ff. de cust. reo. l. diuus. & l. fi. C. de pœn. l. pe. Secundus est. C. de fal. mo. l. j. Tertius est de exhi. reo. l. fi. Quartus de malefi. & mathe. l. fi. Quintus est. ff. ad syllania. l. prius. & l. si certus. & ff. de qō. l. j. §. cum quis. Sextus ad l. aquil. l. inde neratius. §. sed & si seruum. Et dixi p̄cedant indicia. vnde q̄ alias non debet interrogari de alijs. C. de quæstio. l. j. Item talis responsio non erit plena probatio cōtra illos quos inculpauit, sed aliqualis præsumptio, et in istis dic ut no. C. de accu. l. fi. † Sed nunquid p̄ talem præsumptionem poterunt inculpari & torqueri? Rūdeo q̄ sic in prædictis sex casibus exceptatis, argu. prædicte legis diuus. & ff. eo. l. j. §. cū gs. &. §. diuus. in alijs aūt dic vt no. in d. l. fin. C. de accu. & d. l. rep. §. is q. Sed quid si persona inculpata a torto sit male fame, et male opinionis nunqd in casibus exceptatis & alijs

poterit subijci tormentis? dicas q̃ de iure non nisi præcedant indicia sufficientia, nec inculpatio de eo facta iudici. Indiciũ enim interrogari non debuit, vt d.l.fi.C.de accu. & ff.eo.l.repeti.§.is qui. Conclusio q̃ exinde sequitur tanq̃ lex prohibens non valet. C.de leg.l.non dubium. Sed de consuetudine vidi torqueri, pro cõtra, facit ff.eo.l.j.§. diuus hadrianus. Sed quid de q.quotidie
10 emergẽti †accusatur quis de furto indicijs præcedentibus ad id furtum, torquetur, & confitetur, nunquid potest procedi in torto sine repetitione, vt dicat & confiteatur de furto a se commisso ad q̃ nulla præcedũt indicia? dic q̃ non de iuris subtilitate arg. illorũ quę in proxima q. pro secunda parte allegata sunt. Et quia ad ista furta de quibus in genere vel in specie queritur nulla præcedunt indicia sufficientia nec inculpatio de eis facta a torto inducitur arg. C.de falsis.l.si caius. C.eod.l.j.in princ.& l.maritus. Sed de generali consuetudine Italie seruamus contrarium quotidie in maximis furtis q̃ magis per Lombardos frequentantur quæ consuetudo põt inuari primo arg. ff.de re mili.l.nõ oẽs.§.a barbaris.ff.de offi.præsid.l.cõgruit. Sed quero q. semel fuit
11 habita de quodam Mediolanensi † iudex vult repetere q̃nem sine aliquo de nouo emergenti seu accidenti. Nunqd põt? vr q̃ sic, vt ff.eo.l.repeti.& l.diuus.§.j.vbi indistinc. dicitur qd, qõ potest repeti, & est.ff. de publicia.l.de ptio.& de lega.præstã.l.j.§.aliter. Tu dic q̃ non, sine nouis indiciis, vt puta quia tortus dicit illa morte nullum iacuisse ibi, vbi fuit commissum maleficiũ & postea inuentum fuit per testes q̃ altus ibi iacuit. certe isto casu põt repeti qõ, per dictum indicium, vel simile. Et certe hęc est cõis opinio. non tñ allegatur aliqua lex, sed tu allega. ff. de verb. signi. l. boues. §. hoc ser mones. ff. pro socio. l. locius pro filia. §. nũc si plus, & d.l.si vnius. §. reus. Iudices tñ hoc non seruant, imo qõnes quotidie repetunt absq; nouis indiciis, quouisq̃ de obiectis criminibus habeant veritatem. quorũ opinio põt defensari per auth. vt iudic. §. quo. fus. §. oportet. ibi iudices torquebãt fures &c.

Consideret bonus iudex in quęstione repetenda, q̃ tortus in fortitudine perseuerauerit corporis & animi ff.e.l.vnius. §. reus. q̃ si dicit dum est in tormentis ad quid me tormẽtatis, q̃ si starem per annũ non plus dicerem, nam non sum polutus de aliis criminibus nec de isto mihi impositio. & si ista omnia deficiant nunquid a tormẽtis est relaxandus & dimittẽdus vt vadat vbi suas? Et certe non sed debet procedere in tortura cum tpe & aspere scdm conditionẽ criminosi & qualitatem. Si autem deficiat debet iudex eum in carceribus detinere. & si non aderunt indicia, tunc iudex statuet accusatori competentem dilationem ad probandum. & si non poterit probare condemnabitur. vt ff. de quęstio. l.ij. §. certa. l. vnius.
12 Sed quero quid si tñ in crimine indicia põ cesserunt per quæ iudex informatus est, & vult procedere ad tormenta, reus dicit dñe iudex dedis mihi defensionem antequam ponatis me ad torturam quia paratus sum arguere indicia contra me recepta, nunqd est audiendus reus & libi sit danda defensio? vr quod non. C. vbi senato. vel clarissimi. l. ij. §. eod. ibi inanes probationes &c. cum in illis personis in dignitate politis. ibi vr specialiter in cæteris ius cõe debet esse. l.j. ff. ad macedo. in fi. Nam actor primo probat et post fundatam intẽtionem suam reus ponit exceptiones & defensiones suas. C. de exceptio. l. si quidẽ. Igitur totaliter debet primo fundari intentio accusatoris id est actoris per testes vel per rei confessionem antequã reus in sua exceptione siue confessione audiatur. Quid dicẽdum? Dico q̃ sic est danda defensio antequam reus torqueatur maxime qñ quis tale allegat, quo probato, nõ debet procedi ad quæstiones & illa ratione quia etiam a cõi ratione vel interlocutione facta a iudice, qd aliquis torqueatur, appellatur. ff. de appella. reci. l. ij. Maxime, quia tale detrimentum reparari non potest vt in allegatis legibus pro hoc quia deficere solet in quęstio. arg. ff. de pœ. l. aut dãna. §. j. pro hoc quia cõfessioni siue ignorantie defensio defenditur. C. de cust. reo. l. j. multo magis hic non denegatur. Preterea nos videmus quod iam cõdemnato ex confessione facta in tormẽtis princeps subuenit post suam defensionẽ, sue innocentie concedendo l. j. §. si quis vltro. ff. de quæstionibus. Si ergo confesso & condemnato datur defensionis facultas, multo magis ante torturam. Nam cui plus conceditur, non debet denegari quod est minus, vt dicit regula iuris l. cui plus. Quid plura? casus est. ff. eo. l. vnius. §. ibi cognituri. ibi qñq; &c.

Sed pone testis fuit tortus, & in tormentis fuit confessus, ante sniam dicit se errasse. nunquid poterit corrigere ante sniam dictũ suum quod fuit confessus in tormẽtis? Rñdeo autem error facti, an iuris. Primo casu sic, arg. l. non fatetur. ff. de caus. Item talis

non solet vsq; ad sniam obesse. C. de iuris & facti ignoran. l. error. & l. ij. quo, appell. non rect. ff. de qõ. l. j. §. si quis vitro. Secundo aut casu non vt l. error. supra alle. Sed
13 quid si aliquis † est tortus nullis inditijs p̃cedentibus, nunquid valebit confessio? dic q̃ nõ quantumcunq; perseuerauerit. ff. eo. l. diuus. §. ex quibus. & lege, maritus, & l. pluri secundum vnã lecturam. C. si ex fal. instr. l. ij. iij. & iiij. Præterea hoc est de substantiali solennitate quæstionis habenda, quod inditia legitima p̃cedant, alias non debet quis torqueri. ff. eo. l. j. & ij. & l. maritum. & C. eo. l. cum cognitionaliter. & l. milites. quo deficiente quicqd fiat nihil valet C. de legi. l. nõ dubium. & de fide instru. & iure haste fisca. l. j. lo j. ff. de in integrum restitu. l. diuus. C. de appel. l. nominatas. Dictum est supra quod confessio facta in tormentis non valet, nisi in ea sit perseueratũ.

Sed quæ dicitur facta in tormentis? Respondeo, si ad pedem torture ducatur et allegatis manibus teneatur, quod si incontinenti confiteatur cum subijcitur quæstioni certe non tenet eius confessio, nisi in ea fuerit perseueratum quia lex equiparat confessionem factam in ipsis tormentis, & factam in formidine tormentorum vt expressum est. C. de appel. non recip. l. obseruare. ibi cum dicit formidine tormentorũ. & idẽ sentit gl. ff. de iniur. l. apud labeonem. §. adijcitur cum eius &c. quia sufficit terror armorum ff. de vi & vi arma. l. idem est. §. si armati. & ẽt quo ad l. cor. de sica. equipolentia sunt hominem gladio percutere, vel occidere vel astringendo gladium in manu minari. ff. ad l. cor. de sic. l. j. §. diuus. p̃ hoc. ff. ex quib. cau. l. iij. & l. metũ. ff. quod met. causa. Sed quid si ducitur ad tormenta, non tñ ligatur, sed bene minatur de tormẽ, si confiteatur nunquid videatur dicere cõfessus ex formidine tormen. videtur q̃ sic. ff. de incen. l. j. §. incendia. l. pedius. vel si cõfiteatur in præsentia tormentorum formidine tormentorum dixisse. Sed quid de quæstione de facto occurrente. Continetur statuto ciuitatis q̃ aliquis nõ possit torqueri nisi in certis casibus. ecce potestas vitra illos non quæstionat aliquem ne incidat in pœnam statuti, sed quid facit præcipit eum teneri in curia vel in aliquo loco denegando et alimenta quousq; confiteatur, vel in hyeme facit eum stare spoliatum donec cõfiteatur, nunquid videatur quæstionatus? dico q̃ sic. ff. de iniur. l. apud labeonem. §. quæstioni, ibi cũ dicit, mala mente &c. Sed quid si extra locum torture scilicet circa tribunal vbi iudex reddit ius, examinans delatum super crimine dicit aut confitebris aut ducam te ad tormtam, & torquebote, nunquid dicetur talis confessio facta formidine tormentorum? dic q̃ non, quia leuis error est vt d. l. apud labeonem. §. qui. et ff. quod met. cau. l. metum &c. Tunc probabilem vere torture causam accipere debemus præsentem & iustam sicut metum præsentem. ff. quod met. cau. l. metum. j. respõ. ad finem, leuis est error alias metus vltra locũ torture elusorius est. ff. si cui plus quã per leg. fal. l. hæc actio. Dictum est q̃ confessio formidine tormentorum facta nõ ha-
14 betur pro explorato crimine. † Quero ad faciendum eum perseuerare quomodo faciet iudex? dico q̃ apud aream vel in aliquo loco publico extra locum torture faciei describi eius perseuerantiã. & hoc faciunt iudices experti, quia vocant testes & in publico testimonio faciunt scribi in præsentia talium testium, qualiter confirmauit & perseuerauit in sua confessione &c. arg. C. de cust. reo. l. ij. ibi, sub publico testimonio. Sed quæro, quantum tempus erit in medio a die confessionis torture, vsq; diẽ adductionis ad perseuerandum. Nam lex aliqua non determinat. de cust. reo. quia dici post medium tempus. Potest tamen dici arbitrio iudicis considerata qualitate personarum, & enormitate vel leuitate criminis ff. de iure delib. l. j. §. j. & de effrac. l. j. & de pœn. l. hodie. Sed qui debent quæstioni interesse? respondeo, vt ff. de adult. l. si pastulauerit. §. quæstionem. In sexto autem iudex recipiet dictum suum, tortus autem similitudinem habet testis, vt in summa Azo. huius tit. & ff. eodem l. j. §. imperator.
15 † Sed nunquid liber homo possit torqueri? videtur q̃ non, quia quasi iste titu. videtur loqui de tortura. Sed tu dic contra vt ff. eod. l. ex liberto. primo responso. & l. iuli. §. tunc & C. de abolitio. l. fallaciter. ibi, q̃ si ingeniorum. & de officio assessor. l. nullus. in fine de custodi. reor. l. diuus. Sed tunc in seipsis quomodo differunt ex aliquo crimine. C. eo. l. cognitione litis. & ex quibus cau. infa. irrog. l. nullus. & dic vt ibi C. de fal. l. sicut ff. de re mili. l. proditores. q̃ autem liber hõ possit torqueri, arguit incõuincibili. arg. per l. si quis decurio. & l. seruus. & ita seruat generalis consuet. Sed nunquid principalis persona quæ accusat debet subijci torture ad veritatem eruendam? videtur q̃ non, quia totus tractatus

de quæstionibus versatur circa seruos, & circa testes vacillantes. Sed tu dic ꝙ ipse persone sunt subijciende quæstionibus. C. eo. l. iij. ff. eo. l. in. §. diuus. &. §. si quis vltro. de re mil. præcedere non debent indicia ve risimilia. vt C. eo l. cognitionaliter. & l. milites. §. oportet. C. de fal. l. sanctimus. sed vide quæ not. Cyn in l. gracchus. C. de adulter.

16 † Quid si iudex in tormentis modū excessit, ita ꝙ tortus deficit, vel ꝙ membris eum debilitauerit, iudex tenetur actione iuriarum vt l. apud labeonem. §. quæstionis modus. & ff. eo. l. quæstionis modus. & ff. solu. mat. l. si constante. §. si maritus de ijs qui sunt sui vel alie. iur. l. ij. melius. ff. ad l. aquil. l. quocunq; §. si nigrum. C. de vsufr. l. locus. §. fi. de pig. actio. l. eleganter. §. plurimum. Nec prodest sibi quod hoc tanq̃ iudex fecerit nam maleficium prave presumit. C. de iniur. l. si non conuicij. & ff. ad l. cor. de sica. l. j. Præterea si propinquus corrigendo propinquum modum excedat & membrū debilitauerit, tenetur C. de emenda. propin quo. l. j. Nec iudex excedat modum. nam sicut priuatis, ita magistratibus prohibitū est illicita facere. ff. de iniur. l. nec magistratus. Et vr̃ econtra ꝙ non teneatur, quod iudex fa it causa hebendi veritatem exercendo suum officium, nō animo interficiendi. nec debilitandi, quare teneri non debet arg. ff. de verb. sig. l. semper. nam voluntas & propositum. &c. ff. de furt. l. quæ iniurie. & pro hoc de fur. l. de sica. Præsumit enim princeps bonū de officialibus suis nisi contrarium probetur manifeste. ff. de offi. præsi. l. j. in fi. Nā præsumitur iudex causa exercendi suum officium feciſſe, non animo occidendi, uel nocendi. ff. de iniur. l. iniuriarū. §. j. Et si aliqua culpa committitur per iudicem in excedendo modum, non tenetur.

17 l. corne. de sica. Nam in delictis lata † culpa non comparatur dolo. ff. de ficar. l. in lege. Item officij necessitas impunitū suadet remanere, quod alias coerceri debet ff. de ijs quibus vt indig. l. post legatum. in. §. aduocatum. & l. tutorem. Præterea non oportet in dubio esse quo animo fecerit et idem præsumendum quia zelo iustitie potius, & officij vigore q̃ malitiose & malo consil. ff. vi bonorum rapto. l. ij. §. si publicanus. C. de acquiren. possessio. l. si minus. ff. pro socio. l. merito, & pro hoc. C. qui accusa. non possunt l. fecunda in fi. vbi tutor ex officio de falso accusans producens instrumenta si non probat præsumitur non calumniandi animo feciſſe accusationem, niſi euidenter hoc probetur, vt cum de alio præsumi. tur eo ipso ꝙ non probaret C. de aduo. diuer. iudi. l. ij. Solutio, dicunt quidam ꝙ si apparet quod fecerit ex dolo & voluntate tenetur alias autem non. si tamen cum aliqua culpa excedēdo modum tenetur. C. de emenda. propinquo. l. j. bona enim est argumentatio de potestate domini arg. l. potestas. ff. de verbo. sign. Gui lo de Suzaria aliter sentit, & dicit ꝙ si iudex in quæstione modum excedendo aliquem debilitauerit, ꝙ tenetur, quia cum modum excedit fingere non videtur & punitur, vt quilibet extraneus. vt ff. de furtis l. tutor. & pro empt. l. qui fundum §. si tutor. & C. de episco. & cle. l. generaliter quid plura? potest dici casus. ff. de iureturan. l. item apud labeonem.

18 Quid si probatum est † per vnum testem de veritate nunquid erit sufficiens iudicū ad habendum torturam? videtur ꝙ non l. maritus. ff. eo. Præterea dictum vnius nō inducit indiciū sufficiens siue præsumptionem. ff. de dot. prœleg. l. theopompus. ff. quē admodum testa. aperi. l. j. §. fina. Et iura quæ loquuntur de indicijs quæ ad tormenta requiruntur loquuntur in plurali scilicet si indicia præcedant non autem indicium vt ff. eo. l. j. ij. respon. & l. minus. §. ex causa. & l. fin. C. eo. l. cognitionaliter. & l. milites. pluralis enim loquutio singulari nō acquiescit. ff. de manumiſ. testamē. l. liberos. §. fina.

19 Sed his non obstant. † dico vnum testem deponentem de veritate sufficere ad tortu ram habendam. ff. ad leg. iul. maiesta. si quis aliter, nec ob. lex maritus. quia ibi ideo non fuit tortus propter dictum vnius testis, quia ille testis erat familiaris producētis, & ideo dictum suum non fuit tanti effectus quod faceret indicium. Nec obstāt alia iura in quibus de indicijs sub plurali numero habetur mentio, quia illa pluralis loquutio vsu loquendi in singularitatem conuertitur ff. de verbo. signi. l. non est sine liberis. ff. de nego. gest. l. ait prætor. §. j. de origine iuris l. ij §. operatio docendi. ff. de condi. & demō-

20 stra. l. falsa. in fi. Sed quid si iam fuit † probatum de fama, nunquid poterit procedi ad quæstionem? videtur ꝙ sic, quia probatio famæ æquiparatur probationi vnius testis ff. de testib. l. vbi numerus. Tu dic ꝙ non probat fama, sed inducit aliquod indicium ad confirmandas probationes. ff. quemadmodum testa. aperi. l. j. §. fin. vbi confirmatur rem de qua agitur, a simili hic confirmat, non tamen per se facit validum indicium, est tamen res fragilis & periculosa, & plu-

rimum per aures malignantium artificiosè transmissa,ff.de hæred.instit.l.fina.ff.de pen. l.decurio.C.de officio recto.prouincie.l re ctissimos. Nō enim quælibet indicia sunt sufficientia ad tormenta habenda vt supra dixi. Sed si per famam esset aliquod iudicium contra accusatum inimicum fuisse interfecti,vel alias eū offenderet cū lex præsumat eum malum.ff.eo.l.ij §.præterea, de testi.l.iij.in princi. Item si se iactasset talis accusatus de malo minendo,arg.quod metu,l.metum.ex quibus causis maio, l.uj.in princi.& melius ad leg.iul.maiesta.l.famosi.ibi aut aliquid fecit &c.C.si quis imperatori ma.dixe.l.j. Nam ex dictis mala pēsamus.C.de officio ma.milit.l.paruum.& in authen.ff. de supellec.lega.l. labeo ibi, neminem puto &c. Item si accusatus visus fuisset fugere delato maleficio. nam fuga
21 †accusat fugientem,vt in authen.de exhiben. re.§.ū vero etiam quidam. colla.v.& deprisco.§.si quis autem. Item si cōsiliarius officio finito se absentat habetur pro confesso.C. de assess.l. consiliarios.ff. de suspec.tuto.l.pluribus.in fin. Item est indicium,si is contrā quē fama laborat est prauæ conditionis,& homo qui talia facere cō suevit.ff.eo. l. de minore.§.tormenta.ff. de accu.l. sicut.§.ijsdē crimini. Item si aliud fuerit indicium quod quilibet sapiens potest per se perpendere secundum varietatē personę & qualitatem, tunc enim cum aliquid addendo prædictis indicijs vel alijs similibus & fama probetur, bene poterit ad tormenta procedere quamuis fama per se non sufficiat. Pone concessum esse iudicibus q̄ secundum eorum arbitriū possit torquere accusatos,aliquis est accusatus,& est fama q̄ ipse fecit id de quo accusatur,& fama ita probatur,nunquid poterit iudex eū torquere vigore confessionis ei factę? videtur q̄ sic concedere enim arbitrium iudici nil aliud est dicere,quam procedat bona fide,& secūdum quod melius conscientia ei dictabit.dura tamen videtur hęc sententia, cum arbitrium de facto sine probatione videatur supplere non posse, cū de iuris authoritate sit q̄ legitima habeantur indicia & hoc indicium arbitro non videtur concessum,ff.ad macedo.l.ordine.§.j. Sed qd si continetur in statuto q̄ non possit quis poni ad torturam, nisi contra eum habite fuerint probationes & magna indicia, ex quibus proceditur ad tormenta. vt dictum est.nā ilia dicūtur. Quid si continetur in statuto q̄ nemo torqueatur nisi indicia indubitata p̄cedāt vbi erit exēplū de indicijs
22 indubitatis?†certe si est camera habēs vnū aditū & vnum exitū & plures, de camera exit aliquis pallidus trepidās & cū cultello sanguinolēto & nudo in manu & statim post exitum inuenitur homo occisus, certe ista sunt indicia ad probationē maleficij indubitata ex quibus non solum ad tormēta, sed etiam ad pœnæ impositionem p̄t procedi.& ita intelligatur lex,sciāt.C.de probatio.ibi,vel indicijs & probationibus indubitatis &c. Et not.distinctionem,nā palliditas est verum indicium contra eum,ff. eo.l.de minore.§.tormenta. Delatio gladij nudi est aliud indicium nam de portantibus arma lex malum præsumit, in authē. de manda.princi.§.fi.& in authen.de armorum vsu l.j.lib.xj.Et est aliud indicium de indubitatis,& istud semper accidit. Pone,occiditur Titius in aliqua vinea vel fundo,accusatur de hoc Seius,sed de visu nulli testes deponunt q̄ viderint istud homicidium committere,sed probatur cōtra Seiū q̄ ipse erat inimicus Titij, Item probatur per testes q̄ ipsi viderunt Seium admonentē gladiū contra Titiū,ītē q̄ tunc Seius fugit ītēpore perpetrati maleficij, Item q̄ est vox & fama q̄ eum inter fecit. certe ista quatuor simul coniuncta (quamuis per se non sufficiant)sunt sufficientia & indubitate probationes non solum ad tormenta,sed etiam ad cōdemnationem,argumen.l.sciāt. C.de probatio. Item est aliud exemplum de indicijs & probationibus indubitatis. defertur.Titius q̄ fecerit occidere Seium, non tamen sunt testes qui hoc viderint,sed per indicia probatur q̄ Seius est inimicus Titij.Item q̄ Titius receptauit homicidā, Item q̄ homicida erat domesticus & familiaris istius Titij. Item q̄ vox est & fama q̄ Titius fecit occidi Seium. item q̄ se iactauit q̄ faceret ipsum Seium occidi & est homo de quo verisimile est q̄ talia faceret. item q̄ olim alie offense inter ipsos interuenerunt,ista simul coniuncta satis sufficiunt ad condemnationem non solum ad tormēta,ita potest intelligi dicta l. sciant. Non mirum si plura simul cōiuncta(quia quodlibet de per se non sufficit)faciunt plenam fidem,arg.in auth.de fide instru.§.sed & si
23 nullus,duo enim†vel plura imperfecta cōficiunt vnum perfectum,C. de agricol. & censi.l.scimus. in princip,nam si non singula iuuant, multa quoque profunt l.sancimus.in princip,C.de testibus.& de excusatuto,l,prima,§.primo, Quid plura? de iu-

re est ꝙ ipsa principalis causa per argumẽta & præsumptiones cognoscitur & terminatur l.ij.quidem.ff. de re milit.l. non omnes.§.a barbaris.ibi, hoc liquide &c. cum l.de capitali causa cognoscitur.pro hoc eo. titu.l.desertorem.§.is qui.& in authenti.vt liceat matri & auie.§.illud. Curiosus autẽ iudex plura alia exempla poterit inuenire de indicijs indubitatis. Sed dixi ꝙ milites
24 non debent torqueri. † Quid de militibus nostri temporis? dic ꝙ possunt torqueri, cũ in assumptione militie non interueniant in eis multa, quę interueniebant antiquitus, ea quę veri milites obseruant, vel obseruare debẽt, quia priuilegio militari gaudere nõ debent.in auth.de manda.prin.in glo. quare non obseruant solennitates, non habentur pro militibus.argu.in l.si quis consortiũ C.de san.epis.& cle.l.qualiter. versicu. eos quidem &c.pro hoc facit.C. de appellatio. l.comminationes. Nam & veri milites in quibusdã torquebantur.C.de re mil.l.proditores. Quid de cœlestibus militibus? dico ꝙ presbyteri non torquentur.clerici autem sic, de iure ciuili.C.de episc.& cleri.l. presbyteri.in glo.de aboli.l.fallaciter. Hodie autem de iure nouissimo per authẽ. frederici secus est,in feu.de statu.& consuetudi.§.statuimus.Præterea si militibus terrestribus est concessum, multo fortius cleri-
25 cis.C.de sacrosan.eccl.l.sacrosan. †Quid de iudicibus & aduocatis videtur ꝙ non possunt torqueri,sicut nec milites, vt C. de aduocat.diuer.in l.aduocati. Præterea sicut militibus est concessum, ne condemnati teneantur,nisi inquantum facere possunt ita aduocatis.ff.de re iudi.l. milites. primo respon.in glo.contrarium tamen obseruatur. Sed quero quid operetur fama in maleficijs, puta accusatur quis de homicidio vel alio crimine, accusator non probat nisi famam & publicam vocem, videlicet ꝙ accusatus illud maleficium commisit, nunqd ex tali probatione erit condemnandus? dico ꝙ non,quia fama non sufficit quare absoluetur.C.de eden.l.qui accusare. nam in criminibus probationes debent esse clariores luce meridiana l.sciant.C. de probatio. l. qui sententiam. ff. de pœnis. vnde fama
26 †nihil aliud operatur, nisi quia confirmat illas probationes illorum testium, qui non sunt exceptione maiores.Sed nunquid operabitur vt torqueri possit accusatus secundum iura communia? videtur ꝙ sic. argu. C.eod.l.qui sententiam & l. cum conditionaliter.& l. milites ibi inuestiganda.ff.eo.l. prima.in princi.§.diui. Sed hoc non credo verum, quia fama probata posset quis torqueri.& in hac sententia est dominus Lombardus Lupi.cũ fama probata inducat indicium ad alia indicia vt not.in q. quæ incipit,quid si non sit probatum supra eod.
27 †Quero an ab interloquutoria quæstionum absolutoria possit appellari, verbi gratia accusabam aliquem, petij ipsum torqueri,iudex interloquendo ꝓnunciauit ipsum non fore torquendũ,ego volo ab hac interlocutoria appellare.nunquid possum, videtur quod sic.ff. de appel. l.ij.Imo iudex tenetur.l.præalle.si non recipiat appellationem.ff.de vi publi.l.lege iulia,propter hoc ego peto ęqualitatem,cum sibi permitteretur appellare si quæstionaretur. ergo mihi permittitur appellare si pronuntiaretur nõ quæstionandus.C.de fru.& lit.expen.l.fin. Nam quantũ ad indicia actor & reus ęquiparantur.ff.de re iudi.l.iij.de offic.proconsul.l.solutum. Item ab omni interloquutione per diffinitiuam sententiam non potest reparari,potest appellari.ff.qui satis.cogan.l. ab arbi.& de mino.l. intra vtile. sed hoc non posset reparari,ergo &c. Itẽ pro hoc,quia captio permitti non debet l. metus.C.quod met.cau.ff.de auro & arg. lega. l.vxor.sed hic esset captio mei, quia sic appareret de calumnia mea,ergo appellatur, vt ff.de ijs qui notan. infa.l. athletas.§.calumniatores.C.de aduocatis diuer. iudi l.j. Item quia iste pręuentus nõ poterit torqueri in causa appellationis,cum transiuerit in rem iudicatam.C.de postulan.l.j.Nam cum in prima non appellatur, in secunda nõ est præiudicium.ff.quando appellan.sit l.fina. Pro hac parte non est quęstionandũ, denegat mihi ius,ergo appellari potest sicut supplicari.C.ne lit.penden.l.ij.& petitur restitutio vt ff.ex quib.caus.maio.l.sed & si per magistratum.de mino.l.ait prætor.§.j.de appel.l.si quis prouocatus,& facit.ff.qui satisda.cog.l.ab arbit.in authen. de colla.§.sin autem.aliquando pro hoc.ff.de appellatio. reci.l.j.§.j.quando appel. sit l.j. in princip.

Contra credo ꝙ non possit appellari,qa a condemnatoria tantum lex permittit appelationem.ergo non est extendenda. arg. C.de procura.l.si maritus.ff.de appellatio. l.cum in vna.in princi.Item quia certi sunt casus a quibus ab interloquutoria potest appellari.Sed iste non est de illis, ergo &c. argu.ff.de ijs qui sunt sui vel alie. iur.l.patre furioso.C.de senten.l.fin.& quorum appel.non recipi.l.ab executore. Nec est bo-

na ratio si permittitur appellari a condemnatoria, ergo ab absolutoria, quia fauorabilior est ff. de reg. iur. l. fauorabiliores. & de adul. l. denunciasse, l. adrianus. ff. de actio, & obligatio. §. fina. Item quia inconueniēs sequeretur, si iudiciū prolongaretur, quia aut dicit is q̄ a diffinitiua possit appellari, & tunc non potest reparari. C. de appel. l. si gs prouocatus. sed istud potest reparari in diffinitiua, ergo &c. Nam potest esse q̄ iudex pronuntiauerit non quæstionandum, quia erat decurio, vt C. eo. l. decuriones. C. ad legem iul. maiesta. l. nullus. Sed tu dicas q̄ non erat decurio & q̄ adhuc poterit appellari, ff. de interdi. & relega. l. inter pœnas. Aut dicis quod non potest reparari, quia dicebat quæstionandum propter violentas præsumptiones, quia si dico q̄ absoluatur in causa principali poterit & coram iudice appellationis quæstionari. Et q̄ non sit appellandum probo, sic sententia interloquutoria est præparatoria ad diffinitiuam, quia præsupponit diffinitiuam & diffinitiua ad instar quasi videtur se habere per ordinem ad principalem, & quia pronunciat super principali videtur pronūciatum super ista.

Sed absolutoria negotio principali]& quæstionibus sufficeret si vellet pronuncia re super incidēti ideſt super quæstionibus. C. de ordi. cog. l. iij. nam quasi omnes articuli processus trahunt ad diffinitiuam sententiam. ff. de mino. l. iij. §. primo ergo non attendendum ad illam interloquutoriam sed ad illam principalem absolutionem? quia videtur vt spectemus diffinitiuam sententiam super qua appellatur. ff. de mona. l. stipulatus. in fin. nam si appellatio admitteretur omnium q̄ principalis remaneret in suspēso. ff. de mino. l. vitia vtile. C. quādo prouo. non est necef. l. prima. ergo non faciam istam diuisionem, cum sine diuisione possit procedi, argu. C. l. nulli. de iudi. & quia ibi sunt due prouisiones, & vna se habet ad aliam tanquam ad plenam spectatur illa. ff. quando appel. sit l. prima. §. solum. & quia a quæstionibus non est incipiendum. ff. eo. l. prima. in princ. C. vbi senator, vel clari. l. quoties, & ita procedatur ad iuramenti]delationem. ff. de iureturan. l. iusiurandū. Sed pone iudex retulit iusiurandum tu recusas iuste potest procedi contra te, sed potest protestari quod possit appellare a diffinitiua tunc ergo appellatur. C. de leg. l. generaliter. §. sed autem, nam non debet suspendi talis causa. ff. de iudi. l. per minorē & de statu homi. l. penulti. & hoc dicit lex. j. §. fina. ff. nil. no. appel. pend. Nec obstat contrarium quādo dicitur q̄ generaliter actu &c. concedo si potest reparari in diffinitiua, sed in eius appellatione non poterit q̄ nō quæstionetur, tamen non punitum puniam, non probatum probabo. C. de tempo. appel. l. per hanc, & q̄ aliud sit in absolutoria, quam in condemnatoria. ff. de re iudic. l. inter pares, plures enim habemus quod vbi est sententia non appellatur. C. de epiſco. aud. auct. si quis litigatorum &c.

FINIS.

CASVS IN QVIbus pœna mortis specifice a lege est imposita, domini Guilielmi Bont.

SVMMARIVM.

1 *Lapidans christianum in Christi contemptũ est morte puniendus.*
Virginem rapiens, idolis sacrificans, officia turbans diuina, contra naturam luxuriãs, scienter rebaptizans, & qui in lapide crucem sculpit, morti debent tradi.

2 *Muricem emens & purpuram tingens, muros violans ciuitatis, & proditor principis puniuntur pœna mortis.*
Parricida, homicida, pacis violator, seditiosus, domini proditor, dominam adulterãs, adulter, condemnandum emittens, morte plectendi sunt.

3 *Carcerem priuatum tenens, furcas erigens, commilitonem feriens, & in bello fugiens, morti addicuntur.*
Sacrilegus, depredator, monete falsificator, bruto subiecta, & incendiarius est morte puniendus.

4 *Hostes adiens, seditioni fauẽs, patriam prodens, viarum aggressor & pupille corruptor, morti traduntur.*
Turbator pacis, hostibus arma præbens, lenо, carcerem frangens, & captiuum dimittens morte plectuntur.

5 *Prægnantem necans, cedis autor, malandrinorum receptator, debili tatem fingens & ripas destruens morti subduntur.*

1 LAPIDANS christianũ odio nominis Christi. l. j. C. de iudæis.
†Qui virginem rapit l. j. C. de raptu. virginum.
Qui idolis sacrificat. C. de sarac. l. j.
Qui officia diuina turbat l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle.
Qui contra naturam luxuriatur. l. cum vir. C. ad leg. iul. de adulteris.
Qui scienter se rebaptizauit. C. ne sanctum baptis. reite. l. ij.
Qui in silice signum crucis sculpit l. j. C. ne liceat signum salua. &c.

2 †Qui emit muricem & tingit purpurã. C. quæ res vendi non possunt l. j.
Qui muros ciuitati violat l. fina. C. de rerum diui.
Proditor principis l. quisque. C. ad leg. iul. de adulteris.
Parricida. l. j. C. de his qui parentes occi.
Homicida occidi debet l. iij. C. de epis. aud. & apocali. xiij. c.
Frangẽs pacem iuramento firmatam c. j. §. si quis de pace. iura. firman.
Concitantes populũ dicendo viuat vel moriatur. l. j. C. de seditio.
Si seruus dominum prodit l. capitalium. §. igni. ff. de pen.
Seruus dominam vitiãs. l. j. C. de mulie. quę se propriis seruis suppo.
Adulter. l. quamuis adulterij. C. ad leg. iul. de adulteriis.
Commentariensis qui reum mortis emisit l. ad commentariensem. C. de custo. reo.

3 †Faciens priuatum carcerem l. j. C. de priua. carce.
Brigens furcas propria authoritate l. iij. §. fi. ff. ad leg. iul. maiesta.
Miles sociũ commilitonem feriens l. omne delictum. §. si quis. ff. de re mili.

Qui in prepositum domini vel capitaneum manus intulit d.l.omne.§.qui manus.
Iudex qui pecuniam publicam subtraxit. insti.de publi iudi.§.si lex.
Miles qui fugit in bello integra acie. d.l. omne.§.qui in acie.
Qui maius sacrilegium facit l. sacri.ff. ad l. iuliam pecul.
Si actor castaldio vel procurator subiectũ depredauit l.vniuersi.C.vbi cause fiscales.
Qui monetã falsificauit l. fi.C. de falsa mo.
Mulier quæ se animali bruto subiecit l.mulier.xv. q.j.
Qui incendium facit l.qui ædes.ff.de incendio ruina & naufra.
4 †Confugiens ad hostes l. si quis aliquid.ff. de penis.
Fautores seditionis l.fautores.eo.ti.
Patrie proditor.C. de abolitio.l. fallaciter.
Latro in itinere vel nemore demore depredans l. capitalium.§.crassatores.ff. de pœn. fur.famosus.eadem.l.§.famosos.
Tutor corrumpens pupillam.l.j.C. si tutor eam &c.
Qui manus in se infert l. si quis aliquid.ff. de pœnis.
Miles turbator pacis l.fi.ff.de re mili.
Qui fulsit hostes & eis vendit arma.
Tenens puellam in lupanari in auc. de lenoni.col.vj.
Homines castrans l.j.C.de eunuch.
Qui effracto carcere fugit l.j.de effracto.carcerum.ff.
Milea custos qui captiuum dimisit l. si quis aliquid.§.miles.ff.de pœn.
5 †Qui prægnantem necat l.si quis aliquid.§. abortionis.ff.de pœnis.
Autor aggressure & violentie vbi cedes facta est l.quoniam.C.ad l.iul.de vi publi.
Recipiens malandrinos.eo.titu l.j.
Miles qui ne pugnet debilem se fingit d.l. omne delictum.§.continuum.
Iudex matrem familias in publicũ vocans. C.de offi.diuerso.iudi.l.j.
Qui ripas destruit.C.de nili agge.nõ rũpen.
Scribens falsum immunitatis instrumentũ l.j.C.de immunita.ne.conce.lib.x.

FINIS.

DE POENIS OMNIfariam coitus Illiciti, Tractatus Pauli Grillandi Castilionis Florentini Iurisconsul.

SVMMARIVM.

1 *Coitus carnalis non minus frequens est quã damnabilis.*
2 *Coitus crimina iuxta diuersas personarum conditiones sunt diuersa.*
3 *Coitus sacrilegus grauior est cæteris carnis criminibus.*

1 QVIA carnalis coitus †criminis non minus frequens quam damnabilis vsus habet ob quem iura criminum reos huiusmodi diuersis pœnis prosequuntur l. si adulterium cũ incestu. & ibi glos. & Bart.& l. inter liberas & l.stuprum.ff.ad leg.iul. de adulte.§.item lex iulia.insti.de publi.iudi.xxxij.quæst.ij. adulterij malum & eadem causa & q.o.c. flagitia.not.Cardi.in cle.j.de pen.Abb.Fely.& alij Cano.in c.j.& ij.extra de adul.& stup.& in c.vt clericorum de vita & hone.

cle, ad quem coitū aliquādo deuenitur mediante opera fortilegorum, & per maleficia de quibus supra diximus lib, præcedenti, ideo placuit post dictū tractatū fortilegiorum hunc immediate subiungere. †coitus enim crimina sunt diuersa secundum diuersas personarum conditiones & gradus, pro quibus diuersas iura statuere pœnas vt proxime diximus, ideo de his aliqua videamus. †Et primo de sacrilegio quod cæteris carnis criminibus his maxime quæ secundū naturā perpetrantur grauius nuncupat. xxxij.q.vij. adulterij, & xxvij.q.j. sciendū.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegium generaliter sumptum quid sit, et vnde dicatur.*

2 *Sacrilegium an sit crimen ecclesiasticum, an seculare.*

3 *Sacrilegium an comprehendatur sub nomine furti.*

Statutum quod de furto loquitur in sacrilegio etiam locum habere censetur.

4 *Sacrilegij diuerse sunt species.*

Sacrilegij prima species in personā committitur, secunda per coitum cū moniali, tertia autem circa locū sacrum fit, & quarta in rem eam scilicet auferendo.

5 *Locus sacer solus sacrilegium non facit.*

6 *Subtrahens rem ad vsum ecclesiæ destinatā nondum ei traditam, an sit sacrilegus.*

Statutum de sacrilegio puniendo tractans, de quo intelligi debeat sacrilegio.

7 *Sacrilegium verum & proprium quod dicatur & qualiter puniatur.*

Sacrilegium improprium quod sit.

8 *Sacrilegium largo modo sumptum quod sit & qua pœna reprimatur.*

Sacrilegiū qualiter de iure canonico sit puniendum.

9 *Sacrilegiū grauius illud dicitur quod in personam clericorum per iniectionem violente manus committitur.*

Iudæus super crucem immūditias proijciens an possit ut sacrilegus puniri.

10 *Sacrilegium cōtra personam ecclesiasticam commissum grauius est eo quod in loca sacra committitur.*

Crimina quæ ex coitu cum moniali habito oriantur.

Sacrilegium committitur si cum moniali copula carnalis habeatur.

11 *Stuprum & adulterium qualiter in eadem persona simul concurrere possint.*

12 *Crimina diuersa eodē actu committenti, an debeant pœnæ diuerse imponi.*

13 *Reus & separatim & de pluribus accusari & puniri potest, si eodem actu plura commiserit crimina specie diuersa.*

14 *Reus ex eodē facto de pluribus criminibus ab vno & eodem impeti & vexari non potest.*

15 *Vtilitas quæ resultare dicatur quod quis de diuersis criminibus specie differentibus ex eodem facto descendentibus puniatur.*

16 *Furtum in loco priuatū sacro factum quasi sacrilegium censetur.*

17 *Coitus carnalis cū monali habitus qualiter in foro conscientiæ sit puniendus.*

18 *Copula carnalis cum moniali qualiter puniri debeat in foro contentioso de iure canonico.*

Monialem stuprās de iure ciuili debet capite plecti.

19 *Coiens cum moniali siue consentienti siue renuenti capite debet minui, & eius bona publicari.*

1 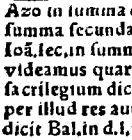 RIMO igitur quero quid est †sacrilegium generaliter sumptum. Respō. Sacrilegiū est sacre rei violatio vel eius dem vsurpatio, vt dicit Bal. in l.tij. C. de furtis, in j.col. & Azo in summa eo.ti. in princ. & S. Tho. in summa secunda secundę qōne. xcix. art. iij. Ioā. lec. in summa cōfes. eo.ti. q.j. Secūdo videamus quare dr sacrilegium. Rn. quod sacrilegium dicitur quasi sacrilegium, quia per illud res aut persona sacra ledjtur, ita dicit Bal. in d.l.iij. & Azo in sum. eo.titu. & alij prenominati in locis suis, Glo. tñ in c. sacrilegiū. xvij.q.iiij. alio modo describit sacrilegiū dicēs q sacrilegiū est sacre rei violatio siue in se siue in alio, siue sit res sacra

siue persona, deinde transit ad aliam descri
ptionẽ, & dicit q̃ sacrilegiũ est publici iuris
trãsgressio, sed neutra istarũ est bona, prior
enim continet omnia membra diffinitionis
siue descriptionis specie differentes prout
requiritur scdm quod diximus supra titu, j.
in prin. secunda ẽt non valet, quia est nimis
generalis secundũ quam sequeretur quod
omne delictũ per quod tranigreditur publi
ci iuris ordo esset sacrilegiũ ex quo trans
greditur publicum ius, & ideo teneas diffi
nitionẽ Bal, & aliorũ quam supra dixiq̃
est melior. Tertio quot requiruntur ad
hoc vt sit sacrilegium & puniatur pœna sa
crilegij vide Bal. & Saly. in d.l.iij, C. de fur
tis. Azo. in summa eo. tit. & Bar. in l. diuus,
2 & l. sacrilegi. i prin. ff. ad l. iul. pecu. †Quar
to quero an sacrilegiũ sit crimẽ ecclesiasticũ
vel sęculare, ita qđ illius cognitio & pœnæ
impositio spectet ad solũ iudicem ecclesia
sticũ vel seculare & dic breuiter qđ est cri
mẽ mixtũ vtriusq; fori. c. cũ sit generale, &
ibi glos. Abb, & alij de foro competen. l. si
quis in hoc genus. C. de epis, & cle. & ff. ad
leg. iul. pecul. l. diuus, & l. sacrilegij. & l. sa
crilegi, & ff. de pœn. l. aut facta. §. locus. cap.
quod propositi. de foro cõpe. xvij. q. iiij.
c. sacrilegium c. si quis clericus, si quis cõtu
max. §. j. & cap. si quis suadente diabolo, &
propterea dico q̃ tã iudex ecclesiasticus q̃
secularis poterit procedere contra laicum
pro isto crimine, & habebit locum præuen
tio inter eos. & vt dicit Abb. in d. c. cum sit
generale, & Archi. in c. fœlicis. de pœni. lib.
vj. & Card. in cle. j. eo. tit. & Azo in summa
3 eo. tit. †Quinto quero an appellationi fur
ti veniat sacrilegium, quando tractatur de
subtractione sacrarum rerum dic quod sic.
vt l. sacrileg. ff. ad l. iul. pecula, quia quo ad
pœnam sacrilegium est furtum, immo plus
quam furtum est punibile, licet aliquid non
sit proprie sacrilegium d. l. sacrilegi. in secũ
do respon. Et ideo dicit Bal. in d. l. iij. C.
de furtis quod statutum faciens mentionem
de furto habet locũ ettam in sacrilegio, &
sic tenet quod subtractio rei sacre contine
tur sub ꝓpria vocabuli significatione furti.
4 †Sexto videndum est quot sunt species
sacrilegij. Respon, quod multe sunt secũdũ
quod dicit Cardi. in d. cle. j. de pen. in secun
do not. Bal. tamẽ in d. l. iij. melius cæteris iu
dicio meo ponit quatuor species sacrilegij
quamuis primo dicat quod tribus modis
cõmittitur sacrilegium. Prima enim spe
cies est quæ committitur in personam vio
lando scilicet percutiendo vulnerando vel
occidendo clericũ, vel monachum seu aliũ
religiosum, vel personam ecclesiasticam c.
si quis suadente diabolo. xvij. quæstio. iiij.

Secundo sit sacrilegiũ per coitum habi
tum monali sacrata. xxvij. q. j. impudicas,
& l. si quis in hoc genus. C. de epis, & cleri.

Tertia species est quæ fit circa locum sa
crum, scilicet quando locus publicus sacer
sicut est ecclesia violatur vel illius cemite
rium. in destruendo deuastando vel occu
pando aut eius immunitates infringendo c.
frater. xvij. q. iiij, Quarta species sacrile
gij est quæ cõmittitur in rem, scilicet anfe
rendo rem sacram, & illam alibi asportan
do & contrectãdo rẽ ipsam, & istud tribus
modis committitur secũdũ ius canonicum.
Primo cum subtrahitur aliquid sacrum de
loco sacro. & in hoc concordant ius ciuile
& ius canonicũ. xvij. q. iiij. si quis cõtumax
§. sacrilegium. & est glos. in c. sacrilegium.
eadem causa x. q. & l. diuus, & ibi Bar. ff. ad
leg. iul. pecu. Secundo quãdo res sacra au
fertur de loco non sacro. Tertio quãdo nõ
sacrum de sacro d. c. si quis contumax. §. sa
crilegium, & per dictam gl. in c. sacrilegiũ.
& not. in c. conquestus, & c. cum sit genera
le. de foro cõpe. iste due vltime species nõ
dicuntur sacrilegium de iure ciuili, sed sola
5 prima. †Et sic nota quod de iure ciuili lo
cus sacer solus non facit sacrilegiũ quãdo
tractamus de sacrilegio qđ consistit in sub
tractione rerum ettam quod res essent sub
tracte de loco sacro publico sicut est eccle
sia non dicitur sacrilegiũ de iure ciuili quã
do res non erat sacra, ita dicit Azo in sum
ma. eodem titu. & Barto. in d. l, diuus, Bald,
& Saly. in d. l. iij. si quis igitur querit an sit
sacrilegium de iure ciuili, & q̃ pœna sacri
legij puniatur debent ista duo concurrere,
primũ est quod res sit facta item quod sub
lata sit de loco sacro ita dicit text. & ibi do
cto. & maxime Bartol. in dicta l. diuus vbi
dicit hanc esse communem opinionẽ illud
autem quod dicitur in dicto c. sacrilegium
cum glo. in cap. si quis contumax. §. sacrile
gium. xvij. quæstio. quarta procedit & ha
bet locum de iure canonico in terris eccle
siæ vel inter ecclesiasticas personas in foro
ecclesiastico iuxta notata per docto, in c. so
lite de maio. & obedien. & in capi. per ve
nerabilem qui fil, sint legiti. & in capit. no
uit. de iudi, Sed contra ista oppo. de. l. aut
facta. §. locus. ff. de pœn, vbi dicitur quod
locus facit vt idem factum sit furtum vel sa
crilegium & capite luendum vel minori
supplicio sit puniendum glos. in lege diuus

soluit hanc contrarietatem, & dixit quod est verum quod locus sacer facit sacrilegiū si res facta inde auferatur alias non, quia si diceretur esse sacrilegium cum res non sacra de loco sacro subtraheretur esset cōtra textū in d.l.diuus, vbi dicitur quod si quis rem prophanam apud edem sacram deposi tam furto subtraxerit furti tenetur non sacrilegij. Bar. vero in eadem l. diuus approbat eandem solutionem quam dicit quod doc. communiter tenent, eandem etiam tenent Ba & Saryc. in d.l. iij, & Azo in summa eo.tit. tu. Archi. in dicto c. fel cis in prin.

6 † Vlterius quero an subtrahens rem quę erat destinata ad vsum ecclesiæ nondū tamen era. tradita ipsi ecclesiæ an committat sacrilegium dic secundum Bal. in d.l.iij. qd non, quia res non dicitur sacra nisi postquā vere & effect aliter quo ad dominium, & possessionem deuenerit ad ecclesiam maxime quando agitur de pœna sacrilegij inferenda de iure ciuili per ea quæ supra dixi mus. Vltra prædicta etiā quero quid si in statuto fit mentio de sacrilegio puniendo, an debeat intelligi stricte sacrilegium secūdum quod intelligitur de iure ciuili, vt supra dixi mus, vel fuge secundum iuris cano ni in, & dic quod debet intelligi de sacri lego stricto secundum quod intelligitur de iure ciuili ratio est, quia statuta sunt de iure ciuili, vt per Bart. late in l. omnes populi, ff. de iustitia & iure. ita dicit Bald. in d.l. iij in ij col. in verficu. sed dubitatur. Post hæc videndum est quæ sit pœna sacrilegij, & dic breuiter secundum Bartol. in d.l. sacrilegij. quod ad habendum plenam cognitionem pœnarum huiusmodi criminis scie-

7 um est quod triplex est sacrilegiū, † quoddam enim est sacrilegium quod dicitur verum & proprium sacrilegium quod est qū subtrahitur sacrum de sacro loco hoc est publice, & ad publicum vsum consecrato sicut est ecclesia publica ordinaria. vt l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. & d.l. sacrilegij in princ. & isto casu capite puniuntur qui, in id incidūt d.l. sacrilegij. in prin. & d.l. si quis in hoc genus. & l. aut facta. §. locos ff. de pœn. declarata, vt supra. Idem est si tollitur templū publicū sacratum, vt per Bar. in d.l. sacrilegij. eadem quoq; pœna puniuntur qui violentas manus in personas ecclesiasticas intecerunt d. l. si quis in hoc genus, & ibi Bald. C. de epis. & cle. Quoddam vero non est proprie sacrilegium, sed quasi sacrilegium, quod est quādo quis subtrahit rem etiam sacram de loco sacro non tamen publice sacro, sed priuato prout est oratorium quod fit quandoq; in domo istorum magnatum aut nobilium & consecratur idem de oratorio hospitalis priuati iuxta ea quæ hīr in c. ad hæc, de relig. domib. & in cle. quia contingit, eod. titu. & per Fely. in c. de quarta, de præscrip. & ista dicuntur loca sacra priuata, idem est de edicula presbyteri posita iuxta ecclesiam vel canonica clericorum, ista non dicuntur esse loca publica sacra sed priuata, & ideo q̄ subripuit rem de locis prædictis, non tenetur pœna sacrilegij de qua supra, sed quasi sacrilegij q̄ erit minor sacrilegio & maior furto & iuxta qualitatem facti & personarum conditionem quandoq; erit maior, quandoq; minor. vt in d.l. sacrilegij, in ij. respon. & ibi Bar. qui hoc modo declarat l. illam si recte considerentur verba sua, & hoc modo intelligitur tex. in l. sacrilegij, in princ. & l. di-

8 uus. ff. eo. titu. † Tertium est sacrilegium qd large & improprie dicitur sacrilegium de quo loquuntur iura in l. j. & ij. & iij. C. eod. titu. de cri. sacrile. quod est qū quis diuinā legē & eius dispositionē offendit seu quouis modo eius intellectum etiam per negligentiam violat. Itē disputare de authoritate principis scilicet imperatoris vel papæ & dubitare ne dignus sit quem Imperator ad aliquod officium deputauerit vel quod imperator illum eligere non potuerit hoc crimen dicitur habere instar sacrilegij, vt d.l. ij. C. eo. titu. & sic dicitur improprie sacrilegium, & isto casu similiter erit pœna arbitraria. d.l. sacrilegij, vide Bar. in d.l. sacrilegij in verfic. tertium genus sacrilegij &c. & Bal. in d.l. iij. & Azo in sum. eo. tit. in prin.

De iure autem canonico distingue aut loquimur de illa prima specie sacrilegij quę committitur per impositionem violēte manus in clericum seu aliam personam ecclesiasticam & est pœna maioris excommunicationis. vt in cap. si quis suadente diabolo, xvij. q. iiij. a qua quis, non potest nisi a sede apostolica liberari episcopus. n. vel alius ordinarius non habet facultatem absoluendi ab ista excommunica. vt dicunt doc. in d. c. ij quis, & per Fely. in d. c. cum sit generale in ij. col. de foro competen. fallit tamen in casibus de quibus in c. ij. de senten. excommuni. aut loquimur de alia specie sacrilegij quæ consistit in re sacra puta in corruptione vel demolitione ecclesiæ aut in asportatione rerum sacratum & erit pœna excommunicationis minor vide tex. qui grauiorē imponit pœnitentiam pro isto crimine in cap. de

c.de viro,xij.q.ij.a qua per epiſcopum vel ordinarium loci abſolui poterit c.quiſquis. §.penulti,xvij.q.iij. in aliis vero caſibus minoribus erit pœna pecuniaria,vt d.c.gſ-
9 quis in prin. †Gramus enim ſacrilegium quod committitur in perſonam eſt illud qđ fit per impoſitionem violentæ manus d,c.ſi quis ſuadẽte.& l.ſi quis in hoc genus, C,de epiſ,& cleri. Eorũ vero quæ cõmittuntur in locis ſacris grauius eſt illud quod committitur cõtra eccleſiã publicam ſacratam quod tanto grauius eſt crimẽ quãto dignior & excellentior erat perſona vel locus vtroq; caſu.l.ſacrileg.in princi ff.ad l.iul.pecul.& ibi bar.& d.c.ſi quis ſuadente,& d.l.ſi quis in hoc genus. Sacrilegiũ vero quod committitur in rem ſacrã,illud quidem grauius eſt & magis horrendũ quod cõmittitur contra ſacramentũ euchariſtie,quia dr committi contra Chriſtũ directe, cetera vero quæ committuntur contra alia ſacramẽta nõ dicuntur adeo horrenda ita dicit do,lo,lec,in ſum con .eod.titu,de fortile.q.iiij. Quero hic quid de iudæo qui protecit immũditias ſuper crucẽ quãdo publice deferebatur ad proceſſ onem , dum tranſirent ante domũ hebrei dicte immunditie projecte fuerũt,an illud ſit ſacrilegium & poſsit per vtrunque iudicẽ procedit in hac cauſa contra hebreũ & puniri & qua pœna dicit Per,de Ancha, quẽ vide in conſi,ſuo xiiij,quod ſic de quo diximus ſupra titu.proxtmo q.x.vbi adeſt quæſtio ſpecialis de pœna vero violationis monialiũ quæ fit per coitum dicetur infra ſed quia non intendo hic tractare totã materiã ſacrilegiorum ne longius diuertar ab ordine prime mee intentionis quæ fuit declarãdi materiã coitus & illius pœnas ideo his præmiſſis pro aliqua intelligentia iſtius criminis deuenio nunc ad materiam noſtrã.

10 †Et dico quod grauius eſt ſacrilegium & ſcelus quid committitur contra perſonã ſacram ſiue eccleſiaſticã quam illud quod cõmittitur cõtra loca vel bona ſacra,quia ſanctas loci ordinatur ad ſanctitatem hominis,vt dicit S.Tho.in ſecũda ſecũde q.xcix arti,iij.ver,dicendũ,& loan,lec,in ſum,confeſ.eo,tit,de ſacrileg.iij.per Archi.in d,c,ſe licis de pen, lib.vj.& Cardi.in d. clemen.j. de pen. Ideo videamus nunc de ſacrilegio illo quod perpetratur ex coitu habito cum moniali,& antequã ad vlteriora procedã.

Quero quot crimina ex coitu huiuſmodi cum moniali exoriũtur. Reſpon. quod tria ſecundum gloſ. in c,virginibus. xxvij.q.i. ſcilicet ſacrilegium,inceſtus,& adulterium.

tu vero dic quod immò quatuor oriuntur ſacrilegium inceſtus adulterium & ſtuprũ. Sacrilegiũ dico committitur, quia perſona ſacra leſa reperitur per violationẽ ſine defiorationẽ, & optimũ quod prius habebat priuilegium virginitatis amiſit,vt d.c. virginibus & eadem cauſa & q.impudicas,Secundum quod committitur crimen eſt inceſtus,quia ſponſam dei violauit qui eſt pater noſter & illã eſt conĵuncta nobis in Chriſto per affinitatem ſecundum ſpiritum xij. q.ij.qui abſtulit,& in c.j.& ij.de cog.ſpirtua,& eſt glo,in d.c,virginibus,Tertium eſt adulterium quia ſponſam alterius violauit, quia monialis eſt ſponſa Chriſti d c.virginibus,& ibi glo,Quartum erit ſtuprum, quia vere virginem honeſte viuentẽ ſtupraui l. inter liberas,& lege ſtuprũ.ff.de adulte,vide egregium text,in c,ſi qua monacharum. xxvij.q.j.in quo fit mentio de vtroque dicitur enim quod ſi qua monacharum in lapſum adulterij ceciderit, aut in ſtupri fue-
11 rit deducta voraginẽ, †Et licet impoſsibile eſſe videatur quod iſta duo crimina ſtuprum & adulterium ſimul & ſemel eodem tẽpore & in eadẽ perſona concurrere poſſint ex quo alterũ præſupponit illã eſſe ſolitam,alteram vero coniugatã d.l. ſi adulterium cum inceſtu.& l.ſtuprum.ff. ad leg. iul,de adulte.& §.item lex iulia,inſtitu, de publi,iudi,& l.j.C.eo. titu.Solu. verum eſt quod iſta duo crimina ſunt incompatibilia, & ideo vtrunque in eadem perſona eod.tẽpore concurrere nõ poſſunt eſt verum vno reſpectu quando tenderent ad eundem determinatum finem dicta l. ſi adulterium. & l.ſtuprum,ſed diuerſis reſpectibus bene concurrere poſſunt in eadem perſona vt eſt in caſu noſtro monialis enim quo ad carnẽ eſt vera virgo intacta,quo ad ſpiritum vero dicitur eſſe nupta coniugio ſpirituali,& ſponſa Chriſti per votum profeſsionis ſue vnde non impeditur vtrorum duorum concurſus, vnum in ſpiritu, alterum vero in corpore ſiue in carne,vt late diximus ſupra li. præcedenti, quæſtio.vij.in princip.argumento textus in c.excommunicamus el primo,& lo ſecundo in princi. de hæreti. in antiq.vide not text. qui loquitur de monialibus & expreſſe dicit quod monialis per peccatũ carnis committere poteſt ſtuprum & adul-
12 terium,xxvj.q.j.ſi qua monacharum. †Et ex præmiſsis etiam inſurgit aliud dubium, nũquid iſta quatuor crimina de quibus ſupra,quando ex vnico concubitu orta fuerunt ſint quatuor crimina ſeparata in for-

ma & ſubſtantia,& ita quod ipſorum reus poſsit de vnoquoque accuſari parteregꝫ puniri,& pœna ex vno ſecuta alterũ non impediat ac ſi ex diuerſis factis cum diuerſis perſonis facta fuiſſent.Reſpõ.articulus iſte in veritate eſt ſubtilis,& diſputabilis, quãdo ex eodem facto plura oriuntur crimina, an reus poſsit de pluribus accuſari & pluribus etiam pœnis puniri.glo. enim in dicto capi.virginibus,dicit qđ illa dicuntur plura crimina nomine tantum non autem effectualiter in ſubſtantia,& ſic reſpectu accuſationis ſunt diuerſa,quia reus põt de quolibet ad libitum accuſantis deferri,ſed quo ad effectũ reſpectu per omnia iſte reputantur pro vno,& ſic ſecuta pœna ex vno reus ipſe a cæteris liberatur, ex quo in veritate non fuit niſi vnum factum , ideo fiſcus debet eſſe vnica pœna contentus ad ſimilitudinem duorũ plurium vt reorum pro eadẽ ſumma inſolidum obligatorum quorum ſi vnum totaliter creditor exegerit cæteri liberantur l. ſecunda. & ibi Barto. ff.de duo, reis.fatetur tamen illa glo. quod vbicunqꝫ ex eodem facto plura oriuntur crimina qđ pœna vnius magis aggrauatur ratione adiũcti criminis,vt habetur in l. ſi adulteriũ cũ inceſtu.& ibi Bart.ff.de adulte. & xxxij.q. vij.quemadmodum §.ſunt enim ſed Barto. in dicta l.ſi adulterium cum inceſtu.in iſ.cõſum.in verſicu. vlterius quero tenuit contrarium quod reus vtique poterit de omnibus puniri,& ſic pro vno facto pluribus & diuerſis pœnis puniri,idem etiam tenet gl. in dicta l.ſi adulterium cum inceſtu. in verſicu.occurrunt quam ſequitur ibi Barto. & idem Bartol.in l.ſenatus.ff.de accu. & clarius etiam Bartol.in l.qui de crimine.C. de accuſa.†Concludens in effectu quod quotieſcunqꝫ ex eodẽ facto plura oriuntur crimina ſpecie diuerſa, reus poterit de pluribus ſeparatim accuſari,& de pluribus quoque puniri,ſed ſi ſuper vno fuiſſet in cauſa concluſum,adeo qđ ſola expectaretur pronũtiatio debebit ſuperſedere ſuper ipſo crimine & expectati donec cauſa ſuper altero expediatur vſque ad dictum terminũ,adeo quod quis vnica ſententia duplici crimine reus declaratur & pluribus diuerſis pœnis afficitur & ſatisfacere tenetur quod eſt verum quando eſſet pœna pecuniaria honorũ vel alia huiuſmodi, non autem quando eſſet pœna vltimi ſupplicij vel mutilationis membri,quia illo caſu pœna ſemel cõmiſſa & executa in corpore amplius reiterari non poteſt,quia mors vnica eſt quæ omnia ſoluit.§.deinceps, in authen. de nup. & l. vulgaris,& ibi Bartol.ff.de fur. vide Bart. in dicta l. ſi adulterium cum inceſtu, in ſecunda colum.verſicu, ſed quid reſpondeas &c. quibus non obſtat text. in dicta l. ſenatus. ff.de accuſa. vbi de homicidio, & parricidio notatus vnica duntaxat pœna punitur, quia patet reſponſio per ſupra proxime dicta,nam morte ſemel executa non põt amplius reiterari,& ideo vnius pœna vtrunque ſoluit,quia de vtroque eſt pœna mortis,vt l.prima.ff.ad l.pomp.de parrici. & l. tertia.§.fina.ff.ad leg.corne.de ſica. Barto. autem in dicta l. ſi adulterium cum inceſtu. aliter reſpondet ad dictam l.ſenatus, & dicit quod illa duo crimina de quibus ibi,nõ ſunt æque principalia , vt principales ſpecies ſeparate,ſed vnum eſt tanquam genus quod eſt homicidium,alterũ vt ſpecies ſub ſuo genere comprehenſa,nos autem loquimur quando ſunt plures ſpecies criminum ſeparate & æque principales,licet ex eodẽ fonte ſiue ex eodem facto procedãt, & hęc eſt vera concluſio communiter approbata.

14 †Quæ huic adde eſt primo procedere qñ eſſet vnus & idem accuſator qui vellet eũdem reum de pluribus criminibus impetere,quia ab vno tantum non poſſet diuerſimode vexari ex eodem facto vt ſupra ſed bene a pluribus ta dicit Bartol. in dicta l. qui de crimine,& ratio eſt illa, quia exceptio rei iudicate ſuper vno remoueret eundem accuſatorem ſuper alio proſequentẽ, & hoc maxime quando lata eſſet abſolutoria ſuper vno quæ parit exceptionem ſuper alio contra eandem perſonam non autem contra diuerſam,ſed quæ eſt ratio quare potius iſta exceptio remouet eundẽ accuſatorem,& nõ diuerſum, ratio poteſt eſſe iſta quam nunc conſideraui,quia quando reus fuit ſemel abſolutus ab vno crimine ſi idem accuſator vellet iterum agere ſuper alio crimine ex eodem facto deſcendente cenſetur calumniari velle contra ipſum accuſatum,ideo iura ipſum repellunt ab accuſando,quia in eo facto in quo ſemel ſuccubuit non debet iterũ admitti quæ ratio nõ militat contra tertium,vide Bartol.in dicta l. qui de crimine, & ibi Bald. & Abb. in c. tranſmiſſe.de eo qui cog.con.vxo. ſue. vbi ſecutus fuit dictum Bar.in dicta l.ſi adulte-

15 rium &c. †Sed quero quæ vtilitas reſultat ex hoc quod quis poſsit de pluribus criminibus ſpecie differentibus , quando ex eodem facto deſcendunt, accuſari & puniri,quando ex quolibet crimine imponitur

pœna mortis vt est homicidium & parricidium, de quibus diximus supra, item adulterium & incestum vt dicta l. si adulterium cum incestu, in princip. cum mors vnica sit quæ omnia soluit, & est actus qui non potest de nouo reiterari, vt l. vulgaris, & ibi Bartol. ff. de fur. & diximus supra proxime respon. Bar. in d. l. si adulterium &c. in ij. colum. verficu. quero quid releuat &c. vbi dicit quod hoc est vtile & prodest in pluribus, & primo quia si sit lata sententia absolutoria super vno poterit ab alio dico non ab eodem accusatore accusari super alio, vt dicta l. qui de crimine, item si sequatur condemnatoria prodest in hoc, quia sepius per statuta pœna adulterij, vel alterius criminis quæ de iure ciuili est vltimum supplicium alleuiatur & fit pecuniaria item prodest in hoc quia vnius pœna augetur propter aliud vt grauius puniatur, ita tenet gl. in dicta l. si adulterium cum incestu, in princip. & ibi Bartol. in dicto verfi. quero quid releuat in fin. pro quo facit in argu. text. in l. sacrilegi. in ij. respons. ff. ad leg. iul. pecu.

16 †vbi si furtum fiat in loco priuatim sacro dicitur quasi sacrilegium, & punitur plusquam furtum, & minus quam sacrilegium, vt quo diximus supra in princi. istius quæstio. Pro resolutione igitur supra dictæ quæstionis mote per glo. in dicto capit. virginibus, dico quod glo. illa dum vult quod sint diuersa crimina respectu accusationis eo quod sit in electione accusatoris super quo ex dictis criminibus velit instituere accusationem, quæ postquam semel instituta est, nō licet postea super alijs criminibus alias diuersas accusationes proponere, sed in hoc male dicit, per ea quæ supra proxime diximus, quia si sunt plura crimina specie differentia, licet descendant ex eodē facto possunt institui plures accusationes, & imponi plures pœnę, vt supra proxime dictum est, posset saluari dictum glo. in vno casu scilicet quando lata esset sententia absolutoria super vno ex dictis criminibus quod non liceret accusatori intentare iudicium super alio dicta l. qui de crimine, & ibi Bart. alias dictum glo. saluari non potest loquendo in foro iudiciali, quia etiam de iure canonico quoties ex eodem facto plura crimina oriuntur possunt plures accusationes institui & plures pœnę imponi, ita dicit expresse glo. relata ad text. in capitu. relegantes, xxiij. quæstio. v. in verficu. si adulterij, idem tenet Archi. in dicto cap. virginibus. per tex. in d. l. qui de crimine quem ipse allegat ibi si vero loquimur in foro conscientie prout ipsa glo. postea dicit aliud esset dicendum scilicet quod vna pœna tātum puniretur sed grauius propter alia crimina annexa, quia si vna sola qualitas aggrauat delictum multomagis vnum delictum separatum aggrauat aliud delictum hoc idē tenet Bartol. post glo. in dicta l. si adulterium

17 cum incestu. †Quibus sic declaratis deuenio nunc ad expeditionē quæstionis nostre & quero quibus pœnis punitur qs pro isto coitu habitu cum moniali. Respon. aut loquimur in foro conscientie aut in foro contentioso canonico aut in foro ciuili. Primo casu quando sumus in foro conscientie est pœna excommunicationis & exclusionis a consortio aliorum professorum siue monachorum siue monialium, quia debent omnino ab aliorum monachorum siue monialium consortio expelli qui hmōi impudicitie se immiscuerint, & in aliquo loco arcto sine carcere ipsius monasterij intrudi ad agendum perpetuam pœnitentiam, ita quod in solo mortis articulo si digne & congrue pœnituerit non neget viaticum eucharistie, vt in c. impudicas. & c. virginibus. xxvij. quæstio. j. & nota quod non sunt abijciende extra monasterium, ita quod vagare possint, sed nitudende vt supra ne cum alijs conuersentur tanquā oues morbose, ne alias aut totum ouile inficiant ita no. t. & expresse dicit Archi. in c. peruenit. xxvij. quæstio. j. pro quo facit tex. in capitulo in ecclesiasticis. §. fina. de maio. & obedien. quem vide ibi. Ea enim quæ proxime diximus habent locū in clericis. Laici vero excommunicātur nec vnquam admittuntur ad communionem fidelium nisi publicam, & idoneā de scelere ipso egerint pœnitentiam dicto capitu. impudicas. & cap. virginibus. & ibi glo. & per Archi-

18 dia. in dicto cap. peruenit. †Secundo vero casu quando sumus in foro contentioso coram iudice ecclesiastico Clericus cuiuscunque sit gradus vel dignitatis deponitur ab omni ordine sacro & officijs ac beneficijs omnibus priuatur, & intruditur in arctum monasterium ad agendum perpetuā pœnitentiam laicus vero excōmunicatur, vt dicunt hæc duo capitula xxvij. quæstione prima si quis episcopus & c. si qua monacharum. De iure autem ciuili pro isto crimine est pœna mortis l. si quis in hoc genus. C. de epis copis & cle. qui tex. loquitur generaliter de quacunque iniuria illata ecclesiæ monasterio vel personis ecclesia-

flicis quod probatur esse in ratione, nam in quolibet sacri ego o ifti scotus i est adulterium & incestum, vt supra proxime concluſimus pro quibus criminibus nullus dubium est quod est pœna capitis d. l. si adulteris cum incestu. iff de adulte. & l. quãs §. fi. C. eo. titu. vbi dicit tex. sacrilegos alienarum nuptiarũ gladio puniri oportet, multomagis gladio puniendus est qui est sacrileg' sed nuptiarũ nuptia um dicto capitulo si quis nacharum a gu. capi. solite. de maio & obedien. & vbi doctores in fum. confessor. d. tit. q. 1. pro quo facit et am tex. l. sacrileg. in pr. iff de leg. iul. peculat. a hic vbi latius tractatur de sacro. &c. Sed prædictis oppo. de. l. r iores in fin. C. de ep. & cleri. vbi dicitur quod siue volentibus siue nolentibus mulier bus siue sacratissimis monialibus patet carnalem concubitum in omnem euentum ille sacrilegus punitur pœna capitis, & omnia eius bona publicantur, quæ applicantur d cto monasterio, & supra in casu nostro nulla est facta mẽtio de bonorum publicatione, dolus. illa lex procedit qñ ex parte viri interuenit raptus, quia rapuit monialem de monasterio & illã postea violauit omnino puniturpœnis prædictis ipse raptor respectu illius violentie & rapine, ex qua fit iniuria publica toti monasterio & monialibus q̃ intus habentur. & ideo non attenditur nec consideratur voluntas illius rapte, sed magis consideratur generalis iniuria monasterij, & ideo grauius punitur d'ctorum bonorum publicatione nos autem loquimur quãdo nullus interuenit raptus, sed sola defloratio monialis occulta, de quo quidem crimine raptus & eius pœnis dicetur infra eodẽ quæstio. x vbi tractatur de raptu monialis sacre item & mulieris prophane virginis vidue vel nupte honeste vitientium, & quid de raptu meretricis causa libidinis.

SVMMARIVM.

1 *Coitus nepharius seu inceſtuoſus qua ſit puniſtione coercendus.*

Peccatum contra naturam humane ſocietatis quod ſit, & quod contra naturam humani ſexus.

2 *Peccatum contra naturam humani generis quod dicatur.*

Clerici pro omni fornicatione decennio debent pœnitere.

Clericus in foro iudiciali canonico deponi debet pro peccato contra naturam cõmiſſo.

3 *Epiſcopus ſi per adulterio & minoribus criminibus diſpenſare poteſt ne deponatur clericus.*

Adulterium ſimplex in clerico an puniatur pœna depoſitionis, aut ſuſpenſionis tãtum.

4 *Epiſcopus in quibus caſibus et de quibus criminibus diſpenſare poſſit.*

5 *Copula carnalis nepharia in figura matrimonij habita, qualiter puniatur.*

6 *Ignorantia & minor ætas excuſant a nuptijs illicitis, & penis illicite eas contrahentibus inflictis.*

7 *Contrahentes matrimonium in gradu prohibito qualiter iure antiquo Codicis, & qualiter iure nouo auctenticorũ puniãtur.*

8 *Filij ex nuptijs inceſtis nati an ſuccedant in bonis parentum.*

Filij inceſtuoſi & ex coitu damnato nati, nedum ſucceſſionis, ſed & alimentorum ſunt incapaces.

9 *Alimenta de iure canonico filij ex quantũuis damnato coitu natis non ſunt denegãda.*

Adulterũ & inceſtus pari pœna puniuntur.

10 *Concubitus inceſtuoſus ignoranter perpetratus qualiter puniatur.*

11 *Pœna quãdoque infligitur pro crimine ignoranter perpetrato.*

1 SECVNDO quero quid de nepharioſ coitu, cũ quis tam audax & proteruus reperitur, qui cum propria matre, auia, ſeu aliis aſcendentibus linea directa, aut cũ propria nata, nepte, ceteriſque deſcendentibus eadem linea directa auſus fuerit ſe carnaliter commiſcere, qua pœna puniendus ſit. Reſpon. ſi loquimur in foro cõſcientie erit pro pœnitentia excommunicatio ſep em annorum, & vltra arbitrio iudicis ſpirituallis, vt tanto tempore extra gremium eccleſiæ & communionem fidelium debeat commorari donec per cõgruã pœnitentiã deo & eccleſiæ ſatisfecerit. xxxtij. q. ij. hoc ipſum. §. j. vbi eſt caſus & dicit ibi text. q.

triplex peccatum

istud dicitur crimen contra naturam humane societatis, aliud est quod fit contra naturam Sexus humani, quod est quãdo quis cũ masculo se coniunxerit more sodomitico, Istud est quod fit contra naturam humani generis, & illud est quod fit cum brutis quę omnia puniuntur excõmunicatione vltra septennium tanto tẽpore quanto iudex ipse arbitrabitur consideratą qualitate facti, personarum conditione, & animo delinquẽtis, vt dicto capitulo hoc ipsum, sed ea quę proxime diximus intelliguntur de laicis. Clerici vero decennio debẽt poenitere nõ solum pro isto sed pro omni fornicatione lxxxij. distinctio. presbyter vbi dicitur qđ olim presbyter secundum canones apostolorum pro fornicatione deponebatur hodie vero iuxta authoritatem beati Siluestri decem annorum indicitur poenitentia cum maximis ieiunijs & abstinentia vt ibi dicitur qua poena tam mulier quæ peccauit q̃ vir plectitur. ad hoc facit xxvij. quæstio. j. deuotam. In foro autem iudiciali coram iudice ecclesiastico, Clericus pro isto crimine debet deponi secundum ea quæ habentur in capi. at si clerici. §. de adulteriis. extra de iudi. vbi dicitur quod † Episcopus 3
super adulterio & aliis minoribus criminibus sicut est stuprum simplex fornicatio & similia dispensare potest, quia pro criminibus huiusmodi non datur poena depositionis, sed suspẽsionis vel alia minori poena vt in c. significasti. de adulte. & c. vt clericorum. §. j. de vita & hone. cleri. in criminibus enim grauioribus adulterio in quibus grauiores inferuntur poenę. f. depositio non licet episcopo dispensare vt ita dicit tex. in d. cap. at si clerici. §. de adulteriis in fi. in versic. sed non debet sed crimen incestus est grauius adulterio. xxxij. q. vij. adulterij malum ergo non debet suspensione sed depositione puniri propter criminis turpitudinẽ. d. c. vt clericorum, & hoc tenet glo. in d. c. at si clerici. §. de adulteriis. in versi. minora. in prin. & in fi. Quod videtur satis rationabile cum per istum cottum de necessitate duo crimina perpetrantur, aut adulterium & incestum si mulier erat nupta aut stuprũ & incestum si erat soluta, merito debet grauiori poena puniri quam si vnum tantũ cõmisisset crimen, ita tenet glo. Bar. & docto. in l. ij. adulterium cum incestu. ff. de adulte. vbi dicitur de vtroque. Et licet ista opinio quod pro simplici adulterio sit poena suspẽsionis & non depositionis sit fortan verior de iure & magis æqua & probabilis, vt latius infra dicam in seq. q. communis tamen opin. canonistarum est in contrarium quod pro simplici adulterio in clerico sit poena depositionis a qua opinione in iudicando nõ esset recedendum, vide quæ dixi infra d. q. sequen. & in c. vt clericorum. §. j. de vita & hone. cleri. & ibi per doct. & nihilominus morabitur extra gremium ecclesię, & communione fidelium eo tẽpore de quo in d. c. presbyter. lxxxvij. distin. & tandiu stabit do nec legitime purgatus ad pristina reuertatur officia. d. c. presbyter. & l. distinctio. ponderet pro quo facit bonus text. in cap. ij. de fortile. & quod ibi not. Abb. vbi depositus post peractam pœnitentiam & legitimã pur-
4 gationẽ ad pristina restituitur. † Et signa hoc notabile verbũ quod episcopus super isto & aliis maioribus criminibus dispẽsare nõ potest de adulterio autem & aliis minoribus, sicut est stuprum & simplex fornicatio dispensare potest. vt in d. c. at si clerici. §. de adulteriis. & ibi glo. Abb. & alij scribentes, an autem episcopus possit generaliter dispẽsare in omnibus casibus exceptis illis in quibus reperitur prohibitus vel dicatur esse generaliter prohibitus, nec possit dispensare nisi in casibus a iure expressis vide glo. in dicto. c. at si clerici. in §. de adulteriis. & ibi Abb. & docto. & l. distin. miror xij. q. ij. de vtro cũ simi. Laicus vero matori anathemate excommunicatur. xxxiij. q. ij. si quis cũ matre. & in ca. si quis cũ duabus in fin. quæ iura loquuntur in laicis, & maior poena quæ indici possit de iure canonico contra laicos est excommunicatio vt in c. si quis suadente diabolo xvij. q. iiij. & c. sicut dignum. de homici. & in c. j. eod. tit. lib. vj. contra clericos vero sunt plures aliæ poenę, suspẽsionis, priuationis, depositionis, & similes, vt in c. vt clericorum de vit. & hone. cle. l. distin. presbyter. xxvij. q. j. si qs episcopus. De iure autẽ ciuili crimẽ istud appellatur nepharius conus vt per glos. in rub. C. de incest. nup. & in authen. ex complexu eo. titu. & not. in. §. ergo non omnes insti. de nup. quasi quod nephas fit de eo loqui. & isto casu distingue † aut hæc cõmixtio & carnalis copula interuenit in figura matrimonij, prout habetur in d. §. ergo non omnes, & nuptiæ ipse vt nepharie & incestę omnino sunt tollende. d. §. ergo. versicu. & si tales. & per glo. & doc. in dicta rub. C. de incest. nup. Puniuntur etiam aliis poenis quia si scienter contraxerunt omnia lucra nuptialia, siue sit donatio ante nuptias, siue propter nuptias, & alia quæcunq; sint, dote

excepta ab ipsis cõiugibus scilicet ab vtroque tanque indigno, qui contra legum instituta nuptias prohibitas contrahit, auferuntur, & applicantur fisco l. qui contra legũ. C. de incest. nup. in prin. quæ tamen dispositio limitanda est, vt habeat locum quando coniuges ipsi erant ambo maiores & scienter contraxerunt cõtra legum decreta. Secus autem si erant minores vel ignorantes.

6 †Ex quibus collige duas limitationes. prima est quod dispositio illius legis non habet locum in ignorantibus qui ignoranter contraxerunt dummodo non sit ignorãtia crassa & affectata, sed iusta & excusabilis. Secundo limita non habere locum in minoribus qui lapsu ætatis contraxerunt, quia præsumuntur ignari, & illis parcitur, ita dicit tex. in dicta l. qui contra in fi. pro quo facit etiam l. si adulterium cum incestu. §. idẽ pollioni. ff. de adult. Quæ quidem duæ limitationes iterũ sunt collimitande, vt habeãt locum & excusent contrahentes a pœnis prædictis si incontinenti postquam habuerunt notitiam de impedimento matrimonij vel minores postquam ad legitimam ętatem peruenerint incontinenti se adinuicẽ separauerint alias si vlterius permanserint in cõiunctione nõ excusantur a pœnis prędictis, quia præsumitur & habetur ac si a principio scienter & dolose contraxerint, vide tex. cum glo. in dicta l. qui contra legũ in fin. Sed quero quid si alter coniugum erat minor vel ignorans, alter vero maior & sciens, qui quidã maior minori vel ignoranti bona quædam donauerit an ipse donatarius isto casu dissoluto matrimonio lucrabitur bona prædicta vel deuoluẽtur ad fiscum. dic ꝙ lucrabitur sibi. ita dicit glo. in dicta l. qui contra. in versic. fisco. in princi. per text. in l. fi. ff. de lega. j. & l. cũ hic status. §. fi. ff. de dona. inter virũ & vxorem. ꝙ iñ intellige esse verum si ipse donatarius incõtinenti postquam sciuit peruenit ad legitimam ętatem ab huiusmodi coniugio se abstinuerit & separauerit, vt dicit text. in d. l.

7 qui contra legum in fi. †Hæc tamen quę dicta sunt de publicatione bonorum procedunt de iure antiquo siue de iure codicis, hodie vero de iure nouissimo authenticorum grauioribus afficiuntur pœnis isti sciẽter contrahentes in gradu prohibito, quia nedum bonis donatis de quibus supra priuantur verum etiam dote mulier & omnibus & quibuscunq; alijs bonis vndecunq; quæsitis & prouenientibus vterq; priuatur, & insuper omni cingulo dignitatis exuti perpetua notãtur infamia, & honestiores in insulam relegantur, viliores vero publice fustigantur & in exilium mittuntur. Bona autem ipsorum si qua legitima proles ex illis vel altero ipsorum extaret ex alio matrimonio non ex illo bona prædicta omnia deferuntur ad illos quos lex a patria potestate liberauit, ita quod teneantur ex bonis prædictis alere parentes exules, filijs vero non extantibus succedunt nepotes vel alij inferiores in gradu cum eodem onere nullis autem filijs vel nepotibus aut alijs inferioribus existentibus qui succedant bona ipsa deferuntur fisco & ista est lex noua, & famosa in authenti. de incest. nupt. in principio translata. C. eodem titu.

8 in authenti. incestas. †Sed quero quid si ex nuptijs huiusmodi incestis aliqui supersunt filij, nunquid succedent in bonis prædictis paternis, aut maternis, maxime non extantibus legitimis filijs ex alio matrimonio. & videtur dicendum ꝙ sic, ꝙ illis deficientibus tanquam proximioribus & magis legitimis admittantur isti ad instar fratrum vterinorum qui admittuntur ad successionem fratris defuncti deficientibus fratribus vtrinq; coniunctis, vt in authen. defuncto. C. ad tertul. Iura tamen volunt contrarium ꝙ isti filij tanquã incestuosi, & ex damnato coitu procreati, paterne vel materne successionis sint pœnitus incapaces, immo sunt indigni & incapaces alimentorum, ita quod a parentibus proprijs alendi non sunt nec debent filij vocari, vt in authen. ex complexu. C. eo. ti. & in corpo. vnde sumitur. in authẽ. quibus modis nat. effi. sui. §. fin. cupiũt enim iura quod filij huiusmodi sint omnibus exosi non propter se, quia ipsi non peccarunt sed in odium sceleris parentum in perpetua egestate sordescant ad instar filiorum rei criminis lęsę maiestatis l. quisquis. & l. fin. C. ad leg. iul. maiest. & c. vergentis. de hæreti. & diximus supra titu. j. q. iij. Hæc tamen procedunt de iu

9 re ciuili. quod est magis rigorosum. †de iure vero canonico filijs natis ex hmõi damnato coitu sunt præstanda alimenta ex misericordia, & si sunt filię femine dotantur, masculis vero assignatur certa portio bonorum pro alimentis c. cum haberet, & ibi Abb. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adul. Secũdo vero casu quando per modum fornicationis grauius puniuntur scilicet pœna mortis vt est glo. not. in l. si adulterium cũ incestu. in j. glo. ff. de adulte. quæ dicit quod pœna incestus est eadem pœna

quę adulterij.sed adulterij est pœna mortis l.quamuis adulterij,C.eod. titu.in fin. ideo eadem est pœna incestus,quod tamen intellige quando scienter coitus interuenerat. qua pœna mulier punitur sicut vir,dicta l.si adultertum cum incestu. in verficu. quare mulier,nec est hodie immutata hæc pœna. sicut pœna adulterij in muliere per authẽ. sed hodie.C.eo.titu.tta dicit glo.in d.l.quãuis in fi.& d.auth.sed hodie.& ibi Barto.& idem Bar.post glo.in d.l.si adulterium cum incestu,in princi.potest etiam adduct text. in argu.in l.cum vir.C.eo.titu.de adul. vbi pro crimine perpetrato contra naturã cũ masculo more sodomitico infertur pœna gladij cum infamia perpetua, hoc enim est crimen contra naturam humane societatis & turpissimi exempli d.cap. hoc ipsum. & supra dictum est merito &c. † sed quid si iste concubitus fuerit ignoranter perpetratus,quia ignorabant ambo talem cõiunctionem sanguinis inesse.respondeo,si in figura matrimonij fuit facta commixtio nulla pœna puniuntur,si statim habita scientia separantur d.l.qui contra legum in fi.& l.si adulterium cum incestu.§.idem Imperatores, si autem per modum fornicationis commixtio tateruenerit, aut vir sciebat mulierem esse nuptam & punitur de adulterio & incestu, aut solutam & punitur de stupro & incestu criminibus, ita videtur sentire glo. in d.l.si adulterium cum incestu.& ibi Bar. in versic. & ideo pro declaranda, vbi dicit quod punitur illud quod est in veritate nõ illud quod erat in opinione.Et sic nota aliũ casum specialem vltra illum de quo diximus supra lib.ij. q.xij.de poculo amatorio.

† Vbi quis punitur ex crimine ignoranter & citra animum delinquendi commisso, rationem vero assignat Bartol.in d.l.si adulterium.ex quo a principio crimini incumbebat & sic rei illicite, merito illius ignorantia non excusatur l. vulgaris.§.si quis ea.ff. de furt.& ff.de iniur.l.eum qui.§.si iniuria. Quod tamen limitandum puto nisi mulier esset aperte impudica vel meretrix publica cuius concubitus est impunibilis per iura vulgaria.vide q̃ dixi infra proxima.q.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Incestus quid sit, cum quibus committatur, & qualiter puniatur.*

2 *Incestus cum sorore aut cognata commissus, qua sit punitione reprimendus.*

3 *Clericus in foro contentioso de iure canonico pro incestu ab ordinibus & beneficijs deponitur.*

4 *Laicus qualiter pro incestu puniatur.*

5 *Crimen incestus in actu fornicationis commissus vltimo punitur supplicio.*

6 *Coitus incestuosus in forma matrimonij habitus qualiter puniatur.*

7 *Consanguineam meretricẽ ignorãtur actu cognoscẽs fornicario nõ punitur de incestu.*

1 BERTIO videdum est de incestu † proprie & stricte loquẽdo, eo videlicet quod perpetratur cum consanguineis vel affinibus transuersalibus quocunq; gradu vel saxu contunctis ex dicta linea transuersali cum quibus non licet contrahere matrimonium omnis coitus cum illis personis dicitur proprie incestus.vt dicit glo.in rub.C.de incest.nupt.& l. qui cõtra legum in authen.incestas.& in authen. ex complexu eo.titu.& in authẽ. de incest. nup.in princi.&.§.ergo non omnes inst. de nup.cap.virginibus xxvij.q.j.& c.j.& ij.& per tot.titu.de eo qui cog.consan. vxo.sue. & hæc non solũ intelliguntur de his personis quę sunt cõiunctę cognatione legali seu secundã carnẽ verumetiam de his quę coniunctę sunt cognatione spirituali mediantibus baptismatis seu chrismatis sacramentis cũ quibus ẽt stante vinculo dictę cognationis non licet contrahere matrimonium c.s. ij.& iij.& per totũ titulum de cogna.spirituа.& xxx.q.iij.c.j.& c.pitatium.& c. non oportet cum cæteris sequentibus. Quero

2 †nunc quid si Titius cũ tulia sorore germana Emilia consobrina,aut Flaminia cognata vxoris sorore rẽ carnalem habuerit,qua pœna puniatur vtroq; foro,Respon.de iure canonico in foro conscientie secundum ius antiquum clerico indicta erat pœnitentia decennalis,vt tanto tempore ab ingressu ecclesiæ cõmunione fidelium & participatione sacramentorum se abstineret, post quæ demum purgatus ad pristina reuerteretur.lxxxij.distin.presbyter. & xxvij.q. j.deuotam,Laicus vero septem annis duntaxat illa pœnitẽtia cruciabatur. xxxiij.q. ij.hoc ipsum veruntamẽ hodie eidẽ septennali pœnitentia tam clerici quã laici subiciuntur d.c. hoc ipsum, nisi essemus in grauioribus & magis enormibus vt quia cum matre filia masculo vel brutis se turpiter

commiscerent quia grauioribus pœnis istis
catibus cruciarentur d.c.hoc ipsum in fine,
3 †In foro aũt contentioso de iure canonico clerico pro crimin bus prædictis depo-
nitur ab omnibus sacris ordin bus & bene-
ficijs ac officijs ecclesiasticis priuatur quia
ista est pœna incestus vt not.c. at si clerici.
§.de adulterijs.& ibi glos. Abb. & cæteri
scribentes de iudi. ratio est quia istud est
grauius crimen adulterio.xxxij q.vij.adul
terij malum, sed pro adulterio imponitur
suspensio.cap.significauit.de adul ergo pro
isto quod est maius sit depositio eo maxi me
quia crimen istud incestus non po est esse
solum sed necesse est quod habeat aliud cri
men annexum stuprum vel a ulterium se-
cundum quod mulier est nupta vel soluta,
vt d.l.si quis adulteriũ cũ i estu & ibi gl.
& Bar.qui expresse volunt q iod isto casu
rat one adiuncti criminis i sferatur grauior
pœna q tam si esset vnum simplex crimen.
4 †Laicus vero aut commisit istud crimẽ
in figura matrimonij nuptijs præcedẽtibus
aut in actu fornicationis & meri peccati.
Primo casu aut scienter cõtraxerunt ambo
vel ipsorum aliter & ille qui scienter con-
traxit est excõicatus n hilominus c nstito
de cõsanguinitatis vinculo tim ht matri
mon j separatio.c.j.& j.& c. non debet de
consan.& affini. si vero ig oranter mit us
puniuntur arbitrio iud c s & mihi ominus
sequitur matrimon j ep rat io vt est text.in
c j de consan.& affin. De undo autẽ ca-
su principali quando in actu forn ca io s,
si vir erat con ugatus pr ta ur perp uo
ne possit amplius petere d b ũ b vxore
cuius consanguineam vel affinem ipse stu-
prauit patitur etiam aliã pœnã, quia om i
spe coniug j perpetuo priuatur, ita quod si
decesserit eius vxor nõ poterit ampl us cũ
alia matrimonium contrahere vt habetur
in c.j.& ij & c.transmisse de eo qui cog cõ
san.vxo.sue. & xxxv.q.ij. si quis cum ma-
tre.& q t j.si vero.& cap.de incest s & hęc
pœna potius adiecta in foro cõcientie q iã
iudiciali i quo alia etiam pœna pu itur ga
erit excõicatus vt hr in c c erici. de excess.
prælat. vbi Abb facit magnum festum di-
c q o ille tex.est valde not.ad hoc qd
s c s t cus habet i ir fidicto ẽ in
l c im deli quentem peccato carnali, &
ila crimina ipse ppellat crimina mixta
ex o sunt virtusq; fort & virtusq; pœn s
5 f j ur. †De iure autem ciuili pro
ho er i et incestus in actu fornicati nis
com o erit pœna mor is g o, est not. cõ ita
approbata, & ibi Bart.in l.si. dulterij m cũ
incestu in ver si adulterium.ff.de adulte.a i
idem est glo in l.inter liber s eod.titu quæ
d cit qđ incestus pœna est eadem que ad il
terij sed adul er j pœna est pœna capitis l.
quamuis in fi.C.eo.tit ergo &c. vide Bart.
in d.l.si adulterium cum incestu & ibi d cit
qđ eadem pœna pro incestu tam masculi
quam fœminæ puniuntur sed est hod e im-
mutata in mulierem licut pœ ta adulterij per
authẽ,sed hodie.C.de adul vt æqu paratorũ
idem sit iudicium vt per Bart & d c.in l j.
ff.de leg j.vide Bart.in d.l.si adulterium cũ
incestu.in t.co ver quero qu d releuat &c.
Eade q ioq e pœna punitur qui cum ne-
pte ex fratre, sorore coit in habite ti,
vel cum amita materitera, nouerca, socru,
nuru,commatre,p ignata,cognata,& i mi-
libus mul er bus õfu ẽu ni ate,vel affini
tate tam natural q̃m sp rituali coniunct s cũ
quibus omnibus incestus perpetrat & e-
dem incestus pœ ta puniuntur & mares &
fœminæ q̃tus diuerlimode,vt supra prox
me dictũ est d,authẽ sed hod e.& hæ pro-
cedũt qñ t s cop ia in eruen ti actu r
n cationis nullo præcedente matrimonio,
6 vel nuptiarũ co orte.† Si vero nuptiæ præ-
cesserunt & ita is coitus f t factus in forma
matrimonij & scienter pr mo & a e omi
consilio de im edimento consanguinita-
tis,vel affi tis i t adinuicem separan
di & aliꝭ quoq ie pœ is puniuntur de qui-
bus in l qui c tra leg im.C.de incest.nup.
& in authen.eod titul prin,de quibus ite
diximus f pr eo q ij Si vero contraxe-
runt ig oranter pars tur lis, eodem mo-
do si rant minores temp re contracti ma-
trimo j qu a parce ur ignorantiæ & lapsui
ætat s dicta l.qui prope fi em Sed nota qđ
ista duo proui it ad euitandum pœnas di-
cta l. qui contra quando incontinenti post-
quam deuenit ad illorum notitiam impe-
dimẽt m prædictum, vel statim aduenien
te puberiate & cognouerint prohibit onẽ
se adinuicem separauerit talias si adhuc ste
terint inhimul non euitabunt pœnas dicta l.
qui contra vt ile tex.tuncta gl. in d.l qui cõ
tra in fi.vbi est casus in terminis. Secun-
do vero casu,s.quãdo in actu fornicationis
pu ir de vero incestu nec attẽditur error
i le, sed factũ qđ est n veritate qđ est verũ
s cundũ Bar in d l.si adulter um cũ incestu
7 in t j.co ũ, qñ mulier ipsa erat honesta. † Si
vero erat meretrix vel aliter impudica no
p tarem virum pœ a incestus puniri h
vere t at g iarus a ig orantia illa erat

a mile mf. tq. v. ipsum.
mtq. q mq. c s .

probabilis, & per consequens excusabilis & hoc quia de iure ciuili accessus & illarũ concubitus est impunibilis, vt l.j.C.de concubi.& l.quæ adulterium.& ibi Bal.C.de adult.& per Bar.in l.verum in fi.ff. de fur. & isto casu cessat ratio de qua supra proximo membro, quia ibi dabat operam rei illi cite a principio, ibi non.

SVMMARIVM.

1 *Incestus cũ consanguineis aut affinibus adinuicem coniunctis qualiter puniatur.*

2 *Sorores duas aut matrem, & filiam ignorãter cognoscenti quæ pœna imponatur.*

3 *Affinitas nedum ex matrimoniali coitu, sed & per fornicarium cõtrahitur concubitũ.*

4 *Coitus incestuosus extra matrimonium habitus pœna capitis expiatur.*

Incestus commissus cum duabus sororibus meretricibus capitali pœna non punitur.

5 *Pœnam non meretur qui lege permittente aliquid operatur.*

Fornicatus scienter mitius punitur iudicis arbitrio.

1 VARTO quero de eoq; †vnam mulierem eiusdemque mulieris filiã, vel duas mulieres sorores, germanas inter se non autem viri coeũtis ita ecõuerso qñ pater & filius aut duo fratres germani idem si auus, & nepos aut patruus & nepos eadẽ muliere fornicati fuerint qua pœna puniũtur dic quod de iure canoni scdm antiqua iura, si talis coitus fuerit scienter habitus cum hmõi personis mulieribus ignorantibus vir nunqꝫ poterit cuiqꝫ mulieri matrimonio copulari & erit perpetuo legitimo coniugio priuatus, mulieres autẽ quæ hoc ignorarunt non priuabuntur alterí coniugio copulari si vero econtra mulieres conscie sint vir autem ignarus erat absq; maritis perpetuo maneant viro nulla coniugij facultas admitt̃a si vero vtriq; omnes erant conscij oẽs pariformiter priuantur cõtugio si vero oẽs ignari nemo priuatur legitimis connubijs text.reperitur qui loquitur de ignaris vtriq; scientibus similiter vtroq; modo xxxv.q.iij.qui propinquam de mulieribus autẽ ignaris, & vtro sciente & ecõtra c.si quis cum matre & filia eadem cã & q.& c.si vero proxime seq.§.de his habetur etiam xxxiiij.q.ij.in lectu. † Ignorantibus vero consanguinitatem siue affinitatem imponitur certa pœnitẽtia per sacerdotem illius arbitrio pro exoneratione cõscientie qua peracta post annos septem volẽtibus matrimonialiter copulari coniugia legitima non negantur d.c.in lectum.& ibi glo.in versi.pœnitentiam xxiij.q.v, excõicatorum.& d.c.si quis cũ duabus. xxxiiij. q.ij. Si quis fornicatus fuerit cum muliere quam frater germanus ignorans factã postea duxit in vxorem eo quod frater q fornicatus fuerat prius crimen illud fratri celauit septem annis penitebit absq; cõiugio xxxv.q.iij.si vero homo. † No.tñ hoc dictum perpetuo quod affinitas non solum contrahitur ex licito matrimoniali concubitu, verum etiam per coitum fornicariũ & illicitum tex.est no.cum glo.in ver.concubitu.xxxv.q.iij.de incestis,& c.nec eam vnde sequit quod nulli ex cõsanguineis uiri fornicantis licet contrahere matrimonium, vel aliter se carnaliter commiscere cum muliere illa cum qua frater aut cõsanguineis eius prius fornicatus fuerat, econuerso etiam minime licet viro fornicãti cũ matre filia sorore vel alia cõsanguinea dicte mulieris contrahere matrimonium, vel aliis se carnaliter immiscere, sed ab illarũ cõcubitu omnino abstinere d.c.de incestis.

Si quis aũt hoc non obstante se immiscere aulus fuerit, committit incestum & ille coitus dicitur proprie incestuosus & abominabilis deo & cunctis hominibus, ita dicit tex.xxxv.q.iij.nec eam quam & est ac si cũ vera & legitima cõsanguinea sine affine mulliere fornicatus esset. † Vnde sequitur quod pro huiusmodi incestuoso coitu habito nõ in figura matrimonij, sed actu fornicato est pœna capitis sicut ex proprio incestu, d.l.si adulterium cum incestu, quod est verum quando scienter habuit coitum secus si ignoranter d.l.qui contra legum.& dixi supra eo.ti.ij.& iij.q.si vero interuenit in figura matrimonij sciẽter & tales cõiuges subijciũtur pœnis de quibus in auth. incestas.C.de incest.nupt.& in corpore vn de sumitur eo.ti.si aũt ignoranter nõ excusantur si erat mulier honesta sine honeste uite, vt ibi dicitur p Bar.latius in d.l.si adulterium cũ incestu. Si vero coitus hmõi incestuosus perficeretur cum duabus meretricibus aut alias impudicis mulieribus, nõ putarem illum pœna mortis puniendum esse

qui hanc fornicationem fecerit sic incestuo
sam, sed illud procedere duntaxat in mulie
ribus honestis & honeste viuentibus ĩm. l.
inter liberas. & l. stuprum. ff de adulte §. uẽ
lex tul. instit. de publ. iudi. vide q̃ supra pro
xime diximus in ij.q. in fi. verbis. ad mulie
res autem impudicas cũ accessus & concu
bitus sit impunibilis de iure ciuili. l. j. C. de
conc bi. & ibi Bal & idẽ Bal. in l. quæ adul
teriũ ff. de adul. & l. si vxor & ibi gl. ff. eo.
ti. de adul. Bar. in l. verum in fi. ff. de fur. p
terea nõ puto ignorantes aliqua pœna sal
5 tem de iure ciuili puniendos esse, † quia q
facit lege permittente pœnam non meretur
l. gracchus. C. de adulr. l. nec in ea. §. ius oc
cidendi ff. eo. ti. &, l. raptores. in prin. C. de
episco. & cleri. Si vero scienter fornicatus
fuerit puniendus, est sed non tam graui pœ
na, sed alia mitiori iudicis arbitrio aut illa
de qua in d. auth incestas. C. de incest. nup.
& in corpore vnde sumit eo. ti. sicut. n. ibi
concubitus erat impunibilis vno respectu,
scilicet matrimonij vinculo, sed erat alio
respectu punibilis scilicet respectu consan
guinitatis vel affinitatis, ita in casu nostro
coitus iste est impunibilis respectu vite im
pudice ipsius mulieris per iura prædicta,
punibilis autem erit respectu sanguinis siue
affinitatis.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatus cum nouerca, nuru, socru priuigna, aut simili persona qua sit afficiendus pœna.*

2 *Clericus cum nouerca aut cognata fornicatus deponitur.*

3 *Laicus cum nouerca, priuigna, nuru, aut socru fornicatus, de incestu punitur.*

Matrimonium scienter contrahentes in gra du prohibito, pœna incestus puniuntur.

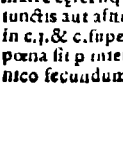

1 VINTO quæro † quid si aliquis fornicatus fuerit cum nouerca, socru, nuru, priu gna, cognata, scilicet fratris uxore, vl forore uxo ris aut cum commatre vna seu duabus commatribus aut earũ filiabus matre ceteriq; personis hmõi affinitate cõ iunctis aut affinitate spirituali, vt habetur in c. j. & c. super eodẽ. de cogna. spiritu. qua pœna sit p miendus. dic quod de iure cano nico secundum ius antiquum in foro cõscie tie octo annorum pœn tentia oneratur vt tandiu extra gremium ecclesiæ & commu nionem fidelium commoretur & a sacrament s ecclesiæ abstinendi habeat necessitatem. xxxij. q. vij. si quis cum uxorca. & xxxij q̃. ij. si quis cum duabus. & xxx. q. j. ju pater & filius. & c. si cui s. de cogna. spiritu. & de consangui. & a th. c. j §. inq ita. vbi d. citur quod minus debemus abstinere a coniugio seu fornicatione affinitum quam sanguine nostro coniunctorum & ex propria consanguinitate. pro quo facit etiã xxxv. q. ij. qualiter. & c. & hoc quoque & capi. fane cum tribus sequentibus. vbi dicitur quod sicut vir iungitur consanguineis propriis, ita etiam iungitur consanguineis
2 vxoris sue. † De iure vero canonico in foro contentioso, si clericus est qui in hoc crimine cepit deponitur, quia per istũ coitum committitur incestus xxxv. q. qualiter & d. c. & hoc quoq;. & d c. j §. inquisita. de consan. & affi. & alias supra dix mus. in ij. & iij. q. Si vero sit laicus aut coitum huiusmodi habuit in figura matrimonij aut habuit in actu fornicationis, in figura matrimonij aut scienter contraxit cũ ea scies impedimentum consanguinitatis, aut affinitatis. s. & matrimonium non valet ipso iure, sed debet omnino separari & vir siue mulier qui hoc modo scienter contraxit perpetuo priuatur coniugio, si vero contraxerunt ignoranter ambo, vel alter ĩm ille qui ignoranter contraxit nullam patitur pœnã ordinariã, sed facta separatione ipsius matrimonij quæ omnino fienda est datur sibi certa pœnitentia iudicis arbitrio xxxv. q. iij. qui propinquam. & d. c. de propinquis. ille vero siue illa quæ scienter contraxit priuatur perpetua spe coniugij d. c. si quis cum nouerca. & si quis cum duabus. xxxij.
3 q. vij. & xxxiij. q. j. †Si vero coitus iste habitus fuit in actu fornicationis & siue scienter siue ignoranter id fecerint, vtroq; modo puniendi sunt de incestu, & stupro si soluta erat, vel de incestu & adulterio si nupta erat per ea quæ no. dixit Bart. in d. l. si adulterium cũ incestu. ff. de adulte. & diximus supra proxime præcedenti quæstione & dicemus infra questio. sequen. De iure autem ciuili pœna incestus ambo puniunt q̃ si scienter contraxerunt matrimonium, q̃ est pœna mortis vt supra proxime diximus, & habetur in d. l. si adulterium cũ incestu & ibi gl. & Bart. ff. de adulte. S vero ignoranter separãtur et pœnas euitant prædictas, dummodo cito & incontinenti se ab

inuicem separant postq̃ habuerunt scientiam, alias non euitarent pœnas. d. l. qui cõtra legem. in fi. C. de incest. nup. & in authẽ. de incest. nup. in prin. Aut se commiscuerũt in actu fornicationis & isto casu non adhibetur aliqua distinctio an scienter vel ignoranter se ad inuicem cõmiscuerint, quia isto casu nõ prodest illis ignorantia ex quo dabant operam a principio rei illicite per ea quæ notanter dixit Bart. in d. l. si adulteriũ cum incestu. & diximus proxima qõ. nõ tñ puto quod eadem pœna sit puniendus iste sicut ille qui scienter, vt dicemus etiã infra q. sequen. & alias seq. & habetur in d. c. de propinquis & ca. de incestis. xxxv. q. iij.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, hoc est, coitus cum muliere nupta habitus qualiter puniatur.*

Clericus pro adulterio deponitur in foro cõtentioso de iure canonico, laicus vero excommunicatur.

2 *Adulterium committentes sacrilegium perpetrare videntur matrimonium violãdo.*

3 *Clericus pro adulterio simplici hodie non deponitur.*

4 *Deficiens in purgatione sibi iniuncta puniri debet ac si crimen contra eum plene probatum esset.*

5 *Episcopus cum clerico dispensare potest in stupro. fornicatione simplici & alijs minoribus criminibus.*

6 *Adulterium inter minora crimina connumeratur.*

Clericus pro peccato sodomitico pœnam depositionis patitur.

7 *Pœna delicto commensurari debet, vt pro modo delicti sit & plagarum modus.*

8 *Vindicta seu pœna ibi debet esse leuior vbi culpa precessit minor.*

9 *Pœna minor clerico infligitur pro adulterio & alijs minoribus quam pro incesto aut sodomia.*

10 *Clericus pro adulterio, & incestu simul cõmissus punitur pœna depositionis.*

11 *Sacrilegium largo modo & improprie committitur per adulterium.*

12 *Sacerdos ob simplex adulterium potest deponi perpetuo ab altaris ministerio.*

13 *Mulierem nuptam carnaliter cognoscens de adulterio punitur.*

Concubitus meretricius a iure ciuili permissus, a iure diuino damnatur.

14 *Coniugatus concumbens cum muliere soluta de iure ciuili de stupro tenetur.*

Cognoscens carnaliter mulierem nuptam quæ antea fuerat meretrix, an teneatur de adulterio.

15 *Laicus mulierem nuptam adulterans excõmunicatur, etiam si ante nuptias fuerit meretrix.*

16 *Coitus mulieris meretricio more viuentis iure ciuili est impunibilis.*

17 *Mulier quæ adulterium commisit cum aliquo, an mortuo marito possit matrimoniũ contrahere cum illo.*

18 *Mulier dicitur honeste viuere si vnius tantum & non plurium recipit amplexus.*

19 *Maritus vxorem accusare nõ potest de adulterio ante tempus sui matrimonij cõmisso.*

20 *Maritus non potest aliquem iure mariti accusare de stupro cum vxore tempore quo eam concubinam teneret commisso.*

1 SEXTO declaranda succedit quæstio †adulterij, qñ quis obtinuit coitum mulieris nupte, qua pœna puniat. dic quod aut sumus in foro conscientie et Laicus subijcitur pœnitentię septennali. Clericus vero decẽ annis penitebit lxxxiij. dist. presbyter. xxvij. q. j. deuotã. & xxxiij. q. ij. hoc ipsum. vbi dicitur ꝙ clerici sicut laici hodie illi septennali pœniteniæ subijciuntur.) De iure vero canonico in foro contentioso laicus pro isto crimine excommunicatur. Clericus vero deponitur. habet in c. si quis eps. xxvij. q. j. idem tenet glo. in c. lator. ij. q. vij. quam sequitur ibi Archi. & refert idem tenere Goffre. in c. clericorum. de vita & hone. clerico. & Bernar. & Lauren. ibi & idem tenet glo. in c. si quis omnẽ j. q. vij. quæ expresse dicit ꝙ pro adulterio vel incestu est pœna depositionis. idem etiã tenet Ioan. de Ana. in rubri. & in c. vt signi

ficauit,extra de adult.Panor & cæteri Moderni in d.c.vt clericorum.& in c.peruenit.de adulte.& clarius & copiosius in c.at si clerici.de iudi.& hanc opinionem dicit Ioan. de Ana.in d.c.significauit quod tenet Ioan. And.& Ioã de Imo.præceptor suus in d.c. vt clericorũ,vbi ipse dicit quod ista est cõ-
* munis opinio,pro qua facit gl.communiter approbata in c. Maximianus.lxxxj. d. ſt. in quibus iuribus in effectu concludit quod pro simplici fornicatione hodie non est pœna depositionis clerico, sed dũtaxat suspensionis,pro adulterio vero aut incestu est pœna depositionis.quibus superaddo tex in c. si quis sacerdos xxx.q.j.vbi dicit quod sacerdos pro graui adulterio deponitur & ratio potest esse ista secundum quod dicit Sa-
2 lyc.in l.quamuis la ij.C.de adulte. † quia p adulterium quis videtur committere sacrilegium ex quo violat matrimonium quod est sacramentum ecclesiæ cap.debitum.de bigamis . per lesionem igitur illius sacramenti committitur sacrilegium vt late diximus supra eod.ti q.j.& ideo lex ciuiles appellat adulterium sacrilegium alienarũ nuptiarum,merito mandat illum gladio puniri dicta l.quamuis.in fine.sed credo quod dicatur improprie sacrilegiũ, maxime de iure ciuili,quia licet matrimoniũ sit sacramentum, tamen nulla res sacra corporaliter tangitur, deuastatur, corrumpitur, aut asportatur.vt dicit Bar in d.l.diuus.ff.ad l. iul.pecu.& habetur in d.l sacrilegii.in prin. eo.ti.& late diximus supra eo.dicta q prin-
3 cipali. †Sed aduerte quod ista opinio,qd clericus pro simplici adulterio debeat hodie deponi,non videtur vera, neq; iure ,probari,nullus enim textus allegatus pro ista opinione probat quod clericus pro simplici adulterio deponatur, cõtra quam arguo primo per text.in c.significauit.de adulteriis.vbi clericus qui imputabatur de adulterio contra quẽ mulier ipsa quæ passa fuerat adulterium deponebat & erat tam oria infamia contra ipsum clericum , Pontifex ibi mandat iudici ecclesiastico quod dicto presbytero indicat purgationem.in qua si dictus presbyter defecerit,mandat illũ de-
4 bere suspendi & non deponi. † Et clarũ est quod quotiescunque aliquis deficit in purgatione sibi iniuncta debet puniri eadẽ pœna qua puniri debeat crimine plene ,probato,vt in c.accedens de accusatio.& per Hostien.in summa de adulter.in prin.Ergo sequitur quod pro isto crimine plene probato non debet imponi maior pena suspensionis.Pro qua opinione adduco etiã text, in c.at si clerici.de iudi.in princ.& § de adulteriis.vbi dicitur quod pro homicidio furto,& aliis maioribus criminibus in quibus clericus venit deponendus episcopus
5 dispensare non potest. †De adulterio vero & aliis minoribus criminibus dicit est strupum,simplex fornicatio,& similis E ſopus bibitum fuum dicit er eo posse tentiæ dispensare poterit deinde post ratio quare eps in maioribus criminibus in quibus fit depositio dispensare non potest ec illos sic condemnatos ad libitum suum tradere curie seculari, quia semel per sententiam illam depositionis quæ est perpetua priuat eo ab altaris ministerio vt dicit Abb in d. c.vt clericorum,& in d.c.at si clerici.semel functus fuit officio non nequit potest amplius illam reuocare seu quouis modo moderari,vt in l.iudex posſ. ff.de re iudica.& d. c.at si clerici.§.de adulteriis.in fine.quod nõ est sic in pœna suspensionis quæ fit ad tempus arbitrio iudicis, vt dicam infra eo.qõ.
6 octaua. †Ex quo textu manifeste probatur quod adulterium connumeratur inter minora crimina,dum dicit ibi tex,de adulterio,& aliis minoribus et minibus &c.ex quibus verbis demonstrat equalitas in ordine & qualitate fidem Bal in l ea cuidẽ.C. de accusa.& no.in l.nomen.in fi ff.de lega. iij.& per Bar.in l.cum pater §.dulcis mis. ff.de leg.ij.& est glo.no.in d.c at si clerici. §.de adulteriis in ver minore.quæ hoc idẽ tenet. Tertio hoc probo per text.in d.c. vt clericorũ in princ.vbi clericus pro peccato commisso contra naturam.s.per sodomiam patitur pœnã depositionis , quod est inter mum omnium criminum quæ carnaliter committuntur xxxij.qõ.vij.c.adulterij malum.& c.flagitia.& xxxiij.q ij.hoc ipsum ergo ita adulterio,et aliis minoribus criminibus minor pœna esset inferenda iuxta enim qualitatem facti & personarum conditionẽ iudex debet augere,vel minuere pœnam,vt dicit tex.in d.c.vt clericũ.in ij resp̃onso.& in c.licet d gnũ de homicid.
7 † Ratio est quia pœna debet commẽsurari delicto,vt pro paruis parua, pro maioribus vera grauior pœna inferatur quod manifeste demonstratur ex illis verbis dũ dicit tex.quod clerici qui deprehensi fuerint incontinentie vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint puniantur,idem dicit Panor.in d.c.vt clericorum,in viti.no.

Ergo pro adulterio quod est de minoribus criminibus,vt supra cõclusum fuit de-

bet imponi minor pœna depositione puta
suspensionis argumento eorum quæ habẽ-
tur in c.fraternitatis.xxxiiij.distinctio,pro
qua opinione facit illa ratio de qua in c.
vergentis de hæreti. sumpto argumento a
8 cõtrario sensu,cp † Vbi minor est culpa,
ibi leuior debet esse vindicta, si enim pro
sacrilegio incestu nefario coitu sodomia &
similibus maioribus criminibus iura impo-
nunt depositionem per iura superius addu
cta,quare non est dicendũ quod pro adulte
rio & aliis minoribus sequacibus crimini-
bus nõ sit imponende minor pœna, ab ipsa
depositione certe nullam video rationẽ in
contrarium.Quæ quidem opinio,in verita
te videtur esse probabilior de iure, & ma-
gis equa eo maxime quia hodie rarissimi
sunt clerici qui possint seruare regulam cõ
tinentie & castitatis, & ideo propter fra-
gilitatem humani generis indictum est, vt
clerici non deponantur pro quocunq; cri-
mine, sed pro minoribus suspendantur qũ
sunt in sacris d.c.fraternitatis xxxiiij.dist,
& tenendo istam opinionem de facili re-
sponderi potest ad iura pro contraria opi-
nione adducta,& primo non obstat text.in
d.c.lator.j.q.vij,quia non dicit ibi text,qd
clericus pro adulterio deponatur,sed dicit
quod pro delicto corporali fit depositio,
vnde aut nos volumus intelligere illũ text.
secundum ius antiquum,& potest esse verũ
quod pro omni peccato carnali etiam pro
simplici fornicatione quæ minus est infere-
bat depositio, vt d.c.fraternitatis xxxiiij.
di.aut nos loqmur de iure nouo et ille tex.
non probat illud ad quod inducit quia de-
bet intelligi de peccatis carnalibus mato-
ribus,vt habetur i d.c.vt clericorũ in prin.
& xxxij.q.vij,adulterij malum.& c.flagi-
9 tia.& xxvij.q.j,si quis epũs. †Pro adulte-
rio vero & aliis minoribus criminibus in-
fligenda erit minor pœna, vt equalitas ser-
netur in omnibus secundum cuiusq; pro-
portionem d.c.vt clericorũ.in ij.responso.
vnde succedit regula illa de qua in l.non
hoc,C,vnde cogn.& i l.natales,& ibi Bal,
C,de probatio.Secundo non ob.tex.in d.c.
si quis omnem.j.qõ.vij.quia dupliciter põt
ad illum tex.responderi,Primo quia nõ lo-
quitur de adulterio,sed de fornicatione,vn
de si volumus illum intelligere de simplici
fornicatione prout est species coitus cũ me
retrice,vel concubinã,aut alia muliere im-
pudica, & isto casu loquendo secundũ ius
antiquum bene loquitur quo iure fiebat de
positio pro hac simplici fornicatione, vt d.
c.fraternitatis,xxxiiij,distin.& supra plu-
ries dictum fuit aut loquitur de fornicatio-
ne prout est genus comprehendens sub se
omnes species coitus,& isto casu illa pœ-
na verificari potest in maioribus crimini-
bus non aũt in minoribus d.c.vt clericorũ.
& supra proxime diximus.& ideo dici nõ
potest quod ille text.concludat necessario
de adulterio,& aliis minoribus criminibus
hinc est quod succedit regula prædicta de
qua supra & in d.l.non hoc,C.vnde cogna.
Tertio non obstant ea quæ dicunt per loã.
And.Imo,Abb,loã,de Ana.& alios docto.
de quibus supra quia illorũ intentio in qõ-
nibus prædictis principaliter fuit velle de-
monstrare cp pro simplici fornicatione ho-
10 die infertur suspensio,non priuatio. †Vbi
autem dicunt cp pro adulterio & incestu i-
fertur pœna depositionis, fateor cp bene di
cunt qũ illa duo sunt simul coniuncta, pro-
pter incestum cp est maius crimen, sed non
dicunt expresse nec apparet cp voluerint
clericum pro simplici adulterio deponen-
dum esse & quatenus hoc dixissent locuti
fuissent sine lege contra l.illam,C,de colla,
&.§.cõsideremus.in auth.de trien.& semis.
Quarto non obstant ẽt gl.ille quæ allegant
pro alia opinione,cp ita interpretantur illa
iura sic generaliter loquentia qa nõ sunt le
gibus approbate, merito non faciunt fidẽ,
maxime in via disputatiua.Quinto nõ ob-
stat tex in d.c.vt clericorum,quia non ex-
primitur ibi in aliqua parte ipsius text,qd
pro adulterio inferat depositio, sed in prin
cipio tex.loquutus fuit spectaliter de crimi
ne contra naturam,quod fit per sodomiam,
& dedit pœnam depositionis, deinde fecit
generalem dispositionem tam respectu cri-
minum quam pœnarum,quæ inferuntur,p
criminibus carnalibus, & demum cõcludit
quod pœnæ sunt commensurande delicto,
secũdum plus vel minus,quod apparet ibi
dum dicitur, quod clerici qui incontinẽtie
vitio reperti fuerint laborare,prout magis
vel minus peccauerint puniant,& isto mo-
do declaratur ille tex,qui potius facit pro
ista opinione,quam contraria.Non obstat
etiam capitulo extenso,c.si quis sacerdos
xxx.q.j,quia ibi non loquitur text.de sim-
plici adulterio sed de adulterio mixto cum
incestu.qd patet,quia ibi ille sacerdos coitũ
habuerat cum filia spirituali, quæ erat sibi
agnatione spirituali coniuncte,vt in c.j.&
ij.de cogna.spiritu.ideo grauius punit pro-
per incestum secundum Bar,& docto.in l.
si adulterium cum incestu,ff.de adulteri,s.

Non obſtat etiam illud quod dixit Salyce. in d.l. quamuis, la ij. C. de adulte. dum vult,
21 †Quod per adulterium committatur ſacrilegium, ex quo leditur ſacramentum matrimonij d.c. debitum. de bigamis. quia licet dicatur ſacrilegium largo modo & improprie dicitur ſacrilegium non autem proprie & ſtricte, quia in veritate nulla fit leſio rei corporali, vel perſone ſacre prout requiritur de iure ciuili ſecundum quod declarat Bar. in l. ſacrilegij. ff. prin. ad l. iul. pecu. & Bald. in l. iij. C. de furt. & per Azo. in ſumma eo. ti. in prin. ideo non dicitur proprie ſacrilegium nec pœna ſacrilegij ibi cõmittitur. d.c. ſignificauit. de adul. Et per iſta remanet firma ſupradicta concluſio qđ clericus pro ſimplici adulterio nõ deponitur, ſed ſuſpenditur quæ de facili iudicio meo ſuſtinere poteſt in puncto iuris & eſt equior & probabilior præcedenti, ideo videretur potius eſſe ſeruanda quã præcedens quæ videtur eſſe nimis rigoroſa lxxxiij. diſt. c. presbyter. & xxxiiij. diſtin. c. fraternitatis. Nihilominus in conſulendo & iudicando tutius eſt tenere aliam opinio, quæ eſt cõis, quia in dectinis a cõi opinione nullatenus eſt recedendum ſcđm Bal. in l j. C. de edi. di ui adria. tol. & in l. j. C. de pœna iudi. g male iudi. Alex. in l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & in l. prolatam. C. de ſen. & interlocu. omnium iudi. & per Abb. in c. canonum ſtatuta. in fin. de conſti. vbi ponit nonnullas exceptiones in quibus licet quãdoq; recedere a cõi opinione. & hanc ſe-
22 querer in iudicando. † Bx quo nota qđ ſacerdos ſiue clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, per ſimplex adulterium quod commiſerit deponi poteſt & perpetuo ab altaris miniſterio remoueri, ſcđm quod declarat Panor. in d.c. at ſi clerici. in princ. in vlt. no. quod nota contra iſtos presbyteros incontinentes qui alienas vxores ſepius ſollicitant & ad illarum concubitum libenter accedunt. qđ poterunt deponi & ſecuta cõtinuatione omnino priuari. d.c. vt clericorum. & c. at ſi clerici. ¶ De iure autẽ ciuili aut iſte cõcubitus fuit habitus in forma matrimonij, aut ĩ actu fornicationis. Primo caſu aut contraxerunt ſcienter aut ignorantia, ſi ſcienter vtrinq; de adulterio, vterque punitur, ſi vero alter tm̃ ſciebat ille g erat conſcius punitur alter non & ſtatim diſſoluitur matrimonium, & omnia bona q̃ ſciẽs ignoranti dona, vel in dotẽ dederat perdit. l. eum q̃ duas. C. de adult. & l. qui contra legum & ibi gl. & doctores. C. de inceſt. nuptijs, fallit tñ qñ ambo, vel alter erat minor. quia ſibi parcitur ratione minoris etatis d.l. qui contra legem in fi. & per Bar. in d.l. ſi adulterium cũ inceſtu. ſi vero ignorabat mulierem, aut virum eſſe coniugium excuſatur etiam maior dummodo incontinenti habita notitia de impedimento ſe ab illa ſeparauerit alias ſi poſt cum eadem permanſerit non excuſatur a pœnis prædictis. d.l. qui
23 contra legem in fi. † Si vero illam cognouit in actu fornicationis aut ſcienter, quia ſciebat illam eſſe nuptã & tenetur de adulterio, maxime ſi erat mulier honeſte vite. l. j. & l. quamuis. la ij. C. de adult. ſi vero ignorabat & ſimiliter puniturde adulterio qñ mulier erat honeſte vite nec excuſatur iſto caſu propter ignorantiã facti quod putabat illam eſſe ſolutam, quia quotieſcunq; quis dat operam rei illicite a principio nõ attenditur animus illius adulterãtis & quod erat in tis operatione, ſed illud quod eſt in veritate, ita dicit Bartho. in d.l. ſi adulterium cũ inceſtu, & dixi ſupra iiij. proximo qõ. xij.

Prædicta tñ limitanda ſunt non procedere qñ mulier erat impudica, vel meretrix, quia talis concubitus eſt permiſſus a iure. l. verũ. in fi. & ibi Bart. ff. de furt. l. iij. & ibi Bar. ff. de condi. ob turpem cau. & l. ij. C. de concubi. De iure tñ canonico non euadere tñ impunis ẽt quod mulier eſſet impudica aut meretrix, quia de illo iure nullus cotus extra vxorium eſt permiſſus xxxij. qõ.
24 iij. meretrices. ¶ †Sed quæro nunc ſi vir coniugatus habuit coitum cum muliere ſoluta an ex iſto coitu oriatur ſtuprum, vel adultertum, dic breuiter qp de iure ciuili dicitur eſſe ſtuprum. vt l. j. & quod ibi not. C. de adult. quia tus ciuile conſideraut leſionem thori coniugalis & ſanguinis per commixtionem vxoris duntaxat, non aũt viri. d.l. j. de iure tñ canonico ſecus quia ſiue p virum ſiue per vxorem violetur thorũ cõiugale per alienos amplexus dr̃ fieri adultertum xxxiij. q. iij. nemo. & c. dicat. & p Al b. in c. tranſiuiſſe, de eo qui cogno. conſang. vxo. fue. i vltimo no. & in c. fi. de adulte. iterum quæro, quid ſi altquis coitum carnis limol habuerit cum muliere quæ olim fuerat meretrix, nunc aũt eſt cõiuncta, qua pœna puniatur, an de adulterio, vel de ſimplici fornicatione. aut loquimur de iure canonico in foro eccleſiaſtico & mulier erat iam effecta honeſte vite & conuerſationis, oẽſq; turpes & inhoneſtas conuerſationes euitauerat, & ſic ceperat habere nomen honeſte matrone ſue matris familias, & coitus

habitus cum illa erit punibilis de adulterio ac si nunq̃ fuisset meretrix, vt l.q̃ adulterium in princip.& quæ ibi no.Bald.& Salyc.C.de adulterijs.nõ replico amplius nomina pœnarum,quia satis plene dictũ est supra.Aut iam ceperat iterum meretricari & reuerti ad veterem impudicã vitam,& isto casu non punitur de adulterio, sed de simplici fornicatione, quæ similiter est punibilis de iure canonico xxij.q.iiij.dicat aligs. c.sequẽti.& c.meretrices.& dicemus infra q.sequen.cuius pœna erit solum suspensio in clerico hodie.c. fraternitatis.xxiiij.dist.et
25 late diximus supra eadem.q. †Laicus autem excõicatur quocunq; modo illam cognouerit aut in actu fornicationis aut in forma adulterij,vt in c.ij.de adulte.xxvij.qõne.j.si quis eps,de quo etiã diximus supra, De iure aũt ciuili si dicta mulier sit honesta & retinet nomen matris familias erit pœna adulterij vel d.l.quæ adul.& Bal.et Saly. hoc enim nomẽ matris familias de iure habet tria significata scdm gl.in d.l.quæ adulterium.primo enim significat & demõstrat mulierem quæ non viuit meretricio more sed honeste, & morigerate secundo pro ea quæ filios habet vt ff.de lib.exhi.l.deinde. Tertio pro ea quæ est sui iuris,sed Saly.ibi dicit q̃ ẽt ea quæ est in potestate non amittit nomen prędictum.vide ipsum in d.l.quę
26 adulterium. †Si vero inhoneste & meretricio more viueret,illius coitus de iure ciuili erit impunibilis tanquam coitus cõcubine l.j.& ij.C.de concubi.& per Bar.in l. verum.in fi.ff.de fur.& l.iiij.ff.de condi.ob turpem cau.& est tex.no.in l.si ea enim.C. de adult.& d.l.quæ adulterium.in fi.vbi dr̃ q̃ coitus habitus cum famula & vili persona non meretur puniri pp̃ vilitatem persone siue potius vilitatẽ cõditionis sue prout sepius accidit in istis hospitijs vbi sunt famule quædam ita vulgares quod habentur tanquam meretrices & cum pluribus & diuersis personis solent habere commerciũ, vide tex.ibi in fi.& Salyce.& eundem Saly.magis clare & in terminis in d.l.si ea p tex.i l.si vxor.§.siue.ver.sed & in ea.ff.ad
27 leg.iul.de adult. †Sed quæro quid si aliqua mulier commisit adulterium cum aliquo viro cum quo post mortem mariti sui matrimonium contraxit, an poterit accusari de adulterio huiusmodi post secundas nuptias contractas, & videretur dicendũ q̃d non,quia quemadmodum filij primo nati p subsequens matrimonium legitimantur & restituũtur natalibus,vt in c.j.de eo q̃ dux. in matri,quam pol,per adulterium.& c.per venerabilem,& ibi docto,qui filij sint legi. lex tñ dicit contrarium quod ipsa mulier poterit accusari & puniri de adulterio q̃d ante contractum istud secundum matrimonium cum eodem viro commiserat, ita dicit tex.in l.commissum C.de aduter. Vlterius quæro si quis carnaliter cognouerit cõcubinam alterius quæ indubitato affectu p vnum in domo sua duntaxat retinetur an vir qui illã stuprauit debeat puniri & qua pœna,& videbatur dicendum quod nõ ex quo honesta mulier dici non põt quæ non veri mariti patitur amplexus,tamen breuiter dicas contrarium esse verum, quia debet puniri de adulterio ex quo cum illo vi
28 ro honeste viuendo. †Hoc est,quia non recipit plurium amplexus,dicitur honeste viuere,nec perdit nomẽ honeste matrone, vt dicit glo.in l.si vxor.in princ.in ver.concubina.ff.de adult.& l.stuprum.ff.de ritu nupti,& iste est tex.in d.l.si vxor,in princ.ff. de adulter.vbi dicitur quod viro qui tenet dictam concubinam competit accusatio cõtra illum adulterum nõ iure mariti, sed iure extranei,ita dicit ibi tex.glo,in̄ variauit in pœna,primo enim dicit quod tenetur de stupro, deinde dicit quod tenetur de adulterio,Bart.tñ tenet ibi opin,illam quod de stupro puniat & non de adulterio, ga adulterium proprie non committitur nisi cum muliere nupta,vide Bart.ibi, credo autem quod coitus iste improprie & largo modo loquendo dicatur adulterium,sed in pœnis imponendis non debemus attẽdere impropriam & largam significationem, sed propriam & strictam,& maxime q̃n per illam propriam significationem fit diminutio pę næ quia in dubijs &c.l.de interpretatione & l.absentem.ff.de pœn,c.quod in dubijs.
29 de regu,iur.lib.vj.cum si. †Quæro nunc ponamus quod Pamphila si nupta Sẽpronio,et tempore istius matrimonij,commisit adulterium cum Gaio deinde mortuo Sempronio, ista Pamphila deuenit ad secundas nuptias,& nupsit Titio, queritur nunquid Titius poterit dictam vxorem accusare de adulterio illo quod commiserat tempore primi viri,& videtur dicendum quod sic, maxime si nõdũ erat elapsum quinquẽniũ. §.quinquẽniũ.ff.de adul.in cõtrarũ in̄ est veritas quod illã accusare non põt de adulterio commisso ante tempus sui matrimonij l.si vxor.§.si quis vxorẽ suã.ff.de adult. & ratio potest esse ista,quia per illud adulterium alias cõmissum nulla fuit ista in-

furia thoro coniuga li ipsius secundi mariti nec per illud dicitur violatum d cum cōiugale thorum. Idem dicendū est de stupro, si mulier dum esset virgo aut vidua tunc rapta fuerit ab aliquo & postea nupserit, non potest maritus illā accusare de stupro nec etiam illum stuprantem pro crimine commisso cum muliere antequā esset sua vxor, quia tunc nulla fuit sibi illata iniuria, quia nullum ius habebat in ea, vt d. l. si vxor. ff. si quis plane. Secus au ē si ea mulier erat spōsa, quia tunc poterit bene vir aut ꝑ se vel per sponsus ante cōsumationē matrimonij aut postquam consumauit matrimonium dictū stuprantem & mulierē quoq; accusare de stupro & prosequi iniuriam suam, d. l. si vir ff. 2 o si minor. in fi. eo. tit. † Idē etiam dicendū est de eo qui cōcubinam despōsauit & accepit in vxorem quod nō poterit a quoquam accusare iure mariti de stupro cum ea commisso tempore concubinatus sui, & ille est tex. in d. l. si vxor. §. si quis vxorem. ver. qd etenim. ff. ad l. iul. de adult. quę omnia bene not. quia sunt vtilia & contingibilia sepe.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum quid sit, & qualiter puniatur qui stuprum perpetrat.*

2 *Clericus fornicationem simplicem committentes qualiter puniatur.*

3 *Clericus pro stupro in virginem commisso pecuniariter punitur iudicis arbitrio.*
Laicus virginem deflorans, eam dotare, & vxorem ducere tenetur.

4 *Stuprum cum libera & conditionis honeste commissum punitur confiscatione dimidie partis bonorum.*

5 *Copula carnalis habita cum concubina alicuius non punitur de iure ciuili.*
Stuprum cum mulieribus turpiter viuentibus eque cōmittitur, at non eque punitur.

6 *Coitus omnis extra matrimonium est reprobatus & punibilis.*
Virginem deflorans impuberem, & viri impotentem qualiter puniatur.

7 *Tutor deportatur bonis publicatis qui eam cuius tutelam gessit stuprauit.*
Mulier nobilis familiæ seruo proprio se carnaliter commiscens, capite punitur, & seruus igne crematur.

EPISTOLA vltimū est de stupro quod tenta pe-
ctes fornicationis, quę fit, mittitur cum fœmi-
1 na mulie-
re honeste vel est inter li-
ber. s. & l. stuprū. de adul.
& ꝑ. item tex. in. l. si de pub. iudi. Quę-
ro g tur nunquę est pœna in isto casu criminis.
dic quod *in foro conscientiæ* clericus olim
deponebatur de iure antiquo. vt lxxxiij.
distin. presbyter quod erat secundum canones apostolorum idem seruabatur in simplici fornicatione, vt latius infra dicetur, hodie vero imponitur sibi pœnitentia decē annorum, cum illis simplicibus, discipulis, & pœnitentijs, de quibus in d. c. presbyter. Laicus autem habet pœnitentiam septem annorum xxvij. q. j. deuotam. & xxxi. q. j. hoc ipsum. vbi dicitur, quod clerici ēt hodie non excedunt metam septem annorum in pœnitentia prædicta. In foro autem contentioso de iure canonico, dic quod clericus pro isto crimine deponitur, ita tenet Panor. in c. at si clerici de iudi. & in d. c. vt clerico rum de vita & honestate clericorum, & in c. peruenit. in fi. de adul. vbi in effectu cōcludit † quod clericus in sacris solum euadit pœnam depositionis qñ commisit simplicem fornicationem cum muliere soluta & impudica concubina seu meretrice, sūc nō infertur illi alia pœna quam pensio is, vt ibi plenius per Abb. Ioan. ipse vero criminibus carnalibus, excepta solū hac simplici fornicatione est pœna deprimitus, vt habetur lxxxiij. d. ꝑ presbyter ij q. violator, lxxx. d. Maximianus, quam tus ēt protulit simplici fornicatione continuata a qua clericus si post primam, vel secundam monitionem non diuertit poterit deponi atq; priuari, vt in c. ex parte ade. de testibus, & sic cum ꝑ. de cohabit. clericorum & mul. Si vero ista fornicatio non esset amplius tam lex sed haberet ad unda aliquā qualitatem vel accidens puta adulteri, stupri, incestus & huiusmodi tunc esset pœna de depositionis vt dicit Abb. in d. c. at si clerici. in xiij. co. & in d. ꝑ. eruenit. dum etiam tenere vt Ioan. de Imo. in d. c. vt clericorum. vt refert Ioā. de An. in rubri. & in c. ꝑ. gn. si cauit de adulte. Cum tamen satis cōstet opinio quod pro stupro fiat depositio a qua in decretis non esset recedendum vt supra dixi, tamen si quis vellet tenere contrariam opinionem facile posset per ea quæ supra proxime diximus in præcedenti quæstio.

3 †Et dicit ēt Abb. in d. c. vt clericorum. quod

pro

pro ſtupro in virgine commiſſo iudex eccleſiaſticus poterit imponere pœnã pecuniariam clerico arbitrio ſuo vltra alias pœnas ſpirituales qũ ille non ſufficerent, quia illas nõ timeret quas pœnas ſi non ſolueret luet in corpus arg. l. j. §. ſi. ff. de pœn. & non ſufficit ſolum dotare mulierem ſtupratam, quia vltra dotem tenetur etiam ſoluere pecuniariam aut corporalem pœnam ita dicit Abb. in d. c. peruenit, de adulte. Laicus autẽ de iure canonico ſi virginem defloruit, tenetur illam dotare. & in vxorem ducere ſi non erat vxoratus & his duabus pœnis copulatiue punitur, ſi vero nollet aut nõ poſſet propter aliquod impedimentum illam ducere in vxorem vltra pœnam dotis conſtituere tenetur alia pœna pecuniaria ſiue extraordinaria arbitrio iudicis, vt dř in d. c. j. & cap. peruenit, de adulte. & ibi Abb. ſi vero cũ vidua honeſte viuente ſtuprum cõmiſerit, punietur pœna pecuniaria arbitrio iudicis iuxta qualitatẽ facti & perſonarum conditionem d. c. j. de adulte. vbi latius per dom. Abb. & idẽ Abb. in d. c. vt clericorũ. in xij. colum. & idem Abb. in c. licet. de pe.

4 † De iure aũt ciuili pro ſtupro commiſſo cum muliere libera & honeſte conditionis & fame, ſi vir ſit honeſte conditionis aut in dignitate conſtitutus dimidie partis bonorum ſuorum confiſcatione & relegatione tẽporali arbitrio iudicis punitur, ſi vero ſit vilis perſona fuſtigatur & nihilominus in exilium mittitur, vt ſupra ita dicit tex. expreſſe in. §. itẽ lex iulia. inſtitu. de publi. iudi. & iſta eſt pœna regularis, quæ tamen fallit in pluribus caſibus in quibus alia pœna imponitur. Et primo qñ mulier non eſſet libera ſed ſerua, quia tũc datur dño actio legis aquilie iniuriarum, aut de. ſeruo corrupto l. inter liberas. & ibi Bar. ff. de adulte. l. fina. ff. de offici præſi. & l. penulti. C. de ſer. corrup. Secundo fallit licet ſit mulier libera, tũ ſi eſt famula aut alias vilis conditionis exiſtẽs in caupona, hoſpitijs, aut alijs ſimilibus abiectis locis habenti rem carnalem cum mulieribus vilis conditionis non imponitur iſta pœna, ſed tenetur actione iniuriarum propter vilitatem perſone l. quæ adulterium. & ibi glo. & Bart. C. de adul. &

5 Bartol. in dicta l. inter liberas. † Tertio fallit in concubina retenta in domo & indubitato affectu, quia licet cum illa habere cõcubitum de iure ciuili abſque aliqua pœna. l. ij. C. de concubi. & not. glo. in l. ſtuprũ. & in l. inter liberas. & ibi gloſ. & Bartol. ff. de adulteriis. Quarto etiam fallit in publica meretrice, vel in alia muliere impudica quę plures admittere ſolet ad eius amplexus, licet ſecrete agat, quia non dicitur honeſte viuere prout requirit illa lex iulia de adulteriis cap. v. dicto. §. item lex iulia. & ibi Ioã. Fabri. & per Bartol. in l. iij. ff. de conditio. ob turpem cau. vbi concludũt docto. prædicti, quod tunc mulier ipſa perdit nomen & famam honeſte matrone.

Contra hæc oppo. de. l. ſtuprum. ff. de ritu nuptia. vbi dicitur quod ſtuprum committitur etiam cum mulieribus quæ turpiter viuunt, & a pluribus quæſtum accipiũt dummodo id non palam faciant, Sol. non negatur quin cum mulieribus ipſis ſtuprum committatur, quia mulier ſoluta eſt & libera perſona, ſed delictum non eſt punibile cum eis factum de iure ciuili propter inhoneſtam vitam licet non ſint publicæ meretrices. tamen ex quo plures fornicantes admittunt & perſonam ſuam pluribus exponunt, dico quod acceſſus ad illas eſt impunibilis, quia non dicuntur honeſte viuere, vt requirunt iura. in dicta l. inter liberas. & l. ſtuprum. ff. de adulte. & dicto. §.

6 item lex iulia. † De iure tamen canonico omnis coitus præter vxorius ſiue matrimoniales eſt reprobatus & punibilis. xxxij. quæſtio. ſecunda nemo & capit. meretrices. Fallit etiã & quinto regula prędicta quando quis haberet coitum cum virgine impubere minore. xij. annis, nondum viri potente, quia humiliores in metallum damnantur, honeſtiores vero in inſulam deportantur l. ſi quis aliquid. §. nondum. ff. de pœnis. quod nota, quia hodie iſta pœna non inuenitur correcta neque immutata, ita dicunt docto. in dicto. §. item lex iu-

7 lia vbi gloſſ. tangit. † Sexto etiam fallit dicta regula in tutore qui pupillam cuius tutelam geſsit ſtupraui, quia tutor deportatur & omnia eius bona publicantur l. prima. C. ſi quis eam cui tut. geſſe. ſtup. ratio eſt quia tutor datur loco patris perſone principaliter ad illam nutriendum, & bonis ac honeſtis moribus inſtruendum, non autem ad ſtuprandum l. ſecunda. ff. de admi. tuto. & inſtitu. eodem titu. in princi. & de tutel. in princip. Septimo & vltimo fallit in muliere nobilis familiæ quæ ſeruo proprio le carnaliter commiſcuit, quia mulier punitur pœna capitis, ſeruus autem igne peribit l. prima. C. de mulie. quæ ſeruis propri. ſe iun. e.

SVMMARIVM.

1 *Coitus contra naturam habitus triplex reperitur, & qualiter puniatur.*
2 *Coitus cum brutis habitus qualiter de iure canonico puniatur, & qualiter in foro contentioso & in conscientie. & nu. 3.*
4 *Coitus cum brutis punitur pœna capitis.*

1 CTAVO quero quid de coitu † habito contra naturã dic quod istud est triplex. quoddam. n. est quod fit contra naturam humane societatis, & illud est quod fit cum propria matre vel filia de quo dictũ est supra eo. titu. q. ij. Aliud est qđ fit contra naturam sexus humani quod est qũ fit cũ masculo, vt l. cũ vir. C. de adulte. Aliud est quod fit contra naturam generis humani, & illud est quod fit cum brutis c. vt clericorũ de vita & honesta. clericorũ in prin. vide quæ diximus supra eod. tit. d. qõ. ij. & habetur in cap. vt clerici de excess. præla. xxxij. q. vij. adulterij. & c. flagitia. & xxxiij. q. ij. hoc ipsum in fin. d. l. cum vir. &

2 l. fediſsimam. C. de adul. † Pro isto enim crimine de iure canonico. l. antiquo & in foro conscientie tam in clerico, quã in laico pœna est partficata, iniungitur pœnitentia † temporalis vltra septennium arbitrio sacerdotis vt extra gremiũ ecclesiæ & communionem fidelium vltra illud septennĩ tandiu commoretur donec de crimine ipso congruam egerit pœnitentiã arbitrio sacerdotis nunquam se in diuinis commiscendo

3 vt d. c. hoc ipsum. † Sed de iure canonico in foro contentioso in clerico erit perpetua depositio ab altaris ministerio, ab omni ordine facto, ac olim beneficiorũ et officiorũ perpetua priuatio vt est casus in d. c. vt clericorũ in princ. de vita & honesta. clerico. & ibi Abb. & c. clerici. de excess. præla. si vero sit laicus excommunicatus, & a cetu fidelium omnino expellitur, d. c. clerici, in fi.

4 l. † De iure autẽ ciuili pro isto crimine est pœna capitis l. cum vir. C. de adulte. cõtra quod crimen & eius reos, Imperator in d. l. cum vir. multum fortiter exclamat atque irascitur propter eius summam turpitudinẽ dicens iubemus insurgere leges, armari iura gladio contra huiusmodi facinorosos homines qui audent peruertere ordinem naturæ, & est adeo turpe scelus quod non profi

cũ fœtre, & nephas quodammodo loqui de ipso propter quod dicit Pontifex q̃ venit fames, terremotus, & pestilentie, & primũ ira dei in filios diffidentie vide text. in d. c. vt clericorum de vi. & ho. cle. & xxxij. q. vij. adulterij malum c. flagitia & c. offerebat Loth. & c. clerici. de excess. præla.

SVMMARIVM.

1 *Fornicatio commissa cum muliere soluta & impudica qua puniatur pœna.*
2 *Fornicatio an sit genus quoddam, diuersas sub se continens species.*
3 *Presbyter seu clericus qualiter olim pro fornicatione puniebatur, & qualiter hodie.*
Coitus meretricius vel alias cum muliere impudica habitus, iure ciuili euadet impunitus.
4 *Forcinans scienter cum meretrice sibi agnata, pœnam non euadit incestus.*
5 *Validum censetur id quod est in veritate, potius quam id quod est in opinione.*
6 *Concubina quæ dicatur legitima vt eius filij possint dici naturales.*

1 ONO quero quid de simplici † fornicatione habita cũ muliere soluta & impudica, aut cum publica meretrice, quæ publice extat parata qua pœna huiusmodi criminis reus punitur, dic quod de iure canonico in foro conscientie propter vitium inconsentie illa septennali pœnitentia, vel forsan minoris sacerdotis arbitrio subiacet. xxxiij. q. ij. hoc ipsum xxij. q. j. predicãdũ. & xxx. q. vij. c. adulterij. xxxij. q. iiij. c. meretrices. xxxvj. q. j cap. lex illa, vbi tex. enumerat quinq; species criminis carnalis coitus quę fiunt cũ mulieribus natural ter, vbi dẽ q̃ li

2 cet secũdum quorundã opinionẽ, † hoc nomen fornicatio, sit nomen generis comprehendens sub se omnes species illicitꝰ coitus de quibus supra & ibi dicitur poni vt genus cõprehendens sub se omnes species prædictas. xxij. quæstio. iij. c. meretrices. & c. seq. & xxx q. ij. hoc ipsum prope finem. Quandoq; idem nomen fornicatio, ponitur vt species q ia continetur coitus habitus per vitium fornicationis cum muliere soluta & impudica, aut cum publica meretrice, ita di

cit text. in dicto c.meretrices, xxxij.q.iiij.

3 † De iure autē canonico in foro contentioso olim erat pœna depositionis,& prima rionis in clerico. lxxxij.distin. presbyter, hodie tamen est minor scilicet suspensionis aut pecuniaria vt hic arbitraria,& per Ab. in d.c.vt clericorū in xij. col.de vi. & hone.cle.Hæc enim quæ diximus habent locū in clerico,laicus vero aliter punitur arbitrio iudicis, quandoque pœnā pecuniaria, quandoq; alia vide do. Abb.in d.l.vt clericorum. De iure vero ciuili iste coitus meretricis, vel alterius mulieris impudice est permissus & pœnitus impunibilis, vt l.j.& C.de concubi. & per Bart.in l.verum,ff.de fur.& idem Bar.in l.iij.in princi.ff.de conditio.ob tur.cau.Sed antequam ad vlteriora procedam non omittam notabile verbū quod dixit Salyce.in l. quæ adulterium.C.

4 de adulte.quod si quis†fornicatus fuerit cū meretrice quę erat agnata ipsius virī coeūtis incurrit pœnam incestus ipse vir si sciēter commiscuit se cum illa, Secus autem si ignorabat illam esse eius consanguineam, quia isto casu non punitur etiam de incestu ita tenet Salyce.in d.l.que adulteriū. & ratio est quia vir non dabat operam rei illicite,sed permisse d.l.verū in fi.& ibi Bart, ff.de fur.& Bartol.in dicta l.iij.in prin.ff.de cōdi.ob turp.cau.& l.gracchus.C.de adul. ideo isto casu attenditur potius illud quod erat in opinione quam illud quod est in veritate l.j.§.diuus.& l.diuus.& l. in leg. corne.ff.ad l.corne.de sica.quando vero a principio dabat operam rei illicitę tunc succedit & viget alia regula cōtraria de qua per Barto.in l. si adulterium cum incestu.ff.de

5 adulte. † quod plus valet illud quod est in veritate quam illud quod erat in opinione de quo late diximus supra titu.proximo q. xj.in materia poculi abortionis & amatorij,hæc tamen procedunt de iure ciuili,quo meretricis & concubine coitus est impunibilis vt supra sed de iure canonico quo omnis concubitus præter vxorū dī esse damnatus,xxxij.q.iiij.c.meretrices. putarē habere locum secundam regulam de qua supra,& quod ignorantia non deberet ipsum excusare,attento q dabat operam rei illicitę & damnabili c.meretrices.pro quo facit doctrina Bartol.in dicta l. si adulterium cū incestu,& quod habetur in cap.fina.de homi.lib.vj.nec excusatur propter turpitudinem vtę ipsius mulieris,quia turpitudo illa verum est quod excusat virum a pœna adulterij, vel stupri,non autem a pœna incestus quæ infertur ratione sanguinis, quia per turpitudinem vtę illius iura sanguinis non tolluntur, ita dicit ipse ibi quem vide

6 & nota. † Et ad ea quæ diximus supra de concubina retenta in domo nota quod adhoc vt aliqua dicatur legitima concubina,quæ retineri possit impune de iure ciuili,& cuius filij dicantur veri naturales, & succeddant patri in illis duabus vncijs ab intestato, vt in authen. qui, mo.na. effi. sui in prin,& in fin,plura requiruntur de quibus per do.Ioan. de Ana, in rubri,extra de adul. in ij.col.

SVMMARIVM.

1 *Raptus mulieris est crimen graue & valde detestabile.*

2 *Raptores mulierum quibus sunt pœnis afficiendi.*

3 *Socius quis sit, & quis sequax, & in quibus differant.*
Associans alium ad aliquem actum, cēsetur illi opem præstare.

4 *Receptator rapte mulieris quasi sit afficiendus pœna.*

5 *Iniuria vni de domo facta,censetur toti familie irrogata.*
Rapiens masculum causa libidinis qualiter puniri debeat.

6 *Parentes insultati cum consanguineis possunt licite insultantibus resistere.*
Occidi non potest impune qui non reperitur in flagranti crimine.

7 *Auxilium seu fauorem post factum præstās mitius punitur eo qui interfuit facto.*
Auxilium & fauorem malefactori præstantium plures sunt species.

8 *Consulens seu persuadens maleficium an, & qua pœna puniatur maleficio sequuto.*
Consulens & persuadens an censeatur opē & auxilium maleficio præstare.

9 *Quasi dicto, est improprietatis nota, sicut & verbum videtur.*
Statutum pœnā imponens auxilium seu opē præstanti maleficio,non comprehendit persuadentem seu consulentem.

8 *Conſulens aut perſuadens quas debeat dare pœnas, ſtatuto eas non exprimente.*
Conſulens maleficium punitur etiam ipſo non ſequuto.
21 *Conſulens in minoribus criminibus, quas pœnas luat ſi ſtatutum non taxet eas.*
22 *Conſulens maleficium an puniri debeat, etiã ſi delinquens omnino facturus eras.*
23 *Argumentum a ſenſu contrario non vbi contra legem procederet.*
24 *Conſulens qui ante delictũ cõmiſſum reuocauit cõſilium, an teneatur facto ſequuto.*
25 *Opẽ miniſterij & adiutorij corporaliter præſtans malefactori quando & qualiter puniatur.*
26 *Opem ſcienter præſtans malefactori ante factum tenetur.*
27 *Opem præſtans poſt delictum commiſſum quando puniri debeat.*
Opem præſtans malefactori per viam iuſtitie non punitur.
28 *Aduocatus cum excommunicato participãs pro conſilio dãdo nõ incurrit excõicationẽ.*
Supplicare non licet pro damnato de crimine læſæ maieſtatis.
Aggeres nili rumpens & curium aquarum deuians ignis crematur.
29 *Statutum dicens opem non præſtandam bãnitis non includit eos qui ob iuſtitiam, gratiam, vel charitatem præſtant opem.*
30 *Pœna plurium eidem opem præſtantium an ſit vniformis.*
31 *Rapiens virginem aut viduam ſeu nuptam qualiter puniatur.*
Ancillã aut libertinã alterius rapiens quas det pœnas.
32 *Sponſus ſponſam propriam rapiens qua pœna plectatur.*
33 *Mulier virum cauſa libidinis rapiens an puniatur, & quid ſi vir virum.*
34 *Nuptie de parẽtũ cõſenſu procedere debent.*
Puella raptori ſuo nubere non poteſt etiam de parentum aſſenſu.
35 *Rapiens meretricem aut alias plurium concubinam an debeat puniri.*
Meretrices cauſa libidinis incluſas detinentes actione iniuriarum tenentur.
36 *Raptor meretricis quæ meretricari deſierat an puniatur ac ſi probam rapuiſſet mulierem.*
37 *Meretrix quæ non plene reſipuit ſed ſecrete plurium amplexus admittit tractari adhuc poteſt vt meretrix.*

1 DECIMO nunc eſt videndũ de raptu mulieris, quod quidem eſt graue & lõge deteſtabile crimen, & iura maxime ciuilia ipſum vehemẽter abhorrẽt, quod patet ex atrocioribus pœnis quę contra raptores ipſos eorũq; complices & ſequaces iura ſtatuerũt vt l. vnica, C. de raptu virg. vbi patet quod nedum puniuntur raptores monialium ſacratarũ, verumetiam virginarum laicarum nuptarum & viduarũ honeſte viuentium ac etiam ſponſarum mulierum, ita qđ non liceat ipſi ſpõſo propriam ſponſam ex domo parentum rapere ſeu violenter abſtrahere & ad eius domum adducere, & quid de viro rapiente vxorẽ propriam cum qua cõtraxerat & conſumauerat matrimonium an puniatur pœnis de quibus in l. vnica & quid de eo qui rapuit meretricem cauſa libidinis aut concubinã ſeu aliam impudicam mulierem an cõprehendatur in l. prędicta vt illis pœnis ſubijciatur, vel aliis & quibus. Pono igitur primo caſum q̃ Titius armatus & aſſociatus Meuio, Gaio, Sempronio ingreſſus fuit in monaſterio ſanctę Catharine ex quo violenter vna cũ ſocijs prædictis rapuit quandã venerabilẽ monialem profeſſam ſororẽ Luciam nuncupatã quam ſic raptam ex dicto monaſterio extraxerunt illãq; duxerũt ad domum Pamphili, & dum ipſam monialẽ raptam adducerent in itinere occurrerũt Tyberio, Fabio, & Pompeio, qui ſimiliter præſtiterunt opem & auxiliũ præfato Titio & illius ſocijs ad perducendum ipſam monialẽ ad domum ſupra dicti Pamphili.

2 †Queritur modo nũquid oẽs iſti ſint pariter puniendi & quibus pœnis. Reſpon. q̃ ipſe Titius vna cum Meuio, Gaio, & Sẽpronio ſocijs in raptu pluribus pœnis ſubijciẽtur, & primo q̃ ſi in flagranti crimine fuerint a parentibus, conſanguineis, tutoribus, curatoribus, dominis, vel patronis rapte mulieris deprehenſi poſſunt impune inter-

fici & vltra hæc capite puniũtur & omnia eorũ bona publicantur & applicantur dicto monasterio ex quo monialis rapta reperitur vel in quo professa erat l. vnica. C. de rap. vir. quibus pœnis nedum ipse & eius principalis, verum etiam Menius, Gaius, & Sempronius eius socij & adherentes qui in ipso raptu interuenerũt & dicto Titio opẽ & auxilium præstiterunt, puniuntur & perpetua oẽs notantur infamia. d. l. vnica. vnde Bald. in dicta l. vnica. super isto verbo dicit,
3 †nota q; differentia est inter socium & sequacem, quia socius est ille qui principaliter vadit ad maleficium propter se & sic ,p interesse suo sequax vero est ille qui vadit propter aliũ & pro alterius interesse vt hĩ in cle. c. j. de pe. vbi est glo. no. quæ declarat quis sit socius, quis sequax, & quis ille qui dat consiliũ, auxiliũ, vel fauorẽ, & quis illorũ dr̃ grauius delinquere & maiori pœna dignus existat. Itẽ nota secundũ eundem Bal. ibi quod eo ipso quod quis associat alicui quem ad actum aliquẽ vr̃ sibi dare auxiliũ absque eo quod aliquid faciat in eius fauorẽ quod est verum dicit ipse de auxilio fauoris non de auxilio facti qũ nihil fecit, nã per hoc ille qui associatur propter associatis præsentiam fit audacior & eius aduersarius efficitur timidior. Ex quo infertur quod si Gaius armatus associauit Titiũ ad insultandum, vel occidendũ aliquem licet ipse Gaius nihil fecerit sed solũ instetit ibi præsens armatus dicitur dedisse auxilium & fauorem dicto Titio ratione prædicta, quia ex ipsius præsentia titius insultans fit audacior, insultans vero efficitur timidior, & hoc tenet Bal. in l. raptores. in ij. colũ. C. de epis. & cle. & Saly. in dicta l. vnica. C. de raptu virgi. Adde Socy. in consi. clvij. incipiente, consultatio. v. erli. iij. oftenditur. in ij.
4 parte fal. xj. hoc idẽ tenet. † Sequitur in Themate quod Titius cum sociis monialẽ raptam in domo Pamphili introduxerunt & ibi illam tenuerunt, quero qua pœna puniatur iste Pamphilus, q raptores ipsos cũ moniali scienter receptauit, dic quod pœna capitis duntaxat punitur absque bonorum publicatione, vt d. l. vnica. §. pœnas autem, vbi dicitur quod illi duntaxat qui raptui interfuerunt & principali raptori assistetrũt illi tribus pœnis puniuntur. s. pœna capitis, perpetue infamię, & omniũ bonorum confiscationis siue publicationis, & isti oẽs poterunt a parentibus, consanguineis, tutoribus, & curatoribus, a dñis, vel patronis mulieris rapte impune occidi, si in illo flagranti fuerint deprehensi, & dicunt Bal. & Saly. in d. l. vnica, quod hęc facultas siue licentia occidendi dr̃ concessa etiam filijs, & nepotibus mulieris rapte licet tex. illos nõ exprimat, & hoc virtute eiusdem vel maioris rationis quæ viget in filijs & nepotibus
5 quã in alijs cõsanguineis & agnatis. †Ex quo dicto notant ibi Bald. & Saly. q; iniuria facta vni de domo vel de familia censetur esse facta toti familię & consanguinitati, & vnusquisq; poterit iniuriam suam vindicare. & ideo isto casu nullus de consanguinitate poterit esse testis in hmõi causis, hoc tamen intellige vbi esset confusedo qd omnes de familia siue de cõsanguinitate reuocare soleant ad animũ suum iniuriam factã consanguineo vel alteri de familia, secundũ Cyn. in d. l. vnica pro quo facit tex. in l. j. C. si rector prouin. &c. & C. si quacũ. prædi. potesta. l. j. Ex hoc ẽt nota secundũ Saly. ibi dum quærit an facultas illa occidendi præstita censeatur illis personis de quibus ibi contra raptores masculorum qñ rapiũtur masculi causa libidinis, & concludit qd non, nec pœnæ illius legis inferuntur contra ipsos. Bal. tamen ibi tenet contrariũ qd illa lex & illius pœnæ habeant locũ etiam contra rapientes masculum & dicit esse casum ibi in d. l. vnica in fin. sed text. ille hoc nõ probat, dum enim loquitur de masculis & fœminis eisdem pœnis puniendis, loquitur de his qui associarunt siue dederũt auxilium raptori, & sic de personis delinquẽtibus, non autem de illo qui passus fuit rapinam, & ideo puto opinionẽ Salyce. & sequacium esse veriorem, maxime, quia lex illa est multum exorbitans & odiosa, vt dicit ibi Saly. bene verum est q; non solũ parentibus & consanguineis, verumetiam & amicis licet huiusmodi violentię, & rapine resistere, & ipsos violentos raptores etiam armis propulsare atq; abijcere, cum moderamine tñ inculpate tutele, vt dicit ibi glo.
6 in d. l. vnica. †Per cuius doctrinã decidit̃ alia quęstio valde notabilis. Quod quotiescunque aliquis esset insultatus a pluribus quod parẽtes & cõsanguinei ipsius insultati, & oẽs qui sunt de illius familia poterunt licite & impune insultantibus ipsis resistere, & illos propulsare ẽt cũ armis, & si quẽ offenderint vel occiderint in tali ,p pulsatione & resistentia, non tenentur de homicidio nec alia pœna dũmodo id fecerint cũ moderamine inculpate tutele, qa iura permittũt consanguineo consanguineũ suum defendere, ita dicit Salyce. in dicta l.

vnica vbi dicit quod istud etiam tenet glo. ibi & gloss. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure.

Sequitur nunc videndum quibus pœnis puniuntur Tybertus, Fabius, & Pompetus qui Titium raptorem, & socios post commissum facinus associarunt ad domum supra dictæ Pamphili, & breuiter dicas quod isti puniuntur pœna capitis duntaxat absq; bonorum publicatione vel infamia dicta l. vnica. §. pœnas. Et nota qd isti non possunt a parentibus & consanguineis mulieris & aliis personis de quibus ibi impune interfici vel offendi licut alij ex quo nō dicuntur compert in flagranti crimine, quia isti post commissum crimen interuenerunt.

7 †Ex quo dicto nota hoc verum quod est summe notandum q̄ hi qui præstiterūt auxilium & fauotem malefactori post commissum crimen associando illum & illi faciendo eundemq; defendendo mittis puniūtur quam illi qui delicto siue homicidio interfuerunt licet nihil fecerint hoc probatur in d. l. vnica secundum quod illam declarat Bal. ibi. & Bald. in d. l. raptores. C. de epis. & cle. & Saly. in d. l. vnica in ver. cæteros. in vj. parte, sui commenti. in iiij. col. in princ. hoc idem expresse dicit quibus adde do. Soci. in consi. ci vij. incipiente consultatio. ista. verū. iij. ostenditur in ij. parte. fol. xj. vbi hoc idem tenet quod an sit verū, simpliciter patebit ex infra dicēdis. Istorum enim qui præstant auxilium & fauorē principali malefactori plures sunt species, secundum quod notat glo. in cle. j. de pœnis. & supra alias tetigi verbum eadem q. quorum quidam dicuntur socij ipsius principalis qui principaliter vadūt propter se, quidam alij dicuntur adherentes & sequaces qui veniunt propter alium & pro alterius interesse, quidam sunt persuasores & consultores qui persuasionibus & consilijs suis, animum & audaciam præstant principali malefactori ad dictum maleficium perpetrandum, quidam alij dicuntur mandatores qui hoc mandant expresse vt fiat maleficium, & ibi omnes sunt diuersi, diuersisq; pœnis puniuntur, videamus igitur de quolibet, & vt seruemus ordinem nature videbimus primo de his qui præcedūt factū hoc est quę fiunt ante factū quod est consiliū, & persualio ad maleficiū perpetrandū.

8 †Et ideo primo quero an persuadēs vel cōsulens puniatur, & qua pœna facto sequuto & qd si factū non fuerit cōpletū in totū, sed pro parte, & qd si nihil actū sit, an persuasor & cōsultor puniantur, & qua pœna, & anteq; ad vlteriora deueniā. Quero an ille qui cōsuluit & persuadet dicatur pstare opē & auxiliū maleficio, ita q̄ si statutū imponit pœnā præstāti opē & auxiliū malefactori siue maleficio cōprehēdat et illū qui persuadet & consuluit Saly. in d. l. vnica in iiij. col. arguit ad partes. primo q̄ sic, secūdum authoritatē Catholicō & quorundā humanarū litterarū possessorū demū authoritate iuris cōcludit q̄ nō, ga. largo sumpto vocabulo & improprie dr̄ præstare opē & auxiliū ille q̄ persuadet & cōsuluit, & p hoc ad ducit tex. in l. q̄ seruo in j. & ij. responso. ff. de furtis vbi dr̄ q̄ ille q̄ persuasit seruo alieno vt fugeret & furtum faceret secuta fuga & facto furto, q̄ persuaserat tenet dño actione furti, quasi ope & cōsilio eius furtū factū

9 fuerit, †dicto. n. quasi, est nota improprietatis, vt no. in l. ij. ff. de vsufru. ea. re. quę vsu consu. & similiter verbū vr̄. de quo in d. l. q̄ seruo denotat similitudinē & improprietatē, vt l. nō vr̄. C. de in integ. resti. titulo generali, & sic cōsuluit ipse Saly. q̄ q̄ cōsuluit & persuadet de stricta & ꝓpria significatione vocabuli non dr̄ præstare opē & auxiliū, & per cōsequēs dicas q̄ nō cōprehenditur in statuto imponēte pœnā præstantibus opē & auxiliū, ga. statuta ipsa sunt exorbitātia, & vt plurimū odiosa & nō debēt extēdi ad casum impropriū sed ꝓprie & stricte intelligūtur l. ij. C. de noxa. l. quicqd adstringēde. ff. de verbo. oblī. c. si papa. de priui. lib. vj. per Barto. in l. oēs populi. in vj. q. prin. ff. de iusti. & iu. cū multis similibus. R e uertor nunc ad qōnem nostrā an persuasor & consultor puniatur & qua pœna & dic aut lex vel statutū imponit certā pœnā persuasori & cōsultori facto secuto & alia vel nulla pœna facto nō secuto, & tūc seruāda

10 erit lex, prout clare loquitur. †aut statutū vult q̄ puniatur cōsulens & persuadēs, sed nullā exprimit pœnā, & hic aduerte aut sumus in atrocioribus siue minoribus criminibus, & sic querimus in facto demū secuto puniatur vel facto ēt non secuto dūmodo tentādo quenerit ad actū proximum facto. Primo casu dic q̄ regulariter punitur consulēs & persuadens eadē pœna qua principalis delinquēs puniretur facto secuto, vt l. nihil. ff. ad leg. cornel. de sica. l. verum. ff. ad leg. pōpe. de pari. & ad turpil. l. ij. §. incidit. & l. ij quis non dicam rapere. C. de epis. & cle. hoc plus est atrocioribus, quia facto ēt non secuto infertur pœna consulenti. d. l. si quis non dicā rapere sed cōtra hoc est q̄ notat in d. l. vnica de rap. virg. in. § pœnas

versi.cæteros vbi dicitur q̃ persuadens & consulens non punitur eadem pœna sicut principalis raptor, sed minori scilicet pœna capitis dũtaxat, vt ibi vr̃, sed dic q̃ ideo ibi punitur minori pœna, quia lex ibi imposuit pœnam certam a qua non recedendum vt supra diximus, alias si non fuisset declarata certa pœna eadem puniretur sicut principalis, ita dicit Saly. in d.l.vnica.

11 †Secundo vero casu quando sumus minoribus criminibus, vel in non atrocioribus, et tunc dic si statutum non imponit certam pœnam, sed mandat ipsum puniri puniri eadem pœna per ea quæ proxime dixi, fallit tũ hoc q̃n delictum propter aliquam qualitatem vel accidens diceretur grauius in persona delinquentis, prout est furtũ manifestum q̃n grauius punitur q̃ non manifestum, item si ex forma statuti delictum magis esset punibile factum in vno loco q̃ in alio loco vel vno tempore magis q̃ altero vel si diceret statutum, quod si reus inquisitus negauerit contenta in inquisitione puniatur in duplum, vt l. contra negantem. C. ad l. aquil. quia tunc consultor non punitur sicut delinquens, sed pœna simplici, vt ff. de furt. l. qui seruo in princip. & l. is qui opẽ. eo. tit. & ibi Bart. Prædicta etiam limitare esse vera q̃n principalis qui fecit delictum non fuisset alias factutus nisi præcessisset cõsilium & persuasio illa q̃n autẽ erat alias

12 omnino facturus dic vt infra dicã. †Quæro nunc quid si delinquens erat alias omnino facturus id quod fecit, an isto casu persuadens vel consulens puniatur quidam dixerunt q̃ non, quia isto casu consulens non fuit causa delicti, vt in l. non solum. §. si mãdato in versi. attilicinus. ff. de iniurijs. sumpto argumento a contrario sensu ibi enim dicitur q̃ persuasi alicui nolenti inferre iniuriam facere dr̃ ibi quod tenetur persuadens ac si ipse fecisset ratio est, quia ille q̃ fecit iniuriam non erat alias facturus, ergo si facturus erat non tenetur, pro quo facit etiã tex. in. §. ope. instit. de obli. quæ ex delic. nasc. & hanc opinionem videtur tenere gl. in d. versi. attilicinus. Quidam alij tenuerunt contrarium q̃ omnino consultor vel persuadens teneatur ẽt si delinquẽs illud alias facturus erat, quia non debuit consultor & persuasor malo cõsilio suo iniquo viro augere malitiam & animam ad delinquendum, & iste est tex. no. vbi est casus in l. j. §. persuadere in fin. ff. de ser. corru. & ibi gl. & hoc etiam tenet Sal. in d. l. unica. C. de rapt. vir. cũ hac tñ distinctione q̃d vbi delinquens nõ erat facturus persuasor non tenet eadem pœna sicut principalis per ea quæ supra proxime diximus vt d. §. persuadere nisi in lege vel statuto reperiretur certa pœna expressa quo casu illi standum erit per ea quæ supra diximus & no. in d. l. vnica. §. pœnas. versi. cæteros. si vero erat malus de per se & illud delictum erat alias omnino facturus & in isto casu similiter tenetur persuadens sed minori pœna quam iudex secundum qualitatem facti & conditionem personæ arbitrabitur maiorem aut minorem, & secundum etiam vehementiam & magnitudinem persuasionis, & cõsilij, alias enim ex leui verbo persuasio enuntiatiue aut iocose forsan prolato quis non tenetur nec diceretur propter hoc opem præstitisse dicto. §. ope. instit. de obliga. quæ ex delic. nasc. & istius opinionis fuit etiam Dyn. in capit. nullus ex consilio de regu. iur. lib. vj. hoc idem videtur sentire Barto. in l. prima. §. incidit. ff. ad turpil. qui text. in instigante loquitur q̃ idem est sicut in persuadente, & dicit Salyce. in dicta l. vnica. & non obstant ea quæ supra dicebantur in d. l. attilicinus. arguendo a contrario sensu,

13 †quia illud argumentum nunquam procedit quãdo tenderet contra legem, vel effet alteri legi contrarius, vt C. de condi. incert. l. si quis patrem, quod etiam tenet Salyce. ibi. Hęc tamen omnia quæ supra dixi de consulente & persuadente, intellige de illo qui malam persuasionem aut consilium dedit ad effectum vt maleficium fieret, non autem de eo qui dat bonum consilium vel bonam persuasionem, quia istud nomen cõsilium, & persuasio in dubio potest adaptari ad bonum sicut ad malum & ideo nõ dicitur nec præsumitur malum nisi sit adiecta illa qualitas, mali vt l. ij. in princi. &. §. adiectio. ff. ad leg. corne. de sicca. & l. j. §. dolũ. ff. de dolo.

14 †Quero nunquid si persuadẽs aut cõsulẽs reuocauit consilium suum, an delicto secuto teneatur dic breuiter aut loquimur in mandante, aut in consulente, primo casu sufficit simplex reuocatio mandati ad euitandum pœnam, ita q̃ perueniat ad notitiã mandatarij, vt l. si mandasset. ff. manda. & per Salyc. plene in l. non ideo minus in iiij. quæstio. C. de accus. Secundo vero casu nõ sufficit simplex reuocatio quinimmo necesse est q̃ expresse fiat cõtraria psuasio &

ſic expreſſa diſſuaſio & conſilium diſſuadendi & negatiuũ præbeatur illi qui facturus erat delictũ, ita ꝙ verißimiliter & ꝓbabiliter credaſ ꝙ ille nõ ſit amplius facturus nec adhuc ſufficit, ſed habet neceſſe ſi vult euitare pœnas denũtiare & nonificare iſta illi cõtra quẽ datũ erat cõſiliũ vt caueat ab illo q̃ querit ipſum offendere &c. ita no, dicit Inn. in c. ad audiẽtiã de homi. qđ trãſum ptiue poſſit Bar. in l. nõ ſolũ. §. ſi mãdato. ff. de iniur, & idẽ tenet ẽt Saly. in d. l. vnica, in ver. quero quarto. in v. colũ. diuerſitatis n, ratio põt eſſe ſcũm eũ, ga mãdatũ proceſſit ſolũ gratia mãdantis tm̃ d. l. nõ ſolũ. §. ſi mãdato. & verißimile eſt qđ mãdatarius qui fecit ꝓ alio nõ pro ſe ſtatim audita reuocatio ne ceſſet ab opere. Perſuaſus vero & cõſultus qui pro ſe agit non ſic facile ſe abſtinebit ab opere qđ perficere intẽdit, arg. l. ij. ff. mãdati. & l. j. §. pſuadere in fi. ff. de ſer. corru. Et qm̃ diximus ſupra de his qui pręſtãt opẽ fauoris cuius opis fauor denotat, & intelligitur eoipſo ꝙ gs eſt pręſens maleficio licet nihil aliud agat, ga per illius pſentiam inſultãs ſiue delinquens efficitur audacior, aduerſarius vero efficit timidior, vt latius
15 diximus ſupra. †Reſtat nũc videre de his q̃ pręſtãt opẽ miniſterij & adiutorij corporaliter. Circa qđ diſtinguẽ aut gs pręſtitit opẽ ſciẽter aut ignoranter, ſi ignoranter ga nõ putabat q̃ pręſtitit opẽ illũ cui pręſtitit velle male facere & nõ tenetur, ga ignorãtia facẽ illũ excuſat, nã in delictis ignorãtia facti admittitur regulariter, qñ quis non habuit animũ delinquẽdi. l. j. §. diuus. ff. ad leg. cor. de ſica. l. eũ qui duas. C. de adul. l. qui cõtra legẽ. C. de inceſt. nup. l. itẽ apud labeonẽ. §. ſi gs virginẽ. ff. de iniu. & per Dy. in c. nullus ex cõſilio. de re iud. Aut pſtans opẽ ſciẽter pſtitit, & tũc pręſtitit opẽ maleficio irregulari flẽbo & nõ tenet, vt l. q̃ ſeruo in prin. ff. de fur. ita dicit Saly. in d. l. vnica in verſu. nũc trãſeamus &c. ſed aduerte, ga text. ille in d. l. qui ſeruo, loquitur in pſuadẽte, nõ in ope pręſtante de quo nos loquimur hic, & ideo dubito ſatis de iſta deciſione ſup qua poteris cogitare, aut maleficiũ erat regulare, & tũc diſtingue aut nos loquimur de opẽ & auxilio pſtito ante factũ aut de ea q̃ pręſtatur in facto, aut de ea q̃ pręſtatur poſt fa-
16 ctũ. †Primo caſu qñ ſumus ante factum & gs pręſtitit opẽ ſciẽter tenetur, vt l. q̃ ſeruo ij. reſponſo. ff. de fur. & l. ſi pignore. §. q̃ ferramenta, eo. tit. & per Bart. in l. is qui opẽ. ff. de fur. & vide tex. in l. ſi. C. de diſcu. li. & ff. de adul. l. qui domũ. & l. vltũ. ff. de par

ricid. & per Salyc. in d. l. vnica, in vj. colũm. Secundo vero caſu qñ pręſtatio opis fit tẽpore maleficij, vt quia pręſtãs cõmittit delinquentem ad patrãdum delictũ & nullit dubium eſt quod punitur. vt d. l. vnica. C. de rapt. virg. in ver. ne igitur. & ver. pœnas aũt. & l. ſi quis nõ dicã rapere. C. de epiſ. & cle. & ibi Bal. & Bal. etiã in d. l. vnica, vbi
17 etiam Saly. idem tenet. †Tertio aũt caſu qñ pręſtatio opis fit poſt cõmiſſum delictum, & hic aduerte, quia diuerſimode fit pręſtatio opis delinquẽti poſt commiſſum crimen, quod fit quatuor modis. Et primo interdum quis pręſtat opem delinquẽti vt euadat per viã fuge, tunc pręſtans opẽ punitur. vt d. l. vnica in ver. pœnas aũt de rap. vir. & l. j. & ij. & per totum titulum. C. de his qui latro. occulta. & l. j. §. quod autẽ. ff. de ſer. corrup. & l. is cuius ope. ff. de adul. vide Bar. in d. l. is qui opem. ff. de fur. Interdũ autẽ quis pręſtat opẽ criminoſo, vt euadat per viã iuſtitie vt cõtra facitũ aduocati, procuratores & ſimiles, & tunc talis pręſtatio opis nõ eſt punibilis, ſed permiſſa a iure, quia vnicuiq; eſt permiſſum defendere incarceratũ, vt l. & ſi nõ defendatur. ff. de pe. quia defenſio eſt de iure nature l. vt vim. & ibi Bar. ff. de iuſti. & iu. & fa
18 cit qđ no. Inno. de ſen. excõ. c. ſolet. vbi dicit ꝙ aduocatus non incidit in excõicationem ſi ſcienter cõicat cũ excõicato, quãdo ab eo petit conſiliũ in cauſa excõicationis.

Interdũ vero quis pręſtat opẽ criminoſo. vt euadat per viã gratię vel miſericordiæ ſupplicando principi pro eo & iſto ſimiliter nullam pœnam meretur, quia nõ incumbit rei illicite qui petit gratiã a principe, vt ff. de pœ. l. relegati. §. fin. in fin. & l. diui fratres in prin. ff. eo. tit. Fallit hoc in damnato pro crimine læſæ maieſtatis pro quo ſupplicare non licet l. quiſquis. C. ad leg. iuliã male. Fallit etiã in caſu. C. de nili aggeri, non rump. l. vnica, vbi ille qui rũpit aggeres nili, & deuiat curſus aquarum a loco & alueo ſuo antiquo debet igne ibi cõcremari, conſciq; vero & auxilium illi pręſtantes confiſcatis omnibus bonis imperpetuum re legantur, ita ꝙ nemini vnq̃ liceat pro ipſis ſupplicare, ita dicit ibi tex. & hoc ideo, ga in lege ita reperitur expreſſum, vbi aũtem non eſſet a lege prohibitũ nõ impeditur gs, nec debet puniri, ſi exercet opera charitatis erga criminoſum, vnde dicũt doct. quod meretur pœnã ille ẽt qui pręſtat alimoniã delinquenti quando eſt pauper quod eſt verũ, vt dixi niſi aliter fuerit lege cautũ, vt l.

quisquis.C.ad leg.iul.mate.& c.vergentis
19 de hære. † Et faciunt secundum Saly.in d.l.vnica ad statutũ quo cauetur quod nemo possit bannito præstare opem, vt nõ cõprehẽdantur isti, qui propter iustitiam gratiam vel charitatem pręstant sibi opem, sed illi qui contra curiam, & iustitiam pręstant sibi opem, vt supra diximus. Quæro nũc in casibus in quibus præstatio opis est punibilis, qua pœna puniatur qui præstitit & breuiter dic secundum quod diximus supra in persuasione & consilio aut est certa pœna statuta a lege, & illa est seruanda l.vnica.C.de rap.virg.& l.vnica.C.de nili agge.aut nulla reperitur pœna expressa & determinata, & tunc aut nos loquimur de his qui pręstiterunt opem ante factũ, & eodem modo puniuntur sicut consultores vt supra diximus, aut in ipso facto, & puniuntur eadẽ pœna, sicut principalis delinquẽs vt d.l.vnica.C.de rapt.virgi.in.§.ne igitur, aut loquimur de his qui præstiterunt opem post factum, sicut est ad fugam, & tunc si talis pręstatio opis cadit in aliquod certũ delictũ, aut pro illo facto sit aliqua pœna certa statuta a lege & illa sit seruanda, quando vero nulla pœna certa sit a lege statuta, & tunc puniatur minori pœna q̃ ille qui tulit opem in ipso facto, vt supra d.l.vnica.C.de raptu.virg.in.§.pœna autem & hoc idem
20 teneat ibi Bal.& Saly. † Iterum quero, qd si plures fuerunt qui præstiterunt opem an pœna omnium istorum sit vniformis, vt sic omnes pariter vnica pœna puniantur vel diuersis.& breuiter dicas ꝙ pœnæ iste sunt difformes, secundum plus vel minus in eo quod quis deliquerit, ita tenet Inno.in c.sicut dignum.de homi.idem est iure ciuili sicut dixit Sal.in d.l.vnica.C.de rap.virgi.in vj.col.vbi dicit ꝙ diuerse sunt pœnę de iure statute secundum qualitatem auxilij p̃stiti & prauam intentionem præstantis, vt d.c.sicut dignum nam ille qui dedit ope sua tale auxilium delinquenti quod patrauit et perfecit homicidium nulli dubium est ꝙ tenetur ꝙ ipse de homicidio si vero minus peccauerit secundum gradum culpe succedit pœna d.c.sicut dignum.& vt c.clericorum.de vita & hone.cle.& hæc sufficiant quo ad materiã istius operis reuertor nunc ad residuum.d.l.vnice vt declaremus totã materiam ipsius raptus mulieris, & ideo.
21 † Quero nunc quid sit aliquis rapuit mulierem virginem vel viduam honeste viuẽtem aut mulierem nuptam ex domo patris vel mariti, qua pœna puniatur, Et breuiter dicas ꝙ tam ipse raptor q̃ eius socij fautores, defensores, adherentes, & sequaces, & receptatorem eisdem pœnis puniuntur, q̃bus supra proxime diximus de rapiẽtibus monialem, vt expresse cauetur in d.l.vnica in prin.C.de rap.virg.excepto ꝙ bona ipsorum in istis casibus applicantur ipsis mulieribus raptus pleno iure d.l.vnica.§.fin. autem ingenuam. Item quæro, quid si aliquis rapuit seruam aut libertinam alterius dic similiter ꝙ raptores puniuntur pœna mortis, sed non patiuntur bonorum publicationem.vt d.l.vnica.in prin.&.§.ne aũt. &.§.seq.& eorum fautores etiam puniũtur vt ibi excepto ꝙ eorum bona non publi-
22 cantur. † Deinde quæro, quid si sponsus rapuit sponsam suam propriam an puniat & qua pœna, Respon.ꝙ de iure ciuili punit eiusdem pœnis sicut ille qui rapuit mulierẽ honestam sibi nullo iure cõiunctã dl.vnica.§.quibus.& ibi vide. De iure autem canonico nulla pœna punitur sponsus qui sponsam suam rapuit cum qua prius præcesserat nuptiarum consensus c.cum causa quæ, extra de rapto.& ibi glo.quæ melius hoc declarat.& not.xxvij.q.ij.raptus.& c. lex illa, vbi hoc expresse probatur. Successiue quæro quid si maritus rapuerit vxorẽ an subijciatur pœnis de quibus in d.l.vnica.dic ꝙ non vtroq; iure, quia omnes doc. concludunt ꝙ maritus habet plenum ius in personam vxoris sue, intellige iñ cum illa cum qua cõsumauit matrimonium, vt d.c. cum causa extra de raptu.& l.fin.C.de lib. homi.exhib.& ita tenent Bal.& Saly.in d. l.vnica.& canoniste in d.c.causa quæ sed quia dicta lex vnica, loquitur de viro rapiẽ
23 te mulierem. † Quid econtra si mulier rapiat virum causa libidius videretur esse idem dicendum, quia ista sunt sinonima, iñ breuiter dicas contrarium ꝙ dispositio illius legis non habet locum in muliere rapiente virum ex quo non viget eadem ratio iniuriarum in hoc casu sicut in alio, ita tenent Bal.& Saly.in d.l.vnica & est communis opinio omnium doct. Idem etiam dicendum est in viro rapiẽte alium virum causa libidinis, quia non comprehenditur sub illa lege, ita tenet Saly.& Bal.ibi & di
24 ximus supra ea.q.in prin. † Sequitur ibi in tex.ꝙ nuptie procedere debent de consensu parentum ipsius puelle, alias non valent dic ꝙ hoc est verũ de iure ciuili, vt ibi dicitur. Secus de iure canonico, vt dicto capitulo causa quæ.& c.fin.de rapto & xxviij. q̃one secunda, raptus, & lex illa, Et ideo

dicitur etiam ibi q puella nubere non pōt ipsi raptori etiam si parentes consentiant, qui si iniuriam ipsam remiserint & dictis nuptijs cōsenserit debent deportari, ita di cit expresse tex. in d.l. vnica, de rap. §. pe. in fi, cuius con rarium dispōnitur de iure canonico. d.c. causa quæ. & c. fi. extra de rapto. vbi est casus q si raptor rapuerit virgi nem cum qua nuptiarū consensus prius interuenerat, & dato q mulier rapta fuerit iniura, si tñ postea cōsenserint & placuerit sibi suo raptori nubere nihil obstat quominus possit illi impune nubere d.c. fin. quod no. quia cum causa matrimonij sit spiritualis & reguletur a iure canonico vt in c. debet de biga. debemus in hoc stare dispositioni iuris canonici c. per venerabilem, qui fil. sint legi. & c. si diligenti, de foro compe. & no. per doc. in c. solite. de majo. & obed.

25 & in c. nouit. de iudicijs. †Vltimo in hac decima quæstione quid si rapta fuerit mere trix causa libidinis, cōcubina plurium, aut alia mulier impudica an raptores subijctā tur pœnis d.l. vnice. C. de raptu virg. Bart. in l. verū in fi. ff de fur. & in l. iij. in fin. ff. de condi. ob tur. cau dicit q non, & ita etiam videtur sentire Bal. in d.l. vnica. C. de rapt. & ideo d cunt doc. q qui rapit meretricem causa libidinis & eadem de causa tenet illam inclusam in domo per plures horas & dies non tenetur de priuato carcere nec te netur etiam de vi priuata d.l. verum. & ibi Bar. & hoc idem tenet Saly. in ij. col. in ver sic. oppo. i &c. & ita etiam tenet glo. in d.l. vnica in ver. viduarum. Nota tamen vnū q dicit d. Math. de Math. in sing. suo ciiij. quo l incipit, nota vnum quod solent vulgares &c. vbi dicit quod licet isti qui capiunt & detinent inclusas meretrices violenter in domo priuata causa libidinis non tenēantur de priuato carcere nec de vi publica, ut per Bar. in d.l. verum supra de fur. tñ tenentur actio iniuriarum ipsi mulieri, quæ quidem iniurie possent esse adeo atroces attenta qualitate facti & personarum conditione quod iudex posset arbitrari pœnā mortis esse inferendam contra dictum raptorē & detentorem, & allegat doctrinam Bar. in l fi. ff de rer. diui. sed parcat mihi excellentia sua quia dictum suum puto esse verum, ex quo iura per eum allegata hoc nō probant. & Bart. est ind. l. fi. ff. de rerum diui. nullum verbum facit de ista materia in li-

26 bro meo. †Sed quæro quid si meretrix illa deserat iam meretricari & ceperat honeste viuere, prout probari poterat, quia tā pentiuerat ipsam præterite vite hmōi mulier rapta fuerint an raptor puniatur actu mulierem honestam rapuisset, vt habetur in d.l. vnica, in prin. C. de rap. vir. Saly. fequutus opi. Cy. in d.l. vnica. dicit q isto casu raptor subijcitur eisdem pœnis de quibus in d.l. vnica. quia sufficit q mulier illa honeste viuet tempore raptus, lex enim illa non requirit vitam præteritam, sed præsentem dat taxat quæ est tempore raptus, vnde si reperitur honesta tempore raptus pœna committitur, alias non, ita tenet Sal. in d.l. vnica qui dicit hoc esse de mēte Cy. ibi idem ex mente tenet Bald. expresse. in d.l. vnica, vbi dicit q aut in muliere illa apparebant signa pœnitentiæ, quia nolebat amplius meretricari, vt quia practicabat continue inter honestas mulieres, & euitabat multum consortia inhonesta tam virorum q̄ mulierum, quæ aliquantulum sibi suspecta videbantur & alia cuncta opera honesta & laudabilia faciebat quæ honeste & pudice mulieres facere solent, & isto casu idem iudicandum erit de illa sicut de aliis

27 honestis, et pudicis mulieribus. †Aut pōterite vite nondum bene pentiuerat, quia adhuc impudice viuebat & si non publice saltem secrete, & noctis tempore admittebat plures in domo & plurium virorū patiebatur amplexus isto casu iudicandū erit de illa sicut de meretrice, vt C. de nup. l. iim perialis. & dicit ipse Bald. q istud est satis tollerabile, q isto casu non habeat locū dispositio d.l. vnice, & per hæc sum expeditus de ista pulcherrima quæstione.

SVMMARIVM.

1 *Coitus cum nupta habitus quæ honesta putatur, sed in occulto plures admittit, an sit punibilis.*

2 *Coitus omnis de iure canonico extra matrimonium est punibilis.*

1 VNDECIMO quæro qd si † mulier nupta aut vidua quæ publice retinet nomen honeste matrone occulte tñ plurium virorum admittere consueuit amplexus, an coitus habitus cum mulieribus hmōi sit punibilis & qua pœna, & breuiter dicas q quā primum mulier cepit meretricari & inhoneste viuere siue secrete hoc faciat siue publice perdit florem pudoris, & nomen honeste matrone, vt l. inter liberas, & ibi Bar. ff. de adul, & infti, de publi. iudi. §. item lex

tuli.& ibi do.Ioan.Fabr.qui igitur concubuit cum ipsis mulieribus istius conditionis nullam pœnam meretur de iure ciuili, vt d.l.verum.& ibi Bar.ff.de fur.& est glo. & in d.l.vnica.C.de rap.virg.& Bart.in l. iij.ff.de condi.ob tur.cau.vide tex.no.in l. quæ adulterium.C.de adulter. qui tex.lo-
2 quitur de nupta vidua.† Fateor bene ꝙ de iure canonico iste coitus non erit impunibilis,quia illo iure omnis coitus p̄ter vxoriũ est impunibilis xxxij.q.v.c.meretrices.

SVMMARIVM.

1 *Iudeus cognoscens carnaliter christianam, aut christianus hebream quas debeat luere pœnas.*

2 *Christianus ignoranter matrimonium cum hebrea contrahens non punitur, secus si scienter.*

3 *Pœna adulterij est capitalis,quæ infligitur etiam his qui mulieribus hebreis scienter se commiscent.*

Liberi ex matrimonio inter Christianum & Hebream sunt illegitimi.

4 *Papa dispensare non potest quòd christianus cum hebrea contrahat aut econtra, nisi præcedente baptismo.*

5 *Christianus excommunicatur qui cum muliere hebrea matrimonium contrahit.*

6 *Iudeus christiane mulieri se commiscens cõdigna animaduersione punitur.*

Animaduersionis condignus appellatione venit etiam mors.

7 *Iudeus copulam fornicariam habens cum christiana virilium amputatione punitur. & nu.8.*

9 *Iudeus ignoranter concumbens cum muliere christiana qualiter puniatur.*

10 *Præsumptio quædam fraudis est in iudeo cũ christiana concumbenti.*

11 *Hebrei non deserentes habitum distinctum ab habitibus christianorum puniuntur.*

1 DVODECIMO quæro quid si † Iudeus carnaliter cognouerit mulierem christianã vel econtra christianus coitum carnis habuit cum muliere hebrea qua pœna puniatur. Respondetur, aut illam cognouit carnaliter in figura matrimonij aut in actu fornicationis, si in figura matrimonij, aut loquimur de iure canonico & matrimonium est ipso iure nullum, ideo fit separatio incontinenti xxviij.q.j.caue.& c.si q̃s, & c.in nonnullis.de iude.in foro conscientie puniuntur pœna septem annorũ de qua in c.hoc ipsum xxxiiij.q.ij.& diximus su-
2 pra eo.ti.q.ij.& iij. †In foro autem contentioso coram iudice ecclesiastico dic aut contraxit ignoranter in figura matrimonij, & non punitur aliqua pœna secundum q̃d tenet Panor.in d.c.in nonnullis, ratio est quia dabat operã rei licite,vt alias late diximus supra eo.q.j.& ij.& iij.aut scienter & punitur pœnę excõicationis,te nihilominus separantur vt supra dictum est per doctrinam Abb.in d.c.in nonnullis arg.tex.in c.si q̃s ep̃s aut presbyter iuncta glo.xxvij. q.j.& omnino adinuicem separãtur, vt ibi vide tex.no.& c.si quis xxviij.q.j.qui vult ꝙ pœnitus a cõione fidelium separentur.

De iure autem ciuili aut illam cognouit in actu fornicationis, aut i figura matrimonij, si per matrimonium, aut scienter, aut ignoranter contraxit cũ illa si scienter primo & principaliter matrimonium nullum est,quia verum & proprium matrimoniũ est cõicatio diuini iuris l.j.ff.de ritu nup.et l.aduersus.ff.de crimi.expi.hæredi.quæ q̃dem communicatio esse nõ potest inter iudeum & christianam uel econtra inter christianum & iudeam xxviij.q.j.caue.c.seq.
3 & c.si quis vbi est casus,& † isti de iure ciuili sunt pœna adulterij puniendi quæ est pœna mortis vt late diximus supra eo.in q. adulterij sed aduerte ꝙ per illã cõmixtionẽ non committitur proprie adulteriũ, sed crimen illud vicem adulterij obtinet,vt C.de iude.l.ne quis christiana,immo vr̃ esse deterioris conditionis q̃ adulterium ,quia sine temporis præfinitione a quocunq; poterit accusari iste coitus quod non est sic in adulterio ꝓprio,vt l.miles.§.si pater.§.mulier. &.§.sexaginta.ff.eod.ti.item poterit vnusquisq; illos accusare absq; inscriptione talionis pœnę,vt dicit glo.in d.l.ne quis. Si vero ex coitu hmõi liberos susceperint nõ sunt lĩmi aliquo pacto ex quo nullum erat matrimonium inter parentes,illos tamẽ puto vt incestuosus filios appellari non posse ita vt nec a patre alendi sint, argumẽto eorum quæ habẽtur in auth. de incest.nup.in princi.& in auth.ex complexu eo.C.eo.ti. immo uidetur esse grauius istud q̃ coire cũ

propria consanguinea, quia per coitum cõ sanguinee violantur iura consanguinitatis duntaxat, vt in c.j & ij.de consan.& affi. quia remoto vinculo consanguinitatis põt esse matrimonium inter eos cum sint ambo christiani, & hinc est ꝙ sepius dispensantur a summo pontifice, ut tota die videmus, sed per istam aliam commixtionem fit iniuria duobus sacramentis primo fit iniuria baptismo, & vniuerse christiane religioni, vt xxviij.q.j.caue.c.non oportet.& c.seq.fit etiam iniuria sacramento matrimonij quod conatur contrahere contra legũ institutiones d.l.ne quis.C.de iude.& l.j.ff.de ritu
4 nup.† nec vnquam poterit tale matrimonium siue potius adulterina commixtio a sede apostolica dispensari, nisi præcedat baptismatis sacramentum d.c.non oportet & ibi gl.merito illorum proles tanq̃ incestuosa & damnabilis debet cẽseri incapax omnis successionis generaliter d.auth.complexu, & ex quo habetur in corpore, & istud etiam videtur esse de mente Old.in consil. cccxxxiij.quod incipit, qualiter punitur iudeus &c. Si vero ignoranter cõtraxerunt & excusantur a pœna, secũdum quod dicit gl.in c.in nonnullis.de iude.quam sequitur ibi Abba.& alij dicentes ꝙ ista est ignorantia facti merito indulget excusationem.vt l.j.& ibi Bar.ff.de iur.& fac.igno. & in c.ignorantia.de regu.iur.lib.vj. Sed nota ista ignorantia poterit illis prodesse si incontinenti absq; mora postq̃ habuerint notitiam de tali impedimento se adinuicẽ separauerint alias non pœnas euitant prędictas, quia videntur consentire in illo peccato.& velle illum damnatum coitum continuare secundum ea quæ habentur in illo no.text.in l.qui contra legum.C.de incest.
5 nup.& ibi Bal & Saly. †De iure vero canonico pro huiusmodi matrimonio sic contracto est pœna excõmunicationis perpetue xxxviij.q j.caue cum duob.capit.seq.

Si vero illam cognouit in acto fornicationis, & eadẽ distinctio reperitur, aut scienter aut ignoranter, si scienter, aut loquimur de iure canonico secundum antiquam legẽ Moysis, & indistincte erat pœna mortis ij. q.vij.nos si incompetenter.§.sed notandũ. ver.natham.&.§ his ita.versic.multa enim & xxiij.qõ.v.c.reos.§.natham .&.§.multa enim.vbi est idem casus, dicitur enim ibi ꝙ iudex iudeum cum madianita coeuntẽ gladio transfixit & fuit reputatum ad iustitiã.
6 †De iure vero pontificio in foro contẽtioso quidam dixerunt idem esse ꝙ iudeus qui in hmõi crimine incidit tradendus sit curie seculari cõdigna animaduersione puniendus quæ verba denotant pœnam mortis, vt infra dicam, quando per iudicem ecclesiasticũ cognoscitur de crimine ipso ita ꝙ puniatur ultimo supplicio tradi debet curie seculari ita tenet d.Fely.in d.c.in nonnullis quæ quidem verba animaduersionis denotant vt dixi maximum arbitrium cõtinens etiam mortem, secundum do.Felyn. ibi qui allegat ad hoc bonum tex.in c.vt inquisitionis circa medium de hæreti.lib.vj. vbi tex.ille loquendo iudicibus & dominis temporalibus per verbũ istud animaduersionis, demonstratur pœna mortis.Old. tñ in consi.cccxxxiij.quod incipit qualiter puniatur &c.consuluit in fauorem cuiusdã iudei qui carnaliter cognouerat mulierem christianam quæ erat mulier impudica, & meretrix, secundum quod apparet ex verbis suis, vbi demum concludit quando non deberet puniri iste iudeus pœna mortis pro isto coitus, sed alia graui pœna citra morte tamẽ attestatur vidisse in ciuitate Auenio.
7 †amputari virilia cuidam hebreo pro isto crimine quod tamen dicit esse verum quãdo est simplex fornicatio quæ non habet annexam aliquam qualitatem quæ aggrauat delictum sicut est stuprum vel adulterium, qñ mulier esset honesta, quia tunc nõ negat iudeum debere puniri maioribus pœnis sicut alias diximus supra in christianis, & vt clarius materia ista aperiatur, dic vt infra sequitur, maxime quo ad dictũ verbũ animaduersionis quod vt dixi denotat & comprehẽdit pœna mortis, maxime quãdo refertur ad potestates, dños temporales, & iudices &c.vt dicit tex.in d.c.vt inquisitionis.de hære.lib.vj.ibi dum dicitur potestates domini temporales rectoresq; & eorum officiales de prædictis animaduersionẽ assumant &c. quæ quidem animaduersionis denotat pœnam mortis vt diximus, idẽ tenent Ioan.And.& Do.de sancto Gemin.in c.vt inquisitionis.& Ant.de But.secundum quod refert idem Fely.in d.c.in nonnullis in fi.idem tenet in consili.xij.vbi dicit ꝙ istud verbum in terminis nostris denotat
8 pœnam mortis.† Quidam tñ fuerunt in cõtraria opi.ꝙ iudeus propter hoc delictum non sit puniendus pœna mortis sed alia minori pœna puta deportationis pecuniaria vel alia huiusmodi arbitrio iudicis declarãda, & hanc opi.tenuit Pet.de Vbal.de Peru.in consil.lxxv.quod incipit, quidam dictus gaius, & Ro.in consi.clv.quod incipit,

an iudeus qui cognoscit christianam, Ioan. Cal. in consi. xci. de foro compe. hanc etiam opi. videtur tenere glo. in d. c. in nonnullis super ver. animaduersionis dicēs q̄ erit pœna pecuniaria vel alia tempora lis arbitrio iudicis, & sic videtur excludere mortē. Oldra. etiam in consil. cccxxxiij. quod incipit qualiter puniatur iudeus. vbi dicit q̄ dum ipse esset ī ciuitate Auenionē. vidit pro isto crimine cuidam hebreo amputari testiculos. Ego enim in istis terminis attendere ad conditionem personarum, & maxime mulieris, an esset honesta matrona siue mulier nobilis aut vilis conditionis, vel inhoneste vite vt sunt iste meretricule & vulgares mulieres. item an iudeus semel tantum nacta occasione in istud crimen inciderit, vel iuxta etatem an iunior sit minor xxv. annis vel maior ad quadragenarium accedēs vel circa, & an sit vxoratus vel solutus, vel talis sit qui alias erat honeste conditionis aut potius plures illud idē commiserit vel ad id perpetrandum longe tempore vacauerat, aut non vnam tantum mulierem, sed plures & plures sub eisdem amplexibus subtecerat & similia, vt secundum persona rum conditionem facti cōtingentiam & cri minis turpitudinem siue delinquendi consuetudinem quandoq; leuem quandoq; gra uem, qñq; grauissimam mortis pœnam imponerem iuxta notata per Abba. in c. ij. de fortile. & idem Abb. in d. c. in nonnullis. de iude. & per Matheſil. in singul. suo de quo
9 supra eo. in x. q. in fi. †Si vero ignorāter huiusmodi scelus patratum fuerit aut fuit cum nupta, & erit pœna adulterij, aut cum virgine vel vidua honeste viuente & erit pœna stupri ac si esset factum cum muliere christiana de quibus latius dictum fuit supra eo. ti. in vj. & vij. q. quamuis glo. in d. c. in nonnullis videatur velle q̄ parcitur hebreo vel hebree qñ ignorāter fecerunt vbi dicitur q̄ qui errauerit excusatur, sed illud debet intelligi quando errauit in facto, & illam cognouit in figuram matrimonij non autem in actu fornicationis, vt hic aut erat mulier vilis conditionis & inhoneste vite. i. meretrix oculta uel publica & erit pœna arbitraria citra mortem tamen, ita videtur sentire gl. in d. c. in non nullis. in ver. per errorem, idem tenet Ioan. And. in d. cum quis de reg. iur. l. b. vj. in mecurialibus, & Io. An. in d. c. cum quis Abb. & Fely. in d. c. in non-
10 nullis †Sed aduerte q̄ contra istam ignorantiam facti in iudeo adest q̄dam præsumptio fraudis & doli ex quo non vī carcere culpa qđ est qñ iudeus ambulat sine signo deferri soluto ab hebreis per quod separatim cognoscitur a christianis, prout deferre tenentur, vt habeē in d. c. in nonnullis, et quoties non deferunt illud videntur esse in dolo, nec poterōt se excusare propter ignorantiam rationē præsumpti doli. d. c. in nōnullis Mulieres vero hebree nullum signū deferre solent distinctū a christianis sicut masculi, maxime de consuetudine, vt diu vidi maximā copiā in vrbe romana, & alibi & nullam vnquam vidi deferre habitū aut signum aliquod per qđ cognosceretur a christianis mulieribus, & ideo putarē magis excusandum esse christianum qui habe ret coitum cum hebrea q̄ hebreus qui coitum habuerit cum christiana, quia primo casu potest esse excusabilis ignorātia facti, ratione indifferenter & vniformis habitus quod nō est in secundo casu in quo non vī posse adaptari excusatio aliqua rōne ignorantie saltem respectu mulieris christiane.
11 †& propterea dicit tex. in d. c. in nonnullis quod grauiter puniendi sunt hebrei qui nō deferunt habitum distinctum a christianis vt cognascantur ab omnibus. Iuxta hæc quæro quid si Turchus, morus, hæreticus, sarracenus vel alius quicūq; extranee fidei posseſſorem carnalem habuerit cum mulie re christiana vel christianus vir cum eorū mulieribus respectiue carnaliter se commiscuerit quibus pœnis subiacebunt, respon. q̄ in his adhibetur similis distinctio de qua supra aut in figura matrimonij aut in actu fornicationis, & aut est scienter aut ignorāter, & tunc aut erat minor cum fecit in for ma matrimonij, aut erat maior iuxta distinctionem supra proxime factam, & eisdem pœnis puniuntur de quibus ibi per text. in d. c. in nonnullis. in prin. vbi loquitur ēt de saracenis, & ratio ibi apposita concludit ēt in aliis premissis, ita ēt videtur sentire gl. i d. c. in nōnullis q̄ eadē sit ratio in aliis quę est in iudeis per iura prædicta, & idem etiā videtur innuere tex. ibi dum loquitur de sarracenis, & notatur in rubrica & in capitulo primo eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *Custos carcerū rem explens carnalem cum muliere incarcerata qualiter puniatur.*

2 *Custos carcerum mulierem incarceratam honeste custodire debet.*

1 DEcimotertio videndum esse putaui † quid si officialis vel custos carcerum rē carnalem expleuerit cum muliere incarcerata qua pœna puniatur. Rñ. aut mulier illa erat honeste vite, conditionis, & fame, & isto casu officialis siue custos hmōi punitur eadem pœna qua punitur tutor qui pupillā cuius tutelam gesserat vel gereret, stuprauit, de qua dictum fuit late supra eo. tit. qō. vij. vbi diximus plene de stupro. in vj. fallē, eadem enim ratio militat in vtroq; quemadmodum autem tutor tenetur alere pupillam & illam honestis moribus conseruare scilicet illius personā, ex quo principaliter datur persone, secundario aūt rebus ff. de admi. tut. l. cum plures. §. in primis. & C. de alimen. pup. præstā. l. fi. instit. qui tu. da. pos.

2 §. ad certum. ver. certe. & ibi gl. † eodē modo custos carcerum tenetur diligenter & honeste custodire & alere mulierem in carceratam & illam illesam supplicio vel innocētie conseruare vt l. j. & l. fi. C. de custo. reo. qa aliter faciendo esset vehemēs suspitio im o p̄sumptio fraudis aut corruptionis cōtra ipsum officialem, & ista fuit doctrina illius antiqui & famosi doc. d. Ioā. Fab. inst. de publi. iudi. §. item lex iul. quem refert et sequitur generosus practicus domi. Par. de Put. in suo trac. de sindi. c. adulteriū. §. siue.

SVMMARIVM.

1 *Vir siue maritus secundo nuptias contrahēs prima viuēte vxore qua pœna mulctetur.*

2 *Rumpi non potest quod nullum est.*

3 *Errans in facto excusatur, non autem in iure, si maior sit.*

1 DECIMOquarto q̄ro Titius † habens vxorē adhuc viuentem contraxit matrimonium cum secunda, qua pœna puniatur, & ita econtra dña Cornelia existēs cōiugata contraxit matrimonium cum secundo vtroq; casu carnali copula subsequuta, & quid agendum sit de secunda vxore vel secundo viro reuertente primo vel prima. Respondeo. dic ꝙ aut istud secundum matrimonium contractum fuit sciēter aut ignoranter, siue ab vtroq; vel ab altero tantū. Primo casu quo ad validitatem matrimonij scdi certum est ꝙ nullum est, quia q̄ primū constat de vita prioris coniugis, statim fit separatio scdi non ꝙ rumpatur siue diuidatur matrimonium, † quia ꝙ nullum est

2 rumpi non potest l. j. ff. de iniusto rup. & irri testamen. & l. post mortem §. fin. ff. de bono. pos. contra tabu. sed fit separatio & declaratio nullitatis huius secundi matrimonij, & reuertitur ad primum vel primā cōiugen. c. nuper. de bigam. c. accepisti de spōsa. duorum. aget enim pœnitentiam de peccato d. c. accepisti. xxxiij. dist. c. trateri ita. lxxxij. dist. presbyter xxxiiij. qōne. ij. hoc ipsum pœnas uero iuris ciuilis de quibus in d. l. eū qui duas. ff. de adul. & l. q̄uis. C. eod. tit. propter ignorantiam euadet dūmodo ignorātia sit in facto probabilis. † si

3 vero errassent in iure putantes posse contrahi cum duabus secus esset nisi essent minores ambo vel alter ipsorum de quibus late habetur in d. l. si adulterium cū incestu. §. idem pollioni. & ibi Bar. ff. de adulte. & qui contra legum. C. de incest. nup. vbi est optimus tex. & gl. ibi Bal. Saly. & alij & supra etiam diximus eo. titu. in vij. & xij. qō. Secundo vero casu qñ scienter grauius puniuntur quia de iure canonico est excōicatus d. c. accepisti. & d. c. nuper. & nihilominus tenetur illam uel illum dimittere de iure autem ciuili est infamis ipso iure d. l. eū qui duas, & l. j. in fi. ff. de his qui no. infa. & vir punitur de adulterio si scda erat cōiugata, & econtra mulier si vir erat vxoratus d. l. quamuis. in fin. & authē. sed hodie. C. de adult. si vero mulier erat soluta de stupro eodē modo mulier si vir erat solutus d. l. eū qui & l. inter liberas. & l. stuprū. ff. de adulte. & institu. de publi. iudi. §. itē lex iul. Puto etiam ꝙ patiuntur alias pœnas qñ scienter cōtraxerunt, qa omnia eorum bona cōfiscantur qñ sunt sine prole legitima & mittuntur in perpetuum exilium, vt in authē. de incest. in prin. & l. qui contra legum. C. eo. tit. & dixi late supra eodem. in ij. & tertia. qq. Sed quid si alter duntaxat scienter contraxit, alter vero ignorans erat & ille ꝑ scienter contraxit aliquid donauerit ignoranti, an soluto hmōi matrimonium cōpetit repetitio bonorum donatorū ipsi donanti aduersus dictum donatarium dic qd non, vide gl. no. in l. eum qui duas, & in d. l. qui contra legum. & diximus supra eo. tit. qōne iij. vj. & vij. in fi. si vero vterq; ignoranter & ambo bona fide contraxerunt cōpetit repetitio, vt ibi dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos & monachus cādem cognoscentes*

mulierem qua pœna plectantur.

2 *Monachus fornicans sacrilegium committit, clericus vero stuprum.*

3 *Filij presbyterorum progeniti post susceptos ordines dicuntur incestuosi.*

4 *Clericus in sacris pro fornicatione simplici non debet deponi, sed tantum suspendi.*

1 DEcimoquinto & vltimo non † omittam silentio hãc notabilẽ quæstionem quæ sepius occurrit in facto presbyter associatur cum monacho siue aliquo religioso cuiuscunque religionis professo, & ambo cum eadem muliere fornicantur, quæro qua pœna puniantur. Item quod crimẽ ex isto coitu oriatur, Respon. aut muliere erat honeste vite, et tunc si nupta erat adulteriũ, si vero soluta & laica stuprum, vt supra latius diximus in vj. & vij. q. si autem erat impudica vel meretrix simplex fornicatio, vt supra dixi. d. q. vj. & vij. Quidam vero dixerunt ꝙ oritur sacrilegium tã respectu presbyteri q̃ꝫ monachi propter sacramentorũ ecclesiasticorum lesionẽ xxvij. q. j. c. virginibus. & c. impudicas. & c. si qua monacha-
2 rum veritas tamẽ est ista † quod monachus duntaxat vel alius regularis sacerdos cõmittit sacrilegium, clericus vero stuprum duntaxat, aut adulterium si erat nupta vel simplicem fornicationem si mulier impudica erat vel meretrix, & ratio est ista quia monachus per fornicationem non solum ledit sacramentum sacrorum ordinum, verũ etiam frangit, & violat votum sue religionis in qua expresse vouit castitatem, clericus vero secularis tacite videtur vouisse castitatem in assumptione sacrorum ordinum, & propterea nõ est adeo graue peccatum in eo qui dicitur clericus secularis sicut in monacho qui est regularis, vt dicit Ioan. de Imo. in cle. ad nostram. de hæreti. qui dicit quod monachus, de sacrilegio clericus vero siue presbyter de adulterio, stupro, aut simplici fornicatiõe punietur lxxxij. dist. presbyter. ij. q. vij. c. paulus, alias lator.

Sed contra prędicta est gl. no. in l. ij. in fi.
3 in ver. filij. C. de epis. & cle. quæ vult † qd filij clericorum siue presbyterorũ post susceptos sacros ordines progeniti dicuntur incestuosi ex quo sequitur quod existẽs in sacris ẽt per simplicem fornicationẽ habitam cum muliere soluta & impudica dr̃ cõmittere incestũ ratione lesionis, sacrorũ ordinum, et oẽs filij inde suscepti dicunt̃ incestuosi, quam glo. tenet & sequit̃ ibi Bar. quã dicit esse notandã, Bal. similiter ibi illã approbat & alij doc. cõiter, sed Pe. de Bellaper. dicebat cõtra, qd illi filij dicunt̃ spurij nõ aũt incestuosi. Deinde Bal. dicit qd ista q. fuit in facto & reuocabatur in dubium vtrum cũ clerico in sacris fieret incestus, & demũ conclusum fuit ꝙ sic per illã gl. & ꝙ in isto crimine cessat abolitio sicut in coitu habito cum moniali qd sicut illa est sponsa Christi ita iste est sponsus ecclesiæ, & hæc sunt verba Bal. in d. l. ij. de qua q. meminit etiã Bal. in l. si qs incest. C. de incest. nup. & cũ illa gl. transire vident̃ doc. cõiter de iure ciuili, sed ego reperio Io. de Ana. in c. significauit de adul. q dicit ꝙ illa gl. est valde periculosa & reprobata de iure canonico, & ꝙ sacerdotes deberent illã abradere de libro. C. qa ipse tenet ibi. & Pan. Io. de Imo. & alij canoniste cõiter in c. vt clericorũ. de vita & hone. cle. & Abb. ĩ c. at si clerici. de
4 iudi. † ꝙ clericus in sacris cõstitutus ꝓ simplici fornicatione non qualificata hodie nõ debet deponi sed suspensi xxxiiij. dist. fraternitatis, sed si ex illo coitu oriret̃ incestus fieret depositio, vt late diximus supra eod. ti. q. ij. & iij. & ꝑ Abb. in d. c. at si clerici. Io. de Imo. ĩ d. c. vt clericorũ. Host. in sum. in ti. de adul. in prin. & Io. de Ana. in d. c. significauit qd dicendũ. Ego. n. in hac reputo saluo semꝑ saniori iudicio, ita esse distinguẽdũ qd aut nos sumus in terris imperij & tractatur de successione bonorũ quę ꝓprie ꝑtinet ad ius ciuile, & isto casu tenerẽ gl. p̃dictam. & opi. Bal. & aliorum, si vero sumus in terris ecclesiæ & tenerẽ opinionẽ canonistarũ, maxime qñ agit̃ de rebus ecclesiasticis, vel de puniendo personã clerici, arg. eorum quæ habent̃ in c. per venerabilẽ. qui fi. sint legi. c. solite. de maio. & obe. & c. at si clerici. de iud. c. cũ cõtingat de fo. cõpe. cũ si.

FINIS.

VENETIIS APVD COMINVM DE TRIDINO.